AD NOVVM THESAVRVM
VETERVM INSCRIPTIONVM
CL. V. LVDOVICI ANTONII MVRATORII
SVPPLEMENTVM.

AD NOVVM
THESAVRVM
VETERVM INSCRIPTIONVM
CL. V. LVDOVICI ANTONII MVRATORII
SVPPLEMENTVM

COLLECTORE

SEBASTIANO DONATO
LVCENSI PRESBYTERO

Tomus Primus

In quo praeter Inſcriptiones continentur Opera,
de quibus in Praefatione.

CVM TABVLIS AENEIS.

LVCAE MDCCLXV.

Ex Typographia Leonardi Ventvrini

SVPERIORVM PERMISSV.

AMPLISSIMO ET ORNATISSIMO VIRO

VALERIO BOSCHIO

NOBILI BONONIENSI

SEBASTIANVS DONATVS.

Χαίρειν καὶ εὖ πράττειν.

Optabam vehementer, ORNATISSIME VIR, ut quæ jam dudum promiseram, opportunum adimplendi adveniret tempus, quo officii mei, amoris, gratitudinis teſtimonium, ſtudiumque meum aliqua publica ſignificatione TIBI probarem, & patefacerem; quum nihil mihi antiquius fuerit, nec æquum, & ſanctum magis duxerim, quam ſtare promiſſis, & ingrati animi notam effugere. Quum autumnalibus feriis anno MDCCLVII. ut optime noveris, Florentiæ optatiſſimo mihi a te exceptus hoſpitio, & liberaliter, comiterque tractatus, ſtudia noſtra, penitiorum præcipue antiquitatum, magna cum voluptate tecum conferrem, & Inluſtris illius Civitatis ditiſſimas Bibliothecas, ſelectiſſimaque Muſea, ac præſertim, quæ in hoc genere apud *Celeberr. Baron. Philippum de Stoſch* erant ampliſſima,

* & ſin-

& ſingularia, perluſtrarem: obſervatis inter alia Cimelia, tot tantiſque Epigraphis ineditis in lapidibus & in adverſariis: *Quam præclara materies*, (mihi inquit Stoſchius Antiquariorum noſtri ævi nemini ſecundus) *ſe ſe offert ad Novum Theſaurum Muratorianum amplificandum, & Immortalis illius Viri* τοῦ μακαρίτου *deſiderio votiſque obſequendum: Quidni manus admoves?* Tu ſtatim, Ornatissime Vir, ad hanc provinciam aggrediendam animum, etſi tanto labori imparem, excitaſti meum, & mihi hærenti & repugnanti propriæ tenuitatis conſcio, & vel illius cogitatione deterrito alacritatem adjeciſti; deinde nec opinatis difficultatibus feſſum & quaſi deſperantem erexiſti & recreaſti, non verbis tantum, ſed re ipſa mirifice me juvaſti; nam libros tua pecunia eo potiſſimum conſilio comparatos ſuffeciſti. Qua de cauſſa mihi nihil amplius hæſitandum fuit, an provinciam hanc, etſi arduam, ſuſciperem, nec jam dubitandum eſt, cui hujus Scriptionis primos fructus offeram; quum ad nullum alium quam ad Te pertinere videam, a quo primum ſcribendi occaſionem accepi ſimul & opem. Revera Tibi convenit, quod *Plinius Cæcilius Secundus* in Epiſt. xii. Lib. viii. de *Titinio Capitonio* prædicat: *Vir eſt optimus, & inter præcipua ſæculi ornamenta numerandus, colit ſtudia, ſtudioſos amat, fovet, provehit, multorumque, qui aliqua componunt, portus, ſinus, præmium, omnium exemplum .... Porro tanto turpius gratiam non referre, quanto honeſtior cauſſa referendæ.* Siquidem tuum Muſeum antiquis numis inſtructum, atque a Doctiſſ. Viris *Vaillantio*, & *Stoſchio*, aliiſque celebratum, tua Bibliotheca inſigni librorum copia referta, & in dies recentioribus, inluſtribuſque ſcriptoribus auctior, palam faciunt doctrinam, & eruditionem tuam, ac te eſſe Muſarum, penitiorumque Antiquitatum amantiſſimum, optimumque cultorem. Cui egregio mirificoque genio non ſolum Geographiæ, ſed etiam Italici, Romanique ſermonis, & exterarum linguarum, quæ hodie in cultiſſimis Europæ provinciis maxime uſurpantur, peritiam addis. His eximiis animi tui dotibus non impares ſunt comitas, morum candor, liberalitas, juſtitia, prudentia, quæ pietati in DEUM, & caritati in pauperes (imitaris enim *Franciſcum* Patruum, qui ipſius Caritatis præcordia habebat) cæteriſque Chriſtianis virtutibus conjuncta per quam maxime nitent. Quapropter dignus fuiſti,

ſti, ut Patria tua bonarum artium Mater Te, Ornatissime Vir, ad ſummos honores & Magiſtratus eveheret, alii Te palam colerent, ac celebrarent, atque Clariſſima gens Vrſia affinitatem tecum jungeret, quæ Inluſtribus Viris floruit, & floret : Inter alios honoris & obſervantiæ cauſſa *Johannem Baptiſtam Vrſium* recenſeo : qui quum morum ſuavitate, fide, religione, probitate, doctrina, cæteriſque virtutibus ornatus ſit, eccleſiaſticis dignitatibus Bononiæ perfunctus ad Epiſcopalem Sedem Fanenſem a Sapientiſſimo Clemente XIII. P. M. ſumma civium gratulatione ac plauſu vocatus fuit. Accipe igitur, Amplissime Vir, hanc publicam ſinceræ in Te benevolentiæ meæ, gratitudinis, & amoris teſſeram, quam Ornatiſſimo Tvo Nomini offero, ac veluti ad Aram munifici Genii tui appendo, dono, & dedico lubens, merito.

Jussu Reverendiss. D. D. Ignatii Lippi Vicarii Generalis, Illustriss. & Reverendiss. D. D. Josephi Palma Archiepiscopi Lucani & Comitis excurri Opus inscriptum : Ad Novum Thesaurum Veterum Inscriptionum Clariss. V. Ludov. Antonii Muratorii Supplementum, *Authore D. Abb.* Sebastiano Donato *Lucensi Presbytero, editum. Egregium profecto molimen dignum Authore suo, aliis etiam editis ingenii sui monumentis, per orbem Literarium jam celebri; & cum in eo nihil deprehenderim a fide, bonisque moribus absonum, immo & utilissimum compererim ad penitiorem antiquitatem investigandam, cui unice dedicatum est, maxime dignum publica luce censeo, ne tam multa ab eodem Authore non sine ingenti labore e ruderibus antiquitatis eruta, ingenioque suo, eorumque Eruditorum, quorum lucubrationes in hac Sylloge sunt, collustrata ulterius, sive penitus lateant, sive paucis innotescant.*

Datum e Nostro Collegio Die 31. *Decembris* 1758.

Jo. Dominicus Mansi
Sacerdos Congregationis Matris Dei.

IMPRIMATVR.

JOANNES IGNATIVS LIPPI Archipresbyter, & Vicarius Generalis.

BARTHOLOMÆVS BOCCELLA Illustrissimi Officii super Jurisdictionem Præpositus.

IN NOVI THESAVRI
VETERVM INSCRIPTIONVM
CL. V. LVD. ANTONII MVRATORII
SVPPLEMENTVM

PRAEFATIO.

N*eminem in Literaria Republica esse arbitror, qui veterum Inscriptionum utilitatem, ac præstantiam non sentiat: atque, ut Ciceronis verbis utar de Divinat. v. 40.* Quis autem est, quem non moveat clarissimis monumentis testata, consignataque antiquitas? *Siquidem in more positum erat apud omnes Gentes fœdera, leges, tabulas Principum, Imperatorumque res gestas, ut æternitati mandarentur in marmoribus, in tabulis æreis, in numismatibus, gemmisque exarare. Unde alterum egregium Tullii dictum Phil.* XIV. Incisæ literæ divinæ virtutis testes sempiternæ. *Cui consonat* Tertullianus *in Apologetico ad Ethnicos C.* XLV. Et titulos incidistis ad æternitatem. *Hos enim titulos post tot sæculorum lapsum autographos in hujusmodi monumentis non librariorum oscitantia vitiatos accepimus; tantæque sunt eruditionis, utilitatis, ac pretii, ut iis Historia tum sacra, tum prophana, Geographia, Theologia, cæteræque disciplinæ, magnum lucis incrementum acceptum referre debeant. Quapropter, quum animadvertissem post Collectionem Immortalis Viri* LVDOVICI ANTONII MVRATORII *plures epigraphes emersisse, vel ab eo fuisse prætermissas, operæ pretium duxi hanc Novissimam Syllogen aggredi in* Supplementum Novi Thesauri, *ad eorum utilitatem, qui in nobilioribus hisce studiis sese exercent: neque ullum lateat id in votis habuisse* MVRATORIVM *ipsum, qui in Præfatione sui Thesauri scripsit:* Postremo tandem loco monitum hoc volo me non exiguo labore hactenus collegisse quotquot marmora potui. Alia tamen complura sunt, quæ inquisitionem meam effugisse arbitror; neque enim Historiæ, librique omnes, in queis ejusmodi merces consueverunt exponi, præsto mihi fuerunt; neque mihi licuit e patria efferre pedem, ut plura inde Operi meo subsidia compararem. Verum si comes vita erit, nihil antiquius ducam, quam cætera expiscari marmora tum hucusque edita, tum identidem ab Eruditis evulganda, atque additamentum, prout res feret, inde confectum parare prælo, nequid desit amatoribus hujusce eruditionis. Consilium vero meum, si mors intercipiet, aliquis, ut spero, post me exurget, qui laborem meum, & fortassis etiam felicioribus auspiciis, continuandum suscipiet. *Id quoque optabant Viri plerique tam literarum studio, tam Antiquitatum peritia conspicui, meque ad hujusmodi opus ineundum hortati sunt, atque ut excusationis vium præcluderent cunctanti mihi, ac repugnanti, operam polliciti sunt suam. Quapropter, & si vires meas tanto operi conficiendo impares cognoverim, hanc provinciam in me suscepi. Collectisque primum titulis, qui in libris editis passim occurrunt, aliisque ex lapidibus, Tabulis æreis, antiquis Sigillis, eburneis Diptychis, & pluribus MSS. statim per epistolas ad eorum opem confugi, qui non paucas epigraphes ab archetypis accurate exscriptas, perhumaniter ad me miserunt. Quos grati animi, & honoris caussa recensendos æquum duxi, non solum heic, sed etiam in fronte singulorum epigrammatum.*

Huc igitur contulerunt suam symbolam Eruditiss. atque Amplissimi Præsules IOH. DOMINICVS MANSIVS *Archiepiscopus Lucensis,* POMP. COMPAGNIONVS *Episcopus Auxim. & Cingul.* DOMINICVS POLTRIVS *Episcopus Fani S. Miniati Teuconis,* MARIVS GVARNACCIVS *Patricius Volaterranus Aulæ Romanæ Præsul, signaturæ Justitiæ* XSIVIR *Senior, Basilicæ Lateranensis Canonicus,* PHILIPPVS VENVTVS *Liburni Præpositus,* IOH. ANTONIVS della BERRETTA *Nob. Mediolanensis; necnon alii Litteratissimi & Clarissimi Viri* IOH. BAPTISTA PASSERIVS *Pisaurienfis, Nobilis Eugubinus S. R. E. Cardinalis* STVPPANII *olim a cognitionibus, & Consiliis, & nunc a consiliis Ditionis Ferrariensis,* GABRIEL LANCILLOTTVS CASTELLO *Panormitanus Princeps Turrismutiæ* [1], DOMINVS D'ORBESSAN *Præfectus Senatus Tolosani in Gallia,* ANTONIVS ROSCHMANNVS JC. *Bibliothecæ Cæsareo-Reg. Pub. Præfectus Tabularii Aulici Proprœfectus, & Ordd. Provinciæ Historicus OenipontI: Eques* FRID. SAM. SCHMIDT *Helvetius Bernas. Principis Marchionis Badu-Durlacensis ab Aula Consiliis:* IVL. CAROLVS SCHLAEGERVS *Ducis Saxo-Gothæ a Consiliis, & Protobibliothecarius &c.* IO. STRANGIVS *Nobilis Anglus, qui Europæ plerasque provincias, & præsertim Italiam ad Historiæ Natu-*

ralis

[1] Auxit hanc Syllogen non solum lapidibus evulgatis, & multiplici eruditione inlustratis in Libro, qui inscribitur: *Le Antiche Iscrizioni di Palermo &c.* edit. Panormi 1765. in fol. cum fig. sed etiam ineditis ex archetypis fideliter exscriptis.

vulis inlustrationem, bonarum litterarum, & penitioris antiquitatis praesidium, & ornamentum perlustravit: P. BENEDICTUS BONELLIUS *Tridentinus Ex-Provincialis Ordinis S. Francisci strictioris Observantiae:* D. MICHAEL ANGELUS MONSACRATUS *Abbas ex Ord. Canonic. Regularium S. Salvatoris: Eques* ANNIBAL DE ABBATIBUS OLIVERIUS *Patritius Pisaurensis:* PAULUS M. PACIAUDUS C. R. *Theat.* PHILIPPI *Ducis Parmae, & Placentiae &c. &c. Bibliothecae Praefectus: Marchio* PHILIPPUS PONTICELLUS *Filius Celeber. Archiatri ejusdem Ducis:* IOH. ATTAVANTIUS *Nob. Collisvallis Elsae:* LUDOVICUS COLTELLINUS *Cortonensis JC.* ANTONIUS LABARI *Nob. Venetus:* PETRUS LAZARI, & ERASMUS FROELICHIUS S. J. DOMINICUS M. MANNIUS, IOSEPH PELLIUS *Nob. Florentinus,* ALEXANDER CECCHINIUS JC. *Roman.* DOMINICUS SCHIAVO J. U. D. *Can-Theologus Ecclesiae Panormitanae, & Publicae Bibliothecae Praefectus,* TH. FRANCISCUS BERNARDIUS, FRANCISCUS M. FLORENTINIUS, *Patricii Lucenses,* EDUARDUS CORSINUS *Mutinensis Ord. Cler. Reg. Scholarum Piarum Ex-Generalis:* P. ANTONIUS FELIX MATTEI *Pistoriensis Ord. Min. Conventual.* THOMAS PERELLIUS *Celeber. Astronomus,* MELIOROTTUS MACCIONUS JC. IOH. M. LAMPREDUS *Pubb. Professores in Pisana Academia:* IOH. DEL TURCO *Propraefectus Bibliothecae Gymnasii Pisani: Atque demum mihi non levi subsidio fuere Doctiss. Viri* BERNARDINUS BARONI, & BARTHOLOMAEUS F. *Nobb. Lucenses, qui Patriam omni studio, ac diligentia inlustrare, atque Civium memoriam propagare conantur.*

Hos omnes ad finem hujus Noviss. Thesauri in Lapidaria Bibliotheca [1] *literarum ordine dispositos recensebo unacum scriptoribus editis, a quibus excerpsi lapides, & cum aliis Eruditis Hominibus, qui in posterum mihi auxilium praestabunt ad hunc operosum fabricam absolvendam.*

Collectio autem tantum complectitur epigraphes, quae post CC. VV. IAN. GRUTERUM, TH. REINESIUM, *& postremo* MURATORIUM (*nam* FABRETTUM, *&* GUDIUM *insalutatos remitto, quia Indicibus carent*) *emerserant, vel ab eis, fuerunt praetermissae, vel aliter editae. Excerpsi autem eas e* SPONII *Miscellaneis; ceterisque ejus Operibus, e Goriana Collectione Inscrip. Antiq. Etruriae, ex Donianis a Celeb.* GORIO *Florentiae editis 1731. ex Museo Veronensi, Taurinensi, Vindobonensi, ex Antinoriano Florentino, Etrusco-Guarnaccio Volaterrano* [2] *Nanio Veneto, Tusculano* DOMINICI PASSIONEI *olim S. R. E. Cardinalis* [3], *Florentinio Lucensi, ex Coemeterio Pisano, ex Thesauro Inscript. Beneventanarum Ampliss. Praesulis* ION. DE VITA *Episcopi Reatini* (a) *ex Nov. Actis Erudit. Lipsiae, ex Transactionibus Anglicanis, ex Ampliss. atque Eruditiss. Praesule* ION. NIC. *ab* HONTHEIM *Episcopo Myriophitano suffraganeo Trevirensis* [4] *e Doctiss.* P. FLAMINIO *a Parma* (b), *ex Itinerario Cl.* SHAWII (c) *ex Opere nuper edito Celeber.* SCHMIDTII; (d) *ex Schedis Cl. V.* PHILIPPI DE STOSCH *Lib. Baron. Ex Diario Lapidario MS. P. Abb.* D. PETRI ALOYSII GALLETTI *Monachi Cassinensis V. Cl. Ex Rossellio;* (e) *ex peramplo MS. Abb.* PETRI GNOCCHI *Brixiensis, qui in Brixia urbe, ejusque agro ex lapidibus omnes veteres titulos accurate exscripsit, & tandem e quamplurimis Ephemeridibus, Diariis Literariis Italicis, & Exteris, ex plerisque Itinerariis, Historiis, aliisque diversis Libris tum editis, tum ineditis.*

Erant in hoc Primo Volumine praeter Inscriptiones in quinque Classes distributas:

I. Musei ETRUSCI-GUARNACCII *descriptio,*

II. Marchionis SCIPIONIS MAFFEII *Artis Criticae Lapidariae quae extant,*

III. IOSEPHI RINALDI *Baron. Montis Seleuci Observationes ad nonnulla loca Thesauri Muratoriani hactenus inedita,*

IV. CANNEGIETERII *Epistola ad Cl. V. Phil. Dorvilium de Inscriptionibus quibusdam Sylloges Muratorianae,*

V. Lapidum vetustorum Epigrammata, & Periculum animadversionum in aliquot Classica Marmorum ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΑ, *accurante* CHRISTOPHORO SAXIO.

VI. IOH. ERNESTI IMMAN. WALCHII *Commentarius in Marmor Hispaniae antiquum vexationis Christianorum Neronianae, insigne documentum.*

Habebis etiam, benevole Lector, in Prima Inscriptionum Classe insignem Herculis statuam a GLYKONE *Atheniensi sculptam, Volaterris in Museo Etrusco-Guarnaccio adservatum; in quo ita itidem Diptycon Lucense, & Comptudiense Tabulis aeneis affabre delineata.*

Hujus

(a) Edit. Romae 1754. in fol.
(b) *Memorie Istoriche delle Chiese, e de' Conventi de' Frati Minori dell' Osservante e Riformata Provincia di Bologna raccolte da Flaminio da Parma Frate Osservante dello stesso Ordine, Vol. III. in 4. edit. Parma 1760. & 1761.*
(c) *Voyages dans plusieurs Provinces de la Barbarie, & du Levant ec. Vol. II. 4. a la Haye 1743.*
(d) *Recueil d' Antiquités trouvées a Avenches a Culm & en d' autres lieux de la Suisse. A Berne 1760. 4.*
(e) *Sepultuario Fiorentino, ovvero descrizione delle Chiese, Cappelle, sepolture con Armi, & Iscrizioni della Città di Firenze, e suoi contorni, fatta da Stefano Rosselli Fiorentino l' anno 1657. secondo l' ordine de' Quartieri Volum. IV. in fol. inedita.*

[1] Hanc Italice scriptam, etsi non absolutam, debeo laud. *Josepho Pellio*, & a me latine redditam, & auctam habebis ad calcem postremi Voluminis.

[2] Veniam mihi dabunt Antiquitatum Cultores Ornatissimi, si ad hujus Praefationis finem accuratam, disertamque istiusmodi singularis opulentique Musei Etrusci, (ex quo plerosque titulos ineditos exscerpsi) descriptionem proferam ex Epistola ad me perhumaniter data Idib. Martii hoc an. 1765. ab Ampliss. ac Eruditiss. Praesule *Mario Guarnaccio*, qui illud ingenti sumtu, ac perpetuis curis ad publicum beneficium ad Inlustris Patriae decus, & ornamentum exstruxit, eique insigni liberalitate, & memoranda munificentia dono dedit.

[3] Hujus Musei omnes Epigraphes evulgavit, ac eruditis Commentariis inlustravit Ampliss. atque Doctiss. Praesul *Benedictus Passioneus* una cum aliis lapidibus ab eo collectis, & in Foro Sempronii in suis aedibus positis, in Libro Lucae meis curis edito 1763. in fol. Typis *Joh. Riccomini*, cui titulus: *Iscrizioni Antiche disposte per ordine di varie Class.*

[4] *Collectio Antiq. Inscript. Trevirentium inserta Prodromo Historiae Trevirensis Diplomaticae, & Pragmaticae August. Vindelic.* 1757. in fol. a pag. 581. ad 208.
Hanc Collectionem accurate exscriptam debeo laudato *Schlaegero* praeclari nominis, & insignis doctrinae Viro, atque de literarum, & penitiorum Antiquitatum Republica optime merito, qui etiam perhumaniter ad me misit apographum Codicis in insigni Bibliotheca Ducis Saxo-Gothae extantis, quod inscribitur: *Veterum Monumenta tum Comi, tum ejusd. in Agro reperta per Benedictum Zobium Comensem collecta.* Quae ad sua loca, quando a Gruterianis, & Muratorianis variant, repeties.

Hujus Novissimi Syntagmatis divitias augebunt Graecum Marmor Sandvicense *Athenis repertum an.* 1739. *cum Commentario Doctiss. Viri* IOH. TAYLORI (a), Marmor Atticum Riccardianum, *aenea Tabula* Heracleenses, *hodie in Regio Museo Herculanensi adservata, altera Aenea Janua in aula Magistratus Patrum Communis:* Trajana *Tabula ex aere insignis pro Alimentariis Reipublicae Vellejatium*, Cenotaphia Pisana, *sive Decreta Funeralia ob mortem* Caji, & Lucii *Caes. hactenusque non penitus ad fidem lapidum vulgata*, Vetera Monumenta *ad Classem Ravennatem nuper eruta*, *Marmora* Salonitana, Herculanensia, Panormitana, *Vetustum Kalendarium* Neapolitanum *in lapide*, *Marmora* Albana, *sive* in duas inscriptiones Gladiatorias conjecturae Cl. V. *Rodulphini Venuti*, *Doctiss.* IOH. FRANC. SEGVIERII *Dissertatio in antiquam Inscriptionem Nemausensem* (b), *Praestantiss.* D. FERDINANDI MINGARELLI *S. Th. L. Camaldulensis Epistola* de Interocriensi Trajani, & Romana Antonini Inscriptione, (c) *atque Celeberrima Caaafina Tabula cum dissertissimo Commentario Cl. V.* IOH. LAMII *de literis optime meriti, ac in omni eruditionis genere versati*.

Quibus accedent in ult. Volumine hujus Collectionis Eruditiss. Virorum IOH. HENR. LEICHII Lipsiensis Specimen Notarum & Emendationum ad Graecas Inscriptiones a Cel. Muratorio editas (d) & IOH. GASP. HAGENBVCHII de Graecis Thes. Nov. Muratoriani Marmoribus quibusdam Metricis Diatriba (e), *cui subiiciantur ejusdem docti Anonymi Regiensis Vindiciae* (f) *una cum aliis pro incomparabili* Novi Thesauri opere LVDOVICI ANTONII MVRATORII, *immortalis memoriae* VIRI [1], *de Catholica Religione, de Republica Literaria tota, & de omnibus fere disciplinis optime meriti. Addamque hoc in loco duorum CC. VV. judicium [ut de Cl.* BRVCKERO [a] *& tot aliis taceam] de eodem Novo Thesauro, scilicet March.* SCIPIONIS MAFFEII, & ADVARDI CORSINI, *quorum prior* „ *Multiplicem, ait* (g) *ejus* (MVRATORII) *doctrinam, & infinita pene ac utilissima, quae supra omnia exempla in manus hominum dedit, & continue dat,* „ *maxime facio, celebro, admiror. Quod ad eam Collectionem* (Inscriptionum) *maximam per-* „ *tinet*,

(a) Edit. Cantabrigiae 1743. 4.

(b) *Dissertation Sur l'ancienne Inscription de la Maison-Carrée de Nismes edit. Lutetiae Paris.* 1759.

(c) Edit. Romae 1758. 4.

(d) *Miscellanea Lipsien. Nov.* Vol. I. Part. III. Lipsiae 1742. a p. 450. - 500.

(e) Edit. Tiguri 1744. 8.

(f) *Nov. Letter. di Firenz.* 1747. Tom. VIII. col. 10. & seq.

(g) Praefat. *ill Mus. Veron. pag.* X. & *seq.*

[1] Non injucundum erit, si MVRATORII laudes breviter in ejus Epitaphio Mutinae in Ecclesia Pomposae posito contextas exponam ex ejusdem Vita p. 213. italice diserteque scripta a Doctiss. *Jo. Francisco Soli-Muratorio* d. Ecclesiae Praeposito, edit. Venet. 1756. 4.

LVDOVICO. ANTONIO. MVRATORIO
HVIVS. ECCLESIAE. OLIM. PRAEPOSITO
AMBROSIANAE. DEIN. ESTENSIS. BIBLIOTHECAE
PRAEFECTO
SVB. RAYNALDO. I. ET. FRANCISCO. III
MVTINAE. REGII. MIRANDVLAE. &c. DVCIBVS
VIRO. INCOMPARABILI
SOLIDAE. VERAEQVE. PIETATIS. CVLTORI
COMPLVRIBVS. EDITIS. LIBRIS. CELEBERRIMO
IN. OMNI. FERE. SCIENTIARVM. GENERE
DOCTISSIMO
INTER. LITERATOS. SVI. AEVI. VIROS
NEMINI. SECVNDO
DE. RELIGIONE. ITALIA. LITERISQVE
OPTIME. MERITO
REGIAE. LONDINEN. ET. PLERARVMQ. ITALIC
ACADEMIARVM. SODALI
QVI. ECCLESIAM. HANC. VETVSTATE. FATISCENTEM
SVO. AERE. INSTAVRAVIT
ET. SACRA. SVPELLECTILE. DITAVIT
OBQVE. IN. EA. INSTITVTVM. ET. LARGE. DOTATVM
PIVM. CARITATIS. OPVS
MERITO. PATER. PAVPERVM. APPELLANDVS
AVVNCVLO. AMANTISS. ET. BENEFICENTISS
X. KAL. FEBRVARII. ANNO. MDCCL
VITA. FVNCTO
AETATIS. SVAE. LXXVII
MENSIBVS. III. ET. DIEBVS. II
IOHANNES. FRANCISCVS. ET. FORTVNATVS
FRATRES. SOLI. MVRATORI
MONVMENTVM. HOC. MOERENTES. POSVERVNT

[a] In Decad. II. edit. 1742. insignis Operis, cui titulus: *Pinacotheca Scriptorum nostra aetate literis illustrium exhibens Auctorum eruditionis laude, scriptisque Celebriorum, qui hodie vivunt, imagines & Elogia, vitas, scripta, literarum merita recensuit Jacob. Bruckerus Academiae scientiarum Berolinensis membrum. Imagines ad archetypa aere accurate expressit Joh. Jacob. Haidius Pictor & Calcographus Dec.* I. Augustae Vindelic. apud Jo. Jacob. Haidium 1741. in fol. max.

„ *tinet, perpendendum est, aliorum opera saepe in his uti oportere, itemque opere in longo fas*
„ *esse obrepere somnum.* Inscriptiones sine erroribus conglobare, impossibile factu est. *Addas ve-*
„ *lim, non huic praecipue studiorum generi, quamvis & in hoc praestet* VIRUM *Doctissimum se de-*
„ *didisse: majoribus intentum argumentis, atque occupatum rebus, hac interdum velut aliud*
„ *agentem tractasse puto. Ut ut sit, permultas, praestantesque ab eo vulgatas esse epigraphes,*
„ *quae alioquin adhuc delitescerent, omnino constat, multaque etiam enarrata, & tradita,*
„ *quae antiquam eruditionem non minimum inlustrant, & juvant.*

Alter vero scribit (a): „ *Quemadmodum tamen aliorum omnium diligentiam in inquiren-*
„ *dis, colligendis, exponendisque tum Graecis, tum Latinis Marmoribus, edito paucis ab hinc an-*
„ *nis* Novo Inscriptionis Thesauro *Cl. atque immortalis Muratorius longissime superavit,*
„ *ita quoque uberrima Notarum seges in eximio, praestantique hoc Opere reperitur, quarum plu-*
„ *rimas ab illo feliciter, ingenioseque expositas esse conspicimus. Atque utinam quidem Eruditi*
„ *Viri, qui ingenti huic Operi adornando symbolum contulerunt, doctissimoque Viro Inscriptionum*
„ *exempla, vel latinas alicubi interpretationes suppeditarunt, in Marmoribus ipsis, aut Schedis*
„ *exscribendis accuratiorem operam collocassent, ut ubique nempe Cl. Editor tum in exprimendis*
„ *Inscriptionum vocibus, tum in secernendis notis, tum in iis latine reddendis pari felicitate*
„ *uti potuisset! Sed optimo, maximoque jure doctissimus Editor pag. 51. 66. 134. 160. 221.*
„ *alibique saepius observavit, Marmora quaedam minus accurate, sincereque expressa fuisse; adeo-*
„ *que sibi de Inscriptionis sensu, de Notarum valore, quod ingenue, modesteque semel iterumque*
„ *fatetur, divinandum fuisse. Quod si forsasse alicubi in immenso hoc Opere doctissimo Viro*
„ *gravissimis aliis studiorum generibus occupato error irrepsit, nihil est certe, quod immensa*
„ *ipsius in rem litterariam merita extenuare, aut*

„ haerentem capiti multa cum laude coronam

„ *detrahere quis velit: cum praesertim Eruditi etiam Viri in Graecis, Latinisque Marmoribus aut*
„ *exscribendis, aut explicandis non aberrare solum, sed & inter se quoque mirifice dissidere con-*
„ *spiciantur. Ita cum unam idemque Marmor cum a Sponio, tum a VVehelero ipsius comite ex-*
„ *scriberetur, maxima subinde in ipsorum apographis, longeque etiam major in interpretatione*
„ *varietas reperitur; ut* Fleetwoodus *optime observavit. Exemplo quoque, vel argumento esse*
„ *poterunt Celeber. Viri* LEICHIUS, & HAGENBUCHIUS, *quorum uterque, cum Marmora quae-*
„ *dam a Muratorio edita interpretanda suscepisset, in varias, planeque dissidentes sententias ab-*
„ *ivit, ut opportune ad notam A, in ipso Operis limine observabitur. Caeterum si ex ingenti il-*
„ *la Muratorii Collectione naevos illos sustuleris, nemo est certe qui vel plures in Marmoribus*
„ *notas viderit, aut qui plures erudite feliciter ingenioseque explicaverit; ut ex integra Notarum*
„ *mearum serie constabit, in qua saepissime Muratorii nomen, ejusque sigla & siglorum inter-*
„ *pretationes ingenuae proferentur.*

Diversa opinantium scripta pro Collectione Muratoriana, atque ac pro aliis Collectionibus in medium attuli, ut quam maximum, per me fieri potuit, huic studiorum generi lumen praeberem.

At ut revertar, unde digressus sum: Ad nonnullas epigraphes variantes lectiones ali-quando, & breves animadversiones adposui meo marte utcumque elucubratas, interdum vero illas Clariss. Scriptorum, a quibus titulos excepi: Nam si cuique praesto haud sint ea volumina, vel invisere pigeat, ob oculos habeatur quidquid ad illorum lapidum cognitionem conducere possit. Pro coronide tandem Bibliotheca Lapidaria, *de qua supra loquuti sumus, &* Notarum *ac* Literarum singularium *non raro in lapidibus, in antiquis tabulis, in numisma-tibus, aliisque veteribus monumentis occurrentium, series, & interpretatio literarum ordine disposita perutiliter adponitur, una cum* Notarum Graecarum Indice *Celeber.* Corsini, *& cum omnium Inscriptionum in hac Sylloge editarum perutilibus, & necessariis Indicibus.*

Quisquis hisce studiis delectatur, atque hunc Noviss. Thesaurum *sibi comparaverit, non egebit profecto hac in re tot, tantisque libris, si* GRUTERUM, REINESIUM, FABRETTUM, GUDIUM, & MURATORIUM *ipsum excipias. Attamen complura erunt Epigrammata, quo inquisitionem meam effugerunt, non enim tot Inlustrium Virorum schedas, MSS. Codices, librosque evulgatos omnes ad manus habui, in queis hac pretiosa suppellex reperitur, neque & officium meum, privataque fortuna permisit, ut Italiae fines excederem, ut plura alia colligerem ad tanti Operis Muratoriani Supplementum. Gratissimum mihi accidet, si quis aliquando Fabricam hanc, ut ita dicam, moliri pergat, & exaedificet. In dies enim novi tituli e terrae egestionibus, & ex antiquis ruderibus emergunt, & eruuntur.*

Demum improbo labori finem facio. Faxit DEUS OPT. MAX. ut si non laudem apud Vos Clariss. Literarum, & Antiquitatum Cultores, retulerim, ut veniam saltem obtineam; etsi pro modulo ingenii mei adlaboraverim, saepius tamen vel imbecillitatis meae, vel aliquando adversae valetudinis caussa, aut exscriptorum oscitantia peccasse non inficiabor. Idcirco neque aegre feram, si quis me reprehendat; atque adeo meam Eruditi, prudentisque Lectoris sententiae statim subjiciam, Eique quam maximas agam gratias, & Literariae Reipublicae gratulabor, hanc spartam in dies magis, magisque ornari, & nova luce perfundi.

Caeterum si quid forte in hoc Opus irrepserit, me nec sciente nec volente, quod Sanctissimis Romanae Ecclesiae Decretis, ac Patrum menti minus conforme sit [apage] improbo, ac damno, neque scriptum volo.

VIRO

(a) In Not. Graec. Proleg. §. v. pag. XXXXII. Edit. Flor. 1749. in fol.

VIRO CLARISSIMO

SEBASTIANO DONATO.

MARIVS GVARNACCIVS.

Quam a me diu expetis compendiariam Musei *Guarnaccii* descriptionem, en tibi mitto tandem Vir Eruditissime.

Ipse Guarnacciæ ædis prospectus, frons ipsa Musei, quod amplectitur, adservatque, præfefert magnitudinem. Cavedium enim plurimis tum Romanis, tum Græcis scriptis lapidibus ex ordine adpositis refertum est. Harum Inscriptionum ego tibi misi, tuque in vulgus protulisti exempla. At his Marmoribus exceptis, nonnullisque Græcis statuis, ac memorabili numorum Romanorum serie; reliqua hujus Musei omnia Etrusca sunt. Quare Museum jure, meritoque *Etruscum* adpellatur; utpote ex Etruscis hypogæis, in hoc agro Volaterrano, adsiduis, laboriosisque Terræ egestionibus a me repertum.

A Monumentis, quæ in ipso sunt Cavedio, exordior: Vetustissimum heic spectatur, atque ingens fragmentum marmoreæ coronidis optime extructum, atque eo elaboratum opificio, quod Galli *Codronè perlè* forte dicerent; ea de caussa, quod iidem Galli, in Argentis, ac hujusmodi rebus mirifice, ut solent, perficiendis, sese illam putant excogitasse industriam, quæ in hisce antiquissimis Monumentis ab Etruscis jam excogitata perspicitur. Eodem in Atrio adsunt etiam Zophori, & Epistylia, & Capitula Pario item marmore affabre sculpta. Imo & Columnarum striatarum fragmenta ex Etrusco hujus Urbis eruta Amphitheatro.

Hoc Amphitheatrum Volaterris extitisse testantur, tum illius vestigia adhuc apparentia, quæ recenset Gorius [*Mus. Etr. Tom. III. dissert. I. de Ædif. publ. Class. I. Tab. VIII.*] tum alia Monumenta a *Raphaele Volaterrano*, & *Leandro Albertio*, & Equite *Guazzesio* in elucubrationibus Academiæ Cortonensis, atque ab aliis luculenter relata, quibus Volaterranum hoc Etruscum Amphitheatrum satis celebratur. Hac de re tu ipse oculatus es testis, Vir Clarissime; namque Amphitheatri ejusdem contemplatus es fornices, & Ellipsim, in iis effossionibus, quæ, te spectante, & cum te Volaterris optatissimo excepissem hospitio, factæ sunt. Ex hoc autem Amphitheatro erutæ, & in eodem Cavedio adservatæ reperiuntur statuæ duæ; quarum altera Militem exhibet, altera Mulierem infantem sinu foventem: Utraque longa literarum Etruscarum linea notatur. Utraque etiam prolata est a *Dempstero* Tom. I. Tab. XLII. & Tab. LXXII. & a *Gorio. Mus. Etrur.* Tab. IV. Tom. I. & Tab. IX. Tom. II.

Denique in eodem Cavedio nonnulli dispositi sunt Sepulcrales Etrusci Cippi, quorum alii Marmorei sunt, alii Lapidei, & prægrandes. Supremum Cippi, atque sepulcri honorem apud Trojanos, & Græcos fuisse in more, testatur *Homerus* Iliad. Lib. XVI. vers. 457.

Τύμβῳ τε, στήλῃ τε, τὸ γὰρ γέρας ἐστὶ θανόντων.

hoc est: *Et Tumulo, & Cippo* (honorabor); *hoc enim præmium est mortuorum.*

Hoc autem & Etruscis solemne fuit. Imo ex vetustæ ætatis scriptoribus accepimus quæ, & quanta, non solum Romani, sed etiam Græci ab Etruscis didicerint. Hi igitur Cippi, qui ad sepulcrorum ostia statuebantur; heic ad Musei aditum collocantur, ad præmonstrandum Museum hoc insignia monumenta complecti, ab Etruscis hypogæis Volaterranis advecta.

Jam ipsum Museum ingredimur. Tria sunt Musei Conclavia, ducentis & octo Cinerariis Urnis referta. Præter hæc est & Cella quædam, in qua duo grandia sunt Cimeliarchia, variis distincta Pluteis; ubi alia adservantur Etrusca monumenta, ænea fere omnia. Scilicet Idola, Pateræ leniter delineatæ; quæque Numinum, & interdum etiam animalium effigies viriculo, & graphice cælatas exhibent. Strigiles, styli scriptorii, specula quædam, vel ex metallo, vel ex calybe, vel potius ex mixtura quadam, quæ & in rubigine ipsa perlucet.

Sunt in his Cimeliarchiis, & æra, & instrumenta plurima, quorum ignoratur usus. Sunt & ænea vasa, parva quædam, alia prægrandia, & duas ulnas excedentia, sed artificio lectissima. Sunt & inaures, aureique anuli, gemmati, insculptique. Lucernæ, Vascula lacrimarum, etiam vitrea, cæruleo, croceo, viridique colore, eoque vivissimo picta. Sunt & vascula quædam ex Orientali alabastro pellucido, atque durissimo: quorum alterum ad eam tenuitatem mirifice deductum est, ut ne cogitari quidem possit, qua sedulitate sit cavatum interius: scalprum enim, vel quod in eo cavando adhibitum est instrumentum, nisi per oblongi colli rimulam adhiberi potuit.

Sunt præterea ollæ rudes permultæ, sed, ut videntur, metallicæ: In ignem enim conjectæ, incenduntur quidem, sed rimas haud faciunt. Has arbitror metallicas alia etiam de caussa; scilicet quod aureâ quodammodo arenâ distinctæ, & variegatæ apparent.

Inter

Inter alia permulta, ingens est vasculorum vis. Sunt & Crateres, & Cola vinaria ex creta, egregio tamen opere absoluta; & fuco, aut *Scbandaraca*, ut dicunt, cooperta, vel rubea, vel nigra, vel plumbea. Mirum profecto est, quod adeo vetustatem tulerint, ut ipsa *Scbandaraca* suo nitore pervigeat, ac si de Artificis manu nuper prodierit.

Sed ut retrorsum redeamus. In primo, & quidem satis amplo Conclavi spectabile est Pavimentum ex opere musivo-Etrusco. Frustum hoc ingens, nulli parcens labori, ac sumtui, effossum, integrumque in meas ædes invectum, repertum a me fuit prope Agrum, qui dicitur *Vallebuona*, dum aliis effossionibus incumberem. Ager hic alteri ferme adhæret, in quo erat Amphitheatrum. Aderant in hoc antiquæ Thermæ, quæ prope Amphitheatra, ut novimus, fieri solebant. Profecto perstant adhuc rudera vetustissima, & minæ murorum ingentes ex ressellato, ac durissimo opere confectæ. Dum iis Terræ egestionibus studerem, & emissaria, & aquarum ductus, & tubi fictiles reperti fuut. Quorum plerosque humi sepultos reliquimus; aliquos tamen *domum* adtulimus, atque in nostro Museo conspiciendos servamus. Immane hoc itaque Musivi operis frustum, scalpro cæsum, & ad formam quadrilateram redactum ulnarum in totum septuaginta duo, ut integrum domum inveheretur, ipsius domus parietes abscidimus. Hac porro de caussa integrum adferri potuit, quod minutæ illæ tesserulæ, quibus constar Musivum opus, maltæ solidissimæ adhærent, quam nos *calcestrazzo* dicimus, trium pedum crassitudine, ac si tota operis concinnitas murum firmissimum efficeret.

Hujusce Musivi operis vestigia, quæ ad tantam porrigantur amplitudinem, nec Romæ, nec alibi supersunt, ut ex Ciampino, Calmer, Furietto, aliisque authoribus hac de re fusius agentibus, consequi conjectura possumus. Cæterum tesserulæ illæ, quibus idem opus effectum est, oblongæ, ac promissæ sunt, adeout maltæ firmissime adhæreant. Illæ quidem e marmore constant, duobus tantum coloribus distincto, albo, ac plumbeo; sed tantæ soliditatis, ut duritie Basaltem æmulentur.

Etruscum fuisse opus evincunt plura Volaterris reperta fragmenta huic prorsus similia; ut ex eodem Clarissimo *Gorio* videre est. Ea enim ipse descripsit, ac sua diligentia delineavit.

Octavius etiam *Bocchius* in suo de *Hadria antiquitatibus* Opere, comprobator est, fuisse in in more apud Etruscos hujusmodi genus opificii, imo, & Amphitheatra, & Thermas eos extruxisse, Romani Imperii ætatem antecedentes, & hujusmodi Musiva opera effinxisse. Eximia hæc Etrusca Monumenta in Italia dispersa, evincunt similiter Etrusci Regni gloriam ad omnes Italos pertinere: Etrusca enim tunc erat Italia. Et, ut *Livii* verbis utar Lib. V. *Tanta opibus Etruria erat, ut jam non Terras solum, sed etiam Mare per totam Italiæ longitudinem ab Alpibus ad fretum Siculum famæ nominis sui implesset*. *Bocchius* ergo recte animadvertit, Hadriam Tuscorum Coloniam, & quæ Adriatico mari nomen indidit, ante Romanum imperium jam descivisse ad inclinatam fortunam. Propterea que insignia hæc Vetustatis monumenta, remotæ antiquitati, & pristinæ suæ potentiæ, atque amplitudini omnino referenda censet.

Sed Etruscum esse idem opificium, hoc ipsum maximo est argumento, quod aliæ Thermæ Volaterris nuper effossæ, & quæ Romanam ætatem certo præferunt, ut ex Inscriptionum fragmentis ibi repertis apparet. Istæ Romanæ ætatis Thermæ, quæ in tribus Conclavibus hujusmodi tessellatum Opus in pavimentis exhibent, diversissimam habent peritiam. Ex vitro enim, sive ex alia quapiam mixtura compositum, variisque coloribus distinctum adparet; quale a *Plinio* describitur *ex industria*, ut ipse ait, *sua ætate excogitata*. Immane igitur hoc Musivi operis fragmentum, humi prostratum, pavimentum efficit, ut dixi, primi Conclavis: majorique suo ornatu, fascia cingitur marmorea, & ampla; in qua scriptum est;

MVSIVVM . OPVS . ETRVSCVM . EX . THERMIS . PROPE . AMPHITHEATRVM . VOLATERRANVM . EFFODIT
AC . INTEGRVM . HVC . INVEXIT . MARIVS . GVARNACCIVS
SIGNATVRÆ . IVSTITIÆ . XIIVIR . ET . SENIOR . ANNO . MDCCLXI.

Sunt in ipso Conclavi duo supra nonaginta Sarcophagi: Sunt in reliquis duobus centum & ultra. Omnes ex ordine dispositi ad Conclavium parietes terno gradu ex muro affabre exructo. Omnes anaglypho opere incisi sunt: ac fere omnes tanta elegantia insculpti, ut cum Græcis, & Romanis merito sint conferendi. Innumera, incredibilia sunt symbola, & imagines miro opificio ibidem expressæ. Sacrificia, quæ dicunt, *Mithriaca*, alia item cruenta; Pompæ, Nuptiæ, Bacchanalia, Gladiatores, certamina etiam Equestria; Centaurorum prælia, alia cum Minotauro, nonnullisque aliis similibus monstris; Gesta, labores, & facinora, quorum pleraque ignota sunt: Animæ ad Elysios transeuntes, ludi, venationes, & ritus Etruscæ gentis, quos jamdiu ætas abolevit. Plura ex hisce monumentis corrupta, aut erosa maximam eorum vetustatem satis indicant: & hunc in modum spectanda prostant. Nec audet aliquis fidenti manu temporis injurias reparare, aut reficere, ut alibi fieri solet, maximo cum eorumdem monumentorum detrimento. Plures ex hisce Urnis ex Alabastro constant, quod marmore fragilius est; cæteræ ex petra Tophacea: Utrque lapis ex agro Volaterrano eruitur. Harum nonnullas exhibuit, suisque eruditissimis adnotationibus inlustravit prælaudatus *Gorius Tom. III. Musei Etrusci*. Dimidio tamen plures, utpote post ejus mortem repertæ, nondum lucem aspexere.

Earum

Earum ergo Urnarum architectonice, & delineatio, Bigæ, ac Quadrigæ, Curruum, Naviumque structura; Templa, Arx, Numina, eorumque ornatus nedum studia, atque Eruditorum investigationes, sed etiam æmulationes, & manifesta inter eos dissidia excitarunt. Et tamen morte præcepti, quæ postmodum effossa sunt, iidem Clarissimi Viri minime aspexerunt. Id satis comprobat plura quoad mores, ritusque Etruscos superesse investiganda. Idque satis evincit, nulla iis vetustiora in Italia eruta fuisse monumenta. Veteres namque nos edocent scriptores, antiquis temporibus rudem aliquando Græciam, agrestemque fuisse; iisdemque temporibus artium, scientiarumque cultura Italiam maxime floruisse.

Plures etiam ex hisce Urnis, Etruscis literis scriptæ sunt. Brevibus tamen notis ut plurimum absolvuntur; utpote quia nomen, annosque mortui in Urna conditi fortasse continent.

Supra primi Conclavis coronidem, ex qua fornix erigitur, ter centum, & ultra Etrusca Vasa fictilia sunt disposita. Duriuscula quidem, ac rudi, ut plurimum, opificio confecta. Hac fortasse de caussa nonnulli in hac re minus exerciti homines, quique elegantiora Artificum Etruscorum figmenta minime viderunt, ima summis, bonisque deteriora miscendo, rudia esse in Etruscis omnia conclamant. Medio in prospectu primi Conclavis sequens apposita est Inscriptio:

ETRVSCA. MONVMENTA. EX. HYPOGÆIS. VOLATERRANIS. ERVTA
MARIVS. GVARNACCIVS. MVSEO. EXTRVCTO. IN. PATRIÆ. DECVS. ET
ORNAMENTVM. EX. DONO. ANNO. MDCCLXI

Alteram vero ad oppositum latus Curatores Urbis erigi jusserunt; absolutam enim jam donationem meam liberali, ac grato nimis animo sunt prosequuti:

MARIO. GVARNACCIO. PATRICIO. VOLATERRANO. AVLÆ. ROMANÆ. PRÆSVLI
SIGNATVRÆ. IVSTITIÆ. XIIVIRO. SENIORI. BASILICÆ. LATERANENSIS. CANONICO
DE. PONTIFICIA. HISTORIA. DE. RE. ANTIQVARIA. DE. LITERARVM. DIGNITATE
OPTIME. MERITO. QVOD. PATRIÆ. EXORNANDÆ. STVDIOSISSIMVS
IMMORTALITATI. ET. GENIO. EIVS
AMPLISSIMVM. MVSEVM. ETRVSCVM
EX. MVNIFICENTIA. DONAVERIT. ORDO. DECVRIONVM. CIVITATE. PLAVDENTE
HONORIS. GRATIQVE. ANIMI. CAVSSA
EXIMIÆ. LIBERALITATI. PERPETVITATEM. DECREVIT
ANNO. MDCCLXI

Reliqua duo Conclavia eodem prorsus Ordine, ac modo disposita, similibusque Sarcophagis referta sunt, quæ centenarium numerum excedunt. Sed oculis præsertim omnium obversantur duæ immanes Vrnæ; quarum una jacentem virum, altera mulierem similiter jacentem in operculo exhibet. Earum moles decem habet longitudinis ulnas, octo vero latitudinis. Istæ ad *Flaviam* gentem pertinuisse noscuntur. Nomen enim *Flaviam* Etrusce scriptum ƎVAΛ𐌚, idest FLAVE, (cui longa subest linea aliis Etruscis literis exarata) perspicue legitur. Sunt & aliæ Vrnæ ad hanc *Flaviam* gentem pertinentes, similibusque Etruscis literis signatæ. Et tamen antehac *Flavia* familia penitus Volaterris ignota fuit. Huic rei investigandæ eximius Vir *Joannes Lamius* animum adjecerat; habuitque in comperto, *Flaviam* gentem agros in Etruria verosimiliter possedisse: recteque animadvertit loca quædam in vicinia Florentina *Flaviana* olim dicta fuisse.

Ast nimium adlaborandum esset si cuncta perquirere, & quæ ætas prorsus abolevit, investigare vellemus. Sed silentio prætereunda non est multiplex numismatum series. Etrusci numi magna ex parte a *Dempstero*, & *Gorio* relati sunt. Nova tamen eruditorum Virorum cura, cui etiam tenues meos conatus adjungam, res hæc numaria Etruscorum clariori, & majori numismatum numero inlustranda expectatur. Plures Italicæ urbes veteris eorum potentiæ languida nimium vestigia observabunt. Maxima tamen numorum Etruscorum pars, qui in meo Cimelio adservantur, ad hanc pertinent Volaterranam Civitatem. Ingentem eorum vim possideo, qui variis obelis, variisque in aversa parte ab unciæ dimidio usque ad Axem librilem notantur signis, aut symbolis.

Omittimus uberrimam numismatum Romanorum seriem, tum Consularem, cum etiam Imperialem, & eam, quam medii ævi dicimus. Porro Consulares numi, Argentei ut plurimum, septingeni, & ultra sunt. Imperiales vero, qui ærei sunt fere omnes, millenarium numerum excedunt. Per pauca desiderantur, quæ inter rariora Numismata referri soleant. Adest enim *Otho* Imperator; adsunt *Vitellii* plures, *Albini*, *Balbini*, *Papieni*, *Macrini*, *Helvii Pertinaces*; pluresque ex illis Mulieribus Augustis, quæ inter rariores habeantur. In altera inferioris ævi serie, visitur etiam & *Delmatius Cæsar*, & *Divus Romulus*, & *Maximianus Herculeus*, & *Magna Urbica*, & *Claudius Gothicus*, aliique rarissimi. In quarta præterea Numismatum serie, quæ Argentea est; veterum Romanorum Pontificum, aliorumque Italiæ Principum imagines, & Emblemata, quotquot ferme haberi possunt, continentur.

Sunt denique signa quamplurima, Trunci, & Capita marmorea Româ ut plurimum adlata, aliaque ex parte Volaterris reperta. Hæc inter, spectabile est signum Herculem puerulum exhibens, jacentemque in exuviis Leonis, dum actu expergiscitur, parvaque manu clavam distringit minaci-

bus oculis inexorabilis, atrox. Quinque alia ſigna diverſa Numina repræſentantia, Græcam, eximiamque exhibent elegantiam. Sed alia præſertim vincit ea, quæ *Herculem* exprimit dextera manu clavæ, ipſiſque leonis exuviis incumbentem, ſiniſtra vero Heſperidum poma gerentem. Hæc humanæ magnitudinis ſtatua inter admiranda, & rariſſima Romanæ Vrbis monumenta jam a Ficoronio, aliiſque Romanis ſcriptoribus recenſetur. Ejuſque imaginem, ſeu typum (valde licet Archetypo imparem) tibi dedi, in vulgus, ſi tibi lubet, exhibendum. Stipiti, cui clava inhæret, clarum nomen impreſſum eſt eximii Artificis ΓΑΙΚΩΝ ΑΘΗΝΑΙΟC. (*)

Volaterris Idus Martias 1765.

(*) Vid. Claſ. I. pag. 34.

CLARISSIMI VIRI

SCIPIONIS MAFFEII

ARTIS CRITICÆ LAPIDARIÆ

QVÆ EXTANT

Ex Ejusdem Autographo ab Eruditissimo Viro

IOH. FRANCISCO SEGVIERIO NEMAVSENSI

fideliter exscripta

ET A SEBASTIANO DONATO

Edita, variisque observationibus inlustrata, & aucta;

OPVS POSTVMVM.

AMPLISSIMO, & NOBILISSIMO VIRO

MARCHIONI

IOH. FRANCISCO MAFFEIO

PATRICIO VERONENSI

SEBASTIANVS DONATVS.

TE profecto, AMPLISSIME VIR, latere non poteſt cauſa, cur *Artis Criticæ Lapidariæ* opus longe præſtantiſſimum cum nonnullis aliis CC. VV. Operibus huc pertinentibus, TIBI inſcribendum putaverim: Probe enim noveris TIBI deberi, quum labore ac ſtudio Marchionis SCIPIONIS MAFFEJI Patrui Tui, Immortalis memoriæ VIRI, qui non ſolum ad Clariſſimæ gentis tuæ ornamentum, verum etiam ad Italiæ, & totius Reipublicæ Literariæ bonum natus fuerat, elucubratum ſit. Sed non eo tantum nomine TIBI debetur: Egregii tui mores, & laudabilia geſta, quibus tanti VIRI mirum in modum virtutem imitaris, & merita adſequeris, potiori jure hanc nuncupationem TIBI vendicant. Nam ſi is fuit, ut, dum in vivis ageret, in ſui admirationem, & benevolentiam quaſi raperet omnes literarum amatores, Academias totius Europæ, Principes, Cardinales, Pontifices quoque ſummos, & Reges, BENEDICTVM XIV. P. M. & CAROLVM VI. Cæſarem: vita vero perfuncti inſi-

insigni pompa funerum, publicis laudibus, & monumentis memoriam celebrarent ad aliquod tam acerbi mœroris lenimentum. Tu quoque dignus fuisti, cui summi honores in Patria, ac Magistratus cum omnium bonorum plausu, & Civium gratulatione deferentur. Quum videlicet superioribus annis Prætor Vrbanus, quum Præfectus lacus Benaci, & semel atque iterum Præfectus Annonæ, necnon ab Inclyta Veneta Republica armorum Magister creatus fueris: Quumque iis muneribus admirabili prudentia, integritate, ac felicitate perfunctus fueris, simul Te dignum probasti, qui ad ampliores in posterum dignitates adscendas, Nomen tuum in Fastis inter Clariss. Cives, quorum fama virtutis longe, lateque pervasit, inscriberetur. Sed quum inter egregias dotes, quæ animum tuum & mores exornant, modestia in primis Tibi placeat, parcam voluptati, qua in tuis laudibus, pro modulo meo prosequendis, perfundor, ne Tibi displiceam. Accipe igitur Amplissime Vir grato animo, quæ tua est humanitas, *Artem Criticam Lapidariam*, quasi ereptam Italiæ, & Reipublicæ Literariæ, opera & labore Eruditiss. Joh. Francisci Segvierii ex adversariis, & schedis authographis concinnatam & digestam, manu mea Tibi redditam ut Tuo Nomine inlustrior, majori cum gloria, post diuturnas tenebras, in lucem prodeat.

MONITVM EDITORIS.

OPUS diu efflagitatum, diuque promissum tibi sistimus, benevole Lector, tuoque arbitrio nunc totum permittimus: verum antequam oculos in illud defigas, integramque evolvas, quaedam hic monenda videntur, ut melius innotescat quaenam praecipua fuerit Auctoris mens, qua de caussa adductus hanc provinciam sibi gerendam susceperit; tum ut scias quomodo in manus nostras devenerit, & Inscriptionum nostrarum Supplemento *accesserit. Clariss. Vir* Scipio Maffejus *postquam* Veronam Illustratam *cum orbe literario communicavit, & antiqua marmora plurima in impluvio Academicorum aedium Philarmonicorum Veronensium jacentia, aut illuc suis curis, suisque impensis aliunde importata; in bonarum literarum, & rei antiquariae augmentum collocanda suscepit; Graecarum, Latinarumque veterum, nec non Christianarum Inscriptionum universalem* Collectionem *instituere decrevit, Operisque Prospectum in vulgus emisit, paucis scilicet mensibus antequam iter in exteras Provincias faceret. Cum autem veterum monumentis magnopere delectaretur, ex marmoribus, aeneisque tabulis infinita propemodum tum exscripsit epigrammata, tum ab amicis eruditisque viris accepit [nondum enim lucem viderant Gudii, Gorii, Muratoriique hac de re ampla Volumina] quae vel e terrae visceribus recens eruta fuerant, vel praetermissa a Grutero, & Reinesio, in eorum Syntagmatibus desiderabantur. Itaque Rempublicam Literariam ut augeret, ac locupletaret, novum illud veterum Epigrammatum Corpus aggressus est, quo omnia monumenta vel ab ipso quaesita, vel ab aliis jam prolata, & in novam methodum digesta complectenda erant. Quin etiam antequam Prospectum emitteret, varias Galliae Cispadanae, & Etruriae urbes adivit, marmora ut inspiceret, doctiorumque virorum MSS. Codices inscriptionibus refertos, ut evolveret: tum postea ex quo illum evulgavit, per Sabaudiam, Gallias, Angliam, Bataviam, Germaniamque eadem conquisivit. Verum nescio quo fato, postquam in patriam rediit, alio studiorum genere delectatus, e proposito destitit, opusque intermissum summo cum rei literariae detrimento numquam absolvit, peneque animum de illo abjecit. Porro dum rei antiquariae voluptate tenebatur, non semel reputavit nobilissima haec studia multis tenebris esse implicita, summisque difficultatibus obnoxia; ut autem aliqua lux affulgeret, & tot monumenta vera a subdititiis dignoscerentur, nec non ut unusquisque a falsis sibi caveri posset: tum denique rationem ut redderet, cur tot Inscriptiones ab aliquibus antea genuinas reputatas a sua sede deturbasset, & inter ementitas emigrare jussisset,* Artem Criticam Lapidariam *eodem tempore publicis typis excudendam promisit,* qua de omnibus sane constare debebat, & de illis etiam, quae in dies vulgantur, tum ad quascumque in posterum *aditum* patere, & quomodo genuinae a spuriis dignosci possint, abunde pertractare. Hac disquisitione, *inquit Immortalis noster Maffejus,* caremus adhuc in tanta literarum luce, incredibili quidem rei literariae damno, quum Inscriptiones tantae auctoritatis testimonia sint, ut contra illas hiscere vix audeamus, & cum interdum ipsarum una dolo malo conficta Historiam, Chronologiam, rerum ordinem, puriorem antiquitatis notitiam subruere pene possit magna ex parte, ac pervertere.

Attamen quamvis ipse fidem orbi literario obstrinxisset, alienissima, ut jam diximus, ab hoc studiorum genere Opera VIRUM liberalissimis quibuscumque doctrinis versatum detinebant; non enim se a fide subducere cogitabat, sed in aliud tempus se ab illo promisso liberare. Multa in hunc finem paraverat, multa in adversaria congesserat. Artem illam Criticam magna ex parte confecerat, cujus pericopen etiam vulgavit, cum Museum Veronense *in medium protulit; at cum in dies procrastinaret, & in annos remitteret, ingravescente jam aetate, ab spe destitit, opusque imperfectum remansit. Moriens illud Testamento una cum schedis suis quibuscumque alterius fidei commisit. Cum autem Illi, quibus negotium demandatum erat, adversaria in ordinem digererent, statim perceperunt,* Artem Criticam Lapidariam *non fuisse ex omni parte absolutam, & in Libro Primo, & Secundo [qui fere totus italice conscriptus est, & a nobis latine redditus] multa desiderari, & Tertium omnino deficere. Quartum vero ex omni fere parte absolutum esse, quem loco Tertii posuimus, ut Editionis ordo servaretur. Quae tamen supersunt, maximi facienda sunt, ut mox videbimus. Schedae, quae inedita remanent, ad Secundum & Tertium Librum pertinentes, & vernacula lingua conscripta, in nullum ordinem digesta, & adeo intricata sunt, ut neminem forsan se rato ab illis expedire posse putemus. Totum igitur praeclarum* Maffejanum Opus *quatuor Libris [ut innuimus] absolvi debebat.*

Proemium quoddam, quantum dijudicari liceat, libri Primi initio forsan praefigendum erat, aut potius Gruteriana Critica, in quo de Operis utilitate ac necessitate Cl. ille VIR disputaturus erat. Ex quibusdam Schedis apparet, illum invehi in eos, qui studium illud tamquam inane & inutile praedicabant, nec minimum quidem utilitatis in bonarum literarum augmentum inde percipiendum esse arbitrabantur, etsi improbo, & herculeo pene labore cuncta digesta essent, ac enodata: optime etenim comprobat, morosos illos homines plane decipi, cum vetera epigrammata fiant totius eruditionis pene, iisque praesertim enucleentur Gentilium de Diis, & Sacris opiniones, Reipublicae Romanae munera, dignitates; privatorum officia, & artes probe

noscan-

noscantur; iis Chronologia & Geographia nitantur, tum juris, tum Historia Sacræ & Prophana, tum demum Philologiæ omnis cognitio inde etiam magis, magisque elucent. Alia quoque istiusmodi breviter attingere debebat, de quibus plenius, ubi de eorumdem Præstantia *&* Usu *dicturus erat. Tum postea ut propius ad propositum suum accederet, eo magis criticen in hoc studio adhibendum esse putabat, quod magni subsellii Viri multa utique ementita monumenta genuinis accensuerant, aliosque haud infimi illorum auctoritate confisos in eosdem errores impegisse videret. Itaque ob amorem & vim veritatis, quæ illi maxime cordi fuit, necessitate quadam impulsus, summorum Virorum* παροράματα *detegere voluit, (*Gruteri *præsertim, qui dum curat nonnisi genuinas Inscriptiones in* Thesaurum *suum referre, aliquando decipitur) nullam tamen inde demereri laudem arbitrabatur, tum esset magis veritatis, quam contentionis cupidus. Quin etiam cum lapides Veronenses in Classes digerere meditaretur, maxime tum studuit veros a falsis secernere, indeque occasio nata est, ut de ementitis ageret. Non illum latuit* Relandum *in votis habuisse, ut quispiam ex doctorum virorum cœtu examen illud susciperet, tum longe ante Doctissimum* Augustinum *Tarraconensem Episcopum huic Arti etiam prælusisse, dum de quibusdam Inscriptionibus ementitis in Dialogis suis* (a) *sermonem instituit. Verumtamen etsi ii summi Viri, quorum errores adducuntur, aliquoties lapsi sint, non inde putabat* Maffejus *eos nullo plane criterio usos esse; immensis profecto subsidiis destitutos, quibus nunc fruimur; mirum haud esse debet, interdum in errorem seductos fuisse: infinita quippe enodarunt, quæ illis accepta referri debent, & quibus admodum profecimus. Excusationem petit errorum, in quos ipse impegit:* nostros, *inquit,* corrigant, eadem mente, eademque de causa, qua aliorum errores emendavi, dummodo id rei Literariæ profuerit, mihi perinde est. (b) *Si forte fortuna evenerit, ut quasdam dubias obelo haud notasset inscriptiones, alios, prout eis videbitur, facere jubet; non enim omnes dubiæ fidei astigit, quasdam etiam ultro prætermisit, cum nulla suspicionis nota, vel idonea ratio adferri posset: tum etiam subinde errores ab aliis jam notatos nequaquam moratur. Interdum dubio quodam tenebatur virga censoria genuinas nonnullas damnasse, quod erroribus scaterent, spuriarumque faciem præseferrent. Sententiam suam sæpissime cum dubitatione adducit, ut mox dicemus, eamque doctorum Virorum arbitrio permittit, idque lectores memoria tenere jubet, etsi, quoties occurrat, haud moneat. Quum brevitati studeret, Inscriptiones, quarum mentionem habet, minusculis, & uti vocant* cursivis *characteribus, cudendas potius esse duxit, quam majusculis, ne libri moles major evaderet; tum quod in operibus, e quibus excerpuntur versus ad Marmoris fidem recte non semper exarati sint. Qui Inscriptiones norunt, statim percipient, cur sæpius unam, aut alteram vocem, aut dimidium versum illius, alteriusve Inscriptionis afferat; eæ voces, versus illi præcipue ad rem faciunt; & sunt ex numero dubiosorum: aliis nequaquam opus est. Conferant lectores loca obelo notata: nimis longum fuisset singula per extensum referre. Verba quædam inconnexa, & inepta nullam sententiam efficientia, nulla quidem refutatione indigent; ea retulisse, reprobare est. Itaque Inscriptionum antiquarum expertes Clariss. illi Viro nequaquam vitio vertant, haud satis sententiam suam declarasse, & obscuriores sensus non patefecisse: faciunt profecto, dum hæc vituperant, ut nihil intelligant. Ex tot epigrammatis ementitis, aut dubiæ fidei, noluit tamen quemquam putare Antiquitatis studium contemnendum esse eo quod facile sit decipi; & perdifficile vera a falsis secernere. At nonne in quocumque studiorum genere in fraudem impellimur? Qui antiqua suppellectilia, & veterum numismata exquirunt, nonne quotidie a fallaciis decipiuntur? Nonne & qui MSS. Codices, & diplomata, veterrimasque membranas evolvunt? Nonne qui Leges, Historias, Tabulas, aliaque sexcenta tractant? Quid igitur ea omnia contemnenda, quod sint apocrypha plura? Nonne potius sedulo incumbamus oportet, ut vera a falsis secernantur, eaque maximi faciamus, quæ nullo fuco, aut fallacia infecta reperiuntur? Hæc autem ex Schedis Maffejanis, quoad Proemium spectant, depromi potuerunt: nullus tamen dubito, quin alia plura, præcipue ad librum Primum spectantia addidisset. Nunc vero de ordine Librorum & Operis dicere juvat.*

Libri primi initio probare nititur ex Jobi *Libro* (c) *antiquissimum fuisse scribendi morem, & literas incidendi; deinde ad Obeliscos Ægyptios deveniens, exquirit quemnam ex Ægyptiorum Regibus habeant auctorem. Omnino pernegat, signa & imagines in illis sculptas Inscriptionum nomine appellari posse, deceptosque fuisse inter veteres* Hermapionem, *& inter recentiores* Kircherum, *qui talia somniarunt; nec ea monumenta scripturam præseferre ullam, nec notas illas ullius generis esse literarum perfracte contendit* [1]. *Conquirit deinde quæ primum ætate usus scribendi invaluit; Columnas a* Sethi *progenie, uti ferunt collocatas, quas* Josephus *memorat ridet, ejusque Historici locum interpolatum esse docet. Scribendi artem ante cataclysmum mortalibus haud innotuisse censet; at postquam terris sua facies est reddita, statim fuisse reper-*

(a) Præsertim Dialog. XI. pag. 288. edit. Romæ 1736.

(b) Sequentia ex Fragmentis hujus Artis Criticæ.

(c) Cap. XIII. 26. XIX. 23. 24. XXXI. 35. 36.

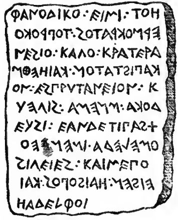
[1] Alii non infimæ notæ Scriptores, tum antiqui, tum recentiores incontrarium sentiunt. Vid. *Diod.* lib. I. pag. 67. edit. Amstelodami 1745. in fol. *Strab.* lib. XVII. pag. 1171. ibidem 1707. in fol. *Tacit.* Annal. lib. II. num. 60 Traject. Batavorum 1721. in 4. *Warburton. Essai sur les Hiéroglyphes des Egyptiens &c.* 4. *Paris.* 1744. Eruditiss. *Bandinium de Obelisco Cæsaris Augusti e Campi Martis ruderibus nuper eruto* &c. Romæ 1750. Commentarium de *Diptyc.* &c. lib. I. Cap. I. & II. edit. Lucæ 1753. *Goguet* in Lib. Italice edito Lucæ 1761. Cui titulus: *Della Origine delle Leggi dell' Arti &c.* Tom. I. Lib. II. Cap. VI. pag. 135. seqq. Lib. III. Art. I. pag. 176. seq. & alios.

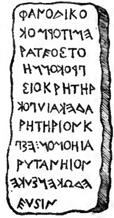
repertam suspicatur, objectionesque diluit, quæ in contrariam afferuntur. Ubinam vero terrarum admirandum illud inventum primum emicuerit, & quænam gens primum Alphabetum effinxit, breviter indagat: populo Hebræo tribuendum putat, cum apud illum, multo antequam apud alios, memorentur leges, tituli, volumina, & historia. Ad Phœnicios, & ex his ad cæteras gentes inventum illud manasse vulgo creditur. Haud tamen facile esse antiquissimum illud alphabetum, quo Hebræi usi sunt, cognoscere, Samaritanorum literas cæteras anteisse autumabat: at exemplar literarum, quas in montibus Horeb & Sinai exaratas esse dicunt, & a Kircherio *male exhibitas, ad eas nullo modo referendum esse ducit, quum illi ductus, prout apud eum habentur, nullam scripturam repræsentare videantur. Hæc autem extant in prima libri parte, quæ superest; cætera desiderantur.*

Iis autem traditis ad Obeliscos rediens perfunctorie dicere debebat de signis, & ductibus in illis incisis, & quibus decorantur; opinabatur etenim hujusmodi imaginum interpretationes a viris doctis elaboratas omnino imaginarias esse. His actis ad literas, quas sacras vocant, deveniens, ex Herodoti *& aliorum Scriptorum testimonia comprobabat, nec animalium figuris, nec corporis membris, nec id genus aliis fuisse repræsentatas, sed genuinas fuisse literas, non symbola. Quasdam Inscriptiones a literatis viris Ægyptio, uti censent, charactere prolatas, plane ridebat, nec illis ullam fidem adhibendam esse docte monebat. Deinde de Persicis Inscriptionibus, Palmyrenis, Punicis, Etruscis, de exotica* Agliboli *&* Malachbeli, *de Chinensibus, Græcis, Pelasgis, Latinis, & de Runicis ante* Vlphilæ *ætatem non retrahendis disserere volebat* (1).

✠ † † 2 *Verum*

(1) In Lib. IV. quem adpellamus III. Cap. I. Can. II. col. 63. ob oculos ponit Cl. Maffejus *extrema antiquitatis argumenta in eximio* Monumento antiquissimæ Inscriptionis Sigeæ *βουστροφηδὸν* exaratæ, quam mancam protulit & non interpretatam. Quapropter ex Cl. Chishulli Antiquitatibus Asiatic. p. 4. integram cum latina versione heic adponam.

φανοδικυ. ειμι. τυ
ἑρμοκρατυς. τυ προκο
νησιυ. καγω. κρατηρα.
καπιστατον. και. ἠθ
μον. ες πρυτανειον. ε
δωκα. μνημα. σιγει
ευσι. εαν. δε. τι. πασχ
ω. μελεδαινειν. (ω .
σιγειες. και. με. εποι
ησεν, ὁ αισωπος. και.
οἱ αδελφοι.

idest:

Phanodici sum Filii Hermocratis Proconnesii. Et ego Craterem & Crateris Basim & Colum ad Prytaneum dedi memoriæ ergo Sigeis. Si quid vero patiar curare me jubeo Sigeos. Et fecit me Æsopus atque Fratres.

φανοδικυ.
ειμι. τυρμο
κρατος. τυ.
προκοννη
σιο. κρητηρ
α. δε. και. ὑπο
κρητηριον. και.
ηθμον. ες. πρυ
τανειον.
εδωκεν. σιγει
ευσι.

Phanodici sum filii Hermocratis Proconnesii. Craterem vero & Hypocraterium & Colum ad Prytaneum dedit iis Sigeis.

Hoc eximium Marmor ab Æsopo, ejusque Fratribus sculptum dicitur; & si intelligi debet de Æsopo Fabularum Scriptore, ut conjecit Chishulius ipse in cit. Oper. p. 38. referri potest ad Olymp. L. scil. ad an. V. C. 174. & ante Ær. Chr. 580. Vid. Murat. MMCIII. seqq. & Corsin. in *Not. Græcor.* Prolegom. p. XVI.

Verum horum vix minima quidem pars adumbrata in illius Doctissimi Viri Schedis & adversariis Italica lingua exaratis superest, immo nonnullorum ne minimum quidem. In ultima ejusdem libri parte de usu & præstantia Græcorum, Latinorumque epigrammatum disputationem instituere volebat, utpote Operis sui præcipuum scopum, & propositum, eorum utilitatem maximi faciebat quod pertinet ad Historiam, Chronologiam, Consulum Seriem, Geographiæ antiquæ notitiam, Veterum Romanorum religionem, Reipublicæ Romanæ administrationem, militiam, ludos, dignitates, magistratus, artes, vel etiam Romanam linguam, & Poeticen: Atque ex Christianorum titulis multa erui posse putabat, quæ ad eorumdem cultum & mores attinere videntur. Horum quædam vel leviter, vel interdum studiose attigit in Schedis suis, quarum maxima pars scriptionis perversitate, singulariis, abbreviatisque versibus, aut interruptis sententiis, nisi ab iis, qui manum illius probe agnoscunt, vix intelligenda foret.

Libro secundo disserit de Titulis, quæ in Veterum scriptis reperiuntur, eo tantum proposito, ut genuina a fictitiis secernantur, & ab errore omni quisquis cavere possit; indeque magis innotescat, num illa, quæ in antiquis libris occurrunt, ab omni suspicione immunes sint. Quum vero ad retroacta tempora spectent omnes, ævum universum in quatuor periodos partitus est. Commentitia reputat epigrammata quæcumque ad primum periodum spectantia. Fictitia etiam ea omnia fere censet, quæ ex temporis mithici periodo adducuntur. Illa autem, quæ ad tertiam ætatem pertinent, criterio tamen adhibito, fidem omnino putat mereri. Recenset itaque libri initio, quæ ad Græcos referuntur, & in Græcorum libris exstant, deinde quæ in Latinorum Operibus reperiuntur. Hujusce Libri minima quidem pars latine superest, quæ sequuntur Italico idiomate in Schedis scripta reliquit, & latine reddita in medium protulimus, ut ante diximus.

Liber Tertius complecti debebat Studii Lapidarii *Historiam, & recentiorum Scriptorum, qui de antiquis Epigrammatis egerunt, catalogum. Initio agi debebat de præcipuis veterum Inscriptionum manuscriptis operibus, nempe de* Ligorii *Codicibus in Ædibus Regiis Taurinensibus adservatis, de illis* Alciati, *&* Mariangeli Accurtii *in Ambrosiana Bibliotheca Mediolanensi custoditis, de MS.* Francisci Aligerii, *quod adservat Cl. Vir* Marcus Foscarinus *Senator Venetus Amplissimus,* Joannis Jucundi, *cujus exemplar penes se habebat Auctor,* Joannis Marcanovæ *apud Clariss.* Patarolios *Venetiis extante,* P. Ferrarinii, *Carmelitani Regis Lepidi in ædibus Carmelitanorum custodito,* Hieronymi Bononii, *quod servant Tarvisini, tum de aliis minus notis, quos dum iter fecerat, exquisierat, & partim consulerat, aut exscripserat. Hos autem excipere debebat recentiorum Auctorum, eorumque Operum ad Inscriptiones spectantium notitia chronologico ordine tradita. Ea autem omnia in ordinem nequaquam digesta in Schedis jacent, & fere desiderantur.*

Tandem Libro quarto, quem nos tertium dicimus, ut innuimus, de Græcis, & Latinis epigrammatis sermonem instituit. Is autem fere totus superest, maximique faciendus, quum in eo tradantur canones, ad fictitias Inscriptiones quascumque dignoscendas, & in illo habentur Gruteri *Thesauri,* Reinesii *Syntagmatis,* Sponii *Miscellaneorum, &* Fabretti *Inscriptionum Antiquarum perpetua Critice, eorumque Operum judicium, quibus adjecit quorumdam aliorum recensionem. Quoad Hispanica monumenta attinet, hic monendum esse ducimus, ea illi fere innotuisse nonnisi ex Schedis Cl. Viri* Emmanuelis Martinii *Decani Ecclesiæ Alonensis, qui ex Hispanorum libris excerpta, ad eum misit, quæ solum apud* Gruterum *desiderabantur, omissis fictitiis pluribus, quæ nullius erant fidei. Iis etiam adjungi debebat disquisitio quorumdam marmorum in Operibus* Cuperi, Relandi, Almelovenii, Gudii, Vignolii, Gorii, *& præsertim* Montfalconii, *quorum, si tamen ultimum exceperis, levissime in schedis mentionem habuit.*

Equidem nos non omnia epigrammata, quæ in Arte Critica Lapidaria, *censoria virga notantur, reiicienda esse putamus. Nam neque ipse Cl. Auctor ea omnia rejecit, & ad spuria, & supposititia amandavit. De nonnullis enim titulis subdubitat, alios ad examen revocandos vult, alios interpolatos, non paucos quadratariorum, vel exscriptorum oscitantia vitiatos credit, [vel ita monstrosi, & exesi sunt, ut sensus percipi non possit] nonnullos obiter attigit, alios in* Museo Veronensi *pro genuinis evulgare minime dubitavit [ut aliquando in nostris adnotationibus ad hoc Opus observabis] plerosque Eruditorum judicio relinquit, de aliis vero cur dubitet, rationem non adfert. Nam istiusmodi Disputatio ob mortem ejusdem Auctoris infecta remansit. Et revera* multa quidem *[ut ad me scripsit Cl. Seguierius Immortalis nostri Maffeji laborum, studiorum, & itinerum tot annos comes, amicus in paucis, & contubernalis]* erat retractaturus [1], si Operi ultimam manum adhibuisset. *Nam quum anno* 1749. Museum Veronense edidis-

[1] Exempli causa. Quum titulum Ariminensem non penitus ad fidem lapidis in *Observ. Liter. Tom. IV.* pag. 356. num. 16. recuderet, & immerito notam Grutero inureret, ubi in cit. Oper. pag. 373. scribit : *Piccola pietra in Piazza : Grutero vi mette* Consul *di suo, e varia la positura*. Dein in Museo Veronensi CCCLXIV. 5. emendatum evulgat hoc modo:

C. CAESAR
AVGVST. F
COS
VIAS. OMNES
ARIMINI. STERN
. . . .

Mirum, ait, *parentesi, unde irrepserit, quæ in* Obs. loc. cit. *Litera COS omissa fuerint, & omissionem probare visus sum, effari nequeo.*

edidisset, videtur quasi animum retraxisse ab Artis Criticæ Lapidariæ *evulgatione* (a): *Amicis, inquit*, obtemperare cogor, qui tamquam specimen quoddam, quæ in Arte Critica Lapidaria, lucem forte nunquam visura, & de præmissa *Servilii Capionis* Inscriptione xxv. ab hinc annis commentatus sum, transcribere omnino jubent [1], *& teste ipso* Seguierio (b), *ut supra diximus*: Alii [*inquit Maffejus*] corrigant nostros eadem mente, eademque de causa, qua aliorum errores emendavi.

(a) Vid. *Muf. Veron.* pag. CLXXV.

(b) Ex Fragmentis *Art. Critic. Lapid.*

Verum quis credat in absolutissimum Gruterianum *corpus, in* Reinesianum *Syntagma, in* Sponii Miscellanea, *in* Fabretti *Collectionem tot lapides spurios irrepsisse? Quot obelo notavit Noster Auctor, quum eos pro sinceris admiserint hi celeberrimi Collectores? Esto aliquando peccaverint; an fieri potest, ut in plerisque marmoribus emendentur?* „ *Ejusmodi vitia*, „ ait Muratorius (c), *in lapidarium regnum subingressa ut tollerentur, opus foret, iterum marmora ipsa accuratius consulere, & quæ prave hactenus descripta fuere, diligentiori studio restituere, verum cui, rogo, tantum temporis & pecuniæ est, ut universa loca tam intra, quam extra Italiam, unde haustæ fuerunt vetustæ Inscriptiones, percurrere velit ac possit? . . . . . . Quod plus est, etiamsi tanti laboris quisquam patiens reperiretur, ejus tamen votis, ac labori male proculdubio succederet. Atque heic noscat velim Lector non satis notum Marmorum Eruditorum infortunium . . . . . . vix dici potest quantam perniciem ejusmodi lapidibus attulerit non solum temporis edacitas, sed etiam* [*id quod gravius, & frequentius*] *negligentia, inscitia, & barbaries mortalium, atque in ipsis cultissimis nostri ævi civitatibus, & locis. Si quis nunc quærenda, & invisenda susciperet innumerabilia Marmora, unde eximium suum Thesaurum* Gruterus *conflavit, vix tertiam puto, eorum partem superstitem reperiret. Et* Muratorio *consonat* Maffejus *ipse, ubi in Præfat. Muf. Veron. p.* 11. *ait*: Multa [*Saxa*] comminuuntur, atque, ut variis inserviant usibus, mutilantur; multa obruuntur iterum, vel abditis, tenebricosisque locis delitescunt; nec defuere, qui de aliquibus calcem coquerent. Ea propter mirari nequaquam debemus, Inscriptionum post literas restitutas partem maximam periisse. Earum, quæ Mazochius, quæ Panvinius, quæ Gruterus exhibuerunt, quota pars superest? *Notum equidem est omnibus non experientia solum, sed ex ipsius Sapientiæ Oraculo* (d): *nihil permanere sub sole: & ex vulgato adagio*

(c) In Præfat. Nov. Thes.

(d) Eccl. cap. II.

Mors etiam saxis, marmoribusque venit.

Quapropter laudati Collectores, & omnes alii, qui nos præcesserunt, non spernendi, immo maximi faciendi sunt, qui nobis tot præclara eruditæ vetustatis monumenta ad nobilium disciplinarum, & bonarum artium præsidium, & incrementum ab interitu, & oblivione erepta vindicarunt, & quasi illæsa nobis servarunt. Hac justa profecto laude a magni nominis scriptoribus fraudati non fuere. Cyriacus *Anconitanus* [2] *qui omnium primus fuit ineunte Seculo XV. qui ad veteres tum Græcos, tum Romanos titulos exscribendos, & colligendos animum intendit, commendatur a Celeb.* Muratorio, (e) *& a Cl. VV. ut de aliis taceam*, Laurentio Mehus (f), *& ab Annibale de* Abbatibus Oliverio (g). *Et experientia nos docuit*, Cyriacum *accurate* [*ut auctoris observavimus*

(e) Vid. Præfat. Nov. Thes.

(f) Præf. ad Itiner. Cyriac. p. XXX.

(g) In Adnotat. ad Comment. Cyriac. Nov. Fragm. edit. Pisauri 1763. in fol.

neque, nam in archetypo apud me exemplo adhuc extant. Errorem non ex aliorum monita, sed ex ipsa libri inspectione statim ac in lucem exiit, agnovi, ita ut exemplaria plura manu, & calamo emendata sint.

Observandum insuper est, hunc lapidem, ut integrum dedisse *Maffejum* in cit. Museo, quum in *Observ. Lit.* mutilum protulerit: Inferne revera deest unus, vel alter versus.

Quis legens *Maffeii* de Amphiteatris, & præsertim de Veronensi egregium Commentarium, non crederet, illius quidem sententia, nulla superesse Amphiteatrorum vestigia in Italiæ urbibus, nisi Romæ & Veronæ. Et profecto ita scriptum fuit. Attamen quum anno 1751. a me accepisset elucubratiunculam MS. de nostro Lucensi, ita mihi VI. Kal. Aprilis 1751. perhumaniter rescripsit:

Non saprei, perchè la benigna sua delli 23. Febbrajo mi arrivi solamente alli 18. di Marzo, il che dico, perchè non mi creda così negligente in rispondere. Mi è stata carissima la sua erudita richiesta. Mi rallegro della bella scoperta. Mi son sempre grandemente stupito, che non si trovino Iscrizioni in Lucca, Città così Antica, e così Illustre. Hò per certo, che ne' passati tempi siano state gettate ne' fondamenti. Mi stupiva ancora, che non si vedessero avanzi di antiche fabbriche, ma ecco che adesso ci troviamo avanti della più suntuosa di tutte, cioè dell' Anfiteatro. Tale me la fanno credere le circostanze, che Ella mi avanza; onde credo, ch' Ell' abbia ottimamente giudicato. Soleansi gli Anfiteatri edificare presso le Città, ma fuori del recinto, onde potrebb' esser, che fosse fuori anche quel di Lucca. (*) *La figura ovale, li archi l' un sopra l' altro, la estensione, i portici raddoppiati, le volte, le vie a vomitorj mostrano Anfiteatro. Fortunata è la scoperta d' un vomitorio: osservi, che internamente ci saranno gradini per salire ad esso. Tre gradini, che nella Arena di Verona son conservati per salire a un vomitorio dell' ordin più basso, mi diedero lume per conoscere, che anco il primo ordine delli sbocchi altro non è, che vomitorj, come gli altri; ma per venire al Podio, e ne' più bassi gradi, dove Giusto Lipsio, il Mazochio, trattando di quel di Capua, e tutti gli Eruditi hanno sempre creduto, che fossero parte di prigioni, e vi si tenesser le fiere, quali all' incontro in gabbie erano tirate nell' arena per li due ingressi sulle punte dell' ovato. Con questo ancor ci restava ignota tutta la struttura. Ella rileva il numero di 56. arcate: quella di Roma sono 80, di Verona 72, di Nimes 60, di Frejus 52. La costruttura de' muri, e volte di ghiaja, e rottami, mostra l' uso Romano Antico. L' ordine sarà Toscano, com' Ella lo giudica. Osservi se dove si ha un arco sopra l' altro contrami l' istesso soprannato, e con gli stessi membri nell' un piano, e nell' altro. In somma mi è carissimo, che si sia scoperto così nobile avanzo, e la esorto ancor' io a darne fuori un disegno, e un Trattato, ben conoscendo dalla sua Lettera, quanto ne sia capace. C' è stato chi ha stampato, che io pretenda non fossero in Italia altri Anfiteatri, che a Roma, e a Verona, qual pazzia non ho sognata mai; ho bensì detto, che non c' erano Anfiteatri in ogni Città, come molti credono, e che di tutta pietra, erano assai rari: ma ne nominai alquanti nel mio Trattato, ed ora aggiungerei quel di Lucca, se occasione ne venisse &c.*

(*) Etiam nostrum ædificatum fuit prope muros antiquæ urbis.

[1] Hujusmodi pericopen, quæ erat in Primi Lib. medio, & omissa a *Seguierio* habebis ad Cl. XXIV. hujus nostri *Supplementi* in Commentario ad cit. Epig.

[2] Gentilitium *Cyriaci* nomen fuisse *Pizzicolli*, vel *Picenicolli*, ut ex inscriptione in cit. Oper. p. 2. n. 4. & Annotat. d. *Oliverii* n. 6. & ex ejusdem *Cyriaci* Epist. ineditis eruitur. Nonnulli censent, eidem *Dominici*, non *Cyriaci* nomen inditum fuisse, at perperam; nam in cit. Epistolis editis, & ineditis, semper appellatur *Cyriacus*: solemne enim est Anconitanis non solum antiquitus, sed etiam hodie *Cyriaci* nomen ob venerationem *S. Cyriaci* eorum Patroni.

vimus] *exscripsisse lapides, qui adhuc in Etruria Urbibus exstant: tantum igitur abest, ut eos somniasse credi possit*. *Ligorius*, cujus fides dubia, & sublesta est apud eruditorum non paucos, (a) *defenditur a Muratorio in doctissima Adnotatione ad Epig. 3. Class. I. pag. 1. quam subjicimus*. [1] Ursinum & Smetium *Viros oculatissimos vocat Eruditiss.* Cristoph. Saxius (b), *Zamosius* integræ fidei scriptor *adpellatur a Celeb.* Fabretto (c): *Ab eodem ibidem de Grutero*

(a) Idem Murat. in cit. *Præf.*
(b) Vid. ejusdem eximium recusum Opus in hoc Vol. col. 570.
(c) *De Col. Traj. Cap. VIII. p. 232. lit. E.*

[1] „ Floruit *Pyrrhus Ligorius* Neapolitanus An. Chr. 1550. Præter pauca publicis typis tradita reliquit post se immane „ Opus XL. Voluminibus in fol. nondum editis constans, in quo, quanta potuit, antiquitatis monumenta coacerva- „ vit, Numismata, Inscriptiones, Statuas, Ædificia, Toreumata: utque erat delineandi, & pingendi peritus, atque „ Architectonices studiosissimus, non pauca ex iis, summo studio delineata, expressit. In Taurinensi Bibliotheca *Ca-* „ *roli Emanuelis*, nunc Sardiniæ Regis, & Sabaudiæ Ducis, autographum Opus adservatur, ære ingenti comparatum. „ Romæ quoque non pauci ex eisdem Libris in Bibliotheca Barberina prostant; plerique pariter in Bibliotheca *Chri-* „ *stina* Suecorum Reginæ, sæculo proxime præterito legebantur, ac subinde in Ottobonianam transierunt. Sed & al- „ terum autographum extabat Parmæ in Bibliotheca Farnesia, unde cura humanissimi, & doctissimi olim P. *Francisci* „ *Andreasii* e Societate Jesu, Tomum XXIV. & XXXIX. ad utendum impetravi, in quibus ingens copia veterum In- „ scriptionum diligentissime scripta cum suis anaglyptis visitur. Summa autem splendida fuit, dum vixit, & post mor- „ tem quoque, *Ligorii* fama, ita ut *Onuphrius Panvinius* amicum, & synchronum Virum non dubitaverit appellare „ (Lib. II. pag. 403. Commentar. in Fastos) *omnium Antiquariorum facile principem*, contexto insuper magnifico plane „ ejus elogio, quod apud eum leget, qui velit: At proxime præterito sæculo *Ezechiel Spanhemius*, Vir profecto ex „ eruditione, subactoque judicio Clarissimus, in Libris *de Præstantia, & Usu Veter. Numismat.* primus litem intenta- „ vit Ligorio. Diligentiam quidem illius, & laborem commendans, nonnulla tamen ex Numismatis, monumentisque „ ab ipso collectis, suspicione aspersit, satis significans, hæc aut ab eodem Ligorio, aut ab aliis conficta, cum legiti- „ mis fuisse commixta. Ejusmodi tuba excitatus in *Ligorium* acrius deinde insurrexit Cardinalis *Norisius*, incomparabi- „ lis ille Vir, & Criticorum ætate sua princeps, eum in Epistola Consular. appellans *Latini sermonis ignarum, uti* „ *ejusdem æqualis Antonius Augustinus in Dialogis testatur, laboriosissimum quidem, sed plerumque fallacem Scriptorem*: quod „ aliquot exemplis ostendit tum pag. 56. tum 80. Denique subdit, Ligorio *familiare fuisse, non quidem fictas Inscriptio-* „ *nes concinnare, quod Latinam Linguam ignorabat, sed e Fastis nomina Consulum exscribere, eaque vetustis Inscriptioni-* „ *bus præponere*. Mitto, quæ *Fabrettus*, atque alii graviori etiam contemtu de Homine isto literis tradiderunt.

„ Equidem is minime sum, qui *Ligorii* fidem in omnibus aut præstare, aut purgandam suscipere velim, ac præcipue, quod „ duo tantum ex illius Voluminibus, & non cuncta, sub oculis habuerim, neque judicium de Viro isto efformari „ possit, nisi integro illius labore perspecto. Attamen dicam, videri mihi, longe mitius eum eo agendum fuisse, at- „ que inconsulta prurigine censuræ ferri, qui sine ullo discrimine monumenta ab eo collecta damnat, atque proscri- „ bit. Neque enim quod aliquid spurii, aut conficti in Eruditorum Libris deprehenditur, continuo reliqua illorum su- „ pellex est falsi arcessenda. Sæculo Chr. quintodecimo, quum veterum Marmorum studium incaluisset, simul etiam „ insurgere cœperunt (atque utinam desiisset ejusmodi hominum genus) qui aut ludendi gratia, aut insana cupiditate „ comparandi sibi, aut Patriæ nominis, adulterinas Inscriptiones fabricarunt, quas earum mercium Collectores, avide „ quidem, sed non satis sibi caventes in suas tabellas intulere. Et profecto postquam ego tot Schedas, & Collectio- „ nes antiquarum Inscriptionum, sive typis editas, sive manu exaratas versavi: testari jam possum, vix ullam ex „ iis expertem defectus hujusce mihi visam fuisse. Quid si & *Ligorio* fucus ab aliis est factus? Quid si conficta fuerint „ vetera monumenta, eaque aut in *Ligorii* Libros intrusa, aut sub ejus nomine venditata? Sed quod omnium maxi- „ me heic animadvertendum est, habemus in *Thesauro Gruteriano* plures, ultra quam credi possit, *Ligorianas Inscriptiones*. „ Multas ipse fatetur se ex illius Libris accepisse. Longe majorem numerum is hausit ex *Pighii* ærario, qui *Ligorianas* „ non paucas collegerat, atque ex *Onuphrii* Panvinii Libris, qui diserte testatur in Fastis Consularibus, se ab ipso Li- „ gorio *ingentem Epigrammatum, Inscriptionumque cumulum fuisse mutuatum*, quibus Commentarios suos exornavit. *Pan-* „ *vinium*, ut omnes norunt, expilavit *Gruterus*. *Reinesius* itidem non levem sui Syntagmatis partem ex *Ligorianis* In- „ scriptionibus farcivit. Nam præter permultas ex illius penu recta desumtas, plures sine comparatione is in suum „ Opus derivavit e *schedis Langermanis*, quas magnam partem ex *Ligorianis* spoliis consistas animadverti. Præterea „ *Sponius* se multa accepisse ex *Ligorii* Libris, testatus est & ipse; idque certum ego quoque agnovi, collatione facta „ cum geminis *Ligorii* Tomis a me visis. Adde etiam *Ezechielem Spanhemium* antea laudatum. Is sane, uti auctor est „ idem *Reinesius*, atque ego deprehendi ejus Commentarium de *Cæsaribus* perscrutans, *Ligorianas* non paucas descri- „ psit. Ad hæc rem plane ridendam accipito. *Fabrettus* ipse, qui tanto cum fastidio, atque contemptu Ligorium me- „ morat, ac rejicit, Inscriptiones plurimas ex illius promtuariis eductas in Librum suum se invexisse minime animad- „ vertit. Nam quæ *Barberina & Vaticana Scheda* ab eo tam sæpe laudantur, noverit Lector, ex *Ligorianis* saturatas „ fuisse: quod mihi innotuit, gemina volumina nuper memorata conferenti cum Libris *Fabretti*. Denique ut *Gudii* „ Inscriptiones, ante paucos annos editas, prætercam, *Ligorianas* plerasque in *Donii* Collectione oppido multas alias vidi, „ quæ dicuntur quidem e *Schedis Manutii in Bibliotheca Vaticana asservatis* depromptæ, sed & ipsæ ex *Ligorio* profectæ sunt.

„ His positis, si pergant Censores immoderate agere adversus *Ligorium*, jam habemus Pyrrhonismum invectum in a- „ grum Lapidarium, atque in posterum dubitatio erit de innumeris Inscriptionibus apud præcipuos earum Collectores „ prostantibus: quod minime ferendum unusquisque fatebitur. At heic e vestigio reponentem audio. Quam plu- „ rimas Inscriptiones in *Ligorii* Libris conclusas *Smetius* postea Romæ versatus, legitimas, & revera in marmoribus „ insculptas inspexit; *Gruterus* vero a *Smetio* acceptas in *Thesaurum* suum conjecit. *Manutius* quoque, *Langermannus*, „ *Donius*, & Auctores schedarum in Bibliotheca Vaticana, & Barberina existentium, non ex MStis *Ligorianis*, sed „ ex ipsis Lapidibus suas Inscriptiones expresserint: ergo de illarum legitima origine sublata est dubitatio. Egregie „ profecto. Hoc unum videlicet satis est, ut enormi nonnullorum censuræ non modica ex parte *Ligorii* fama eripia- „ tur. Nam si, uti certum, immo certissimum est (oculatus quippe testis & ego sum) tot Inscriptiones *Ligorius* cir- „ citer Annum Christi 1550. collegit (quas *Panvinius* in Fast. An. Chr. 1558. editis laudavit) & supervenientes post- „ ea *Smetius*, *Manutius*, & alii, easdem non fictas, non interpolatas, sed revera in Marmoribus repererunt, „ suisque oculis lustrarunt: inique proinde agat, quisquis *Ligorium* traducere velit, tamquam merum commen- „ titiæ mercis propolam. Et plures sane *Ligorius* ætate sua Lapides vidisse, & congessisse potuit, quam *Sme-* „ *tius*, & reliqui successores viderint; tum quod ille per annos plurimos Romæ versatus fuerit, atque inde- „ fesso studio in describendis Antiquitatibus insudavit, tum quod Marmora erudita facile in alios usus con- „ vertuntur, ac vivere, ut ita dicam, desinunt, quemadmodum in Præfatione ostendi. Propterea nullus mirandi „ locus est, si tot alios lapides a *Ligorio* descriptos, neque *Smetius*, ceterique postea viderint. Præterea, dum „ istam Collectionem instruerem, ego quoque animadverti multas ex iis Inscriptionibus, quas *Smetius*, & alii sub- „ sequuti minime conspexerunt, neque retulerunt, *Ligorius* vero in sua Volumina congessit, antea a *Cyriaco* Anco- „ nitano, atque a scriptore schedarum *Farnesiarum*, aut postea ab aliis Collectoribus, atque ab ipso *Fabretto*, fuisse „ inspectas, & revera exstitisse, quales *Ligorius* ipse retulerat. Sed quando *Antonium Augustinum* in contemtum „ *Ligorii* Cardinalis *Norisius* huc advocavit, illius verba referre juvat ex Dialog. IV. de Antiqu. *Circum maximum* „ (ita ille scribit) *delineavit egregie Pyrrhus Ligorius Neapolitanus, amicus, dum viveret, meus, Antiquarius insignis,* „ *& pictor, qui quamvis Latinæ Linguæ rudis esset, quadraginta fere libros Antiquitatum de Numismatis, & Ædificiis,* „ *reliquerat, quos utinam heredes evulgassent. B. Qui, quæso, Latina expers Lingua de his conscribere potuit? A. Non se-* „ *cus atque conscripsere Hubertus Goltzius, Æneas Vicus, Jacobus Strada, aliique, quorum, si Libros inspexeris, omnes omni-* „ *no Auctores tum Græcos, tum Latinos, quotquot exstant, evolvisse credas. Aliorum nimirum opera utuntur, quumque pe-* „ *nicillo valeant, amplius eo quam penna præstant*. Hæc *Antonius Augustinus*, Celeberrimus Tarraconensium Archiepi- „ scopus An. Chr. 1588. vita functus. Cujus auctoritate, utique ineluctabili, permotus Noritius, uti supra vidimus, „ memoriæ prodidit, Ligorium *non quidem fictas Inscriptiones concinnasse, sed e Fastis nomina Consulum exscripsisse, eaque* „ *vetustis Inscriptionibus præposuisse*. Repeto igitur & ego: si *Ligorium* Latinæ Linguæ expertem fateri necesse est, quei „ tot Latinas Inscriptiones, uti Censores quidam sibi persuadent, confixisse ille potuit? Æquius suspicari fas esset, „ aut assutas ejus Libris lacinias ab Impostoribus fuisse, aut conficta ab aliis Marmora ipsum incaute excepisse, atque „ in suos intulisse Commentarios.

„ Nunc superest, ut, quæ mea sit de *Ligorio* sententia, exponam. Equidem singula, quæ Homo ille ad posteros in lu- „ cubrationibus suis Manuscriptis transmisit, præstare tamquam legitima nolo, nec possum. Sunt enim quædam, quæ

tero scribitur : „ Egregia illa, atque laboriosissima Jani Gruteri *recollectio ingenuas omnes di-
„ sciplinas instruxit, ut qui hisce veluti ex ejus Thesauro gemmis sua scripta ornare, sive
„ nescit, sive negligit, is vere* ἄμουσος *censeri debent „. Sed cur moror in immortalis Gruteri
laudibus? quum tot, tantique Eruditorum calami eas celebrarint* (a). Reinesius *Magister a Saxio
in cit. opere dicitur, & a Celeb. Gorio* (b) Antiquariorum lumen, Gruterus, Reinesius, Sponius, & Fabrettus eximia eruditione, & doctrina viri supra omnem laudem præstantissimi, Donius Antiquariæ rei consultissimus, *& disertissimus Auctor ab eodem Gorio adpellantur. Alios plures mittam Præstantissimos Viros in* Bibliotheca Lapidaria *cum debita laude recensendos, quorum studiis, & laboribus istiusmodi veneranda Antiquitatis Cimelia clarissima in luce hodie versantur. Non negem tamen hos Celeberrimos Collectores in istiusmodi Operibus nonnihil deliquisse. Nec miram oculatissimos etiam Viros in referendis antiquis Epigrammatis aliquando hallucinatos vidimus, existimantes spurium lapidem, sincerum, & spurium sincerum. Inter alia exemplum sit Marmor* Βουστροφηδὸν *scriptum & relatum a Cl.* Bimardo *in lucalentissima Dissertatione, qua* Novo Thesauro *præfixa est* (c). *Ad hoc adnotat Maffejus* (d) *de Inscriptione hac Cl.* Bimardus *in cit. dissertatione. „ Eam quidem ab Erudito Viro exaratam
„ nollem publici juris ab aliis factam: testatur scilicet magna etiam ingenia quandoque
„ decipi, & in his præcipue rebus fortasse novitatis amore quodam, facillime abripi, ac fal-
„ li. Abreptus etiam est,* Bimardi *præsertim, ne opinor, auctoritate, itaut immeritos huic
„ fabula* mactarit honores, *Vir, cui in his studiis hac ætate parem non agnosco. Dissert-
„ tionis mihi quidem inscripta scopus est, ut breviasculam sibi allatam epigraphen, quam ma-
„ xime illustret, exaret, ac* vetustiorem aliquot saltem Olympiadibus *Parisiensi nostra de-
„ cantet. Verumtamen recenti admodum fœtura in lucem prodiit, ficititia siquidem, & com-
„ mentitia est. Parisiis degebam, cum Doctiss. P.* Montfauconio *accidit, ut certam monu-
„ mentum illud exhibentem januæ suæ repagulo insertam summo mane deprehenderet. Quis-
„ nam obtulisset, nunquam rescire potuit. Adnotatum erat, in* Anglia lapidem adservari;
*„ sed quo in loco, & apud quem, vel a quo id requiri posset, minime indicabatur. Londi-
„ ni, Oxonii, Cantabrigiæ ego quidem, qui de illo audierit, inveni neminem.* Montfauco-
„ nius, *qua sua humanitas erat, scriptam* Βουστροφηδὸν, *depictamque chartam ostendit mihi: de-
„ di statim operam, ut illi de lusu, & de figmento constaret; nam literarum formæ aspectu vario dissi-
„ debant a se ipsis, & discordabant. Literæ in tabula typis data aliquanto aptius comparent, sed
„ Λ tamen & Δ, nullius ferme alphabeti sunt. Puncta adversus finem, nec Sigea nec Parisiensis ha-
„ bent nec vetustissima alia. Figura prisci operis larvam imperite omnino inducere occultum luso-
„ rem voluisse, patefaciunt. Quicumque priscis anaglyphis assueverit, Jovem videt fere im-
„ berbem, capite insolito ornato, & avem in vola manus, sive supra digitos habentem:
„ videt vas in medio miro fulcimento innixum, & hominem nudum in conspectu Jovis, ma-
„ nus, ut videtur, ablaeatem. Inscriptionis hæc est loquutio.* Μανθεὺς Ἀθθῦ εὐχαριστῶ Διὶ ἐπὶ νίκη
„ πενταθλω παιδὸς. Mantheus *inauditum nomen est.* Mantian *Diodorus habet, & Demosthe-
„ nes*; Mantin *Parisiensis tabula: quæ cum* μαντίᾳ *procrearit nomina, O literam assumere
„ numquam possunt. Prisca Græcorum nomina voces fuere significatione præditæ: quid autem
„ significabit* Μάνθευς? *Quod subsequitur pariter nomen unquam videre non memini?* Εὐχαριστῶ
„ Διὶ ἐπὶ νίκη non donum dat, *ut Cl.* Bimardo *visum, sed* gratias agit pro victoria *pro-
„ culdubio vult: eo autem sensu ab antiquis, ac probatis auctoribus adhibitum non fuisse
„ verbum,* Bimardus *fatetur ipse, & ex veteribus Grammaticis scite adnotat.* πενταθλω
„ παιδὸς *reddit Bimardus* pro victoria quinquertio puerili, *reddenda potius videntur,* pro
„ filii victoria in quinquertio: *ita ut* Manthei *filius victor in* pentathlo *fuerit. At qua-
„ nam hæc aut græce, aut latine loquendi formula* νίκη πενταθλω παιδὸς, victoria pentathli pueri?

Contra idem Bimardus (e), *censet spurium Gruterianum epigramma LXXVII. 3. ab Ursino, Smetio, ab ipso Grutero, & Saxio* (f) *vindicatum.* Quin viderit (*Bimardus*) Augustanum lapidem [*ait Saxius*] non dubito, sed credendum ne *Ursinum, atque Smetium* viros oculatissimos fumis deceptos esse, qui itidem sua vidisse testantur? Varia est sæpe marmorum fama, ut Scriptorum; nec opus est nodum tam internecino gladio dissecare. *Missis aliis relatis a Cl. Auctore ad vindicandam ab omni suspicione hujusmodi monumentum videndis loca*

cita-

(a) Vid. ejusdem repetita Edit. Amstelodami 1707. a pag. 11. Præfationis usque 56.

(b) Inscript. Antiq. Etr. Part. II. p. 88.

(c) Tom. I. col. 31. seqq.

(d) Museo Veron. pag. ccccx.

Virg.

(e) Epist. ad Ill. Maffejum apud Murat. Nov. Thesaur. Tom. 1. pag. 210.

(f) In *Gruteri Thes. periculum Animadvers.* p. 25. in Edit. Lipsiensi in nostra col. 570.

„ de Diis, de Urbibus, aliisque de rebus deprompta ex ejus Libris, atque edita vidi, quæ mihi dubitationem, su-
„ spicionesque interdum injiciunt. Plura ejusdem generis fortasse complectuntur reliqua illius volumina nondum mi-
„ hi inspecta. Ex iis *Gudius* suum saturavit Opus; nam, quas ego adfero Inscriptiones, a *Ligorio*-Gudianis diversas
„ animadverti. Attamen erga *Ligorium* ita compositus sum, ut monumenta ex eo delibata damnanda non censeam eo
„ tantum titulo, quod *Ligoriana* sint; sed tum solum, quum justæ aliæ caussæ censorio ingenio sese offerunt. Nimi-
„ rum *Spanhemii* supra laudati judicium heic mihi æquitatis, & modestiæ plenum videtur, qui quamquam non pau-
„ ca dubiæ fidei, aut confictæ novitatis, sive illius, sive aliorum culpa, in ejus Collectaneis deprehenderit: nihilo
„ secius testatus est, *multa latere in iis, prisci ævi reliquias, quibus vel in primis prioribus Inscriptionibus, aut Nummo-
„ rum veterum Collectionibus, ingens, & præclara quædam accessio fieri possit, ac inde in omne Literarum & doctrinæ genus
„ utilitas non levis redundare. Multa enim id genus hodie etiam haud amplius obvia, ibi recondi adversus injuriam tem-
„ porum: multa etiam ab aliis secus, aut properanter descripta accuratius ibi, aut fidelius, quam vulgo in editis legi &c.*
„ Secundo ad me quod attinet, quandoquidem minime inconcussam *Ligorii* fidem, atque integritatem quidam egregii
„ Viri jam deprehenderunt, ita procedendum puto, ut satis in posterum futuro non sit nobis ratio, & caussa aliquid
„ novi, & peregrini statuendi, quoties id ex illius unius auctoritate pendet, nullumque aliud adminiculum accedit ex
„ minime dubiis scriptoribus, & monumentis. Hisce conditionibus propositis, fidenter quæ pauca in Tomis *Ligorianis*
„ Vigesimoquarto, ac Tricesimonono, fortasse purioribus, nondum edita supererant, in censum hujusce meæ Colle-
„ ctionis pertraxi; sed ea sinceritate, quam a me indivisam volo, atque ab aliis ubique observatam opto: scilicet
„ præfixo semper *Ligorii* nomine, ut unicuique commodum, & liberum sit, si res poscat, ejusmodi Inscriptiones ad
„ normam veritatis exigere, suamque mentem de earum pretio aperire. Neque difficile, ut spero, Lector animadver-
„ tet, nullam esse caussam, cur plerasque ex istis uti germanas amplecti nolit. Atque hæc pauca præstari placuit, ut
„ quoties *Ligorii* mentio occurrit, eorum memoriam recurrat, & aut mihi, aut illi a præcipiti quorundam censura caveam.

citato; adferam solum quæ ad rem nostram faciunt. Si enim *Pagium* (a) audimus [*pergit Saxius*] possunt interdum Inscriptiones veræ esse, tametsi cum historia non usquequaque conspirent. Ad hæc labuntur sæpe quadratarii ἀναλφάβητοι, quorum vitia jure nominaveris, *errata fabrilia*. Neque lapidum propterea Epigraphe, ut numi monetariorum culpa mendosi desinent esse sinceræ vetustatis.

Ad nostram argumentum magis comprobandum, mire facit id, quod animadvertit Clariss. Lupius (b) *ubi lapidem ad* Stilichonis (c) *Consulatum pertinentem ab omni vitio & suspicione* νοθείας *vindicat.* „ *Me vero* [scribit] *experientia docuit caute procedendum, ubi de antiquis Saxis* „ *agitur: facile namque est suppositionis notam appingere documentis, quæ tamen falsa non* „ *sunt. Volui itaque lapidem ipsum consulere, quem a Smetio lectum, exscriptumque* Romæ, „ in titulo Equitii ad S. Martini in Montibus, *ait Gruterus. Sed in ea Basilica, ut multi* „ *supersint antiqui lapides in porticibus, quæ ad latera sunt, quasque* Naves Minores *dicimus, ta-* „ *men lapidem* Heliæ Argentarii *non inveni; fortasse quia in Porticu media* [1] [*quam* Navim me- „ diam *dicere consuevimus*] *fuerat. Hæc autem in recentioribus Basilicæ instaurationibus novo* „ *pavimento ornata sæculo superiore, elegantior est, non autem magis erudita. Neque vero quis-* „ *quam fuit, qui me de illius Lapidis fato edocere potuerit: quem tamen ego lapidem censeo haben-* „ *dum pro monumento certissimo, quo eorum temporum Historia, & Chronologia apprime stabiliatur.*

Profecto non semel accidit, Epigraphen ab uno rejectam ab alio adoptatum fuisse: ut de plerisque taceam; in medium proferam, quæ observavit Cl. Oliverius *in doctiss. animadversionibus ad* Cyriaci Nova Fragmenta (d): „ *Celeberrimum, ait, item Inscriptionis fragmen-* „ *tum, quod in* Ariminensis arcus fastigio *adhuc visitur* [*ut innuimus supra not.* 51.] *a* Gru- „ tero *VI.* 5. *singulari errore inter spuria relatum fuit; sed ea est maximorum operum con-* „ *ditio, ut turpioribus aliquibus maculis inquinentur. Quis umquam putasset fieri potuisse, ut insi-* „ *gnis Inscriptio* Cæciliæ Metellæ, *quæ in fronte mirificæ Molis, vulgo* Capo di Bove, *Romæ ad* D. „ Sebastiani *visitur*, inter Spurias *amandari debuisset? At* Muratorius *amandavit p.* 1799. 2. *ex* „ MS. Nic. Pacediani; *licet jam ea Inscriptio edita esset a* Grutero *p.* 377. 7. *& ab omnibus,* „ *qui Romana monumenta recensent, & insuper ab* Ant. Augustino *Dial. X. illustrata.*

Bimardus (e) *non semel laudatus ab omni falsitatis suspicione immunem censet epigraphen a* Muratorio (f) *inter spurias rejectam.* Fabrettus ipse [*scribit* Muratorius *in adnotatione ad Epig. 3. pag.* 1.] qui tanto cum fastidio, atque contemptu *Ligorium* memorat, ac reicit, Inscriptiones plurimas ex illius promptuariis eductas in Librum suum se invexisse minime animadvertit. *Et idem* Maffejus *obelo notatas nonnullas Inscriptiones in* Museum Veronense, *sive inter Inscriptiones varias, ut innuimus, admittere non detrectat. Igitur plurimi faciendum est hoc Opus, cum insignes canones tradat ad dignoscendas Inscriptiones veras a falsis tum ex inspectione lapidum, ex eorum nempe forma, verbis & literis: tum ex apocraphis datis ab antiquis Auctoribus Græcis, Latinisque, tum ex editis in Collectoribus, aliisque libris, nempe ex dicendi modo, ex contextu verborum, & ex omni oratione, & Inscriptionis phrasi.*

Nos animadversiones utcumque elaboratas [*quas videsis a transversali linea usque ad finem paginæ*] *adjecimus; in quibus quandoque integra epigrammata subiecimus oculis, ut melius Auctoris mens, judiciumque de illis percipiatur. Contulimus perdiligenter omnium Scriptorum, & Collectorum loca, & ad paginarum calcem indigitavimus.*

Qualis autem quantusque VIR fuerit Maffejus, *cui* Antiquitas omnis tantum debet, & in posterum debebit, ut hodie fortasse nemini plus debere videatur (g), *ex Elogio Doctiss.* Friderici Reiffembergi [2] *disces, post Monitum adposito.*

Jam vero monendus est Lector, ut sciat, quomodo MS. istud Opus in manus nostras devenerit. Diximus, Cl. Maffejum, [*cum præsensisset extremum diem sibi imminere*] *ultimis suis tabulis schedas, & adversaria quæcumque Amicis suis legasse, nempe Eruditiss. Viris* Josepho Torellio *Veronensi, & sæpe laudato* Joh. Francisco Seguierio *Nemausensi. Is autem in Patriam rediens adversaria* Maffejana *plurima tamquam pretiosissimum thesaurum secum adportavit, inter quæ* Artis Criticæ Lapidariæ *quæcumque supererant, edere cogitabat, cum rumor percrebuit programmatis nostri de* Supplemento *ad Inscriptiones Muratorianas evulgando, statim ad nos scripsit, ultroque, qua ejus humanitas est* [3], *obtulit* Criticem illam Lapidariam; *alacri animo illico excepimus, & quoniam longius aberamus, ne Autographi, quod pelago committendum erat, jactura forte fieret, exemplar terrestri itinere ad nos missi fideliter exscriptum, & cum illo probe collatum. His ergo, benigne Lector, utere, & fruere.*

ILLU-

(a) Dissertat. hypatic. P. I. C. 4. §. VII. p. 33. in *Apparat. Annal. Eccl. Baron.* Lucæ edit. 1740. p. 13.
(b) Dissert. ad *Sev. Martyr. Epitaph.* edit. Panormi 1734. §. V. p. 29.
(c) Gruter. MLIII. 4. Lupius loc. cit.
(d) Pag. 62. not. 341.
(e) *Observat. in Nov. Thes. in fin.*
(f) MDCCC. 2.
(g) *In Act. Erudit. Lyps.*

[1] *Floravantes Martinellus in sua* Roma, ex Ethnica Sacra *conjectura huic favet: nam pag.* 156. *secunda edit. Romanæ* 1668. *referens Inscriptionem Petri Heliæ Argentarii &c. ait, eam esse* in medio Templo *Sancti Martini in Montibus.*

[2] Excerpsi istiusmodi elogium ex Opere, quod inscribitur:
Illustriss. March. Scip. Maffeii Hist. Theologica Dogmatum, & opinionum de D. gratia, de libero arbitrio, & Prædestinatione, quæ viguerunt Ecclesiæ V. Sæculis, in qua item singulari studio colligitur, & exponitur, hac ipsa de materia S. Augustini doctrina, necnon ostenditur, quantum pugnent proscripta per bullam Unigenitus Cl. *propositiones, earum tentata a variis vindicia cum traditione catholica. Ex Italico latine reddidit Fredericus Reiffembergius Soc. Jes. Presb. cujus propria dissertatio hactenus inedita additur. Francofurti ad Mœnum, & Moguntiæ apud Franc. Varrentrapp* 1756. *in fol.*

[3] Hujus Cl. Viri humanitati par est eruditio & doctrina: Typis enim mandavit sequentia Opera:
Bibliotheca Botanica, sive Catalogus Auctorum & librorum omnium, qui de re Botanica, de Medicamentis ex vegetabilibus paratis, de re rustica, & de Horti cultura tractant, ab eo digestus.
Accessit *Bibliotheca Botanica, Jo. Ant. Bumaldi, seu potius Ovidii Montalbani Bononiensis. Hagæ Comitum apud Joh. Neaulme* 1740. in 4.
Plantæ Veronenses &c. Accedit Bibliotheca Botanicæ Supplementum. Veronæ 1745. vol. II. in 8. fig.
Catalogus Plantarum agri Veronensis. Veronæ 1745. in 8.
Dissertation sur l' Ancienne Inscription de la Maison-Carrée de Nismes. a Paris 1759. in 8.
Præterea molitur ingens Opus, Indicem Veterum universorum Epigrammatum, quæ a renatis literis prodierunt, jamque magnam partem elaboravit.

C. Pietro Rotari del. Dom. Cunego Sculp.

ILLVSTRISSIMI MARCHIONIS
SCIPIONIS MAFFEJI
VERONENSIS
ELOGIVM
AC RES GESTÆ
AVTHORE
CL. FRIDERICO REIFFENBERGIO SOC. JESU.

VIX renuntiatum nobis erat de acerbissimo Illustrissimi hujus Viri funere : quum rogitare illico me cœpit librarius, ut pro more inter literatos dudum recepto brevi quoque elogio *Maffeji* res gestas complecterer. Fore enim hoc pacto, ut, ubi lector, quis, quantusque *Maffejus* fuerit, cognosset, majori longe cum voluptate, ac fructu Theologicum opus evolveret. Æqua sane omni ex parte erat postulatio; videbanturque defuncti Manes idipsum ob plurima cum in me, tum in Remp. literariam merita suo quasi jure exigere. Morem tamen per id tempus gerere nondum poteram; propterea quod nec satis esset ad scribendum otii, nec quantum fas erat, suppeteret materiæ. Quare ampliandum tantis per consilium fuit, dum plura de viri hujus literatissimi lucubrationibus ex Italia cognoscerem. Præstitit hoc nuper cumulatissime humanissimis suis ad me literis Ornatissimus, Clarissimusque Vir *Joannes Franciscus Segnierius* : cujus quidem testimonium hanc in rem eo cuivis debet esse gravius, quod per annos omnino duos supra viginti hunc in suis *Maffejus* habuerit; laborum ubique socium, itinerum comitem, penitiorumque consiliorum conscium. (a) Ex hujus itaque literis potissimas tibi res depromptas habe, amice Lector; brevi tamen stylo, atque, ut plurimum succincto; quod sciam, esse jam tum in eo scriptorem quendam Italum, ut viri hujus eximii vitam libro integro exponat.

I. Lucem itaque primam aspexit Maffejus Veronæ, antiquissimo Italiæ oppido Kalendis Juniis Anni MDCLXXV. Indita ei duo fuere in baptismo nomina : Francisci nimirum & Scipionis, quorum tamen postremum suis postea in libris, atque epistolis unice adhibuit. Patrem nactus est Illustrissimum Marchionem *Joannem Franciscum*, & Matrem *Sylviam Pellegrini*, Nobilissimam Fœminam, atque Mantuanæ quondam Archiducis domicellam honorariam. Fratres habuit duos, *Antonium & Alexandrum*. Prior caput evasit familiæ, alter Mantuæ (b) per annos complures Gubernator extitit.

Maffeji ortus & Familia.

Cæterum *Maffejorum* familia, & illustrissima est, & antiquissima, suosque Bononiæ natales habuit. Turbatis porro Gibellinorum, Guelphorumque factione per Italiam, Germaniamque rebus, deserta statione veteri, Forum Livii, ac Veronam commigravit. Censuit autem ea Vrbs jam inde a Sæculi XIII. exitu plures *Maffejorum* stirpes non minus sanguine, ac prosapia, quam viris omni virtutum, dignitatumque genere conspicuis illustres. Eminuerunt hos inter, ac chorum fere duxerunt Purpurati tres Principes, quorum primus a *Paulo III.* alter a *Pio V.*, postremus a *Paulo V.* in Eminentissimum Collegium fuit cooptatus. (c) Hos subinde consecuti sunt complures in Basilica Lateranensi Canonici, summis pariter in dignitatibus collocati; Illustrissimus item *Timotheus*, qui recusato Mediolanensi Archiepiscopatu, Ragusæorum creatus fuit Episcopus; atque, ut alios omittam, *Augustinus* demum *Maffei*, Vir Urbi ac rei Antiquariæ studio, excitatoque ibidem Museo instructissimo notissimus.

II. *Scipio* noster primam pueritiam, ætatemque huic proximam sub matris religiosissimæ, & moderatoris domestici disciplina fere exegit. Ablegatus inde ad Parmense Collegium est, ut omnigena ibidem nostris ab hominibus excultus literatura in solem demum, ac pulverem prodiret. Est Parmense hoc Seminarium unum ex celeberrimis totius Italiæ; quo nonnisi nobiles confluunt, omniaque ea docentur, quæ virum illustri natum stemmate scire juvat, ac convenit.

Educatio.

*††† III. Hac

(a) Testatus id suis ipse literis mihi fuit Vir Cl. die v. Maji 1755. in hæc rescribens verba : *Sappia V. R. che sono quell' Amica del Marchese Scipione, che ha passati 22. anni di sua vita con lui, e a cui questo Signore ha lasciato pel suo Testamento tutte le sue carte, memorie, e foglioleni, e altre cose per me preziosissime. Tutta ora si allestisce per fargli onore di tutto quello, che si potrà ec.*

(b) Impressæ hujus fuere Ephemerides anno 1737.

(c) Marchio Bernardinus, & Marcus Antonius fratres, demum Horatius Maffei.

Studium Poeseos.

III. Hæc egressus domo spectandum se Orbi literato dedit Maffejus; atque ad Poesin, quo maxime semper propendebat, præ cæteris adjecit animum. Scripsit Epigrammata, aliaque non pauca poematia, stylo quidem, ac more per id tempus Lombardis solenni. Verum ubi Romam primum attigit, intellexit facile non optimorum se Magistrorum pressisse vestigia. Vertit itaque stylum, atque ita se totum breve intra tempus refinxit, ut, quos feliciore ibidem Minerva versus procuderat, solertiores etiam poetæ probarent, collaudarentque. Plausum inter reliqua non mediocrem tulit scriptum eo tempore Principi Pedemontano Genethliacon; cujus ita avide paucos intra dies arrepta fuere exempla, ut altera mox flagitaretur, curareturque editio.

IV. Urbi, ac musis notior adlectus ultro fuit inter poetas Arcades; (a) *Oritti Brententici* nomine horum in cœtu compellatus. Ex quo tempore magis semper magisque non vernacula modo, sed & latina in poesi efferre caput cœpit, utroque semper in idiomate pari cum felicitate versatus. Vidisses eandem ubique vim, atque elegantiam, eandem scribendi facilitatem, sententiarum pondus, inventionis ac dispositionis laudem. Italicam tamen præ aliis adamare, atque eo passim in pretio habere observatus, ut aptiorem poesi præ lingua vernacula nullam aliam censeret. Non magno proinde apud eum loco erant Poetæ Galli quorum, celebratissimi quoque vix ei videbantur a *versificatoribus* differre. Ipse quidem in vario se versuum genere exercitavit. Cessere tamen ut plurimum ei facilius versus ἄῤῥυθμοι, cujusmodi apud Italos, sunt illi quos Galli appellant *des vers blancs*. Non prætereundum hoc loco, quod antequam Romam se conferret, anno nimirum 1698. Mediolanum, ac Genuam profectus fuerit, ut hic quidem *P. Pastorinium* e societate nostra Presbyterum, ibi vero Cl. *Maggium*, ambos ab arte poetica per id tempus celebratissimos audiret, atque inviseret.

Emendatio Poesis Lombardicæ.

V. Ex horum deinde, Romanorumque Vatum quotidiano congressu id facile retulit comodi, ut Lombardos ac Veronenses ad nobiliorem cogitandi, scribendique rationem primus ipse deduceret. Accidit a suo ex urbe reditu, ut literato cuidam cœtui (quos Itali *Academias* vocitant) & ipse aliquando interesset. Recitabantur varii tunc generis, ac formæ versiculi; sed qui incompti essent, ac male pro temporum istorum infelicitate, tornati. Quid faceret vir patriæ, ac suorum studiosissimus, ut malo medicinam afferret? Audite consilium! Composuit mox ipse Centonem aliquem, cui tot undique assuit ejusdem notæ lacinias, ut ex ridiculo hoc apparatu erroris facile commonerentur Academici. Quod quidem strategema adeo processit feliciter, ut eo ex tempore alium longe cultum sumere poesis cœperit.

Academia nova conditur.

VI. Permisere sub idem fere tempus Romani Arcades, ut Veronam eodem sub nomine poetica deduceretur Colonia. Excepta ea fuit ingenti a popularibus plausu, lætitiæque significatione. Præses illi continuo datus laudatus sæpe *Maffejus*, qui quidem id oneris in se non invitus recepit, primoque statim congressu luculenta ad socios Oratione usus est, quam mox prælo subjecit Academia.

Maffei opuscula poetica.

VII. Constat satis inter Italos, quantam *Cl. Maggius* ea sibi tempestate apud eruditos a versibus famam conciliarit. Sumserat Vir iste imitandos sibi poetas plures, eosque præstantissimos, mutavit, correxitque non pauca, plurima etiam de suo adjecit, idque hactenus successu minime pœnitendo. Versabantur versus ejus in ore omnium, nec reperire erat hominem, qui satis auderet censuram in eos exercere. Unus inventus est *Maffejus*, qui non eodem, quo cæteri, eos dimensus modulo, deprehendit non pauca obelo figenda. Edidit eam ob rem a morte Auctoris crisin eruditam in hæc poemata, quæ ubi lucem subiit, detrivit de *Maggii* laudibus haud parum, minuitque numerum omnia olim hoc in poeta admirantium. Verum ne ea, quæ de poetica Maffeji facultate dicenda restant, ab hactenus enarratis sejungi contingat, notari cum primis velim non dramatica modo ab ipso conscripta fuisse opuscula, sed & versiones adornatas complures, easque concinnas admodum atque elegantes. Censeri hoc nomine merentur primi tres libri Illiados, Cantica duo Moysis, & unum Deboræ, Psalmi complures, aliaque hujus generis, quæ ex Græco, & Hebraico Italice reddidit. Arithmeticæ canones versu latino complexus est, eoque facili, ac perspicuo. Atque ne per omnia vagari necessum sit, sat erit lustrasse elegantissimam ejus in *Galliæ Antiquitates* præfationem, & quam Museo Veronensi devexa jam tum ætate præfixit nuncupatoriam, Argumento certe ambæ luculento erunt, deferbuisse nunquam in eo æstum poeticum.

Expeditiones bellicæ.

VIII. Inter Musas equidem, & Martem raro convenit. Silent quippe inter arma leges, & Lycea, lucubrationesque eruditorum cæteræ non minus quam poeticæ *secessum scribentis, & otia quærunt*. *Maffejus* tamen ne nihil, in quo solertiam posset testatam facere, intentatum relinqueret, militiæ quoque tantisper nomen dedit, togatam non minus Palladem

(a) Inter Academias Romæ celebris est Academia Pastorum Arcadum. Habet hæc Conventus suos cum privatos, tum publicos, quos sua non semel præsentia Purpurati Patres, atque ipse etiam Rom. Pontifex Bened. XIV. cohonestare dignatus est. Academiæ insignia sunt septem Satyrorum fistulæ, cum subscriptione, *Gli Arcadi*. Membra illius sunt viri quovis ex ordine literatissimi, qui Præside Generali Arcadiæ Custode statis diebus Poema aliquod, vel Epigramma recitant. Cum quis albo inscribitur, nomen sortitur *Arcadicum*, quo his deinceps in congressibus appellatur.

dem quam armatam securuturus. In Bavariam itaque concessit, & Parentis sui ductu, atque auspiciis inter volones meruit. Quam vero in otio armaturam didicerat, tum vel maxime exercuit, quando commissis inter se ad Donnawerdam Gallis, & Bavaris prælio interfuit, & victor cum Bavaris domum regressus est.

Liber de Arte equestri.

IX. Facto hoc armorum periculo ad Musas mansuetiores rediit, scripsitque laudatissimum illum Librum *de Scientia equestri* (a), in quo ridendam propinat scientiam illam pseudo-politicam, vel potius imaginariam, quæ docet quo pacto repetenda de adversario vindicta sit, alique possint multos in annos odia. Liber hic adeo dextero scriptus fuit Mercurio, ut haud multo post execrabilis hic agendi modus abierit plane in desuetudinem. Uni certe *Maffejo* in acceptis refert Italia, quod impiæ ejusmodi artes ejus hortatu, ac opera prorsus jam obsoleverint. Statuerat equidem Author librum eumdem incudi reddere auctiorem, atque ad aliarum etiam Nationum mores, ac genium ita accommodare, ut fructus ejus non solis conclusus alpibus latius etiam manaret. Verum optima hæc studia fatum intercepit. Docuit noster hoc ipso in libro cum communione eruditorum, Equestrium virorum ordines altius, quam ab *expeditionibus Cruciatis* repetere originem non posse; ideoque ludere operam illos, qui *Constantiniani Ordinis* initia a *Constantino* Imperatore conantur derivare. Præbuit disquisitio hæc alteri rursum occasionem libello, quem Author inscripsit: *Tabula Equestris Ordinis Constantiniani:* In quo argumentis plane ἐνδεικτικῶς evincit, Græculos illos, qui ad Byzantinos Imperatores genus suum ac prosapiam, referrent, non esse nisi nugivendulos, atque impostores, quorum Corypheus ad triremes fuerit damnatus.

Amor in Patriam.

X. Incredibile dictu est, quanto ergo patriam, ac populares flagrarit studio. Vrebat Virum Optimum, quod videret Italorum lucubrationes a quibusdam Ephemeridum in Gallia Scriptoribus non magni admodum fieri. Quare ne etiam Italiæ periodici id genus libelli deessent, author fuit Clarissimis Viris *Vallisnerio*, & *Apostolo Zeno*, ut materiam Operi comportarent. Se quoque, quantum per negotia liceret, suam libenter collaturum Symbolam. Et vero res satis processit; prodiitque primum hujus generis volumen ad annum Christi 1710. (b) Præfatio, quæ Ephemeridum omnium historiam complectitur, Authorem habet *Maffejum*. Liber ipse aliquas suorum etiam operum analyses exhibet. Satyræ tamen hinc inde inspersæ alia plane a manu, quam his a Triumviris profectæ sunt.

Theatri & Drammatum cura.

XI. Post hæc Theatri etiam Italici sibi curam sumsit, deditque operam, ut quos dudum notaverat, emendarentur aliquando defectus. Eo enim processu temporis res venerat, ut soli in Theatris dominarentur joci, ac satyræ, eæque sæpe venerem olentes. Dramata in meram nugarum farraginem abierant, aliudque videre non erat, nisi scenarum male contextarum lacinias, ac cumulum. E Gallis quoque petebantur ludi, verum adeo mutilati, ac deformati, ut alium plane partum crederes. Placebant nihilominus plebi, magnisque celebrabantur laudibus. *Maffejus*, ut labem hanc detergeret, crisin edidit in celeberrimam Cornelii tragediam; (c) conatusque est instillare Lectori æstimationem optimorum Sæculi superioris Dramatum, eorumque nonnulla semel atque iterum in scenam adduxit, populo plaudente. Scripsit usque adeo ipse Tragœdiam, quam dixit *Meropen*. Placuit hæc vehementer, omnesque, qui eodem in argumento ante nostrum versati fuerant, longe superavit. Habetur hæc etiamnum inter excellentissimas hoc in genere, & non obstante aliquorum crisi, ætatem tulit. Extant multæ ejus editiones, ac variæ, legiturque hodie Gallice, Germanice, Anglice. Cl. *Voltaire* versionem suam dicavit Marchioni, allata simul caussa, cur quandoque ab autographo discesserit. Invenit tamen Marchio, quod in versione hac reprehenderet, eaque de re edocuit interpretem. Vulgata quoque typo hæc crisis fuit, fuitque eidem responsum. Neque hic stetit Maffeji cura, plus etiam in revocandis ad Theatri leges Italorum poetarum fabulis operæ posuit. Collegit ex optimis, quas quidem Italia viderat, tragœdias admodum duodecim imprimi curavit omnes, atque tribus comprehensas voluminibus emisit. Verum operæ pretium vix tulit. Rediit facile ad ingenium cum mimis populus, raroque spectandæ dantur tragœdiæ ad Canones exactæ; Comœdiæ passim sunt pejores. Edidit nihilo minus Comœdiam, hoc titulo: *Le Cirimonie*, quæ ambabus excepta fuit manibus, atque in hunc usque diem sæpissime reponitur. Composuit etiam Drama musicum inscriptum, La *Fida Ninfa*: verum quod non perinde placuit, ac superiora. Demum inclinante ætate scripsit Comœdiam quam vocavit *Il Raquet*: in qua ob oculos posuit Italis quam ridiculum sit aliis ex idiomatibus syntaxes mutuari, ac vocabula eaque in Comœdias, seu eandem in ollam, interere. Fabula hæc licet utilissima, non tamen sat hilaritatis, habebat, ac joci, ut Italico in theatro plausum adferret, eamque ob causam, post primam repræsentationem Venetam, requiri desiit.

Græcæ ling. studium.

XII. Hinc ad aliud literarum genus antequam progrediamur, animadversione prorsus dignus est amor, quo Græcam in linguam ferebatur. Sciebat sane eam omnis sapientiæ thesaurum, ac fontem esse, atque sine ea eruditionis consequi apicem velle, idem prorsus esse, quod sine velis, remisque navigare. Quapropter accersivit Venetiis *Panagiotum*, Græcum hominem Synopeo natum parente. Aluit hunc annos complures domi suæ ea lege, ut quoscumque eo amore affici Viros intelligeret, Græcam ipse linguam ultro ac gratis doceret. Prodierunt hujus e schola viri plures literati Veronæ. Migravit Græcus hic præceptor

post.

(a) *Della Scienza Cavalleresca.*
(b) Scripsit hujusmodi deinde libellos Cl. *Lamius*, & post ipsum nuperrime ex nostris P. *Zaccharia*, qui res etiam transalpinas cœpit complecti.
(c) La *Rhodogune de Monsieur Corneille.*

postmodum Brixiam, ubi & fatis concessit. Maffeus vero quam gnarus idiomatis hujus fuerit, non semel tot suis in Operibus planum fecit.

Stud. rei antiquariæ & MSS. Codicum.

XIII. Multum certe linguæ hujus notitia adjumenti attulit ad studium rei antiquariæ, veterumque MSS. interpretandos codices. Dedit his se curis si unquam alias, tum maxime, quando incredibilem ex Capituli Cathedralis tabulario Manuscriptorum copiam in lucem protraxit, situmque ac pulverem detersit tot erosis vetustate chartis, quas frustra alias in locia literati investigaverant. Aliam plane ex eo tempore sibi studiorum formam præscripsit. Totus quantus erat in volutandis, vindicandisque ab oblivione ἀνεκδότοις: quorum, e numero fuere *Complexiones Cassiodorii* (a) notis ac Scholiis ab ipso illustratæ, ac primum Florentiæ, deinde etiam in Anglia, & Roterodami excusæ una cum præfatione *Chandleri*. Ansam hæc ipsa præfatio præbuit concertationi cuidam literariæ inter editorem hunc, & Marchionem Maffejum. Agebatur de Dogmate: *Maffejus* Cassiodorii partes tutatus est, eumque ab erroris suspicione pro virili purgavit. Fuere quibus displiceret nomen *Cassiodorius*. Verum docta statim dissertatio causas protulit, cur hunc potius in modum scribendum censuerit; inter quas non postrema fuit illa, quod plane legeretur Cod. MS. Habuit quoque tum temporis Marchio noster in animo Codicum illorum, ac membranarum texere catalogum, eumque publici juris facere. Verum incidentia paulo post graviora alia negotia abjicere coegerunt consilium. (b)

Religionis Vindiciæ.

XIV. Dimicandum quoque non semel fuit cum *Cl. Pfaffio*, & *Basnagio*. *Pfaffius* vir inter Germanos eruditione clarus Augustam Taurinorum forte se contulerat, inciderat que ibidem in fragmenta quædam Græca, quæ Divi *Irenæi* præferebant nomen, (c) videbanturque multum ad dogma de Eucharistia elucidandum afferre posse momenti. *Pfaffius* ea cum *Maffejo* comunicat. *Maffejus* contra ea habet pro supposititiis, tum quod continerent nonnulla Dogmati Catholico contraria, tum alias multas ob causas, quas legere est in subjecta his fragmentis terna ad Reverendiss. Abbatem Bachinium epistola (d). Similis fere inter nostrum A. & *Cl. Basnagium* intercessit controversia; eoque res spectabat, ut per detectam nescio quam *Chrysostomi* ad *Cæsarium* Epistolam evinceretur, in alia *S. Chrysostomum*, quam hodiernos Catholicos, fuisse sententia de mysterio SS. Eucharistiæ. (e) Basnagius *antiquas lectiones* Canisii denuo typis daturus, asserebat, dictam *D. Chrysostomi* Epistolam, quod Catholicis non faveret, fuisse a MS. quodam Florentino avulsam, ac concerptam. *Maffejus* ut hunc Viro errorem eximeret, Epistolam hanc integram, inviolatamque a se inventam una cum suis in eam animadversionibus eidem repræsentat, ostenditque esse apocrypham, nihilque posse hinc pro Protestantibus exculpi. *Basnagius* respondit, atque illi iterum *Maffejus*, omnisque deinceps disputatio conquievit.

Varii argumenti conscripta opusc.

XV. Multa alia opuscula mero quasi casu nata, atque omissa a *Maffejo* sunt. Huc referri potest *Catalogus Italorum*, qui antiqua Græcorum, Latinorumque Opera interpretati fuere. Adjecit ipse eruditam dissertationem, in qua Numismata, & Inscriptiones inter se contulit, hasque illis antetulit. Eodem spectat *L'Antica Condizione di Verona*, quæ Urbs, si Bressao credimus, Cenomanis originem suam debet; fuitque hæc sententia argumentum disceptationis literariæ, cui 1719. *Maffejus* interfuit. *Cl. Gagliardi*, Vir magna inter Brixienses eruditione conspicuus asserebat, Veronam a Cenomanorum olim Civitate dependisse. Negabat *Maffejus*, momentis haud levibus demonstrans, neque a Cenomanis dependisse oppidum, neque intra eorum fines fuisse conclusum. Acceptæ nihilominus responsiones plures, datæque, dum demum Brixiæ prægrandi comprehensum volumine prodiit, quidquid in utramque partem fuerat disputatum. Plura hujus generis argumenta versata ab eruditis sunt Maffejanis in ædibus. Habebantur ibidem in anno 1719. multisque consequentibus congressus literarii, ad quos cuivis Literatorum patebat aditus. Recitabantur ut plurimum lucubrationes variæ horis succisivis enatæ; proponebantur, dissolvebanturque dubia de omni ferme genere literaturæ. Pergamna ad cætera Marchionis Opera.

Histor diplomatica.

XVI. Anno Christi 1727. aspexit lucem *Historia* ejus *Diplomatica*, opus insigne prorsus, ac utile. Continetur in illo historia perpetua antiquorum rituum, puta Græcorum, Romanorum, Hetruscorum, quantum quidem ad rem diplomaticam faciunt. Habetur eodem in volumine longa digressio de Ægyptiorum papyro; ubi multa egregie de antiquorum cartis, scribendique more Author disputat. Incredibile dictu est, quantum hoc volumen utilitatis atque adjumenti ad hanc adferat scientiam. Est quidem illud non aliud fere quam introductio. Reservabat enim alia quam plurima novo Operi, quod jamtum designaverat, at nunquam perfecit. Reperitur præterea docta ibidem Dissertario de *Primis Italiæ Habitatoribus*, & versibus rhytmicis; Actuarii demum loco adjunguntur antiqua quædam monumenta Ecclesiastica. Ad calcem Epistolæ dedicatoriæ Sardiniæ Regi inscriptæ habetur delinea-

(a) Fuit M. *Aurelius Cassiodorius* primum Senator, deinde S. Bened. e familia Monachus. Vir magni ingenii, & eruditionis. Scripserat *Complexiones in Epistolas, & acta Apostolorum, necnon in Apocalypsin*, aliaque nonnulla opuscula, quæ diu inter deperdita ab eruditis censebantur. Eruit ea primus omnium Maffejus ex membranis Veronens. & contra Cl. Chandlerum postmodum vindicavit. Epistola Maffeji subjecta fuit Complexionibus in Editione Italica.

(b) Extat tamen in Edit. Hist. Theolog. Italica inter alia opuscula etiam *Notizia generale dell' insigni manoscritti, che si conservano nel Capitolo Canonicale di Verona, e come si può da esso raccogliere che il carattere chiamato Gotico, e Longobardo altro non è, che il corsivo antico de' Romani.*

(c) Extant hæc fragmenta ibid. hoc titulo: *Esame di alcuni fragmenti Greci nuovamente venuti in luce col nome di S. Ireneo ec. Al P. Ab. D. Benedetto Bacchini.*

(d) Vid. ad calcem Op. S. Irenæi edit. Veronens.

(e) Vid. Epist. Maffeji ad Jacobum Basnage.

lineatio arcus Segusini cum Inscriptione ejus integra, quæ tametsi ad antiquam regionis illius Topographiam lucis afferret plurimum, tota tamen lecta hactenus, intellectaque fuerat a nemine.

XVII. *Verona Illustrata*, quæ ad annum 1731. prodiit, eximium plane opus est, plenaque disquisitionum curiosarum de antiquis Italiæ populis, de forma Romani Regiminis, de Longobardis &c. Notæ, & eruditæ hujusmodi observationes faciunt, ut libri hujus usus, atque utilitas latius pateat. Estque hæc non tam unius Civitatis historia, quam diversorum morum, ac consuetudinum iis olim populis familiarium, quorum olim sub potestate vixere Veronenses. Multum etiam hic lucis affertur sæculorum illorum historiæ Ecclesiasticæ. In libris reliquis recenset scriptores Veronenses cum veteres, tum recentiores. Exponit quidquid omni in genere curiosum Civitas babet. Postremam Operis hujus partem insumit in describendis generatim *Amphiteatris Veterum*, ac speciatim *Veronensi*, cujus formam, ac decus pluribus ibidem explicat. Partus hic nulla ex parte mancus est. Dicavit eum Venetæ Reipublicæ, quæ in grati animi significationem creavit ipsum *Deductorem militis*; (a) quod quidem munus magno ibidem habetur in pretio; nec obvenire solet, nisi paucis, ac fere totius ditionis Venetæ primioribus.

Ver. illustr.

XVIII. Anno 1732. iter fecit Author Illustrissimus in Galliam, inde Angliam, Hollandiamque percurrit, ac demum per Austriam ad suos viam relegit. In Gallia cum erat, lustravit provincias Australes regni, visurus ibidem lapides, Codices, rudera, statuas, anaglypha, aliaque, quæ ibidem asservantur, monumenta (b). Observationum suarum testes habet *Antiquitates Galliæ* prælo postmodum commissas. Parisiis summi ei honores habiti non solum ab Academia *Inscriptionum*, *Bonarumque Artium*, quæ suum in cœtum cooptaverunt; sed ab Eminentissimo Fleurio, Virisque aliis Illustrissimis, qui suam illum in amicitiam ac familiaritatem adlegere. Plura hac de re videre est in *Historia Theologica* Proemio, quo Lectorem curiosum remittimus. Oxoniæ universitatis membrum renuntiatus est, Doctorque Juris creatus. Paucis; quoquo demum diverteret, exhibiti fuerunt illi honores amplissimi, certaruntque passim doctissimi de adeundo, salutandoque Viro tota dudum Europa inclyto.

Itinera in exteras regiones.

XIX. Veronam, ut rediit, imprimi curavit Ephemerides fratris sui *Alexandri*, in quas celebriores complures Sæculi hujus expeditiones suavi admodum scribendi genere illigavit; quamobrem opusculum hoc, quod anno 1737. in Italia primum prodierat, continuo versum fuit Gallice, & triennio post in Hollandia recusum.

XX. Accidit sub hæc, ut Cl. Apostolo Zeno, Viennam migrante, Ephemerides, atque ὑπομνήματα literaria ad tempus intermitterentur. Doluit id vehementer Maffejo; maxime cum videret insignia multa Italorum opuscula nullo fere in censu esse, atque a multis, quod ignota essent, pene pro nihilo putari. Adjecit propter ea animum ad conscribendas *Observationes Literarias*, quæ continuationis instar essent Ephemeridum Italiæ. Sex impressa sunt Volumina, inserta iisdem propria complura opuscula. Bene multa hic capita reperias, quæ non tam narrationem mere historicam, quam accuratam de materia subjecta dissertationem contineant. Multus hic sermo est de itineribus *rei Antiquariæ*, ac præcipuæ *Hetruscorum* monumentorum causa susceptis. Tribus admodum libris agit de *natione Hetrusca*, idque pulcro ordine, ac serie nusquam interpolata. Pluribus hæc persequi supervacaneum videtur, quando in omnium pene manibus hi libelli sunt.

Veronam redit, & scribit Fratris res gestas.

XXI. Quanquam tot jam nominibus existimationem, atque omnigenæ sibi eruditionis famam ubivis fere gentium comparasset, volebat tamen admovere rursus manum, ac fere supremam imponere Operi, quod dudum animo informatat, magnaque ex parte perfecerat; quo nimirum extaret apud posteros sui erga rem Antiquariam studii *monumentum*, quovis *ære perennius*, *quod non imber edax*, *non Aquilo impotens possit diruere*, *aut innumerabilis annorum series*, *& fuga temporum* (c). Triginta amplius anni erant cum tabellas, urnas, cippos, inscriptiones, statuarum busta, anaglypha, & quidquid hujus generis est colligere cœperat, ut insigne aliquando inde Museum (d) consurgeret. Delegit supellectili huic rite distribuendæ vastum illud, spatiosumque atrium, quod ante Palatium *Academiæ Armonicæ* visitur. Videbat equidem non posse ejusmodi res perfici sine magno sumptu, atque impendio. Non destitit tamen unquam a proposito; itinera suscipiebat bene multa, ac molesta, ut Roma, vel aliunde, quæ desiderabantur, comportaret. Quovis monumenta hæc redimebat pretio, non pauca etiam simulacra alterius generis cum inscriptionibus commutabat. Qua industria id demum consecutus est, ut majorem hoc in genere thesaurum possideret, quam ostentare vulgo soleant aulæ Principum. Dono porro omnia hæc obtulit Reipublicæ Litterariæ, suas quæque in classes digessit, æri incidi curavit anaglypha omnia, *Museoque* suo *Veronensi* magnam inscriptionum vim inseruit, ut, qui ipsos consulere lapides non possunt, habeant hic saltem, unde animum erudiant, atque oblectent. Haud absimili olim Augustæ Taurinorum perfunctus labore fuerat, quando regnante *Victore Amedeo* eodem fere modo inscriptiones, quas illius jussu undequaque conquisierat, in Universitatis porticu collocavit, ac distribuit, quo etiamnum in loco Antiquariæ rei peritis spectaculo sunt, & admirationi. Plura hoc de opere hic afferre nil attinet; siquidem notum satis est, & per celebriores ubique Bibliothecas dispersum.

Museum Veron.

XXII. Applicuerat huic jam dudum studio mentem vir eruditissimus, quoque magis in Anti-

Ars Critica Lapidaria.

✠ † † † 3

(a) Veneti appellant: *Condottier d' Uomini d' arme*.
(b) *L' Accademie des Inscriptions, & des belles Lettres*.
(c) Hor. Lib. III. Od. 30.
(d) Italia magnam hujusmodi antiquitatum collectionem vocitare solent *Museum*, cujusmodi est in Collegio Romano *Kircherianum*, aliaque in Urbe plurima.

Antiquariorum syllogas aciem intenderet, advertebat facile scatere illas lapidibus multis apocryphis, inscriptionibus mendosis imperite exscriptis, explicationibus contortis, ac frigidis, nullum esse in iis ordinem ac legem, multaque id genus desiderari alia. Venit itaque in mentem conficere Commentarium aliquod, hoc insigniendum titulo: *Ars Critica Lapidaria*. Detecturus in illo erat errores scribentium, & Chalcographorum σφάλματα; traditurus itidem regulas, certosque Canones, ad quos exigendi essent lapides, quique lapides sinceri ab adulterinis ac spuriis distingui possent. Inceptum quidem hoc Opus est; at ob incidentia alia negotia ad finem nunquam perductum. Imprimetur tamen, quidquid ex eo superest [a].

Maffei Stud. Dogmaticum.

XXIII. Venio demum ad studium ejus præcipuum, ac nobilissimum, ad Theologicum inquam, & dogmaticum; in quo omnes se nervos intendisse, plusque multo quam in cæteris omnibus curæ, atque operæ posuisse sua ipse sponte fassus est in Vindiciis ultimis contra impugnatorem Anonymum. Ita enim de se ipse loquitur *Jansen*. Nov. Lib. I. Cap. 4. n. V. p. 402. Maffejus contra *profitetur, in nulla alia se materia, quam Theologica, & Ecclesiastica serium posuisse studium; propterea quod alias facultates, aut obiter attigerit, & prima fere ætate tractarit, aut animi potius causa, quam studii in his versatus fuerit. Quo factum, ut plura deinde sacri, quam alterius studii ediderit specimina, confutans primum Leonem Sapientem, Schismaticum acutissimum in materia SS. Trinitatis, ... & postmodum Pfaffium, Basnagium & Chandlerum occasione aliorum dogmatum; commentans item complexiones Cassiodorii a se inventas ac divulgatas*. Studuisse ipsum etiam Theologiæ, quam *Moralem* vocant, satis colligitur ex schedis ac commentariolis ejus in forulis post mortem repertis; tum etiam ex præstanti ejus Libro, quem extrema fere ætate edidit hoc titulo: *L'Impiego del danaro*. Placuit hic viris cordatis omnibus, fuitque Romæ, Bened. XIV. probante, recusus, nusquam tamen Theologicam suam scientiam luculentius Orbi literato probavit, quam in *Historia* sua *Theologica*, de qua quid Lectores duo Jubilati, & FF. Minimorum quondam Provinciales senserint, operæ pretium est audire. [b] *Novimus enimvero*, inquiunt Viri ambo gravissimi, *inter cætera ejus studia primas tenere theologicum, id quod ostendit, cum magna perspicuitate agitavit quæstiones nobilissimas contra viros literatos Pfaffium Germanum, Basnagium Hollandum, & Cl. Chandlerum Anglum; uti videre cuivis licet ex opusculis a Typographo ad Historiam Theologicam adjunctis; multoque magis apparet illa Historia, qua Auctor Clarissimus præcipua catholicorum Dogmata, adjuncta semper S. Scripturæ, & Patrum tam Latinorum, quam Græcorum consensu, non sine studio immenso reddidit manifesta. Habes hic, ut Ex-generalis noster notavit, corpus Doctrinæ Augustinianæ jampridem desideratum; habes ipsius Idiomatis interpretationem: habes veram originem, & historiam Pelagianorum, & Semi-Pelagianorum; perspicueque deprehenditur, quam imprudenter complures Critici Patres Græcos perstrinxerint, quamque inique propugnatæ fuerint propositiones Quesnelli &c.* Quid alii quoque per Italiam, Galliamque viri hoc ipso de Opere censuerint, exposuimus, quantum satis est, in Præfatione *Historiæ Theologicæ*.

Theologorum de ejus historia judicium.

XXIV. Postremus, quem *Maffejus* ὁπολυγραφεὺς (ita enim ipsum appellat *Cl. Emman. Martinus Epist. Part. II.*) edidit, partus hoc nomen tulit: *L'Arte Magica dileguata*: Ostendere hoc in libello conabatur, si recte memini, translationes hominum de loco in locum non tam veras esse, quam imaginarias, fierique phantasiæ a malo Genio variis artibus commotæ ope, quod tametsi sæpe verissimum sit, semper tamen contingere pauci sunt, qui opinentur. Occasionem huic Diatribæ dedisse creditur Monialis quædam veneficæ artis accusata, ac damnata circa annum 1750. Opella hæc triformis instar Hecates triplici quoque vultu comparuit: Primo nomen erat: *Arte magica dileguata*; alteri: *Arte magica distrutta*: tertio demum *Arte magica annichilata*, quod postremum opusculum acutius demum, atque emendatius Veronæ prodiit.

Extrema ætas.

XXV. Extrema jam senecionem optimum urgebat ætas, quum instauraturus nonnihil vires profectus est Brixiam. Invisit ibidem Amicos, inspexitque opus quoddam eburneum, quod asservabatur apud Eminentiss. Cardinalem *Quirinum*, habebaturque pro genuinis veterum Diptychis. Ut vidit, declaravit continuo non esse ex antiquis; qua censura diluebantur illico conjecturæ plurimæ, atque ingeniosæ, quæ fuerant impressæ. Ubi tamen accuratius paulo ebur hoc lustraverat, genuinum in eo deprehendit δίπτυχον, at nonnisi unicum, quod ut sibi imprimendum, ac notis illustrandum Cardinalis committeret, pluribus ab eo petiit, & facile impetravit.

XXVI. Domum reversus sensit morbos suos, atque invaletudines ingravescere. Quare Musis valere jussus honesto se dedit otio, sibi dumtaxat & Deo vivens: dum demum, comparato rite ad supremam luctam animo, ex asthmate, quod sensim coaluerat, religiosissime, & magno bonorum omnium luctu prope octogenarius decessit M. D. C. C. L. V. pridie Idus Februarias . . . . Indictæ equidem pro ejus valetudine fuerunt Veronensi ab Urbe preces publicæ, multisque Sacerdotes hostiis pro tanti salute Viri Deo litarunt. Verum evocare ad se Deus O. M. quam terris porro relinquere maluit maturum Cœlo caput . . . Enunciata per Urbem Viri optimi morte, decretæ ei a Senatu fuerunt exequiæ publicæ, aliique honores funebres; inter quos numerandum venit illustre admodum, honorificentissimumque Cenotaphium, & laudatio eidem atrato e suggestu habita . . . . . Posuerat absenti aliquando Academia Veronensis bustum marmoreum, cum hac epigraphe:

Mors, exequiæ, aliique hon. publici.

SCI-

(a) *Artis Criticæ Lapidariæ quæ extant* post istiusmodi Elogium excusa sunt.

(b) Bernardus Lupis, & Mansuetus Martinelli. Vide Confirmationem responsionum datarum Anonymo p. 337. *Infra tutti i suoi studj sappiamo che il suo più accetto è quello della Teologia, come ha fatto conoscere, riducendo a molta evidenza questioni nobilissime contra i Sigg. Letterati Pfaff ec. . . . Qui, come il nostro Ex-generale notò, il corpo si ritrova di dottrina, desiderato per gran tempo, di S. Agostino ec.*

SCIPIONI MAFFEIO VIVENTI
ACADEMIA PHILARMONICA
AERE, ET DECRETO PVBLICO.

Reversus e Gallia *Maffejus* jussit id revelli, atque in locum abditum, atque reconditum deportari. Verum ab ejus obitu continuo pristino repositum fuit loco. Imo Consilium Veronense statuam eidem decrevit marmoream, eamque publicam: Academia vero Philarmonica suo quondam membro, ac Præsidi cudi jussit numisma, opere elegantissimo....

Vitæ ratio.

XXVII. Nunc reliqua, quæ ad vitæ institutum, mores, indolem, fortunamque spectant, strictim quoque exequamur. Cœlibem semper vitam duxit *Maffejus*, aliamque, ut ipse de se fatatur, (a) in terris voluptatem sectatus non est, quam quæ ex litteris, Musarumque commercio petitur. In Veronensi Urbe *Ædilis*, seu, ut Itali vocant, * Provisoris munus gessit; rogatusque sæculo hoc ineunte non semel fuit, ut Viennam Austriæ sa conferret, Eugeniique Principis res gestas Cæsareis auspiciis scriberet. Prætulit tamen ttanquillum suum otium, illudque Aulico strepitu potius habuit; gratiis actis amplissimis Legato Cæsareo, qui Imperatoris nomine hanc ei spartam obtulerat... Numismata, quæ domi seposita habebat plurima, supremis tabulis inter amicos partitus est. Regi Sardiniæ erat a cubiculis, & inter Aulæ Bavaricæ Proceres *Clavis aurata Eques*. Erat insuper Socius Academiæ Berolinensis, Parisinæ, & Celebriorum in Italia; de quibus omnibus incertum erat plusne illæ in *Maffeum*, an contra in illas *Maffejus* splendoris reffunderet. Linguam Italicam, Latinam, & Græcam callebat optime, Hebraicam mediocriter; & Gallicam sibi reddiderat familiarem. In idiomate vernaculo præstantissimis accensebatur scriptoribus. Latini etiam specimen non unum dedit in Epistolis, ac Præfationibus. Commercium literarium habebat cum tota fere Europa literata. Testantur id tum schedæ plurimæ ab obitu in ejus forulis repertæ, tum quoque ipsius ad alios, atque aliorum ad ipsum impressæ epistolæ. Quarum e numero quoque sunt illæ, quas Eruditissimus ille, omnisque Antiquitatis scientissimus Ecclesiæ Alonensis in Hispania Decanus *Emanuel Martinus* non semel ad ipsum exaravit; jurisque publici denuo fecit 1735. Misit ille *Maffeje* 1724. centum, & sexaginta ad Hispaniam pertinentia numismata, & quingenta quatuordecim antiqua Epigrammata, studio ac labore suo collecta, eaque, ut ipse de se fatetur, (b) partim ἀνέκδοτα, partim quæ Collectorum diligentiam fugerant. *Qui enim ego* (inquit ibidem Vir laudatus,) *morem non gererem Viro tam eximie de Republica Literaria merito?* Similia plura in aliorum legere est epistolis, ac libris. Cl. *Muratorius* erat pariter *Maffeje* amicissimus propter communia studia, ideoque etiam meruit contra impactas ab Anonymo calumnias a *Maffeje* scripto defendi.... In Patria, totaque ditione Veneta quanti æstimatus semper summus hic Vir fuerit, notum in vulgus est, satisque colligitur ex supra enarratis. *Victor Amadeus* Sardiniæ Rex consuluit Ipsum de modo constituendi, adornandique Universitatem Taurinensem. Senator quidam Venetus rogavit quoque ipsius sententiam de reformanda, instaurandaque Patavina. Ipse Romanus Pontifex *Benedictus* XIV. sæpius jussit meminisse Marchionem, contractam olim inter ambos sese amicitiam jam esse sexagenariam.

* Proveditore.

Scientia & Erudit. fama.

Indoles ac genius.

XXVIII. Indolem demum nactus erat excitatam, ac vividam. In disputando acer erat ac vehemens: rationi tamen, cum elucesceret, dabat manus. Capiebatur facile oratione diserta, & eleganti. Vasti vir erat ingenii ac plane perspicacis, judicii admodum limati, omnis capax literaturæ, atque ad summa quævis natus.... Cum novi quid in re literaria, aut detexerat ipse, aut ab alio deprehensum audiret, gestiebat totus, omnibusque incedebat lætitiis. Non tamen mirabatur quid facile, aut temere; indagabat omnia acriter, rimabatur, suisque momentis expendebat singula, antequam ferret sententiam. Rigidam proinde tam in veterrs, quam recentiores crisin exercebat. Moribus erat comis, accessu facilis, sui negligens, atque in omni vitæ ratione adeo jucundus, ac benevolus, ut hominis cujuscumque animum, sine negotio sibi conciliaret, atque adjungeret. Amicus erat sincerus, fuci omnis expers, nec lucri cupidus; plenus humanitatis atque officii, cujus quidem rei sexcentos inter alios, & ego testis sum, quippe quem nullis munitum commendatitiis, nullo facinore celebrem, natione exterum, atque virilem vix affecutum ætatem non modo omni honoris significatione suis in ædibus prosecutus est; sed & tricenis facile ex eo tempore literis, iisque sua semper manu extremo etiam in senio exaratis honorare gravatus non est.... Offensam condonabat ultro, magnoque animo illud *D. Paulini* animo repurans apophthegma: *Vicem injuriæ reddere humana ultio est: At inimicos etiam diligere vindicta cœlestis est:* Ostendit cum sæpe alias, tum maxime in placidissimis ad calumniatorem Anonymum responsionibus. Ædes ejus musarum, ac Charitum vocari domicilium poterant, adeo frequentes ibidem habebantur Academiæ & congressus literatorum. Ad quotidianos cæterum sarmones adhibebat amicos, ut plurimum suos, eosque e multis lectissimos. Exterorum, ac præcipue transalpinorum hominum pauci Verona transibant, quin viri hujus videndi tenerentur desiderio. Mihi certe breve illud, quod cum ipso Veronæ miscui colloquium, tantæque

in

(a) Jansen. Nov. l. 1. c. 1. *Scipione Maffei è persona, la qual altro diletto, che imparar, non prova; e ripone però tutta la sua umana felicità nel passare quattro o cinque..... ore della mattina studiando per non rimaner privo.... di tal diletto, senza del quale ogni gran fortuna a lui somma disgrazia, e singolar noja parrebbe.*

(b) Epist. Part. II. Lib. VIII. Ep. XXIV. ad *Bern. Montfalconium Lutetiam*.

in illo eruditione simul ac virtutis admiratio non levi sæpe incitamento fuit, ut vastum hoc *Historiæ* Dogmaticæ opus, nulla valetudinis, temporis, aliorumque negotiorum ratione habita, ad finem non sine magno meo labore intra semestre perducerem.

Statura corp.

XXIX. Vultu erat minime deformi; liberali potius, & explicato. Justæ staturæ, magnarumque virium, quas vita moderata, sobria, atque ordinata sartas, tectasque præstabat. Matutinas passim horas studiis, pomeridianas colloquio, eruditisque dabat sermonibus.

Fortuna.

Fortunæ obtigerant quidem conditioni suæ pares, non tamen amplissimæ. Nihilominus cum aut literarum honos, aut egenorum salus, aut Principum Virorum exigeret dignitas, desiderari nil patiebatur, quod ad decorem, splendoremque facere posse existimaret. Est adhuc, eritque diu in omnium memoria, quo apparatu ac pompa hæreditarium Bavariæ Principem quondam exceperit, quomodo ei in Amphiteatro, in quo & ipse dimicabat, *hastam puram* (a) obtulerit; quanto impendio, ac sumptu Illustrissimo Nepoti suo adornarit nuptias. Huic quoque acceptum Verona refert egregium, ac regium vere ædificium, quod in foro visitur, multumque a pulcro, concinnoque partium ordine Architectis placet.... In libros demum, numismata, membranas, manuscripta, & quævis Veterum monumenta impensas, ut diximus, fecit plurimas, omnibus testatum faciens, se non tam sibi, quam literis, & Reipublicæ vivere, dignus proinde quam bonarum artium fautores, posterique omnes ex lapidario hoc nostro elogio cognoscant, mirentur, & ament.

D . O . M

STA . VIATOR . ET . LEGE
PARVA . HEIC . VRNA . EST
AT
MAGNI . SCIPIONIS
EX . MARCHIONIBVS . MAFFEIS
CINERES . ET . OSSA . TEGIT
NATVS . EST . VERONAE . MDCLXXV . KAL . IVNIIS
IOANNIS . FRANCISCI . ET . SILVIAE . PELLEGRINAE . F
MVSARVM . IN . GREMIO . EDVCATVS
ARTIVM . AC . SCIENTIARVM . CHORVM . VIDIT . AMAVIT . COMPLEXVS . EST
PRAETEXTA . POSITA . MARTEM . PRIMVM . TVM . PALLADEM . RVRSVS
TOGATAM . SEQVVTVS . PRORSA . VORSA . ORATIONE
CLARVS . EXTITIT
LVSTRAVIT . BIBLIOTHECAS . MVSEA . ET . ANTIQVORVM
LARARIA
OBLATOS . AB . AVGVSTO . HONORES . PVBLICOS
MAGNO . ANIMO . RECVSAVIT . MVLTOS . AB . ACADEMIA
INVITVS . TVLIT
EFFODIT . CIPPOS . VRNAS . SIMVLACRA
LATII . GRAECIAE . AEGYPTI
GRAECORVM . SIGLAS . COLLEGIT . EXPLICVIT . PRIMVS
COMPARAVIT . LAPIDES . AERE . SVO . PLVRIMOS
ANTIQVARIAE . REI . ET . HISTORIAE . DITANDAE . BONO
PVLCRO . ORDINE . COLLOCAVIT . DIOESSIT . DONAVIT
PRO . RELIGIONE
GESSIT . SCRIPSITQVE . PLVRIMA
GRAECE . LATINE . ITALICE
CAELEBS . VIXIT . ANNOS . LXXIX . M . VIII . D . XII .
DIEM . SVPREMVM . CLAVSIT
PATERNIS . IN . AEDIBVS
MDCCLV . PRID . EID . FEBR .
A
S . P . Q . V
STATVA . PVBLICA . MARMOREA
NVMISMATE . AC . BVSTO . POST . MORTEM
APOTHEOSIS . LOCO
CONDECORATVS
HAEC . TE . SCIRE . VOLVI . ABI . HOSPES . ET . PIIS . VIRI
OPTIMI . AC . CLARISSIMI . MANIBVS . BENE . PRECARE
MAFFEO
LITERARVM . AC . RELIGIONIS . VINDICI
VIRO . DE . PATRIA . ET . MVSIS . BENEMERENTISSIMO
R . P . LITERARIA
BENEF . ACCEP . MEMOR . CVM . LACRIMIS
P
HAVE . SCIPIO . AETERNVMQVE . VALE (*)

(a) *Hasta pura* dicitur, quæ sine ferro est, & signum est pacis. Gallice vocatur la *Joûte*: donabantur ea milites, qui in bello fortiter fecissent. Vid. Sueton. in *Claud.* cap. 28. Usus earum etiam hodie est, quandoque in ludis Equestribus.

(*) Hujus Immortalis VIRI Elogia videsis etiam apud Burchardi & Frid. Ottonis Menckeniorum Patris & Filii *Biblioth. Virorum militia, aque ac scriptis Illustrium* p. 282. seqq. Bruckeri *Pinacothecam Scriptorum nostra ætate Illustrium* Dec. II. Augustæ Vindelic. 1742. f. apud Lamium *Memorabilia Italorum eruditione præstantium, quibus vertens Seculum gloriatur* T. I. p. 252. Florentiæ 1742. 8. ac in Ephem. Liter. Flor. an. 1755. col. 263. 276. 292. 311. 322. 361. 373. 396. in Epistola Seguierii in Diario Liter. quod inscribitur: *Memorie del Valvense* Tom. V. Art. XII. pag. 49. & in opere, cui titulus: *Museum Mazzuchellianum, seu Numismata Virorum doctrina præstantium, quæ apud Jo. Mariam Comitem Mazzuchellium Brixiæ servantur a Petro Ant. de Comitibus Gaetani* Brixiano Presbytero & Patric. *Rom. edita, atque illustrata. Accedit versio Italica studio Equitis Cosimi Mei elaborata* Tom. II. Tab. CXC. n. V. pag. 372. edit. Venet. 1743. f. cum fig. in *Histor. Liter. Ital.* vol. XIV. Lib. II. Cap. III. pag. 236. 322. atque demum in *Hist. de l'Academie Royale des Inscriptions, & belles Lettres Depuis son establissement jusqu' à présent*.

CATA-

CATALOGVS

OPERVM

Ex ipso REIFFEMBERGIO, *& ex Hist. Liter. Ital. ab* Artis Criticæ Lapidariæ *Editore concinnatus*.

I. PER *la nascita del Principe di Piemonte Genethliace*. Romæ 1699. 12.

Infra dies octo bis recusum cum *Lud. Anselm. Gualtherii* adnotationibus 12. Iterum Venetiis in tertia *Meropie* editione apud *Jac. Thomasini*: dein ibidem *con Rime, e Prose* ejusdem Authoris 1719. 4. & demum Veronæ *nella Raccolta delle Poesie*.

De eodem Vid. *Cinellum Bibliotheca Volante* T. III. p. 232. *Quadrium* Vol. II. p. 553. Diar. Liter. Ital. Tom. XX. pag. 465.

II. *Il Sansone Oratorio per Musica*, Florentiæ 1699. 12. Extat etiam in Libro vulgo *delle Poesie, e Prose* ejusdem Auth. Veronæ 1719. & in II. Vol. *delle Poesie*, Veronæ 1752.

III. *Conclusioni d' Amore*, Veronæ 1702. 12. Iterum Venetiis *tra le Prose* 1719. 4. Gallice etiam fuerunt versæ, & editæ Bruxellis, vel potius Parisiis 1755. in Libro, cui titulus: *Melange des maximes, des reflexions, & des caracteres per M. D.... D.... licentie en droit* 8. in quo e regione textus Italicus.

IV. *La prima radunanza della Colonia Arcadica Veronese*, Cerviæ 1705. 4. [1]

V. *Giudizio sopra le Poesie Liriche di Carlo Maria Maggi* in Epistola ad Comit. Ant. Garzadoro. Venetiis 1706. 8. [2]

VI. *Della Scienza chiamata Cavalleresca*, Romæ 1710. 4. Venetiis 1711. cum approbatione Academiæ vulgo *della Crusca*, & peramplo Indice Neapoli 1718. cum Præfatione, & adnotationibus Sebast. Pauli Congregationis Matris Dei, Panormi 1720. & alibi [3].

VII. *Prefazione del Primo Tomo del Giornale de' Letterati d' Italia*. Venetiis 1710.

VIII. *Succinta notizia de' MSS. che si conservano nella Real Libreria di Torino con alcuni aneddoti da essa tratti*. *Lettera al Sig. Apostolo Zeno* sub die 6. Junii 1711. in Diar. Liter. Ital. T. VI. edit. eodem anno [4].

IX. *De Fabula Equestris Ordinis Constantiniani*, Parisiis (Tiguri nomine) 1712. 4. [5]. Istiusmodi editio concredita fuit Cl. Montfauconio [6].

X. *Lettera al Valisnieri sopra i fulmini* sub die 10. Septembris 1713. Recusa inter Prosas Auth. cum aliis epistolis 1747. Gallice versa in Bibliotheca Italica T. IV. p. 193. ubi perperam dicitur scripta an. 1711.

XI. *Merope Tragedia*, Venetiis 1714. 8. Typis Jac. Thomasini. [7]

XII. Epistola ad Cl. Bacchinium de nonnullis fragmentis sub nomine S. Irenæi in Bibliotheca Regia Taurinensi adservatis, & a Pfaffio evulgatis, edita in Vol. XVI. Diar. Liter. Ital. p. 245. cuso 1714. Altera Epistola de eodem argumento ad laud. *Bacchinium* extat inter opuscula ad Calcem Hist. Theolog. p. 10.

XIII. Epistola III. *sopra i frammenti Greci dati in luce nel Tom. XVI. del Giornale* recusit apud Batavos sub nomine *S. Irenæi*. Vid. cit. Diar. T. XXVI. p. 53. iterum edit. inter *Prosas*, & ad Calcem Hist. Theolog. p. 15. Sub die 3. Aprilis 1719. Altera Epistola ad Cl. *Bacchinium* de dictis Fragmentis edita inter opuscula ad finem Hist. Theolog.

XIV. *Rime, e Prose del Sig. Marchese Scipione Maffei parte raccolte da varj libri, e parte non più stampate, aggiunto anche un saggio di Poesie latine dell' istesso Autore*, Venetiis 1719. 4. Epistolam (quæ in hac collectione est de *Priscis Vero-*

---

(1) In hoc opere sola Oratio & Carmen Maffeji est, cætera sunt aliorum.

(2) Cinellus Tom. III. p. 232.

(3) Vid. Diar. Lit. Ital. Tom. IV. 2. Acta Erud. Lips. Supplem. Tom. VI. pag. 265. Zenum in Not. ad Biblioth. Italicam *Fontanini* Tom. II. p. 360. seqq. Quinque hujus operis editiones extare scribit *Reiffembergius*, sex vero Authores Biblioth. Italic. Tom. II. p. 309. plerasque *Vinciolus* in Libro (*Observationes nonnulla cum literis variorum*) p. 143. & Author Ephem. Liter. Flor.

(4) Extat etiam inter Prosas, Authoris & inter Opuscula ad calcem Hist. Theolog. in qua perperam adseritur, dict. Epistolam evulgatam fuisse sub die V. Maji 1712.

(5) Vid. Diar. Liter. Ital. Tom. XIV. p. 414. De hoc opere justa cum laude mentio fit apud Act. Erud. Lips. an. 1727. pag. 537. Biblioth. Ital. Tom. IV. p. 285. & ab Anonymo in dissert. Historica de singulari certamine, vulgo *Duelli*. Edit. Astelædami 1720.

(6) Vid. Card. Quirinii *Commentaria de reb. suis* Tom. I. Lib. II. Cap. X. p. 238. seqq.

(7) Sexcentæ hujus Tragœdiæ extant editiones: De nonnullis tantum mentionem faciam ex Hist. Liter. Ital. vol. XIV. Lib. II. Cap. III. p. 253. seqq. Secunda editio est Mutinæ una cum Præfatione March. Josephi Ursi 1714. Typis *Ant. Capponii*. III. Venetiis 1715. a nonnullis mendis expurgata opera *Lud. Riccoboni*: In hac editione recusum est memoratum Genetliacum. IV. iterum Venetiis 1715. Typis *Gabr. Hertz*. V. Romæ eodem anno 1715. in Typographia *Joh. Francisci* Cracas. VI. Senis 1718. VII. Neapoli 1719. cum dissertatione, & adnotationibus Sebast. Pauli Congr. Matris Dei. Vid. Diar. Lit. Ital. Tom. XXXIII. Part. II. p. 448. VIII. Londini 1721. ex edit. Neapolitanis curis *Nic. Franc. Haym*. IX. Neapoli 1721. Vid. cit. Diar. T. XXXIV. pag. 435. X. Venetiis 1722. XI. Veronæ 1722. ex Typographia *Petri Anton. Berno*. XII. Vindobonæ 1724. 8. XIII. Neapoli eodem anno. XIV. Veronæ cura *Julii Cæsaris Becelli* cum Comœdia vulgo *delle Cirimonie*, & Dragmate vulgo *de la Fida Ninfa*. XV. Meropis est optima Veronensis editio 1745. 4. cum adnotationibus Auth. & responsione ad Epistolam *D. de Voltaire*, & versione Gallica D. *Freret*, & Anglica *D. Ayre* cum confutatione critices ipsius Tragœdiæ. XVI. Venetiis 1747. cum nonnullis Opusculis pro hac Tragœdia, & contra, collectis a *Vincentio Cavallurcio* Perusino. XVII. Veronæ 1753. in Vol. II. inter Poeticas compositiones ejusdem Authoris. Nonnullæ versiones in exteras linguas extant hujus Tragœdiæ. Primum versa est in idioma Hispanicum, vulgo *Castigliano*, II. Gallice soluta oratione a M. Al.... Parisiis 1718. in qua e regione textus Italicus. Vid. Diar. Lit. Ital. Tom. XXXI. p. 369. Altera pariter solusa oratione a *D. Freret*, ut supra diximus. Tertia in versus Gallicos a *D. de Voltaire*. Vid. *Ab. Ant. Conti* in Præfat. ad Tom. I. *Delle Prose, e Poesie* & *Quadrium* vol. VII. pag. 219. IV. Vindobonæ 1724. Germanice versa, cujus meminit Diar. Ital. Tom. XXXVI. p. 307. In Nov. Drammaturgia *Allacci* Venetiis 1755. p. 526. mentio fit cujusdam versionis Germanicæ edit. Veronæ Typis *Petri Ant. Berno* 1721. V. Translata in versus Anglicos edit. Londini 1740. a *D. Ayre*, & recusa Veronæ 1745. ut supra diximus. VI. In idioma Bothenicum versa est a *D. de Albamakof*. Vid. Pindemont. *Risposta Universale* p. 87. Laudes hujus incomparabilis Tragœdiæ videsis apud Præfat. Becellii edit. 1730. & apud Pindemont. *Risposta Universale* pag. 24. 25. 30. 31. 33. 34. 42. 55. 88. 90. & Act. Erudit. Lips. 1727. p. 537.

Verona Episcopie) habes etiam in *Italia Sacra* Ughelli ex edit. Coleti. *La lezione sopra il vario gusto de' Poeti Italiani* recusa est in opere Bissi Soc. Jesu in libro, qui inscribitur: *Introduzione alla volgar Poesia*, Lucæ 1755. & in Gallicam linguam versa, adnotationibus aucta in Biblior. Italica T. I. p. 223. & T. II. p. 276. in qua reperies etiam quidquid Maffejus elucubravit in cit. Diar. Liter. Ital. si excipias ejusdem Authoris experimenta *speculo ustorio* facta, & compendium operis Bacchinii de *Ecclesiasticæ Hierarchiæ originibus*, & alia etiam. Vid. Pindemont. *Risposta &c.*

XV. *Dell' antica condizione di Verona ricerca Istorica*, Venetiis 1719. 8. (Vid. Diar. Lit. Ital. T. XXXIII. P. II. p. 524.) D. Abb. Sambuca hujusmodi opus recusit in libro, qui inscribitur: *Raccolta delle cose spectanti a Cenomani*. Brixiæ 1750.

XVI. *Traduttori Italiani, o sia notizia de' volgarizzamenti di antichi Scrittori Latini, e Greci, che sono in luce; aggiunto il volgarizzamento di alcune insigni Iscrizioni Greche, e la notizia del nuovo Museo d' Inscrizioni*, Veronæ *col paragone fra le Iscrizioni, e le medaglie*, Venetiis 1720. 8. (1)

XVII. *Epistola di S. Gio. Grisostomo a Cesario rappresentata come sta nel codice Fiorentino*, Florentiæ 1721. 8. eodem anno bis edita fuit ibidem, iterum recusa in Historia Diplomatica, & inter Opuscula ad calcem Hist. Theolog. (2).

XVIII. *Cassiodorii Complexiones in Epistolas, & Acta Apostolorum, Apocalypsim e vetustissimis Canonicorum Veronensium membranis, nunc primum eruta*, Florentiæ 1711. 8. Samuel Candlerus eodem anno recusit Londini, & anno 1713. tertia editio Roterodami: ab Authore recusæ sunt etiam in fin. Hist. Theologicæ. (3)

XIX. *Teatro Italiano* Vol. I. II. *o sia scelta di dodici Tragedie per uso della scena, premessa un' Istoria del Teatro, o difesa di esso*, Veronæ 1723. Vol. II. 8. *Del Teatro Italiano*. Vol. III. Veronæ 1725. Idem opus recusum Veronæ 1728. iterum Venetiis.

XX. Literarum Græcarum potestas, & affectiones Veronæ 1726. 8. (4) *Istoria diplomatica, che serve d' introduzione all' Arte Critica in tal materia, con raccolta di documenti non ancora divulgati che rimangono in papiro Egizio, con ragionamento sovra gl' Itali primitivi; per appendice l' Epistola* a Cesario, *Atti de' SS. Fermo e Rustico, e vita di Zenone*, Mantuæ 1727. 4. (5). Circa hujus anni finem, & insequentis initium iterum *Cassiodorii* editionem molitus est. De qua nonnullas elucubrationes proemiales habes in Historia Theologica: idest Disputationem, quæ inscribitur *Cassiodorii complexiones Catholicis dogmatibus egregie concinere*: Alteram, cui titulus: *de Romanorum nominibus, qua de iis, quæ in Cassiodoriana editionis fronte immutanda sunt, ratio redditur, & nobile argumentum fuse, lateque illustratur, cum docta præfatione de Cassiodorii Commentario in Psalmos*: (Osservazioni Letterarie Tom. III.)

XXI. *Supplementum Acacianum monumenta nunquam edita continens*, *Venetiis* 1728. 8. Eodem anno recusum in V. vol. Collectionis Conciliorum edit. Coleti: iterum inter opuscula ad calcem *Historiæ Theologicæ*, & illustratum a Cl. P. *de Rubeis* in Dissert. de *uno sententiæ Damnationis in Acacium*, Venetiis 1729.

XXII. *Commedia delle Cirimonie*, Bononiæ 1728. 8. iterum Venetiis eodem anno in 8. Recusa etiam in Theatro ejusdem Authoris Veronæ 1730. Dein ibidem Typis *Petri Antonii Berno* 1732. & anno 1751. *fra le Poesie T. II.*

XXIII. *Degli Anfiteatri*, Veronæ 1728. 8. iterum in Opere qui inscribitur: *Verona Illustrata* (6).

XXIV. *Teatro del Marchese Maffei, cioè la Merope, le Cirimonie, e la Fida Ninfa*. Veronæ 1730. 8. (7)

XXV. *Lettera sopra il caso di Cesena*. Veronæ 1731. 8. iterum *trà le lettere de' Fulmini* 1747.

XXVI. *Verona Illustrata* 1732. in fol. T. II. & in 8. T. IV. (8)

XXVII. *Prospectus* (a nostro Authore Italice scriptus) *universalis Collectionis Latinarum Veterum, ac Græcarum Ethicarum, & Christianarum Inscriptionum, quem nova Veronensis Societas totius Europæ Doctis, reique antiquariæ studiosis hominibus exhibet, ac proponit*: Italice ab nostro Auth. scriptus, hunc Becellus recusit 1746. Veronæ in fine *Siglarum Græcarum* p. 111. Gallice versum habes in Bibliot. Ital. T. XV. art. IV. pag. 84.

XXVIII. *Scipionis Maffeii Marchionis Epistola, in qua tres eximiæ, ac nunquam antea vulgatæ Inscriptiones exhibentur, atque illustrantur*, Veronæ Typis Jacobi Vallarsii 1733. 4.

Iterum edita in Galliæ Antiquitatibus, & in Biblioth. Italica T. XIV. p. 212. & in Museo Veronensi p. 322.

XXIX.

---

(1) Vid. Diar. Lit. Ital. Tom. XXXIII. Part. II. p. 526. & Acta Erud. Lipf. 1723. p. 128.
(2) Vid. Cinellium Tom. III. p. 131. seqq. & Bollandistas Tom. IV. Mens. Septembris in Vita S. Joannis Chrisost. n. 1308. seqq.
(3) Vid. Acta Erud. Lipf. 1723. p. 21. seqq.
(4) Reissembergius scribit editum fuisse 1716. forsan errore Typographi.
(5) Vid. Acta Erudit. Lipf. 1727. p. 520. *Baringium* Biblioth. Diplomat. Cap. IV. p. 17. edit. Annover. 1754. Joh. Georgius Lotterius de Ausburg latine vertit Opus Maffeji, qui inscribitur: *Ragionamento degli Itali primitivi*, & edidit Lipsiæ 1731. 4. cui titulus: *Scipionis Maffeji origines Etrusca & Latina, sive de priscis, ac primis ante Urbem Conditam Italia incolis commentatio*. Idem *Lotterius* Auctaris titulo latine reddidit caput IV. Libri I. Historiæ Diplomaticæ. Vid. Acta Erudit. Lipf. ann. 1731. Acta SS. Firmi, & Rustici recusa fuere Veronæ 1731. inter *Acta sincera Martyrum a Ruinartio edita*.
(6) Vid. Acta Erud. Lipf. 1729. p. 298. Reissembergius scribit Opusculum hoc versum fuisse Anglice, & impressum Londini 1729. at in errorem lapsum esse, censet Author Hist. Lit. Ital. (vol. XIV. p. 250.) & versionem latinam Alexandri Gordon Londini editam Anglicam credidisse, quam Cl. Polenus recusit in V. Vol. *Supplementi* ad *Gravium*, & *Gronovium*. Vid. Biblioth. Ital. Tom. V. 14. VI. 57. XIII. 14.
(7) Iterum hujus operis mentionem facio, quia huic editioni accedit *una lettera dell' istesso Maffei sopra i rametti posti ne' Frontispizi di questo Volume, e per la Fida Ninfa*, Dragma quod nunc primum prodiit, & recusum fuit a Jac. Vallarsio an. 1732. ac iterum 1752. in II. Vol. *delle Poesie*. Vid. Præfat. *Becelli*, Diar. Litter. Ital. Tom. XXXV. 518. & XXXVI. 431. & Biblioth. Ital. T. VIII. 278.
(8) Vid. Acta Erud. Lipf. 1739. p. 145. ad 154. Diarium *des Scavans* edit. Parisiis mense Jan. 1736. Biblioth. Ital. Tom. XV. 3. e XVI. 1. e XVII. 57.

XXIX. *Gallia Antiquitates*. Parisiis 1733. 4. & Veronæ 1734. quibus accedunt duæ aliæ Epistolæ (1).

XXX. *La Religion de' Gentili nel morire*. Parisiis 1736. 4. Extat in I. Vol. *Osservazioni Letterarie*.

XXXI. Eodem anno 1736. edidit Londini *Traduzione del primo libro dell' Iliade* 8. recusa in I. vol. *delle Osservazioni Letterarie*, & in opere, cui titulus *Traduzioni Poetiche*.

XXXII. *Memorie del General Maffei*, Veronæ 1737. 12. Ex Italico gallice redditæ, & editæ Hagæ Comitum Typis Joh. Neaulme.

XXXIII. *Osservazioni Letterarie, che possono servir di continuazione al Giornal de' Letterati d' Italia*, Veronæ 1737. 12. T. I.

Osservazioni Letterarie Tom. II. & Tom. III. Veronæ 1738. 12.

Osservazioni Letterarie, T. IV. Veronæ 1739. 12. T. V. ibid.

Osservazioni Letterarie T. VI. Veronæ 1740. 12. (2)

XXXIV. *Dissertazione sopra le parole* Nama Sebesio, Romæ 1741. in III. Vol. *Dissertationum Academia Cortonensis*.

XXXV. *Istoria Teologica delle Dottrine, e delle opinioni corse ne' cinque primi secoli della Chiesa in proposito della Divina Grazia, del libero arbitrio, e della Predestinazione*, Tridenti 1742. fol. (3)

Adcesserunt huic Historiæ varia ejusdem Auctoris opuscula Ecclesiastica partim edita, partim inedita, nimirum:

1. *Succinta notizia de' MSS. nella Real libreria di Torino*.
2. *Esame di alcuni frammenti Greci usciti dalla medesima, e nuovamente venuti in luce col nome di S. Ireneo. Per occasione di essi prove irrefragabili della Dottrina Cattolica in proposito dell' Eucarestia*.
3. *Nell' istesso argomento lettera II. e III.*
4. *L' Epistola a Cesario rappresentata come stà nel Codice Fiorentino, e illustrata con alcune considerazioni, che affatto distruggono quanto si è scritto dagli eterodossi in proposito di esso*.
5. *Come da' MSS antichissimi del Capitolo di Verona si può sicuramente raccogliere, che il carattere chiamato Gotico, e Longobardo altro non è che il corsivo antico de' Romani, e molti saggi de' loro caratteri*.
6. *Bibliotheca Veronensis MS. Pars prior Capitularium Codicum notitiam complectens. Codices Biblici, & Hieronymiani ... Codices*, in quibus Concilia & Canones continentur. *Codices*, monumenta nondum edita continentes. *Codices* varii ... *Codices* liturgici.... *Acta quædam vetera* ex Veronensi Tabulario Capitulario.
7. *Cassiodorii Complexiones* in Epistolas, & Acta Apostolorum, & Apocalypsin e vetustissimis Canonicorum Veronensium membranis, nunc primum erutæ, & Præfationibus, atque adnotationibus illustratæ.
8. *Cassiodorii Complexiones Catholicis dogmatibus egregie concinere* adversus Cl. V. Samuelem Chandlerum.
9. *De nova Cassiodorii* editione adornanda.
10. *De Romanorum nominibus* Dissertatio, qua de iis, quæ in Cassiodorianæ editionis fronte immutanda sunt, ratio redditur, & nobile argumentum fuse, lateque illustratur.
11. *De Cassiodorii Commentario in Psalmos*.
12. *In Veronensem S. Hilarii editionem Præfatio*.
13. *Felicis* III. *Epistola*, qua percelebris, sed involuta *Acacii* causa in optimo tandem lumine collocatur. Cum præfat. & adnotationibus.
14. *Felicis* III. & *Gelasii Epistola* duæ.
15. *De Priscis Veronæ Episcopis*.
16. *De' Versi Ritmici, e dell' origine loro per occasione de' due ritmi nell' antecedenti operette riferiti*.
17. *Frammento insigne di Storia Ecclesiastica del IV. Secolo con documenti originali*. Eamdem Historiam Theologicam ex Italico latine reddidit Cl. Frid. Reiffembergius Soc. Jesu, Francofurti ad Moenum, & Moguntiæ apud Franc. Varrentrapp. 1756. in fol. in qua edidit omnes apologias pro ipsa Historia, & rejecit omnia opuscula, quæ ad Gratiæ disputationem non pertinent.

XXXVI. *De Hæresi Semipelagiana*, Roboreti 1743. 12. iterum edita inter opuscula Calogeriana T. XXIX. & in latina versione dictæ Historiæ Theologicæ extat alia editio.

XXXVII. *Dell' Impiego del Denaro*, Veronæ 1744. 4. iterum una cum Epistola ad Sum. Pontificem, & Enciclica *Benedicti* XIV. Romæ 1746. & Bassani 1756. 4. (4)

XXXVIII. *Primo abbozzo di Storia Universale Verona* 1745. 12. & Venetiis in collectione Calogeriana T. XXXII.

XXXIX. *Græcorum sigla lapidaria collecta, atque explicata*, Veronæ 1746. 8. (5)

XL. *Traduzioni Poetiche, o sia tentativi per ben tradurre in verso esemplificati col volgarizzamento del primo Libro dell' Iliade* (fatto dal *Maffei*) *del primo dell' Eneide* (fatto dal Sig. *Giuseppe Torelli*, cujus est eruditissima Præfatio) *e di alcuni Cantici della Scrittura, e d' un Salmo* (dell' istesso *Maffei*). Veronæ ex Typographia Seminarii. 1746. 8.

XLI. *Della formazione de' Fulmini, e degl' Insetti rigenerantisi, e de' pesci impietriti, e dell' elettricità*, Veronæ 1747. 4. (6)

XLII. *Il Raguet Commedia*, Veronæ, & Venetiis, Typis Coleti 1747. 8.

XLIII. *Tre Lettere, I. sopra il primo tomo di Dione, II. sopra le nuove scoperte d' Ercolano,* (7) *III. sopra il principio dell' Iscrizione Piacentina, Verona* 1748. 4.

XLIV.

(1) Epistolas duas ex hoc opere excerptas habes in Tom. V. Supplementi Poleni ad Grævium, & Gronovium. Vid. Act. Erud. Lips. 1735. p. 298.

(2) Juvenalis de Carlencas in libro qui inscribitur: *Saggio della Storia delle belle lettere, delle scienze, e dell' arti*, Tom. IV. p. 140. edit. Lugduni 1749. De his observationibus ita scribit: *La perdita degli Antichi Giornali d' Italia è vantaggiosamente riparata dalle Osservazioni Letterarie, che si stampano a Verona senza nome di Autore* dell' anno 1737.

(3) Conf. Diar. Liter. Flor. T. II. P. I. p. 153. 183. & Diar. Liter. Ital. Gallice versum Augustæ Vindelicorum nomine *Amstelodami*.

(4) Vid. Diar. Liter. Flor. Tom. IV. P. I. p. 68. Nov. Act. Lips. 1746. p. 443.

(5) Vid. Diar. Liter. Flor. Tom. IV. P. III. p. 149. & Prolegomena Corsini ad Not. Græc.

(6) Vid. Diar. Flor. Tom. V. P. IV. p. 101.

(7) *Epistola sopra le nuove scoperte di Ercolano* latine translata extat in symbolis Gorianis edit. Romæ T. II. pag. 3.

XLIV. *Lettera sopra le Feste de' Gentili*, Pisauri 1748. 4.

XLV. *Arte Magica dileguata*, Veronæ 1749. 4. Istiusmodi opusculum Gallice versum, & recusum est una cum Dissertatione P. Calmet.

XLVI. *Museum Veronense*, cui *Taurinense* adjungitur, & *Vindobonense*, Veronæ 1749. fol. cum fig.

XLVII. *I primi Canti dell' Iliade tradotti in versi Italiani*, Veronæ 1749. 8.

XLVIII. *Arte Magica distrutta sotto nome di Antonio Fiorio*, Tridenti 1750. 4.

XLIX. *Iscrizione Greca esaminata*, Veronæ 1750. 4.

L. *Risposta all' Anonimo impugnatore dell' Istoria Teologica*, Veronæ 1750. 12.

LI. *Replica all' Anonimo*, Veronæ 1750. 4.

LII. *Conferma delle Risposte date all' Anonimo*, Veronæ 1751. 4.

LIII. *Lettera sull' obelisco scoperto in Roma* in commentario Cl. Bandinii de Obelisco &c. Romæ 1750. & in Collectione Calogeriana T. XLV.

LIV. *Lettera sopra il Rinoceronte*, Venetiis 1751. in cit. collectione Calogeriana T. XLV.

LV. *Leonis Sapientis Homilia*, Patavii 1751. 8.

LVI. *Giansenismo nuovo dimostrato nelle conseguenze il medesimo, o anche peggiore del Vecchio* Venetiis. 1751. 4.

LVII. *De' Camini degli Antichi* Dissertatio in collectione Calogeriana T. XLVII. edit. Venetiis, & in Vol. II. *delle Poesie* Veronæ 1752. Typis *Antonii Andreoni* 8. (1)

LVIII. *De' Teatri antichi, e moderni*, Veronæ 1753. 4. (2)

LIX. *Arte magica annichilata, libri tre con un' appendice*, Veronæ 1754. 4.

LX. *Dittico Quiriniano*, Veronæ 1754. 4. (3)

LXI. *Lettere del Maffei* : I. in II. Vol. Operum *Gregorii Majansi*, edit. Matriti 1735. II. in libro, cui titulus : *Observationes nonnullæ cum litteris Variorum ad ea, quæ scripta sunt de Ab. Hyacintho ex Comitibus de Vinciolis* p. 148. III. In libro Comitis *Rainaldi Carli*, cui titulus : *Degl' Argonauti* p. 138. IV. & in opere, quod inscribitur : *Raccolta di scritture concernenti la diminuzione delle Feste* edit. a Cl. *Muratorio* *Lucæ* 1748. V. in Desiderati Pindemontis *Risposta universale alle opposizioni fatte all' opere del Sig. Marchese Maffei* edit. Veronæ 1754. p. 99. seqq. VI. & in libro demum cui titulus : *Memorie Istorico-Critiche intorno all' antico stato de' Cenomani*.

Opera Maffejo adscripta.

I. *Una Traduzione di certa Relazione di Parnaso*, Abb. Artigny. Est D. Rolli.

II. Nonnullæ elucubrationes editæ Parisiis a quodam Scriptore Ephemeridum rerum gestarum vulgo *Foglietante* Maffeii nomine (4).

III. Editio operum *S. Paulini*, Veronæ 1736. eidem Maffejo adtribuitur ab *Advocat*.

Aliorum Opera, quibus Maffejus suam symbolum contulit.

I. Nella Raccolta di tutte le opere di *Gio: Giorgio Trissino*. Veronæ 1729.
Vid. ejusdem *Trissini* vitam elucubratam a D. *Castello*, & Art. VI. Vol. II. *Osservazioni Letterarie* p. 88.

II. In nova Editione Operum S. Hilarii Episcopi, Veronæ 1730. vid. Opuscula in fin. *Hist. Theologica*.

III. In eximia Editione Operum S. Hieronymi, *Dominici Vallarsii* cura prodiit Veronæ primum 1734.

IV. In Editione S. Zenonis cura *Fratrum Ballerinorum*, Veronæ 1739. Confer. Præfat. p. 5.

Opera promissa, & imperfecta relicta.

I. *Ars Critica Lapidaria* vid. *Osservazioni Letter.* Tom. I. p. 243. T. IV. p. 336. T. VI. p. 425. Becellum in *Siglis Græc.* p. 117. Hoc eximium opus habes heic editum.

II. *Raccolta universal d' Iscrizioni* [*Osservazioni letterarie* T. I. p. 243.]

III. *Sigla latina in Museo Veronensi promissa*.

IV. *De usu, & præstantia Inscriptionum antiquarum* Becelli l. c. p. 118.

V. *Antichità figurata*. Becelli l. cit.

VI. *Monumenti Etruschi*. Becelli l. cit.

VII. *Bibliotheca MS. Veronensis* [*Osservazioni Letterarie* T. I. p. 57. T. VI. p. 409.]

VIII. *Della poesia degl' Ebrei*. Torelli *prefazione alla versione d' alcune poesie della Sacra Scrittura* p. 153.

IX. *Una nuova Edizione dell' Opera del Pastrengo* de originibus rerum, *o piuttosto* de Viris Illustribus. *Ver. Illustr.* Part. II. ubi de *Gulielmo Pastrengo*.

(1) In I. Vol. *Delle Poesie* exstat Epigramma Italicum vulgo *Sonetto* ejusdem Maffeji ad D. *De la Condamine* olim editum in Tragœdia *Meropis* 1745. p. 12. & ab eodem D. *de la Condamine* Parisiis 1751. in Diario *Itineris ad Æquatorem* p. 222. Apud *Quadrium* T. II. p. 537. editum est fragmentum *Græca Satyra* veteris Poetæ latine translatum ab eodem *Maffejo apud Dionem Chrysostomum in Orat. ad Alexandrinos*.

(2) Vid. Diar. Lit. Flor. Tom. VI. Part. IV. p. 90.

(3) Vid. Vol. X. Hist. Lit. Ital.

(4) Vid. *Avviso dello Stampatore nella Merope*, Veronæ 1745. pag. 358.

ARTIS

ARTIS CRITICÆ LAPIDARIÆ

LIBER PRIMUS.

EX miro prorſus, ac divinitus hominibus inſtillato literarum uſu duo monumentorum genera ad gentium univerſitatem erudiendam, inſtituendamque profluxere; volumina ſcilicet, atque inſcriptiones. Utrumque memorat genus vetuſtiſſimus Liber is, quem ante Moſis tempora perſcriptum, docti viri non defuere, qui opinarentur. *Quis mihi tribuat, ut ſcribantur ſermones mei? Quis mihi det ut exarentur in libro? Stylo ferreo, & plumbi lamina*, hoc eſt, *& ſtylo ferreo in plumbi lamina, vel celte ſculpantur in ſilice?* (*a*) Ecce ab ævo remotiſſimo, atque incomperto promiſcue habitum ſcribendi morem, & literas incidendi: ecce duplicem ſenſus mentis, & conſilia poſteris tradendi modum, nempe aut in fragilibus, tenuibuſque tabulis pingendo verba, aut in metallis, lapidibuſque ſculpendo. De ſtylo, & lamina paraphraſis, quam addidi, apertiſſimum reddit locum, de quo tam multa, & varia prolata ſunt, ac proferuntur in dies. Cum Hebræus textus, tum translationes Græca, Syriaca, Arabica perſpicue docent ferro, & plumbo optaſſe Jobum, ut ſermones ii ſculperentur, id autem non niſi ferreo ſtylo plumbeam laminam exarante præſtari poterat. Silicibus abſque cælo, ſive ſcalpro inſculpi nequit; quapropter *celte* addidit Vulgata verſio, quam vocem apud Latinos Scriptores non reperimus: ſed aliis quoque Vulgatus interpres uſus eſt quandoque ævi ſui, & popularis dialecti vocabulis. De voce illa in Gruteriano monumento reperta eruditi homines ſibi plauſere quam plures, quod propterea non ſine præconio memorari ſolet; ſed commentitia Inſcriptio eſt, & a quo artifice, quave ætate fabrefacta fuerit, patefiet ſuo loco.

Codicibus Inſcriptiones præiſſe, par eſt credere: quin quoſdam vetuſtiores temporis edacitate conſumptos ex Inſcriptionibus collectis libros coaluiſſe optimi Auctores docent. Cum vero æra, & marmora quam diutiſſime permaneant, ac perennent, factum eſt, ut literata quam plura pervetuſto olim ævo inſcripta ſupererent adhuc, & uſque in hanc diem ſpectanda ſe nobis præbeant: libris quidem eo pretioſiora, quo certiora ſunt, & magis indubitata veteris hiſtoriæ teſtimonia, morumque antiquorum veſtigia. In libris profecto ex uno in alium toties traductis non illæ ſemper dictiones, & ſententiæ, quas Auctores concinnarunt, occurrunt nobis; ſed haud infrequenter quas indoctiſſimi cuderunt librarii, aut audaciores Critici marte ſuo ſubſtituerunt In Inſcriptionibus autem ipſis illas etiamnum intuemur literas, apices ipſos, quos Græca, aut Romana manus longinquis adeo ſeculis incidit, ac ſæpe publica auctoritate dictante exaravit.

Neque vero Romana tantum, ac Græca monumenta uſque in hanc diem ſupereſſe vidimus plurima, ſed veterrimarum quoque gentium, quæ poſt cataclyſmum ſumma cæteras innotuere, non deſunt. Ut illuſtriora ex iis, ac mirabiliora contemplemur, non eſt cur perardua ingredientes itinera ad orientales, & longe diſſitas plagas nos conferamus. Marmora in urbe Roma a ſummo ad imum perſculpta, & conſignata, *ſublimi feriunt Sidera vertice*, cum quibus, ſive antiquitatem ſpectes, ſive amplitudinem, nihil uſpiam terrarum eſt, quod conferri poſſit. De obeliſcis Ægyptiis loqui me, nemo eſt qui non intelligat. Ex Syenitico marmore *trabes fecere Reges quodam certamine, obeliſcos vocantes. Primus omnium id inſtituit Meſtres, qui in Solis urbe regnabat* (*b*). Idem videtur ac Manethonis *Mephres*, quem Jacobo Patriarchæ σύγχρονον ſunt qui ſtatuant (*c*): idem etiam fortaſſe ac Herodoti *Menes* (*d*), quem βασιλεῦσαι πρῶτον Αἰγύπτου ἀνθρώπων *primum ex hominibus Ægypto imperitaſſe*, in eadem Solis urbe ajebant Sacerdotes Primus dicitur ab Herodoto Regum hominum Menes, ob traditionem, quæ in Ægypto obtinebat, ævo anteriori Deos, ſeu mavis Semideos, regionem tenuiſſe. Τὸ δὲ πρότερον τῶν ἀνδρῶν τούτων θεοὺς εἶναι τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ ἄρχοντας (*e*). Eadem ac Herodotus audiit a Sacerdotibus Diodorus: μετὰ τοὺς θεοὺς πρῶτον βασιλεῦσαι τῆς Αἰγύπτου Μηνᾶν, *poſt Deos primum in Ægypto regnaſſe Menen* (*f*). Idem prorſus tradidit Julius Africanus (*g*).

Quod tempus ſpectat, quidquam certi ab Herodoto eruere, aut colligere non ſinunt Ægyptiæ, quas refert, fabellæ. Sacerdotes ſiquidem

(*a*) Job. xix. 23.
(*b*) Plinius Lib. xxxvi. cap. 8.
(*c*) Man. ap. Joſ. con. Ap. Lib. I. num. 15.
(*d*) Her. Lib. II. init.
(*e*) Lib. II. num. 144.
(*f*) Diod. Lib. I.
(*g*) Ap. Syncell. pag. 54.

post Menen trecentos ac triginta recitabant Reges e libris suis (*a*), & a Libero ad Amasin τετρακισχίλια καὶ μύρια, *annorum quindecim millia* supputabant (*b*). De Manethone quid dicam? quem *a veteri quadam Ægyptiorum chronographia* deceptum ridet Syncellus, ex qua dynastias Ægyptias ante diluvium recensuerit, deque annorum millibus retulerit triginta sex & ultra. Animadverto tamen, Josephum in illis libris hæc nequaquam legisse; nam Menen in Manethonis Canone nec recenset quidem, etiamsi tradat Syncellus (*c*), priorem in Ægypto Regem *Mestraim* fuisse, quem *Menaium*, seu *Menen* Manetho appellaverit: τοῦ καὶ Μεστραΐμ λεγομένου παρὰ τῷ Μανεθῶ. In Mestrais nomine quis Mesraim non videat Chami filium, a quo Ægyptiæ propagines, & a quo etiam regio aliquando denominata; in Isaia scilicet, & in Jeremia pro Ægypto Hebraicus textus habet (*) *Misraim*. Hoc si admittimus, longe anterior Mestre Menes censendus esset, verumtamen promiscuis nominibus, dialectorum varietate, corruptis, confusisque traditionibus, & quod caput est, vanissima antiquitatis affectatione ita apud gentes permixta, & infecta sunt omnia, ut in fallaci omnino, minimeque solido ædificent solo, qui chronologica, atque historica systemata iis superstruere effatis conantur. Thebæorum regum quid memorem canonem ab Eratosthene profectum, quem Syncellus ævo suo nequaquam, ut puto, extantem ab Apollodoro hausit? primus in eo statuebatur Menes.

Quod ad obeliscos attinet, *postea & alii Regum* in ejusmodi opera incubuere: Ramises, seu Ramesses præcipue, *quo regnante, Ilium captum est*, si Plinium audimus (*d*). Verumtamen quatuor ferme seculis ante Trojanum excidium regnavit, si pro eo accipiamus, qui filios Israel opprimere incœpit, quemque sub Pharaonis nomine Ægyptiis regibus apud sacros scriptores communi, liber Exodi memorat. Ramessis nomine plures recensentur Ægypti Reges (*e*): Africani series percurratur: sed hunc ipsum esse, sub quo insanis id genus molibus insudatum sit, ex eo indicari videtur mihi, quod Pharao, ut Hebræos vexaret, opera, & ædificia excitarit quam plura, & ad urbem etiam eos ædificandam adegerit, cui *Ramessis* nomen sit impositum (*f*). Ab Amenophi quoque rege Judæos *in lapidicinis ad orientalem Nili plagam constitutis* exercitos, tradidit Ægyptius Manetho: εἰς τὰς λιθοτομίας τὰς ἐν τῷ πρὸς ἀνατολὴν μέρει τοῦ Νείλου (*g*). Syeniticæ regionis marmora ad ingentes obeliscos adhibita in orientali Nili latere fodiebantur. Amenophis alter videtur Pharao in Arabico tandem sinu demersus. *Pro obelis* in horoscopii usum columnas a Mose constitutas fuisse prædictus item memorat scriptor: ἀντὶ δὲ ὀβελῶν ἔστησε κίονας. Inter obeliscorum auctores celeberrimum etiam Sesostrim numerat Plinius (*h*), quem Sethos, Sethosis, Sesoosis, itemque Rhamsis, Ramessis, Ægypti nominibus Auctores denotant. Ubi apud Syncellum (*i*) Ῥαμεσσῆς ὁ καὶ Αἰγύπτιος, legendum ὁ καὶ Αἴγυπτος, *qui & Ægyptus*. Ubi apud Josephum (*k*) Σέθωσις καὶ Ῥαμεσσῆς, legendum ὁ καὶ Ῥαμεσσῆς, *qui & Ramesses*: formula est antiquis lapidibus nota: ut habetur in editis, sensus invertitur: Historicas & chronologicas disputationes minime ingrediar, sed hoc extra omnem aleam est, nihil nobis superesse vetustius; qui Romæ si quidem obelisci spectantur, ipsissima illa monumenta sunt, quæ vetertimi Regum extruxere: cum Augustus Imperator, Constantinus item, aliique rerum domini magno ausu, & Romanorum potentia, Græcorumque ingeniis certe digno, *sedibus suis avulsas*, ut Ammianus (*l*) loquitur, eas moles ab interiori Ægypto Romam advexerint, pulcherrima seligentes, & maxima. Unum ex his, quod nunc Lateranense appellamus, tantam antiquis etiam temporibus injiciebat admirationem, ut cum oppidum, in quo stabat, expugnaret Persarum Rex Cambyses, *ventumque esset incendio ad crepidines obelisci, extingui ignem juberet molis reverentia, qui urbis nullam habuerat* (*m*). Sixtus V. aliique Pontifices Maximi, ea priscæ ætatis miracula, postquam immani seculorum spatio jacuissent, immo quæ rerum humanarum vicissitudo est, alta humo obruta delituissent, in dias luminis auras revocarunt rursus, atque eduxerunt, magnoque animo erigere, atque in hominum conspectum magnifice collocata proponere non dubitarunt.

Inscriptiones, si hoc nomine libet appellare, tam peregrini generis, intelligi ne, atque explicari umquam possint, quæri solet; quod ego quidem strenue pernego. Non defuere tamen qui feliciter interpretarentur; Hermapion præcipue inter veteres, Kircherius inter recentiores: verumtamen decepit Augustum Hermapion, seipsum decepit Kircherius. Cum plures fuerint, & adhuc sint inter literatos majorum gentium, qui aliter sentiant, atque Hermapionis præsertim interpretamentis acquiescendum, fidemque omnino adhibendam censeant, perfunctorie tractari locus non potest. Quod primum statuo, id equidem est, sculpta ejusmodi marmora, pictaque alia eodem fere modo monimenta, scripturam nequaquam præseferre, notasque illas nullius generis esse literas. Ad sententiam tuendam, quæ præjudicio adversatur fere communi, plura præmittere oportet, atque altius repetenda res est. Ab argu-

(*a*) Her. Lib. II. num. 100.
(*b*) Idem num. 145.
(*c*) Sync. pag. 53.
(*) מִצְרַיִם
(*d*) Plinius Lib. XXXVI. cap. 8.
(*e*) Apud Sync. pag. 101
(*f*) Exod. 1. 11. *Præposuit itaque eis magistros operum &c. ædificaveruntque urbes &c. Phitom & Ramesses.*
(*g*) Joseph cont. Ap. Lib. I. num. 26.
(*h*) Lib. II. num. 2.
(*i*) Sync. pag. 160.
(*k*) Joseph nov. ed. pag. 447.
(*l*) Am. Marc. Lib. XVII. cap. 4.
(*m*) Plinius Lib. XXXVI. cap. 9.

argumento tamen minime deflectimus; nam quæ hac occasione perquirentur, ad artem Criticam Lapidariam pertinent singula, & opere procedente *plac vice simplici* haud parvi intererit ea novisse.

Quo primum tempore scribendi usus incœperit, & quis literarum inventor fuerit, prorsus incompertum est. Adamo sunt qui adscribant non infimi subsellii viri, primumque hominum parentem, literarum etiam patrem velint; sed aut infirmis omnino auctoritatibus nixi, aut quadam tantummodo suspicione moti. Sic Suidas (*a*) τούτου τέχναι, καὶ γράμματα. Thalmudistas, & Sabaitas Adami libros jactantes nequaquam moror. Setho Adami filio multi adscribunt, aut saltem Sethi natis, ob percelebres columnas, quibus inscriptam ab ipsis σοφίαν περὶ τὰ οὐράνια, *disciplinam rerum cælestium* legimus apud Josephum (*b*). Quod vero Adam duplicem rerum interitum prædixisset ab igne, & ab aquis, binas columnas docemur extructas fuisse, lateritiam unam, ut ignem evaderet, lapideam alteram, ut aquam eluderet. Mirum est quam multi his verbis abrepti fuerint, ex eo præcipue quod una ex iis columnis ævo suo adhuc superfuisse affirmare videatur Josephus. Mihi vero tam absurda ea videtur narratio & incongrua, ut nedum falsam, sed a Josepho nequaquam emanatam putem; quin corruptum omnino locum, & versus aliquos aliena manu ibi intrusos vehementer suspicor. Quis enim credat, Hebræum Josephum, gravem in primis auctorem, & circumspectum, Adamo Græca mendacia imputasse, atque parentem primum in Stoicum philosophum convertisse? Stoicum nempe erat dogma, fore ut *Mundus exignesceret* aliquando, *& exaquesceret*, ut Censorinus (*c*) loquitur. Tullius in Somnio: *propter eluviones, exustionesque terrarum, quas accidere tempore certo necesse est*. Julius Firmicus Libro tertio: *exustionem cataclysmus sequitur*. Fabulatur Seneca (*d*), Berosum ex astrorum inspectione *conflagrationi, atque diluvio* tempus etiam adsignasse. Præterea quis desipientem adeo Josephum putet, ut lateribus resistendi flammis, lapideis columnis aquarum impetum eludendi vim tribueret, ac potestatem? Quis tam stultum velit, ut cum ignis immineret, & aqua, satis consultum durationi crederet, si monumenta fuissent lacta, non quæ ab hoste utroque tuta essent, sed quorum alterum flammas vinceret, alterum aquas? utrumque scilicet æque ab alterutro periisset. Interpolatum ergo ne dubitemus locum, quod manca etiam satis ibi connotat, atque intercisa sententia: post illa enim ἵνα καὶ τῆς πλίνθης ἀφανισθείσης ὑπὸ τῆς ἐπομβρίας, ἡ λιθίνη μείνασα παράσχῃ μαθεῖν τοῖς ἀνθρώποις τὰ συγγεγραμμένα, respondens sensus sequi debebat, *& si lapideam ignis absumeret, lateritia superesset*: at contra orationis contextus sic abrumpitur: δηλοῦσα καὶ πλινθίνην ἐπ' αὐτῶν ἀνασταθεῖσαν, *declarans, & lateritiam ab iisdem collocatam fuisse*: quæ neque sermonem continuant, neque quidquam idoneum dicunt. Ulterius animadvertamus, insititii glossematis manifestum indicium ea præcipue verba facere, quæ sequuntur: μένει δ' ἄχρι τοῦ δεῦρο κατὰ τὴν Συριάδα, *permanet* marmoreus cippus *in Syria usque in hanc diem*. Prætermitto, parum apte ea verba cum superioribus connecti: at istudne monumentum memorare neglexisset Josephus contra Apionem scribens, omnemque movens lapidem, ut gentis suæ summam vetustatem ostenderet? inter tot argumenta, quæ congerit, hujusne evidentissimæ demonstrationis oblitus esset? Quis insuper sibi persuaserit, antiquitatum gentis suæ indagatorem solertissimum, ubi constitisset, antidiluviana ejusdem monumenta sive in ipsa Syria, sive haud multo longius superesse, ad ea inspicienda, transcribenda, indaganda nequaquam se contulisse? Pensitatis quidem omnibus, Sethi columnam tunc temporis extantem eximio Historico non imputabimus, & vetustissimam omnium, quæ frustra decantata est, Inscriptionem valere jubebimus, cum pateat, nihil *ea fabula fabulosius* dici (*e*).

Enochi Patriarchæ ævo scribendi usum jam invaluisse, minime ambigunt quam plures, quod librum ejus nomine inscriptum Judas Apostolus memorarit. D. Augustinus (*f*): *scripsisse quidem nonnulla divina Enoch, illum septimum ab Adam, negare non possumus*. Veruntamen Enochi librum apocryphum & recentiorem fuisse, mendaciterque scriptum, certo certius constat: Librum autem aliquem scripsisse Enochum, nulla nos satis firma auctoritas docet. Denique ante submersionem terrarum literæ nullibi indicantur, neque ullam ea de re in Genesis libro mentionem reperire est. Primæ civitatis ædificationem memorat Moyses (*g*): illius, qui *cœpit invocare nomen Domini*, (*h*) factum recenset. Agricolam fuisse Cain, ovium pastorem Abel, non prætermittit (*i*). Artium ad vitæ usum & commoda inservientium initium ostendit, tradens Jabel fuisse *patrem habitantium in tentoriis, atque pastorum* (*k*). Illas, quæ in metallorum tractatione versantur, ingenio Tubalcain percrebuisse docet, *qui fuit malleator, & faber in cuncta opera æris & ferri* (*l*). Musicæ artis repertorem ab eodem discimus, ubi Jubal celebrat, patrem *citharæ canentium, & organo* (*m*). At de literarum inventione, quæ ceterarum artium miracula longe supergreditur, cum divino afflatus spiritu videri possit, *qui sonos vocis, qui infiniti videbantur, paucis literarum notis terminavit* (*n*),

(*a*) In Adam.
(*b*) Antiquit. L. I. c. 3.
(*c*) Censor. c. 18.
(*d*) Quæst. Nat. L. III. c. 29.
(*e*) Apol.
(*f*) Civit. Dei L. XV. c. 23.
(*g*) Gen. IV. 17.
(*h*) V. 26.
(*i*) V. 2.
(*k*) V. 20.
(*l*) V. 22.
(*m*) V. 21.
(*n*) Cic. Tusc.

nullum prorsus indicium est. Desipuit ergo & ineptiit Berosus (*a*), quem Polyhistor, & Abydenus tradidisse affirmabant, Noemum de diluvio præmonitum libros, & scripta ἐν Ἡλίου πόλει tutisque in locis recondidisse.

Neque postquam sua reddita terris est facies, statim scribendi artem repertam puto; nam Noemum, qui humani generis tunc pater, & magister erat, *virum agricolam* fuisse scimus, & *exercere terram* consuevisse (*b*). Calculum tamen neque illis adjicio, qui literas nimis retrahunt; non desunt siquidem, qui a Moyse excogitatas velint, cum Moyses anteriores libros laudet, atque ex illo *Bellorum Domini* afferat verba (*c*). Illa ætate gemmæ quoque, & pretiosi lapides inscribebantur, nam tribuum, & filiorum Israel nomina inventus est, qui *arte gemmaria* in onychinis lapidibus, aliisque ejusmodi sculperet, quod Exodi liber docet (*d*). Joannes Chrysostomus (*e*) Abrahami tempore nondum scripturam innotuisse, pro certo habuit, nihilque illi externæ sapientiæ accessisse, *quod litera nondum reperta essent* : οὐδὲ τῆς ἔξωθεν σοφίας ἔμπειρος· πῶς γάρ, ὅπουγε, οὐδὲ γράμματα ἦν εὑρεθέντα πώποτε : Verumtamen obtulit Abraham pro agro CD. *argenti siclos probatæ monetæ publicæ* (*f*). Admodum verisimile videtur, non sine literis cudi, aut conflari multo ante siclos cœpisse. Plura quidem argumenta sunt, quibus impellor ut credam, post linguarum divisionem, dispersionemque populorum characteribus efformandis, & promovendæ scripturæ operam statim datam esse. At ubinam admirandum primo inventum emicuit, & quænam ante alias gens alphabetum effinxit? Plures quidem sunt quæ sibi eam tribuunt, tandem ac vindicent; verumtamen nulla satis firma ratio est, ob quam populo Hebræo eripi debeat aut possit. Somniis & fabulis si valedicimus, apud Hebræos multo ante quam apud alios quosvis morantur leges, tituli, volumina, historiæ. Quis etiam dubitet, quin præstantissimum, & ad cultus, disciplinæ, ac religionis usus fere necessarium inventum populo suo prius quam cæteris Supremus rerum Arbiter largitus fuerit? Nam *spiritu Dei impletus* (*g*) dicitur, qui ad tabernaculum construendum, exornandumque, *opus excogitavit, & fecit in auro, argento, & ære* (*b*), *sculptisque lapidibus*. An non idem de eo credi potest, qui ausus est

Mansuram rudibus vocem signare figuris? (*i*)

Huic veritati fere omnes favent inter Gentiles quoque Auctores laudatissimi. Plinius Assyrias literas adeo priscas reperiebat inquirendo, ut semper fuisse opinatus sit; siderumque observationes tam ab antiquo apud Babylonios coctilibus laterculis inscriptas fuisse legerat, ut inde æternum literarum usum argueret. Percurrens, quæ cujusque inventa sint, *literas semper arbitror Assyrias fuisse* (*k*). Sub Assyrorum nomine Chaldæi etiam veniunt Assyris contermini; in terra autem Chaldæorum Abrahami progenitores steterunt a Sem Noemi filio initio facto, Eapropter potuerunt Hebræi e regione unde venerant Chaldæi, & lato modo Assyri nominari. Subdit de literis Plinius : *alii apud Ægyptios, alii apud Syros repertas volunt*. Pro Ægyptiis habiti sunt aliquando Judæi, postquam Ægyptum reliquerunt, & eo magis pro Syris, quia Palæstina Syriæ pars erat.

Scriptores alii quamplures a Phœniciis ad gentes ceteras literarum usum emanasse affirmant. Prophanæ historiæ pater Herodotus (*l*) οἱ δὲ Φοίνικες οὗτοι οἱ σὺν Κάδμῳ ἀπικόμενοι ἄλλα τε πολλὰ οἰκήσαντες ταύτην τὴν χώρην ἐσήγαγον διδασκάλια ἐς τοὺς Ἕλληνας, καὶ δὴ καὶ γράμματα, οὐκ ἐόντα πρὶν Ἕλλησι ὡς ἐμοὶ δοκέειν. *Phœnices hi, qui cum Cadmo advenerunt, cum in hac regione pedem fixissent, multas in Græciam introduxere doctrinas, & literas quoque, quas, ut mea fert sententia, Græci antea nequaquam habebant*. Ex eo accidit, ut literis apud Jones, qui primi inter Græcos, utpote Phœnicibus proximi, illas arripuere, Phœniciarum nomen hæserit, ut ibidem Historicus docet. Idem prorsus e Dionysio, qui veteres fabulas, antiquis allatis carminibus, recensuerat, Diodorus didicit (*m*). Idem ex Ephoro Clemens Alexandrinus (*n*) : Κάδμος δὲ Φοῖνιξ ἦν ὁ τῶν γραμμάτων Ἕλλησιν εὑρετής, ὥς φησιν Ἔφορος. *Cadmus, qui literarum apud Græcos inventor fuit, Phœnix erat, ut Ephorus docet*. Non defuere, qui Linum Apollinis filium literas Græcis dedisse traderent, *e Phœnicia* tamen advectas. Suidas : λέγεται δὲ πρῶτος οὗτος ἀπὸ Φοινίκης γράμματα εἰς Ἕλληνας ἀγαγεῖν. Quid Lucanum (*o*), sexcentosque alios memorem? Jam vero Phœnices inter Chananæos numerantur, hoc est inter incolas terræ, in quam venit Abraham, quamque postmodum *semini suo* dedit Deus (*p*). Quin facillime cum Phœniciis, qui Syriæ pariter accensebantur, Hebræi confundi poterant, eoque magis quo Phœniciæ nomen latissime sumebatur aliquando, ita ut Heliodorus domo Emessa, se Phœnicem dixerit : ἀνὴρ Φοῖνιξ Ἐμισηνός. *Omnium primi Syri, & Phœnices literas excogitasse* dicebantur, Φοίνικας καὶ Σύρους γράμματα ἐπινοῆσαι πρώτους (*q*), quod Hebræorum cum quibusvis gentibus commercium refugientium nomen nullo olim in pretio, immo pene ignotum esset. Cæterum Phœniciorum nomen Judæis tributum fuisse ab Herodoto (*r*) discere in promptu est, qui Phœnices vocat Palæstinam tunc incolentes, qui e mari rubro venerunt.

Per-

(*a*) Chron. Eufeb. Lib. 1. pag. 8.
(*b*) Gen. IX. 20
(*c*) Num. XXI. 14.
(*d*) Exod. XXXIX. 6.
(*e*) In Rom. Hom. 26.
(*f*) Gen. XXIII. 16.
(*g*) Exod. XXXV. 31.
(*b*) V. 32. 33.
(*i*) Lucan. Lib. III.

(*k*) Plin. Lib. VII. cap. 56.
(*l*) Her. Lib. V. pag. 306
(*m*) Diod. Lib. III. pag. 140.
(*n*) Strom. Lib. 1.
(*o*) Luc. Lib. III. *Phœnices primi* &c.
(*p*) Gen. XII. 7.
(*q*) Clem. Strom. Lib. 1.
(*r*) Her. L. VII. n. 89. ἔνοικοι δὲ Φοίνικες &c. Παλαιστίνη καλεῖται.

Perbeati ergo haberemur, si quo alphabeto antiquissimis temporibus uterentur Judæi, perspicere liceret nobis, ac sine dubitatione cognoscere. Thomas Novariensis centum abhinc annis Inscriptionis exemplar Romam detulit, quam in petra viderat ad montis Horeb radicem jacente. E regione ejus montis castra posuerunt Israelitæ, qui in ea solitudine per integrum fere annum commorati sunt. Inter Horeb ac Sinaim Petrus etiam a Valle insculptas literis petras vidit, quin testis multo antiquior adest Cosma Indicopleustes, Sinais inscriptiones pariter memorans. Novariensis illam Kircherius edidit in Prodromo Copto, & in Oedipo Ægyptiaco: verumtamen male functus est fortasse officio suo typographus, implexos ductus ad nullam sane scripturam accedentes repræsentans. Eorum nihilominus potestatem, quæ hominis felicitas fuit, editor, si fidem adhibes, assecutus est, mirificam etiam Inscriptionis explicationem proferens. Sinais quidem mons Inscriptionem tunc vidit, qua nulla augustior, nulla umquam magis venerabilis ac sacrosancta, *tabulas* nempe *testimonii lapideas scriptas digito Dei* (*a*). Profecto quid sanctius iis Tabulis, in quibus *scriptura Dei erat sculpta?* (*b*)

Sed quoniam, quænam in iis forma literarum fuerit, cogitatione assequi nequimus, inter vetustiores, quæ nobis notæ sint, literas, quasnam statuemus pro antiquissimis & primordialibus habendas? duo scilicet reperimus maxime diversa apud Hebræos alphabeta, Samaritanum, & Chaldaicum, ut vocari solent. Doctissimorum quidem hominum consensus in eam videtur conspirare sententiam, ut hodiernas Hebræorum literas e captivitate reportatas judicent, postquam suarum, quarum usus apud Samaritas tantummodo perstiterit, Hebræi Babylone commorantes obliti fuissent, iisque propterea Esdras in patriam reversis Sacra Biblia Assyrio, cui jam assueverant, charactere descripta dederit. Mihi quidem, ut fatear, quod sentio, ægre probari hæc opinio potest; quæ in hac re mihi negotium facessunt, qua par est erga tot præclaros viros reverentia, summatim propono: id tantum afferam, quod præsenti proposito conducit. Vetustiora inspicientes quæcumque indubiam, ac remotissimam ætatem præseferunt æreo, vel marmoreo consignata scripto monumenta, literas reperimus aut Samaritanas, aut Phœnicias, aut Græcas, aut Pelasgas, aut Etruscas, aut Hispanicas. His omnino generibus quæ occurrere solent, singula contineri animadvertimus.

Samaritanæ in antiquioribus apparent siclis Hierusalem, aut Simonis nomine, ut plurimum notatis. Quo argumento impelli poterant Israelitæ ad inimicæ, atque heterodoxæ gentis literas adoptandas, adhibendasque in monumentis publicis, nisi id artifices præstitissent antiquas imitantes, & per hoc eosdem resumentes typos, qui antea invaluerant? Batavus Nyemborg, qui literas in rupibus Sinai sculptas exscripsit, consimiles asserit Phœniciis, quæ habentur in nummis. Si ita est, jam ab exitu ex Ægypto non quadratis, sed Samariticis, ut vocamus, utebantur literis Hebræi. Pentateuchum quoque habemus eadem scriptura, quam utrisque olim communem, post Esdræ tempora, & Chaldaicam invectam Samaritæ tantummodo retinuerunt. Ejus gentis exemplaria tamquam primæva commendavit Syncellus (*c*): τὸ Σαμαρειτῶν ἀρχαιότατον καὶ τοῖς χαρακτῆρσι διάλλαττον ὃ καὶ ἀληθὲς εἶναι καὶ πρῶτον Ἑβραῖοι καθομολογοῦσι. *Vetustissimum Samaritanorum exemplar characteribus diversis exaratum, verum esse, & primum fatentur Hebræi*. Hunc Pentateuchum in ipsa Samaritanorum regione primus perquisivit, tandemque invenit Petrus a Valle (*d*), eas literas minime ambigens Assyriis, seu Chaldaicis antiquiores esse. Illas perspicere & contemplari possumus in ejus Pentateuchi editione, quam Joannes Morinus adornavit, deinde iteravit Valtonius in Polyglottis. Apparebit statim conferentibus inter se, Phœnicias, quæ in nummis supersunt, Hispanicas, aliasve, quæ Phœniciam originem produnt, Etruscasque, quas tot nobis Inscriptiones ostendunt, ad Samaritanas aliquo modo accedere. Idem dicendum de Græcis, præcipue vetustioribus, idem de Latinis, quas *in Latium attulerunt Pelasgi* (*e*). Propterea *forma literis Latinis quæ veterrimis Græcorum* (*f*). Docet Diodorus, Cadmæas literas e Phœnicia allatas primum Phœnicias, deinde Pelasgicas appellatas esse, quod Pelasgi ante alios iis usi fuerint.

Animadverti debet, ut plurimum literarum affinitas cum Samaritanis constet, invertendas esse; nam quæ a sinistra procedebant ad dextram, Græcis & Latinis a dextra placuit, ut procederent ad sinistram. quamvis primæva ætate utroque modo, ut scimus, promiscue scriberent Græci. Una est ergo radix veterrimorum, quæ novimus alphabetorum. Jam vero his præmissis instructi ad obeliscos Ægyptios nos referamus.

Cætera hujusce libri Capita desiderantur.

ARTIS

(*a*) Exod. xxxi. 18.
(*b*) xxxii. 16.
(*c*) Sync. pag. 82.

(*d*) Petr. a Valle Epist. 13.
(*e*) Plin. Lib. vii. cap. 56.
(*f*) Tac. Annal. Lib. xi. cap. 14.

ARTIS CRITICÆ LAPIDARIÆ

LIBER SECUNDUS.

CAPUT I.

De Inscriptionibus, quæ in Græcorum Libris referuntur.

ÆRI & Marmori insculpendi literas, non iis tantummodo temporibus inolevit usus, quorum ad hæc usque sæcula Romana, aut Græca monumenta devenere. Incepit plane cum ipsis literis, & a nobilioribus, magisque decantatis gentibus multo ante quam Historicus ullus vetustarum nobis rerum memoriam conderet, est passim adhibitus. Ea propter quamvis Græcorum & Romanorum ævo antiquitatis amor ac studium nequaquam, sicut hodie accidit, effloresceret; selectissimi tamen inter Scriptores veteres puriorem anteriorum ætatum notitiam ab ejusmodi monumentis repetentes, nedum eorum mentionem ingesserunt plurimam, sed Inscriptiones ipsas retulerunt quam frequentissime, iisque lucubrationes suas, ac si gemmis distinguerent, ultro citroque illustrarunt. Quin & inter Auctores, quos nobis invidit edacitas temporum, ac subripuit, Sanchoniatonem præcipue memorant Eusebius (*a*), ac Porphyrius, Euhomerum Lactantius, Manethonem Syncellus, qui antiquam historiam ex plurimis id genus titulis eruerant, & non sine magna laude digesserant. De literarum inventione sententiam *monumentis adprobare* conatus erat Anticlides, ut Plinius docet (*b*). Strabo ab Ephori, & Eratosthenis, Arrianus a Ptolemæi Regis, & ab Aristobuli scriptis deceptus Inscriptiones attulere. Neque defuerunt antiquitus, qui hujusmodi monumenta, non attente solum inspicere, velut Cato, qui *sepulcra* gestiebat *legere*, testatur enim ipse apud Tullium (*c*); verum etiam sedulo perquirentes transcribere, eorumque collectionibus volumina omnino instruere studerent, atque adornare. Atticæ regionis epigrammata collegerat Philocorus, ut ex Apollonii Scholiaste. Polemon Ptolemæi Epiphanis ævo.,....

Hic quædam desiderantur.

Verumtamen de titulis illis, quorum dictatum cum ipsismet evanuit marmoribus, sermonem habere nequaquam attinet; sed cum quamplurimos ex vetustissimis Græci ac Latini qui superant, nobis Auctores recitent, videtur profecto, qui rei Lapidariæ serio navaturus est operam, ab eorum lectione, diligentique perquisitione studium hocce auspicari debere. Ea quidem haud longæ indaginis, nec tam multi laboris observatio esset, fuisset modo, qui dispersa in veterum scriptis ejus generis documenta colligendi, disponendive sumsisset operam: quod si præstitisset quisquam, haud minori profecto laude illius laborem donaremus ac curam, nec minori beneficio doctorum Rempublicam ejusmodi opus afficeret, atque ornaret, quam illorum diligentis fecerit, qui Scriptorum fragmenta, qui oracula, qui Græcas leges, aliasque antiquæ ætatis, ac sapientiæ reliquias undequaque decerpentes congregarunt, obtuleruntque. Hanc spartam Morhofium olim aggressum esse, Baelius tradidit (*d*), sed nihil auditum ultra: obiisse vero, & consummasse Reinesium, quod Gruteriano Supplemento suo ex Auctoribus aliquas miscuerit, opinati sunt quidam, ita ut Baudelotius (*e*) de Inscriptione monuerit a Policeno relata, quæ Reinesium fugerit; sed tam paucis paginis rem sane haud expediet qui aggredietur, nec tam exiguo numero collectionem concludet suam, Ad XL. Athenæus recenset, LX. ferme Pausanias, quos Auctores Reinesius non attigit; ultra L. Plutarchus, ex quo unicam retulit. Cum olim de Inscriptionum usu ac præstantia differere incepissem, quam commentationem paulo progressus abrupi, libro primo quot & quibus locis id genus monumenta reperire sit apud veteres, laboriose exposueram; quæ quidem apud LXX. fere Scriptores deprehendere contigerat, Illa vero ad præsens institutum nequaquam recensio pertinet, sed cum eo collimet lucubratio hæc tota, ut genuinas a fictitiis Inscriptionibus secernamus, utque in hoc proposito ab errore nobis careamus omni, videndum ante alia, num & in illas, quæ in antiquis libris occurrunt, cadere suspicio possit, & num earum quoque occasione pericula quandoque circumstent. Disquisitionem autem nostram eo magis quadrat ab iis incipere, quo constat, vetustissimas omnium esse, & anteire multo quascumque a nobis in decursu operis memorari continget. Addas velim, ad dissertandum de extantibus, quicquam forsan luminis a prædictarum examine nobis jam affulgere posse. Equidem haud ignarus sum, miraturos heic quam multos

(*a*) Præp. Ev. L. I. c. 9.
(*b*) L. VII. c. 56.
(*c*) De Senect.

(*d*) Nouvel. de la Rep. des Lettr. an. 1685.
(*e*) Util. des Voyag. p. 87.

multos esse, qui fieri possit, ut illarum quoque Inscriptionum auctoritas revocetur in dubium, ac fides, quas probatissimi, simulque antiquissimi nobis Scriptores recitent. Verumtamen quantum vetustis etiam ætatibus lubricus esset hic locus, & quam sæpe accideret, ut circa ejusmodi monumenta Auctores maximi deciperentur, dabimus operam, ut exponamus: nec non eodem tempore multa in illis huc pertinentia loca perperam communiter accipi, declarabimus.

Cum vero Inscriptiones veteres retroacta tempora spectent, rationem præmittam, qua ævum universum in quatuor periodos distribuere soleo. Primam quidem antediluviano tempori adsigno, quod Hebraicum quoque licet appellare, cum illius ætatis nihil constet, nisi quod de Judæorum gente divinus nobis Historicus tradidit. Secundum tractum, Varronem sequentes, tempus obscurum vocemus, sive incertum mavis, quod fabulis scateat veritatem omnem involventibus, nec Scriptores habuerit, saltem qui superfint, neque annorum computum, aut æram stabilem ullam noverit. Tertia ætas Historica dici potest, seu Græco-Romana, quæ ab Olympiadum institutione initium ducit, & a Romanæ urbis exordio, quod haud longo intervallo subsecutum est; Græcorum autem, & Romanorum nomine perpetuo insonuit. Quarta demum Christiana sit a Redemptoris ortu desumta, quam item Romano-barbaram nuncupare, nec esset incongruum, cum prioribus seculis Romani Imperii amplificatione floruerit, deinde diversarum gentium discursu, ac novorum Regnorum exortu sit occupata.

Hac temporum distributione posita, ad recte judicandum de Inscriptionibus, quæ in veterum libris legimus, illa nobis ante alias omnes regula tenenda est; commentitias procul dubio esse, quæcumque a priori temporis periodo repeterentur ..... *Hic sermo abrumpitur, & multa desiderantur.*

Ad secundam temporum periodum progredientes, id nobis insidere debet, etiam quas veteres Auctores arcessunt, pro suspectis continuo Inscriptiones habendas esse. Vanas certe, & fictitias eas omnes statim esse ajo, quæ e Sepulcris Deorum acceptæ dicebantur, vel quæ ad eorum gesta pertinebant, & tamquam coævæ decantabantur. Jactabat Euhemerus Jovis, aliorumque Deorum Historiam *ex titulis & inscriptionibus sacris* consarcinatam, quod ex Lactantio discimus (*a*); at monumenta illa tam genuina erant, & vera, quantum ipsa Numina. Euhemeri opus in latinum convertit Ennius, *Historiam Sacram* appellans, atque inde Jovis funereum titulum idem Lactantius retulit tamquam Gnosi (Cretæ insulæ oppidum fuit) existentem. Dicit ergo, *in sepulcro ejus* inscriptum fuisse antiquis literis Ο Ζὰν τοῦ Κρόνου. At Euhemerum redarguerunt, & antiquitus multi, ut docet Cicero (*b*), quod ab ipso *mortes & sepulturæ demonstrarentur Deorum.* Callimachi Scholiastes sepulcrum illud ad Jovem minime spectare tradit, neque ita inscriptum fuisse, sed Διὸς τάφος, abrasis ac semesis ob vetustatem prioribus literis, integram siquidem inscriptionem fuisse Μίνωος τοῦ Διὸς τάφος: *Sepulcrum Minois Jovis Filii.* Tam huic fidendum est quam illi: ex tanta diversitate, nullam fuisse inscriptionem, colligere possumus. Pro fabula id sepulcrum habuit Lucianus (*c*), immo ob illud ipsum, & ob Inscriptionem jactatam & confictam, mendacitatis nota videtur perpetuo adhæsisse Cretensibus. Callimachi Hymnus in Jovem:

> Κρῆτες ἀεὶ ψεῦσται, καὶ γὰρ τάφον, ὦ ἄνα, σεῖο
> Κρῆτες ἐτεκτήναντο.
>
> *Cretenses semper mendaces, nam & sepulcrum, o Rex, tuum ædificarunt.*

Utrum vero huc respexerit multo ante Epimenides, eo versu, quo hanc & alias pudendas notas Cretensibus appinxit, quemve Apostolus laudat ad Titum scribens, affirmari nequit. Versum autem illum Epimenidis esse, non Callimachi pro certo habeo, cum ex Paulo ita Cretenses appellaverit τὶς ἐξ αὐτῶν ἴδιος αὐτῶν προφήτης, *quemdam ex ipsorummet prophetis*, Epimenides ergo Cretensis, non Callimachus, quem ex Cyrene tuisse constat.

Deorum quoque minorum gentium, sive Heroum ad divinitatem translatorum monumenta despiciamus, quorum de ætate, generatione, ac gestis incertissimus & varius semper vagavit rumor. Bacchi quidem hanc affert inscriptionem Philostratus (*d*), tamquam argenteo disco insculptam, quod ab India ad Apollinis Pythii Templum donarium miserit. Διόνυσος ὁ Σεμέλης καὶ Διὸς ἀπὸ Ἰνδῶν Ἀπόλλωνι Δελφῷ. Verum siluissent ne de tam eximio monumento illi omnes, qui Apollonium Scriptores præcesserunt? Pausanias, qui vetustates in Templis positas singulari diligentia scrutatus est, adeo rarum cimelium prætermisisset? Tam igitur Apollonio eam Inscriptionem tradenti credendum est, quam illam de elephanto, & alias, quas comminiscitur. Luciano ejusdem farinæ auctori si fidem adhibere volumus, vidit ipse in quodam Oceani insula æneæ columnæ incisam, & quidem literis ἀμυδροῖς καὶ ἐκτετριμμένοις *atrteis & exoletis* memoriam hanc: Ἄχρι τούτων Ἡρακλῆς, καὶ Διόνυσος ἀφίκοντο. *Huc usque Hercules & Bacchus pervenerunt*: quæ tam vera Inscriptio fuit, quam Poeticum iter illud. Docet gravis auctor in primis Strabo (*e*), quamvis vetusti Heroes & debellatores Reges consuevissent aras & columnas in occupatis regionibus erigere, nullam tamen ex iis a longa jam ætate superesse, nec visam esse; additque, Macedones in India neque Herculis, neque Bacchi cippos ullatenus vidisse, ut ferebat rumor, sed loca tantummodo fuisse ostensa, quibus eos cippos

(*a*) Lib. 1. cap. 11.
(*b*) De Nat. Deor. lib. 1. cap. 42.
(*c*) In Timon. τὰ ὑπὸ Κρητῶν &c.

(*d*) In Vit. Apoll. Lib. 11. cap. 2.
(*e*) Lib. 111.

cippos olim stetisse opinabantur. Quin decantatas Herculis columnas nihil aliud esse a sanioribus putari, quam æneas illas, quæ Gadibus visebantur in Herculis delubro; quibus non Herculis adventus, nec monumentum ullum, sed inscriptus erat sumptus in eo Templo ædificando collatus.

Isidis hunc titulum refert Diodorus (*a*): Ἐγὼ Ἶσίς εἰμι ἡ βασίλισσα πάσης χώρας, ἡ παιδευθεῖσα ὑπὸ Ἑρμοῦ, κ. τ. λ. *hunc vero Osiridis*: Πατὴρ μέν ἐστί μοι Κρόνος, νεώτατος θεῶν ἁπάντων, εἰμὶ δὲ Ὄσιρις ὁ βασιλεύς, κ. τ. λ. quis ab eorum lingua in Græcum verterit, Diodorus non admonet; in quibus ne incongruentias adnotantes immoremur, quis non videat longa post secula ab illis commentas fuisse, atque confictas, quibus credi intererat, eorum sepulcra Nysæ, quæ Arabiæ civitas fuit, custodiri, non vero Memphis, ubi communiter credebantur esse: nec deerant tamen, qui τὰ σώματα τῶν θεῶν τούτων in quadam Nili insula servari vellent. Inscriptionibus nequaquam fidere Diodorum ipsum satis apparet, qui etiam ex aliorum relatu pendere profitetur, quamvis salutarem clausulam φασι Latinus interpres omiserit.

Isidis Templum in Ægypti regione Saitide epigraphem istam fuisse positam Plutarchus (*b*) narrat: Ἐγώ εἰμι πᾶν τὸ γεγονός, καὶ ὄν καὶ ἐσόμενον, καὶ τὸν ἐμὸν πέπλον οὐδείς πω θνητὸς ἀπεκάλυψεν. *Ego sum omne quod fuit, & quod est, & quod erit: meum vero peplum detexit nemo.* Quæ parum quidem cohærent, postrema verba Minervæ melius congruerent; Minervæ Saitidis mentionem facit Plato, & monet Plutarchus ibi ædem illam Minervæ dicatam fuisse, *quam Isidem putant esse*, ἣν καὶ Ἶσιν νομίζουσιν: at an Minervam res omnes complexam crederent? nonne a Christianis mutuata videri possit doctrina? S. Joannes ita ferme de summo Deo loquutus est in Apocalypsi (*c*). De Osiride Inscriptionem aliam memorat Theo Smyrnæus, quam exscripsit Reinesius, ac multa commentatione illustravit. At fictitiam fuisse, & Osiridis ævo nequaquam proximam prima satis indicant verba Πρεσβύτατος βασιλεὺς πάντων Ὄσιρις. Siquidem non cogitavit, qui titulum condidit, antiquum non fuisse Osiridem, cum vitam duceret.

Pro commentitiis item haberi oportet vetustissimorum Regum monumenta, quorum nedum facta, sed nomina ipsa in ambiguo jacent, & in tenebris cubant. Ut ab Ægyptiis incipiamus, in Osimandiæ, quem Diodorus multo ante Sesostrim locat, Sepulcro, hæc insuper fuisse, idem Historicus (*d*) narrat. Εἰ δέ τις εἰδέναι βούλεται πηλίκος εἰμὶ καὶ ποῦ κεῖμαι, νικάτω τι τῶν ἐμῶν ἔργων. *Si quis quantus sim noscere avet, & ubi jaceam, gestorum meorum aliquid exsuperet*; ubi tam incongruo effato, sententiæque tam ineptæ, ac sibimet nequaquam cohærenti quis fidem adhibeat, tanti Regis monumento in regione studiis, literisque addicta insculptam fuisse? Tradit etiam Diodorus in Osimandiæ monumento, quod decem stadia occuparet, Bibliothecam fuisse maximam cum hac Inscriptione ψυχῆς ἰατρεῖον. At Bibliothecas illa ætate quis audiit? Titulum illum ad Ptolemæi Philadelphi Bibliothecam post multa secula positum docet, nec propterea ab antiqua Osimandiæ transcriptum fuisse admonuit, aut alius quisquam fuit, qui memoraret. Herodotus (*e*) Inscriptionem affert lateritiæ Pyramidi additam ab Asychi Rege in hac sententia Μή με κατονοσθῇς &c. *Ne me præ lapideis Pyramidibus despicias &c.* Pariter ad Regis Sethoris statuam (*f*), in qua mures memorantur, qui hostium arma corroserint, ac contriverint: quos pueriles, atque inconditos sensus, quis pro ineptis, atque anilibus næniis non statim agnoscit? Neque Herodotus, neque Diodorus eas Inscriptiones tamquam a se visas adducunt, sed verbo φασὶν adjecto, & ab Ægyptiorum sacerdotibus enarratis, qui pleno ore mendacia profundebant; & annorum quoque plusquam decem millium historiam texebant, proponebantque ob oculos, ut ab Herodoto discimus: ni tamen eos annos pro mensibus accipiebant, cum scribat Plinius (*g*): *Quidam Lunæ senio annum determinabant, ut Ægyptii: itaque apud eos aliqui & singula millia annorum vixisse produntur*: quo tamen loco de Hebræis loquutum esse Plinium suspicor, quos Ægyptios crediderit, cum illi forte de prolixa Patriarcharum vita rumor ex sacris Moysis libris ortus confuse pervenisset ad aures, neque aliter intelligi posse autumavit Plinius plurium seculorum vita. Certe de Ægyptiis, qui tot secula vitam extendisse dicti sint, nihil ab Herodoto, nihil a Diodoro, aut a deperditis per Josephum memoratis Auctoribus auditum habemus. In edita Diodori versione *ultra quater mille & septingentos indigenas Reges Ægyptum gubernasse* legitur (*h*), at in textu totidem anni habentur, Reges vero ad CCCXXX. recensebant ex Herodoto.

Ad Assyros nos conferamus. De Semiramide prolixam recitat Inscriptionem Polienus, tamquam ab ejus monumento decerptam: præmittit enim τῇ δὲ στήλῃ αὐτῆς ἐπιγέγραπται τάδε. Ad Historiæ lucem thesaurum in hoc epigrammate haberemus præclarum, siquidem ejus constaret fides: gesta enim memorat, & singularia facta: verum unde hausit illuc monumenti Poliænus, ab omnibus, qui præcesserunt, Scriptoribus ignoratum. Dionysius Halicarnassensis vetustarum rerum acutissimus perscrutator, ubi de Assyriorum imperio agitur, nihil pene sibi de iis rebus compertum esse profitetur, utpote in mythicum ævum incidentes: ἡ μὲν γὰρ Ἀσσυρίων ἀρχὴ παλαιά τις οὖσα, καὶ εἰς τοὺς μυθικοὺς ἀναγομένη χρόνους &c. *Num Assyriorum imperium vetustissimum quidem, & in fabulosa incidens tempora &c.* Ejus ergo monumenti auctoritas tanta haud quidem erit, ut quamvis cum vulgaribus de Semiramide rumoribus consentiat, contra-

(*a*) Lib. 1. cap. 3.
(*b*) Is. & Osir.
(*c*) Cap. XLVII.
(*d*) Lib. 11. Sect. 2.

(*e*) Lib. 11.
(*f*) Idem Lib. 11.
(*g*) Lib. VII. cap. 48.
(*h*) Lib. 1. cap. 2.

contraria rejiciamus, quæ Auctores multo in hoc majoris ponderis tradidere. Berosus Chaldæus loco & ætate proximior, non Semiramidem, sed Nabuchodonosor triplices Babylonis muros ædificasse docuit, portasque ingentes, lapideas moles, atque hortum pensilem excitasse; Græcosque ea omnia Semiramidi tribuentes deridebat; at a Josepho Apionem confutante discimus, qui cum Beroso Magasthenem, & Phœnicum archiva consensisse affirmat. Aliud Semiramidis epigramma Herodotus attulit (*a*), deinde Plutarchus (*b*) tamquam ejus Mausoleo incisum: *illum ex successoribus qui pecunia indigeret, sepulcrum aperiret: quo demum a Dario diffracto, scriptum invenisse: nisi avaritia laborares, mortuorum equidem requiem minime interturbasses.* (*)

Nullum aliud epitaphium magis apud veteres Scriptores memoratur, quam Sardanapali illud postremi Assyriorum Regis: quod ita exhibent Strabo (*c*) Arrianus (*d*) Athenæus (*e*) Stephanus (*f*):

Ταῦτ' ἔχω ὅσσ' ἔφαγον, καὶ ἐφύβρισα καὶ μετ' ἔρωτος
Τερπνὰ πάθον, τὰ δὲ πολλὰ καὶ ὄλβια κεῖνα λέλειπται.

Σαρδανάπαλος ὁ Κυνδαράξου παῖς Ἀγχιάλην, καὶ Ταρσὸν ἔδειμεν ἐν ἡμέρᾳ μιῇ. Ἔσθιε, πῖνε, παῖζε· ὡς τἆλλα οὐκ ἄξια τοῦ δ' ποππύσματος. Ita Stephanus. Primum distichon adlatum a Plutarcho (*g*), a Diodoro (*h*) & a Dione Chrysostomo (*i*) ita vertit Cicero (*k*):

Hæc habeo, quæ edi, quæque exsaturata libido
Hausit; at illa jacent multa & præclara relicta.

Quod remanet, ita se habet: Sardanapalus Cyndaraxi filius Anchialam *& Tarsum uno die condidit. Ede, bibe, lude, nam reliqua tanti sunt ac crepitantis digiti sonum*, ἔσθιε, πῖνε, ἀφροδισίαζε· τ' ἄλλα δὲ οὐδέν. In Plutarcho (*l*).

Quod heic pro certo habetur, illud est, quod apud omnes vulgare dictum, ac fere Moralis Philosophiæ Asiaticæ axioma erat hujusmodi canon ab Epicureis receptus, quod incidit in voluptatum Scyllam cupiens ambitionis vitare Carybdin. Huic effato alludit illud Lucæ (*m*) qui habet φάγε, πῖε, εὐφραίνου. Hoc autem dictum e Sardanapali sepulcro provenisse, non satis constat, cum ipsi ob ejus notam ingluviem & luxuriam tributum censeri possit: Ac exinde etiam, quod nemo ex laudatis Scriptoribus non propria, sed aliena fide hunc titulum exhibuerint: ideoque varia apud ipsos est lectio. Strabo sex versibus exprimit, & *dicit* ἦν *dicunt aliqui* &c. postea *circumferuntur etiam* &c. Non eo tamen inficias, hujusmodi Epicureorum sententiam inscribi potuisse Sardanapali sepulcro: at verum integrum titulum uti supra adlatum rejicio. Siquidem non parum repugnat, & cum eo, quod sequitur, non cohæret, una die Sardanapalum Anchialam & Tarsum condidisse: ac eo magis etiam quod ab ejus continua otiosa vita alienum videtur. Quapropter ad hujusmodi monumenti veritatem asserendam non sufficit τὸ *una die* pro aliquo spatio temporis accipere, ut contendit Gronovius (*n*). Athenodorus, qui fuit ex urbe Anchiale, majori fundamento docuit, Anchialen ejus patriam fuisse Κλίσμα Ἀγχιάλης τῆς Ἰαπετοῦ θυγατρός *opus Anchialæ Japeti Filiæ*, apud Stephanum in Ἀγχιάλη.

Heic mentio fieri potest noti epitaphii Midæ regis Phrygiæ ab Joh. Philopono (*o*) adlati ad exemplum illorum versuum, qui appellari possunt *circulus*, in quibus nimirum δύναται τὸν αὐτὸν στίχον καὶ ἀρχὴν καὶ τέλος ποιεῖσθαι ex quacumque parte initium desumatur, sensus efficitur. Hoc epitaphium in Anthologia (*p*) præsefert nomen Homeri, quod ex Homeri vita deducitur, scripta, ut fertur ab Herodoto; at eadem prorsus ratione ad Homerum spectat epigramma, ac ad Herodotum vita. Secundus versus desumptus est ab Odyssea. Qua de caussa forsan hujusmodi vitæ Author Homero tribuit epigramma; sed ille versus usurpatur quasi pro versu, & in aliis epigrammatis, & alibi ad exprimendum poetice *τὸ in perpetuo*. Ὄφρ' ἂν ὕδωρ τε νάῃ καὶ δένδρεα μακρὰ τεθήλῃ. Et Laertius in Cleobulo Solonis ætate idem epigramma exhibet, docetque, ab aliquibus auctorem ejusdem creditum fuisse Cleobulum. Minime tamen dubitandum, quin sit cujusdam Poetæ multo post tempore Midæ, (si vero fuit Midas) & unquam ejus sepulcro inscriptum. Plato illud affert in Phædro, & ait φασί τινες ἐπιγέγραφθαι &c., ac iisdem verbis profert Dio Chrysost. (*q*): & *ajunt Midæ sepulcro inscriptum esse*.

Ad eamdem Classem referenda sunt non pauca epigrammata a Veteribus exhibita, quæ Heroas, aliosque illustres viros mythici temporis respiciunt, ubi fabellæ ad eamdem ætatem spectantes exhibentur, quum sequioribus ævis fuerint excogitata. Pausanias licet rei antiquariæ peritus, qui unus fuit ex Antiquis tali amore ac studio illectus, quod nunc maxime floret, non semel in errorem delapsus est. Eas Inscriptiones omittam, quas ipse, uti non amplius existentes, meminit, quæque traditione tantum referebantur, utpote illæ thalami Alcmenæ (*r*), & ad Hesiodi (*s*) sepulcrum, quas nemo non scit populares fabellas fuisse, quamvis titulis id tem-

(*a*) Herod. Lib. I.
(*b*) Plutarch. Apoph.
(*) *Hucusque ex Maffejanis schedis Latinis; quæ sequuntur Italica lingua in iisdem exarata usque ad Cap. I. Lib. IV. ab Editore latine reddita sunt, adjectis quamplurimis Inscriptionibus, quæ a Cl. Maffejo dumtaxat indicabantur.*
(*c*) Strab. Lib. XIV. pag. 988.
(*d*) Exp. Alex. Lib. II. 10.
(*e*) Lib. XII. cap. 7.
(*f*) V. Ἀγχιάλη.
(*g*) Plut. fort. Athen.
(*h*) Lib. II. 110.
(*i*) Orat. 4. de Regno.
(*k*) Tuscul. Quæst. V.
(*l*) Vid. Plutarch. pag. 193. B.
(*m*) XII. 19.
(*n*) In Arrian.
(*o*) In prim. Poster. Analytic.
(*p*) Lib. III.
(*q*) Orat. XXXVII.
(*r*) Pausan. Bœotic. 558. 10. edit. Hanoviæ 1613.
(*s*) Idem 600. 40.

poris existentibus fidem ipsis adstruere studuissent. Historiam Phytali (*a*), qui Cererem hospitio excepit, ejus epitaphio probare studet; μαρτυρεῖ δέ μοι τῷ λόγῳ τὸ ἐπίγραμμα τὸ ἐπὶ τοῦ Φυτάλου τάφου: *Id epigramma testatur in Physali sepulchro incisum.* Ille vero non observavit, epigraphen non esse sepulcralem, sed potius ad honorem posteritatis pertinere; necnon proculdubio ab aliquo positam fuisse, qui ex ea gente suam originem trahere gloriabatur, ut posteris testaretur quemdam ex suis majoribus Cererem hospitio suscepisse. Alibi (*b*) memorat Corœbi titulum ad ejus sepulcrum in Megaris foro positum, adfirmatque, signa ibi adposita omnium, quæ in Græcia e lapide facta viderit, antiquiora fuisse. Verum nimis longam antiquitatem redolerent, si Corœbi temporibus exaratæ, qui Deucalionia coævus creditur: ac res utique miranda, si characteres ætatem Cadmi præcederent. At si hoc verum esset, undenam percrebuisset postea fama, Cadmum eos e Phœnicia in Græciam adtulisse? Nimis etiam videtur Pausanias credidisse versibus, quos Methapi imagini subesse testatur (*c*) remotissimas inde eruens historias; sed magis mirandum, existimasse sinceram Hyppoliti epigraphen, qua suos equos Æsculapio sacravit (*d*). Forsitan non meminit Pausanias, cuique ex hisce titulis addere illam sapientem clausulam, quam adposuit epigrammati (*), quod ferebatur fuisse ante columnam ligneam Oenomai incisum in ænea tabella (*e*). Nec aliter fortasse habendum est sexasticon una cum simulacris, figurisque sculptum in columna, ut ipse scribit, ad Samiæ Sibyllæ Sepulcrum in Sminthei luco posita (*f*); in quo risum movet, tres priores versus Dorica, ceteros communi lingua exaratos fuisse. At facile conjici potest, hujusmodi cenotaphium una cum epigraphe in columna sequiori ævo efformatum fuisse ab illius regionis incolis, pro tuenda fide, quod ibi Sibylla mortua ac sepulta fuisset. Sed eo minus sibimet fidere debebat Pausanias, quo magis ratus ipse fuit, eam ante Ilii excidium floruisse. In hanc classem referatur distichon, quod in *Gnoso* ostendebatur Diodori (*g*) Idomenei, ac Merionis temporibus, ac illud quoque a Dione Chrysostomo adlatum, quod ostentabant Corinthii (*h*) de navi Argi Neptuno oblata, quam Jason construxerat. Cippi etiam titulus inter Joniæ & Peloponnesi fines, ut fert Plutarchus (*i*) ab Theseo positus, aut traditione tantum, aut voce habebatur; vel si profecto exstabat, ad Thesei tempora non pertinebat, qui ex Arundellianorum Marmorum authoritate ante Trojanum bellum vixisse ostenditur. Præterea non aliter sentiendum est de priorum Poetarum titulis, qui ad nos sola fama pervenerunt.

Alcidamas (*k*) Orator adducit ut testem Ulyssem, ab Orpheo primum literas adinventas fuisse, ac probat epitaphio ad ejus sepulcrum exarato: ὡς καὶ τὰ ἐπὶ τῷ μνήματι αὐτοῦ δηλοῖ ἐπιγράμματα, atque tetrastichon affert. Laertius (*l*) exhibet Orphei, Lini, & Musæi titulos, ex quibus historiæ suæ, aut eorum vitis fundamentum præbet. Sed horum sepulcrorum locus, quique versus excripserit, reticetur. Facile tamen erat scitu, hos perpolitos, elegantesque elegiacos versus auctorem longe posteriorem habuisse. Doctus Anonymus in *Opere de Græcorum Literis* ad calcem Palæographiæ Cl. Montfauconii (*m*) edito, rationes ex aliquo horum versuum, Lini nimirum, ad suum argumentum desumit, ubi ait: *quod aperte probat ejus epitaphium a Diogene Laertio adlatum:* At Linus a Cadmo cæsus creditur. Ecquis nobis suadebit illius adeo obscuri temporis orthographiam, ac stylum hujusmodi generis fuisse? Josephus contra Apionem eos irridebat, qui monumenta Cadmi sæculo facta exstare credebant, atque in incerto versari ajebat, an Græci tempore etiam Trojani belli scripturæ usum habuerint.

Quamvis etiam tales epigraphes in marmore, vel ære scalptæ, illorum Scriptorum tempore, qui eas referunt, extitissent, non tamen fasitatis notam effugere possent; nam pulcherrimum Antiquitatis studium semper, ut hodie etiam accidit, hunc scopulum habuit, impostorum nimirum, falsariorumque fraudem, quæ pluries populari fide fulcita communem opinionem parit, qua sapientes homines etiam inviti sæpe trahuntur. Nonne videmus, quod antiquitus in Græcia Ledæ ovum ostendebatur? magis ridiculum Κυμάδων reperire poteris? Anne

---

(*a*) Attic, 69. 10.

HIC CEREREM TECTIS PHYTALVS SVSCEPERAT HEROS,
CVI PRIMVM SACRI LARGITA EST SEMINA POMI,
QVAM MORTALE GENVS FICVM VOCAT: ILLIVS ERGO
MVNERIS AETERNO HIC PHYTALI GENS FLORET HONORE.

(*b*) Idem Attic. 82. 10.
(*c*) Paus. Messen. 217. 30.
(*d*) Idem Corinth. 135. 10. Ubi inquit: *seorsum est ab aliis antiqua pila; in ea incisum, dicasse Æsculapio Hyppolitum equos XX.*

(*) VNA COLVMNA EX HIS HOSPES SVM RELICTA
IN CELSIS STETERVNT QVAE AEDIBVS OENOMAI.
NVNC EXTO JOVIS IN TEMPLO CIRCVMDATA VINCLIS
NOBILIOR; NEC ME FLAMMA VORAVIT EDAX.

(*e*) Eliacor. Prior. 326. 20. *Columnam* (ait Paus.) *eam fama pervulgavit, in Oenomai domo fuisse, solamque stetisse, cum domus reliqua fulmine conflagrassent.*
(*f*) Phocic. 631. 10.
(*g*) Diodorus Lib. V. 345.
(*h*) Corinth. 37.
(*i*) In Thes. inquit Plut. *Proinde cum Megaricam regionem Atticæ firmiter adjunxisset, statuam vulgato sermone celebrem illam in Isthmo posuit, inscriptione addita, quæ regiones inter se divideret,* duobus trimetris versibus: quorum is, *qui Orientem solem spectabat, erat talis:*

HAEC NON SVNT PELOPONNESVS, VERVM IONIA.

Qui ad Occid. ita habebat:

SVNT PELOPONNESVS ISTA, NON IONIA.

(*k*) Orat. In Palamed.
(*l*) In Proœm.
(*m*) Pag. 559.

ne adhuc Herodoti ætate lapides, quos Deajii Persas jecerat, monstrabantur? Nonne etiam in Antiquitatis penu quædam arbores stultitia Populi admittebantur? Quare ostendebatur platanus, quæ virescere, dum stabat Troja (*a*), dicebatur, salix, vel vimen, græce λύγος in Samus, quercus Dodonis, olea Athenis, palma Deli, laurus in Syriis? Ac præterea inter epigraphes Pausania (*b*) recenset literas incisas in torque Cervæ, quam Dominam nominabant Deæ sacram, & jam ætate confectam, antequam captum fuerit Ilium. Nullo unquam tempore defuere, qui hisce ineptiis fuerint delectati.

Attamen non omnia Antiquitatis cimelia sunt reiicienda; nam merito respuere non possumus, exempli caussa, illa Sesostris, qui inter antiquos Ægyptiorum Reges celeberrimi triumphatoris nomen sibi promeruit. Herodotus narrat Lib. II, se vidisse in Palæstina adhuc exstantes aliquas στήλας, id est, columnas, quas Sesostres solebat erigere in subactis Provinciis, quibusque suum, Patriæque nomen, & devictæ Provinciæ memoriam inscribebat. Ibique præterea addebat *virilia genitalia*, si ea Provincia strenue obstitisset: & *muliebria*, si secus. Qua in re non est reiicienda Herodoti fides, quia earum circumstantias describit, necnon se inspexisse testatur: Ac eo magis, quod a Diodoro (*c*) confirmetur, qui similiter hujusmodi Sesostris cippos, figurasque in illis sculptas meminit, atque exponit, quod continent, hoc modo: στήλας κατεσκεύασεν ἐν πολλοῖς τόποις τοῖς ὑπ' αὐτοῦ καταχθεῖσιν αὐτοῖς δὲ τὴν ἐπιγραφὴν ἔχει Αἰγυπτίοις γράμμασι τοῖς ἱεροῖς λεγομένοις. Τὴν δε την χώραν ὅπλοις κατεστρέψατο τοῖς ἑαυτοῦ βασιλεὺς βασιλέων καὶ δεσπότης δεσποτῶν Σεσόωσις. Item docet Herodotus Lib. cit., duas in Jonia Sesostris statuas adhuc exstare, ac ibi ἐκ δὲ τοῦ ὤμου ἐς τὸν ἕτερον ὦμον διὰ τῶν στηθέων γράμματα ἱρὰ Αἰγύπτια διήκει ἐγκεκολαμμένα λέγοντα τάδε, Ἐγὼ τὴν δε τὴν χώρην ὤμοισι τοῖσι ἐμοῖσι ἐκτησάμην. Quæ inscriptio quoque plura signa veritatis habet: Inquit enim Herodotus, adhuc sua ætate existere, characterum genus designat, ibique dicitur *tò humeris ad robur exprimendum*, quod redolet linguam Ægyptiorum figuris assuetam. Mos etiam ostenditur scalpendi titulos in pectore simulacri, ut ibi visitur, quod remotissimæ antiquitatis indicium est. Siquidem observari potest in hominum, aut animalium simulacris, figurisque Etruscis ex marmore, vel ex ære factis adhuc hodie exstantibus, quibus nil vetustius in re antiquaria habemus, epitaphium non in basi, ut apud Græcos, & Romanos usus obtinuit, sed in corpore statuæ, aut in alia ipsius parte exaratum.

Ad fabulosa tempora, facile credi potest, pertinere quosdam obeliscos undequaque inscriptos, quos Strabo (*d*) prope Thebarum Urbem in Ægypto viderat juxta sepulcra veterum Regum, quæ erant in speluncis.

Ad idem quoque tempus referri possunt alia pretiosa Ægyptiorum monumenta, quæ non solum a pluribus Scriptoribus memorata fuere, sed adhuc exstantia Romæ ob omnium oculos posita adservantur. Nemo profecto erit, qui horum genuinam antiquitatem in dubium revocet. Vero simillimum tamen est, eos ad mythicum tempus pertinere. Plinius ait, duos ex dictis obeliscis a Ramesse fuisse constructos (*e*).

Satis probabile est, eo quoque revocari nonnullas ex epigraphis, monumentisque Etruscis, quæ in Italia adhuc adservantur: Idque pluribus argumentis comprobari posset, quæ libenter prætereo; quia nimis a meo instituto discederem. Si vero hucusque mythici temporis monumenta certa ex lapidibus, metallisque ad nos pervenerint, & expungenda non sunt, eo minus indiscriminatim reiiciendæ non erunt epigraphes omnes post illam ætatem, quæ ab antiquis Scriptoribus exhibentur. Verum tamen est, quod cum illi rectam criticem non habuerint, ideoque autographa tunc extantium antiquitatum conferre neglexerint, ac inscriptiones fere semper utpote communi fama ab ipsis acceptas ad nos transmiserint; factum est, ut fabulosis rebus plerumque decepti, iidem suos libros repleverint.

Signa veritatis habent celeberrimi Tripodes, quos Thebis in Bœotia vidit Herodotus (*f*) in Apollinis Hismenii templo Cadmeis literis exaratos: atque inter Græca monumenta, quorum notitia extat, antiquissima sunt reputanda: Ac minime observatum est, ut videtur, has inscriptiones innotuisse etiam Aristotelis (*g*) ætate, qui scribit, quod repertos in Acarnania nonnullos titulos, quorum literæ ignotæ erant, Athenas fuisse transmissos, ubi inveniri posset, qui rei antiquariæ peritus illos interpretaretur. At Acarnani, a quibus asportabantur, quum Thebas pertransirent, admoniti sunt similes ibi extare titulos: qua de causa introductis Acarnanis εἰς τὸ καλούμενον Ἰσμήνιον (en ipsum Templum) ostenderunt ἀναθήματα ὁμοίους ἔχοντα τοὺς ῥυθμοὺς τῶν γραμμάτων: heic *tò rithmos* accipitur pro *figura*, ac ita prorsus loquitur Herodotus eodem loco, ubi dicit, Græcos immutasse subinde ἅμα τῇ φωνῇ καὶ τὸν ῥυθμὸν τῶν γραμμάτων, id est sonum, figuramque literarum Phœniciarum immutasse: licet in Latinis Versionibus ῥυθμὸν reddatur *modulus*. Quapropter earum Inscriptionum, quæ notæ erant, subsidio illas Acarnanas interpretati sunt. Ac exinde magis asseritur, eosdem fuisse tripodas, quia perspectum est, iisdem prorsus literis fuisse inscriptos, quibus exarati erant tituli ex Acarnania huc adlati. Ac in primo legitur Ἀμφιτρύων μ' ἀνέθηκεν ἐὼν forsan ἰὼν ἀπὸ Τηλεβοάων. *Amphitryon veniens a Teleboïs posuit me*, id est, *veniens* ab Acarnania: quamvis versio, quæ occurrit in omnibus editioni-

(*a*) Pauf. Arcadic. 492. 15.
(*b*) Idem loc. cit. 472. 36.
(*c*) Lib. 1. sect. 2.
(*d*) Lib. XVII. pag. 677. T. II. Edit. Lugdun. 1559. *Supra Memnonium sunt Regum sepulturæ in speluncis quibusdam in lapidem cæsæ circiter XL. miram in modum structæ, quæ aspectum quemdam pulcherrimum præbeant. Juxta ipsa quoque sepulchra in obeliscis quibusdam literæ sunt, quæ Regum illorum divitias, ac potentiam declarant, atque imperium usque in Scythiam, & Bactrianam, & Indiam, & quæ nunc Ionia dicitur, propagatum. Item tributorum magnitudinem, & exercitus circiter decies centena millia.*
(*e*) Plin. Lib. XXXVI. cap. 8.
(*f*) Lib. V.
(*g*) *Arist.* περὶ θαυμασίων ἀκουσμ.

tionibus, habeat *Amphitryon gentis Teleboarum*, unde videtur Theleboas Patriam, vel familiam fuisse. Observandum tamen est, quod in hujusmodi antiquitatibus veteres Scriptores potuerint aliquando errare in earum epocha adsignanda. Agnovit etiam Herodotus, inscriptionum, de quibus supra, ætatem omnino non posse determinari. Nam altera ex his ad Sceum Hippocoontis filium pertinere asserit, qui Oedipi ætate floruit, οἱ δὲ ἔτος ἐστὶ ὁ ἀνάθεις ἢ μὴ ἄλλος τοὔνομα ἔχων τῷ Ἱπποκόωντος. Similiter epigraphen Dejopis in Fano Cereris construendo repertam, Musei uxori, aut Triptolemi matri (sic enim appellantur) immerito tribuebant. Tales inscriptiones interdum ab aliis fortasse positæ esse poterant, ac longe ab illis temporibus. Unde Acarnanorum epigramma superius memoratum, & heic ab Aristotele (*a*) relatum (licet sit obscurioris, & vitiatæ lectionis) ad Herculis ætatem referri facile non arbitror, nec exinde pro certo habendum, ibi esse locum, quo Geryones armenta duxerunt, ut Aristoteles conicit, confirmatque etiam ex loco, qui vocabatur Ἐρύθεια monstrans locum ita dictum non reperiri neque in Lybia, neque in Iberia. Siquidem magis veritati consentaneum videtur, hujusmodi nomen cuidam ex accolis occasionem præbuisse talem Inscriptionem pangendi: dum Erythia censetur esse insula Maris Gaditani a Strabone (*b*) memorata, De hac re satis certum testimonium habemus ex Plutarco (*c*), quod scriptura nimis ab jam dicta differret, si ad Herculis tempora referri deberet. Nam tabula ærea Alcmenæ sepulcro reperta ne unam quidem literam, vix fuit, qui interpretaretur. Quia characteres ibi scalpti penitus similes erant Ægyptiis. Quare Agesilaus ex Ægypto interpretem arcessivit. Non aliter Ephorus ex duobus titulis, qui sub Ætoli effigie Endymionis filii, & Oxyli Hemonis filii visebantur (*d*), suum argumentum deducebat, ut ab ipsis Elidis fabricam fuisse factam statueret. Veram majori opus erat lumine, ut syncronas, aut non procul ab eorum temporibus efformatas assereret: quum facile credi possit, Eleos ex tali fama ductos, eas Inscriptiones posuisse.

Veniamus tandem ad Historica tempora, quorum pene innumeras legitimas, optimisque notitiis refertas epigraphes nobis exhibent Scriptores, Inde tamen non sequitur, quod illis non inesse possit aliqua falsitatis suspicio, & absque rectæ critices canone sint accipiendæ. Imprimis animadvertere omittam, quod priora Historica tempora non parum incertitudinis, obscuritatisque temporis mythici participant; Siquidem Herodotus, cujus Historia ceterarum antiquissima est, quæ ad nos pervenerunt, floruit medio quarto sæculo post Olympiadas institutas. Quamobrem de rebus trium præcedentium sæculorum coævi Scriptores adhuc desiderantur. Propterea difficile est plurimorum virorum epochas præfinire, ideoque ad quale tempus pertineant, Nam legimus in Plutarcho, Licurgum legislatorem fuisse ab aliquibus ante Olympiadas positum, ab aliis Iphiti ætate, uti ab Aristotele id asserente epigrammatis authoritate in Olympiaco disco scalpti, Imo vero Scriptores ipsi, qui hujusmodi antiquos titulos referunt, sæpius de eorum veritate suspicari videntur. Sic Pausanias (*e*) de Xenodami Antycyrensis Inscriptione loquens scribit, εἰ δὲ ἀληθεύει τὸ ἐπίγραμμα; si verum fatetur, agnoverat igitur, ex his quasdam posteriores, ac suppositiias fuisse. Forsitan illi dubium movit inspicere Olympiadis notam in epigraphe contra morem signatam, & ab Eliacis regestis memoratam non fuisse? Similiter ut dubiæ accipiendæ sunt, quando Scriptores dubitanter referunt, adduntque ibi τὸ *ut dicitur*, sicut Strabo (*f*) afferens epigramma cujusdam Indi, qui se igne peremit, dicens ὥς φασι; quamvis hujus facti historia cum Indorum quidem hodierno more concordet. Quare fit, ut Plutarchus (*g*) ad reiiciendum Herodotum pro validiori argumento his verbis utatur: *mendacium Inscriptionum pleni tripodes, plena ara*. Vide quid respondeat Stephanus, qui Herodotum tuetur. Non adeo tamen erant omnes Antiqui critices, rectique judicii expertes, ut inter eos aliquis fuerit, qui veras epigraphes a falsis distinxerit. Belle heic Pausaniæ (*h*) locus occurrit. Contendebatur, antiquum Philammonem Sacra quædam instituisse: At Pausanias τὰ μὲν οὖν λεγόμενα ἐπὶ τοῖς δρωμένοις, δῆλά ἐστι, ὄντα ἀρχαῖα. Asserebatur epigraphen in corde scalptam τοῦ ὀρειχάλκου ad Philammonem

(*a*) *Arist. περὶ θαυμ. ἀκουσ.*
(*b*) Lib. III.
(*c*) Dæm. Socrat.
(*d*) Ap. Strab. L. x. p. 715.

Ad Ætoli statuam insculptum in Basi Epigramma.

HABITANDAE. TELLVRIS. AVTHOREM. AD. ALPHEI. VERTICES.
EDVCATVM. OLYMPIO. VICINVM. STADIO.
ENDYMIONIS. AETOLVM. HOC. AVTEM. EREXERVNT.
AETOLI. VT. PROPRIAE. VIRTVTIS. MONVMENTVM. SPECTARETVR.

Alterum autem in Eleorum foro ad Oxyli statuam inscriptum est.

HANC. OLIM. AETOLVS. LINQVENS. AB. ORIGINE. GENTEM.
CVRETVM. TERRAS. HASTAE. SVDORE. PARAVIT.
IDEM. ANNIS. DECIMVS. STIRPIS. SATVS. EMONE. FORTI.
OXYLVS. HANC. VETEREM. CONSTRVXIT. MOENIBVS. VRBEM.

(*e*) Phoc. 682. 53.
(*f*) Lib. xv. pag. 1048.
(*g*) De Herod. malign.
(*h*) Paus. Corinth. 195. 96. En locus integer Pausaniæ: *Juxta Lernæam Philammonem instituisse dicitur. Mysteriorum effata, quod non ita prisca sunt, perspicua sunt omnibus. At quæ in corde ex orichalco fabricato inscripta [illegible], ea jam non sunt Philammonis, quod Arriphon ortu Trœzen[illegible] ex Æ[illegible] illa invenit. Nam quæ nunc exstant, eorum auctor Lycion, vir ut qui maxime spectatus, & ad ea excogitanda solers, quæ nemo ante ipsum omnino novit. Ex eo id colligas, quod quæ tum versu, tum soluta versibus permixta oratione, omnia Dorica conscripta sunt lingua. Nam ante Herculis liberum in Peloponnesum reditum, eadem Argivi lingua, qua Athenienses utebantur. Philammonis certe temporibus, ne Doriensium quidem nomen, uti ego existimo, fuit omnino Græcis omnibus notum.* Hæc igitur ille sic edisit.

monem quoque pertinere, at ad eumdem non referri ostendit quidam Aryphon, de quo dicitur : δεινὸς ἐξυφαίνειν, εἰ μή τις πρότερον εἶδεν: Hic animadvertit cum versus, tum prosam inibi esse Dorica lingua scripta, ac in ea regione, illaque tempestate non Doricam linguam, sed Atheniensem in usu esse. Dum ad Argivos dumtaxat post Heraclidum adventum in Peloponnesum Dorica dialectus transivit. Similiter Hyparchus Κυρηναίων Θεωρῶν (*a*), inscriptiones, utpote facto contrarias, reputabat falsas, quibus Heratosthenes, ubi situm erat Ammonis fanum, ibi esse mare demonstrabat. Nam Hyparchus ita loquebatur : Cyrenis ædificationis monumenta habentur ἐν χρησμοῖς φέρεται μνημονευόμενος, & nemo loquitur ullum oraculum ad mare fuisse : verumtamen non videtur Strabo hoc in loco argumenti vim satis deprehendisse.

Scribit Pausanias (*b*) ἐν τῷ προνάῳ τῷ ἐν Δελφοῖς γεγραμμένα ἐστὶν ὠφελήματα ἀνθρώποις ἐς βίον, ἐγράφη δὲ ὑπὸ ἀνδρῶν, οὓς γενέσθαι σοφούς λέγουσιν Ἕλληνες. *Pro Delphici templi foribus leguntur perutilia vitæ hominum documenta, ab iis hominibus conscripta, quos Græci Sapientes & habuerunt, & appellarunt.* Et pergit Pauf. *Hi sane* (Sapientes) *Delphos profecti celebratas illas hominum sermone sententias Apollini dedicarunt.* At Plutarchus (*c*) docet non sapientes, sed Amphyctvionum Collegium multos post annos illa documenta inibi exarari curasse. Strabo, Arianus, Plutarchus, aliique inscriptionem Cyri sepulcro positam referunt : Verum in Strabone (*d*) legimus ab Aristobulo, & Onesicrito diversimode exhibitam. Magis recepta est ea inscriptio, in qua deprecatio fit, ne Cyri sepulcrum violaretur. Inde tamen suspicandi occasio oritur, eam fuisse positam, quando nimirum ex Alexandri adventu periculum violationis immineret. Ac exinde major fit suspicionis caussa, si inscriptio inciperet ab hac prophetia *Quisquis es..... nam venturum novi* &c. ut exhibet Plutarchus: unde ait, Alexandrum occidi jussisse a suis eum, qui expilandi caussa violaverat sepulcrum. Herodotus (*e*) narrat, Darium regno potitum sibi equestrem statuam fecisse cum hac epigraphe : Δαρεῖος ὁ Ὑστάσπεος σύν τε τοῦ ἵππου τῇ ἀρετῇ, καὶ Οἰβάρεος τοῦ ἱπποκόμου ἐκτήσατο τὴν Περσέων βασιληίην. Alludebat Inscriptio Oebari calliditati, qua usus est, ut equus hinnitum ederet. At crederemus, Darium statim fecisse palam, se regnum cum dolo assequutum fuisse, & monstrasse decepisse socios, qui erant præsentes, & ex magnatibus?

Ejusdem Darii sepulcro refert Athenæus (*f*) fuisse inscriptum Ἠδυνάμην καὶ οἶνον πίνειν πολλὸν, καὶ τοῦτον φέρειν καλῶς, idest *potuisse multum bibere & vinum ferre commode*, quod non minus credibile est, quam ridiculum ad tantum Regem referri. Ridicula est etiam ea ab Onesicrito apud Strabonem adlata, ubi agitur de rege, qui Babylonem occupaverat, spoliaverat Indos, bellumque ultimis Scythis intulerat. Majorem quidem veri speciem habent ejusdem Darii tituli, quorum Herodotus (*g*) meminit, quando in expeditionem contra Scythas profectus, Bosphoro trajecto, binos cippos erexerat, ubi Assyriis literis enumerationem sui exercitus, ac Gentium, quibus constabat, inscripserat : innuens Historicus, quid de his cippis acciderit. Eamdem veri similitudinem continet superiori proxima ab ipso Dario ad Theari amnem posita, quodque in ea exponitur, tradit Herodotus : metrice scripta non est, sicut antiquiores, quia ab Assyria, vel Persica lingua translata fuerat. Metro exarata est ea Mandocris Samii, qui pontem super Bosphorum construxerat, Βόσπορον ἰχθυόεντα γεφυρώσας &c.

Loquamur demum de Græcis epigrammatis, quæ Historica dici possunt. Si ex una parte ipsa considerentur, non parva nobis suspicio de omnibus antiquis oriri poterit. Et primum, quia non multum curæ, solertiæque ea tempestate in custodiendis, investigandisque Antiquitatis monumentis adhibebatur. Thucydides, ubi scribit res gestas ante Peloponnesiacum bellum, utpote antiquas sciri non posse, de iis intelligit, quæ suam ætatem præcesserant. Nam Peloponnesiaco bello ipse interfuit. Si scalpendi Inscriptiones frequens tunc usus invaluisset, ac pluribus fæculis superstites fuissent, ad multarum rerum investigationem via nobis aperiretur. A Tullio non parum discimus, quam brevem durationem Græca epigrammata habuerint, ex eo forsitan, quod Græcorum Scalptores non profunde quantum apud Romanos subinde fuit usus, scalpebant, & sepulcralia præsertim, licet *sub dio* ut plurimum jacerent. Nam ipse Tullius (*h*) ait, adeo detritas esse literas Archimedis Inscriptionis, ut fere desperatæ lectionis esset, quamvis tertio fæculo ante Ær. Chr. vixerit. Huic rei non parum quoque obfuit literarum, scripturæque mutatio identidem facta. Monemur a Philostrato, reperiisse Apollonium in regione Cissia nonnullorum Erethriorum sepulcra, quæ in Darii bello fuerunt ipso anno Marathoniæ pugnæ a Persis capta, & illuc transvecta. Illorum epigraphes talem figuram literarum habebant, ut Apollonius similes nunquam viderit. Talibus igitur debuerant esse exaratæ omnes aliæ Inscriptiones

(*a*) Strab. Lib. I. p. 85. p. 97.
(*b*) Phocic. 655. 24.
(*c*) De Garrul.
(*d*) Lib. XV. pag. 521. T. II. edit. Lugduni 1559.

O. HOMO . EGO . CYRVS . SVM . ASIÆ . REX . QUI . PERSIS
IMPERIVM . CONSTITVI . NE . IGITVR
MIHI . SEPVLTVRAM . INVIDEAS .

Sic enim Aristobulus refert.

At Onesicritus ait (scribit Strabo), *turrim X. tabulatis excelsam fuisse, & in superiore tabulato Cyrum jacere, cum Græco Epigrammate Persicis literis insculpto :*

CYRVS. EGO. REX. OLIM. REGVM.
CONDITVS. HIC. SVM.

(*e*) Lib. III.
(*f*) Lib. X.
(*g*) Lib. IV.
(*h*) Tuscul. L. V. *Ad adversam basim accessimus*, inquit Cicero, *apparebat epigramma exesis posterioribus partibus versiculorum, dimidiatis fere; ita nobilissima Græciæ Civitas* (Syracusanorum) *quondam vero etiam doctissima sui civis unius acutissimi monumentum ignorasset, nisi ab homine Arpinate didicisset.*

ptiones illorum temporum, quod sane a nullo Scriptore animadvertitur. Attamen non sunt rejiciendæ, utpote spuriæ, multæ ex iis, quas retulerunt Scriptores Persarum præliis coævi.

Quæramus nunc primum solerter frequentem usum pangendi Inscriptiones ante Persarum bellum. Licurgus (*a*) inhibuit, defuncti nomen Sepulcris inscribi præterquam viri, qui in bello obiisset, vel mortuæ mulieris Sacerdotis. Scriptores titulos ita exhibent, ut fidem merito exposcant. Hujus generis est tetrastichon, ex. gr., ab Herodoto (*b*) adlatum, quod Athenienses in Chalcidensium, Bœotiorumque dedicandis exuviis posuerunt. Nam ænea quadriga, ubi illæ epigraphes sculptæ erant, Herodoti tempore adhuc adservabatur, ejusque locus, ac situs ab ipso describitur. Non secus judicandum de tribus Inscriptionibus, quas refert ab Amphyctionibus positas sepulcris occisorum ad Thermopilas. Hæc ejus ætate, aut paulo ante acciderunt: & quarum unam confirmat Strabo (*c*) dicens: καὶ αὐτὸ πολυάνδριον ἐστὶ καὶ στῆλαι, καὶ ἡ θρυλλουμένη ἐπιγραφὴ τῇ Λακεδαιμονίων στήλῃ ἔχουσα οὕτως Ὦ ξεῖν' &c. Reperitur etiam apud Diodorum, & Licurgum Oratorem. Quamplura alia epigrammata ad illud tempus pertinentia colligere poterat Herodotus, si Plutarcho credimus, qui ubi ejusdem malignitatem demonstrare nititur, ipsum uti mendacem, Græcorumque gloriæ detractorem accusat, ac in hujus rei testimonium plures inscriptiones affert; & prætere tres alias in Aristide: ac Plutarcho adhæret Dion Chrysostomus (*d*), ubi vult Corynthios fuisse primos authores victoriæ apud Salaminam reportatæ, licet id sileat Herodotus: dicens ipse Dion, nescio qua authoritate expunxerit a sua Historia id omne, quod scripserat de Corynthiis, ac de Adimante eorum Duce, quia nihil ei largiti fuerunt. Ad Corynthiorum gesta comprobanda Simonidis versus, & distichon ipsius ad sepulcrum Adimanti positum affert:

Οὗτος Ἀδειμάντου κεῖνος τάφος, οὗ διὰ βουλὰς
Ἑλλὰς ἐλευθερίας ἀμφέθετο στέφανον.

At non videntur hæc epigrammata tantam veri speciem præseferre, quantam illa Herodoti præseferunt. Namque in tribus illis ullius nomen legitur, ut mos tunc erat, ac lex, cum Reipublicæ placeret, Patriæ tantum gloriam esse tribuendam, & ambitioni viam occludendam. Siquidem ab Æschine in Ctesiphonte tria epigrammata accepimus...... , qui ait, concessam fuisse licentiam incidendi, *lege data, ne sua nomina inscriberent*. Ego equidem arbitror eadem esse, quæ adducuntur a Plutarcho in Cimone in Atheniensium laudem absque Cimonis nomine: In Græco sic enim incipiunt: Ἦν ἄρα κἀκεῖνοι ταλακάρδιοι &c. (*e*). Res notatu digna est, has omnes inscriptiones ex perfectis, & bene dispositis metris constare. Jure itaque Pausanias miratur de quadam inscriptione non ita composita, licet hemistichiis efformata.

Nunc eo magis legitimæ credi poterunt plures epigraphes subsequentis temporis, nimirum a bello Peloponnesiaco, ac sequentium ætatum; quod insuper verum est, quia illius ævi adeo remoti ad nos pervenerunt nonnulla fragmenta, ac inscriptiones in marmore exaratæ. Cujus rei habentur exempla in iis, quas a Sponio (*f*) visas Athenis, & a Baudelotio acquisitas, illustravit CL. Montfauconius in sua *Palæographia* (*g*). Quæ etiam magis inlustrari, confirmarique possent duobus simillimis jam a Pausania (*h*) inspectis. Ubi quidem visitur usus erigendi columnas ad honorem eorum, qui pro Patria occubuerunt, signato loco mortis, & nomine Ducum, sub quibus militavere. Sic affirmat Sponius, reperisse prope Athenas non paucas ex antiquis pilis, quas monet Pausanias (*i*) impositas esse tumulis, qui sunt in via, quæ ad Academiam ducit, cum elogiis nomen cujuscumque, & curiam testantibus. Aliæ quoque efformari debuerant majoris scripturæ capaces. Nam Plato (*k*) vetat apponi sepulcris mar-

---

(*a*) Plut. in Lycurg. in fin. hæc habet: *Mortui nomen, nisi Vir in bello, aut mulier Sacerdos mortem obiisset, monumento inscribi passus non est.*

(*b*) Lib. v.

(*c*) Lib x. p. 841. *Prima quinque columnarum* (ait Strabo) *ad Thermophylas inscriptum habet penes Polyandrum, id est, publicum sepulchrum:*

QVOS. PRO. SE. IN. MEDOS. MORIENTES. GRAECIA. VIDIT.
VRBS. PIA. LOCRORVM. NVNC. MATER. OPVNTIA. CLAVDIT.

(*d*) Orat. xxxvii. Cor.

(*e*) *Concessumque est ei a populo*, (ait. Plut. in Cimon.) *uti lapideas Mercurii statuas ipse poneret, quarum prima hæc est inscriptio:*

HI QVOQVE ERANT FORTES, QVI PRIMI AD STRIMONIS VNDAS
FVDERVNT FORTI MEDICA SIGNA MANV,
ATQVE FAME OBSESSAS COEPERVNT EIONIS ARCES,
LAEDENDI AVTORES SCILICET HOSTIS ERANT.

Secunda hæc:

PRO TAM PRAECLARIS MERITIS LARGITVR HONOREM
HVNC POPVLVS PATRIIS CECROPIDVM DVCIBVS.

CERNENTEM HAEC ALIQVEM DE POSTERITATE IVVABIT
ARDVA PRO MAGNA LAVDE PERICLA SEQVI.

Tertia ita:

HAC OLIM BELLATORES EX VRBE MENESTHEVS
AD TROIAM ATRIDIS DVXIT IN AVXILIVM.
GNARVM PRAE RELIQVIS, QVEM CANTAT HOMERVS ACHIVIS
COMPOSITIS ACIES INSTRVERE ORDINIBVS.
ILLO CECROPIDAS IVSTVM EST SE NOMINE FERRE:
SE PVGNAE PRAEBENT, ORDINIBVSQVE DVCES.

(*f*) Spon. pag. 315.

(*g*) Pag. 240.

(*h*) Attic. p. 74.

(*i*) Attic. p. 54. 55. ubi ita scribit: οἱ δὲ ἄλλοι κατὰ τὴν ὁδὸν κεῖνται τὴν ἐς Ἀκαδημίαν, καὶ σφίσιν ἑστᾶσιν ἐπὶ τοῖς τάφοις στῆλαι, τὰ ὀνόματα, καὶ τὸν δῆμον ἑκάστου λέγουσαι. *Alii autem sunt in via, quæ ad Academiam ducit, sepulti, ac pilæ tumulis impositæ, cum elogiis nomen cujusque, & curiam testantibus.*

(*k*) Cic. de Leg. Lib. ii. in fin. *Extrui autem vetat sepulcrum* (Plato) *altius, quam quod quinque diebus absolverint, nec e lapide excitari prius, nec imponi, quam quod capiat laudem mortui incisam; ne plus quatuor heroicis versibus, quos longos appellat Ennius.*

marmor, quod plus quam quatuor heroicos versus reciperet. Et non tantum sepulcrales, sed honorificæ inscriptiones ponebantur ludorum victoribus, atque sub Artificum statuis, aut operibus, uti tetrastichon a Praxitele (qui Olymp. CIV. florebat) exaratum sub Cupidinis statua ab eodem facta.

Philostratus in Apollon., Suidas *ἐν Βραχμᾶσιν*, Cedrenus p. 125. afferunt epigraphen ab Alexandro in Bracmanorum regione positam: (Ita saltem Suidas) ἐγὼ μέγας Ἀλέξανδρος Βασιλεὺς &c., cujus falsitas apparet ex fabulis, quæ eam sequuntur: tum ex eo quod multum differat ab alia genuina ipsius Alexandri apud Arrianum (*a*) & Plutarchum, atque Athenæum, quando post reportatam victoriam ad Granicum misit tercentas Matronas Persicas, Minervæ dicandas cum hac epigraphe: Ἀλέξανδρος ὁ Φιλίππου καὶ οἱ Ἕλληνες πλὴν Λακεδαιμονίων ἀπὸ τῶν Βαρβάρων τῶν τὴν Ἀσίαν κατοικούντων, quæ ostendit Alexandri indignationem contra Spartanos, qui cum ab omnibus Græcis, præterquam ab illis, imperatorem fieri obtinuisset (*b*), idcirco facinorum illorum gloriæ noluit eos esse participes.

Ptolomæi tempore a Strabone, Luciano, Plinio (*c*) Eusebio *in Chronic.* laudatur inscriptio Sostrati Architecti collocata in turri in Promontorio Insulæ Pharo, supra quam fax poneretur, quæ nocturno nautarum cursui inserviret ad prænuncianda vada, portusque introitum (*d*). At ego æquivocam rem esse non dubito. Verba potius votivam oblationem pro navigantium salute Diis factam, quam ædificium demonstrant: ac inde constaret, Sostratum non fuisse Turris Architectum, sed eum, qui impensam fecerit. Σώστρατος Δεξιφάνους Κνίδιος θεοῖς σωτῆρσιν ὑπὲρ τῶν πλωϊζομένων. Varias præterea fabellas, quæ circa id ab Authoribus enarrantur, ac etiam omitto, quod Ammianus (*e*) has omnes traditiones improbet.

Ne igitur de singulis Inscriptionibus loquar, quæ passim occurrunt penes varios Authores, regulam tradam, quæ omnium maxima est, ne ipsis nimiam fidem habentes, aliquando decipiamur. Non paucæ apud Scriptores reperiuntur, quæ revera non epigrapher, sed *exercitamenta*, ac propterea elucubrationis quidem beneficio, non vero inscriptionis authoritate gaudere possunt. Siquidem aut numquam fortasse sculptæ, vel saltem non ea occasione, vel eo tempore; quia ad authoritatem faciendam debent esse contemporaneæ, aut proximæ. Hujus rei specimen accipere possumus ex Anthologia, in cujus Lib. III. IV. V. & VI., & in magna parte Additamenti Henr. Stephani, quamvis videantur esse Inscriptiones; attamen minime dubitandum, quod major earum pars non sint mera exercitamenta ad instar veterum & sincerarum efformata, illis Clariss. viris pro argumento desumptis. Hæc collectio facta fuit a Maximo Planude, sæc. XIV. ineunte. Videsne quam procul sit ab illis antiquissimis temporibus? Hæc epigrammata gestant in fronte Authorum nomina, quæ ex inscriptionibus in marmoribus extantibus admodum raro deprehenduntur. Plures deinde epigraphes invenies uti positas ad idem sepulcrum, cum tamen ipsi sepulcro una tantum sculpta fuerit. Sub iconibus quidem, ac statuis plures tituli ejusdem, facile est, ut reperiantur; attamen neque hi profecto historica authoritate pollent, cum non sint coævi personæ, sed tantum iconis, quæ potuit quocumque tempore efformari: *illa, quæ simulacris ejus poeta adsculpere solent*, ait Plutarchus de Alexandro. Quare igitur, cum hujusmodi inscriptiones sint meræ elucubrationes uti Epistolæ, quæ circumferuntur sub nomine Phalaridis, Bruti, Apollonii Pythagorici, & similium, eamdem auctoritatem præbent Historiæ, sicuti illæ. Tradito hoc canone, rejiciendi sunt plurimi tituli, quos refert Laertius: abundat enim ejus liber in omnem partem epigrammatis, elogiisque in basi statuarum incisis, inter quæ nonnulla forsitan fuerunt ex marmoribus exscripta, in libros translata, traditioneque transmissa; ast eorum major pars absque dubio Rhetorica exercitamenta sunt sequiorum ætatum, & longe dissita a tempore, quo præseferunt esse facta; ideoque tres, aut quatuor titulos refert noster Scriptor pro Platonis sepulcro. Sed ego verisimiliter arbitror, eumdem Laertium multorum fuisse auctorem: nam ait Solone se condidisse epigramma περὶ πάντων τῶν τελευτησάντων ἐλλογίμων. En caussa, cur ille probabiliter iisdem adornarit suam Historiam, cum nullius vitam hujusmodi ornamento privaverit. Agnoscet igitur, qui diu incubuerit sincerorum monumentorum observationibus, quæ veræ reputandæ sint, & quæ falsæ, observata dialecto respective ad locum, ad tempus, ad personas, attentisque formulis, quæ occurrunt in iis, quæ adhuc supersunt, & frequenter habent χαῖρε & χρηστέ (cujus formulæ perantiquum testimonium exstat penes Aristotelem) ac nomen patris, & Populi, sicut in aliquibus, quæ ex distichis constant, & adservantur in nostro Museo. Præterea, Inscriptiones an sint genuinæ, agnoscetur a variis circumstantiis, ut supra diximus, scilicet loci, temporis, ac styli, tum etiam observando an epigraphe sit simplex, vel artificiosa, & an contineat notitiam personarum, quod est finis hujusmodi monumentorum. Pausanias (*f*) inter alias hanc affert: Κάρμος Ἀθηναίων πρῶτος Ἔρωτι ἀνέθηκεν. Charmus Atheniensium primum Amori dedicavit. Vide simplicitatem? Photius (*g*) ubi loquitur de Demosthene, habet distichon, quod ait, famam esse ab ipso Demosthene positum sub propria imagine; at verisimile non est, distichon ita impudens, ac tanta laude refertum sibimet fecisse. E contra duo alia disticha exhibet, ubi de Isocra-

(*a*) De expedit. Alex. Lib. I.
(*b*) Idem Arrian. Lib. I. in princip.
(*c*) Lib. XXXVI. cap. 12. in fin.
(*d*) Vid. Plin. loc. cit.
(*e*) Lib. XXII. cap. 16.
(*f*) Paus. Attic. 57. 52.
(*g*) Biblioth.

crate loquitur, de quorum positione firmius asserit, quæque veritatis notam juxta eorum modum habent. Heic subiiciam, ut quisque noscat, quomodo perperam translata fuerint, quod non raro in inscriptionibus evenit.

> Τιμόθεος φιλίας τε χάριν ξενίαν τε προτιμῶν
> Ἰσοκράτους εἰκὼ τήνδ' ἀνέθηκε Θεῷ.
> Κλεοχάρους ἔργον.

Ita redditus fuit: *Timotheus, honoris, amicitiæ, atque hospitalitatis Deabus imaginem Isocratis dedicavit*; ubi inauditæ Deæ e nihilo creantur. Amicus, & socius, Isocratis fuerat Timotheus, & idcirco ita reddenda: *Timotheus amicitiæ gratia, & in honorem convictus, quem cum Isocrate habuit, hanc imaginem Deo dicavit. Opus Cleocharis.*

Altera imago Isocrati posita fuit a Filio suæ uxoris:

> Ἰσοκράτους Ἀφαρεὺς πατρὸς εἰκόνα τήνδ' ἀνέθηκε
> Ζηνί, θεούς τε σέβων, καὶ γονέων ἀρετήν.

Ita versio: *Aphareus patris Isocratis hanc statuam honori Jovis, parentumque virtuti posuit.* Sed melius: *Aphareus Isocratis F. hanc imaginem Jovi consecrat Deos simul honorans, & parentum virtutem.* Mihi venit in mentem inscriptio Pyrri (*a*) Regis Epyri facta pro dedicandis clypeis post devictos Gallos, quæ mihi suspecta est, quia languida, & absque nomine Patris, aut signo cujus esset, & in qua legitur τὸ Θρασέων in dialecto Jonica, cum epigramma, & regio postularent in Dorica, quod esset Θρασάων.

Enimvero præstari fides non solet veterum temporum inscriptionibus ab authoribus sequioris ævi, & Byzantinis relatis. Exemplum sit epigraphe, Colosso Rhodi posita, quam refert Constantinus Porphyrogenitus: Καθὼς μαρτυρεῖ τὸ ἐπίγραμμα τὸ πρὸς τὴν βάσιν τῶν ποδῶν αὐτοῦ.

> Τὸν ἐν Ῥόδῳ Κολοσσὸν ὀκτάκις δέκα
> Λάχης ἐποίει πηχέων ὁ Λίνδιος.

Ubi est facile cognitu, hujusmodi Inscriptionem adeo antiquis temporibus fieri non potuisse, quum Chares, aut Laches Lisippi discipulus credatur; repugnat enim forma, & metrum illis ætatibus. Addatur etiam, quod non poterat incidi in Colossi base: nam hæc immanis statua non fuit erecta, sicut cæteræ aliæ, super aliquam basem, sed pedibus extensis super portus ingressum. Et tunc enim in epigraphe legeretur solum τὸ *Colossus*, non vero *Colossus Rhodi*, dum quisque videbat, ubi situs erat; ac tamdem inscriptio, si ibi fuisset exarata, non latuisset usque ad ætatem Constantini Porphyrogeniti. Quare tam vera est ea, quam id, quod subjungit, quod Mabias Arabicus Dux Mahometi V. vendiderit æs cuidam Hebræo in Syria, quod *imposuit camelis triginta millibus octoginta* καμήλους λπ̄, nisi ex versione proveniat. Anonimus de *Incredibilibus* inter Mythographos Græcos ait: *inter miranda apud Rhodios Colossus cubitorum* LXX. πηχῶν, *quem Chares Lydius erexerat.* Eamdem fidem meretur alia inscriptio ab eodem Constantino adlata in testimonium De Themat. lib. 2. in fin., quam dicit fuisse *ex adverso terræ Chrysopolis* sub marmorea *juvenca* in memoriam uxoris, seu pellicis Charetis Atheniensium ducis contra Philippum, & reperitur in Anthologia Lib. III.

Similiter altera, licet inferioris ævi, quam narrat fuisse in mœnibus Lycandri urbis, quæque nihil concludit, ac tantam veritatem habuerit, quantam Justini fabella, quæ eam subsequitur. Non ita vero sunt ceteræ ab ipso adlatæ ad Provinciarum regimen sequioribus ævis probandum, atque elegans epigramma ponti inscriptum, quem Justinianus super Sangarium fluvium construxerat: cujus epigrammatis auctorem fuisse Agathiam, testatur Zonaras (*b*), sicut etiam Hexastici (*) ædificiis a Justino fabricatis adpositi; ac præterea illius epigrammatis pro Narsetis victoria facti, quod pariter ab Agathia (*c*) refertur. Cum habeant hæc probabilitatem in Historia, ac optimam veritatis speciem.

In hoc Cap. Maffeius referre capiebat inscriptiones ad Latinos pertinentes a Græcis scriptoribus memoratas, sed ex ejus schedis MSS. nihil aliud expiscatum est, nisi quod sequitur.

Ad hanc classem referri potest Æneæ inscriptio a Dion. Halicarnasseo (*d*) relata, qui narrat, Latinos, mortuo Ænea, ἡρῷον κατασκευάζουσι cum hac epigraphe: πατρὸς Θεοῦ Χθονίου, ὃς ποταμοῦ Νουμικίου ῥεῦμα διέπει, *Monumentum Patris, Dei Indigetis, qui Numici amnis undas temperat.* Author de Origine gentis Romanæ = *Æneas invicem copias eduxit circa Numici fluminis stagnum .... nusquam deinde compa-*

(*a*) Plut. in Pyrrho. Tom. II. p. 26. n. 14. Edit. Francofurti ad Mœn. 1592. *Pyrrhus autem* (inquit Plut.) *in hoc rerum successu maxime ad gloriam sibi facere victoriam de Gallis judicans spolia de illis pulcherrima & splendidissima legit, inque templo Minervæ Itonidis suspendit, hac inscriptione:*

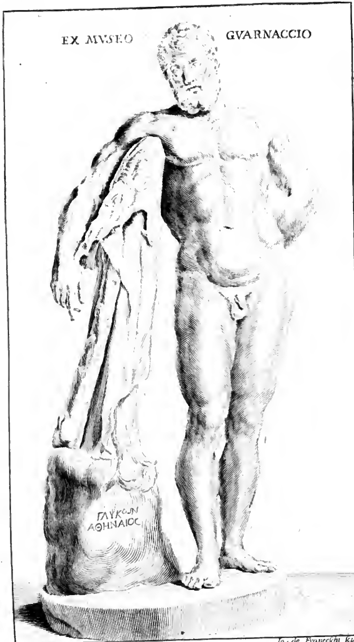
HOS. CLYPEOS. DONVM. TIBI. PALLAS. ITONI. MOLOSSVS
SVSPENDIT. PYRRHVS. DE. TRVCIBVS. GALATIS
DEVICTO. ANTIGONO. RES. NON. ITA. MIRA. FVERVNT
NVNC. BELLATORES. AEACIDAEQVE. MANENT

Pausan. enim in Attic. 23. 10. inquit: *Prælii certe magnitudinem, & Pyrrhi victoriam, quanta fuerit, declarant Gallorum scuta in Itonia Palladis templo .... dicata cum epigrammate hujusmodi:*

> Τοὺς θυρεοὺς ὁ Μολοσσὸς Ἰτωνίδι δῶρον Ἀθάνᾳ
> Πύρρος ἀπὸ θρασέων ἐκρέμασεν Γαλατᾶν
> Πάντα τὸν Ἀντιγόνου καθελὼν στρατόν· οὐ μέγα θαῦμα·
> Αἰχμηταὶ καὶ νῦν, καὶ πάρος Αἰακίδαι.

> *Hos tibi Gallorum clypeos Rex donat, Itoni,*
> *Pyrrhus, ab audaci rapta trophæa acie,*
> *Viribus Antigoni fractis. Jam maxima in armis*
> *Quæ fuit Æacidum gloria, semper erit.*

(*b*) Annal. Tom. III.
(*) *Hexasticα dicuntur epigrammata sex versibus constantia.*
(*c*) Lib. III.
(*d*) Lib. I.

Saluator de Franceschi delin. *Io. de Franceschi Sculp.*

comparuisse .... alii in fluvium decidisse .... alii vivum eum cælo absumptum ..... itaque illi eo loco Templum consecratum, appellarique placuit Patrem Indigetem. Sed Halicarnassei inscriptio neque Templo, neque monumento convenit; ille pertinere vult ad monumentum ἡρῷον, sed ipsemet hanc fidem evertit, ubi (*a*) paulo ante asserit, sepulcra ad Æneam spectantia multis in locis videri, ac etiam extra Italiam, quo numquam fortasse venit. Dodonæ quoque fuisse æneos crateres cum titulis ab Ænea oblatos, narrat Halicarnasseus. Sed mirum, quod ipsi, aliisque quampluribus cura non fuerit invilendi tam pretiosum κειμήλιον, necnon verba, characteresque describere.

CAPUT II.

De Inscriptionibus, quæ in veterum Latinorum Libris referuntur.

QUamquam Romana lingua serius, & a paucioribus scriptoribus, quam Græca excoleretur, atque illustraretur, hi tamen, ac insigniores præcipue, Græcos æmulati sua volumina monumentis ex marmore, ac ære deprompis exornare non defuerunt. Verum sæpe accidit, quod ea imperfecta, vel sensum duntaxat exprimentia, aut dimidiata retulerint. Perquiremus igitur celebriores Auctores, loca eorum indicando, initiumque erit ab antiquis versibus Saturnis, de quibus plures loquuntur Grammatici, quique a Brissonio in Formulis adlati sunt. Erant hi versus absque ulla quantitatis lege, ac interdum sine syllabarum mensura, diversimode conditi ad popularium aurium sonum, & ex quadam verborum desinentia distinguebantur a prosa. Versus *inconditi* frequenter appellantur a Livio, ubi loquitur de militibus, qui jam ab antiquissimis temporibus hujusmodi versus in triumphis canebant. Usurpatum est etiam hoc genus carminum post Romana tempora: nam similia nobis occurrunt in membranis, & marmoribus medii ævi. Hujus rei duo insignia exempla sunt ea monumenta Veronensia in meis *Complexionibus Cassiodorii*, quibus mea opera accessit Veronæ descriptio tempore Pipini Regis elaborata, ut apud Curtem, & Mabillonium extat. Sed profecto omne membrum distinguendum est in tres versus, quia hoc pacto quisque cognoscet, quantum ejusdem metrum respondeat illi ternario carmini, quod joculariter cecinere milites currum prosequentes in Cæsaris triumpho, & a Suetonio relatum (*b*). Quod agnoscetur, si in priori membro corrigatur error, legendo *Isidorius*. Recte quidem hujusmodi versus appellati sunt *Rhythmici*: Nam de antiquis ait Servius, pro versibus incomptis Virgilium in Georgica intellexisse *carmina Saturnio metro composita, quæ vulgares homines solo Rhithmo componere consueverunt*. Ad Rhythmum versus componere caussa fuit apud Græcos inferioris ævi fieri illos, qui *politici*, hoc est, populares nuncupabantur. A Rhythmo derivata est apud nos *rima*, quæ vox perperam usurpari in vulgaribus linguis Casaubono ad Persium, ac Salmasio in Historia Augusta visa est; cum alteri Rhythmus, id quod in Musices arte melodiam, italice *aria* vocamus, alteri vero, quod orationem politam, & harmonicam facit, significasse videretur. Verum heic *Rhythmus* nil aliud est, quam similiter cadens, repetitusque syllabarum concentus, non vero ut fit in Musica, sed in simplici elocutione, aut recitatione. Unde evenit, ut hujusmodi versus componentibus, ad retinendam harmoniam vitiare sensum, ac verba mutilare non displicuerit. Propterea in sepulcrali marmore Pacifici Veronensis in fine versus legitur: *plura invenies*, pro *invenit*. Cum ad aures magis demulcendas cœpissent quadam arte in fine versuum copulari verba, quæ in duabus ultimis syllabis constarent ex iisdem literis, loco illarum, quæ habebant eamdem temporis brevitatem, ex harum finalium desinentiarum affinitate, quæ vel nescio quid materialis habent, ac Poeseos voluptatem ex phantasia, & intellectu ad aures ferunt, evenit, ut proprie, ac fere naturaliter utrumque hujusmodi genus versuum appellaretur *Rhythmus*, unde hæc Italica vox *rima* derivata est. Usurpata etiam fuerunt Rhythmica carmina in publicis monumentis. Docet Atilius Fortunatianus, Romanos Saturniis versibus expressisse sua egregia facinora in Tabulis, quas ante triumphum in Capitolio affigebant. Hujusmodi metro exscripta etat epigraphe Æmilii Regilli a Livio (*c*) memorata, ac posita anno Urbis DLXV. pro victoria contra classem Antiochi reportata. Sed ex MsS. ad nos adeo detrita pervenit, ut desperatæ lectionis sit: omnia vestigia tamen versum nobis ostendunt, qui multum ad prosam accedit.

Veniam modo ad Ciceronem Romanæ eloquentiæ principem. Hic declamans in Verrem, statuas deauratas bis meminit, in quarum basi grandioribus literis scriptum erat, fuisse in suum honorem *a Communi Sicilia* (*d*) erectas, ubi legitur in utroque loco in Editionibus Aldi, & Caroli Stephani: sed legendum est a *Communi Siciliæ*; juxta Græcam formulam, quæ visitur in nummis *a Communi Asiæ*, & *Macedoniæ* cusis. In ipsa quoque oratione utitur Inscriptione ab aratoribus posita, ac altera Syracusis visa, ubi Verres appellabatur Græce Σωτῆρι, id est, *qui salutem dedit*, & apud nos *Salvator*. Hanc vocem,

(*a*) Idem Dion. loc. cit.

(*b*) Vid. Suet. in Cæs. c. 49. ubi ait: *Gallico denique triumpho milites ejus inter cætera carmina, qualia currum prosequentes joculariter canunt; etiam vulgatissimum illud pronuntiaverunt:*

Gallias Cæsar subegit, Nicomedes Cæsarem.
Ecce Cæsar nunc triumphat, qui subegit Gallias:
Nicomedes non triumphat, qui subegit Cæsarem.

(*c*) Lib. xl.

(*d*) In Verr. IV.

animadvertit Cicero, tantam vim habere, ut latine unico verbo exprimi non possit. Refert etiam Cicero (*a*) id, quod continet epigraphe in basi simulacri Dianæ sculpta, quod a Chartaginensibus civitati Segellomessæ præreptum, Publius Scipio Africanus, Chartagine capta, ad ejus antiquum delubrum remiserat. Et similiter (*b*) quod Punicis literis incisum erat in quibusdam dentibus Elephantis immanis molis, cum Rex Massinissa religionis ergo ex Africa in Melitam ad illud antiquum Templum Junonis eos miserat, a quo ejus Classis abstulerat.

Adferuntur item a Tullio *Phil.* VI. tres Inscriptiones L. Antonii: Quarum prima legitur in ejus equestri inaurata statua his verbis: QVINQVA ET TRIGINTA TRIBVS PATRONO POPVLI ROM. Altera ab equitibus Romanis in equo Publico, qui item adscribunt PATRONO: Tertia in illa statua Palmari, *de qua* (inquit Cicero) *si meliora tempora essent, non possem sine risu dicere*: L. ANTONIO IANI MEDII PATRONO. In Epistola Cassii (*c*) ad Ciceronem habetur elogium inscriptum in Cæsaris statua in Rostris posita hoc modo: PARENTI. OPTIMA. MERITO. & in alia ad Atticum (*d*) legimus titulum præcipuæ dignitatis solum sub illis Scipionis sine ullo nomine incisum.

In Operibus Philosophicis bis repetitum habetur epitaphium Atilii Calatini (*e*) quod constabat ex versibus Jambicis comicis, licet Cicero memoriter referens eos mutilet. Duobus versibus comprehenditur a Scaligero in Catalectis: sed certum non est, ita in authographo extare. Nec existimandum est, totum ibi epitaphium retineri. Nam Tullius, adlata unica ipsius sententia, sermonem abrumpit, dicens: *notum est totum eius carmen incisum in sepulcro*. Exhibet quoque Tullius (*f*) sepulcrale elogium, quod Ennius quatuor versibus sibi composuerat, atque distichon, cujus authorem facit Simonidem, Spartanorum monumento inscriptum, in Thermopylis occisorum (*g*). Si versionem horum carminum a Tullio factam, Interpretes Herodoti, Licurgi Oratoris, Strabonis, ac Diodori observassent, quisque eorum se liberare potuisset a labore ea latine vertendi, cum accuratior illius versio haberi non possit. Item Cicero attulit Sardanapali epitaphium (*h*) a nobis jam supra adlatum, quod ipse Rex incidi jussit in busto: item retulit initium tituli Scipionis Africani ab Ennio factum (*i*) cujus prioribus literis ostendit antiquum morem Patriciorum Corneliæ Gentis, qui apud eos obtinuit, non cremandi, sed sepeliendi cadavera. Nam primus ex ea Gente fuit Sylla, qui igni voluit cremari, ne quis fortasse contra eum eadem inhumanitate sæviret, quam ipsemet in Marium exercuit, exhumatis, ac dispersis ejus cadaveris reliquiis.

Alibi monet (*k*) in Mensis argenteis (*), quæ in cunctis Syracusarum delubris servabantur, more veteris Græciæ inscriptum esse AONOARVM DSORVM, uti indicaretur fuisse res sacras; at Dionysius Tyrannus uti se eorum bonitate velle dicebat, easque de omnibus templis auferri jussit. Præterea scribit (*l*) „ Nostris extra Portam „ Collinam ædem Honoris, & aram in eo loco „ fuisse, memoriæ proditum est, ad eam cum „ lamina esset inventa, & in ea scriptum MI„ SERICORDIA HONORIS, ea caussa fuit ædis hu„ jus dedicandæ, sed cum multa in eo loco se„ pulcra fuissent, exarata sunt. „ Et quod est majoris momenti, legum fragmenta nobis adservavit, ubi de ipsis legibus agit, & in Oratione pro Cluentio, & in Epistola ad Brutum, & in alia ad Atticum (*m*), missis duabus integris legibus ab eo excogitatis (*n*) compositisque pro religione, & regimine, tum etiam aliis, in Libris Rethoricorum memoratis, ut inde quæstionum judicialium exempla desumeret. Similiter habentur contra Verrem (*o*) fragmenta ejus Edicti, quod erat utpote annua Lex in Prætura; aliorumque Edictorum verba in Philippica VI. & in Epistola ad Atticum, ubi de Scævola Jureconsulto, legendum est, *in quo libertatem censes Græcis datam*: ubi Editiones habent *sibi censens Græci*. Sed longe ditiores sunt hi libri Senatusconsultorum. Apparet in Epistola Cœlii (*p*) & præsertim in Philippicis (*q*), ubi novem integra & prolixiora Senatusconsulta, & omnia magni momenti recitat Cicero, sic ea proponens, uti promulganda sentiebat. Ex eo etiam municipalia haberemus, cum petorando (*r*) recitare fecisset nonnulla Ameriæ, & Capuæ, nisi ea a Librariis prætermitterentur: particula Decreti Syracusanorum extat in Oratione VI. contra Verrem.

Cornelius Nepos in vita Pausaniæ attulit latine illam Inscriptionem, quam jam indicavi in Thucydide (*s*), & alteram in vita Epaminondæ, jam a nobis adlatam in referendo Appianum: ubi observandum est, quod neuter exhibet ipsa verba, sed solum sententias, imo cum aliqua

(*a*) Verr. VI.
(*b*) Verr. VII.
(*c*) Cicer. Lib. XII. Epist. 3.
(*d*) Attic. Lib. VI.
(*e*) De Finib. Lib. III. & de Senect.
(*f*) Tusc. Lib. I.

ASPICITE O CIVES SENIS ENNII IMAGINIS FORMAM:
NIC VESTRVM PANXIT MAXIMA FACTA PATRVM.
NEMO ME LACRYMIS DECORET. NEC FVNERA FLETV
FAXIT: CVR? VOLITO VIVVS PER ORA VIRVM.

(*g*) Lib. cit. Tusc.

DIC HOSPES SPARTAE, NOS TE HIC VIDISSE IACENTES,
DVM SANCTIS PATRIAE LEGIBVS OBSEQVIMVR.

(*h*) Tusc. Lib. V.
(*i*) De Legib. Lib. II. *Declarat etenim Ennius* (ait Cicero) *de Africano*, HIC EST ILLE SITVS VARE; *nam siti dicuntur ii, qui conditi sunt*.
(*k*) De Nat. Deor. Lib. III.
(*) Quæ erant Tabulæ, vel Aræ.
(*l*) Cic. de Leg. Lib. II.
(*m*) Attic. Lib. III.
(*n*) De Leg. Lib. II. & III.
(*o*) Verr. III.
(*p*) Cic. Epist. Fam. Lib. VIII.
(*q*) Phil. IV. V. VIII. X. XIV.
(*r*) Pro Roscio. Pro Sextio.
(*s*) *Sed primum* (ait Cornelius Nepos) *in eo est reprehensus, quod quum ex præda tripodem aureum Delphis posuisset, epigrammate scripto, in quo erat hæc sententia*:

SVO DVCTV BARBAROS APVD PLATEAS ESSE DELETOS,
EIVSQVE VICTORIAE ERGO APOLLINI DONVM DEDISSE.

aliqua varietate. Vitruvius (*a*) loquens de quodam fonte etiam a Plinio (*b*) memorato ita scribit: *In Arcadia vero civitas est non ignota Clitori, in cujus agris est spelunca, profluens aqua, quam qui biberint, fiunt abstemii*; & refert epigramma ad eum fontem in lapide decem versibus Græcis inscriptum, ac illius sententiam latine reddit (*). Item exhibet duos alios titulos versibus quoque Græcis inscriptos, qui duobus aliis fontibus miræ virtutis adpositi erant (*c*). Idem Vitruvius ad calcem Operis affert epigraphen a Diogneto militari machinæ positam, qua in Rhodi obsidione usus est Demetrius Poliorcetes, verum illa Diogneti arte inutilis reddita fuit inimico (*d*).

Veniam ad Livium Romanæ Historiæ patrem (*e*), qui affert elogium sepulcrale positum Acarnanis cæsis in prælio contra Ætolos; atque sententiam exhibet, quæ subsecuta est votum Prætoris Prænestinorum (quem verisimile est fuisse M. Anicium, non vero Maoicium, ut in editis libris). Item alibi meminit eas, quæ duas factas oblationes referunt, alteram Cereri, Herculi alteram factam. Præterea verba etiam Plebisciti affert, ac inter monumenta a Latinis Scriptoribus adservata pereximium est fœdus non paucis conditionibus, ac legibus cum Antiocho Siriæ Rege, & Populo Romano initum (*f*). Dignæ, quæ observentur, sunt quoque triumphales tabulæ, quas idem Livius (*g*) profert: quas ita nomino, ut genus earum distinguam, atque ob Fortunatiani authoritatem, qui occasione unius illarum affirmat, in more esse positum triumphantium in Capitolio hujusmodi monumenta affigere. Videtur profecto sub religionis, pietatisque specie perpetuari velle fama ob reportatas victorias, spolia erepta, ob hostium cæsorum, vel captorum numerum, atque propter omnes circumstantias, quæ facinus conspicuum reddere poterant. Harum prima superimposita fuit foribus Templi Laribus Marinis erecti ex voto Æmilii Regilli, tempore prælii adversus Antiochi classem. Lares Marinos Giraldus voluit esse Deos, qui navibus, ut domibus Communes Lares, præsunt. At hujusmodi insigne historicum monumentum adeo vitiatum est a librariis, ut minime restitui posset, nisi proprio marte illius magna pars suppleretur. Vox *Permarini* cum additione præpositionis est more Græcorum, quasi διαθάλασσιοι. Scribi *Larium Permarinum* est juxta antiquum usum Latinorum. Unde *Sociam* pro *Sociorum* frequenter apud Livium. Laudatus Fortunatianus affirmat, hanc epigraphen constitisse ex versibus Saturniis, licet hujusmodi locus bis una cum supra memorato a Brissonio (*h*), uti ex libris Artis Rhetoricæ desumptus, in Editione imperfecta Pitei desideretur. Attamen ego de hac inscriptione, aliisque a Donatiano (*i*) relatis subdubitarem, nec arbitror talem usum fuisse communem, non ex eo tantum, quod heic nullum vestigium appareat, verum etiam quia tali metro constare quidem non videmus alteram similem tabulam ab Historico allatam, quæ non multo tempore distat a priore, & apud ipsum quasi integra legitur: Posita fuit in æde Matutæ Matris, ibique narratur expeditio Sempronii Gracchi adversus Sardos.

Valerius Maximus (*k*) affert epitaphium, quod Scipio Africanus senior extra Urbem mortuus sepulcro suo inscribi jussit: Quod ita se habet: INGRATA. PATRIA. NE. OSSA. QVIDEM. MEA. HABES. Meminit (*l*) alibi tres Homeri versus a Zeuxe inscriptos sub Helena a se depicta, egregiam sententiam illorum continentes, qui ejus forma capti fuere:

> Οὐ Νέμεσις Τρῶας τε, ἢ υν ἐϋμνίδας Ἀχαιὺς
> Τοι ἀδ' ἀμφὶ γυναικὶ πολὺν χρόνον ἄλγεα πάσχειν
> Αἰνῶς ἀθανάτῃσι θεαῖς εἰς ὦπα ἔοικεν.

Asconius Pædianus refert epigraphem trium Marcellorum statuis inscriptam, ubi legitur, novies eos fuisse consules. Ex his ultimus, qui sic eam posuit, honorem Patris semel consulatus munere functi quadam pia arte ampliavit, dum parti-

Tom. I. C 2

(*a*) Vitrov. Lib. VIII. cap. 3.
(*b*) Plin. Lib. XXXI. cap. 2.

(*) SI TE, SIQVE PECVS, MEDIO SITIS ORBE DIEI
AD FONTIS (PASTOR) CLITORII ANDRA PREMAT,
INDE TVAM RESTINGVE SITIM, QVIN ET PROPE NYMPHAS
NAIADAS, OMNE TVVM TV QVOQVE SISTE PECVS.
MEMBRA LAVANDA TAMEN CAVEAS COMMITTERE LYMPHAE,
NE NOCEAT VINCTIS EBRIETATE NOTVS.
VITIBVS INFESTAS FVGE AQVAS, VBI NEMPE MELAMPVS
LVSTRAVIT DIRA PROETIDAS A RABIE.
ARCANAM ABSTERGENS MACVLAM, ET SE PROTINVS ARGIS
AD TETRICAE MONTES CONTVLIT ARCADIAE.

(*c*) Id. Vitruv. l. cit. *Item est in Insula Clio fons*, (inquit cit. A.) *e quo qui imprudenter biberint, fiunt insipientes, & ibi est epigramma insculptum*:

SVNT GELIDI FONTIS LATICES DVLCESQVE BIBENTI.
SAXEVS ATTAMEN HINC ILLICO SENSVS ERIT.

Sed et etiam ad fonticulum ita scriptum:

HOSPES AQVAM CARNIS METVENDAM, INNOXIA MEMBRIS
SVMERE MORTALES VNDAS LAVACRA QVEANT.
SIN IMVM IN VENTREM NITIDAM DEIECERIS VNDAM,
ADMOTIS TANTVM LABRA SVPREMA LICET,
PROTINVS IN TERRAM LABENTVR AB ORE MOLARES,
ET SEDES LINQVENT MANDIBVLAE VACVAS.

(*d*) Vitr. Lib. X. c. 22. pag. 442. Neapoli 1758. *Diognetus autem* (inquit Vitr.) *eam* (machinam) *Helepolim reduxit in urbem, & in publico collocavit, & inscripsit*:

DIOGNETVS. E. MANVBIIS. ID
POPVLO. DEDIT. MINVS

(*e*) Lib. II. XXIII. & XXVI.
(*f*) Lib. XXVIII.
(*g*) Lib. XL. & XLI.
(*h*) De Form. Lib. I.
(*i*) Lib. de Metris.
(*k*) Lib. V. cap. 3.
(*l*) Lib. III. cap. 7.

ticipem eum fecit consulatus sui, ac avi, quo hic quintum, ille tertium functus erat.

Apud Senecam Rhetorem habentur plures leges in *Epitome*, seu *Excerptis controversiarum*, ac præsertim in earum Fragmentis, quorum archetypa perierunt, ubi majorem earum partem ex Marmoribus, æneisque Tabulis Græcarum Civitatum desumptam videmus. Aliquot insignes, ac parum aliunde notæ apud eumdem extant: Quæ ita se habent (*a*):

QVI COETVM ET CONCVRSVM FECERIT CAPITALE SIT.

Hujus meminit etiam Sulpicius Victor.

SACERDOS INTEGER SIT (*b*).

QVI FALSVM TESTIMONIVM DIXERIT, VINCIATVR APVD EVM IN QVEM DIXIT (*c*).

LICEAT ADVLTERIVM IN MATRE ET IN FILIO VINDICARE (*d*).

QVI SCIENS DAMNVM DEDERIT REDDAT QVADRVPLVM (*e*). QVI INSCIENS SIMPLVM.

MAIOR FRATER DIVIDAT PATRIMONIVM, MINOR ELIGAT (*f*).

QVI VIM IN IVDICIO FECERIT CAPITE PVNIATVR (*g*).

SACRILEGO PRAECIDANTVR MANVS (*h*).

QVI PATREM PVLSAVERIT, MANVS EI PRAECIDANTVR (*i*).

HOMICIDA INSEPVLTVS ABIICIATVR (*k*).

Aliquarum Legum heic magis distincta habetur notitia, quam in aliis Scriptoribus. Nam a Demosthene, Theone, & Libanio discimus fortuitam, necnon involuntariam cædem exilio puniri: verum ex argumento duarum Senecæ Declamationum habetur, hujusmodi exilium ad quinquennium solum extendi.

Docet Marcellinus ad Hermogenem, lege sancitum fuisse, ut Sacerdotes virgines essent. Sed a Seneca discimus, etiam oportere natas esse, & educatas a castis (*l*).

Pulcrum apud Senecam Philosophum (*m*) cujusdam dictum: *Hoc habeo quodcumque dedi*, ad benefaciendi fructum exprimendum, ex Epicureo Sardanapali Titulo desumptum, cujus versio habebat *quodcumque edi*. Idem (*n*) in Epistolis affert versum antiqui Epitaphii Dosseni, quo probat usum vocis τὸ Σοφία; ibique habet sententiam illius Statiliæ, quæ ætate Claudii vixit, uti ex Plinio (*o*): Ubi Clementiam exaltat, disci posse videtur, quomodo verba OB CIVES SERVATOS coronis civicis inscriberentur, atque exinde transierint in Numismata: nam monet, nullum ornamentum magis convenire Principi, quam coronam cum hac inscriptione. Hujusmodi coronas credi posset fuisse antiquitus ex quercu, postea ex pretioso ære factas ad formam prioris quercex, sicut Imperatorum triumphales primitus ex lauro, & exinde ex auro ad figuram lauri constabant, quæ subinde in pecuniæ tributum, quod aurum coronarium (*p*) appellabatur, conversæ fuerunt. Idque eo magis viguit post tempora Crassi Divitis, qui morem induxit faciendi coronas ad instar foliorum ex auro & argento (*q*). At Plinius testari videtur, honore tantum, utpote auro nobiliori, illius meritum, qui civem servasset, compensari continuatum fuisse. Ubi ludit supra mortem Claudii, refert duo ficta, & jocosa Senatusconsulta, alterum, ut inter Deos adnumeretur, alterum, ut ab illis expellatur.

Plinius (*r*) nobis adservavit insigne monumentum totius Antiquitatis, dum accurate exscripsit, ac in suo magno Opere retulit celebrem Inscriptionem Alpinarum Gentium ab Augusto devictarum. O quantum in minori Historiæ, ac pulcherrimarum rerum caligine versaremur, si pleraque id genus monumenta ad nos transmisissent Scriptores! De tali eximio Titulo loquendi locus erit alibi, ubi sermo erit de simili Epigraphe, & majoris precii fortasse, nunquam lecta, aut observata, quæ integra in grandi Secusii arcu visitur.

Præclara est etiam votiva Tabula Pompeii Magni, Minervæ adposita in ejus Delubro, quam idem Plinius (*s*) dederat. Tum etiam celebris est

(*a*) In Excerpt. Lib. III. Controv. VIII. pag. 720. Venetiis apud Babam 1643.
(*b*) Lib. IV. Controv. II. pag. 728.
(*c*) Excerpt. Lib. V. Controv. IV. pag. 740.
(*d*) Controv. Lib. IV. pag. 365.
(*e*) Excerpt. Lib. V. Controv. V. pag. 741.
(*f*) Excerpt. Lib. VI. Controv. III. pag. 748.
(*g*) Excerpt. Lib. VI. Controv. V. pag. 751.
(*h*) Excerpt. Lib. VI. Controv. II. pag. 768.
(*i*) Excerpt. Controv. Declamat. IV. pag. 780.
(*k*) Excerpt. Lib. VIII. Controv. IV. pag. 780.
(*l*) *Sacerdos casta e castis, pura e puris sito*. Excerpt. Controv. Lib. I. Declamat. II. pag. 691.
(*m*) Lib. VI. cap. 3. de Benefic.
(*n*) Epist. LXXVII. & LXXXIX.
(*o*) Lib. VII. cap. 48.
(*p*) Aurum coronarium erat illud, quod coronarum loco Imperatoribus dari solebat; seu ex pecunia, quam provinciales dabant Romanis Magistratibus prætextu coronæ inde faciendæ. Vid. Cic. de Leg. Agr. c. 22. Rosin. pag. 810. col. I.
(*q*) Lib. XXI. cap. 3.
(*r*) Lib. III. c. 20 *Non alienum* (inquit Plinius) *videtur hoc loco subjicere inscriptionem e Trophæo Alpium, quæ talis est:*

IMPERATORI . CAESARI . DIVI . FIL.
AVG. PONTIFICI . MAXIMO . IMP.
XIIII. TRIBVNITIAE . POTESTATIS
S. P. Q. R. QVOD . EIVS . DVCTV . AVSPICISQVE
GENTES . ALPINAE . OMNES
QVAE . A. MARI . SVPERO . AD . INFERVM
PERTINEBANT . SVB . IMPERIVM
POP. ROMANI . SVNT . REDACTAE

(*s*) Lib. VII. cap. 26.

CN . POMPEIVS . MAGNVS . IMPER . BELLO . XXX.
ANNORVM . CONFECTO . FVSIS . FVGATIS
OCCISIS . IN . DEDITIONEM . ACCEPTIS . HOMINVM
VICIES . SEMEL . CENTENIS . LXXXIII . M.
DEPRESSIS . AVT . CAPTIS . NAVIBVS . DCCCXLVI .
OPPIDIS . CASTELLIS . M. D. XXXVIII . IN . FIDEM
RECEPTIS . TERRIS . A . MAEOTIS
LACV . AD . RVBRVM . MARE . SVBACTIS
VOTVM . MERITO . MINERVAE

est ejus Triumphi Præfatio (*a*), quæ in marmore aut ære in Capitolio quoque dedicata creditur. Hæ duæ epigraphes partim supplemento sunt deperditis Livii voluminibus, ac nobis innuunt Romanorum victorias, Pompeii expeditiones annorum triginta spatio factas, devictorum hostium, Navium, & Urbium numerum, atque subactarum Nationum, Regnorum, Provinciarumque nomen.

Tria præcepta Delphis consecranda aureis literis, quæ sunt hæc: *Nosse se quemque*: & *Nihil nimium cupere*: *Comitemque æris alieni, atque litis esse miseriam*, Plinius monet (*b*) non ex Oraculo, sed ex Chilone Lacedæmonio dimanasse. Græca autem apud eumdem Plinium exstat inscriptio Nausicratis ex ænea Tabula excerpta, tum etiam temporis ob antiquitatem insignis, quæ in publica Bibliotheca servabatur, & ex qua laudatus Author æstimabilem hausit notitiam, quod vetustiores Græcæ literæ vix fuerint a Latinis dissimiles. Mitto Epitaphii sententiam illius, qui propter Medicorum frequentiam obierat (*c*). Ast non præteream nobile carmen fontibus calidis in Ciceronis villa eruptis inscriptum, & a Laura Tullio, qui fuit unus e libertis ejus, compositum, quod Plinius exscripsit, ac retulit (*d*) *dignum* (inquiens) *ubique, & non ibi tantum legi*. Idem præterea refert (*e*) dedicationem Ædis Concordiæ incisam in tabella ærea, & scribit: *Eam Ædem CIV. annis post Capitolinum dedicatam*. Tres subinde titulos memorat (*f*) in statua juxta rostra Herculis tunicati, diversis temporibus, & ob diversas causas exaratos. Egregium monumentum est vetustum epigramma, quod visebatur in pictura Ardeatis templi, antiquis literis latinis, teste Plinio (*g*) scriptum; ex quo ostenditur, ipsarum formam antiquitus fuisse aliquantum diversam a nostris. Aliquibus operibus præterea Cereris ædis inscripti erant versus Græci, quibus ipsorum auctores indicabantur (*h*).

Animadvertendum est, Lipsium, & Demptetum, nescirem qua ratione, uti epigraphen a Plinio relatam, afferre narrationis partem, quam Plinius habet de strenuitate Lucii Dentati.

Meminit Paterculus Lib. II. inscriptionis Dianæ fano positæ ad Tiphatam montem inter Capuam, & Nolam extensum, ex qua apparebat, Syllam, ob partam ibi victoriam, ipsi Deæ omnes circumjacentes agros una cum salutiferis balneis, ac eo tempore illustribus, fuisse largitum. Heic observandum est, hujusmodi æneum monumentum delubri januis affixum fuisse: quamvis constet, Lipsium in emendatione hujus depravati loci arbitratum esse, æneam tabulam intus custodiri, ideoque ab Inscriptione januæ positæ, differre.

Apud Tacitum reperitur epigramma a Germanico inscriptum trophæo, quod post debellatas nationes Rhenum inter, & Albim erexerat (*i*). Apud eumdem habetur etiam id, quod scriptum erat in Pyramidibus, juxta interpretationem ab uno ex Ægyptiis Sacerdotibus ipsi Germanico factam: Ubi inquit: *Mox visit* (Germanicus) *veterum Thebarum magna vestigia, & manebant structis molibus literæ Ægyptiæ, priorem opulentiam complexæ: jussusque e senioribus sacerdotum, patrium sermonem interpretari, referebat, habitasse quondam septingenta millia ætate militari: atque eo cum exercitu regem Rhamsen* (alias Rhamelen) *Libya, Æthiopia, Medisque & Persis, & Bactriano, ac Scythia potitum, quasque terras Syri, Armeniique, & contigui Cappadoces colunt, inde Bithynum, hinc Lycium ad mare imperio tenuisse. Legebantur & indicta gentibus tributa, pondus argenti, & auri, numerus armorum, equorumque, & dona templis ebur atque odores, quasque copias frumenti, & omnium utensilium quæque natio*

(*a*) Plin. loc. cit. ait: *Triumphi vero quem duxit* ad III. Kal. Octob. M. Messala M. Pisone Coss. præfatio hæc fuit:

CVM. ORAM. MARITIMAM. A. PRAEDO
NIBVS. LIBERASSET. ET. IMPERIVM
MARIS. POPVLO. ROMANO. RESTITVIS
SET. EX. ASIA. PONTO. ARMENIA.
PAPHLAGONIA. CAPPADOCIA. CILICIA
SYRIA. SCYTHIS. IVDAEIS. ALBANIS
IBERIA. INSVLA CRETA. BASTERNIS
ET. SVPER. HAEC. DE. REGIBVS
MITRIDATE. ATQVE. TIGRANE
TRIVMPHAVIT

(*b*) Lib. VII. cap. 32.
(*c*) Lib. XXIX. cap. 1.
(*d*) Lib. XXXI. cap. 2.

QVO TVA, ROMANAE VINDEX CLARISSIME LINGVAE,
SYLVA LOCO MELIVS SVRGERE IVSSA VIRET,
ATQVE ACADEMIAE CELEBRATAM NOMINE VILLAM
NVNC REPARAT CVLTV SVB POTIORE VETVS:
HEIC ETIAM APPARENT LYMPHAE NON ANTE REPERTAE,
LANGVIDA QVAE INFVSO LVMINA RORE LEVANT:
NIMIRVM LOCVS IPSE SVI CICERONIS HONORI
HOC DEDIT, HAC FONTES CVM PATEFECIT OPE.
VT, QVONIAM TOTVM LEGITVR SINE FINE PER ORBEM,
SINT PLVRES, OCVLIS QVAE MEDEANTVR AQVAE.

(*e*) Lib. XXXIII cap. 1.
(*f*) Lib. XXXIV. cap 8. *In hac* (statua) *tres sunt tituli* (inquit Plinius) *L. Luculli Imp. de manubiis: alter pupillum Luculli filium ex S. C. dedicasse: tertius, T. Septimum Sabinum Ædilem Curulem ex privato in publicum restituisse.*
(*g*) Lib. XXXV. cap. 10.

Dignis digna loca picturis condecoravit,
Reginæ Junonis supremæ conjugis templum,
M. Ludius Elotus Ætolia oriundus,
Quem nunc & post semper ob artem hanc Ardea laudat.

(*h*) Vid. Plin. Lib. cit. cap. 12. ubi ita scribit: *Plastæ laudatissimi fuere Damophilus & Gorgasus, iidemque pictores: qui Cereris ædem Romæ ad Circum Max. utroque genere artis suæ excoluerunt, versibus inscriptis græce, quibus significaverunt, a dextera opera Damophili esse, a parte læva Gorgasi.*
(*i*) Vide Tacitum Annal. Lib. II. pag. 118. Edit. Lugdun. apud Gryphium 1584. ubi legitur: *Laudatis pro concione victoribus, Cæsar congeriem armorum struxit superbo cum titulo:* DEBELLATIS INTER. RHENVM ALBIMQVE NATIONIBVS EXERCITVM TIBERII CAESARIS EA MONIMENTA MARTI ET IOVI ET AVGVSTO SACRAVISSE. *De se nihil addit metu invidiæ, an ratus conscientiam facti satis esse.*

natio penderet, haud minus magnifica, quam nunc vi Parthorum, aut potentia Romana jubentur. Ex Tacito quoque habemus, ubi loquitur de honoribus Germanico post mortem decretis, quod ad ejus honorem *arcus additi Romæ, & apud ripam Rheni, & in Monte Syriæ Amano cum inscriptione rerum gestarum*, ac mortem ob Rempublicam obiisse. Extat etiam apud eumdem (*a*) Pontificum Decretum de libertate egrediendi ex Urbe, quam habebat Flamen Dialis, atque a Tiberio narratum. Ac alibi apud laudatum Historicum habentur ea, quæ a Senatu decreta sunt adversus Fautorum Histrionum lasciviam. *De modo lucaris* (inquit idem) (*b*) *& adversus lasciviam Fautorum multa decernuntur, ex quis maxime insignia. Ne domos Pantomimorum Senatus introiret*: ne egredientis in publicum equites *Romani cingerent: aut alibi, quam in Theatro spectarentur, & spectantium immodestiam exilio multandi potestas prætoribus fieret*. Referuntur quoque a Tacito (*c*) verba Scevini pugioni inscripta, quo ipse Neronem occisurus erat, quique postea, conjuratione detecta, apud Capitolium sacratus fuit. Similiter ea, quæ Caii Cassii imagini subscripta erant, tum quæ sacello, ac Jovis templo Domitianus exarari mandaverat (*d*). Præterea memorat noster Historicus, famam esse, quod in Germania ad Rhenum ara fuerit reperta Ulixis Laertis filii nomine inscripta. *Ceterum*, ait Tacitus (*e*), *& Ulixem quidam opinantur longo & illo fabuloso errore in hunc Oceanum delatum adiisse Germaniæ terras, Asciburgiumque, quod in ripa Rheni situm, hodieque incolitur, ab illo constitutum, nominatumque* ἀσκιπύργιον. *Aram quin etiam Ulixi consecratam, adjecto Laertæ patris nomine, eodem loco olim repertam: monumentaque, & tumulos quosdam Græcis literis inscriptos in confinio Germaniæ, Rhætiæque adhuc exstare. Quæ neque confirmare argumentis, neque refellere in animo est: ingenio suo quisque demat, vel addat fidem*.

Ex Suetonio (*f*) constat, fuisse legem apud Romanos, qua ab honorum petitione absentes amovebantur, ac M. Claudium Marcellum Consulem, qui eam tulerat, nequidem Cæsarem per oblivionem excepisse, ut inquit Suetonius l. cit. *Acciderat autem, ut is* (M. Claudius Marcellus Cos.) *legem de Jure Magistratuum ferens eo capite, quo a petitione honorum absentes submovebat, ne Cæsarem quidem exciperet per oblivionem: ac mox lege jam in æs incisa, & in ærarium condita, corrigere errorem*. Apud eumdem (*g*) fit mentio Edictorum Bibuli, *quibus proscripsit collegam suum, Bithynicam reginam, eique regem antea fuisse cordi, nunc esse regnum*. Meminit etiam trium Edictorum Augusti (*h*), alteriusque Caligulæ (*). In libro Rhetorum illustrium habetur Senatusconsultum, & Censorum edictum. Idem Historicus (*i*) satyricos titulos exhibet ab conjuratis subscriptos L. Bruti statuæ, itemque illos sub ipsius Cæsaris statua positos, & aliam epigraphen eidem jam mortuo a Plebe factam (*k*); eamque etiam a Nursinis positam Mutinæ interemptis (*l*), ac alteram inscriptionem refert Augusti imagini ab ignoto Actore appositam.

Memorat præterea ex auctoritate Plinii Secundi in *Treviris vico Ambatino supra Confluentes: aras ibi ostendi inscriptas ob Agrippinæ puerperium* (*m*). Itemque in Suetonio leguntur epigraphes contra Claudium factæ, & illæ in honorem L. Vitellii (*n*) pro Rostris, ac aliæ Patri Vespasiani (*o*) positæ, ac ea tandem in quodam Domitiani arcu exarata (*p*). Neque prætermittenda ænea Tabula, quæ Suetonio sincera inconsulto visa est, ubi ait (in Cæs. 81.): *Sed Cæsari futura cædes evidentibus prodigiis denuntiata est. Paucos ante menses quum in colonia Capua deducti lege Julia coloni, ad extruendas villas sepulchra vetustissima disjicerent, idque eo studiosius facerent, quod aliquantum vasculorum operis antiqui scrutantes reperiebant: tabula ænea in monumento, in quo dicebatur Capys conditor Capuæ sepultus, inventa est, conscripta literis, verbisque Græcis, hac sententia*: Quando ossa Capyis detecta essent, fore ut Julo prognatus manu consanguineorum necaretur, magnisque mox Italiæ cladibus vindicaretur. *Cujus rei, ne quis fabulosam, aut commentitiam putet, auctor est Cornelius Balbus, familiarissimus Cæsaris*.

T. Petronius Arbiter (*q*) Inscriptionem fingit Trimalcioni positam in ferrato Rostro navis Triclinii januis affixo, & sepulcralem alteram a seipso sibimetipsi conditam: utraque veterum marmorum formulis, quæ remanserunt, respondent

(*a*) Annal. Lib. III.
(*b*) Lib. 1. pag. 74 75.
(*c*) Annal. Lib. xv. pag. 488. ubi ait Tacit. *Tum decreta dona & grates Deis decernuntur &c. Ut Templum Salutis exstrueretur, eo loci, ex quo Scevinus ferrum prompserat. Ipse eum pugionem apud Capitolinum sacravit, inscripsitque*: IOVI VINDICI.
(*d*) Tacit. Hist. Lib. III. pag. 695. cit. edit. ubi de Domitiano, scribit: *Ac potiente rerum patre, disjecto æditui contubernio, modicum sacellum* IOVI CONSERVATORI, *aramque posuit casusque suos in marmore expressit. Mox imperium adeptus* IOVI CVSTODI *Templum ingens, seque in sinu Dei sacravit*.
(*e*) De Morib. Germ. pag. 798.
(*f*) In Cæsar. cap. 28.
(*g*) In Cæsar. cap. 49.
(*h*) In Aug. 28. 31. 45.
(*) In Calig. cap. 25.
(*i*) In Cæsar. 80. *Subscripsere* (inquit Suetonius) *quidam L. Bruti Statuæ*: VTINAM VIVERES.
Item ipsius Cæsaris Statuæ:

BRVTVS QVIA REGES EIECIT COS. PRIMVS FACTVS EST.
HIC QVIA COSS. EIECIT REX POSTREMO FACTVS EST.

(*k*) (In Cæsar. 85.) *Plebs statim a funere ad domum Bruti & Cassii cum facibus tetendit &c. Postea solidam columnam prope XX. pedum lapidis Numidici in Foro statuit: scripsitque* PARENTI PATRIAE. *Apud eam longo tempore sacrificare, vota suscipere, controversias quasdam, interposito per Cæsarem jurejurando, distrahere perseveravit*.
(*l*) In Aug. 12. *Ex quo magis*, ait Suetonius, *pœnitentiam prioris sectæ approbaret, Nursinos grandi pecunia, & quam pendere nequirent, mulctatos, extorres egit oppido: quod Mutinensi acie interemptorum civium tumulo publice extructo adscripserant*, PRO LIBERTATE EOS OCCVBVISSE.
(*m*) In C. Cæl. Caligul. 8.
(*n*) In Vitell. 3. *Defunctum Senatus publico funere honoravit; item statua pro Rostris, cum hac inscriptione*: PIETATIS IMMOBILIS ERGA PRINCIPEM.
(*o*) In Vesp. 1.
(*p*) In Domit. 13. *Janos, arcusque cum quadrigis & insignibus triumphorum per regiones Urbis tantos, ac tot extruxit*: ut cuidam græce inscriptum arcui sit, AREAM, ET CALVITIVM.
(*q*) Cap. 30. & 72.

dent multo plus, quam illæ epigraphes, quæ apud Scriptores habentur. Erravit Reinesius censens, secundæ inscriptionis clausulam bonam ætatem non redolere, neque Petronium esse illius auctorem. At ego eam reperiri ostendam in sinceris tum Græcis, tum Latinis lapidibus. Ad rem nostram non faciunt tituli pluries ab hoc lepido Scriptore allati, utpote nec in marmore, nec in ære incisi. Quintilianus (*a*) aliquot leges attulit, & præsertim in Libro VII. (*b*), & nonnullarum ex his non fit alibi mentio.

E Sex. Julii Frontini commentario de Aquæductibus a V. Cl. Marchione Joh. Poleno nuper edito, ac summa eruditione, doctrinaque inlustrato sex Senatusconsulta accepimus, quæ permagni facienda sunt: itidem ex eo habemus caput Imperialis decreti, duas particulas legum, ac in fine integram legem a Consule promulgatam, & a Populo latam, quæ inter præclara, quæ supersunt monumenta, recenseri potest.

Apud Plinium Juniorem in Epistolis (*c*) exstat bis repetitum Virginii Rufi historicum epitaphium, qui Neronis tempore Julii Vindicis testamentum repressit: necnon bis (*d*) illud Pallantis epitaphium celebris Liberti Claudii Cæsaris.

Præterea apud eumdem (*e*) Senatusconsulti verba reperiuntur, quo prohibebatur, jurejurando interposito, Patronorum operam mercenariam esse, ac alterius Legis circa modum ferendi sententiam in Senatu (*f*), non per suffragia, sed per itionem eorum, qui ad unam, vel alteram partem transibant.

Capita Legis Pompeii, quæ potestatem dabat Bithyniis alios eorum civitate donandi, viserentur ad calcem ejusdem Epistolæ ad Trajanum, nisi veterum librariorum oscitantia periissent. At profecto in alia Epistola (*g*) occurrit integrum edictum Nervæ, ac ejusdem rescriptum una cum duobus Rescriptis Domitiani. Aul. Gellius (*h*) nobis adservavit *triam Poetarum illustrium epigrammata CN. Naevii, Plauti, M. Pacuvii, quæ ipsi fecerant: & incidenda suo sepulcro reliquerant:*

Naevii.

MORTALIS IMMORTALIS FLERE SI FORET FAS:
FLERENT DIVAE CAMOENAE NAEVIVM POETAM.
ITAQVE POSTQVAM EST ORCINO TRADITVS THESAVRO;
OBLITEI SVNT ROMAE LOQVIER LATINA LINGVA.

Plauti.

POSTQVAM MORTE DATV'ST PLAVTVS, COMOEDIA LVGET;
SCENA EST DESERTA. DEIN RISVS, LVDV', IOCVSQVE,
ET NVMERI INNVMERI SIMVL OMNES COLLACRVMARVNT.

Pacuvii.

ADOLESCENS, TAMEN ETSI PROPERAS, HOC TE SAXVM ROGAT,
VTEI AD SE ASPICIAS: DEINDE QVOD SCRIPTV'ST LEGAS.
HIC SVNT POETAE MARCEI PACVVIEI SITA
OSSA. HOC VOLEBAM NESCIVS NE ESSES. VALE.

Item aliud epigramma exhibet idem Gellius (*i*), *quod M. Varro in Lib. de Imaginibus primo, Homeri imagini apposuit:* & omittens id, quod simulacris Fori Trajani subscriptum erat, refert versio-

(*a*) Lib. III. cap. 6.
(*b*) Cap. 1. 6. 7 8.
(*c*) Lib. VI. Epist. 10. pag. 153. edit. Lugd. 1551. & Lib. IX. Epist. 19 pag. 238.

HIC SITVS EST RVFVS, PVLSO QVI VINDICE, QVONDAM
IMPERIVM ASSERVIT NON SIBI SED PATRIAE.

(*d*) Lib. VII. Epist. 28. pag. 197. edit. cit. & Lib. VIII. Epist. 6. pag. 204. *Est via Tiburtina intra primum lapidem* (inquit Plin.) *monumentum Pallantis ita inscriptum:*

HVIC SENATVS OB FIDEM PIETATEMQVE
ERGA PATRONOS, ORNAMENTA PRAETORIA DECREVIT, ET SESTERTIVM CENTIES QVINQVAGIES. CVIVS HONORE CONTENTVS FVIT.

(*e*) Lib. V. Epist. XXI.
(*f*) Lib. VIII. Epist. XIV.
(*g*) Lib. X. Epist. CXV.
(*h*) Lib. I. cap. XXIV. pag. 102. & seq. edit. Lugd. Batav. 1566.
(*i*) Lib III. cap. II. pag. 244. cit. edit.

CAPELLA. HOMERI. CANDIDA. HAEC. TVMVLVM. INDICAT
QVOD. HAC. IETAE. MORTVO. FACIVNT. SACRA

verſionem a Tullio factam epigraphis ab Hectore prolatæ apud Homerum (*a*).

Præterea non paucæ leges apud hunc eruditum Scriptorem reperiuntur: una ſcilicet Numæ (*b*), nonnullæque XII. Tabularum (*c*), Senatuſconſultum ad indaganda prodigia factum M. Antonio A. Poſthumio Coſſ. (*d*), aliud adverſus Philoſophiæ, ac Rethorices Profeſſores, duo Tribunitia Pleb. decreta cum ipſis verbis relata, ex publicis Annalibus ſumpta (*e*): verba edictorum Ædilium, & Prætoris (*f*), quorum unum antiquiſſimum eſt, ac Cenſorum alterum A. V. C. DCLXII. adverſus Latinos Rethores latum.

Apud Cenſorinum, ubi de antiqua diei ſupputatione, ac diviſione loquitur, Plebiſcitum exſtat a Marco Plectorio Tribuno latum, quo ſancitum eſt, ut Prætor Urbanus a duobus lictoribus ſtiparetur, ac jus redderet uſque ad Solis occaſum.

In Hiſtoria Auguſta Ælius Spartianus (*g*) nobis exhibet Epigrammatis Græci verſionem inſcripti ſimulacro Peſcennii Nigri ex Thebaico marmore facto, uti ex ultimi dyſtichi ſententia deprehenditur. In Jul. Capitolino (*h*) reperitur titulus Miſitheo Socero Gordiani III. a Senatu decretus una cum triumphali curru quatuor equis juncto, non vero ſex, aut decem, ut Salmaſius, & Gruterus ad hunc locum opinantur: dum is erat triumphorum mos, idque *quadriga* nomen importat (*i*).

Eſt in eadem vita Gordiani titulus (*k*), cujus marmor ſi adhuc exſtaret, auro pretioſius haberetur, dum *Græcis, Latinis, Perſicis, Judaicis, & Ægyptiacis literis exaratus erat, ut ab omnibus legeretur &c. Quem titulum,* (inquit Capitolinus) *evertiſſe Licinius dicitur eo tempore, quo eſt nactus imperium, quum ſe vellet videri a Philippis originem trahere.*

Valeriani (*l*), Salonini (*m*), duorumque Victorinorum (*n*) titulos Trebellius Pollio nobis adſervavit. Salonini titulum non ſatis feliciter a Caſaubono, & Salmaſio emendatum arbitror, dum nihil in eo immutari opus eſſe videatur, & eo magis, ſi marmor a Panvinio, & Grutero relatum, genuinum ſit reputandum, ubi Imperator ille, uti in Trebellio Pollione, ita nominatur. Græcum epigramma ſepulcrale Aureoli Tyranni apud Gruterum (163. 2.) ex Alciati MS. affertur exſcriptum ex lapide uti tunc exiſtente in agro Mediolanenſi.

Pollio (*o*) illius Latinam verſionem affert a quodam

(*a*) Lib. XV cap. 6.

HIC SITVS EST, VITAE IAMPRIDEM* LVMINA LINQVENS,
QVI QVONDAM HECTOREO PERCVLSVS CONCIDIT ENSE.
FABITVR HOC ALIQVIS, MEA SEMPER GLORIA VIVET.

(*b*) Lib. IV. cap 3.
(*c*) Lib. VI. cap. 7. Lib. XV. cap. 13.
(*d*) Lib IV. cap. 6.
(*e*) Lib. VII. cap. 19.
(*f*) Vid. Lib. III. c. 18. Lib. IV. c. 2. & Lib. V. c. 15. &c.
(*g*) Hiſt. Aug. T. I. pag. 679. Lugd. Batav. Ex Officina Hackiana 1671. En Græcum epigramma ex Caſauboni notis in Ælium Spartianum loc. cit.

Αἰγυπτιακὸς ἄρης ὁ Μέλας μέγα δεῖμα, πάρεστι,
Θηβαΐδος πρόμαχος, χρύσεα πᾶσι θέλων:
Τὸν βασιλεῖς κ' ἔθνη φιλέουσι, καὶ αὐτὴ Ῥώμη,
Τὸν κ' Ἀντωνίνοις παντοκράτορα φίλον.
Οὔνομά οἱ Μέλας ἐστί, λίθου μέλανος δὲ καὶ αὐτὸν
Ἥδε συνελθὼς ὅλα ἔργα γένοιτ' φυῇ.

Quod latine hanc habet ſententiam ex Spartiano:

Terror Ægyptiaci Niger aſtat militis ingens,
Thebaidos ſocius, aurea ſecla volens.
Hunc reges, hunc gentes amant, hunc aurea Roma:
Hunc Antoninis charus & imperio.
Nigrum nomen habet, Nigrum formavimus ipſi,
Ut conſentirent forma metalla ſibi.

In primo verſu pro *Militis* legitur *limitis* cum Joh. Savarone. *Inveneritne Spartianus* (inquit Caſaub. l. c.) *Græcum hoc Epigramma in Latinum verſum, an ipſe verterit, ex ejus verbis cognoſci non poteſt.*

(*h*) Lib. I. T. II. pag 122 in Vit. Gordiani III. Et titulus eſt hujuſmodi: MISITHEO EMINENTI VIRO, PARENTI PRINCIPVM. (*) PRAETORII PRAEFECTO ET TOTIVS VRBIS TVTORI REIP. S. P. Q. R. VICEM REDDIDIT.

(*) *Prætorii Præfecto & totius Urbis* „ Puto ſcribendum ORBIS, „ quod etſi magnificentiſſimum eſt, non magis tamen „ quam quod ſequitur TVTORI REIP. „ Ita Caſaubonus in Not. cit. Edit. pag. 122. n. 5. Salmaſius vero ad hunc locum cit. pag. inquit: *Hæc non ſunt nauci, ſed nec* ORBIS *magis placet, quod ſubſtituunt viri Docti, niſi quis ita legendum contendat:* PARENTI PRINCIPVM. PR. PR. TOTIVS ORBIS TVTORI. *Sed magis eſt ut reſtituendum putem.* MISITHEO EMINENTI VIRO. PARENTI PRINCIPVM. PRAETORII PRAEFECTO TVTORI REIP. *deletis illis*, ET TOTIVS VRBIS, *quæ nec agnovit vetus inſcriptio, quæ Romæ extat, quamque ad hunc locum produxit vir ſummus Caſaubonus: eam inſcriptionem puta eamdem eſſe quæ hic a Capitolino refertur. Nihil vero illi veteri lapidi deeſſe arbitror, niſi hæc duo verba.* VICEM REDDIDIT.

(*i*) Apud Ludovicum Debiel *Utilit. Rei Nummariæ Vet. Viennæ Auſtriæ* 1733. pag 72. extat nummus Gordiani III. in cujus poſtica parte Gordianus curru triumphali quadrigæ Equorum juncto vehitur, ubi videntur quatuor equi, non ſex, aut decem.

(*k*) In Hiſt. Auguſt. loc. cit. pag. 135.

DIVO. GORDIANO. VICTORI. PERSARVM
VICTORI. GOTTHORVM. VICTORI. SARMATARVM
DEPVLSORI. ROMANARVM. SEDITIONVM
VICTORI. GERMANORVM. SED. NON. VICTORI
PHILIPPORVM.

Gordiano (ait Capitolinus l. cit.) *ſepulcrum milites apud Circeſium caſtrum fecerunt in finibus Perſidis, titulum de quo ſupra loquuti ſumus addentes.*

(*l*) Trebell. Pollio in Valeriani Junioris vita Hiſt. Aug. T. II. pag. 184 cit. edit. hæc habet: *Et quoniam ſcio errare pleroſque, qui Valeriani Imperatoris titulum in ſepulcro legentes, illius Valeriani redditum putant corpus, qui a Perſis eſt captus: ne ullus error obrepat, mittendum in literas cenſui, hunc Valerianum circa Mediolanum ſepultum addito titulo Claudii juſſu* VALERIANVS IMPERATOR.

(*m*) Id. Hiſtoricus de Salonino Gallieno pag. 223 l. cit. ita ſcribit: *Fuit denique hoſtenus ſtatua in pede Montis Romulei, hoc eſt, ante Sacram viam, intra templum Fauſtinæ advecta ad arcum Fabianum, quæ haberet inſcriptum*, GALLIENO MINORI. SALONINO *additum: ex quo ejus nomen intelligi poterit.* Confer notas ad hunc locum Caſauboni, & Salmaſii.

(*n*) Id. Trebell. ubi de Victorino Juniore pag. 267 loc. citat. *Extant denique* (ait) *ſepulcra circa Agrippinam brevi marmore impreſſa humilia, in quibus unus eſt inſcriptus*, HIC DVO VICTORINI TYRANNI SITI SVNT.

Duobus ſepulcris, unum idemque fuiſſe inſcriptum epigramma videtur.

(*o*) Trebell. Pollio de Aureolo Hiſt. Aug. cit. edit. T. II. pag. 279. & ſeq.

quodam Grammatico factam, exhibetque ultimum versum Censorini (*a*) epigraphis prope Bononiam existentis, ubi grandibus literis exprimebantur honores omnes, quibus est functus. Quare non defuit, qui eam integram finxerit fere usque ad nostra tempora adservatam.

Fl. Vopiscus (*b*) affert epitaphium Probi a militibus positum, ubi ait: *Postea tamen ingens ei sepulcrum elatis aggeribus, omnes pariter milites fecerunt cum titulo hujusmodi inciso marmori*: HIC PROBVS IMPERATOR, ET VERE PROBVS SITVS EST, VICTOR OMNIVM GENTIVM BARBARARVM VICTOR ETIAM TYRANNORVM. Et Numeriani titulum exhibens ita scribit, Tom. cit. pag. 791. *Hujus oratio fertur ad Senatum missa tantum habuisse eloquentia, ut illi statua non quasi Cæsari, sed quasi rhetori decerneretur ponenda in bibliotheca Ulpia, cui subscriptum est* NVMERIANO CAESARI ORATORI TEMPORIBVS SVIS POTENTISSIMO.

Notatu res digna est in Historia Augusta (*c*) quod Aureliani Epistola ad Populum Romanum, post deletum Firmum Tyrannum, appellatur edictum, necnon edicti verba quoque nominantur fragmentum Epistolæ Macrini pro filio suo Antonino Diadumeno (*d*). Sed magis animadvertendum est, quod in Vitis Maximinorum, Gordianorum, Valerianorum, Pisonis Tyranni, Claudii Gothici, Aureliani, Taciti, & Probi undecim Senatusconsulta reperiuntur, quæ nec antiquas formulas, neque solemnia verba habent, sed ut plurimum meras adclamationes continent, utpote publicæ voluntatis indicia, aut sententias in modum orationum potius, quam decretorum in Senatu prolatas. Non credam singula hæc monumenta in marmore, aut ære exarata fuisse.

(*a*) *Extat ejus sepulcrum* (inquit Pollio, ubi de Censorino pag. 347. l. cit.) *in quo grandibus literis circa Bononiam incisi sunt omnes ejus honores, ultimo tamen versu adscripto:*

FELIX AD OMNIA,
INFELICISSIMVS IMPERATOR.

(*b*) Ubi de Probo pag. 682. Hist. Aug. T. II. cit. edit.

(*c*) Fl. Vopiscus, ubi de Firmo T. II. pag. 714. & seq. hæc habet: „Hic ergo (Firmus) contra Aurelianum sumpsit „imperium ad defendendas partes, quæ supererant Zeno„biæ. Sed Aureliano de Carris redeunte superatus est. „Multi dicunt, laqueo vitam eum finisse: aliud edictis suis „ostendit Aurelianus. Namque quum eum vicisset, tale edi„ctum Romæ proponi jussit„

AMANTISSIMO SVI POP. ROM. AVRELIANVS AVGVSTVS S. D. PACATO VNDIQVE GENTIVM TOTO QVA PATET ORBE TERRARVM, FIRMVM ETIAM LATRONEM AEGYPTIVM, BARBARICIS MOTIBVS AESTVANTEM, ET FOEMINEI PROPVDII RELIQVIAS COLLIGENTEM, NE PLVRIMVM LOQVAR, FVGAVIMVS, OBSEDIMVS, CRVCIAVIMVS, ET OCCIDIMVS. NIHIL EST, ROMVLEI QVIRITES, QVOD TIMERE POSSITIS. CANON AEGYPTI, QVI SVSPENSVS PER LATRONEM IMPROBVM FVERAT, INTEGER VENIRET SI VOBIS ESSET CVM SENATV CONCORDIA, CVM EQVESTRI ORDINE AMICITIA, CVM PRAETORIANIS AFFECTIO, EGO EFFICIAM, NE SIT ALIQVA SOLLICITVDO ROMANA. VACATE LVDIS, VACATE CIRCENSIBVS. NOS PVBLICAE NECESSITATES TENEANT: VOS OCCVPENT VOLVPTATES. QVARE SANCTISSIMI QVIRITES, Et reliqua.

(*d*) En verba Edicti (ubi Lampridius) de Ant. Diadumeno Tom. 1. cit. *Hist. Augustæ* pag. 776.

VELLEM, QVIRITES, IAM PRAESENTES ESSEMVS. ANTONINVS VESTER VOBIS CONGIARIVM SVI NOMINIS DARET. DARET PRAETEREA ET PVEROS ANTONINIANOS, ET PVELLAS ANTONINIANAS, QVAE TAM GRATI NOMINIS GLORIAM PROPAGARENT, Et reliqua.

In Maffejanis authographis Adversariis deficit heic integer Liber Tertius, qui, uti in Monito innuimus, Studii Lapidarii Historiam, & recentiorum Scriptorum, qui de antiquis Epigrammatis, egerunt, recensionem, & Catalogum complecti debebat: Sed pene totus superest Quartus, maximique faciendus, cum in eo ad spurios, dubiosque Titulos dignoscendos tradantur Canones, quem nos appellamus Tertium, cum in editione veniat post Secundum.

ARTIS CRITICÆ LAPIDARIÆ

LIBER TERTIUS.

CAPUT I.

Canones traduntur ad fictitias Inscriptiones græce loquentes dignoscendas.

CANON I.

Inscriptionum Græce loquentium commentitiæ paucæ deprehenduntur.

JAM vero, quæ institutum nostrum proprie spectant, ad Inscriptiones accedamus, vel in antiquis lapidibus etiamnum extantes, vel tribus hinc seculis in MSS. Codicibus collectas, & in publicum bonum emissas. Cum subsidio alio nullo magis hodie constet Historiæ fides, in eo primum summopere elaborandum est, quod saniorum literarum, eruditionisque universæ interest maxime, nempe ut spurias a legitimis discernamus, ac quosdam quasi canones conemur tradere ad fallacias, deceptionesque in hac re vitandas in posterum. Quod cum circa Græcas nobis hoc libro præstare constitutum sit, id præ ceteris statuendum puto; Inscriptionum græce loquentium commentitias (si cum Latinis comparemus) deprehendi paucas: neque enim ullum omnino est in tanta debacchantium falsariorum libidine monumenti genus, in quod ii sibi minus licere putaverint. Argumento est, paucissimas usque in hanc diem ab eruditis viris, & in hoc literarum genere plurimum versatis rejectas esse, falsique damnatas; quid vero? majorem etiam illorum partem immerito, & iniquis tabulis; quapropter vel alio titulo a genuinarum choro expungendæ sunt, vel ei adserendæ rursus, ac vindicandæ; quod breviter percurramus.

Græcarum, quas inter spuriis recenset Gruteriana Collectio, potior pars e Polyphili Hypnerotomachia decerptæ sunt: at illæ neque inter spurias computandæ erant, neque inter genuinas, cum eas minime Auctor retulerit velut antiquas, & e marmoribus excerptas, sed ad heroicam fabellam exornandam, pro libito, & ad rem suam compositas quivis agnoscat. Reliquarum (quæ fragmenta incondita ut plurimum, & res nihili) vix duæ ultra quatuor verba excurrunt: harum una in monte Atho reperta (a), Εἰς τὸ παρὸν μνημεῖον ὁ σοφὸς Ζωναρας κεῖται, cur explodenda sit, non video; Monasticis enim claustris mancipatum Zonaram in Athonianis Monasteriis tumulatum, nihil prohibet credere, ipsaque loquutio ab ævo Zonaræ non est aliena.

Scaliger in *Emend. Temp.* (b) Atheniensem Inscriptionem memorans, *distichon Iambicum infima vetustatis* appellat; quod idem est, ac ex antiquitatis Sacrario eliminare, ævoque posteriori depictam dicere. Illam Cyriacus (c), & Sponius (d) ex ipso marmore transcripserunt, alterumque in una, alterum versum in alia, sive Arcus, ut primus vocat, sive Portæ, ut secundus, facie insculptum esse admonentes, sic exhibent:

> Αἵδ' εἴσ' Ἀθῆναι Θησέως ἡ πρὶν πόλις.
> Αἵδ' εἴσ' Ἀδριανοῦ κ' οὐχὶ Θησέως πόλις.
>
> *Hæ sunt Athenæ Thesei olim civitas.*
> *Hæ sunt Hadriani civitas, non Thesei.*

Quidnam heic Scaliger reprehenderet, non constat. Historiæ quidem nihil magis consentaneum, ipso adnotante, *Dione & Eusebio auctoribus, Athenas pulcherrimis ædificiis exornasse* Hadrianum. Magnifica etiam spectacula ibidem edidisse, & multa in Athenienses beneficia contulisse; quin & Archontis nomen, ac officium non dedignatum esse, Spartianus docet, qui hujus etiam Inscriptionis caussam, & modum videtur explicare, cum habet: *multas civitates Hadrianopolis appellavit, ut ipsam Carthaginem, & Athenarum partem*: urbe scilicet velut divisa, hunc Arcum statuit, cujus duplici epigraphe veterem ab ea parte, quam novis ædificiis decoraverat, cuive suum præterea nomen indiderat, distingueret, ac designaret. Vetustam titulorum majestatem, ellipticasque loquutiones illud quidem initium non videtur referre, Αἵδ' εἴσ': sed Inscriptiones carminibus compactæ non ad Inscriptionum, sed ad carminum consuetudinem, ac leges exigendæ sunt. Entne qui Hadriani nomine contra communis pronunciationis usum correpto offendatur? Is in mentem revocet, Lucianum

(a) Gruter. Pag. XVII. 7.
(b) Lib. V.
(c) Cyr. pag. 11.
(d) Spon. Itin. Tom. II. 43.

num quoque suum ita protulisse in epigrammate Λιονικὸς τὰ δ' ἔγραψε. Quin, etiamsi ordinaria Jambicorum carminum lege pro tribracho accipiamus, potuit etiam eo loci anapæstum collocari, cum itiusmodi pede metrico secunda sede Aristophanes usus aliquando sit. Id autem, ut Inscriptionem Hadriani temporibus tribuam, maxime apud me vincit, quod Hadriano, postquam hoc Cœlo frui, vitalique aura vesci desierat, neminem assentatum putem.

Græcorum omnium, quos Reinesius (*a*) ex alienis collectionibus titulos cumulat, nullum, quod meminerim, rejicit, nisi Neæræ Χαριστήριον. Monumento tamen illo nihil sincerius. Marmor in Museo nostro omnium oculis nunc patet: nihil videt in antiquitate, Musisque aversis has amœnitates consectatur, qui statim ac conspexerit, indubiæ, atque incorruptæ vetustatis liquido non pronunciet: ipsius scilicet, quod profert, libertæ sedentis simulacrum dubitationem omnem apud homines rei antiquariæ peritos rescindit. Inscriptio, quæ intra coronam iconi supponitur, sic est proferenda: Ἐλευθερίας χαριστήριον τῇ Νεμέσει Ῥαμνουσίδι Νέαιρα Ἀθηναία χαριτοβλέφαρος ἀνέθηκε. *Nemesi Rhamnusia in gratiarum actionem libertatis impetrata Neæra Atheniensis pulchri palpebra dicavit.* Hic Reinesius. *Simulacrum hoc Neæra una cum inscriptione confinxere ad historiam, quam e Dyllo refert Athenæus* (*l.* XIII.): *nimirum Demetrium Phalereum amasiam suam Samiam, Lampeto,* χαριτοβλέφαρον *agnominasse*. Verumtamen, pace tanti viri, historia illa ad lapidem nostrum nihil facit, nihilque pariter quod addit infra. Quin eodem titulo mulierem aliam apud Athenæum agnominatam quod repererit, nempe Lampetonem Samiam, hujus lapidis fidem ei testari debuerat: quod item dicendum, si id agnominis non mulieri, sed ipsi Demetrio datum fuit, ut scribit Laertius (*b*). Tritum est, quam frequentes, ac felices in ejusmodi verborum coagmentationibus Græci sint. Affinis huic omnino est vox χαριτοπρόσωπος, quam, ni fallor, in iis video a Cl. Montfauconio in *Bibliotheca Coisliniana* (*c*) recitatis: Νυ ἐχάριτο πρόσωπε: cum enim hæc nihil significent, legendum puto Νυν χαριτοπρόσωπε, *mulier venusta vultu*. Ipsa etiam dictio χαριτοβλέφαρος in alio marmore Atheniensi apparet apud Sponium (*d*), ubi puella quædam inter laudes ceteras fuisse dicitur:

Καὶ χαριτοβλέφαρος ὄμμασι λαμπομένη.

Alio sensu *Calliblepharum* cum apud Græcos, tum apud Latinos Scriptores: nempe pro fuco (minime autem pro medicamine oculorum, ut apud quosdam Lexicographos) quo palpebræ ad venustatem tingebantur, quem morem etiamnum retinent in Græcia feminæ. Plinius (*e*) de Ampelite: *Medicamentis additur, præcipueque in Calliblepharis, & inficiendis capillis.* Varro apud Nonium (*f*) oculos laudabat, *Quos calliblepharo naturali palpebræ tincta, vallatos mobili septo tenent.* Ita legendus is locus, non *vallato mobilis septos*, ut in editis.

Quod Nemesis, Rhamnunte Atticæ pago, sive oppido culta, egregioque simulacro celebrata, pro Rhamnusia dicatur Ῥαμνουσίδι (verbum neque in lapide, neque apud Pignorium, qui primus edidit, diducitur, ac distrahitur ut a Reinesiano typographo) id quidem inflexione in Atticis Δημῶν enunciandis sæpe adhibita sit, quod cum ex lapidibus constat, tum ex Scriptoribus. De Sophocle in argumento Oedipi Colonei: ἦν γὰρ Κολωνόθεν. Strepsiades apud Aristophanem ἐν Νεφέλαις erat Κικυννόθεν. Plutarchus Demonici, Aristodemi, Theanonis natale solum sic indicat: Ἀλωπεκῆθεν, Βατῆθεν, Ἀγραυλῆθεν: *ex Alopeca, ex Bata, ex Agraula*. Quod Neæra Rhamnusiæ Nemesi, cui pro libertate adipiscenda preces fuderat, ea impetrata χαριστήρια dedicet, Græcum morem prodit, eo nomine tabulas vocandi, seu munera, quæ, postquam voti, ut sibi videbantur, compotes facti fuissent, Diis exhibebant. Reinesius p. 167. n. CXXXIII. & alibi, Oxonien. p. CCLXXXVII. convertunt generatim *Donaria*; quo verbo non satis videtur explicari, quod in gratiarum actionem datur. In Marsiliano Museo Bononiæ exiguus lapis: Μέλανθος ὑγιείας ἰατρευθεὶς Ἀσκληπιῷ χαριστήρια: *Melanthus, sanitate recepta, gratiarum actionem Æsculapio persolvit.* Sponiana (*g*) de Onesimo: σωθεὶς ἀνέθηκα ἐκ μεγάλου κινδύνου μετὰ τῶν ἰδίων νίκης εὐχαριστήριον. *In gratiarum actionem ob victoriam e magno periculo una cum meis ereptus dicavi*: perperam ibi transfertur, *post meorum victoriam*.

Quædam autem Græcæ Inscriptiones sunt, quas miror a doctis omnibus receptas fuisse, & ab omni parte probatas; ut enim traduntur, a suppositionis suspicione vacare non debuerant, nec vacabunt, ubi attentius aliquando inspiciantur: quod periculum avertam, re patefacta. Reinesius (*h*), Fleetvoodius (*i*), Fabrettus (*k*), Vandaleus (*l*) Euchariflerium recitant, in quo Sarapis, cum nescio quibus aliis Diis, dedicatione importune iterata, conjungitur. Qui contextum excutiet, erroneum documentum deprehendisse sibi videbitur; non enim respondent ultima primis: verum consideret oportet, binas tabellas esse male in unam coalitas, quarum prima priore ἀνέθηκα clauditur, consequentibus ad aliam spectantibus deformatam, hiulcam, male habitam: ego etiam ἀνέθηκεν hic reponendum arbitror ob adjunctum illud *præstantissimi*: Κράτιστος Νικηφόρος. Sic ex hortis Burghesus sex disticha tamquam epigramma unum affert Fabrettus (*m*), quorum, ut ea percurrenti constabit, priora duo sejungenda sunt, cum reliqua alterum constituant, etiamsi

(*a*) Pag. 164. num. CXXVI.
(*b*) In Demetr.
(*c*) Pag. 587.
(*d*) Miscell. pag. 318.
(*e*) Lib. XXVIII. cap. 11. & Lib. XXXV. cap. 16.
(*f*) In *Palpebrum*.

(*g*) Pag. 345.
(*h*) Pag. 243. num. CCXC.
(*i*) Pag. 10.
(*k*) Pag. 497. num. 185.
(*l*) Pag. 302.
(*m*) Pag. 287. num. 215.

etiamsi ejusdem argumenti. Sponius (*a*) ex iis primum tantum epigramma recensuit: ambo Gruterus (*b*), ut in eodem quidem marmore incisa, sed separatim.

Gruterus (*c*), Scaliger, Meursius, Petitus, Prideaux (*d*), Vandalius (*e*) eamdem Inscriptionem afferunt, ponderant, emandant, illustrant, nulla ipsis circa ejus continentiam difficultate suborta. Secus eveniet, ubi perpendat quisquam recensionem cujusdam gymnasii prorsa oratione conceptam, qua illius anni Præsides memoriæ mandantur, in eo documento primum recitari: deinde pro victoria in certamine lampadifero, quod ad palæstram non pertinebat, ab Eutichide quodam reportata nuncupationem contineri binis carminibus exaratam. *Definit in piscem mulier* (*f*). Attamen neque hic fraudis quicquam est, aut mendacii: illud tantum peccatur, quod diversa conjunxerint, & disparata male consuerint. Hæc ipsa non sine hæsitatione quadam meditabar; cum bono quodam Genio favente, in ipsum lapidem Venetiis incidi, avideque comparavi, qui secundam Inscriptionem continet, nec recipere quidquam aliud potuit. Si Gruterum audimus, *Otigides Pantono Tschyda filius* hic exhibetur: emendat Scaliger Ευτυχίδης Πάντωνος, quæ quid sibi velint, non addidit. Oxonienses in sepulcralem convertunt: στήλην ἔθηκεν Οτιγίδης Παντώνου Τυχίδου, *cippum posuit Otigides filius Pantoni filii Tychida*: hoc amplectitur Vandalius, & probat, nisi quod Παντωνοτυχίδου conjunctim jubet legere, explicans *Pantonotychida filius*. Veruntamen hæc omnia Apolline minime dextro & tradita, & excogitata sunt. Quæ in marmore habentur sic lego:

> Λαμπάδα νικήσας σὺν ἐφήβοις τήνδ' ἀνέθηκα
> Εὐτυχίδης παῖς ὢν Εὐτυχίδου Ἀθμονεύς.

> *Lampada cum sociis dicat Eutychides hanc,*
> *Vsco Achmonensis filius Eutychidis.*

Quid hoc ludi esset, & quomodo peragеretur, rem valde implexam, nec adhuc satis excussam, pertractabimus, Deo favente, in Musei nostri editione, ubi de Usu ac Præstantia Inscriptionum mens est differere; hanc enim opellam arti Criticæ unice devovere decrevimus.

Obiter adnoto: ut duas in unam aliquando compinxere, ita alias distraxere unam in duas: quod observare est non semel in editis Cyriaci, unde falsitatis suspicio aucta est. Cum editores ut plurimum Inscriptiones e MSS. hauserint, & e variis schedis, his erroribus nihil facilius. Quin marmora ipsa fracta, & distracta aliquando sunt. Secunda Gruterianæ paginæ CXXXV. 2. 3. & iterum secunda CDXCV. 1. 2. non binæ sunt, ac diversæ, sed una, & conjunctim legenda. Montfauconius, (*g*) qui integram aliunde habuit, *media sui parte mutilam* a Grutero exhiberi docuit, nimirum secunda longo intervallo dissita, medietate non inspecta: cujus initio Ε . . . . . ΙΕΡΟΠΟΙΩΝ legendum videtur ἐπὶ ἱεροποιῶν, *super sacris*, seu *sacris faciundis*: legit Montfauconius ἐπὶ τὸ ἱεροποιεῖν.

Quod autem in hac materia plurimum refert, cautissimi simus oportet, ne Græcas Inscriptiones sive vulgatas, sive MSS. codicibus creditas suppositionis arguamus, eo quod vocabulorum monstris scatentes aspiciamus, nihilque fere significationis elici ex iis aliquando posse videatur. Hoc enim sæpissime est ex deformatione, & mendis, & transcriptorum sive negligentia, sive inscitia. Magno documento Cyriaci collectio esse potest, quæ uno fere omnium ore exsibilata est ad hanc diem, ita ut qui præstantissimi hujus studii quodammodo pater, ac conditor dici meruerat, tamquam fallarius, & veterator immerito ab omnibus traducatur: ostendimus autem libro primo, id ex eo evenisse, quia non nisi vitiatæ, laceræ, perturbatæ, uno verbo, ab idiotis amanuensibus miserum in modum corruptæ Inscriptiones ad ipsa marmora ab eo exscriptæ in manus nostras devenerint. Græciam ipsum vere peragrasse, & multos titulos exscripsisse, indubitate discere e Sponio præsertim est, qui plures a Cyriaco jam recensitas in iisdem locis adhuc repetit, & rursus decerpsit. Nihil illum mentitum esse, argui ex eo potest, quod nulla ex iis Inscriptionibus vel Civitati cuipiam, vel familiæ afferatur, vel res inauditas, aut incredibiles proferat. Validius adhuc incorruptæ fidei argumentum, quod ex formulæ perpetuo interluceant, quas illo ævo simulare potis erat nemo; sollemnisque Inscriptionum stylus in monstrosis etiam, corruptisque reliquiis adeo deprehendatur, ut incognitis adhuc, & nondum eætate vulgatis hujusmodi monumentis excogitari nullo modo potuisset, nec nisi ex ipsis lapidibus hauriri. Primam vero deformationis causam in Cyriacum ipsum, erroresque suos esse referendam, ut nec satis Græcitate imbutum, nec iis subsidiis instructum, quæ ad hoc literarum genus requiruntur, minime inficior: *verum avia peragrabat loca, nullius ante trita solo* (*h*). Unam inter editas Cyriaci animadverti simulatam proculdubio, & compositam; Oraculum nempe illud pag. 41. Obsopæo non agnitum. Id vero Græcus quispiam luserat, & vel marmori mandaverat, vel codici, quo Anconitanus deceptus: ipsius enim commentum non esse, vel ex eo patet, quod Græcos Poetas, eorumque dialectum multo magis lucubrator calleret, quam de Cyriaco credi possit.

Constare ex dictis puto, inter Græcas Inscriptiones confictas reperiri paucas, quantumque ex hoc capite hujusmodi monumentorum generi claritatis accedat, & pretii, quilibet agnoscit, cum cæteras antiquitatis reliquias mentiantur frequentissime mangones isti sceleratissimi, ac supponant in dies.

CANON

(*a*) Miscell. pag. 46.
(*b*) Gruter. pag. MCXVIII. 9.
(*c*) Pag. CCCXVII. 1. Corrig. pag. CCCVIII.
(*d*) Oxonien. pag. LXXXV.

(*e*) Vand. 587.
(*f*) Horat. de Art. Poetic. ad Pison. v. 4.
(*g*) Palæogr. pag. 159.
(*h*) Lucret. Lib. 1.

CANON II.

Marmorum inspectio admodum conducit ad earumdem veritatem explorandam.

Verum enim vero quod in hac classe adulterinos titulos raro occurrere ostenderim, id ita accipi nolim, ac si numquam occurrerent: neque enim, etiamsi major pars eorum, qui de Græcis Inscriptionibus sermonem habuere, nullam repudient, aut de suppositione ulla subdubitent, putandum propterea est, recentia hujus generis marmora non aliquando pro antiquis venditari. Ea ut dignoscamus, ipsos lapides attente perlustrare primum oportet; genusque, & faciem, tum figuram, scripturam, & adjuncta singula ad trutinam revocare. Genuinarum marmor Græcum sit oportet, vel e veteribus fodinis erutum: color non nativus ille, & pristinus, sed vetustate partus, ac superinductus: moles non ita magna & ponderosa, ut in Romanis frequenter, neque etiam tam exigua, ut tituli multi in Romanorum subterraneis monumentis reperti: figura non quadratæ basis coronis ornatæ, seu pilæ cujusdam stylobate quodammodo ex epistylio decoratæ, ut Latinarum Inscriptionum mos est haud infrequens; sed nudæ ut plurimum, ac simplicis rabulæ, nullo architectonico ornamento circumposito. Scriptura literis, si cum Romanis comparemus, exiguis peragitur: menda deprehunduntur fere nulla: compendia, & notæ perquam raræ. Verba in versus inæquales dispertita non apparent, nec venuste disposita, ita ut tantumdem spatii ab utroque latere relinquatur, quod Romanis sullemne fere est; sed quæ prolixiores sunt, a summa tabula incipiunt, continenterque ad imam procedunt, spatium omne complentes: quæ vero ad tabulam occupandam non sufficiunt, conjunctis nihilominus dictionibus & continuatis inciduntur, nec, ut spatio aptentur, ampliari literæ solent. Servatur ea consuetudo etiam in Inscriptionibus metrice compactis; neque enim carmina in antiquis lapidibus a capite resumuntur, sed, ut de prosa oratione diximus, collocantur. Id etiam peculiare ut plurimum est Græcis Inscriptionibus; nempe verba neque intervallis distineri, neque interpunctione ulla dirimi, sed perpetua literarum serie, nec interrupta depingi: quod mirabatur vehementer Sponius (*a*) Græciam peragrans, quænamque moris hujus ratio esset, fluctuabat anceps: mirari desiisset, ubi ad priscos codices accedens, alio modo veteres non scriptitasse tum Græcos, cum Latinos didicisset: nec majoribus literis tantum, sed & celeri scriptionis genere, quo insuper colligabantur quandoque verba, ita ut postrema præcedentis, & prima subsequentis verbi literæ una viderentur; quod in Ægyptiacis Papyris meis observatur non semel, ut ante oculos, Deo dante, aliquando ponam in *Bibliotheca Veronensi manuscripta*, quam diu meditor. Æquius erat admirari, cur Romani lapides verba ut plurimum puncto distinguant, cum in antiquis, qui supersunt, codicibus perpetua serie textus decurrat. Accentus, spiritus, apostrophi, ceteraque orthographiæ signa, & adjumenta exulant singula, & numquam apparent. Fidem præsertim faciunt anaglypha, quibus Græcæ tabellæ aliquando exornantur: qui enim epigraphen supponere voluerit, artis opera non adjiciet, quæ antiquorum artificum delineandi, ac effigiandi modum ægerrime mentiri possunt. His animadversionibus utendum quidem, sed prudenti quadam circumspectione, & cum grano salis: neque enim indubitati canones sunt, ita ut commentitiæ statim pronuntiandæ sint, quæ ab aliquo ex iis Inscriptiones deflectunt. Observandum monui, an marmor sit Græcum: nec statuendum tamen, aliquam extra Græciam populari regionis lapide insculpi non potuisse. Quid insolentius quam porphyretico marmori epigraphen tradi? in eo tamen Græcam prolixam, & pulcherrimam, hoc ipso ad hunc finem instituto per Italiam excursu, non multis aureis ante duos menses emi, quæ extra omnem aleam est. Lapidis formam a Romanis diversam esse debere, diximus: Corinthii tamen Medici titulus in Museo nostro servatur, qui coronide, seu projectura illa superne, & inferne exornatur; in Italia siquidem functo Italici marmorarii monumentum struxere. Hæc ipsa est ratio, cur aliquando, contra regulam a nobis traditam, interstitia quædam appareant, & puncta, verborumque disjunctio: quin & in Græcia sic aliquando effingi potuerunt, nempe quod a Romanis hominibus. Sponius (*b*) in Isthmo Corinthiaco præclaram Inscriptionem reperit, & vulgavit: ea nunc in Museo nostro spectatur. Admirabar in ea, ubi primum aspexi, intervalla plura, & in ipsa distributione, ac collocatione verborum quiddam Græcis titulis insuetum. Mirari desii, ubi ad Corinthiæ urbis historiam animum adverti. Exciderat eam L. Mummius post Diæum Achaici motus auctorem ad Isthmon devictum; tunc enim, *omnis Achaja in deditionem accepta, Corinthum ex S. C. diruit, quia ibi legati Romani violati erant* (*c*). Restituit aliquando Cæsar, qui τὴν Καρχηδόνα τήνδε Κόρινθον ἀνέστησε; *Carthaginem & Corinthum instauravit* (*d*): quo autem modo? nempe ἀποικίας Ῥωμαίων, *Romanorum colonias* mittens, novisque his incolis desertam, & jacentem tam diutino temporis spatio civitatem iterum frequentans? Hinc Pausanias (*e*): Κόρινθον δὲ οἰκοῦσι Κορινθίων μὲν οὐδεὶς ἔτι τῶν ἀρχαίων, ἔποικοι δὲ ἀποσταλέντες ὑπὸ Ῥωμαίων: *Corinthum modo nulli ex antiquis Corinthiis incolunt, sed habitatores a Romanis missi*: quapropter mirum non est, Corinthiacum lapidarium nostrum quidpiam ex usu Romanorum retinuisse. Paucis characteribus depingi solere Græcos titulos, adnotavimus: at unus in Museo expositus est, qui duobus

(*a*) Itiner. Præf.
(*b*) Miscell. pag. 363.
(*c*) Liv. Epit. Lib. LII.
(*d*) Dio. Lib. XLVII.
(*e*) In Corinth.

bus verbis magnum lapidem implet; nimirum publico cuidam ædificio olim superpositum. Emendata esse prisca monumenta Græca, docuimus, & inculpate incisa: peramplum illud Epictetæ contemplari est inter nostra, nullo fere mendo in tam prolixa, tamque minuta scriptura recepto. Inscriptionem tamen, de cujus auctoritate ambigere nefas esset, habemus unam, Eutychidis nempe, in paucis verbis quater aberrantem, alias videlicet pro aliis exhibentem literas. Nullam in Græcis lapidibus adhibitam interpunctionem, monuimus. Id verum adeo est, ut infimis etiam temporibus ea consuetudo deprehendatur. P. Sebastianus de Paulis in Basiliano Cœnobio prope Rossanum paucis abhinc annis Græcam Inscriptionem reperit quatuor Jambicis constantem, quæ, Rogerio regnante, anno MCXXXVII. fuit sculpta. Cum autem illam, antequam doctæ de *Ecclesiæ Neritinæ ritu aquam exorcizandi in Epiphania* Dissertationi insereret, ac vulgaret (*a*), mecum, quæ sua humanitas est, adamussim depictam communicasset, versus continenter, velut prorsam orationem, in eo lapide exaratos, nullisque omnino punctis distinctos animadverti. Longa nihilominus Isaacii epigraphe Ravennæ a D. Vitalis verbum quodvis puncto claudit, ut in Latinis conspicere solemus. Rei novitatem non adnotavit Cl. Montfauconius, qui eam postquam Tacuinus anno MDXXV., deinde Spretus, Rubeus, postremo Gruterus edidissent ex marmorea ipsa non *urna* quidem, sed arca exceptam, Diario Italico (*b*) recensuit: ego tamen ab ipso marmore didici. Nec medii tantum ævi quædam a regula recedere potest: unam Fabrettus (*c*) habuit syllabas quasvis puncto concludentem: quin ex vetustissimis, quæ innotuerint, Baudelotiana in Palæographia (*d*) memorata tribus, Sherardiana, de qua mox acturi sumus, duobus punctis verba concludunt. Unum etiam aliquando Latinorum more interseri potuit, & quibusdam locis inspergi, cum lapides in Italia elaborarentur: in quo tamen fidendum illis non est, qui atramento recenter superinducto nigras literas oculis repræsentant; nam sæpe in istis puncta apparent, quæ non ab antiquo scalpro sunt, sed a recenti penicillo. Rursus accentus, & spiritus a sinceris marmoribus ignorari præmisimus, quod neminem latet. Isaacii tamen nuper memorata Ravennas Inscriptio accentus, & spiritus perpetuo, & affabre delineatos, atque, ut hoc ipso tempore appingi solent, continet, quod iterum in Diario Italico non animadvertitur. Hæc quidem medio septimo Seculo fuit sculpta: at octastichum Hippomedontum tumulo inscriptum superius ævum, & Paganitatem regnantem prodens, quosdam tum accentus, tum spiritus præseferre testatur Fabrettus (*e*): quod incredibile minime est, cum plura ejusdem temporia Latina marmora accentibus signata suo loco ostensuri simus. Quid antiquis lapidibus magis perpetuum ac proprium, quam squalliditas, rimæ, corrosio, mutilatio? Ex adverso quæ cum roreumatis veniunt, examine non indigere, aliquando arbitrabar: at ab his ipsis mihi cavere didici, ubi in ejusmodi commentitiam incidi, de qua suo loco, cum & ipsam in Museum intulerim.

Nolim autem tamquam pugnantia loquens traduci, quod post argumenta ad antiquas epigraphes dijudicandas suggesta, quasi destruens, quæ ædificaveram, illorum fidem extenuare pergam. Tradidi quomodo se habeant Græca marmora ut plurimum: indicia congessi, quæ communiter ad veritatem explorandam conferunt: quod autem iis non omnino fidendum ostenderim, ac quodlibet eorum labare quandoque; id documento nobis sit, primum ne judicium præcipitemus unquam; secundo ne, uno tantum, vel altero suadente, sententiam feramus, sed tum e collectione omnium, tum ex eorumdem cum animadversionibus reliquis collatione. Quidpiam etiam deferendum est versatorum in his rebus hominum peritiæ, qui diutina Inscriptionum inspectione id assequuti sint, ut illud *nescio quid* in genuinis monumentis internoscant, quod aliter exponere, ac declarare non valeant. Hanc quidem peritiam non nisi multa, atque in unum congesta marmora identidem spectando comparabit sibi quisquam: quod eapropter continget paucis, cum Græca multa in Museo tantum nostro, atque in Anglicano deprehendi possint.

Ad observationem tandem illam deveniendum est, qua hucusque ad antiquitatem inscriptorum marmorum asserendam, vel imposturam detegendam unice est adhibita; scilicet circa literarum figuram, modum, atque usum: hoc enim argumento, quanam temporis periodo sculptæ Inscriptiones fuerint, investigare possumus, & an ævo ab iis, quæ continent, indicato respondeant. Universim priscarum Græcarum scriptura posita est, in Græcia præcipue elaboratarum, characteribus recte delineatis, & pulchre incisis. Epictetæ illa in octo columnas distincta ita est adamussim incisa, ut eam diligentiam recens artifex ægerrime imitaturus sit. De figura vero, ac potestate pro variis temporibus Græcarum literarum dissertationem ingredi qui velit, librum conficiat oportet, nec illum quidem exiguum; adeo multa viri summi in hanc disceptationem contulere, eaque controversa omnia, ambigua, implexa. Ego, quod ad institutum meum pertinet, e marmoribus, quæ hucusque emersere, indicia primum colligam, quibus argui summa scripturæ vetustas possit, ita ut monumenta sic exarata inter antiquiora, quæ ad nos pervenerint, computanda conjicere non sit abs re. Phœnicias, ceterosque ejus tractus populos a dextra ad lævam scripsisse, nemo est qui nesciat: nemo itidem, qui ab iis regionibus scribendi usum accepisse Græcos. Hi quidem prochiviorem manus motum sequentes, & quasdam notas

(*a*) Neapoli MDCCXII.
(*b*) Pag. 98.
(*c*) Fabr. pag. 376. num. 27.
(*d*) Fabret. pag. 134
(*e*) Idem pag. 288. num. 216.

notas mutantes, quasdam invertentes, a dextra ad lævam scriptionem instituere. Cum tamen neque omnes statim simul, neque uno omnino tempore primævum scribendi genus abjecisse credendum sit; procul dubio est, vetustissimis iis temporibus quædam a dextra ad lævam, quædam a læva ad dextram monumenta fuisse exarata, & rursus alia permixtim, ita ut verba aliqua, versusque integri priori methodo, aliqua posteriori descripta fuerint. Hujus rei vestigia quædam extare videntur in numeralibus notis, quibus marmora signantur, & numismata: mos enim minores numeros majoribus anteponendi ex Orientali scribendi methodo forte est deductus; sed nomina quoque Græcis literis in lævam excurrentibus Siculi præsertim apud Parutam nummi præseferunt. At rem prorsus aperit notus Pausaniæ locus (*a*), ubi Cypseli arca describitur: in ea quædam visebantur epigrammata antiquis quidem literis, sed usitata progressione cælata; quædam autem partim dextrorsum, partim sinistrorsum procedebant κέιμενα δὲ ἄλλα τῶν γραμμάτων βουςροφηδὸν καλοῦσιν Ἕλληνες. Τοῦτ' ἐςι τοιόνδε. ἀπὸ τοῦ πέρατος τοῦ ἔπους ἐπιςρέφει τῶν ἐπῶν τὸ δεύτερον: *alia spectatur scripturæ forma, quam Boviversim Græci vocant: ea est hujusmodi; secundus versus a primi termino recurrit*: quo discimus inter receptas scribendi species vetusto ævo & hanc fuisse; nam peculiari nomine indicabatur, ab arantis conversionibus sumpto (*), unde forsitan *exarare* usurpant Latini pro *scribere*. Constat ex his, Græca marmora dictiones in lævam conversas exhibentia, seu versus alternantia in adversum tendentes, ad ultimam antiquitatem revocari posse, velut ab ipsa Græcarum literarum origine minus dissita, & illo ævo signata, quæ adhuc in ambiguo scriptio versabatur, & præsens modus nondum erat universim receptus. Eadem ratio vetustissima suadet ea monumenta, quibus Græci characteres insunt specie non vulgari, sed ad Phœnicia, vel Samaritica elementa quodammodo accedente.

Ad maximæ vetustatis aucupandam fidem faciet pariter, quod literæ aliquæ Latinarum facie appareant, velut L ϟ R D, tales enim antiquissimis temporibus Græci effigiabant. Parum constare documentum hoc cum antecedenti videri possit, certo certius tamen est. Remotissimis, ut puto, temporibus a Phœniciis recedentes in eas elementorum formas declinarunt, quæ & in Latium invectæ sunt. Vetustiores Græcorum tabulas, quæ Romæ primo Christi Seculo spectarentur, ita effictas fuisse, par est credere; cum ex his Plinius (*b*), literas *veteres Græcas fuisse easdem pene cum Latinis*, tradiderit. Neque id miror: qui in Italiam, sive in Latium venerunt, ab Orientalibus regionibus prisca illa ætate processere, qua ex literæ obtinebant: illinc allatas posteri retinuerunt, cum subinde Græci variassent. Idem & in ipsa lingua evenit: nam multarum Latinarum vocum origines in usitata Græcorum lingua frustra quæsierit quispiam, quas tamen optime deprehendet in Poetica, quæ non a Poetis in elegantiam fabrefacta, ut communiter putatur, sed simplicia vocabula si spectemus, Homericæ ætatis, & vetustiorum Græcorum lingua est popularis, a quibus cum profecti essent Latini populi conditores, multa vocabula etiamsi paulum inflexa Latina lingua retinuit, quæ posteriores Græci nova substituentes abjecere. Usum quoque interpungendi in lapidibus, quem non ostendunt communes Græci lapides, a veterrimis Hellonibus forte sumpserunt Latini; nam ex vetustissimis quidam interpungunt, ut mox referemus. Summæ item vetustatis indicia, cum E & O pro H & Ω adhibentur, atque H spiritus, sive aspirationis vice fungitur, non literæ; docet enim Marius Victorinus, *prinsquam Græcis vocales repertæ sunt* H & Ω, *vicem earum explesse* E & O: cum O pro OY ponitur; quod Alexandri tempore obtinuisse, indicat Ausonius (*c*), nam is negativum responsum O. *non*, unica litera nempe, O significatum a Spartanis tulit:

Una fuit quondam, qua respondere Lacones.
Litera . . . .

cum aspiratorum & duplicium elementorum vel nullus, vel parcior usus; in priori siquidem Græcorum alphabeto locum non habuere. Si Victorinum audimus, densas *exprimebant juxta* T, & Π, & K *aspirationis notam* H *ponendo*; si Scaligerum (*d*) pro Ψ, ΠΣ, pro Z scribebant ΔΣ. Certe Dorici pro ζ utebantur σδ. Δ cum Zetæ sono usque in hanc diem efferunt Græci. Pro Ξ in Atheniensi Sponii, & in Baudelotiana, quæ tempore belli Peloponnesiaci exaratæ sunt, XΣ scribitur. Inter maximæ vetustatis argumenta referri etiam debet, cum numerales notæ non vulgari methodo, sed Atticorum more exhibentur; *qui solebant principalem neminis literam ponere, & significare numerum* (*e*): quod Latini imitati sunt, M pro millesimo, C pro centesimo &c. numero ponentes. Hac methodo, quæ antecessisse patet, cum sit

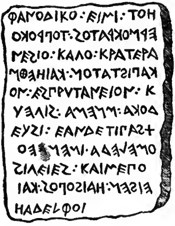
(*a*) Eliac. 1.
(*) Vid. Not. *Josephi De Bimard la Bastie V. CL. ad Marmor Scriptura Græca antiquissima, quæ* ΒΟΥΣΤΡΟΦΗΔΟΝ *vocabatur insigne*. Apud N. Th. Veter. Inscript. T. 1. col. 35.

(*b*) Lib. VII. cap. 58. *De Litteris antiquis*. En integer textus Plinii: *Veteres Græcas fuisse easdem pene, quæ nunc Latinæ indicio erit Delphica Tabula antiqui æris, quæ est hodie in palatio dono Principum* MINERVAE *dicata in Bibliotheca cum inscriptione tali*:

ΝΑΥΣΙΚΡΑΤΗΣ ΤΙΣΑΜΕΝΟΥ
ΑΘΗΝΑΙΟΣ ΑΝΕΘΗΧΕΝ.

(*c*) Paulino Epist. XXV.
(*d*) In Euseb. pag. 122.
(*e*) Priscian. de fig. numer.

sit alia imperfectior, ac prolixior, numeros omnes consignat Oxoniense Epocharum marmor, quod non longo ab Alexandri obitu intervallo inscriptum conjicitur. Nunc præstantiora, quæ recitaverim, extremæ antiquitatis argumenta ob oculos proponam in eximio monumento.

(*)

Eximiæ autem vetustatis, etsi non extremæ illius ac primæ, fidem facere solent hæ literarum formæ constanter adhibitæ : Σ, Ω, Ξ, Γ, exulantibus C, ω, Z, Π. Item jotæ, qui nunc subscribuntur, expansi, & in linea cum ceteris literis positi, non in fine dictionum tantum, sed & in medio. In nostro Epictetæ marmore ΞΩΙΑ legitur, etiamsi apud Gruterum Z ΙΑ, hoc est ζῷα: hanc enim esse verbi hujus orthographiam testatur Lascaris in *Grammatica Institutione*. Unica fere est apud nos Claudii Phœbi Inscriptio, quæ finales jotas non habeat. Figuræ pariter, seu notæ, si quando occurrunt in probatis marmoribus, quarum potestas ignoretur, antiquitatem indicant: occurrunt autem ejusmodi binæ in Musei nostri lapide Corcyrensi. Antiquam veritatem olent pariter illa : ΣΥΝΓΕΝΕΙΣ. ΕΝΓΙΣΤΑ. ΕΜΜΕΣΩ, ΤΩΜ ΒΩΜΟΝ, ΤΗΜ ΠΟΛΙΝ ΕΜΜΑΓΝΗΣΙΑ. Vice versa pro fallaciæ signo singulariæ inusitatæ accipiendæ sunt, & compendia congruam nullam explicationem recipientia ; recentes pariter, suppositasque epigraphes arguit scriptura male compacta, distorta, inæqualis, rudıter incisa, quæ priscas literarum species cum aliis infimi temporis admisceat, quæ demum illud *nescio quid*, novitium opus redolens, peritis oculis ingerat, quod dignosci quandoque potest, verbis exponi non potest.

Cum vero quidnam ex literarum forma, & scripturæ modo argui possit, hucusque ostendere conatus sim, quod & ab aliis aliqua ex parte præstitum; deinceps quid ex his argui non possit, persequar, quod nemo adhuc præstitit. Magnopere procul dubio rem literariam juvit attentior proximis temporibus doctorum quorumdam virorum observatio, qui diversarum ætatum scripturas sedulo inspectantes, atque invicem comparantes, ad monumentorum ætatem eruendam in Criticæ artis subsidium certissimam, ut putatur, straverunt viam. Verumtamen evenit, ut sive ex eo quod præcepta ista perperam vulgo intellecta sint, & ad literam accepta, sive etiam quod præceptores ipsi nimium quandoque urgerent hos canones, iisque nimium tribuerent, errores plurimi, & perversa judicia ex hoc ipso diligentiori, optimoque studio emerserint, atque emergant in dies. Quod MSS. Codices attinet, cum in ipsum harum literarum vestibulum ingredienti mihi ante annos aliquot hæc veritas illuxerit, libellum adumbravi, *Bibliotheca Veronensis Manuscripta*, D. O. M. favente, aliquando præmittendum : in præsentia de lapidibus Græcis, priscaque Græcorum scriptione pauca sunt delibanda. Scaligerum, Salmasium, Vossium, Edm. Bernardum, Ez. Spanhemium, Montfauconium, aliosque hujus celebritatis Auctores si percurrimus, quænam fuerit Phœniciarum literarum forma, quænam Cadmearum, quænam Jonicarum, quænam Atticarum, videmur nobis nullo negotio perdiscere. Alphabetum Alexandri Magni, tum priorum Augustorum, tum Constantini ob oculos proponuntur.

Hinc

(*) *Videsis hujus Inscriptionis interpretationem in Monito Editoris.*

Hinc communis fere, & a me ſæpe audita ſententia, Græci monumenti ſcriptura inſpecta, intelligi probe, an ante Alexandrum, an poſt; an Roma libera, vel ſub Imperatoribus; an ſecundo Chriſti Seculo, vel tertio; an Juſtiniano imperante, vel ævo ſequiori marmor inſculptum fuerit. Mihi tamen multoties hæc perpendenti, ac monumenta varii generis perluſtranti, incertiſſima viſa ſunt omnia, fallacibuſque regulis plena. Indubitatum primo eſt, ſcribendi uſum eo ævo accepiſſe Græcos, quod Obſcurum, ſeu Mythicum appellavimus: cum autem ſingula, quæ illa temporis periodo contigerunt, vel prorſus incomperta, vel ſexcentis fabulis intermixta diximus, atque involuta, quis de characterum ſuſceptione, ac de primæva eorum forma tam definite, atque aſſervanter eloqui poſſit? Nihil in hoc propoſito magis receptum, atque univerſim conſtitutum, quam Græcis Phœnicium Cadmum literas primo adtuliſſe: at anonymus Auctor præclaræ Diſſertationis in calce Palæographiæ (*a*) contendit optimis tabulis (quamvis adverſante Herodoto) ut oſtendat, longe ante Cadmum, nec Deucalionis tantum, ſed & Phoronei ævo ſcripturam Pelaſgis jam innotuiſſe. Jonicæ literæ tamquam Græcarum antiquiſſimæ prædicari ſolent; at Demoſthenes (*b*) legem jam tum veterrimam memorans, ſervatam uſque ad eam diem columnam dicit *Atticis exeſis literis* exaratam: ἡ στήλη ἔτι ἦν τοῦ ἱστῶν ἀμυδροῖς γράμμασιν Ἀττικοῖς; & *Atticas literas* idem valuiſſe ac priſcas, Harpocration docet. Diffuſas prædictorum rei literariæ procerum commentationes ubi perlegeris, plurimoſque veterum Scriptorum allatos erudite locos ubi contuleris, nihil certi, nihil determinati elici in ea re poſſe fateberis. At quoſcumque tamdem nomine primævas Græcorum literas vocaremus, dummodo liceret, quanam fuerint figura, cognoſcere: qui vero liceat, cum ejus ætatis monumentum ſuperſit nullum? ad Phœnicias primitus acceſſiſſe veriſimillimum videtur; at quales antiquæ Phœniciæ fuerint, quis nobis ratum facit? Eas quidem recenſuit Scaliger, & exhibuit, poſtque ipſum alii; at unde eruerint, non monent. In Samaritanis numiſmatis paucæ literæ, & parum conſtantes: de eorum autem ævo quis nos certiores facit? Punica etiam adhibentur; at quis norit, a Phœnicia forma Pœnos ſcribendo non deflexiſſe? Jonicum & Atticum alphabetum viri docti pariter nobis depingunt, ac proferunt; quo autem teſte? quibus tabulis? nam eas literas nominant quidem Auctores veteres, ſed non deſcribunt; ſcripturamque Atticæ, vel Jonicæ nomen præſeferentem in vetuſtis monumentis extantibus oſtendet nemo. Mirum propterea non eſt, principes in hoc genere literarum viros perpetuo in his diffidere. Scaligerum & Salmaſium, qui tripodum ab Herodoto (*c*) memoratorum ſcripturam fingere non dubitarunt, ac ſi vidiſſent; & ob oculos ponere, affirmat recens Auctor (*d*), *Attica potius, quam Cadmæa exhibuiſſe*: mihi quidem tam hoc incertum eſt, quam illud. Qui vero ætatem quoque horum alphabetorum definire voluerunt, inconcinna prorſus, & abſona tradiderunt: quid enim potuit nedum a veritate, ſed ab auctoritate omni magis alienum, quam Jonica elementa mille & quingentis ante Chriſtum annis, Attica quingentis incœpiſſe? Quod tamen Eduardus Bernardus docere non eſt veritus; etiamſi Salmaſius (*e*), quo in hac re nemo melius, Attici nomine primævum alphabetum XVI. literarum, Jonici vero completum intelligi, præclare jam oſtendiſſet. Quin nec quo tempore poſterius, hoc eſt XXIIII. literarum alphabetum adhiberi cœperit, indicare poſſibile eſt; loci enim veterum Scriptorum in hanc rem adducti non de completi tempore, atque e variis additionibus compacti loquuntur, ſed ab Athenienſibus demum recepti: neque hoc ipſum ſatis tute determinabimus; nam Peloponneſiaco bello æſtuante, integrum alphabetum a Calliſtrato Samio Athenienſes accepiſſe, tradidit Ephorus, relatu inediti ad Homerum Scholiaſtæ penes Spanhemium (*f*): Si tamen Euripidis Scholiis fidendum eſt, ἐπ' ἄρχοντος Ἀθήνησι Εὐκλείδου μήπω τῶν μακρῶν εὑρημένων τοῖς βραχέσιν ἀντὶ μακρῶν ἐχρῶντο. *Sub Archonte Athenis Euclide vocalibus longis nondum inventis, brevibus adhuc utebantur pro longis*: Euclide autem poſteriori, quem hic intelligunt, Archonte Peloponneſiacum bellum jam deſierat: imo quædam etiam Praxitelis opera Atticis liteſis titulum præſeſeſebant (*g*); quo conſtat, quinquaginta circiter poſt Euclidem annis novas literas nondum univerſim receptas. Ex adverſo multo ante quam bellum illud inciperet, completo alphabeto uſos jam eſſe Athenienſes, oſtendit Athenæus (*h*); qui Calliæ Athenienſis poetæ Sophocli anterioris *Tragœdiam Grammaticam* memorans, in ejus Prologo XXIIII. elementa ſingulatim ſecenſita narrat. Spanhemiano autem Scholiaſte, ut vocatur, *antiquiſſimo*, non multum videtur ex recitatis ibidem verbis tribuendum auctoritatis; eum enim ipſum Homeri locum perperam prorſus accipit. Res eſt a præſenti tractatione minime aliena. Agitur de ſortibus, quibus decernendum erat, quiſnam e Græcis Ducibus ſingulari certamine cum Hectore laceſſente congrederetur, dimicaret: exiit Ajacis teſſera; quam cum præco aliis Ducibus primum oſtenderet, ii non agnoſcebant (*i*). Tum Scholiaſtes: οὐ οἱ αὐτοὶ γὰρ ἦσαν περὶ Πάριν τοῖς Ἕλλησι χαρακτῆρες: *neque enim iidem erant Græcis characteres ante Paridem*: ſic vertit Spanhemius; reponendum,

(*a*) Lib. v.
(*b*) Adv. Neer.
(*c*) Lib. v.
(*d*) Palæogr. pag. 574.
(*e*) Ad Inſcr. Her. Att.

(*f*) Diſſ. II. pag. 85. ad Phœniſſ.
(*g*) Pauſ. in Attic.
(*h*) Lib. x. cap. 20.
(*i*) Iliad. H. v. 175.

dum, *ante Paridis*. Quid Paridi cum literis, non video ; sed lepidum profecto est, in literarum mutationem plura post secula subsecutam referre Scholiastem, quod Græci proceres scripturam non intelligerent illa ipsa hora, & ab iis ipsis, ut putabat, exaratam. Error iste ab alio fluxit, quo credidit, Heroum tesseras vel nomine, vel alio verbo quovis inscriptas fuisse : credidit cum eo Spanhemius *certis literarum notis signatam* Ajacis tesseram, quæ tamen signata quidem notis fuit, sed non literarum. Poeta : οἱ δὲ κλῆρον ἐσημήναντο ἕκαστος. *illi vero sortem signarunt singuli* ; hoc est, γραμμαῖς τισὶ *lineis quibusdam* inciderunt, vel depinxerunt, ut Didymus explicat, qui ex eo quod tesseras non inscripserint Heroes, sed tantum signarint, literas non calluisse conjicit : ἐξ οὗ δηλοῖ, ὅτι οὐ γράμματα ᾔδεισαν οἱ ἥρωες. Cum ergo Duces alienum sigillum, sive notam cernerent, minime agnoscentes, ad se non spectare affirmabant, usque dum ventum est ad Ajacem, qui statim Γνῶ δὲ κλήρου σῆμα ἰδὼν, *agnovit tesseræ signum videns*.

Nunc quod ad rem nostram magis facit, ex priscis Inscriptionibus, quæ supersunt, ostendere conabimur, decretorias hasce regulas, & de monumentorum seculo ex sola scriptura sententias in lubrico valde esse, & errori obnoxias. Receptum fere est apud Eruditos, Græcæ antiquæ scripturæ nullum extare documentum præstantius celebratis illis Farnesianis columnis in veterrimarum literarum specimen a summis viris eapropter adsumptis (*a*). In illis R. D. L. Latino aspectu ; quo mire deceptus Auctor *Historiæ*, seu *Memoriarum* Academiæ Inscriptionum Parisiensis (*b*) Scaligerum immerito arguens, epigramma non Græcis, sed Latinis, literis insculptum pronunciat : magno quoque Salmasio (*c*) *character magis Romanus, quam Atticus* visus ; num cum Plinii locum de *iisdem pene cum Latinis* interpretaretur numero tantum, posterioribus octo nondum additis, minime vero forma : at Tacitus (*d*) : *Forma literis Latinis, quæ veterrimis Græcorum*. Sigma quoque in his marmoribus ad Latinum quodammodo accedit, Γ sic depingitur, exulant vocales longæ, H nonnisi pro spiritu, pro OY semper O, duplices non apparent, brevi supremæ vetustatis indicia nullibi fere plura. Hinc de eo scribendi genere Montfauconius (*e*) : *nullum istius scripturæ vestigium reperitur, nisi in marmoribus ante Alexandrum M. positis*. Inscriptio ad Herodem Atticum spectat, cujus vitam scripsit Philostratus, quive anno Chr. CXLIII. Romæ Consul processit. Hunc nodum ut solvant, ait Scaliger (*f*) non sine admiratione, *in Italia adhuc veterum Jonicarum literarum* [Atticas probat Salmasius (*g*)] *usum fuisse* tunc temporis ; Montfauconius (*h*) vero Herodem, *virum doctum & antiquitatis amantem curasse, ut hæc Inscriptio in villa sua Triopia erecta priscas Jonicas literas referret* : elige utrum mavis, nihil oppugno. Illud animadverto, siquis e literarum forma, & scripturæ modo hujus monumenti ætatem, ut fieri solet, decernat, quingentis ad minus annis aberraturum. Hoc documento nihil afferri potest ad id, quod ago, demonstrandum præclarius ; rem tamen partite persequamur. Principio multiplices literarum figuras collegere viri Docti, & ordinatim recensuere. Falluntur tamen, qui species omnes in vetustis marmoribus visas in iis tabellis repræsentari putant. ΓΝ, quas in Sherardiana paulo ante spectavimus, exhibuit nemo : nemo ↑ Ρ, quæ in Corcyrensi Musei nostri : nemo ⊏, quæ passim apud Gualterium. Quis ΣΣ, Ω, ΣΣ, quæ in nostris, & aliis multis ; quis Ꮀ, quæ in marmore Ravennate, de quo alibi, & in Athletica Palatii Farnesiani ; quis Ψ, & ⊘ pro h, quæ apud Fabrettum (*i*), in his Alphabetis ostendat ? Plures prætermitto, quas exscriptas servo. In Baudelotiana secunda pro Γ semper describi Λ. Montfauconius affirmat (*k*) : apud *vetustissimos Græcorum* N ita duci consuevisse L, docet Priscianus (*l*). Quis tamen de hac earum potestate in propositis tabellis admonuit ? Viceversa quædam in iis aliquando notæ figurantur, quas an in priscis monumentis quispiam umquam spectaverit, valde ambigo. Post varias cujuscumque elementi propositas formas, ad earumdem ætatem distinguendam proceditur ; quibus præceptis nolim nimis fidamus. Compendia illa literas implicantia, seu inventum conglutinantia, sequioris ævi, sunt, qui existiment ; eas notas *non nisi illi ætati* (infimæ nimirum) *suetas* tradit Gualterius (*m*) : at optimi Seculi apud nos est marmor ea scriptione utens : ΗΜΗΤΗΡ, ἡ μήτηρ. Qui Reinesio (*n*) hanc inscriptionem dedit, articulum perperam omisit. Quænam ex his regulis magis tuta, & comprobata videri possit, quam infimo ævo lapidem adjudicandi, in quo non una, sed plures minori forma literæ conspiciantur ? attamen λ, μ, & ω hac ipsa facie spectantur in nostro Licinii marmore, Romana tribu insignito, & Isthmicorum ludorum tempore elaborato. Apparet hinc, quantum ponderis habeat Sponii (*o*) argumentum, Nicomedem quemdam *circa Gallieni tempora* vixisse putantis *ob literas rotundas* C, Є ω in ejus epitaphio adhibitas. Ortum quidem τοῦ C alii ab Imperii Romani initio, alii a Domitiano, alii ab Antoninis arcessunt. Montfauconius (*p*) cautior tres has formas *primis Augustorum seculis* in Occidente primum conspectas docet, in Oriente tardius admissas. Ex Oriente tamen advectum est memoratum supra Eutychidis marmor, in quo spectan-

(*a*) Gruter. pag. XXVII. I.
(*b*) Tom. III. pag. 305.
(*c*) Pag. 55.
(*d*) Annal. Lib. II.
(*e*) Palæograph. pag. 140.
(*f*) Ad Euseb. pag. 110.
(*g*) Ad Inscr. Her. Att.
(*h*) Pag. 141. in cit. Palæograph.
(*i*) Pag. 390. num. 249.
(*k*) Palæograph. pag. 237.
(*l*) De fig. numer. De num. literar.
(*m*) Pag. 80.
(*n*) Pag. 668. num. LVII.
(*o*) Miscell. pag. 232.
(*p*) Palæograph. pag. 173.

spectantur omnes, cujus vetustatem Atticus Populus nomini adjectus, & Lampadiferum certamen comprobant. Ex opposito plures remotissimis seculis adsignatas elementorum figurationes in sequioris ævi lapidibus quandoque reperire est. Quid vetustius videatur quam ⊞ pro Θ, quæ Phœnicia, vel Samaritica credi possit? Ea tamen in Ticinensi quinti a Christo seculi marmore visitur, quod in Musei nostri *Appendice* proferemus. Hujus ipsius literæ occasione, Montfauconius (*a*) *hæ quadræ literæ apud veteres summopere frequentabantur*; tum alio loco ex ejusmodi indicio vetustatem conjicit (*b*), quod *formæ quadratæ in marmoribus remotissimæ antiquitatis non infrequenter occurrant*. In eodem tamen Ticinensi lapide Leone IV. & Probiano Coss. inciso, quatuor literæ quadrata forma comparent, atque inter eas □ pro O, quam in veterrimis Amyntæ Macedonis nummis viri docti animadverterunt. Christianæ Veronensis, quam primo Carotus edidit, fragmentum superest, in quo spectatur ꟷ etiamsi sequiori ætate: quin, & Justiniano imperante, exarata Inscriptio apud nos servatur, in qua sigma semper hac facie est Ʃ, & ꟷ semel pro Ω; quin & P pro P in alia ostendam, quam proximi ævi judico. Neque enim, cum in lapidem incidimus temporis nota præditum, statuendum nobis est, vel omnes iis temporibus eadem scriptura uti debuisse, vel non potuisse, & in valde dissita ætate eodem modo scribi. In Baudelotianis ejusdem Peloponnesiaci belli tempore insculptis habemus e Montfauconio (*c*), *formas literarum in quibusdam similes, in quibusdam dissimiles esse*. R a Latina non diversa, ut in iis effingitur, apparet, & in nostro Etæmæ lapide ævi longe inferioris: Ʃ, quæ in iisdem, est in nostris duobus mediocris vetustatis. L pro Λ. E pro H, Arithmeticæ in lævam notæ, monumentis spectantur longo intervallo ab ea periodo temporis sejunctis, cui talis scriptio adsignatur: nimirum nummi, æra, marmora vetustatis vestigia, veluti sollemnes quasdam formulas, diu retinuerunt.

At quod in hac re præsertim cavendum puto, scriptiones variæ, de quibus agitur, non ita segregatim concipiendæ sunt, ac rerum genera numquam commixta. Quin hæc indicia numquam fere coeunt. Aspiratæ post Palamedem usitatæ prædicantur; duplices post Simonidem: at lapides videbis X adhibentes, non Φ, alios Θ non reliquis, alio Z, non Ψ, vel Ξ. Qui hæc argumenta nimis urgent, quomodo se expedient, cum in eodem marmore formas ostendero, quas ipsi summam antiquitatem testari docent, alias, quas mediam? Siculam Inscriptionem vulgabo in *Appendice* Musei Veronensis, quæ O sic depicto ◇ constanter utitur loco τῦ Ω, & C pro Σ sæpe. Juxta traditos canones si primum respicis, scriptura Simonidem antecedit, qui plus quingentis ante Christum annis Ω protulit; si secundum, post Domitianum, vel post Antoninum exarata est. Nec raro accidit, ut ejusdem lapidis scripturam variam deprehendamus. Monumentum Epictetæ columna VIII. particulam Ε (*aut*) quater continet: bis ita effingit H, bis autem ita EI. Baudelotiana prima pro ἐν τῷ primum ΑΝΤΟΙ, deinde ΕΝΤΟ: C & Σ in eodem marmore observavi pluries. Unum addere, antequam tractationem hanc dimittam, subit. Characterum indicationem ad ætatem monumenti eruendam unice omnes pertraxerunt: at liquet mihi, locum sæpe, quo elaboratum fuit, magis eam prodere, quam tempus. In Ancyranis tabulis Palæographiæ *pag.* 1,8. optime depictis, idem videas compendii genus. Patinus (*d*) ex singulari quarumdam literarum delineatione lapides suos *maxima antiquitate* præditos arbitrabatur. Verum considerare facillime poterat, maxime antiquas Græcas Inscriptiones certe non esse, quæ Romana nomina præferrent: cumque e Smyrna allatæ fuissent, satius erat suspicari, an inter ejus Insulæ marmorarios ejusmodi scriptio aliquando obtineret. Testes Venetiis appellare possum, cum Græcus lapis ad me adferretur, qui nunc in Museo spectatur, statim ac easdem formas vidi ΨΕΞ Smyrnensem credi posse iis, qui aderant, me dixisse, quod ita esse, inquirendo deprehensum est. Primam hanc τῦ Ypsilon figuram *in vetustioribus marmoribus nonnumquam deprehendi*, docet Palæographia (*e*); ego tamen non in vetustioribus, sed in Smyrnensibus utique animadverti. O pro Ω, C pro Σ, ◇ pro O, ◈ pro Θ tamquam temporis notæ universim designantur: mihi Siculas Inscriptiones sæpius significant. Observabis priores duas in nummis Soluntinia apud Parutam (*f*); rhomboicas in marmore Siculo adhuc inedito, de quo alibi, tertiam & quartam pluries apud Gualterium: ex his ipsis allatum a Sicilia pro certo habeo Aureliorum cippum, quem in Grimanorum cimeliis exscriptum emittam.

Quo vero collimat oratio hæc tota, quidve ex animadversionibus illis colligi velim? scripturæ ne indicium ad Græcarum Inscriptionum sinceritatem, vel fraudem detegendam nullum omnino esse, & literarum discussionem velut arti Criticæ inutilem a præsenti studio ablegandam? Minime profecto; neque huc spectant, quæ ex multa lapidum perlustratione, atque, ut ita dicam, contrectatione congessi. Cur conjecturam excludam, qua veteres quoque, etiamsi Criticæ minus deditos, video aliquando usos esse? Panætius enim apud Plutarchum (*g*) ex alphabeto posteriori, quo Aristidis inscriptio in tripode expressa videbatur, eam non pertinere colligebat, sed ad χρόνῳ πολλῷ νεώτερον *multo recentiorem*; ὡς δηλοῖ τὰ γράμματα τῆς μετ' Εὐκλείδην οὔσης γραμματικῆς, *ut literæ arguunt post Euclidem* (Archontem) *adhibita*: ubi tamen non literarum forma, sed numerus,

(*a*) Palæograph. pag. 139.
(*b*) In Præfat. pag. IX.
(*c*) Palæograph. pag. 140.
(*d*) Pag. 231.

(*e*) Palæograph. pag. 162.
(*f*) Pag. 110.
(*g*) In Aristid.

rus, five posteriorum adjectio designatur, ut & consimiles toxent veterum loci. Id tantummodo suadere mens fuit, atque evincere: primo quidem multa in hac re animadvertenda, quæ a summis viris horum studiorum Dictatoribus nondum tradita fuerant, vel animadversa; deinde scripturæ indicium numquam urgendum nimis, neque ad determinati cujusdam temporis significationem pertrahendum: tertio characterum sculpturam docere aliquando de monumentorum vetustate, vel novitate, at non semper; insunt enim quandoque manifesta quædam insignia, sed sæpe non insunt: postremo numquam eo argumento solo judicium ferendum, sed cum ceteris collato, aliisque animadversionibus omnibus simul adsumptis. Me autem eam quoque considerationem non aspernari patebit ex sequenti Inscriptione, quam vulgare operæ pretium puto: epigramma scilicet tum ab elegantia, tum ab antiquis moribus minime abhorrens, ex scripturæ potissimum modo recenter insculptum, mendacique vetustatis simulatione exaratum judico. Unde & quomodo habuerim, præmittam. Rescissum in medio a summo ad imum in præclaro Grimanorum Museo Venetiis exscripseram aliquando lapidem, rejectum ferme, & veluti mutationis suo pudore quodam abditum, ac latentem, cum versiculos nonnisi dimidiatos haberet. Post tres circiter annos cum in vestibulo Bibliothecæ S. Marci præstantissima cimelia lustrarem, rimarerque, lapidis frustum animadverto occultatum post statuæ basim: ut extrahatur, facio, & dimidiate epigraphe insculptum video. Cum in adversaria referrem, vix ad versum tertium perveneram, succurrit mihi excepta olim illa, complementumque bujus esse, pro certo habui: ubi domum rediissem, simul contuli, integrumque epigramma non sine gaudio percepi. Sepulcrale est mulieris in puerperio extinctæ, & dialogismo peragitur ut alia quædam in Anthologia:

Φράζε τεὰς γονέας, σὸν οὔνομα, καὶ πόσιν αὐτὸν,
Καὶ χρόνον ἴσπο γύναι, καὶ πόλιος ὅθεν εἶ.
Νείκανδρος γενέτωρ· πατρὶς Πάρος, οὔνομα δ' ἦν μοι
Σωκρατεία, φθιμένην Παρμένιων δ' ἔθετο
Σύλλεκτρος τύμβῳ με. χάριν δέ μοι ὤπασε τήνδε
Εὐδόξου ζωῆς μνῆμα καὶ ἀνταμοιβῆς.
Καί με πικρῶν παρὸν βρέφος ἀφύλακτος Ἐρινὺς
Αἱμορύτοιο νόσου τερπνὸν ἔλυσε βίου.
Οὐδ' ὑπ' ἐμαῖς ὠδῖσι τὸ νήπιον ἐς φάος ἦγον,
Ἀλλ' ὑπὸ γαστρὶ, φίλα κεῦθεται ἐν φθιμένοις.
Τρισσὰς ἐν δεκάδας δὲ πρὸς ἓξ ἐνίων χρόνου ἔλθον
Ἀνδρὶ λιποῦσα τέκνων ἀρσενόπαιδα γονήν
Δισσὰ δὲ πατρὶ λιποῦσα καὶ ἱμερτῷ συνομεύνῳ
Αὐτὰ ὑπὸ τριτάτῳ τοῖδε λέλογχα τόπου.
Ἀλλὰ σὺ παμβασίλεια θεὰ πολυώνυμε Κούρα
Τήνδ' ἄγ' ἐπ' εὐσεβέων χῶρον ἔχουσα χερός.
Τοῖς δὲ παρερχομένοισι θεοῖς τ' εὐχὴν τινα δοῖεν
Εἰ πᾶσι χαίρειν Σωκρατείαν κατὰ γῆς.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΜΑΓΝΗΣ ΠΟΙΗΤΗΣ ΕΓΡΑΨΕΝ.

Dic mulier, quisnam genitor? quod nomen? & ipsam
Conjugem, & ætatem; quave est in urbe sata?
Nicander genitor, patria est Paros, & mihi nomen
Socratea: extinctam Parmenio tumulat
Me consors; hujus monumenti munus ab illo est,
Quod decus æternum posteritatis erit.
Me tenerum infantem paritura sanguinolentè
Vis morbi dulcem hunc abstulit atra diem.
Me vere languente, in lucem haud prodiit infans,
Urna infelici venter at ipse fuit.
Sex ac ter denos vixi annos: mascula proles
A me jucundo est pulcra relicta viro;
Duplex illa quidem, dilecte cara marite:
Tertia, quem cernis, cui dedit ipsa locum.
Ast tu hanc Persephone, vario quæ nomine culta es,
Excipe, eamque piis insere, Diva, choris.
Tum Deus suspiret votum istud prætereunti:
Socratea omnino gaudeat, & valeat.

Dionysius Magnesius Poeta Scripsit.

Si quis lucubratum ab aliquo decimiquinti forte seculi literato viro ad antiqua epigrammata æmulanda suspicaretur, ego quidem, quo refellerem, non haberem; in id tamen totus propendeo, ut antiquum credam, & in MS. quopiam codice, vel etiam in lapide ob vetustatem brevi interituro, ab eo inventum, qui, ut huic lapidi consignaretur, curavit. Verum antiquam Inscriptionem non appel-

appellamus, quæ antiquam lucubrationem continet; nam hoc modo Inscriptiones in promptu esset innumeras parare, veterum Scriptorum monumenta lapidibus mandando; sed quæ venusto ævo, & vere ob occasionem, quam indicat, incisa fuit. Hujusmodi autem nostram hanc non esse, præcipue colligo e pessima scribendi, cælandive ratione, distortis literis, implexis, periroque oculo Gentilium tempora minime repræsentantibus, etiamsi earum figura ab iis ut plurimum, & quidem melioribus repetita sit: quod argumentum tamen cum ceteris connecto; nam perspectius adhuc novitatis indicium est, quod carmina a lineæ capite resumantur, pentametris etiam inæqualiter adjectis; priscum enim, & indubium lapidem carmina non junctim exhibentem unum tantum medii ævi me vidisse memini, nempe Isaacii Ravennatem anterius memoratum, in quo tamen duo quavis linea versus continuantur, quem usum usque ad decimumquartum seculum, & in MSS. Italicis conspicimus. Accedit marmoris genus, in quo recentes alias quasdam Venetiis inspexi, & pro scripti quantitate tabulæ exilitas; accedit mirandum illud, nullam fere in tanta confractione literam periisse, quo indicium suboritur artificiose, & ad vetustatis fidem aucupandam confractum lapidem antequam scriberetur. Adde menda; redundantem jotam in prima dictione, τύμβῳι pro τύμβῳ, πατρὶν, pro πατρὶ, deinde μοι. δὶν versu penultimo, tum illa nusquam visa ΔΕΗΝ, ΔΕΕϴΕΤΟ, pro δ' ἦν, δ' ἔθετο, ubi lapides perpetuo ΔΗΝ. ΔΕϴΕΤΟ. Denique quis umquam vidit, insculptis carminibus Poetæ nomen adjungi? Improprie quoque verbum ἔχαλε de Poetica lucubratione: vel in MS. additamentum illud a manu fuerat minus antiqua, vel incompertus hic Poeta ex Poetico prodiit sculptutam jubentis commento. Apparet autem, vel recentes in hac lingua lapides non inutiliter exscribi; epigramma siquidem satis elegans, atque, ut puto, veteris Poetæ, novitio huic marmori unice debemus.

CANON III.

Inscriptionum verba, ac continentia examinanda.

Hucusque ad veteres Inscriptiones a novitiis discernendas animadversiones suggessimus materiales, ut ita dicam, & ab oculati inspectione petitas. Nunc de verbis ipsis, ac continentia examinanda disseramus; a vulgatis, communibusque criticæ regulis abstinentes, inque iis tantum immorantes, quæ ad monumenta hujus generis prænoscenda conducunt. Supposititios primum eos lapides ut plurimum monet, qui pro funebri, aut honoraria, aut historica, aut alius noti generis epigraphe, Græcum aliquod effatum nobis exhibent, sive antiqui Scriptoris sermonem, vel hemistichum, vel decisæ orationis frusta. Venetiis penes Nob. Vir. Joan. Bapt. Recanatum lapideam tabulam conspexi, in qua ad normam Inscriptionum veterum congeries illa definitionum Mulieris insculpta est, quæ Secundo Philosopho (de quo Philostratus in Sophistarum Vitis) communiter tribuitur. Ex Antonii Florilegio, quod *Melissam* nuncupavit, desumptæ sunt: discimus tamen ex commentitio hoc marmore, incerto patre eas quisquilias prognatas esse; nam in eo ad Socratem referuntur; initium est: Σωκράτης ὁ σοφὸς ἐρωτηθεὶς τί ἐστι γυνὴ, εἶπεν. ἀνδρὸς ναυάγιον &c. *Sapiens ille Socrates interrogatus, quid est Mulier, dixit: Viri naufragium &c.* Recitantur etiam in *Opusculis Mythologicis* a Thoma Gale collectis. Fabrettus (*a*) *sub imagine Hermapollinis* sequentem epigraphem legit, attulitque: Ἄλυπον ἕξεις τὸν βίον χωρὶς γάμου. quod monostichum inter sententias κατὰ στοιχεῖον variorum Poetarum ab Aldo cum Theognide, aliisque anno MCDXCV. vulgatas recensentur: ita vertit Stephanus in consimili collectione: *Quæ vita calebs & molestiis caret.* Occurrunt sæpe Hermæ isti, seu capita quadrato, nec sculpto lapidi imposita: in eo autem, quæ possedit Fabrettus, a recenti manu Jambicum illud incisum, valde credibile est. Sic antiqua in urnarum usum vasa videas, & capsulas anaglyphis exornatas, in quibus tabella illa media ad excipiendum defuncti nomen designata, vacua quandoque, & alba conspicitur; sive quod urnulæ numquam adhibitæ, & a marmorario nondum venditæ, sive quod in contemptores inciderint memoriæ, & famæ. Quibusdam autem hujusmodi tabellis fuere, qui novitias epigraphes inderent: inter quas γνώμην computo, quam in Florentino Museo pulcherrimis ceteroquin literis vas ornatissimum præfert: Τῶν ἀγαθῶν ἡ μνήμη ἀειθαλής. *bonorum memoria semper floret.* In eadem urbe ad ornatissimum Marchionis Ricchardii atrium hæc lapidea tabella: ὁ πανσίλυπος οἶκος οὗτος ἐστὶν ἀσφαλὴς ἐστὶ δὲ καὶ σιγῆς ἀκίνδυνον γέρας. *dolorem sedat hæc domus, firmiter est etiam silentium res tuta:* in qua nec quæ continet placent, nec forma τῦ Λ in Latinis hujus soli indigenis sæpe adhibita. Marmorea tabula inter Veronenses visitur sedentis feminæ stanti alteri manum porrigentis icone cælata; inclinati ævi opus, & sculptoris imperiti, ut arbitror, ad Græcorum monumentorum exemplum elaborata: ridicule autem inscribitur, primo desuper sic: ΗΚΥΓΡΙΔ(Ꮻ)ΗΣΤΡΑΤΟΝΙΚΙΣ, hoc est ἢ Κυπρίδος, ἢ Στρατονίκης, *aut Veneris, aut Stratonicæ:* quæ pars est Synesii monostichi in Anthologiam ex ejusdem Epistola ad Nicandrum perlati (*b*): ea sic incipit. Τοὐπίγραμμα σε (l. μοι) τὸ κλεινὸν (πῶς γὰρ οὐ κλεινὸν, ὅπερ ὁ μέγας ἐπῄνεσε Νίκανδρος;) Τῆς χρυσῆς εἰκὼν ἢ Κύπριδος, ἢ Στρατονίκης, ἐπίστασαι πάντως, ὅτι ἐς τὴν ἐμὴν ἀδελφὴν ἐποιήθη παρ' ἐμοῦ τότε. *Meum illud eximium epigramma [qui enim eximium non sit, quod magnus Nicander laudavit?] Tam pulchræ mulieris imago aut Veneris est, aut Stratonicæ; omnino scias in sororem meam tunc a me compositum esse.* Importunius adhuc est, & magis abs re, quod subter imagines, nempe:

ΤΟΝΝΟΥΔΙΔΑΣΚΟΝ

ΑΙΘΕΡΕΙ[illegible]ΑΞΙΝΠΛΑΤ(Ꮻ)

Le-

(*a*) Pag. 634.

(*b*) Lib. IV.

Legendum: τὸν νῶν διδάσκων αἰθεροβατεῖν Πλάτων, *mentem per athera spatiari docens Plato*. Prior versus est distichi sub Platonis effigie in Antologiæ Lib. IV. relati. Αἰθεροβατεῖν cum in bonam partem pro *in sublime ferri*, tum in malam pro *insanire* accipi potest. Ad irrisionem detorsit, qui primus id verbum cudit Aristophanes in Nobulis, ubi Strepsiadi quid ageret interpellanti respondet Socrates: Ἀεροβατῶ, καὶ περιφρονῶ τὸν ἥλιον, *Aerem peragro, & Solem despecto*. Lapis in literis quater peccat, Στρατονίκης, νῶ, διδάσκων, Πλάτων, quod in Græcis legitimis non deprehenditur. Bocchius (*a*) in Symbolicis, Malvasia (*b*) in Felsineis ex *ahenea sigillo* Bononiæ, ut ajunt, invento Inscriptionem recitant: Οἱ εἰκόνας ἐκτελοῦντες ἐν χαλκῷ εἴδη τῆς ἐπιτάσεως, cujus ut fallaciæ constet, quidnam intercedat analogiæ inter Fortunæ simulacrum effictum in sigillo, & Divi Petri Epistolam I. fatis, superque est considerare: versiculus enim est XVIII. capitis II. *Servi subditi estote in omni timore Dominis &c.* Gruterus *pag.* MCXXXVII. e Pighio, ac Smetio epigraphen protulit, quam inter spurias reiicere latius fuerat, etiamsi ut ingenuam Fletvood (*c*) selegerit, ac iterum emiserit. Commentitiam esse, & e nupero lapide acceptam, satis in aperto erit perpendentibus, non nisi cantilenam continere moralis documenti de sapientia magnifacienda, divitiisque aspernandis, oratione inepta, involuta, inquinata.

Cavendum est ab epigrammatis notis jampridem, & præcipue in Anthologia recensitis, quum lapidibus impressa spectantur. Apianus (*d*) distichum de Homero ab Hesiodo victo, tripodi olim inscriptum recenset, quo evincebat Varro, coævos fuisse, ut est apud Gellium (*e*). Ursatus & Sponius Diogenis epitaphium ΕΙΠ ΚΥΩΝ ex marmore arreptum suis collectionibus inseruerunt, quod habetur Florilegii Libro III. *Antiquis marmoribus incisum* Venetiis exscripsisse se Sponius (*f*) opinabatur, & *ab antiquissimo isto lapide* epigramma *in Anthologiam traductam* fuisse putavit Ursatus (*g*). Lapis autem in Museo nostro jam oculis prostat: & ex aspectu ipso ac figura tabulæ, ex ipsa characterum sculptura, & ex carminum a lineæ capite resumptorum distributione patentissime constat hesternum opus. Canem quidem supra lapidem effinxerant, ut Sponius monet; sed ad Diogenis tumulum prope Corinthum olim constitutum perfecte repræsentandum teres insuper cippus elaborandus erat. Laertius (*h*) ἐπέστησαν τι αὐτῷ κίονα καὶ ἐπ' αὐτῷ λίθου Παρίου κύνα. *erexerunt super illius tumulum Columnam, & canem desuper ex lapide Pario*. Idem Sponius in Itinerario (*i*) exceptum ex marmore Hexastichum affert, inter Theocriti epigrammata jamdudum editum, quod cum Anacreontis imagini suppositum fuisse appareat, lapideæ tabellæ a Sponio, ut accepi, vix parum quadrabat. Quin locus ipse, quo utramque Inscriptionem vidit, mihi pro novitatis testimonio est; nimirum *ad piscinam S. Moysis in domo quæ erat Erizzorum*; nam eam domum Græcis lapidibus recenter scriptis refertam fuisse, iterata experientia didici, cum quinas ejusmodi farinæ illinc egressas deprehenderim: quarum duæ epigrammata continent ex Anthologiæ Lib. IV. sub Herculis effigie collocanda, visunturque modo in Recanatorum ædibus. Alterum ex his cum inter Inscriptiones suas Sponius (*k*) exhiberet, admonuit, ex marmoribus *plura olim in libros transcripta*: marmori autem, quod exscribebat, ea minime laus congruebat; quamvis enim sine interstitiis, prisciSque aliquot literarum formis exaratum sit, sicut ibidem alia bina; aliquanto tamen in re antiquaria exercitatis novitia sculptura, & singulorum ab eadem manu, ex ipsa inspectione statim elucet. Gruteriana etiam quædam sub judice revocari possent, quamvis judicium tuto ferri nequeat, præcipue marmore nec inspecto. Quæ *pag.* CCCCIX. adducuntur, non intelligo, quomodo *Terminis* essent duobus inscripta, quorum alteri *Menandri caput impositum*, cum epigrammata tria sint, & in Homerum singula (*l*). Primum ex iis Antipatri est, postremo immutato versu, ut de sepulcrali encomiasticum effingerent, & iconi aptandum. Distichum illud *pag* MXXXIX. Ἑρμῆν τὸν κλέπτην τίς ὑφείλετο; &c. *Mercurium furem quis furatus est &c.* lapidi antiquitus creditum, nulla quidem ratio suadebit umquam.

Genus aliud Inscriptionum est, in quo fucus facillime nobis fieri potest, nimirum cum nomina sub antiquis iconibus legimus. Multas quidem ex his subscriptionibus genuinas esse, inficietur nemo; at multas etiam a recenti manu tum marmoribus, tum monumentis varii generis deprehendisse mihi visus sum, eo difficiliores cognitu, quo in antiquo solo ædificantur. In porticu regiæ Aulæ M. Etruriæ Ducis Hercules stat marmoreus ingenti mole, arte mira, quo viso *exclamasset* Statius (*m*),

> . . . . *hoc pectore pressus*
> *Vastator Nemees, hac exitiale ferebant*
> *Robur, & Argoos frangebant brachia remos*,

Fulcimento, in quod incumbit, incisum legitur:

ΛΥΣΙΠΠΟΥ · ΕΡΓΟΝ · *Opus Lysippi:*

quam epigraphen minime vetustam esse, pro certo habeo, etiamsi antequam Florentiam adveheretur, imo antequam venditum a repertore simulatum, adjectam fuisse, constet a Flaminio Vacca

(*a*) Bocch. pag. 136.
(*b*) Malv. pag. 48.
(*c*) Pag. 262.
(*d*) Pag. 495.
(*e*) Lib. III. cap. II.
(*f*) Miscell. pag. 125.
(*g*) Mon. Pat. pag. 128.
(*h*) In Dioge.
(*i*) Tom. III. pag. 64.
(*k*) Miscell. pag. 51.
(*l*) Anthol. Lib. III.
(*m*) Silv. Lib. IV.

Vacca (*a*) : Ipsa primum officit nominis celebritas, literæ parum cavatæ, verba puncto distincta, & etiam ad extremitates inclusa, quod novitatem sæpe & in Latinis olere, suo loco observabimus. Formula non ab antiquo usu : Γλύκων Ἀθηναῖος ἐποίει, *Glycon Atheniensis faciebat*, præfert Farnesius ille Hercules spectatissimus, a quo Mediceus cum positu, tum operis præstantia parum distat : ἐποίει, non ἔργον aliæ multæ. Denique Lysippum statuarium, non sculptorem fuisse constat, hoc est, non inter eos claruisse,

Qui facerent docta mollia saxa manu (*b*),

sed qui ex metallo simulacra ducerent, effingerentque *spirantia mollius æra* (*c*). Tot pene testimonia producere possem, quot veterum loci sunt, in quibus memoratur Lysippus. Ter in Anthologia πλάστης Σικυώνιος, *plastes*, seu *fictor Sicyonius* appellatur. Edixerat Alexander, *ne quis ipsum alius, quam Apelles pingeret, quam Pyrgoteles sculperet, quam Lysippus ex ære duceret* (*d*): Ænea Lysippi simulacra pluries recenset Pausanias. Herculem tristi ac sollicito aspectu ut exprimeret, (*e*) χαλκῷ δ' ἐγκατέμιξ' ὀδύνην, *æri dolorem miscuit* : equus ab ipso mire elaboratus laudabatur χαλκοδαιδάλῳ τέχνῃ *ob artem æridoctam* (*f*). Hinc patet spuriarum ergastulo & Reinesianam illam damnandam, quam a Piccarto acceperat (*g*) : Σέλευκος Βασιλεὺς Λύσιππος ἐποίει, *Seleucus Rex. Lysippus faciebat*. Vice versa Malvasia (*h*), & Bocchius (*i*) e sculptore cælatorem faciunt, cum æreum sigillum an. MDXLVIII. repertum tradunt Fortunæ imagine, & hac inscriptione : ΒΟΥΠΑΛΟΣ ΣΜΥΡΝΑΙΟΙΣ ΑΓΑΛΜΑ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΣ ΤΥΧΗΣ ΠΡΩΤΟΝ ΕΠΟΙΗΣΕΝ. Bupalum e Mala sculptore oriundum, & in eadem scientia clarissimum memorat Plinius (*k*), at verba ipsa simulatæ inscriptionis e Pausania (*l*) decerpta, ac detruncata sunt. Βούπαλος Σμυρναίοις ἄγαλμα ἐργαζόμενος Τύχης, πρῶτος ἐποίησεν, ὧν ἴσμεν, πόλον ἔχουσαν ἐπὶ τῇ κεφαλῇ. *Bupalus .... Fortunæ simulacrum Smyrneis faciens, primus (eorum quos novimus) illam finxit habentem supra caput Polum*. Celeberrimæ Veneri Mediceæ subscriptum est :

ΚΛΕΟΜΕΝΗΣ ΑΠΟΛΛΟΔΩΡΟΥ
ΑΘΗΝΑΙΟΣ ΕΠΩΕΣΕΝ

Cleomenes Apollodori filius Atheniensis fecit. Sed Græcum, priscumque morem non referunt separatio illa verborum, Ω pro Θ, ἐπώεσεν pro ἐποίησεν. una est apud Sponium (*m*), quæ cum ob verba, tum ob locum, ubi servabatur, credi possit hanc peperisse; posteriori certe manu additam, cum marmor ipsum, quo residet, addititium sit; angustum enim, cui simulacrum innitebatur, solum ad majorem soliditatem marmoris fascia agglutinata dilatatum est. Nec artificum tanta nomina, sed & eorum, qui repræsentantur, imponere nobis possunt : imo hoc illud est Inscriptionum genus, quod & antiquitus fallebat quandoque, sive ex ignorantia inscribentium, quo nomine ridet Cicero (*n*) Metelli ἀνιστορησίαν, cum in turma inauratarum equestrium, quas ille in Capitolio ob avos suos honorandos posuerat, *Serapionis subscriptione Africani imaginem* animadvertisset; sive quod, *dum familia ad se quaque famam rerum gestarum, honoremque traheret*, dignitatum præcipue nomina domesticis imaginibus falso adjicerentur, ut Livius (*lib.* 4. & 8.) ac Plinius Messalarum occasione monent.

Contingebat etiam aliquando, quod & modo sæpius occurrit, ut unius iconi alterius nomen posteriori manu subjiceretur : memorat enim Pausanias (*o*) Orestis statuam in Euboea, quæ Augusti nomine tunc apparebat inscripta; & Miltiadis, ac Themistoclis priori abolita epigraphe aliis adtributas (*p*). Hujus generis qui a Græcæ antiquitatis naufragio marmorei tituli enatarunt, Philosophorum, Poetarum, illustrium virorum nomina capitibus, vel protomis subscripta exhibere solent : plures autem additi̇tios, & a recenti manu reperiri opinor. Quadratis quidem quibusdam literis depingi solent, sed id ipsum quandoque suspicionem iniicit. Ejusmodi Scaliger in Eusebium, Menagius in Laertio Eschinis, Isocratis, Heracliti imagines & nomina, ut apud M. Etruriæ Ducem extantia, proferunt, quorum modo Florentiæ notitia nulla : occurrit solummodo in Museo ΣΟΛΩΝ ΝΟΜΟΘΕΤΗΣ, *Solon Legislator*, de cujus fide multum ambigitur. Plura id genus Sponius (*q*); inter quæ frustra anceps fluctuat, an ΠΥΘΟΔΩΡΙΣ *Orator, Poeta, vel Dux* fuerit, cum feminam nomen testetur : contra ΑΥΣΙΣ masculis aptari solet (*r*): forte in subsequenti verbo ΜΙΛΗΣΙΑ peccatum est, sicut infra in τελεσφορίων (*s*), ut suppletur, patriam siquidem *generico nomine* sic indigitari nusquam vidi. Illa apud eumdem mihi suspecta, Μαξίμῳ Τυρίῳ φιλοσόφῳ (*t*) : honorariæ enim hujusmodi tertio casu apud Latinos, sed apud Græcos quarto enunciantur, & Τὸν &c. Omnium autem in hoc genere celeberrima Gruteriana (*u*) est ab Ursino accepta, in qua sub Menandri effigie non nomen tantum, ut mos est, sed Atheniensis Archon, sub quo natus, illeque, sub quo decessit, annusque regni Ptolemæi Lagidæ inscribuntur. *Luculentum sane monumentum*, ut jure merito appellat Scaliger (*x*): multa de isto illustratores Gruteri : mihi vero quid de hujus tituli fide statuam,

(*a*) Diss. Ital. pag. 180.
(*b*) Ovid. Fast. III.
(*c*) Virg. Aen. 6.
(*d*) Plin. Lib. VII. cap. 37.
(*e*) Anthol. Lib. IV.
(*f*) Ibidem.
(*g*) Pag. 327.
(*h*) Pag. 48.
(*i*) Pag. 136.
(*k*) Lib. XVI. cap. 5.
(*l*) In Messen.

(*m*) Miscell. pag. 124.
(*n*) Ad Attic. Lib. VI. 1.
(*o*) Corinth. cap. XVII.
(*p*) In Attic.
(*q*) Miscellan. pag. 137.
(*r*) Pag. 138.
(*s*) Pag. 38.
(*t*) Pag. 127.
(*u*) Gruter. pag. CMXVIII. & MXLVIII.
(*x*) Ad Euseb. pag. 131. Corrig. pag. 349.

tuam, non liquet : in quolibet enim fere Antiquitatum genere præter genuinas, & commentitias, dubias etiam, & de quibus asseveranter judicium ferri nequeat, reperio. Quo minus reiiciam, Inscriptionis continentia facit, ad quam concinnandam homo aliquanto doctior requirebatur; ipsæ illæ iteratæ Chronologicæ notæ causæ sunt, cujusmodi in antiquo alio documento nemo deprehenderit. Menandri sepulcrum, & in Theatro simulacrum memorat Pausanias (*a*) insueto titulo nullo. Novum etiam videri possit Atheniensis Poetæ mortem Ægyptii Regis anno consignari. Nodum Chronologicum magnam partem, verbo ΜΗΝΩΝ addito, vel substituto, rescissum non attingo, marmore minime inspecto, quod valde miror, docto eo seculo Romam non accersitum, & in Museo quopiam beatiore dedicatum. Suspicionem auget inconstantia, cum Gruterus a se ipso, & Ursini aliena fide exhibentis editio ab ejusmodi schedis Gudio visis dissentiant.

Verum inter commentitias audacter reputa, quæ inepte nugantur, quæ insueta prorsus proferunt, vel mirabilia quam maxime vel historiæ fidei, ac temporibus repugnantia, novis formulis, occasione inaudita, stilo in his minime usitato, verbis nusquam receptis, necessariis omissis, incongruis intrusis. Agmen inter has ducat prolixa, quæ apud Bandurium (*b*) in *Imperio Orientali*, tamquam Constantini M. sepulcro indita legitur, vulgari pene dialecto. Æneum, sed ab officina minime veteri, candelabrum inter Medicea cimelia quatuor præfert epigraphes, quarum prima : ΜΑΓΡΙΠΠΑ. ΟΥΠΑΤΟΣΤΡΙΤΟΝΚΟΙΝΟΝΜΑΚΕ. ΔΟΝΟΣ. *M. Agrippa Consul III. Commune Macedonia* : ostendit illud mihi in commentorum exemplum ejusdem gazæ custos, & Antiquarius optimus Sebastianus de Blanchis. Ferrariæ apud Cl. V. Hier. Baruffaldum marmoreum anaglyphum vidi his literis, etiamsi partim abrasis, ΤΩΤΗΣΙΠΠΟΔΑΜΙΑΣ ΔΑΚΡΥΔΑΙΜΟΝΙ. *Hippodamiæ Genio flebili* : is lapis, quem multi veterem crediderint, jocus est de joco : figuræ scilicet, mutatione minima, e ficta Apiani lamina, *pag.* 385. ab eo prolata, exemplatæ sunt nugatorio titulo adjecto. Æque insula, quæ in *Antiquitatum Veronensium* Auctario intrusa est (*c*). Nihilo fere melior Gruteriana (*d*) e Pighio, & Smetio, quam Fleetvood (*e*) iteravit. Narrat Reinesius *pag.* 819. *Venetiis in Gazophylacio cujusdam Senatoris servari sepulcrum Aristotelis e Pario marmore* : mirum profecto cimelium. Sed qui epigraphen vidit, Κάλλιστον Τῶν Φιλοσόφων, *præstantissimum philosophorum* appellans, non consideravit, maximis iis præconiis Aristotelem antiquitus perraro donatum fuisse, ceterisque philosophis inferiori tantum & barbaro ævo perlatum. Apianus *pag.* 511. tamquam in Alexandriæ columna : Δημοκράτης Περικλύτου Ἀρχιτεκτὸς (sic) με ἔρθωσε δὶ Ἀλεξάνδρω Μακεδόνος (*f*). *Democrates Periclyti F. me erexit propter Alexandrum Macedonem* : quam recitasse redarguisse est. Ejiciendæ item sunt quædam Gruterianæ e Busbequio arreptæ, ac præcipue *pag.* MLXXIII. propositæ. In eadem hac Inscriptionum classe reponas velim Chyndonactis illam, Gallis literatis, Casaubono inter alios, olim plaudentibus exceptam (*g*), quamve peritissimus harum rerum *Salmasius, omni exceptione major, & quidem oculatus non semel testis veluti sinceram, ac legitimam suis in Epictetum, & Simplicium notis laudavit*, ut docet Salmasii Vita in Palæographia relata. *Commentum nobile* Montfauconius (*h*) demum agnovit, & ab ipso celebratore Guenebaldo elaboratum putat. Rem patefacere poterat vel ipsa Inscriptionis peregrina facies, cum non in cippo, vel lapidea tabula, sed *in ima superficie* sculpta diceretur; in exteriori vero hæ tantum literæ : XV. pro Χωνδονὰξ insusitato & erroneo compendio.

Nuperis documentis monitum addendum perquam opportunum. Ubi de Græcis Inscriptionibus in unum tamdem cogendis verba fecimus, de ordine ac methodo, qua disponi, & secerni possent, disseruimus, horum monumentorum diversa velut genera, classesque varias indicavimus, quas ita sejunctas inspicere ad tanum etiam judicium in his rebus proferendum, fraudesque præcavendas multum conferret : quædam enim sunt veluti formulæ, ac solemnia verba, quæ tum in Votivis, tum in Honorificis, tum in Legalibus, tum in Funerariis recurrunt identidem, præcipuumque fallaciæ argumentum est, cum quæ uni competunt Inscriptionum generi, recitantur in altero. Exempla quædam animadverti possunt in nitidis præsertim Boissardi libris, a quibus magnopere cavendum nobis est, ubi de Græcis Inscriptionibus rem agunt. *Tom.* III. Lyciorum oblatio, seu χαριστήριον ponitur, quod Gutentenius, Gruterus (*i*), Scaliger, Sirmondus, Gudius probant. Verumtamen Latine & Græce loqui dicitur, quod in genuinis ejus generis non observatur : Latina verba vix ad significationem aliquam perduci possunt : donaria Διὶ Καπιτωλίῳ καὶ τῷ δήμῳ τῷ Ῥωμαίων. *Jovi Capitolino, & Populo Romano* simul dedicari non audivimus : cum vero τῇ Ῥώμῃ *Deæ Romæ* statua dedicetur, ridicula est, & votivæ Inscriptioni omnino incongrua ea formula ἀρετῆς ἕνεκεν &c., quæ Honorificarum sollemnis est, & sub iconibus hominum perscribi solet. Sub statua viri togari hanc epigraphen invenisse, idem Auctor (*k*) asserit : ΚΑΛΩΣΤΕΛΩΝΗΣΑΝΤΙ ΑΝ. At Suetonii (*l*) de T. Flavio Sabino locus, e quo eam effinxit, *manebantque imagines a civitatibus ei positæ sub hoc titulo* καλῶς τελωνήσαντι, non adjicit Ἀνδριάν, quæ loquutio huic Inscriptionum generi minime quadrat. *Tom.* III. *pag.* 60. Gr. MXXIV.

(*a*) In Attic.
(*b*) Tom. I.
(*c*) Pag. 234.
(*d*) Gruter. pag. MCXXXVII.
(*e*) Fleetv. pag. 262.
(*f*) Gruter. pag. CLXXXVI. & MXI.
(*g*) Gruter. pag. MCLIX.
(*h*) In Præf. pag. 10.
(*i*) V. Gruter. pag. MIX.
(*k*) Tom. III. pag. 52. Gruter. CCLXXIX.
(*l*) In Vespasian.

Ἀρχέλαος, qui monumentum ponit, nec patris nomen profitetur, nec quid sibi cognationis, aut affectionis cum Demetrio intercederet, contra ac fieri soleat. *Tom.* IV. *pag.* 116. Gr. LIX. 1. Veneris attributa, nec alibi visa, nec recte prolata: Σωτῖρι pro Σωτείρᾳ, Ἐυεργέτῃ pro Ἐυεργέτιδι. *Tom. eod. pag.* 58. Gr. DLVIII. 8. Πρόυσιον τὸ τῶν Κόσσων ἔπαρχ... στρατηγικὸς ἐν σοφῷ.... Quisnam Prusias iste Præfectus Romano nomine nullo, & ἀπάτωρ? in quibusvis siquidem titulis nominum usus & modus attendendus est. Quisnam Cossi isti? e Cossa, vel Cosa Etruriæ civitate? nimium nobis propinqui: e regione Medis, & Parthis contermina? nimium remoti, ut Græce loquerentur; Cossæi etiam, non Cossi: Strabo (*a*) Κοσσαίων λῃστρικῶν ἀνθρώπων, *Cossæorum latrociniis agentium.* Eodem tomo *pag.* 63. Gr. XLVIII. 6. Ἡρακλῆ τῷ Μουσαγέτῃ Μηνόφιλος, novum hunc & fictitium Herculem Musarum Ducem, [quo titulo Apollinem tantum memorant Strabo (*b*), & Pausanias (*c*)] nova etiam forma cudit, dicantis nudo, atque unico nomine sine patris additione prolato, quod Boissardo sollemne fere est. Γλύκων ἡ Ἡμίρα exhibet in alia, *Tom.* III. *pag.* 126. Gr. XCVIII. 6. quam in honorem Deorum Manium fabricavit, anaglyphis adjectis, quæ nihil prorsus ad rem, & Latina dictione EX VOTO importune sociata: inconditum nomen simili modo *Tom.* VI. *pag.* 103. Gruter. MXXXV.

Duo vero eadem officina inter speciosiora votiva marmora computari solent (*d*), & in postrema Gruteri editione (*e*) nitent quam maxime, quibus nihilominus inter Poetica figmenta sedes est adsignanda. Mendacium cælatarum imaginum alibi patefeci: quidnam solidi habere possint epigrammata in fallaci solo ædificata? utriusque initium summæ tabulæ appingitur, & a reliquo contextu separatur, quæ distractio in antiquis hujus generis Inscriptionibus non solet occurrere: harum altera Θεοῖς ἀδέλφοις συνθρόνοις τοῖς ἐν Αἰγύπτῳ Θεοῖς, *Diis fratribus eodem ac Ægyptii Dei throno sedentibus* sacratur, quam cognationem, sedisque, sive Templi communicationem nemo audierat umquam, nec quid intercedat necessitudinis inter Tyndaridos & Ægyptum, levi negotio quisquam prodiderit. Sarapis, Isis, Anubis, Harpocrates conjunguntur quidem in Musei nostri marmore, cum Dii essent ναόι, sed Castor & Pollux in eum chorum numquam admissi. Deos etiam συμβώμους invenias, συνθρόνους haud scio. Altera in Priapi gratiam conflata magnificentior est, a Fleetvood (*f*) quoque selecta, laudata a Cupero (*g*), a Vandalio (*b*) iterata: Τρύφων Τρύφωνι Ἰθυφάλλῳ Κορυνηφόρῳ Κηποφύλακι Κλεπτομάστιγι εὐεργεσίας, καὶ εὐδοξίας χάριν Λαμψακηνῶν Κοινὸν, *Tryphon Tryphallo clavam gerenti, hortorum custodi, furum flagello, ob beneficentiam & benignitatem Commune Lampsacenorum.* Formulam vides εὐεργεσίας χάριν (deformata etiam dictione) Honorificis titulis, & in beneficii alicujus viri memoriam signari solitam, minime vero ubi Numinibus donaria sacrantur. Commentum etiam produnt Poeticæ, argutæque dictiones illæ, & conficta nomina, quæ publico Voto, ubi serio agitur, non conveniunt. Ὀρθάνης, Κονίσαλος, Τύχων nuncupari aptius poterat; Atticorum Deorum Priapo similium appellationes, ut docet Strabo (*i*). Nomen *Trypho* cum ceteris non connectitur, nec quo referatur, apparet; εὐδοξία, consecratum a Septuaginta Interpretibus vocabulum, quid huc faciat, non video: Λαμψακηνῶν: κοινὸν pro Republica nemo viderat, sed τὸ κοινὸν. pro Republica excepit quidem & Reinesius (*k*); sed hanc tantum Inscriptionem, cui misere fidet, ad hanc illius verbi significationem firmandam laudavit. In ea vero, quam præ manibus tum habebat, κοινὸν; mutat in κοινὸν Ἀσίας: scribitur ibi; πρῶτος ἀνθρώπων κοινοῖς ἐν Περγάμῳ. vertendum potius, *Primus sodalitatis hominum, quæ Pergami est*, quam *Commune Pergami virorum*, ut ibi. Non inficior tamen, dictionem illam nec mihi heic probari. A Priapo Ἰθυφάλλῳ. & Κορυνηφόρῳ sejungas nolim Herculem Θαλλοφόρον, & ἱερὸν, & Ἐυάκοον, quem Gruterus (*l*) protulit Smetii fide; cognatum numen, ut arbitror, & εὐμένειαν, atque ab eodem cœlo deductum. Ubinam terrarum Ἐυάκοος hic est auditus? quinam Dei novus titulus *Herculi Sacro?* Sed & enuntiandi modus Ἐυχὴ Ἡρακλῆ omnino insuetus; nec syntaxim constituunt εὐχὴ, & ἐποίησεν. Lemnius (patriam magis sonat, quam nomen) *libertus* nec prænomen patroni assumit, nec familiam profitetur: cur vero Græce & Latine hoc epigramma sculpsissent, nulla apparet ratio? Nulla similiter, cur Græca & Latina miscuissent in Smetiano somnio (*m*) ΔΙΙΠΑΤΡΙΩΙ EX ORACVLO. Reinesiana nunc succurrit Inscriptio (*n*): Θεοῖς Μαγαρσίδι Τι. Γέλλιος ἀνέθηκεν. quam ob ænigmatice dictam, & perperam inflexam... Tzetzis (*o*) Μαγαρσίαν Ἀθηνᾶν repudiemus oportet, tum ob accusandi casum, quo laudati homines lapidibus consignari solent, verbo *honorat* tacite intellecto, non autem Dii, quibus vota exhibeantur.

Opus modo indicabo docti quidem, & minime contemnendi Scriptoris, in quo cum plura afferantur monumenta Græca, paucissima sunt, quæ suspicione vacent. Jul. Cæs. Capacii Neapolitana Historia ea est. Cum eruditis viris, studiisque omnibus floruerit semper Urbs illa Regalis, fuit, puto, superiori ævo, qui sive Græci styli exercendi causa, sive ad Antiquarios tentandos, atque experiendos, sive alia quapiam ratione inductus eas Inscriptiones composuit, quas deinde Capacius cum Summontio, imo cum eruditorum choro amplecti non dubitavit.

(*a*) Lib. XI.
(*b*) Lib. X.
(*c*) In Attic.
(*d*) Tom. IV. 68. Tom. VI. 36.
(*e*) Grut. XCV. 5. & MLXXIII.
(*f*) Fleetvood pag. 48.
(*g*) Cuperus Hom. Ap. pag. 299.
(*b*) Vandalius pag. 496.
(*i*) Lib. XIII.
(*k*) Pag. 368.
(*l*) Pag. XLIX. n. I.
(*m*) Gruter. pag. XIX. n. 12.
(*n*) Rein. pag. 166. n. CXXIX.
(*o*) Ad Lycophr. v. 442.

Illas primum memorabo, quas Gruterus antea vulgaverat. Duo videas Senatus Consulta *pag.* CDXXVIII. n. II. & MXXVII. n. 5. Ad hæc id primum noto, quod generatim, & contra singulas dictum velim. Neapolis Græca civitas a primordiis suis proculdubio fuit, & Græca lingua remotissimis seculis usam esse, non est cur controvertatur. At id ne persuaderi patiamur nobis, sub Romanis Imperatoribus, & aliquot etiam a Christo seculis, Græcam linguam Neapoli popularem adhuc fuisse? ego quidem ægre crediderim, imo nullo pacto crediderim. Vetustissimo ævo Campani in eam urbem recepti sunt, qui Græce non loquebantur, & Neapolitanam dialectum transformare jam inceperunt, Strabone teste (*a*). Anno ab Urbe condita CDXXIX. Neapolim victores gentium Romanos jam ingressos, scimus: fœderatam deinde civitatem a Livio novimus: Annibale ingruente, tenebat Romanus Præfectus: Romanorum Coloniam, & Municipium lapides, & Scriptores probant: tam frequentatam Romanis, ut jure merito Capacius (*b*), *Romanorum fere domicilium eam urbem fuisse*, dixerit: qui ergo credi possit Latio insuper fere conterminam Latinæ linguæ, pristina obliterata, multo ante Redemptoris adventum omnino non adhæsisse? Ita evenisse, eximiæ demonstrant, maximo quidem numero, priscæ Neapolitanæ Inscriptiones Latina lingua, & Romano more, ut in reliqua Italia, conceptæ; inter quas cur decem, aut quindecim Græce proferri debuissent, profecto non video. *Ordinem*, *Populumque Neapolitanum*, *Duumviros*, *Decuriones* in antiquis, & indubitatis lapidibus cernimus; valeant ergo Archontes, Phrontistæ, Diætetæ, Chalcologi; valeant Tribules Artemisii, Aristæi, Oeneonæi, Eumelidæ, quos Reinesius quoque & Vandalius celebrant, nedum admittunt. Græcos eodem tempore, Latinosque Magistratus eam civitatem aliquando habuisse, ut Capacius (*c*) putat, quis sibi persuadeat? Idem prorsus de Puteolis dicendum, unde tot pariter habemus Latina epigrammata: Græca scilicet & illa civitas ab origine, sed Romanorum colonia jam a medio Urbis seculo sexto illuc deducta, adeo Græcitatis oblita est, ut Græcum quoque nomen *Dicæarchiam* abjiceret, & ævo Annibalis latinum assumeret, ut memorat Strabo (*d*). Nihil tamen magis hanc sententiam firmat, quam illud ipsum, quod ad eam prostrandam affertur: Varronis (*e*) primum locus; *fratres Arvales dicti sunt, quia Fratria dixerant: Fratria est Græcum vocabulum partis hominum, ut Neapoli etiam nunc*: deinde Strabonis; πλεῖστα δ' ἴχνη τῆς Ἑλληνικῆς ἀγωγῆς ἐνταῦθα σώζεται γυμνάσιά τε, καὶ ἐφηβεῖα, καὶ φρατρίαι. *multa Græcanicæ institutionis vestigia Neapoli servantur; gymnasia & epheborum sodalitates, & fratria*: quis enim, ut rem quamdam notabilem memoraret, mores Græcos aliquos, & Græca quædam vocabula conspici, & auditi in urbe, quæ etiamnum Græca esset, & Græce loqueretur? *Vestigia* vocantur, quia rei jamdudum præteritæ, & obliteratæ: explicat ibidem Strabo ipse; ὀνόματα Ἑλληνικὰ καὶ περ ὄντα Ῥωμαίων, admirans quodam modo *a Romanis hominibus Græca hæc nomina retineri*: computes inter illa *Demarchi* munus, quod fuisse Neapoli e Spartiano (*f*) discimus. Lingua Græcos fuisse Neapolitanos, arguit Capacius (*g*) e Philostrati verbis τὰς σπουδὰς τῶν λόγων Ἑλληνικὸς εἰσί; quæ nihil aliud sonant, quam eos *Græca studia amasse*; quod & de Romanis dictum: Juvenalis (*h*): *omnia Græce*. Superioribus quoque temporibus; nam M. Catonis senis de concivibus suis jocus perhibetur (*i*): *ut quisque optime Græce sciret, ita esse nequissimum*.

Alia insuper ratio est, qua omnes fere labant Capacii Inscriptiones Hellenisticæ. Græcissasse Neapolim, concedi potest; Atticissasse, non potest. Magna Græcia omnis, cum reliqua Italia Græca, Attica, vel communi dialecto non utebatur, sed Dorica. Sunt, qui Æolice loquutam putent, quod ob cognationem maximam in idem fere recideret. Fragmenta, quæ supersunt multa præsertim apud Stobæum, Philosophorum e secta Italica harum regionum loquutionem satis ostendunt; ostendit & Timæi Locrensis satis pervagata disputatio περὶ ψυχᾶς τῷ κόσμω. Hoc non attendit qui Neapolitanas Inscriptiones elucubravit; iis enim Doricæ linguæ ne particulam quidem aspersit: cum ceteroquin populari regionis linguæ multo frequentius marmora inhæserint, quam Scriptores: innumera testantur e Peloponneso, Creta, Sicilia, Corcyra. Mysteriorum effata quædam, quod Dorice proferrentur (quæ dialectus in Peloponneso ante Heraclidarum adventum ignota erat) non adeo vetusta esse, ut ferebatur, fuit apud Pausaniam (*k*) qui argueret. Colligas viceversa, prisca non esse hæc monumenta, quod Dorice non proferantur, cum antiqua ætate non nisi Dorice Græcia Italica loqueretur.

Ad Senatus Consulta redeamus, quæ magis disconveniret, Senatus lingua enuntiata non esse: acta, & decreta non pauca superant Doriensium civitatum Dorica omnia. Verum Neapolitanæ Curiæ bina recenset genuina Senatus Consulta Brissonius sub finem Libri II. non Dorice quidem, neque Attice, sed Latine ac diserte: unde satis patet, qua lingua in ea civitate acta perscriberentur. Gruteriani a Pighio, & Gutenstenio accepti fallaciam ipsa per compendia, & decurtata verba scribendi ratio in Græcorum lapidum pertractatione aliquanto versatis abunde testatur. Γραφ. Παρισ. (quod in corrigendis Gruter. (*l*) explicant χαριστήρια) Νικοπ. Αρχ. Κλδ. Μηλιδ. Διβ. Παραμυθ. Αναγραφ. e quo postremo

(*a*) Lib. V.
(*b*) Pag. 23.
(*c*) Pag. 54.
(*d*) Lib. V.
(*e*) De L. L. Lib. IV.
(*f*) In Hadrian.

(*g*) Pag. 15.
(*h*) Satyr. VI.
(*i*) De Orator. Lib. III.
(*k*) Corinth. pag. 199.
(*l*) Pag. CCCX.

stremo verbo *peculiarem Magistratum* discere sibi visi sunt Inscriptionum Illustratores (*a*); sed frequens istiusmodi dictionum mutilatio ab antiquo Græcorum more prorsus aliena est: ita ut eo etiam titulo proscribenda sit Boissardiana (*b*), Φύσις Πανδίσκας παντο μιτ. Quid etiam sibi velint eo loco Νεαπολίτης Πόλχερ? quid Προκλιτε? quid Latina appendix in documento Græco? quid præsertim in Legali publica Inscriptione, sepulcralis & privata clausula?

Consimile decretum idem Gutenstenius dedit, confirmavit Gudius, illustravit Reinesius (*c*) in *Variis*, laudaverunt Scaliger & Casaubonus. Initium autem Οὐαλέριος Καπράριος Ὀκταουίῳ (*d*) Epistolæ magis quadrat, quam Inscriptioni: cur Romana nomina cognominibus decorantur, prænominibus singula destituuntur? *Caprarius* nec Græcis autibus nomen, nec Latinis cognomen sonat: maxime vero mirifica est in eadem civitate, & in eodem decreto *Archontum*, & *Decurionum* copulatio, ac post Græcum τῆς βουλῆς ψηφίσματι Latina formula L. D. D. D. Capræ caput cogitationi subit e Leonis dorso in Hetrusca Florentini Musei Chimera erumpens.

Decretum aliud videas Sodalitatis Aristæorum Neapoli servatum, minime quidem rejiciendum, etiamsi pluribus erroribus scateat. Πανδίων (*e*) mensis in eo memoratur, quem nemo novit, ut arbitror, sed pro Πανδιῶνος, vel Ποσειδεῶνος legamus, qui ad Athenienses, vel Πανήμου, qui ad Macedones pertinuit. Cur vero ad Neapolitanos documentum hoc referatur, nulla omnino ratio est; neque enim quæ Florentiæ, vel Veronæ Græca monumenta spectantur, ab earumdem urbium civibus olim exarata, pugnabit quisquam. Recensitam *pag.* XXXVI. n. 5 ab Apiano Gruterus decerpsit, multumque compsit Reinesius in *Variis* (*f*): Ἥβωνι ἐπιφανεστάτῳ Θεῷ Γ. Ἰούνιος Ἀκύλας Νεώτερος Στρατευσάμενος Ἐπιτροπεύσας Δημαρχήσας Λαυκελαρχήσας. *Heboni Deo præsentissimo C. Junius Aquila junior, Militis, Procuratoris, Tribuni, Laucelarchi munere functus.* Confirmat hanc Inscriptionem, argenteis plurimis, æreisque nummis Capacius, Deum Indigetem, & ἐπιχώριον ostentat. Mihi valida suspicio suboritur, e Macrobii loco (*g*) effictam esse, quo Liberum patrem eum ipsum esse Deum, quem Solem contendens, Liberi simulacra *barbata specie* aliquando repræsentari narrat, uti Græci ejus fingunt, *quem Brisea appellant, & ut in Campania Neapolitani celebrant Hebona cognominantes.* Deum hunc *partim puerilem, partim juvenilem*, ac senilem quoque, barbatamque speciem sub humana figura gessisse, hicce ipse locus declarat: nihil ergo ad illum Neapolitanum nummi, qui barbam non homini, sed tauro appingunt. Cum pro Minotauro Goltzius (*h*) agnosceret, Hebonem ipsi quoque in mentem venisse miror; nempe hæc eadem Inscriptio transversum egit: miror quoque, ex hoc symbolo Atheniensem potius, quam Cretensem originem Neapolitanis affingi. Νεώτερος nota distinguebant Græci filium a patre cognomine; sed cessabat ea causa, ubi tria nomina exprimerentur. Inter dignitates gestas nove ponitur στρατευσάμενος, *qui militavit*; nimirum στρατηγὸς cogitabat concinnator, στρατηγήσας, seu στρατηγεύσαμενος enuntiare nesciens. Procuratoris munus cum ceteris parum apte hic conjungitur: λαυκελαρχήσας multo minus; inaudita dictio, sinistris avibus cusa, & nulla prorsus significatione prædita. Inauditi pariter, & inauspicati Θεοὶ Φρήτριοι, quos ut Neapolitas Gruterus (*i*) a Pighio sumit, & injuria consecrat. Eam epigraphen Vandalius *insignem* appellat: sic profertur: Θεοῖς Σεβ. καὶ Φρητρίοις ΘΕΩΤΑΔΑΙ, sic illustratur. *Qui tamen Augusti, etiamsi ipsorum nomen non exprimatur, eo tempore videntur imperium tenuisse: ut quibus istud monumentum, cui hæc dedicatio insculpta est, a Neapolitanis sacrata fuit.* Progrediamur: a Pighio (*k*) rursus & Smetio bilinguem Gruterus (*l*) arripuit Titi Augusti, a Lasena iterum allatam, (*m*) quam Τιμητοῦ *Censoris* titulus omnino proscribit, cum id muneris Titum suscepisse, nemo audierit umquam, Tribunitiæ Potestatis signatur ΤΟΙ. quod est X. cum is in ea epigraphe Titus Romanorum Imperator Ἀγωνοθετήσας τὸ Γ, & Γυμνασιαρχήσας etiam dicitur. Præsedisse Athletis Hadrianum pro Agonotheta, nec tamen tribus vicibus novum quiddam memoravit Spartianus; at Gymnasiarchi munus Romano Cæsari imponere, idem profecto est, ac Delphinum silvis appingere; qui enim id officii susciperet, ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι ἐφήβων, καὶ νεωτέρων, καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἀποδυομένων εἰς τὸ γυμνάσιον, *curam agebat adolescentium & juniorum, aliorumque in gymnasio se exercentium*, ut lapis loquitur, quem in Musei Veronensis Appendice (*) protuleram. Aliud enim erat, ludis die, qua edebantur, præsidere, & spectaculorum expensas suppeditare; aliud annuum magisterium, vel ad minimum menstruum suscipere, & juvenum exercitationibus adesse. Confundi hæc ab omnibus fere scio, sed refellendorum non est hic locus. *Agonothetæ & Gymnasiarchæ munera plures in uno, eodemque homine convenere*, docuit Vandalius (*a*): Sed ea concurrebant perraro, & cum fragmentum informe, tum hæc eadem Inscriptio, quam attulit, eum decepit; cum vel ipsa Græcæ Inscriptionis in eodem marmore Latina versio in suspicionem adducere debuisset. Διηνεκῆ Ἀγωνοθέτην, *Agonothetam perpetuum* Herodes quoque populo plaudente fuit appellatus, cum agonem Olympicum restituisset χρημάτων προσόδους κατασκευάσας, *pecuniarum redditus constitutos*, tum ad sacrificia iis ludis sueta peragenda, tum ad reliquum apparatum. Viris in municipiis præstantibus Gymnasiarchi munus interdum

Tom. I. F 2 datum

(*a*) Pag. CCCX.
(*b*) Gruter. pag. XXVI. n. 7.
(*c*) Reines. Var. Lect. Lib. III. cap. 16.
(*d*) Gruter. pag. MXXVII. n. 5.
(*e*) Gruter. pag. CXXV n. 1.
(*f*) Variar. Lection. Lib. III. cap. 16.
(*g*) Saturnal. Lib. I. cap. 18.
(*h*) Goltz. Sicil. pag. 209.
(*i*) Gruter. pag. CXXV n. 1.
(*k*) Gruter. pag. CXII. n. 8.
(*l*) Gruter. pag. CLXXIII. n. 8.
(*m*) Gymn. Neapol. pag. 69.
(*) Edit. Veronæ MDCCXLIX.
(*a*) Vandal. pag. DXXXII.

datum non abnuo; privatam ſortem excedentibus, nego. Capacius (*a*) tres habet breviuſculas, quas qui coagmentavit, ut aliquid ſignificarent, nihil penſi habuit. Quantum vero huic Hiſtorico ignoſci debeat, quamve arduum in hoc monumentorum genere judicium ſit, intelligi abunde poterit, ubi Criticum virum, his ſtudiis ſingulariter deditum, & in hac Literatorum claſſe præcipuum, ſimul cum ipſo ſæpe deceptum oſtendero. Reineſium loquor, qui *pag* CCLXXXIII. tres junctim Inſcriptiones a Capacio mutuatas recenſet, atque illuſtrat, quas præſtabat omiſiſſe: en priorem:

ΠΡΟΑΣΤΕΙΑ · ΛΙΜΗΝΤΕ · ΠΡΟΣ · ΠΟ
ΛΙΤΗΙΟΝ · ΚΑΙ · ΝΑΥΤΙΛΟΙΟΝ · ΕΠΙ
ΤΗΔΕΙΟΤΗΝ · ΒΟΥΛΕΥΤΑΙ · CΤΑΒΙΟΙ
Σ· Σ· ΔΙΦΙΛΟC ΚΑΙ ΤΟΙ ΒΡΑΔΥΣ · ΑΡΧΙ
ΤΕΚΤΩΝ · ΠΡΟC · ΠΡΟCΤΑΓΜΑ · ΟΜΩΝ
ΤΑΧΥC · ΕΡΓΑ · ΟΛΥΜΠΙΑΔΕ · Α.

Latine ſic redditur. *Suburbia, portumque ad civium & nautarum commoditatem Senatores Stabienſes conſtrui curarunt. Diphilus quamvis tardus architectus, ad juſſum tamen celer, quinquennio abſolvit.* Ita ergo legunt, Προάστεια, λιμένα τε πρὸς (vel διὰ) πολιτῶν, ϗ ναυτῶν ἐπιτηδειότητα βουλευταὶ Στάβιοι Σ. Σ. Δίφιλος καίτοι βραδὺς ἀρχιτέκτων, πρὸς πρόσταγμα ὅμως ταχὺς εἰργάζετο ὀλυμπιάδι μιᾷ. Attulerat Capacius (*b*) ut de Stabiarum in Campania ſitu controverſiam dirimeret: Reineſius πολιτῶν dicit, & ναυτίλων pro πολιτῶν, & ναυτίλων *veteris Atticiſmi Scripturas* eſſe ante repertam ω. at ω inferius bis apparet, & πολιτῶν legeretur, non πολιτῶν. & ad quid diminutivum illud *nauticolarum*? quid ſibi hic velint λίμην, ἐπιτηδειότητα, ὅμως ἔργα? explicant ἔργασε pro ἐποίησε, neſcio an ſatis habita Grammaticæ ratione. Fraudem etiam produnt ſingulariæ illæ non interpretabiles Σ. Σ. De iis Reineſius: *reformandas eſſe exiſtimo in* Σ. C. *ſolent enim in ſaxis Græcis admiſcere Latinas literas, & interpretor Senatus Conſulto.* Mira quidem excogitatio: hoc enim Latinam linguam, & novo quidem modo, admiſcere appello, non tantum literas. Quam ridicula etiam Architecti acceſſio illa, *quamvis tardus, ad juſſum tamen celer?* quam incredibile Architecti nomen ubi Curator operis, vel jubentis Senatus princeps ſuum non inſcribunt? *Olympiade* autem *una* pro quinquennii, vel quadrienni ſpatio eſt ne qui in antiquo documento umquam viderit? Epigramma, quod ſubſequitur, non exſcribam, cum lacerum & hiulcum appareat: ſed ὕπατος, ſive ἀνθύπατος, & δημαρχήσας, quæ prima verba ſunt, Neapolitano lapidi parum quadrant: δημαρχήσας ipſi aliquando non placuit Reineſio; ſubſtituit enim in *Variis Lectionibus* ναυκληραρχήσας. Sequitur in noſtra: ἀγῶνας πίους; *Agones Piales, Puteolanorum proprios* explicat, & alibi quoque celebrat, ego vero Εὐσέβεια vidi, Πίους numquam: ab Antonino Pio denominati dicuntur; ſed vel Ἀντωνεῖα vocarentur, ut Ἀδριανεῖα, Κομόδεια, vel Πῖνα, non Πια, vel Πίους. Quomodo deinde huc pertineat Ῥωμαϊκὸν ἱππικόν, quænamve ex his ſententia elici poſſit, paucis ſyllabis adjectis, non video. Ἀνοικοδομήσας τὸ βαλανεῖον ἀνέθηκεν. *Balneum cum inſtauraſſet, dedicavit*: dedicabat qui ædificaſſet, non qui refarciret. Architecti nomine clauditur; at conſtat, architectis antiquitus vetitum, publicis ædificiis nomen inſcribere: quo minus credendum eamdem Inſcriptionem & Proconſulis, ut Reineſius (*c*) legit, & Architecti nominibus perpetuandis conſtitutam eſſe. Tertia epigraphe ſic proponitur:

ΤΗΙ ΕΛΛΑΔΙ
ΤΟ ΤΡΟΠΑΙΟΝ ΕΣΤΑΘΗ
ΚΑΤΑ· ΝΙΚΗΘΕΝΤΩΝ
ΤΩΝ ΚΑΡΥΑΤΩΝ

Τῇ Ἑλλάδι τὸ τρόπαιον ἐστάθη κατανικηθέντων (ita enim legas) τῶν Καρυάτων. *Græciæ tropæum erectum eſt Caryatis devictis.* Vitruvius (*d*): *Caryæ civitas Peloponneſi cum Perſis hoſtibus contra Græciam conſenſit; poſtea Græci per victoriamglorioſe bello liberati communi conſilio Caryatibus bellum indixerunt: itaque oppido capto, viris interfectis, civitate deleta, matronas eorum in ſervitutem abduxerunt.* Reineſius: *hujus rei memoriæ marmor noſtrum.* Atqui illius oppidi excifio (quam unde hauſerit Vitruvius non conſtat) punitio potius, & ſupplicium fuerit, quam victoria tropæis celebranda: tropæa fugatos hoſtes indicabant potius, quam exciſos, ac deletos: Inſcriptio antiquis tropæis vel nulla, vel in ſcutis, lignis, aliaque parum diuturna materia ut plurimum deſignata, unde eſt, hujus generis titulum ab antiquitatum ſcrutatoribus nullum umquam repertum eſſe: Græciæ vero nec tropæum, nec aliud quidpiam dicatum me legere memini.

Duas rurſus recitat *pag.* CCIII. itemque in *Variis* (*e*), quas dum, qua pollet, eruditionis ſupellectile ornare nititur, maurum dealbat. Dehoneſtatur utraque voce ναυπηλαρχήσας, quam ut ad aliquid ſignificandum perducat, mutat in ναυκληραρχήσας, novam Neapoli rei nauticæ Præfecti, ſeu Prætoris claſſis dignitatem creans: at ναυκλία *navicula*, unde arceſſit, vocabulum eſt ſequioris, ac deterioris

(*a*) Pag. CCXXXVIII. CCCXXVI. & CCCXXVII.
(*b*) Pag. DCCCC
(*c*) Pag. CCLXXXIV.

(*d*) Lib. I. cap. I.
(*e*) Variar. Lection. Lib. III. cap. XVI.

ris ævi, nec antiquis, ethnicisque temporibus agnitum. Quatuorviri Quinquennales, Censoris munera Græcæ civitati non quadrarent, nec Græce loquenti: clausula ἀστῆς ἴσιαν inconcinne prorsus inter nomen ac dignitates intruditur, quo loco in veteri nullo ac legitimo lapide deprehendetur: hanc epigraphen Vandalius (*a*) bis ostentat. Sub finem secundæ duo verba videas, Ἀφροδίτης Εὐνόας, quibus sententia omnis interciditur, & consueta formula intempestivo, futilique additamento vitiatur. Multo melius concinnata est, quam affert *pag.* 411. & Vandalius 738. At Creperlia nova gens: ὕπατος, si Neapoli ponitur, nova dignitas; si Romæ, Fastis ignotum nomen: ἀνθύπατος Campaniæ non adaptatur, neque in Italiæ regionis administrationem recipitur. Frustra Ælianum alio loco, & Plinium advocat, ut fragmentum tueatur (*b*), & Antoniam Drusi signum Panis & Sybari (deleta pluribus ante Antoniam seculis civitate) Neapolim transtulisse doceat: fragmenti verba nullo adjumento ad sanam orationis instructionem deduces. Ignotum postremo, & nullis umquam aris cultum ponamus numen in medio. Εὔμηλον Θεὸν Πατρῷον Φρήτορσι Εὐμηλείδων Τ. Φλάβιος Πῖος Φροντιστὴς ἀνέθηκεν σὺν Τ. Φλαβίῳ υἱῷ. *Eumelum Deum Patrium Tribulibus Eumelidarum T. Flavius Pius Curator dicavit cum T. Flavio filio.* Reinesius (*c*) & Sponius (*d*) Eumelum Thessaliæ Regem, ac mythicæ Parthenopes patrem percelebrantes. Mirabar primum Dei nomen, cui, ut mos est, dedicationem fiesi autumabam, accusandi casu enunciatum: sed major incessit admiratio, cum Deum ipsum dedicari cognovi, & minime quidem alteri Deo, ut contingebat quandoque, cum unius numinis signum in alterius templo collocabatur, sed chimericæ ejus Fratriæ hominibus, qui idcirco potiori loco habentur, quam ipsorum Deus. Istiusmodi nuncupatio nemini, ut puto, in antiquis lapidibus occurrit. Φρήτορσι non moror, neque *Curatoris* officium eo loco, neque in Græco homine Pii cognomentum. Iteravit hanc Inscriptionem Vandalius (*e*).

Aliam rursus Inscriptionem recitavit Capacius (*f*), quæ Reinesii, & Cuperi meditationibus, commentationibusque illustrata est: at non nisi falsi eruditionis canones mendacis monumenti occasione prodire poterant. Incipit: ΚΟΜΙΝΙΑΙ ΠΛΟΥΤΟΓΕΝΙΑΙ. Eruit Reinesius (*g*) ex nomine, huic feminæ *Cominium maritum* fuisse; erroneo quidem argumento: nam gentilitio mariti nomine rarius uxores utebantur, patris ut plurimum. Legi etiam jubet ΠΛΟΥΤΟΓΕΝΕΙΑΣ, quam emendationem probat Cuperus, *Cominiam* intelligens *Plutogeniæ filiam*: at in vetusto lapide quis maternum nomen paterni loco adjici comperit? Emendationibus aliis exagitandis, & sibi adversante Reinesiano stemmate expendendo supersedeo; frustra enim esset in supposititia Inscriptione: supposititiam pace tantorum virorum demonstro, primo ex dativo casu Κομινίᾳ in ea principante accusativi loco; votivis siquidem monumentis eam convenire formulam, non honorificis doli fabricator ignoravit, cum in illis *dicavit* lateat, in his *honorat*: secundo ex insolita descendentium recitatione, qua narratur, cujus mater Cominia fuerit, & cujus avia: tertio ob filium ex gente Paccia, nepotem ex Castricia: quarto, quod ex Patre Paccio *Caledo*, filius Paccius *Caledianus* veniat, quæ inflexio non naturalis filios, sed adoptivos, & ex aliena familia connotat: quinto, quod si legimus Πλουτογενίᾳ dictio θυγατρὶ, cui nitatur, non habet; si Πλουτογενίας, intempestive recitatur mater, ubi pater supprimitur: sexto, quod cum honorificæ hujusmodi Inscriptiones viventibus statui solerent, ad Nestoreos annos accessisse oporteret Cominiam, statuentis Castricii *proaviam* προμάμμην: septimo ob vocem Δημαρχήσας, quæ in legitimo (quod sciam) monumento nullo, *Tribunus* enim inter Magistratus municipales non reperitur: octavo ob vocem Ἀρχοντικοῦ, quam Reinesius, & Cuperus interpretantur *Duumviralis*; at vetusto malleo percussam non opinor, nec a probatis Scriptoribus; nedum lapidibus adhibitam, sed ab hominibus sequioris ævi, quibus idem valet, ac *nobili genere*. Satin argumentorum?

Sunt & aliæ, quæ suspicionem moveant (neque enim omnes singulatim persequi vacat) quod interpolatione laborent. At succurrunt tres majori morbo affectæ, quas vir doctus Philippus Pigafetta e Cretensi quopiam, ut videtur, acceperat (*h*). *Oecumenius Dositheus Asclepiodotus* eas statuit: uni homini tria Græca nomina? dicitur is Λαμπρότατος Ὑπατικὸς τῆς Κρητῶν Ἐπαρχίας. *Consularem Provinciæ Cretæ* nondum audieram: Græcum autem hominem, nullo Romano nomine utentem, quo indicio Romana civitate neutiquam donatus agnoscitur, Provinciis Imperii præfici, audierat nemo: illa etiam haud libenter in eodem domicilio commorari vocabula opinor; nam obsoleverant Provinciarum *Consulares*, cum Provinciæ *Eparchiæ* denominari cœperunt; quam vocem ea significatione quarto Christi seculo, cui hæ adsignandæ Inscriptiones essent, ut mox innuam, imo ante Justiniani Novellas, auditam esse non constat: δόγματα autem τοῦ δήμου, & δόγματα τῆς βουλῆς quæ hic memorantur, cum Ἐπαρχίας nomen Provinciis adhæsit, Græcorum civitates nec reminiscebantur. Primo ex his monumentis Asclepiodotus Cretæ Ἔπαρχον honorat: at Romano stante Imperio, Ἔπαρχοι appellabantur Urbi & Prætorio Præfecti, non Rectores Provinciarum: qui autem fieri poterat, ut eodem tempore, & a *Clarissimo Præfecto*, & a *Clarissimo Consulari* Creta administraretur? Qui honoratur, Agorius Prætextatus est, Urbis & Prætorii Præfecturis sub Valentiniano seniore nobilitatus, Sym-

(*a*) Vandalius pag. 428. 737.
(*b*) Pag. 137.
(*c*) Reinesius pag. CLXXIX.
(*d*) Sponius pag. CVIII.

(*e*) Pag. 737.
(*f*) Lib. 1. pag. 215.
(*g*) Pag. CCCLVIII.
(*h*) Gruterus pag. MX. & MLXXXIV.

Symmachi, & S. Hieronymi Epiſtolis, nec non lapidibus pluribus notus (*a*): *illuſtriſſimus* inter Præfectos apte appellari poterat; minime vero Præfectus τῆς βασιλευούσης τῶν νήσων. *Reginæ Inſularum*, quæ duo verba (proprium loci nomen contra quam ſoleat, ſupprimitur) fictionis cauſam patefaciunt. Altera ex his Inſcriptionibus Proconſuli Campaniæ dicatur, cum qua ſomniali, Italicifque Regionibus incomperta dignitate, quæ neceſſitudo Cretenſibus intercederet, nemo doceat.

Viris doctis pluribus argumentum dedit, atque etiamnum perquiſitionis & meditationis præbet Inſcriptio in ornatiſſimo Muſei Florentini veſtibulo:

ΔΙΟΝΥΣΟΥ
ΣΚΙΑΝΘΙ
ΚΑΤΑΠΡΟΣΤΑΓΜΑ
ΜΑΡΚΟΣ ΠΙΝΑΡΙΟΣ
ΠΡΟΚΛΟΣΚΑΙ
ΑΡΙΣΤΟΒΟΥΛΟΣ
ΑΡΙΣΤΟΒΟΥΛΟΥ

Bacchi Scianthii ex juſſu M. Pinarius Proclus, & Ariſtobulus Ariſtobuli F. Edidere, & illuſtravere Reineſius *pag.* CLI. Comes Montanius in Veneto Literatorum Diario (*b*): novamque in hunc lapidem diſſertationem meditari ſe, ſignificavit mihi nuper eximius Piſani Lycei anteceſſor. Difficultatem ingerit vox Σκιανθι, nec uſpiam viſa, nec levi negotio interpretabilis: de ea primum quid ſentiam, expono. Bacchi agnomen iſtud vel a loco, vel ab homine, vel ab habitu deſumptum ſit, oportet. Pro loco præſto ſunt Ἄνθεια civitas ab Antha conditore dicta, & a Pauſania (*c*) memorata. Σκίαθος inſula apud Herodotum, Strabonem, Plutarchum, Heſychium: Σκίαθις mons apud Pauſaniam (*d*): Σκιάς ædificium in Laconum urbe, Theodoro Samio architecto: Σκιάς Arcadiæ ager apud eumdem (*e*), & Stephanum. A poſſidente pariter (*f*), vel dedicante Deorum ſimulacra quandoque nuncupata, lapides docent. Hercules Paternianus, Pluto Nervianus, Diana Valeriana, Juno Claudia, Juno Aufidena, Jupiter Trajanus indigitantur a Fabretto (*g*) de Columna Trajana: nihil autem prohibet a Sciantho quodam Bacchum noſtrum appellatum eſſe: *C. Calpurnii Sciathi* monumentum extat in Fabretti Collectione (*h*). A ſimulacri forma, a Symbolis, a ſolemni feſto, a caſu quopiam, vel divulgata fabula Diis nomina ſæpe apud Græcos indita, novit optime quicumque Pauſaniam (*i*) norit. Junonis Ἀνθείας ædem, Bacchi Ἀνθίου *Floridi* aram is memorat: item Dianæ Σκιαδῖτιδος, & Bacchi delubrum, ad quod Σκιερίας ἑορτὴν anniverſariis ſacris celebrabant: præterea Σκιάς tabernaculum (*k*) quoddam vocabatur e vite arbuſtis maritata in fornicis, & concameratæ teſtitudinis modum adornatum, ſub quo Bacchus ſedens eo umbraculo tectus ſpectabatur, quod tradit Heſychius: potuit ergo & ex floribus umbellam alicubi conficientibus Σκίανθος Deus ipſe appellari. Si quis vero, quid ex his omnibus, his mihi magis eligendum videatur, requirat, candide fatear, nihil ſatis placere; & in id propendere me, ut fictum lapidem ſuſpicer, & ad exercenda ingenia prolatum. Suadet primum inſpectio marmoris: exigua tabula, forma Græcis titulis parum ſueta, in qua verba non Græco more junctim & continuata ſerie, ſed Latina venuſtate diſpoſita, & diſtributa ſunt. Suadet deinde quod legitur. Vox Σκιανθι (derivemus undecumque placet) nihil hic ſignificat, niſi ω adjungamus: at ejuſmodi in agnomine detruncatio Latinis lapidibus, nedum Græcis extranea eſſet, & inuſitata, inque iſto ea elegantia exarato minime veriſimilis. Subſtituit Reineſius Σκιανθίῳ, ut dictionem compleret, & ἀπὸ σκιάδος accerſeret; at reluctatur lapis. Montanio punctum conſpici viſum eſt, quo compendium indicetur: Sed neque punctum adeſt, neque punctis compendia notant lapides Græci. Mihi vero Διονύσου etiam diſplicet; cum nullum vidiſſe Græce loquens votivum marmor meminerim, quod numinis nomen gignendi caſu proferat: ἀνάθημα ſcilicet in iis monumentis vel ponitur, vel intelligitur, quo fit ut tamquam ſollemniter tertio utantur caſu. Occurrit huic difficultati Reineſius, Διονυσίῳ legere jubens, quod pro Διονύσιο *ſecundum antiquam ſcripturam*; at id ne ſibi perſuaderi potuit, ante ω receptam lapidem inſcriptum, in quo Μάρκος Πινάριος legitur? neque Criticis Dictatoribus idem juris in marmora, ac in Codices, quod Reineſii ſollemne peccatum eſt. Secundi caſus ratio, eo tantum modo conſtabit, ſi intelligamus κατὰ πρόσταγμα Διονύσου. At duo illi Græci lapides, qui formulam *ex juſſu* item præferunt, duriori hac compoſitione minime utuntur (*l*), ſed habent: ἐξ ἐπιταγμάτων θεοῦ; κατὰ κέλευσιν θεοῦ. Nec tamen diſſimulem, ambiguarum libentius, quam ſpuriarum claſſi hanc Inſcriptionem me accenſere; valida enim ſunt quidem ſuſpicionis argumenta, ſed quæ dubitationem omnem non abrumpant, nec rem in perpetuo collocent.

Inſcriptio occurrit apud Sponium (*m*) Μήτρι Θεῶν ΑΓΓΙΣΤΕΙ &c. quam pariter vocem, & qualitercumque explicent, in Ἀγδίστει transformant: ſed marmor ad Grimanorum impluvium non ſemel a me obſervatum ΑΓΓΙΣΤΕΙ pulchre, ac perſpicue loquitur; neque in tam brevi & nitida epigraphe mendum ſuſpicor. Cur autem cauſa cognominis, quod e peculiari, obſcuraque occaſione derivari potuit, ignorare non liceat?

Ἄγγιστι

(*a*) Gruterus pag. MCII. & Sponius Miſcell. Eruditæ Antiquitatis pag. 149.
(*b*) Tom. XXXII.
(*c*) In Corinth.
(*d*) Arcad. cap. XIV.
(*e*) Lacon. cap. XII.
(*f*) Arcad. cap. XXXV.
(*g*) Cap. VIII.
(*h*) Pag. 256.
(*i*) Attic. & Corinth.
(*k*) Arc. cap. XXIII.
(*l*) Reineſius pag. CLXXXXIX. Gruterus pag. XXI.
(*m*) Miſcellan. Eruditæ Antiquitatis pag. 97.

Ἁγίῳ quidem *sancta*, vel *consecrata* nec significatione, nec desinentia displicet, ut Σχίνῳ. Non deerunt, qui ambigant de Inscriptionis fide, ubi novam ejus, insolitamque formam videant, de qua minime admonent Editores. Patentem quodammodo refert portulam, seu pronaum exiguum, binis insulatis columnis, & in epistylio circumquaque literæ. Incertarum ordini duas item Florentinas libenter accenseam, quæ in Gaddiorum horto visuntur. Unam legere est apud Reinesium (*a*), versibus secundo & tertio corruptis, sanius apud Sponium (*b*), septimo tamen omisso; alteram apud Reinesium tantum. Lapides istos dum inspicis, ad fidem adjungendam impelleris; scripturam siquidem eamdem vides, quæ apparet in genuinis pluribus: nullæ interpunctiones, intertitia nulla, formæ literarum incertæ: Attalidis tabella pro H perpetuo Ⱶ fingit, ut in Veronensi Cosmiæ observatur (*c*). Turbant aliquantum tamen in hac carmina a lineæ capite resumpta, & signa quædam in calce importune posita; in illa jacentis hominis imperite, & præter antiquum modum figura adumbrata: sub finem etiam Ξ novo hoc aspectu effingitur Ξ, & paulo ante A prætermittitur. Magis vero turbant mira quædam ratio, incondita verba, abstrusa interdum sententia, vel nulla. Γέμοι Scriptorem Græcum in Petavii Uranologio vidimus, Γέμοι pro virili nomine audierat nemo. Neque initium consimile, neque finem (annorum enunciatione omissa) levi negotio quispiam ostendat: post hexametrum hemistichia incomposita coacervantur: si consideremus singula, laborat contextus, & gluten, quo sensus conjungantur, ægre reperimus: quis autem explicet NEKHZONOTTAXT in secundo versu, & HCKI in tertio? Inscriptio Attalidis ttes habet versus uno pede ampliores, ac redundantes, quæ anomalia in Latinis lapidibus frequens, in Græcis numquam fere, aut perraro deprehendatur. Primo disticho ΔΟΛΙΑ & HCE. CXEIIICOIBAIANON (sic lapis) nullam significationem, ni fallor, continent. Sententiæ involutæ, & præterquam distichi tertii inusitata locutio: λιμοθνὴς nusquam visum, ut opinor: denique hæc monumenta in ancipitum classe reponentes, præclare cum iis agimus & perhumaniter.

Commentitia Inscriptione claudamus, in qua cum eadem jam pertractata suppositionis argumenta deprehendas, aliaque in Criticis disquisitionibus communiter discussa, tum sollemnem illam, ac fere præcipuam apocryphorum, mendaciumque documentorum notam; orationem nimirum, sententiamque involutam, & inconnexam, sensusque, quos si invicem contuleris, atque universe expenderis, nec satis sibi constant, nec determinatum quidem constituunt (*d*). A Pighio acceptam protulit Gruterus: Holthenius & Scriverius emendationibus poliunt: celebrat Petrus Lasena (*e*) in *Gymnasio Neapolitano*, libroque peculiari eam se illustraturum promittit: in hoc præcipue lapide Reinesius (*f*) nititur, ut Neapolis, & Puteolorum Duumviros *nomine* Ἀρχόντων *in instrumentis Græcis designatos* ostendat: in hoc Spanhemius (*g*), ut a Tyro *deductas nobiles illas Colonias* comprobet: laudat *longam* hanc *Epistolam* Card. Norisius (*h*) meus tamquam *in vetusto lapide sculptam*, locumque ex ea profert in Epochis Syro-Macedonum: laudat præmissi juramenti occasione commentator Oxoniensis (*i*). Falsam tamen & omnino confictam fatebitur ut puto, quicumque mecum aliquanto attentius consideratit. Eam primum nondum translatam, nec communibus literis exhibitam propono, ut par est legi, versione adjecta.

Ἐπιστολὴ γραφῖσα τῇ πόλει Τυρίων τῆς ἱερᾶς ϗ ἀσύλου ϗ αὐτονόμου μητροπόλεως Φοινίκης ϗ ἄλλων πόλεων καὶ ναυαρχίδος ἄρχουσι βουλῇ δήμῳ ϗ τῆς Τυρίας πατρίδος οἱ ἐν Ποτιόλοις κατοικοῦντες

Χαῖρε. (l. Χαίρειν.)

Διὰ τοὺς θεοὺς ϗ τὴν τοῦ κυρίου ἡμῶν Αὐτοκράτορος τύχην. Εἰ καὶ τίς ἄλλη Στατίων ἐστὶν ἐν Ποτιόλοις ὅσοι οἱ (l. ὡς οἱ) πλείους ὑμῶν ἴσασαι. (l. ἴσασι) ϗ ἡμετέρα ἐστὶ ϗ κόσμῳ ϗ μεγέθει τῶν ἄλλων διαφέρουσα. Ταύτης πάλαι μὲν ἐπεμελοῦντο οἱ ἐν Ποτιόλοις κατοικοῦντες, νῦν δὲ ὀλίγους ἡμᾶς περιέστη ἀριθμὸν (l. ἀριθμὸς) ϗ ἀναλίσκοντες εἰς θυσίας ϗ θρησκείας τῶν πατρίων ἡμῶν Θεῶν ἐνθάδε ϗ ἀφωσιωμένων ἐν ναοῖς, οὐκ εὐθενοῦμεν τὸν μισθὸν τῆς Στατίωνος παρέχειν καθ᾽ ἔτος CKN. μάλιστα ϗ τὰ ἀναλώματα εἰς τὸν ἀγῶνα τὸν ἐν Ποτιόλοις τῆς βουθυσίας ἡμῖν προσετέθη. δεόμεθα οὖν προνοῆσαι ὑμᾶς τοῦ διαμένειν ἀεὶ τὴν Στατίωνα. διαμενεῖ δὲ, ἐὰν πρόνοιαν τῶν κατ᾽ ἔτος διδομένων εἰς τὴν μίσθωσιν ποιήσασθε KCN. τὰ γὰρ ἔργα, ἀναλώματα, ϗ τὰ γενόμενα εἰς ἐπισκευὴν τῆς Στατίωνος ἱερᾶς ἡμέρας τοῦ κυρίου Αὐτοκράτορος συμπεσούσης ἑαυτοῖς ἐλογισάμεθα, ἵνα μὴ τὴν πόλιν βαρῶμεν. ὑπομιμνήσκομεν δὲ ὑμᾶς ὅτι οὐδεμία πρόσοδος γίνεται, οὔτε παρὰ ναυκλήρων, οὔτε παρὰ ἐμπόρων τῆς ἐνθάδε Στατίωνος, ὡς ἐν τῇ βασιλίδι Ῥώμῃ. παρακαλοῦμεν οὖν ϗ δεόμεθα ὑμῶν τῆς τύχης φροντίσασθαι τοῦ πράγματος. Ἐγράφη (l. ἐγράφη) ἐν Ποτιόλοις πρὸ ῑ Καλανδῶν Αὐγούστων, Γάλλῳ καὶ Φλάκκῳ Κορνηλιανῷ ὑπάτοις.

Ἀπὸ ἀκτων τοῦ λεχθείσης δὲ ἐν ὕστερ τῶν ἐφημερίδων Γ. Οὐαλερίῳ προέδρῳ.

Ἀνεγνώσθη ἐπιστολὴ Τυρίων Στατιωναρίων ἀναδοθεῖσα ὑπὸ Λάχητος ἑνὸς αὐτῶν ἐν HH.... (f. ἐν ᾗ ἐδέοντο ut inferius) πρόνοιαν ποιήσασθαι αὐτοῖς ὅτι θυσίας ϗ θρησκείας τῶν πατρίων ἡμῶν Θεῶν ἐκεῖ ἀφοσιουμένων ἐν ναοῖς, ϗ μὴ εὐτονοῦν τὸν μισθὸν τῆς Στατίωνος παρέχειν, καὶ τὰ ἀναλώματα εἰς τὸν ἀγῶνα τὸν ἐν Ποτιόλοις τῆς βουθυσίας αὐτοῖς προσετέθηναι. τῶν γὰρ ἔργων ἀναλωμάτων γενομένων εἰς ἐπισκευὴν ἑαυτοῖς ἐλογίσαντο, ἵνα μὴ τὴν πόλιν βαρῶσιν ϗ ὑπέμνησαν, ὅτι οὐδεμία πρόσοδος γίνεται αὐτοῖς, οὔτε παρὰ ναυκλήρων, οὔτε παρὰ ἐμπόρων τῆς Στατίωνος ὡς ἐν τῇ βασιλίδι Ῥώμῃ.

Μεθ᾽ ἣν ἀνάγνωσιν Φιλοκλῆς Διοδώρου εἶπεν. οἱ ἐν Ῥώμῃ Στατιωνάριοι ἔθος εἶχον ἀείποτε ἐξ ὧν αὐτοὶ λαμβάνουσι παρέχειν τοῖς ἐν Ποτιόλοις KCN. ἀξιοῦσι ϗ νῦν οἱ ἐν Ποτιόλοις Στατιωνάριοι αὐτὰ ταῦτα τηρεῖσθαι αὐτοῖς. ἢ εἰ μὴ βούλονται οἱ ἐν Ῥώμῃ αὐτοῖς παρέχειν, αὐτοὶ ἀναδέχονται δύο Στατίωνας ἐπὶ τῷ αὐτῷ αἵρεσιν. Ἐπιφωνήσας, καλῶς εἶπε Φιλοκλῆς, δίκαια ἀξιοῦσι οἱ ἐν Ποτιόλοις, ἀεὶ οὕτως ἐγένετο, ϗ νῦν οὕτω γενέσθω, τοῦτο πόλει συμφέρει, φυλαχθήτω ἡ συνήθεια. Ἀν-

(*a*) Reinesius pag. DCCCLXIII.
(*b*) Sponius pag. 357.
(*c*) Diar. Italic. pag. 439.
(*d*) Gruterus pag. MCV. In Corrigend. & Addend. pag. CCCLVI.
(*e*) Cap. III.
(*f*) Reinesius pag. CCCXXX. Variar. Lection. Lib. III. cap. XVI.
(*g*) Differtat. IX. pag. 558.
(*h*) Differtat. IV. cap. III.
(*i*) Oxoniens. pag. XLIII.

Ἀνεγνώσθη πιττάκιον δοθὲν ὑπὸ Λάχητος Πρειμιγενίου καὶ Ἀγαθόποδος υἱοῦ αὐτοῦ Τυρίων Στατιωναρίων Στατίωνος Τυρικῆς κολωνίας ἱβάδτη (f. κολωνίας σεβαστῆς) ἐν ᾧ ἐδήλουν τοῖς ἐν Ποτιόλοις παρέχειν τὴν ἡμετέραν πατρίδα . . . . .

Epistola ad Tyriorum civitatem data. Magistratibus, Consilio, Populo Metropolis Phœnicia, & aliarum civitatum, Sacra, Asyli jure, ac suis legibus utentis, & Navarchidis, Tyrii Puteolis commorantes felicitatem.

Per Deos & Domini nostri Imperatoris fortunam. Si qua Puteolis Statio est, nostra quidem, ut multis vestrum constat, & magnitudine, & ornatu antecellit omnes. Hujus olim, qui Puteolim incolunt, curam gerebant; nunc vero ad exiguam numerum redacti sumus, & in sacrificia, atque patriorum Deorum his Templis consecratorum sollemnia eroguntes ad annuum . . . . . . stipendium Stationi praebendum non sufficimus; pracipue cum expensa quoque Agonis, qui sacrificio boum Puteolis peragitur, nobis injuncta sint. Precamur ergo, ut de Statione perpetuo conservanda cogitetis: conservabitur autem, ubi eorum . . . . . qua in singulis annis pro mercede prabentur, eorum geratis; opera enim, & expensas ad sacram Domini Imperatoris diem celebrandam, in nos recepimus, ne civitatem gravemus. Monemus etiam, nullum sive a navigantibus, sive ab hujus Stationis mercatoribus proventum advenire, sicut in Urbe Domina. Hortamur ergo, & oramus, ut negotium istud vobis cordi sit. Datum Puteolis X. Kal. Augustas, Gallo & Flacco Corneliano Coss.

. . . . C. Valerio illius diei Præside.

Lecta est Tyriorum Stationariorum Epistola, a Lachete uno ex his tradita, qua significant, pro sacrificiis, & patriorum Deorum in iis Templis consecratorum sollemnibus providendum ipsis esse; & Stationis stipendium erogare non posse: impensas etiam pro agone Puteolano Sacrificiis boum additas ipsis fuisse; sibi enim opera, & in apparatum expensas imposuisse, ne civitatem gravent: monere quoque, nullum ipsis sive a nautis, sive a mercatoribus proventum advenire, sicut in Urbe Domina.

Postquam lectionem Philocles Diodori F. dixit: consueverunt semper Stationarii, qui Romæ, iis, qui Puteolis sunt, erogare . . . . Rogant modo Stationarii Puteolani, morem hunc servari; aut si renuunt qui Romæ degunt, ipsi eodem consilio Stationes duas subibunt. Acclamatum est: bene loquutus est Philocles; æqua petunt, qui Puteolis sunt; ita perpetuo agitur, & nunc ita fiat: hoc civitati conducit, consuetudo servetur.

Lectum est Pittacium Tyriorum Stationariorum Stationis Tyriæ, Coloniæ Augustæ, a Lachete Primigenii F. & ab Agathopede filio ejusdem redditum, quo significarunt iis, qui Puteolis degunt, prabere patriam nostram . . . . . .

Subscribitur Græcæ editioni Gruterianæ: *Pighius qui habuit a Cardin. Bernardino Maffejo*: at in Maffejorum Cimeliarchio tam frequentato neminem spectasse, nullique alteri Cardinalem literatis viris eximie faventem communicasse; ac iis cimeliis ad Serenissimos Farnesianos delatis, mirum esset, ingens hoc & singulare marmor prorsus evanuisse. Si quæcumque in hac Inscriptione absona, & inconcinna sunt, sigillatim persequi velim, charta, & calamus me deficiant. Quisnam primo *Stationes* has Tyriorum nobis explicet, & quiddam simile in antiquorum monumentis indigitet? Nihil non incongruum excogitari potest, quod ad rem declarandam faciat. Locus est Strabonis (*a*) ἡ δὲ πόλις ἐμπόριον γέγονεν μέγιστον χειροποιήτους ἔχουσα ὅρμους. *Puteolorum civitas emporium facta est maximum, artefactos habens sinus*, seu *navium stationes*: huic si respexit, ut arbitror, qui has nænias cudit, importune prorsus *Stationarios* admiscuit, & *Stationis mercedem*, & consimiles Romæ Stationes: importune quoque Tyrios *Stationarios*, militare præsidiariorum nomen, Romæ, & Puteolis collocavit: mercatorios cœtus forte intelligi voluit, priscam Phœniciorum mercatorum celebritatem, ac frequentiam cogitans, & anno Christi CLXXIV. Flacco & Gallo Coss. adhuc floruisse, & durasse putans. Stylus autem quandoque pene vulgaris, alias inconditus, & nihil significans, minime ad ætatem accomodatus. Quo exemplo loquutiones illæ, καὶ τῆς Τυρίας πατρίδος ἐν &c. οὐχ ἱκανούμεθα παρέχειν, ἔργα ἀναλώματα, τῆς τύχης τοῦ πράγματος, πιττάκιον &c. Quis explicet Ἀπολλίου τοῦ λαχ καθιέσεως δὲ ὧ ἔτους τοῦ? quis CKN, vel KCN? an κύκνου? sed non cohæret: quis ἱκανούμεθα? si κολωνίας legis, quid ei cum Statione? Turbant & alia. Singulis documentis lemma præfigitur: Ἐπιστολὴ γραφεῖσα &c. Ἀπολλίου &c. nihil tale in lapidibus. Adriani, & Antonini (*b*) Rescripta Farnesianis marmoribus incisa spectantur, sed titulo præfixo nullo. Quam lepidum præcipue initium illud, *Per Deos & Imperatoris fortunam*! ex formula juramenti est. Marmor Oxoniense *pag.* II. Ὀμνύω Δία &c. καὶ τὴν τοῦ βασιλέως Σελεύκου τύχην. *Per Jovem juro, & Seleuci Regis Genium*. At in hac Epistola juramentum est nullum. Latenæ (*c*) summopere placuit ἀγὼν ille τῆς Βουθυσίας, quem propterea Romanos a Puteolanis accepisse arbitratur. *Buthysia apparatum* memorante Suetonio (*d*): verum Buthysiæ, quæ boum sacrificium sonat, minime competit agonis nomen, certaminibus tantum cujuscumque generis datum. Ταυροκαθάψια in Oxoniensi (*e*) toreumate exhibita, & ibidem docte illustrata, agon quidem dici poterant, cum in eis *feros Tauros per spatia Circi* equites *agerent* (*f*), defessosque tandem insilirent, & ad terram cornibus, & intorta cervice detractos necarent; at ubi, taurinis mactatis hostiis, res sacra perageretur, nihil id ad agones spectabat. Placuere Norisio, & Spanhemio Diss. IX. Tyriæ urbis tituli bis ab eo allati, illeque præsertim *Metropolis Phœnicia & aliarum civitatum*; quo loquendi

(*a*) Lib. V.
(*b*) Gruterus pag. CCCXV. & CCCXVI.
(*c*) Gymn. Neapol. cap. III.

(*d*) Suetonius in Nerone.
(*e*) Pag. CCLXVII.
(*f*) Suetonius in Claudio.

quendi modo ea Provincia inter civitates computata videri possit. Verum si Metropolim pro matrice hic accipimus, Metropolis Phœniciæ improprie dicitur, cum eo sensu civitas non nisi civitatum, ad quas ædificandas colonias misit, Metropolis appelletur. Si urbem primariam intelligimus, erronea esse adjectio illa, *& aliarum civitatum*, cum extra Provinciam suam minime præemineret, nec satis in ipsa, Sidone æqualiter florente, & primas affectante: Strabo (*a*) ἐνδέχεται δὲ ἄπως εἶναι Μητρόπολιν φοινίκων, ὅρς ἐν ἀμφοτέραις ἐστὶ. *utram earum* (de Sidone & Tyro) *Phœnicum Metropolin dicas, pugnant invicem utraque.* Nihil tamen magis vanitatem hujus documenti patefacit, quam si contextum ipsum excutiamus, inanemque sermonem spectemus. Factum est iis involucris, ut Reinesius *ad Puteolanos magistratus* datam crediderit priorem Epistolam, quam tamen *ad Tyriorum civitatem* missam patet. Exponunt in ea Stationarii, *ad annuam mercedem Stationi præbendam jam non sufficere*; quapropter ut conservetur Statio, Tyriam civitatem rogant, *ut ejus pecunia, quæ pro annua mercede præbetur, curam gerant*: quis hæc conglutinet? Sequitur, *Lecta est &c.* ubi, a quibus, & quo tempore, monet nemo: refert Philocles Stationatios, qui Puteolis sunt, ea Epistola querimoniam habere de Stationariis, qui Romæ, a quibus nisi tandem præstetur, quod debet, velle se duas Stationes subire: at de his ne jota quidem in Epistola; qua contra Puteolani Stationarii exiguum numerum suum, & alia causantur, cur id, ad quod ipsi tenentur, erogare non amplius valeant. Quo autem refertur novum verbum ὑπέμενεν? Quo inferius ἐπεμψεν? quid deinde reliquum erat iterato illo λεγομένων? quis ibi *quatuor dictiones* excogitet, quibus incepta rursus relatio compleri possit? dicit enim Gruterus: *quatuor dictiones desunt, quæ absumptæ erant vetustate in extremo marmore.* Non est cur diutius in hac Inscriptione immoremur. His autem omnibus satis constare arbitror, in hujusmodi quoque monumentorum genere cautelam adhibendam esse; nec Græca marmora statim, ut moris est, & sine examinatione amplectenda: quin ex propositis observationibus, ac monitis lucis non minimum ad commenta dijudicanda affulgere, & ad Græcorum lapidum explorandam fidem satis præsidii contineri reor.

CANON IV.

Inscriptiones recte describendæ, cum ex literarum omissione, vel permutatione errores non pauci oriantur.

Nactus ubi demum fueris ingenuum, ac vetustum lapidem Græce loquentem, primus sit labor, adamussim exscribere, sive, ut magis proprie loquar, accurate depingere, atque uti se habet, nihil prorsus immutando repræsentare. Præstiterunt hoc quam paucissimi: quo factum est, ut quibus ipsa marmora inspicere non est datum, quomodo vere se habeant, discere non potuerint, multisque ad ea dijudicanda, recteque intelligenda luminibus destituti, fraudatique sint. Vandalius ut plurimum pessime versus turbat, & Inscriptiones ab aliis exacte, ut in marmoribus habentur, descriptas ingenio suo in longiores, ac breviores versiculos distribuit, ita ut peritis harum rerum, falsitatis suspicionem primo intuitu ingerant. Ut plurimum scilicet Inscriptiones Græcæ disjunctis verbis, suoque intervallo distinctis, sæpe etiam punctis cuique dictioni adpositis edi solent: in quo præterea, dies me deficiat, si quotiescumque vel perperam distrahendo, vel importune copulando peccatum est, memorare velim. Carminibus compactas eodem modo, ac communi oratione conceptas sculpi antiquitus consuevisse, ex editis titulis, hodierno more diducentibus, ac resumentibus, cognosci non potest.

Quod ad literarum formas pertinet, quam doctiores essemus, si anteactis temporibus monumenta vulgantes ea cura sollicitasset! Verum quidem est, numquam in hoc fieri satis posse, nullaque quemquam diligentia consequi, ut qui ipsorum lapidum scripturam viderit, diversum quiddam a typographicis exemplis ut plurimum non videat. At singulares saltem, insolitasque elementorum notas aut ob oculos ponere, aut de iis admonere, aut certe non transformare oportet, ne extraneas tenebras Inscriptionibus quandoque offundamus. Lacunæ, si quæ sunt, exacte designandæ, ut, quot elementa desiderentur in lapide, intelligatur. Lineola superposita, si qua umquam est, non prætereunda; nam admonet de compendio. Tres cum neglexerit Sponius *pag.* CCCLXV. Latinam versionem blictrica dictione *Pyem* contaminavit, quod recurret alio loco.

Si quod forte verbum antiquitus erasum appareat, monere ne prætermittamus; interesse enim historiæ potest. In Septimii, & filiorum lapide nomen Getæ deletum visitur, nec ita tamen ut literarum vestigia quædam non agnoscantur. Reinesius (*b*) & Sponius (*c*) ΓΕΤΑ scribunt, ut dictiones reliquas. Cavendum præsertim, ne litera omittatur ulla. Quid ea significant apud Reinesium (*d*) *Hujus enim cardo cinis est mens?* nimirum ΟΤΦΗ legit, cum legendum esset, ΚΟΤΦΗ, *levis* cinis. Pighius (*e*) apud Gruterum ΕΠΙΕΡΕΟΣ idem esse ac ἀρχιερέως docet: at ea vox nihili; marmor enim in Museum Philarmonicum a me illatum ΕΠΙΙΕΡΕΩΣ præfert: *sub Sacerdote*. In eadem epigraphe apud Gruterum ΑΝΤΙΧΕΤΤΣ emendant, Ἀντιχιτεὺς; marmor Ἀντιοχεὺς. Nec leve periculum haberi debet vel jotæ unius prætermissio iis locis, quibus nunc subscribitur, olim serie eadem præcipue in lapidibus adscribebatur. Uxori Satriæ monumentum Terentius struxit; quod minime intelliges in Gru-

Tom. I. G tero

(*a*) Strabo Lib. XVI.
(*b*) Reinesius CL. III. n. XXXVI. pag. 313.
(*c*) Sponius pag. CCCLXIX.
(*d*) Reinesius Append. Omissor. n. XLIII. pag. 1030.
(*e*) Pighius apud Gruter. pag. LXXXIV. n. 3. in Not.

tero (*a*) legens CATPIA TTXH, at erat in lapide, ut opinor, CATPIAI TTXHI, & infra ZHCACHI. Patinus ad Smyrnæas Juliæ Inscriptionem interpretans (*b*), reddit *Julia Eclecta fecit*, cum vice versa *Electa* ipsi vita functæ a filio, & conjuge titulus sit factus: in quem errorem haud impegisset, dum in Grutero (*c*), qui a Sirmundo acceperat, non IOTAIA EKAEKTH, sed IOTAIAI EKAEKTHI vidisset: in eadem ψυχῇ Ἀγαθῇ legendum, & αἰωνίας, non αἰῶνας. Sponius (*d*) in Licinii marmore, nunc juris nostri, ante τοῖς προγεγραμμένοις omisit CYN, quo sententia involvitur. Oxonienses *pag.* 11. ϗ τοὺς ἄλλους Θεοὺς πάντας, omittunt ϗ πάσας: *e gli altri Dei tutti, e tutte*, Deos, Deasque omnes. Homerus: πάντες τε θεοὶ, πᾶσαί τε θέαιναι. Demosthenes: εὔχομαι θεοῖς πᾶσι τε ϗ πάσαις.

Quin nedum literas, syllabas, verba, sed quam facillimum est in prolixa, ac minuta Inscriptione versus integros transilire. In Veronensi Epictetæ marmore (*e*) Latina versio columna prima lineam præterit. Evenire hoc præsertim solet, cum verbum quodpiam in superiori ac inferiori versu iteratur; tunc enim oculos priore exscripto ad lapidem referentes, in proclivi est incidere in posterius, & quæ consequuntur, describere. Apud Reinesium *pag.* 313. *vers.* 10. ob repetitionem verbi Ἀρχιερεὺς versus elabitur, quem apud Sponium videas (*f*). Quam lubricus sit hic locus, Latini interpretes experti sunt. Grutero (*g*) in Epicteta integræ duæ lineæ cum dimidia effugerunt, intra iteratam dictionem τετράδων comprehensæ: Oxoniensi nihil minus in Smyrnæorum fœdere; quæ enim a voce γεγραμμένα ad γεγραμμένον recitantur (*h*), versionem adhuc expectant. Verum ut demere non oportet, ita nec adjungere. Gruterus *pag.* CCXIX. mutat ΔEKA *decem* in ΔEKAI, quo sensus tollitur. Qui Inscriptiones a Schedis hauriunt, caveant, ne verba a primo exceptore quandoque subjuncta, eadem majoris literæ majestate proferant, ita ut ad epigramma pertinere videantur. Epigraphen videas in *Diario Italico* (*i*), quæ sic clauditur, KAI TAA. ἢ τὰ λοιπά, aliam in *Miscellaneis* (*k*) contextui intrudentem KAITAΕΞΗΣ. primi siquidem exscriptores progredi nolentes, adnotaverant, *& reliqua*, *& quæ sequuntur*. Cyriacus addiderat post Inscriptionem: *subtus visitur Triton Neptuni tubicen*, quæ nomina Græce quoque subjunxerat. Editor Græcam, Latinamque epigraphen ex iis conflavit, ut in ipsa collectionis fronte vulgatam de Cyriaci mendaciis opinionem immerito confirmaret.

Quicumque huic literarum generi animum non adverterunt, nihil facilius opinantur, quam Inscriptionem transcribere, & quod in lapide videas, in chartas referre, periculis tamen ea res non vacat. Nam inter Græcas majori forma literas, quibus lapidibus signantur, plures sunt, quæ adsimilantur invicem, & tam leviter discriminantur, ut, brevissima addita lineola, vel dempta, depressa etiam paululum, vel inflexa, elementum transfiguretur, alteriusque faciem statim induat, & pro altero accipiatur. Cum autem in exesis, scabrisque lapidibus literarum ductus ancipiti aspectu frequentissime occurrant, qui probe non intelligit quod excipit, magnum quid præstabit a sphalmatis temperans. Literæ, quæ facillime commutantur, hæc præsertim sunt: A, & Δ, & Λ. item ΛΛ cum M, Є cum C; deinde E cum Ξ, & etiam Ε. Σ cum Ξ, pariter O & Θ. Ξ & Z. Rursus Π, & Γ, & T, nec non P cum Γ, & B. In Philarmonico Licinii Frisci Π perpetuo sic ducitur, Π ideoque pro Π habebat quidam. Neque moleste quispiam ferat, in minutis hisce commentationibus moram agi, aut arti Criticæ insultet, velut apicum captatrici, & literarum aucupi, atque in jejuna quadam syllabarum concertatione versanti. Nihil est in eruditione, inque gravioribus studiis tam maximum, quod ex minimis hisce aliquando non pendeat: variata litera dictionem variat; dictio sententiam, sententia rem. Jam periculis aliorum discamus. Novam gentem Romanorum fastis intulit Sponius, (*l*) cum a Chiorum populo *L. Demilium* honorari dixit; nimirum ΔEMIΛION scripserat pro AEMIΛION. Inaudita item urbe Geographiam auxit, cum Julii Bonnati Inscriptionem transferens, *Pontificem Trisapoleon* appellavit (*m*): nec quid sit TPIΣAΠOΛEΩN, leve erit exponere: at TPIΣΔ. ubi scripseris, Pontificem habes summum tredecim civitatum, quas Tiberius terræmotu prostratas restituit. Quis intelligat apud Gruterum (*n*) προδιδασκαλον, cum sit in lapide προδιδασκάλων (*), ut paulo ante KAI, non KPI. Vacat tamen his erroribus Gruteriana editio prior. Salmasius (*o*) in Regillæ Inscriptione ΘTOCKOΔIPA, quæ cum sint ἀπροσδιόνυσα, mutat in Θυσιῶν ἱερὰ, sed violenter. Exscriptor Δ tantum in A converterat; ΘTOCKOAIPA. *quæ ad Sacrificiam pertinent*.

Horum characterum similitudo effecit aliquando, ut eorum alter omitteretur, quasi frustra repetitus. Sponius *pag.* 374. EΠIKAEΩ pro EΠIKAΛEΩ. Fabrettus *pag.* 288. ECAIAN loco ECAΛIAN *ad fenestram*: in eodem epigrammate ΠOC. lege TOC, vel TΩC Dorice. Leo Imperator *Asontis* nomine prodit apud Capacium (*p*), AΣONTOΣ pro ΛEONTOΣ. Eximiæ Inscriptionis exemplar misit ad me præclarus Historiæ Siculæ Auctor Abbas Carusius, doctorum ejus regni virorum illustrationibus additis, quam qui primus exscripserat AEIA pro AΞIA

(*a*) Gruter. pag. DCCCXXV. n. 4.
(*b*) Idem Gruter. CCCCLXII.
(*c*) Idem pag. MCLII n. 6.
(*d*) Sponius pag. CCCLXIII.
(*e*) Gruter. pag. CCXVII.
(*f*) Sponius CCCLXXIX. & Muf. Veron. pag. XIV.
(*g*) Pag. cit. CCXVII.
(*h*) Pag. VII.
(*i*) Pag. 426.
(*k*) Spon. Miscellan. Erud. Antiq. pag. XLIX.
(*l*) Idem pag. CCCXL.
(*m*) Pag. 356.
(*n*) Gruter. pag. cit. CCXVII.
(*) Vid. Muf. Veronenf. cit. pag. XIV. in Testamento Epictetæ, v. 30.
(*o*) Salmasius pag. 37.
(*p*) Capacius pag. 118.

ΑΞΙΑ, ΕΕΑΝΗΝΟΥ pro ΕΞΑΜΗΝΟΥ depinxerat. Statia ΕΚΡΕΙΡΩΝΙΑ affertur a Gualterio (*a*), quæ mihi ΣΚΡΕΙΒΩΝΙΑ eſt. Scaliger, Gruterus, Bucherius in Paſchali S. Hyppoliti Canone ΕΖΟΔΟC iterato efferunt pro ΕΞΟΔΟC. quod ſuccurrit mihi, eum in Muſeo binos lapides dedicarem τὸ ζῆτα transverſa linea ſic augentes Ƶ, quæ ſummos viros decepit. In Grutero (*b*) ΑΡΖΑ...ΤΑ lege ΑΡΞΑΝΤΑ. In *Tabulis Siculis* Chriſtiani monumenti Jambicum redditur: *& ſtationem ſortiatur inquiſitionis* (*c*), quod reddendum erat: *& ſtationem ſortiatur dexteram*: καὶ στασίας τύχοιτο τῆς ΔΕΞΙΤΕΡΑC. nimirum legit interpres δὶ ζητήσεις, quia Ƶ credibile eſt ſculptum fuiſſe: ΔΙΑΝΕΥΜΕΝΩΝ ἀνδρῶν apud Sponium (*d*) nihil ſignificat: lineolam demas, ΛΙΑΝΕΥΜΕΝΩΝ habes, *hominem valde benevolentem*. Idem ſub finem *pag.* 329. ΟΕΙΔΟΤΩ vertit *Oedoto*, ita & Cuperus (*e*) in Harpocrate, ſed vel Θεοδότῳ fuerat, vel Θεοδότῳ. *Pag.* 48. ἡ ΥΑ Αλκιμαχίᾳ. quæ propterea non intellexit: reponas ἡ ΥΛΑ ἄλκιμα κλία, *& Hyla decora inclita* Patinus pro *artium amore*, reddidit *amorem filiorum* (*f*): nimirum φιλοτεκνίας pro φιλοτεχνίας. In Gruterianis (*g*) Editione 1. inter ludicra certamina recenſebantur ΒΑΒΒΙΛΔΗΑ. Verum nomen ΒΑΡΒΙΛΛΗΑ. additur in ſecundæ editionis notis, forte Βαρβίλλεια. at Valeſiana Dionis Excerpta a *Barbillio* quodam denominata docent, in cujus gratiam Agonem iſtum Epheſiis Veſpaſianus indulſit: quem locum docte indicavit Prideaux in Oxonienſibus (*h*). Quoſnam ludos memorat Latina verſio penes Gruterum (*i*) *Podonalia?* nempe ΠΟΔΟΝΑΛΕΙΑ, ubi marmor, ut poſtea deprehenſum eſt, ΡΟΔΟΝΑΛΕΙΑ, *Rhodi Halia* bis vicit. Gualterius *pag.* 15. ΠΕΛΕΘΡΟΝ. lego ΠΛΕΘΡΟΝ *jugerum*. Ipſi quandoque (raro tamen) in his deflexerunt & marmorarii: noſtra Eutychidis ΑΝCΟΗΚΑ pro ΑΝΕΘΗΚΑ. Epictetæ ΔΙΑΛΟΙΓΟΥ, in Gruteriana verſione (*k*) *moriente*: indicat ſententia ΔΙΑ ΛΟΙΠΟΥ legendum, *deinceps*. Tenebricoſam apud Reineſium Inſcriptionem faciunt verba ΑΑΤΕΙΝΟΝ, & ΗΡΙΤΕΝΕΙΗΣ. ubi Τ in Γ converteris, lucem omnem reddideris. ΠΑΙ bis in Sponiano Itinerario (*l*) quid ſibi velit non aſſequeris, niſi loco ΓΑΙ, hoc eſt Γάϊος ſtare cognoſcas. In Oxonienſibus (*m*), F Α'ουίδιος Νίγερ. Seldenus F transfert, nihil addens ultra (*n*): Reineſius Æolicum digamma pronuntiat, & *Gnai prænomen ſignare* docet: at qui Gnæum ſignet digamma, quo vel aſpiratio, vel V conſonans antiquitus ſignificabatur? Nullus dubito habuiſſe lapidem Γ, hoc eſt Γάϊος. Arringhius (*o*) ΕΓΟΙΗΣΑΝ pro ΕΠΟΙΗΣΑΝ. Reineſius (*p*) Κολλιδεὺς *ex Attico Populo Chollidenſi*, quem Χολλείδης ſcribendum, ut Stephanus facit, ne cum altero confundatur, cujus Popularis Κολλυτεὺς, memorante Luciano (*q*) Τίμωνα τὸν Κολυττέα. In Grutero (*r*) ΑΜΑ ΠΑΡΕΡΠΟΝ ΕΙΠΩΝ ΑΡΑΤΕΙΩ ΓΑΙΑΝ ΕΧΟΙΣ ΕΛΑΦΡΑΝ, reponendum eſt ΑΛΛΑΣ & ΕΙΠΟΝ. *qui præteris autem*

Dicat, Aratoo ſit tibi terra levis.

Fabrettus (*s*) ΑΛΗCΙΤΕ pro ΜΗCΙΤΕ; emendavit Montfauconius (*t*); at non emendavit in eadem Inſcriptione ΑΙΝΟΤΟΚΩΝ ΕΩΝ, quin ipſe quoque bis ſic enuntiat, cum ſcribi debuerit ΓΟΝΕΩΝ. Idem Fabrettus (*u*) ΠΕΡΙΚΑΜΕΟΣΗΣ ΕΓΙΙΓΙΕΙΩΝ. Quod epitaphium ſic legas.

Τύμβος ὅδ' κρύπτει περὶς σεμνῆς, ἠ ἀκίμπτε
Σῶμα κατοικεῖ ἄφες ΠΕΡΙΚΑΛΛΕΟΣ, ΗΣ ΕΠΙΓΕΙΩΝ
Παρθενικὴ ζώνη ἔντις ἔλυσε βρότων.

Contegit hic tumulus caſtæ, inſontiſque puellæ
Perpulchra corpus functæ, cui nemo hominum
unquam
Eſt auſus zonam ſolvere virgineam.

Capacius (*x*) ΕΠΙΣΤΑΜΑΙ pro ΕΠΙΣΤΑΛΑΙ. vidit Reineſius (*y*); ſed verſionem, *hanc aſpice, ſcio*, non attigit; ſic repaſtinemus.

Stans hoſpes cippo Cleopatram cerne ſub iſto.

At emendatio non ita eſt in promptu, ubi hujus generis peccata multiplicentur. Quis veram lectionem eruat Gruteriano (*z*) illo verſu ΩΣ ΙΛΟΥΑΤΟΥ. Ι. ΚΛΑΡΟΥ? niſi Gualterius (*a*) opitulatum veniat, qui ſic exhibet: ΩΣΤΑΟΡΙΑ ΤΟΥ Ζ. ΚΛΑΡΟΥ. (*) *ſicut termini ſortis* (hoc eſt portionis) *ſeptimæ*. In ea Inſcriptione uterque τριόδον ἐξάποδον reddit *acceſſum planum*, cum ſit *ſex pedum*, & ἐλαιωνίσιον *olivetum*, cum ſit locus, ubi oleum elaboratur. Præclaram Inſcriptionem Cyriacus recenſuerat, quæ in recenti ejus editione ſic exhibetur: Ἡ πόλις Γ. Ρούβριον ΒΙΑΝΟΡΑ ΣΕΡΑ ἀλείπτην τῆς τε περὶ τὸ Λακωνικὸν ἔθος συμμέτροις ἠ τῆς ἐν τῷ γυμνασίῳ ἀρετῆς χάριν. Gruterus (*b*) eamdem afferens, ſcribit ΒΙΑΝΟΡΑ. ΣΕΡΑ. ΑΛΕΙΠΤΗΝ. Cogitabam, an Serapionis nomen lateret; ſed poſt *Bianorem* Græcum nomen alterum minime arridebat: cum Salvinio meo locum indicaſſem,

(*a*) Gualter. pag. xiii.
(*b*) Gruter. pag. cccc x. n. 3. V. 4.
(*c*) Pag. lxxxi.
(*d*) Sponius pag. 343. Verſ. 30.
(*e*) Cuper. pag. 153.
(*f*) Pag. 460.
(*g*) Gruter. pag. cccxiv. n. 1. V. 3. a later. marmor.
(*h*) Oxonienſ. pag. lxxiv.
(*i*) Gruter. pag. cccxiv. cit. n. 1. V. 4. & 5.
(*k*) Pag. ccxix.
(*l*) Spon. Itiner. Tom. iii. pag. 161.
(*m*) Oxonienſ. pag. cclxv.
(*n*) Selden. pag. 113.
(*o*) Arringh. Tom. ii. pag. 262.
(*p*) Reineſ. pag. 280.
(*q*) Lucian. in Tim.
(*r*) Gruter. pag. mcxxx. n. 9.
(*s*) Fabret. pag. 731. n. 449. V. ult.
(*t*) Montfauc. Diar. Italic. pag. 373.
(*u*) Fabret. pag. 144. n. 215.
(*x*) Capac. pag. 44.
(*y*) Reineſ. Cl. xvii. pag. 824. n. xxxvi. V. 1.
(*z*) Gruter. pag. ccx. V. 34.
(*a*) Gualter. pag. xxv.
(*) Hoc eximium Aleſæ Marmor, non vero æneæ lamina (ut opinatus eſt Cl. Corſinius in Not. Græc. §. II. pag. XX.) de agrorum terminatione mendis expurgatum editum fuit a V. Cl. D. Gabr. Lancellotto Caſtello Principe Turriſmuriæ in Libro, cui titulus: *Storia di Aleſa antica Città di Sicilia. In Palermo* 1753. ad pag. 154 Tab. vii. Et ſuperiori anno ex iiſdem typis opera & ſtudio ejuſdem Cl. A. prodiit alterum vol. ut vocant in fol. quod inſcribitur: *Le Antiche Iſcrizioni di Palermo &c.* utrumque eſt omnigena eruditione refertum.
(*b*) Gruter. pag. mxc. n. 9.

is ſtatim, ac primo fere intuitu Ξηραλοίπτην *unctorem in ſicco* legendum eſſe pronunciavit: tam enim ξηρὸς dicitur, quam ξηρός, & ξηραλοιφεῖν valet *ungere citra lavationem*. Conjecturam optimam comprobat, & extra omnem aleam ponit *Laconici* mentio, quæ ſubſequitur; ſic enim appellabatur cella ſudori abſque balneis provocando deputata. Celſus (*a*) duobus modis ſudorem elici monens, *aut ſicco calore, aut balneo*, ſiccum calorem effici docet arena calida, clibano, & *Laconico*. Siccos hos unctores nec Mercurialis novit, nec Faber de Aliptis agentes. Inſcriptionem ergo ſic redderem. *Gajum Rubrium Bianorem unctorem in ſicco ob moris honeſtatem in Laconico, & ob virtutem in Gymnaſii exhibitam Civitas honorat.*

Inſcriptionem attulit P. Montfauconius in Palæographia (*b*), quæ ita concluditur: Ὑπάτε Φλαβίε Ἀππίωνος τῶ λαμπροτάτε ΙΝΔ Β, interpretatur: *Conſule Flavio Appione ſplendidiſſimo illuſtri* 2. notam rurſus explicat: *poſt Conſulatum ejus anno* 2. Putat ſcilicet, etiamſi Flavius Appio ſemel tantum Conſulares tabulas ſignet ad annum DXXXIX. annum tamen ſecundum poſt Conſulatum ejus, nempe DXLI. in hoc epigrammate ſignificari; *mira enim*, inquit, *tunc erat circa Conſulatum numerandi varietas*. At formula *poſt Conſulatum* iis tantum annis eſt adhibita, qui Conſule vacaverunt; neque igitur anno DXL. quo Fl. Juſtinus, neque DXLI. quo Fl. Baſilius Conſules proceſſerunt, adhiberi potuit. Ubi ea formula Græce eſſet proferenda, numquam per notam numeralem tantum deſignaretur, ita ut elementum B convertendum ſit *poſt Conſulatum ejus anno II.* Præterea intempeſtive ſubjungeretur *illuſtri* poſt λαμπροτάτε, quæ vox *illuſtriſſimum* ſonat. Mihi ergo pro certo eſt, eam clauſulam ſic ſcribendam, ΙΝΔ Β, locoque ἰλλυστρίε legendum ἰνδικτιῶνος, *Conſule Flavio Appione Viro Clariſſimo, Indictione II.* Poſt conſulem Indictio ex Juſtiniani Novella 47. Ejuſdem Palæographiæ *pag.* 167. laudat Inſcriptio Imperatorum ἐπίτροπον quemdam ἐπὶ ΑΘΥΛΩΝ. qua voce *quid ſignificetur, ignoramus*, vir doctus ſubdit: an erat ἐπὶ ΑΣΥΛΩΝ? non enim incongruum videtur, eam procurationem alicui demandatam fuiſſe, ut quænam loca aſyli jure potiri deberent, & quouſque, eſſet qui decerneret. Eximius idem Auctor mutilatam recitat in Diario Italico (*c*) præmittens: *qua præſtantior altera vix uſpiam habeatur, ſi quidem integra ad noſtram uſque ætatem perveniſſet*. Obſiſtit ea laus immodica, quo minus, ut vehementer cupiebam, ad Muſeum augendum quacumque conditione fragmentum iſtud adipiſcerer: pretium tamen ab errore partum, quo exiſtimatum eſt, in eo lapide decretum contineri *ad communem Gruterorum ludum, ſive pugnam, ejuſque ritum ordinandam*, cum nihil hujuſmodi. Votis meis dimidia offecit lineola; lectum enim eſt, ΕΔΡΑΧΘΗ ΕΝ ΙΕΡΑ ΠΥΤΝΗ, explicatumque, *Datum fuit decretum in ſacra Pugna*, cum nulla ibi pugna vel ſacra, vel profana, legendumque ſit ΕΠΡΑΧΘΗ ΕΝ ΙΕΡΑΠΥΤΝΗ, *Datum*, ſeu *Actum Hierapytnæ*, cujus civitatis Strabo, Plinius, Dio, Stephanus mentionem faciunt. Cretenſis civitas fuit, e qua Inſula & alia proxima in iiſdem ædibus Allarienſis Inſcriptio (*d*). Nullus heic, ut puto, controverſiæ locus. In documentis poſt *Datum* ſive *Actum*, ludorum, qui tunc agerentur, mentio ſequi non ſolet, ſed loci. *Pugnam Sacram* inter veteres non eſt qui memoret: Πυγνὴ Græca vox non eſt, & eo loco iotis adſcriptis augeretur, ἐν ΙΕΡΑΠΥΤΝΗΙ. Quæ deinceps afferuntur ad monumenti interpretationem de prandio in ludis, & de ejecto quodam e Senatu, fundamento ſublato, concidant neceſſe eſt. In eo monumento, modo integrum ſupereſſet, legatum haberemus, aut donationem Communi factam ad ſodalitatem quamdam inſtituendam, feſtumque diem celebrandum, ſimiliter prorſus ac in aliis, & præcipue in Epictete noſtro. In hoc ſiquidem honori defunctorum quorumdam locus conſtruitur, qui eorum ἀνδριάντας, Muſarumque etiam imagines contineret, & in qua τὸ κοινὸν τῶν συγγενῶν cogeretur quotannis ad rem ſacram peragendam, conviviumque τὸ δειπνεῖν celebrandum: de vino convivis miniſtrando ſpecialis ſit mentio; nam præberi debebat exquiſitum: videtur & de pompa quiddam innui: ſi quis ſecundum præſcripta non ageret, pecuniaria pœna tenebatur, nec particeps conventus erat amplius, donec perſolviſſet: conventus ipſe ἄνδρα τὸν ἐγγραψοντα eligebat, penes quem acta cuſtodirentur: *legi* minimum quidem adverſari, cuiquam licebat. Ex his Cretenſis fragmenti ſenſus omnis in aperto eſt. Memorantur in eo οἱ Λιμναῖοι, quibus forte convenire indictum erat: memoratur τὸ δεῖπνον ab iis celebrandum: memoratur ὅσα τριετέας κεράμιον, *vini triennis teſtula*, quam is, cui incumbebat δεῖπνα τῷ κοινῷ *conventus* præbere debebat: vides ἀνδριάντα, & εἰκόνας ἐγγράφας, *quæ quorſum ſpectarent, expiſcari* Montfauconius *non potuit*: pompa (τὴν πομπὴν) ducenda erat incedentibus in binos ordines diſtributis, πορεῖα ἐν μέρει τὰ δύο τάγματα. qui delinqueret, admittendus non erat μέχρι ἂν ἐὰν ἀποδῷ, *uſque dum ſolveret*. Legem infringere fas erat nemini, μηδὲ ἐξέστω τῷ κοινῷ τέτῳ ἀναιρεῖν... Scriba bis nominatur. Hujus autem documenti fragmen non eſt ab ipſo teſtamento, ſive donatione ipſa deciſum, ſed a Senatus conſulto, quo acceptatur, & rata habetur; propterea τῆς Γερουσίας repetita mentio, ut τας ζωας in ſecunda parte Corcyrenſis ab hoc item non abſimilis (*e*). Confirmantes, atque acceptantes legantis, ſive inſtituentis actum per extenſum referebant. Clauditur nominibus eorum, qui γραμματεῦσι παρῆσαν ſcribundis adſuerunt. Ejuſdem Hierapytnæ liberæ adhuc, ut videtur, & nondum a Romanis occupatæ monumenta videas longe præclariora apud Gruterum *pag.* DV. & in Pricæi notis ad Apuleium (*f*), exinde apud Oxonienſes.

Clau-

(*a*) Celſ. Lib. II. cap. XVI.
(*b*) Palæograph. pag. 174.
(*c*) Diar. Italic. pag. 74.
(*d*) Vid. Diar. Italic. pag. 72.
(*e*) Diar. Italic. pag. 414.
(*f*) Apul. pag. 121.

Claudamus tractationem hanc monentes, multa sæpe, quæ omnino ænigmatica in editis Inscriptionibus videantur, assequuturum esse, qui hac consideratione literas in adfines, & consimiles sibi sensim commutet; oriri enim & paulatim emergere ex non significantibus significantia, & ex non verbis verba mirabitur. Numquam autem magis regula hac & circumspectione utendum, quam cum in lapides incidimus, quorum scriptura recenti, nigroque penicillo designata fuerit. Invaluit in dies pluribus locis ea consuetudo, ut in adjumentum legentium sculptæ literæ atramento inducto conspicuæ fiant: laudanda quidem bona mens, diligentia laudanda: Sed qui mihi fidem præstabit aliquam, numquam hoc in antiquis marmoribus fieri patietur. Reliquiis veterum omnibus numquam melius consulitur, quam cum omnino intactas relinquimus, manusque, etsi leves, atque etiam pias abstinemus. Scrutatores antiquitatis minime amant priscas literas, recenti ea larva obtectas intueri, sed genuino cultu, & minime fucato; secus enim non judicio suo legunt, sed ejus qui depinxit; & si ambigua quædam occurrant, obductis ab atramento antiqui cæli vestigiis, vera lectio indagari nequit. Mirum autem est, quibus tenebris infecta eo modo marmora, præcipue Græca, sæpe involvantur. In ornatissimo regii Musei vestibulo quasdam epigraphes Florentiæ feliciter exscripseram. Cum post menses aliquot illuc redirem, easdem percurrens, non intelligebam amplius, nec quid sibi quædam vellent, assequi poteram: nimirum atramento depictæ de novo fuerant, & o in Q, H in N, ΛΑΤΡ· in ΜΤΡ· ΓΙΟΤΑ in ΕΓΟΤΑ transierant. Quæ tamen apprime emendabit doctus Cimeliarcha, quo absente, ac rusticante, ii lapides sunt conscripti.

CANON V.

Inscriptiones summa diligentia resolvenda.

Græcos lapides postquam pictorio, ut ita loquar, stylo exscriptos, ita, uti le habent, protulerimus, in quarumcumque literarum bonum, & ut illi quoque, qui rei antiquariæ non navarunt operam, uti iisdem possint, communi scriptura iteremus, vulgaribusque literis rursus exhibeamus, necesse est. Nimietas diligentiæ visa hæc Sponio est (*a*) de Anglicorum marmorum editoribus loquenti; at summam laudem & eo nomine sibi comparavit ille, ut & Falconerius, summisque præconiis donandus Salmasius, qui primus Herodis & Regillæ monumenta tum majori, tum deinde minori litera edidit. Qui, ubi de prolixis epigraphis agitur, id non præstiterit, neque ad earum intellectum viam satis tutam sternet, neque de ambiguis in lectione locis sententiam satis aperiet suam. Dum autem, ut legenda sunt, epigrammata ob oculos ponimus, ab illis cavendum nobis, quibus verba dispersa quodammodo, & disjuncta ornamenti gratia quandoque collocantur: ne scilicet dictiones, aut sententiam transponendo intercidamus: ut qui illa Sponii (*b*) Παρθενον Μέγιστον Πατέρα &c. in duas columnas dispertita, ita ut exhibentur, afferret: cum legendum sit Παρθενον Μέγιστον Γερμάνικον Μέγιστον, Πατέρα Πατρίδος.

Perraro tamen accidet, ut eo titulo hærendum nobis sit in antiquis; at in recentioribus peccatum aliquando est. Andreas Marmora in Corcyrensi Historia italice perscripta (*c*): ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ · ΚΟΜΝΗΝΟΥ · ΗΝΩ. Græci Imperatoris Emmanuelis Comneni distractum cognomentum nostis. Inscriptio illi posita ob ereptam, Venetis juvantibus, Guillielmo Siciliæ Regi civitatem & Insulam, quam Rogerius ejus pater, Rogerii Comitis filius occupaverat. Lepidius tamen in hac re exemplum afferri potest nullum, quam duorum epigrammatum ab Ughellio recitatorum Italiæ Sacræ Tom. 1. (*d*), Varini Camertis, qui XV. seculo literis Græcis excelluit, monumento dicuntur inscripta. Eorum alteri nomen τὸ Λασκάρεως, quod præmittendum erat, inter hexametrum, & pentametrum intruditur, ac si contextum ingrederetur; quo factum est, ut interpres Varinum *a Lascare Grammatica excultum* indicari crediderit. Inscriptio altera sic proponitur, & transfertur:

> Βίβλον ὁ Γραμματικῆς ἐργώδεα τήν
> δ' ἐκπονέσας Σκιπίωνος μείων φρονίων ἶσα Βαρῖνος ἔθη καρτερομάχου.

Libro Grammatices difficillimo perfecto, Scipionis bellicosissimi famam Varinus adaquavit. Mira quidem inter Varinum Grammaticum, & Scipionem Africanum comparatio. At Scipio Pistoriensis hic indigitatur ex familia *Fortiguerria*, cujus nomen gentilitium Græce enunciatur, quive id epigramma in Varini, ejusque Lexici laudem lusit, sic exponendum:

> Σκιπίωνος τοῦ Καρτερομάχου
> Βίβλον ὁ γραμματικῆς ἐργώδεα τήνδε πονήσας;
> Ἕλλησι φρονίων ἶσα Βαρῖνος ἔθη.

> *Scipionis Fortiguerra*
> *Librum Grammatica difficilem hunc qui elaboravit,*
> *Gratis ipsi non minor Varinus fuit.*

Cum Inscriptiones resolvimus, seu communi scriptura exhibemus, accentus, spiritus, interpunctionis notas quam diligenter adjicere debemus; neque enim intelliget quispiam, cur prætermittens ea omnia Fleetwoodius tam informem scripturam obtulerit. Carmina disjunctim afferenda, & resumenda a lineæ capite; perpesam enim, exempli gratia, in Busbequiana apud Gruterum (*e*) Jambica tamquam communis

(*a*) Itiner. Præf.
(*b*) Itiner. Tom. III. pag. 116.
(*c*) Lib. IV.
(*d*) Pag. 1072. nov. edit.
(*e*) Gruter. pag. MCLXI. 3.

nis oratio continuantur. Jotæ, qui majusculis formis adscribuntur, usitato loco supponantur, quod cum præstitum non fuerit in eximia Hierapytnensi, de significatione pluries ambigamus, necesse est: nam Ἀγαθαῖ Τύχαι (*a*) exempli causa a singulari numero ad pluralem, a dandi casu in nominandi transmigrat. Legitur in præstantissima Corcyrensi δόντω προστάται πρεσβευλῶν (*b*), quæ vertuntur, *trudant procuratores principum Senatus*. Ostendi in opusculo Italice exarato (*c*), sententiam omnem hic inverti, nec constare posse nisi eo modo, ut *Procuratores pecuniam Senatus principi*, seu Præsidi, *traderent*: cum ergo esset in lapide ΠΡΟΣΤΑΤΑΙ, qui in schedas retulit προστάται scripsit, cum προστάτᾳ scribendum esset, Doricum siquidem monumentum est. Viceversa ejusdem Inscriptionis initio, δίδωτι τᾷ πόλει τῶν Κορκυραίων εἰς τὰν τῶν τεχνιτᾶν μίσθωσιν τῷ Διονύσου. *dat urbi & Baccho in mercedem operariorum*, suspicari possumus Dionysi nomini jotam ab exceptore gratis suppositum, cum genitivus Doricus eo loco videatur ut in Theocrito:

Ἠ' κατὰ Πηνειῶ καλὰ τέμπεα, ἢ κατὰ Πίνδω,

intelligendumque de τῶ Διονύσου τεχνίταις, ac explicandum, *dat civitati ob mercedem scenicorum artificum*: histrionum scilicet, quos & Pollux Διονυσιακοὺς τεχνίτας vocat, docetque Gellius (*d*) τοὺς περὶ τὸν Διόνυσον τεχνίτας communiter a Græcis dictos, ex eo forte, quod in Bacchi celebritatibus præcipue adhiberentur: memoratur in Tabulis Siculis (*e*) τὸ κοινὸν τῶν περὶ τὸν Διόνυσον τεχνιτᾶν.

Hanc vero titulos a majori forma in communem scripturam convertendi diligentiam, exilem curam, ac leve negotium non sit qui reputet; periculi enim & aleæ plenum opus: nam cum Græca marmora dictiones nullo pacto discriminare soleant, neque accentus, neque spiritus, neque apostrophos, neque interpunctionis notas præseferant, vel admittant, ut antea diximus; centum patent mendi in præceps viæ: exulant scilicet veræ lectionis normæ, ac tutiora significationis indicia. Epigramma recensetur apud Gruterum (*f*) incipiens ΜΝΗΜΑ. ΡΕΤΗϹ, de quo Scaliger in Corr. *pag* 312. *primus versus ineptissimus est, nec ullum efficit sententiam*; at efficit, ubi resolveris Μνῆμ' ἀρετῆς, μοίρας τέλος φίλον ὄνομα, Χρηστέ. *Virtutis monumentum, fati terminus, Chreste, dulce nomen &c.* In Cyriaci editione *pag.* 13. ΑΝΔΡΙ. ΑΝ. ΓΟΠΟΙΟΣ. & ΤΗΜΗ. ΠΑΝΤΕΣ. ubi legi debet ἀνδριαντοποιός, & τιμήεντες. In Smyrnæorum & Magnesiorum Fœdere jusjurandum recitatur, quo Dii pactionum servandarum testes advocantur: at inter appellatos Deos, ubi minoribus literis documentum iteratur, & transfertur, evanuit Jupiter, qui in lapide, ut par est, agmen ducit: redditur enim, *juro per Terram, Solem &c.* (*g*), cum reddendum esset, *juro per Jovem, Terram &c.* hoc autem ex eo quod ΔΙΑ ita vir doctus resolverit διὰ, cum esset Δία; neque enim, ut Latini, sic jurandi verbo præpositionem adjungunt Græci. In documento (*h*) persimili: ὀμνύω τὰν Ἑστίαν, καὶ τὸν Ζῆνα. Elucent sæpe hallucinationes hujusmodi ex ipsis versionibus. Gruteriana Epictetæ *col.* 2. *nona quidem, & decima*, cum non bini dies, sed unus significetur, nempe decimus nonus: ΕΝΝΕΑΚΑΙΔΕΚΑΤΑ siquidem non in ἐννέα καὶ δέκατα, sed ἐννεακαιδεκάτῃ resolvere oportet. *Col.* 3. ΟΙΣΩΤΕΛΟΥΣ redditur *Oesotelis*; at enunciandum suspicor οἱ Σωτέλους *Sotelis filii*, ut paulo ante οἱ Ἀγαθοκράτου. *Pag.* 314. ΠΑΧΩΝΙΑ vertitur *Pachonia*, cum sit Παχὼν ια' *mensis Pachon die* XI. ut viderunt Scaliger, & Seldenus. Sponius *pag.* 329. ΕΝΝΕΑ γενόμενος interpretatur *novem annos natus*, quod valet *cum adolescens esset*, ἐν νέῳ, non ἔτια. Patinus (*i*) in Commentario ad Smyrnæas Inscriptionem affert a Mercuriali (*k*), deinde a Boissardo & Grutero (*l*) vulgatam. Monumentum est τὸ Ἡρῷον, quod Menecrati Medico, ἰδίας λογικῆς ΕΝΑΡΓΟΥΣ ἰατρικῆς κτιστῇ ἐν βιβλίοις ρνϛ' ΔΙΩΝ ἐτιμήθη ὑπὸ τῶν ἐλλογίμων πόλεων ἐν τέλεσι, *propria, Rationalis, Evidentis Medicina libris* CLVI. *conditori, propter quos ab eximiis civitatibus honoratus est magistratuum muneribus*, Familiares fecerunt, nimirum τῷ ἑαυτῶν Αἱρεσιάρχῃ *eorum secta Auctori*. At Patinus mirificum quiddam ex hac epigraphe exsculpsit, Argorum civitatem in eam invehens, & nescio quem Dionem creans: pro ἐναργοῦς siquidem legit ἐν Ἄργει, & pro δι' ὧν legit Δίων. Vocem etiam ψηφίσματι perperam intrusit, ut verteret *Senatusconsulto*: at τέλεσι substantivum nomen est a τέλος, non adjectivum a τέλειος *perfectus*, unde exiret τελείοις, non τέλεσι. In Allariensis Senatusconsulti (*m*) Latina interpretatione hæc leguntur: *decretum est ab Allariotarum magistratu, & civitate, ut laudetur quidem populus Pariorum &c.* deinde: *Quod siquidem inter Allariotas & Parios mutuum jus civitatis reperiatur, & Allariota in Paro sit communicatio divinorum & humanorum &c.* Quo loco subabsurdum videtur, ignorasse Allariotas, an inter ipsos & Parios mutuum jus civitatis intercederet, ita ut decretum scriberent sub conditione. Græca sic habent. Δεδόχθαι Ἀλλαριωτᾶν τοῖς Κόσμοις καὶ τᾷ πόλει, ἐπαινέσαι μὲν τὸν δᾶμον τῶν Παρίων &c. ΕΙΜΕΝ δὲ Ἀλλαριώταις καὶ Παρίοις ΙΣΟΠΟΛΙΤΕΙΑΝΜΕΤΕΧΟΥΣΙΝ ταί τε Ἀλλαριῶται ἐν Πάρῳ καὶ θείων καὶ Ἀλλαρίᾳ μετέχωσι. &c. Legit interpres οἱ μὲν, deinde ἰσοπολιτείαν μετέχουσι connectit; in quo reclamat syntaxis; præcedentia siquidem Ἀλλαριώταις καὶ Παρίοις redundarent, nec haberent quo referrentur. Legas ergo ἦμεν, quod ea dialecto stat pro εἶναι, prioribus ἐπαινέσαι, & ὑπάρχειν, ut par est, respon-

(*a*) Oxoniens. pag. CXVII.
(*b*) Diar. Italic. pag. 419.
(*c*) Tradutt. Ital. pag. 130.
(*d*) Lib. II. cap. III.
(*e*) Insc. CCCLXII.
(*f*) Gruter. pag. DCCLXIX. 4.

(*g*) Oxoniens. pag. 21.
(*h*) Reines. pag. 501.
(*i*) Patin. pag. 454.
(*k*) Merc. Var. Lect. Lib. I.
(*l*) Gruter. pag. DLXXXI.
(*m*) Diar. Italic. pag. 73.

respondente. Eodem modo Hierapytniorum & Priansiorum Homonæa (*a*) : ἐμβῆ παρ' ἀλλάλοις ἰσοπολιτείας. *plocuit* siquidem non solum ut Parii laudarentur, & mutua servaretur benevolentia, sed etiam ut reciprocorum jus civitatis inter Allariotas & Parios institueretur : quæ sententia verbo clauditur ἰσοπολιτείας. Μετέχωσιν propterea sequitur τοί τε Ἀλλαριῶται &c. *Participes sint Allariota in Paro humanarum ac divinarum rerum, ac & Parii in Allaria civitate sunt* : τοὶ siquidem hic non est τῷ, sed τοὶ, & ut infra τοὶ Παρίοι, *Parii*, non *Pario cuique* : Creto-doricæ ejus dialecti peculiaris modus.

In eodem Diario (*b*) e Veneta Lipsanotheca Jambica recitantur, Cruci adposita, quam ex Sanctissimæ Crucis ligno confectam Irene Augusta dedicavit, Servatorem nostrum sic alloquens : *divinum hoc tibi donarium exbibeo, lignum scilicet vitæ*, Ἐν ᾧ τὸ πνεῦμα ΤΩΤΕΧΟΝΤΙ παρέθου. Resolvit interpres τῷτ' ἔχοντι, redditque : *in quo spiritum cum habenti ipsum commendasti* : at quid sibi vult *habenti ipsum*? legendum τῷ τέκοντι : *in quo spiritum tuum Patri commendasti*; illud enim respicitur (*c*) Πάτερ εἰς χεῖράς σου παραθήσομαι τὸ πνεῦμά μου. In eodem epigrammate :

> Πορφυρίδος χρίουσα τὴν ἐπωμίδα
> Μελαμβαφῆ ἔχουσα, ὡς ἔδοξέ σοι.

Transfertur : *Postquam purpuream amictam proscripsi, ac deposui, unam sepulturæ gerens curam, ut tibi complacuit*. At sepulturæ mentio hic ad rem non facit; nec μελαμβάφη legerem, sed μελαμβαφῆ, *nigras vestes*, Monasticas scilicet, quas induerat. Habetur hæc dictio in Græcorum Ὀκτωήχῳ, Hymnos continente, quos die Sabbati modulantur, a Damasceno, ut putatur, majorem partem concinnatos. Ἥλιος δ' ὕδῃ ε, Ἱμάτιον μελαμβαφὲς ὁ ἥλιος περιεβάλλετο. *vestem sol induit atram*. Interpretemur ergo : *Purpureo amictu rejecto, nigrum accipiens, ut tibi visum est*.

In Tabulis Siculis (*d*) : τὸ κοινὸν τῶν τεχνιτᾶν ΑΙΝΗΣΟΥΝ Νικίνος. Sententia est, *Commune Artificum Æneam Niconis filium honorare* : at interpres : *omnibus artificibus Æneas igitur Niconis filius*; ac si in honorem scenicorum artificum imago illa, seu titulus constitueretur : nimirum Αἰνησοῦν nomen ita distrahens, Αἰνῆς οὖν, ab accusandi casu ad nominandi traduxit, adverbio *igitur* intempestive emergente. In opusculo *Traduttori Italiani* hunc locum memorans, cum errorem agnoscerem, causam nondum intelligerem, plura ineptivi, quæ nunc ut pro abolitis habeantur, deprecor (*e*). In iisdem Tabulis Gruteriana affertur (*f*), in qua παραπροςτᾶς βουλᾶς significatione nulla : Vandalius (*g*) emendationes tentat, quibus Grammatica repugnat. Forte erat παρὰ προςτάτας βουλᾶς, aut παρὰ προςτάτας τᾶς βουλᾶς, *apud Senatus Præsides*, altera ex syllabis τας ob repetitionem ab exscriptore prætermissa. Conjecturam firmat Sicula alia, in Appendice *Musei* proferenda, quæ Senatus Præsidem eodem loco recitat, & eodem προςτάτας nomine.

Oxonienses *pag*. 276. ἰδύμενα μεν. lege ἰδυμεναμεν. *Pag*. 301. κατὰ τὴν γεγονῦιαν ἐκχώρησιν τῆς ἐπιγραφῆς. Ἀντίγραφον &c. *secundum concessionem scripto factam. Scripti exemplar reponatur in archivis*. Interpunctionem retrahe ad ἐκχώρησιν, & *scripto* dele : *secundum factam concessionem. Inscriptionis exemplar in tabulario reponatur*. Ibidem *pag*. 291 Δεδόχθαι τῷ δήμῳ ἐπαινέσαι Μενδικαίαν : ita Reinesius (*h*) connectit : *honorare Mendicaam* : legendum suspicor μὲν Δίκαιαν, cum deinde, εἶναι δὲ &c. Fabrettus *pag*. 287. τίς ΜΟΥΤΗΝ γλυκερὸν ἥρπασ' αἰδοίδα; hoc est : *quis rapuit dulcem lasciviolam meam?* cum loco μοῦ τὴν legeret Μούτην, reddidit, *quis rapuit Muten*. Falconerius *pag*. 149.

> Τοιόν τοι Παιὰν Ἀσκληπιὲ ΣΕΙΟΒΟΗΘΟΣ
> Χειρὸς ἄγαλμ' ἀγαθῆς τεῦξεν ἰαῖς πραπίσιν.

Resolvit Σειοβοηθός, & transfert : *Talem tibi Paan Æsculapie, Seioboethus opus docta manus sua industria fecit*. Novam versionem adornavit Sponius (*i*), *Seioboetham* tamen non deserens, quem Cuperus (*k*) quoque in Harpocrate statuarium putat, etiamsi nusquam fuerit. Enunciandum : σεῖο Βοηθός, *manus sua Boethus* &c. Sic Anthologiæ lib. IV. in buculam Myronis Σεῖο Μύρων &c. Plinius (*l*) ; *Proximi ab eo* (Mentore) *in admiratione Acragas & Boethus* : rursus (*m*) Boethi, *quamquam argento melioris, infans eximie anserem strangulat*.

Sponius (*n*) ΔΑΜΑ nomen reddidit *simul*, ac si esset δ' ἅμα : idem nomen transformarunt Oxonienses (*o*) in *Damparadoxum*, cum agnomine conglutinantes a Theatralibus acclamationibus parto : cur item elongaverit P. Bandurius non intelligo in Saloninæ numismate epigraphen ΕΠΙϹΜΑΥΡΔΑΜΑ explicans, (*p*) *sub Pratore M. Aurelio Damasia*. At idem nominis invenerunt, ni fallor, ubi non erat, duo literarum, & Italiæ lumina, amicissimum mihi pro summa eorum humanitate par, e quorum familiaritate, ac jucundissimis colloquiis multa didicisse libentissime profiteri soleo, Salvinius & Bonarotius. Nam in *Vitrorum Veterum* præclara illustratione (*q*), ut constet usitatum olim fuisse nomen *Damas*, Inscriptio recitatur de novo reperta, in qua hæc habentur :

> Ἐκ ῥοθίων ΔΑΜΑϹΤΕΙΧΩΝ σεμνὸν ἦλθε Διὸς δῶμ'
> Αντεῖδη ἢ Μούσαις βωμὸν ὑπ' ἦρι τεύξας
> Εἰνιὴρ ΔΑΜΑϹΚΛΗΠΙΑΔΗϹ μακάρων πρίσεν ἧς.

E mem-

(*a*) Oxoniens. pag CXVIII.
(*b*) Pag. 53.
(*c*) S. Luc. XXIII. cap. XLVI.
(*d*) Pag. LIV.
(*e*) Gualt. pag. LVIII.
(*f*) Gruter. pag. CCCCI.
(*g*) Vand. pag. 764.
(*h*) Reinef. pag. 500.
(*i*) Spon. pag. CXXXIII.
(*k*) Cuper. pag. 79.
(*l*) Plin. Lib. XXXIII. cap. 12.
(*m*) Lib. XXXVI. cap. 8.
(*n*) Sponius pag. CCCLXI.
(*o*) Oxoniens. pag. CCCXCIX.
(*p*) Tom. I. pag. 248.
(*q*) Pag. 137.

E membris Dama exiens magnificam subivit
Jovis domum,
Lasonio, & Masis aram sub dio molitus,
Medicus Dama Asclepiades ad beatorum semitam ivit.

Additur in notis Δαμα τοῖχον pro Δαμᾶς τοῖχον, & Δαμ' Ἀσκληπιάδης pro Δαμᾶς Ἀσκληπιάδης, esse pronuntiationis potius, quam scripturæ vitia, ut *Idolatria* pro *Idololatria*; quæ scribendi consuetudo, eamdem scilicet aut literam, aut syllabam minime geminandi, in Pandectis Florentinis constantissime retineatur. Retinetur & in aliis pluribus Latinis codicibus; at perraro deprehendatur in lapidibus: a quorum ullo an Græcum nomen syllaba ita plectatur, non memini. Venetus a me diligenter inspectus: Ἀντίξενος ΔΑΜΑ Ἀσώπιος, A geminata. Magnus Norisius (*a*) ΙΕΡΑΣΤΛΟΥ in numismate pro ἱερᾶς ἀσύλου ita accepit, ut si postrema syllaba prioris vocis insequentis etiam primam componeret; at mihi ΙΕΡ compendium est, ut ΣΕΒ ΜΕΓ & alia multa in nummis usitata. Infrequenter etiam occurret Græcus homo duobus utens Græcis nominibus; & parum venuste in allatis carminibus repetitio nominis evidenter eo loco adhibita: brevi suspicor, scribendum esse, Ἐκ μελέων δ' ἅμα τοῖχον, tum δ' ἅμ' Ἀσκληπιάδης; *e membris vero simul exiens*, deinde, *simul Asclepiades*: ut Iliadis H. v. 2. Τῷ δ' ἅμ' Ἀλέξανδρος, & in Psalmorum metaphrasi ab Apollinario elucubrata:

Ἰθυνόοις δ' ἅμα πᾶσιν ἀέξεται ἄσπετος αἶνος.

Rectis vero una omnibus accrescet laus immensa.

Multiplici cæteroquin aspectu apud Scriptores id nomen prodit; nam Δάμις quoque occurrit apud Lucianum in *Jove Tragœdo*, & apud Philostratum, qui peregrinationis Appollonius socium Δάμιν quemdam constituit.

Accidit aliquando, ut vel e solis majusculis notis, quibus libri Inscriptiones proferunt, hi lapsus detegantur; cum enim verba sæpe distinguant, ipsa perperam enuntiata distinctio perversam intelligentiam declarat. In Reinesio (*b*): CΠΑΡΓΑΝ ΑΜ ΑΤΤΟC, ac si haberetur pro ἅμα, cum versus sit:

Καί μ' ἀπέλυσε λύθρω ἠδ' ἐκ σπάργανα μ' αὐτὸς ἔλυσεν.

Et me purgavit a sordibus, & fasciis me ipse involvit.

Sponius (*c*) Λύτρωτήν εἰμι ΔΙΟΝΗ Κωνσταντίνου, quo Jambico δι' ὃν ἡ enunciandum, vertendumque: *per quem Constantinopolis liberata est*. Sic apud Gruterum (*d*) ΟΝΑΝΟΙ est ὃν ἂν οἱ. & ΟΜΤΡΙΕΤΗC. ΔΟΤ ΜΑΡΑΝΕΙΣΕ. est ὁ μυριέτης δ' οὐ μαρανεῖσαι (*e*). *Pag.* 210. *v.* 19. habet, ΤΟΤ ΔΟΡΤΟ ἐκ τᾶς κράνας, vel nulla, vel contraria significatione; transfertur, *quatuor fines a fonte*: scribendum erat ΤΟ ΤΔΟΡ ΤΟ &c. *aqua quæ de fonte*. Pag. 79. ΣΤΝ ΤΤΧΗ. Κάρπου Χρηστὲ χαῖρε. redditur: *Bonum factum. Fruere. Chreste ave*: ex Apiano accepta dicitur: at si hæc emendatio est, ubinam deprehenderetur error? scribendum ΣΤΝΤΤΧΗ. quo nomine occurrit mulier

Synthyche Carpi filia optima vale:

quæ sequuntur deformata sunt.

CANON VI.

Inscriptiones summa circumspectione emendanda, vel supplenda.

Inscriptiones typis vulgatas exacte perlegere non est satis; oportet enim legere interdum, & quod in iis non apparet, seu diversimode ac appareat: errorum scilicet scopulos caute vitando, & sphalmatis, non minutis illis tantummodo, cum literula ob similitudinem transformatur una, de quibus antea tractavimus, sed etiam aliquanto crassioribus emendatione occurrendo. Hac industria perraro opus erit nobis Græcos ipsos lapides perlustrantibus, cum paucissima illis menda sculptores inusserint: Secus vero ubi exempla percurramus, seu scripta, seu cusa; magna enim harum rerum difficultate factum est, ut persæpe aberratum sit. De omnino depravatis, ac monstrosis epigrammatis haud loquor; sed ipsa etiam, quæ studiis melioribus maximo usui sunt, nævis suis persæpe non carent, quos nisi expungamus, periculo quandoque exponitur, ex purioribus ipsis Historiæ, atque eruditionis fontibus mendacia hauriendi, fallacesque doctrinas. Accidere item potest, ut genuina monumenta commentitia, & nullius frugi videantur, nisi, mendorum lacuna detracta, veram eorum, sinceramque faciem inspiciamus.

Alacriter quidem ac secure restituere Inscriptiones possumus, cum non ex ingenio, sed ex marmore fide emendamus (*f*). Batonis monumento vers. 17. pro ἔνταξιν, quod nihil dicit, lege σύνταξιν, deinde καθίκοντα, & τρυπήσαμ, ut sollemne est lapidibus, cum labiales sequuntur, & εἰς λεύκωμα καταχωρίσαι *in Album referre*, ubi Gruterus εἰς λευχώματα χωρίσαι: *v.* 12. ab eodem καταχωρίζω *solloco* habetur κατανεχώρησεν, male translatum *concessit*, ac si esset καταχωρέω a χωρέω. In Allariotarum placito (*g*) *v.* 3. marmor ΓΡΑΜΜΑΤ.... nempe Γραμματεὺς erat, non Γράμματος. *v.* 14. lapis διαφυλάττειν, deinde Εὐδόμαχω, & ΔΙΟΤΙ, & ubi *Diarium* ὑπάρχει τοῖς Παρίοις, scribe ὑπάρχειν καὶ Παρίοις, paulo post συντελοῦντες, Σ omisso. Decem abhinc annis vir Cl. Ludovicus Andruccius ex Cypro in Bononiensi

(*a*) Epoch. pag. 137.
(*b*) Reinef. pag. 694.
(*c*) Sponius pag. CCCLXXVI.
(*d*) Gruter. pag. CCCCLXVIII.

(*e*) Pag. MXCIX.
(*f*) Gruter. pag. CCLXXVII.
(*g*) Diar. Ital. pag. 72.

nonienſi Gymnaſio Græcarum literarum profeſſor Muſei Marſiliani Inſcriptionem lectu perdifficilem edidit, & illuſtravit. Loco τῷ ΕΜΟΙ habetur in lapide ΕΙΜΙ. Οὐκ ἤμην, μῆσαμην. ἤμην οὐκ εἰμί. *non eram, ſum factus, fui, non ſum*: conſimilis ſententia in Nicomedis titulo apud Falconerium (*a*), & in Latinis quibuſdam. Exinde in Bononienſi ΧΑΙΡΕ δίκαιος ὤν *gaude juſtitiam colens*: Jambicorum autem initium non eſt ΟΠΛΙΦΥΛΑΧΣΟΥ, redditum *armis caſtodiaris*, ſed ΩΠΑΙΦΥΛΑCCΟΥ, *cave o fili*: poſtremus verſus ΟΙΑΝΔΕΑΛΛΑΥΤΗ *anam tantam &c.* in marmore ΟΥΑΝΔΕΑΜΑΡΤΗ πολλὰ προςβάλλει κακά, *Cum linguâ peccat, plurima infligit mala.*

Cum autem marmora ipſa contrectare raro liceat, Criticæ utendum ſubſidio. In Hierapytniorum juramento: ὀμνύω τὰν Ἑςίαν καὶ τὸν ΑΘΡΑΤΡΙΟΝ ΚΑΛΕΝΙ Δεντᾶον (*b*), quibus ſenſus conficitur nullus: ſcribendum forte, καὶ τὸν ΖΗΝΑ ΦΡΑΤΡΙΟΝ ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΝ. *juro per Veſtam & Jovem Tribulem Victorem Dictaum*: neque enim inter Deos Cretenſes fas erat Jovem prætermitti, qui Cretam perreptavit puer, & Κρηταγενής dicitur in Titi nummo apud Triſtanum.

(*c*) *Creta Jovis magni medio jacet inſula ponto.*

Gruteriano (*d*) Capitonis Epitaphio, ubi primum affertur, nec metri ratio, nec ſententiæ conſtat: at verſus primus, & in aliis uſurpatus, ex Antipatro eſt (*e*): tertius, & quartus non *ex centonibus Homericis*, ut tradit Scaliger (*f*) *in Corrigendis*, ſed ex Homero (*g*) ipſo decerpti ſunt. De Ulyſſe Jupiter loquitur:

> Ὃς περὶ μὲν νόον ἐστὶ βροτῶν. περὶ δ' ἱρὰ Θεοῖσιν
> Ἀθανάτοισιν ἔδωκε, τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσι.

> *Qui cunctis hominum præſtabat mente, Diiſque,*
> *Qui Cœli ſpatia ampla tenent, ſacra multa ferebat.*

transfertur apud Gruterum: *altra mentem habuit mortales, altra ſacra Diis immortalibus &c.* Inter privilegia Herenniæ conceſſa numeratur (*h*) ἀτέλεια χρημάτων πάντων ὧν ἂν εἰσάγωσι καὶ ἐξάγωσι ΕΠΙΚΤΗΣΕΙ. interpretatur Vandalius (*i*) *immunitas omnium rerum, quas invehere, aut evehere poſſidendi gratia voluerit*: ſubſtituendum eſt ΕΠΙΧΡΗΣΕΙ. *pro uſu*; neque enim quotquot pro libito, & mercaturæ gratia in civitatem inferendi exemptio concedi ſolet: *jus poſſidendi* immobilia reſpicit bona, & proxime ſic exprimitur, καὶ ἐγγαίων ἔγκτησιν. in eodem monumento ἐκγόνοις pro ἐγγόνοις, minus feliciter Vandalius ἐκγονίοις. Cum emendare non poſſumus, de mendo ſaltem admoneamus. Idem Vandalius (*k*) Gruterianas affert tamquam incorruptas, quæ ſub finem ex nominibus labant. Protocoſmus forte adſcribebatur. Θρασύβουλος, vel Ἀναξίβουλος. poſtremo nomine diminuta eſt, quæ in Grutero (*l*) antecedit.

In Diario Italico (*m*) Inſcriptio proponitur incipiens; ΑΔΡΙΑΝΟΥ ΒΟΥΜΙΟΥ, & deſinens Ἀνέθηκε ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ ΕΤΕΟΣ Δάμωνος τῶ Ἀριστέα. quæ vertuntur: *Hadriani Bumii*: deinde, *epigramma repoſuit anno Damonis filii Ariſtea.* At cum Hadrianus *Bumius* nullis omnino tabulis agnoſcatur, binaque illa verba cum reliqua epigraphe conglutinari nequeant, delenda proculdubio ſunt: neque enim in lapide fuiſſe puto, ſed in ſchedis, quas qui ſibi deſcripſerat, lemma, ut opinor, huic Inſcriptioni Hadriano *Divi* Trajani F. olim dedicatæ præfixerat, Ἀδριανοῦ βωμός *Hadriani ara.* Sub finem vero nec *annus*, nec epigramma memorantur, ſed intempeſtivo E projecto, ſcribendum Ἐπὶ Γραμματέος, vertendumque *ſub ſcriba Damone Ariſtea filio*; fruſtra enim in adnotationibus: *memorari* aſſeritur *epigramma in honorem Hadriani ab Abeatibus inſculptum, quod excidit.* Cur ἔτεος pro ἔτους in epigraphe nec Jonica, nec Poetica? cur *anno Damonis*, cum Eponymus, ſeu qui anno nomen dabat, ſine dignitatis adjectione neutiquam ſcriberetur? ἐν τῷ ἐπὶ Ζήνωνος Ἄρχοντος ἐνιαυτῷ (*n*). Viſum eſt fortaſſe Cl. Interpreti non aliter verbi ἀνέθηκε rationem haberi poſſe: at vel ſenſus eſt: *Civitas Imperatorem honorat*, deinde: Inſcriptionem, ſive honorificum hoc monumentum *dedicavit ſub Damone*: vel ſenſus eſt, *Imperatorem poſuit, ſtatuit, dedicavit, collocavit, ſub &c.* qua formula utebantur aliquando, cum ſimulacra in alicujus honorem erigerent. Oxon. *pag.* 276. ὁ δῆμος ἀνέθηκεν Γερωνίδην Θεοδώρου.

In eodem volumine ΠΝΕΥΣΑΣ redditur *annuit*: ſcribendum Πρυτανεύσας *ſummo magiſtratu functus*, cum ſequatur καὶ οἱ συνάρχοι, *& conlega*: nomina etiam luxata ſunt: qui Diis commendatur, accuſandi caſu enunciari debet: Latina, ut jacent, ſententiam non implent, nec ſignificationem habent. In eximio documento Corcyrenſi nullo pacto explicentur ea (*o*): εἰ μή τι δι' αὐτὸ ἀδύνατον γίνοιτο. reſtituenda ex eodem διὰ πόλεμον ἀδύνατον γίνοιτο (*p*). *niſi ſi quid bello ingruente perfici nequeat*; quæ verba *pag.* etiam 417. haberentur, niſi vox ἀδύνατον excidiſſet (*q*). Alio loco, τῷ μὲν Ἀριστομένει παραδόντω τοῖς ἀγρόταις, ubi ſyntaxis nullo modo conſtat; redditur: *in menſe Euclio ab Ariſtomene tradatur pecunia &c.* quæ ſententia nec Græca verba reddit, nec contextui quadrat; præmiſſa pariter, *exigant & ſummam pecuniæ, & uſuram*, rem involvunt. Interpunctionem præcedentem mutare, & μὲν in μετά convertere oportet: Ἀναπράξαντες τό τε κεφάλαιον, καὶ τὸν τόκον ἐν τῷ Εὐκλείῳ μηνί, τῷ μετὰ Ἀριστομένη (ut paulo

(*a*) Falconer. pag. 135.
(*b*) Gruter. pag. DV. 2.
(*c*) Virgil. Æn. III. V. 83.
(*d*) Gruter. pag. MXLIII. n. 2. *melius* MCXXIX. n. 11.
(*e*) Anthol. Lib. III.
(*f*) Scalig. pag. CCCXV.
(*g*) Odyſſ. A. v. 65. & 66.
(*h*) Gruter. pag. CCCCXIX. 2.

(*i*) Vandalius pag. 745.
(*k*) Idem pag. 752.
(*l*) Gruter. pag. MLXXXIV.
(*m*) Diar. Italic. pag. 426.
(*n*) Oxonienſ. pag. CCLXX.
(*o*) Diar. Ital. pag. 412.
(*p*) Pag. 420.
(*q*) Pag. 415.

Jo ante ἐμμηνοὶ Εὐκλείω τῷ μετὰ πρύτανιν Ἀριστομένη post Aristomenem Prytanin) παραδόντω τοῖς ἀμφόδοις &c. *Qui sortem & fœnus exegerint Eucleo mense, Magistratum Aristomenis subsequente, tradunt electis &c. Pag.* 419. quid ea sibi velint in ejusdem Inscriptionis versione, & qui cohæreant : *Decretum defensores Senatus immutatum describunt. Et cum descripserint argentum pro singulis prave admissis statutum, & designatum tradunt procuratores Principum Senatus : atque purum argentum hujusmodi, tricenas scilicet minas, ad tribunalia deferant.* Legendum est non ἐκπράξαντες sed ἀναπράξαντες, vel διεπράξαντες (ut paulo post οἱ ἐκπράξαντες διεπράξαντες) deinde non οἱ δὲ φερόντω, sed ὁ, & non ἀκαμάτω ἢ τριακοντα, sed ὁ καμάτω ἢ τριακοντα, ut in eadem epigraphe μὴ μεῖον ἢ ἀμφίρης τοῦτο, & αι Dorica particula pluries, vertendumque : *cum Procuratores Consilii rursum sententiam scripserint, & pecuniam cuivis culpa irrogatam exegerint, tradant Senatorum Præsidi : is vero ad tribunalia deferat haud minus triginta minis* (*a*). In adnotationibus *patronymicorum singularis ratio* observatur, cum Ἀριστολαΐδαλεὺς initio documenti *Aristolaidaleus* reddatur, sed scribendum arbitror Ἀριστολαΐδα υἱὸς, vel υἱὸς, Aristomenes *Aristolaidæ filius*, & ita in subsequenti nomine.

Elegantis apud Gruterum (*b*) epitaphii versionem tentaverat nemo : deterrebat enim, ut opinor, ΑΜΠΑΛΑ, & ΕΦΗΒΕΙ, quæ quid sibi in eo vellent, assequi non erat obvium. Accidit autem, ut cum Florentiam advenissem, Gruterianum exemplar, & lapidarias collectiones alias percurrere aventi Salvinio meo commodarem ; quæ volumina cum post dies aliquot reciperem, Epigrammatis, pluribus minime translatis, interpretationem amici manu ad margines adjectam reperi. Cum vero ædificia in alieno solo extructa solo cedant, nihil vereor, earum versionum quampiam, tamquam mei juris factam, in usum meum convertere. Restitutum ergo emendationibus epigramma, simul cum versione, qua quid in hoc genere fieri exquisitius possit, ignoro, accipe humane Lector : tertio carmine lampadiferum certamen innuitur, quod alibi memoravimus :

Ἕβδομον εἰς δέκατον τελέθοντα λυκάβαντα περῶντα
  Μοῖρά με πρὸς θαλάμους ἥρπασε Φερσεφόνας,
Λαμπάδα γὰρ ζωᾶς με δραμεῖν μόνον ἤθελε δαίμων,
  Τὸν δὲ μακρὸν γήρως οὐκ ἔτιθει δόλιχον.
Ἄρτι δ' ἐφηβείας θάλλων Διόνυσος ἀπαλὰς
  Καὶ σοφίας Μουσῶν ἤλυθον εἰς Ἀΐδαν.
Ἀλλὰ πάτερ, μᾶτερ τε προλείποντες πικρὸν ὀδυρμόν,
  Τέρμα γάρ τι με βίου μοῖρ' ἐπέγραψε τόδε.

Dum vita excurrit decimus mihi septimus annus,
  Me Parca abripuit Persephona in thalamos.
Lampada enim tantum vitæ mihi tradere Dæmon,
  Haud senii longum currere fecit iter.
Nuper ephebeis florens Dionysius annis,
  Musarum & cultris, Ditis ad ima feror.
At fletum materque, paterque relinquite amarum ;
  Nam finem vivendi hunc mihi sors statuit.

Ut certis & manifestis emendationibus uti licet, ita ab incertis, & paulo audacioribus abstinendum, nec nisi circumspectione summa, & firmissimis argumentis inferendæ sunt Inscriptionibus manus ; nullus enim magis lubricus in his literis locus.

Prænobilem Theophili Epigraphen olim a Petro Bembo primum editam, Gisbertus Cuperus, cujus plures ad me datas humanissimas Epistolas servo, erudito commentario illustravit (*c*). In ea neque ΕΛΑΤΣΙΝ probat, ut Gruterus scripsit (*d*), neque ΕΚΑΤΣΙΝ, ut Ursatus : *utrumque male ; legendum enim* καὶ τὴν τε καῦσιν τῶν θυρῶν. at nonne portarum combustionem ea lectio inferret? marmor in Museo prostat, habetque ΤΗΝΕ ΚΑΤΣΙΝ. cum vero Ε ad versus extremitatem jaceat, ubi mutilationis quiddam passus est lapis, credi potest, fuisse ΕΓΚΑΤΣΙΝ, ut Pignorius legit, sive ΕΚΚΑΙΣΤΝ, hoc est, *picturam encausticam*, qua Templi portas exornari curaverat Theophilus.

Apud Gruterum (*e*) certamina memorantur Εὐρύκλεια ἐν Λακεδαίμονι. καὶ ΔΙΑΝΤΙΝΙΑΝ, vertitur *Euryclesa Lacedæmone, & Diantinian*. In Adnotationibus Antinoi, sacra latere sine dubio sub ea voce, traditur. Assentitur Faber in Agonistico, qui propterea Ἀντινόεια, & Seldenus (*f*), qui *certissimum esse* Μαντινεᾶι *legi oportere* docent (*g*). At ludos in Antinoi honorem Mantineæ institutos neutra ex illis vocibus nobis declarat. Ἀντινόεια ἐν Μαντινείᾳ vocantur illi in præclara, & inedita Musei nostri Inscriptione : ita legamus oportet in Gruteriana, modo eos ludos in ea designatos velimus : proclivius tamen est legere Εὐρύκλεια ἐν Λακεδαίμονι, καὶ Μαντινεία, *certamina ab Euryclee Lacedæmone, & Mantineæ instituta*, de quo Euryele homine prædivite verba faciunt Strabo (*h*), & Plutarchus (*i*).

Reinesius (*k*) ἀπὸ Καταλύσεως in Athletica reficit in ἀπὸ, sibique fingit Athletas ἀπὸ Καταλύσεως fuisse ut gladiatores sine missione : sed dicebatur ea Synodus *ab Hospitio*, denominatione, ut opinor, a peculiari, & fortuito loci nomine accepta, ne cum aliis confunderetur. Indicari Contubernium, quo una coirent, putat Vandalius (*l*); at coibant & sodalitates ceteræ, nec propterea *ab Hospitio* vocabantur. Idem Reinesio fidit, & prætermisisse Sponium *Inscriptionis caput* monet, cum caput illud apud Reinesium ex alterius cauda formatum sit. Falconerium consule (*m*), qui eas ante utrumque ad ipsos lapides exscriptas vulgavit.

In

(*a*) Pag. 429.
(*b*) Gruter. pag. MXXXVI. n. 9.
(*c*) In Harpocr. pag. 126.
(*d*) Gruter. pag. LXXXIV. n. 3.
(*e*) Pag. CCCXIV n. 1.
(*f*) Seldenus Lib. III. cap. 27.
(*g*) Oxoniens. pag. LXXVI.
(*h*) Strab. Lib. VIII.
(*i*) Plutarch. Apophth. Rom.
(*k*) Reinesius cl. V. n. XLIII. pag. 380.
(*l*) Vandal. pag. 651.
(*m*) Falconer. pag. 60.

In decreto Agrigentinorum apud Gualterium (*a*) ἔδοξε ΤΑΙΑΛΙ. emendatur apud Gruterum ΑΝΑΙ, nulla perinde significatione. Lego ΤΑΙΑΛΙΑΙ, *placuit Consilio*, *visum est populo*: ἔδοξε τᾷ ἁλίᾳ in alio Siculo marmore exhibetur, quod in Musei appendice vulgabo.

Scaliger in Gruteriana (*b*) ΠΛΟΥΗΣΤΗΝ reficit, substituens Πολιστήν. substitui debuerat ΠΛΟΥΤΙΣΤΗΝ *ditatorem*, *qui divitem tribum fecerat*. In alia Μυστίλος τελετῶν (*c*) *Minister sacrificiorum*; legi vult τελῶν *cum esset*, supervacanea mutatione. Ad eamdem versum

Τῷ πᾶσιν παρθὲς θερμοφόρεια πάντα φύοντι

optima correctione restitutum a Scaligero affirmat Vandalius (*d*), verbo θερμοφόρεια reposito: at neque a Scaligero hoc præstitum apparet, neque sine metri corruptione a quoquam præstari potest. Ἐπίτροπον ΠΡΕΙΟΥΑΤΗΣ διὰ Φλαμινίας memorat honorifica (*e*) Inscriptio: repastinat Lindebrogius ΠΡΗΤΑΤΗΣ injuria; nam *Procurator rei privatæ per Flaminiam* immerita contumelia afficitur. Begerus (*f*) in *Spicilegio Antiquit.* Boissardum arguit, quod ΚΗΣΟΡΗΙΝΑ scripserit loco τοῦ Κησωρῖνα, cum *Censorina notissimum nomen sit*, *Cesorina nullibi legatur*. Fieri non potest, ut de lapidum scriptura sanum judicium ferat, qui multos lapides non contrectavit. Literam N ante consonantem aliam Romanis nominibus Græci tituli multoties surripiunt: Πούδης, Ὁρτήσιος: scriptores quoque: Plutarchus in Mario τὰς Μαλίας: in Latinis etiam marmoribus aliquando, *Libes votum solvit*; nempe ex populari pronuntiatione. Doctus Auctor *Historia Critica* tom. IX. ΛΕΝΤΛΟΝ exscriptoris mendum autumat: at Romana quoque monumenta PROCLVM, FELICLAM non ita infrequenter exhibent.

Votiva apud Reinesium (*g*) Inscriptio sic definit: ἀνέθηκεν ΕΠΑΓΑΘΩ. Emendat ille ἐπ' ἀγαθῷ, ceteroquin vel *deesse quædam* affirmat, vel *non cohærere cum antecedentibus*. At longe melius procedit textus nihil mutando: *dedicavit pietatis causa*, *bona mente feliciter*, *in bonum finem*. Eadem formula clauditur & alia apud Sponium, (*h*), etiamsi in Cuperi versione omittatur (*i*). Aristophanes in Pluto: Οὐκ ἐπ' ἀγαθῷ γὰρ ἐνθαδὶ ἑστὼς οὐδενί. *non enim hic statis ullius boni causa*, *in bonum finem ullum*. Idem nomen ἥρωος Κρησφοίτου mutat (*k*) in Κρησφόντου. at Κρησφόντης vocari is poterat, ut Τροφίμος quidam apud Lucianum: ita & Scholiastes Argonauticæ, quem Sophoclem vocat Reinesius in Præfatione, Σοφοκλῆς dicitur in editione prima, quæ apud me est, textu majoribus literis exarato. *Pag.* 633. in Ligoriana e Span-

(*a*) Gualter. pag. LXII.
(*b*) Gruter. pag. CDXC. Corr. pag. CCCX.
(*c*) Pag. XXVIII. Corr. pag. CCCIV.
(*d*) Vandal. pag. 30.
(*e*) Gruter. CDXCVIII.
(*f*) Begerus pag. 84.
(*g*) Reines. pag. 200.
(*h*) Spon. pag. CCCXXIX.
(*i*) Harp. pag. 153.

hemio: Γορδιανῷ ΤΒ καὶ Πομπηιανῷ Κονδὺς Κων. *Gordiano & Pompejano Civica Consulibus*, particulam ad elegantiam additam refingit in ΤΡ. explicans Τρίτῳ; siquidem, ut ait ipse, *iste Gordianorum tertius fuit*: verum nec τρίτος, nec δεύτερος ea significatione visuntur in antiquis lapidibus. Addit insuper: *testimonio hujus lapidis irrefragabili errorem Panvinii convinci*, *qui Gordiano Aug. II. Consuli M. Aur. Claudium Pompejanum Collegam junxit in Fastis*: quibus verbis non amplius *Gordianum Tertium*, sed *Gordianum tertium Consulem* videtur intelligere; in quo novus error; optime enim Panvinius docuit, ut Capitolinus testatur in Gordiano III. (*l*) *Gordiano iterum & Pompejano Consulibus*; marmor item Gruterianum, & hoc ipsum, de quo agimus (*m*), dummodo parcamus innocuo, nec immerentem violemus. Evenit etiam non semel, ut importune numerales Consulatuum, vel Tribunitiæ potestatis notæ reformarentur ab iis, quibus non bene inter se convenire videbantur. Ita Seldenus in Hadriani epigraphe (*n*) Δημαρχικῆς ἐξουσίας ΤΟΙ *Tribunitia potestatis* X, putavit *legendum procul dubio* ΤΟΓ, nempe III. *nam tertio Imperii anno Consul erat tertio*: neutiquam reputans, postremum Consulatum sequentibus annis omnibus memorari consuevisse, cum Imperatorum dignitates recitabantur: neque enim intelligendum est, anno Tribunitiæ potestatis X. tertium Consulem fuisse, sed ad eam usque diem Tribunitias potestates decem, tres Consulatus gessisse.

Eadem ratio est corrigendarum Inscriptionum, & supplendarum; ut enim parce, & caute corrigendæ aliquando, ita & supplendæ: imo ipsi lapides, quibus emendationes perraro adhibendæ, supplementis persæpe juvandi sunt, ut literas, syllabas, dictiones ab edacitate temporum iis violenter ereptas, quibusque injuria diminuti mœrent, juris æquitate, & publico bono suadente, restituamus. Nostrum Epictetæ monumentum quibusdam lacunis dehonestatur. Col. 2. ΕΜΜΕ....... supple ΑΔΙΝΑΙΣ (*o*) ἐν Μελδίναις, ut legitur columna sequente, ubi perperam vertitur apud Gruterum (*p*) *iis qui curam habeat*, ac esset μελδίνοι, cum significet *in Meldinis*, loci nomen. Ibidem ΚΑΤΑ...... in marmore ΚΑΙΤΑ (*q*), addendum ΛΟΙΠΑ ΤΩΝ, quod e contextu patet: *vers.* 9. ἀνδρῶν ἀνάγκα non cohærent; sed quarumdam literarum corrosio interjacet, qua intelligitur, ὁ συναγάγοχα sculptum fuisse, vel ὁ Attice, ut paulo post col. 3. συνγενῶν ὧν συναγάγοχα. Col. 5. ΠΙΠΤΟ...ΟΔΟΝ. (*r*) lege πίπτειν πρόσοδον. qua additione aperitur sententia tota. In eadem columna ΟΨΑΡΙΑΤΑ. ubi lapidis lacuna neutiquam designatur, scribendum ΟΨΑΡΙΑ....Α. supplendumque ΤΙΝ,

 vel

(*k*) Pag. 387.
(*l*) Cap. 23.
(*m*) Gruter. pag. XXIX. 13.
(*n*) Oxonien. pag. CCCCIII.
(*o*) Gruter. pag. CCXVI.
(*p*) V. 6.
(*q*) Col. 2. V. 5.
(*r*) V. 2.

vel ΤΑΛΛ. ἐλάσμα τινὶ, vel τ' ἄλλα, ut ſub finem primæ Oxonienſis, καὶ τὰ λοιπὰ τ' ἄλλα. Par autem error, de defectu minime admonere cum adſit, ac indicare ubi non adeſt. In *Diario Italico* (*a*) ὡς καὶ βουλῇ καὶ ἁλίᾳ, deinde poſt hiatum deſignatum ſatis amplum, καλῶς ἔχοντι. quo loco nihil deeſſe ſenſus patefacit, ſcribendumque βουλῇ καὶ ἁλίᾳ καλῶς ἔχει, cum repetatur hic quod initio documenti habetur (*b*), καθὼς καὶ δοκεῖ βουλῇ καλῶς ἔχει. fiat, *ficut videbitur Conſilio recte ſe habere :* enitendum enim maxime nobis eſt, ut emendationes, & ſupplementa ex eodem ipſo monumento eruamus, quod corrigimus ac ſupplemus.

Nihil autem ad Inſcriptiones integrandas magis conferet, quam linguæ, ut ita dicam, ab iis adhibitæ, & ſollemnium verborum, ac conſuetorum ſenſuum notitia. Hoc adjumento admirationem Panagioti meo aliquando excitabam, cum quaſdam feliciter legerem, quas deploratas indicaverat, verbaque diſcernere viderer, quæ is acutiſſimo viſu ſuo neutiquam perſpiciebat, ex Α, exempli gratia, & poſt longam abraſionem Ω initio marmoris, ΑΠΟΛΙΣΑΤΩΝ nihil hæſitans arguebam, & deinde tenuibus etiam veſtigiis comprobabam. Apud Gruterum ſuppoſititiam putes epigraphen illam (*c*) Αὐτοκράτορα Καίσαρα Τραιανοῦ παρθικοῦ θεοῦ Νέρβας Τραιανὸν Ἀδριανὸν, quæ nihil videntur exprimere. Componuntur omnia, ubi ex conſimilibus pluribus υἱὸν, & υἱωνὸν addideris: *Divi Trajani Parthici filium, Divi Nervæ nepotem Trajanum Hadrianum*. Sine hac inſpectione monumenta reſtituenti minus feliciter res cedat, neceſſe eſt. Pſephiſma recenſetur in Oxonienſibus (*d*), quo Delii largiuntur benemerenti, ΚΑΙ ΑΤΕΛΕΙΑΝ ΕΝ ΔΗΛΩΙ ΚΑΙ......ΑΝ. Lacunam implet Vandalius (*e*) verbo ΠΑΤΡΙΑΝ, ſubditque : *ita namque ſuppleri debet, ut cuivis facile patet ;* deinde per eam dictionem *tribum* hic denotari contendit : at nemini quidem eorum patet, qui in plurimis ejuſdem generis pſephiſmatis inter immunitates, honores, ac privilegia, quæ a Civitatibus concedebantur, πατριὰν hanc numquam enumerari animadverterit : contra quicumque ſimul cum ἀτέλειαν irrogari conſueviſſe viderit προεδρίαν, aut προξενίαν, aut πολιτείαν, nihil ambiget harum dictionum unam in marmore olim ſtetiſſe. Idem Auctor Gruterianum hiatum (*f*), ἑαυτὸν ΔΙΑΤΕΛΕΙ ... nullo adjecto participio obturat, velut ἀποδεικνύων, aut quopiam tali : *perſtat ſeſe benevolum exhibens ;* (*g*) ut in Deliorum decreto : διατελεῖ παρεχόμενος *perſeverat ſuppeditare*.

Dialectus item regionis reſpicienda : Corcyrenſis Germanici in Diario Italico (*h*) incipit Η πόλις : reponatur Α, quæ in acephalo lapide, nunc juria noſtri, deſideratur. Diligenter inſuper, & circino adhibito, lacunæ ſpatium metiri debemus, ut, quotæ deſint literæ, intelligamus : quod ſi præſtitiſſet Gruterianus (*i*) ad Epictetæ lapidem reſtitutor, abraſiunculam ante ΡΩΝ non meditaſſet quinque iis literis ΤΕΣΣΑ, quibus transformatur ſententia, & corrumpitur : neque enim tantumdem loci habetur in marmore, quod ultra duas literas ibi non admittit. Reponas ergo ΠΥ, legas πυρῶν, cum præmiſſa repetantur, ἐκ πυρῶν κοτυλῶν, expliceſque, non *ellytas quinque ex Quatuor chænicibus*, ſed *placentas ex quinque ſextariis tritici*.

Difficultatem Græcas ſupplendi epigraphes augent etiam articuli, & explentes particulæ, quibus interdum fit, ut ob unius & alterius verbi defectum, quid integri verſus loquantur, divinare nemo poſſit; non enim, ut in Latinis, aliquid ſignificant dictionea omnes : ἐν τῆς τῶν, οἱ ἐκ τοῦ nihil dicunt. Gruteriana exemplo ſit : (*k*) ἔστι κατὰ τόντι τὸν ἐν τῷ; deinde ἐν τῷ τε ἐστὶν τὸν περὶ τό, ubi tam longo ſcripto nullam prorſus ſignificantiam tenes : Siculæ dialecti idiotiſmos puto. Mihi vero primam in his rebus legem dixi, ne umquam marmorum ellipſes ſuppleam, niſi cum ipſa eadem abſciſſa verba refricandi certus ſum : nam quæ utcumque adaptari poſſint, levi negotio excogitantur quidem, ſed ſacroſancta vetuſtatis monumenta ſpuriis, alieniſque verbis inficiendi periculum exhorreo. Patet hinc, prolixa me ſupplementa improbare omnia ; arbitraria ſiquidem & ambigua eſſe neceſſe eſt

Peccarunt in hoc non uno quidem loco eruditi marmorei Chronici Illuſtratores : quod ſatis apparet ex concertationibus, quibus ex repaſtinationes locum præbuerunt : ſupplementum exempli gratia eſt ex integro compoſitum, (*l*) Λακεδαιμονίοις ὁ Τεγεάταις συμμαχῶν. ad Epocham XXXIII. ſupplet Seldenus ἦρχε ὁ Ἄρχων, Palmerius ἦρξεν ὁ Κρίων. Ad VIII. conveniunt utrique reponentes (*m*) Ἀγηνορίδας Φοίνικας; at rejiciunt Marſhamus, Lydiatus, & Prideaux ſubſtituentes Εὐμόλπας καὶ Λακεδαίμων Λακωνικῆς. Ad ſequentem Prideaux : *penes Lectorem ſit, aut mea, aut Palmerii uti conjectura, aut utriſque invenire meliora :* conjecturas quidem licet promere ; at ipſi Inſcriptionis textui eas minime licebat inſerere, ut factum eſt, ubi Epochæ minoribus literis deſcribuntur. Integros verſus aliquando ex ingenio ſupplet Palmerius in *Exercitationibus* ad Auctores Græcos (*n*) ; reclamat explanator poſterior, & inſulſa vocat (*o*), atque *argumentis confirmata plane frigidis* additamenta. Non ergo quidlibet, ſed quam minimum audendi poteſtas eſt nobis, & longe cautiores, ac circumſpectiores ſimus in lapidibus, quam in codicibus ſupplendis, oportet. Neque in pluribus tantum verbis periculum eſt, ſed vel in ſyllaba aliquando, & literula una ; fieri enim poteſt, ut ſupplemento tam exiguo Hiſtoriæ, Chronolo-

gi

(*a*) Diar. Italic. pag. 420.
(*b*) Pag. 412.
(*c*) Gruter. pag. MLXXXIV. 8.
(*d*) Oxonienſ. pag. CCXC.
(*e*) Vandal. pag. 802.
(*f*) Pag. 744.
(*g*) Oxonienſ. pag. CCXC.

(*h*) Diar. Italic. pag. 426.
(*i*) Gruter. pag. CDLXVIII. col. 6. V. 6.
(*k*) Gruter. pag. CCXI.
(*l*) Oxonienſ. pag. CXCVI.
(*m*) Pag. 156.
(*n*) Pag. 681.
(*o*) Oxonienſ. pag. CXVII.

giæ, Geographiæ, ipsius religionis canones, integritasque lædantur. Hæ dictiones in Palæographia (*a*) ΠΡΕΣΒ ΣΕΒΑ .. ΤΗ .. ΣΤΡΑ, ex Inscriptione Ancyrana Fulvii Æmiliani honori deputata, augentur tribus literis ΝΩΝ. legitur Πρεσβεα Σεβαστηνῶν Στρατηγὸν, vertitur *Legatum Sebastenorum* (Ancyranorum intelligit) *Pratorem*; deinde illustratio adjicitur ex eo, quod *Ancyra, ut multa aliæ urbes*, Σεβαστὴ, *sive Augusta cognominabatur*. Verum turbatur hic primum Imperii regendi methodus, & administrandarum Provinciarum ordo, qui Romanæ Historiæ medulla quædam dici potest, & pars utilissima: Provinciis siquidem, non Urbibus Legati præficiebantur, ita ut neque Ancyræ, neque civitatis cujuslibet Legatus auditus sit umquam, sed Cappadociæ, & Galatiæ Legati Augustorum Proprætoribus monumentis pluribus consignentur, quibus cum Ancyra, tum urbes earum Provinciarum reliquæ parebant. Nec Legatum heic pro civitatis Oratore Romam misso accipere possumus, quo titulo Musei nostri lapis Timocratem laudat πρεσβεύσαντα ὑπέρτε τῆς πατρίδος, καὶ τῶν Ἑλλήνων πρὸςτε τὴν Σύγκλητον, καὶ πρὸς βασιλέας, *Legationes pro Patria, & pro Gracis ad Senatum, & ad Imperatores obierat*; non enim de Græco homine, sed de Fulvio Æmiliano res est inter primores Urbis, & anno Ch. CCVI. Quirinali trabea, fascibusque Consularibus ornato & aucto. Peccatur iterum, cum ad suppletam syllabam tuendam, Ancyra, & multæ aliæ urbes Σεβαστῆς titulo traduntur usæ; nullam enim memini Græcarum, atque Asiaticarum civitatum id cognominis ostentasse: affluunt numismata & lapides, quibus Πρώτη, Ἱερὰ, Λαμπροτάτη, Μητρόπολις, Νεωκόρος, Ἄσυλος, Αὐτόνομος, Φλαουΐα, Ἀρχαία inscribuntur; Σεβαστὴ inter hos titulos locum invenisse, haud succurrit. Damasci nummum ex Medicea gaza profert Norisius, in quo CEBACMIA. id verbum cum transferatur *Augusta*, suspicionem excitare potest ad urbem referri: at redderetur aptius *Augustalia*, ea nempe certamina indicantur. Plures quidem urbes Sebastæ, hoc est, Augustæ appellatæ sunt, ut & Cesareæ, in Imperatorum honorem; at cognomina hæc non erant, sed nomina, ita ut vel de novo conditæ, vel a solo instauratæ nullo alio nomine vulgariter vocarentur; anterius enim abrogabatur: legitur in Epochis Syromaced. *pag.* 447. *Samaria, qua Neapolis* (Stephani errore) *cognominata est*; unde duplici nomine civitates usæ credi possit; at μετονομασθεῖσα *postea nominata* transferri debet, non *cognominata*. Ancyra vero tum Inscriptionis hujus ævo, tum posteriori Ancyræ nomen neutiquam dimisit. Σεβαστῆς titulum videtur eidem manifesto assesere Inscriptio alia ibidem recitata, in qua: ἡ Μητρόπολις τῆς Γαλατίας Σεβαστὴ Τεκτοσάγων Ἄγκυρα: verum liceat in plena compendiis epigraphe hallucinationem aliquam suspicari exscriptoris; nam cum singularis tituli novitaa turbat, tum quod duæ hic ejusdem Provinciæ urbes videntur confundi, Ancyra, & Sebaste. Plinius Cappadociam describens, cujus uberrimæ parti Galatiæ nomen indiderunt Galli Tectosages eam occupantes, inter *oppida Tectosagum* Ancyram, & Sebastenos non tamquam unam & eamdem, sed tamquam duas civitates recenset (*b*). Gruterus Ἡ βουλὴ καὶ ὁ δῆμος Σεβαστηνῶν Τεκτοσάγων. Sebaste autem, ut ab homonymis aliis distingueretur, Σεβαστὴ Τεκτοσάγων *Sebaste Tectosagum* necessario inscribenda erat, ut illa ab Herode condita ΣΕΒΑΣΤΗΝΩΝ CΤΡ. *Sebastenorum Syria* nuncupata videmus in nummis. Illud etiam non omittendum; etiamsi Σεβαστὴ cognominata fuisset Ancyra, non propterea ejus cives *Sebastenos* dici potuisse, ita ut πρεσβεία Σεβαστηνῶν Legatum significaret Ancyranorum; nam ea denominatione cum Sebastenis proprie nuncupatis, qui scilicet Sebasten incolebant, permixti fuissent: nec quod Smyrna, exempli gratia, Πρώτη, & Νεωκόρος inscriberetur, *Protinorum*, vel *Neocoritarum* nomine Smyrnenses significari poterant. Neutiquam ergo Σεβαστηνῶν in supradicta Inscriptione, in qua H non fuerit in lapide, sed legendum πρεσβευτὴν Σεβαστοῦ, vel Σεβαστῶν Ἀντιστράτηγον, *Legatum Augusti*, vel *Augustorum*, *Propratore*, ut in aliis pluribus: Memoratur apud Gruterum (*c*) L. Fabius Cilo *Legatus Augustorum Propratore Provincia Galatia*: cui honorificum monumentum ponens Ancyra (*d*) Ἡ Μητρόπολις τῆς Γαλατίας Ἄγκυρα dicitur, alterius civitatis nomine Σεβαστὴ Τεκτοσάγων minime interposito, ut importune in nuper memorata epigraphe.

Claudamus tractationem hanc monentes, etiamsi unius interdum syllabæ supplementum tot creet pericula, plurium alias dictionum accessionem impune, ac feliciter procurari: nimirum cum ex consimilibus titulis arripi supplementa possunt, ut in monumento Asclepiadis athletæ, non a Spanhemio (*e*), ut Sponius tradit, sed a Falconerio præstitum est; cum enim ille fragmenta diligenter composuisset, atque exscripsisset, hic alterius de eodem Asclepiade Inscriptionis ope auxit, ac supplevit. Feliciores tamen, quibus ex ipsis lapidibus vulgata Epigrammata integrare contingit. Nostro illi, quod in *Isthmo Corinthiaco* Sponius olim exscripsit, addeas versu 8. CΤΝ. 20. bis ΤΗC, & ad calcem: Ὑπόσχεσις Πουβλίου Λικινίου Πρίσκου. Ἐάν μοι πωλήσητε τὴς λεγομένης Ῥήγλα . . . . . *Promissio P. Licinii Prisci. Si mihi vendideritis ejus, qua Reglia dicitur* . . . In eadem Inscriptione V. 9. legas Ἐπεγκτήσατ & V. 26. Δήμητρος.

CANON VII.

Gracorum Epigrammatum versio ardua, ideoque sapissime in eorumdem translatione peccatum.

AGE porro cum Græcas Inscriptiones ope artis Criticæ a commentitiis segregatas, inculpate exscriptas, sane & probe lectas, ac vulgari

(*a*) Palæograph. pag. 158. 3.
(*b*) Lib. v. cap. 32.
(*c*) Gruter. pag. CDVII. 2.
(*d*) Pag. CDVI. 10.
(*e*) Pag. 362.

vulgari scriptura redditas, emendatas item, qua licet, ac suppletas ob oculos habeamus, nihil jam restat, nisi ut transferantur, & in commune rei literariæ bonum Latina interpretatione donentur. Græcis quidem Scriptoribus, præterquam Scholiastis, Romana civitas fere omnibus data est, Inscriptionibus non item; plurimæ enim habentur ab Editoribus minime versæ: paucis apud Gruterum interpretatio adjicitur, paucioribus apud Reinesium: recentior marmorum illustrator Vandalius Græca epigrammata congerit magno numero, nec tamen, sex aut septem exceptis, Latine explicat. Videntur, quicquid hoc laboris est, despexisse, tamquam puerilem curam, & nulla difficultate implicitum, aut doctrina indigens opus; verumtamen aberrasse eis toto cœlo, & perquam difficile negotium esse, satis superque constabit, ubi viros doctos, quicumque fere id aggressi sint, sæpissime lapsos ostendero, & post eruditionis pelagus feliciter emensum, his lapidibus, tamquam lethalibus scopulis allisisse. Pervulgatum est, quam ardua sit Græcorum Scriptorum in Latinam linguam sincera, & ab omni parte laudanda translatio; innumeri certe sunt in celebrioribus etiam versionibus loci, quibus decipimur, & a vero Auctorum sensu avertimur: at in Inscriptionibus multæ insuper nos circumstant peculiares difficultates, quas ego hic potissimum persequar: neque enim quæ Sponius, Patinus, aliique ob minus integram linguæ Græcæ, Poeticæ præsertim, notitiam in titulis explicandis sæpiuscule peccarunt, perquiram, nec cum, exempli gratia, ἐπ' ἠιόνι transfertur *ad Eionem*, λαὸς *publicam* (*a*), ἀναιδὲς *sine cruore*, ἐπὶ κρατὸς *admodum*, ἀγορανομίαν *fori ædilitatem*, ψιλὸς *longum*, κλεπτομάστιγι *occulte verberanti*, ἀνδρὶ τῶ ἡμετέρω τάγματος, *nostri exercitus ductori*, ἐπεσκεύασε *curam habuit*, alibi *ædificari curavit*; pro *ad ripam*, *exiguum*, *sine voce*, *super caput*, *Ædilitatem*, *vacuum*, *fures verberanti*, *nostri ordinis viro*, *instauravit*, vel hujusmodi sexcenta alia scrutabor: sed quibus præterea periculis Inscriptionum interpretatio speciatim laboret, ut accurate exponam, ac recenseam, operam dabo.

I. Nihil in hoc monumentorum genere frequentius, & copiosius occurrit, quam propria hominum, & mulierum nomina: cum vero hæc apud Græcos infinita sint, & multoties extraordinaria, & insolita, ac miris etiam modis inflexa, perfacile est, ut hallucinemur, aut aliena significatione pura nomina reddentes, aut quæ vere nomina sunt, communes dictiones putantes. Apud Gruterum (*b*): Τιβέριος Ἰούλιος Ταρσὸς Διοσκούροις καὶ τῇ Πόλει τὸν ναὸν καὶ τὰ ἐν τῷ ναῷ ΠΕΛΑΓΩΝ Σεβαστοῦ ἀπελεύθερος καὶ ἐπίτροπος συντελέσας ἐκ τῶν ἰδίων καθιέρωσεν. sic vertitur: *Tib. Julius Tarsus Augusti Libertus, & Procurator Castori & Polluci, Civitatique ædiculam, & in ea MARIS IMAGINEM de suo absolvit, dedicavitque*. Quam versionem purgare aggressus Capacius (*c*), reddidit, *in Templo Marium, seu Pelagoram*: at quamvis furtis hic lateant, in quam interpretes impingerent, pelagus tamen nullum; duos enim memorat lapis; Tarsum, qui Dioscuris, & Patriæ Templum excitavit, & Pelagonem, qui pecunia sua perficiens, consecravit. In antiqua MS. Collectione Feliciani Veronensis ea Inscriptio sic transfertur; (*d*) *Tiberius Julius Tarsus Castori Pollucique, ac Civitati Templum, & quæ in Templo. Pelagon Augusti Libertus & Procurator eum consummasset ex propriis, dedicavit*. Nomen istud, & fortasse ipse ille Pelago occurrit in Taciti Annalibus; facillime enim idem credi potest, quo usus est Nero, cum Plautum interfici jussit (*e*); hunc siquidem *centurio trucidavit coram Pelagone Spadone, quem Nero centurioni, & manipulo quasi satellitibus ministrum regium præposuerat*. Idem nomen, etsi diversimode inflexum, Pelagio fuit, orthodoxis dogmatibus tamdiu infesto; & Pelagonio, ἱππιατρικῷ Scriptori.

Vehementer mihi quidam excitaverat Inscriptionis cupiditatem, quæ in Cephalenia insula maximo marmore ad Guiscardi Monasterium conspicitur; cum asseverent, de Olympiadum Epocha abrogandi decretum singulare in ea contineri. Literas eo nomine ad Andream Pisanum Venetorum Imperatorem dederam, qui pro mira, qua pollebat, humanitate, Museum nostrum illo ingenti lapide se aliquando aucturum spopondit: at fatale infortunium illud, quo spes Reipublicæ in tanto viro collocata concidit, gazæ etiam literariæ nostræ incrementum abripuit. Ejus epigraphes ad ipsum lapidem exscriptæ exemplum consequutus tandem sum; non sine risu ad Olympiades detortum fuisse intuens, mulieris, Olympiadis nomine, monumentum. Τίτος Φλά. βιος Διονύσιος ἐνορκίζομαί σε τὸν σεβάσμιον ὅρκον, μηδενὶ ἐξεῖναι ἀνοῖξαι (sic deinde exscriptor vulgari dialecto) ἐδῶ εἶναι σβυσμένα τρία γράμματα, *hic deleta sunt tres literæ*: nempe τὴν σορὸν ΟΛΥΜΠΙΑΔΕΣ. *T. Flavius Dionysius venerabili sacramento te obtestor, ne liceat alli Olympiadis arcam aperire*. Vulgavit hanc Inscriptionem P. Montfauconius (*f*) inter acceptas a Cl. Cæsaris Historico, & Poeta Apostolo Zeno, legens ὅρκον, & transferens, *adjuro per mortem, quod venerandum sacramentum est*: at illa adjurationis formula ad calcem S. Irenæi, Eusebiani Chronici, aliorumque librorum deprehenditur, nulla mortis mentione admixta.

Sponius (*g*) Τ. Α'ντώνιον Α'λκίμον Α'ρίγνωτον interpretatur *illustrem*; at Græcum nomen est, ut Polygnotus, cognominis vicem hic supplens; quapropter *Arignotum* scribere oportet; neque enim nomina per eorumdem grammaticam significationem sunt transformanda. In votivo *Philonis* epigrammate quis Neptuni simulacrum dicaverit, non apparet (*h*), quia Στῆσε φίλων redditur,

(*a*) Spon. Miscell.
(*b*) Gruter. pag. XCVIII.
(*c*) Hist. Neapol. Lib. I.
(*d*) Pag. 101.

(*e*) Annal. Lib. XIV.
(*f*) Diar. Ital. pag. 424.
(*g*) Itin. Tom. III. pag. 118. Miscell. pag. 112.
(*h*) Pag. 331.

ditur, *collocavit Libens*. Τῷ Ἐπιτυχάνοντι intelligit, *qui comparavit* (a), cum sit *Epitynchanon*, Latinis Lapidibus inscriptum multoties nomen: agnovit Oxoniensis interpres (b) χαρεῖνε in eadem recto casu, an pro χαρίνης, ut δελφὶς dicitur & δελφὶν; νίκω Λύδα vertitur, *Theene Lyda* (c), at positio verbi, & consequentia γυνὰ δὲ Χρυσίππου, patris nomen esse docent: *Techne Lyda Filia, uxor autem Chrysippi*. In Tryphera Epitaphio: Ἣν τίκτε Εὐτυχίδα σθεναρῷ Κίλισσα Χαρίτωπις (d), interpretatur *Quam peperit Eutychida Sthenaro Cilissa Charitopis*; multo quidem melius quam in Itinerario (e), ubi *Cilicia Eutychidis filia* monumentum fieri autumavit: scribendum tamen erat: *quam peperit robusto Eutychidi Charitopis e Cilicia* (f). Ἀνθεστήριον ἐκ Μυρρινοῦντος *Anthesterium ex Myrinutte*, Attico Populo, a Gruteriano interprete pro homine habitum esse improbavit: (g) contra Μαξίμου τοῦ Πάτρωνος concessionem memorante liberto, hominem multiplicavit, transferens *Maximo Patronis filio* (h).

Begerus in *Spicilegio* (i) *Antiquitatis* Gruterianum monumentum (k) ΕΛΠΙΔΙ ΕΩΣ καὶ Κενσωρῖνα τιμιωτάτη ἀπελευθέρα ἀνέθηκαν, explicat, *Elpidi Eoi filia, & Censorina honoratissima Liberta posuit*: quæ vetustatem non saperent, & ἀνέθηκαν a pluribus positum indicat. ΕΩΣ nomen erat ab exscriptore corruptum: *Elpidi Eous* (ut aliquid ponamus) & *Censorina Liberta præstantissimæ posuerunt*. In Sponiana (l) Τὴν καλουμένην Ἄριστον, Spanhemius vertit, *cognominatam Ariston*: melius *dictam Aristium, optimulam*, ut *Glycerium*. In Seldeniana Τάτιον Ἀσκληπιάδου; Reinesius (m) *nutricem vel alumnam* intelligi jubet ἀπὸ τοῦ τίτθη: fallitur; mulieris nomen est ὑποκοριστικῶς, seu diminutive enunciatum, Latine *Tatium*, ut Melanium, & alia apud Plautum. Τατία habetur in alio marmore (n). Recte hic Oxonienses, sed *Asclepiadis filia* pro *Asclepiade* reponendum, & *vivens conjugi* (o), pro *dum vixit contubernali*. Idem Reinesius (p) Στατιν Σεραπίωνος *Statium* explicat *Serapionis filium*; qui *Statius* erat ex libertate obtenta, & *Serapion* a natalibus, ut ibidem alter *Cassius Apollonius*, non Apollonii filius. In Oxoniensibus (q) Θεοδώρῳ τῷ ἐμῷ γνησίῳ ἐγγόνῳ, καὶ Πνευματικῷ υἱῷ redditur, *Theodoro meo legitimo nepoti, & Pneumatico filio*; at idem Theodorus nepos erat ex natura, & πνευματικὸς υἱὸς filius ex amore, sive *filius spiritualis*, qua appellatione utuntur hodieque Græci Sacerdotes erga seculares. Eodem volumine (r), sibi & uxori ἰδίᾳ ἐπικτήσει vertitur, *in perpetuam possessionem*. Scribendum Αἰλίᾳ Ἐπικτήσει, vertendumque *Ælia Epictesi*. Junia Epictesis mater, & Aurelia Epictesis filia memorantur in Romana (s). Lapis elegans in Grimanorum Cimeliarchio: Ἐπικτήσις Ὀνάσι Κυθηρίου Θυγάτηρ. *Epictesis Onasi Cytherii Filia*. Patinus (t) Θέσις Θεοδώρου ἰατροῦ ΞΑΝΘΟΥ. pro depositione Theodori Medici *Xanthi* filii, exhibuit nobis *Sepulchrum Theodori Medici rufi*. Adoptati utrumque patrem profitebantur: Epictetæ monumentum: *Antisthenes Isoclis*, κατὰ δὲ νομοθεσίαν Γρίννου, *legis vero constitutione filius Grinni*: hinc minus proprie in Palæographia, Μητρόδωρος Μενεμάχου φύσει Δορυλάου redditur, *Metrodorus* (u) *Menemachi natione Dirylai*, vel *Dorylai*: nam φύσει pro γένει ad patriam indicandam non adhibetur: Phrygiæ etiam civitas Δορύλαιον est, cujus τὸ ἐθνικὸν, ut ex Stephano Δορυλαεύς, unde fieret Δορυλαέως. Intelligendum igitur de Metrodoro adoptivo Menemachi filio, natura vero filio Dirylai. Cum accideret, ut, præter impositum a genitoribus nomen, aliud etiam populariter adhæreret, utrumque recitabatur sub ea formula, *Felix, qui & Clemens*; Græce (x) Ἀσκληπιάδης ὁ καὶ Ἑρμόδωρος, Ἀφροδίσιος ὁ καὶ Ἐπαφρᾶς, quod non succurrit interpretanti (y) Σιμπλίκια ἡ καὶ Καλώνυμος. *Simplicia jure tale nomen sortita* (z), ac si *Simplex* Græce significaret: intelligo: *Simplicia qua & Calonymos*: femina apud Fabrettum (a) appellatur *Rhanos*. In eodem Opere Ἀχιλλεὺς Ἐπαφρᾶ *Achilles Epaphra* (b), scribendum *Epaphræ filius*: ubi *in festis Dionysii*, enunciandum *Dionysi*, qui Bacchus est, Dionysius scilicet hominis nomen: ubi *Legati Phanius, & Dorco*, legendum grammatice *Phanis & Dorcus*, a Φάνις nempe, & Δόρκος, sequitur: *quos misistis*, πρεσβεύοντας περὶ τῷ Συλλοποτάμῳ, *ut de vestris rebus nobiscum agerent*; ubi reddendum videtur potius, *ut de Syllopotamo referrent*; loci nomen, ex quo prima legationis causa. Inter Athonis montis Monasteria habetur hodie Ξηροπόταμος, ac si diceretur *ad fluvium siccum*.

II. Ellipticis formulis, verbo præcipue suppresso, passim & sollemniter Græcæ Inscriptiones utuntur, quas qui non callet, vel non declarat, mancas, vel erroneas versiones exhibeat, necesse est. Honorariæ nominandi, & accusandi casu expediri solent; qui nihil supplet, sensum non aperit. In Palæographia (c) Γάϊον Ἰούλιον — Ἀλέξανδρος τὸν ἑαυτοῦ εὐεργέτην. *Gajum Julium* = *Alexander benefactorem suum*. Cuperus (d) in Harpocrate: *Sacra Synodus* = *M. Aurelium propter pietatem*: quæ Latinis auribus nihil significant; nam vel dativo

(a) Pag. 315.
(b) Oxoniens. pag. cccr.
(c) Pag. 337.
(d) Pag. 318.
(e) Tom. III. pag. 39.
(f) Gruter. pag. CDV.
(g) Itiner. pag. 166.
(h) Pag. 356.
(i) Pag. 84.
(k) Gruter. pag. CMLXXIII.
(l) Tom. I. pag. 574.
(m) Pag. 725.
(n) Oxoniens. pag. cccr.
(o) Oxoniens. pag. CCLXXIII.

(p) Pag. 290.
(q) Oxoniens. pag. CXLVI.
(r) Pag. 146.
(s) Gruter. pag. DXCVIII.
(t) Patin. in Inscripl. pag. 449.
(u) Pag. 154.
(x) Gruter. pag. CCCXIII.
(y) Reinel. pag. 369
(z) Diar. Ital. pag. 353.
(a) Pag. 203.
(b) Pag. 39.
(c) Pag. 159.
(d) Pag. 287.

tivo casu honoratum efferre oportet, *Synodus M. Aurelio*; vel adjungere *honorat*, *veneratur*, aut quidpiam hujusmodi, quod aliquando & Græce exprimitur: in Aeolica apud Gruterum (*a*): Ὁ δᾶμος ἐτίμασεν Ἀφ Ἀρτεμίδωρον. in Palæographia (*b*): ἐτίμασεν Μάρκον Κοννίον. Qui ergo viderit, exempli gratia, apud Cyriacum, (*c*) ὁ Δῆμος Γάϊον Καίσαρα Σεβαστοῦ υἱὸν νέον Ἄρη, interpretetur, *Populus Cajo Cæsari*, vel *Cajum Cæsarem*, *Augusti filium*, *novum Martem veneratur*.

Alia item formula honorarii lapides inscribuntur, quæ perperam transferri solet. In Museo: Ἁ πόλις Γερμάνικον Καίσαρα = Θεοῖς. Diarium Italicum (*d*): *Urbs Germanicum Cæsarem Diis*. Rursus: Ἰουλίαν Θεοδώραν ἀρετῆς ἕνεκεν Θεοῖς. *Juliam Theodoram virtutis causa Diis* (*e*). Apparet, Latina verba nullam sententiam efficere. Cuperus, qui apud Sponium utramque legit, sic vertendas docuit (*f*): *Urbs statuam Germanici = Diis consecravit: Statua Juliæ Theodoræ propter virtutem ejus Diis posita est*: ita & Patinus (*g*), & Vandalius (*h*), qui ex his statuas Diis sacrari potuisse, *nullo eorum exserte nominato*, discere sibi visus est. Verumtamen Diis generatim quidquam offerri non vidimus, & sunt apud nos ejusmodi lapides ea figura, ac forma, ut nulli imagini basin, vel hypobasin præstare potuerint. Precationes ergo sunt publico nomine in alicujus honorem pro ejusdem salute Diis exhibitæ, ac ita explicandæ: *Civitas Germanicum Diis commendat*. Commendabantur etiam aliquando præstantes, ac benefici viri Diis aliquibus nominatim, præcipue qui eo loco colerentur. Sponiana (*i*), quæ, ac si tribus locis deficeret, perperam in Diario (*k*) repræsentatur, nec propterea vertitur Ἁ πόλις Μάρκον Καλη .... Γαΐου υἱὸν Βύβλον τὸν Πάτρωνα, καὶ Εὐεργέτα Ἑρμῇ Ἡρακλεῖ, Cuperus (*l*) sic exponit: *Urbs Marcum Cale ..... Mercurio Hercule honoravit*: sive: *ejus in honorem erexit statuam, quam vocant Hermeraclem*: additque, majori apud veteres honori fuisse, *Dei statuam in honorem viri de Republica bene meriti erigere*: vide quam transversos quandoque viros doctos agat Inscriptionum idiotismus non intellectus. Vertendum erat: *Civitas Marcum Calenum C. F. Byblum patronum, & benefactorem suum Mercurio & Herculi commendat*. Copulativam particulam in antiquis monumentis omitti, recte hic observat idem Cuperus. Omittitur & in sequenti: Μάρκον συγγενῆ βασιλέως = Αὖλος καὶ Γάϊος Πέδιοι = Ἀπόλλωνι Ἀρτέμιδι, at quid sibi velit, & qua syntaxi cohæreat Oxoniensis versio (*m*): *Marca cognata Regis = Apollini, Diana?* Mentem suam declarat interpres, subdens, hoc marmor statuæ basin fuisse, quam Marco Ptolemæi cognato in insula Delo Pedii posuere: Delium autem monumentum esse ex ultimis verbis Ἀπόλλωνι Ἀρτέμιδι *manifeste indicari*, tradit, quod statuæ ibidem collocatæ, aut alterutri, aut utrisque inscriberentur. At hæc numina multis locis colebantur, & plura ex Delo monumenta novimus, quibus minime gentium memorentur (*n*); neque *Marcum* nostrum simulacro decoratum, sed Apollini & Dianæ commendatum, Inscriptio docet. Ita & *pag.* 271. *Alexandro = Apollini*, reponas *Alexandrum*, qui Apollinis tutelæ committitur.

Multoties quidem honorariæ Inscriptiones simulacrum comitabantur. Apud Sponium (*o*) Senatus C. Valerium ἐτίμησεν ἀνδριάντος ἀναστάσει, *honoravit statuæ erectione*: apud Gruterum (*p*) προτομῇ μαρμαρίνῃ *marmorea protome*: item apud Sponium (*q*) εἰκόνι λαΐνῃ, non *ænea statua*, ut ibidem, sed *imagine lapidea*: qua honoris significatione mulier decorata visitur in eleganti marmore Musei nostri, anaglyptica ejusdem imagine spectando, cum epigraphe Ὁ δῆμος Δημοῦν Διονυσίου Εὐξένου δὲ γυναῖκα. *Populus Demum Dionysii filium Euxeni conjugem honorat*. Primum verbum intra coronam continetur: eodem modo plurea in lapidibus aliis coronæ figurantur, unde sunt qui suspicentur, coronis donatos indicari, qui honorantur. Statuæ vero erectionem Inscriptionis verbum tacite connotare solet; exempli gratia, τὸ ἀνέστησε. Grut. *pag.* CDLXIV. 7. ἡ βουλὴ Ῥούφον Θέωνα ἀνέστησεν. Oxon. *pag.* CXLVIII. ἀνέστησεν Φλ. Πατερνιανὸν. vertenda, *Senatus Festo*, vel *Paterniano statuam erexit*. Comprobatur e Sponiana (*r*), qua Pariorum civitas Aureliam Liten ἀνέστησεν ἐν ἀνδριάντι μαρμαρίνῳ: hoc est, *marmoreum simulacrum Aureliæ statuit*. Statuam pariter indicat verbum ἀνέθηκε. Apparet (*s*) ex Inscriptione, qua Delii Cajum Billienum Ἀνέθηκαν; nam artificis nomen subsequitur: eapropter perperam Sponius (*t*) Herodis Attici memoriam, quem ἡ Ἀντιοχὶς φυλὴ ἀνέθηκεν, interpretatur, *Antiochis Tribus Diis commendat*, & *consecrat*, cum significetur *Herodis statuam collocat*. Aliquando tamen & absque statua id verbum profertur: in Laodicensi Nicostratus Vespasiano, & Populo Romano (*u*) τοῦτον τὸν λίθον ἐκ τοῦ ἰδίου ἀνέθηκεν, *lapidem hunc sua pecunia posuit*, ubi patet, inscriptum tantummodo marmor intelligi. Perpetua statuæ cogitatio effecit, ut Prideaux verbum ἀνέθηκαν videre, sibi visus sit, ubi certe fuisse non credo; legit enim, Θεόφραστον = τῆς πρὸς τοὺς Θεοὺς εὐσεβείας ἀνέθηκαν Ἀπόλλωνι (*x*): *Theophrasto &c.* sed nullus dubito fuisse in marmore εὐσεβείας ἕνεκα, explicandumque, *Theophrastum Heracliti F. Acharnensem*, qui

(*a*) Gruter. pag. MXCI. n. 4.
(*b*) Palæograph. pag. 166.
(*c*) Pag. 18.
(*d*) Diar. Ital. pag. 426.
(*e*) Pag. 422.
(*f*) Hom. Apoth. pag. 281.
(*g*) Patin. ad Smyrn. pag. 461.
(*h*) Vandal. pag. 405.
(*i*) Itin. Tom. III. pag. 84.
(*k*) Diar. pag. 425.
(*l*) Hom. Ap. pag. 280.

(*m*) Oxoniens. pag. CL.
(*n*) Spon. Miscell. pag. 121.
(*o*) Spon. Pag. 339.
(*p*) Gruter. pag. CCCXIV. n. 2.
(*q*) Spon. pag. 334.
(*r*) Spon. pag. 335.
(*s*) Idem pag. 121.
(*t*) Idem pag. 321.
(*u*) Itiner. Tom. III. pag. 143.
(*x*) Oxoniens. pag. CCCII.

qui Deli Curator fuit ⧧ *ob ejus erga Deos pietatem Apollinis tutela commendant*. Alias plures in Græcis lapidibus ellipses, ac syntaxes reperias, quibus versiones deformari possint. Lipsius apud Gruterum (*a*), exinde Falconerius (*b*): *Epidaurum Æsculapia, Olympia Pergamum, Smyrnam v.* interpretatione indiget interpretatio; cum enim certaminum locum quarto casu enunciare soleant, opus est reddere, *Epidauri Æsculapia vicit, Pergami Olympia, Smyrnæ vicit quinquies*: Seldenus (*c*) & Reinesius (*d*) recte in consimili: *Romæ Adrianalia II.* at cur deinde, *Puteolos II. Neapolim III.?* iisdem enim ludis superasse indigitatur Septimius *Romæ bis, Puteoli bis, Neapoli ter*. Eodem pacto qui ea velit interpretari (*e*) Ῥώμην Τραγῳδούς, Νικομήδειαν Κιθαρῳδούς, Σμύρναν Τραγῳδῶν, Πέργαμον διὰ πάντων, explicet oportet, *Romæ Tragœdos vicit, Nicomediæ Cytharœdos, Smyrnæ Tragœdorum victor, Pergami victor fuit in omni certamine*: obscurior ibidem secunda, Κύτικον κοινὸν Κωμῳδῶν. lego Κύζικον, Cyzici (in Propontide) *communem Comœdorum ludum vicit*. Interdum nomen tantum certaminis in corona depingitur (*f*): Σεβήρεια. Κομόδεια. Τὴν ἐξ Ἄργους ἀσπίδα τρίς. hoc est, vicit *Severalia, Comodalia, Argi in avulsione clypei ter*. In Oxoniensibus (*g*), *Athenæas Ephebis Herculem*: Latine sensus non constat; *Herculis imaginem Ephebis dat*, vel *in Ephebeo posuit*. Cum λύσιν videmus, latere solet, *solvit*; cum τὸν εἰκόνα, *posuit*; cum τὸ μνημεῖον *paravit*. Ineditam Venetiis exscripsi, quæ sic clauditur: Μενοίτιος τὰς γλυκυτάτας συνωρίδας μνήμης χάριν Ἥρωας. *Menœtius affines dulcissimos & Heroes memoria gratia*, addendum, *hoc monumento donat*: melius tamen; *Menœtius affinibus &c. memoria gratia*. Sponius (*h*) funerariam Διόδωρα χρηστὴ χαῖρε, καὶ ΣΥ ΓΕ, transfert, *Diodora bona, vale, & tace*: intelligendum puto, *Optima Diodora vale, & tu quoque viator*, vel *qui legis* (*i*): in Latina, *bene valeas qui legis*. Gualterius (*k*) Μινύραν Ἀρτέμωνος probe reddidit, *Minyram Artemonis filiam*: anceps est Cuperus (*l*) an reponi debeat *uxorem*, vel legi Ἀρτέμωνα. sed frustra: Diodotus Minyram Sacerdotio functam, sororem ex matre, Veneri Cœlesti commendat. Idem Cuperus Sponianam versionem emendare aggressus, eamdem demum iterat (*m*), duobus tantum sub finem verbis mutatis: at quidnam significationis eruendum nobis sit ex hac syntaxi: *Severi Alexandri, & Juliæ Mammeæ, Deo Soli, Aurelius Heron, Charite ministra consecravit*. Verbum ἀνέθηκεν ab Aurelio Herone pendet: Ἱεροδουλεία melius pro *sacro ministerio* ut Sponius, quam pro Ἱεροδουλῇ: forte erat in marmore ἱεροδουλείας χάριν, unde Sponius, *sacri ministerii causa*: sententia

certe est, Heronem Serapidi, vel Severi & Juliæ simulacra in Templo, cui præsidebat, dedicasse, vel votum pro eorum salute obtulisse, ita ut intelligendum sit ὑπὲρ Σωτηρίας, ut in alia ὑπὲρ ἑαυτοῦ εὐχὴν (*n*).

III. Augetur sæpe mirum in modum Græcorum lapidum interpretandorum difficultas, quod verba in iis occurrant, aut a Scriptoribus minime adhibita, & Lexicis incomperta, aut ad novum quemdam, obscurumve sensum detorta, itemque loquutiones novæ, & significatione omnino ambigua phraseologiæ. Pulcherrima inter Hierapytnios, & Priansios, Cretæ populos, civitatis, & jurium omnium communicatio ita lecta est a Johanne Pricæo, Reinesio, & Prideaux (*o*) exinde adprobantibus: Θεὸς ἀγαθός. Ἀγαθῇ τύχῃ καὶ ἐπὶ σωτηρίᾳ. ἐπὶ κοσμούντων ἐν Ἱεραπύτνῃ τῶν συνεπιπαντὶ τῷ Ἑρμαίῳ.... Vertitur ab eodem *Bonus Genius. Cum bona fortuna & salute. Cosmis magistratum cum Populo in Hierapytna gerentibus Hermæo .....* Ego quidem legerem; καὶ ἐπὶ σωτηρίᾳ ἀπεκοσμιῶν. neque enim post primam precationis formulam alteram a contextu pariter separatam subsequi puto, nec post ἐπὶ iterum ἐπὶ, nec σωτηρία cujusnam non adposito: Ἐπικόσμων. ut infra Κόσμοι. *cum bona fortuna* (ut ad literam exprimamus) *& salute Rectorum*. Prior formula respondet hodiernæ nostræ, *in nomine Domini*; posterior Romanæ illi ex hac Græca, ut opinor, *Salvis Dominis nostris*, quam videre est in lapide Gruteriano (*p*). Sic initium Corcyrensis Ἐπὶ σωτηρίᾳ Πρυτάνιος Ἀριστομένεος redderem, *Salvo Aristomene regente* (*q*). Majorem creavit interpreti difficultatem inusitata, quæ subsequitur, vox Ἐπίπας, quam propositioni copulans, *compositum* deinde *alibi nusquam lectitatum* admiratus est, vertitque *cum Populo*, quod ibidem *statum Democraticum sanxi*, pro rato haberet. At legendum erat τῷ Ἐπιπαντί, in ea siquidem civitate qui regimini præsiderent, sic appellatos esse docet Gruteriana (*r*), in qua memorantur οἱ Ἐπίπαντες Γερμανίδαι: qui vero inter illos præeminebat, Eponymus erat, ut ex nostra discimus, & vere Ἐπίπας, quem Italice redderemus egregie, *il Sopratutti*; quapropter ea formula sic est transferenda: *quod prospero & feliciter cedat Epicosmis Hierapytnæ Hermæo Superstanti, & collegis*. Reinesius (*s*) Ἐπίπας *Universitatem* significare docuit pari errore: sic οἱ ἐπὶ δήμου ibidem male utrique interpretantur *cives*, cum indicentur *qui civibus præsunt* (*t*). Eodem pacto & infra: κοινωνίαν τὰν ἐπικαταλλαγὰν ἐν τῷ Ἐπιπαντὶ Καινέως Κόσμου, perperam transfertur ab utrisque, *Compensanto ea eam populo communitatum Cosmi*: interpretor, *rem discutiant Cosmi Cœneo Superstans, & collegæ*. Eadem

pror-

(*a*) Gruter. pag. CCCXIV. n. 1.
(*b*) Falconer. pag. 104.
(*c*) Oxoniens. pag. LXX.
(*d*) Reines. Class. V. n. XX. pag. 366.
(*e*) Gruter. pag. MXC. n. 4. 6. 7. 8.
(*f*) Gruter. pag. CCCXVI. n. 2. & CCCXVII. n. 1.
(*g*) Oxoniens. pag. LXXXIII.
(*h*) Sponius pag. 337.
(*i*) Gruter. pag. DCLXXXIV. 2. v. 8.
(*k*) Gualter. pag. XLIX.

(*l*) In Harp. pag. 127.
(*m*) Cuperus pag. 153.
(*n*) Sponius pag. 340.
(*o*) Oxoniens. pag CXVI.
(*p*) Pag. CCLXXXVI. 7.
(*q*) Diar. Italic. pag. 412.
(*r*) Gruter. pag. DV. 2.
(*s*) Reinesius Class. VII. in not. ad Inscript. XX. pag. 498. lin. 36.
(*t*) Oxoniens. pag. CXX.

prorsus formula in Epictetæ lapide nostro : Ἐπὶ ἐφόρων τῶν περὶ Φοιβοτέλη, *Sub Ephoris Phœbotele, & collegis*. Eodem fere in Reinesiana, Αἱ ἐφόροι τῶν περὶ M. Αὐρήλιον, ubi pugnat vir doctus, explicandum, *Ephoro M. Aurelio curante*, sed castigatius, *Ephoris curantibus M. Aurelio & collegis*. Occurrit in Athleticis hæc loquutio : Σύνοδος τῶν περὶ τὸν Ἡρακλέα : (*a*) reddi solet, *qui circa Herculem, ad Herculem habitantium, qui ad Herculis ædem habitant, qui sunt apud Herculem* : aptius redderetur, *Synodus Athletarum Herculeorum*, sive *sectatorum Herculis* : ita οἱ περὶ τὸν Διόνυσον τεχνῖται, (*b*) *Bacchici*, sive *scenici Artifices*, non *qui circa Bacchum*. Histriones sunt Baccho dicati, & in ejusdem festis adhibiti. In præclaro Cretensi monumento (*c*). Ἐπικοσμιώντων, vel ἐπὶ Κοσμῶν τῶν περὶ Φιλόμβροτον τὸν Εὐθυμάχου ἀγαθᾷ τύχᾳ δέδοχθαι. interpres : *Philombroto Euthymachi filio magistratum gerente. Quod &c.* redderem : *Sub Cosmis Philombroto Euthymachi filio, & collegis, quod bene vertat, decretum est*.

Difficultatem interpretandorum lapidum nullum magis ex Græcis monumentis omnibus testatur, ac comprobat, quam Epictetæ nostrum ; præter nova verba Ἀρτυτήρ, Ἐπιμοιρος, Πάραμα, loca in eo sunt, quæ satis extricare vix liceat. Gruteriana (*d*) versio sæpe deflectit. Col. I. τᾶς θυγατρὸς Ἐπιτελείας τᾶς Φοίνικος, *filia Epicteta Phœnicis* : eo loco valent, *Epitelia filia sua, & Phœnicis*. *Heroia* Latine vix intelligitur : *Heroum monumenta*. Καταθέσθω, *aliquid seponere* : est *deposito dare*. Καὶ ἐς ἄλλα χωρία ἐξουσίαν ἐχόντων, δόντες ἀσφαλῶς τὰς ὑποθήκας, *dent tales, qui & ipsi in alia prædia potestatem habeant, aut sufficientes hypothecas* : reponit Scaliger (*e*) in Corrigendis ; *licito prædiis satis subsignatis* : ego vero, *& in alia prædia potestatem habeant ratas hypothecas exhibentes*. Ubi *cohabitantes his femina*, dicerem, *conjugio junctas*. Ubi, *conflacere omnes a cœna ad primum accessum, & Musarum & Phœnices*, substitue, *& primo poculo libare omnes in convivio Musis & Phœnices* : quod illustratur præclare e consuetudine etiamnum vigente apud Græcos Sinopenses in conviviis funebribus ; quispiam scilicet e consanguineis antequam primo bibat, vini guttas aliquot affundit terræ, velut in defuncti suffragium quoddam, ut narrabat mihi optimus Panagiotes meus, Sinopensis. Οἶνον ξένιον, *vinum hospitale* ; forte intelligendum de *peregrino*, regione illa minus probatum ferente. Initio columnæ quintæ nimium aberratur : redderem : *his autem annis qui Artyterum agat, redditum universitati provenientem administrans, conventui exhibeat, ac pro illo fidejussorem recipiat ab electis sub idoneis agrorum hypothecis* : in eadem pro iis, *ejus tamen loco nihilominus sit, cui eo mense sacrificium facere conveniebat, macletque debitam pro se hostiam. Ipse vero Structor quandocumque ei, quem sors eo mense &c.* substituerem : *Minister ipse inscipiat omnino, & sacrificium peragat ad se pertinens : Artyteras autem Ministro, cui non erogavit, drachmas debebit CL. &c.* Extrema verba, *per modum interdicti*, quid sibi velint? Græca, δι ἀπολόγου, *rationes reddens* : eodem sensu ἀπολογισμὸς apud Hesychium. In Agrigentina φέρειν τὰν ἔξοδον διὰ τῶν ἀπολόγων. Vandalius (*f*) : *reddant summam per Rationarios*, apparet ex præcedentibus intelligendum esse, *expensas in ratiocinio figuret, mettano a uscita* : in Corcyrensi (*g*), τὸ δὲ γεγραμμένον ἀνάλωμα ταμίᾳ δοῦμεν, *expensa computationem Quæstori tradere* : ibi *pennario damus* ; at saneiunt, ut ab aliis detur, & Dorice infinitivi est modi. Plura non persequar, cum in *Museo Veronensi* novam ex integro versionem propositurus sim ; nec tamen a Grutero allata, & Venetiis primum volanti pagellæ credita, ita est improbanda, ut cum Scaligero *una litura* abrogandam putem (*h*) : multa satis implexa feliciter ab illo, quicumque fuerit, interprete enodata sunt ; multamque promeruit laudem, qui tam lubricum, & anceps vadum tentavit primus, & decurrit. Scaligero autem quam impropere censura res fuerit novam translationem aggredienti, emendationes testantur ab eo in *Corrigendis* propositæ (*i*). Cavetur ab Epicteta, ne quis Museum alienare possit τρόπῳ μηδενί, μήτε παρευρέσει μηδεμιᾷ. recte interpres, *allo modo, aut quacumque adinventione* ; τέχνῃ οὐδὲ μηχανῇ οὐδὲ μιᾷ, ut loquitur Demosthenes (*k*), *arte, aut machinatione nulla* : corrigit Scaliger, *malo peculatu, dolo malo*, cum peculatus nihil hic ad rem, est enim pecuniæ publicæ surreptio : συναγέσθω ἐν τῷ Μουσείῳ καθ' ἕκαστον ἔτος ἐν μηνὶ Δελφινίῳ = ἁμέρας τρεῖς, ἀποδείξας ἐπιμηνίους ἐξ αὐτῶν. Scaliger ; *cogatur in Museo mense Delphinio triduum = creatis ex eorum corpore menstruis ministris* : imo vero, *cogatur in Museo quotannis mense Delphinio = trium dierum sacrificulos ea pecunia constituens* : & ipse siquidem fallitur nihil minus ac vetus interpres, qui ἐπιμηνίους vertit, *qui menstruatim*, & ἐπιμήνια *menstrua sollemnitas*, & ἐπιμηνιεύειν *mense suo ministraverit*, cum nulla in his habeatur mensis significatio ; annua enim erat instituta sollemnitas, dicituque ex lapide, hæc vocabula sacrorum antistites generatim, & sacras epulas, ac sacrificia etiam, quæ menstrua non essent, interdum significare, ut optime annotavit Seldenus (*l*). Italicam ejusdem monumenti versionem duobus abhinc annis edidimus libello insertam *Traduttori Italiani* : ea quoque nunc displicet in uno loco, *Pag.* XCIII. εἰ κα μή τις, *benchè &c.* ita & anterior versio, *etiamsi* ; at sententia in contrarium abducitur ; reddendum *nisi quis*. Ubi, *ministri per lui*,

(*a*) Gruter. pag. CCCXV. n. 9. Falconer. pag. 78. Sponius pag. 361. Lafena pag. 100.
(*b*) Cap. Harp. pag. 287.
(*c*) Diar. Ital. pag. 72.
(*d*) Gruter. pag. CCXVI.
(*e*) Scaliger pag. CCCVII.

(*f*) Vandal. pag 764.
(*g*) Diar. Ital. pag. 421.
(*h*) Gruter. Corrig. pag. CCCVII.
(*i*) Pag. CCCVII.
(*k*) In Neæram.
(*l*) Oxoniensi. pag. XXXII.

λεὶ, corrige (*a*), *ministerium ex se peragat*; deinde: *e nelle processioni cammini il primo*: ita transtuli, quod in scabro marmore προέδων legi mihi videretur. Pomparum modum apud Ethnicos Plutarchus in Arato pulchre describit, & Sponianum marmor in Itinerario (*b*): adde ejusdem omnino generis fragmentum Venetum, in quo quid instituta cognatorum sodalitas ΕΠΙ ΤΗΝ ΠΟΜΠΗΝ deferre deberet (*c*), & quomodo *in duos ordines divisi* procedere qui aderant, præscribebatur ποιεῖν ἐν μέρει τὰ δύο τάγματα: verumtamen cum lapidem denuo, & alia lucis refractione inspexerim, deprehendi Π··ΘΟΔΩΝ, lego ergo, καὶ πομπεύειν ἀπὸ τῶν προσόδων (Dorice pro προσόδων) πρᾶτος, & versioni meæ antiquam, *sumatque de proventibus primus*, antepono. In eodem libello de insignis documenti versione me pluribus locis subdubitare monui, quorum aliquot hic indicabo; Italicam autem versionem consulere ne pigeat. Ἑκαστάκις τὸν ἐνιαυτὸν, *singulis vicibus in anno* (*d*): verterem, *quotannis*: Hesychius & Suidas eadem significatione ἐνιαυτοῖ. Ὡς δὲ καὶ φέρονται τοκιζόμεναι μναῖ ἑκατὸν ὀγδοήκοντα, *usque ad usuram dentur*: imo, *cum vero ab usuris redditu fuerint*, CLXXX. *minæ*. In Fabrettiano lapide (*e*) relinquuntur Reipublicæ HS XII. ut ad XL. *usuris perducerentur*. Ἀποστελλέτω ἁ πόλις ἐπὶ τὸ τῶν τεχνιτᾶν μίσθωσιν, *mittat urbs ad solvendam operariorum mercedem*, quod iterum recurrit *pag.* 416. meam quoque interpretationem, *mandi per la mercede degli operatori*, hic repelle: vertendum erat, *mittat ad scenicos artifices pretio conducendos*; exinde ἀφ' ὧ, *a quo tempore*, intelligendum, a qua conductione, *dal che*: sic *pag.* 417. μισθοῦν δὲ τὼς τεχνίτας, ἀφ' ὧ κ' ἀρχὰ γίνηται τῷ ἑτέρω ἐνιαυτῷ, intelligendum non est, *alterius, ac subsequentis anni initium ducatur*, sed quod & subsequentibus annis ἀπὸ τῶ μισθῶ τὼς τεχνίτας a scenicis artificibus (non operis) *conducendis*, aut eam sollemnitatem exordiri deberent: Καὶ μὴ ἀποστείλῃ ἁ πόλις ἐπὶ τὼς τεχνίτας (*f*), *neque urbi, quæ consueta sunt, miserit ad operarios*: sententia est, *neque civitas ad histriones arcessendos mittat*. Μὴ μισθώσηται, *mercedem non solvat*: imo *mercede non conducat*. Ἢ εἰς ἄλλο τι καταχρήσηται τὸ ἀργύριον (*g*), *neque in alios usus argentum hujusmodi deputetur*: aliquanto propius, *vel ad alios usus civitas pecunia abutatur*; negans enim particula eo loco sensum invertit (*h*). Ubi de præconibus, *dies quinque ad currus stabunt*, prædicationem quinque vicibus faciendam in loco, qui a Curribus denominaretur, innui puto; in Fabrettiano marmore (*i*), *ad Quadrigam fori vinarii*. *Pag.* 416. Δυνατοὶ ἐόντες, *cum re familiari valeant*, redde, *cum possent*, quod non ab eorum se familiari pendebat, sed ne διὰ πόλεμον, aut alio impedimento ἀδύνατον fieret, ut antea excipitur. Εἰ δὲ ἐνδανείσαντες μὴ ἂν πράξαντι τὸ κεφάλαιον, καὶ τὸν τόκον, *quod si ii, qui pacto fœnore argentum acceperunt*,

summam pecuniæ, & usuram ejusdem non contulerint: multum quidem hoc loco diversus abit interpres: transfer, *at si postquam fœneraverint fœnus, & sortem non exigent*. Ἐπεὶ δέ κα φέρωντι τοκιζόμεναι μναῖ ἑκατὸν ὀγδοήκοντα, *cum autem revoluto tempore prædicta centum octoginta minæ annuum fœnus produxerint*: immane quantum discrepat! in Senatus consulto, quo acceptatur donatio, de CLXXX. minis nondum mentio habita erat, sed de oblatarum CXX. sorte; nec sensus est, *cum minæ* CLXXX. *fœnus pepererint*, sed, *cum a minarum* CXX. *fœnore summa minarum* CLXXX. *conficietur*; simplex autem translatio: *postquam minæ* CLXXX. *ex usura provenerint*: sequi debet, *illæ quoque*, non *alæque*. Ἀποστελλέτω οἱ ἄρχοντες, *Administratores*: non hic tres illi veniunt ad pecuniæ administrationem electi, sed publici Archontes. Alia alibi attigimus, vel Italico libello persequuti sumus. In confesso esse oportet, nullum omnino in hac lingua genus monumentorum magis obscurum, & ad interpretandum operosius esse priscis Actis, & documentis, quorum aliquot unice e lapidibus adhuc eruere nobis licet; cum ob idiotismos locorum, tum ob scribarum implexas formulas, & intercisas, ut his etiam temporibus videmus, sententias.

IV. At quarumcumque fere Inscriptionum Græcarum quam arduum sit mentem prorsus assequi, & apta versione explicare, id præcipue comprobat, quod si qui recentiori ætate versiones priores emendare sunt aggressi, vel novas procudere, multo magis sæpe deviarunt, & multo minus laudabiles protulerunt. Postremi, qui data opera in hoc eruditionis genus incubuerit, quædam exempla subjiciam. Melitensium decretum ex ænea tabula Maffejana Gruterus (*k*) vulgavit, cui lemma quodammodo sic præfigitur: Ὑπὲρ Προξενίας καὶ Εὐεργεσίας Δαμητρίῳ. vertitur *De hospitia, ac beneficentia Demetrio*: Gualterius (*l*), *& benevolentia*: obscure uterque, nec satis apte: at Vandalius tertium transferens (*m*) *Super hospitali amicitia acquisita, & ob benefacta Demetrio*. Quid hæc significant, qui cohærent inter se, & quid arguet Lector in subjecto Senatus consulto contineri? Dictionem εὐεργεσίας nemo hic recte explicabit, qui latentem ellipsin probe non intelligat. Convertere oportet: *De Hospitii publico, & beneficentiæ præconio*, seu *Beneficiorum jure, Demetrio concessa*: apparet infra, ubi a Senatu Populoque decernitur, Πρόξενον εἶμεν, καὶ Εὐεργέταν τῶ Δάμω τῶν Μελιταίων, ut Demetrius sit *Hospes publicus, & inter publicos Benefactores recenseatur*. In eadem: *quoniam Demetrius* ἐπεὶ ὑπάρχει τοῖς δὲ δημοσίοις ἡμῶν πράγμασι καὶ ἰδίᾳ ἑκάστῳ τῶν πολιτῶν παραίτιος ἀγαθῶν πολλάκις γινόμενος: versiones veteres, *benevolus extitit publicis negotiis nostris, & civium cuique auctor commodi sæpe numero fuit*: Vandalius: *etiam in Curia civium nostrorum sæpius, ut illis bene esset, causa extitit*: quam implexius, & quam

(*a*) Oxon. pag. XCVIII.
(*b*) Tom. I. pag. 283.
(*c*) Diar. Ital. pag. 74.
(*d*) Diar. Ital. pag. 412.
(*e*) Pag. 644.
(*f*) Pag. 413.
(*g*) Pag. 414.
(*h*) Pag. 415.
(*i*) Pag. 731.
(*k*) Gruter. pag. CCCC. n. 8.
(*l*) Gualter. pag. 63.
(*m*) Vandal. pag. 768.

quam intempestive advocata Curia! Consimilem formulam alibi vertens adjecit de suo *circa fœdus*, cum de fœdere nemo hisceret (*a*); & ουδὲν οἷον ἐνλείπονται ἐν πᾶσι τοῖς ἀξιουμένοις, interpretatus est, *nihil circa cunctos*, qui digni *essent*, *omittens*, cum sonent potius, *circa singula*, *quæ rogaretur*, *studium non prætermittens*. In Melitensi etiam expletiva ου pro υ videtur admirari, cum Doricos quosque lapides frequenter insideat. Agrigentinæ consociæ post Gruterum & Gualterium tertiam pariter versionem conflavit (*b*); at *Philonis filio* in ipso ingressu desideratur: ἔδοξε τῷ Ἁλίᾳ, *placuit Heliaco consessui*; repone, *placuit Populo*, ut in anterioribus; Ἁλίασμα *Heliaci consessus decretum*, repone, *Concilii*; Ἁλίαν enim nomine populi conventum Siculi indigitabant, ut ex hac ipsa; ἔδοξε τῷ Ἁλίᾳ, καὶ τῷ Συγκλήτῳ, *Senatui & populo*: ita & apud Byzantios, ut ex Demosthene *de Corona*; ἐν τῷ Ἁλίᾳ εἶπεν: idem sonat ac Ἐκκλησία, ut, Hesychius docet: Ἐκκλησίαν vero male alibi pro Senatu accipit (*c*). Sub finem τῷ Συνεδρίῳ πάντες, optime anteriores, *omnes qui in Concilio erant*, non ipse optime, *omnes Synedri*. Novam item versionem Porphyreticæ Inscriptionis nostræ adornans (*d*) τούς τε τῷ Ἑρμῇ καὶ Ἡρακλεῖ τεθειμένους ὑπὲρ τοῦ Βασιλέως γυμνικοὺς ἀγῶνας, reddidit, *& certamina Mercurio & Baccho in Regis honorem*. Quo tantum diversus abis? Gruteriano (*e*) siquidem præeunte interprete, *gymnici ludi* ibi memorantur *pro Imperatoris salute Mercurio, & Herculi dicati*. Ὑπὲρ τοῦ τόπου reddit *in loco isto*, cum pertineat ad superiorem sententiam; *erga hunc locum*: ubi priscus interpres *in Album referre*, corrumpit ipse Latinam loquutionem subrogans, *depone in album*. Ibidem Προσαξιοῦσαι δὲ αὐτὸν καὶ εἰς τὸ ΘΚ ἔτος γυμνασιαρχῆσαι, διότι τοῦτο πράξας ἴσως πᾶσι τοῖς Ἀλειφομένοις χαριεῖται, Latine sic profert: *honorarique illum amplius Gymnasiarcha munere in annum* XXIX. *quoniam si id fecerit, omnibus unctis gratas & acceptas erit*: cum sententia sit: *ipsum vero ut & anno* XXIX. *præesse Gymnasio velit*, rogare; *quandoquidem id præstans Aliptis omnibus gratificabitur*. Sponianam alibi translationem repastinans (*f*) διαμονή, hoc est *incolumitatem*, interpretatur *prosperitatem*, propius accedente Sponii *perennitate*: ponit *ipsius domus*, ubi scribendum *domus eorum*: ad illa καὶ ὡς χρηματίζω (sic lapis) Ἀλεξανδρεὺς φιλόσοφος, quæ reddit Sponius, *& veluti oraculi responsum dans*, (*g*) Vandalius in ancipiti est: mihi is locus sic explicatur: *& ut vocor*, *Philosophus Alexandrinae*. Diodorus Libro I. Πτολεμαῖος ὁ νέος Διόνυσος χρηματίζων, *Ptolemaus novus Bacchus nuncupatus*. Rursus Ἀρχιερεὺς τοῦ Καθηγεμόνος Διονύσου διὰ βίου, *Pontifex Bacchi Ductoris ad vitam*; potius, *Pontifex perpetuus Bacchi Præceptoris*: Deinde: ποτιλαμένος τὸν Διόνυσον ἐπισκευάσειν, Sponius (*h*), *exorsus Bacchum honorare*; Vandalius magis devius; *exorsus Bacchum ornare cœtu*: legitur in ipso lapide Florentini Cimeliarchi vestibulum exornante, ἐπαγγειλάμενος, *pollicitus*; sequentem phrasin accipiunt utrique, & cum ipsis Reinesius (*i*) quoque, de scenicis ludis in Bacchi honorem editis: mihi verisimilius videtur, intelligi de Bacchi templo instaurato: tribus rationibus, ut sic opiner, inducor: quod ἐπισκευάσειν magis ad renovandi, & reficiendi significationem videatur accedere, quam ad honorandi, vel celebrandi: quod subsequatur paulo post, ἐτέλεσα δὲ ὡς ἐπηγγειλάμην τὸν Διόνυσον, ubi ἐπισκευάσειν non additur; durum autem nimis esset, ac novum, ut etiam ἐτέλεσα τὸν Διόνυσον *Bacchum perfeci*, explicandum esset, *Bacchi ludos edidi*: quod ejusmodi reticentia, ubi de ludis agitur, non sit usitata, familiaris autem ubi de Templis; nam & apud Romanos *ad Bacchi*, *ad Herculis*, sonat *ad ædem Bacchi*, *ad Templum Herculis*; nostra etiam lingua *S. Pietro*, *S. Giovanni* his dicatas Ecclesias significant. Vertendum ergo *pollicitus Bacchi Templum reficere*, deinde, *Bacchi ædem perfeci sicut promiseram*: videtur autem id Templum ad scenicorum Artificum Synodum spectasse, cujus Trypho noster Sacerdos esset, ut ipsa docet inscriptio: quapropter de Collegiorum, ac Sodalitatum more Præsides ejus temporis, nempe Ἄρχων, Γραμματεύς, & Νομοδείκτης recitantur; neque enim cum Vandalio de *Archonte eorum ludorum* intelligo, cum Archon festi alicujus nutpiam auditus sit, sed de Archonte ejus Synodi. Involuta etiam multum est, & quibusdam autographi verbis præteritis, alterius Sponianæ versionis emendatio, quamvis causas subdat (*e*), ob quas *ita vertere substiuuit*: illa pariter τῶν ἐν Λυδίᾳ Σαρδιανῶν, quæ recte Sponius *Sardibus in Lydia*, mirifica transformatione subvertit (*l*), *in Lydia*, *qua ad Sardianos spectabat*: Εὐφρόσυνον ἱερασάμενον Πολυῶχου Β. Sponius, statuam *dedicante* Euphrosyno *Polyucho secundum* explicat ipse de *Sacerdote Dei tutelaris*, quod minus placet: sed ad alia progrediendum.

V. Sicuti ad antiquos Scriptores intelligendos, interpretandosque linguæ & Grammaticæ peritia neutiquam sufficit, sed rerum, historiarum, veterumque institutorum notitia insuper requiritur, ita & multo magis in Inscriptionibus explicandis accidit, quæ paucis & concisis verbis multa sæpe indicant, ac præclara. Ea propter labare perpetuo, & cespitandi periculo exponi necesse est, quicumque, Græcis antiquitatibus, Atticis præsertim, non apprime excussis, Inscriptiones Græcas transferendas suscipit: exemplis aliquot rem comprobabo. Quod antiquarum nationum politicum regimen, intimamque notitiam perquirenti contestim occurrit, divisio est populi universi in partes, quas Romani Tribus dixere; Græci φυλάς. Atheniensis Respublica quatuor primitus, exinde decem Tribubus componebatur; duæ postea additæ, & Hadria-

(*a*) Vandal. pag. 744.
(*b*) Idem pag. 764.
(*c*) Idem pag. 483.
(*d*) Idem pag. 502.
(*e*) Gruter. pag. CCCXXVII.
(*f*) Spon. pag. 361.

(*g*) Sect. II. in princip.
(*h*) Miscellan. Erudit. Antiquit. pag. 370.
(*i*) Class. III. pag. 314.
(*k*) Pag. 628.
(*l*) Pag. 243.

Hadriani tempore decima tertia. Attica ergo tota cum ipsa urbe in regiones duodecim, postremo tredecim partita erat; at hoc peculiare habuit floridissima, quamvis arctis conclusa finibus, Provincia, ut cum Tribus quævis, seu quævis extra urbem regio plura contineret oppida, vel insignes pagos, & quævis intra urbem plures civium multitudine refertos vicos, oppidula ista, & vici novam quædam seorsim Communia constituerent, quorum singula ad universæ Reipublicæ administrationem homines conferebant, appellabanturque Δῆμοι *Populi*. Hinc ut Romani cives Tribum profiteri solebant, sic Athenienses Populum, ut non in lapidibus tantum, sed & apud Scriptores passim observare est: at imprime apud Athenienses distabant, & primum tamquam pars a toto, Tribus & Populi, cum plures Populos quælibet Tribus complecteretur; deinde tamquam Historicum, & mere Politicum nomen a Geographico, vel Topographico, cum adjectus Populus velut peculiarem civis cujusque patriam, & natale solum, sive ipsum domicilii locum indicaret. Confusa hæc tamen ut plurimum, & permixta a viris doctis reperias, non quod rem ignorarent, sed quod ad animum, ut puto, non revocaverint. Montfauconius in Palæographia laudat (*a*) Sponii *recensionem* CLXXIV. *Tribuum Atticarum*, cum Tribus Atticæ a tam immodico numero nimium quantum abessent. Vandalius ad Eutychidis marmor, nunc juris nostri, docet (*b*) *Athmonum Tribum Atticam fuisse*, cum Δῆμος fuerit τῆς Κεκροπίδος φυλῆς, *Cecropidis Tribus Populus*, ut tradit Stephanus: alio loco Populus Oeneum & Myrinusium reddit (*c*) *Thinaum*, & *ex Merimutta*. Reinesius ad Indicis caput XII. Tribus Romanas, & Græcorum φυλὰς promittens, XI. Atticæ Populos recenset. Pag. 250. lin. 3. & 4 Κολλίδες, Στειριεὺς, Ἐλευσίνιος, Κεφισιεὺς *adpellationes a Tribubus* dicit esse, cum sint Populorum nomina. Alibi commentitiam illustrare pergens (*d*), *Tribubus* Atticis, & *Sodalitiis*, *in qua nobilissimi quinque civium lecti*, accuset Αντωνίδας, Χυμαρίδας, Κυνίδας, quæ nec Tribus erant, nec Populi, sed familiæ ac gentes. Cum vero tam magno numero sint Populorum nomina, callere oportet singula, vel saltem cum lapides percurrimus, a loco, & a positu ignotæ dictionis suspicari, & perquirere: Σεραπίωνος Κολλείδου vertit Seldenus (*e*) *Serapione Collida filio*, nec posteriores emendant; verti debuerat, Statio *Serapionis filio Chollidensi*, in tribu Leontide [Ægeidi adsignat Sponius (*f*)] Populus, si Stephano fides. Idem ad alium lapidem, vocem φλυεὺς *Populum* connotantem, quid sibi vellet, non intellexit: nec ideo tamen deterrima illa verba subjungi debuerant a nescio quo: *cum Seldenus* (*g*) *se nescire dicat, quid sit* φλυεὺς, *ignorantiam suam hic etiam, ut solet sæpe, in re manifestissima confitetur*: hæccine de illo, qui anteriori, & pene eadem pagina *magnus Seldenus* (*h*)? Nomen Κεραμεικὸν Patinus ad Smyrnæas *de publico sepulchro* accepit, & δύο Κεραμεικοὺς *duo sepulchra* transtulit, cum duo intelligendi essent eo nomine Populi Attici. Sponius ipse, qui post Sigonium, & Meursium tanto majori laude in Atticis Populis eruendis, atque intrusis deturbandis versatus est, quanto eum decebat, qui non Scriptorum tantum, sed & veterum lapidum subsidio instructus eam provinciam susciperet, rem videtur non animadvertisse ab hoc studio præcipue hauriendum; nam cum Anticlea quædam in Atheniensi marmore Θηβαία dicatur (*i*), Populum profiteri, & non a Thebe aliqua externa, & celebriori, sed ab Attica Stephano tantum memorata eam denominationem desumere opinantur. At sicuti apud Romanos feminis numquam Tribus adjicitur, ita Atticis mulieribus numquam Populus: me talem in genuina, & minime deformata Inscriptione id reperire non memini. Sunt quidem mulierum monumenta Populum memorantia, quibus forte Sponius deceptus; at in patrem referas, vel maritum, ita, ut exempli causa (*k*), Μελιτη Ἡλιοδώρου ἐκ Γαργηττίου, non sit intelligendum tamquam de ipsius Melites Populo, sed de Heliodori: in Museo Ἐτοίμη Κυδήνορος ἐκ Βερενικιδῶν, intellige, *Etæma filia Cydenoris, qui ex Populo Berenicidarum*. Patet ex plurimis diserte explicantibus: (*l*) Ἀριστονίκη Ἐλπίδου Ἀναγυρασίου θυγάτηρ, *Aristonica Helpisti Anagyrensis filia*. Μυῤῥίνη Θεοδώρου ἐκ Κεραμέων θυγάτηρ Πολυκράτου ἐκ Κεραμέων γυνή. *Myrrhina Theodori Ceramensis filia, Polycrati Ceramensis uxor* (*m*). Grut. *pag.* CV. Μαγίστης τῆς Ἀσκληπιάδου Ἁλαιέως θυγατρὸς, sub *Magiste* (nomen enim est, ut *Maxima* apud Romanos) *Asclepiadis Halaensis filia*. Cuperus (*n*) verba transferens, Ἁλαιέως non reddidit, & Græce in Ἁλιέως mutavit, non recogitans, duos Halearum nomine Atticos Populos a Stephano describi.

Quod Gentilium Theologiam non assequerentur, & rem eorum sacram minus callerent, hallucinati sunt plurimi Græcos lapides interpretantes. Ἀρχιερία τῆς Ἀσίας ναῶν pulcherrimæ quædam Inscriptiones memorant. Quicumque eas attigerunt, Sacerdotem totius Provinciæ Asiæ intelligunt: Sponius (*o*) *Pontife d'Asie mineure*; totidem verbis Vandalius (*p*): Spanhemius (*q*) Ἀρχιέρειαν Ἀσίας ναῶν τῶν ἐν Ἐφέσῳ accipit ac si ea mulier Sacerdos fuerit *communis Asiæ Templi Dianæ Ephesiæ*. Ego nihilominus nullus dubito, Asiæ nomine non locum, ubi Sacerdotio illi fungerentur, sed numen, cui ministrarent, in iis monumen-

(*a*) Pag. 149.
(*b*) Vandal. pag. 589.
(*c*) Pag. 484.
(*d*) Class. 1. pag. 180. lin. 3.
(*e*) Oxoniens. pag. LXXXIV.
(*f*) Itiner. Tom. III. pag. 218.
(*g*) Oxoniens. pag. CCLXXI.
(*h*) Pag. CCXIV.
(*i*) Itiner. Tom. III. pag. 134.
(*k*) Itiner. Tom. III. pag. 104.
(*l*) Ibid. pag. 91.
(*m*) Cyriac. pag. 14.
(*n*) Cuper. Harp. pag. 138.
(*o*) Itiner. Tom. III. pag. 115.
(*p*) Pag. 235.
(*q*) Tom. 1. pag. 574.

mentis significari, ita ut reddi debeat, *Templorum Deæ Asiæ Pontificem*. Patet primo, quod cum hæc Templa memorantur, nisi Asia Dea sit, nullius Dei nomen appareat, nec, cuinam sacra essent, declaratur: quis autem in antiquitate tota *Sacerdotem Templorum* ostendat, quorumnam Templorum, & cui numini dicatorum, neutiquam indicante monumento? neque enim Sacerdotes vagos, & cuivis ex Diis, ac in quovis Templo sacra peragentes noverunt veteres. Quis pariter sibi persuaderi patiatur, Ἀσίας ναὸν *Dianæ Ephesiæ Templum* explicandum esse? Patet rursus, quod cum hi Sacerdotes memorantur, Urbs aliqua semper adponatur, in qua Deæ Asiæ Templa procurarent: *Templorum Asiæ* τῶν ἐν Περγάμῳ, τῶν ἐν Λυδίᾳ Σαρδιανῶν, τοῦ ἐν Ἐφέσῳ, *quæ Pergami sunt, quæ Sardibus in Lydia, quod Ephesi est*: valde autem absonum esset, ut qui in Asia tota Pontificali potestate præditus esset, quod Vandalius urget acriter, unius tantum civitatis Templis præesset: ridicule pugnant hæc inter se; ea enim haberetur verborum sententia: *Pontifex Templorum omnium, quæ in Asia Minore, hoc est, in civitate Pergami*. Nihil ergo clarius quam Deæ Asiæ Templa in iis marmoribus significari, quod mirari minime debemus, cum Urbium, & Provinciarum apotheosis aliis etiam monumentis constet. *Romæ & Augusto* aræ plurimæ: Zenonem ἱερέα Θεᾶς Ῥώμης *Sacerdotem Deæ Romæ* reperies apud Cyriacum (*a*), & Gruterum (*b*). HISTRIAE FANVM a Varo inchoatum, a Macrino perfectum, dedicatumque in *Monumentis Patavinis* legere est (*c*). Cur autem Asia eo loco haberi non potuerit, quo angusta Provincia Histria habitam constat? Cur igitur aliqua dupliciter chimærica nomina, ex commentitiis Inscriptionibus hausta, ab Elenchis Deorum Gruteriano, Reinesiano, aliisque detrahenda ostenderim, Deam Asiam ex genuinis depromptam libenti animo largior, ut subrogetur: quin cum plura sint, quæ in Antiquariorum Cœlo in hoc Opere nomina deturbantur, plura quoque, ut eidem de novo inserantur, excitare par est: quod ex ipsis, quibus nunc immoramur, Inscriptionibus præsto, ea scilicet, Καὶ Ἱέρειαν τῆς Μασσαλίας non interpretor ego cum Spanhemio (*d*), Sponio, Vandalio, *in urbe Massilia*; quomodo enim ea mulier Ephesi, & Massiliæ rei sacræ vacare poterat? Cuperus (*e*) quid ea vox sibi velit, nescire ait, *nisi fuerit sacerdos in urbe Massilia*: interpretor *Sacerdotem Deæ Massiliæ*, & comprobo a perpetuo usu priscorum lapidum post ἱερεὺς numen subjungendi, cui ministrabat, non locum; quod non in Græcis tantum, sed & in Latinis marmoribus observare est; nam *Sacerdos Romæ* non significat *in Urbe Roma*, sed *Deæ Romæ*, in Gruteriano (*f*), *Sacerdos Romæ & Salutis*: Massiliensis quispiam Patriæ suæ Templum Ephesi forte excitaverat, in quo Flavia sacerdotis munere fungebatur. Rursus in altera supra memorata (*g*), Καὶ Ἀρχιερέα τῆς Πατρίδος, mihi pariter non explicantur, ac si in patria civitate sacerdotium obierit, sed quod etiam *Deæ Patriæ* fuerit sacerdos major. In marmore (*) Musei nostri: Θεᾶς Πατρίας καὶ τῇ Πατρίδι. Apud Gruterum (*h*): ἱερατεύσαντος τῇ Πατρίδι, non ἐν Πατρίδι.

Ad eamdem Inscriptionem mera monstra loquuti sunt interpretes, quod diversis, summisque sacerdotiis eodem tempore fungi non licuisse, nisi ex indulto, ignorarent: satius est ipsam præmittere. Ἡ Πατρὶς Μ. Αὐρ. Διάδοχον Ἱππικὸν, τὸν Ἀρχιερέα τῆς Ἀσίας ναῶν τῶν ἐν Περγάμῳ, καὶ Ἀρχιερέα κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν τῆς Πατρίδος καὶ διὰ βίου Βουλαρχον, τιμηθέντα ὑπὸ τοῦ θειοτάτου Αὐτοκράτορος Μ. Αὐρ. Σεουήρου Ἀντωνίνου Σεβαστοῦ συνάψαι τὰς Ἀρχιερωσύνας, τοῖς ἤθεσιν ἐν ἀμφοτέραις ταῖς πόλεσι φιλοτιμησάμενον ἐνδόξως καὶ μεγαλοφρόνως, ἄνδρα ἐπί ἤθεσι καὶ ἐπιεικείᾳ, καὶ τῇ πρὸς τὴν Πατρίδα εὐνοίᾳ διαπρέποντα. Præclari hujus monumenti medium sic transfert Sponius: (*i*) *honoré des charges du Pontificat, qu'il a données dans l'une & l'autre ville à des personnes intelligentes, qui s'en acquitteat avec honneur & eclat*. Vandalii (*k*) versionem integram accipe. *Patria honori M. Aurelii Diadochi Pontificis Asiæ* (minoris) *Templorum, quæ nunc Pergami, & Pontificis eodem tempore Patriæ suæ, & ad vitam primi Consiliarii, honorati a dignissimo Imperatore M. Aurelio Severo Antonino Augusto, quod gloriose ac magnifice studuerit injungere Archierosynas in ambabus civitatibus acutis, viri moribus, æquitate, ac bona in patriam voluntate eximie excellentis*. Explicationem addit, honores Diadochum consequutum fuisse, quod Thyatiræ & Pergami sacerdotes crearit eo munere dignos; ita ut quem in primo Inscriptionis membro *Archiereum*, in secundo *Archiereorum* creatorem faciat. Nihil quidem ab Inscriptionis sententia remotius; quæ postquam duorum eodem tempore numinum primo sacerdotio contra institutum, & receptum morem functum esse Diadochum, præmisisset, subdit, honorem & privilegium hocce, ut duo Sacerdotia simul administraret, ab Imperatore, hoc est, a Pontifice Maximo consequutum esse. Ita ergo verti potest. *Patria honori M. Aurelii Diadochi, Equestris Ordinis, Sacerdotis primi Templorum Deæ Asiæ, quæ Pergami sunt, & eodem tempore Sacerdotis primi Deæ Patriæ, & perpetui Senatus Præsidis, qui a Sacratissimo Imperatore M. Aurelio Severo Antonino Augusto id honoris obtinuit, ut duo prima Sacerdotia simul conjungeret, & gloriose, ac magnifice in utraque civitate muneribus fungi studuit*

(*a*) Cyriac. Anconit. pag. 2. Hoc anno 1763. edita sunt Pisauri *Commentariorum Cyriaci Anconitani Nova Fragmenta* opera Amplitis. ac Eruditiss. Præsulis POMPEJI COMPAGNONII Episcopi Auxim. & Cingul. ab eoque dicata Clariss. & Ampliss. VIRIS Academ. Etrusc. Cortonensium, optimeque inlustrata ab Equit. Hannib. de Abatibus Oliverio VIRO Doctiss.
(*b*) Gruter. pag. CV. n. 9.
(*c*) Lib. 1. Sect. VI.
(*d*) Spanhem. de Usu Numism. Tom. 1. pag. 574.

(*e*) Cuper. Harp. pag. 287.
(*f*) Gruter. pag. CCCXIX. n. 11.
(*g*) Itiner. Tom. III. pag. 114. Vandal. pag. 235.
(*) Editum in Museo Veron. a Clariss. nostro A. Veronæ 1749. pag. XXXIX.
(*h*) Gruter. CDLVII. n. 1.
(*i*) Spon. Itiner. Tom. III. pag. 115.
(*k*) Vandal. pag. 235.

duit, viri tum moribus, tum aequitate, & amore erga patriam eximii. Τοῖς ἔσω purum putum mendum esse, meo judicio prorsus patet: sententia eo loco habetur in honorariis Inscriptionibus frequens, πολιτευσάμενον φιλοτιμότατα, ut in Museo nostro, ἀρχὰς φιλοτίμως τετελεκότα, ut apud Sponium (*a*): forte erat in marmore ταῖς ἐπιδόσεσι φιλοτιμησάμενον *largitionibus studiose deditum*, vel quiddam simile; neque enim quidnam verbi lateat, divinare scio, sed id probe scio, quicquid lateat, cum consequentibus sensum constituere, non cum antecedentibus, ut visum est prioribus interpretibus. Ἱππικὸν (Sponius Hippici) Vandalius caute transiliit. Cum Libertus hic primitivo nomine Ἀνάλογος appellaretur, nec plus uno nomine Graeci uti soleant, ni mendum subsit heic quoque, honoris causa Ἱππικὸν addi puto, hoc est, in Equestrem Ordinem adscito: in alia ἱππεὺς Ῥωμαῖος (*b*). Nec inficior tamen, agnominis etiam loco haberi posse.

Binae apud Sponium (*c*) Inscriptiones hanc formulam praeferunt μυηθεὶς ἀφ᾽ ἑστίας: quam ab eodem minime intellectam docti viri Cuperus, Spanhemius, Vandalius explicare, atque illustrare aggressi sunt, an feliciter admodum, haud scio. Calligatior inter hos Cuperus (*d*); at Suidae auctoritatem statim protulit, non animadvertens, ea verba Suidae non esse, sed Isaei Oratoris quamvis nominatim non compellati, ut Lexicographo sollemne est: desiit autem concludens *clare patere*, ἀφ᾽ ἑστίας *significare tempus, vel aliud, a quo res quapiam incipiatur*; quae definitio nec rem aperit, nec satis veritati consonat. Spanhemius (*e*) perobscuris, implexisque periodis ad Porphyrium, & ad Themistium se transfert: loquutiones autem μυηθέντα, & μυηθέντας ἀφ᾽ ἑστίας Δημητρὶ καὶ Κόρῃ ἀνέθηκε, interpretatur, *filium ac filiam, tamquam a Vesta, seu a domo initiatas Deabus Eleusiniis consecravit*; additque inferius, intelligendum de consecratione *ad ministerium*, exemplo pueri illius Mysteriis traditi, & a Porphyrio memorati. Ubi peccatur primo, quod nulla ibi consecratio ad ministerium; non enim Nicostratum Senatus & Populus, nec Polycritum parentes, sed eorum statuas in Dearum Templo dedicant, ut satis constare arbitror ex iis, quae de hac formula supra disserui: deinde quod *a Vesta, seu a domo* alternentur, ac si idem fere ea verba dicerent, cum tamen nihil disparatum magis: postremo quod Latina Graecis obscuriora sint; nam *initiatus a Vesta*, & *initiatus a domo*, vel nullam prorsus, vel nimis ambiguam significationem habent; neque enim Dea Vesta, vel domus quaelibet, sed homines initiabant: & qui Diis consecrarentur, *Cereri*, exempli gratia, initiati dicebantur, non *a Cerere*, qua formula, qui Deorum aedes procurabant, efferebantur: locus item initiationis communi usu loquendi indicabatur, *Romae*, non *a Roma*. Adde, neque in Inscriptionibus, neque in allatis a Spanhemio locis Deae Vestae locum ullum esse, ita ut Isaei, Porphyrii, Themistii, quas subdit versiones, vel innuit, aeque erroneae sint; nullus enim ibi *a Vesta initiatus*, neque *a Vesta puer*. Vandalius (*f*) hoc loco *a Vesta* recipit, & confirmat; non recipit eadem alacritate *puer*, quod & servi eo nomine veniant, & Poetae, Philosophi, Medici, nimirum τῶν ποιητῶν παῖδες &c. mirifico quidem acumine. Expositionem suam ab eodem ipse quoque erroneo documento auspicatur, nempe ἀφ᾽ ἑστίας μυηθέντας *Vestae Sacerdotes* fuisse, nec felicius hunc loquendi modum cum illis confert, οἱ ἀπὸ τῶν μαθημάτων, οἱ ἀπὸ πομπῶν, nec quod a Vesta, & a Concordia dicerentur Aeditui, ad initiatos formulam recte traducit. Ego quidem eam sic transferrem; *initiatum domi*. Plurimi sunt Scriptorum loci, quibus ea loquutio nihil aliud inferre constet, quam propriam domum, & translate semetipsum, vel patrium solum. Suidas sine ambagibus uno verbo rem declarat, sed quod eruditi locum adferentes praeterierunt. Ἀφ᾽ ἑστίας, ἀπὸ τῆς οἰκίας, ita ut ἀφ᾽ ἑστίας ἄρχεσθαι, quod habet Plato in Euryphrone in principio, nihil sit aliud, quam *a domo* sua incipere: ubi autem de initiatis sermo est, non reddo *a domo*, sed *domi*, ad ambiguitatem vitandam. Adultos in Templis inaugurari consuevisse, par est credere: sed cum invenirentur inter Athenienses, qui filios suos ab infantia Diis addicere gestirent, tunc sacra inchoatio domi peragebatur; quamobrem ad designandum, qui ab ea jam aetate sacris addictus fuerat, *domi initiatum* enunciabant. Isti exinde pueri erant, quorum in re sacra non unus usus: docet Porphyrius quomodo in Eleusiniis mysteriis numina placaret pro cunctis ὁ ἀφ᾽ ἑστίας λεγόμενος Παῖς, *Puer, quem domi initiatum vocamus*, vel *cui a domo denominatio est*. Speciale autem Atheniensium privilegium ejusmodi initiationem fuisse, Isaeus docet apud Harpocrationem, & Suidam.

Montfauconius in *Diario* (*g*): Ἀγωνοθέτης τε αἱρεθεὶς καὶ μετὰ τοῦ υἱοῦ καὶ (sic in marmore, non υἱοῦ τε καὶ) τῶν ἄλλων συνθεωρῶν πάντα καλῶς καὶ πρέποντας βραβεύσας, interpretatur: *& postquam spectaculorum quoque praefectus electus est, cum filio, caeterisque collegis probe, & pro merito praemia distribuit*: quae interpretatio magnopere aberrat; nulla enim hic praemiorum distributio, nulla ludorum praefectura. Mos erat, ut ad sollemnes ludos ex regionibus pluribus sollemniter, & publice mitterentur qui spectarent, quae missio obsequium, vel benevolentiam testabatur; missi vocabantur Θεωροί. Harpocratio: Θεωροὶ μὲν τοι λέγονται οὐ μόνον οἱ θεαταί, ἀλλὰ καὶ οἱ εἰς θεοὺς πεμπόμενοι: *Theori dicuntur non ad spectandum tantum, sed & ad Deos missi*. Dionysius Halicarnass. Ἔπεμψε γὰρ θεωροὺς εἰς τὴν Πανήγυριν ὁ Διονύσιος: *misit enim Theoros Dionysius ad sollemnitatem*. Athenienses, qui magno numero in Delo commorabantur, ut alio loco memorabimus, Theoros suos Athenas mitte-

(*a*) Spon. pag. 356.
(*b*) Reinef. Class. V. pag. 357. n. VII.
(*c*) Spon. Itiner. Tom. III pag. 104. & 193.
(*d*) Cuper. Hom. Ap. pag. 297.
(*e*) Apud Vandalium pag. 401.
(*f*) Vandalius pag. 407.
(*g*) Montfaucon. pag. 45.

mittebant ad sollemnia Panathenæa : hoc autem decreto Eubulum corona donant, cum quod publica munera optime gesserit, tum præcipue quod *Archistheones electus, simal cum filio, & cum Theoris ceteris omnia præclare, ac, ut par erat, peregeret*, & effecerit, ut sodalitium Atheniensium, qui in Delo erant, corona in Panathenæis honoraretur.

De Regilla Herodis Attici conjuge hæc habet percelebris Inscriptio :

Θεαὶ δὲ μὲν οὐρανιώνας
Τίειν, Δηοῖ νέη, Δηοῖ παλαιῇ.

sic vertit Salmasius (*a*) :

. . . . *dilecta Deabus*
Cœlicolis, magna Cereri, Cererisque minori.

Adnotat : *duæ Cereres hic nobis proponuntur, nova & antiqua : pronum est intelligere Cererem & Proserpinam*. Verumtamen nec Cererem hic proponi puto, nec Proserpinam, sed Regillam *novæ Cereris*, & antiquæ, hoc est, *veræ Cereris* nomine donari. Novæ Veneris, Novi Bacchi, Novi Martis appellationibus assentatorum ingenio conflatis affluunt monumenta & Scriptores; honorari etiam a Cœlitibus Herodis conjugem tamquam veram Venerem, lusit Poeta, quod minime incongruum, & in Augustis feminis familiare : incongruum autem magnopere fuisset, Proserpinam, Plutonis conjugem, Cœlicolam appellari. Cuperus in Harpocrate (*b*) Διὶ Ἡλίῳ vertit *Deo Soli* : præstabat forte vertere *Jovi Soli*, ut vox Διὶ sonat; nam apud Assyrios *eumdem Jovem, Solemque esse*, Macrobius (*c*) docet. Montfauconius in Diario (*d*) :

Παστοφόρος τε Θεᾶς Νειλωτίδος Ἴσιδος ἁγνῆς

vertit, *Et thalamifera Dea Nilaca Isidis castæ*; ubi vertendum erat *Sacerdos*, vel *Pastophora*; discimus enim ex Apulejo Lib. x. & xi. Pastophoros Sacerdotes Isidis fuisse, & discimus ex hoc lapide etiam feminis id Sacerdotii genus patuisse. Sic Δαδουχήσαντα Δημητρὶ καὶ Κόρῃ δὶς, qui *Daduchi munere*, inter sacros Cæsaris ministros præcipuo, bis erat functus, minus apte vertit Sponius (*e*) : *portant les flambeaux*.

In iis, quæ pertinent ad notationem temporis, non ita obvium aliquando est rectam translationem conficere. Oxoniensium Epocharum marmor captam Trojam docet (*f*) μηνὸς Θαργηλιῶνος ἑβδόμῃ φθίνοντος : vertitur : *mensis Thargelionis die septimo ante finem*; inculpatim, sed minus proprie; perdoctus concivis meus Franciscus Blanchinius (*g*), Summi Pontificis a cubiculo, eam Inscriptionem Italice exhibens, explicationem addidit, *cioè nel dì 23. del mese* : at cum Græci antiquitus menses haberent tricenarios, tertiamque mensis partem numerarent retroversus, inclusis terminis, ut in Kalendis Romanorum, cadentis septimus in mense pleno vigesimus quartus dies est, in cavo, hoc est, qui diebus xxix. constabat, vigesimus tertius. Dionysius Halicar. Lib. i. captam dicit ejusdem mensis ὀγδόῃ φθίνοντος *die octava desinentis*, hoc est, xxiii. vel xxii. Apud Aristophanem in *Nubibus* obæratus ille dies computans : πέμπτη, τετρὰς, τρίτη, μετὰ ταύτην δευτέρα : ubi perperam interpres, quinta, quarta, tertia, secunda; significant enim xxvi. xxvii. Latine vi. Kalendas, vii. viii. &c., & sic deinceps. Scholiastes numerasse ait Athenienses οὐ προστιθέντες, ἀλλ' ἀφαιροῦντες *non addentes, sed detrahentes*, velut imitarentur τὰ τῆς Σελήνης φῶτα ὅτι μειοῦται, *Luna lumen pari modo deficiens*.

Reinesius (*h*) novam, & miram Epocham Messeniis attribuit a Romanorum dominatu, quæ anno Urbis inceperit dcvii., ob Inscriptionem in Messeniæ arce, ut dicitur, repertam, in qua Ἐπὶ ἱερέως Κρεσφόντου ἔτους ΡΝΖ (*i*). *Sub Cresphonto Sacerdote anno* clvii. At dormitabat Vir doctus, cum antiquatam illo ævo a Peloponnesi urbe Olympiadum epocham credidit, & in ipso servitutis exordio consummatæ assentationis ingenio Messenios usos. Asiæ quidem civitatibus singulares, ac multiplices æras adhæsisse scimus, Græciæ non item : illæ etiam vel a Regum initiis, vel a libertate parta, vel a civitate instaurata deduci solebant; ab ingressu, & dominatione Romanorum perraro : id præstitisse Samosatenos ad Vespasianum sibi demerendum, ostendit Immortalis Syriacarum Epocharum detector & illustrator (*k*), consimile exemplum ante Imperatores, & Republica stante, proferetur nullum. Istæ peculiares Epochæ non nisi præmisso civitatis nomine consignari solebant, ut ex nummis constat, quod hic omittitur. Quid vero sibi velit Reinesiani lapidis supputatio, operæ pretium non est excutere, cum informe fragmentum sit, quamvis ut absoluta Inscriptio afferatur, & ex schedis desumptum, quapropter alicujus literæ permutatione, vel adjectione perquam facillime laborare possit : illud pro certo habeatur, nullam ibi publicam Epocham denotatam fuisse, sed privatam quamdam, veluti a Synodo, aut Gymnasio, aut Sacerdotio instituto : mirum autem est, credidisse Reinesium, annuo Sacerdote enunciato, tempus in eo lapide designari, velut Athenis ab Archonte, deinde aliam Epocham superaddi.

Exiguum marmor Venetiis custoditur in Grimanorum Cimeliarchio, in quo legitur ἐν τῷ ἐπὶ Διονυσίου τοῦ μετὰ Λυκίσκον Ἄρχοντος ἐνιαυτῷ : Gruteri (*l*) seu Velseri interpretatio; *eo qui fuit Dionysio post Lyciscum Principe anno* : melius, *anno Archontis Dionysii, qui post Lyciscum* : ad Archontes

(*a*) Salmasius pag. 92. n. 1.
(*b*) Cuperus pag. 153.
(*c*) Lib. 1. cap. xxiii.
(*d*) Montfauc. in Diar. pag. 361.
(*e*) Spon. Itiner. Tom. iii. pag. 100.
(*f*) Oxoniens. pag. clxv.

(*g*) *Storia universale con monumenti, e figurata con simboli degl' Antichi*. In Roma per Antonio de' Rossi 1694. in 4.
(*h*) Reines. Class. v. pag. 387.
(*i*) Idem Class. cit. pag. 388. n. lii.
(*k*) Pag. 118.
(*l*) Gruter. pag. cccxii. n. 2.

tes ſiquidem homonymos diſtinguendos anterioris nomen adjungebatur. Decreti Agrigentinorum tres proſtant verſiones: ea tamen verba Ἁλίασμα ἐν τᾶς Διμήνω Καρνείω ἐξηκότος πάντα, nemo adhuc intellexit. Gruterianus interpres (*a*), *decretum die ſexto vetere bimeſtris Apollonii exeuntis*: Scaliger ad Indicis caput IV. Δίμηνον inter menſium nomina recenſet; addit, ἤτοι ἐμβόλιμον, *hoc eſt*, *intercularem*, nova, nec minori hallucinatione, deinde, Χαρμωνίου, cum Inſcriptio ad Agrigentinos ſpectet. Gualterius (*b*), *decretum die bimeſtris Carnei exeuntis omnino*. Vandalius (*c*) demum, *factum ſexta bimeſtris Carnei jam exeuntis*; & in *Commentario pro embolimo* habet, vel pro menſe ſecundo. Falluntur una omnes. Græcarum civitatum regimen a Tribubus ſibi invicem ſuccedentibus adminiſtrabatur, quæ cum vel menſis unius ſpatio, vel duorum, vel plurium gubernarent, in totidem temporis periodos, in publicis decretis enuntiandas annus dividebatur. Diſcitur ex hoc Marmore, ſingulis bimenſibus mutari conſueviſſe Prytanes Agrigentinos; quamobrem allata verba ſignificant, *Decretum Bimenſis Sexti*, *Carneo exeunte*, vel *Carnei menſis die extrema*; præſidente, ut ibidem, Tribu Hylleorum, & *praeunte*, ſeu *verba faciente* (non *Pratore*) Diocle. Gelæ, pariter in Sicilia, decretum ſuo loco emittam continens Ἁλίασμα τᾶς δευτέρας Ἑξαμήνου Καρνείου τριακάδι, *Decretum Semenſis ſecundi*, *die Carnei menſis trigeſima*.

Smyrnenſes in Oxonienſi profitentur (*d*), aſſenſiſſe Syriæ Regem Seleucum τὸ ἱερὸν τῆς Στρατονικίδος Ἀφροδίτης ἄσυλον εἶναι, καὶ τὴν πόλιν ἱερὰν καὶ ἄσυλον. vertitur: *Fanum Veneris Stratonicidis inſpoliatum fore*, *&* eorum *item urbem ſacram*, *&* *inſpoliatam*: ubi *Aſylum* utrobique ſubſtituas, quo jure fruens locus, fiebat τηρωῦ τὰς ἱκέτας *ſupplices tuens*, ut Suidas loquitur, & *inviolatos præſtabat omnes*, ut Livius (*e*) de Deli Templo, & Inſula. Hermiæ Antiocheno, poſteriſque ejus publico Senatus conſulto immunitates, & privilegia irrogantur multa; inter cetera, ut Senatum, & populi Concilium ingrediantur, πρώτοι μετὰ τὰ ἱερά. transfert Vandalius (*f*) *primi poſt ſacrificia facta*: transferendum videtur, *primi poſt rem ſacram adminiſtrantes*. Significationem mutant vocabula pro argumento: ἐφήβευε Ἀντώνιος redditur apud Gruterum (*g*), *pubeſcebat Antonius*, apud Oxonienſes (*h*), *Ephebus factus erat*, apud Vandalium (*i*), *erat inter Ephebos*; at cum de Gymnaſio agatur, reddendum *Ephebis præſidebat*. Aliptes intelligi ſolet qui palæſtritas ungit: Cicero Epiſtola ad Lentulum Alipten dicit Magiſtrum ludi: in Sponiana ἀλείψαντα λαμπρῶς, καὶ πολυδαπάνως, ubi videtur accipi pro Agonotheta (*k*) *Aliptis munere ſplendide*, *&* *magnifice functum*. Vocem Ἀλείψαντα Sponius in verſione ſua prætermittit. Vandalius *pag.* 717. reddit *unctorem egit*; deinde explicat, quod ſuo ſumptu oleum ſuppeditarit, *minime avare*, *aut ſordide*, *ſed ſplendide*, *ac ſumptuoſe*, *atque incomparabili modo unctionem curans*. At eo loco ſignificari puto munerarium, qui palæſtræ ſpectaculum edidit; neque enim diceretur ἀλείψαντα λαμπρῶς, καὶ πολυδαπάνως de eo, qui oleum tantummodo ſuppeditaſſet. Conſimilis eſt phraſis, cum dicimus, *non c' è chi apparecchi meglio*, ad ſignificandum, *non c' è chi faccia miglior tavola*, a præparatione ſcilicet rem indicantes. τῶν Διπλῶν apud eumdem Sponium redditur *duplicium*, ubi melius *Diplomatum*. Idem (*l*) Μινυᾶν Ὀρχομενίων, ut legendum videtur εἷλε τὰν πόλιν, explicat: *Minyam Orchomenum cepit civitatem*; explicarem *Minyarum Orchomeniorum*, hoc eſt, Thebem, a duobus Regibus ita dictam. In eadem τὰν πόλιν οἴκιζεν, transfert *habitavit*, ubi potius *condidit*: credibile eſt haberi in marmore ἔκτισε, ut antea εἷλεν.

Minime prætereundum, ad Græcas Inſcriptiones interpretandas non Attica tantum antiquitate opus eſſe, ſed & Romana; de Romanis enim hominibus, Magiſtratibus, inſtitutis agunt ſæpiſſime. Patinus *Tiberii Claudii Quirina inſcriptionem* vocat, quæ Ti. Claudium Κουρίνᾳ, hoc eſt, e Quirina tribu [non *Cyrena*, ut vertitur apud Gruterum (*m*)] memorat; & ad illam Τι. Κλαύδιον Τι. υἱὸν Κυρίνᾳ adnotat (*n*), *Quid ni hic Quirina prænomen Tiberii acceperit a ſuo patrono?* ubi pariter cognomen putat, & putat libertum, quem, ni mea me fallit obſervatio, patris adjectum nomen, libertum non eſſe, indicat; & Græcos libertos nomen patroni ex adulatione ſumpſiſſe arbitratur, cum in manumiſſione libertis quibuſcumque Romanum nomen per dominum imponeretur apud Cenſores. Montfauconius in Palæographia (*o*) λεγίωνος α. Ἀθηνῖας interpretatur: *Legionis primæ Athenienſis*; at cum inter Legiones Romanas *Athenienſis* fuerit nulla, transferre oportet *Legionis I. Minerviæ*, cujus plures lapides, & Spartianus mentionem faciunt. Coi apud Sponium (*p*) honorant Victorem τὸν κράτιστον Ἔπαρχον Βεικούλων ἡγέμονα, καὶ Δουκηνάριον Σαρωνίας τῆς ἐπὶ πᾶσαν θάλασσαν ἡγησάμενον μετ' ἐξουσίας σιδήρου. Latine ſic transfert: *potentiſſimum Præpoſitum Viculorum Ducem*, *&* *Ducem Saronia ſuper univerſo mari*, *cum poteſtate ferri*. Transferendum: *optimum Præſidem*, *vehiculorum*, *ſeu curſus publici*, *Præpoſitum Ducenarium*............ *qui præfuit cum poteſtate gladii*. De Ducenariis alibi verba faciemus. Plura explicatu difficilia in illa etiam Sponiana (*q*) ubi Ἐπίτροπον τοῦ Σεβαστοῦ ἀρκᾶς Λιβιανῆς: interpretatur, *Procuratorem Auguſti arca Liviana*, ſuſpicans Liviæ Auguſti conjugis theſaurum intelligi: mirum quidem, cum in ea

(*a*) Gruter. pag. CDI.
(*b*) Gualter. pag. 62.
(*c*) Vandal. pag. 764.
(*d*) Oxonienſ. pag. VI.
(*e*) T. Livius Lib. XLIV.
(*f*) Vandal. pag. 745.
(*g*) Gruter. pag. CCCXVII. n. 3. lin. 7.
(*h*) Oxonienſ. pag. LXXXV.
(*i*) Vandal. pag. 587.
(*k*) Pag. 142.
(*l*) Pag. 47.
(*m*) Gruter. pag. MXCIV. n. 5.
(*n*) Ad Smyrn. pag. 454.
(*o*) Palæograph. pag. 162.
(*p*) Spon. pag. 337.
(*q*) Pag. 112.

Inſcriptione alarum Flaviarum, & Divi Antonini mentio habeatur. Qui vocem ἄρκας recipiat Latino vocabulo (*Quæſtor arca publica* apud Gruterum) *Procuratorem Fiſci Africani* interpretari poſſit, ut Fiſci Aſiatici habetur in aliis. Getulorum & Numidarum alis hic idem præfuit(*a*). Qui malit legere ἀρχῆς, *Procuratorem Auguſti in Provincia Lybia* intelligat; Præfectus Libyæ, & Libyæ Proconſul in Gruteriana (*b*), ſed carminibus compacta. Militaria nomina ſequuntur, quibus ambigue Romanorum alæ, cohortes, turmæ, & illarum præfecti ſignificantur: mendis res magis involvitur; ſed de hac Inſcriptione alio loco: illorum felicitatem invideo, qui ab his nodis ne minimum quidem turbantur; ſed hujuſmodi inſcriptionibus libros ſuos magnifice decorantes, quid ſibi velint, & quomodo transferendæ ſint, nihil memorant, ac ſi in aperto eſſent, & hominibus etiam de trivio paterent: ſic hanc ipſam affert Vandalius (*c*), & allata, progreditur.

VI. Eniti etiam debemus, ut Græca Inſcriptionum verba aptioribus, quam fieri poſſit, vocabulis repræſentemus. Κτίσται multoties appellantur, qui civitates beneficiis affecerunt, & honorariis monumentis coluntur: reddi ſolet *conditor*, quo videtur ſignificari qui a ſolo fecit. *Conditorem Ancyræ* Gajanum vocat Montfauconius (*d*), qui certe haud condiderat. Κτίστης τῆς οἰκουμένης dicitur Trajanus in Gruterianis (*e*): non converterem *conditor orbis terrarum*, ſed *Reſtitutor orbis*, ut in Latino Valeriani numiſmate (*f*). Uno quidem in lapide, nec tamen inculpato, & ab interpolationis ſuſpicione immuni, *Aquileienſium reſtitutor, & conditor*: ſed ut ut ſit, laudabilius erit nobis, minime ancipiti vocabulo uti. Boni ominis formula ἀγαθῇ τύχῃ, (*g*) non *bona fortuna*, ut aliquando redditur (*h*), ſed *feliciter*, *quod felix fauſtum*, *bona fortuna ſit*, ut Donatus ad Terentium; Chriſtiani, *in Dei nomine*: eum qui *bonum factum* apud Gruterum vertit, Suetonius tueri videtur in Vitellio, ſed minus arridet. Σύμβιος redditur ut plurimum *contubernalis*, in *Corrigendis* Scaligerianis, *compar*; cum ſit conjux. Oxon. *pag.* CCLXXIII. ζῶσα κατεσκεύασεν ἑαυτῇ καὶ τῷ συμβίῳ, *dum vixit, præparavit ſibi et contubernali ſuo*; melius, *vivens conſtruxit ſibi & marito*. Sollemne verbum χαῖρε in ſepulcralibus ſæpe exprimunt *Salve*: ita Montfauconius ut plurimum. Virgilius (*i*):

> .....*Salve æternum mihi, maxime Palla,*
> *Æternumque vale* ....

hoc ultimum adhibendum: Xiphilinus (*k*) τῷ ἑωθινῷ προσρήματι Χαῖρε, Suetonius (*l*), *mane ſalvere, veſperi valere*. Servius ad Æneid. VI. *Ter clamitabant qui requiem defunctis deprecabantur, vale vale vale*. Σορὸν, *ſepulchrum*, vel *monumentum* verti non debet, ſed *loculus*, quorum multi in monumento uno (*m*): ἐὰν θέλωσιν τεθῆναι εἰς τὸ μνημεῖον, αὕτη σορὸς ἑαυτῇ ἐκτίσθη μόνη, *ſi velit in monumento condi, arca ſibi poſita condatur ſola*. Oxon. *pag.* CCCVI. σορὸν προκοννησίαν vertitur, *ſepulcrum loricatum*; vertendum, *arcam Proconneſio marmore*: contra *pag.* CXXX. τὸ θωράκιον, *deinde* τὴν καμάραν, *Thoracem, & camaram*; aptius, *hunc loricatum locum, & fornicem*. Activa præteriti temporis participia, quibus carent Latini, participiis non exprimuntur fideliter: ἀγωνοθετήσαντα Gruterianus interpres (*n*), *agonalium principatum exercentem*, loco, *qui ludis præfuit*; [illegible] Parinus *donatus Senatui*, loco *qui dedit* (*o*): Sponius Στρατηγὸν *militiæ Ducem* facit etiam, ubi civilis Prætor eſt. Ἁδριανεῖον Gruterus (*p*), & Gualterius (*q*) *Adrianeam*, pro *fanum Adriani*: hallucinatur Samuel Pitiſcus in *Lexico Antiquitatum Romanarum* explicans *ſepulcrum Adriani*. Προεδρίαν Vandalius (*r*) *jus præſidentiæ*, pro *prærogativa loci*. Ἐπιφανέστατον Καίσαρα Oxonienſes *illuſtriſſimo*, Romana formula *Nobiliſſimo Cæſari*. Magiſtratuum nomina ut plurimum retinenda; nam ſi Latine transformantur, vix agnoſcuntur. Cornelius Nepos, Spartianus, Cicero ipſe de Fato *Archontis* vocabulo uſi ſunt. Ὑπάτοις in Diario Italico (*s*) *Conſulibus*; ſunt quibus videatur cum Romanis confundi: Dionyſius Hal. (*t*) ὕπατον vocari apud Græcos quicquid præcellens, & ſummum eſt, docet. Πρεσβεύσαντα κατὰ θεῖον Ἀντωνῖνον, in Palæographia (*u*) *functum Leguti munere ſub Deo Antonino*; melius *Legatione geſta ad Divum Antoninum*: in eadem Inſcriptione τὸ κοινὸν τῶν Γαλατῶν, *communis Galatarum cœtus*; aptius, *Commune Galatarum*, ut loquitur Cicero. Fruenda ſcilicet, ubicumque locus datur, ex ipſis antiquis Scriptoribus interpretatio. M. Tullius, exempli gratia, Philippica IX. Senatus Conſultum integrum recitat, ubi ſollemnia verba decerpi poſſunt: contra Vertem de translatione vocabuli Σωτὴρ agit, & Latina voce reddi non poſſe affirmat, ea vis eſt aſſentatorio nomini. Στεφανηφόρος quomodo reddi debeat, Dionyſius Halicarnaſſenſis docet (*x*): τοῖς καλουμένοις ὑπὸ δὲ Ῥωμαίων Φλάμινσι: *iis, quos Græci Stephanephoros, Romani Flamines vocant*. *Munerarium* pro Ἀγωνοθέτην *Auguſtus primus dixit*, ut e Quintiliano (*y*).

VII.

(*a*) Gruter. pag. DLXIV. n. 3.
(*b*) Idem pag. CCCLXI. n. 3.
(*c*) Vandal. pag. 305.
(*d*) Palæogr. pag. 161.
(*e*) Gruter. pag. MLXXXIV. n. 9 lin. 8.
(*f*) Apud Spanhem. de Præſt. & Uſu Numiſm. Tom. II. pag. 626.
(*g*) Oxonienſ. pag. XLVII.
(*h*) Gruter. pag. CCCXV n. 9. & 10.
(*i*) Virgil. Æneid. Lib. XI. V. 97.
(*k*) In Hadr.
(*l*) In Galba.
(*m*) Oxonienſ. pag. XXII.
(*n*) Apud Gruter. pag. MXCI. n. 4.
(*o*) Pag. CDLII
(*p*) Gruter. pag. CCX. n. 57 & 58.
(*q*) Gualter. pag 28.
(*r*) Pag. 745. Antonius Vand-Dale *Diſſertationes IX.* edidit *Antiquitatibus, quin & marmoribus cum Romanis, tum potiſſimum Græcis illuſtrandis inſervientes cum figuris. Amſtelodami* apud Salomonem Schouten 1743. in 4. ut vocant.
(*s*) Diar. Italic. pag. 75
(*t*) Dionyſius Halicarnaſſ. Lib. IV.
(*u*) Montfauc. Palæograph. Græca. Pariſiis 1708. in fol. fig.
(*x*) Dionyſius Halicarnaſſ. Lib. II.
(*y*) Lib. VIII. cap. III.

VII. Cum non defuerint qui Græcas Inscriptiones vel adnotationibus adjectis, vel Dissertationibus institutis augerent, exponerent, illustrarent, manca quodammodo, & imperfecta videri possit Ars Critica nostra, nisi & de his sermonem habeat: breviffimum tamen; nam multa, quæ huc referri possent, tradidimus jam, vel saltem adumbravimus, cum de versionibus ageremus: ut plurimum scilicet ideo quis exponendo peccat, & in erroneos commentarios diffunditur, ac fallaces moles superstruit, quia dictionum, aut sententiæ vim non sit assequutus, quod e translatione jam elucet; ita ut ubi de Græcis monumentis agitur, optimum quandoque illustrationis genus sit optima, & inculpata versio.

Qui inscriptos lapides illustrandos, & commentariis exornandos suscipit, onus sibi imponit, & omnia detegendi, atque indicandi, quæ, velut in nucleo, in iis continentur, ac ferme occultantur ad religionem veterum, Respublicas, leges, mores, ritus eruendos, atque intime pernoscendos. At contigit aliquando, ut præclariora expositoribus effugiant, qui obvia tantummodo persequentes ac trita, difficillimos nodos declinant. Putes aliquando id solum a quibusdam sibi propositum fuisse, ut quam plurimos Auctorum locos congererent, etiamsi non omnino ad rem. Alii sunt, qui Inscriptionum farragine adnotationes impleant, vel Dissertationes suas, inutili quidem pompa, & levi negotio, cum e libris ubicumque expositis transcribantur: Gruterianas, & Sponianas Patinus, & Vandalius multoties turmatim, integrasque recitant, & cumulant utilitate perquam exigua, necessitate nulla. Diversi etiam generis lucubrationibus sunt qui prolixas, vulgatasque Inscriptiones, occasione leviter arrepta, sæpe intermiscere gestiant, cum duobus ex illis, vel tribus desumptis verbis proposito suo satisfacere abunde possent: quos tamen hujusmodi monumentorum pretium, & gratia vel commendat, vel excusat. Methodum præcipue, & perspicuitatem niti debent ut consequantur res hujusmodi pertractantes; nam qui iis virtutibus carent, hisce amœnitatibus venustatem omnem, ac dulcedinem detrahunt, ita ut præ obscuritate, ac multarum rerum commixtione fastidiant lectores sæpe sæpius, & rejiciant, quæ cæteroquin summa cum voluptate perlegerent. Prolixos excursus frequenter videas, e quibus ad propositum vix se recipiant, id demum minime extricantes; nam ab una re in illam, & ab illa in aliam, antequam quicquam statuerint, declinant, adeoque involvunt sese, ut multo difficilius fit, quid de obscuris locis ipsi senserint, quam illos ipsos intelligere.

Præsto ne sint apud viros doctos Vandalium; Spanhemium, Cuperum, hujusmodi exempla, alii judicent: judicent etiam, num apud eosdem, & Reinesium, aliosve quosdam externos Scriptores augeatur aliquando obscuritas ex peculiari quodam linguæ Latinæ usu, quo hyperbatis, syntaxi, loquutionibus ex alienis linguis petitis interdum utentes, quid significare velint, non ita in promptu est pernoscere.

Ponderandum est quicquid traditur, & multoties ad incudem revocandum; facillime enim hallucinari possumus, & in perardua antiquitatis investigatione decipi, doctrinamque fallacem emittere. Putavit Sponius, antiquam Geographiam civitate auxisse ea verba Deliacæ Inscriptionis τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων sic illustrans (a): *Populus Atheniensium, qui hic memoratur, non est Athenarum Atticarum, sed oppidi in Delo, cui Athenæ novæ nomen erat; quod incognitum fuisse miror Jo. Harduino*. Hujus oppidi *testes* citat *præter lapides Stephanum* (b) Ὀλυμπιεῖον τόπος ἐν Δήλῳ ὃν κτίσαντες Ἀθηναῖοι χρήμασιν Ἀδριανοῦ, Νέας Ἀθήνας Ἀδριανὰς ἐκάλεσαν. (*). Multo fortius hoc Stephani loco videtur idem docere Gruterianum Decretum (c) (*) τῶν Ἀθηναίων τῶν ἐν Δήλῳ, in quo (**) διδόσθαι τῇ βουλῇ, & a Senatu (***) αὐτὸν δῆμον referri debebat. Nihilominus post rem longa perquisitione discussam, nullam hoc nomine civitatem in Delo insula extitisse, mihi constitutum est. Stephani verba, ædificium ab Atheniensibus Adriani pecunia ibi excitatum *Olympicum* fuisse, declarant, quo nomine ludis, ac certaminibus locus aptus significari potius videtur, quam civitas: eum quoque τόπον vocat ἐν Δήλῳ, qua appellatione civitates is Auctor non indicat: sibi tamen patum constare, & civitatem innuere videri possit, cum subdit; τὸ ἐθνικὸν Ὀλυμπιεύς; at Stephano Stephanum oppono, qui civitates Athenarum nomine, ubicumque fuerint, multo studio perquirens, octo numero recenset, hisque χωρίον *oppidulum*, seu pagum superaddit in ponto Euxino: quo loco Deliacas Athenas accuratus Scriptor minime prætermisisset. Sponiana Inscriptio nihil ad hoc confert; Decretum enim est *Synodi*, seu τοῦ κοινοῦ τῶν Τυρίων ἐμπόρων καὶ ναυκλήρων *mercatorum & nautarum ex Tyro* Deli commorantium, quo coronatur Patro ob legationem *ad Senatum Populumque Atheniensem* susceptam, navigatione ære suo peracta, ut quidquam obtineret in sodalium commodum: quo satis patet, ad Athenas Atticas missum fuisse eo tempore, quo in Atheniensium ditione Delos erat. Gruteriana (d), quæ in vestibulo Venetæ Bibliothecæ integerrima custoditur, Decretum continet Communis, sive Synodi Atheniensium in eadem insula vel mercimonii causa, vel Tyrii suprascripti, vel ob celebris Templi custodiam, vel alia de causa degentium: quibus maxima habitatorum pars continebatur, ut discimus e Pausania: Hæ vero sodalitates Reipublicæ more, & ad Patriæ suæ imaginem regebantur, ut etiamnum fieri solet: quapropter coi-

(a) Sponius pag. 345.
(b) In verb. Ὀλυμπ. in Thes. Græc. Linguæ excuso ab Henrico Stephano Anno 1582. in IV. Volum. in fol.
(*) Ὀλυμπιεῖον .... *locus est apud Delum, quem, quum Athenienses Adriani sumptibus ædificassent, novas Athenas Adrianas appellarunt.*

(c) Gruter. pag. CCCCV.
(*) V. 22.
(**) V. 23. & 24.
(***) V. 30.
(d) Apud Gruter. pag. CDV. de qua supra.

bant rite, ſacerdotes ſibi præficiebant, propria ſacra, & ſui juris Templa curabant, præſides ſibi deligebant, & varia officia pro tempore. Senatumque βουλὴν definitum adminiſtrantium collegium appellabant, omnium autem conventum τὸν δῆμον: hinc ad calcem hujus Plebiſciti pompa quadam Ἔδοξε τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ: quamvis de civitate minime intelligi pateat, ex eo quod, ut Decretum ratum ſit, Athenas pro confirmatione oporteat mittere, quod nec a coloniis, nec a ſubditis civitatibus erga Metropoles præſtabatur: paterque adhuc magis, quod quibuſcumque in eo Decreto memorantur, Populus Atticus adjicitur, quo evidenter appareant Athenienſes in Attica, non in Delo nati. Confirmant hanc ſententiam Oxonienſes lapides, quos ſiſtunt Ἀθηναίων καὶ Ῥωμαίων καὶ τῶν ἄλλων ξένων οἱ κατοικοῦντες καὶ παρεπιδημοῦντες ἐν Δήλῳ, (*a*) *Athenienſes & Romani, & advenæ ceteri degentes in Delo, vel advenientes*: καὶ Ῥωμαίων pariter legendum vix ambigo in illo Ἀθηναίων κ........ οἱ κατοικοῦντες ἐν Δήλῳ, καὶ οἱ ἔμποροι καὶ ναύκληροι. (*b*) quamvis Δηλίων manifeſto errore ſuppleant, nec adeo melius Σαμίων Reineſius (*c*). Jam hi Athenienſes ex Athenis Deliacis, quam Romani ex Deliaca Roma. Vandalius Diſſ. VI. Athenienſes Delios vocatos hircocervum ſtatuit.

Cum Inſcriptiones explanantur; & hiſtorica ab iis lumina mutuamur, caveamus oportet, ne a nominibus decipiamur; plurimos enim invexit errores homonymia, ut etiam admonuerunt Hiſtorici, Herodotus Lib. V., Plutarchus in Ariſtide, aliique. Veterum Scriptorum, & monumentorum lectione exercitus conjicit quidem non ſolum inſcriptorum lapidum ætatem, & aliunde notas oſtendet, qui in iis occurrunt; verumtamen ſunt, qui meras conjecturas tamquam certiſſimos Hiſtoriæ canones haberi velint, & ita ex nomine arguant, ac ſi idem nominis innumeris hominibus non fuiſſet. Alcmanum in lapide cum quidam legeret, celebris Poetæ monumentum ſtatim arbitratus eſt. Aphroditam Begerus (*d*) videt, eamdem ſtatim putat ac Gruterianam (*); in Dionyſium quemdam incidit Sponius, pro Siculo rege haberi poſſe judicat (*e*). Minus incongrue L. Egnatium Victorem Lollianum τὸν ῥήτορα, qui honoratur ἀντὶ τῆς ἐπιμελείας τῶν Ἀθηνῶν, *ob Athenarum curam*, quam geſſerat, pro Lolliano Sophiſta habere poterat, cujus vitam ſcribit Philoſtratus; perperam certe interpretatur *Orateur des Atheniens* (*f*). At nemo Reineſio felicior, qui ab hominis, vel mulieris nomine, quo patre geniti, qua educati patria, quibus avis illuſtres, qua arte clari, confeſtim recitat, nihil ambigens, nihil hæſitans. Κλαυδία Νικῆτα inter multa nomina forte occurrit: commentatur ille (*g*), *Nicetæ Rhetoris Smyrnæi ſive conjugem, ſive filiam eſſe*; ac ſi nullum alium Smyrna Nicetam tulerit, & quamvis in ancipiti ſit, num marmor ad Smyrnam ſpectet. Ad Claudii Agathemeri Medici, uxoriſque Myrtales monumentum (*h*): *Agathemerus is ipſe eſt, quem Probus in vita Perſii ſecundum editores vocat Agathemerum, Medicum Lacedæmonium, Cornuti philoſophi Stoici auditorem*. Ad *C. Julii Leonis* Εὐρυκλέους *filii* Inſcriptionem, hiſtoriam Euryclis Lacedæmoniorum Principis pertexit (*i*), nihil ambigens illum ipſum deſignare. E Smyrna marmor adveniſſe colligit e Claudii Rufini Caſtoriani nomine, inter Quæſtoris collegas recenſiti, quod is innotuerit nobis e Severi numiſmate, in quo Κλαύδιος Ῥουφῖνος Σοφιστὴς Σμυρναίων Στρατηγὸς, diverſitatem cognominis nihil morans; Σοφιστὴς enim pro cognomine accipio. Explicari in ea Inſcriptione mallem vocem Σαγαρίτης; nam Sagarim fluvium novimus, Sagarim urbem non novimus: nomen ne eſt patris pro τοῦ præpoſito υἱοῦ, ſicut infra intelligendum videtur Κλ. Ῥουφῖνος Καρτεριανὸς Ἑρμογένης Ζωσίμου *Zoſimi filius*? νέος certe aliquid inſueti præfert; non enim νέος, ſed νεώτερος addi ſolet, cum a ſeniori homonymo diſtinguitur. Nominibus ergo ne plus juſto fidamus.

Caute etiam pronunciandum de lapidum ætate: Græca plebiſcita, ſive Senatusconſulta ante Romanorum imperium putantur ſculpta, incerto ſæpe judicio; nam & ſub Romanis eadem Reipublicæ facies in quam pluribus Græcorum civitatibus perſtitit. Gruterianum (*k*), exempli gratia, antea memoratum liberam Græciam videtur ab omni parte indicare, niſi ſacrificia ὑπὲρ Ῥωμαίων in tranſcurſu memorarentur. Quod ſpectat nomina, miratus etiam ſum non ſemel, de Romanis nominibus Græcis ſæpe ſæpius impoſitis neminem rationem habuiſſe, vel Tractatum inſtituiſſe; docendi enim videbamur, unde ſit, quod cognomen quoque Romanum deprehendamus haud infrequenter, nullo Græcitatis indicio adpoſito.

Patinus ad Smyrnæas *L. Murdium Heraclam* fuiſſe docet (*l*) *ex Heraclidarum genere*: ibidem alios plures Romano nomine, ac prænomine, cognomine autem Græco memorans, Romanos putat, & e Murdiorum gente, quamobrem tradit *Murdios variis nobilitatos cognominibus* fuiſſe: cum omnibus pateat, Murdiorum ſervos libertate donatos ibi deſignari, & ea cognomina a Murdiis numquam adhibita. Quæ tamen etiamſi omnino abſurda, tolerabiliora ſunt iis, quæ ad illam Arringhii de Gordiano Galliæ nuncio commentatur Reineſius, ad Galli Cæſaris Eunuchum mirifice inſcriptionem transferens. De fundis militaribus, agris limitaneis, & vetuſtiſſima Feudorum natura Oxonienſis explanator (*m*) verba facit ob ἀγῶνα ἱερὸν in Magneſiorum fœdere memora-

(*a*) Oxonienſ. pag. CCCI.
(*b*) Pag. CCLXX. & Reineſ. Claſſ. I. n. LV.
(*c*) Reineſ. pag. 104. in princip.
(*d*) *Spicileg. Antiquitatis, ſive variorum ex Antiquitate Elegantiorum* Coloniæ Brandeburgicæ 1692. in fol. ad pag. 114. n. XXXVI.
(*) Pag. DCCLVI. n. 6.
(*e*) Itiner. Tom. III. pag. 88.

(*f*) Idem Tom. cit. pag. 18.
(*g*) Reineſ. in Not. ad Inſcript. LXIII. Cl. II. pag. 288. in princip.
(*h*) Idem CL. XI. n. VI. pag. 618.
(*i*) Idem CL. VI. n. CIX. pag. 457.
(*k*) Gruter. pag. CCCCV.
(*l*) Patinus pag. 234.
(*m*) Oxonien. pag. 15.

moratum; at falli opinor: non enim militibus, sed quibuscumque ceteris Magnesiæ incolis agri portio adsignanda erat; nec iis temporibus, aut regionibus allata Codicis, & Scriptorum loca adaptari possunt. Illorum ergo verborum explicationem a Plutarcho peto, & pro terræ quantitate ac mensura ἱππικὸν accipio; ita enim in Solone: ἱππικὸν διάστημα τεττάρων ἦν σταδίων, *pradium equestre quatuor stadiorum erat*.

Nullam quidem antiquitatis partem tanto studio, ac contentione excusserunt, atque exornarunt, qui in antiquis monumentis versati sunt, ac rem sacram, & religionem gentium: testantur magno numero, & ingenti mole volumina, & lucubrationes, huic, vel illi in hac materia nodo explicando, adornatæ. Cum tamen de Diis agant ut plurimum, & quomodo sub diversis sæpe nominibus lateant, investigent, eorumque notitiam prodant: id videtur mihi peccari solere, quod eorum genealogiam, historiam, cultum asseveranter, & indubie proponant, ac si Theologia mythica, velut apud Christianos Catholica, una fuisset, & constans, atque ab eodem auctoritatis principio ita præfinita, ut tamquam solidum quid, & determinatum pertractari possit. Ostendam autem in Museo Veronensi, arbitrariam fuisse, atque errabundam, adeo ut quod heterodoxorum sectis videmus evenisse, pro regionibus, temporibus, hominumque ingenius diversimode habitam, ac multiformiter traditam constet, perpetuisque mutationibus, ac sibi invicem contrariis fabulatoribus involutam. At vellem ego minus multa de Diis disputata fuissent ab Eruditis Viris, aliquanto autem plura de Sacerdotum initiatione, conditionibus: quæ tractationes ad præclarissimas investigationes multum conducerent, & origines remotissimas magno cum eruditionis, tum veræ religionis emolumento nobis detegerent. Horum quædam speciatim attigit Vandalius, & e Græcis Inscriptionibus eruere professus est: verumtamen aberravit non semel mirum in modum, quod ut a crimine uno discantur omnes, cursim ostendam ab iis, quæ de Pontificatu Maximo, & de Provinciarum primis Sacerdotibus fuse tradit, ac docet: quo etiam constet, non semper lapidarios Criticos minutis, levibusque disputationibus conclusos, atque illigatos esse.

Auctor iste secunda & tertia Dissertatione, quæ sunt de Pontifice Maximo, & de Ἀρχιερεῦσι Provinciarum, duo præcipue statuit: unum, Summos apud Christianos Pontifices sequioribus seculis injuria & perperam eam dignitatem Imperatoribus ademisse; distraxisse siquidem, quæ in Christiana quoque religione separari minime debeant, sicuti apud Gentiles ut plurimum erant conjuncta: alterum, habuisse veteres Metropolitanos Pontifices, qui totius Provinciæ sacris præessent, nomine a Provincia sumpto, *Asiarcha*, *Lyciarcha*, *Bithynarcha &c.* Christianosque Episcopos Metropolitanos originem ab iis traxisse. Primum quidem difficile dictu, magis ne falsum, an ridiculum sit: nam ex hac doctrina cum Cæsarem videamus in nummis, & marmoribus, ac Imperatores alios velatos, atque Pontifices sacrificia Diis peragentes, Christianos quoque Imperatores sacerdotales vestes ut induant, ad altare accedant, & rem sacram conficiant, hortari debebimus. Quod si reponant heterodoxi, Missam sustulisse, & deformitate quadam Gentilium cæcitatem excedente religionem sine sacrificio instituisse; incumbent Imperatoribus saltem sacræ Scripturæ explicatio, duorum, quæ recipiant, Sacramentorum administratio, & quæcumque ab eorum ministris peragi solent; quæ enim per vicarios agent, & ipsis agere pulcrum erit. Non animadvertit autem Vandalius, quomodo cum ea sententia altera pugnet de Gentilium Pontificibus Provincialibus: cur enim in Provinciis omnibus sacrorum cura, & Sacerdotum præfectura non Prætori, Proconsuli, Præsidi demandabatur, sed sacerdotali dignitate insignitis, ita ut in ea quoque religione a civili imperio sacrorum administratio disjungeretur? Cum autem hac doctrina, & allato Gentilium exemplo fateatur Vandalius, quamvis incogitans, Pontifice Maximo Christianam quoque religionem opus habere; docens deinde, soli Imperatori, seu sæculari Principi id muneris convenire, quemnam dicet Christianorum Pontificem Maximum fuisse, antequam Constantinus fidem amplecteretur? Nihil agit, cum prisco ævo quædam curata ab Imperatoribus dicit, quæ exinde Summi Pontifices præstiterunt: nam sic exigebant iis temporibus nondum adultæ Christianæ religionis oppugnationes variæ, & multiplices calamitates: nihil autem hoc cum Sacerdotio, & Pontificatu assumpto. Nugas agit pariter, cum lapides profert, quibus Pontificatum Christianos etiam Imperatores gessisse contendit: quid enim ad hanc quæstionem facit, quod antiquæ formulæ in Imperatorum etiamsi novæ religioni addictorum Inscriptionibus aliquo tempore sint retentæ? etiam D M. in Christianis monumentis quandoque inscriptum fuisse ostendam suo loco, a minime recogitantibus. Deos Manes consuevisse iis siglis significari. Audeant ne dicere, ut antea Pontifices Gentilium, sic, Baptismo accepto, Pontifices Christianorum eo compendio indicatos? et, ut ita esset, oportuisset nullum alium eo tempore summum Pontificem Christianorum habitum esse, ut nullus erat Pontifex Maximus Gentilium, cum eo munere Cæsares cumularentur. Ostendere ergo Vandalio incumbit, interruptam Gratiani, & reliquorum, tempore Christianorum Pontificum, seriem, ob assumptam ab Imperatoribus sacram dignitatem. At cum hoc fieri nequeat, & Pontificalis sedes perpetua Sacerdotum successione fuerit impleta, quid attinet unum & alterum monumentum ostendere, in quibus ex antiqua formula cum Tribunitia potestate etiam Pontificatus Cæsaribus adnotetur? Adde quod, qui eas Inscriptiones dictabant, seu concipiebant, facillimum est ethnicos fuisse; quænam ergo ex his probatio ad Christianorum regimen designandum? mirum quidem est quam transversos & eruditos viros agat partium studium, & deterioris causæ

causæ patrocinium susceptum. Ponderent, obsecro, doctissimi inter heterodoxos in quam absona, absurda, incondita conjiciantur ex erroneis principiis, & quam indigna doctis hominibus propugnare oporteat, qui Catholica principia convellere statuit.

Cum vero Sponianam Inscriptionem explanans Ecclesiasticos Primates ab ethnicis Provinciarum Ἀρχιερέων *originem traxisse*, attingit (*a*), & Metropolitas Christianorum *eodem pene modo apud Gentiles obtinuisse* (*b*), Ecclesiasticæ quidem Hierarchiæ mirificam, & inauditam nobis normam & originem prodit. Viros doctissimos ea maxime quæstio exercuit: fuere qui primas sedes, ubi majori numero Hebræi confluebant, qui, ubi eorum Synedria erant constituta, qui in urbibus frequentioribus populo & opulentis, qui demum in Metropolibus civilibus constitutas crederent; at a Gentilium hierarchia normam arreptam, nemo certe fuerat qui cogitasset. Quid vero magis incongruum, ac monstruosum excogitari poterat, quam Apostolos, vel Apostolicos viros ab Ethnicorum sedibus normam accepisse? quibusnam autem? nimirum quæ nusquam erant: nam quamvis hos Provinciarum Pontifices recipiant eruditi Valesius, Harduinus, Spanhemius, Norisius, alii, nullos nihilominus fuisse, primis saltem Christianæ religionis temporibus, mihi pro certo est. Memorari videntur quidem in Asiæ regionibus; at ubi ethnicæ religionis ordo id postulasset, memorarentur & in Græcia, Italia, ceterisque antiqui orbis Provinciis. Sacerdotes Coloniarum, quos e lapidibus Vandalius citat, publicis civitatum sacris præsides designant, non Provinciæ sacerdotiorum fontes & coryphæos. Tantum autem abest, ut neç in iis regionibus, in quibus videntur memorari, ea ætate fuerint, qua primæ sedes fundatæ sunt, ut non nisi declinante Gentilitate, & Christiana fide amplissime jam diffusa, Archisacerdotes isti integræ Provinciæ in re sacra præfecti reperiantur (*c*). Juliani Epistola Arsacium quemdam ita alloquitur, ut, in Galatia sacerdotibus omnibus præfuisse, & rem sacram in tota Provincia administrasse, appareat: at indubitatum est, hanc methodum a Christianis mutuasse Julianum ipsum, cum in ea ipsa Epistola, ut probe Vandalius adnotat, plura eidem suggerat ad Ethnicorum religionem servandam, & amplificandam, quæ a Christianorum disciplina, & a Conciliorum canonibus manifesto didicerat, & arripuerat. Verum quidnam simile adducetur ex anterioribus seculis? Ἀρχιερεὺς appellabatur quidem, qui cuilibet sacerdotum collegio præesset, ita ut multi in quacumque civitate Archisacerdotes reperirentur. Ἀρχιερεὺς τῶ κοινῶ in Provincia aliqua nihil refert, nisi sacrificiis præfuisse, quæ communibus expensis, & communi nomine peragebantur. Quod vero eruditis viris imposuit, ea fuerunt nomina, Asiarcha, Lyciarcha, Bithynarcha, & similia, quibus Provinciales Pontifices significari, omnes consentiunt; cum tamen proprie sollemnium ludorum Præfecti iis nominibus indicentur, qui Provinciæ alicujus, vel civitatis nomine edebantur, quod muneris a rerum sacrarum extra ludos arbitrio, & a jurisdictione in sacerdotes omnes Provinciales distabat quam maxime, atque eo modo, ut Romæ Pontifex Maximus ab Ædili. Verum quidem est, quod cum ludi in Deorum honorem haberentur, cumque in iis regionibus, sacrificiis in ludorum Communi Asiæ, exempli gratia, nomine editorum sollemnitate peragendis Asiarcha præsideret, inter sacerdotes maximo quidem honore habebatur, & sacerdotii ornamentis decorabatur; at nulla ei præterquam in spectaculis auctoritas & jus. Qui antiquitus id nominis in Latinum converterunt, satis hoc evincunt; nam Ἀσιάρχην apud Eusebium Rufinus (*d*) *Munerarium* vertit: evincit Codex Theodosianus, ubi *Syriarchas Agonothetas* memorat (*e*), quo loco Syriarchæ vocabulum notiori vocabulo Agonothetæ explicatur. Ubi quæ hic præstiterint, memorantur, perpetuo restitutos ludos, vel institutos videas. Cur vero expensis suis ut plurimum ludos ederent, opulentiores, & primores civitatum eligebantur: atque hinc est, quod τινὲς δὲ καὶ τῶν Ἀσιαρχῶν in Apostolorum Actis (*f*) Vulgatus interpres reddidit *quidam autem, & de Asiæ Principibus*. Hinc etiam pro civilibus Præfectis accipi videntur aliquando, ut in Digestis non semel: & Machabeorum Lib. 1. cap. xv. V. 1. scribit Antiochus Simoni ἱερεῖ μεγάλῳ καὶ Ἐθνάρχῃ priori titulo sacrorum administratione, secundo civili designata. Hinc Strabo (*g*) οἱ πρωτεύοντες κατὰ τὴν ἐπαρχίαν, οὓς Ἀσιάρχας καλοῦσι. *primarii in Provincia, quos Asiarchas vocant*: ubi perperam emendatur ἱεράρχας. idem pariter de Lyciarcha, εἶτ' ἄλλαι ἀρχαὶ τὸ συστήματος, δικαστήριά τε ἀποδείκνυται κοινῇ. *deinde dignitates cæteræ regiminis, tribunalia vero a Communi &c.* ubi nihil sacri. Neque sic nominari ludorum primatum in Provincia semper ferunt, sed interdum in civitate tantum: sic Alytarcha Caracalla imperante creatus in urbe tantum Antiochia ludos procurabat, unde in Cod. Theod. (*h*) plantandi plures cupressos facultas tribuitur *Alytarchæ urbis Antiochenæ*; qui cum Olympicos ludos in ea civitate restituit, ut a Jo. Malela discimus. Qui autem secum ipse convenit Vandalius? (*i*) *Asiarcha totius Asiæ Proconsularis ratione ludorum* — communium moderator *erat*: deinde: *videmus in nummis plures ac diversos diversarum civitatum Asiarchas*. Eodem modo Templis Asiaticis omnibus Ἀρχιερεὺς præpositum opinatus est, ut alibi innuimus, cum eamdem dignitatem Pergami, Sardis, Ephesi in iisdem marmoribus conspiceret.

CAPUT

(*a*) Pag. 235.
(*b*) Pag. 2.0.
(*c*) Apud Vandalium pag. 2.
(*d*) Lib. iv. cap. xiv.
(*e*) De Exp. Lud.
(*f*) Act. Apost. cap. xix. v. 31.
(*g*) Strabo Lib. xiv.
(*h*) Lib. xii.
(*i*) Vandalius pag. 277.

CAPUT II.

Canones traduntur ad fictitias Inscriptiones Latine loquentes internoscendas.

ETiamsi difficillimam videar hujus operis partem emensus, quæ implicatissima Græcorum lapidum tractatione continebatur; non est profecto, cur mihi ipse plaudam, & gratuler, ac si minus ardua, minusque involuta, quæ de Latinis disceptatio superest, futura sit. Paucioribus quidem ad Romanas Inscriptiones me conferens disquisitionis capitibus, errorumque fontibus exercebar, cum nulla in his vertendis circumstent pericula, legendi, scribendive fere nulla: at quæ ex hac parte difficultas eemovetur, suppletur aliunde; immo, si recte perpendamus, amplificatur mirum in modum. Cum enim primarium Criticæ Artis munus genuinorum a spuriis, ac recentibus titulis secretione constet; ea quidem in Latinis epigrammatis pervestigatio tam obscura, & ardua, tamque ambiguum, & implexum sæpe numero id judicium est, ut ceteræ omnes in hoc negotio difficultates ab hac una facile vincantur: neque enim hic vel a prisco recedens figurandi modus, vel multiplicia staturæ indicis, vel alienæ a certis illis, paucisque formulis epigraphæ de dolo admonem, ut in numismatis usuvenire solet, sed in infinito pene, ac multiplici pelago versamur, in quo varia semper, & nova, atque insueta occurrere possunt, nullis ut plurimum ocularibus notis examen juvantibus, solemnibusque, quæ adnisceri solent, verbis, decisisque a legitimis, verisque Inscriptionibus frustis ita rem involventibus, ut major sane perspicacia, acumen acrius, ampliorque rerum, ac verborum notitia ad quodcumque alterius generis judicium non requirantur. Rem comprobant ludificata sæpissime magna ingenia, & communi fere, ac quodammodo fatali infortunio, ubi de hujusmodi monumentis agitur, summi viri decepti, & lapsi. Acerrimas propterea audivimus quandoque disputationes, in quibus irrito utrinque conatu de chimera confligebatur: integra vidimus volumina, quorum machinatio in lubrico ejusmodi, ac fallaci solo constructa ruat omnis, & dejiciatur præceps, necesse est. Plurimum sæpe (quod in *Corrigendis Gruterianis* non semel aspicimus) ingenii & laboris in enodandis, vel repastinandis Inscriptionibus frustra insumitur, in quibus luditue opera, cum fictitiæ sint. Neque enim in hæc pericula raro incidimus, & ambigua, vel fictitio calamo, aut scalpro simulata epigrammata infrequenter occurrunt.

Ubi primum tribus ab hinc, aut ultra seculis reviviscere præstantiora studia cœperunt, Latinæque, & Græcæ literæ celebrari, quo loco habendæ essent facundæ ejusmodi antiquitatis reliquiæ, quantumve in iis ad quodvis ferme literarum genus præsidii contineretur, agnitum statim, & intellectum est. Non defuerunt propterea, qui vetustos lapides conquirere inciperent, & numerata etiam pecunia comparare; quodde quacumque re fiat, falsariis statim, & mangonibus ingenium acuit, & ansam præbet. Sed multo plura in hoc genere ab iis prodierunt, qui vel patriæ mentionem antiquitus habitam, vel alicui civitati, coloniæ, aut municipio jura affingere voluerunt, sive etiam sententiam tueri aliquando suam, & eruditam controversiam quampiam dirimere. Plures quoque libido quædam impulit, ut res præclaras, & a summis viris magno in pretio habitas possidere viderentur. Rursus cum his vetustatis spoliis jam a decimosexto ineunte seculo, atria, horti, villæ in Italia exornari cœpissent, videreturque non omnibus elegantiæ & magnificentiæ numeris satisfecisse, qui istiusmodi cimeliis careret, fuere, qui cum sincera non essent ad manus, eorum imitatione spuria confingi paterentur, vel saltem ad loculos omnes venuste complendos, fictitia cum legitimis admisceri.

Denique pravum illud hominum genus ut omittam, qui nulla magis voluptate capiuntur, quam mentiendi, adulterandi, corrumpendi omnia, Inscriptionum novitiis marmoribus vetusta specie affictarum plurimas elaborarunt ii, qui rerum antiquarum notitiam profitentibus illudere studuerunt, atque ut doctrinam, Latinitatem, antiquitatis peritiam amicis ostentarent, veterum monumenta sic æmulabantur: hinc factum est, ut in civitatibus, ubi eruditionis studia viguerunt magis, plures quam in aliis locis id genus fictiones aliquando deprehendamur. Illas autem longe quidem majori numero, quæ lapidibus numquam insculptæ sunt, sed in libris tantum spectantur, partim exdem, quas recensuimus, causæ protulerunt, partim etiam libros ornandi, augendi, splendideque decorandi amor, & studium, cupiditasque novum quiddam, & mirificum in publicum proferendi. Quantum autem intersit genuina a commentitiis in hoc monumentorum genere discerni, atque internosci, quiscumque vel primoribus labiis saniores literas attigit, abunde videt: cum enim puriorem, ac præclariorem rerum, & temporum notitiam expiscari e lapidibus soleamus; cum adversus librorum inconstantiam, mends, reconcinnationes ad Inscriptiones, tamquam ad incorruptos judices, provocare solemne sit; quo recidet Historiæ fides, quænam erit in eruditione dignitas, in studiis nostris utilitas, ubi fictitia monumenta pro legitimis, genuina pro suppositis habeantur? Nonne in errorem, ac mendacium ipsa eadem nos aget via, quam ad veritatem certissimam ducere arbitrabamur? In Grammaticis itidem, & in Rethoricis, ut minora quoque attingamus, qui titulis acquiescet omnibus, fallacias hauriet quamplures: hinc verba videas tamquam Latina, & prisca s Lexicis etiam quandoque recensita, quæ Romana frui civitate minime possunt, quippe qua iniquis tabulis, hoc est, captione Inscriptionis fide adscita. Succurrit de Francisco Pola J. C. Veronensi, qui cum Inscriptionum eleganter pangendarum eximius artifex haberetue, pluees pro re nata lucubravit, quæ in civitate nostra insignibus locis etiamnum visuntur. Cum quædam speciatim

ciatim circumferretur a celebri Poeta, familia olim Veronensi, Baptista Guatinio inter Academicos Philarmonicos adscripto, tamquam ineptis flosculis respersa, & prisca gravitate recedens, notata est. Censuram repulit J. C. noster vernaculo Dialogo *Epitaphiam* inscripto: & quidni triumphasse sibi visus sit, cum a consimilibus Epigrammatis Gruterianis eas sententias, & formulas pene decerptas ostenderit? at labanti parieti incumbebat; a novitiis siquidem titulis vetustatis personam gerentibus deceptus fuerat. Cum ergo *primus Sapientiæ gradus sit falsa intelligere*, (*a*) ab hac tractatione exordiemur, animadversiones congerendo, quibus in lubrico hoc negotio uti possimus, & maxima probabilitate judicium ferre. Cum autem duplicis generis indicia enumeranda sint, altera *practica*, ut vocant, & ab ipsa monumentorum inspectione petita, interiora altera, & ab iis, quæ continentur, desumpta, initium ab illis utpote primum occurentibus capiemus.

I. Puræ putæ antiquitatis indubitatum ferme argumentum est, cum Inscriptiones in æneis tabulis incisæ repræsentantur. In desuetudinem abiit, postquam res Romana labefactata concidit, artificium illud in cupreis laminis perscribendi aptissima literarum figuratione, latoque & profundo vestigio. Hujus scriptionis instrumentum designari suspicor, ubi Virellii patruum, ut mortem sibi consciceret, *Scalpro librario* venas sibi incidisse, tradit Suetonius (*b*): illud enim, quo ceratas tabellas, vel pugillares exatabant, Stylus (*c*) dici solebat. Leges, & Acta præsertim publica sic exarari consuevisse, & sic exarata custodiri, cum pauculæ, quæ supersunt, reliquiæ nos docent, tum Scriptores sæpius; præcipueque is Suetonii locus, ubi Vespasianus *arearum tabularum tria millia*, quæ in Capitolio deflagraverant, restituens, *instrumentum Imperii pulcherrimum, ac vetustissimum confecisse* dicitur, *quo continebantur pene ab exordio Urbis Senatusconsulta, Plebiscita* de Societate, & *fœdere, ac privilegio cuicumque concessis*. Aliquando in una, & ampla lamina documentum omne ante oculos proponebatur, aliquando pluribus, & exiguia veluti libellus quidam conficiebatur: Honestæ militum missiones, quarum binas e vetustatis naufragio emersas, & feliciter superstites Florentiæ vidi, duabus æreis tabellis utrimque inscriptis, item ligamine conjunctis, ac in libri morem complicatis tradebantur (*). His certe temporibus ægerrime, vel nullo modo hujusmodi monumenta ita simulari possent, ut dolus se primo intuitu non proderet. Unam quidem, & alteram in Inscriptionum collectionibus videas, ut apud Scardeonium (*d*) & Gruterum (*e*) est, falsi damnandas, quæ tamen tamquam ab æneis tabulis decerptæ afferuntur; at nullus dubites, ab aliis editores deceptos, nugasque illas metallicas numquam, sed chartaceas tantum fuisse. Mihi profecto ex Inscriptionibus, quas in ea materia Romæ, Florentiæ, Venetiis, Veronæ hucusque cernere licuit, quasve gemmis quibuslibet anteponendas censeo, nulla umquam fuit, quæ vel minimam suspicionem ingereret. Injuria ergo fecere,

---

(*a*) Lactant.
(*b*) Suet. cap. 2. in Vitel.
(*c*) *Stylus* igitur erat instrumentum scriptorium ex ferro, vel ex ære, aut etiam ex osse, quo in ceratis tabellis scribebant veteres, ab una parte acuminatum ad literas efformandas, ab altera vero obtusum & planum ad delendum, & ceram rursus complanandam; appellatur etiam *graphium*. Unde canit Ovid. Metamorph. Lib. IX. v. 520. & seqq.

> *Et meditatæ manu componit verba trementi.*
> *Dextra tenet ferrum: vacuam tenet altera ceram.*
> *Incipit, & dubitat; scribit, damnatque tabellas:*
> *Et notat, & delet: mutat, culpatque, probatque;*
> *Inque vicem sumtas ponit, positasque resumit.*
> *Quid velit, ignorat: quidquid factura videtur,*
> *Displicet: in vultu est audacia mista pudori.*
> *Scripta soror fuerat: visum est delere sororem,*
> *Verbaque correctis incidere talia ceris.*

Horat. I. Serm. Satyr. X.

> *Sæpe stylum vertas, iterum, quæ digna legi sint,*
> *Scripturus* . . . .

Symposius in ænig. de Stylo:

> *De summo planus, sed non ego planus in imo:*
> *Versor utrimque manu, diverso & munere fungor:*
> *Altera pars revocat, quidquid pars altera fecit.*

Styli ferrei meminit Job. cap. XIX. 24. *Quis mihi det, ut exarentur sermones mei in libro stylo ferreo &c.* At etiam ex ære, & osse efformabantur, ut supra diximus, & ex Bartio colligimus Advers. Lib. IV. cap. 21. *Veteres, cum calamorum usus non esset, scribere solebant ossibus præparatis, iisque etiam usi vice stylorum*. Varro apud Canisium: *osse scribebant*. Et Titinius: *Velim ego osse arare campum cereum*. Hujusmodi *graphiis*, seu *stylis*, qui a Plinio appellantur *Cultelli Scriptorii*, ad feriendum utebantur antiqui. Suet. in Cæs. cap. 82. *Cassius brachium graphio trajecit*. Prudent. Περὶ Στεφάνων Hymn. in S. Cassian.

> *Innumeri circum pueri, miserabile visu,*
> *Confossa parvis membra figebant stylis,*
> *Unde pugillares soliti percurrere ceras.*

De his instrumentis Scriptoriis fusius egi in Libro, qui inscribitur: *De' Dittici degli Antichi Profani e Sacri* edit. Luce 1753. in 4 cum fig.

(*) Has Honestas militum missiones ad fidem archetypi vulgavit Cl. N. A. anno 1727. *Hist. Diplomatica*; iterum in Mus. Veronensi pag. XCVII. & seqq. ubi inquit „Præclarum monumentum Florentiæ ante quinque annos exscripseram ex Abb. Andreini Museo. Accidit post annos duos, ut eamdem Honestam Missionem, iisdem a Galba militibus, & consimilibus æneis tabulis datam ex Urbe æterna L. Venetorum aureorum pretio mihi mitteretur, quam in Academiæ nostræ vestibulo statim publicavi. Indubia utraque & sincera vetustate pollent. Nec mirum bina reperiri ejusdem missionis authographa; cum enim de more VII. fuerit militibus concessa, credibile est, plures ex ipsis penes se honorificum diploma servare voluisse. Edidit hanc eodem anno Cl. Gorius, & iterum Cl. Muratorius; sed liceat dicere, qui æs originale non vident, non aliter posse harum Inscriptionum diversam a monumentis omnibus formam intelligere, nisi eodem modo, & eadem facie exhibeantur, quo constructa sunt. Id ego curavi tunc ut fieret, quamvis libri compactores, duarum paginarum cæteris multo minorum rationem non intelligentes, consilium meum ut plurimum frustrati sint. Binæ sunt æneæ laminæ . . . . æneo filo forulos circumplicante, conjunctæ, ita ut libellus videatur emergere paginarum duarum. Liber *scriptus intus & foris*, & tabulæ scriptæ *ex utraque parte*, si sacra ea verba memorare hic licet (Ezech. XXXII. 5 Apoc. I. 6. Exod. II. 9.) Diptychorum videtur ab horum monumentorum desumptum fuisse quodammodo exemplum „ Aliaque ad illustrationem hujus etiam Κειμηλίου videsis in Mus. Veron. loco, de quo supra diximus.
(*d*) Scard. Hist. Pat.
(*e*) Gruter. pag. DCCCCXCIX. n. 12.

cere, qui monumentum illud præclarissimum Capitolinum, legis Regiæ nomine agnitum, cui paucæ admodum ex tota antiquitate reliquiæ comparari possunt, insimularent falsi: vindicavit Gravina, Fabretti & Blanchinii calculis post diligentem tabulæ inspectionem adjectis, in Libro de Origine Juris primo. Qui tam eximii decreti fragmentum ingens, quo traditam a Senatu Augusto, Tiberio, Claudio, & Vespasiano summam in Republica ex pluribus, & potentioribus Magistratibus collectam potestatem unice docemur, in ampla æris tabula incisum spectari audiet, is profecto, & sine oculari inspectione de ejusdem vetustate, & fide haud omnino temere pronunciare poterat. Nec absimile judicium ferendum est, ubi alia lingua æneæ Inscriptiones occurrant. Græca Reipublicæ Syracusanæ decreta duo metallicis laminis exarata in Museo Maffejano Romæ olim ostendebantur, ut e Grutero (a) discimus; quorum illud de Nymphodoro servari etiamnum Parmæ in Principali Bibliotheca ab amico Viro, qui tria priora verba transmisit, nuper accepi: quamvis autem ipse id non viderim, de perrari ac præstantissimi cimelii sinceritate minime ambigo. Quid dicemus de Etruscis, nulli forte ubique terrarum superstiti monumento vetustate, & præstantia concedentibus tabulis, quæ Eugubii septem multa scriptura refertæ ad hanc diem supersunt, quarum duæ Etruscorum quidem, sive Umbrorum lingua, sed Latinis litteris incisæ sunt, opisthographæ autem præter unam singulæ? Toto cœlo aberrant, qui apocryphas suspicantur. Frustra a multis tamdiu exoptatæ, eadem omnino facie, ipsissimaque litterarum forma edentur tandem propediem in præclara Etruscarum Antiquitatum collectione, quæ Florentiæ adornatur, præside, & duce Philippo Bonarrotio Senatorii ordinis viro, & Antiquariorum hujus ævi facile principe (*).

II. Ad lapidearum vero Inscriptionum explorandam fidem, marmoris genus, faciem coloremque inspiciamus, oportet; nam & marmoribus longa seculorum serie quiddam adjici solet, quod eruditis oculis aliquoties indicio fit. Observanda inscripti marmoris figura & modus; suus enim ut plurimum usus erat regionibus singulis, qui, ubicumque multa reperiantur, non aliunde advecta monumenta, intelligitur statim. Tutior dabitur conjecturæ locus, ubi parerga, & anaglyptica comitantur opera, vel imagines sint, vel sculptoria ornamenta, atque artificum sive mysteria, sive lusus: veterum enim in his rebus morem, & cælaturas scimus: cavendum tamen, ne cælaturæ antiqui cujusdam lapidis exemplo adamussim effictæ nos quandoque decipiant; cum enim multo ab hinc tempore elaborata ut plurimum ejusmodi mendacia fuerint, obscuro aspectu, & concretione quadam ex diuturnitate, pluvia, pulvere, ventisque adjecta fallere perquam facile possunt. Inter veritatis argumenta, id præcipue computo, cum ingentibus lapidibus insculptæ occurrunt epigraphæ, animadverti scilicet, noluisse ut plurimum epigrammatum adulteratores multo impendio nænias suas proferre: difficilius etiam, ubi multæ molis saxa fuissent incidenda clam, & in abdito opus peragi potuisset: eapropter sumptuosas arcas & magnas istas, quadratasque bases priscas, & genuinas deprehendi fere semper. De Inscriptionibus in Templorum, Arcuum, & veterum quorumcumque ædificiorum fronte perampla littera præfixis loqui non attinet, cum earum auctoritatem & fidem, quisquis sano ingenio fruitur, profecto agnoscat. Ex adverso exiles tabulæ suspicione multoties non carent, nisi ex istitulis sint, qui in subterraneis Romanorum monumentis apud ollas cinerarias figi solebant: nam honorariæ, exempli gratia, Inscriptiones, vel in statuarum basibus exarabantur, vel in Foris, Basilicis, aliisque celeberrimis locis statuebantur, quo constat, minutis characteribus, arctoque lapillo eas proponere, minime congruum fuisse. Displicent etiam quandoque mihi ampliores lapideæ tabulæ, sed graciles, & in laminarum morem extensæ; standum enim erat, & confidendum ut plurimum veteribus iis monumentis; quapropter crassitudine pollebant, & veluti stylobate quodam, & corona, aliisque ad summitatem ornamentis in ædificioli speciem haud infrequenter decorabantur. Hinc est, quod cum ea muris infigimus, indicia etiam aliqua quandoque occulimus, ex circumspiciendi facultate sublata plenioris considerationis facultatem adimimus, quod mihi collectionem meam ita dedicanti in mentem veniebat non semel; at nullus alius modus est, quo conservare, & a variis vicibus, atque injuriis hæc tutari cimelia possimus. Ab illis quoque, etiamsi ceteroquin aspectu probo, interdum cavendum, quæ in frusta ita olim comminuta videmus fuisse, ac deinde connexa, ut nihil periierit tamen, nihilque desit; fuere siquidem qui ad vetustatem simulandam marmora artificiose confregerint, deinde elaborarint, atque inscripserint. In suspicionem item adduci soleo, cum in viridario, vel nitenti atrio, aut nobili alio loco binas video Inscriptiones magnitudine, conformatione, parergis affabre persimiles; nam unam saltem ex iis, loci ornandi gratia, atque ut sibi invicem responderent, confictam & fabrefactam, vehementer, nec sine experientia duce, pertimesco.

Quid dicendum ubi priscorum lapidum collectiones pulchre, ornateque collocatæ, & pictoria quadam concinnitate dispositæ, atque infixæ niteant? Mirum profecto erit, ni recentia quædam, & simulata, ut loculi complerentur omnes, atque ut partes sibi venuste responderent singulæ, cum vetustis fuerint admixta. Animadversionem addam ex multa lapidum perquisitione mihi subortam: cum inter multas aliquam deprehendis epigraphem indubie commentitiam,

(a) Gruter. pag. cccc. n. 8.

(*) Jampridem editæ fuerunt. Vid. Dempsterum Etruriæ Regal. Tom. I. pag. 91. edit. Florentiæ 1723., Grut. pag. cxlii. & Museum Etruscum. Ipsarum mentionem faciunt plures Scriptores. Confer Antonium Concioli *Dissertazione onorifica di Gubbio prefissa alle sue Annotazioni allo Statuto di quella Città*, Saggi di Dissertazioni dell' Academia Etrusca &c. Tom. II. pag. 33. e seqq. in Roma 1742., & ipsum Maffejum *Osserv. Lett.* T. III. & V. pag. 330.

& quam decipiendi animo excogitatam agnoscas, reliquas attentius excute; sæpius enim accidit, ut ejus farinæ lapides gregatim jaceant, & non unum tantum, sed plura, ubi recepti sunt, artis suæ vestigia falsarii reliquerint.

III. Ad scripturæ observationem, atque judicium literarum transeundum est, quod non adeo breviter ut ceteræ, nec tam paucis expedire potero; autumatur enim communiter, veteri ne, an nostro ævo sculpta quæcumque Inscriptio fuerit, hoc argumento comperiri proculdubio posse, neque illud tantum, sed qua etiam peculiariter ætate: quod si ita est, ut dicitur, nullo alio Ars Critica subsidio, adjumento alio nullo eget, ut sine periculo de litteratis lapidibus judicet. Reperi inquirendo, Smetium ante alios, quod lapides spectat, fidenter hos canones tradidisse; nam in ejus Præfatione habetur, *ex ipsa literarum forma tempus, seu ætatem, qua quæque res scripta est, cognosci fere posse:* habetur, Romanos *ante Cæsares literis usos esse informibus; ab Augusto ad Antoninos formosissimis, quadratis, atque omni ex parte optime dimensis;* docet etiam characteres cum ipso imperio declinantes *primo obliquiores, deinde oblongiores* fuisse. Horum canonum fide vir clarus apud Malvasiam in Felsineis sex scripturæ classes in marmoribus statuit, ex quibus tempora decernuntur. In Gruteriano Thesauro recentis editionis ex Gudii præcipue effatis hujusmodi adnotationes subiiciuntur (*a*) aliquando: *Litera est secundi ævi: literis rudibus tertii seculi* (*b*)*: litera medii ævi circa, aut post Antoninos* (*c*)*: circa Commodi tempora* (*d*) *litera qualis erat ab Honorii seculo ad Justinianum.*

Fabrettus (*e*) ex forma literarum epigraphen quamdam *circa III. post Imperium seculum incisam se prodere*, adnotat, quæ tamen longe moderatior, & castigatior locutio est; at cum in epigrammata incidebat, non eadem ubique literarum conformatione exarata, sed posterioribus versibus strictius, & informiter insculptis (*f*): *posteriori manu*, vel *posteriori tempore addita* fuisse; communi præjudicio abductus statim arguebat (*g*). Uno verbo; nihil est tam universim receptum, & apud omnes fere inconcussum, quam quod ex scripturæ facie, & figura literarum, monumentorum ætas ejusmodi studii peritis omnino constet.

Liceat tamen antequam de istiusmodi indicio statuo, salva, ut par est, erga tot doctissimos viros reverentia, dicere, hanc opinionem invaluisse perperam, erroribusque plurimis viam stravisse: nam quicumque e characterum forma ipsam lapidum ætatem statim elucere arbitrantur, plura pro veris & certissimis habeant, oportet, quæ sunt proculdubio falsissima: primum evenire non potuisse, ut nedum diversa ætate, sed dissitis valde seculis, qui eadem Latinorum elementorum figura, eodemque artificio marmora sculperent, invenirentur; deinde quadratarios, qui uno tempore vivunt, eadem literarum delineatione universos uti, ac velut uno exemplo scribere; insuper quavis temporis periodo, & e variorum fere Augustorum successione scripturam, quasi edicto proposito, ubique, & apud omnes immutatam; postremo fieri non potuisse, ut anteriori tempore quidam inter tot artifices reperirentur minus periti, & quædam aliquando negligentius, vel properanter saxa inscriberentur; atque ut subsequenti, quidam florerent doctiores cæteris, multoque studio, ac diligentia non numquam epigraphæ inciderentur. Illud quoque, nihil referre ad eas scalpturas varie inflectendas quorumdam lapidum scabritiem, aut fragilitatem, nihil areæ angustiam, aut amplitudinem, nihil quod in urbibus, aut in pagis, ex rusticis locis elaborarentur, nihil quod privati essent tituli, vel publico nomine propositæ Inscriptiones, quarum tamen orthographia quoque castigatior esse solet. Hæc omnia rectæ ratiocinationi adversantur; sed experientiæ quoque, monumentisque adversari, pateret quidem omnibus, ubi Inscriptionum editores sua singulas, vel saltem multas scriptionis conformatione effinxissent. Præstiturus hoc erat Smetius, ipsomet profitente; nam, ut erant, exscripserat; at ejus schedæ, antequam ederentur, misere deflagrarunt: Laudandus profecto magnopere, etiamsi fructus, qui ex ea diligentia fuisset perceptus, longe aliorsum, quam putabat ille, nos adduxisset, putabat enim, ut & alii solent, fore, ut tunc doceremur, Inscriptionum ætatem e literis dignoscere; cum contra optime ex eo fuissemus edocti, e literis tantum dignosci sæpe numero haud posse: nimirum ætate anteriores deformi quandoque, & inconcinna litera, posteriores speciosa, & quadrata; tempore multum dissitas eadem pene facie, iisdem diebus cælatas aliquando diversissima: quin spectaremus sæpe Inscriptionem eamdem duplici scripturæ aspectu, literarumque multiplici conformatione exaratam. Inficiabitur autem nemo, multo melius quam ex quibuscumque typis characterum doctrinam ex ipsis marmoribus, eum, qui hujusmodi studio flagrat, hausurum esse; præcipue ubi multa & varia, quorum ætas aliquo argumento constet, in eodem loco congesta identidem spectet, atque invicem comparet. Qui Veronam forte advenerit, & ad Collectionem a me adornatam pedem ferre operæ pretium duxerit, ingentem orbicularem lapidem attente inspiciat, quem Sex. Atilius Saranus, ut inter Atestinos, & Vicentinos fines, terminosque designaret, collocari, atque inscribi jussit. Mira videbor proferre, si, nullam forte vetustiorem ostendi hodie posse Latinam in lapide Inscriptionem, dixero; id tamen ex alibi afferendis constabit. Eam quidem anno V. C. Capitolino DCXVIII., quo Saranus regionem Transpadanam Proconsulari imperio administravit, ante Christum natum CXXXV. intelligimus positam: forma autem literarum ipsa eadem est ac subsecutorum temporum, nec scripturæ facies invenusta, quantum patitur fuscum durissimi saxi genus,

(*a*) Gruter. pag. DCCCXXXIII. n. 13.
(*b*) Idem pag. CCCVIII. n. 7.
(*c*) Idem pag. DCCLXXXVI. n. 5.
(*d*) Idem DCXIX. n. 12.

(*e*) Fabret. Inscript. Antiq. cap. III. pag. 163 circa fin. 2. col.
(*f*) Pag. 528.
(*g*) Pag. 721.

genus, & scalptura orbicularis : corruit ergo prima regula *de informibus ante Cæsares literis*. Immanis inter ceteros lapis est e Dalmatia advectus, qui, cubitalibus literis concinne prorsus, & affabre effictis *Imp. Cæsar. Divi F. Aug.* versu primo exhibentibus, oculos in se convertit. Qui primo conspiciunt, ævi Augustei magnificentiam mirari, & elegantiam statim celebrare solent; at patet ex iis, quæ consequuntur, non nisi longo post Augustum ævo lapidem inscriptum, hoc est, non antequam turres, quas Augustus ædificaverat, *vetustate consumptas* T. Julius Optatus restituisset. Augusti Tribunitiam potestatem XIII. agentis tabulam, quæ ibidem visitur, cum milliari Trajani Decii lapide qui conferet, concinnius, & elegantioribus literis Decianam columnam incisam mirabitur. Binos habemus e Regione collocatos milliares cippos, alterum quidem decora, usitata, quadrata litera; alterum oblonga, arctata, & a majori forma recedente : plura inter utrosque effluxisse secula, ex communi præjudicata opinione quilibet illico decerneret; verumtamen ad eumdem Diocletianum utrique pertinent. Polita item stat columella duabus Inscriptionibus sibi adversis ab utraque extremitate prædita, quarum una charactere optimo, & adamussim effícto; deformi altera, & distorto; pauculum nihilominus ab una ad alteram temporis intercessit, cum hæc Crispum, & Constantinum Juniorem nobilissimos Cæsares laudet; Imperatorem Augustum Maxentium venustior illa. Satis profecto colligi jam posse arbitror, quam fallax, & ambigua scripturæ conjectura sit; dies enim me deficeret, ubi singula, quæ in hanc rem animadverti, proferre vellem. Evenire quidem interdum potest, ut, ejusdem ætatis Inscriptiones esse, e litera arguere liceat, sed fortuita notatione; nempe cum ab eodem loco advectæ eumdem artificem ob singulares quosdam sculpendi modos produnt : quod in tribus e nostris apparet, de quibus mox incidet mentio, & in Africanis a Falconerio editis post Athleticas, ac vestibulum cimeliarchii Florentini modo decorantibus, in quibus L insolita hac facie depingitur ⅃. Tiberii numisma mediæ formæ objacet mihi modo ante oculos, in quo *Trib.* POTESTATE habetur; misceri vides Quadrata Rotundis, etiamsi inferiori ævo rotundatio affingatur, quadratura anteriori. Ita in medii ævi nummis ejusdem, verbi gratia, Ludovici Pii quosdam apud Blancium pulcherrimis literis videas, quosdam pessimis. Labentis ævi sunt qui tabulas putent, quæ pro punctis interferunt dictionibus recurvas lineolas, vel aliud quippiam : at ejusmodi in Museo binas habemus, quarum hæc Theodosium loquitur, Augustum illa. Cogitaveram, an, singulares saltem cum adsunt literarum formæ, ætatem suam certius loquerentur; sed hoc quoque inane, & nullum esse argumentum reperi; nam ubi primum Veronæ in aliquot incidi numismata capite, & navi insignita, in quibus ROMΛ, vel ROMΛ visitur, eamdemque literæ A figurationem in vetustissima apud Fabrettum (*a*) lamina, & inter *Sepulcra Romana, & Etrusca* in monumento Furiorum animadverti; pro certo habui, remotissimum ævum ea forma significari : quæ maxime roborari conjectatio videbatur, quod ad Samaritanam *N* accederet, & eadem prorsus esset, ubi lineam demas, & ab opposito aspicias. Verumtamen cum Florentiam venissem, ubi plures titulorum sepulcralium e Roma advectorum collectiones visuntur, eam literam prius in mediocris vetustatis memoriis deprehendi, quarum unam ab Imperatoris M. Aurelii liberto positam acquisivi, deinde in pluribus labentis ætatis tabulis animadverti, adeoque sequioribus seculis usitatam, ut duas istas ejus literæ conformationes, quas hodie adhibemus, altera cum scribimus manu, altera cum typis utimur, ab illa fluxisse cognoverim. Mirifica loqui videar iis, qui literarum stemma, ut ita dicam, & successiones non sunt scrutati; at quæ in aliquibus lapideis tabellis ad hunc modum effingitur Λ, vel λ, in aliis sic apparet Λ, vel λ. Deinde in aliis, ut sub icone marmorea in M. Ducis cimeliarchio, sic Λ, vel Λ, ut in Strozziano lapide, quas formas apud Bonarrotium, quo in his rebus nemo umquam melius, in Præfationis ad Antiqua Vasa Vitrea pag. XXI. conspicies : utraque in antiquis codicibus occurrit sæpissime; primam autem ipsissimam esse, quam scribentes etiamnum effingimus, secundam hasta, ut depressior fieret, inflexa a librariis primum, deinde a typographis arreptam patere arbitror. Infirmum ergo in literarum exaratione argumentum est ad ætatem lapidum eruendam; eoque magis, quo pugnant sæpe in eadem Inscriptione partim uno, partim alio Scripturæ genere depicta ejusmodi canones.

Tam firmiter tamen in Antiquariorum pectore contraria sedet sententia, ut cum Fabrettus epigraphen videret, quorum duo versus ultimi diversis, & malis characteribus incisi fuerant, non ab artifice laborem minuere volente, & citius se expedire, vel ex areæ angustia, & deficientis spatii necessitate eam diversitatem subortam crederet, sed quod *posteriori tempore* pars extrema fuisset insculpta (*b*) : qua quidem imaginatione mirabilius nihil; desinit enim scriptura melior C. SEPTIMI, incipit pejor O. GEMELLO, itaut uno seculo prænomen, & partem nominis, altero quod erat reliquum, cum cognomine scriptum fuisse, ex ea opinione consequatur. Quid dicendum erit de illa Fratrum Arvalium tabula; in qua prima, & postrema pars aliquanto ruditer & inconcinne, media autem affabre, & pulchre signata visitur? medium ne antiqua manu, posteriora, & anteriora quoque, recenti incisa? minime quidem gentium; sed cum inter Acta ejus Collegii, seu peracta ab eo Sacrificia, & vota nuncupata, diversum quiddam, & Fratribus maxime jucundum de acceptis publice in Amphitheatro lo-

(*a*) Fabrettus cap. I. pag. 27. & 28. n. XV. & XVI.

(*b*) Fabrett. cap. X. pag. 726. n. CCCCXXIV. cap. III. pag. 150. n. CCIV.

cis inſerendum, & lapidex tabulæ mandandum veniret, majori charactere, & quod conſequi ſolet, politiori, & quadrato, marmorarius inſculpſit. Alterius ex iis tabulis quod aliquanto deformior ſcriptura ſit, inde factum conjecit perdoctus olim, & ſuavi mihi amicitia junctus Philippus a Turre (*a*), quod *ſcribendi modus centum annorum ſpatio aliquantulum deflexiſſet*. At præterquam quod ea monumenta, etiamſi diverſorum temporum acta continentia, eodem tamen tempore in iis tabulis redacta fuiſſe, & collecta, pluribus indiciis vehementer ſuſpicor; ex Conſulum nominibus, quæ illi ipſi tabulæ quadratis, pulchriſque omnino literis præponuntur, diſci facile poterat, meliorem ſcriptionem iis temporibus minime obſoletam, & eadem norma, libuiſſet modo, effigiare cetera artificem potuiſſe. Accentus ipſos, ſive apices dicamus, in lapidibus cum videris, cave labentis ævi ne ſtatim judices; in pluribus enim Auguſtei ævi monumentis eos oſtendit Fabrettus. Telephi Seviri epitaphium Muſeum noſtrum eleganti tetraſtico nobilitat, in quo tranſverſæ ejuſmodi lineolæ ſpectantur.

Ne tamen præſtigiis, vel faſcino quodam doctiſſimos viros detentos putemus, ut in re tam manifeſta perpetuo cæcutirent, Fabretto ipſi, quo nemo umquam plures, vel ſæpius veteres lapides inſpexerit, quamvis, ut vidimus, a communi præjudicio ceteroquin abrepto, veritatem tamen hanc aliquando illuxiſſe oſtendam: nam *pag.* 363. ad ætatem Claudii Cæſaris Inſcriptionem revocat, *quamvis corrupta literarum forma Seculum inferius arguat*; certiſſimo quidem argumento, cum a Claudii liberto monumentum ſit poſitum: ſubjungit autem: *hinc itaque potius colligemus, incertum & fallax eſſe probationis genus, ex characterum conformatione tempora diſtinguere*: advertitque, eam Claudiani ævi tabulam mala litera ſignari, optima vero in Ponte Ceſtio illam ſub Valentiniano, & Gratiano exaratam. Eodem loco diphthongi AI uſum Claudiana tempora ſubindicare, Fabrettus tradit: at plures in Muſeo noſtro Lapides ab ætate Claudii diſſitos videas, eam diphthongum, in Veronenſibus titulis frequentem, præferentes. Unus eſt, in quo CASSIAI Q. F. MAXIMAI, deinde SECVNDAE AVIAE legitur: Disjunctiſne temporibus & hunc unum lapidem adſignabimus? Colligi poteſt, Eduardi Bernardi Latinum Alphabetum anno ante Chriſtum DCCXIV. uſitatum, tum Chriſti I. & CCCVI. & ED., apud Spanhemium depingentis, quam ſomnialia ſint, ut & ſimilia aliorum complurium documenta. Poſt hæc autem omnia a me in hanc rem allata non deerunt, qui Inſcriptionum Seculum e literis nullo modo dignoſci poſſe fateantur quidem, autument tamen, quod in re Critica caput eſt, num ad vetuſtum generatim ſpectent, vel ad novitium ævum, eo indicio probe diſcerni. At quam in lubrico ea ipſa conjectatio verſetur, ſatis, opere procedente, patebit: plurimas enim ſimulatas agnoſcamus epigraphas, de quarum ſcriptura nemo hactenus dubitavit, quin antiqua eſſet, utpote diligenti priſcorum lapidum imitatione repræſentata. In Gruterianis adnotationibus *litera ævi Trajani* Julii Fauſti monumentum inſculptum dicitur, quod recens & fictitium eſſe (*b*); item *litera circa Antoninos* Sempronii Firmi titulus (*c*), quem a nupero, & mendaci ſcalpro prorectum, ſuo loco oſtendemus. Qui acriter pugnant, ut audivi plurimos, lapidum ætatem e Scriptura patere, id minime cogitarunt, ſi ita eſſet, literatos viros a commentitiis, hoc eſt, novitiis lapidibus numquam potuiſſe falli; quod tamen ſæpiſſime contigiſſe, nemo ſanus inficias iverit. Nihil tamen in hoc negotio præſtitimus, niſi & errorem alium univerſim pariter receptum conemur diſpellere, quo putatur communiter, uſque eo characterem nos provehere, ut ejus ductu, num a Romanis, vel a Gothis, vel a Longobardis, aut quibus ex iſtis Italiam tenentibus inſcripti lapides fuerint, dijudicare poſſimus: exiſtimantur enim ſuas literas, & peculiarem cum in codicibus, tum in marmoribus ſcribendi modum exteræ nationes habuiſſe: quapropter Smetius (*d*), declinante Imperio Romanorum, lapidum ſcripturam *literis Gothicis quam ſimillimam factam* eſſe ait, & Mabillonius (*e*), Apoſtolorum nomina, quæ Ravennæ vidit, *vetuſtis literis Gothicis inſculpta*: ſunt etiam qui inferiorum temporum Gothicam ſcripturam agnoſcant, initio docti, recentiſque voluminis lapis quidam *in Gothicam ſeculi duodecimi ſcripturam inclinare* dicitur (*f*). Cum ad tres conſequenter Inſcriptiones in Theſauro Gruteriano adpoſitum eſſet, *literis incompoſitis & rudibus*, emendavit Gudius (*g*), *imo Longobardicis*. Reineſius (*h*) in Florentina Lindebrogii OLYPVS reficit in *Olympus*, vel *Alypus*; optime: Olypus enim Græcum nomen haud ſonat, & vere OLYMPVS præfert lapis in ornatiſſimo Marchionis Ricardii atrio: at cum ſubdit, *A & O in ſcriptura Longobardica prorſus eaſdem figurari*, dupliciter aberrat; nam in iis, quos Longobardicos putat, ſcribendi modis, *a* & *o* minime aſſimilantur, ſed crebro *a*, & *u*. Fabrettus (*i*) de Nepeſino marmore, *character iſtius Inſcriptionis Longobardicus eſt*: quæ quidem magnopere Artem Criticam juvaret cognitio, temporiſque, & gentis diſtinctio, modo legitima eſſet, ac ſolido fundamento nixa; verumtamen nihil inanius eſſe, levi negotio me aliquando patefacturum ſpero. (Bibliothecam modo Veronenſem manuſcriptam reſumere, ac perficere mihi aliquando liceat:) Gothicaſque & Longobardas literas pro Sphingibus habendas in hominum tantummodo ingenio

(*a*) Mon. Vet. Antiq. pag. 384.
(*b*) Gruter. pag. MCLVI n. 1.
(*c*) Idem pag. DCCLXXVII. n. 5.
(*d*) Smet. in Præfatione.
(*e*) Mabillon. Iter. Italic. pag. 40.

(*f*) *Marmi Eruditi* Part. II.
(*g*) Gruter. pag. MXC. n. 14. 15. 16.
(*h*) Reineſ. Claſſ. XI. pag. 622. n. XXXVIII.
(*i*) Fabret. cap. II. pag. 111. in not. ad Inſcript. ſub n. 275. col. 1. prope fin.

nio natis, & cum Hippocentauris computandas. In praesentia, quae ad codices, & manuscripta documenta pertinent, praetermittamus, de lapidum exaratione, quod hujus praecile argumenti est, paucis persequentes.

Mirifica profecto viderur mihi, quae de Barbarorum temporibus infixa est omnibus, imaginatio; non enim scripta tantum, sed quaecumque prorsus post eorum invasionem constructa, & elaborata supersint monumenta, sive murorum reliquiae sint, sive aedificia varia, sive scalptoriae, aut fusoriae artis opera, ad Gothos, vel ad Longobardos referre statim solemus: quae non aliter constare sententia potest, quam si Italos omnes sub ipsum Barbarorum adventum, velut conspecta Gorgone, diriguisse velimus, aut manus saltem universis exaruisse; ita ut quaecumque in posterum in Italia confecta sunt, non ab infinitis pene indigenis ut antea praestita, sed ab aliquot illis advenarum millibus intelligamus. Ego vero ab hac opinione tam longe absum, ut nedum omnia. Sed nulla omnino elegantiorum artium opera ab invasoribus illis confecta putem: non enim librarii, non sculptores, non architecti nobis advenerunt, sed errones, praedones, armigeri, & qui praeter artificia quotidiano victui, ac vestitui, bellique usibus necessaria, illam unice doctrinam profitebantur, *omnia fortium virorum esse* (*a*). Animadverti non semel, & in sequiorum aetatum monumentis, ubi opificum nomina forte appareant, non Gothica legi, vel Longobardica, sed Latina. Binas in Museum Veronense Inscriptiones intuli de aedificato in S. Georgii Templo apud Arusnates *Ciborio*, seculo octavo sub *Liuprando Rege*. Ibi *Gastaldius* quidem *Refol* est, & unus e Presbyteris *Tuncol*, sed artifices *Ursus magester cum discepolis suis Juvintino & Juviano*. Non est ergo, cur ad earum nationum, vel quae iis successere Francicae, & Alamannicae, solertiam in fabricando commendandam tam multi convertantur, cum veterum quarumdam sequioris aevi Basilicarum muros inspiciunt tam firmiter, tam magnifice, tam scite & affabre compactos, atque compositos: nullae enim in iis rebus externis hominibus partes fuerunt, & antiquam in aedificando soliditatem, atque in coagmentando elegantiam, quamvis ornatu amisso, & architectonicis rationibus corruptis, diutissime, & usque ad propiora secula Itali retinuerunt. Nullas vero reperiri posse in marmoribus Gothicas literas, aut Longobardicas, id statim evincit, quod artem hanc sculpendorum marmorum, & Inscriptionum pangendarum usum gentes illae minime habuerint: nulla etenim visa usquam est iis linguis proposita Inscriptio, & peculiaris Graecorum, & Romanorum is semper mus fuit. Quid autem de iis copiis dicendum, quae in Italiam irruperunt? exercitus hominum, qui sedes mutarent pluries, & qua data porta, vi & armis omnia sibi comparantes, ruebant, iis ne lapidea inscribendi monumenta curam adhaesisse, & civilia haec, ac pacifica studia perdiscendi? Satis autem constat, nullos lapides ab iis, qui primo advenerunt, inscriptos, cum ne verbum quidem unum Gothicum, vel Longobardicum in lapidibus nostris deprehensum umquam sit: neque enim Latinam tam cito linguam edidicisse, neque eos alienam pro sua perpetuo in monumentis adhibituros fuisse, quisquam credet.

Responderi mihi solet, credibile quidem non esse, ab iis ipsis, qui primo huc contenderunt, militibus Inscriptiones ullas exaratas; verum ab eorum filiis, nepotibusque, quibus jam lingua nostra, & artes communes erant: quod si ita est, ego jam causam obtinui: nam qui in hoc solo nati, & alti Longobardi, & Gothi literas nostras effingere, & scalpro incidere ab Italicis magistris didicissent, nihil profecto, quod mere Italicum non esset, in hoc artificio haurire, & repraesentare potuerunt. Illa removenda est, & discutienda difficultas, quae hunc errorem unice invexit, & propagavit; Inscriptionum scilicet deteriorum temporum deformitas, & a prisca concinnitate discrepantia; cum enim multorum veterum opificiorum pulchritudo, & elegantia nobilissima nobis specie obversetur, cumque Romani nominis amplitudo & majestas maxima quadam opinione nos obruat, fieri pene non potest, ut, cum informes literas, impolitamque ac turpem scalpturam videmus, eam infamiam quasi a Romanis removentes, in Barbaros, quos sequioribus seculis Italiam occupasse scimus, statim non derivemus. Fallimur tamen prorsus, & a praeconcepta phantasiae nostrae repraesentatione decipimur: nihil enim facilius, quam in eadem gente artes corrumpi, & volventibus annis, novisque ingruentibus rebus, ipsaque etiam humanae conditionis quadam vicissitudine, aut misere labi, aut prorsus exolescere. Eadem est de Architectura ratio; nam, cum medii aevi columnas cernimus symmetria nulla, & ridicula altitudinis, crassitudinisque comparatione, monstrosa item capitula, nugisque miris referta, Gothicae, & barbaricae architecturae portenta dicimus; etiamsi nihil prorsus in eam rem de suo conferre Barbari potuerint, quibus magnifica illa aedificiorum ornamenta minime comperta essent, eaque elaborare nec recte scirent, nec prave. Multum autem ante externorum dominatum rationes architectonicas, & sculptoriam artem cum ceteris melioribus jacuisse prostratas, quarti, & quinti seculi, quae supersunt, fabricarum reliquiae, vel iconum marmorearum, & numismata praecipue inferioris aevi satis testantur; imo vero ante Constantinum magnopere jam inclinatas nemo est qui ignoret, cujus quidem corruptionis prima, & praecipua causa novitatis amor fuit, & inventionis affectatio; taedium siquidem artifices cepit, volutas semper, & cauliculos, & folia, & triglyphos, & guttas eadem facie, eademque commensuratione effingendi; quamobrem Doricis, Jonicis, Corinthiisque rationibus ablegatis, cum suo quisque ingenio indulgere coepisset, nullaque norma quotidie nova proferre,

(*a*) Liv. Lib. v.

ferre, factum eſt, ut, Seculis procedentibus, in ea demum deliria prolaberentur. Hinc eſt, quod ſi quinquaginta videas in medii xvi fabrica columnas, totidem ut plurimum videbis capitulorum conſtructiones diverſas, & diverſimode figuratas; in ea enim varietate, ac multiplici inventione artis laudem collocabant: quæ profecto ipſiſſima ratio eſt, cur noſtro, & patrum ævo Architectura apud plurimos iterum conciderit, nimirum imitationis ſatietate correpti artifices, & naturæ quodammodo, ac veteris artis operum pertæſi, arbitrio ſuo rurſus quidlibet permiſerunt, rectiſque lineis omnino proſcriptis, ita diſtorta, incurva, implexa, undulata effingere non dubitant omnia, ut vel in magnificas ſcalas incidere accidat, quas conſulto, & dedita opera, ut præcipites agamur in caput, elaboratas putes.

Rem noſtram proſequentes, ut ceteras, ita & artem literas cælandi in marmore, etiam fine ulla alienæ, extraneæque ſcripturæ admixtione, apud Latinos homines depravatam aliquando eſſe, ambigi non poteſt: ſicut & apud Græcos accidit, cum in Provinciis, tum in ipſa Imperii Metropoli, quamvis eo loco nullæ barbaræ nationes inſederint. Nec inficior quidem, inſcribendi lapides depravationem auxiſſe Barbaros, verum non quod ex eorum literis, quas, in lapidibus ſaltem, exarabant nullas, quicquam arriperent artifices noſtri, ſed primum quod libertate, imperio, dignitatibus ereptis, Inſcriptionum occaſio, & priſtina ejus artis exercendæ frequentia hominibus noſtris adimerentur; deinde quod terrore undequaque effuſo, ſtudia & artes id temporis maxime haberentur inſeſtæ. Cæterum nihil in monumenta noſtra ex barbarica ſcriptura translatum, id etiam probat, quod ſequioris ætatis ruditer inciſas Inſcriptiones ipſa ut plurimum Roma dederit, ubi minus quam in regionibus alia Barbari conſederant: innumeræ ejuſmodi e Romanis certe cœmeteriis ſunt erutæ; ita ut Chriſtianorum potius, quam externarum rudis, atque informis literarum ſcalptura indicium præbeat; nimirum eas artes averſabatur Chriſtiana religio tam fidæ, & diutinæ idulolatriæ, & intemperantiæ cumites, & adminiſtras. Animadverti pariter velim, poſteriorum lapidum ſcripturam non ita ab optima diverſam eſſe, ut in unum quoddam, vel in duo determinata, & ſibi conſtantia ſcribendi genera propendeat, quæ propterea Gothorum fuiſſe, aut Longobardorum credi poſſint; ſed ita depravata, ut ubique diverſo aſpectu prodeat, & quot ſunt deformiores ceteria tituli, tot ſæpe appareant literas figurandi, & exhibendi epigraphas modi. Ex eo fit, ut eorumdem lapidum ſcripturam variis nominibus appellari audiamus: quam Scardeonius Longobardicam dixerat, Muratorius in præclara *Antiquitatum Eſtenſium* Collectione Gothicam vocat; ubi tamen viro doctiſſimo hæ ſuboluiſſe errationes videntur; addit enim (*a*), *ut cum vulgo loquar*.

Verumtamen quid operam perdo varia argumenta congerens, cum in re tam manifeſta unum illud ſatis ſuperque ſit meminiſſe; diſtortiones illas elementorum, & ſcriptionis turpitudinem, quæ barbaris nominibus indigitari ſolent, in multis lapidibus ante Barbarorum dominatum inciſis ſpectari? quam plures ſunt ante ſextum ſeculum inſcripti ex iis, quos Boſius, Aringhius congeſſere, id genus figurationes præſeferentes. Nulla fere eſt informium literarum, nulla diſtortæ, inæqualis, tremulæ, oblongæ, confuſæ, connexæ ſcripturæ facies, cujus ſpecimen vel in milliari cippo, vel in funereis Paganorum tabellis aliquando non viderim. Qui Muſeum Veronenſe ingredietur, Sexti Vinii Damæ, & Aurelii Epicteti Auguſtorum liberti titulos, item Imperatorum Conſtantini & Magni Maximi cum Flavio Victore eippos præſertim obſervet, precor. Illas ipſas literas, quas, ut antea vidimus, (*b*) ſpeciatim Longobardicas Gudius ducet, erit ne qui Longobardorum temporibus adſignet, cum Sex. Ælii Tertii, & Sexti Ælii Victoris Quæſtorii ſcribæ, & L. Ælii Perpetui legatione functi memoriam contineant? Ex Barbarorum ſcriptura derivati præcipue putantur in marmora literarum nexus, & compendia; verum præter Septimii Severi, quæ apud Gruterum (*c*) eſt, priſcaſque Inſcriptiones alias, tres in Muſeo pulcherrimos lapides dedicavi paucis ab hinc annis Piſcheriæ ad Benaci fauces alte terra egeſta, erutos. Romanorum proculdubio temporibus inſcriptos, quorum qui prægrandis eſt, ex legata Collegio pecunia *roſas quotannis* ad monumentum *deduci, & cibos imperat poni*: literæ autem ſingulorum pulcherrimæ ſunt, ſed his perpetuo nexibus, & monogrammatis implicatæ. DDVCNTvR. PONENDM. LCvS. Sunt qui Barbaris imputent diphthongum Æ conglutinatam (*): at FORTVNÆ Antiates ſic viſuntur inſcriptæ in Gentis Ruſtiæ numiſmate. Quis præſertim a Romanis lapides non abjudicet, in quibus literæ admiſceantur a majori forma recedentes, & in aliud ſcripturæ genus declinantes? attamen in lapidibus plurimis, a Romanis multo ante Gothos exaratis, modo has, modo illas minoris formæ literas videas. Id adeo verum eſt,

(*a*) Murat. Antiquit. Eſtenſ. pag. 403.
(*b*) Gruter. pag. MXC. n. 14. 15. & 16. ſup. cit.
(*c*) Idem pag. CLXII. n. 1.
(*) Chriſtoph. Cellarius *Orthograph. Latin. ex vetuſt. monumentis* &c. pag. 16. in edit. Patav. 1724. ultimis Senenſibus emendatiori reicit diphthongum Æ nexam ab omni Antiquitate, ubi ait: *eliminanda* (eſt) *figura Æ, tanquam ignota antiquitati*. Sed quum eam inſpexerit in quibuſdam Romanorum nummis, in quibus ÆBVTIVS, CÆCINA, CÆSIVS, CÆSAR, LÆCA, addit pag. 17. & 18 *Eſt antiqua* (illa connexio), *ſed rariſſima, & nummorum fere propria, quibus ſpatii anguſtia varias literas, non tantum Æ connectit ... quæ omnia* (ſcilicet, adlatı aliarum literarum nexus) *luculenter oſtendant, anguſtum ſpatium in parvis nummis fuiſſe in cauſſa, ut literas quaſdam artifices contraherent, & ligarent: quod ſecus ſe in lapidibus, ac aneis tabulis habet, ubi omnia plerumque ſunt plene, diſtincteque expreſſa*. At quantum a vero eat, non paucis veterum epigrammatis ac autographis fideliter exſcriptis probari poſſet, quorum nonnulla exempla proferam, in quibus nexus Æ clare apparet.

a DOMITIVS A. F. QVIR. HIMERÆVS &c.

Pa.

est, ut propterea non defuerint qui demum advertterent (*a*), *aliqua celeris scriptionis vestigia* cum in lapidibus deprehendi, tum in nummis (*b*): quæ tamen animadversio minus proprie, si meæ sententiæ standum est, proponitur: ego siquidem a vulgato, quod hactenus obtinuit, systemate prorsus recedens tres reperio, & statuo priscæ latinorum scripturæ formas; Majusculam, quæ antiquissima, atque, ut ita dicam, legitima; deinde Minusculam & Properatam: quæ ex his duabus interdum in marmora irrepsit, Minuscula forma est; apparet ea præsertim sub opere Atticiani Statuarii in Museo Florentino: ταχυγραφία (*c*) vero in monumentis vel cælatis, vel flatis observari haud solet, sed in notariorum actis papyro præsertim Ægyptiaca descriptis, & in Documentis aliis per quam vetustis. Id autem scripturæ genus pro loco, in quo istiusmodi documenta reperta sunt, vel pro varietate quadam, quæ inter celeriter scribentes necessario exoritur, modo Gothicum, modo Longobardicum, modo Saxonicum, modo Francogallicum appellatum est, in quæ genera, præter Romanum, antiquam scripturam partiti sunt percelebres harum literarum dictatores.

Sed ut tractationem hanc aliquando claudamus, unum pro cunctis adhuc afferre liceat. Qui Inscriptiones a Romana majestate & elegantia deflectentes, aliaque quam majori forma literas prætereuntes, Gothica, seu Longobardica scriptura exaratas, vel saltem infectas putat; is lapideum Gaudentiæ Titulum apud Antistitem Doctissimum Franciscum Blanchinium popularem meum, vel ejus Typum exacte repræsentatum in Præfatione ad *Antiqua Vitrea Vasa* intueatur. Post tres majori charactere versus decem in eo verba minori omnino forma exarata inspiciet, & adeo quidem, ut literæ *fili* in dictione *filia* (quod alibi in lapidibus non vidi) celeri scriptionis genere, eo scilicet quod peculiariter Gothicum, & Longobardum putant, effictæ sint. At is lapis Constantini fere tempore, Ursο & Polemio Consulibus, inscriptus est, antequam Italiam Theodoricus irrumperet, qui Gothorum regnum primus in hac Provincia fundavit, annos ultra c. & L.

Singularis etiam est, & quæ barbarica videri possit, in postrema parte Tabulæ Arvalis, M. Aurelio IV. Consule, incisæ pravitas, & deformitas. Quid pro vulgata opinione reponi possit, non video. Nolim autem e memoria excidat post exterarum etiam nationum invasionem, & sub earum imperio Inscriptiones aliquando proba litera, & pulchre elaboratas, præcipue cum in grandi marmore, & publica impensa sculperentur. Lapidem, Theodosio, & Honorio imperantibus, positum, *literis formosis* inscriptum esse monuit Gruterus (*d*). Optimas exhibet notas arca, quam Ravennæ inspectavi, marmorea, in qua requiescit *Seda Ignucus, & Cubicularius Regis Theodorici*, Basilio Juniore Consule, *depositus*; Inscriptionem nondum compertam in Musei Veronensis Appendice proferam. Epigramma in Narsetis laudem post victoriam Gothicam ponti Salario adpositum, scriptura laudabili cernere est. Gothorum in Italia Regum probis & usitaris characteribus occurrunt nummi. Cuniberti Longobardorum Regis epitaphium *affabre & Romanis literis* insculptum spectavit Ticini Cl. Muratorius (*e*). Exaratam, *Berengario imperante*, in Museo nostro epigraphen videas polito scribendi genere. Valeant ergo demum larvæ, & vana nomina, Gothicæ, ac Longobardæ in lapidibus literæ, quæ inani terriculamento Rempublicam literariam ad hanc usque diem perturbarunt, & injuria doctorum hominum linguis & calamis tamdiu insederunt: hominibusque res ex veritate ipsa, non ex præjudicata opinione æstimantibus, iis uti amplius nominibus haud liceat, nisi ut vulgariter solet, & Καταχρηστικῶς, ad inconcinna, & incon-

---

Panormi in Mus. Salnitr. ex Lib. Antic. Iscriz. di Palermo *Celsiss. Princip. Turrismutiæ* p. 38. n. LXX.

2 IVLIAE FLORENTINÆ &c.

*Ex Aldo Manut. Ortograph. Rat. pag.*231. n.33. *Edit. Venet.* 1566.

3 P. FLORIVS
OPTATVS
VIVS. SIBI. ET
RVFRIAE. PRIMÆ

In S. Maria Belmontis Diœcesеos Firmanæ. In Diar. Liter. qui inscribitur: Memorie per la Storia Letter. d' Italia per l' anno 1756. nel Mese di Maggio pag. 16.

4 IMP. CESARI DI
NERVÆ. FIL. NERVÆ
TRAIANO. OPTIMO &c.

Et V. 7. PATRIÆ &c.

Ex MS. Cod. Stoschiano apud me.

5 HALICIO &c.
ET. TIOPHILMÆ. MATRI

Ex Eodem. Has duas epigraphes exscripsit Romæ Cl. olim Baro Philip. de Stosch, & per epistolam misit ad Celsiss. Principes Turrismutiæ, qui eas integre edidit in Lib. cit. pag. 326. & ego iterum prodam in Supplem. Murat.

6 VALERIÆ. CRISPI
NÆ. ANIMÆ. INNOC
ENTISSIMÆ. QVÆ. VIXIT
ANN. XXXIIII. M. V. D. VII. OR. X
L. POSTVMIVS. VRSIANVS
COIVGI. FRVGALISSIMÆ &c.

Ex Hist. Lit. Ital. Vol VI. Lib. III. cap. 3.

7 C. CABSE.

In Mus. Passer. Tom. II. Tab. XXXIII.

Vid. eruditiss. adnotat. in cit. Lib. *Antic. Iscriz. di Palermo* ad Inscript. sub n. LXX.

(*a*) Montfauc Palæograph. pag. 175.
(*b*) Buonaroti *Vetri Antichi* Prefaz. pag. XVI.
(*c*) V. *Ant. Vetr. Præf.* pag. XXI.
(*d*) Gruter. pag. DCLXXXVI. n. 3.
(*e*) Antiq. Est. pag. 73.

incondita opera generatim ſignificanda, quo ſenſu libros quoque minus eleganter olim editos Gothicis, vel Longobardicis Typis excuſos dicimus: cum autem eas loquutiones uſurpare neceſſe ſit, Ciceroniani præcepti meminiſſe oportet (*a*): *uſum loquendi populo conceſſi, ſcientiam mihi reſervavi.*

Jam quid ex his omnibus in rem noſtram colligendum maxime ſit, quidve præcipue Ars Critica ex tota hac characterum diſceptatione arripere ſibi debeat, exponam: neque enim inutilem prorſus in re lapidaria ſcripturæ conſiderationem quiſquam exiſtimet, velim, vel quidquid hoc indicii eſt, a me repudiari. Habetur profecto in ſcribendi forma argumentum quoddam, nec omnino contemnendum; dummodo ſanius accipiatur, & in adhibendo ſit modus. Quidpiam ſæpe diverſi aſpectus præſeferunt veterum, & fictitiarum Inſcriptionum literæ; imo altioris ævi illarum, & ſequioris; ita ut non minimum conferre poſſit ad judicium proferendum inſpexiſſe plurimas, atque ea cogitatione contemplatum eſſe. Accidit mihi non una vice, ut, cum de Inſcriptione aliqua in libris perlecta ſubdubitarem, ex lapidis & ſcripturæ inſpectione dubitationem omnem abjicerem.

Verum quod ex iis, quæ antea diſſerui, hauriri & ſtatui volo, illud primum eſt, ſcripturæ argumentum generatim minime certum & indubitatum eſſe, ita ut ex eo tantum de ſinceritate lapidum poſſimus decernere: nam ea quidem quandoque eſt in lapidibus ſcripturæ facies, ut validum aut vetuſtatis, aut novitatis indicium faciat; at ſæpiſſime ita ambigua eſt, ut argui nihil poſſit. Secundo haberi pro certo velim, aberrare toto cœlo, qui e literis, num ſub Trajano, an ſub Commodo; num ſecundo, vel tertio, vel alio quopiam ſeculo; num Romanis, vel Longobardis, aut Gothis Italiam tenentibus inſcripti lapides fuerint, decidi poſſe opinatur: Summa enim harum obſervationum eſt, ut primis Imperii ſeculis multo plures occurrant eleganter inciſæ Inſcriptiones, quam ruditer; contra inferiori ævo multo plures deformiter, quam concinne: quo conſtat, non niſi late admodum, & ad amplum, atque, ut ita dicam, indefinitum temporis ſpatium probabilitate quadam arguendum, hac nos indicatione uti poſſe. Ad ultimum is ex indagatione noſtra fructus percipiatur, opto, ut hanc ipſam e ſcriptione tam limitatam conjecturam non ab iis tantum, quæ tradi ſolent, præceptis, ſed multo magis ex animadverſionibus aliis pendere intelligamus: haud enim multum conferet literarum figuram contemplari; quæ vel eadem in plurimis diſſiti omnino temporis lapidibus deprehenditur, vel in quibuſdam ita incerta, & omni ævo multiplex, ut parum ex ea notatione erui poſſit: at quæ ad politiores ætates pertinent Inſcriptiones, exiguis titulis monumentorum ſubterraneorum exceptis, literas exhibere ſæpe numero magnificas, & peramplas, latis lineis, acuminatis ab interiori parte, ac præcipue multo profundioribus, quam a recentiori ſcalpro ſoleat: aptiſſima autem, & mira ipſarum literarum commenſuratio, & proportio eſt, tum ſingularum, tum omnium ſimul, & etiam quoad diſtantiæ rationem, ſeu intervalla, ita ut ſæpe in novitiis titulis figura eadem quidem ſit, venuſtas nequaquam. Verborum etiam poſitus, & diſtributio obſervanda, quæ in veteribus pro ſingularum genere, ac pro lapidis figura Inſcriptionibus peculiare quoddam habere ſolet. Hæc autem per regulas exigi, atque ex præceptis diſci minime poſſunt, cum oculorum peritia conſtent, diutina plurimorum varii generis, & diverſarum regionum lapidum αὐτοψίᾳ, & contemplatione parta. Alia tradam, quæ animadvertere quiſque poſſit.

Interpungebatur ut plurimum verbis ſingulis in latinis marmoribus; at cum ea puncta dictionibus tantummodo diſtinguendis inſervirent, non ſolebant ad finem verſuum incidi, ubi finis ipſe diſtinguebat: multo minus initio verſuum, & prioribus verbis præponebantur; quæ propterea cum adeſt, punctorum ſcalptura facit, ut literati lapides non bene oleant. Locus quidem Auſonii (*) eſt, ubi exeſæ Inſcriptionis reliquias deſcribit, in qua L prænominis nota *geminis diſſita punctis* fuiſſe dicitur. Deceptum putavit Poetam Sertorius Urſatus (*b*) a ſtigmate quodam male habiti marmoris. Elias Vinetus duo conjunctim puncta poſt literam intellexit, L: potuit etiam inter duo puncta . L. conſpici, nimirum quæ non ad caput, ſed verſu medio jacuiſſet, priore puncto ad anterius verbum pertinente. Nec monere prætermittamus, quadratarios veteres puncta intermedia non inferius ad literarum pedem, ut nunc mos eſt, ſed paulo ſuperius, & ad mediam altitudinis literarum imprimere conſueviſſe: quod multi ex veteratoribus noſtris non animadverterunt, neque imitati ſunt. Suſpicionem item ingerant verborum compendia Romanis minime uſitata, & verba ὁλογραμμάτως expoſita, quæ Romanis contrahere, & per ſiglas ſignificare ſolemne fuit. At illa numquam nobis excidat conſideratio, has obſervationes omnes, tamquam certos & indubitatos canones, minime uſurpandas, ſed cum moderamine inculpatæ prudentiæ adhibendas, & cum quibuſque diſcuſſionibus ceteris conjungendas. Sunt quæ nullis omnino punctis Inſcriptiones ſint ſcalptæ; ſunt quæ unicuique ſyllabæ puncta interponant, nec tamen falſi inſimulari ullo modo poſſint. Non prætermittam, quorumdam temporum ſingularia quædam in figura literarum indicia aliquando deprehendi: digamma ſcilicet Ⅎ pro V conſo-

(*a*) De Orat.

(*) Auſon. Epigr. xxxv. de nomine cujuſdam Lucii ſculpto in marmore:

Lucius, una quidem, geminis ſed diſſita punctis
Littera prænomen ſic L. nota ſola facit.
Poſt M. inciſum eſt: puto ſic M, non tota videtur,
Diſſiluit ſaxi fragmine læſus apex.
Nec quiſquam Marius, ſeu Martius, an ne Metellus
Hic jaceat, certis noveris indiciis.
Truncatis convulſa jacent elementa figuris:
Omnia confuſis interiere notis.
Miremur periiſſe homines? monumenta fatiſcunt,
Mors etiam ſaxis, nominibuſque venit.

(*b*) Urſat. Marm. Erudit. P. II. Ep. 3.

consonante Claudii ætatem enuntiat, cum ab eo Latinis literis additum in ejus tantum gratiam, raro tamen, sit adhibitum (*a*).

Inter proximiora tempora scribendi genus quoddam est, quo seculum XIV., vel anni contermini significantur: illud est autem, quod, cum de Inscriptionibus agitur, Gothicum peculiariter appellatur, & crassioribus lineis ℭ pro C, 𝔈 pro E, 𝔉 pro F, 𝔗 pro T nobis repræsentat. A nomine suo nimis quibusdam videbitur tempus abscedere, quod huic scripturæ adsigno; at ea forma nondum contigit mihi lapidem inspicere, qui ante inclinatum XIII. seculum inscriptus fuerit. Architectura quoque pro Gothica peculiariter indigitata, pyramidatis undique, & multiplicatis ornamentis, columnisque maxime gracilibus, ad eamdem præcipue ætatem pertinet. Litterarum A excipio, quæ capitata, & cacumine minime acuminato præsertim in Juliæ Paullæ & Magniæ Urbicæ (*) nummis, imo & in aliquibus Vespasiani, & filiorum jam visitur. Istiusmodi autem scriptio obtinuit eo seculo ob novitatis, majorisque elegantiæ cupiditatem, quæ marmorarios invasit; nullam enim artificii laudem visum est inesse in literis simpliciter, atque ut anteriores fecerant, insculpendis: quapropter lineolis quibusdam augere, atque, ut sibi videbantur, exornare cœperunt, ut in lapidibus ejus generis prioribus animadverti: quæ cum magis & magis insania excresceret, literas brevi transformarunt, novumque scribendi genus in lapidibus condiderunt, quod ante XV. seculi medium exolevit. Alia occurrit forma ob summam literarum similitudinem omnium aliquando difficillimam lectu, quam cum pharmacopolæ arripuerint, vasculisque suis illinere consueverint, pharmaceuticam appellare liceat; ea in monumentis incisa, vel muris inscripta XV. seculum indicare solet.

IV. Jam vero ab examine, quod oculorum opera peragitur, ad illud, quod mentis ac doctrinæ subsidio instruitur, transeundum est: evenire enim potest, ut quamvis monumentorum inspectio in nullam nos suspicionem adduxerit, nihilominus quæ in iis leguntur, de fraude manifesto admoneant: quin non alio sæpissime discussionis genere ad Inscriptionum fidem investigandam uti datur, cum eas ut plurimum non aliter quam exscriptas, & non alibi quam in libris, vel in schedis intueri facultas sit. Quamvis autem hæc consideratio infinite amplior anteriori sit, & non ut illa angustis quibusdam cancellis coerceatur, sed per omnes studiorum, atque eruditionis tramites late evagetur; perbrevem tamen me in ea pertractanda præstabo: cum enim in Inscriptionibus expendendis temporis, hominum, morum, & latinæ linguæ ratio diligenter haberi debeat; cumque Historiæ universæ, religionum, administrationum, locorum, rituum, doctrinarum, veterum, ac disciplinarum notitia huc spectare possint; nolim equidem, vel quæ ad libros quoque, & ad quæcumque universim monumenta dijudicanda æqualiter pertinent, hic congerere, vel quæ a quam multis aliis identidem, & doctissime agitata sunt, ostentare. Communibus ergo documentis omissis, quæ Inscriptiones peculiariter spectant, dabo operam, ut appareant.

Primum & sæpe maximum falsitatis argumentum præbet vetustas nimia, seu vetustatis quosdam limites excedentis simulatio, nimirum cum longinqua nimis, & obscura tempora Inscriptiones loquuntur. Latina ejusmodi remotioris ætatis monumenta præripuere nobis tempus edax, hominum negligentia, rerum vicissitudo. Genuinorum, quæ ad hanc diem emerserint, antiquissima generatim esse reperio fragmenta Legum, & Senatus, Populique Romani effata a Sigonio præcipue, & Ursino ex æneis Tabulis eruta, & vulgata (*b*): illa vero seculum ab Urbe condita septimum non antecedunt. Frustum Serviliæ legis (*c*), Thoriæ duo (*d*), Sententia in controversia finium inter Veturios & Genuates lata (*e*), Lex, qua Thermeses majores in Pisidia liberi, & immunes facti sunt (*f*), Senatusconsultum in trium Græcorum gratiam, qui bene de Romanis meriti fuerant

Tom. I. M

(*a*) Suet. in Claudio cap. 41.

(*) Litera A capitata visitur etiam in rarissimo nummo ær. minimi moduli olim apud Eruditiss. Philip. Baron. de Stosch, in quo IMP CARINVS AVG & caput Carini galeatum, & laureatum; P. A. MAGNIA VRBICA AVG atque caput Magniæ Urbicæ ornatum, ut in aliis ejusdem Augustæ nummis. Hunc nummum singulari Epistola ad nobilem Academiam Hetruscam Italice scripta, & edita Florentiæ 1755. illustravit idem Stoschius, & litem diremit diu inter Antiquarios (t) agitatam, ostendens hoc monumento, ad quem Augustum Magnia Urbica spectaret.

(*b*) Vide Adolph. Occon. *Numism. a Pompeo M. ad Heraclium* pag. 343. Augustæ 1601, Angelonium *Hist. Aug.* 197. Tristanum Commentair. *Historiq. contenant l'Histoire Generale des Empereurs* pag. 462. 2 Paris 1644., Carolum Patinum *Impp. Romm. Numism.* pag. 457. Argentinæ 1671. Franc. Mediobarbum Biragum *Impp. Romm. Numism.* pag. 451. Genevrier *Dissertation. sub Magnia Urbica* Paris 1704.

(*c*) Gruter. pag DVI. fragmentum ex ære apud Fulv. Ursinum e Bibliotheca Bembi, quod supplevit Sigonius Lib. II. cap. XXVII. *de Judiciis*.

(*d*) Gruter. pag. CCII. ubi *Agrariæ Legis* fragmentum ex ære apud Fulv. Ursinum Romæ: *prius habuit in Bibliotheca P. Bembus*, inquit Sigonius Lib. II. cap. II. *De Antiq. Jur. Italiæ*, ubi suppletur istud, ac sequens relat. a Grut. pag. CCIII. quod est alterum fragmentum agrarium Patavii in Bibliotheca ejusdem Bembi.

(*e*) Gruter. pag. CCIV. refert hujusmodi decretum Arbitrum finium regundorum inter Genuates, & Veturios in ænea Tabula ad Apennini radices in Liguria effossa an. 1507. in valle Porcifera: hodie Genuæ adservatur in ædibus Patrum Communis. Hanc edidit Pinellus, Georgius Fabricius in Antiquit. Monument. Lib. I. Jacobus Bracelleus in suis Lucubrationibus ab Joh. Badio Ascensio an. 1520. edit. pag. 70. Hubert. Folietta in Latina Genuæ Historia Lib. I. p. 11. Augustinus Justinianus Ann. Gen. Lib. I. p. 23. Hortelius, Antonius Terrasson ad calcem *Histoire de la Jurisprud. Rom.* 2 Paris 1750. p. 61. & 62. §. III. n. LXXVI. & Zacharia Excurs. Litter. per Ital. cap. III. n. VII. Tab. IV. p. 27.

Cosmus I. Hetruriæ Dux, ut hanc Tabulam repertam accepit, exemplum in ære ejusdem magnitudinis insculpi curavit. Id paucis ante annis cum adinventum fuisset Florentiæ in Palatina Imperiali Bibliotheca a Cl. Duvallio petiit Gorius, ut ipsum sibi liceret evulgare.

Ex hoc exemplari protulit Zacharia. Nuper iterum publici juris fecit Cl. P. D. Joh. Stephanus Remondini ad calcem Libri, cui titulus: *Dissertazioni sopra una singolare Iscrizione Osca* p. 67. & seqq. in Genova 1760. At omnes non sine variantibus ab Archetypo. Qua de caussa iterum proferam in Supplemento Muratoriano ex Exemplari fideliter exscripto ab authographo summa diligentia a docto Viro Ampliss. Præsule Joh. Ant. *della Berretta* Mediolanensi.

(*f*) Apud Gruter. pag. D. & DI. *Tabula ænea domo Capranica literis rudibus, & obsoletis, scriptura vara, Orthographiaque varia sæpe mala*; & apud Terrassonium Histor. citat. ubi de veter. *Jurisprudent. Rom. Monument.* §. I. n. XIX. pag. 14. qui in not. p. 15. inquit: *Hoc Plebiscitum descriptum est a Carolo Sigonio, Fulvio Ursino & aliis, ex ære in Museo*

tant (a), cujusque non Græcam versionem tantum, sed authentici Latini præcipua verba Romæ ære fixa Brissonii ætate extasse, vir ipse Doctissimus docet, (b) seculi septimi solemnes & manifestas præferunt notas. Fragmenta judiciaria ex Ursino (c), Decretum (d) de viatoribus ex Sigonio, reliquias alias persimiles quicumque expenderit, iisdem temporibus adsignandas nequaquam ambiget. Seculi sexti aliam me novisse genuinam Inscriptionem non memini, præter Senatusconsultum de Bacchanalibus, quod Augustinus Scilla Messanensis ex ærea Tabula exscripsit. Monumentum, cui nescio an inter omnes antiquitatis exuvias comparari ullum possit, attulit Fabbretus (e) velut agens, & [illegible] loco. Tradit Livius, negotium datum esse Q. Marcio, & Sp. Postumio anni ab V. C. 568. Consulibus, *ut omnia Bacchanalia Romæ primum, deinde per totam Italiam diruerent*: exinde *Senatus Consultu cautum esse*, dicit, *ne qua Bacchanalia essent: si quis tale sacrum sollemne, & necessarium duceret, nec sine religione & piaculo id omittere posse, apud Prætorem Urbanum profiteretur: Prætor Senatum consuleret: Si ei permissum esset, cum in Senatu centum non minus essent, ita id sacrum faceret, dum ne plus quinque sacrificio interessent, neu qua pecunia communis, neu quis magister sacrorum, aut Sacerdos esset*. Ipsissimum autem, quod hic Livius memorat, Senatusconsultum illa nobis ærea Tabella servavit: in ea enim legitur: *Nei quis eorum Bacanal habuise velet. sei quei esent, quei sibei dicerent necesus esse Bacanal habere, eeis utei ad pr. urbanum Romam venirent*: Deinde *ne minus Senatoribus C adesse quam ea res consoleretur*, itemque statutum, *sacerdos ne quis vir eset, magister neque vir neque mulier quisquam eset, neve pecuniam quisquam eorum comoinem habuise velet*. Huic Inscriptioni duas tantum anteriores ineptias (aperte confictas non moror) ab eruditis viris celebrari video; C. Duilii columnam (*), & L. Scipionis monumentum, de quibus peculiariter suo loco verba faciam: utraque autem non ante extremos quinti seculi annos fuisset posita. Constare ex dictis puto, quid nobis credibile, quid incredibile universim videri possit, cum de antiquioribus titulis agitur. Mirum est quam raro hujusmodi monumenta occurrant, quæ Augusti, & Cæsaris tempora antecedant.

Cum Inscriptiones temere, & quandocumque Romani effingere non solerent, sed in usos certos, & ex iisdem ut plurimum causis collocare; inde fit, ut Inscriptionum quædam veluti definita genera oriantur: vel enim Votivæ sunt, & rei sacræ addictæ, vel Juridicæ, & legales, vel Honorariæ, vel Publicis operibus præfixæ, vel Funebres, & supremis officiis devotæ. A suspicione propterea non vacant, quæ tam novo argumento sunt, tamque insueta continentia, ut neque in istarum ulla, neque in alia quapiam usitata veteribus classe censeri possint. Habuerunt etiam cujusvis fere generis Inscriptiones formulas suas, solemnes modos, & stata verba, quibus ut plurimum conciperentur: quapropter valde apud me laborat illarum fides, quæ aut iis minime utuntur, aut utuntur quidem, sed præpostere, itaut ordines perturbentur, & quæ Votivas spectant, Honorariis formulæ tribuantur, & quæ Honorarias, Funebribus. Caveat sibi quisque a titulis, quorum implexa verba, inconnexa oratio, & nequaquam conclusa, involuta sententia, vel fere nulla, orthographia, & Latinitas minime lapidariæ: caveat ab iis, qui rhetorissant, sive argutiis ineptiunt, periodos integras proferendo, in quibus res, vel notitia nulla. Qui magistratus memorant tempori, vel loco non congruentes, qui gentilitia nomina Romanis, & Græcis auribus absona; qui siglas aggerunt nusquam visas, & apposite nequaquam interpretabiles, multis tabulis, magnisque patronis egeant, ut nobis probentur. In proclivi est de Inscriptionibus subdubitare, quæ in cujusdam civitatis, vel populi gratiam fabrefactæ videantur, vel etiam haustæ ab Historia, aut ex alicujus Scriptoris loco, ut parata defensio esset, effictæ: idem dicas de mirificis nimis, & quæ celebriora facta, ac magis decantata belli, vel pacis artibus nobis nomina repræsentant; mirandum scilicet quam maxime esset, in vastissimo antiquitatis naufragio ea speciatim monumenta supernatasse. Rerum etiam gestarum seriem enarrantes, *flantes magnas glorias* (f), cum ad Historiæ potius, quam ad honorifici tituli modum incipiunt, rejicere sæpe soleo: unum equidem, florente Republica, hujusmodi Inscriptionum genus fuit, nempe quibus reduces a profligatis hostibus Duces nuncupata ante profectionem vota solvebant: ea religionis facie prætexebant, ni fallor, jactantiam suam, laudisque immensam cupiditatem: sicut enim Tiberio Graccho in id genus tabellis, agentis Jovi gratias specie, Sardiniam a se subactam consignare, *& in ea provincia hostium cæsa, aut capta supra LXXX millia* (g), & post plura felicissime gesta, *exercitum salvum, atque incolumem plenissimum præda domum reportatam*: sicut Pompejo Magno in delubro Minervæ, *bello triginta annorum confectu*, perscribere, quot ab eo centena

seu Ælium Farnesianorum Alexandri Cardinalis, Romæ. E ho. Plebiscito Therm[illegible] Pisidæ bello Mithridatico loci P[illegible] Rom. liberi, immunesque facti sunt. At Clariss. Historicus non vidit Muratorium, qui in Nov. Thes. pag. DLXXIII. hoc venerandæ Antiquitatis Κειμήλιον iterum evulgavit, & suæ integritati ex Schedis Ambrosianæ Biblioth. restituit: nam a Grutero loc. cit. edita fuit cum lacunis.

(a) Gruter. pag. DIII.

(b) Brisson. *Form. Lib. II.*

(c) Gruter. pag. DVIII & seqq. *Fragmentum Judiciarium apud Fulvium Ursinum*.

(d) Gruter. pag. DCXXIX. *Romæ in Palatio Crepanicensi, haud procul a Rotunda, Tabula ænea partem Legis de augendo numero viatorum, præconumque continens, literis variis, & non satis bene formatis*. Edidit etiam Fer. Ursinus, ubi de Legib. & S. C. ad fin. lib. I. pag. 6 & 7. n. V & VI & inquit: *Hæc Lex descripta est Romæ, ex ære in Musæo Æ[illegible] Farnesianorum Alexandri Cardinalis a Carolo Sigonio, qui illam refert* Lib. II. *de Antiquo Jur. Civium Roman. cap. 9.*

(e) Fabrettus pag. CCCCXXVII

(*) De qua vid. Plin. L. XXXIV c. V. Quinctil. L. 1. 7. Serv. ad Georg. Virg. L. III. 29. & Petr. Ciaccon. edit. Rom. 1608. & ap. Græv. Antiq. Rom. T. IV.

(f) Gell.

(g) Livius Lib. XLI. in fin.

tena hominum millia (*a*) *fusa*, *fugata*, *occisa*, *in deditionem accepta* fuissent, quot depressæ, aut captæ naves, quot oppida in fidem recepta, *terras* denique *a Mæotidis lacu ad rubrum mare subactas*. Verumtamen nulla, quod sciamus, ex votivis iis tabulis ad nos pervenit: neque in illis acta omnia cujusquam, & quæ pacis etiam artibus egerat, recitabantur, sed tantummodo quæ in expeditione illa, & bello suo confecerat. Non defuturos puto qui mirentur, cum dixero suspectas me quam maxime epigraphas omnes habere, quæ ænigmata continent. Componebantur quidem apud Veteres captiose ejusmodi quæstiones, sed lapidibus non cudebantur, neque, cur cuderentur, ratio erat ulla. Græci appellabant Gryphos, de quibus fuse Atheneus lib. X. plurimos recitans, & multos Auctores laudans, qui de iis scripserant, vel compingendis operam dederant: at nulla usquam mentio est de quoquam marmori insculpto. Sollemnem eorum usum in conviviis habitum esse apparet (neque abludunt Convivales Plutarchi Quæstiones) ad exhilarandum præmio, & ludicra pœna proposita conventum; quamobrem γρῖφος παιστικὴ *quæstionem jocosam* definivit ænigma Clearchus Solensis (*b*): non erat ergo, cur marmorarii adhiberentur, & lapidearum Inscriptionum in publicis, magnisque rebus adhibitarum levitas ad oblectamenta, & jocos revocaretur. Gryphum ternarii numeri habet Ausonius; scrupos, vel scirpos a Latinis veteribus appellatos Gellius (*c*) docet, unumque affert e Varronis libris, quem inenarratum relinquit, & pro Termino Muretus explicat: verum in conviviis, & Romæ adhibitos, mihi Symposii Ænigmata, quæ circumferuntur, subindicant; nomen enim, quod homini minus competit, ab ipsa re ad Auctorem significandum fuisse detortum, opinor.

Quod Inscriptionum judicium spectat, unum haud prætermittam. In quocumque monumentorum genere illud sublestæ fidei primum sæpissime indicium esse reperi, quod autographum nemo viderit, & monumentum ipsum minime appareat. Periisse quam plura, non est qui inficietur; multos literatos lapides ædificiis addictos, multos in calcem conversos, multos pluvia, ventisque dissolutos, ignorat nemo: nihilominus non tam immensu sunt numero, qui postremis hisce seculis evanuerint, quot esse oporteret, ut quorumdam Collectorum fides constaret. Ego certe cum plures in libris præteriti, vel anterioris seculi Inscriptiones video, quæ nusquam exstant, statim suspicari incipio: quæ in illis augetur suspicio, quas a diversis diversimode recitari invenio: amplificatur autem summopere, cum a suspectis fontibus primum emanasse deprehendo. Id profecto diligenter in titulis animadverti debet, quorum lapides non appareant; unde, & a quibus venerint. Ego, cum a Provinciis quibusdam proficiscuntur, vel ambigua quorumdam hominum fide, de quibus suo loco sermonem satis habui, prolata fuisse intelligo, colligo me statim, hæreo, ambigo, perscrutor, & cum mendacibus ægre ipsa veritas credi soleat, undequaque circumspicio, *omnia tuta timens* (*d*). Nihil autem magis ad discernendas Inscriptiones conferet, quam attenta cum genuinis, & omnino indubitatis ejusdem præcipue generis collatio; id tantum præcavendo, ne a truttis decipiamur ab antiquis decisis, & in commentitias aliquando insertis. Illud ne nobis excidat, quod, cum in Græcis versaremur, monuimus; in omni veterum reliquiarum genere legitimas occurrere, fictitias, & ancipites: occurrere & Inscriptiones possunt, de quibus liquido pronuntiare nemo possit; erunt enim quandoque in utramque partem argumenta satis probanda. Quid de interpolationibus dicam? quanto nobis studio ab ea fraude prospiciendum est, qua legitimæ quidem, sed versu, verbo, numero intruso, dempto, viriato, productæ sunt Inscriptiones haud infrequenter!

Nihil profecto minus, quam ne falsa amplectamur pro veris, elaborandum nobis est, ne vera monumenta explodamus tamquam falsa: idem periculum, æque perniciosus error. Insigne inter cetera hujus peccati nobis exemplum præbuerunt Gruterus & Scaliger, cum Pisana de honoribus Caii & Lucii Cæsarum Decreta ita rejecerunt, ut illa a Thesauro suo prorsus exulare jusserit; iste *hodie, aut heri nata pronuntiaret*, & ab Italo conficta, qui *Transalpinos nullum nasum habere putaret* (*e*). Nihil tamen purius, nihil sincerius, elegantius nihil. Quid dixissent illi, ubi magno, & pereruditi volumine præclarissimas eas Inscriptiones, veterum parentalia, pluraque Romanæ antiquitatis arcana diserte tradentes, a Cardinali Norisio non sine singulari Reipublicæ literariæ universæ acclamatione illustratas, celebratasque vidissent? (*) Re-

(*a*) En integer textus Plinii ex Lib. VII. cap. 26. *Cn. Pompejus Magnus Imp. bello XXX annorum confecto, fusis, fugatis, occisis, in deditionem acceptis hominum centies vicies semel octuaginta tribus millibus, depressis, aut captis navibus* DCCCXLVI *oppidis castellis*. M. *quingentis* XXXVIII. *in fidem receptis*. *Terris a Mæotis lacu ad rubrum mare subactis votum merito* MINERVAE.

(*b*) Athen. ibi.

(*c*) A. Gellius Lib. XII. cap. VI. inquit „ quod Græci dicunt „ ænigmata, hoc genus quidem e nostris veteribus Scirpos „ appellaverunt: quale est, quod nuper invenimus per hercle antiquum, perque lepidum, tribus versibus senariis „ compositum ænigma: quod reliquimus inenarratum, ut „ legentium conjecturas inquirendo acueremus. Versus „ tres hi sunt: „

Semel minusne, an bis minus, non sat scio:
An utrumque eorum, ut quondam audivi dicier,
Jovi ipsi regi noluit concedere.

In not. autem hæc: *Scirpus*, vel *Sirpus* ænigma hic denotat, & nomen accepit non a Sirpo junco enodi, sed a nassa piscatoria ex scirpis contexta. Potest autem per *Sirpum* intelligi omne πλέγμα ex junctis viminibus contextum. Crinitus Lib. IX. c. ult. legebat *Scrupos*, ut Maffeius, sed hic locum habere non potest, cum *Scrupus*, & *Scrupulus* proprie lapillus denotet, qui pedem offendit; metaphorice quicquid animo molestum est, quibus omnibus ænigmatis vox non respondet.

(*d*) Virgilius.

(*e*) Epist. ad Gruter. 429.

(*) Duas marmoreas Tabulas a Cardinali Norisio *Cenotaphia Pi-*

Recentissimi nota expulit Scaliger (*a*) epigramma aliud, de quo cur ambigatur, nihil prorsus est. Recensuit & Marcanova, in cujus Codice vox *Iter* non apparet, (forte *Item* erat in lapide) & *Lutius* scribitur, non *Luctius*.

Summe cauti, circumspecti maxime in hoc judicii genere, quo difficilius nullum, oportet simus: nonnulla sunt haud proba equidem generatim indicia, sed ex quibus tamen solis repudiare Inscriptiones non oporteat. Si qua nobis in editis, vel exscriptis titulis displicent, excutiendum primo est, utrum quæ displicent, a librariorum, vel exscriptorum inscitia, & sphalmatis esse non possint: ob erroneas Consulatuum, vel Tribuniciæ Potestatis numerales notas Inscriptiones numquam rejiciendæ, quarum marmoreum, vel æreum exemplar non inspexerimus; nihil enim facilius, quam ob monumentorum corruptionem, & vetustatem in iis describendis peccare. Nihil facilius etiam, quam verba aliqua perverse excipi, vel in alia converti ab illis, qui his sacris non sunt initiati. Exsibilata diu est votiva (*b*), quam Rubeus inter Brixianas vulgavit, tabula a Nonio Macrino *Dis Conservatoribus* posita *pro salute* ANIMAE *suae*: cum lapidem multum perquisitum in Museum tandem intulissem, præseferre vidi ARRIAE *suae*.

Inspiciendum quoque, ne qui parum sibi in libris constare lapides videantur, & res disparatas continere, duo fuerint vel plures, importune consuti, & in unum a compilatoribus conflati. Subdubitare visus est P. Bandurius de Imperatorio titulo, quem a Grutero (*c*) acceptum, Juliani numismatis subjecit: qui non in dubium revocandus, sed omnino ablegandus foret, si ut apud Gruterum, & Bandurium scriptus, ita & in marmore sculptus esset; neque enim Juliani Augusti III. Consulis cum Theodosii Imperatoris honores conjungere potuisset Venetiæ, & Histriæ Consularis Palladius: at duplices Inscriptiones sunt

Pisana appellata, in quibus decreta inferiarum incisa sunt in honorem LVCI & CAI Cæsarum, vulgarunt Curt. Pichena, & produxit ad *I. Ann. Tac.* Boldonius *Epigraphic.* Lib. II. n. VII. pag. 57. 58. & 50. edit. Augustæ Perusiæ 1660. qui monet harum *exempla summa fide descripta, &, quoad fieri potuit, integritati restituta ab Francis. M. Cellesio Patr. Flor. Juris Interprete in almo Gymnasio Pisano, Commentario etiam doctissimo illustrata fuisse;* Dein Enric. Norisius singulari atque eruditissimo Commentario ea illustravit edit. Venet. 1681. Reinesius *Syntagm. Inscript. Antiq.* cl. 13. VII. Lipsiæ 1682. Martinius *Theatr. Basilica Pisana* cap. XVIII. n. 117. Romæ 1728. Gorius *Inscript. Antiq. Etr.* Part II. Tab. 1. & II. post pag. 10. Florent. 1734. At Paulus Tronciæ C. P. plus omnibus his præstitit, qui hæc pretiosa Κειμήλια ab imminenti interitu vindicavit; nam alius Pisanorum privatis usibus addicta, fabrorum etiam temeritate effracta in Cæmeterio Pisano reposuit, & incisis subter argumentis decoravit. Ego iterum in meo syntagmate exhibebo accurate exscripta ex Archetypis, quia laudati celebratis. Scriptores non satis recte ea produxerunt.

(*a*) Iterum hoc Gruterianum epigramma pag. CLXIII. 3. referam, ut Maffejanæ correctiones clarius appareant:

(*sic*)

C. LVCTIVS . L. F. AVLIAN. Q. * PLAVSVRIVS . C. F. VARVS

L. †VENTILIVS . L. F. BASSVS . C. OCTAVIVS . C. F. GRAECHIN (*sic*)

IIII. VIR.

PORTICVS P. CCLX. ET . EXEDRAM . ET . PRONAON . ITER

ET . PORTICVM . PONE . SCAENAM . LONG. P. CXL.

S. C. F. C.

In repet. Edition. in not.* PLASSARIVS DLXXI. 9. †VENTIDIVS. leg. Reines. Maffej. lin. 1. LVTIVS. l. 4. ITEM. (*forte*) Vid. Scaliger. *Corrig.* pag. & num. in cit. Gruter. ait Epigramma *est recentissimum*, sed qua ratione id asserat, non indicat.

(*b*) Rubeus *Mem. Bresc.* pag. 233. n. 3. Vinac. pag. 234. n. 10. contra fidem marmoris habent ANIMAE SVAE; at ego ex *Mus. Veron.* XCI. n. 7. & ex MS. D. Abb. Gnocchi pag. 190. n. 2. genuinæ lectioni restitui Epigraphen M Nonii ad Class. I. ubi de *Diis Antiquor.* & cum Maffejo a Censorum risu eripui.

(*c*) En Inscriptio ex Gruter. pag. CCLXXXV. 2. ut et locus facilius a Tyronibus percipiatur:

IMP. CAESARI

DN. FL. CL. IVLIANO

P. F. VICTORI . AC . TRIVMP

SEMP. AVG. P. M. IMP

VII. CONSS. III. BONO . R. P

NATO . PATRI . PATRIAE

PROCONSS

HORTANTE . BEATITVDINE

TEMPORVM . D. D. D. N. N. N

GRATIANI . VALENTINIANI

ET . THEODOSI . AVGGG

STATVAM . IN . CAPITOLIO

DIV. IACENTEM . IN

CELEBERRIMO . FORI

LOCO . CONSTITVI

IVSSIT . VAL. PALLADIVS

V. C. CONS. VENET. ET. HIST

sunt (*a*), quarum primam columna servat, alteram quadratus in Museo nostro lapis. Qui Grutero crediderit, tria illa pag. LXXXIV. 6. 7. 8. monumenta ab *uno lapide Iadera* in *Dalmatia* extante exscripta fuisse, de eorum veritate valde anceps erit; neque enim *Q. Asiseni* honorarius titulus *Isidis*, & *Serapidis* votum, & ob *murum*, & *turris Colonia* datas, & restitutas Augusti, atque Optati memoria, complicata antiquitus in lapide uno fuissent: at praeclaras eas Inscriptiones Museum nostrum jam ostentat (*b*), non uno, sed tribus, & quidem grandibus marmoribus consignatas. Quatuor iterum Brixianas epigraphas Gruterus recenset, perinde ac essent *in saxo quadrato omnibus lateribus literis exarato*, quod ex Apiano hausit: quibus Auctoribus qui fidem habeat, Inscriptionibus demat, necesse est: nam una votiva est, publico operi praefingenda altera, sepulcrales duae: prostat quidem in Museo vetus lapis quadrangulus ab omni parte inscriptus, sed idem ubique negotium agitur, & ad eosdem quaevis Inscriptio refertur: legitimae sunt Brixianae quoque, sed lapidibus diversis.

Quod obscurae, nec intellectae aliquando Inscriptiones afferantur, non continuo contemnendae; multa enim in antiquitate sunt, quae minime noscimus; multa vetera monumenta, in quorum perturbatione ea nos protegere, & excusare cogamur lege (*c*): *non omnium, quae a majoribus nostris constituta sunt, ratio reddi potest*. Interdum vero ex quadratariorum erroribus, vel ex popularis cujusdam idiotismi, quorum & in lapidibus exempla abundant, admistione, omnis pendet obscuritas. Requisitus aliquando fui, quid in lapide ante Servatoris ortum inscripto, Sulpicio nempe, & Valgio Consulibus (aut antiqua, aut novitia, aut mendaci manu) consignato, haec sibi velle verba opinarer: HOC MANSVM VENI. Respondi, *mansum* apud Scriptores medii aevi latifundium, sive, ut Jurisconsulti loquebantur, *σύγκτημα* esse, cujus extensionem, mensuramque ipsam patefecisset nuper e pluribus documentis collatis Cl. Muratorius: verum in tam antiquo monumento eam vocem reperiri, vix credibile esse: accedere, quo minus crederetur, eorum verborum dissidium: ut enim sententia constaret *Hoc Mansum Veniet*, seu *Venit*, dicendum fuisse: quibus rationibus confirmati viri docti plures, eam Inscriptionem tamquam spuriam & confictam excludere perstiterunt. Cum autem tum ea singularitas, tum enuntiati Consules novum aliquod Fastis lumen, ut alias ostendam, afferentes multo me desiderio incendissent, lapidem ipsum numquam vulgatum, & in perobscuro, atque agresti latibulo jacentem consulere volui, quem etiam mox in Musei Veronensis accessionem avide comparavi. Ingenuum, & extra omnem aleam esse, ipsa me statim inspectio docuit: sic autem loquitur:

V. TI. LATINIVS. TI. L. DORI....
Θ AGRASIA. T. L. RVFA
HOC. MANSVM. VENI. IIII K. SEPT
P. SVLPICIO. C. VALGIO RVFO
CONSVLIBVS (*)

Tenebras litera offundit una, *o* scilicet pro *u* ex populari pronuntiatione, & ex frequentissima in cujusvis generis, & cujusvis aevi monumentis permutatione adhibitum: lego enim *Huc mansum* (hoc est ad manendum) *veni*: ut in Capuana (*d*) *Inferri Hoc non licet*, pro *huc*. Agrasia, quam lethale praefixum theta defunctam indicat, loquitur, & annum ac diem, quo tumulata fuit, docet; in funebribus siquidem tabulis cum dies & Consul adponuntur, non venditionis, sed funerationis tempus perpetuo designatur. Antequam claudo, lepidum, qui aliquando in re lapidaria usuvenit, errorem noto. Lege Cornelia de falsis plures injuria condemnari Inscriptiones videas, quae priscae quidem non sunt, sed nec pro priscis haberi quisquam voluit. Prolixam Gruteri (*e*) paginam Sergii, e Pola Istriae civitate Histrionis, epitaphium implet. Pro antiquo exceperunt multi, & ob ea verba *malleolo, & celte literatus silex* in gravissima de versiculo Job legendo, atque explicando quaestione attulerunt: utitur eo testimonio Vossius (*f*) quoque in Grammaticis, nec de auctoritate quidquam ambigit: contra explodunt alii tamquam commentitium, quibus Antonius Augustinius olim se ducem praebuit. At lepida illa inscriptio nec inter antiquas, nec inter spurias secenseri debet: composita enim, & incisa fuit xv. seculo, Veneti Praefecti, festivo ingenio viri, jussu, neque Deorum Manium praemisso nomine, neque clausula ulla adjecta, quae vetusta tempora mentiretur. Rem didici a Feliciano Veronensi, qui in MS. Collectione, de qua suo loco verba feci, eam Inscriptionem in lapide vidisse, nar-

(*a*) Vid. ad meam Class. VI. illas iterum editas ex *Mus. Veron.* pag. CV. n. 4. 5.
(*b*) Edit. in *Mus. Veron.* pag. LXXXIV. 3. XCV. 2. CXV. 1.
(*c*) L. Non omnium D. de Legib.
(*) Hanc menoose in lucem protulit inter Gudianas Cl. Hesselius pag. CCCLVIII. 7. at emendatam ea Gorio in *Nov. Thes. Mur.* pag. CCXCVII. 2. uti existentem *Florentiae apud Nobiles Galles*: Gorius autem ipse *Inscr. Antiq. Etr.* Par. III. pag. 114. n. 107. edit. Flor. 1743. & Cl. N. A. hanc & in *Mus. Veron.* pag. CVIII. n. 2. ad fidem Lapidis, quamvis ante ejusdem acquisitionem vitiatam in *Observat. Liter.* exhibuerit. Confer ad hujusmodi Marmor horum Clariss. VV. doctissimas adnotationes.
(*d*) Gruter. pag. DCCCLXXIV. n. 5.
(*e*) Gruter. pag. CCCXXIX. *ex Fabricio, Manutio, aliisque* adfert hanc Inscriptionem *jocosam & ludicram* adpellatam a Baldonio *Epigraphic. Lib.* VI. *Monit.* IV. pag. 659. & seq. quam *fabulosam*, & *ridiculam* esse ait Ant. August. *Dialog.* XI. ut bene advertit etiam Cl. Maffej.
(*f*) Lib. 1. cap. XXXV. & in *Append. de vitiis serm.* p. 812. §. ult.

narrat, quam *Jacobus Badoarius Sergio Polensi parasito, & histrioni posuit*. Pro fictitia recepta in Italia est Inscriptio illa in *Diario Italico* (*a*) recensita. ANIA L. *INGRATIVS HOMINE NVLLVM EST*. Si enim legamus *Annia Liberta* ut in Diario docemur, neque antiquæ ullius formulæ vestigium habetur, neque latinæ loquutionis ratio constat. At qui ea verba in sublimi loco effingi voluit, de veteri imitando titulo nequaquam anxius fuit, sed de morali tantum effato proponendo, ANIMAL *ingratius homine nullum est*. Sub Tetrasticho Gruteriano (*b*) hæc visitur nota: *recentioris Poetæ figmentum*: deinde in *Corrigendis* Scaliger (*c*): *hujusmodi multa ab illis hominibus nuper conficta*. Quibus verbis Itali Poetæ de quorumdam externorum hallucinationibus pœnas pendunt, & pro elegantiæ laude imposturæ contumeliam reportant: nam quæ Scaliger conficta vocat, ornamenta fuerunt quandoque novarum fabricarum, quæ qui marmori curabat mandari, de lapideis Romanorum monumentis simulandis ne cogitabat quidem, quamvis ab externis hominibus carminis venustate deceptis tamquam antiqua exinde descripta fuerint. Memoratum epigramma nostrati petræ incisum vidi ego multis ab hinc annis sub Veneris Cupidinem verberantis simulacro in amœnissima Brenzoniorum villa S. Vigilii ad crepidinem Benaci lacus, nec Dis Manibus præfixis, nec Rufilla ulla, ut perperam in Grutero, & hac præterea diversitate:

CVR NATVM CAEDIT VENVS? ARCVM PERDIDIT: ARCVM
NVNC QVIS HABET? VENETO FLAVIA NATA SINV.
FLAVIA CVR RAPVIT? DEDIT HIC, NAM LVMINA FORMAE
DECEPTVS, MATRI SE DARE CREDIDERAT.

Nullus dubito, quin ab Augustino Brenzonio, viro Urbis nostræ nobili & eleganti, qui XVI. seculo floruit, compositum epigramma fuerit; is forensibus causis, & juris civilis exercitationi præcipue deditus Venetiis multum egit, & villam istam splendide construxit, multis elegantiorum artium operibus, & epigrammatum conspersis lautitiis decoratam, quorum cum ego eum locum invisi, hoc quoque supererat:

Dum rides, mihi basium negasti;
Dum ploras, mihi basium dedisti.
Nata est de lacrimis mihi voluptas,
De risu dolor: o miselli amantes,
Sperate simul omnia, & timete.

CAPUT III.

Exquiruntur quæ in lapidibus fictitiæ Inscriptiones extant, & in judicium adducuntur.

HAbent id commune inter se quæcumque studiorum genera, eaque continetur ratione cujuscumque artis doctrina, & explicatio, ut sine rerum demonstratione regularum expositio parum utilis, & ab exemplis sejuncta *jejuna, atque arida*, ut Quintilianus (*d*) loquitur, *præceptorum traditio* ab omnibus existimetur. Ut ergo ad praxim, quæ hucusque tradidimus, monita revocentur, eorumque momentum pateat, atque ostendatur usus, Inscriptiones ab eruditorum ferme consensu ad hanc diem receptæ, & commentitiæ tamen, sedulo perquirendæ, inque redintegratum judicium novis tabulis, novisque testibus adhibitis pertrahendæ sunt. Cum autem duplex indiciorum genus suggesserim, alterum ex lapidum inspectione, alterum ex verborum consideratione petitum, de iis primo Inscriptionibus agam, ad quarum examen utraque indagatione uti possumus, cum non in libris tantum excusæ, sed & in marmoribus sculptæ spectentur. Universas quidem, quæ ubique terrarum habeantur, homini uni perquirere & intueri haud licet, quapropter operam dedi, ut in iis maxime civitatibus, quæ supra ceteras antiquis lapidibus affluunt, diligentiam meam collocarem, angulosque omnes excuterem: ex qua perquisitione tot huc affero fictitios lapides, quot ad Artem Criticam hauriendam, & ad quoscumque alios dijudicandos sufficere abunde possint: vix enim puto, falsis quibuscumque titulis quiddam exprobrari posse, quod hic non memoretur.

Initium a Veronensibus, imo a mei ipsius Musei monumentis mendacibus capiam, quæ (tantum abest ut parcam) industria excutiam singulari; cum quia majori commodo facere potui, tum ut morem illum teterrimum aliquando, si fieri umquam potest, eradicem, ac profligem, quo de rebus non ex rebus ipsis, sed alienis prorsus cogitationibus judicari solet; ita ut cum expen-

(*a*) Diar. Italic. pag. 111.
(*b*) Gruter. pag. DCCCCXLI. n. 5.
(*c*) En integra animadversio Scaligeri, ubi pag. cit. ait: *Est fœtus recentioris Poetæ, elegans quidem, sed affectatæ venustatis. Hujusmodi multa ab illis hominibus nuper conficta: ut Menandri Anechomenos ex Ausejo, Cornelii Galli Elegia ineptissima ab Aldo superioribus annis edita, & alia, quorum piget, pudetque* (in Gruter. pag. cit. n. 10.)

. . . .

BALNEA . VINA . VENVS . CORRVMPVNT
CORPORA . NOSTRA
SED . VITAM . FACIVNT &c.

. . . .

Exstant item Romæ iidem versus, quos alibi producimus, desumptos autem ex Græco.
(*d*) Lib. III. Cap. I.

expendendum aliquid venit, vel quæstio agitanda proponitur, non quid verum, vel verisimilius sit, sed quid magis ad rem suam faciat, quid ad patriam, gentem, opinionem suam magis conferat, quisque statim sibi respiciendum putet. Verum classica jam exaudire mihi videor, & instructam aciem, pugnamque fortiter deposcentem intueri; quapropter quod cum infinito pene hostilium lapidum numero gerendum mihi bellum suscepi, ineundum intrepide, & nervis omnibus contendendum, ut disjecta, attritaque ubique gentium fictitia marmora jaceant, informibusque, & vulgaribus saxis, ut antequam inscriberentur, rursus tandem accenseantur.

1 . C . SERVIL ,
. CAEPIONI . CON .
. CEN . ET . TRIVM
PHALI . PATRIAE .
. LIBER . DECVR .
. VERONEN . OB .
. IVD . RESTITVTA .
M C

Inscriptionem hanc Gruterus (*a*) afferens, non una vice aberrat. Ediderant ante Gruterum Apianus, Saraina, Smetius, Manutius, alii: illustrarunt, vel in antiquitate illustranda adhibuerunt, Scaliger, qui in Indice Historico *Judicia Veronensibus restituta* hinc deducit, Panvinius in Fastorum Commentariis, Rupertus in Epistolis, (*b*) Streinius in Familiis, Freinshemius in Supplemento Liviano, Gruteri illustratores in *Corrigendis*, Almelovenius in Fastis, Antonius Augustinius (*c*), qui critico acumine Inscriptiones expendere professus est; hæc nostra tamquam incontaminatæ fidei bis utitur Reinesius, qui tam frequenter criticam ostentat facem, fuse admodum, ac prolixe in epistola (*d*) ad Rupertum eamdem celebrat, & explanat. Tot attamen, tantique nominis patroni, literæ quoque apte delineatæ, & vetustatis larva quædam marmori scite imposita, subsidio miseræ nequaquam fuere, quo minus ego a legitimarum consortio ejicerem, & in opposita parte Septemtrionalibus ventis damnarem. Quod autem ne unus quidem in conserto Doctissimorum hominum choro sit inventus, qui de illa subdubitarit, in ipso hujus inquisitionis limine documento sit, quam lubricum, periculosum, atque, ut ita dicam, viris etiam Celebratissimis fatale quodammodo in hoc eruditionis genere judicium esse possit. Puncta, quæ ab initio versuum & ad finem vides; CON pro COS ad *Consuli* ea ætate significandum; LIBER. pro *Liberatori*, IVD. pro *Judicia*, quæ inusitata compendia sunt, vehementem jam suspicionem ingerunt. Singulariæ M C, quas *Monumentum Condiderunt* explicare liceat, spuriæ sunt, & in honorario præcipue titulo ridiculæ adjectæ. Augustinus S substituit, explicans *Monumentum Statuerunt*, quod æque importunum est. Jam ad penetralia.

De Servilio Cæpione, cui Juliam filiam Cæsar despondenrat, sed, eo assentiente, Pompejus repente duxit, ut Plutarchus tradit, in Pompejo & in Cæsare, nequaquam heic agitur. Ex Serviliis Cæpionibus, qui Romana in Historia collucent, & Fastis Consularibus nomen dederunt, Inscriptio nostra, ut a verisimili minus recedat, ad recentiorem pertineat, qui anno Urbis DCXLVIII. Consulatum iniit: quin eumdem istum cogitasse, qui Inscriptionem composuit, apparet ex mentione Judiciorum, & Triumphi; is enim est, de quo Valerius Maximus (*e*) *Triumphi claritatem* celebrat, & de quo scripsit Julius Obsequens (*f*): *per Cæpionem Consulem Senatorum, & Equitum Judicia communicata*. At quam diversa iis temporibus orthographiæ ratio obtineret, Sexti Atilii Sarani cippus noster, & Sigoniana æra abunde testantur. Ab ejus ætatis locutione abhorret pariter dictio *Triumphalis* nude pro viro, qui triumpharit, posita; nam ante Suetonium & Plinium sic adhibitam fuisse, non succurrit. Hunc Cæpionem Censorem fuisse, ut hic dicitur, nullæ nos docent tabulæ. Caii etiam prænomen Scriptor ei tribuit nullus. In angusto autem admodum tempus fuit, quo Cæpioni honorificum monumentum statui potuisset; is namque, proconsulari imperio post Consulatum prorogato, una cum Gn. Mallio Consule Cimbros post aliquot menses infaustis avibus lacessens, maximæ Romanis cladis auctor fuit: ex qua calamitate ipsius *Cæpionis, cujus temeritate clades accepta erat, damnati bona publicata sunt*, ut ex Liviana Epitome (*g*); sed plura docemur a Valerio Maximo (*h*) hæc de Q. Cæpione memorante: *Is prætura splendore, triumphi claritate, Consulatus decore, maximi Pontificatus sacerdotio, ut Senatus patronus diceretur, assecutus, in publicis vinculis spiritum deposuit, corpusque ejus funestis carnificis manibus laceratum, in scalis Gemoniis jacens, magno cum horrore totius fori Romani conspectum est.* Quo constat, etsi honorifica Inscriptio nostra insolito in monumentis publicis, & cujus in Cæpione causa non apparet, *Liberatoris Patriæ* titulo fuisset posita, permansuram tamen non fuisse, sed ignominiæ nota superveniente abolitam. Nihil autem in hac Inscriptione tam mirificum est, quam Decurionum Veronensium mentio ea ætate, qua Verona nedum civium Romanorum, sed Latinæ Coloniæ jure nondum erat nobilitata; eam enim, Cæpione jam vita functo, anno tantum V. C. DCLXIIII. Gneus Strabo deduxit: norunt autem & qui nondum ære lavantur, Decurionum nomen Colonias Romanas in

(*a*) Vid. pag. CCCCLXVIII. 5. Edita fuit in Mus. Veron. pag CLXXV.
(*b*) Epist. pag. 124.
(*c*) Dial. 2. & in Fam. Servil.
(*d*) Epist. XXVII.

(*e*) Lib. VI. cap. IX.
(*f*) Prod. cap. 101.
(*g*) Lib. LXVII.
(*h*) Lib. VI. cap. 9.

in civitates attulisse. Quid hic Reinesius (*a*) reponeret, qui, *Veronensium forte patronum fuisse Servilium, si non & civem*, suspicabatur? Quid Augustinius, qui ad Cæpionem alium nostro adhuc vetustiorem spectare epigraphen credidit? Quod etiamsi jus Coloniæ tum temporis Veronenses jam obtinuissent, ineptum nihilominus esset eos credere ob *judicia restituta* Cæpionem coluisse: quæ enim Romæ judiciorum causa inter Senatorium Ordinem, & Equestrem identidem diffidia efferbuerunt, intrinseca fuere Reipublicæ mala, & intestinæ contentiones, quæ ad externos nihil omnino pertinerent. Judicia primum penes Senatores erant; lex Sempronia C. Gracchi a Senatoribus ad Equestrem Ordinem transtulit; lex Servilia Q. Cæpionis nostri triumque ordinem ex Obsequentis, & Cassiodori verbis videtur admisisse: quid hoc ad Veronenses? Alternarunt hæc subsecutis etiam annis non una vice, usque dum Sylla Dictator, Equitibus rejectis, Senatoribus judicia reddidit, fluctuante tamen semper ex acerrima ea contentione Republica, ita ut Cicero in Verrem agens, illum sæpe locum urgeat, meminerint judices, si apud ordinem Senatorium manere judicia vellent, integros se in ea causa, incorruptosque præstandos; populum enim Romanorum veterem judiciorum vim, gravitatemque requirere, & ex eorum levitate, & infamia Ordinem alium ad res judicandas jam postulari: paululum sane temporis intercessit, cum ex Prætoris L. Cottæ lege non Equites tantum rursus, sed ex plebe quoque aliqui in judicum decurias recepti sunt. Verumtamen Urbes alias, & præsertim a Roma magno locorum intervallo sejunctas, ex vicissitudines vel nullo modo spectabant, vel certe non ita, ut illarum auctores publicis & honorificis monumentis externæ gentes prosequerentur. Hanc Inscriptionem aliquanto fusius discussi ob reverentiam erga communem eruditorum consensum, quo se tuebatur.

Sequentem, quam habui ex eodem loco, & elaboratam olim ab eadem manu consimilis patriæ caritas, & Triumphalis pariter stylus indicant, vulgavit nemo, quia nemo vidit: erat enim summo nobilis domus muro exigua tabula sub ipsum tectum infixa.

2 . . . .

. . . CNA . VALLARI . TRIVMP. . . .

. . . RICO . THEATRVM . CONDENT . . . .

. . . ORIS . CAVSA . TRANS . ATH . . . .

P A T R O N O (*)

Nullam nostrates præcipue Historici arripuissent alacrius ob mentionem, quam continet Theatri nostri, cujus Conditorem hoc titulo antiquitus celebratum mentiri studuit, qui effinxit; ac si ad id ædificium afferendum magnificæ, quæ supersunt in colle, quamvis nunc partim subterraneæ, partim habitaculis commixtæ reliquiæ haud sufficerent. Verum Theatris, & Amphitheatris præfixos titulos, vel eorum, qui condiderint lapidea monumenta, hactenus non est, qui viderit: ubi apparerent, non angustis tabellis, sed maximis & literis, & marmoribus spectarentur: quo modo apte suppleas decurtatam data opera ab omni parte epigraphen, ita ut non verba tantum, sed sententia, & contextus constent, non invenies: frustra ex RICO T. Flavium Noricum Veronensi ædificio alteri *incredibilis altitudinis, & majestatis*, ut Scultetus apud Gruterum (*b*) loquitur, præfixum cogitari, ut puto, voluit veterator. *Coronam Vallarem, & Triumphalem* eidem homini obtigisse, *difficile ad fidem est*, ut Liviano utar verbo (*c*); nam Triumphalis Imperatoribus ad triumphum properantibus mittebatur, Vallarem is consequebatur, qui primus hostium vallum, & castra irrupisset, quæ gregariorum militum, vel minorum Officiorum laus est. *Theatrum Condenti* neque lapidaria, neque eo loco Latina est loquutio: *Decoris Causa* ex recentium Inscriptionum formulis nihil agentibus una est.

3 . S A L V S .

ÆTER. R. P. PoP. ROM

L. FLACCVS . PRÆF. V. (*d*)

Brevis est lapillus, in quo tria vides ad extrema versuum, & ipso initio puncta male collocata. De L. Flacco Urbis Præfecto non est qui doceat: is modus *Reipublicæ Populi Romani* non solet occurrere: *Salus æterna L. Flaccus* non connectuntur; votiva marmora vel *Salati* præferebant, vel *pro Salute*. Commodi etiam nummus, quem forte respexit, qui Inscriptionem cudit: *Vota soluta pro Salute Populi Romani*

4 D I S S

P A R E N T I B

V S L M

M C E N S O R

T E N E T (*e*)

In Auctario *Antiquitatum Veronensium* exhibetur, Lapidem qui aspiciet, antiquum non esse, mihi

---

(*a*) Epist. pag. 901.
(*) In Museo Veron. pag. CLXXVII. n. 1. & in MS. *Art. Crit.* TRIVMPHAL..
(*b*) Pag. CLXXXVII. n. 1. ubi legitur: *Verona ad portam Leoninam, fuit aliquando arcus totus marmoreus, artificio singulari: portis geminis* &c. *Hujus arcus reliquiæ, magna ex parte, contiguis privatorum ædificiis deformantur .... incredibilis tamen altitudo, & majestas etiam hodie oculos in stuporem* convertit. „ Inscriptio tamen sic adhuc distincte legitur.

VI. FLAVIVS. P. F. NORICVS. IIIIVIR. I. D.

Eadem in *Mus. Veron.* pag. CXCIII. cum arcu affabre delineato.
(*c*) Livius Lib. III
(*d*) Edita est in Mus. Veron. pag. CLXXVII. 2.
(*e*) In Mus. Veron. pag. CII. n. 7.

mihi vix credet; ea facies, is color, ea corrosio: at *Tenet* cognominis loco mendacium prodit; compendio detruncatum si dixeris, compendiis cognomina non obscurantur: *Censor* demus pro *Censorinus* esse: DISS quis usquam viderat? puncta ad imum literæ, non ad medium: S C ridicule in dextro lapidis latere: præterea una & altera literarum in ipsis saxi cavis sculptæ fuere contra priscorum artificum morem, qui ejusmodi lapidum defectus transiliebant, ut præsertim in milliaribus Musei lapidibus duobus cognoscitur: idem fuit & librariis usus, cum in membranis labes, seu vitium aliquod occurrebat.

Satis apte efficta basi, quam Panvinius in *Veronensibus*, in *Miscellaneis* Sponius (*) magnis literis: GENIO IVCVNDITATIS MVSIS FLORAEQVE S. quis dedicaverit, obliti sunt memorare: nec Musis, nec Floræ genuinum videre inscriptum titulum memini: horum Numinum conjunctio omnino nova: *Genius* autem *Jucunditatis* non ex veterum Deorum turma, sed ex Italicæ loquutionis genio peritus. Communiori acceptione Genius *est Deus, cujus in tutela, ut quisque natus est, vivit* (*a*): Collectionibus etiam hominum, vel locis ipsis ejusmodi tutela tribuebatur: hinc civitatis, coloniæ, domus, fontis, Theatri, horrei, curiæ, Collegii, conventus, exercitus, centuriæ, cohortis, Familiæ, Cæsarum Genii sæpe honorantur, numquam vero jucunditatis, aut tristitiæ. *Genios insolitos* recitat Sponius, ut hunc tueatur, sed hujus generis nullum. Jucunditatem etiamsi pro Dea recipiamus, Genius ipsi non competer; neque enim Reinesii (*b*) doctrinæ subscribo, Genios *cuique Numini, ejusque simulacro perinde ac cuilibet homini* deputatos tradentis; quod unde hauserit, vel conjecerit, nequaquam indicat. Plato certe, Plutarchus, Censorinus, Apulejus, qui de Geniis multa, hujusmodi nihil. Genius a gignendo dicitur, quia cum gignimur, imponi statim nobis putabant, Dii autem ἀγένητοι. Quem Latini Genium, Græci Δαίμονα, quibus idem erat ac Fortuna, Genius civitatis in Græcis nummis τύχη τῆς πόλεως: Diis autem fortunam suam nemo adsignavit. Votivam ergo, quam ibi Reinesius tabulam illustrat, GENIO MARTIS positam, schedis reddar, a quibus accepit, ni mendum quoddam in voce MARTIS subsit; ut subesse plane dicendum in mutila Gruteriana (*c*), quæ tamquam GENIO PLVTonis dicata recensetur in *Indice*; alioquin pro spuria habebimus.

Non omittendus inter nostros summo olim studio elaboratus lapis, funebria simulans carmina, sed tot ex effectata abrasione lacunis intercisus, ut quatuor conjunctim verba hæc tantum, quæ male sonant, expiscari liceat, *Mihi Danti Cerea Prata*. Supplementa reperias nulla, quibus disjuncta, quæ hinc & hinc apparent, apte farcire verba & conglutinare possis. Magnificentiæ Pedum LXX. *in fronte* non bene respondent XIV. in agro: ob spurias M Γ C singularias, quæ summo lapide spectantur, non deerant qui ad M. Tullium Ciceronem monumentum referrent.

Ad aliam vetustorum lapidum Collectionem accedamus, quæ in Comitum Justorum Hortis, qui civitati nostræ præcipuo ornamento sunt, undequaque dispersa, & concinne proposita visitur. Quæ inter Inscriptiones illas suspicionem moveant, Gombertum Comitem nequaquam latet, antiquarum rerum eximie peritum, & præstantem, quam ipse comparavit, veterum Numismatum gazam erudite augentem in dies. Advenarum oculos hæc in se præcipue convertit, in *Auctario Antiq. Veron.* edita, & a viro docto apud Malvasiam (*d*) impense celebrata:

S D M
IPSITHILLAE
DVLCISSIMAE
C. VALERIVS CATVLLVS
LEPORIBVS SVIS
MOERENS P

Stylobates ad priscorum lapidum normam pulchre constructus, elegantibusque omnino literis exaratus. Poetæ nostri tam præclarum & diserturn nobis monumentum tot revoluta sæcula non invidisse, maximæ profecto admirationi esset; at unde, & quando tanti pretii cimelium exsiluit? nulli enim ex Scriptoribus nostris innotuit, adeo ut Polycarpus Palermus, cujus lapides post ejus obitum huc translati sunt, anno 1608. quo librum suum vulgavit, hujus Inscriptionis non meminerit. Conficta est ex iis versibus:

Amabo, mea dulcis Hypsithilla
Meæ deliciæ, mei lepores: (*e*)

at leporem omnem amittit vox huc translata, & *Ipsithilla* his literis scripta se ipsam non agnoscet: fuit enim *Hypsicles* ὑποκοριστικῶς *Hypsithilla*, ut *Bathyllum* dixere a primitivo *Bathycles*.

Multo anterius in rubeo marmore artificiose confracto elaborata est, quæ ad Plinium pertinet, quippe quam Apianus jam vulgavit. Utitur ea non sine multo quidem clamore Palermus *de Plinii patria*; quem deceptum opinor, cum recensitam a Feliciano asseverat; meus enim Feliciani codex nequaquam exhibet, nec Feliciani tempore extare puto: rejecta est a Saraina, Panvinio, aliisque nostris, sed accepta a Reinesio (*f*), quod valde miror; nullum enim ferme in eo marmore verbum est, quod mendacium non oleat. Ex contextu, ad quid antiquitus fuisset posita, non est eruere, neque in ullo veterum Inscriptionum genere censere eam possis. Insolita

(*) Spon. *Miscellan. Erudit. Antiq.* Sect. III. & vol. IV. col. 849 C. *in Utriusque Thes. Antiquit. Roman. & Græc. Nova Supplementa congesta ab Joan. Poleno edit. Venet.* 1737.
(*a*) Censor. cap. 1.
(*b*) Rein. in not. ad Inscript. 85. 1. pag. 122. lin. 12.
(*c*) Gruter. Ex *Pighiana* pag. MLXXXII. 8.

Romæ in via Latina
GENIO. PLVT. S
&c.

(*d*) Marm. Fels. pag. 503.
(*e*) Cat. Carm. 28. pag. 18. edict. Lugdun. 1607.
(*f*) Inscriptionem Plinianam ob oculos ponam uti relatam a Rei-

lita patriæ professio fictionis caussam patefacit, ac si veritatem manifestissimam mendacio tueri oportuisset. Non eadem objicere possumus Pliniano alteri in iisdem Hortis detrito monumento, quod Gruterus integrum, seu suppletum protulit (*a*). Me tantum & de ipso aliquantulum ambigere non diffiteor. Primus omnium edidit Joannes Antonius Pantheus in Dialogis de *Balneis Calderianis*; Felicianus non recensuit, qui Panthei ætatem attigit. Videtur alio in marmore hæc olim Inscriptio spectata esse; eam enim laudat Panvinius (*b*) ab *elegantissimis literis, ita ut ab horum temporum lapicida effingi non potuerint*, quod de hodierna dicturum fuisse non puto: in qua etiam *Orcivia Marcella* nomen una tantum & altera mutilatum litera cernitur, quod Pantheus nequaquam recitat. Carotus integram vulgavit, ac si nihil deesset. Literarum omnium vestigium tantum ultimum cernitur, quasi lapidis superficiem æqualiter abstulisset edacitas temporis, qui corrosionis modus insolitus est. Sibi ne prænuncupato testamento in patria sepulcrum statui jusserit Plinius, quem vitæ ratio quam longissime a patria decessurum esse admonebat: verum jusserit; qui fieri potuit, ut voluntas ejus fuerit impleta, corpore a Vesuvii eructationibus abrepto, exusto, absumpto? Responderi potest, *Sibi* in lapide non apparere, & a farcinatoribus esse, testamento jussos ingredi tamen id verbum solet: denique ad hanc diem mihi de ea non liquet.

Binas alias non prætermittam: *L. Redonius Q. F. Planta. Flamen. Vovit. MANISNAVIVS Posuit.* deinde: *P. Valerius, P. F. Movianus Flam. MANNISNAVIVS Dedit.* Prima tantum innotuit eruditis, a Thomasino adhibita (*c*). Non placuit Reinesio (*d*) *Redonia* gens, & *Renodiam* substituit, nec *Manis*, & in *Manias* convertit; *Navium* segregans, forte ut cognatione aliqua Atrium Navium augurem attingeret, qui miro prodigio cotem novacula secuisse dicitur (*e*). Fabrettus ex eo lapide Renodia gente Romanos Fastos auxit (*f*), & in Adnotationibus *Manisnavius* non pro prænomine, & nomine recipit, ut Reinesius, sed pro sacerdotio quodam incorrecte expresso. Ego utramque Inscriptionem spuriam opinor: rubeo & levigato marmore exhibetur utraque, ut Pliniana prima; pusillo quoque, & recentis aspectus: utraque Numen oblita est profiteri, cui sacrabatur: *Manisnavius* modo simplici, modo duplici N diserte legitur, quæ vox nec Romanum nomen sonat, nec Sacerdotium: ignoti alicujus Numinis designaretur Flamen, non ita enunciatus fuisset; habemus enim Diales Flamines, & Concordiales, & Martiales, non *Martiavios*, aut *Diavios*.

In Comitum Moscardiorum Museo, a Transalpinorum Itinerariis maxime decantato, arcto lapillo *Tracidati Cimbri* proteruntur. Ærario suo *Senatus Populusque Romanus* numquam consuluit magis quam cum C. Mario tam minimo impendio hanc *memoriam* posuit. Novas hinc haurire sigias licet: R R pro *Republica Restituta*, I N F. I T A. A. V. pro *in faucibus Italiæ agri Veronensis*. Tam puerilis ineptiæ non meminissem, nisi ea Inscriptio una ex duabus esset, quas P. Mabillonius (*g*) ex hoc Museo vulgandas selegit; tanto enim nomine quidvis se quodammodo tueri poterat. Conficta est ad C. Marii Cimbricam pugnam Veronensibus campis asserendam: quamobrem recentior Veronensis Historia (*h*) hoc lapide in ea controversia pugnat, quam paucis versibus, & sine fallaci subsidio ullo in vernaculo opusculo de *Antiqua Verona Conditione* adversus viros doctissimos Cluverium & Cellarium, ni fallor, diremi. Alias eodem loco lapideas tabellas videas fragmenta vetera incondite mentientes; *P. Rovino Ædili Plebis*: *Thermarum Restitutioni*: *Laribus Imp. Cæsaris Parthici*: *Bono Evento*: *Ad Dominum Felices, & Totum Populum*: quarum nullam Antiquariorum filii amplectentur. Postrema non in hujusce Musei solum volumine edita est cum ceteris, sed apud Fabrettum (*i*) quoque, & in Gruteriano Thesauro bis, nugali etiam alia, tamquam ad satus ejusdem lapidis haberetur, perperam adjecta: quam autem significantiam iis verbis appingerent, quidnam excogitari possit præcessisse, quod viderint veterum titulorum genus eo modo concludi, admonuit nemo. Habetur etiam in eodem Museo hoc fragmen a Fabretto vulgatum (*k*):

6 ... HIS PRAEDI ...
... ALERI IANVARI HC ....
... ID MESOLAEVM FA ....

Verum quid frugi? *Mesolaeum* nec latina vox videtur, nec Græca: *Mausoleum* dicimus, nec per *ae* scribimus; non enim est ab *ω*, sed ab *ευ*, quæ in *e* verti solent, ut ab Αἰνείας *Æneas*: regulam prætergredimur in Darii regis nomine, sed valde antiquus Q. Curtii Mediceus Codex *Da-*

Reinesio 11 21. ut quisque pro suo ingenio ejus falsitatem videat.

C. PLINI ..... VERONENSIS
.... HISTORIARVM
H. L .... OMNIVM
... MEMORIAM DEDIT
.... NEC NON ... T. .... C.
.. XXXV. ..., CONSS. ... MACER,

(*a*) Gruter. pag. CCCCLIV. 6.

(*b*) Ant. Ver. pag. 148.
(*c*) De Donar. cap. XXXIII.
(*d*) Rein. 17. v. pag. 364.
(*e*) Cic. de Divin.
(*f*) Fabrett. pag. 642. n. 360.
(*g*) Mabill. Itiner. Italic.
(*h*) Lib. 1.
(*i*) Fabret. pag. 696. n. 172.
(*k*) Fabret. pag. 712. n. 340. ita refert:

IN HIS PRAED
VALERI . IANVARI . HOC
ID MESOLAEVM . FA
Veronæ ex Blanchino.

...iae in ... Capitul... etropolitanae

Dareas perpetuo exhibet. Cuiquam forte cordi fuit, ut Veronensibus etiam prædiis sepulchra immodica defuisse ne viderentur, *Aere nec vacuo pendentia Mausolea*. Ancipitem me diu habuit inter genuinas, quæ impluvium, & viridarium ornant, Gruteriana illa (*a*), quam Fabrettus (*b*) iterat, ut de *Quarti* cognomine sibi plaudat (*c*): amplus enim lapis est, nec imprudenter exaratus. Ad fabellas postremo latam, sed gracilem contra funebrium nostrarum morem tabulam amandavi, ob Cominium libertum alio quam patronus prænomine, ob minus propria cognomina *Attius* & *Tertius*, ob *Quarti* prænomen, de quo multum ambigo, ob spatiosam affectatæ abrasionis fasciam, quæ Inscriptionem modo insolito post quartum nomen secat, ob quinque diversarum gentium nomina, quæ cum idem monumentum acciperet, nulla apparet ratio, sed præcipue ob clausulam *Vstrinae Commnae*, quæ ridicula est, & nihil dicit, ineptèque arrepta est ab ea, quæ in editis pluribus occurrit: *Huic monumento ustrinum applicare non licet* (*d*).

Mirari non paucos puto, cur inter Veronenses spurias Inscriptiones illius nondum meminerim, quæ sub arcu Gaviorum visitur duplex, & a nostris etiam paulo doctioribus exsibilari communiter solet:

7 L VITRVVIVS L L CERDO
ARCHITECTVS (*e*)

Mirabuntur magis, cum me in id propendere asseverabo, ut eam saltem, quæ ingredientibus occurrit dextra, genuinam, & antiquam judicem. Literæ certe, puncta, positus quod displicear, non habent; & a Feliciano recensetur, qui in hujus studii exordio floruit, & apud quem nulla ex commentitiis omnibus, quas memoravi, reperitur. Repudiant plurimi propter legem de nomine non inscribendo, quæ Architectis imposita vulgariter dicitur, & quod in Arcus ornamentis appareant quædam, a Vitruvio in libris de Architectura improbata, Legem

Tom. I.

(*a*) Gruter. pag. MXLII. 3.
(*b*) Fabret. pag. 24. n. 107.
(*c*) Idem *loc. cit.* inquit. Item Quarti (prænomen) *ex eodem Grutero, quamvis id non agnoverit Scaliger, qui in ultimo indice Viror. & Mulier. prænomen Cominii inter nomina centuriavit, & Manlii nomen simul ac prænomen præmisit*.
(*d*) Majoris intelligentiæ caussa Maffejani textus exhibetur cit. Inscript. Gruter. & Fabret.

M. CATIVS . M. F. TERTIVS
M. TVLLIVS . M. L. ATTIVS
M. COMINIVS . C. L. FELIX
C. CLODIVS . C. L. PARATVS

QVARTVS . MANLIVS
VSTRINAE . COMMVNE
IN. FRON.......

quod attinet, Scriptores nullam memorant. Digestorum illa adduci posset: *Inscribi nomen Operi publico alterius quam Principis, aut ejus, cujus pecunia id opus factum sit, non licet* (*f*): quamvis præcipuam legis mentionem paulo ante præmissa verba declarent; *ne ejus nomine, cujus liberalitate opus extructum est, eraso, aliorum nomina inscribantur*: ubi etiam discitur, minus recte in hanc rem Lacones Architectos (*g*) ex Plinio (*h*) afferri, quibus, quamvis Templum Octaviæ sua impensa construxissent, permissa Inscriptio non fuerit: lex enim ædificium suo impendio extruenti Inscriptionem dabat; quamobrem alia de causa Laconibus illis usitatam opinor, veluti quod externi essent, nec Romana civitate donati: si tamen huic Historiolæ fidendum est, eam scilicet minime asseverat Plinius, sed ita *quosdam putasse*, refert. Verumtamen vel sine lege architectonicis fabris id permissum non fuisse, ex ipsa inhonestate rei facile intelligi potest: nam & his temporibus, etiamsi nulla veter lex, Architectorum nomina publicis Operibus præfixa minime videas. Quædam tamen & præter consuetudinem fieri contingit: itaque Proclum Architectum, qui Theodosii jussu *Κίονα τετράπλευρον Obeliscum quadrilaterum* humi jacentem Constantinopoli erexit, Græca Inscriptio basi consignata profitetur (*i*): & inter recentes Falconetti Veronensis, quem in Veneta omni, & finitimis provinciis extinctas a Romanorum ævo præclaræ ejus artis rationes primum suscitasse, docet Vasarius, ad duas Paravii portas nomen intueri est. Quid autem magis infuctum, quam Architecti nomen in eodem marmore, & eadem literarum magnitudine, qua Præfectorum, & ipsius Principis inspicere? id tamen honoris eximio, & cum paucis cujuscumque regionis comparando *Sanmichaelio*, ut vocant, præstitum mirabitur quicumque Veronæ ad interiorem Portæ Novæ prospectum, sub fenestra exeunti sinistra, hanc a nemine ex Scriptoribus nostris animadversam Inscriptionem leget: *Andrea Griti Principe, M. Antonius Cornelius Prætor, & Ludovicus Falctro Eques Præfectus*

N. 2

(*e*) Edita in Mus. Veron. pag. CXCV. cum delineatione faciei Septentrionali & Meridionali arcus, ubi sub porta ad dextr. fac. sept. leg.

GAVIAE
M. F

Et sub altera fac. Merid. ad sinistr.

C. GAVIO . C. F
STRABONI

(*f*) De Leg. 3. D. de Oper. publ.
(*g*) V. Mon. Vetr. Ant. p. 119.
(*h*) Plin. Lib. XXXVI. cap. V. prope fin.
(*i*) Gruter. pag. CLXXXV. 6.

fectus Caravere. Hermolao Lombardo Publicarum Fabricarum Provisore, Michaele Michaelio Veronensi Architecto MDXXXV. Vitruvium autem nostrum id præcipue tuetur, quod non in Arcus fronte, neque in facie alterutra inscriptus visitur, sed sub fornice, ad latus, & exiguis literis, qua modestia occultatum potius, quam ostentatum videri quodammodo nomen possit. Sic & Puteolis Architecti L. Coccei nomen *in latere sinistro Templi* sculptum fuisse, docemur in Gruterianis (*a*): Recentes quoque, quos vidimus, Falconettus, & Michaelius summis Operibus, & conspicuo in primis loco non præfiguntur. Quod Architecturæ ratio non sit omnino Vitruviana, nihil obstat; neque enim Vitruvius noster celebris ille de Architectura Auctor est: ille *Pollio*, hic *Cerdo*; ingenuus ille, hic libertus; falli hinc constat suspicantes ad eximium nobis vindicandum Scriptorem Inscriptionem confictam; neque enim alio prænomine, & cognomine, diversoque hominis statu prolatus fuisset.

Antequam Veronam, agrumque Veronensem desero, quæ Bardolini ad Benaci ripam in horto Parochi jacet, ab Eroticas fabellas amantibus proferre epigraphen exposcot. *Pardale Puella Tenerrima Auletis Regis Filia Benacenses.* Frustra esset, qui *Pardalidis* nomen in subsidium e Grutero (*b*) advocaret, & Etruscam e Lydia profectam somniaret gentem (*c*), ubi *Lydia latus unda* personant, quod Plutarchus urbem Sardas eversam pene dicat *ob inimicitias Pardali, & Tyrrheni*, τὸ Παρδάλῃ πρὸ Τυῤῥηνὸν ἔχθρον. Opposita Riparienfis regio plures habet veteres lapides, plures Triumpilinæ valles, & Sabienses, & Camnorum, nec non in planitie positus Brixianorum ager, multosque urbs ipsa; attamen lustranti mihi commentitii in hac Provincia non occurrerunt, & qui a Rubeo in Brixianis ejus farinæ afferuntur, inter extantia monumenta frustra exquisivi.

Vicetiæ in Comitum Gualdiorum horto Collectio visitur marmorum, quæ sive ad exercendos, sive ad eludendos antiquarum rerum studio deditos consulto elaborata opinor fere omnia. Fragmina primo simulantur mirifica: quid *Africam Receptam* memorem, quid *Catonem Uticensem*, quid *Anthigoniam* (sic) *Priami Regis Uxorem?* Sex hinc accepta monumenta recensuit Ursatus (*d*) in Patavinis, quorum fides apud me pariter labat. Quæ in ea pagina quarta est, non reperitur amplius; rejicio tamen nihilo minus: quid enim sibi vult *Missus Ex PR. Speculator?* Reinesius, qui rursus edidit, (*e*) & in Indice *ex Pratorio* explicat, rem mitam nos docuit, & novum speculatorum genus excudit. Minus etiam proprie Numen, cui votum solvi fingitur, in calcem conjicitur; siquidem A A non *apud agrum*, vel *auram, argentum*, ut Ursatus in adnotationibus, sed *Aquis Aponi* intelligendum esset. Jam quæ Aquilejam Coloniam deductam spectat, & integra apud Gruterum (*f*) quoque recitatur, detritis, ut mentitur, ceteris, postrema tantum sic exhibet: AE COLONIAE DEDVCVNDAE. Qui integram scripserunt, *L. Manlius L. F. Acidinus* TRIV. VIR *Aquilejae Coloniae Deducendae*, fallaciam facilius dignoscere potuerunt: quid enim hac Inscriptione peragitur, & cuinam generi adsignemus? TRIV. VIR inficete ponitur pro IIIVIR, vetustas etiam nimia, & aliam ortographiæ rationem requirens, quandoquidem anno V. C. DLXXII Triumviri P. Cornelius, C. Flaminius, L. Manlius Aquilejam Coloniam Latinam deduxerint. Celebritate autem inter istas accipe, ut jacet:

8 D. M.
T. CAPELI. T. F.
VINDICIS
IN. F. P. XXXVI.
A. T. COX. S. P. XXII
INTRA COX. P. XXXVII

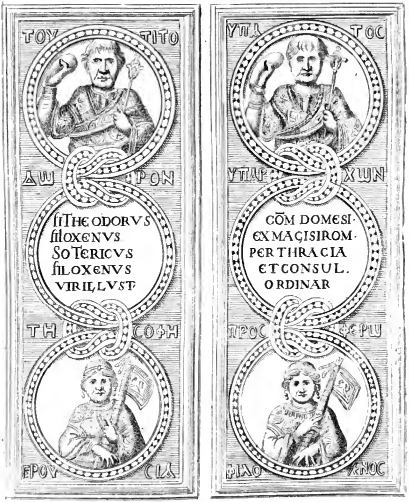
Scardeonius (*g*) protulit, exinde Gruterus (*h*), Ursatus, Fabrettus: quorum recentiores duo ob *Coxae* mentionem mirum illustrarunt. Contendit Ursatus *Marm. Erud.* P. 1. Siculo Flacco nixus, *Coxam* aggerem fuisse, quo monumentum circumdaretur: quem refellit Fabrettus (*i*) ex eodem Flacco, Coxamque *in agris angulum internum signare* asseverans, schemmate proposito, quomodo in area monumenti sine ullo aggere *Coxa* & *Tergam Coxae* intelligi debeant, exponit. Sed operam perdidere viri docti; commentationes enim suas in fallaci ædificarunt solo. Ea tabula pusilla est, cujusmodi funebres hic loci non occurrunt, nisi e subterraneis Romæ monumentis arcessitæ sint, quas e tam longinquo in has regiones ante me nemo merces advexit: petræ color, & facies vetustum ævum non redolent: puncta ad imum literarum, non ad medium. Singularia S in quinto versu importune posita quid sibi velit, nemo dixit. T pro *tergo* in lapide quis viderat? Sed falsitas præcipue patet ex inauditis ipsis dimensionibus *Intra Coxam*

(*a*) Gruter. pag. CCLXVII. 2.

L. COCEIVS.
C. POSTVMI. L
AVCTVS. ARCHIT

De hoc Architecto Vid. Strab. L. V. fol. 196 & Capac. L. 2. cap. 2. pag. 384.

(*b*) Idem pag. DCYCIX. 14.
(*c*) Catull.
(*d*) Sertor. Ursa. *Monumenta Patavina* pag. 227. Edit. Patavii 1652. in fol. fig.
(*e*) Reines. 28 v. 11. pag. 517.
(*f*) Gruter. pag. CCCCXXXIII. 8.
(*g*) Scard. pag. 76.
(*h*) Gruter. pag. DCCCCV 11.
(*i*) Fabret. pag. 160. num. 277.

DIPTYCHON COMPENDIENSE

Coxam, & *a Tergo Coxa*. Id cogitavit qui confinxit; ubi formulam numquam visam minime intelligere faterentur omnes, proditurum ipsum, & Siculi (Siculii, vel Seculii enuntiandum opinor) Auctoris, parum triti loco, ut arbitror, unico in medium producto, non sine populi acclamatione explicaturum. At *coxam* Siculus dixit, *intra coxam*, & *a tergo coxa* non dixit. Is de agrorum terminis sermonem habens, *omnibus angulis, coxisque* positos esse debere monet: Fabrettus coxam *in agris angulum internum signare* tradit, & ea similitudine externum angulum vocari *cubitum* notat. Ego, quid interni & externi anguli sint, ubi de agris agitur, vix intelligo; multo minus quid anguli tergum. Externum angulum Mathematici vocant, quem trianguli latus efficit, si producatur: constat ex Euclidis Prop. XXXII. Libri primi, qua docet omnis trianguli μιᾶς τῶν πλευρῶν προσεκβληθείσης *uno laterum producto*, τὴν ἐκτὸς γωνίαν *externum angulum*, hoc est, qui extra triangulum sit, duobus internis æqualem esse: at in re limitanea qui extra agrum anguli concipi possunt, nemo considerat, & internos ab externis distinguit nemo. *Coxa* flexus, seu flexura est, cum scilicet campus rectis lineis non circumscribitur, sed flexuosis: tunc enim necesse est, non extremos angulos tantum, sed locos etiam, ubi inflectitur fundus, & procurrit, terminis designare: *versuras* itidem Flaccus appellat, & ubi habet *in flexis versuris*, putavit Rigaltius (nulla tamen necessitate) *in coxis* legendum esse; *nam*, inquit, *in arte ista mensoria*, *Coxæ dicuntur flexus, & versura terminorum*. Poterat ea propter & in sepulcri area, ac religioso loco coxa fortasse memorari; at vocabuli vim non intellexit, qui Pedes *intra coxam*, & *a tergo coxa* commentus est. Eradatur ergo fictitius hic titulus ab eximia, quæ paucis abhinc annis adornata Patavii est, Latini Lexici editione, simul cum doctrina de voce *Coxæ* angulum agrorum *internum* significante. Antequam ex hoc viridario pedem efferimus, genuinas etiam unam & alteram in eo servari Inscriptiones admoneo, quarum præcipua *Q. Clodii Medici ocularii* est, rotundo lapide (ingentis columnæ frustum credas) incisa; primus vulgavit Trinagius, exinde Reinesius (*a*), cui nuntiatum perperam est, *in vase* spectari.

Patavium doctam urbem & magnificam ingrediamur. In Alverfiorum domo prope Theatinos, Grutetianam vidi *P. Manlii Suri* (*b*), quam Scaliger, Gudius, Reinesius, chorusque reliquus plaudentes excipiunt: liceat tamen dicere, nihil ineptius. Oratio quibusdam frustis ex veteribus monumentis decisis contexitur, sed importune adhibitis, & recentibus loquutionibus intermixtis. Lapidea tabula spatiosa est, sed gracilis; scriptura non ex veterum more distributa. Initium ab editoribus omissum. D. M. punctis tergeminis: prænomen patris extra locum; nam antecedere cognomentum debuit. *Triumviros Capitales* (Tres viros vocat Sosia in Amphitryone) municipia non habuere; urbanus enim magistratus fuit. S. V. P. HAC. F. spurta compendia sunt; Scaliger in *Indice* Grueteriano, & Ursatus in *Notis Romanorum*, qui ex hoc lapide recensent, & explicant *Sponsione Utriusque Partis Hac Facta*, sibi somnia fingunt; neque enim aggerari solent in lapidibus Siglæ, nisi ad notas, & perpetuas formulas significandas. Præterea Latinulne nedum Lapidarius habebitur sermo *Quos Moriens Damnet Ad Tale Posteros*? & quæ exinde consequuntur meliora ne videantur? Bini in eodem loco breves cippuli, quos in Patavi-

(*a*) Reinef. 8. xi. pag. 611. ex Cl. Bartholino.

(*b*) Hunc titulum ob oculos ponam, ut magis ejus fictio agnoscatur:

P. MANLIVS . SVRVS . P. F. III. V. CAP
ET POMPONIA . CN. F. MARITALI
CONCORDIA . INCOMPARABILRS
. S. V. P. HAC . F
SINE . VLLA . PENA . VT . SVPERSTRS
ROSIS . S. IACRNTIS . QVOTAM
KAL. IVN. EXOANRT . HICQ. CVM
SVR. OMNIAVS . RPVLENT . QVOS
MORIENS . DAMNET . AD . TALE . POSTEROS
. QVI . SVPRAEAINT . HVC . DEFVNCTVM
NIHILO . IMMVTATO . QVOD . AD COR
. . . . . ATTINET . COMITRTVA . QVAN
. . . . . . T. OMNIBVS . IMMVTABILI . F. L.
. . . . I . DVM . N. S. H. M. NAM . VT
CONCOAS . VIVORVM . ANIMVS . STETIT . ITA
CONCORS . MORTVOR . CINIS . HIC . IACEAT

Gruter. pag. ccccxxxv. 2. a *Fabritio*, & *Scardeonio* ponit *Patavii apud Alex. Bassianum*.

tavinis accurate depictos intueri pores: tam similes magnitudine, forma, petra, genere, & eodem parente genitos vix dubitem;

. . . . par nobile fratrum.
Nequitia, & nugis pravorum, & amore gemellum (*a*).

Columellæ enim antiqua Inscriptione præditæ iis parergis ornatæ haud solent conspici, & sculptilia, quæ in his spectantur opera artificum, vetus non sapiunt. Utramque exhibuit Inscriptionem Gruterus (*b*), priorem Fabrettus (*c*) quoque. Funerarias si velimus, nulla apparet nota; si honorarias, vix credatur de gregario milite, & de gregario homine. Unam plura fragmina dolose, ut perspicue inspiciendo patet, elaborata componunt; alteram Marcelli, & Secundi cognomina genti Acutiæ plebejæ data dehonestant; Marcelli præsertim, quod Claudiorum fuit, & paucarum præcipue nobilitatis gentium. Qui tribunatum plebis Acutii gessere, nulla præsclerunt cognomina: Acutium Nervam suffectum Consulem recensuit Panvinius ex Plinio Juniore, sed *Curtius* reponi debet, ut optime animadvertit Reinesius (*d*). Apud hos cippos Caetroniorum lapis visitur ex eadem caterva, quod & ab inspectione constat, & lectione: eum enim nulla ex parte sit mancus, mulieris tamen, quæ monumentum parat, frustra nomen requiras (*e*). *Viva* quidem viro, & filiis fecisse dicitur; quænam autem hæc viva fuerit, obliti sunt memorare: sed aures præcipue vexat *Anderondi* cognomentum, sic enim marmor, ut probe exscripsit Ursatus. Illustratores Gruteri (*f*), qui emendant AN. *Gerulo*, & de tribu *Aniensi* jubent intelligere, non cogitarunt, libertos in lapidibus tribum nequaquam profiteri.

Ad Bassanorum ædes accedamus, quorum marmora jam penes eosdem Scardeonius laudavit. Præfulget inter ea Vestalium Virginum monumentum, quod multo melius, quam apud Gruterum (*g*) est, Ursatus (*h*) exhibet; at ita præfulget, ut excedat fidem. Qui Inscriptionem cælavit, ut recta procederet, singulorum versuum viam præsignavit cuspide, ita ut adhuc appareat, ac si puerorum scribere incipientium subdititiam regulam de lapide reliquerit. Librarii olim simile quid interdum in membranis præstabant, quod forte Catullus respicit, ubi ait, Suffenum *chartas regias* habuisse, & *membranam plumbo directam*. Quam mirum autem, utramque ex feminis, quæ in hoc lapide memorantur, *Serviliam*, & *Sextiliam* prænomen *Publia* ostentare! & ita quidem, ut nec de nomine male accepto, nec de perperam diviso, ut in aliis pluribus suspicari liceat. Vulgatum est, feminas prænomine numquam usas, a viris doctis pluribus autumatum esse, saltem vero perquam rarissime ab omnibus. Ego tamen multo adhuc difficilius, quam hæc prænomina, Vestalea Patavinas (bona Ursati (*i*), & Octavii Ferrarii venia) recipio. Urbanum id sacerdotium fuit, non municipale, nec cum quibuslibet urbibus aliis communicatum. Eas legere, vel capere Pontifici tantum Maximo licuit, sollemnibus iis verbis adhibitis, quæ a Fabio Pictore (*k*) Gellius (*l*) attulit: SACERDOTEM . VESTALEM . QVAE . SACRA . FACIAT . QVAE . IOVS . (*m*) SIET . SACERDOTEM . VESTALEM . FACERE . PRO . (*n*) POPVLO . ROMANO . QVIRITIVM . VTEI . QVAE . (*o*) OPTVMA . LEGE . FOVIT . ITA . TE . AMATE . CAPIO . at Pontificem Maximum Municipia non habuere.

De Tiburtibus unice Vestalibus mussitatur quiddam, quæ civitas vix quatuor, aut quinque horarum iter abest ab Roma: a duobus etiam solummodo lapidibus Tiburtes istæ Virgines pendent, quorum fides, vel intelligentia difficultate non vacat. Non deerunt, qui monumentum nostrum tueri conentur, quod nihil prohibeat e Roma allatum fuisse: necdum tamen acquiescerem; funereum enim Vestalis Virginis monumentum in Urbe ipsa, vel in Romano agro, nemo umquam fuit, qui repererit. Quæ hujus Sacerdotii apud Gruterum Inscriptiones meminerunt, Honorariæ sunt, & Virgini Vestali *Maximae* dedicatæ: si quæ habentur sepulcrales Vestalem memorantes, non ipsis Vestalibus sunt positæ, sed earum libertis, etiamsi L in Gruterianis (*p*) duabus perperam prætermissum sit; neque enim a fratribus, vel parentibus expectandum Vestalibus sepulcrum erat. Quid dicendum præterea de bigati hujus lapidis imaginibus, de quibus alio loco verba faciam? nihil plane illis cum Vestali Virgine. Qui epigraphen est mentitus, Sextiliam puto respexit, quam eo sacerdotio nobilitatam Liviana Epitome memorat; sed

(*a*) Horat. Serm. Lib. II. Satyr. III. v. 243.
(*b*) Gruter. pag. DXIX. 4. pag. DCCCLIV. 2.
(*c*) Fabret. pag. 139. n. 146. e *Schedis Libri Vaticanis* variantem a Gruteriana, & ponit *Ateste*.
(*d*) Reines. l. VI. pag. 394. in Not. ad Inscript. 1.
(*e*) Monument. Patavin. pag. 68.
(*f*) In Not. ad Inscript. pag. MCLV. 3.
(*g*) Gruter. pag. CCCXI. 3.
(*h*) Ursat. *Monument. Patavin.* pag. 53.
(*i*) Idem pag. 76.
(*k*) „ Quæ ex Fabii Pictoris annalibus veteres referunt, ea „ partim sunt de antiquitatibus Italiæ, & urbis initiis: „ partim de gestis Populi Rom. Utrum autem ex Græco, „ an Latino sibi opere, non semper dicere possumus. „ Nec de eo anxie disquiri, opus est, si utraque lingua „ idem opus ab eo tractabatur. Ex Latinis meminit Plin. „ lib. 10. Hist. Nat. cap. 28. & lib. 14. cap. 13. Quintilianus Lib. 1. cap. 10. Solin. cap. 10. „ Hæc ex not. *A. Gellii Noct. Att.* Lib. 1. cap. XII. pag. 60. n. 28. ex edit. Lugduni Batav. *cum selectis novisque commentar. & accurata recensione* Ant. THYSI, & Jacob. OISELI, 1666.
(*l*) A. Gellius Lib. 1. cap. XII. pag. 60. cit. edit.
(*m*) Jous, (IOVIS) Ἀρχαϊκῶς.
(*n*) „ PRO POPVLO ROM. QVIRITIVM) Emendat Carrio, POPVLO ROMANO QVIRITIBVSQVE, „ quod in omnibus sacrificiis & precibus ita loquerentur „ Festus: *Dici mos erat Romanis in omnibus sacrificiis precibusque* POPVLO ROMANO QVIRITIBVSQVE. *quod est, Curensibus, quæ civitas Sabinorum potentissima fuit.*
(*o*) OPTIMA LEGE] Male vulgo legebatur, VTI QVOD. OPTVMA. LEGE. FIAT. Festus: *ut qui optima* (*lege optima*) *lege fuerint, adjici solet, cum quidam Magistratus creatur.* Adde similem locum Festi, in *optima lex*. Vid. Scalig. in Fest.
(*p*) Gruter. pag. CCCXI. 6. 7.

sed illa monumenti sumptu neminem gravavit; nam *damnata incesti viva defossa est* (*a*). Addo etiam, minus placere in hac Inscriptione sollemnia verba V. F. in calcem rejecta; ut plurimum enim summo lapidi praefigi solent. Ab hoc lapide modico intervallo distat Graeci marmoris infixa tabula, Gruterianum Flaviae Quintillae titulum continens (*b*): recentem cum aspectus, tum loquela testatur. Ponit Quintilianus *Vix Dolore Vivus*, deinde, *Pogi Curarunt Heredes*; & ponit Quintillae, ae Curullo Conjugi *Impacientissimo*, quodque leporem omnem superat, *Una Heu Superstiti*: in pluribus tamen libris recensetur. Non uno mihi nomine & L. Raecii epigramma (*c*) displicet, in quo spatium ad ejus nomen recipiendum, qui fecit, (*d*) deerat: ante *Suis* quaenam in L I desinens potuerit apte dictio spectari, non video. 7. L. eo loco pro *Caja liberto* accipenda essent, non pro *Conliberto*, ut in commentario explicatur. Visitur hic etiam victoris Annibalis monumentum, cui veterator nullam antiquae Inscriptionis faciem indere valuit. Rejecit prudenter, ut & nugacia alia Ursatus (*e*), recensuit Bartholini fide Reinesius (*f*), qui de *Bassani* quoque, & *Antenoris Trojani* lapide perquam ridendo serio egit. *Patavina Monumenta* perlegenti mihi duae praesertim minime arridebant Inscriptiones (*g*), quas cum prope Marcelli pontem visum venissem, ludicrum opus fuisse, statim intellexi: visuntur enim in una ex pilis, quae domum quamdam fulciunt; quae pila tribus ex eodem genere, ut par est, lapidibus constat, ita ut cum ea duo frusta, quae titulos proferunt, tum intermedium nullis literis insigne, eadem omnino lapicidina subministravit; unde patet, post columnam structam inditas epigraphas per jocum fuisse. Alteram ex his Gruterus (*h*) exhibet e Pinelli schedis, gentilitio inaudito, cognomine, ut melius sonaret, a Scaligero in *Irenae* mutato (*i*), & demum Hebraico nomine: alteram bis recenset initio sie variato (*k*), *Catia C. F. Prima*, & *C. Atilia C. F. Prima*: emendavit Fabrettus (*l*) ex conjectura *Catilia*, ut feminae praenomen adimeret: verum divinavit nemo; est enim in lapide *C. Atia C. F. Prima*, adeo ut virili quodammodo larva mulier ista prodeat in scenam. Formula *Vivens Fecit* post nomina collocatur; finalem clausulam iis conjunctim verbis, *Hunc Locum*, *Et Monumentum*, an viderim, haereo: sed haec minutiora, & minus certa. Quid dicendum de *Dis Penatibus*, quos una diminutos litera restituisse sibi gratulantur Scaliger, & Gudius? nonne id funereae Inscriptionis calce opportune memorantur? Ea quidem verba non in eadem lapidis facie, sed in aversa parte ab eodem scalpro exarata spectantur: docet hic Ursatus, *monumenta fere omnia diversorum numinum tutelae commendata observari*; quae, pace tanti viri, falsissima doctrina est, & ob eam vulgariter receptam non in antiquis tantum Inscriptionibus dijudicandis, sed & in novis pangendis peccari communiter etiamnum solet, ut alibi animadvertemus. *Imagines argenteas Laribus Publicis* datas Reinesius (*m*), & Sponius (*n*) certatim exscripsere: exigua tabella est, literis levi manu, nec more prisco incisis. Erit autem mihi magnus Apollo, qui versus primi sententiam extricet: *Genio Domnorum Cereri*. In hae verba singulatim considerata doctum commentarium Ursatus (*o*) struxit; at cogitandum erat, & conjunctim positis aliquid significandum fuisse: item Cereri cum Genio, & Laribus. Emendavit, lapide adversante, Reinesius, *Caesarum*: at docere debuerat, ubi *Domni Caesares* occurrant.

Inter praeclara multa varii generis cimelia Urnam fictilem servat Vallisnerius meus ubique notus, in qua haec cuspide incisa verba *L. Verus Aug. Arm. Parth. Max. Tr. P. VIIII. Cos. III.* Spectabatur olim in Museo alio percelebri, & ad condiendum mendacium Altini reperta asserebatur, ubi Verus fato concessit. Eam doctus possessor ridet: memoravi, ut hac occasione monerem, pro commentitiis illas omnes habendas Inscriptiones, quae in fictili caelatae, & incisae afferuntur: quas enim ejusmodi materiae mandabant veteres, formis effictas videas, & ut plurimum anaglypticas: quamobrem non funerariae solent esse, sed ejus generis, cujus multas iisdem nominibus & notis cudere oporteret. Etruscorum contra figulorum multae reperiuntur funereae capsulae, instrumentaque alia, literis nec exstantibus, nec cavatis, sed colore, aut concretione quadam, mire tenaci, & adhaerente depictis.

In impluvio nobilium de Lazzara, qui adversus columnam habitant, lapidea visitur *T. Mustii Hostilii Fabricii Medullae Augurini* tabula (*p*): conspectus non una de causa maxime suspectam reddit. Inscriptio quoque minus placet: sub Nerva Augusto, & proximis Nervae temporibus tot nomina in homine uno coacervari perrarum erat: tria quidem multo anteisse videas, & quatuor interdum, sed in adoptatis, ut Valerius Messala Barbatus Aemilianus, qui anno V. C. DCCXLI. in Consulatu decessit: at gentilitiis tribus, cognomentis uti duobus, nulla intercedente adoptione, sequiori tantum aevo videtur obtinuisse. Imo quod attinet cognomina, vix quidem; cum enim tertio, quarto, & quinto praecipue seculo congeriem videmus nominum, rationem cognominis postremum unice habere solet: penultimum vel ex adoptione inflexum est, ut in eo viro apparet, qui nominum numero supergressus est pene omnes, Correctore nimirum Venetiarum & Histriae *M. Maecio Memmio Furio* Bal-

(*a*) Livius Lib. XIV.
(*b*) Gruter. pag. DCCLXXXIV. n. 1.
(*c*) Idem pag. CMXCI. 14.
(*d*) Ursat. *Monument. Patavin.* pag. 51.
(*e*) Idem loc. cit. pag. 341.
(*f*) Reines. 65. III. pag. 327. & 75. II. pag. 376.
(*g*) Ursat. *Monument. Patavin.* 181.
(*h*) Gruter. pag. DCCCLXXIII. n. 14.
(*i*) In Indic. pag. CXLIX.
(*k*) Gruter. pag. DCCLIX. n. 4. DCCLXVIII. 6.
(*l*) Fabret. pag. 373. In not. ad Inscript. 167. n. 33.
(*m*) Reines. 159. I. pag. 181.
(*n*) Spon. pag. 114.
(*o*) Ursat. *Monument. Patavin.* pag. 133.
(*p*) Gruter. pag. CDXC. n. 4. Monument. Patavin. pag. 166.

Balburio Caetiliano Placido (*a*); vel gentilitium frequenter est, quamvis non videatur, quod in *ius* non exeat. Non exit autem sæpissime ex solemni errore, qui nomina quamplura corrupit; cum enim in vetustis permultis lapidibus, nummis, codicibus, unum I signetur, ubi duo describenda erant; propter genitivum in I peccatum est communiter in nominandi casu enuntiando; qui error si quoties erratus sit, enumerare velim, multas mihi, & quidem *regias*, ut Catullus loquitur, *chartas* parem, necesse est. Nec sit qui putet, cum I duorum vicem fungitur, prælongum perpetuo conspici, & altius exsurgere: infinita enim pene marmora inspexi, in quibus illa nequaquam servatur regula; multa enim, in quibus I longius pro uno tantum jacet: elegans Magni Ducis lapis, de quo alibi, habet VEPII. Itaque & in MSS. libris eum *Siculi Flacci*, exempli gratia, reperirent, non intellexere pro *Siculii* esse, ut innuebam paulo ante, & *Siculum* tamquam gentilitium nomen nobis obtrulerunt. Ob eamdem causam M. Aurelium *Cassiodorum* Senatorem ad hanc usque diem scripsimus, & recepimus: at præter *Senatoris* cognomentum (de agnomine enim non suspicabitur qui ea tempora paulisper noverit) quid Cassiodorus (*b*) tamquam cognomen aliud præstabat? Docuerat etiam nos Senator ipse, id *vocabulum* non per suam tantum, sed & *per alias familias currere*; quod autem inter plures familias commune est nomen, gentilitium est, & expropter, nisi singularis quidam modus obstet nominis, derivativorum, non primitivorum more desinere debet. Nullus autem amplius in hoc quæstioni locus, postquam præclarissimus, qui nuper emersit, Veronensis codex, majori litera exaratus, non una, sed triplici vice CASSIODORII scribendum docet. Ad Mustium nostrum ut redeamus, cum *Medulla Angurino* duplicia cognomenta sint, eo modo collocata & conjuncta nedum Nervæ, sed & sequiori ævo convenire videntur parum; quamvis inficiari nemo possit, insueta plura, & captæ consuetudini adversantia in usu nominum quandoque occurrere. Ait ALLECTO etiam legitur in ea tabula; quam literæ D colliquationem in antiquis Inscriptionibus vidisse nun succurrit; perraro profecto deprehendi posse crediderim. Gruterianus Index (*c*) *Alectus* & *Adlectus* perinde ac si promiscue reperiantur, recenset; ut in Gruterianis ipsis eum triginta circiter Inscriptiones id vocabuli contineant, nisi quatuor, aut quinque præferunt *Allectus*, & illæ vel fictitiæ, vel suspectæ. Magis adhuc turbat in hoc lapide *Curator Aerarii Pontificii*; Pontificium enim ærarium apud Scriptores legere contigir, vel in monumento, quod & aliis nominibus suspectum non sit?

Eximiam apud Gruterum (*d*) Patavinam Inscriptionem videas, cujus pars plusquam media recens lucubrario est: visitur tamen ad fornicem prope S. Benedicti pontem integra, quia supplementum marmori incisum fuit, & fruito antiquo adglutinatum. Ursatus (*e*) optime edidit, nova a veteribus sejungens: hæc autem insolita & pessimi exempli supplendi ratio caussæ fuit, eur viri docti ad hunc lapidem olim impegerint; legitimum enim arbitrantes totum, insphalmatis, quibus recens fragmentum scatet, acquievere. Numerandis lupe sedeo; quandoquidem indigitavit Pignorius, docteque emendavit. Romanam exhibuit Fabrettus (*f*) pariter in lapide redintegratam, cujus item supplementi errores patefecit: verum supplementa nostra, etsi certissima forent, ac inculpata, chartis nostris reservare debemus, &, quotquot libet, cum scribimus, explicare; sanctius autem marmorum numquam violanda, nec sinendum, ut vel jota unum priscis monumentis de novo inuratur, nedum

(*a*) Gruter. pag. CDLXXIII. n. 4

(*b*) Cassiodor. Var. lib. I. Epist. IV.

(*c*) Vid. Indic. Gruter. pag. XV

(*d*) Hanc Inscriptionem continentem Legem dedicationis Aræ Jov. Opt. Max. sacræ heic referam a Grutero edit. in pag. XXIII 12. ut quisque absque illius ope ea se recentioris manus auctarium videat.

Salone in Dalmatia, postea Patavium translata ad Rhamusios.

L. AELIO . CAESARE .* IMP. P. COELIO . P. F. BALBINO . VIBVLLO . PIO . COSS

VII. IDVS. OCTOBRES

CN. DOMITIVS . VALENS . II. VIR. ID. PRAEEVNTE . C. IVLIO . SEVERO . PONTIFIC

LEGEM . DIXIT . IN . EA . VERBA . QVAE . INFRA . SVNT

IVPPITER . OPTIME . MAXIME . QVANDOQVE . TIBI . HODIE . HANC . ARAM . DABO . DEDICABOQVE . OLLIS . LEGIB

OLLISQVE . REGIONIBVS . DABO . DEDICABOQ. QVAS . HIC . HODIE . PALAM . DIXERO . VT . INFIMVM SOLVM . HVIVS . ARAE . EST

SIQVIS . HIC . HOSTIA . SACRVM . FAXIT . QVOD . MAGMENTVM . NEC . PROTOLLAT . ITCIRCO . TAMEN . PROBE . FACTVM . ESTO . CETER

LEGES . HVIC . ARAE . EAEDEM . SVNTO . QVAE ARAE . DIANAE . SVNT IN . AVENTINO . MONTE . DICTAE . HISCE LEGIBVS . HISCE . REGIONIB

SICVTI . DIXI . HANC . TIBI . ARAM . IVPPITER . OPT. MAX. DICO . DEDICOQVE . VTI . SIS . VOLENS . PROPITIVS . MIHI . COLLEGISQ

MEIS . DECVRIONIB. COLONIS . INCOLIS . COLONIAE . MARTIAE . IVLIAE SALONAE . CONIVGIBVS . LIBERISQVE . NOSTRIS

(*) „ PRO IMP. Ursin. Sched. II. quod & probat. Pignor. Symb. „ Epist. 30. Steph. Pighius descripsit ex Schedis Marcelli „ Cervini, Card S. Crucis, qui postea Sum. Pont. XXI. „ dieb. fuit: ad Marmor vero ipsum Manutius. Quæ hic „ sunt mutata, ex Pignorii, qui accuratissime ad lapidem „ hunc titulum exegit, sententia sunt mutata, quem vid. „ loc. cit. EST tamen in v. 6. retinui, cum ibi legatur ES. „ in v. ult. NOSTRE est in lapide. Quæ vero sint recentia „ ibid. vide. Nam pars prior horum versuum est auctarium „ recentioris manus, quæ lapidem fractum sic supplevit. „ Hæc in not. repetit. edit. Gruter.

(*e*) Vid. *Monument. Patavin.* pag. 222. Patavii 1642. fol. fig.

(*f*) Vid. *Inscript. Antiq.* &c. cap. 2. pag. 726. in 2. col.

nedum tanta inscripti lapidis adjectione augeantur.

Patavium egrediamur nolim, Liviorum monumentis, ut ipse aliquando T. Livius (*a*) loquitur, *invisitatis*. Tria omnino numerantur. Quod in Aula judiciorum maxima ornate & magnifice dedicatum est, antiquum esse ait: descripserunt Pastregicus, Cyriacus, Felicianus: illum autem, qui id *vivens fecit*, T. Livium Historicum minime fuisse, Pignorius (*b*) demum agnovit; quamvis argumento utatur futili, & tanto viro minime digno. Operam ludit Ursatus, qui contra pugnat; nihil enim clarius, quam *T. Liviam Halyn Liviæ Quartæ* libertum sibi monumentum parasse, ut Gudius optime adversus Reinesium (*c*) adnotat. Et laudatum nomen in hoc lapide Historicum memorari, incredibile nequaquam est; Titum enim Liviæ patrem eumdem ipsum fuisse, ut asseverari, ita præfracte negari omnino nequit. Eodem nomine Comites Capolistei lapidem servant (*d*), quem nec inspectio pariter, nec inscriptio reprobant: eo petræ genere Patavii veteres alias unam & alteram vidi; recensuit Felicianus, qui raro fallitur: utrum autem in iis Titis Liviis Historicus lateat, ego quidem nec affirmare auderem, nec impugnare: pro favente indicio quodam accipi possit, T. Livium, qui sepulcrum adnornavit, cognomine non uti, uti & Historicus videtur usus non esse. T. Livii Libertum, cui Gruterus (*e*) Turcarum insigne visus est appinxisse, nimis humaniter Ursatus (*f*) excepit. AN. XV. sine *Vixit*, hodiernarum imaginum usum sapit: imaginis autem quod apparet muliebres ostendit vestes, ac si Libertum personatum exhibuisset.

Rhodigii eruditam Numismatum præcipue collegit gazam, antiquitatis valde studiosus, & dum viveret mihi amicitia junctus Comes Camillus Silvestrius. Inter lapidea cimelia columella est, Vito Clarissimo bona olim fide missa, quæ apprehendentis vix manum impleat: *Val Atilio M. Rom. F. P. Inocet. In. Patr. Vr. Recond. Actia Mater &c.* efficta est inepte e genuino apud Gruterum (*g*) fragmento, *Atilio Q. F. Rom. Actia Coa. Et*... ubi nec Valerium loco prænominis, nec Romiliam tribum extra locum, nec intrusas siglas, aut importuna conspicis verba. Exigua item tabella a Cerere incipiens, & in Herculem desinens, quam *Hedomacas* quidam *Ob Honorem Libertatis* male sacrat (*h*). Suspicionem mihi etiam injecit aliquam titulus iste, quamvis ingenti Saxo creditus: *Ossa L. Domiti Tigrani Patavini*: nam patria neque adponi solebat in ipso patrio solo decedentibus, neque ita in antiquis lapidibus enunciari.

Ex Forojuliensi pago hæc ad me Inscriptio est missa (*i*): DEO AVAIGO SACRVM. at quod infra in lapide sculptile ornamentum depingitur, antiqui operis nequaquam videtur. Deum etiam *Robigum*, qui colebatur, ne *mala culmos esset robigo* (*k*), nulla usquam nobis votiva marmora exhibuerunt, nisi unum tantummodo apud Reinesium (*l*), & id quidem fictitium. Fictitium probant Ligorius auctor, a quo Ez. Spanhemius accepit; *Ampiania*, quæ Reinesiana gens est; Præfectus *Prætorius*, quod Ligorianum est officium; patria Lanuvium perperam enuntiata; Floræ numen, nulla pariter, quæ commentitia non fit, votiva tabula (*) conspicuum, & quo suboleat, falsarium e Calendario (*m*) Maffejano sibi Deos hausisse,

(*a*) Lib. XXVII. cap. XXXIX.
(*b*) Pignor. *Orig. Pat.* cap. XVII.
(*c*) Videsis heic integram epigraphen ex Grut. p. DCCCLXXXVII. 9. & facillime cognoveris non de Livio Historico loqui, ut recte animadvertit, Cl. N. A. *Artis Critic. Lapid.*

V . F
T. LIVIVS
LIVIAE . T. F
QVARTAE . L
HALYS
CONCORDIALIS
PATAVI
SIBI . ET . SVIS
OMNIBVS

(*d*) *Monument. Patavin.* pag. 201. in Ursato.
(*e*) Hanc epigraphen Gruter. pag. CMLXXIII. 8. ponit *Patavii apud Bassianos a Scardeonio, & Pinelli Schedis*, & super eam visitur media Luna, ibique legitur:

T. LIVIVS
T. L
OPTATVS AN. XV

(*f*) Vid. ejusdem *Marmi eruditi* P. I. Padova 1659. in 4. fig.
(*g*) Gruter. pag. DCCLIX. 6. ex *Simeonio*, & ponit *Ferrariæ ante ædem S. Francisci*.
(*h*) Edita in *Mus. Veron.* pag. CLXXVII. 5. & posita inter *Spurias*.

(*i*) Publici juris facta fuit a Philip. a Turre in *Monument. Veter. Antii* pag. 316 Romæ 1724. in 4. fig. a Muratorio ex Eodem pag. CII 6. & a Jo. Dom. Bertoli in libro, qui inscribitur *Antichità d' Aquileja*, pag. 109. n. XCIV. Venet. 1739. in fol. parv. fig.
(*k*) Virgil. *Georgic.* Lib. I. v. 150.

Mox & frumentis labor additus, ut mala culmos
Esset robigo, segnisque horreret in arvis
Carduus . . . .

(*l*) Reines. 233. I. pag. 218. & ponit *Romæ via Campana*.

ROBIGO ET CERERI ET FLORAE
SACRVM L. AMPIANIVS MER
ENDA LANVMVINVS PRAEFEC
TVS PRAETORIVS PECVN. S. D. D.

(*) In Nov. Thes. pag. XCII. 5. & 6. & pag. MCMLXXXIV. 8. habentur Inscriptiones DEAE FLORAE sacræ, quas Cl. Author inter spurias non adnumerat. In hujus honorem dies Festi, Ludique instituti fuere. Ovid. 4. Fast. *Floralia* (inquit Plinius Lib. XVIII. Cap. XXIX.) IIII. *calen.* Mai *instituerunt* Romani A. V. IϽXVI. *ex oraculis Sybillæ, ut omnia bene deflorescerent.* V. Varr. I. *de re rust.* & v. *de L. L.* Hæc Festa celebrantur omni cum lascivia meretricis memoriæ congruentia (Lactant. L. I. c. 20.): quamvis venerando nomine *Flora Mater* a Tullio appelletur. In. Verr. L. V. c. 14.
(*m*) Gruter. pag. CXXXIII. edidit hos fastos Kalendares *Romæ* exsistentes in Tabula Marmorea apud Card. Mapheum, quales Cn. Flavius publicasse, ac Pop. Romano tradidisse creditur, quos Ovidius XII. libris descripsit.

fiffe, in quo *Floralia* poft *Robigalia* (*a*) confignantur. Et Forojulienfem ergo fictum pariter opinor lapidem, ut in illius pagi nomen *Rubiguaco* quifquam luderet.

Ad triumphalem Venetiarum urbem, cui regere imperio populos feliciter contigit, lætus libensque appello. In Placentiniorum æde, haud longe a S. Joanne Novo, Tergeftina fervatur (*b*), cujus fallaciam olfecit Scaliger, etiamfi Reinefius rurfus produxerit, *Imp. Cæfar* nullo adjecto nomine: *Cos* nulla adpofita numerali nota, quamvis *Defig. Tert.* fequatur: *IIIVir R. P. C.* quæ nummaria eft dignitatis mentio, non lapidaria, præterquam unice in Faftis, unde huc invecta: *Murum Turresque Fecit*, cum ufitatior lapidum phrafis *Dedit*. Quæ inferius jacet *Frederici III. Romanorum Imperatoris*, qui *Tergefti murum IIII vice reædificari juſſerit*, *addita recentiore longe fcriptura*, Gruterus Infcriptionem vocat: ipfiffimo tamen cælo factam, etiamfi minoribus aliquanto literis, quicumque infpiciet, agnofcet. Literæ autem tam profundæ funt, & adamuffim delineatæ, ut a prifcis minimum deflectant, præterquam in proportione; altitudo fiquidem latitudini, feu craffitudini non refpondet, ita ut Tufcanicæ rationis quodammodo videri poffint. Apud amicum clariffimum Patricii ordinis Virum, Jo. Bapt. Recanatum, Sponianam (*c*) vidi *L. Liburnis*, eo plane artificio infculptam, ut ex infpectione fufpicionem nemini injectura fit. Verum ne contextui excutiendo immorer, in quo nihil ex antiquis formulis, prima tantum, & poftrema verba animadverti volo: nam fingularia IOM, quas prætermifit Sponius, cum hanc Infcriptionem tamquam inter præftantiffimas e Marulli MS. *felegit*, funerario titulo præfiguntur omnino inepte, ubi nullus Jovi locus: ex quo apparet, fimulatam Infcriptionem effe, poft quam error haud ita pridem obtinuit, fepulcrales noftras ridicule incipiendi *Deo Optimo Maximo*. Clauditur titulus voce *Obiit*, in veterum monumentis inufitata; nam ex obfervatione Doctiffimi Briffonii (*d*), *omnis caufa*, & δυσφημίας *vitandæ gratia non obiiffe, fed vixiffe mortuos dicebant; quapropter in titulis monumentorum numquam OBIIT, vel MORTVVS EST legitur*. In Mufeo Magni Ducis Græca Infcriptio Aurelium Charidemum publice coronat Ἡρώων Βιώσαντα tamquam non præmature deceffcrit, fed vixerit. Lepidiffime autem Liburnius ifte obiiffe dicitur *poft diem tertiam*, quæ videtur intelligenda poftquam *interfectus* fuiffet, & *ad rogum ductus*. Apud Patres Congregationis Sommafchæ gracilis admodum tabula porphyretica has fervat notas:

10 D. M.
ZIBEA . G . Q.
MA . FI.
SO . FR.
AMI . NE.
HIC . IAC.
S. DVO . T.

Edidere Ferretius pag. ccccv. in *Mufis Lapidariis*, Malvafia ad *Aelium Crifpidem*, fed diminute: nec illi tantum, fed alii quamplures torferunt fe diu, ut, quid hoc fibi vellet præclariffimum, ut ajunt, monumentum, eruerent. Ego vero quomodo *Duo Tantum Sint*, quibus *Matris*, *fororis*, *amitæ*, tum *filii*, *fratris*, *nepotis* nomina competant, minime expifcari volo; nuperi enim & otiofi hominis commentum effe, perquam certiffime video. Perfimilis apud Gruterum (*e*) habetur lufus definens, *Hæc tantum duo jacent*. Ejufmodi nugas marmoribus minime mandarunt Veteres, neque ejufmodi compendiis ufi funt: G. Q. hic nihil dicunt, *Zibea* nullius linguæ nomen, puncta neque ad finem fingulorum verfuum, neque in medio, ubi verba tantopere diftent, obfer-

(*a*) *Robigalia*, ait Varro de R. R. L. 1. c. 1. *feriæ effe Robigo inftitutas, & celebrari, ne rubigo frumenta, atque arbores corrumpat*. Plinius L. xviii. c. xxix. inquit; *Robigalia Numa conftituit anno regni fui xi. quæ nunc aguntur ad. vii Kalen. Maij. quoniam tunc fere fegetes robigo occupat*. Cl. Bertoli l. cit. p. 109. 110. in Notis ad Infcriptionem fub n. 94. putat aberraffe Ampliff. Præfulem a Turre, ubi Deo *Robigo*, aut *Rubigo* docet canem, & ovem facrificari, ac Turrius id probat ex authoritate Ovidii *Faft* L. iv. v. 935. qui canit;

Thura focis, vinumque dedit, fibrafque bidentis
Turpiaque obfcœna vidimus exta canis.

At non animadvertis ad verf. 907. cit. Libri, ex quibus fatis conftat *Robigini*, & non *Robigo* veteres facrificaffe;

Flamen in antiqua lucum Robiginis ibat,
Exta canis flammis, exta daturus ovis.

De hujufmodi Dea loquuntur Tertull Lib. 1. *de Spect.* Cap. v. Lactant. Lib. 1. cap. 20. & D August. *de Civit. Dei* L. iv. c. xxi. ubi fcribit: *nec Dea Rubigo* (alias Robigo) *ut non accederet, rogaretur*. Vide Coquæum in Notis ad hunc locum Auguftini, ubi legit: *Quarto Rubiginem, & Floram* &c. Attamen Feftus in *Robigalia* Robigum deum facit; ubi ait: *Robigalia dies feftus vii. Kalen. Majas, quo Robigo Deo fuo, quem putabant rubiginem avertere, facrificabant*: Et Gell. *Noct. Att.* Lib. v. cap xii. in fin. pag. 339. cit. edit. habet: „ In iftis autem Dis, quos placari „ oportet uti mala a nobis, vel a frugibus natis amoveantur, *Averruncus quoque* habetur, & *Robigus* „ Ad notam 24. *Robigus* (hujus Edit.) „ qui Robiginem a fegetibus avertere credebatur, ut fcribit Varro Lib. 5. de L. L. „ . .). Huic Deo canis & ovis exta facrificabant. „ At heic horum Commentatorum CC. AA. perperam pro Deo *Robigo* afferunt Ovidii verf. 907. fupra allatum. Inter Recentiores de *Robigo* mentionem faciunt Reinefius *Syntagm. Infcript. Antiq.* in Not. ad Epigraphen 233. 1. Nieupoort *Rit. apud Rom. Explicat.* §. xxxiii. Rofinus *Antiquit. Rom.* Lib. iv. cap viii. pag 288. col. 2. D E. F. & alii.

(*b*) Gruteria ac lapis clxvi 6. heic exhibetur, ut melius appareant Reinefii variantes 86. ii. pag. 297. qui & aliter verfus diftribuit;

IMP. CAESAR. COS. DESIG
TERT. III. VIR. R. P. C. ITERVM
MVRVM. TVRRESQ. FECIT

Reinefius l. 2. FERT. pro TERT. III. VIRI pro III. VIR. l. ult. FECR. pro FECIT.

(*c*) Spon. *Mifcell. Erudit. Antiquit.* pag. 180. iterum N. A. in *Muf. Veron.* pag. clxxvii. 3. quam ego rejicio inter Spurias ad claff. xxiv.

(*d*) Briffon. *de Formul.* Lib. viii.

(*e*) Gruter. pag. dcccxcvii. n. 3.

observari solent. Qui effinxit, ad exemplum properavit Ligorianæ jam exsibilatæ, in qua legitur (*a*):

Hac soror, hæc genitrix, hæc mihi sponsa fuit. (*)

Veneta ditione lustrata, Pontificiam aggredimur. Missa ad me Ferraria fuerat tamquam Quartesanæ (pagus est sexto ab ea Urbe lapide) *in prægrandi saxo* extans, sequens Inscriptio: *Silvano Sancto Patri & Custodi Pecudifero Lactifero Glandifero Pomifero Canabifero Linifero. Q. Zosimus Q. F. Tertull. Grammaticus. L. Sergius L. L. Cipariss. Mensor. C. Petilius. C. L. Strabo Caelator. C. Ruffus C. L. Charito Musicus. Ex Voto FF.* quam cum accedens curassem, ut perquireretur, evanuisse deprehensum est, furtimque ablatam asseverabant; nec deerant qui emissariis meis (ita loquebantur) quos nullos habui, id criminis imponerent: at quæ *in prægrandi saxo* spectantur, furtim non auferuntur: vel numquam extitit, ut puto, vel recens fuit jocus; nimiis enim, nimisque novis titulis Silvanum onerarunt Grammaticus cum Mensore, cum Cælatore Musicus. In fragmento Historiæ Ligorianæ (*b*) Inscriptio legitur Domitiæ tam absona, & ἀναλκόθα, ut eam rejecturus, & risurus confestim sit, quisquis mentis acie tantillum valet: pars tamen ejus, quæ superest sinistra in exteriori majoris Ecclesiæ muro, sincerissima est, in dextra peccatur conjunctim edita, quam supplevit ex ingenio Ligorius. At nullus inter Ferrarienses titulos celebratur magis Gruteriano (*c*) illo *C. Polycarpi*, ex quo priscas civitatis origines sunt qui exsculpserint. Lapis penes Cl. Hier. Baruffaldium est, non uno nomine laudandum: Ligorianum commentum fuisse, post diutinam scrutationem intellexi. Honorarium, & publice dedicatum monumentum non basis recipit, sed lapidea tabula: literæ minimum profundæ, verborum positus & distributio veterem usum non redolens; nam resumuntur versus sectis dictionibus & abruptis, quamvis in lapide spatium superesset, & duo plus ceteris se incipientes expotrigunt sine ulla causa. Præterea en tibi versum primum; C. VALIO. en ultimum; L. D. D. D. P. punctis finalibus, *Valio* simplici L, & P. post illa, *Locus Datus Decreto Decurionum* importune prorsus, & significatione nulla. Multo adhuc magis ea displicent in xv. linea, ET. VICIMAG. si enim explicemus cum Ligorio *Vici Magni*, perturbant omnino orationem, & sententiam intercidunt: si cum Scaligero, qui ex hac Inscriptione (*d*) *Vici Magistrum Coloniæ Pisauriensis* nobis cudit, urbanum munus municipio tribuimus, & illustri viro, civitatum Patrono, officium plebejum, ab Augusto institutum, cum *spatium Urbis in Regiones Vicosque divisit* (*e*), jussitque ut Vicos *Magistri e plebe cujusque viciniæ electi tuerentur*: quomodocumque ergo explicetur, intempestive intrudi patet. Rem autem aperiam: in antiquo marmore hæc olim Inscriptio spectabatur; recensent præsertim Bononius in MSS. qui Pisauriensem dicit (*f*), Jacobonius in editis, qui Romanam; at Vicum, vel Vici Magistrum neuter interserit: quo constat, Vico Magno auctam, & inter Ferrarienses Inscriptionem hanc VII. Vicos memorantem a Ligorio (*g*) adscitam, postquam fabellam comminisci decrevisset de septem Vicis in ea vicinia florentibus, quorum qui Magnus diceretur a Pompejo Magno, honorifice deductus, etsi a nemine auditus umquam, Ferraria fit ipsa. VII. Vicos quæ memorent designatæ in margine Inscriptiones (*h*) circumferuntur, Ariminenses omnes: unde apparet ad agrum modo Ferrariensem, regionesque Pado adjacentes minime pertinuisse.

Rem a præsenti instituto nequaquam alienam me præstiturum arbitror, si paulisper a via deflectens, quantum e literatis marmoribus antiqua Geographia mutuari adhuc lumen possit, exemplo uno faciam ut intelligatur. VII. Vicorum qui meminerit, inter diligentissimos rei Geographicæ indagatores invenio neminem. Holstenium, Cluverium, Cellarium priscam Italiam gnaviter perscrutantes frustra in eum finem evolvi. Nihilominus paulo ante citati Gruteriani lapides VII Vicos nominant non semel quidem, sed quinquies. Cur negligenter profecto non erat; Vici scilicet erant quidem magistratibus suis administrari, & corpus civile efficientes: quam ob

Tom. I. O a rem

(*a*) Idem pag. DCCLXXXIX. n. 6. ponit *Romæ in Domo Bruti de Valle*, & subdit: *Vidit Metellus, exscripsit vero Pyrrhus Ligorius*, & rejicit postea inter *Spuria ac supposititia* pag. XV. n. 5. at varians, & producit ut eamdem apud *Episc. Prosperum de Cafarellis* in eadem Urbe ex *Mazochio & Apiano*. In *Varior. Corrigend.* pag. CCCLXVI. ad cit. *pag.* DCCLXXXIX. *Epig.* 6. sic legitur: *Epigramma hoc, quo variæ habebunt lectiones, adscribam ex editione vulgo putata Vaihoema Lib.* III. *pag.* 86. exhibeturque varians a duobus Gruterianis citatis. & iterum hic ex Barthio Adversar. Lib. XII. c. 8. n. 24. 23. v. 3. dissimilis a prima producitur. Ex Ferretii vero *Mus. Lapid.* p. 305. edidit Cl. Bonada *Carmin. ex Antiq. Lapid.* &c. vol. II. Cl. VI. n. XLVII. pag. 134. edit. Romæ 1753. in 4. & ex Ferretio *addit antiquitus fuisse positum* (hunc lapidem) *in via ad Templum Fauni a Simplicio Pont. Max. dicatum S. Stephano, & pene collapsum a Nicolao V. P. M. restauratum*, nihilque de ejus falsitate subodoravit Eruditiss. Scriptor, quamvis eam pro falsa derideat inter alios Ant. August. dial. XI. 232. Nam, ut ait. Horat. in Art. Poetic. v. 327.

. . . . . *quandoque bonus dormitat Homerus.*

(*) Nescio vero ex quo exemplari CL. N. A. ultim. v. cit. Epigrammatis exscripserit; varians est enim in omnibus editis. Nam Gruter. pag. cit. DCCLXXXIX. 6. habet:

SIC · MIHI · SPONSA · PARENS · SIC · FVIT · ILLA · SOROR

ita Bonada. Idem Gruter. *ad Spuria &c.* pag. XV. 5.

SIC SOROR ET CONIVNX · SIC FVIT ILLA PARENS ·

Eadem *in Corrig.* loc. cit.

(*b*) Pag. 21.
(*c*) Gruter. pag. CCCCLXXXI. n. 9.
(*d*) Scaliger. pag. XXIII.
(*e*) Suet. cap. XXX. in Aug.
(*f*) Pag. LV.
(*g*) Fragm. Pag. XVII.
(*h*) In MS. Maffejano citatæ in margine fuere, a me autem in Not. ut inceptum ordinem eirat. non invertam; Apud Gruter. Pag. CCCCLXVII. 1. pag. CCCCLXXXI. 9. pag. MCIII. 3. pag. MCIV. 2. pag. XIC. 6.

tem (*a*) *Locus Datus Decreto Decurionum* legimus; in Ursiniana (*b*) pro iis, qui in officio sunt, videntur accipi; distinguuntur enim Vicani a Populo, cui crustulum, & mulsum datur. At VII Vicorum eo major habenda ratio erat, quo nobiliores eminuere: patronum enim sibi cooptabant, ut de *C. Polycarpo* nuper didicimus *Patrono VII Vicorum* (*c*); & a Duumviris regebantur, ut de *C. Sentio*, quem *Vicani Vicorum VII* celebrant *Ob honorem IIviratus industrie administratum* (*d*), quodque in eo *omnibus plebis desideriis satisfecisset*; & præterea Decurionibus illustrabantur: nam publicus honor L. Septimio est habitus; *Quod Decurionibus & Vicanis Vicorum VII* (*e*) beneficia impertivisset. Equidem putavi, cum hæc primo occurrerent, civitatem unam eo nomine indigitari, ut alia fuit in Etruria, quam Plinius (*f*) recitat *Novem Pagi* appellata. Sed re maturius ponderata, septem numero fuisse didici in agro Ariminensi, ut opinor, Vicos, societatis jure conjunctos, qui seorsim ab Ariminensibus in Commune unum coalescerent. Haud longe ab Arimino fuisse patet, quia ejusmodi lapidea fere omnes ex ea civitate afferuntur; & idem visitur C. Faesellius *Patronus Coloniæ Ariminensis, Itemque Vicanorum Vicorum VII*, (*g*), & conjunctim spectantur Vicani isti cum Collegiis Fabrûm, & Centonariorum Ariminensibus. Distinctos autem fuisse ac diversos adeo verum est, ut nomina etiam recitari fere omnium possint (*h*): monumentum enim Decuriones, & Vicanos Vicorum VII memorans posuere Vicani *Vici Germali* (*i*): Patronum Coloniæ Ariminensis, itemque Vicanorum Vicorum VII honorans dicarunt Vicani *Vici Dianensis* (*k*), quem cave propterea, ne cum *Dianae* misceas, qui urbanus Vicus fuit in Regione XII. Duæ item recensentur honorariæ Inscriptiones Ariminenses, quarum unam *Vicani Vici Velati* (*l*) extexunt, alteram *Vicani Vici Aventini*, (*) qui M. Vettio statuunt *Patrono suo*, & *Patrono Coloniæ*, hoc est, Ariminensis civitatis. Alium rursus profero ex Holstenio, qui haud procul a Monte Feretro, nec eapropter ab Arimino, lapidem repertum narrat, in quo, *Balineam Vicanorum Titieusium*: eum quidem Vicum arripuit Cellarius, & in Italiæ mediæ tabula exhibuit: quatuor quoque exhibeantur in posterum, quos modo recensui, usque dum & duo reliqui emergant. Ex his autem nominibus Ligorii (*m*) ædificium rursus subruitur, & Ferrariensis comminuitur lapis; minime enim conveniunt cum nominibus, quæ recitat VII Vicorum ad Padum, quorum quidam revera fuerunt, quidam somniantur.

Ravennam extra ordinem memoro, quod eam, antequam continuum iter ingrederer, repentino desiderio captus Venetiis solvens, expedita navicula petii, summaque cum voluptate lustravi. Duæ mihi in hac urbe præclaris antiquitatis exuviis referta suspicionem maximam Inscriptiones excitarunt, Constantinum Magnum loquentes, quæ ad portam S. Apollinaris muro sunt infixæ, & apud Fabr. (*n*) eadem pagina spectantur: tabulæ enim sunt marmoreæ dimensionibus singulis, forma, ornatu, aspectu adeo persimiles, ut ad vestibulum ornandum consulto fabrefactæ statim videantur. Scriptura nequaquam profunde adacta, & affectata quadam literarum æqualitate. Corona, qua perinde ac picturæ utraque Inscriptio præcingitur, ejus opificii est, quod in lapide, aut quacumque fabrica veteri videre non memini. Nec ipsi tituli videntur innocui. In eo, quem post Gruterum (*o*) non una vice Bandurius (*p*) recitat, D displicet, ubi D N sculpi debuerat; displicet *Nepoti* ante *Filio*, contra perpetuum lapidum morem; & mentio displicet *Divi Claudi*, cujus nepos Constantinus fuerit, quam in nullo ex tot Constantini lapidibus video, & quæ privatum hominem perperam *evehit ad Deos*.

Plures prætereo civitates, quod in iis fictitia epigrammata haud viderim: Mutinæ præsertim præclari habentur lapides, sed genuini. In S. Mauritii pago prope Rhegium Lepidi, Ariosti olim commoratione & versibus nobilitato, veteres lapides inspexi, quorum uni M A L A C recenti scalpro quisquam addidit, ut loci dominis Malacutiis gratificaretur.

Bononiæ, quæ multis veteribus laudibus Marsilianum Institutum in summum scientiarum bonum nuper adjecit, apocryphas Inscriptiones nequaquam offendi: sed in eximia Marchionum Bivilaquarum, tertio ab ea urbe lapide, Tusculana villa plures inspexi nitidissimas, quarum etiamsi in Felsineis (*q*) valde ostententur, & probentur communiter, paucis admodum fidendum arbitror. Vestibulum ornatissimum ita marmoreis tabulis tamquam gemmis quibusdam distinguitur, atque illustratur: & profecto tam apte insculptæ, tam concinne excogitatæ sunt, ut proculdubio mille voluminibus daturæ nomen fuissent, si in civitatis alicujus frequentia, & in doctorum peregrinantium oculis versarentur. Mihi negotium facessere cœperunt statim ac tam bene sibi invicem respondere vidi, & idem ferme petræ genus, coronas, seu parerga propemodum eadem, literas eadem mensura, verbaque in variis uniformiter exarata, ut ab eodem marmorario videri possint; eamdem denique ubique fere incorruptionem, atque elegantiam, qua renident candidi isti lapides usquequaque. Ne condemnemus tamen, antequam audiantur, Grute-

ria-

(*a*) Gruter. pag. LXXXII. n. 9.
(*b*) Idem pag. C. n. 5.
(*c*) Idem pag. CCCCLXXXI. n. 9.
(*d*) Idem pag. CCCCLXVII. n. 1.
(*e*) Idem pag. MC. n. 6.
(*f*) Plin. Lib. III. cap. V.
(*g*) Gruter. pag. MCVI. n. 2.
(*h*) Idem pag. CCCCLXVII. 1. CCCCLXXXI. n. 9. MXCIII. n. 3.
(*i*) Idem pag. MC. n. 6.
(*k*) Idem pag. MXCIV. n. 2.
(*l*) Idem pag. MXCVII. n. 2. (*) & pag. MCII. n. 5.
(*m*) Fragm. pag. 2 1.
(*n*) Fabret. pag. 127. n. 45.
(*o*) Gruter. pag. CCLXXXII. n. 4.
(*p*) Bandur. T. II 88 & 271.
(*q*) Vid. Malval. *Marmora Felsinea* Bononiæ 1690. in 4.

rianam (*a*) *Januarii*, quam Malvasia (*b*) accuratius exhibet, sumamus præ aliis in manus. Ponit Januarius filiis & conjugi, cujus *Nulla Cupiditate Est Expertus*; ridiculum elogium, in nullo monumento visum, & creditu difficile. Rursus *P. Aelius Augusti Libertus Pater* ponit *Filio Tiberio Claudio Augusti Liberto Censorino*; ita ut naturæ ordine præpostero annos minimum XXXV. ante patrem manumissus fuerit filius; siquidem filius a Claudio, ab Hadriano pater. Duplicem deinde Inscriptionem respiciamus in eodem lapide, quem bis affert Gruterus (*c*): docemur altera, C. Silium Jucundum *sibi fecisse & libertis, posterisque*; altera, Ti. Claudium Vitalem (*d*) (eadem nomina in præcedenti ante XII. annum defuncto tribuuntur) *sibi pariter fecisse, & conjugi, & libertis, posterisque*: post quæ quam insipide subditur, *Hoc Monument. Commune est cum Ti. Claudio Vitale*! non ita veteres ineptiebant, ut, postquam Claudium monumentum fecisse dixissent, id cum eodem Claudio commune esse monerent. Additur, quot pedes in fronte, & quot in agro: quam clausulam quadrata saxa præferre solent supra sepulchri locum mediis campis, & in conspectu posita, non lapideæ tabulæ, quæ subterraneis cryptis, vel monumentis tectis infigebantur. Fabrettus, ut probaret servilia capita dominorum sepulcris aliquando illata, hanc inter ceteras e Grutero (*e*) Inscriptionem protulit, quæ in hac villa visitur: *Ex Domo Caesarum Libertorum Et Servorum Quod Est Collegi Tabernaclariorum*. At idne sibi persuaderi vir doctus (*f*) potuit, antiquum titulum fuisse, cujus sententia nulla? Smetianus quidem circumfertur, qui ad nostrum accedere videatur: (*g*) *Ex Domo Caesarum Et Liviae Libertorum, Et Servorum*. Verum intelligimus, hic saltem monumentum designari *Servorum ex domo Caesarum quod est Collegii*? quod si etiam verba coalescerent, qui fieri poterat, ut monumentum Libertorum, & Servorum Cæsareæ domus externo item Collegio pateret? Collegium autem nugatorium, & imaginarium; quis enim Tabernaclarios audivit? pro iis, qui tabernas conficiebant, doctus, ac recens Calepiniani Lexici editor accipit, qui hujus lapidis testimonio eam vocem Romana civitate donat: ego potius pro artificibus tabernaculorum acciperem, quam artem Divus Paulus *exercendo* nobilitat: sed vocabulum repudiemus oportet, nisi aliunde nobis emergat, quam ex hac Inscriptione; eam enim fictitiam esse rursus ostendo, quod Smetianam (*h*) quoque nuper recitatam, & in eadem officina cusam, quamvis a Fabretto (*i*) simul amplexam, plura sint, quæ me recipere non sinant. Quænam hæc in primis obscura & detruncata funerarii tituli formula? *Ex domo Caesarum & Liviae Libertorum, & Servorum*: Dis Manibus non prælaudatis, nec ullo nomine, quo sententia constet, & a quo verba regantur, proposito. Titulum ejusmodi, qui non hominis conditorio, vel unius familiæ cineribus, sed universo monumento præfigendus erat, in quo liberti & servi infiniti propemodum reponerentur, non *parva tabella* accipere debuit, sed magnus lapis: ex tituli autem forma libertis solummodo, ac servis id monumentum deputatum fuisse, erui deberet potius, quam simul cum dominis positos, ut libertorum fere semper, servorum interdum mos erat, atque ut Fabrettus ex his lapidibus ibidem contendit. Jam præcipue velim, quidnam domus *Cæsarum* hoc loco dicat, mihi explicari. Familiæ id nomen fuit in gente Julia, non *titulus*, ut Fabrettus (*k*) de Druso, & Spanhemius (*l*) de Cajo, & Lucio loquentes putant; hinc Octavius a Cæsare adoptatus C. Cæsar est dictus, neque in titulum nomen transiit, antequam (*m*) *progenies Caesarum in Nerone defecisset*. Quis autem sibi persuadeat Cæsarum omnium servos monumento uni addictos? cur etiam Livia Augusti conjux adnectitur, Julia Augusti filia non adnectitur? Num Cæsarum nomine intelligi peculiariter voluit Cajum, & Lucium, Juliæ & Agrippæ filios in Cæsarum domum ex Augusti adoptione adscitos, qui Inscriptionem dedit? credo, quod Liviam conjunxerit, pro minore accipiendam, Drusi Tiberii fratris filia, *qua Cajo Caesari, mox Druso nupta*, ut Tacitus (*n*) docet. At innumeris & distinctis Caii, & Lucii servorum, & libertorum turmis, adde etiam Liviæ Imperatoriæ pariter feminæ, unum & idem sepulcrum destinatum fuisse, vix credibile videatur: cur etiam Augusto superstite *domus Caesarum* ad eos duos solummodo designandos diceretur? demque *servos ex domo* audivimus, non ita *libertos ex domo*: formula, quæ servis, & libertis monumentum parabatur, hæc fuit: *Libertorum & Familiae*, domini & Patroni nomine statim adjecto. Fontem, unde Inscriptiones istæ emanarunt, ni fallor, ostendam: Mazochianam scilicet apud Gruterum (*o*); *Ex Domo Scriboniae Caesaris Libertorum Libertarumque Et Qui In Hoc Monumentum Contulerunt*: quam pariter nugatoriam esse, cum omnia diutiusque considerata demonstrant, tum adjectio eorum, qui in id monumentum contulerunt; ac si libertis omnibus Scriboniæ Augusti conjugis ad sepulcrum parandum satis pecuniæ non fuisset. Sed multo certius res adhuc constat, postquam, bono quodam Genio favente, genuina Scriboniæ libertorum & servorum Inscriptio detecta est; quam diversam inspice, & Fabret-

(*a*) Gruter. pag. DCIV. n. 9.
(*b*) Malvas. cit. *Marm.* pag. 615.
(*c*) Gruter. pag. CCCCLXX. n. 3.
(*d*) Idem pag. MC. n. 9. Malvasia pag. 614. l. cit.
(*e*) Gruter. pag. DCXLII n. 8. Malavasia pag. 616. l. cit.
(*f*) Fabret. pag. 42. n. 231.
(*g*) Gruter pag. CMXXXIV. n. 12.
(*h*) Idem loc. cit.
(*i*) Fabret. pag. 42. n. 232.
(*k*) Fabret. pag. 50. n. 345. Vid. Not.
(*l*) Spanh. Diss. veter. pag. 665.
(*m*) Suet. in Galb. 1.
(*n*) Tacit. Annal. Lib. IV.
(*o*) Gruter. pag. CMLIV. n. 2.

bretto (*a*) gratias habe. *Libertoram Et Familia Scribonia Cæsaris Et Cornelii Marcelli*, filii ejus, ut sequebatur, pedibus etiam in fronte, & in agro designatis. Unam, quæ reliqua adhuc est, ex iisdem fodinis erutam indigitabo. Libertorum Mecœnatis recenset monumentum Gruterus (*b*), mehercule pro tam literata familia ineleganter inscriptum; nam si quis *Libertorum Posterisque* diceret, vapularet a Prisciano perquam acerbe: sed ridicule prorsus additur, ad eos etiam omnes monumentum spectare, *Qui ad id tuendam contaleraat, contuleriutqae*.

Hanc etiam ex Tusculanis nostris Gruterus (*c*) recenset: *Cineribus Hamillae Alpioaia* (ita marmor) *Quinta Oruatrici Festus M. Septimi Galli Dispen. Contubernali B. M. Fecit Et Sibi* (*d*). Apianus *Cineribus Locum Sacram* exhibet alibi, sed non veritati. In medio lapidis rosam, vel quid simile Malvasia (*e*) depingit; Gruterus *speculum* esse monet: sed ubi artis a defuncta exercitæ instrumenta ostendere voluisset, subtus titulum, non in medio lapide, & inter verba lapicida effinxisset. Qui marmor sculpsit, scutellam cum foraminibus ad lacrimas, vel libationes excipiendas, mentiri in animo habuit, quæ in funerariis pluribus cavata conspicitur; sed non ita imitatus est, ut novitium opus agnoscere non possint periti. Ad Inscriptionem decorandam abunde sunt tria nomina in Ornatrice; etenim servile id ministerium fuit:

Componit trinem laceratis ipsa capillis
Nuda humeros Psecas infelix, nudisque mamillis (*f*).

Ornatricem aliam duorum nominum profert e Ligorio Reinesius (*g*): *Cineribus Gemella Torquata Ornatricis Augusta*: sed in iisdem officinis cusam etiam ex formula agnoscis; rejectam a Fabretto (*h*), & exsibilatam, quod Dispensatorem quoque tribus nominibus afferat. De Hamilla nostra contendi posset, fuisse Ornatricem Aicioniae Quintae, & ea ambiguitate non locantur nomina in genuinis lapidibus: & quanam syntaxi *Cineribas Ornatrici*? & undenam Poetica gens *Halcyonia*?

Ad illas convertamur, quas Malvasia (*i*) vulgavit. Alexandri liberti titulum arripuit ab eo Fabrettus (*k*), atque ut libertorum obsequia ostenderet, iterum edidit: liceat tamen dicere, commentitium esse. Habet: *Huic Monomento Cedit* = *Quidquid Juris Est Eius Sepulcri*: item, *Custodia Causa, Quae Est Janⁿla Tabernae*. quid hæc sibi velint, & qui cohæreant? nonne stylum noscis, a quo paulo ante: *Ex domo Caesarum quod est Collegii*? qui concinnavit, formulas respexit, quibus in funerariis monumentorum custodia libertis demandari solet, & quantum agri, quantum ædificiorum in eam rem deputatum esset, declarari; verumtamen cum eas male consueret, monstrum coagmentavit informe. Legimus equidem in lapidibus: *Haec taberna cum ædificiis huius monumenti tutela est*: *Huic monumento tutelæ nomine cedunt agri jugera decem, & taberna quæ proxime eum locum est*: *Hortus & diaeta adjuncta januæ custodiæ causa sepulcro cedat*: & alia id genus, quæ intelliguntur optime, & cohærescunt probe: sed nugator noster Custodiam prope tabernam locavit, & quidquid etiam consequitur, insolenter & inconnexe proposuit. *Aedificium heredem non sequi* insueta pariter, & importuna clausula est, ab usitata illa *Monumentum Heres non sequitur* detorta. *Coetonidem* omitto, quod nominis cum *Aprodisia* facit, quæ tamquam mulier in alia ex istis producitur (*l*). Nihil minus exotica hæc oratio est (*m*): *Decimi Octaecili Paulini Duo Qui Vixit Menses V.* ubi *Paulini duo qui vixit* apprime respondet loquutionibus paulo ante notatis. Inepte in eadem epigraphe *Octaecilii* bis evadunt, qui Otacilii semper fuere: & mirifice iis infantibus idem etiam cognomen appingitur. Habentur in Museo Veronensi *Cai, Julii*, sed *Paternus & Verus*; habentur *L. & C. Octavii*, sed *Martialis & Macer*; habentur apud Sponium (*n*) *Cingi Duo*, & *Volamni Duo*, sed illi *Stabulo & Aulus*, hi *Verus & Severus*. Fabrettus (*o*) quidem hanc amplectitur, & profert: *Monumentum Et Ossuarium Et Ustrinum CC. Juliorum Faustorum Et Eorum Qui Sunt*: verum de hac quoque multum anceps sum, imo, ut aperte fatear, minimum anceps: nam quis intelligat monumentum *eorum qui sunt*? decurtatam dicent, at numquam vidimus plurium hominum *ossuarium*, quo nomine lapideæ veniunt in monumentis urnæ ad unius ossa,

---

(*a*) En tibi integræ ex Fabretto pag. 43. n. 239.

1. LIBERTORVM . ET
FAMILIAE
SCRIBONIAE . CAESAR
ET . CORNELI . MARCELL
F . . . EIVS
. . . . P. XXXII
. . . . R. P. XX

(*b*) Ex Grut. pag. CMXLV. n. 10. qui eam ponit *Romæ in ædibus Episcopi Aquinatis adversus ædes Farnesii ad Tiberim, insignibus literis, lapide modice concavo, ex Aldo & Lipsio*:

1. LEIBERTORVM . ET . † LEIBERTAR
C. * MAECENATIS . L. F. POM
POSTEREISQVE . EORVM . ETQVI . AD . ID
TVENDVM . CONTVLERVNT
CONTVLERINT
† LEIBERTARVM . Boiss. T. V. 5.
* MECENATIS. Idem.

(*c*) Gruter. pag. DLXXIX. n. 1.
(*d*) Idem pag. DCCC n. 9. & DCCCLXXVII. n. 3.
(*e*) Malvasia pag 615.
(*f*) Juvenalis Satyr. VI. v. 439.
(*g*) Reinef. Cl. 11. pag. 575.
(*h*) Fabret. pag. 294. n. 241.
(*i*) Malvasia pag. 411.
(*k*) Fabret. pag. 393. n. 266.
(*l*) Malvasia pag. 115.
(*m*) Idem pag 435.
(*n*) Spon. *Miscell. Erudit. Antiq.* pag. 72.
(*o*) Fabret. pag. 750. n. 570.

ossa, sive cineres recipiendos (*a*). Multo minus *Ustrinum* vidimus cum monumento, & cum Ossuario conjungi: de titulis, in quibus *ustrini* mentio est, haud vacat in præsentia disserere; sed ex iis omnibus repellendi ustrinum a monumento apparet cura, nec in ullo peculiare hominis, aut familiæ *ustrinum* memoratur, nec video quomodo eadem ossuario & *ustrino* præfigi Inscriptio posset. M. Cerelli epigramma clausulæ deturpant iteratæ, quarum alterutra tantum titulis subjungi solet: mirum etiam est, nullam ex iis dictionibus per siglas efferri ut mos est: postremum autem, maximeque tepidum post ABESTO verbum ATVTVRVSQVA commentum fatis prodit (*b*). Easdem rursus clausulas adnectit Furii Phœbi monumentum, ita ut, quæ in infinitis vix occurrit conjunctio, in his lapidibus bis spectetur: bis etiam in iis *Monomentum* vidimus, & ut ex iisdem monstris eamdem Africam noscas, novæ gentes ex tam paucis titulis cum *Alcionia* sociendæ afferuntur (*c*) *Strabonia*, *Moguinia*, *Mezaea*, *Flacciana*. Flacciniam quidem recenset Gruterianus Index, sed ex fictitio lapide, & quem *Faciinus* non Flaccinius babuisse affirmant, qui ediderunt. Nullam ex his recepit Fabrettus, ubi Capite IX. gentes a Gruteri collectione exulantes conquisivit summo studio, & in unum coegit. *Moguinia*, de qua exultat Malvasia (*d*), quod in eo unice lapide memoretur, nullus dubito ex hallucinatione ortam MOGVLNIVS repertentis in schedis pro M. OGVLNIVS, quæ gens est jamdudum nota. M. Ogulnium Romanum Equitem schedæ Barbetinæ servant (*e*).

Præterierat illa pene me ob duo mulieris cognomina singularis (*f*): *Arbitratu Flaviæ C. F. Flaccillae Pollae Ex Testamento*: ubi rursus frustum potius Inscriptionis, quam Inscriptionem repræsentari putes, ut in illa, *Ex Domo Caesarum*. Habetur quidem ea formula in lapidibus, sed non ita nuda, & a contextu decisa, & abscissa: occurrit (*g*), *Factum ex Testamento Arbitratu L. Anni Rufi*: *Testamento Fieri Jussit Arbitratu Eretis Liberti* (*h*): sed nomina præeunt eorum, qui testamentum condiderunt. Vim enim sollemnis ejus verbi non opinor fuisse, ut *arbitratus sepulcri in alium conferretur*, quod habet Fabretus in Indice, sed ut monumenti, quod decedens sibi fieri testamento caverat, constructioni is præesset, opusque ipsi placere deberet, quod alia formula redditur in maximo & pulcherrimo Musei nostri marmore: *L. Annius* = *Fieri Testamento Jussit* PROBAVERE *Diomedes & Anthus Liberti*.

Antequam prænobilem villam deserimus, in qua marmoreæ item icunculæ spectantur antiquarum imitatione, sed recenti cælo effictæ, memoratum volo, sicuti horum lapidum facies adeo structura, & sculptura uniformis apparet, ut ab eadem manu elaborati videri possint, sic & Inscriptiones indole, & lingua adeo consentire inter se, ut non cognatas solum, sed eodem patre genitas non sit abs re suspicari. Animadvertent hoc jamdudum perspicax Lector; id quoque commune est singulis, ut inter tot ingenuos homines his lapidibus inscriptos nemo unus patris prænomen profiteatur unquam contra communiorem usum. Qui vero fieri potuerit, ut congenitæ & collectaneæ fuerint, quæ a Scriptoribus diversis olim locis adsignatæ Inscriptiones sunt, mihi quidem discutere haud vacat; id meum fuit discutere, quod rem magnam præstet, si bona est ulla. Unum addo. In eximiæ ejusdem Familiæ olim Veronensis vinea, quæ est in agro Romano, Inscriptio extat a Fabretto recensita, quæ ejusdem farinæ omnino est, & eodem stylo lucubrata. Præjudicata opinio virum doctum abripuit, ne ludibrium internosceret. Eam statuit patrono suo liberta *Helpine*. Novis rebus nova nomina esse imponenda, dictum est olim: harum Inscriptionum artifici feminas quoque novas res visas esse arbitror; nam iis nova sæpe nomina imponit. Post Coeronidem, Hamillam, Alcioniam, Aerodisix, prodit in scenam Helpine, ab Italicis quidem & pastoritiis scenis arreptum nomen. Inauditum autem, & mirificum antiquæ Inscriptionis initium accipe: *C. Herius Felix Patronus Heriae Helpinis Hic Ille Est Situs Herius Felix Coaequalibus Certeis Quei Vixit Annos Viginti*. Potius quam *coaequales certos* certum patrem habuisse præstabat, quem de more C. Felix non ciet. Quo autem glutine duo illa verba adhærescant ceteris, & quid eo loco significent, docebit felicior. Relativum nomen, cujus in his frequentem usum vidimus, ter in præsenti, eadem plane elegantia, adhibetur: sequuntur enim *Helpinis* (ut hic inflectitur) verba: *Quei Me Reliquit*, deinde, *Quae Illius Ossa Restituit* (ossa restituta quis viderat?) *Post Annum Viginti* (lepida loquutio) *Et Monumentum Nobis Aedificavit*: quis modo loquatur, latet: nonne inconnexa delirantis verba audire putes?

Apenninum jam superare oportet, ac tot montium moras fortiter supergredi, ut in Etruriam descendamus, de cujus Provinciæ dignitate, vetustate, & laudibus sermonem ingredi si velim, frustra me, quæ nunc monumenta perquirimus, quam diutissime profecto expectent. Provinciæ caput, atque Italiæ ocellum, Florentiam aggrediamur; ad cujus laudes, etsi credibile haud videatur, quiddam me, quod nondum constat, hic additurum profiteor: nimirum antiqua hujus Urbis signa, statuas, numismata, insculptas gemmas Europa loquitur universa; at veteris etiam epigrammatis perquam refertam esse, vulgatum ad hanc diem non est: in caula fuit, quod cum ceterarum Italiæ quam plurimarum civitatum Inscriptiones in unum coactæ prodierint, qui Florentinis obstetricaretur, nondum refer-

(*a*) Vid. Fabret. pag. 16.
(*b*) Pag. 404.
(*c*) Pag. 515. 442. 435. 357.
(*d*) Malvasia pag. 443.
(*e*) Vid. Fabret. pag. 176. n. 351.
(*f*) Malvasia pag. 429.
(*g*) Fabret. pag. 755. n. 610.
(*h*) Idem pag. 750. n. 567.

refertus sit (*a*). At quod felix faustumque Reipublicæ literariæ fuat, bono & eleganti Genio, qui nunc per Italiam totam priscis lapidibus iamdiu neglectis, & misere proscissis mirum in modum favet, stimulante, his ipsis diebus vir præstans, & ob diligentiam singularem maxime laudandus, hanc demum Spartam ornat. Nos, quæ ex his monumentis documenta eruere possimus, & quid in Artem nostram referre, videamus.

Cimeliarchium Magni Ducis (*b*), quo nullum in terrarum orbe splendidius, præclarissimis cujuscumque generis antiquitatis reliquiis refertius nullum ipso vestibulo divitias prodit spectatissimas; quam plurimis enim priscis Inscriptionibus, & anaglyphis incrustatur undique, eleganterque cooperitur, atque illustratur. Collucent inter titulos Fabii Maximi, & Appii Claudii honores: apud Petrum Victorium Panvinius olim vidit: ediderunt has Inscriptiones, atque enarrarunt complures. Augustinus (*c*) quoque tamquam priscas & legitimas excepit, atque illustravit: coævas quidem Ap. Claudio, & Fabio Maximo (*d*) non credidit, sed inter illas recensuit, quas vel ab Augusto, vel a Trajano positas, & quodammodo restitutas suspicatur: quod judicium Gruteri adnotatores sequuti sunt, qui ob *stylum*, & ob *literam elegantissimam* ab ævo tantum Claudii & Fabii, non a Romanis quibuscumque temporibus alienas

---

(*a*) Immortalis Anton. Franc. Gorius publici juris fecit Inscriptiones Antiquas Græcas & Romanas, quæ extant in Etruriæ Urbibus in tres Partes distributas:
I. complectitur eas, *quæ sunt Florentiæ cum Notis Cl. V. Ant M. Salvinii. Accedunt LXXII. antiquæ Gemmæ literatæ, aliaque plura prisca Monumenta ære incisa in XX. Tabulis, quæ explicantur, & illustrantur*. Florentiæ 1727. in fol. part. figur.
II. continet *in Etruria Urbibus, Pisis, Senis, Fæsulis, Pistorii, Prati, Volaterris, Arretii, Cortonæ, Clusii, Politiano, finitimisque locis extantes cum notis integris ejusdem Cl. Collectoris*. Ibidem 1734.
III. Appendicem postremam continet *Inscript. Antiq. Græcorum, & Romanorum, quæ in Etruriæ Urbibus extant, adjectis Tabulis L. Lucanico Pisano, Sarcophagis, & Urnis insignioribus anaglypho opere insculptis, quæ in Florentinis Museis, cæterisque per Etruriam spectantur*. Ibidem 1743.
Ex hoc Goriano Syntagmate Cl. Muratorius quamplurimas hausit epigraphes pro *Novo Thesauro*, & eas, quæ eum fugerunt, vel non sine mendis fuerunt vulgatæ, in mea Sylloge iterum proferam. Cl. Johannes Targioni Tozzetti cum Medicinæ, & Historiæ Naturalis, tum Antiquitatis peritissimus, ac in omni Eruditionis genere versatus, non pauca epigrammata in Etruria extantia edidit in suis Itineribus, quibus titulus: *Relazioni d' alcuni viaggi fatti in diverse Parti della Toscana per osservare le Produzioni Naturali, e gl' Antichi Monumenti di essa*. In Firenze 1751. vol. vi. in 8. Et postremum prodiit an. 1754. Ego autem nuper ex archetypis exscripsi quotquot Epigrammata etiam inferioris ævi in Basilica Pisana, in ejusdem Cœmeterio, & in Baptisterio visuntur; Ex hisce ea antiqua in Supplementum Muratorianum referam, a CC. Collectoribus prætermissa; omnia vero edam (Deo favente, in Auctarium *Thesauri Basilicæ Pisanæ* iterum editi cura, & studio Josephi Martinii ejusdem Basilicæ Canonici J. C. & Nob. Pis. Romæ 1728 in fol. fig.
(*b*) *Museum Florentinum* exhibet *insigniora vetustatis Monumenta, quæ Florentiæ sunt* Ibidem 1731. & seqq. Tom. ix. in fol. max. fig. & *Museum Etruscum* exhibet *insignia veterum Etruscorum Monumenta*. Ibidem 1737. Tom. iii. in fol. fig. A Ant. Franc. Gorio. Idem evulgavit & illustravit *Musei Guarnaccii Antiqua Monumenta Etrusca, eruta e Volaterranis Hypogæis*, atque Præsuli in Romana Aula Amplissimo, Eruditissimoque Mario Guarnaccio P. V. dicavit. Florentiæ 1744. in fol. fig.
(*c*) D. lib. a.
(*d*) Videsis heic binas Epigraphes relatas a Grutero, unam ad pag. CCCLXXXIX. 4. & a Gorio *Inscript. Etrur. Par. II.* pag. 237. n. 5.

I APPIVS . CLAVDIVS

C . F. CAECVS

CENSOR . COS . BIS . DICT . INTERREX . III †
PR . II . AED . CVR . II . Q . TR . MIL . III . COM
PLVRA . OPPIDA . DE . SAMNITIBVS . CEPIT
SABINORVM . ET . TVSCORVM . EXERCI
TVM . PVDIT . PACEM . FIERI . CVM . PYRRHO .*
REG . PROHIBVIT . IN . CENSVRA . VIAM
APPIAM . STRAVIT . ET . AQVAM . IN
VRBEM . ADDVXIT . AEDEM . BELLONAE
FECIT

In Tab. marmorea alta Rom. ped. I. unc. XII. lata similiter ped. circiter I. An. 1555. Arretii eruta, cum circum foderentur fundamenta propugnaculi S. Joh. sub Porta Colcitronis; Florentiam translata, hodie in Imper. Mus. Mediceo.

† Grut. II. Sched. Vasini, Borghin. & Ligor. III.
* Gruter. PYRRHO. & aliter versus distributi.

nas judicant (*a*). Recentis tamen, & ejusdem forte artificis laborem fuisse utramque, qui exercitatis oculis exiguas tabulas contemplatus fuerit, agnoscet: nec sub statuis olim positas cum Augustinio opinemur; ingentibus enim lapidibus spectarentur, & *maximis literis* incisæ, ut Verrinas Inscriptiones, quæ *in basi statuarum* erant, vidit Cicero (*b*). Orationem, & verba satis sit perfunctorie considerare. *Interrex* II. Fabius III Claudius dicitur; quæ unde hausta iteratio fuerit, plane ignoro; sed nequaquam ignoro, veteri lapide nullo eum magistratum consignari: quatuor quidem a Grutero recitari *Interregem* memorantes fateor, sed fictitios omnes. *Cos* BIS alter laudatur, alter *Dictator* BIS. vetusta marmora II scribere solent ut plurimum, vel *Iterum*; a Livio (*c*) quoque *Dictator iterum* Q. Fabius traditur: Singula munera, aut verba non discutio: indico tantummodo in priori Appios Claudios plures commisceri; neque enim Cæcus, qui anno 457. Consul processit, idem Appius Claudius fuerit, quem anno 391. Servilius Consul Dictatorem dixit, neque Ædilis ille, & Tribunus militum, qui una cum sociis summam imperii P. Scipioni detulit (*d*), quoniam *Pulcher* is cognomento fuit: in alteram, triumphasse Q. Fabium de Liguribus, illatum est e Fastis Capitolinis; at *de iis triumphasse Tertio & Quarto*, e nullo profecto Auctore, e nullo veteri monumento decerptum est. Ut prima enarrationis verba, sic peccant postrema; nam *Princeps in Senatum duobus lustris lectus est*, nec Historiæ consentiunt, nec Grammaticæ: *lectus a Sempronio Princeps in Senatu Q. Fabius Maximus Consul*, ait Livius (*e*). Multa transilio, ut, quod caput est, & pro similibus multis valet, quamvis ad hanc diem, ubi de vetustis titulis agitur, nondum sit animadversum, adducam. Mihi in hujuscemodi Inscriptionibus prima statim verba fallaciam detegunt, cum nominandi casu, qui honore afficitur, præire video; deinde quæ fortiter, vel prudenter & feliciter tota vita gesserit, historico more enarrari: neque enim monumentorum veterum is stylus est, neque ad ullam eorum classem, quæ sic eloquuntur, referre possis. Honorariæ Inscriptiones tertio casu Honorati nomen ex elliptica loquutione, & subaudito verbo proferunt, deinde munera obita, & magistratus eodem modo subdunt, quæ in officio, cujus gratia monumentum ponitur, vel in aliqua expeditione confecerit, interdum addentes, non quæ vita universa præstiterit. Historia quoque horum lapidum sibi non constat: nam Fabianum Florentiæ repertum, & una cum marmoreo ipsius Fabii capite eruderatum Borghinius tradit (*f*), Marlianus autem Aretii;

(*a*) Alterum apud eumdem Gruterum *ex Onufrio & Borghin. aliisq.* pag. ccccvi. 7. & apud Gorium loc. cit. pag. 241. n. 6.

2 Q. †F. MAXIMVS

DICTATOR.BIS.COS.V.CEN

SOR.INTERREX.II.AED.CVR

Q.II.TR.MIL.II.PONTIFEX.AVGVR

PRIMO.CONSVLATV.LIGVRES.SVBE

GIT.EX.IIS.TRIVMPHAVIT.TERTIO.ET

QVARTO.HANNIBALEM.COMPLVRI

BVS.VICTORIIS.FEROCEM.SVBSEQVEN

DO.*COERCVIT.DICTATOR.MAGISTRO

EQVITVM.MINVCIO.QVOIVS.POPV

LVS.IMPERIVM.CVM.DICTATORIS

IMPERIO.AEQVAVERAT.ET.EXERCITVI

PROFLIGATO.SVBVENIT.ET.EO.NOMI

NE.AB.EXERCITV.MINVCIANO.PA

TER.APPELLATVS.EST.CONSVL.QVIN

TVM.TARENTVM.CEPIT.TRIVMPHA

VIT.DVX.AETATIS.SVAE.CAVTISSI

MVS.ET.REI.MILITARIS.PERITISSIMVS

HABITVS.EST.PRINCEPS.IN.SENATVM

DVOBVS.LVSTRIS.LECTVS.EST

Grut. † FABIVS. Idem *COHERCVIT & aliter versus distinguit.

In Tab. marm. alta ped. Rom. 1. unc. VII. lata ped. 1. circiter, inventa, ut plures veteres Cod. testantur, Arretii in Basilica, hodie Florentiæ in Imp. Mus. Mediceo. Ita Gorius; Gruterus enim inquit: *Florentiæ olim in ruinis Theatri inventam cum stemmate, rursusque a fastidioso & ignorante aedium domino sepultam, haud esse tamen avi Fabiani clamat stylus, ut illa* CCCLXXVII. 4. (& a me supra relata n. 1.) *Arretii reperta est, teste Marliano. Extat nunc in Mus. M. D. littera elegantissima, quæ vel sola facile ostendit, non esse opus ejus avi, cujus nomen præfefert.* Vid. de hac Pighium ad A. 523. qui eam apud Petrum Victorium Florentiæ extare asserit. Gorius totus in eas explicandas incubuit, & nihil attigit de illarum suppositione, neque meminit jam relatas fuisse a Grutero, aliisque.

(*b*) Verr. II.

(*c*) Livius Lib. XXII.

(*d*) Idem ibidem.

(*e*) Idem Lib. XXVII.

(*f*) Orig. pag. 184.

retii ; Mazochius (*a*) multo anta iſtos ediderat, & ante Mazochium Bononius in MS. Opere recenſuerat, qui pariter Arretii ponit.

Adſtat Gruteriana (*b*) C. Umbricii a Victorio & Borghinio celebrata. Lapidis novitiam frontem agnoſcas ; canaliculo etiam circumdatur non ex antiquo artificio : quinque verſus punctis clauduntur : Filiæ [illegible] : verba non ad modum diſpoſita ingenuorum, ſibi & uxoribus ponentium, ſed tamquam libertorum mera nomina, vel duo tituli eſſent, ut vere duo ſunt conglutinati lapides : I bis pro L errore inſolito, & diligenti ſcripturæ reliquæ non reſpondente. Multo autem magis fallacia conſtat ex *Colono Adlecto*, quam loquutionem in nullo uſquam antiquo monumento deprehendere liceat. *Coloni* nomine & ſenſu, & ſingulari numero, neſcio, an uſi fuerint veteres ; officium certe, aut dignitas non erat, ut in eum ordinem *adlegi* alii dicerentur. In Coloniæ jura admittendus fuiſſet quiſquam ? civis fieri dictus eſſet, non Colonus : a Colonia denominandus fuiſſet ? *in Coloniam Adlectus*, vel *inter Colonos* eloqui ſolebant, ſicuti *in Senatum*, *inter Patricios*, *in ordinem Decurionum*, ut paſſim occurrit. Id etiam perpendendum ; licuit ne municipalibus Coloniarum magiſtratibus alios homines aggregare in Coloniam, ſive, quod idem eſt, civitatem ſuam dare? ita ut Florentini Decuriones Colonos adlegere de novo poſſent? Hanc quæſtionem, etſi plura ac perdocta volumina de his rebus proſtent, quod ſciam, attigit nemo ; digniſſima eſſet tamen quæ tractaretur : ego quidem ægre crediderim ; nam cum Coloniæ jure ad ſuffragiorum in urbe poteſtatem via pateret, ubi auctoritate novos ſcribendi Colonos Colonici magiſtratus donati fuiſſent, ipſius civitatis Romanæ conferendæ quodammodo jus habuiſſent. Hæc mire confirmatur ſententia ex Senatus Conſulto municipali Tergeſtinorum (*c*), Lentulum Nepotem impenſe laudantium, quod ab *Antonino Pio impetraſſet*, uti Carni eorum Reipublicæ jam antea *ab Auguſto adtributi*, per ædilitatis gradum in eorum Curiam admitterentur, ac per hoc *civitatem Romanam adipiſcerentur*. Urgere conjecturam acriter poſſem ex illuſtris municipis mei, quo nemo melius de Colonica poteſtate diſſeruit, animadverſione, niſi quod illi profecto perraro accidit, haullucinatus eo loco eſſet. Municipalium magiſtratuum dignitatem imminutam plurimum Card. Noriſius (*d*) tradit, cum Hadrianus *quatuor Proconſules Italiæ provinciis impoſuit* ; ſed & antea Coloniarum jurisdictionem ab Auguſto *decurtatam* docet ex Suetonii (*e*) loco : *excogitato genere ſuffragiorum, quæ de magiſtratibus urbicis Decuriones colonici in ſua quiſque colonia ferrent, & ſub diem comitiorum obſignata Romam mitterent* : hæc enim ita accipit, ac ſi colonis ſuos ſibi magiſtratus præponendi jus ademptum eſſet, *cum tamen*, inquit, *ſtante Republica, ſuos ſibi magiſtratus coloni eligerent, nec eorumdem confirmationem a Romano Senatu poſtularent*. Homines ſumus ; quapropter nullus eſt, qui non aliquando dormitet Homerus : patet de urbanis hic magiſtratibus agi, non de municipalibus, & de addita tunc Auguſti conſilio Colonis dignitate, ac juriſdictione, non de adempta ; modum enim excogitavit, quo in Romanis magiſtratibus cooptandis Decuriones colonici ſuffragia ferrent, etiamſi Romam nequaquam peterent, nec e patriis civitatibus pedem efferrent : qua conceſſione Auguſtum colonias *jure, ac dignatione Urbi quodammodo pro parte aliqua adæquaſſet*, ipſemet Suetonius (*f*) animadvertit. *Quatuor* etiam *Conſulares* (minime Pro Conſulibus) quos Hadrianus *per omnem Italiam judices conſtituit* (*g*), eligendorum in coloniis magiſtratuum jus violaſſe, haud crediderim; nam eorum munus judicandi poteſtate continebatur : quamobrem & M. Aurelius poſt aliquod tempus, *datis Juridicis, Italiæ conſuluit ad id exemplum, quo Hadrianus Conſulares viros reddere jura præceperat* (*h*). At ex eo quod ſuos ſibi magiſtratus libere eligerent, non infertur, potuiſſe etiam civitatem dare ; quamobrem & hoc nomine Umbricii noſtri labat fides.

Q. Gargennius, & Grantanius a Grutero (*i*) in eadem pagina collocati hic quoque ſociantur, & pariter incedunt : ſuſpicionem ingerunt lapides, quorum aſpectus vetuſtatem non videtur loqui. Prior tam fragilis naturæ eſt, ut non videatur potuiſſe tantum ætatis ferre : vidit Inſcriptionem Smetius *in cippo oblongo e Tiburtino* ; at hæc quadrata eſt tabula, nec e Tiburtino : eodem cognomine, tribu, & patria mutilam recitat Fabrettus (*k*). Grantanii pariter (ſeu G. *Rantanii* mavis) Gruteriani ſaxum ab iſto diverſum fuiſſe, arguet ſtatim qui conferet : non intelligebat Gudius, quid in illo ſibi vellet *Mil. Coh. XII. Vrb. Ceſern.* in hoc videtur eſſe *Ceſeri* ; omiſit ſcilicet centuriæ notam lapicida, quam prætermiſſionem in veteribus difficile ſit reperire. Corona in apice ſculpitur, quæ Dis Manibus

(*a*) Mazoch. pag. XVIII.

(*b*) Gruter. ex Scultero qui vidit pag. CCCCLXXXIX. 7. ponit *Florentiæ in Palatio publico*, Victorius in *ædicula juxta D. Caſſianum*; Gorius *Inſcript. Etr. Par.* 1. pag. 28. n. 1. ibidem in Regio Muſ. Medic.

C . VMBRICIVS .	VOLTVRNIAE
C . F . SCA . CANSO	C . FILIAE .
† COION . ADIECT .	TERTVLLAE
D . D . FLORENT .	VXORI
SIBI , ET *	

Gruter. † COLON . ADLECT . COLON . *habetur in lapide*, ait Victorius qui vidit lib. 37. cap. 11. *Var. Animadv.* Vid. Vincent. Borghinium pag. 60. de *Orig. Vrb. Florentiæ*. Gorius Gruterum non meminit, nec de lapide dubitat.

* Ibi ponit folium, ſeu corculum.

(*c*) Gruter. pag. CCCVIII. n. 1.

(*d*) Noriſius *Cenotaph. Piſan.* pag. 32.

(*e*) Sueton. in Aug. cap. 46.

(*f*) Idem loc. cit.

(*g*) Spartian. in Hadrian. Tom. 1. *Hiſt. Aug.* pag. 198. edit. Lugd Batav. 1671.

(*h*) Capitol. in M. Anton. Phil. 332. Tom. 1. pag. cit. edit.

(*i*) Gruter. pag. DXLIII. n. 5. & 8.

(*k*) Frabret. pag. 135. n. 101.

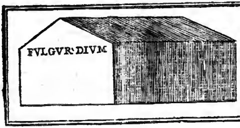
bus intermedia quid præstat. E regione istam leges adhuc ignotam : *Petronio Lono Militi Coh. X. Pr* ✓ *B. M. Aurelius Vibius M.. Coh. X Pr* ✓ *Justi H.. rei Fecit* 7 *Florentini* pariter *Centuria*, ex quà esse non poterat, qui Centurix *Justi* paulo ante adtributus est ; neque is est locus Centurionem profitendi : extra locum pariter siglæ sunt B M. & extra usum nota illa ✓, quæ primum pro puncto, deinde pro *Centuria* adhibetur . Adverso item pariete visitur, quam Diarium Italicum (*a*) recenset, equorum nomina, & patrias cum Circensium præmiorum numero exhibens. Color marmoris, & superficies recens quiddam oculis meis statim ingerebant ; quod etiam ad medium turbato ordine, etsi in editis non appareat, nominum, & numerorum columnas scriptura inflecteret, ac transferret, non placebat : hærebam tamen, & pendebam anceps, cum in mentem venit, Sponium in Itinerario Italico (*b*) hujus generis aliquid protulisse : curo, ut libelli afferantur, confero, & eamdem in iis Inscriptionem video, sed duplo ampliorem ; quamobrem lapidem eo exemplo effictum agnosco : neque enim illum ipsum, sed postea decurtatum suspicari possumus, cum post nomina Alcimi, & Memni lapis illa verba subdat, *Palmus Sibi Complevit*, quæ Sponius nisi post triginta alia equorum nomina non habet. Ubi Cl. Montfauconius *Eutonso*, legendum *Eutono* ; ubi *Glaphus*, hic lapis *Glaphy*, Sponius *Glaphyro*, ut vetus loqui decebat saxum.

Tom. I.

Aliquæ aliæ apparent ex genuinis diffractis, ut puto, vel detritis renovatæ : Labieni Votum inter eas computes velim, & illud adhuc certius, quod Firmulus Deo Soli, vel Saturno facrat ; affertur enim Inscriptio, sicuti & superior a Falconerio (*c*) inter præclaras illas Africanas, quæ Museum istud nunc illustrant, & a Fabretto (*d*) quoque, nec quid opponas, invenias ; sed lapis ex eo genere est, quod hodiernæ lapicidinæ subministrant, & *Petra Serena* dicitur : litera L ut singularem quarumdam ex istis formam imitaretur, ridiculam prorsus induit : puncta versu primo plena manu sic profunduntur. S.. D.. S. Superstat huic *Sariolen Meaco* &c. quod nihil dicit. Nullius autem veteris auctoritate sculptus his verbis est lapillus, FVLGVR DIVM (*), sed ad illarum ex Gruterianis exemplum *Fulgur conditum* (*e*), *Fulgur conditum Divum* (*f*), quæ tabellæ sunt ex Ciceronis loco efficta (*g*) ; *ara posita, fulgur conditum fuit* : unde Juvenalis (*h*), *Senior, qui publica fulgura condit*, ex more defodiendi interdum sub terra, & contegendi, quæ tacta de Cœlo essent. Lepidior alia : *Ara Procur. Fulgetrae*, ubi quod procurarentur, sive experirentur fulmina, quæ fulgura etiam dicebantur, fulgetra quoque, hoc est, consecrationes in nubibus expiationi mandantur. Inter sepulcrales titulos marmorea vasa conspicias novercarum Inscriptionibus insignita, quas Fabrettus (*i*) afferens *mustei alicujus Epigrammatarii inventum* vocavit : sed quam proxime sub-

didit,

(*a*) Diar. Italic. pag. 358.
(*b*) Spon. Itiner. Italic. Tom. III. pag. 23.
(*c*) Falconer. n. 2.
(*d*) Fabrett. pag. 649. n. 423.
(*) Romæ ad Thermas Diocletiani in Vinea S. J. reperta fuit valde magna capsa cum operculo in duas partes diviso ex grandibus Tiburtini lapidis segmentis efformata, ac inferius haud clausa, sed super pavimentum calce & lapidibus constructum posita, longitud. palm. Rom. VIII. lat. VI. alt. IV. in cujus fronte elegantibus literis Romanis legebatur : FVLGVR. DIVM ut vides in ejusdem typo heic delineato ad Dissert. V. cujusdam Religiosi, ac doctissimi Viri S. J. *Sopra un Bidentale nuovamente scoperto* in Vol. v. de' *Saggi di Dissert. della Nobile Accademia Etrusca pag.* 160. in Roma 1751. in 4.

Hoc cimelium, quod quatuor includebatur muris, nisi quod rudera, & saxa continebat. Quis igitur ibi inficias gerantiquum non fuisse Bidental ? Quod si inspexisset vel ipse Cl. Maffejus, ipsius inscriptionem forsan suspectam non haberet : Plures id genus epigraphes legas apud Murat. pag. CXIX. n. 2. 4. 5. & apud meum Syntagma Cl. II. ex lapide olim in Mus. Tusculano Card. Passionei, edito ab Ampliss. & Eruditiss. Præsule Benedicto ejus Nepote in Libro, qui inscribitur : *Inscrizioni Antiche* &c. Cl. I. n. 21. pag. 8. Luc. 1763. in fol. fig. Gorius etiam *Inscript. Etr.* Part. I. pag. 52. n. CVII. fert hunc titulum ex Museo Imper. Mediceo FVLGVR. DIVM.
De *Bidentali* scripserunt Persius *Sat.* II. v. 24. Lucanus L. I. v. 606. Nigidius Figulus apud Nonium, Petrus Crinitus *de Honesta Discipl.* L. II. c. 5. Camillus Silvestri ad *Sat.* VI. Juvenal.
(*e*) Gruter. pag. CXXXII. n. 9.
(*f*) Idem cit. pag. n. 8.
(*g*) Cicer. *Attic.*
(*h*) Juvenal. *Satyr.* VI. v. 585. Salmasius enim inquit : *condere fulmina significat monumentum eo loco statui, Aram nempe, vel Puteal cum aliqua fortasse Inscriptione, quæ testaretur fulgur sub illa ara conditum*. Nam rerum a fulmine percussarum frusta sepeliebant Ethnicorum Sacerdotes ; ibique *Bidente* sacra faciebant. (*Cornel. Fronto vetus Gramm.*) Deinde talis locus semper religiosus erat.
(*i*) Fabrett. pag. 201. in not. ad Inscript. sub n. 475.

didit, ut legitima novercarum cum privignis concordiæ documenta oftenderet, ejufdem farinæ effe, vir doctus non agnovit. *Non Injufta Noverca, & Debita Sibi Uxor*, & compendia minime ufitata, & is finis, *In unius funeris gemina orbitate Monumentum Pofuit*, monere de fallacia poterant. Luforiam etiam comprobat marmoris, quod in ædibus eorum de *Vecchiettis* infpexi, nova forma, quæ vafis non eft, aut urnæ, fed folidæ pilæ. Idem paries novitiis quibufdam lapillis incruftatur: *Aurelius Caefar*, *Nero Claudius*, *Pylades Veftiarius*, quem arripuit idem Fabrettus: in uno legas D M T. *Clementianeti Cojugi Benemeret. Clementianeti*, ut *Irsaeti*, atque ut alia extendere nomina lapides folent, recipiamus; recipiamus etiam T. minime quidem tamquam prænomen, fed pro gentilitio, velut Titiae, aut Terentiae, etfi eo loco dure admodum: fed Manes in Manii prænomen, converfos, & nugacem quamdam in medio earum figlarum divifionem recipere non poffumus. Ad Mufeum redeamus, cujus hanc non opinor editam: *D. M. Cominiae Venuftae, & Cominiae Secundae Sororibus L. Cominius Secundus Fecit Pater*. Lapis videtur recens, & faftigii forma illa pilis, feu aris ufitata eft, non tabellis: folet etiam pater *filiabus* ponere, non *fororibus*; filiæ quidem forores inter fe funt, nihilominus ita loquentes in monumentis patres non occurrunt. Hæc quoque inedita:

11. ..VBRIAE.NICE
SERVILIVS.SIGERVS
..LOTIAE.ISAVRICAE LIB
T.RVBRIA SEVERA.FECERVNT
ET.LIBERTIS.LIBERTABVSQVE SVIS
POSTERISQ EORVM
ET.AMICIS.OPTIMIS
ET.SIBI (a)

Fictitiam monftrant non marmoris folum color, & genus, fed nova liberalitas fepulcrum ponentium Rubriae, & *Amicis Optimis*. Eximia eft inter iftas Infcriptio, in qua *Amicis Fidelissimis* legas (*b*), fed post eorum nomina recitata; quodnam enim effet legati genus, *amicis optimis* infinite, & indeterminate fcriptum? Duæ, vel tres defiderantur ex fimulata lapidis mutilatione in capite verfuum literæ, ut vides; fed cum marmorarius non fatis diligenter fpatium dimenfus fuerit, perperam primum R omnino abeft, cum tantum lapidis appareat, quantum ad eum recipiendum, vel maximam faltem ejus partem fufficiebat.

Sub figura decumbentis in lectulo hæc videas, EXCES. VIIII K CARMIDIIS ADNIANO. ET ALAESO. COS (*c*). ubi Latina quidem verba minus bene iconibus, quas fepulcra Græca præfe-

(*a*) Gor. *Infcr. Etrur.* Par. 1. pag. 30. n. LIV.
DIS. MAIIBVS
L. 2. RVBRIAE
L. 4. PLOTIAE
L. 5. ET. *in princip.*

(*b*) Fabret. pag. 14. n. 63. qui ponit *apud Nobb. de Cafalibus; hodie in Imperiali Mufeo Mediceo, ex Gorio Infcr. Etr. Part.* 1. *pag.* 21. n. XXXIX.

D . M
MAGNIA·TYCHE·FECIT·SIBI
ET.KARIS.SVIS.T.MAGNIO.ANI
CETO.ET.T.MAGNIO.EVTYCHO.ET
Q.TILLIO.FIGVLIANO.BENEMERENTI
BVS
ET.LIBERTIS.LIBERTABVSQVE.POS
TERISQVE.EORVM.H.M.D.M.A
ITEM.TI.CLAVOIO.HONORATO.ET.CLADIAE
MARGELLAE (*fic*)
AMICIS.FIDELISSIMIS.VASA.OBRENDARIA.DVA.ITEE
OLLARIA.TRIA.INTROEVNTIBVS.PARTE.DEXTERI
ORE.FECIT.ET.DONAVIT

(*c*) Gorius loc. citat. pag. 75. num. CCXIII. variantem adfert:

EX CES VIIIIGERMIIDIIIGANIA
NIO ET BLAESO. COS

præseferre solent, aptantur; sed Germidius mensis optimo consilio cum Adniano Consule sociatur. Tempus autem, quo Anonymus iste fuit conditus, die, & Consule adposito, designare ab antiquis moribus minus alienum erat, quam quo vita excessit.

Fabrettus (*a*) ejusdem *Tyranni* liberti binas attulit eodem exemplo, quæ hic spectantur: neutri admodum favet inspectio: sed alteram videtur excludere ob duodecim ad extrema versuum puncta, apud Fabrettum nequaquam apparentia, quorum quinque initiis præfixa.

Sequens tabula muro infixa non est. *D. M. Filocyrio Filio Dulcissimo Qui Vixit Annit* ⊓. *Diebus XII. Orabus* ⊓. *Fecit Nice Mater Pientissimo Non Merenti* (*b*). Novitates præcipue vocum *Orubus* & *Non Merenti* lusum detegunt: post D & M punctorum vice transversæ lineæ signantur antiquis sculptoribus non adhibitæ: lapidem callide diffractum, deinde conglutinatum recens tinctura prodit, qua infectus noscitur: infectus eadem est infixus alter, qui propterea secundum anni tempestates, ac cœli temperaturas colorem alternat. Cum his & istam accense: *Octavia Apro vicsit anis XII.* † *Tu quicumque legis sit tibi suavite* (*c*), & altius collocatum, *Diis Manibus N. Fulvius Felix sibi & suis fecit* (*d*); inspectione & erroribus reprobatas: & magnis literis, *P. Rutilius Lupi L. Ros.* (legerunt alii *Lupi* * *Erot*, errorem mutantes potius, quam tollentes) *Nomenclator* (*e*), quod officium vel Augustis, vel Magistratibus, non item & privatis hominibus famulabatur. Sequentis clausula suspectam reddit: *M. Curtius Victorinus Et Plotia Marcella Viventes fecerunt. Si Deus Permiserit Sibi* (*f*); sed in lapide, & scriptura nihil est quod reprehendas. Fragmina interdum diversorum lapidum conjuncta sunt, ut in iis, *Syniscusis* * *Hiberorum Valeria Egemu*, & *Ti. L. Ti. Herennius Ti. L.* (*g*). Sed quid ego minutos lapillos, & nullius momenti titulos continentes singulatim persequar? satis sit admonuisse, dubitari & de aliquibus aliis ex istis posse: judicium autem tuto ferre, arduum sæpe, cum verba pauca, literæ ab atramento infuso rectæ, tabulæ ex infixione aliquanto occultatæ. Nec sit qui admiretur, in tam augusto Cimeliarchio complures spectari commentitias Inscriptiones. Ingens lapidum congeries ab Apollonio Bassetto, viro studioso, olim collecta huc translata est: cum vero loculos venuste & architectonice designatos complere oporteret, de statu & ingenuitate non est habita accurate quæstio. Illud etiam cum hanc, tum collectiones alias satis excusat; quod Inscriptionum secernendarum, quam modo qualitercumque tradimus, nova prorsus Ars sit; neque usitatum hactenus fuerit, sicuti numismata, signa, atque insculptas gemmas, sic & Inscriptiones excutere, sed ut plurimum quotcumque oblatæ, totidem & receptæ. Inter præclarissimas cæteroquin hanc collectionem collocant eximiæ, quæ in ea spectantur, inscriptæ bases, & præstantia monumenta quam plurima nulli suspicioni obnoxia.

Amplissimam, & plusquam privatam ingredienti Marchionis Riccardii domum splendidissima occurrit impluvium circumambiens porticus, regio plane apparatu: neque enim hodiernis, mutisque, & nihil docentibus marmoribus decoratur; sed Inscriptionibus, anaglyphis, protomis, signis nobilitatur tota. Verumtamen, quod Inscriptiones attinet, mira dixero: dimidium plane earum, ut moderate loquar, mihi suspectas esse. Invito, & ægro animo, & nisi post iteratam etiam atque etiam inspectionem, contemplationemque lapidum hæc loquor, cum mihi vix ipse fidem haberem, & angeret me non parum tot monumentorum expunctio, quorum multa in multis triumpharent voluminibus, & quæ post hujus tantum Musei constructionem agnita sint, ab eruditis advenis nulla hæsitatione, & plena fide quotidie transcriberentur. At nulla me magis collectio docuit, quantum Arte hac Critica Respublica literaria indigeret, quantumve in negotio hocce incredibilis profecto difficultatis inesset: neque enim cum primo, aut tertio, aut quinto accessi, hæc mihi prorsus agnitio illuxit, sed post vigesimam fere, diebus interdum, & hebdomadis quoque consulto interpositis, contemplationem, collationemque: quod ideo narro, ne putet quisquam, una & altera inspectione istiusmodi judicium peragi ubicumque posse. Dolendum quidem, multo plures ex genuinis Palatium istud Inscriptiones non advenisse; loco enim alio nullo tam magnifice, & tam ornate dedicatas intueare, ac distributas: sed vel exercendi ingenia, & eruditorum periculum faciendi primi collectoris mens fuit, vel cum ad beatorum domus facilius confluant, qui vitam fallaciis tolerant, cum liberali, & magnifico emptore perinique actum est. Attamen has quoque diligenter servasse, inutile huic studio nequaquam esse, documenta ostendent, quæ hinc haurire pergimus. Mihi singulas excutere non est animus, nec singulas internoscere quisquam valeat; lapides namque tabulæ ita prominentibus coronis protectæ, & earum aliquæ τῷ τῶν adventitio ita respersæ, ita calce ad extrema obductæ, atramentoque obscuratæ sunt, ut eas perattente spectans, videas tamen, & non videas, perinde ac si velati homines occurrerent, aut personati. Minutioribus, & nihil novi afferentibus omissis, seligam quarum magis intersit conditionem nosse, & de quibus detur aliquanto securius pronuntiare.

Inspectare primum sedulo velim literatam hanc por-

(*a*) Fabrett. pag. 82. n. 125. & n. 126.
(*b*) Apud Gorium non reperitur.
(*c*) Idem Part. 1. pag. 59. n. CXLII.
† XXII. & in fin. mutila.
(*d*) Idem Part. 1. pag. 57. n. CXXXV.

* EROS.
(*e*) Idem loc. cit. pag. 44. n. LXXVI.
(*f*) Idem loc. cit. pag. 20. n. XXXVII.
* L.
(*g*) Idem loc. cit. pag. 60. n. CLIV.

porticum ſtudii cauſa ingredientes, lapidis genera, quibus exarati quam plures ex iſtis titulis proſtant : priſca non eſſe, oculis tandem conſtabit in his rebus exercitatis : adnotat etiam ejuſdem ſæpe ſodinæ lapides recurrere, atque in his aliquas ſpectari procul dubio fictitias epigraphas, unde & adverſus alias quaſdam, quæ cæteroquin non improbarentur, valida oritur ſuſpicio. Obſervandum rurſus, veterum ejuſmodi tabellarum figuram, & venuſtatem ab his ſaxis abeſſe : fragmina ut plurimum ſimulantur, extremitates deſunt, complementum & ornatus vel nullus, vel ineptus, & incongruus. Multitudinem demum in ipſis epigrammatis, & ſimilitudinem ænigmatum, & ſphalmatum animadvertamus; nam plures non ſemel conglobantur literæ, quibus verbum efficiatur nullum, & in verbis uſitatis permutationes literarum ſæpe occurrunt a veteribus quadratariis omnino alienæ. Exemplo iſta ſit amplis, & bene efformatis literis ſic inſculpta : IVLLO POLILICO COITTABATO SVO CABISSTMO &c. (*) Jam ut ab Jove principium fiat, en nobis puſillas & conſimiles columellas ita loquentes : *Domini Metaens* I. O. M. L. IT. *Sac.* & *Jul. Pr. Sac.* (*a*) quæ ſunt verba nihili : recenſuit priorem Reineſius (*b*), eique miris ſuis pharmacis fruſtra opem ferre conatus eſt : me quidem ne dum expoliendis, ſed quiſquiliis ejuſmodi refutandis operam puderet inſumere. Gruteriana (*c*) *L. Hermetis* pila Jovis juſſum præloquens ſuſpicionem injicit non levem. Cur Juppiter Dolichenus *Cantharum*, quod Bacchi ſymbolum eſt, cum baſi ſua poni jubet? ubinam memorari audita eſt Canthari baſis? cum verbum *Juſſa* cetera in eodem verſu ſupereminet? cur VASF pro *baſi*, aut *baſe*, vel *vaſe* perſpicue ſcribitur? cur *Hermes poſaerun*? ubi antiquus ſcalptor, deficiente ſpatio, poſtremam literam in penultima ſic adumbraſſet N. *Scribam* vero in Latinis votivis tabulis quis umquam laudari vidit? affirmat tamen Smetius in lapidis latere hæc legiſſe : *Sub Scriba Fontejo Eutycho*, quæ nunc recentiſſimo cippulo ſeorſim poſito indita verba in hac Collectione ſpectantur. Quæ etiam adſtat *Invictae Caelesti* (*d*) poſita, parum arridet : nam cippus incondita ſtructura eſt, multumque inferiori parte ſub titulo auctior, quam ſuperiori. Invicta & Cæleſtis non una Dea dicta ; ſed Invictam Cæleſtem invocare, neque expreſſo nomine, neque Deæ appellatione præmiſſa, lapidibus noſtris inſuetum. Africanam quidem afferunt Falconerius, Sponius, Fabrettus, *Caelesti Augustae Sacram* : at nemo admonet, mutili ejus lapidis caput non adparere. Integræ certe Inſcriptiones aliæ præſeferunt (*e*), *Veneri Caelesti Augustae Sacrum* : item *Veneri Victrici*, *Lucinae Invictae*, *Bonae Deae Caelesti* : quænam enim ex Dearum illo umbratili choro Latini hominis excepiſſet preces, & ſe compellari intellexiſſet nudis *Invictae*, & *Caelestis* titulis? Juno, Luna, Venus præcipuo unaquæque jure ea ſibi vota vindicare poterant, Caelumque novis litibus perturbare. Hiſpanicam non diſſimulabo :

12. D . M
C. AVIDIO . APRIMVLO
SACERDOTI . CAELESTIS
INCOMPARABILI
RELIGIONIS . EIVS
C. AVIDIVS . VITALIS
PATRI B M (*f*)

At

(*) Edidit Gorius *Inscr. Etr.* Par. 1. pag. 103. n. 67.

D. M
IVLIO POLILICO
COIIITBERTO SVO (*sic*)
CARISSTMO FE
CIT IVLIA HEL
PIS BENEME
RENTI

(*a*) Ex eodem loc. cit. pag. 104. n. 72. parumper variantem a Mſſcjana eam iterum refero:

In Ara rotunda marmorea ornata capitibus arietinis, & encarpo cum vittis.

DOMINI . METVEN
IOM LIT.
SACR

(*b*) Eadem apud Reineſium 26 I. pag. 55 e *Collectaneis* Viti *Ill Frid. Lindebrogii* qui legit Lin. 2 I. O. M. L. M.

(*c*) Gruter. pag. XVI. n. 12. qui ponit *Romae in domo quondam Jo Coritii, in foro Trajani in basi rotunda. Hodie Florentiae in aedibus Riccardi:*

EX . IVSSV . I . O . M . D
L . TETTIVS . HERMES
CVM . CONIVGE . SVA . ET . FILIS
ET . OMNIBVS . SVIS
CANTHARVM . CVM
(*sic*)
VASE . SVA . POSVERVNT

a latere

S̄ V B̄
SCRIBA
FONTEIO
EVTYCILO

Variantes vide in repetit. edit ei ſdem & Gor. Par. I. loc. cit. pag. 105 n. 74. l. 3. COIVGE. l. ult. EVTYCHO.

(*d*) Gruter. pag. LII. 4 & Gor. loc. cit. n. 75.

In basi marmorea rotunda.

INVICTAE
CAELESTI
AVR . ONESI
MVS . D . D .

(*e*) Gruter. pag. LX n. 3 10.

(*f*) Idem pag. CCCXVIII. 4. e Schotto ponit *extra Tarraconem ad molem* D. Claræ.

At commentitiam judico, non e suspecto tantum fonte, unde manat, & ob *Caelestis* numen, quod Africae peculiare fuit, nec, quod sciamus, in Hispania, vel Italia agnitum, aut receptum; sed etiam ex illis, *Religionis ejus*, quae sententiam turbant, nihil dicunt, & a stylo sepulcralium lapidum prorsus recedunt. Tertulliani locus in Apologetico has Inscriptiones videtur peperisse: *unicuique etiam Provinciae & civitati suus Deus est, ut Syriae Astartes, ut Arabiae Dysares, ut Norici Belenus, ut Africae Caelestis*; verum aliter Africanum Scriptorem, aliter Italicum lapidem loqui decet.

Ad celebrem non uno nomine inter votivas me Inscriptionem confero, quam verebar quodammodo attingere, cuique ut parcerem, multa mecum evolvi, sed religio non finit:

13. SOLI . INVICTO . MITRE
M. VLP. MAXIMVS . PRAE
POSITVS . TABELLARI
ORVM . ARAM . CVM
SVIS . ORNAMENTIS
ET . BELA . DOMINI .
INSIGNIA . HABENTES
N. IIII.
VT . VOVERAT . D. D.

In ejusdem marmoris fastigio & corona more prorsus insolito:

ARA . POSITA . ASSTANTE . SACERDOTE . SEX.
CREVSINA . SECVNDO . VT . VOVERANT . MA
XIMVS . ET . MAXIMINVS . FILI . IMP. COMM
ODO . AVGVSTO . PIO . FELICI . IIII. ET . VICTORINO . II. COS (a)

Monstra vides majoribus hostiis procuranda: qui deglutierint Manutius, Lipsius, Gutherius, Lindebrogius, aliique permulti, haud intelligo. Maximus *aram* dat, & *vela habentes Domini insignia*: navim & vela audieram, aram & vela non audieram; neque enim hujusmodi arae velariis obtegebantur: vela habentia intelligo, *vela habentes* vix intelligo; neque enim aevi Commodiani marmora tam inconditе loquuntur. Quid autem esse putabimus *Domini insignia*? nonne Inscriptionem concinnanti hodierna nobilium ostiorum velaria obversabantur, quibus gentilitia insignia depingere solemus, & ea stemmata Romanis etiam usitata credidit? Vela *Numero* IIII. lapidaria non videtur loquutio, sicuti *Mitre* non est lapidaria scriptio. Dedicatio autem ea formula minime adscribebatur: *ara posita adstante Sacerdote*: sexcenti prostant ejusmodi lapides, quibus nihil simile deprehendas; ad titulorum calcem *Dedicati* dicuntur, deinde ante Consules dies adponitur, qui hic deest. In Consulibus recitandis tituli *Pii Felicis* adjunguntur Commodo omnino importune. Puncta finalia sex. ASSTANTE eumdem hominem scripsisse, qui ut vidimus paulo ante, CARISSIMO, videtur conjectari posse. Statuitur ara prius, *ut voverat M. Vlpius Maximus*, deinde, *ut voverant Maximus & Maximinus*, filii Sex. Creusinae Secundi. Gentilitium *Creusina* mirum advenit: viderat forte epigrammatarius *Creusiniam Quartinam* in lapide a Fabretto (b) vulgato, sed inde *Creusinius*, non *Creusina* eliciendus erat.

Recensuit, & illustravit Reinesius (c) incipientem, *Vejos, post Urbem captam, commigrari passus non est*. Agi de Camillo Dictatore intelligis, & quarto ab Urbe condita seculi gesta memorari. Ea verba Livium (d) habent auctorem: *Quin illa quoque actio movebatur, quae post captam utique Romam a Gallis celebratior fuit, transmigrandi Vejos*: item Epitomen: *Dictum est, ad Vejos migrandum esse propter incensam & dirutam Urbem, quod consilium, Camillo auctore, discussum est*: sed quod titulum spectat, quae de Fabii Maximi, & Appii Claudii epigrammatis diximus, in mentem revoca, & monuisse sufficiat, nullam in lapide mutilationem apparere, cum Inscriptio fragmentum simulet. Militarem subdam hanc:

14. D M
P . POMPEIO
PROCLO . MIL
COH. XI. VRBAN
7 CLAVDI . VIXIT
ANNIS . XXX
MILITAVIT . ANNIS
XVII . ME . VII
SVABIA . LONGINA
C . D . M . L (e)

Litera L. in marmore bipartita fingitur tam nove, ut *b* minusculum repraesentet: singularia ad calcem erronea: *Suabia* seu *Suevia* gens audita numquam: menses stipendiorum numerationem ingredi non solent, quae per annos tantum exigitur.

(a) Idem pag. XXXV. n. 1. & Gor. *Inscript. Etr.* Part. I. pag. 112. n. 93.
(b) Fabret. pag. 617. n. 149.
(c) Reinef. 43. VI. pag. 417.
(d) Livius Lib. V.

(e) Apud Gorium *Inscript. Etr.* Part. I. pag. 98 n. 55 qui lin. ult. habet C. B. M. F. id est, *Conjugi Benemerenti Fecit*, & repetit in Part. III. pag. 269. n. 388 at variantem a priori, ubi lin. 8. ANNIS XVI. lin. 9. SVALIA.

gitur. Ætas autem militaris Auctori minime innotuit; nam cum Proclum annos XXX vixisse dixerit, & XVII militasse, mensibusque insuper VII, consequitur, duodecim cum dimidio annos natum militiæ nomen dedisse, quod a Romanis legibus, & moribus maxime abhorrebat.

Ad Funerarias subinde accedamus:

D . M

15 LVCIVS . BOLVMNIVS . SEBERVS
SE . BIBO . COMPARABIT . QVI
BIXIT ANNIS XLVIII . MENSI
BVS VIII . DIEBVS XVII . FECIT
COIVX BENEMERENTI CVM
FRATRE TITO FLABIO
SOSANDRO LIB . LIBE . POS . EORV (a)

Tritum est, B non infrequenter pro V consonante in lapidibus reperiri; at septies in titulo uno lusum sapit, & non sine studio, & artificio factum. Prænomina Lucii, & Titi prisca marmora litera initiali designare solent: *Eoru*, *libe* pro *Libertabus*, *Pos* pro *Posterisque* non solent occurrere: sub trium versuum finem nugaces punctorum vice ramusculi: numerales annorum notæ inconsulto interpunctæ: facientis Conjugis nomen perperam prætermissum:

16 D . M
M . COCCEI EPA
PHRODITI CON
IVGI . PIENTIS
SIMO . GALA
TIA . CONIVNX
BENEMERENTI (b)

In timpano animalcula nupero cælo ridicule adumbrata; canaliculi oblique ducti; puncta extremis versuum literis adposita, & sic ✓ effícta; lapicida demum Grammatico par, qui *Epaphroditi Conjugi* concordare autumavit.

17 D . M
P . LVCILIO PRO
FVTVRO . Q . V . A....
F . HEREDES . ET . AR
BITRATV POSTI...
FANIAE RESTITVTAE (*)

Reinesius (c) legere jubet *Posthumi Faniae Restituta*; quibus quinam conficiatur sensus, non video. Titulum repudiandum suadent *Post. fania* gens, F pro *fecerunt*, *Vixit An.* nullo adjecto numero, copulatio *Et* prorsus intempestive. Aliam videas, in qua *Germanus Victor* MAIIII sibi comparat, & *Germaniae* conjugi, & *Germanis Filis*, & *Germanis Libertis* (d): at numquam sic loquuti sunt veteres, ut a Valeria gente, exempli causa, manumissos *Libertos Valerios* dicerent. Gryphum MAIIII ne putes ab atramentario penicillo esse; nam de his Inscriptionibus oculis solis non credidi, sed scalpri semitas digitis exploravi. Satis decenter & honorifice apud Sponium (e) M. Dionysii epigramma comparet,

(a) Fabret. e *Schedis Barberinis* pag. 751. num. 579. non habet D. M & in lin. 3. SE. l. 4. legit MEIIBVS. l. ult. LIBER. Apud Gor. Part. I. loc. cit. pag. 103. n. 68. uti Maffejana.
(b) Idem Gor. Part. I. pag. 82. n. 3. l. 6. CONIVNXS. l. ult. BENEMERENT.

(*) Eadem apud Gor. loc. cit. Part. I. pag. 88. n. 16.
(c) Reines. 28 vi. pag. 802.
(d) Hanc edidit Gor. Part. I. pag. 97. num. 51. & Par. III. pag. 271. n. 393. ita:

D M

GERMANIVS VICTOR A MILITIS
COMPARAVIT SIBI ET GERMANIS
AVERANAE CONIVGI SVAE ET GER
MANIS VICTORINAE ET VICTORINO
FILIS ET GERMANIS LIBERTIS LIBER
TABVSQVE POSTERISQVE EORVM

& subdit Cl. Gorius „ Protuli hunc lapidem Part. I. (loc. „ cit.) sed cum in Schedis Donianis in 2. lin. a Cl. Do„ nio exscriptum legerim A MILITES: sinceram le„ ctionem probavi, & eo loci lapidem nunc valde con„ sumtum, supplendum, iterumque producendum censui „ A MILITIS: (ubi Maffei. Supra MAIIII, & Gor. „ Part. I. loc. cit. A MIIIII) h. e. A MILITIIS. Ger„ manus Victor is erat, qui infimo ordine militibus in „ exercitu serviebat. „
(e) Spon. Miscell. Erud. Antiq. pag. 298.

paret; at in lapide sic jacet: M. AVRELI.S DIONYSIVS, deinde CVM ARIAFARASCINTA CIPPIS N̄ IIII. detritione, quæ ambiguitatem pariat, nulla. *Ara Cincta Cippis* Sponius substituit, sed contra fidem, & sine exemplo. Ut hic AVRELI.S. ita est in alia IVLI.E SORORI. Epitaphium quoque *P. Papirii*, operam dedit Reinesius (*a*), ut recoqueret; nam fieri posse non putavit, ut sculpta hæc essent:

LOCVM EMPTVM QVINQVE PE
18 ROVATVORETSICINI
IBHSXX

Quamobrem ea industria restituit, ut legi posset: *locum emptum quisque revocare volet, Respublicæ inferre debet Sestertium vicies*: quam emendationem, ubi primum vidi, probare non poteram; nam *revocare locum*, & *Respublicæ inferre* non arridebant; opinabar autem pretium & mensuram loci empti in marmore connotari debere: Pedes scilicet Quinque in Fronte, Quatuor in agro, vel quatuor & semis, cum habetur in aliis; *Qui locus emptus est longum P. VI. latum P. IIII.* (*b*) &, *Emi jussit ex* $\overline{HS}$ $\overline{X}$ $\overline{M}$ $\overline{N}$. Verumtamen frustra sunt omnia, cum lapis perspicue, & sine lacuna ulla, ut superius exhibui, eloquatur, ac si ænigma componeret. Quæ idem Reinesius huic Inscriptioni sociat, *Nicomachus Alexandris* L. diversum, recensque, ut etiam *Alexandris* indicat, continet saxum (*c*). Huic affinis est, in qua FEBFAVXESIS. & subsequens: *L. Celadus Senior & L. Celadus Junior se Bi.... mparaver. Sibi & Luceniae ... lins Et Lib. Lib. Pos.* EOB..M... TVEINCONT. *ex donatione anum* SOLEVM *possidet*. Ubi quid nominis *Tusicoat*, referat, & adumbret, alii divinent: num SINE ONERE exsculpi posset, sedulo inspexi, sed labore irrito. Puncta per miras quasdam figuras repræsentantur. *Senior*, & *Junior* addi non solet, nisi post tria nomina recitata, quibus singulis bini uterentur: Luceniam gentem audierat nemo: Solia vero plura defunctis excipiendis in privatorum etiam sepulcris fuisse posita, ut credi vult, qui tamquam ollam unam, *solium unum* hic donatum narrat, ei tantummodo persuadebitur, qui Romanorum corpora vel cremata, vel in lapideis arcis extensa nesciat. Magnopere hæc Inscriptio iis Lexicographis placuisset, qui *Solium* significare etiam docent *sepulcrale loculamentum*, miro quidem commento: quæ afferunt ejusmodi significationis exempla, nihil profecto huc faciunt. Fuerint sane qui vita functos sedentes collocarent in monumentis; num inde sequitur, vocem *solium* pro sepulcrali loculo usurpatam esse? Plinii (*d*) etiam locum in hanc rem memorant; *multi fictilibus soliis condi maluere*; ubi quæ circumstant percurrenti manifestum erit, legendum *doliis*.

C. Vergilium Martanam ducentis abhinc annis Mazochius edidit, comprobavit exinde Smetius (*e*) ab inspectione non arguitur, sed a conceptis verbis. C. F. præfiguntur, hoc est *Cajus Fecit*; nove & inconsiderate; nam recepta formula *Vivens Fecit*. Miri nominis *Ager Caeli Aenei* fuerit, quem Martanus coleret; idcircone conjux ejusdem agri *Colona* diceretur? nostratis linguæ mos apud Latinos non obtinebat, ut Fabri conjux Fabra, & Coloni Colonæ vocaretur. Ecquid sibi vult *Conjugi Conjugali*? hæccine vetus loquutio? nænia sequitur insiceta, *Castae Carae Bone Piae Fideli Dulci Care Amantissime Desideratissime*; at non ita ineptiunt prisci lapides, neque ita desipiunt. Post undecies dandi casu enunciatam Colona nostra casu recto *Sodaliciaria* prædicatur, & additur eodem lepore, *Consili Boni*. Vocabulum *Sodaliciarius* nulli aut Scriptori, aut veteri monumento adhibitum, recens, & accurata Calepini editio consecravit Fabrettianæ inscriptionis testimonio, quæ itidem apud

(*a*) Reinef. 68. XII. pag. 672.
(*b*) Fabret. pag. 153. n. 230.

(*c*) Videsis etiam apud Gor. Par. I. loc. cit. pag. 87. num. 12. quæ est ita:

. . . .
DIIS MANIBVS
P. PAPIRIO NATALI VIX
ANNIS VI M II DIEBVS
VI P PAPIRIVS HELIVS
ET PAPIRIA HYGIA PA
RENTES FILIO PIEN
TISSIMO FECERVNT
ET SIBI POSTERIS
QVE SVIS LOCVM
EMPTVM QVINQVE PE
ROVATVOR ET SIC INT
IB. H-S XX

Adnotat *Emptum Quinque &c.*
„ Literæ his duobus ult. versib. admodum vetustate exesæ „ confusam, & obscuram reddunt lectionem &c „.
„ H·S. XX. Reines. post has notas duos versus addit; (quos supra refert M.ff.i.) „ quorum ne unum quidem jota in marmore, cum separatus sit titulus ille „ sepulcralis inferius ponendus: præterea cum duobus mendis attulit, nec versus dedit eo, quo jacent, ordine. „ Ponitque puncta ad omnes voces.

(*d*) Plinius Lib. XXXV. cap. XII.
(*e*) Vid. Gruterus pag. DCII. num. 5. ponebat *Romæ apud Colotios: hodie exportata est Florentiam*. Gud.

Sponium (*a*) est, cui tamen nihil plus tribuendum auctoritatis, quam nuper excusæ: non solum enim æque fictitia est, sed ab eodem fictore compacta, qui hujus collectionis complures fabricavit, a qua nescio quo absit casu. Non deerunt profecto, qui hanc assertionem rideant, tamquam audentis nimium hominis, & Virgilianæ *Vatis fatidicæ* sibi quodammodo virtutem arrogantis; at argumenta, quibus moveor, perspicaci, nasumque habenti Lectori, qua par est reverentia, submitto. Inscriptionem accipe a Sponio (*b*) quoque laudatam:

20 IVLIVS . BALERIANVS
QVI . VIXIT . ANNIS . N . XX
· NATALI . SVO . D
SODALICIARIVS
BONVS . AMORATVS
FILETIVS . VSQVE . AT FOTSA

Summam mihi admirationem incuteret, viros doctissimos id genus nugas amplecti potuisse: nisi jam omnino comperissem, & in dies ulterius comperirem, in re lapidaria fascino, ut ita dicam, & incantatione quadam Rempublicam literariam universam alligatam hactenus, & detentam. Ut fidem liberem, en tibi *Balerianus* ab eodem scalpro, quod *Bolumnius*, *Seberus*, *Flabio*, *Bela*, *Iubictto* in his lapidibus protulit: en *Annis Numero* XX. ab eadem manu, quæ nuper Vela *Numero* IIII. & Cippos *Numero* IIII. dedit: en FOTSA ab eodem stylo, quo antea COIITBAATO, & CAAISSTMO. Eumdem ægnimaticum Genium adhuc certius ea demonstrant, *Amoratas Filetius Usque At Fotsa*: ex quibus tantumdem significationis eruas, quantum ex illis, QVINQVS PSROVATVOR ATSICINT, & ex *Aria Farascinta*. Amoratus cum Filetio (inscite pro Philaetio) jocose junctus, ut e contraria significatione mirum quid eliceretur, & cum Latina perverterentur verba, tum Græca, ex eadem cognatione judico, qua *Latterninus*, *Minna*, *Italicenes*, *Buccio*, *Suffenatia Sancta* a Fabretto (*c*) perhumaniter excepta, aliaque plura ejusdem novitatis nomina in hæc saxa prodiere. Quovis pignore contenderem, *Amoratus usque ad fossam* ex vernaculo *fino alle ceneri*, prodiisse. Illa *die natali suo decessit*, e genuina alia decerpta sunt, sed perperam expressa; neque enim D pro *decessit* Romana est nota. Ipsissimum denique Auctorem singularis vox *Sodaliciarius* prodit, de qua sermo erat, & quam alibi nequaquam reperias.

Turmatim alias innuam, de quibus cum petræ genus, & facies, tum difficultas verborum aliqua dubitare cogat: Quæ incipit *L. Vibius*, inter plura nomina recto casu proposita, *Piliae C. L. Callistenis*, (sic) nulla hujus diversitatis ratione, numerat: hæc autem Pilia, vel in masculum definit, etsi litera una diminutum, vel cognomen dure inflectit. *Nebridem Antonia Drasi* ostentat Fabrettus (*d*): at *Nebris* & *Lychias* novitate nominum aliquanto me deterrent, magisque *Contabernae* pro Contubernali nullo exemplo. Singularis in *Ulpiae Vitalis* monumento adjectio est, *Qua Sibi Moriens Fidem Servavit*; nec minus in *Onomaste* titulo, *Matres Ossua Ibi Condita S*. in eodem PA, FE. ad *Pater fecit* significandum; familiaris his lapidibus modus, alias perrarus: vidimus ME pro Mensibus, rursus PO pro Posuit; nam Gruteriana (*e*) Ligustiorum (ab hoc Saxo unice memorata gens) ita clauditur. Ubi legitur, D. M. *Faelia Helpidi Sacrum* (apud Reinesium (*f*) *F. Aeliae*) Inscriptio recipi tutius posset, dummodo *Helpidis* scripsissent, cujus Manibus sacrum sepulcrum esset. Funerea nota, quæ in Sponiana (*g*) visitur, ϴ *L. Appulei Eupori*, non observatur in lapidibus nomen unicum præferentibus. Ad calcem tituli *Sperato* AELIO positi IVS. DVS significatione nulla: proximi pluries editi *Aegypti* servi, & *Irenes Lanipenda* sibi consulant, in eodem lapidis genere exarati: in Digestorum libris scribitur *Lanipendia*. *Livi Onesimi* titulum, quem Reinesius (*h*) explicat, marmoris fascia tenet recens efficta, & ita efficta, ut cum arcarum cadaveri excipiendo extensionem æquet, & longitudinem, alta vix quatuor pollices sit. *Arriae Januariae* (*i*) ad quem spectet monumentum, nescio; fecerunt enim ipsi *Polybianus & Augustalis*, idemque fecit *Trepeio Libertus Sibi Et Aeliae Uxori*. Alibi *Decia Mater*, & *Trophimus Vicarius Conjugi Fecere* (*k*), ubi singulari exemplo, ut opinor, infimæ sortis homo, & plusquam servus, Vicarius nempe, *Conjugem* ostentat. Fabrettianam Asclepii clausula accusat, *Et S. Et S. P. E.* Corinthus *Tata*, & Nice *Mamma*, item *Philadelphus Caesaris* Montana *Caesaris* (*l*) ab inspectione parum laudantur. Ad gentem *Titucciam* (in marmore *Titacciam*) noviter afferendam epigraphen affert Fabrettus (*m*), in qua ARRNIS pro *Vernis*, & B M pro *Benemerentibus*. Horum autem titulorum Ὀνοματοθετῶν Poetica, qua, ut vidimus, pollebat, inventio aliquando

(*a*) Spon. *Miscell. Erud. Antiquit.* pag. 296.
(*b*) Idem *Itiner.* Tom. III pag. 39. *Miscell.* pag. cit. & Fabret. e *Schedis Barberinis* pag. 329. n. 481.
(*c*) Fabret. pag. 649. n. 422.
(*d*) Idem pag. 41. n. 227.
(*e*) Gruter. pag. DCCCXLIX. n. 14. e *Scardeonio* ponit *Patavii*, lineis ult. FRATRI P . O
(*f*) Reines. 2. XVII. pag. 815.
(*g*) Spon. *Miscell. Erud. Antiq.* pag. 246.
(*h*) Reines. 59 VI. pag. 424. e *Lindenbrog.* ponit *Florentiae in atrio Ricardi*.

(*i*) Hæc apud Gruter. pag. DCV. n. 2. qui e *Castalione* ponit *Romae*; at variantem a Gorio *Inscr. Etr.* Par. I. pag. 106. n. 80. & ego ex eodem ad Class. XIV.
(*k*) Apud Reines. 46. IX. pag. 567. mendose e *schedis Lindenbrog.* & mutila apud Fabret. pag. 303. n. 287. ut videre est ad meam Class. XII. ex Gorio *Inscr. Etr.* Part. I. pag. 107. n. 82.
(*l*) Fabret. pag. 40. n. 210. & Gor. Par. I. pag. III. n. 91. ponit in Mus. Ricardio.
(*m*) Fabret. pag. 651. n. 437. perperam TITVCIVS & ex Gorio ad fidem marmoris Par. I. pag. 93. n. 23. & in Supplement. Morat. ad Class. XX. TITVCCIVS.

quando destituit; nam *Filio* Turranius, *Servo* Onesimus, præter morem anonymis, & τῇ Aphrodite *Heres* pariter anonymus facit. Objiciet aliquis, multas ex hujus collectionis Inscriptionibus diversis olim jacuisse locis, ab editoribus enarrari; qui ergo in illis uniformitas isthæc reperiri possit? de qua quidem difficultate minime anxius sum, ut ad disquisitionem nostram minime attinente: ego quæ video, refero; quæ cogito, expono: doctiores, super ipsa re quid sentiendum sit, judicent. Judicent & de hoc retrasticho, petra *Serena* nuperrime, ni fallor, inscripto, sed non ut isthic dedicaretur:

> QVIDNAM QVID SAPIS, O PVELLA FVAAX?
> NE RAMOS TRAHAAES TIBI HÆC FEAEAAM,
> SED POSTHAC CAVEATVR FARAS QVID HORTO,
> OADVXI LICET ARMA, SVM PRIAPVS. (*a*)

Non semel autem, cum his contemplandis vacarem lapidibus, ludibriorum fortunæ, conditionis nostræ, humanarumque rerum, ac vicissitudinum subibat animum cogitatio, quarum miram imaginem ibi deprehendere videbar mihi: infinitæ enim pene sunt genuinæ, indubitatæ, & maximi pretii Inscriptiones, quibus cum Jove frigido, & cum imbribus assiduis atrox & miserandum est bellum; in stabulis sunt quæ jaceant, stolidæ plebis pedibus sunt quæ calcentur: cum tot interea spuria saxa, tot male feriatorum hominum mendacia, & joci tuto & magnifice in aula ista splendida sedeant, ac sumptuoso ornatu colluceant.

In Nobilium Gaddiorum ædibus erudita omnis generis gaza servatur, & elegantissima ubicumque cimelia spectantur: marmoreæ icones cujuscumque formæ, anglypha, picturæ, numismata, & MSS. codices magno numero, & præstantia singulari: ut vero Viridarium quoque literaria quadam suppellectile superbiret, Inscriptiones hac illac conjectæ sunt, quarum maximam partem recentis alicujus Epigrammatarii lusus fuisse judico, & certamina Antiquariorum. Paucas invisi literatorum lapidum congeries, ex quibus post longam indaginem plus didicisse mihi visus sim: aptissima enim vetustatis simulatione inscriptos videas, pluresque etiam sculpturis additis veterum opera imitantibus nobilitatos: subolet nihilominus dolus, epigraphas in eodem omnino lapidis genere plurimas observanti, & ipsissimum disponendi versus, literasque sculpendi, ac figurandi modum. Multæ etiam forma tabulæ assimilantur, quæ vetustos titulos haud admodum referat, & stylus ipse non infrequenter uniformis; in quo id præsertim est mirum, quod cum tot in his lapidibus Romani, & trium nominum homines memorentur, ne uni quidem patris prænomen adponatur umquam, etiamsi in titulis id genus ab ingenuis raro abesse soleat; secus enim est ubi nominum laterculi congerantur. Sed audiamus quid loquantur, ab eo incipientes, quem selegit inter omnes Cl. Montfauconius, ut in Diario Italico *pag.* 319. recenseret. Informis & distortus canaliculus, quo circumdantur verba, *malitiam* statim *olet*, ut Ciceronis verbis utar (*b*), & *calliditatem clamitat*, ubi in Diario *Portiunculae*, *Monumentum Sepulcrum*, *Vivus*, in saxo *Porticunculae*, *Monimentum Sive Sepulcrum*, *Vivus a Solo*. Qui titulum cudit, Gruterianum Agathopi ante oculos habuit (*c*), a quo nomina omnia mutuatus est; sed orationem verbis multis dicentem nihil a nullo plane monumento veteri mutuatus est. Dictionem *Portiuncula* quis nobis explicet? sive a Porta deductam velis, sive a Porticu, ridicule omnino: imagunculam dicimus, sed *imaginem* nullo alio modo diminuas; e porticu autem porticulam Cicero (*d*) deduxit, ubi Tusculani sui porticulam memorat. Initium mirare: QVAADMODVM IN INTROITVM. periodum integram susque, deque versa, sententiam excudes nullam. Consequitur: *Qui Titulus Attendit in Horte*: eritne cui hæc verba aliquid significare videantur? vel qui Veteres tam fatue blaterantes viderit? Extrema clausula, ob quam hæc maxime Inscriptio celebratur, nihil est ab antiquis moribus, nihil a Romanis institutis alienius: *Ab Iis Omnibus Dolus Malus Abesto Et Jus Civile*. Inanda iis temporibus verba, quibus morum norma, societatis vinculum, recti justique ratio nulla pene habebatur alia quam jus civile. Gruterianum illud (*e*) in animo veterator habuit, *Dolus Malus Abesto & Jurisconsultus*, quod etiam quantum auctoritatis habeat, non exploro; sed irrisionem & convicium a Jurisconsultorum ambagibus ad ipsius juris civilis sanctitatem inepte & impie detorsit. Sanctum tamen & elegans hoc haberi epigramma possit, si cum illo *Fl. Hermetis*, quod nihilominus adoptavit Fabrettus (*f*), & in lucem protulit, comparetur. Prælongæ & insulsæ næniæ examinandæ supersedeo: ubi Fabrettus *Fatus*, in lapide *Faustas*: hoc lepore clauditur: *Itaque tibi dico qui nescis dulce voce dicere filii ne vellis cupidus pene manere male*. Universim mente capti sermo videtur simulari; at mente captis monumentorum inscribendorum negotium non mandabatur.

In *Heraclide* Gruteriano (*g*) verborum distributio veterem usum non refert: inter Plautios & eorum cognomenta lacunæ immanes & insolitæ; verbis ceteris puncta addenda non erant, quod amplo intervallo satis distinguerentur: elementum T singulari forma, sinuato nempe, & flexuoso apice transverso, ut in ante memorata Agathopi, & in aliis hujus collectionis pluribus. Sigla P. O. M. S. nullam eo loco non futilem, & incongruentem interpretationem admittunt.

(*a*) Gr. Part. I. *Inscr. Etr.* pag. 95. *n.* 45.
(*b*) Pro Rosc. Com.
(*c*) Gruter. pag. DXCVIII. n. 6.
(*d*) *Familiar.* Lib. VII.
(*e*) Gruter. pag. DCLXII. n. 5.
(*f*) Pag. 417. n. 370. etiam ipse ponit *Florentiae apud Nobb.* De Gaddis.
(*g*) Gruter. pag. DCCXXIV. n. 3.

Heraclides servile, ut videtur, caput patrem laudat, quod nec liberti solent, & Menodotum fratrem Luciorum libertum dicit, nec tamen gentilitium ab eo assumptum profert. Idem matri, & fratri hoc monumentum parat; nihilominus id subinde Plautii *monumentum suum* dicunt. Clausulam de *violato ac vindicato* monumento in nullo alio lapide visitur; at violationi non vindicatio respondet, sed expiatio: cur autem Heraclidis, & Menodoti monumentum tres Plautii vindicent, non datur intelligi. Idiotismos popularem pronuntiationem referentes, quos nonnumquam in marmoribus, & vetustioribus libris deprehendimus, inepte repræsentare conatus est, qui pro *Nomina Obitorum* sculpi fecit in hac tabula NONMINA OBITOAVNT. vetus enim vulgus N intrudebat quidem, sed ante S, *Formonsus*, *Thensaurus*, *Tricensimas*, non ante M. Item desinentia in VM per V efferebat, vel per OM, vel per O, non autem per VNT, nec de addito T ullum arbitror ex tota antiquitate exemplum afferri posse. Qui MSS. vetustos codices triverunt plurimos, adesse hic mihi præ aliis possunt.

Aimelovenius ad annum Christi CLXV. L. Cornelium Scipionem Orfitum & Servilium Pudentem Consules laudat, vulgarium Fastorum, sive Panvinii conjectationum fide, & Panvinium exscribentis Leunclavii; nam Cassiodorus, Idatius, aliique Orfitum, & Pudentem nude memorant. At vera illorum nomina Honestæ Missionis fragmentum, quod quid rei esset non intelligebat Gruterus, (*a*) videtur docuisse; in eo siquidem M. Gavius Orfitus, L. Annius Pudens Consules exhibentur: hinc eosdem in *Epistola Consulari* reposuit magnus Norisius, (*b*) & post illum eidem fragmento prudenter adhæsit Relandus, sed *Sponianam* Inscriptionem iisdem nominibus insignitam in subsidium afferre non licebat, quod lapidis inspectio eum reprobet & damnet, quamvis Consulibus e Grutero fideliter desumptis decoratam. Quis intelligat apud Sponium (*c*) EPITYNCHANVS MIN. BASSI? nugacius in saxo: EPITYNCHANMINVS BASSI. mens fuit, ut *Epitynchanus Bassi* scriberetur, & superiori versu ac grandioribus literis, ante servilia ea nomina, MIN. hoc est, *Ministri*; sed usum veterem non intellexit quadratarius novus. Ludibunda etiam videntur nomina, *Facundus Zotici & Acribes*, in Sponio *Scribes*. Inepte ad calcem KAL SEPTA, præmitti enim de more debebat DEDICAT. ceteroquin dies frustra est. Hausit hanc Sponius e schedis; neque enim illi Museum hocce innotuit, etiamsi Florentinam urbem multum scrutatus sit: harum Inscriptionum quotcumque nondum vulgatæ fuerant, recensuisset procul dubio nitide, & ambitiose; in quem finem avide arreptas præparaverat olim Gudius, ut audio: de titulo ad hos lapides emendato sibi certe multum gratulatur apud Gruterum (*d*), absonum *Vertigeae* nomen, gentilitii loco exhibitum, nihil morans, & de *Callistene* minime anxius. Maximo Epigrammatum numero obrutus non reputavit Fabrettus, quomodo ea cohærerent. *C. Geminius Junicus Juliae Culeni* (*e*), exinde *Et Sibi Et Fili Fecerunt*: lepidissime de hac Julia dicitur, *Et In Re Sua* (*) *Posita Est*; unde epitaphium quoddam revocatum in mentem est, quod Veronæ XIV. seculo, cum rithmus in titulis unice quæreretur, sanctimonialibus feminis, quæ conterminis Fratribus terreni portionem quamdam donaverant, sepulcri jure retento, inscriptum fuisse, & a se visum ante dirutum ædificium quoddam Canonicus Carinellius vir amicissimus, & eleganti ingenio narrabat mihi: *Hic jacent Sorores Sua Rei Largitores*. Sed quid monstra nominum, aut scripturæ, aut verborum, aut rerum, quæ in his lapidibus occurrunt, singulatim recenseam? ALLSIARBIVS. MANLLIVS in *Manlium* a Fabretto (*f*) versus, ut *Napeni* in Nape, PHSONTINVS THAPHII CVACHLALIS, item *Redeptus* (*g*), *Papas* (*h*), *Falervas* (*i*), *Volsilius* (*k*), *Voluptas*, cui Fabrettus hoc modo præfixas literas demsit D. I. S. M. *C. Julius Doryphorus & L. Terentius Philetus* (*l*) patroni prænomen, ut hic sæpe accidit, reticentes: Apollonia (*m*), *Qua fuit Cum Bisyrco*, ubi primo intuitu, *Qua fecit Cajum bis hircum* quidam legerat: *Vlpia Coajux*, *Pupiae* (*n*): *Tavia*, & *Gratus* (*o*), cujus tituli fide, duarum etiam literarum permutatione laborantis, gentem *Taviam* Fabrettus (*p*) invexit. *Torniam* conjugem Primus, qui monumentum statuit sic alloquens: *Tibi haec quacumque omnes mortui idem sapimus satis est*. Integram accipe:

20 Q . CAECILIVS . ↄ . L . EROS
SIBI . ET
STATIAE . LALAGENI . PVPAE . SVAE . V . A . IV
STATIAE . MELITENI . CONIVGIS (*)

Ubi

(*a*) Gruter. pag. MCXXIII. 6. & in Nov. Baronii edit. Lucæ ad An. Ch. 165. & juxta Baron. 167.
(*b*) Vide quæ Norisius in cit. *Epist.* A. V. 918. adversus Panvinium adnotat de falsis ejus conjecturis, ad horum Consulum nomina quod attinet.
(*c*) Miscell. Erud. Antiq. Sect. II. Art. VII. pag. 33. Gor. *Inscr. Etr.* Par. I. pag. 199. n. 17. & ex eodem in Supplem. Murat. ad Cl. V.
(*d*) Gruter. pag. M. n. 8. Gor. loc. cit. pag. 209. n. 46.
(*e*) Fabret. pag. 253. n. 4. & Gor. Part. I. loc. cit. pag. 206. n. 38. qui scribit.
(*) POSITA EST.
(*f*) Fabret. pag. 316. n. 404. refert variantem a Gorio Par. I. pag. 198. n. 15. Ex quo Ego ad Class. XX. iterum exhibeo.
(*g*) Gorius T. I. pag. 209. n. 44.
(*h*) Idem loc. cit. pag. 202. n. 29.
(*i*) Idem loc. cit. pag. 198. n. 14.
(*k*) Idem loc. cit. pag. 204. n. 34.
(*l*) Idem loc. cit. pag. 211. n. 53.
(*m*) Idem loc. cit. pag. 205. n. 37.
(*n*) Idem loc. cit. pag. 209 n. 43.
(*o*) Idem loc. cit. pag. 197. n. 12.
(*p*) Fabret. pag. 653. n. 458. Inscriptiones Gorianas, quas non attulerunt Clariss. Collectores, de quibus in Præfat. loquutus sum, videsis distributas ad proprias Classes in mea Sylloge.
(*) Gorius loc. cit. T. I. pag. 211. n. 54. lin. I. D. pro ↄ. l. ult. MELITINENI . CONIVGI . B

Ubi *Caja* libertus *Quinctus* dicitur : *Heros* eviratur, pupae afferuntur, quas lapides loqui non solent : *Lalageni* denique, & *Melitineni* probe sociantur : haud tamen sociantur probe *Melitineni Conjugae* ; ratio enim Grammatica reluctatur : nec unde pendeant ea verba, vel quid sibi velint, satis constat.

De ejusmodi femininorum nominum metaplasmo inutile haud erit quidquam differere. Ævo inclinato, & Latinitate corrupta, usus inoluit mirificus, Græca & Latina ita commiscendi, ut non solum utriusque linguæ voces & characteres in iisdem lapidibus occurrant, & non solum Græca verba Latinis literis, Latina Græcis ; sed interdum inflexiones quoque nominum promiscue usurpentur, vel sic detorqueantur, ut nec Latina sint amplius, nec Græca. Accidit id feminarum nominibus præcipue in dandi casu : quamobrem apud Aringhium ex Irene Ireneti, ex Marciana Marcianeti, ex Leoparda Leopardeti : alia etiam quandoque terminatione ex Theodote Theodotem, ex Agape Agapeni. Commentitiarum Inscriptionum fabricatoribus nihil gratius accidit, quam cum insueti quiddam, & quod erroneum videri possit, reperiunt : arripiunt id statim, & plena profundunt manu ; etenim si quis improbet, aut miretur, eruditionis laudem aucupari meditantur, exemplo indicato, & nihil præstitisse sibi viderentur trita & communia proferentes. Inscriptionum, in quibus versamur, artifici paragoge illa placuit magnopere, sed cum *ti* forte non novisset, *ni* semper adjunxit : *Lalageni*, *Melitineni*, *Callisteni*, *Caleni*, *Napeni*, *Niceni*, *Antiocini*, *Genialini* : ubi etiam deformitatem auxit, quid enim est *Antiocini* ? & quid *Genialini* ? præsertim ad hominem connotandum contra perpetuum hujus metaplasmi morem : nam quamvis Fabrettus (*a*) *Genialini Vernae Suae* ediderit, est in lapide *Vernae Suo*. Peccavit autem Epigrammatarius, non eo solum quod nimis frequens in nominibus id genus fuerit, sed etiam quod quæ labentis ævi, & Christianorum monumentorum magis propria sint, ad superioris ætatis, & ad tot Gentilium simulandos titulos transtulerit, in quibus (de genuinis & indubitatis loquor) eam paragogen deprehendas quidem aliquando, sed raro. Dices, in Gruterianis multoties haberi ; quod minime inficior : at inspicias quæso quam multæ ex illis alia etiam subdubitandi argumenta subministrent. Fontes primitus, unde manant, intuere : iidem sæpe recurrunt, atque hi parum probati. Mazochius præ aliis, qui *Grapteni* (*b*), *Sigeni*, *Eroticene*, *Threpteni*, *Rhimeni* (*c*), qui *Folliae Teleteni* (*d*), qui *Cresteni*, & *Beroniceni* (*e*) in titulo uno, qui *Myriaeni* nulla cum reliquis verbis junctura dedit (*f*). A Boissardo est *Toximeni*, & *Spleni* (*g*), quod Scaliger in *Seleni*, Fabrettus in *Sponsae* reformat, & *Tesia Compse Flavio Parnaseni* (*h*) : apte enim nova novis junguntur, unde hic *Tesia* cum *Parnaseni*, ut paulo ante *Folia* cum *Teleteni*, & apud Fabrettum (*i*) *Bisellia*, & (*k*) *Liscia* inauditæ pariter gentes cum *Genialini* componuntur, & *Zosimeni* : Equitiam non memoro, quam idem adjicit *Epictesini* (*l*) ; nota enim Grutero est, & Consularibus Fastis, quamvis inter noviter repertas collocavit. Scaliger *Augeni* protulit ; eadem elegantia *Ter. Luciae Eromini* (*m*) ; nec non *Fileceni*, ubi etiam *Regius* (sive nomen, sive prænomen velis æque exoticum) *Aristini* (*n*) *Primitivus* affertur, & post patronam *Benemerentissimam* Uxor *Merentissima*. Quis item admittat fuisse in veteri lapide, *Lurio Agathoclene Coram Socis Suis* ? (*o*) quis titulum *Meleteni* positum credat a *L. Afranio Scriptore Togatarum* (*p*) ? Abunde hæc sint, ut, superioris ætatis Inscriptiones istiusmodi metaplasmum continentes aliquanto attentius explorandas esse, intelligamus ; neque enim de cetero repudiare universas oportet. Libertæ, exempli gratia, Tychene, & Eleutherine proxime in Sponii Miscellaneis (*q*) sitæ nulli suspicioni sunt obnoxiæ : Niceni plures tituli dicantur irreprehensi.

Raro occurrunt spuria epigrammata, quibus simulacra, aliaque sculptilia, & ornamenta sint adnexa : sed cum horum cimeliorum collector pecuniæ minime pepercerit, hujus quoque generis quædam singulari observatione digna hic spectantur, de quibus fieri non potest quin multum ambigam. Figuris e marmorea tabula extantibus Herculis, & Jovis stantium, barbatique hominis sedentis hæc levi admodum scalpro exarata verba subsunt, a Pighio, & a Grutero vulgata :

	Stat heic inberbis cum leonina & clava.	*Stat Jupiter cum Aquila & fulmine.*	*Sedet Genius in monte, lauramque arborem amplectitur.*
21	HERCVLI	IOVI	GENIO
	IVLIANO	*CAELIO	CAELIMONTIS
	ANNA	SACRVM (*r*)	

Cui

(*a*) Fabrett. pag. 609. n. 76. lin. 3. & 4.
(*b*) Gruter. pag. DCCXLVII. n. 2.
(*c*) Idem pag. DCX. n. 12.
(*d*) Idem pag. DCCLXXXV. n. 2.
(*e*) Idem pag. DCCCLXIII. n. 4.
(*f*) Idem pag. DCXCVII. n. 2.
(*g*) Idem pag. DCCLI. n. 9.
(*h*) Idem pag. DCCCXXXIII. n. 13.
(*i*) Fabrett. pag. 609. n. 76.
(*k*) Idem pag. 629. n. 246.
(*l*) Idem pag. 620. n. 107.
(*m*) Gruter. pag. CMLXXXII. n. 11.
(*n*) Idem pag. CMXXXII. n. 7.
(*o*) Idem pag. DCCCLVI. n. 7.
(*p*) Idem pag. DCLII. n. 7.
(*q*) Sponius *Miscel. Erudit. Antiquit.* pag. 289.
(*r*) Gruter. pag. XLVIII. n. 7. ponit *Romae in Quirinali ad malum Punicum, in hortulo quondam Jacobi Sadoleti Cardinalis, in basi sub Herculis, Jovis, atque in monte sedentis Genii simulacris, ex Pighii Fastor. Comment.* Gorius *Inscript. Etr.* Part. I. Pag. 185. num. 1. ubi schemata refert, & ponit Florentiæ in *Horto Nobb. Gaddiorum* : Ipsique nulla de hac suborta est suspicio. Vid. ejusdem Notas.
* Gruter. COELIO.

Cui apprime alia respondet, quam Gruterus e Fauno hausit, *marmorea* pariter *tabula cum tribus simulacris, totidemque subscriptionibus*, nempe:

21 GENIO	IOVI	HERCVLI
CELIMONTIS	CELIMONTIS	IOVIO (*a*)

In eadem officina elaboratas arbitror. Caelium collem, a quo Porta Caelimontana, qui *Caelimontem* dixerit, Auctorem exstare non arbitror: *Hercules Jovius* & *Juppiter Caelimontis* nova numina: *Juppiter Caelius* minus congruenter enunciatur; neque enim Jovem Capitolium dicimus, sed Capitolinum, quamobrem vel *Caelianus* fuisset, vel *Caelimontanus*: quod si Caeliorum volumus, ut *Juno Claudia*, minus apte cum Juliorum Hercule conjungeretur; cum enim istiusmodi numina familiarum peculiaria haberentur, non solent plura simul coli. Verum hæc leviora: multo magis *Auna* turbat, eo loco vox nihili. Cogitaveram primitus, num Dea memoraretur, quam ab annorum perennitate dictam docuit Macrobius, Ovidius (*b*) autem a Numicio amne, cujus Nympha esset:

Amne perenne latens Anna Perenna vocor.

sed *Annae*, imo *Annae Perennae* scribendum fuerat, & ejus quoque cum ceteris icon exhibenda. Putavi deinde Annalia innui, cum AVGVSTORVM. ANNALIA. FELICITER (*c*) occurrant alibi; sed cum Inscriptione reliqua junctura esset nulla. Minimum etiam fidei *Annalibus* iis habendum puto, cum *Vicennalibus* apud Gruterum sociatis: nam, *Vicennalia*, & *Decennalia Vota* quid essent, scimus, *Annalia* ignoramus; quin Decennalium ratio *Annua* excludebat. Imperii enim administratio in decennium collata, & peracta celebrabatur, & in decennium aliud successive iis Votis pronuntiabatur; quamobrem singulis annis nuncupari nequaquam poterant. Nulla tamen magis huic nostræ affinis Inscriptio extat Lugdunensi illa a Pighio, Gudio, Sponio, P. Menetrierio, aliisque commendata *Marti Segomoni Sacrum Annua* (*d*): tantumdem enim nobis significationis & syntaxeos affert *Sacrum Annua*, & *Anna Sacram*. Verumtamen quid de hac quoque sentiendum sit, judicent qui animadverterint inconstanter, & diversimode exhibitam, in contextu toto nullam fere sententiam, & cohærentiam omnino nullam; memoratum importune Consulem; votivam Marti tabulam a Martino positam sic desinentem; *Tres Galliæ Honores Suis Decreverant*. Nulla est fictitia, si hæc vera est. Urbici filium *Martianum* hic appellatum Menetrierius monet (*e*) ob Sacerdotium Martis; sed pace viri clarissimi, cognomen esset satis notum, & locus, quo jacet, nempe post nomen patris, cognomen indicaret, etiamsi minus notum esset, & qui *Sacerdos Romæ & Augusti* dicitur, cur etiam Marti sacratum velimus? Adde *Diales Flamines*, *Martiales*, *Augustales* omnibus innotescere, nulli autem hactenus *Diales*, *Martinos*, vel *Augustinos*.

Diu me in isto Viridario detinuerunt elegantissimæ bases duæ, mire sororiantes. Nullos magis pavide & verecunde de statu deturbare lapides aggressus sum; nigranti enim colore, & τῷ πίνῳ circumquaque adhærenti, tum sculpturis in fronte, & lateribus plurimis, & opportunis, aspectu demum ipso, ac mole haud exigua se tueri videbantur. Me tamen in dubitationem adducit cum similitudo eorum ex omni parte maxima, tum quod cavi in fastigio sint, & funerarias capsulas imitentur; elaboratis etiam frustis ad opercula simulanda impositis: istiusmodi enim urnæ marmoreæ, cineribus recipiendis accommodatæ, & arctis tabellis epigrammata proponentes, in hypogeorum loculis statuebantur; quapropter numquam tanta altitudine, & magnitudine occurrunt. Inscriptiones etiam ipsæ turbas excitant: *Deis Et Genio Rhodonis Domitiae Augustae Servi*. Hujus *Aræ elegantissimæ*, ut vocant, diligenter schemmata descripsit Gruterus (*f*): at

(*a*) Idem pag. XVIII. n. 4. ponit *Romæ in Quirinali, qua parte Viminali opponitur*.
(*b*) Ovid. Fast. III. v. 644.
(*c*) Gruter. pag. CXVI. n. 2.
(*d*) Ex Gruter. pag. LVIII. n. 5. Inscriptiones subjicio, qui primam ponit *Lugduni in Turre S. Petri Montalium*.

MARTI . SEGOMONI . SACRVM
ANNVA
...VRBICI . FIL . MARTINVS
....SACERDOS . ROMAE . ET . AVG
....MVNACIO . PANSA . COS
...IN CIVITATE SEQVANORVM
....E GALLIAE . HONORES
...ET SVIS OECREVERVNT

Spon. in *Antiquit. Lugdun.* c. 7. recte observat sculptoris vitio PANSA fuisse scriptum pro PLANCO, quod & vidit Gudius & hic Gruterus *In corrigend.* pag. CCCV. *Epig.* pag. LVIII. 5. cit. legitur: *Totam inscriptionem sic conceperunt, tamquam si omnibus membris integra esset, Scheda Pighiana:*

MARTI . SERGOMONI . SACRVM
Q . ADCINNIVS . VRBICI . FIL . MARTINVS
SACERDOS . ROMÆ . ET . AVG . MVNACIO
PANSA . COS . IIVIR . IN . CIVITATE . SEQVA
NORVM . III . PROVINCIA . GALLIAE
HONORES . SVIS . DECREVERVNT .

(*e*) Menetr. Hist. de Lion. pag. 74.
(*f*) Gruter. pag. DXC. n. 2.

at servo tumulando tantane elegantia, & magnificentia? formulam illam *Deis* eritne qui ab immenso funebrium titulorum acervo eruere queat, & semel tantummodo ostendere? Associat hanc epigraphen Fabrettus (*a*) cum confundentibus Genium & Manes, at *Deis & Genio* nullam aliam profert; nam *Dis Manibus Rhodonis*, & *Genio Rhodonis* dicari sepulcrum potest, Deis, aut defuncti Deis non videtur posse. Rhodo autem *Exactor* erat *Hereditatium* (*) *Legatorum Peculiorum*: quod munus ab ista tantum, & adjacenti alia Inscriptione memoratum (*b*), non videtur servile esse debuisse, cum Exactores Tributorum civitatum Galliæ, & Exactores Operum Publicorum ingenui homines ex monumentis aliis appareant; nec minus esset honorificum legata Imperatori peculia recipere. Servus quidem alter quoque dicitur in Gruteriana proxima; cui tamen & a graviori se probro purgare incumbit; eum namque servum prænomine, & gentilitio nomine, atque eo quidem inaudito, decoratum exhibet *Publium Capullium*. Titulum nostrum Rhodoni *fratri* Rhodinus facit: putaveram idem utrique nomen, sed unum forte in Græcia, alterum in Latio matrem enixam; at sequitur *Gemino Sibi*. Jam ad geminum pariter lapidem liberto (*c*) *C. Julio Phoebo Rufoniano* positum. Tabella, quæ sub corona titulum continet, impolite quadrata est, & multo ab una parte arctior, quam ab altera; quod in tam elaborato, & eleganti lapide ab antiqua manu vix credi possit. Græca sententia subditur, quæ Latinis titulis contra morem adposita magnam mihi semper suspicionem ingerit: eamdem sententiam tamquam nude & solitarie cippo quodam inscriptam alibi recenset Gruterus (*d*). Prostat in eadem collectione Juliani tabula, quæ sic concluditur: Χρηστὴ ψυχὴ καὶ τὸ στόμα τῶν Μουσῶν. *Fili anima bona, & os Musarum*. Καλλιόπης στόμα dicitur Homerus in epitaphio Bionis; at quam frigide in hoc epitaphio ea verba sedeant, unusquisque videt: nihil certe minus quam in *Audacis* monumento Jambicum illud, quod, ne Inscriptionem totam, ut faciendum erat, repudiaret, additum *a recentioris ævi manu esse*, Reinesius judicavit (*e*).

Inscriptionem afferam, qua nullam sæpius, nullam ambitiosius Antiquariorum filii vulgassent, & multis quidem, ac doctis illustrationibus redimitam, si cum ceteris in horto prostaret omnium oculis exposita. Tabula est marmorea, in qua ichnographia ædificii, sive ædium plurium eleganter est sculpta, hac adjecta epigraphe:

23 CLAVDIA . OCTAVIAE . DIVI . CLAVDI . F. LIB . PELORIS
ET . TI . CLAVDIVS . AVG . LIB . EVTYCHVS . PROC. AVGVSTOR
SORORIBVS . ET . LIB . LIBERTABVSQ . POSTERISQ . EORVM. . . .
MAS. AEDIFICI . CVSTODIAE . ET . MONVMENTI .. RELIQVERVNT (*f*)

Summo loco habendam viri doctissimi opinantur præcipue ob ichnographiam architectonicam, quæ videtur tueri se simili altera a Fabretto (*g*) visa, & emissa: videtur etiam epigrammatis satis constare auctoritas & fides, & Massa in titulis aliis memoretur, & quod Octaviæ Claudii, & Messalinæ filiæ liberta gentilitio patris ejus nomine rite & recte nuncupetur: nihil denique, quod hunc lapidem non commendet, hactenus repertum est: quamobrem non ante petitam veniam argumenta, quibus mihi commentitius omnino videtur, exponam. Politissima primo tabula ea est facie, quæ prisca tempora nequaquam loquatur: invisebam hæc aliquando cimelia una cum eximio, & percelebri quarumcumque antiquitatum collectore, & cognitore tum paucissimis comparando Petro Andreinio; qui ad hunc lapidem subsistens, postquam diu ejus formam ac cælaturam conspicillorum subsidio attente ac tacite perlustrasset, *Amice*, inquit, *ita nos rerum antiquarum Genii juvent, hanc tabulam in contubernium nostrum ne recipiamus*. Ichnographia non hodierno tantum more videtur depicta, sed hodiernas etiam domos scalis, & cubiculis designatis repræsentare; nimis minute procul dubio, quamvis antiqua exhiberentur, & in re funeraria prorsus inutiliter; quæ vero apud Fabrettum (*h*) visitur, longe diversa res est; ea enim tabula terreni monumento cedentis descriptio exhibetur, limitibus *Arundineti*, & *Viae Privatae* indicatis, loci religiosi area definita, & monumento ipso, atque ædificiolo quodam per externas tantum, & paucissimas lineolas adumbratis. Multo minus placet Inscriptio, quæ partim ad superiorem extremi lapidis oram, partim ad inferiorem insueto prorsus modo exhibetur. Claudiæ nomen in Octaviæ liberta non improbo; quamvis enim videatur Octavia dici aptius debuisse, attamen, sicuti mulierum liberti, qui a patrona prænomen, quo carebat, accipere non poterant, ab eorum patre id desumere solebant; ita femina alterius feminæ liberta a manumittentis patre videtur nomen non incongrue mutuari potuisse: sed cur Octavia Augusta non dicitur? Neronis enim uxor, Claudio jam vita functo, ut ex Divi titulo apparet, eo præconio carere non

(*a*) Fabret. pag. 73. n. 68.
(*) Vid. Fabret. pag. 99. in not. ad Inscript. 228. I.. K.
(*b*) Gruter. pag. DXC. n. 3.
(*c*) Idem pag. DCXV. n. 2.
(*d*) Gruter. pag. DCCCXCVI. n. 4.
(*e*) Reines. ad Inscript. 2: VI. in *Not* prope fin. pag. 510.
(*f*) Apud Gor. T. I. cit. pag. 459. n. 19. in quo ichnographia ædificii delineata.
(*g*) Fabret. pag. 224. n. LX.
(*h*) Idem loc. cit.

non debuit. Jam Eutychus & Peloris monumentum parant *Sororibus*; quod ad funebrem titulum falsi arguendum satis haberi possit: sororibus enim innominatis nemo sepulcrum struxit: En tibi fratrum formulam:

24 AELIAE . GAMICENI . SORORI
QVAE . VIX . ANN . XVIIII . M̄ . VI . D̄ . XIIII
AEL . MARCELLINVS . FRATER
B . M . F . (*a*)

* *Florentiæ apud Nob. Franciscum Guicciardinum.*

Nemo etiam *sororibus*, *& libertis*, *libertabusque*, quod sibi quoque, aut liberis non pateret. *Reliquerunt* nec formulam, nec linguam lapidariam sapit; prædia relinquere qui testatur, dicit, monumentum relinquere qui cuidam ponit, non dicit. M A S. pro *Massam* vetera haud olet compendia, utpote in verbo vix noto, & perraro adhibito. Trium anteriorum literarum loco, quæ in integerrimo, & refulgenti lapide deesse simulantur, quas tibi libet repone, numquam efficies, ut hæc invicem cohæreant, & sanum quidquam significent verba: *massam adificii custodia & monumenti*. Massam in re sepulcrali connotare docuit Fabrettus (*b*), murum in monumentis exiguum, ad ollas & fictiles capsas complectendas, tuendasque: at quænam hæc est incondita, quæ sororibus relinquitur, ædificii, custodiæ, & monumenti Massa? Unum prætereierat pene me, quod pro cunctis satis erat attulisse. Eutychus noster *Procurator Augustorum* dicitur; ex quo constaret, non ante M. Aurelium & Lucium Verum vixisse, qui omnium primi Augusti simul appellati sunt: qua ergo congruentia idem Augusti libertus ex nomine & prænomine a Tiberio Claudio libertatem consequuturus iter ingressus fuerat, unde negat redire quemquam?

In recenti marmorea tabula figuræ duæ ex Græcorum funebrium lapidum imitatione ineptissimo scalpro adumbratæ sunt potius quam effictæ; at Inscriptio non Græce, ut oportebat, addita; sed Latine, quamvis literis nec Latinis aliquando, nec Græcis: eas sic interpretor:

25 EVHODVS . EVPLAE . * L . VELATI . GLAPI . CONCVB.
ATHENESIS . DE . SVO . FECIT

Inferius.

. D . S . M

Importune omnia. (*c*)

Concubinæ suæ fuere qui monumentum struerent; feminarum nominibus incidentibus, cujus essent concubinæ, qui adjungerent, non fuere. Ascia Lugdunensis titulo supponitur, in quo *Sativa Margarit* (*d*) prosilit; sed cum quid e Lugdunensibus vulgatis epigrammatis exciperent, non intelligerent, manubrium deforme, & prælongum addidere. Ab eadem manu piscis & anchora videtur alibi intempestive delineata. Foramina ad libationes & lacrimas imitatur lapis alter, sed numero immodico, & plusquam in duplum supra quemcumque veterem aucto: ibi IDEN ter scribitur, & præter morem etiam adhibetur: *Zosimus Iden Claudia* (*e*). Cum in genuinis *Liberto Idem Conjugi* legimus, D pro T (*) usurpari puto, etiamsi In-

(*a*) Gor. Part. I. pag. 231. n. 18. ponit
* Ibidem apud Eumdem.
(*b*) Fabret. pag. 98. E.
(*c*) Gor. Par. I. pag. 212. n. 56. ponit *Florentia in Horto Nobb. Gaddiorum, in tympano perelegantis Cippi marmorei, sub quo pulchra femina, simulacrum manu gemmullas tenentis, juxta ancilla, cum aperta arcula, seu myrothecio.* Legit * ΛΥΕΜΤΙ ΕΜΡΙ.
(*d*) Apud Gor. Par. I. pag. 202. n. 27. & Mur. DXXXVII. n. 4. uterque vero cum Asciae delineatione.
(*e*) Idem Gorius Part. I. pag. 201. n. 22. ponit Florentiae apud Nobiles Gaddios.

TI . CLAVDIO . THALLO
TI . CLAVDIVS . ZOSIMVS
IDEN . CLAVDIA . TYCHE

FECE RVN
BENE MERENTI
PATRO NO

IDEN CLAVDIVS
PRIMITIVS IDEN
CLAVDIVS IANVARIVS

(*) In aliquibus pagis agri Lucensis in eorum dialecto usurpatur etiam D pro T.

Indices Grammatici Gruteri, & Reinesii non recenseant, & *item* significari. Fabrettus (*a*) hunc quoque recepit & exhibuit, non animadvertens nullo minimum discrimine patronum *Ti. Claudium Thallum*, & libertum *Ti. Claudium Zosimum* appellari, & *Primitium* ac *Januarium* ingenuitatem magis sapere, quam *Thallum*. Duas demum adhuc memorabo, de quibus ut dubitem locus primum, & contubernalium fictitiarum turba facit. Urna visitur elegans, quadrata, & alta, anaglyphis multis, & congruentibus: at reclinatarum inferius iconum facies omnino informes, non videntur detritæ, sed ut venustatem mentirentur ita primitus effictæ: Epigraphe ad M. Ulpium Aug. Lib. Floridum (*b*) pertinet, in qua literam T eodem aspectu, quo in Agathopi, & aliis titulis apparet, animadverti. Tabulam, qua de his fermonem claudo, *Juliae Tyndaridis C. Julii Regis Rhoemetalcae Libertae*, nullæ commendant sculpturæ; sed Fabrettus (*c*) magnopere, cum ex illa id, quod ex historia latebat, intelligi monuerit, Augustum scilicet Regi Thracum Rhoemetalci civitatem dedisse, ut recte arguitur ex nomine & prænomine communicato. Verumtamen lapis suspicionem excitat, quod eodem genere sit ac alii hujus loci quamplures, & in quatuor frusta comminutus, nihil tamen prorsus amiserit, & quod *Rhoemetalcae* * nomini, sic enim lapis, postremam diphthongum intruserit perinde ac si feminæ nomen esset. Inscriptio quoque difficultate non vacat: nam ægre adducor ut credam, ab eo Rege *Juliæ* gentis nomen umquam assumptum, quod quinque, aut sex diverso typo ejus numismata viderim hac perpetuo epigraphe: ΒΑΣΙΛΕΟΣ ΡΟΙΜΗΤΑΛΚΟΥ, in quibus quidem numismata ob benevolentiam singularem, & ingentia merita cum Augusto in antica parte exhibito conjungitur; quamobrem Augusti cum nominibus insignire, modo fuissent communicata, minime prætermissum foret. Græca etiam apud Sponium (*d*) Inscriptio hunc Regem eodem modo, & suo tantum nomine nuncupat.

Finem faciamus aliquando, lapides in eruditum lusum, & ad ornamentum elegans fabrefactos, relinquentes, quos tamen auctor sum, diligenter ut fit, etiam in posterum servandos, cum ex his ad veteres internoscendos multa haurire documenta possint, qui antiquitatis studio tenentur.

Tom. I.

Consimiles in hortis Spiglatiorum joci: quinque ibi Inscriptiones spectantur, quæ novitias suspicor. Furium Camillum inepte mussitat, quæ his nugis depingitur:

26 S. CAM. FVR. GALL. EXP. CAP.

LIB. P. CIV. CONS. B. M. ◇. P. P. P. (*e*)

sequitur:

27 VISIDIA INCOMPARABILI VITAE (*f*)

Deinde *Papiae* (*g*) titulus dimidiatus, quem Chimentellius (*h*), & Norisius (*i*) memorant; at in eo Tribus & Civitas a nomine separantur, & extra locum perperam collocantur. Sequentem recensuit Fabrettus (*k*), sed nomine transformato: ita enim lapis:

28 C. P O B L I C I O . C. L.

M A H E T I

S E X. V I R. M A G. A V G

D E C I M I A . M. L. P N E V M A

V X O R

Tabula est maxima, & literas præfert optime insculptas; sed a dubitando tamen cohibere me nequeo, ob easdem cubitales, ut ita dicam, cujusmodi in insigendis tabulis numquam vidi; non enim e longinquo opus erat legi, quæ in hypogeis locari solebant; ornamentum, sive complementum ad oras omnino nullum: petræ genus videtur recens: nomen *Mahes* ingrate auditur, & nulla significatione est, contra Græcorum nominum morem; habetur & in Scaligeriana (*l*), quæ commentitia est, ut extranea testatur structura & clausula P. O. XV. nullo sensu. Ingratius advenit neutrum nomen *Pneuma* in femina; istud ægre admodum recipio. Intelligebar etiam voce *Sexvir* puncto diducta, magisque munere *Sexviri Magistri Augustalis*; Augustales enim Sexviri, & Magistri Augustales passim prostant, sed nullam, quæ has appellationes ita conjungat, editam Inscriptionem novi; nam Gruteriana (*m*) quæ adduci forte posset, *VI Augustalem Magistrum Juvenum* exhibet. Sed quod e libris disci haud poterat, hic me docuit lapis, qui ob rei novitatem hæsitan-

R ti

(*a*) Fabret. pag. 66. n. 32. scribit semper CLAVDIVS & CLAVDIA sine Y contra fidem lapidis.

(*b*) Apud Gor. P. I. pag. 197. n. 10. & in *Supplem. Murat.* ad Class. XIV.

(*c*) Fabret. pag. 439. n. 44. Gor. Par. cit. pag. 211. n. 52. & ego ex eodem ad Class. XXI.

* Fabret. RHOEMETALCES contra lapidem.

(*d*) Spon. Itiner. Tom. III. pag. 196.

(*e*) L. FVRIVS M. F. CAMILLVS memoratur in altera Inscriptione apud Muratorium MDCLXXX. n. 3. *quæ ponit Romæ in porta S. Laurentii.*

(*f*) Inscriptio posita VISIDIAE apud eumdem MCDXXXVIII. n. 10.

(*g*) Exhibent etiam Gorius Part. I. pag. 290. n. 13. & Murat. MCCCCXCIV. n. 8.

P V P I A . P I Etas

S I B I . E T . P. S E Ptimio

C O N I V G I . S V O . Q . . .

G A L . P I E I S . Q V . . .

A N . . . .

(*h*) *Marmor Pisanum de Honore Bisellii* Cap. III. Bononiæ 1666 104. fig.

(*i*) *Cenotaph. Pisan.* pag. 17.

(*k*) Fabret. pag. 408. n. 327. perperam C. POLIBICO. Refertur apud Gor. Par. I. pag. 290. n. 12.

(*l*) Gruter. pag. CMLXXXI. n. 8.

(*m*) Idem pag. CDXIV. n. 2.

ti mihi opportune occurrit in impluvio Senatoris Bonarrotii, apud quem complures, & quidem optimæ notæ, servantur.

29 ATILIA . SEVERA
SIBI . ET
L. SATTIO . CRETICO
VIRO . SVO
SEX VIR
MAG AVG (a)

Celeberrimam postremo expendamus a Salmasio primum in Exercitationibus Plinianis (b), deinde a Reinesio (c), Sponio (d), Fabretto (e) certatim exscriptam, & commentariis illustratam (*). Momento tantorum nominum aspectus accedit auctoritas, quo pura puta videtur vetustas indigitari, sive formam, & colorem spectes, sive fracturam lapidis, & literarum attritionem. Fictitiam nihilominus aliquanto fidentius reputo; nam hæc omnia nuper memorata facillime partim ab artificio, partim a diuturnis, quibus patet, temporis injuriis provenire potuerunt: & displicet tamen, magnam esse tabulam, & præaltam, sed subtilem, magisque quod ubi trium nominum lacunam editores designant, nulla in lapidis parte, quæ apparet, vel abrasio, vel detritio sit; cur enim cognomenta sculpsissent, seriem nominum intermisissent? *Modios* fuisse singulos, Reinesius opinatur, & quod *L. Modius* præcederet, repetitionem omissam; quæ nova profecto inscribendi ratio esset, cum præser-tim

(a) Eadem apud Gor. T. cit. pag. 214. n. 2. & apud Murator. DCLXXVII. 3.
(b) Tom. I. pag. 248.
(c) Reines. 4. x. pag. 599.
(d) Spon. *Miscell. Erudit. Antiq.* Sect. III. pag. 100. n. 63.
(e) Fabret. pag. 429. n. 4. At omnes isti mendose.
(*) Hæc Tabula marmorea alta ped. IV. lata II. unc. XIV. eruta Cascinæ prope Pisas an. 1626. inde Florentiam translata exhibetur ex Gorio Part. I. Pag. 291. n. 24. ad fidem archetypi.

V . F
CVLTORES HERCVLIS
SOMNIALIS DECVRIA . I
DIS MANIBVS
SIBI . ET . POSTERISQVE . SVIS
II . QVI . INFRA . SCRIPTI . SVNT
Q . CAECILIVS . Q . F . GAL . LVCCEIANVS
Q . CAECILIVS . AMANDVS . AVG .
T . FABIVS . SEPPIANVS
L . ATILIVS . MODEST....
SEX . SCVTARIVS . SVCCESSVS
M . LVCCEIVS . BACHYLLVS
L . LAPPIVS . RECEPTVS
L . ATILIVS . SOTERICVS
A . CAECILIVS . EVTVCVS
L . OLGIVS . VENVSTVS
T . FABIVS . GALAESVS
L . CASTRICIVS . CARVS
M . MODIVS . MASCVLVS
FVSCVS
ALYPVS
PARIS...
DECIMIVS COSMVS . CICERO
ALBIVS . IANVARIVS
PETRONIVS . EVCAERVS
RENTIVS . ABASCANTVS
... IVS ... CVNDVS

Boldonius frustum quoddam hujus Inscriptionis descripsit Lib. V. *Epigraph.* pag. 619. *& male* (inquit Gorius loc. cit. pag. 249.) *apud Carolum Strozium Senatorem Florentinum extare asseruit, apud quem apographum tantum fortasse viderit.* Gorius vero eam genuinam censuit, atque doctissimo adornavit Commentario loc. cit. pag. 291. usque ad pagin. 294.

tim prænomina quoque sint prætermissa : calliditas plane hinc mihi subolere incipit, & fallacia ; judicium tamen ex ipsa Inscriptione eruendum. Somnia & nugas venditari, *Hercules* primo *Somnialis* indicat ; inauditus omnino, etsi adeo cultus hic ostendatur, ut in ejus honorem tam numerosæ sodalitates in Italia instituerentur. Mira quidem afferunt interpretes ; nihil tamen, quod satis solide, vel verisimilitudine saltem aliqua, quænam inter Herculem & Somnia analogia intercederet, indicet. In tanta titulorum turba Somnialem nullum umquam videmus vocitatum Deum ; & ipsa vox alienum quid Latinis auribus ingerit. Somnificum enim, vel Somniferum, qui somnia immitteret, libentius enuntiaremus. In fodalium laterculo sine prænomine, & Latino cognomento post Græcum, *Decimius Cosmus Cicero* inter alios perstringit oculos ; perperam ὀρθογραφηθέν *Bachyllus*, & *Eutycus* prætereantur, & exordium percurramus. *V. F. Cultores Herculis*. Lepide profecto *Cultores Vivens Fecit* ; hoc enim & singulatiæ significant in titulorum fronte positæ. Non desunt, qui *Viventes Fecerunt* legendum esse contendant ; at inter innumera, quæ supersunt, funebria marmora, neque unum ostendetur, in quo V. F. eam potestatem habeant, & sic legi debeant. Scaliger (*a*) quidem in Indice hæc sigla ad calcem votivi lapidis *V. S. F.* explicat *Universi Sic Fecerunt*, qua explicatione & *Viventes Fecerunt* quodammodo comprobari posset : verum pace tanti viri falsa prorsus & futilis ea interpretatio est ; nihil enim apertius quam *Votum Solvens Fecit* (*b*) (Carpus scilicet) seu *Voto Soluto*, aut *Suscepto*, ibi intelligendum esse : habentur eadem in illa

30 D I A N A E
T I T V S * M E V I V S
* F. V. S. (*c*)

Ubi certe secus explicari nequeant. Reinesius difficultatem eludit, interpretans in Somniali nostra *Voto Facto* ; at nullo exemplo, & incongrue omnino in funerario lapide. Pergit Inscriptio : *Decuria I.* sed nomina leguntur XXI. Deinde : *Dis Manibus Sibi Et Posterisque Suis*. Quæ hucusque nutavit Inscriptio, jam prorsus corruit : quis enim sepulcralem vidit umquam, in qua Dii Manes quarto demum versu, vel alibi quam in summo lapide perscriberentur ? nulla sollemnior formula, & quam minus liceret transferre. Docet Reinesius, quoscumque φράτορας, seu Sodales, qui religionis causa coirent, locum sepulturæ communem habuisse : mihi contra id tam novum advenit, ut vel ex hoc capite suspectam hanc epigraphen statim habuerim : id enim apud Romanos summa religione attendebatur, ut in monumentis nisi cum ejusdem familiæ, aut nominis hominibus, & mulieribus, vel cognatis saltem, & amicis requiescerent : milites excipe, qui procul ab Urbe, & in alienis locis ut plurimum decedebant : verum ubi Sodalitia id genus sepulcra sibi struxissent, alienigenarum gentium commixtiones, cinerumque heterogeneorum acervos quotidie cumulassent. Adde, maximo numero apud Romanos ihiusmodi cœtus floruisse, quapropter non pauci emersissent lapides, eorum monumenta testantes. Unus profertur a Gutenstenio e schedis haustus :

31 L O C V S
S E P V L T V R A E
C V L T O R V M
H E R C V L I S
D E F E N S O R I S
P O L L E N T I S
I N V I C T I (*d*)

Sed commentitium demonstrant tria illa Herculi attributa ; neque enim illic elogii Herculi texendi locus erat, sed simulacrum quoddam indigitandi, cui colendo Sodalitium coaluisset ; id vero unico titulo rationem nominis obtinente, perpetuo fit, ut lapidis universi, & antiqui pariter Scriptoris infinitis pene locis testantur. Quod si Somnialis Collegii nostri homines procul ab uxoribus, procul a libertis suis una condi voluissent, cur monumentum non sibi tantum, sed & *Posteris Suis* adsignassent ? ea enim formula in sepulcralibus titulis perscripta nepotibus & descendentibus locus dari solet ; adeo ut religiosi cœtus, & multarum familiarum jura in eodem monumento Manibus nequicquam adversantibus confusa fuissent, & intermixta. Denique antiqui epigrammatis loquelam credat, qui volet intercisum hunc sermonem, & perturbatum. *Cultores Decuria*. *Dis Manibus Sibi*, & *Posteris Suis ii qui infrascripti sunt*.

Clausula pedes in fronte, & in agro numerans addebatur ut plurimum funereis cippis, & quadratis lapidibus sub dio collocandis, ut de spatio religioso, atque ab aratro immuni coloni admonerentur : eapropter suspectæ mihi esse solent iis notis incisæ sepulcrales tabellæ, quæ cum hypogeis destinarentur, inutiliter eam clausulam præferulissent. Animadverti insuper, aliquid aliud etiam, quod minus placeat, habere ut plurimum quæ sic inscribuntur. Liberti Regis Rhoemetalcis tabula quantum laboret, discussimus : hanc in impluvio D. Raph. Nardi legi : *Q. Senae L. F. Sca. Nun. Crampониae A. F. Maxim. L. Senae Celeri Filio Q. Senae Clementi Fil. L. Senae Saturninus Filius Fecit In. Fr. P. XII. In Agr. P. XII.* ubi gentilitia *Crampонia* & *Sena* de novo adveniunt, & Saturninus *Filius* Cele-

(*a*) Scalig. pag. CIV. lin. 7.
(*b*) Apud Gruter. MLXVI. n. 9.
(*c*) Apud eumdem pag. XL. n. 7.

* MENIVS.
* E . S . V . S . MSS. Pirh.
(*d*) Apud eumd. pag. CCCXV. n. 7.

Celeri, & Clementi *Filiis* facit. Nequaquam tamen ob eam clausulam tantum exiles titulos expunxerim; hanc enim apud Nob. Franc. Guicciardinum genuinam tabulam etsi crassam & grandiusculam exscripsi:

32 D . M
DASVMIA . ERASTE . ET
MARIVS . ZOTICVS . SE
VIVI . FECERVNT . SIBI . ET
FILIS . SVIS . ET . LIBERTIS
LIBERTABVSQVE . EORVM
IN . FRONTE . PEDES . XVIIS
IN . AGRO . PEDES . XXXII.
CVM . MACERIA . CINCTA (a)

Penes Joan. Nardium illa diligenter custoditur, quæ præter ponentium varietatem, & omissum inscite defuncti nomen, recens etiam ex eo probatur, quod non lapidi, sed concretioni cuidam lapidem simulanti, graphio adhibito, sit impressa.

33 FL. TROILVS LIBER.
KARISSIMO
ET FECVNDA LIB.
KARISSIMO
VOL . SEVERINVS FRATRI
CAECINIA CAPRIA FRATRI
VOLVS ZOILVS FRATRI.
V. AN. XXXIII (b)

Cujus tamen probrum eximia, quæ consequitur, abunde reparat in eodem loco servata:

34 SILVANO AVG SACRVM
CRESCENS ALYPIANVS
IMP CAESARIS NERVAE
TRAIANI AVG GERM
DACICI DISP FISCI FR (c)

Officium nondum agnitum Dispensatoris Fisci Frumentarii docet: ejusdem Fisci Tabularium cum aliæ, tum hæc apud Strozzios exhibet urnula quadrata, in qua *Castor* deficiente spatio mutilatur, & Flavii per singulariam significatur.

35 D M
TF PHOEBI
TAB . F . F
ATCOFVSA
AMICO OPTIMO
P . CLODIVS CASTO
A . B . M . F (d)

Cum Gruteriana evolverem, nigrum theta epigrammati præfixeram (e), in quo *Mirmillo Veteranus* novo, insolentique titulo, ac gladiator, hoc est, e servili grege homo, Tungrensis, honorificis & Latinis *M. Ulpii Felicis* nominibus in scenam prodit. Condemnavi iterum, ubi ipsum lapidem in Marchionis Nicolinii Museo incurri: *vasculum est* distortis, & inæqualibus literis, versuque extra designatum spatium, ac ultra ansas absque necessitate procurrente. Ibidem vas aliud recens: *Januario Aug. L. Gratiano Nomenclatori*; qui cum Augusti libertus haberi velit, perverse sui ipsius nomenclaturam enuntiat. Suspecta etiam est, quæ *C. Sallustio Amycho* inscribitur: præclarissima cæteroquin in hoc Palatio cujusvis generis cimelia, & numismata, ac plusquam privata antiquarum iconum, signorumque marmoreorum collecta multitudo spectatur.

Stroziana Collectione disputationem claudamus, quæ in suburbana villa ultra tercentas genuinas Inscriptiones pulcherrime qua collocatas, qua infixas servat: loco alio nullo tot minutissimos funerarios titulos videas, nec quatuor & viginti capsulas, sive quadratas urnulas anaglyptice elaboratas: commentitia hæc procul dubio est:

36 . S . A . S .
. A . IVLIO . TER
ENTIANO
FECIT
LICINIA . BEN
ERIA . CVON
DAM . CONIVGI
BENEMERENTI (f)

nam literarum scalptura inter tot veteres epigraphes a reliquis mire dissonat; quæ discrepantia, quamvis dicendo exprimi nequeat, ab inspectante, & cum ceteris comparante, optime statim dignoscitur: an & capsula recenti opere sit, modo non discutio; quamvis enim antiquo esset, acci-

(a) Apud Gorium Par. I. pag. 252. n. 19. lin. 6. LIBERTABVSQVE . POSTERISQVE qui & aliter versus distribuit; & apud Murat. MCLVIII. 3. L. 4. deest sunt.
(b) Apud eumd. loc. cit. pag. 300. n. 31. l. 5. FRAT. l. 7. FRAT. & cum diversa Orthographia, ubi aliquando commata pro punctis.
(c) Eadem apud eumdem loc. cit. pag. 296. n. 25. & apud Murat. LXVIII. n. 13.

(d) Eadem apud eumdem loc. cit. pag. 325. n. 25. ubi ad omnes siglas & voces puncta præterquam in fine versuum; & p & τὸ AMICO. & apud Murat. MCDLXXXIX. 5.; l. 4. ATTOFVSA non recte.
(e) Gruter. pag. CCCCXXXIV. n. 3.
(f) Eadem apud Gorium Par. I. pag. 345. n. 24. & apud Murat. MCCCLX. n. 5.

accidit quandoque, ut veteribus nondum adhibitis, & in usu positis, quarum quadratura nuda remanserit & illiterata, fictitiæ supperadditæ Inscriptiones sint. *Quondam* ex novitia formula importune est, & inepte scriptum; *Cotidie* siquidem æque efferebant ac *Quotidie*, sed *Caotidie*, aut *Caondam* nemo vidit. Puncta initialia non memoro, ubi singulariæ præcedunt, quas cum qui sculpsit ignoraret, sepulcrali epigrammati votivum exordium *Saturno Augusto Sacram*, vel quid simile præfigere non intellexit. Hæc quoque mihi parum probatur :

37 M. AVRELIO M. F.
LYAEO EQVIT. ROM.
PRAEF. COH. I. FL.
HISPANOR.
AVRELIA. VIBIA
CRESCINA
FRAIRI
PIISSIMO (*a*)

quod columellæ valde exili, & forma inter sepulcrales insolita incisa sit; & quod *Lyæus* Equiti Romano parum quadret : nec placet *Crescina*; *Spanorum* etiam libentius scribebant, quam *Hispanorum*, ut ex pulcherrima hujus ipsius loci basi alibi memoranda colligitur. Aliam ex hoc Museo affert Sponius (*b*), in qua cur *Decuriones Scribae* & *Unctores* repetantur, & quidnam inter se affinitatis haberent, peto; itemque quid cum Magistris Balneorum Decuriombus esset ac Scribis, & num vetus loquutio habeatur *Magister a Balneis*, & Magistrisne ipsis an *Ulpio Frateri* (ita lapis) monumentum statuatur, quidve demum esset *Proc. Castr.* aut *Castr*, ut loquitur marmor.

Helvicia gens, Grutero (*c*) cæteroquin non incognita, ex corrupta epigraphe, quam Jucundi Codex Veronæ indicat, infirme per Fabrettum (*d*) adstrui mihi visa fuerat ex unico titulo, in quo *Aeiba* cognomen esset, & V. SVP. quod nihil dicit, extrema clausula : confirmata suspicio est ab inspectione lapidis in Museo hocce; ubi & Fabrettianus subsequens visitur, ex quo non *Hermeleja*, sed *Hernuleja* Fastis inferenda gens erat. (*) CA-

(*a*) Gorius Part. I. pag. 337. n. 7 lin. ult. DVLCISSIMO.

(*b*) Miscell. Erud. Antiq. Sect. VI. pag. 213.

FLAVIO MARCIANO
VLPIO IVLIANO
MAG. A BALNEIS AVG.
DECVRIONES SCRIBAE VNCTORES AVG.
VLPIO CRATERI AVG. LIB. PROC. CASTR.
DECVRIONES SCRIBAE ET VNCTORES D. D.

Gorius Par. I. pag. 390. num. 189. vers. 3. A BALINEIS, vers 5 CASTORS, vers. ult. SCRIBAE E. M VNCTORES FEC. D. D. Murat. CMX. n. 6. legit A BALNEIS, cetera ut in Gorio.

(*c*) Gruterus MCLXXVIII n. 2.

(*d*) Fabrettus pag. 626. n. 221.

(*) Harum mercium venditores hac nostra etiam ætate non desunt. Nonnullas vidi Florentiæ in Museo olim V. C. Bar. Phil. de Stosch, in Antinorianum emptæ, postquam ille e vita cessit, translatas. Hujus generis est ea *M. Atilii Serani*, quæ extat Pistorii in Pub. Palatio ad dirutos Castri Serrani muros effossa An. 1750. quam singulari Dissertatione Italice scripta, & edita in eadem Urbe 1752. docta utique, & ingeniosa V. C. Dominicus Cinius illustravit, & tuetur. At fictitiam demonstrat V. C. Franc. Anton. Zacharias Epistola, quæ habetur in Collectione Calogeriana Tom. XLVII. pag. 469.

Hoc ipso anno 1763. venditæ fuerunt Florentiæ VI. æneæ Lamellæ, quæ nunc extant apud Nob. D. Joh. de Podio Baldovinetti P. F. quarum exemplaria perhumaniter ad me misit Eruditus D. Dominicus Maria Manni gravem de earum veritate suspicionem habens. Hisce similes IV. aliæ visuntur Pistorii in Museo D. Cl.s. V. Flam. Ignat. Merlini-Calderini P. P. Has omnes epigraphes ex mea quamvis tenui observatione ad Dubiarum Classem remitto. Ubi ad earum falsitatem detegendam pauca adnotabo. Eamdem quidem locum meretur sequens, de qua Maffejus in opere, cui titulus : *Degli Anfiteatri, e singolarmente del Veronese Libri* II. pag. 126. edit. Veronæ 1728. ita inquit : *Non parlo di quella tanto sciocamente finta Iscrizione, che attribuisce il nostro Anfiteatro ad un Flaminio Consule. La diedero fuori il Coreto, e Leandro Alberti come esistente in Lucca, dove non fu mai, e malamente è stata riceuta in più libri.*

L. V. FLAMINIVS. ROMAN. CONS.
AC VNIVERSAE GRECIAE DOMITOR
AMPHITHEATRVM VERONE
PROPRIIS SVMPTIBVS
EREXIT ANNO AB VRBE CONDITA
D. III.

Hæc ex sit. Alberti *Descrittione di tutta l' Italia* car. 413. *in Bologna per Anselmo Giaccarelli* M. D. L. in fol. ubi ita scribit : *Evi etiandio quivi* (cioè in Verona) *il grande Anfiteatro molto antico* [*dal volgo Harena nominata*] *da L. V. Flaminio fabricato, secondo una Tavola di marmo ritrovata nella Chiesa di S. Frediano di Lucca*. At variantem ex nonnullis nostrarum Historicorum MSS. referam, ut magis ejus falsitas cuicumque appareat, cum non solum Veronensis Amphiteatri, sed etiam Lucensis Flaminium conditorem fecerunt. Quæ ita est :

L. Q. FLAMINIVM ROM. CONS.
AC VNIVERSAE GRAECIAE DOMINATOREM
AMPHITHEATRVM H. ET ILLVD
VERONAE PROPRIIS SVMPTIBVS
EREXISSE ANNO AB VRB. CONDI
D. LII.

Alias quoque suspectas, adulterinas inspexi, dum per aliquas Italiæ urbes ad has supellectiles colligendas iter agerem. Nam qui ad has Eruditionis partem vult animum adjicere, necesse habet *non minori studio* (ut ait Cl. Murat. pag. 1791. T. III.) *ad veritatem anhelare, quam sibi cavere ab errore, atque ab alienis dolis. Neque sane desunt in Lapidaria eruditione imposturæ atque figmenta.... Quare & hic Criticus opus est.*

CAPUT IV.

Suspectarum, quæ in Libris solummodo spectantur, Inscriptionum disquisitio peragitur.

I. Earum, quæ in Gruteri Thesauro.

AMbiguorum Lapidum, qui sub oculorum meorum judicium cadere potuerunt, disceptatione peracta, ad eas Inscriptiones me convertam oportet, quæ in libris tantum apparent, & in quibus propterea ocularibus indiciis uti nequaquam licet: sive quod evanuisse dicantur marmora, quibus adhærebant, & in rerum natura non esse amplius, ut de commentitiis sæpissime dici solet; sive quod ad regiones, ubi servari prædicantur aliqua, neque ego accesserim, neque Italo homini accedere in promptu sit. Cum vero fieri absque prælonga, magnamque partem inutili molestia non possit, spuria epigrammata ea conabor seligere, de quibus disseri, cum ob res quas continent, tum quia recepta universim, ac perpetuo celebrata fuerint, literariæ Reipublicæ magis intersit. Hæc autem tam magno numero erunt, ut nedum ingenio studiosis quibuscumque ad cetera omnia dijudicandi acuendo, sed animadversionibus singulis, quæ in prærarduo istiusmodi examine haberi possint, iterato suggerendis abunde sint.

Initium a Thesauro Gruteriano ducam; quæ etiam in anterioribus Collectionibus fictitia prostant, vel in eo spectantur simul congesta, vel adeo ineptiunt, ut memorari non debeant: quin maximam laboris mei partem in eodem Thesauro pro viribus desæcando collocabo; Inscriptionum Promptuario scilicet aliorum longe omnium locupletissimo, & ex quo doctiores quilibet epigraphas certatim, & nullo fere delectu habito, velut gemmas libris suis elaboratissimis interserendas, hauserint semper, & quotidie hauriant. Quota est in re antiquaria quæstio, in veteri historia indagatio, in eruditione detectio, ubi Gruterus non advocetur in partes? accidit sæpe, ut a quibus novas & peculiares Inscriptionum series expectabas, vix alias quam ex perenni eo fonte repetitas accipias. Nullum certe umquam volumen fuit, quod tot volumina pepererit, vel tot saltem plurimorum voluminum chartas impleverit; cum, quæ inde eruuntur, ex incorrupto, atque impolluto antiquitatis sacrario communiter putentur eruta. Non ita tamen præclarissimum reapse Corpus minute perscrutabor, ut de quibuscumque mihi suspectis titulis verba facere velim; molem enim nimis magnam hunc librum excrescere oporteret, & nimis frequenter non sine fastidio exceptiones retractare, & nimis multa nullius momenti, ac nullius frugis fragmenta, & monstra revolvere. Adde, multoties ambigi quidem posse, decerni non posse, & utrum exscriptorum erroribus, aut sphalmatis deformitas persæpe imputanda sit, nullo modo constare. Fac etiam, illuxerit mihi quandoque Inscriptionum suppositio ex inquinato fonte, quo manant, & ex quadam diutino usu parta subodoravi: ubi absurda & absona in earum contextu nequaquam appareant, cohibeam me opus est, & quas indiciis clarioribus expungere nequeo, dimittam.

Nolim tamen credatur, quascumque notavero, certissime a me repudiari: dubitationes tantummodo meas proponendi, sicuti & in hactenus recensitis, mens est sæpissime: quin etiamsi de quam plurimis liquido pronunciari posse videatur mihi, quibuslibet tamen a me qua proscribendis, qua proscriptis ad Literarium Senatum provocationem lætus libensque permitto; cui si secus visum fuerit, a judicio per me lato me ipsum statim recessurum, sponsionem facio. Illud monere non prætermittam, docto & in rebus exercitato Lectori hæc commentaria perscribi; quapropter brevissime agam, atque ut plurimum, ubi peccetur, innuam tantummodo, & quod sagaci genuinæ antiquitatis vestigatori sufficit, argumenta sublestæ fidei indigitabo potius, quam explicem.

Nec dissimulabo, valde me, diuque anxium ac suspectum habuisse, quo potissimum ordine tam amplam, & consertam epigrammatum Silvam percurrerem; nulla enim satis placebat methodus, & quamcumque eligerem, quo artificio ab infinitis, vel unius generis, vel alterius repetitionibus, incommodisque aliis pluribus mihi prospicerem, non apparebat. Libentissime Provinciarum & Auctorum series distinctim persequutus essem; sicut enim cum in lapides animadvetterem, multum ponderis objectationibus adjiciebat quod in quibusdam locis eadem sæpe vitia mangonem eumdem arguerent; sic & in chartaceis Inscriptionibus evolvendis multum luminis afferret, quod eadem portenta, vel eædem mentiendi causæ in iis sæpissime titulis deprebenderentur, qui Moralis, Schotti, Stradæ, Apiani, Lazii, Zamosii, Scaligeri, quem invitus inter hos numerare cogor, Boissardi, Verderii, Camdeni, Ligorii, Pingonii, Fabricii, aliorumque id genus nomina præseferunt, a quibus perraro accidit, ut Inscriptiones exhibeantur, quas vel omnino fictitias, vel interpolatas saltem, aut diminutas, aut alio modo depravatas suspicari non cogamur. Verumtamen eam methodum Lectori quam maxime molestam, & incommodam fieri necesse erat, cum ad libri oras perpetuis & condensatis numeralibus notis refertas continenter respicere, & ad Inscriptionem quamlibet novam, & sæpe multum dissitam Gruteri paginam perquirere, plurimumque temporis summo tædio conterere cogeretur. Obviam propterea, & ab ipsius rei natura indicatum ordinem amplecti decrevi, satius ducens, Inscriptiones, ut in Grutero jacent, percurrere, ejusdemque dispositioni a capite ad calcem inhærere.

A pulcherrima facti, & restituti Panthei Epigraphe Gruteriana præclare exorditur Collectio: sed cum ex illa, monumentisque aliis pluribus, Panthei nomine, vel Templum numinibus uni-

ver-

versis dicatum, vel signum multiplicatis symbolis plures Deus referens venire constet, sequentium, quæ *Pantheam*, & *Pantheum Augustum* tamquam peculiarem quemdam, & ab aliis diversum Deum laudant, non nihil elevari videtur fides: adjectioni enim nominis rationem & locum obtinere Pantheus videtur. Drusilla postquam vita functa diversarum Dearum honoribus Caii fratris jussu fuisset culta (*a*), Παῖδα ἐπωνόμαζον, non tamquam Dea quædam ejus nominis, sed tamquam Diis pluribus æquipolleret. Hinc Signum Pantheum dici magis placet, quam *Signum Panthei*, ut *P. Numerius* loquitur in eadem pagina: idem *Astigitanas* dicitur, qui patriæ in titulis profitendæ modus esse non solet: & signum poni jubet ex argenti Libris c. *sine ulla deductione*; quæ certa quidem & stata verba fuere apud veteres, ut Senecæ locus indicat de promissis beneficiis *sine ulla*, *Quod Ajunt*, *deductione* præstandis, quamvis Brissonio Romanas Formulas doctissime digerenti effugerint; sed numquam, quod sciamus, in istiusmodi ordinationibus adhibita: neque enim in iis locum habuit deductio, neque eo spectabat clausula (*b*), *Quod amplius Legatorum nomine ceperis quam e lege Falcidia capere liceat*, neque ab Augusti lege (*c*) hæreditatum & legatorum vicesima comprehendebatur. Eodem nomine (*d*) *Statuam Pieta* ejicias, quam iisdem auctoribus ex argento pariter *Pondo C. Heredes Sine Ulla Deductione XX. P. Signum Pantheum* optime dedicat *Vestorias Zelotus*; sed hæc nomina parum probantur, & *Aedis Fortuna* Adsignatio importune memoratur, & quid Latine significet, vix conjicitur. Sunt, qui Votum *Sive Deo Sive Dea* subsequenter positum tamquam nimis singulare non recipiant; sed hostias *sive Deo sive Deæ* immolatas docet Gellius (*e*), & cur Deum illum, ὁ μάλιστα τὴν Ῥώμην σώζειν προσήκει ἢ φυλάττειν, sic invocarent, exquirit Plutarchus, quodque ad rem magis facit, in præclarissimis Fratrum Arvalium Tabulis eadem formula est exarata. In sequenti pagina *Priami Fratrem* omitto, & regem Jovem aliorum Deorum appendicem factum, ut *Aram* considerem, quam quia *Pecunia Sua Fecerit* (*f*), docebit nemo, cum involuto sermone & implexo rectus casus præsideat nullus: Inscriptionis sententiam frustra perquiras, ubi partes minime agglutinantur: quid *Aquæ Aperiendæ* sibi velint, ego certe non aperiam, nec ubinam non pro salute tantum, sed & *Pro virtute* signa & aræ positæ fuerint, ostendam. Statius Priscus anni ab V. C. CMXI Consul quid istic præstat Legioni adpositus, munusne militare somniatur aliquod, sicut in Indice (*g*) *Sub Consulem Legionis* protulit Scaliger? at officium istud mendum peperit, error eduxit. *Consentio Deorum*, & ex *Imperio* (*h*) simul ac *Voto*: formulas in eodem lapide (*i*) *Ex Voto Posuit*, & *Votum Solvit* haud moror: sed (*k*) *Jovi Optimo Maximo Trajano* supplicabimusne? Septemdecim ex eadem ipsa Alba Julia Inscriptiones teneo, vel noviter repertas, vel nova diligentia exscriptas, quæ I. O. M. dicantur; inter varias autem adjectiones nulla *Trajani* nomen Jovi appingit. Alio quidem rursus epigrammate affertur, sed ab eodem Lazio, & quod *Milites Consistentes Municipii* (*l*), & S I nullo sensu dedecorant. *Pro Salute Victoris* non solet occurrere, *Deorum* autem *Prosperitati* (*m*) est ne qui tabulam audierit positam? tam futili teste non egebat profecto Vindobona, ab Itinerario, Pentingeriana tabula, Victore atque adeo Ptolemæo laudata. Proxima, unde *Caelus Aeternus* exsilit, numquam in monumentis visus, deformis est undequaque. Οὐρανὸς fuerit Saturni pater, de quo Ennius, *Saturno quem Caelu' genit*: sed qui cohærent *Caelus*, *Juppiter*, deinde *Junoni*, postea *Minervae Jussus*? Deformiter item affertur Masiorum superior, nec non illæ *Propitiis Deis*. Mira sequitur conjunctio *Deæ Syriae* (*n*) cum *Genio Venalici*, ubi mirificum item nomen *Lissia*: nec minus mire inferius *Speculum Venereum* Diis Capitolinis, ea suppellectile, minime utentibus oblatum dicitur.

Sarmis Colonia (*o*) in conspectum sæpe veniet; sed hic parum honorifice Gruterianum Theatrum ingreditur, quamvis singulari Spanhemii (*p*), Cellarii (*q*), Harduinii (*r*), Gudii (*s*), aliorumque plausu excepta, qui super hunc lapidem ædificant. Inscriptionis forma exotica prorsus est, & quam in nulla veterum classe censere possis. Historicam dicis? at consimilem nusquam videris, & *Jovi Optimo Maximo* inepte præfigeretur, & intempestive. Votivam mavis Jovi, Romulo, & Marti? at nemo adstat, qui votum suscipiat, vel solvat. Quid hæc efficiunt, *Jovi Condita Colonia per M. Scaurianum*? Quid item est *Colonia Dacica Condita*? Coloniam siquidem in Gallicam, vel Hispanicam urbem a Romano Magistratu *deductam*, Coloniam Gallicam, vel Hispanicam appellare non solebant. *Martem Auxiliatorem*, *Romulum Parentem* nullus loquitur lapis, nec *Romulum* quidem, qui post apotheosin *Quirinus* dictus. *Felicibus Auspiciis* recens videtur modus, & *Caesaris Divi Nervæ Trajani Augusti* omnino inepta, quippe quæ viventi Augusto Divi titulum impingat: fac *Divi Nervæ Filii* legamus, IMP. *Caes.* præmittendum erat. Nec Urbis nomen ipsum, quod nullus umquam scriptor docuit, satis placet: pluriea

(*a*) Dio Lib. LIX.
(*b*) Lib. I. §. Hæc verba D. eod.
(*c*) Dio Lib. LX.
(*d*) Gruter. pag. CI. n. 2.
(*e*) Lib. II. cap. XXVIII. At in cit. edit. Lugduni Batav. 1666. pag. 195 & in alia Venet. in Ædibus Aldi, & Andreæ Soceri 1515. pag. 45. legitur: *hostiam* SI. DEO. SI. DEAE. *immolabat*: ut in MS. Meffejano *sive Deo*, *sive Deæ*.
(*f*) Gruter. pag. II. n. II. v. 12.
(*g*) Pag. XXXII lit 5.
(*h*) Idem pag. III. n. 1.
(*i*) Idem pag. cit. n. 8.
(*k*) Idem pag. IV. n. 4.
(*l*) Idem pag. XI. n. 3.
(*m*) Idem pag. IV. n. 11.
(*n*) Idem pag. V. n. 1.
(*o*) Idem pag. VI. n. 3.
(*p*) Præst. Num. pag. 835.
(*q*) Cell. Geogr. pag. 380.
(*r*) Numm. pag. 129.
(*s*) Not. Gr. 259. 7.

ries quidem in Inſcriptionibus profertur, ſed quæ alia etiam de cauſa laborent fere ſingulæ. Norunt omnes barbara nomina a Latinis, Græciſque eorumdem more inflecti, atque ad eorum ſonum traduci conſueviſſe: cur ergo Romana epigrammata *Sarmiz* vocabulo fuiſſent efferata? Urbem indigitari credendum eſt, quæ a Ptolemæo Ζαρμιγέθουσα, vel Ζαρμιζεγέθουσα dicitur; at cur in hoc titulo, ubi illi nomini verſus integri ſpatium deputatur, mutilatum ita fuiſſet, ac detruncatum? (*a*) Extenſe habetur alibi *Sarmizgetaſu*; ſed in Epigraphe, quæ, ut alia omittam, honoraria incipit, funeraria definit, quamque mixtura incondita uno tempore Colonia Ulpia Trajana honori Turbonis, & Succeſſa conjugis memoriæ dicant. Eſt quæ ita claudituτ (*b*): *Pop. Plebſq. Ulpiae Trajan. Sar. Patr.* at vitioſe, ut opinor; nam *Populus Plebſque* non dicitur, & *Patr.* apte hoc loco non explicatur. In eadem regione Ti. Claudius Anicetus (*c*) *Aug. Coloniar.* prædicatur, quod muneris apud me parum obtinet auctoritatis; & qui Templum *a ſolo* excitat, non *reſtituit*, ſed facit: forte *Coloniae* ſcribendum erat, & omittendum *a ſolo*. Moguntinam informem nequaquam profecto admiſerit, qui adſcriptos Conſules annum deſignare ante Chriſti adventum CCXXXIV. animadverterit, & tempora computarit, ac mores. *Sarmiz* (*d*) in ſcenam redit: ut vero eamdem producentis manum agnoſcas, en tibi Auguſtorum titulos a Cæſareo incipientes; ſicuti enim illa *Auſpiciis Caeſaris D. Nerva Trajani*, ita in hac *Fortunae Caeſaris M. Antonini Imperatoris*, contra perpetuum lapidum, & numiſmatum morem. C☉R. quid hic ſignificet, neſcitur; ſed probe ſcitur, Latinos homines numquam ſic eloquutos eſſe, *Signum Jovis* AX VETVSTATA *Reſtituit*. Sequentem dedit *qui vidit*; Sponius tamen exhibet diverſimode. *Appium Auguſtum*, *Hilarinum Amabilem*, *Ingenuinum Ingenuinum* dimittamus (*e*): *Gallia Tranſalpina Pro Conſule* quis impune dimittat? erit ne qui Provincias Gallias eo nomine conjunctas, & antiquitus nuncupatas oſtendat? Arnoldus Mercator tres exiguo ſpatio largitur epigraphas, quarum unaquæque Collegio Conſulum decoratur, & Beneficiarium Conſulis mira uniformitate memorat; paſſibus æquis & alia ſubſequitur. Ab eodem Mercatore paulo poſt conſimilis iterum merx (*f*), & Conſules inſuper numquam auditi. Neapolitana accedit (*g*) non uno nomine mirifica; nam Inſcriptio nulli claſſi adſignari poſſit, & forma eſt inſueta: Auguſtales exhibet numero tres, & qui ludos fecerint, cum ad eorum ſacerdotium ludos pertinuiſſe, nullum ex rot genuinis monumentis indicarit umquam: Neronis & Agrippinæ nomina eraſa fuiſſe, nec Scriptor ullus, nec vetus monumentum docet: dies a Conſulibus ſejungi non ſolet: *Tantiliam* gentem quis noverat? Denique *Neroni & Agrippina*, *& Jovi Optimo Maximo* nec ludi facti, nec lapis inſcriptus credi poteſt; quamvis enim Imperatores paſſim veherentur ad Deos, non uſque eo tamen aſſentatio inſaniit, ut Jovis numen haberetur inferius, & poſt eorum nomina publice collocaretur. *Genium Forinarum* colat cui libet, & lapidem non a Cultoribus, ſed *Jovi, & Cultoribus* ſacratum recipiat: commentitium quidem fuiſſe non puto, ſed miſere ab editoribus interpolatum, depravatumque; ſicut & alterum *in ponte Senatorio* (*h*), ut præſcribitur, in quo Hadrianus cum Julia Auguſtorum matre, cum Matronis, cum Divo Auguſto, & cum Numine Deorum, ædeſque votivæ, cum Reliquis abolitis lepidiſſime involvuntur. Duo tantum hujus Inſcriptionis verba (nempe *centenn millia*) diſplicuerunt Spanhemio (*i*), doctiſque aliis viris. Conſules in ea laudatos arripuit Almelovenius, & eoſdem eſſe autumavit, quos itidem Fabricio ponti adſcribit Gruterus (*k*); veridica quidem conjectura; nam æque imaginarii ſunt, cum docuerit Fabrettus (*l*), verſum poſtremum ejus Inſcriptionis integrum a marmore abeſſe. Annum tamen, quo collocarentur, reperit Fletvoodius; at non animadvertit, annos tres ab altero ex illis poſtulari, cum dicatur COS. III. in eadem pagina, quæ nihil ſani habet, *Sanctitati Jovis*, & *Jovi ac Dis Manibus Pro Fructibus* ſunt qui litent.

Pag. XII. *Aug. Raven.* cum præcedente *Con.* haud explicabili parum arridet; minus etiam, quæ *Pro S. Imperatoris*, utrum a Collegio, vel a Calpurnio ponatur, neſcitur: quid ſit in octava *Inambulati*, arduum eſt cogitare; *pro* cujus autem *ſalute* votum fiat, reticetur. Inemendatæ additant & aliæ (*m*): *Baburium* cum * *Ala Scabulorum*, & monſtria ceteris, nec mutilarum probo, nec integrum. Ut earum, quæ a Scaligero ſunt, ſpecimen jam capias, hanc conſidera: *Deo Jovi Clamoſa Civis Trevera Votum Solvit*: ita teminæ adjunctum Civis aptatur, ut Jovi in lapidibus adjunctum Dei; & tam proprie vocatur Clamoſa, quam Trevera dicitur. Magnificus eſt, cui Templi extructio appendicem ſapit (*n*); *Votum Solvit Idemque Templum Dono Dat*. Monſtroſa ſunt epigrammata nonum & tertium decimum. Quin & in decimo ſexto Rufina patriam oſtentans *Flaminica* dicitur *Provincia Luſitania*, deinde Coloniæ *Emeritenſis*, & *Municipii Salacienſis*; totius Provinciæ, & duarum deinde civitatum:

(*a*) Gruter. pag. CCCCXXXVII. n. 1. lin. 5.
(*b*) Idem pag. CCCCXLVIII. n. 3. lin. 5. & 6.
(*c*) Idem pag. VII. n. 2. lin. 3. 4.
(*d*) Idem pag. VIII. n. 1. lin. 4.
(*e*) Idem pag. IX. n. 1. verſ. 5. & 6.
(*f*) Idem pag. XIV. n. 3.
(*g*) Idem pag. IX. n. 4.
(*h*) Idem pag. X. n. 6 ponit *Romæ in Ponte Senatorio, nunc S. Mariæ*.

(*i*) Spanhem. Diſſert. IX.
(*k*) Gruter. pag. CLX. n. 3. ponit *Romæ in Ponte Fabricio, Quatuor capitum nunc vocant*.
(*l*) Fabret. pag. 240. n. 640.
(*m*) Gruter. pag. XIII. n. 4. v. 1.
* Verſ. 6. & in *Corrig. & Animadvert.* pag. CCCXVII. ad Inſcr. cit. pag. XIII. n. 4. ubi ex Smetio fol. CXLVII. n. 22. tota exhibetur, & ſine lacuna.
(*n*) Idem pag. XIII. n. 7.

tum: ubi consistebat quæ Provinciæ universæ ministrabat? & qui poterat in diversis etiam civitatibus rei sacræ adesse? Salaciam *Urbem Imperatorium* cognominatam Plinius docet: mirum itaque videtur Municipium fuisse, quæ ut plurimum exiguæ civitates erant. *Eques Romanus* nove dicitur *Sacerdos Loci*, & ridicule a Boissardo *Aquila Legionis V.* & *Aquila Legionis IIII.* instruitur. Nec etiam difficultate carent ejusdem paginæ ex cæteris aliqua: ut & finales quædam in sequenti insuetæ clausulæ, & priorum quatuor non minus insuetus modus in subsequenti. Lusitanicam (*a*) optime rejecit Scaliger, nec lapidariis Musis acceptam admodum testatus est se Gudius cum recepit: *Pulsos a Q. Sertorio Metellum*, atque *Pompejum* non memorant marmora, neque ob id *Coronam & Sceptrum* Jovi afferebant feminæ, vel *Flaminica Phialam*. *Pag.* XVII. votivam respice, quæ dicitur *urna inscripta* (*b*); & sepulcralem, quæ incipit (*c*), *Deo Qui Est Maximus*. Schottus lapide ingreditur, Aram afferens *Ob Incolumitatem Temporum* (*d*). cujus novitatem vincit Lazius (*e*), *Quirino Salvatori* aliam dedicans: hanc vocem hujus tabulæ fide recenset inter Romanas Patavina Calepini editio (*f*), & adscicit; sed quæ Lazius mittit, non id habent auctoritatis epigrammata. Quam Pingonius narrat, *Juppiter Custos Augustae Taurinorum*, nihil minus exotica Romanæ Inscriptionis forma est, quam sculptura sit cum titulo sociata, Juppiter nimirum sub figura *Dei imberbis scutum tenentis*. Hanc proxime æmulatur Boissardus; sed oculos Votum in se convertit a Cejonio Solutum (*g*) *pro salute sua*, & *Vespecinæ uxoris*, & *heredum suorum omnium*: quid *Aul.* quid *Ve.* quid *Sacerdotale* hic sibi velint, scire non laboro; sed depellas novus iste *Juppiter Depulsor* quæ ad Decurionem Poetovionensem asserendum, & Speciatiam consecrandam subduntur in adnotationibus. *Detectos Daciæ Thesauros* (*h*) respuit Scaliger * jure merito, utpote a quibus parum ditari posset, sed liceat & mihi Æsculapium, & Hygiam in Jovis *Exacti* (*i*) Voto, Deos *Montenses*, & Sacerdotem Deorum omnium, Fulminatoris & Tonantis ex S. C. dedicatam in dubium revocare. Mirifica est Poetovionensis altera, in qua ponentis (*k*) & *proficiscentis ad opprimendum factionem Galli*, dignitatea recitantur, nomen supprimitur: Tribunus Cohortis erat ille & *Prætor*, & non aram tantum posuit, sed *Aram Istam*.

Rauci *tibicines* sunt, quibus pro Dacia domita, & victo Decebalo votum *munitur*, & *Trajanus Cæsar* propugnatur (*l*). *Veturianus Leg.* IIII. (*m*) quid est? *Expeditionem Eburicam*, seu *Buricam* cum Velsero mavis, quis audiit? ita implicitam, quæ e Lazio sequitur (*n*), supplicationem qui intelligat Juppiter? *Votum Retulit* (*o*) quis vidit in lapide? Templum *Excludam* quis explicet? sex in eo Templo Dii collocantur, qui συμβωμοι & σύνθρονοι nequaquam sunt. Nimiis, & simul pugnantibus oneratur nominibus Juno *Julia Aufidena Capitolina*; baud tamen adeo miris ut *C. Blaudius Procos*. Quid Junoni donat Puteolana *Petronilla* (*p*), quæ quidnam de virginitate erepta monstrosis siglis, & loquela incondita blateret, vix divinare licet? Torquatam Silani Filiam ex Ursino, & Aldo habuisse profitetur Gruterus (*q*), iteravitque Sponius (*r*): at Vestales *Virgines* perpetuo nuncupantur, non *Sacerdotes*; *Sacerdoti Annis &c.* lapides non dicunt; cur autem præfigitur *Junoni*? unane Junonis, & Torquatæ dicari icon poterat? ineptum etiam *Cælestis Patronæ* elogium Juno & Torquata cuinam ex ipsis tribuatur, litigent oportet: nihil certius, quam e Taciti loco (*s*) Silani sororem Torquatam *prisca sanctimonia Virginem* memorante Inscriptionem effictam. *Theamidianus ab marmoribus* cum *uris quinque* non satis placet; & consequens pagina non parum turbat: nam Patavina singularis erroneis Q. Asconii *Prætoris* & *Pro Consule* (*t*); *Locus* non monumento *Adsignatus*, sed *Aedi Opis & Saturni*; Imp. Helvii Pertinacis votum nugaciter expressum, nugacius adimpletum, & a Ligorio e Masfejano Pertinacis numismate effictum (*u*); Bennia *Magistra*, & *Matri Aei Dios Sacrificj*; Mazochiana P. Decii *Primum Consulis de Samnitibus triumphantis*, quæ superstitum Inscriptionum ætatem nimis anteit, & Decium Murem pluribus insignem Consulatibus, cum Decio tribuno militum miscet, de quo Livius (*x*), *Consules ambo de Samnitibus triumpharunt sequente Decio insigni cum laude donisque*; exulent oportet ab incorruptæ antiquitatis sacrariis. Tertia & quarta in *pag.* XXVIII. ob novam nimis faciem a suspicione immunes esse non possunt, & *Millesimi Anni Coronam* pauci erunt, qui excipiant benigne, Antiquarii.

De *antiqua Veronæ Conditione* differens, ex Romani Imperii forma nullas in Provinciarum administratione fuisse Metropoles constitutas, nova quidem sententia, & pagellis paucis, sed ut opinor, satis evidenter ostendi. Confirmant eam observationem Latini lapides universi, qui primariis Occidentis civitatibus honorificum, & nequaquam omittendum Metropolis titulum numquam adjiciunt. Dacica *Sarmiz* obitare videtur,

(*a*) Gruter. pag. XVI. n. 2.
(*b*) Idem pag. XVII. n. 4.
(*c*) Idem cit. pag. n. 9.
(*d*) Idem pag. XIX. n. 1. vers. 2. & 3.
(*e*) Idem pag. cit. n. 5. vers. 2. & 3.
(*f*) Cuique notum est, Calepinum edidisse V. Cl. Jacob. Facciolatum Patavii 1736.
(*g*) Gruter. pag. XX. n. 3.
(*h*) Idem pag. XXI. n. 8. vers. 5. 6 * *Corrig.* pag. CCCIV.
(*i*) Idem pag. XXI n. 2. vers. 10. to parte aversa basens vers. 5.
(*k*) Idem pag. XXIII. n. 1.
(*l*) Idem pag. cit. n. 3.
(*m*) Idem pag. cit. n. 5.
(*n*) Idem pag. cit. n. 10.
(*o*) Idem pag. XXIV n. 5. vers. 5. & 6.
(*p*) Idem pag. XXV. n. 3. vers. 1.
(*q*) Idem pag. XXV. n. 10. vers. 3.
(*r*) Spon. *Miscell. Erud. Antiquit.* pag. 150.
(*s*) Tacit. Annal. Lib. III.
(*t*) Gruter. pag. XXVI. n. 2. vers. 2. & 4.
(*u*) Idem pag. cit. n. 4.
(*x*) Liv. Lib. VII.

de qua quinque * affert Gruterus cum *Metropolis* elogio epigrammata; sed ubi ea undequaque commentitia ostendero, novum sententiæ meæ subsidium me allaturum puto. Præmonere juvat, fuisse proculdubio in istis regionibus, qui vetera simulando epigrammata operam luserit, non scripto solum & calamo, sed scalpro ipso, & lapidibus: quod certissimo argumento didici beneficio & gratia Comitis Josephi Ariosti in Cæsareo exercitu Centurionis, singulari ingenio juvenis, qui cum in Dacia plures jam commoretur annos, partim suo ipsius genio impulsus, partim ut exoranti mihi gratificaretur, inscripta marmora accuratissime perquisivit, & eorum exempla ad Bonarrotium Senatorem, atque ad me transmisit. Miratus profecto vehementer sum, cum quædam inter illa non ambiguis indiciis, sed manifestissime commentitia deprehendi; quorum specimen suo loco abunde præbebit *C Regali* (*a*) Saltantis pueri, & Cantantis titulus, quem in Hermenstadii civitate Ariostus reperit, atque exscripsit. Ipsum *Sarmiz* nomen ægre recipi posse ostendimus nuper: multo difficilius cum adjuncto *Metropolis*, quod cum ea unice civitas inter tot Occidentis maximas in Romanis Inscriptionibus ostentasset? Sive Zeanensium Coloniam hoc nomine venire velint, sive Sarmizegethusam utramque, & tres insuper alias in Dacia civitates æquabili conditione *juris Italici* fuisse, ab Ulpiano (*b*) discimus. Jam primum epigramma hîc occurrens satis arguit inconstantia; cum enim ter afferatur (*c*), varium & mutabile semper advenit: in eo ubique perstat quod falsitatem fere evincit: nam qui *Sorori Pientissimæ* sepulcrum inscribit M. Cominius, nomen ejus recitare non meminit; quinproprii quoque cognomenti obliviscitur, & funereum titulum ad honorarii normam exigit. In secundo (*d*) *Priscian. Aug. Sarmiz. Metrop. & Fortunata Liberta Ejus* quodnam pulmentum componant, suspiciam qui dixerit. In tertio prodigia plura; proponitur alibi (*e*) aliquanto verecundius, & sine mentione Metropolis; nihilominus nomen unicum in honorifico epigrammate dedecet, & *Amico Fidissimo* nullus alius puto inscribitur lapis. In sepulcralem modo *Julii* (*f*), modo *Tullii* (*g*), & huic geminam *Tertensi* (*h*) quam intempestive, & incongrue *Aug. Col. Sarmiz. Metropol.* * intruserint, quilibet videt.

Saturninæ lapidem (*i*) ut expoliant, nituntur; sed sibi nequaquam constat: *Donum Dedit* votiva est formula, non feralis; & *Mammulae* nullus ibi locus. Sequentes duæ nihil sunt: *Q. Prima Lactor.* (*k*) transmittatur: *Taurobolio* (*l*) Pingonius inconditе abutitur. *Pag.* XXXI. monstra loquuntur prima, tertia, quinta, nona: at quam Strada profert & Cellarius (*m*) adoptat, vituperant prorsus, & Christianum epigrammatarium sapiunt, *Locus Sepulturæ Ante Aedem Deo Acceptus*, & repugnans futilisque clausula, *Quam Iratum Morte Sensi*, & patris prænomen extra sedem positum. *Soli Hierobo* (*n*) optime aptatur anonymorum *Sacerdos Numinum*. Aquilejensia monumenta *Belenum* loquentia exhibentur decem (*o*), quorum sex præstantiora Venetiis inter præclara Grimanorum cimelia partim in impluvio, partim superius in Apside custodiuntur. Sincerissima sunt, quamvis mira videri possint, quæ Apollini *in honorem* patroni, vel in *memoriam* filiorum libertus, & pater marmora consecrant: emendatissime etiam vulgata; nam & *Belino*, & *Vell.* pro Velina ita est in lapidibus, ut apud Gruterum. Quæ autem Verderius refert (*p*), *Vercellensem Et Asiaticum*, & *Belenum Fontem* (*q*) memorantia, non eamdem apud me fidem obtinent. Ad postremum tuendum præstantissimus Antistes (*r*), inter amicos olim meos, divinitatem fontibus optimo jure asseruit: sed adjiciendum erat, quomodo Belenus pro Apolline semper habitus repente in fontem migret; pariter cur B superaddatur, postquam *Beleno* præmissum fuit, & ubinam visæ sint singularis subsequentes B S D. Pusillo fuit animo Reinesius, qui ob sex Pighianas incertæ significationis, & nullius auctoritatis literas *Fonti B*... palinodiam cecinit. Quanam hæc verba lingua putamus esse, *Abellioni Csfontem Ciffonbonnis?* (*s*) ea tamen illustrat Scaliger, & consecrat. *Pag.* XXXVIII. *Agonistarcha Commodianus, Apollo Præstans*, & *Medici Professoresque* inconnexe inserti mihi non probantur. E sequenti eximas, quæ auspicio malo sic orditur (*t*), *Lapis Ausp. S.* & quæ *Juventutem* (*u*) laudat: nihil in prima sani ac legitimi habetur, quamvis a Norisio (*x*) meo tamquam *Inscriptio antiquissima* excepta sit. *Julianum Caelium* (*y*) cum Diario suo, *Junianum Amabilem* (*z*), Ligorianam *Virginem Chitonum* (*a*) proscribere ne vereamur. Audax profecto Hispania, quæ Dianæ pudicitiæ laudem eripere non sit verita, & de virgine *Matrem* (*b*) fecerit; qui templum dederit, non enuntiatur; sed tantummodo * *Apulejus Architectus*, qui substruxit: tam futilem nihilominus

---

* Gruter. pag. XXIX. 5. LXXXIII. 8. CDXIII. 2. CDXIV. 8. CDLXXII. 5.
(*a*) Idem pag. CCCXXXII. n. 2. vers. 2.
(*b*) Leg. 1 § 8. D. de Censib.
(*c*) Gruter. pag. XXIX. n. 5. CCCCLXXXII. num. 4. & CCCCXCIV. num. 1.
(*d*) Idem pag. LXXXIII. n. 1.
(*e*) Idem pag. CCCCXIII. n. 2. vers. 11. & 12. & CCCCLXXVII. n. 3. vers. ult.
(*f*) Idem pag. CCCLXXV. n. 8. vers. 2.
(*g*) Idem pag. CCCCLXXVI. n. 6. vers. 1.
(*h*) Idem pag. CCCCLXIII. n. 5. vers. 1. * vers. 2. & 3.
(*i*) Idem pag. XVIX. n. 7.
(*k*) Idem pag. cit. n. 11. vers. 3. LACTOR. & in not. LACTOR uti in Maffejo.
(*l*) Idem pag. XXX. n. 6. vers. 3.
(*m*) Cellar. *Geograph.* Lib. II. cap. 1.
(*n*) Gruter. pag. XXXIII. n. 3. vers. 1. & 2.
(*o*) Idem pag. XXXVI. n. 11. & seqq.
(*p*) Idem pag. XXXVII. n. 1.
(*q*) Idem pag. cit. n. 3.
(*r*) Phil. a Turre *Monument. Veter. Antii* pag. 371.
(*s*) Gruter. pag. XXXVII. n. 6.
(*t*) Idem pag. XXXIX. n. 5. vers. 1.
(*u*) Idem pag. cit. n. 7. vers. 3.
(*x*) Noris. Cenotaph. Pisan. p. 485.
(*y*) Gruter. pag. XL. n. 4.
(*z*) Idem pag. cit. n. 6. vers. 2. 3.
(*a*) Idem pag. cit. n. 11. vers. 1.
(*b*) Idem pag. XLI. n. 5. vers. 2. * vers. 3.

minus ineptiam *in columna aerea* contineri, fuere qui præscripserint. Nova deinde miscentur & veters, ubi Diana, & Vesta colligantur (*a*), Trajanusque, & Præfectus ejus, Quæstores quoque, & Aediles absque ulla omnino causa, & confuse recitantur. Diana consequitur *Opifera* (*b*) *Nemorensis*, quæ vel duo fuerunt diversa simulacra, vel, ut appellationum novitas arguit, nulla. Deformem Mazochiani Herculis (*c*) larvam restituet nemo; ut Herculis carmina (*d*) pro antiquis recipient pauci; & Erbonii (*e*), Carpiique (*f*) ænigmata interpretabuntur adhuc pauciores: ubi explicat Reinesius *Decreto* (*g*), nescio profecto quid eo loco minus apte reponi potuerit. Qui (*h*) *Rectorem Provinciæ* Campaniæ imposuit, non reputavit ubi Campania esset, & quo jure. Dediticii quidem ab initio Campani, & iniquissimo fœdere recepti, sed iis temporibus, a quibus nobis Inscriptiones adveniunt, imo *ante Cannensem cladem* non fœdus æquum tantummodo, Romanasque leges, sed civitatem magnæ eorum parti datam Consul C. Varro testatur apud Livium (*i*): hinc Regulus in Senatu: *agi de Campanis, qui Cives Romani sunt, injussu populi non video posse*. Eumdem tamen *Fabium Maximum Rectorem Provinciae* (*k*) exhibebit rursus Pontani liber eodem lepore, quamvis non *Thermas* (*l*), ut hic, sed *Vias Herculis ob Terræmotus Eversas* perridicule, & perinde ac si turres essent, *Restituentem a Fundamentis*. Quid sit *Col. Equitum* declarabit Mercator (*m*), quid *Aureliana Popa ut gratias ago dedicavit* (*n*), Lipsius.

*Remp. Arucci*tanam Schotti & Moralis Schedæ cum *Thebano Templo* (*o*) lepidissime sociant; quibus invidens Strada *Q. Servilium* producit *Vulnere Servatum* signum ponentem *in magna Ara* (*p*): atque Hispaniam Gallia supergrederetur, Narbonensem *Deum Herculem Invictum* adjungit Scaliger *Argenteum Signum de sua pecunia facientem*. *Placidus* & *Romanus* a Boissardo sunt; *Hercules Pacifer* (*q*) alibi a nobis excutitur: hic de consanguineis *In Petra*, & *Saxano* agendum; surda & dura numina, quorum primum insulsa etiam, & nullius eo loco sensus verba *Item Q. Arum* deturbant, secundum, quamvis a Marcanova jam cultam, *Aedes Zosbeca*, & in honorem Herculis *Cultus Dedicata*, & servi, importuna adscriptio, & insolita formula *Peragendum Curavit*. Nec melioris mihi erit notæ *Hercules Tiburtinus Victor*, cui unice memorato *Et Ceteri Di* nimis propere adjiciuntur: qui votum solvit *Minicius Vitalis* tam *Prætor Tiburis* admitti potest, quam *Consul*: admisit Almelovenius Fastis omnibus ignotum antea, alterius sed Tiburtinæ pariter Inscriptionis fide, in qua Ταμιας & Ἀγορανομος (*r*) dicitur, & quæ cur Tibure a Romano, & primario viro posita Græce loquatur, nemo dixerit (*s*). *Tricosum* Herculem qui celebrare cupiet, Tarraconensibus infra positis versibus nil significantibus utatur.

Mercurius ingreditur, sed parum feliciter. Deos *Tutelares* (*t*), & *Postvertam* (*u*) marmor laudat nullum: *Decialis* (*x*) gryphos Oedipus enodabit nullus: *Sedes* non *Mercurio* tantum, sed Dis etiam reliquis *a Tergo fuot* (*y*); jocabatur hic Velsetus, cum *Legatum Pro Prætore Legionis III.* venditare non dubitavit; ut & mox ejusdem Legionis *Consulem* tradens (*z*), & compendiis inconditis augens: nec non ubi *Mercurio Templum* (*a*) adstruit sine consequentia sermonis. *L. Cominius*, qui *Aram & Tectum Votum Solvit* (*b*) longe tamen melius loquitur, quam *M. Cornelius* (*c*), & *L. Bellonus* (*d*) faciant, qui cabalisticis circulatorum næniis titulos suos videntur claudere. *Marogatanum* (*e*) Lazius tertio typis profert, *pro salute Suorum* voventem modo *Ex Suis*. *Pag.* LIII. inusta videntur continere verba, aut sigla, aut ordinem, aut modum tertia, 4. 5. 6. 9. 11. & decimatertia.

Exiguæ fidei fragmenta Dei *Censualis* (*f*), & *Acol.ti* (*g*), Mercurium item *Caelestem Fatulem a Trichoro* cultum, nec non *Vincum* (*Vialem* dixissent ut ἱνδιοι) & *Negotiatorem*, cum adjacentibus fragminibus desero, ut ad Veronensem me conferam, quam irrito conatu propugnat Reinesius (*h*) acertime. Neque extat, neque est qui viderit: attulit Saraina (Felicianus antea descripserat) Panvinius neglexit. Laudabili acumine e votivis eam exemit Reinesius, funus enim potius saperet, & *Mercurius* iste hominis larvam magis videtur præsefetre, quam numinis: at servorum nomina, & libertorum cognomenta e Diis petita occurrunt haud infrequenter, Phœbi præsertim, & Mercurii, pro gentilitiis nominibus habita nusquam vidi, & Mercuriorum familiam, quam docere spondet Reinesius, e quibus sinceris tabulis hautire cogitaverit, non video. Non ignoro, *C. Mercurium Amaranthum* (*i*) Boissardi, Ligorii, Lipsi, Gudii testimoniis Gruterum recensere *Pro Salute Parthenopejae* voventem; sed unico exemplo: &

(*a*) Gruter. pag. XLI. n. 7.
(*b*) Idem pag. cit. n. 8.
(*c*) Idem pag. XLII. n. 7.
(*d*) Idem pag. XLIII. n. 2.
(*e*) Idem pag. cit. n. 4.
(*f*) Idem pag. cit. n. 8.
(*g*) Vid. not. repetit. Edit. Gruteri.
(*h*) Idem pag. XLIII. n. 6. vers. 1. 2.
(*i*) Liv. Lib. XXIII.
(*k*) Gruter. pag. CL. n. 9.
(*l*) Idem pag. XLIII. n. 6. vers. 2.
(*m*) Idem pag. XLIV. n. 1. vers. 3. & 4.
(*n*) Idem pag. cit. n. 2. vers. 2. & 4.
(*o*) Idem pag. XLVI. n. 11. vers. 2. & 5.
(*p*) Idem pag. XLVIII. n. 5.
(*q*) Idem pag. XLIX. n. 1. vers. 9.

(*r*) Idem pag. LIX. n. 8. vers. 4.
(*s*) Idem pag. L. n. 1. vers. 2.
(*t*) Idem pag. cit. n. 7. vers. 3.
(*u*) Idem pag. cit. n. 9. vers. 1. & 2.
(*x*) Idem pag. cit. n. 8. vers. 5.
(*y*) Idem pag. LI. n. 1.
(*z*) Idem pag. LIII. n. 10.
(*a*) Idem pag. LII. n. 5.
(*b*) Idem pag. LI. n. 4.
(*c*) Idem pag. cit. n. 6. vers. 3.
(*d*) Idem pag. LII. n. 1. vers. 4.
(*e*) Idem pag. XLIV. n. 10. XLVI. n. 6. LII. n. 8.
(*f*) Idem pag. LIV. n. 3.
(*g*) Idem pag. cit. n. 5.
(*h*) Vid. Reinef. Not. ad Epig. 81. 1. pag. 119.
(*i*) Gruter. pag. CXC. n. 3.

cum istiusmodi epigraphas vides, numinis, cui suscipiuntur, vel solvuntur vota, nequaquam memorantes, mirum erit ni & aliis nominibus displiceant. *Amarantum* etiam sine aspiratione scribendum erat, ἀμάραντον, quod est incorruptum: verum hæc obiter dicta. *Præsidem Provinciæ Transpadanæ* vir doctus amplecti minime debuerat; Provincia enim Gallia & Regio Transpadana multoties habentur. *Transpadanam Provinciam* in veteri monumento nullo reperiemus; neque enim quæ ultra Padum civitates sunt, in Provinciam unam & separatim administratam coalescebant; nec Transpadani, quibus Latinitatis jura Pompejus Strabo multo ante impetraverat, Provincialium nomine censeri amplius poterant. Quid autem deformius, quam civitates Transpadanas *Coloniarum Juliarum* titulo in hac epigraphe utentes, Romanaque jam civitate per Julium Cæsarem Dictatorem donatas; eodem nihilominus tempore Præsidi parentes, & sub Provinciæ nomine censitas, Reinesium statuere? quid mirabilius, quam Romana nomina præter trita & notissima eumdem recipere nulla velle, officium autem adeo ridiculum *Tumviri Trium Provinciarum* in hac Inscriptione ultro excipere? Singularias omitto ignotas & inconditas; Consules pariter importune & inepte adscriptos, & quod caput est, stylum & formulas minime lapidarias, connexionemque in contextu nullam. (*a*) *Deo Marti Contubernium Marti Cultorum Posuerunt*, Grammatistam expecto, qui mihi explicet: quid cogitarit Velserus, libenter scirem, cum *Posuerunt* scripsit, & *Votum Solvit*, ubi qui ponat vel solvat, memoratur nemo. Post Camdeni monstrosa compendia & inconditam (*b*) *Victoriam Noricam*, informis omnino affertur, & soluta: Cohors X. nullo glutine adposita; stipendia, & centuriæ, Roma, & Cameria extra sedem, & præter usum (*c*). Quæ hic bis proponitur (*d*), bis & alibi consignatur; inconstanter ubique, ubique perperam: Martisne, an Imp. Severi res agatur, vix intelligi potest; sed utcumque sit, Templi Deo dicati Inscriptio ab Imperatoris præconiis, & tamquam Imperatori addicta incongrue exorditur. *Fundator Imperii Romani* titulus est Romania monumentis omnino ignotus, & quem ingeniosa ac cauta adulatio nequaquam deprompturá fuisse videatur. Post cognomentum *Martius*, & gentilitium *Vetinus* (*e*), *Mavortius* Ligorianus venit cum *Equite Romano Duplari* (*f*) Equestrem ordinem cum duplaribus militibus confundente; deinde ejusdem *Mavortii* (gentem in Cœlo præclaram puto) Signum, quod a *Servo Tangi Nefas Est* (*g*). Eheu quibus me vepribus, quibus me dumetis implicui, cum ad hanc provinciam capessendam nescio quis me Genius bonusne an malus improvidum, & rei magnitudinem, fastidium, periculum nequaquam reputantem impulit! quo me in his paginis vertam! Martem ne colam *Conservatorem Corporis* (*h*), vel *Britovium* (*i*), vel *Dominum* (*k*), vel *Cirudinum* (*l*) Templo erecto, vel *Campestrem* (*m*), quem *Decimus* * cognomine, *Praep. Simul Et Camp.* veneratur, cum novitates istæ e miseris omnes manent fontibus, & inquinatia? probenturne mihi (*n*) *Architectus A. F. Dunitensis Lusitanus*? (*o*) Valentinus *Coronatus Due*? Silvanus (*p*) *Idemque Dedicavit* cum nullum verbum præcesserit? Viri docti, qui ad Gruterum animadversiones elaborarunt, in Inscriptione a Pighio, Smetio, Gutenstenio protecta (*q*) numerales tantum notas arguunt, iisque multo studio immutatis inculpatam reddidisse autumant (*r*): verumtamen quamvis in literario Senatu primas teneant, multisque ex eo privilegiis aucti, ornatique sint, spurias istiusmodi natalibus restituendi potestatem non habent.

Ubi Marti pro Augusti Salute Votiva statua erigitur, quemnam habere possunt locum honorariæ ipsi Augusto formulæ (*s*), *Felici Fundatori Pacis Republica* Conservata? non ita inscribuntur statuæ Deorum: quod si Augusto datam velis, Martis pro ejus salute exorati majestas minuitur (*t*). *Imp. Augustus Divi Juli Fil.* Augusti formula & genuina appellatio non est, sed *Imp. Caes. Divi F. Augustus*: *Fundatoris Pacis* (*u*) elogium sequioris ætatis linguam refert, & ævi Constantiniani morem: *Dominus Nostri* illud in monumento a S. P. Q. R. posito quantum Augusto conveniat, qui *Domini appellationem, ut maledictum & opprobrium semper exhorruit*, & *Dominum* appellari se, *ne a liberis quidem, aut nepotibus suis vel serio, vel joco passus est* (*x*), alii judicent. Sequitur Mars *Leucetius* (*y*), & anonymus *D. N. Augustus Pius*, & *Vitulus*, qui in Legione XXII. quid esset, reticet. Ex *Modii Novantiquis Lectionibus* Novantiqua exinde accedit epigraphe; nam in ea post initium ex antiquitate sumptum de novo videntur esse *Mars Militaris* (*z*), & *a solo Restituit Die* XIII. Repertos in Batavia *Gladiatores* (*a*), Sigla, ut e Jove Pallas, ex Apiani cerebro nata, *Martem Vincium* (*b*) Scaligerianum cum *Incola Cementeli*, qui Cluverio, de Cemeneleo agenti imposuit, derelinquamus quæso tandem: idne in antiquo lapide (*c*) *Seviro Et Incola*? Sponius (*d*) diver-

(*a*) Gruter. pag. LV. n. 10.
(*b*) Idem pag. LVI. n. 1. 2.
(*c*) Idem pag. cit. n. 4.
(*d*) Vid. Eumd. pagg. CCLXII. n. 9. & pag. CCLXVII. n. 6.
(*e*) Idem pag. LVI. n. 10.
(*f*) Idem pag. LVII. n. 1.
(*g*) Idem pag. cit. n. 2.
(*h*) Idem pag. cit. n. 4.
(*i*) Idem pag. cit. n. 10.
(*k*) Idem pag. LVII. n. 14.
(*l*) Idem pag. cit. n. 13.
(*m*) Idem pag. cit. n. 12. * vers. 5.
(*n*) Idem pag. cit. n. 7. vers. 5.
(*o*) Idem pag. cit. n. 5. vers. 7. & 11.

(*p*) Idem pag. cit. n. 6. vers. 3. & 8.
(*q*) Idem pag. LVIII. n. 1.
(*r*) In *Corrig.* pag. CCCXII. ad Epig. cit. LVIII. 1.
(*s*) Idem pag. cit. n. 1. vers. 10. 11. & 12.
(*t*) Idem pag. cit. n. 1. vers. 5. & 6.
(*u*) Vid. Eumd. pag. & n. cit.
(*x*) Suet. cap. 53. in Aug.
(*y*) Gruter. pag. LVIII. n. 3.
(*z*) Idem pag. cit. n. 4.
(*a*) Idem pag. cit. n. 6.
(*b*) Idem pag. cit. n. 8.
(*c*) In cit. Epig. sub n. 8.
(*d*) Spon. pag. 93.

diversimode hanc reformat, sed nequidquam. Mirum quam maxime est, ex XL. quæ huic afferuntur Marti votivæ tabulæ, nullam propemodum esse, quæ ab Auctore saltem non laboret. Quam raro huic Deo dicati lapides occurrant, cum Museum instruerem, satis percepi; votivos enim, quorum exigua ubique est copia, singulari diligentia perquirens, L. circiter, quo numero collectos alibi non videas, tandem congessi; nec ullum tamen Marti sacratum acquirere hactenus datum est.

Venerem (*a*) *Aug. Cum Parergo*, cui *Phiala* & *Tabula*, & *Anulas Aur. Gemma Meliore* datus, venereturne, an ludificet *Aemil. Rust. F.* nescio (*b*). *Veneri Ericinae Votum Solvit* ... Homericus Pingonii fide: *Felies* facit *Aprilis* (*c*), ignotis Magistratibus præditus, & hoc ænigmate speciosus, *Curia, O. F. N. D. Reip. Ejusdem* (*d*). Diversi generis, hoc est, extensis verbis ænigma adornant Apianus, Pontanus, Gudius, *Venerem Joviam* (*e*) cudentes, & *Magistrorum* quicquam ponentium corrumpentes mire formulam, & involventes; quid enim post præmissa nomina *Heisce Magistreis Aedificandum Coiraverunt* (*f*) significat? & qui cohæreat oratio, ac tibi constet? *Medicus Sacr. Ex Voto* (*g*), non aliter cogmentantur quam si *Sacravit* legamus, compendio inusitato. *Primu Minucia* (*h*) pro *Minucia Primu*; *Visu Jussa* pro *Ex Visu*, vel *Ex Jussu* mihi non probantur. *Feci Servire Tonantem*, & *Martem Sine Marte Subegi* (*i*), veteres Musas non olent.

Ad Mazochianam (*k*) devenimus, a Reinesio & Sponio iteratam, quam in multa collocarunt luce Scaliger ad Varronem de Re Rustica, Lipsius ad Tacitum, & Vossius in Etymologico. Quænam hæc non Templi, aræ, signi, sed *Area* Dedicatio? *ædem Concordiæ in area Vulcani dedicatam* memorat Livius (*l*), aream dedicatam qui memoret, non succurrit. Quid sibi volunt *Definitio Cipporum*, *Area Clausa Veribus*, & in area *Ara Quæ Est Inferius*? (*m*) Sponius, qui *dedicatam* addit *ab Imp. Cæsare Domitiano Aug. Germanico*, Romani Senatus auctoritatem audacter temerat, qui *eradendos ubique* Domitiani *titulos, abolendamque omnem memoriam* (*n*) decrevit. *Urbem Neronianis temporibus per Novem Dies arsisse* (*o*) Suetonii (*p*) & Taciti fidei derogat, qui dies sex incendio illi deputant. Lex dedicationis, ne cui liceret intra eos terminos *manere*, aut *negotiari* (*q*), nec linguam veterum sapit, nec mores. Quam improprie quæso *Hæc area dedicata est, at Prætor Cui Haec Regio Sorti Obvenerit Litaturum Se Sciat!* (*r*) hæccine in antiquo lapide? Ut autem repudietur Inscriptio, Regionum sortitio abunde est, quæ Prætoribus hic tribuitur: etenim sortiti Prætores sunt pro ratione temporum jurisdictiones urbanam & peregrinam; sortiti sunt judicia; unde Tullius (*s*) *cum Prætores designati sortirentur, Q. Metello obtigit, ut is de pecuniis repetandis quæreret*; sortiti etiam sunt Romanæ ditionis Provincias, quas regerent, & in quibus jus dicerent: at Regiones Urbis nec singulis umquam Prætoribus adsignatæ, nec ulli Magistratui sortito traditæ. Reliquas in hac pagina non magni facio: *Capito* (*t*) centum titulis Vulcanum obruit, & in arctum conjicit; inter quas nullius auctoritatis, nulliusque proventus officium est *Procuratoris Ab Epistulis* (*u*). Narbonensis (*x*) informis prosilit, texturaque omnino insolita, & inconnexa. Postremæ (*y*) cum caput (uti patet ubi repetitur) deesset, Neptunus præfixus fuit, & singulariæ ad calcem perperam additæ. Deturpatæ *Neptuni Conliberto* (*z*), *Homo* (*a*) in agro Bergomate Neptunum colens, *D. Neptuno Contubernio* (*b*), *Portitor Ocrisivae* (*c*) cum mirificis quæ subjunguntur adnotationibus, *Arete* etiam *Druis* (*d*) abeant, ac recedant. Smetium & Boissardum audiamus, qui *Arulam a Solo* repræsentare non verentur, quamque *Sua Impendia* C. Domitius *Marcus* Donum *Fecit*. (*e*) *Silvanum Cælestem* cum *Vergiliano Poeta* (*f*); *Silvanum Dendrophoram* a Publiciis pariter *Dendrophoris* involute cultum, & cum Deum Matre mixtum (*g*); inauditum Consulem tam ambiguo teste (*h*), *Pulludiam Senem* gratias agentem, longum esset excutere (*i*).

Protei more multiplicem induit faciem Hispanica, *Libro Patri* (*k*) inscripta; nam præter subnotatos diversimode etiam exhibuit Apianus. (*l*) Pighii *Signum Sileni & Satyri* (*m*) *Vespronius Dudus* (*n*) a Sigiero Consul creatus, Pontani *Orgiophantae* (*o*), nullius patris Filii; *Dii Maximi Bucchus, & Somnus* (*p*) valeant si placet, & secum habitent. *Qui Redditis Sibi Luminib. Grat. Ag. Ex Viso* (*q*), nec religionem mihi probat suam, nec fidem; nam *Visum*, seu Moni-

(*a*) Gruter. pag. LIX. n. 2.
(*b*) Idem pag. cit. n. 7.
(*c*) Idem pag. cit. n. 6.
(*d*) Epig. cit. sub n. 6.
(*e*) Idem pag. cit. n. 8.
(*f*) In cit. Epig.
(*g*) Idem pag. LX. n. 1.
(*h*) Idem pag. cit. n. 2.
(*i*) Idem pag. cit. n. 4.
(*k*) Idem pag. LXI. n. 3.
(*l*) Liv. Lib. 32.
(*m*) Gruter. in cit. Epig. sub n. 3.
(*n*) Suet. cap. 23. in Domit.
(*o*) Gruter. in cit. Epig. sub n. 3. vers. 5. & 6.
(*p*) Suet. cap. 38 in Neron. Claud.
(*q*) Gruter cit. Epig.
(*r*) Idem in cit. Epig.
(*s*) Tull. *In Verr.* 2.
(*t*) Gruter. pag. LXI. n. 4.
(*u*) Idem pag. LXII. n. 4.

(*x*) Idem pag. cit. n. 5.
(*y*) Idem pag. cit. n. 6.
(*z*) Idem pag. LXIII. n. 1.
(*a*) Idem pag. cit. n. 2.
(*b*) Idem pag. cit. n. 4.
(*c*) Idem pag. cit. n. 5.
(*d*) Idem pag. cit. n. 9.
(*e*) Idem pag. LXIV. n. 8.
(*f*) Idem pag. LXIV. n. 5.
(*g*) Idem pag. cit. n. 7.
(*h*) Idem pag. cit. n. 9.
(*i*) Idem pag. cit. n. 11.
(*k*) Idem pag. LXVI. n. 3.
(*l*) Idem pag. cit. n. 10.
(*m*) Idem pag. cit. n. 6.
(*n*) Idem pag. cit. n. 7.
(*o*) Idem pag. cit. n. 9.
(*p*) Idem pag. LXVII. n. 8.
(*q*) Idem pag. cit. n. 9. vers. 5. 6. 7.

Monitum expectare non decebat tam insigni beneficio affectum; quid est præterea * *Legio V. M. P.*? Occurrunt exinde nescio quam fausto auspicio *Manus Ex Voto* (*a*), *Miles* innominatus (*b*), *Serranus Exactor*, qui *Aesculapio Super Salute Conjugis Beaemereatis* (*c*) quid obloquatur, non capio, Mazochianum monstrum (*d*), & *Donaaee Cosßutia Cultores Larum* (*e*) nihil agentes. Suspicionem excitant inusitatæ oblationes *Enchiridium* & *Anubolium*, quas legitimum non consequitur verbum *Posuere*, vel *Dedere*, sed parum ibi quadrans *Solvit* (*f*). De Reatina (*g*) non liquet, corruptissimam siquidem suspicor; quem Deum loquatur, frustra divinant, & tres Octoviratus incaute admittunt. Pingonium *Chironi* (*h*) suo relinquamus: (*Principiamus* cui optet ac ridicule ominetur *Salvos Venire Salvos Ire* (*i*) non constat; exhibetur & alibi (*k*) una cum sororiante altera, in qua pariter prius *Salvos Redire*, quam *Salvos Ire*). Forum Cornelii novimus, *Urbem Corneliam* non audiimus, & *Magister*, seu *Vici* legas, sive *Hic*, importune ponitur (*l*).

Fortuna *Ciacr.* (*m*) tam mihi est nota, quam *Canabenses*, & *Magistras Primus Incan.* (*n*) nec lucis mihi affulget quicquam ubi *Magistratus* cum Cupero legeris (*o*). Quænam inter Deam Fortunam, & *Balungium* necessitudo* intercedat, idque *Exustam Vi Igne* num restituerit *Lupus*, an *Cohors Thracam* (*p*), divinari non potest. Fortuna Dacica *Omnipotens* (*q*) frustra se Leunclavio, Lazio, Clusio, Reichesdorfio, Trostero, Gudio munit: ad supposititia ablegavit nihilominus, & jure quidem merito, nec Decebalum veritus Scaliger (*r*), nec Trajanum. Subirasci mihi nolim Smetium, Pighium, Scriverium, Dousam; Cellarium (*s*) adde, si cum adjacente eorum nominibus insignita idem præstitero. At miseri Getæ nomen publica monumenta non solent præferre, nisi in abrasione, & litura jacens: *Cives Batavos* (*t*) provinciæ accolas, quam *nobilissimum Batavorum Insulam* Plinius (*u*) vocat, antiquitus appellatos non credam, sicuti cives Britannos, vel Frisios nemo dixit umquam: Votum *Solvit*, ut singularia significat, cum Civibus non annectitur: *Amici P. R.* (*x*) incognita lapidibus formula, intra Romanam ditionem degentes, *virosque & arma imperio ministrantes* (*y*) se inscripserint; idne etiam in veteri monumento reperiri putemus (*z*), *Batavi Fratres Populi Romani*? tam inepte haud loquuntur marmora; & apud Scriptores quoque *Socios* appellari ceteros populos passim videatur, *Fratres* nequaquam. Inscriptionem ergo cum alia computemus in eadem plane officina cusa, & adhuc lepidiori Fraternitate prædita, quam Cornelius Aurelius citat, & Cellarius (*a*) itidem amplectitur: *Gens Batavorum Amici Et Fratres Romani Imperii*. Ponaturne Domitio Coactori Pighianus lapis (*b*), an *Fortunæ Primigeniæ*; tam sciri potest, quam quid in eodem sibi velit, *A. VII. Cæsares*: passibus æquis proxima (*c*) incedit: quintam (*d*) ejice: *Jovi Paero* (*e*) ne fidas, nec legitimum credas quem *Nothas* laudat: *Lari Viali*, quem *Ve Proc.* & *Joni* (*f*) deturpant, ne sacrifices; pluraliter enunciavit Plautinus * *Invoco vos Lares Viales, ut me bene juvetis*. Appium *Augustum* Dedicantem (*g*), cum sequenti (*h*) intrita, & Fortuna *Regina*, & *Sieja* (*i*), & *Fortunis Salutaribus* (*k*) cautius adhibe: Festive demum inscriptum Votum perlege, *Deæ Nemesi Sive Fortunae* (*l*), & *Virginem Victricem* cum novo *Optione Kare* (*m*) admirare.

Morinorum Coloniam (*n*), etiamsi nummo confirmatam, difficillime admitto; nummum enim nemo vidit, & nisi in Goltzii arca reperire est. Morinorum nomine non civitas olim venit, quæ Colonia deducta esset, sed regio, & gens: ita Cæsar (*o*) accipit, cum *omnes copias in Morinos* duxisse narrat, & Pomponius *Mela*, qui *Gallicarum Gentium* ultimos Morinos vocat (*p*). *Civitatem Morinorum* memorant *Notitiæ*, sed quarum ætate Coloniarum Duoviri diu obsolvissent? Attamen ex hoc tantum capite minime Inscriptionem rejicerem, quæ incontaminata esset, quin una & Coloniam reciperem, Cellario duce; at cum Inscriptio aliis etiam nominibus improbetur, de Colonia quoque ambigo nullo Scriptore suffulta: quid enim est obsecro (*q*), *Minervae Curladae*? quid sunt singularæ septem (*r*) nulla significatione? cur ambigunt de *Punicio* (*s*), *Pyaccio*, *Publicio* (*t*), quibus lapis ad ma-

* Gruter. loc. cit. vers. 5.
(*a*) Idem pag. LXIX. n. 5. vers. 3. MARCVS. EX. VOTO. Perperam Maff. jus *Manus*.
(*b*) Idem pag. cit. n. 7.
(*c*) Idem pag. cit. n. 10.
(*d*) Idem pag. cit. n. 11.
(*e*) Idem pag. cit. n. 12.
(*f*) Idem pag. LXX. n. 8.
(*g*) Idem pag. LXXI. n. 2.
(*h*) Idem pag. LXXII. n. 1.
(*i*) Idem pag. cit. n. 4.
(*k*) Idem pag. MLXXII. n. 10.
(*l*) Idem pag. LXXII. n. 6.
(*m*) Idem pag. LXXIII. n. 2.
(*n*) Idem pag. cit. n. 4.
(*o*) In Not. cit. Epig. repet. edit. Gruter.
(*p*) Gruter. pag. LXXIII. n. 5.
(*q*) Idem pag. cit. n. 8.
(*r*) In Corrig. pag. CCCIX. ad cit. pag. LXXIII. n. 8.
(*s*) Cellar. *Geograph.* Lib. II. cap. III.
(*t*) Gruter. pag. LXXIII. n. 9.
(*u*) Plin. Lib. IV. cap. XV.
(*x*) Gruter. in cit. Epig. sub n. 9. vers. 8. & ult.
(*y*) Tacit. Histor. Lib. IV. cap. XII.
(*z*) Gruter. in cit. Epig. sub n. 9. vers. 7. & 8.
(*a*) Cellar. *Com. in Batav.* Lib. I.
(*b*) Gruter. pag. LXXVI. n. 1.
(*c*) Idem pag. cit. n. 2.
(*d*) Idem pag. cit. n. 5.
(*e*) Idem pag. cit. n. 7.
(*f*) Idem pag. LXXVIII. n. 1.
* *De Helvetia*.
(*g*) Gruter. pag. LXXVIII. n. 5.
(*h*) Idem pag. cit.
(*i*) Idem pag. LXXIX. n. 5.
(*k*) Idem pag. cit. n. 2.
(*l*) Idem pag. LXXX. n. 1.
(*m*) Idem pag. cit. n. 5.
(*n*) Idem pag. LXXX. n. 6.
(*o*) Cæsar Lib. IV. cap. XXI.
(*p*) Lib. III. cap. II.
(*q*) Gruter. in cit. Epig. ad pag. LXXX. n. 6. vers. 1. & 2.
(*r*) In cit. Epig. vers. ult.
(*s*) In cit. Epig. vers. 3.
(*t*) In not. ad cit. Epig. in repetit. edit. Gruteri.

manus esse debuit? formula *Ob Honorem* (*a*) complementum adhuc expectat: Sacerdotes *Romæ & Augusti* (*b*) omine infausto epigraphas signant; nam eo Sacerdotio præditas sæpissime ab aliqua parte laborare animadverti. Paradinus *Classem Ravennatium* (*c*) Lugduno intulit, *Palladem Atticam* (*d*) Augustæ Taurinorum Pingonius.

Aafastius Homuncio Sevir, ut videtur, *Collegii Fabrorum* (*e*) a Juliana vincitur *Iadalgentia Medicinarum Infirmitate Gravi Liberata* (*f*): minus usitata utrobique formula, *Dono Posuit* (*g*). Nec *Minervae Cabardiacensi* (*h*), nec *Aanonae Sanctae* (*i*) mea profecto thura adolebuntur; satis hanc *Mensor* reverebitur, non ædificiorum quidem, sed *Corporis Pistorum* (*k*). Insueta, & vix ex antiquo credibilis Inscriptio *Te Tibi* (*l*) me adhuc suspensum habet: idem de *Lucretia Fida* Romæ, & Augusti Sacerdote, cui *Conventus Bracaraugustanus* (*m*) gratuito appingitur, & inconnexe. Poetovionensi *Martialis* (*n*) nihil magis inconditum, & loco minus aptum: certant tamen, quæ variato sequuntur aspectu *G. P. P. Serari* (*o*), & *Isidi Triamphali Basis*, tantum data ab *Adlectore Collegii* (*p*). *Templum Isis Exeratae* (*q*) adeat cui libet. Isidem *Reginam* (*r*), quæ in extremo comitatu visuntur larvæ, parum decorant: compures tertme inter eas velim L. D. D. D. (*s*) quas cum in Votivis epigrammatis conspicis, fac tibi caveas, & attente scruteris singula; ea scilicet formula honorarios titulos proprie respicit, quibus in municipiorum Foris, in Curiis, in Basilicis locum adsignabant Decuriones, cum religiosas tabulas Diis, Templisque devotas vel exhibentium arbitrio, vel Sacerdotum deceret collocari. Solemniores quædam excipi possunt publicorum sacrificiorum memoriam continentes, ut Lugdunensis illa de Taurobolio, quam Philippus a Turre illustravit. Sufficiat semel monuisse, quod notare multoties poteram; nec tamen pro firma id sedeat regula: eadem sigla legitimis titulis injuria ab editoribus affixa aliquando deprehendi, cum a marmoribus exulent. Nemausensis Poldi nullus dubito (*t*) quin merum figmentum sit, lacunis pluribus frustra intercisum; apertius patet, quam ut nos remorari debeat. Fuit inter amicos viros, qui de præclara, quæ adjacet (*u*), ambigeret; sed nihil habet illa non ex integerrima antiquitate petitum, & conspectus ingentis marmoris, quod bipartitum, & in fabricæ usum adhibitum Bononiæ vidi, extra omnem aleam ponit. Contra *Biviis* Deos, *Trivios*, & *Quadrivicis*, qui hic (*x*) & in Vittembergensi (*y*) laudantur, nauci facio; nam Trivia Cœlo inserta nullibi legimus, vel inter Deas habita, & ea conjunctio jocum sapit: utraque etiam Inscriptio gryphis involvitur; quid enim est *Consul Germaniæ Superioris* (*z*), & quid *Sal. Jo.* (*a*) deinde * *Ids?* Diu jam e Dacia nullum portentum advenerat, mittit modo (*b*) Alba Julia. Seldeno de Diis Syris tractaturo prælusisse videtur Spoletius (*c*). *Bacurdum* (*d*) non exhorreo, sed proferentem vereor, & blictricam clausulam, in qua explicanda inanem curam viri docti (*e*) collocant.

Deos exoticos, ignotos, & ἐπιχωρίους nequaquam licere aspernari, Museum nostrum documento est, ex quo *Custaunt* (*f*), & *Udisua* (*g*) numquam audita prodibunt. *Eponam* (*h*) cæteroquin miror, quam nisi triplici testimonio recitaretur, Hipponam credidissem a Tertulliano (*i*) & Apulejo (*k*) memoratam. Quibusdam ex his Numinibus menda, & quæ sociantur involucra, sæpe fidem adimunt, ut Resendiano *Endovellico* (*l*), Scaligeriano *Euobolice* (*m*), Smetiano *Dievas* (*n*). Singularitas *Boni Dei Pueri Phosphori* (*o*), suspicionem statim excitat, sed injuria; lapis enim etiamnum extat Albæ Juliæ in Dacia, & genuinus est.

Num idem de Paravino dici possit *Auribus* (*p*) dicato, vehementer dubito: hodie, & a multo tempore non extat; extitisse tamen penes Paullum

(*a*) Gruter. in cit. Epig. vers. 8.
(*b*) In cit. Epig. vers. 7.
(*c*) Idem pag. LXXX. n. 9.
(*d*) Idem pag. LXXXI. n. 2.
(*e*) Idem pag. cit. n. 4.
(*f*) Idem pag. cit. n. 9.
(*g*) In cit. Epig. vers. ult.
(*h*) Idem pag. cit. n. 8.
(*i*) In alia sub cit. Epig.
(*k*) In dicta Epig. vers. 3. 4.
(*l*) Idem pag. LXXXII. n. 2.
(*m*) Idem pag. LXXXIII. n. 4.
(*n*) Idem pag. cit. n. 5. vers. 4.
(*o*) Idem pag. cit. n. 7. vers. 5.
(*p*) Idem pag. cit. n. 14.
(*q*) Idem pag. cit. LXXXIII. n. 9.
(*r*) Idem pag. cit. n. 12. 13.
(*s*) In Epig. cit. sub n. 12. vers. 7.
(*t*) Idem pag. LXXXIV. n. 1.
(*u*) Idem pag. cit. n. 2.
(*x*) Idem pag. cit. n. 5.
(*y*) Idem pag. MXV. n. 1.
(*z*) In Epig. cit. pag. LXXXIV. n. 5. vers. 7. 8.
(*a*) In Epig. cit. pag. MXV. n. 1. vers. 3. * vers. 8.
(*b*) Idem pag. LXXXV. n. 9.
(*c*) Idem pag. LXXXVI. n. 3.
(*d*) Idem pag. cit. n. 9.
(*e*) Vid. not. ad cit. Epig. sub n. 9. in repetit. Edit. Gruter.
(*f*) Perperam apud Gruter. pag. XCVI. n. 2. a *Sarayna*, & *Panvinio*, & apud Murat. pag. XCVIII. n. 2. at recte in *Mus. Veron.* pag. LXXXIX. n. 4. ex quo in *Supplement.* ad Class. I. ubi de *Conso*, *Custino*, &c.
(*g*) Apud Murat. pag. CDLXXX. n. 6. & *Mus. Veron.* pag. LXXXIX. num. 3.
(*h*) Gruter. pag. LXXXVII. n. 4.
(*i*) Tertull. in Apolog. cap. XVI.
(*k*) Apul. Lib. III. de *Asin. Aur.* Hujus Deæ equorum præsidis meminere Juven. Sat. VIII. vers. 157. Minut. Felix cap. XXVIII. Plutarch. in Parallellis, Joan. Rosin. Antiquit. Rom. ex edit. Thom. Dempsteri Lutetiæ Parisiorum 1613. Lib. II. cap. 20. *de Diis Rusticis* pag. 192. *col.* 1. D. & alii.
(*l*) Vid. Epigraphes relatas a Grutero ex *Resendio* pag. LXXXVII. n. 9. 10. 11. 12. & pag. seq. n. 1. 2. 3. & e *Scaligero* pag. cit. LXXXVIII. n. 4. 5. 7. 8. quas omnes DEO ENDOVELLICO sacratas vides.
(*m*) Gruter pag. cit. n. 6. ex *Scaligero*.
(*n*) Idem ex *Smetio* pag. LXXXVIII. n. 14.
(*o*) Idem pag. cit. n. 13. ubi POSPHORO etiam ipse ponit *Albæ Juliæ in Horto Principis*.
(*p*) Idem pag. LXXXIX. n. 6. ponit *Patavii* apud *Rhamnusios ex Pinello*. „ Scalig. in Indic. Gruter. & Pign. *Epist. Symb.* 38. „ AVRES inter DEAS referunt, sed refutat Reines. in Epist. „ ad Rubert. pag. 51 ipse mallet legere MATRIBVS Sed „ AVRIBVS est in Lapide, teste Ursino. Ex AVRI- „ BVS BONAE DEAE DICAVIT. Sic Jul. Capi- „ tolinus Alexandro Severo Imp. *auribus Veneris eos* (duos „ uniones) *dicavit*. Gud. „ Ita in Not. ad cit. Epig. repetit. Edit. Gruter. Rosinus *Antiq. Rom.* Lib. II. cap. XIX. pag. 185. col. 1. E. inquit: *Aurem memoriæ consecratam refert Servius*.

lum Ramnusium, ex ejus MSS. adnotationibus ad margines Scardeoniani exemplaris sui Patavii didici: verum qui accipiemus [a] *Magistra Galgesti?* & quod Severus *Imperator* Veneris auribus *uniones* dicarit ex Capitolino, verisimilius non redditur [b], *Bonæ Dea Auribus* [c] dicarum lapidem a quoquam fuisse. Monstrosa super ceteras est Camdeni Anglica [d]; Dacica sequitur *Matri Aug.* [e] quæ antea *Marti* [f] sacrata fuerat, sicut qui ibi [g] *Decurio Coloniæ Apulensis*, hic [h] *Municipii* dicitur. Dicatam *Matribus* [i] paginam plura de more menda deformant, ut ubi *Posuit* [k] legitur post * *Votum Solvit*; sed plusquam menda opinor, *Fanum Domiaarum*, quod *Mestriur Mariiaus Pictor Constitait* [l], nihil non novum habens, *Mastonia Bella* [m] *Matri & Patribas* [n] *Ter Megiste* [o]: De obscuris, & πολυωνύμοις *Matronis* [p] sine inspectione lapidum pronunciandum non est; sed ingratum accidit, cum novitati nominum nova etiam alia adjunguntur, ut *Explorator Legionis* [q], *Ordo Britonum* [r], & similia. *Brittones* [r] isti valde mihi suspecti sunt etiam ubi cum * *Tripatien* sociantur, & cum † *Nymphis* N̄. Tres hic breviores [s] a veterum titulorum usu recedunt. Quid eruerit Grotius [t] e grypho Hispanico [x], libenter quidem intuebor. Aras habuerit [y] *Vis Divina* [z], *Genius Numinis Fontis Sermon* certe non habuit; Numinibus enim Genius non adstat.

De venustis Priapi carminibus [a] satis dissentuere viri docti: nihil cæteroquin habent, quod priscum Auctorem dedeceat: acumen non arripuit; qui in *Corrigendis* pro re substantiva vocem * *Tento* habendam docet; id ipsum est quod innuitur & reticetur, & nisi adjectivum nomen, ac pro *extenso* est, præcedens *sed* omnino frigescit. *Faciendam Dederant* [b] nec lapidaria est loquutio, nec Latina. Satis est inepta, quam *vidit, descripsitque* Smetius [c]: in Cumana *Pilamnus* [d] videtur superadditus. *Lucii Mumii* [e] præclarissimum titulum haud excluserim, sed ambiguæ non uno loco lectionis est: obscurus versus, * *Cogendi dissolvendei ta ut facilia faxseis*, intelligendus forte, † *rogans, ut exigendi & solvendi facilitatem des*. Serani terminalem nostrum lapidem vetustate anteiret, dum extaret; Mumius siquidem, qui Corinthum excidit, de Achæis an. V. C. DCVI. triumphum egit. Num vere in marmore lectum sit ** *Sanco Fidio Semopatri*, scirem libentissime: *Sancum* quidem novimus, & Decimam, quæ Herculi sacrabatur, ipsi convenire fatemur; docet enim Festus [f], *propter viam sacrificium fieri, quod est proficiscendi gratia, Herculi aut Sanco, qui scilicet idem est Deus*. Incerta plura in hac pagina habentur, ut in sequenti [g] *Febris Diva*, & *Plutoni* gratias referens *Loco Sub Terra Condito*, qui *Periculo Oceani Liberatus* fuerat. [h] Informem, & nihil dicentem cum feminis male consutis, & aris reficiendis proscribo. [i] *Dibus Inferis Votum Solutum* Jovis Filiis Zamosii, ejusdemque [k] *Menti Fideique*, quæ utinam Inscriptiones vulgantibus Deæ præsiderent, æquiparo. Templis tituli non præfigebantur marmoreis *tabulis* sculpti, ut hic de Libertatis æde [l] supponitur, sed Zophoro, aut epistylio inscribebantur. *Quiatias* [m] prænomen novum, ut * *Latina* nova tribus pro Palatina fuerit; at tot nominum ævo tribus non memorabantur amplius. In sexta [n] non cohærent ultima primis. Perdocte, ut solet, illustravit postremam [o] Gualterius [p]: at, cum Concordia Dea sit, [q] *Concordia Agrigentinorum* status civitatis videtur esse; * *Respublica Lilybetanorum* post *Sacrum* non ita apte consequitur; ** *Dedicantibus* non adeo usitata est formula: verum hæc leviora: quomodo in eadem Provincia † *Candidus Pro Consule*, & nescio quis * *Pro Prætore*, cujus Quæstor *Marcellus* esset, conjunguntur? ex his magistratibus alterutri parebant Provinciæ, Pro Prætore quæ ab Imperatoribus regebantur, Pro Consule quæ a Senatu, inter quas Sicilia. Hispanica [r], quæ bis & varie recensetur, *Gambara*, Brixiano pago, a Rubeo * ponitur: *Colonia Immunium* (cum multæ in Hispania *Immunes* essent Coloniæ) & *Pontifex Domus*

(a) In cit. Epig. pag. LXXXIX. n. 6. vers. 5.
(b) Diversimode sentiunt Clariss. Editores Gruteri 1707. uti supra innuimus ad adnotat. in fin. col. 286. sub lit. p
(c) Vid. cit. Epig. vers. 1. 2.
(d) Apud Eumd Gruter. pag. cit. LXXXIX. n. 8.
(e) Apud Eumd. pag. cit. n. 11.
(f) Apud Eumd. pag LVII. n. 5.
(g) In Epig. cit vers. 8.
(h) In Epig. cit. pag LXXXIX. n. 11.
(i) Apud Eumd. pag XC. a n. 1. usque 12. excepto n. 4. 6. ubi n. 1. 2. 3. 5. legitur MATRIS. in ceteris MATRIBVS.
(k) Idem pag. cit. n. 10. vers. ult. * vers. 8.
(l) Idem pag. XC. n. 4.
(m) Idem pag. cit. n. 2.
(n) Idem pag. cit. n. 6.
(o) Idem pag. cit. n. 7. vers. 3.
(p) Apud Eumd. reperies pag. XCI. omnes Titulos MATRONIS dicatos si VI. exceperis.
(q) Idem pag. cit. n. 4. vers. 2.
(r) Idem pag. cit. n. 6. vers. 7.
(s) Idem pag. XCIII. n. 5. vers. 1. * vers. 3. † vers. 1.
(t) In cit. pag n. 3 4. 12.
(u) *Ad Martian. Capellam*.
(x) Gruter. pag. XCIV. n. 3.
(y) Idem pag. cit. n. 5.
(z) Idem pag. cit. n. 7.

(a) Idem pag. XCV. n. 3. 4.
* In Epig cit. n. 3. vers. ult. Vid. not. in repetit. Edit. Gruteri.
(b) Idem pag. XCV. n. 6. vers. 3.
(c) Idem pag. XCVI. n. 3.
(d) Idem pag. cit. n. 4. vers. 1.
(e) Idem pag. cit. n. 7. vers. 2. * vers. 5. † vers. 4. ** vers. 1.
(f) V. Propter viam.
(g) Gruter. pag. XCVII. n. 1.
(h) Idem pag cit. n. 4.
(i) Idem pag. n. 5 vers. 4. 5.
(k) Idem pag. XCII. n. 7 ex *Zamosio* ponit ad *Ulpiam Trajanam*.
(l) Idem pag. cit. n. 11. ponit *Romæ in foro in æde D. Martinæ fragmentum tabulæ marm. quam olim in Libertatis templo fuisse verisimile est*.
(m) Idem pag C. n. 1. vers. 3. * vers. 4.
(n) Idem pag. XCIX. n. 6.
(o) Idem pag C. n. 10.
(p) Sacil. pag. 17.
(q) In cit. Epig. vers. 1. * vers. 3. ** vers. 4. † vers. 5. * vers. ult.
(r) Gruter. pag. CI. n. 3.
* Pag. 246. n. 11. Aldus Manut. pag. 101. n. 4. MS. Gonchi pag. 54. ex quo ego ad Class. III. ubi de *Pontific. & Sacerdotib.* & ibi videsis variantes lectiones a Gruterianis.

mus Augustæ maxime hic oculos ad se convertunt: tertia [*a*] est inter Astigitanas, & quarta [*b*] in hac ipsa instar pagina; quæ [*c*] *Argenti P. C.* vel quod idem est, *libras* c. loquantur; beata profecto civitas, cui solemnis is numerus, eaque haud contemnendi metalli vis esset: Signa *ex Argenti Pondo X.* & *ex Argenti Pondo V.* memorant alii lapides non semel in regina urbe, & pro Imperatorum salute a collegiis posita: ista præterea etiam mira est ob Sacerdotium inauditum Divarum Augustarum. Ibidem *Spei posita* [*d*] fabella, & *Miles Exercitus* SS *Muternius Perletus*; quo exercitu, & quibus militibus Hircocervi tantum, *flammisque armata Chimæra* invadi possunt. *Spei Virtuti Victoriæ* [*e*], deinde *Nutrici Augustæ* [*f*] sacratæ epigraphæ majori aliquando auctoritate indigent; sed nulla [*g*] *Merula* sufficeret *Turpilii* Filio, & *Druso Filio Fidelis Tribuno Plebis*, *Turrem Cen. Ped.* Victorix dedicantibus, etiamsi a tot Scriptoribus, inter quos est Reinesius, afferantur, & prædicentur. *Victoria de Marcomannis* [*h*], *Victoriae Imperio Nervae* [*i*], *Decebalum Herculem Lacessentem* [*k*] Lazio, Pingonio, Leunclavio, Reichersdorfio finamus habere. Post Sphingem, Solventem unde prosilit Dea mira (*l*) *Laurea Augustæ*? [*m*] *Deo tutelæ* melioris vellem sacrificulos, quam sint * *Mimographus* [*n*], *Emeritus* [*o*], *Lascivus*, & [*p*] *Sotti Libertus*, & [*q*] anonymi postremi duo. *Roma & Augusto* [*r*] quæ afferuntur, infirmi tuentur patroni: *Laevius* [*s*] aram *Roma Conc.* ponens, *conjugione* urbis dominæ inhiabat? *Deus Aurelianus* [*t*] nude enuntiatus in lapide non minus nove, quam femina, [*u*] *Cui Cenis Publicis Inter Decuriones Venire Permissum*, & [*x*] *Scrofa Cum Porcie Triginta Dono* nemini *Data*: *Augusto Deo* habemus in nummis, sed cum Augusti Consecratione. *Compitales Lares*, quos *vernis floribus & æstivis* [*y*] ornabat Augustus, Moralis (*z*) male dissipat, & non ipsis *Ludos & Epulum* videtur addicere, sed nova liberalitate *Vicineis*. *Pag.* CIX. tertiam & consequentes duas habeat qui volet; & pro mantissa [*a*] *Consules*, & [*b*] *Aeternitatem* ejusdem folii ferat. *Napuca* a Ptolemæo & Legaide Censibus memorata, exiguam hic [*c*] fidem exigit, quamvis a Reinesio, & Fabretto integram consequuta sit; nam *Genio Ordinis Quem Hermes Promiserat*, ita veteri lapide convenit, ut eo loco singulariæ, quæ sequuntur.

Borvoni Thmonæ [*d*] Geniisque sequentibus [*e*] ab incognitis cultis nequaquam fido. *Deo Magno* [*f*] quid consecrat Hermadion *Patrini Suae* cultor? [*g*] nam *Donum Dat* oblationem designat, *Extruxit* Templum, aut quid simile. *Nescania* Bæticæ oppidum, ut asseritur, Singili proximum, quod nec a Plinio Hispaniam diligentissime recensente, nec a Geographis priscis ceteris, vel Historicis memoratum invenitur, neque adeo in exactis doctisque Cellarii tabulis descriptum; nam * quater in Inscriptione una depingitur: verum neque antiqui moris est, ut nominatis bis addatur *Nescaniensis*, nec veteres lapides hæc verba sonant * *, *Quod Donum Ut Consummari Posset* †, *Adjectis Ad Impensas Operis*, & nihil dicentia *S. N. Cum AL.* Tres aliæ [*h*] iisdem sponsoribus recensentur alibi ex eadem patria: quæ [*i*] *Municipium Felix Nescanium* laudat, insueto tribuitur *Numini Divorum Augustorum*. Nimium loci [*k*] *Genio Noricorum*, quem *Mascellus Mascellinus* colir, subsuisset, & nimis amplæ regionis custodia fatigari oportuisset. *Genium Jovii Aug.* non agnosco, & *Porticum Excultam* hic [*l*] non intelligo: *Genio Lavacrorum* [*m*], & *Genio Ifuni Patrono* [*n*] haud lito. Quæ *Medicis & Professoribus* [*o*] clauditur, cur iis indigeat, minime docet; nec cur Apollinem parum honorifice habeat. *Andacamulenses* miror *Plutonis Fanum Numinibus Augustis* [*p*] dedicantes, & *Campanam Sanctis* [*q*] vel *Sanctis Virginibus* [*r*]. Quid sentiendum sit de *Interamnensi* [*s*] non satis liquet; quin nec liquet quid sentiant Illustratores ipsi, qui sic exordiuntur: *Elegantissima Inscriptio: expressa est ex Valerio Maximo*: sic enim loquentes antiquam ne, an recentem judicent, quis divinet? Gruterus tamquam unam, & *Interamna*

(*a*) Est eadem supra cit. sub n. 3. quam Gruterus ponit *Astigi inter Hispalim & Cordubam*.
(*b*) Apud Eumdem pag. cit. CI. n. 4. qui eam ponit *Martos in Hispan. in templo D. Virginis, in marmore quadrato*.
(*c*) Vid. Epig. pag. CI. n. 2. vers. 3.
(*d*) Idem pag. cit. n. 6. pag. CII. n. 1. 3.
(*e*) Idem pag. CII. n. 4.
(*f*) Idem pag. cit. n. 5.
(*g*) Idem pag. cit. n. 7.
(*h*) Idem pag. CIII. n. 8. ex *Lazio*.
(*i*) Idem pag. cit. n. 4. e *Pingonio*.
(*k*) Idem pag. cit. n. 5. e *Lazio*, *& Leunclavio aliisque ut & G. a Reichersdorf. in Chorograph. Transilv.*
(*l*) Idem pag. CIV. n. 5.
(*m*) Idem pag. cit. n. 7. * vers. 3.
(*n*) Idem pag. cit. n. 8. vers. 6.
(*o*) Idem pag. cit. n. 13. vers. 3. scribit LASCIVOS.
(*p*) Idem pag. CV. n. 1. vers. 4.
(*q*) Idem pag. cit. n. 2. 3.
(*r*) Idem pag. cit. n. 7. 8.
(*s*) Idem pag. cit. n. 10.
(*t*) Idem pag. cit. n. 13.
(*u*) Idem pag. cit. n. 11.
(*x*) Idem pag. cit. n. 12. vers. 8. 9. & ult.
(*y*) Vid. Suet. cap. 31. in Aug.
(*z*) Idest Ambros. de Morales Chronica Gener. de Espanna edit. Compluti 1574. refert Epig. hanc a Mafejo castigatam, & adlatam a Grutero pag. CVI. n. 13.

(*a*) Vid. Gruter. pag. CIX. n. 7.
(*b*) Vid. Eumd. pag. cit. n. 9.
(*c*) Idem pag. CX. n. 1. ubi lin. 11. sunt singulariæ, Clariss. Editores Gruteri 1707. legunt COLONIAE NAPVCAE. ex auctoritate Reinesii in not. ad Epig. 168. 1. pag. 185. & Fabret. item in adnot. ad Epig. 308. pag. 166. qui ait: *Hinc prorsus Reinesius ad Inscriptionem 168. Class.* 1. (ubi v. 4. COL. NAP.) *hasce siglas in Grutero pag.* CX. 1. AVG. COL. N. P. C. Augustalis Coloniae Napucae *optime interpretatur*.
(*d*) Gruter. pag. CX. n. 4.
(*e*) Vid. pag. cit. CXI. & CXII.
(*f*) Idem pag. CX. n. 7.
(*g*) Idem pag. CX. n. 9. * v. 1. 2. 4. 6. * * v. 5. † v. 7.
(*h*) Idem pag. CCLVII. n. 2. CCLVIII. n. 5. & CCCLXXXIV. num. 1.
(*i*) Idem pag. cit. CCLVIII. n. 5.
(*k*) Idem pag. CXI. n. 1.
(*l*) Idem pag. cit. n. 6.
(*m*) Idem pag. cit. n. 7.
(*n*) Idem pag. cit. n. 10.
(*o*) Idem pag. CXII. n. 3.
(*p*) Idem pag. cit. n. 6.
(*q*) Idem pag. cit. n. 13.
(*r*) Idem in not. repet. edit. VIRGINIBVS. ut CCXXI. n. 1. vers. 10.
(*s*) Idem pag. CXIII. n. 2.

existentem affert; Mazochius tamquam triplicem, & *Roma* In Tiberii elogio nescio quid ævi Constantiniani videtur audiri: *Annus Post Interamnam Conditam* (*a*) non inusitate tantum in municipiis additur, verum & unice. De Consule eraso Scaliger, Vossius, Gudius, alii digladiantur (*b*): mihi quidem nullius laboris, atque investigationis argumentum tabula præstet, quæ Consules sic apponat; *Ad Cn. Domitium Abenobarbum Cos.* formulam enim minime genuinam olfacio statim. Involuta est postrema (*c*), ac transformata; sed quæ (*d*) illi præit, laborat magis, quamvis Jucundi municipis mei nomine munita: *Pro Salute Reditus* lapides non dicunt; nec etsi *Pro Salute & Reditu Divi Titi* diceret, reciperem; nam reditus exorari poterat nullus pro Tito jam *Divo*, hoc est, postquam abierat, unde negant redire quemquam. *Sacrum Numinis* (*e*) per se exploditur; Spoletinus item *Hannibal* (*f*), & *Votis Omnibus Cælestibus* (*g*) non expetita, sed rejecta nenia; primam, secundam, & nonam in hac pagina caute accipe, & e sequenti Verdetianam nihil præstantem, & *Praesentibus D. Neronis* (*h*) importune signatam pelle.

Quæ *Holocaustum* (*i*) pluries memorat, hoc ipso nomine mihi suspecta est; nam penes Romanos holocausta memorari numquam vidi; quid etiam hic agatur, non perspicio; *de opera, quam mactandis victimis quis locaverunt* (*k*), certe non agitur, ut putant, qui subscribunt: modus neque accepti, neque expensi ob sacrificia rationibus describendis quadrat. miri sunt, qui ærulcatorem, & Pontificia arcana in his verbis vident. Audeamne eximiam illam (*l*), quæ utramque paginam facit, in dubium revocare? petita prius venia, audebo. Tam longa nominum latercula non *marmorea tabula* (*m*), sed vel ænea, ut Venetum illud, vel (*n*) quadrata basi, ut Farnesianum, consignari solent: mirum autem, amplissimum monumentum *Columnensium Palatio* infixum evanuisse prorsus, & pluribus Consulum Collegiis insigne, quodque eapropter Panvinius, & illius ætatis proceres alii avidissime arrepturi erant, & non unis voluminibus ostentaturi, tam in obscuro jacuisse, ut nec pro sponsore hic prodeat, recitetur. Nomina recensentur hominum, qui *ad ampliandum Templum* (*o*) quoddam *aliorum* pecuniam contulerant, ii vero Ordo appellatur *Corporatorum* *; quarum dictionum utraque mihi est suspecta: nam *Ordinem* pro Catalogo Latine adhiberi non opinor, sed pro statu, & conditione civium, speciatimque in lapidibus municipalibus pro Decurionum collectione. *Ordo Episcoporum* inscribitur quidem Pontificialis liber, quem inter Veronensia anecdota aliquando exhibebo, at septimo, vel octavo seculo exaratus. *Corporatum* pariter pro *corporeo* vidimus, pro sodalitati adscripto Reinesius (*p*) unus multoties vidit; sed an viderit, an somniarit, in ancipiti est; nam ubi *Quinque Corporati Navigantes* (*q*), & ubi *Sevir Corporatus* (*r*) legit, plane sibi somnia fingit: *Patronus Corporat. Ferrariorum* unice profertur in Gruteriana (*s*), ubi nullus dubito *Corpor.* scribendum fuisse, vel *Coll.* & *Corporis*, vel *Collegii*, ut in sexcentis aliis legendum. Jam vero descripta est tabula (*t*) *Antonino III. & Aelio Caesare Coss.* * anno V. C. Capitolino DCCCXCII. qui ergo fieri potuit, ut *Quinquennales* ** seculi subsequentis, & usque ad Maximum, & Orfitum post annos triginta Consularibus fascibus ornatos in eadem appareant? qui fieri potuit, ut *Patroni* haberentur eodem tempore *Rosianus Geminus*, quem ex Plinii Epistola anno DCCLIII. Quæstorem volunt, & nimis pro ætate illa nominibus auctus *M. Selaccius Albinus Trebellius Sallustius Rufus*, quem anno DCCCCXXXIV. Consulem asserunt? Omitto enumerare quæ in hac Inscriptione nequaquam congruunt, sive municipalem, sive Urbanam velis, & sive sacri sodalitii, sive civilis ordinis, sive fortuitæ collectionis nomina continentem. Quia etiam vidit, ubi Quinquennales nominandi fuerint, Consulatus ejus anni singulis præmitti? nomina ipsa non uno loco displicent, ex Egrilia gente, paucissimis testimoniis vix nota, amplius XL. in hoc epigrammate homines consignantur. Jam quæ objici mihi videbantur posse, proposui; quibus id juris est, in suffragium eant.

Philadelphus (*u*) ex urbe *Cavalla* veniens exulet precor, nec non *usina, trisuque* (*x*), quæ consequuntur; nec properantes detineant Boissardi, Lazii, Camdeni, Scaligeri, Paradini monstra (*y*), quibus & *Benacum* (*z*) meum aliena culpa accensere invitus cogor. Non dissimulabo, & quod Vespasianus *Per Collegium Pontificum Fecit* (*a*), ancipitem me habere; magisque *Sablatae*

(*a*) In cit. Epig. v. 1. 2.
(*b*) Vid. Not. ad cit. Epig.
(*c*) Idem pag. CVIII. n. 5.
(*d*) Hanc pag. cit. sub n. 4. *Grutero Metellus e MS. sed Fortas. Jucundi, qui vidit.*
(*e*) Idem pag. CXIV. n. 7.
(*f*) Idem pag. cit. n. 10.
(*g*) Idem pag. CXV. n. 10.
(*h*) Idem pag. CVVI. n. 3.
(*i*) Idem pag. CXXV. n. 2. v. 4. 6. 7.
(*k*) In not. ad Epig. cit. in repetit. Edit. Gruteri.
(*l*) Idem pag. CLVVI. & CLVVII. ubi *Tabula marmorea pariete Palatii Columnensium, quod ad Sanctos Apostolos est, inclusa.*
(*m*) Vid. Fabret. pag. 508. n. 9.
(*n*) Vid. Gruter. pag. CCVXXIX. n. 3. & pag. CCXL. & seq.
(*o*) In cit. Epig. *Columnensium* v. 3. * v. cit.
(*p*) Vid. Reines. 239. 1. pag. 170. & not. ad illam Epig.
(*q*) Vid. cit. not. prope fin. ubi Reines. legit v. 11. Epig. Gruterianae pag. CCCCXL. 3. ut supra in textu Maffeji.
(*r*) In cit. not. idem Reines. in fin.
(*s*) Gruter. pag. XLV. n. 8. v. 5. 6.
(*t*) In cit. Epig. Gruteriana pag. CLVVI. & CLVVII. quam expendere pergit Cl. N. A. v. 1. * v. 2. ** v. 6. ROSIANVS.
(*u*) Gruter. pag. CVXIX. n. 10. ponit *in Urbe Cavalla Macedoniae, aut Thraciae.*
(*x*) Martial. Lib. XIV. Ep. 1.
(*y*) Gruter. pag. CXVX. n. 4. 5. 8. & pag. CXVXI. n. 2. 4.
(*z*) Idem pag. cit. CXXVI. n. 1. Hæc edita est a Cl. N. A. in *Mus. Veronensi* pag. LXXXIX. n. 5. a Grutero varians, mutilior vero apud Murat. pag. LXXXVIII. n. 4. & ex Maffejo ego ad Class. 1. qui l. cit. hæc adnotat: „ Inter „ Epichorios Deos nefas Veronensibus fuisset in hoc Mu„ seo Benacum non collocare; siquidem *lacus est Italiae* „ *Benacus in Veronensi agro*, ut Plinius (L. 9. c. 22.) do„ cuit. In S. Vigilii vico perspicuis undis imminente, & „ ubi universi lacus prospectus ridet, repertum fuit olim „ marmor, & in nobilium Brenzaniorum amœnissima „ villa servatum. Diis accensebantur lacus eo jure, quo „ flumina & fontes „.
(*a*) Idem pag. CXXXIX. n. 4.

latae Sortes (*a*), novo exemplo, insolito Inscriptionis modo, & suspenso, & quam gentilitius *Gallio* & patria Mediolanensis rursus arguunt.

Novam rerum seriem aggredimur, & a divinis ad humana, Divis tamen Imperatorio fastigio propriora, non inviti descendimus. *C. Julius Caesar* (*b*) primo, ut par est, occurrit: non ille tamen, qui (*c*) *omnium fere oratorum latine loqueretur elegantissime*, & de *ratione latine loquendi accuratissime scripserit*, sed umbratilis, & fictitius, nulla magistratus, aut dignitatis nota conspicuus, barbareque, atque incondite loquens. Nec antiquos lapides viderat, nec Grammaticam vel a limine salutaverat, qui informe hoc saxum, ad quod misere impegerunt Sabellicus & Cluverius, confinxit; siquidem eam phrasin, *Viam Reddere Rotabilem* Caesaris aevo adstruxit, infuetis etiam compendiis, *Rotab. Redd.* designavit, & *Rotabilem*, quae vox *circumagendam* valet pro *vehiculis adeunda* usurpavit. Haud multo sanior videri possit loquutio *Viam Integere* (*d*), etiamsi Pareus in Lexicum Criticum derivaverit ex Inscriptione una, cujus etiam labat auctoritas, quod appareat triplex, ter scilicet cum afferatur, varia prorsus ubique comparet. Bona Freheri, Urstisii, Gudii, & Reinesii emendantis venia *Numini Augustorum Via Facta* (*e*) veterem lapidem habuisse non puto. Viam quoque *Augustam* (*f*), quam apud Moralem *Densus Fecit*, aegre admiserim: *De Clivo Martis In Planitiem Redacto* (*g*) nihil pronuntiare audeo: sed nimis varie proponitur, & insueta nimis est Inscriptionis facies.

Majus autem in milliaribus cippis opus & labor. Nullum fere in marmorea, eruditaque supellectili lapidum genus est rarius; cum enim non in civitatibus, aut frequentioribus locis, sed secus vias publicas in solitariis ut plurimum statuerentur, Imperii Romani vi & majestate dilapsa, uniuscujusque arbitrio patuerunt, & agrestium hominum operibus, atque aedificiis ubicumque inservire sunt coacti. Nihil propterea mirantur magis docti homines, qui collectionem a me Veronae adornatam visum peregre adveniunt, quam decem (*h*) id genus columellas milliariorum numero, & Imperatorum nominibus insignitas. Sexaginta circiter (*i*) ex toto orbe Romano recitat Gruterus; at quot ex iis nullum aliud insederunt iter quam ad Utopiam ducens! Id primum animadverti volo: ex Italia omni, ubi vias tanto majori studio curabant Romani, & ubi tanto majori erant numero viae Bar.... , septem omnino inter has deprehenduntur milliariae epigraphae; contra amplius numerantur, quarum advenit unaquaeque *Hesperia*. *sospes ab ultima* (*k*). Praeterea quae apud nos in irreprehensis cippis milliaria epigrammata conspiciuntur, Augustorum nominibus, & numerali nota plerumque sem totam peragunt: in Hispanicis & externis aliis prolixa saepe elogia texuntur, & civitatis alicujus nomen ut plurimum additur, cujus gratia plures confictos existimo: septem certe ex agro Veronensi cippos coegi, in quorum nullo Verona consignatur; millia enim passuum a praestantiori & proximiori urbe intelligere. Puteolana (*l*), quae * *A Puteol* praefefert, de statu doceat, & veritatem comprobet. Haec praemisi, ut constet, non sine circumspectione *notata* haec *in scriptis lapidibus spatia*, ut Quintilianus loquitur, accipienda esse.

De numeralibus Augustorum notis inter se haud congruentibus, quo hactenus Criticorum virum studium omne constitit, verba non faciam; obvium enim est in exscriptores haec sphalmata refundere, atque ut certatim faciunt eruditi, arbitrio suo refingere, & repastinare.

Jam magnificum Augusti titulum (*m*) *Orbem Mari & Terra Pacatum*, *Templumque Jani Clusum* memorantem, inter milliaries computandum esse, subscriptus numerus probat. Quis vero loquutiones istas tamquam Augusteas, & lapidarias admittat? *Republica Populi Romani*? *Republica Optimis Legibus Reformata*? Augusti aevo *reformare* non est *corrigere*: *Superiorum Consulum Tempore* pro *superioribus temporibus*? praesertim ubi de Viis agitur, quarum stratura & reparatio ad Censores potius spectabit, quam ad Consules: *Viam Latiorem Longioremque Gadeis Usque Perduxit*? neque enim dicitur *viam longiorem perducere*, praecipue cum terminus, ad quem perducitur, explicatur; quo satis patet quam longa sit. Cum huic Inscriptioni subscripsit magnus Norisius (*n*), usitata fide magis usus est, quam judicio suo.

De Braccarensi (*o*) cui subscribentes singuli commentationes suas inutiliter profudere, cum erudito Massonio consentio, qui in *Corrigendis* (*p*) explodit: praeter ab eo animadversa mendacium detegit *Ducici Maximi*, & *Sarmatici Maximi* elogium *Maximino Augusto*, & *Maximo Caesari* adpositum, cum non filius solummodo, sed & pater in nummis omnibus *Germanici* appellentur: eosdem titulos recitat alia, quae mox occurret (*q*), sed quae ob illos Patri in eodem lapide bis adtributos, & prolixa nimis in milliari cippo recitatione etiam displicet, & monstruoso, atque erroneo item fragmento (*r*) ibidem jugatur.

(*a*) Gruter. pag. CCXXII. n. 6.
(*b*) Idem pag. CXLIII. n. 1.
(*c*) Cicer. *de Orat.* pag. 230.
(*d*) Gruter. pag. CL. n. 1.
(*e*) Idem pag. CLI. n. 1. ex Frehero, Urstisio epit. Hist. Basil. c. 6.
(*f*) Idem pag. CLII. n. 5.
(*g*) Idem pag. cit. n. 7.
(*h*) Vid. Mus. Veron. in quo XIV. cippos Milliarios N. A. evulgavi pag. CII. n. 3. CIII. n. 1. 2. CIV. n. 2. 4. CV. n. 1. 2. 4. 5. CVI. n. 1. 2. 3. & 4. &. in not. ad Epig. 3. pag. CII. inquii „ Notum est quod D. Augustinus (Serm. „ 351. II. II.) quoque memorat viatores antiquitus vidisse „ ubique *milliaria lapidea literis plena viam docere* „ *Si ubique erant milliaria lapidea* ex auctoritate D. Augustini, quam veneratur Maffejus, non tam pauca, quae supersunt, etiamsi *unius cujusque arbitrio* patuerint.
(*i*) Vid. Gruter. pag. CLIII. usque ad CLIX.
(*k*) Horat. Lib. I. Od. XXXVI. vers. 4.
(*l*) Gruter. pag. CLVII. n. 7. * vers. ult.
(*m*) Idem pag. CXLIX. n. 4.
(*n*) Cenotaph. Pisan. pag. 196.
(*o*) Gruter. pag. CLI. n. 3. ex *Morali*.
(*p*) Pag. CCCXXI. Epig. cit.
(*q*) Idem pag. CLVIII. n. 6.
(*r*) Apud. Eund. pag. cit. n. 7.

Deus immortalis, de pagina CLIII. quid proferam? Augustinus (*a*), Surita (*b*), Scaliger (*c*), Cellarius, quam magna nomina! commentitias nihilominus omnes fere, & singulas puto. Credat ne qui milliares lapidis novit, quot passuum millia *Ad Oceanum* (*d*) haberentur, in iis perscriptum fuisse? ea formula *Ad* in nullo visa umquam est: credat rursus, millia notari non ab insigni Urbe aliqua, sed *a Baete* (*e*) fluvio? & quid est *Janus Augustus* (*f*), Plinio, ceterisque antiquis incognitus, atque hactum unice Inscriptionum fide a Cellario exceptus? quis ibi locus *Constantia Augusti* (*g*), cui Mariana, Bosius, Gudiusque subscribunt? Augustum Flaminiam viam Arimino tenus munisse, Italiæque reliquas aliis sternendas distribuisse, unde numismata *Quod Viae Munitæ Sunt*, ex Historia novimus, Hispanicas curasse, nullus Auctor docet. Ubinam terratum fuit (*h*) *Pisoruca*? ubinam gentium mortuus agens, nempe (*i*) *Divus Claudius Iter Reparans*? utque Hispaniæ Galliam jungamus, Tiberii, priorumque aliorum Augustorum milliarias epigraphas (*k*) maxime suspectas habeas; neque enim munera omnia in se statim transtulerunt Imperatores, neque viales hi lapides eorum statim nominibus insigniti. Constat ex genuinis omnibus, quos in Italia spectamus: sequioris enim ævi ut plurimum sunt, ita ut vetustior in Museo nostro (*l*) *Tribuniciam Decium* præseferat. Nervæ Trajano anteriores perraro profecto occurrant, & ante Claudii Censuram (*m*) genuinum ostendi posse nullum arbitror, adeo ut antiquitatis palmam Teatino tribuam ab Holstenio (*n*) vulgato. Neronis sequuntur duo (*o*), quos præter alia * *Pronepotis* etiam, & ** *Abnepotis* mentio exsibilat, a Reinesio (*p*) repetita, sed in Antoninis incepta. *Pronepotem Q. Catuli Capitolini* se multo post Galba inscripsit sub *statuarum titulis* (*q*), sed non & cujus Abnepos dici vellet, addidit. Quid *Confici Jusserit* (*r*) Domitianus, non apparet, & *Operis Paterni* nomine etiam intelligi debere, mirum est. Gentis vocabulo muneri & officio addictos nominari Latini Lexicographi ignoraverant ante *Publicanorum Gentem* (*s*) in hac epigraphe perlectam: qui autem factum credimus, ut *Publicani*, hoc est, publicum munus exercentes * *Omni Munere Publico Priventur*? Summas proximas Surita (*t*) colligat: *Generis Humani Amor Et Desiderium* (*u*) Tito quidem aptatur, at non milliario lapidi. Extat *viam Cassiam* memorans columna (*x*) Florentiæ in Ecclesiæ majoris *Opera*, quam vocant, & genuina est; sed tres versus ultimos tempus edax absumpsit. Emeritensem (*y*) prolixa Severi stemmatis, & proavi, abavi, atavique nominum recitatio infirmat, milliari cippo minime quadrans, & * *Proconsul Iterum* pariter deturpat.

Germanicæ (*z*) itidem quæ sequuntur, ampliores videntur, quam id genus saxis conveniat. Severus (*a*) * *Tribunicia Potestate III.* ** *Britannicus Maximus* dicitur, quam appellationem nondum consequutus fuerat XIII. gerens, ut Romanus Arcus (*b*) literis cubitalibus docet; imo victoriam Britannicam non ante Trib. Potestatem XVIII. numismata eloquuntur: cum Severo Caracalla conjungitur Trib. Potestate XVI, qui XIII. agens patrem amiserat. *Principi* (*c*) post utrorumque præmissa nomina sequi non debuit, sed *Principibus*: * *Domini Indulgentissimi* præconium Severi ætate multo posterius est.

Numerales notas in aliis ne attingamus; sed *Augustæ* (*d*) nomen in adjacentibus quatuor nude prolatum non arridet; solebat enim antiquitus adjuncto suo urbs illa indigitari, ut in Tabula Peutingeriana (*e*) apparet: *Augusta Vindelicum* non arridet, quod *Geta* (*f*) nomen singulæ diserte profiteantur; eradi enim e publicis monumentis parricida frater jussit, ut in Sponiano Musei Florentini lapide (*g*) conspicitur, quamvis Græcus sit; unde a tot columnis vias militares ornantibus, quibusque omnium oculis nihil erat expetitum magis, expunctum nequaquam fuisse, vix credi possit: turbat denique adhuc amplius incongrua formula *Imp. P. Septimius Geta Antoninus*; eum scilicet nec sine *Cæsaris*

(*a*) Gruter. pag. CLIII. n. 1. 4. *ex Ant. Augustini Schedis*, & *Surita*.
(*b*) Idem pag. cit. e *Surita*.
(*c*) Idem pag. cit. n. 3. *ex iis, quæ Scaligero missa*. n. 6. ex ejusdem *Schedis*.
(*d*) Apud Gruter. pag. cit. n. 1. vers. 5. n. 2. vers. 7. n. 4. vers. 7.
(*e*) In Epig. cit. n. 1. vers. 3. & n. 2. vers. 5.
(*f*) In cit. Epig. n. 1. vers. 3. n. 2. vers. 5. & 6. n. 4. vers. 5.
(*g*) Idem pag. cit. n. 2. vers. 9. & ult.
(*h*) Idem pag. cit. n. 7. vers. 5.
(*i*) Idem pag. cit. n. 9. vers. 1. & 5.
(*k*) Idem pag. cit. n. 3. 5. 6.
(*l*) Edit. in Mus. Veron. pag. CII. n. 3. & a Murat. pag. CDLX. n. 4. & contra fidem Lapidis vers. 3. qua de caussa iterum ego ad Class. VI.
(*m*) Vid. Gruter. pag. CLIII. n. 9. de qua supra.
(*n*) Ad Cluver. pag. 154.
(*o*) Gruter. pag. CLIV. n. 1. * vers. 3. & sub n. 2. ** vers. 3.
(*p*) Apud Reines. variant 79. III. pag. 332.
(*q*) Suet. cap. 2. *in Galb.*
(*r*) Gruter. pag. CLV. n. 1.
(*s*) Idem in cit. Ep. g. vers. 4. 5. * vers. 7.
(*t*) Idem pag. cit. CLV. n. 2. 3. 4. e *Surita*.
(*u*) Idem pag. cit. n. 3. vers. 4. 5.
(*x*) Idem pag. CLVI. n. 2. ponit *in monte Pulciano in columna publica*; Hanc columnam milliariam ex Tiburt. marmore alt. ped. VII. iterum edidit Gorius *Inscr. Antiq.* Part. 1. pag. 301. n. 34. *Primus*, inquit cit. A. ad hanc Epig. pag. 302. n. 34. *hic via Cassiæ lapis super octogesimum, prope montem Politianum repertus est*.
(*y*) Gruter. pag. CLVI. n. 9. ponit *Emeritæ* * vers. 12.
(*z*) Idem pag. CLVII. n. 1. 2. 3. 4. 5. d. 8.
(*a*) Idem pag. cit. n. 1. * vers. 3. ** v. 4.
(*b*) Idem pag. CCLXV. n. 1.
(*c*) Vid. cit. epig. pag. CLVII. n. 1. vers. 11. * vers. 12.
(*d*) Idem pag. cit. n. 2. 3. 4. 5. vers. ult.
(*e*) „ Peutingeriana Tabula Itineraria, quæ in Aug. Bibliotheca „ Vindobonensi nunc servatur, accurate exscripta, Numini, Majestatique, MARIAE THERESIAE Reginæ Augustæ „ dicata a Francisco Christoph. de Scheyb &c. Vindobonæ, „ ex Typographia Fratteriana 1753. „ An. Ch. 393. *Theodosii M. cura & mandato adornata, pictaque fuit*, ut a Cl. A. cap. II. statuitur.
(*f*) In cit. Epigraphis pag. CLVII. sub n. 2. 3. 4. vers. 11. in Epig. sub n. 5. vers 8.
(*g*) Perperam Spon. *Miscell. Erudit. Antiq.* sect. X. pag. 369. apud Reines. 36. III. pag. 313. mutila, ac plurimis mendis fœdata, & apud Gor. Part. I. pag. 22. n. XXXXI. ad fidem lapidis, & ego ex eo ad Græcas iterum referam.
Geta nomen adeo Antonino Caracallæ fratri exosum erat, ut etiam in testamentis, aut in Comœdiis scribi, vel pronuntiari capitis pœna prohibuerit, ut ex Dione in ejus vita.

furis titulo, nec cum *Autonini* cognomento, quod numquam assumpsit, vel in nummis reperire erit, vel apud Scriptores.

Mirifici hominea sunt, qui epigramma sextum, (a) Severum *Gotbicum*, & *Curatullum Arabicum* (b) exhibens, restituere in *Corrigendis* (c) satagunt; cum non aliter id conficiatur, quam ejus majorem partem delendo, novamque epigraphen substituendo: quæ prorsus verba de monstro gemino (d) æque incondito dicta sunto.

In quinta (e), quam Reinesius (f) auxit suo arbitrio, & minuit, quis est *Divus Aurelius Antoninus*, & quam e longinquo Trajanum Caracalla arcessit! Gallieni (g) *Ad Bonum Italiæ, Gallia, Hispaniæ Publicam Conversi* epigramma, quod P. Bandurius (h) arripuit, e statis ac solemnibus lapidum dictionibus, sibi ferme nullam sumpsit: prælongam sane viam (i) *Refici Imperavit* Gallienus, quæ per amplissimas eas * *Provincias* duceret. Ab eadem manu compactam (k) eadem Emerita statim offert, Constantinum tamquam * *Fidei Auctorem* celebrantem: in illa (l) * *Urbe Aedifitiis Restaurata*, scribitur in (m), hac *Iter Restaurari Fecit*; cum vetera monumenta *Instaurare* præseferant.

Quid de Trajani honoribus (n) statuam, fluctuo. Carmina a vetustate non deviant, illudque pulchritudine me sua detinet,

TEMPLVM . IN . RVPE TAGI . SVPERIS . ET . CAESARE . PLENVM

at viventi (neque enim Divus (o) inscribitur) Templa erecta; *Locer* architectus, qui etiam *Dedicavit*, & exemplo alio nullo literæ H. S. F. (p) in Indice (q) *Hoc Solus Fecit* explicatæ, illaque *Amico Curio* aliquanto turbant.

Municipia Lusitanica (r) varie apud varios enunciantur. Inusitate loquuntur (s) *Aquiflavienses*, qui * *Pontem Nervae Trajano Fieri Curarunt*; ** *De Suo* item addi non solet ubi Commune aliquod ponit. Postremas duas (t) meo periculo præteri, ac neglige, quamvis alteram ut genuinam recitaverit Mediobarbus (u); *Rempublicam Scodrensem* tumulat ne anonymus Imperator (x) Benemerentem? est ne qui audierit (y) * *In Honorem Domus Divina Pontem Factum*, aut (z) *Pontes Dono Datos*? Quid de Crispo dicam (a) e *Tribu* Voltinia, qui *Pontem Paulo Plebique Sergidavensi Restituit*? crederes furto ablatum antea ignoto illi populo, plebique. Quid monstri est (b) *Anno Consulibus*? quid portenti Elagabalus & Alexander (c), seu Maximinum & Maximum cum Ligorio (d) velis, cum titulis horum omnino nemini congruentibus, & qui * *Littus Ad Lubem Ruina Labefactatam a Fundamentis Extrui Curavit*? me miserum! hæccine est, quæ universim colitur ac prædicatur, veterum reliquiarum custodia? hæccine incorruptæ antiquitatis ærarium illud, ex quo secura manu, & trutina fere nulla pretium, quo doctrinæ laudem mereantur, literati homines hauserunt, atque hauriunt in dies? quo me conferam, ubi pedem figam? Vetusta monumenta in hac vicinia aptius refert Vespasiani Rescriptum ad Saborenses (e); id ipsum tamen difficultate non vacat. Quinam fuere Saborenses illi, *Quartumviris, & Decurionibus* florentes, nec a Plinio tamen, aut alio quoquam memorati? numerales notæ aberrant singulæ, ut Massonius (f) animadvertit. Quid Latine significat, * *Vectigalia Qua Accepisse Dicitis Custodio*? neque Rescriptorum Principalium ea fuit ratio, neque in iis ** *Decretum* subscribitur, aut *Salutem Dicit* præmittitur, quæ etiam formulæ simul esse non possunt. Exinde veniunt (g) *Aqua Vi Ignis Consumpta*, & *Nundina D. Solis* a Constantino *Perpeti Anno* constitutæ; (h) *Civitas a Legione Sicambrorum Aedificata*, & *Augusto Sacrum Perusia Restituta* (i).

De Burgorum ædificationibus sine marmorum inspectione nihil statui potest: rarissimi profecto id genus tituli (k), & miræ in lapidibus loquutiones, * *Ad Summam Manam* perducere, & Præpositus Legionis ** *Una cum Militibus Sibi Creditis*, & Consules annum signantes in sermonis contextu enuntiati.

Multus foret de percelebri Justinopolitana (l) mihi habendus sermo, ni P. Antonius Ursatus (m), dignus Sertorii nepos, provinciam occupasset, & me

(a) Gruter. pag. CLVII. n. 6.
(b) In cit. Epig. Gruteri non legitur *Catacallam Arabicam*.
(c) Pag. CCCXXII. Epig. 6. pag. cit. CLVII.
(d) Gruter. pag. CLVIII. num. 1. 2. Vid. in *Corrig.* pag. cit. CCCXXII. Epig. 2. cit. pag. Gruter. CLVIII.
(e) Gruter. pag. CLVIII. n. 5.
(f) Reines. Epig. 79. 11. pag. 294.
(g) Gruter. pag. CLVIII. n. 9. ponit *Emerita* vers. 4. 5. & 6.
(h) Bandur. *Numismat. Imperatorum Roman.* Tom. I. pag. 177. *Lutetiæ Paris.* 1718. in fol. fig. Tom. II.
(i) In cit. Epig. vers. 8 & 9. * vers. 7.
(k) Gruter. pag. CLIX. n. 4. * vers. 6.
(l) Idem in cit. Epig. 9. pag. CLVIII. * vers. 3.
(m) In Epig. cit. 4. pag. CLIX.
(n) Idem pag. CLIII. n. 1.
(o) Vid. Differtationem, quam V. C. Sebast. Pauli Congregat. Matris Dei & Historicus Ordinis Hierosolymitani habuit Vindobonæ coram Eruditis Viris in ædibus Excellentiss. Comitis de *Savallà* edit. Lucæ 1722. a Cl. Lithotomo Petro Paulli ejus fratre typis Sebast. Dominici Cappuri, cui titulus: *Ragionamento sopra il Titolo di Divo dato agli Antichi Imperadori*.
(p) Gruter. in cit. Epig. vers. ult.
(q) Idem pag. XCIX.
(r) Idem pag. CLXII. n. 3. inquit: *In eodem arcu fuere olim tabulæ marmoreæ quatuor, quarum supersit una, digitis aeneis affixa, sic habent*: MVNICIPIA PROVINCIAE LVSITANIAE STIPE CONLATA, &c.
(s) Idem pag. CLXII. n. 4. * vers. 6. & ult. ** vers. ult.
(t) Idem pag. cit. CLXII. n. 5. & 6.
(u) *Imperator. Romanor. Numismata* pag. mihi 154.
(x) Gruter. pag. CLXIII. n. 3.
(y) Idem pag. cit. n. 5. * vers. 4. 5. & 6.
(z) Idem pag. cit. n. 5.
(a) Idem pag. cit. n. 6.
(b) Idem pag. cit. CLXIII. n. 7.
(c) Idem pag. cit. n. 8.
(d) Vid. Gruter. loc. cit. * LITVS Gruter. vers. 11. & Ligor. vers. 9.
(e) Idem pag. CLXIV. n. 1.
(f) In *Corrigend.* pag. CCCXIII. ad cit. Epig. * vers. 7. & 8. ** vers. 10.
(g) Idem pag. cit. CLXIV. n. 2.
(h) Idem pag. cit. n. 6.
(i) Idem pag. cit. CLXIV. n. 8.
(k) Idem pag. cit. n. 3. 4. * in Epig. cit. sub n. 3. vers. 12. & sub. n. 4. vers. 9 ** vers. 6. De burgis, sive præsidiariis castris studio muniendorum limitum a Valentiniano Imp. extructis vid. Ammian. Marcell. Lib. XXVIII. pag. mihi 1767. A.
(l) Gruter. pag. cit. n. 5.
(m) *Marmi Eruditi* Par. II.

me feliciter prævertisset, commentitiam esse, multis ac certis ex Historiæ præcipue fide argumentis petitis perspicue ostendens. In ipso studii lapidarii exordio jam circumferebatur, ut e Feliciano mihi constat, qui illam recensuit, & quidem aliquanto honestius; scribit enim *Imp. Caesar. Tr. P. VII.*; & extremos versus habet minus incongruos. Attamen, ut libere loquar, tam inepta est, ut plurimis doctisque viris, ipseque adeo Panvinio imposuisse, mirer magnopere. Qui lapidarium regnum percurrerit, & publicarum Inscriptionum usum post Arcadium, & Honorium in Italia ferme defecisse animadverterit, immutatasque saltem prorsus ab illa ætate dignitates, & nomina, & morum ac rerum ordinem, ob Italiam a Gothis occupatam, & Imperium ad Græcos ablegatum, sexti seculi titulum cum Tribunitia Potestate, & Imperatoria acclamatione V. etiamsi cetera non adeo conciderent, risu statim excipiat, necesse est.

De Vitudori muris fabricatis non in basi, aut tabula, sed in ipsius civitatis porta incidendus fuisse titulus (*) videtur, ut Veronæ Gallienianum spectamus: nova loquutio * *Murum Vitudurensem*; *Veronensium Muri* in nostra scribitur, ** *Instaurare a Solo* sibi videtur adversari: *a Solo Refecerunt* legitur quidem, & alibi (*a*), sed falso; marmor (*b*) enim a me inspectum habet *Fecerunt. V. C.* (*c*) si *Viro Clarissimo* legimus, *Provincia Maxima Sequanorum*, cui adnectatur, non habet; si *Consulari*, V præmitti non debuit; neque enim dicitur *Vir Consularis Provincia*: Constantius & Galerius non * *Filii Cesares* inepta, & inaudita formula, sed *Nobilissimi Caesares* inscribendi erant.

Miræ admodum sunt, quæ de Cularone (*d*) portis afferuntur, quas Herculeam, & Joviam vocare Diocletianus & Maximianus jusserint; non visis marmoribus nihil pronuntio; sed ut *Viennensem Portam* ab urbe proxima admitto, ita *Romanam* miror in civitate trans alpes posita, & phrasin lapidibus omnino insuetam, *Muris Institutis*, & obscuram additionem *Maris Cum Interioribus Aedificiis*. Quid si Muros, Portas, & Interiora Ædificia Diocletianus Urbi illi dedit, cur nomen non ab ipso, sed a posteriori Augusto accepit? Gratianopolin (*e*) siquidem esse volunt. Quid Puteolanis in mentem venerit, cum alteram ex his Inscriptionibus misere etiam deformatam ad se converterunt (*f*), profecto non dicam.

Portum Topillam (*g*) cum * *DD.* intempestive, *Pro Consule Augustæ Taurinorum* (*h*), Nemesium *Beticem Gubernantem* (*i*), *Valerianum* incognitam patriam profitentem (*k*), & *Foram*, & *Aedes Quinque* * inscriptione una *Donantem* cum Plinio ad calcem in *Propertiam* mutato, & *dusmenoumenous* a Reinesio excogitatis *Cisimbrensium* Signis; ** Præfectum Urbi (*l*) servilibus duobus nominibus * *Euriclem Epitynchanum*, ab Amelovenio arreptum, cum ** *Coll.* pro *Ded.* vel saltem *Conl.* nec admodum probo, nec moror.

Lepide Zamosius (*m*) *Basilicam* & sepulcrum una confundit, & Tribunum plebis in Dacia locat. Bina (*n*) quæ consequuntur monstra, cum *Omni Sua Re* (*o*) abominor.

Parum habent auctoritatis Tomasinii (*p*) suppleta, & Apiani (*q*) *Horologium Positum*. Sepulcralis *Successi* (*r*) importune inter istas jacet. Mira deinde deprehenditur inter Mazochium, & collectores Hispanicos conspiratio; utrimque enim *L. Aemilius* (*s*) advenit *Quirina* tribu, avi prænomine * singulari honorificentia adjecto, qui tamen non in Consulem desinit, sed in *Scribam*, quod muneris exiguæ sortis homines suscipiebant apud Romanos: occurrit hic quod nescio an alibi, *Domo Roma*, & quod certe non alibi nisi ex commento, ut Romanus civis aliarum etiam urbium se civem jactet. Quod municeps meus Cornelius Nepos docuit, & præclare Sigonius animadvertit, harum Inscriptionum artifices ignorarunt; *factum esse, ut cum Athenienses Atticum civem facere studerent, eo beneficio ille uti noluerit; quod nonnulli ita interpretarentur amitti Civitatem Romanam, alia ascita*. Inficete profecto tot in Romano Aemilio nostro civitates agglomerantur; *neque enim*, Ciceronis (*t*) relatu, *iure Quiritium idem duarum civitatum civis esse potuit*, nedum multarum: mirifica etiam conjunctione (*u*) *Carthaginensis* idem erat, & * *Argivus* & (ubinam gentium ignoratur) ** *Sicellitanus*, & † *Assotanus*. Ignoratur etiam ubi *Municipium Cartimitanorum* fuerit, quod Mazochius pariter & Hispani proferunt; involuta admodum oratione, & prolixa.

Nihil dicentia, & parum probanda in hac (*x*) & se.

(*) Gruter. pag. CLXVI. n. 7. * vers. 6. ** cit. vers.
(*a*) Idem pag. CXCV. n. 11.
(*b*) In Mus. Veron. pag. LXXIX. col. 2. & ex eo ad nostram class. VI.
(*c*) Vid. cit. Epig. Gruteri pag. CLXI. n. 7. vers. ult. * vers. 5. 6.
(*d*) Idem pag. CLXVII. n. 1. 3. in Epig. 1. vers. 4 legitur CVLARONENSIBVS. in 2. vers. 3. CVRALONENSIBVS.
(*e*) Vid. Scalig. not. Gruter. pag. CCCVI. ad Epig. 1. 2. cit. pag. CLXVII.
(*f*) Capac. *Histor. Neap.* L. II.
(*g*) Gruter. pag. CLXVIII. n. 2. vers. 3. * vers. 6.
(*h*) Idem pag. cit. n. 3.
(*i*) Idem pag. cit. n. 4. vers. 3.
(*k*) Idem pag. cit. n. 5. in qua vers. 1. VALERIANVS CISIMBRENSIS. * vers. 2. ** Vid. Not. ad hanc in repetit. Edit. Gruteri.
(*l*) Idem pag. cit. CLXVII. n. 7. * vers. 1. ** vers. 1. in fin. lat.
(*m*) Idem pag. CLXXI. n. 2. ponit *Tord. Transilvan. prope ruinas*.
(*n*) Idem pag. cit. n. 2. 4.
(*o*) Idem pag. cit. n. 5 vers. 7. & ult.
(*p*) Idem pag. CLXXII. n. 7. Hanc Tomasin. c. de Tesseris 2. supplet.
(*q*) Idem pag. cit. n. 12. ex *Apiano*.
(*r*) Idem pag. cit. n. 8. vers. 2.
(*s*) Idem pag. CLXXIV. n. 3. e *Morali*. n. 4. e *Manutio & Mazochio*; * vers. 1. vid. pag CCCXLII. n. 8.
(*t*) *Orat. pro Caecin.*
(*u*) In cit. Epig. 3. pag. CLXXIV. vers. 3 * vers. 4. ** vers. 3. & in Epig. 4. * vers. 10. ** vers. 6 † vers. 7.
(*x*) Idem in cit. pag. CLXXIV. n. 1. 9. 10.

& fequenti pagina (*) fragmenta tranfmitto. Veronenfi (*a*) ab Apiano primum editæ injuria Panvinii nomen fupponitur: deformationem quamdam opinor effe nullius frugis: *Collegium Dendrophororum* (*b*) in nulla ex genuinis noftris hactenus vidimus (*c*); *Herculem*, & *Omphalem* (*d*) nec in alienis (*e*). *Aqua Virginis* Infcriptionem (*f*), quæ in arcu Maximo effe debuit, ad *hortulum Colotianum* devenisse, mirum videri poffit. Quid autem in ea eft * *Arcus Ductus?* & ubinam legitur, Caligulam aquarum ductus *Difturbaffe?* quin de eo legitur (*g*), *inchoaffe Aquæductum regione Tiburi*: fi Huic titulo fidimus, fundamenta ipfa fubruiffe Cajum oportet; nam Arcus per ipfum *Difturbatos* Claudius (*h*) *a Fundamentis Novos Fecit*, cum Suetonius contra inter præcipua ejus opera computet, quod Aquæductum perfecerit (*i*) *a Cajo inchoatum*.

De Athenarum nomine Mediolano (*k*) appicto Scaliger (*l*), Salmafius (*m*), aliique (*n*) difceptant: ego aliquanto majorem in monumento auctoritatem defidero, quam ab Apiani folo nomine conciliatam: nova enim loquutio * *In Novis Athenis*, proprio urbis nomine nec indicato, & nova religio. *Aquæductum* Dedicare: qui dedicabat, adeffet ipfe oportebat; Antoninum autem Confulatu ejus III. Mediolani fuiffe docet nemo. *Portum Sucronenfem* (*o*) ne ingrediamur, nec *Thermafque eiectati Remorum Conftantinus* junior non extruxit, aut dedit, fed *Pro Solita Liberalitate Largitus Eft* (*p*): Quomodo enim Remenfium Thermarum Infcriptio emerferit Romæ? * *Sempiterni* epitheton lapis habet nullus, neque *Thermas Perattas*, aut formulam ** *Fifci Sui Sumptu*; cum enim Imperatores *fua impenfa*, vel *fuo fumptu* factum effe ajunt, intelligi contra volunt, e patrimonio privato fuo, non e Fifco feu pecunia publica, quam ut Reipublicæ adminiftratores habebant in poteftate, factum effe. Secundam (*q*) neglige, & reliquas hujus paginæ, fequentifque (*r*) primam emenda, ac reftitue fi ex marmorum fide potes; interpolatas enim, & commixtas fere omnes (*s*) opinor.

Sanari an emendatione ulla poffint Segovienfis (*t*), & Patavina (*u*), tum quas Schottus (*x*) & Ruffatus (*y*) tradunt, nefcio: poffe tertiam (*z*) & octavam (*a*) cenfeo. Recentium Poetarum carminibus (*b*) non erat hic locus: tetrastichon (*c*) vifebatur olim apud Colotium, ut ex Boiffardo (*d*); occurrit pluries inter Infcriptionum veterum collectiones; noviffime *exfcripfit* Sponius (*e*), tranfcripfit Montfauconius; ab elegantia jure merito laudatur quamvis nimirifici quiddam continere mihi videantur *cuftos* qui *dormit*, *dormiens* qui *fentit*.

Imperator *Claudius* (*f*) ludos in Hifpania fimul cum privatis duobus communi *impenfa* faciens perperam excogitatus eft. Laziano fragmento (*g*) de * *victo Decebalo* fides non eft adhibenda: reconcinnatum a Panvinio exhibetur infra (*h*); cui Baronius, ceterique acquiefcentes, belli Dacici epocham male collocarunt, ut oftendit Norifius in *Epiftola Confulari* (*i*): qui tamen incaute Infcriptionem a Panvinio *confictam* dicit; neque enim confictam vocare poterat, quam ibidem ipfemet a Lazio antea recitatam docet: dicere ergo voluit refectam, & in numeralibus præcipue notis ex ingenio emendatam; quod quidem fieri numquam nolim, etiamfi ab Infcriptionum editoribus perpetuo fiat. Tria in hac pagina (*k*) Scaligero monftra miffa.

Fruftra Gudius Digefta torquet, & Ulpianum fubfidio advocat, ut *Cæfari Deftinato* (*l*) patrocine-

(*) Gruter. pag. CLXIV n. 4. 7. 10.

(*a*) Idem pag. cit. n. 6. ponit *Verona ex Apiano & MS. Onufrii*.

(*b*) Idem pag. cit. n. 8. verf. 4.

(*c*) Maffeius ipfe *Infcript. Var.* pag. CCCCLXXVI. n. 10. exhibet Epig. prope *Puteolos* repertam, in qua verf. 1. CONLEG. DENDROPHOR. ad fpurias non reiicient. In *Nov. Thef.* non pauca epigrammata, in quibus hujufmodi Collegium Conftantinus M. Aug. An. Chr. 315. (ut eft in Cod. Theodof. L. 14. Tit. 8. l. 1.) mandavit, *ut in quibufcumque oppidis Dendrophori fuerint, Centonariorum, atque Fabrorum*. Neque hoc Collegium Reinefium 40. 139. 277. 283. 1. Donium edit. *Florentiæ* a Gorio 1731. V. 116. VIII. 29. IX. 5. 7. 32. & ipfum Gorium Par. III. pag. 160. n. 189. non aufugit.

(*d*) In cit. Epig. Grut. pag. CLXXV. n. 6.

(*e*) N. A. ineditum Titulum evulgavit in Libro, qui infcribitur: *Offervazioni Letter.* &c. T. *VI.* p. 301. *in Verona* 1740. iterum *Infcript. Var.* pag. CCLXXXVIII. n. 8. quem

OMPHALE . HERCVLI

CASSIA &c.

FECIT

Muratorius vitiatum ex *Ficoronio* pag. XCV. n. 1. et emendatum ex Maffeio rurfus pag. MCMLXXXV. n. 4.

(*f*) Gruter. pag. CLXXVI. n. 5. verf. 3.

(*g*) Suet. cap. 21. in Calig.

(*h*) In cit. Epig. verf. ult.

(*i*) Suet. cap. 20. in Claud.

(*k*) Idem Gruter. pag. CLXXVII. n. 4. ponit *Mediolani in æde D. Ambrofii*.

(*l*) V. de *Emend. Temp.* f. 450. & in Eufeb. f. 197.

(*m*) Ad *Hift. Aug.* f. 51.

(*n*) Sed in primis Cluv. Ital. Antiqu. f. 212. „ Mediolanum *fic dici exiftimat propter literarum ftudia, quæ tefte Plin. Epift. IV. 13. ad Tacitum, ibi floruiffe dicit „ ut adnotatur ad hanc in repetit. edit. Gruteri.

(*o*) Idem pag. cit. CLXXVI. n. 5.

(*p*) Idem pag. CLXXVIII. n. 1. ponit *Remæ*. * verf. 1. ** verf. 4.

(*q*) Idem pag. CLXXVIII. n. 1.

(*r*) Idem pag. CLXXIX. n. 1.

(*s*) Vid. pag. cit.

(*t*) Idem pag. CLXXX. n. 4.

(*u*) Idem pag. CLXXXI. n. 5.

(*x*) Idem pag. cit. n. 7.

(*y*) Idem pag. cit. n. 9.

(*z*) Idem pag. cit. n. 3.

(*a*) Pag. cit. n. 8.

(*b*) Idem pag. CLXXXII. n. 2. 3.

(*c*) Vid. Epig. cit. fub n. 3. Gruter. ponit *in viridario Romani quondam Cardinalis S. Clementis Trans Tiberim*. & hæc in not. in repetit. Edit. *Hoc Epigramma recenti marmori nuper incifum, in hortulo Colotiano, ad aquæ Virginis ductum, quem aqua digitur per canalem educatur, collocatum eft: fed an vere antiquum fit, & in vetufto marmore alibi olim extiterit, nefcio*. Smetius.

(*d*) *Top. Urb.* p. 106.

(*e*) Mifcell. Erudit. Antiq. Sect. II. Art. VII. & col. 711. *in Utriufq. Thef. Antiquit. Rom. Græc. Nov. Supplemen. augeft. a Jo. Poleno* Vol. IV.

(*f*) Gruter. pag. CLXXXVIII. n. 9. ponit *Caftuli in Hifpania*.

(*g*) Idem pag. CXC. n. 1. *e Lazio*. * verf. 3. & 4.

(*h*) Idem pag. CCXLVI. n. 6. *ex Panvinio*. * verf. ult.

(*i*) Norif. pag. 64.

(*k*) Gruter. pag. CXC. n. 8. 9. & 10. *ex iis, quæ miffa Scaligero*.

(*l*) Idem pag. CXCI. n. 3. verf. 3. vid. quæ fubnotantur in repetit. Edit.

cinetur; nam tutores destinabantur quidem, non *Cæsares*, & Severus atque Antoninus unico nomine nimis familiariter compellantur. Monstro adstante (*a*) rejecto, plures jam antea vidimus. In sequenti (*b*) quintam & septimam omitte. *Ornatus Dedit* (*c*), & *Bono Publico Dedit*, ut explicatur, mihi parum probantur, & nisi alio teste *Flamonium* (*d*) laudetur, a me vix recipietur. Arpinatem facundiam haud equidem refert balbutiens Arpini titulus (*e*), ut nullum verbum connectens. Subjectis illustrationibus nobilitatur postremus (*f*), & Reinesii (*g*) adoptione: nihil tamen vel magis inconditum excogitari potest, vel magis ineptum. Quænam Romani compendii ratio * H H . S S . pro *Haec Saxa?* quænam votivi & antiqui epigrammatis formula, ** *Haec Saxa Erigunt?* qui autem erigunt? nomen apparet nullum. *Acta* pro littore, ac si lapidibus Græcum id verbum, ut Poetam (*h*) decuit, conveniret. *Hipponam* equis præsidentem memorant Tertullianus & Minucius Felix: Reinesius hic novo modo consecrat; nam in gentem *Eguatiam* infert, & *Nympham* (*i*) creat, ac cum *Neptuno* & *Cerere* sociat.

Pomerii Terminos, quos dum *Collegium Augurum Restituendos Curavit* (*k*), suos ipsum fines terminosque egressum videtur esse, Hadriani Proconsulatus dehonestat; neque enim memini ante Septimium Severum genuinum videre lapidem, in quo Augusti *Pro Consulibus* nuncupentur. *De Terminis* (*l*) inter Hispaniæ civitates a Cellario laudatis quid statuam, non habeo; neque enim acerbe & dure abrogare velim, neque secure colere rei novitas sinit: *Fines * Terminosque* a Proconsule *Seatui Jussos* (*m*) duo habent extra aleam lapides, non *Terminus*, nec *Terminus Proconsularis* ut hic est (*n*) *Augustalis*: habent etiam inter *Atestinos Et Vescetinos*, non inter *Ateste & Vicetiam*. Mira quoque convenientia inter illa (*o*), *Heine Pacenses * Heine Eborenses*, & veterrimam, quæ a Strabone & Plutarcho memoratur ad *Jonia & Peloponnesi* fines columnam. Adde quod Diocletianus * *Jovii*, & Maximianus ** *Herculei* titulis nec in numismate ullo, nec in lapide, aut monumento sincero alio visi usquam sunt, quod sciam. Apiani (*p*) *Aratro* ne hunc agrum proscindas; & tres Hispanicas cum *Trifinio* (*q*), & *Profutura* (*r*), & *Mutatione Oppidi* (*s*) admirare.

Sequuntur præclarissima *legis Thoria fragmenta* (*t*), Sigonii (*u*) beneficio; Gruterus *Agrariam* vocat, quo nomine cum aliis confunditur, & præcipue cum percelebri Tiberii Graechi. Perinsigne item monumentum (*x*), quo de finium *Controversiis* inter *Genuateis & Veiturios* cognitum est: vulgavit ante alios Tacuinus (*y*).

Rem miram dicere videar, si duo (*z*) inter hæc documenta amplissima, & magnorum nominum silva (*a*), Morillonio, Pighio, Capaccio, Fabricio, Smetio, Brissonio, Scaligero, Salmasio, Gudio ad calcem munita, suspecta mihi esse dixero. Sed locus ipse primum, in quo visebantur, ne vir doctus aliquis, ingenium versatile, & rerum antiquarum notitiam amicis ostentare volens, has epigraphas luserit, facit ut verear: videntur etiam non in *marmorea Tabula*, sed in ænea, ut acta solebant, consignari debuisse. Jam vero priori epocha præfigitur omnino insueta (*b*), *Ab Colonia Deducta Anno* xc. nihil frequentius canerent monumenta municipalia, ubi deductis coloniis epochas condendi mos in Italia viguisset. Alia superadditur temporis nota mire prolata, nempe a Romanis Consulibus, simulque a Duoviris Municipalibus, & his quidem primo loco positis. Subjectæ annotationes errant; nam *Colonia civium Romanorum* deducta est Puteolos P. Scipione Africano iterum, Ti. Sempronio Longo Coss. (*c*) anno Urbis Capitolino DLIX. Varroniano DLX. *Rutilius* autem & *Mallius* (*d*) ab Inscriptione recitati incidunt in annum DCXLVIII. vel DCXLIX; quo tempore quinam loquendi, quinam scribendi obtineret modus; & quam ab hoc varius, Sigonianæ (*e*) paulo ante præmissæ leges restantur. Inscriptio sequitur *Lex Pariets Faciundo*: novum videtur, faciendi operis descriptionem, vel si mavis, Instrumentum, pacta, quibus standum erat, constituens, nuncupari *Legem*. At *Parietem Faciundum*, ictu oculi lectum vides, nam consequitur *Paries Qui Est Propter Viam*, deinde quid in hoc pariete fieri deberet, documentum omne continet, ita ut rubrica *Legis Parieti Faciundo* nequaquam quadret. Prolixo singulatim expendendo documento supersedeo; sed qui faciet, nihil agi intelliget, cum quia Κόμματα & κῶλα quædam nihil fere dicunt; tum quia non cohærent partes, nec respondent ultima primis, nec quid demum faciendum esset, omnino eruitur: (*f*) *Serapi* in lapidibus

(*a*) Gruter. pag. CCCI. n. 4.
(*b*) Idem pag. CCCIX. n. 5. & 7.
(*c*) Idem pag. CCCLII. n. 2
(*d*) Idem pag. CCCV. n. 5 *ex Bongartio, & Clusii Schedis*.
(*e*) Idem pag. CCCV. n. 15. ponit *Arpini*.
(*f*) Idem pag. cit. n. 16.
(*g*) In Not. ad Epig. 25. 1. pag. 62. ubi deest ult. vers. Gruteri. * vers. 3. in Gruter. & Reines. & sic lecta in not. ** in cit. not. in repet. Edit. Gruteri.
(*h*) Virg. Lib. V.
(*i*) Reines. ad Epig. cit. pag. 62. in not. prope fin.
(*k*) Gruter. CXCVIII. n. 1.
(*l*) Idem pag. CXCIX. n. 2.
(*m*) Vid. pag. CXCVIII. n. 6. vers. 4. & 5. * Hæc in Mus. Veron. pag. CVIII. n. 1. at varians ex eodem in *Supplem.* ac Cl. vi. ad fidem lapidis.
(*n*) Gruter. pag. cit. CXCIX. n. 2. 3. vid. *Cenotaph Pisan* p. 458
(*o*) Idem pag. CXCIX. n. 4. vers. 15. * *In aversa parte* vers. ult. * vers. 4. ** vers. 6.

(*p*) Idem pag. CXCIX. n. 5. vers. 3.
(*q*) Idem pag. CCI. n 5.
(*r*) Idem pag. cit. n. 6 vers. 2. 3.
(*s*) Idem pag. cit. n. 7.
(*t*) Idem pag. CCII.
(*u*) Lib II. cap. II. de *Antiq. Jur. Italiæ*.
(*x*) Gruter. pag. CCIV.
(*y*) Vid. supra col. 177. & 178. not. (*e*) alios, qui hujusmodi perinsigne monumentum ediderunt.
(*z*) Gruter. pag. CCVII. ponit *Neapoli in domo Hadriani Guilielmi ad S. Joannem Majorem, Tabulam marm. in tres paginas divisam*.
(*a*) Vid. in not. in repetit. Edit. Gruter.
(*b*) In cit. Tab. vers. 1.
(*c*) Livius Lib. XXXIII.
(*d*) In cit. Tab. vers. 3.
(*e*) Apud Gruter. pag. CCII. & CCIII.
(*f*) In *pagina prima* cit. Tab. pag. CCVII. vers. 6.

dibus pro *Serapidi* est, numquam pro *Serapidis* : (a) *Duumvirates* quis umquam audiit? non magis certe quam verbum (b) *inasserare*, quod ab hoc titulo recens Calepini editio sibi sumpsit. Quod vero ab altera marmoris parte inscriptum erat de (c) *M. Conjuncto*, qui *Iter Texit Et Tectum*, meras nugas agi confirmat.

Ab eodem Auctore & subsequens epigramma (d) concinnatum esse vehementer suspicor. In eo (e) *Subpraefectus Classis* judicum ascendit subsellia, & de civili ac religiosa disceptatione sententiam fert; stylo tamen plane militari; nam agrum, de quo controvertitur, & emptori aufert, & venditori, involuteque prorsus loquitur, & inconnexe: in eo autem nec militarem servat morem, nec forensem judicum, quod tamdiu blateret, & tanta verborum ambage pronuntiet. Quam diversa in Romanis judiciis ratio obtineret, sententiarum formulæ docent Pandectis, & Codici interspersæ: nulla tres versus excedit: usitatiores; (f) *Fundum secundum legem Domini esse*: (g) *Usura, si quæ competunt, uti præstentur*: *Quæ bona fide accepisti, solve*: (h) *Solve quod petitum est*. Hujus autem sententiæ contextum attente evolve, sibi nequaquam constare deprehendes, & præcipue ubi inopinato nescio quid (i) *In Re Præsenti Lituratum* inspicit judex, & ubi (k) *Propter Neglectam Religionem Sepulcrorum* (l) *Heredes Multantur Sorte Una Cum Anatocismo Binae Centesimae Usurae*; cum nec de Sorte ulla, nec de usuris lis esset, aut mentio esset habita. Phrases vero istas judiciales, an militares velimus esse? (m) *Probavit Et Meruit Sententiam*: Sententiam (n) *Titulo Proscripsit*: (o): *Sepulcra Jacta*: (p) *Conjuncta Lib. Nep. Pronep.* (q) *Pauperes Milites* cum iis, quæ sequuntur, lapidem demum documenti clausulam nota (r): *Idque Totum Testatur Marmor*.

Ex eodem Regesto Tarraconensis sententiæ frustum (s) erutum videri possit, cum in eo *Imp. Caesar P. Helvius Pertinax Principis Senatus* dignitate augeatur, & cujus notæ ænigmaticæ apprime doceant * *Compaganos Rivilarensis*.

In eximia Maffeji Cardinalis Tabula (t) displicuit primo intuitu municipalis *Dictator*; at incidi non multo post in Milonem, M. Tullio docente, *Dictatorem Lanuvii* (u). De *congiario vase* (x) a Villalpando in Ezechielem (y) illustrato, quo Publicorum Operum series clauditur, non liquere ajo, monumento non inspecto, nec tamen ausim proscribere, ut ab aliis factum.

Census modo instituendus, seu percurrendus a nobis est, quo augustius nullum: Augusti enim ipsi rerum domini, quibus Romanus olim orbis paruit, ordinatim prodibunt, & nomina, titulos, acta eorum singuli proferebuntur.

Principio infaustis avibus Imperii conditor Cæsar quibusdam titulis per Gruterum appingitur: neque enim (z) *in Apulia aut Calabria novam Civitatem Zmyrnnorum*; neque Bovinas Inscriptiones (a) cum * *Bello Caesaris Et Patria*, neque (b) *Veneri Cestum* tam intempestive *a Matronis Donum latum*; aut (c) *Treverorum Ingressum* a Scaligero, Frehero, & Barthio (d) tam miseriter protectum; aut (e) *De Allobrogibus* triumphum, aut (f) *Justitiae C. Cæsaris* a nemine positum monumentum recipiet profecto, qui cum lapidariis Musis aliquod commercium habet.

De (g) *C. Octavio* anceps hæreo; nam, quidnam istuc monumenti sit, non intelligitur, & Proconsulatus turbat, quem Augusti pater non obtinuit, cum Macedoniam Prætor administraverit, non Pro Consule: valde tamen Augustinio * placuit. Singularis propemodum *Brixiensis* (h) est; in qua Augustus duas tribus profitetur: protulit Panvinius nescio a quo deceptus, & viris Doctis pluribus multa inde eruendi argumentum dedit; sed pro mero commento habendam, tam certum est, quam quod certissimum: etenim Augusti nomina numquam ea formula consignata sunt, & cum Cæsar Augustus dicitur, non *Caii Filium*, sed *Divi* nuncupare oportet. Augusto Cæsari in lapide tribum appingi omnino dissonat; id enim privatis quidem hominibus honori erat, at in summis, & ejusmodi fastigii viris non reperietur. Tribum etiam duplicare inauditum: quod Fabianos & Scaptienses *tribules Augusti* Suetonius appellarit, intelligi potest, quod una ante adoptionem, altera post illam tribu sit usus. Unice *Minucius Macer* (i) duas pariter tribus jactans ex eadem civitate, & ex eodem auctore affertur: sed cum hoc marmor non abierit in

ven-

(a) *In pagina tertia* cit. Tab. vers. 8.
(b) *In pagina secunda* cit. Tab. vers. 1.
(c) In not. ad hanc in repetit. edit. Gruteri ad fin. ubi legitur: *In altera marmoris parte literis grandioribus*.
(d) Gruter. pag. CCVIII. ponit *ibidem Tab. marm.*
(e) In cit. Tab. vers. 5. 6. & 7.
(f) *L. Lucius Titius. D. de Legat.*
(g) *L. in Sent. D. de re Jud.*
(h) *L. ult. Cod. de Sentent.*
(i) In cit. Tab. vers. 22.
(k) Vers. 30. 31.
(l) Vers. 29. 30.
(m) Vers. 6.
(n) Vers. 7.
(o) Vers. 27.
(p) Vers. 27. 28.
(q) Vers. 32.
(r) Vers. ult.
(s) Gruter. CCXIX. n. 1. * vers. 10.
(t) Idem pag. CCXIV. * vers. 8. DICTATORE. In not. DICTATOR Albanus CCCV. 10.
(u) Pro *Milone*.

(x) Gruter. pag CCXXIII. n. 3.
(y) „ T. III Part. II. Lib. III. cap. 25. vulgaque cit. A. ex eo uno (idest ex Congio æreo apud A. Colotium) „ ad Colonias Pop. Rom. transmissas omnes illius regionis mensuras, omniaque pondera ad normam Romanorum exacta. „ Alii tamen dubitant, an sit genuinus congiarius antiquus, „ putantque suppositiium esse. Ita in not. Gruteri ad hunc.
(z) Idem pag. CCXXV. n. 1. ponit *Malphiæ in Apulia, aut Calabria in basi*.
(a) Idem pag. cit. n. 2. * vers. 10. 11.
(b) Idem pag. cit. n. 3. vers. 7. & 8.
(c) Idem pag. cit. n. 4. vers. 2. & 3.
(d) Vid. not. ad cit. Epig. 4. in cit. Edit. Gruteri.
(e) Idem pag. cit. n. 5.
(f) Idem pag. cit. n. 6.
(g) Idem pag. cit. n. 7. ponit *Brixiæ ex Panvinio* * Dial. x. pag. 264. VI. *In Roma* 1736. in f. in quo mutilior Gruteriana.
(h) Gruter. pag. CCXXVI. n 3. & in Append. *Mus. Veron.* pag. CXCIX. col. 2. at varians in 1. vers. Vid. *Supplem.* ad Class. XXIV. ubi inter suppositititas recenseo, & Not. Maffeji ad hanc l. cit.
(i) Gruter. pag. CXXVIII. n 15. ponit *Brixiæ ex Panvinio*; at ple-

ventos, ut anterius, sed existat, monui jam *Antiquam Veronæ Conditionem* exponens, *Publiciam* tantum, non & *Fabiam* in eo spectari.

Hispanica (*a*) multo tolerabilius in Collectione alias memorata recensetur; nam cum Consulatu XIII. Tribunicia Potestas XXI. non XXXIIII. conjungitur, & *Victori* scribitur, non *Victoriae*; quamvis deinde a Duoviris tollatur alter de medio. Quæ Ursini schedis imputatur (*b*), nihil est. Imputatur iisdem & Ara Augusti a *Sacerdotibus Bonae Deæ* statuta, quam finalis præcipue clausula dehonestat, * *Communi Populi Voto Ravennates*, * * supposita explicatio, quæ civitatem Ravennatum sine magicis artibus Romæ insertat, urbemque auget XXV. * Regione. Mirus fuit Lipsius, qui (*c*) *Caesarem Caesari* redditum intellexit, & illustravit; mirus Goltzius, qui (*d*) *Flamen* * *Divae Augustae* creavit & invenit. Cardinalis Norisius (*e*) *Caesareum* legit, & pro Templo accipit, ut *Augusteum*; at nullo exemplo; nec eo nomine Augustus satis indigitatus fuisset, nec *Augusto & Coloniai* inscriptas ædes invenias.

Quæ (*f*) *Divo Augusto* sacrantur, omittamus; quamvis a *Vitellia* posita (*g*) exotica forma sit, & Veronensis (*h*) ex hallucinatione pendeat, ut suo loco ostendam.

Monumentum incomparabile Ancyranum (*i*) non continet *Breviarium Imperii*, ut præscribitur, sed *Indicem Rerum* ab Augusto *Gestarum*: secundum fuit *e tribus voluminibus* ab eo relictis, quod in *aeneis tabulis incidi* (*k*) mandavit. Livia Tiberii mater quomodo in publicis tabulis enuntiaretur, constaret; dum Græcus, qui in Museo Veronensi (*l*) prostat, de ipsa titulus mancus non esset, ac mutilus: sic inscribi consuevisse plane haud crediderim (*m*), *Juliae Aug. Divi F.* incondita enim fuisset appellatio: numisma est *Divae Juliae Augusti Filiae* ob adoptionem in gentem Juliam: in eadem epigraphe *Tiberium Conservatorem*, & *Pontificem Caesarum* rejiciamus.

C. Caesarem Augurem suum quoque Cenotaphium dicit, non item *Pontificem* ut *Callaccia*, (*n*) tam nude & insolite enuntiat; utque (*o*) *Eposterovidi Pronepos* dicunt.

Municipium (*p*) *Albense Varcaonense* redibit aliquando (*q*) *Albengense* in *Urgavonense* commentatum; tam illa nuta nomina antiquis Scriptoribus, & monumentis, quam illa. Tiberius post adoptionem ab Augusto impetratam Claudii nomine usus non est, quo hic (*r*) bis assertur. Idem cum Tribunicia Potestate, Consulatu & Pontificatu Maximo, Auguris, XVviri, & VIIviri Epulonis titulos (*s*) profert; qui Imperatoribus adjici plane haud solent: quin ubi Tiberius iis Collegiis nomen dedisset, vix credi potest, a Tacito & Suetonio id memorari non debuisse. Germanico Caesari (*t*) bis, Druso ter (*u*) *Divi Julii Pronepotis* elogium attexitur: at hunc exiguus, sed integerrimæ fidei lapis, qui Museum nostrum nobilitat, sic effert:

DRVSO . IVLIO . TI . F
AVGVSTI . NEPOTI
CAESARI (*x*)

quæ genuina Drusi formula est.

Caesarum *Ossa* (*y*), quæ Marcanova recensuit singula, genuinisne reliquiis in conspectum usque nostrum venerint, quis affirmet? Tiberii (*z*) illa honorifico epigrammate insignita vidimus nuper, etiamsi projicienda *in Tiberim* (*a*) populus Romanus effuso & in defunctum odio flagrans, clamitaverit. Modo Neronis Cæsaris, cujus Quæstura non constat, subeunt (*b*), quamvis ejus reliquias ita dispergi Tiberius jusserit, *ut vix quandoque colligi possent* (*c*). *Agrippina* pariter *Filia M. Agrippæ* (*d*) funebrium titulorum, aut veterum epigrammatum loquutionem *Ossa* non præferunt. Quid autem dicemus de *Claudio Augusto*, cui in mentem venisse hic (*e*) dicitur *centum millia sestertium nummum decuria Septimi fabrum* Municipii Ravennatis donare, ut *memoriam patris sui* coleret, & *rosas* quotannis *ad monumentum ejus*, quod Romæ in *Martio Campo* erat, ut Suetonius (*f*) docet, deferrent? cam-
sum.

pleniorem refert CDXXLVIII. 8. ex *Manutio & Verderii Schedis*, at non ad fidem lapidis; magis vitiatam Murat. pag. DCCXXIII. n. 5. ex *Rubeo*: Recte utique N. A. in *Mus. Veron. Append.* CXCIX. col. 1. & MSS. Petri Gnocchi pag. 22. ex quibus in *Supplem.* ad Class. 2. iterum retuli. „ Non defuere (ait Maffej. l. cit. in not.) qui versum secundum alia etiam tribu infarcirent, & FAB. POB. in publicam lucem „ proferrent. (Rub. *Memor. Bres.* pag. 265. Gruter. pag. cit. 918. 16. & Mur. loc. cit.) „ Hinc exoritur primo, quæ „ etiam stravit cæteris, quæstio, nempe unamne præferat inscriptio tribum, an duas. Hujus quidem perfacilis decisio „ est; extat... marmor, & in Brixiæ platea omnium oculis „ perpetuo patet, nec detritum est, nec vitii quidquam habet. Attente inspexi simul cum Cl. Can. Galeardo anno „ 1719. nec *Fabiae* tribus vestigium reperimus „ Accurate hanc Epig. exscripsit Cl. D. Abbas Gnocchi, mihique perhumaniter cum cæteris aliis Brixiensibus misit, & in ea τὸ FAB. nullo pacto legitur.

(*a*) Gruter. pag. CCLXVI. n. 8.
(*b*) Idem pag. CCXXVII. n. 1. * vers. 7. 8. ** Vid. not. in cit. Edit. Gruteri.
(*c*) Vid. pag. cit. n. 3. in not.
(*d*) Idem pag. cit. n. 6. * vers. 2. FILAMEN. sed mendose.
(*e*) Vid. *Cenotaph. Pisan* pag. 51.
(*f*) Gruter. pag. cit. CCXXVII. n. 6. 7. 8.
(*g*) In Epig. cit. sub n. 7.
(*h*) Idem pag. cit. n. 9.
(*i*) Idem pag. CCCXXX. usque ad CCCXXXIII.
(*k*) Suet. cap. ult. in Aug.
(*l*) Pag. 221. n. 1.
(*m*) Gruter. pag. CCXXIV. n. 2.
(*n*) Idem pag. cit. n. 3.
(*o*) Idem pag. CCXXIV. n. 5. vers. 4.
(*p*) Idem pag. CCXXXIV. n. 6.
(*q*) Vid. not. ad cit. Epig. & pag. CCXLIX. n. 3.
(*r*) Apud Eumd. pag. CCXXIV. n. 7. 9.
(*s*) Apud Eumd. pag. cit. n. 8. 10.
(*t*) Idem pag. CCXXXVI. n. 3. 4.
(*u*) Idem pag. cit. n. 6. 7. 9.
(*x*) Edit. in *Mus. Veron.* pag. XCVI. num. 1. & in *Supplem.* ad Class. IV.
(*y*) Vid. Gruter. pag. CCXXXV. n. 4. CCXXXVII. n. 3.
(*z*) Apud Eumd. pag. CCXXXVI. n. 1.
(*a*) Vid. Suet. cap. 75. in Tib.
(*b*) Apud Gruter. pag. cit. CCXXXVII. n. 3.
(*c*) Vid. Suet. cap. 54. in Tib.
(*d*) Vid. Gruter. pag. CCXXXVII. n. 4.
(*e*) Idem pag. CCXXXVII. n. 5.
(*f*) Suet. cap. 1. in Claud.

summam postquam *Dedit*, rursus *Liberalitate Donavit*; & ne dum *septima*, sed & *octava* in eo Collegio *decuria* memoratur, quamvis Claudii ævo Ravenna nondum opibus & frequentia admodum excrevisset: ita enim accipienda esset numeralis illa nullo nixa nomine nota, non pro *octoviris*, vel *seviris*, ut infra (*a*) explicatur. Idem Claudius (*b*) sine prænomine, & cum *Imagine* Imperatoris anonymi sibi *data*, & cum mira, nihilque dicente clausula abeat, & recedat: ejusdem quæ consequuntur (*c*), quam fidem exigant cum ex ipsis, tum ex exhibentibus constat.

Neque secus de Juliæ Agrippinæ titulis (*d*) pronuntiandum, quæ nec patrem, nec virum, nec fratrem, eumque ambigue, & occulte, nullo nempe ejus nomine recitato, præsefert. Neronianæ persecutionis longinquum nimis monumentum (*e*) confinxit, qui ab extrema usque Lusitania *Provinciam His Qui Novam Generi Humano Superstitionem Inculcabant Purgatam* ad nos transmisit: rejicere & Scaliger visus est in *Emendatione Temporum*. Morosus in hac pagina (*f*) videri nolim, sed in ea quod placeat non reperio; nam & *Caesaribus* (*g*) generatim sacrata tabula, & Maffejana ipsa (*h*) a Smetio & Boissardo celebrata, & a Fabreito (*i*) laudata minus arrident. Non est, cur (*k*) *Cultores Domus Augustae* & in aliis lapidibus subindicentur; eos enim libens recipio: at non recipio * *Signum* non ipsi Numini, ut mos erat, aut Imperatori ** *Dono Datum*, sed *Cultoribus*, recipio & Libertatis Signum, at non *Libertatis Restituta*: Galbam quoque revereor; at † *Galba Imperatoris* nomen gignendi casu a nullo recto pendente, & connexione nulla intrusum minime revereor. *Vitellio Consuli Perpetuo* (*l*) qui subscriberet, non defuit

Post præclaram Farnesiam basim (*m*), & eximiam legem Capitolinam (*n*) non satis capio, quomodo (*o*) *Tribus Sucussana* monumentum ponat, quod Hermes nomine etiam filii sui *De Suo Facit*, nec quid sibi velit *Immunitas Sex Centuriarum* eidem *Decreta*. Interpolationum deinde exemplum accipe; nam quæ (*p*) *Ob Vias Urbis Restitutas* Senatus Consulto erigitur, Mazzella & Boissardus tamquam a *Senatu Puteolano* (*q*) erectam statim iterant. *Sacrarum Aedium, Rituum Antiquorum*, Cæremoniarum Publicarum *Restitutori*, & *Conservatori* detrimento est, quod cum quater (*r*) a Grutero afferatur, diversa semper facie affertur, ita ut quicum contrahendum sit, nesciatur.

Sacratam Domum Augusto (*s*) Antiquariorum filii non admittent. Subsequentem (*t*) multipliciter a Scardeonio, Mazochio, aliisque exhibitam miror in lapidea fuisse basi, cum tria *Ex Auri Pondo X.* signa connotet: at Centurionis fortunas basis decet, non item signa. *Tito Felicitati* (*u*), cum *Divus* jam esset, aræ non sacrabantur (*x*): quæ autem inter *Titum* controvertitur & * *Tiberium*, utri contingerit, tantumdem reputa.

Singulari propemodum felicitate Inscriptionem (*y*) e Lusitania (*z*) Resendius dedit, in qua *decem civitatum* nomina videntur ἀνεγραμμένα perennasse: at recto casu & Imperatores, quibus ponitur, & Civitates, quæ ponunt, enuntiantur, interque Magistratus inanis *Procurator Augusti Legionis VII.* describitur. *Domitianus* deinde apparet (*a*) nequaquam erasus *, ut Senatus jussit, sed minimum ei conciliant auctoritatis *Duoviri Constituti*.

E *Flavia Domitilla* (*b*) aliquid eruisse Spanhemium (*c*) mirabile dictu est; verba enim habet nullo glutine inter se adstricta. *Nervam* (*d*) Consulatuum numerum * præponentem qui venerentur, non dixerim; nam *Adlectos* novi, *Allectores*, de quibus iterum mentio erit, qui sint ignoro, & quid illis cum *Silvani Cultoribus*, & cum *Immunibus*. De (*e*) *Nerva Germanico Inferiori* quid dicam? quid de eodem (*f*) *Dacico*, & *Pro Consule*? mirum hic quam maxime est, contra Salmasium Laziano hoc Inscriptionis fragmine pugnare Spanhemium, vindicari deinde Salmasium a Massonio Inscriptione repurgata (*g*): ego quidem nec teli vicem, nec clypei hunc pro me

(*a*) In not. ad cit. Epig. 5. pag. CCXXXVII.
(*b*) Gruter. pag. CCXXXVIII. n. 1.
(*c*) Apud eumd. pag. cit. n. 2. 3. 4. 5. 6.
(*d*) Idem pag. cit. n. 7. 8. Adde illam, quam ponit *Marangi in Hispan.*
(*e*) Idem pag. cit. n. 9. *ex Sebasti Metellique Schedis in ruinis pagi Marquesiæ in Lusitan.* et illam & variantem a nostra in *Supplem.* ad Class. IV. ex *Walchio* retuli.
Non paucis suspecta fuit præterquam Scaligero a N. A. laudato, Scriverio, Ceilingio, Clerc, Ittigio, Fleetwodio, Fabricio, &c. qui ceteroquin nullam dubitandi rationem, præter Cuperum, & Guitlerum [*Syllem. Theolog Prophet.* pag. 491.] demonstrarunt. At vero genuinam tuetur Jo. Ernestus Walchius in Libro, qui inscribitur: *Marmor Hispaniæ antiquum vexationis Christianorum Neronianæ insigne documentum, illustratum. & viro celeberrimo Antonio Francisco Gorio &c. consecratum.* Jenæ 1750. Et Barthol. Perorellus S. J. in libro, cui titulus: *Istoria delle Persecuzioni fatte alla Chiesa dagl' Infedeli ne' primi IV. Secoli.* Lib. II. n. V. pag. 50. in Venezia 1763.
Hunc lapidem retulerunt etiam Ambros. de Morales *Chronica Gener. de Espanna* Tom. I. pag. 265. edit. Compluti 1574. P. Halloix *Script. Orient.* p. 299. Adolphus Occo, Paulus Bauldry, & alii.
(*f*) Idem CCXXXVIII.
(*g*) Idem pag. cit. n. 11.
(*h*) Idem cit. pag. n. 12.
(*i*) Inscription. Trajan. pag 226. edit. Romæ 1690. in fol. fig.
(*k*) In cit. Epig. sub n. 12. vers. 1. & 2. * vers. 2. ** vers. ult. † vers. 4.
(*l*) Idem pag. CCXXXIX. n. 1.
(*m*) Idem a pag. cit. n. 3. usque ad pag. CCXLI.
(*n*) Idem pag. CCXLII.
(*o*) Pag. CCXLIII. n. 1.
(*p*) Pag. cit. n. 2.
(*q*) Pag. cit. n. 3.
(*r*) Pag. cit. n. 5. 7. & CCXLIV. n. 7. & CCLXX. n. 2.
(*s*) Pag. CCXLIV. n. 1.
(*t*) Pag. cit. n. 2.
(*u*) Pag. cit. n. 8.
(*x*) Pag. CCXLV. n. 1. * Vid. ad hanc not. in Grutero.
(*y*) Pag. cit. n. 2.
(*z*) Vid. Ant. Lus. L. 1. c. 21.
(*a*) Gruter. pag. cit. CCXLV. n. 4. * in cit. Epig. sub n. 2. „ post quartam lin. duo versus studio abrasi, qui fortassis „ Domitiani nomen continebant „ Ita in repet. edit. Gruteri.
(*b*) Pag. cit. n. 5.
(*c*) De *Usu & præst. Numism.* Dis. VII. p. 620.
(*d*) Pag. cit. CCXLV. n. 7. * vers. 2.
(*e*) Pag. cit. n. 8.
(*f*) Pag. cit. n. 9.
(*g*) Vid. Corrig. pag. CCCXXVI. ad cit. Epig. CCXLV. 9.

me lapidem subire velim; ubi enim in paucorum verborum titulo Trajanum addimus, *Pro Consule* demimus, & aliud quicquam reformamus, non illa, sed alia a nobis condita pugnamus epigraphe. At iis enam emendationibus receptis, quid est *Papirias* sine prænomine, vel cognomine? quid *Augur Sacerdos*? quid *Sacerdos Ex Colonia*? quid *Colonia Savaria*?

Pari pacto Terraconensis (*a*) procedit; non aliter scilicet probari & retineri potest, quam si ita repaftinemus, ut aliam constituamus; neque enim *Trajano* tantum repugnant omnia, sed bona Gudii venia & * *Decio*, qui nec sine *Decii* nomine, nec cum *Domini Nostri* titulo, aut *Nobilissimi Caesaris* conspicitur, sed Imperatoris Cæsaris Augusti, ut ex nummis constat, atque ex hac in Museo nostro milliari columna pulcherrima:

IMP . CAES

G . MESSIVS . Q

TRAIAN . DECCIVS (*sic*)

P . F . AVG . P . M . TRIB . POT

II . COS . II . PP

XVIII (*b*)

Æque incongruus est (*c*) *Agens Per Hispanias*, qui etiam in Magistratuum elencho ex hoc titulo recensetur, & Agens *Vicarium*, ut Gudius * mirifice exponit figla V. C. fucum ei fecerunt *Agentes in rebus*, quos in *Sicala Tabula* videmus, quorumque plurima in Theodosiano codice mentio. Annis (*d*) *ab Urbe Condita* per Mazochium allatis nihil magis inconditum & ineptum.

Nescanienses (*e*) haud novimus, nec (*f*) *Populares Provinciae Arevatum*, qui Trajanum colunt *Meritissimum De Paterna Et Avita Hispania Patria*; & *Parthici* titulo cum Tribunicia Potestate XV. quo loco Fabrettus (*g*) *in aullo vel marmore, vel nummo non suspecto titulum Parthici ante XIX. Trib. Pot. reperiri ajo*. Post eximium (*h*) *Vicorum* Urbanorum monumentum e *Transilvania* (*i*) affert Lazius, quæ nihil est aliud quam *Romana* (*k*) antea positæ deformatio. *L. Aelius* (*l*) sine patre *Filius*, & *Pro Consule* non sine cautela adhibendus est; etenim minime idoneos sponsores habet. De (*m*) *Matidia Filia*, eademque (quod Historicis non consonat) *Antonini matertera*, quid statuam, non habeo: Suessanorum nomine eamdem affert & Capacio (*n*) Reinesius (*o*): at insolitum est matrem, aviam, sororem laudare, propriumque nomen reticere. Velserus in Augustanis *Matidiae Divae Matidiae Filiae* testatur legisse; sed *Trajani Abnepti* addidit, cum ejusdem neptis fuerit, sicut & *Marcianae* Trajani sororis.

Puteolis mira hominum genera conspirant (*p*) *Socii* * *Lictores Populares Denunciatores*. Quinta (*q*) initio peccat, & sub finem *Flamonie*, & *Annona*, septima (*r*) fine tantum.

Antonino in Hispania honorando (*s*) *Principi Optimo*, & *Sibi Charissimo* dant operam plures, quos inter * *Celsus Consul Legatus Pro Pratore Provinciæ Dalmatiæ*. *Viateres* (*t*), *Qui Caesaribus* praesto essent, audierat nemo; multum illos jactari oportebat, cum etiam * *Consuli* & *Pratori* iidem *Apparerent*, ut in hoc epigrammate dicitur.

Antonino (*u*) itidem num *Mirobrigensium Municipium* fecerit, an *Lacimurum*, nescimus; ut nescimus quidnam *Municipii* (*x*) fuerit *Aminai*, ubi (*y*) *L. Verus Pontifex Maximus* invitis nummis creatur. *M. Aurelium* (*z*) *Veri* cognomento Hispalenses colunt; sed est titulus diversa statim facie iteratur (*a*), & diversa itidem ostendunt Reinesius *, & Sponius **. *Cives VE.* (*b*) informem afferunt: *Tarraconensem* (*c*) merito Smetius notat: Subsequentem (*d*) reformare opus est, ut recipi possit.

Rempublicam Ursenensiam (*e*) cum *M. Aurelio*. *Socero*

(*a*) Gruter. pag. CCXLVI. n. 3. * Vid. not.
(*b*) Edit. in *Mus Veron.* pag. CII. n. 3.
(*c*) Vid. cit. Epig. pag. CCXLVI. 3. * Ad hanc in not. repetit. edit. Gruteri.
(*d*) Pag. cit. n. 1.
(*e*) Pag. CCXLVII. n. 2. vers. 4.
(*f*) Pag. cit. n. 3.
(*g*) *De Column. Trajan.* pag. 291. Hujus pereximii Monumenti Epig. exhibetur etiam a Grutero pag. cit. n. 4. & hæc super adnotat: „ Columnae Trajani, quae Romae in „ foro ipsius stat, inciduntur in circuitu res gestae ejus „ bello Dacico, & aliis expeditionibus militaribus. Alta „ est pedes CXXVIII. praeter basim, quae cum columna „ efficit CXL. Structa est lapidibus XXIV. tantae vastitatis, „ ut opus non hominum, sed Gigantum. Singuli lapides, „ sive partes columnae, continent gradus octo, per hos „ patet ascensus ad superiora, per interiorem partem con- „ cavam. Lumen præbent ascendentibus fenestellæ XLIV
(*h*) Gruter. a pag. CCXLIX. n. 8. usque ad CCLI.
(*i*) Apud Eumd. pag. CCLII. n. 1.
(*k*) Vid. pag. CLXXXVIII. n. 5.
(*l*) Pag. CCLII. n. 2. vers. 6.
(*m*) Pag. cit. n. 9 ex Schedis Ant. Augustini. Vid. etiam n. 10.
(*n*) Lib. II. *Hist. Neap.* cap. 19.
(*o*) Reines. 19. III. pag. 306.
(*p*) Gruter pag. CCLIV. n. 4. ponit *Melphiæ in æde S. Angeli*, in *Tabula marmorea ara S. Francisci imposita*. * vers. 12. 13.
(*q*) Idem pag. cit. n. 5. vers. 7. 8.
(*r*) Pag. cit. n. 7. Vid. in fin. Epig.
(*s*) Pag. CCLVI. n. 2. vers. 12. 13. * vers. 10. 11. 12.
(*t*) Pag. cit. n. 4. vers. 9. * vers. 10.
(*u*) Pag. CCLVII. n. 2.
(*x*) Pag. cit. n. 11 vers. ult. AMMAI. Grut.
(*y*) In cit. Epig. quam Gruterus ponit *in oppido Portalegre in Hispan. in æde S. Spiritus e Schedis* Schotti.
(*z*) Idem pag. cit. CLVII. n. 12. ponit *Hispali in foro magni Templi* ex iisdem *Schedis*.
(*a*) Vid. pag. CCLVIII. n. 1. ubi supra scribitur: *Huic simile est, quod visitur Tarracone.* * 26. III. pag. 309 ** *Miscell. Erudit. Antiquit.* Sect. V. col. 1003. in *Græc. & Rom. Grævii & Gronovii Antiquit. Nov. Supplem. T. IV. congest. a Joh. Poleno*. Ab his toto cœlo diversa exhibetur a Donio 51. V. p. 174. ex edit. Gorii et Cod. MS. Biblioth. Vaticanæ, & nos ex Sponio ed Class. XV. et non sine hæsitatione; nam tot lectiones diversæ nimis suspectum reddunt lapidem.
(*b*) Gruter. cit. pag. CCLVIII. n. 4. vers. ult. & ponit *Vesonii*.
(*c*) Idem cit. pag. n. 6. ponit *Tarracone in templo veteri D. Thecla ex Apiano, & Scotti, Verderiique Schedis*. „ Suspecta est Smetio (ut recte observat Cl. N. A.) ob phrasin seculo Antoninianorum minus convenientem „ Ita ed hanc in Grutero.
(*d*) Vid. subsequentem ad cit. Epig.
(*e*) Idem pag. CCLIX. n. 1. ponit *Ossuna Hispan. ex Ant. Augustini Schedis*.

Socero rideas. Rideas pariter (*a*) *Statuam* a C. Clodio *VI. Praef.* positam *Magno* Imperatori *Pro Salute Anniae Faustinae*, quamvis (*b*) a Scaligero, Gudio, Holstenio etiam & Cellario ob *Jussorum maniei pium*, Fabretto (*c*) illustratam, & inauratam: * VI. explicemus *Vigilum*; at nulla, ut alia praetermittam, habetur usquam *Pro Salute* tabula nisi Diis posita; nulla, quae incipiat † *Ex Voto* XXX. nulla, quae Antoninum Pium *Magnum & invictum* appellet.

Equites In His Actarias Leg. VII. (*d*) tam nova formula adscribuntur, ut cum Dempstero, & Scaligero minime excutere velim num *Astarias* vel *Actaarius*, vel quicquid placet, legendum sit. A *Mazochio & Metello* hausta (*e*) suspensos relinquit auditores, & elogium adstruit aetati parum quadrans. *Faustinae* (*f*) *Tarentinam*, & (*g*) *Tarraconensem*, utpote formam & dignitatem nequaquam servantes contemne, & *Sarmizensem*, (*h*), quae viri sui *Marci filia* appellatur, horre.

Mendose clauduntur (*i*) quae succedunt, & (*k*) *Pia* ac *Clarissima* mendose componitur. *Divum Commodum Septimii Severi Fratrem* (*l*) Romae vidisse, narrant Smetius & Gutentenius; at ex Historici loco epigraphen effictam, mihi suspicio quaedam suboritur.

Camdeni (*m*) *Jovem Amplissimum* non moror, nec (*n*) *Rempublicam* * *Ruradensium*. In nullo quod sciam monumento visus usquam est (*o*) *Severus L. Veri Augusti F.* is siquidem Marci filius, non L. Veri appellari voluit, neque tamen ausim Inscriptionem rejicere, impolitam ceteroquin, & quam a Marcanova jam recensitam legi. In sequenti pagina (*p*) quartam & quintam non probo.

Viden modo (*q*) *Rerum Publicarum* agmen turmatim irrumpens? privilegium hocce * est Hispaniarum ferme peculiare, ut quam plurima ex iis oppidis monumentum suum perhonorificum & insigne ostentare possint: at ubi (*r*) *Geta Severus* pro Septimio Geta, & ubi (*s*) Caracalla cum *Severi* item cognomine ingerantur, & ubi (*t*) *Imperatori Caesari Votum* solvitur L. M. P. non acquiescent profecto rei lapidariae studiosi: utque ab Hispania in Germaniam trajiciamus, frustra ut Scaliger (*u*), qui civitatem Badensem *Rempublicam Aquensium* dictam contendit, epigrammate nixus *Imperatorem Destinatum* ineptissime memorante, & frustra sunt * Apianus, Smetius, Scultetus, Barthius, qui eidem fidunt, & Lazius qui aemulatur, ut (*x*) *Rempublicam* condat * LEN.

Inaudita (*y*) *Cohors Baetorum* ubi stipendia fecerit, non dixerim; *Publice Erexit*, ut explicatur in Indice *, lapidariam formulam non esse, nec lapidarie scriptam nescierunt Scriverius & Junius. *Augusti Nostri* (*z*) titulus Severi temporibus nondum in usu erat; & in usu fuere numquam Aldinae singularis (*a*) cum *Antonino Divo & Imperatore*.

Respublica Uliensium (*b*) ex Cordubensi Inscriptione quamvis a Spanhemio & Cellario adhibita, nihil plane acquirit dignitatis; nam * *Curator Annonae Civilis Divi Antonini* a figmento est plusquam Poetico, & ** *Antonini* cognomentum a *M. Aurelio* ridicule distrahitur: † *Consulatus sextus* inepte Caracallae affigitur, qui ultra quartum non processit, & ineptius *Tribunicia Potestas octava*, patre jam *Divo*, cum XIII. ante ejus excessum ingressus sit. Num *Faria Tranquillina* sit, an (*c*) *Flavia*, num *Gordiani* Senioris, an Tertii conjux quid attinet disputare? *Ordo Militum & Sumptu Publico Posuit*, antiquam loquutionem non sapiunt; *Flopianos* vetus Geographia non agnoscit; *Illiberitani Devotus* Grammatica non intelligit. Quae (*d*) sequuntur *Philippi Imperatoris Nobilissimi*, qui Caesarum titulus fuit, & quam nescius, utrum ** *Baeterrensis Septimani*, an *Apiria* vel *Caesius* nullius *Frater* ponant, exiguam profecto merentur fidem.

Aemilianum Principem (*e*) deinde *Herculem Conservatorem*, quod Deorum nomina praeconiis aliis supponi non soleant, aegre admitto, & e Diocletiani nummo epigraphen effictam suspicor.

Tres ponunt titulos (*f*) in Apiani primitus Collectione recensitos *Valentini Veterani Et Veteres*: quinam hi gentium? veteresne cives hoc nomine veniunt, & novi coloni ex veteranis mili-

(*a*) Grutes. pag. cit. n. 8. ponit *in vico proximo Ulpiam Trajanam Zamoscio*.
(*b*) Vid. ad hanc not.
(*c*) *Column. Trajan.* pag. 246. * In cit. Epig. vers. 8. † vers. 1.
(*d*) Pag. CCLX. n. 1. vers. 11. 12. 13.
(*e*) Pag. cit. n. 4.
(*f*) Idem pag. cit. n. 8. ponit *in agro Tarentino ex Joh. Juvenis Antiq. Tarentinis*.
(*g*) Idem pag. cit. n. 10. ponit *Tarracone in adib. Joh. Cond. ex Morali*.
(*h*) Pag. cit. n. 13.
(*i*) Vid. pag. CCLXI.
(*k*) Idem pag. cit. n. 3. ponit Romae *in S. Potentianae e Manachio*.
(*l*) Idem pag. cit. n. 5. ponit *Romae in adib. q. Joh. Cortis in foro Trajani, in basi marm. quadrata*.
(*m*) Pag. CCLXII. n. 3. ponit *in Angliae Comitatu Richemond, in basi Statuae Commodi Herculeo habitu e Camdeno*.
(*n*) Pag. CCLXIV. num. 3. ponit *apud Vaccaeos Hispan. ex Morali* * vers. 6
(*o*) Pag. CCLXIV. n. 5.
(*p*) Pag. CCLXV. n. 4. ex *Camdeni autographo*, n. 5. *ex Apiano*.
(*q*) Pag. CCLXVII. n. 2. 3. 4. 6. 7. 8. 9.
* Quinque ex his extant in Hispaniis, VIII. *Colonia Agrippina*, & IX. *in Luenczio Carinth.* in quibus omnibus legitur RES. PUBLICA &c.
(*r*) Pag. cit. n. 2.
(*s*) Pag. cit. n. 7 ubi vers. 1. 2. M. AVR. ANTONINO (*Caracalla*) SEVERO &c.
(*t*) Pag. cit. n. 4 vers. ult. V. S. L. M. P.
(*u*) In *Corrig.* pag. CCCVI. ad Epig. pag. CCLXVII. 8 ubi legitur: „ Henr. Scultetus Silesius, vir Eruditus, descripsit ex columna in Marchio . . . Badensi: & sane propius vero est, ut „ *Respublica Aquensium* dicatur Urbs Badensis, ut indicat „ nomen, quam ut ea reperiatur Coloniae, (ubi ponit Gruter.) quae non est Resp. Aquensium * Vid. ad hanc not. pag. cit. in repetit. Edit.
(*x*) Idem pag. cit. n. 9 e *Lazio*. * vers. ult.
(*y*) Pag. CCLVIII. n. 2. ponit *in lapide trilaterali apud Batavos reperto ex Junio aliisque*. * pag. CI. ubi P. E. Publice Erexerunt CCLXIII. 2. Vid. de hoc lapide Scriv. *Antiq. Batav.* pag. 184.
(*z*) Pag. cit. n. 3. vers. 4.
(*a*) Pag. cit. n. 4 vers. 7. *ex Orthogr. Aldi*.
(*b*) Pag. CCLXXII. n. 1. vers. 10. * vers. 13. & alt. ** vers. 3. † vers. 9
(*c*) Pag. CCLXXII. n. 7. Vid. not.
(*d*) Pag. CCLXXII. n. 9. 10. * Vid. Epig. cit. 10.
(*e*) Pag. CCLXXIII. n. 7.
(*f*) Pag. CCLXXIV. n. 1. 2. 3.

litibus ſumpti? at quam nova formula, & quam miris titulis aſſuta? nam * *Barbiæ Orbianæ*, & ** *Hoſtiliani* lapides alibi fruſtra expetitos felix Hiſpania ſtatim profert; & *Orbiana*, quam Alexandro numiſmata adſerunt, *Domini Noſtri Conjux* quomodo inſcribitur, quod elogium Alexandri ætate nondum obtinuerat? illud quidem (*a*) nec *Gallieno* datum probo, nec *Saloniae*, quæ *Domina Noſtra* mox pariter appellatur. Præteriit me (*b*) *Magnus* Gallienus *Aug.* XI. ſed *Saloninus* non præteriet (*c*) *Nepos* prius quam * *Filius*, cui privatorum more juſta facit ** *Mater Pientiſſima*.

Solemni, communique formula non utitur (*d*) *Senatus Et Populus Saguntinorum*, nec Barcinonenſes (*e*), cum *Optimum Principem Noſtrum* * *Aurelianum* vocant, & ** *Proc.* (quod & in aliis) loco *Pro Coſ.* ſcribunt. Stata verba (*f*) *Devotus Numini Majeſtatique Ejus Illiberitani* male corrumpunt, & loco poſtponendi præmittunt, & * *Dedicatiſſimus D. P.* importune ſuperimponunt. Sed (*g*) *Probi*, (*h*) Taciti, (*i*) Cari, (*k*) Carini, (*l*) Numeriani ſola fere Hiſpania large monumenta ſuppeditat, raro tamen nævo aliquo non inquinata.

Mira eſt (*m*) *Thermarum Antonianarum* * Romæ eruta Inſcriptio, quæ erogationem narrat ** *ob ejus Dedicationem Decurionibus*, † *& Municipibus factam*.

Maximiano Pro cujus *Salute* (*n*) votum Camdenus nuncupet, non apparet. Nihil ſociari diſſimilius poterat poſtremis hujus paginæ duabus; nam quæ (*o*) ad *Magnentiam* ſpectat, & Muſeum noſtrum modo nobilitat, * *optima nota*, & perinſignis eſt: contra Hiſpanica (*p*), quæ adſtat, ac Rempublicam *Longe Et Late Auctam* a *Diocletiano* memorat, *Conſtantiumque In Occidente Caeſarem Effectum* quam ridicula ſit, cuivis patet.

Multa eget opera, ut recipi poſſit, quæ (*q*) a Baronio *, & Jac. Gothofredo ** emendatur, ac non ſolum *Valerium Aurelium Conſtantium*, ſed & *Corpus* continet *Magnariorum Salariorum*, & *Dominique Noſtri* elogium extra ſedem locat. Multa pariter, quam (*r*) ponunt *Ordo Poſſeſſoreſque*, & quæ ab aliis Juliani tantum differt. *Juliani* alteram (*s*) ſunt qui reſtituere conentur, & feliciter quidem rem expedient, dummodo dictiones fere omnes auferant, & alias ſubſtituant. Antequam hæc deſinit claſſis, Lazius quiddam addit (*t*), quod in ſcenam favorem ſecum non affert. Quæ vero Βασιλικὰς Inſcriptiones (*u*) claudit, (*x*) & duos Regis Parthici filios memorat, non intelligo qua fieri potuerit, ut Italos & Romanos antiquatios latuerit, cum patuerit Velſero (*y*) & Scaligero (*z*); nec intelligo, cum poſtquam *Arſacis Regum Regis Filius* dictum eſt, addatur *Parthus*, perinde ac ſi nondum natio innoteſceret.

Magiſtratuum ſeriem fragmenta præeunt auro contra æſtimanda Capitolina (*a*): poſt quæ (*b*) *L. Aemilii* & *Scipionis Africani* nomina, quamvis ab Auguſtinio (*c*) perhumaniter excepta, mihi ſuſpecta ſunt: *Paullus* bis ſcribitur, cum eo tempore Romani nondum literas geminarent: ſi deciſum e marmorea quadam ſerie hoc fruſtum volumus, quæ poſteriori ætate inſculpta fuerit, cur & *Auguratus* in ea notatur, contra Faſtorum morem? cur *Triumphavit* dicit, de quibus non additur? cur modo TER, modo per notas II ſcribitur? Gutenſtenii fragmen Hiſtoricum (*d*) Inſcriptionum veterum nullum genus refert, nec antiqui monumenti colorem, aut faciem habet: nec tamen adeo ridiculum eſt, (*e*) ac *Hominum Armigerorum Oſtenſio In Roma Facta*, & e Lazianis ſcriniis deprompta.

Coſſonius Vullatea (*f*) patriam parum opportune profitetur. Quam (*g*) Apianus protulit, ludibundam eſſe, vel illa tantum pericope admonere poterat: * *Hunc a Dis Senectutis Meae Servatam Spem Deliciaſque Vorax Abſtulit Orcus*. Ut in eodem loco ponitur (*h*), ſic ejuſdem omnino ſtyli eſt * *Adfecta Cineribus Conjugis* ** *Rufina*. *Tarraconenſis* (*i*) tam hic ſibi conſtat, quam ubi diverſo aſpectu reproducitur (*k*). *Caticillum* (*l*) quid ſit, doceri peto. Aldus (*m*) nomina male compegit; poſtquam *Gaidius* (nova gens) ſtruxit, * *Q. Caedi SA. R* quid præſtat? *Adjutoris*

* Pag. CCLXXIV. Epig. 2. cit. verſ. 4. 5. ** Epig. 3. cit. Hos tres Titulos Gruter. ponit *Valentia Hiſpan.*
(*a*) Vid. pag. CCLXXV. n. 3. 4. poſitas *Corduba*.
(*b*) Pag. CCLXXIV. n. 6.
(*c*) Pag. CCLXXV. n. 1. verſ. 3. * verſ. 5. ** verſ. ult.
(*d*) Pag. CCLXXVI. n. 1.
(*e*) Pag. cit. n. 7. verſ. 9. 10. * verſ. 2. 3. ** verſ. 9. & ponit *Barcinona*.
(*f*) Pag. CCLXXVII. n. 3. * verſ. 8. & ult.
(*g*) Pag. cit. ſub. n. 3.
(*h*) Pag. cit. n. 1. 2.
(*i*) Pag. cit. n. 4. 5. 6. 7. & pag. CCLXXVIII. n. 1.
(*k*) Pag. CCLXXVII. n. 8. 9. pag. CCLXXVIII. n. 1. 2. 3. 4.
(*l*) Pag. cit. n. 1. 5.
(*m*) Pag. CCLXXX. n. 1. & ponit *Roma in baſi effoſſa in Thermis Antoninianis undique colliſa, fractaque*. * In dex. latere verſ. 4. ** A tergo ejuſd. baſeos verſ. 5. † verſ. ult.
(*n*) Pag. CCLXXXI. n. 8. *ex Camdeni Schedis*.
(*o*) Pag. cit. n. 10. ponit *Bononiæ in Curia* in columna circumciſa ſcripta. quæ non habet verſ. 10. Et non ſatis recte Malvaſ. *Marm. Felſin. Sect. IV. cap. 7. pag.* 160 At ad fidem lapidis in *Muſ. Veron.* pag. CV. 2. ex quo in *Supplement.* ad Claſſ. IV. * Id aſſerit etiam Fabrettus.
(*p*) Pag. cit. n. 9.

(*q*) Pag. CCLXXXIII. n. 1. * Baronius ad Diocletianum, cujus nomen C. VALERIVS. AVREL. DIOCLETIANVS. Gothof. eraſum nomen Maximini, & ſubſtitutum Conſtantini ait. Iis in not. Gruteri.
(*r*) Pag. CCLXXXIV. n. 9. verſ. ult.
(*s*) Pag. CCLXXXV. n. 4.
(*t*) Pag. CCLXXXVII. n. 5.
(*u*) Pag. CCLXXXVIII. n. 4. 5. 6.
(*x*) Pag. cit. n. 2.
(*y*) In *Monument Vindelicis*.
(*z*) *Iſagog. Canon.* f. 266.
(*a*) Gruter. pag. CCLXXXIX. & ſeqq.
(*b*) Pag. CCXCVIII. n. 2.
(*c*) Dial. X. pag. 283. & ſeq. cit. Edit.
(*d*) Gruter. pag. cit. n. 4. ex *Gutenſtenio*.
(*e*) Pag. CCCI. n. 1.
(*f*) Pag. CCCIII. n. 2. verſ. 1. L. COSSONIVS.
(*g*) Pag. CCCIV. n. 1. ponit *inter Bajas & Avverſam*. * verſ. 4. 5. & 6.
(*h*) Pag. CCCV. n. 2. ponit *ibid.* * verſ. 6. ** verſ. 4. RVFFINAE.
(*i*) Pag. CCCIV. n. 2.
(*k*) Pag. CDLXXX. n. 2.
(*l*) Pag. CCCIV. n. 3.
(*m*) Pag. cit. n. 4. ex *Aldo*. * verſ. 5.

toris Haruspicum Imperatoris Pontificis [*a*] mira plane munera. Cum primum in *Lugdunensi* [*b*] LX. *Haruspices* vidi, suspicatus sum illa ætate confictam, cum in ejus urbis titulis [*c*] CCC AVG. non ut par est, *Colonia Claudia Copia Augusta*, sed *trecentorum Augurum* explicaretur; cui numero ut Haruspicum Collegium aliquo modo magnifice responderet, *LX. Haruspices* prolatos fuisse: at *Beneventana* [*d*] adjacet eodem numero * insignita; & præclarus, quem Fabrettus [*e*] attulit, Ciceronis locus [*f*] de Auguribus decem una cum centum Decurionibus deductis, peculiarem deductionem signat, non generalem quamdam legem ad colonias omnes, inter quas amplissimæ erant aliæ, & aliæ exiguæ, pertinentem.

Pighius, Smetius, Boissardus, [*g*], Begerus [*h*] magna religione *grandem Aram* [*i*] tangentes tuentur: mihi imposturam olet. In monumento * *Q. Feroci* posito quid negotii *Orestilla* gerit cum *Somno*, & *Ferox Filius* cum Fatis? epigraphe nec funebriter incipitur, nec clauditur. *Kalator Sacerdotii* nove & dure dicitur: Sacerdotes *Titiales Flaviales* horum nominum altero contenti esse poterant. *Kalatorem* Flaminis alicujus admitterem. *Flaminum* non item: Flamines enim Numini suo singuli seorsim ministrabant: *Flamines* quidem Diales habentur in Gruteriana [*k*], sed supposititia * ut patebit.

Vergilium Pontificem Maximum [*l*] Verderius sibi habeat, & Reinesius [*m*], qui in hoc illustrando lapide multus est. *Flamini Divorum Augustorum* pag. CCCLI. 5. repetito, plauserunt Augustinius, Bosius *de Pontificatu* [*n*] & Scaliger, qui in *Corrigendis* [*o*] emendare satagit: ut autem cætera omittam, nonne lepidissime dicitur, *Mamereo* a Decurionibus *statua Viritim* fuisse *dono data*? viderat epigrammatarius iste aliquando in lapidibus sportulas *viritim* divisas; quamobrem verbum arripuit, usum non intellexit.

Pugnat cum Scaligero Gronovius [*p*] de Sestertiis adsignandis, & numeralibus explicandis notis in obærata, & quod meminerim, non audita [*q*] *Cartimitanorum Republica*: at in gratiam redire velim, nec tam futili de causa manus conserere; nihil enim in eo titulo est non ineptum: *aes alienum liberare* Latini non dicunt; *Lib.* pro *liberaret*, aut *liberaretur*, N aut P pro *Numeravit*, aut *Pendit*, veteres non scribunt; *Amici faciunt* innominati, deinde *Saturninus Heres*; *Qua Pro Hoa.* eo loco significationem habent nullam.

Camurena illa *Mancepc Septempedana* [*r*] quod appelletur, non placet; neque enim alibi occurrit. *Sicula* [*s*] extra locum, quam *Siculi* *gentis*, sed *civem Romanam effectam* opinatur Fabrettus [*t*], & quæ Sacerdos esset * *Publica Populi Romani*, nec non [*u*] *Religiosus a Matre Magna Capillatus*, magnis ob singularitatem indigerent patronis & assertoribus ut reciperentur. Deformant *Panvinianam* [*x*] intrusa, ut puto, verba, & sigla.

Smetius, Pighius, Ligorius, Boissardus non tanti apud me sunt, ut confestim verbum [*y*] *Aedituare* amplectar, & *Aedituum ab Isem Pelagiam*; nec tanti Strada, ut Cordubense monstrum [*z*] illico non repudiem. *Q. Fabii* [*a*] honorem votiva formula exhibitum respuo. *Deae Securitatis* [*b*] cum BB finalibus nequaquam veneror. *Q. Quintionus Quintianus* [*c*] lusum sapit. *Curator* nihili, & IIIII. VIR *Sacrorum Erebi* [*d*] valeat, & recedat. Quid nobis describere voluit Mazochius, cum *Hymnus* miscuit, & *Decurionem Larum* exhibuit? Quibus sententiis, quibus modis funeraria epigrammata antiquitus conciperentur, non cogitavit Lipsius, cum *Alpinula*, *Deae Aventicae* [*e*] Sacerdotis titulum habuit pro genuino. *Sacerdotem* quoque *Roma Et Salutis* [*f*], quæ contubernalia numina non solent esse, suspectam habeo.

Quota in sequentibus binis paginis pars est a mendacio secura, a mixtura, & sphalmatis immunis? Quid [*g*] *Exercent Segobricenses Patriae Decreta*? quid præstat *Provincia Hispania Citerior* ter hic [*h*] & extra locum in tot titulis [*i*] enunciata? cui litabant *Flamines Roma Divorum* [*k*] simul *Et Augustorum*? cur *Marcianus* [*l*] carens prænomine, patrem [cui *Domitius* pro cognomine est] & patriam modo insolito profitetur, & *Sacerdos Ad Templum* exotica loquutione dicitur? *Magistrum Genii* [*m*] quis noverat? *Brixiensis* [*n*] male consuta feminam exhibet septinominem, atque adeo *Sacerdotem D. Juli Augusti*,

(*a*) Gruter. pag. cit. n. 5. vers. 5. 6.
(*b*) Pag. cit. n. 8. vers. 3.
(*c*) Pag. CCCLXXXII. n. 1. CCCLXXXVIII. n. 6. CCCXCIX. n. 4. Vid. etiam Ind. pag. XCVII.
(*d*) Pag. CCCIV. n. 7. * vers. 3. Fabret. ad pag. 713. n. 349.
(*e*) Pag. 406. L. & 407. A. in not. ad Epig. 316.
(*f*) In II. de lege Agraria Orat. contra Rullum. *Hur isti Decem Viri, cum numerum Colonorum ex lege Rulli deduxerint centum Decuriones, decem Augures, sex Pontifices constituerint &c.*
(*g*) Tom. III. 48.
(*h*) *Spicileg. Antiq.* XXIX. pag. 106. Edit. Coloniæ Brandeburgicæ 1692. in fol. fig & ex eo in *Supplem.* ad III. Class.
(*i*) Gruter. pag. CCCIV. n. 9. * deest in cit. Epig.
(*k*) Pag. DCCCLXXI. n. 2. vers. 15.
(*l*) Pag. CCCV. n. 7. * Clariss. etiam Editores Gruteri An. 1707. hunc lapidem supposititium esse monent in not. Vid. Græv. *Proleg* in Tom. V. *Thesaur. Antiq.*
(*m*) In not. ad Epig. 100. VI. pag. 445.
(*n*) De Pontif. Max. c. 1.
(*o*) Pag. CCCIII. ad Epig. cit.
(*p*) Vid. not. ad Epig. pag. CCCVI. n. 2.

(*q*) In Epig. cit.
(*r*) Pag. CCCVIII. n. 3.
(*s*) Pag. cit. n. 4. vers. ult. & ponit *Romae* in ædibus Laii. Fabret. pag. 341. n. 523.
(*t*) Vid. ad hanc ejusdem not. * In cit. Epig.
(*u*) Gruter. pag. CCCVIII. n. 5.
(*x*) Pag. CCCIX. n. 8. ex *Panvinii Fastis*.
(*y*) Pag. CCCXII. n. 5.
(*z*) Pag. CCCXV. n. 3.
(*a*) Pag. CCCXVII. n. 9.
(*b*) Pag. CCCXVIII. n. 9.
(*c*) Pag. CCCXIX. n. 1.
(*d*) Pag. cit. n. 3.
(*e*) Pag. cit. CCCIX. n. 10.
(*f*) Pag. cit. n. 11.
(*g*) Pag. CCCXX. n. 1.
(*h*) Pag. cit. n. 4. 5. 7.
(*i*) Pag. CXCIII. 3. CCCXLVI. 8. CCCLIV. 4. CCCLXXV. 5. MXCI. 5.
(*k*) In cit. Epig. pag. CCCXX. sub n. 4. 5. 7.
(*l*) Pag. cit. n. 8.
(*m*) Pag. cit. n. 9.
(*n*) Pag. cit. n. 10.

gusti, quæ inter classicas formula hand numeratur : nec ipsi clausula comperit D. D. Honori *Postumiæ Paullae* tres affert Rubeus dicatos lapides, quorum visuntur duo [*a*], sed præter ea nomina nihil sinceri, ac non commentitii Gruteriana profert. *Ordinem* non Decurionum, sed *Seviralem* [*b*] prætermitto, & *Pollam Post Mortem* [*c*] cultam, & [*d*] *Pontificem Divi Augusti*, & [*e*] *Sacerdotem Designatam*, & *Caesaris Municipii Tarraconensis*, *Cordubensi* saxo [*f*] utitur Norisius in *Cenotaphiis* pag. 57. Sed de trium * *Consulum* novitate, quorum duo nullo alio teste laudantur, non hiscit ; nec quid sibi velit, ** *Feciali Omnium Concil.* monet : Statuam Equestrem pluries decretam novimus, † *Duas* uno decreto nemini datas opinor, saltem quod lapides doceant. * *Ordo decreverunt* lapides item non scribunt.

Ad Sex. Attii titulum [*g*] nihil audeo ; sed nec proferentes placent, nec nominandi casus honorariis minus aptus, nec ad Hispanicorum epigrammatum exemplum *Flamen Provincia Narbonensis*.

Pighium, Smetium, Capacium, Tomasinium, Reinesium, ut mihi apostolos dent, reverenter deprecor ; ab eorum enim judicio appellare cogor : Neapolitis [*h*] *Heliopolitanorum* nomen impositum, *Filius* sine patre, *Adampliare Donis Torquem*, aliaque id genus mihi probantur numquam : * *Ex Jussu* etiam privatim ponitur, non publice, & Numini cuidam, non homini ; neque enim Dii Reipublicæ in somnis ostendi poterant, nec mortalium eo modo honorem imperabant, sed suum. *Lusitanicam* [*i*], quæ dupliciter affertur, Resendius [*k*] recensens ad *Lusitaniæ* nomen subsistit, & reliqua non memorat, nec *Statuam* cum *Sepultura* miscet. Quam fidem postrema paulo post repetita [*l*] mereatur, ignoro : Hispanicis civitatibus præclara certe testimonia non desunt ; femina hic [*m*] in quatuor ex ipsis aut *Sacerdos*, aut *Flaminica* celebratur, & quod novum est in [*n*] *Municipio Castulonensi Flaminica Sive Sacerdos*.

Viginti fere *Tarraconenses* Inscriptiones [*o*] sequuntur : in religionem exhibentibus veniant : ego me ab his omnibus purum præsto : quid singulatim statuam, non reperio ; nam labefactatus suspicione animus in genuinis quoque sollicitatur. Perturbor tanta affluentia [*p*] *Flaminum*, siglis redundantibus, [*q*] *Musculo* & *Masculino*, [*r*] *Amocensi Cluniensi Ex Gente Cantubro*, [*s*] *Nepociana Sive Marcelliana*, [*t*] *Consensu*, & [*u*] *Decreto Concilii Provinciae Hispaniae Citerioris*, cujus Conventus septem audivi : præcipue vero Geographia me vexat, quam ex Hispanicis titulis conflare integram in promptu est ; etenim patriam, sive vir inscribitur, sive mulier, perpetuo signant, nec usitata apud veteres formula, sed vulgari, nempe [*x*] *Saguntino*, [*y*] *Segobrigensi*, [*z*] *Pompelonensi*, vel inaudita & antiquitus, & recenter [*a*] *Ex Bracar. Aug.* [*b*] *Ex Lucens.* [*c*] *Ex Cluniens.* Antonii Augustinii venia [*d*] *Ordo Iporcensium* ridiculam ex omni parte Inscriptionem prodit. Mazochianam [*e*] ablega, & cum ea informes tres [*f*] infra jacentes dimitte.

Ad Theatrales titulos accedentes fabulas occurrere ne miremur. In [*g*] *Archimimo* bis in *scenam* producto, * *L. Acilio L. F. Pompt. Cuticla* dubius ἐπέχω ; nam intrepide explodere vix audeo, quamvis Romani marmoris infirmi testes Pighius, & Gutenstenius haberi possint, hominemque non servilis, nec libertinæ conditionis, sed ingenuum, patrem cientem ac tribum, tribusque insuper nobiliorum nominibus decoratum, vile, atque infamia notatum artificium profitentem concoquere ægre valeam : eo statu non erat, quem Suetonius [*h*] Vespasiani *personam* in ejus *funere* tulisse tradit, *Archimimus Favor* : adde Τραγῳδὸς & Κωμῳδὸς, distingui consuevisse inter Græcos τεχνίτας, ut Corcyreticum docet marmor [*i*], sed apud Romanos *Tragici*, & *Comici* appellationibus Poetas connotari potius, quam Histriones : *Diurnum* non moror, & Mimi *Decurionatum* [*k*], & omnino implexum sermonem. *Archimimam* [*l*] vero *Fabiam* Libertam, *Temporis sui Primam Diurnam* nullo modo recipiam ; ea enim elogia non in sepulcralibus, sed in honorariis titulis legi solent, & illi, cui fit, tribui, non ab eo, qui *Facit*, sibi sumi : importune etiam in extrema parte abrupta simulantur, quæ consui nequeant ; sed mihi pro falsi nota mulier *Archimima* sufficit ; nullam enim apud veteres umquam memorari memini, nec

eo

(*a*) Gruter. pag. CDLII. n. 2. 3.
(*b*) Pag. CCCXX. n. 11.
(*c*) Pag. CCCXXI. n. 4.
(*d*) Pag. cit. n. 6.
(*e*) Pag. cit. n. 8.
(*f*) Pag. cit. n. 10. * vers. 4. ** vers. 7. † vers. 10. * vers. 8. 9.
(*g*) Pag. CCCXXII. n. 9.
(*h*) Pag. CCCXXIII. n. 1. Vid. ad hanc not. * in cit. Epig. vers. 1.
(*i*) Pag. CCCXXIII. n. 7. 8.
(*k*) *Antiquit. Lusitan.* Lib. I. vers. 3. 4.
(*l*) Idest in pag. cit. CCCXXIII. n. 8.
(*m*) Vid. supra Epigraphes cit. 7. 8.
(*n*) Pag. CCCXXIII. n. 12. & CCCXXV. n. 1.
(*o*) Pag. CCCXXIII. n. 10. CCCXXIV. a n. 1. usque ad 12. CCCXXV. n. 1. 4. 5. 6. 8. 9.
(*p*) Vid. hic supra cit. Epigraphes.
(*q*) Pag. CCCXXIV. n. 3.
(*r*) Pag. cit. n. 10.
(*s*) Pag. cit. CCCXXIV. n. 11.
(*t*) Pag. CCCXXV. n. 1. ubi

CONSENSV . CONCILII
P . H . C &c.

(*u*) Pag. cit. n. 5. ubi

EX . DECRETO
CONCILII
P . H . C

(*x*) Pag. CCCXXIV. n. 2. 6.
(*y*) Pag. CCCXX. n. 2. CCCXXIV. n. 7.
(*z*) Pag. CCCXXV. n. 1.
(*a*) Pag. cit. n. 6.
(*b*) Pag. cit. n. 5.
(*c*) Pag. CCCXXIV. n. 10.
(*d*) Pag. CCCXXV. n. 10. ex *Ant. Augustinii Adversariis*.
(*e*) Pag. CCCXXV. n. 12.
(*f*) Pag. cit. n. 13. 14. 15.
(*g*) Pag. CCCXXX. n. 1. MLXXXIX. n. 6. vers. 2. * vers. 1.
(*h*) In Vespasian. cap. 19.
(*i*) *Diar. Italic.* pag. 413.
(*k*) In Epig. supra cit. Gruteriana.
(*l*) Pag. CCCXXX. n. 4.

eo usque posthabitum pudorem puto, ut feminæ lascivos publice agerent, & (*a*) *imitantes turpia mimos*.

Paulo post ad (*b*) *Stratonem Comædum*, ad *Ibycum Psalten*, ad *Chrestum Samptuariam* (quod muneris Latinæ aures mirabundæ excipiunt) sepulcralia clausula quid facit? & quid denotat initium illud sine initio? Haud intelligo subinde, quid (*c*) *Habitaras* sit *Marcus Dulcis*, nec quam exercuerit artem (*d*) *Demnio Sacinianus Archiacanisfcas*, quem non in *Licinianam*, sed in *Licinianum*, hoc est, *Lucina consecraneum* mirifica prorsus excogitatione convertere maluit Reinesius *.

Verum spectemus attentius; laudatissimus enim ingreditur puer (*e*) *Saltans*, *Cantans*, & *Placeas*: placuit is olim & mihi, antiqua epigrammata primitus (*f*) aggredienti; quamobrem tamquam pulcherrimum quid memoravi, modo nequaquam placet; nam miranda nimium *Galbæ*, *Othonis*, *Salvii*, & *Vitellii* congesta nomina, ab lapidibus cæteroquin pene ignorata: infestat etiam insolita omnino recitatio, & *C. Jocundus*. scenæ devotus, prænomen tamen, & patrem, & tribum ostentans, quamvis post hæc gentilitio perperam careat: bis (*g*) exhibetur, quod illum Lipsius Romæ, Manutius, & Capacius Neapoli constituant; bis ergo exsibilabitur. Si quis autem tam leni animo sit, ut parcere huic velit, gemino certe suo (*h*) *C. Regulo*, quem Zamosius, Trollerus, & Lindebrogius celebrant, parcere nullo modo poterit; præcedentis æmulatione hanc Inscriptionem confictam esse nemo non videt. *Daodenai mimo*, qui *Saltavit Cantavit Placait Oblectavit*, statuitur utraque, eodemque joculo altera (*i*) *Faustus Infaustus Pater*, altera (*k*) *Felix Pater Infelix* justa persolvunt: verum hæc multo ineptit magis; quis enim cum Regulum audit *Moribus Decore Natalibus Hyacintho Vel Narcisso Comparandam*, recentium elogiorum stylum non odoratur? nec *Senatam Trajanensem* audierat quisquam, nec saltationem in *Curia*. Qui *spectavit*, si *Marcus Imperator* est, unico Proconsulatus titulo nimis parce honestatur, & etiam præpostero; nam sub Marco nondum fumebatur ab Imperatoribus; si aliquis Pro Consule administrans, ridicule anonymus fingitur, & non Daciæ, sed Antonini Pro Consule dicitur, & Augustorum Provinciæ administratæ imponitur. Notæ quoque mendacium deregunt ex antiquis formulis non petitæ. *Hyacinthum* & *Narcissum* binis literis DD Divis inferere fortasse mens fuit, sed errore duplici: L. H. L. D. interpretatur Scaliger (*l*) *Locus hic liber datus*,

Tom. I.

sed novo exemplo, & insipienti clausula, interque authenticas ac legitimas numquam recepta: Aliquanto exactius hujus Inscriptionis falsitatem persequutus sum, quod mihi ipsi videretur mirum, recentem esse, cujus lapidem ad extremos Daciæ fines (*m*) ex Comitis Ariosti testimonio extet, ut alibi monui.

Titulum *Constantii Macerarii* (*n*) quamvis Felicianus quoque eodem modo descripserit, vel supposititium, vel enormiter interpolatum, & involutum judico: nulla est antiqui, funereique epigrammatis facies, & quid est *Dolore Primum Reliquit*? quid Rogus sepultos *Protegeas*? *Collegium Castrensem* (*o*), vel *Castrensium* haud novi, *Fullonemque* eidem deditum non intelligo. Perperam hic & iniuria (*p*) *C. Rabenias Gladiator* ingenuus, ac trium nominum homo, si monumento adhibenda est fides, servili Gladiatorum familiæ accensetur: & ingenui quidem, imo ex ordine Senatorio aliqui huic furori operam dederunt aliquando, sed *Gladiatoris* vocabulum in monumentis adposi um numquam reperias. Perperam item (*q*) *P. Vedias Beneventi Augustalis* in eadem classe collocatur ub verbum *Gladiator* importune, & sine sensu a Manutio intrusum.

Taurus (*r*) *Secutor Caesaris* servus esset *aianabo*, an *Gladiator* quis intelligat? A suspicione non est immunis (*s*) *Fiamma Siculus*, qui deinde * *Syrus* evadit, & quid *Stans* præstiterit, non satis explicat: itemque (*t*) *Navius* obscure loquens, & ad rem venatoriam nullo modo spectans. Inter Circenses titulos *Tarraconensia carmina* (*u*) ob præsumptionem malam ne repudies; falsi nullas habent certas notas, & a Ludovico Ponte in Hispanica Historia proferuntur, qui ut plurimum genuinis monumentis agit.

Magistratus aggredimur venerandos a Romano orbe universo, & colendos, quo attentius dare operam debemus, ut qui non prisca auctoritate inaugurati, sed a recenti mendacio in ludibrium adhibiti deprehenduntur, eradamus ex albo, atque expungamus. (*x*) *Acerrii* jam, & (*y*) *Aelii* epigrammata, quæ in fronte spectantur, implexa, involuta, sibi non constantia agnosceia. *Lintraros* (*z*) ex variis, ignotisque regionibus collectos despicia. *L. Aelium* (*a*) quem *vice sacra* judicantem coleris, Provinciam *Vice Sacra Maximiani Herculei Administrantem* rides. De *Lazaaais* (*b*) municipium *Aleetieuse* consecrantibus quid statues? mihi sane *Aleetiense* istos nusquam reperienti, & * *Equitem Alcetsensem*, ac ** *Flaminem Alcetsiensium* præter lapidarias

X loqua-

(*a*) Ovid. II. *Trist.*
(*b*) Gruter. pag. cccxxxi. n. 2.
(*c*) Pag. cit. n. 3.
(*d*) Pag. cit. n. 5. * Vid. not. ad cit. Epig.
(*e*) Pag. cit. cccxxxi. n. 7.
(*f*) *Trad. Ital.* pag. 179.
(*g*) Pag. cit. n. 7. & seq. n. 1.
(*h*) Pag. cccxxxii. n. 2.
(*i*) In Epig. pag. cccxxxi. n. 7. & seq. n. 1.
(*k*) In Epig. pag. cccxxxii. n. 2.
(*l*) *In Indic.* pag. c.
(*m*) Gruter. Epig. pag. cccxxxii. n. 2. ponit *in Cæmeterio vici Bodogfalvensis Transylvan.*
(*n*) Pag. cccxxxiii. n. 4.

(*o*) Pag. cit. n. 5.
(*p*) Pag. cit. n. 6.
(*q*) Pag. cit. n. 7.
(*r*) Pag. cccxxxiv. n. 2.
(*s*) Pag. cit. n. 4. * vers. 3.
(*t*) Pag cccxxxv. n. 6.
(*u*) Pag. cccxxxii. n. 4.
(*x*) Pag. cccxliii. n. 2.
(*y*) Pag. cit. n. 3.
(*z*) Pag. ccexlv n. 4.
(*a*) Pag. cit. n. 5.
(*b*) Pag. cit. n. 8. 10. iterum pag. dxvii. n. 1. * vers. 11. & 12. ** In Epig. cit. sub. n. 8.

loquutiones observanti, probari nullo modo possunt: alteri (*a*) ex istis subscripsit Cellarius (*b*) ob *Coloniam Aureliam Antoninianum Ovil.* quibus nominibus *insignem urbem* fuisse, adductus est ut crederet; at cum eum locum monumento alio nullo ita decoratum ostendere sit, cumque in Peutingerianis tabulis *Ovilia* nuncupetur, ad rustica quædam, & pastoritia mapalia mansionem eo nomine indicatam puto. In his certe titulis, quos funeratitiae, an honorariis accenseas, nescis, paucæ sunt, quas sine antiquitatis injuria admittere possis, pericopæ; ita nempe invicem implicantur, ut quid agatur, ignores: formula minime lapidaria clauditur prior (*c*): *Propinqua Impendio Heredis Fitri Institit*; subsequens (*d*) *Ex Decurione* perquam inepte notat, & voci * *Ejus* vim uxorem, vel filiam significandi impertit, quam Lazius alibi (*e*) quoque sibi potestatem arrogat, ubi insuper vitæ * *Annos* novo modo signat, & mirificus in nominibus est; quod etiam proxime elucet, cum (*f*) *Aelius Macrinus Epidianus Qui Et Epidius* profertur; nam hæc formula nec in tam affinibus nominibus, nec in trium nominum hominibus inveniri solet.

Zamosium cum (*g*) *Auro Lustrali*, cum civitatibus *Volmerio*, & *Petovio*, & cum *Manibus Benemeritis* ne moremur, precor; (Fabrettus (*h*) Zamosio & hic plenam fidem habuit) nec Pinellianum monstrum (*i*), nec *Verderiana* (*k*) A E. pro *Aelio*, VI. pro *Seviro*. *Ex* quo *Conventu* esset, cur (*l*) *Aemilius* declaret, non video; nec *Rempublicam* novimus *suam*, quod *Carthagenensem Conventum* designaverit; multæ enim e Conventu uno civitates petebant jura. Quidnam muneris (*m*) *Prætor Parthiearius* exercuerit, libentissime edoceri vellem; *P. Alfius*, cui ea dignitas appingitur, *est* procul dubio *Albius Maximus*, quem Martialis appellat, si * subnotantes audimus.

In sequenti pagina (*n*) quarta & septima infeliciter clauduntur; & Mazochianus (*o*) exinde *Aucbialus* informiter, & miserande gignitur. At nonne Hispania, portentorum id genus mater, *Lucani Poetæ* monumentum (*p*) profert, & *Beneficio Neronis Famam* ejus *Conservantem* docet? In (*q*) *Flavio Juliobrigensi Ex Gente Cantabrorum* patriæ & Provinciæ indicandæ insuetum modum miror: in *Autojo Civem Asturicensem Legionis VII.* (*r*), cui Libertus *Fecit Secundum Voluntatem Suam*. Nolumus (*s*) *Antonium Anno XXX.* nec (*t*) *Epityncbanum Littorem*, & *Sevirum*, *Quinquennalem Ostis*, & *Sevirum Aquis Sextis* (pro *Sextiis*) quodque legi non solet, *Augustalem in Provincia* Narbonensi. Veronensem (*u*) *Quatorvirum Jure Dicundo T. Flavium P. F. Noricum*, qui veterem adhuc Portam Veronæ signat, quo transfert Lazius, sepulcrali importune titulo præfigens? Fragmentum (*x*) *tabella parva* visum non tanti reputo.

Post hospitales tesseras, & Acta præclarissima, cujus generis dolendum maxime tam rara superesse (*y*), *Senatus Populusque Neapolitanus L. Arruntium* formula honorat *Diis devotu*, ac constituta: debuit etiam Inscriptionis ordo ac tenor aliter concipi: iteravit nihilominus Sponius (*z*) adrulitque Norisius (*a*) noster ob municipalem *Censuram*, quam tamen ipsam parum abest quin hic respuam; neque enim *Censores Reipublicæ* audivimus umquam, & perquam raro etiam inter Magistratus colonicos ipsum *Censorum* nomen; nam ut optime cogitavit Norisius ipse, ea potestas in municipiis Italicis sub *Quinquennalium* nomine latebat.

Taurinensis (*b*) a Cujacio * exceptæ fidem cum implexa, inconnexa, & inania verba elevant, tum dissimilitudo, & diversitas, qua tripliciter (*c*) afferetur. Hæc eadem ratio (*d*) *Grammaticum Latinum* lædit; sunt enim, ut subnotatur, qui hæc nomina sileant, & prorsus varium epigramma condant. *Ex singularibus*, & *Legato Electo in Adjutorium Legionis* (*e*) alibi perscribi non opinor. Male loquuntur (*f*) *Arucitani Paulinum* collaudantes, qui *Pro Republica Libera Retinenda* tam bene se gessit. Quæ (*g*) hic ut interpolata * improbatur, & alibi ** commendatur ut incorrupta, mihi utroque loco eadem est, & ejusdem auctoritatis. In sequenti (*h*) postrema fragmenta neglige.

Avito Superfluenti (*i*) non est ab Jove principium, De miro quodam fonte (*k*) *Apollonius* bibit, facultate Salmacidi contraria prædito; nam vir adducitur, qui antea (*l*) prodierat femina, sicuti cum

Vota puer solvit, quæ femina voverat, Iphis (*m*).

Quæ-

(*a*) Gruter. Epig. 8. cit. pag. CCCXLV.
(*b*) Lib. II. cap. VII.
(*c*) In cit. Epig. sub n. 8. vers. 12. 13.
(*d*) Epig. sub n. 10. cit. pag. CCCXLV. vers. 2. * vers. 3.
(*e*) Pag. CCCLXVII. 4 * vers. ult.
(*f*) Pag. CCCXLVI. n. 7.
(*g*) Pag. CCCXLVII. n. 4. e *Zamosio*.
(*h*) *Column. Trajan.* pag. 246.
(*i*) Gruter. pag. cit. CCCXLVII. n. 5. e *Pinello*.
(*k*) Pag. cit. n. 7.
(*l*) Pag. CCCXLIX. n. 3.
(*m*) Pag. CCCL. n. 4. * Vid. ad hanc not.
(*n*) Idest pag. CCCLI.
(*o*) Pag. CCCLII. n. 3.
(*p*) Pag. CCCLIV. n. 2.
(*q*) Pag. cit. n. 4.
(*r*) Pag. CCCLV. n. 2. Habetur melior pag. DXXI. n. 1.
(*s*) Pag. CCCLVI. n. 2.
(*t*) Pag. cit. n. 4.
(*u*) Pag. CCCLVII. n. 4.
(*x*) Pag. CCCLIX. n. 5.

(*y*) Pag. CCCLXVI. n. 2.
(*z*) Spon. *Miscell. Erudit. Antiquit.* pag. 169.
(*a*) *Cenotaph. Pisan.* pag. 73.
(*b*) Pag. CCCLXVII. n. 1. * Vid. ad hanc not.
(*c*) Pag. cit. n. 1. CDXVI. 6. 7. hanc Edidit n. 8. *Mus. Taurin.* „ pag. CCXIII. n. 3. 4. 5. ubi in not. inquit „ Hujus *Agricola* „ tres recenset inconditas ac monstrosas inscriptiones Grute- „ rus, quarum sphalmata quatuor hisce, quamvis circumci- „ sis elogiis auferri & reconcinnari possunt. Quod ipse loc. cit. præstat. Easdem exhibuit Muratorius pag. CCCX. n. 3. & CCCXI. n. 1. 2.
(*d*) Gruter. pag. CCCLXVII. n. 5. vers. 4.
(*e*) Pag. cit. n. 2.
(*f*) Pag. CCCLXVIII. n. 1.
(*g*) Pag. cit. n. 6. * Vid. ad hanc not. ** Pag. DXXIV. n. 6.
(*h*) Pag. CCCLXVIII. n. 7. vid. not.
(*i*) Pag. CCCLXX. n. 2.
(*k*) Pag. CCCLXXI. n. 3. ponit *in ruinis Varhel.*
(*l*) Vid. pag. CCCXLVI. n. 5.
(*m*) Ovid. *Metamorph.* Lib. IX.

Quænam (*a*) mox ex iisdem *ruinis* nominum & rerum, & * *Patrum Infeliciam* commixtio? Non ibo inficias, a pulchra Mureti epigraphe (*b*) turbari me aliquanto: *Civitae Seaonam Tricassinorum Meldorum Parisiorum* Cæsaris potius peculiarem phrasin, & loquendi modum, quam monumentorum & lapidum videtur referre: ille (*c*) siquidem *Civitatem* pro Communi, seu pro civili societate usurpat: *omnis Civitas Helvetia in quatuor pagos divisa est*; & de Parisiis ipsis: *confines hi erant Senonibus, Civitatemque patrum memoria conjunxerant* (*d*): an non in proclivi est suspicari ex hoc ipso loco Inscriptionem effictam? novum etiam munus (*e*) *Adjator Procuratorum*.

Quid referam (*f*) *M. Aurelium Ex Cluniens.* (*g*) *Sexvirum V. M. COL. Aeternitatis Memoriam Ponentem*; *Manatiam*, ut vult Scaliger (*h*), prænominis loco, cum *Jove Optimo Maximo* infra jacente, & (*i*) D. D importune posita?

Quod *Lugdunensem* (*k*) satis celebrem sollicitare non verear, non deerunt qui graviter ferant: at me in dubitationem adducunt novum nomen, cognomentum insolitum, patria non ex civitate, sed ex regione indicata, * *Apud Saos* pro *in Republica sua*, & ** *Allectorie Galliarum* munus, quod quid rei tandem esset, vix declaretur: habetur & in alia (*l*) tantummodo *Tauricius Venetus Allector Galliæ*, sed ex iisdem suspectis schedis, & quæ statim additione valde obscura, & ambigua * iteratur. Quod *Allector* sit χαλκολόγος, ut ibidem ** ex Cujacio affirmatur, non audio sine admiratione; & quid esset universæ Galliæ χαλκολόγος? *Allectores* simpliciter in alia (*m*) sunt, sed quam supposititiam ostendimus: ignotum hinc etiam vocabulum emersit (*n*) *Allectura*: P. Menestrierius (*o*) pro *merciam dimittendarum cura* interpretatur, sed interpretationis tam peregrinæ fundamentum affert nullum: idem *Sartori* supplet, & de cura navium sarciendarum explicat non minus mire, cum præcipue de viro adeo illustri agatur, ut (*p*) *Tres Provinciæ Galliarum* ad eum ornandum convenirent. Animadvertendum quoque, Inscriptioni tot singularibus rebus præditæ Scaligeri, & Paradini schedas, multis id genus scopulis infames, obstetricatas esse.

Municeps autem meus, antiquitatis eductor, & vindex, unde habuit (*q*) *C. Betuum* silva nominum confuse aggestorum obrutum & circumseptum? Holthenus (*r*), ubi Elenchis Gruterianis præfatur, *Liguvianum* pro homine altero habuisse indicat, cui tamen nullus ibi ex contextu locus: cur autem in vetustatis sacrariis *Sacerdotem Trium Lucorum* reponamus? *XV. Umbria Popalis*, quos nullus memoravit Auctor, in præsens dimissis, nonne *Umbria Prator* ad inficienda omnia sufficit? hospitem plane in Romanorum regimine cognoscendo, & in Italiæ administratione scrutanda se Gudius prodidit, cum singulis Regionibus *Pratorem* ab Augusto præfectum hic docuit. (*s*) *Bibio IIIviro secundo* transmisso a congregatis (*t*) *Cæciliis* cave, & duos postremos versus sagaciter pensita. Epigrammatum ex Scriptorum locis adornatorum insigne exemplum (*u*) *L. Metelli* encomium nobis suppeditat, quod e Plinii narratione transcriptum pene ad verbum est. Mihi etiam sine Plinii luce in veteri lapide ea perscripta numquam fuisse, ex forma Inscriptionis ipsa in nulla classe recensendæ statim constaret: non erat profecto cur citaretur in Fastis Almelovenianis (*x*) pro *Metelli* Consulatibus. *Metellorum* monumenta (*y*) quæ consequuntur ex remota maxime vetustate videntur derivari.

L. Cæcilii (*z*) epigraphen ab Antonio Augustino (*a*) visam, & impense collaudatam, antiquo etiam & lapidario ut plurimum proloquentem stylo, improbare nequaquam audeam; nec tamen quosdam mihi suboriente scrupulos dissimulabo: nam primum sive honorariam velis, sive funebrem, illata verba, & modus non admodum respondent: deinde *honesta Missione* Centurionem *missum* non succurrit vidisse, sed gregarios tantummodo milites, vel inferioris notæ officiis fungentes; sicut & hodie missionem impetrare oportet milites, qui exauctorari volunt, & chirographum datur, quo eorum indemnitati cavetur, at militaribus se dignitatibus abdicare unusquisque fere potest arbitrio suo, nulloque eget diplomate ut abire tuto possit. Non solet etiam in hujusmodi formulis legi *Missus Ab Imperatore*. Quin nova est clausula in Testamenti capite illo, libertos non a Seviratu, sed a *Muneribus Seviratus Omnibus* excusatos velle, eoque privilegio non libertos solum, sed & *libertorum libertarumque libertos* afficere: extranea quoque & obscura loquutio, *Sub Eadem Forma Spectaculorum Quæ S S Edendorum*, ubi *Forma* pro conditione est. *Aquilifer Ex Conventu Bracarensi* (*b*) unde adve-

(*a*) Gruter. pag. CCCLXXI. n. 5. *in ruinis Ulpia Trajana*. * vers. ult. & similiter *in alio latere* vers. ult.
(*b*) Pag. cit. n. 8. „ Manutius a Mureto habuisse scribit „
(*c*) Lib. I. cap. XII.
(*d*) Lib. VI. cap. XIII.
(*e*) In Epig. cit. pag. CCCLXXI. n. 8. vers. 2. 3.
(*f*) Pag. CCCLXXII. n. 3. M. AVRELIAE EXCLVNIENSa &c. Gruter.
(*g*) Pag. cit. n. 6.
(*h*) Pag. cit. in not. ad Epig. n. 9.
(*i*) Pag. cit. n. 10. vers. ult.
(*k*) Pag. CCCLXXV. n. 3. ponit *Lugduni in pila pontis Araris, e Scaligeri Schedis, & Paradino*. * vers. 4. ** vers. 10.
(*l*) Pag. CDLXXI. n. 9. * & CDLXXII. n. 6. ponit *Lugduni ad Marcellum S. Petri ex Paradino* integriorem, & auctiorem. ** Vid. ad hanc in not.
(*m*) Pag. CCXLV. n. 7. vers. 5.

(*n*) Pag. CCCLXXV. n. 3. vers. 11.
(*o*) *Hist.* pag. 187.
(*p*) In cit. Epig. 3. pag. CCCLXXV. vers. ult.
(*q*) Pag. cit. n. 4. ex *Panvinio* Sed Murat. DCLXVIII. 7 & Spon. *Miscel. Erudit. Antiq.* pag. 183. non parum variantem adferunt.
(*r*) In *Corrigend.* pag. CCCXXXII. ad cit. Epig.
(*s*) Pag. CCCLXXV. n. 5.
(*t*) Pag. CCCLXXVI. n. 4. 5. 6. 7. CCCLXXVII. a n. 1. usque ad n. 8. CCCLXXVIII. a n. 1. 2. 3. 4. CCCLXXIX. n. 1. 2.
(*u*) Pag. CCCLXXVII. n. 4.
(*x*) *Fast. Rom. Consul.* pag. 172. Edit. Amstelodami 1705.
(*y*) Pag. CCCLXXVII. n. 4. 5. 6. 7.
(*z*) Pag. CCCLXXVIII. n. 1.
(*a*) *Dialog.* IX. pag. 247. cit. edit.
(*b*) Gruter. pag. CCCLXXIX. n. 6. vers. 3. & 4.

adveniat, noſcis. Inter mira multa, quæ *vidit Smetius*, prædicavit Boiſſardus, perpoliit Reineſius, Romanam *baſim oblongam* computa, in qua *Sodalitia* conſignantur *quinque*, quorum nullum niſi ex hoc lapide innotuit : * *Sodalis Marcianae*, cujus honori deditus eſſet, haud ſcio : patris prænomen, ac tribus videntur intempeſtive, & *Pr. Haſtar. C. V.* ænigmatice poni.

Fontejus (*a*) *Aedilem Sora*, & *Publicanum Roma* (*b*), *Caeſinmque*, quamvis a Fabretto (*c*) exceptum, *Aedilem* ſe & *Duovirum* prius quam cognomen recitet, profitentem, deinde *Cenſuram Et Duomviratam* cum *Aano* inepte adjecto memorantem, mihi ægerrime commendabit.

Diſplicent item aliquanto (*d*) *Marcia* cum *Viro Quondam Sibi Cariſſimo In Suo Poſito* (*e*) *Praefectas Nationam Getulicarum Arſenoicaram*, & (*f*) *Praefectus Murorum*. Præpoſtere (*g*) *Ergavicenſis Ex Conventu Caeſaraagaſtano* illuſtratur; ſi enim * *Ergavicenſes* inter populos, qui Tarracone diſceptant, recenſeret Plinius (*h*), male *Caſaraugaſtano conventai* tribueret Inſcriptio; ſed huic ipſi tribuit & Plinius, non Tarraconenſi (*i*).

Piſo, qui *Ex S. C. Provinciam Hiſpaniam Citeriorem Pro Pratore Obtinuit*, etſi ab Auguſtinio (*k*) protectus, & *Roma* in *marmorea baſi* ſpectatus, ut dicitur, dignitatem ſuam mihi non perſuadebit; nam ea verba pro Hiſtoriæ fruſlo recipi quidem poſſint, pro veteri titulo non poſſunt; adde ab Auguſtis miſſos, qui provincias Pro Prætoribus obtinerent, non a Senatu, qui provincias ſuas Pro Conſulibus committebat. In eadem pagina (*l*) ſalutat nos Moralis, & *Valere* jubet; Smetius vero Mazochio ſubſcribens (*m*) *Armariam* pro monumento educit, in quo ſingularitas tantum anxium me tenet: ſicuti contra frequentia officit Hiſpanicarum, cum multa congerie nominum, quæ ſequioris ævi fuit conſuetudo, Tribum conjungentium, ut hic (*n*) de *Seneca* apparet, cujus profeſſio ſuperiori ævo pertaro addita.

Ordines ſuccedunt (*o*) *Neſeanienſis*, & (*p*) *Menteſonus*, ac Fundum *Patriae Scunturae* datum; deinde (*q*) *Fauſtus In Anno* LXX. faciens. Acephala (*r*) *Vulſinienſis* ſuos certe paſſa eſt manes; nam *Patria Sua* minus opportune inſeritur, & quid commune Vulſinienſibus *Tiburtibus*, & *Italica* in *Batica*? *Pratorem* quoque *Etruriae* Romani Faſti minime admittunt.

Duobus fragmentis (*s*), in quibus nihil frugi, neglectis, itemque (*t*) *Ametiſto Balearico Palmenſi Et Gaiantano*, ad Inſcriptionem (*u*) celeberrimam nos conferamus, quæ novam Epocham *Caſarianam* invexit, & in qua enodanda atque illuſtranda multam collocarunt operam viri Summi, maxima propterea bella inter ſe pugnantes. Scaliger *ad Euſebium* (*x*) rei Chronologicæ novam lucam illaturus, æram ab occupata per Julium Cæſarem Republica hujus Inſcriptionis ope figit, & XLVIII. annis Chriſtianam antevertere ſtatuit. Pagius ad Baronium quoad hujus æræ caput cum Scaligero conſentit, ſed in Albini Conſulatu conſignando deſciſcit. Quæſtionem fuſe & funditus diſcutiendam Philippus Turrius (*y*) ſuſcepit, & *illuſtri* e Marcanova, & codice Mabillonisno Inſcriptione emendata, *praclaram notam Chronologicam* ſecus explicat, *nodumque ſolvens, & fidem lapidi afferens*, a pugna quidem Pharſalica Monarchiæ, ut minus caute appellat, exordium deducit, initum ab ea tamen *Cæſarianorum temporum* cardinem non admittit, ſed a proximis Kalendis Januariis. Hæc viciſſe videbatur ſententia; cum repente Maſſonius literariis Patribus de Republica loqui quandocumque licere ſciens, in *Corrigendis* Gruterianis (*z*) partim emendotionem improbat, partim quæ Scaliger, & Pagius, quæve adverſus illos Turrius diſputat, rejicit, huncque præcipue *falſo asti fundamento* contendit, & nihil prohibere, quo minus epocha iſta a Cæſaris nece, vel etiam ab Urbis anno DCCXX., quo *annoram Augaſtoram* ex Cenſorino æra cœpit, deducatur. Continget ne mihi poſt tot clariſſimos viros advenienti tam implexum extricare nodum, & tantas componere lites? continget, ubi fides habeatur *veriſſimum*, ut olim Tullius (*a*), *pulcherrimumque jusjurandum juranti*, Cæſarianam epocham inter inanes, volucrique ſomno ſimillimas ſpecies referendam, ac monumentum, ex quo pendet, omnino nihil eſſe. Reprebendar ſtatim, ſcio, quod falſi damnare Inſcriptionem nequaquam verear, non in Marcanovano ſolum, ſed in Einſidlenſi codice recenſitam, cui ſeptingentos annos adſignavit Mabillonius: de quo tamen minime anxius, tam & Inſcriptionem ipſam expedite perpendam. *Coioninum*: ex prima hac ditione mibi jam fallacia ſubolet; miraris? at nequaquam mirarere, ſi Latinas Inſcriptiones alicujus honori deputatas non accuſandi, ut Græcæ faciunt, in quibus ἐτίμησεν, vel quid ſimile ſubauditur, ſed dandi caſu nomen honorati perpetuo enunciare animadvertiſſes: quin Latini cujuſcumque generis tituli quovis potius, quam accuſativo caſu nomina conſignant. *L. Petronium Verum* eodem titulo celebrat Gruteriana alia (*b*), ſed quæ e Græcia affertur, & manifeſte e Græco verſa apparet. Sed quis cre-

(*a*) Gruter. pag. CCCLXXX. n. 1. *ex Pontejo*.
(*b*) Pag. cit. n. 7. *ex Eodem*.
(*c*) Fabret. pag. 300. n. 278.
(*d*) Gruter. pag. CCCLXXII. n. 1.
(*e*) Pag. cit. n. 6.
(*f*) Pag. cit. n. 7.
(*g*) Pag. cit. n. 9. * Vid. not.
(*h*) Plinius Lib. III. cap. III.
(*i*) Gruter pag. CCCLXXIII. n. 5.
(*k*) *Dialog* X. pag. 263 cit. Edit.
(*l*) Epig. 9. *e Fabricio*, *& Morali*.
(*m*) Pag. cit. CCCLXXIII. n. 4 verſ. 8. 10.
(*n*) Io Epig. cit. ſub n. 9.

(*o*) Pag. CCCLXXXIV. n. 1.
(*p*) Pag. cit. n. 2.
(*q*) Pag. cit. n. 6.
(*r*) Pag CCCLXXXV. n. 1. inventa apud *Vulſinios*.
(*s*) Pag. CCCLXXXVI. n. 1. 2.
(*t*) Pag. CCCLXXXVII. n. 1.
(*u*) Pag. cit n. 3.
(*x*) Num. 1969.
(*y*) *Monument. Vet. Ant.* pag. 110.
(*z*) Pag. CCCXXI. ad Epig. cit.
(*a*) Epiſt. Famil. Lib. V. Epiſt. 2.
(*b*) Pag. CDL. n. 6.

crederet, de epigrammatis auctoritate a nemine umquam dubitatum esse, cujus ne dum ex textura integra sententiæ summam elicere, sed nulla propemodum ejus pars significationem ullam contineat? utrum mentiar, Lector sagax dijudica: *Cejonium Albinum Senatus ex Consulto suo quod ejus liberis post Cæsarianu tempora idest post annos* CCCLXXX. *& I. auctoritatem decreverit Januarius Curator statuarum*. Hæccine in veteri marmore? a quo, cui, quamobrem positum hoc monumentum est? attamen Inscriptionem recitavi, ut a Cl. Turrio ex MSS. repurgatur, verbis tantum ad sententiam non facientibus omissis. In adversariis meis, ex Marcanovæ collectione depromptis, vox *Consulem* post V.C. Grutero per Turrium addita, non apparet, cetera cum eo consentiunt. Verum quamvis consona & dilucida, ut in lapidibus solet, oratio esset, quis patiatur *Albinum Virum Clarissimum Philosophum* dici; & *Bis Ordinarii Consulis Filium*? quid ast *liberis auctoritatem decernere*? cujus pervenit ad aures *Curator Statuarum*? cujus Clarissimatum abrogavit Reinesius (*a*), reponens, quo jure certe non capio, *Subscripsit*. Ut autem ignota antiquitus epocha *Cæsariana* authentica fuisset, quid hic eam memorare attinebat? nonne ridiculum prorsus esset, cujusvis epochæ tam intempestive mentionem facere, & tam incondite explicare? liceat iterum dixisse, quod Inscriptiones spectat, magica quadam fascinatione literatos proceres universos ad hanc diem illigatos, ne acumine, & doctrina sua in hoc negotio uterentur.

Romana quadam majestate, veteribusque & authenticis officiis, ac magistratibus ita me *Tarraconensis* (*b*) deterret, ut aggredi vix ausim: documento esse tamen, ni fallor, potest, quanta doctrina in Hispanicis quandoque circumveniamur. *Duci Terra Marique Adversus Rebelles*, & *Duci Exercitus* in ejus ævi marmore perscriptum fuisse, mihi quidem persuaderi vix poterit. H. H. P. P. sigla sunt inusitata; si cum Scaligero (*c*) (qui etiam *Ducem Asiæ*, & *Noricæ* ex hac epigraphe in Elencho protulit) *Hispaniarum Provinciarum* explicas, parum apte connectis. Qui *exercitus*, & Provincias Imperii maximas administravit, & rexit repente in *Logistam Nicomedensium* delabitur: ad summum *Provinciae Asiae* regimen rursus assurgit, sed statim in *Allectos inter Tribunitios* recidit, & *inter Praetorios* etiam, quamvis *Pro-Praetore* sæpius fuerit. Quis tot, & tam disparata munera obierit, incertum; nam monumentum alii *T. Claudio Candido*, alii *Julio*, alii, inter quos Apianus, qui vulgavit primus, *M. Porcio Catoni* dicatum volunt. (*d*) *Claudius Pallans Honoratus Repentinus a Decurione Coloniæ* ignote KARN ornatus, ob tria illa cognomina omnino singularia videtur. Maffejanam (*e*) repudiare nolim, cum ejus corpus e pura puta antiquitate sit, sed de interpolatione subdubito; *Lictor* enim tribus nobiliorum nominibus, & *Patronus Corporis* displicet, nec non *Domini Nostri* & *Dominae Nostrae* appellatio in Julia & Caracalla; enuntiata superius *tribus*, & titulus iterum nescio quid videntur contrarietatis involvere; nec placet Caracalla nullo alio, quam *Antonini Augusti* nomine, significatus.

Principis Peregrinorum (*f*) non minus incognitum est munus, ac dignitas, quam Inscriptionis forma insueta in Urbanis titulis; *Prætor* vel *Patronus* legerem, nisi (*g*) *Princeps* bis haberetur. Eadem forma nihil definiens in *Narbonensi* (*h*) *Duomvirum* pro *Duoviro*, & *Interregem* compellante, qui nescio an inter magistratus municipales censeri possit: Pisis certe si vel propter contentiones, vel casu alio magistratus non essent, nec Duoviri, aut Præfecti ulli, nec juri dicundo quisquam præesset, nullum tamen Interregem creari solitum, sed a Colonis universis, præcipueque a Decurionibus Rempublicam interea administratam, præclarum *Cai Cæsaris* Cenotaphium nos docet.

Ad iteratum, qui nihil sani habet, *L. Cornelii* titulum (*i*) Reinesium (*k*) adire ne pigeat, jucundique spectaculi loco sit, ambitione laborantem, & totis viribus contendentem intueri, ut singula expoliat, condiat, amplificet: mihi nulla pene ex iis formulis, quamvis arbitrio suo restitutis, veteres lapides repræsentat. Nec Municipia, quæ *libera* erant singula, eo titulo distingui, nec mulieres patriam solebant enunciare, ut (*l*) *Blandina Singiliensis* facit.

Cognatæ, quæ subsequuntur Inscriptiones, difficiles habent locos, (*m*) *Cneso* & *Celso*, & *Sne. Gene.* & (*n*) *Praef. Orae Maritimae Cohortis I.* Hispaniæ plures *Oram Maritimam* memorant; at eo nomine nimis multum aberant veteres ab Hispania, ut ex *Pronuntione* triumphi a Pompejo acti patet (*o*), *Cum Oram Maritimam a prædonibus liberasset, & Imperium maris populo Romano restituisset*.

Quid dicemus de (*p*) *Cornelio Gallo*, qui *testamento* sibi statuam decrevit? at inscite *Priscum Ordinem* a *Decurionibus* distinguit, & I pro *jussit* inscribit. In *Brixiana* (*q*) me acquiescere non sinunt *Pontificis Fecialis* munus, verba *Dono Datum*, dedicantis suppressio, *Consul* Romanus nescio unde notus, & quod nulla appareat, illum *Brixiæ* marmoreum, aut æreum statuendi, ratio. *Veronensem* (*r*) nauci facio ob *Gneum Quinti*, & *Clodium Tanaiae Libertam*, & *Contubernalem Solam*.

Moe-

(*a*) Vid. not. ad hanc in cit. Edit. Gruteri.
(*b*) Pag. CCCLXXXIX. n. 2.
(*c*) In *Indic.* pag. ACIX.
(*d*) Pag. CCCXC. n. 2.
(*e*) Pag. CCCXCI. n. 1.
(*f*) Pag. CCCXCIII. n. 2. *Romæ in basi.*
(*g*) Pag. cit. n. 3. *in alia basi ibidem.*
(*h*) Pag. CCCXCIV. n. 5.
(*i*) Pag. CCCXCV. n. 5.
(*k*) *Syntag. Inscript. Antiq.* 20. VIII. pag. 517.
(*l*) Pag. CCCXCV. n. 7.
(*m*) Pag. cit. n. 8.
(*n*) Pag. cit. n. 9. 10.
(*o*) Plin. Lib. VII. cap. 26. Vid. supra Lib. II. col. 41. *not.* (*a*) hujus Oper. ubi integra exhibetur hæc Epigraphe.
(*p*) Gruter. pag. CCCXCVI. n. 4.
(*q*) Pag. cit. n. 5. ponit *Brixiæ*. Vid. pag. CCCXCVII. n. 5.
(*r*) Pag. CCCXCVI. n. 7.

Moenesium Castram (*a*) cum subruere constituissem, & jam tormenta admoverem, Fabrettum (*b*) subsidio eidem propere venientem conspexi, & expavi; cum deinde arma, quibus instructus accederet, exploraissem, ejusque fundam non lapideis, sed carthaceis telis onustam novissem, erexi me rursus, ac confirmavi: nihil certe est quod affert, *Aurelio Caesari Imp. Caesaris Filii Hadriani Antonini Filio: Decuriones Castri*, aut *Patronum Castri*, nullum profecto vetus monumentum est, Scriptor quoque nullus, qui memorarit, ut nec *Moinenses* istos: plura, fateor, quod antiquam Geographiam attinet, ab Inscriptionibus unice docemur; sed in ipsone Romano agro municipium fuerit ea dignitate ac frequentia, ut Ordine Decurionali polleret, de quo Historicorum, aut Geographorum, aut quorumcumque Scriptorum nemo umquam meminerit? *Papillus* Gruterianus *Flamea* etiam dicitur *Quinquennalis*; quod muneris nemo pariter vidit alias, aut audivit, nisi Reinesius (*c*), qui cum Quinquennalitate, quæ municipalis fuit Censura, sacerdotium miscet, & feminas Quinquennalitatis participes facit, & e [illegible] annis quinque Flaminem Quinquennalem exsculpsit. Ipsa Inscriptionis forma dissonat; quinque versus priores honorarias imagines indicarent, repente subditur *Ex Testamento*: quatuor deinde, quorum ingenui duo, duo etsi patroni prænomine suppresso Liberti, *Fecerant Et Sibi Et Suis*: Anaglypha quoque, quæ describuntur, Ligorium, aut id genus imposturas sapiunt: *ascendentem lacertam prohibere conatur avicula*, cum nullum magis terrestrium animalium aviculæ horrescant ac fugiant, quam lacertas.

Scipionem Africanum (*d*) Aldo remitte: *Corneliam Sillam* (*e*) prætereo haud libens. *Ordo Dertosai* (*f*) quod non intelligitur, frustra decernit, & * *Valeriam P. Decii Libertam* promit, Sevirumque per numeralem tantum notam exprimit.

De (*g*) *Mariao* Dousæ jacente *alicubi*, & magnis nominibus multis infra decorato, sed in ænigma nulli Oedipo explicabile desinente, quid statuam? * *Procurator Familiae Gladiatoriae* in nullo usquam monumento alio apparuit quod sciam: *Marianus* autem per tot Orientis, & Occidentis provincias hanc procurationem habuisse dicitur, ut esse inter eas constet, quæ gladiatoria spectacula, Italiæ fere peculiaria, numquam receperint. Id nequaquam prætermittam, perperam omnino Reinesium (*h*), & Cellarium (*i*) ex hac Inscriptione tradidisse, *Transpadanam* regionem, *Histriam* & *Liburniam* in Provinciam unam coaluisse: quamvis enim genuina haberetur Inscriptio, id minime consequeretur ex eo, quod *Marinus Procurator Alimentorum Per Transpadum* (non ita veteres loquebantur) *Histriam Et Liburniam* fuisset, cum id munus potuerit ille in unaquaque regione diverso tempore obiisse, & cum secundaria officia eodem tempore in provinciis pluribus passim essent qui administrarent.

T. Flavius Germanus Procurator (*k*) fuit *Vicesima Hereditatium, Umbriæ, Tusciæ, Piceni, Campaniæ*, & *Ad Alimenta Italiæ, Calabriæ, & Apuliæ*, quas non ea propter ab eodem Consulari, vel Correctore administratas esse putabimus. Licetne ex hoc ipso epigrammate inferre, quatuordecim provincias illas, per quas eamdem procurationem Marinus habuisse dicitur, provinciam unam fuisse? Insueta valde loquutio illa in (*l*) *Dadistii* honoribus, * *Pontificatu Ornatas Flaminio* ** *Exornatas*, sicuti legere necesse est; nihilominus epigraphen repudiare non ausim: in ea τὸ *Adscensus Provinciæ Lugdunensis* docte excutit Turrius (*m*), proprie vero nec *Censitor*, nec *a Censibus* designatur, sed *Adjutor Ad Census*, ut Inscriptio loquitur, ubi probe legatur. Habetur alibi (*n*) *Legatus* * *ad Census accipiendos*.

Q. Fabium Allobrogicinum, & *Victorem Allobrogum* (*o*) eodem loco habe, quo R. C. pro *Reipublica Causa*. *Fobium* bis (*p*) *Aurigitanum*, ac *Pium In Suis*; & *Lepidum F. Qua Post Mortem Ejus Posita Est Adjectis Ornamentis Aedilicis* (*q*) Hispania jure quodam suo obtrudit: quibus Samnitica *Allifanorum* (*r*) civitas *Maximum Vindicem Omnium Peccatorum* imperterrite opponit. *Fabricias* (*s*) in postremis versibus concidit, itemque (*t*) *Patronus Patronorum Farsentius*. Cognomen tantum enunciarem *Faustam Augustolem Qui Inter Primos Augustales Augustalis Factus Est*, & *Libertis Futaris* (*u*) monumentum parat, vel injurias ævi maximas perpessum fateamur, vel nos ludere velle. Plinium (*x*) si *Fertinos* effert, *emendare* nequaquam auderem, nisi lapide conspecto

(*a*) Gruter. pag. CCCXCVII. n. 3.
(*b*) Fabrett. pag. 688. n. 101. 102. 103. Vid. quæ subnotantur in postrema Edit. Gruteri.
(*c*) Vid. Reines. pag. 225.
(*d*) Pag. CCCXCVII. n. 4. *ex Aldo*.
(*e*) Pag. CCCCXVIII. n. 4. August. *Dial.* 2. pag. 264. cit. Edit. & quia variat a Gruteriana vers. 2. 4. hic adfertur, quamvis ponat *Cajeta*, ut Gruterus:

L . CORNELIO . L . F
SVLLAE . FELEICI
DICTACTORI
LEIBBETEINI

Vid. aliam *Cornelio Sullae* positam pag. cit. CCCXCVIII. num. 3.
(*f*) Pag. CDII. n. 3. * vers. 5. 6.
(*g*) Pag. cit. n. 4. ponit *Alicubi in Græcia e Dousæ Constantinopolitanis*. * vers. 3.

(*h*) In not. ad Epig. 81. 2. pag. 119.
(*i*) Lib. II. cap. VIII.
(*k*) Gruter. pag. CDXI. n. 2.
(*l*) Pag. CDIII. n. 5. * vers. 3. 4. ** vers. 5.
(*m*) *Monum. Ant.* pag. 46.
(*n*) Pag. CDXXVII. n. 12. * vers. 10.
(*o*) Pag. CDVI. n. 6.
(*p*) Pag. CDVII. n. 3.
(*q*) Pag. cit. n. 5. ponit *Tarracone*.
(*r*) Pag. cit. n. 7. ponit *in prædio quodam extra civitatem Allifanorum*.
(*s*) Pag. CDVIII. n. 3.
(*t*) Pag. CDIX. n. 4.
(*u*) Pag. cit. n. 5.
(*x*) Vid. in not. ad Epig. 8. pag. cit. CDIX. ubi legitur, " Ex " hac Inscriptione emendandus Plinius III. 19. Fertini, & " Tridentini, & Bervenses Rhætiæ oppida: corrige *Feltrini*, idest incolæ oppidi Feltriæ. Hodie Feltre in con" finiis Carnorum, Venetorumque Episcopali Sede nobi" litatum. *In Nat. Hist. L.* Plinii excussa *Venetiis accurata diligen-*

ſpecto, a quo (*a*) *Feltriae Collegia Dendrophororum* tributa dicuntur: id epigramma Felicianus recitat, & Bononius, qui *Laurentino Lavinati* ſcribit, non *Laurentinu Laviniatis Decuriu Flamini*, ut exponebat Valeſius (*b*) ad *Marcellinum*.

Nihil pene habent non ex antiquitatis ignoratione deductum Aldi (*c*) *Legio Sorana*, & *Colonia Deducta*; Scaligeri, (*d*) *Flaminius Decurionis Filius Domo Catina Exortus*, & Veronenſis (*e*) *Flavius*, qui *Manes* cum *Jove* miſcuit (*f*). *Martio Sen. Inc.* ſeu * *In C. Carvetior Quuſtorio*, & (*g*) *Subino Limico Sacerdoti Conventus Brucari* quicumque fidit, credulitate non caret.

Fulvio (*h*) informi Gutenſtenii neglecto, *Lazianu* prodigia reſpice (*i*); *Praepoſitum Conſularem*, & *Coloniam Daciam Sarmaticam*. Sequentes qui probat, ſibi habeat, fruaturque praeſertim (*k*) *Praefecto Praetorio Imperatorum Omnium*, *Donato in Provinciam Parthiam*, eodemque * *Praefecto Praetorio Miſſo Ravennatium*: Mirificis deinde Inſcriptionibus (*l*) ſecunda, quinta, & ſeptima Gallia, Hiſpania, & Germania certant. *Veronenſem*, quam Sculteus *ad marmor deſcripſit*, ſi, ut hic (*m*) eſt, in manus meas incidiſſet, cum *Capionis* illa ſociaſſem, & in Borealem plagam projeciſſem. Quas Pingonius hic (*n*) profert, etiam vindicaſſet, vellem, & inculpare ſermocinantes oſtendiſſet.

Gentes (*o*) *Adretitiam*, & *Vittimariam* audierat nemo. (*p*) *Q. Hedium*, alibi (*q*) *Epidium*, *Xvirum* fuiſſe *Puteolanum Stilitibus Judicandis*, & *Sub Principe Veteranorum*, credat qui officium prius in municipiis, ſecundum in militia Romana habitum, vel auditum eſſe credit. *Neapolitanam* (*r*) *Herbaciï* herbaceam puto, & ei, a quo accepit, reddere Panvinium velim. * *Compar Fecit*, nomen non habens; *Se Vivo* non additur niſi in monumentis, quae quis ſibi ſtruit; ** *Ob promiſſam Venationem* dividebatur nihil. Urſini (*s*) *Philoſophum Stoicum* plauſu excipere averem, quamvis *XXII annorum* aetas ab auſtera illa ſecta videatur aliena, ſed dubitationis expertem me eſſe non ſinit, quod * *Cinerarium Condidit* inter ſepulcrales formulas non numeratur; & *Herius*, praenomen ut plurimum, quod Fabrettus (*t*) docet, gentilitii loco ſit, *Muſoluſque*, & *Auctius* ſub nominum figura cognomentorum vicem praeſtent: dices in proxima ſtatim pagina (*u*) *Tertius* eodem loco haberi; at ſcias in praeclaro marmore Muſeo noſtro jam per me inlato *Tertius* legi.

Conſulem Antiochum Philopappum Fratrem Arvalem (*x*) Faſti ignorant. *C. Julius Caeſar Strabo* (*y*) neſcio quid ingerit alieni. Adverſus *Vienenſem* (*z*) inconſtantia primo pugnat; nam a Scaligero *Foederatae Remi Public.* a Sponio (*a*) qui ex Chorierio hauſit, *Civit. Remi Faederatu*: poſtremam amplectamur, quae honeſtius loquitur; at pugnat nihilominus cum ſe ipſa: nam Remorum (*b*) urbem, quam *Durocortorum* veteres appellant, *Remos* dictam ante Ammianum (*c*) non video, nec *Civitatem Remorum* ante *Notitiam Provinciarum*: *Gruterianam* (*d*) quidem memoravimus, a doctiſſimo etiam Cellario (*e*) laudatam, in qua Conſtantinus *Civitatem Suam Remorum* Thermis donat; verum ſuppoſititiam docuimus: ut autem ſincera eſſet, diſconveniunt adhuc (*f*) *Foederatae* conditio, & jus ab Inſcriptione noſtra adpoſitum; Romanae enim Reipublicae temporum ea vocabula ſunt, & primae Imperii aetatis: deſierunt ſequiori *foedera*, quibus civitates cum populo Romano aequis conditionibus, & ſalva libertate conjungebantur. Abolitum autem omnino Foederatarum civitatum nomen opinor, poſtquam Caracalla civitatem Romanam univerſis ſub Imperio Romano populis dedit; qui enim eo jure polleret, Foederatorum conditionem antecellebat.

Tiburtinam (*g*) elimina, *Nemauſenſem* (*h*) reconcinna: nec e Nemauſo mihi * *Sevіri Corporati* arrident ** *Ex Poſtulatione Populi* Nigrum honorantes. Novum munus videtur (*i*) *Procurator Claſſis*, praecipue cum *Praefecto* conjunctus. Neque (*k*) *Emilgraphinium* nullo ſenſu blaterantem ab Arelatenſibus, neque (*l*) *Conductorem Ferrariorum Ripa Dextra* a Narbonenſibus mihi ingeri patiar. Probaſſe miror, & citaſſe Reineſium (*m*) *Honores Quos Cuique Plurimos Libertino*

---

diligentia per Melchiorem Seſſam, & Petrum Serena ſocios Anno Domini M. D. XXV. *Die* XXIV. *Aprilis* habetur L. III cap. 19. cit. f. XVI. a terg. „ *Feltrum* (abſque auxilio cit. la- „ pidis) & Tridentum, & Bernenſes, Rhetica oppida „. Hujus Edit. mentionem facit Maittaire *Annal. Typograph.* ad An. 1525. T. II. Par. Poſter. pag. 666. Hagae Comitum 1722.

(*a*) In cit. Epig. 8. verſ. 4.
(*b*) Lib. XXVIII.
(*c*) Pag. DCIX. n. 9. ex *Aldo*. *Fede trajecta eſſe ab exſcriptore videtur Reineſio*.
(*d*) Pag. CDX. n. 1. a *Scaligero*.
(*e*) Pag. CDX. n. 5.
(*f*) Pag. CDXI. num. 4. * idest in *Colonia*, c. pro *Colonia* ſup. XXXVI in. XXXVII. 3. Ita ad hanc in Grut.
(*g*) Pag. CDXII. n. 1.
(*h*) Pag. CDXIII. n. 7. *Gutenſtenius ex Urſini Schedis*.
(*i*) Pag. CDXIV. n. 5.
(*k*) Pag. cit. n. 8. verſ. 2. * verſ. 12.
(*l*) Pag. CDXV. n. 2. ponit *Narbone*, n. 5. *extra Tarraconem in vinea P. Guimarmani*, & n. 7. *in Caſtro ſupra Leybnitzam Syria*.
(*m*) Pag. CDVXI. n. 2.
(*n*) Pag. cit. n. 6. 7. 8.
(*o*) Pag. CDXVII. n. 1.
(*p*) Pag. cit. n. 5.

(*q*) Pag. CDIV. n. 7. Sed auctior ſub n. 5. cit. pag. CDXVII. ubi alio modo diſting. Pigh.
(*r*) Pag. CDXVIII. n. 6. * verſ. 6 & 7. ** verſ. 8.
(*s*) Pag. CCCXVIII. n. 11. ex *Urſini Imag.* * verſ. 10 & ult.
(*t*) Pag. 27 & 28. cap. 1.
(*u*) Pag. CDXIX. n. 6. ad fidem lapidis edita in *Muſ. Veron.* pag. CLXXII. n. 2. ex nota *Supplem.* ad Claſſ. X.
(*x*) Gruter. pag. CDXXI. n. 2.
(*y*) Pag. cit. n. 5.
(*z*) Pag. cit. n. 8.
(*a*) *Miſcell. Erudit. Antiquit.* pag. 203.
(*b*) „ *Rhemi*, ſeu, & melius *Remi*, populi Galliae Belgicae, quo- „ rum urbs *Rhemi*, ſeu Durocortorum, *Reims* ad Vidulam „ fluvium „ *Nov. Lexic. Geograph.* Phil. Ferrarii ex edit. Mich. Ant. Baudrand. Iſenaci 1677. in fol.
(*c*) Lib. XVII. pag. mihi 1494. c.
(*d*) Gruter. CLXXVIII. n. 1.
(*e*) Pag. 148.
(*f*) In cit. Epig. 8. pag. CDXXI verſ. 9.
(*g*) Pag. CDXXII. n. 4. & ex *Apiano* varians n. 5. *Emendatius* vero pag. MLXXXVIII. n. 12.
(*h*) Pag. CDXXIII. n. 5. * verſ. 6. ** verſ. 10. Vid. pag. cit. n. 3.
(*i*) Pag. cit. n. 8.
(*k*) Pag. CDXXVI. n. 1. verſ. 4. 5.
(*l*) Pag. cit. n. 4. verſ. 5. 6.
(*m*) Vid. not. ad Epig. 99. I. pag. 136.

tino Ordo Singilienſium decrevit (*a*). Brixiæ (*b*) *Verderianam* forma arguit inſolita, & *Facultates Collegio Relictae*. Quæ (*c*) antecedit, & duas (*d*) quæ conſequuntur, ſubtilius ne penſites. *Patavinam* (*e*) Scardeonii * *Patria* fruſtra commendat, cum votiva incipiat, pergat honorifica, funeraria deſinat.

Diu eſt ex quo a Zamoſio quievimus: jam nos in Daciam is revocat, ubi (*f*) *Eadem* (quamvis antea minime nominata) *Plebs Trajanenſis Matianum* celebrat, *Donis Donatum Ob Virtutem Et Fortitudinem*, quæ verba ſollemnem ejuſmodi formulam non ingrediuntur, & poſt *Virtutem*, ubi de re agitur militari, *Fortitudo* cur adderetur? *Virtute confiſi* cum dixit Livius, inepte adjunxiſſet, *& Fortitudine*. *Pura Haſta* donatos lapides non præferunt, ſed *Haſta Pura*. *Corona Victrix* inter militaria dona numquam numerata, Poeſin ſapit potius, quam Hiſtoriam. *Primipilaris Alae Campanae* excogitatum incaute officium eſt; pilum ſcilicet peditum fuit haſtile, non equitum, & Primipilus, ac Primipilaris ad Legiones perpetuo pertinent, non ad Alas. In Inſcriptione adnectitur *Dex*: putavitne, qui titulum elaboravit, Dextræ & Siniſtræ appellationes, quas, eum explicatur acies a parte qua conſiſtebant, Alæ adipiſcebantur, ut & hodie fit, permanentes fuiſſe, ita ut Alæ haberentur etiam extra aciem *Dextrae*? amplexus tamen eſt hanc Inſcriptionem Fabrettus (*g*). Septem (*h*) conſequuntur epigraphæ, una, ut opinor, litura involvendæ; nimirum una & eadem eſt, quæ ſepties ingeritur, quamvis ſub finem unum & alterum immutetur verbum. Patrocinantur ei plurimi, & emendat Fabrettus quoque: at (*i*) *Amico* clauditur, cum honorati præceſſerint duo *Secundas*, & *Sura*: Secundus ingenuus, & *Patronas* inter *Acceaſos* projicitur: dictiones * *Primo Secundo Tertio Conſulata Ejus* neque ullo modo cum præcedentibus, & ſubſequentibus conglutinantur, neque eo loco vetuſtatis odorem afferunt ullum.

Multiplices Coloniarum rivuli, ob quos præcipue hæc commendantur epigrammata, quam fidem in lapidibus a nobis exigant, intelligis. Varie a variis norantur: Petrus de Marca in *Barcinonenſi* legendum contendit *Faventia Julia Auguſta Pia*, aliis (*k*) eſt *Flavia Julia Auguſta Paterna*, Harduino *Flavia*, & nihil ultra: in *Tarraconenſi* (*l*) legunt *Julia Victrix Togata*: verum neque hanc *Juliam*, neque illam *Juliam*, aut *Flaviam* vel Plinius, ad quem præcipue pertinebat, vel nummi Barcinonis & Tarraconis titulis inſigniti denuntiant uſquam.

Gentilis mei eimelio non parcam: cum (*m*) *Armenia* ſub *Dacis* adminiſtratione eſſet, tria Romana nomina vix fuiſſe puto qui præſeferret; quapropter, quo loco habeam, neſcio. * *Sextum Licinium Pattamejum* inaudito etiam Magiſterio, & Uxore incognita auctum. Inſcriptionis (*n*) *Gentem Dacoram Et Regem Decebalum* ex abrupto memorantis non omnia mihi probari poſſunt, quamvis *proba nota* eam reputarit Fabrettus (*o*); tanti faſtigii vir *Haſtis*, & *Coronis Muralibus* donatus fuerat? *Claſſicis* quoque duobus? at inter militum præmia quis *Claſſica*, vel *Coronas Claſſicas* numerari vidit? *Granianus* (*p*), qui paulo ante *Celſo Ora Maritima Praefecto* lapidem dicaverat (*q*), *Praefectus Ora Maritima* * *Laletana* ipſe hic evadit, & a *Phileto Domo Roma* lapidem accipit. Mira hæc Patriæ *Roma* enunciatio in lapidibus, & mirus is Magiſtratus in exigua Laletanorum regione, ipſique Tarraconenſi urbi proxima. *Neapolitanam* (*r*) Licinii *Ex Comitibus* * Pigbius, Smetius, Gudius bona mente conſecrant: *Narbonenſem* (*s*) neſcio cujus, in qua cum Funere * *Orantes Vectigales* decernuntur, Gutherius mirifice illuſtrat.

Summus Curator Civium Romanorum Provinciae Lugdunenſis, & Negotiatores Vinarii Seviris Auguſtalibus (*t*) æquari aliquanto turbant: magis tamen (*u*) *Ocella Q.*, & (*x*) *Suſſefanei* (*y*), *Curator Operum Maximorum*, & (*z*) *Aug. Bad.* cui fidem habent Goltzius, & Cluverius. Quid de (*a*) *Maſculo Quatuorviro Bondicomenſi* dicam, pro quo Gudius & Holſtenius pugnant? de eo perſcribitur, *Hic Propter Viam Poſitus*, ac ſi hac ei ſingulariter contigiſſet, & non omnes fere propter vias tumularentur: cujus moris veras cauſas, non quæ ſubtus * innuuntur, crediderim, ſed illam unice, quæ ad condendos titulos, & ad ſuum, vel ſuorum nomen lapidibus incidendum homines impellit; innoteſcendi ſiquidem cupiditatem, & ſui, vel ſuorum memoriam quam plurium oculis ingerendi: ubi enim in interioribus, & deſertis agris monumenta locaſſent, condendis tanto ſtudio epigraphis, quas viſurus nemo eſſet, ſuperſedere poterant, nullus autem extra urbem viis publicis frequentior, & magis tritus locus: propterea nobiliorum ut plurimum frequentatis maxime *Flaminia tegitur cinis, atque Latina* (*b*). Lon-

(*a*) Apud Gruter. pag. CDXXVI. n. 8.
(*b*) Pag. CDXXVII. n. 3. ponit *Brixia ad S. Angelum e Schedis Verderii*, Variantem exhibet Murat. pag. DXVI. n. 1. & ponit Brixiæ in *Domo Montiorum ex Rubeo*. Nec aliter MS. D. Petri Gnocchi Presbyteri Brixienſis Lib. 1. cap. 81. pag. 47.
(*c*) Gruter. pag. cit. CDXXVII. n. 2.
(*d*) Pag. cit. n. 4. 5.
(*e*) Pag. cit. n. 10 * verſ. 9.
(*f*) Pag. CDXXIX. n. 1. verſ. 10. & ult.
(*g*) *Column. Trajan.* pag. 239.
(*h*) In cit. pag. CDXXIX. à n. 3. uſque ad 9.
(*i*) In cit. Epig. ſub n. 3. 4. 5. 6. * In his.
(*k*) Vid. not. ad cit. Epig. 3. in cit. edit. Gruteri.
(*l*) Pag. CXI. n. 3. verſ. 1. Vid. not.
(*m*) Pag. CDXXX. n. 2. *in Ædibus Aug. Maffei Romæ, e Mazzchio*. * verſ. 1.
(*n*) Pag. cit. n. 5.
(*o*) *Column. Trajan.* pag. 241.
(*p*) Pag. CCCXCV. n. 9.
(*q*) Pag. CCXX. n. 4. verſ. 7. 8. * verſ. 10. & ult.
(*r*) Pag. cit. n. 6 * Vid. not.
(*s*) Pag. cit. n. 7. * In Grut. verſ. 5. & ult. OMNES VECTIGALES. „ ſcilicet quod ſtipem omnes cives ad ſepulturam contuliſ- „ ſent, ut interpretatur Gutherius de Jure Manium L. II. c. 34.
(*t*) Pag. CDXXXI. n. 1.
(*u*) Pag. cit. n. 2.
(*x*) Pag. cit. n. 3.
(*y*) Pag. cit. n. 4.
(*z*) Pag. cit. n. 6. *Auguſta Badacum* interpretatur Goltzius in Theſ. Vid. Ortel. & Cluver. in Vindel. c. 5.
(*a*) Pag. cit. n. 5. * Ideſt in fin. Epig. verſ. 4. & ult.

VT. DICANT. PRAETEREVNTES

LOLLI. VALE

Aliam cauſam adſignat Varro v. de L. L.
(*b*) Juvenal. Satyr. 1.

Longus de *Sabini* Beneventana (*a*) sermo institui posset, in qua viri docti sudant. Fierine potuit, ut illam nemo ex iis abjiceret tamquam duarum forte Inscriptionum, earumque additiis, deformibusque dictionibus infectarum concretionem? post illa * *Posterisque Suic Fecit*, quibus sepulcralis clauditur titulus, militarium officiorum series importune videtur adnecti: a Cohortibus Urbanis numeralis abesse non solet nota; Tribuni *Adjator* & *Secator*, sunt qui pro eodem munere accipiant: sed ut hæc & cetera admitti, & restitui possint, cauda certe mundari nequit, quin deglubatur. *Satic claram* esse, designatum ibi *obitas diem* docemur in *Corrigendis* (*b*); at Antiquariorum filiis satis apertum contra est ac dilucidum, honestæ *Missionis* acceptæ diem, & annum ibi enunciari. *Depositue* etiam *VI. Non. Mai.* jubemur legere, cum eam formulam Christiani tantummodo usurparent, quibus hic nimis absumus: *Quatuor* deinde *Consulec* ibidem putantur constituti *ad exemplum aliaram Inscriptionum;* docuerat enim & antea id Almelovenius, a Thoma Lydiato suffultus (*c*), quatuor laudari Consules in Inscriptione ænea (*d*), quod in Florentino Museo summa voluptate conspexi; at in ea *M. Lollius Paullinus Valerius Asiaticus Saturninuc*, & *C. Autias Jalias Quadratuc* duo manifestissime, non quatuor Consules consignantur. Modesta clausula Inscriptionis nostræ adnotatio obsignatur: *peritior ia hisce dabit meliora*; at de tam contaminata epigraphe, in qua secundo Consulum Collegio inepte enunciato adjunguntur ineptius *Pedec* in fronte & in agro, *peritior* omnino tacebit.

Post (*e*) *Lucretii* Poetæ fabulam, & (*f*) *Severam Augustoram*, (*g*) *Severac Patriciensis* venit, in Municipio ignoto *Axatitano Ex Incolata Decario*; ut hodiernos etiam ævo illi appingere velimus mores, civitas *ex incolata* multis in locis acquiritur, non ordo, & dignitas. Cognomentum nomini anteponunt Scriptores quandoque, lapides non item; hinc est quod (*h*) *Crassum Macrobium* ægre recipiam; ægrius multo * *Negotiatores Provincia Apulensic*; Coloniam enim *Apulensem*, & Municipium *Apulum* novimus, ejus nominis Provinciam non reperiemus: qua de causa, ut puto, *Provinciam Apuliam* legere mavult Scaliger in Geographico elencho, sed neque ex Dacia afferretur lapis ab Apulis mercatoribus Defensori suo dicatus, neque Provinciæ nomine æquum est Italicam regionem censeri.

Mirifica sunt, quæ a viris doctis sub (*i*) *Magonii* titulo recitantur: *Tribunus Militam* III. intelligendus esse dicitur *tertia Legionis*; & *Ad. Kal. Veget.* Adjutor Kalendarii exsculpitur, & quidem Vicetini, cum in Hispania simus; in Procuratore *Ad Ducea. Accipieu.* Salmasii explicatio præfertur, *ad ducenu sestertia accipienda*, cum obvium esset *ad ducentesimam*, vel tutius *ad census accipiendos*: inaudito autem, & incongruo *Tribuni Perpetai Hispania Batica* magistratu nemo, quod mirum est, offenditur, & abalienatur, nemo pariter, quod * *Amico Optimo* ponatur, & amici ponentis nomen appareat nusquam. Misera res est, cum fictitia epigrammata viri docti explicanda suscipiunt; aberrare enim necessario coguntur, & in avia & devia usquequaque provehi. (*k*) *Filio Naturali*, quam formulam legitimi lapides ignorant, memoriam condens *P. Paccius Januarius Mamerciam* vocat *Sparii* Filium: adnotatur importune, naturalem filium vocari Spurium: tituli fallacia sub finem quoque proditur, ubi *Filio Et Cognacae Piissimic* factum dicitur, cum nulla anterius femina memoretur. Ut (*l*) *Titiensem Megale* declarent, Tritium Metallum Hispaniæ oppidum erudite advocant; at quid ibi est *Decarialic Allectac?* quid *Allectac Italicam?* quid *Ex Causato?* Quæ, & ubinam (*m*) *Marcia Colonia* fuerit, quod ignorem, doleo, cujus *Popalas Imperabat*.

C. Marii priorem (*n*) amplexus est Augustinius (*o*), qui a posteriori (*p*) disjungere non debuit, sed utramque eadem litura coercere. Dempsterus * cum ceteris ne offucias faciat; non est cur singula excutiamus; qui marmoribus assuevit, primo statim intuitu recitationem historicam ridet.

Strenuum (*q*) *Procaratorem* lauda, qui in Imperatorem transformatus *Municipium Diutina Barbarorum Obsidione Liberavit*. Ubi hæc (*r*) rursus affertur, *Maurorum* dicitur, quo nihil potuit ineptius dici.

Lusos nos plane voluit, qui (*s*) *Misitheo* Gordiani Junioris socero titulum a Romano Senatu post Parthos, seu Persas, ut tunc nominabantur,

(*a*) Pag. cit. CDXXXI. n. 9. * vers. 6. 7.
(*b*) Pag. CCCXXXV. ad cit. Epig. 9. Vid. ibi.
(*c*) Vid. *Corrig.* pag. CCCXXIII. ad Epig. 12. CLXXXIX.
(*d*) Edita fuit a Gorio *Inscr. Antiq. Etr.* Part. I. pag. 69. num. CXCII. Et ex eo in *Supplem.* ad Class. V. cum sit fœdata apud Gruter. pag. DLXXIV. n. 5. ac aliter dispositi versus.
(*e*) Idem Gruter. pag. CCCCXXXII. n. 2.
(*f*) Pag. cit. n. 3. 4. 5. 6.
(*g*) Pag. cit. n. 7.
(*h*) Pag. CDXXXVIII. n. 2. * vers. 3. 4. 5.
(*i*) Pag. CDXXXIV. n. 3. ponit *Antiquaria Hispan.* ex *Schedis Archiepiscopi Augustini*. * vers. 6.
(*k*) Pag. cit. n. 4.
(*l*) Pag. cit. n. 5. vers. 4. TRITIENS. In not. *Tritiensi*. Fabret. *Triciens.* &c. MS. Pigh.
(*m*) Pag. CDXXXV. n. 3.
(*n*) Pag. CDXXXVI. n. 2. *Romæ in ædibus quondam Pomponii Læti, in Quirinali Fragmentum marm. litteris grandib. formosisq.*
(*o*) *Dialog.* I. pag. 266.

(*p*) Gruter. cit. pag. CCCCXXXVI. n. 3. Eadem apud Gor. *Inscr. Antiq. Etr.* Par. II. pag. 248. n. 8. ubi inquit „ Vetusta hæc „ Tabula intercidit; sed in aliquibus MSS. Codicibus dicitur „ extare Arretii in Basilica sub statua C. Marii. Meliorem *Gruteriana* & *Goriana* exhibuit Augustinius loc. cit. & cur ita, vid. ibi.
* Ad L. V. *Antiq. Rom.* c. 36. dicit illam fuisse *Arimini*, at variat in lectione; sed Piccartus in Collect. n. 62. Romæ in dorso collis Quirinalis in domo Pomponii fuisse scribit, ut supra diximus. Vid. Boiss. T. III. 118. De hoc eminenti viro municipe Arpinate eximium utique monumentorum haberemus, si litura dignum non esset. De C. Mario cons. Sallust. de *Bello Jugurth.* n. 63. Cic. Lib. II. *Tusc. Quæst.* Flor. Lib. III. c. 3. & 16. Plin. Lib. XI. c. 45. Valer. Max. Lib. II. cap. I. §. 17. & alios. Plutarchus ejus vitam scripsit.
(*q*) Pag. CCCCXXXVII. n. 4. ponit *Antiquerae in Hispan.* e *Morali*.
(*r*) Pag. MCI. n. 6. ponit *Ibidem ex autographo Pighii*. * vers. 6.
(*s*) Pag. CCCCXXXIX. n. 3.

tur, repulsos decretum, & a Capitolino (*a*) relatum, Romæ in lapide vidisse narrat: eam Inscriptionem *sub quadriga equorum & curru triumphali* suisse, Auctor non dicit, sed Gordiano a Senatu datum, ut quadrigis elephantorum invectus triumpharet, *M. Ilheo*, ut quadriga equorum, & triumphali curru uteretur, utque illo præterea monumento honoraretur; quæ secundo loco (*b*) a Grutero affertur, e Capitolino totidem verbis * exscripta est. Interpolationis suspicionem in *Neapolitana* (*c*) excitant *Demarchia*, *Regio Primaria*, & *Patronus Mirabilis*.

De celeberrima (*d*) *Munatii Planci*, *Lugdunum*, & *Rauricam* colonias deductas memorante, invito animo sermonem habebo; angor enim, & verecundia quadam afficior, quod mihi placere non sentiam, quæ olim Augustinio (*e*), & Lipsio, nuper Sponio (*f*), Menestrerio, Cellario quoque summopere placuit, quamque in dubium qui revocaret, novi adhuc neminem. Veruntamen eane forma conceptam Inscriptionem funerariam probem, veteri monumento addictam, & *supra* ejus *ostium* infixam? quænam illi vel minima habetur sepulcralium verborum particula aspersa? & quasnam ex antiquitatis naufragio superstites lapideas tabulas sic enarrantes reperias, *triumphavit*, *aedem fecit*, *agros divisit*, *colonias deduxit*? dummodo prolixam illam (*g*), sed aliter prorsus conceptam *Tiberii Plautii* excipias. Indicem rerum a se gestarum indebant olim tabulis, quas triumphaturi figebant Duces, sed ex eo genere ista non est, & diverso modo concipiebantur. Mirum quoque, historicum, & maxime insignem in Italia titulum, non in latibulo quodam abditum, sed in *Mausoleo* prænitentem, nec a Panvinio, nec a quoquam ex nostris visum fuisse, aut receptum: cum in editis, tum præcipue in MSS. libris varie semper & inconstanter occurrit. Cur autem in hoc epigrammate proavus etiam consignatur *Munatii*, cum ultra avum neque Fasti Capitolini in Consulum nominibus describendis procedant umquam? *Triump.* (*h*) pro *triumphavit* vetera lapidum compendia non videtur referre. Munatium *Imperatorem Iterum* appellant & *M. Antonii* numismata; sed triumphasse *Ex Raetis*, ut hic habetur, nullus Auctor docet, nec monumentum ullum: marmora Capitolina (*i*), triumphasse eum *ex Gallia*, dicunt: *Rhetiam a Tiberio Nerone & Druso Caesaris privigno domitam* (*k*) scimus. *Beneventi In Italia* inepta videtur loquutio, nec placet *Rauricam* ab iis omnibus scribi, quam Cæsar *Rauricos*, Plinius *Rauricum*, Ptolemæus *Augustam Rauricorum*, Notitia Provinciarum *Castram Rauracense* indigitant.

Interpolata & contaminata videntur plura in pagina CCCCXLI. Boissardianum (*l*) *Inter Cives Et Peregrinos Prætorem* imagine lanceati militis exornatum præmittente: *Neratius* (*m*) enim duplici persona ostenditur populo, & *Pronepos* atque *Abnepos Pius Maximilianus*, nec non *L. Fisiacula* (*n*) placere nequeunt. *M. Nonius Mucianus* (*o*) retusus videtur aliquando, & varie diminutus vel auctus; * *Commilito Præsidi?* ** *Commilito* Consuli? *Statua* (*p*) exinde occurrit *Propter Insignia Bene Gesti Proconsulatus* ab *Asianis Omnibus Dextra Consecrata*, quodque mirificum est, Barcinonem missa. Raritate excellunt *Præfectus Iuventuti*, *Ornatus Militiae*, *Cohors Caesaris*, & *Flamen Virbialis* (*q*). Nobilitatem, quæ ex vetustate, *Ovidianam Poetam* (*r*) non multam possidere crediderim. *Maffejanam* (*s*) Mazochii tanti facio, quanti superscriptas adnotationes & infrascriptas. *Zamosiana* (*t*) utitur Cellarius non semel; at *Papirias* sine cognomine, *Populus Plebsque* præter consuetam formulam, *Hoc Monumentum Posuit* præter honorificarum usum nonnihil turbant. Subsequena (*u*), ut jacet, monstrosa est undequaque; *Mulsum* ex abrupto, *Monumentum* ab inexpectato, *Sestertia* ab inconnexo, Coloni *Cedinas* ab incognito, *Papieus* ab inaudito. Ad hujus exemplum properat septima (*x*), in qua repente * *Basis Lapidea* prosilit *Aere Clusa*, & symmetria parum concinna *Statua Marmorea Superponitur*.

Frustra Gudius (*y*) tam multa revolvit, ut Consulum Collegium cum Inscriptione pugnans excutiet; caussam phœnomeni a Norisio pete, qui in *Epistola Consulari* admonet, a Ligurio præcipue cavendum, ubi de Consulibus agitur; is siquidem titulis, quos exscribebat, adjungebat sæpe Consules arbitrio suo; quamobrem nihil hic mirandum, si subscripti Consules cum * *Flamine Trajanali* componi non possunt.

Veronensem (*z*) *Petronii Probi* certatim afferunt Scriptores nostri, sed varie. Incipit apud Gruterum *Vivens Fecit*, qua formula funebris constituitur; pergit *Junoni Sacrum*, quibus verbis in votivam transilit, deinde *Petronio Probo*, e quibus demum honoraria cognoscitur. *Præfectus Vero-*

(*a*) *Histor. Aug. Scriptor* Tom. II. pag. 122. cit. Edit. Vid. L. I cap. II. col. 47. & 48. hujus Oper. ubi N. A. hanc Epig. non rejecit. Confer etiam quæ ibi adnotavi not. (*b*) ubi e Capitolino adfertur Inscriptio.
(*b*) Pag. cit. CCCLXXXIX. n. 4. * vers. 4. PRAEF. PRAETORIO Capitolin. PRÆTORII PRÆFECTO ut supra loc. cit. in Art. Critic. videre potes.
(*c*) Pag. cit. n. 6.
(*d*) Pag. cit. n. 8. supra ostium Mausolei in altissimo Cajetani promontorii cacumine.
(*e*) *Dialog.* X. pag. 286. cit. Edit. ubi varians a Grutero.
(*f*) *Recherch.* de Lyon. p. 5 aliter cit. Epig. distinguit.
(*g*) Gruter. pag. CCCCLIII
(*h*) Augustinus vers. 3. in Epig. cit. & Spon. TRIVMPH.
(*i*) Gruter. pag. CCXCVII.
(*k*) Epit. Liv. Lib. CXXXVIII.
(*l*) Pag. CCCCXLI. n. 1.

(*m*) Pag. cit. n. 5.
(*n*) Pag. cit. n. 9.
(*o*) Pag. CDXLII. Vid. n. 1. 2. 3. 4. * In cit. Epig. 3. vers. 8. ** In cit. sub. n. 1. vers. 6. Vid. Murat. CIX. 12. In MS. D. Petri Gnocchi eadem ac Gruteriana sub cit. n. 1.
(*p*) Pag. CDXLIII. n. 5.
(*q*) Pag. CDXLV. n. 3.
(*r*) Pag. CDXLVI. n. 8.
(*s*) Pag. CDXLVII. n. 7.
(*t*) Pag. CDXLVIII. n. 3.
(*u*) Pag. cit. n. 4.
(*x*) Pag. cit. n. 7. * vers. 8. 9. Vid. etiam in *Corrig.* pag. CCCXXXV. ad Epig. 7. cit. pag. CDXLVIII. & Augustin. *Dialog.* IX. pag. 258. prope fin.
(*y*) In not. ad Epig. Gruter. cit. pag. CDXLVIII. n. 8. * Idem vers. 2. FLAMINI.
(*z*) Pag. CDL. n. 1.

Veronae Ter. enunciatur *Probus*, quæ dignitas numquam fuit; neque enim Italicas civitates magiftratus ullus Roma miſſus regebat: *Vicarium* quidem *Veronae* Theodoſiani Codicis *Chronologia* a Cl. Gothofredo (*a*) adornata, ejuſdemque *Index Topographicus*, in quo *prulata literis V. C. Vicarii Veronae* legitur, exerunt; ſed ex errore ſuborto: in iis enim legibus *Vicarius* ad ſuperiora pertinet, ut locum indicet, quo leges ſunt editæ. Quid quod Collegio Conſulum Inſcriptio noſtra apud plures clauditur, quibus *Veronenſis* item alia minime extans, & a Grutero (*b*) tripliciter recenſita obſignatur, quive anno Urbis DCCLIII. nomen dedere, cum *Probus* iſte Præfectus Prætorio, & Conſul, ſeculo Chriſti quarto inclinato, floruerit? Epigraphen autem non omnino confictam, ſed, ut millies accidit, detortam, & ſive ex inſcitia, ſive data opera ut illuſtrem * *Eximia Bonitatis Civem* patriæ aſſererent, ineptis interpolationibus deſormatam puto; nam illam in MSS. Ferrarinii Collectione recenſitam reperi diverſo initio, diverſo fine, & ſine Veronæ Præfectura.

In ſequenti pagina (*c*) cauda ſeptimæ & caput (*d*) nonæ graviter laborant. Si Volfgangus (*e*) *Placidium*, accepro pretio, Sigonio dedit, reddere tenetur in integrum. *Planciam* (*f*) reſpice, & præteri. Ad *Plantium*, qui bis (*g*) adponitur, Mazochium acerbe * Gudius inculat, quod truncatam & conturbatam *in ſua farragine* Inſcriptionem exhibuerit; perinde ac ſi inculpata hic tandem appareat: at *P. Plantius*, deinde *Vibiu* quid dicunt? quis honorans ponit, & cui ponitur? *Triumphalis Filius* quid hic eſt? *Inter Patritios* quid infert? Marcanovæ liber hic ſubdit *Lectus*: uno verbo, ne ſingulis immorer, ex genuinis fruſtis falſa eſt Inſcriptio compacta.

Ad *Veronenſem* (*h*) neſcio unde erutam injuria *Panvinii* nomen appingitur. Ex *Poblicii Bibuli* titulo (*i*) Dionyſium erroris arguit Gudius; * infirmo nimis patrono uſus ad diem tanti nominis Scriptori dicendam: declament ex adverſo licet Auguſtinius, Smetius, Boiſſardus, Metellus, commentum judico. Alia lingua, aliis modis, alia utendum erat ſcriptura ad illius monumentum ſimulandum, qui circa ſexti Urbis ſeculi medium deceſſiſſet. (*k*) Senatus Conſultum de Bacchanalibus coercendis anno DLXVIII. habitum inſpice, & compara: neque id epigrammatarius calluit, literas ætate illa Romanos non geminaſſe; quapropter ſcripſit, ut poſtea factum eſt, *Inferrentur*, *Cauſſa*, *Juſſu*. *Nemanſenſes* (*l*) aliquot cur Seviralem dignitatem præmittant nominibus, non intelligo. *M. Cato* a Cenſura bene geſta non *Cenſorinus* (*m*), ſed Cenſorius dictus eſt. Priora *L. Stilonis* (*n*) ſigla denuo cuſa ſunt; civitatum *Ordo* duobus nominibus indigitari non ſolet, nec *Ordo Decreverunt* ſcribi: habetur quidem in præclara, quæ proxime occurrit (*o*), *Senatus Cenſuere*; ſed in Feliciani libro recte *Cenſuit* legitur (*p*). *Pyramum Putricienſem Pium In Suis* tranſmiſi, ut (*q*) *Senatorem Coloniu In Suo Ponentem* tranſmitto. Sed (*r*) *Coelitem Gymnaſiarcham*, & *Pro Pretore Daciae*, donatum *Sacra Coronu*, & a *Senatu Populoque* Ulpiæ Trajanæ cultum; itemque monumentum (*s*) *Salvii In Suo Sibi Poſitus*, quod Lugduni ponunt *Liberi Superſtites*, fac attentius conſideres. Minuta quædam, & pluries animadverſa non moror. Decurio (*t*) *Anderienſium* unde eruitur? *Variani* (*u*) præconium gravitatem lapidariam non ſapit. Nautæ (*x*) *Arrecari Et Ponderates*, *Et Provinciae Galliae* apud *Venetum* Tauricium *Gall. Allectorem* habitent, ſive illum Lugduni cum Paradino, & Meneſtrierio velis, ſive cum Scaligero Novempopuloniæ. *Terentio Vero* (*y*) deinde *Obit Anno* LX. neſcio quid recentis ſonat. Municipium (*z*) *Arvenſe* tam obſcurum eſt, quam gens *Traja* (*a*), & quam *Tincius* (*b*) rer *Vir*: ſequentes duæ (*c*) clauduntur præpoſtere. Municipia *OL.* (*d*) & *Ciſimbrenſe* (*e*) damnantur propter *Ordinem Municipum*, cum Ordo Decuriones indicet, *municeps* ex municipio quoſlibet, & propter importuna illa *Ex S. C.* deinde *Et Liberis*. In *Genevenſis Provincia* (*f*), quam nemo audierat, *Patrono Optimo* honorem ſtatuit, quem ſepulcrali clauſula obſignat. *Arabuo* (*g*) *Statuam Exornandam Cenſuere*, Tarraconenſis Latinitas eſt, ut *Flaminales Viri* Tarraconenſis dignitas. In hac charta eſt, quæ ſic loquitur: *Collegiu Kalendarium Et Iduaria Duo Civi Gratiſſimo Poſuerunt* (*h*): in * *Iduariis* explicandis viri docti diſputant, & ex hoc titulo Lexicographi vocem recenſent: at civitatum *Kalendaria* cum marmora, tum antiquæ leges nobis oſtendunt, *Iduaria* monumento comprobantur nullo. *Kalendarium* quid eſſet, facile intelligimus, tabulæ ſcilicet rationum publicarum, & pro-

(*a*) Ad Ann. 369.
(*b*) Pag. CVII. n. 1. 2. & CLXVI. n. 3. * In cit. Epig. CDL. n. 2. verſ. 12.
(*c*) Pag. CDLI. n. 7.
(*d*) Pag. cit. n. 9.
(*e*) Pag. CDLII. n. 2. ex Sigonio, qui e Volfgango cit.
(*f*) Pag. cit. n. 4.
(*g*) Pag. cit. n. 5. a Scaligero, & CDLIV. n. 1. latere ſiniſtro e Mazochii libro. * Vide ad hanc notas in Grut.
(*h*) P.. CDLIV. n. 2.
(*i*) P.. cit. LV. n. 1. * Vid. ad hanc notas.
(*k*) Apud Fabret. pag. 427. Hunc edidit etiam, & illuſtravit Matth. Ægyptius Neapoli 1729. & Terraſſonius ad calcem *Hiſt. de la Juriſprud. Rom. cit. Edit.* pag. 3. & ſeq. ubi *Veteris Juriſprudentiæ Romanæ monumenta, quæ extant, integra, aut fere integra reperiuntur.*
(*l*) Gruter. pag. CDLV. n. 7. & 8. at in hac ult. non eſt IIIIIIVIR.
(*m*) Pag. CDLVIII. n. 4.
(*n*) Pag. cit. n. 5.
(*o*) Pag. CDLXI. verſ. 7. & 8.
(*p*) Pag. CDLX. n. 10.
(*q*) Pag. CDLXIV. n. 9.
(*r*) Pag. CDLV. n. 2.
(*s*) Pag. cit. n. 7.
(*t*) Pag. CDLXIX. n. 5.
(*u*) Pag. CDLXX. n. 4.
(*x*) Pag. CDLXXII. n. 1. vid. not.
(*y*) Pag. CDLXXIII. n. 6.
(*z*) Pag. CDLXXVI. n. 1.
(*a*) In Epig. cit. verſ. 1.
(*b*) Pag. cit. n. 2.
(*c*) Pag. cit. n. 3. & 4. Eſt eadem pag. CCCCXXV. n. 1.
(*d*) Pag. CDLVII. n. 2.
(*e*) Pag. cit. n. 5.
(*f*) Pag. cit. n. 4.
(*g*) Pag. CDLXXVIII. n. 2.
(*h*) Pag. cit. n. 9. verſ. 9. uſque ad ult. * Vid. in not. ad hanc.

proventuum ex pecunia fœnori data, cujus usuræ cum antiquitus singulis mensibus penderentur, & quidem ineuntibus,

.... quum tristes mistro venere Kalenda (*a*) :

Kalendarii nomen ejusmodi codicibus inditum : at Iduarium quid esset, non intelligimus ; neque enim *Idibus usura colligebantur*, ut Pithœus (*b*) cogitavit, neque ex Horatii (*c*) joco,

Omnem relegit Idibus pecuniam
Quærit Calendis ponere :

Iduaria confestim eruuntur. Anxium fœneratorem eo loco a Poeta vellicari puto, quod ante diem exigere conaretur, & rursus statim collocare, ceteroquin ipsis tantum Kalendis *Mercedem*, *aut Nummos unde unde* extricasse æris debitores, ipsemet Horatius docet loco citato (*d*), itemque Ovidius (*e*):

Qui puteal, Janumque timet, celeresque Kalendas.

Scaliger *Curatorem Iduarii* excudit ex G. ID. in *Laziana* (*f*) nullius frugis, quæ ubi primum (*g*) affertur, habet IV. Verum fuerint *Iduaria* : posuerunt *Collegia* ; quænam? Apianus, & ex eo in Hispanicarum collectione Occo, ut aliquid dicere viderentur, *Collegia Kalendariorum* scripsere : quid autem *Posuerunt Civi Gratissimo? Kalendarium* & *Iduaria Dno* : mirum plane est, ex novo hujusmodi honorificentiæ genere commentum quibuscumque non patefactum ; Kalendarias siquidem & Iduarias tabulas honesto, probatoque civi tradi par erat quidem, ut eas diligenter curaret, atque integre ; at in ejus honorem tamquam marmorea signa, vel monumentum perpetuum quoddam publice statui certe illæ non poterant.

Duovirum Aerarii (*h*), prælongum Municipium *Fravafouligitanorum* (*i*) (non erant Hispanorum, sicuti *Persarum mores*, *longa nomina consortuplicata* (*k*) *habentium*) *Valerius Poblicola*, (*l*) & id genus alia (*m*) ne remorentur properantes. Peritant *Tarraconenses* rem antiquariam susdeque vertere *Adlectum In Equite* (*n*) proferentes, & *Pretium*, ac *Portiorem In Domo Repertam* Ponentes *In Foro* (*o*). Hujus classis reliquas mendis, & detortis, spuriisque verbis sæpe laborantes deprehendas, omnino fictitiæ sunt paucæ. *Vibidius*, *Vinicius* (*p*), fragmenta multa, quibus operæ pretium non est immorari, mendacii præseferunt notas : eminent inter hæc Aldinum *Capitolium* (*q*), Arelatensis *Lauciaris* (*r*) a Fabretto exceptus monstrose loquens, Taurinense *Patrocinium* (*s*), aliaque ex huculque non semel adnotatis perfacile agnoscenda.

Præclarissima sequuntur varii generis documenta : sed quod agmen ducit, Romani *Senatus Consultum de Tiburtibus* (*t*) literati alicujus viri lusum fuisse, mihi pro comperto est. Vetustas obstat nimia, & ab iis temporibus repetita, quæ ducentis amplius annis antiquiores, quas habemus, Inscriptiones excedat ; dummodo Urbis anno CCCLXVIII. ut præscribitur, editum sit. Fabrettus (*u*) cui nulla est de hoc monumento suspicio suborta, *priscis atque obsoletis verbis horride conceptum vocat* ; at id quidem ex præjudicata opinione, sicuti Gudius quoque *antiquissimis literis* scriptum dicit, qui tamen nequaquam extantem tabulam omnino non vidit. Horridam certe, atque obsoletam dictionem, qui Inscriptionem compegit, interspersit nullam, sed veterrimum ævum ex sola scribendi ratione, operam dedit, ut repræsentaret : quamquam ne id quidem satis feliciter ; nam & literas geminavit, ut posteriori ætate factum est, contra Quintiliani monitum, ac vetustiorum tabularum exemplar, quæ *habuise eset Tabelae* constanter præferunt, & *d* in fine dictionum in vocalem desinentium nunquam adjecit, quod in *Duiliana* epigraphe, & *Senatus Consulto de Bacchanalibus* videmus persæpe, & apud Plautum quoque aliquando, cum vocales concurrerent, *med erga*. Cæterum horridior multo, & multo difficilior fuisset reapse loquutio in ejus sæculi documento, quo XII. Tabularum leges exaratæ sunt, & non amplius centum viginti circiter annis post primum cum Carthaginensibus fœdus perscripto, cujus lingua tam fuit abstrusa, ut illam Augusti ætate pauci intelligerent, quod e Polybio (*x*) discere est. Scriptura certe, & lingua in hac epigraphe mire dissentiunt. Verum si nihil horum argumentorum esset, ego tamen commentum statim olfacerem ex ipsa Inscriptionis forma, quæ a Senatus Consultorum stylo abest quam longissime : neque enim qui *Senatum Consuluerunt* (*y*), tum tempus, locum, & qui * *Scribundo Adfuerint* præmittere, satis erat, tenorem Acti deinde non epistolæ, aut familiaris sermonis in modum, sed ex Curiæ præscriptis, & gravitate Decreti subjicere oportebat. Senatus Consulta, tamquam præstantissimæ omnium ex antiquitatis naufragio reliquiæ, inter Inscriptiones veteres apparent plura : plura etiam nobis recitant Cicero, Livius, Frontinus, Vlpianus : nihil futilius quam cum hoc nostro comparare, & discri-

(*a*) Horat. *Serm. Lib. I. Sat. III.*
(*b*) *Advers. II. 4.*
(*c*) *Epod. Od. II.* in fin.
(*d*) Idem : *Serm. Lib. I. Sat. III.*
(*e*) *Lib. II. de Remed. Amor.*
(*f*) Gruter. pag. DXVII. n. 9.
(*g*) Pag. CCCXLV. n. 10. vers. 6.
(*h*) Pag. CDLXXIX. n. 3.
(*i*) Pag. CII. n. 7. vers. 4.
(*k*) *Plaut. in Pers.*
(*l*) Gruter. pag. CDLXXX. n. 5.
(*m*) Vide cit. pag.
(*n*) Pag. CDLXIX. n. 2.
(*o*) Pag. cit. n. 4. Eadem DCCCXCIII. 8.
(*p*) Pag. CDLXXXVIII. n. 1.
(*q*) Pag. CDXCII. n. 7.
(*r*) Pag. CDLXV. n. 3.
(*s*) Pag. cit. n. 5.
(*t*) Pag. CDXCIX. n. 12.
(*u*) Cap. cit. pag. 243. n.
(*x*) Lib. III.
(*y*) Gruter. Epig. cit. vers. 1. * vers. 2.

famen internoscere. Ab illis, qui retulerunt, incipi solet flatia iis verbis *Verba facienda*, remque statim exprimi, de qua agatur : *Quod M. Marcellus Consul V. F. de Provinciis : Quod Q. Aelius Tubero P. Fab. Maximus Consules V. F. constitui oportet* &c. exinde, quid de ea re Senatus decerneret ac statueret, declarabatur : *Placere ; Placere huic Ordini, Senatum Censere ; De eo re ita Censuerunt* &c. in veterrimo illo *De Baccbanalibus Ita Exdeicendum Censuere*. Gruterianum autem audi : * *Quod Teiburtes verba fecistis* : perinde ac si relationem facere externorum, ipsorumque supplicantium fecisset : post inepta multa hæc Acti summa : *Quonque de eieis* (falsa archaismi affectatione) *rebus Senatui purgati estis, credimus, vosque animum vestrum indoucere oportet, item vos populo Romano purgatos fore*. Qua clausula nihil decernitur, & Romani Senatus inofficiosa, & futilia verba delabentis Decretum omnino vacuum, & nugatorium efficitur.

Curiæ, Magistratibus, civilibusque & pacificis officiis vale dicamus aliquando, ut ad exercitus & militiam, qua terrarum imperium urbs æterna strenue atque invicte sibi vindicavit, nos conferamus. Legionum (*a*) insueta nomina ex figlinis prodeuntia tam levi auctoritate, & ambigua ne recipiantur ; quid enim sunt *Legio P. Satri*, & *C. Sevi*, & *Adr. Nos.* & tot figlis infarcta, & *Legio Poet. & Olim.* & *Camill.* & *Imperatoris Neronis Tiberii*, & *Decima Batavorum* ? Parthicam enim, & Gallicam habemus, Parthorum aut Gallorum non habemus. Romana profecto signa extremis orbis plagis, incognitisque pene populis ab hujusmodi Legionibus numquam fuissent illata. Mazochiano *Antesignanorum Tribuno* (*b*) gratulor, qui * *Lacrimas Posuit*. Ex *Alba Julia* (*c*) quæ adducitur, legentes deterret postremo versu incondito, & singularis in secundo importunis : quod tamen ab exscriptorum sphalmatis provenire pro certo habe, cum idem *P. Aelius Marcellus Ex Praefecto Leg. VII. Claudiae. & L. Adjutricis* (*d*) in genuina compareat, quæ Albæ Juliæ etiamnum spectatur. Tueri possimus eodem defensionis genere *Novoburgicam* (*e*), quæ nihil pene sani habet, ut nihil pariter, cur inter militares recenseatur, vereor. A *Mercuriali* vulgatam sunt qui memorent ob *Urguente* pro *urgente* : (*f*) scribitur & in Virgilio Mediceo :

Cur tamen Oceano properent se Tinguere Soles,

unde *extinguere* : at de Inscriptione nonnihil subdubito propter mortis genus præter morem indicatum, & id quidem adeo singulare, imo vix intelligendum, Ego, quo pacto explicari possit, non video, nisi quod se adusserit Victor pruna in pensili lecto (de quibus Mercurialem * consule) posita, quæ plumas ejus incenderet : at cuinam spontanea hæc tam incongrua adustio probetur ?

Ala Ituraeorum (*g*) hic se offert tantummodo, & in altera (*h*), quæ ex iisdem Clusii schedis : hic *Domo Betavos* (regionem ignoro) ibi *Domo Ituraeus* ; at formula *Domo* civitatem requirit : cum enim gentem indigitant, *Natione* dicunt ; *Natione Thrax*, *Natione Syrus* : extra usum videtur quoque in hac *ponere Memoriae Titulum*, in illa tot exotica nomina congerere, *Victoris Contra Ilergetas At Acerbo Fato Victi* (*i*) regionem nolcis, & Lazianum *Adnamatonis* (*k*) prodigium horres. *Civem Asturicensem Legione VIII.* (*l*), cui Libertus ponit *Secundum Voluntatem Suam* * *, sed non secundum vetustas formulas. *Augusta Taurinorum* (*m*) tribum extra sedem locat. De Pingoniano monstro Salmasium consulere ne cures ; nec alium quemquam de *Cautio Herede Sua Voluntate Faciente* (*n*). Nisi aliis laudetur testibus, ægre admittemus *Alam Custodum*, & *Militem Legionis ex Ala*, & *Augustam* (*o*) nullarum gentium. *Apianensem* (*p*) putes, quæ Cuperum quoque subscriptum habet. Legionum nimis in *Lucilio* (*q*) congeritur, qui *Ex Singularibus Imperatoris* nova loquutione dicitur.

Luxemburgensem (*r*) (Tertiumne an Terentium ?) *Exsomnum* dicemus cognomento, an *Verum* ? cur autem qui sua pecunia fecit, modo inusitato, & loco adscribitur non suo ? *Ratisbonensis* (*s*) alio prodiit superius. (*t*) aspectu ; utram mavis, accipe ; secunda parte monstrosam fateberis ; *Vivos* respicit, *quorum* in infandis locis *Cineres* jacerent, & *Ossa*. *Delegatus* & *Hospes*, (*u*) deinde *Martinius* (*x*) cum incongruis notis (*y*), & *Sextilia*, quæ se *Conjugem Incomparabilem* vocat, cum *Crassinio Liberto F.* qui *Et Ipse Dolens Curavit*, ne tibi cordi sint.

Servius, & Theodosianus codex, qui in subsidium advocantur, tantam mihi vim non inferent, ut (*z*) *Faonium Ex Evocato* probem, *Qui Se Probavit*, & Legionem X. *Pavit*. *Patavinum* (*a*) prodigium, quod antecedit, ablega, & cum *Lazano* (*b*) sequentis paginæ computa.

Plura in *Spoletino* lapide (*c*) occurrerent, quæ illi unice, ut puto, debentur : *Legionis Optio*, *Divitis* titulus Legioni adtributus, & *Ex Ordinario Legionis* : Ordinarios tamen Vegetius (*d*) recen-

* Gruter. pag. CDXCIX. n. 12. vers. 3.
(*a*) Vide Gruter. pag. DXIV.
(*b*) Pag. DXVII. n. 3. * vers. ult.
(*c*) Pag. DXVII. n. 3. Eadem longe plenior CCCXLVII. n. 2.
(*d*) Pag. CCCXLV. n. 3.
(*e*) Pag. DXVIII. n. 3.
(*f*) Pag. DXIX. n. 3.
* *De Arte Gymnastica cap.* IX.
(*g*) Gruter. pag. cit. n. 5.
(*h*) Pag. DXXXIII. n. 9. ubi scribitur ITYRAEORVM.
(*i*) Pag. DXIX. n. 9.
(*k*) Pag. DXX. n. 4.
(*l*) Pag. DXXI. n. 1. ** vers. 8. & ult.
(*m*) Pag. DXXII. n. 6.
(*n*) Pag. DXXIII. n. 3.
(*o*) Pag. DXXIV. n. 6.
(*p*) Pag. DXXV. n. 7.
(*q*) Pag. DXXIX. n. 5. *Extra Tarraconem in vico Ieartorum in domo angulari ara talis, qualis extat* DCCCLXXXI. num. 11. *sed paulo longior*.
(*r*) Pag. DXXXII. n. 4.
(*s*) Pag. DXXXIII. n. 2.
(*t*) Pag. DXXVII. n. 1.
(*u*) Pag. DXXXIX. n. 3.
(*x*) Pag. cit. n. 5.
(*y*) *In Corrig.* pag. CCCXXXIX. ad Epig. cit.
(*z*) Pag. DXLI. n. 2. Vide ad hanc notas.
(*a*) Pag. cit. n. 1.
(*b*) Pag. DXLII. n. 1.
(*c*) Pag. cit. n. 8.
(*d*) Veget. Lib. II. cap. VII.

recenset; Legionis Optio nusquam. Eadem percellunt novitate (*a*) *Alicensis Probatus*, & *Factor Consulis*.

Mira Romani militia nomina (*b*) *Heliades Adrasti*, cujus *Heres Testamento Fieri* curavit. Quam (*c*) *Ciliuenses*, & (*d*) *Norcenses* sibi certatim vindicant, laudavit in *Cenotaphiis* Norisius (*e*): forma a funerariis Romanorum titulis omnino aliena, sine ponentis nomine, sine *Dis Manibus*, & illa *Pariter Occisi Pariter Hic Jacent*, itemque *Exemplum Caritatis Et Fortitudinis* mihi suspicionem ingerunt maximam. Ecquem decipiat Boissardi magnifica *Genevensis* (*f*) nisi ab his sacris omnino alienos? *C. Julii Libertus*, qui *Montes Perrupit*, & *Horam Nullam* Vixit, non debuit *Cæsar* nuncupari, nec *Apollinis Fidem* tam intempestive obtestari.

Firminum Victimarium & *Militem* (*g*) tumulare anonymus Heres, an honorat? Legionem *Agrippinensem*, ni alio quodam testimonio fulciatur, vix recipiam: ut nec ænigmaticum *Quastionarium* (*h*) a Verderio, & Schotto laudatum.

Camdenum initium jugulat (*i*) *His Terris Tegitur*, & finis *Secerae Tenacissimae Memoriae*.

Juliam Fatis Et Sibi Vivam (*k*) Nemauso reddamus una cum *Centuria Vigesima*. Utrum æqui bonique rei Geographicæ consuluerint Auctores (*l*) Indicis, cum ex iis (*m*) *Evia Præfecto*, antiquo orbi *Eviam* intulerunt, plane ignoro.

Colonia Ticinia (*n*); etiamsi a Cluverio, itemque *Gymnasii Ticinensis* Historico arrepta, intempestive nimis, & præter lapidariam syntaxim interitur, infaustoque auspicio cum ignota, & incongrua *Cohorte Montanorum M. Prima* conjungitur: *Rufus* prænomine destituitur, ut subsequens (*o*) *Pardus Armatura* XXII. Vegetius (*p*) *Armaturas duplares* & *simplares* recenser, hoc est, milites, qui binas, & qui singulas consequerentur annonas; Armatura XXIII. quid esset, docebit felicior: at Celejana lancea quid obtegat, docebit, ut opinor, nemo.

Pinellianam (*q*) adeo deformem conspicis, ut de statu ejus fas sit ambigere: *Iden Heberni* sine sensu, *Classiarius miles Centuriam* pro Triremi profitens, & ubi Heres est Frater, *Fiduciarius Heres* importune inductus.

Papiriam Polcram (*r*) *Magnu Frequentia Legionis* incusat, qua perinde ac si ei pro Tribuno majore præfuisset, *Elata Est*; nec non incongruens compendium *El.* pro *elata*, & Aelianae non matris, sed *Parentis* frigidus, nec a stylo veteri repetitus jocus, quo *Moerens Merenti* poni curavit. *Scaligerianas* (*s*) secundam & tertiam quovis honore afficias, dum ne inter antiquas colloces: Gutherius, Reinesius, Gudius * nisi erandam in priore operam ponena vetustumne umquam monumentum viderant tam abrupte, inepte, & inconnexe loquens? *Plancus* (*t*) *Legionem* novam, & *Decuriam* miscet: *Plotius* (*u*) incondite blaterat; in quo æmulatorea habet (*x*) *Popilium*, (*y*) *Prencium*, (*z*) *Pirerium*, & elinguem terme (*a*) *Satullam*.

Sergii prænomen, a Reinesio futilis testimonii fide admissum, Fabrettus expulit; quod tamen non eo maxime faciendum erat, quia *Sergia* gens patritia fuerit; gens enim fuit & *Appia*, nihilominus prænominis loco habitus aliquando est Appius, præsertim a gente *Claudia*; quin eo argumento & Numerii, & Spurii, & ipsum Servii notum prænomen, pro quo Fabrettus pugnat, ejiceretur. *Sergium Terentium Sergii Filium* (*b*) Refendius exhibet; sed monumentum cum eo nomine, tum ob *Emeritum* non militem, sed *Centurionem*, & figla parum probata suspicionem movent, quid etiam muneria *L. Postumius* gerebat, sub quo ducerentur *Ordines? Tertius Seunonis* (*c*) servi potius aspectu comparet, quam militis; anno XV. *stipendia* non inchoabantur; *Parentibus* memoriam filio facientibus non additur quod *Vivi fecerint*. *Anglica* (*d*) valde involvitur, & formula clauditur, quæ fictitiis quam pluribus appingitur. Sed Militaribus jam non est ut immoremur amplius; paucas illas, quæ illegitimis compendiis implicantur, contemnere jam didicimus: fragmina quidem videas, & in eo, quod reliquum habent, peccantis; sed libens præteri, illorum tantum vicem commiserans, qui ex istiusmodi corruptis frustis, & informibus novi quiddam eruditionis thesauris aliquando inferre conantur; veluti cum Reinesius (*e*) in istorum uno, & in ineptia aliis, aut alíud omnino loquentibus titulis *Eranistam Legionis* videt, & de somnio sibi plaudit, a Fabretto (*f*) tamen adoptato. Non his tamen quisquilia ingloria definit bellicarum Inscriptionum series; sed præclarissima sub finem explicar ex æneis tabellis monumenta, quæ Honestarum Missionum nomine Respublica Literaria ad hanc diem agnoscit: de his incidet alio loco sermo.

Servitia, officia, ministeria turmatim veniunt: quorum aliquor mihi valde suspecta ab Inscriptionibus exhiberi fateor, quas tamen explodere,

(*a*) Pag. cit. DXLII. n. 9. vers. 4. 5.
(*b*) Pag. DXLIII. n. 9.
(*c*) Pag. DXLIV. n. 4.
(*d*) Pag. cit. n. 5.
(*e*) *Dissert. II.*
(*f*) Pag. cit. DXLIV. n. 9.
(*g*) Pag. DXLV. n. 4.
(*h*) Pag. cit. n. 6.
(*i*) Pag. DXLVI. n. 5. e *Camdeno*.
(*k*) Pag. DXLVIII. n. 4. posui *Nemausi*.
(*l*) Pag. XLV. voc. EVIA.
(*m*) Pag. DL. n. 4.
(*n*) Pag. DLII. n. 5.
(*o*) Pag. cit. n. 6.
(*p*) Veget. Lib. II. cap. VII.

(*q*) Pag. DLIII. n. 2.
(*r*) Pag. DLVI. n. 1.
(*s*) Pag. cit. n. 2. & 3.
(*) Vide not. ad cit. epig. 2.
(*t*) Pag. DLVII. n. 3.
(*u*) Pag. cit. n. 4.
(*x*) Pag. DLVIII. n. 3.
(*y*) Pag. cit. n. 4.
(*z*) Pag. cit. n. 5.
(*a*) Pag. DLX. n. 3.
(*b*) Pag. DLXIII. n. 4.
(*c*) Pag. cit. n. 8.
(*d*) Pag. DLXV. n. 3.
(*e*) Reines. in not. ad Epig. 80. VIII. pag. 545.
(*f*) Fabret. pag. 232.

re, cum id ex unico indicio perraro soleam, non audeo. *Domitia* (*a*) prænomine insipide aucta, ipsa ne *Cubicularia* fuit, & quidem, quod nemo audierat, *Ex Collegio?* ad *Zmaragdum* ipsum refert Fabrettus (*b*); sed cur a nomine ita distraheretur officium? Tam obscurum ministerium est *A Jano Primo Palatino* (*c*), quam loquutio incondita *Ossa C. Juliur*.

Tria nomina nobiliorum Vernis data, & alibi apparent, *Servo*, ut *T. Flavius Oleuus* (*d*) vocatur, data non memini: vernæ illi siquidem non servis jam, sed libertis accensebantur, qui se ab honestiori servorum genere eductos eo nomine indicare gestiebant: at *Oleuum* nostrum inter abjecta mancipia projectum ostendit *Mediastini* officium, quod inepte sibi arrogat *Polymnestus Libertus*, inconsulto etiam *Augusti Nostri* formula utens, Titi Imperatoris ævo mihi suspecta, quamvis plures ejusdem ætatis afferat Gruterus cum *Caesare N.* Etiam quæ in hac pagina præit (*e*), nescio quid ingerere videtur ambiguitatis: nomina consignat varie, & siglis clauditur insolitis, & texturam habet illepidam, *Ajano Hic Situs Est*, vel *A Jano Ab Atrio*, quem Scriptores lapidis *Atriensem* vocant. Quid esse in proxima putabimus (*f*) *A Juno Medio?* is enim non privatus, sed publicus erat locus fœneratoribus deputatus:

> . . . . *Postquam omnis res mea Janum*
> *Ad medium fracta est, aliena negotia curo:* (*g*)

Bona Pignorii venia *Medinstino Servo Cornelii* (*h*) nomen parum quadrat. *Smetianam* (*i*), ut alias quasdam, miror, quæ ministeria & officia tam raro cæteroquin monumentis inscripta gregatim recitant: inter illa ** Lictoric Proximi* munus Trajano famulans oculos ad se convertit; Lictores enim, qui Magistratibus apparebant, Cæsaribus item apparuisse non legimus; iis pro Lictoribus Prætoriarum Cohortium ab Augusto institutarum adstabant milites, quos eapropter Dio *Stipatores Corporis* vocat; interque eos præcipue, qui Speculatores, & Protectores appellabantur: Fabrettus (*k*) *Lictores* ejusmodi ad Trajani tempora viguisse tradit, sed hoc unice marmore, quod magnopere laudat, nixus. Absonum etiam videri possit, eumdem hominem & Lictorem fuisse, & *Augusti A Potione*: *Abscessit* lethali significatione usurpare Latini non solent, sed *Decessit*: *Pinculo Facto* hoc loco improprie dicitur: cujus vero *Augusti* circa Trajani ætatem *Libertus* etat, qui *Valeus Phædimiuuus* nuncuparetur? subscribitur, *Vidit Smetius*; at Gutenstenius, qui titulum hunc recenset, habuisse Smetium a Pontano docet.

Eunuchus Ab Ornamentis (*l*) multis nominibus libertinum ordinem exornat.

Septem tabella *Carpensis* (*m*) una servitii genera numerat, inter quæ *Curu Catellæ* jocum sapit; *Vibia Successa Servu*, *L. Vibius Pamphilus Servus* secum ipsi pugnant, & conditionem nominibus, nomina conditione excludunt, ac repellunt.

Ex eodem statim Museo tabulam aliam (*n*) vides quinque Officiis, & servis ingenuorum, vel libertorum more pariter nominatis scatentem. Eadem officina paulo ante (*o*) *Juniam Euchen Servam* dederat cum *mulione Sexto Classidio*, eadem (*p*) *Sextum Pompejum Servum Tricliniarcham*, eadem mox (*q*) *Ossa Juliae Liviae Augustae Auriclue Oruntrix*, ubi Scaliger (*r*) in *Corrig.* & Spanhemius (*s*) γείτων inveniunt, ac documenta vetustatis exhibet; eadem mira ministeria (*t*) *a Tutulo*, & (*u*) *a Corinthis*, ob quæ servilia capita gentilitiis de more, tribusque ut *Atrienses* quoque nominibus rursus veniunt. *A Corinthic Faber* (*x*) in tabula alia visitur, sed *Carpensi* pariter, & quam nova gens *Lucriuiu*, & denaria *argenteu* item deturpant. Frequentissime & in *Carpensibus* aliis *Servus* adjicitur, quod tamen in lapidibus rarius est, præcipue in privatorum servis. *Hermes P. Claudii* (*y*) servus intelligitur: *Verna* (*z*) quidem sæpe, quod honori erat.

Morosus videri nolim, quapropter excurro, & (*a*) *Amphionem Citharoedum* (*b*) *Supra Cocos*, (*c*) *Drusi Caesaris Avium Fartorem* (*d*), *Superpositum Medicorum* prætermitto, monens tantummodo, de officiis pluribus, usque dum ipsæ tabulæ proferantur, & inspiciantur, sine temeritatis nota ambigi profecto posse.

Arrius Claudinianus, *Flamma Clausus* (*e*), & Trajani Libertus *Caesarem Nostrum* (*f*) appellans non placent. *Gratio* (*g*) *Libertus Augusti*, eodemque tempore *Liviæ Servus* officium suum *a Potione* satis per se suspectum omnino lædit, atque comminuit. Cujus *litera docta* est, indoctus profecto est sermo (*h*), *Proc. Bybl. Scripti*: indoctiores autem cum sermone, tum scriptura sunt nona & decima, in quibus nihil non absurdum est.

For-

(*a*) Gruter. pag. DLXXVI. n. 5.
(*b*) *Column. Trajan.* pag. 184.
(*c*) Pag. DLXXVI. n. 9.
(*d*) Pag. DLXXVII. n. 3.
(*e*) Pag. cit. n. 1.
(*f*) Pag. cit. n. 2.
(*g*) Horat. Serm. III. Lib. II. vers. 18. & 19.
(*h*) Pag. cit. DLXXVII. n. 4.
(*i*) Pag. DLXXVIII. n. 1. * vers. 4.
(*k*) *Column. Trajan.* pag. 184.
(*l*) Gruter. pag. cit. n. 9.
(*m*) Pag. cit. n. 5. *Rom. in Musæo Card. Carpensis*.
(*n*) Pag. cit. DLXXIX. n. 5. 6. 7.
(*o*) Pag. DLXXV. n. 8. *in Musæo Card. Carpensis, tabella*.
(*p*) Pag. DLXXVI. n. 6. *Ibidem*. Vid. præced. pag. n. 8.
(*q*) Pag. DLXXIX. n. 2.
(*r*) Vid. not. ad Epig. 3. cit. pag. quæ fere est eadem ac superior.
(*s*) *De Usu Numism.* pag. 608.

(*t*) Pag. cit. DLXXIX. n. 5. vers. 2.
(*u*) Pag. cit. n. 6. vers. 2.
(*x*) Pag. DCXXXIX. n. 8. vers. 3. *Romæ apud Carpensem*.
(*y*) Pag. DLXXVII. n. 6.
(*z*) Vid. Septim. cit. pag. &c. ubi vers. 4. 5.

. . . . . . VERNA A
A. VESTE. REGIA &c.

(*a*) Pag. DLXXX. n. 9.
(*b*) Pag. cit. n. 12.
(*c*) Pag. cit. n. 15.
(*d*) Pag. DLXXXI. n. 7.
(*e*) Pag. DLXXXII. n. 1.
(*f*) Vid. pag. cit. n. 8. 9.
(*g*) Pag. cit. n. 2.
(*h*) Pag. DLXXXIV. n. 5. ponit *Neapoli*, *litera docta apud Hadrianum Guilielmum*.

Fortunati (*a*) titulus plura profert vix amplius visa: *Securitati Cognutionis Suæ*, *Verna Paternus*; *Vespasiano Patrono* in sepulcrali monumento sibi posito; *Lictor* Vespasiani *Curiatus*; *Divi*, & *Augusti* appellationes conjunctas. Cui quid sibi velit *Peplia Ab Auctoritate* (*b*) innotescit, is & nobis palam facere ne abnuat, precor.

Carpensem (*c*) en tibi rursus tabulam, qua nulla fere amplissimi hujus Thesauri majore incedit commentariorum pompa: in ea scilicet munienda, & illustranda certarunt Reinesius, Gudius, Fabrettus, alii (*d*); at *Exactor* legi non solet nisi exactionis genere adposito, & publici potius officii nomen, quam privatis hominibus famulantis videtur fuisse; *Exactorem Sexti Pompeii* tria nomina injuria condecorant; verba illa *Quisquis Es Homo* a lapidario, & a veteri stylo abhorrent quam maxime: habentur quidem & in alia infra (*e*), sex ex fodina eadem, & ineptis compendiis additis, & cum *Sex. Pompeio Salvio a Pendice Cedri*, & *ab Horti Culturu*. Unde abii, redeo: *Sextia L. Tertia* (*f*) quid est? si quæ attulere viri docti, & in rem suam adhibuere, explicassent quoque, illuxissent iis multoties impusturæ hujusmodi; quam enim non ineptam eo loco significationem singularis illi dedissent? * *Scriba* femina mihi ægre imponent; habuerat Origenes *Scriptorius* puellas, sed num Latine *Scribas* appellasset? *Servam* reponunt Reinesius (*g*) & Fabrettus (*h*), at *Sextia Xanta* libertam sapit, & Servam Patronæ *ollas duas* emisse, mirabile dictu esset.

In superiori proxima epigraphe (*i*) sepulcralis clausula de Herede extraneo monumenti haud participe corrupte affertur, & nove: exinde Scaligeri nomine trium verborum titulus (*k*) quatuor de causis falsi damnandus, cum trium verborum superscriptione tribus item erroribus conspicua. *Marinus Stichus* (*l*) aures meas ingratus incurrit; Glutinatores memorat Cicero (*m*), *mittas de tuis librariolis duos, quibus Tyrannio utitur glutinatoribus*, sed Honorario monumento vitam eo artificio tolerantem ornatam fuisse, vix credam.

Terram subinde, & *Imagines Authus* (*n*) miscet, ex quibus informibus verbis *Terracinensia Ornamenta* Reinesius mirifice ædificat. Legionem *Salutarem* (*o*), quam nemo audierat umquam, Boissardus promit; *Præfectus* ejus *a Cura Amicorum* erat; honorarium titulum putes, quem *Civitas Ponit*, funebrem, quem *Bene Merenti*: *Civitatem Mediomatricorum* hic non recipio; neque enim monumentis in urbe aliqua publice positis ejus nomen sic adscribebatur: cur etiam ita appellaretur? nam in *Mediomatricorum* regione plura fuisse oppida, *Itinerarium* docet: Divodurum eminuisse Ptolemæus indicat, quod *Peutingeriana Divodurum Mediomatricorum* vocat: *Mediomatricos*, *Socium civitatem* memorat quidem Tacitus (*p*), sed ibi vocabulum Cæsaris more, ut alias adnotavimus, pro gentis Communis usurpat, ut apud Tullium in Verrinis *Commune Siciliæ*; Tacitus (*q*) eo sensu & alias, *Civitas Lingonum* &c. Est in *Notitia* Provinciarum Galliæ *Civitas Mediomotricorum*, sed nomine adposito * *Mettis*. Occurret rursus in hac classe (*r*) *Civee Mediomatr.* at sine coagmentatione sermonis; & quod *Civitas Mediomatricorum*, aut *Helvetiorum* diceretur, non ea propter *Civis Mediomatricus*, aut *Helveticus* reperiemus dictum: in ea epigraphe *Nemausus* cognomenti loco, *Primula* gentilitii; & *Mensor Frumenti Numen*. Significatione obscura, ut *Comitilla* derivatione ignota. *Medici Mediomatrici* (*s*) hic succurrit, quem ægrotanti mihi adhiberi nolim.

Ante *Cassiam* (*t*) ænigmaticum Mercatoris, *Diadumenus* (*u*) venit, cujus *excessus* dies & Consules adnotantur præter morem: quoniam autem monumento veteri * *Præpositus* habetur *Ordinatus*, nec addito cui rei, vel quo loco præesset, & *Ordinatus Ultro a Divo Tito VIII. Consule*, ac si Consul & Divus esse quisquam posset? Felices profecto, qui Helveticam (*x*) *Ex Mandatu Imperatoris* non probant solum, sed etiam intelligunt, & * *Anaballianum Constantini Filium*, quibus conspicillis nescio, in ea vident. *Fontis Rubiconis Castellarius* (*y*) *ad rudera Ulpia Trajana* repertus ministerium suum in tanta locorum distantia ægre perfecisse puto; quis autem Fontium Castellarins novit, vel *Rubiconis* aquas aquæductibus devectas, ita ut *Castellario* indigerent?

> *Fonte cadit modico, parvisque impellitur undis*
> *Puniceus Rubicon* . . . . (*z*)

Cur etiam homini ingenuo id muneris, cum adiitent (*a*) *Castellaris Aquæ Marciæ libertus*, & (*b*) *Aquæ Claudiæ servus*? *Coetu Genium* (*c*) etsi

(*a*) Gruter. pag DLXXXVI. n. 6.
(*b*) Pag. DXC. n. 8.
(*c*) Pag. DXCIV. n. 3. ponit *Romæ in Musæo Cardinalis Carpensis*.
(*d*) Vid. not. quæ sublunt.
(*e*) Pag. DCI. n. 10 *in Musæo Carpensi* ut supra.
(*f*) Loc cit. Epig. 3. pag. DXCIV. * vers. 4.
(*g*) Epist. XXXI pag. 158.
(*h*) Inscr. III. pag. 214.
(*i*) Gruter. pag. cit. DXCIV n. 2.
(*k*) Pag. cit. n. 5. *In Arcu Urbis Antipolitani a Scaligero*.
(*l*) Pag. cit. n. 6.
(*m*) Att. Lib. IV. 4.
(*n*) Gruter. pag cit. n 8.
(*o*) Pag DXCVIII. n. 5. *In ædibus Boissardi*.
(*p*) *Histor.* Lib. IV. Cap. LXX.
(*q*) *Histor.* Lib. I.
* *Mettis* apud Venant. Fortunat. Lib. VII.

(*r*) Gruter. pag. DCXXXI. n. 8.
(*s*) Pag. MCXV. n. 6.
(*t*) Pag. DXCIX. n. 10. ex *Ant. Mercatore*.
(*u*) Pag. cit. n. 9. * vers. 3.
(*x*) Pag. DC. n. 14. *Salisburgi in Helvetiis*, * vers. 3.

D. BAL
CONSTANT. IMP
FID. &c.

In not. leg. ANABAL. *Anabalianus Constantini Imp. Filius*. Gud.
(*y*) Pag. DCI. n. 9.
(*z*) Lucan. *Pharsal* Lib. I. vers. 214.
(*a*) Gruter. pag. cit. n. 8.
(*b*) Pag. cit. n. 7.
(*c*) Pag. DCII. n. 4.

etsi a Fabretto (*a*) quoque cultum, intuens, a suspicione non tempero: diem & Consulem adponere, quo quisquam *Decessit*, non est antiqui moris; *Villicus In Hortis* antiquæ loquutionis non est; *Augusti Pragustator* jam *Divii*, ut hic scribitur, Cœlum peteret, ministerium suum ut perageret, opus erat; quin officium ipsum Prægustatoris haud mihi admodum probatur: *Halotum spadonem* Claudii *prægustatorem* Suetonius (*b*) memorat quidem, eumdemque Tacitus (*c*) *inferre epulas, & explorare gustu solitum* dicit; sed epigrammata id muneris memorantia laborant singula, & male olent: primum scilicet in eadem pagina prægustatores *Diadumenus Larnesianus* (*d*), & *Diadumenus Farnesius* (*e*) illuxerunt jamdudum nobis, alter, quæ consequi debebant, præmittens, alter non pro itu ac reditu, sed * *Pro Salute Itus ac Reditus* votum solvens: deinde *Zosimus Procurator Prægustatorum* (*f*), quamvis a Torrentio Suetonium illustrante adoptatus, cui risum non excitet? neque enim famuli, ac ministri Procuratores habebant suos, neque eo fuisse numero, qui Principis epulas prægustarent, par est credere, ut magnum quoddam Collegium constituerent: supersunt Carpenses tituli duo, quos mendacii manifestos facere videntur nomina (*g*), *Claudius Arrius Claudinianus*, (*h*) *Vibius Catinius Vibonianus*, * *Claudius Flammu Clausus*.

Suspicionem movent (*i*) *Libertas Divi Augusti*, gens *Cesvitia*, & *Ossa In Uno*: *Divum Augustum* aliæ memorant, sed ut plurimum ab inquinatis prodeuntes fontibus. Manes parcant gentilium meorum; (*k*) *Erotes ollas ement Ab Solo* aliquanto turbat, & quid ibi est *Caesariana*? Sunt quibus (*l*) *Heroum* non arrideat, quod tamen Græco sensu usurpari puto; Ἡρῷον pro monumento habetur pluries in percelebri Epictetæ (*m*) lapide: durius videtur * *Superficium Insula*, cum ædes & *Insula* & *Superficies* significare soleant. Quid sibi velit (*n*) *D. M. Niconis Augustor. Et Victoriæ*, non intelligo; forte *Dis Manibus Niconis Augustorum Liberti*, & *Victoriæ* conjugis titulus positus; at Gudius (*o*): *Sine dubio lapis est de asino, qui Augusto in prælium ad Actium descendenti occurrerit*: occurrisse quidem asellum cum asinario, Suetonius (*p*) tradidit, nomenque Eutychus homini, bestiæ Nicon; at ideo ne Niconis, vel Niconiæ gentis nomine prodire jam nequibit quispiam, quin pro asello confestim accipiatur miser? Æneum jumenti simulacrum in Templo collocasse Augustum, legimus; at ejus etiam Deos Manes coluisse, non legimus.

Lipsii & Smetii *Felicissimus Heraclitianus* (*q*) tribum insueto profitetur modo, & *Dibus Secaris* ignotis litar, & *Augustalium* sive *Augurum Corpus Puer* dedecorar. (*r*) *Decurialem Aedilitiae Pompae*; (*s*) *Architectum Maximum*; implexam (*t*) *Aedicula*, & prorsus obscuram *Sexto Pompejo Architecto Inchoatum*, *Pedesque in fronte*, & *in agro* numerantem; (*u*) *Thallum* denique *Custodem Operum Mesorum Aedificiorum*, ac *Patrono Ossa Ornantem* uno edicto ab Antiquariorum cimeliis exulare in posterum jubeamus.

Negotiator Vinaria & *Consularis Viri* (*x*) qui conglutinabimus? Maximam elegantiorum artium in ea Republica fuisse oportet curam, in qua, qui (*y*) *Fabricae Signorum Praeßet*, publice designabatur. *Curatores Instrumentorum Veronensium* (*z*) ubi Sataina viderit, ignoratur; commentitia videtur fuisse tabula, quæ * *Ex Numero Collegii Fabrorum* adderer sermone improprio, & nequaquam connexo. *Sodalicium* (*a*) mulieri titulum parare miror, & quid * *Sodalicio Marmorariorum* cum *Tesseris Lignariis* esset, aut cum *Tessararia Lignaria*: Tesserarium etiam eo sensu non reperi, nec Sodalicium; *Sodalitium Juventutis* (*b*) eduxit anterius idem Pingonius parum auspicato: ipsa hujus feminæ nomina aversor (*c*), *Antistita Delphis*. Prodigium *Narbonense* (*d*) cur nos detineat? quid erit * *TOR*? quid * * Colonia Martia cum *Pedibus XV.*?

Scribam Colonia Sarmatica (*e*), & *Nammoniae* (*f*) compendia nolumus. *Terentium Fructum* (*g*) rideo eruditorum expositionibus circumseptum: quod * *Atticus* † *Partes Trecentos Dixerit* sine apographo * *Petronii Fragmento Traguriano* explicari nequit; sed dixerit quotquot libet: quidnam istuc sermonis est, & quid Latine significat * * *Literatus Graecis Et Latinis Librarius*? Adde monumenta vetera *Sibi & Filio*, *Sibi & Conjugi*, *Sibi & Libertis* haberi non tot quin plura; † *Sibi Et Servo* reperiri nullum.

(*a*) Fabret. pag. 73. n. 69. cap. 11.
(*b*) In Claud. cap. 44.
(*c*) *Annal.* Lib. XIII. in fin.
(*d*) Gruter. pag. LXIII. n. 5. vers. LVRNESIANVS. & subnotat: *videtur hæc Inscriptio excerpta e 9. hujus paginæ.*
(*e*) Pag. cit. n. 9. vers. 8. FVRNESIVS. * vers. 3. 4. & ult.
(*f*) Pag. DLXXXI. n. 13.
(*g*) Pag. DLXXXII. n. 1. vers. 1. 2.
(*h*) Pag. DCXXVI. n. 2. vers. 1. 2.
* In Epig. 1. cit. pag. DLXXXII. vers. 3. Utraque in *Museo Cardinalis Carpensis*.
(*i*) Pag. DCV. n. 11. *Romæ apud Carpensem tabella*.
(*k*) Pag. DCVIII. n. 1. *Romæ apud Maffejos tabella marmorea*: vers. 3. PROCIHEROVM.
(*l*) Pag. cit. n. 8. Vid. *Corrig.* pag. CCCXII. ubi ad Epig. cit. vers. 3. reſcribendum videtur, PROC. HEROVM.
(*m*) *Mus. Veron.* a pag. XX. usque ad XXVIII.
* In cit. Epig. 8 vers. 4. 5.
(*n*) Pag. DCXVI. n. 3.
(*o*) *Ad hanc in not.*
(*p*) In Aug. cap. 96.

(*q*) Pag. DCXVIII. n. 3. Hæc subnotantur: *Vidit Lipsius, habuitque idem ab amicis Smetius.*
(*r*) Pag. DCXXII. n. 9.
(*s*) Pag. DCXXIII. n. 5.
(*t*) Pag. cit. n. 3.
(*u*) Pag. cit. n. 6.
(*x*) Pag. DCXXIV. n. 3.
(*y*) Pag. cit. n. 4.
(*z*) Pag. cit. n. 7. * vers. 7. & ult.
(*a*) Pag. cit. n. 8. *e Pingonio* * vers. 5. & ult.
(*b*) Pag. CXI. n. 10 *e Pingonio*.
(*c*) In Epig. 8. pag. DCXXIV. vers. 1. ANTISTITAE.
(*d*) Pag. cit. num. 9. ponit *Narbone*. * vers. 3. TORVIATOR. Scalig. conjicit legendum TOR. VIATOR. * * vers. ult. I. P. N. M. P. XV. *Julia Paterna Narbonens. Martia Ped.* XV. in Ind. pag. C.
(*e*) Pag. DCXXV. n. 3.
(*f*) Pag. cit. n. 6.
(*g*) Pag. cit. n. 8. * vers. 5. † vers. 10. PONTES. Verderii schedæ PARTES. Recte. * Vid. ad hanc not. * * Vers. 7. 8. † vers. 4. 5.

Præco De Regione Portae Capenae (*a*) duo gentilitia ostentat præter libertinæ conditionis morem, & *Vibionnus* dicitur, quæ inflexio mihi sæpe suspicionem injicere solet.

Q. Fabius ptius *Africani Libertas* (*b*) exinde bis *Servus* asseritur; *Culicina Agrestina*, quæ Protagonistæ quodammodo hic agit partes, virum suum primo *Calpetanum Glyptam Viatorem Pullarium* appellat, deinde *Calpetanum Livianum Primipilarem*; Liviæ Augustæ Liberta vocatur *Proculeja Stibias*; his autem omnibus *Posuit Alumnus Cum Artificibus* : ex istiusmodi tamen pulmentis puriorem antiquitatis notitiam, si Diis placet, etuere ad hanc usque diem consuevimus: ab hoc titulo deceptus Romanorum Officiorum catalogo (*c*) *Viator Pullarius* lepidissime est insertus, quem Reinesius (*d*) a Gudio hic (*e*) exscriptus, *Consuli, vel Prætori operam auspiciis danti, & per Augures a pullis auspicia captanti*, adfuisse docet : Ciceronis (*f*) auctoritas indicata tem in tuto videtur ponere; locum si consulis, non Viatores, sed *Pullarii* memorantur, quotum revera munus fuit auspicia e pullis captare, & Consulibus referre : apparet præsertim in L. Papirio Consule, antequam cum Samnitibus congrederetur, *Pullarium in auspicium mittente*, qui cum pulli non pascerentur, ne militum pugnam exposcentium ardorem frustraretur, prudentia usus, & *auspicium mentiri ausus, tripudium solistimum Consuli nunciavit* (*g*).

In hoc folio sibi discrepant (*h*) *Staberio Secundo Viator Consularis*, & (*i*) *P. Lareius*, & * *L. Eprius* inemendatum muliebre elogium includentes, & (*k*) *L. Antiochus* inepte incipiens ac desinens.

In subsequenti quiescere me non sinunt (*l*) *Augusti Libertus L. Pompeii* nomine (*m*) *Fusor Ollarius*, (*n*) *Avunculi* & *Patris* nomina, & (*o*) *Umber EXS Decaria Lictorum* in Colonia Narbonensi.

Insueto aspectu (*p*) *Perficas* ne deterreat; pro genuino habe, sed non pro incorrupto; ubi *Habeatias*, lege *Habenti Jus*. Somnium (*q*) *Nocturni Lictoris Brixianorum* Feliciani Codex non minus inepte exhibet : *Jo. Vie. Nocturno Certamine Victor Brixianorum Statuam Aeneam Erexerunt Ex Voto*. Nomen (*r*) *Celsi*, *Schola Medicorum*, & *Ollae* cum statis illis *In Fronte*, cum quibus conjungi non solent, in aliquam me dubitationem adducunt : sicut etiam (*s*) *Apollinaris Artis Medicinae Doctissimus*, & (*t*) *Filetio Domo Africa*, & (*u*) *Medicus De Lucillianis*, nisi *Decii Lucilliani* fuit. A Scaligero (*x*) *Suavitas*, & in (*y*) *Romulo Sive Drymulo Unctore Sive Fictore*, vel, ut Almelovenio (*z*) placet, *Frictore*, lepiditas. *Faustiniani* (*a*) diversa facies fidem elevat, & non hominem, sed larvam probat : acephalas (*b*) sine indicio, notas sine significatione prætereo.

In *Ermaisci* titulo (*c*) peregrina omnia: *Viminarii* (*d*) quoque ars exotica, ut uxoris cognomentum suæ: nec oratio usitata, & cohærens, *Materiarius Pius In Suos Rubria Merobrigensis Marito Fecit Hic Situs Est* (*e*). Consequentis chartæ (*f*) primam & postremam exsibila: (*g*) *Fortuliensem Augurariam* explode.

Quid memorem (*h*) *Caia Libertum Publium Propolam AL.* quid (*i*) *Lardarium*, (*k*) *Coactiliariam*, (*l*) *Subactarium*, (*m*) *Castrensiarium*, (*n*) *Artem Prossariam* cum *Adpertinente*, (*o*) *Plumariam*, (*p*) *Tenniarium*, & id genus reliqua? mihi quidem, ipsis tabulis non inspectis, artificia adeo exotica ægre probentur. Deterius quoddam, quam menda, & sphalmata, (*q*) *Labeo Cassita* sapit, & (*r*) *Amicus Fullonis*, & (*s*) *Afranius Scriptor Togatarum*.

Incondita prorsus est, quæ (*t*) *Paedagogum Puerorum Caeretanorum* profert, & Imperatoris *Claudii* ævo *Augustum Nostram* designat: * *Gratio*, si Liberti cognomentum est, cum idem subinde *Servus* dicitur? si Servi nomen Libertus primitivo nomine, & quo unice indigitaretur, destituitur : *Parens Caecilia Justa* nec servo videtur aptari, nec liberto; *Charita Dasumia* conjux repentina prosilit, & nominum ordine inverso; ** Sestertium *Denariorum* millia Latini non

(*a*) Gruter. pag. DCXXVI. n. 2.
(*b*) Pag. DCXXVII. n. 5.
(*c*) Vid. *Ind.* cap. v. pag. XXIII.
(*d*) In not. ad Epig. 35. VI. pag. 410.
(*e*) Ex not. ad Epig. 5. cit. pag DCXXVII.
(*f*) *Epist. Familiar.* Lib. 2. Epist. XII.
(*g*) Livius Lib. X. cap. 40.
(*h*) Gruter. pag. DCXXVII. n. 2.
(*i*) Pag. cit. n. 9. * vers. ult.
(*k*) Pag. cit. n. 11.
(*l*) Pag DCXXX. n. 5.
(*m*) Pag. cit. n. 9. vers. 6.
(*n*) Pag. cit. n. 11.
(*o*) Pag. cit. n. 12.
(*p*) Pag. DCXXXI. n. 2.
(*q*) Pag. cit. n. 6. *ponit Brixiæ olim in foro publico ex Nazarii, & Verderii Schedis*, & hæc sub Epig. „ Hic sedet homo „ quidam cum pertica oblonga in dextra, nescio an ar- „ matus galea caput. „ Visitur etiam nunc in eadem civitate sub portico carcerum fori, ut vocant, *dell' Erbe*.

NOCTVRNO

LICTOR . BRIXIANORVM . V

Subest figura supra descripta mutila & effracta. Grut. in fin. non habet V. Hanc ad lapidem exscripsit solers Vir D. Petrus Gnocchi. Male Vinaccesius pag. 313. n. 47. & alii.
(*r*) Pag. DCXXXII. n. 4.
(*s*) Pag. DCXXXIII. n. 6.
(*t*) Pag. DCXXXIV. n. 5.
(*u*) Pag. cit. n. 6.
(*x*) Pag. DCXXXVI. n. 4.
(*y*) Pag. cit. n. 11.
(*z*) In *Corrig.* pag. CCCXLII. ad Epig. cit. Frictor. solebat in „ Balneis lavantium corpora fricare. Frictione curasse docet „ aperte A. Corn. Celsus de Re Medica Lib. II. cap. 14. & „ IV. cap. 3.
(*a*) Pag. DCXLI. n. 9.
(*b*) Pag. cit. n. 5. 6.
(*c*) Pag. DCXLII. n. 1.
(*d*) Pag. cit. n. 3.
(*e*) Pag. cit. n. 6.
(*f*) Pag DCXLIII. n. 1. 10.
(*g*) Pag DCXLV. n. 2.
(*h*) Pag. DCXLVI. n. 4.
(*i*) Pag. DCXLVII. n. 4.
(*k*) Pag. DCXLVIII. n. 4.
(*l*) Pag. cit. n. 8.
(*m*) Pag. DCXLIX. n. 5.
(*n*) Pag. cit. n. 7.
(*o*) Pag. cit. n. 8.
(*p*) Pag. DCL. n. 8.
(*q*) Pag. DCLI. n. 1.
(*r*) Pag. cit. n. 5.
(*s*) Pag. DCLII. n. 7. Hi duo versus suspecti sunt etiam Reinesio.
(*t*) Pag. cit. num. 8. * vers. 2. ** vers. 8. SS. c. M. Gronov.

L 2

non loquebantur; eas singularias marmorarii veteres non incidebant.

Quæ (*a*) ex *agri Vicetini Sumano monte* affertur, testatum nobis & ratum facit, fuisse jam ante hujus lapidarii studii conditores, qui Inscriptiones mentirentur, & veterum simulatione fabrefacerent: eam enim in MSS. Marcanovæ, Feliciani, Bononii collectionibus recensitam vidi, quamvis variantem ubique Bononius melius, (qui ex Paiarino habuisse dicit, & illam jam ætate nullibi reperiri) incipit enim *D. M. Rem. Palaem*: at nihil apertius, quam e libro de *Claris Grammaticis* effictam esse, in quo *Remmius Palamon* Vicetinus docuisse Romæ, ac principem locum inter Grammaticos tenuisse, traditur: Additamenta illa de *Cadaveris Quiete*, & de *Animo Alio Reverteute* recentem Rhetorem indicant manifeste; *Tuberonia* a *Palamone*, antequam docendi munus susciperet, quod Suetonius indicat, manumisso, conjux honestius fuisset appellata, quam *Contubernalis*; D. F. intruduntur abs re; *Grammaticum Veicetinum* Vicetinam potius dialectum prælegisse putes, quam ab hominis patria sic nuncupari, sicuti Græcæ linguæ præceptor *Grammaticus Graecus* audiebat.

In *Neapolitana* (*b*) a *Scaligero* lusum noscis, & quidvis præter funerarii tituli Speciem. *Scholasticam llapem* (*c*) arbitrio tuo permitto. *Insitiea* (*d*) transilio, velut (*e*) *Patavinæ* clausulam, (*f*) *Polensis Fidem Cognitam*, *Pietatis Plenam*, & similia, ac in *Parmensi* (*g*) aliquantum commoror, quam immerito damnabat nuper vir præstans in Epistola ad me data: *Kalocaerus Heleno* ponit servo servus; *Collactius* est Collacteus, idem ac Collactaneus; *Publicus* servum publicum dicit: Juvenalis Sat. X. vers. 41.

Quippe tenet sudans hac Publicus .... [*h*]

Fabrettus (*i*) *Publicos* recensuit, vel indigitavit * *Aelium Affinianum*, *Magnum Publicianum*, aliosque plures; unicum pene deprehendo *Calocaerum* nostrum unica appellatione nominatum; quod vero alii duplici utantur, cave, ne a servili statu emersisse putes; secunda enim illa in servilibus nominibus inflexio priorem dominum indicare solet; quam tamen eum in *Publicis* constanter fere additam, & adhibitam videam, suspicor officii morem fuisse, & consuevisse servos illius nomen, qui Magistratui, aut Collegio, cui famulabantur, præesset, vel cujus gratia in honorificum pro conditione ministerium cooptati fuissent, adsumere: quamobrem Fabretti (*k*) conjectura de *Felice Corneliano* (*l*) concideret, ut concidere videtur, quod servi *Peculiares* ad horum *Publicorum* distinctionem dicerentur. *Peculiares* nisi in Imperatorum famulitio non reperio, unde est ut credam, ita indigitari consuevisse qui de familia erant, & domesticis ministeriis devoti, ad distinctionem eorum, qui Cæsaribus publica munera obeuntibus, & Consulis, Tribuni Plebis, Pontificis Maximi vices implentibus inserviebant, eo modo, quo privatum & publicum patrimonium in Imperatorum ærario distinguebatur: hinc Cæsari tamquam regia libidine rempublicam administranti imputatum est, quod *publicis vectigalibus Peculiares servos præposuerit* (*m*) loco adhibendi ei officio dicatos. Communi autem alicui servientes non Publicos absolute, sed *Servos*, vel *Servos Publicos* appellari observo in lapidibus; *Publicos* vero nostros sacris addictos video e *Publico Augurum XV virum*, *Pontificum*, *Epulonum*, & *Curionali*, cui capeduncula & aqua lustralis adponuntur. Publicorum autem vestimentum, & coronam, & præcipuum munus *Parmense* nos monumentum docebit, si ut est in lapide appareat, ostendetque & corona, & tibia in re sacra, & ad sacrificia Publicos ministrasse.

Displicet (*n*) *tralatio* corporum *Permissu Tribuni Plebis*, quæ Pontificis jurisdictionem violat, & insueta illa ac Rhetorica *Eusebenii* & *Primitivi* repetitio: non placet ab omni parte *Securitati Sacrum* (*o*) epigramma: (*p*) nec *Salvidiena* relinquens *Mammam Gementem Plangentem Plorantem*, frigidamque sibi * mantissam adstruentem.

Pervenimus jam, quo tendimus omnes, ad tumulos & sepulcreta: magis perfunctorie rem peragemus, ubi levioris ut plurimum notæ tituli occurrunt. Alteriorum ædibus qui Alteriam gentem adstruxit, *Candidi*. & *Candida* (*q*) cognomenta, ne a lapidum usu deflecteret, sibi postponenda fuisse, non cogitavit. Joculare epigramma infra positum ea præcipue lædit imprecatio, (*r*) *In Tartara Pergas*. *Cassiae Amoris*, & *Clodiae Amoris* meminerunt Fabrettiana (*s*) marmora, & *Amoris Conjugis Benemerentis* (*t*) Aldinum, quo constat, id nominis feminis potius datum. In Puteolana *Aeternali Domo* (*u*) ordo, & architectonica ratio perquam exiguæ, ut in *Amoena* (*x*) Hispanica amœnitas nulla.

Severus Aquila (*y*), pro quo acerrime di-

" L. 2. de pec. Vet. cap. 2. sic scribit: Videtur fuisse DC N.
" hoc est, sestertium centum millia sexcentum nummos.
" Nam denariorum mentio huc non quadrat.

(*a*) Pag. DCLIII. n. 1.
(*b*) Pag. cit. n. 8.
(*c*) Pag. cit. n. 9.
(*d*) Pag. DCLIV. n. 6. DCLVI. n. 12. & alia.
(*e*) Pag. DCLVII. n. 1. quæ ita clauditur: IN. P. D. MON. F
(*f*) Pag. cit. n. 5.
(*g*) Pag. DCLXI. n. 3.
(*h*) *Publicus* absolute accipitur pro servo publico ut ex Juven. loc. cit. Vid. Gruter. MLXXXVII. n. 7. ubi PVBLICVS AVGVRVM.
(*i*) Cap. IV. pag. 336. num. 502. & 503. & hic not. * Vid. Fabret. not. loc. cit.
(*k*) Vid. not. loc. cit.
(*l*) Vid. Gruter. pag. CCCV. n. 5.
(*m*) Suet. in Cæs. cap. 76. prope fin.
(*n*) Gruter. pag. DCLXII. n. 8. vers. 7.
(*o*) Pag. DCLXIII. n. 2.
(*p*) Pag. cit. n. 5. * Vid. vers. 7. & ult.
(*q*) Pag. DCLXVII. n. 6.
(*r*) Pag. cit. n. 10.
(*s*) Inscr. cap. X. pag. 704. n. 251. I. & 706. n. 265. D.
(*t*) Gruter. pag. DCCLIV. n. 6.
(*u*) Pag. DCLXVIII. n. 6.
(*x*) Pag. cit. n. 13.
(*y*) Pag. DCLXIX. n. 4.

gladiatur Reinesius [*a*], Scardeonii, & Mazochii stylum, exoticasque ostentat pericopes: duodennis puer *Amicos Coluit, & Patronos Bonos Officio Praestus Fuit:* nec valde abludunt dactylica, quæ supponuntur, carmina [*b*], manca forte & corrupta. Monstrula dant Strada [*c*], Schottus [*d*], Clusius [*e*], Boissardus [*f*]. *Tib.* [*g*] bis tribus literis notatus, *Miserrimas*, & cum Libertis *Fidelissimis*, iterumque cum *Fideli Quondam Et Caro Et Modesto Libertis Suis Carissimis* insititii suspicionem creant.

Smetianam [*h*] multa deformant, & magnam partem pro arbitrio fictam probant. Fictas ex integro nihil e sermone veteri habentes *Didiam* [*i*], & *Maniam* [*k*] intelligis. Unde adveniant [*l*] *Fabias Fabianas Iluronensis Pias In Suos*, & [*m*] *Prisca Serpensis Civis Romana*, nosti. Ridiculam [*n*] *Fabricii* & *Apiani* non miror, sed fuisse, qui eam suppositis notis expolirent, miror. *Verderiana* [*o*] mire incipit, & mire desinit. *Arelatensis* [*p*] *Novercae* clausulam, & *Patavinam* [*q*], ac *Narbonensem* [*r*] sororiantes dimitte.

Vitæ annos [*s*] ante nomen, & post nomen [*t*] Deos Manes novum est aspicere: sed in eadem pagina Infans [*u*] *Qui Vixit Annum Aetatis VIII.* & titulum *Fieri Curavit* nemo: deinde [*x*] *Julias Diadumenus*, sententiola * ornatus, qui *Vixit Horas IV.* quam epigraphen, qui cudit, Plutarchum non legerat inquirentem in *Quaestionibus Romanis*, διὰ τί τῶν παίδων τοῖς μὲν ἄρρεσιν ἐναταίοις, τοῖς δὲ θήλεσιν ὀγδοαίοις τὰ ὀνόματα τίθενται; *cur masculis filiis nona, feminis octava die nomina imponerent?* Finalis [*y*] *Hermia*, & [*z*] *Mater Amabilis* intuentium vultus corrugant.

Amiantus & *Amianta* [*a*] nescio cujus liberti V litera claudunt, ex qua *Valeant* lego. *Stigmata Aeterna* [*b*] haud moror, sed in iis hærentes miror, & recentes nugas, ac male feriatorum hominum ludibria non agnoscentes: quæ [*c*] hanc antecedit, perperam obseratur. *Secundinas* & *Marcellina Patres Amissione Orbati* [*d*], *Avitus* [*e*] iteratis prænominibus circumseptus, *Moxi Filius* [*f*] balbutiens, *Licinianus Icemenias* [*g*], *Lucretia Sola Seaex* [*h*] vapide sese habent. Hispania, quæ in hac sumptorum de trivio epigrammatum classe raro comparet, *Laeliam* [*i*] bis adducit *Magna Omnium Expectatione Genitum Ab Immani Atropo e Vita Procisum*, & suaviter *Opobalsamo Conditum*.

Scaligeriana [*k*] succedit Poeticis de more inventis, figurisque Rhetoricis concinnata. Scardeoniano [*l*] *Articulo* facit Pater, & *Locum Dunt Heredes*, *Neronenm Siacanorum* [*m*], *Occusum Laganium Suae Suavissimae Filiae* [*n*] anonymæ facientem. *Sextum Paeonem* [*o*], *Avinagum Vivum* [*p*] non sibi, sed aliis Ponentem, *Murcam* [*q*] prænomine & cognomine, *Claudianum Filii Unici* [*r*] expedit transiluisse.

E Schotto, Morali, & Strada excipe *Plautium De Municipio Attagensi* cum Matre *Ad Fletum Ad Gemitum Relicta Tumulum Dantem Lacrimis Plenum e Marmore* [*s*], nec non *Proculum Qui Nihil Cum Adolescente Commune Habet* cum Matre pariter *Ad Lacrimas relicta* [*t*]: renuis? at qui monumenta vetera viderunt nulla, libentes excipient statim. Duas involvit & distorquet *Versum* male *Superponens* [*u*] Mazochius; quartam [*x*] & Sextam [*y*] qui probat, sibi habeat, ac servet. At nulli, puto, quæ *apud Lingones* [*z*] asseritur, placebit.

Aures nobis jugulat Lazius, qui *Saturonios*, & *Saturonos*, & *Sertetertanos* [*a*] uno titulo profert. Mazochius, Apianus, & Fabricius, cognatione, ut videtur, inter se juncti, *Quotidianam Miserabilem Ululationem* iterant, & *Perpetuis Tenebris* parentes bis [*b*] damnant. Lepida est [*c*] Pighii clausula, & *Lychnis* nullius *Avia* [*d*]: mira *vidit Lipsius*, cum *Philogrammum* [*e*] vidit nulla junctura nexum, & tam vapidis singulariis infarctum.

Huttichius *Speratum* & *Desideratum* [*f*], nec non

(*a*) *Praefat.* pag. 8.
(*b*) Pag. DCLXIX. n. 8. Ald. Manut. Orthogr. pag. 311. & Bonadx *Carmin. ex Antiq. Lapid.* vol. II. Class. VI. n. XXII. pag. 114. variantem in 1. vers. exhibet a Gruter.
(*c*) Pag. DCLXXI. n. 9.
(*d*) Pag. DCLXXIII. n. 2.
(*e*) Pag. cit. n. 6.
(*f*) Pag. DCLXXIV. n. 13.
(*g*) Pag. DCLXXV. n. 4.
(*h*) Pag. DCLXXVI. n. 11.
(*i*) Pag. DCLXXX. n. 5.
(*k*) Pag. cit. n. 12.
(*l*) Pag. DCLXXII. n. 5.
(*m*) Pag. cit. n. 7.
(*n*) Pag. DCLXXXIV. n. 6.
(*o*) Pag. DCLXXXV. n. 3.
(*p*) Pag. DCLXXXVII. n. 5.
(*q*) Pag. cit. n. 4.
(*r*) Pag. cit. n. 11.
(*s*) Pag. DCLXXXVIII. n. 2.
(*t*) Pag. cit. n. 9.
(*u*) Pag. cit. n. 6.
(*x*) Pag. cit. n. 8. * vers. 7. & ult.

HORA . BREVIS . VITAE
LETVM . TVLIT

(*y*) Pag. DCLXXXIX. n. 4.
(*z*) Pag. cit. n. 7.
(*a*) Pag. DCXC. n. 3. *iterum & melius* pag. DCCCLXXX. n. 5.
(*b*) Pag. DCXCI. n. 9.

(*c*) Pag. cit. n. 8.
(*d*) Pag. DCXCII. n. 2.
(*e*) Pag. cit. n. 3.
(*f*) Pag. cit. n. 4.
(*g*) Pag. cit. n. 5.
(*h*) Pag. cit. n. 11.
(*i*) Pag. cit. n. 10.
(*k*) Pag. DCXCIII. n. 1.
(*l*) Pag. cit. n. 13.
(*m*) Pag. DCXVII. n. 5.
(*n*) Pag. DCXCVIII. n. 1.
(*o*) Pag. DCXCIX. n. 11. eadem pag. CMXX. n. 1.
(*p*) Pag. DCC. n. 3.
(*q*) Pag. cit. n. 8.
(*r*) Pag. cit. n. 10.
(*s*) Pag. DCC. n. 13. *ex Schotti Schedis*.
(*t*) Pag. DCCII. n. 12. *ex Strada*.
(*u*) Pag. DCCIII. n. 2. vers. 4.
(*x*) Pag. cit. n. 4.
(*y*) Pag. cit. n. 6.
(*z*) Pag. DCCIV. n. 1.
(*a*) Pag. DCCV. n. 6.
(*b*) Pag. cit. n. 11. 12.
(*c*) Pag. DCCVI. n. 1. vers. ult.

QVOD . VOLVIT . ET . POTVIT . QVOD . POTVIT . ET . VOLVIT

(*d*) Pag. cit. n. 7.
(*e*) Pag. cit. n. 11.
(*f*) Pag. DCCVII. n. 5. ex *Joh. Huttichio*.

non *Incomparabilem Spem & Pietatem* mire copulat, *Male* tamen *Judicantibus Fatis*: cum Verderiana *Sentrinia* [a], & cum cognatione sua, nisi natalibus emendatione restituantur, affinitatem ne jungas. In cujus domo natus esset *Verna Tarraconensis*, non intelligo [b]: *Superiniam Superbam* [c] cum Thetis feralibus extra locum non amplector; habetur & *Saperinius* [d] alter, sed ab eodem Campio. Integra Corpora in arcis & Sarcophagis condebantur, *Ante Aram* vero, vel sub Ara, ut funerarii cum incisis titulis lapides quandoque appellantur, reliquiæ & cineres; quamobrem *Corpus Causa Ponderis Ante Aram Positum* [e] mihi turbas excitat. Manes *Taurini Aureli* [f] nominum ordine inverso, * *Civi Elusensi* Grammaticæ lege posthabita, quis revereatur?

L. Valerii [g], quam laudavit Norisius [h], Fabrettus [i] auxit, aggredi epigraphen quodammodo vereor: attamen ubinam monumentum vetus eo initio vidimus, * *Post* vel *Pos. Titulo?* ubinam eo fine, nil pariter significante, *In Frontes*, & *In Latera Duo P. Ter?* Loco ponentis nomen profitendi, nugæ aguntur; pro die & Consule hora indicatur, *Natus Noctis Hora VI*, & id quidem insulse, *Abit Noctis Ab Hora VI.* qui titulum, data opera ut fictitius haberetur, & recens, vellet condere, nihil posset aptius excogitare.

At mihi nec illæ placent næniæ [k] *Cum Ascensu Graduum VII.* importune memorato, quæ post plura e legitimis titulis decerpta, sed confusa, & præpostere congesta verba, ridicule sic clauduntur: *Hypnepelus Huic Cedat In Rigorem Maceriae Et Furcarum Et Ara In Qua Furcepem.* ut furcas intelligamus, quibus ea *vitis aquatica* inniteretur, sententiam numquam reconcinnabimus: tanto Inscriptionis morbo miseram adhibuit medicinam Scriverius *Furca* iterum addita [l], & Aræ non sine piaculo imposita.

Consuetam monumentorum formulam nove explicat Varia *Defuncta Anno Nativitatis XVIIII. Mes. VII. Dies XXXVIII.* [m]. Huic socies velim ejusdem leporis *Verivam* [n], *Paretam* [o], & *Verusciam* [p].

Quid de *Bella* [q] statuemus *Heu Pessea Gnata*, & quid de femina tribum *Scaptiam* profitente? *Memoria Miserimorum Vindeiscis* [r] posita non omnino immunis a suspicione ob formulam, & gentem insolitas. Prolixam, sed futilem, inconditam, & pudendam Boissardi, ac Smetii cantilenam [s] vel legisse piget. Meo Gentili quid commercii erat cum horrificis capitibus *Turbumeo*, & *Combloria Thiapeila* [t], quorum alter de monumento facto mentiatur, opus est? *Infans Similis Deo* [u], *θεοειδής*, ut Homerus de Paride, quem *Rapuerunt Nymphæ In Gurgite* [x] [*cui non dictus Hylas*] a Nymphis raptus? Mazochio relinquatur.

Narbonensia carmina [y] veteres Musas non olent, illa præsertim,

> *Orbem sub leges si habeas, nam vivis? ad Orcbum*
> *Quid valet? hic nulla est divitiis ambitia.*

iis tamen *Affectus Parentum* præstabat obsignare, quam *Scaligeriano* subsequenti prodigio [z].

Liberorum parentibus justa solventium veridicas ut plurimum aspicies lacrimas, audies querelas; quamvis id non polliceantur, quæ [a] agmen ducunt, & male ominantur. *Aulam Asvium* [b], *Abidios Publioram Filios* [c], *Paullam Nostram* [d], *Aatinm Matri* facientem *Vivae* [e], & *Soterium Religioni Judaica* ridiculæ *Metuentem* [f] abiegemus tamen rogo, atque expungamus.

Bergomas *Carbasius Patiens*, [g] nomine, cognomine, re, verbis, sermone, scriptura ineptus est. Quid sit *De Foro e Tribunali* [h], seu mavis *e* * *Tribu Diali Efferre*, Metellum requirere oportet & Redium, *Cocilicium* [i] ne afficiamus molestia mensæ accumbentem, nec *Cupitianum* cum *Decoratiano* [k] fabulantem.

De *Firmidenia Sepulturam Procurante* [l], & *Billieno* [m] tam nove loquente non deerunt qui suspicentur. *Cives Biturix* [n] & *Mediomatricus* [o] fac de civitate sua doceant, &, quod compendiis involvant, aperte proferant. *Gerundensi* [p] dubitantis adverbium præfixum, & suppositas adnotationes adime. Camdeni *Substitutionem* [q] ride. Spuria verba, velut *Honoris* [r] præfatio-

(a) Gruter. pag. cit. n. 6.
(b) Pag. DCCVIII. n. 1.
(c) Pag. cit. n. 2. *Campius Frebeto.*
(d) Pag. IV. n. 6.
(e) Pag. DCCVIII. n. 4.
(f) Pag. cit. n. 7. * vers. 3. 4.
(g) Pag. DCCX. n. 10.
(h) *Cenotaph. Pisan.* pag. 409.
(i) *Emend.* pag. v. ad cit. Epig. 10 * vers. 2.
(k) Pag. DCCXI. n. 3. Ald. Manut. *Orthograph.* pag. 15.
(l) Vid. *Corrig.* pag. CCCXLV. ad cit. Epig.
(m) Pag. DCCXII. n. 11.
(n) Pag. DCCXIII. n. 11.
(o) Pag. cit. n. 13.
(p) Pag. cit. n. 14.
(q) Pag. DCCXIV. n. 4.
(r) Pag. DCCXV. n. 4.
(s) Pag. cit. n. 10.
(t) Pag. DCCXVI. n. 9. ponit *in domo* Maffei.
(u) Pag. DCCXVII. n. 11. e *Mombrio*.
(x) Virgil.
(y) Gruter. pag. DCCXVIII. n. 3. sed Murat. pag. MDCCLXI. n. 1. ex *Donio*, & Banada T. II. Class. VII. n. V. pag. 225. exhibent variantem a Gruteriana.
(z) Gruter. pag. cit. DCCXVIII. n. 5.
(a) Pag. DCCXVIII. n. 6. 7. 8.
(b) Pag. DCCXX. n. 1.
(c) Pag. cit. n. 6.
(d) Pag. DCCXXI. n. 5.
(e) Pag. cit. n. 9.
(f) Pag. cit. n. 11.
(g) Pag. DCCXXIV. n. 8.
(h) Pag. DCCXXV. n. 7. Eadem CCCLXXXVI. n. 5. * Vid. not. ad priorem.
(i) Pag. DCCXXVI. n. 9.
(k) Pag. DCCXXVII. n. 6.
(l) Pag. DCCXXIX. n. 7.
(m) Pag. DCCXXX. n. 2.
(n) Pag. DCCXXXI. n. 3.
(o) Pag. cit. n. 12.
(p) Pag. DCCXXXII. n. 11.
(q) Pag. DCCXXXIV. n. 7.
(r) Pag. DCCXXXIII. n. 8.

fationem, aut *Sacrum Terpne* (*a*) in funeraria, & *Romai* (*b*) fubfcriptionem in Veronenfi non moror. Duas addo, quas nifi de ftatu, locoque deturbo, diem mihi genuinæ earum contubernium refpuentes procul dubio dicent: in altera *Raccon.* & *Lon.* (*c*) & id genus compendia Lazius aggerit; in altera *Verficulam*, & *Verficulanam*, & *Suos Qui Mortui Fuerunt* (*d*), Pighius confecrat.

Nihil habet in fe durius ardua hæc, & periculis undequaque plena provincia, quam quod vera & falfa, ambigua & certa ita fæpe in iifdem Infcriptionibus appareant commixta, ut, quid de iis ftatuas, & in quem ordinem conjicias, omnino nefcias.

Id me præcipue ad Conjugum fufpiria accedentem torquet; quid enim de *Salutari* (*e*) decernam *Religiofum* falutante, quid cum *Sibi*, & verficoloriæ conjugi vivus faciat, *Bene Effe Filis Et Filiabus Qui* cum *Bene Colaerunt* precatur? Quid de *Aebutia* (*f*) quinque muliebria nomina obfcure glomerante? Quid de *Albinia* (*g*), inculpata quidem multa & legitima proferente, fed inter illa * *Propinationem* præbitam memorante, & parentalem cœnam, quam τάφον Homerus vocat, *Lectifternium* appellante, idque *Per Officium Tefferariorum* ponendum; quibus fi de Sportulis Dividundis injungeretur cura, non hifcerem; at quidnam Tefferariis cum Lectuliternio Ponendo? Coronas etiam addit *Myrteas Ternas*, & *Tempore Rofae Jul. Ternas*, & *Propin. Per Rofam*, quæ commentum fapiunt, ut *Micatas de Selectis* omittam, quas fane pluris non faciam, etiamfi in *Nucatas Selitis* a Salmafio converfas oftendas.

Gryphos *Nemaufenfem* (*h*) & *Novempopalanum* (*i*) cum *Antonio Iatertatenfi* (*k*) ignotum lapidibus *Aaci* prænomen gerente, & infra (*l*) deterius exhibito, computa.

Ruffius (*m*) mira loquitur, qui *In Memoriam Perpetuam Hortos Coharentes Sive Suburbanum Tradidit Libertis Libertabafque Ex Familia Uxoris:* Hortos videlicet (quos cum monumento cohærentes indigitet, nihil attinebat *five Suburbanum* explicare) *tradit in memoriam*; & nec propinquis, nec libertis fuis, quamvis monumentum *Sibi*, & *Uxori* paret, fed *Uxoris* tantum tradit, & *Libertos* appellat *Ex Familia*, cum familiæ nomine apud veteres non *liberti* venirent ut plurimum, fed famuli, hoc eft, fervi; & poft Libertos, Libertafque generatim advocatos unum nominat *Maeullum*, & *Helenam* unam; & *poffeffionem* per libertorum, libertarumque genus jubet *decurrere*, *Vel Per Agnatos*, *Vel*, quod lepidius additur, *Per Manumiffos*. Reperitur (*n*) alia facie infra *Patre Bonis Cedente* inferto.

Frigefcere videntur nimis *Gelidum* Fabricii (*o*) *Marmor*, & Martius *Gelu Confectus*.

Incipit Paradinus (*p*) ubi alii definunt, & Conjugis nomen oblivifcitur: quam (*q*) ornat Aldus elogio, fed ineptiente, ut verum dicam, & in fufpenfo adhuc pofito. Sigleri fingulariæ nihil dicunt, qui Bithyniam urbem fuiffe vifus eft credere, cum *Cives Bithinum* (*r*) fcripfit. *Metenfem* (*s*) explode, & Lazii (*t*) fidem appella.

Nove loquuntur *Fauftina Marito Sibi Merentiffimo Sub Afcia* (*u*), & poft conjugem nominatam *Freffas Quintus Utrifque* (*x*) Ponentes; itemque *Crudeles Pareates Qui Fatere Curaverunt* (*y*).

Tot peragrantibus nobis loca ecce accidit, ut Romanum orbem prætergreffi in incognitæ linguæ populum incidamus: quod ita fentiam, quinque in caufa funt ejufdem paginæ (*z*) epigrammata conglobatis inauditis nominibus, fyntaxi exotica, figlis monftrofis infarcta. *Scardeoniana* (*a*) admifcetur dandi cafu illum quoque, qui facit, & qui locum dat, enunciatus.

Eulimenem & *Philariftum Ollarum* etiam *Locus* (*b*) ledit, qui Dabatur, fed non Dedicabatur; nifi tamen exfcriptor fic perperam explicuerit D D in lapide exarata, ut *Dono Dedit* fignificaretur: ne quid inculpatum effet in charta hac, *Erfigartus* (*c*) demum fcribitur, quod alibi (*d*) *Negotiator Sagarius*. Quis *Primigenium* (*e*) tortor urgebat, ut crimen *Adductu Uxoris* follenniter confiteretur? *VE Cajus Atie F* (*f*) offendit oculos. *Vivens Fecit* intelligamus, disjunctis, ut accidit, notis; at qui conftent cetera? verumtamen quid ago? iftiufmodi ne breviufculos ut plurimum, & omnino inconditos titulos in conjugali hac turma fingulatim excerpo, ac pertracto? At non minus triginta habentur deformes, fqualidi, inarticulate loquentes, nulla forma, fpecie nulla, verbifque utentes, quæ fæpe verba non funt. Nihil ergo attinet Lectori eas quifquilias faciliime defpecturo tantum moleftiæ faceffere; qui, ut externo etiam indicio juvari poffit, meminerit, decem ex iis Infcriptionibus, aut duo-

(*a*) Gruter. pag. DCCXLIII. n. 3.
(*b*) Pag. DCCXXXIX n. 4.
(*c*) Pag. DCCXL. n. 1.
(*d*) Pag. DCCXLVI. n. 5.
(*e*) Pag. DCCL. n. 6.
(*f*) Pag. cit. n. 9.
(*g*) Pag. DCCLIII. n. 4.* verf. ult. PROPIN. *Propinationem* citat Pierius *Hierog.* Lib. LV. initio.
(*h*) Pag. cit. n. 9.
(*i*) Pag. DCCLIV. n. 8 *In Convenis Novempopulonii*, &c. fragm.
(*k*) Pag. cit. n. 12. e *Strada*.
(*l*) Pag. DCCLX. n. 2. ex *Hier. Surita*, ubi v. 3 INTERCATIENSI
(*m*) Pag. DCCLV. n. 8. *Tarracone in periftylio templi ad portam*.
(*n*) Pag. DCCCLXXX. n. 3. ponit itidem *Tarracone*.
(*o*) Pag. DCCLVII. n. 4. e *Fabricio*.
(*p*) Pag. DCCLVIII. n. 2. ex *Paradino*.
(*q*) Pag. cit. n. 4. ex *Aldo*.
(*r*) Pag. cit. n. 7. ex *Schedis Sigleri*.
(*s*) Pag. cit. n. 10. ponit *Metis in vico Paradifi in ara*.
(*t*) Pag. cit. n. 11 ex *Apiano & Lazio*.
(*u*) Pag. DCCLX. n. 3.
(*x*) Pag. DCCLXI. n. 6.
(*y*) Pag. DCCLXII. n. 2.
(*z*) Pag. DCCLXIV. n. 1. 2. 4. 5. 6.
(*a*) Pag. cit. n. 3.
(*b*) Pag. cit. n. 7.
(*c*) Pag. cit. n. 8. ex *Manutio & Lipfio*.
(*d*) Eadem pag. DCL. n. 4. ex *Mazochio*, & *Schedis Urfini*, ubi fubnotatur: „ Habetur eadem interiatus infra DCCLXIV. „ n. 8. Sed verfus fecundus ibi eft corruptior „. Nam ita:

.... ERSIGARTVS

(*e*) Pag. DCCLXV. n. 9.
(*f*) Pag. DCCLXVI. n. 5.

duodecim Lazii nomen præseferre; sex, aut octo Scaligeri; Apiani alias, Camdeni, Moralis, Scardeonii, Clusii, & similium.

Multæ item sunt, quæ nominibus tenent, & ob eorum præcipue novitatem a suspicione non sunt immunes: quis enim cum Mazochii * *Accommodatorem*, & * * *Solatorium*; Lazii [a] *Blaesatillum*, [b] *Vestam*, *Tacitam*, [c] *Risiviam*, [d] *Onotniam*, [a] *Volturegem Talsum*, [f] *Sempronionium Samminam*, [g] *Seaacam Palumbi*, [b] *Morsinum*, [i] *Masciam*, [k] *Angulatum*, [l] *Coastitatam*, [m] *Namphanem*, [n] *Salpedoaem*, [o] *Russulam*, [p] *Conamotusum*; Boissardi [q] *Garosam*, [r] *Noctarnum Noctarnianam*, & [s] *Ruesarium Medivixtaeam*, e cujus titulo novum Latinum verbum * *Convictrix* pro conjuge eliciunt, ac recensent Scaliger in *Indice*, & Holthenus in *Corrigendis* [t]; Pingonii * *Caetiam*, [u] *Libotiatam*, [x] *Exsomnium*; Scaligeri [y] *Navicularium*, [z] *Excingillam* * OPTAT., [a] *Servaciam*, [b] *Ontalianam Nassim Matri Andrecconi*; Resendii [c] *Thalassinam*; Aldi [d] *Solaaiam Romavam*; Apiani [e] *Lasconciam*, [f] *Spuriam Habentem*; Sculteti [g] *Blionem Carcium*, Camdeni [b] *Limisiam*, [i] *Ammillusimam*; Lipsii [k] *Finitum* & *Civem*; Moralis [l] *Quintam Adsiduam*; Ursini [m] Adropsolim, aliaque horridiora exaudit, non ab illis confestim titulis oculos atque animum avertit, ubi præsertim & aliud quidquam in iis displiceat, quod ut plurimum usuvenit? Geographica etiam aliqua turbant nomina; nam etsi in hac de trivio classe Hispania perraro appareat, [n] *Sinrienses* tamen, & [o] *Aaxeaenses*, & *Denienses* de novo exsiliunt.

Quid de spuriis; ut ab initio monui, insitionibus, & absonis hac illac fruttis dicam? sordidum a Smetio distichon [p] in *Felicula* monumento: *T. Paternia Florina* [q] superadstructa post Hilaram conjugem *Conjux: Nulli Liquebit Locationis Cuasa In Hortis Centum Quandoque Traasvendere* [r] (an erat *trunldere*?) *Alva Mente Memora: Hal. B. CV. Maritus & Lect. Ornam. & Protector: Junoni* in capite, *Fratribus IIII. Sacrum* ad funerariæ calcem: *Convivi*, & Θ *Romae*: *Nimiarsa*, aut *Nimia Pia Facta Inpia*: [s] *Floreati Conjugi Serotinne: Anni Tai XXVII.* multo magis profecto deviant, & a veritate aberrant, quam caput illud uni ex istis Inscriptionibus vel perperam forte additum, vel non sine mendo exscriptum, propter quod a Gruterianis editoribus hac præfixa notatione monumentum proscribitur [t], *Credo esse falsum*.

Nec desunt, quæ omnino commentitiæ videantur: *Claudias Messor* [u] e Paradino affertur, quem antea Tacuinus dederat; *Conjux Sibi Viva Posait Votisque, Quae Fuerat Felix Sat Si Non Plena Doloris*. Ubi *Ursa* [x] facit marito *Pientissimo In Sais*, qui peragit *Pater Nomine Subitanus Filiorum IIII*? Ubi maritus [y] *Obsequentissimus* cum *Amicis Dulcissimis* copulatur, quid est DↃC. & *Pinsameas*, & finales Hispanicarum funebrium singulariæ ante ponentis nomen collocatæ? *Faria Spes* [z] misere loquitur, *Mibi at Cognovi Puer Puella Obligati Amori Paritur*; quod de *Horie Nocturais* sequitur *suppletu a recentiore artifice* fatetur Gudius *. Ridicula est, quam [a] Velserus & Ursatus præcipue celebrarunt, *Augustam e Patavio translatam*, & de qua *Portitore Plutoni* inficete inscripta, *Portitor ipse Charon* jure merito quærimoniam aget, in eadem officina cusam agnosco, ac *Manlii Suri* illam, quam, cum de Patavinis sermo esset, damnavimus; ibi *Posteri sunt ad Tale damnati*, hic * *Unde Tale Quando Tale Et Cui Talem*.

Carmina quatuor [b] anni tempestates compel-

---

* Gruter. pag. DCCLXXXIX. n. 4.
** Pag. DCCCXXV. n. 1.
(a) Pag. DCCXC. n. 10.
(b) Pag. DCCCVI. n. 8.
(c) Pag. DCCCIX. n. 5.
(d) Pag. DCCCXIII. n. 4.
(e) Pag. DCCCXVI. n. 2.
(f) Pag. cit. n. 8.
(g) Pag. cit. n. 10.
(h) Pag. DCCCIX. n. 5.
(i) Pag. DCCCVII. n. 5.
(k) Pag. DCCCXXXVIII. n. 14. *ex Apiano*, non e Lazio, ut vult N. A.
(l) Pag. DCCCVII. n. 5.
(m) Pag. DCCCX. n. 5. e *Mazochio*, non e Lazio
(n) In Epig. cit. 5. vers. 5.
(o) Pag. DCCCXXV. n. 3.
(p) Pag. DCCCXXVII. n. 1.
(q) Pag. DCCCVI. n. 7.
(r) Pag. DCCCXI. n. 3.
(s) Pag. DCCXCV. n. 8. * vers. ult. CONVIC.
(t) Pag. CCCXLVI. Epig. 8. vers. 3 inquit Holth. „ Lege „ MEDIVIXTA hæc cu Julio viva laudem posuit. * forte *Caesiam*, aut *Caeliam*, sed non ex Pingonio.
(u) Pag. DCCC. n. 1.
(x) Pag. DCCCXXXII. n. 13. vers. 3.
(y) Pag. DCCCX. n. 9.
(z) Pag. DCCCXI. n. 2. v. 6. * vers. 7.
(a) Pag. DCCCVII. n. 11.
(b) Pag. DCCCXIII. n. 5.
(c) Pag. DCCLIII. n. 7.
(d) Pag. DCCLXIV. n. 4.
(e) Pag. DCCCXXIII. n. 9.
(f) Pag. DCCLXXXII. n. 3.
(g) Pag. DCCCXIX. n. 8.
(h) Pag. DCCCI. n. 1.
(i) Pag. DCCCV. n. 10.
(k) Pag. DCCCXXXIV. n. 6.
(l) Pag. DCCCXXXI. n. 5.
(m) Pag. DCCCXLIII. n. 10. vers. „ latet in hoc fragmento impurum quid. *Gud.* ita in not.
(n) Pag. DCCCIII. n. 5. ponit *Zerrachatini in Hispan.*
(o) Pag. DCCCXLI. n. 9. *prope Viletium Hispan.*
(p) Pag. DCCXCII. n. 1. vers. 9. usque ad ult.

HOSPES.AD.HVNC.TVMVLVM
NE.MEIAS.OSSA.PRECANTVR
TECTA.HOMINIS.SET.SI.GRATVS
HOMO.ES.MISCE.BIBE.DA.MI

(q) Pag. DCCXCII. n. 9.
(r) Pag. DCCCX. n. 5. vers. 5. 6. 7.
(s) Pag. DCCCXXIV. n. 1.
(t) Pag. DCCCXXII. n. 7.
(u) Pag. DCCLXX. n. 9.
(x) Pag. DCCLXXVI. n. 14.
(y) Pag. DCCLXXVIII. n. 6. eadem occurrit DCCCXXI. 9.
(z) Pag. DCCLXXXVI. n. 5. * Vid. not.
(a) Pag. DCCXCIV. n. 1. Vid. *Monument. Patavin.* pag. 285. * In cit. Epig. 1. pag. DCCXCIV. vers. 11. 12.
(b) Pag. DCCCIV. n. 4. vers. 8. usque ad ult.

pellantia vivæ potius puellæ blandiri, quam defunctæ parentare putes; & proximæ (*a*) *Integro Corde, Marcellina Filia Maritum* justa persolvere opineris.

Eleganter ingreditur subsequens (*b*);

Hic pietatis honos, hac sunt pia dona mariti.

In *Elegiis* C. Pedonis Albinovani Livia Augusta Drusi Neronis filii sic mortem deflet:

Nam quid ego admisi? quæ non ego numina cultu
Quod ego non potui demeruisse Deos?
Hic pietatis Honos? artus amplector inanes,
Et vocat hos ipsos flamma rogusque suos.

At secunda Inscriptionis pars * omnino concidit, utpote quæ verba temere & fortuito glomerat, ac nihil dicit.

Sestertium Nummum immanes nimirum profundit summas (*c*) *C. Marcius De Libera Aquila*. Mazochii (*d*) *Multos Sudores*, & Pontani (*e*) *Obsequia* neglige, *De Quibus Dicere Minus Suplet Dolore*. Vocabulo (*f*) *Quietorium* Christianismum sonanti civitatem dedit recens Calepini editio ex duûm Gruterianorum lapidum auctoritate, quæ apud me nulla est; nam utrumque Boissardus protulit, & priorem *Mutii* cognomentum, *Nolani* additio, annorum profitendorum modus, loquutio nequaquam lapidaria *Fatum Commune Praeveniens*, accusant; posteriorem incongrua forma, & servili capiti liberti adtributi dehonestant.

Duæ itidem, quorum altera infra (*g*) posita, altera mox occurret, Inscriptiones *Finitionem* pro morte usurpant; at prima ineptissime præfatur, & injuria vetat *Accedere*, quod *Nulli Licent Non Filius Neque Nepotes*, qua ineleganti & nimium difficilis ac morosi hominis interdictione, & parentare prohiberent, & rosas præbere: secunda nugacis ejus clausulæ *Hos ab animo potuit disjungere nemo nisi Finitio fati*, proculdubio superstructionem passa est: mira credulitate laboravit Scaliger, cum ex priore horum titulorum * *Follem* arripuit, & monetæ genus fuisse commentus est. *Optatina* (*h*) medelam adhibuit Reinesius, (*i*) nec tamen convaluit; veterem enim formulam, *Felix qui & Clemens*, inepte simulant *Reticia Sive Pascasia*, *Filterius Sive Pompejus*.

Aldnovorix Autu COL. VIC. amatorium ut puto, *Plocusae Suae* (*k*) epistolium mittit; pertert Boissardus, qui (*l*) *Alexandrum* quoque *Symphoro Suo*, & *Diadumenum*, & *Plocamum Panthen Sua* (*m*) pariter ut videntur scribentes demeruit, & qui *Eutrapelo Veram Suam Bene Meritam* (*n*) colenti idem alibi officium præstat: digladiatur acerrime pro *Panthea* ista Reinesius (*o*), & de *Sua* intelligit *Conserva*, vel *Conliberta*, sed ea non utuntur reticentia lapides, imo nomen præponunt, *Conservu Sua*, *Coulibertu Suae*.

Cum *Pulchro* (*p*) nescio quo jure misceatur *Hocesta*, quæ virum habuit *Cirintum*. *Sacellum Cum Distego* (*q*), Sestertium profusio Q. VOL ad significandum *qui voluerit*, *Condere* incondite, denariis larva adposita, & incomposita generatim syntaxis, *Carpensem* tabulam omnino vituperant & explodunt. *C. Floridum* (*r*) ride, *Uxorem Letitia Omnium Genitum* plorantem: nec non *Ciceronis* Salutationem (*s*), & exinde (*t*) *Luzinna*, & (*u*) *Camdeni* monstra.

Fraternas acies, alternaque monumenta percurrens, multa negligam exilia monstra, sua se deformitate dedecorantia, quamvis ex iis quoque plura arripiat Gruterianus Elenchus, & tamquam in eruditionis thesauro recondat. Indicis primo vice fungar, a novitate nominum multas Inscriptiones designans, alia etiam ut plurimum de causa, quod conferenti patebit, ipsisque sponsoribus suspectas.

(*x*) *Amabilis* cum *Fideli*, (*y*) *Morsius Potens*, (*z*) *Senesa* cum *Imperatore Patre*, & *Aniensibus*; (*a*) *Voltapro Filius Opnosti*, (*b*) *Vojapus* (*c*) *Atito* cum *Casilli Fatis*, (*d*) *Acentectui*, (*e*) *Cucetius* cum *Arantillo*, (*f*) *Hasscoiarris*, (*g*) *Tagussus*, (*h*) *Augustius Augustalis*, (*i*) *Secco*, (*k*) *Ironia*, (*l*) *Intercilius Andus*, (*m*) *Livelus*, (*n*) *Lassin*, (*o*) *Maricca Atemeria*, (*p*) *Mascius*, (*q*) *Asens*, (*r*) *Shurus*, (*s*) *Meficusius*,

(*a*) Gruter. pag. cit. n. 9.
(*b*) Pag. DCCCV. n. 1. Bonada clas. VI. o. XXI. Vol. II. pag. 113. ca Gudio pag. CCACI. Hoc Hemistichium desumptum ex *Consolatione* ad Liviam v. 133. * Vid. cit. Epig. vers. 2. usq. ad ult.
(*c*) Pag. DCCCVI. o. 1.
(*d*) Pag. DCCCVII. n. 3.
(*e*) Pag. cit. n. 12.
(*f*) Pag. DCCCX. n. 2. vers. 4. & 5. & MCXXXI. n. 11. vers. 2.
(*g*) Pag. cit. DCCCX. n. 10. vers. 9. * Vid. not.
(*h*) Pag. DCCCXIII. 9. v. 1. OPTATINERE.
(*i*) Reinesius in not. ad Epig. 16. 1. pag. 37. ubi de cit. Inscript. Gruteri scribit: OPTATINERE. ET. ICIAE. pro OPTATINAE RAETICIAE.
(*k*) Pag. DCCCXV. n. 10.
(*l*) Pag. CMLV. n. 3.
(*m*) Pag. DCCXCIV. n. 6.
(*n*) Pag. DCCCXXXIX. n. 1.
(*o*) Præfat. pag. 7. in fin. & in tit. seq.
(*p*) Pag. DCCCXX. n. 10.
(*q*) Pag. DCCCXXVII. n. 6. ponit *Romæ in Museo Card. Carpensis*.
(*r*) Pag. DCCCXXXIII. n. 4.
(*s*) Pag. DCCCXXXVI. o. 9.

M. TVLLI. CICERO
HAVE &c. *Inter Spuria refert Gud.*

(*t*) Pag. DCCCXLII. n. 1.
(*u*) Pag. cit. n. 14.
(*x*) Pag. DCCCXLIV. n. 3.
(*y*) Pag. DCCCXLVI. n. 2.
(*z*) Pag. DCCCXLIX. n. 12.
(*a*) Pag. DCCCLVI. n. 4.
(*b*) Pag. DCCCLVII. n. 8.
(*c*) Pag. DCCCLIX. n. 11.
(*d*) Pag. cit. n. 16.
(*e*) Pag. DCCCLXII. n. 2.
(*f*) Pag. DCCCLXV. n. 6.
(*g*) Pag. DCCCLXIX. n. 7.
(*h*) Pag. cit. n. 6. Vid. CDIII. n. 6.
(*i*) Pag. cit. DCCCLXIX. n. 9.
(*k*) Pag. DCCCLXXIII. n. 13.
(*l*) Pag. cit. n. 12.
(*m*) Pag. DCCCLXXVI. n. 13.
(*n*) Pag. DCCCLXXVIII. n. 8.
(*o*) Pag. DCCCLXXIX. n. 10.
(*p*) Pag. DCCCLXXX. o. 4.
(*q*) Pag. cit. n. 5. 7.
(*r*) Pag. cit. n. 7.
(*s*) Pag. cit. n. 13.

tius, (*a*) *Naamonius Hemullus*, (*b*) *Legitimus* & *Legitima* cum *Delatoris* mentione; (*c*) *November*, (*d*) *Oceunoola* gens, (*e*) *Onesipaurus*, (*f*) *Clumyssus*, (*g*) *Quadronius*, (*h*) *Redsomurus*, (*i*) *Saburnus* (*k*) *Fabitha*, (*l*) *Samucovius*, (*m*) *Deminconia* cum *Pietate Deorum*, (*n*) *Cossus*, (peculiare Corneliorum prænomen) *Caravinus*, *Sicianus*, in quo *Quadriremem Siculam* invenit Gudius, *Aulnemus*, qui vitæ Dies ante Menses, Menses ante Annos numerat, (*o*) *L. Corgrutus L. Eugeniae Restituens*, *Dagsillus*, (*p*) *Cirata Immunis Benefici Patroni*, (*q*) *Augustus Hyputus*, (*r*) *Semiramia*, (*s*) *Patilloponus*, (*t*) *Sepidus Alepidus*, (*u*) *Exibinus* cum *Tilaoreino*, (*x*) *Cunnonia*, (*y*) *Covinaerta*, id genus alia, cujusnam linguæ sint nomina, expecto, qui doceat, & cur ex iisdem soleant officinis prodire, & siglorum ac syntaxeos prodigia tam sæpe secum afferre.

Patriam qui profitentur (*z*) *Lamensem* (*Lamitanum* (*a*) agrum enunciavit Plinius) (*b*) *Asidonensem*, (*c*) *Arcem Danvillum*, * *Domo* Asiam, femina quoque (*d*) *Civis Sequana* vocitata, nec Geographorum filiis placent, nec Antiquariorum.

Quæ nequaquam arrideant, pericopæ sunt multæ, vel spuriæ, vel sphalmatis deturpatæ: Mazochius de (*e*) *Hermete Liberto*; *Quem veto propter delicta sua aditum ambitum ne ullum accessum habeat*: Smetius (*f*) *Cupum* pro urna: Lazius *Quem Sepultura Contulit*. Alciatus & Apianus (*g*) *Mensum*, quam nescio an satis instruxerit Gudius.

Corpora Virginia Ad Bene Quiescendum composuit Mazochius, & (*h*) *Virginibus Vestalibus* qui *Inferrent*, invenit Lipsius. Quid est lepidus ille homuncio (*i*) dolio impositus? quid significat, *Ne Simili Poenn* (forte *Poena*) *Sepulcri Teneatur?* Quid (*k*) *ex Patribus Libertinis?*

Fictitii quidquam in *Ursinina* (*l*) haberi, indicat insueta Decreti phrasis, & ipso exordio sic involuta, * *Ad Monumentum Sociorum In Conventu Habendo*: nec sodalitas hic obtenditur numini cuidam devota, sed ad monumentum possidendum novo exemplo diversorum societas: clauditur *Varia* (masculum faciunt) *Socio Adscito*, cum *Actum* dicatur, eodem *Variu Curatore*, nedum socio.

Apianum sigla sua, & (*m*) *Diuuae Locum* interpretari jubet. Loci religiosi definitio occurrit, quam maxime saltem corruptam fateare: *Ut huic ureue ultra eum ure am in fronte in agro* &c. (*n*) *Caunbetum* (scribendum erat *Cannabetum*) si legitime affertur, nihil exotici habet; ut enim *cannetum* a cannis, quibus locus sit consitus, ita *cannabetum* a cannabe, qua sit refertus, dici potuit: quamobrem illos miror, qui in *Corrigendis* (*o*) non liquere ajunt quid esse possit, & in *Cunabulas*, vel in *Canavam*, seu cellam vinariam mutant.

Paginæ fragmentis deputatæ (*p*) nihil pene in tanta copia sani habent: longius ceteris ex ignota regione *Cori*, (*q*) *Petrum* memorat, & singularitis scatet inconditis. Nimiam uni ex istis, alia facie exinde iterato, auctoritatem detulit Almelovenius (*r*), suffectorum par Consulum inde excipiens, & in Fastis ad annum V. C. DCCLIX. dedicans. Ceterum quædam esse genuina, sed mire transformata, pro certo est: Veronense illud (*s*) *In Recessu XXXX Curu Xysti*, ridebit quisque; peramplæ tamen & Sinceræ Inscriptionis est frustum, sed in quo *Cum Xystu* legitur, seu *Xysto*: quadam nempe porticu comprehensa spatium designabatur. Nec Deteriora, & quæ reiicienda prorsus videantur, in hac classe desunt: (*t*) *Orcum Peregrinum* admisit Boxhornius (*u*), & mirifice interpretatus est; *Frater* est *Tertius*, *Soror* anonyma. Ollas plures datas legimus plures, (*x*) *Ollum Magnum* cum *Sepulchri Jure* traditam quis legerat? & *Thus Vinum Fur Oleum* in funerario lapide quis memorata viderat?

Duducbus Paetus (*y*) ædiculis affluit; nam legat quam plures, legat etiam *Jura C. Sempronii*, quamvis non appareat quo jure; & *Fidei Committit Ne Quis Vendat*, quæ recentium Fideicommissorum vis est, non antiquorum, cum illa fidei committi diceretur hereditas, quæ Titio le-

(*a*) Groter. pag. DCCCLXXXI. n. 10.
(*b*) Pag cit. n. 9.
(*c*) Pag DCCCLXXXII. n. 7.
(*d*) Pag cit. n. 10.
(*e*) Pag. DCCCLXXXIII. n. 1.
(*f*) Pag. DCCCLXXXV. n. 10.
(*g*) Pag DCCCLXXXVI. n. 10.
(*h*) Pag. cit. n. 11.
(*i*) Pag. DCCCLXXXVII. n. 2.
(*k*) Pag. DCCCLXX. n. 12.
(*l*) Pag. DCCCLXXXVII. n. 8.
(*m*) Pag. cit. n. 11.
(*n*) Pag. DCCCLXVII. n. 8.
(*o*) Pag. cit. n. 6
(*p*) Pag. DCCCLXXIV. n. 2.
(*q*) Pag. DCCCLXXXVIII. n. 5.
(*r*) Pag. cit. n. 6.
(*s*) Pag. DCCCXCI. n. 9.
(*t*) Pag. DCCCXCIII. n. 10.
(*u*) Pag DCCCXLIV. n. 3.
(*x*) Pag. DCCCXCV. n. 12.
(*y*) Pag. DCCCXCVI. n. 2.
(*z*) Pag. DCCCXLV. n. 4.
(*a*) *Natural. Hist.* Lib. III. cap. 1.
(*b*) Pag. DCCCLXX. n. 10.
(*c*) Pag. cit. n. 13.
* Pag. DCCCLXXIII. n. 15.

(*d*) Pag. DCCCXLVII. n. 11.
(*e*) Pag. DCCCXLIV. n. 4. non e Mazochio Gruterus, sed *ex Smetianis*.
(*f*) Pag. DCCCXLV. n. 1. Formam *cupae* lapideae exhibet Guthes. de *Jur. Manium* II. c. 24.
(*g*) Pag. DCCCL. n. 6.
(*h*) Pag. DCCCLXI. n. 13.
(*i*) Pag. DCCCXLVIII. n. 11. ponit *Romae ad Aram Cæli*, quæ incipit:

D. M.

GAVDENTIO . FECERVNT . &c.

Subtus visebatur homuncio cum pertica in humero dextro, Dolio impositus exhibetur a Reinesio Insc. 62. XI. pag. 629.
(*k*) Pag. DCCCXCI. n. 8.
(*l*) Pag. DCCCLXXXIII. n. 15. * vers. 4. 5.
(*m*) Pag. DCCCLXXXIV. n. 15.
(*n*) Pag. DCCCXCVI. n. 14.
(*o*) Pag. DCCCLVIII. in fin. ad Epig. cit.
(*p*) Pag. DCCCXCVI. DCCCXCVII. DCCCXCVIII. & DCCCXCIX.
(*q*) Pag. DCCCXCVI. n. 10. vers. 6.
(*r*) Ep. 200.
(*s*) Pag. DCCCXCVII. n. 13.
(*t*) Pag. DCCCLII. n. 5.
(*u*) *Quæst. Rom.* c. 10.
(*x*) Pag. DCCCLV. n. 3.
(*y*) Pag. DCCCLVI. n. 6.

gabatur, ut Sempronio, qui heres institui non poterat, traderetur: inepte sic clauditur titulus, *Haec Beneficia Faciendu Prustabuntur*. In qua quis civitate (*a*) *Edocatas* esset funebri monumento adscripserat nemo ante Pingonium, qui *Augustam Taurinorum* sine cohærentia memorat, & *Juliam* vocat, contra Scriptorum usum, & auctoritatem, vetus deinde distichum subjungit, quod in longiori Musei Veronensis Inscriptione legitur, sed hic ridicule concluditur *Astro Nato Nihil Est Sperabile Datum*. Subsequentis paginæ (*b*) *Nobilis Pardus Saguntinus L. Bubiae Romanae* jure merito *Amicissimus* est, ut ex eodem cerebro natus. Ursini nomen immerito supponitur epigrammati, (*c*) a Pighio *literis omnino majusculis* descripto, & hac concinnitate incipienti: (*d*) *Omnes Hei Mei Sunt Filius Illum Manu Ille Illam Merito Misit Et Vestem Dedit*. Eamdem styli venustatem illa præfert, (*e*) *Hoc Aedificiu Dicata Sunt Monumenti Et Ollarum Quae In His Aedificiis Insunt*; ac si ollæ non in monumento, sed in ædificiis adnexis conlocarentur. Singularis (*f*) X, cum inter nomina ponitur, potestatem ignoravit, qui P. X. scripsit, ac si non *Decimum*, sed post Publii prænomen *Decimium* significaret; *Curatores Operis Ejus* a quonam pendeant, sive cui referantur, non habent; Legati Nummi, *Ut Ex Eis Quotannis Tributum Romanis Penderetur*, cum veterum moribus componi non possunt. Sed quousque mendacium epigrammatariorum audacia non debacchatur? falsa etiam testamenta condent, ac simulant, & pœnis omnibus Corneliæ Legis se obnoxios præstant: apparet præcipue in Lusitanico (*g*) *Favonii* titulo, a Scaligero quoque exsibilato; & in illepido (*h*) *Q. Laelii Morientis*, quem Mazochius Tiburtibus imputat.

Ab Incertis posita nolim putes a me monumenta repudiari, quod non semel inter falsi notas nominum suppressionem numerarim; id enim mali ominis capio, cum ab *uxore*, *fratre*, *marito* fieri video, qui tamen nomen haud profiteantur suum, nec ita tamen ut ea tantum de causa titulos explodi velim; at nihil oppono, cum defuncti tantum significatio adponitur, etiamsi rarius id observari soleat. Ægre quidem fidem inveniant, qui (*i*) *Sibi Viro Scribi Jussit*, & dicentes nihil (*k*) *Aiimeins*, & (*l*) *Cupbili F.* item Lusitanica (*m*) *Neptuno* claudens, Lugdunensis (*n*) *Similis Tunc Vivi*, Mazochii (*o*) *Candidatus*, (*p*) Narbonensia carmina, Metensis (*q*) *Coberatius Coberillus*, (*r*) *Omitio*, (*s*) *Excincomarus*, Veronense (*t*) ex Apiano distichon, quod nemo vidit, Pontani *Feria Major*, (*u*) *Larinatis Ossa Projecta*, (*x*) *Perpetuus Illurconensis*, (infra (*y*) *Arabricensis*, & (*z*) *Bergustanus*,) Cippus in quo (*a*) *Sunt Spissu*, (*b*) *Mututius Lacuena*, (*c*) *Perpennu*, qui *Vixit Quemadmodum Voluit*, *Cupidius Perpoto*, (*d*) *Veturius* ab *Exequio*, aliæ plures farinæ ejusdem, & iisdem peccatis conspicuæ, quas operæ pretium non est memorare. Ludicras, & insolitas adjectiones perpetuo cave: eo magis historiolas, ut (*e*) *Pontia* illam. Veronensem (*f*) *Magulla* primus edidit Pantheus; ad Junonis Templum pago illi adstruendum Calderianis balneis aptata est: ceterum versus Mazochius Romæ, Felicianus Salonæ ajebant fuisse, & e Græco sumptos ostendit Scaliger (*g*).

Ateltinas (*h*) Apiani a Tacuino, & Scardeonio varie allatas, & *urnis coctilibus* minime convenientes, tam vendicas opinor, quam præmissam de ampullis *liquidissimi liquoris plenis* simul repertis fabellam, & de *lucerna ardente*, quæ *statim extinguebatur*, *ut retexebatur*: hexastichum elegans qui concinnavit, magno operi insudantibus forte blandiri voluit, eorumque somniis morem gerere.

Servi & Liberti, Dominique & Patroni bona fide agunt præ ceteris. (*i*) *Achillei* monumentum ab exscriptoribus transformatum primo intuemur, deinde (*k*) *Avitae Honores* extra locum positos; in his *Cuperu Cocceja Severu Norbensis* priori nomine peccare videtur, & additione patrix, & quod *Cura Sua Fieri Curet* quibusdam; nec probabitur mulier *Civis Recepta*; Domitillam tamen Suetonius (*l*) memorat *ingenuam & Civem Romanam recuperatorio judicio pronuntiatam*. *Suavis* (*m*) carmina sibi non constant, & * *Specilunculi* adjectio non quadrat. *Dionysius Aula* (*n*) Scaligerianas Schedas specie sua subindicant.

Post (*o*) *Otobesunum* nænia illa insulsa (*p*), e Græco sumpta, ut ad Pythagoræ iconem vidimus, cum de Græcis ageremus, *Non Fui Fui Memini Non Sum*, primo *Donnine Italiae*, a Fabretto (*q*) benigne exceptæ, paulo post *Petiliae Neapolitana* (*r*) imputantur, quæ etiam nomina

parum

(*a*) Gruter. pag DCCCLX. n. 5.
(*b*) Pag. DCCCLXI. n. 7.
(*c*) Pag DCCCLXIV. n. 4.
(*d*) Pag. DCCCLXVII. n. 5.
(*e*) Pag DCCCLXVIII. n. 11.
(*f*) Pag DCCCLXXI. n. 2.
(*g*) Pag. DCCCLXXIX. n. 4.
(*h*) Pag. CM n. 10.
(*i*) Pag. cit. n. 16.
(*k*) Pag. cit. n. 12.
(*l*) Pag. CMIII. n. 12.
(*m*) Pag. CMIV. n. 2.
(*n*) Pag. CMV. n. 9.
(*o*) Pag. cit. n. 12.
(*p*) Pag. CMVII. n. 5.
(*q*) Pag. CMIX. n. 13.
(*r*) Pag. CMXI. n. 2.
(*s*) Pag. cit. n. 15.
(*t*) Pag. cit. n. 16.
(*u*) Pag. CMXVII. n. 1.

(*x*) Pag. cit. n. 11. *e Strada*. Iterum CMXX. 11. *ex Morali*, at varians.
(*y*) Pag. CMXXVI. n. 4.
(*z*) Pag. cit. n. 10.
(*a*) Pag. CMXVIII. n. 3. vers. 4.
(*b*) Pag. cit. n. 10.
(*c*) Pag CMXX. n. 9. Plenior & varians CMXXIII. n. 5.
(*d*) Pag. CMXXVI. n. 2.
(*e*) Pag. CMXXI. n. 6.
(*f*) Pag CMXII. n. 10.
(*g*) *In Corrig.* pag. CCCXIII. in fin. ad cit. Epig.
(*h*) Pag. CMXXVII. n. 5. & 6.
(*i*) Pag. CMXXX. n. 2.
(*k*) Pag. CMXXXIII. n. 10.
(*l*) In Vesp. cap. III.
(*m*) Pag. CMXXXV. n. 5. * vers. 6.
(*n*) Pag CMXXXVII. n. 3.
(*o*) Pag. CMXXXVIII. n. 7.
(*p*) Pag. cit. n. 8.
(*q*) Pag. 86. n. 2.
(*r*) Pag. CML. n. 6.

parum laudantur. *Carpensis* [a] tabula Libertum proferens aut servili, aut alio a patronæ gentilitio nomine, implexis carminibus, & *Cunctorum Suboli* relictam sedem, ac *Domus Aeternae Focos* enunciantibus, suspicione apud me laborat quam maxima.

Perperam clauduntur infra ex Museo eodem *Aaiceti* [b] carmina *Diis Manibus* ad calcem rejectis. *Bondas* [c] cum *Dicetone*, Apiani *Hadrianus* [d] qui *Testameato Scripsit*, *Hordionius* [e] cum * singularis numquam visis, ne nobis imponant.

Ad Petronii Antigeaidis [f] titulum hæreo; displicent enim *Per Strictas Viator* non *viam progrediens*, sed *Per Senta Vadeas* [*per loca Senta situ* Virgilius [g] dixit,] idem [h] etiam *Duo* Græcorum more pro *Duos*:

Si duo præterea tales Idaa tulisset
Terra viros . . . .

idem *Soles* pro *diebus*,

Cantando memini totos me condere Soles:

hæc autem ex illo excepta videntur, at nequaquam, *Soles in Superos facere*. *Duo Soles In Superos Facti*, & decennis puer *Dogmata Pythagora Sentiens*, nedum *Homeri carmina*, & *Euclidis Præscripta*: quin *Spes Forma Valete* &c. ex Anthologia ad verbum desumpta videntur.

Ἐλπὶς καὶ σὺ Τύχη μέγα χαίρετε· τὸν λιμέν' εὗρον.
Οὐδὲν ἐμοὶ χ' ὑμῖν· παίζετε τοὺς μετ' ἐμέ.

Benedictus Averanius sic vertebat:

Inveni portum: Spes & Fortuna valete:
Nil mihi vobiscum: ludite qui sequerant.

[i] *Bellianus Bellio Jucundus*, [k] *Rocla Sopa*, [l] *Mamn Primus*, [m] *Venix Peonis* cum turba sua, & si qui ex ea cognatione sunt, antiquitatis lararium ne polluant.

Servi rursus & Liberti præter morem a mendaciis ut plurimum abstinent: quo tamen nomine laudari illum nolim, qui [n] *Cognatis Suis* monumentum instruit, vel Moralis [o] *Ammalensem*, aut Poldi [p] *Beryllam*. Ænigmatice incipit [q] *Cajauas*, & [r] *Casulatio*, ac *Titia Celido* [*Chelidoni* saltem scripsissent] qui *Testamento Fieri Jusserit*, non apparet. Mazochius mira loquitur [s] *Terra Matri Trium Corneliorum Georges Gnesi*, & *Patris Consummatori*: nec melius multo Apianus [t] *Coriscam Adquiescentem*, & in genitorum nominibus se implicantem afferens. Quid etiam in [u] *Luco Libitaa* lateat, difficile est divinare.

Cutiae [x] tabula commatis inscribitur intercisis; nam *ex Testamento HS*. & *Hujas Monumenti Pars Tertia Est*, sententiam non aperiunt, nec absolvunt. *Flavianus* [y] gentilitii loco, somnialibus stipatus notis, cum [z] *Luceatina* apte jugabitur supremum lapidem ex anapæsto obsignante, *Amator Remaae Renova Nomen*.

[a] *Scritiu*, [b] *Licentia*, [c] *Magidius Boiscus*, [d] *Mosicula Sedilis* ex quibus sint familiis, agnoscis. Suspicione haud vacant [e] *Eggletianus*, Hebræorum Bethlengolam *domum seculi*, sive *domum æternam* tam importune locans, & [f] Publicius ad *Requiescendum* invitans, seu Gruterianum versum eligas, *Tempore Supremo Fauste Sit Tibi Terra Levis*, seu Reinesianum, [g], *Tempore Supremo Fauste Est Tibi Cura Videndi*.

Venusta carmina [h] exhibet Smetius, sed corrupta; præfixos Consules *Mulugineasem & Blaesum* ægre recipio, quippe Fastis non agnitos, & emortualem diem signantes præter usum: nec ea placet loquutio *Debitum Reddidit* nude prolata: Brissonius [i] non ferali, sed votiva significatione hæc Inscriptionis verba accipit, ut illa Tibulli, *Quam Debita Reddet Certatim sanctis latus uterque focis*: ad subjecta carmina prior Inscriptio forte non pertinet. Ab hujus paginæ [k] *Sabinensibus*, & Verderii [l] clausula, deinde a Narbonensibus [m] *Sperato & Sperante* abstine. *Decretum* [n] anguste, & parce munificum *Decariones* sanxere, qui *Ollam Publice* Dederunt. [o] *Obslum Lusitanum*, & [p] *Vaarios Requiescentes* turbare religio sit.

Fabretto [q] hi sapuere ad genium tituli [r] *Qutia Silvana Virum Expecto Meum*, *C. Avoratius Uxorem Expecto Meam*: mihi de commento subolet; nam insolita omnino appendix est, &

 quod

(a) Gruter. pag. CMXXXIX. n. 1.
(b) Pag. CMXLVIII. n. 10.
(c) Pag. CMXL. n. 10.
(d) Pag. CMXLI. n. 1.
(e) Pag. cit. n. 13. * vers. 3. L. Q. L. Q. L. Q. Q. vers. 4. L. L. S.
(f) Pag. CML. n. 7.
(g) Virgil. Æneid. VI.
(h) Ibidem XI.
(i) Pag. CMLI. n. 5.
(k) Pag. CMIII. n. 10.
(l) Pag. CMLV. n. 5.
(m) Pag. CMLVI. n. 13.
(n) Pag. CMLXI. n. 13.
(o) Pag. CMLXII. n. 7.
(p) Pag. CMLXIII. n. 7.
(q) Pag. cit. n. 11.
(r) Pag. CMLXVII. n. 8.
(s) Pag. CMLXX. n. 6.
(t) Pag. cit. n. 1.
(u) Pag. CMLXXI. n. 8.

(x) Pag. CMLXXII. n. 2.
(y) Pag. CMLXXV. n. 6.
(z) Pag. CMLXXX. n. 2.
(a) Pag. CMXCIII. n. 8.
(b) Pag. MII. n. 7.
(c) Pag. CMLXXXIII. n. 10.
(d) Pag. CMLXXXV. n. 3.
(e) Pag. CMXCI. n. 4.
(f) Pag. cit. n. 6.
(g) Reines. 65. XVI. pag. 812.
(h) Gruter. pag. CMXCII. n. 3.
(i) Form. Lib. 1.
(k) Gruter. pag. cit. n. 10.
(l) Pag. cit. n. 12.
(m) Pag. CMXCVII. n. 3.
(n) Pag. cit. n. 9.
(o) Pag. CMXCVIII. n. 7. Eadem supra DCCCXXXVI. 8. sed pejus.
(p) Pag. cit. n. 10.
(q) Insc. Antiq. Cap. III. pag. 201. n. 494. & 495.
(r) Gruter. pag. CMXCIX. n. 6.

quod veteres superstitiose cavebant, ominis mali; gens *Avonsia* parum classica habetur; cur autem *Qutia*, si pro *Cutia* velis, Uxor virum, cujus tamquam ibi tumulati nomen præmittitur, adhuc expectat? Minuta, & alias notata prætereo, tum quæ [*a*] *peculiare* quid habere dicuntur, & primo se prænomine apte denominant.

Me miserum! nonne votiva marmora iterum video, & Jovem, Junonem, turbamque ceteram? itane cum de prælongo demum spatio emenso, lubricoque, atque impeditissimo quomodocumque tandem confecto itinere mihi ipse plaudo, ac gratulor, termino, quem jam contingere, atque arripere videbar, repente dilapso, ad carceres a calce revocor? ita sane est; nam in eam me conditionem *Auctarium*, & *Appendix* conjiciunt, immensumque, & Syrtibus ac scopulis maxime pavendum pelagus jam elapsum, cum ipsum portum ingredeter, rursus in altum deferunt. Præclaræ quibus otium est disquisitionis argumentum tabula suppeditat, quam [*b*] *Aesculapio Domino* Hermes *Libertus Numinis* sacrat. Hanc primo perlegens repudiaveram, quod Æsculapium *Libertus* patronum aptius nuncupasset quam Dominum, quod * ASC. pro *Asclepiades* Romanum compendium non oleret, quod *Vivens Posuit* sepulcralis sit clausula, non votiva, quod *Libertus Numinis* peregrinum quid lapidibus videretur inferre. At immerito expunctam secundis curis restituo, & honore singulari demereor. Compendium enim & notas facillime potuit exscriptor corrumpere, & de Libertia Numinum incorrupta veterum scripta nos admonent. Diis quoque scilicet familia erat sua: *Venerios* in Sicilia *Servos* non semel laudat Cicero in Verrem; *Martiales* idem pro Cluentio apud Larinares. Suas tuisse Templis facultates binc colligo; hos enim servos non aliter accipio, quam ut alicujus Templi servitio addicti essent, interque ejus possessiones censerentur: confirmat apprime Varro [*c*], *Fanorum Servos* memorans. Manumittebantur autem & isti, Deique illius liberti appellabantur: de Agonide Lilyberana *Liberta Veneris Erycina* Tullius [*d*] præclare docet: ilia ut se ac bona tueretur, rapacique Præfecto *religionem Veneris, nomenque obsiceret*, ut mos in Sicilia erat *omnium Veneriorum, & eorum qui a Venere se liberaverant*, perinde ac si servili iterum conditioni se devoveret, *dixit & se & omnia sua Veneris esse*; quamobrem Veneri rursus in servitutem adjudicata est. Cum autem videamus consuevisse Deorum servos se, & sua etiam post libertatem obtentam in ejus Dei potestate asserere, mirari non debemus ab Hermete Liberta Æsculapium adhuc vocari *Dominum*. Cujusnam vero auctoritate liberarentur, in obscuro latet. A Summo magistratu, Numinis ab ea civitate in primis culti libertis ex privilegio interdum illos quoque adscriptos, qui alienam & privatam servitutem servissent, Æsopi indicare videtur vita in Florentino PP. Benedictinorum codice, cujus ab editis discrepantiam magnus Salvinius excerpsit, & ad libri sui oram circumposuit: siquidem ubi Xantho Samio Æsopum manumittere detrectanti, si edita sequimur: ὁ Πρύτανις ἔφη, Ξάνθε, εἰ μή σοι δοκεῖ ὑπακοῦσαι τῷ δήμῳ, ἐγὼ τῆς δ' ἐν τῆς Ἥρας Αἴσωπον ἐλεύθερον ἂν ποιήσαιμι. *dixit Prætor, Xanthe, ni populo pareas, ego hac hora ipsum liberum Aesopum statuam*; veteri MS. si fidimus, ὁ Πρύτανις ἔφη, ἐὰν μὴ τῷ πλήθει ὑπακούσῃς ποιήσω αὐτὸν ἐγὼ ἀπελεύθερον τῆς Ἥρας, καὶ τότε ἔσται σοι ἰσότιμος. οἱ δὲ φίλοι ξυμβουλεύοντες τῷ Ξάνθῳ ἔλεγον, ἐλευθέρωσον αὐτὸν σύ, ἐὰν γὰρ τῆς Ἥρας ἀπελεύθερος γένηται, ἐλευθερικὰ κατέχει δίκαια, καὶ ἔσται σοι ἰσότιμος. *dixit Prætor, ni multitudini pareas, ipsum ego Junonis Libertum faciam, tuneque eodem, ac est, erit jure: amici vero Xantho consiliabantur; manumitte illum ipse, si enim Junonis libertus fiat, liberorum hominum jura adsequetur, & æquali tecum honore censebitur*. Aptius forte reddidissem, *ingenuorum*; nam majus aliquid videtur hic consequuturus Æsopus fuisse, si Junonis libertus, quam si Xanthi fieret; neque enim ab hoc manumissus patrono ἰσότιμος statim evasisset: num Deorum liberti conditionem adipiscebantur quamdam libertina nobiliorem, veluti natalibus restituti? Vndenam autem assumerent nomina, *Bongarsii* lapis, de quo agimus, documento est; nempe cum Æsculapii libertum *Septimium Asclepiadem Hermetem* appellari videamus, ab ipso Deo, & ab illo, qui Dei nomine manumissionem daret.

[*e*] *Parmarum*, & [*f*] *Vot. Vov. Vot. Cur.* [*g*] *Comi*, & [*h*] *Criobolium Jovi Restitutum* Alciato restituamus: urbemque dimittamus [*i*] *In Majorum Libertatem Restitutam*, & minuta monstra, & [*k*] *Populi Prandium*, & [*l*] *Tribocos*, *Bososque* nimis in arctum redactos. [*m*] *Dispensator Decurialium Gerulorum* aram consecrans *Permissu Curatoris Aedium* exiguam ex *Ursini Schedis* auctoritatem trahit; nec Faustina *Ejus* satis placet, nec Lucilla *Ejus*, nec *Liberi Eorum* post *Veri* & *Lucilla* nomina memorati.

Divoae [*n*] a *Cinecia Rufa Pomponia* cultæ, [*o*] *Marti Patris*, [*p*] *Herculis*, quem *Successor Primi Masculi* filius invocat, [*q*] *Patrferi* pariter, & *Musarum* aras in his chartis erectas ne colas. [*r*] *Fortunae Reducis* epigraphen, quæ hic bis affertur, occurret tertium infra, & quartum in *Corrigendis* [*s*]; nec dum tamen mihi satis probatur: *Rufus Dispensator*, quod muneris servile caput indubitate designat, Templum exornat, & aram de suo maximam ponit, idemque *Decreto Ordinis* res magnas curat, largitio-

(*a*) Gruter. pag. MIII. & seq.
(*b*) Pag. MVI. n. 1. vers. 4.
(*c*) L. L. Lib. VII. *in fin.*
(*d*) *Divin. in Verr.*
(*e*) Gruter. pag. MVIII. n. 1.
(*f*) Pag. cit. n. 3.
(*g*) Pag. cit. n. 4.
(*h*) Pag. MIX. n. 3.
(*i*) Pag. cit. n. 5.
(*k*) Pag. MX. n. 3.
(*l*) Pag. cit. n. 12.
(*m*) Pag. MIX. n. 12.
(*n*) Pag. MXI. n. 3.
(*o*) Pag. MXII. n. 4.
(*p*) Pag. MXIII. n. 2.
(*q*) Pag. cit. n. 4.
(*r*) Pag. MXIV. n. 1. Mutilior MLXXII. 3.
(*s*) Pag. CCCXIV. & CCCLII. ad cit. Epig.

gitionemque publice præbet, & eam quidem inaudita magnificentia; nam XX millia nummum non Collegio, sed *Singulis In Collegio* tradit: quid autem attinebat *Perficiendum* Templum curare, quod ne dum perfectum, sed *Omni Cultu* jam *Exornatum* dicitur? nec *Perficere a Solo* lapides loquuntur, nec *Dispensator Summar.*, nimis etiam nova sanctio, & incongrua adversus eos, *Qui Clipeum Ponere Volent*. Lepidum est maxime, quod subsequentis occasione in *Corrigendis* (*a*) epigramma affertur:

IN . HONOREM . DEORVM . DEARVM .
VOLCANO . SACRVM . VICANI . MVRRHENSES.
VIVI . SIBI . LEGERVNT . MONVMENTVM .

usque eo, ubi de Inscriptionibus agatur, viri docti aliquando desipiunt. *Viectini* (*b*) *Summani* historiola nihil dicens adposita, & *Dii Stygii* auctoritatem elevant (*c*) *Fatisque Dervonibus* æquiparant, & (*d*) *Secundo Rufiano* orante *Pro Natis Suis*. Legem Theodosiani Codicis ex (*e*) Romana Inscriptione explicasse dicitur Gothofredus, quæ tanti viri curam forte non meruit; nam *Statua* ægre intelligitur duabus posita *Concordiae Et Felicitati*, & hæc quidem *Publica Augustorum*; ac intelligitur nullo modo *Princeps Mag.* exscriptoribus tamen imputandum forte est, quod displicet. Unice, ut opinor, consimilis proxima (*f*) *Ordinem Sacerdotum* nuncupat.

(*g*) *Tadperum*, (*h*) *Riparum*, & id genus larvas abire sinamus simul cum (*i*) *Calvino Urbis Conditore*, & *Agros Consecrante*, & cum (*k*) *Rubenii Gladiatoribus*.

Ad (*l*) *Severum* ROM. VET. Præfectum Legionis, *Ab Divo Augusto Inter* [potius *in*] *Ordinem Decurionum Allectum*, quid facit quæso de *Prælio Actiaco*, & de *Hostibus Ubique Devictis* insueta lapidibus gloriatio? (*m*) *Plinii Caecilii* monumentum infra descriptum longe diversum recensuere Marcanova, & Felicianus in MSS. collectaneis. Gutenstenii (*n*) *Hermogenes* quid loquatur, nemo intelliget, nec quemnam honoret. (*o*) *Fragmentum fœderis* Ursini nomine vel nihil est, vel nihil dicit.

Restituti (*p*) epigramma multum illustrat Norisius in *Cenotaphiis* (*q*); at mihi non bene olet: protulit illud Ligorius, ut ex *Fragmento Ferrariensi* constat, tamquam alteri adnexum nulla omnino huic cognatione junctum: in utroque vox *Adquiescit* Paganorum monumentis usitata: priorem *Filia* lædit anonyma, & Lugdunensis ascia; posteriorem *Statio Vetustissimu* & *Piissima*: auxiliatus est Norisius pro *Piissimae* substituens *Pis.* tamquam *Pisanae*, at sermonis contextu reluctante; quid enim esset *Collegio Fabrum Navalium Pisanorum Stationi Vetustissimae Et Pisanae*? Ligorius de *Pisaurensibus* explicabat, & non *Qui Reliquit*, sed *Q. Vereli* legebat: Tignuariorum Fabrûm *Acceptis Pro Pœnu* declaratur: nec phrasis arridet illa *Rosarium Celebrore*; ut *Rosam Prubeant* alibi legitur, *Ut Rosarium, Ec Parentalia Procurent*, Musei nostri (*r*) lapis habet: nullus tamen dubito legitimam Inscriptionem fuisse, quæ ad Ligorii manus devenit, sed auferens, intrudens, &, ut solet, omnia susdeque versans de genuina spuriam fecit. (*s*) *Octavium* PAST. PVBL. A. SIG. felix qui intelligat; ego *a figlis* interpretarer quæ ἀνέκδοτα, & numquam visa ad calcem recitat: ceterum quod hic habetur *Deductus Ab D. Augusto Rea, Reate* explicandum, ut tres (*t*) aliæ recitant, alteraque apud Sponium (*u*): num *Deductus* dicitur pro *Evocatus*? singularem formulam *Reatinum* appellare liceat.

Petronius, & *Tricrarchis* (*x*) Græcorum ne more inscribitur, qui ἐξ ὑπάτων enuntiant pro Latinorum *ex Consule*, at cur *Navarchis* superadditur? nunc ex glossemate in schedarum textum irrepto? hac certe definitione tantum tueri hanc Inscriptionem possumus, si altera quoque perperam subsequens vox *Principe* objiciatur. Mira vidit Gutenstenius, cum *Aram* vidit (*y*) *Paramythio Dono Datum*, & Augustorum *Libertos Ti. Euresinum* & *C. Livium* patronorum nomina dedignantes: idem proxima pagina monstrum (*z*) *Scholasticum* fabricat. Verderius (*a*) *Hincyutbiyum*, *Erimiscnium*, (*b*) *Boconium Pholinum*, & *Castinam* cum *Socchia Enneune Filio* oculis nostris ingerit. Exotica nomina videbor forte nimis aversari; sed nulla rejicio quantumvis horrida, cum a linguis alienigenis prodire intelliguntur: (*c*) *Ibamnu*, quæ infra occurrit, nonne mira appellatio est? legitimo tamen lapide consignatur, qui non *Arreti*, nec *prope Veronam*, nec *ad Abbatium Villa nova*, ut adversante sibi sermone præscribitur, sed in editissimo Arusnatium pago S. Georgii columnæ suppositus

(*a*) Gruter. pag. cit. CCCLII. sub cit. Epig.
(*b*) Pag. MXV. n. 7.
(*c*) Pag. cit. n. 9.
(*d*) Pag. MXVI. n. 8.
(*e*) Pag. MXVII. n. 5.
(*f*) Pag. cit. n. 6.
(*g*) Pag. MXVIII. n. 2.
(*h*) Pag. MXIX. n. 2.
(*i*) Pag. Pag. MXX. n. 3.
(*k*) Pag. MXXV. n. 1.
(*l*) Pag. MXXVI. n. 3.
(*m*) Pag. MXXVIII. n. 5.
(*n*) Pag. MXXIX. n. 3.
(*o*) Pag. MXXX. n. 1.
(*p*) Pag. MXXXI. n. 5.
(*q*) Pag. 27.
(*r*) *Mus. Veron.* pag. CXLVI. n. 3.
(*s*) Gruter. pag. cit. MXXXI. n. 6.
(*t*) Pag. DXXXVIII. n. 2. variant apud Spon. *Miscell. Erud. Antiq.* Sect. V. pag. 197. n. 5. & DXLVI. n. 2.
(*u*) Spon. loc. cit. n. 4.
(*x*) Gruter. pag. cit. MXXXI. n. 8.
(*y*) Pag. MXXXIV. n. 2.
(*z*) Pag. MXXXV. n. 7.
(*a*) Pag. MXXXVI. n. 7.
(*b*) Pag. MXXXVII. n. 7.
(*c*) Pag. MXLII. n. 9.

positus habebatur, jam vero per me inde advectus in Museo (*a*) visitur sic exaratus:

IHAMNA GALLE
SQNNA GALLE
C. OCTAVIUS
M. F. CAPITO

in secundo nomine peccavit, forte ob vocum novitatem quadratarius, vel Q pro O ponens, vel literam aliquam omittens, vel extraneum, quem audiebat nominis sonum, sic exprimi posse opinans: non ergo peregrina nomina explodo, sed illa, quæ Romana simulantur, vel Græca, cum tamen nec audita usquam sint, & ab harum linguarum genio prorsus abhorreant. Titulos *Sororibus Annis*, (*b*) *Memoriae Cineribus*, (*c*) *Domum in canali*, & nullius frugis alia prætermitto, ut quædam minime negligenda aliquanto attentius perpendam.

Septemdecim in paucis bis *Auctarii* chartis funerariæ Inscriptiones recensentur, ob totidem, quibus ornantur, Collegia Consulum impense cultæ, & ab eruditis *Fastorum*, & *Consularis Chronologiæ* indagatoribus celebratæ. Ego utrum earum ulla in priscorum epigrammatum albo proponenda sit, vehementer ambigo; quamplures ac fere omnes commentitiarum ergastulo damnandas, vix est ut ambigam. Tanto me ipsum magis tædet, & angor non minimum, apprime intelligens, literarium populum tantam non sine molestia quadam rei novitatem laturum esse, atque ut tot, quas putabat, eruditionis gemmæ eripiantur sibi, & comminuantur, ægerrime passurum. Verumtamen cur ætatem in studiis terimus, cur veterum scripta & monumenta nocturna versare manu, versare diurna non desistimus, si vero ac falso æque capimur, nec ad sinceram, quantum fieri potest, atque incorruptam rerum notitiam enitendum nobis tot laboribus esse arbitramur? Falli ego statim, ac decipi, seriem hanc verendarum quodammodo, & Consulari trabea protectarum Inscriptionum repudians, dicar: at ego momenta rationum mearum strictim afferam, & quæ in doctorum Senatu sententia vicerit, ea jussa, rata, & firma a me quoque habebitur.

Quicumque antiquis perlustrandis lapidibus operam dederit, & sepulcralibus Gentilium titulis *diem* & *Consulem* numquam fere apponi observarit, mendacium primo statim intuitu olfaciat, necesse est, cum tantam sibi funebrium epigrammatum turbam obtrudi videt, quorum unumquodque *Consules* recitat suos. Cum immensa fere parentalium titulorum sit seges, qui Consules exhibeant, adeo infrequenter occurrunt, ut numerari perbreviter possint, & eo etiam nomine, quem superius attuli, Musei nostri lapis (*d*) *P. Sulpicio*, & *C. Valgio* insignitus inter rarissimos computari debeat.

Augeatur, opus est, suspicio vehementer, ubi animadverterimus, ab uno & eodem fonte has epigraphas omnes derivari, unamque & eamdem auctoritatem singulis appingi; nempe *ex Ursini Schedis*: quæ claritudo nominis nedum me deterreat, novum mihi vanitatis indicium præbet; vir enim perdoctus, si in tot maxime insignia, & a se probata monumenta incidisset, non videtur omnino tam eximiam messem sibi perire passurus fuisse, & quo minus iis aliquo modo uteretur, antiquitati illustrandæ tam impense deditus, abstenturus: vel igitur repertæ *Schedæ Ursino* injuria imputantur, vel ab alio acceptas vir sapiens nauci fecit. Jam, quosnam Consules Inscriptiones loquantur, inspiciamus: una (*e*) quidem ab ipsa Consulatus institutione parum sejunctos *Cominium* & *Lartium* Urbis anno CCLIII. altera (*f*) eumdem *Lartium*, & *Cloelium* V. A. CCLVI. fascibus auctos: quibus monumentis nihil potuit absurdius afferri; dimidio enim fere seculo *XII Tabulas* (*g*) anteverterent, & in eam incidunt ætatem, cujus lingua tam aliena fuit, ac diversa, ut Scipionis Africani ævo jam exolevisset, quod Polybius (*h*) docet, adeo ut primum cum Chartaginensibus fœdus pauci tunc intelligerent.

Quatuor aliis Consules adnotantur annorum Urbis D. DXVII. DCLVI. DCLXV. quos pariter lapides vetustas improbat nimia, ac redarguit; nam cum paucissimæ supersint ante Pompeii Magni, & Julii Cæsaris Dictatoris tempora reliquiæ, sepulcrales titulos inter has vix possimus ostendere: qui vero habeantur, alia proculdubio, & longe a vulgati diversa scripturæ, sive orthographiæ ratione exaratas intueamur, oportet; ut *Senatus Consultum de Bacchanalibus*, ut *Legum Thoriæ*, ac *Servilia* fragmenta, ut *Sarani* Pro Consule Terminus, & quæcumque extent sexti, & septimi seculi exuviæ, quas misellus epigrammatarius noster nequaquam noverat, abunde testantur: quin & ex eo impostura detegitur, quod cum alia Urbis annum CCLIII. alia CMXXVI. simulet, in tanta temporum ac morum distantia ipsissimus sit omnibus vultus, & color unus. At quantum stylo singulæ inter se conveniunt, tantum a priscis discrepant: *D D Kalendis Septembribus*, *D D Idibus Juliis*, formula est Deorum tabulis *Dono Datis* familiaris, & *honorariis*, ac quibusvis aliis, quæ Dedicarentur, monumentis nota; sed non mortuariis titulis, quorum non peragebatur Dedicatio. Aræ nomine funebres interdum bases indicatas novimus: iis nihilominus (*i*) *Vaesuleno Aram Dedicatum*, (*k*) *Patri Aram Dedicatam* inscriptum numquam fuisse, non novimus, nec divi-

(*a*) Muf. Veron. pag. CLV. n. 5. Vid. *Ver. Illust* pag. 5.
(*b*) Gruter. pag. MXLIV n. 14.
(*c*) Pag. cit. n. 4 *ponti Verona in canali S. Mariæ*.
(*d*) *Muf. Veron.* pag. CVIII. n. 2.
(*e*) Pag. MXXXII. n. 5.
(*f*) Pag. MXXXI. n. 7.
(*g*) Lib. III.
(*h*) *Proposita* (inquit Rosin. Lib. VIII. *Antiq. Rom.* cap. VI. pag. 603. cit. edit. F.) *sunt primum, & a Populo comprobata X. tantum* TABULÆ *Anno* ab V. C. CCCII. *Sequenti anno, cum adhuc leges quædam deesse viderentur ad juris perfectionem addita sunt ab Decemviris adhuc II. quæ prioribus X. additæ, XII. numerum effecerunt*.
(*i*) Pag. MXXXII. n. 5.
(*k*) Pag. MXXXI. n. 7.

divinos ita honores dejecisset, ac communicasset nisi *Parens Deorum cultor & infrequens*: binæ inter alias visuntur Romæ in Hortis Justinianeis (*a*) *Soli Invicto Mithrae Arae Dedicatae*. At inter dedicantes nostros est qui *Servorum* quoque & *Libertorum Memoriæ Aeternæ DD.* & qui (*b*) *Arculam Tiburtinam Fratri* dedicet. In altera, quam adhibent hæc epigrammata formula *Fecerunt V. Nonas. Fecerunt VI. Idus* itidem peccatur; dies enim saxis feralibus additus tempus indicat *Depositionis* apud Christianos defuncti hominis, aut reconditorum cinerum apud Gentiles, non autem facti, vel locati monumenti, aut lapidis positi, quod multo post perfici potuit: quamobrem nescio, an ullum ostendi possit inter genuina & vetera monumenta sic obsignatum; *Titulum Fecerunt IIII Idus Nov.* (*c*) *Sarcophagum Fecit VI. Non. Mai. Monumentum Fecerunt XII Non. Mart.* (*d*) *Ossarium Fecerunt III. Non. Jun.* (*e*) *Ossarium Fecerunt XIIII. Non. Mart. Aediculam Fecerunt XIII Non. Febr. Aediculam & Aram Dis Manibus Fecerunt V. Idus Dec.* quæ Consularium horum epigrammatum clausulæ sunt.

Silentio hic non præteribo, me has nugas omnes a Ligorio, non ab Ursinio emanatas sentire; nam quod illi peculiare, & solemne fuerit Inscriptiones suas Consulihus decorare, tum quod intra haustum a Pighio epigramma (*f*) recenseatur *e Ligorii Schedis*, sic pariter desinens; *Haec Funera Et Aram Fecit III. Id. April. M. Aemilio Lepido II. Et Munatio Planco Coss.* quod quantum distat ab illo, in quo Consulibus iisdem *Titulum Fecerunt V. Non. April.*? Adde eodem colore alteram (*g*) *Dis Manibus Amitine Familiae Sacrum*, die & Consulihus statim adjectis, qua *Fastos* emendare Reinesius (*h*) audet, *e Ligorianis* desumtam dicit: & item e *Ligorianis Reinesiana* (*i*), quam *Roscilia Vivaria Sabina Aram Dedicavit* post *Pedes in Fronte* & *in Agro* consulibus agglutinatis: nihilominus ea monumenta literarii proceres tamquam indubitata hucusque amplexi sunt omnes. Magnus Norisius (*k*) Panvinii, & Leunclavii *errorem* ab uno ex his epitaphiis *pandi* ait, & ex ejus fide ad Urbis annum CMXXVI. *Fastos* integrat. At minorem multo quam audacissimis Panvinii conjecturis ego sepulcrali lapidi auctoritatem defero, qui sic incipiat: *C. Anicio Faltonio Clarissimo Viro*; & qui diem & Consulem, nulla præcedente Dedicatione, vel actione alia, proferat; & qui *Anitios Faltonios Probos* tertio demum & quarto seculo auditos, Marco imperante, memoret, quamvis Reinesio (*l*) plaudente. Urbis anno DCCCXXXIV. Christi LXXXI. cui antea *Silvanum*, & *Pollionem* cognominibus tantum agnitos, puriores *Fasti* adsignabant, idem Norisius ex harum Inscriptionum altera *Annios Sextum* & *Titum* indubitanter adscribit: mendacem Inscriptionem ede, genuina *Fratrum Arvalium* post *Epistola Consularis* editionem Inscriptio detecta manifeste evincit, quæ sic præfatur:

L. FLAVIO SILVA NONIO BASSO
ASINIO PULLIONE VERRUCOSO } COS.

Flavium Dio quoque laudat, qui ex duorum nominum conjunctione, & secundi in MSS. mutilatione *Silvanus* evasit. Arvalem Tabulam edidit, & illustravit prædoctus Turrius (*m*), cumque pugnare eam videret cum *Ara illa*, ex qua Norisius hos Consules *restituisset*, *fidem* tamen *lapidi Gruteriano abnuere* ausus non est, sed ejus potius Consules inter suffectos, incertosque ablegavit: at eam a me reverentiam non exiget, qui *Uxori Aram Ponat Kalendis Novembris*, & qui ejusdem gentilitium cognomento postponat.

Rursus de Consulibus anni DCCXCVII. eminentissimus & dignitate, & doctrina municeps meus, optimusque post Panvinium *Fastorum* patrem eorumdem restitutur, & conditor (*n*), *omnes in eo Collegio describendo errorem admisisse* tradit, idque *ex Gruteri epitaphio constare*, ob cujus auctoritatem Dioni quoque, nedum ceteris fidem derogat. Almelovenius pariter *mendose* scripsisse affirmat, (*o*) quicumque ab eadem epigraphe desciverunt. At ea epigraphe, ut jam observata prætereream, cum in *Palatina* & *Subutina* nomen suum profitentes *Calventios* recenseat, post eorum cognomina tribus locat contra perpetuum & sollemnem lapidum morem: eademque *Ossarium* pro *Ossuario* scribit, adversantibus cum libris omnibus, tum monumentis. Quædam etiam in his titulis habentur Consulum cognomina, quæ mihi non sumam, ut *Amarini* Q. Fulvio Flacco, *Vivii* (pro Vibiis habeamus) T. Didio (qua epigraphe Phavorinus *Scriniarius* ante Julii Cæsaris tempora urbi appingitur, & post *Gneo Mindio*, & *Caio Mindio* Ara *Dis Manibus* sacratur) & quibus Gudius, & Almelovenius præsertim plauserunt, *Arvini Aurunci* & *Flavi*; quo loco ad U. C. CCLII. Almeluvenius prænomen quoque *Cominii* hujus Inscriptionis fide in gentilitium convertit, *Postumium* vocans, quem Livius *Postumum Cominium* appellat, & cum *Tito* Lartio sociat. Verum ad *Appendicem* aliquando nos conferamus.

Malis avibus auspicatur Boissardus futilem Aram statuens *Die Magnis* (*p*), de qua suo loco. Sirmondi (*q*), Pighii (*r*), Verderii (*s*) singularias ablega, & Jovem (*t*) *Anderonem* cum (*u*) *Candiedone* Procuratori (*x*) *Metall. Alboc.* relinque. Sub-

(*a*) Fabret. cap. v. pag. 367. n. 137. & 138.
(*b*) Gruter. pag MCXXI. n. 4.
(*c*) Pag MXLI n. 14.
(*d*) Pag. cit. n. 10.
(*e*) Pag MXLIII. n. 1.
(*f*) Pag. MCXV. n. 2.
(*g*) Pag. MXLII. n. 7. ubi iidem Consules ac in super. Epig.
(*h*) Reinef. pag 384 in not. ad Epig. 48. v.
(i) Idem Epig. 119. VI. pag. 456.
(*k*) *Epist Conf.* pag. 109.
(*l*) Pag. 66. in not. ad Epig. 39. I.

(*m*) *Monum. Vet. Ant.* cap. VII.
(*n*) *Epist. Consul.* pag. 30.
(*o*) Pag. 84
(*p*) Gruter. pag. MLXIII. n. 5.
(*q*) Pag. MLXIV. n. 8.
(*r*) Pag. cit. n. 9.
(*s*) Pag. cit. n. 10.
(*t*) Pag. cit n. 12. ANGERON. legit Reinef.
(*u*) Pag. cit. n. 13.
(*x*) In Epig. cit. sub n. 12. vers. 6. 7.

Subſequenti pagina (*a*) *Jovi Pruſtiti* dicat *Hercules Victor*; *Salutari Ulpiunus Gravi Infirmitate Liberatus* (*b*); *Maternis Fratribus Filius Fortunae Invictricis* (*c*); *Cereri Craita Maceſteni Sui* (*d*). Ad *Romanam* (*e*) Boiſſardi, merito a Gudio ſpuriam cenſeri, & *ex Plinii verbis concinnatam*, adnotatur, idemque oſtendi a Bentlejo, viro *ſi quiquam umquam acerrimi in re critica judicii* (*f*): potuit id quidem levi negotio oſtendi, cum ex Plinio non concinnata, ſed ad verbum, & ſine additione ulla, tranſcripta ſit, qui in Templo Ardeate *antiquis literis Latinis*, non in lapide, ſed *in ipſa pictura* exaratos eos verſus (*g*) legit.

Dianae Avidiam Conjugem Gelos (*h*) æquat. *De Auribus Argenteis* (*i*) a Clementis Alexandrini (*k*) loco illuſtratis, anceps ſum ob *Brixellum* patriam a *Primo* præter morem, & tamquam magnum quid enunciatam, & quod ſecundus *Primus* iiſdem utens nominibus nulla diſtinguatur adjectione, & *Aures* non Dono Det, aut Ponat, ſed *Vot. Solvat.*

Minerva Medica Cubardia a Sammonia Vercellenſi (*l*) culta; *Memor a Tullia Ob Reſtitutionem Sibi Factam Capillorum* (*m*); *Simulacrum Abolendo Incendio Tumultus Civilis Igni Tecto Cadente Confractum* (*n*), mihi probari nequeunt.

Mirifici ſunt qui tria verba

PALLADI
VICTRICI
SACRVM
. . . . (*o*)

prælongo augent, & amplificant in *Corrigendis* (*p*) ſermone, delirantis potius verba quam Inſcriptionem veterem referente.

Helvetica (*q*) Deos, *Arcam*, *Veſpaſianum*, & *Vicanos* incondite permiſcens nulli uſui eſt. Novum

(*a*) Gruter. pag. MLXV. n. 2.
(*b*) Pag. cit. n. 5.
(*c*) Pag. cit. n. 6.
(*d*) Pag. cit. n. 9.
(*e*) Pag. cit. n. 7.
(*f*) Vid. *Corrig.* pag. CCCLIV. ad Epig. ſupra cit. ſub n. 7. pag. MLXV. ubi præter ea, quæ excerpta a Maffejo, inſuper additur „ Vid. (D. Bentley) Epiſt. ad calcem Malalæ pag. 79. „ ubi optime Plinii locum emendat, quem falſarius, dum in „ lapide ſculpendum curabat, corrupit, vel male legit.
(*g*) Citati verſus in Plinio Lib. XXXV. cap. X. prope fin. ita ſunt cit. edit. col. 332. not. (*x*)

DIGNIS DIGNA * LOCO PICTVRIS CONDECORAVIT,
REGINAE IVNONIS SVPREMAE CONIVGIS TEMPLVM,
MARCVS LVDIVS ELOTAS AETOLIA ORIVNDVS,
QVEM NVNC ET POST SEMPER OB ARTEM HANC ARDEA LAVDAT.

* LOCA. In Edit. Plin. Lugduni apud Joannem Frellonium M. D. LIII. in fol.
(*h*) Pag. MLXVI. n. 12.
(*i*) Pag. MLXVII. n. 9.
(*k*) Lib. V. *Strom.*
(*l*) Gruter. pag. cit. n. 3.
(*m*) Pag. cit. n. 4.
(*n*) Gruterus pag. cit. n. 5. ponit *Romæ in Hortis Julii III. P. M.* & mutilam ac variantem a Begero *Spicileg. Antiquit.* pag. 91. n. XVII. retulit, qua de cauſa ex eo hic exhibeo:

SIMVLACRVM . MINERBAE
ABOLENDO . INCENDIO .
TVMVLTVS . CIVILLIS . IGNI .
TECTO . CADENTE . CONFRACTVM
ANICIVS . ACILIVS . AGINATIVS .
FAVSTVS . VC . ET . INL . PRAEF . VRBI
VIC . SAC . IVD . IN . MELIVS .
INTEGRO . PROVISO . PRO .
BEATITVDINE . TEMPORIS . RESTITVIT

Vid. ad hanc not. Begeri.
(*o*) Pag. cit. n. 6.
(*p*) Pag. CCCLIV. ubi cit. Epig. ſub n. 6. ſic augetur:

PALLADI VICTRICI
SACRVM
HIC HOSTIVM RELIQVIAS PROFLIGAVIT CATO VT IRI
ET SACELLVM MIRO ARTIFICIO STRVCTVM
ET AERRAM PALLADIS EFFIGIEM RELIQVIT
PAREANT ERGO ET NOSCANT OMNES SENATVS
ET POPVLI ROMANI IMPERIVM ET DEORVM
NVMINE ET MILITVM FORTITVDINE ET
TVERI ET REGI.

Et ſupra hæc adnotantur: *Integram deprehendi hanc Inſcriptionem extare in notis G. Xylandri ad Vitruvii de Architectura Libri VII. Præfationem unde deprompſi.*
(*q*) Pag. MLXVIII. n. 3.

vum *Veneris Maritum Materniaenum* (*a*) patietur Mulciber? id nominis * *Vatiuillam* gessisse dicent, ut Mercurii, Phœbique quamplures; quod si admittimus, ad classem aliam amandemus Inscriptionem oportet. *Volkano Sive Mulcibero* (*b*) formula est lapidibus inaudita; neque *Militaris* adjunctum amplius vidimus, neque *Mitis*, ut Rubeus (*c*) exhibet inter *Brixianas*, neque hinc exsculptus, & superius (*d*) exhibitus, laudatusque in Elencho *Olkmitis*; cetera quoque in confusione cubant: non minus ac infra descriptum *Satram Quem Consecraverant Ex Majoriario* (*e*).

Quæ *Suppostoris monetae* officium, & vocabulum invexit, & adhibetur a Salmasio in Solinum (*f*), tertia hic vice (*g*) affertur, & quarta in *Corrigendis*, tam diversa ubique, ut ter saltem mentiri necesse fit. *Argyrii Lanarii Domitiani Hertulem Giliam* (*h*), & *Magnfanam* (*i*) a Cupero (*k*) exceptum tanto nihil dicentium notarum (*l*) comitatu, ego nequaquam colam: *Tiberius Julius* (*m*) fidem omnem amittit; is fiquidem illa perpetuo formula apparet, *Tiberius. Caesar*: *Silvano Antito Vexato* (*n*) prope elt ut parcam, & in *Venatorem*, aut quid aliud transmurem, cum Inscriptionis reliquum inculpatum fit: at *Silvano Littorali* (*o*), & Boissardiana * *Musa* anonyma, quid nugacius vidimus? Consules auditos numquam *Vettium Proclum*, & *Julium. Lupum* (*p*) amplectitur Almelovenius (*q*), & de eorum loco differitur in *Corrigendis* (*r*): at perperam Pighius fidem habuit * *Voto Suscepto III. Non. Dec.* dies enim tabulæ Dedicatæ addi soler, & *Voto Soluto*, non *Suscepto*; & quid monstri est *Pro Salute Batrae N?* quid *Silvano Et Diis Omnibus H. V? Diocles MAC. NIC. OP.* (*s*) qua lingua loquitur? *Saccessini Libertus Soluta Pecunia Petentis Populo Donum De Sua Pecunia* (*t*) dans, injuria a Gemello Castore Gemellum Castoris, qui numquam solus visitur, distrahere videtur, ac divellere.

Num de Achæis *L. Namius* triumphavit, alter *Achaicus* (*u*) propterea dictus? at *Titus Caesar Divi Augusti Filius* non dicitur, nec a *Rationibus Divi Caesaris* quisquam fuit, nec *Divis*

(*a*) Gruter. pag. MLXIX. n. 2 * vers. 2.
(*b*) Pag. cit. n. 5. Vid. Eumd. Gruter. pag. CDLXXII. 2. Murat. pag. LIX n. 6. & *Supplem* ad Class I. ubi ad lapidem, idcirco varians a laudatis Collectoribus exhibetur. Corruptissima vero est apud Gud.
(*c*) Pag. 80.
(*d*) Gruter. pag. cit. CDLXXII. n. 2.
(*e*) Pag. cit. MLXIX. n. 10.
(*f*) Pag. 277
(*g*) Pag. MLXX. n. 1. MLXVI. n. 5. *Suppostores* recensentur inter opifices monetæ conflandæ.
(*h*) Pag. MLXX. n. 2.
(*i*) Pag. cit. n. 4.

HERCULI
MARGVSANO
M. R. R. I. M. F. I. V. I. S &c.

e Lapide Gud. & Spon. Miscell. Sect. III. pag. 100. & apud Ortelium non MACVSANO. ut in prim. Edit. Gruter.
(*k*) *Monum. Antiq.* pag. 218.
(*l*) Vid. in cit. Epig. vers. 3.
(*m*) Pag. cit. n. 3.
(*n*) Pag. cit. n. 8.

Augustis Auctoribus, Tito aut Tiberio imperante, actum quicquam est.

Genio Plutovis (*x*) nigram, puro, Aram reperit Pighius, & illacrimabilem; candidam contra, & floream Boissardus (*y*) *Nymphis*, quam *Cauteria* fecerat novo *Numini Adjutori Devota eum Statua Isis Et Tabulato*.

Napaearum mendacium (*z*) Felicianus quoque recensuit; Marcanova tamquam *amphora* inscriptum exhibuit. De *Deo Nemauso* (*a*), de *Dea Leatania* (*b*), de ERDIT. SEL. CONS. AR. CAN. (*c*) ipsi viderint, a quorum fide pendent. Sequentem chartam (*d*) quinque illustrant ac distinguunt gemmæ ex eadem lapidicina erutæ, de quibus alio incidet loco mentio.

Sirmundum veneror; sed *Soror Et Frater* (*e*) eo modo adscribi non solent, nec *Sacram* præmitti, cui sacretur, non addito, nec cui *Donum Detur*. Quid memorem (*f*) *Collegium Augurum RR. PS?* & * *Vespasiano* imperante *Pro Salute Augustorum* vota? quid (*g*) *Prosperitatem Culminis?* quid (*h*) *Obligatam Si Quis Furaverit?* eheu quam me tanta fatigat internecio, ac tædio afficit! neminem umquam victoriarum suarum ea cepit satietas, id fastidium tenuit.

Columnas (*i*) *Badenses* duas non nisi *chartaceas* extitisse puto; nam *Coloniam Augustam Aquensem* in ea regione memoravit nemo, & *milliares Cippi* civitatis, cui proximi erant, nomen præterire non solent: quin non Milliares hos, sed *Leucarios* appellemus oportet; *Leucas* enim computant nullo exemplo, & eodem signantur numero præter morem. Imperatorum nomina præmittuntur omnino inepte; cujus scilicet *Nepos* quis esset, ponitur, antequam cujus esset *Filius* dictum fit, & *Magni* elogio non Caracalla solummodo, sed & Elagabalus donatur Alexandri pater. Alteram ex illis illustravit Reinesius (*k*), diversam aliquando offerens, nec meliorem tamen.

Consularibus tesseris quædam insunt abrupta, quædam inemendata: sigiis novis *Bello Civili Turbante* (*l*) auctam respue, *Laurinienses* nequaquam agniti frustra Sirmondi nomine se tuentur, *Restituerunt*, & *Dono. Dant* (*m*) non bene conveniunt, & in una sede morantur. Quid ad

(*o*) Pag. MLXXI. n. 3. *Grutero Boissardus* T. VI. 30. * vers. 1.
(*p*) Pag. cit. n. 4.
(*q*) Pag. 215.
(*r*) Pag. CCCLIV. ad Epig. cit. sub n. 4.
* In cit Epig. vers. 7. 8.
(*s*) Pag. MLXXIII. n. 9.
(*t*) Pag. MLXXIII. n. 6.
(*u*) Pag. cit. n. 7.
(*x*) Pag. cit. n 8. ex *Pighianis*.
(*y*) Pag. cit. n. 10. e *Boissardi schedis*.
(*z*) Pag. MLXXIV. n. 1.
(*a*) Pag. cit. n. 9.
(*b*) Pag. cit. n. 8.
(*c*) Pag. cit. n. 11.
(*d*) Pag. MLXXV. n. 1. 3. 11. 12. 13. ponit *Romæ* e Boissardo.
(*e*) Pag. MLXXVI. n. 6. vers. 6.
(*f*) Pag. cit. n. 5. * vers. 1.
(*g*) Pag. cit. n. 7.
(*h*) Pag. cit. n. 10.
(*i*) Pag. MLXXVIII. n. 7. 8. *Inventa Columna prope Steinbach Marchionatu Badensi* ex Pistorio, ac Jac. Comalio.
(*k*) Vid. pag. 254. in not. ad Epig. 14. II.
(*l*) Pag. MLXXXIII. n. 1.
(*m*) Pag. MLXXXIV. n. 1.

Trophæa faciat Cittadini titulus (*a*), non video, etiamsi ob Quæstionem de Marii, aut Domitiani, aut Trajani Trophæis pluries allatus, & memoratus a Fabretto (*b*) de *Columna Trajana*; neque enim *De Germanis* inscribitur, sed illo, ut genuinus sit, *Libertas* quidam *Domitianam Aug. Germanicum* (*c*) honorat.

De *Pueris* & *Puellis Ulpianis* (*d*), modo sincerum epigramma sit, docemur ab *Ameriano* lapide; *Faustinianas Puellas alimentarias* numismata subjiciunt oculis, sed ante Pii ætatem non opinor id institutum memoratum reperiri. *Regem Sacrorum* Romana tenet Historia, de *Regina* (*e*) Sirmondus doceat, *qui vidit*, neque videntur verba cohærere. *Vicani Vici Martis* (*f*) priorem monumenti sui partem incondite condiderunt.

Feminas Augustalitatis (*g*) participes factas vellem melioribus tabulis probasset Reinesius (*h*); neque enim satis placent *Livia Livilla*, *Communia*, Allectio in *Decurias Augustales*, & *Senatus Populusque Tiburs Poss. Helvidiu Augusta*, quam idem (*i*) *Augustalem* creat, in marmore *Modesta* est.

Erunt qui aliis tabulis confirmari cupiant *Religiosas De Capitolio* (*k*), & *Alexandria Virgo Vestalis Tiburtium* cum *Calatoribus Tiburtibus*, & loco non Decurionum decreto, sed *Senatus Consulto* (*l*) dato. Fulicarum Deo *Silvano Littorali* Boissardus iterum litat, & *Citariaam Asiaticum* ad eidem *Aedituaadum* (*m*) initiat. *Arbitratoris Castrorum Augusti Libertus Manilius* (*n*) nomine munus sibi sumit imperscrutabile.

Ubi (*o*) plura temere glomerantur incondita nomina, deinde alia inconsulto agglutinantur nequaquam coalescentia verba, fuere tamen qui auferendo, & substituendo sanam exhiberi posse Inscriptionem putarint (*p*); quod non improbo, dummodo auferantur fere omnia, & nova concinnetur Inscriptio.

Mire loquebatur Nolana Statua, cujus verba Sirmondus excepit; *Subventori Civium Necessitatis Anraria Redonatori Vix Populi Omnium Munerum Recreatori* (*q*): obscuratam mendis & Ravennatem *Statuam Retinendum* (*r*) noscis. Sunt qui suspicentur interpolationem aliquam & *Aelianam* passim esse tribus Flaminiis præter morem ornatum, is siquidem *Vercellis Flamen, Dertonae Flamen Et Pontifex, Decario Genua Et Flamen* (*s*). Oculum properantem *Orator Piae In Suis Memoria Potenti* (*t*) effugerat.

Fragmina (*u*) haud moror, etiamsi quandoque & in illis mendacium eluceat. In uno (*x*) ex iis nimium detinentur viri eruditi, qui primum ab Imperatore Claudio Quæstorem *Electum*, ut ærario præesset, inibi invenisse, & a Christiano Ruperto *felicissime restitutum* hoc pacto epigramma opinantur (*y*); *Quam Primus Quæstor Per Triennium Citraque Relam. Præesset*. Suetonius (*z*), non Quæstori cuidam, sed *Collegio Quæstorum curam ærarii Saturni reddidisse* Claudium docet, *quam medio tempore Prætores aut atique Prætura functi sustinuerant*.

Beneficiarium Lati Clavi (*a*) quis ante Cantonium audierat? nec in * *Acie Desideratus* arridet, nec *Dertonensis* pariter *Perpetua Felicitas* (*b*) in monumento: idem Cantonius *Postumiam Felicitatem Conjugem carissimam*, & simul *Uxorem incomparabilem* nuncupat, & *Veteranam Ex Prætorio* profert de *Itinere suo* (*c*) nescio quid submussantem. Huic præeunt Pighii nec patria nec familiis agnitus *Rebarrus Fuber Gigurras Calubrigensis* (*d*), & *Ptolemeas* (sic) *Except. Dupl. Unic.* (*e*) quem qui interpretetur, erit mihi magnus Apollo. *Ve-*

(*a*) Groter. pag. MLXXXIV. n. 5.
(*b*) Pag. 108.
Hujus Columnæ mensuras habes supra Col. 311. not. (*g*) ex Grotero pag. CCXLVII. n. 4 desumptas: At accuratiores exhibere iterum libet ex *Historia Utriusque Belli Dacici a Trajano Cæs. gesti* F. Alfonsi Ciacconii Hispani. Ad calcem Fabretti de *Columna Trajani Syntagm*. Edit. Romæ 1690. in fol. cum fig. ubi eam ita describit: „ Columnam „ marmoream cochlidem Romæ in medio Trajani foro e„ rectam, nunc etiam extantem, 128. ped. altam, ad „ cujus fastigium per 184. gradus conscenditur, lucem „ fenestellis 43. ministrantibus, S. P. Q. R. Traja„ no Augusto Bellis Asiaticis implicito, dicavit. In cu„ jus extima superficie quicquid optimus princeps gemina „ in Dacos expeditione præclare & feliciter gessit, ad po„ sterorum monumentum insculpsit. Quam licet morte „ præventus non viderit, ipsius tamen cineres in Urbem „ relati, intra auream pilam in ejusdem fuere summitate „ reconditi.
„ Constat tota hujus Columnæ moles ex 34. marmoreis lapidi„ bus stupendæ magnitudinis, ita ut basis ex 8., ex singulari „ laurea corona superstant, ex 23. totidem gyri per inter„ valla in ipsamet Columna conspicui, ex uno capitolum, „ supremus ex altero apex consurgat. Romanæ utique „ potentiæ & splendoris argumentum, & moles adeo sum„ ptuosa, quæ cum Memphiticis pyramidibus facile cer„ tare posset.
„ Longitudinem hujus Columnæ licet 140. ped. Eutrop. & „ Cassiod. probant, Pub. tamen Victor, aliam fortasse men„ suræ rationem sequutus, 128. non excedere tradit, „ quod nunc etiam deprehensum est. Gradus autem, non „ ut idem P. Victor 185. sed 184. nec fenestellas 45. sed „ 43. hodie comperimus. Basis autem singula latera 20. „ ped. Rom. habent: id est simul 80. quos ego exacta men„ sura deprehendi.
„ Columna altera ad hujus exemplar facta, quam M. Aurelius „ Imp. Antonino Pio Aug. in Campo Martio Area Fla„ minii dicavit, quæ adhuc Romæ visitur nimis debilitata „ Ignique parumper deformata, Trajani Columnam 47. „ ped. longit. excellit, utpote quæ altæ sit ped. 175. & „ gradus habeat 216. fenestellas vero 56. P. Victore atte„ stante. Graduum autem numerus hodie deprehendi non „ potest, neque ad Columnæ fastigium perveniri, in quo „ Colossus ingens fuit, qui imaginem ipsius Antonini Pii „ referebat, ut ex nummis antiquis colligitur, qui tamen „ hodie non extant.
(*c*) Vid. Epig. cit. sub n. 5. pag. MLXXXV. & MXXII. n. 5.
(*d*) Pag. cit. MLXXXIV n. 7.
(*e*) Pag. MLXXXVII. n. 8.
(*f*) Pag. cit. n. 9.
(*g*) Vid. pag. MLXXXVIII. n. 1. 12.
(*h*) In not. ad Epig. 99. I. pag. 134.
(*i*) Reines. in not. ad Epig. 12. I. pag. 29.
(*k*) Pag. MLXXXVIII. n. 2.
(*l*) Pag. cit. n. 3.
(*m*) Pag. cit. n. 5.
(*n*) Pag. cit. n. 7.
(*o*) Pag. MXCV. n. 1.
(*p*) Vid. *Corrig.* pag. CCCLV. ad cit. Epig.
(*q*) Pag. cit. MXCV. n. 7.
(*r*) Pag. MXCVI. n. 9.
(*s*) Pag. cit. n. 10.
(*t*) Pag. cit. n. 2.
(*u*) Vid. pag. MXCVIII. n. 10. MC. n. 1. 2. MCI. n. 2. 7. MCII. n. 9 MCIII. n. 1.
(*x*) Pag. cit. MCIII. n. 2.
(*y*) Vid. *Corrig.* pag. CCCLV. ad cit. Epig.
(*z*) In *Claud.* cap. 24.
(*a*) Pag. MCVII. n. 1. * vers. 4. 5.
(*b*) Pag. cit. n. 2. *Dertonæ in arce, Grutero ex Merula schedis Cantonius*.
(*c*) Pag. MCIX. n. 14.
(*d*) Pag. cit. n. 10.
(*e*) Pag. cit. n. 7.

Vestiarios Ulpianus memorat, & plures lapides (*a*), *Vestiarium Tenuiarium* (*b*) duo tantum, qui cum Boissardi testimonio præcipue pendeant; neque eam vocem Latinis Lexicis adjunxerim, nec de artificii genere cum Salmasio (*c*), Gutherio (*d*), & Gudio disputarim. Eidem Boissardo *IIII. Provinciarum Galliarum Servum* (*e*), exhibenti fidem habere nequeo, nisi latissimas Provincias Belgicam, Aquitanicam, & in quas Cæsaris Celticam partitus est Augustus, Narbonensem, & Lugdunensem in Commune unum ita aliquando coaluisse ostendatur, ut quicquam indivisim possidere possent.

Libripendis (*f*) exinde occurrunt sine connexu; itemque mihi parum probata *Buccinator Nominum* (*g*); *Dang Considio* ALCIDH TATAH (*h*); *Pater Fecerunt Filio Suo Benedicto. Hoc Nomen Imposuerunt Sodales* (*i*); *Geminiae Statuta Odoramenea* (*k*); *Petrosidia Quita* (*l*); Sirmondi familia Geographica, *Euphrates Pater Rhenus Et Danuvius Nepotes* (*m*); *Repentinus Fortunatus Bellus* (*n*); *Trebellia Heraxliove* (*o*); *Feci Quod Volui Monumentum* (*p*); *Prisca Cujus Adfectus Erga Pietatem Matris Servit Ad Fata Leda* (*q*); *Amicilla Amico* (*r*); ubi Scriverius *Fecialem* (*s*) vidit; *Piissus* (*t*) *Threpteni* (*u*); *Libiae Eutycheni Fecerunt Emerunt* (*x*); PER. MOR *Naetroci* (*y*); *Gestrium* (*z*); monstra plura, in quibus frugi nihil; *Augendis Solvens Devote* (*a*); SOT. *Et Tabla* (*b*), *Donata Marito Conjugi Bonis Judiciis Eius Integra Et Aequissima* (*c*); *L. Chloi Misella* (*d*); *Decima Præsidia Helpir* (*e*); *Appia Aurelia Lupercilla* (*f*); *Phosphorus Obit In Trimatu* (*g*); *Tumulo Posita Ardens Lucerna* (*h*); *Aemylia Pyralis Conjux Junonis Aemyliae* (*i*); *Decuriones Domnus* (*k*) *Hospes Resiste* cum *Verna Cujus Aetatulae Gravitatem Officio Et Lenificio Præstitit* (*l*); Servus *Cornelius* nomine, & ex *Municipio Collipronensi* (*m*); *Immunis Intestatus* (*n*); minuta quædam, ac lacera; & extrema demum pagina (*o*), quæ extrema mittit Britannia, *Dupl. N. Explor.* (*p*) & *Brecsadia* (*q*), & horum similia.

Votum jam quidem conceptum ac nuncupatum, amplissimi Gruteriani Thesauri, quam audacissime, ut ingenue fatear, susceperam, quomodocumque tamdem disquisitione peracta, persolvere liceat ac reddere. Tantæ molis, quantæ prædicare videor, opus fuisse non crederet, qui oculis potius, quam mente judicium ferentes, foliis non ita multis me rem absolvisse intuebuntur: at perpendant isti necesse est, quanta mihi meditatione quemvis ferme ex his versibus stetisse oporteat, & quam multa, ne quidquam incaute proscriberem, ad omne pene verbum considerare, perquirere, conferre opus fuerit; adde quantum negotii facesserit monumenta omnia hujus Corporis reliqua ex tot Inscriptionum millibus discutere, de quibus, cum genuinas existimaverim, nullum hic sermonem habui. In Operis calce XXVII. paginæ *Spuriis*, & *Suppositititiis* epigrammatis complentur, quorum partem maximam neglexisse procul dubio præstabat, & hominum oculis subduxisse; quid enim refert non ambiguis, sed stolidissimis, & vix ceteroquin notis quisquiliis laborem literatis addere, atque horas suffurari? De Indicibus autem, ut vocantur, olim a Josepho Scaligero Herculeo plane labore confectis quid dicam? promptuarium audiunt antiquitatis, totiusque eruditionis ἀνάγκαιον, & merito quidem, dummodo ab infinitis pene, quibus inficiuntur, mendaciis bona fide arreptis, defæcarentur; quæ enim in Opere universo conspersa notavimus, coacerventur hic omnia, & congerantur peccata necesse est: quot eapropter commentitiæ gentes, ficititia nomina, spuria vocabula, formulæ illegitimæ, fallaces notæ ac compendia; quot inauspicato creati Consules, præpostere inscripti & nuncupati Imperatores, Romanæ Reipublicæ, atque Imperio injuria superinjecti Magistratus; quot urbana officia, & municipalia, quot civitates & regiones, quot Collegia, & artes, quot instituta & res gestæ, quot Sacerdotes & Sacra, quot Dii, Deorumque nomina conduxerint in Elenchos oportet, quæ mera somnia sint, & vel dolo malo, vel inscitia, aut hallucinatione obstetricante, in literarum lucem educta! Hinc ortum est, ut qui post Scaligerum his augendis Indicibus dederunt operam, malum malo invite cumularint: itaque Holthenus, cujus diligentia virorum & mulierum catalogum *equorum* nominibus auxit, ubi præfatur, *C. Betuum*, exempli gratia, ob appellationes varias sexies iterasse nos admonet, quem cum ine-

(*a*) Gruter. pag. DCL. n. 7 DCLI. 1. 2. MCLXXIII. 6.
(*b*) Pag. MCXI. n. 7. DCL. n. 8.
(*c*) *Hist. Aug.* 270. edit. Paris.
(*d*) Guther. III. *De Offic. Dom. Aug.* refert ad *Tenias*, hoc est, fascias Imperatorias crurales.
(*e*) Pag. MCXII. n. 4.
(*f*) Pag. MCXV. n. 1.
(*g*) Pag. MCXVI n. 4.
(*h*) Pag. MCXIX. n. 9.
(*i*) Pag. MCXXII. n. 4.
(*k*) Pag. cit. n. 12.
(*l*) Pag. MCXXIV n. 9.
(*m*) Pag. MCXXV. n. 1.
(*n*) Pag. cit. n. 10.
(*o*) Pag. MCXXVI. n. 1.
(*p*) Pag. MCXXVII. n. 1.
(*q*) Pag. MCXXVIII. n. 11.
(*r*) Pag. MCXXXI. n. 10.
(*s*) *In Corrig.* pag. CCCLVI. ad cit. Epig. sub n. 10.
(*t*) Pag. MCXLII. n. 1.
(*u*) Pag. cit. n. 2.
(*x*) Pag. cit. n. 6.
(*y*) Pag. MCXXXIV. n. 3.
(*z*) Pag. cit. n. 8.
(*a*) Pag. MCXL. n. 1.
(*b*) Pag. MCXLII. n. 1.
(*c*) Pag. MCXLV. n. 8.
(*d*) Pag. MCXLVI. 10.
(*e*) Pag. MCXLVII. n. 1.
(*f*) Pag. cit. n. 3.
(*g*) Pag. MCXLVIII. n. 13.
(*h*) Pag. cit. n. 17.
(*i*) Pag. MCL. n. 2.
(*k*) Pag. MCLI. n. 4.
(*l*) Pag. MCLXI. n. 2.
(*m*) Pag MCLV. n. 7.
(*n*) Pag. MCLVI. n. 1.
(*o*) Pag. MCLXXVIXI. num. 11. usque ad 16. & totam ult. pag. MCLXXII.
(*p*) Pag. cit. MCLXXVII. n. 16.
(*q*) Pag. MCLXXII. n. 1.

pta ac mendax Inscriptio cuderit, ut suo loco ostendimus, & semel recensuisse plus satis fuit. Jam vero præclaro hoc cæteroquin veterum notitiarum albo neminem in posterum, nisi circumspectione quadam adhibita, & forte propositis etiam hucusque animadversionibus inspectis, usurum arbitror.

II. *Reinesii Syntagmatis disquisitio peragitur.*

AD editarum Inscriptionum universitatem generatim percurrendam, & quanta maxime fieri potest diligentia indagandam, ita ut ex insignibus, ac præclaris quam paucissimæ considerationem nostram evadant, atque effugiant, nulla est certior via, quam collectiones maximas, & ex omni genere, atque cujuscumque regionis epigrammata congerentes evolvere, ac pertractare: in istis enim, quæ infiniti pene ac multiplices in Provinciis variis Scriptores publici juris fecere, uno ferme intuitu conspicimus, & quæ in sexcentis libris dispersa, ac dissipata perquirere oporteret, alieno labore, ac diligentia in unum coacta reperimus. Itaque post Gruterianum Thesaurum naturali ordine, & jure suo Reinesianum Syntagma se nobis profert, quod ea mente, ut in fronte dicitur, adornatum sit, ut Inscriptiones congregaret, quarum a Grutero *omissa recensio* esset, & cujus propterea *Supplementum* haberi posset. Verumtamen nec tam minutum, nec tam attentum me hic scrutatorem præstabo; neque enim tantæ in literaria Republica auctoritatis ac fidei hæc universæ monumenta censentur. Acri ingenio vir, & lectionis multiplicis, critico etiam, quod verba spectat, maxime pollens acumine, præaltam nihilominus spuriorum epigrammatum struem congessit, cum non solum Scriptoribus quibuscumque ea producentibus, sed & pluries schedis, Langermanni cujusdam præsertim, credulum se præstiterit; quamobrem commentariorum vim profundit non semel, doctrinæque insumit plurimum, chimæras fucans, & aereas larvas consectans. Quin haud infrequenter in genuinis ipsis ab hoc Auctore exhibitis labat fides ob immutata & addita arbitrio suo verba, vel demta: etenim sponte fatetur ipse in Præfatione, seu potius ostentat, *in fugitivis literis revocandis, ambesisque exsarciendis, in fragmentis concinnandis, explendisque hiatibus omnem fere laborem sumendum* ipsi fuisse, *& exercendam Divinationem.*

Latinarum prima (*a*), quam Fabrettus (*b*) quoque ex aliis sibi schedis adoptavit, *Diis Omnibus Cœlestibus* insueta formula inscribitur, & numquam auditis gentibus *Gaifidia* ac *Tipbernia* insignitur: in ea orationis elegantiam, & connexionem observes velim. *In Fronte Pedes XXX. Retro LX. Cujus Ingenium Eloqui Nemo*: sed magis quæ per se fallaciam satis indicat, vox, & sepulcralis formæ commixtionem, depravationemque. Ex hac tamen tabula tria ab Eruditis viris, & a quibusdam quoque Lexicographis arrepta vocabula, & Latinitatis jure fine alia auctoritate ulla donata videas; *Imaginarius* pro Pictore, *Fistularius* pro Fistulatore, *Arithmeticus* pro calculatore.

Dii *Præsides Provinciarum Concordiæ*, & *Consiliorum* (*c*) Batavicam potius prudentiam, & fœderatarum Provinciarum genium, quam vetustum lapidem referunt: antiquo marmori insculptos fuisse, ita mihi persuadebitur, ut de alterius Voto *Imperatoribus Augustis Consulibus* (*d*) innominatis *Voto Soluto*: quippe ubi *Augg. Consules* Diocletianus & Maximianus subsignare solent, eorum nomina in legum, aut rescriptorum fronte jam præcesserunt; at in votiva tabula nequaquam apparent: novum etiam est nudum *Procuratoris* nomen apponere, & de Procuratore *Aurario* intelligere, ut Reinesius jubet; cum id officium vel a procurationis genere, vel a præstita Augustis opera perpetuo designetur. Nihil lepidius afferri poterat *Centurione Frumentario*, quem Sponius (*e*) quoque e Schedis hausit, & *Jove Dolicheno Ubi Ferrum Nascitur*.

Venerem Fisicam (*f*) potius esse, quam Logicam, nemo eat inficias. Quænam cum *Jove* intercedebat *Lictoribus* necessitudo, ut appellarent *Suum* (*g*)? Tres in posterum fuisse apud Romanos *Ordines* non dicemus, sed quatuor, *Lictorum* nempe ex hoc titulo adjungentes; at nullum fere in eo, & in *Treberorum* (*h*) subsequenti fine errore verbum. Quam multa feliciter reperit illustrator noster in *Mogontiva* (*i*), de qua tamen, cui ex testibus diversa loquentibus fidem haberet, nescivit. *Civem Eduum*, *Cohortem Prætoriam* & *Equum* * *Publicum* vidit, ubi nedum hæc, sed omnino nihil quilibet mortalium videt. Nec *Juno Stygia* (*k*) a præpostere appellitata *Crescentina Matrilia*, nec *Ceres Divina* (*l*) & *Legifera* (*m*) ab incongrua forma existimationem adipiscuntur, qua novitati suæ consulant.

Verum quam facile Reinesium decipere quivis posset, & quam sibi, ac genio de Inscriptionibus agens is indulgeret, illa (*n*) præcipue nobis aperit,

(*a*) Reinesf. pag. 3. n. 2. I.
(*b*) Fabret. pag. 695. n. 218. sed variantem.
(*c*) Reinesf. pag. 17. n. 4. I.
(*d*) Pag. 19. n. 6. I.
(*e*) Spon *Miscell. Erud. Antiq.* Sect. III. pag. 80. Hanc Vid. ad Class. I. in *Supplem.* ex eodem variantem a *Reinesiana* pag. 34. n. 15. I. Epigraphes IOVI DOLICHENO refert Gruterus XX. 4. usque ad 9. Murat. CCCLIV. 2. & ipse Maffejus *Inscrip. Ver.* CDLXXI. n. 3. *Jovem* Dolychenum (ait Reinesf. in not. ad cit. Epig.) *a loco sic nominatum existimem*, ut ARAVICVM in Moguntino 13 XXII. *a Saravo vel Saro fluvio, qui supra Treveres Mosellæ dextra ripa miscetur, Ausonio celebratus* Carm. de Mosella, *& Antonino, qui itinere a Lugduno Argentoratum* pontem Saravi *post Divodurum recenset*. De Centurione frumentario confer eamdem not.
(*f*) Reinesf. pag. 42. n. 18. I.
(*g*) Pag. 43. n. 19. I.
(*h*) Pag. 47. n. 21. I.
(*i*) Pag. 49. n. 23. I.
* Vid. ad hanc not. Reinesii.
(*k*) Pag. 61. n. 34. I.
(*l*) Pag. 63. n. 36. I.
(*m*) Pag. cit. n. 37. I.
(*n*) Pag. 103. n. 53. I. quæ ita se habet:

APOLLINI . . . .
RATIONATORIS HONORE
VSVRVS SECVNDVM
CORNELIVS VERVS TACITVS
EREXIT MONVMENTI LOCO

aperit, cujus enarrationem sic ingreditur: *Historicorum Latinorum nobilissimi memoria hac est, quam grutam habebunt Philo-Taciti omnes, qui verum ejus nomen, quod per tot secula nos latuit, integrum nunc cognoscant*: nam futilis Langermanni cantilena nec verustatis faciem, nec genuini tituli odorem præsefert ullum: *Cornelius Verus Tacitus* loco prænominis cognomentum alterum sumit; *Rationatoris Honore Usurus* inepta imitatione formulæ *Titulo* Usus, significatione importuna, & perperam ante nomen; *Erexit Monumenti Loco* clausula minime lapidaria, & eo magis inepta, quod præcessit *Apollini*.

Cervæ monile aureum inscriptum prudenter rejecit (*a*); sed nollem *potioris fidei* existimasset (*b*), quamvis a pluribus Scriptoribus memoratum Friderici Imperatoris lucium post annos CCLXVII. cum anulo collario æneo in stagno captum. Et lucium tamen, & cervam, & monstrum quodvis amplectar potius quam e *Cupacio* * susceptam, & *Deo Patri* (*c*) proxime nuncupatam tabulam; anonymum numen Auctor noster Herculem docet esse; *Julius* prænomine, *Faonius* cognomento *Ex Voto Consummat* nec lapidarie, nec Latine. Herculem *Tyrannum Invictum* (*d*); Herculem *Indorum* (*e*), vel * *Imperatorem*; Herculem cum *Jole* (*f*), veterum Inscriptionibus assuetus quis recipiat? *Comitem Deorum Omnium* recepit Fabrettus (*g*), quem in *Comitem Dominorum Nostrorum* (*h*) verisimilius convertit Reinesius: at cur paulo ante (*i*) Herculem *Julianum* pro Commodo habuit, aut Caracalla? *Acconii* (*k*) vel *Acoliti* (*l*) imaginaria *Statua* subsequitur, deinde *Martiniani* Mercurium *Ex S. C.* vel *Ex Statuto* honorantes (*m*). Quid autem persuaderi non poterit, cui prisca lapidi hæc exarata fuisse persuasum est? *Mercurio C. Volturcius In Agro P. XXVIIII. In Fronte XIII.* (*n*) de *soli pedatura* explicat * *funo* adsignata; sic & alia in hoc titulo displicerent, pro sepulcrali acciperem servo posita.

Post *Mercurium Nundinatorem* (*o*) a Sponio (*p*) quoque receptum, *C. Silius* advenit (*q*) patre ac tribu extra locum positis; *Aram CC Votum Solvit* congruum sensum efficiunt nullum: ab exscriptoribus peccatum esse suspicor; sed ne ille θαυμαστὸς homo, qui hunc *Silium C. Italici* insignis *Poeta* filium sine hæsitatione ulla statuat, * & quidem *natu majorem*: unde etiam constet Silium Italicum *Tertium* (*ter* scribendum hic erat) *Consulem* fuisse: nec minus mirifice * * *Præses Provinciarum Transpadanarum*, & inscriptus lapis (*r*) *Deo Marti Militari* hoc loco memorantur.

Titulos suos Deus iste de more parum fortunat; quo enim loco habeamus (*s*) *Quatuorvirum*, dein *Gnei Libertum*? votum (*t*) *Cososo Deo Marti Suo*? *Genium Marti* (*u*) perinde ac mortalium cuilibet datum? tabulam *Ob Populi Romani Devotionem* (*x*) positam? Eburium (*y*) *Vejo EX COM. CAES. COS*? *Martini* (*z*) Manes Cœlo repente intertos, & in *Martem* ac *Silvanum* (*a*) transfusos? Devotio *Populi Romani Singulis Annis Renovanda* dicitur *Ob Parthicam Expeditionem* (*b*); quam sermonis absurditatem insueta votivis tabulis, & frigida imprecatio consequitur adversus *Arum Ledentes*: consimilium quidem habet Fabrettus (*c*), sed ejus quoque (*d*) *Numina Divorum* flocci facio, & sive *irata habeam*, sive propitia, mihi perinde est. *Bona Dea*, quæ pudicitiæ præerat, & cujus sacrificia purissimis Vestalium manibus peragebantur, cum *Venere Gnidia* (*e*) mira profecto conjunctio. Venerem *Pelagiam* (*f*) cum pisce purpureum fucum ferente confudissent. Cur *Peregrinam* (*g*) tamquam ex Herodoti * [illegible] effictam repudiat (*h*), *Morpheam* (*i*) ex Pausania (*k*) arreptam, & honoraria formula obsignatam non item?

(*a*) Reines. in not. ad Epig. eo I. pag. 106. habet: „ Steph. Fortatulus *Dial. I. Neyomant.* n. 41. fingit cervæ „ monili aureo inscriptum se vidisse hoc Epigramma:

DIANAE PHARETRATAE
SVM . SINE . REDIBO.

„ Et interpretatur: Animum habeo ad Dianam dominam „ meam redeundi, nec fiam capientis. L. *Naturalem*. §. *Cervos* „ D. *de acquir. rer. dom.* Alius hæc in aureo collari cervæ „ legit:

N. M. T. Q. C. S.

„ & exponit: *Noli Me Tangere Quia Cæsaris Sum*. Vid. Boldon. *Progr. Epigr.* p. 2.

(*b*) Vid. Reines. in cit. not. ubi hæc addit: „ Potioris fidei est „ narratio de lucio pisce in stagno Lutræ Caloriæ, post an„ nos CCLXVII. quem manus Friderici II. Imp. eo dejiciue„ rat, cum anulo collari æneo deaurato, capto, apud Gesn. *Præf. Lib. II. Hist. Anim.* & alios ibidem cit. * *Hist. Neap.* [illegible] cap. 24.

(*c*) Pag. 107. n. 65. I.

(*d*) Pag. cit. n. 64. I.

(*e*) Pag. 109 n. 66. I.

* Vid. ad hanc not. in fin.

(*f*) Pag. 111. n. 68. I.

(*g*) *Column. Trajan.* pag. 247.

(*h*) Reines. pag. 112. in not. ad Epig. 71. I.

(*i*) Pag. 111. n. 69.

(*k*) Pag. 114. n. 74. I.

(*l*) In not. ad hanc ex Gruter. LIV. 5.

(*m*) Pag. 116. n. 76. I.

(*n*) Pag. 117. n. 78. I.

* Vid. ad hanc not. Reinesii.

(*o*) Pag. 118. n. 80. I.

(*p*) Pag. 92. sect. III. n. XLIII. Hanc variantem a Reinesio videris ad Class. I. ubi de *Mercurio*.

(*q*) Reines. pag. cit. n. 81. I.

* Vid. ejusdem ad hanc not. prope fin.

* * Vid. Gruter. pag. LIV. n. 13. qui eam ponit *ad Veronam in pago Scaligerorum*, & Reines. in cit. not. pag. 119.

(*r*) Reines. pag. 120. inquit: *In patina argentea fundo interiore legitur* memorata Inscriptio, non in lapide.

(*s*) Pag. 121. n. 83. I.

(*t*) Pag. cit. n. 84.

(*u*) Pag. 122. n. 85. I.

(*x*) Pag. 123. n. 86. I.

(*y*) Pag. cit. n. 87. I.

(*z*) Pag. 124. n. 88. I.

(*a*) Idem loc. cit.

(*b*) Pag. 123. n. 86. I.

(*c*) Fabret. pag. 76.

(*d*) Pag. cit. n. VIII.

(*e*) Reines. pag. 127. n. 92. I.

(*f*) Pag. cit. n. 93. I.

(*g*) Pag. 128. n. 94. I.

* Lib. II.

(*h*) Reines. ad hanc in not.

(*i*) Pag. 128. n. 95. I.

(*k*) In *Lacon.*

item? Deos *Aquatiles* (*a*) mergis ablegemus. *Neptuni Dilis* (*b*) recte displicuit Reinesio, sed displicere debuit & *Sacrum Voto Sacravit*: nec minus *Numifius* Neptunum iterans (*c*), & nugas loquens. Heroem *Nemausum*, quem unum ex Herculis posteris volunt, cum *Deo Silvano*, & *Libero Patre* (*d*) nimis audacter sociatum video: illius *urbis excitata occasionem & tempus* mire docuit Poldus (*e*); qui dum ejus campos lapidibus infessos dicit, quod Herculi, cum a Gigantibus quibusdam ibi premeretur, deficientibus telis, Juppiter imbre lapidum immisso opem tulerit; adducit me ut credam, Veronensem quoque agrum ab Hercule aliquando peragratum, meaque præsertim prædia quædam, inque iis a Gigantibus quam plurimis infestatum fuisse, & a Jove eodem opis genere perliberaliter adjutum.

Clypeum lapideum (*f*) nemo viderat, & quidvis aliud Seldeno credam quam pro clypeo lapidem habendum. Æsculapius *Epidaurius* (*g*) medeatur sibi, & singulariis * suis. Ligorianam *Pollam* (*h*) frustra perquisivit in historia Reinesius, *Celerem* autem & *Quintilianum* Consules *indictos Fastis* e Frontino restituit (*i*).

Post *jocularium* (*k*), quæ non *seculum semibarbarum*, sed recentiores sapit nugas, Caracalla accedit (*l*) sine Antonini nomine, quo semper, & cum *Severi* cognomine, quo numquam usus. Fuse illustratur (*m*) Opitianum *Sacrum*, quod *Gemellus Consacravit*.

Fortunæ *Barbatae* (*n*), *Gratae*, & *Statae* (*o*) Minervæ *Fatidicae* (*p*), *Dea Gyrrhesticae*, vel *Syriscae* (*q*), Virgilianæ Copæ (*r*), ut videtur, affini, cui *Donum Dedit* nemo; *Isidi Frugifero* (*s*), & *Fortuna Tullia Insulae Aedium* (*t*) cui libet, sacrificet.

Nec Tomasini *Pausarii* placent, nec Salmasii eo loco *Aerarii* ab *Argentariis* (*u*) distincti, insuetaque lapidibus forma utentes *Aedificavimus*.

Seldenianum, vel potius Camdenianum *Deum*, *Qui Vias Et Semitas Commentus Est*, (*x*) illi cognatum opinor, qui commentus est ineptos lapides, Inscriptionesque quamplurimas. Sponius (*y*) quoque ab *Oxoniensibus* (*z*) arripuit, sed nec *T. Irdas* probatur, quem in minime affinem *Herbasium* gentem statim transfert Reinesius in *Campensi* tantum tabula (*a*) memoratam, nec *Vitalis Evecos*, nec sigla ἀντιφράσεως S. C. F. V. ab inepta interpretatione *Sacro Facto Votum Solvit* (*b*) minime comprobata, aut defensa.

Digna (*c*) *perpensiore cogitatione*, ut pote *aliquid reconditæ eruditionis subministrans* visa est Reinesio, quæ mera fabula est: *Pan Deus Arcadiæ*, ac *nemorum belli que potens* (*d*) in nulla hactenus votiva tabula apparuit (*e*), quod meminerim: ubi forte appareat, *Lucidi* titulum certe non præleferet; nec *Lycaus* ἀπὸ λύκης *idest a luce desumtum* videri quibusvis aliis poterit: *Uxor Dulcissima* funus sapit, nec cum subsequentibus V. S. coalescit: visitur hæc Inscriptio inter Rubei

---

(*a*) Reinef. pag. 129. n. 96. I.
(*b*) Pag. 130. n. 97. I.
(*c*) Pag. 138. n. 100. I.
(*d*) Pag. 148. n. 107. I.
(*e*) In *Libello Antiq. Nemauf.* Edit. Lugd. A. 1559.
(*f*) Reinef. pag. 149. n. 108. I. Hujusmodi Clypeus public. a Jano Seldeno J. C. Anglo *Lib. pecul.*
(*g*) Pag. 152. n. 114. I.
* Vers. 2. D. P. P. *Deo Propitio*. Hæc interpretatio inter cæteras magis placet Reinesio pag. 154. in not.
(*h*) Pag. 154. n. 115. I.
(*i*) Reinef. ad cit. Epig. in not. de his Consulibus suffectis. Vid. quæ melius adnotavit Cl. V. Joannes Polenus ad *Frontini de Aquaduct. V. R. Comment.* Art. CII. pag. 185. & seq. edit. Patavii 1722. in 4.
(*k*) Pag. 156. n. 118. I.
(*l*) Pag. cit. n. 119. I.
(*m*) In not. ad Epig. 120. I. pag. 157. cui subdit: *Vidit Opitius* Lib. II *Silv. poet.* pag. 108. *repetuntque Scheda* Monav.
(*n*) Pag. 159. n. 121. I.
(*o*) Pag. 160. n. 122. I. Reinef. in not. inquit: *Suspectum est prædicatum hujus Fortunæ; malim* STATAE, *quam nominat lapis Romanus* 5. LXXIX.
(*p*) Pag. 165. n. 128. I.
(*q*) Pag. 166. n. 130. I. „ Deam CYRIST. interpretatur Reinef. „ CYRRHESTICAM, Cyrrho, a quo & nomen regioni Κυῤῥεστικῆς, urbi Syriæ Coeles vernaculum Numen: In ea præ„ cipue post Cyrrhum Hierapolis, & Berthæa: Ptol. & Plin. „ Lib. V. cap. 23. Non fallet si quis SYRISCAM hic adpellari „ discat. Est enim eadem cum Dea Syrorum vel Astarte, „ quam pro Junone, Luna, Venere habuerunt Orientales „ etiam notam Scriptoribus facit.
(*r*) In Catalect.
(*s*) Pag. 169. n. 137. I.
(*t*) Pag. cit. n. 138.
(*u*) Pag. 170. n. 139. I. Vide quæ heic notantur a Reinesio.
(*x*) Pag. 171. n. 141. I.
(*y*) Pag. 114. Sect. III. n. 5.
(*z*) Prideaux *Marmora Oxoniensia* in Append. n. IV. pag. 309. iterum Cl. Gabr. Lancillottus Castello Princeps Turrismutiæ &c. *Antiche Iscrizioni di Palermo* pag. 81. De isto Deo *Viali*, seu viarum Custode confer Seldenum *Syntagm. de Diis Syris* Lib. II. cap. 14. & Everard. Otton. *de Tutela Viarum*.
(*a*) Gruter. pag. DCCLXXXVIII. n. 9. *Romæ apud Card. Carpensem*. τὸ PESTI. VRBASI. &c. habes in alia Gruteriana pag. MLXXXII. num. 15.
(*b*) Vid. ad hanc in not. Reinef.
(*c*) Pag. 173. n. 146. I. & ex Thomaf. *de Donar.* C. XV. quæ sic incipit:

L V C I D O . P A N I &c.

Variantem videsis in *Supplem.* ubi de *Neptun. & Pan.* ex Sponio pag. 85. Sect. III. n. 29. qui hanc Epig. ponit *Romæ*, & hæc adnotat: „ Panem Arcadum proprium numen fuisse, ob regionem montosam, & sylvosam, & „ in ea sive montem, sive Saltum λαμπτηρα eidem Sa„ crum, e Pausania scimus: unde λαμπτηρα *Pana* forte „ interpretatus est Romanus homo, *Lucidum*, quasi ita „ ἀπὸ λαμπάδος agnominatus fuisset „.
Multa quæ satis erudite de *Lucidi* titulo huic Numini dato ad cit. Epig. scribit Reinesius, solum addent, quod PAN quamvis habitus sit, totius naturæ Deus a Πᾶν *totum omne*: attamen peculiariter a Pastoribus colebatur, & maximo honore in montibus Arcadiæ, ut Deus pecoris, (*Ovid. II. Fast.*) & venatus præsidem fecerunt venatores, quia montibus plerumque gaudent (Zosim. Thallus Lib. VI. *Antholog.* Cap. XV. Epig. II.) Pingitur enim cum cornibus in radiorum solis, & cornuum Lunæ similitudinem: rubet ejus facies ad ætheris imitationem, in pectore Nebridem Stellam fert ad Stellarum imaginem. Cur igitur *Lucidi* titulum præseferre non potuerit? vel ad Cœlestium rerum pulchritudinem & stellarum lucem significandam, vel ad denotandum ejus cultum præcipue in montibus & lucis; Nam Quint. L. I. C. 6. *Lucum* dici putat per antiphrasim, quod umbra opacus parum luceat. Cum PAN Deus agrestis, & montanus fuerit, & ex ipso Maffejo Virgilii auctoritate Ecl. II. v. 26. Georg. III. vers. 393. & Valer. Flacc. III. v. 48. *Deus Arcadiæ*, ac *nemorum*, *belli que potens* sit appellatus.
(*d*) Vid. Virgil. & Valer. Flacc. loc. cit.
(*e*) Ara PANI Deo sacra *Hispelli* extans cum ejusdem prenome

bei (*a*) *Brixianae* anaglyphis figuris suppofita, fed figuratum marmor Brixiæ vidi nulla Infcriptione præditum.

Poft *Camulum* (*b*), & *Caftorem* (*c*), nobis *Deum Cautem* (*d*), & *Cautum Pantheum* (*e*) Reinefius memorat; at quæ hic murilate, ut videtur, legitur, *C. Autis* monumentum indicat potius, quam Dei Cautis honores: *Brixienfis* illa a Grutero quidem *Cauto Pan* adfignatur, & *Cauto Patri* a Rubeo (*f*), qui *Panis* fimulacrum gratis ei fuperftruxit, fed extat in pago *Sale* ad Sebinum lacum, & ἀνωνύμῳ numini fic infcribitur CAVTOPATI.

Tria Holftenii & Lambecii nuda numina (*g*) miferando verborum ornamento Langermannus * auxit, & inftruxit, *Faciendam Dederant*. Iifdem auctoribus, votivi marmoris nova formula fic definentis; *Fidei Concord. P.* (*h*) Genius *C. Julii Caefaris* (*i*), *Pacifer* (*k*), *Ugicus* (*l*), *Horisbya* (*m*) male hic, & apud Sponium (*n*) fpiritu denfo aucta, & litera una mulctata, cum fit Orithyia ὠρείθυια.

Di Lapidarii non videntur, nihilque melioris notæ tot monftrorum *Matres* (*o*), & *Aufaniae* Matronae (*p*), cum *Adcaltas Vaftedin* (*q*), quo loco *Augaftis* & *Vafio Vocontiorum* mire fubftituit Reinefius.

Deam Nehalenniam (*r*) eradere non auderem, fed animum, quin valde fufpicetur, cohibere nequeo; tot enim lapides *materia fragilitate non admodum creta diffimiles*, ita ut *qui pulverem fetaceis fcopis removeret, multum etiam ex lapide ipfo fimul abraderet* (*s*), tam longa tulifse fecula, atque epigraphes fuas firmiter retinuiffe, quis non obftupeat? quis ægre non recipiat eam novitatem Romanorum nominum? *Fletas* (*t*), *Nertomarias Nertonas* (*u*), *Statto* (*x*), *Exomnianus* (*y*), *Samarsonias* (*z*), *Feftias* (*a*), *Dacinus?* (*b*) quis audiit *Merces* (*c*) a Diis *Rite Confervatas?* aut pro Britanno (*d*) *Britannicianas?* Nehaleniam ergo cum *Dea Nympha Brigantum* (*e*) parum abeft quin copulem.

In *Legione XIII. Gemina* quodnam gerebat munus *Rufinus*, pro *Sanctiffimo Antonino* (*f*) deprecans? fed ancipites, & quæ *propter fcriptum ambiguntur*, ut de caufis dicebat Cicero, tranfilire conftitui.

Deam

---

tome edita fuit a Cl. Gorio *Florentiae* 1731. *In Aras Deorum & Antiqua Monumenta addita Infcriptionibus Doniani Obfervat.* pag. XLVII. & feqq. Tab. IV. n. III. in qua legitur:

DEO . SANCTO
T. FLAVIVS . T. L
ATIMETVS
ET FLAVIA . SA
BINA . LIB
GRATIAS
NVMINI
TVO . DEDI
CARVNT

PANOS *nomen in hac ara reticetur, fed tantum (ut recte advertit Gorius)* DEO SANCTO *infcribitur, ac dedicatur: id enim fupervacaneum vifum eft, quum ejus effigies exhibeatur.*

Alia votiva Epig. apud Murat. pag. LVI. n. 4. qui ponit apud *Leucadem in Bœotia*.

ΔΑΜΟΥΙΣ ΠΑΝΙ.
ΑΝΕΘΗΚΕ
ΤΙΜΑΡΕΤΟΣ ΠΑΝΙ

(*a*) Pag. 190.
(*b*) Pag. 177. n. 150. I.
(*c*) Pag. cit. n. 151. I.
(*d*) Pag. 178. n. 152. I.
(*e*) In not. ad cit. Epig. inquit Reinefius: „ DEVM CAVTEM „ & CAVTVM PANtheum obfcuriffimæ religionis & origi„ nis exhibet *Romana* 4. LXXXIX. & *Brixienfis* 5. ibid.
(*f*) *Mem. Br.* pag. 146.
(*g*) Reinef. pag. 178. n. 144. I.

CONSO
NEPTVNO
ATQVE AECATAE.

* In not. fubdit „ Sic exhibuit e Spicil. Holftenii Lambe„ cius: fed in fchedis Langermanni fane quam curiofe „ confectis cum hifce continuantur ita:

M. VLPIVS . ARFVINIVS . FLOR.
L. FOVRIVS . FACIENDAM . DEDERVNT

(*h*) Pag. 180. n. 157. I.
(*i*) Pag. 183. n. 164. I. ponit *Bajis in Villa* C. *Julii Caf. bafi Statua infcriptam*, ex Scip. Maz. *Antiq. Puteol.* C. 21. Capac. L. 11. C. 23. pag. 700.

(*k*) Pag. 184. n. 166. I.
(*l*) Pag. 186. n. 169. I.

V.
GI CO &c.

„ Leg. (ait Reinef.) GYLIO: ita Hercules in *Puteol.* 7. „ XLVI. vocatur. Rationem docere nos vult Gyraldus *Synt.* „ D X. & *de Herc.* f. 546. 548.
(*m*) Pag. 188. n. 170. I.
(*n*) *Mifcel. Erudit. Antiq.* Sect. III. n. 51. pag. 95. Reftitutam ex Maffejo videfis ad Claff. I. ubi de Nymphis in *Supplem.*
(*o*) Pag. 187. n. 172. I.
(*p*) Pag. 188. n. 173. I. ubi verf. 1. & 2.

MATRONIS AVFA
NIABVS &c.
non *Matronae Aufania*.

(*q*) Pag. cit. n. 174. I. ponit *Vafione Vocontiorum*.
(*r*) Pag. 190. & 191. Claff. I. ubi DEAE NEHALENNIAE octo Epigraphes dicatæ leguntur, repertæ fuere *Domburgi in Zelandia, Vicino VVeftcapella pago*. Ultimam fub n. 184. refert Murat. CVIII. n. 8. ex *Montfauconio*, at variantem. Huic DEAE alias duas ex ipfo Maffejo *Infcript. Var.* CDXLIX. n. 2. 3. retuli ad Cl. I. ubi de *Augufto* &c. ac *aliis Antiquor. Diis*.
(*s*) Integre referam, quæ ad cit. Epigrammata fcribit J. Fred. Gronovius relata a Reinefio p. 192. ut melius hic N. 4. fenfus percipiatur. „ Erant incifæ omnes lapidi albo cre„ tæ non colore, nec materia fragilitate admodum diffi„ mili. Qui enim pulverem, vel fetaceis fcopis, removeret, „ multum etiam ex lapide ipfo fimul abradebat, literarumque ductus delebat, ita ut ætatem laturæ minime „ viderentur. Erant autem, uti dicebatur, erutæ ex loco „ ei pago admodum vicino, ubi facellum videbatur fuiffe, „ quod dudum arenis obrutum oculis ac memoriæ homi„ num ereptum fuit; demum a foffaribus, qui fortuito „ in illud inciderant, detectum fuit, hominibufque vifen„ dum redditum. „ Confer alia, quæ ad hanc addit Reinefius p. 192. & Cl. Saxius cap. III. *Schol. in Reinef. Syntag.* Claff. I. n. 184.
(*t*) Pag. 191. n. 184.
(*u*) Pag. cit. n. 183.
(*x*) Pag. cit. n. 182.
(*y*) Pag. cit. n. 181.
(*z*) Pag. 190. n. 180.
(*a*) Pag. cit. n. 179.
(*b*) Pag. cit. n. 178.
(*c*) Pag. cit. n. 177.
(*d*) Pag. & n. cit.
(*e*) Pag. 193. n. 185. I. ponit *in agro Brigantum*, Selden. publicavit cum *Arund.*
(*f*) Pag. 193. n. 187. I.

Deum Vincium Pollucem [*a*] minime anceps rejicio, ut exoticam loquutionem illam *Taurobolium Monere*, vel *Movere* [*b*], quam iterat Grævius *Aemobolium Monens*, & *Quatuorvir* (nam *Quatuorvirie* legere dedecet) addens *Primo Et Justo* [*c*]. Qui *Langermannicam* [*d*] falsi damnaret, *Matronias Ominicinus Viridex*, jure uteretur optimo; genuina quidem erat apud Alciatum, *Matronie Q. Minitius Vindex* [*e*], at qui sic transformat, non deturpat veterem, sed novam condit: ni Alciati illa emersisset, *Matronas Ominicinas* consecrare nos jubebat Reinesius.

Ad *Jovem Dolichenum* [*f*] tauri dorso insistentem, cujus imago ectypa in *Musei nostri* * lapidea tabula visitur, explicandum, momenta essent maxime in *Junone Dolichene* supra cervam pariter stante; sed cum *stemma*, tum arbitrariam, & sibi adversantem Inscriptionem, *Junoni Assyria Reg. Dolichenis* [*g*] e Ligorio Spanhemius hausit. Heu sit misere ex eodem idem Spanhemius *Deas Patrias* [*h*] cum *Sua Pecunia*; &, ut Reinesius explicat, *Electum inter Pratorianos Legionis*; * *Minervam Paciferam* [*i*], quam cum *Sole* [*k*], *Apolline* [*l*], *Genio* [*m*] *Paciferis* omnibus infra copulabimus; *Dianam Amarinthiam* [*n*], quam Reinesius *Nympham Formosam* * prædicat, & male Fabrettus [*o*] auget *Soluto ab Arsane Pecunia sua Voto*, postquam præcesserat *Amarinthus Dono Dat*; Dianam *Pistiam* [*p*], quam *Fisicam* Reinesius * creat; *Rasianam* [*q*], in qua *Sacrum* inepte post dicantium nomina; Cererem *Pistiam Consentem* ab *Amarantho Amathio* [*r*] cultam; *Robigum* [*s*] alibi improbatum; * *Plutonem* [*t*] (utrum genuinis lapidibus agnitum nomen ambigo, quamvis simul cum *Rasiana* amplexaverit Fabrettus [*u*]) *Nervianium*, & *Proserpinam Nervianiam*, die a Consulibus distracto, & formulis inportune positis; *Angitiam Aageronam* cum *Sole Pacifero* [*x*]; *Faunum* cum *Satyro*, & *Leimoniadie* [*y*]; Deam *Luam* [*z*] a Livio [*a*] sumptam, qui *Matrem* indigitat; *Terminum Privato Ambitu* [*b*]; sepulcrum denique cum SIGN. HSS. DD. & *Signo Simil. familia*, & *Urnis XXIX. Cum Saie Operculis Et Lychnulis* [*c*]. Qui Ligorium [*d*] Latine nescisse tradiderunt, hæc præcipue inter alia multa ab eo monumenta elaborata profe-

(*a*) Reinef. pag. 209. n. 218. I

MARTI . VINCIO &c.

apud Gruter. pag. LVIII. n. 8. POLLVCEM *vero eadem vocamento adfici, rarius & fortasse nusquam praterea legitur*: Fatetur ipse Reinesius ibidem.

(*b*) Pag. 211. n. 120. I.
(*c*) Pag. 212. n. 121. I.
(*d*) Pag. cit. n. 122. I. *ex Sched. Langerm.*
(*e*) Gruter. MXVI. n. 6.
(*f*) Pag. 214. n. 225. Sub *Stemmate Jovis tauro insistentis*.
* Pag. LXIX. Tab. 1. n. 2. Sub d. Imagine Jovis legitur:

L. VALERIVS A . . . .
QVOO SOMNO MON . . . . Q
COMPOSI . . . . V . S

(*g*) Pag. 214. n. 226. I.
(*h*) Pag. 213. n. 224. I.
* Ad hanc *in not.* prope *fin.* pag. 214.
(*i*) Pag. 215. n. 228. I.
(*k*) Pag. 220. n. 236. I.
(*l*) Pag. 238. n. 274. I.
(*m*) Pag. 245. n. 294. I.
(*n*) Pag. 216 n. 229. I.
* In not. ad hanc pag. cit.
(*o*) Hanc Epig. iterum referam, ut quisllibet ex se videat, an Fabretti Supplementum *de Col. Traj.* cap. VIII. pag. 247. cum *Reinesiana* recte conveniat reperta *Roma in tenet Fori*:

AMARYNTHIAE . DIANAE
LYMPHAE . FORMONI
M . AVRELIVS . M . AVRELI
AVG . LIB . AMARINTVS
D . D

Reinesius pag. cit. 216 n. 229.
„ Haec supple (inquit Fabret. l. cit.) ex MS. Bibl. Barber.
„ ubi Anconæ extare dicitur:

ET . IVNIA . PATERNA . AR
SANE . LIBERTA . P . S . V . S . L . M .

(*p*) Pag. 216. n. 230. I.
* Vid. ad hanc ejusdem not.
(*q*) Pag. 217. n. 231. I.
(*r*) Pag. 217. n. 232. I.
(*s*) Pag. 218. n. 233. I. * Lib. III. cap. III. col. 250. Videsis not. (*a*) col. 211.
(*t*) Pag. cit. 218. n. 234. I.
(*u*) De *Col. Traj.* pag. cit. 247. PLVTONI votivas epigraphes reperies apud Gruter. pag. XCVII. n. 4. MXV. 7. PLVTONI ET PROSERPINAE. XCVII. 3. DCCXCIV. I. & apud Gor. *Inscript. Antiq. Etr.* Par. III. pag. 90. PLVTONI EDEISIO. ex Gud. LX. 5. *In* 4. *lin. legendum videtur* ADESIO, (inquit Gorius; *quod cognomen* Plutoni *Deo Infero tributum* ἀπὸ τῆς ἅδης videtur. CL. N. A. in *Mus. Veron.* pag. XXCIX. in qua ea ejus versione pag. XL. col. 2. legitur, quod *P. Licinius &c. Templa etiam Abundantia, & Proserpina, & Plutonis fanum &c. instauravit.* Scribit Pausanias in *Attic.* Plutonis & Amphiarai statuas quodam in loco fuisse apud Athenienses. Gruter. pag. MXV. 7. ponit *Vicentia in S. Maria in Monte Summano fragm. arae*, præter alias Epig. cit. in quo legitur:

PLVTONI . SVMMANO
ALIISQ . DIS . STYGIIS
. . . .

„ SVMMANVS erat (ait Rosin. *Antiq. Rom.* Lib. II. c. XV.
„ pag. mihi 166. B.) quasi Summus Manium, cui (ut Plin.
„ scribit Lib. II. c. LII.) attribuebantur *nocturna fulmina*.
„ Hujus simulacrum fictile in fastigio templi Jovis Opt.
„ Max. fuit, quod cum coelo ictum esset, nec usquam ejus
„ caput inveniretur, Haruspices in Tiberim id depulsum
„ esse dixerunt: idque inventum est eo loco, qui est ab
„ Haruspicibus demonstratum. Cic. *de Divinat.* Plin. vero
alio in loco (Lib. XXIX. cap. IV.) meminit *ædem Juventutis* & SVMMANI. SI PLVTONI dicata erant Templa, Ædes, Aræ, & simulacra, cur ambigimus de Inscriptionibus.

(*x*) Pag. 220. n. 236. I.
(*y*) Pag. 221. n. 237. I.
(*z*) Pag. cit. n. 238. I.
(*a*) Lib. VIII.
(*b*) Pag. 222. n. 239. I.
(*c*) Pag. cit. n. 240. I. Ad hanc enim ait Reinef. „ ALFIVS
„ &c. commune pro gentilibus suis Monumentum vivus
„ fecit, eique Signum HERCULIS, tanquam tutelatoris Dedicavit; addidit SIMVL signum Genii ejusdem Familiæ
„ Alfiorum . . . . . . Monumentis etiam jus ollarum, seu urnarum cinerariarum, sive fictilium, sive lapidearum, sive
„ marmorearum, modo plurium, modo pauciorum inhærebat. In 145. Cl. XIV. mentio fit ollarum XXIV. in 53.
„ Cl. XVI. Scholæ ollarum XV. Et cum essent hypogæa ad
„ loculos, seu capulos ornatum, qui ollaria vocantur in 9.
„ DCCCCXXIV adhibebantur lucernæ, quæ hic LYCHNVCHI. Dio in *Domit.* λυχνοῦχος μικρὸς, οἷος ἐν τοῖς μνημείοις κρεμάννυται.

Schrevel, *Lexic. Graco-Latin.* iter. edit. Patavii 1752. in fol. ad v. Λύχνος, lychnus, lucerna. q. a λύειν νύκτα, solvere noctem, & tenebras.

(*d*) De Ligorio vid. quæ ex Muratorio *Nov. Thes.* pag. I. & II. adnotavi.

profecto non observarunt. Concinne inter illa *Deo Dindymena* (*a*) bilinguis, quamvis ab alio deducta fonte, inserta est. De *Graviana*, quæ Sponio (*b*) quoque mire placuit, quid eloquar? Marsupio mire consuluit, qui tot majorum gentium Numina tabula una demereri voluit; verum ad *Jovem Summum* (*c*) quid faciunt præsignati canes venatici? & cur invicto Marti Pax contubernalis datur? cur pro singulariis DD verbum *Dat* dare claudit? Non tam *Elegans* est quam ridicula *Cicereia Sacrum* (*d*) præpostere inscribens.

Ad *Apollinis* tuendum *Votum Tiberii* (*e*) prænomen dele, ut Claudio Gothico aptetur. *Jovem Calestinum*, & incongruam *Professionem Soluti Voti* elicit Auctor noster e *Caeler* (*f*), & P. S. V.

Ligorius tam importune *Patrem Patriæ* innominatum intrusit, quam inepte votivam tabulam a *Stephano Jovi* exhibitam Pistorum Collegium Dedicans (*g*): iteravit hanc Sponius (*h*). Eumdem cognomenta ad gentilitiorum morem sæpe inflectentem vides, ita ut nedum *Occium* (*i*) & *Vascularium* (*k*), sed *Marsum* quoque eo loco habeat, *Signum Jovi Stygio* (*l*) ponentem.

Post *Dianam Invictam Et Victricem* (*m*), post involucra notarum, ac verborum plura (exempli gratia (*n*) *Iblio Mar C. Trever*) *Deum Mercurium Moccum Masel. Masculus* (*o*) colit. *Arrius* (*p*), *Aurelius* (*q*), *Albunius* (*r*), *Verratius* (*s*), *Fusius* (*t*), *Ancharius* (*u*), *Paccius* (*x*), cum pro cognominibus dantur, unde exeant, noscis.

Deus Camulus (*y*) & *Asiamenes* (*z*) singulariis *consulant suis. Ineptit qui *Ex Voto Libens Sol-*

Tom. I.

(*a*) Pag. 219 n. 235. I. Adi ad hanc Reines. not. Hæc Epig. partim est græca, & partim latina.
(*b*) *Miscell. Erud. Antiquit.* Sect. III. pag. 72. Hanc refert etiam Reines. pag. 226. n. 244. I. at mutilam; qua de caussa iterum ego ex Spon. in *Supplem.* ubi de *Jove*. Ibidem videsis quæ ad eam adnotavi.
(*c*) Reines. pag. cit. 226. n. 244.
(*d*) Pag. cit. n. 245. I.
(*e*) Pag. 229 n. 249. I.
(*f*) Pag. cit. n. 250. vers. 3. in lapide CELER. Vid. not.
(*g*) Pag. 231. n. 254 I.
(*h*) *Miscell. Erudit. Antiq.* Sect. II. Art. XI. pag. 64.
(*i*) Reines. pag. 231. n. 256. I. Vid. ejusd. ad hanc not.
(*k*) Pag. 232 n. 258. I.
(*l*) Pag. cit. n. 257. I.
(*m*) Pag. 233. n. 259. n. 260. I.
(*n*) Pag. 234. n. 264. I.
(*o*) Pag. 236. n. 266. I.
(*p*) Pag. 237. n. 271. I.
(*q*) Pag. 238. n. 274. vers. 5.
(*r*) Pag. 240. n 283. I.
(*s*) Pag. 245. n. 293. I.
(*t*) Pag. cit. n. 295. I.
(*u*) Pag. 246. n. 296. I.
(*x*) Pag 247. n. 299. I.
(*y*) Pag. 237. n. 271. I. Gruter. pag. XL. n. 9. CAMVLO IOVI &c. Fabret. emendat pag. I. SATVRNO MARTI. & pag. LVI. II. CAMVLO SANC &c. Hanc *Reinesianam* non rejicit Eruditiss. Saxius.
(*z*) Reines. pag. 237. n. 272. I. vers. 4.
* vers. ult. C. P. A. A R. F.
(*a*) Pag. 238. n. 274. I. * vers. 8. & ult.
(*b*) Pag. 239. n. 275. I.
(*c*) De Inscriptionibus Ligorianis videsis quæ in Monito, ut dixi, ex Muratorio adnotavi.
(*d*) Pag. 244. n. 292. I. ponit *Toleti in Domo Professa PP. Societ. Jesu.* Adi Reines. not.
(*e*) Pag. 257. n. 21. II.

vit (*a*), & eadem tabula * *Libens Votum Reddit*: ad hæc magis (*b*) qui *Lustrum LXX. Post Romam Conditam* memorat, & nugas congerit plures. Verum quid operam perdo? ab iisdem Ligorio, (*c*) & Langermanno, quæ in hac classe consequuntur, emanarunt omnia; uno itaque verbo dicam, singula fere tibi suspecta sint: frustra quidem hic illic videas e genuinis decerpta, sed raro epigrammata occurrent, in quo acutius inspicienti aliquid non displiceat. Reinesium nostrum bona fides, & harum rerum fatalis quedam tenebricositas eo usque perduxere, ut hanc quoque, si Diis placet, serio exciperet, & pariter eruditione conspergeret sua:

HERCVLI P.
ENDOVEL.
TOL. V. V.
OSCA
DEIS. TVTEL
COMPEDIS
VRSOS. TAVROS
AVES. MARINAS
QVONDAM. D. D. (*d*)

Quam plura inter Opera Publica visuntur ædificia vel diruta omnino & disjecta, vel nulli umquam solo credita; sed Poetico tantum male feriatorum hominum cerebro fabrefacta. Minute haud persequar: Julius, qui *Duxit viam* (*e*), *L. Lucius Proconsul* (*f*), *Varisci Triumviri Ancharia* (*g*),

Cc quam

(*f*) Pag. cit. n. 22. II.
(*g*) Pag. cit. n. 23. II En titulus ut in Reinesio, & Gorio *Inscript. Antiq. Fæsul.* Part. II. pag. 77. n. 1. ex *Schedis L. Holstenii*, *Fæsulis*.

L. MAGILIVS L. F. PAVLLI
NVS. VARISCVS. III. VIR
SIGNVM. ANCHARIÆ
SVA. PEC. RESTITVIT
L. D. D. D.

Reinesius ad hanc in not. de *Varisci* cognomine ambigit: *fortasse* (ait) *fuerit Lucifcus*, *qua de supra*; an *Variscus a Vario*, *ut Varulus*. At de ANCHARIA hæc annotat: „ Venatissimum Tertulliani in *Apologet.* C. 24. & L. II. „ *ad Nation.* cap. 8 locum, quo vel Asculanorum, vel *Æsulanorum*, vel *Æsulanorum* NVMEN *Ancharium* repetisse putarunt, rite restituemus, si ex hoc saxo legerimus „ *Fæsulanorum*. Recenset enim Tertullianus Deos a Municipiis præsertim Hetruriæ adoptatos. Asculani autem, „ & Æsulani Latii, Hetruriæ vero Fæsulani erant, Plin. L. „ III. C. 6. L. VII. C. 13. quos *Ancharium* velut propriam & localem veneratos e signi ibidem refecto intelligimus „. Cui consonat Eruditiss. Gorius in not. ad cit. Epig. ubi pag. 88. præter alia scribit „ Fæsulanorum „ peculiaris Dea fuit ANCHARIA, cujus diserte meminit allata ara. Hujus Numinis imaginem seu vetustate, „ seu alio quovis casu collapsam privato sumtu restituit „ L. Magilius &c. cum Triumviratus honore in eadem „ Colonia fungeretur „. Et adfert cit. Tertulliani locum his verbis: *Unicuique etiam provinciæ*, & *civitati suus Deus est*, *ut Syriæ Atargatis* &c. *Casiniensium Delventinus*, *Narniensium Visidianus*, Fæsulanorum ANCHARIA.... „ Librariorum incuria (pergit Gorius) vexatissimum hunc „ Tertulliani locum ope & auctoritate hujus marmoris „ restituit antiquariorum lumen Reinesius Cl. I. n. XXIII. „ qui hanc Inscript. evulgavit: nam pro *Fæsulanorum* in „ codi-

quam nemo vidit, e Tertulliano fumpta, pagina jacent una. Pifcinam (*a*) Capacianam, Vias Urbis *Decreto Decurionum Stratas* (*b*), Metellinorum erga *Typum Apollonium Amorem Nimium* (*c*), mirus eft Reinefius, qui exornare fatagat. Quæ exinde ufque ad finem Latina epigrammata aggerantur, vel prorfus commentitia, vel ita deformata, ut nihil dicant, ubi *Fortunae* (*d*) & *Hiftria* (*e*) fana, *Lucilium Juftinum* (*f*), & unam forte prætcrea, atque alteram exceperis, reputa.

Malis avibus Imperatoris titulos aufpicatur *Urbis Et Orbis Herus* (*g*). Tertiam (*h*) non continuo improbarim, quod *Dea* non *Livia* elogium, ut Gualtherius ad *Siculas Tabulas* opinatur, fed Municipii nomen, ficuti *Dea Vocontiorum*, difciffo in marmore effe potuerit. Domitiani de *Cantiis* (*i*) Britanniæ populis ab eo numquam aditis trophæum *maffa* fignatum *plumbea* vidit Camdenus.

Epigramma *Divo Nervæ Atavo* (*k*) incipiens, invifum aliis in Romano Capitolio vidit Bartholinus. *Nerva* (*l*) quid *fecit Pylades fub Cura Hebi PR?* Capacius *Rempublicam* (*m*) anteponeret oportebat, poftponeret *Surrentinam*; nec *Magni* titulum *Hadriano* (*n*) adfigeret, vel Neptuni templum in Hadriani fepulcrum ab Antonino converfum fabularetur. Ridicula (*o*) eft, quæ *Roma in portu Calatarum*; incongrua (*p*), quæ *M. Verum Caefarem*, ac *Divum Caefarem*; & malehabita (*q*) *Lilybetana*. Nec *Pro Confule V.* nec Antonini Pii *filium*, (*r*) Severum dixerim, nec duo gignen-

„ codicibus perperam fcriptam fuit *AEfculanorum*. Nulli, ut Rigaltius, legerunt *Afculanorum*, aliqui *AEfulanorum*. Hujufce emendationis rationem affert Reinefius, quod Tertullianus Deos recenfeat a municipiis præfertim Etruriæ adoptatos; Afculani autem, & AEfculeni Latii, Etruriæ vero Fæfulani erant. Affimilem lapfum, memoratu dignum, obfervavit Vir Eruditiff. Salvinus Salvinius in Hift. Canonicorum Florent. Eccl. qui lapfus Scriptorum ofcitantia irrepfit in Acta Concil. Oecum. Flor. in quo inter Patres C. S. legitur *Beneatus Epifcopus Efculanus*; cujus profecto Epifcopi nulla fit mentio in Tabulis Ecclefiæ Afculanæ, feu, ut aliqui dicunt, Efculanæ: pro quo reponendus eft *Benotius Epifcopus Fæfulanus*, feu, ut placet perperam fcripfere, *Fefulanus* e nobiliff. Federighiorum familia Flor. ortus, qui revera Concilio Flor. ut in autographo eft, fubfcripfit: qua quidem Actuum reftitutione difficultatum omnium ambages e medio tolluntur, in quas incidit R. P. Jul. Ambr. Lucentius Ab. Cifter. in Compend. Ital. Sacr. ab Cl. V. Ferd. Ughellio illuftratæ p. 364. in quo Afculanorum in Piceno Epifcoporum feriem producit.

(*a*) Idem Reinef. pag. 272. n. 27. II. ponit *Abellae in Campania ex Capac. L.* 11. *Hift. Neap.* C. 30.

(*b*) Pag. 273. n. 28. II.

(*c*) Pag. 274. n. 31. II.

(*d*) Pag. 277. n. 39. II.

(*e*) Pag. cit. n. 40. II. Utremq. refert Urfatus in *Mon. Pat.* f. 235. Ex Iftria Patavium in Ædes fuas advexit Tomafinus Æmonæ Præful.

(*f*) Pag. 298. n. 87. II. ex Panvin. L. III. *Antiq. Veron.* C. 4. accuratiorem & integriorem dedit Mur. CDLXXI. 2. ex ipfo Maffejo, qui iterum protulit *Muf. Veron.* CXXVI. 1. erudito commentario exornans.

(*g*) Idem Reinef. pag. 300. n. 1. III.

(*h*) Pag. 301. n. 3. III. e *Guale Mon Sic.* Triftan. T. 1. Comm. *Hift* fol. 127. Hanc iter. ex d. Guale. edit. Meffanæ n. 308. Eruditiff. G. L. Cafteilo Princeps Turrifmutiæ *Ant. Ifcr. di Palermo* in not. p. 193.

LIVIAE AVGVSTI
DEAE
MVNICIPIVM

Idem Triftanus in Numo.

ΘΕΑ. ΙΟΥΛΙΑ
ΣΕΒΑΣΤΗ

Ad quas Reinefius fcribit: „ Ambæ funt de Livie Tiberl & & Drufi Cæfarum matre, quæ & adoptata in Julios, & poft confecrationem DIVA IVLIA:

Qua Veneris formam, mores Junonis habendo
Sola eft cælefti digna reperta toro.

(*i*) Pag. 302 n. 8. III. ponit in *Cornaviis*, *litore quod mare Hibernicum profpectat, ubi inventæ maffa plumbea oblonga quadrata, quarum fuperiori concavo infcriptum:*

IMP. DOMIT. AVG. GERM.
DE. CEANG.

Cambdenus in Brit. pag. 488.

(*k*) Pag. 303. n. 9. III.

(*l*) Pag. 303. n. 10. III. ponit *Aquileja* e Schedis *Langerm.*

(*m*) Pag. 304. n. 14. III. *Surrenti ad Portam* a *Capacio* L. 21. C. 12.

IMPERATORI CAESARI... TRAIANI F.
.....SVRRENTINA RESPVBLICA.

(*n*) Pag. cit. n. 15. III. ex Capacio l. d. & *Mazellius Pute Ant* C. 1. p 27. ponitur *Puteolis in hortis Sanguis lapis ad templum Neptuni, ibi quondam extructum; poft Adrianum pro fepulcro conftitutum ab Antonino Pio*.

(*o*) Pag. 308. n. 25 III.

(*p*) Pag. 309. n 26. III. Reinefio Florentia mifit Donius ex *Infcrips.* Bened. Ramberti, ut pofitam *Hifpali juxta januam Ecclefiæ primariæ*.

(*q*) Pag. cit. n. 28. III.

HEL. AVG.

RESP. COL. HELV.

AVG. LILYBIT.

DEVOTA. NVMINI

EORVM.

e Gualteri *Mon. Sic.* Triftanus T. 2. Comm. *Hift.* fol. 16. Statuæ bafi infcriptum.

„ Eft (inquit Reinef. in not.) de P. Helvio Pertinace Aug.
„ & Lilybæo in Sicilia a Carthaginienfibus condito oppido:
„ *Ecl. Legat. e Diod. Lib. XXII.* Bellis Punicis munitiffimam
„ urbem fuiffe conftat &c. Cum igitur Coloniam Hel-
„ viam Aug. audimus, ab Helvio Aug. refectam, Colo-
„ nis novis inftructam, ornatamque beneficiis intelligi-
„ mus; eoque ducit nos numus Pertinacis, in quo duo
„ ftemmata Herculis nudi tenentis dextra clavam deverfam,
„ habentis de finiftro pendentes exuvias Leonis Nemei,
„ infcriptum alteri lateri COL. alteri HEL. ob hæc non
„ abfurdum erit HERculem AVG. in faxo fculptum putare,
„ quo tam Helvius Imp. quam HERcules, cui fe parem
„ ferebat ifte, fignificaretur „.

Hujus Herculis pereximia ftatua extat Volaterris in Mufeo Guarnaccio, cujus protome affabre delineata habetur in *Supplemento* ad I. Clafs. ubi de Hercule.

De Lilybæo in Sicilia a Romanis excifo plures epigraphes videfis ad Cl. XVI. ubi de Municipiis, & Coloniis; Et præfertim illam, quæ ibidem adhuc extat, in qua verf. 2. legitur COL. AVG. LILYBIT.

Hac enim Urbs a Carthaginienfibus erat condita, poftquam Dionyfius Tyrannus Motiam expugnarat Carthaginienfium. Congregatur enim, quos ex illa reliquos fecerat excidium, Lilybæi collocarunt. Ita Diod. Sic. *Ecl.* Lib. XXII. T. II. p. 498. ex Edit. Veffelingii Amftelodami 1746

(*r*) Reinef. p. 311. n. 31. III. ex Fazel. L. VIII. *Sic. Dec. pr.* f. 153. hanc refert mendofe & variantem a Sponiana *Mifcell. Erud. Antiq.* Sect. V. p. 176. n. 3. & a G. L. Caftellio *Ant. Infcr. di Palermo* pag. 8. n. XVI. qui ex lapide extante *Panormi in cavedio Palatii Senatus* exfcripfit, & ex eo iterum dedi in *Supplem.* ad Claff. XV. ubi v. 4. legitur PROCOS. abfque numerali nota V. ut habet Reinef. v. 5. Adi ad hanc Celfift. Principis Turrifmutiæ eruditiff. adnotet. l. d. pag. 132. & feqq.

gignendi casu nomina a nemine sustentata addiderim, nec quæ votiva non sit, literis DD. tabulam clauserim, etsi in his crebro fiat.

Imperatorem Egnatiam (*a*), *Arcum Triamphis Insignem* Firmi ab Interamnatibus *Ob Amorem Juxta Cives* (*b*) erectum, *Aurelianum Augustum Principem Juventutis* (*c*), seu mavis *Principes Civitatis* * Imperatori *Dono Dantes*, pro jocula-riis habeto.

Cur memorem Municipium *Claudiam* (*d*), *Maxeatii* Manes (*e*), *Termaatiam N. R.* Gratianique Conjugem *Piissimam* ab *Angure* cultam, & *Faustiaa* (*f*) nomine donatam, quæ *Flavia Maxima Constantia* a Constantio patre in Goltzii nummo prædicatur?

A Boldonio *Lucensem* (*g*) epigraphen certatim arripuere Reinesius & Sponius, *in Columna nuper eruta* (*h*), quam nemo vidit umquam: tam futili profecto testimonio *Colonia Lucensium* non egebar, apud Livium, Paterculum, Plinium diserte laudata: * nugas ageret, qui Inscriptioni refellendæ operam daret, qua ineptius confictam vix reperire est: Tertii & quarti sæculi encomia, & formulæ Augusto aptantur, qui Sponio quidem placuit tam *elegantibus exornatus epithetis*, quamvis nomine, prænomine & professione patris mulctetur misere, ac societatem patiatur Neronis *Romanorum semper Augusti*, nec non *Divi Tiberii Claudii Quarto Ejus Anno*; vix tanti erat *Libertas Hetruscae Reipublicae*. In eodem censu, quod consequitur epigramma (*i*), describas.

Assentior Fabretto (*k*) *Albense* monumentum, dum Fucini lacus Emissarium describeret, tamquam

(*a*) Reinef. pag. 316. n. 41. III. ponit Paravii in *ædibus Scard. ea Urfat. Mon. Patav.* f. 316. Vid. Reinef. not.
(*b*) Pag. 318. n. 42. III. *Firmi in Arcu Triumphali*.
(*c*) Pag. cit. n. 43. III. * Vid. ejusdem Reinef. not.
(*d*) Pag. 324. n. 57. III.
(*e*) Pag. 325. n. 58. III. ubi vers. 2. D. M. MAXENTII &c. „ Ita Capacius (ait Reinef.) recenset L. II. C 29 p. 845. „ quanquam aliud fuerit in lapi versu primo, nimirum „ D. N. &c.
(*f*) Pag. 325. n. 59. III.
(*g*) Pag. 330. n. 74. III.
(*h*) Spon. Sect. V. *Miscell. Erud. Antiq.* p. 168. Sed ante hos eam edidit Boldonius Epigraph. L. iv. p. 462. ex *Hist.* MS. Nicolai Tucci.
* Errat Cl. N. A. asserens, *neminem vidisse unquam columnam*, in qua cit. Lucensis epigraphe exarata est; nam præter Pinitesium (*Antichità di Lucca*) Danielem de Nobilibus (*Discorsi dell' Antichità similmente di Lucca*) Tuccius ipse in Historia Autographa, eam vidisse, his verbis testatur: *Eressero* (i Lucchesi a Claudio) *una colonna di marmo Orientale nel Foro, che era in quella parte della Città, che oggi si chiama la Piazza dell' Erba, la quale Colonna conservante ancora la memoria di quel Secolo con una nobilissima Iscrizione formata di caratteri sì antichi, che a pena per l'ingiuria del tempo si discernono, si conserva appresso Lodovico Buonvisi altrettanto amico dell' Antichità e delle buone lettere, quanto fautore della Religione, e di tutte le virtù; Questa Colonna adunque contiene la seguente Iscrizione quantunque notata in parte colle antiche abbreviature Romane:*

AVGVSTO . LIBERATORI . NATIONVM
OABIS . ROMANI
INSTITVTORI . LIBERTATIS . ETRVSCAE . REIP.
CONSERVATORI . MILITVM . TVTORI . LEGVM
ET . BONO . REIP . NATO
COLONIA . LVCENSIVM.
OIVO . TIBERIO . CLAVOIO . QVARTO . EIVS ANNO
NERONI . INVICTO . PATRI . PATRIAE . ROMANORVM
SEMPER AVGVSTO.

Hodie etiam vetustissima hæc columna extat in ipsa urbe Luca apud Nobilem V. D. Franciscum Bonvisium P. L. at ego αὐτόπτης observavi, sed adeo caela, & monstrosa est, ut medica manus apponi nequeat. De ea sponsionem non faciam, cum recte legi non possit; jamque spuriis accenfuerint duo Clariss. Viri Murat. MDCCXCVII. 1. & Maffejus: sed tantum de ejus existentia & antiquitate testari non renuo.

Veniam dabit mihi Lector, si obiter verba faciam de laudato Tuccio P. L. cum ejus Opera adhuc inedita sint, & parum nota. Is fuit Protonotarius Apostolicus, & Jurisperitus, qui cum vigesimum primum annum vix egressus, primum in Piceno, mox Bononiæ Generalis Auditor, deinde Anconæ Nepotis Summi Pontificis, tum Romæ Card. Camerarii locum tenens, Sedi Apostolicæ XII. fere ann. inservisset; & in Patriam reversus complures pro ea legationes obivisset, præsertim ad Maximilianum II. ad Rudolphum item II. Cæss. & Romam denique ad Gregorium XIV. Pont. Max. obiit Lucæ an. 1615. prid. non. Mart. Ejus opera MSS. sunt, & autographa extant apud Nobb. Fratres Tuccios.

Storia di Lucca divisa in X. Libri.
L' Anno Fasto diviso in 13 Libri, nel primo de' quali sono raccolti alcuni Scolj, ovvero Annotazioni opportune all' intelligenza del restante, e ne' seguenti si contengano diversi notabili avvenimenti accaduti in ciascun giorno di tutto l' anno.
Discorsi sopra Cornelio Tacito.
Elogia Insignium Lucensium.

Sed fusius de Tuccio pertractat eruditissimus Vir Bernardinus Baroni Nobilis Lucensis in *Bibliotheca Scriptorum Lucensium*, quam publici juris facturus est, summa laude Patriam suam illustrare, & omni studio, ac diligentia Civium suorum memoriam propagare contendens.

In ænea Trajana Tabula Placent. col. vi. vers. 2. & 3. leguntur:

AD. P. IMP. N. ETRR. P. LVCENSIVM.

& vers. 60.

COLONI . LVCENSES . PVBLICE . PROFESSI .

SVNT. SALTVS . PRAEDIA, &c.

(*i*) Pag. 331. n. 75. III.
(*k*) Fabr. De Col. Traj. p. 403. Memb. II. de *Emissario Fucini*, & Reinef. pag. 333. n. 81. III. ita hanc recensent, & ponunt *Avellani ad lacum Fucinum ex Sched. Langerm.*

IMP . CAESARI . DIVI
NERVAE . FIL . NERVAE
TAAIANO . OPTIMO
AVG . GEAMANICO
DACICO . PAATHICO
PONT . MAX . TAIB . POT . XXIII
COS . VI . PATAI . PATRIAE
SENATVS . POPVLVSQ . ROMANVS
OB . AECIPERATOS . AGAOS
POPVLISQ . ALBENSIBVS . REBTITVTOS
QVOS . LACVS . FVCINI . VIOLENTIA
INVNDAVERAT

Sched. Stoschiane v. 6. post TRIB. POT. XXIII. habent IMP. A. CONS. PATRI. &c v. 9. OB . RECVPERATOS . AGROS . ET. POSSESSORIBVS . RESTITVTOS . Aliter versus distinguunt, & jun-

quam commentum recens explodenti. *Senatus Populusque Aletrinus* (*a*) magnifice, & peculiari hic inflexione inscribitur; nam Municipium *Aletrinate* Cicero enunciavit, & *Aletrinates*, *Alatrinates* Livius, Plinius *Aletrienses*.

Regis *Jubæ* titulum (*b*) ubi primum in hac Classe inspexi, etiamsi statim displiceret, valere tamen sivi, molestiaque afficere quievi; omnino enim multis, doctisque Sponii (*c*) præsertim illustrationibus avebam parere; sed stimulante assidue ac pungente, qui animo inhæserat, scrupulo, dum regrediens iterum retracto, conscientiæ meæ satisfacere adigor. Hispaniæ civitatem ego certe non feram Patronum in Africa sibi quærentem, & non Romæ florentem aliquem eloquio, ac dignitate virum, sed Mauritaniæ Regem *Patronum Coloniæ* adoptantem. *Honorificum Carthagini Regem adoptare potuisse, & habuisse Coloniæ Patronum, quod nondum cognitum Hispaniæ descriptoribus*, arbitratur Reinesius; at nonne Coloniam a Romanis Magistratibus forte vexatam, vel ad causam in foro defendendam, aut jura sua tuenda Patroni opera indigentem Rex Afer præclare juvisset? Sponius nihil minus avia cogitatione, ut Colonos istos aliquo modo agglutinaret Jubæ, e Numidia accersitos dixit, ut *exhaustum Hispanium* (florentissima id temporis Provincia fuit) *inhabitarent*. Jam vero lapidem *Duoviri* anonymi ponunt, a ponentibus reliquis perperam sejuncti, nec non Incolæ *Libertini*, quem civitatis ordinem genuinum monumentum docuit uspiam nullum. Jubæ genealogiam non excutio, a Massinissa præsertim ad Gaudam, nec Manastabale, nec Micipsa memorato, qui, Sallustio (*d*) teste, Massinissæ *regnum solus obtinuit*, transilientem; sed illud noto, ejusmodi seriem graduum, ac stemmatis ab Imperatoriis ævi Antoniniani titulis arreptam, Jubæ Regis, hoc est, Augusti ætate nondum usitatam, aut agnitam fuisse, Idem dicas de novis, ut jacent, singularis (*e*), & extra locum positis; formulam siquidem imitantur ante Septimii Severi tempora vix auditam. Satis multa innuisse opinor ad Hispanicam Inscriptionem eliminandam, quæ cum rarissima, imo unica haberi debuerit, cur avidissimos Hispanorum epigrammatum indagatores, eaque tam profusa largitate vulgantes latuisset omnes, ita ut in Germania, & Gallia e Lindebrogii & Peireskii schedis demum emerserit? *Africanum Monstrum* (*f*), quod apud Reinesium subsequitur, eodem loco habendum,

Inter Acta Historica prolixissima fictitiarum comparet, non sine multa rerum antiquarum notitia adornata (*g*); absurda tamen plura continet, vel ab ætate quam mentibus, aliena; supersedeo persequi, quod Reinesius ipse monumento nequaquam fidat. Quam diversæ esse debuerint Latinitas & scriptura, Senatus Consultum de Bacchanalibus, cujus ætati documentum accedit, satis indicat. Annales etiam antiquitus publice perscriptos scimus, Diurnos non item; quin, si Suetonio credimus, Julius Cæsar Consulatum gerens *primus omnium instituit, ut tam Senatus, quam Populi diurna Acta conficerentur* (*h*): in ipso limine cespitasse epigrammatarium, erudite adnotatum est; nam Fasces alternis diebus penes Consules vicissim stetisse tradidit, cum idem Suetonii locus statuisse ex antiquo more Cæsarem doceat *quo mense faces non haberet* (*i*) Consul, quomodo procederet. Ridicula (*k*) sequitur ex Piccartio; *Patavinam* (*l*), & *Vicetinam* (*m*) pro spuriis agnitas non attingo.

Divûm, atque hominum fidem in religiosis Sacerdotum titulis quæritō. Primam (*n*) primi par-

---

& junctam habent diphtongum. Mutiliorem dedit Mur. CCLXXI. n. 5. uti positam in *Urbe Teatina*, Sched. Stosch. *Romæ*. Fabretius l. cit. præter alia hæc notat: „ Scire „ debuit ex Xiphilino Reinesius, *regnasse Trajanum annos* „ XIX. *menses* VI. *dies* XV. nec Tribuniciam Potestatem „ plusquam vigesimam numerasse &c. Spurietatem præter- „ ea Inscriptionis, & recens ineruditi cujusdam commen- „ tum detegit ...... affectatio archaismi in verbo illo „ RECIPERATOR (in quo tamen recedit a Camarra Foe- „ bonius) quod inter obsoleta latinitatis notavit Grut. seu „ Scalig. in Ind. Gram. ad inscript. 6. pag. XCIV. & 1. „ pag. MIC. „ Schedæ Stoschianæ habent RECVPERATOR pro RECIPERATOR & POSSESSORIBVS, ubi in Reinesiana POPVLISQ. ALBENSIBVS

(*a*) Reines. pag. 334. n. 83. III.

(*b*) Pag. 329. n. 70. III.

(*c*) Spon. Miscell. Erud. Antiq. pag. 145. Sect. IV. ponit in *urbe Carthagine nova*, vulgo Carthagene *Hispaniæ*, e Schedis Peireskio. *Vidit, & exscripsit Casaubono A. de Bibran Eques Silesius*. Et est hujusmodi:

REGI . IVBAE . REGIS
IVBAE . FILIO . REGIS
HIEMPSALIS . * N . REG . GAV .
PRONEPOTI . REGIS . MASI
NISSAE . ABNEPOTI . N . E . P . D . I .
IIVIR . QVINQ . PATRONO
COLONIAE
COLONI . ET . INCOLAE
LIBERTINI

* *Nepoti Regis Gaudæ*. Ita Spon.

(*d*) Sallust. de *Bello Jugurthino*.

(*e*) N E. P. D. I. „ Interpretor (ait Sponius) ex similibus „ Cæsarum Inscriptionibus, *Numini ejus plurimum devoti* „ *jusserunt*: quamquam hæc interpretatio amico cuidam „ erudito non placeat, eoquod, inquit, divinos hos ho- „ nores primis Cæsarum temporibus tributos fuisse, non „ reperiat. At ego regero in nummis Ægypti & Syriæ, „ Reges Deos frequentissime cognominari, imo & Augu- „ stum & alios post eum Imperatores, vivos adhuc, Deos „ nuncupatos fuisse, iisque templa erecta. „

(*f*) Pag. 329. n. 71. III.

(*g*) Pag. 340. ubi inquit Reinesius: *Tabula, qua acta Urbana dierum septem anni V. C. 585 Coss. L. Æmilio Paulo II. C. Licinio Crasso continentur: cujus exemplum exscriptum inter Schedas Ludov. Vivis olim repertum Jacobus Susius communicavit Pighio: hic vero annalibus suis inseruit, additis quibusdam notulis*.

Vid. pag. cit. & 341. a n. II. usque ad VIII. Cl. IV.

(*h*) Suet. in *Jul. Cæs.* c. 20.

(*i*) Idem loc. cit.

(*k*) Idem Reines. pag. 343. n. 9. IV.

(*l*) Pag. cit. n. 10. IV. ponit *Patavii in ædibus Scardiani*.

(*m*) Pag. 351. n. 15. IV. ponit *Vicentiæ ex Hier. Capugnano in Itiner. Ital.*

(*n*) Pag 353. n. 1. Cl. V. *Sacerdotum, Pontificum &c.* ponit *Romæ in Hortis Justinianeis*. Hanc hic subjicio, ne Lector cogatur semper adire Reinesium:

NVMAE . MARCIO . M . F .
PRINC . IVVEN .
PRAEF . VRB .
I . PONT . M .
PROCVL . ESTE . PROFANI
FOELIX . NIMIVM . PRIOR . ÆTAS
OMNIS . ÆTAS
DE . SVO . TEMPORE . CONQVESTA
EST .

partem *vindicat ingenuitati*, & acriter propugnat Reinesius; ea tamen (crederes?) *Numam Martium* loquitur, & *Numa* Regis tempora: proh Superi quid audire cogimur puriorem antiquitatis notitiam scrutantes! in subsequentibus duabus quodnam est sanum verbum? quaenam non commentitia pericope? *Veneris Aedituumus* additur ex servili faece. *Cineribus Candidis* justa persolvit *Ater* (*a*) argute.

De *Haruspicibus Augustorum*, & de *Haruspicum Magistro* (*b*), Sirmondum & Gutherium suspiciam, si doceant, Ordini praesertim Haruspicum *Dono Dante*.

Quam Chiffletius commentario singulari (*c*) exornavit, diversimode comit Reinesius (*d*): II IVLIA ingeniose in *Titullam*, & *Pium* in *Publii Libertum* reformat, subscribente Sponio (*e*), sed vereor, ne frustra sint omnia: Gallicae mulieri in Gallia vita functae patria adponitur inusitate: *Civitatem Arausicorum* recensent *Notitiae*, civem *Arausionensem* Sidonius extulit, *Arausiensem* (*f*) Inscriptio haec, & alia (*g*) apud Sponium, sed quae pariter non uno laborat loco: Geminia *Mater Sacrorum* rariori munere; *Filium Sacrorum* habet *Gruteriana* (*h*), sed in ea Dedicatio etiam displicet *Jovi*, & *Cultoribus Hujus Loci*: Libertus *Auctus* aliud a patroni praenomine praenomen gerit; sed multo magis extrema turbat clausula inepta prorsus, & omnino nihil dicens; sive enim in ea Severum *Flaminem* cum Chiffletio videas *Monumentum Obserantem*, sive cum Reinesio *Prothyren Obseratum*, absona aequaliter, & absurda vides.

Post *Praefectum Merkatorum* (*i*) incondite consignatum, Funus Vibii peragitur *Cum Cura Augustalis Muneris Die Muneris Tertio*.

Prolixam *Puteolanam* (*k*) fabulam Capacius, Reinesius, Sponius (*l*) mihi non venditent: nominum laterculum, & Acti exemplar descriptum quis dedicari vidit, & quidem sollemni largitione facta? *Ex Senatus Consulto* fieri non dicebantur, quae a municipalibus, seu Collegiis, seu magistratibus peragebantur: frigescit eo loco intempestiva & nova *Creatis Dendrophoris* notitia adjecta, *Qui Sunt Sub Cura XVvirum*; nec minus *Clarissimorum* titulus Sacerdotibus nequaquam competens: nomina praetereo *Lisius*, *Cupiennius*, *Nautius*, item *Proconsensis*, *Scerunanus*, *Lexiginus*; sed Consules non praetereo III. ET. SEMEL. ubi *M. Acilium*, & *C. Omollum* intelligendos esse, Reinesius docet, non tam e manifestis vestigiis, quam *divinitus*, ut puto, & *somno monitus*, aut *ex visa*.

Aurigae fraterculantes (*m*) doctum Sirmondum egerunt praecipitem: *Natione Verna* lapidaria non est loquutio; *Palmas Vincere* vix Latina: Circi Factionibus non unus omnibus nomen dabat, sed uni quilibet; nec illae sic designabantur *In Albo*, *In Russeo*, *In Prasino*, *In Veneto* (*n*). Memorat *Venetianos* Capitolinus, sed lapide *Gladiatoris Statuam* impositam fuisse, admonemur apud Gruterum (*o*), Cavea in Circum praepostere illata.

Inauditum verbum *Aedituare* recens Glossarii Calepiniani editio recensuit, ac recepit. Lucretium (*p*) memorans, qui *aedituentes* dixit, non *aedituantes*; sed vere a duobus hisce epigrammatis (*q*) decepta, quibus inanius nihil. Ligorii munere utrumque habemus, qui & alia duo a Grutero descripta (*r*) effudisse non dubito, eadem prorsus forma, *Vixit Annos* totidem, *Aedituavit Annos* totidem: in nominibus peccatur pluries, sed turpius in (*s*) *Aedituo Sepulcri*, in * *Sacerdote Sergiae Familiae*, & in clausula *Fecit Sibi* ** *Et Suis Amicis* (*t*), quae ridicule excogitata sunt, & inepte. Reinesius, cum in posteriori (*u*) *Nonum* de *Nonio* (*x*) faceret, Panvinium risit mirantem jure merito, quod Romani, ut *Quinti*, *Sexti*, *Decimi* praenomina sumserunt, ita *Secundi*, & *Quarti* non sumserint, miratusque & ipse est *admirationem*, *adfinem* dubita-

(*a*) Reines. pag. 359. n. 10. V. ponit *in agro Bergomate e Langeran.*
(*b*) Pag. 360. n. 13. V. ponit *Romae An. 1605. effossam*; a Sirmondo acceptam vulgavit Gutherius L. 1. de *Vet. Jure Pontif.* 3.
(*c*) Edit. Antverpiae 1634.
(*d*) Reines. pag. 362. n. 14. Cl. V. scribit. *Vesantione, in pomaerio Boreali, juxta viam, ubi propugnaculum a S. Claudio denominatum extrui coeptum A. 1633. erutum.*
(*e*) Spon. *Miscell. Erud. Antiq.* pag. 156. Sect. V.
(*f*) In cit. Epig. vers. 2.
(*g*) Spon. pag. 98. Sect. III. loc. cit. Eadem apud Vandal. *Dissert.* &c. pag. 55. edit. Amstelod. 1743. in 4. & ex his in *Supplem.* ad Cl. V.
(*h*) Gruter. pag. 12. 5. vers. 9. 10.
(*i*) Reines. pag. 363. num. 16. V. Hanc videsis ad Cl. III. in *Supplem.* ubi *Sacerdotes Claudiales.* &c. ex Cl. Joh. de Vita *Inscript. Benevent.* pag. X. 14. ubi emendata ad fidem lapidis; nam mendosa extat apud Reines. loc. cit. & Murat. cxct. n. 5. quare mirum non est, si Cl. Maffejus *Reinesianam* non approbat.
(*k*) Idem Reines. pag. 369. n. 23. V. *Tabula Lapidea effossa e fundo quodam Puteolis, habens in utraque parte eadem inscripta nomina*; ex Capac. Lib. II. *Hist. Neap.* cap. 24.
(*l*) Spon. *Miscell. Erudit. Antiq.* pag. 55. Sect. II. Art. XL. ex eadem Capacii *Hist. Neap.* Attamen variant ad invicem, ac aliter versus distribuunt hi duo Clariss. Collectores.
(*m*) Reines. pag. 373. n. 26. & 27. V. *Tertio ab V. Romae via Praenestina, lapide, a Sirm. ad Sidon.* hanc accepit.
(*n*) Vid. cit. Epigraphes *Reinesianas*.
(*o*) Gruter. pag. MLXXV. n. 9. ex *Gutensf. Romae in Palatio Tib Coeli basis, cui Statua gladiatoris imposita, litera inepta, & barbara, nec sapit hercle antiquitatem*: ita est:

VICTORIA.
VENETIANORVM
SEMPER
CONSTET
FELICITER

Hanc retulit etiam Reines. pag. 375. n. 32. V. ponit *Via Julia*, & non habet vers. 4. CONSTET. Et haec subdit: „ Nicol. Alem. not. ad Proc. *ἀνεκδ.* p. 14. vocat lapidem „ antiquum. Credo, si per Venetianos intelligendi sunt aurigatores factionis Venetae; sin Senatus Pop. Q. Venetus, „ non potest referri inter antiqua monumenta „.
(*p*) Lucret. Lib. VI. vers. 1273.

Hospitibus loca, quae compleverant Aedituentes.

(*q*) Ex Reines. pag. 388. n. 53. & 54. V. e MS. *Antiq. Ligorii.*
(*r*) Gruter. pag. CCCXII. n. 5. ponit in *Villa Julia extra portam Flumentanam ad viam Flam. ara marm. grandis. litera bona, sed incorrecta.* Et in repetit. edit. subdunt „ Exscripsit Smetius. Vidit Pighius & habet Boiss. VI. Antiq. „ 59. v. 3. ALCIMO. AEDITVO. & Pag. MLXXXVIII. n. 5. aliam ponit *Romae ad horrea Diocletiani e* Boissardo T. VI. 126. vers. 1. & 2. ASIATICO. AEDITVO.
(*s*) Reines. in cit. Epig. 53. vers. 4. * vers. 9. ** vers. ult.
(*t*) In cit. Epig. 54. Reines. vers. ult.
(*u*) In d. Epig. 54. vers. 2. NONIVS AVILLIVS &c.
(*x*) Vid. ejusdem not. ad hanc.

bitationis, *&* *ignorantiæ tanti Antiquarii* : at Fabrettus (*a*) vicissim, & quidem multo æqnius Reinesio illusit, quod a Ligorio, & Langermanno *Secundi*, *Octavi* & *Noni* prænomina acceperit, deque eorum inventione exultaverit : cur autem de *Primo* siluit, quem *in vulgus notum* idem dixit Reinesius, cum nemo prorsus, qui umquam viderit, laudari possit?

Impatienter in quisquiliis istis versor : quid est *Sestertium Mesura Acta* (*b*), & *Libertus Limen* * in tribum mutatus, quam libertorum lapides non enunciant? quid est (*c*) *Onuphrius Factione*, & (*d*) *Porta Pertusa* garritus, & Panormus (*e*) cum Factionibus haud illepidis *Garamantinica*, & *Ceromatonica*, qui *Vixit & Agitavit Ann. XV?* ubi stylum agnoscis, a quo paulo ante *Vixit* & *Aedificavit*. Ex iis factionibus altera Fabretto (*f*) placuit, quod eam videre crediderit apud Gruterum, ubi *Garamanti Nica* acclamatio est homini facta *Vince*, aut *Vincas*.

In Magistratuum albo Duchesnii *Amainius Eques* (*g*) mihi statim displicet, & *Plebs* SENO. MAN. O. nec non *Proconsul Campaniæ* (*h*), cujus officii intrusionem Sirmondum * & Heinsium ** non agnovisse miror, cum ex eo *Trinus Magistratus* quaternus fiat, & *Uno Eodemque Tempore* Præfectus Urbi, & provinciæ alicujus Pro Consule nullo modo esse quispiam posset.

Funebria, & honoraria miscuit, qui *Patrono Coloniæ Pientissimo* (*i*) inscriptionem dedit; qui *Solemniter Supplicavit* (*k*), funebria, & votiva. Qua loquitur verborum connexione Capacius, cum statuam Neapoli statuit *Civi Ob Memoriam Et Instantiam Erga Patriam Civesque* (*l*)? Nova etiam res *Officialis Vetus*, & *Officialis a Memoria*: eo nomine Magistrum (*m*) *Scrinii*, & Magistrum *Memoriæ* appellare dedecet; *Officiales* enim pro Apparitoribus habeo : Index *Gruterianus* (*n*), & ex eo recens Calepini editio * *Officiales Consulis* memorant, sed Inscriptione

(*a*) Fabret. *Inscript. Antiq.* pag. 25. col. 2. ita inquit : „ Prænomina *Secundi*, *Octavi*, *&* *Noni*, de quorum inventione exultat Reinesius Inscr. 54. Class. V. 76. & 78. „ Class. VIII. & 51. Class. XII. ipse, cum suis Ligorio „ & Langermanno, in quorum officina nummi plumbei „ istiusmodi cudi solent, sibi habeat; nam nos talibus „ Sponsoribus rem novam producere non audemus. Et sic „ quoque prænomen *Sergiæ* in femina, quod Reinesius a„ gnovit, & probavit in hac Inscript. pag. 676. n. 80. XII.

SERGIA . FLAVIA . LVSINIANA &c.

„ confidenter rejicimus, cum *Sergia gens Patritia fuerit*, „ *vel unius Virgilii testimonio*,

Sergestusque, domus tenet a quo Sergia nomen.

„ ut ait Ursinus ad nummum hujus Familiæ, & ex pluri„ bus apud Gruterum Inscriptionibus palam fit : ita ut „ ista potius nomina tolerari debeant in hac muliere, re„ cepto more, de quo plura exempla congerit in sua ænigmatica Helia Lælia Crispide III. Comes Carolus Cæ„ sar Malvasia a pag. 151. per tot. illud Cap. IX. quam no„ vum hoc prænomen, nulla necessitate cogente, ex no„ mine affingere. „

(*b*) Idem Reines. pag. 389. n. 55. V. vers. 5.° vers. 1.

(*c*) Pag. cit. n. 56. V. ponit *Via Aurelia*.

(*d*) Pag. 390. n. 59. V. ponit *Roma extra Portam Pertusam*.

(*e*) Pag. 392. n. 64. V. ponit *Via Prænestina*. Quæ ita est :

M. COELIVS M. L. PANORMVS
AGITATOR
FAC. GARAMATINIC.
VIXIT . ANN. LVII.
AGITAVIT . ANN. XV.

Factio (ait Reines.) CEROMATONICA *vel Ceromanicarum dicta est a ceromate, quo solebant inungi Athletæ*. Epig. hic attuli, ut magis testatus intelligatur, ideoque de hac, sicut de cæteris in examen adductis a Cl. N. A. sponsor non sum.

(*f*) De *Col. Trajan.* cap. VIII. pag. 254. ubi ad cit. Inscript. ait „ Factionem *Garamantinicam* in *Ceramatonicam* im„ mutans, quæ si a *Ceromate, quo Athletæ inungebantur*, no„ men deducit; cum id reliquis omnibus commune fue„ rit, nulla hinc factionis, vel divisionis nota haberi po„ test : & quid tandem Aurigæ cum Ceromate? Succur„ rere potius homini debuisset simile apud Gruterum „ suum verbum (nisi quod prius elementum, abrupto ibi „ marmore, deficit) in seq. Inscript. pag. CCCXXVIII. a. „ expressum.

: : : A R A M A N T I N I C A

M . AVRELIO . LIRRO
PATRI . ET . MAGISTRO
ET . SOCIO . DOMINO
ET . AGITATORI . FACTIONIS
PRASINAE
AVRELIVS . CAECILIVS . PLANETA
ROTOGENES . OR . III . PALMAR
HOC . DONVM . VOVIT
NATIONE . AFRI

G E N T I N I C A

„ unde videtur, factionem Prasinam, quæ cum Garaman„ tinica in Gruter. Inscript. jungitur, unam, & eamdem „ cum illa esse; & propterea in Reinesiana, sub hoc tan„ tum nomine, (sive tesseram & cognomentum vocare „ libeat) aliud præcipue intelligi.

(*g*) Pag. 395. n. 3. Cl. VI.

(*h*) Pag. cit. n. 4. VI. * *De Reg. Suburb.* ** *Not. ad Claudian.* p. 5.

(*i*) Pag. 398. n. 10. VI.

(*k*) Pag. cit. n. 11. VI.

(*l*) Pag. 399. n. 13. VI. ponit *Neapoli in ædibus Bonaventuræ e Capacio* I. *Hist. Neap.* c. 8.

AVRELIO . SYMPHORO
AVG. LIB. OFFICIALI . VETERI
A . MEMORIA . ET . A . DIPLOMA
TIBVS
EXORNATO . ORNAMENTIS . DECVRIONA
LIBVS
ORDO . SPLENDIDISSIMVS . CIVI
OB . MEMORIAM . ET . INSTANTIAM . ERGA . PA
TRIAM . CIVESQ.

Hanc dedit etiam Spon. pag. 169. Sect. V. *Miscell. Erud. Antiq.* ex eod. Capacii *Hist.* ac aliter disponit versus, & lin. 7. non habet SPLENDIDISSIMVS, sed tantum ORDO CIVIT.

(m) Reines. pag. 407. n. 28. VI.

(n) In Ind. Gruter. p. XX. * Cl. Jacob. Facciolatus in d. recenti Calepini edit. v. *Officialis*, *Minister Magistratus* Vid. ubi citat. Gruter. Inscript. pag. 422. n. 7.

ptione (*a*) male accepta, quam non Consulis, sed *Provinciæ* Præsidis *Officiales* ponunt. Sponius (*b*), cum hanc item recenseret epigraphen, Neapolis nomine ab Augusto imposito nos docuit, quamvis Neapolitani, Annibale Italiam premente, in Historia tam sæpe occurrant. At nonne Reinesius (*c*) *Vicentinis* quoque se credulum præstitit Bruti, & Ciceronis *In Senatu* patrocinia jactantibus? de *Cacinae* tamen monumento (*d*) iidem non impetrarunt.

Plura prætereo, ne morosus videar: inter ea *Decurionem Tusculanensium Quæstorem Rei Publicæ* (*e*); *Aedilitate Spectaculum* cum *Magna Cæna* (*f*); *Scipionem Africanum Triumphantem bis* (*g*). *Lagii Gavium* (*h*) Præfectum, ut vult Reinesius (*i*), & *Julium Præsidem* (*k*) eodem habeamus loco, quo *Adlectum Aerario Pontificum*, ubi *Collegium Centonariorum Uxorem* (*l*) laudat.

Raro videas quod non ex aliqua saltem parte claudicet: nec monstra desunt prolixis quandoque enarrationibus nobilitata: *Archontem Decimum* (*m*) delirat Capacius? *Arkarium* fuisse Reinesius contendit; *Dispensatorem Illyrici* somniat Piccartus? Procuratorem fuisse Reinesius (*n*) docet; *Proconsule* (*o*) cognominis loco effutit Langermannus? ad Macedoniæ Pro Consulem detorquet Reinesius.

Captarum a Marcello Consule Syracusarum idem (*p*) memoriam videt, ubi Echinadas captas non minus mire Rupertus * viderat. Memoratum a Val. Maximo Clodii Pulchri filium in *Urna* (*q*) reperit, quæ nihil loquitur, quod urnæ aptetur. *Honoribus Veterum* (*r*) subscribit, qui quomodo eadem esse familia possent, cum e gentibus diversis essene, nec adoptionis indicium præseferant, vellem explicasset. *Centurionem Officii*, & *Optionem Præfecti Prætorio* (*s*) (inaudita, & perquam mira profecto munera) nescio quem crear, cui nomen quoque *Collegii* sponte, & sibi ingenita liberalitate largitur. Minutatim haud perquiro, nec singulatim persequor.

Actorum classem (*t*) multa præclara exornant, maculant perpauca; eminet inter hæc *Babius Gemellus* (*u*) (a Sponio (*x*) repetitus, qui *antiquissimam* conjicit) loca sepulturæ *Municipibus Singulis Incolisque*, hoc est, populo universo ridicule parans: & illa a Boldonio (*y*) decerpta, quæ, cur recensuit Reinesius (*z*), cum *cerebro carere* * dixerit, *quisquis pro genuinis* haberet?

Militaria hybridum statim epigramma (*a*) contaminat; deinde *Veteranus Natione Graecus* (*b*), cui Filius facit alio *Procurante*; paulo post *Emissus Ad Vexilla* (*c*). Quænam sermonis consequentia in his verbis (*d*), *Prælio Navali Facto In Coloniam Deductus*? De Byzantinorum tamen prælio quodam feliciter interpretatur Reinesius, * minime advertens, *Actiaci* (*e*) cognomine Heroi suo imposito majus quicquam mussitare voluisse epigrammatarium navale prælium memorantem; edita multo ante a Trinagio hæc ine-

(*a*) Hæc ad rem in cit. Gruteri Epig.

L. IVLIO &c.
Vers. 9. PRO PR. PROVINCI
AE . AQVITANIAE . CON
SVLI . OFFICIALES
EIVS . PROVINCIAE . AQVITA
NIAE . OPTIMO . PRAESIDI &c.

(*b*) In not. loc. cit. ad relat. Epig.
(*c*) Reinef. pag. 400. n. 15. VI. ponit *Vicentiæ*.
(*d*) Pag. 401. n. 17. VI. hanc etiam ponit *Vicentiæ*.
(*e*) Pag. 408. n. 29. VI.
(*f*) Pag. 409. n. 32. VI. ponit *Surrenti in D. Antonini* a Capac. Lib. II. *Hist. Neap.* cap. 12.
(*g*) Pag. cit. n. 33. VI. ponit *Romæ in zophoro marmoreo ex territo e ruinis Basilicæ D. Petri ad Forum*.
(*h*) Pag. 419 n. 46. VI. *in Turri alta Cajeto Leibnitii in Stiria, Episcopi Seccoviensis* ex Lazio L. XII. Comm. R. R. 5. 3. c. 9.

M. C. AVI.
MAXIM.
PRAETOR . CLAVD.

(*i*) *Est* (ait Reinef. in not.) *de* M. GAVIO MAXIMO *Præf. Prætorio &c.*
(*k*) Pag. 421. n. 51. VI. ex Lazio loc. cit. 5. 7. c. 7. in *oppido Melico, seu Medelico Norici ad Danubium*.

IVLIVS . PRAESES . IVS. (*forte* PRÆSENS. Reinef.)
REDDEBAT . MELISSAE.

(*l*) Pag. 422. n. 56. VI.
(*m*) Pag. 429. n. 70. VI. ponit *Neapoli apud Johan. Paulum Son-Felicium* ex Capac. L. I. *Hist. Neap.* C. 8. ubi vers. 4. & 5.

FELIX . ARX . X.
REIPVBLICÆ . NEAPOLITANORVM &c.

(*n*) Reinef. pag. 439. n. 86. ponit *Venetiis apud S. Cassianum ex Collection. Piccarti*; & suspicatur *imperfectum saxum*, ubi legitur:

SER. PARTHENIANO
DISPENSATORI
ILLYRICI.

Ad hanc in not.
(*o*) Pag. cit. n. 87. VI. in *Liburnia ex Schedis Langerm.*

P. SILIO . P. F. PROCOS.
PATRONO
D. D.

(*p*) Reinef. in not. ad Epig. 99. VI. p. 443. *Romæ in vinea ad S. Petrum in Vinculis supra Thermas Trajanas*. Cels. Cittad. *Tr. della origine della lingua volgare* C. 8. a Fulv. Ursino.

M. CLAVDIVS . M. F.
CONSOL
. . HINNAD . CEPIT.

* Vid. Reinef. ait. not.
(*q*) Pag. 454. n. 126 VI.
(*r*) Pag. 471. n. 124. VI.
(*s*) Pag. 464. n. 131. VI. Vid. not.
(*t*) Vid. Class. VII. *Legum SCtorum* &c.
(*u*) Pag. 489. n. 20. Cl. VII.
(*x*) *Miscell. Erudit. Antiq.* Sect. VII. & ex eo in *Supplem.* ad Cl. XI. ubi videsis variantes a Reinesio.
(*y*) Boldon. *Epig.* Lib. II. Memb. XXVII. n. 167 pag. 137.
(*z*) Reinef. pag. 506. n. 33. V. * Ioit. not.
(*a*) Pag. 509. n. 2. Cl. VIII. ubi Epigraphe duobus linguis conflata, Græca scilicet & Latina.
(*b*) Pag. 510. n. 3. VIII.
(*c*) Pag. 513. n. 9. VIII.
(*d*) Pag. 516. n. 516. VIII. * In not. ad hanc.
(*e*) Vid. cit. Epig. quæ ita incipit:

M. BILLIENVS . M. F.
ROM. ACTIACVS &c.

ineptia fuerat, quam recensuisse miror Fabrettum (*a*) quoque, & *Pogiano* Vicetinorum pago Municipii privilegium indulsisse.

Inauditam vocem *Contiro* in Latinitatis sacrarium invexit recens Lexicon Patavinum (*b*) ex titulo hic recensito, qui mihi nequaquam probatur; nam isthuc nominis *Cladi* sive *Claud. Caro* (*c*) quid est? & quomodo inter tirones adhuc censebatur, qui (*d*) annos XXXVII. exegerat, & Stipendia jam confecerat VII. imo ex Fabretto (*e*) XVII. nec placet monumentum ab *Heredibus*, positum *Et Contironibus*: comperendinare attamen oportet, usque dum lapidem visam, quem extare affirmat Fabrettus: eoque magis quo vocem *Contiro* nequaquam improbo, qui *Concivem* in Museo videam.

Jam vero, quæ in hac militari turma displicent maxime, uno spiritu memorabo: sunt siquidem (*f*) *Aliger. XII. Legionis Fretensis*; (*g*) SEP. & SEPT. *Eques Singularis D. N.* cum Consulibus anni Urbis vigesimi & quingentesimi; (*h*) *Tarullus Tateus*; (*i*) *Beneficiarius Consularis Curator Legati*; (*k*) *Veteranus Honestæ Missionis* cum *Cive Sumlocennensi*, & * *Cogitatia Capidiciana*; (*l*) *Optio Peregrinorum*; (*m*) *Decurio Missus ex Ala*; (*n*) *Familia DD.* cum *Servine*. (*o*) *Familia Hic Sita Est* cum *Præfecto Turmarum Legionis*; (*p*) *Præfectus Turmæ Speculatorum Auxiliar.* (*q*) *Faber Ferrarius*, & *Lignarius Machinarum Bellicarum*, qui *Fecerunt Loco Donato*; (*r*) *Miles Ex Armamentario Imperatoris Domitiani*, (*s*) *Procurator Decuriæ*, (*t*) *Speculator Exercitus* cum *Ministro*; (*u*) *Secundus* prænomine, *Auspicalis* cognomine, (*x*) *Everinus Eros*, (*y*) *Larvus Comes Legionis*, (*z*) EX. N. SING. *Domo Thracia*; consimilia demum alia, ut minora, & nihil dicentia relinquam; item-

(*a*) Fabret. pag. 716. n. 371. ex *schedis Vaticanis ad Pagionum Municipium*, at varians & mutilior *Reinesiani*.
(*b*) In cit. Edit. Calepini v. *Camiro*: *Simul tiro, ut commilito: simul miles*: ubi Facciolatus nullam aliam auctoritatem adducit pro hac voce, quam illam ex hac Reinesf. Epig. n. 19. Class. VIII. pag. 517. ubi vers. 7. CONTIRONES.
(*c*) In cit. Epig. vers. 2. CLADI CARO &c.
(*d*) Vers. 5. VIXIT. ANNIS. XXXVII.
(*e*) Fabret. pag. 138. num. 131. ponit *Via Nomentana prope Temp. D. Agnetis in pariete*: ubi vers. 2. CLAVD CARO &c.
(*f*) Pag. 521. n. 30. VIII. vers. 2. ALIGERO &c. *Legendum* (ait Reinesf.) AQVILIGERO.
(*g*) Pag. 524. n. 37. VIII.
(*h*) Pag. 526. n. 40. VIII.
(*i*) Pag. 532. n. 52. VIII.
(*k*) Pag. 534. n. 55. VIII. * vers. 7. COGITACIA. Reinesf.
(*l*) Pag. 534. n. 56. VIII.
(*m*) Pag. 535. n. 57. VIII.
(*n*) Pag. 537. n. 61. VIII.
(*o*) Pag. 538. n. 63. VIII.
(*p*) Pag. 539. n. 64. VIII.
(*q*) Pag. cit. n. 65. VIII.
(*r*) Pag. 541. n. 70. VIII.
(*s*) Pag. 542. n. 72. VIII.
(*t*) Pag. 543. n. 73. VIII.
(*u*) Pag. 544. n. 76. VIII. vers. 2. &c.

SECVNDVS. CLAVDI
VS. SEX. F. PALATINA
AVSPICALIS &c.

(*x*) Pag. 544. n. 77. VIII.
(*y*) Pag. 546. n. 81. VIII.
(*z*) Pag. 546. n. 82. VIII.

que mutando, & commutando restituta; nam *Scenicum*, exempli gratia, in *Beneficiarium Consulis* (*a*) migrare jubet Reinesius, ad quem locum cogitaveram nuni [illegible] lateret, sive tabernaculorum militarium fabrefactor.

Classem nonam Piccarti collectanea & Langermanni ac Ligorii schedæ ferme constituunt; quapropter furfuris & scoriæ insit plurimum, necesse est. Piccartus insueta formula (*b*) *Dat Merenti*, & (*c*) *Merita Dat*: ab illo præsertim sunt mire adsimiles. *Bassus Germanus Germanicianus Drusi Caesaris Natione Vejus* (*d*), & *Nereus Natione Germanus Peucceuus Germanicianus Neronis Cæsaris* (*e*), & *Valens Germanus Germanicianus Tiberii Cæsaris Natione Batavus* (*f*), ubi vel plures eidem homini nationes adsignantur, vel servis plura & incongrua nomina.

Bini incedentes magnifice ingrediuntur Ligorius, & Langermannus, *Apparitore Augusti*, & *Præcone Peculiari* (*g*) stipati; at nonne obmutescent miseri, & hiscere vix poterunt, si clausulam explicare jubeantur suam? E Ligorio autem ut ceteras passim hausisse hanc quoque Langermannum conjicio, quod Ferrariæ ponatur Inscriptio, quam tamen Jucundi Codex *in castro Fare* ponit; in eo etiam (*h*) *Calphurnia Telluris* mentio abest. Iisdem exinde Auctoribus gens (*i*) *Anampeja*, (*k*) *Eperastas Ornator*, (*l*) *Respectus Præpositus* cum *Pasteris Conservis*; (*m*) *Castor Thyllius*, (*n*) *Chironomonta Parens*, & servi tribus nominibus.

Visuntur etiam in hoc ordine (*o*) *Ex Tabularis*, (*p*) *Verna Hetbologo*, & officia mira; visitur *Pierius Præceptor*, & *Titulus Cum Valvis Aeneis* (*q*); *Decia Mater* & *Trophinus*, qui *Fecerunt Conjugi* (*r*); *Euphrates*, qui *Procuravit Pausilipo* (*s*).

Ni-

(*a*) Pag. 524. in not. ad Epig. 35. VIII.
(*b*) Pag. 549. n. 2. Class. IX.
(*c*) Pag. 562. n. 35. IX. vers. 3.

DORIO. TOPIARIVS
MATRI. MERITAE
DAT.

(*d*) Pag. 551. n. 7. IX.
(*e*) Pag. 560. n. 31. IX.
(*f*) Pag. 568. n. 47. IX.
(*g*) Pag. 552. n. 9. IX.
(*h*) In cit. Epig. vers. 3.
(*i*) Pag. 572. n. 55. IX.
(*k*) Pag. 575. n. 62. IX.
(*l*) Pag. 577. n. 78. IX.
(*m*) Pag. 581. n. 80 IX. ponit *Florentiæ apud Guiccardinum* a *MS. Antiq P. Ligorl*. Eandem refert Gorius *Inscr. Antiq.* T. 1. pag. 233. n. 24. & inter spurias non recenset:

CASTOR THYLLIVS
CAESARIS GERMANICI L.
GEMELLI VNCTOR

In not. Idem Gorius ait „ Reinesius &c. pro CASTOR THYLLIVS, legit CAESO RVTILLIVS GEMELLVS, an sana Minerva, alii videant.
(*n*) Pag. 585. n. 96. IX.
(*o*) Pag. 551. n. 6. vers. 3.
(*p*) Pag. 557. n. 20. IX.
(*q*) Pag. 562. n. 34. IX.
(*r*) Pag. 567. n. 46. IX.
(*s*) Pag. 568. n. 48. IX.

Nimius videri nolim, si *Felicis Augusti Liberti* (*a*), quam Sirmondus ad Sidonium (*b*) protulit, in dubium epigraphen revocaverim: hunc *Scapulanum* verisimilius dictum putaret Reinesius a Scapula quodam, non Patrono quidem, sed anteriori domino, quam *Scapulariam* Sponius (*c*), qui huic titulo monstrulum aliud sociat, ab arte, vel officio ignoto: at quid erit deinde D. III? Liberto autem *Zothecam Publice Dederunt*; quis doceat quidnam *Honoris* fuerit Zothecam dare? & ubinam quidpiam hujusmodi memoretur? rursus cur, quam *publice dederant*, Atimetus *Sua Pecunia Adornavit*? dare scilicet in monumentis non est tantummodo *decernere*, sed præstare, exhibere, condere. Duplicarios, cum de tacticis sermo est, milites dictos novimus, qui duplici sive stipendio, sive annona fruerentur; *Triplicarios* nemo, ut opinor, audiit, nisi ab hoc titulo, cui nec Duplicarii quadrant, utpote civilia munera memoranti.

Collegii laterculo (*d*) caput defuisse suspicor, & posteriori manu insitum, quod apparet, ac superadditum; cur enim singularis præsignatur Consul, & is quidem Helvius Pertinax Augustus, numerali etiam nota non de more subjuncta, sed præmissa? & quænam Lenunculariorum cum Tabulariis conjunctio, Corporatorum cum Auxiliaribus commixtio? Nec Sodalitatis homines *Plebis* nomine designatos videre memini.

Informes, quæ sequuntur cum Decuriis emptis, & inconditis nominibus, velut (*e*) *Onesimus Isochrysianus*, vel * *Amianthus Nicanorianus*, haud magnifacio. Quid autem sani in hac classe habetur? & quænam veterum Inscriptionum forma in iis Collegiorum nominibus? nee inculpate claudit (*f*) *Epagatus Turrannius*; cognomina enim nominibus præponere consueverunt quidem Scriptores haud infrequenter, lapides vero non item, & * *Capeaates Fœderatos* qui memoret, aut noverit, non reperio.

Asclepiadis monumentum (*g*), quod Reinesium *in primis adfecit*, perperam inscribitur *Parentibus* & *Fratribus*; is etiam a Trajano *VII Civitates Impetrasse* insulse dicitur, & post natalem diem intempestive memoratum, perquam inepte *Adsedisse Magistratibus Populi Romani Ita ut in Aliis & in Provincia Asia*.

De Domitio Afro Oratore, ut hic statuitur, epigramma (*h*) qui probant, ut & nobis probari possit, quid significet, & quomodo coalescat, ostendant.

Statorem (*i*) non Proconsulis, aut Prætoris, aut Principis, sed *Nemausi* qui recipiam? Sponius (*k*) huic titulo appendicem dedit.

Rhoe Maritum Facit sermo est, qui *Basilicam Asinam* (*l*) deceat; at * *Atriensis* servi munera, de quibus Pignorium & Fabrettum (*m*) consule, feminam haud decebant: ineptius memoratur infra *Scurra Atriensis* eum *Regia*, aut sit *Regione Decima* (*n*).

Quid sibi vult (*o*) *Titulus Datus Ob Conservas Pedissequas*? quid (*p*) ænigma paulo ante propositum? *Antiquitatis elegantem particulam* Reinesius (*q*) vocat, quam curat *Felicia*, *Ssvo* *Feli-*

(*a*) Reinef. pag. 570. n. 52. IX.
(*b*) Lib. VIII. Epist. 16. Hanc iterum dedi ex Reinesio l. cit. ut facilius animadversiones Maffejanæ hic agnoscantur:

TI. CLAVDIO AVG. L. FELICI
SCAPVLANO D. III. Q. III. QVINQVENNALI
INMVNI TRIPLICARIO BENEMERENTI
EX CONSENSV DECVRIAE VNIVERSAE
HONORIS CAVSA ZOTHECAM
PVBLICE DEDERVNT
ATIMETVS L. SVA PECVNIA ADORNAVIT.

(*c*) Pag. 232. Sect. VI. ponit *Reate* ex *Gamelio & Sched. Barberin.* vers. 2. legit SCAPVLARIO, & non habet Q. III. & *ad laevam*

C. IVLIO
GLYCEROTI
FELICIS SCAPILANIS
DEC. III. Q. D.

(*d*) Reinef. pag. 589. usque ad 595. n. 1. Claff. X. *Romæ in in Vinea Joh. Bapt. Stallæ effossa* 1581. Julius Jacobonius misit Venetias Aldo Manutio, qui habet *Comm. ad Lib. I. de Offic. Cicer.*
(*e*) Pag. 597. n. 3. X. vers. 24. * vers. ult.
(*f*) Pag. 605. n. 13. X. vers. 1. * vers. 6.
(*g*) Pag. 608. n. 4. Claff. XI. ubi in not. Reinesius ait „ Hæc „ me Inscriptio in primis adficit, quippe nusquam lege„ re memineram, quod ea me docet de Asclepiade Pru„ sense medico, imperante Trajano, Adriano, & T. An„ tonino, cum servili conditione fuisset, a quodam Cal„ purnio manumissum, civitatem Romanam & Jus alia„ rum VII. impetrasse &c.
(*h*) Reinesius in not. ad mutilam Epig. 12. XI. pag. 613. inquit: *Est de Domitio Afro Oratore* (quamvis nullo pacto legatur in cit. Inscript.) *& Causidico, qui, Imp. Nerone, summis honoribus viguerat*. Tac. Lib. XIV. ann. 19. &c.

(*i*) Reinef. pag. 615. n. 19. XI. ponit *Nemausi* ex *Graff.* in *Ant. Nem.* p. 196.

D. M.
SEX. AVRELI
ZOSIMI
STATORI. NEM.
AVRELIA. COS
MIA. FRATRI
PIISSIMO

(*k*) Spon. pag. 170. n. 5. Sect. V. ponit *ibidem ex iisdem*, ac addit:

L. LAETIVS. MARVLLVS
IIIIII. VIR AVG. DECVR. ORNAM.

(*l*) Pag. 623. n. 3. XI. * vers. 2.
(*m*) Vid. Fabrett. Inscript. Antiq. pag. 9.
(*n*) Pag. 649. n. 121. IX. ponit *Via Appia*.

SCVRRA
ATRIEN. REGIA
DEC.

(*o*) Pag. 626. n. 53. XI.
(*p*) Pag. cit. n. 51. XI.
(*q*) Pag. 630. in not. ad Epig. 64. XI.

Felicius Romanas Libellicas, & quæ *Arriam Atilium* invehit *Lic .... In Valeriveraiorum*; ubi *Utriclarios Ernaginenses Alethenses*, & *Beterenses* idem videt: uti paulo post inauditum *Adorem Beneficiarium*, cujus *Sacrobema Conjux* (*a*). *Pro Somno Viria* facit *Zophilus Musicas* (*b*); pro *Suis Libertis*, non ollarium, sed *Sarcophagum* struit *Ampycides* (*c*): contra post corrupta plura quæ sequuntur, & male farcta.

Servaevus Arrius F. Liberto uni *Fidelissimo Tabulario Tigaario* non *Ollarium* tantùm, sed quod lepidius est, *Lampadarium* (*d*) donat. Quid exotica artificia memorentur, aut munera *Harundinaris* (*e*), *Altiliarii* (*f*), *Principis Piscatoram* (*g*), *Doctoris Librarii* (*h*)? quid nomina CNIS MI *Susoris Et Peloriuis Cantricis* (*i*), aut iterum *Germanicianas Leonta Unctor* (*k*), *Largonius Heros Malaca* (*l*), *Satyrus Lucifor* (*m*)?

Strictius, si fieri potest, & quam citissime inferias percurramus, & manes. *Memoriam Facere Radem a Fundamento* (*n*) tam lapidaria est phrasis, quam facere * *Ab Inchoato*, & apprime respondet ** *Annatis Eorum Vel Ex Genere Libertis*; *Crispo Lepidissimo* (*o*) e Capacio eruto nihil plane lepidius; quamvis non aberret longius *Florentiaus* nescio a quo *Extructus*, & *Latus P. VIII.* (*p*), *Nepotillanum* (*q*), *Serpcusem* ICTVM (*r*), & in *Vocladensi Prulio Occisos* (*s*) eodem loco habe, quo *Merulam* (*t*) rhetoricantem, & insito inter se *Salviam*, & *Plinium* (*u*) in imaginariis locis.

Sergiam Flaviam Lasinianam (*x*) tamquam prænomine insignitam Reinesius protulit; admisit epigraphen Fabrettus, prænomen rejecit, quod *Sergia* gens fuerit, & *tria potius nomina tolerari debere in hac muliere* docuit; verum Appiorum quoque nota gens est, nihilominus Appii prænomen in Claudiis præcipue recipitur, & *tria nomina* ferre illos quoque dicimus, qui prænomen gerunt. Optimo tamen jure prænomen istud expellitur, cum inauditum, tum fœminæ datum: at mihi Inscriptio ipsa valde suspecta est levi testimonio suffulta, & insuetis prorsus enunciationibus constans: * *Dulcissimo Nepoti Ex Filia*, de qua etiam adjicitur, ** *Quæ Mei Amantissima Fuit*; quid deinde est † *Integra Monumentum Constitui*?

Ulterius progredientibus sepulcrum occurret EVMORPHIANO positum (*y*) *Vita San Annum Agenti XXI.* formulam *Vixit* quis umquam sic extensam vidit? Ut fidam *L. T. Vrno Sibi Amantissimo Qui Vixit annos XVII. Educatus Literis Græcis Quam & Latinis* (*z*), ægre quidem adducar: nec faciliorem multo me Frehero præstiterim, a quo *Acceptias Varusius & Totia Patres* (*a*), Guichenonii monstris (*b*), & singularis somnialibus immorari piget.

Cui placeat *Instejus Conveniens*, quamvis *Vita Nitidus Culto Decoratus Forma Speciosus* (*c*)?

Parentum Adfectus obsignantes *Turpilia* & *Bisio* (*d*), *Calderis* ponuntur, qui agri Veronensis pagus est thermalibus aquis prænobilis: idem & Sponius præstitit: at Felicianus eamdem Inscriptionem recensens, e Græco versam testatur. Græcum ipsum epigramma apud Gruterum (*e*) respice, quod & animadvertit Fabrettus, non de *Turpilia*, sed de *Homonoea*, & *Atimeto* loquens, quibus nominibus Felicianus pariter affert, aliquanto etiam concinnius redditum, & nullis *Janoais Fontibus* memoratis, quos Saraina, & Carottus hanc epigraphen primum vulgantes intrusere, ut Calderio aptarent, & *Janonis* ibidem circa id tempus somniato Templo. Interpolationes persimiles Gadius Magulla, & Petronius Probus Calderio pariter addicti apud Pantheum, & Sarainam, exindeque apud Gruterum sunt passi. Homonoeæ carmina sic reddi possent:

Quæ cantu longe melior Sirenibus, ipsa
Quæ ad mensas fueram gratu magis Venere,
Quæve ut hirundo loquax jaceo nunc heic Homonoea,
Linquo & Atimeto perpetuas lacrimas.
Cui jucunda quidem vixi, dulcem tamen istam
Dæmon inopinas stravit amicitiam.

Statua Erecta Patri *Veraci & Innocenti* (*f*), *Storaciactes & Moschidiactes* (*g*) *Heredes Pudenti Matri* facientes (*h*), *Finata Varaccia Popidia Mater Conjux Filia* (*i*); *Quartionia Ex Voluntate Testamenti* (*k*); *Proximonia* & *Liberaninus* (*l*); Sertoria *Domo Aequo* (*m*); *Rebricis Vixilla* (*n*); *Salvi Mercuri In Suo Sibi Positus Liberi Superstites* (*o*); *Aedicala Genialis* (*p*); *Gadisia* (*q*), *Mai-*

(*a*) Reinef. pag. 631. n. 65. XI.
(*b*) Pag. 634. n. 72. XI.
(*c*) Pag. 635. n. 75. XI.
(*d*) Pag. 643. n. 100. XI.
(*e*) Pag. 617. n. 27. XI.
(*f*) Pag. 620. n. 33. XI. verf. ult. AVIARIVS. ALTILIARIVS.
(*g*) Pag. 621. n. 37 XI.
(*h*) Pag. 650. n. 123. XI.
(*i*) Pag. 628. n. 58 XI.
(*k*) Pag. 619. n. 32. XI.
(*l*) Pag. 630. n. 89. XI.
(*m*) Pag. 644. n. 101. XI.
(*n*) Pag. 655. n. 12 Claff. XII. *Adfect. Parentum erga Liberos.* * Vid. not. Reinef. ad cit. Epig. ** verf. 7.
(*o*) Pag. 661. n. 30. XII.
(*p*) Pag. 663. n. 37. XII.
(*q*) Pag. 670. n. 62. XII.
(*r*) Pag. cit. n. 63. XII.
(*s*) Pag. 671. n. 65. XII.
(*t*) Pag. 675. n. 77. XII.
(*u*) Pag. cit. n. 78. XII.
(*x*) Pag. 676. n. 80. XII. * Verf. 3. 4. ** Verf. 5. † Verf. ult.
(*y*) Pag. 679 n. 92. XII.
(*z*) Pag. 681. n. 96. XII.

(*a*) Pag. cit. n. 97. XII.
(*b*) Pag 686. n. 111 112. 113. XII.
(*c*) Pag. 691. n. 124. XII.
(*d*) Pag. 696. n. 136. XII. ponit *Calderii* ex Panvin. *Antiq. Veron.*
(*e*) Gruter. pag. DCVII. n. 4. & ab ipso Grutero Bonada Tom. III. pag. 475. Cl. IX. n. VII.
(*f*) Reinef. pag. 701. n. 14. Cl. XIII. *Adfectus Liberorum erga Parentes.*
(*g*) Pag. 702. n. 17. XIII.
(*h*) Pag. 707. n. 29. XIII.
(*i*) Pag. 710. n. 39. XIII.
(*k*) Pag. cit. n. 40. XIII.
(*l*) Pag. cit. n. 41. XIII.
(*m*) Pag. 712. n. 45. XIII.
(*n*) Pag. 716. n. 60 XIII. ubi Verf. 3. REBRICIDI VIXILLAE. „ Vera (ait Reinef. in not.) lectio est BEBRYCI. Hoc „ enim cognomen etiam aliis commune, ut doceo in „ *Eponymis* gentis adpellatione petitum, ut *Afer*, *Bithynicus* &c. Bebrices autem populus Asiaticus, tum & „ Galliæ Narbonensis &c. „
(*o*) Pag. 717. n. 63. XIII.
(*p*) Pag 718. n. 64. XIII.
(*q*) Pag. cit. n. 65. XIII.

Mailorius (*a*); quamplures aliæ vel dicentes nihil, vel loquentes præpostere, *Liberorum* querimonias turpiter dedecorant, & fidem infirmant.

Minus contaminata apparent Conjugum suspiria, quorum, cum minimi ut plurimum momenti sint, pauca quædam attingam.

Misere rhetorizat Capacius (*b*), apud quem *Tot Lacrimarum In Morte* quis fundat, nescitur. *Conjugem Conservatricem* (*c*) & *Uxorem Indulgentissimam* (*d*) exoptet sibi quilibet, sed non in lapidibus.

Creonita & *Mundus* (*e*); Conjux *Pietate Plena*, quæ *Libens* sepulcrum ponit (*f*): *S. Spurio Decur* (*g*); *Liberalis Hedonicus* nuptiarum diem consignans (*h*); *Gerulonius Satyrus Cum Spiru Sua* (*i*); *Gnoria Fua* tam mire a Reinesio (*k*) transformata, *Cineribus Locus Sacer Vix Vnnn* (*l*); *Modesti Qui Idem & Alsyaragius* (*m*); *Cnia Plinia* Palermiana (*n*); *Xinne* cum *Cimbiliata* (*o*); *Mutuslius Gavitus* (*p*); *Tapuricius Ververatus* (*q*); *Speciatia* & *Luttonius* (*r*), ubinam, & quibus meritis sibi fidem concilient?

Superest in hac classe *Flavius Maximus*, qui *Fecit Conjugi*, & *Suis Parentibus*, deinde *Hugue Conservue Meno Loca n Dominu impetruto* (*s*). Superfunt carmina (*t*) vetustas Musas minime redolentia; & *Perpernaia Sibi Et Genio Suo* * ponens. Superest denique *Lymphetum* epigramma (*u*) Panvinio injuria imputatum.

Ex brevi plorantium Fratrum choro *Alionnam* (*x*) exime, & *Pollionem* (*y*) Piccartianum, & *L. Decimiolum* (*z*), & *Chrestenon Pontium* (*a*), cujus gentilitium perperam propositum cum *Conservue* nuncupatione sociatur; ibi *Occnurae* in *Occumene* Reinesius * transfert, sed ex contextu legi multo aptius posset, *Et Cynirae*: sicuti in illa (*b*) *Menestrato Antonin Drusi*, Menestratum haud probo, & servi nomen ab acephalo epigrammate avulsum suspicor, post quod servi officium sequeretur, *Menestratori*, hoc est, *Ministratori Antoniae Drusi*, ut in aliis *Ministrator Caesaris*.

De *Sodalitatibus Ex Voto* (*c*), de *Manibus Gentis Suae* (*d*), de monumento posito *Sive Vlla Querela* (*e*), de eo, qui *Tribuit Cui Meruerat* (*f*), de *Operis Aerotionis* (*g*) sermonem habebimusne? habebimus de *Plinsis*, & *Successoribus* (*h*), de *Meritis Qua In Eos Contulit* (*i*), de *Via Appia Aditum Ambitum Ossa Reponent*, *Liceat* (*k*); de *Homine Respiciente Casus* (*l*), de *Afupha Judæo Posteros Vitante* (*m*), de *Cacilio* (*n*) natalis *Horum* non solum memorante, sed illam quoque, qua *Elatus Est*?

Liceat ex his vepribus se extricare tamdem, liceat diutino & molestissimo tædio cedere, & clausulas, si quæ sunt in reliquis, insolitas, absurda nomina, erronea sigla Lectoris perspicaciæ satis jam ex anteactis periculis cauti ac circumspecti amandare.

Appendicis (*o*) priores præcipue paginas rejice, & *Doloris Secutorem* (*p*), & *Curatores Anni III.* cum anno adnexo CXXXVII. (*q*), ad quem Reinesius Cæsarianam Epocham somniat, & *Maximularium* (*r*), & *Numidam Antesilanum* (*s*) cum sequentibus quatuor, ac postremis tribus, quibus magnum hoc Inscriptionum Syntagma infeliciter obsignatur.

III. *Jac. Sponii Miscellaneorum Eruditæ Antiquitatis disquisitio.*

Reinesio dimisso, ad Sponii Miscellanea accedamus, qui quæcumque, & undecumque potuit Elogia anterioribus *antiquorum monumentorum Collectoribus ignota* summo studio conquisivit *, & in publicum bonum magnifice cusa vulgavit. Ex fictitiis, quibus aliquando est deceptus, plura quidem jam ejecimus, sive Reinesiana scrutantes, sive in lapidibus extantia, & a nobis contrectata excutientes; reliqua summatim percurramus, *Ex Voto Promisso* (*t*), & *Ve Sis Mihi Propitius Militibus Centurionibusque Meis* (*u*), Romanæ neque formulæ, neque lo-

(*a*) Reinel. pag. 718. n. 66 XIII.
(*b*) In Epig. relata a Reinesio pag. 722. n. 5. Class. XIV. *Affectus Conjugum*.
(*c*) Pag. 227. n. 18. XIV.
(*d*) Pag. 736. n. 53. XIV.
(*e*) Pag. 737. n. 57. XIV.
(*f*) Pag. 738. n. 58. XIV.
(*g*) Pag. cit. n. 59. XIV.
(*h*) Pag. 742. n. 73. XIV.
(*i*) Pag. 743. n. 76. XIV.
(*k*) Pag. cit. n. 77. XIV.
(*l*) Pag. 749. n. 97. XIV.
(*m*) Pag. 754. n. 114. XIV.
(*n*) Pag. 756 num. 124. XIV. ex Pol. Paletm. ubi vers. 2. D. PLINIA &c.
(*o*) Pag 762. n. 144. XIV.
(*p*) Pag. 770. n. 167. XIV.
(*q*) Pag. cit. n. 172 XIV.
(*r*) Pag. 775. n. 181. XIV.
(*s*) Pag. 779. n. 191. XIV.
(*t*) Pag. cit. n. 192. XIV. eandem refert Fabret. pag. 420. n. 381 ex *Schedis Barberinis*; ex eodem Bonada Tom. II. pag. 420. Class. IX. n. 94. at omnes inemendatam; ad fidem Lapidis vero Gorius *Inscr. Antiq. Etr.* Tom. I. pag. 147. n. 58 & videsis in *Supplem.* ad Class. XXI. Alia carmina confer in hac Classe pag. 780. n. 195. & pag. 781. n. 200.
* Pag. 782. n. 201.
(*u*) Pag. cit. n. 202. ponit *Verone ex Antiq. Veron.* Panvinii.

(*x*) Pag. 783. n. 2. Class. XV *Affectus Fratrum & Sororum*.
(*y*) Pag 787. n. 13. XV. e Piccart.
(*z*) Pag. 790. n. 22 XV.
(*a*) Pag. 789 n. 19. XV. * Io not.
(*b*) Pag. 786. n. 11. XV.
(*c*) Pag. 794. n. 2. Class. XVI.
(*d*) Pag. 795. n. 3. XVI.
(*e*) Pag. 796. n. 7. XVI.
(*f*) Pag. 798. n. 15. XVI.
(*g*) Pag. 800. n. 20. XVI.
(*h*) Pag. 804. n. 36. XVI.
(*i*) Pag 805 n. 38. XVI.
(*k*) Pag. 807. n. 46. XVI.
(*l*) Pag. 813. n. 66. XVI.
(*m*) Pag. 820. n. 20. XVII.
(*n*) Pag. 822. n 32. XVII.
(*o*) Pag. 1007 *Appendix Miscellaneorum, quæ dum colligerentur, suis se locis subduxerant*.
(*p*) Pag 1024. n. 23. Append.
(*q*) Pag. 1026. n. 28.
(*r*) Pag. 1028. n. 36.
(*s*) Pag. cit. n. 38.
* Edita fuerunt *Miscellanea* Sponii Lugduni 1685. post Syntagma Reinesii, quod prodiit Lipsiæ 1682
(*t*) Sponius pag. 4. Sect. 1. ponit *Romæ ex Schedis Bagerrianis*.
(*u*) Pag. cit. ponit *Salonis ex Marulli* MS. & ego ea eo in *Supplem.* ad Class. I. ubi de *Apolline*.
Cum autem plures Sponii Epigraphes relatæ fuerint ab Immortali Muratorio, rem ingratam Clariss. Literarum Cultoribus

quutiones sunt. *Proclianus* (*a*) subsequens mendose claudit, ut alii in hac collectione multi. Urnulam, *Ne Tangito o Mortalis* (*b*), recentem lusum fuisse, certo certius est, quamvis & Fabretto (*c*) imposuerit.

Aqua Tepula (*d*) Ligoriana frigescit quam maxime; nam Aquarum Inscriptiones secus conceptas vidimus, & tam inepte inchoatur hic *Aqua Julia Imperator Cæsar*, quam incongrue definitur *P. Mill. X.* Nova præterea ad *Aubulos* significandos cuditur nota, nec Aqua Julia per tubulos deducebatur, nec Augusto, qui RIVOS *Aquarum Omnium Refecit* (*e*), de tubis aquæ Juliæ a milliario decimo *positis* titulus quadrat: adde Agrippam gentilitio suo, quo ejus novitas arguebatur, in publicis monumentis numquam usum esse.

Secundanum cum *Flaminica Diva Drusilla* (*f*) Pingonius quodammodo adglutinat? Inter lapidaria numina Nymphas *Nutrices* viderat nemo, & *Nymp. Nutr.* (*g*) pro *Nymphis Nutricibus* antiquum compendium non olet; sicuti nec antiquam epigraphen ea verba *In Lavacro Agrippina* (*h*).

Colatur nolim *Signum Herculis Servatoris D. N. Imp. D. Trajani* (*i*): neque enim signis quinam *Fieri Curaverit* subscribi solet, & per singulariam D prænomen *Decimus* indicatur, non *Decius*; quin Imperator is *Trajanus Decius* in lapidibus enunciari solet, non *Decius Trajanus*. In *K. Varrio Architecto Exercitas* (*k*) inusitate singula occurrunt, & peccat postremum nomen. *Eugenii* clausula *Vota Suscepto Libens Merito* (*l*) non bene coalescit; ubi Sponius *Ex Præfectus* legit, ac *Comes Domestitas* *, *Ex Præfecto*, & *Comes Domesticorum* legendum intelligis. Fortasse nimiam suspicionem sphalmata quandoque procreant: in eadem pagina dictiones *Hoc Tibi Preoar* (*m*) hexametrum terminant, quod apud Gruterum (*n*) inculpate legitur, *Hoc Tibi Prætor*.

Quo loco de Dendrophoris disputatur non inerudite (*o*), de Inscriptione * reliqua nullum omnino efficiente sensum verba velim fuissent facta; mihi e veteri lapide eas exceptas nugas non dicent.

Plura quoque in proxima displicent; *Philetus Libertus M. Ulpi Arvati Nepos*, verba *Anni Primi* a reliquo Sermone diducta, *Pon. LXXXX.* quod nihil dicit, & *IIII. H. H. Dei Soli* (*p*), ubi forte fuerit *in honorem Dei Solis*. Exinde *Col. Aequi. Fabr.* & *Disp. Municipii Riditar.* cum *Republica Splendidissimorum* (*q*) mihi ægre probentur.

Daniam Lugduni frustra *exscripsit* editor de *Anima Ablata*, & *Corde Revadito* nescio quid effutientem, Aramque *Infrascriptam* memorantem, atque *Inscribeatem Sibi*, quamvis *Alumno* (*r*) posuerit anonymo. Paullo ante de Collegii stipe collecta (*s*) interpretatur Sponius absurdam & importunam omnino clausulam, * *LXXX. COL. Stipavit*: paulo post quid sibi hæc syntaxis velit? *Imperatoris Trajani M. Austronius Argenti Pond. IX. Reddidit Dedic. K. Aug. IIIII Et III. N.* (*t*): Bis subsequens (*u*) *Pabulariorum Collegium*, non adducar, ut recipiam; quid enim negotii Pabularios gessisse putabimus? priorem ex his, quæ Fabretto (*x*) plusquam suspecta esse debuit, attigimus in Reinesianis: Collegiorum *Lustra* non ab Urbe condita, sed a Collegio constituto computabantur; & *Follius* Libertus, cum servitutem serviret, *Pollianus* nuncupari vixpoterat.

Altera (*y*) Pabulariorum Duoviros recitat post eorumdem Quatuorvirum in anteriori memoratum; ii *Collegio* nescio quid *Dedicant*, & dictionem *Quinquennalitate* sine cohærentia interponunt.

Ad quodnam Inscriptionum genus *Nomina* revocabimus, quæ *Decuriones Adscripserunt*? & quid epigraphe ista omni peragitur? & undenam ea formula depromitur, *Qui Hoc Collegium Dedicant* (*z*), seu *Dono Dant*? vetusta tempora tam hæc sapit, quam *Sodalitas* (*a*), quæ consequitur, *Pudicitia Servanda*.

Jovi Tempestatium Divinarum Potenti (*b*), & *Viatis Bonarum Tempestatium Potentibus* (*c*) libentius aliis honorem habebunt Poetæ, a quibus ea manavit loquutio:

> *Di maris, & terræ, tempestatumque potentes*: (Virg.)

Cur

toribus me non facturum duxi; si eas, quæ ab eo fuerant prætermissæ, in hac mea novissima Sylloge iterum referam, etiamsi ea illis sine in examen adductis a Clariss. Maffejo, quas Eruditorum judicio, ut de omnibus faciam, lubenter submitto, ut in Supplementi Præfat. innui.

(*a*) Spon. pag. 4. ponit *Heilbronna ex Reinesio*.
(*b*) Pag. 23. Sect. I. Art. VII.
(*c*) Pag. 21. *Inscr. Antiq.* n. 91. ex *Schedis Barberinis*.
(*d*) Pag. 32. Sect. II. Art. VII. Confer hanc in *Supplem.* ad Class. I.
(*e*) Gruter. pag. CLXVII. n. 5.
(*f*) Spon. pag. 36. Sect. II. Art. VII.
(*g*) Pag. 37. l. cit. ex eo ad Class. I. in *Supplem.* ubi de *Nymphis*.
(*h*) Pag. cit. ubi ait: *erant Romæ Balnea Agrippinæ, ad quæ pertinebant duæ repertæ statuæ, in quarum basi inscriptum:*

IN LAVACRO AGRIPPINAE.

(*i*) Pag. 50. l. cit.
(*k*) Pag. cit.
(*l*) Pag. cit. * pag. 51.
(*m*) Pag. 50.
(*n*) Gruter. pag. XLIII. n. 7.
(*o*) Sponius pag. 56. & 57. Sect. II. Art. XI. * Pag. 56. cit. Vid. Class. VII. ubi de *Dendrophoris*.
(*p*) Pag. 57. l. cit.
(*q*) Pag. 58. Varians apud Murat. MCXVI 6. qui ponit *Salonæ* prope *rudera Amphiteatri*, & apud Cl. Zachariam *Marm. Salonit.* Cl. IX. n. IV. p. XXII. minus deturpatam habes; in *Supplem.* ex eodem Sponio ad Class. XVI. Hanc non respuit CL. Corsinius in suis adnotationibus MSS. ad cit. *Marm. Salon.* quas mihi pro sua humanitate, qua pollet, communicavit.
(*r*) Pag. 66. & 67. Sect. II. Art. XI. Vid. ad Class. VII. *Supplem.*
(*s*) Pag. 66. Vid. ad Class. VII. l. cit.
(*t*) Pag. 67. l. cit. & ex Sponio ad cit. Class. VII.
(*u*) Pag. 68. Vid. cit. Class.
(*x*) Quæ incipit: APOLLINI INVICTO apud Fabret. *Inscript. Antiq.* pag. 23. n. 104 ex *Schedis Barberinis*: *Sed suspecta*, & varians apud Reines. p. 239. n. 275. I.
(*y*) Spon. pag. 68. Vid. cit. Class. VII. *Supplement.*
(*z*) Pag. 69. Sect. II. Art. XI.
(*a*) Pag. 70. l. cit. ponit *Romæ in Hortis Justinianeis* & *exscripsit*; ex eo ad Cl. VII.
(*b*) Pag. 76. Sect. III. n. X. ponit *in Africa non longe ab urbe Constantina*. Descripsit D. de la Fon, Propugnaculi Franciæ in Africa ad Mediterraneum tunc temporis Præfectus. Hæc ad Class. I. ubi de *Jove*.
(*c*) Pag. 77. ponit ibidem. VITIS PROVENTIS sculptum est Quadratarii errore. Vid. quæ ad hanc notat Sponius.

Cur vero Legionis oblitio a *Calvitino* dedicatur provinciæ *Pro Prætore*? Mox equidem *Mercuriam* videbimus *Lucrorum Potentem* (*a*), quem recensuit Fabrettus (*b*) quoque; sed ibi nec arridet clausula *Ex Voto Domum Posuit Et Dicavit Locus Datus Decreto Decurionum*.

Juppiter etiam *Domesticus*, quem *Veteranus L. M.* (*c*) abrupte colit, parum arridet, ac votum multo minus, quod compendiis novis, & recondita formula *B. OP. Imperarunt Poni Nemausenses* (*d*). Quid de inauditis Jove, & Junone *Patulciis* (*e*) dicam, quibus dedicata est ædes antequam facta? illam (*f*) quidem *Præfectus Fabrum Ostiensium Faciendam Coeravit E II. P. De Senatus Sententia*, & Collegium Consulum, commixtis nominibus, quodque nullis Fastis nomen dedit umquam, insignivit.

Juno etiam *Sospita*, a Cicerone de Natura Deorum descripta, inferius *Patulcia* (*g*) dicitur sine exemplo, & quam honorifica ac decenti Deæ feminæ appellatione quilibet norunt: e Ligorio prodiit, a quo hausit Reinesius (*h*), ut & subsequentem (*i*), in qua rursus solemni in votivis, ad hanc diem a nemine, quod meminerim, animadversa spuriorum lapidum nota, numini uni plures ex ejusmodi titulis adponuntur, qui simulacra indigitabant diversa; *Sacerdos* siquidem *Junonis Reginæ Sospitæ* consignatur, cum ex Junones dissitis in locis colerentur, docente Livio Lib. XXII. ob prodigia procutanda decretum fuisse, ut *Junoni Reginæ in Aventino, Junonique Sospitæ Lanuvii majoribus hostiis sacrificaretur*: hinc & proxima *Juno Moneta Regina* (*k*) exsibilatur, ut de *Jove Sospite* (*l*) sileam, a quo fieri sospes nolim, & de *Junone Albana*, (*m*) cui V. D. D. (explicat mire Sponius *voto aram dedit*) Flora Augusti Liberta, quæ Eutychiæ nomen adsumpserat.

Silvanabus quoque, & *Quadribis* (*n*) inventi sunt qui sacrificarent; nec non qui *Deum Peninum* (*o*) a Livio acceptum *Optimi Maximi* titulo augentes, æquipararent Jovi; lepida sunt, quæ hoc loco fabulatur Guichenonius; * hujus Dei statuam Augustum, victis Salassis, dejecisse, Terentii Varronia Inscriptione (*p*) reposita.

Apollinem *Præstantem* (*q*) habet Reinesius (*r*) quoque, sed cum absurdis siglis, & e suspecto fonte; item Gruterus (*s*), sed informem prorsus: Dedicatio per tria D immodice significatur, & ante ponentium nomina collocatur perperam: desipuit, *Ordinem* qui somniavit *Peregrinorum*, sed nugas egit præcipue maximas, qui cum Titi Augusti, ut legendum videtur, Liberto Merobaudis Consulatum sociavit, ipsique Merobaudi Catullinum Collegam dedit, ab Almelovenio misere hujus Inscriptionis fide, quamvis contra monumentorum omnium auctoritatem, receptum, Fastisque illatum.

Pruras & *Piras* (*t*) Fabretto (*u*) emendandi demando; neque enim commentitia est epigraphe, sed mire corrupta, sicut & Spanhemianæ *Q. Raesti* (*x*) clausula. *Organius* (*y*), qui bis *Sacerdos* nuncupatur, & duplici Sacerdotio gaudet, perpetuo fere ceterum instituto derogat; novum item munus *Corporis* artificum *Sacerdos* gerit: quidnam autem artificii *Lutores* factitasse opinabimur? *Lotorum* forte legamus, cum paullo ante *Collegium Lotorum* (*z*) memoretur; at quid inauditis pariter *Lotoribus* cum *Tectoribus* erat ut conjungerentur? nec ea verba *Collegium Lotorum* in eo titulo, a Fabretto (*a*) quoque descripto suspicione apud me vacant, utpote loco minus quadrantia, & adjacentibus ægre cohærentia: sed in epigrammate nostro *Ceres* etiam *Conservatrix Organiana* mihi negotium facessit, tum ob appellationem duplicem, tum quod *Organiana* non ab illustri gente aliqua, ut par esset, nuncupatur, sed a Liberti cognomento, hoc est, a servili nomine, quo ante libertatem adeptam utebatur.

Pollucem cum additamento, (*b*) *Dei Vintii*, *Nymphas XI. Griselicas*, (*c*), *Porcernes* (*d*), D.os *Proximos* (*e*), & *Proxsumos* (*f*) cum *Iao* (*g*) proximo haud equidem magnifacio.

Somnus Aeternalis multis apud Fabrettum funereis lapidibus consignatur, *Aeternalis Genius* (*h*) nec ubi appareat, novi, nec quid esset: * *Areatum*, sive sis, *Argentam Staticam* multo minus:

(*a*) Sponius pag. 91. Sect. III. n. XLII.
(*b*) Apud Fabret. pag. 624. n. 10. varians. Ei suspecta non est. Vid. Class. I. ubi de *Mercurio*.
(*c*) Spon. pag. 78. n. XIII. Sect. III. ponit *Neomagi ex Smetii Antiquit. Neomag.* ubi inquit „ *Jovem* suum *domesticum Bravo Miles Veteranus Lubens Merito* veneratur, vel quod *domum* suam post militiæ pericula reverti „ permisisset, vel quod ei *domi* tunc Aram collocasset, „ cumque pro Optimo Maximoque Penatum suorum colere „ in posterum instituisset „
(*d*) Pag. 80. n. XVII. Sect. cit. Vid. ejusdem Sponii interpretationem l. cit. & in *Supplem* ubi iterum hanc epig. recusi.
(*e*) Pag. 81. Sect. III. Vid. Class. I. ubi de *Jove*.
(*f*) Vid. ad cit. pag. sub n. XX.
(*g*) Pag. cit. ad fin. & ex eo ad Class. I. ubi de *Junone*.
(*h*) Mutila in 1. vers. apud Reines. pag. 59. n. 33. I.
(*i*) Spon. pag. 82. n. XXI. *ex Spanhem. de utilit. Numism.* eadem apud Reines. pag. 383. n. 47. V.
(*k*) Pag. 83. n. XXIV. ponit *Romæ*, & exscripsit: relata ad Clas. I. ubi de *Junone*.
(*l*) Vid. cit. Epig. sub n. XXI.
(*m*) Pag. 82. n. XXII. & Class. I. ubi de *Junone* ut supra.
(*n*) Pag. 84. n. XXVI. *In ruinis Carnunti, prope Viennam Austriæ, in Pago Pedernel effossa*.
(*o*) Pag. 85. n. XXX. Sect. III. & ex Sponio ad Class. I. ubi de *Diis Exoticis*.
* Guichenon. in Hist. Sabaudica.

(*p*) Quæ est hujusmodi ex Spon. pag. 86.

I. O. M. GENIO LOCI FORTVNAE
REDVCI TERENTIVS VARRO.

(*q*) Pag. 86. n. XXXII. Sect. III. Vid. Class. I.
(*r*) Pag. 239. n. 276. I. sed non est eadem ac *Sponiana*.
(*s*) Pag. XXXVIII. n. 8.
(*t*) Spon. pag. 88. Sect. III. ponit *Romæ in Hortis Justinian.* & exscripsit.
(*u*) Mutila apud Fabret. pag. 680. n. 106. vers. 1. & 2. Vid. in *Supplem.* ad Class. I. ubi de *Diana*.
(*x*) Spon. pag. 89. Sect. cit. & in *Supplem* ad Class. XI.
(*y*) Pag. 90. Sect. III. n. XXXIX. & ex eo ad Class. I. l. cit. ubi de *Cerere*.
(*z*) Pag. 64. Sect. II. Art. XI.
(*a*) Apud Fabret. pag. 435. n. 19. varians in 8. vers. & deest ult. Vid. Class. VII. in *Supplem.* ubi de *Collegiis Lotorum*.
(*b*) Pag. 92. n. XLV. Sect. III.
(*c*) Pag. 94. n. XLIX. Sect. cit.
(*d*) Pag. 95. n. L. Sect. cit.
(*e*) Pag. 96. n. LIV.
(*f*) Pag. cit.
(*g*) Pag. cit. n. LV.
(*h*) Pag. 102. n. LXVII. Sect. III. cit. * Vers. 4.

nus: ecqua vero gente Marci erant Libertæ patroni, quæ post manumissionem *Trepte* appellatur? hocce epigramma Reinesius (*a*) aliquanto melius describit, ut & subsequens (*b*), in quo tamen *Geniam Paciferum*, & formulam *Animo Libenti Dedicaverunt* non excipio libens.

Mutillia (*c*) ex incognita gente *Hosiri* posuit incognito numini; ni quæ *Imperio* loquitur pro *ex jussu*, *Hosiri* scripserit pro *Osiridi*: nec secus scribitur apud Reinesium (*d*).

Matres inter & *Matronas* vota præsertim movent, quæ *Civis Nervias* (*e*) [non urbis aut oppidi, sed gentis seu populi nomen] *Matribus Moputibus Suis*, & *Milites Vexill.* (*f*), ac *Gabiabus* (*g*) Victor ænigmatice dicant; ea tamen longe perspicua sunt, si *Fano HER. AVSC. Orrits* (*h*) comparentur. *Tristiam* (*i*); *Deæ Seg. F.* (*k*) in Pondere Camdeni *Votum Fecit* (*l*), *Aghonem Deam* (*m*), *Deam Nympham* (*n*) non est operæ pretium excutere.

Gregem vero Deorum, inter quos *Felicitas*, *Caelestis Fortana*, & *Isis* (*o*) in masculum versa, qui lapide uno demereri voluit, sibi pacifice habeat, dummodo deridiculam in *Voto Consacrato* clausulam summoveat *Pro Se Suisque Heredibas*. Sequentes hujus Sectionis paginæ mala prælum subierunt alite; vix enim continent quod lætus libens recipias. Quid est (*p*) *Lares Agrippa?* (*q*) *Pedissimaebus Marmor?* (*r*) *Sarrentino Deo? Jovi & Fidei Caud.* (*s*) cum *Cos. Suffragator?* Quid est *Arvalus* modo (*t*) *Apollini*, modo (*u*) *Saturno* titulus datus? nihil ineptius priore ex his epigrammatis, ubi integrum visitur, hoc est, apud Octavium Rubeum, inauspicato collectionem suam hac ipsa epigraphe ingredientem: in altera (*x*) *Valerias* cognomenti loco est, *Commodus* gentilitii.

Deam Noctaliam (*y*), qui tam est auditus, quam ejus cliens *Virlius*, nocturnis phantasmatis accenseo. Qui hæc verba *Tyllino*, *Et Germanico Felicitatem Divinitatem* (*z*), antiquo lapidi indita fuisse putat, profecto neutiquam utitur Apolline dextro.

Non reticebo, neque unam ex his Inscriptionibus, quarum aliquæ paucis ab hinc annis repertæ dicebantur Brixiæ, & in agro Brixiano, ubi quam plures ceteroquin optime custoditæ sunt, hodie reperiri, imo nec a viris doctis, quos consului, umquam visam esse, quo quidem in mendacii suspicionem aliquam statim adduci soleo. Illa quoque, qua post inemendatas aliquot, & post *H. Templum Cum Fontibus*, *SV.* (*a*) & cum æque monstrosa clausula, terminatur Sectio, nequicquam perquisita est: in ea turbat aliquantulum Mercurius *Respublica Conservator*, *Eutiphro* ingenui hominis cognomen, *Cullinius* (*b*) illustris in ea regione hodiernæ familiæ gentilitium.

In Geographicis periculum persæpe esse, experientia didici. Non inficere profecto concinnatum dixerim Visigothorum Regis titulum (*c*), sed quænam hæc in Galliis *Heraclea* est a nemine umquam memorata quod noverim? Ataulfo Alarici nepoti post invasam Galliam magnificum struitur elogium *Ob Electam a Se Heracleam in Regia Majestatis Sedem*: at illum brevi temporis spatio, quo eam Provinciam vexavit, Narbonam præcipue insedisse, Scriptores (*d*) docent; *apud Narbonam*, siquidem ex Idatio *Placidiam duxit Uxorem*, & ejectionem ejus e Gallia his verbis Orosius (*e*) tradit: *Constantias magna gerendarum rerum industria Gothos a Narbona expulit, atque abire in Hispaniam coegit*. Quomodo etiam intelligantur monumentum statuentes Anatilii *Narbonenses Arecomici?* Anatilii, & Arecomici regiones fuere, quorum capita Nemausus, &, si Ptolemæum audimus, Maritima, aut Narbonenses satis fuerat enuntiare, velut communi toti Provinciæ nomine, aut cum Narbonensibus Nemausenses sociandi, non Arecomici, & dimittendi Anatilii, quorum obsoleverat nomen: cur autem isti omnes *Vandulica Barbariei Depulsorem* Ataulfum vocent, non est eruere.

Ex Joffredi Historia Niciensi *Bussillae* (*f*) monumentum prodit capite & calce inquinatis: præterea non bene in eo sonat, *Impatientissimo Dolore Ejus Adflicti*, aut *Rhodismani* nomen Græcogermanicum, aut *Commen. Alp.* sensu nullo. Ab eodem fonte paulo ante mutilata epigraphe (*g*) deducta est, ex qua quomodo libet suppleta nihil non monstrosum efficias, & postbac mirifica deducetur, quam, cum sic desinat, *Agonotheta Episcopo Nicaensium Amici* (*h*), serio nihilominus excepit Sponius, & illustravit. Nec extra aleam esse dixerim *Matuciam* (*i*), de qua immatura morte *Subtructa* ex quo *Pago* fuerit præter morem adjicitur, & ex quo *Vico*.

Multo plures in hanc Sectionem ex Guichenonii Historia Sabaudiæ sunt invectæ, quantum an ulla sit, quæ recipi tuto possit, vehementer dubi-

(*a*) Reines. pag. 245. n. 293. I.
(*b*) Spon. pag. 102. n. LXVIII. Sect. III. Reines. vero pag. cit. 245. n. 294. I.
(*c*) Pag. 103. n. LXXIII. Sect. cit.
(*d*) Reines. pag. 236. n. 268. I.
(*e*) Spon. pag. 105. n. LXXVII. Sect. III. cit.
(*f*) Pag. cit. n. LXXVIII.
(*g*) Pag. 106. n. LXXIX.
(*h*) Pag. cit. n. LXXX.
(*i*) Pag. 108. n. LXXXIV.
(*k*) Pag. 109. n. LXXXVI.
(*l*) Pag. 110. n. LXXXIX.
(*m*) Pag. 112. n. XCII.
(*n*) Pag. 113. n. XCIV.
(*o*) Pag. cit. n. XCV. Sect. III. cit.
(*p*) Pag. 114. I.
(*q*) Pag. cit. 3.
(*r*) Pag. cit. n. XCVI.

(*s*) Pag. cit. n. XCVII.
(*t*) Pag. 115. n. XCVIII. 1.
(*u*) Pag. & n. cit. 2.
(*x*) In cit. Epig. vers. 3. & 4.
(*y*) Pag. cit. n. XCIX. & in *Supplem.* ad Class. I. ubi *de Deo Noctulio*.
(*z*) Pag. 115. n. XCIX. 2.
(*a*) Pag. 157.
(*b*) Pag. cit. Epig. ult.
(*c*) Pag. 157. in princip. Sect. V. & ex eo ad Class. XV. *Supplem.*
(*d*) *Chron. ad an.* Abr. 2430.
(*e*) Oros. Cap. ult.
(*f*) Pag. 158. Sect. V. ex *Joffred. Histor. Niciens.*
(*g*) Pag. 155. Sect. cit. ex eadem Histor. Vid. Class. XVI. *Supplem.*
(*h*) Pag. 193. ex eadem Histor. Ego ex Sponio ad Class. XV.
(*i*) Pag. 192. Sect. cit.

dubito. *Urvino* (a) quis fidat *Ponti a Julio Cæsare apud Astam Præfecte?* Quis *Gallo* (b), qui Latine loquens *Fortitudinem* Corpori tribuit, & cui posuerunt *Civitas Astensis Et Nati?* quantum his omnibus fidendum sit, *Aelianae* (c) elogium abunde docet, ipsissimum cum reliquis stylum præseferens; neque enim quicquam magis stolide confictum facili negotio reperias, cum id huic mulieri dicantur Astenses decrevisse *Ob Civitatem a Bellovesi Furore Servatam*. Post *Tilium*, qui inusitata formula *Militavit in Britannia* (d), *Gardinam* laudat *Astensis Civitas Ob Civitatem Proprio Aere Sublevatam* (e): exinde misere nescio quis, & recenti acumine, rhetoricatur *monumentum* dicans *Pro Re Magnum Pro Pietate Parvum* (f); adeo melius *Agnanus* duplex *Natus Romae Astae Edocatus Memor Extremi Fati* (g), sed incondita sigla, futilemque clausulam adjiciens non memor antiqui moris.

Magnifica eodem Auctore testimonia, a Cellario ipso excepta, ac repetita, Albensis territorii pagus nulli Geographorum veterum agnitus ostentat: profertur scilicet, non Decurionum ordo cum plebe, sed *Senatus Populusque Cerialis P. Cornelio P. F. L. N. Africano* (antiquo agnomine improprie in cognomen verso) *Et Gn. Pompejo Magno* non Ceriæ, sed *Alba Instauratoribus* (h), ut insueta formula legere cogimur lapidem, *Daas*: necnon *Celsus Aedilis Plebis Cerialis Quæstor* (i); quæ verba e Gruterianis (k) decerpta puto, in quibus *Aedilis Cerialis Quæstor*, & *Quæstor Aedilis Plebis Cerealis* laudantur; sed ibi non municipales aliqui, sed Ædiles Cereales, qui Romæ rei frumentariæ præerant, indigitantur: in hoc epigrammate illa præcipue displicent nullo juncta coagulo; *Præfecto Coh. Brencor: Municipio Suo Alba Pompeja Patrono Coloniarum Municipiorum*: Senatorium quoque & Senatorum Ordinem omnes frequenter legimus, *Ordinem Senatus* non ita: quatuor oppidorum adjecta nomina ex uno Plinii (l) loco videntur mutuo sumpta. Unde autem sumpsit nugacia & inconnexa verba, *Sub Provinc. Lusitaniae J. D. Col. Jul. Aug. Flor. V.* quæ alibi scriptitat? Formula *Devictis Dacis* (m), qua Foroclaudienses Centrones utuntur, nusquam in lapidibus, quod meminerim, observatur.

Ridiculi *Nantuates* sunt, qui Augustum jam rerum potientem *Patronum* (n) habuisse jactent. Inscriptio, *Imp. Cæsare Augusto Calvus Patavians Privatum* (o), quid sibi velit scire aveo quam maxime, & cur numerus ante *Cos.* ponatur. *Urbis Præses* in duabus (p) quidem consignatur, sed nove & indocte, ubi præsertim de Segusini Municipii Rectore agatur, qui etiam Rector in civitatibus singulis, Romano stante imperio, nullus erat; Præsides enim non oppida, sed *provincias Regentes* appellabantur, ut præcipue Jurisconsultus libro Digestorum primo, tit. 18. priscique lapides perpetuo docent. Has omnes Sponius a Guichenonio sumpsit, imo & aliam, quæ frustra evaserat; nam in ea Valentiniani ævo, cum tot nomina viri illustres sibi circumdarent, Alpium Cottiarum Præfectus per quatuor literulas *Q. Mag.* significatur, & hodiernum elogiorum stylum olfaciet unusquisque, ubi audierit, *Thermas* ab eo *Firmatas*, & quas *Usui Segusinae Reddidit Civitati*, id vero *Ne Quid Vel Utilitati Vel Urbis Deesset Commoditati* (q).

Provinciæ Historia monumentum (r) suppeditat, quod *Heredes* signant, nomen præter usum supprimentes suum, ac *Molselia* gens antea non agnita distinguit. *Brigantini* (s) duabus tantum literis BR. obscure perscribuntur, eorumque *Ordinem* Posuisse magis decebat, aut Jussisse, quam * *Fieri Curasse*. Alpium maritimarum Procurator, quem ad Provinciæ regimen Sponius (t) evehit, una sit *facie* contentus; nam si Janum æmulans & alteram hic superadditam sibi sumat, terriculamento erit tamquam deformiter larvatus.

Occurrunt & alia mire corrupta: *Fundemo* (u), *Laterano* (x), HS trecenta millia nummum (y) ex abrupto, *D. S. Cemense Viso* (z). Bis *Ordo Cemenelensis* (a) producitur; sed hinc *Præses Optimus*, hinc *Gallienus Junior* (b) fidem elevant: admiror equidem Cl. Bandutium (c) de Cornelia Salonina agentem hanc recitasse epigraphen, nec monstrum animadvertisse in oculos statim incurrens, ubi Salonina *Gallieni Junioris Conjux* enuncietur: virum siquidem ejus Gallienum nullus Scriptor, aut monumentum est, quod *Juniorem* dixerit; Saloninorum autem cum Julii, tum Cornelii, quibus Gallieni Junioris aptari nomenclatio possit, quorumque alterum *multi Gallienum, multi Saloninum historiæ prodidisse*, Capitolinus docet, mater habita est Cornelia Salonina, non conjux. De Ptolemæi *Sals-*

(a) Sponius pag. 158. Sect. cit. n. 1. Vid. Class. XV.
(b) Pag. cit. n. 2.
(c) Pag. cit. n. 3. relata ad Class. XV.
(d) Pag. 158 n. 4. Sect. V. Hanc Epig. reperies ad Class. XV. in mea Sylloge, sicuti alias *Sponianas* prætermissas a Clariss. Muratorio, ut jam innui, ad suas Classes relatas. Quas videsis, si pro hisce nolis semper adire Sponium.
(e) Pag. 159. n. 5. Sect. cit.
(f) Pag. cit. 159 n. 6.
(g) Pag. cit. n. 7.
(h) Pag. 163 Sect. V.
(i) Pag. 164. in princip.
(k) Vid. Gruter. CDXXXIII. 1. & CDXLI. 4.
(l) Plin. Lib. III. Cap. V.
(m) Spon. pag. 185 n. 2. Sect. V.
(n) Pag. 192 Sect. V.
(o) Pag. 196. Sect. cit.
(p) Pag. 198. Sect. cit.
(q) Pag. 157. Sect. V. Hæc in mea Collect. ad Class. XV.
(r) Pag. cit. ponit *Antipoli* ex *Bouche Hist. Provinc.*
(s) Pag. 159. in fin. Sect. cit.
* Vid. Sponii lectionem pag. cit. & pag. 160.
(t) Pag. 161. *in oppido Chorges Delphinatus, lapis sive cippus duabus faciebus inscriptus*. Gruter. pag. CCLXXXVII. 7. ponit ibidem *in via militari, qua Mediolanum ducit, prope amnem Druentiam in cippi parte aversa, e Sirita qui vidit*. Prior facies apud Gruter. desideratur, altera est valde incorrecta: ideoque utramque ex Sponio habes in *Supplem.* ad Class. XV. Vid. Cluv. Lib. I. *Ant. Ital.* Cap. 32.
(u) Pag 160 in princip. Vid. Class. XV. cit. *Supplem.*
(x) Pag. 161. n. 1.
(y) Pag. cit.
(z) Pag. 163. vers. 2.
(a) Pag. cit. in princip. in duabus Epigraphis.
(b) In citatis Epigr.
(c) Tom. I. pag. 241.

Salinis, vel *Salsaensibus* (*a*) testimonium ex eadem Historia * afferri solet (*b*), quod patriæ professio in patria ipsa, & ante cognomentum locata, nec non forma illa *Supra Modum Aetatis Pieatissimo*, magnopere infirmant.

Peirescianus *Titullus* civitates valde dissitas, Deam Vocontiorum & Ariminum mire complectitur (*c*); in altera * enim Duovir, & Pontifex; in altera Flamen * * prædicatur; & Curator Muneris, *Pagi Epot.* præterea *Præfectus* (*d*) fuit: *Heredes*, qui ponunt, se haud nominant; eos forte puduit dictionis *Loco* adeo extra locum adhibitæ, ejusque loquutionis *Caratoris Ad Deam*.

Post præclaram ac genuinam (*e*) Paganorum pagi Lucreti in Arelatensium finibus; contaminatam adhuc vides *Auxiliaris Præfecti Pretorio* (*f*): in ea ad lacunam *De Arelate Ma.... Milliaria Poni*, non Scaligerum (*g*) tantum rideas, *Mamiliariam* vocari Arelatem putantem, sed Sponium (*h*) pariter & Guirannum * de *Matre Miliaria* interpretantes: in promptu est legere *De Arelate Maritimam*, vel *Massiliam*, vel quid hujusmodi, *Milliaria Poni Jussit*: ita scripseram, cum in mentem venit inspicere, num ad hanc epigraphen quicquam adnotasset Gruteriana editio recens; eadem autem ferme deprehendi, quæ & mihi occurrerunt.

De quinque e Peirescio milliariis cippis (*i*) Augusti nomine insignitis multum ambiget qui me audierit in Gruterianis monentem, priorum Imperatorum ejuscemodi monumenta legitima non observari: peccare etiam ipso exordio videntur singuli; pro *Imperator* enim (*k*) *Pater Patriae* præmittunt, vel (*l*) *Caesar*. Cum de subsequente (*m*) verba Sponius fecit, quid sibi velit mendosus finis *Vianis Lacuus Dat*, monere debuerat.

Neapolitanum *Sacerdotem Angaram Agonothetam* (*n*), *Nemausum* cum *Sinodo* (*o*), *Philologum* (*p*) connexui sermonis neutiquam prospicientem derelinquamus: nec quoties exesorum lapidum tenebricositas *exscribentem* in literulis quibusdam fefellerit, minute persequamur. Oritur ea præsertim suspicio in *Cogitatinio Juveni*, (*q*), in *Mercurialia Casata* & *Filia*, quæ *Decimino* ponunt *Vivae* (*r*), stato ponentibus *Sibi* verbo, & in uno & altero epigrammatis versu, quod quanta cæteroquin elegantia fuerit, vel illud testari distichum possit,

> *Nam temere emissus non ad mea funera clavus*
> *Hæsit, & in tenero vertice delituit*. (*s*)

Oritur etiam in Trojana basi, ubi Rufum non earum Coloniarum *Principem*, ut Sponius explicat, putaverim, sed potius *Eorumdem Principum* (Juli Cæsaris & Augusti) etiam in *Pariana Colonia Flaminem* (*t*) fuisse.

Ortona (*u*), quam Plinius (*x*) oppidum nude vocat, in Coloniarum albo ex schedis Barberinis describitur; *Ordo* tamen *Ortonensis* (*y*) inferius videtur intrusus. *Dedicatio Jnaoai Kal. Januaris* (*z*) facta signatur extra locum. Ægre, & non sine prolixis additionibus, atque insertionibus *Peiresciana* (*a*) coalescet: * *Impeadium Redderet Dedicationis XII. Sportularum. Domitius Pompejas* (*b*) nullo sanandus pharmaco proscribatur.

M. Antonino Tribunitia Potestas XXIIII. haud congruit, nec ejus honorario titulo clausula de *Muro & Turre Una* (*c*). *Beatissimi* titulus (*d*) Christianismum quodammodo olere videtur, sed in eo valde illa singulariter: *u classe Romana cam eorum aota interemptus & a sociis conclamatis S. C. ex arario civi aobilissimo*. *Janii Satyri* (*e*) non placent nomina, nec finalis *Mil. Sao B. M.* Puteolanæ quatuor (*f*) ex Capacio adveniunt miseranda specie: cujus Filius *Cn. Asinius* * fuerit, non dicitur, sed cujus Nepos: *Genio Coloniæ D. M.* præmittitur (*g*): miri homines *Filias*,

(*a*) Sponius pag. 198. Sect. V. * Ex Bouche *Hist. Provinc.*
(*b*) Cellar. Lib. II. Cap. 2.
(*c*) Pag. 164. Sect. V. ex Peireskii Sched. ponit *Ventavon urbe Pedemontii*. In *Supplem.* ad Class. XVI.
* In cit. Epig. vers. 4.
** Pag. cit. in fin. ponit *Apta in æde Cathedrali* ex iisdem Sched.
(*d*) In cit. Epig. ad not. 4. vers. 5. 6. & 7. Præfectus forte *Pagi Epotiani*. Vid. Sponii not.
(*e*) Pag. 165. Sect. V. Vid. Class. XVI. meæ Novissimæ Sylloge.
(*f*) Pag. 166. in princip.
(*g*) *In Comment. ad Auson.*
(*h*) Sponius ad hanc in not. * appellat *Guyranum Nemausensem*.
(*i*) Pag. cit. 166. n. 1. 2. 3. 4 & pag. 167. n. 5. cit. Sect. V.
(*k*) Pag. cit. 166. n. 2. 3. & pag. 167. n. 5. quæ ita incipiunt:

PATER . PATRIAE
IMP . CAESAR . DIVI . F.
AVGVSTVS &c.

(*l*) Pag. cit. 166. n. 1.

CAESAR . DIVI . F.
AVGVSTVS &c.

Vid. Class. VI. in *Supplem.*
(*m*) Pag. 167. in fin. ponit *Geneva & exscripsit*. Ex eo ad meam Class. XVI.
(*n*) Pag. 169. Sect. V.
(*o*) Pag. cit. n. 1.
(*p*) Pag. cit. n. 4. Vid. Class. XVI.
(*q*) Pag. 172. Sect. V. ponit *Lugduni*, & *exscripsit*.
(*r*) Pag. cit. in fin. ponit *ibidem*; Relata ad Class. XI. in *Supplem.*
(*s*) Pag. 173. ponit ibidem Sarco hago reperto ad D. Irenæum anno 678. *nunc in ædib. prope Nosocomium*, & *exscripsit*. Ea e manu Cl. Bonar. T. II. Class. VII. n. xxxv. pag. 249. & in *Supplem.* Class. XVII.
(*t*) Pag. 173. Sect. V. *inter rudera Trojæ urbis Basis Statuæ*. *Exscripsit* Sponius.
(*u*) Pag. 174. Sect. V. in duabus Epigraphis COLONIA ORTONAE. Has confer ad Class. XVI.
(*x*) Natur. Hist. Lib. III. cap. XII.
(*y*) Pag. 174. Sect. V. Vid. cit. Class. XVI.
(*z*) In not. ad Epig. pag. 175. Sect. cit. ubi D. D. K. I. idest *Dedicata ara Kalendis Januariis*, vel *Junii*.
(*a*) Pag. 178. Sect. V. ex Schedis Peiresk. in *Supplem.* ad Class. XVI.
* vers. 7. & ult.
(*b*) Pag. 179. Eadem in MS. Cod. Biblioth. Vatic. sub n. 5249. descripta fuit etiam a Cl. P. Daniele Fariano. Vid. Class. II. *Supplem.*
(*c*) Pag. 180. Sect. V.
(*d*) Pag. 181. & in *Supplem.* ad Class. XI.
(*e*) Pag. cit. 181. Sect. V.
(*f*) Pag. 182. ponit *Puteolis* sub n. 1. & 3. ex *Capacii Hist. Neap.* & sub n. 2. & 4. Neapoli ex eodem *Capacio*, & sub n. 5. *Puteolis ex Sched. Barberin.*
* In Epig. sub. n. 1. vers. 1.
(*g*) In Epig. sub. n. 2.

D M.
GEN. COL. &c.

lius, *Tilius*, & *Aerielus* (*a*) tam fatue loquuntur quam qui maxime: *Berytensium*, & *Hierapolitanorum* suspicienda commixtio, & Puteolis *consistentia*, & *Imperatoris Caesaris* (*b*) anonymi cultus.

Sepulcrali elogio, quod Lugduno afferunt *Ascia* & *Quies Aeterna*, de Navali *Interamnatium Nartium* (*c*) appendicem quis adglutinavit? *Murtii Masculi* (*d*) contextum & compendia quis corrupit?

Ex Gallica Historia quadam Milliarias Columnas quatuor (*e*) Menestrierius, & Sponius adoptant, quas mihi repudiare liceat. Nihil ab hujusmodi lapidum formula alienius; *Maximino Segusiu* L. I. interpretatur Sponius (*f*) *Lapidem primum*; placeret aliis magis *Leucu prima*: at absurde utrumque, & omnino inusitate, cum universi id genus cippi iis singularis solemniter obsignentur M. P. numerali adjecta nota. Quaenam vero orationis consonantia *Maximino Segusia Leucu prima?* quin nec ejus, qui ponit, nec urbis, ad quam via ducebat, in iis titulis legi nomen solet, ut ex Musei nostri indubitatis arguere est: & hic non *Segusia* nomen tantummodo, sed magnifica intempestive eloquia, *Coloniu Julia Felix Libera*. Maximini item nomen plurimum mihi suspicionis ingerit, cum genuinum ejus lapideum monumentum extare noverim nullum: in causa fuerit, quod ob inexplebilem crudelitatem *orbis terrarum in odium Maximini* demum *consenserit*, & Romae acclamatum sit: *inimicus Senatus in crucem tollatur*, *hostis Senatus ubicumque feriatur* (*g*); exinde: *Maximini nomen olim erasum nunc animis eradendum* (*h*): ita ex Capitolino, apud quem de *eraso nomine Maximinorum* iterum mentio est. Magis tamen turbant *Sarmatici Maximi*, & *Dacici Maximi* elogia, quae ex Gruterianis Maximini Inscriptionibus (*i*) fideliter excepit, qui hos cippos primum cudit: at ostendimus suo loco, ex hoc ipso & Gruterianas labare; nam de Germania a Maximino victa, & magnam partem direpta Historici docent; de Sarmatia, aut Dacia non item: imo, ut ex Capitolino diserte discimus, *pacata Germania*, *Sirmium venit* (ubi hostes nulli) *Sarmatis inferre bellum parans*; sed de Gordiano inaugurato, & Senatus Consulto adversus eum lato nuncium accipiens, reversus est confestim, nec quicquam praestitit eorum, quae cogitaverat: confirmant abunde numismata omnia, quae Germanicum quidem appellant, numquam Dacicum, aut Sarmaticum. A Grutero item sumpsit epigrammatarius noster, quod *Maximinum* Caesarem, ut in libris perpetuo apparet, *Maximum* vocet; qui si eo nomine usus esset, non erat profecto, cur Maximinorum senior & junior memorarentur, nec cur Alexander ad Mammaeam matrem scriberet: *si Maximinus senior dux noster, & quidem optimus non aliquid in se barbarum contineret, jam ego Maximino juniori Theoclium* (sororem) *dedissem*. Exiliora in his titulis praetermitto, ut insueta illa *Principi Nostro*, *Principi Romano*, vel *Romanorum*, & similia.

Tiburtinae a *Senatu Populoque* positae *rarissimum modum* miratur Sponius (*k*); at adeo rarus est, ut aegre a me fidem impetret. Ridiculum quidem est, hinc nominum, hinc dignitatum, officiorumque struem congerere, quae quibus aptentur, divinare nemo possit; sed non praeterea in tanta ingenuorum hominum turba tribus tantum praenomen adponitur? cur patris professio uni tantum? quid est *Lurycii Herculaneo?* quid *Sodali Antoniniani Veriani?* Proconsulem *Sortito* quis viderat? *XXviros monetales* quis audierat?

Praenestinae (*l*) mendis non vacant: non vacant *Reatinae* (*m*), quarum quinta infectior ceteris apud Gruterum (*n*) est integra: postremam omnino despice, in qua nec Reatinum Praefectum, nec cognomentum officio postpositum, nec *Vacatione Donatus*, nec Consules Sigonianis, ac Ursinianis Legum fragmentis vetustiores recipio.

In *Surrentinis* (*o*) *Trajanus* (*p*), & *Trajanus Parth.cus* (*q*), sine Augusti, aut Divi titulo, *Valerius* nescio quis *Constantinus Gratiano Augusto* (*r*) sociatus; & *Magna Caena* (*s*) cum involucris pluribus praecipue displicent.

In exotica formula *Taurobolium Movit* (*t*) subsisto, sed neque *Criobolio Aemobolium* (*u*) conjungi vidi, neque epigraphas eo modo claudi. Ubi *Exuttius* (*x*) scribitur, SEX. *Attius* reponatur, de quo in Gruterianis ambigebamus. In postremis duabus (*y*) *Reipublicae Suae Ulpiae*, & *R. P. Sua Ulpia* duae inferuntur, & non sine defectu, ac novitate quadam Ulpiam Trajanam numquam Reipublicae Ulpiae nomine designatam in lapidibus reperiri: Marco Antonino *Pii* adjectio perperam facta.

Ad *Officia*, & *Artes* accedens, illud moneo, non de singulis, ne morosus videar, me verba facturum, quae mihi suspicionem moveant; sed pro canone habendum, professiones exoticas uno tantum in altero titulo, qui praesertim & aliud quiddam novitatis contineant, infirme inniti. Munus *a Diplomatibus* in Reinesiano *Symphoro* repudiavimus; idem in Sponiano (*z*) & Fabret-

(*a*) In Epig. sub. n. 3. vers. 1. & 2.
(*b*) In Epig sub *n.* 4.
(*c*) Pag. 183 Sect. V.
(*d*) Pag. 184. n. 3.
(*e*) Pag. 186. & 187 *n.* 1. 2. 3. 4.
(*f*) Vid. ad hac Sponii not.
(*g*) *Histor. Aug.* Scriptor. VI. Tom. II. pag. mihi 43. cit. edit. Lugd. Batav. 1671.
(*h*) Pag. 58. Tom. II. cit. edit.
(*i*) Gruter. pag. CLI. & CLVIII.
(*k*) Pag. 189. Sect. V. exscripsit: ex eo in *Supplem.* ad Class. XVI.
(*l*) Pag. 194. ex *Schedis Barberin.*
(*m*) Pag. 196. & 197. n. 1. usque ad *n.* 6. ponit *Reate.*
(*n*) Pag. DXXVIII. *n.* 2.
(*o*) Pag. 197. & 198. *n.* 5. usque ad 6.
(*p*) In Epig. sub *n.* 1. vers. 1.
(*q*) In Epig. sub n. 2. vers. 1. & 2.
(*r*) In Epig. sub *n.* 3.
(*s*) In Epig. sub n. 6.
(*t*) Pag. 200. Sect. V. n. 1. vers. 4.
(*u*) Pag. cit. n. 2.
(*x*) Pag. 203. ponit Romae, & *exscripsit*.
(*y*) Pag. 204 *Utramque exscripsit Excell. Ant. Soderini Nobilis Venetus.*
(*z*) Pag. 209. Sect. VI.

tiano (*a*) *Saturnino* prope est ut agam, qui *Sardonichi* faciens *Alumno Fidelissimo*, parum usitato loquitur, & nomen suum præter morem prætmittit.

Ministerium *a Laguna* (*b*), quod, quid rerum esset, nemo doceat, bis adtulit Gruterus, sed infinitis tabulis, nihil opitulatur, nihilque ei auctoritatis illa adjicit, in qua *Servus* tribus nominibus, & insueta sigla exarantur.

A Potione tres (*c*) numerantur; tres itidem apud Gruterum; fictitie, ni fallor, ubique: quorsum initium istuc *Domo Mortui*? quid nominis *Corintha*? *Sextium Paccium*, & a Grutero allatum, Sexti Pompeii libertum si volumus, nec *Paccius* erit, nec *Sextius*; si ingenuum, cur in famulatu detinetur? *Servus* demum recensetur a Potione, qui appellatur *Tiberius Julius*.

Implicantur etiam plures (*d*), & a sphalmatis involvuntur, velut ubi Rationes videmus *Volut*. ubi *Patrono Pater*, ubi *Custos Officiorum* iterata clausula: nec Augusti Libertus placet *Quartionis Decumi* nominibus adsumptis, nec paulo ante *Vestium Gladiatoriarum* mentio nusquam audita.

Cubicularios (*e*) ejicere indecorum propemodum est: vix tamen me contineam; nam *Thallum* Fabrettus (*f*) bis describens, integro versu modo auxit, modo minuit: *Cub. Fec. Conf.* pro *Cubicularius*, *Fecerunt*, & *Conservi* dura videntur, & inusitata compendia: de *Acte N.* mussitare non audeo, quod & in aliis appareat; quamvis mirum sane sit, Neronem Augustum li-

terula una significari, & formula uxoribus solemni, *Acten Neronis*, pellicem dici, quam etiamsi *parum abfuerit, quin sibi justo matrimonio copularet* (*g*), nunquam tamen copulavit. *Claudeo Memoriam* conjungens, & *Cubiculum* (*h*) nihil est quod concilier fidem; Hello *triclinium* demit, & *mulier jacens* (*i*).

Ter Miserrima Supervixit (*k*), ut nos includeret: *Tritor Argentarius* (*l*), *Ars Cataclearia* (*m*), *Faber Balneator* (*n*) intrusi videntur fuisse: *Cerdones* (*o*) depravati; item *Epaenus* cum *Coco* (*p*) si quidquam est. *Paccium Libertum* & *Servum Pacorus* Libertus comitatur *Augusti a Veste Imperatoris Privata* (*q*).

Plures tædio victus, aut aliquas sui parte corruptas, aut etiam suspectas transilio: *Civem Helveticum* transilire nequeam; nimis enim aperte nugatur, cum pro salute *Ratiariorum Superiorum Amicorum Suorum De Basi Sancta Silvano* (*r*) verba dat.

Hinc etiam facessant *Refector Pectinarum* (*s*) & hominis unius *Speciaria* (*t*), cujus Contubernalis sciri abnuit, & *Suntenutor*, qui patroni sui Regis *Tholomei* (*u*) tam absone nomen cantat. Gryphi *de Lario Ab Aqua Curtia* (*x*), de *Villico Risinum* (*y*), de *Aeil. Cosiavi* (*z*), & *Urnamentario* ne remorentur properantes quæso.

In Militaris Sectionis limine ipso offendimus: ægre quidem mihi est, quod Inscriptionem peramplam (*a*) cum a Sponio, tum ab Academico Nemausensi tam suse, tamque magnifice excul-

(*a*) Eadem apud Fabret. pag. 349. num. 19. & Murat. pag. DCCCLXXXV. n. 4. ex Domo ponit *Mo'xin S Laurentii*. In adnotat. inquit „ *Diplomata* duplices Tabellæ fuerunt, in „ quibus benefacta Augustorum scribebantur, aeneum Sigil- „ lo munita. Ad ea conscribenda adhibitus fuit *Titus* „ *Ælius* iste *Saturninus*.

(*b*) Pag. cit. 209. in fin. ponit *Romæ*, & exscripsit: quæ ita incipit:

C. IVLIO DARDANO LIVIAE
AVG. SER. A LAGVNA &c.

„ Ubi adnotat: Servus a *Laguna*, sive *Lagena*, idem sæpe „ ac servus a *potione*: unde in Inscript. *Gruteriana* utrum- „ que Officium conjungitur „. Vid. Gruter. Epig. pag. DLXXVIII. n. 1. in qua legitur:

M. VLPIO. AVG. LIB.....
A POTIONE. ITEM. A LAGVNA. &c.

& Class. XXV. in *Supplem.* ubi titulum retuli extantem in *Museo Tusculano* olim Eminentiss. Passionei, in quo habetur:

LEONTIA. &c. ADPORTATRICE
MINALAGVNARA.

Idest *Leontia* (ut ego legi) A. PORTA TRICEMINA (pro *Trigemina* olim Porta Hostiensis, hodie S. Pauli) LAGVNARIA idest A. LAGVNA. *Lagenarum* scil. Fabricatrix. *Laguna* pro *Lagena* sumitur etiam a Clariss. Facciolato Lex. Lat. V. *Lagena*, In *Glossis Cyrilli* est λάγυνος, *lacuna*, ubi *laguna* legandum, au. cit. A.

Cit. Epig. videsis in *Rom. Subterr.* Tom. III. P. 118. n. 35. & apud Cl. Matth. Jacutium Benedict. Congr. Montis Virginis in *Vetere Bonusa & Meana Titulo* pag. 11. edit. Romæ 1758. 4. ubi non recte eam interpretatur, ut observavit Cel. Eduardus Corsinus, qui meam lectionem probare non dedignatus est; & hanc sequutus fuit Ampliss. & Clariss. Præsul Benedictus Passionei *Iscrizioni Antiche* Class. XII. n. 64. pag 122.

Ex cit. igitur Epigraphis arguitur *Ministerium a Laguna* non solum fuisse inter officia *Domus Augustæ*, sed etiam inter *Artes & officia minora*.

(*c*) Spon. pag. 210 Sect. VI.

(*d*) Vid. cit pag. 210.

(*e*) Pag. 212. cit. Sect. VI. n. 1. 2. 3. ponit *Romæ*, & exscripsit.

(*f*) Pag. 52. n. 298. Plenior vero ac eadem cum *Sponiana* loc. cit. n. 3. pag. 125. n. 34.

(*g*) Suet. in *Ner. Claud.* Cap. 28.

(*h*) In cit. Epig. sub n. 2.

(*i*) Ad d. Epig. sub n. 3. *Subest Triclinium, in quo mulier jacet: ante & retro stat juvenis.*

(*k*) Pag. 219. Sect. VI. n. 3. ex eo ad Class. *Supplem. XIII.*

(*l*) Pag. cit. n. 4.

(*m*) Pag. 220. Sect. V. a me relata ad Class. XIII. ubi ejusdem Sponii not. videsis.

(*n*) Pag. 220. ponit *Florentiæ in villa Strozzi* Hæc apud Fabret. pag 73. n. 67. & Gorium *Inscr. Antiq. Etr.* Tom. I. pag. 402. n. 196. Apud hos accuratior est *Sponiana*, uti in Mur. CMXXXVIII. 6. at Gorio „ *Balneatores* (ait Sponius) inter „ *Fabros* recenseri, rarum mihi videtur . . . nisi dicamus „ eos ita nuncupatos fuisse, qui balnea fabricabant. „ Et Gorius ad hanc scribit: *P. Victor ultra* DCCC. *balnea Romæ fuisse scribit publica, & privata recens fomta, ut magnificentia, & pretiosis marmoribus, statuis, picturis, & peristyliis extructa.* Cur autem PATER & Asinius, si tot Balnea erant Romæ, non poterant & ipsi esse Fabri Balneatores? Et cur intrusos fuisse, non docet Cl. N. A.

(*o*) Idem Spon. pag. 221. Sect. VI. ponit has duas Epig. *Romæ ex Schedis Barber.* Vid. Class. XIII. in *Supplem.*

(*p*) Pag. cit. 221. n. 2 Sect. VI.

(*q*) Pag. 222. n. 2. Sect. VI.

(*r*) Pag. 231. Sect. VI. *Ara Genevæ reperta in Rhodano* anno 1678.

(*s*) Pag. cit. ponit *Astæ*.

(*t*) Pag. 232. Sect. VI.

(*u*) Pag. 234. Sect. cit. *Exscripsit Genuæ*. Vid. *Supplem.* Class. XIII.

(*x*) Pag. 233. Sect. VI. ego ex eo ad Class. XIII. Reinesius vero pag. 582. & 583. n. 83. 84. 85. IX. ex hac unica *Sponiana* tres efformat.

(*y*) Pag. 235. n. 1. vers. 4.

(*z*) Pag. 238. in fin. Sect. VI.

(*a*) Pag. 239. Sect. VII. Art. I. effossa an. 1664. *e fundamentis Murorum antiquor. Nemausi.*

cultam, atque illustratam repudiare cogar, atque exsibilare; verumtamen a viris doctis istis explanatum primo velim, quodnam istuc Inscriptionis sit, cui generi adsignanda, quo in ordine reponenda: nam nec funeraria est, nec honorariarum modo, ac formulis prorsus utitur: quamdiu militarit *Festus*, & quid acceperit, historice enarratur, monumenti Auctore neutiquam indicato. Cuinam exinde in veteri titulo videre occurrerit professionem hominis, in cujus gratiam fit, ante ipsius nomen recitatam? cuinam lapidem ab integra, & solemni *Tiberii Cæsaris Divi Augusti Filii Augusti* appellatione exordientem, qui ejusdem honori minime deputatus esset, sed militis cujusdam sui? Imperatorum etiam nomina, cum velut fortuito incidunt, strictim & nude enunciantur; *Caii Cæsaris Unctor*, *Tiberii Augusti Prægustator*: minime tamen *Miles*; nam *Milites Cohortis* vel *Legionis* turmatim in lapidibus, *Imperatoris* autem *Miles* nondum apparuit: *Missicius* pariter Alæ, & Cohortis vidimus, vel ex Ala, aut Cohorte, Augusti alicujus non vidimus. Quam rursus ab antiquis institutis alienum, quod huic Missicio militiæ præmia, & Missionis commoda non Imperator ipse, sed Decuriones tribuant? quænam vero præmia? primo *Accepit Frumenti Modios L.* quo si Frumenti Publici distributio respicitur, ea nec Tiberii tempore, neque in municipiis peragebatur; si largitio Veteranis decreta, a Constantino demum emanavit; imo constitutionem, ex qua honeste missi *quinquaginta modios* accipiebant utriusque frugis, Valentinianus & Valens tulerunt (*a*) profitentes, militibus emeritis, præter agros ad eorumdem culturam, & animalia & semina se præbere, tantum aberat, ut Decurionum municipalium decreto ea præstarentur. Novo deinde loquutionis Missicius noster *Accepit Balneum*, novoque munificentiæ genere *Accepit Aream*, quæ quidem *Inter Duos Turres* jacens adsignata est per *Pusonium Undecimvirum*. Denique quanta quanta hæc Inscriptio est, nihil nisi fallacia est. Eam forte sibi nescio quis paraverat, ut esset quod commentariis instrueret, & unde doctrinæ laudem aucuparetur. Duas *sedecennarii numeri Legiones*, & quod eadem esse non posset Flavia & Valeria, aliaque id genus explanationi inspersa non attingo.

Depravata *Umidi Aviti* (*b*) transmissa, Legionum *Comites* sive *Comitos* inspiciamus; e schedis omnes (*c*), Barberinis autem vix credo, cum Fabrettus (*d*), qui eas multum trivit, nullius meminerit nisi unius ex istis, quæ e Vita Colotii. Legiones a *Comitibus* ea ætate administratas, qua Romana nomina, atque instituta vigerent adhuc, ipsaque adeo tribus professio mihi profecto ægre admodum persuadebitur: de *Medullia* (*e*) Hispaniæ Monte, & Augusti patria quid hic doceat Sponius, non assequor: Medulliam inter antiqui Latii populos, qui, Plinio (*f*) scribente, jam *interierant sine vestigiis*, numerari video, & Medullios inter Alpinas gentes ab Augusto sub imperium populi Romani redactas recenseri: difficilior inventu erit Geographorum filiis *Natio Tisia*; ut nec *Asprinia* inter gentes, nec *Asellius*, aut *Paruinus* reperientur inter cognomina: adoptavit hocce epigramma Fabrettus, & oppidum *Tisia* Cluverium Brutiis adsignasse indicavit; verum id etiam incongruens etiamsi in schedatiis istis titulis frequens, quod post *Nationis* verbum non provinciæ, aut populi; sed oppidi, aut civitatis nomen sequatur.

Sed in his præclare agitur, si cum illa (*g*) comparemus a Borghinio, & Fabretto (*h*), quæ *Damasionem* affert tamquam gentilitium cum *Geniani* cognomento, & cum *Evocato In Prætorium*, & cum Tito *Augusti Nostri* appellatione aucto, vix ante Septimium Severum audita.

De *Abinnaeano* ut quæram, ad *Nationem Trampe* (*i*) iter non instituam, nimis enim dissitam, ac disterminatam suspicor.

Q. Coelius Ob Virtutes Torquibus Est Decoratus (*k*); nullius generis veterem Inscriptionem sapit, & loquutio est antiquorum lapidum populo prorsus ignota: in subsequentibus a mendis tibi caveas: effugit etiam paulo ante (*l*) *Præfectus Turm. Alae II. Leg. I.* quod nihil dicit.

Nos revisum Guichenonius venit, binasque (*m*) affert fallacias, quæ patrissant apprime: quo diverterant Sponii mens, atque ingenium, cum Senatum, Populumque Astensem benigne excepit, Cæsari *Domitori Galliarum*, & de *Allobrogibus Triumphatori Lætitiæ*, & *Grati Animi Ergo* futilissima monumenta exerentem?

De *Augusto Murum Reficiente* (*n*) *Pomerium Restituente* (*o*), vel *Ampliante* (*p*), *Apollini ex stipe* (*q*), de qua reticentia fit, cultum exhibente, fides penes Auctores sit.

Neronis stemma (*r*) usque ad Abnepotis gradum demiror, & cur Tiberio *Divi* appellatio non tribuatur, cum tribuatur *Claudio*, non intelligo.

Plura sparsim peccant, quæ cum versus unius repastinatione, aut aphæresi purgari queant, omitto. Contra addi oportet quiddam *Albanensi* (*s*) a Fa-

(*a*) *Cod. Th.* l. 7. tit. 20.
(*b*) Pag. 253. Sect. VII. Art. IV. Hæc in mea *Sylloge* ad Class. XI.
(*c*) Pag. 255. Sect. VII. Art. IV. & ego ex eodem Sponio ad cit. Class. præter *Fabrettianam*.
(*d*) Fabret. pag. 607. n. 97. Q. ASPRINIO. &c. *ex Auctore Vitæ Colotii*.
(*e*) Vid. ad cit. Epig. Sponii not. pag. 255.
(*f*) Lib. III. cap. V. pag. mihi 40. lin 41.
(*g*) Idem Spon. pag. 259. Sect. VII. Art. IV. ponit *Romæ ex. Sched. Barber.*
(*h*) Varians apud Fabret. p. 618. n. 153. *ex Schedis Vaticanis.* Videsis Class. XI. *Supplem.*
(*i*) Idem Spon. pag. 259. varians apud Murat. pag. MLXXXVIII. n. 1. varians vers. 4. & 5. qua de causa in mea *Sylloge* ad cit. Class.
(*k*) Pag. 262. Sect. VII. Art. IV. & in *Supplem.* ad Class. XI.
(*l*) Pag. 258. cit. Sect. in *Supplem* ad Class. XI.
(*m*) Pag. 265. Sect. VIII. n. 1. 2. Hæc postrema mutila apud Gent. pag. CCXXV. n. 5. Binæ in *Supplem.* ad Class. IV.
(*n*) Pag. cit. 265. n. 1.
(*o*) Pag. cit. n. 2.
(*p*) Pag. cit. n. 3.
(*q*) Pag. cit. n. 4.
(*r*) Pag. 267. Sect. VIII.
(*s*) Pag. 270. Sect. VIII. *Albani*.

à Fabretto (*a*) quoque recensitæ, ut aliquid dicat; quid enim sibi vult *Imperatoris Severi Minervae Sacram?* præcessit fortasse *Pro Salute*; sed nec dum satis, cum duo postremi versus nugatorii videantur esse: vidissent hæc sæpe eruditi Collectores, dummodo ad significationem eorum, quæ describebant, eruendam animum appulissent.

Monstrum Inscriptionis est, quod *Felix Rufinus* (*b*) exhibet, & quod *Petronius Faustus* (*c*), rhapsodia numismatum: exhibet & Fabrettus (*d*) non ex Barberinis schedis, sed e Vita Colotii. Septimii Getæ epigrammata, scelesti fratris jussu olim attrita, non reperiuntur; *Saecularia Saeculi Felicitas* eo loco nihil est.

Gratiani (*e*) *Boissiana*, & *Rigordiana* Justini (*f*) pulchre instructæ sunt ad risum. Præstantissima exinde Documenta subduntur, quibus rem antiquariam auxit magnopere Sponius, & exornavit.

Inter suprema officia parcius fallacias videas: pro joculariá tamen Abucciæ (*g*) epigraphen habeas, prænomen ostentantis, & quæ *conlibertis fuit Portscum Scamna* & *Mensas* (*h*) apparet: in proximis quoque duabus ne te magnopere oblectes. At non ne ego Ligorii fabricam video? ejus certe technas apprime refert sepulcrum *Dedicatam Kalendis Aprilibus* (*i*), & Consulum collegio speciosum; Consules autem quam longinque accersiti! nempe quibus memoria hæc ante Senatus Consultum de Bacchanalibus probaretur inscripta, quod ad extrudendam abunde est: monumentum *Facere Cum Liberis Commune*, inter lapidarias formulas non computatur, nec inter funerea vocabula *Distegam* pro monumento; habetur quidem & in subsequenti, *Distegum Fecerunt C. P.* (*k*) quod explicatur *communi pecunia*, sed modo pariter exotico, nec authentico compendio: habetur etiam unica vice apud Gruterum (*l*), unde in novam Latini Glossarii editionem *Distegas* defertur, typographico mendo, ut opinor; nam *Distegum* esset, ut *Tristega* non semel memorantur in sacris paginis: at illa quoque Gruteriana Inscriptio merum commentum olet, ut ostendimus; nec *Distegum* tamen constantis duabus contignationibus operis significatione ejicio, sed pro sepulcro nude adhibitum, ubi contignationes nullæ. Aquilejensis (*m*) Patroclorum *Anima Merenti*, in qua Gervonia pœnam interminatur non *vendere* volenti tantum, sed & *Emere*, *Aat* (quod vix intelligo) *Exansculare*, parum plane sapit, & postremo etiam versu claudicat: verum Sponium jam dimittamus.

IV. *Inscriptionum antiquarum Raphaelis Fabretti disquisitio.*

POstrema, quæ Fabretti est, collectionum maximarum, atque e multis, diffusisque regionibus conquisitarum, cæteris ferme præstat singulis, quod prima dici possit, quæ spuriis & commentitiis Inscriptionibus tam fœdum in modum non scateat: non caret equidem; sed si maximum epigrammatum numerum spectes, ac cum hucusque recensitis αὐθεντικὰ compares, depuratissima longe est. Fictitiarum, quæ irrepserunt, plures jam notavimus variis in locis: ceteras, de quarum ingenuitate ambigi posse judico, jam percurramus. Ex anonymorum titulorum serie, quam Ausonii epigramma cum lapideis Inscriptionibus computatum inchoat, quosdam expulerim. Haud inficior, reperiri posse nullis signatas nominibus funerarias tabulas: ingens prostat in Museo nostro marmorea basis, in qua DIS MANIBVS legitur, prætereaque nihil; arcæ sanctitas eo forte lapide indicabatur infimæ plebeculæ, seu vilium mancipiorum cineribus deputatæ; urnas nihilominus, quæ hic afferuntur, iis tantum verbis inscriptas, *Ne tangito, o mortalis, reverere Manes Deos* (*n*); tum,

O tu, qui multas hospes lustraveris urbes,
Dic, quo vidisti stemmata plura loco (*o*),

fidenter rejicio, & pro recentibus commentis habeo; neque enim ejusmodi lemmata faciunt ad rem, neque antiquis aptantur moribus. Quorum sunt prima verba, *Contubernali* (*p*), & *Hic Se Vivo* (*q*) non inter supprimentes nomina, sed inter acephalos lapides numerarim; incipientem *De Nil In Nil* (*r*), inter res nihili. Fabellis itidem parum abest quin accenseam elingues fere postremas duas, cum bis simillimas aliquando viderim nupero scalpro exaratas.

Ut de prænominibus perdocte disputatur, negotium aliquanto facessunt ex iis non paucæ, quas vir eximius non usurpavit oculis, sive *oculata manu*, ut ipse alibi ex Plauto loquitur, non exscripsit. Augustorum Liberti *Faustus Phylax* (*s*), & *Faustus Januarius* (*t*) unde sibi sumpserunt nomina? *Tertiorum* (*u*) a Scaligero mittitur, illique quisnam Testamento Fieri Jusserit, nescis; alter a Pighio est e Ligorianis; subsequitur qui *Fecit* & *Paravit* clausula ænigmatica; exinde qui alio jam loco exsibilatus est. Verumtamen ægrius asseritur *Quartas*: ex istis quæ primo occurrit, cognomentis caret, feminis prænomen tribuit, *Quartam* cum *Tertia* ludibunde sociat,

(*a*) Pag. 679. n. 49. ponit ibidem *apud Paulum Panizzam ex Schedis Barberinis*, at variantem.
(*b*) Pag. 271. Sect. VIII.
(*c*) Pag. 278. *ex Sched. Barber.* ponit *Romæ* in unico lapide.
(*d*) Fabret. pag. 755. n. 613. *in vita Colotii*. Primam partem Epig. ponit in *Urnula alla Petraja*, alteram *in Hortis Rontanis*.
(*e*) Idem Spon. pag. 276. Sect. VIII.
(*f*) Pag. 277. cit. Sect.
(*g*) Pag. 287. Sect. IX. n. 4.
(*h*) Pag. 288. n. 12.
(*i*) Pag. 292. n. 1. Sect. IX.
(*k*) Pag. cit. n. 2.
(*l*) Pag. DCCCXXVII. 6.
(*m*) Pag. 294. Sect. IX.
(*n*) Fabrett. pag. 21. n. 91.
(*o*) Pag. cit. n. 93.
(*p*) Pag. cit. n. 86.
(*q*) Pag. cit. n. 92.
(*r*) Pag. cit. n. 85.
(*s*) Pag. 53. n. 99.
(*t*) Pag. cit. n. 100.
(*u*) Pag. cit. n. 101. 102. 103.

fociat, *Fratribus* (*a*) ponitur, cum unius tantum præcefferit nomen, & ex Apiani fide pendet: alteram repudiavimus jamdudum. Ubi (*b*) QVART. fcribitur, peccatum forte veteribus epigrammatum congeftoribus folemne, qui inter fchedas retulit, peccavit, fingulariam Q. eo pacto explicans, atque extendens; in eodem certe titulo VIGESIM. *Hereditatium* videmus, quæ in marmoribus XX. apparere folet: ubi exhibetur *Quartias* (*c*), jam prænomen exuitur; rem præterea involvunt gentilitio duplici *Quartia Tertatia* (*d*), & *Quartiaia Babaeria* (*e*), Pauxillum & in *Septimo* auctoritatis eft: *Comiti Universi Felix* (*f*) verba funt fortuito prolata; notæ * DD. cur iterantur? Confules a die cur Ligoriano more deducuntur?

Proximam Grutero Mazochius dedit, duos videas fine prænomine, fine cognomine duos (*g*); itaque pro *Septimus* (*h*) legam *Septimius Valerius*, ut fuis pariter complementis nominis destituitur heic *Aurelius Claudias*; fed quam dabimus non ineptam hoc loco explicationem compendiis illis * Q. MIL. K. PR? e Caftris Priotibus Equites Singulares reperiuntur, non *Veterani*, aut *Quæftores Militares*, qui etiam non in lapidibus reperiantur, dubito; bis apparere, aut ter apud Gruterum, fed nævis ubique adpofitis: ineptit pariter verfus ille ** H. V. HIC. & fententia vitiat, atque intercidit.

Mihi tamen fingula hæc omnino prænomina explodere nequaquam mens eft, cum probe norim, ubi de nominibus agatur, mira quæque & infueta occurrere aliquando poffe: plura certe, femel, aut bis deprehendas prænominum vice fungentia vocabula, quæ vix alias videris: Nero & Paullus modo cognomenti loco, modo prænominis cui non occurrerunt? *Statius* (*i*) prænomine, *Venefavos* (*k*) nomine, *Marcus* (*l*) cognomento habentur inferius: non ergo ob novitatem tantum, aut raritatem prænominum memoratas Infcriptiones arguo, fed quod aliis etiam de caufis minus placent.

In eadem pagina exhibitam improbavimus in Reinefianis; at ratio, ob quam Fabrettus *Sergii* prænomen *confidenter rejicit*, nempe quia Sergia gens Patricia fuerit, nullius momenti eft: an non Servia, Appia, Publia, Lucia, Maria, Statia, Numeria inter gentes habitæ? *Olus* (*m*) Aulus eft; attamen per fingulariam * O. fignificatum in lapide fuiffe, vix crediderim; Q. fuit, ut opinor, cujus cauda vel exefa, vel a quadratario leviter efficta, exceptoris oculos fefellit; quin ipfa parum fapit Infcriptio, & aliæ quoque hoc prænomine in eadem pagina integræ fanitatis colore non renident ufquequaque; quid enim eft *Mafiam Calcare* (*n*) cum reliquis? & cur omnino placeant *Sibi Libertabufque*, & *Patricius* cognomine, *Atiaus* (*o*) gentilitio?

Taurinenfis (*p*) e Pingonio etiam poft Fabretti emendationem inemendata eft, fi quid eft; nam *Libertus* fe Libertum non dicit, cognomen præfefert neutiquam fervile, & vel patroni prænomine non utitur, vel *Statius Aebutius Secundus Statio Aebutio Secundo* incondite *Fieri Curat*. Optime ceteroquin *Statii* prænomen Fabrettus comprobat, ut & *Salvini* ex genuino marmore Ravennate a me quoque vifo & exfcripto: fed illud in fubfequenti epigraphe haberi non puto: ea fiquidem militaris laterculi fragmentum continet, ac duo Confulum Collegia, quæ a reliqua nominum ferie, vel fpatio interpofito, vel grandiufculis elementis diftinguere oportebat, rite interpofita comprobant: cum vero in iftis militaria officia notis præfignata nominibus præmitti foleant, compendia illa (*q*) SAL. BVL. FVL. pro minifteriis potius, quam pro prænominibus accipio: quidnam autem in iis lateat minifteriorum, non in promptu eft dicere; cum plura ejufmodi adhuc obfcura, & inexplicata, ubi de figlis fermo erit, vifuri in progreffu fimus: *Salpifta* forte priori compendio fignificatur; *coatum Salpiftas uno crepitu concinentes* a Carino & Numeriano in fpectaculis exhibitos tradit Vopifcus, tubicines Græco vocabulo appellans; in fubfequentibus forte BVC legi debet, & *Buccinator* intelligi, ut in confimilibus aliis plures.

Luforio verbo, & cognomine nec Græco, nec Latino nos *Hauranus* decipit *Ex Epicureio Gaudivigente Choro* (*r*). Ovidiorum tumulus *Dedicatus* eft præter morem, & *Limitis* ac *Foffae* (*s*) meminit præter ufum.

Veftalium Virginum fepulcrales tituli deprehendi non folent; Veftalibus autem parentes, vel adfines funus feciffe, & fepulcrum pofuiffe, tam credibile eft, quam fi hoc idem de facratis hodie vivo Deo Virginibus, quæ paternos lares valere in perpetuum jufferint, & procul a confanguineis omnibus naturæ concedant, diceretur: quis autem profeffionem ante patris nomen collocari, tabellamque veterem hoc infcriptam ordine confpexit; (*t*) *Clodiae Virgini Veftali Appi Clodii*

D . M
O. TERTVLL. FILIO. O
TERTVLLVS &c.

(*a*) Fabret. *Infcr. Antiq.* pag. 24. n. 106. cap. 1.
(*b*) Pag. cit. n. 108.
(*c*) Pag. cit. n. 110.
(*d*) Pag. cit. 109.
(*e*) Pag. cit. n. 108. verf. 6.
(*f*) Pag. cit. n. 110.
* In cit. Epig. verf. 5. & ult.
(*g*) Pag. 25.
(*h*) Pag. cit. n. 111. verf. 7.
* In cit. Epig. verf. 4. ** verf. 6.
(*i*) Pag. 26. n. 107.
(*k*) Pag. 27. n. 121.
(*l*) Pag. cit. n. 124.
(*m*) Pag. 16.
* Pag. cit. n. 118.

(*n*) Pag. cit. n. 115. verf. 7.
(*o*) Pag. cit. n. 116.
(*p*) Pag. 27. n. 126. eadem apud Gruter. pag. CMXXX. n. 4.
(*q*) Pag. 28. n. LVII.
(*r*) Pag. 29. n. 130. ponit *Neap. apud Januarium Pintum in Sigillo figlina*.

STALLIVS . GAIVS . HAS . SEDES . HAVRANVS . TVETVR
EX . EPICVREIO . GAVDIVIGENTE . CHORO

(*s*) Pag. cit. n. 134.
(*t*) Pag. 30. n. 138.

Clodii Filiae Piissimae? Mira nomenclatio est, sive anonymiam mavis *Patris Reatini* (*a*), mira etiam & nusquam visa tot simul prænominum ἀνεγκλημάτια, nihilominus subsisto; neque enim ad decretoriam, capitalemque sententiam satis haberi puto.

Mulierum prænomina, pro quibus olim maxima sunt bella pugnata, confirmantur heic a Fabretto quoque; ego quidem ea tantummodo ratione admiserim, quoniam, ut dixi, insueta quæque, quod usum nominum spectat, quandoque occurrunt; multas ceterum ad ea tuenda Inscriptiones afferri video, in quibus gentilitia nomina multo aptius, quam prænomina per singularias significari possunt, gentilitia siquidem sic prænotata persequitur alibi Fabrettus ipse: nec pro nomine tamen, nec pro prænomine *L. Septimiae* (*b*) notam habuerim; nam octo nomina, & ea quidem magnam partem jocularia in hac femina congeruntur; *Patabinianae Tyrhae Odae Nathianae, Nutrix*, Liberta sequitur quatuor nominibus, quorum prius CQ. felix qui assequatur; clauduntur tamen omnia *Feliciter* *, sed ridicula in funerario lapide clausula.

Suspicionem faciunt incondita *Cognati Liviorum Decur.* (*c*); & *Ti. Claudi Pothi L. Delicium Gesbus* (*d*): multo magis paulo ante *Vitor*, sive *Victor* velis, sive *Ultor*, qui *Concubinae & Uxoribus* (*e*) incongrue facit, inepteque prorsus post concubinæ nomen Uxores indistinctim aggerat, eatque iterum cum *Concubinis Libertis Libertabus Servis Ancillis* nullo exemplo miscet.

Prægustatores repudiavimus Gruterianos, quod singulos macula quædam inficeret; idem observare est in Fabrettianis: etenim *Cerali Pragustatori*, & *Domitia Antistia* (*f*) (apud Sponium (*g*) eamdem Epigraphen exhibentem *Antiquae*) quis *Fecerit Hunc Titulum*, non constat, & *Conjugem Delicium* nulla, quod sciam, nuncupavit mulier: inferius autem Claudii Augusti Libertus *Augusti Nostri Pragustator* (*h*) dicitur, quæ formula ab ævo Claudii quantum recedat, alias monui: perperam etiam in clausula *B. A.* cum soleat A. B. M.

Inter dicatas Genio monstri similis videtur mortualis tabula, sic exordiens, *Dis Parentum Et Genio Vituli* (*i*); nec non desinens *Genio Vini* (*k*) post prænomen patris extra locum positum: nec libenter *Genio L. Julio* (*l*) lego sub *simili statua*: funebrem in lapidem *Genio Domini Nostri* (*m*) inscribi, eique *Pompeium Peregrinum Amicum* dici, cui placeat? *Genium Numinis* (*n*) nihil hæsitans repudio; repudio pariter *Fontem Sermonensem*, qui in ara veteri *Sulmonensis* esset;

Sulmo mihi patria est gelidis uberrimus undis (*o*);

nec *Gangalam* recipio Libertum Cæsaris, & *Chryseri* nomen præmittentem.

Everinus Eros cut post formulam *Hic Situs Est*, & post Pedes in fronte, & in agro designatos, *Se Vivo Comparavit* (*p*) superaddit? fac mittamus ista; cur tribum profitetur, libertus cum sit? ita heic adnotaveram, cum obtulit eadem (*q*) se mihi inferius inculpata; nam pro *L. LIB.* est *L. F.* & postremus abest versus. *Verus* subsequens e *Susa* dicitur, cum *Susis* scribendum esset:

Non tot Achameniis armantur Susa sagittis (*r*).

E Roderico Caro excerpta privati hominis *Pronepotem* & *Abnepotem* recenset (*s*), quod in Augustis tantummodo reperitur; *Municipium Salpesanum* nominat, de quo nec Plinius, nec vetus Auctor verbum fecit ullus, quod sciam, & inter L. Marcii honores publice decretos post *Locum Sepulturae*, atque *Impensam Funeris Ornamenta* memorat *Decurionatus*.

Sub finem capitis *Vas*, & *Tigrides*, & *Seneca* (*t*) ludibundus, Fata vinum aliquando surreptura incusans, recentem fabricam videntur sapere.

(*a*) Pag. cit. n. 141.
(*b*) Pag. 31. n. 148.
* En integra cit. Epig. quam ponit *in Angulo Domus ad D. Galijie*.

L. SEPTIMIAE. PATA
BINIANE. BALBIL
LB. TYRHAE.
NEPOTILLE. ODAE
NATHIANAE. CQ.
AVR. PVBLIENA
ELPIDIA. NVTRIX
PATRONAE. DVLCIS
SIMAE. ET. AMANTISSI
MAE. FELICITER

(*c*) Pag. 34. n. LXII.
(*d*) Pag. 43. n. 241.
(*e*) Pag. 42. n. 234.
(*f*) Pag. 44. n. 246.
(*g*) Spon. *Miscell. Erudit. Antiq.* Sect. VI. pag. 230.
(*h*) Pag. 718. n. 395.
(*i*) Pag. 72. n. VI. Cap. II.
(*k*) Pag. cit. n. 63.
(*l*) Pag. cit. n. 64.
(*m*) Pag. 73. n. 70.
(*n*) Pag 77. n. 87. ponit in *Hortis Palumbariis ex Schedis Barberinis*.

GENIO
NVMINIS
FONTIS SERMON
CHRYSEROS
CAESARIS
NOSTRI LIB
GANGALA

(*o*) Ovid. *Trist.* Eleg 10.
(*p*) Idem Fabret. pag 83. n. 120. ex *Schedis Vaticanis*.
(*q*) Pag. 138. n. 136 ex *Schedis Lelii*.
(*r*) Propert. Lib. 2.
(*s*) Idem Fabret pag. 105. n. 249
(*t*) Pag 115. n. 295. Fragmentum *in atrio* Ædium *Nobb. de Ciccia sub vase utrinque ansato, & Tigribus hinc inde alterum pedem anteriorem super eo imponentibus*.

CVM MIHI MORS ANIMAM
RAPIET ET IAM NON POTE
RO BIBERE FATAQVE VI
NVM IQVA APSTVLERINT
SIC SEPELITE ROGO SENECA
. . . .

pere. Paulo post *Salios Veronensibus* (*a*) tribuentem hallucinari suspicor Fabrettum, nec de *Saliis* siquidem, nec *Marte* ab iis culto quicquam hiscunt nostratia marmora; quin copulatrix particula, quæ præponitur, nominis potius, quam muneris indicium est; *Longino*, & *Quintilio & Valerio* lapidaria est loquutio, *Seviro*, *& Pratori*, *& Sacerdoti* non item.

Pagina 123. nescio quo fato ingrata mihi sistitur, & injucunda: displicent in ea *Prosdocionis* feminæ *ossa Dat Domum Horestes*; & importuna interpellatio *Numquid Vis* (*b*): displicent *Caudia* gens, *Pater Verux*, eidemque *Statua Erecta* (*c*): non placent *Stephani*, *Moschidis*, *&* *Diodori* commixta blandimenta, & confusa; nec adeo magnopere *Cavaria* (*d*) nomen, cognomentum *Dia*, & *Hymnianus* (*e*) patronum non memorans.

Procuratores hereditatum, seu Vicesimæ hereditatium occurrunt pluries; *Qui Proc. In Ratione Hered. Ad Leges Pradioram*, videram neminem, nec satis intelligo; clausula *Sine Controversia* hujusmodi epigrammata obsignari non solent, nec *Dies Centum* (*f*) sine mensium mentione numerari: ex quibus tamen nihil ultra, quam ambigendi, hæsitandive argumenta eruo.

Dis Iniquis unica inscribitur tabula, nec minus singulariter *Is Vixit*; jocularibus quoque res agitur nominibus in unum hominem collatis, *Museue Charito Sofissinae Benedicto* (*g*).

Quam longo suspectæ distineantur intervallo, vides; perpetuis enim, quas aliis in locis obelo jam notavi, dimissis, ad prædivitis, eximiisque Inscriptionibus perquam referti Capitis finem jam propero: sub quem *Bellum Varianum* haud recipio, nec qui eo bello Occidit, sive Cecidit; ejus tituli membra nullo præterea glutine cohærent inter se; *M. Caelius M. Caelio*, exinde *P. Caelius Fecit* (*h*); tribus, patria, Legio Annis, *Bellum Ossibus* ridicule adhærescunt. Proxima etiam haud concordata *Terentio Rufenio Munatio Quæstores* (*i*) quantum mereantur fidem, alii judicent; multo tamen minorem meretur huic gemina *Ravelo Cominio Malio. Quæstores* (*k*), quæ ænigmatice clauditur, quamvis extare dicatur *Venusii*, in ea perperam habetur *Senatad Consulvere Et Censaere*: nam litera *d* nec pro *m* usurpabatur antiquitus, nec verbis addebatur in vocalem non desinentibus; *poblicod*, *preivatod*, *extrad Sententiad* in Senatus Consulto de Bacchanalibus scribitur: *Senatum Consulere*, & *Censere* non ejusdem erat; neutrum autem Quæstorum, sed alterum Consulum, alterum Senatus ipsius. *Saltator HER. V. M.* Holstenio reddatur (*l*).

Proximum Caput adhuc purius & incontaminatius est; paucissima enim habet, ad quæ subsistas: involuta aliqua, ἄτοπα, velut, *Conservat. Peculi Per Quem Adquisivi* (*m*); &, *Cui In Ipsa Dei Castitas Permanserat* (*n*), & alia quædam non tanti sunt, ut continuo repudies, præcipue quæ non in Museis, aut beatorum laribus, sed in ipsis Romanis Vineis, lapidariæ veritatis sedibus, Fabrettus viderit.

Recensentur in hoc Capite *Luscinia* tumulus, quem in *Vestigio Veteris Roma* Bellorius protulit, ut inter gentis *Domitia* ædificia, quæ in colle Hortulanorum extabant, *Domitiorum Aviariam* assereret: urnulam, quæ bocce epitaphio superbit, antiquam esse, oculatis testibus Fabretto & Bellorio neutiquam contenderim; epitaphium ipsum non veteres jocos, sed recentes nugas sapere, mihi ab his contendi nolim. *Luscinia Philumena* (*o*) cognata videtur facere *Licinia Filamena*, quæ *Dis Avibus* frigide invocatis, ad Catulli *Pipilantem* passerem, & *Digitum* adpetenti dantem statim confugit: Plutonem deinde arcano ferme nomine, & mere Lycophroniano compellat, *Inter Pulla Leptynit Loculamenta* defunctam collocans suam; σκιὰς scilicet contubernales habet Pluto, & macrum populum, tenuemque; quo respicit, ni fallor, Horatii versus, *Et Domus exilis*, *Plutonia*, nempe quam turba incolit exilis, *volucrique simillima somno*: sub finem Avicula ista *Cantrix* in psittacum, aut corvum abit, quæ *Blando Rostello Salve Toties Cecinerit*; sciscitabatur Persius in *Prol. Quis expedivit Psittaco suum* Χαῖρε; rogarim ego, *Quis expedivit Luscinia* Χαῖρε *non suum?* nihil tamen magis recentem jocum comprobat, quam vocum inepta collusio, *Avis Avia Aterna Vale Et Vola*; numquam enim apud veteres παρονομασίας deprehendere est agglomeratas, & si qua, rarissimo quidem occurrat, leviter inspersam videas, nec sine lepore ac sale, ut Terentianam illam *inceptio est amentium haud amantium* (*p*).

Accidit aliquando ut de *Caspio Trierarcho Tiberii Caesaris* (*q*) ambigerem. Trierarchum certe militari, & eximia dignitate, qui vel Triremi imperaret, vel etiam classi, aut saltem classis parti, cum *Trierarchum Liburnicarum navium* memoret Tacitus (*r*), sine prænomine, & sine cognomine titulo inscribi absurdum videtur: adde, *Trierarchum Tiberii Caesaris* tam nove audiri, ac duce, quam in Centurionem Cæsaris

---

(*a*) Pag. 116. n. 296. at mutila uti in *Nov. Thes.* pag. CLXXIII. n. 6. integra vero in *Museo Veron.* p. CXV. n. 5. Ex eo in *Supplem.* ad Class. III ubi confer N. A notam. in qua præter alia, quæ diserte adnotat, scribit: „ *Salius* quidem posset & „ nomen esse, heic ta men pro Sacerdote malim accipere. „

(*b*) Pag. 123 n. 26. Cap. III.

(*c*) Pag. cit. n. 27.

(*d*) Pag. cit. n. 28.

(*e*) Pag. cit in fin.

(*f*) Pag. 146. n. 176.

(*g*) Pag. 189. n. 434.

(*h*) Pag. 241. n. 647.

(*i*) Pag. cit. n. 652.

(*k*) Pag. 242. n. 665.

(*l*) Pag. 243. n. 668.

(*m*) Pag. 252. n. 38 Cap. IV.

(*n*) Pag. 268. n. 116.

(*o*) Pag. 232. n. 493. ex eodem Bonada Class. XII. n. LIV. pag. 539. Tom. II. ponit in *Museo Marchionis Maximi in vase minutissimis characteribus*.

(*p*) Terent. *in Andr.*

(*q*) Pag. 362. n. XIV. Cap. V.

(*r*) Tacit. Hist. II. Cap. XVI.

faris vel Tribunum Tiberii audiremus ; servus forte hic latet Trierarchus nomine ; plures enim habentur causæ, ex quibus aliquando duplex mancipiis adhæreat nomen ; scrupulus tamen adhuc pungit de Tiberio Cæsare præter morem nude enuntiato.

Contra nulli umquam obnoxius hæsitationi fui, urnæ titulum legens, quam *cineribus Pertinacis Augusti recipiendis adhibitum* (a) facilis heic loci nimium, ac credulus pronuntiavit Fabrettus : plura ejus Imperatoris epigrammata, & monumenta conficta sunt, quin & confinguntur in dies ; nam recentissimum haud ita pridem mihi oblatum fuit ; qui autem credi poterat *arculam marmoream palmalis longitudinis* Pertinacis funus continere potuisse, qui non crematus, sed conditus fuerit, & non anguste, sed magnifice ? testatur Capitolinus ; *reliquiæ ejus, recuperato capite* (per milites abscisso) *in sepulcro avi uxoris locatæ sunt : & Julianus successor illius, corpus ejus, quanto potuit honore, funeratus est* (b) : Inscriptio quidem nihil funerei habet, cum honoraria potius constet formula, inscite urnæ indita :

DIVOS

PERTINAX

AVG

S . C *idest, Senatusconsulto.*

Adjacet Baronii *Petru Scelerata* (c), quæ impostoris scelus vere videtur sapere ; quam inaudita superscriptio *Aeternae Animae*, quam incondita quæ sequuntur ! quam illa [illegible], & [illegible], *Hunc Placentia Habet Patria Quem Roma Creavit Marmoreo Positum Solio Aramque Sacravit* ! quænam clausula, *Curante Patruo Filio Innocentissimo* ! quid parergi præstat unicum verbum [illegible] ?

Gydnus Tiberii Germanici Supra Hortos (d), nec munere multum placet, quamvis alios *Supra* recenseat Gruterus, nec domini appellatione, cum Germanicus Cæsar nuncupari soleat, non Tiberius Germanicus.

Officium pariter *Triticurii* (e) neutiquam arridet, nec *Leonina facies*, nec Deus inter liberti nomen, ac cognomentum intrusus ; vestigia Templi Silvani, quæ in eo nemore adferuntur, quisquam forte tueri voluit. Ubi ridicule & inconcinne compacta glomerantur aliqua, vides alibi rejecta : iis accenlendum epigramma suspicor, quod materrnum defunctæ nomen, pro paterno sic mussitat ; *Fabia Nata Fabiaque Cerealis* (f), deinde incomposite Nomen *Fabiorum Curtiorum Cumpositum Tumulo Semper Sub Tartaru Vivunt*, de quo tamen nihil præfracte affirmarim.

In sexto Capite quid pro *Immuni Intestato* (g) veniat, vellem explanasset Fabrettus ; aliud enim quid ab *Immuni* sit oportet, & ab eo, cui *sacri faciendi permissio data esset*, cum de vita functo agatur ; obscuriora multo quæ consequuntur : *Quod Ex Funere Ejus Superfuit Per Spironte Et Dextrum Quæstores Quarum* (h) : hæc quid sibi velint, & quid hoc monstri sit, alii viderint.

Quæ apud Feroniæ Templum reperta (i) dicitur, fidem apud me neutiquam impetret : a quorumcumque veterum titulorum stylo recedit nimis, & cuicumque manumissionis generi, ritibusque adhibitis nimis hæc repugnant,

BENEMERENTI . SERVI

SEDEANT

SVRGENT . LIBERI (k)

sedisset enim ubicumque libuisset mancipium quodvis, qui *neque censu, neque vindicta, nec testamento liber factus est, non est liber*, ut docuit Cicero (l) : & inter hujus actus cæremonia pilei acceptionem scimus fuisse, & vindictæ, sive lictoriæ virgæ, ictum, aut impositionem, unde Horatius (m)

...... *Quem ter vindicta, quaterque*
Imposita haud unquam misera formidine privet ?

tum circumactionem a Prætore, *Verterit hunc Prætor, momento temporis exit Marcus Damu* ; sessionem autem in manumissione memorari nullam vidimus.

L. Manlio quisnam *Fecerit*, cumque *Erga se Indulgentissimum* (n) appellavit, adhuc expectamus scire ; pariterque quomodo in eo *Regis Sacrorum & Fictores Pontificum* munera coalescerent tam disparata, ut unum qui fungebatur, nobilissimo Sacerdotio præditus eximia sacra a solis Regibus olim factitata obiret, qui alterum, figlinis, aut cereis operibus concinnandis vitam toleraret, ut Deorum icunculas, vel simulatas hostias effingeret.

Prolixum ubi proxime recitari vidi consultum municipale (o), ex loco ipso mihi statim offucias timui : genuina, quæ superant, imitari quidem

---

(a) Pag. 379. n. 191.
(b) *Hist. Aug. Script.* Tom. I. pag. mihi 568. cit. edit.
(c) Pag. 378. n. 190. Vid. Baronii Annal. ad An. 192. n. IV. & V. Tom. II. pag. 347. & 348. ex Edit. Lucæ 1738.
(d) Pag. 380. n. 195.
(e) Pag. 401. n. 275.

P . AELIVS . AVG . LIB
binæ Leoninæ facies
SILVANO . SAN
CTO
totidem Taurinæ
CALLINICVS . TRITIC
D D

In arula Silvano dicata in nemore prædii Nob. Matronæ Paullæ de Mattheis prope viam Ostiensem ; ubi & vestigia Templi Silvani.

(f) Pag. 418. n. 372.
(g) Pag. 449. n. 60. Cap. VI.
(h) Pag. cit. n. 58. & 59.
(i) Pag. cit. n. 60.
(k) Pag. 454. n. 73. *P. la Cerda* (inquit Fabret. l. cit.) *apud Terracinense Feronia Templum, repertum fuisse hunc lapidem ait, quem etiam a Willhelmo a Loon de Manumis. relatum videmus.*
(l) *Topic.* cap. 2.
(m) Lib. II. Sat. VII. vers. 75.
(n) Pag. 460. n. 89. ponit in *Museo Maguino*.
(o) Pag. 463. n. 95.

dem conatus est veterator non indiligenter; locis tamen pluribus ita provolvitur, ut neminem latere possit, qui veterum Acta pernoverit, eorumque stylum, ac formulas calleat. Qui contulit, ac de *Moximo* honorando refert, non *Verba Facere*, ut solemne erat, dicitur, sed *Censere*; quod verbum ad eos spectabat, qui post relationem sententiam dicerent, vel ad Senatum, aut Magistratum ipsum, ubi decerneret. Relatione proposita ac peracta, ridicule, atque inconnexe consequitur, *Tum Universi Cum M. Junius*, & post integrum demum decretum interpositum, *Censuerunt*, quod a præmisso olim nomine *Universi* pendet: inepte etiam sic obsignatur *In Decurionibus Fuerunt XXVI.* quæ nec legitima clausula est, nec Latina, & alio prorsus modo, qui & quot Senatores, aut Decuriones *Adfuerint*, enunciari solet. Nove item auditur *Columnarium Publicum*; mirifice consignantur verba, *In Ara Et Municipium*, quæ nec ex se ipsis, nec cum aliis juncta quidquam significent; lepidissimum denique loquutionis genus, *Munificus Ad Munera Omnia Facienda*.

Recensetur in hoc Capite decantatissimum *L. Scipionis* monumentum (*a*), de quo persunctorie agere nequaquam congruit, cum alterum sit e vetustissimis omnium duobus, quæ celebrantur, cumque ante Fabrettum ab Aleandro, Castellinio, Sirmondo, Seldeno, Gualtherio, Gozzio, Reinesio (*b*), aliisque pluribus allatum certatim fuerit, commendatum, illustratumque:

HONC . OINO . PLOIRVME . CONSENTIONT . R
DVONORO . OPTVMO . FVISE . VIRO
LVCIOM . SCIPIONE . PILIOS . BARBATI
CONSOL . CENSOR . AIDILIS . HIC . PVET . A
HEC . CEPIT . CORSICA . ALERIAQVE . VRBE
DEDET . TEMPESTATEBVS . AIDE . MERETO *

Nullum equidem tam docte confictum usquam memini, nec tam adposite in manus hominum datum: rumor enim initio percrebuit, ad *portam Capenam*, ubi ex Livio (*c*) Scipionum monumentum olim visebatur, anno MDCXVI. repertum esse, rudibus literis tofo incisum; addit Gualtherius (*d*), *a Francisco Augustinio repente, nondum primaria ejus vetustatis origine vulgata*, XX. *aureis emtum*.

Obsoleta, ac tempori congruens vocum forma, styli simplicitas, historiæ consensus fidem omnino, & undequaque videntur conciliare: *Cornelium* siquidem *Barbatum* memorat Livius, qui anno Urbis Varroniano CCCCL. Pontificis Maximi obiret munus; idem procul dubio qui paulo ante Dictator fuerat, anno CCCCLVI. Consul, CCCCLIX. Pro Prætore castris præpositus, quamvis Barbati cognomine non exhibeatur amplius; unde eruat Sirmondus, Dictatorem anno Urbis CCCCLVII. comitia Consulum creandorum causa habuisse, non video. Filius ejus L. Cornelius Scipio an. Urbis CCCCXCV. Corsos Consul vicit; quamobrem de capta Corsica opportune videtur in epigrammate mentio facta. Ego nihilo minus meram hic fallaciam venditari, & eruditi cujusdam hominis lusum vix ambigo: nam quæso primum, cur in laudibus ejus, qui Pœnos, Sardos, ac Corsos vicerit, Corsica ponatur tantummodo, quæ victoriarum pars fuit infima: Lucium Scipionem scilicet triumphasse *De Pœnis Et Sardinia Corsica*, Fasti docent Capitolini; quapropter magnum Pœnorum nomen, quos Scipio *terra marique expugnavit*, ut Florus (*e*) loquitur, prætermissurus non videtur omnino fuisse, qui antiquitus elogium concinnasset: Sardinia quoque præ Corsica consignanda erat; nam Scipionem *in Sardinia contra Sardos, & Corsos, & Hannonem Pœnorum ducem feliciter pugnasse*, Liviana tradit Epitome (*f*); ejusdemque victoriæ appendix quædam fuit Corsica, si Florum (*g*) audimus: *serpente latius bello, Sardiniam Adnexamque Corsicam transsit*; nec de Aleria capta quicquam hiscit, sed Caralæ Sardicensis urbis excidium utique memorat: quis ergo credat, Corsicam tantum, & Aleriam honorario L. Scipionis monumento, ejusque præconiis deputato antiqua manu indi potuisse? Jam vero ex statuis tribus, quæ T. Livii ætate extra *portam Capenam* in Scipionum monumento extabant, hanc Inscriptionem nulla certe præsetulit; qua posita, ambigi non potuisset, quem repræsentarent, nec putatum communiter esset,

(*a*) Pag. 461. n. 90. Hanc Romæ in Bibliotheca Barberina observarunt in autographo Cl. N. A. & Eruditiss. D. Franciscus Seguierius.

(*b*) Pag. 410. n. 34. VI.

* Sirmondus ita legendam censuit: *Hunc unum plurimi consentiunt Romæ Bonorum optimum fuisse Virum L. Scipionem. Filius Barbati. Consul. Censor, Ædilis hic fuit. Hic cepit Corsicam Aleriamque Urbem Dedit Tempestatibus Ædem merito.* Hæc illustrata fuit ab Hier. Aleandro brevi Commentario, sed multa cum eruditione, tum in iis, quæ ad Grammaticam, tum in iis, quæ ad Historiam pertinent; & a Jac. Sirmundo Soc. JESU cum eruditis *Animadversionibus* A. 1610. Acceperat a Nic. Fabricio Peiresco Rob. Cottonus; ab hoc Seldenus *prol. Synt. de DIS Syris* c. 3. meminitque Guth. Lib. III. de *Offic. Dom. Aug.* c. 32. „ En plurimi (ait Fabrett. ad hanc loc. „ cit.) facienda, quo per ipsam insigne habetur indicium „ de eo, qui Tempestati Ædem dedicaverat, de quo Ovi„ dii Interpretes ad Carmina illa Lib. VI. *Fastor*.

Te quoque Tempestas &c.

(*c*) Liv. Lib. XXXVIII.

(*d*) *Tab. Sic.* Pag. 152.

(*e*) Lib. II. Cap. II.

(*f*) Liv. *Epit.* Lib. XVII.

(*g*) Lib. II. Cap. II.

esset, ad Africanum, Asiaticum, & Ennium spectare; siquidem, Livio teste (*a*), *duo P. & L. Scipionum dicebantur esse, tertia poeta Q. Ennii*. De Scipionis hujus Ædilitate, ac Censura nemo est qui doceat; nec propterea epigraphen damnarem; potuerunt enim a Livio omitti, & possunt etiam in ejus deliquio latere; sed ideo adnoto, quod magnopere verear, ne L. Scipionem cum Scipione Africano epigrammatarius miscuerit, cujus memorantur & Ædilitas, & Censura; hanc una cum P. Ælio Pæto, illam cum M. Cornelio Cethego A. V. DXLII. obsistentibus tribunis plebis, *quod nondum ad petendum legitima ætas esset* (*b*), administravit. Magnifacta præsertim est Inscriptio ista, quod de Templo Tempestatibus dato meminerit, cujus auctorem perquirentes Ovidii interpretes ad illud (*c*),

Te quoque, Tempestas, meritam delubra fatemur,
Cum pene est Corsis obruta classis aquis,

in varia distrahuntur, inquit Fabrettus; & neminem esse hominum, qui pentametrum illud satis intellexerit, nisi qui ab hoc monumento edoctus, notat Seldenus: verumtamen illa formula *Dedit Merito* importune prorsus lapidi consignatur non votivo, & qui non, cum data est Ædes, sit positus, sed ejus facti historicam tantummodo mentionem contineat: quin ad honores Scipionis maximos non tam Ædes Data pertinebat, quam Dedicata; quamobrem multo aptius in Inscriptione *Dedicavit* scriberetur, quam *Dedit*: confundere hæc & promiscue habere, videtur heic loci Fabrettus, quamvis Templa ædificaret ferme qui vellet, non item Dedicaret, ac perraro accideret, ut idem qui voverat, & Dedicaret, primariosque Reipublicæ viros ob vovendum Templum, aut excitandum certasse numquam legamus; ob Dedicandum vero non infrequenter; certe cum ædem Concordiæ *summa invidia nobilium* Dedicaret C. Flavius, negabat Pontifex Maximus *more majorum nisi Consulem, aut Imperatorem posse Templum Dedicare* (*d*). Ego quidem, illum Ovidii locum in causa fuisse puto, cur hujus fallaciæ textor, qui illuc respexit, cum Tempestatum Æde Corsicam tantummodo in monumento conjungeret, ceterosque Scipionis triumphos transcenderet. At quid opus plura? nonne locus patet, ex quo priores duo hujus Inscriptionis versus hausti pene sunt ac decerpti? Ciceronis nempe liber de Finibus secundus, in quo hæc habentur: *non elogia monumentorum id significant? velut hoc ad Portam; UNO ORE CUI PLURIMAE CONSENTIUNT GENTES POPULI PRIMARIUM FUISSE VIRUM*: item in Catone Majore, carmenque appellat sepulcro incisum *UNICUM PLURIMÆ CONSENTIUNT GENTES POPULI PRIMARIUM FUISSE VIRUM*, utroque loco non L. Scipioni, sed Atilio Calatino elogium hocce Cicero testatur positum; quo satis constat, nugas egisse qui alio transtulit: probe ille quidem ab eodem L. Scipionis ævo epigraphen mutuatus est, cum Atilius Calatinus quoque Dictator ac Consul priore Punico bello floruerit; at inhæsit nimis transcribens potius, quam imitans. Loquutio demum ipsa, ac scriptura non ita rancidulam ætatem sapiunt, ut de affectata ultro citroque vetustate deferri nequeant. I in E convertebant sæpe, at non in nominativis, ita ut *Ploirume* dicerent loco *Plurimi*, & *Hec* pro *Hic* aut *Heic*: *Luciom Filiom*, vel *Filio* pro *Filium* reciperem, non autem *Filios*. Notæ R. & A. insuetæ eo loco, & vel importuna significatione, vel nulla.

Inter Christiana monumenta, quæ in præsentia comperendinantur, duo visuntur ethnicorum, quæ ab incorruptæ antiquitatis sacrariis eliminari omnino velim: literatum in primis amuletum, seu votivam oblationem mavis, *pensili ex succino*, ut Fabrettus (*e*) loquitur, & *in Pedis formam perforatum* rem ipsam Venetiis aspectans Cl. Montfauconius (*f*), ita est deceptus, ut felicioris ævi nedum veteris autumavit opus: *extat ibidem Pes humanus succineus Veneris laudibus insculptus, quod opus florentissimam artis olet ætatem*. Verum quod artificium spectat, quisnam Pedem illum, aliaque id genus non multis ab hinc annis Romæ elaboravit, fuit qui typis proderet: quocumque autem fuisset artificio, materia ipsa antiquis cimeliis deditos de recenti joco admonere levi negotio poterat; quis enim, quæso, est qui inter vetustæ ætatis reliquias quicquam succineum viderit? aut quis tot ferre posse succinum secula, & tam longum perdurare in ævum, re perpensa, credat? cum enim concretio quædam sit, sive ex *defluente pinei generis arboribus medulla* (*g*), sive ex alio succo densata, qui fieri possit, ut inter terræ viscera, ubi marcescit densum ferrum, ac corrumpitur, non dissolvantur aliquando labentibus seculis, ac formam mutent (*h*) *Gummea fletiferi succina trunci*? fictilibus quidem, vel marmoreis capsulis quæcumque apprime clausa, & obsignata fuerint, ab aere, & ab humore tuta, utcumque durare videntur posse; sed in iis Templorum donaria, & votivas Deorum laudes nemo collocavit umquam. Nihil tamen materia obstaret, aut operis ratio; Inscriptio ipsa fallaciam abunde prodit:

D . M
VENERI
SS
FELICI CONSERVAT VICTRICI
CVPIDINI CAELEST GENITRICI
MATRIQ.
DEVM
C
CAES *

Nego

(*a*) Lib. xxxviii.
(*b*) Lib. xxv.
(*c*) *Fast.* vi.
(*d*) Liv. Lib. IX. in fin.
(*e*) Pag. 564. Cap. VIII. in not. ad Epig. 104.
(*f*) *Diar. Ital.* pag. 71.
(*g*) Plin. Lib. xxxvii. Cap. III.
(*h*) Auson. Id. 6.
* Idem Fabret. pag. 564. n. 104.

Nego siquidem D. M. ad *Deae Magnae* significandum Romanas notas esse; nego *Deæ Magnæ* titulum Veneri in monumento competere; nego SS pro *Sanctissimae* in tabula veteri me vidisse; nego *Felici Conservatori Victrici Genitrici* pti-scam verborum collocationem, aut rythmum sapere; nego de *Cupidine Calesti* monumenta, aut lapides quicquam loquutos esse; nego *Genitricem Cupidinis* apte, ac non supervacue dici, quæ in eodem elogio *Deum Mater* appelletur; nego denique ab antiquo homine Matrem Deum nuncupari Venerem potuisse, quam recentes quidem poetæ doctrinam amplectantur, veteres autem sacerdotes ac Theologi piaculo, titulo & nomine fraudari suo, ac de vetustissima tantæ maternitatis possessione Cybele deturbari posse.

Ex Marulli & Lucii Schedis *Salonensem* titulum (*a*) videas, quem attulerat Sponius (*b*) quoque: huic de lapidaria lingua ac phrasibus vix pauculum quid est aspersum: tumulati militia, & militaria dona sic indicantur; *Fuit Ordinis Militaris Coh. I. Habuit VII. Spolia XI Coronas*: quæ ab antiquis formulis quam recedant, vides: deterius adhuc, & de Romano milite incongruentius; *A Classe Romana Cum Eorum Nota Interfectus Periit*: quomodo autem cum funebri lemmate Deorum Manium honoraria concordat clausula *S. C. Ex Aerario Civi Nobilissimo*, quæ item ex se plurifariam, & quocumque fere in verbo peccat.

Inter novas Gentes, quarum prænotationem ab ipsis Inscriptionibus segregare debuerat typographus, nonnullas esse e schedis arreptas, in quibus aliqua peccetur litera, suspicio est præcipue ubi in *us*, non in *ius* desinitur; latet enim quandoque jotæ adumbratio alteri literæ adpicta, aut tenuiter superposita.

In hac Inscriptionum congerie Puteolana minus placet, in qua *Dendrophori* (*c*) ex prænominum similitudine componuntur, ita ut eodem utentes una prostent; quæ prænominum observatio & conjunctio in nullo umquam lapide visa est, quod meminerim: magis dedeceat patrum prænomina a Libertis ostentata; *Libertinos* significari docet Fabrettus in adnotationibus, quod semel habeatur ἀπελεύθεροι *Libertinus*; at literam L. vel compendium L I B. in veterum monumentis quis vidit? quis etiam vidit liberos homines libertinum genus memorare, atque ultro citroque profiteri? præterea cur cognomenta fere singula libertos indicant? nec laudetur clausula *Hoc Signum Et Epulum DED.* In *Anni-*

diena Vlpia titulum (*d*) additum superiori suspicor recenti manu; quænam enim hæc Deorum Manium cum *Urina*, & *Viso Nutricis* mixtura?

Legio xxxx. (*e*) aliquanto majori indiget auctoritate, ut recipiatur, quam Inscriptionis unicæ e schedis haustæ; nihil enim exscriptoribus facilius, quam numeralem notam invertere; novo item exemplo legitur *Legio Augusti*, & *Centurio Classicus*; potest hic quidem de maritima stipendia faciente intelligi, sed forma etiam tituli nescio quid novitatis habet. Ex iisdem schedis

M. EPVLLIO
PROCVLO . L. F. ARIO
CLAVD
TI. CAEPIONI*
DASPONI . COS.

Et reliqua.

Si Gruterum audimus, gens Epullia, ad quam afferendam inscriptio affertur, nulla est; idem enim epigramma sic recitat;

M. APVLEIO . PROCVLO . L. F
CLAVD. TI. CAEPIONI. HISPONI
COS. &c. **

Ego neutrum ex his monumentis admiserim; Consul enim sive *Daspo*, sive *Hispo* mihi eodem loco est, & ab iisdem Fastis arreptos puto; praeter extra locum; cognomen *Caepio* in gentilitium adsumptum; & cum unius honori deputatum epigramma sit, qui plures dignitates administravit, cur prælaudantur M. Epullius Proculus, & Tiberius Caepio Daspo?

Idem rursus codex *Quinquennalem Sacerdotalem* obtrudit nobis, & *Nymphas Dignissimus* cum *Fornacia* (*f*) gente.

Repudiabat & subsequentem (*g*) amicus vir, & doctus, cum quo hæc aliquando percurrebam, ob inauditum *Augustum Glucerum*, seu *Glucerium*; sed ita accipi debet, ut Primitivus fecerit Vicarius *Glyceri*, qui Imperatoris servus esset.

Gentem *Mundam* (*h*) cudit Capacius, & perpolit; sed nec *Mundum* comprobat, nec *Cleonitam* titulus qui sic definat, *D. D. Fecit*. Ligorianos *Squeternios* (*i*), quos jure merito in

(*a*) Pag. 588. n. 194.
(*b*) *Miscel. Erud. Antiq.* pag. 181. Sect. V. Hanc in judicium adduxerat Cl. N. A. supra num. III. ubi de Sponio. Vid. ad Class. XI. in *Supplem.*
(*c*) Pag. 601. n. 21. Cap. 9.
(*d*) Pag. 604. n. 43.
(*e*) Pag. 619. n. 167. ponit *in agro Tudertino ex Schedis Vaticanis*, ubi vers. 4. & 5. legitur:

CENTVRIO . LEGION. XXXX
AVGVSTI CAESARIS &c.

* Pag. 620. n. 169. Maffejus addit alt. versum.
** Gruter. pag. MCXI. n. 1. *Ravenna in vico S. Agnetis confuse descriptum*, e Pighianis.

(*f*) Pag. 623. n. 198. ponit *in suburbio Bada ex schedis Vaticanis*.

NYMPHIS
M. FORNACI
VS . VERVS . Q. Q.
SACERDOTALIS
DIGNISSIMIS
MERITO

(*g*) Pag. 623. n. 200.
(*h*) Pag. 632. n. 278.
(*i*) Pag. 647. n. 408. e *Ligorianis*.

Commentario exſibilat, nollem in ſerie una cum legitimis civibus collocaſſet.

Poſtremum Caput ingreſſis S. P. Q. GABIORVM * occurrit, cui poteſtatem abrogare nequaquam cunctabimur; inſcriptio enim eſt nihili, & quæ a veterrimo, quo urbs Gabiorum vix poſt Romanos Reges audita floruit, ævo manare nequeat: controverſiam de Gabiorum ſitu fuit opinor qui confiсto eo lapide tentavit dirimere.

A. ATILIVS CALATINVS COS (*a*) e longinquo nimis aſſeritur, & in *ſepulcralis arca* titulum minime conformatur. Holſtenii *Profanos lapides* (*b*), & Budenſem *Caſtodem Fluminis* (*c*) ne moremur.

Adjacent *Caratores Locorum Publicoram Dedicandorum* (*d*), quos non admitto, vel *Perſequendorum* ſint oportet, vel *Jadicandoram*; apud Gruterum (*e*) verbum hoc prima caret ſyllaba, quam ex proxima inſcriptione ſupplere in promptu eſt.

Tres (*f*) perpetuæ habentur de *Aeni Diſpenſatoribus* Inſcriptiones ſchedaceæ, quæ ſuſpectionem ingerunt ſingulæ. Id muneris modo ſervus gerit *Xanthus* (*g*), modo *Patroclus* (*h*) Libertus, modo *L. Junias Domitiani Auguſti* (*i*) nec ſervus, nec libertus; neutrum enim L. Junii patiuntur nomina.

Aeniam gentem audivit nemo; & cur eidem homini tres adeſſent Diſpenſatores, quorum duo neutiquam e ſervili conditione, ut mos obtinebat? *Aeaci frumenti*, de quo Conſtantini M. ſingularis extat (*k*) Conſtitutio, diſpenſationem ennui, ſunt qui ſuſpicentur; ſed Diſpenſatores potius a domino, cui famulabantur, quam a re adminiſtrata denominari ſolent; & quid præterea ad Romanos lapides facit *aaei* frumenti præſtatio, quam, quæcumque demum ejus nominis cauſa fuerit, indubitatum eſt, in Africa peractam fuiſſe; idem enim frumentum in Conſtitutionis titulo vocatur *Carthagiaenſe*, & ejuſmodi penſitationi illius urbis Magiſtratus fuiſſe apparet obnoxios. Nec omittendum, harum Inſcriptionum primam Claudiam *Spicarium* incondite loqui, unde ſuſpicio exoritur, nugatorem alicubi *Pſycharium* vidiſſe, nec intellexiſſe; exinde ſecundum Domitiani Auguſti nomen inconſulte proferre, & ἀνακολούθως; tertiam denique a Boiſſardi, & Carpenſis villæ nominibus apud Gruterum (*l*) dedecorari.

Quid ſibi vult (*m*) *Marcellus Signum Et Aedem Votum Solveas*; & quidem *Pro Bene Adorate Numiae?* Quiſnam gentium *Deas* (*n*) *Deaſque Caſiam Et Maritam* conſecravit una?

Eximium *P. Helvii Pertinacis* monumentum (*o*) excipere vellem perhonorifice, liceret modo tranquillo animo, ac conſcientia tuta; ſed valde turbant qui ponunt *Capenates Fœderati*: nam Pertinacis ævo deſierant ferme, ut opinor, liberarum Immunium, & præcipue Fœderatarum civitatum conditio, ac tituli: Capena autem illa ætate exiguum quid erat, ſi quid erat, cum vetuſtiſſimis tantum temporibus memoretur: quin nullis temporibus Fœderis jure ornatos fuiſſe crediderim Capenates; neque enim ii ſponte ſe ſe dediderunt, vel eximio aliquo beneficio Populum Romanum demeruerant, ſed poſt acerrima bella cum Etruſcis ceteris fracti demum, atque in poſterum redacti ſunt. *Sperandus*, ſi Prætorem velis, Municipio non congruit; ſi Præfectum, Fœderatis non competit. Diſplicent etiam elogia *Ducis*, & *Principis* SEN. & *Principis Omnium Virtutum*, Pertinaci adpicta.

Deas Muaif. (*p*) & *Magna Dea Nortia* (*q*) nuptias inter ſe maturare velim, quoniam de hac in libro de Philologiæ nuptiis agit Martianus Ca-

* Pag. 672. n. 6. cap. X. d. Epig. *In oppido* (ait Fabrettus ad hanc) *Zagaroli, unde opinio aliquorum invaluit, ibidem loci Gabios extitiſſe, nulla vetuſtatis veſtigio adjuvante: imo contra Strabonis & Dionyſii tradita, per nos obiter expenſa in Diſſert. III. de Aq. & Aquad. n. 316. Certius igitur lapis ibi aſportatus fuit e vero Gabiorum loco, ad quod Zagarali ſatis amplum territorium ſe extendit.*

Præter Gabiorum urbem olim Latii, alteram in Sabinorum provincia fuiſſe, perquam erudite probat Reverendiſs. Abbas D. Petrus Aloyſius Galletti Romanus, & Monachus Caſſinenſis V. C. in Libro, cui titulus: *Gabio antica Città de Sabini ſcoperta ove è ora Torri, ovvero le Grotte di Torri*. Edit. Rom. 1757. in 4.

(*a*) Pag. 673. n. 12. *ex ſched. Biblioth. Chiſiana*.

(*b*) Pag. 674. n. 14. *in Valle Gaudentii prope Tibur ex ſchedis Holſtenii*.

LAPIDES . PROFANEI . INTVC . SACEVM

(*c*) Pag. 675. n. 2. *In trabe triangula lat. fere ped. unius, long. cub. IV. ex ære duab. clavis in extremitate ſuffixa in Danubio prope Budam reperta:*

DORVS . LARO
HVIVS . FLVMINIS
CVSTOS

(*d*) Pag. cit. n. 18.

(*e*) Gruter. pag. CC. n. 5.

(*f*) Pag. 678. n. 40. 41. & 42.

(*g*) Pag. cit. n. 42.

(*h*) Pag. cit. n. 40. verſ. 5.

(*i*) Pag. cit. n. 41.

(*k*) Cod. Theod. l. 14. tit. 25.

(*l*) Pag. DXCVII. n. 11.

(*m*) Pag. 680. n. 56. *Bergomi apud Mazzolenos*.

SIGNVM
ET AEDEM
PRO BENE
ADORATO
NVMINE
M. VETTIENVS
MARCELLVS
VOTVM SOLVIT
L . M

(*n*) Pag. 680. n. 57.

(*o*) Pag. 688. n. 99.

(*p*) Pag. 697. n. 187. *In arula marmorea cum Mercurio petaſato penes V. C. Franciſc. Graverolium Nemauſenſem:*

DEO . MVNIF.
SACRVM.

(*q*) Pag. cit. 189. *Florentiæ ex ſchedis Barberinis*.

MAGNAE . DEAE
NORTIAE

Eadem apud Gorium *Inſcript. Antiq. Etr.* Tom. 1. pag. 329. n. 85. *In Æde S. Reparatæ fundamentis reperta*. Ubi idem Gor. ad hanc pag. cit. & ſeq. inquit: „ Dea Nortia localis ἐντόπιος, ἐπιχώριος, Etruſcorum, quam Juv. „ Sat. X. *Nurſciam* appellat. Putabatur eſſe Fortuna, „ Tyche, Nemeſis. *Primus Reineſ.* edidit Claſſ. I. n. 131.

Capella; ceterum tam Nemausi *Munif.* fuisse, puto, quam *Nortiam* Florentiæ, ubi nemo est qui viderit (*a*).

Insigne ut videtur, quamvis acephalum monumentum, quod *in fauce Stagni Ostiensis* (*b*) exstare dicitur; verebar quodammodo attingere, & multa mecum evolvi, ut transgredi liceret, nec de statu dejicerem: nullo quidem exemplo duorum Augustorum tituli conjunctim heic enuntiantur, *Felices Invicti Consules Patres Patriae*, qui nomini quique suo singulatim redduntur in monumentis omnibus; dure etiam *Proconsules* loco *Pro Consulibus*; attamen deglutissem ista, ac transiliissem: verum qui admittantur *Germanici Maximi*, *Britannici Maximi*, *Persici Maximi*? Marcus ac Lucius *Augusti Germanici Maximi*, *Parthici Maximi* nuncupentur probe; at non *Britannici*, quo numquam intulerunt bellum, nec *Persici*, cum ante Artaxersem, qui, Severo Alexandro imperante, Parthorum regem Artabanum profligans, imperium a Parthis ad Persas rursus transtulit, Persarum nomen nullum esset. Commodus una cum M. Aurelio Augustus dictus est, & Germanicus; at Britannicus post ejus mortem solummodo, & Parthicus, aut Persicus numquam. Septimius Severus & Caracalla Augusti simul, & Parthici Maximi, & Britannici Maximi, at *Germanici* Severus numquam, Caracalla Patre tantum vita functo; *Persicus* neuter ex iis, cum Parthorum adhuc regnum staret; numismata enim exstant Caracallæ cum Tribunitia Potestate XX, hoc est extremis diebus ejus percussa, in quibus *Victoria Parthica* visitur. Severus Alexander Persici Maximi elogium optimo jure sibi vindicare potest, qui solemnem de Persis triumphum habuit; Germanici quoque; sed Imperii consortem admisit nullum, cumque Elagabalus in vivis ageret, Cæsar tantum fuit dictus, & cum Persis nondum confluxerat. Nullum tamdem invenias in Romana Historia locum, ubi hæc consistere Inscriptio possit, quam aliena fide, & cum discutiendis, quæ offerebantur, schedis tempus non amplius suppeteret, recensuisse opinor Fabrettum. Hæc autem ipsi fidem adhibens scribo, de nomine Aurelii Antonini mutile præmisso; quod nisi adesset, de Diocletiano, & Maximiano Augustis epigraphen explicarem, quibus Germanica, & Britannica, & Persica Victoria hos titulos peperisse potuit.

Ex *Schedis Penia* duo (*c*) afferuntur epigrammata

(*a*) *Inter Florentinas has quoque recensemus, quæ hoc tempore non extant; verum eas viderunt, & descripserunt docti viri:* ita cit. A. ec hac, & alias pag. cit. 329. & 330. monet.

(*b*) Pag. 697. n. 102. *In fauce Stagni Ostiensis, & ante Arcem Nobb. de Sacchettis.*

IMPP. CAESARES
AVRE . . . .
ONINVS . . . .
. . . .
PII. FELICES. INVICTI. AVGVSTI
GERMANICI. MAXIMI. BRITANNIC
MAXIMI. PERSICI. MAXIMI
TRIBVNITIAE. POTESTATIS
COSS. PATRES. PATRIAE
PROCONSVLES
PONTEM. LAVRENTIBVS
AOQVE. OSTIENSIBVS
OLIM. VETVSTATE. COLLABSVM
LAPIDEVM. RESTITVERVNT
. . . .
. . . .

(*c*) Pag. 699. n. 208. & 209.

SALASIAE. L. F. MERVLAE
ANN. XIII. D. V. PROH. DOLOR
ET. LACHRYMAE. MERVLA
MATER. INFELICISSIMA
SIBI. IPSA. ET. SVIS. O. V. F.
NASCENTES. MORIMVR. FINISQVE. AB. ORIGINE. PENDET

Tarracinæ,
Ex iisdem Schedis.

IMMITIS FERRO SECVIT MEA COLLA MARITVS
OVM PROPERO STRICTI SOLVERE VINCLA PEDIS
DIRVS ET ANTE THORVM NVPER QVO NVPTA COIVI
QVO CECIDIT NOSTRAE VIRGINITATIS HONOS
NON CVLPA MERVISSE PRAESENTIA NVMINA TESTOR
SEO IACEO FATI SORTE PEREMPTA MEI
DISCITE AB EXEMPLO CRISPINAE OISCITE PATRES
NE NVBAT FATVO FILIA VESTRA VIRO

Primam Donius inemendatam, & mutilam uti *Suteii* positam adfert Class. X. n. 18. ac ex eo Cl. Bonada Class. VIII. n. xlii. pag. 314. Tom. II. iterumque a Fabretto cit. Class. n. xxxiii. pag. 324. emendatam exhibet: Alteramve item ab eodem Fabretto Class. VI. n. xxix. pag. 119. cit. Tom.

mata, de quibus Lectori judicium delego; molestiam infert exclamatio interjecta, & solitarie posita, *Proh Dolor & Lacrymae!* tum quæ *Suis Omnibus Vivens Facit*, cum *Suis Omnibus* legi non soleat. Supposita carmina, tertio aucta disticho, vindicat Fabrettus in Emendationibus (*a*); sed ex eodem *Penia*, qui apud ipsum fidem conciliat, spurium Hexastichum alterum (*b*) paulo post exhibetur: ardua sæpe res est ex stylo tantummodo sententiam ferre; at ille mihi recentem Poetam videtur versus præcipue detegere: *Sed jaceo fati sorte perempta mei*: sortem enim pro fato usurpaverint veteres, *sortem fati* dixisse, mihi ægre admodum persuadebitur.

Bellunensem jocum (*c*) serio ne excipiamus. Imperatorum *Negotiatores* inter Augusti domus Officia non computantur: *negotiatores servos* memorat Labeo (*d*), sed *C. Aelius* noster ingenuus erat, & servis stipatus, quorum *a servitute ut liber tandem evaderet*, *alacriter mortem admisisse* dicitur. In eadem pagina (*e*) *Cnei Asinii* cognomentum tacent *Puteolani*, & patrem; quorum autem nepos esset, novo ritu, & permiro recitant.

Veronensem *Glauci Matiaensis* (*f*) Codices aliqui nostri præferunt, sed labante fide; nugatur siquidem nimis dum *Planctam Suum Procurare* nos monet: adstant involucra *Censores Curavit De Sen. Sent.* (*g*) & *Fil. Decur. Urbe Salvia* (*h*); cum quibus accenseri potest *Beneficiarius Leg. Leg.* (*i*) qui *Votum Solvit* Deo nulli, *Suscepta Ex Orco Fide*, quæ propterea nigricans, ac propterea reprobata est.

Involutus item Docimi titulus (*k*), qui bis *Fecit*,

(*a*) Pag. VII. ubi Fabrettus ait: *Inter Spuria ac supposititia &c. reponi video hexastichum Crispinæ*, quod nihilominus fide egregii viri *Francisci Pantæ Sacr. Rot. Auditoris*, & *Augustini Tarraconensi Archiep. patria, dignitate, & eruditione proximi*, *repcuendum*, & duobus cum illo versibus, ac nomine Crispinæ supplendum duxi.

(*b*) Pag. 572. n. 594.

QVI PATRIAS CONSVMPSIT OPES VENTRIQVE DICAVIT
HIC SITVS IGNAVAE GLORIA PRIMA GVLAE
QVIQVE SIBI IVGVLVM SECVIT NE PAVPERE MENSA
FACTVS INOPS TRISTES DVCERET INDE DIES
SPARGE MERO DAPIBVSQVE IGITVR NON THVRE SEPVLCHRVM
HOC APICI REDEAT PRISCVS IN OSSA CALOR

„ Fictam (ut ait Fabrettus) Inscriptionem hanc suspicatur idem Author, ex quo eam desumpsi; adjuvatque eandem suspicionem Martialis traditio, qui Epig. XVII. Lib. III. *Veneni potione* extinctum dicit. „

(*c*) Pag. 703. n. 238. ex *Valerio Antiq. Bellunen. Sec.* 2.

C. AELIVS ASPRENAS COMMODI
CAES. NEGOT
QVO NEMO MORTEM ALACRIVS
ADMISIT QVOD A SERVORVM
SVORVM SERVITVTE TANDEM
LIBER EVADERET
HOC AVTEM TESTAM. CAVIT
POSTERIS INSCRIBI &c.

(*d*) L. *Servis D. de leg.* 3.

(*e*) Pag. cit. n. 245.

CN. ASINIO

POLLIONIS. ET. AGRIPPAE. NEPOTI
PVTEOLANI. PATRONO. PVBLICE
Puteoli ex Capacio.

(*f*) Pag. 709. n. 307.

GLAVCO . . N̄
MVTINENSI
PVGNAR. VII. Θ
QVI VIX. ANN
XXIII. D. V. AVRE
LIA MARITO B. M
ET AMATORES HVIVS
PLANETAM
SVVM
PROCVRARE
VOS MONEO IN
NEMESE NE FIDEM
HABEATIS
SIC SVM DECEPTVS
AVE. VALE
In Hortulo D. Zenonis Veronæ.

(*g*) Pag. cit. n. 301.

P. MAGIVS P. F } CES
Q. MINVCIVS. L. F }
BASILICAM FAC
CVRAVIT. DE. SEN. SENT

Cantazani ex Schedis Barberinis. CES. pro Censores omisso N. uti in COS.

(*h*) Pag. cit. n. 302.

L. HOSTILIO. L. F. AEM. TVLLO
FIL
DECVR . VRBE
SAL VIA

(*i*) Pag. 710. n. 317.

M. AVREL
REDITVS
B̄F. LEG. LEG
ĪI. ADI. P. F
SEVERIANAE
V. S. L. M
SVSCEPTA. FIDE. EX. ORCO
In Villa Salmar. in pariete Ecclesiæ ex Sched. Vatic.

(*k*) Pag. 714. n. 355.

D . M
M. VLPIVS. AVG. LIB
DOCIMVS. FEC. VLPIO. IRENE
FILIO. FECIT. ET. PRO
PINQVIS. EIVS. ET LIBERTIS
LIBERTABVSQVE EORVM
E Schedis Barberinis.

Fecit, ac præter morem *Propinquis*, & nomen *Irenes* masculo tribuit.

Illam (*a*) vereor attingere, qui *Sarcophagi* majestate se tuetur; accidit tamen quandoque, ut Inscriptionis aream, quæ intacta remanserat, recens scalprum insculpserit: *Donum Dedit* votivas certe tabulas potius decet, & post ea *Fecit* quaseumque dedecet.

Consules Municipales, quos injuria impugnaverat Reinesius (*b*), *Pisano* lapide fulcit Fabrettus (*c*), quem Norisius edidit, atque illustravit: suspicione apud me non vacat; neutiquam tamen ob Pisanum Consulem, cum & Brixianas inter municipia cetera lapidibus pluribus Consules observarim, quod nominis sequiori ævo quoque ea civitas retinuit, ut in marmorea duodecimi seculi exstanti tabula (*d*) animadverti, in qua *Consules Brixiæ* signantur: nec item *Pisanum* monumentum ob primi tantummodo Consulatus notam respuerem, quamvis singulari pene exemplo, præsertim cum non de Romanis Consulibus, sed de Duoviris agatur municipalibus: at forma me maxime Inscriptionis turbat, quæ complementum suum expectare videtur quodammodo, & funerarii præfefert nihil præter Deos Manes præfixos. Jam *Felix Herculeo* si qui fecit, & cui fit, designat, servilia capita habemus; quorum nulli præstantissima Pisanæ Reipublicæ munera congruant; si unius hominis nomina sunt, ponentis mentio deest, & peccare videntur utraque, cum de *Felice* prænominis loco unicum afferatur exemplum, & cum *Herculeus*, aut *Herculius* sequi debuisset, non *Herculeo*; quem enim e Thesauro Gruteriano advocat Norisius tamquam casu recto *Flavius Herculeo*, recte legitur apud Gruterum *Flavio Herculeo*. Cur itidem cognomentum suum, ac prænomen pattis viro illustri non adponuntur?

Collegium Salutare (*e*) sero opitulatur Setano *In Itinere VR. Defuncto Et Sepulto*, & quidnam ei ita se habenti *Donum Det* non intelligo.

Spediolejus (*f*) parum arridet, & quid Zodiaci Signa ad Grammaticum Latinum? *Consulem MV.* cum *Curru triumphali* (*g*) Florentiæ non est qui viderit. Quod *Cales Adscripsit Consul*

(*a*) Pag. 718. n. 376.

D . M
T. FL. PHEDIMO
T. FL. IONICVS. PATRO
NO. SVO. DONVM
DEDIT. DVLCIS
SIMO. BENEME
RENTI. FECIT

Sarcophago in Ædibus Nobb. de Palutiis.

(*b*) Epist. XXVIII. ad *Rupertum*, pag. 239.
(*c*) Pag. 723. in not. ad Epig. 439. pag. 772. quæ ita est:

AEMILIAE
C. FIL. CAL
LISTAE
C. F. CONIV
GI. L. TVRCI
FAESASI A
PRONIANI
COS
AVFIDENATES
D . D

A Castel di Sangro, ex Schedis Chisianis.

„ Consul iste (ait Fabret. pag. cit. 723.) *L. Turcius Apronia-*
„ *nus*, Romanis Fastis ignotus, Duumvir Aufidenæ Sa-
„ mniticæ Urbis esse potuit, qui honoris, sive ambitio-
„ nis gratia, id nominis usurpare ausus sit eadem no-
„ tione, qua se Burdigalæ Consulem vocat Ausonius,

Diligo Burdigalam, Romam colo, Civis in hac sum,
Consul in ambabus ....

„ Scio equidem non placuisse hoc Reinesio (loc. cit.). ibi. *De Coss. municipalibus non possum amplius dubitare, ab ignaris antiquitatum Romanarum nobis fabricatos fuisse, quamquam & Scipio gentilis noster 2. de Jurisd. 5. & Casaubon. Not. ad Apol. Apul. eos conatur obtrudere.* „ Qui
„ Ausonium poetice potius, quam proprie locutum asserit
„ Epist. XXXI. pag. 160. Sed prævalet Eminentiss. No-
„ risii authoritas hoc lapide fulta, alioque, quem nuper
„ Pisis erutum ostendit in *Cenotaph. Pisan.* pag. 41.

D . M . S
FELIX. HERCVLEO
EQ. P. AED. II. COS. I
PONT. PERP
REIP. PIS

„ in quo difficultatem mihi non facit suspicio illa doctis-
„ simo viro oborta ob insolitam enumerationem primi
„ Consulatus: innititur quippe illa enunciationi ante-
„ cedenti bis gestæ Ædilitatis; quemadmodum vidimus
„ Cap. IV. n. 495. Magisterium primum ibi expressum,
„ ubi bis, & tertium alii exercuisse dicuntur. „
(*d*) Rub. pag. 67.
(*e*) Idem Fabret. pag. 743. n. 512.

D . M
M. IVL. SERANO
ANN. XXXII.
IN ITINERE VR
DEFVNCTO ET
SEPVLTO COELIA
ROMVLA
MATER. FILIO
PIISSIMO
ET COLLEGIVM
SALVTARE
D . D

e Schedis Vaticanis.

(*f*) Pag. 744. n. 519.

C. SPEDIOLEIO. CEREALI
GRAMMATICO. LAT

In Hortis Mediceis sub stemmate viri togati, circa quem signa Zodiaci.

(*g*) Pag. 745. n. 537. & Gor. *Inscr. Antiq. Etr.* Tom. I. p. 329. n. 90.
Sarcophagus in opere Eccl. Metr. ex Schedis Vinc. Borghinii.

D . M
Q. PETRONI
MELIORIS
COS. MV

Fabrettus non habet D. M. ponit *Florentiæ in sarcophago, in quo Currus triumphalis.* Et inquit „ videtur an *Muni-*
„ *cipalis Consul*, de quo supra &c. hic designetur. Gorius pag. 330. ad hanc. COS. MV. idest *Consulis Municipalis.*

ful (*a*), quantum ad me attinet, frustra adscripsit: valde etiam ex antiquo Claudius advenit Consul cum *M. Perpena*, & Judicem Veneficiis agit, quod magistratus nomen audierat nemo.

Asaphat Judæus Ob Grandem Nummum e Patria Pulsus, & posteros sepulcrum ingredi vetans, *Quousque Resurgat* (*b*), nec antiquum hominem loquela refert, nec Judæum. Ingeniosius nihil interpretatione per doctum municipem meum perpetuis sigiis adjuncta (*c*), quæ inter vetera nequaquam tamen descripserim.

Inter illas, quas Goetius contulit, Arelatensis lamina (*d*) vel non ita se habuit, vel pro recenti chimæra habebitur: confuse etiam, & inemendate anteriorem præsertim tabulam (*e*) suspicor exceptam, si tamen unquam extitit, vel si impostura non fuit multa, ut indicant POS. S. ante *Votum Solvit Civ. El.* cognominis loco, & ea *Ratiariorum Superiorum Amicorum Suorum*. Quid de *Opere Valli* (*f*) dicamus? quod cum ex aggere & vallis, hoc est, sudibus construeretur, mirum videri possit lapidea Inscriptione dedicatum fuisse, & cur præcipue a *Vexillatoribus*? legerim potius *Vexillationes*; quæ sequuntur compendia, ex autopsia restituat qui potest.

Inter Emendationes (*g*) bini ex schedis Piniæ Gruteriano titulo (*h*) adjiciuntur versus a recenti editione accepti, quos antiqua nec ne prognata Musa putemus, non declaro; at ne minimum quidem ad sepulcrale monumentum facere in propatulo est.

——————

V. *Variarum Inscriptionum in jam laudatis Operibus non adductarum disquisitio*.

EGO quidem cum ad implicatissimam hanc spuriarum Inscriptionum explanationem accessi, id mihi ferme persuaseram fore, ut ubi quatuor illas congeries amplissimas excussissem, omnibus absolutum numeris constaret opus, nihilque mihi, quod pretium facere labori posset, investigandum amplius superesset. Eò autem postquam perveni, hanc mihi frustra video spem inhæsisse, & hallucinatum profecto me in hac cogitatione esse sentio: nam aliquot superiori ætate edita fuisse non omnino comtemnenda fictitia epigrammata deprehendo, quæ in maximis iis collectionibus non sunt inserta, & quod rei caput est, proximis temporibus, nuperrimisque doctorum hominum voluminibus quam plurima de novo prodiere, ac prodeunt continenter in dies, de quibus nisi verba fecerim, desipere videar, & hujusce operis instituto nequaquam satisfecisse. Cum vero vix fieri possit, ut quæcumque usquam gentium omnino vulgata sunt, infinitisque pene libris interspersa, hujus generis monumenta homini uni occurrerint, ac pertractentur, illa in medium adduxi, satis habeant viri eruditi, quæ, me accurate, ac diutius indagante, in manus fors tulit, ut inciderent, quæve cum utilitate quadam, & absque inutili dictarum rerum repetitione percurri, ac recenseri possint. Quam plura autem teruntur volumina falsis titulis referta, quæ hic a me ne memorabuntur quidem; quod eos titulos etiam discussis Corporibus, Gruteriano præcipue, Auctores, ut fieri solet, hauserint, atque exscripserint: aliorum

(*a*) Pag. 718. n. 555.

ADSCRIPSIT . CALES . COS . CVM ...
R . COLONIAM . DEDVXIT . GRAVISCAM ...
Q . IIIVIR . A . A . A . F . F . AED . CVR . IVDEX . VENEFICIS . P . R
REPETVNDIS . CVRATOR . VIS . STERNVNDIS . COS . CVM . M . PERPENA

Duo fragmenta ex Sched. Barber. olim ad usum liminaris S. Martini in Montibus.

„ Duo hic (scribit ad hanc Fabrettus) e Claudia Gente „ Consules insignes viri memorari videntur, P. Clau„ dius Pulcher, qui Gravisca Coloniæ deducendæ Triumvir fuit An. V. DLXXI. & C. Claudius P. F. qui An. „ DLXXIV. cum M. Perpena Cos. processit.

(*b*) Pag. 749. n. 558.

(*c*) Pag. 751. n. 585.

LP . IL . O . T . A . A . RR . I .
QS

Veronæ, circa operculum Urnæ Sepulchralis.

„ Ænigma (ait Fabrett. loc. cit.) primo aspectu putavi, „ & adhuc reputo: Atqui D. Canonicus Blanchinus, a quo „ exemplar nactus sum, hanc interpretationem adjunxit. *Lucius Pater Impuberi Lucilio Ollam Tristis Aptavit Ad Rogi Reliquias In Quo Serventur*.

(*d*) Pag. 756. n. 623.

SAN . A . B . C . SAC . HOL
DIA . IN . TER . DEP . AMP .
AREL . CAL . MAR . OLIM
III

Arelate in lamina ærea ad ripam Rhodani reperta.

„ Omnes (inquit cit. A.) hujus pag. Inscriptiones suæ „ peregrinationis Anglicæ, Gallicæ, & Italicæ fructus in „ hospitale contractæ amicitiæ munus obtulit Vir. Cl. Gothofredus Christianus Goetius Lipsiensis; qui ad hanc „ postremam suorum praxim, qui Kalendarii Gregoriani „ necessariam non receperunt, vetustumque dictum com„ putum adhuc retinent, observat, aliis hoc idem evenis„ se, ut quibus Calendæ advenerant, aliis, duorum die„ rum anticipatione *tertia Calendas* dicerentur.

(*e*) Pag. cit. 756. n. 622.

DEO . SILVA
NO . PRO . SAL
RATIAR . SVP
AMICORVM . SVO
RVM . POS . S.

(*f*) Pag. cit. n. 619.

IMP . C . T . AELIO
HADRIANO . ANTO
NINO . AVG . P . P
VEX . LEG . VI . VIC .
P . F . OPVS . VALLI
P . ∞ . ∞ . ∞ . ∞ . C . XLI .

Marmor Erskini Scotiæ Urbe repertum.

(*g*) Pag. VI.

(*h*) Gruter. pag. DCCCLXV. 9. ubi in repetit. edit. Fabretti versus.

rum unam tantum & alteram, inter spurias quam plures attingam, quod illæ tantummodo de novo sint editæ, vel quod ceteras tunc notarim, cum de exstantibus in marmore a me spectatis sermonem habui. Nugacissimas quoque, ineptasque prorsus epigraphas, cujusmodi, exempli gratia, non pauca exhibet Apianus, minime attingam, quod earum futilitas cordato cuique per se statim pateat.

In libris antiquioribus exigua nobis messis est reliqua. Tacuinus minime repetitam ab aliis legem habet *de re Venerea*, quæ incipit, *Jura visendi, confectandi, suffurandi*, a Feliciano quoque recensitam, sed tamquam ludibundum quid, & recentis epigrammatis jocum. Inter Simeonii Epitaphia titulum hunc (*a*) notavi, quem apud memoratos compilatores videre non memini:

C. CAESAR
AVG. F.
COS
VIAS. OMNES
ARIMINI STERNIT *

multo aptius apud Panvinium (*b*) in Fastis *Sterni* ... Norisius (*c*) Inscriptionem iterans Caji Cæsaris Consulatum ex ea evidenter ostendi ait, quæ etiamnum appareat Arimini in foro; at mihi suspecta est quam maxime: nam C. Cæsar, Consulatu in Syria inito, eumdem *ultra fines extremus Populi Romani bellum gerens peregit*, ut Cenotaphium loquitur; quamobrem de Ariminensi in Italia municipio eo tempore cogitasse, vix adducor ut credam: nec post Consulatum ad Italiam accessit; sed, bellicosissimis devictis gentibus, aut in fidem receptis, diem obiit in Lycia. Adde curam viarum ad Consules nequaquam pertinuisse; adde, unam nominatim aut alteram mutatam, aut restitutam viam sæpe in lapidibus consignari, *Vias Omnes* numquam: & quid sunt *Via Arimini Omnes?* certe quæ intra civitatem erant; at illæ ad municipalem ædilem, non ad Romanum spectabant Consulem.

Ab Hispanicis Historicis, Scriptoribusque etiamsi quam plures exhibeat Gruterus, ut vidimus, Inscriptiones acceptas, quæ suspicione non carent; multæ rursus ejusdem generis apud præclarissimæ illius gentis Auctores posteriores, in aliis regionibus parum tritos, delitescunt, ut ita dicam, quas cursim innuere pergam. Rodericus Carus in Historia Hispalensi *Dulcinillam* profert quamdam ex ignoto *Municipio Siurensi*, quam cum Dulcinea illa percelebri sociare non dubitarim, *Fortuna* præcipue *Domina Fato Ejus Dempta*, & *Mira* illius rituli *Desidia* suadentibus. *Circulos Solares*, gryphosque subsequentes ab eodem Caro explicatos fidenter rejiciat, qui *Monumentum* non amet, quod *Decii Ossa Vetera Quirini Commutatur*. Carmonenses *Roma Aureis CC Equites* excipiet, qui intelliget; sicuti Ordinem *Hienipensium* colet qui noverit. Idem in *Conventu Juridico Hispalensi Fulgetrum* consecrat, & Paulinam profert, *Qui Bello Assurgente* Pro Rep. Arucitana *Bello Retinendo*, multa fortiter gessit; illum propterea honorant *Arucitani Veteres Et Juvenes*: quæ retulisse, refutasse est.

Octo recitat epigrammata Hyacinthus Arias de Quintanaduenas in Antiquitatibus Alcantaræ, quorum nullum veritatem sapit: in iis vel sensus excutitur nullus, vel *C. Julius Cæsar*, & *Octavianus Augustus Laucium Lacetanium Accipiunt*; & *Tago Fluminum Principi* Ara *Pro Inundatione* ponitur.

Barnabas Morenus in Historia Emeritensi lapidem affert de Via Cæsaraugustana *Emeritum Usque Restituta*, in qua nova habetur, atque importuna loquutio, *Per Partes*, & Domitianus Vespasiani cognomentum, quod numquam usurpavit, ostentat.

Ludovici Lopezii Cæsaraugustana Historia Augustum Cæsarem *Murum Dedisse* docet, *M. Vipsanium Agrippam Consulem Fieri Curasse*; verumtamen Agrippa nec Vipsanii nomine usus umquam est in publicis monumentis, nec Romæ Consulatum gerens Hispaniæ fabricis præsidere potuit.

At non una vice Petrus de Roxas Historiam Toletanam Inscriptionibus distinguens, atque illustrans peccat: in illis enim vix quicquam sani est: monstra, ac res nihili, ut omittamus, nec non *Titulo Sulviam*, *Qua Propter Avaritiam Occidit Filios Suos*: antiqua ibi Geographia novis oneratur gentibus; nam *Municipes Triuchenses*, qui Metropolin male mussitant, Municipia *Irpinense* & *Monotense*, Ordinem *Barcieulleusem*, *Mentercos*, aliaque non sua nomina invenit, & miratur: antiquam ibi Religionem inconditi incestant ritus, & male compacta Numina; *Hercules P. Endovellic. Tolet. Hercules Pater Toleta Deus Manticulus*, ob quem *Circenses Quo die Quot Annis Toleta Celebrant*; *In Loco Subterraneo Cloacinae Dea Aliquot Homines Gentis Superstitione Devoti*, ubi *Ex Auctoritate* non Præfecti, aut alterius Magistratus, ut prisca fert formula, sed Imperatorum Diocletiani & Maximiani ad Romanarum Inscriptionum exemplum, ab inconditi nescio cujus Præsidis Legato Tagi

(*a*) Pag. 72.

* Hanc iterum sic exhibet Maffejus *Inscript. Var.* pag. CCCLXIV. n. 5. ponens *Arimini in Platea*.

C. CAESAR
AVGVST. F
COS
VIAS. OMNES
ARIMINI. STERN

& in adnotat. scribit: „ Mirum paronama unde irrepserit, „ quo in Obs. tom. 4. pag. 356. literæ COS omissæ fuerunt, & omissionem probare visus sum, effari nequeo; „ nam in archetypo apud me exemplo adhuc extant. „ Errorem non ex aliorum monitu, sed ex ipsa libri „ inspectione, statim ac in lucem exiit, agnovi, ita ut „ exemplaria plura manu, & calamo emendata sint. „ Ter hanc affert Maffejus cit. locis & semper variantem aliquantulum.

(*b*) Panvin. ad An. DLIV.

(*c*) *Cenotaph. Pisan.* pag. 243.

ripæ terminantur. Non vacat in iſtiuſmodi nugis ultra immorari.

Obſcura & ambigua quædam tituli per Fratrem Hieronymum a Conceptione in Gadibus Illuſtratis enunciati quandoque continent, ſed quæ ſphalmatis & exſcriptorum paroramatis imputari poſſint. Qua defenſione uti profecto nequeant aliqui ex iis, quos in Hiſtoria Regni Valentiæ Gaſpar Scholanus recenſuit: nam *L. Bebiae* epitaphium *Nobilis Pardi* nomina deturpant, & prænomen feminæ, & inepta formula *Amiciſſimus Amicae*; *C. Terentiam* incondita verba dehoneſtant, & recitationes tumulo haud congruæ, & illa, *Proh Dolor Hic Tam Longe Malo Coeli Contagio Cecidit*: Dianae *Maximae Alba Vacca Et Nigra*, & *Mourma* & *Torta* reprobantur ex omni parte: nihil ſunt, *Q. Li. Gal. Hiſpano*, & *Corſyanini* Herus, & *Ruf. Gal. Rufino Pro Charitate*, & *Tanne Gadensa P. N.* & *Saetabi Auguſtorum*, & *C. Antonius Conſul*. Quam aberret, quæ *Claudio Imp. Victori O. F.* dicatur, ejuſdem Claudii Gothici ab eodem Scholano exinde prolata honoraria epigraphe teſtatur, quæ authentica ejus Imperatoris formula conflata eſt; genuinæ ſiquidem plures in hac Hiſtoria conſignantur.

Inter exhibitas a Martino de Roa in Antiquitatibus Aſtigitanis *Sape Victor* diſplicet, & *Vis Corporis Magna*, & *Iſtoricus Pedagogus*, & *Sep. Timenus R. P.* & *Cyprius Muticarienſis*, & *Statua Faneri Facta*. Matriti Hiſtoria tres omnino informes titulos recenſet.

Franciſci de Pedraza Granatenſem Hiſtoriam quid memorem? nonne in ea *Mater Valeri Augusti*, & *Veſpaſianus In Honorem Hieroſolymitani Belli* prædicantur; *Baſilica*, quæ *Conſules Hoſtes Najades* involucro uno commixta afferuntur?

Ut ab Hiſpania ad Italiam me conferam, Neapolitanam Capacii Hiſtoriam præ manibus ſumam. Commentitiis Inſcriptionibus profecto haud caret, quarum maximam partem apud Gruterum, & Reineſium inſpicere eſt. Reperire apud illos mihi non contigit *Senatum Populumque Neapolitanum*, non Numini cuidam, ut ferebat formula, ſed modo *Dono Dantem L. Baccio* (*a*) Cominiæ gentis nomen pro cognomento adhibentem; modo Marco Antonino Auguſto *Patrono Indulgentiſſimo*, cum nec Imperator apte dicatur *Patronus*, & civitatis Patronus minus adpoſite vocetur. *Indulgentiſſimas* ſub finem Libri primi *Criſpum & P. Cornelium* (*b*) audire pudeat. Fragmenta ſunt ſparſim plura, quibus utaris nolim. Nolanus Ordo *Domitium Domitianum* (*c*) incondite blaterantem ne obtrudat, & regionem ſuam in Provinciarum cenſu computans tam inſcite ne deprimat. Abellæ *Coloni, Et Incolae M. Propr.* (*d*) colentes quid nobis obloquentur, enodet nemo.

Inter Siculas docte a Gualtherio collectas Tabulas *Reſpublica* non placet *Lilybitanorum* (*e*), quæ Reipublicæ alterius, *Agrigentinorum* nempe, *Concordiae* ſacrum facit, & Proconſulem, ac Proprætorem in eodem ſociat.

Fines Inter Vandalos Et Gothos cum *Milliaria IIII.* (*f*) non conſentiunt. *Lites In Monte Eryco* (*g*) excitavit ne *Spinoſas Erycina ferens in pectore curas*? Honoraria.

LIVIAE AVGVSTI
DEAE
MVNICIPIVM *

utitur Hadrianus Valeſius quoque; at jejuna nimis videtur formula, & *Deam* non ſine additamento *Vocontiorum* Itineraria conſignant, & mirum videri poſſit, a Gallica urbe dicatum lapidem, & quidem prægrandem in Sicilia reperiri: quin Gruteriana epigraphe non municipium, ſed Coloniam vocat, & quidem Auguſtam.

Deformes aliquot tranſilio, aut informes, inter quas quid de *Tulliola* dicam, *M. Tullii Filia* (*h*), ex Terentia uxore, ut commentatur editor in animadverſionibus? quid de Locrorum civitate (*i*) *Soli Deo Subdita Et Populi Romani Amica*? quid de Marcelli honoribus (*k*) *Fugato Hannibale Direptis Syracuſis*? Ad calcem duo Senatus Conſulta afferuntur, quam plurimis probantium, & faventium hominum nominibus circumſepta, & *Rempublicam Primo Bello Punico Contarbaate* facta, quæ aniles fabellas amantibus ablegamus.

Tomaſinius (*l*) de Donariis a Grutero ſæpius deceptus, hanc præterea exhibet a Naudeo traditam:

NEPTVNO . SACRVM
C. ANNIVS . NEPTVNI . DIALIS
VOTO . SACRAVIT

ubi ab antiquis formulis *Voto Sacrare* deſciſſit, & ridicule *Dialis*, qui Jovis flaminem ſonat, Neptuni dicitur, & pro Neptunali habetur: *Concordialem* videmus in aliis pro Sacerdote Con-

(*a*) Capac. pag. 59.
(*b*) Idem pag. 350.
(*c*) Idem pag. 882.
(*d*) Idem pag. 897.
(*e*) Gualther. pag. 17. & in edit. Meſſanæ 1624. ſub n. 15.

CONCORDIAE . AGRIGENTI
NORVM . SACRVM
RESPVBLICA LILYBITANO
RVM DEDICANTIBVS
M. HATERIO CANDIDO . PROCOS
ET . L. CORNELIO MARCELLO Q
PR . PR

Eandem exhibet Excellentiſſ. Princeps Turris Mutiæ *Antic. Iſcr. di Palermo* pag. 91. Gruterus pag. c. n. 10. nonnihil variantem in verſ. 3. LILYBAETANORVM legens. Aliam epigraphem *Municipii Lilybitanorum* habes in mea *Sylloge* ad Claſſ. XVI.

(*f*) Idem Gualther. pag. 22.
(*g*) Idem pag. 23.
* Gualther. in cit. edit. Meſſanæ n. 308. & apud laudat. Principem Turris Mutiæ loc. cit. pag. 193. in not.
(*h*) Idem pag. 51. juxta cit. edit. a Cl. Maffejo.
(*i*) Idem Gualther. pag. 55.
(*k*) Idem pag. 64.
(*l*) Thomaſin. Cap. XXV.

Concordiæ Deæ, non Concordiæ Dialem. Idem de Tesseris (*a*) Rubei Brixianam arripit, lapidi numquam creditam, hoc initio: *D. M. Imp. Cæsar Pro Salute Divae Corneliae*: quam qui confinxit, stupeam speravit, puro, posteritatem fore.

Inter *Monumenta Patavina* (*b*) lapis de *Feo Convibâ*, qui non extat, in gemini sui gratiam fabrefactus fuit. Insulsam *C. Sextii* næniam cur prolixe enarrat Cl. Ursatus, atque illustrat, qui suspectam sibi tamen esse post illa omnia non dissimulavit?

Lapidariæ Musæ carmina quandoque concinunt, quæ nullam cum antiquis lapidibus cognationem habent. Disticha de nummis, quos *Heres Reddidit*, & de *L. Volumnio*, sensum efficiunt nullum, *Antilla* nostratem prodit Rhetoricam, Viatorem eo impetu compellans. Adjacentem titulum non continuo ejicerem (*d*):

IOSCVNDAM . NOVIAS . ROMAE . NATAM . OBRVIT . ALTA
POST . DVOS . MS . NATOS . ARCEIANENSE . SOLVM
SERGIA . MI . NOMAN . FVARAT . VOLVMNIVS . INQVAM
CONIVX . FATA . CVIVS . FAVSTA . FVAAA . PARVM

Color certe non malus, & neglecta in postremo versu prosodiæ ratio fidem conciliat: ubi *duos* legitur, *duo* substituere in promptu est; at eam dictionem præter rationem Grammaticam Virgilius extulit: *Si duo præterea tales Idaa tulisset Terra Viros*: verbum *inquam* forte ex mendo accessit, & in eo cognomen latet; at *Arceianense* vel a mendo procul dubio, vel ab interpolatione est: fleterit enim Romanorum ævo pagus is Vicetinorum si lubet, Latina inflexione *Arcilianam* enunciatus esset, non vulgari *Arcejanum*. Uno spiritu quæ haud ex legitimis cum vetere Musa nuptiis, sed recenti, furtivoque concubitu prognata sunt epigrammata, memorabo: pastoritium de Theone & Thyrsi; bellicrepum de Amazonibus; inhonestum de Saviano; Tulli Hostilii historia *ex marmore antiquissimo*, quod *Veronæ* non *reperis* Auctor, sed somniavit; Hesiones epitaphium; tum Terentii, Floridi, ac Lucani; præter alia ex veterum Poetarum Catalectis jam nota. Nostrates quoque etiamsi perelegantes Poetas illa sapiunt, in quibus a Lucretia inviolati pudoris testes advocantur, *Ante virum sanguis, spiritus ante Deos*: quamvis Scaliger in Catalectis Sulpicio Luperco epigramma tribuat: & ubi Seneca rebus humanis valedixit:

Cura, labor, meritum, sumpti pro munere honores
Ite, alias posthac sollicitate animas;
Me procul a vobis Deus avocat &c.

vel ubi Feltrinum oppidum valere Julius Cæsar jubet:

Feltria perpetuo nimium damnata rigori,
Forte mihi posthac non adeunda, vale.

In *Fragmento* (*c*) Ferrariensi *Domitiæ* titulus dimidiam partem genuinus est, & superest in exteriori muro majoris Ecclesiæ: medietas, quam hic dextram vides, composita est infaustis avibus, ita ut ex adjacenti *Oviario* prodiisse putari possit. Qui Aurelii Porphyrii epigraphen repastinavit, *Asciam* (*e*) a Lugdunensibus mutuo acceptam minime intellexit: illam siquidem in hominis cubitum transformatam præfixit; postquam autem funeraria obganniit plura, ad *Interamnatium Navale* repente commigrat. *Ollius Tertullianus* (*f*) votiva, sepulcralia & honoraria miscet: Ollius alter valeat cum Prætorii Præfectura sua, & cum *Urnis Marmoreis VI.* In *Salutario Virtutis* antiquitatis notitia nos deserit, studiumque nihil suffragatur.

Seldenus de Dis Syris ænigma profert a Camdeno acceptum (*g*), de cujus verbo *Tramai*, ne hariolari *quidem* ausus est; at non vidit vir doctus, in iisdem prorsus tenebris & quæ sequuntur, cubare, cum res sit nihili. Beyerus in Additamentis futilissimam de *C. Lepido*, & *Manina Lympha* (*h*) ex Apiano tabulam arripiens, *egregiam* vocat. Pagius in Dissertatione Hypatica Lazianum commentum exhibens, a Grutero quoque referri affirmat, sed hallucinatur (*i*): frusta quidem Gruteriana, quædam inibi spectantur, sed ridicule confusa: utrum de Hadriani, an de L. Fabiani honore agatur, nemo dixerit: *Quæstorem Turbantium* fac in *Quæstorem Urbanum* reficiamus; at post ejus viri magistratus & munera Imperatoris rituli quid præstant? ponentis mentem super his sciscitari, ac consulere nequaquam licet, is siquidem nullus est. Hanc Inscriptionem tamen tanti Pagius fecit, ut, cum in ea contra Historiæ, ac numismatum fidem Hadriani Tribunitiam Potestatem XXII. consignati videret, illam in Dacia mortuo quidem Hadriano, sed mortis nuncio nondum allato, insculptam fuisse excogitarit.

In Diario Literatorum Parmensi Italiæ (*k*) olim ac seculi decus, & numquam mihi sine oborientibus lacrimis memorandus, P. Bacchinius hanc vulgavit epigraphen: *M. Alfedius L. F. Marcellus Pius Parentium Ingenio Bellus Cantor Risor Aetatula Prima Heic Requiescit*: de qua nihil ultra enuncio, quam suspicioni obnoxiam esse, ipsius lapidis, quem P. Bacchinius non vidit, inspectione purgandæ: suspicionem autem

(*a*) Idem Cap. XII.
(*b*) Pag. 139.
(*c*) Pag. 104.
(*d*) Pag. 21.
(*e*) Pag. 26.
(*f*) Pag. 33.
(*g*) Pag. 184.
(*h*) Pag. 87.
(*i*) Pag. 33.
(*k*) Tom. I. pag. 35.

autem aliquam excitat, quod facientis nomen non appareat; quod verba *Piis Parentium* non connectantur: quod *Heic* & pueri nomina veteri *Requiescit* omnino vergenti ætati competant; quod demum *Ingenio Bellus*, & *Aetatula Prima* bellullum nimis, ac lepidulum videantur epitaphium constituere.

Inter Felsineas Veronensem Malvasia recensuit de *Squillio Imperatore*, ac *Patrono* (*a*), quam nos nec habemus, nec volumus. Repudiari & a Bononiensibus, iis saltem,

Queis meliore luto finxit præcordia Titan,

illam (*b*) puto, quamvis in adjuncta Dissertatione repetitam, quæ de *Triumvirata Sancita* mentionem facit.

Quidnam officii gereret *Hermes Ab Instrumento Auxiliario* (*c*) doceri expeto, & cur sepulcralis titulus post defuncti nomen voce *Sacrum* tamnove claudatur.

Opelentius, & *Lucentianus* (*d*) adeo incondita commiscent, ut, postquam multa effutierunt, nihil dixerint: idem fere subsequenti (*e*) *Plaria* contingit.

Atticiliæ quid cognominis esset, & *Pestis* quid *Dira Negarit* (*f*), non intelligitur: multo minus quid sibi velint *Antigonus & Livia* cum *Caratura Sua*, & *Pariete Ab Anglo Trichillae Picto* (*g*).

Ridicule desipit *P. Sextius* cum *Seditiosam* & *Saevissimam Conjugem* memoriæ mandat, deinde *Optatissimam* (*h*) appellat.

Alia sunt, quæ in suspicionem veniant, sed injuria, cum sanari emendatione possint: quinlaus Malvasiæ debetur non minima, quoniam schedas optimas pertractavit, atque in tanta monumentorum congerie perpaucas e subdititiis produxit.

Sed me decantatissima *Aelia Crispis* (*i*) jam vocat, quæ non modo Alexandri de Nigris, & Petri Menguli dissertationibus in hoc volumine, aliorumque in aliis, est ornata, sed libris integris, atque elaboratissimis pertractata pluries. Tres & quadraginta (credite posteri) Scriptores numerat Malvasia in Opere majori forma, speciatim edito, qui ob monumentum istuc atramentum & operam perdidere; ac eos quidem Italos, Gallos, Anglos, Belgas, Germanos. Quam mira autem, quam varia, quam discrepantia inter se commenti sint, qui in tam implexo ænigmate antiquorum sapientiæ partem haud

(*a*) Malvasia *Marmora Felsinea* pag. 16. Sect. I. Cap. II. edit. Bononiæ 1690. in 4. fig. ponit *Veronæ in Lapide prope S. Nazar.*

L. CARPVRNIO. L. F. PVR. SQVILLIO
Q. IMPERATORREM. TRIB. PL. PRAEP
D. D.
PATRONO

Murat. DCLXXIV. n. 5. ponit ibidem *e Schedis Pocedianis*, & *Jacobi Valerii*, & Farnesiis; at variantem, & aliter distributis versus. Vid. ejusdem not.

(*b*) Malvasia pag. 272. Sect. V. Cap. XIII. Sed prius retulerat pag. 145. Sect. IV. Cap. II. hoc modo:

DIVO. IVLIO. C. P. OCCISO
M. AIMILIVS. M. F. Q. N. LEPIDVS
M. ANTONIVS. M. F. M. N
C. IVL. DIVI. F. C. N. OCTAVIANVS
AD. HVNC BONONIEN. AGRI. AMNEN
A. D. V. R. XOR. AD. PRID. IAN.
D. R. O. IIIVIRAT. SANCIVERE
C. ALBIO. C. P. CARINATE } COSS.
P. VENTIDIO. P. F. BASSO }

Hanc uti commentitiam, & futilem jam improbaverat ipsemet Malvasia pag. 610. Sect. X. Cap. IV. ubi de *Inscriptionib. Fictitiis*, seu *Apocryphis*; quamvis Sect. IV. Cap. II. pag. 145. cit. ita scribat: *Hanc asseruerunt certes Majores nostri, atque hos inter non paruam multi, qui ipsissimis oculis insignitum ea olim Cyppum se conspexisse, propriisque manibus transcripsisse literis tradiderunt. Consentit MS. Codex, ab Excellentiss. olim Montealbano possessus D. ab hinc annis, & eo amplius membrana exaratus, quoque ipsam (ut supra exhibuimus) ex archetypo lapideo descriptam nobis obtulit. Eam quam nimia temporis* (pergit idem Malvasia pag. 610.) *diuturnitate consumptam conservavit P. Primus Servita*, teste Alidosio pag. 74. 3. Vid. cit. pag. *Marmor. Felsin.* ubi adseritur. Aliis verbis conceptam adtulit *e Schedis Langermi* Reinesius 67. II. pag. 285. & ad hanc in not. ait: *quisquis est author istius tabulæ, fane minime antiquus*. Nemo non videt hujus Lapidis falsitatem.

(*c*) Pag. 229 Sect. V. Cap. IV.

D. M. T. AELIO
AVG. LIB
HERMETI
AB INSTRVMR
NTO AVXILIAR
IO SACRVM

(*d*) Pag. 345 Sect. V. Cap. XIX. & Murat. pag. CDXXXV. n. 5. ex eo, non sine ulla suspicione.

(*e*) Pag. cit. & Murat. pag. CLXVIII. n. 4. Vid. not. ubi præter alia scribit: *Quarta linea non sine errore facta mihi creditur* &c.

(*f*) Pag. 456. Sect. VIII. Cap. I. *e Schedis Vaticanis*.

ATTICILIAE
PRENOME MARCI
AE. PESTIS. CVI. DIRA NE
(*sic*) GAVIT

(*g*) Pag. 471. Sect. cit. Cap. IV.

ANTIGONVS LIVIAE
LIVIA AF. P
CVRATVRA SVA PARIETE MOP
PICTO AE ANGLO TRICHILLAE
SN CIRTIONE VSQVE AD OSTIVM
PI
A VIBIO HABITO L. APR

(*h*) Pag. 529. & 530. Sect. VIII. Cap. XII. *ex Schedis Vaticanis*.

D. B. I
TVLLIAE IANVARIAE
SEDITIOSAE ET SEVISSIMAE CO
NIVGI
ETERILIQVE
P. SEXTIVS CVRSOR OPTATISSI
MAE. P

(*i*) Pag. 579. Sect. I. Cap. I.

haud contemnendam latere arbitrantes, huic argumento se devoverunt, accipe & obstupesce. Fuere qui cantilenam istam omnem de *Regula Castitatis Militari* nescio cui *Religioni* injuncta interpretarentur, & qui de materia prima: fuere qui de Filia nascitura, ac sponsa designata, sed aborto intercepta; qui de tribus fato functis meretrice, viro, & puella; qui de generatione, & privatione; qui de cannabe, de malo Genio, de Nympha, de aqua marina, seu pluvia, de Niobe, de anima, de idea Platonis, de Eunucho, de lapide philosophico, de lite, de amore, de umbra, de musica. Multo magis, quam tot inania somnia, profecto miror, imposturam & fallaciam neminem in tanta turba olfecisse: Fabrettus (*a*) ipse ob tria nomina hanc *Crispidem* memorans, calculum addere visus est. Unice Sponius, qui lapidem vidit, novitium statim agnovit: frigide reponitur, ex antiquo, qui interibat, renovatum fuisse; at inspectione nihil est opus, ubi antiquitatis larva in ipso epigrammate nulla. Officit statim hoc ipsum, quod scriptum contineat; quos vetustis funerariis lapidibus numquam insculptos vidimus, sed e recenti commento non semel: officit deinde nugax sermo & ineptus, & nihil dicens: quam futiliter monumentum ipsum *nec molem, nec pyramidem, nec sepulcrum* esse, mango, iste prædicat? qui Grammaticam minime consuluit, cum *Androgina* dixit pro *Androgynus*, & *jacere aquis*, *jacere terris*, ac quod lepidius est, *jacere Cælo*. Nomina ipsa, mendacium statim detegunt: *Crispis* siquidem, nec Romanum cognomentum est, nec Græcum: cur non *Crispa* dixissent, ut Latina effert lingua? *Aebutiam Crispum* lapides exhibent, ut Castam, Nigram, non *Castidem*, *Nigridem*: multum operæ Malvasia insumsit, ut XXIV. consimilia mulierum nomina colligeret; at non animadvertit, Græca esse universa, *Helpis*, *Chrysis*, *Eleutheris*.

Peccatur item in altero, cum trium nominum homo *L. Agatho Priscus* inter Romanum prænomen, ac cognomentum gentilitii nominis loco libertinum cognomen ridicule inserat: multa hic pariter idem Auctor lapidem omnem movens Agathorum nomine consignatum, sed a cognomentis rationem gentilitiorum nominum nequaquam distinguens. Multa in hoc volumine supposititia epigrammata recensentur, vel alibi repudiata, vel indigna, de quibus ultro citroque sermo habeatur.

Inter Ariminenses Garuffii nova omnia, ubi *Allienus Pet. Caesidia*, & *Picentes Salvete* (*b*) informia multa in illis *Ni. Maximo Testamento* (*c*), *Have Mei Miserere* (*d*): *Entellus Dedicate* (*e*), *Suosonus Ded.* & *Alumno DDD* (*f*). At nonne *Imp. Caesar Divi F. Augustus Murum Dedit Curante Flaminia Correctore & Piceni* (*g*), quod magistratus nomen aliquot tantum post Augustum secula est auditum? Cæsarem haud

---

D M

ÆLIA LÆLIA CRISPIS

NEC VIR NEC MVLIER NEC ANDROGYNA

NEC PVELLA NEC IVVENIS NEC ANVS

NEC CASTA NEC MERETRIX NEC PVDICA

SED OMNIA

EVELATA

NEQVE FAME NEQVE FERRO NEQVE VENENO.

SED OMNIBVS

NEC CŒLO NEC AQVIS NEC TERRIS

SED VTRIQVE IACET

LVCIVS AGATHO PRISCIVS

NEC MARITVS NEC AMATOR NEC NECESSARIVS

NEQVE MŒRENS NEQVE GAVDENS NEQVE FLENS

HANC

NEC MOLEM NEC PYRAMIDEM NEC SEPVLCRVM

SED OMNIA

SCIT ET NESCIT CVI POSVERIT

(*a*) Cap. I. pag. 25. ubi inquit: ... Prænomen *Sergiæ* in „ femina, quod Reinesius agnovit, & probavit in hac „ Inscriptione 113.

SERGIA. FLAVIA. LVSINIANA &c.

„ confidenter rejicimus ..... ita ut tria potius nomina „ tolerari debeant in hac muliere, recepto more, de quo „ plura exempla congerit in sua ænigmatica Ælia *Lelia* „ *Crispide* Ill. Com. Carol. Cæs. Malvasia &c.

(*b*) Garuff. pag. 12. Murat. ex *Clementino* pag. MLXVII. n. 3. ponit *Arimini* in *Columella*

Q. ALLIENVS. P. F
ET. CAESIDIA
MATER SVA
PICENTES SALVETE

Hujus epig. Auctor vapulasset a Prisciano pro tertio versu.

(*c*) Idem Garuff pag. 16.

(*d*) Idem pag. 26.

(*e*) Idem pag. 34. Gruter. pag. CDLXIV. n. 4. habet

C. RVFELLEIO
ENTELLI. LIB &c.

(*f*) Garuff. pag. 35.

(*g*) Idem pag. 55.

haud moror, qui *Rubicone Superato Commilitones Suos in Foro Ariminensi Collocutus* est (*a*).

Brixianarum Rubei priores duas ejice, & *Fossam in Luco Decretam* (*b*), & *Jovem Imperatorum* (*c*), & *Deliam Diam Nemorum* (*d*), & *Brixiam Romanam* (*e*), quas fabellas nullus umquam excepit lapis. Votivorum epigrammatum in regione unam seriem mirare, & adfluentiam: Mercurium *Valerius Nero Et Nemo Valerius Non Sine Merito* (*f*) colunt, nec sine lusu: *Constantem Acuti*, *Siram Diae*, monstra id genus alia prætereo. Ovidiorum (*g*) *Locum Dedicatum* non probo. *Salutis Tumulus* cum *Diva Julia* (*h*); *Sulpicius* patris loco Jovem memorans; (*i*) Atilia *Transeuntes Per Viam Vocans*; *Mensura Olearia* cum *Sigao*; *Amici* quoque *Ponentes* (*k*) in longum valeant.

Averoldius in Appendice ad Pictarum tabularum recensionem scabrosis forte lapidibus, ut nonnumquam evenit, est deceptus, cum Neptunum sociavit & *Vires*, cumque *Martiali Sac. Aug.* exhibuit.

Doctissimus, & dum hac vesceretur aura, mihi amicissimus Philippus a Turre Adriensis Episcopus, plures, atque eximias Inscriptiones vulgavit, quarum unam, aut alteram in dubium revoco. Hanc de Diis Aquiliensibus agens emisit:

DITI
PATRI
IVLIA . BARACHVS
FECIT . VIVA . SIBI *

(*a*) Idem pag. 48.
(*b*) Rubeus pag. 60.
(*c*) Idem pag. 83.
(*d*) Idem pag. 98.
(*e*) Idem pag. 126.
(*f*) Idem pag. 143. Hæc apud Murat. pag. XLIX. n. 9. Sed ibi desunt duo postremi versus; ego ex *Schedis D. Abb. Petri Guacchi* ad Class. I. ubi *de Mercurio*.
(*g*) Idem Rubeus pag. 286.
(*h*) Idem pag. 297.
(*i*) Idem pag. 303.
(*k*) Idem pag. 325.
* Phil. a Turre *Monum. Veter. Antii.* pag. 303. edit. Romæ 1724. in 4. fig.

Non animadvertit forsan heic Cl. N. A. id quod observat ad hunc lapidem Eruditiss. Joh. Dom. Bertoli in Libro, qui inscribitur *Le Antichità di Aquileja* &c. pag. 104. & seq. ubi scribit: *Dal Codice del Ramberti pag. 209. pare, che si ricavi, che quivi Monsig. del Torre abbia confusa una Iscrizione coll' altra, facendone di due una sola, cioè congiungendo la Lapida Sepolcrale, che* Giulia Baraco *vivente si avea preparata, coll' Ara dedicata a Platone:* Diti Patri. *L' Ara nel Codice inedito del Lamberti si vede da lui riportata, come qui sotto* n. LXXXIII.

DITI
PATRI

e dice che si ritrova nell' entrar della Chiesa del Monastero di S. Benedetto in Aquileja: *e l' altra Lapida esistente in altra parte della medesima Chiesa, è questa* n. LXXXIV.

IVLIA . BARACVS *
FECIT . VIVA . SIBI

in qua nec *Barachus* feminæ aptatur, nec *fecit Diti Sibi* recte procedit, nec *Diti Patri* pro *Diis Manibus* sepulcralis recipit formula.

Paulo post *Augustae Bona Dea Cereri* (*l*) immerito sacrari videtur Ædes; nam Augusti epitheton Deorum nomini in votivis tabulis postponi solet, non præmitti; neque item solent tituli plures, qui nominis rationem habent, simulacro uni in genuinis lapidibus imponi, sollemnibus quibusdam, & perpetuo adhærentibus exceptis, ut cum Mater Deum *Magna Idea* nuncupatur. *Cereria* per se quoque mihi est suspecta; nam exemplum, quod e Grutero adducitur, de *Matre Deam Ceraria* in mendo cubare manifestum est, & e tota epigraphe nihil certi elici. *Fastus Barbonius*, qui dedicavit, lepidum ex prænomine videtur caput: posset tamen *Faustus* reponi prænominis vice (*m*) aliquando habitus.

Augusta rursus *Bona Castrensis* (*n*), & *Domna Bona* (*o*) tam miris nominibus, nec tamquam Imperatrix recipi potest, nec tamquam Dea coli; & *Bai* filius *Veteranus Ex* innominata *Classe*, si *Vestiarii* cognomine utebatur, illud ante professionis indicium collocare debuit; si vendendarum vestium, aut conficiendarum artem cum veterana militia conjungit, res novas narrat. Forte in ipsis lapidibus aliud quid erat; ast ego de iis loquor, quæ offeruntur.

Ab antiqua manu illa etiam nequaquam puto;

AQVA . DEI . ET . VITAE (*p*):
& in

Donde parrebbe, che queste due pietre fossero affatto distinte, e che non avesse che fare, come vorrebbe Monsignor del Torre, l' una coll' altra, essendo la prima fatta Diti Patri, *e l' altra a* Giulia Baracha, *che* fecit viva sibi. *Mi conferma nel mio pensiero il Bellone, il quale nel suo Codice riferisce solamente il suddetto Epitafio di* Giulia Baracha, *e non l' Ara di* Dite *da lui nemmeno osservata.*

* *Baracus* ibi scribitur absque aspiratione, nescio an Typothetæ oscitantia, cum supra pag. 104. scriptus sit *Barachus*.

(*l*) Idem Phil. a Turre loc. cit. pag. 309. & Cl. Bertolus, ubi supra pag. 107. n. LXXXVIII. ex eo in *Nov. Thes.* pag. XXXIII. n. 8.

AVGVSTAE . BONAE . DEAE
CERARIA . SACRVM
. . . VSTIS . L . TICHE . AEDEM
. . . I . DE . PECVNIA . SVA . FECIT
FASTVS . BARBONIVS
IIII . VIR . D . D .

(*m*) *Vid. Fabrett.*
(*n*) Idem Phil. a Turre pag. 311. & Bertolus pag. 108. n. XC. ex eo Cel. Murat. pag. XXXIII. 7.
(*o*) Idem Phil. a Turre & Bertolus pag. cit. num. XCI. ex eo Murat. pag. cit. n. 6.

DOMNAE . B .
SACRVM
SEX . BEBIVS
BAI . FIL . VET . EX . CLASSE
VESTIARIVS
V . S . L . M .

Bellonius & Mur. vers. 3. BAEBIVS.

(*p*) Idem Præsul a Turre, pag. 320. & Bertolus pag. 111. n. XCVI. Adlata Epigraphe scripta erat in plombea Fistula reperta, ubi olim Dei Diomedis Templum. De hoc Numine loquitur S. August. *de Civ. Dei* Lib. XVIII. Cap. XVI.

& in Collectione e Capodalei schedis,

AMICIS . LIBERALIBVS (*a*):

plures in ea Collectione suspicionem movent, sed, ut opinor, e sphalmatis, quibus non semel vitiantur, ut suo loco indicare pergam.

In Historia Gymnasii Ticinensis tres Inscriptiones afferuntur, quarum tertiam repudiavimus suo loco, reliquas duas Ligorius auctor depretiat. Quid est *Colon. Papiensi Aeliani Aureliani?* & quomodo ea verba concordant? Quid sunt *Papiensi*, quos una apud Gruterum Inscriptio laudat, & ex fictitia, itemque a Ligorio? quid est Papia antiquitus, ubi de Ticino agatur? In altera importune *Augur DD. Gratuitus*, & e genuinis titulis decerptas notas pro *Quaestore, Aedili*, & *Quatuorviro Aedilitia Potestate* insulse omnino ac ridicule interpretatur Ligorius, *Qui anno Quatuorvirati a Papiensium Auguribus decretum datus*.

Franciscus Dinus in Antiquitatibus Umbrorum de *L. Sylla* (*b*) inanilogam epigraphen profert, ubi *Decuriones Indicto Nomine Lucinuenses* se, ac Licinianum suum frustra consecrare adnituntur: passibus aequis procedunt duae de *Licitiauensi Dom. Atriensi* (*c*), & de *Atilio Liciniano*, pluribus nominibus repudiandae.

Academia Inscriptionum, quae Parisiis est, Acta sua, & Historiam edidit non ita pridem Eximie multa; sed ubi ad veterum monumenta se confert, communi fere extra Italiam fato, labitur ut plurimum. Tamquam praeclarum quid, hunc primo titulum (*d*) producit:

D . M .
SVLPICIO
NOTO ADESTE
SVPERI *

Obtinebat antiquitus in vulgo, illius memoriam labefactari, qui sepulcrales titulos legeret, ut e Catone constat, qui cum ejusmodi nihilominus studio operam daret, *nec*, inquit, *sepulcra legens vereor, quod ajunt, ne perdam memoriam* (*e*). Verum eorum memoriae, qui praedictam epigraphen pro antiqua habuerunt, nihil profecto pertimescendum; apparet enim, inter funereos veterum titulos quam minimum esse versatos. Mira exinde proferat necesse est, qui novitium epigramma tamquam vetustis temporibus exaratum interpretandum suscipit; quamobrem pro *Superis* fuere inter Academicos, qui *Deum vivum*, ac *Sanctos* ejus intelligerent; fuere qui defuncti conjunctos sibi ac dolori suo Deorum opem sic implorantes crederent; quae sententia nescio utrum majori hallucinatione admissa fuerit, aut rejecta; rejecta est scilicet, quod ante verbum *Adeste* punctum non appareat, nec versus ibi resumatur. In hanc demum explicationem consensere, a ceteris haud verisimiliorem multo; Superorum nomine viatores venire, quos Notus iste (seu nothum mavis) ut officiis parcerent, invocaret.

Lugdunensis subsequitur Inscriptio, quae centum ab hinc annis eruta dicitur; cui cum recenti scalpro addita quaedam essent, ex ea unice additione Sponio, ac Menestrierio in suspicionem venisse: ceterum praeclarissimum elogium inculpate sic legi, nullique νοθείας suspicioni obnoxium esse:

I . O . M
CL . ALBINO . C . FV . C
P . GAL . AVG . ET . LVG
LIBERTATIS . ADVERS
SEVERVM . ACERRIMO
VINDICI *

Lapidis conspectu nihil indigemus, ubi nullum pene verbum est, ex quo suppositio certissime non arguatur. In ipso ingressu honoraria jam miscentur ac votiva, cum *Jovi Optimo Maximo* ridicule praescribatur in lapide Albini Augusti honoribus deputato. Qui vetus monumentum ita eloquens laudant: *Clodio Albino Conjuratorum fugatis Copiis Protectori* [ut legendum docent (*f*)] quive ea verba in veteri marmore sic exprimi potuisse putant, C. FV. C. P. eorum profecto (ignoscant Viri Clarissimi) de priscorum marmorum loquela, & figlis fando aliquid nunquam quicquam pervenit ad aures: Cur etiam profligatas ab Albino Severi Augusti legiones *Conjuratorum copias* musteus heic epigrammator appellat? cur qui in nummis est *Imperator Caesar Decimus Clodius Albinus Augustus*, in hoc lapide honori ejus dicato dignitatis praefationibus, ac praenomine ipso mulctatur, Augusti titulo in importunum locum rejecto? cur qui monumentum ponit, se ipsum occultat? quid est *Vindex Libertatis adversus Severum?* quam minimum profecto artificii, atque calliditatis in hoc mendacio est.

Ejusdem farinae sunt quae in eodem Tomo (*g*) proferuntur deinceps, atque illustrantur:

TRES

(*a*) Idem Phil. a Turre pag. 393. Bertolus pag. 306. num. CDXXXI.

(*b*) Pag. 32.

(*c*) Pag. 59.

(*d*) *Hist. de l' Academ. Royale des Inscr. & Bell. Lettr.* Tom. I. pag. 259. edit. á Amsterdam 1719.

* In *antiqua Urna*, quam ad Academiam misit Cl. P. de la Chaize.

(*e*) Cicer. de Senect.

* Hist. cit. Tom. I. pag. 262. n. 1. & sub n. 11. loc. cit. Vid. eamdem Epig. ubi *addita quaedam recenti scalpro*.

(*f*) En integra Epig. lectio pag. 264. loc. cit.

Iovi Optimo Maximo
CLodio ALBINO *Conjuratorum Fugatis Copiis*
Protectori Galliarum AVG*usto*
ET LVG*dunensium*
LIBERTATIS ADVERSus
SEVERVM ACERRIMO
VINDICI

Hanc Inscr. tuetur Dominus De Boze. Vid. Hist. cit. p. 262.

(*g*) Pag. 361. Tom. I. cit. Hist.

TRES PROV. GALL.
PRIMO V. MONUM. IN SVA CIVI
TATE POSVERVNT LOCVM OR
DO CIVITATIS VIDVC. LIBEN
TER DED. P. XVIII. AN. PIO
ET PROCVLO COS. *

Viri alicujus illuſtris, cujus nomen in altero baſis latere haberi traditur, honores ſimulantur publice poſiti: at quid eſt *Primo V. Monum.?* quid hæc ſignificant, & cum ſermone reliquo quî conglutinantur? *Poſuerunt in ſua civitate*: ſi *civitas* urbis hic ſignificatione ponitur, ridiculum eſt in urbe una tres Galliarum provincias concludere, quæ propterea diceretur *Sua*, hoc eſt, *Civitas Galliarum*, ut paulo poſt *Civitas Viducaſſium?* ſi in eo ſenſu accipitur, quo ſcripſit Plinius (*a*), *oppidum Vediantiorum Civitatis Cemelion*, & Tacitus (*b*), *Galliarum Civitates in Remos convocare*, nempe pro gentium ſocietate in Rempublicam unam coaleſcente; ridiculum eſt nihilominus in Republica, tamquam in ſolo aliquo, monumentum poni, & Gallias omnes in civitatem, hoc eſt, in commune unicum conſtringere. *Pedes XVIII.* importune numerantur; loci enim menſura ſepulcralibus indebatur titulis, non honorariis. *An. Pium, & Proculum*, quibus Conſulibus Inſcriptio conſignatur, anno Urbis CMI. nomen dediſſe enarrator affirmat: quod mihi nec eo anno, nec alio ullo ea nomina aut in lapidibus, aut in faſtis, aut in legibus, aut in Scriptoribus reperienti permirum accidit.

Subeſt & alia pag. cit.

DEO MARTI
C. VICTORIVS
FELIX PRO SE ET
IVNIO FILIO SVO
ET MATERNÆ VIC
TORIS CONIVGIS
MEÆ. V. S. L. M. DIALE
ET BASSO COS. IDIBVS
MARTIS **

Ubi honeſtius aliquando proceditur, nec tamen ſine periculo, & ambiguitate: etenim *Deum Martem*, aut *Deam* Jovem, aut *Deum* Mercurium in ſinceris lapidibus numquam vidi. Conſulem *Dialem* audivit nemo, niſi, cum Cicero in unius diei Conſulem luſit; *Materna Victoris*, ſi patrem ita profitetur, præter morem agit, nam *Julia Titi* uxor intelligi ſolet, non filia, ſi a conjuge ſic denominatur, jam qui verſu ſecundo *Victorius* erat, verſu ſexto *Victor* evadit; quænam autem, præcipue in lapide non infimi quidem ævi, loquendi concinnitas hæc eſt? *pro Junio filio, & Muternae Conjugis?* ſexcenti habentur *pro filio & conjuge*, vel *pro ſalute filii & conjugis* perpetuo exhibentes. Binos, qui conſequuntur, titulos ablegare, durum nimis videri poſſit, & inurbanum; cum duobus tantum, aut tribus verbis contenti lateant fere, ac minime le efferant: attamen ſingulariis Q. K. quam inepte mortualis epigraphe clauditur? & a dictione *Memoria* quam nove incipitur? *comparavit memoriam*, hoc eſt, *monumentum* apud Gruterum legitur; ſed formula, quæ bis hic legitur, apparet nuſquam.

Una (*c*) ſupereſt, quam admittere quidem aveo, ne hujus tomi univerſas repudiem; ancipitem me hæc tamen reddunt: *Silicia* NA. M GIDDE DOMO AFFRIKA. Sigla enim ſi ſpecto, gryphum potius ſapiunt, quam Inſcriptionem; ſi ſcripturam, Africa fert nova monſtra; ſi formulam, Urbis nomen requirit illa, *domo Verona*, *domo Mediolano*, non orbis terræ partis; ſemel quidem apud Gruterum habetur *domo Africa*, & ſemel *domo Aſia*, ſed in nullius auctoritatis titulis, ut ſuo loco oſtendi: nec præpoſitio *de* apte intruditur, quæ locum quidem haberet, ſi patriæ tantummodo nomen poneretur; dicitur nempe *M. Valerius Mediolano* pro *de Mediolano*; at non cum additur *domo*: quid enim Latine eſſet *de domo* Mediolano? Contendet quiſpiam ignotum quoddam, corruptumque geopraphicum nomen ſubeſſe, velut *Notione Magide?* at id ſi concedimus, eo importunius ſuperadditur *domo Africa*.

To-

D. M. S
SILICIA. NA.
M GIDDE. DO
MO. AFFRIKA
EXIMIA PIETATE
FILIVM SECVTA
HIC. SITA. EST
VIXIT. AN. LXV
CN. IANVARI
VS FIL. POSVIT

Eadem apud Murat. pag. MCCLXXVIII. n. 11.

* Hanc integram refert Cel. Murat. ex Cl. N. A. *Gall. Antiq. ſelect.* pag. 83. & ſeq. edit. Veronæ 1724. in 4. ubi abſque ulla ſuſpicione ab eodem exhibetur. Mutilam, & non ſine mendis prius ediderat Sponius *Miſcell. Erud. Antiq.* Sect. VIII. pag. 282.

In cit. *Hiſt* adferuntur tantum ſex ultimi verſus partis Epigraphis in fronte baſis exaratæ, & variant a Maffejo & Muratorio.

(*a*) Lib. III. Cap. V.

(*b*) Hiſt. Lib. IV. Cap. LXVIII.

** Eadem in *Nov. Theſ.* pag. CCCLVIII. n. 1.

(*c*) Integram hic referam ex cit. Tom. I. pag. 366.

Tomus II. *Sponianam* exhibet, de qua jam egimus Tom. III. *Gruterianam*, non sine hallucinatione suppletam *Et libris*, atque explicatam de Thallo Augusti Liberto (*a*), cum Thallus memoretur Libertus Abascanti; Abascantus vero Augusti Libertus dicitur ab epistulis: minus congrue dubitatum eo loco est pro Θάλλον (scribendum fuit Θάλλον) Γάλλον legi debuisse, & Galli nomen Græce sic potuisse enunciari; ea siquidem inflexio nomina arguit e Græcorum verborum participiis educta.

Tomo IIII. quæ tria epigrammata (*b*) ante alia exhibentur, cum in *Gruterianis* versaremur, ejecimus: genuinum autem, ac pulcherrimum *Lugdunense* (*c*), quod subsequitur, damna sarcit omnia, ac satis, superque volumen illustrat.

(*a*) *Memoir. de Litter. tirez des Regîtres de l'Academ. Royal. des Inscript. &c.* Tom. III. pag. 361.

THALLO
ABASCANTI
AVG. LIB
AB. EPISTVLIS
LIB

Eadem apud Gruter. DLXXXVII. 5.

(*b*) *Memoir.* cit. Tom. IV. pag. 83.

PRO SALVTE
DD. NN.
SANCTISSIMORVM
IMPP.
BONO EVENTVI MIL.
EXERCITVS. *GS. MATER
NVS PERLETVS MIL.
LEG. VII. PR. P. F.
STRATOR.

* GAIVS. Gud.

Gruter. pag. CI. n. 7. vers. 6. MATERNIVS, & in fin. uti mutilam affert; quod minime notatur in cit. *Memoir.* De hac supra col. 289.

BONO EVENTVI
APONIA C. F. MONTANA
SACERDOS DIVAR.
AVGVSTAR. COL. AVG. FIR.
EDITIS
OB HONOREM SACERD.
CIRCENSIBVS.

Grut. pag. CI. num. 8. lin. 1. BON. pro BONO. Pigh. BONI EVENTVS & in fin. tres alios versus addit.

Mutila in cit. Tom. IV. & integra hæc exhibetur ex *Not. Salmasii ad Spartian. Hist. Aug. Script.* Tom. I. pag. 66. cit. edit.

NVMINIB. DEORVM. AVG. IOVI. OPT. MAX
AEDEM. VOTO. SVSCEPTO. Q. LEPIDVS. M. F
M. CVRIVS. M. F. COSS. III. S. P. Q. R
IMP. CAES. DIVI. TRAIANI. PARTHICI. F. D. NERVAE
NEP. TRAIANO. HADRIANO. AVG. PONT. MAX
TRIB. POT. II. COS. II. QVOD. VNVS. OMNIVM. PRINCI
PVM. ET. SOLVS. REMITTENDO. SESTERTIVM
NOVIES. MILLIES. DEBITVM. FISCO. NON
PRAESENTES. MODO. SED. ET. POSTEROS
SVOS. PRAESTITIT. HAC. LIBERALITATE
SECVROS. IVLIA. AVG. MATER. AVGG. ET
CASTRORVM. MATRONIS. RESTITVIT
SABINA. AVGVSTA
MATRONIS
DIVVS. AVG. PONT. MAX. EX. S. C.
REFECIT

„ Qui loquutionem illam (ait Salmasius), *novies millies sestertium*, *debitum fisco* minime intelligebant, mirifice locum „ illum conturbarunt, reponendo *novies millies*, *centena millies*, *centena millia nummûm*, *debitum fisci*, quæ est mera „ balbuties. In eam summam, quam reposuimus, consentiunt etiam veteres Hadriani nummi, ab eruditis hominibus prolati RELIQVA. VETERA. HS. NOVIES. MILLIES. „ ABOLITA. Hoc est, *reliqua vetera sestertii novies millies abolita*. Sic enim loquebantur, quæ summa ad Gallicanum collybum si revocetur, non SVIII. tantum milliones „ aureorum solatorum, & præterea septingenta quinquaginta millia excurrentia efficiet, ut censet vir doctissimus; „ sed viginti duo milliones, & præterea summæ excurrentis, aureorum solatorum quingenta millia: quod probari „ facile posset, si res aut locus exposcet.

Hanc iterum edidi, quia aliquantulum variat apud Gruter. pag. x. n. 6.

(*c*) In cit. Tom. IV. pag. 111. *Mem.* &c. quæ incipit:

TAVROBOLIO MATRIS D. M. ID. &c.

Eadem apud Murat. Tom. I. pag. CCCLXXIII. Tab. 0.

Hujus pereximii Marmoris Lugduni reperti 1704. eruditam explicationem D. de Boze Vir. Cl. videsis in cit. Tom. a pag. 111. usque ad 151. & apud doctiss. Ephemerides Trevoltienses, apud Cl. Phil. a Turre, atque in Opusculis a Doctiss. P. Calogierà Venetiis editis.

Taurobolii præcipuos ritus Prudentius describit Poeta Christianus IV. Sec. hujque refert etiam in Hymno S. Romani.

ARTIS CRITICÆ LAPIDARIÆ

F I N I S.

OBSERVATIONES
CL. V. JOSEPHI DE BIMARD LA BASTIE
BARONIS MONTIS SELEVCI
AD NONNVLLA LOCA
NOV. THES. VETERVM INSCRIPTIONVM
CL. V. LVD. ANTONII MVRATORII.

PAG. III. n. 2. Frustra laborat Muratorius; falsa est hæc inscriptio. Sed præterea fallitur cum in notula *L. Aurelium Verum Aug. M. Antonini* fratrem vocat *Ælium Antoninum Verum*: numquam ille dictus est *Antoninus* (*a*).

Pag. cit. n. 8. ΒΑΣΙΛΕΑ ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ lege ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ.

VIII. 11. Ad Inscr. *Corcyrensem* dicatam *Iovi Casio* notat Muratorius („ Corcyræ præsertim co-„ lebatur *Jupiter Casius*, sive *Cassius* a Monte Ca-„ sio in Syria posito, ubi ejusdem Jovis Templum. „ Erat & alter *Mons Cassius* in Ægypto, Strabo-„ ne teste, atque ibi pariter simile Templum spe-„ ctabatur. „) Sed quid hæc ad *Jovem Casium* Corcyræ cultum? non unus sane idemque est cum illo, qui in nummis Seleuciæ Pieriæ repræsentatur sub figura lapidis rotundi dimidiati. Hic in Corcyræorum numismatibus sub habitu viri nudi sedentis dextra sceptrum gerentis, sinistra genibus imposita. Præterea Corcyrensium Jupiter *Casius* dicebatur ab urbe Cassiope sita in Occidentali Promontorio Insulæ Corcyræ. Falsum præterea, *Jovem* hunc dictum esse *Casium* & *Cassium*: in nummis semper est ΖΕΥΣ ΚΑΣΙΟΣ cum simplici Σ, nunquam duplici. Sed vide quæ breviter notavi ad *Scient. Numism.* T. I. p. 423. 424. Ceterum ille *P. Hetereius Rufio*, qui illam Inscriptionem posuit, aliquis fuit fortassis ex posteris Liberti *Hetereii*, qui castaneas bis in semetipsas inserere primus cœpisse dicitur a Plinio L. XVII. cap. 17. ubi dum ejus nomen opportune restituit Harduinus, litteram H apposuit, a quo incipit, cum eam servent MSS. ab eo allegati in *Not.* & *Emend.* ad H L. n. 22. iisque adstipulatur Inscr. *Corcyrensis*.

XVI. 8. ΑΡΤΕΜΙΣΙΝ ΓΡΑΙΑΙΣ, hæc ita vertuntur, *Iunonibus Græcis* (*b*). Eadem est cum XXXVIII. 5. ubi legitur ΠΡΑΙΑΙΣ & vertitur, *Dianis Mansuetis*.

Hanc Inscriptionem invenerat Cyriacus Anconitanus prope Lebadeam, non vero *Orchomeni*, ut pag. XVI. 8. ait Muratorius, aut *Leucade*, ut pag. XXXVIII. 5.

ΓΡΑΙΑΙΣ certe vox nihili est; nam Γραῖα est anus, non vero *Græca*, cum Græci nusquam a semetipsis Γραῖοι dicti sint. Falsum præterea, Græcos plures Junones, & plures Dianas agnovisse; Junonem suam Romani cuique mulieri tribuerunt; at id de Græcis nullibi legitur. Vitium aliquod hic irrepsit forte legendum ΑΡΤΕΜΙΔΙ ΦΕΡΑΙΑΙ. Dianæ Pheræææ, cujus meminere Callim. *Hym. in Dian.* v. 259. Pausan. L. II. pag. 104. & 137. & Lycophr. Legerat Cyriacus ΠΡΑΙΑΙΑΣ, ut videre est in *Inscr. per Illyr.* ab eo repertis n. 217. nullas alias Græci Γραῖας agnoverunt præter Phorci, & Cetus filias Pephredonem & Enyonem, ut Hesiod. *Theog* v. 270. seqq. quibus tertiam addit Dinonem Appollodorus L. II. Cap. 4. ideo Græas dictas, quod natæ sint canæ. Sed de his consulendi Gyrald. de Diis Synt. V. p. 155. & Natal. Comit. *Mythol.* L. VII. Cap. II. pag. 741. cit. edit. hæ fortassis alicubi in Græcia cultæ, & ea de causa Dianæ adjunctæ: quod si verum sit, legendum erit ΑΡΤΕΜΙΔΙ ΚΑΙ ΓΡΑΙΑΙ *Diana* & *Grais*. Ἀρτέμιδες plurali numero reperiuntur tantum in hoc Sanchoniatonis loco a Philone Byblio Græce verso apud Euseb. *Præp.* L. I. cap. 10. pag. 37. Κρόνῳ δὲ ἐγένοντο ἀπὸ Ἀστάρτης θυγατέρες ἑπτὰ Τιτανίδες ἢ Ἀρτέμιδες.

XIX 1. ΑΣΚΛΗΠΙΩ ΚΑΙ ΥΓΙΑΙ ΘΕΟΙΣ ΙΛΑΝΘΡΟΠΙΟΙΣ, *Aesculapio & Hygia Diis Hominum Conservatoribus*, primo legendum ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΟΙΙ, secundo vertendum, *Hominum Amatoribus*.

Ibid. 4. ΜΕΛΑΝΘΙΟΣ ΕΠΙΤΕΛΕΥ ΙΑΤΡΕΥΘΙΣ ΑΣΚΛΗΠΙΩΙ ΧΑΡΙΣΤΗΡΙΑ ita vertitur *Melanthius Morbo Depulso Perfecit* (votum) *Asclepio In Gratiarum Actionem*. Sed legendum ΕΠΙ ΤΕΛΕΥΤΗ, & vertendum *Melanthius Letho Proximus Sanitati Restitutus Æsculapio, In Gratiarum Actionem*.

XXII. 9. L. MINICIVS APRONIANVS GAL. TARRAC. *Breviatæ voces* GAL. TARRAC, inquit Muratorius, Gallæcum Tarraconensem *produnt, ita ut intelligas* Gallæcos *Populos, quos alii* Callæcos *appellant, in* Hispania Tarraconensi *fuisse sitos*. Hispania divisa erat in duas provincias, ulteriorem sive Bæticam, & citeriorem, quæ aliquando Tarraconensis dicta fuit. At nemo unquam absolute se Tarraconensem dixit, ut significaret se in provincia citeriore natum esse; Tarraconensis tantum dicitur, qui Tarracone natus

(*a*) Vide ad hanc Cl. Cannegieter. in Post. ad Jac. Phil. Dorvillium *de Inscript. quibusd. Syllog. Murat.* & ipsum Murat. in *Addend. & Corrig.* Tom. IV. pag. 12. in Append. ubi scribit: „ In adnotat. pro *Ælio Antonino Vero*, lege *Lucio Vero Augusto*.

(*b*) Murat. loc. cit. in *Corrig.* inquit: *Junonibus*, scribe *Dianis*.

natus est, quare legendum GALeria TARRACONENsis; nam Tarraconem in Tribu *Galeria* censitum esse ostendi (*a*).

XXIII. 9. In titulo Inscriptionis laudatur paries Amphitheatri Delphorum, ubi nullum unquam fuit Amphitheatrum.

XXVIII. 3. MACRONIS CON. FER. NOR. refert Muratorius interpretationem D. Bertoli, qui legit *Confector Ferri Norici*, aut *Conductor*. Tum subdit: *Laudanda sententia, dummodo in Norico* * *Fodinæ Ferri habeantur*. Non meminit hic Muratorius ferri *Norici*, cujus mentio apud Plinium l. XXXIV. c. 14. Nummi Hadriani a Bouteroue editi p. 103. in cujus postica legitur METallum, NORicum; quare non dubito quin legendum sit, *CONductoris FERrariarum NORici*.

XXXI. 2. Videndum utrum jam edita fuerit a Sponio (*b*).

XXXII. 3. Accuratius trutinanda adnotatio: ait nempe: Aut *Junones* tantum, aut Deas filios enixas *matrum* nomine intelligi sibi videri; sententiam mutavit, lecto Keillero, & Banierio.

XXXV. 1. Edita inter *Cyriac.* n. 219. ubi legitur ΕΙΛΕΙΘΙΗ, Item 4. ejusd. pag. eadem est, cum *Cyriac.* 221. Sed hic iterum Cyriacus legit ΕΛΕΙΘΙΗ & tres præterea lineas addit. Frustra Muratorius *Ilithiam* urbem Ægypti quærit. Diana *Ilithia* Murat. nota est.

XXXVII. 1. & 1. Una eademque sunt (*c*).

XLV. 9. SEDES AETER. SVNT. lege CVIVS SEDES A TERGO SVNT.

L. 3. Postremam lineam LEG. XXII. PF. F. exponit *Legionis* XXII. *Piae Pelleutis* aut *Praetoriae* Felicis, seu *Fecerunt*. Sed legendum *Legionis* XXII. *Primigeniae Piae Felicis aut Fidelis*.

LX. 6. Accuratius examinanda.

LXIII. 5. Inscriptio dicata HERCVLI IMPERATORI Commodum Aug. respicit.

XCII. 6. In marmore, ubi consules ita notantur L. POMPONIO FLACCO L. F. L. COELIO, RVFO COSS. subest hæc nota. An. V. C. 720. anno videlicet Salutis XVII. Leg. An. V. C. 769. ut infr. p. CCCI. 1.

XCVII. 1. Trutinanda & conferenda cum Reinesio (*d*).

XCIX. 2. Nihil intererat hic denuo edere cum multis mendis inscriptionem, quæ minus mendosa legitur apud Gruterum, & servata elementorum forma. Illam Scaliger illustraverat *Anim. in Euseb. Chron.* (*e*)

CII. 7. DEO SILVNIO DOMESTICO. Legere potes DEO SILVANO DOMESTICO, & commentitium Deum explode. De Silvano Domestico vid. Cuper. *Inscr. & Marm. Antiq. Illustr.* ad calc. *Apoth. Homer.* p. 279.

CIV. 1. Inter Sepulchrales reponenda.

Ibid. 3. Spuria & recens, teste ipsomet D. de Boze (*f*).

CV. 9. ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΕΙΣ ΥΠΟ ΑΥΤΟΥ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ, non est, *Ab Ipso Missus In Patriam*, sed *Ab Ipso Remissus In Patriam*, *Restitutus Patriae*.

CVII. 12. Lamina ærea argentata inscripta DEAE BIRRACTI, quam ex schedis suis profert, minime reperta fuit in Luxemburgi agro, sed Augustoduni. Vid. *Utilit. des Voyag*.

CVIII. 1. Quæ hic Parisiis collocatur ex Paulo Petavio, eadem est cum illa, quæ Antemaduni Lingonum extitisse refertur p. L. 6. (*g*).

CXII. 1. Trutinanda. Item pag. CXVII. 2.

CXVIII. 1. Loco ΕΞ ΕΠΙΤΑΤΙC lege ΕΞ ΕΠΙΤΑΓΗC (*h*).

CXXV. 5. ΕΞ ΤΗΣ ΕΥΧΗΣ ... ΠΟΛΕΜΙΚΗΣ ΝΕΟΛΑΙΑΣ vertitur, *Ex Voto Bellicosas Juventutis*.

CXXXII. 3. ver. 11. ET ANTIOTES lege ET ANTIOPES, & ita intelliges ex duobus *Ceriolaribus* alterum *Satyri*, alterum *Antiopes* effigiem retulisse (*i*).

CXXXVIII. 3. Extat multo emendatior apud Grut. MVII. 7. frustra hic EX SITV Muratorius hariolatur esse EX *finibus*, legendum EX SCITV ut apud Grut. id est, *ex Scito*, *ex Decreto*. Male etiam lin. penult. legit FINIBVS: nam in Grut. CIVIBVS. & ita sensus postulat. (*)

CXXXIX. 1. Conferenda cum *Sylloge Numism.* edit. Londin. 1708.

CXL.

(*a*) Vide Cannegieter. loc. cit. ad hanc Epig.

* Murat. loc cit. ad d. Epig. XXVIII. 3. ait: „ Dele verba illa: *Dummodo in Norico* &c.

(*b*) Plures Sponianæ editæ fuerunt a Cel. Muratorio, quæ de caussa ab eo prætermissæ adferuntur in *Supplem.* ad suas Classes, ut innuimus in *Præfat*.

(*c*) Prior apud Murat. ex Ligorio uti *Romæ* posite exhibetur cum Schemate Dianæ: Altera ex P. Lupo uti *Ariciæ* extans sine schemate, quæ lin. 2. habet SAC, cum prior habeat SACRVM. Variant quoque ad invicem in linearum distributione.

(*d*) Varians ap. Grut. XXXVI. 5. qui ex Apiano ponit *Nespoli apud Actiam Sincerum*.

(*e*) Ad hanc Muratorius subdit: *Jampridem ediderat Gruterus* pag. XXVII. 1. *Correctiorem postea dedit Montfauconius* &c.

(*f*) Dubitavit ipsemet Muratorius, qui ad hanc scribit: *Antiqua ne, an recens sit Inscriptio hæc, aliis inquirendum relinquo*.

(*g*) Utramque inspice; nam aliquantulum variat.

(*h*) Hæc apud Gorium *Inscr. Antiq. Etr. Append.* Part. III. pag. 126. n. 131. quæ in Palatio Magni Ducis Etruriæ extare dicitur, sed hodie desideratur: Ibique hæc adnotantur: *Inter Gudianas adfertur pag. LXIV. 10. perperam tamen exscriptam fuisse perspicuum est in quincto & sexto versu; in quibus scriptum arbitror:* ΕΞ ΕΡΙΤΑΓΜΑΤΟC ΘΕΩΝ. Eadem ita Latine redditur: *Claudia Callicrates, & Cornelius Diadumenus ex precepto Deorum hanc aram dedicarunt*. Variat Muratoriana a Goriana in 4. & 5. lin.

(*i*) Notat Muratorius: „ CERIOLARIA, ut alibi dixi, candelabra fuerunt. In uno ex iis signum *Satyri*, hoc est, Satyri cernebatur; in altero signum *Antiotis*. Sed quid „ *Antiotis*? Adeo obscuræ literæ in marmore sunt, ut „ legi etiam posse videatur MVTIOTES. Sed longius hoc „ ab intelligentia nostra abscedit. Num ergo *Bacchi*, sive „ *Dionysii Anthii* imago illa fuit, qui nempe *Floridus* „ *Bacchus* Athenis dicebatur, & colebatur?

Tò ANTIOPES recte legit Bimardus, ut opinor, Græce Ἀντιόπη, quæ erat Nictæi filia, & uxor Lyci Thebanorum Regis. Hanc cum Juppiter in Satyrum mutatus compressisset, Lycus repudiavit, uxoremque Dircem superinduxit, quæ Antiopem in carcerem conjecit. Verum, instante partus tempore, illa, ruptis vinculis, in Cithæronem montem se recepit, ubi Amphionem, & Zethum peperit, qui a Pastoribus inventi, & educati maternæ injuriæ ultores extiterunt, Lyco cum Dirce uxore interfecto. Qua de re est Pacuvii Tragœdia. Vid. Pers. Sat. I. vers. 77. & Cel. Facciol. V. *Antiopa*. Ex his arguitur igitur, alterum ex Candelabris repræsentasse Jovis in Satyrum mutati signum, & alterum Antiopes signum ab eo compressæ.

* Mur. l. cit. ad d. Epig. CXXXVIII. 3. ait: „ In Adnotatione lege: Is interpretatur *Ex Sita* pro *Ex Scitu*, & quidem recte pro *Ex Scita*, sive *Decreta* Pro *Finibus Cremonensium* Gruterus habet *Civibus Cremonensium*.

CXL. 4. Exstat ap. Cyriac. x. 221. ubi pro ΕΝΤΕΔΟΝΟΣ legitur ΕΝΓΕΔΟΝΟΣ pro ΘΗΛΟ. ΘΙΟΥ ΘΗΛΟΥΘΙΟΥ

CXLVIII. 5. ARO. I. CO. III AAAAVM &c. ait Muratorius: In linea 3. quid ferat breviatum illud co. non invenio; nam *Columnas Ararum* minime novi. Legisset saltem *antiquas urbis Notitias* SEX. Rufi, & P. Victoris, apud quos legisset in Regione I. VICVS TAIVM AAAAVM. Idem etiam reperisset in basi Capitolina Regiones & vicos Urbis referente, quæ exstat apud Grut. Unde nemo est qui non videat evanuisse duas priores literas lin. 3. marmoris Musei Card. Albani, & legendum esse VICO III AXAAVM.

CL. Tab. 13. censet Muratorius, Calendarium Aquitanum marmori insculptum esse temporibus Augusti, sed Tiberio jam imperante illud exaratum fuisse discere poterat ex eo quod legitur ad D. xv. Cal. Octob. FIX. AX. E. C. Q. A. DIA DEVO AVGVSTO HONORSE CELESTES A EENATV DECAATI SEX AD (lege ET) EEX COS. imo post Sejanum extinctum, quod ita legantur ad Idus Septembris: FEA. EX. E. C. Q. E. D. NEFAAIA CONSILIA QVAE DE SALVTA TI. CAES. LIEAAOAVMQ. AIVS ET ALIOAVM PXINCIPVM CIVITATIS DED. P. A.......

CLIII. 4. FVRIVS OCTAVIANVS COS. PONTIF. FIL. fortasse inquit Muratorius *Consulum Pontifex* non recte; lege *Consul Pontifex*.

CLVIII. 1. pensitanda.

CLX. 5. Eadem revera cum CLVII. 4. prior meretur accuratius examen: Exstat apud Cyriac. n. 133. (*a*).

CLXIII. 4. CEAIOLAXIS ET. N. XXX. *in postrema linea*, inquit Muratorius, *Syllaba* ET *superstait, aut depravatus est locus, fortassis ibi* AER. *legendum, scilicet aereis numero triginta*. Imo vero nihil mutandum; sed lege AT *Nummos* XXX, vel *nummorum* XXX *millia*.

In CLXXII. 1. Quomodo collegium Augurum agnoverit Muratorius, dispicere nondum valui.

CLXXV. 2. pensitanda. Extat apud Cyriac. n. 38. ibi pro ΚΑΡΙΣ legitur ΚΑΡΤΞ ΦΙΛΙΣΤΙ. ΩΝΟΣ pro ΦΙΛΙΣΤΩΝΟΣ, Item CLXXXII. 1.

CLXXXIII. 1. Legendum TITVLLA non TEXTVLLA.

Ibidem 4. 5. *Sacra ab Roma* & *Sacra Romaniensia*, videntur Sacra a Romanis invecta, cum coloniæ Mutina & Verona deducerentur, ad distinctionem Sacrorum Municipalium. Minime vero sacra, quæ circulator aliquis in has urbes intulisset. Vid. de his *Maff. Ver. Illustr.*

CLXXXV. 5. aut falsa, aut male descripta; nunquam enim Vespasianus dictus est IMP. XXVII.

Ibid. 4. SODALAI BALLATOAEA CYBELAE videndum quid sit (*b*).

CCXIX. 1.

C. IVLIO. C. F. CAESARI
IMP. TRIVMVIRO R. P. C.
PATRONO
D. D

Hæret heic Muratorius: *Quanam sit* (inquit) *Respublica hac C. decernere nescio. Calatina, Cupuana, sive Campana, aut alia quapiam, heic mihi latet*. Dubitationem eximamus Viro Docto. Positus est hic lapis Cæsari, qui postea Augustus dictus est, dum Triumviratum priorem agebat cum Antonio & Lepido; tunc enim dicebatur *C. Julius C. F. Cæsar Imperator Triumvir Reipublica Constituenda* (*c*).

CCXXI. 1. Confer cum *Itin*. Sponii, & Wheleri.

Ibidem n. 9. Frustra dubitat Muratorius num COS. *Designatus* fuerit *L. Cæsar Augusti Fil.* Vid. *Cenotaph. Pisan.*

CCXXII. 5. Frustra dubitat Muratorius, num hæc Inscriptio spectare possit ad Cajum, aut Lucium Cæsares Augusti Filios, neuter simul fuit Pontifex & August. Pontifex tantum fuit Cajus, Augur tantum Lucius.

CCXXV. 2. Quæ Cordubæ in *quodam vase* exscripta dicitur, efficta est ex nummo, quem vid. apud Vaillant. *Colon.*

CCXXVII. 2. Accuratius & suo ordine disposita exstat apud Gruterum.

CCXLI. 6. Spuria & eadem cum *Gruterianis* duabus.

CCXLII. 2. Ait Muratorius sibi per DECVMANOS NAXEONENSES designatos videri Publicanos, qui *Decumas* exigebant; non recte (*d*).

CCLI. 3. Jam edita a Fabretto & illustrata a Paulo Alexandro Maffejo in *Diario Eruditorum Veneto*.

Ad CCLV. 8. falso asserit Murat. Claudium Gothicum in nummis dici Cajum & Marcum.

CCLXVI. 7. Extat apud Reinesium, aut Gruterum (*e*).

CCCXIV. 2. *Torquatum Asprenatem* & *Lateranum* Consules Ordinarios assignat An. Ch. 94. Sed in Fastis omnibus hoc anno Collega Torquati dicitur *Clemens*. In not. ait Mur. Plinium L. 36. c. 25. habere hunc versum *Lucillianum*:

Ante pavimenta atque emblemata Vermiculata.

Sed fallitur (*f*): Exstat versiculus ille apud Cicer.

(*a*) In *Muratoriana* pag. CLVII. 4. desiderantur tres ultimi versus epigraphis 5. cit. pag. CLX. edit. E Schedis Barberinis Cyriaci. Vid. Cannegiet. loc. cit. ubi fusius de hac Epig.

(*b*) Illud BALLATORES *Iphalma* (inquit Murat.) *exscriptoris videtur, nisi sit a Græco* Βαλλω *&* Gallos, *aut* Corybantes *significet*. Eadem apud Malvasiam *Marmor. Felsin.* Sect. VII. Cap. VII. pag. 465.

(*c*) Sibi ipsi dubitationem sustulit Vir. Eruditiss. loc. cit. ubi ad d. Epig CCXIX. 1. inquit: „ Dele notam „ & scribe: „ *Triumviro* R. P. C. fortasse *Rei Publica Constituenda*.

(*d*) Vid. ad hanc integram Muratorii notam.

(*e*) Extat quidem ap. Reines. 73. III. Fabrett. Cap. VII. pag. 526. n. 371. Don. Cl. II. n. 156. & Cel. Corsinum in Eruditissimo Opere, cui titulus: *Series Præfect. Urbis ab U. C. ad Ann. usque MCCCLIII Sive a Christo nato DC.* pag. 359. edit. Pisis 1763. in 4. ubi *Audax* Præfectus Urbe an. V. C. 1227. Chr. 474.

(*f*) In duobus Editionibus Plinii, quæ apud me exstant, habetur profecto *Lucillianus* versus a Cel. Murat. allatus: in quarum una, scilicet excussa Venet. 1525. supra cit in *Act. Critic. Lapid.* col. 332. legitur: *Arte pavimenta* &c. in altera vero Lugdunensi 1553. *Ante Pavimenta* &c. ut in cit. not. Murat.

cer. de *Orat. L. III.* c. 43. & Non. Marc. p. 188.

CCCXV. 5. Eadem infra refertur CCCLV. 1. & ubique incertus lector dimittitur (*a*).

CCCLVIII. 1. Non recte refertur ad An. Chr. 233. cum pertineat ad An. Chr. 443.

CCCLIX. Ad An. Chr. 238. non bene vertitur, dum priorem consulem adhuc vocat M. VLPIVM CRINITVM, cum jam ab omnibus eruditis notum sit vocari debere *Annium Pium*.

CCCLXI. 3. Est principium inscr. quæ integra prodiit apud Grut. (*b*).

CCCLXIV. Confer cum edita a Maffejo ad calcem Part. 2. *Ver. Ill.*

CCCLXVII. Non levi errore Consul nominatur FL. CL. AVRELIANVS IMP. cum Imperator *Aurelianus* diceretur *L. Domitius Aurelianus Augustus*.

Ibidem ad an. 274. idem Imperator vocatur VALERIVS AVRELIANVS.

Ibidem ad An. 279. consul dicitur M. AVR. VALERIVS PROBVS AVG. III. at *Probus* nunquam *Valerius* dictus fuit, sed tantum *Aurelius*.

CCCLXVIII. 1. Quid hic faciat Inscriptio reperta in vico *Vieux*, mirari subit. Nimium suspicionibus indulget, qui in DIALE Diocletianum quærit.

Ibid. 2. Exstat, ni fallor, apud Grut.

CCCLXVIII. CCCLXIX. CCCLXXI. *Diocletianus* nuncupatur *Aurelius Valerius*, quamvis numquam aut in lapidibus, aut in nummis dicatur *Aurelius*, sed tantum *Valerius* (*c*).

CCCLXXXVIII. 2. habetur apud Grut. (*d*).

CCCXCVII. 4. refert ad Aurelianum Cos. cum Stilichone Inscriptionem L. Marii Maximi, qui vixit sub Severo; & in qua mentio fit Byzantii.

Ad CCCXCVIII. 4. notat in 2. lin. VIRGINII id est, *Conjuges*. Imo *Virginii* non significat simpliciter *Conjuges*, sed vir & uxor, qui nuptias una contraxerunt.

CDIX. 1. Nihil attinebat referre Inscriptionem, quæ ad neutrum Varanem Coss. spectare potest. Nullus Legatus Propr. Augg. post Constantinum.

In CDXIV. 8. hæ notæ DN. ANASTASIO PP. AG. CONSL. male exponuntur *Domino Nostro Anastasio Patre Patriæ Augusto Consule*; legendum enim, *Domino Nostro Anastasio Perpetuo Augusto Consule*. (*e*)

CDXVII. 2. Ad an. 510. quo Coss. fuere Boethius & Eutharicus; hæc in nota habet Muratorius: *Infra ad annum Christi 522. is ipse Boethius iterum Consul cum Symmacho occurret*. Male; non idem est: is enim pater fuit Boethii & Symmachi, qui Coss. fuere an. 522.

CDXXIII. 8. Corruptissima, & non bene versa, sed quam integritati suæ restitui posse putem.

CDXXXIX. 1. Jam edita fuerat p. CCCXXXVII. 5. sine ulla mutatione; quare nihil intererat eam hic denuo inculcari. Solummodo, cum in Museo Albano extitisse dicta fuisset, monendi erant Lectores hoc falsum esse, sed eam a D. *Hans* Sloane pretio comparatam (*f*).

CDXLIII. 7. Edita in *Miscell.* Sponii.

CDLIV. 6. Eadem cum DCXV. 3.

CDLVI. 4. Accuratius delineatam desiderabat, quidni & accuratiorem delineationem repetebat a *Comm. Acad. Humanior. Litt.* ubi didicisset hunc lapidem ante an. 1724. effossum fuisse.

CDLXXI. 2. ΩΡΑ ΚΑΙ ΤΥΚΗ pro ΩΡΑ ΚΑΙ ΤΥΧΗ (*g*).

CDLXXII. 2. Exstat ni fallor apud Grut.

In CDLXXIV. 1. Male reperta dicitur in Amphitheatro, cum ipsamet Theatrum & Proscænium nominat.

CDLXXVII. 7. Confer cum Grut. (*h*)

CDLXXXI. 5. Exstat apud Grut. (*i*)

CDLXXXIV. 4. Perpendenda ap. Cyriac. n. 66. De *Pronomo* notandum in CDXC. 3.

In Not. ad DXIII. 2. non capio quid sit *Juridicus Pannoniæ Inferioris*; sed lego PROCVRATORI *Divi* ANTONINI *Augusti* PII IN PANNONIA INFERIORE.

DXV. 5. HABVIT DEC. VIAT. CONSVLAREM ET COLLEG. DENDR. ROMAN. Q. Q. P. P. FVIT. legit Muratorius, *Habuit Decuriam Viatoriam Consularem, Et Collegium Deudrophororum Romanorum. Quinquennalis Perpetuus Fuit*. Sed legendum: *Et Collegii Dendrophororum Romanorum Quinquennalis Perpetuus Fuit.*

DXVII. 4. *Præfectus Tutelaris* nullus est, sed fuit *Prætor Tutelaris* (*k*).

T. II. p. DXLV. 2. ΕΠΙΜΕΛΗΘΕΝΤΟΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΑΡΙΣΤΩΝΟΣ ΤΟΥ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ vertit: *Pratorem Agente Urbis Aristone Filio Dionysii*: verte *Curante Prætore Urbis Aristone &c.* At rursum oberrat ad DCXLV. 1. & credit, vim vocis τεχίται nondum satis perspexisse viros doctos.

Ibi-

(*a*) Vide ad utramque notas Cel. Murat.

(*b*) Pag. CCCCXLIII. 6. scribitur „ Tabula ænea inventa in Hispaniis, exstatque apud Ant. August. Episc. Tarraconen. Grut. Non est inventa in Hispaniis; quid enim *Vestinis* Italiæ cum Tarraconensibus, sed a quodam docto Viro est delata in Hispaniam. Initium Fragmenti Muratoriani non pertinere ad cit. Grut. epigraphem puto: nam Cel. Murat. accepit uti existentem in *urbe Teatina* a Cl. *V. Alexandro Berti e Congr. Matris Dei*, qui obiit Romæ X. Kal. April. 1752. ut testatur Fred. Sarteschi *De Script. Congr. Cler. Regular. Matr. Dei* pag. 312. edit. Rom. 1753.

(*c*) Mur. loc. cit. in Corrig. &c. pag. CCCLXVIII. & seqq. ait: Pro C. AVR. VALERIVS DIOCLETIANVS scribe C. VALERIVS DIOCLETIANVS.

(*d*) Pag. XXVIII. 6. Sed mutilior, & varians.

(*e*) Ita etiam legerat ipse Murat. ad cit. Epig. in *Addend.* & *Corrig.* loc. cit.

(*f*) Vide utramque, quia variant ad invicem.

(*g*) Vid. *Mus.* Veron.

(*h*) Pag. CLXXXVII. 4. aliquantulum variat.

(*i*) Pag. CLXIII. 5.

(*k*) In cit. Epig. *Muratoriana* clare legitur Q. RANIO &c. TVTEL. PRAEF. .... Forsan Marmorarii, vel Exscriptoris oscitantia scriptum fuit τὸ PRAEF. pro PRAET. In *Gruteriano* Lapide, ut verum fatear CCCLXI. n. 1. a Cel. Murat. cit. ad d. Epig. habetur

L. ARADIO &c.

PRAETORI. TVTELARI

* * * * * *

PRAEFECTO. VRBI &c.

De hoc Præfecto vid. Cl. Corsinum de *Præf. Urb.* ad An. V. C. 1090. Chr. 337. Pag. 188.

Ibidem 3. ΤΟ ΚΟΙΝΟΝ ΤΩΝ ΠΕΡΙ ΤΟΝ ΔΙΟΝΥΣΟΝ ΤΕΧΝΙΤΩΝ: ibi in nota: *Technitæ vox, non Artifices vulgares significat, sed Athletas, Pugiles, atque alios id genus homines in Ludis Dionysiacis operantes*. Sed ex A. Gellio discimus, τυς περὶ τὸν Διόνυσον τεχνίτας esse scenicos Artifices. Ad DLIX. 3. laudat A. Gell. & ait nonnullos viros Doctos censuisse, hos Artifices Dionysiacos fuisse Histriones. Lib. 20. cap. 4. (*a*)

DXLVI. 2. Edita est inter *Inscript*. Grut. *Palmyren. Traject.* ad Rhen. An. 1698. n. 5. Sed ibi lin. 4. recte legitur ΕΠΙCΗΜΩΙ, non vero ut apud Murat. ΕΥCΕΙΜΩC, quæ est vox nihili. Occasione epochæ ita in fine signatæ ΕΤΟΥC ΝΓ Λ̄. ΜΗΝΟC ΞΑΝΔΙΚΟΥ *anno* 450. XXX. *die mensis Xanthici*, notat Cl. Muratorius hunc esse annum Chr. 138. vel 139. Quum Palmyreni uterentur epocha Seleucidarum, quæ exordium cepit anno V. C. 454. ante Æram Ch. 301. Sed ex Celeberr. Card. Norisii opere *de Epochis Syro-Macedonum* ab Muratorio laudato discimus, Seleucidarum æram non surgere ab anno V. C. 454. sed ab autumno anni 442. ante Chr. Nativ. 312. Si vero annis 454. ab ipso Muratorio numeratis addideris ENL. in marmore Palmyreno signatis, inde exurget An. V. C. 903. quo decurrente posita fuerit hæc Inscr. Is vero non fuit æræ Christianæ An. 138. vel 139. sed 150. decurrens. Si recte rationes subduxisset, vidisset 30. Xanthici anni 450. æræ Seleucidarum incidisse in mensem Aprilem anni V. C. 892. post Chr. 139. non vero 138. ut perperam adnotator Anglus ad Insc. Palmyren.

Ibidem. 4. verba ΠΛΕΙCΤΟΝΙΚΟΥ ΠΑΡΑΔΟΞΟΥ vertit *Incomparabili Admirabili*; quid ni harum vocum intellectum petebat ex P. Fabro in *Agonisticon Libb.* aut Oct. Falconerio ad *Inscr. Athlet.* Lin. ult. Male ΝΟΜΟΦΙΛΑΚΩΝ pro ΝΟΜΟΦΥΛΑΚΩΝ.

DL. 2. Hæret cum Cl. Montefalconio ad vocem ΗΓΕΜΟΝΑ ΛΕΓΙΩΝΟΣ Ᾱ ΑΘΗΝΑΣ. *Si Græcis*, inquit, *foret* ΒΟΗΘΗΝΑΣ *pro adjutricis supplendam hanc vocem opinarer*. At ego non a Græcis, sed a Latinis fuisse *Legionem primam Minerviam* didici. De hac, non vero de ulla legione *Atheniensi*, ut putavit. Cel. Montefalconius, hic agitur (*b*).

Ad DLI. 1. ait Murat. „ *At in hoc lapide* „ (Atheniensi) *habemus etiam Senatus* Sexcen„ tumvirûm. *Infra quoque videbimus in eadem* „ *urbe Senatum* Tercentumvirûm. Sed distin„ guenda sunt tempora. Solonis ætate cum qua„ tuor tantum Athenis tribus essent, centum ex „ unaquaque Tribu lecti Viri Senatum Quadrin„ gentorum constituebant. Cum postea, ferente „ Clisthene, Decem factæ essent tribus, ex sin„ gulis 50. viri desumpti sunt, ex quibus consta„ ret Senatus 500. Postea vero additis, in gratiam „ Antigoni & Demetrii tribubus, duabus, quæ „ mox in Ptolemæi & Attali nomen transierunt, „ 600. fuit consilium. Sed denique civitate im„ minuta, Constantini, & successorum tempori„ bus Senatores ad 300. redactos docet Inscr. „ quæ infra affertur DLX. 1. Conf. Meurs.

DLIII. 1. Exstat apud Spon. tum in *Miscell.* tum in *Itin.*

Ibid 3. ΚΑΙ ΛΑΒΟΝΤΑ ΤΑΣ ΤΗΣ ΑΡΙΣΤΟΠΟΛΙΤΕΙΑΣ ΤΕΙΜ. ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΝΟΜΟΝ. Mur. *Et Ornatum dignis optimo Magistratu honoribus secundum Legem*. Non recte.

Ibid. 4. ΜΑΡΚΟΥ ΟΥΑΠΙΟΥ ΔΑΜΑ ΠΑΡΑΔΟΞΟΥ. In nota. *Paradoxi*, Idest, *Admirabilis*. *Occurrit hæc vox in aliis Græcorum monumentis, suspicante me, vel publicum aliquod officium, vel splendidum titulum a Republica acceptum ea voce designari*. Non bene. Paulo melius ad DCXXX. 1.

DLVI. 3. & 4. in not. ait Mur. *Monosyllabo* AA. *breviato indicantur Decuriones Arelatenses finitimi Nemauso. Geminæ Tesseræ Hospitalitatis mihi creduntur*. Non recte. Cum sint duo cippi lapidei 500. pondo ad minimum. Erant termini, vel indices positi in limitibus AREA, quæ decreto Decurionum data fuerat *T. Julio Festo militi Missicio*. Vid. Spon. Miscell. pag. 239. (*c*)

DLIX. 3. ΚΑΙ ΒΑΚΧΟΝΤΟΝ ΘΕΟΥ. Vertit Mur. *Et Fanaticum Dei*. In not. *In schedis meis legitur in 7. lin.* ΒΑΚΧΟΝΤΟΥ ΘΕΟΥ *Bacchantis Dei*. *Scribendum censeo* ΒΑΚΧΟΝΤΟΝ, id est, *Bacchantem seu Fanaticum ejusdem Dei*. Perperam Mur.

DLXIII. 1. Litteras singulares lin. 13. Q. F. P. D. E. R. I. C. interpretatur: Quo Facto Patres De Ea Re Ita Censuerunt. *Imo Quid Fieri Placeret &c.*

DLXVIII. 3. & 4. ΑΣΤΥΝΟΜΗΣΑΝΤΑ vertit *Qui Urbis præfecturam gessit: Urbis præfectura functus est*. Vertendum *Qui ædilitate functus est*.

DLXX. 3. ΕΠΙ ΑΡΙΣΤΑΓΟΡΑ ΑΡΧΟΝΤΟΣ ΕΝ ΔΕΛΦΟΙC ΠΙΤΑΛΙΑC ΗΡΙΝΗC ΙΕΡΟΜΝΗΜΟΝΟΣ ΤΩΝ ΑΙΤΩΛΩΝ ΠΟΛΕΜΑΡΧΟΥ ΑΛΕΞΑΜΕΝΟΥ ΔΑΜΩΝΟC. Audi Murat. Versionem: *Sub Aristagora Archonte in Delphis Pilaca Herines Hieromnemone Ætolorum, Duce Belli Alexameno filio Damonis*. Ex his patet, aut Murat. bene hic non advertisse, aut saltem intellexisse, *Pileum Herinem* vocari *Hieromnemonem Ætolorum*.

DLXXII. 1. Quid ni eam potius repetebat ex Ficoronio, qui eam æri incisam exhibuit?

DLXXIV. 1. (partim edita jam a Grutero pag. CCVI.) lin. 13. in Mur. NON PROVATION, sed PROVOCATION legi debet.

DLXXXIX. accurate pensitanda & conferenda cum Cyriaco.

DXCIX. 2. extat apud Sponium.

DCVI. 1. ad calcem his BASSEO RUFO ET MACRINO VINDICI P. R. PRAEF. ait Murat. *Ceterum*

(*a*) Vide Not. ad A. Gell. loc. cit. pag. 1111. Edit. cit. in *Art. Critic.* Lugd. Batav. 1666.

(*b*) Cl. Bimardus non animadvertit heic *Addenda & Corrigenda* Cel. Collectoris in Append. Tom. IV. pag. 13. ad cit. Epig. ubi idem scribit: „ ΛΕΓΙΩΝΟΣ Α ΑΘΗΝΑΣ „ idest: *Legionis I. Minerviæ*. Hæc a Domitiano insti„ tuta, atque in aliis Lapidibus memorata. Propterea „ dele duas priores lineas Adnotationis. „

(*c*) Vide Spon. Epigr. loc. cit. *T. Jul. Festi* a me relatam ad Class. VI. ubi ex ipso Sponio disces, quid sit *Area inter duas Turres* huic Militi *adsignata*.

ram in calce Epistolæ Septimiani legendum puto VINDICI PROPRAETORIBVS *fortaße* Quinquennalibus. Sed legendum *præfectis* PRAETORIO; nam talem fuisse *Bassæum Rufum*, discimus ex Dione.

DCX. 1. Fragmentum Actorum Senatus non primus vulgavit Grævius, sed Reinesius Cl. IV. n. 2. usque ad 8. qui acceperat a Pighio Ann. P. R T. II. p. 378. 380. denuo cum notis edidit Dodwell. *Append.* ad *Præl. Acad.* pag. 665. Nihil ergo attinebat illud denuo edere: sed quandoquidem ab aliis *Inscr.* Editoribus prætermissa colligere instituit, hic inserere debebat aliud Frag. ex iisdem actis, quod ex Apographo Vossiano publicavit idem Dodwell. ead. App. p. 690. 692. præterea annus, quo Coss fuere L. Æmilius Paulus II. & C Licinius Crassus, non fuit V. C. 580. ante Chr. 168. ut ait Muratorius, sed V. C. 586. Sed forte est Editoris, seu Typographi mendum.

DCXIII. 4. PVCHARVM. V. INGENVA non est *Pucharum* feminæ nomen & v. *Vivens*: sed legendum PVCHARVM *Quinque*, conjugis nomen est tantum *Ingenua*.

DCXIV. 1. *Legativum Epulum* est *Epulum ex Legato*, non vero *Legativum*, hic *viaticum Legatorum*.

DCXVII. 2. male in *Secatoris* inscript. mutat PRIMOPALO in *Primipilo*. V. Xiphil. & alios *Script. in Commodi vita*.

DCXIX. 1. frustra eam tuetur Murat. Falsa est.

Ibid. 2. SECVNDA AVDIS est certe SECVNDA RVDIS. Quid sit, exponet Inscr. Grut. simillima.

DCXXXII. lin. 6. ANTIOXEA TEΣ ΠΡΟΣ ΔΑΦΝΗΝ OIKON &c. vertit *Et Antiochenum* (civem) *Ad Lauri Domum*: non advertens Ἀντιοχίαν Πρὸς Δάφνην dictam fuisse Antiochiam Syriæ Metropolim (*a*).

DCXXXIII. 2. Conf. *Corcyr. Ant.* Card. Quirin. & quæ alibi notavi.

DCXL. 1. ΘΕCCAΛΟΝ ΥΠΑΤΑΙΟΝ, vertit *Theßalum Magistratu functum*; imo *Thessalum ex Hypata*, scilicet ex Thessalica urbe, de qua tam multa Apul. *Met.* L. I.

DCXLVIII. 1. Seriei primæ linea ult. male legit THN ΕΥΖΑΡΤΗΣ ΑΣΠΙΔΑ; unde vertit *Euzartes Scutum* (*b*), & in nota subjecta: *Undenam*, ait, *dictus & qualis fuerit postremus ludus, appellatus* Euzartis Scutum, *me ignorare fateor; Eruditorum erit inquirere*. Sed legendum THN ΕΙΣ ΑΡΓΟΥΣ ΑΣΠΙΔΑ *Scutum apud Argos*, & de eo agone consule Paramigraphos Græcos & Doct. Reinesium.

DCLI. 1. Semper ΘΕΟΠΙΕΥC male pro ΘΕΣΠΙΕΥC.

DCLII. 1. hic & semper alibi LVSVA IVVANVM. Ei sunt *Juvenales Ludi* a Nerone instituti ex Suet. & aliis, quod merito emendandum.

DCLIV. 2. omnino spuria.

DCLX. 4. conf. *Anim.* Salmas. ad *Aurelian. Vopis.* cum nota Muratoriana.

DCLXI. 1. ΟΙ ΑΛΕΙΦΟΜΕΝΟΙ non sunt Unctores, sed qui unguntur.

DCLXIII. 1. Afferr ex P. Montfauconio versionem nobilissimæ Inscript. Græcæ, quæ extat *Venetiis in Biblioth S. Marci*, & Græcam desiderari ait: Sed Græcam jam edidere Grut. CDV. & Montfauconius ipse *Diar. Ital.* p. 43.

Seviros & Augustales in Classe Magistratuum congessit, licet hi Sacerdotes Augusti essent. Vid. DCXVI. 1. 2. DCLXVII. 1. 3. DCLXXI. 1. DCLXXII. 3. DCLXXVII. 3. 4. 6. DCLXXVIII. 5. 8. DCLXXXIV. 1. DCLXXXV. 1. DCLXXXVI. 7. 8. DCXCII. 1. DCXCIII. 2. DCXCIV. 2. 7. DCXCVI. 3. DCXCVIII. 7. DCCI. 1. DCCIV. 9. DCCVI. 1. DCCXXV. 1. DCCXXXIV. 3. DCCXLI. 5. DCCLXI. 3.

DCLXVII. 6. In not. ΓΑΛΑΤΑΡΧΗΝ *Galatarchen*, idest, principem, seu unum ex primoribus inter Galatas: Et in DCCI. 5. γαλατάρχης ipse est Princeps Reip. Galatarum.

DCLXVIII. 3 Extat apud Grut. aut Reines.

DCLXIX. 7. LICTOR CASTRIVM DECVRIAR videndum quid sit; nam ibi aqua hæsit Muratorio.

DCLXX. 5. omnino fictitia.

DCLXXVI. 3. PR. LEG. TI. CLAVDI. CAE. PR. PROVINC. MAESIAE disquirendum an *Masia Provincia* sub Claudio.

Ibidem 8. Nota non mihi placet.

DCLXXVIII. 3. BF. LEG. LE. est *Beneficiarius Legati Legionis*: frustra hic hariolatur Mur. *Legati Legionis Ferrariæ, Fretensis* &c.

DCLXXXII. 6. 7. exstant apud Gruterum & forte Sponium.

DCXCV. 5. nulla LEG. V̄. CLAVD. P. FEL. Sed VII. legendum.

DCCI. 2. Apud Gruterum.

DCCVI. 4. Vocat Custerum hominem Gallicum ad hanc in nota, cum non sit Gallus.

DCCVIII. 7. ΟΙ ΣΥΝ ΑΥΤΩ ΚΑΤΕΛΘΟΝΤΕΣ ΕΙΣ ΟΛΟΓΕΣΙΑΔΑ ΕΜΠΟΡΟΙ ΑΝΕΣΤΗΣΑΝ ΑΡΗΣΑΝΤΑ ΑΥΤΟΙΣ: Vertit Mur. *Qui cum ipso profecti sunt ad Emporiam Vologesium, bene de ipsis meritum statuerunt*. Verte: *Qui cum ipso Vologesiadem profecti sunt Mercatores, quod ipsis acceptus fuerit, erexerunt*. Et conf. Inscr. Grut. Palmyr.

DCCX. 6. TI. IVLIVS. CERIALIS. EX. D. III. Not. Murat. *Olim fuere Ædiles ceriales in varias Decurias distributi*. *Cerialis* hic est Ti. Julii cognomen, & is fuit judex ex Tertia Decuria.

DCCXI. 6. extat apud Gruterum.

DCCXVI. 5. lin. 9. PRAEF. AER. SAT. minime mutes cum Muratorio in PRAEFECTUS AERAICAE SITIFENSIS. Sed lege PRAEFECTUS AERARIO SATURNI (*c*).

DCCXVII.

(*a*) Vide eumd. Murat. in *Addend.* & *Corrig.* loc. cit. ad d. Epig. ubi emendat. cit. adnotationem sic ΚΑΙ ΑΝΤΙΟΧΕΑ &c. idest Civem ex *Antiochia*, quæ est ad Daphnem. Vid. MXXV. 3. ubi eadem recurrit.

(*b*) In *Addend.* & *Corrig.* ad loc. cit. ad d. Epig. inquit Muratorius ipse: „ Corrige scribendo (in postrema lin.) THN ΕΙΣ ΑΡΓΟΙΣ ΑΣΠΙΔΑ Idest: *Argivum Clypeum*. „

(*c*) Muratorius ipse in *Addend.* & *Corrig.* pag. 13. ad cit. Epig. ante Cl. Bimardum adnotavit, corrigendum esse vers. 9. in τῷ PRAEF. AER. SAT. Idest *Præfectus Aerarii Saturni*.

DCCXVII. 6. DECVRIALI ALLECTO ITALICAM EXCVSATO A DIVO PIO. Not. *Desideratur heic aliquid, puta ab Italica expeditione excusato*. Sed quæ expeditio *Italica* sub Pio? nihil deest. *T. Manilius* inter Decuriales Municipii Italicensis allectus fuerat, ut ab eo munere excusationem obtinuit ab Imp. Antonino Pio. Clausulam Inscript. non recte quoque exponit Muratorius.

DCCXIX. 3. TRIBVLES TRIB. IOVIS AVG. sunt *Tribules Tribus Jovis Augusti*. Nihil hic de Sacerdotibus, aut Sodalibus cogitandum.

DCCXXIII. 5. & 9. Q. minime mihi videtur esse *Quinquennalis*, sed *Quæstor*.

DCCXXIV. 1. PRO. K. mihi videtur *Procurator Cæsaris*.

DCCXXIX. 4. MIL. LEG. A. A. II. PRIMIGENITAE. legendum LEG. XXII. PRIMIGENIAE.

DCCXXXIX. 2. Provincia Dora est nomen Libertæ.

Ibid. 5. Familiam *Quintiam* Patriciam cum *Flaminia* plebeja miscere videtur.

In DCCXL. 3. nihil desideratur, neque ibi est sphalma.

Ad DCCXLIV. 3. *Odanatum* vocat regem Palmyrenorum.

Ad DCCXLV. 1. Ex eo quod in Inscr. legatur ΤΟΝ ΚΡΑΤΙCΤΟΝ ΕΠΙΤΡΟΠΟΝ CΕΒΑΣΤΟΥ ΔΟΥΚΗΝΑΡΙΟΝ notat: Ducenarii *in militia ducentis scholaribus praerant*. Quæ nihil ad rem. Confer Salm. ad *Hist. Aug.* & Insc. Grut. Palmyr. (a)

Ad DCCXLVI. 8. *At Duumviri Quinquennales per quinquennium juri dicundo praerant*.

DCCXLVIII. 5. Extat apud Gruterum.

DCCXLIX. 3. Siglæ C. I. P. C. N. M. minime sonant, ut voluit Maffejus: *Colonia Julia Pia Constantis Narbonis Martii*; sed *Colonia Julia Paterna Cæsarea* &c.

Ibid. 5. Non bene quæ adnotantur de *Prytanibus*.

In DCCLIII. 3. C. P. non sunt *Cinerarium Posuit*, vel *Curavit Ponendum*, sed *Clarissimus Puer*.

DCCLXIV. 3. nihil hoc fragmentum ad *L. Titium Cerealem*, sed ad *Minucium Natalem*: hunc ego supplere tentavi in Diss. de *Leg. Rom.* Extat apud Gruterum.

DCCLXVI. 5. confer cum Grut. CCCCIII. 1. & videndum, num pertineat ad Domitium Afrum, ut vult Muratorius.

DCCLXXIII. 7. COHOR. I. ALP. EQ. E. minime cum Mur. mutandum EQ. P. *Equo Publico*: sed legendum *Cohortis Primæ Alpinorum Equitatæ*, ut in aliis Gruterus.

DCCLXXIV. 3. in antepenultima lin. *Signiferum Hastatorum* frustra quærit Murat. & ea de causa ignorat, quid sibi velit in penultima SECH. Sed lege in antepen. SIGNIFER *Heres*, in penult. vero *Duplarius* SECUNDUS *Heres*. Vide etiam *Secundum Heredem* infra in DCCXC. 2. Notandum præterea, lin. 3. hunc militem dici *Natione Bessum* CLAVDIA APRIS, id est, ex *Colonia Claudia Apris*, cujus meminere Plinius & alii, quamque inde inter *Bessos* sitam fuisse discimus.

DCCLXXV. 1. N̄. PAN. non est *Numeri Pannoniei*, sed *Natione Pannonio*: Neque *Numeri* sunt *Legiones*, aut *Legio* ulla *Pannonita*.

DCCLXXVI. 5. nulla Legio III. Valeria; neque apud Grut. 399. ulla leg. XXX. *Valeria Victrix*, sed *Ulpia Victrix*. Fuit Legio XXX. *Val. Vict.* falsum est, hanc ideo dictam *Valeriam*, quod ex Militibus e *Valeria* Provincia collectis formata fuisset: cum nulla esset Provincia *Valeria*, quo tempore instituta est hæc Legio. (b)

Ad DCCLXXVIII. 2. Omittit interpretationem siglæ ∞, quæ est *milliaria*.

Ad DCCLXXX. 1. Ubi TRAIECTO IN COH. VII. PRAET. Notat: *Hic primo Trajecti, nunc Utrecht, militavit tum Romæ inter Prætorianos*. Imo lege: *Trajectus est*, seu *Translatus* in Cohortem VII. Prætoriam; exempla præsto sunt apud Grut. & Inscr. DCCLXXXVI. 2.

In DCCLXXXVII. 7. ARA. MIL. FR. *Aratione Militaris Frumenti*, neque, ut putat Murat. sub voce ARA delitescit hujus militis patria. Exempla alibi prostant.

DCCXCIII. 6. pensitanda.

In DCCXCV. 2. Frustra laborat ut *Vivinatium*, vel *Viminacium* quærat in Gallia; Nam hic *Gallus* non Patriæ nomen, sed viri cognomen est.

DCCCXVI. 8. perpendenda.

DCCCII. 7. Frustra hæret, eo quo τὸ POTENTIAE sit inter nomen & cognomen; exempla hujus rei attulit Reinesius, quem vide.

Ibid. 8. frustra in OCCEIS urbis Gallicæ nomen quærit: Est OCCEISUS in *Gallia*, vel in *Gallaecia* hic miles.

DCCCVII. 4. credo extare apud Gruterum.

DCCCIX. 1. lin. penult. ex ΤΥΜΒΟΡΥΧΩ facit ΤΥΜΒΟΡΥΚΥC, quæ vox Græca non est, vel ΤΥΜΒΟΡΥΧΙΑC, quod verbum versus mensuram corrumpit. Tu lege ΤΥΜΒΟΡΥΧΟΥ.

DCCCXIV. 4. Ex LEG. PRIII tu minime fac cum Murat. LEGIONIS PRAETORIAE, sed LEGIONIS PRIMAE ITALICAE.

DCCCXV. 1. spuria omnino.

DCCCXVII. 3. Nulla unquam legio XXVI.

DCCCXIX. 7. emendanda ex alio authographo.

DCCCXXIII. 7. VETERANO EX NAEFYLECE cave interpreteris cum Maffejo & Muratorio *Templi Custode*. De Naofylacibus consule Scheffer. de *Mil. Naval. vet.*

DCCCXXV. 1. Siglæ lin. antepen. corruptæ sunt.

DCCCXXXIV. 2. omnino spuria. Nulla legio XXI. *Minervia*, nullæ turmæ legionum, nullæ denique Legiones Equitatæ, sed tantum cohortes.

DCCCXXXVII. 7. CO. I. NAVT. non est *Cohors Prima Nautarum*, sed *Collegium Nautarum*.

In DCCCXXXVIII. 2. D. LEG. V MAC. ET. LEG. P̈. MINERVIAE non est *Centurio legionis Quintæ*

(a) Salmasius in d. *Hist. Aug.* Tom. I. pag. mihi 533. cit. edit. in *Art. Critic. Lapid.* supra inter alia hæc adnotat. Ducenarios *igitur procuratores, Dio vult, dictos a numero pecuniarum, quas in salarium accipiebant, quibus ducena sestertia erant constituta, hi dicebantur* Ducenarii: *Quibus centena* Centenarii: *Quibus sexagena*, Sexagenarii.

(b) Apud Gruter. loc. cit. vers. 10. legitur LEG. XXX. VAL. VICT. &c.

Quintæ Macedonicæ & Legatus Primæ Minervia ; imo legendum *Et Legionis Primæ Minerviæ*. Præterea falsum, Legatos fuisse post Tribunos, imo ante Tribunos & Præfectos Legionum erant.

DCCCXXXIX. 5. lin. 4. cave cum Mur. legas COH. XV. TVA. VERI. sed COH. AV. VRB. *Centuria Veri*, nullæ Turmæ in Cohortibus Urbanis, & ubi adest nomen *militis*.

Ibid 8. perpendenda.

In DCCCXLI. 1. bene quod spuriam esse suspicatur : sed non recte cum Tribunos alis Equitum præfuisse fatetur.

DCCCXLII. 1. Emendatior in *Obs. Litt. Veronens.* (*a*).

Ibidem 3. In hac *Principem Equitum Romanorum* excogitat : Sed PATRCAPS hic nihil aliud, quam *Q. Philii* cognomen.

DCCCXLVII. 7. frustra Velites in militia post Marium quærit.

DCCCLXIV. 3. Perpende notam.

DCCCLXV. 6. Nulla *Legio X. Claudia Pia Felix*, sed XI.

DCCCLXVIII. 5. restituit inscriptionem : Nullibi Dii omnes *Manes* : Nullibi *Legio XV. Trajana*.

In DCCCLXXII. I. MIL. TER. LEG. II. non est *Militi Tricenario Legionis &c.* sed *Militavit Ter Legione Secunda*.

Ibid. 2. Commentitia est LEGIO II. ADIVTRIX AERVM *bellicorum*. lege FRVMENTARIO.

DCCCLXXIX. EN AAIETΣIN Muratorio est *in Maritimis navigationibus*, nisi sit *in Eleusi*. Quid *in Ægina Megaræ*. Vid. quæ dixi in not. ad Marm. Montfauc. T. 1. hujus Thesauri.

DCCCLXXXIV. 4. & DCCCLAAXV. 3. *Pueri Aug.* ei sunt, qui nunc *Paggi*. Vid. & DCCCACV. 2.

Ibid. 7. perpendenda.

DCCCLXXXVIII. 8. conferenda cum *Comment. Caroli Patini*.

DCCCLXXXIX. 4. de *Livia* in not. inquit: *quum ipsa palam sedebat, tamquam Imperatrix*. Vox *Imperatrix* Romanis auribus inaudita ; cum enim abesset res, nondum verbum inventum erat. Est posterioris ævi commentum (*b*).

DCCCXCIII. 8. ACTOR XXAA GAL. est *Actor Quadragesimæ Galliarum*, non *Galatia*.

CMVIII. 6. perpendenda vox LOTAR. unde nasci non potest LOTARIA pro *Lotrice*, ut vult Muratorius.

CMXVIII. 4. Fallitur cum de Octavia Augusti Sorore intelligit, non de Octavia Claudii filia Neronis uxore : scrupulum demere poterant nomina trium Claudiorum.

CMXX. 2. Quare Marcella Minor fuerit, quæ Agrippæ nupsit, exponere debuit.

In CMXXII. 36. nihil mutandum ; sed legendum IELIX GERMANICIANAS PVLLARIAS.

CMXXIV. 3. A. IANO. AR. ATAIO. non est, ut visum Muratorio, *Atriensis ad ostium* Aulæ, sive Triclinii, cui *a Jano* nomen erat. Sed potius *Curator Jani Atriensis*, id est, Statuæ, vel imagini Jani in Atrio positæ.

CMXXXII. 2. perpendenda.

CMXXXVI. 9. Qui sint *Fabri Tignarii*, docet Mazochius Epist. de *Asc. Sepulcr.*

CMXXXVI. 13. perpendenda.

CMXLI. 2. nihil mutandum. Vide & CMXLIII. 4.

CMXLVIII. 9. SCALPTORIS VCLARI est opificis, qui oculos statuis scalpebat, aut gemmis. Alia omnia commenta non attendenda sunt.

CMLVIII. 1. examinanda versio.

CMLXI. 6. V. in pen. lin. non *Viatorem*, sed *Votum*, aut *Voto* significat.

CMLXIII. 3. lin. 5. & 6. lege SCRIBAE AEDILIUM CVRALIUM AT SCRIBAE *Quæstorio*. Et non *Sacrariam*, ut opinatur Muratorius, quem Veteres pro *Sagristano* non agnoverunt (*c*).

CMLXIV. 8. Qui sint *Tribuni Palatini*, vellem nos docuisset Muratorius ; ego tantum cognosco *Tribunum Palatinum*.

CMLXVI. 7. Sejoboethum novum Sculptorem creant tum Muratorius, tum ex quo iste Inscr. habuit, Falconerius, ex male intellectis locis istis :

ΔΑΙΔΑΛΑΩΝ ΜΕΡΟΠΕΣΣΙΝ
ΕΜΗΣΑΟ ΣΕΙΟΒΟΗΘΕ
& ΤΟΙΟΝ ΤΟΙ ΠΑΙΑΝ ΑΣΚΛΗΠΙΕ
ΣΕΙΟΒΟΗΤΟΣ
ΧΕΙΡΟΣ ΑΓΑΛΜ' ΑΓΑΘΗΣ
ΤΕΥΞΕΝ ΛΑΙΣ ΠΡΑΠΙΣΙΝ

Primo loco vertendum : *hanc Dei recens nati imaginem sculpens Boethe, mortalibus reliquisti, monumentum tuæ præstantiæ in arte tua*.

Secundo loco : *talem Paean, Aesculapi tui statuam Boethus perfecit doctæ manus opus*. σεῖο utrobique ponitur pro σοῦ. *Boethus* sculptor satis notus.

CMLXXVIII. 3. CONS. est *Conservo*.

CMXCI. 2. CORNELIAE. A. L. non est *Auli Cornelii Libertae*, sed Augustæ (id est *Corneliæ Saloninae*) *Libertae*.

MXI. 3. pertinet certe ad Publicanos.

MXIII. 5. accuratius perpendenda. Interim falsum est lin. 5. SOLO MI esse pro SOLI MIHI e superiore lin. repetendum A. SOLO. MI. pro MIhi (*d*).

MXXVI. 5. Quandoquidem Alcestis dicitur patria *Aphroditiade* ex Asia, frustra hic quæritur *Aphrodisias* Ciliciæ ; intelligenda est enim *Aphrodisias* Lydiæ.

MXXX. 1. Edita minus mendose ; præsertim ab αὐτόπταις Sponio & Welero. Legendum igitur ΑΙ ΔΕΙΣ ΑΘΗΝΑΙ &c. & ΑΙ ΔΕΙΣ ΑΔΡΙΑΝΟΥ &c. perfecto sensu, qui aliter nullus est.

MXXXVII. 8. ΕΚ ΚΕΡΑΜΕΩΝ frustra refertur ad *Ceramum Cariae Urbem*. Hic agitur de Demo Atheniensi. Ibi-

(*a*) Confer hanc ad Class. XI. *Supplem.* ubi ad lapidis fidem ex *Observ. lit.* Tom. IV. p. 350. & ex *Mus. Veron.* CCCLXIV. 2. retuli.

(*b*) Vide Cel. Murat. not.

(*c*) Vide Gruter. pag. DCXLIII. n. 4. ubi lin. 4. & 5. scribitur: FILIO. EIVS. SCR. AED CVR. ET SCR. Q. &c.

(*d*) Recte legit Bimardus MIhi ; nam vers. 4. & 5. habetur :

... FABRICAVI. A
SOLO. MI. ET. CONIVGI. MEO &c.

Ibidem ΜΥΡΡΙΝΟΥΣΙΟΥ. est Demi nomen.

MXLI. 2. *Coos Insula* (Murat. in not.) Cos dicitur non Coos (*a*).

MXLVIII. 5. ΕΞ ΕΝΚΑΤΣΞΟΣ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΟΥ ΘΕΟΥ vertit *Ex Enclyseo Patrio Deo*, & de hoc *Enclyseo* multa quæritat. Sed legendum ΕΞ ΕΝΚΕΛΕΥΣΕΩΣ *ex imperio, jussu patrii Dei*; idest *Marus*.

MLVIII. 6. In Inscr. Athenis reperta, ubi occurrit ΜΕΛΙΤΤΕΥΣ notat in Mari Hadriatico esse Melitam insulam; sed, cum ejus cives ex Stephano dicerentur Melitæi, sermonem hic esse ait de celebriori *Melita*, cujus cives *Melitenses*: neutra hic intelligitur, sed pagus Atticus, de quo vid. Meurs. & Spon.

MLIX. 2. Græca non bene conversa.

MLX. 7. ΜΥΡΡΙΝΟΥΣΙΟΥ non ex urbe Æolidis, sed ex pago Attico.

MLXI. 7. DECVMANI NARBONENSES ei sunt, qui Decimas ab aratoribus exigebant.

MLXIV. 2. 3. Perpende Muratori notas.

MLXV. 7. Perpende similiter adnotationem.

MLXVI. 3. ΠΑΙΑΝΙΕΥΣ in Atheniensi marmore ei est ex *Paeanio* Acarnaniæ oppido; imo *Atine* ex pago Attico, de quo Meurs. & Spon.

MLXVII. 1. a quo unquam dictus fuerit *Ordo Populi*, neminem novi.

Ibid. 4. IIVIRI. D. M. P. ipse ait, restitue IIVIRO & siglas interpretare, *Decurioni Municipii Placentiai*: Sed interpunge rectius, & nihil muta IIVIR. I. D. M. P. id est, *Duumviro Juridicundo Municipii Placentiai*.

MLXXIV. 7. 8. 9. 10. 11. 12. in Nota frustra quærit duas *Prusias*, præter tres a Geogr. memoratas. *Tres tantum* Prusias, inquit, *Bithyniæ memoratas habemus a Strabone, Plinio, Photio, Stephano*. At ego inquam, nulla urbs unquam dicta fuit *Prusia*, sunt duæ *Prusae*, altera sub Olympo monte, altera ad Hypium fluvium, tum *Prusias* ad mare. Nulla ex his in recto fuit dicta *Prusia*, quod necesse foret, ut in plurali accusativo tres Prusias dicere liceret.

MLXXX. 1. Non recte suspicatur accidisse aliquid in prima Olympiade; non enim hic de ludis Olympiacis agitur, qui in Elide celebrabantur, sed de aliis ad imitationem magnorum Olympicorum Sebastopoli institutis, ut in variis aliis urbibus Asiæ. Vid. Spanhem. Epist. ad A. Morell.

MLXXXIX. 1. Quærit an CIV. TRIBOCORVM sit *Brocomagum*, aut *Helcebus*, tum aliquid suspicatur de *Argentorato*. Non bene hæc adducuntur: CIVITAS TRIBOCORVM idem est ac *Respublica Tribocorum*.

Ad MXCIII. 6. ait de *Vesontione, nunc in Ducata Burgundiae*; imo in comitatu Burgundiae.

Ad MCX. 1. *Optatus* non fuit *Libertus C. Paquii Purdulae*, ut asserit Murat. sed e contra.

Ad MCXI. 7. *Narbo Martium*, sed lege *Narbo Martius*.

MCXV. 6. 7. notandæ.

MCXVII. Quid AALIUS MARTIALIS CAPULATVS?

MCXXVI. 4. non monuit extare apud Gruterum (*b*). Confer versionem Latinam cum mea.

MCXXIX. 6. ΑΜΕΛΙΩ ΙΣΑΡΧΩ &c. *Amelias Isarcho* Non recte. Lege ΑΜΕΛΙΟΣ ΑΡΧΩΝ. ΤΕΚΝΩ ΑΜΩΜΩ ΣΕΙΩ. *Filio* (fort.) *Inculpato Suo*. Lege *Filio Inculpato Justo*.

MCLIII. 11. De *Frumento accepto* adnotandum.

MCLVI. 3. TERETINA non Patriam significat, sed Tribum.

MCLX. 6. Corruptissimam hic ex Marchione Alexandro Capponio N. V. & non bene translatam profert, quam MLXXII. 3. a Bimardo recte emendatam dederat.

MCLXXXIX. 9. ΜΑΞΙΜΑΝ ΤΗΝ ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΗΝ, vertit Murat. *Manimantem, quae & Irene*, imo *Maximam, qua & Irene*.

MCCVI. 9. Non monuit exstare apud Gruterum, lineamque fere integram omittit, in qua reperitur vox AAAP. de qua in nota dubitat (*c*).

T. III. MCCXXXIX. 13. ΑΝΠΕΛΙΣ *Anpeoes*, nomen pariter ignotum, sive pro virili, sive pro feminino accipiatur. Lege ΑΜΠΕΛΙΣ *Ampelis* nomen notissimum. Eadem sine ulla mutatione iterum editur MCCVIII. 8.

MCCXLI. 11. ΕΥΧΡΩΤΙ; male suspicatur Muratorius legi posse ΕΥΕΡΩΤΙ *bene Amanti*.

MCCXLII. 7. ΑΠΟΛΑΥΣΤΗ hic non est *Deliciosæ*, sed nomen proprium.

MCCLXX. 6. conferenda cum *Gruterianis* & exponenda, restituendaque (*d*).

MCCLXXVI. 7. *Campania Colonia* explodenda (*e*).

MCCLXXXII. 11. pensitanda.

MCCXC. 1. l. 3. ΘΑΝΗΡ. lege Ο ΑΝΗΡ.

MCCXCII. 7. D. M. ET. AET. M. L IVLII. QVARTILLI &c. *Aetius fuit isti nomen a manumittente &c.* Nullus hic est Aetius. Imo legendum D. M. ET AETERNAE *Memoriae* L. IVLII. &c. (*f*).

(*a*) *Coos, Cos Strab. Ptol. insula maris Ægæi Cariæ adjacens.* Ferrar. *Lexic. Geograph.* ex Edit. Mich. Ant. Baudrand. V. *Coos*.

(*b*) Pag. DCCIII. 1. Gruterus hanc latinam non reddidit; & Muratorius accepit a Clariss. N. A.

(*c*) Hanc Muratorius acceperat ab ipso Bimardo, & putavit accuratiorem esse ea, quæ inseritur in *Hist. Acad. Reg. Paris.*

(*d*) Ex Grutero DCCXLIV. 1. hic restituitur:

D . M
Q. TITIO. SERTORIANO
Q. TITIVS. SEVERVS
FILIVS. QVEI. COLL
ANN. DEDIT. HS. CCCC. N
AD. ROSAS. ET. ESCAS. DVCEN
DAS. EI. OMNIBVS. ANNIS

(*e*) Muratorius ipse in not. ad cit. Epig. ait: „ Censet erudi„tus quidam vir, hanc lapidi interpretationem esse adhi„bendam: *Sedato Coloniæ* (Capuæ servo Publico) *Cam„pania* (ex Campania nomen in manumissione adepta) „*Piissimo Patri* &c. Ingeniose, sed audax interpretatio. „

(*f*) Insemet Muratorius idem recognovit in *Addend. & Corrig.* pag. 14. Tom. IV. ubi ait: „ Dele notam. & scribe: „ Idest, *Dis Manibus, & Æternæ Memoriæ L. Julii*.

MCCXCVII. 7. nota expendenda. Conf. cum MCCCIV. 1. MCCCV. 13. MCCCXII. 4. MCCCLIV. 20. MCCCLXII. 8. MCCCLXIII. 13. MCCCLXXIII. 14. MCCCXCII. 13. MCDIX. 6. MDCX. 3.

MCCCIV. 7. Conf. not. Murat. cum iis, quæ dixi in Epist. ad Mazochium.

MCCCXXI. 10. Græcam restitui posse puto.

MCCCLVIII. 5. Quærenda apud Grut. (*a*).

MCCCLX. 5. Siglæ S. A. S. Sunt *Somno Aeternale Sacr.* (*b*).

MCCCLXXII. 11. Incertum an ibi de *Stellatina* Tribu agatur, & ipse eandem referens MCCCLXXIV. 2. Aliter omnino interpretatur dimidiatas voces (*c*).

MCCCLXXVI. 11. Emendanda versio e Græco.

MCCCLXXXII. 8. OCTAVIAS FELICITATI. SIGNO. LEONTI. & inf. AVR. FELICISSIMVS. SIGNV. LEONTIVS. putat Mur. hic designari signum quoddam, quo loculus in sepulchreto, vel Columbario dignosceretur, & loculo horum conjugum appositum fuisse signum leonis. Non recte: *Signum* est *populare agnomen*, ut fuse exposui in Diss. de *Orig. Calaron.* (*d*) *Et Epist.* ad Mazoch.

MCCCXCVII. 1. Extat alibi, lin. 5. ΤΡΙΣΣΟΝ non bene vertitur *Duarum*. lin. ult. ΔΑΜΟΣΤΡΑΤΕΙΑΣ nomen est proprium feminæ.

MCDXXV. 9. est apud Sponium.

MCDXXXIII. 7. pensitanda.

MCDXXXVII. 13. Versio mutila.

MCDL. 1. restitui & verti potest.

MCDLI. 6. lin. 2. Λ. ΑΤΕΙΛΙΟΣ ΚΑΙ ΣΕΙΛΙΑΝΟΣ *Lucius Atilius & Silianus .... fecit*. At si diversus est *Atilius a Siliano*, scribendum fuit: *fecerunt*. Sed legendum ΚΑΙCΕΛΛΙΑΝΟC *Caesellianus*.

MCDLIV. 2. ΑΝΤΙΔΙΟΝ ΤΕΡΤΙΟΝ ΝΩΝΑΙC est quod latine dicitur: *Ante Diem tertium nonas*. Ead. iterum MDXXXI. 2. (*e*).

MCDLX. 7. facile restituenda.

MCDLXIX. 1. vertenda.

MCDLXXX. 1. confer cum Fabr. pag. 749. n. 562.

MDII. 11. restituenda & accuratius vertenda.

MDXIV. 3. recens videtur & affectationis plenum epigramma (*f*).

MDXVII. 14. P. Q. XVIII. id est, inquit Muratorius, *Pedes Quaquaversum Octodecim*. Malim ego *Pedes Quadrati* XVIII.

MDXIX. 4. nihil desideratur, licet contrarium affectat Muratorius.

MDXXI. 13. reformanda & vertenda.

MDXXIII. 9. videndum an sit *Tribus Matia*.

MDXXXVIII. 9. recte quod *Publicum* hic pro servo publico non accipit; nam iste *Vernam* habuisse dicitur.

MDXL. 10. Notandum de *Mamma*.

MDXLIV. 10. Diversa sunt Pationi, & Liberti nomina, quod & in aliis notandum, & causa investiganda, nempe MDLXIII. 5.

Ad MDLXI. 12. docendum quid *Janus Medius*.

MDLIV. 11. Spuriam puto, sin minus inter sepulchrales non debet reponi.

MDCXXXIII. 1. ECTON EMON ΠΑΝΤΟΝ TVTO EMON. Mur. *Sextam meorum omnium est: hoc meum*. Non bene & nullo sensu. Ignorans lapicida literis Latinis sententiam hanc Græcam expressit, quæ sic Græce scribi debet ἐκ τῶν ἐμῶν πάντων τοῦτο ἐμόν; *ex omnibus meis* (bonis) *hoc meum, idest, Solum mihi superest sepulcrum*.

In MDCXXXVII. 17. Quærendum, quid DOSITANVS.

MDCLXXXVII. 2. epigramma Neapolitanum non recte conversum.

MDCXCIII. 1. aliquot errata in versione alterius Epigrammatis.

MDCCIV. 7. non bene versa.

MDCCXV. 8. de *Follibus pecuniae specie, singularem Dissertationem dedisse Petavium S. J.* affirmat Muratorius. At de his, ni fallor, tantum disseruit in *Animadvers. adverf. Salmas. ad Tert. de Pall.* & in *Mastigophoris*.

MDCCLX. 1. *Cn. Valerius Soranus* memoratus in hac Inscript. nihil commune habet cum *Valerio Sorano* Ciceronis familiari.

MDCCLXVII. 18. *Sacra Aula* pro Cœlo quæras.

MDCCLXXVI. 3. conf. cum not. Smith. ad *Mon. Palmyr. p.* 45.

MDCCXCII. §. 3. aut potius *Scanicos*, imo lege *scenicos*, et ευν, non ευνι.

MDCCXCIII. ad §. 8. *Ita Augustodunum Aeduorum* (*Gallice* Autun) Constantiæ, *sive* Constantinæ *nomen sibi procuravit*. Falsum ex male intellectis Eumenii verbis in *Gratiarum Actione ad Constantinum Aug. qua Vide* (*g*).

Ibid. ad §. 9. inter Christiani nominis hostes reponit Philostorgium cum Zosimo, Libanio & Juliano Cæsare, unde quis putet gentilem fuisse Philostorgium, qui tamen Christianus fuit, sed Arianismo infectus.

MDCCXCIV. §. 10. inquirendum, utrum Constantinus lege lata omnino Gladiatoria spectacula prohibuerit.

MDCCXIX. 2. Qua de causa spuriam illam censeat Murat. dicere debuisset.

Ibid. 5. alia & potiora dixi in marg. Misc. Sponii.

MDCCC. 2. male descripta, sed ab omni falsi suspicione immunis est.

CLA-

(*a*) P. g. DCIX. 8. ubi varians, & quatuor postremi versus desiderantur.

(*b*) Murat. loc. cit. ad d. Epig. ait: Siglæ S. A. S. explicandæ *Securitati Æternæ Sacrum*.

(*c*) Idem loc. cit. ad hanc Epig. inquit: *Dele notam & Scribe*: Legendum opinor MARIO STEPHANO VLPIA ZOE Conjugi *dulcissimo*.

(*d*) Vid. Murat. Tom. I. col. 88. & seq.

(*e*) Ibi quoque Muratorius explicat: *Ante Diem tertium Nonarum*.

(*f*) Hanc iterum edidit Cl. Bonada Tom. II. Class VII. n. 6. pag. 226. aliquantulum variantem: Et in adnotat. scribit: *Hoc si Epigramma conferas cum Jo. Joviani Pontani Næniis, aut eorum hanc partem esse aliquam suspicabere, aut eos hinc aliquid mutuatos esse. Jure delendum, ait Muratorius, nomen poetæ exedisse*.

(*g*) *Panegyrici Veter.* pag. 257. Edit. Paris. 1655.

CLARISS. CANNEGIETERI
EPISTOLA
AD CL. V. IACOBVM PHIL. DORVILIVM
DE INSCRIPTIONIBVS QVIBVSDAM SYLLOGES MVRATORIANÆ.

Mirifice sum delectatus Thesauro Inscriptionum, qui a Cl. Muratorio nuperrime editus est, lucubrationibusque Nobilissimi Viri Josephi Bimardi, quae Tomo primo praemittuntur, doctis hercle & laboriosis. In horum virorum merita exspatiarer hoc loco, si iis praedicandis par essem, aut leges, quas Miscellaneis tuis scripsisti, ferrent. Volitant illi per ora virûm, posteraque semper crescent laude recentes. Quae vero cognoscenti illorum scripta in mentem mihi venerunt, paucis tibi exponam, Vir Clarissime, quo nemo peritius, cum de re ipsa, tum de meo in aestimandis summorum Virorum meritis animo judicare poterit; id, quod addo, ne quis ignarus de meo hoc conatu forsitan aliter existimet.

* Tom. I. pag. 10. Illustris Bimardus proponit Tabulam in Neustria olim inventam. Ante Sponius illam dederat; Neque longo abhinc annorum intervallo grande illud Italiae suae decus Scipio Maffejus, in epistola ad Paullum Galeardum, quae inserta est Galliae Antiquitatibus pag. 82 Pleraque, quae discrepant in horum editionibus, in medio sint; caussas discrepantiae, qui volet, ex Bimardo cognoscet; qui fata marmoris hujus, qua est in venerandae vetustatis monumentis tractandis maxima industria, persequitur. Tabula illa habet:

IN PROVINCIA LVGDVNENSI QVINQVE FISCALES CVM AGEREM. Maffejus *Fiscali* ... edidit, lacunamque vocis supplet *fiscalia* legendo. Rectissime, siquid video. In lapide apud Fabrettum Inscript. cap. 9. num. 290.

FECI
SECVRE SOLVS SEMPER FISCALIA MANCEPS.

discimus ex his lapidibus, alium *agere*, alium *facere* fiscalia. Agit Procurator Caesaris locans ea, & mercedem dein a mancipe aut conductore, id est, publicano, exigens. Sed *facit* manceps aut publicanus, dum ea cogit, seu colligit. *Agit* Magistratus, atque is, qui pro Magistratu est, *facit* privatus. Ille commodo Reipublicae, hic suo. Inde locutiones *agere cum populo*, *agere leges*. Contra *facere medicinam*, aliamve artem quaestus sui caussa. Quod si fiscalia egit in Provincia Lugdunensi Aedinus Julianus, intelligimus, in illa eum Procuratorem Caesaris fuisse, aut Rationalem. Et quia decessor ejus Claudius Paullinus in Concilio Galliarum, ex consensu provinciarum accusatus est, eo jure, atque ea potestate fuisse puto, qua fuit dein Rationalis rerum privatarum per Gallias, cujus meminit Notitia Imperii Occidentalis. Mox iste Claudius Paullinus Legatus Aug. Pr. Pr. appellatur, quo honore illum puto deinceps esse functum, ut & Leg. Aug. Pr. Pr. provinciae Britanniae. Quae vero illa quinque fiscalia fuerint, ex te, Vir Eruditissime, cupio discere, aut ex eo, cui Lugdunensis provinciae natura, & ratio antiqua penitus perspecta est.

Sequitur in Tabula: PLEROSQVE BONOS VIROS PROSPEXI. Maffejus habet *perspexi*, quod magis probo, & congruit vulgato Latinorum Scriptorum sermoni, a quo tamen haud raro recedunt monumenta sculpta.

PROPTER SECTAM intellige hoc loco sacerdotium. *Qui Deos colit*, ut est apud Statium, *Sacerdotes amat*. IN CONCILIO GALLIARVM verissimum puto, quod egregie docuit Ill. Bimardus, Concilium hoc Galliarum Lugduni fuisse habitum, in loco Gallis omnibus, ob ea, quæ memorat Strabo Lib. IV. pag. 208. opportunissimo. Habitum autem ad templum & aram Augusto excitatam communi Galliarum omnium decreto, teste Strabone Lib. IV. pag 192. Neque enim ibi sacrorum tantum caussa coibant Galliarum proceres, sed & consiliorum de re sua publica. Vid. Dion. Lib. LIV. pag. 544. haud aliter ac Latini in monte Albano, ac Jones in Panionio, quo de Strabo Lib. XIV. pag. 639. Stephanus de Urb. τέμενος ἢ πόλιν nominat in littore, si nemus, aut lucum designat, dicas simile fuisse τέμενος illud Galliarum ad Lugdunum, quod Galli ex relligione antiqua in lucis & nemoribus conveniebant. Fuit praeterea ad Araris & Rhodani confluentes, ut est in Livii Epitome 136. Quod flumina Galli numina praecipua habuerunt. In Lugdunense hoc gentium concilium & panegyrin, atque in hunc lucum admissi ad dicendum Gallorum Rhetores, magna cum procerum ex omnibus Galliarum regionibus, tum Romanorum civium frequentia, de qua Strabo pag. 129. Nec mirum si tota mente, atque omnibus artubus contremiscentes umbratici illi doctores verba fecerunt, unde Juvenal. Sat. I. v. 42.

Palleat, ut nudis pressit qui calcibus anguem,
Aut Lugdunensem Rhetor dicturus ad aram.

Nam quod Viri docti omnes, quot scio, pavorem hunc ferularum, & lingendi scripta ex jussu Caligulae, de quo Sueton. cap. 20. arguunt, in eo,

* Vid. ejusdem Cl. *Bimardi de addendis, mutandis, atque corrigendis in suis Dissertationibus*, quæ in Tom. I. *Thes. Muratoriani* reperiuntur, Præfatiunculam in Secundo Tomo insertam.

eo, si quid judico, a vero aberrant. Nam neque constat, certamen illud Lugduni fuisse institutum; neque, si fuit, ad Juvenalis, aut Suetonii aetatem duravit. Imo videtur dubitare Suetonius, an alicubi terrarum id fuerit. Ita namque ille: *Edidit & peregre spectacula. In Sicilia Syraeusis basticos ludos, & in Gallia Lugduni miscellus. Sed & certamen quoque Graecae, Latinaeque facundiae.* Vides non addi locum istiusmodi certaminis. Et, ut animadvertas rem dubiam visam Suetonio, ita pergit: *Quo certamine* FERVNT *victoribus praemia victis contulisse, eorundem & laudes componere coactos; eos autem, qui maxime displicuissent, scripta sua spongia delere jussos, nisi ferulis objurgari, aut flumine proximo mergi maluissent.* Panegyristarum istiusmodi in Gallia orationes habemus Principibus dictas, Rhetorasque aetate sua celebriores recenset Ausonius. Ex quibus licet intelligere, non loco vili habitos fuisse in ea gente.

T. Sannio Sollemni Sollemnini filio. Non dicit praenomen, sed cognomen; quia, ut ante praenomine, ita dein cognominibus distinguebantur agnati. Sic pag. 107. M. Magi Potentini filii memorantur, alter cognomine Macrini, alter Attilii. Quare fratres nonnunquam iisdem praenominibus appellatos videas. Nec erravero forte, si exemplum adduxero ex pag. VI. num. 1. Muratorii Inscr. ubi duo P. Curtii P. Filii, alter cognomine Victor, alter Primus. Certe huc pertinet pag. 79. 2. Nemonia Calliste Nemoni Evtychatis cvm dvobvs N. N. filiis Evtichiano at Gemellino. pag. 94. n. 9. D. Vetvrivs Antigonvs D. Vetvrivs Sp. f. n. Vatvrivs Albanvs pater cvm filiis. Exempla alia aliunde suppetunt.

Recepta ex. Haec, & quae sequuntur, vitiata erant temporis diuturnitate in lapide, ut notatum Maffejo. Equidem ea, ut tradita sunt a Bimardo, sana praestare nolim. Mihi multa obscura, parumque apta videntur. In his, ut cetera omittam, *judiciariae ferrariae*, Maffejus habet *judici arcae ferrar.* Arcam intellige ferrariarum fabricarum, quas duas meminit in Lugdunensi Provincia Auctor Notitiae Imperii Occidentalis, alteram Matisconensem sagittariam, alteram vero Augustodunensem loricariam. Adde Maffej. in Galliae Antiq. epist. 14. Neque judicium de ferrariis his, atque arca earum, alienum est a persona tribuni militum, qui in Tabula nostra dicitur fuisse Valerius Florus. Tribuni namque armorum curam, imo & judiciorum inter milites gerebant. Non vero solus judicabat de fabris Tribunus, sed una cum Praefecto fabrûm, qui proprius eorum judex appellatur a Vegetio Lib. II. cap. 11.

Ceterum fuerunt sub dispositione Magistri officiorum, ut nos docet Notitia Imperii & Nov. 85. quae ad Basilidem Magistrum sacrorum officiorum est scripta. Adde L. 6. & 7. C. de Fabricens, quae ad Eufemium Magistrum officiorum. Sciendum autem in ferrariis illis, atque in armamentariis milites opera fecisse. Ita miles haltearius ex armamentario Augustorum apud Reines. pag. 541. n. 89. Fabrett. Inscr. pag. 572. n. 146. miles Cassidarius ex armamentario Caesaris Domitiani Germanici Fabret. n. 147. Reines. n. 70. miles Sagarius Fabret. n. 148. Reines. n. 71. Neque istiusmodi tantum officinis, quae ad militiam spectabant, sed & in figlinis & lautumiis. Inde opera dolearia legionum nominibus notata, maxime per Rheni limitem. Cujus rei monumenta plurima exstant in his terris, id est, ad Rhenum. Vid. Scriver. Antiq. Batav. pag. 186. Grut. pag. 514., 515. Caussa tantum laborum erat, ut iis in officio continerentur milites, atque a seditionibus prohiberentur. Quare non sequor hic Ill. Bimardum, qui arcam ferrariam in illa Tabula intelligit, non σκηνοποιῶν, sed σιδηροτεχνῶν. Fuerunt autem operarii illi milites in armamentariis, atque haud dubie etiam in aliis officinis, per decurias distributi. Huc pertinet decuria armamentaria infra apud Murator. pag. 83. de qua aliter Muratorius. Sed ad Tabulam redeo: quid autem hoc? Tribunus leg. III. avg. fuit judex arcæ ferrariæ in Provincia Lugdunensi? Unquamne autem ea legio in Gallia tetendit? illa enim, recte Dione, quod & Bimardo observatum, castra habuit in Numidia. Neque dicendum, Valerium Florum, qui hoc tempore judex arcæ ferrariæ erat, antea fuisse Tribunum. Ostendimus namque, judicium illud convenire tribunatui. Quare dicendum, Alexandri Severi & Maximini tempore (altero autem post necem hujus anno monumentum positum est) ad propulsandum Germanici belli periculum legionem tertiam Augustam in Gallias esse traductam, quo multas copias ex regionibus, sub alio sole calentibus, traductas narrant Herodianus, Capitolinus in Maximinis, & alii: aut, quod verius puto, numerum legionis in scabro lapide, & vitiosa, exesaque ejus parte minus vere deprehensum esse. Forte junctæ fuerunt duæ priores lineæ, ut exiret numerus VI. quæ legio in lapide antiquo Gruteriano Augusta cognominatur. Quanquam enim utramque sextam (duæ enim fuerunt) a Gallia removet Dion, perspexi tamen ex monumentis haud paucis, alteram ad Rhenum, atque in Gallia habuisse præsidia. Haud ita pridem lapidem unum detexi, quem Vexillarii Leg I. Minerviæ, Legionis VI. Victricis, Legionis X. Geminæ Herculi Saxano posuerunt. Dabo monumentum hoc opportuniore loco, haud longe abhinc intervallo ex terra erutum:

V. monvmentvm, id est, *Vivo Monumentum.*

Clamidem Carbasinam Dalmaticam. Chlamidem carbasinam in feminis fero, novimusque Gallicas feminas lineis vestibus delectatas fuisse. Forte autem Carbasina per se sensum absolvit, ut Dalmatica & aliae enarratae Isidoro Orig. 19. cap. 22. Nihil addo amplius, quia incerta est scriptura.

Toss am Britt. Toca & Tocha a Cangio exponitur rugatus pileolus, credo eandem esse tochæ, quam Bimardus dicit. In lexico Britannico Latino, quod in Originibus Gallicis edidit Boxhornius, reperias *Toce pilius.*

Differ-

Differtat. I. *cap.* 4. *pag.* 16.

Veter. con. vi. fr. loco ii. via. Multa comminiscitur eruditissimus Bimardus, ut, quid *loco* hic valeat, nobis eruat. Quid si dicamus *Logodunum* significari, id est, Lugdunum? Varie hæc vox exarata in monumentis antiquis, ut multæ voces Gallicæ & barbaræ Λυγδῦνον, Λυγδοῦνον, *Lugdunum*, *Lygdunum*, *Lugodunum*, *Lugudunum*, aliisque modis. Observandum autem, Catronium, qui in hoc monumento memoratur, in aliis oppidis, atque regionibus alios honores gessisse, Lugduni duumviratum, pontificatum Arimini, præfecturam pagi Epotii, quo nomine hunc pagum designat Ill. Bimardus, flaminium Augustale ad Deam. De scriptura *loco* pro *logo*, usuque promiscuo C. & G. dicetur infra. Verum impensius placet *loco* hic positum pro in hoc loco, sive in hoc municipio. Sic Murator. Inscr. pag. 44. n. 4. *Ill. vir loco*. Augustales loci N. id est, nostri apud Fabret. Inscr. pag. 404.

Differt. I. *cap.* 5. *pag.* 24.

MVNER. G. POMP. MART
ESSE. LIB
FAVSTVS.... XXXVII.
N̄. ARABVS
EVCHE.CONTVBERN.DE.SVO (*a*)

Grasserus (quod miror non animadversum Bimardo) in Antiquit. Nemauf. pag. 79. vocem *sodali* præmittit: hoc modo. *Sodali muner.* inventam haud dubie in ipso lapide, quam vocem & res ipsa requirit. Si desiderabatur ea tum, cum Ill. Bimardus lapidem inspexit, temporis edacitate, negligentiave, aut injuria hominum eam exolevisse puto. Sodales munerum fuerunt munerarii, qui societatem inierant aut edendi, aut locandi gladiatores ad munera iis Magistratibus, qui edere volebant. Hujusmodi societates fuerunt factæ ad locandos equos Circenses, unde in monumento Gruteriano pag. 338. n. 2. M. Aurelius magister dicitur, & focius, dominus, & agitator factionis prasinæ. Nam Romæ quidem Magistratus, omnesque illi, qui munera dabant, e suis ludis gladiatores edebant, in quibus ludis magnas copias alebant. Sed alia ratio fuit magisteriorum municipalium & colonicorum. Qui, ut erant tenuiore fortuna, abhorrentes a damnosa istiusmodi sagina, sicubi muneris edendi necessitas esset, gladiatores a sodalitatibus conducebant. Atque inde Exercitor Factionis in Murat. pag. 83. n. 5. quæ vox nota ex jure Romano. Nec audio Muratorium, qui exercitatorem hic intelligit. Fuit autem C. Pomp. Mart. & sodalis & Essedarius, (verissime namque Essedarium hic significari monuit Bimardus) id est, fuit non tantum sodalis & socius sodalitatis ejus, quæ gladiatorum suorum operam locabat, verum ipse quoque auctoratus essedo pugnabat, haud aliter, atque M. ille Aurelius & socius fuit, & agitator. Alii alia ad ludos locabant. Choragi ea, quæ ad scenicos pertinebant.

Diatriba de Dis ignotis cap. 8. *pag.* 59.

Apollini Granno Magonno Q. Sicinivs Trio d. s. d. Apollinis Granni aræ pleræque ad oppidum Laubingen Augustanæ Diœcesis sunt inventæ: vid. Grut. pag 37. n. 13., 14. pag. 38. n. 1. 2. 3. quare nominis caussam, atque originem in illo loco, regioneve quærendam puto. Absque eo si sit; nomen hoc a Grannona, aut Grannono repetere ausim, quæ oppida recensentur in Notitia imperii a Pancirollo edita pag. 174. Utrumque oppidum (Valesius unum fuisse opinatur) in littore Armoricano, illud in Saxonico fuisse dicitur, unde cultus illius Apollinis facile in oppositam Britanniæ insulam migravit. Do lubens, Mogonnum, in eodem lapide sacratum, diversum esse Apollini, sed a Moguntiaco amne nomen habere tum credam, cum quis lapidem, aut monumentum ejus aliud produxerit ad illum amnem inventum, a quo Herburg in Alsatia (qui locus est inventi lapidis, quo de agimus) aliquot passuum millibus abest.

Append. cap. I. *p.* 64.

SOLIMARAE
SACRVM
AEDEM CVM SVIS
ORNAMENTIS
FIRMANA. C. OBRICI. E
MATER
D . S . D

Bimardus unam vocem videtur accipere *Solimaram*. Ego dubito. Nam Soli & Mare data est hæc ædes. Solis, sive Apollinis cultus in Gallia viguit, aut *soli*, id est, terræ *Maram*, loci genium interpretor, sic *soli adituus* Sueton. in Aug. c. 5. Maras enim nymphas Gallorum, & soli, locique genios cognovimus. Confirmat meam opinionem, quod multas Matres Mairas & Matronas Gallorum, Britannorum, vicinorumque populorum ex Keysleri Antiquitatibus Septentrionalibus accepimus, cognomine, aut dicam potius loci nomine diversas, nullam tamen duobus nominibus conflatam.

Nihil verius hoc Bimardi monito pro *Obrici E* legendum esse *Obrici F*. Sed quid hic *Mater*? Scio, matres in monumentis scribi, verum ita ut distinguantur a liberis; sed nulla hic illius rei caussa

(*a*) Vide Murat. l. cit. col. 23. & seq. ubi hanc Epigraphen ter repetit, scilicet ex Grassero, ex Marmore, & ex Epist. MS. Sorberii, & variantem. Esset ad marmor Kannegieterana, si versum 3. ita afferret: FAVSTVS..... D. XXXVII.

caussa. Paucis dico, mater hic sacerdotem significat, aut sacerdotum antistitam. Hæc honesta, hæc pia monumenti illius caussa est, quod ipsa sacerdos ædem cum ornamentis Deæ suæ dedit. Mater sacrorum appellatur in monumento Vesontiensi, quod primum in lucem ex tenebris protraxit & commentariis ornavit Chiffletius, deinceps exposuit Reinesius Inscr. Cl. 5. n. 14. pag. 362. de qua Inscriptione dein plura dicemus, atque ita Pater sacrorum Gruter. pag. 1102. n. 2. adde Reines. pag. 96. & Havercamp. ad Tertull. Apol. c. 8. Transiit appellatio hæc ad Christianos, & durat in monasteriis pontificiorum, in quibus Patres, Matresque dicuntur. Inde & Abbates & Papæ nominati. Pater patratus priscis Romanis notus. *Mater nata & facta* est in Inscriptione Coloniensi in Sylloge Murator. pag. 165. n. 5. Sacerdotium ejus appellatur ibi *matratus*. Ad quem lapidem deinplura a nobis proferentur. Cave autem Deam Semelam Bacchi matrem accipias. Semela illa Coloniensium Dea Topica fuit. Nollem Muratorius pag. 114. n. 1. Hominis sepulcrum, non votum Deo lapidem dixisset. Nam, ut mittam ædem, sacrum quid illæ notæ D. S. P. *de sua pecunia?* Sepulchro ea an statuæ, aut templo conveniunt? Cujus, nisi sua pecunia, mater filiæ statuat monumentum sepulchrale? non ergo opus hoc addito in sepulchro. Contra vero in illis, quæ non tantum suis, sed & alterius, & publicis impensis dabantur, id necessarium.

Dissertat. cap. 2. pag. 91.

Egregia prorsus sunt, quæ Ill. Bimardus de legione prima Minervia, signatoque per Consules militiæ anno. Faxit Deus, animumque addat præstantissimo Viro, ut perficiat opus, quod meditatur, de Romanorum legionibus, earumque præsidiis, & hibernis, quod unum deesse videtur scriptoribus, monumentisque antiquis illustrandis. Minerviam legionem Στρατόπεδον Ἀθηναῖον nominat Dion. Lib. 55. Ἀθηνᾶς in Marmore Muratorii pag. 150. num. 1. quod nollem tentasset Vir Clarissimus. Quod autem negat, & acriter pugnat adversus Fabrettum Bimardus pag. 98. centurionem primipili aquilam non gestasse, in eo me assensorem non habebit, prohibetque Vegetius de Re Militar. Lib. 2. c. 8. *Vetus autem consuetudo tenuit, ut ex primo principe legionis promoveretur centurio primipili, qui non solum aquila præerat, verum etiam quatuor centurias, hoc est, quadringentos in prima acie gubernabat.* Quibus verbis nihil disertius. Valet quoque idem Vegetii locus ad retrahendum ab offensione Fabrettum, qui, ut Ill. Bimardus docet, Aquiliferum, & primipili centurionem ex Cæsare Bell. Gall. Lib. 3. cap. 64. eundem existimavit primo principi. Porro non debuit Fabretti illam sententiam, quam priore loco posui, novitatis insimulare, quam dudum Lipsius docuit, multisque argumentis probavit de Milit. Rom. Lib. 2. dial. 8. Sed mitto hæc, atque ad lapidem, quem illustrandum cepit Bimardus, me confero. In eo Sex. Sammius dicitur aquilifer factus anno XIII. Nisi scirem, Tiberium Imperatorem extremis vitæ suæ annis, rejectis imperii, atque exercituum habenis, socordiæ ac voluptatibus in Capreis sese corrumpendum dedisse, de qua re Sueton. cap. 41. (per id tempus autem aquila puero data est) animum inducere non possem, unquam factum fuisse in exercitu Romano, ut immaturæ ætati legionis totius summam commiserint. Siquidem is centurio est, cujus ductum & jussum, ut Dionysius auctor est Lib. 9. sexaginta centuriæ sequuntur. Et tamen, ut verum fatear, ne sic quidem mihi impero fidem, quanquam haud ignarus sum instituti Augusti, de quo idem Suet. in Aug. c. 38. qui militiam auspicantibus non tribunatum modo legionum, sed & præfecturam alarum dedit. Nam qui militiæ Romanæ rationem perspectam habent, non ignorant, centurionum operam in prælii concursu graviorem fuisse, quam Tribunorum. Nec legionis existimationem, nisi conservata aquila, salvam fuisse. Sed de Aquilia liceat interrogare, utrum anno tertio decimo Aquilifer factus sit Aquiliæ, seu Aquilejæ, an vero ter militaverit Aquilejæ? verum integram pono inscriptionem, ut cuivis judicandi copia fiat.

SEX. SAMNIO. VOLT
SEVERO. E. LEG. PRIMA
GERMANICA. QVI
FOR. COS. QVO. MILIT.
COEPT. AQVILIFER
FACTVS. EST. ANNO. XIII.
AQVILIAE. TER. MILITAVIT
D. FACTVS. C. ANTIS
TIO. VETERE. M. SVIL
LIO. NERVLLINO. COSS
EX. STA

Quid refert in sepulchrali cippo commemorari, aut post mortem sciri Aquilejæ militiam ingressum esse, aut ter militasse? Siquid video, ineptum utrumque. Nec convenit huic loco urbs Aquilia. Dicam quod sentio: statim, ut inspexi titulum, de menda suspectum habui, & quia offendebat præ ceteris AQVILIAA TAA, cœpi mox cogitare anne ea verba negligenter excepta sint ab eo, qui descripsit ex lapide. Suspicabar autem exaratum fuisse in hoc AQVILIFAA, neque dubitavi, posteaquam ex Gudio didici, qui eandem inscriptionem pag. 183. n. 3. priore loco, id est, versu 5. eodem errore pro AQVILIFEA descriptum fuisse AQVILIAA TAR. Illam moram si sustuleris, via facili procedes, hoc modo: ANNOS TRADACIM AQVILIFER MILITAVIT, DECVRIO FACTVS C. ANTISTIO VETERE M. SVILLIO NERVLLINO COSS. Nisi mavis his Consulibus hoc monumentum positum, quod nolo. Decurio autem factus est Cularone, sive Gratianopoli, ubi extitit lapis. Quod si animadvertisset Bimardus, eum inter illa monumenta recensuisset, ex qui-

quibus probat, Cularonem municipium fuisse populi Romani. Quod is EX. STA. *Ex statuto* explicat, metuo ut exemplo adjuvetur hujus locutionis, mihi quidem nullum suppetit, non certe ætatis argenteæ linguæ Latinæ, qua hoc monumentum est positum. Videat ergo Vir Illustris, an S illud, nunc puncto interjecto divulsum, revocare velit ad litteram *x* proximam, atque exponere *exs testamento*. Soliti namque nonnulli veterum *s* subjungere illi litteræ duplici, de qua re consulantur Grammatici. In marmoribus crebrum est *maxsimus*, *uxsor* & alia similia. In Gallicis monumentis frequens *exs*, ut in Nemausensi, quod recensuit Bimardus in Diatriba cap. 5. pag. 54. *ex voto*. In Lugdunensi apud Spon. pag 171. Miscell. *Exs. voto*, quod male Vir doctissimus *ex suo voto*. Nam & mox num 4. *Vixs.* atque in Cularonensi *exs. f. p.* ubi itidem ut hic interjecta distinctione abscissa est a sua voce hæc littera; significant enim illa *exs testamento fecit*, *poni*, vel *fecit*, *posuit*; nec non in lapide Augustano pag. 123. ubi lege *exs stipe*; perperam namque & hic disjungitur.

Dissertat. 2. Num. XXI. *pag.* 102.

D . M
T. CAMVLI L. F. LAVERTI
EMERITI. LEG. III. GALLIC
HONESTA. MISSIONE. DO
NATI. AB. IMPER. ANTONINO
AVG. PIO. ET. EX. VOLVNTATE
IMP. HADRIANI. AVG. TOR
QVIBVS. ET. ARMILLIS. AVRE
IS. SVFFRAGIO. LEGIONIS
HONORATI. CAMVLIA. SOROR
EIVS. ET. PATEGORIA. E
MERITA. EIVS. PATRONO. OP
TIMO. ET. PIISSIMO

Titulum hunc primum cognovi ex Maffeji Galliæ Antiq. pag. 69. Vellem declarassent Viri, qua sunt insigni doctrina, quid sit *Emerita ejus*. Ego concubinam interpretor, quæ annos militiæ suæ apud patronum complevit, id est, nunquam ab eo discessit. Nam cum de jure dubitaretur, an liceat libertæ divertere ex concubinatu patroni, atque ob id multæ destituissent ejus torum, Pategoria illa sese officio hoc suo perpetuo, & irrupta copula jactat in hoc monumento, id quod patrono optimo & piissimo excitavit. Dubitatum fuisse de eo jure intelligimus ex l. 11. D. *de Divort.* atque in eam sententiam l. 1. D. *de Concub.* exponit Heineccius ad l. *Jul.* & *Pap.* lib. 2. cap. 10. pag. 250. In glossis est *emeritie* μεγίσαις, ὑπερβαλλούσαις. An ad concubinas pertinet? non puto; quanquam certum est, concubinam patroni sui honestiore loco fuisse, nec matronæ nomen, aut matris familiæ honestatem amisisse. Vid. l. 13. D. ad L. *Jul. de Adult.* & l. 41. D. de R. N.

Josephi Bimardi Epistola num. 11. *pag.* 117.

PRO. SALVTE. IMP.
CASS. PI. AVREL. ANTO
NINI. AVG. TECTVM
PORTICVM
CUM. SVIS COLVMNIS ET
PASNVL. DVABVS ET OPSR. TECTO
SER VICIVS SEXTVS DECVR
D. S. P. D. POLLION. II. AT APRO N. C. S. (a)

Pænulis Bimardus nullum locum dat in exstructionibus, quare is mutat in pennulas, aut pinnulas, pinnasque tecti porticus exponit. Sed anne exiguum porticus tectum fuerit necesse est, quod cum pinnis esset ornatum, duas tantum ostentet.

Soucietus pænulas, vela, atque aulea accipit. Verum architectonicam eam vocem esse, ex Vitruvio discimus lib. 10. cap. 12. *supra catinum pænula, ut infundibulum inversum, est attemperata*. Fuit tecti genus, ad avertendas aquas porticibus, columnis, aliisque minoribus structuris impositum. Non differt multum a tegurio, quod vocabulum est in Inscript. Murator. pag. 89 n. 3. Tectum porticus Bimardus hic juncta accipit, ego malo divise accipere. Sed pedem hinc promoveo ad Inscriptiones Muratorii.

Pag. 111. *n.* 2.

I . O . M
PRO SALVTE
AT VICTORIA
IMP. CAESARIS
M. AVRELII. L. AVRELI. VERI. F
D. PII. NEPO. DIVI. HADRIANI. PRON.
DIVI. TRAIANI. PARTH. ABN.
DIVI. NERVAE. ADNEPOTIS

Nepos Divi Pii solus Commodus est. Commodus ergo est M. ille Aurelius, qui in hoc titulo commemoratur. Atque ita L. Aurelius Verus, cujus ille filius esse dicitur, non alius erit, nisi M. Philosophus. Quæro autem exemplum aliud, quo hic illis nominibus appellatur, quanquam haud ignoro, Philosophum mutasse nomina, & in ineunte ætate *Verum* esse dictum. Vide Capitolinum in ejus vita cap. 1. Alium scrupulum injecit Bimardus. Si licet libere, quod sentio, proferre, mihi hæc Inscriptio suspecta est.

(a) Bimardus loc. cit. col. 117. lin. 4. PORTICVS lin. 7. SER VIRSIVS & lin. ult. APRO II. CS

Pag. V. n. 2.

C. LVNIVS. M. F.
III. VIR. A. V.D. I. II. VIR. NOLAE
IIII. VIR. QVINQVENNAL.
AR. DE. SVO. FACIVND &c.

Haud nescio fuisse Triumviros in municipiis &
Coloniis, sed qui Triumviri A. V. D. I. sint,
fateor me ignorare. Quandoquidem vero Bi-
mardus scribentis incuriam arguit, ausim eam
hoc modo emendare VI. AVG. I. Sevir Augu-
stalis primus, ut designetur primus Augustalium.
Sic sacerdos primus in monumento Viducassino
pag. 10. Differt. Bimardi. Adde Reinef. ad Cl.
1. n. 99. Atque ita forte pag. 91. n. 4. VI. AVG.
præter summum, id est, Augustalis secundus, pro-
ximus nempe a summo. Dicerem, Augustalem
Juniorem significari, si putarem Sevirum Jun.
pag. 6. n. 1. & pag. 11. n. 8. Augustalem desi-
gnari. Nec repugnabo, si tu voles, illud I adne-
ctere numero seq. quo facto erit III VI a Nolæ.

Pag. VI. n. 5. J. O. M. M. V. H. V. S. LI. M.
In lapide Neomagensi, quem Cuperus edidit in
monumentis antiquis Harpocrati adnexis, est
non *li*, sed *le*. Ad sententiam nihil interest utro
modo legas.

Pag. VIII. n. 5. IOVI APANINO. T. VIVIVS.
COMOGENAS. in notis vides *Jovem Apeninum
sive Peninum*, unde aliquis suspicetur, Apeni-
num & Peninum Jovem, montemque eundem vi-
sum fuisse auctori earum, sed suspicionem il-
lam delebunt ea, quæ mox sequuntur. Erro-
rem tamen alium erravit auctor notarum ad Gud.
Inscript. pag. 54. n. 6. Qui Peninum Apenninum
dictum scribit, ut Spaniam pro Hispaniam. Sed
quis nescit montes hos situ & natura diversos es-
se? Hic finit, ille dividit Italiam. Plura non
addo de re nota. In suo loco uterque lapis
inventus est, hic Muratorii Apennino sacer I-
guvii, quod Umbriæ oppidum est ad Apenni-
num montem, ille Gudii in Pedemontio ad Al-
pes Peninas. Sed quid in mentem venit Vibio
Sequestri scribenti *Apenninus Italiæ usque ad An-
conam porrectus?* non enim ad Anconam tantum,
sed per omnem Italiam, quam longa est, por-
rigitur. Verum Italiam hic proprie dictam ac-
cipe, cujus terminus Ancona est, teste Mela
lib. 2. cap. 4 Jovi juga montium fuerunt sacra-
ta. Tyrius Maxim. in Orat. 38. Dei Penini ti-
tulum paulo aliter exhibet Gudius dicto loco, ali-
ter Muratorius hac pagina n. 6.

Pag. VIII. n. 10. Notarum auctor Jovem Cæ-
lestem & Jovem Cælestinum memoratum Grut.
pag. 18. n. 2. eundem opinatur, de quo amplian-
dum censeo. Rectius forte existimabit alius, Jo-
vem hunc Cælestino homini, aut Cælestinæ fa-
miliæ peculiarem fuisse Deum. Ita Hercules Æ-
milianus Grut. pag. 1069. n. 10. Pluto Nervianius,
Proserpina Nervania Reinef. Class. I. n 234.
quibus votum solverunt Nerviana Olympusa
sacerdos, & Nervianius Ferox Hierophanta He-
catæ. Dianæ Lycimnianæ CAntius L. L. Ly-
cimnius Lycimnianus Gudius pag. 30. n. 5. Dia-
næ Arduinnæ Belianæ Belius pag. 29. 9. Anto-
nius Cælestinus est apud Reinef. Cl. XVII. n. 5.
Muratorio assentitur Fabrettus Inscr. pag. 130.
ubi haud paulo correctiorem exhibet Gruteria-
nam inscriptionem.

Pag. X. n. 2. IOVI DOMESTICO contenderunt
olim de hoc Cuperus in Apotheos. Hom. pag.
278. Spon. Miscell. pag. 78. iterum Cuper. in
Harpon. 235.

Pag. XI. n. 9. PRAEF. LEG. V. M. C. ad hæc
ita Cl. Muratorius, *scilicet præfectus legionis
quinta*, (*nisi sit Ulpia*) *Macedonia* (*nisi sit
Martia*) *Constantis*. *Martia* scribitur Tre-
bellio Pollioni, in Claud. cap. 14. certe libra-
riis ejus, sed in tegulis in agro Clivensi inven-
tis, quas servo, est MARC. ei aliquando Clau-
dius ille præfuit, unde videri queat, C. id est,
Claudiæ nomen accepisse tum, cum ille est Im-
perator factus. Suspicatur Casaubonus ad illum
Pollionis locum post Dionem Cassium fuisse con-
scriptam.

Pag. XI. n. 4.

I . O . M
DIS. ET DEABVS
AELIVS. VALENS. ET. LVCIVS
QVADRATIAN. CENTVR. IVLI
FORT. PRI. PRI. ET. C. MARCELLIN
TRIB. MIL. OB. XIII. LEG.
SERVATAM IDIB. MART.
P

Notat hæc Cl. Muratorius. *Primi duo fuere Cen-
turiones cohortis Juliæ Fortis Prima Prætoriæ*,
quippe legendum puto PRI PRAE *vel* PR. Verius
existimo *Ælium Valentem & Lucium Quadratianum
Centuriones* fuisse, Julium autem Fortem princi-
pem. Hi autem, ut & *C. Marcellinus Tribunus mi-
litum ob* tertiam decimam legionem *servatam I-
dibus Martiis* hoc monumentum posuerunt. Ser-
vatus gradus & ordo principalium nominum,
quo verbo olim appellata scribit Vegetius de re
Mil. lib. 2. cap. 7. Nam primo loco posuit cen-
turiones, ab his escendit ad *primum principem*,
qui proximus erat Aquilifero, centurionum o-
mnium primo, & primipilo, ut ante docui.
His superior erat Tribunus militum. Vid. Vege-
tium loco, quem dixi. Rarissimum, fateor, pri-
mi hujus principis nomen est in monumentis ve-
tustis; & forte, si occurrit alicubi, hariolan-
tium opinionibus, & perperam exponentium
conjecturis id depravatum est: ipse etiam dubi-
tavi aliquando, an PR. PI. aut PIL. hic scri-
ptum fuisse crederem, Verum nihil nunc muto,
confirmatus auctoritate Vegetii. Lapis effossus
est Albæ Juliæ in Dacia, quæ Provincia est, in
qua Dion militasse tradit Leg. XIII. Cohorti
prætorianæ, quam Muratorius in eo sese inve-
nisse

misse putat, hic locus non est. Ut hic mentio fit principis prioris, ita principis posterioris, & hastati posterioris in alia Muratorii inscriptione pag. 505. n. 19. quæ insignis est ad rem hanc declarandam inscriptio.

Pag. XI. n. 6. ARAM SAC. F. N. C. DE. id est, aram sacram fecit, nunc dedicavit. In notis Magnonis NC. nunc exponitur. Malo tamen No. na *Nonis Decembribus*. Dedicationis namque dies sæpissime in aris adjicitur.

Pag. XII. n. 6. Non animadvertit, ut video, Cl. Muratorius, non se lapidis titulum, qui mutilatus est, sed Keuchenii, de eo supplendo conjecturam exhibere. Neque tamen conjectura Keuchenii est, sed Ewichii, qui titulum ex lapide exeso in hunc modum descripsit:

. . . VNONI
. . . RVÆ PRO
. . . SEXTI. IVL
. . . ONTINI

Verum utcumque complananda hæc lacuna, illud ex vestigiis & reliquiis constare puto, Sextum Julium Frontinum in eo memorari. Nobilem autem Strategematum, aquæ ductuum, aliarumque rerum scriptorem eum esse, adfirmare non ausim, nec tamen id negare liquet. Atque, ut dicam, quod sentio, adfirmanti pronior sum. Conveniunt nomina, convenit ætas, alia. Hoc certum, Coloniam eam, ad quam inventus lapis est, deductam esse a Trajano, atque inde Coloniæ Trajanæ nomen accepisse. Imperantibus autem Flaviis, secutisque principibus, Nerva & Trajano, honores atque imperia gessit Frontinus scriptor, domi, militiæque clarus, in Britannia, forsan etiam in Dacia. De Britannia Tacitus in Agric. cap. 17. De Dacia ipse in præfatione rei agrariæ, de qua mox plura disputabimus. Et cum id præterea præfatio illa declarat, aliis Imperatoris sui expeditionibus interfuisse, Imperator autem ille Domitianus fuit; quid ni putemus interfuisse Frontinum rebus, quas adversus Cattos, imo etiam adversus Batavos, (nam & hanc gentem armis tentavit, ut in alio libello ostendi) gessit? Fuerunt autem Batavi vicini isti loco, in quo lapis ille Junoni & Minervæ a Frontino consecratus, est inventus. Versatum ergo illum in his terris fuisse, aut militiæ caussa, aut Britanniam petendi, aut ex ea redeundi, quis inficiabitur? aut si inficietur, quibus rationibus ostendet, id factum non fuisse? Sed mitto tempus, sub Domitiano actum. A Trajano deducta illa Colonia est, ad quam ille lapis est inventus. Curæ sibi eam Coloniam habuisse maximum Imperatorem inde arguo, quod eam amplissime ornavit primo nomine. Ulpia namque Trajana est dicta, dein civitate, ad extremum castris legioni tricesimæ. Misit itaque eo Viros cum rationis deducendi coloniam, tum rerum militarium peritos. Ullum in his priorem fuisse Sexto Julio Frontino, quem illud monumentum, & libelli de limitibus & re agraria, de coloniis, de aquæ ductibus, de strategematis loquuntur, existimandum non est. Sibi quidem adstruendæ rei militaris scientiæ satisfecisse visus est Frontinus, ut præfatur in Strategematicon libris. Nec dubium est, eundem visum fuisse optimo principi. Testis est Vegetius de re milit. lib. 2. cap. 3. eum ab ejusmodi industria comprobatum fuisse Divo Trajano. Quare haud difficulter sibi quis persuaserit, inter eos Viros fuisse Frontinum. Sed video, quid dicas, frustra a nobis ejusdem Frontini illos fœtus censeri, quos dudum viri docti diversorum auctorum esse ostenderunt. His itaque respondendum est, non ita, ut, quicquid unquam quisquam de hac re scriptum reliquerit, ad examen revocem, sed ut de eo disputarem, quod novissimi operum Frontini Editores prodiderunt, Goesius, Tennulius, Polenus: Nam Cl. Oudendorpius, qui haud ita pridem Strategematicon libros recensuit, satis habuit aliorum judicia indicasse. Tennulius autem & Polenus Goesii potissimum sententiam probant. Hic in notis ad scriptores rei agrariæ pag. 28. opus de limitibus agrorum Frontino nostro deberi negat, quod auctor illius operis, cum id emitteret, tironem sese fuisse, & scribendi novum, in initio ejus fatetur: tempus vero illud fuisse, cum Imperator Domitianus victoria Daciam reseravit: constare autem e Tacito, jam Vespasiano iterum, & Tito Consulibus, Frontinum Romæ præturam gessisse, atque ob id non obtulisse eum sub Domitiano *Primum sedulitatis impendium*, aut *Celso*, aut cuiquam alii. Verum videtur Goesius Vir nobilissimus aberrasse longe a sententia auctoris, quam proposuit in Præfatione hujus operis de limitibus. Ex qua, si advertas, intelliges, nec tironem fuisse Frontinum, cum illud opus emitteret; emisisse namque longo post intervallo, quum illud scribere instituerat. Nam posteaquam manum ei primum admoveras, mox in aliam, atque aliam provinciam belli, militiæque caussa raptus est, qua re fuit factum, ut, posthabita libri illius cura, omnem animi impetum ad rem militarem, & gloriam bellicam contulerit. Quoad tandem reserata ab Imperatore Dacia, ad septentrionalem plagam missus est, aut sua sponte profectus, ubi otium nactus intermissum illud opus, collectis scidis, quæ dispersæ erant, resumsit & perfecit. Hæc quæ dixi, auctor declarat in illa præfatione his verbis: *Habeat apud te quandam excusationem, quod non potuerit eo tempore consummari, quo genus hoc ferventibus studiis nostris disputatum est*. Et paullo post: *Intervenit clara sacratissimi Imperatoris nostri expeditio, qua me in ipsa scribendi festinatione præpedivit. Nam, dum Armorum magis exerceor curis, totum hoc negotium velut oblitus intermiseram, nec quidquam aliud, quam belli gloriam, cogitabam*. Atque iterum mox: *Ad consummandum hunc librum, velati ad vota reddenda, properavi: Postquam ergo maximus Imperator victoria Daciam proxime reseravit: statim ad septentrionalem plagam transire permisit. Ego ad studium meum, tamquam ad otium, sum reversus, & multa velut scripta falsis, & sparsa,* in

in artis ordinem laturus recollegi: Non verba, omnia, quæ exscripsi, sana præstitero. Secutus sum editiones vulgatas. Ex Goesiana editione illud est: *victoria Daciam reseravit*; quam veriorem sum arbitratus, etiam tum, cum Goesianam nondum inspexeram. Recte porro Goesius Domitiani Daciam victoriam intelligit, non Trajani, quam Tennulius significari putabat. *Reserare* enim, *aperire*, *patefacere* Provinciam is dicitur, qui primus eam ingreditur domandi causa; consummare autem qui debellat, & in provinciæ formam redegit. Pomponius Mela Lib. I. cap. 6. de Britannia: *Tam diu clausam aperit ecce Principum maximus*. *Patefacere provincias*, *reserare regionem* sunt apud Ciceronem. *Consummare* apud Flor. Lib. I. cap. 18. Daciam autem reseravit Domitianus, consummavit Trajanus. Ad quam Borealem provinciam ierit, non addit Frontinus, nisi ipsam Daciam accipias, aut Sarmatiam; nam & Sarmatas bello appetiit Domitianus. Nil vetat Rheni, eamque plagam accipere, quam Batavi & vicinæ Batavis gentes habitaverunt, quas arctois & septentrionalibus nationibus accensebant veteres. Iterum vides locum dari Frontino ponendi illum lapidem in his terris. Tu autem cave credas Goesio, *primum hoc impendium sedulitatis*, idest, hoc primum opus suum cœptum fuisse atque institutum Frontino sub Dacico bello, sed diu antea ei manum admoverat, relictumque diu & destitutum perfecit calente eo bello, aut paullo post. Quod autem vir Nobilissimus dicit Frontinum fuisse tironem, cum id emitteret, video quid erratit, nempe, *tirocinii rudimenta*, quæ Frontinus dicit se deponere apud Celsum, interpretatur Goesius de tirocinio militiæ. Verum locum quæso diligentius expendas, non ibi agi videbis de tirocinio Frontini, sed de tirocinio libri sui. Ita namque in eo Frontinus: *Itaque quo cultior in quorundam notitiam veniat, omnia tibi nota perlaturus ad te primum liber iste festinat, ut apud te tirocinii rudimentum deponat*. Deponit autem tirocinium liber apud Celsum, quod antequam sese publico & omnium judicio committit, illum primum adit, datoque quasi experimento, ostendit, quid valeat, possitque. Quare addit: *Nam si meretur a te publica conversatione sufferre, universorum oculos, a te potissimum incipiat*. Ut tirocinium in castris deponit miles, in foro adolescens posito exercitationis suæ rudimento, atque hoc modo peritiorum de se judicia explorat, ita liber tirocinii deponit rudimenta apud eum, quem rogat, ut sese legat, & de dotibus suis judicet an dignus sit luce, & hominum omnium lectione. Tædet plura addere in re liquida, & manifesta. Alterum argumentum, cur Frontino Goesius Strategematicon auctori eripiat de limitibus opus, ex eo ducit, quod in hujus præfatione scriptor dicit permisisse Imperatorem, ut ad septentrionalem plagam transiret, cum de Frontino Martialis lib. 10. epigr. 58.

> *Anxuris æquorei placidos udamare recessus,*
> *Et propius Baias, littoreamque domum.*

Septemtrionalem plagam, recessum ad septentriones situm, Goesius intelligit, secessus autem Frontini Anxurus & Bajanus in septentrionem non vergebant. Quasi vero illo tempore, cum bellum adversus Dacos gereretur, gentem atrocissimam, in tanta mole rerum de recessibus amœnioribus cogitarit, aut si cogitavit, de ea sua mente sese in præfatione jactarit. Nil dico de interpolato, mutatoque temere priore versu, nil de aliis doctissimi viri argumentis; serio enim egisse eum, cum illa scriberet, vix puto. Propero porro ad ea, quæ de scriptore libelli, de Coloniis, aut dicam potius de auctoribus ejus prodidit in iisdem notis pag. 142. iisque paucis defungemur. Primo dicit, non unius hominis hoc opus esse, neque id nego. Multorum enim esse tertio, non tantum quia ex libro Balbi, atque ex mappis Albanensium acceperunt multa, sed quia diversa instituti, ordinisque ratio diversos auctores prodit. Exemplis parco, ut tempori parcam, Hoc apertum ordine litterarum pars operis decurrit, cur non universum? nempe quia alius scriptor alio sensu scripsit. Credo accidisse Julii Frontini laboribus, quod principum in aliqua arte, illustriumque Virorum scriptis plerisque accidit, ut splendor illorum, nomina obscuriorum præstrinxerit ac deleverit, meritaque eorum lucifecerit. Nullus autem opportunus magis locus accessionibus his, quam in hujusmodi opere, quod in modum Catalogi, atque indicis est concinnatum, quale est hoc Frontini de Coloniis, in qua quæque pene res paucis versibus absolvitur, nulla caussarum serie, aut nexu. Promtum itaque & facile fuit cuivis de suo addere, quodcunque de patriæ agris, de vicinorum, de aliis, in quibus versatus fuerat, aut fando, legendoque cognoverat, & quid de iis posteriores Frontino principes constituerant. Neque autem fraus hæc deprensu facilis est ob stili diversitatem, quia in eo opere vix stilo locus est, quod verbis technicis est compositum, atque ob id nullius facundiæ capax. Quod miror in mentem non venisse illis, qui orationem aliam in Coloniis tradendis invenisse sibi sunt visi. Verum aliam in stratagematis sermonem Frontini ob id carpit Goesius, quod scripsit, urbem, oppidum, coloniam muro ducere, pro circumducere. Dubito autem utrum barbarum magis, urbem muro ducere, id est, circumdare, an urbem muro circumducere. Nec tamen ob id parum Latine Frontino, aut quicunque alius illius panni auctor est, dictum puto, urbem, oppidum, aut coloniam muro ducere. Sed alio sensu, aliaque verbi significatione. Muro urbem ducit, qui muro adjecto, adjectoque pomœrio, quod muro addi solebat, producit, atque extendit. Atque ita *muros ducere* dixit Virgilius Æn. I. v. 427. ubi Servius locum Sallustii addit. Quæ porro Nobilissimus Goesius de imperitia, erroribus & culpis commemorat, ea velim ad interpolatores

impe-

impetitos referantur. Illud namque mihi viciſſe ſatis eſt, illi de Coloniis libello nonnulla intereſſe a Frontino profecta, Frontinumque rerum colonicarum peritia inclaruiſſe, unde fieri potuerit, ut Coloniæ Ulpiæ Trajanæ cauſſa in his locis ſit verſatus, cujus rei cauſſa hæc a nobis ſuſcepta eſt diſceptatio. Cetera, quæ ex libris, teſtimoniiſque veterum vindicantur Frontino, & quæ præterea ad vitam ejus pertinent, non proſequar, quia aliena ſunt huic loco. Diſſeruit multa de iis politiſſimus Polenus in prolegomenis editionis ſuæ de aquæ ductibus hujus Frontini, in quibus vitam ejus omnem per Conſules digeſſit. Partem eorum repetiit, & editioni ſtrategematum præmiſit Eruditiſſimus Oudendorpius. Satis diu nos Frontinus retinuit, & forſitan plus, quam ſatis diu; quare ad Muratorii inſcriptiones redeo, ſi hoc adjecero, aliud Frontini hujus monumentum ab editoribus illis prætermiſſum habere Fabrettum in Inſcript. pag. 543. Coloniam vero Ulpiam Trajanam eſſe apud Grut. pag 40. n. 6. ubi IIIIII. Vir. C. V. I. quod Scaliger in indice, ſed perperam, explanat *Curia uſus titulo*. Verum de ea re dicetur a nobis in alio loco.

Pag. XIV. n. 2.

IVNONI
CLAVDIAE LIVIAE L.
MELPOMENE

Muratorius hoc marmor vitiatum dicit, corrigitque *Claudia*. Verum Juno Claudiæ, genium Claudiæ deſignat. Veteres namque *ſingulis & genium & Junonem dederunt*, Seneca Epiſt. 110. Plin. 2. cap. 7. Quare non dubitandum, Libertabus quoque ſuam Junonem obtigiſſe. Neque tamen neceſſe eſt Claudiam hoc loco libertam accipere, ſi libertam Melpomenen dixeris, quod licet. Bene ergo habet lapis Gruterianus pag. XXV. n. 9. in quo *Junoni Claudia*, nec opus emendatrice manu Muratorii. Dixi alibi, Genios proprios Viris, Junones feminis fuiſſe: idem docet Murator. infra pag. 16. n. 7. atque alii ante nos. Quocirca parum abeſt, ut credam num. ſeq. *Junoni* eodem ſenſu poni. Senſus certe commodus erit, ſi legas IVNONI IVSTAE. N. id eſt, noſtræ, pro cujus Juſtæ Paternæ ſalute liberti, libertæque ſacrum faciunt Junoni ejus. Nam Juſtam hic nomen hominis eſſe docet vox *ejus* quæ ſequitur.

Pag. XV. n. 6.

IVNONI
PAGI
FORTVNENSI

Quod Fortunenſi pro Fortunenſis ſcribitur, peccatum in Grammaticam dicit Muratorius. Non nego de noſtri temporis Grammaticis. Antiqui vero Grammatici noverunt, litteram ſibilantem in fine frequentiſſime detractam fuiſſe cum in verſu, tum in oratione proſa.

Pag. XVI. n. 8. ΑΡΤΕΜΙΣΙΝ ΓΡΑΙΑΙΣ exponitur *Junonibus Græcis*, cur non *Dianis*? Sed plura dicemus infra pag. XXVIII. n. 5.

Pag. XVII. n. 7.

PIETAS SECVN
DI CONTVBER. M. AQ.
ARCVM ET CANDE
LABRVM &c.

Tentavi ita CONTVBERNAL. ARCVM. Arcum interpretor forficem, quo candelam emungebant. In gloſſis arcus ψαλὶς, inſtrumentum dictum a ſimilitudine arcus, & ψαλίδα id eſt, forficis. Pietas nomen ancillæ, aut libertæ, nec infrequens hoc cognomen, etiam virorum apud Romanos.

Pag. XVIII. n. 2.

AESCVLAPIO ET
HYGIAE
DOMITIVS
MAGNVS
PRAEF. ALAE
XAIABVM SE
VERIANAE ET
I. PHRAE VET

Obſervatum Muratorio, in iis mendum cubare: id quod ita exigimus: pro XAIABVM legimus X. ARABVM. nempe alæ X Arabum & I. THRAC, id eſt primæ alæ THRAC ſive Thræcum VET. id eſt, Veteranorum. Ala Arabum Severiana eſt vel ab Imperatore Septimio Severo, qui res in Arabia feliciter geſſit, unde Arabicus eſt dictus, vel Alexandro Severo, qui multos Orientis populos ſacramento adegit ad Germanicum bellum: exſtat autem ille lapis Budæ ad Danubium. Thræces eſt apud Fellum, quod male ſollicitat Dacerius. Fabrettus Inſcr. pag. 189. *Doctor Thræc.* Soliti Romani Thraces, Threces & Thræces ſcribere. Adde Dauſq. de Orthograph.

Pag. ead. n. 5. Peſſime habitus eſt hic titulus, ut multi alii in hac Muratoriana ſylloge, incuria & culpa exſcribentium:

AESCVLAPIO
DEO
* C. ALLIVS. IANVARIVS
MEDICVS. PACENSIS
TESTAMENTO. LEGAVIT
OB. MERITA. SPLENDI
DISSIMI. ORDINIS
DEI. QVI. NOV. ATRI
VM. PRAESTITERIT
ADIVSIAS. HERES
FAC. CVR

Tu

(*) Murat. verſ. 3. C. ATTIVS

Tu vide an ita refingi malis NSOQVE NOVO ATAIVM PRAESTITIT. Merita ordinis accipio, non quæ dedit splendidissimus ordo nempe Decutionum, sed quæ accepit. De hujusmodi vocabulis active & passive significantibus in prisca lingua Romana disputantem lege Gellium Noct. Attic. Lib. 9. cap. 12. Quanquam autem non ignoro, atria etiam dedicata fuisse, est tamen, cur malim credere Æsculapio Medicinæ Deo Jatrium datum esse; vox autem ἰατρεῖον ex Græcia Romam transiit: ut hoc loco *præstare* pro dare sic apud Avien. phænom.

. . . . *Astraque cancro*
Præstitit . . . .

Adjusias nomen hominis barbari est, cujusmodi plura in monumentis. Forte tamen corruptum hoc loco.

Pag. XX. n. 3.

DOMINO. AESCVLAPIO
ET. HYGIAE. EX. PERMISSV
EORVM. NEGOTIATIONIS
FABARTAE. GRATIAS
AGENTES. NVMINI
ET.......TIS. EORVM
I. IVLIVS. GVNESIA
CVS. ET. CAECILIA
BALBILLA. CERI
OLARIA. QVO. SATV
RI. ET. MVTIOLES
LIBENTES. DONVM
DEDERVNT (a)

Dicit *ex permissu*, hoc rarius in aris & donariis, quam *ex imperio*, *ex jussu*, *ex visu*. Nonnunquam ipsi per somnia, atque incubationes imperia ea, atque permissus, quæ mens vigilans optabat, acceperunt, frequentius vero sacerdotum præstigiis ex compendio sunt conficta, quod & alibi notatum doctissimo Muratorio. Quod autem Pontanus ex Macrobio Saturn. 2. cap. 3. Æditum ea nunciasse docet, consulentibus, in eo non perspexit sententiam Macrobii, narrantis æditum *prædicasse responsa numinis sui*, quod & hodie faciunt æditui miracula Divi sui, cujus templum custodiunt, venditantes. Aut vero sacerdotes sunt, qui responsa ad consulentes ferunt, atque ex horum collegio fuit internuncius Villedæ, de quo Tacit. Hist. 4. cap. 65. & quos Deorum interpretes dicit Virg. Æn. III. vers. 359. & Æn. X. vers. 175. qui tamen de vatibus hoc nomen usurpat. Lactant. Lib. IV. cap. 27. *Nam, cum Diis suis immolant, si adsistat aliquis signatam frontem gerens, sacra nullo modo litant. Nec responsa potest consultus reddere vates*. Videtur hic versus esse antiqui Poetæ, nisi forsan Lactantio imprudenti exciderit. Vatem accipio sacerdotem, responsa Dei nomine, quæ ipse finxit, nunciantem. Sequitur in lapide *Negotiationis Fabarta*. Sed vere monuit Muratorius legendum *Fabariæ*. *Negotiationis* dicit, sed intellige *negotiatores*, sic necessitudines pro necessariis, servitia pro servis, conjugia & matrimonia pro conjugibus, & multa alia. Scriptum porro *negotiationis* pro *negotiationes* ut crebro *i.* & *e.* permutantur, itamux *mutioles* pro *mutiolis*, pergit. AGENTES NVMINI. ET.... TIS exple MERITIS. CERIOLARIA QVO. Ipsa ratio & exempla aliorum monumentorum exigunt *duo*, atque ita scriptum fuisse reor, sed male exceptum a descriptore. SATVRI scriptum pro SATYRIS abjecta littera sibilante, de qua ante monui ad pag. xv. num. 6. Satyros significari etiam Muratorius vidit. Sed alium quærit, qui *mutioles* exponat. Conjecturam meam proponam, judicium aliorum esto. Lego illa hoc modo *Cereolaria duo*, *satyris & mutiolis*, id est, cum satyris & mutiolis: ornata satyris & mutiolis. *Muto* Priapum significat, atque illud, quo Viri sumus. Inde est diminutivum *mutio*, ut solent diminutiva in *o.* atque *io* terminari; ab homo est homuncio, a pusus, pusio, atque inde origo multorum cognominum expedietur, ut Lupionum a Lupo, Blæsionum a Blæso, porro Pelicionum, Gallionum, Pollionum, quod est a Paullus, Stephanionum a Stephanus, atque innumera alia. Inde & Cæsario Cæsar parvulus ex Cleopatra natus, nec non luscio. Hæc & alia nomina, quæ festinans prætereo, obscuritatem nonnullis objecerunt, quam isto, quo dixi, modo facile dispellimus. Atque hinc intelligimus, quare Fusio Caleno ipsum Ciceronis nomen diminutivum fuerit visum: interpretatus enim [illegible], [illegible], aut [illegible] & [illegible], ut est apud Dion. Cass. Lib. 46. pag. 303. Sed redeo ad mutiolum. Ut a *pusio* ὑποκοριστικὸν est pusiolus, ita a *mutio*, mutiolus, in nullis autem verbis ὑποκοριστικῶς invenias veteres, quam in nequitiæ vocabulis. A mutione porro sunt *mutonus*, *mutinus*, *mutoniatus*, quæ partim e Poetis, aliisque scriptoribus, partim ex glossographis facile est eruere. Quis autem salacibus satyris aptos neget mutiolos? mutones & mutiolos ejusmodi conspiciendos dedit Begerus Thes. Brandenb. Tom. 3. pag. 427. Lacernam mutoniatam pag. 435.

Pag. XXII. n. 9 APOLLINI. L. MINVCIVS. APRONIANVS. GAL. T. P. I. Muratorius explanat per *Gallæcum Tarraconensem*. Equidem malo *Galeria* (tribu) Tarraconensem, non provinciæ ejus hominem, quem vult Muratorius, sed Tarraconis urbis civem, cujus Genio idem, ut videtur, Minucius monumentum erexit, quod habet Gruterus pag. III. n. 3. ex quo honores ejus in illa urbe gestos præterea cognosces. Ita autem in illo lapide *Genio. Col. I. V. T. Tarrac. L. Minicius. Apronianus. II. Vir. Q. Q. Testamento. ex Arg. Libr. XV. poni. jussit*. Eodem testamento lapidem hunc Muratorianum Æsculapio poni jussit. Tarracon Colonia Julia Togata fuit dicta. *II. Vir. Q. Q.* id est, Duumvir Quinquennalis.

Pag.

(a) Murat. vers. 7. T. IVLIVS GVVESIACVS

Pag. XXIII. n. 13.

APOLLINI
BELENO
C. AQVILEIENS
FELIX
QVOD . VILLE
CVMMARVM (a)

Id est, civis Aquilejensis, aut Coloniæ Aquilejensis: sic pag. seq. n. 5. C. AQVILEIENSIS DIADVMENVS. Quæ sequuntur in illo monumento QVOD VILLI CVMMARVM. sententiam non absolvunt, & nonnulla iis deesse puto, nec probanda mihi videtur Muratorii conjectura. QVOD. VOVIT. DEDIT. VILLICVS. CVMMARVM. aut QVOD VODII VILLICVS. Quod autem attinet ad illam inscriptionem, quæ pag. seq. n. 5. ostenditur, abrupta portio est integri tituli, qui est apud Grut. pag. 37. n. 3. Apud Muratorium hæc tantum exstant: C. AQVILEIENSIS DIADVMENVS B. V. S. apud Grut. FONTI BELENO C. AQVILEIENSIS DIADVMENVS A. V. S. M. HOSTILIVS AVCTVS IIIIII. S. S. D. VIR. Intelligis inde male notas B. V. S. explanari Muratorio: *Beleno votum solvit*. Caussam non video, cur non exponatur *bene*, id est, feliciter votum solvit. Rarius quidem hoc in titulis, quam *l.* aut *a. g.* id est, lubens, animo grato, non tamen plane illud insolens. Turbat multa in hoc lapide Reines. Syntagma infr. pag. 1011. quæ vellem non fugissent Muratorium.

Pag. XXIV. n. 1.

APOLLINI
BELENO. AVG
TIB. CLARISTIO
ET. CORNELIAE. Q. TICILAN
CONIVX. CVM. FILIS. CLAVD
CONSTANTE. FEROCLANO
EVTICHIANAE. AERISTIONE
EX. VOTO. POSVER. SIGNVM
CVPIDINIS. L. D. D. D.

Verissime in his dividit Muratorius *Tib. Cl. Aristio*. Ipse præterea hæc divido CORNELIA. EQ. & paullo post *Fero Cl. Ano.* & denuo EVTICHIANA E id est &c.

Pag. XXVII. n. 1.

APOLLINI SOLI INVICTO
MENANDER MAGVS AGG. N̄. N̄.
SIGN. H. VOVIT.

Illud AGG. corrige in AVGG. id est, Augustorum. Ita in Inscriptione Gudiana pag. 105. num. 9. Q. HETARIVS HERMETIO N. THR. SACERDOS DEI SOLIS ET MAGVS AVGG. N. N. ET HELERIA PONTINA OLLAS II. Cupio scire illos Augustos, qui publice Magos aluerunt, aut Magos, qui domus Augustæ officiis sese inseruerunt, & Magos Augustorum dixerunt, atque hoc nomine in publicis monumentis significari voluerunt. Non ignoro, Imperatores æquo curiosiores, aut rebus duris compulsos, magicas artes accinctos fuisse nonnunquam; dicas tamen in obscuro eos arti huic operatos fuisse, quæ publice erat illicita. Ulpianus Lib. V. tit. 23. *Magicæ artis conscios*, inquit, *summo supplicio adfici placuit, id est, bestiis objici, aut cruci suffigi. Ipsi autem Magi vi exuruntur.* Quare Tertullianus de Idololatria cap. 9. post Evangelium nusquam inveniri aut sophistas, scribit, aut Chaldeos, aut Incantatores, aut Conjectores, aut Magos, nisi plane punitos. Servius etiam ad Virg. Æn. IV. 493. qui, Constantinis Imperantibus, vixit, Magicam artem Romanis semper damnatam, & probrosam habitam testatur. Verumtamen etiam hoc scio, ingeniorum in Imperatoribus diversitate, rerumque, de quibus consulti Magi responderant, varietate habitos eos fuisse lenius, asperius, nonnunquam etiam extra pœnam. Insigne est in hanc rem testimonium Ulpiani ejusdem apud Auctorem Coll. LL. Mosaic. & Rom. tit. 15. §. 2. Quem locum, si diligenter expenderis, intelliges, non tam scientiam illarum artium damnatam fuisse, quam exercitium; neque hoc promiscue, sed de salute principis, de fatis Reipublicæ & de arcanis imperii, a quarum rerum cura cum prohiberentur tantum privati, non etiam princeps, dubitari possit, an non Magos suos habuerint principes, non quidem Magos illos, quos maleficos ob criminum multitudinem vulgus appellat, ut est in L. 5. c. de Malef. & Mathem. sed ex astris rerum futurarum præscios, cetera vitæ integros, atque abhorrentes a maleficiis. Notum namque Mathematicorum, Magorum & Chaldæorum innoxia disciplinarum & gentis esse vocabula, æruscatorum & sceleratorum hominum præstigiis infamata. Denique magiæ vox late patet. Vid. Isidor. Lib. 8. cap. 9. nonnullasque artes complectitur, quas Romæ probatas novimus. Sed quocunque sensu Magos Augustorum in his monumentis dici credas, illud compertum est, Imperatores Romanos Magorum opera usos esse, etiam eos, qui id hominum genus ex urbe expulerunt. In quorum numero Tiberius est, de quo Tacitus, Ann. 2. cap. 32. Suetonius, atque alii illius temporis Historici. Ceteros expulit, Thrasyllum tamen semper secum habuit. Vide Dion. Cass. Lib. 58. in fin. Neronem Plinius ita magicis artibus indulsisse scribit, Lib. 30. cap. 2. ut nemo validius ulli artium faverit. De Hadriano Aurelius Victor, & præcipue Xiphilinus, qui eum scribit, aquam intercutem curasse artibus Magicis. Vid. p. 797. De Didio Juliano Spartianus cap. 7. de Caracalla Dion. Lib. 77. pag. 877. De Aureliano Vopiscus pag. 805. De Diocletiano Victor

(a) Murat. vers. . VILLE

ctor Aurelius & Auctor de Mortibus Persecutor. cap. 10. ubi vid. not. Quare Tacitus Lib. 1. Histor. cap. 22. id hominum genus dicit, quod Romæ vetabitur semper, & retinebitur. M. Cato de Re Rustica Lib. 1. cap. 5. hæc Villico præcipit: *Haruspicem, Augurem, Hariolum, Chaldæum ne quem consuluisse velit.* Contra vero Columella, in vitiis segetis & pecorum graviorum ribus, ne ab illicitis quidem artibus abstinendum censet. Ita namque ille:

> *At si nulla valet medicina repellere pestem,*
> *Dardania veniant artes.* . . . .

Quod consilium ille agricolis dedit, cujusque generis homines sibi præceptum esse sunt arbitrati, maxime medici, quod, ut alicubi Cicero scribit, salutis expediendæ ratio omnis honesta est. Testatur Plinius Lib. 29. cap. 1. natam esse e medicina magiam. Multa congessit in hanc rem Rob. Keuchenius in Prolegomenis ad Serenum Samonicum p. 58. & seq. Ipse Cato, quo nemo vir gravior exstitit Romæ, magicos susurrus & carmina docet rusticos cap. 160. Hoc enim velim præterea advertas, Magum illum in Gudiano lapide x. THR. id est, natione Thracem fuisse. Thraces autem, & Thessali magicæ artis studiosi fuerunt præ ceteris. Hæc scripseram, cum conjectura alia sub acumine stili nascebatur, quam paucis exponam. Utrumque lapidem, qui Magi Augustorum meminerunt, dum iterum intueor, perspicio, magum utrumque sacra fecisse Deo Soli. Alter enim Apollini Soli invicto signum vovit, alter sacerdos Solis fuit. Solem hunc Mithram fuisse puto. Is enim Sol invictus, & Deus Sol appellabatur. Cultus ejus frequentissimus & suminus fuit sub Cæsaribus. Inde animo sententia surrexit, Magi nomen proprium fuisse Solis hujus, aut Mithræ sacris. Hoc certum, ex Perside ad Græcos, Romanosque per Asiam, atque in Europam translata, totoque Romano imperio sanctissima, celeberrimaque fuisse. Ex eadem Perside & nomen & honos venit Magis, eorumque disciplina est orta, quod putidum fuerit exemplis declarasse. Hinc in opinionem veni, una cum sacris Mithricis etiam Magi nomen venisse a Persis. Atque, ut Dei Mithræ nomen mutatum non est in gentibus exteris, ita quoque magistrum sacrorum ejus nomen suum in iisdem gentibus conservasse. Cum autem sacerdos Dei Solis, & Magus distinguatur in Inscriptione Gudii, credibile est, Magum dictum esse eum, qui sacris tanquam vates & haruspex intererat, & principi nunciabat, quæ ad illum pertinebant. Ut autem primi Magi Persæ, ita deinceps illi ex quacunque gente modo disciplinis magicis imbuti essent atque initiati, fuerunt cooptati. Nam Heterius Hermetio natione Thrax fuit. Julius Firmicus de Erroribus Prof. Relig. pag. 8. ubi de Mithricis sacris, meminit etiam Magorum. *Vos itaque, qui dicitis in his templis rite sacrificari, non magorum ritu Persico, cur hæc Persarum sacra laudatis?* An hic Romanos coarguit, qui sacra Mithrica a Persis acceperant, & tamen non ritu Magorum antiquo peragebant? Sed locus est mutilus.

Pag. XXVII. n. 2.

D. D. INVICTO	
PRO. SAL. MAXIMI	PTR. VAL.
ET. FIL. EJUS. TITU	SECURIAN
LENUS URSINUS	O PATRAE

Ubi Muratorius *Marmorarii mens*, inquit, *fortasse fuit, scribere* PRO VALERIO SECURIANO PATRE. *sed aliud scripsit.* Verum lapis hic non positus est pro Val. Securiano patre, sed pro Maximo & filio ejus Tituleno Ursino per Val. Securianum patrem. Auctor Inscriptionis Grammaticæ artis & castigatoris sermonis ignarus fuit, ut multi monumentorum auctores: neque iis infrequens constructio præpositionis *per* cum casu sexto. Reinef. pag. 86. n. 42.

PER SACERDOTE
VALERIO PANCARPO

Pag. XXVII. n. 4.

SOLI DEO
INVICTO
FERONIUS CENSOR
SIGNI.

id est, *signifer* in militia, *Censor* in colonia, nisi *Signum* locum malis. Hæc Muratorius. Equidem credere malo, Feronium Censoris cognomine fuisse dictum, ut apud Grut. pag. 14. n. 4. 5. & pag. 848. n. 13. nec non Reinef. Cl. IX. n. 74. cognomina inde deducta sunt *Censorius*, & *Censorianus* passim obvia. Vide an & malis ita distinguere SIGN. I. idest, signum unum: nam signa cum sua tum aliorum Dis dedicabantur; atque ita paullo ante n. 1. SIGN. H. VOVIT id est, signum hoc vovit: nec non pag. 58. n. 3.

VENERI GABINAE
ET ALBANAE SANCTAE
PRO SALUTE L
IUNII PRIMOGENI
ET SECUNDINO FIL
L. IUNIUS FELIX PATR. CUPEDINIS
II. AER. PRO SALUTE POSUIT

intellige signa duo ænea Cupidinis Veneri matri fuisse dedicata. Huc pertinet eadem pagina n. 6.

VENERI
PLACIDAE
CUM SIGN
CUPIDIN

pag. 79. n. 1.

CE-

GENIO COLONIAE PVTEOLAN
SACR
FORTVNAM
PTOLEMAIS ISSA
CVRANTE
GALERIA CVPROGENIA
MATRE

Fortunam intellige fignum Fortunæ Deæ Genio Coloniæ Puteolanæ confecratum. Addidi hoc exemplum ex multis, quia id follicitat Muratorius *Fortunata* legens pro *Fortunam*.

Pag. XXVIII. n. 3.

PRO SALVTE
TIBERI CLAVDI
MACRONIS CON
FER . NOR . SER
VIL . SPELEVM CVM
OMNI APPARATV FECIT

Spelæum Mithræ fignificatur. Vid. Reinef. pag. 94. & quæ hic Muratorius, qui dubitat in Norico ferri fodinas haberi; verum docebunt id eum Plinius Lib. 34. cap. 14. in quo de ferro. Adfcribo locum, quia in Editione ea, quæ nunc præ manu eft, male difpunctus. *Ex omnibus autem generibus palma Serico ferro eft. Seres hoc cum veftibus fuis, pellibufque mittunt. Secunda Parthico. Neque alia genera ferri ex mera acie temperantur. Ceteris enim admifcetur mollior complexus. In noftro orbe, vena alicubi bonitatem hanc praftat, ut in* Noricis : *Alicubi factura, ut Salmone aqua.* Duxit me ad hanc difpuntionem Ifidorus Lib. 16. cap. 20. Noricus enfis celebratur Horatio Lib. 1. Od. 16. verf. 9.

. . . . . *quas neque Noricus*
Deterret enfis. . . . .

Idem Epod. 17. verf. 70.

Voles modo altis defilire turribus,
Modo enfe pectus Norico *recludere.*

Ferrarias iftic officinas fuiffe, in quibus ferrum coquebatur, docet Ovidius Metam. Lib. 14. verf. 712.

Durior & ferro, quod Noricvs *excoquit ignis.*

Copiam ferri Rutilius Itinerar. I. 351.

Occurrit chalybum memorabilis Ilva metallis:
Qua nihil uberius Norica *gleba tulit.*

Neque etiam nunc ibi copia deficit.

Pag. XXIX. n. 6.

CERERI AVG
HEDOMACVS PVB
$\overline{\text{II}}$ VIR . MAG . OB HON
LIBTAT . R . ET . HERCVL
AVG.

Muratorius pvb. $\overline{\text{II}}$ vir. mag. interpretatur fervum publicum Duumviralis Magiftratus. Verum non amo infuetam hanc locutionem. Scio Publicos Prætorum, Augurum, atque aliorum dici; verum hic fignificari puto Hedomacum, qui ante Publicus fuerat, dein Duumvir eft factus. Non nego, Publicum fervum fuiffe, verum & hoc fcio, vix fuiffe, ut Publici pro Servis haberentur: nam & pro dimidia parte teftari poterant. Ulpianus tit. 20. §. 16. Nomina Romana, uxores filias babebant, quibus carebant fervi privatorum. Vide Infcriptiones duas memorabiles in marmorib. Felfin. p. 498. 499. illa eit:

D . M
HELIO . AFIN
PVB . AVG
SESTIA . PSYCHE
CONIVGI . B M

hæc:

DIIS MANIBVS SACRVM
VIVENIAS . L. F. HELPIDI
VIXIT. ANNIS XVI. MENSIS. VI
FECER. HELIVS AFFINIANVS PVBLICV
AVGVRVM. CVM. SEX. PSYCHE CONIVGE
FILIAE PIENTISSIMAE

Helium & Sext. Pfychen eofdem in utroque lapide memorari, dubitandum non eft. Repetit utramque Infcriptionem Fabrettus Infcr. pag. 336. n. 501. 502. nec non Muratorius pag 170. n. 4. ubi fcribit, in hoc fepulcrali lapide confpici juvenem & puellam junctis fuper ara manibus, cui tres panes impofiti, quod fignum dicit matrimonii initi per confarreationem. Non fubiit, credo, animum Muratorii locus Taciti Annal. Lib. 4. cap. 16. de defuetudine confarreatarum nuptiarum tempore Tiberii Cæfaris. Quare autem nuptias ob difficultates maximas, quantumvis ampliffimi facerdotii fpe oftentata, nobiliffimi Romæ fugerunt, has Servus *Publicus* contraxit? Defino plura, ne ineptire videar. Addo aliam ex marmoribus Felfineis psg. 371. Publici.

LAETVS PVBLICVS POP. ROMANI
AQVARIVS AQVAE ANIONIS
VETERIS. CASTELLI. VIAE
LATINAE CONTRA DRACONES
ET FLAVIA DIONYSIA FECE
RVNT SIBI ET ACILIAE
ARGIRIDI
FILIAE VIX. AN. V. XXIV.
M. II. D. VIII. ET. LIB. POS
TERISQVE EORVM
H. M. H. N. S. ET DOLVS
MALVS ABESTO ET
CALVANTIAE . . . TINAE. ITA. ADI
AMBITVS . . . VMENTI PERTI

Libentius hunc titulum hic pono, quod egregie confirmat Cujacii emendationem ad sanandum locum Ulpiani modo prolatum ex Tit. 20. §. 16. qui ita editur: *Servus publicus prætoriani parte dimidia testamenti faciendi habet jus*. Ille corrigit *Servus publicus Populi Romani*. Observa porro uxorem Læti Publici istius *Flaviam Dionysiam* dici, filiam vero *Aciliam Argyridem*, quæ nil abeunt a civium Romanorum, Libertorumque nominibus. Filiæ nomen Aciliæ docet Lætum Publicum fuisse Acilium dictum. Imo Helii Asiniani filia, de qua ante L. F. nominatur, unde docemur, Helium illum Publicum etiam prænomen habuisse. In versu 8. AN. V. errore quadratarii, an descriptoris exaratum est pro ANN. & in versu 13. & 14. lege, atque expone ITVS ADITUS AMBITVS MONVMENTI PERTINENT ad . . . sed fines scripti olim perierunt. Non mirandum autem, si Lætus ostensurus priorem conditionem publicum se maluit dicere, quam libertum, quæ vox extremam mortalium sortem, quæ ante fuerat, ostendit, illa vero eam, quæ libertati proxima est, atque in servitute honestissimum locum. Soliti autem multi in lapidibus non fortunam tantum præsentem edocere, sed omnes honorum gradus, quibus ad illud fastigium, in quo monumentum erigentes steterunt, sunt producti, enarrare. Unde in eodem titulo nonnunquam aliquis miles caligatus, & proconsul appellatur. Hoc certe nemo mirabitur, hominem ex publico libertum ad Duumviratum aspirasse, si quidem curules & municipales honores cum libertis sæpissime fuerunt communicati. Fuisse autem servum hunc publicum, inde scimus, quia ex publico factus Duumvir Libertati & Herculi Augusto ob honorem vota reddidit, & gratias persolvit. Honor a Libertate habitus libertas fuit, ab Hercule Duumviratus. Libertas Dea cum in aliis monumentis, tum in nummis multis celebratur. Hercules autem *post adoptionem cælitum, juventæque connubium perpetuus est virtutis adsertor, omnibusque fortium virorum laboribus favet*, ut Mamertinus in Panegyr. 2. Maximiano Aug. dicto, scriptum reliquit. Atque hinc defenditur lectio lapidis, quem Antonius Antinorius Aquilanus misit ad Cl. Muratorium, hoc modo signatus:

PATRI REATINO SACRVM
OB HONOREM AVGVST
IIIVIRI AVGVST
T. BITVINVS FELIX
LICINIVS SVCCESSVS
POMPONIVS MODERATVS
. . . VS HERMEROS L. D
. . VS ACHORISTVS D. D

Pater Reatinus Hercules est; Huic honorum, Auctori, & virorum fortium adjutori seviri Reatini, quorum nomina sequuntur, hoc monumentum posuerunt, ob honorem Augustalitatis. Quare miror, Cl. Muratorium in versu secundo AVGVSTOA. edidisse. Forte aliquis in illo lapide, quo de agimus, Herculem Augustum ipsum Imperatorem accipiat, aut tacite duntaxat eum respici credat; neque id mihi rejicitur, dummodo verisimile fiat, Imperatori rem ejusmodi curæ fuisse, MAG. in Inscriptione illa nomen coloniæ, aut municipii designat. Velim scire, an marmor inventum sit Rhodigii, ubi id adservari scribit Muratorius. Factum enim est sæpe, ex quo tempore monumentorum antiquorum studium calere cœpit, ut marmora in loca alia transportata fuerint, nonnunquam etiam in loca longinqua. Rhodigio non admodum longe distat Acelum Plinio memoratum Lib. 3. cap. 19. Si M litteram primam a proximis avellas, exibit M. AG vel AC: nam C & G, ut jam ante docui, pro iisdem literis fuerunt habitæ, atque ita municipium Acelum significabitur. LIBTAT pro LIBAATAT. a in P quod *posuit* notat; mutarem, nisi in lapide Domburgensi litteram eandem invenissem.

DEAE NEHALENN
AE IANVARINVS
AMBACTHIVS PRO
SE Ē SVIS V. R. L. M.

versus extremi hæc sententia est: *Se & suis votum reddidit lubens merito*. Cicero de LL. Lib. 2. cap. 9. *Caute vota reddito*.

Pag. XXX. n. 6.

MATRI
MIAETINVS
ASSIANVS
V. S.

Cl. Muratorius Matrem magnam accipit. Sed quia in agro Brixiano repertus est lapis, matribus, id est, Nymphis, & *Diis topicis* eum votum puto. Nam non in Gallia tantum Transalpina, sed & in Citeriore matres illæ cultæ fuerunt, ut Mediolani. Murator. pag. 93. n. 3. 4. 5. 6. 7. 8. Cremonæ pag. 94. n. 1. in agro Novariensi n. 2. 3. Et pag. 32. n. 3. in lapide Asculi invento etiam matres commemorantur ita:

VE.

VESTAE
ET MATRIBVS
T. CELERINVS
TEM. PORTIC.
CVSTODIARVM
D. S.

Asculum hoc Picenum, an Apulum sit, non additur, nec scire interest; cum utrumque oppidum Gallis alienum fuerit. Ingenue fateor, ignoratum mihi diu fuisse, Matres has ab Italis, qui Galli non erant, fuisse, cultas, nec tamen video, quæ aliæ Matres hic designentur.

Pag. XXXIII. n. 8.

AVGVSTAE BONAE DEAE
CERERIE SACRVM

Apud Gruter. pag. 1010. n. 2. Magna Deûm mater Ceraria appellatur. Lapis ille Muratorianus inventus est Aquilejæ, hic Gruterianus prope Venetias. Venetorum & Carnorum, quorum caput est Aquileja, proximi agri sunt, & finea. Quare puto utrique Deæ ab eodem loco hoc nomen hæsisse. Alius lapis positus fuit Aquilejæ BONAE DEAE PAGAIAE apud Gud. 54. n. 4. quod tamen vir doctus mutat in PAGANAE. Verum operæ pretium fore opinatus sum in conspectum producere lapidem utrumque, quem eundem puto. In Gudiano Thesauro hoc modo recensetur pag. LIV. n. 4. *Ex Codice MS. qui est Florentia penes V. Cl. Franc. Redium, Inscriptio hac reperta Aquileja in domo cujusdam Canonici, est in Cod. pag.* 135. *a. i.*

BONAE DEAE PAGAIAE RVFIA C. F.
FESTA CAESILIA Q. L. SCVLACE
MAGISTRAE D. P. S. DECIDIA L. F.
APVLEIA DAPVPIA L. L. PEREGRINA
MINISTRAE BONAE DEAE AEDEM
FACERVNT D. P. S

apud Muratorium ita pag. XXXIII. n. 5. Aquilejæ e Philippo Turre V. Cl.

BONAE PAGANAE
RVFRIA C. F. FESTA
CASILIA Q. L. SCYLACE
MAGISTRAE
D. P. S.

Mihi Gudiana verior videtur. Quare nolim tam inclementer statuisset Illustria Bimardus de Gudiania Inscriptionibus in Dissertatione sua præmissa Thesauro Muratoriano pag. 33. & 34. Credo virum egregium, & literatæ Galliæ non postremum decus, Muratorianas omnes non perspexisse eo tempore, cum ista scriberet.

Pag. XXXVIII. n. 5.

ΑΓΑΘΗ ΤΥΧΗ
ΑΥΡ. ΠΑΡΜΕΝΩΝ
ΚΑΙ Η ΓΥΝΗ ΑΥΤΟΥ
ΑΥΡ. ΕΙΣΙΔΟΤΗ
ΑΡΤΕΜΙΣΙΝ
ΠΡΑΙΑΙΣ
ΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟΝ

tunc idem titulua, quem producit Muratorius pag. 16. n. 8.

ΑΥΡ. ΠΑΡΜΕΝΩΝ ΚΑΙ Η ΓΥΝΑ ΑΥΤΟΥ ΑΥΡ. ΕΙΣΙΔΟΤΗ
ΑΡΤΕΜΙΣΙΝ ΓΡΑΙΑΙΣ ΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟΝ

Vides omnia gemina in his, nisi quod alter plenior his verbis ΑΓΑΘΗ ΤΥΧΗ & ΓΡΑΙΑΙΣ pro ΠΡΑΙΑΙΣ habet. Sunt & hæc diversa, quod hic extitit in Orchomeno Bœotiæ, & e Schedis Farnesii missus est a P. Francisco Andreasso. Ille extitit apud Lucadem (Leucadem designari putes in insula Leucadia) descriptus a Muratorio e schedis suis. Cupio cognoscere, unde Vir Clarissimus collegerit schedaa illas suaa: Utrum ex monumentia antiquia αὐτόπτης, an ex commentariis aliorum? id quod verius puto, quia schedæ istæ haud raro fallunt. Descripsit ante tria secula eundem lapidem Cyriacus Anconitanus, ut est cognoscere ex inscriptionibus, quæ Cyriaci hujus nomine circumferuntur pag. 31. n. 217 qua pagina Inscriptiones memorantur, quæ Cyriaco illi lustratæ sunt in Bœotia cum IIII. Kal. April. Levadeam, sive Lebadiam venisset. Non autem Lebadia longe abest Orchomeno, interfluente Cephisso amne, cujus pontem a Cyriaco significari puto, ad quem inventus ille lapis; neque alium intelligendum schedia Muratorianis, quamcunque illæ Lucadem demonstrent. De Ἀρτέμιδι πραίαις præclare nonnulla disputata sunt in proximis Miscellaneis pag. 153.

Verum missis tandem Inscriptionibus Muratorianis, confero me ad Geminiæ Secundæ sepulcbralem cippum, de quo me nonnulla proditurum dixi. De eo interpretando diffident Joannes Jacobua Chiffletius & Thomas Reinesius. Ille in libello singulari edito Antwerpiæ 1634. Hic in Inscriptionum Syntagmate Classe V. n. 14. Repertus iste lapis est Vesontione in Gallia anno superioris sæculi XXXIII. Titulus hic est:

GEMINIA II IVLLA
ARAVSIENSIS MATER
SACRORVM HIC
ADQVIESCIT
D. IVL. PI. AVGVSTVS. CON. PI
ISSIMAE ET AVRAE
SEVERI. QVI. M. PRO. F.
OBSER

 II Chif-

II Chifiletius secundam exponit vel nominis numero, vel nascendi ordine, a quo ordine nomina indita in titulo apud Muratorium pag. LVIII. n. 3. IVNII nempe PRIMOGENI ET SECVNDINI FIL. IVLLAM vero cognomen gentis dicit. Contra vero Reinesius commistis inter se litteris omnibus TITVLLAM procudit. IVLIAM edit Muratorius pag. 183. n. 1. Sed corrigit TERTVLLAM. Sponius conjecturas omnes Reinesii, quanquam presso nomine, non probat tantum, sed & in titulum transtulit, quod exemplo pessimum. Equidem autem Chiffletium sequor hominem doctum & diligentem, domo Vesontione. Quare existimandum, aut ab ipso lustratum esse lapidem, ut ab eo, cui is recte fidem haberet. Hoc certum, nec animum, nec ingenium, nec copiam Chiffletio defuisse explorandi, exploratamque fideliter tradendi. Nec abhorret scribendi ratio. Nomina *Primus*, *Secundus*, *Tertius*, atque alia numerorum notis in monumentis nonnumquam exarata videmus. Gruter. pag 93. n. 9.

SEX. POMPEIVS. I. COGNOMINE PANDVS

Jullus pro *Julo* scriptum ex more nonnullorum geminantium hanc literam, quem labdacismum dixerunt. Julus autem nomen Romanum est. Non otium nunc est, exemplis & testimoniis singula firmandi. Antonii filius adulter Juliæ Julus creditur dictus, teste Horatio & Tacito. Vid. Boecler. ad Vellejum Lib. 2. cap. 100. Ab *Jullus* est *Jullinus*, quod nomen est apud Gruter. pag. 769. n. 6. *Arausiensis* pro *Arausionensi* scriptum fuisse docet Chiffletius ex Sidonio Apollinari Lib. VI. ep. 12. Verum longiorem hunc nominis tractum placuisse olim multis dubito, haud magis, quam *Vesontionenses*, eadem ratione formatum a *Vesontione*, qua *Arausionenses* ab *Arausione*. Civium nomina a Vesontione oppido deducta diligentissime colligit idem Chiffletius in Vesontione Part. I. pag. 12. Illam tamen terminationem, quam dixi, nempe *Vesontionensis*, non invenies. Similiter *Arausionensis* terminationem exulare videbis ab iis, quæ Valesius conquisivit in Notitia Galliarum, nec non Savaro ad Sidonium Lib. VI. epist. 12.

Quæ sit mater sacrorum, & de voce *adquiescit* erudite disputat Chifletius, quare ea intacta prætermisit Reinesius. Aliquid a nobis dictum est supra ad Append. Dissert. Bimardi cap. 1. pag. 64. & plura proferentur aliquando deinceps. Verum de iis, quæ sequuntur, in alia omnia illi rursus discedunt. D. IVL. PI. AVGTVS. Chiffletius *Decium Jullum Pium Augtum* nominat. At vero Reinesius *D. Julium Publii Libertum*, Muratorius *D. Ulpium Auctum*. *Decium* Chiffletius prænomen plebejum dicit. Verum *Decimum* prænomen esse, *Decium* vero gentis nomen, nemo, credo, ignorat. Quare prænomen illud nonnunquam *x* numero designatur, ut apud Fabrettum pag. 609. n. 73. X SERTTIVS APOLLINARIS. Jullum ob id probat, quod Julla suum hoc cognomen a marito adsciscit. Hæsit is error multis, uxores maritorum nominibus fuisse dictas. Carolus Cæsar Malvasia & Reinesius eum tuiti, acriterque ob id oppugnati ab Ezechiele Spanhemio, & aliis. Hoc loco plane adsentior Reinesio, qui *Julium* significari putat, quod crebrum nomen in Gallia fuit, inde a temporibus Julii Cæsaris Galliarum domitoris.

Augtum, inquit Chiffletius, *alibi non legi*, *etsi auctum multis locis*. Verum litteras C & G pronunciatione quorundam duntaxat, non vero origine & natura discrepare, atque ob id misceri in antiquis monumentis, omnes tradiderunt, qui de litteris & scriptura veterum meminerunt, Quinctilianus & plerique Grammatici veteres, Pierius, Valerianus, Vossius, Dausquius, alii. Nonnulla etiam in hoc genere antea nobis sunt proposita.

Pi utrum *Pium*, an alium notet, ut *Pisonem*, *Pistum*, *Pisticam*, *Pitinnam*, quæque alia sunt antiquorum cognomina, ejusdemque initii nomina (nam & nomina pro cognominibus usurpata aliquando fuisse cognovimus) non pugnaverim. Sed cur in P. L. mutet Reinesius, caussam nullam video, diverso, si hanc scripturam admittimus, Patroni & liberti prænomine; ille namque Decimus, hic Publius nominatur.

De vocibus *Con. pissimæ* nulla addubitatio est. At vero hæc *Et Aura Severi* rursus turbant. Auram Severi conjugem accipit Chiffletius. At vero Reinesius & Muratorius *Aureliam*. Ille præterea *Severinam* inde exsculpit. De Severina nihil; neque enim illud nomen lapis, aut antiqua scribendi consuetudo rejicit. Ego *Aura* servandum reor, quia nulla mutandi necessitas adigit. Restant in monumento QVI. M. PRO. F. OASRA. Chiffletius ita supplet: *Qui monumentum pro flamine observavit*. Reinesius in hunc modum: *Cujus monumentum prothyron* (solita sibi secandi arte PROF mutat in PROT id est, *prothyron*) *obseratum est*. Addit porro Chiffletius aliorum de illis verbis conjecturas, quorum alii legebant *pro foribus observavit*: alii *pro fonte observavit*. Mox subjungit alterum libellum, quin dicam potius illius, quem dixi, libelli partem alteram, in qua verum exequiarum ritumletetradere opinatur, quem ex illo lapide sibi detexisse est visus. Neque deest suæ interpretationi & firmandæ sententiæ Reinesius, quæ ex ipsorum libris cognosci malo. Requires nunc, ut, quid mihi de hoc lapide in mentem venerit, exponam. Dico paucis notas, & verba ita explano, *quim pro filio* (si *quim* ad Severum referas, pro *quem* positum accipias, velim; sin ad *Auram*, pro *quam*) *observavit*. Vides distinctione exstincta literam *M* revocari in suam sedem. Sive autem distinctio illa appareat in lapide, sive a describentis ingenio sit, quod sæpe deprehendi, hoc compertum est, non suo semper loco, certe non eo, quo nos consuevimus, distinctiones a veteribus, cum scriptoribus, tum quadratariis fuisse repositas, mediisque vocabulis nonnumquam infertas, id, quod notatum diu Fabretto.

Quim pro *quem* ex more vetusto est. Sciendum namque pronomina *is* & *quis*, omniaque

ex

ex iis composita, ut *aliquis*, *ecquis*, cæteræ formam declinationis tertiæ fuisse secuta per utrumque numerum, & casus omnes. Festus EVM pro EVM *ab eo*, *quod est* IS. Iidem IM *ponebant pro* EVM, *a nominativo* IS. De pronomine QVIS in promtu mihi sunt singulorum casuum exempla, nunc defungar Servii testimonio ad Virgil. Æn. I. vers. 99. quem cognosces eadem, quæ dixi, docentem. Tantum ea nunc proferam; ex quibus liquet *quem* feminine fuisse usurpatum pro *quam*. Gruterus pag. 689. n. 2. QVEM *Dii amaverunt*, HAEC *moritur*. Fabrett. Inscr. pag. 165. n. 301. QVEM *vice* FILIAE *attendit* pag. 732. n. 452. HAEC *est*, QVEM. Spon. Miscell. pag. 229. & Donius pag. 401. Non dicam nunc *em* & *im* in casu quarto quemadmodum miscuerint veteres. *Observare* est respicere, curare. Paullus in l. 132. de Verbor. Oblig. *Quidam eum filium alienum tradenti promiserat certam pecuniæ quantitatem, si eum aliter, quam ut* FILIVM OBSERVASSET. Verbum verbo expressit Vitalio in monumento, quod, ut dixi, est apud Fabrettum, QVEM *vice* FILIAE ATTENDO. Observare enim attendere est. Neque sane sanctius vocabulum, quam hæc duo, ex Latio in mentem venit. Ejusmodi dico vocabulum, quod minus nequitiæ, invidiæque minus habeat. Quanto autem simplicior hic verborum sensus est, tanto magis mihi ille probatur, & simplicitati monumentorum antiquorum consentaneus. Unum hoc addere liceat, quanquam nihil detractum volo diligentiæ ac sedulitati Chiffletii, aut illius, qui titulum, quo de agimus, ex lapide excepit, nata tamen aliquando mihi dubitatio est, an lapidis pars, quæ *Julla* nomen habet, aliquid vitii contraxerit, & quidem ad locum L posterioris, forte quod calculus exemtus est eo fuerit, exciderit ve, & lacunulam reliquerit, cujusmodi lacunas in Gallicanis monumentis complures deprehendi. Admodum enim paucæ, certe in locis ad Rhenum, aliisque a Rheno haud longe remotis, ex marmore sunt: Plerique omnes ex lapide scabro, & maxime calculoso. Quæ quidem res aliquando fraudi fuit summo Viro Gisberto Cupero in hoc titulo:

MERCVRIO
REGIS . VE
FORTVNE
BLESIO BVR
GIONIS . FIL
V . S . L . M

quem ita exaratum exhibet in monumentis antiquis, libro de Harpocrate subjectis pag. 183. atque ex Cupero Muratorius pag. 50. n. 7. Variis expositionibus tentat hunc lapidem Vir ille eruditissimus, & fateor, non exiguum scrupulum eam locutionem, quam veram putabam, mihi injecisse, quoad tandem in ipsum lapidem incidi, qui exstat & adservatur etiam nunc Zutphaniæ, in ædibus Illustrissimi de Heeckeren, Satrapæ Comitatus Zutphaniensis. Perspexi autem punctum, quod in versu secundo litteris S & VE interjectum est, non a sculptore, aut quadratario factum, sed vestigium esse ejecti inde calculi, in cujus ima, summaque parte apices litteræ I deprehendi, & hanc veram scripturam

REGI SIVE

de qua nunc nihil addo. Similes lacunas in aliis lapidibus per has terras detexi, quæ cum litteram in hoc titulo vitiarint, peritissimosque Cuperi oculos fefellerunt, eodem forte modo in Vesontiensi lapide I litteræ non una parte labem impresserunt, induxeruntque descriptorem ejus, quantumvis hominem doctum, ut pro I legeret L, atque adeo IVLLA pro IVLIA. Hoc certum, si IVLIA legatur, me aliam vocem non esse desideraturum. Non quod Juliæ, cognomen alterum Geminæ esse velim, sed quod Arausionem coloniam Juliam dictam credo, ob id, quia eam ab Augusto deductam opinor, ut multas alias in Gallia Narbonensi. Scio a Goltzio nummum Neronis venditari, in quo *Colonia Arausio*, sed qui præter Goltzium hunc nummum viderit, novi neminem. Nam Hadrianum Valesium, qui meminit ejus in Notitia Galliarum, Goltzii fidem sequi puto. Errant autem illi, qui ex eo Coloniæ Arausiensis conditorem Neronem dicunt. Si quidem jam eo tempore, quo Mela de Situ Orbis librum scripsit (scripsit autem sub expeditione Imperatoris Claudii Britannica) Colonia illa jam deducta erat. Itaque namque idem Mela Lib. 2. cap. 5 ubi de Gallia Narbonensi. *Urbium, quas habet, opulentissimæ sunt, Vasio Vocontiorum, Vienna Allobrogum, Avenio Cavarum, Arecomiorum Nemausus, Tolosa Tectosagum, Secundanorum Arausio, Sextanorum Arelate, Septimanorum Baterra*. Arelate Colonia Julia dicta Paternæ cognomine. Vide Murator. pag. 1109. n. 6.

Arausiensis hic lapis mihi in memoriam revocat nummum, de quo variæ & diversæ feruntur sententiæ doctissimorum virorum, Camdeni, Bouterovii, Menestrierii, auctoris anonymi Memoriar. Literar. Trevult. nec non auctoris Anonymi Religionis Gallorum Priscorum, quem Jacobum Martinum dicit, diligentius expendit, & exigit Gotfr. Christ. Rhotius in libello de Nominibus, vocabulisque, quibus Medicos, eorumque artem adpellarunt Veteres Germani pag. 23. Quorum tamen nulla mihi placet. In nummi parte altera caput galeatum est, cujusmodi in plerisque nummis Gallorum priscorum titulus est SECVSIA, in altera figuræ duæ, altera major & gradientis, altera minor. Illa manu dextra clavam gestat, sinistro brachio exuvias leonis torquet, ut Herculem cognoscas. Galli Herculem generis sui auctorem ferunt, fati ab eo, illo tempore, quo a domito & occiso Geryone Italiam petiit, peragrata Gallia, quæ mare nostrum contingit, teste Ammiano Marcellino Lib. XV. De lapidibus, telis Herculis, per campos ibi sparsis vide Strabonem pag. 183. Medio pene inter campos illos & Segusianos, quorum civitas Lugdunum est, loco Arausienses habitant.

Quo-

Quocirca puto, Herculem Araufienfem in eo fignatum ex voce ARVS, id eft, Arufienfis, vel Arufionenfis. Hoc modo *Arufione* in Tabulis Peutingerianis pro *Araufione*, nec non *cludo*, *claudo*, *rudus* & *raudus*. Vid. Feft. in *Rudus*, atque alia. Gallos Herculem ab oppidis fuis dixiffe, notum. Hercules Deufonienfis in nummis Poftumi Augufti a Deufone oppido Germaniæ inferioris. Hercules Macufanus in iifdem forte a Magufa non Arabiæ oppido, quod cenfuit Keyflerus & Plinius Lib. VI. cap. 29. Magufum nominat, fed quod Magufam dicit Anonymus Ravennas Geograph. Lib. IV. cap. 26. unde & fitum ejus perfpicimus. *Item juxta praenominatum fluvium Mofela, quam Franciam Rhinenfem nominavimus, funt civitates, id eft, Tulla, Scarbonna, Mecufa, Gaania, Treoris, Nobia, Priacaftellum, Cardeaa, Conbulaatia.* Verum de hoc plura alias.

LAPIDVM VETVSTORVM
EPIGRAMMATA
ET
PERICVLVM ANIMADVERSIONVM
IN ALIQVOT CLASSICA
MARMORVM ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΑ
ACCVRANTE
CHRISTOPHORO SAXIO
A. M.

In hac Lucensi Fditione sunt ad sua loca Clariss. Auctoris *Addenda* & *Emendanda* in Lipsiensi An. MDCCXLVI. ad calcem Operis posita.

REVERENDISSIMO. ILLVSTRISSIMO. EXCELLENTIS
ET · PRINCIPALI · DOMINO

DOMINO

HENRICO

SACR. ROM. IMP. COMITI

A BRÜHL

LIB. BARON. IN. FORSTA. ET. PFOERTEN
DYNASTAE. GROCHVICENSI. RANISDORF BIRCKEN
PESTERVICENS. NISCHVIC. RELIQ.

AVGVSTISS. SARMATARVM REGIS
ET. DVCIS. SAXONIAE. NOVEMVIRI
INTRA. PALATIVM. ET. CONSISTOR
COMITI. ORDINIS. PRIMI
PRAEPOSITO. LEGION. SAXONICAR
FISCI. REGII. AERARII. OMNIVMQ.
COLLATION. ET. VECTIGAL. SVMMO
QVAESTORI. ET. CVRATORI. PRIMICER
OMNIB. PALATINIS. DIGNITATIB
AETERNA. CVM. LAVDE. FVNGENTI
PRAEFECTO. TVRMIS. SAXON
EQVIT. SINGVLAR. IN. POL
TRIBVNO. COHOR. BRVHLIANAE
FIDEL. VALENTIS. VICTRIC
CAPITVLI. D. PETRI. BVDIS. PRAESVL
ORDINVM. AQVIL. ALBAE. S. ANDR. ET
S. ALEXANDR. EQVITI. LATICLAVIO
REIPVBL. STATORI. ET. MVSARVM. ANTISTITI. PIO. FELICI
ARTIVM. ET. INGENIOR. INCOMPARABILI. ARBITRO
CVIVS. ANIMVM. SAPIENTIA. VVLTVM. GRATIAE
OBSIDENT
HOC. QVICQVID. EST. IN. PRISCA. MARMORA
STVDII
DEVOTISSIMA. HVMILLIMAQ. MENTE
L. LV. MQ.
SACRVM ESSE IVBET
CHRISTOPH. SAXIVS

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ.

CUM præclarissimæ artes & scientiæ novum cultioremque habitum, barbariei maculis feliciter abstersis, induerent, in eam divinitus operam incubuerunt viri Eruditissimi, ut non modo libros certatim in lucem protraherent, sed inelsa quoque notis marmora publicis, per quæ vita & spiritus rediit bonis post mortem ducibus, studiosissime conquisita ab interitu vindicarent. Quæ contentio rerum gestarum memoriæ, totique adeo liberaliori disciplinæ quantam salubritatem, quos nervos attulerit, vix *Gudii* foret, at quanti viri, nedum mei ingenioli, pluribus demonstrare. Intelligebant quippe homines sapientissimi, inexhaustas antiquorum temporum opes in lapidibus inesse, multa familiarum, Consulumque nomina, SCta, centum alias Doctrinæ copias, absque his si essemus, ignorari, & sepultas jacere. Quapropter eam maxime ob rem nonnulli longinquis in regionibus peregrinati sunt, perituraque alioquin marmora chartarum fidei mandarunt. Atque hujus quidem rei gloria Transalpinis ab initio priva fuit, donec primus apud nos *Chunradus Peutingerus* etiamsi non similia auderet, re tamen plus etiam præstaret, quam hi, quorum vestigia sequi videbatur. Quanquam enim apud Italos mature illa studia flagrabant, nec pauci certe (*a*) admirabili prorsus diligentia in describendis, digerendisque lapidibus versabantur, quorum multos labores vel famæ obscuritas recondidit, vel fata interceperunt, nemo tamen, quantum scio, ante hunc, quem dixi, *Peutingerum* data opera aliquam saxorum literis signatorum farraginem publicis excudere typis aggressus erat. Classico utor teste, ipso ejus libro, cujus titulum operæ pretium est cognoscere : *Inscriptiones vetustæ Romanæ & earum Fragmenta in Augusta Vindelicorum & ejus Diœcesi cura & diligentia Chunradi Peutinger. Augustani Jurisconsulti antea impressa, nunc denuo revisa, castigata simul & aucta MDXX.* In fine hæc leguntur : *Excusa sunt hæc antiquitatum Collectanea in ædibus Joannis Schoeffer Moguntiaci anno Christi MDXX. mense Augusto* (*b*). Non hæc observarem, nisi etiam nunc errare viros doctos invenirem, qui emissorum in lucem titulorum incunabula ab *Huttichio* (*c*), *Mazochioque* repetere solent.

Mox summorum virorum industria vires cepit, tantaque lapidum supellex undequaque corrasa & dispersa magnis in voluminibus fuit, ut infinita propemodum mole & copia, præsertim post *Muratorianum* συναγωγὴν, laborare incipiamus. Uti autem omnis literarum elegantia hac monumentorum lectione expolitur, atque augetur, nemoque facile est, qui in Græcorum, Romanorumque rebus gestis, ac ritibus pernoscendis studiose, & multum volutatus his luminibus carere velit; ita, quoniam in pulcherrimis cæteroquin corporibus non pauca adhuc squalent marmora, nullus dubito, quin castigata, & tersa omnes cupiamus. Ad id vero bonum, quod desideramus, adipiscendum, qua via & ratione uti nos oporteat, tantum mihi non sumo, ut, quid sequi nos in emendando, illustrandove, quid maxime spectare, quid effugere debeamus, vel scienter me putem animo complexum esse, vel tradere aliis subtiliter audeam. Docet enim me non solum ingenii mei pudor, sed ipse rerum illarum non minimus usus, quantopere enitendum, providendumque sit; ut intelligentibus viris persuadeas, in iis legibus, quas generatim & tenuiter ratione concludis, aut veritatem inesse, aut utilitatem. Sed non desunt scilicet magnorum virorum *Scaligeri*, *Reinesii*, *Fabretti*, Gu-

(*a*) Inter quos eminent nominatim *Kiriacus Anconitanus*, *Felix Felicianus*, *Joh. Marcanova*, Medicus Patavinus, *Johannes Jucundus*, *Michael Ferrarinus* Regiensis, & alii a *Reinesio* in Præfat. ad Syntagma, *Burmanno* in Præfat. ad repetitam Gruteri editionem, & *Muratorio* itidem in præf. ad *Nov. Thesaurum* laudati. *Kyriaci Anconitani* summa in has literas merita cum multis ex argumentis, tum *Leandri Alberti* e *Descriptione Italiæ* pag. 432. in primis vero cultissima e præfatione Clariss. *Laurentii Mehusii* ad *Itinerarium Kyriaci* libenter, cumdeque agnoscimus. Sed quod vult ejus caussa vir doctus contra *Burmannum* pag. 55. ita nos non movet, ut Collectionem Marmorum vetustorum ab ipso publice curatam esse existimemus. Premunt eam rem silentio συγχρόνοι, & tribules. *Simlerus* quasi famam incertam secutus, nec quo anno, nec, ubi prodierint Epigrammata, commemorat. *Joh. Marcanova* memoriam & nomen scripto celebravit Bernardinus Scardeonius de antiquitate urbis Patavii Bas. 1560. fol. L. II. Class. X. pag. 239. 240. quem vide: Ejusdem peramplam Inscript. Syllogen laudat Illustriss. Maffejus in Præf. elegantis opusculi de *Siglis Græcorum lapidariis* pag. 23. 25. De *Felice Feliciano*, & Fratre Joh. Jucundo adi Illustriss. March. Maffei Veronam illustratam P. II. p. mihi 98. & 135. ed. in fol. & præfat. ejusdem libelli, quem indicavimus. In hunc vero censum nec debent, nec possunt venire amores, & somnia Poliphili, h. e. Hypnerotomachia *Francisco Columnæ* tributa vulgo, (de qua vide *Memorabilia Reg. Bibl. Dresdensis* Syll. I. n. 53. a pag. 65) etsi scimus, *Apianum*, & *Amantium* ejus generis carbones suis Inscriptionibus inseruisse, quod contendenti paginas 194. 223. 268. 280. 283. cum foliis versionis *Beroaldinæ* 93. 89. 93. 95. 85. 86. 87. facile apparebit.

(*b*) Priorem editionem *Metterii* fide laudat Cl. *Jo. Georg. Lotterus* in *Histor. vitæ atque meritorum Conradi Peutingeri* c. 2. §. 5. p. 44. Vid. Ejusd. Epistolam ad *Joh. Georg. Schelhornium* Lips. 1731. 4. & A. E. 1731. Mens. April. p. 148

(*c*) Ipse *Joh. Huttichius* in Epistol. ad *Theoderic. Zobelium* (p. 328. T. III. *Georg. Christian. Johannis script. Hist. Mogunt.*) *nolui tamen*, inquit, *credere illis, qui descripsere, sed ipse omnia meis oculis inspexi, &, an sincere omnia depicta fuerint, laboriose perlustravi imitatus in hoc Chunradum Peutingerum, Augustanum, Juris doctorem, & perquam sollicitum antiquitatis, & historiarum indagatorem, qui ante me Augustæ Vindelicorum omnia, quæ potuit, perquisivit diligenter, & ne corraderentur injuria temporum, excusione dedit &c.* Conf. *Beati Rhenani* ad *Theodericum Gresemundum* J. C. Epistolam ad *Pomponii Læti Antiq. urbis Rom.* p. LIII. Oper. 1510. 4.

Gadii exempla, quibus ad imitandum propositis, non salebrosus, nec asper erit ad illam virtutem cursus, præsertim si apparet, omnibus ingenuis artibus, quæ ministræ, & comites recti judicii esse debent, perpolitum te, instructumque accessisse. Cumque spes olim ab Ill. *Maffejo* ostensa de *arte lapidari* formulis constringenda, vinciendaque adhuc nos fefellerit, tametsi ejus potiundæ nunc non tenuem ostendat *Becellius* (p. 117. de Sig. Græc.) auctor sane, suasorque iis omnibus non defuerim, qui harum literarum docta simplicitate tenentur, ut diversis temporibus editas *Jac. Phil. Dorvilii*, viri non modo ad omnem literarum excellentiam, sed vetusta quoque marmora eleganter, acuteque interpretanda nati, & facti Diatribas (*a*) legant, indeque sibi, quod æmulentur, capiant, προπετὲς illud & in judicando levitatem, quam vitent.

Interim quæ in libris veterum tractandis, emaculandisque suprema lex esse debet, ut a fontibus primum hoc est Codicibus manu exaratis, postea ab ingenio scribentis, & nostro medicinam verecunde petamus, ea quoque in ipsos lapides prototypos, si quid video, opportune cadit. Ex quo consequitur, ut, qui animum inducunt titulorum formas, scripturam, versus quam integerrimos dare, editas Inscriptiones cum ipsis lapidibus committere teneantur. Est hæc via, quam terendam suadeo, anfractu longo, & plena tædii; non nego; sed regia tamen. Est valde difficilis: fateor; sed aliter tamen hæc sacra non constant. Præclare Græci: Τὰ καλὰ δύσκολα: Quid erat, quod Sponium ad labores, & discrimina itinerum tam vehementer impellebat, si incredibilis voluptas, & spes curiose perlustrandorum marmorum non fuit? Quæ peregrinantem sedulitas, quantulacumque etiam non nemini videtur, frustrata non est.

Nolo jam *Seldeni* adcurationem in exsignandis lapidibus commemorare, quam vulgus haud dubie cavillabitur nimiam, ridebitque; doctus vero quisque, ut elegantem, ne dicam necessariam, laudibus prosequetur. Videsis ipsam ejus præfationem ad *Marmora Arundelliana* p. m. 102. ed. *Matterii*, ac, quomodo vir olim doctissimus adscitis arbitris *lavando, ac sæpius detergendo lectioni accomodatos* lapides reddiderit, cognosces.

Maneat ergo, quicquid in Epigraphis certi, & veri inest, id omne Archetyporum fide, tanquam validissimis tibicinibus sustentari. At enim vero cum *mors quoque saxis nominibusque veniat*, quid mirum, si ex tot marmoribus, quæ *Kyriacus*, *Ligorius*, aliique olim viderant, paucissima hodie supersint? Plurima namque fabri, laniones marmorum pessimi, vel calcis coquendæ ad ministerium contriverunt, vel in extructionibus ædium subinde occultarunt (*b*). Sed bonum tamen factum, literatos lapides dudum e conspectu sublatos, & in ruderibus sepultos chartarum munere vitam reciperasse, & resurrexisse. Hinc optimis, ac verissimis rerum antiquarum monumentis id officium debetur, ut, si quando Archetypi, adveriante fortuna, nos destituant, illorum saltem hominum exempla, qui Inscriptiones a se visas literis consignarunt, studiose conquiramus, eorumque ad fidem prave hactenus vulgata emendemus. Quæ res cum ab aliquo tempore mihi dignissima visa sit, in quam nonnihil operæ insumerem, nullam moram interponendam esse putavi, quin id, quod propositum, maximeque optabile omnibus bonis esse debet, consequerer; siquidem commode, & ex voto mihi accidit, ut præstantissimorum aliquot Virorum Schedas Epigrammatographicas partim compararem mihi, partim in itinere ab amicis utendas acciperem. Proinde nunc non vereor, ne mea sedulitas nonnullis putidior, aliis odiosior videri debeat, quod illarum beneficio non modo germanam scripturam revocare tentaverim, elutis aliquibus maculis, quæ pulcherrimas ceteroquin marmorum ἰλύϊ insederant, sed post largissimam quoque *Gruteri*, *Reinesii*, *Sponii*, *Fabretti*, *Gudii*, *Muratoriique* congeriem, nonnulla vetustatis λείψανα e tenebris in lucem protraxerim. Uti vero ingenuum hominem decet habere, quam acceperis, gratiam, ita officii mei ratio postulat, ut nominatim laudem, per quos profecerim.

Primæ scaturiginis, quæ agellum irrigavit nostrum, auctor est *Carolus Clusius* (de l'Escluse) Atrebas, vir præter alia ingenii decora, quibus explenduit, in Epigraphis describendis subtiliter acutus, & elegans. De qua virtute non solum ipse mihi visus est testimonium dixisse: *Erant*, inquiens, *plerique alii veteres lapides muro inditi* (sc. in arce Eberitorfensi am Moss.) sed adeo corruptis aeris injuria, & attritis characteribus, ut nec legi, nec intelligi possent. Wolfgangus Lazius aliquos ex his expressit, sed adeo negligenter, & non observato interdum versuum ordine, nec abbreviationum forma, ut valde mirandum sit; quemadmodum animadvertere poterit, qui hæc, quæ summa fidelitate ex ipsis lapidibus excepi, cum iis, quæ ipse evulgavit, conferet: Sed ipsa quoque rerum argumenta, hoc est, schedæ ejus loquuntur tam scite κατὰ τὴν καλλιγραφίαν, & nitide exaratæ, ut ornatius radio incidi, exprimique vix potuissent. Occurrunt ibidem antiquarum rerum pulcherrimæ species, & lineæ singulari cura adumbratæ, quarum indicio Graphidis callentissimus dici, haberique meretur. Quicquid igitur vir eximius in peregrinatione Franco-Gallica, Hispanica, Lusitanica, Dacica, & locorum finitimorum vel ipse observavit, (*c*), vel ex D. *Apollonii Menabenii* Medici, & *Theobaldi* (non Theodori, ut *Gruterus* vult in præf.) *Hogrelandii* adversariis hausit, id omne scito Inscriptionibus *Smetianis*, *Lipsianaque* farraginis sua eum manu adtexuisse. Atque hujus quidem Autographi, quod e *Burmanna-*

(*a*) V. *Miscell. Observat. Crit.* Vol. VII. Tom. I. n. 1. & *Miscell. Observat. Crit. Nov.* Tom. III. p. 100. it. Tom. IV. p. 317.

(*b*) . *Inscript. Pref.* p. 14. it. Cel. Murat. *Pref.* ad Tom. I. *Nov. Thes.*

(*c*) *Non enim, quod multi peregrinantes hodie faciunt* (sunt verba *Everardi Vorstii* Medicinæ Professoris Clarissimi in Orat. de *Caroli Clusii vita & obitu* pag. 8) *quæ Caroli Clusii Curis posterioribus, seu plurimarum non ante cognitarum, aut*

maniano Museo ad me transiit, cum auctoritas, tum splendor a me facile impetravit, ut publici inde quædam commodi gratia decerpere statuerem.

Quoniam igitur lectionis veritas, imprimis quod ad *Clasiana* spectat, a mea in posterum pendebit fide, ipse quidem summam adhibui curam, ut literulæ omnes exemplo illi accuratissime responderent, neve ipsi adeo nævi, si quos forte, aliorum judicio, lapicidarum incuria fudit, aut humana parum cavit natura, omitterentur, laboravi, non immemor aurei illius dicti, quod est apud *Pugiam* (*a*) : *expedit*, inquietem, *ut tam numismata, quam manuscripta eo, quo diximus, modo describantur. Cum verum sit illud, quod Seneca prodit, in quo prato non nisi lucertam alter inveniat, potest alter leporem capere.* Alterum invenere studia mea præsidium in Codice MSpto *Antiquitatum Mediolanensium Andr. Alciati*, de quo egregie Cel. olim P. *Burmanus* in Epistola ad Lectorem scripsit : *Andream Alciatum*, inquiens, *quoque Juris Consultorum principem variarum Inscriptionum Silvam, opus multa & lectionis & observationis pra manibus habuisse testatur, qui id apud eam viderat, Hadrianus Junius in Epistolis p.* 100. *qui & a VVechelio illud, ut excuderet, impetrare nitebatur*. De historia vero hujus Codicis alius erit exponendi locus.

Tu interea inspice, si voles, *Jo. Ant. Castellionei Mediolanenses Antiquitates ex urbis paræciis collectas*, Mediol. 1625. p. 25. 3°. 218. & *P. Gratiolii de praclaris Mediolani ædificiis* librum Mediolani editum an. 1735. 4 Equidem tria, immo quatuor (*b*) memini harum Antiquitatum exempla superesse (*c*). Unum, quo Gratiolius usus est, haud diversum, ut puto, ab *Archintiano*, quod *Gudius* ad *Graterum* p. 649. n. 1. & passim alibi laudavit, quodve in Ambrosianam Bibliothecam migrasse suspicor inductus iis, quæ lego ap. *Murat. in Nov. Th.* 732. I. alterum in splendidissimo illustris *Ortellii* nostri Museo servari audio, tertium qualiacunque mea scrinia custodiunt. Cuinam horum Autographi nomen & honos competat, prius non ausim, quam sub aspectum singula venerint, judicare. Doctissimam certe manum libro meo adplicuit, quisquis fuit, tot monochromatibus & picturis linearibus insigniter repleto, ut elegantius forte eo in genere vix fingere liceat, multa vero antiquitatis capita inde non protrita depromi possint. Ex quo fonte manavit non solum quicquid titulorum saxis insculptorum nunc primum, quod scio, publicis excudendum formis tradidi, sed etiam quicquid subinde ad *Graterum*, & alios adnotatum a me Lector videt.

Non minus auxilii præstitit nobis Inscriptionum *Graterianarum* thesaurus, *Petri Scriverii* doctissimis observationibus abunde locupletatus, cujus usum Cel. olim *Abrah. VVielingius*, JCtus & Antecessor Trajectinus, pro sua in nos benevolentia, dum viveret, humanissime impertivit. Si qui vero existiment, talia nos repetiisse, quæ doctissimus *Eduardus Holthenus in Corrig. & Animadvers. ad Grut.* ex iisdem occupavit, eos necessarium ducimus admonere, oculis uti suis, non alienis ne pigrentur.

Silentio denique non prætereundas esse censeo *Arnoldi* Buchelii Inscriptiones, quas corpori olim *Smetiano* vir doctus passim adlevit, unde pauculos quoque mihi flores decerpendi potestas facta est. Servatur id exemplum in urbis Trajectinæ Museo publico, cujus mentionem quoque injecit *Keyslerus in Antiquitatibus Septentrion. p.* 266.

His vero omnibus non pauca de meis interspersa habes, inprimis quod ad *Gudii* titulos, locupletissimumque omnis antiquitatis promtuarium *Muratorii* attinet, cujus viri Celeberrimi, quem postremo loco nominavi, etsi operosis laboribus nonnihil obstrepere ausus sum, gloriæ tamen nusquam quicquam detractum cupio. Non enim feci id carpendi studio, sed tantum ut suum cuique tribueretur, & pro se quisque intelligeret, quam facile etiam in hoc literarum genere summa ingenia labi possint, ni aciem ingenii intendant. Tu interim, Lector candide, & erudite, his πονημασίαις, si tanti est, utere, meisque in posterum rebus & studiis fave.

CA-

aut descriptorum stirpium, peregrinorumque aliquot animalium novis descriptionibus, quibus & omnia ipsius opera, aliaque ab eo versa (ut Animadversiones in Bellonii observationes, Aromatum historiæ Garziæ ab Orta, Christ. a Costa, aliaque *augentur, aut illustrantur*, accessit in Offic. Raphael. 1611. 4.) *perfunctorie, aut veluti canis Nilum lambit, exteras Regiones obibat, verum penficulate minutissima etiam quaque animadvertebat, nec solum verum naturalium ibi nascentium indagatione contentus quidquid praterea ad situm, antiquitates & populorum mores spectaret, mente, & oculis attentissime observabat. Cui inter cetera fidem facit tabula illius Chorographica Gallia Narbonensis, quam Theatro suo Geographico Abrah. Ortelius inseruit.*

(*a*) *Disp. Hypat.* Part. II. c. 6. pag. 151. Conf. Relandi *praef. ad Fastos* a verbis : *Ceterum ita versatum &c.*

**** 6

Grut. *Thes. repetit. edit.* p. 4.

(*b*) V. *Elenchum Codicum MS. e quibus Joh. Baptista Donius Inscriptiones antiquas exscripsit* n. III. pag. 564. *Inscription. Donian.*

(*c*) V. pag. 29.

C A P V T I.

§. I.

IN ruinis fani cujuſdam agri Mediolanenſis Ara inventa

DIANAE
BVCOLVS
MC SERVI
VS LM

e Schedis *Alciati*.

Gallianam oppidum tametſi dirutum *metrocomiæ* tamen nomen ſuo adhuc tempore ſervaſſe, author eſt *Alciatus*, ejuſque vetuſtatem hoc monumento teſtatam fieri ſcribit. Galliæ togatæ *Saltus Gallianos*, qui Aquinates cognominabantur, longeque Mediolano aberant, *Plinium* Hiſt. Nat. L. 3. c. 15. tradere memini, (Conf. *Cellar. Geographiam Antiquam* L. II. c. IX. p. 536.) oppidum Gallianum hujus regionis, neſcio an ab ullo veterum adnotatum. Ipſe vero lapis indice, quid velit, non indiget. Singulares literas M C interpretatur *Alciatus*, *Militia Comenſis Serviens*, eodem modo, quo notas in alio marmore apud Gruterum 393. 4. obvias, MM. *Militia Mediolanenſis* reddidit, eamque vocem de Collegiis, qualia erant fabrûm, centonariorum, dendrophororum, & ſi quæ his ſimilia accipi vult. *Serviens* autem idem eſt ac Miniſter, quod munus minime ſervilis conditionis fuiſſe ex alio marmore *Epitynchani* ad *Muratoriam* p. 516. 6 infra a nobis laudando intelligitur. Servum ſcilicet non fuiſſe, id, præcipue *Alciato* judice, declarat, quod in perſonam ſervi nec teſtamenti factio, nec legitimi heredes cadere poſſunt, quos tamen habuiſſe illic legitur. Quamquam enim *Ulpianus* in *Fragm.* tit. 20. de teſtament. §. 16. cenſet, ſervum publicum parte dimidia teſtamenti jus habuiſſe, illud tamen jus non tam puto ad ſervos Municipiorum, aut Corporatorum, quam ad Vrbis, & populi Romani ſervos pertinuiſſe. Notanter enim additur populi *Romani* : nam ita legendum eſſe, non *Prætoriani*, aut *Prætoriſve*, nemo poſt *Cujacium* in dubium vocet. V. *Schultingium* τὸν πάνυ ad illum l. Huic autem ἐξηγήσει noſtræ ab alio lapide firmamentum, & auctoritatem require *Grut.* 107. 1. ubi inter Miniſtros Serv. & Magiſtros quædam neceſſitudo intercedere videtur. Conf. alium 180. 4. Militiæ igitur Comenſi ſervientem pro officiali artium, & ὑπηρέτην, vel ſudali Fabrorum Collegii ſumere auſim. Quo minus vero hoc in loco ad Cel. *Muratorii* expoſitionem (*a*) conformare nos poſſimus, impediunt ſane cum rationes modo commemoratæ, tum ipſa quoque literarum τοῦ SERVI elementa, quæ nominandi caſu hoc loco efferri debent. Ceterum opportune *Symmachus* L. X. ep. 34. p. 406. ed. Par. harum ſodalitatum coitiones, & diſciplinam ſic laudavit : *hic lanati*, inquiens, *pecoris invector eſt ; ille ad victum populi cogit armentum ; hos ſuillæ carnis tenet functio : pars urenda lavacris ligna comportat. Sunt qui fabriles manus auguſtis operibus accomodant : per alios fortuita arcentur incendia. Jam caupones, & obſequia piſtoria, frugis, & olei bajulos, multoſque id genus patria* SERVIENTES *enumerare faſtidium eſt*. Conf. *Reineſ.* Claſſ. I. n. CV. p. 145. a quo magiſtro hunc locum didici ; præterea magnum *Jac. Godofred.* ad l. 2. L. XIII. T. IV. Cod. *Theod.* de *Excuſationibus artificum* & L. XIV. a Tit. II. VIII. de *privilegiis Corporatorum*, it. *Guid. Pancirollum* virum non modo omnis Juris, ſed humanitatis quoque conſultiſſimum in ſingulari, quem contexuit ad finem *Notit. dignit. utriuſque Imp.* Catalogo de *corporibus artificum* p. 21 Totum vero corporatorum genus quis jure ambigat dici poſſe urbanam militiam, cum ordinem non modo illi quendam caſtrenſium more militum ſervarint, ſed ad murorum quoque & portarum cuſtodiam, quotiens uſus exegerit, uti *Pantapola* in urbe, (v. *Novell. Theod.* 43. p. 93. T. VI. P. II. *Cod. Theod.*) cogi potuiſſe videantur. Nequid ſigillatim exponam de centonariis, utriculariis, naviculariis, fabris lignariis, & σιδηρουργοῖς, quos conſtat operibus civilibus non minus, quam caſtrenſibus operam navaſſe (v. Cel. *Schvvartzii Miſcell. polit. humanitat. c. 11. de Colleg. Utricular.* §. XXII. p. 51. S.) Militiam certe pro quavis cura, officio, & procuratione, quam quis obire dicitur, accipere jubet lex 1. Tit. XX. L. VI. *Cod. Theodoſ. de Comitibus ordinis primi art diverſ.* p. 112. & l. 38. tit. I. L. XII. de *Decurionibus* p. 397. Tom. 4. in primis vero lex. 4. Cod. de *fabricenſibus*, & *Nov* 85. *Juſtiniani* Imperat. *de armis*. Item alia inſcriptio, *Mediolani in d. Stephani æde juxta altare majus eruta*, quam nunc ex iiſdem Alciati ſchedis in lucem profero :

M . ATVSIO
M . F . OVF
GLYCERO
EQ . R . IIVIR . I. D. M. P.
PONT . QVAEST . AER
PATRON . ET REPVNCT
COLL . AER . COL . M.
TERTIVS RVFELLIVS
VERVS IIIIVIR A . P.
OB MERITA EIVS QVAE
ERGA SE SIVE PARENTES
SVOS SEMPER INNOCENTER
EXHIBVIT L. D. D. D

atque

(*a*) Pag. 950. n. 8.

atque fic interpretor: *Marco A. Marci filio, Oufentina, G. Equiti Romano, Duumviro Juri Dicundo Militia Palatina Pontifici, Quæstori ærarii, Patrono & Repunctori Collegii ærarii Collationis Mediolanensis T. R. V. quatuorvir ædilitia potestate* O. M. E. Q. E. S. S. P. S. S. I. E. *locus datus decreto decurionum*.

Alciatus in his notis A. P. deprehendere fibi visus eft *Anni primi*, vel *Annonæ præbendæ*, quæ interpretatio etfi exemplo non deftituitur v. *Grut.* 358. 6. nondum tamen omne punctum fert, quod frequentius & expreffius de IIIIviratu legitur *ædil. poteft.* apud *Grut.* 473. 5. & *Murat.* 666. 9. Repunctorum munera alio loco inveftigabimus. V. interim *Murator.* 1067. 4. Jam ad cetera propero.

§. II.

Prope *Adduam* verfus *Laudem Pompejam* templum fuit Herculis antiquiffimum, in quo extitit pervetufti operis menfa marmorea cum hoc elogio:

HERCVLI SACR
C. MASCARPIVS
SYMPHORIO ⅥVIR
SEN. AVG. C D D
ORNANDAE . C. AB . ORD
SPLENDID. M. M. HONOR
C. MASCARPIO
FESTO FILIO EQ. R.
EQ. P. ⅥVIR IVN
DEC. TOT SOL.

ex *Alciatinis*.

Gruterus ex Apiano mendofam dedit p. XLIII. 8. Ejus fenfum fic clariorem reddo: H. S. C. M. S. *Sevir Senior Augustalis, creatus decreto decurionum O. enrinub ordine Splendido Municipii Mediolanensis honoratus*, C. M. F. F. *Equite Romano, equo publico, Seviro Juniore Decurione Totam* (fc. impenfam) *folvente*.

Sevirorum Auguftalium Seniorum & Juniorum frequens eft in lapidibus mentio, quorum loca ex Indicibus compilare nec opus eft, nec placet. Infpice fis *Reinef.* ad Claff. I. 99. *Fabretti Inscript.* c. 5. p. 403. & *Murator.* Claff. III. p. 192. Sed totum hoc dignitatis genus difficillimos habet explicatus, fi difcrepantes *Reinesii* & *Norisii* fententias ad ipforum lapidum veritatem excufferis. Erudite & fubtiliter quidem *Reinesius* in Epiftol. 31. ad *Rupert.* p. mihi 178. *observavi*, inquit, *ubi Seviri & Seviri Augustales in eadem republica diversum corpus constituere*. Sed dolendum, hac ipfa lege fua virum magnum uti nefciviffe. Equidem, re diu mecum reputata, haud immerito opinor, Seviros, five nude, five cum adjunctione muneris, quo funguntur, laudatos, proprie ad magiftratus civiles pertinuiffe, quales funt difertis verbis *Seviri Juri Dicundo præf. vigil.* apud *Gruter.* 385. 6. item *Seviri quinquennales Juri Dicundo quæstor. Reipublicæ* ibid. 397. 2. *Seviri Curator. ærarii Mediolanensis* ibid. 43. 11. 12. & apud *Fabrett. Inscript.* p. 409. c. 5. n. 334. *ædilis Sevir* apud *Gruter.* 43. 9. Dicuntur autem modo *Seviri* ἁπλῶς *Grut.* 64. 1. 2. & paffim: modo *Seviri urbani Gruter.* 358. 6. & 471. 5. mox *Seviri Augustales Gruter.* 365. 6. 423. 5. 6. & in aliis locis bene multis, fi fcilicet Auguftorum beneficio in decuriones allecti fuerant. Sic *Augustalis curator munerum publicorum Grut.* 483. 9. & *Murat.* 618. 3. qui iifdem partibus officii functus effe videtur, quibus in urbe Ædiles, a cujus generis magiftratu non alienam effe dixeris *Munerarii* appellationem, fide lapidis apud *Murat.* 615. 3.

Erant enim munerarii, qui vel ludos edebant, vel gladiatores conducebant. Eodem fenfu accipi credo Sevirum Auguftalem *Choragiarium* apud *Gruter* 475. 2. quod ludos fcenicos edebat. Ita quoque *Augustalis* apud eumdem *Grut.* 57. 6. Marti Augufto gratias refert pro honore duumviratus. A qua juffione Auguftorum puto nomen *decurionum Augustalium* apud *Murator.* 1069. 4. & 1102. 4. proveniffe.

Inde quoque perfpicitur, quod obiter moneo, *Augustalem Juri dicundo*, quem *Reinesius* in lapide *Gruteriano* animadvertit, abfque præfecti vocabulo recte dici. V. *Notit. dignit. Cod. Theodos.* T. VI. P. II. p. 24. Conf. *F. Henr. Noris. ad Cenotaph. Pisan.* Diff. I. p. 77. edit. Venet. 1681. fol. Ipfos autem *Seviros* in decurionum ordine fuiffe, non eft quod dubitemus, quoniam in lapidibus per appofitionem decuriones appellantur. Eo pacto *Gruteriana* excitant p. 344. 6. 385. 1. & 475. 5. *decurionem Seviram*: *Gadiana* 8. 2. *Decurion. Col. Sevirum*: item *Muratoriana* Auguftalem Sevirum Decurionem 193. 7. Ceterum dividi *Seviros* in *Seniores* & *Juniores*, res nota eft. Nunc videant, qui *Norisiana* opinioni tantum tribuunt, an *Petronius* Seviro Auguftali fafces, infigne magiftratus civilis, jure affinxerit. Encolpius enim hanc folam ob caufam fafces cum fecuribus in poftibus fixos mirari videtur, quod duumviris in coloniis non fafces, fed bacilla dabantur, uti graviffimus harum rerum magifter *P. Burmannus* ad c. 30. *Satiric.* p. 151. ed. nov. docuit & ex *Ciceron.* Agr. II. 34. intelligi poteft. Hos igitur, quos dixi *Seviros* ab *Augustalibus* h. e. Sacerdotibus in honorem Cæfarum inter Divos relatorum inftitutis diverfos effe, marmora apud Grut. 68. 3. 472. 8. 475. 6. & 477. 7. *Fabrett.* c. 5. p. 405. n. 310. & *Murat.* p. 205. 3. & 1104. 7. teftantur. Quid enim opus erat addere *& Aug.* fi feviri femper Auguftales; v. *Murat.* ad n. 2. p. 193. Hi proprie a decurionibus legebantur, v. Grut. 19. 6. & 405. 5. nec in decurionum femper numerum relati, recte judicante *Norisio* (v. *Murator.* 200. 4.) Sed his inferiores effe videbantur.

Propterea mirari nos non fubeat, quare Sevir Auguftalis fimul Μυρεψὸς hoc eft, emptor, venditorque unguentorum ap. *Reines. Class. V.* n. 39. & Ne-

& *Navicularius Marinus* fuerit ap. *Murat.* 195. 3. nisi forte hic *Sevir Naviclariorum* Collegii subintelligatur, qualem ex *Grut.* 445. 6. *Norisius* dedit l. d. p. 77. Cum vero duumviros *Fabrett.* cap. 5. pag. 402. n. 302. patronos Coloniarum, quatuorviros quinquennales, præfectos fabrum *Fabrett.* cap. 5. p. 409. n. 340. & 344. item Grut. 48. 8. 9. nec non Decemviros *Stlitibus judicundis* Grut. 485. 5. item præfectos militum & equitum *Gud.* VI. 1. & X. 1. honoribus Sevirorum Augustalium ornatos legamus, non absurdum erit statuere, magistratus veteri exemplo gubernantium civitates ejusmodi sacerdotii munera obiisse. Quod si opinati malis, in antiquis elogiis omnia officia, quibus quisque perfunctus est, in unum tempus sæpissime conferri solere, tuo fiet arbitratu, nos non magnopere intercedemus. (*a*) Atque his expositis, facillime nunc hujus aræ nostræ titulum persequemur.

Notas illas C D D quoniam perspicuæ sunt e *Grut.* 368. 7. nec quenquam possunt morari, jure prætereo. Constat quoque, decurionum ordinem, ipsamque adeo universitatem populi in municipiis & coloniis splendidam vocari. Sic dicitur apud *Fabrett.* cap. 3. pag. 119. num. 6. *ordo & populus Splendidissimæ Coloniæ.* Pluribus exemplis parco, quæ ex Indicibus corradi nullo negotio possunt; v. *Ind. Scalig. ad Grut* pag. XL. it. *Murat.* Class. VII. p. 2165. verum aliquid obscuritatis habere videtur formula: *ornandæ Curiæ ab ordine splendido* Municipii Mediolanensis *honoratus. Reinesius* ad Class. VI. 41. pag 413. hic loci intelligit ornamentis decurionalibus ab ordine Splendidissimo M. M. honoratum. Sed huic scilicet explicationi ejus vitiatus *Gruteri* lapis favebat, noster refragatur. Equidem suspicor Mascarpium non modo Augustalem, hoc est, sacris faciundis præfectum, sed honoratum quoque decurionem ornandæ curiæ causa creatum esse, quod eam vim habet, ut credamus, ne ornamenta decurionalia cum illo frustra communicata esse viderentur, decuriones aliquam ei muneris publici curam demandasse, ut ornaret curiam, vel ipsos jam tum ex ejus honoribus non contemnendos laudis fructus cepisse. Similem formulam præfert silicea arca apud *Alciatum*, Mediolani in Rallellorum vico juxta prætorii parietem ab ipso olim visa, & hac Epigraphe insignis:

VERCELLENSIS FLAMINIS ME
DIOLA Q. ATILIVS EVTYCHES
VIVIR AVG. C. DD. ORNANDAE C.
VXORI KARISSIMAE QVAE VIX.
CVM EO ANNIS XV. SINE VLLA
QVERELA

Cum vero alii essent gratuiti, hoc est, ornamenta acciperent sine sumtu suo, & erogationibus publicis, alii contra propter indultos honores opere quodam publico vel instituto, vel refecto, aut certam pecuniæ summam viritim distribuere, aut epulum instruere tenerentur, decebat sane pietatem filii in hac re præstanda vicem patris sustinere. Erat is non nomine, sed re decurio, præterea eques Romanus equo publico honoratus, quam dignitatem ex fragmento lapidis Vigevanensis (*b*) hactenus, quantum novi, inedito discimus:

D M
STATILI TF
HONORATI
EQ. R. EQ. P. FLAMIN
* CVR. REIP. AVG. TAVRIN
STATILIVS. SATVRNINVS
PATER. ET. STATILII CASSIAN
HONORATVS FILI

Trita est & pervulgata *equitum Romanorum equo publico* in priscis marmoribus memoria. Rectissime *sciendum*, inquit *Lipsius* de *Militia Rom.* L. I. Dialog. v. p. m. 24. Oper. ejus T. III. fol. *ipsorum equitum duplex corpus fuisse, alios equo publico, alios sine eo. Illi vetustissimi, & proprie, ac soli equites olim dicti . . . Solos*, Plinio auctore, *equites dictos olim ab ipsa re & quibus militares sive publici equi: sed postea . . . omnes, quibus annuli aurei pecuniæ judices, ac testes . . . certum igitur hoc genus & mansit ad inferiora tempora distinctum. Cicero in Antonium Philipp.* VI. *Alteram statuam ab equitibus Romanis equo publico, & in lapidibus principum ævo sæpe occurrit inter dignitates.* Eodem modo egregie, ut solet omnia, *Ratbodus Hermannus Schelius* in quantivis pretii notis ad *Hyginum Gromaticum* p. 64. non negat *sub Imperatoribus equites Romanos equo publico fuisse, sed eos in equitatum legionarium vulgo delectos. Immo fuere*, inquit, *inter hos, qui castra in vita nunquam viderunt. Exemplum habes in Ovidio.* Reliqua omnia in ipso libro legi merentur, quod vir doctus rem totam subtiliter explicuit. Quare, ne aliorum scrinia me compilasse putes, a qua literarum peste tota mente abhorreo, verbum non amplius addam. Inspice quæso, ni grave est, doctiss. *Olivieris* Not. ad *Marmora Pisaurensia* p. 104. & 105. & Cel. *Schwartzii Exercitat. Academ. de insignibus Ordinis Equestris* §. 10. & 14. Atque hæc ad superius Epigramma nostrum, in quo de *Seviris togatis*: Sevirorum militarium, qui turmis præerant, longe diversa erat ratio, de quibus alio fortassis tempore disputabimus. Interim marmor in arcis ruderibus *Arcisiates* olim inventum, depromptumque ex *Alciatino* penu opponere juvabit, quod a viris doctis qui lapides in unum corpus redegerunt, itidem minus vulgatum esse reor:

C CVR

(*a*) Cum sub prælo sudaret libellus, hæcque jam edita essent, ecce redditur nobis *Loysii de Bechet Epistolica dissertatio*, unde certior factus sum (p. 48.) virum egregium in Epistolis suis, quas nondum videre mihi licuit, de Sexviratu Augustali accuratius exposuisse, *mediamque hujus quæstionis motæ inter doctos, num meri sacerdotes seviri illi essent, an magistratus, inter affirmantes, & negantes universi* sententiam amplexum esse. Pace tamen viri Nobiliss. contendere ausim, particulam ET æque minus redundantem hoc loco videri posse, quam *Norisio* visa non est, cum Augustalitatem a decurionatu secernendam esse, recte moneret.

(*b*) De hoc oppido vid. *Leandr. Alberti Descriptionem Italiæ* p. 686.

* Leg. CVRIALIS. Gud. 126. 5.

C CVR RVFINO
TR MIL LEG XIII
SEVIR TVRMIS
DVCEM IIIVIR
AAAFF C CVRTI
VS PATR
L DD

§. III.

Gambalothi, sive *Gambolate* secundum *Leandrum Albertum* [*in descriptione Italiæ* pag. 686.] quæ est Novariensium, & Ticinensium civitas, in D. Eusebii æde mensa marmorea id inscriptum habuit:

MART SACR
NOMINE
C. GEMINI PRISCI
PRAEF. EQ AL. AVG
PRAEF. COH I. BREVN
LIBERO COMMEATV
PRAEF. FABR. MIL. COHI PR
PIARVS ET
MARTIALIS LIB
D . S . P .
ex *Alciati codice*.

Titulum hoc modo exprimendum censemus: *Marti Sacrum* N. C. G. P. *præfecti Equitum ala Augusta*, *præfecti cohortis primæ Breunorum* L. C. *præfecti fabrûm*, *milites cohortis primæ prætoriæ* P. E. M. *liberti de suo posuerunt*. Nemo expectabit, ut omnia illa, quæ de præfectis cohortium, & fabrorum dici possunt, huc transcribam. Præfecti fabrûm cujus generis fuerint, e *Vegetio* de *Re Milit.* Lib. II. cap. XI. manifestum est. Præterea quis nostram ferat de ratione numerorum in cohortibus disputationem, cum doctiss. *Prideauxii* Commentarius ad marmor cxxxv. (*Marmor. Oxeniensium* pag. 403. 405. ed. *Matter.*) in promptu sit? Aliud quiddam in hoc lapide nos moratur, quod ad examen revocare libet.

Nimirum quæri potest, quo pacto, qui præfectus cohorti dicitur, simul equitatui præesse possit. Proprie enim reique publicæ secundum mores turmis præpositos, præfectos & decuriones dixeris; contra legionum cohortes a tribunis, centurionibusque rectas esse quis ignorat, teste *Vegetio* L. II. c. 14. 9. & 12. Ipsam certe præfecti vocem ad turmam, item tribuni, centurionisque ad cohortem, & legionem antiquitus pertinuisse, egregius Ciceronis locus (pro Marcello c. 2.) non incommode demonstrat: *nihil*, inquientis, sibi *ex ista laude centurio*, *nihil præfectus*, *nihil cohors*, nihil turma decerpit. At enim vero cum præfectus in ala etiam priscis legibus idem fuerit, qui tribunus apud Legiones h. e. cives (vid. *Rad. Herm. Schelium ad Hyginum* p. 74.) ad alam autem non turmæ solum, sed cohortes quoque sociorum, & auxiliariorum pertinuerint, nemini debet mirum videri, apud *Livium* quoque L. 25. 14. *Vibium Accuæum cohortis Pelignæ* præfectum dici. Sed uti conversis rebus sub Augustorum imperio disciplinæ quoque veteris, & morum immutatio ad castra transiit, & cum re nomina quoque confusa sunt (v. *Lipsium de Militia Rom. L. II. Dialog. IV.* p. 41.) ita accidit quoque, ut *quæ antea* Legiones (sunt verba magni *Ezech. Spanhemii* in *Orbe Romano* c. xxi. p. 504.) e *Romanis tantum*, *seu Urbanis iisdem*, *seu Latinis*, *vel Italiam inhabitantibus*, *civibus constabant*, *e provincialibus postea*, *at plurimum deligerentur*; *quæ* auxilia *vero e sociis olim*, *at eorum*, *seu provincialibus constabant*, *ea e nationibus barbaricis*, *quæ vel pretio*, *vel sponte in eam se militiam dabant*, *conscriberentur*. Posteris quoque temporibus introductum est, ut alarum vocabulum tamquam proprium, & suum vindicaret eques non Urbani & equestris, sed Italici, provincialis immo externi, sed honesti sanguinis, (Lege *Schelium* ad *Hygini Gromat.* p. 67. 70. piget enim plura transcribere) necnon mos invaluit, ut singulis alis præfectus adesset, propterea quod, eodem *Schelio* judice, & magistro L. d. p. 74. *alæ non connexæ legioni ab alia ad aliam interdum traducebantur*. Si vero negem, multa hujus generis in lapidibus, & Scriptoribus posterioris ævi aspera, & obscura propter variatam temporibus illorum vocabulorum significationem videri, mentiar. Nam turbant sane cohortes, & turmas illis ad equestrem militiam, (v. Gruter. 1108. 5. Reines. Class. VI. n. 128. & Class. VIII. n. 23. & *Marmor. Pisaurens.* in Not. *Olivierii* p. 96.) his ad peditatum nonnumquam traductis, (v. *Reines.* Class. VIII. n. 63.) a qua consuetudine non abhorret commune illud *Plinii* L. x. Ep. 107. *Rogatus*, inquientis, *Domine*, *a P. Accio Aquila Centurione cohortis sextæ equestris*, *at mitterem tibi libellum*; *Et Ammiani Marcellini L. XIX. p. mihi* 133. *obequitabat*, inquientis, *comitante cohorte regali*; Item *L. XXIV. p.* 277. *Et Imperator ira gravi permotus reliquos ex ea cohorte ad pedestrem compegit militiam &c.* Atque his, opinor, causis inductus vir summus *Reinesius dedidicere* nos jubet, *quod non obscuri magistri doceat*, *equites tantum alarum fuisse*, *non cohortium*, *& pedites cohortium*, *non alarum*. (V. Class. I. ad n. 3. pag 16.) Sed quemadmodum alterum hoc, si recte explicetur, dare possum, quod nec vetustas quidem cohortes alarias ignorat; ita vereor, ut illud alterum tanquam extraordinarium, novum, & sub Cæsaribus natum moribus majorum, veræque antiquitati, item bellicæ superiorum temporum formulæ accomodati possit. Confirmant hæc, quæ de cohortibus equitatis latius excussit doct.ss. *Schelius* ad *Hyginum* in Not. p. 86. seq. Ceterum non est quod moneam, cohortes, & alas nomina sua accepisse vel a populis, e quibus constabant, vel ab auctore, vel provinciis, cujus rei testis classicus est lapis noster *alam Augustam & cohortem Breunorum* referens.

Duæ vero res mihi in primis videntur esse memoratu dignæ. Nam primo huic lapidi notitiam debemus *cohortis primæ Breunorum*, deinde novam aliquam *præf. libero commeatu*, eodem auctore, accipimus: de *Breunis* nihil habeo dicere, nisi quod coniiciebam primum, forte legendum esse *Breuc.* h. e. Breucorum, uti est in aliis Marmoribus apud *Spon. Misc. Er. Antiquit.* Sect. v. p. 564. Gudium 119. 2. Muratorium 1040. 2. & in Cliviano marmore apud Cel. *Cannegieterum*

rum in elegantiss. diss. de *Brittenburgo* p. 58. seq. Sed illico me suspicionum mearum pœnitentia subiit, postquam legere cœpi ad hujus monumenti illustrationem erudite congesta ob *Alciato*. Operæ igitur pretium est de illo gente facundissimi, politissimique olim Jurisconsulti sententiam ex Adversariis ejus cognoscere : *Sunt Brenni Alpini populi, qui etiamnum dictam vallem Breniam colunt, prope Lepontios, ut est apud Plin. L. III v. 20. Ptolemaus* (*a*) *alios Breunos in Vindelicis inter Lycum, & Oenum ponit,* (*b*) *Cassiodorus Libro variorum primo, Breones sub duce Rhetiarum milites fuisse attestatur. Paulus Diaconus in histor. Langobard. Lib. IV. in regione, inquit, Breonum sanguis de nubibus fluxit, & internis fluvii rivulus aquas cruoris emisit* (*c*). *Dion Cocceus Histor. Lib. LV.* (*d*) *Breunos populos commemorat versus Illyricum, quibus rex a divo Augusto datus sit Batbo nomine. Sed ii nihil ad Alpinos homines pertinent, de quibus hic agi mihi magis fit verisimile* : hactenus *Alciatus*. Adde locum elegantem *Horatii a Cellario* G. A. Lib. II. cap. 7. pag. 423. Tom. I. laudatum. Alterum illud, quod mihi quidem repetire licuit, est ejusmodi, ut vehementer animi pendeam utrum in principio versus nota PR exscribentis incuria, aut temporis edacitate exciderit, an *τὸ libero commeatu* cum *Breunis* aptum, & nexum videri debeat.

Saxorum certe elogia nondum me ad verum via certa duxerunt. Quod si præfectum sumis libero commeatu, hoc est, commeatui, judicemte, Lector erudite, statuo, utrum annonariæ rei in castris cognitorem probes, qui curam gerit, ne frumentum desit militibus, neu quis flagellet annonam, (unde liberalitas Cn. Sulpicii intelligenda apud *Grut.* 171. 14. qui in commeatum legionibus magnam pecuniæ summam legavit) an cursus publici castrensem præpositum hoc loco malis, cui generi quam similes sint *cursuales præpositi* in urbe apud *Symmachum* Lib. II. Ep. 46. & l. 9. tit. 29. *de Curiosis* Lib. VI. *Cod. Theod.* non constituam. Sin alterum magis arridet tibi, quod ipse quoque propius verum puto, commeatum accipias necesse est de ratione stipendia merendi, ad quam nemo potest ingratiis, & vi cogi, sed ubi quis sua sponte militiæ nomen det, domumque redeundi quocunque tempore libuerit, immunitate gaudet, quam divinationem ipsa vox *commeatus* peperit. Est enim proprie epistola tribuni, vel præpositi, cujus beneficio miles poterat ante stipendia emensa ob obsequio militari, signisque discedere, (v. *Stewech* ad *Veget.* Lib. II. pag. 116. 117.) qua tamen potestate ne comites rei militaris abuterentur, *Constantinus* imperator l. 2. & 3. tit. 1. *de re militari* & l. 1. tit. 12. de *Commeatu* Libr. VII. Cod. *Theod.* providit. Nihil ergo impedit, quo minus cohortem illam Breunorum voluntariam, sive liberam sumamus, cui scilicet commeatus non interclusus, sed itus, reditusque integer fuit. Ut libere animi mei sententiam profitear, desiderantur sane in literatis monumentis exempla, quibus idem stabilitur. Interim melius, certiusque, si quis conjecerit, vatem ego optimum perhibebo. Reliqua hujus lapidis persequi nec attinet, nec tui est, Lector erudite, stomachi. Possum conjecturam facere de meo.

C A P V T II.

SCHOLIA IN IAN. GRVTERI THESAVRVM.

2. 6. versu 2. *Clusii* quidem schedæ pro VLP. exhibent VP. adeo ut hæ duæ literæ significare posse videantur : *utriusque Pannonia* (argum. n. 7. pag. 481. Grut.) sed quoniam in duobus aliis titulis servant VLP. (v. Grut. 40. 2. 3.) literam L hic puto casu excidisse. Ceterum C O NT notat *Contariorum*; quales fuerint, ipsius *conti* vocabulum demonstrat. V. Auctores a *Pitisco* laudatos in *Contarii* v. 4. Non est apud *Clusium* ER sed TER idest, ut ego interpretor TERtius. Locum, in quo repertus est titulus, his verbis notavit idem vir diligentissimus : *In Ebersdorf am Moss hoc est, ad Paludes arce Generosi viri Hieronymi Beck a Leopoldsford muro insiti hi lapides. Distat autem illa arx cum pago adiacente aliquot milliaribus sub Vienna Austria.*

2. 12. De Protectoribus vid. *Henric. Valesium Ammian. Marcellini* Lib. XIV. num. XIX. P. m. 33.

3. 2. Quoniam is lapis *Engediai*, sive Enedini, ut scribit *Clusius*, in *Transilvania* visus est, ipsa ejus verba repetere placet, quibus omnes illius regionis lapides a se congestos recensuit : *Epigrammata collecta in Transilvania per Rm. Philippum de More de Chiula Præpositum majorem Agriæ, Protonotarium Apostolicum, ac Ser. principis Ludovici Dei gratia Ungaria ac Boemia &c. Regis Consiliarium, & Secretarium, ejusdemque ad illustrem Senatum Venetum oratorem. Collata deinde a Carolo Clusio cum exemplari Antonii Verantii Archiepiscopi Strigoniensis, & ad illius normam plerisque locis emendata Vienna Austria Anno* MDXXCVIII. Versu 4. miror *Gruterum* fide schedarum *Clusii* scribere potuisse OPPELLIVS, cum *Ursinianam* istæ lectionem edant. Ita quoque vult *Scriverius* in schedis suis.

4. 4. v. 2. T. AVIANO *Clus.* sed malim utique cum *Gudio* TRAIANO v. 5. D O M N N. S A N C T I S S I ita in literis *Clusii* expressum est, quod notemus propter rationes Calligraphiæ lapida-

(*a*) Vid. Geograph. Lib. II. cap. 13.
(*b*) Vid. c. XI. pag. mihi 31.
(*c*) Vid. c. 2.
(*d*) Pag. 563. & seq. edit. Leuncl.

pidariæ. v. *6.* & 7. verba : AVIANVS AVG LIB desunt, & pro AVRARIAR legitur AVRA R O. Sed retinendum utique Aurariarum, id est, fodinarum (v. *Reines. Class.* I. n. VI. p. 19.) sive Metallorum auri, quia in alio marmore apud *Burmannum de Vectigalibus populi Romani* c. VIII. p. 122. est PROCVR. FERRARIAR. quod autem vir magnus *Collegium Aurarium* explicat per Collegium metalla exercentium, vereor, ne id nimis durum videri possit. Sed legendum utique ap. Grut. 114. *6.* Collegium Aurariorum ex p. XII. *6.* hoc est, eorum, qui ab *Ammiano Marcellino sequendarum auri venarum periti* dicuntur L. XXXI. p. 447. ed. Paris. 1636. 4.

4. *6.* B. F. Beneficiariorum memoria in lapidibus est tralatitia : de vi & potestate hujus verbi consule *Reines.* Class. VIII. 35. it. Ejusd. Epistol. 23. ad *Rupert.* p. 81. 82. it. *Fleetwood* in *Syll. Inscript.* p. 37. *Lingenii Opuscul. Theotisc.* P. III. p. 62. seq. & *Murator.* 778. 4.

4. 11. Cippus quadrangulus. Ad hunc locum vid. *P. Lambecium, in Commentar. Bibl. Vindobon.* a p. 47. 49. 2. L. 2. c. 2. Hujus tituli argumento Viennam olim a cohortis Fabianæ stativis Fabianam nominatam fuisse *Lazius* credidit, repugnante tamen *Lambecio*, qui *Com. Bibl. Vindob.* T. 1. p. 33. L. 2. c. 1. *utinam*, inquit, *investigare possem, ubi nunc vetus illa extaret inscriptio, explorarem ipse meis oculis, utrum Lazius, an Clusius meliori fide eam descripsisset. Donec enim ea de re fiam certior, totam controversiam de vera hujus Inscriptionis lectione in medio relinquendam censeo. Interim certissimum est, quomodocumque demum ea legenda sit, nulla profecto ratione inde colligi posse, Viennam olim nominatam fuisse Fabianam.* Verum salva res est. Tale vocabulum in Clusianis plane non invenitur. Est contra manu ejus sic scriptum A P R V S I I. Uter utrium fide, & accuratione vincat, non opus est pluribus demonstrare. *Lazium* certe vanitatis reum faciunt multorum intelligentium virorum de eo judicia, ipsumque adeo *Lambecii* (*a*) testimonium, *quanta*, inquientis, *Lazii in describenda, & publicanda antiqua illa inscriptione fuerit negligentia, & incuria, cuilibet videre & judicare licet, si ejusdem Inscriptionis exemplum a supra memorato Pighio descriptum, & Herculi Prodicio insertum cum Laziano illo mutilo, & mendoso apographo contulerit.* Immo nec in uno quidem lapide describendo constantem rationem & formam tenuit, sed pro lubitu versus digessit, & immutavit. Verum esse, quod scribo, facile cognoscet is, qui hanc ipsam Inscriptionem *Rer. Viennens.* L. I. c. 4. p. 14. ab eo laudatam cum alio loco *Commentar. de Repub. Rom.* L. 12 Sect. 3. c. 7. p. 976. contendere haud gravabitur. Misere eum contaminasse Inscriptiones, auctor est *Gruterus* ipse in *Animadvert.* p. 285 4. *Reinesius* in Epist. 31. ad *Rupert.* p. 164. & nuperrime elegantissimus, doctissimusque *Hagenbuchius* in *Diatribe* de *gracis Thesauri novi Murato-*

rianis marmoribus metricis, qui p. 26. *pessimum lapidum exscriptorem* vocat.

5. 4. vers. 6. Bongarsianæ lectioni favere videntur *Clusiana*, quod literæ P C punctis carent. Levia hæc sunt, fateor, sed quæ interdum non necessarias emendationes τῶν ἄλλων convellere, & veras approbare possunt.

6. 3. SARMIZ deest in *Clusianis*, ab hoc titulo alium sejunxit vir doctus in ruinis antiquæ urbis, *Varhel* nunc dictæ, idest, in loco Castrorum a se visum, descripsitque tanquam a superiori diversum. Quare nos non decet eundem silentio præterire. Ejus formula hæc est :

AVSPICIIS CAE
SARIS DIVI NERVAE
TRAIANI AVGVSTI
CONDITA COLONIA
DACICA
PER
M. SCAVRIANVM
EIVS PROPR

Si quis nimiam in nobis criminetur diligentiam, eum jubemus *Gruterum* ipsum p. XXII. n. 10. & 11. it. 260. 12. & 13. inspicere. Intelligentibus rerum arbitris hæc satisfacere possunt exempla, tametsi plura in promptu; iniquis vero & indoctis ne centum quidem.

6. 6. vers. 6. MVTIANVS. Clus. vers. 7. *Scaliger* in Ind. Hist. *Horologiarium* templum explicat. Quibus fidiculis substantivum extorquere potuerit *Pitiscus* (*b*) non intelligo. Notemus Juliam Caracallæ hoc loco Matrem dici, contra aliorum famam, qui novercam volunt. *Q. Sosii Falconis & C. Jul. Erucii Fru'li Clari* Consulatus quomodo componi possit cum elogiis Bassiano Caracallæ tributis, parum liquet : nisi forte sumas, templum illis consulibus votum, & inchoatum, annis vero sex, septemque circiter serius perfectum esse, quo tempore a patre adhuc vivo Augustus dici potuit. Aliter tamen, longeque subtilius veritatem hujus tituli ad vivum resecavit d. v. *Herm. Lingenius in Opuscul. mis. Theotisc.* P. III. n. 3. §. 11. 13. 27. & 18. etsi §. 32. ipse quoque sententiam suam deflectens in nostras ire partes haud recuset. Conf. simul *Hadriani Relandi praef. ad Fastos* * * * 1. 2. qui Spanhemii rationes secutus, probabile esse arbitratur Fulconem & Clarum fuisse suffectos Consules.

7. 4. Lapidem sic inscripsit *Clusius* : *In Hornegg ad Nicram*, auf den *Michelsberg foris ad latus portæ templi pertinentis ad Tentonicum ordinem apud oppidulum Gandesheim dimidio miliari a VVimpfen civitate Imperiali, observabat Archonatus Anno MDLXXXVI.* vers. ult. pro L. L. scripsit plane LI. Ab utroque vero lapidis latere ornamenta conspiciuntur, quorum non meminit

(*a*) L. d. l. 2. c. 8. p. 637.
(*b*) In Lexico Antiq.

minit *Gruterus*. Facie nimirum ejus ad occidentem posita latus septentrioni adversum habet guttum, malleum, & instrumentum ad formam cochlearis, latus contra meridiem spectans secespitam, & infra pavonem ostendit: Unde conjectare libet, aram hoco positam, in eaque sacrum Junoni oblatum fuisse.

10. 1. In Indice hujus columnæ post verba; *Supra pontem illum admirabilem Gardo impositum* hæc addidit *Clusius*: *qui tribus fornicibus sibi invicem impositis aquaductum sustinebat, qui Nemausum per subterraneos meatus decurrebat*.

10. 2. v. 2. PVT. CIV. forte *Puteolanæ Civitatis*. SCRIV.

11. 3. *Repertus lapis in civitate Colozwar* ita *Clus.* qui vers. 8. MVNICIPIO legit, hoc est, in Municipio milites consistentes, sive stativa habentes. Notam ultimam ST non agnoscunt ejusdem chartæ.

12. 6. v. 1. I. O. M. in literas non retulit *Clusius*.

13. 14. v. 2. MONTVNATES Alc. in schedis. Epigr. 16, *Scriverio* videtur dubiæ vetustatis inscriptio.

14. 5. Illud P. in principio versus 4. *Clusio* ignotum. Epigr. 11. v. 4. & 5. ita descripsit Clusius:

L E . X. G. V O
S O. L E, L I

16. 2. Hanc merito suspectam vocat *Scriverius* in schedis. Epigr. 3. vera lapidis figura e *Clusianis* potest agnosci. Non enim integer, sed aliqua sui parte mutilus est. Ita scriptum reperio:

I O M
M A E C I
V S. C L
V S E X
O T O
P O S I T

Posit ultima longa recte pro *posuit*, ita quoque in multis aliis lapidibus, v. *Ind. Grammat.* ut apud *Virgilium*, *it* pro *ivit* hasta Tago. Æn. IX. 418. confule *Erythræi Ind. Virg.* sub hac voce, *Catullus* in sæcul. Carmine ad *Dianam* p. 80. ed. Vols. *Quam mater prope Deliam deposivit olivam* &c. Plura in lapidibus observata v. apud *Ursatum* (*Annotazioni sopra la lettera quinta degli marmi eruditi del Conte Sertorio Orsato* p. 102.) Epigr. 14. BASIDE *Scriverius* ingeniose explicat *cum basi de Suo*, quasi scriptum sit CVM BASIDS

17. 9. *Scriverio* suspecta videtur.

19. 5. versus aliter digesti apud *Clusium*.

21. 8. in versu ultimo habent *Clusiana* SAC. F. hoc est, Sacra fecit.

23. 4. v. 2. pro ABVRNIVS leg. *Clus.* ABVRNVS titulumque ita inscripsit *Alba Juliæ in curte domus divi Georgii*. Epigr. II sequitur *Gruterus* de hac tabula sententiam *Velseri* in *Monumentis Augustanis* p. 206. ed. *Venet.* 1594. fol. explicatam. Sed in alia omnia abit *Scriverius* in schedis: *videtur*, inquiens, *villicus*, *sive dispensator domino reddere rationem*.

24. 2, vers. ult. singulares literas V. S. L. P. *Arnold. Buchelius* in Notis Manuscriptis ad *Smetiam* ita expressit; *Votum Solvit Loco Privato*. Epigr. 11, IVNONI ARGEIAE hoc est, Argeæ seu Argivæ græc. Ἀργεία, de qua v. *Cicer. Nat. Deor.* I. 29. Repetitus est hic titulus sine causa a *Muratorio Nov. Thes. Inscript.* T. I. p. XIV. num. 7.

28. 2. ad hoc saxum vid. *Henr. Valesium* in Annotationibus ad Ammianum Marcell. L. XV. p. mihi 75.

33. 2. *Ad dextram*, inquit *Clusius*, *cippus Muro applicatus quadrangulus, qui nunc excipiendis per ferream laminam stipidibus servit, hanc Romanis characteribus expressam inscriptionem habet. Paulo supra hunc cippum muro inditus est lapis, humani capitis formam sculptam habens, quale fere futorum Valentiæ Hispaniæ observare, dum istic essem, memini*.

34. 6. hoc marmor emendatius protulit *Laur. Begerus* in *Spicil. Antiquit.* p. 97. quem vide. (a)

36. 11. de *Apolline Beleno* præter auctores a Cl. *Schedio de diis Germ.* pag. 163. cap. 7. memoratos, eleganter differentem vide *Reines.* Cl. I. n. 51. p. 98 qui eodem in loco pag. 101. Inscriptionem tertiam pag. seq. supplet & emendat. Conf. Salmasium ad *Jul. Capitol.* in Not. p. 253. it. *Isaac. Casaub.* pag. 186. ed. *Salmas. Hist. Script.* Paris. 1620. Non modo Aquilejenses, sed Galli quoque, judice *Scriverio*, Apollinem patria lingua Belenum vocarunt: *vox ipsa gallica*, pergit ibidem vir doctus, *antiquissima*, & *sagitta ita dicta est ab Apolline* Βελένιον, *Veneno Gallos sagittas imbuere proditum est*. *v. Galenum*, & *de venatorio Gallorum veneno v. Celsum*: hæc SCRIV. Sed vereor, ut extrema hæc accurate, cogitateque scripta fuerint, quod neutrius mihi locum invenire licuit. Dacos quidem & Dalmatas tradit in Libro ad Pisonem περὶ τῆς θηριακῆς cap. 10. pag. 462. ed. op. *Galen.* 1538. P. II. περιπάττειν αὐτὸ (hoc est, ἐλάφειον ὑπὸ δὲ τῶν ἰατρικῶν τινὸς καλούμενον) τοῖς ἄκρεσι τῶν βελῶν καὶ ὅπως ἐμβάλλωσι μὲν τῷ αἵματι τῶν τιτρωσκομένων ἀναιρεῖν δύνασθαι. Sed de Gallis nihil relatum legi.

Interim de herba, qua Gallos in venatu tinxisse sagittas, scripsit *Scaliger* ἰξίαν in *Lect. Auson.* Vide locum classicum *Plinii* Hist. Nat. L. 27. cap. 11. & L. 25. c. 5. ibique interpretes. Adde quoque *le Antichità d' Aquileja da Gian-Domenico Bertoli* pag 95. & 96.

40. 1. v. 4. BRVCHVS Sched. *Clus.* v. 6. istud PRAE abest, in lateribus autem cippi Avis & urna. Epig. 8. v. 2. SACR. non extat in *Clusianis*, nec versu ultimo duplex L. Epig. 13. aliter apud *Clus.* versus ordinati v. 6. & 7. pro PII. & P. P in ejus autographo L. V. E. R. invenio.

44.

(a) Eadem est Epigraphes apud Gruter. loc. cit. cum fig. descriptione.

44. 7. verſ. 9. MEDIOL. ita *Alciati* ſchedæ, & ſic recte conjecit *Reineſ.*

46. 1. v. 2. PRO SALVTE IM. *Claſ.* Epigr. 3. v. 3. vocabulo SVI carent *Cluſiana*, eumque lapidis indicem præferunt : *Zaazſebes in Domo Judicis Regii*.

47. 11. Albæ Juliæ in Dacia ante portam Præpoſituræ. Veteres ſimul omnes Inſcriptiones, quæ ibi reperiebantur, collegiſſe Menabenium & Hogelandium ſe curante annis LXXXVII. & XCI. ſupra MD. memorat ib. *Cluſ.*

49. 2. *Alciati* Codex meus calamo exaratus verſus alio modo ordinatos exhibet.

53. 3. V. 3. pro L. STATIVS Alc. ſcribit SATRIVS (*a*) & v. 5. pro AMANDVS legere jubet L. AMARANDVS Epig. 15. v. 2. nota 7. a *Cluſio* omiſſa.

57. 7. apud *Cluſium* tantum verſus tres, iſque Index: *Marmol junto à la torre de Corunna qua veteribus Clunia fuiße dicta exiſtimatur.* v. 1. SAEVIVS apud *Nonium in Hiſpania* p. mihi 169. v. 6. DANIENSIS ita *Cluſ.* pro quo Gruterus ait, ſe in *Pighianis* reperiſſe DIANENSIS v. ult. LVSITANVS EX V. *Claſ.* unde natum forte apud *Nonium* l. d. EXVL.

64. 10. v. 2. p 279. Huic cippo, & alii cuidam infra pag. CVI. n. 12. obvio titulum fecit *Cluſius* : *Sabaria e foro euntibus ad arcem* [*qua ſatis ampla extremam oppidi partem occupat qua occidentem ſpectat*] *non procul ab ipſa arce muro quarumdam adium, qua ad dextrum ſunt, impoſiti conſpiciuntur bini cippi latera porta earumdem adium claudentes his inſcriptionibus.*

67. 10. aliter verſus diſtinguit *Cluſ.* & v. 6. pro NN AVG. leg. (*b*) NN AVGG.

68. 3. Quantum proſit editos lapides cum ſchedis virorum doctorum contendere, hoc certe monumentum teſtatur. Rectius enim modo, elegantiuſque in *Antiquit. Mediolan. Alciati* expreſſum, ſed multis, variiſque picturis, quæ marmor illuſtrant, exornatum. *Stylobatha* namque (utamur verbis *Alciati*) *poſterior facies duarum mulierum imaginibus conſpicua Hygia ipſius & Panaceæ formam repraſentant, qua amba inter Æſculapii liberos in majore fuere veneratione; in lateribus vero, qua ſtatua adſunt, faces in manibus habent, quo ſcilicet indicant, quemadmodum is Deus ab ardente pyra Mercurii ope evaſerit, cum ejus mater Coronis uterum ferens telis Diana excidiſſe, ipſeque deinde expoſitus, additis in cuſtodiam cane & capra, ut Lib. II. Pauſanias Sophiſta ſcribit.* (*c*) Paulo aliter rem narrat *Ovidius Metamorphos.* L. II. v. 628. Apollini id beneficium tribuens, quod Mercurio aſſeritur :

> *Non tulit in cineres lubi ſua Phœbus eoſdem*
> *Semina : ſed natum flammis, uteroque parentis*
> *Eripuit, geminaſque tulit Chironis in antrum.*

69. 4. verſus aliter conſtituti apud *Claſ.* in cujus ſchedis voces etiam nonnullæ deſiderantur ut v. 2. P. AEL. & in fine PEDES XXX. F. Erudita eſt *Reineſii* interpretatio notarum M. SEP. quam vid. *Claſſ.* I. n 8 p. 22.

77. 3. Spurium hoc Epigramma, æque ac ſuperius p. 65. 9. judicat *Bimardus* in Epiſt. ad Ill. *Maffeium* ap. *Muratorium Nov. Theſ. inſcript.* T. 1. p. 120. neſcio an jure. Quin viderit ille Auguſtanum lapidem, non dubito, ſed credendumne, *Urſinum*, ac *Smetium*, viros oculatiſſimos fumis deceptos eſſe, qui itidem ſuos vidiſſe teſtantur? Varia eſt ſæpe marmorum fama, ut Scriptorum, nec opus eſt nodum tam internecino gladio diſſecare. Poſcit autem vir olim Celeb. ut aliquis ſibi tam notum reddat *T. Annium Aurelium Verum*, quam ipſe *P. Martium Verum*, rebus fortiter in bello geſtis clarum, demonſtraverit. Sed quemadmodum non ſequitur, ut, qui faſces tenuerint, ex libris veterum approbentur, neceſſe ſit, quod bene multa Conſulum nomina, niſi per lapides tranſmiſſa ad poſteros fuiſſent, ex Annalibus raro cognoſcerentur, ita vereor, ne maxima pars ſplendidarum illarum de nominibus propriis diſputationum interdum fruſtranea & anceps videatur, quod in Romanorum nominibus exponendis domeſtici nonnumquam Scriptores, nedum Græci, dormitare ſolent. Igitur do quidem, *Martium Verum in Capitolini* Vero laudari : Annium contra nuſpiam. Sed an hoc argumento aliorum monumentorum diverſa tradentium fides ſimpliciter elevari poſſit, nondum perſpicio. Si enim *Pagium* audimus (*Diſſ. hypatic.* P. I. C. 4. §. VII. p. 33.) poſſunt interdum Inſcriptiones veræ eſſe, tametſi cum hiſtoria non uſquequaque conſpirent. Adhæc labuntur ſæpe quadratarii ἀνακφάβετοι, quorum vitia jure nominaveris *errata fabrilia*. Neque lapidum propterea Epigraphæ, ut numi, monetariorum culpa mendoſi, deſinent eſſe ſinceræ vetuſtatis. Forſan non immerito quærit Cel. *Muratorius* p. 339. n. 4. *Quei ergo*, inquiens, *in hoc lapide idem nuncupatur P. Martius Verus? Num cuncta hæc nomina in ipſum confluxere? An error latet in aliquo ex hiſce Epigrammatis?* In unum certe hominem diverſa ſæpiſſime prænomina & nomina conferri neminem fugit, qui evolvendis Romanorum ſcriptis, faſtiſque vel mediocrem operam navavit. Vide quæſo magnum *Reineſium* ad Claſſ. VI. n. 118. cujus exemplis illud e veteri SCTO depromtum addemus : *Q. Cæcilius Q. F. Metellus Pius Scipio ap. Cælium* in Cic. *Epiſtol. ad Div.* VIII. 8. lege quoque, ni grave eſt, doctiſſimam *Hadr. Relandi Præf. ad Petri* fratris *Faſtos* a verbis : *quod ſi plura nomina* **. 7. Quare non eſt, quod quis miretur, *Verum*, qui in Faſtis ad A. C. 179. vulgo *Veſpronius Candidus*, it. ſimpliciter *Veſpronius* nominatur, præeunte *Pagio*, (*Diſſ. Hypat.* p. 218. de quo tamen prænomine operæ pretium eſt audire *F. Henr. Noris.* in *Epiſtola Conſulari* p. 460. T. XI *Theſ. Græ.*) aliis nunc cumulari, onerarique prænominibus. Proinde

(*a*) Ita in not. repetit. Edit.
(*b*) AVGG. *Urſini Schedæ* ita in not. repetit. Edit.
(*c*) Vid. *Corinthiac.* p. 170. 171. ed. Kuhn.

inde nullus equidem dubito, quin lapicidæ, cum solum nomen *Veri* (qua forma est apud *Cassiodorum* in *Chronico* p. m. 1347. *oper.* it. in *Fastis Idatianis* ad a. 179. p. 258. T. XI. *Thes. Græv.* & *Fastis Anonymi* ib. p. 356.) in tabulis publicis reperirent, omnium ejus prænominum ignari alii hoc, aliud alii adposuerint.

78. 1. *ad infimos gradus Palatii*. *Clus.*

80. 4. V. 10. ET. MARIAN. LIBERTI. in *Clusii* autographo deest. *Epigr.* 6. *Scriverius* in *Antiquit. Batav.* p. 205. sibi, quid significet CVA. LANAE non liquere, fatetur ingenue. Sed vid. *Herm. Ulr. Lingenii* (Opuscul. min. Theotisc. P. II.) Conjecturas super quibusdam aris ignotorum Deorum a p. 8. 14.

83. 1. V 2. PISCIANVS ita *Clus.* Schedæ, versusque ibi sex numerantur.

85. 9. v. 2. SARAPIO *Clus.* haud dubie nomen illius hominis, qui pro salute sua Diis gratias agit. Nomen vero Dei, cui votum solvit, erratum esse puto. Mirum qui *Grutero* in mentem venire poterit SERAPIN. Eodem pacto ex hominis nomine Deum effictum esse, simile exemplum docet apud *Murator.* T. I. 106. 2. Quamquam non inusitatum fuit apud Græcos, Romanosve Deorum, Dearumve nomina sibi mortales imposuisse, quod egregie excussit *Reines. Class. I.* n. 44. p. 88. 89.

88 13. v. 8. LVCIA habet *Clus.* non LVCINA. Per bonum Deum Puerum Posphorum *Bodelotius Dervallus* (l' Utilité des Voyages ad pag. 213. in Add. Tom. I.) intelligi vult Harpocratem, cujus tamen opinionem doctioribus examinandam relinquit *Cuperus* in *Harpocrate*, quam vide pag. 125. Ego ipsum *Luciferum* ὀυρανίας Ἀφροδίτης ἀστέρα malim, qui proprie Deus bonus dici potest, vel quod est *bonus Deus Veneris Cnidiæ* (ita dicitur scilicet in lapide apud *Reines. Class. I.* num. 91. quem ex *Sponii Miscell* Sect. III. n. 47. p. 94. & *Marmor. Oxoniensibus* n. 42. p. 34. ed. *Mutter.* obiter emendabis) comes indivulsus, vel quia bonam, hoc est, salutarem & auspicatam toti rerum universitati affert & prænunciat lucem. De *bonis Deabus* v. *Reines. Class. I.* n. 125. p. 161. 5. Adi quoque Ez. *Spanhem. de usu & Præstant. num.* diss. XI. p. 337. T. II. Quosdam sine necessitate in hoc titulo legere *Alba Augusta* monet *Cellar.* G. A. L. II. p. 481.

89. 1. v. 2. PRIATTIVS leg. *Buchelius*. Epigr. II. hunc titulum bis descripsit *Clusius*, utrobique tamen constanter legit v. 5. MARTI post v. 6. fide chartarum *Clusianarum* restituendum nomen VALENTINVS esse censeo. v. 7. Apulum non M. hoc est, Municipium, sed COL. in iisdem audit.

91. 1. V. 4. SABINVS in *Buchelianis* deest.

94. 10. v. 1. VOGEGO *Buchelius*; male. Scribendum sine dubio VOSEGO. v. *Scaliger.* in *Gruteri Corrig. & Animadvers.* it. Cel. *Oudendorpium* ad *Cæs.* de *Bell. Gall.* IV. c. 10. qui *Vosegi* in textum recipere non dubitavit. Adi quoque ejusd. *observ.* ad *Lucanum I.* 397. ubi tamen nihil in textu, quod miror, immutavit vir Cel. P. *Burmannus*. Vulgarem quoque lectionem *Harduinus in Plinio* L. XVI. Sect. 76. p. 34. T. II. retinuit.

95. 1. v. 4. VARIO habet *Clus.* non VERIO v. 6. Scriptum forte Ͼ L. unde efficitur Colon. Apud. Simile exemplum vide in *Reines. Class. I.* n. 194.

99. 10. tribus versibus distinxit *Buchelius*, & v. 6. IIIIviratum, it. v. ult. triplex n n n agnoscit.

103. 5. 10. ESD mendum absurdum, pro quo e *Clusianis* reponendum S R D. ib. v. 13. plenius scribitur SEMPRON. Epigr. 6. v. 7. SEXTINIANVS ita Corpus *repetien* ed. sed vetus & prima, item *Clusii* schedæ SEXTIANVS. forte sincerius. Eædem v. 13. LEGO pro LEG malunt, cui tamen lectioni non adhæserim. V. 16. illud I post PISONE omittunt, & vers. ult. Consulem Maximum plenius exhibent MAXIMO. Ceterum inscriptionem *Clusius* ait se reperisse non Jaurini in Dalmatia, uti *Gruterus* adnotat, sed *Taurini in Transilvania*.

107. 1. v. 2. in Alciatino Codice meo PVSIO est, non PVSILIO, quarum illa mihi videtur vera lectio esse. Sed quid sibi v. 9. COMITATVS velit pro COMPITVM non intelligo, viderint nasutiores.

108 7. v. 1. habet *Clus.* notam Centuriæ ⟩. recte. Est enim leg. *Genio Centuriæ* uti n. 5. 6. eod. fol & ap. *Murat.* 76. 10. v. 2. TIB. sic *Clus.* schedæ & v. 4. OPTIO custodiunt pro ORTIO, quod postremum jure quis probet? Hic enim optio proculdubio est vicarius centurionis, quanquam legionis & cohortis mentio desit. Alibi enim nude ponitur v. p. LXXXVI. 9. & LXXXVII. 2. ap. *Gruter.* & *Murator.* 819. 1. Conf. ad hunc locum *Maffei observ. liter. T. I.* p. 189. num. 19.

110. 1. v. 6. Literæ singulares TP. S. L. Clusio incognitæ, v. 7. THREPTVS non THRAEPTVS eædem chartæ servant.

111. 9. Illius regionis lapidibus hunc Indicem adscripsit *Clusius: In arce Zolonock supra Neapolim Austriæ omnes hæ Inscriptiones a Carolo Clusio, ut observatæ & exceptæ ex ipsis lapidibus*: De hoc autem Epigrammate sic *superior* inquit, *hujus fragmenti (ut arbitror,) pars duplo fere longior ex eleganti albo, duroque & polito lapide in eadem arce Zolonock est, sed characteribus adeo attritis, ut nihil legi queat, immo vix quidpiam conspici præter aliorum quadam vestigia.* Vers. 4. suasu *Clusianorum* supplendum arbitror TREVERORVM.

117. 1. v. 2. C. PISO ita *Panvinius*; atque sic legitur quoque supra 116. 5. v. 2.

130. 1. notas C. R. *Scriverius* in schedis explicat *Civium Romanorum*, versuque ultimo lacunam supplet STRATEGVS. non infeliciter, ut opinor. Sed cum duplex sit hujus verbi potestas, v. *Reines. Class. I.* 72. p. 113. & *Anton. Van Dale* Diss. V. Cap. III. de *Strategis ac Scribis Græcorum* p. 408. seq. vix definire ausim, utrum στρατηγὸς ἐπὶ τῶν ὅπλων, hoc est, præfectus armorum, an prætor, summus civitatis magi-

magistratus, intelligi debeat. Epig. II. referendus hic lapis inter Jovi dedicatos. Meus enim *Alciatinus* liber, disertis verbis præponit I. O. M. & mox v. 2. legere jubet VICTVLLIANVA. Perplacet omnino Alciati viri doctissimi in hoc saxum animadversio, quam interire non patiar, sive quod Index hujus Epigraphes apud *Gruterum* emendatior redditur, sive quod ipse lapis multum inde lucis accipit. Eleganter sane: *in ea*, inquit, *dubitari potest, quomodo visu monitus sit Victorinus, an κατ' ὄναρ, ut apud Homerum est, ideoque Jovi dicatum sit monumentum, quoniam καὶ γάρ τ' ὄναρ ἐκ Διός ἐστι, an vero per augurium, quod fere indicat aquila, utraque ex parte efficta, nisi quod altero loco pilam pedibus, rostro pennam teneat, altero autem trunco insidens, anguem mordicus stringat, quod acceptum ex Homer. Iliad. XII. arbitror, de varia Hectoris, Polydamantisque in ejus augurii interpretatione sententia, quem locum Virgilius L. XI. Æneid. transtulit.* Et hæc quidem *Alciatus*. Adi tu *Sam. Claritium* ad loc. Homeri laudatum v. 200.

158. 8. non Viennæ Austriæ hoc columnæ fragmentum repertum fuit; sed in *Reinsveg* vico distante pene dimidio milliari ab urbe Vienna. Refert deinde *Clusius*, Hieronymum Beckium in suas ædes transferri curavisse. Sæpissime literarum nexus *Gruterus* neglexit tanquam hoc loco in VAL RI O pro VALERIANO & NOB SS. pro NOBILISS. quam sane pingendi rationem immutare fas non est. Oriuntur enim inde errores quam plurimi, docente *Reinesio Class.* I. n. 14. p. 33. *Class.* V. n. 47. p. 383. Class. VIII. n. 64. p. 539. it. in *Excerpt. var. Lect.* pone *Epistol.* XIX. ad Hofman. p. 53. seq.

164. 3. ad titulum lapidis: *allatus ex Petronella MDVIIII. Clus.* mendose *Lazius* in *Comment. de Republ. Rom.* Sect. VII. c. 5. habet GRACIANI. v. 3. IVSAIONE Laz. & sic quoque Clusiana mea. v. 5. rectissime conjecit *Gudius* legendo AEQVITIO, quod jam ante eum observavit *Henr. Valesius* in Annotation. ad *Ammian. Marcell.* L. 31. p. m. 433. Conf. eund. ad L. 26. p. m. 319. Schedæ enim meæ clare EQVITIO *Lazius* contra hæc duo vocabula EQVITIO COMITE omisit. V. 7. LEONTIO *Clus.* Notas PP. interpretari malim Pro Prætore. V. 8. pro AVXILIARAS mendose *Lazius* AVXALIANXS v. *Lambec. Comment. Bibl. Vindob.* L. 2. c. 8. p. 636. seq. LAVRIACENAAA sic *Clusiana* v. 12. PRADVXERVNT sine litera S. & v. ult. PERFACTIONES plane desunt.

169. 7. *Buda in ædibus Sigismundi Episcopi. Clus.* versus apud eundem alio modo constituti. Inscriptio tamen ipsa quoad orthographiam fidelior apud *Smetium* fol. 146. n. 22. animadvertente quoque *Ed. Holtheno in var. corrig.* ad hunc l. vers. 2. *Clusiana* nobis offerunt FALIEIVM vers. 8. MACA. estne fortassis *Macrobius*, aut *Macrianus*? vers. 9. VVACINIO & v. 15. CALARINVA non CALAAINVI liber *Clusii* habet. De officiis Speculatorum disputavit, ut solet, elegantissime *Reinesius Class.* VIII. n. 1. p. 509. it. *Gorius* ad *Don. Inscript. Antiq. Class.* VI. p. 262. n. 136. Speculatores igitur Legionum & Cohortium qui fuerint, constat. Sed Speculatores Coloniarum quales sint, haud dictu proclive. Hujus enim generis hominem prima specie offerre videtur lapis in agro, etiamnum dicto *Solfeld*, cis flumen Dravum erutus, & ab Ill. *Jordano* in *originibus Slavorum* P. III. Sect. 28. p. 132. *Apparat. Geograph.* evulgatus, quem tamen Speculatorem vir doctus non vidit, qui in exponendis ceteroquin monumentis literatis non admodum felix & versatus esse videtur. Hunc ipsum lapidem suum:

D. I. M. VLPIVS VALERI
VS SPECV.... C PRIMAE NOR.
VOTVM A. PARTE SVSCEPT. SOL
L. L. M.

sic explicare instituit: *Dis inferis Manibus Ulpius Valerius ...... Colonia prima Noricorum votum a patre susceptam solvens locum legit memoria.* Non damno quidem illud *inferis Manibus* propter lapidem *Velserianum* (v. Monum. Agr. Augustan. p. m. 255. n. XVIII.) sed in ceterorum lapidum expositione multa non ad palatum, quibus non immorabor. Scilicet in lapide Sabariensi p. 111. & Oitervicensi p. 131. notas V. F. perperam reddidit *votum fecit sibi*, quod barbarum est. Votum susceptum enim dare & solvere (v. *Murat.* 106. 3.) item voto suscepto fieri aliquid jubere novimus, alterum non novimus. Neque huic loco talis formula convenit, quod quæ solvuntur, non quæ fiunt, vota in lapidibus adnotantur, nec ullum numen præscribitur, cui votum solvi debet. Legendum potius *Vivus fecit*. Sed ad superiorem titulum revertor. Sensum ita refingere præstat: *Deo Invicto Mithra* (uti Cel. *Muratorius* suspicatur 198. 2.) sive *Diana Invicta Marcus Ulpius Valerius Speculator* Legionis (in literis enim majusculis C. & L σύγχυσιν quotidie solet fieri, cui conjecturæ favet lectio Muratoriana d. l.) *prima Noricorum votum a Patre susceptum* (pro quo habet *Murat.* Fratre ejus cept.) *Solvit Lætus Lubens Merito*. Sin *Jordaniana* lectio magis placet, vide an APICVLATORAM vel APICLARIVM sive SPAEVLARIVM Col. e Fabricensibus unum exsculpere possis. Utriusque generis mentionem injecit *Gutherius de offic. Dom. Aug.* L. I. c. 44. p. 299. & L. III. c. 12. p. 613.

174. 1. Accuratius in Schedis *Clus.* S Æ R & TESTAMENT

177. 3. Eandem sic retulit Ill. *Maffeus* in *Observat. Liter.* T. I. p. 185. n. 17.

190. 1. Corrupta quidem est & oscitanter descripta, sed diversa tamen a sequenti num. 11. *Scriverius* enim in Schedis ita: *Similis*, inquit, *columna visitur* non Nemausi, sed *in pago Manduel ab urbe Nemauso duabus leucis distante cum simili inscriptione*. Ad Epigr. II. e *Clusianis* nihil habeo quod addam, nisi quod vers. 6. duplex illud PP non compareat.

199. 2. Desunt in *Clusian.* tres priores versus

ſus, reliqui duo aliter digeſti. Diſcimus inde nomen urbis *Mirobrica*, hodie forte *Ciudad Rodrigo*. De termino Auguſteo S. Auguſtali vide ſis *Scriptores Gramaticos Julium Frontinum* de Coloniis p. 143. 146. it. *Latinum & Myſrontiam togatos Auguſtorum Auctores* in *Goeſiana* Sylloge p. 255.

201. 4. poſt. e. LARTI Alciatinus meus Codex præfert GARVLI.

223. 3. ante *Gruteram Luc. Patus* in libro de *Menſuris* L. 3. p. 1634. T. XI. *Theſ. Grav.* publicavit, poſt *Gruterum* ſæpiſſime alii, inter quos *Reineſius* Claſſ. IV. n. 17. p. 352. *Fabrettus* c. 7. p. 526. *Gudius* teſte *Koolio in Indice* p. LXIX. e quibus tamen nemo homo laudavit Gruterum. Congius autem ipſe ex Italia migravit in auguſtiſſimum Auguſti noſtri Muſeum, quod vere regii pectoris ad poſteros commemoranda liberalitas in horto majori prope Dreſenam marmoribus vetuſtis, anaglyphicis operibus magnifice inſtruere juſſit, ubi idem antiquitatis monumentum me videre ſumma cum voluptate memini. Si res minime obſcura graviori teſte indiget, ecce præſto eſt Auctor Sylloges marmorum antiquorum (*Recueil des Marbres antiques qui ſe trouvent dans la Galerie du Roi de Pologne à Dreſde* 1733. fol reg. Tab. 184.) quem adeas quæſo, ſimulque notas in v. 1. pro CASSARA, quod placet, neſcio quo auctore legi CAESARI. Ejuſdem tituli mentionem injecit *Keyſler* in *Itiner. Noviſſ.* P. II. p. 1078. Omnes hi quidem utcumque expreſſerunt vaſis ænei literas, ſed quis primum, quis ſecundum dederit, nemo, uti par erat, indicavit. Veritatem hujus congiarii nonnullos vocaſſe in dubium, adnotat *Grav.* d. l. in *Grut. repetita. Edit.* Sed quinam ſint, non prodidit. Vti vero ab his maxime priſca monumenta νοθείας accuſari ſolent, qui intelligentiæ ſenſu abundant, ita non miremur, quare *Everard. Otto* magnæ celebritatis, nec minoris doctrinæ vir hoc Epigramma in ſpuriis habuerit (v. *de Ædilibus Coloniar. & Municip. librum ſingul.* c. x. p. 354. ed. Traject.) Id ſaltem mirari nos ſubit, quomodo vir humaniſſimus pro acumine ſuo parachroniſmum in titulo videre poſſit, quem nemo unquam vel vidit, vel videbit. Nihil enim in fallis tam certum, quam ſextus Veſpaſiani & quartus Titi Conſulatus. v. *Faſtos Conſulares* ad Ær. Chriſt. 75. apud *Murator.* Tom. I. p. 309. n. 1. it. *Anton. Pagii Diſſert. Hypat.* c. 10. § 1. p. 183. & c. XI. §. 10. p. 204. Ex *Suetonii* Tito c. 6. apparet, Titum filium T. Flav. Veſpaſiani natu majorem patri *collegam & in tribunitia poteſtate, & in* SEPTEM *Conſulatibus fuiſſe.*

228. 3. mendoſe expreſſit Gruterus. Indicem lapidis ſic concinnavit *Cluſius*: *C. V. Joannes Leunclavius Conſtantinopolin proficiſcens in Cyanea inſula prope Conſtantinopolin obſervabat.* Ipſum vero titulum ex Manuſcripto hoc modo refingere liceat:

DIVO CAESARI AVGVSTO
L. CLANNIDIVS
L. F. CLA . · . · . PONTO

extremam lapidis partem Sphynx ornat

a *Sponio* in *Miſcell. Erudit. Antiquit.* Sect. VIII. p. 265. n. 5. eandem Inſcriptionem repetitam invenio.

234. 6. quoniam hoc ſaxum literatum in Hiſpanicis *Cluſii* Epigrammatibus primum locum obtinet, non incongruum videtur Indicem illorum καθολικῶν huc tranſcribere: *In Hiſpanica*, inquit ille, *mea peregrinatione ego Carolus Cluſius multas inſcriptiones veteres obſervabam & fideliter excipiebam. Deinde Valentiæ a Nobili quodam Hiſpano, qui longe plures, quas obſervaſſe ajebat, deſcriptas habebat, ut exciperem, impetrabam. In Belgium redux anno MDLXV. Brugis Flandriæ nobili viro Marco Laurino Domino de VVaterbliet, mutuo dabam: Sed nunquam illas deinde recipere ab ipſo potui. Video, Smetium nonnullas in librum ſuum retuliſſe, non tamen omnes: nec diſtinxiſſe illas, quas ego obſervaveram, ab iis, quas ex alio deſcripſerum. Corduba tamen, & Valentia tum etiam in Luſitania elegantes quaſdam a me obſervatas, ab ipſo neglectas animadverti. Sequentes igitur in ſchedis deſcriptas, & ab aliis ſepoſitas poſtea reperi.* Idem poſtea hunc lapidem talibus nominatim verbis ſignavit: *In Juen qui Virgaon Alva Pliaio* (immo Virgao, quæ Alba v. L. III c. 1.) *Virginna Ptolemaeo cenſetur en la ſalida de la Yglesia para el mercado ſe hallan eſtas letras.* Verſus apud Gruterum confuſi. Nam qui ultimo loco poſitus eſt, primo debuerat collocari. Rectius ordinem ſervavit *Ligorius*. Atque ita *Cluſii* chartæ:

MVNICIPIVM ALVENSE VIRGAONENS. D. D.
L. CAESARI AVG. F. DIVI † NEPOTI PRINCIPI
IVVENTVTIS AVGVRI COS DESIGNATO
C. DEDICAVIT

Unde verum ſane urbi nomen non in hac modo Inſcriptione, ſed in alia quoque non minus corrupta 249. 3. vindicatur. Sed cur v. 2. † pro IVLI? Religioſe ſecutus ſum exemplum meum, maluique cum illo fortaſſis peccare, quam intelligendo facere, ut ſubimpudens viderer.

243. 7. verſ. 7. poſt CONSERVATORI cenſet *Scriverius* in ſchedis hæc vocabula excidiſſe: CÆRIMONIARVM PVBLICARVM RESTITVTORI AED, unde rurſus p 244. numerum 7. inſtaurare cupit, pro ædium, *rituum* legendo.

246. 3. v. 1. INCLITO Onuphrius. & *Cluſius* infra 273. 5.

252. 2. *Taurini in Tranſilvania ad uram maximam* lapidem *Cluſius* vidit, qui priores duo verſus non agnoſcens alia ratione ceteros ordinat.

dinat. Fasti docent, L. Ælium Verum Hadriani filium cum P. Cælio Balvino Vibulio a. p. C. N. 137. Consulatum secundum gessisse (v. *Reinesf.* Epistol. 27. ad *Rupert.* p. 112. Fastos Almelovenii p. 136. & *Murator.* T. I. 315. 6. cum nondum fortassis adoptatus ab Hadriano superiori anno sub nomine L. Ceionii Commodi primum fasces tenuisset. Adoptionem enim factam fuisse, vergente propemodum ad finem Consulatu primo, aut post Calend. Quinctiles, cum ex dictis Spartiani mihi videor intellexisse (v. Scriptor. Hist. Aug. ed. Salmas. Paris. 1620. p. 11. *eundem Commodum secundum Consulem designavit*) tum ex titulo apud *Murator.* (l. d. n. 4. Conf. quoque *Anton. Pagii* Diss. Hypat. 5. de Consulibus Cæsar. P. 1 c. 3. §. 13. 14. p. 27. seq.) Sed alius hic me scrupulus tenet, quem animis legentium eximere tentabo. *L. Ælius* hoc loco secundum Consul sumitur cum Hadriano tertium consule, quod quo modo fieri possit, Fasti opem vestram! An commentitiam esse Inscriptionem argutabimur? Apage ignavam rationis conclusionem! Parum olei & operæ requirunt ejus generis criminationes. Sed pro his scilicet numeralibus literis *Massonus* (a) legere vult P R quas significare posse putat PRovinciam, hoc est, Pannoniam. Non male, meo quidem judicio. Nam *Spartianus*, loco dicto, *quem*, inquit, *prætura honoravit ac statim Pannoniis imposuit*. Jure igitur v. 5. relinquimus enormem numerum COS IIII in *Clusianis* planissime expressum.

259. 3. v. 3. ANNIVS pro ANNIVS & v. 10. GAVENIA pro GLAVDIA *Clus.* atque sic quoque Illustriss. Marchio Maffeus in *Observation.* litterariis T. I. p. 177. & 186. Epigr. 5. Tenendum est, *Clusium* in Schedis suis τὸ HC – N & – C semper ita scripsisse HC, WN & WC. Recte *Casaubonus* v. 5. pro ΔΑΙΜΟΝΗC legit: sic enim schedæ *Clusii* ΔΙΑΜΟΝHC. v. 7. ΘΡΑ fuit in lapide, non ΘΡΑΚων; attamen *Clusius* in margine: *forte τῆς Θρᾳκῶν ἐπαρχίας*.

260. 13. v. 5. vocabulo FILIAE Clusiana carent.

267. n. 2. 7. En aliud exemplum lapidis Imperatoribus Caracallæ dicati, quod tali Epigraphe signatum edunt *Clusiana*: *En Martos Sunto a Jaen permanescen ynsmias de sus edificios y muchos marmoles esculpidos, entre ros quales es este:*

IMP. CAESARI. M. AVRELIO
ANTONINO AVG. F. SEPTIMI
SEVERI. PARTI. ARAB. BRIT
REŚPVBLICA TVCITANORVM
D. D. D

Prima specie videtur esse idem cum *Gruterianis* inscriptionibus, quas indicavi. Sed nullibi tamen Elogium *Britannici* apparet, & respublica hæc apud *Gruterum*, *Reinesium* & *Muratorium* constanter duplici C scribitur, quod utrum jure factum, videant alii. *Ptolemaus* saltem, *Cellario* teste, c. A. p. 77. & *Pliniani* Codic s *Tuati vetus* offerunt, adnotante Cel. *VVesselingio* ad *Anton. Itinerar.* p. 432. Septimium Severum cognomento Britannici ornatum dabit *Reinesf. Class. II.* n. 79. p. 294.

271. 2. *Alba Julia in summis gradibus, quibus ascenditur in palatium principis*, *Clusio* visa Inscriptio.

277. 3. Clusii schedæ sic: *Eliberis civitas magna & populosa fuit duabus leacis distans a Granata hazia la Cartusa a la misma puerta que llaman d'Elvira, adonde se hallan ynsmias de edificios antiquos de adonde se saco un marmol que esta al presente hazia S. Ysabel monasterio de monias, que es basa de una estatua, cujas letras son.* Titulus ipse quatuor tantum versibus absolvitur apud *Clus.* qui v. 5. pro AVG habet SVC. v. 6. post MAIESTATIQVE addit EIVS. & v 8. ordinem ILIAEE una litera L. designat.

307. 8. v. 9. pro AT IVL hibet *Buchelius* FL.

318. 8. titulo adjungit *Buchel. in via Ripensi* & v. 4. CHYSI DIANI exhibet, it. v. 5. CAEPEDIANI omissa litera E, nec minus IIVIA pro NVIE. atque sic *Gudius* quoque ex ipso lapide restituit. Bis eandem retulit Inscriptionem *Fabrettus Inscript.* c. 6. p. 493. n. 185. & illo altero loco, quem laudat editio *Grut.* repetita.

320. 3. *In limbo superiore fornicis illius, sub qua transeundum*, ea scilicet parte, quæ versus Massiliam spectat, *hæc est inscriptio duobus versibus comprehensa*: ita *Clus.* qui nos admonet, v. 0. pro RVFI scribendum esse AVFEI.

345. 3. Idem Epigramma in literas retulit Illustriss. *Maffejus* in *Observat. literar.* T I. p. 19. n. 37. (b) Sed mallem uterque & *Gruterus* & *Maffejus* veram lapidum scripturam retinuisset. Ita enim est in *Clusianis* v. 3. CL pro COL v. 5. E pro ET. v. 6. ADOPTIO pro ADOPTIVO. v. 7. MARCELLI. v. 8. LEGION pro LEGION. Idem dicendum est de

346 2. ubi autographum *Clusii* v. 4. IVLANI. v 5. FLAM E v. 6 CL. APVL. E ADOPTIVE. v. 7. 8. PAEL MARCELLI. V. E. EX. pro quibus notis prima *Gruteri* editio habet VET. EX. repetita VET. IX. v. 9. G. v. 10. E. I. ADIVT. DAPS. Epig. 3. *In civitate Colozavar* repertum esse lapidem, auctor est *Clusius*, qui non modo versus aliter distinguit, sed etiam v. 3. ad num. XXVIII. in margine adscripsit *al.* XVIII. it. v. 8. pro n. AELIVA ponit P. AELIVS. Epigr. 5. v. 7. recentior *Gruteriani Thes.* editio APOLENSIS expressit, rectius princeps APVLENSIS & sic in schedis nostris: adde Illustriss. Marchionis Maffei *Osservazioni Letterarie* T. I. p. 19. n. 44. & p. 173.

358. 2. hanc basim marmoream Dresenæ vidi in Museo Regio. Exscripsit eandem Auctor *Sylloges antiquorum Marmorum* (*Recueil des Marbres antiques* Tab. 194.) sed negligenter & mendose, ut puto. Tertius enim versus deest, & v. 5. pro AE radio pictum est AN.

358. 5. Eandem Inscriptionem dedit Illustriss. Maffe-

(a) Vid. *Ed Holten. in Corr. & Anim ad h. l.*
(b) Iterum in *Mus. Vindoben.* CCLII. 3.

Maffejus in *Observat. Literar.* p. 193. num. 40. Tom. I.

370. 3. de hoc Symmacho vid. *Hear. Valef.* in Annot. ad *Ammiani Marcellini* Lib. XXI. p. m. 199. & p. 331. ad Libr. XXVI.

371. 5. v. 1. *Clusiana* præferunt BOSONAE pro BONOSAE. & v. 2. XXVIII. pro XXXVIII.

372. 6. non Sirigonii, sed *Albæ Julia in corte Præpositi*. *Clus.* Siglas illas VM per τὸ Municipii explicari a *Reinesio*, altera *Thes. Gruter.* editio prodit. Sed quo in libro hunc locum emendare vir magnus tentaverit, frustra quæsivi. Ubicunque illa ἑρμηνεία sita sit, mihi tamen nondum probatur. Colonia enim Aquensis Pannoniæ quomodo simul eodem in loco Municipium dicetur? Quid impedit vero, quo minus legamus? SEX. VIR AV hoc est, AVgustalis MAgister COL. AQ. ita *Sevir Magister Augustalis* apud *Murator.* p. 197. 5. & *Magister Augustalis Colonia Septima* ap. Eund. p. 1117. 5. Suspicor vero literam A cum V ligatam a quadratario fuisse, quam cum non agnoscerent descriptores, eoque omitterent, eam revocare jubet analogia. Ceterum Sevirorum Magistri quales fuerint, cognoscas velim ex *Reines. Inscript. Class.* I. n. 168. p. 185. & *Epist.* XXXI. ad *Rupert.* p. 157. 177. *seq.*

390. 2. pro dimidia litera Ɔ *Clusius* semper plenam D exhibet. Sic autem Inscriptionis sensum clariorem reddo: *P. C. P. H. R. A. L. T. Legato pro Prætore P. A. P. Legato pro Prætore P. A. Legato Augusti Legionis Decimæ Geminæ C. I. M. Decurio Coloniæ Karn. E. P. E. V. decuriis dignissimo locum dedit decreto decurionum.*

396. 8. 1. puto legendum esse Caii Filio Ouf. hoc est, Oufentini tribu.

397. 2. v. 4. SCRIV. ita interpretatur: *Sevir quinquenalis prima Decuria*. Notam I quis nescit numeralem esse, ut aliæ quæcunque ejus generis, si linea superius inducta teguntur; sed, cum desit illa, malim subintelligere *Sevirum Quinqu. Jurisdicundo*.

402. 4. v. 3. legendum utique *Galatia* pro GALAITAE, quo mendo repetitam Thes. Grut. edit. laborare video. v. 8. meo periculo commutes LIBVBIAM in LIBVENIAM. & v. 15. CO T RA ... OR in COH. I. BASTORVM ex binis Inscriptionibus 373. 4. & 514. 3. (ubi v. 4. pro COR restituendum COH) it. *notitia utriusque Imperii Pancirolliana* c. 150. p. 232.

413. 2. v. 1. pro LVC. FL. *Clusius* habet LVC FIL.

414. 6. v. 3. e schedis *Clusii* legendum PRI. PROCOS. hoc est, Legato Augustali Principali (τῷ ἐν τέλει) Proconsule. Interpretatio *Reinesiana*, cujus nova *Gruteri* ἔκδοσις meminit, πιθανότης; Equidem non possum concoquere ejus *Proprætore Consulem*: propius verum esset, si *Præposito Q. Consulari* legere maluisset, qui honos eidem Furio n. 5. asseritur versu 4. Clusiana præferunt SARMAE Epigr. 7. Enedini repertus lapis *Clas.* qui versu ult. pro COL habet COLL.

411. 1. *Scriverius* in schedis testatur, Nemausi visum a se esse Epigramma, *ubi Amphiteatrum olim*.

431. 5. alius plane versuum ordo in Alciatino meo codice, qui vers. 2. non IIIIVIR. BONDICOMENSIS. sed IIIIII Bodincomagensis præfert. Nolo hic silentio premere, quæ non incuriose ibidem *Alciatus* de hoc nomine disseruit: *Libet & hunc*, inquiens, *mensam ex vicinis muniri, nempe ex Ferrariensi oppido Odolengo, ubi vicem altaris in Michaelis templo præstat, quod castrum olim Bodingomagum fuisse rectius quis existimaverit, quam Bloadus, qui ad Boudiaam Ferrariense id nominis transfert, vel Georg. Merula, qui histor. Lib. VI. eum improbat, eam tamen ipse nihil certe offerat. Padum autem ipsum Ligures Bodincum dicebant, ut Plinius Lib. III. c. 16. tradit, quod eorum lingua fundo carentem significasse ait. Sunt, qui etiamnum Celtica lingua hodie mangelu fundo carere interpretentur, ut Tschudus Helvetius. Sed ego Magum pro vico accipi supra testatus sum, & illud mangelu barbaram ex vulgari nostro idiomate ortam arbitror mancare, manu carere, unde mancus in Lege Salica* (a). *Traditur primitus coluisse Francos locum, qui Bodenchaim diceretur, quasi dicas Bodincorum regionem, seu tractum. Sed hoc nihil ad flumeii Padum pertinet.* Hæc *Alciatus*. Conf. Leandrum Albertum in descript. Ital pag. 583. qui semper Bondicomagum, & Cellar. Geogr. Antiq. Lib. II. c. 9. pag. 529. ibid v. 5. AVE pro VALE Codex offert. Ceterum BODINCOMAGENSIS e *Donii* ingenio provenerit. Legitur autem in *Donii Inscript. Ant. Class. V.* p. 203. n. 165. ad quem locum vid. Cel. *Gorium*.

437. 1. v. Maff. *Osservazioni Letterarie* T. 1. p. 191. n. 38. 441. 10. Recte *Scriverius* huic Inscriptioni *Lusii* nomen vindicat. De *Lusiis* & gente *Lusia* vid. *Casaubon.* ad *Spartian.* p. 12. ed. *Salmas.*

441. 1. vers. 4. *Scriverius* mavult XV VIR SACRIS FACiundis.

467. 4. pleniorem dabit *Maffejus* in *Observat. Lit.* T. I. p. 197. 211.

474. 8. *Buchelius* l. d. sic descripsit:

CIVES ROMAN

QVI MITYLENIS NEGOTIANTVR

476. 6. in principio tituli D. M. habent *Clusiana*, deinde v. 2. IVLIO non TVLLIO produnt. *Epigr.* 8. v. 2. ad literarum nexus non attendit, qui nobis QVAS obtrusit. In *Scriverii* Schedis scriptum reperio CVES hoc est, QVAEST. qua in re *Gruterum* in *Corr. & Animadv.* mihi prævisse nunc video.

478. 6. Cum apud *Gruterum* operæ non raro ὑπογραφικῶς lapidarem neglexerint, opus est eandem ex schedis *Clus.* curiosius decerpere. Proinde scribendum v. 2. DEC non DEC ITEM pro ITEM ita in reliquis. v. 3. VE pro VET. v. 4. & in seq. AV pro AV constanter v. 5. IN-

(a) Tom. 32. de debilitatibus p. 61. ed. Eccard.

5. INSEQVEN ✠ NÆ CO N v. 7. VENE R O v. 8. VE T E RANO. v. 6. reponendum CENSO-RINIANO quam lectionem video probari Ill. *Jordano* in *Apparat. Geograph. ad Orig. Slavicas* Sect. XXVI. p. 111. Quot & qualia antiquitatis monumenta eodem in loco *Clusius* invenerit, diligenter pro more in literas retulit, cujus dicta nonnihil & mea repetisse, & tua, Lector erudite, cognosse interest. *Ad ingressum,* inquit, *arcis Saburia ad sinistram sub patula arbore elegans tabula marmorea in eodem oppido erata, & columna fragmento imposita conspicitur, in qua nulla fuerat inscriptio. Sed A. 1544. D. Petrus Bakith de Lac Capitaneus Sabarœnsis suum nomen & officium in sui & suorum monumentum insculpi jussit in ejusdem tabula limbo. Ingresso autem priorem arcis portam apparet in sinistro latere imposita tabula quadrangula e lapide albo sequentem inscriptionem* (hanc scilicet a *Grutero* exscriptam) *continens. Patuit deinde magna area, in qua templum adjuncto cœmeterio; postea ingressus alteram arcis portam muro insitus conspicitur ad sinistram dimidius lapis tener admodum, in quo trium statuarum superiores a gena partes. Media succincta erat, dextra sublatu pusillum quidpiam, sed informe gerens, sinistra deorsum propendente majusculum aliquid ex humero dependens, hac equinum caput habet ore ad dextrum obverso. Dextra statua muliebris videtur, manu dextra quidpiam attritum & corruptum teneat, sinistra serpentem in sinus se flectentem, cujus cauda ad medium usque statuam fere protensa est. Sinistra porro statua baculum, seu hastam puram dextra manu tenet: quid vero in sinistra habeat, conspici non potest. An ha tres statuæ Junonem, Cererem & aliam Deam quampiam exprimunt. Domus vero angularis, quæ in foro est, quæ meridiem spectat, multa habet columnarum e duro cineritii coloris lapide fragmenta, quarum nonnulla adeo crassa sunt, ut duorum virorum ulnis vix comprehendi posse arbitrer: istic etiam sunt varia & elegantia columnarum epistylia affabre & diversis modis sculpta. In iisdem ædibus ego Carolus Clusius, dum Sabariæ urbem perlustrabam III. Non. Aprilis 1585. elegantes & durissimos lateres eruì conspiciebam pedem geometricum & amplius longos, sex aut octo uncias latos, tres vel interdum quatuor crassos. In ipso etiam foro magnarum & crassarum, similique lapide constantium columnarum fragmenta jacent. Inveniuntur præterea cum in ipso oppido, tum extra ejus pomœria nonnunquam a fodientibus ædificiorum ruinæ, quorum pavimenta versicoloribus quadratis lapidibus constrata sunt. Eruuntur etiam istic plerumque veteres nummi: sed maxima ex parte Constantini, Galieni & posteriorum Imperatorum. Habuit olim eadem urbs Aquæductum, cujus canalis hominem repentem capere posset, per quam fontis (qui paullo infra Robonez seu Rechnitz Illustr. Balthasaris de Batthyan est) frigidissima & saluberrima aqua in Sabariam decurrebant durissimo trito ex comminutis lateribus & calce conflato interius illitus, ut ex fragmentis, quæ quotidie multis locis eruuntur, apparet: producebaturque is aquæductus non minus, quam per tria milliaria secundum collium radices.* Hæc *Clusius*.

482. 5. 7. aliter distinxit versus Illustr. *Maffeus* in *Observ. Liter.* Tom. I. pag. 190. 191. n. 35. 36.

494. 7. v. 6. VIBBIALI v. *Bimard.* dissert. II. p. 85. 86. ap. *Murat.* T. I.

498. 2. D. M. non agnoscit Msc. *Clusii*, neque v. 2. HYGIAE. sed IYGIAE refert.

505. 2. v. ad hoc marmor *Edmund. Chisulli* Not in *Marmoribus Oxoniensibus* p. 530. s. ed. *Mutterii*, ipsumque Cl. *Mutterium* in *Coni.* & *Adnot. Specim.* p. 589.

518 6. v. 1 D. M. omittunt Clusiana, & v. 5. STIP. habent.

519. 5. vers. 6. plenius chartæ *Clusii* ALBANVS. it. v. 6. MEMORIAE POSVERVNT. & v. 9. clare ITVRAEORVM offerunt. Supra conspicitur *juvenis cujusdam statua, non dimidiata viri* imago, ut vult *Gravius* in *Holsb. Corrig.* & *Animadvert.* En ipsam iconem in fronte libelli expressam, cui aliud ejusdem loci monumentum suo elogio destitutum adjungere placuit, quod videre cupientibus tanto minus debui invidere, quo humanius mei ingenioli Scriptores hodie ferre solemus, si ab artis subtilitate cum ornamenta sibi deesse cernunt, a picturis gratiam aucupantur. Infra titulum duo equi strati apparent.

524. 6. Nulla re differt a superiori 368. 6. nisi quod illa integrior est. Interim *Clusius* v. 2. CATTO & v. 3. VIO A/G STA scribendum judicat. Eandem quoque Inscriptionem memini e *Latio* afferre P. *Lambecium Commeat. Bibl. Vindobon.* L. 2. c. 2. p. 40.

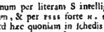
526. 4. aliter distinguit *Clusius*, versuque 2. plene ANTONINI nec non v. 5. DIEBVS IT it. v. 8. VALENTINA omisso simul prænomine VAL expressit.

528. 8. Non *Alba Juliæ*, sed *in ruinis antiquæ urbis Sarmizagethusæ*, ubi nunc est vicus *Varhel* dictus, repertum esse lapidem affirmat *Clusius*, cujus fide v. 6. AVRELIANVS malim.

533. 9. notemus in *Clusianis* occurrere v. 7. RECEBALI. v. 9. FRA T R & v. 10. POSIER V T.

537. 1. v. *Maffei Osservazioni Letterarie* t. I. p. 195. & 211.

542. 7. v. 2. male *Gruterus* MAG. EQVES: Autographum *Clusii* majori cura fractum lapidem, & verborum fugientes lineas sic notavit.

v. 5. vide num per literam S intelligendum sit stipendiorum, & per FSSS forte H. S. SSE hic situs est. Ad hæc quoniam in schedis meis v. 6. pro FE, invenio FE non sine ratione in hanc opinionem adducor, ut credam designari fratre. VEX. estne vexillifer?

545. 3. ad historiam lapidis, Indicemque pertinent hæc *Clusii* verba: *Petronella, quæ Carnuntum veterum fuisse putatur, sex infra Viennam milliaribus, non procul a Danubii flumine in ipsa arce. Qui cippus deinde, curante Generoso viro Hieronymo Beck a Leopoldsdorf, translatus est in ipsius arcem Eberstorf am Moß, & parieti,*

 sive

fert muro, qui separat aream, quae est ante artem, ab horto, insertus cum plerisque aliis. Dum enim annonae praefectus esset in Nobilis per Ungariam, ut erat antiquitatis diligentissimus observator, quaecunque lapides veteres Inscriptiones continentes adquirere potuit, in suam arcem congessit. Vectura autem corruptiores, minusque integri redditi sunt hujus lapidis charactéres, quam dum Petronellae eram, Anno MDLXXVII. observarem, De Petronella s. veterum municipio Carnutensi adi *Henr. Valesium* in Annotat. ad *Ammianum Marcell.* L. 30, p. m. 406. 407. & *Petri VVesselingii* praeclari literarum in Belgio herois not. ad *Antonini Itinerarium* p. 247. nec non Ill. *Joh. Christ. de Jordan Originum Slavic apparatum Geographicum P. III.* sect. 25. n. 403. p. 98. 100. ubi praesto erit titulus memorabilis ad portam arcis *Petronellae* conspicuus, quem tamen non modo in *Jac. Sponii Aris ignotorum Deorum* (T. VII. Thes. Antiquit. Graec. n. 7. p. 242.) sed in ejusdem quoque *Miscell. Erudit. Antiquit.* Sect. III. p. 84. n. 26. animadversionibus bonae frugis plenissimis ditatum me legere memini; doctiss. *Jordanus* male ibidem correxit & restituit SYLVANAE loco SYLVANABVS. Numerum enim pluralem defendunt multa aliarum Dearum exempla ut *Junonibus Murat.* 17. n. 1. 6. *Fortunis, Grut.* 79. 2. *Matronis Junonibus Murat.* 93. Fortunis Antiatibus ib. 614. 3. Equidem versum primum sic judico supplendum esse :

SYLVANABVS ET DIS TRIV
QVADRIBIS

quod ultimum vocabulum hac forma retineri debet pro QVADRIVIS. ita enim saepissime lapides B pro V ponunt. (v. *Indic. Gruterianum eorum, quae ad rem Grammatic. pertinent* c. XIX.) Deas Trivias & Quadrivias agnoscunt *Gruterus* 1015. 1. & *Reines. Class.* I. n. 140. p. 171. Consule tu ad hunc l. Cel. *Cannegieterum* de *Brittenburgo* p. 19. qui eundem nobis lapidem ex *Sponii Miscell.* descriptum eruditissimis, ut solet, observationibus illustravit. Equidem ad ea, quae exorsus sum, exponenda revertor. Elegantiae latinae curiosis non ingratam rem facturos nos esse speramus, si literarum species lapidi redonabimus. Habent autem schedae *Clusii* v. 2. [ligature] non AD v. 3. [ligature] pro AN & v. 5. EIVSDEM pro EIVSDEM.

541. 1. ex Sacello arcis Neomagensis in curiam translatus lapis, ubi cum aliquot aliis parieti insertum in porticu vidi. Edidit primo *Smetius Inscript. antiq.* libr. fol. CCXVII. n. 15. accuratius, quam *Gruterus*. Duo autem in eo glyphi sunt, quos interpretum cruces merito dixeris, alter in verbo LVIDONIA consistit, per quod *Scriverius* in *Antiquit. Batav.* (v. *inferior. Germaniae provinciar. unitarum Antiquit.*) intelligit domum, hoc est, ut *Cuperus* in *Monumentis antiquis* p. 226. clarius explicare videtur, *locum, cui Ludovia nomen*, unde Deam Hludoniam nomen accipere potuisse, ibidem conjicit; alii contra *tribum* significari putarunt, quorum sententiae *Scriverius*, rejecta priore, adsensit ab *Holtheno in Corrig. & Animadvert.* notatus. Equidem, quid de hoc vocabulo statuendum sit, affirmare non ausim. Postquam enim in ipso lapide animadvertisse mihi visus sum non LVIDONIA sed hanc literarum colligationem LVI [ligature] A nihilo sum factus certior. Interim miror, quare Clar. *Holtheaus* Scriverianam alterius gryphi, sive notae hieroglyphicae explicationem e Schedis, quibus usus est, dare neglexerit. Eam nunc velut postliminii jure in lucem proferre placet, ut, quid sigla haec sibi velit, omnes intelligant. Sibi autem persuadet vir doctissimus, notam illam cum praecedentibus cohaerere. En ipsa ejus dicta: *Illustris Scaliger in Indice interpretatur: hunc locum sibi testamento ordinavit. Sunt enim*, inquit, *literae hae H. L. S. T O. quae interpretatio si vera est, quid volunt sibi proxime adscriptae literae ista H. E. C. Quare hae nota, ut dixi, cum praecedentibus connectenda, & me divinatore interpretanda:* HEREDES OSSA HOC IN LOCO SEPELIRI (ENDA) CVRAVERVNT. vel: OB HONOREM OSSA HOC IN LOCO SITA SVNT vel: HOC IN LOCVLO HAEREDVM CONSENSV &. CONCESSV OSSA HIC INFRA LOCATA SVNT. *Quarum interpretationum una aut vera est, aut vero proxima: Quod si alicui hae conjectanea forte displiceant, nova insuper accedat interpretatio, nimirum ista:* HEREDES DE HONOREM TITVLI LOCO SCVLPI CVRAVERVNT. *Sic* τὸ *I annexum literae H valet T quomodo Scaliger interpretatur, seu Humatus sit terra levis. Circulo inclusa verba. Circulus autem nihil valere debet.*

561. 2. duos hic miscuit titulos *Gruterus*, quos auctoritate Codicis mei Alciatini dividendos esse censeo.

561. 4. v. 4. recte Hermes Schallauczerus (*a*) teste *Lambecio Comment. Bibl. Vindob.* L. 2. c. 2. p. 41. CELSINVS. ita enim *Clusii* schedae CELS[ligature], in fine lapidis delphinus apparet.

564. 3. v. 3. PILIPIS *Clus.*

594. 7. D M. exulat in *Clusian.* v. 2. legendum VIRIO & v. 9. DIOGENES. titulus alio versuum ordine digestus.

601. 10 v. 5. TRAS. Scriv. ingeniose explicat *Transferat*.

608. 5. notae D. M. *Clusianis* incognitae, quibus v. 3. AVGG placet.

612. 8. Extat jam in Museo Regio Dresenensi. Editus quoque titulus a *Rybiscbio in Monumentis viror. doctorum* Tab. 108. & in *Gudianis* denuo apparet LVI. 3.

661. 11. v. 5. ARB. forte ARBITRATV. v. 6. OCTAVI hoc est, *Octavia*.

673. 6. v. 1. legendum BROGIMALINVS. sic enim in *Clusii* chartis scriptum: BROGIMALINS.

710. 11. verf. 2. legendum VARONIA MATER. ita enim sculptum in saxo: MA[ligature]ER.

717.

(*a*) *Vid. quoque Lazium Com. Reipubl. Rom. Lib. V. c. 17. P. 560.*

717. *6.* Eadem cum superiori p. DCLVI. 10.

718. 7. non Viennæ Austriæ, sed in *Eberstorf am Moss* vidit & excepit *Clusius*, in cujus Autographo v. 3. DIBVRGIVS reperio.

744. *6.* v. 1. legend. TVTITIAE uti v. 3. TVTITIA non TVTICIA. sic *Clus.* schedæ.

763. 7. *Arnoldus Buchelius* ad Smetium sic refert Inscriptionem 749. 1. in hunc lapidem vid. *Theod. Jans. ab Almeloveen Conjectanea*, quæ extant in *Antiquitatum e sacris Prophanarum specimine* p. 141. seq.

C. BEGNIVS
CASSIAE VXORI
SVAE OPTATAE
NON LVBENS FECIT
SED FATVM
VOLVIT

767. 7. *in ripa Marissi fluvii*. *Clus.* qui v. 4. EVCHARISIVS pro FL. CHARISIVS habet.

777. 9. v. 8. EG intelligendum ERGA SE bene merenti fecit.

779. 5. v. 1. reponendum e *Clusianis* AIONIS. v. 2. ESE. & v. 3. COIVX.

803. 7. *in tabula sub statuis duabus*, *Clus.* cujus manu v. 4. VABRILO & v. 5. COIVG scriptum reperio.

812. 5. D. M. deest in *Clus.* quibuscum malim v. 4. VALENTIA & v. *6.* PROCVRAVIT.

816. 5. Quoniam is lapis Sabariæ inventus est, a fortuna sibi datam occasionem nonnulla de urbis situ & monumentis præfandi haud quaquam dimittit *Clusius*. Quæ cum *Jordanianam* descriptionem & subtilitate narrandi, & dictionis cultu longe superent, non injuria ab oblivione vindicanda censuimus. *Sabaria*, inquit vir doctissimus, *D. Martini patria, Ungaris Sambaeb hely, hoc est, Sabbathi locus, Germanis Stein am anger, quasi dicas, lapides ad prata, appellatur. Angern enim Austriaci vocant ficciora illa prata, sive herbida loca pagis proxima, ad quæ jumenta & anseres pascendi gratia concedere solent. Ampla olim fuit urbs, ut ex ruderibus, quæ ad dimidiam fere milliare in ejus oppidi, quod nunc restat, circuita quotidie eruuntur, colligere licet, D. Claudii, ut Plinius testatur, colonia: jam vero exiguum oppidum muris, partim lato macerato conflatis, partim lapideis, sed informibus cinctum: amplam tamen forum obtinens, licet lapidibus non stratum. Hujus medium quadrangula turris occupat, singulis lateribus horologium habens versatili manu horas indicans: ædes humiles sunt, maxima ex parte stramine tecta, reliquæ scandulis. Extra mœnia, quæ orienti obversa sunt, statim portam egressis occurrit dirutum Templum, & a Turcis ante aliquot annos incendio corruptum, in cujus anteriore muro, non procul a foribus lapidis fragmentum positum est leonem jacentem sculptum habens, post quem Numidæ forsitan cujusdam Regis caput prolixa & in cincinnos contorta & implexa barba, atque coma praditum, quale fere Quirini, aut Sabini caput in veteribus numis exprimi solet. Ad orientem hibernum tendentibus, ponte ligneo superandus est Gunsu amnis hieme intumescens & noxius, qui paullo infra oppidum torrentem Brentum excipit per imbres & hiemes transitu difficilem & periculosum [is autem supra oppidum qua ad occidentem vergit, fluit, & e montibus inter Robonoz, sive Rechniz & Giinß oppidum sitis oritur, ut Gunsa in iis, qui supra id oppidum Gunß sunt, montibus, scaturiginem habet] deinde longius progressis puteus ostenditur, cujus aqua tinctus fertur D. Martinus, dum Christiana religioni nomen dedit, & vicinum huic exiguum templum eo loco, in quo D. Martini parentes habitasse, & ipsum natum ajunt. Id templum porro ingredientibus ad lævam muro indita est hæc tabula lapidea, quadrangula fere. In illo vero templo ad Chori dexteram sacellum est, in cujus altari reposita statua lapidea D. Martini sedens, brevis admodum, sed magno capite pradita pro statua proportione, rasa barba, crasso sacerdotali, sive doctorali pileo insignita.*

816. *6.* vers. 9. SEXTIAE SVPVTAE ANN. XXX. Illustris. *Maffejus in Observationibus literariis* Tom. I. pag. 198. n. 51.

825. n. 7. plura ejusmodi imprecationum fulmina in violatores sepulchrorum vibrata collegit *Fabrettus* Inscript. c. 2. p. 102. seq. Conf. *Marmi Eruditi del Conte Sertorio Ursato* p. 355. Inscriptionem a *Fabretto* p. 110. n. 270. laudatam offendi quoque in *Scriverii* Schedis Autographis, sed iisdem sine facta mentione loci, ubi primum eruta fuit. Cæcilii vero prænomen hoc modo adumbravit vir doctus Ↄ CAECILIVS Ↄ. Qui basin statuæ Faustinæ Conjugis Antonini Pii dedicavit, per Deos quoque obtestatur homines, ne quid auferant, vel amputent. Is enim verborum græcorum pro vetustate exesorum, fugientiumque sensus est: Πρὸς θεῶν μηδὲν ἀφαιρήσῃς ἐνθάδε. v. *delle Statue antiche Greche e Romane P. I. in Venezia* 1740. *fol. Tab* 15.

828. 10. veram & Archetypi similem scripturam *Clusii* chartæ servant v. 3. VXOR pro VXORI. & v. 7. ANIM exhibentes. Conf. *Holtheus varior. Corrig. & Animadvert. ad hunc locum.*

834. *6.* *in Cæmeterio D. Stephani, qua egredimur versus macellum, & Danubium ad dextram Tabula est. Clus.* qui v. 3. SIB & v. 4. IVCVNDÆ pinxit. Epigr. 9. figura lapidis prorsus a *Clusiana* abludit, utpote quam altius prominentem, multisque & variis pigmentis a *Clusii* manu decoratam videmus. V. 4. ibidem scribitur L. AVIA hoc est, *Lucia Avia*.

873. 15. vitiosa Inscriptio, accuratius tamen, Manuscriptoque *Clusiano* convenientius expressa pag. 914 8. cui ultima verba addes: PRIMVS AVLEVS VITAL.

890. 1. vers. ult. Supple; *Et si quos habuere liberos*.

993. 1. habet quoque *Ferretius*, sed vitiose Lib. I. Mem. 25. p. 63. ultimos versus sic restituo:

Fini-

Finibus Italiæ monumentum vidi Vobernai,
In quo Atuni corpus conditur examine.

930. 11. *Torda quinque ab Alba Julia miliaribus a latere templi, quod est in foro in pariete spectante plateam publ. Clus.* qui v. 4. BINVNTIS clare exhibet, & ubique ANIS pro ANNIS scribit; versu autem ultimo inter PATRON. & BENEMER notam Ꮖ inserit. Conf. *Maffei osservaz. Letterarie* Tom. I. p. 200. & 252.

1006. 2. Emendatior infra p. MLXIII. 4. v. 5. intellige IVNONI REGINAE & v. 2. legas velim AEL.

1025. 3. induci debet hæc Inscriptio. Est enim fragmentum alius infra laudatæ p. MCI. 8.

1030. 7. multo elegantiorem, & ad finem prototypi expressam vide infra p. 1094. 1.

1055. 6. vid. quæ ad hunc locum habet *Joh. Ant. Castellionens Antiq. Mediol.* p. 181.

1060. 5. vide annon titulus infra p. MLXX. 1. prolatus eodem possit censu & numero haberi.

1070. 4. de hujus lapidis Epigraphe quid scribat Doctiss. *Lingenius in Opuscul. Theotisc.* P. II. n. 1. §. 4. a p. 43. operæ pretium est legere, ubi non sine ratione p. 63. vir doctus timet, ne statua Herculis, quam *Matthæus Gargonius* in vernacula Walchrici comitatus Historia (*VValcherſche Arkadia* te *Leyden* 1715. Part. I. p. 201.) ejusque fide *Keyslerus* (in *Antiquit. Septentrion.* & *Celt.* Sect. II. c. 3. p. 200.) lapidi Herculis Magusani temere imponendam judicavit, e cerebro utriusque nata esse videatur. Erutam quidem eo loco fuisse aram Neptuni dextra tenentis Delphinum, sinistra tridentem, cum Inscriptione prorsus excisa & detrita, nos non sinit dubitare testis hujus rei classicus *Olivarius Vredius* (in *Additionibus* ad *Librum prodromum secundum Historiæ Comitum Flandriæ* Brugis 1650. fol. c. 22. p. XLV. nec non Auctor *Deliciarum Belgicarum* (*Delices des Pays Bas* à Bruselle Tom. IV. ad p. 219.) si tanti est in hac ingeniorum censura minorum gentium scriptorem nominare. Sed in illa videlicet ara nihil apparet inscriptionis. Herculis vero Magusani lapis sine icone fuit, quod eorum testimoniis, qui utrumque lapidem oculis subjecerunt, confirmare possum. *Gargonius* uti multa lapidibus antiquis inepta appinxit, ita, ne hanc quoque statuam Neptuni indotatam literis relinqueret, forte fortuna sibi obviam factum lapidem Herculis nomine signatum subiecit. Hujus ego rei notitiam, ut multa alia, debeo summæ humanitati incomparabilis viri *Petri VVesselingii*. Quæ cum ita sint, quis non videt, totam illam *Keysleri* splendidam divinationem ab urbe Africana Maguso ductam, nec non Cel. *Ottonis* rationem, quam exinde conclusit (de *Diis Vialibus* c. 10. p. 193.) uno velut ictu corruere. Verbis *Ortelii* de nomine MAGVSANI nonnulla adscripsit *Scriverius* in schedis, quæ, ne quid tanti viri intercidat, apponamus: *Postumus vixit circa A. C. 260. vocatur in numis C. CASSIVS POSTVMIVS LABIENVS al. LATIENVS. Extat hæc veteris numi inscriptio apud Adolphum Occonem IMP. C. M. LAT. POSTVMVS P. F. AVG. HERCVLI MAGVSANO. Hic Postumus cum cognomine agente res novas Lolliano in rebellione ab equitibus Romanis est interfectus apud Francos, sive Sigambros, qui ad eum locum consedebant, quo mare Rhenus influit, hoc est, Gallia Belgica.* Hactenus *Scriverius*. Germanam Herculis Magusani significationem disce ex *Henr. Cannegieteri*. V. Cel. Dissert. de *Britteuburgo* p. 147. ejusdemque cultissima Epistola ad *Jac. Phil. Dorvilium*, Musarum in Belgio columen, *de Inscriptionibus quibusdam Sylloges Muratorianæ* (*Miscell. observat. Crit. Nov.* T. 4. p. 218.) Conf. Auctores a *Fr. Hesselio* in *Præf. Append.* ad *Gudii Inscriptiones* ************ sat magno numero laudatos.

1088. 3. ad hoc Saxum vid. *Fr. Fortunati Schacchi Sacrorum Elaeochrismaton Myrothecia* pag. 48.

Sed mitto plura, & ad *Reinesii* Syntagma progredior.

CAPVT III.

SCHOLIA IN REINESII SYNTAGMA.

Class. I. n. 84. v. 3. DONAVIT. *Scriverius* in Schedis.

Class. I. 134. p. 168. Imaginem hujus marmoris depictam vide in Fabretti Inscript. c. 6. p. 467. n. 20.

Class. I. n. 137. Conf. supra numer. 28. p. 55. Inscriptio est mutila. Nos integram ex Schedis Scriverii dare potuissemus, nisi occupatum hunc laborem a *Sponio* in *Miscell. Erud. Antiq.* Sect. III. n. 95. p. 113. vidissemus. Nihilominus tamen memoriam ejus, prolatis in medium *Scriverii* conjecturis, redintegrare juvabit, qui postquam nos docuerat, ab utraque parte marmori cornu copiæ appictum esse, hæc dein verba subjungit. *Hic lapis quatuor pedes altus, duos latus, unum crassus, effossus est in agro Vormusburgano VII. Jan. 1624. spectante Thoma Segheto, qui e vestigio primus descripsit. Translatus eadem nocte Rijnicum, & divenditus postea Baldevino de Man quinquaginta florenis, qui Delphos transferri curavit.*

I. O. M. SARAPI . ISIDI &c. } *sive Deus sive Dea.*
EVENTO pro EVENTV }

ad versum IX. *Centuria Legionis primæ Minerviae Piae, Felicis, vel Fidelis pro* SE SVISQ. HER. V. L. CONSECR. hoc est, *pro se suisque heredibus votum libens consecravit,* seu

ſeu *virginem locum conſecravit at in aliis Inſcriptionibus* (*a*) ſive : *Centurio Legionis prima monumentum poſuit & pro ſe ſuiſque in eam rem votum libens conſecravit*. *Ultima linea ſigla* I. E. R. V. L. *varie poſſunt explicari : poterunt enim vel ſic ſcribi* L Æ R *tuae ſignificant* SVISQVE LIBERIS VOTVM LVBENS CONSECRAVIT. *vel hoc modo* : HE R.V. L. *tunc eſt Heredibus votum Lib. vel* I E R V L. *tunc forte vel iterum Legatus vel iterum Libripenſ. vel ſi naturali ratione ſcribantur* : I. E. R. V. L. *ſive denotant : ita & redditum votum Lib. conſecr.* vel : *ſuiſque impendio eis remiſſo votum lub. conſecr. Impendium remiſſum eſt* apud *Grut.* CCCCXXI. I. *forte etiam ſic legi poſſunt litera* I. E. R. M. L. *In Exercitu Romano Militantibus*. Hæc *Scriverius*.

Claſſ. I. n. 175. olim in Muſeo Smithi, nunc in curia Neomagenſi. *Petr. Seriverias* in ſchedis ſuis curioſius ita diſtinxit :

MATRONIS
AVFANIABVS
T ALBINIVS
IANVARIVS
L M

apud *Gruterum* p. 90. n. 11. AVFANIS MATRONIS & MATRIBVS . Eundem *Reineſianum* lapidem ediderunt *Sponius* in *Miſcell. Erud. Antiq.* Sect. III. p. 107. n. 81. *Smetius* in *Antiquit. Neomag.* p. 91. it. *Cuperius* in *Inſcript.* & *Marmoribus* antiquis expoſ. & Illuſtr. poſt *Apotheoſin Homeri* p. 268. & *Keyslerus Antiquit. Sept. & Celt.* p. 429. ſeq. quem vide.

Claſſ. I. n 184. p. 191. his adde baſin columnæ ſcapo ſuo deſtitutam, Deæ *Nebalenniae* ab *Afsattinio Raſucone* dedicatam, quam nemo homo nec *Sponius*, nec *Gudius*, nec *Muratorius*, nec quiſpiam alius ejus generis monumentorum promus condus præter *Keyslerum* in Antiquit. Sept. & Celt. p. 249. & 250. exſcripſit. Originationem vero topicæ hujus Deæ pluribus inveſtigare velle, neſcio an hominis videatur eſſe abutentis otio & literis. Quis enim poſt *Reineſium* ad hunc locum & Epiſtol. 36. ad Rupert. p. 300. 304. *Sponium*, (Miſcell. Erud. Antiq. Sect. III. p. 110.) *Altingium*, (Notit. Germ. inferior. p. 101.) *Gudium* (v. Inſcript. Præf. Append.) alioſque viros doctos a *Keyslero* loco dicto p. 251. ſeqq. & *Fr. Heſſelio* (in Append. *Præf.* ad *Gud.* Inſcript.) copioſe laudatos, vel novam ἐξήγησιν inſtituere auſit, vel ſagacitatis fructum argutando captet? Interim paucis dicam, quæ mihi in mentem venerunt.

Diffiteri non poſſum, ortam mihi eſſe ſuſpicionem e Græcorum νεὸς, novale, & ἀλωὴ ager frumentarius, ortam eſſe vocem, præſertim cum ſint, qui ἀλωὰς ſpiritu denſo efferant, adeoque Deam Nehalenniam præſidem pinguium agrorum videri poſſe, utpote qui etiamnum in Zeelandiæ regionibus putantur fertiliſſimi eſſe. Prævideo jam multos hanc Etymologiam damnaturos eſſe, quod græca eſt. Interim Galli ſane a Maſſilienſibus uſum vitæ cultioris, depoſita & manſuefacta barbarie, didicerant, Græciſque interdum utebantur literis, Cæſare, Strabone, & Tacito teſtimonia paſſim perhibentibus. (vid. Cel. *Oudendorpium* ad Cæſ. L. VI. de *Bell. Gall.* c. 14.) quid ſi igitur ſumas, nonnullos e colonis in Galliam Belgicam miſſis, qui græce erant periti, nomen & cultum numinis inveniſſe, vulguſque docuiſſe, rem profecto a veri ſpecie non admodum abhorrentem ſtatueris. Nec quemquam movere debet lapis Tuitii prope Coloniam Agrippinam effoſſus cum Inſcriptione DEAE NEHALEE, quoniam fieri poterat, ut is, qui egreſſus priſtinis ſedibus aliud domicilium quæſiverat, patria ſacra & topicum ſuum numen deſerere nefas putaret veteri omnium gentium inſtituto, ipſorumque adeo Romanorum, apud quos Dii Trojani magno in honore fuerunt. Verumtamen uti in re admodum retruſa atque abdita aliorum opiniones cavillari non decet, ita nihil ipſe finiendum puto, quare ex diverticulo in orbitam & ad propoſitum revertor.

Claſſ. I. n. 187. integrior eſt in autographo meo Cluſiano, tantum non eadem forma, qualem Cel. *Muratorius* in Nov. Theſaur. T. I. p. 87. 4. ex Duellio inſtauravit. Apud *Claſium* enim verſus non modo aliter ordinatos, ſed lectionum quoque diſcrimina reperio. Scilicet chartæ ejus v. 7. NYMPIS retinent, it. v. 9. litera D. ante RVFRIVS ejecta, SVPLICIA pro SVLPICIA malunt; denique v. 10. peccati expertes ſunt, quod in *Muratorianis* commiſſum videmus, ubi C. ANIO pro G. ANTO, hoc eſt, Geminæ ANTONINIANAE (v. *Grut.* 528. 8.) cernitur. Habet eandem Inſcriptionem *Gudius* p. 57. 7. (Conſ. notas *Joh. Koolii* p. IV.) it. Ill. *Maffeus in Obſerv. Literariis* T. I. p. 188. n. 33.

Claſſ. VI. 12. pleniorem non modo *Scriverius* dedit in Schedis, ſed doctiſſimi quoque viri *Sponius* (Miſcell. Erud. Antiq. Sect. IV. 123.) & *Fabrettus* (*Inſcript.* c. 2. p. 102.) literis publicis conſignarunt, unde etiam in *Gudii* Indicem Conſulum p. LXI. tranſiit. *Q. Fabius Memmius Symmachus* eſt idem is, qui Epiſtolas Patris ſui poſt fata in lucem edidit, de quo vide omnino Fabricium in *Bibl. Lat.* L. III. c. 14. T. I. p. 652. & T. III. p. 170. ſeq. ſed utroque tamen in loco FLAVII, & FLAVIANI nomen operarum forte incuria perperam expreſſum invenio. Nec placet omnino *Fabretti* lectio verſ. 2. exhibentis Q. AVRELIO NICOMACHO. eſt enim in fine PATRI OPTIMO. Alia ejuſdem forte argumenti extat apud eumdem *Reineſ.* hujus *Claſſ.* n. 92. in qua recenſenda SCRIVERIVS non modo ſic verſatus eſt, ut locis auctorum veterum, quid Proſocer Ἀντι-πενθερος, qui Conſocer ὁμοπενθερος videatur eſſe, dein quæ fuerit Symmachici nominis dignitas, commonſtraret. Priorem quæſtionem Lexica excuſſerunt, quare nolo huic immorari. De *Symma-*

chis

(*a*) Vid. Verbi cauſa *Fabrettum* p. 53. n. 308. 309.

chis grave testimonium perhibent veteres Grammatici Vindicianus, Nicomachus Dexter, & Victorianus in antiquissimo T. Livii Codice Vaticano; quam se emendasse alii adscripserunt, idque in Symmachorum gratiam fecisse se professi sunt. V. *Jo. Pierii Valeriani Castigationes Virgilianae* ad L. VIII. *Æneid.* V. 641. Cæterum illud alterum quoque Elogium a *Sponio* l. d. *Fabretto* (*Inscript.* c. 3. n. 3. p. 119.) & in *Gudiano* Indice Consulum p. LXX. repetitum fuit.

Classſ. VI. 22. verſ. 1. c. CATINIO *Spon. Miscell. Erud. Antiq.* Sect. V. p. 182. n. 5. verſ. 5. HAL *Spon.* vitiose verſ. 14. CONTENTO expressit *Spon.* in numeris enotandis *Reinesius* diligentior *Sponio*.

Classſ. VI. 34. Antiquæ hujus Inscriptionis, qua L. Scipionis Barbati F. expressum est elogium, paradigmata & explanationem vid. in Hieronymi Aleandri antiqua tabula marmorea Parisſ. 1617. 4. p. 3. 13. Eandem habent *Spon. Miscell. Erud. Antiq.* Sect. IV. p. 130. *Almelovenius in Epigrammatibus & Poematibus Veterum* pag 35. ſ. & *Fabretti Inscript.* c. 6. p. 461. n. 90. Simile Atilii Calatini elogium vide in *Ferret. Mus. Lap.* Lib. VI. Mem. 39. p. 272. & si tanti est, in mea *Epicrisi* (*Miscell. Lips. Nov.* vol. II. Part. IV. p. 698.) adde ipsius *Reines. Var. Lect.* Lib. I. c. 21. p. 90. 91.

Classſ. XII. n. 122. post versum 4. omissum nomen est CLAVDIA AGAPOMENE, quod e schedis *Scriverii* nunc demum restituimus: v. 7. pro AETATE habet idem autographon ETATE. & v. 7. ante MATER SCALARRTA collocatur τὸ FECIT.

Classſ. XIII. n. 34. *Arnoldus Buchelius* ad Smetii Inscriptiones in principio has notas expressit:

Θ Э K

Classſ. XVII. 77. Ad exemplum codicis *Alciatiani* ita plene titulum refingendum, corrigendumque esse puto:

P. LVCRETIVS P F GAL
h. e. vixit CAT. V. ANN. $\overline{\text{V}}$. M. SEX
IN FR. P. XXV.
IN AGR. P. XX.

Satis de his. Pedem nunc promoveo ad Inscriptiones *Gudianas*.

C A P V T IV.

SCOLIA IN MARQV. GVDII INSCRIPTIONES.

I. 4. n. CAPITOLINI. CVST. SACR. Diis Capitolinis Custodibus Sacrum.

I. 5. v. 2. TVTEL. NOVARIAE boc est, tutelaribus Diis Novariæ, sive Coloniæ Novariensis.

I. 7. an VESTAE ALBANAE? al. ALP.

II. 4. Forum Sempronii omissum in Indice Cap. X. Coloni dicuntur Titiani Flaviani an ab Imperatore Tito Vespasiano, uti sacerdotes Titiales Flaviales. Vid. *Reines.* Classſ. V. 46. & infra IX. 7.

III. 3. Eundem titulum vid. ap. *Gruter.* MX. 9.

III. 9. ELECTVS immo ALLECTVS sive Adelectus, ut in alia Inscriptione Theatri Sabaudiæ, teste Lingenio (*de aris ignotorum Deorum opusc. Theotisc.* p. 158. seq.) quemadmodum Dii adlecti, hoc est, minorum gentium. Vide tamen *Gruterum* CCCLXXXI. 3. & hanc *Syllogen Gudianam* pag. 125. 6.

VIII. 1. Sic interpretor I. O. M. V. S. *Titus* C. A. L. P. *præfectus Armamaxis* (hoc est, lecticis Mollissimæ vectationis vid. *Cellar* ad *Curtium* L. 3. c. 3.) *Thensas*. (ita enim legendum esse arbitror) *D. Divalia Sacra Circenses Coronas dedit donavit*.

X. 3. SVMM leg. SVVM pro L. ARVS forte LABIEVS.

XV. 2. DIVAL. $\overline{\text{II}}$. quid hoc? an *Sacrum divale* XVIII. 4.

XVI. 8. C. IVNIO VEEO SVLLANO. malim sane, C. IVNIO SILANO v. *Grut.* MXLV. 2. quanquam infra quoque p. XLVIII 8. C. IVNIO IVLIO SVLLANO. Adi quoque Indicem Consulum hujus Sylloges p. 65.

XVII. 1. in notis illa Ano, sive Anos mihi ignota, nec ulla ejus in Pausania I. 39. mentio, & filia Celei, credo voluit dicere. Puteus ille ἄνθιον φρέαρ an hoc ab Ano? legendum esse properea existimaverim *Cereri Anthia*.

XVIII. 2. CVM EVIS SYEVL. quid hæc significent, aliis divinandum relinquimus. TRAIANVS CRINITVS infra p. 44. 10. M. Vlpius Crinitus dicitur. Eodem cognomine venit apud *Eutropium* L. 8. c. 2. Pertinet lapis ad A. 8, 1. V. C.

XVIII. 8. Cognomen Cereris, ut alia, ab Argypio qui dedicarat. CONSENS dici potest uti ante XIV. 10. *Liber Pater Consens* etsi non negem p. XV. 5. CONSENTIAM quoque usitatam a priscis fuisse.

XIX 4. P. COR. CAEPIONE & p. 24. 8. legendum *P. Cornelio Scipione* vid. Fastos ad A. 809. V. C. Peccatum haud dubie descriptoris, non lapidis, quoniam in prænomine & nomine nihil inest vitii. Propterea nollem Clarissſ. Nobilissimusque *Corn. Valer. Vonckius*, in *Specimin. Crit. in Varios Auctores* p. 132. c. 35. spurium censuisset.

XIX. 10. lin. 6. PROPAR. $\overline{\text{III}}$. non intelligo, an pro parte tertia?

XX. 1. Legitur eadem in *Fabretti* Inscript. c. c. p. 635. quod jam ibi annotatum est. Sed numerus pag abludit. verſ. 10 LOIN. quid hoc? an forte Ludum: videtur enim huic quadratarius studio Archaismos in scribendo affectasse, ut ante *coiravere*, pro *curavere*. Ludum pro gymnasio gladiatorum sumere licet. Epigr. 4. 5. MINOTAVRANI & MINOTVRANI vid. LIV. 1. & CV.

& CV. 2. *Fabrettus* c. 9. p. 659. num. 500. & pag. 666. n. 522. constanter habet *Menotyranno* quod malim. De hoc vocabulo vide quæ adnotavit *Anton. Van Dale de orig. ac ritibus sacri Taurobolii* p. 31. & seq. & p. 146. *Differt. de Antiquit.* Epigr. 6. n. 5. SACRANI. an *Sacrarii?* uti apud Gruterum p. 1088. 9. *Sacrarias*.

XXIII. 4. SOLI ORIN. forte scriptum erat OREN. hoc est, orienti. Epigr. 10. DVCL. an legendum forte DVCI MVSARVM?

XXIV. 7. AVX. leg. AVG. ni mavis AVXIMANVS hoc est, Col. AVximanæ, quod tamen non probo.

XXV. 4. AEQVANT. Davus sum, non Oedibus. An urbis nomen? vid. Celeb. *VVesselingium ad Antonini Itinerar.* p. 269. in AEQVO. Epigr. 6. L. SEPTIMIO SEVERO vitiose: M. AVRELIO SEVERO II. & T. Claudio V. P. *Relandi Fastos* p. 46. ad A. C. 173. & *Murator. Nov. Thesaur.* Tom. I. p. 337. n. 4. Epigr. 9. COLON. QVSNC. id nomen civitatis ignoro, forte AVENT. hoc est AVENTici, vel AVENSis.

XXX. 1. CORP. LVTORVM. putaram restituendum esse LICTORVM ex *Reines.* Class. I. n. 19. p. 43. seq. Sed postquam *Collegium Lotorum* in Inscriptione apud *Falconerium* in *Not. ad Inscript. Athletic.* p. 24. & seq. & *Sponium Miscell. erud. Antiq.* Sect. II. Artic. XI. p. 64. inveni; non damno LOTORVM, præsertim cum p. 17. 1. hujus *Syllog.* Collegium *Lutorum & Tectorum*, seu quod malim, *Tinctorum* occurrat.

XXXII. 8. Crateram Argyro Corinthiam laudat quoque alius lapis apud *Grut.* XLVIII. 1. Cujus generis fuerint hi crateres, non satis exploratum habeo. Forte speciem Corinthii æris retulerunt, in quibus tamen plus argentei coloris inerat. Nescio an contendere possimus cum nostro Tombac blanc. Conf. *Reines.* Class. I. n. CV. p. 144

XLIV. 9. TI. CLAVDIO CAES. AVG. L. OVINIO PATERNO COS. quod fieri nullo modo potest. Legendum propterea M. Aurelio Claudio, qui Consul fuit A. V. C. 1021. v. *Fastos Relandi* p. 235. & *Murator. Nov. Thes.* Tom. I. pag. 365. 366. n. 1.

XLV. 6. L. APRIO PRISCO PRAESENTE ET M. GORDIANO COS. Plane corruptum par Consulum non reperi in Fastis: an a *Ligorii* manu? qui sæpissime Consules præter jus appinxit, teste Illustriss. March. *Maffejo*, in opusculo de *Siglis Græcorum Lapidariis* hoc ipso anno Veronæ evulgato p. 68. Pertinet forte hæc Inscriptio ad A. V. C. 932. quo L. *Fulvius Bruttius Præsens, & Sext. Quinctil. Gordianus* fasces tenuerunt. Loco Gordiani alii *Condianum* malunt. Vid. *Noris. Epist. Consul.* p. 452. Tom. XI. *Thes. Græv. Ant. Rom. & Relandi Fastos* ad d. A. p. 53.

XLVI. 3. & 5. nescio cur bis descriptus fuerit. idem enim est.

LI. 5. SERVIO SERVIANO III. ET C. IVVENTIO VSRO, vulgo VARO (infra p. XCVII. 8. nude SERVIANO III. COS.) vid. Fastos *Almelovenii* p. 423. *Murator. Inscript.* Tom. I. p. 324. n. 5. 12.

LV. 11. de mea *Tanfana* vid. præter *Keysler.* Antiquitates Sept. p. 80. & p. 426. *Lingenii* opuscula T. I. c. 2. p. 24.

LXXIV. 4. 5. Eadem inscriptio. MVLIEBRIA AERAMENTA quæ sunt? an supellex ex ære, aut vultus mulierum ære expressi, aut leg. MVLIEBRIA ORNAMENTA? vide tamen Cel *Gorium* ad *Donii Inscriptionum Antiq.* Class. II. n. 35. p. 75.

LXXV. 3. PRAEFECTVS. PRAETORIVS. TABERNACVL. AQVILIFERVM. LEG. II. quis sit, ignorare me fateor. Munus est, prorsus singulare, de Præfecto prætorio, hoc est Prætoris consiliario & comite. Vid. explicationem magni *Reinesii Class.* I. n. 233. Licet ne suspicari, hunc ipsum legatum Prætoris in exercitu *tabernacularium* fuisse? Collegii *tabernaclar.* mentionem facit lapis apud *Grut.* 642. 8. Quare potius legendum esset P. P. TABERNACVLARIVS AQVILIF. &c. At indignum judicabis persona adjutoris & ministri consiliorum Prætoris in hac arte se exercere. Mihi sane fraudi esse noluerim, si quis meliora excogitarit.

LXXXIX. 2. contende cum hac *Gruterianam* CLXII. n. 2. & 3.

XCVII. 1. v. *Gruterum* LXI. 3. apud neutrum integra. Hic enim ab initio, ille in fine plura habet. Epigr. 5. D. AELIO SALSO immo D. LAELIO BALBO. vid. p. 34. 3. & Indicem Consulum hujus Sylloges p. 65.

XCIX. 1. ex Suaresio edidit *Spon. Miscell. Erud. Antiq.* p. 177.

CVIII. 5. paulo aliter apud Gruterum 330. 3.

CXVII. 4. plane convenit cum *Sponiana*; v. *Miscell. Erud. Antiquit.* p. 183. nisi quod in hac omissæ sint notæ C. F.

CXX. 1. restitui quoque poterat e *Sponio* Sect. 5. p. 146. & *Fabretti Inscript.* c. 2. p. 101. n. 229.

CXXII. 3. in nonnullis paululum emendatior est quam in *Grutero* CDIV. 3.

CXXIII. 3. ST IVNIO DIDIANO COS. lege meo periculo TITIANO. V. *Grut.* 407. 8. & 459. 7. it. *Almelovenii* Fastos ad an. V. C. 998. p. 380. it. *Relandum* ad An. 997.

CXXV. 6. v. 13. pro ELECTVS legi posset ADLECTVS vel AV. hoc est, Augusto LECTVS. Sed illam scilicet aliorum lapidum auctoritas defendit.

CXXVIII. 6. Eandem v. in *Reinesii Syntagmate* Class. VI. n. CXXII. p. 458.

CXXXI. 2. Est jam apud *Reinesium Class.* VI. n. 113. p. 452. hoc loco tamen integrior uno versu. Repetiit eandem Inscriptionem *Muratorius Nov. Thes.* CCI. 2.

CXXXII. 4. vers. 7. M. VETERIO VITIO leg. VALERIO MESSALA qui an V. C. 811. cum Nerone Consulatum gessit.

CXXXIV. 5. Extat quoque apud *Sponium Miscell. Erud. Antiq.* Sect. V. p. 190. nec facile est judicare, utra emendatior Inscriptio, *Sponiana*, an *Gudiana*.

CXL. 8. Is est Valerius, cujus mentio fit, non ut scribitur ibi, in monumento M. Antonini Pii, sed M. Antonii Antii Lupi, v. *Gruter.* 356. 1.

CXLVI. 1. ante *Gudium Reinesius* VIII. 74. p. 534. & *Fabrettus* p. 137. n. 127. laudata quidem horum nomina, sed locorum designatio omissa.

CLXIII. n. 4. v. 4. FABRORVM RECTOR. MIL. immo TECTOR. vid. supra CXLIX. 5. & *Indicem rerum militar. huj.* Syll. p. XVIII. & XIX. *sub Tector. prætorian.*

CLXIV. 2. lin. 3. PROCVR. MERITOR. MIL. immo EMERITOR. vid. supra CXLVI. 5.

CLXVIII. 3. MENEXI corruptum ex MANS XI.

CLXXIV. 1. v. 8. CRADINAM corruptum pro CREPIDINEM.

CLXXXIV. 4. *Kool* vult in Not. p. XI. *Quadrieris Fortuna*. Apud *Gudium* loco a Koolio laudato quadriremen lego ita appellatam Fortunæ ταραντίνῳ. *Quadrieris* tamen *fidei* miles clarissiarius est diserte ap. *Murator.* 876. & 877. 3. & 1.

CCIV. 7. EGO ET VARRONA COS corruptum pro CETHAGO pertinet ad A. V. C. 777.

CCXXI. 3. v. 3. immo TENVIARIO. Vestiarii Tenuiarii quales fuerint, malo *Scriverii* verbis, quam meis demonstrare. Ita autem Vir olim Celeb. ad *Gruter.* p. MLXVII. 8. *apud eund. Grut.* inquit p. DCL. 8. *vestiarius tenuiarius Imp. Cæs. Antonius Pii* p. MCXI. 7. (a) *inter officia domus Augustæ non semel in Inscriptionibus aliis* (*uti* p. 416. 9. & 578. 3.) *vestiorii nominati, sed una hac tantum vestiorias tenuiarias. Id erat, nisi fallor, bombycina vestis* (*cujus mentio fit apud Jurisconsultos in L. 25. §. 2. D. de aur. & arg. loc. & apud Paulum Lib. III. Sentent. tit. 6.*) *Sartinator tenuiarias dictus, quod vestis bombycina, sive serica ex tenuissimis filis constat. Servius in L. 2. Georg. Virg. ad v. 121.*

Velleraque ut foliis depectant tenuia Seres.

Apud Indos ait, & Seres sunt quidam in arboribus vermes, qui Bombyces appellantur, qui in aranearum morem fila tenuissima deducunt. (b) *Isidorus Lib. XIX. Etymolog. c. 22. Bombycina vestis a Bombyce vermiculo, qui longissima ex se fila generat; quorum textura Bombycinum dicitur, conficiturque in insula Coo. Hinc Bombycina tenuia Martialis* (c) *dixit:*

Tenuia me madidi violent bombycina crines.

Ita legendum. Vide ibi Animadversiones meas. De Bombyce autem, & serico, videndus elegans locus Clementis Alexandrini L. 2. Pædagog. c. 10. Adhibeat & Plinium (d), *qui plura scire desiderat*, & *Procopium &c. Præterea vetus lapis Tiburtinus Romæ nuper effossus via Tiburtina apud Gruterum* (e) *etiam Vestiariam exhibet de vico Tusco. Vicus Tuscus octava urbis regione fuit, qua fori Romani nomine insignita. Meminit ejus vici Plautus* (f) *in Curculion. In Tusco vico ibi sunt homines, qui ipsi sese venditant. Horat.* (g)

Vagaenturius, aut Tusci turba impia vici.

Ibi vetus Commentator scribit, illum vicum modo Turarium dici. In Tusco vico, ait idem, habitabant lenones, meretrices, fæneratores. Martial. Lib. XI. Epigr. 28.

Nec nisi prima velit de Tusco serica vico.

Juvenal. Sat. 6. v. 288.

Vellere Tusco vexatu, duraque manus &c.

Brittanaicus ibi: lanificio. Tusco autem, quia in Tusco vico lanificium exercebatur. Tuscus autem vicus fuit in urbe, in quo item ad Velabrum consistebant unguentarii & lenones, unde est illud Horat. in Sat. aut revera, quia ex Hetruria urbi vicina lanificium profectum erat. Consule quoque *Muratorium* 939. 6.

CCXLV. 5. emendari potest ex *Grutero* 708. 5. & *Ferretii Musis Lapidariis* Lib. III. Mem. VI. p. 167. Apud *Pithoeum in Epigrammatibus* Lib. III. p. 94. ita legitur:

TARQVITIAE MODESTAE

Hac fuit eximia specie, miroque decore,

Membraque erant vere corpore digna suo.

CCXLV. 8. versus: *Thrax puer*, sunt poetæ veteris non semel editi, adeoque in marmore nunquam reperti. Extant in *Catalect. Poetarum a Scaligero* editis Lib. I. p. 189. ed. Lugd. Bat. 1617. & in Epigrammatibus *Pithoei* p. 88. ed. 1596. vid. *Bimard. Diss. I.* c. 7. p. 32. *Thes. Murator.*

CCLVI. 5. idem propemodum sensus est in alio ejus generis titulo infra 266. 9. quem tamen diu ante publicavit *Gruterus* p. 753. 7.

CCXC. 4. versus *Quisquis amore valens*, sunt *Petrarchæ* ex *Ecloga* III v. 37. Idem reperio adnotatum a doctiss. *Bimard.* in Diss. I. c. 7 p. 32. *Thes. Mur.* & Celeb *Dorvilio Miscell. Observ. Nov.* Tom. III. p. 131. Sæpissime scilicet accidit, ut Epigrammata poetarum recentiorum priscis lapidibus temere adscriberentur; vid *Joseph. Bimard.* Diss. I. c. 7. p. 32. 33. *Murat. Inscript.* T. I.

CCXCI. 2. emendatior est in Pithoei Epigrammatibus Lib. III. p. 86. v. *Holeb. Varior. Corr. & Animadvert.* ad *Grut.* 789. 6. Cf. quoque *Ferretii Mus. Lapidar.* Lib. V. *Mem.* 1. p. 305.

CCCXX. 16. NAMA. De hujus vocabuli vi ac potestate vid. *Saggi di Dissertazioni Accademiche* Tom. III. a p. 141. it. *Explication des divers Monumens singuliers* p. 281. & *Saggi di Dissertazioni Accademiche* Tom. II. Diss. VI. *sopra gli Dei Aderenti* p. 109. & seq.

CCCXXXVII. 12. Eadem est quæ in *Pithoei Epigrammat.* Lib. III. n. V. p 105. invenitur, nisi quod illic & in *Grut.* 954. 6. it. *Ferret. LIV. Mus. Lapid.* Mem. X. p. 236. pro *resida* exscriptum est *reserva*. *Pithoeus* tamen mulieris nomen præposuit CHRISES B. M. Ceterum demens est cautio paganæ superstitionis, identidem providentis, *ne humus sit onerosa, tellus huic tumulo ne gravis esse velit, at umbris tenuis & sine pondere terra* contigat. Unde intelligi potest quare majores nostri *Monumentorum arduum & onerosum honorem, ut gravem defunctis*, aspernati sint. *Tacit. de Mor. Germ.* c. 27.

Sed nolo his amplius immorari. Ad Cel. *Muratorii Novum Thesaurum Inscriptionum* me converto.

CAPVT

(a) *Alle* 472. 2. 1067. 8. 1117. 6. 1153. 2. 1178.
(b) P.g. 1209. *ed. Godof.*
(c) *Epigr.* Lib. 14. 24.
(d) *Lib. XI. cap.* 22. 5.
(e) Pag MCXVII. n. 6.
(f) *A. IV. Sc.* 1. *vers* 21.
(g) *Lib. II. Sat.* 3. *vers.* 218.

CAPVT V.

SCHOLIA IN CEL. MVRATORII NOVVM THESAVRVM INSCRIPTIONVM

TOM. I.

Diss. II. *Bimard.* p. 100. Inscriptionem Donianam de Vaesio Nigeriano explicuit dudum eo modo *Jac. Sponius Miscell. Er. Ant. Sect.* VII. p. 256. 257. quod miror non animadversum viro docto. Neque *Sponii* meminit illo loco Cel. *Gorius*.

III. 9. Eadem apud *Raph. Fabrettum* in *Inscript. Antiq. Explicat.* c. 3. p. 119. n. 8.

IV. 8. habet ex *Duckerianis* schedis *Franc. Hesselius* in *Præf. Appendice* ad *Gudii Inscript.* Stell. 6. 1. n. VI. sed paulo mendosiorem.

6. 1. Titulus a *Grutero* MVII. 1. dudum ex *Alciatinis* descriptus. Epigr. 5. quingentis circiter infra urbem passibus e Vahali extractus lapis. Primus eum dedit Ill. *Cuperus* in *Monumentis Antiq.* p. 204. Recte ibidem vir antiquitatum Consultissimus expressit in ultimo versu duplex L. quod commutatum in LI esse video. *Jac. Tollius* in *Fortuitis* ad p. 318. unicum L effinxit.

9. 11. Elegantiorem dedit *Sponius* l. d. *Sect. III.* p. 79.

10. 2. Ara extra urbem Noviomagum inventa: vid. *Smetii Antiquit. Noviomag.* pag. 95. ex hujus fronte haustam eandem Inscriptionem reperies apud *Cuperum* in *Inscript. & Marmoribus antiquis* p. 278. & *Sponium* Sect. III. n. 13. p. 78.

12. 12. Lego eandem in *Sponianis Miscell. Sect. III.* p. 88.

26. 5. V. *Joannis Vignoli* de *Columna Antonini Pii* Differt. cui accedunt *Antiquæ Inscriptiones Selectæ. Romæ* 1705. 4 p. 174. seq.

31. 2. hoc Epigramma græcum dudum *Sponii* diligentiæ debemus; v. *Miscell. Erud. Antiquit.* Sect. III. p. 97. n. 58.

35. 6. Eundem titulum vide inter *Sponianos* Sect. VIII. p. 269. & *Fabretti Inscript.* c. 3. p. 198. n. 476.

36. 5. dudum emisit *Sponius* l. d. Sect. III. p. 88. n. 34.

37. 1. 2. 3 habet quoque *Spon.* l. d nisi quod in prima desideretur pictura; v. Sect. III. p. 73. & 88.

38. 4. Eandem protulit *Spon.* l. d. Sect. II. Art. 3. p. 43.

48. 9. pleniorem ab initio subministrant *Spon.* l. d. Sect. II. Art. 8. p. 43. & *Joh. Bapt. Donius* in *Inscription. Antiq.* Tab. IV. n. 1. Ex hoc, & multis aliis monumentis intelligi potest quam sæpe Tom. I. confiteatur, ad *ædificiam* suum *construendum* sibi in primis usui fuisse ejus marmora. Nemo igitur sibi persuadeat, se post *Muratorianam* συλλογὴν *Donianis Inscriptionibus* supersedere posse. Manet his profecto suum decus, cum propter lapides a *Muratorio* Viro Cel. nescio quamobrem, prætermissos, tum propter *Gorii* animadversiones, omni doctrinarum cultu perpolitas.

Tom. I.

57. 9. tota lapidis Epigraphe legitur jam in *Sponianis* Sect. 8. p 273.

59. 7. Consulas velim *Sponium* Sect. III. n. LXII. p. 100.

60. 5. v. *Donii Inscr. Antiq.* Class. I. n. 99. p. 37.

62. 10. Non ovum ovo similius, quam illa apud *Fabrettum* l. 3. c. 10. p. 692. n 131.

65. 7. Nullum discrimen inter hanc, & *Sponianam* Sect. II. Art. 10. p. 50.

66. 2. Eandem accuratius descriptam lege in Cl. *Matterii Conject. & Adnotat. Specimine* ad *Marm. Arundelliana* p. 579. pro τυμω habet τύμω Cel. *Muratorius* quidem in *Præf.* ad Tom. I. *Nov. Thes. Marmora*, inquit, *Oxoniensia*, *& Antiquitates Asiaticas egregiam Chishulli opus minime attigi*. Sed utrum recte, & jure factum, ipse viderit.

67. 7. dudum exhibuit & interpretatus est *Sponius* l. d. Sect. VI. p. 231.

69. 9. v. ad hunc titulum *Fabrettianam* epigramma in *Inscriptionibus* ejus laudatum c. 10. p. 692. n. 129.

70. 9. non opus erat recoquere Inscriptionem diu appositam a *Sponio* Sect. II. Art. 4. p. 43.

71. 3. & 4. Ignoravit Vir præstantissimus alteram a *Fabretto* l. d. c. 1. p. 20. n. 82. ambas a *Sponio* l. d. Sect. II. Art. 8. p. 42. luce publica donatas esse.

76. 2. Epigramma antea excusum in Gruteri Collectaneis 108. 2.

80. 3. habent *Monumenta vetustatis Kempiana* Londini 1720. 8. p. 40. n. 15. quæ vir præstantiss. utinam in consilium adhibere non gravatus esset.

85. 10. *Sponius* habet v. 4. PATRON. Ceterum dissimilis est *Sponiana* nullo modo; v. l. d. Sect. III. p. 114. XCV. n. 4

94. 5. infra urbem Noviomagum ad ripam Vahalis effossus lapis. Visitur nunc in curia: Obscurius hic Cel. *Murarius Jac. Tollii Fortuita* ad p. 318. indicat, qui negligentius descripsit: Schedæ meæ sic exhibent:

MATRIBVS
SVIS
MOPATIBVS
M. LIBERIVS
VICTOR
CIVES.
NERVIVS
NEG ꟻ FRV
V. S. L. M.

Edidit primum *Joh. Smetius* in *Antiquit. Neomag.* p. 93. cujus fide nititur *Sponius* in *Miscell Erud. Antiq.* Sect. III. n. 77. p. 105. V. quoque *Keysleri Antiquit. Septentr. & Celt.* p. 439.

95. 3. integriorem dedit *Fabrettus* l. d. c. 1. p. 30. n. 141.

103. 5. Errat Cel. *Gorius*, cum ad *Donii* Claff. I. n. 96. *Inscr.* p. 31. scribit, hunc lapidem a *Fabretto* omissum esse. Immo offert eum nonnullis literis auctiorem. V. *Inscript.* c. 6. p. 487. n. 170.

107. 3. vide sis eandem in *Sponio* Sect. III. n. 82. p. 107.

107. 9. Integrius exscribendum curarunt *Sponius* Sect. III. n. 40. p. 91. & *Fabrettus* l. d. c. 10. n. 114. p. 690. deest enim MANESTRATORI.

124. 3. Eandem ex *Tom. Smitho* dudum protulit *Spon.* in græcia marmoribus Sect. X. *Misc.* p. 356.

129. 10. Idem marmor exhibet *Spon.* l. d. Sect. II. Art. 8. p. 40.

130. 5. vid. indem *Sponium* Sect. 5. p. 200.

133. 2. prorsus eadem cum *Sponiana* Sect. VI. p. 235. & *Fabrettiana* c. 1. p. 3. n. 9.

133. 3. pro PAGANAI *Fabrettus* in eadem Inscriptione c. 10. p. 694. n. 157. exhibet FAGANAI. Conf. *Donii Inscriptionum Antiquarum* Claff. IV. n. 13. p. 141. *Gudii Inscript.* LIV. 4. & nuperum editorem *Antiquitatum Aquilejensium* (*Le Antichità d'Aquileja* p. 106.) nec minus Cel. *Cannegieterum* in Epistola ad IAC. PHIL. DORVILIVM, virum excellenter doctum, de *Inscriptionibus quibusdum Syllog. Murat.* (*Miscell. Observat. Nov.* Tom. IV. p. 208. seq.) (*a*)

137. 1. Egregium hoc monumentum *Miscellaneis* suis inseruit *Sponius*, & doctissime illustravit in *Marmoribus Græc. Sect.* X. n. 111. pag. 363. seq.

139. 1. germanam illius marmoria figuram dabit *Catalogus Numismatum Antiquorum ex auro, argento & ære Nobiliss. Viri Jacobi de Bary* (Amstelæd. 1730. quaternionibus) in Tab. XXXVI. quam inspice, si volea.

152. 4. legitur eadem apud *Sponium* l. d. *Sect. III.* p. 371. n. CXVIII. & *Fabrettum* in *Inscr.* c. 5. p. 389 n. 248. illud παλλαρτικον quid sit, & an distinguendæ voces sint, ignorat Cel. *Muratius*. Sed non pœnitebit eum P. WASSELINGII, viri summi, *Diatriben de Judæorum Archontibus* c. 9. p. 83. hujua rei causa consuluisse.

164. 1. Hac eadem forma occurrit apud *Fabrettum Inscript.* c. 4. p. 342. n. 524. Epigr. 4. reperitur quoque hæc Inscriptio in Hesselian. *Pruf. Append.* ad *Gud. Inscript.* Stell. 5. 2. n. 66.

173. 8. vid. aliud marmor in *Sponianis Miscell.* Sect. V. p. 189.

176. 4. idem lapia literatus diu prodiit in *Sponianis* Sect. V. p. 187. nisi quod *Marat.* recte exscripsit v. 7. VICT.

195. 1. multo integrior apud *Fabrettum* c. 4. p. 284. n. 186.

226. 7. vid. quoque eundem *Fabrettum* c. 2. p. 104. n. 243. qui habet COS IIII.

343. 3. & 7. eosdem lapidea suppeditat nobia *Sponius* Sect. VIII. p. 269.

244. 2. v. *Spon. Miscell.* Sect. V. p. 204.

249. 2. inspice eumdem ib. p. 204.

252. 6. & 9. adi eundem l. d. p. 273. & 174.

254. 1. ab eodem adductum esse lapidem, cognosce ex iisdem *Sponianis* p. 275.

157. 1. ex *Guichenonis Historia Sabaudiæ* eandem recensuit *Sponius* l. d. Sect. V. p. 198. & 199.

259. 2. Huic simillimam diu edidit idem *Spon.* Sect. VIII. p. 275.

285. 3. vid. eundem *Sponium* Sect. V. p. 197.

297. 1. Eundem epilogum SCti cujusdam veteria relatum legimus in *Miscell. Sponii* p. 277.

308. 1. dudum ex schedis *Barberinis* productam videmus in *Sponio* Sect. V. p. 175.

308. 2. antea habuit itidem *Sponius* l. dicto Sect II. Art. XI. p. 69.

309. 1. ab eodem diu prolatam vidi in *Misc.* Sect. II. Art. VIII. p. 43.

312. cum nobilissimo hoc fragmento duorum marmorum alium lapidem ejusdem fere argumenti committas velim, qui est in *Fabrettianis Inscriptionibus* c. 6. p. 442. n. 49. & p. 443. n. 51.

327. 4. Recensuit *Donius* in *Inscript. Antiq.* Claff. I. n. 113. p. 40.

330. 6. Eandem tabulam exhibet *Sponius* l. d. Sect. VIII. p. 278.

331. 6. vid. *Spon.* l. d. Sect. III. n. V. p. 74. qui lapidem probabili, & luculenta interpretatione illustratum emisit: vid. quoque *Marmora Oxoniens.* p. 34. n. 45. necnon *Prideauxium* ad id marmor. p. 490. it. Cl. *Matterium* in Conj. & Adnot. Spec. p. 582.

334. 3. Eandem literis mandavit *Spon.* loco dicto Sect. II. Art. 8. p. 43.

343. 3. lapis e nemore imperiali effossus, publica primum donatua luce ab Ill. *Cupero* in Monumentis antiquis p. 241. quem vide in Schedis meia, forma ultimi versus hæc est:

MTERN TEAT ✠ C CO.

352. 2. Conf. *Henr. Valesium ad Ammianum Marcellinum* L. XVII. p. m. 145.

353. 4. dudum a *Pithoeo* in *Epigramm.* L. I. p. 5. *Grut. Inscript.* 99. 2. & *Ferret. Mus. Lapid. Mon.* 16. L. I. p. 33. proditi versus. v. *Holsth.* ad *Gruteri* locum in *Var. Corrig. & Animadvert.*

357. 2. in ultimo versu peccarunt operæ; debuit enim esse *Clementiano* vid. *Cuper. Monument. antiq.* p. 229. Equidem non memini me legere in v. 4. duplex illud VV. sed visus sum invenisse LEG. XXXV. SEVARIANÆ & v. 8. TE pro vulgari ET, cum æternum illud, summisque laudibus extollendum Cenotaphium Mauricii prope Cliviam contemplarer. Sed quoniam nonnulla, ut fit interdum, obiter in palimpsesto notavi, quæ

(*a*) Hanc Epistolam habes iterum editam post *Artem Criticam Lapid.* in hoc Volum.

quæ per otium ad prototypi exemplum recognoſcere fortuna uegabat, meam certe lectionem mordicus tueri non auſim, præſertim cum nullius hominis magis, quam meis oculis diffidere ſoleam. Nunc tanto ſane cupidius tripodem Hagenbuchianum adirem, certam inde opem petiturus, ſi vir doctiſſimus, quibus literis & cura cœpit *Eumenium Rhetorem* & *Herculem Saxanum* ornare, ceteros quoque ſplendidiſſimi illius Mauſolei lapides enarrare perrexiſſet. Quare non ſolum meo, ſed orbis eruditi nomine aures ſibi velli patietur de promiſſa *Inſcriptionum Bergendalenſium* Sylloge, quarum epularum lautitias, dubium non eſt, quin unuſquiſque poſt egregias promulſides avide expectet. Interea in illorum gratiam, qui Sacrarii ipſius rationes non tenent, haud immerito legendos commendamus *Cuperum* in *Monumentis antiquis* p. 226. *Keyſlerum Antiqnit. Sept. & Celt.* p. 191. *Fr. Heſſelium ad Gudi Inſcr. in pruf. appendice* * * * * * * * * * * * 2. *Cunnegieterum* V. C. de *Brittenburgo* p. 36. in primis vero *Joh. Henr. Hagenbuchii* cultiſſimam *Antiquitatum Clivenſium* de HEACVLA SAXANO *Investigationem primam*. In quorum omnium Commentariis cum ſequentis tituli a me eodem in loco obſervati & deſcripri memoriam non invenerim, tanto magis faciundum mihi viſum eſt, ut qualibuſcunque meis literis commendarem. Sunt autem lapidi inſculpta hæc:

FORTVNAE
SACRVM
SAXTILIVS
l APIDVS VAT — i. e. *veteranus legionis triceſimæ Vulentis victricis.*
LEG. XXX VV
p RO SE ET SVIS
V. S. LL M

At dum hæc ſcribo, incidi forte in libellum, cui titulus: *de Uries Cleefsche Lustboff*, in quo eandem Inſcriptionem relatam legi, ſed confuſis verſibus, ut ſolet homo minime ſtultus quidem, ſed veræ tamen elegantiæ expers. De veteranis diſputantem audi *Sertorium Urſatum* (*Diſcorſo ſopra una Stanza Sepolcrale &c. degli Marmi Eruditi* p. 305.

382. 2. Eandem obtulit diu *Fabrett.* in *Inſcript.* c. 8. p. 565. n. 112.

387. 2. v. *Epigrammata Pithoei* Lib. II. p. 53. Eundem vero titulum a *Grutero* p. 28. 6. memoratum invenio.

391. 5. Eoſdem verſus in *Gudianis* p. 367. 8. legi.

394. 1. Temporibus *Andr. Alciati* inventus lapis in ædium *Gualterii Corbetæ* fundamentis. Ejus ſenſum ſic latine reddidit vir doctus: *Capitolinia quæ vixit annos XXVIII. in lectis Sylvani Conſulatu Eugenii hoc habuit.*

396. 5. habetur ap. *Fabrett.* l. d. cap. 4. p. 269. n. 128.

397. 1. Ignoravit rurſus Cel. *Mararius* verſus: *Ne dubium longo nomen quæratur in ævo,* in *Pithoei* Epigrammat. Vet. Lib. III. n. IV. pag. 104. *Ferret. Muſ. Lapidar.* Lib. III. M. 31. p. 196. nec minus in ipſo *Gruteri Theſauro* p. 1060. num. 6. extare, ad quem locum vid. *Holſt. Var. Corrig. & Animadv.*

406. 2. Integrius profertur a *Fabretto* l. d. c. 2. p. 112. n. 277.

422. 6. Conf. *Donii Inſcript. Antiquar.* Claſſ. XX. n. 25. pag. 529. & ad h. l. Cel. *Gorium*.

429. 1. vid. *Gruter. Theſ. Inſcript.* 1161. 8. & *Fabrett.* c. 3. p. 167. n. 310.

450. 1. Vir Cel. non debuerat ignorare, id Epigramma Latinum diu a *Pithoeo* inter *Epigrammata vetera* Lib. I. p. 5. ſincerius forte a *Grutero* p. 162. 1. & *Ferretio Muſ. Lapidar.* Lib. II. M. 34. p. 130. relatum eſſe.

453. 3. habet *Fr. Heſſel. in Pruf. Append. ad Gud. Inſcript.* * * * * * 2. n. 62.

464. 5. rurſus eandem deprehendi in utraque Sylloge & *Sponiana* l. d. Sect. VIII. p. 276. & *Fabrettiana* c. 3. p. 208. n. 515.

472. 3. diu memoratum leges in *Sponii Miſcell.* Sect. II *Art.* VII. p. 36.

477. 7. offendes in *Fabretti Inſcript.* c. 3. p. 199. n. 488.

478. 5. in *Fabrett. Inſcript.* cap. 3. pag. 119. num. 4. non plene ſcriptum SAAGIVS invenio, ſed hac forma SERG. unde confirmatur Cel. *Murarii* conjectura tribum intelligi debere.

480. 8. eandem deſcripſit *Sponius* Sect. III. p. 114. n. 95.

484. 4. immo ipſe quoque *Sponius* illud marmor prototypum ſub oculis habuit, v. *Sect.* VIII. l. d. p. 279.

485. 4. v. 2. in *Monumentis vetuſtatis Kempianis*, ubi p. 39. n. 5. legitur, FONTAM reperio, non FONTEM.

507. 1. diu in lucem emiſſa & expoſita eſt a *Sponio* in *Miſcell.* Sect. III. p. 73. n. 111. nec minus a *Fabretto* c. 2. p. 103. n. 241. nobiſcum communicata.

514. 3. hujus lapidis memoriam antea jam poſteritati commendavit *Sponius* l. d. Sect. II. Art. XI. p. 63.

517. 3. Cum *Fabretti* beneficio lapidem c. 4. p. 268. n. 115. diu habuerimus, cujus quæſo intererat eundem e *Donio* recognoſcere?

519. 3. principium hujus tituli videſis apud *Sponium* l. d. Sect. II. Art. XI. p. 60. apud quem legitur *Aſtenſ.* ſine aſpiratione.

526. 6. auctiorem, integrioremque reddunt *Alciatina* hoc pacto:

D M
EPITYNCHAN
MM. SER. — i. e. *Militiæ Mediolanenſi*
CISALPINI ET — *Servienti*
TRANSALPIN. — *Patroni Collegii*
PATR. COLL. NAVT COMENS — *Nautarum Comenſium*
HERED. FAC. CVR. — *Heredes.*

Alium

Alium ejusdem nominis ΑΡΙΣΤΟΝΙΚΑΝΥΜ videsis laudatum in titulo *Fabrettiano* c. 6. p. 432. Verum ecce, ne quid dissimulem, dum recognosco dicta mea, aliud agenti præter spem idem se mihi marmor obviam dat in *Apiani* & *Amantii Inscription. Sacro-Sancta vetustatis* p. 27. n. 3. it. *Gudii Inscript.* p. 143. 7. Sed vel sic quidem exculum legere non pigebit. Quare delendum non putavi.

539. 1. Similes prope versus apud *Gruterum* 1139. 13. & *Ferret. Muf. Lapid.* L. IV. M. 16. p. 246. Sed plane ibi aliud nomen feminæ, quæ lapidem fieri curarat. Idem titulus intra p. 1399. 8. occurrit, nescio qua causa iterum exscriptus.

TOM. II.

545. 2. græcæ hujus Inscriptionis memoriam dudum ab oblivione vindicavit *Spon.* l. d. *Sect.* X. p. 327. n. XVI. qui ΚΑΤΟΡ ΝΕΙΝΟΝ exscripsit.

546. 1. Subtilius descripta a *Fr. Hessel.* in Præf App. ad *Gud.* Inscript. ****** 2. n. VI.

547. 3. Invenio eandem in *Fr. Hesselii Præf. Append.* ad *Gudii Inscript.* ****** 2. n. I.

548. 1. hunc titulum egregie, ut solet, illustravit Doctissim. *Babierius* in libello, cui titulus: *Explication de quelques Marbres antiques, dont les originaux sont dans le Cabinet de M...* à Aaix 1733. 4. p. 15.

549. 2. in consilium adhibe *Fabrettianam* Inscriptionem c. 6. p. 439. n. 43. quarum unam qui novit, ambas noverit.

550. 1. typis excudendum diu est, cum tradiderit *Sponius* l. d. Sect. IV. p. 142. n. 4. in quo tamen desiderantur verba καὶ ...

552. 1. v. *Anton. Augustini* Dialogum XI. de *Numis. & Inscriptionibus Spuriis* p. m. 296. ed. Rom. 1736. fol.

553. 4. v. *Appendic.* ad *Marmora Oxoniensia* p. 95. ed. *Matter.* n. 170. nec non Indicem *Cl. Matterii* in voce ... ib. p. 61.

554. 2. hanc memoriam quoque offerunt *Marmora Oxoniensia* p. 59. n. 171. ed. *Matter.* ubi recte vers. ultimo ...

554. 4. integriorem habet *Spon.* l. d. Sect. X. in *Græc. Marm.* 335. n. XLI. quem vide.

557. 3. eandem non minus e tenebris in lucem protraxit *Spon.* Sect. X. p. 335. n. XLIV.

560. 1. *Monumenta Vetust. Kempiana* p. 44. n. 45. vers. 7. præferunt ..., & v. 8. cum *Grutero* ...

562. 1. eumdem *Babierii* Libellum p. 30. seq.

569. 2. vers. 5. pro ... habent *Marmora Oxoniensia* p. 61. n. 181. ... vid. tamen *Matterium* in *Conject. & Adnot. Specim.* ad h. l. p. 564. & *Prideaufium* p. 505. consule.

579. 1. Comparari potest exemplo *Hesseliano* in *Præf. Append.* ad *Gud. Inscript.* ***** n. 32. 33.

582. ad Tabul. I. id fragmentum legis antiquæ probabiliter, docteque explicuit *Franc. Carol. Conradi* Vir Celeb. in *Parerg.* Lib. III. n. 111. pag. 350. ed. Helmstad. 1740. 8. quem omnino vide.

583. 1. præter *Sponium* l. d. p. 5. servant quoque *Fabretti Inscript.* c. 6. p. 442. n. 40. Att Clariss. *Muratorius* in fine habet plura. Conf. *Sponii Recherches Curieuses de l'Antiquitez* p. 75.

583. 2. cum hoc & sequentibus comparare juvabit aliud fragmentum in *Sponii Miscell. Sect. I. Art.* II p. 6. obvium.

587. 2 Editam esse a *Fabretto* p. 612. c. 9. n. 99. animadverti.

599. 2. Est jam in *Marmoribus Oxoniensibus* p. 6c. n. CLXXIX.

608. 3. Inscriptio conferri potest cum illa, quæ est ap. *Hess.* Præf. Append. ad *Gud.* Inscript. ****** 1. n. 3.

61.. non *Gravius* primum evulgavit; sed alii viri docti, quos vide laudatos in *Stricturis* meis (*Miscell. Lips. Nov.* Vol. II. P. IV. pag. 638.) De fide horum Actorum jacundissime, uti solet, acutissimeque disputantem Cel. *Joh. Aug. Ernestium* operæ pretium est legere in *Prolusione*, de Actorum s. P. Q. R. *Diurnorum origine ad Suet. Cæs.* c. 20. Intercessit hoc loco, nescio an temere, *Abrah.* Wielingius V. olim Cel. Lib. II. c. 28. *Lection. Juris Civilis: Ego*, inquiens, *interpolata esse facile largiar, tota vero supposita dicere non audeo.* Cujus tamen defensionis fundamenta siquis in aqua posita existimaverit, non repugnabo. Interim mirum, cur Cel. *Muratorius* alteram horum Fragmentorum partem a *Dodwello* editam (in *Lect. Camdenianar. Append.* p. 690.) prætermiserit.

620. 2. Eandem vide in *Sponio* Sect. III. n. 37. p. 90.

621 1. his retulit *Pithoeus* in Epigrammat. Lib. III. n. X. p. 110. & in *Prætermissis* p. 612. item *Grut.* 948. 10. & *Ferretius* in *Mus. Lapidar.* Lib. III. Mem. 27. p. 151.

Ibid. *Epigr.* 2. non modo *Gruterus* produxit l. d. sed *Ferretius* quoque *Mus. Lapid.* Lib. IV. Mem. 13. p. 215. Emendationem tamen *Pithoei Epigrammata Vet.* Lib. III. n. IIX. p. 114. sic exhibent:

IANVARIVS FLORO ALVMNO

Florus ego hic jaceo, raptus bigarius infans,
Qui cito dum cupio currus, cito decidi ad umbras.

622. 4. v. *Sponium* loco dicto Sect IV. p. 142.

627. 1. Inspicias velim *Sponium* in *Marmoribus græc.* Sect. X. p. 362. n. 107.

647. 1. totum hoc marmor græcum cum interpretatione latina invenies apud *Spon.* loco dicto Sect. X. p. 335. seq. n. 113.

668. 1. v. *Fr. Hesselii Append. Præf.* ad *Gud. Inscript.* ******** 1. n. X.

676. 6. occurrit idem lapis in *Sponianis Miscell.* Sect. V. p 182.

678. 3. v. *Spon* loco dicto Sect. V. p. 172.

680. 8. Eadem habetur inter *Sponii græca marmora* l. dicto Sect. X. n. 128. p. 374.

682. 7. similis propemodum formæ est *Sponiana* in *Miscell.* p. 183. Omissa sunt in *Muratoriano* titulo XV. populorum nomina, quæ exhibet *Sponius* l. d.

683. 2. prorsus eadem in *Sponii Miscell.* sæpissime a me laudatis Sect. V. 184. & *Fabretti Inscript.* c. 9. p. 610. n. 83.

684.

684. 4. v. itidem *Sponiam* loco dicto Sect. V. 199.

690. 2. Eundem titulum memoriæ proditum legimus in *Spon. Miscell.* Sect. VI. p. 232. cujus partem infra p. 708. 8. perperam e *Gorio* recusam expunge.

693. 2. literas in tertia & quarta linea vir Cel. audaci conjectura explicandas esse censet *Filii Heredesque*. Hac ut supersedere queamus, faciunt *Alciatina* mea, quorum ope sinceram lectionem & interpretationem elicere nobis datum fuit:

D. M.

Q. CONSTANTIS FEL

OVF. VI. VIR. IVN

id est *Felicis Aufentina tribu Seviri Junioris*.

708. 3. Επιταρχων male pro ἱερεὺς ἔρ.. . Eadem cum superiori 152. 4.

709. 1. Hanc mensam marmoream, sive *Julii Coatiaque* monumentum effussum esse, tradit *Alciatus*, in divi *Ambrosii* æde, quod schedæ nostræ non modo eleganter depictum, accurateque versibus suis distinctum exhibent, sed discrepantes quoque lectiones ab editis offerunt. Legendum propterea suadentibus schedis v. 4. COATIÆ & v. 6. pro PATRIBVS reponendum PARENTIBVS PIENTISSIMIS.

711. 3. v. *Monum. Vet. Kempiana* p. 40. n. 22.

719. 1. pertinet ad Classem I. Deorum. vide pleniorem accuratioremque ap. *Sponium* loco dicto *Sect.* III. p. 114. n. 97.

720. 1. Consule *Henr. Valesium* in *Annot.* ad *Ammian. Marcell.* L. XVI. p. m. 118.

724. 8. v. eandem in *Sponio* p. 149. Sect. V.

732. 1. adi Cel. olim *Joh. Massonis Vitam Plinii* a p. IX-XII. ed. Epistol. *Cortian. Plinii*, ubi Inscriptionem eandem subjunctis ad oram variantibus lectionibus laudatam offendes. Haud vidit Cel. *Muratorius* non tantum illam alteram *C. Cæcilio Plinio* dicatam, quæ in vico Fegii extabat, sed etiam hanc, quam ex Ambrosianæ Bibliothecæ penu eductam vult, diu jam a *Grutero* occupatam esse v. p. MXXVIII. 5. hac sola forte novitatis gratia & beneficio curiosos antiquitatum investigatores sibi devinciens, quod *Alciati* notas in utrumque marmor e schedis recensuit. Nos ex eodem fonte pauca delibabimus. *Alciatinus* quippe Codex meus retinet v. 2. PROC. etsi vitiosam hanc esse lectionem censeat *Jo. Matth. Gesnerus*, eximium literatæ Germaniæ sidus, in edit. Epist. Pliniar. p. XXVI. ad Inscript. de Plinio, eandemque vulgatam damnet *Massonus* p. XI. not. [1] & v. 8. MIL non MIN. hoc est præfectus ærarii militaris, de quo munere vid. *Masson. in vita Plinii* p. L. ed. *Epistol. Plin. Cort.* S. IX. it. Cel. olim *Burmannum* de vectigalibus populi Romani c. XI. p. 193. & Cellar. ad *Plin.* Epistol. XIV. libri VII. atque ita quoque *Gruteri* liber, nec non *Panvinius Antiquit. Veronens.* L. IV. p. 152. v. 9. *Joh. Masson.* auctor est, *Alciatum* legere LEG VI. pro LEG III. cui tamen observationi refragatur Codicis auctoritas. V. 12. post IN TVTALA notas ejusmodi insertas videmus HS. $\overline{CC}$. v. 13. illud C ante Sestertiorum notam abest. V. 14. adhæserim schedis *Alciatinis* meis, ubi nota numeralis $\overline{XVIII}$. lineola includitur, tanquam per errorem quadratarii, ut belle monet *Gruterus*, adjecta. Ceterum quoniam video *Alciatum* a *Reinesio* in Append. omissorum n. XXI. p. 1023. *Fabretto* Inscript. c. 5. a p. 410. & *Joh. Massono* in *vita Plinii* p. XXXV. *ed. Epist. Plin. Cort.* in explicatione *Seviratus* discessionem fecisse, ipsa ejus in hunc l. conjectanea tanto lubentius expromo, quo magis literarum interest virorum doctorum de rebus dubiis judicia cognosse. Sunt autem ejus carminis: *Dignitatem, quæ saxo inscripta sunt, non ita difficilis est notio, nisi quod paulo obscurius est, quid Sevir significet. Mihi videntur veteres hanc vocem pro equitum præfecto accepisse, ex quibus Jul. Capitolinus* (a) *ab Antonino Pio Marcum Consulem, Seviramque turmis Romanorum designatum scribit, unde & Sevirales ludos dedisse, opinorque non a Senario numero deductum, ut Sedigitus & Semestris, sed ex barbarorum militia in latinum Sermonem, ut pleraque castrensia, irrepsisse*. Utinam extrema hæc latius, & inductione testimoniorum approbasset vir rerum antiquarum intelligens.

735. v. 6. *Fabrettus* in *Inscript.* c. 3. p. 128. n. 47. habet CON. V.

737. 1. Totum hoc Epigramma ita refertur ab *Alciato*, ut versum 6. plane tollendum, verbaque FRAT & PAT plenius FRATRI & PATRI scribenda esse censeat. Duo ultimos versus ejusdem libri fide ita restaurare placet:

ET C. SPVRIO VALENTINO VIVIR. V. N. AP

C. TREBELLIO GLONI V. VAS

Notæ V. N. corruptæ sine dubio ex IVN. forte has AP idem fatum mansit, in quibus latere arbitror AVG. quemadmodum vero postrema alterius versus vocabula explicari possint, non succurrit.

774. 6. Eadem inter *Sponiana* Sect. VII. p. 257. ubi *Hedifcas* pro *Hedistus*.

779. 3. v. *Spon.* l. d. Sect. V. p. 103. qui *Præfectum Vigilum* non agnoscens scripsit PIAE VIGIL. adde *Donii Inscript. Antiquar.* Class. VI. n. 75. p. 246.

782. 2. Fabrettum quoque edidisse, Cel. *Gorius* monet ad *Class. VI. Doniar. Inscript.* n. 152. p. 267.

791. 9. v. 2. pro MIL. SICVL auctoritate *Sponii Misc.* Sect. VII. p. 243. legendum esse censeo MISSICIVS, apud quem titulus elegantiori habitu prodiit.

796. 4. Est jam in *Sponianis* Sect. VII p. 261.

799. 4. vid. *Donii Inscriptionum Antiquar. Class. VI. p.* 242. *n.* 59. 819.

(a) *Vid. Script. Hist. Aug. ed.* 1620. *Par. fol. p.* 24.

819. 9. meminerunt hujus Epigrammatis *Fabrettiana* Inſcriptiones c. 3. p. 205. n. 510.

822. 2. Forojulii viſum eſſe lapidem teſtatur *Spon.* Sect. VII. p. 243.

823. 1. Eandem ex ſchedis *Dackerianis* dedit *Fr. Heſſel.* in *Praf. Append.* ad *Gud. Inſcript.* **** 2. n. 31.

826. 7. v. *Spon. Miſcell.* Sect. VII. p. 255. & *Donii Inſcript. Ant.* Claſſ. p. 269. n. 159.

840. 7. Eandem invenies, ſed ſine imagine militis apud *Spon.* l. d. Sect. VI. p. 210.

842. 2. v. *Fabrett. Inſcript.* c. 3. p. 129. n. 56.

845. 2. adi quoque *Sponium* Sect. VII. p. 260.

848. 5. Eadem apud *Sponium* Sect. VII. p. 257. Cui placet verſ. 4. MARONIANO & v. 7. AVCTVS.

850. 5. deeſt v. 1. prænomen FL. v. 2. AQVIT legendum EQVIT. Sincerius expreſſit *Spon.* Sect. VII. p. 262.

852. 6. dudum luce publica donavit *Sponius* Sect. VII. p. 254.

854. 3. paulo integriorem habet *Gruterus* duobus in locis 469. 8. & 517. 6.

869. 4. eum ipſum titulum vide apud *Sponium* Sect. V. p. 177.

870. 3. Eandem invenies inter *Sponiana* Sect. VII. p. 243.

871. 1. Vid. *Marmor. Oxonienſia* p. 46. ed. *Matt.* n. 140. Conf. ipſius *Matterii Spec. Conject.* ad h. l. p. 586.

876. 1. vid. *Sponiana Miſc.* Sect. VIII. p. 269.

882 1. vid. *Monum. Vet. Kempiana* p. 41. n. 24.

885. 3. Eſt etiam apud *Sponium* Sect. VI. p. 228. prætermiſſis tamen notis DM ibid. *Epigr.* 4. Nulla in re differt a *Sponiana Miſc.* Sect. VI. p. 209. niſi quod vir doctus olim *Romæ in villa Caſarini* a ſe exſcriptum eſſe memorat.

892. 11. ſaniora mihi videntur nomina eſſe ap. *Sponium* l. d. p. 212. Sect. VI.

893. 8. forte legendum *Galliarum*, non Galatiæ, ut vult *Muratorius*, argumento lapidis apud *Sponium* Sect. VI. p. 217. obvii, diſertaque verba EX STATIONE XXXX. GALLIARVM exhibentis. Vide, num Actor idem ſit ac Exactor. Ipſum vero lapidis titulum ſervant *Monum. Vetuſt. Kempiana* p. 40. n. 21.

895. 3. marmor ab eodem *Sponio* traditum *Miſcell.* Sect. VI. p. 211.

898. 6. Conf. *Sponium* l. d. *Sect.* VI. p. 217.

900. 9. Eandem recenſuit & interpretatus eſt *Sponius* Sect. VI. p. 207. ubi hæc duntaxat verba deficiunt CONIVGI SVO BENAMERENTI. Sed multo integriorem habet *Fabrettus Inſcript.* c. 4. p. 273. n. XII. quem omnino vide.

901. 1. *Magiſter a Balneis Auguſti* jam innotuerat nobis e *Spon.* Sect. VI. p. 213. *Epigr.* 4. Eadem in *Sponio* Sect. VI. p. 214. l. legitur quoque PROVINCIAE in *Monum. Vet. Kempianis* p. 42. n. 28. *Epigr.* 6. Conf. *Fabretti* Inſcript. c. 3. p. 201. n. 492.

902. 2. Eadem in *Sponio* Sect. VI. p. 230. & *Fabretto* l. d. c. 1. p. 44. n. 246. pro *Antiqua Fabrettus* habet *Antiſtia*.

905. 6. idem lapis reperitur inter *Sponiana* Sect VI. p 212. *Epigr.* 9. vid. Pithoei Epigrammat. Lib. III. p. 104. Conf. *Holt. Var.* Corrig. & Animadvertenda ad Grut. 589. n. 1. adi quoque *Ferretii Muſ. Lapid.* Lib. IV. M. 42. p. 279.

911. 3. Conf. *Spon.* Sect. VI. p. 214. in *Opſonator. Epigr.* 8. habet *Sponius* Sect. IX. p. 290.

913. 4. conſule *Donii Inſcription. Antiquar.* Claſſ. VII. n. 150. p. 302.

914. 8. Idem marmor legitur in *Fabrett.* c. 4. p. 274. n. 155.

915. 2. Vid. *Sponium* Sect. VI. p. 209.

916. 10. Servatur quoque in *Sponianis* Sect. VI. p. 214.

919. 6. habet *Fabrettus Inſcr.* c. 5. n. 150. p. 371.

920. 3. dudum tradita a *Sponio* Sect. VI. p. 213.

922. 22. 23. in unam compingit *Spon. Miſc.* Sect. VI. p. 230.

923. 2. hujus inſcriptionis alteram partem deprehendi in *Grutero* 578. 6. & *Fabretto* c. 4. p. 326. n. 457.

924. 4. 5. 8. pro tribus Inſctiptionibus unam offert *Sponius Sect.* VI. p. 233.

925. 1. 2. 3. ex his tribus unam effinxit *Sponius* Sect. VI. p. 222.

916. 17. v. *Monumenta Vetuſt. Kempiana* p. 39. n. 12. *Joh. Petr. Bellorii Veterum Sepulcra* T. XII. *Theſ. Antiq. Græc. p.* 37.

927. 8. Eandem inſcriptionem vide, ni moleſtum eſt, in *Sponio* loco d. Sect. VI. p. 206. Epig. 18. ib. Conf. *Spon.* l. d. Sect. VI. p. 206.

28. 4. dudum prolata a *Sponio* Sect VI. p. 220. Epig. 16. idem rurſus apud *Sponium* l. d. Sect. VI. p. 206. Epig. 17. itidem exſcripſit *Spon.* ib. p. 209. ubi deeſt LIBER.

929. 1. poſteriorem tituli partem ſigillatim adnotatam invenio apud *Sponium* ib. p. 233. in *Sarcinatrix*.

930. 1. Eſt jam in *Spon. Miſcell.* Sect. VI. p. 133. v. *Strator.* 931. 4. 5. 6. 11. 13. 15. dedit omnes *Sponius* l. d. pag. 221. in *Cerdo Faber.* 222. ſub *ab Hortulo* & *Inſularius* & 234. ſub *Tonſor.*

933. 8. deleatur, infra occurrit p. 947. 4.

935. 7. Eandem vide a *Sponio* commemoratam Sect. VI. p. 232. in *Seplaſiarius*.

936. 1. de Pædagogis v. *Sponium Miſcell.* Sect. VI. p. 227. ſeq.

936. 7. v. *Sponium* Sect. VI. p. 225. ſub *Menſor ædificiorum* & *Architectus* n. 4.

938. 6. 7. Ambæ leguntur in *Sponianis Miſcell.* Sect. VI. p. 220. in *Balneator.* ubi tamen deeſt FELICI, & numerus annorum abludit: nec non p. 236. in *Unctor.*

942. 3. certa eſt ejus memoria in literis *Sponianis* v. *Miſcell.* Sect. VI. p. 226.

944. 9. Conf. *Spon.* loco dicto Sect. VI. p. 219. n 3.

945. 9. Eadem forma produxit *Spon.* Sect. VI. p. 225.

947. 6. Eſt jam in *Sponianis* Sect. VI. p. 222.

948. 2. Eſt inter *Sponiana* Sect. VI. p. 215. ib. *Epigr* 6. Extat jam in *Sponianis* Sect. VI. p. 226. v. *Negotiator Sagarius*.

951. 8. v. *Spon. Miſc.* Sect. VI. p. 235. n. 4.

952. 11. *Spon. Miſc.* Sect. VI. p. 223.

954. 4. pictura ſua ornatam evulgavit *Sponius* ſubtilis monumentorum veterum ſoſpitator Sect. VIII. p. 256. quem vide.

955.

955. 7. extat in *Marmor. Oxonienf.* p. 35. ed. *Matter.* n. LII.

956. 1. v. quoque *Fabretti Infcript.* c. 3. p. 200. n. 490.

966. 7. utrumque Epigramma metricum diu ante eodem pacto in lucem produxit *Sponius* l. d. Sect. IV. p. 131. & 133.

967. 1. Græcam hanc lapidis Epigraphen memoriæ proditam legimus apud *Sponium* loco d. Sect. IV. p. 131. f.

968. 3. v. *Sponium in græcis marmoribus* Sect. X. *Mifcell.* p. 331. n. 1.

979. 7. Idem Epigramma in *Sponio Mifcell.* Sect. VI. p. 223. ubi AMYMONE.

982. 7. Eadem cum interpretatione probabili habetur in *Sponianis* Sect. VI. p. 131.

989. 1. Eandem memoriam leges in *Reinefii Syntagmat.* Claff. IX. 1. it. in *Marmoribus Oxoniensibus* p. 38. n. 79. v. Cl. *Matter.* in *Conject. & Adnot. Specim.* ad hunc locum p. 561.

993. 1. Servat *Sponius* l. d. p. 128. Sect. IV. & in *Fabretti Infcript.* bis occurrit c. 1. p. 84. n. 145. & c. 8. p. 555. n. 56. *Epig.* 1. e fchedis Barberinis eruta memoratur a *Fabretto* c. 3. p. 153. n. 116.

1004. 9. extat in *Monumentis* vetuftatis *Kempianis* p. 39. n. 9.

1011. 3. v. *Spon.* l. d. Sect. VI. p. 217. qui idem marmor literis confignavit, & interpretatus eft.

1021. 5. hunc titulum diu ex eodem *Joffredo* melius exfcriptum dedit *Spon.* in *Geographicis Mifcellaneorum* fuorum Sect. V. p. 158.

1016. 1. Cel. *Murarius* recte adnotavit, Fabrettum græca dediffe, fed quoniam locum non indicavit, credo alterius id indicio hominis fcripfiffe; vid. c. 10. p. 741. n. 506.

1018. 1. Plenior eft quidem in *Sponianis* V. Sect. IX. p. 294. fed figillatim Cel. *Murarius* primam partem exfignari juffit infra p. 1488. 4.

1019. 5. vidit ac defcripfit *Clufius*, quo auctore Epigrammatis hujus fragmenta in tales verfuum ordines redigere placet:

LICINIANO IVNIO . . . .
L. COR . . . . . ANOB . . . MELIA . . .
L. IVNI . . . . . . LICINIAN . . . . PATER
. . . . . . VS AMICO . . . . MIR . . . .
IQ . . . . STATVAM . . . . . LOCO AS . . . DIS
. . . . ORDINE ARVNDENS . . . .
. . . . . . CIRCENS . . . . TVS D. D.

Non abs re quis contenderit, fi in toto unquam horum monumentorum genere, certe in fragmentis, diligentia & accuratione opus effe, cavendumque fedulo, ne verba mutilata, aut detrita vetuftate cum integris junctim fcribatur, fed præftare omnino, ut fuum quæque locum cum omnibus lacunæ notis, pofitis ad utrumque latus punctis, occupare jubeamus. Cujus fane confilii magna eft in utramque partem vis. Omnibus enim præpoftere pofitis recta quoque ingenia in errores fubinde prolabuntur, e literis contra, lineifque fecundum lapides diligenter expreffis emendandi, fupplendique verecundæ conjectiones τῶς τρίβωνι nafci poffunt. Index lapidis apud *Clufium* hic eft: *Arunda, vulgo Ronda, en la qual Ciudad hallaron marmoles antiquos, uno de los quales esta al pie de una torre de la fortaleza, que tiene estas letras aunque quebradas muchas d'ellas.*

1030. 7. *Carolus Clufius* vidit & excepit, eumque titulum lapidis Epigraphæ fecit: *Augustobriga en las comarcas de la puente del Arcobispo la buelta de Gundalupe fellama el lugar villar de Pedrofo, ut indicat marmor ibi repertum:*

FLAVIA RVFINA AVGVSTOBRIG
ANN. XXIIII. H. S. E. S. T. T. L
PAR HONORINA . ET
C . RVSTENVS DETIANVS . FILIAE . FECE .

1031. 3. v. *Monum. Vetuft. Kempiana* p. 45. num. 41.

1033. 2. Eadem apud *Sponium* Sect. IV. p. 124. etfi in nonnullis emendatior, poteft tamen viciffim ex *Muratoriana* utcunque fuppleri.

1034. 3. pridem editam a *Fabretto* novimus in Infcriptionibus c. 6. p. 436. n. XVI. & 75. ubi recte legitur FERTRIACO.

1041. 6. v. *Sponium* in *græcis marmoribus* Sect. X. p. 331.

1051. 7. v. eundem ib. p. 331. n. 1.

1053. 2. Eandem ex fchedis Vaticanis dudum publicavit *Fabrettus* c. 10. p. 686. n. 93.

1054. 3. habet quoque *Spon.* in *Mifcell.* Sect. 5. p. 191. fidelius mea quidem fententia.

1056. 3. aliter diftinguunt *Marmora Oxonienfia* p. 60. n. 117. quæ vide.

1057. 2. Perperam repetita Infcriptio. Invenitur enim jam in *Sponianis Mifcell. Sect. V.* p. 190. & *Gudianis Infcript.* p. 134. 5. etfi malim FLAM. *Murat.* quam ALIM. *Spon.* Reinef. Claff. VI. n. 114. legere vult AEMILIAE.

1058. 3. Eandem diu fervarunt *Sponiana* l. d. Sect. V. p. 190. f.

1060. 7. verf. 3. Δωρόθεα legitur in *Monum. Vetuft. Kempianis* p. 45. n. 40.

1061. 3. extat jam in *Sponianis Mifcell.* Sect. V. p. 169.

1061. 6. Hunc lapidem habes in *Monum. Vetuft. Kempianis* p. 44. n. 36.

1069. 3. Eadem infra occurrit p. MMLI. 4.

1078. 5. Subtilius expreffit *Guil. Mufgrave* in Commentario ad *Jul. Vitalis Epitaphium* p. 84. quem vide.

1088. 1. diu dedit & explicuit *Spon.* Sect. VII. p. 259.

1089. 4. exprimunt ζωσιμη *Monumenta Vetuftatis Kempiana* p. 43. n. 34. quæ vide.

1090. 3. habet jam *Reinesius Syntagm.* Class. III. n. 46. qui conjicit ultimo versu legendum esse SVCCVBCSANO.

1092. 3. Cel. *Muratorius*, quæ in hoc marmore exciderunt, aut vitiata ad nos pervenerunt, nescit, an quisquam restituere possit. Immo restituet *Fabrettus*, qui longe emendatiorem habet c. 4. p. 280. n. 174.

1101. 1. Sed monumentum hoc doctissime recensuit *Sponius* Sect. V. p. 273. seq. *Epigr.* 4. Eandem videbis tum in *Sponio* l. d. Sect. II. Art. XI. p. 61. tum in *Fabretti Inscript.* c. 5. p. 407. n. 312.

1104. 8. recte vir Celeb. tentavit ultimum versum, integritati restituens COL. CASINAT. Sic enim *Pnavinias* CASSINATES, & *Vincentius Contareaus Variar. Lectionum* c. 11 teste *Scriverio* in schedis, CASINATIS vero in Collectaneis *Gruteri* p. 431. 7.

1105. vers. 4. deest AVITO apud *Fabrettum*, & in eod. legitur XXVI. qui ceteroquin simillimam huic exscribendam curavit c. 2. p. 104. n. 146.

1106. 6. ampliorem, correctioremque habebis in *Sponio* l. d. *Sect.* V. p. 161. 162. adi nonminus *Fabretti Inscript.* c. 3. p. 221. n. 587.

1107. 7. v. *Donii Inscription. Antiq.* Class. V. n. 105. p. 188.

1108. 6. male *Sponius Miscell.* Sect. V. p. 192. n. 4. POAMPI pro POMPT. exscripsit.

1109. 3. v. *Donii* Class. V. n. 43. p. 177. antecedens titulus n. 42. qui hoc ipso majoris momenti est omissus a *Muratorio*.

1111. 3. v. *Fabrettum* c. 1. p. 106. n. 252. qui vers. 7. DIVIDSESTVR & penul. recte habet EDSRETVR.

1114. 3. & 8. v. *Sponium* Sect. V. p. 176. n. 6. & 194.

1115. 1. inspice eund. l. d. Sect. V. n. 194.

1116. 6. castigatiorem quoad versum 8. & 10. dabit *Sponius* l. d. Sect. II. Art XI. p. 58.

1117. 4. apud *Clusium* in adversariis nativum ordinem versuum videre licet. Ita enim diserte exemplar ejus: *Alcaçar do sal vicus en el Braço de Setubal : apparent adbuc ruinæ veteres & marmora, quorum unam hanc Inscriptionem habet :*

C . MELIO.................
DOC . CH . AMPRO . MC IN....
MIL. COLONIA SALABITANA..
.....MESITA IN COLONIA.....

de *Scalubi* s. *Colonia Salabitana* v. *Lud. Nonaii Hispan.* c. 36. pag. 115. & magnum *VVesselingium* ad *Antonini Itinerar.* p. 420.

1130. 3. *Arnoldi Buchelii* notæ ad *Smetium* fol. CLXXI. titulum præferunt : *In Arragonia*, nulla re ceteroquin memorabiles, nisi quod versuum collocatione discrepant v. 1. τὸ S delent, & v. 2. VICTORIANAS servant.

1132. 8. jam pleniorem dedit *Fabrettus* c. 3. p. 188. n. 432 quod vel ex repetita Gruteri editione discere potuisset, si eam Vir præstantiss. in consilium adhibuisset.

1134. 1 dudum legitur in *Pithoei Epigrammat.* L. III. n. VI. p. 106. *Grut. Thes. Inscr.* 669. n. 10. it. *Ferretii Mus. Lap.* L. I. *Mem.* 34. p. 59. solus *Pithoeus* in versu ultimo pro *quos* habet *qui*.

1138. 2. habet etiam *Sponius* Sect. IX. p. 293. apud quem vers. 3. nomen *Sperati* expressum.

1152. 3 v. *Monum. Vetustatis Kempiana* p. 41. n. 17. Eadem cum num. 8. huj. fol.

1153. 11. priorem hujus tituli partem Cel. *Muratorius* sigillatim, ut par est, infra p. 1660. 8. & accuratius exscripsit; sed hoc loco duas inscriptiones miscet separatim quoque traditas in *Monumentis Vetust. Kempianis* p. 47. n. 30. 31.

1154. 1. Si sequemur *Alciatum*, scribendum erit v. 5. CRESCINTIS pro CRESCENTIS nec id injuria. Etenim I longius productum pro duplici II veteres sumpsisse vereor, ne putidum sit probare. Duplex autem II quis nescit vicem τῦ E sustinere. Exempla vid. in *Indice Grammatico Scaligeri* in *Museo Moscardi* L. I. p. m. 73. *Fabrett. Inscript.* c. 5. p. 397. & *Lingenii Opusc. Theotisc.* P. II. n. 1. §. 43. p. 163. Ceterum inclinat animus suspicari diversitatem numerorum in fine hujus stylobathæ expressorum vel supinitate operarum invectam, vel exscriptori imputandam esse. Nostra enim sic producunt:

IN FA P. XVIII. IN AGR
P. XVIII.

1156. 10. v. *Fabrett.* c. 3. p. 185. n. 409.

1161. 10. Extat jam in *Fabretti Inscript.* c. 5. p. 390. n. 251. qui in Cœmeterio Priscillæ inventum esse marmor tradit.

1174. 11. Eadem ap. *Sponium* l. d. Sect. 1. Art. VII. p. 24. qui in *Hortis Justinianis* exscripsit.

1188. 5. hujus lapidis figuram satis scienter depictam v. in *Marmoribus Oxoniensibus* p. 45. n. 139. Conf. Cl. *Mutteri Conj. & Adnot. Spec.* p. 586.

1192. 5. græcum hunc Titulum diu cum latina versione *Sponius* retulit in *græcis marmoribus Miscell.* Sect. X. p. 351. pro ψυχῶ malim ψυχῇ recte hic *Muratorius* ἀπαλλοτριῶσαι per alienare reddidit. *Epigr.* 9. Corrupta est hæc lapidis memoria ex *Pithoei* Epigrammate, quod vide L. III. p. 108. Conf. *Grut. Inscript.* 697. 7. & *Ferret. Mus. Lapid.* L. III. *Mem.* 7. p. 170.

1198. 5. Consule quoque *Pithoei* Epigrammatis L. III. p. 93. *Gruter. Thes.* 677. 12. & 1125. 7. it. *Ferret. Mus. Lapid.* L. I. p. 57.

1199. 6. Eandem apud *Sponium* l. d. Sect. II. Art. XI. p. 62. diu ante prolatam, explicatamque invenies: magis placet *Sponii* COLL. CENT. quam *Muratorii* COLL. DENDROPHORUM.

1214. 2. Eundem lapidem ostendunt *Sponiana Miscell.* Sect. IX. p. 296. in quibus vers. 4. M. III. additum & v. 5. FRONIMO vidi.

1217. 2. alio versuum ordine exhibet Gruterus 1128. 1. sinceriorem, qua literarum picturas tradunt *Monumenta Vetustatis Kempiana* p. 44. n. 38.

1234. 1. habemus jam in *Gudianis Inscriptionibus* verbo SOSTITA pleniorem p. 240. 2. *Epig.* 2. Eadem quoque in *Gudianis* 190. 3. adde *Barthii Adversar.* l. 57. c. 1. p. 2424.

1235. 3. dedit jam hos versus *Pithoeus* in *Epigram-*

grammat. Var. L. III. p. 110. it. *Gruter.* 717. 13. & *Ferret. Mus. Lapid.* L. I. Mem. 39. p. 67.

TOM. III.

1238. 10. Eadem in *Fabrett. Inscript.* c. 5. p. 391. n. 253.

1241. 12. v. *Monument. Vetust. Kempiana* p. 43. n. 33.

1255. 1. literas curiosius pictas exhibent itidem *Monumenta Vetust. Kempiana* p. 40. n. 17.

1264. 11. uno versu auctior, quam in *Pithoei Epigrammat.* L. III. n. VII. p. 113. v. *Gruter. Thesaur.* 733. 9. & *Ferretii Mus. Lapid.* L. III. M. IX. p. 171. Ceterum in versu 2. & 3. quædam lectionum diversitas.

1291. 6. uno rursus versu integrior est Inscriptio, quam in *Pithoei* Epigrammatibus L. III. p. 101. & *Reines. Syntagmate* Class. XIV. n. 16. p. 726. Sed *Gudius* tamen ex *Ligorio* pleniorem nobiscum communicavit p. 284. 10. Quæ in tertio ve sículo Vir. Cel. emendanda putat, vel ex *Reinesio*, vel *Gudio* opportune instaurare poterit.

1310. 1. vid. *Fabretti Inscriptiones* c. 2. p. 102. n. 238. in quibus versus 8. plane deest; sed v. 17. rectius forte IVVAO jubeo, pro jure, & v. 29. AACO hoc est, Ego pro AECAS exhibent.

1336. 6. inspice *Bubierii* interpretationem l. d. p. 3. seq.

1342. 11. Est jam apud eundem *Fabrettum* c. 3. p. 209. n. 519.

1351. 11. Ante *Gruterum Pithoeus Epigrammat. Vet.* Lib. III. p. 102. addito Indice *Hermes Coceeja Nice* recensuit. Extat quoque inter *Ferretiana V. Mus. Lapid.* Lib. III. *Mem.* 30. p. 194.

1359. 6. vid. *Monumenta Vetustatis Kempiana* p. 40. n. 19.

1363. 5. inspice quoque eadem *Monumenta Vetust. Kempiana* p. 39. n. 7.

1364. 9. vid. *Pithoei Epigrammat.* Lib. III. p. 103. *Grut. Thesaur.* 798. n. 7. *Ferretii Mus. Lapid.* Lib. II. *Mem.* V. p. 91. adde *Fabricii Antiquit.* p. 90.

1366. 9. vid. *Fabretti Inscript.* c. 3. p. 213. n. 594. deest tamen in his versu 4. vox: ROSARIVM.

1376. 6. v. *Monument. Vetustat. Kempiana* p. 39. n. 4.

1401. 4. lege *Bubierium* l. d. p. 20.

1406. 8. est apud *Sponium* l. d. Sect. I. Art. IV. p. 12. & *Fabrettum* c. 3. p. 165. n. 300. uterque tamen habet CONCORDIAM TAM pro CONCORDEM VITAM. Conf. *Donii Inscript. Antiq.* Class. II. n. 196. P. III. in quibus frustra quæsivi vers. 8. SVBTRACTA sed invenio SETA. quas tamen notas *Sponius* & *Fabrettus* illo modo suppleverunt.

1418. 5. prorsus eadem cum *Fabrettiana* c. 1. p. 48. n. 277.

1419. 8. Vide omnino *Sponii Miscellan.* Sect. VII. p. 147. n. 8.

1428. 3. præter *Pithoeum* in *Epigrammat.* Lib. III. n. 5. p. 105. adire commodum erit *Gruteri Thesaur.* 572. 7. & *Ferret. Mus. Lapid.* L. IV. Mem. 30. p. 262. quorum uterque pleniorem edidit. Rectius *Pithoeus* versu secundo:

Vivere jam quoniam, latem jam nolo videre.

1433. 5. v. rursus *Epigrammat. Vet.* L. III. *Pithoei* p. 115. *Grut. Thesaur.* 838. 12. *Ferret. Mus. Lapid.* L. III. Mem. 14. p. 178. & *Gudii Inscriptiones* 297. 10. Gudius & Muratorius vers. 1. ALTORIO ceteri ASTORIO ib. *Epigr.* 8. Conf. *Fabretti Inscript.* c. 1. p. 9 n. 36.

1438. 17. versu 6. *Monumenta Vetust. Kempiana* p. 43. n. 32. servant XXXVIIII.

1454. 5. 6. v. Eadem *Monumenta* p. 40. n. 14. & p. 39. n. 6.

1469. 1. apud *Fabrettum* in *Inscript.* c. 4. p. 288. n. 216. plane eadem, aucta versione metrica, & accuratior in nonnullis, me quidem judice.

1478. 12. Est quoque in *Fabretti Inscriptionibus* c. 3. p. 21-. n. 563.

1488. 4. *Sponii* fide inducimur ut credamus, partem esse illius tituli, quem supra literis consignaverat p. 1028. 2.

1491. 1. Miror a viro Cel. nec *Donianarum Inscriptionum* Class. XIV. n. 37. p. 430. nec *Gerianarum* lucubrationum injectam esse mentionem, e quibus tamen Epigramma lapidis restitui poterat.

1497. 10. pleniorem cognosces e *Pithoei Epigrammat. Vet.* L. III p. 103. Gruter. 889. 2. & *Ferret. Mus. Lapidar.* L. II. M. 19. p. 111.

1500. 1. vidit & exscripsit *Donius*, ad cujus *Inscript. Antiq.* Class. XIV. n. 16. p. 425. te, Lector, allego.

1504. 11. apud *Fabrettum.* c. 1. p. 68. n. 32.

1511. 5. dudum ex schedis Barberinis excussit *Fabrettus* c. 2. p. 67. n. 33. habent quoque *Monumenta Vetustatis Kempiana* p. 39. n. 10. utrobique præstat cognoscere, quæ de opusculis ad lacrymas disputata sunt. Illuc capitis primordia lege, hic quæ *Ausfuvorthus* de phialis lacrymatoriis p. 38. & p. 170. disseruit.

1512. 16. Conf. *Fr. Hesselii Append. Præf. ad Gudii Inscript.* Stell. 6. n. X.

1513. 11. dudum a *Grutero* 897. 8. & *Ferretio Mus. Lapid.* L. I. Mem. 41. p. 71. tradita.

1521. 13. hæc menda facillime e medio tolli possunt, si *Sponii* Græc. Marmor. Sect. X. Miscell. p. 375. & *Fabrettum* in *Inscription.* c. 3. p. 152. 153. n. 223. legeris.

1522. 2. v. *Holst. Corrig. & Animadvertenda ad* repetit. *Thesauri Gruteriani* editionem p. 353.

1523. 5. Eadem in *Sponii Miscellaneis* Sect. VII. p. 246. n. 6.

1524. 6. inspice *Fabrettum* c. 3. p. 149. n. 193. qui v. penult. FELICEM pro FEROCEM habet.

1525. 8. denuo recoquit dudum appositam a *Fabretto* c. 3. p. 213. n. 595.

1538. 8. vid. *Pithoei Epigrammat.* Lib. III. p. 117. *Gruter.* 950. 10. & *Ferret. Mus. Lapid.* Lib. I. *Mem.* 29. p. 53.

1539. 19. Est jam in *Fabretto* c. 5. p. 370. n. 133.

1542. 10. Extat in *Gudianis*, nisi quod illic APOLLONIVS occurrit.

1547. 11. v. eund. *Fabrettum* c. 1. p. 89. n. 166.

1551. 6. Eandem in vulgus prodire jussit *Spon.* p. 289. Sect. IX. n. 20.

1554. 3. plane eadem in *Fabrett.* c. 3. p. 179. n. 376.

1560. 1. inspice simul *Pithoeum* in *Epigrammat.* Lib. III. p. 120. & *Ferret. Mus. Lapid.* Lib. IV. M. XI p. 239.

1562. 2. Hunc semifractum lapidem in pariete Vitalis ædis se vidisse Mediolani scribit *Alciatus*, cujus fide reponendum esse judicamus v. 2. Q. 1. pro GN. & v. 4. GN. 1. pro GN. L. *Paridis* nomen adultero ibidem vir doctus tribuit, vel ei, qui infans mortem evaserit, ut in pera sit nutritus, quod græci interpretes deducunt παρὰ τὸ Παρίσιον τὸν μηρόν, vel ἀπὸ τῆς Πήρας, Sumta hæc est observatio e *Didymi* Scholiis ad *Homeri* Iliad. M. p. 93. quæ vide.

1568. 4. ap. *Fabrett. Inscript.* c. 1. n. 280. p. 48. excerptum videbis.

1574. 11. Eadem apud *Spon.* Sect. VII. p. 146.

1575. 1. v. *Fabrett.* c. 1. p. 94. n. 205. in vers. ultimo EXTRAVM plane habet.

1576. 6. vid. *Marmor. Oxoniensia* p. 40. n. 01.

1606. 10. prorsus idem titulus in *Sponii Miscell.* Sect. IX. p. 189. n. 22. & *Monum. Vet. Kempiniis* p. 40. n. 18.

1611. 2. 8. 11. 14. 19. Easdem, aut similes certe offerunt *Sponiana* Sect. IX. p. 287. n. 1. & 4. it. p. 288. n. 6. 13. 10.

1612. 1. pertinet ad affectus parentum erga liberos. Elegantiorem vide in *Gudii Inscript.* p. 226. 1.

1621. 11. Ejusdem lapidis literati typum, veramque iconem quære in *Marmor. Oxoniensibus* p. 27. ed. *Matter.* n. 31.

1625. 1. Maffejana lectio cum nostris schedis convenit. Mutilum vero & corrosum nimia vetustate lapidem cujusdam *Rothschützii* literæ testantur; unde didici, saxum illud ex finitimarum, quam coloni vulgo *Ovidianum* dicunt, in propugnaculum ejus vici translatum esse. Eundem lapidem dele infra p. MMXXI. 2. rursus excriptum. Cæterum inspice *Maffeii observat. litterar.* T. I. p. 200. n. 26. & p. 212.

1628. 14. v. *Monumenta Vetust. Kempiana* p. 44. n. 37.

1630. 2. dedit eamdem *Bahierius* I. d. p. 21. (a)

1632. 3. v. *Monumenta Vetust. Kempiana* p. 40. num 13.

1650. 17. descriptoris culpa SI omissum est, quod retinent *Fabrettiana Inscriptiones* c. 2. p. 93. n. 193.

1653. 2. versus jam a *Gudio* luci datos animadverti p. 317. 9.

1658. 13. vid. *Pithoei Epigrammata* L. III. p. 90. *Grut. Thes. Inscript.* 68. 12. *Ferretii Mus. Lapid.* L. III. M. 26. p. 190.

1660. 8. edita jam est in *Monument. Vetust. Kempinnis* p. 42. n. 30.

1664. 13. nullum dubium est, scribendum esse *Formosus*, Ita enim *Grut.* 908. 1. & *Ferret. Mus. Lapid.* L. I. *Mem.* 30. p. 54.

1672. 12. v. *Fr. Hesselii Praef. App.* ad *Gud. Inscript.* ****** 2. n. XV.

1677. 2. *Cicero* quoque *Tusc. Quæst.* Lib. V. c. 35. Epigramma ejus generis in busto Sardanapali incisum ridet, quod *Pithoeus in Epigram. Vet.* Lib. III. p. 82. recensuit:

Hæc habeo, quæ edi, quæque exsaturata libido
HausERUNT, illa manent pulchra & præclara relicta.

Vid. Cel. *Gorium* in observat. ad antiqua Monum. addita *Inscript. Dovianis* n. LXXVIII. LXXIX.

1679. 3. Est in *Monumentis Vetust. Kempianis* p. 40. n. 15.

1683. 7. literarum ductus religiosius servati in *Monument. Vetust. Kempianis* p. 41. n. 29.

1694. 10. Eandem in acceptis referimus *Sponio* Sect. VII. p. 245.

1707. 3. v. *Spon. Miscell.* Sect. X. p. 357. n. CII. Hanc inscriptionem græcam haud feliciter restituit Cel. *Maranius*, jure notatus in *Miscell. Lips. Nov.* T. I. Sect. III. p. 497. Sed integra tamen & emendata legitur in *Fabretti Inscript.* c. X. p. 733. n. 453.

1711. 1. Est jam in *Fabretti Inscript.* c. 10. p. 731. n. 449.

1721. 3. vid. *Monumenta Vetustatis Kempiana* p. 39. n. 3.

1624. 8. edidit *Spon. Misc.* Sect. X. p. 357. n. CI.

1744. 6. Non unus est titulus, sed tres diversæ Inscriptiones, si fides haberi debet *Ferretio*, cujus vide *Mus. Lapid.* L. II. Mem. 12. 13. 14. a p. 103-105. prima Epigraphe apud eundem integrior legitur.

1750. 4. pictura sua indotatam dimisit *Cel. Maranius*, quam ex *Sponio* Sect. III. p. 118. n. VI. petere licet.

1769. 1. v. Fabrettum c. 2. p. 88. n. 164.

1769. 2. Hoc distichon in *Gudianis* locum invenit p. 336. 7. ubi *Zotichus* scribitur pro *Zoicus Epigr.* 7. lectio vitiola *extruxere*, melius forte *Pith. Epigrammat.* L. III. n. VII. p. 113. *extruxere*; & *Grut. Thes.* 748. 7. *Ferretiusque Mus. Lapid.* L. III. *Mem.* V. p. 168. *texeruntque*.

1771. 2. Integriorem dederunt *Gruterus* 659. 7. *Jos. Castalio* in *adnotat.* ad *Rutil. Itiner.* L. I. v. 25. p. 38. ed. *Almelov.* it. *Ferret. Mus. Lapid.* L. II. *Mem.* 46. p. 147.

TOMO IIII.

1834. 2. obtulit jam *Reinesius* Class. XX. 33. p. 905.

1841. 5. Eadem Inscriptio Christiana apud *Spon.* Sect. XI. p. 297.

1880. 2. ipsos versus e membranis Bibliothecæ Palatinæ edidit *Gruterus* 1176. 11. Sed hi integriores.

1905. 5. omissæ sunt ab initio literæ D D S quas offerunt *Pithoeus* in *Epigrammat.* L. III. p. 83. *Grut. Inscript.* 1053. 2. *Boldonius* in *Epigraph.* L. I. p. 36. it. *Ferret. Mus. Lapid.* L. III. *Mem.* 32. p. 197.

1915. 4. Hoc Epigramma & sensu commodius, & versificatione concinnius ex *Alciatinis* sic profero:

MAR-

(a) Heic finis *Addend. & Emend.* Cl. A. quæ ad calcem hujus operis edit. Lipsiæ erant. Ubi addit: *Cætera vel prave emensa, vel minus subtiliter dicta, pro tua in nos indulgentia, humanissime Lector, veniam dabis.*

MARMORE NATALIS TEGITVR VENERABILE CORPVS
PRAESVLE QVO SACRIS EST SVVS AVCTVS HONOS.
GRANDE DECVS VATVM, SPES ET SOLAMEN EGENIS
NOBILIVM QVOQVE DVX ET PATER VRBIS ERAT.
CONDIDIT HANC SVPERIS POPVLISQVE FAVENTIBVS AVLAM
AEDEQ. CONSTRVCTA PLVRIMA DONA DEDIT.
VNDE QVEANT VIGILES DOMINO SERVIRE PER AEVVM
PROQ. SVIS CVLPIS POSSIT HABERE PRECES
PONTIFICVM IN SOLIO BIS SEPTEM MENSIBVS EGIT
LVSTRA FERE TOTIDEM VIXIT ET HIC SITVS EST.
PVB . SAL . ANN DCCL.

hoc est, *publica Salutis anno*.

Ad hunc tumulum *Natalis* Episcopi, in divi *Georgii* ӕde etiam nunc extantem, *Alciatus* auctor est, singulis annis a. d. Id. Majas Sacerdotes omnes religionis causa convenire, & inferias celebrare : eum enim summum diem habere, quo in divorum numerum esset relatus, ceterum religiosissime ab ipsis *Georgianis* Canonicis coli, quod templum ab illo ӕdificatum, sodalesque institutos ferunt :

1921. 5. Eadem ap. *Reinesium Class.* xx. n. 449. p. 1004.

1919. 6. habet jam *Gruterus Thes.* p. 1058. 3.

1981. 3. a *Sponio* dudum publici juris facta l. d. Sect. III. p. 97. n. 57.

1985. 1. dudum prolata ab eodem *Sponio* Sect. III. n. 81. p. 106.

1986. 5 3. 7. omnes extant in *Sponianis Miscell.* Sect. III. n. 88. & 92. p. 109. & 111.

1986. 8. v. *Monumenta Vetustatis Kempiana* p. 45. n. 39.

1990. 6. hunc titulum non in marmore, sed in maximi moduli numo *Christianæ* Reginæ fuisse, *Fabrettus* docet *Inscript.* c. 6. p. 452. ubi integrum vide. Nihilominus tamen in marmore quoque legi, fidem faciunt *Monumenta Vetustatis Kempiana* p. 39. n. 1. quӕ vide

2009. 1. vid. omnino *Sponium* loco d. p. 270. & 271.

2013. 15. Extat dudum inter *Sponiana Sect.* ix. p. 305.

5013. 5. Bis a *Fabretto* memoratur c. 3. p. 198. n. 479. & c. 10. p. 679. n. 48.

5057. 8. v. *Spon.* in *Græc. Marmoribus* Sect. x. p. 333.

2030. 1. habet jam *Fabrettus* c. 3. p. 241. sed absque imaginibus.

5043. 8. idem marmor est in *Sylloge Sponiana* Sect VI. p. 150.

1043. 1 dudum a *Sponio* luci datam animadverto v. Sect. VI. *Miscell.* p. 333.

5053. 6. Novis, doctissimisque animadversionibus hanc Inscriptionem collustratam videmus a *Loysio Bochato* in *Epistolica dissertat.* Lausannӕ 1741. typis excusa.

2073. 9. Fallitur Cel. *Muratorius*, si persuaserit sibi, Epigramma nunquam antea editum esse. Legitur enim in *Pithoei Epigrammatibus* L. III. n. iv. p. 104.

2073. 1. Conf. Inscriptiones *Ædibus Barberini Hieronymi Tetii a Philippo de Rubei* additas n. 3.

2083. 9. a *Fr. Hesselio* in *Præf. Append.* ad *Gudii Inscript.* ****** 2. num. 11. relatam offendes.

Hӕc omnia profecto nollem Cel. *Muratorium*, virum tot luminibus omnis doctrinӕ clarissimum fugissent, quod dictorum & promissi ejus fides inde angustior redditur. ita enim vir eximius in Præfat. ad T. I. ... *Curæ vero*, inquit, *mihi fuit, nullam in Syntagma hoc meum inferre Inscriptionem, quæ antea prodierit in Libris* Gruteri, Reinesii, Sponii, *atque* Fabretti, *nisi quando correctiorem, aut pleniorem dare posse mihi visus sum : quod etiam adnotavi*. Verum ego tandem manum de tabula. Est enim tempus [illegible]. Tu interim, Lector erudite, plura conantibus nobis voluntate & suffragio Tuo ne desis, vehementer quӕsumus.

T A N T V M !

ELENCHVS
ARTIS CRITICÆ LAPIDARIÆ.

LIBER I.

CAPVT II.

LIB. III. CAPVT I.

Canones traduntur ad fictitias Inscriptiones Graece loquentes dignoscendas.

CA.

C A P V T II.

Cautiones traduntur ad fictitias Inscriptiones Latine loquentes internoscendas.

C A P V T III.

C A P V T IV.

C A P V T I. §. I.

§. II.

C A P V T II.

CA-

CAPVT III.

CAPVT IV.

CAPVT V.

DII ANTIQVORVM CLASSIS I.

IVPITER.

1

Ferrariae.
Misit D. Can. Joseph Scalabrini.

I. O. M
P. OLIVS
TERTVLLIANVS
OMNIB. HONOR.
FVNCT. T. P. I.
P. XXIIIS. F. VH
TERTVLLIANVS
ET. TERTVLLVS
FILI. P. C.

Vid. Murat. DCCXXVI. 10. & Don. Cl. I. n. 6.

2 *In Lusitania.*
Ex Hieronymo Jordano.

IOVI
OPTVMO
MAXVMO
VICANI
CAMALO
C. . . . . I. N.
. . . .
. . . .

Id est:

Jovi Optumo Maxumo
Vicani Camalocci Impensis Suis
P. Sive Camalocci Iaterramenses P.

3 *Ex Museo Veron. pag.* CDXLVI. 2.

I. O. M.
COH. I. HIS
CVI. PRAE
M. MAENI
VS. AGRIP
TRIBV
POS

4

Ex Museo Veron. pag. cit. n. 3.

I. O. M
C. CABAL
PRISCVS
TRIBVNVS

5 *Puteolis.*
Ex Museo Veron. pag. CCCLIII. 3.

IOVI. OPTVMO. MAXVMO
TERTVLLVS. SEVERVS. COMIANVS
ET. COMVS. COMINVS. POSTHVMVS
VOT. SOLVERVNT. L. M

6 *Ex Marm. Taurin. Part. II. pag.* 107.

IVPPITER CVSTOS AVGVSTAE TAVRINORVM

Gruter. XIX. 8. IVPITER. ubi puncta ad finem cujusque vocis.

7 *Romae.*
Extra Portam Salariam in Villa Eminentiss. Alexandri Albani. Urna Cineraria, in qua tres faeminae, & super eas hae Epigraphes.
Ex Eph. Lit. Flor. Vol. XV. col. 554.

LICINIA QVINTA | LICINIA PVRPVRIS | OCTAVIA SATVRNINA

IOVI OPTIMO MAXIMO
PVRPVRIONI

8 *Sisciae.*
In Pannonia Superiori. Ex V. C. Erasmo Froelich S. J.

I. O. M. FVLM. FVL.
SACR.
FL. VERVS. METROBAL
ANVS. PROC. AVG. N. PRAE
POS. SPLENDIDISSIM
VECT. FERR. PER
ASCLEPIADEM
ARK. STAT. SISC.
V. S. L. M.

Id est:

Jovi Optimo Maximo Fulminatori Fulgeratori
Sacrum
Flavius Verus Metrobalanus
Procurator Augusti Nostri
Praepositus Splendidissimus
Vectigalium ferri (e Notico devecti)
Per Asclepiadem Arcuarium
Stationis Sisciae
Votum Solvens Libens Merito
vel *Voto Soluto, Locum Monumento*

1 *Brixiae*
Ex Epist. CL. V. D. Antonii Ab b. Sambuca, *In Eph. Lit. Flor. Vol.* XV. *col.* 734.

IOVI
P . P
DYONISIVS
V. S. L. M

2 *In agro Moguntino reperta.*
Ex V. Cl. Carolo Henr. de Klettenberg, & VVidech in Collectione Scriptorum Veterum Hist. Rom. T. I. Tab. XIX. *n.* 3. *pag.* 57.

I O M
ET
IVNO
NI RE
GINAE

C . SALLVSTI
VS . TAVRVS
E . PECVL. L..
LII. AVG....

3 *Opitergii in castro.*
Ex Museo Veronen. CCCLXXVII. 4.

I . O . M
G . LVCIVS
TERTIVS . PRO
SE . ET . SVIS
V . S . L . M

4 *In Museo Veron.*
Ex Maffejo LXXIX. 2.

IOVI O M
C TITIVS C L HEDYLVS
VIVIR AVG V S

5 *Ibidem*
Ex Eodem l. cit.

IOVI
SANCTO
CASSIA
C F
IVSTA
V S L M

6 *Bignani, a Roma milliariis* XXV. *prope collem Lucerni, qui antiquitus Lucus Iuno.*
Ex Museo Veron. CCCLVII. 1.

I . O . M
M . VLPIVS . AVG . LIB
THAVMASTVS
A . COMMENTARIIS
OPERVM . PVBLICORVM
ET . RATIONIS . PATRIMONI
D . D

7 *In Museo Veronensi* LXXIX. 5.

IOVI
APENINO
T. VIVIVS CAR
MOGENES..
SVLPICIA EVPHRO
SYNE CONIVX
V. S. D. D

Extat in *Nov. Thes.* VIII. 5., ubi perperam COMOGENES, & FVISYNE. Uti *Tabula Itineraria tributa*.

8 *Ex Museo Veron.* CDXLVI. 5.

I . O . M
COH . IIII
GALLORVM
C . P . VOLCA..
VS . HOSPES
PRAEF . EQ

9 *Romae.*
Apud V. Clariss. Franciscum Blanchinium.
Ex Maffejo Inscript. Var. CCCXVI. 1.

ΓΝΑΙΟϹ ΚΛΑΥΔΙΟϹ ΕΥΤΥΧΗϹ ΘΕΩ ΜΕΓΑΛΩ.
ΒΡΟΝΤΩΝΤΙ ΔΩΡΟΝ ΑΝΕΘΗΚΕΝ

Gn. Claudius Eutyches Magno Deo Tonanti donum obtulit.

10 *Ex Thes. Antiq. Benevent.*
Cl. V. Joh. De Vita Diss. 2. *p.* 53.

IOVI TVTATORI MAR...........

1 *Ibidem*.

LIMEN AD HOC POPVLI PERSOLVITE VOTA TONANTI

2 *Ibidem*.

IOVI VICTORI PACIFERO
SACRVM
M . SVTORIO M . F . MEN . VERO
VETERANO VOT . VOV
BELLO GERMANIC . DAC
SVTORIA VLPIANA ET TITVS
SVTORIVS M.F. MEN. HONORATVS
FAC. CVR.
V . S . L . M

3 *In Museo Veron*. CCCCLXXI. 3.
Tabella aenea.

PRO SALVTE
IMP CAESAERIS
M AVRELI SEVE
RI ALEXSANDRI
PII FELICIS AVG
IOVI OPTIMO MAXIMO DOLICENO

In duobus Titulis apud Reinef. 15. & 225. Cl. I. legitur DOLYCHENO.

4 *Vindobonae*.
in Atriis Caesareae Biblioth.
Ex Maffejo CCLXXXVI. 3. *in Mus. Vindobonensi*.

I . O . M . AETERNO
T . FL . FLAVIANVS
AVG . M . S . AP . ET DEC
COLL . FABR . VNAELIA
VINDIA . CONIVGE SVA
QVOD . PRO . SE ET FLA
VIIS RESTITVTO FLAVI
NO IANVARIO FLAVIAN
FILIS SVIS VOVERANT . V . S . L . M

Mur. III. 13. lin. 4. VNA ELIA
lin. 7. RESTVTO
lin. 8. IANVARIO FLAVINO
lin. ult. V . S . L

5 *Tibure*
Misit V. Cl. Annibal de Abbatibus Olivieri.

IOVI CVSTODI
SACRVM
M . AEMILIVS
FLACCVS Q̄

Dext. latere praefericulum sine patera.

6 *In Museo Veron*.
Ex Maffejo CLXXXIX. 1.

I . O . M
G . SAMVCIN
TERTIVS PRO
SE ET SVIS
V . S . L . M

7 *Brixiae*
prope S. Faustinam.
E schedis D. Petri Gnocchi.

IOVI . BRAR
P . APIDIVS . P . L
OMVNCIO
V . S . L . M

Murat. VIII. 7. lin. 2. P. AVIDIVS.

8 *Ibidem*
in S. Thoma
ex iisdem schedis.

I . O . M . D
EX . IVSSV . EIVS
M . PVB . CLODIN
CANDID
NEQ . IN . HAC . ARA
SETATVS . AC . RITV . EI

Manca, & varians penes Murat. VIII. 3.

9 *Africa*.
Ex Donio Class. I. n. 8.

I O M
.....ACO . CATVLLI
NVS . VIR . CONSV
LARIS . PRAESES
PRO . SALVTE SVA
SVORVMQVE
OMNIVM . POSVIT

10 *In aede Francifcanorum Convenarum Vallis Caprariae*.
Ex eodem Class. I. num. 3.

I . O . M
L. POMPEIVS
MASCVLINVS
V . S . L . M

11 *Ex Ampliss. Praesule Benedicto Passioneo V. C. in Libro, cui titulus:* Inscrizioni Antiche &c. Cl. I. n. 1.

I . O . M
EX IMP
STERTINIA
CYPRIS
D . D

Murat. VII. 3. omittit ult. lineam. Leg. vers. 2. EX IMP. *Ex Imperio*. Inquit enim Reinesius in not. ad Epig. 18. Cl. I. „ *Imperio Deorum, Dearumque, ex praecepto Deorum, aut jussu* „ *Numinis*, quidquid facerent, facere videri volebant Pagani.

1 *Mediolani.*
Ex Cl. Zacharia Excarf. Litter. per Italiam pag. 82.

I . O . M . DIIS . DEABVS
MANSVETVS . ET FIRMVS F.
TI . FIRMASI VI VIR IVNIOR
PRO SALVTE . ET INCO
LVMITATE V . S . L . M.
EX VOLVNTATE Q . ALBINI
SECVNDINI . ET . .

Mur. 21. 8. *e Franc. Citrreii schedis* versus IV. & V. omittit.

2 *Neapoli*
prope Turrim Annuntiationis
Ex Hist. Lit. Ital. vol. X. 624.

Q . LOLLIVS SCYLLAX ET
CALIDIA ANTIOCHIS MATER
C . CALIDIVS NASTA IOVI
V . S . L . M .

3 *Nemausi in Templo Dianæ.*
Ex V. C. Joh. F. Seguierio
Basis.
in dext. latere Icaucala vulgo Diana Ephesia putata; sinistro Clypeus & Pugio.

I . O . M . HELIOPOLITAN
ET NEMAVSO
C . IVLIVS . TIB . FIL . FAB
TIBERINVS . P . P . DOMO
BERITO . VOTVM . SOLVIT

Extat in Tom. VII. p. 218. *H.I. de la Ville de Nimes Leonis Menard nuper edita.*

4 *In Africa non longe ab urbe Constantina.*
Ex Sponio in Miscell. Sect. III. pag. 76. *n.* X.

IOVI . O . M
TEMPESTATIVM
DIVINARVM POTENTI
LEG . III . AVG . DEDICANTE
Q . FABIO CALVITINO
LEG . AVG . PR . PR .

Jupiter præerat aeri, in quo imbres, tonitrua, ac tempestates, unde hic *Tempestatium Potens* infrequenti epitheto appellatur. Seguinus affert nummum, in quo visitur Jupiter dextra pluviam comprimens, sinistra fulmen tenens. *Tempestatium* pro *tempestatum* antiquitus, ut *Civitatium* pro *Civitatum* apud Livium. Hæc ex adnotatione Sponii ad hunc breviter excerpsi, ut ad nonnullas alias Sponianas Inscriptiones faciam.

5 *Vitoduri,*
apud Helvetios.
Misit V. Cl. Sam. Schmidt.

I . O . M *sic*
DIIS MANIBV
CORLVSACIOV
IVL F PVALEV.

6 *Olim in Insula Gardæ.*
E schedis D. Petri Guocchi.

I. O. M. ALANNI
NO . M . NONIVS . MA
CRINI . LIB . AGATHO
NICVS . CVM . POR
TICVLA . V . S

Sponius *Miscell. Erudit. Antiq. Sect. III.* pag. 117. n. CIII. ponit *prope Brixiam in Territorio de Concesio;* & legit : ALANN.CO.

7 *Chalcedone, quæ nunc Cadikioi.*
Ex Donio Class. I. num. 104. *pag.* 38.

ΟΥΡΙΟΝ ΕΚ ΠΡΥΜΝΗΣ ΤΙΣ ΟΔΕΓΗΤΗΡΑ ΚΑΛΕΤΟ
ΖΗΝΑ ΚΑΤ ΑΠΡΩΤΟΝ ΩΝΙΣΤΙΟΝ ΕΚΠΕΤΑΣΑΣ
ΕΣΤΕΠΙ ΚΥΑΝΕΑΣ ΔΙΝΑΣ ΔΡΟΜΟΣ ΕΝΘΑ ΠΟΣΕΙΔΩΝ
ΚΑΜΠΥΛΟΝ ΕΙΛΙΣΣΕΙ ΚΥΜΑ ΠΑΡΑ ΨΑΜΑΘΟΙΣ
ΕΙΤΑ ΚΑΤ ΑΙΓΑΙΑΝ ΠΟΝΤΟΥ ΠΛΑΚΑΝΟΣΤΟΝ ΕΡΕΥΝΑΙ
ΝΕΙΣΘΩ ΤΩΙ ΔΕ ΒΑΛΩΝ ΨΑΙΣΤΑ ΠΑΡΑ ΤΩΙ ΞΟΑΝΩΙ
ΩΔΕ ΤΟΝ ΕΥΑΝΘΗ ΤΟΝ ΑΕΙ ΘΕΟΝ ΑΝΤΙΠΑΤΡΟΥ ΠΑΙΣ
ΣΤΗΣΕ ΦΙΛΩΝ ΑΓΑΘΗΣ ΣΥΜΒΟΛΟΝ ΕΥΠΛΟΙΗΣ

Invocet ipse Jovem, qui vela rudentibus aptat,
Qui vento puppim prosperiore ferat.
Cyaneos inter ad fluctus, ubi propter arenam
Neptuno in gyrum curvæ agitantur aquæ.
Inde per Ægeum reditum paret, æquoris oram,
Et statuæ rediens huic pia liba ferat.
Filius Antipatri felicis per mare cursus
Æternum voluit symbolon esse Deum.

Latinis his versibus reddit Cl. Salvinius. Corruptam edidit Reinesius 91. I. & nonnullis in locis immutatam Fleetwod in *Sylog. Inscript. Antiq. pag.* 52. at recte Cl. Bonada ex Donio Tom. I. Class. I. *pag.* 73. in *Carmin. ex Antiq. Lapid.*

1 *Ara votiva alt. pal. R. 3. 1.*

E Narbona Dalmatiæ Venetias in Museum Nanium transvecta 1758.

Ex Ampliss. Præsule Joh. Bapt. Passerio V. C. in Libro, qui inscribitur: Osservazioni sopra alcuni Monumenti Greci e Latini del Museo Nani *Sez. III. pag. XXIV. edit. Venetiis* 1760.

I . O . M . S
P . M E S C E N I
V S S E V E R
A N V S . V .
. . S . I . M

In ult. lin. legerem *Votum Solvit Libens Merito*; Dum pro I. ibi sit litera L. errore Quadratarii, vel Marmoris antiquitate excisa.

2 *Patavii*
Apud Excell. Comit. Lazzaram
Ex Sponio in Miscell. Sect. III. pag. 96. n. LIII.

I . D .
C . H E L V I V S
R O M A N V S
P R O S E E T S V I S
V . S .

Fortasse JOVI DEO, vel *Isidi Dominæ*, vel *Junoni Divinæ*; ut vult Vrsatus in *Hist. Patav.* quia *Juno* Patavii Templum habebat, vel *Incognito Deo* Alii. Vid. ad hanc Sponii notas.

3 *Olim Jordæ in Dacia*
Ex Maff. in Mus. Vindob. CCXLVII. 2.

I . O . M
S E M P R *sic*
V A L E N T I
N V S . B F . L E G
V . L . S

4 *Ex Eodem pag. cit. n.* 5.

I O M
CETERIS DIS . DEA
BVSQVE AVG . LEG
XIII . G
V . L . S

5 *Ex Eodem pag. cit. n.* 4.

I . O . M
P . AELIVS
CAIVS
MIL . LEG
XIII . G . V . S

6 *Materni*
in agro Brixiano.
In ædibus DD. Veronensium e schedis Petri Gnocchi V. C.

I O V I
P . P
D I O N Y S I V S
V . S . L . M

7 *In suburbio Castri Giuffredi in eodem agro.*
Ex iisdem schedis.

I O V I
V . S . L . M

8 *Vindobonæ,*
in Atriis Bibliothecæ Cæsareæ
Ex Maffeio in Museo Vindob. CCXXXVI. 2.

I . O . M
IVNONI REGINAE
MINERVAE
L . ANNIVS ITALICVS
HONORATVS . LEG
AVG . LEG . XIII . GEM
ANTONINIANAE
PRAEF . AERARII
MILITARIS . SODALIS
HADRIANALIS . CVM
GAVIDIA TORQVATA
SVA ET ANNIIS ITALICO
ET HONORATO ET
ITALICA FILIIS

Grut. V. 3. lin. 11. GLAVDIA. Monav. Sched. G. AVIDIA

9 *Ex Eodem pag.* CCLVII. 6.

I . O . M
CONSERVATORI
M . VALERIVS
LONGINVS
LEG . LEG . XIII
GEM . SEVERIANA
CVM . SVIS . EX . VOTO

10 *Ex Eodem* CCLVIII. 1.

IOVI MONITORI
CONSERVATORIQVE
. . . .
LEG . AVG . LEG . XIII . GEM
SOMNO MONITVS

1

Ad Pronoeæ Minervæ Fanum
Ex Diodoro Sic. XI. p. 13.

ΜΝΑΜΑΤ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ ΚΑΙ ΜΑΡΤΥΡΑ ΝΙΚΑΣ
ΔΕΛΦΟΙ ΜΕ ΣΤΑΣΑΝ ΖΑΝΙ ΧΑΡΙΖΟΜΕΝΟΙ
ΣΗΝ ΦΟΙΒΩΙ ΠΤΟΛΙΠΟΡΘΟΝ ΑΠΩΣΑΜΕΝΟΙ ΣΤΙΧΑ ΜΗΔΩΝ
ΚΑΙ ΚΑΛΚΟΣΤΕΦΑΝΟΝ ΡΥΣΑΜΕΝΟΙ ΤΕΜΕΝΟΣ

Laurent. Rhodoman.

Tester ut antiqui robur, palmamque Duelli
Votivum Delphis me statuere Jovi,
Auspice qui Phœbo Medum pepulere cohortes,
Fortiter & nitidam huic asseruere Domum.

Ad hanc adnotat Bonada T. I. pag. 77. „ Xerses a Thermopylis digressus per Phocensium, deinde Doriensium agros iter faciens, parti copiarum mandat, ut Delphici Apollinis incenso templo sacras opes eripiant: sed barbari ad Pronoeæ, i. e. *providæ*, Minervæ templum delati, repentina vi imbrium, ac fulminum perterrefacti, concitata inde fuga, sese proripiunt: „ Græci hanc Dei præsentiam tropæo Delphis ad Minervæ fanum erecto testatam posteris voluerunt. *Diodor. ibid.*

2

Romæ
in ædibus Equitis del Pozzo.
Ex Sponio Miscell. E. A.
Sect. III. pag. 71.

I . O . M
SVMMO
EXSVPERAN
TISSIMO

Sculptus ibidem *vir togatus prolixa barba, dextra pateram gestans, cum Cornucopia retro illius caput.*
Exsuperantissimum dictum censet *Sponius*, vel quod cæterorum Deorum vires superaret, vel quod homines bonis abundare concederet, unde retro illius caput visitur Cornucopia abundantiæ symbolum.

3

Romæ
apud Delfinios.
Ex Maffejo inscript. Var. CCXCII. 5.

IOVI . O . M
M . FLAVIVS
TRHEPTVS
EX . VISV . P

4

Manerbii
in agro Brixiano.
Ex Eodem.
pag. CCCLXXIX. 1.
In fronte nihil aliud nisi

IOVI

Retro nihil aliud nisi

DAT

In latere dextro patera,
in sinistro simpulum.

5

Mediolani
apud Marchionem Recalcatum.
Ex Eodem. CCCLXIX. 3.

I . O . M
MATRONIS
CONGAM......
L . CLODIVS
MARCIAN
V . S . L . M

6

Sibenici in Dalmatia.
Ex Sponio Miscell. Erudit. Antiq.
Sect. III. pag. 73. *n.* IV.

IOVI . O . M.
TARANVCO
ARRIA SVCCESSA
V . S .

Jovem istum in Dalmatia cultum non facile agnosces. *Jacobus Hournoy* adlatus a Sponio in hunc locum, hoc epitheton inde petendum vult, quod Jovem suum Galli *Taranis*, sive *Taramis* nomine adorarent, cui victimas humanas immolabant, teste Lucano,

Et Taramis Scythica non mitior ara Dianæ.

Bernardus Professor Oxoniensis, Jovem *Taranucum* dici censebat pro Tonante, eoquod vox *Taran* in partibus Britanniæ Australibus tonitru significet, atque in Dalmatiam ex veteri lingua Celtica transiisse hanc vocem.

7

Romæ effossa in vinea
D. Joh. Bapt. Bernabò.
Via Appia inter S. Sebastiani,
& Metellæ sepulcrum, vulgo Capo di Bove
Ex Marangonio Memorie dell' Anfiteatro Flavio *&c. pag.* 85.
In fronte votivæ Aræ, in Corona quercea.

I . O . M . SOLI . SARAPIDI
SCIPIO . ORFITVS . V . G . *sic*
AVCVR *sic* Ɜ
VOTI . COMPO . S . REDDI . IVS

In dextero latere tropæum, penes victoria; in sinistro mulier sedens super diversi arma, ac lanceam tenens. In alia facie murus Urbis turribus munitus. Ante portam majorem altera mulier sedens, varios fructus gerens, ad cujus sinistram puer, ad illos manum protendens. Contra eam Vir insidens tauro versus mulierem gradienti, & Cornucopiam sinistra capiens, dextera tenens ramum viridem fructibus onustum. Intra mœnia cupressus aliquæ. Tandem in altero latere mulier stans, stolata, & capite velato taurum sacrificans.

8

Romæ.
Ex Eodem Sponio in loc. cit. pag. 77. n. XII.

I. S. I. P. D. M.
ISIDI SALVTARI
PRO SALVTE Q. VERGILII
MODESTI CASSIA MATER
V . S . D .

Cl. Bellorius ita legit lin. 1. *Jovi Serena Junoni Placida Diis Magnis.*

9

Eamdem emendatam affert
Cl. Zacharia in Excurs. Liter. per Italiam
pag. 361. *& ponit Antii, anaglyphorum mentionem non faciens.*

I . O . M . SOLI SARAPIDI
SCIPIO ORFITVS V . G *sic*
Ɜ AVGVR Ɜ
VOTI COMPOS REDDITVS.

1 *Ex Cujacio Observ. Lib. x. Cap. xxxv.*

I . O . M . ROMVLO . PARENTI
MARTI . AVXILIATORI
FELICIBVS AVSPICIIS
CAESARIS . D . NERVAE . TRAIANI
CONDIT A . COLONIA . DACICA . ZERMIS
PER . M . SCAVRIANVM . PROPRAETOREM

Hanc variantem dedit Gruterus VI. 3. scribendo SARMIZ. pro ZERMIS. & lin. ult. PROPR. Præferendam tamen puto Cujacii lectionem, quam tuetur Vlpiani textus, qui a Gothofredo ita adfertur: *In Dacia quoque Zermensium Colonia a Divo Trajano deducta Juris Italici est.*

2 *Ex Cl. Wesselingio in Notis ad Itinerar. Antonini.*

IOVI OPTIMO MAXIMO
SACRVM
L VIBIVS L F PVB SABINVS VI VIR AVGVSTAL
PATRONVS AVSVGANEI
H V

3 *Ex Pausania Lib. V. 175.*

ΤΩΙ ΔΙΙ ΤΑΧΑΙΟΙ ΤΑ ΑΓΑΛΜΑΤΑ ΤΑΥΤ᾽ ΑΝΕΘΗΚΑΝ
ΕΓΓΟΝΟΙ ΑΝΤΙΘΕΟΥ ΤΑΝΤΑΛΙΔΑ ΠΕΛΟΠΟΣ

Signa Jovi hæc olim magno posuistis, Achivi,
Quis genus a divo Tantalida Pelope.

„ Achæci populi (ait Cl. Bonada *Carmin. ex Antiq. Lapid. Tom. I. pag. 68.*) communi impensa eum armis & clypeis dicarunt „ eorum signa, qui forte ducti cum Hectore congressuri erant: stabat e regione Nestor, conjectis in galeam sortibus: „ ducti forte erant novem, sed noni statuam, nempe Ulyssis, Nero Romam deferri jussit. Uni Agamemnoni erat ad- „ scriptum nomen, inverso litterarum ordine a dextra in lævam.

4 *Ex Marm. Salonitanis pag. VII. n. 3.*

I . O . M
MAVRILIVS CL. F. CLEMENS
CL. NEPOS. EPICARMVS. VELLIVS
MAX. F. DECVR. L. CN. F. EDITVVS.
ARAM. L. P. C. DD.

H. e. *Locus Publice Concessus Decreto Decurionum.*

5 *Neapoli effossa.*
Ex Histor. Liter. Ital. Vol. XIV. *p.* 107.

Q. LOLLIVS SCYLLAX ET
CALIDIA ANTIOCHIS MATER
C. CALIDIVS NASTA IOVI
V . S . L . M .

6 *Lomasi in Valle Judicariarum Principatus Tridentini. Misit Fr. Joseph Hippolytus a Pergino, ad fidem lapidis.*

I . . . .
L CVLLONIVS
sic LEI. F. FAB. PRIMVS
. EC. ALAE. I. CANAFATIVM
DEC. BRIXIAE. NOMINE. SVO. ET FILI
ORVM. PRIMI. ET. PATERNI. T. F. I
LEBVSIVS. CAPIT. FAC. CVR

Murat. MXXXV. 2. ex Hier. Tartarotti, lin. 1. IOVI. lin. 2. L. CALLONIVS. lin. 4. DEC. ALAE. I. CAPANATIVM lin. 6. PATERNI F. I. lin. ult. CAPITO

7 *In loco qui dicitur* Bagnolo alla Madonna della Neve, *in agro Brixiano. E Schedis D. Abb. Petri Gnocchi V. C.*

I . O . M
Q. PETRONIVS
ANTONIANVS
EX . VOTO
POSVIT

8 *In Castro* Giuffredo *agri Brixiani. Ex iisdem Schedis.*

P . MAGIVS . P . F
IOVI
V . S . L . M

Murat. V. 3. in fine lineæ 1. non habet P. F.

9 *In Castro Flero agri Brixiani. Ex iisdem Schedis.*

IOVI
OP . MAX
V . S . L . M

1 *Ex Marm. Salonitanis pag.* VII. *n.* 2. *In atrio Archiepiscopalis Palatii Spalati ex ruinis Salonarum.*

I. O. M.
SAKRVM
L. EGATIVS. L. F.
KN. NEP. KN. PRONEP.
TRO. KLEMENS
DEKVRIO. AVGVS

Sic Lib. MS. Spal. 101. Mur. 111. 10. lin. 3. L. BONATIVS. & lin. ult. DECVRIO AVGVR.

2 *In ruderibus Cemenelii, prope Niciam Provinciæ, In domo Mayer Lugdunensis. Ex Sponio Miscell. E. A. Sect. I. Art.* v. *pag.* 20.

IOVI. O. M.
CETERISQ. DIIS
DEABVSQ. IMMORT
TIB. CL. DEMETRIVS
DOM. NICOMED.
V. E. PROC. AVGG. NN.
ITEM CC. EPISCEPSEOS
CHORAE INFERIORIS

Lin. 5. DOM. id est, *Patria*.
Lin. 6. *Vir Egregius*.
Lin. 8. CC. *Episcepseos Choræ &c.*

Id est, *ducentesimæ inspectionis regionis inferioris*. „ Ducentissima erat vectigal, quo nummus pro „ singulis docenis nummis pendebatur. Tacit. „ Ann. II. C. 42.

3 *Ultraiecti, in horto Grævii. Ex Sponio Miscell. E. A. Sect. III. p.* 72.

Heic duo canes incedentes.

IOVI. O. M. SVMMO
EXSVPERANTISSIMO
SOLI INVICTO APOLLINI
LVNAE DIANAE FORTVNAE
MARTI VICTORIAE PACI
C. ANTISTIVS. ADVENTVS
LEG. AVG. PR. PR.
DAT

Adfertur a Reinesio I. 244. pag. 226. Sed non integra. *Hoc insigni* (inquit Sponius) *ara Jovem non modo Exsuperantissimum, sed alios majorum, minorumque gentium Deos venerabatur Cajus Antistius Adventus Legatus Augusti Pro-Pretore Provincie, ut opinor Germaniæ inferioris, siquidem in ea marmor erutum fuit. Adventum autem Consulem An. Chr.* 218. *memorant Fasti Capitolini, omisso prænomine familiæque nomine, & adstante Macrino: quem eumdem esse, qui Cajus Antistius Adventus integro nomine vocabatur, verisimile est; quique prius legatione ista, quasi ad Consulatum gradu functus erat, sub Severo, vel Caracalla post Commodum regnantibus, cujus tempore invaluit, ut ex nummis liquet, Jovis Exsuperantissimi cognomen.* Vide *Art. Crit. Lapid.* Lib. III. cap. IV. n. II. col. 401.

4 *In loco, qui dicitur* Gambara *agri Brixiani, in Horto Eccl. S. Mariæ ad Nives. Ex schedis D. Petri Gnocchi.*

IOVI
P. VTILIV.
PAGAN

5 *Prope oppidum Manfelouth, a Cairo Leucis* LXX. *in meridiem, muro infixa Ecclesiæ vetustissimæ S. Victoris Ægyptiaci, quam hodie Copti tenent. Ex Maffejo Inscript. Var.* CCCCLV.

IOVI HERCVLI VICTORIAE
IMPERATOR. CAESAR. CAIVS. AVRELIVS. VALERIVS. DIOCLETIANVS. PIVS
FELIX. INVIC. AVG. PONT. MAX. GERM. MAX. TRIB. POT. V. COS. III. PROCOS. ET
IMPERATOR. CAESAR. MARCVS. AVRELIVS. VALERIVS. MAXIMINVS. PIVS
FELIX. INVIC. AVG. PONT. MAX. GERM. MAX. TRIB. POT. III. COS. II. PP. PROCOS
INVICTISSIMI. PRINCIPES. NN. TOTIVS. ORBIS. RESTITVTORES
CASTRA. COHORTIS. I. AVG. PRAET. LVSITANORVM
PROVIDENTIA. SVAE. MAIESTATIS. EXTRVCTA. DEDICAVERVNT.

6 *Romæ Ex Sponio Miscell. E. A. Sect. III. Art. I. pag.* 81.

SIG. IOVI
ISTIGIO
C. ATINIVS C. F.
CLV. MARIVS
VOTO SVSCEPTO
PRO SAL. VX. SVAE
D. S. P. P.

Id est, *Signum Jovi Stygio*, ISTIGIO enim videtur error esse Scultoris: *Cajus Atinius* Caii filius, *Clustumina* Tribu, *Marius*, *voto suscepto pro salute uxoris sua de sua pecunia posuit.*

7 *Foroliviii Ex Sponio in cit, Oper. pag.* 80.

I. O. M. OBSEQVE.
M. VARENVS
POLYBIVS PRO SE
ET SVIS
V. L. S
M. AVRELIO CETHEGO
L. IVNIO CLARO COS.

„ Fortunæ *Obsequentis* (ait Sponius) cujus templum *in* „ Capitolio posuerat Servius Tullius, meminere Plu- „ tarchus, & numismata. At Jovis *Obsequentis* nescio, „ an aliquis fecerit mentionem. Ara dedicata sub „ consulatu Cethegi & Clari, Marco Aurelio impe- „ rante, anno Ch. 170.

1 *Genevæ*
In Ara ad Arvam effossa.
Ex Sponio in Miscell. E. A. Sect. III. p. 72.

IOVI . O . M
CINGI DVO
STABVLO ET
AVLVS

„ Variis (ait Spon.) sub cognominibus colebatur Jupiter pro variis locis, in quibus ejus vigebat cultus; & pro diversis beneficiis, quæ ab ipso mortalibus concedi credebantur. Hinc Jovis Tonantis, Custodis &c. epitheta. Sed quid sibi velit cognomen Jovis O. M. Cingidui, alii interpretentur. Est Cinga, (pergit Sponius) Hispaniæ citerioris fluvius, ex Pyreneis fluens, de quo Lucanus Lib. 4.

„ . . . . *Camposque coërcet*
„ *Cinga rapax, vetitus fluctus, & littora cursu,*
„ *Oceani pepulisse suo: nam gurgite mislo*
„ *Qui præstat terras, aufert tibi nomen Iberus.*

„ Sed potius a *Cinga Cingaduus*, quam *Cingiduus*: Forsan a cingentibus Genevam urbem montibus? At nimium leves conjecturæ. Apud Guichenonem hæc sic habet: *JOVI. O. M. Cingi duo & Aulus*, divisa scil. voce *Cingiduo*. An vero sic legendum CINGI DVO, nescio, ut exprimatur duos *Cingios*, idest *Stabulonem* & *Aulum* Jovi hunc lapidem vovisse.

2 *Romæ*
In horto D. Petri in Montorio.
Ex Eodem in cit. oper. pag. 78.

IOVI OPTIMO
MAXIMO
SABATIO
C . CAETRONIVS OCCI
VS VALERIANVS MIL.
SEMPLAR. ARMATVRAE
V . S . L . M

Sabatius Jupiter idem est ac *Sabazius*, qui & in aliis Inscript. apud Grut. occurrit. Frequentissimum fuit hocce cognomen *Bacchi*, teste Hesychio; at etiam *Jovis*, ut præter marmora, confirmant antiqui Scriptores, Firmicus *de Errore profanarum Religionum*: *Sabazium colentes Jovem, anguem, cum initiantur, per sinum ducunt*. Forsan a Baccho ad Jovem translatum fuerit epitheton, eo quod Jupiter Bacchi parens censeretur. Vide *Diodor. Sicul.* L. 3. Irrepsit vox illa ex *Sabo* Bacchantium Thraciæ, sicut & *Evoe*; hinc Bacchi sacerdotes Σαβοὶ vocati, & festa ipsi *Sabazia* instituta, teste Scholiaste Aristophanis *ad Vespas*: Cajus Cætronius miles *semplaris armatura*, hoc est, ut censet Sponius, *simplicis armaturæ*: sic in antiquis marmoribus *Miles duplarius*, id est, *duplicis armaturæ*. At quare Miles hic duarum familiarum nomina fert, *Catronia* nimirum & *Occia*? Hoc quidem eveniebat, ubi aliquis in aliam familiam, quam in eam, in qua natus erat, adoptabatur, sicque utriusque nomen retinebat. Hæc ex Sponii nota compendiose excerpsi.

3 *Gussagi in agro Brixiano.*
E schedis D. Petri Gnocchi.

DIS . OM
NIBVS
V . Q
V . S . L . M

4 *Romæ in Quirinali.*
Ex Sponio in Miscell. E. A. Sect. III. p. 80.

IOVI OPTIMO MAXIMO
DOLICHENO VBI FERRVM
NASCITVR C. SEMPRONIVS
RECTVS CENTVRIO
G . FRVMENTARIVS D. D.

Reines. 15. I. lin 2. DOLYCHENO lin. 4. CENT. 7. FRVMENTARIVS. & aliter versus distribuit. De hac Vid. quæ adnotavi ad *Art. Crit.* Lib. III. Cap. IV. num. 2. Col. 391. & Not. Reinesii, ubi de *Jove Dolycheno* pag. 34. atque Sponium ad cit. Epig.

5 *Reperta in vico prope Monsempelusium, vulgo* Graffano.
Ex Martorellio De Regia Theca Calamaria pag. 504.

. . . . ΛΛΙΙΥΣ
. . . ΑΡΑΥ. . . . ΙΑΓΥΝΑ
ΑΥΤΟΥΕΓΧΑΝΑΠΕ:
ΔΩΚΕ ΤΩΙΔΙΙ ΚΩΜΝΑ
ΡΩΙΙΑΙΔΙΙΕΛΕ. ΥΟΕΥΙΩΙ
ΥΠΕΡΑΥΤ. ΟΥ. ΚΑΙΠΟΛΙ
ΤΩΝΙΡΤΙΝΩ. ΝΙΓΙΑΣ
ΤΑΥ ΤΑΠΑΝΤΑΠΕΦΥ

Quam sic restituit laudatus Martorellius:

ΕΝΟΣΕΙ ΑΧΙΛΛΕΥΣ
ΚΑΙ ΑΥΡΗΛΙΑ ΓΥΝΑ
ΑΥΤΟΥ ΕΥΧΑΝ ΑΠΕ.
ΔΩΚΕ ΤΩΙ ΔΙΙ ΚΩΜΝΑ-
ΡΩΙ ΚΑΙ ΔΙΙ ΕΛΕΥΘΕΡΙΩΙ
ΥΠΕΡ ΑΥΤΟΥ ΚΑΙ ΠΟΛΙ.
ΤΩΝ ΙΡΤΙΝΩΝ ΥΓΙΕΙΑΣ
ΤΑΥΤΑ ΠΑΝΤΑ ΠΕΦΥΚΟΤΙ

Et sic vertitur ab eodem:

ÆGROTABAT ACHILLES
ET AVRELIA CONIVX
IPSIVS VOTVM SOL-
VIT IOVI COMNA-
RO ET IOVI LIBERATORI
PRO IPSIVS ET CIVI-
VM HIRTINORVM SALVTE
HORVM OMNIVM AVCTORI

6 *Ex Annal. Lit. Italiæ Tom. II. pag. 299.*

IOVI O. M. ET
MINERVAE FRVGIF
C. IVLIVS RVFVS C. V
PROCOS. CAMPAN
V S

1 *Ex Marm. Taurin. Par. II. pag.* 106.

IOVI IVNONI MINER
ANTONIA M. L. IBO
APHRODISIA SCIP
HOS II VENEREM
SPECVLVM DO
NVM DEDIT

Id est: *Jovi Junoni Minervae Antonia Marci Liberta Ibo Aphrodisia Sciphos Duos Venerem* [id est Veneri] *Speculum Donum Dedit*.

Gruter. V. 6. lin. 1. IVNON. lin. 2. ANTONIA. M. LIB. lin. 3. & 4. SCYPHOS. H. VENEREVM.

2 *In Muro ad Palatium Episcopale Wormatiense. Ex V. C. Joh. Strangio Nob. Anglo, qui exscripsit.*

C RABVRIVS. FE
STVS. POMAR
RETIO. TRIB. LEG
VII. G. F. PRAEF
ALAE. SCVBVLO
RVM
IOV.

In Grut. XIII. 4. Varians, & mutila.

3 *Wormatiae in aula Episcopali Ex Eodem Strangio, qui exscripsit.*

I. O. M.
ET. IVNONI. REGINAE
VICTORINA. PRIMITIVA
POSVIT

Grut. VII. 6. lin. 2. ET. IVNO. contra fidem marmoris.

4 *Romae In SS. Apostolorum. Ex Cyriaci Nov. Fragm. pag.* 58. *n.* 154.

IOVI. O. P
T. M. ET
DIIS. DEAB
OMNIBVS
P. ROSALIVS
ET. M. AVRE
LI LVCILIANI
A. SELLIO
VERVS AMICVS
V. S. L. M.

Ex Mazoch. Gruter. IV. 1. lin. 1. OP. fine T. l. 5. P. ROSARIVS. Pigh. uti in nostra, lin. 6. M. AVRELII. lin. 7. LVCIANI. lin. 8. ASELLIQ. & alter distribuit versus. *Manifestum est* (ut Cl. Oliverius) *literas* O. P. T. *per errorem disjunctas fuisse, legique in lapide* OPT. *Caeterum quum Mazochius ipse in Emendationib. in calce Libri appositis Inscriptiones, quas eadem pag* LVII. n. 6. 7. 8. & 9. *affert, se non vidisse testatus sit, praestat in Cyriaci authoritate conquiescere.*

5 *Seprii in Insubria. Ex Cyriaci Nov. Fragm. pag.* 59. *n.* 156.

IOVI O. T.
E T
DIIS. DEA
BVS. QVE
MASSELLIA. VALE
RIANA. VOTVM
S. L. M.

„ Hanc (inquit Oliverius) ex Mazochio Gruterus pag. III. „ n. 6. in *Ecclesia SS. Apostolorum* collocat. Sed Mazochius „ eam non vidit. Aliam insuper Inscriptionem huic agglutinat, quam diversam esse existimaverant, tum Scaliger, ut in repetit. edit. Gruteri notatur, quum Gruterus ipse in *Corrig. & Animad.* Itaque absque ullo additamento a Muratorio iterum vulgata est p. 3. 7. Ex schedis suis & ex Gratiolo, in quo p. 155. basis ipsius figura aeri incisa habetur ita, ut dubitari non possit recte Gruterum, Scaligerumque sensisse de *Massellia Valeriana* hinc expungenda. Sed Cyriacus rem in aperto ponit; non modo enim dilingit, sed duobus diversis in locis ea marmora vidit *Brevii* nempe illud *Caeli Baronis*, & Seprii *Massellia Valleriana* votum.

6 *Ravennae In Museo Archiepiscopi. Ex Ephem. Lit. Flor. Tom. XI. col.* 277.

RRO. SAL. AVGG.
EX. IVSS.
I. O. M. D. CON
M. CAES. CHRESIM
AVG. RAVEN
C V M
SACCIDIA FELICITATE
CONIVGE ET
CAESIA CHRESIME
FILIA

Apud Mur. MLXXV. 1. deest 1. lin. *Ex Jussu Jovis Opt. Max.* (aut Jovi) *Donum Consecravit M. Cajus Chresimus Augustalis* (vel *Augur*) *Raven. &c.* Grut. XII. 5. lin. 7. FELICITA.

7 *Vorburgi in Hollandia. Ex Sponio Miscell. Erud. Antiq. Sect. III. num.* 95. *pag.* 113.

I. O. M SARAPI
ISIDI FRVGIFERO
CAELESTI FORTVN.
BONO EVENTO
FELICITATI LARI
VIALI ET GENIO
LOCI L. LVCRETIVS
PAL. FAVSTINIAN.
Ↄ. LEG. I. M. P. F. PRO. SE
SVISQ. HER. V. L. CONSACR.

Mutila apud Reines. 137. I. ex *Georg. Hornio Hist. Hol.* L. II. c. 5. Vid. quae ad hanc eruditissime adnotavit CL. Cuit pa. Sixius in *Lapid. Vetust. Epigrammat.* cap. III. *Schol. in Reines. Syntag. Class.* I. *n.* 137.

1 *Wormatiæ*
In Muro Palatii Episcopalis
Ex Eodem Strangio,
qui exscripsit.

I . O . M
L . OCTAVI
VS . CELER
PRAEF . COH .
VII . BRIV . ET
COH . I . THRA
LEG . I . XX . PP .
IVL . PRIMVS

Mutila apud Grut. XIV. 8.

2 *Augustæ*
Pretoriæ Anglerianæ.
Ex Cyriaci Nov. Fragm. p. 41. num. 95.

I . O . M .
C . TERTVLIENVS
QVINTVLVS
V . S . L . M .

Grut. ex Apiano XVI. 11. ponit *Angieria ad æd. B. Virg. in ara grandi*; & lin. 2. scribit Q. TERTVLLIENVS . prænomine C. immutato in Q. Sed legendum C. ut habet Alciatus, Cyriacus, & Cl. Zachar. *Excurs. Liter.* pag. 89. n. CLXXXIII.

3 *Ex Cyriaci Anconit.*
Nov. Fragm. p. 17. n. 30.

ST . METTI
VS ZETHVS
IOVI
SABAZIO
D . L . D .
L . D . D . D .

Gor. T. II. Inscr. Etr. p. 52. ex MS. antiq. Rhedio, & Grut. ex Apiano XXII. 4. qui *Lucæ* eam ponit; lin. 1. SP. hoc est, *SPurius*: *Verum quum* (inquit CL. Oliverius in Not. ad hanc n. 93.) ST. *Statii quoque prænomen non infrequenter a veteribus usurpatum fuerit, ut Fabret. docuit* Inscr. Dom. cap. I. p. 27. *donec aliquis marmor ipsum examinet, præstat lectionem Cyriaci tueri*, qui eam ponit Lunæ.

4 *Ex Celsissimo Principe Turrismutiæ* Iscrizioni Antiche di Palermo *Edit. 1762. pag. 1. n. 1.*

IOVIS
COCVRRVS

Mendosa utique quadratarii errore, vel ex MS. Musei Caroli Ventimiglia V. C. ut & fatetur idem Clariss. Editor p. 63. qui eam exscripsit ex cit. MS.

5 *Romæ*
In Museo Collegii Romani S. J.
Ex Antonio Lupo Diss. ad Epitaph. S. Severæ Mart. Cap. X. pag. 75.

IOVIS
CACVNVS

6 *Hæc in ærea lamella.*
Additis Inscriptioni punctis duobus ita Cl. A. legit.

IOVI.
SC.
ACVNVS

7 *Apud Vavarim Novarianam Villam ante Ædiculam.*
Ex Cyriaci Nov. Fragm. p. 42. n. 105.

IOVI
O. M.
L. LVCILLVS
OPTATVS
V. S. L. M.

Reines. 7. I. ex schedis Langerm. lin. 3. LVCILIVS. ac in tres versus distribuit, & locat *Novariæ ad Æd. S. Genesii*.

8 *Ex Tom. I. Annal. Eccl. Baronii edit. Lucæ n.* XIII. *p.* 44. *Olim Viennæ in Gallia.*

I . O . M .
TI . CLAVD .
CENSOR.
P . PROCON.
V . S . L . M.

Vide Grut. pag. XIV. 4. 5. ubi mutilæ, & variantes a nostra.

9 *Romæ.*
Spon. Miscell. Erud. Antiq. p. 81. Sect. III. n. 20.
Ex schedis Barberinis.

IOVI PATVLCIO ET
IVNONI PATVLCIAE
D . D . PR . ID . AVGV .
C . CAESIO LONGINO ET
SEX. DOMITIO CALVINO COS.
L. CALPVRNIVS L. F. PAL
MESSALINVS
PRAEFECT . FABR . OST.
IIII QVINQ.
DE SENATVS SENTENTIA
AEDEM FACIENDAM
COERAVIT E. II. P.

10 *Ex Sam. Pitisco Lexic. Antiq. Tom. II. pag.* 359.

IOVI . CAPIT .
MARTI . ET . FORTVNAE
ALIISQ . DIS . CONSERVAT
DOMVS . AVG . . . . .

11 *Basis inventa Syracusis.*
Ex Cl. Lupio: Epitaph. S. Severæ pag. 90.

ΒΑΣΙΛΕΟΣ ΑΓΕ . . . .
ΙΕΡΩΝΟΣ ΙΕΡΟΚΛΕΟΣ . . . . .
ΣΥΡΑΚΟΣΙΟΙ ΘΕΟΙΣ ΠΑΣΙ

„ Quam inscriptionem (ait. cit. Lupius) Dorice conceptam „ facile intelliges, si primum versum suppleas: *Βασιλέως* „ *ἁγεμόνος*, vel *ἁγεμονεύοντος* Dorice pro *ἡγέμονος*, vel *ἁ-* „ *γεμονεύοντος*: Sensus en. est. *Rege præeunte Hierone Hierocle* „ *clis* (filio) *Syracusii Diis omnibus* obtulerunt. Hic lapis ad „ secundum Hieronem pertinet. Primus enim Hiero Dinomenis filius fuit, non Hieroclis: & frater fuit Gelonis. & Tyranni, quem Dinomenis filium veteres scriptores appellarunt.

12 *Mediolani ad Ædem S. Domnini.*
Ex Cyriaci Nov. Fragmen. pag. 35. n. 75.

IOVI
IVNONI
MINERVAE
Q . V . C . V . S . L . M .

Tam Gruterus (ait Cl. Oliver.) *pag.* V. 3. *quam Gratiolius pag.* 88. *tertia sigla non C. sed G. exhibent. Inde Fabret. in emendat. Grut.* pag. X. explicat *quod voverat gratus votum solvit libens merito; sed abundare videtur illud* Gratus, *quum addatur* Libens; *quare tribus iis prioribus literis signatum fuisse existimo nomen illius, qui Diis Magnis Jovi, Junoni, Minervæ votum solvit*; aliarum siglarum interpretatio ab Holtheno facta in *Corrig. &c.* rejicienda omnino est. Grut. etiam aliter distribuit versus.

I V N O.

1 *Parmæ*
In S. Johan. Evangel.
Ex Cyriaci Nov. Fragm. pag. 28.

IVNONIBVS
L ƐARIVS * PHILERO
S . † L . M .

Gruter. XXIV. 3. l. 2. ex Apiano PHILEROS. l. 3. L. M. * leg. PLARIVS Gud. † S. mf. Pigh. Hæc illustrata fuit a CL. Turrio in Dissert. *de Diis Aquilejensibus* pag. 304.

2 *Beneventi*
Ex Thes. Antiq. Benevent. Joh. De Vita Diss. II. pag. 67.

IVNONI QVIRITEI SACRA
C. FALCIDIVS L. F. *sic* CONSOL
DEDICAVIT

3 *Ibidem*
Ex eodem in cit. Opere.

IVNONI REGINAE . . . . .
. . . .

4 *Ibidem*
Ex eodem in cit. opere.

IVNONI VERIDICAE
. . . .
. . . .

5 *Nemausi apud Guyranum.*
Ex Eodem in cit. Opere.

L. ET INNONI B. OP.
IMP. PONI
NEMAVSENSES

Hanc Eruditus Guyranus sic excusit in litteris ad Sponium datis. *Libero & Junoni bene Opitulanti imperarunt poni Nemausenses.* Ubi *Innoni*, fabrili mendo pro *Junoni* sculptum esse contendit. Vid. Art. Crit. Lib. III. c. IV. n. III.

6 *Romæ*
Apud Marchionem Alexandrum Capponium.
Ex Museo Veron. CCLXII. 3.
In Manubrio parvi cochlearis.

IVNONI LANVMVINAE SPS S VLP QVIRIN

7 *Basis coronis ornata, in Provincia Forojuliensi a D. Comit. Canonic. Florio reperta una cum aliis figuratæ Antiquitatis ruderibus.*
Ex Hist. Lit. Ital. Tom. I. pag. 307.

IVNONIBVS
SACRVM
SEX LICINIVS

8 *Romæ*
Ex Sponio Miscell. E. A. Sect. III. Art. I. pag. 83.

IVNONI MONETAE REGIN.
SACRVM
ANTONIVS L. L. EVTHETVS
ET ANTONIA DIONYSIA
VOT. SOL.

Junonem Monetam ita dictam fuisse a Romanis, refert Cicero L. *de Divinat.*, quod, cum terræmotus accidisset, ab ea moniti fuissent, ut sue plena Diis placandis sacrificium fieret. Liv. & Ovid. testantur ædem hanc *Junoni Monetæ* votam fuisse a Furio Camillo Dictatore. At Suidas hujusce epitheti aliam originem indigitat v. *Moneta*. *Juno*, inquit, *tali de causa ita dicta*. *Romani cum in bello contra Pyrrhum & Tarentinos pecuniis egerent, Junoni votum fecerunt. Illam vero ferunt ipsis respondisse, si cum justitia feriam operam darent armis, pecuniam ipsis non defuturam.* Romani igitur voti compotes facti, IVNONEM MONETAM *coluerunt, hoc est, Consultricem, seu Monitricem, & decreverunt, ut nummi in ejus templo cuderentur.* Unde Carisius Monetarius in nummo Consulari gentis Carisiæ eam expressit.

9 *Ex Maffeio*
Inscr. Var. CCCCXXVII. 3.

IVNONI . REGINAE
L . SERANIVS . ET
VARINIA . PRO . SALVTE
FILIAE . SVAE . SERANAE
DEDICAVERVNT

10 *In viridario Justorum Comitum,*
Ex eodem in Mus. Veron. CLXXXIX. 3.

IVNONIBVS
AVG
L . LICINIVS . HYMNVS
VI VIR
V . S . L . M

11 *Manerbii in agro Brixiano.*
Ex Maffeio Inscript. Var. CCCLXXVIII. 6.

IVNONIBVS
C. NAEVIVS
PROCVLVS
V. S. L. M

12 *Inter rudera oppidi Calvi.*
Ex eodem CCCCLXXV. 7.

IVNONI
FAVSTINAE
AVG
SAC

13 *Aquilejæ reperta.*
Ex Hist. Litter. Ital. Vol. XII. pag. 483.

IVNONIBVS
SACRVM
SEX LICINIVS
VERECVNDVS

1 *Romae.*
Ex Sponio in Miscell. Sect. VIII. pag. 274.

IVNONI REGINAE
SACRVM
PRO SALVTE
D.N.DIOCLETIAN. INCLYTI
PRINCIP. SEMP. AVG.
PINIVS PAVLLVS SECVNDVS
VIR.CLAR.PRAEF.VRB.
IVDEX SACRARVM COGNITIO
NVM.VOLVNT.EIVS.CVR.

2 *Ostiae in Tabula Marmorea.*
Ex Sponio Miscell. E. A. Sect. III. pag. 81.

IVNONI.PATVLCIAE.SISPITAE
T.FABATIVS.TABVLARIVS
OST.ET.PROCVRATOR.FISCI
PATRONVS.COLLEG.LENVNCVL
IIII VIR. QVINQVENN.
D.D.

Quare *Patulcia* cognomen assumat Juno, non est facile cognoscere, cum fuerit vulgare Jani epitheton, quia bello ejus valvae patebant; sicut etiam Clusius, quia pace claudebantur: unde Ovid. L. I. Fast.

Inde vocor Janus, cui cum Cereale Sacerdos
Imponit libum, farraque mista sale;
Nomina ridebis, modo namque Patulcius idem,
Et modo sacrifico Clusius ore vocor.

Lenunculus est piscatoria Navis; quare Ammian. Marcell. L. 4. *Lenunculos piscatorios* appellavit. Caesar Lib. 2. Bell. Civil. *Lenunculum* pro scaphis majorum navium ponere videtur. Haec ex Sponii not.
Mutila in vers. 1. apud Reines. pag. 59. n. 33. I. ubi deest SISPITAE. Vid. *Art. Critic.* L. III. cap. IV. n. III.

3 *Prope Pisaurum eruta,*
quam servat Annibal Oliverius V. Cl.
Ex Maffeio Inscript. Var. CCCCLXX. 4.

FIDE.SALVTE.IVNONII
MAT.MATVT.APOLENE

4 *Romae*
E schedis Barberinis
Ex Sponio Miscell. E. A. Sect. II. Art. VIII.

IVNONI REGIN.
SACRVM
PRO SALVTE
D.N̄.DIOCLETIANI IN
CLYT.PRINCIP.SEMP.AVG.
PINIVS PAVLLVS SILVANVS
VIR.CLAR.PRAEF.VRB.
IVDEX SACRARVM COGNITIO
NVM.VOLVNT.EIVS.CVR.

VOLVNT. EIVS CVR. Sponius putat legendum: *Voluntate ejus*, Imperatoris scilicet jussu, *curavit*. Vid. Epig. sub n. 1. in hac pag. ubi linea 6. PAVLLVS SECVNDVS.

5 *Nemausi*
Ex Hist. de la Ville de Nimes
Leonis Menard p. 247.
Exigua Basis.

IVNONIB
MONTAN
CINNAMIS
V.S

6 *Vargatariae*
In agro Veronensi.
Ex Museo Veron. CXCI. 7.

L.CASSIVS
FVLVI.LIB
TROPHIMVS
IVNONIBVS
V.S

8 *Ibidem.*
Ex Eodem LXXXVI. 1.

IVNONIB
SACRVM
A MERYLLVS

7 *Brixiae.*
Apud DD. de Masperonis.
E schedis D. Petri Gnocchi.

IVNONIBVS
PRO.SAL
VAL.IVSTAE
NICETICVS
SER....V.S

9 *In Museo Veronensi.*
LXXX. 2.

IVNONI FERONIAE
BARBIA L. F. SECVNDA
AEDEM.SIGNVM.PORTI
CVS. D. P. S. D.

10 *Olim Brixiae*
apud Capuccinos.
E schedis D. Petri Gnocchi.

IVNONIBVS
PRO.SALVTE.MACRINAE
FVNDANAE.
CORNELIAE.AVIOLAE
C.F.L.N........
....
L.CALLINIVS.AVIO
LA..........
V.S.L.M

Lapis in eorumdem Capuccinorum fabrica scissus est. Mutilior in Nov. Thes. XVII. 2.

1 *Forolivii.*
Ex Sponio Miscell. E. A. Sect. III. Art. I.

MATERNO ET
BRADVA COS.
IDIBVS AVG.
IVNONI REGINAE
M. VARENVS
CVM VARENA
CHRYSIDE ET
CVM SVIS
V. S. L. M

2 *In oppido Manerbio agri Brixiani.*
Ex schedis D. Petri Gnocchi.

IVNONIB
C. NAEVIVS
PROCVLVS
V. S. L. M

3 *Brixiæ apud DD. de Averoldis.*
Ex iisdem.

IVNO
NIBVS
V. S. L. M
L. CAECILIVS
PLACIDV
S

Mur. XVII. 5. lin. 4. CAECILI. contra lapidem.

4 *Ibidem*
Ex iisdem.

IVNONIBVS
ANNIA. L. LIVDA
PRO. SVIS
V. S

Grut. MCLIX. 2.
lin. 2. ANNIÆ LIVDA.
lin. 3. TRO. SVIS.

5 *Albani*
Ex Sponio Miscell. E. A. Sect. III. Art. I.

IVNONI ALBANAE
EVTYCHVS FAVSTINIANVS
ET EVTYCHIA FAVSTIN.
AVG. LIBERTA FLORA V. D. D

Cognomen sæpe assumebant Ethnicorum numina a locis, in quibus cultus eis tribuebatur. Sic Juno heic dicitur *Albana*, quia Albæ Longæ templum haberet, vel saltem ad lacum Albanum, ubi nunc *Albano*. Vid. Art. Crit. L. III. c. IV. num. III.

6 *In æde S. Remigii juxta Palantiam agri Novariensis.*
Ex Donio Class. I. n. 88.

NATIS
SIIVIIRI KI
PARA. VALERIA
NA
V. S. L. M

Ad hunc lapidem hæc habet Gorius: „ Ante hanc vocem NATIS, integram lineam scriptam suspicor in hac votiva ara, scilicet, IVNONI REGINAE, vel aliquod aliud Dei, seu Deæ nomen; aliorum lapidum exemplo, qui natorum tutelam & salutem Numinibus commendatam fuisse a parentibus, diserte testantur. Videndus Jac. Philip. Tomasinus de Donariis Cap. X. qui Mediolanensem aram hac epigraphe ornatam producit, & alteram Romanam in Capitolio.

SECVNDVS. RV
FIANVS
PRO. NATIS. SVIS
MATRONIS
V. S. L. M

IVNONI
REGINAE
CONSERVATRICI
LIBERORVM. DO
MVS. AVGVSTI
D D

„ Post hæc PRO NATIS. scriptum puto, quæ literæ fortassis extritæ. Solemne parentum erat quotannis, pro natorum salute Diis, ac Natali Genio sacra facere, quod eruditis haud incognitum est. Vota quoque a nutricibus, lustrico die, & ab aviis fieri solita, quæ Persius Sat. 2. v. 31. describit, observat Joh. Jacobus Claudius Cap. IV. Diatrib. de Nutricibus, & Pædagogis, qui etiam alumnos, suos *natos*, ac *filios* appellabant.
„ NATIS SIIVIIRI. Idest, *Severi*. Vide quæ adnotata sunt in Florentinas Inscr. Par. I. pag. 161. n. 100. & p. 152. & 431.

AESCVLAPIVS ET HYGIA.

1 *Lambesæ hodie* Tezzoute *in regno Algerii.*
Ex Shawio Voyages &c. Chap. VIII. pag. 147.
Super Zophorum templi Æsculapio dicati.

AESCVLAPIO ET SALVTI IMP. CAES MARCVS AVRE
LIVS ANTONINVS AVG. PON. MAX.
IMP. CAES. LVCIVS AELIVS VERVS AVG.

2 *In insula Tiberina effossa.*
Ex Spon. Miscell. E. A. Sect. III. p. 117.

AISCVLAPIO
AVGVSTO SACRVM
PROBVS. M. FICTORI. FAVSTI
MINISTER. ITERVM. ANNI. XXXI.

Eadem uti Romæ in S. Bartholomæi posita affertur a Marangonio in libro: *Delle cose Gentilesche* pag. 54.

3 *Romæ, in Hortis Justinian.*
Ex eodem l. cit.

SOLI INVICTO
MITRAE
VESTALIS
CAES. N. SER.
ET C. VETTIVS
AVGVSTALIS
DD

Mitra Solis Epitheton erat Orientalibus præcise regionibus usurpatum, a quibus Romam advectum.

4 *Non procul a Thermis*
Herculanis in Dacia effossus.
Ex V. C. Paschali Caryophilo in Diss.
Epistol. de Thermis &c. pag. 10. *edit.*
Trajecti ad Rhenum. 1743.

DIIS MAGNIS
ET. BONIS. AESCV
LAPIO. ET. HYGIAE
MARC. AVR. VETE
RANVS. PRAEF. LEG
XIII. G. ANTONINIAN
V. L. M. S

Præfectus Legionis heic idem est ut *Tribunus Legionis* (teste Marcello Jurisconsulto L. 25. *u. de testam. milit.*) ille scilicet, *qui ad ærarium, aut in commentarium Principis* delatus erat, ut clarius docet Modestinus L. 32. *u. Ex quibus causis.*

5 *Romæ.*
Ex Spon. Misc. E. A. Sect. VII. p. 244.

AESCVLAPIO SACRVM
EX VOTO SVSCEPTO
MISSI HONESTA MISS
COH. III. PR. 7. GRADIVI
Q. ROSINIVS Q. F. POL
SEVERVS MVTINA
L. POPILIVS T. F. ANTIOCHVS
CAESAR AVG

6 *Reperta in agro Tyburtino.*
Ex Diario Lapidario MS. Rev. P. Abb.
D. Petri Aloys. Galletti Cassinens. V. C.

AESCVLAPIO SERVATORI
ET HYGIAE VOTO
SVSCEPTO, PRO SALVTE
ET INCOLVMITATE POM
PEIAE CONIVGIS SVAE
M. SEPTIMIVS IVLIANVS
V. S. L. M.
L. D. D. D.

7 *Ex V. Cl. Nic. ab Hontheim in Collectione Trevirensium Inscript. inserta Prodromo Histor. Trevirensis Cl. I. n.* 5. *p.* 186. *Edit. August. Vindelic.* 1757.

DEO. ASCLEPIO
T. IVL. TITI. FILIVS. FABIA
SATVRNINVS. PROCVRATOR
AVGVSTORVM. DONO. DEDIT

„ Marmor VI. fere pedum lat. 11. alt. cum hac Inscriptione
„ Treveris in horto Commendariæ S. Joh. Ord. Melitensis
„ a Gallis an. 1734. pontem munientibus, erutum, & in
„ ædes Honthemianas delatum. Eodem loco inventa fuit
„ statua Æsculapii, capite, manibus, pedibusque trunca.
„ Metas evecta fuit a Commissario bellico Des-Cartes. Ita
Laud. Auctor.

Æsculapius Græce appellatus fuit Ασκληπιος, ut cuique patet.

8 *Olim in Dacia*
hodie in Museo Vindob.
Ex Maffejo CCXLIX. 4.

AESCVLA
PIO. ET. HY
GIAE. P. AN
TONIVS
SATVRNI
NVS. DEC. COL
V. S. L. M

Hygia Græcis est, quod Latinis *Salus*.

9 *Signæ in Latio.*

SALVTI
SACRVM
M PAPIRIVS
ALBINVS
V. S. L. M

10 *In Monte Politiano*
Apud Petrum Buccellium V. Cl.
Ex Maffeio Inscript. Var.
CCCLXVI. 8.

PRO. SALVTE
QVINTI. ET
TRIARIAE. N...
LIBERISQVE
FORVM. AESCV
LAPIO SA
CRVM

1 *In Insula Tiburtina, in Horto Cœnobii Franciscanorum. Ex Donio Cl. IV. n. 44. qui vidit.*

AISCVLAPIO
AVGVSTO . SACRVM
PROBVS . M . FICTORI . FAVSTI
MINISTER . ITERVM . ANNI
XXXI.

2 *Arimini in D. Onuphrii. Exscripsit V. Cl. Joh. Blanchi Ex Ephem. Liter. Flor. Tom. VII. 521.*

SALVTI . EX VOTO
Q. PLAVTIVS . IVSTVS . AEDIL . ARIM.
sic N . S . ET . CASSIAE . THREPTES . CS . ET
Q . PAAVTI . VERECVNDI . F . S . AEDEM . S . A . DED
H . A . S . A . H . L . L . Q . D . R . I . N . A .

Vitiata in *Nov. Tosf.* XXI. 4. ex *Gruteri*. Lege lin. 3. N. S. *Nomine Suo*, & C. S. *Conjugis Suae*. Lin. 4. PAAVTI λαμβδα pro L. ut in aliis Latinis Inscript. F. S. *Filii Sui*. S. A. *Sacram Aedem* vel *Saluti DEDicaverunt*. Postremas siglas interpretantur alii. Ex hoc votivo lapide censet Blanchius Arimini Sacellum fuisse *Saluti Deae* dicatum; ibique etiam Aedilem fuisse, qui publica, privataque aedificia curaret, ac tueretur. Munus Aedilium describit Cic. III. de *Leg. Suntoque Aediles curatores Urbis, annonae, ludorumque solemnium: olliisque ad honoris amplioris gradum is primus adscensus esto*. Fuerunt autem Aediles triplices, diversis temporibus instituti, nempe *Plebeji*, *Curules* & *Cereales*.

APOLLO.

3 *Mesbergae reperta in regno Tunetano. Ex Shawio in cit. Oper. Vol. I. p. 231.*

AGENTI
APOLLINI AVG. SACR.
DEVNDANIVS PAPRIMIANVS FVNDANI
FELICIS AEDILICI FIL. FVNDANI PRIMI FL. P. NEPOTIS
AEDILIS OB HONOREM AEDILITATESQVE MET. ORDO
SVVS SVFFRAGIO DECREVIT HANC STATVAM IMITA
TVS PATRIS EXEMPLVM HS. VIII. MILLIBVS N̄ SVA LI
BERALITATE NVMERATA PRIVS A SE REIPVBLICAE
SVMMA HONORARIA POSVIT EANDEMQVE DEDICA
VIT ET OB DEDICATIONEM SIMVL CVM MANNIO MEMI
ANO COLLEGA SVO LVDOS SCAENICOS ET GYMNASI
VM POPVLO AEPVLAS DECVRIONIBVS DEDIT DDD.

Haec correctior Maffejanâ in *Mus. Veron.* CDLVI. 5. Nam Shawius, ut censeo, exscripsit ex authographo.

4 *Romae ad campum Florae. Ex Sponio Misc. E. A. Sect. VIII. pag. 274.*

APOLLINI INVIC.
EX VOTO PRO SAL.
D . N . P . CLAVDI AVG.
FLORENTISSIM . PRINC.
C. IVLIVS SCYLLEROS V̄. C̄.
AVG . N . PROC.
V. CVR.

5 *Nemausi Ex Sponio Recherches d' Antiquité Diss. III. pag. 71.*

DEO
INVICTO
MITHRAE
L . CALPVRNIVS PISO
CN . PAVLINVS VOLVSIVS
D . S . D . D

1 *Romæ*
Ex Sponio Miscell. E. A. Sect. III. pag. 86.

APOLLINI PLACIFERO
EX VOTO LIBEN
SOLVIT L. AQVILLIVS L. F
SER. AVRELIVS MIL. COH. X̄
PRAETOR CENTVRIA X. VALERI
BASSINI LIBENS
VOTVM REDDIDIT

Vid. Grut. XXXVIII. 7.

2 *Salonis.*
Ex Sponio Sect. I. Art. I. in Miscell. Erud. Antiq. pag. 4.

VIBIVS. PIVS. DEO
SOLI. INVICTO. ARAM
DEDICO. VT. SIS. MIHI
PROPITIVS. MILITIBVS
CENTVRIONIBVSQVE MEIS

Vid. *Art. Cert.* Lib. III. c. xv. n. III.

3 *Cortonæ*
in Museo Corallio
Misit V. Cl. Ludov. Coltellini J. V. D.

Parva statua ænea manu pateram cum tabella tenens.

DEO INVITO *sic*
MITIR *sic*
SECVNDINVS

In postica facie tabellæ M. T. I

4 *Reperta ad antiquum Puteum in agro Bononiensi.*
Ex Annal. Liter. Ital. Tom. I. pag. 303.

APOLLINI. GENIOQVE. AVGVSTI. CAESARIS
SACRVM. D. S. P.
L. APVSVLENVS. L. L. EROS. MAGISTER
PVTEVM. PVTEAL. LAVRVS.

5 *Romæ.*
Ex Sponio Sect. III. pag. 87.
Tabula ærea apud Falerios.

APOLLINI CLATRAE

Heic Apollo, & Isis
Ad quorum pedes hæc Inscriptio:

LERPIRIOR. SANTIRPIOR. DVIR. FOR
FOVFER. DERTIER. DIEIR. VOTIR
FARER. VEF. NARATV. VEF. PONI
SIRTIR.

Post primam lineam epigraphis visitur Apollo dex. Lyram, sin. fulmen tenens, radiatum habens caput, cui superimposita rota. Mirum esset *Apollinem* habitu tam vario designatum esse, nisi jam notum esset apud Ægyptios Jovem, Apollinem, Sarapidem, Ammonem, & Æsculapium unum esse numen; ut monet Sponius. Sequitur Isis dext. Sistrum, intortumque serpentem, sinist. mensuram quamdam crescentis Nili tenens; & ad pedes proram navis, & fructum pini habet. Existimat Maffejus Art. XVII. *Degli Itali Primitivi* epigraphem hanc Latina perantiqua lingua scriptam esse, atque deinde colligi posse *Lerpirium Santirpium Duumvirum ex Formia* urbe fuisse, quam Lacedæmones ædificasse docet Strabo; Ex eorum autem regione in Italiam transmigravisse Pelasgos, narrat Servius; *Ac fortasse* (pergit idem Maff.) *Fufer* ille, *aut si mavis, Judex fieri curavit, posuitque illud monumentum ex voto Diis* in ea ærea tabula cælatis.

6 *Olim in Dacia hodie in Museo Vindobonensi.*
Ex Maffejo pag. CCXLVIII.

INVICTO
MITHRAE
M. VAL. MAXI
MIANVS
LEG. AVG
V. S

7 *Romæ.*
Ex Sponio Miscell. Erud. Antiquit. Sect. I. Art. I. pag. 4.

Q. CLODIVS PHILO
SOLI INVICTO
EX VOTO PRO
MISSO DD

8 *Tolosæ in Gallia*
Apud V. C. D. D'Orbessan Præsidem Senatus Tolosani.
Ex C. V. Joh. F. Seguierio.

DEO INVICT
SEX. VERVIC
EVTYCHES
VESTIAR. CIV
TREV. PATER

1 *Apud Dominic. Andream Fraiam, prope Puteolos reperta. Ex Maffejo Inscript. Var.* CCCCLXVII. 6.

APOLLINI . SACRVM
Q. TREBELLIVS . RESTITVTVS
FECIT

2 *Romæ. In Hortis Peretianis. Ex Maffejo Inscript. Var.* CCCXII. 5.

SOLI . INVICTO
MITHRAE
VICTOR . VILICVS
PRAEDIOR . MAECILIANOR
D . D
. . . SACERDOTI . . .
M . STLACCIO . RVFO
DEDICAVIT . III. ID . APRIL
IMP . COMMODO . COS
CVRANTE . HERMETE
CONSERV

3 *Olim in Dacia hodie in Museo Vindobonensi. Ex Maffejo pag.* CCXLVIII.

SOLI . INVICTO
AEDEM . RESTITVIT
C . CAESILIVS
SABINVS
LEG . AVG
LEG . XIII .
GEM

4 *Puteolis. Ex Maffejo Inscript. Var.* CCCLIII. 4.

DEO . SOLI . INVICTO
C . COMINIVS
COMI . FILIVS
EX . VOTO

5 *Prope Nemausum. Ex Sponio Misc. E. A. Sect. II. A. XI. p. 97.*

DEO
INVICTO
MITRAE
T . LVCILL . DENDROPH
C . HELIVS MVC . . . .
D . S . D . D

6 *Ognedæ in agro Briviano. Ex schedis D. Petri Gnocchi.*

SOLI . DIVINO
L . APISTOCIVS
SVCCISVS . PRO . SE
ET . PRO . PATRO
NIS
M . G . L . Q

Grut. MX. 8. lin. 2. L. APISOCIVS.

7 *Lausonii apud Cl. V. Joh. Bruker.*

SOLI . GENIO . LVNE
SACRVM EX VOTO
PRO SALVTE AVGvS
TORVM . P. CLOD CORN
PRIMVS CVRATOR VIX. A
NOR . LOVSONNENSIVM . II
IIIIII. VIR. AVGVSTAL. C.C.R
CONVENTVS . HEL. D. S. D.

8 *Ex Marm. Taurin. Par. II. pag.* 107.

C . AL .
SEXTI LVCR
APOLLINI
IB . AVG . TAVR
VI . VIR . EPOR
V . T . F . I .

9 *Segusii. Ex Donio Cl. I. n. 36.*

APOLLINI
C . IVL . DONNI . L
ERASTVS . ET
IVLIA . DONNI
CYPRIS
V . S . L . L . M

Murat. XXII. n. 6. e *Guichenonio* scribit vers. 2. C. IVLIVS. & vers. 3. EPERASTVS.

10 *Ex Sponio Miscell. Erud. Antiquit. pag. 86. Sect. III. n. XXXII.*

APOLLINI PRAE
STANTI ARAM
D . D . D .
PRID . . . AVGVST . . .
CATVLINO ET MEROBAVDE
COS .
ORD . PEREGRINORVM
CVR . T . FLAVIVS LIB . NAR
CISSVS

Vid. *Art. Crit. Lapid.* Lib. III. c. IV. n. III.

1 *Ex Maffeio*
Inscript. Var. CCCCXLVI. 9.

.... SOLI
INVICTO
SEX . SEVE
RVS . SA
LVATOR
... LM

2 *In Lothiana.*
Ex Libro, cui titulus : Respublica, sive Status Regni Scotiæ, & Hiberniæ diversorum Authorum. Lugd. Batav.] ex officina Elzeviriana 1625. *pag.* 68.

APOLLINI
GRANNO
Q . LVSIVS
SABINIA
NVS
PROC
AVG
V . SS . L . V . M .

CERES.

3 *Ex Ursato*
In Marmor. Erudit. Tom. I. pag. 1.

GENIO . DOMNOR. CERERI
T. POBLICIVS . CRESCENS . LARIBVS
PVBLICIS . DEDIT . IMAGINES . ARGENTEAS . DVAS.

4 *Romæ*
Ex Sponio Miscell. E. A. Sect. III. pag. 90.

CERERI ORCILIANAE SACRVM
C. AVRELIVS ORCILIVS PARALIVS
M. AVRELI SEVERI AVG.
LIBERTVS . . . .
. . . ORCILIANVM
. . . . PROTICVM
. . . ALIAS PAR . . .
. . . . LABE F.

Cerer Orciliana sic dicta, eoquod a familia *Orcilia* cultu peculiari adoraretur, & quasi eius patrona existeret.

5 *Ibidem*
Ex Eodem in cit. Opere pag. 90.

CERERI CONS
ERVATRICI
ORGANIAN . SACR
M . CLAVDIVS M . L.
ORGANIVS SACER
DOS BONAE DEAE
ET SACERD . CORP
LVTORVM ET
TECTOR

Vid. *Art. Crit.* Lib. III. c. IV. n. III.

CYBELE DEVM MATER, VESTA, ATTIS, ET BONA DEA.

6 *Romæ apud Celsiss. Principes Burghesios.*
Ex Van-Dalio pag. 786.

M. D. M. I
D. D. N. N. CONSTANTIO . ET . MAXIMIANO
NOBB. CAESS. CONSS. KAL. MAII
IVLIVS . ITALICVS . V. C. XV. VIR
SAC FAC
TAVROBOLIVM . PERCEPI
FELICITER

Murat. CCCLXXI. 2. Lin. 3. CAESS. V. CONSS. XVIII. KAL. MAII. lin. 5. S. I. lin. ult. FELIC.

7 *Ex Van-Dalio pag.* 125.

M. D. M. I. ET . ATTINI . SACR
FLAVIVS . RVFIVS . SABINVS . VOLVSIANVS
VIR . CLARISSIMVS . ET . ILLVSTRIS . PONTIF
MINOR . VICARIVS . ASIAE . ET . CAECINA . LOL
LIANA . CLARISSIMA . ET . ILLVSTRIS . FAEM
STAT . EX . AERE . S. P. DEDICARVNT

Sponius in Miscell. E. A. Sect. III. n. 2. pag. 99. ATTINIS. In sinistro latere sculpta erant tauri, & arietis capita, propendensque vitta utrinque religata, quæ Sponius non notavit, ut ait Gorius, in Donio pag. 7. in not. ad epig. 25.

1 *Ex Van-Dalio pag. 786.*

MATRI
DEVM
TAVROBOLIVM . INDICTVM
IVSSV . IPSIVS . EX . STIPE . COLLATA
CELEBRARVNT
NARBON

Jussu ipsius Matris Deum *indictum* fuit *Taurobolium* a Narbonensibus *ex stipe collata*, id est, unoquoque symbolam suam conferente.

2 *Romæ.*
Effossa in vinea D. Joh. Bapt. Bernabò, Via Appia inter S. Sebastiani, & Metellæ sepulchrum, *vulgo* Capo di Bove.
Ex Marangonio Memorie dell' Anfitcatro Flavio &c. *pag.* 86.
In Ara Votiva.

M. DM. ET. ATtt
L. CORNELIVS SCIPIO
ORFITVS . V. C. .·.
AVGVR EX VOTO .·.
TAVROBOLIO SIVE .·.
CRIOBOLIO FACTO .·.

In lin. 1. *Magna Deum Matri*. Heic quædam informis figura, cum Aquilæ capite, una cum variis instrumentis.

3 *Romæ.*
In Villa Justiniana.
Ex Mus. Veron. CCCX. 6.

Ara, in qua serpens.

ANTEROS'. BONAE . DEAE
DONVM . DEDIT

4 *Romæ.*
In marmorea arcula inventa in quadam vicinia, post Ecclesiam S. Cæsarii, Via Labicanâ.
Ex Donio Cl. I. n. 62. qui vidit.

TERRAE . MATRI
GRATVS . AVG . LIB
TABVL . F . LIB
ET . PEC . D . D

AVG. LIB. TABVL. F. *Augusti Libertus Tabularius Fisci.*

5 *Ibidem*
Ex Eodem.

ATTINI SACRVM
ET MINERVAE
PARACENTIAE
TERENTIA FLAVIANA
SACERD . SECVNDO LOCO XV
VIR . OB TAVROB . TRA
DITVM A SERVILIA
VARIA SAC . PRIMA

6 *Ex Eodem Clas. I. p. 2.*

ATTINI SAC
ET MINERVAE
PARACENTIAE
TREBVLANA IVS
TINA EVMANIS
OB TAVROBOL
TRADITVM A SER
VILIA VARIA SAC
. . . . . XI . K . AVG

Apud Murat. XCIII. 1. ex Donio Cl. 1. n. 26. mutilior, & vitiata.

Atys, sive *Attys* puer formosissimus a Phrygibus cum Cybele fuit cultus, & ab ea caste amatus, suorumque sacrificiorum ei cura tradita hac lege, ut castitatem semper servaret. At cum Sangaritidem Nympham violasset, furore captus lapideo cultro seipsum eviravit. Qui postea a Dea in Pinum conversus fuit. Vide Catullum de *Berecynthia*, & *Ati*, Juven. *Sat.* VI. *Tertullian. in Apolog. cap.* XV. Arnob. Lib. V. *advers. Gent. & Lactant.* Lib. 1. cap. XVII. & alios.

7 *Beneventi.*
Ex Thes. Antiq. Benevent. Joh. De Vita. Diss. II.

ATTINI SACR . ET MINER
VAE PARACENTIAE
L . SONTIVS PANCIVS IVSTI
NVS EQ . ROMANVS PRINCI
PALIS ET DVVMVIR ET MVNERA
RIVS NATALIS COLONIAE OM
NIBVS HONORIBVS PERFVNCT
ET SACERDOS MATRI DEVM M . I
IN PRIMORDIO SVO TAVROBO
LIVM A SE FACTVM TRADEN
TE SIMVL COSINIA CELSINA
CONSACERDOTE SVA
PRAEEVNTE FLAVIO LIBE
RALI HAR . PVBL . PRIMARIO

DIANA.

1 *Ex Marm. Salonitanis pag.* VII. *n.* 7.

..IANE AVGVS
TE SILVESTRI
...IVSO POSV
IT SEPTIMVS
PRO FILIO SVO

Supple *Dianæ*.... IVSO Corfinius legendum putat EX VISO.

5 *Avenione*
in Museo Marchionis de Caumont.
In urna sepulchrali.
E schedis Stoschianis.

C * E * V
H CR. O
DIA *

Ideſt *Caius Eusebius*, *vel Ennius*, *seu Egnatius Cruentum Holocaustum DIAnae*
In medio urnæ visitur victima.

6 *Genuæ*
Ex Schedis Stoschianis.

DIANAE
SACRVM
IMPERIO

Lege: *Ex Imperio.*

7 *Romæ*
in hortis Nigroniis.
Ex Muf. Veron. CCLXVI. 4.

DIANAE
SACRVM
IMPERIO

Eadem supra ex Stoschio.

2 *Ex Van-Dalio pag.* 22.

DIANAE . SOSPITE
L . SEPTIMIVS . L . F . TROM
FELIX VICTOR. SACERD
MATRI. D. M. I. ET. ATTINI
POP . ROM
SVA . PECVNIA . DED

3 *Prope Puteolos reperta.*
Ex Pratillo de via Appia Lib. 2. *c.* 8. *fol.* 202.

DIANAE CVSTODI
SAC
ANNIA FAVSTINAE AVG
PII CAES LIB
V. S.

4 *Romæ*
olim apud Franc. Ficoronium.
Ex Maffeio CCXCIV. 1. *Inscript. Var.*

DIANAE . SANCTAE
T. FLAMINIVS. ARISTION
EX . MONITV . ARAM
FECIT

8 *Romæ.*
Ex Sponio in Miscell. E. A. Sect. III.

DIANAE RAESIANAE
Q. RAESIVS Q. FIL. SVRDINVS
CVM RAESIA HERCVLANIOLA
SACRVM

9 *Albani.*
Ex Spon. Sect. III. in cit. Opere.

LVNAE . AETER . SACR
PRO SALVTE
IMPER . CAES . L . SEPTIM
SEV. PII INVIC. PRIN
PONT. MAX. P. P.
IVL. BALBILLVS IVL. F.
ANVLLINVS
PRAEF. VIGIL. V. S. L. M.

Grut. XLII. 2. in fin. lin. 6. non habet IVL. F.

10 *Ex Museo Veron.* LXXXI. 8.

DIANAE
CONSERVATRICI
PRO SALVTE ... ANIN
COS. FLAMIN. AVG. PROCOS
PONTIF. SODALIS
AVRELIANI ANTONINIANI
. . . .

11 *In loco* Belli *dicto*.
Ex Maffeio Inscript. Var. CCCCLVI. 6.

DIANAE. AVG. SACR
PRO SALVTE IMPERATORVM CAES. AVG. M. AVRELI
ANTONINI PII... AVRELI VERI ROGATVS THERMVS
SVO ET LIBERORVM SVORVM NOMINE PP
... FECIT ET DEDICAVIT DECRETO....

1 *Romæ.*
Ex Sponio Miscell. Sect. III.

DIANAE SACRVM
PRO SALVTE IMP. L.
SEPTIMII SEVERI
ET M. AVRELI ANTONINI
AVG. ET IVLIAE AVG. MATRIS CASTRORVM
ET SENATVS
CVR. A. FVRIVS NIGRINVS D. D.
N̄. N̄. PROC. XXXXXX

Grut. XXXIX. 3. lin. 1. non habet SACRVM lin. 5. legit AVGG. lin. 6. MATR. CASTR. ac tres postremos versus omittit. Murat. XXXV. 6. lin. 1. DIANAE S. lin. 5. MATRI, & in ult. manca est.

2 *Baveni*
in Comitatu Mediolanensi.
Ex Sponio Miscell.

TROPHIMVS
TI. CLAVDII CAES
AVGVSTI
GERMANICI SER
DARIAE ET DIANAE
MEMORIAE
ET TARPEINE SACRVM

3 *Taurinis.*
Ex Sponio in Miscell. cit.

IN *sic* HOC
TI. CLAVDII DRVSI F. CAES. AVG
PONT. MAX. TRIB. POT. II. COS
DESIGN.

Lin. 1. forsan IN HOnorem.

4 *Romæ*
Reperta in Vinea, sita inter S. Mariæ Major. & D. Joh. in Laterano.
Ex Diar. Lapid. MS. Rev. P. Aob. Galletti V. C.

LVNAE ET SOLI
AETER. SACR.
C. ATTILIVS C. F. C. N.
DEC. EQ. SING. IMP. N.
VOTO SVSCEPTO
L. M.

5 *Nemausi.*
Ex Sponio Miscell. Sect. VI. p. 238.

DIANAI AVG. ACIL. COCIAVI
qIRONIS LIB. T. COMMIVS
IIIIII VIR AVG. T. COMMIO
VRNAMENTAR.

Vid. *Art. Crit.* Lib. III. C. IV. n. III. *Urnamentarius* nihil aliud est, quam Urnarum figulus. q. est fortasse p. inversum Sculptoris errore, & legerem: *Pironis*.

6 *Mediolani*
in campo, qui est pone Ædem D. Vincentii.
Ex Donio Cl. 1. n. 40.

IVSSV
IMPERIOVE
CAEL. DIANAE. AVG
C. AVIA. SECVNDVS. CVM
VALERIA. ATILIANA
CONIVGE

Ad hunc Epig. hæc adnotat Gorius: „ Idest *Jussu imperiove* „ *Caelestis Dianae Augustae C. Avia* (scriptam puto in „ marmore C. AVR. C. *Aurelius*, vel aliquod simile no„ men) *Secundus Cum Atiliana Conjuge*. In alio item la„ pide penes Gruterum XLI. 1. Diana *Caelestis*.

7 *Romæ in domo de Porcariis.*
Ex Cl. Zacharia Excurs. Litter. per Ital. pag. 361.

DEAE DEANAE
INVICTAE SANCTAE SAC.
L. PETRONIVS L. F.
POMPEIANVS
VETERANVS LEG. VIII.
VIC. P. F. VI. VIR
AVGVSTALIS
SIGN. ET BASIM
VOTO SVSCEPTO
L. M.

8 *Romæ*
In Hortis Justinian.
Ex Sponio Miscell. Sect. III. pag. 88.

DIIS MANIBVS
PRVRARVM AC NE
MORVM INCOLAM
PIRARVM DOMITRICEM
DIANAM DEAM VIRGINEM
VXENTIVS V. C. VBIQVE
PIVS SVO NVMINI SEDI
QVE RESTITVIT

Mutila apud Fabret. pag. 689. n. 106. in versu 1. & 2. & incipit: ... BRARVM AC NEMORVM &c. ubi ait: *Exscripsisse se dicit Sponius in Miscell. p. 88. Sed ex dedicatoria funebrem effecit &c.* Vid. *Art. Crit.* Lib. III. C. IV. n. III.

1

Capuæ in monte Tifatis.
Ex Eodem in cit. Opere.

C. VELLEIO C. F. PAL. VRBANO
MAG. FAN. DIAN. TIFAT. HONORATO
EQVO PVBLICO AB IMP. ANTONINO
AVG. CVM AGERET AETATIS AN. V.
C. VELLEIVS VRBANVS ET TVLLIA
NICE PARENTES D. D. D.

Lin 1. PALatina tribu.
Lin. 2. MAGister FANI DIANæ TIFATensis.
EQVO PVBLICO hoc est, qui impensis publicis alebatur, ut docte probat Salmasius Lib. de re Militari.

2

Ex Martorellio.
De Theca Calamaria.

ΘΕΑ. ΕΠΙΚΟΩ
ΑΡΤΕΜΙΔΙ
ΑΤΑΙΔΙ. ΣΩΤΕΙΡΙ
ΑΥΡ. ΕΛΠΙΝΕΙΚΗ

Refertur a Grutero XL. 10. *Hoc etiam* (ait Martorellius) *aliquantulum affectum epigramma ita reficiendum curavit Philip. D'Orvillius in Chariton. p. 168. quo Græce doctiorem adhuc novi neminem*

ΘΕΑΙ ΕΠΗΚΟΩΙ
ΑΡΤΕΜΙΔΙ
ΑΥΣΙΔΙ. ΣΩΤΕΙΡΗΙ
ΑΥΡ. ΕΛΠΙΝΕΙΚΗ

„ Inde hæc adnotat vir summus :(inquit Martorell.) Diana ΛΥΣΙΣ *a solvendo partu & partus doloribus: Bacchus λύσιος alia de causa celebratur Orpheo hymnis* pag. 146. *Nam frustra cogitaverimus de Diana, qua in oppido Aulide Iphigeniam, cerva supposita, liberavit.* „ Verum ipse tanti viri pace pro „ ΑΥΔΙΔΙ, uti restituit Gruterus, (non curandus Boissar- „ dus, qui legerat ΑΥΔΙΙ.) reponerem ΚΑΙ ΙΣΙΔΙ, itaut „ marmor dedicatum sit binis Deabus, Dianæ, & Isidi, „ quam quidem Isidem non vice simplici cum aliis Diis „ conjunctam legimus in lapidibus, Grut. LXXXIV. 1. „ cum Serapide, Vesta, Diana, Somno, ut de cæteris si- „ leam. Præterea vox ΛΥΣΙΣ nunc primum inter Græ- „ cas cernitur; & si Dianæ a solvendo partu nomen appo- „ nendum potius dicerem ΛΥΣΙΑ, uti Bacchus λύσιος au- „ dit. Neque hæsites in voce ΘΕΑΙ, cum si sint duo nu- „ mina, scalpendum fuisset ΘΕΑΙΣ, etenim habes in Gru- „ ter. L. 8.— DEO MERCVRIO. FORTVNAE. REDVCI, „ &c. ubi vides Deo, pro DIIS, & non uni sunt id ge- „ nus syntaxeos scripti lapides; Fortuna autem Dea salu- „ tatur, Gruter. LXXIII. 6. Quare parum dubii est, quin „ incisum fuerit ΚΑΙ ΙΣΙΔΙ, & priori Κ detrito, enatæ „ sunt deinde voces importunæ.

3

Inter rudera Oppidi Glephternæ.
Ex Eodem pag. 148. in cit. Opere.

ΑΡΧΟΝΙΚΑ. ΖΑΥΛΩ
ΚΑΙ ΑΕΣΣΑ ΑΝΑΖΩΣΑ
ΑΡΤΕΜΙΔΙ ΕΥΑΚΟΩΙ
ΕΥΞΑΜΕΝΑ ΥΠΕΡ
ΕΑΥΤΑΝ ΕΥΧΑΝ

Hæc in Murat. (XXXV. 3.) at varians. Et Martorellius ad eam hæc advertit. „ Vides igitur quam familiare est „ Diis hoc adjunctum ἐπήκοος, sive εὐήκοος; quare jure a „ me inductum est in Epigrammate Æsculapii, & Hygiæ „ τὸ ἐπήκοος, & adjectum τὸ ἐπήκοος. Hic etiam parum „ D'Orvillio resistendum est, dum ita hunc alterum lapi- „ dem illustrat : *Non contendo veritatem me daturum, a vero* „ *fonte tamen non plane aberrarim vertens* ARCHONICE, ZAVLO, ET AESSA REVIVENTES ARTEMIDI FACILE EXAVDIENTI, QVAE VOVERANT SVPER SALVTE SVA VOTVM : *editur ὑπὲρ αὐτᾶς, forte dua, vel* „ *tres puerpera simul voverant, vel votum solverunt* .... „ *Dualis autem pro plurali non plane extra usum*, parum, „ inquam, resistendum D' Orvillio: nam hic certe ternæ „ sunt mulierculæ *Archonice*, *Zaulo*, & *Aessa*: neque ulla „ necessitate urgemur numerum δυϊκὸν agnoscere, cujus syn- „ taxeos etiam exemplis in marmoribus caremus, & quæ „ dumusculam reddit, ne dicam, obscuram epigraphen; „ quare si litterulam I, (quæ utpote exilior cæteris ele- „ mentis exscribentium oculos facile effugit, & prima om- „ nium ætatis vitio deteritur,) addas vocibus ἀναζῶσα, „ & εὐξαμένα, & rescribas ἀναζῶσαι, & εὐξάμεναι, epi- „ gramma in γνησιότατα restituet; præsertim cum Πλαθυν- „ τικὸς numerus sequatur ὑπὲρ αὐτᾶν, vel potius ὑπὲρ τᾶν „ αὐτᾶν: nam editum est ὑπὲρ αὐτ' αὐτᾶς, quod nihili est.

DIS sive PLVTO, & HECATE.

4

Romæ
Apud Ficoronium.
Ex Maffejo Inscript. Var. CCCXVIII. 3.

ΨΥΧΡΟΝΥΔΩΡΔΟΙΗΣΟΙ
ΑΝΑΞΕΝΕΡΩΝΑΙΔΟΝΕΥΣ
ΩΜΕΛΑΝΗΒΗΣΓΑΡΣΟΙ
ΑΠΩΛΕΤΟΦΙΛΤΑΤΟΝΑΝΘΟΣ

Ψυχρὸν ὕδωρ δοίη σοι ἄναξ ἐνέρων Ἀϊδωνεὺς
Ὦ Μέλαν, ἥβης γάρ σοι ἀπώλετο φίλτατον ἄνθος.

Frigidulam jam porgat aquam tibi Pluto, Erebi rex,
O niger, ætatis postquam flos est tibi raptus.

5

Ravennæ. In Museo Archiepiscopii.
Ex Ephem. Flor. XI. 331.

D. M.
PORTITORI PLVTO
NI ET PROSERPIN

IANVS, & BACCHVS, qui & LIBER.

1 *Ex Marm. Salonitanis pag.* VIII. *n.* 8.

LIBERO . PATRI . S.

2 *In Museo Veronensi. Ex Maffeio* LXXXIV. 4.

LIBERO
ET LIBERAE
SACRVM
P. GAVIVS
ASTECTVS
VI VIR
IMPERIO
POSVIT

3 *Statuæ antiquæ Hypopodium æneum in St. Prex apud Helvetios A. 1744. repertum. Misit V. Cl. Samuel Schmidtius.*

LIBERO PATRI
COCLIENSI
P. SEVERVS
LVCANVS
V . S . L . M

Hoc monumentum edidit Bochatus Tom. II. 450. *Memoires sur l' Histoire ancienne de la Suisse. Bacchus Cocliensis* Divinitas est topica; prope locum, ubi hoc signum repertum fuit, exstat vicus Cully, quem Bochatus huc trahere tentavit.

4 *Ex Marm. Taurin. Par. II. pag.* 133.

LIBERO PATRI
SACRVM
L . F . SENECIO
V . S . L . L . M

Idest: *Votum Solvit Lubentissime Merito.*

5 *Romæ. In Hortis Farnesiis. Ex Maffeio Inscript. Var.* CCLXXXVII. 10.

ONESIMVS . OLYMPIAS
LIVIA . BRISEIS . LIB . SAC
M . D . M . I

6 *Romæ in foro Boario. Ex Sponio Miscell. E. A. Sect. II. Art. III.*

DEO SANCTO NVMINI
DEO MAGNO LIBERO
PATRI ET ADSTATORI
ET CONSERBATORI H. I. COLL.
VELABRENSIVM
DOMITIVS SECVNDVS CVRAT.
ET RESTAVRATOR FRATRIBVS SVIS.

Velabrum vicus Romæ, dictum a vehendo, quod ratibus transvehi soleret. Var. 4. de L. L. Plutarch. in *Romulo*. Unde Collegium Velabrensium, cui præerat Bacchus.

7 *Tabula ænea Aventici Helvetiorum eruta An. 1737. Misit V. Cl. Samuel Schmidt P. Bern. & Acad. Reg. Inscript. Socius.*

FERTILI BACCHO OREO
CN. CORNELIVS COTTA
D. D.

„ Hanc Inscriptionem, (ut inquit idem Samuel Schmidt,) „ primum edidere Auctores Ephemeridum Neocomensium „ Mense Octobri 1745. Illam repetit Bochatus in *Memoires* „ *sur l' Histoire ancienne de la Suisse* Tom. III. pag. 613. „ & ipse Schmidius in libro, qui inscribitur: *Antiquites* „ *d' Avenches* pag. 48. edit. Bernæ 1760. *Fertilis* vocatur „ *Bacchus* juxta illud Horatii.

. . . Et amicus Aulon
Fertili Baccho minimum Falernis
Invidet Uvis.

Oreus Liber Pater, & *Oreades* Nymphæ appellantur, quod in Montibus frequenter apparent. Festus *de Verb. signif. at.*

M A R S.

8 *In oppido Risingham effossa, VIII. M. P. ab urbe Roffa in Anglia. Ex Transactionibus Anglicanis.*

MARTI
VICTORI
. . . . VLIVS LI
. . . . IVS TRIB
V . S . L . M .

9 *Boarni in agro Brixiano, in pavimento Eccl. Parochialis. E Schedis Petri Gnocchi.*

. . . . INIVM . . . . . .
. . . . PVBLIO . . . .
EMILIO . VO . . . . .
MART . . ET
. INERV . . . .
. . . .

10 *Treniaci. Ex Mus. Veron.* CXCI. 9.

MARTI AVG
MARCIANVS
SEVERVS
V . S . L . M

Grut. MLXVIII. 9. lin. 2. MARTIANVS

11 *Ex Museo Veron.* LXXXI. 6.

MARTI
L VISEVS CRESCENS

12 *Ex Eodem Museo cit. pag. n.* 7.

BE . . . *sic*
MARTI DD PRO SAL . . . .
M . AVRELIVS . . . . . . *sic*
AVGG . LIB . P . . .

13 *Ex Maffeio Inscript. Var.* CCXLVI.

. . . .
AVG . PRO . SALVTE IMP
CAESARIS . T . AELI . HADR
ANTONINI . AVG . PII . P . P
ET . LEG . II . AVG
M . LIBVRNIVS . FRON
TO . 7 . LEG . EIVSDEM
V . S . L . M

1 *In Dacia.*
Exscripsit Comes Joseph Ariostus.
Ex Museo Vindobon. CCXLVIII. 4.

PRO . SAL . AVGG
MARTI . CONSER
P . AEL . RVFINVS
ADIVTOR
OFFR. AT . VOVIT
CORNIC . PRAE
KASTR . LEG . XIII. G
V . L . P

2 *Venciæ in Provincia.*
Ex Sponio Miscell. E. A. Sect. III. pag. 93.

MARTI . VINCIO
M. RVFINVS SAL. IIIIII VIR
ET INCOLA CEMENEL. EX VOTO

Lin. 2. SALiniensis lin. 3. CEMENELensis. Salinium hodie *Castellane*, Cemenelium *Cimier*, utrumq. in Provincia. Grut. LVIII. 8. lin. 1. D. M. lin. 2. M. RVTINVS. FIL. GAL. lin. ult. CEMENAEI.

3 *Romæ.*
Cippus repertus extra portam vulgo in Castello *in Vinea DD. de Gallessis.*
Ex Diar. Lapid. Rev. P. Abb. D. Petri Aloysii Gallessi V. C.

IN H. D. D.
MAVORTIO CAMVLO
DEO SANCTISS.
PRO SAL. IMP. CAESARIS
M. AVREL. COMMODI AVG
C. VALERIVS C. F. PAL.
CRISPINVS PRAEF. COH.
EX PROVINCIA
MAVR D. S. P. D. D.

4 *Olim Panormi, hodie in Thesaur. Brandeburg.*
Ex Begero Tom. III. p. 409. dict. Thes.

MARTI . ET . FORTVNÆ
C . ALEFIDIVS . SECVDVS
MILES . COH . XVII.
D . D .

Grut. ex Smet. LV. 7. lin. 1. FORTVNAE. l. 2. C. ALFIDIVS. MS. Pigh. lin. 3. XVI. mendosa in Inscr. Paler. cit. p. 2. n. 11. ex MS. *Ventimiglia*.

5 *Apud Sunum Villam Novarianam ad Æd. S. Genesii Plebeam.*
Ex Cyriaci Nov. Fragm. pag. 42. n. 103.

M . V . S .
EBVRIVS
EXORATIF.
VERO EE COMM CAES.
COS

Rein. ex Sched. Langerman. 87. I. lin. 3. VEIO EX. COM. CAES. COS. & legit *Veiento Ex Comitibus Cæsaris Consularis*. Cyriaci *lectio* (inquit CL. Oliver.) *magis arrideret* VERO ET COMM. CAES. COS. *Sed Collegium hoc consulum, quod an. Ch. 179. processit, ita signari non debuit. Augustus enim tunc erat Commodus, iterumque Consul, neque ante illum privati hominis nomen inscribi par erat.*

6 *Atinæ apud Benedictum Melam.*
Ex Donio Cl. I. n. 45.

MARTIS . SIVE . NVMITERNO
ACHILLES. AVG. LIB. PROC.
ET. VLPIA. NIC. EIQ. D . D
L . D . D . D

Scriptum forsitan in marmore; MARTI. SIVE NVMINI AETERNO &c. ut recte in not. ad hanc observat Gorius. Varians apud Murat. XLII. 3.

7 *In ruderibus veteris Tusculi.*
Ex Eodem l. cit. n. 46.

MARTI GRADIVO

8 *Astigi.*
Ex Eodem l. cit. n. 49.

DEO . MARTI
SEPTIMENVS
R. P. A . EX . VOTO
POSVIT

R. P. A. *Reipublicæ Astigitanorum.*

9 *In agro Benacensi.*
Ex Eodem l. cit. n. 77.

MARTI
M . VETINIVS
ASIANVS
V . S . L . M

Murat. XLIV. 2. ex *Rubeo* scribit M. VETINVS ASSIANVS & ponit *Boarni in agro Brixiano*.

10 *Lucæ in ædibus olim Nobilium de Tegrimis, hodie Nob. V. Philippi Bottini P. L.*

MARTIS
CVLTORVM
IN . FRON . P I....
IN AGR PX...

Alia inscriptio *Cultorum Herculis* habetur in not. *Artis Critic. Lapid.* Lib. III. c. 3. col. 259. quam prius ediderunt Fabret. *Inscrit. Antiq.* p. 429. n. 4. & Gorius *Inscr. Antiq. Etr.* Par. I. p. 291. n. 14.

Ex hoc lapide nuper reperto MARTEM Lucæ fuisse cultum, & Fanum habuisse, non temere censere possumus; ibique ejusdem Collegium, seu sodalitium extitisse, quod communem Numinis cultum, commune sepulcrum habuerit.

11 *Carleoli in Cumbria in fronte veteris ædificii Romani.*
Ex Schedis D. Abb. Petri Gnocchi V. C.

MARII. VICTORIAE

Alii legerunt.

MARTI . VICTORI

12 *Romæ*
Ex Sponio Miscel. Sect. VI. p. 218.

SECVRITATI
MARTIALIS
DANAI VICARI
FIDELISSIMI

1 *Effossa An. 1757. prope Sumptuosissimam Villam* Latour d'Aigues *nuncupatam, juxta Aquas Sextias.*

MARTI
BELADONNI
T. FL. IVSTVS
EX IVSSV

2 *Reperta*
In pago Vervò *ditionis Tridentinæ; hodie in castro* Braghiero
Vallis Non.

In Stylobate.

MARTI

3 *In vico Riblechester in provincia Lancastria.*
E schedis Petri Gnocchi.

PACIFE
RO. MATRI id est: *Marti*.
ELEGA. VR
BA. POS
VIT. EX. VO
TO

4 *Ex Ampliss. Præsule*
B. Passioneo.
Inscriz. Antiche Cl. I. 10.

Ara.

MARTI
GRADIVO
D. D
L. PLVTIVS PIVS
AEDILIS MONITOR
AVGVR PRAEF SACROR

Fabret. p. 697. n. 188. lin. 5. MONITO. lin. 6. PREF. SAC. ROR Reines. 270. I. lin. 4. PLVSTIVS. Et ita Vandal. *Diss. Antiq.* p. 197. Amstelodami 1743. In Donio ex edit. Gorii 1731. Cl. I. n. 12. uti nostra.

5 *Ex Maffejo Inscript. Var.* CCCCLXIX. 1.

. . . .
. . . . ON
. . . . ΩΣΚΑΙΑΦΡΟΔΙΤ. . . . .
. . . ΝΑΚΟΡΑΣ ΔΙΝΩΑΓΑΥ
ΗΝΑΥΤΟΝΟΗΝ ΣΕΜΕΛΗΝ
ΥΙΟΝΔΕ ΠΟΛΥΔΩΡΟΝ
ΑΡΙΣΤΑΙΟΥΚΑΙΑΥΤΟΝΟΗΣΑΚΤΑΙΩΝ
ΑΘΑΜΑΝΤΟΣΔΕΚΑΙΙΝΟΥΣΛΕ
ΑΡΧΟΣ ΚΑΙ ΜΕΛΙΚΕΡΤΗΣ
ΥΙΟΣΔΕΣΠΑΡΤΟΥ ΚΑΙ ΑΓΑΥ
ΗΣ ΓΕΝΝΑΤΑΙ ΠΕΝΘΕΥΣ
ΖΕΥΣ ΣΕΜΕΛΗΠΛΗΣΙΑΣΚΑΙΚΕΡ
ΑΥΝΩΣΑΣΑΥΤΗΝ ΑΝΕΛΟΜΕ
ΝΟΣ ΤΟΝΔΙΟΝΥΣΟΝΚΑΙΕΝΡΑΨ
ΑΣΕΙΣΤΟΝΜΗΡΟΝΥΣΤΕΡΟΝ
ΔΙΔΩΣΙΝΙΝΩΤΡΕΦΕΙΝ
ΗΡΑΣΑΡΓΕΙΑΣ ΙΕΡΕΙΑΕΥΡΥ. . . .

.

. . . .
Ἄρεως καὶ Ἀφροδίτης
γεννᾷ κόρας δ' Ἰνώ, Αγαύ
ην, Αὐτονόην Σεμέλην,
υἱὸν δὲ Πολύδωρον.
Αριστaίου δὲ καὶ Αὐτονόης Ἀκταίων.
Ἀθάμαντος δὲ καὶ Ἰνοῦς Λέ-
αρχος καὶ Μελικέρτης
υἱὸς δὲ Σπάρτου καὶ Ἀγαυ-
ῆς γεννᾶται Πενθεύς.
Ζεὺς Σεμέλῃ πλησιάσας καὶ κερ-
αυνώσας αὐτὴν, ἀνελόμε
νος τὸν Διόνυσον, καὶ ἐνράψ-
ας εἰς τὸν μηρὸν ὕστερον
δίδωσιν Ἰνοῖ τρέφειν.
Ἥρας Ἀργείας ἱέρεια Ευρυ
. . . .

Ita vertit Cl. Maffejus:

Martis & Veneris filia genuit filias quattuor, Inonem, Agaven, Autonoen, Semelen, & filium Polydorum. Aristæi, & Autonoes Actæon. At Hamantis, & Inonis Learchus, & Melicertes. Filius Sparti, & Agaves gignitur Pentheus. Juppiter ad Semelen accedens, cum ipsam fulmine afflasset, Bacchum capiens, & in femore insuens, deinceps Inoni nutriendum tradidit. Junonis Argivæ Flaminica Eury . . . .

„ Præclarum (ait Cl. cit. A.) fabularis historiæ frustum in adversa nuper relati fragmenti parte interlucet. Initium Hygini Fabulæ 179. hinc videri possit desumptum. *Cadmus ex Harmonia Martis, & Veneris filia procreavit filias quattuor, Semelem, Inonem, Agavem, Autonoem, & Polydorum filium.* In ejusdem fabula 180. *Actæon Aristæi, & Autonoes filius.* In prima vero: *Athamas habuit ex Inone Cadmi filia, filios duos Learchum, & Melicertem* Σπαρτοὶ hoc est *sati, dicti sunt homines ex dentibus imperfecti a Cadmo draconis nati.* Eapropter *Lycophron*: σπαρτὸς λεὼς, *feminatus Populus*, ubi Tzetzes: ὁ ἀπὸ Θηβῶν. Tamquam viri nomen, ut in lapide nostro habetur, Σπάρτου videre non memini. Pentheus *Echionis & Agaves filius* ab Hygino dicitur. Echion ex quinque illis unus fuit, qui e Satorum pugna reliqui fuere. Juppiter Bacchum puerum ἐν τῷ πυρὸς ἁρπάσας, ἐνέῤῥαψε τῷ μηρῷ Apollodorus & Eustathius. Inoni nutriendum tradidisse lapis noster docet.

MERCVRIVS.

6 *Novariæ.*
Ex Maffejo Inscript. Var. CCCLXX. 5.

OPTATVS . CASSIVS
OPTIONIS . F
SVSCEPTVM . MERITO . VOTVM . TIBI . MERCVRI . SOLVI
VT . FACIAS . HILARES . SEMPER . TVA . TEMPLA . COLAMVS

„ *Optionis* (ait cit. A.) nomen animadverte, & cognomentum gentilitio præmissum, quod quibusdam Scriptoribus familiare est, in lapidibus perrarum.

1 *In pago Italiæ Fonbanctti, Ex Sponio Miscell. E. A. Sect. III. pag. 91.*

MERCVRIO LVCRORVM POTENTI
ET CONSERVATORI SACR.
C. GEMETINVS . C . FIL . VALERIANVS
IIIIVIR AP.* PR . AR . ID . C . GEMETINVS
VALERIANVS SECVNDVS VALERIA
S . . IS EX VOTO DONVM POSVIT
ET ** DEDICAVIT . L . D . D . D .

Qui commercio (ait Spon.) *præsidebat, non inepte lucrorum potens, & conservator dicebatur.* Fabret. p. 614. n. 210. vers. 2. CONSERVATOR . SAC . v. 3. QVI . VALERIANVS . * PRAEP . I . D . C . . . GEMET . SECVND . . . ** DICAVIT.

2 *Narona Dalmat. 1759. Venetias in Museum Nanium transvecta, long. pal. R. 3. 6. Misit V. Cl. Paulus Paciaudi.*

MERCVRIO . AVG . SACR
M . VLPIVS . AVG . LIB . NEDYMVS
C . POLLIVS . ALBANVS
T . VETVLENVS . T . L . ABASCANTVS
Q . CORNELIVS . AVGVSTALIS
L . VOLCEIVS . CERDO
IIIIII VIRI . M . M . OB . HON

Hæc mendosa in ult. lin. edita fuit in Excerpt. Totius Ital. & Helvet. Liter. T. III. p. 223.

3 *Salodori apud DD. Soury. Misit V. CL. S. Schmidius.*

MERCVR . AVG .
VALER . HISPANVS . IIIIII . VIR
AVG . LVGD . EX . S . VOTO

Hoc monumentum prodiit in *Delices de la Suisse*. Inde transiit ad Bochatum in *Mémoires sur l'Histoire ancienne de la Suisse* Tom. 2. 415. De Saldorensibus Antiquit. edisferit & quidem erudite Samuel Schmidt. Hæc Urbs in *Itiner. Antonini* in *Peutingeriana Tabula*, & in Inscript. *Deæ Eponæ* apud Grut. LXXXVII. 4. *Salodorum* vocatur. Hodie Gallis *Soleurre*, Germanis *Solothurn*, Italis *Solodoro*.

4 *In pago Birsat prope Vormatiam. Ex Sponio in Miscell. pag. 92. n.* XLIII.

DEO MERCVRIO
NVNDINATORI

Heic duo Mercurii cum Caduceis, alter togatus, alter seminudus. Reines. pag. 118. num. 80. I. vers. I. deest, DEO. Mercurium est dictus: hunc etenim negotiorum omnium existimabant esse Deum. *Fest. Pomp.* Nausicles mercator Ægyptius, Ἑρμῇ ἀγοραίῳ καὶ ἐμπορικῷ sacrificat apud Heliod. L. V. Æthiop. c. 4. Vid. Isidor. Lib. VIII. *Etymologiar.* cap. ult. Fulgent. *Lib. I. Mytholog.*

5 *Vesontione ann. 1679. reperta. Ex Eodem pag. cit.*

DEO MERCVRIO CISSO
NIO DVBERATIA CASTVLA
NATIONE SYRIA TEMPLVM
ET PORTICVM VETVSTATE
CONLABSVM DENVO DE SVO
RESTITVIT

Mur. CXLIV. 3. lin. 2. DVBITATIA. lin. 4. PORTICVS.

6 *Mediolani. Ex Cl. Zacharia Excurs. Litter. per Italiam pag. 211.*

MERCVRIO
SACRVM
CN. PAPIRIVS
OCVLATIVS
ET SALVIA
PVDENTINA
VXOR

Mur. XLVII. 2. MERCVRI.

7 *In agro Brixiano, vulgo in* Virli. *E Schedis D. Petri Gnocchi.*

MERCVRIO
C. QVINTIVS
SALVIANVS
V . S . L . M

8 *Brixiæ In viridario DD. de Montibus. Ex iisdem.*

MERC
C. PETRONIVS
FRONTO
V . S . L . M

9 *Ibidem. Olim in domo D. Bapt. Borella. Ex iisdem.*

MERCVRIO
L . POBLICIVS
VALENS

10 *In Regno Tunetano In antiqua Colonia Thignica, hodie Tunga, aut Tannica. Ex Shawio in cit. Oper. pag. 219. Vol. I. Ad portam cujusdam Templi.*

MERCVRIO
IMP------AVRELIO-----
PONT. MAX. TRIB. POT. XXIIII

11 *Olim Paganoræ in agro Brixiano. E Schedis D. Petri Gnocchi.*

MERCVRIO
REIPVB. BRIX
CONSERVATORI
C. CALLINIVS . C . F
EVTIPHRO
D . D

Spon. lin. penult. EVTIPHIO, & non habet D. D.

1 *Brixiæ*
ad S. Thomæ.
E Schedis D. Petri Gnocchi.

MERCVRIO
CVSTODI
NON . SINE . MERITO
M. VALERIVS . NERO
ET . NEMO . VALERIVS
SACROR. CVRAT
D . S . P

In *Nov. Thes.* XLIX. 9. desunt duæ postremæ lineæ. Vide *Art. Crit.* Lib. III. Cap. IV. ubi nonnullæ Rubei Inscriptiones in judicium afferuntur.

2 *Fontaneti in agro Novariensi,*
ad D. Sebastiani.
Ex Donio Cl. I. n. 168.

MERCVRIO
LVCRORVM . POTENTI
ET . CONSERVATOR . SACR
C . GEMETINVS . C . FIL
QVI . VALERIANVS
IIII VIR. A. P. PR. AR. F. I. D
C . . . . GEMET
VALERIANVS . SECVN....
VALERIA . SIRI.... IS
EX . VOTO . DONVM
POSVIT . ET DEDICAVIT
L . D . D . D

„ QVI. id est; *Quirina Tribu.* IIII VIR. A. P. PR. AR. F. I. D. Hoc est: *Quatuor Vir, ædilicia potestate. Præfectus argento feriundo. juri dicundo.* Parum accurate descriptam, & mancam edidit Sponius in Miscell. p. 91. V. Fabret. Cap. IX. n. 210. Ita Gorius ad hanc Epig.

3 *Mediolani.*
Ex Cl. Zacharia Excurs. Litter. per Ital. p. 83.

MERCVRIO SACRVM
L. SATRIVS AMARANTI
L. AMARANTVS V. S

Murat. MDCCCLXXX. 9. sed variantem. Nam legit ult. lin. AMANDVS.

4 *Vindobonæ,*
in Atriis Bibliothecæ Cæsareæ.
Ex. Mass. pag. CCXXXVIII. 4.

MERCVRIO
CONSENTIENTI
SACRVM
HERMIAS . DEDICAVIT
IDEMQ . VOVIT

5 *Cividati*
in Valle Camonica.
E schedis Petri Gnocchi.

MERCVRIO
MAXIMO
CONSERVATORI
ORBIS
C . SILIVS . FVNDANVS
C . FIL . QVIR . $\overline{XV}$. VIR
SACR . FAC . STATVAM
ET . ARAM . CC
V . S . L . M

Mercurius conservator orbis appellabatur, eoquod Mercatorum Deus esset: quoniam a mutuo regionum commercio conservatio orbis, hominumque grata societas pendere videtur. XV. *Virorum* munus erat libros Sybillinos custodire, ludosque sæculares celebrare, de quo Onuphr. in Civit. Rom.

6 *Paganoræ.*
Apud Nobiles della Corte
ad S. Nazarii.
Ex schedis Petri Gnocchi.

MERCVRIO
QVINTIVS
LEO
V . S . L . M

7 *In agro Brixiano,*
vulgo in Moniga territorio di Moscalina, *prope scalam, e qua ad Ecclesiam S. Rochi ascenditur.*
E Schedis Petri Gnocchi.

DEO . MERC
M . NON . ARR
PAVLINVS
APER . C . V
PRO . SALVTE . SVA
V . S . L . M

Grut. LIV. 10. lin. ARRVS PAVLLINVS. lin. 4. C L

8 *Erbusci ad Parochiam S. Georgii, in parva Ecclesia S. Clementis, in agro Brixiano.*
Ex Schedis Petri Gnocchi.

MERCVRIO
BETVLLVS . VALENTIS
SPE

9 *Fleri, ad Ecclesiam S. Eusebii,*
in eodem agro.
Ex iisdem.

MERCVRIO
Q. VALERIVS . MA
GMCVS V. S. L. M

10 *Inzini,*
in eodem agro.
Ex iisdem.

MERCVRIO
STRENVS
BRISIAE . F
V . S . L . M

11 *Cortonæ,*
in Museo Coratio.
Misit V. Cl. D. Can. Reginaldus Sellari.
Æneum Sigillum pro figlinis.

PACCI
MERCVR

12 *Augustæ Prætoriæ*
Anglerianæ.
Ex Cyriaci Nov. Fragm. pag. 41. *n.* 94.

MERCVRIO
P . QVRTIVS
VICTOR
S L M

Gruter. LII. 13. lin. 2. QVARTIVS *ex Apiano* Rein. in Appendice num. XXXVII. *e Langermannianis* collin. at *Salutis in Pratorio*. lin. ult. V. S. L. M. Murat. ex schedis suis XLVII. 7. & *Mediolani* ponit, lin. 1. MERCVR. lin. ult. ut Reinesiana, & sic Cl. Zacharias *Excurs. Litter.* pag. 89. n. CLXXXV.

1 *In agro Brixiano vulgo in* Nuvolento. *Ex Petri Gnocchi.*

MERC
C . CLODIVS
FIRMVS
V . S . L . M

2 *Verziani in eodem agro. Ex iisdem.*

MERCVRIO
CONSTANS
ACVTII
COMINAE
V . S . L . M

Grut. LII. 7. lin. 3. ACVTI.

3 *In eodem agro, vulgo* in Sermione. *Ex iisdem.*

C. BETVLIVS
ENCOLPVS
MERCVR . RED

Grut. LV. 2. C. BETVTIVS.

4 *In eodem agro, vulgo* in Nuvolento. *Ex iisdem.*

MERCVRIO
SEX . MVNATIVS
CAMPANVS
V . S . L . M

Grut. MXV. 11. & MLXVII. 11. lin. 2. SEX NVMA, lin. 3. CAMPAN. Gud. MVNA.

5 *Ex Ampliss. ac Doctiss. Joh. Nic. ab Hontheim in Collectione Antiq. Inscript. Trevirensium inserta Prodromo Histor. Trevir. Diplomat. & Pragmatic. Class. II. n. 2. p. 185. edit. Aug. Vindel. 1757.*

. . . . . DEO . MER
. . . . . T . ROSM
. . . . . DIVTO
. . . . . SVLVS
. . . M .

Fanumne Mercurii (ait Ampliss. Praesul) aut quid aliud monumentum fuerit, scire vetat invida rerum aetas: hoc solo indulgens, quod saxum, prope Nider-Emmel ad Mosellam effossum Luxemburgum ad Colleg. S. J. deportatum fuit &c. Wilthemius *Luxemb. Rom.* MS. Lib. IV. c. 2. vocabula decisa sic suis reddere spatiis conatus est:

Jovi Optimo Maximo
Et Deo Mercurio
Pro Salute Tibi Rosmari
(vel Rosmarini)
Adiutoris Vrsulus
Votum Solvit Lubens Merito.

MINERVA.

6 *Romae Ex Marangonio in Libro, cui titulus:* Le Cose Gentilesche ec. *pag.* 168.

PALLADI
PRVDENTISSIMO
ET
BENIGNISSIMO
PATRI
P . AELIO DIONYSIO
P . V . RATIONALI
* * * * * * *
* * * * * *
SABINILLA . V . V.

P. V. legerem *Praestantissimo Viro*, vel *Publico Urbis Rationali.*

7 *Eruta ex veteris Urbis Industriae situ. Hodie in Mus. Reg. Taurinensi. Ex Hist. Litter. Ital. T. II. p.* 525.

MINERVAE
PRO . SALVTE
DESTICI . IVBAE . C . V.
ET DESTICI SALTVS
ET . IVBAE CL . IVVENIS
ET . I . FIL . SALLVSTIAE
PLOTINAE CLARISS.
CAILVS . SER . ACTOR
V . S . L . M.

8 *Onfati in agro Brixiano, ad Eccl. D. Petri. E Schedis Petri Gnocchi.*

L. L. MINERVAE
V . S

9 *Olim in pago Vervò ditionis Tridentinae, hodie in castro Braghiero Vallis Non. Misit V. Cl. Fr. Benedictus Bonelli In stilobate coronis ornato.*

MINERV.
AVG . L . NE . N.
LA . IV . S . TIN
CVM . SVIS
V S . LL..

10 *Hanc vero exhibuit Maffeius Inscript. Var.* CCLXXX. 7. uti positam *ad Ecclesiam Vici Lomasi Vallis Judicariae*, quod falsum est.

MINERVAE
AVG . L . NEMA
LA . IVSTINVS
CVM . SVIS
V . S . L . L . M

11 *Manerbii in agro Brixiano, In Aedibus DD. Botti. E Schedis Petri Gnocchi.*

CORNELIA
CATVLLA
MINER . V . S

12 *Arimini, apud D. Andream Battaglini: Ex Thoma Temanza V. Cl. & Architecto Veneto*, Antichità di Rimino. *Venet.* 1741.

Q . PVPIV.
SALVIVS
MINERVAI
V . S . L . M

13 *In agro Brixiano, Materni in domo DD. Veronensium, an.* 1750. *reperta.*

Q . SVRICI . F
MINERVAE
V . S . L . M

1 *Burni extra Brixiam.*
E Schedis Petri Gnocchi.

MINERVAE
AVGVST
SEX. DVGIVS
VALENTIO
VI. VIR. AVG

Grut. LXXXI. 5. lin. 3. SEX. DRVNIVS VALENS, & ult. lin. DD. in not. DVGIVS VALENTIO. Murat. LIII. 10. lin. 4. VALETIO.

2 *In oppido Inzino agri Brixiani post Chorum Parochialis Ecclesiæ.*

Ex iisdem.

MINERVAE
POSTVMIA
PRISCA
V. S. L. M

3 *In loco Manerba agri Brixiani.*
Ex iisdem.

MINERVAE
C. MVNATIVS. C. F
F. PICATIANVS
EQVO. PVBLICO
V. S. L. M

Mur. LII. 8. non habet F. init. lin. 3. contra fidem lapidis.

4 *Curesii, vel Cureii, ut est in diplomate Conradi Imper. aut Curiæ Regiæ, ut alii vocant [vulgo Curegium, vel Quiregium dicitur] in agro Novariensi, ubi plures erutæ Inscriptiones, quibus olim statuæ impositæ fuerant.*
Ex Donio Cl. I. num. 161.

MINERVAE
DECEMBER
OP::A:::::
IIO::::::NIS
V. S. L. M.

5 *In Castello Isbourgi super Tokenbourg apud Helvetios.*
Misit Samuel Schmidsius V. Cl.

MINERVAE AVG.......
L. CALLIDIVS P F TR....
PALMAR. C. V. IV.....
QVADRAT. AMIC......
ET. C. SECVND......
PRO. INCOLVM...
IN SODALI......
. . . .
. . . .

Hunc lapidem vulgavit Bochatus Tom. II. 414. cit. Oper. Lin. 2. legerem *Præfectus Fabrum Tribunus.*

6 *In agro Moguntino reperta.*
Ex C. V. Carolo Henr. de Klettenberg, & Wideck.

DEAEPALLADIC.
AVR. FESTINVS. 7.
STRATCI..... EI
GNATIANI. LEG
TABVLARIVM PENSI
LEM. ASOLOFECIT
ADIVTORE COSSIO
MARTINO PRAE
: NE T. EXTR. CATO

7 *Assisii.*
E Schedis Cl. V. Bernardini Leonellii Assisinatis.

C. PROPERTIVS
HACCILIVS
MINERVAE
D. D.

Mur. LIII. 2. habet HAEGIVS pro HACCILIVS.

8 *Ex Museo Veron.* LXXX. 4.

MINERVAE AVG
PAPIRI
THREPTVS ET PREPVSA
V S
L D D D

Grut. LXXXI. 6. lin. 1. AVGVSTAE. lin. 3. PRAEPVSA.

9 *Ibidem*
Ex eodem pag. LXXXI. 1.

MINERVAE. AVG
Q. CASSIVS
PAPIRI ET CLODIA
V . S
L. D. D. D

10 *Romæ,*
in vinea, quæ dicitur di Campo vecchio,
Nobb. de Gavottis, prope Cryptam Ferratam.
Ex Gorio Inscr. Antiq. Append. Par. III. p. 285.

Ara

MINERVAE
SACRVM
LL. VOLVMNI
VERVS. ET. SEVERVS
PRAEF. COHOR. THR. MI.
PRAEF. EQ.

Alteram aram dicatam *Dianæ* Invictæ a duobus *Volumniis Vero* & *Severo* repertes in Par. I. pag. 333. n. 2. cit. *Inscr. Antiq. Etr.* exstantem Florentiæ in Mus. Suburbano Strozio. Ex hac discimus eos *Lucios* prænomen habuisse, ut recte observat Gorius.

1 *Albani.*
Ex Sponio in Miscell. Sect. VIII. pag. 270.

IMP . CAES . L . SEPT . SEVER . PII PERT . AVG
PARTH . ET . IMP . CAES . M . AVREL . ANTONINI
PII FELIC . AVG . PARTH . MAX . BRITANN
MAX . P . P . ET IVLIAE AVG . MATR . AVG
N . ET . SENAT . ET PATRIAE ET CASTR
MINERVAE AVG . SACR .
DASIMIVS FIRMAN . CORN . LEG . ET AVR
VICTORIN . ACTAR . CVM IMM . LIB
EX EXACTIS VOT . M . F

NEPTVNVS, ET PAN.

2 *Tibure.*
Misit V. Cl. Annibal de Abbatibus Olivieri.

NEPTVNO
ADIVTORI
SACRVM
M . AEMILIVS
FLACCVS Q̄

Dext. latere præfericulum sine patera, supra arcula.

3 *Ex Grævio in præf. ad Tom. X.*

NEPTVNO . REDVC
SACRVM.
Q . MANLIVS . Q . F . PAL
SEVERIANVS.
VI . VIR . AVGVST . ET FLAMEN
TITIALIS . V. S. L. M.

Ex hoc marmore discimus *Neptuno Reduci*, cum salvi domum rediissent, litare solitos fuisse.

4 *In oppido Tabersoc initio Numidiæ.*
Ex Maffeio Inser. Var. CCCCLVI. 1.

NEPTVNO AVG . SACR
PRO SALVTE IMP . CAES
L. S. H. T. I. M. I. S

5. *Romæ.*
Ex Sponio Miscell. E. A. Sect. III. num. 29. pag. 85.

LVCIDO PANI
C. QVINTIVS MVCIANVS
ET HERODIA SYNNESIA
VXOR DVLCISSIMA
V . S .

Reinef. p. 173. n. 146. I. lin. 2. non habet prænomen C. & legit MVTIANVS. l. 3. ET. Vid. quæ adnotavi in *Art. Critic.* Lib. III. cap. IV. n. II.

6 Thubersoke, olim Thibuisicumbure, *in regno Tunetano.*
Ex Shawio in cit. Oper. Vol. 1. pag. 222.

NEPTVNO AVG . SAC . PRO SALVTE
IMP . CAESARVM. --------------------

7 *Salodii ad lacum Benacum.*
E Schedis Petri Gnocchi.

NEPTVNO . AVG
SACRVM
PRO . SALVTE
L . SEPTIMII
SEVERI
PATRONI
L . SEPTIMIVS
FOELIX . EX . VOTO

Mur. LV. 2. lin. 5. SEVERIANI. Grut. CXII. 9. non habet lin. 1. lin. 5. leg. SEVERINI. lin. ult. FÆLIX & addit N. H. V. N. AVG id est, *Nuncupavit Hoc Votum Numini Aug.*

8 *E schedis Rev. P. Ab. Ginanni V. Cl.*

NEPTVNO . CONSERVATORI
ET ISIDI . MATRI . DEO......
IN LVCI CLASS . RAVENN
SACR
L . ANTIDIVS . L . F . PAL . FEROX
PRAEFECTVS CLASS
RAVENNAT . PATRONVS COLLEG
FABR . NAVT . PRAEF . COLL . FABR
FERRAR . QVINQ . II . L. D. D. D.
..... IN COLL . DECVR.

1 *Ex Marm. Salonitanis pag. VIII. num. 11.*

M. COELIVS
SENILISET
PVBLICIAING
ENVA POSVB
RVNT

Scalpta est Inscriptio in anaglypho, ubi Deus Pan, sinistra septem calamorum fistulam tenens, & dextra recurvum pedum, ad cujus latus canis damam insequens.

2 *Gussagi in agro Brixiano, in ædib. DD. de Averoldis. Ex schedis Petri Gnocchi V. C.*

NEPTVNO
V . S . L . M

In altero latere.

VIRIVS
V . S . L . M

Mur. LIV. 5. VIRIBVS mendose.

3 *Ex Museo Veronensi.* LXXXI. 5.

NEPTVNO
SACRVM
M . DVNILLIVS
HOMO

Grut. LXII. i. lin. 3. M. DVNILIVS. HOMO cognomen est.

4 *Basis Alt. pal. R. 1. 8. Æona Dalmatiæ Venetias transvecta in Museum Nanium 1759. Ex Ampliss. Præsule Joh. Bapt. Passerio in Libro, qui inscribitur :* Osservazioni sopra alcuni Monumenti del Museo Nani &c. pag. XXII.

NEPTVNO DIAN
PRoPTMAI
L CINCIVS
TROPHIM
EX VISO P
QVOD ALIS
VIDIT

Lin. 2. forsan *Propter Mare*, id est *Prope Mare*. Et in hoc sensu usurpatur a Tullio *in Brut.* ut alios mittam : *In pratulo propter Platonis statuam consedimus*. Lin. 5. &c. EX VISO *Posuit* (fortasse) QVOD ALIaS VIDIT. vel *Quod Aliis contigit*. At heic etiam Clariss. Passerio hæret aqua.

5 *Justinopoli in foro. Ex Cl. Joh. Rainaldo Carli, qui exscripsit.*

NEPTVNO . DEISQ . AVG
T . ABIDIVS . VERVS . POST
SVBPRAEFECTVS . CLASS . RAVEN
TEMPLO . RESTITVTO . MOLIBVS
EXTRVCT . DOMO . EXCVLTA . IN . AREA
D.D. CONCESSA . SIBI . DICAVIT

Apud Murat. LIV. 6. non ad fidem lapidis.

SATVRNVS.

6 *In loco* Mornaca *Agri Tunetani. Ex Maffejo Inscript. Var.* CCCCLVI. 4.

SATVRNO . AVG . SACRVM . L . CAESONIVS . VIC
TOR . EPISTILIVM . S . P . EXORNAVIT . IDEMQVE
DEDICAVIT . ET . CVM . SACERDOTIBVS . IN . SVMPTVM

7 *In civitate II. Tuggensi, hodie* Mes-tura, *in regno Tunetano. Ex Shawio pag. 225. Vol. I. cit. Oper.*

SATVRNO AVG. SACRVM
CIVITAS II TVGGENSIS
DEDICAVIT DECRETO
DECVRIONVM

8 *In Textor. Ex Maffejo Inscr. Var.* CCCCLVI. 2.

SATVRNO AVG
SAC
M . AFRINIVS . FE
LIX . SAC
V . S . L . A

9 *In Solnian. Ex eodem l. cit. n. 3.*

SAT . AVG
SAC
M . IANONIVS
FELIX
PET . SACER
V . S . L . A

1 *Prope Brixiam, in Monast. S. Faustini, E Schedis Petri Gnocchi.*

DEO . MALO
SATVRNO
SEX . COMMO .
DVS . VALERIVS
V . S . L . M

Grut. X. 11. lin. 1. DEOA . LO STATVRNO . lin. 3. SEX. COMODVS.

2 *Tridenti in muro domus positæ, in platea civitatis. Ex MS. Fr. Joseph Hippolyti a Pergino.*

SATVRNO
AVG
SACRVM
I.. NONIVS
SABINVS
V . S . L . M

V E N V S.

3 *Oxonii. Ex Sponio Miscell. E. A. Sect. III. pag. 94.*

BONAE DEAE VENERI · CNIDIAE
D. IVNIVS ANNIANVS HYMENEVS ET INVICTA SPIRA ET HAEDIMIANA

Venus *Cnidia* a Cnido urbe Cariæ ita dicta, ubi colebatur. Reinef. 92. I. lin. 2. HYMENAEVS ET INVICIA SPIRAE PHAEDIMIANA, cui placet legere: *Vinicia. Sperata. Phaedimana.* Sirmondus eamdem, (ut monet idem Reinef. l. cit.) Lambecio dedit, versu 4. sic expressam : *Invicia Aspereteia Edimianae*. D . D .

4 *Ostiæ In SS. Petri & Marcellini.*

Ex Ephemer. Lit. Flor. Tom. I. pag. 58.

TI . IVLIVS
ORPHEVS
SIBI ET
ORFITÆ
F. AN. XIV
VIRGINI
VENERI
CVPIDIN
INFEROR

5 *Nemausi Ex Hist. de la Ville de Nimes Leon. Menaȓd Tom. VII. p. 243.*

In basi

VENERI . AVG

6 *Beneventi Prope portam Rufinam effossa.*

Ex Joh. de Vita V. C. Dissert. II. pag. 66. in eit. Oper.

DEAE VENERI
C . ENETRI C . L
SACRVM

7 *Romæ. Ex Maffeio Inscr. Var.* CCLXXI. 11.

VENERI . FELICI
SACRVM
FADIA . RHODOPE
FECIT

8 *Scardona in Dalmatiæ confinio Venetias advecta. Hodie in Museo Nanio Misit Amplis. Præsul Joh. Baptista Passerius V. C.*

Ara votiva.

VENERI
VICTRICI
SACRVM
S . L . L . T

9 *Neapoli. Ex Baiis ad regium Cimeliarchium hoc Herculanense marmor nuper advectum. Ex Martorellio, ubi supra pag. 3.*

: VENERI PROBAE SANCTISS . SACR.
: TI . CLAVDIVS . MARCION .
: SALVE . MILLEANIMARVM . INLVSTRICENARE OPVS . SALVE
: VICHRIONERIS . PORTATRIX . IN . EXVPERABILE . DONVM
: RERVM . HVMANARVM . DIVINARVMQVE . MAGISTRA
: ATRIX . SERVATRIX . AMATRIX . SACRIFICATRIX
: SALVE . MILLEANIMARVM . INLVSTRI CENAREOPVS . SALVE

Quod, ut celerius legatur, bonis elementis distinctum apponitur :

VENERI PROBAE SANCTISS . SACR .
TI . CLAVDIVS MARCION
SALVE . MILLE ANIMARVM . INLVSTRI CENARE OPVS . SALVE
PVLCHRI ONERIS . PORTATRIX . INEXVPERABILE . DONVM
RERVM . HVMANARVM . DIVINARVMQVE MAGISTRA
MATRIX . SERVATRIX . AMATRIX . SACRIFICATRIX
SALVE MILLE ANIMARVM . INLVSTRI CENARE OPVS . SALVE

VVLCANVS.

1 *Brixiæ ad S. Agatham.*
E schedis D. Petri Gnocchi.
Saxum quadratum, omnibus lateribus literis exaratum.

VOLKAN . AVG
P . ANTONIVS
CALISTIO . VI
VIR . AVG . ET . C . CLOD
COMIC . ET . P . PÓST
AGATHO . IDEM
SPORT . DEDIC . ET . IN
TVTEL . HS . CCCC . DED
COLL . IVVENT

Vid. Grut. CCCLVI. 3. qui lin. 3. scribit : CALLISTIO. l. 8. CCCCI. l. ult. COL. in quo alia tria latera, quæ hic non repetuntur, quia non variant a *Schedis cit. Authoris*.

2 *Ibidem.*
Olim in S. Georgii, nunc in ædibus DD. Nobilium de Rosa, ad S. Nazarii.
Ex iisdem Schedis.

VOLK . MITI
SIVE . MVLCIBERO
LVCII . VETTI
TELESPHORVS . ET
CHRYSANTVS . FRAT
VI . VIR . AVG . NOMI
VETTIAE . L . F . SECVNDI
TELESPHORI . FILI
L . D . D . D

Corrupta apud Gruterum CDLXXII. 2 & MLXIX. n. 5. vers. 1. VOLKAN. MILIT. & vers. 6. NOMINE. ac etiam in aliis varians a nostra, exscripta ex lapide adhuc exstante. Neque recte apud Murat. LIX. n. 6. ex *Rubeo*. Corruptissima in Gud. Vid. *Art. Critic. Lapid.* Lib. III. c. IV. n. 1.

HERCVLES.

3 *Niciæ.*
Ex P. Zacharia V. Cl.
in Excurs. Litt. pag. 53.

HERCVLI . LAPIDARIO
ALMANCENSES
P.

4 *Laudis Pompeiæ in Insubria*
Ex Ephem. Lit. Flor. Vol. XIV. col. 234.

HERCVLI
L
CASSIVS
ALBVCIVS
MEDIOLANIEN
VSLM
L D DD

5 *Romæ*
Ex Sponio Miscell. E. A. Sect. II. A. x. pag. 50.

HERCOLI SACRVM
FL. EVGENIVS V. C. EX PRAEF
PR. COS. ORDINAR. COMIT
DOM . VOTO SVSCEPTO
LIB . MER .

Vid. *Art. Crit.* Lib. III. c. IV. n. III. ubi Sponius p. 51. legit *Ex Præfectus & Comes Domesticus*, Maffejus *Ex Præfecto & Comes Domesticorum* legendum vult.

6 *Beneventi.*
Ex Thes. Antiq. Benev. Joh. De Vita Diss. II. p. 61.

L . TARQVINIVS
IANVARIVS
Heic Ovis
IN SVO FVNDO
HERCVLI V. S.

Hunc lapidem dedit Gruterus XLIV. 11. & in eo scalptam esse suem indicat, cum revera in authographo sit ovis.

7 *Neapoli in Museo Vallettiano.*
Ex Maffejo Inscript. Var. CCCXLIX. 1.

HERCVLI . SERVATORI
P . IVNIVS
IANVARIVS
AVGVR
P

8 *Prope Asolam in agro Brixiano, in domo rustica reperta.*
Ex Hist. Lit. Italiæ.

HERCVLI
PATRIO

9 *Mediolani in collectione Archintiana.*
Ex Mus. Veron. CCCLXIX. 4.

HERCVLI
Q . CASSIV
HECATON
M . V . S
V . S . L . M

10 *Labaci*
Ex eodem CCCCLII. 4.

HERCVLI . AVG . SACR
L . CLODIVS . C . F . VEL
ALPINVS
C . CLODIVS . L . F . CLA
CLEMENS
D . D

1 *Ex Maffeio Inscript. Var.* CCCCXLVI. 7.

HERCVLI
COH. Ī. TVNGROR
MIL
CVI. PRAEEST. P. AE
MODESTVS. PRAEF

2 *Ex Paschali Caryophilo, De Thermis Herculanis pag.* 27.

HERCVLI
PRO SALVTE IMPE
RATORVM SEVERI
ET ANTONINI F. CONSER
VATORI AVGVSTORVM
DOMINORVM NOS
TRORVM C. I. GALLV
S. C. V. LEGATVS EORVM
PR. PR. CVM SVIS
V. S. L. M

Hæc Inscriptio, ut arbitror, pertinet ad ann. V. C. 951. Vulg. Ær. 198. Imp. Severi 6. *Saturnino, & Gallo Coss.*, quo Tribunatus potestatem (quæ pars maxima regalis imperii erat) ac Augusti titulum Antonino Filio Severus dedit.

3 *Romæ in Villa Mattheja. In cippo marmoreo. E Schedis Stoschianis.*

HERCVLI. AVG
SACR
FELIX. AVG. L. OPTIO. ET
EXACTOR. AVRI. ARG. AERIS
sic TEM. SIGNAT. SVPPOSTORES
sic MALLIATORES. MONETAE. CAESARIS. N

4 *In Oppido Ghedi, agri Brixiani.*

HERCVLI
C. VOSSIVS. P. F. FAB
DE. SVO. *sic* PARCIMONIO
V. S

5 *In agro Brixiano. vulgo* in Manerba *E Schedis Petri Gnocchi.*

DIVO
HERCVL
SACRVM

6 *Corcyræ Ex Montfauconio Diar. Ital.* C. XXVIII. *p.* 425.

ΜΑΚΑΤΑΣ ΠΟΗΣΕ
ΤΟΥ ΔΙΟΣ ΑΛΚΜΗΝΗΣ ΤΕ ΓΟΝΟΝ ΤΙΜΑΙΣΙΝ ΑΕΞΩ
ΤΙΟΣ ΛΑΣΘΕΝΕΟΣ ΣΤΗΣΕΝ ΑΓΑΛΜΑ ΤΟΔΕ
ΜΝΗΜΗΝ ΑΘΑΝΑΤΟΝ ΣΩΖΩΝ ΠΑΤΡΟΣΤΕ ΚΑΙ ΑΥΤΟΥ
ΛΑΦΑΝΕΟΣ ΚΛΗΝΩΙ ΛΟΞΙΟΥ ΕΝ ΤΕΜΕΝΕΙ
ΩΦΑΝΗΣ ΛΑΣΘΕΝΕΟΣ ΑΣΚΛΕΠΙΩΙ
ἈΝΕΘΗΚΕ. ΜΑΚΑΤΑΣ ΕΠΟΗΣΕ

Et ita vertitur:

Machatas fecit.
Ab Jove, & Alcmena genitus celebrabitur heros.
Lasthenis erexit filius hanc statuam,
Pignus ut hoc niteat Patris immortale, simulque
Laphanis in templo, pulcher Apollo, tuo.
Ophanes Lasthenis Aesculapio
Reposuit. Machatas fecit.

Hercules Jovis & Alcmenæ filius fuit. Hanc iterum edidit Bonada in cit. Oper. Tom. I. pag. 97.

7 *Ex Ampliss. Præsule B. Passioneo, Cl. I.* 12.

Cippus.

FL. SABINVS
SVPERIOR
HERCVLI
VOTVM
SOLVIT

8 *Olim Viterbii. Ex V. Cl. Feliciano Bussi:* Istoria della Città di Viterbo, *edit. Romæ* 1742. *Par. I. Lib. I. pag.* 44.

DEO. HERCVLI
M. L. SPVRINA
LEG. XI. METAT
EX. VOTO. NVNC
SACRAVIT

1 *Romæ.*
In atrio Monasterii S. Sabæ.
Ex Diar. Lapid. MS. Rev. P. Abb. Petri Aloysii Galletti V. C.

..ERCVLI INV..
.. SACRVM..
..ERIVS IVLIANVS..
.. O SIGN. AEN..
..VA PECVNIA DD..
..X. KAL. IVL..
..ERO ET SABINIANO..

2 *Basis ad ripas Abduæ flum. secus nov. Laudensium Urbem.*
Ex Cyriaci Nov. Fragm. p. 52. n. 139.

HERC. SAC
CVMAS. CARPIVS
SYMPHORIO
$\overline{\text{VI}}$ VIR. SEN
T. AVG. C. DD.
ORNANDE C.
AB ORD. SPLENDID
MM. HONOR
CVMAS. CARPIO
FESTO. FILIO
EQ. R. EQ. P.
VI. VIR. IVN. DEC
VOT. SOL.

Ex Apiano Grut. XLIII. 8. versibus aliter dispositis, ponit *Laude Pompeja in reliquiis templi Herculis ad ripam fluminis*, & mendosam edidit; in repet. vero ejusdem editione Reinesii emendationes afferantur, *quarum* (inquit Oliver.) *prior non ingeniosa modo, sed vera videtur, ut lapis ipse obstet. Legit igitur ille* HERC. SACRVM. A. SCAPTIVS [*ita de more nomen torquet, quasi vero* A. SCARPIVS *esse non potuerit*] VIVIR SEN. ET AVG. G. D. D. (hoc est *Gratuitus Decr. Decur.*) ORNA. DEC. ALB. ORD. SPLEND. M. M. HONOR. CVM A. SCAPTIO *Filio* C. Q. A. EQ. P. &c. Emendatius tamen Cyriac. ORNAMentis DECurionatus AB ORDine SPLENDIDissimo *Municipii Mediolanensis* HONORatus. *Ita C. Vallius Polycarpus in Pisaur. Inscr.* n. 44. dicitur ORNAMENTA DECVRIONATVS INLVSTRATA A SPLENDIDISSIMO ORDINE PISAVRENS. *Emendatius item Cyriac. lin.* 11. EQ*uiti Romano*, ubi Grut. habet C. Q. R.

3 *Ibidem.*
Ex Cyriaco pag. cit. n. 140.
Basis.

HERCVLI
Q. EVFEMVS
Q. F. OVF
LVCVLLIVS
AED
$\overline{\text{VI}}$. VIR
V. S. L. M.

Grut. ex *Apiano*, & schedis Panv. XLIII. 9. lin. 5. EVFEMIVS. lin. 4. LVCVLLVS, & ponit *Colonicola in agro Veronensi*. Mur. LXI. 5. ex Donio *Laude Pompeja* lin. 4. LVCVLLVS. At Grut. denuo eundem pene tit. edidit cit. pag. n. 10. *conglutinans eam cum illa* (ait Cl. Oliver.) *quæ in Cyriaco producitur* in cit. Oper. n. 143.

4 *Sub Monte Aventino,*
in Vinea Nobb. DD. de Cicciaporcis.
Ex Donio Cl. I. n. 97. qui vidit, & exscripsit.

SACRVM. HERCVL.
MAG. VICI. ANNI. XI
A. A. MARCII. ATHENODOR
LIB. HILARVS. ET. BELLO
N. LVCIVS. HERMEROS
AEQVITAS. MAG. ITER *sic*
PONDERA. AVRARIA. ET
ARGENTARIA
VICINIAE. POSVERVNT
IDEM. TVENTVR
ANNO. XIX
PRO. PARTE. IN
VNA. CVM. MAGISTR
CONTVLERVNT

Hunc lapidem, quem nova fere facie rursum ex Donio exhibemus, dedit Fabrettus Cap. VII. pag. 528. n. 379. quem videsis.

5 *Laude Pompeia*
ad Herculis dirutum Fanum ad Abduæ flum. ripam
Ex Cyriaci Nov. Fragm. p. 53. *n.* 141.

H. L. M.
C. APRON. C. L.
CLEMENS
MEDIOLANI
V. S.

Ex Langerm. Schedis Reinesius 67. I. lin. 4. non habet MEDIOLANI. & in not. ait: *Non ita facile cuiquam in mentem venire potuit quid sibi versus primi sigla, H. L. M. vellent, nisi & ea, quæ ultimum versum faciunt, & locus ubi extat lapis, ad verum earum sensum manu quasi nos ducerent. Herculis cultum maxime apud Insubres ..... ferbuisse, tot & diversis locis exstructa templa testantur, & dicati lapides .... Obvium igit. est prima ejus connexa extremis insinuare, tam nomen Numinis, quam usitatam veteribus in hac religionis specie formulam, & exponi debere* Herculi Libens Merito Votum solvit.

6 *In urbe* Sicca, *aut* Sicca Veneria,
hodie Keff, XXIV. *leucis a Tuneto.*
Ex Shawio l. cit. pag. 228. *Vol. I.*

HERCVLI SACRVM
M. TITACIVS PROCVLVS PROC
RATOR AVGVSTI SVA
PECVNIA FECIT

Vid. Tertull. Lib. ad *Scapulam*, & Baron. ad ann. 195. Chr.

7 *In Thermis in Dacia detectis.*
Ex Dissert. Epistol. de Thermis Herculanis p. 24. Caryophili.

HERCVLI.	PRO
SALVTE.	IMP
M. AVREL.	ANTO

1 *Ex Transactionibus Philosophicis Londinensibus Mens. Decembris* 1748. *n.* 474. *Nuper detecta prope Vindomum in Anglia, vulgo* Silchester.

DEO HERCVLI
SEGONTIACORVM TITVS
TAMMONIVS SOENIVS TAM
MONIVS VITALIS CORNICV
LARIVS HONORIS CAVSA
DEDICARVNT

Hæc notata in Tom. XXXVIII. pag. 177. *Biblioth. Raisonnée* edit. 1747. ubi lin. 3. habet SAENius.

2 *Ameriæ in Ecclesia Cathedrali, ara marmorea, in cujus latere sculpta plura fabrilia instrumenta, & sub inscriptione pharetra, & arcus cum duabus aviculis mutuo se osculantibus.*
Ex Donio Cl. I. n. 95. qui vidit.

ΗΡΑΚΛΗ . ΒΑΣΙΛ
Λ . ΑΝΤΩΝΙΟΣ . ΑΠΕΛ
ΣΕΒ . ΚΟΣΜΟΠΛΟΚΟΣ
ΑΝΕΘΗΚΕΝ

Ita vertit Gorius : „ *Herculi Regi, Lucius, Antonius, Libertus, Augusti Cosmoplocus, dedicavit.* Eximium hoc Herculis (ait. cit. A.) cognomen ex hac ara nunc primum in lucem prodit; eoque par fit Jovi, qui a Poetis, & ut est in Ara Gruteriani Thesauri MLXV. 3. *Rex* appellatur, & *Imperatoris* cognomento laudatur a Cicerone in Verrem Or. IX. Lib. IV. &c. ΚΟΣΜΟΠΛΟΚΟΣ . *Cosmoplocus*. Proprium Liberti nomen, quod uti notissimum apud omnes, Græcum est, vel e Græco non raro Latine redditum. Verum hac voce, officium, seu ars hujus Liberti in domo Augusta, *a capillis plicandis, ornandisque*, fortassis indicari potest. „

3 *Ex Blasio Caryophilo V. CL. de Veterum Clypeis, Lugduni Batavorum* 1751.

ΓΕΣΣΙΟΣ
ΦΛΑΚΚΟΣ
ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ
ΕΠΙ ΤΩΝ ΟΠΛΩΝ
ΗΡΑΚΛΕΙ ΟΠΛΟ
ΦΥΛΑΚΙ

Gessius Flaccus Præfectus armorum Herculi armorum Custodi.

Hæc etiam apud Seldenum Vol. II. edit Lond. 1726. Romæ publicas armorum officinas sub Maximino & Albino Augustis fuisse, testatur Herodianus *Hist.* VII. II. quas, ut magis tutæ, & inviolatæ essent, Herculis custodiæ dicarunt antiqui.

4 *Romæ in Villa Cæsarinia*
Ex Sponio Sect. III. cit. Oper.

HERCVLI PONDERVM
Q. AEMILIVS VIBIANVS
B. TRIB. COH. III. . . .

Herculem *ponderum* Custodem dictum ob justitiam & æqualitatem ab eo dilectam, an vel ob in ejus templo deposita pondera, ut in Templo Opis, satis non apparet.

5 *Ex V. Cl. Paschali Caryophilo: De Thermis Herculanis nuper in Dacia detectis pag.* 24. *edit. Trajecti ad Rhenum* 1743.

M . AVREL . FAVS
TINAE . AVG . MATRI
AVG . ET . CASTRORVM
SVB . CVRA . IVL . PA
TERNI .   PROC
SYNTROPHVS
VIL

Finem anterioris, uti & hujus initium nobis eripit Marmoris erosio. Anno V. C. 929. Christi 176. & Marci Aurelii Imp. 16. Commodus F. Aurelii & Faustinæ *cum Patre* (teste Lampridio in eodem Commod.) *Imperator est appellatus V. Kal. Decemb. die, Pollione & Apro Coss.* Quamvis aliqui ad An. Chr. 177. id referant. Unde hæc Inscriptio eo tempore, vel paulo post fuit posita. Faustina *Mater Castrorum* appellata ab eodem M. Aurelio, *quam secum, & in æstivis habuerat, ut Matrem Castrorum adpellaret*, uti ex Capitolino. In Numo etiam apud Patinum MATER CASTRORVM est dicta, & aliis Epigraphis.

6 *Ibidem*
Ex eodem pag. 10.

HERCVLI INVICTO . T . AV . GEMIN.
IANVS VET. LEGIONIS. XIII. GEM
ANTONIANAE. EX VOTO POSVIT.

7 *Ex Hist. Litter. Ital. Tom. X. pag.* 172.

HERCVLI. SACRO
NOMINE
M. PROCILIO
MAXIMIANO
III VIR. INT
RAMN. LIREIS
IVRISDICVNDO
M. PROCILIVS
AVGVSTALIS
PATER

8 *Ex Sponio Miscell. E. A. Sect. III. Art. X. Vas marmoreum Herculi Victori dedicatum.*

HERCVLI VICTORI CRATERAM
MARMOREAM CVM BASI SVA
CN. DOMITIVS CN. L. POLYMNESTVS
S . P . D . D .

9 *Romæ*
Ex Eodem l. cit.

SANCTISSIMO
HERCVLI PACIF.
INVICTO
SACRVM
P . IVNIVS P . F . CERI
NVS PRAEF . EQ . SING .
V . S . L . M .

1 *Ardeæ.*
Ex eodem loc. cit.

HERCVLI SERVAT
K. AEMILIVS K. F. QVIRINA
VARRIVS
ARCHITECTVS EXERCIT
ET AEMILIA VESTIFICA
ET AEMIL
VOTO SVS.

2 *In templo S. Apollinaris prope Tridentum.*
Ex MS. Fr. Joseph Hyppoliti a Pergino Franciscanæ Reformatorum Provinciæ S. Vigilii Tridenti alumni & V. Cl.

HERCVLI SAXAN....
LVBIAMVS. ENDRVR...
QVINTALLI.....
V. S. L.....
Heic Vas.

Sunt & alia marmora *Herculi Saxano* dicata apud Gruterum XLIX. & apud Muratorium.

3 *Inventa Romæ in Aventino sub æde S. Priscæ, versus Circum Max.*
Ex Sponio Sect. III. cit. Oper.

HERCVLI CONSERVATORI
DOMVS VLPIORVM
SACRVM
M. VLPIVS AVG. N.
VERECVNDVS

Apud Gruter. XLV. 10. lin. 4. deest AVG. N.
Hercules erat Patronus domus Vlpiorum, unde Trajanus de hac familia in quodam nummo sub Herculis facie exhibetur.

CASTOR & POLLVX.

4 *Seyssel ad Rhodanum.*
Ex Sponio Miscell. E. A. Sect. III.

DEO VINTIO
POLLVCI
CN. TERENTIVS
BILLONIS FILIVS
TERENTIANVS
EX VOTO

Reinef. 118. I. lin. 4. BILLIONIS.

SILVANVS.

5 *In Vrbe Aixine Tarantasiæ, in Alpibus.*
Ex Sponio Sect. III. in cit. Oper.

SILVANE SACRA SEMICLVSE FRAXINO
ET HVIVS ALTI SVMME CVSTOS HORTVLI
TIBI HASCE GRATES DEDICAMVS [1] MVSICAS
QVOD NOS PER ARVA PERQVE [2] MONTIS ALPICOS
TVIQVE LVCI SVAVEOLENTIS HOSPITES
DVM IVS GVBERNO REMQVE FVNGOR CAESARVM
TVO FAVORE PROSPERANTI SOSPITAS
TV ME MEOSQVE REDVCES ROMAM SISTITO
DAQVE ITALA RVRA TE COLAMVS PRAESIDE
EGO IAM DICABO MILLE MAGNAS ARBORES
T. POMPONI VICTORIS [3] PROC.
AVGVST.

(1) Alii MAXIMAS. (2) id est: MONTES. (3) PROCuratoris.

1 *Segusii.*
Ex Guich. hist. de la Mais. de Savoy. Tom. I. p. 34.

TV . ME . MEOSQVE . REDVCES . ROMAM . SISTITO
DAQVE . ITALA . RVRA . TE . COLAMVS . PRAESIDE
EGO . IAM . DICABO . MILLE . MAGNAS . ARBORES .

Marmor ad Silvanum attinet

2 *Senis*
ad lævam Portæ Romanæ.
Ex MS. Cl. V. Equit. Ioh. Ant. Peccii.

SILVANO . SAC.
C . VICTRICIVS.
MEMOR . VI . VIR
AVGVSTAL . POSVIT

Murat. LXVIII. 11. lin. ult. VO. SOL contra fidem marmoris.

3 *Nemausi*
Ex Spon. Miscell. Sect. V.

DEO SILVANO ET LIBERO
PATRI ET NEMAVSO
. . . ARCVS SINODI

4 *Arimini*
in Museo Cl. V. Ioh. Blanchi.

SILVANO
V . S
L . VALERIVS.
L . F . IVSTVS

5 *In Diœcesi Nolana nuper reperta.*
Ex Ephem. Lit. Flor. T. XVI. 443.

SILVANO . SACR
M . VICIRIVS . RVFVS . V . S .
QVOD . LICVIT . IVNIANOS
REPARARE . PENATES QVOD
QVE . TIBI . VOVI . DE
MARMORE . SIGNVM

6 *In agro Ravennate.*
Ex iisdem.

SILVANO........
VOTO SVSCEPTO . PRO . S ...
. . . EVNVS

7 *Moresbiæ in Cumbria,*
ad mare Hibernicum.
E Schedis D. Abb. Petri Gnocchi V. C.

DEO . SILVAN.....
COH . II . * LING
CVI . PRAEFS ......
G . POMPEIVS . M .....
SATVRNINVS

* LIN Gonum. Mutilior apud Gruter. LXIV. 8.

8 *Ex Rev. P. Abb. D. Petro*
Aloysio Galletto Cassinensi. V. C.

SANCTO SILVANO
SACRVM
C . VIBIVS RVFINVS
VOTVM SVSCEPTVM
DE SVO S . L . M .

9 *Ex Ampliss. Præsule B. Passioneo*
Inscr. Antiche Cl. I. 14.

SILVANO . S . S .
MAIOR . ET . DIADVMEN
VS . CAES . N . SER . ET . CRESCENS
AVG . L . DD
HOR . DE . H . C .

Lin. 1. S. S. *Sancto Sacro* ut apud Grut. LXV. 10. & Reinesium 106. I. *Sancto Sacrum* apud Gudium XLI. 6. Vid. etiam XLII. 1. 3. 4. Lin. ult. forsam *HORrearii DE Horreis Cæsaris.*

10 *Fori Sempronii*
apud Nobiles Passioneos.
Ex Passioneo: Inscriz. Ant. Append. pag. 149. n. 3.

SILVANO SAC
L . LICINIVS IVS
MIL . COH . VII . P . P .
7 . CARI
V . S . L . M .

11 *Brixiæ*
olim in Sacrario Templi majoris.
E schedis Petri Gnocchi.

SILVANO . DEO
M . NONIVS . CLATHEVS
M . NONI . L . ET . EVPHE
MVS . OL . CLATHEAE..

12 *Romæ*
Ex Sponio Miscell. Sect. VI.

PRO SALVTE
M . AVRELI ANT....
FELIC . AVG ......
VILICVS RISINVM
SILVANO SAC
IMP . CAESARIS
HADRIANI AVG .
SER . VILICVS

1 *Romae*
Ex Sponio Miscell. E. A. Sect. II. Art. VIII.

SILVANO SANCTISSIMO
SACRVM
P. IVNIVS MVCIANVS V̄. C̄.
PRAEF. VRB.

In Murat. LXX. 9. deest. lin. 2. & in 3. habetur L. IVNIVS.

2 *Romae*
in villa Caesarinia.
Ex Eodem Sect. III.

M. ANTON. BATES
VALERIA PRoFVTVRA.
ET MARCVS ANTONIVS
HYMETVS COM FILIS SVIS
DONVM DEDIT SANCTO
SILVANO CAMINESI
CLODIO ALEXANDRI
MANCIPE CASSIA DEVTERA

3 *Romae*
In Hortis Paganicis.
Ex Maffeio Inscript. Var. CCLXXXVII. 11.

SILVANO. SANCTO. R.....
M. VLPIVS. AGAPETVS. OM...
INPENSA. SVA. ET. OPER...
MANIBVS. SVIS. EFFECTVM
VOTO. SVSCEPTO. RED
DIDIT

Retro duo qui sacrificant, In latere dextro aries, in sinistro bos ad aram ducuntur.

4 *In Anglia.*
Reperta prope Stanhoog *in Episcopatu Dunelmi vulgo* Durham, *missa ad Regiam Academiam Londini* V. Cl. D. *Thomas Birch. Socius eiusdem XII. Kal. Mart. ann.* 1747.
Ex Transactionibus eiusdem Academiae An. 1748. *num.* 486.

SILVANOINVICTOSACRVM
CTETIVSVЄTVRIVSMICIA
NVSPRFALAESEBOSIA:
NAEOBAPRAMEXIMIAE
FORMAECAPTVMQVEM
MVLTIANTECESSO
RESEIVSPRAEDARI
NONPOTVERVNTVSLP

Idest. *Silvano invicto Sacrum C. Tetius Veturius Micianus, Praef. Alae Sebosianae, ob Aprum eximiae formae captum, quem multi Antecessores ejus praedari non potuerunt. Votum solvens lubens posuit.*

In litera A multoties deficit linea transversalis; nescio an id evenerit vitio Typographi, vel ita sit in lapide.

5 *Ex Museo Veronensi* LXXXV. 2.

SILVANO. SALVTARI
SACRVM
SATVRNINVS. AVG. LIB.
PROC. CASTRENSIS
VOTO. SVSCEPTO
FECIT

6 *Romae.*
In Museo Collegii Romani.
Ex Maffeio Inscript. Var. CCCXIX. 1.

DEO
SILVANO
D. D
A. AEMILIVS FELIX

7 *Ex Museo Veronensi* LXXXIV. 6.

SILVANO
ISOCHRY
SVS
CORNELIAE
MAGNAE
VSLM

8 *Brixiae*
In aede Nob. V. Ludovici Soncini.
Ex Schedis Petri Gnocchi.

SILVAN
L. M. NARCISSVS
V. S. L. M

9 *Romae.*
Al Sacellum Villae D. Comit. Perucchi olim Galli, e regione Villae Burghesiae.
Ex Marangonio: Memorie sacre, e profane dell' Anfiteatro Flavio &c. *p.* 81.

SILVANO
SANCTO EX
VISV
L. GAVIDIVS LIBANVS

10 *In loco qui dicitur* Covante *agri Beneventani.*
Ex Thes. Antiq. Benevent. Joh. De Vita Class. I. p. V.

PRO SALVTE
ET REDITV
L. TVRSELIA[AX
IMIL. TVRSEL
IVS RESTVIVS L
SILVANO CA
SANICO VOT
LIB. SOLVIT

11 *Ex Museo Veron.* LXXXV. 1.

SIVANO. AVG
SACRVM
C. VERONIVS
SERVILIANVS
V. S. L. M.

12 *Angleriae.*
Ex Cl. V. Zacharia Excurs. Litter. per Ital. p. 135.

SILVANO S.
C. SECVNDIVS
TERTIVS
V. S. LIB. M.

13 *Olim Brixiae.*
Ex schedis Petri Gnocchi.

C. CLODI
VS. COMICVS
SILVANO

Grut. MLXXI. 5. lin. 2. COMICV lin. ult. V. S. L. M

1 *Romæ reperta in vinea DD. de Boccapadulis prope D. Georgii, Hodie ad facellum Villæ D. Comitis Perucchi, olim Galli, e regione Villæ Burghefiæ. Ex Marangonio in Libro, qui infcribitur:* Le cofe gentilefche ec. pag. 167.

SALVIS. AVGG.
INVICTI. SANCT
SILVANO. SACRVM
T. AELIVS. TRIPHON
SACERDOS. SOLIS
INVICTI. EX VISQ
FECIT

2 *Romæ in cippo, apud Horatium Pacificum Statuarium. Ex Donio Cl. I. n. 108. qui vidit, & exfcripfit.*

SANCTO
SILVANO
SACRVM
L. BAEBIVS
EVPELASTVS
VOTO FECIT

In averfa parte.

SANCTO
SILVANO
SACRVM

Mendofam, & mancam exhibuit Reinef. ror. I. & Muratorius LXX. 2. epigraphem in averfa parte pofitam non affert.

3 *Auguftæ Taurinorum, In Regia Academiæ porticibus. Ex Marm. Taurin. Par. I. p. 119.*

SILVANO. AVG
SACRVM
Q. TOSSASIVS
SYMPHORVS. V. S
I. L. M

Ideft: *Votum Solvit Iuffus Libens Merito.*

Muratorius LXIX. 7. in ult. lin. omittit I. Maffejus Muf. Taurinenf. pag. CCXI. 5. lin. 3. TOSSANIVS, & ult. L. L. M. habet.

Subeft effigies Viri nudi ftantis, dext. pedum, finiftr. ramum tenentis. Sus ad pedes eum refpicit. In angulo lapidis arbor integra, cujus non meminit Muratorius.

4 *Olim in Oppido* Carlesburg *in Dacia, Nunc Vindobonæ, in Atriis Bibliothecæ Cæfareæ. Ex Maffejo* CCXXXVIII. 6.

SILVANO
M. ALCINIVS
RVFINVS
MARIANVS
LEG. LEG. XIII. G

Extat in *Nov. Thef.* LXVII. 5. ubi in 2. lin. fcribitur: ALGINVS RVFFINVS abfque prænomine M.

5 *Olim in Dacia Ex Maffejo Infc. Var.* CCXLIX. 6.

M. Q. DONATVS
SILVANO. AVG. SACR
V. S. L. M

6 *Ibidem. Ex eodem l. cit.*

DEO SILVANO
VLP. SALVINVS
QVEST
V. L. P

7 *Ex Sponio De Ignotis Deorum Aris.*

SILVANO. FLAVIORVM

8 *Ex Marm. Salonitanis* pag. VIII. n. 10.

AEDEM. A...
ET SILVANO
AVG. SAC.
L. APROFENNIVS
CIRCITOR V. S. P.

ISIS, & SERAPIS.

9 *In Mufeo Veron. Ex Maffejo pag.* LXXXII. 3.

ISIDI. SERAPI. LIBER
LIBERAE. VOTO
SVSCEPTO. PRO. SALVTE
SCAPVLAE. FILII. SVI
P. QVINCTIVS PARIS
S. L. M

Ad hunc lapidem hæc habet Maffejus: „ Donius, & ex eo „ Novus Thefaurus quinquies in brevi hac epigraphe aberrant. Exacte Gruterus dederat, nifi quod *Serapidi* fcripfit. Libera communiter Proferpina eft, Cereris fcilicet „ *filia*, Kópη (Cic. Verr. 6.) *Siciliam totam effe Cereri, & Liberæ confecratam*, & in iis locis *raptam effe Liberam, quam eandem Proferpinam* vocant, Siculis perfuafum erat. „ Mirum non eft, Iıidem heic cum Serapide fociari, nam „ & Serapis Ægyptius Deus fuit, & Ægyptium ipfum „ nomen, ut Plutarchus de If. & Ofir. tradit. Sed Deorum hiftorias, ac genealogias in volumine hoc nequaquam attingo; nimis enim exuberans argumentum eft. „ Id tantum moneo, fruftra aliquando digladiari, qui ob „ contrarias, quas afferunt auctoritates, nam ad unum, vel „ ad alterum Deum nomen aliquod referri debeat, difceptant; varie fiquidem multaties, & difcordes veterum „ quoque fuere fententiæ; neque Ethnicorum religio catholicæ æquiparabatur, in qua quod ad dogmata fpectat, „ definitum omne, atque conftitutum eft; fed ut apud heterodoxos videmus, nulli obfequens auctoritati, cujufvis „ arbitrio opinionis, ac doctrinæ poteftatem faciebat. Ifidis, & Serapidis fana conjunctim Romæ dejecta fuerunt, „ & conjunctim reftituta, ut a Dione lib. 40. 42. & 47. „ dificimus.

10 *In Mufeo Veronenfi. Ex Maffejo pag.* LXXXIV. 1.

MATRI DEVM. ET ISIDI
G MENATIVS G FILIVS
FAB SEVERVS FANVM REFE
CIT ET PRONAVM DE SVO FE
CIT EX VOTO

Grut. XXVII. 2. lin. 2. C. MENATIVS. C. FIL.

11 *Romæ Ex Cl. Jacutio de Vet. Bonufæ, & Menæ Titulo pag. 15.*

SerAPIDI DEO.....
M. AVRELIVS. ANTONINV.......
PontIFEX. MAX. TRIBVNIC. POTE....
AEDEM.....

Mutila Infcriptio Serapidis templi, quod in Quirinali extitiffe cenfetur.

12 *Ex Leone Menard. In Hift. de la Ville de Nimes T. VII. p.* 235.

ISIDI
CINNAMVS
V. S. L. M

1 *In Museo Veronensi.*
Ex Maffejo pag. LXXXIV. I.

L . VERONIVS
CALAIS
ISIDI
V . S . L . M

2 *Ibidem.*
Ex Eodem l. cit.

ISIDI
SACRVM
EX . MONIT
EIVS . D . D
L . VALERIVS
MEMOR
VIVIR . AVG
L . D . P

3 *Brixiæ.*
E schedis Petri Gnocchi V. C.

ISIDI
MVNATIA
L. L. APTAE
V . S . L . M

Murat. LXXII. 2. verf. 3. Q. L. APATE.

4 *Neapoli.*
Ex Martorellio pag. 475. in cit. Opere.

ΙΣΙΔΙ
ΑΠΟΛΛΟΝΑ . ΩΡΟΝ
ΑΡΠΟΚΡΑΤΗΝ
Μ. ΟΨΙΟΣ . ΝΑΟΥΙΟΣ
Ο. ΑΝΝΙΑΝΟΣ
ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ . ΕΠΑΡΧΟΣ
ΣΕΙΤΟΥ . ΔΟΣΕΩΣ . ΔΟΓΜΑΤΙ
ΣΥΓΚΛΗΤΟΥ . ΡΩΜΑΙΩΝ
ΑΓΟΡΑΝΟΜΟΣ . ΤΑΜΙΑΣ . ΠΟΝ
ΤΟΥ . ΒΕΙΘΥΝΙΑΣ , ΧΕΙΛΙΑΡ . ΛΕΓ . Ε
ΜΑΚΕΔΟΝΙΚ. ΑΡΞΑΣ . Ι . ΑΝΔΡΟΝ
ΑΡΚΗΝ . ΕΠΙ . ΡΟΜΕΣ

Ita vertit Martorellius: *Isidi Apollinem Horum Harpocratem* (statua honorat) *M. Opsius Navius Annianus prætor, curator frumenti dividundi decreto Senatus Romani, ædilis, quæstor Ponti Bythyniae, tribunus legionis V. Macedonicae, decemvir in urbe Roma.* Merito Annianus Isidi, utpote omnium Ægyptiorum numinum principi epigraphen sacrat, & Dea est, uti ferunt, veterrima; hinc quidem deducunt ab ישש ושי, decrepitus; quanta de ea volumina exarata sunt ab antiquis, & hujus ætatis Scriptoribus, ne recitare me cogas, cum satis tibi sit adire Plutarchum de Iside, & Huetium prop. 4. p. 250. Lipsiæ 1703. & qui de tabula Isiaca scripsere. Ipse vero nescio, cur a *γνωσταρτα* voce שש, *canus*, nomen Deae traxerint, cum, magis quadret famosa *fuit* יש, *est*, Ægyptio more *τῷ is* addito, uti Osiris, Apis, Anubis, Serapis, quod etymon me docuere veteres lapides, Campanus alter TE TIBI VNA QVAE ES OMNIA DEA ISIS ARRIVS ALBINVS V. C. & alter sat antiquior, quem refert Plutarchus. ΕΓΩ ΕΙΜΙ ΠΑΝ ΤΟ ΓΕΓΟΝΟΣ ΚΑΙ ΟΝ ΚΑΙ ΕΣΟΜΕΝΟΝ, *ego sum omne, quod fuit, & quod est, & quod erit.*

G E N I V S.

5 *A' Sour in regno Algerii.*
Ex Shawio V. Cl. Voyages &c. *Vol.* I. c. VI. *pag.* 103.
In Lapide figuris, sertisque ornato.

AVZIO DEO GENIO ET CONSERVATORI COL.
EXTRICATVS - - - - - - - - - - - - - - - - -
MAESIA - - - - - - - - - - - - - - - - - - -
INSTITVTAE - - - - - - - - - - - IVCVNDAE
CONIVGI - - - - HONORATAE - - - - - PRI
MOSAE HONORE - - - - - VS SVIS DE CLAVDIO IVVE
NALE PATRE ET DECENNIO VICTORINO FRATRE INSTAN
TE L. CAECILIO VICTORINO AMICO KAL IANVAR. S PROV
CLXXXV

De *Auzia* urbe ab Arabibus appellata *Sour Guslan* Vide ad Class. XI. in Notis ad tit. Q. GARGILII Q. F &c.

6 *Ex Montfauconio*
Tom. I. Par. II. pag. 322. Antiq. Explic.

D . M .
GENIO. AVGG. LAR. SAL.
FORTVNATVS
AVG. LIB.

Heic visitur palma, a qua duae coronae intextae pendent. *coronis Laribus* vide *Haut. Aul.* 11. 8. 15.

7 *Romæ*
In Horto S. Mariæ Trans-tyberim.
Ex Diar. Lapid. Reverendiss. P. Abb. D. Aloysii Galletti V. C.

GENIO AVGVSTI
ET LARIBVS PATERNIS
EX VOTO SEX. CAECILIVS
MODESTVS S. L. M

1 *Hispali.*
Ex Maffeio Inscr. Var. CCCCXXIII. 1.

GENIO . M . F . A
L. CORANIVS TVSCVS

2 *Olim in Dacia.*
Ex Maffeio pag. CCXLIX. 2.

GENIO
IMP. CORDIANI
P. F. INVICTI
AVG. PETRONIVS . POLIANVS
V. C. LEG. LEG. XIII
GORD. LEG. AVG
PR. PR. . . . .
. . . . . . BELGICAE
. . . .

3 *Beneventi.*
Ex Thes. Antiq. Benevent. p. 104.

GENIO
LOCI ET
NVMINI
CERERIS
CONCOR
DIVS COZ
HORR.

Siglae COZ HORR. si referantur *Genio Loci & Numini Cereris*. Eruditiss. Joh. de Vita interpretatur: COn*servatoribus* HORR*eorum*, aut si *Concordio*, *Conservator* aut *Comes*, vel *Consul Horreorum*. Postrema interpretatio magis arridet. Nam Z pro S hic usurpari videtur, ut apud Gruterum CXCIV. 8. & alibi, & ap. Reines. Quod etiam hodie in quibusdam nostris pagis evenit. In lapide ap. Mus. Veron. pag. 449. I. legitur: *Cos. Aquarum*.

4 *Ex Transactionibus Philosoph. Anglicanis Vol.* v. *P. II. c.* 11. *p.* 46.

GENIO LOCI
FELICITER

5 *Ex Leone Menard*
In Hist. de la Ville de Nimes
T. VII. p. 232.

GENIO
P. CORNELI . . .
CHELIDON

6 *Olim in Dacia.*
Ex Maffeio pag. CCXLIX. 3.

GENIO . PRAETORII . HVIVS
M . VAL . LONGINVS . L
LEG . XIII . G
SEVERIANA . CVM . SVIS
VOTVM . SOLVIT

7 *Vindobonae,*
in atriis Bibliothecae Caesareae.
Ex Eodem pag. CCXXIX. 2.

GENIO 7
TIB CL . AVITVS
MANSVETVS
OPTIO

8 *Secusiae, apud Cann. Laterr. S. Justi.*
Ex eodem pag. CCXXIII. 3.

GENIO
VALERONI VERI
sic CARMI DES. . . . . .

9 *Brixiae in platea.*
E schedis Petri Gnocchi.

GENIO . COH . V . TARRAC
L . MINICIVS . APRONIANVS
II. VIR . QQ. TESTAMENTO
EX . ARG . LIBRIS . XV
PONI . IVSSIT

Grut. CXI. 3. lin. 1. habet COL. I. V. T. id est. Juliae Victricis Tyrrhenicae. lin. 4. LIBR.

10 *In oppido* Villars le Moine *Aventici.*
Ex Cl. V. Sam Schmidt: Recueil d' Antiquités trouvées à Avenches &c. pag. 8.

GENIO
PAG . TIGOR.
P . GRACCIVS
PATERNVS
CVR . COL . ET SCRIBONIA
LVCANA
V . F.

Schmidt pertinere vult ad Coloniam Aventicensium. Grutterus CXI. 4. lin. 5. T. P. I. Hotting. Meth. Hist. Helvet. CYR. COL. ET.

11 *Semendriae, in latere portae, quae ad Danubium spectat, reperta.*
Ex Actis Erud. Lips. 1742. *p.* 166.

GENIO LEGI...III..E...ODVN..
DIOC...IANI...AVG..VREL..
MAXIMI...IVS . EX . PRAEF..
LEG...EIVSDEN . VOTVM
POSV..

Quae restituta, haec est: *Genio Legionis Tertiae, Et Genio Domini Nostri Diocletiani Augusti, Aurelianus Maximianus, Expraefectus Legionis Ejusdem Votum Posuit.*

12 *Romae*
E coemeteriis translata in Hortum S. Mariae Transtyberim
Ex Diariis Lapid. Rev. P. Abb.
Petri Galletti V. Cl.

GENIO AVGVSTI
ET LARIBVS PATERNIS
EX VOTO SEX . CAECILIVS
MODESTVS S . L . M.

1 *Ex Ampliss. Præs. & Celberr. Viro Joh. Nic. ab* HONTEIM *Episcopo Myriophitano, Suffraganco Trevir. in Collectione Antiq. Inscript. Trevirens. inserta Prodromo Hist. Trev. Diplom. & Pragm. edit. Aug. Vindel.* 1757. *Clas. I. n.* 8.

IN . H . D . D.
GENIO.
VIRI . CLAR .
L . CENSOR
INIVS
IBLIOMAR
CVRATOR
C . TREVER
D . S . P . D . D .

Ligoniis (ait cit. A.) sibi hunc titulum missum refert Alex. Wilthemius Luxemb. Rom. MS. Lib. VI. c. 8. ubi infimul hemicyclum exhibet, Luxemburgi in privatis ædibus prostantem, cum his literis: D. M. IBLIOMARIAE. SACERD..... videntur *Ibliomarii* & *Ibliomaria* nomina conflata esse ex partibus, sicuti *Ibliodurum*, quod in viis Consularibus occurrit.

2 *Romæ in Villa PP. S. I. Ex Maffejo Inscript. Var.* CCCXIII. 3.

GENIO . ET . FORTVNAE
TVTELAEQVE . HVIVS
LOCI . COHORTIVM
sic PRAETORIARVM
. . . .
AETERNI . AVGVSTI
VALERII . LI . . . . DALMATIVS
PRINC . KK . EX . VOT . . . RVNT . DEVOTI
NVMINI . MAIESTAT . QVE . EIVS

Cippus in Castro Pratorio, inquit Maffejus, *effossus An.* MDCCVI. *cujus priora tantum verba Novus Thesaurus profert. Vestigia apparent characterum elegantioris forma prius insculptorum, quibus abrasis inscriptio hac superinducta, novis literis incisis, & minio coloratis. Post Valerii nomen Licinius, & Dalmatius legebantur puto, Licinio exinde post ejus mortem obliterato.*

3 *Segusii apud Cann. Laterr. S. Justi. Ex P. Zacharia in Excur. Lit. p.* 51.

GENIO
VALERON † VERI
CHARMIDES . L .

Mutilam dedit in ultima Linea Scipio Maffejus in Mus. Ver. CCXXXIII. 3. & absque Cruce.

4 *Lausonii. Apud Cl. V. Joh. Bruker Pub. Prof. Causbiræ.*

SOLI . GENIO . LVNE
SACRVM EX VOTO
PRO SALVTE AVGvS
TORVM . P . CLOD . CORN .
PRIMVS CVRAToR ViX . A
NOR . LOVSONNENSIVM . II
IIIIII. VIR . AVGVSTAL . C . C . R
CONVENTVS . HEL . D . S . D.

5 *Arimini in Mus. V. Cl. Joh. Blanchi. Ex Ephem. Lit. Flor. T.* XVI. 824.

GEN
COLLEGI
ARIMIN
L . MARIVS
PEGEVS
B . M . D . D

6 *Romæ in via Appia. Ex Sponio Miscell. E. A. Sect. II. Art. VII.*

GENIO
FONTIS
SAR .
C . IVLIVS
PROPOSTVS
D . D .

7 *Elenburgi in Cumbria. Ara quadrata alta V. ped. ex lapide subrufo, & artificiosissimis figuris ornata. Ab una latere visuntur duo soles cum hac Epigraphe.*

GENIO LOCI
FORTVNAE. RE
DVCI . ROMAE
AETERNAE . ET
FATO BONO
G . CORNELIVS
PEREGRINVS
TRIB. COHORT
EX . PROVINCIA
MAVR . CAES
DOMOS . ET . EDS
DECVR . . . . .
. . . .

In aversa parte in superiore limbo.

VOLANTII . VIVAS

Inferius sunt instrumenta victimaria, securis, secespita, patera, simpulum, praefericulum, & duae paterae anaglyptico opere scalpta.

In duobus aliis lateribus nonnullae figurae, anaglyptice pariter scalptæ cum duobus Geniis alatis florum coronam tenentibus, in qua legitur:

VICTORIAE . AVGG.
DD . NN .

Idest *Dominorum Nostrorum*.

Hæc apud Gruter. CVII. 5. & MXVII. 7. at varians in 5. 10. & 11. lin. ibique mentio non fit omnium figurarum, neque Epigraphis in corolla incisae.

1 *Basis long. pal. R. 3. 4. alt. 1. 6.*
e Narbona Dalmatiæ Venetias advecta 1759. in Museum Nanium.
Ex Ampliss. Præf. Joh. Bapt. Passerio in Libro:
Osservazioni sopra alcuni Monumenti del Museo Nani Sez. III. pag. XXVI.

GENIO . PLEBIS SAC
L. SEPTIMVLENVS . VITALIS
Q. LVSIVS . ACRABANVS
Q. IVLIVS . DAPHNVS
M. CVRTIVS . SPoRVS IIIIIIVIRI
OB . H . M M

(OB. H . M M)

IIIIIVIRI legit heic Cl. Passerius IIIIVIRI, ubi l. cit. pag. XXVII. inquit: *Qui è da notarsi il numero Quaternario racchiuso fra due aste maggiori, le quali non si contano, e servono come di custodia ai NumeriViri, che hanno nel ventre, del qual costume di scriver si vedono parecchi esempi nelle Iscrizioni.* Vid. etiam cit. Oper. sez. II. pag. IX.
OB . H . MM *Ob Honorem Magistratuum*. At quia hæ siglæ referuntur ad IV. Viros, repetuntur ad calcem Lapidis, ut observat ad hanc cit. Auctor.
Hanc ediderunt Clariss. Auctores *Excerpt. Totius Italiæ, & Helvetica Liter.* T. III. pag. 223. at non satis accurate, & absque siglis in ult. linea.

F O R T V N A.

2 *Perusiæ.*
Ex Maffejo CCCLX. 4.

FORTVNAE
SACRVM
sic G. ODIVS. C. F. CHORON
EX AVRI. P. . . . .
V . S. L . M

3 *Brixiæ.*
ad S. Nazarii.
E schedis Petri Gnocchi.

FORTVNAE
M. MVRLIVS
M. F. STEPHONIVS
ET
BROCCO. L
V . S . L . M

Murat. LXXX. 4. lin. 3. M. F. STEPHANVS.

4 *In Pernumia castro agri Patavini.*
Ex Diario Veneto Tom. XII.

FORTVN
T. PINNIVS
T. F. FIRMVS

5 *In oppido* Rifingham *effossa*, VIII. M. P. *ab urbe Rossa in Anglia.*
Ex Transactionibus Anglicanis.

FORTVNAE
AVG
AET
PROCVLINA
V S

6. *Brixiæ, ad S. Zenonis.*
E schedis Petri Gnocchi.

FORTVNAE
L. DECIVS
TERTIVS

Grut. MXIII. 9. lin. 1. FORTVN. addit. in ult. vers. L. M. contra fidem Marmoris.

7 *Ex Ampliss. Præsule B. Passioneo V. C.* Inscr. Antiche Cl. I. 16.

V . S
FORTVNAE
T. FLAVIVS
BATHYLLVS
D . D

8 *Ex Museo Veronensi, ac Hist. Lit. Ital. I.* 221.

PHILEROS
QVI. PREFVIT. TEMPLO
ARNAE
STATIA. CHARITE
FORTVNAE. D. D.

9 *Romæ*
In Villa Panfilia,
Ex Maffejo CCLXXXV. 1.

. . . .
FORTVNAE MEMORI
V. S. L. M.

10 *In S. Georgii Poiæ.*
Ex eodem CCCLXXX. 3.

FORTVNAE
REDVCI
L. VALERIVS
IVSTVS
EX VOTO

1 *Peronellæ olim Celagiæ.*
Ex Cl. V. Ant. Franc. Gorio, Xeniorum Epigraphicorum Syntagma tertium, quo antiqua potissimum Transilvaniæ, & Hungariæ monimenta suppeditantur in Vol. V. Act. Soc. Jenensis edit. a Joh. Ern. Imman Walchio Jenæ, & Hildburghusæ 1756.

FORTVNAE RE
GINE . AVR.
MARCVS
V. S. L. M.

Vid. Gruter. LXXVIII. 3. ubi variat.

2 *Reperta prope Suessulam.*
Ex Epistola Cl. Pratilli in Tom. XXVIII. Opuscul. *P. Calogierà pag.* 147.

FORTVNAE SAC
M . POMPEIVS M. F. STEL
NOVIVS
PRO REDITV L. POMPEI
FELICIS FR . S
EX BISO FEC

Idem. *Ex Viso.*

PENATES & LARES.

3 *In antiqua Civitate Stabiæ Regni Neapolitani, in loco, quem appellant Civita; Hodie in Regio Cimeliarchio.*
Ex Hist. Litter. Ital. T. II. 555.

ANTHEROS . L . HERACLEO.
SVMMAR . MAG.
LARIB . ET . FAMIL.

4 *Brixiæ, in S. Alexandri.*
E schedis Petri Gnocchi.

DII . . . . . ATR
PAPIR . . . . SYNCI
V S

5 *Ex Diario Lapid. Rev. P. Abb. Petri Aloysii Galletti V. Cl.*

LARIBVS . PVBLI
CIS . SACRVM . IMP
CAESAR . AVGVST

Similem & pleniorem habes in Gruter. CVI. 4.

6 *Romæ in ædibus Barberinis.*
E schedis Stoschianis.
Basis encarpis ornata.

LARIB . AVG
MINISTRI
QVI K AVG . PRIMI . INIERVNT
ANTEROS D. POBLICI . BARNAE
EROS . A . POBLICI . DAMAE
IVCVNDVS . M . PLOTI . ANTEROTIS
ANTIGONVS M . IVNI . EROTIS

7 *Ex iisdem Schedis.*

LARIBVS . AVGVSTI.
C . AVITTIVS . C . F.
PRO REDITV.........
IMP . AVG . CAE.........
C . FIL . P. P.

Mutilior in *Nov. Thesauro* LXXXV. 1.

8 *Ex iisdem Schedis*

LARIBVS . AVGVSTIS........I SAC
Q . RVBRIVS . L . AVFIDIVS . CN......DICINIV
POLLIO . FELIX...L.......HILEROS
QVI . K AVGVSTIS PRIMI MAGI..RVNT

Mutilior ap. Murat. LXXXV. 6., qui de tribus figuris stantibus, in lapide sculptis, non meminit.

9 *Romæ, in ædibus Cleriæ Capocciæ Marchionissæ Castellæ.*
Ex Donio Cl. I. num. 48.

LARIBVS . AVGVSTIS
imp. caes. TRAIANI . AVG . GERM . COS . II . PERMISSV . TI . ALLIENI . SIGINI . Qvintiani cur.
aed sacr. aeDICVLAM . REGIONIS . VI . VICO . PORTAE . COLLINAE . VETVSTATe con
lapsam a. SOLO . SVA . IMPENSA . RESTITVERVNT . MAGISTRI . ANNI . C . V
. . . . VS . a. varro . a. l. f. felix. p. vettius . p. l. possidonius. c. Turranius. c. l. gen...

LARIBVS . AVGVSTIS. Titulum hujus dedicationis omisit Gruterus CXXVIII. 3. nam excepto vers. 1. plenior est apud illum e Celsi Cittadini autographo, & hæc ex ipso Grutero literis minusculis suppletur.

NYMPHAE & AQVAE.

1 *Romæ.*
Ex Sponio Miscell. Sect. II. Art. VII.
& Recherches d' Antiquité Differt. XIX. p. 474.

NYMPH. NVTR. LIBERO
PATR. CONS. DOM. ORC.
L. ORCIVIVS MEMMIANVS
ET M. MEMMIVS ONESIMVS
ET ORCIVIA ORESTILIA
COM. CONSEN.
D . D .

Nymphis Nutricibus &c. Conservatori Domus Orcivia.

2 *In Pago Greoulx Provinciæ*
Gallicæ ad Balnea reperta.
Ex Sponio in cit. Oper. Sect. III.

NIMPHIS XI
GRISELICIS

Griselicæ dicebantur forsan hæ Nimphæ Balneorum custodes a pago *Greoulx* olim verisimiliter *Griselo* dicto, uti censet Sponius.

3 *Romæ*
Ex Sponio Miscell. E. A. Sect. II. Art. IV.

Q. SERVILIO PVDENTE
L. FVFIDIO POLLIONE
FONTI SCAVRIANO SACRVM.
MAGISTRI.
L. VALERIVS ZOTICVS
C. POMPONIVS SECVNDVS
A. CORNELIVS SERENVS
A. AELIVS ANICETVS
MINISTRI
PHILETVS EVPHEMI
OLYMPVS CORNELIAE
MARION. CLAVDI
DEXIOS HERMETIS
DEDICATA
K. AVG.

4 *Ad Balnea Avenionis, in agro Senensi.*
Ex MS. Equit. Joh. Antonii Peccii V. C.

NIMPHIS. SACR.
L. TREBONIVS. PATERN
LIB. FORTVNATVS.
VOTO. POSVIT.
SIGNVM. CVM. BASIM.
ET AEDEM. P. CVR.

Ex aliis schedis lin. 2. PATRONI, & lin. ult. AEDEM FACIENDAM CVR. Grut. XCIII. 10. lin. 5. CVM BASI. M Cittad. Sched. BASIM uti in nostra. Grut. lin. ult. F. CVR.

5 *In Camporsevoli agri Senensis.*
Ex MS. Equit. Joh. Ant. Peccii V. C.

L. FABRICIVS LVSCINI
L. AMPHIO. CAPITO
NINPIS SACR Lege *Ninphis*.

Mutila apud Murat. MDCLXXII. 15.

6 *Romæ in Villa Justiniana.*
Ex Monsfauconio Diar. Ital. p. 153.

AEGERIA EST QVAE PRAEBET AQVAS
DEA GRATA CAMOENIS. ILLA NVMAE
CONIVNX CONSILIVMQVE FVIT

Hæc Ovidii carmina Montfauconius insculpta fuisse censet ad Ægeriæ fontem, quem Flaminius Vacca extitisse putat, ubi locus est, qui utpote ad Cafarellos pertinens, dicitur la *Cafarella*, extra portam Latinam non procul ab *Aqua Sancta*, ea scilicet, quam Rufus, & Victor Lacum *Sanctum* & *Salutarem* dicunt. Vid. *Montfauc.* Cap. XI. loc. cit.

7 *In oppido Laertio agri Brixiani.*
E schedis Petri Gnocchi.

FONTIBVS
DIVINIS
SACR
M. ANTONIVS
SP. F. STEPHON
V. S. L. M

Grut. MLXXII. 7. lin. 5. SILPHON.

8 *Ex Sponio in Miscell. Sect. II. Art. VII.*

NVMINI. NYMPHARVM. AQVAR
AVGVSTALIS. AVG. G. G. LIB.

Supra epigraphen tres Nymphæ cum vasis aquam effundentibus, & foliis cujusdam herbæ aquaticæ, & ad dexteram serpens, & ad sinistram Augustalis Augustorum libertus, Nympharum numini sacrificans.

Vasione.
9 *Ex Sponio Miscell. E. A. Sect. II. Art. VII.*

NYMPHIS
AVGVSTIS
MATERNVS
V. S. L. M

10 *In insula Bracchia Dalmatiæ,*
vulgo Brazza, ad fontem.
Ex Sponio Miscell. Sect. II. Art. VII. p. 32.

NYMPHIS S.
Q. SILVIVS SP. F
CENT. COH. I. BELG.
CVR. GENS THEAT.
D. D.

Hæc in Diario, cui titulus: *Saggio Crit. della corrent. Letter. Stran. Tom. II. Par. III. pag.* 541. ubi lin. 2. scribitur: SI E. pro SP. F. id est, *Spurii Filius*, & lin. 4. CVR GENS THEAT... An recte, videant alii.

1 *Tria M. P. ab Urbe Via Latina. Ex Sponio in Miscell. Sect. II. Art. VII. p. 32.*

AQVAE. IVLIAE. TEPVLAE
IMP. CAES. DIVI. IVLI. F.
AVGVSTVS. PONTIF.
MAX. COS. X̄ ĪĪ. TRIB. POT.
XIX. IMP. X̄ ĪĪ Ī. CVRANTE
M. VIPSAN. AGRIPPA
AEDIL. CVRVL. ⊥ (–)
P. MILL. X.

Literam ⊥. inversam censet Sponius significare Tubulos, quos ad milliarium usque X. M. Vipsanius Agrippa deduxerat, dum Ædilitate Curuli fungeretur.

2 *Reperta extra Portam Janiculensem, hodie S. Pancratii. Ex Diar. Lapid. Rever. P. Abb. Petri Aloys. Galletti V. C.*

NIMPHIS
SALVTIFERIS
EPAPHRODITVS
AVG. LIB. AGASO
PRO SECVRITATE
CORNELIAE ADEPTAE
CONLIBERTAE SVAE
V. S. L. M.

Ficoronius dono dedit Equiti Anglo.

3 *In vico Scledo agri Vicentini.*

NYMPHIS LYMPHISQ.
AVGVST. OB REDITVM
AQVARVM
P. POMPONIVS
CORNELIANVS C
VT VOVIT

Perperam Reinesius 188. I. ex Cl. Th. Bartholino; & Muratorius LXXXVII. 3. vers. ult. COMMISIT contra fidem lapidis, quod nec Reinesius habet, nec sensui conducit, ut notat Maffejus in *Mus. Veron.* pag. 79. Discimus ex epigraphe C non *Commisit*, sed *Consularis* significare.

4 *Ex Maffejo in Museo Veron. pag.* LXXXIX. 5.

...LO....A
BENACO
SVCCESSVS Q.
SAMICI MIRINI
V. S. L. M.
Q. SAMICIVS
SV....S ITER..

„ Post *Mirini* L. puto sequebatur: Libertus, inquit Maffejus „ in not. ad hanc Epig. Mutiliorem protulit Muratorius „ LXXXVIII. 4. & variantem Gruter. CXXXI. 1. Lacus „ est Italiæ Benacus in Veronensi agro, ut docet Plinius „ Lib. IX. c. 22. Inter Deos numerabantur Lacus eo jure, „ quo flumina, & fontes „ Vid. quæ de hac monet Maffejus *Art. Critic. Lapid.* Lib. III. cap. III.

5 *Ex Gorio in Museo Etrusc. Tom. 1. pag. 66.*

CLITVMNO
SACR.
L. MINVCIVS. L. F. SABINVS
SACERDOS. D. N. V̄Ī VIR
AVG. PATRONVS. HISPEL.
ĪĪĪĪ VIR QVINQVEN
SACR. CLITVMNAL....
EPVL. DED..........
COLLEG.............
KAL. MAI...........
L. SEPTIM...........
L. AVREL............

Hanc exhibet Gudius ex Ligorio LXII. 4. uti existentem ad *fluvii Clitumni ripam* in Umbria, at variantem a nostra in tertia, & ult. lin.

6 *Vasione. Ex Sponio in Miscell. Sect. III.*

NYMPHIS AVG.
PERCERNIBVS
T. GINGETIVS
DIONYSIVS
EX VOTO

7 *Vindobonæ, in atriis Bibliothecæ Cæsareæ. Ex Maff. pag.* CCXLI. 4.

NYMPHIS
NOVIS SACRVM
Q. RVFRIVS SVLPICIA
LEG LEG XIII G. ANTO

8 *Romæ in Horris Justinianis Ex Maffejo Inscr. Var.* CCLIII. 1.

VOLTEIA
Q. F
POLLIA
FONTI
D. D. L. M

9 *In agro Anconitano. Ex Eodem* CCCLXIII. 2.

DIS. MANIBVS
MEVIORVM

10 *Mediolani In confessione S. Vincentii a Prato. Ex Eodem* CCCLXIX. 7.

FONTI. PERENNI
A. GRYCIVS. D.....
DONVM. POSVIT

1 *Interamnæ, in Viridario Mazzancolliorum.*
Ex MS. Ampliss. Viri Joh. Bapt.
Passerii pag. 27.

......CMOC....................
.....OCAIA....................
..... VTE . NΥ[1]ΜΦΑΙC..........
..... ΜΗΝ. ΝΕΟ[2]Ν. ΑΚΛΕ[3]ΗC...
..... ΤΦΟ[4]ΡΒΟC. ΕΝ[5]. ΩΡ[6]ΑΙC....
....CΤΑ[7]ΙΡΟΙC. ....
.... Ͻ ΜμΑCΙΘΗΡΗ. ....
.....ΤΡ[8]ΙΚΛΕ..................

Passerii interpretatio.

1. *Nymphis*. 2. *nuper*... 3. *Inglorius*... 4. *pastor*... 5. *in*... 6. *Navis*... 7. *calidis*... 8. *Vas trium corporum*. Pertinuit hæc inscriptio ad privatum aliquem fontem in suis hortis a liberto aliquo Græculo constitutum, ornatumque.

2 *Firmi in Piceno.*
Restituta ex Arte Critic. Lapid. Lib. III. cap. IV. n. II. heic referam.

ORITHYIAE
L . BARBIVS L . LIB
THEOPOMPVS
NAV . MERKAT.
V . S

HORITHYA male Reinef. 170. I. (inquit Maffejus l. cit.) & apud Sponium pag. 95. *Miscell. Erudit. Antiq.* Sect. III. n. 51. Spiritu denso aucta, & litera una mulctata cum sit ORITHYIA ὠρ'θυία. De hac vid. Pauf. in *Attic. Dionys. in Situ Orbis* Ovid. VI. *Metamorph.* &c. Inter recentiores Natal. Com. *Mytholog.* Lib. VIII. cap. XI. p. 859. & seqq. edit. Parisiis 1605. 8. in quibus semper legitur ORITHYIA. Sponius ad cit. Epig. hæc adnotat: *Orithya* litabat Lucius Barbius Navicularius Mercator, eo quod esset Aquilonis uxor, quo forte vento opus habebat. Confer *Reinesium* p. pag. 198. *Epist. ad Hofmannum*. Scribit Natal. Com. loc. cit. *Fabulati sunt antiqui, Orithyiam Erechthei Athenarum Regis filiam virginem fuisse forma præstantissimam, quam cum Boreas colligentem flores juxta fontem Cephisum vidisset, ejus amore incensus illam rapuit, & in Thraciam deportavit, veluti scriptum fuit a Choerilo &c.*

NEMESIS, FATA, PARCAE.

3 *Ex Musco Veron.* LXXXVI. 3.

PARCIS. AVGVSTIS. SACR
...PROBVS VI VIR. AVG
L. P. D

4 *In agro Neapolitano, affixa pariete in via, quæ a nova Capua ad veterem ducit.*
Ex Cl. Martorellio de Theca Calamaria p. 438.

ΔΕΣΠΟΙΝΗ ΝΕΜΕϹΕΙ
ΚΑΙ ϹΥΝΝΑΟΙϹΙ ΘΕΟΙϹΙΝ
ΑΡΡΙΑΝΟϹ ΒΩΜΟΝ
ΤΟΝ ΔΕ ΚΑΘΕΙΔΡΥϹΑΤΟ
IVSTITIAE NEMESI
ATIS QVAM VOVERAT ARAM
NVMINA SANCTA COLENS
CAMMARIVS POSVIT

Unde hoc distichon confinxit Martorellius & omnigena eruditione præditus.

Reginæ Nemesi, ac Dis, quam voverat aram
Numina sancta colens Arrianus posuit.

Hanc dedit Peregrinius in Lib. suæ Campaniæ, sed quibusdam erroribus scatentem.

5 *Ex Ampliss. Præsule Benedicto Passioneo V. C.* Inscriz. Antiche ec. *edit. Lucæ 1763. Class. I.* 17.

VIRGINI VIC
TRICI SANCTE
DEAE NEMESI
M' AVRELIVS &
ROMANVS
OPTIO Ꝺ KARC Ꝺ
CHOR Ꝺ XII. VRB
GORDIANAE Ꝺ
D P

Grut. LXXX. 5. lin. 2. SANCTAE. Pig. uti in marmore. Grut. lin. ult. D. D. Gud. D. P.

6 *Calvazesii, in agro Brixiano, ad Ecclesiam Parochialem.*
E schedis D. Petri Gnocchi, qui exscripsit.

FATIS
DERVONIBVS
V. S. L. M. M. RVFINIVS
SEVERVS

Grut. MXV. 9. lin. 3. RVFINVS.

MENS BONA, VICTORIA.

7 *Fani S. Miniatis Teutoni, in palatio Episcopali.*
Exscripsit Ampliss. Antistes Dominicus Poltri V. C.

BONAE.......
L. VENVLEIVS......
ET L. VENVLEIVS........
APRON....

Hæc grandioribus literis, sequens minoribus exarata.

LAETILIAE CELERINAE VXORI...

Lin. 1. forsan *Bona Dea* &c.

8 *Romæ, in Palatio Farnesio,*
Ex Maffejo CCLXXII. 10.

VICTORIAE
IMP. CAESARIS. COMMODI
ANTONINI. AVG. PII. FELICIS
TYRRHENVS. LIB. PROC. REG
THEVESTINAE. ITEM
PANNONIAE. SVPERIORIS
VOTO. SVSCEPTO

1 *Prope Aventicum Helvetiorum, in Vico Villariensi. Misit V. Cl. Samuel Schmidt.*

DEAE VICTORIAE
SABINA MARCIA

2 *Ibidem*
Misit Idem.

DEAE
VICTORIAE
IVNIVS
PRIMITIVS
EX VOTO

Hosce duos lapides ediderat Wildius, & post eum Bochatus Tom. II. pag. 421. *Mémoires sur l' Histoire ancienne de la Suisse*. Sabina *Marcia* videtur ex *Sabini*, Vespasiani Patris Posteris fuisse, quem *Suetonius* fœnus apud Helvetios exercuisse tradit. Ita laudat. Schmidtius.

3 *Spoleti in domo Severi Minervii. Ex Donio Cl. I. n.* 122.

SOSIDIO. A. L
HIBINO PATRONO
LICIOS. FECIT
LVDOS. VICTORIAE
TESTAMENTO. ET
RATVM EST

4 *A* Turuz *leucis* VIII.
Ex Maffejo Inscript. Var. CCCCLVII. 2.

VICTORIAE
ARMENIACAE. PAR
THICAE. MEDICAE
AVGVSTORVM A.
SACRVM
CIVITAS. SIAGI
TANA. DD. PP

5 *Ex Ampliss. Præsule B. Passioneo V. Cl.* Insc. Antiche Cl. I. 9.
Ara

C. TVLLIVS. HESPER
ET. TVLLIA. RESTITVTA
BONAE DEAE ANNEA
NENSI. SANCTISSIM
DONVM
POSVERVNT

Bona Dea heic *Anneanensis* appellata forsitan ab aliquo Pago hujus nominis, cum hæc Dea fuerit Pagana, ut in alia Epigraphe apud Ampliss. Præsulem *Della Torre*.

6 *Vindobonæ, in Atriis Bibliothecæ Cæsareæ. Ex Maffejo* CCXL. 6.

VICTORIAE
ANTONINI
AVG
L. ANNIVS ITALICVS
HONORATVS LEG
AVG. LEG. XIII. G
ANTONINIANAE
PRAEFECTVS AERARII
MILITARIS SODALIS
HADRIANALIS CVM
GAVIDIA TORQVATA
SVA ET ANNIIS ITALICO
ET HONORATO ET
ITALICA FILIIS

Marmore confracto, versus quatuor priores abierunt, sed integram visam fuisse epigraphen a Comite Ariosto, testatur Maffejus. Eamdem in hanc Classem relatam vide Diis Capitolinis sacratam. Grut. CCLIX. 3. l. 21. GLAVDIA.

7 *In loco* Belli *dicto*.
Ex Eodem CCCCLVII. 1.

VICTORIAE
AVG
C. VALERIVS
FELIX
EX VOTO
D D

FERONIA.

8 *Florentiæ, in Museo Gaddio. Ex Gorio Inscript. Antiq. Append. Part. III. pag.* 8.

Ærea lamella votiva lata unc. V.

HEDONE
M. CRASSI ANCILLA
FERONIAE. V. S. L. M.

MATRONAE.

9 *In oppido Manerbio agri Brixiani. In ædibus Nob. V. Petri Luzzagi. Ex schedis D. Petri Gnocchi.*

MATRONAB
M. C. H
V. S. L. M

10 *Ibidem. Ex iisdem.*

MAT
C. CAECILIVS
GL. CALAMVS
V. S. L. M

1 *In pago Mutrerischeim V. leuc. procul a Civitate Colonia, supra januam Ecclesiæ.* *Ex Diariis Lit. editis Romæ* 1744.

MATRONIS
ARVAGASTIS
AVL . TITIVS . VICTOR
V. S. L. M.

2 *Calvisani, in agro Brixiano.* *E schedis D. Petri Gnocchi.*

MATRONAB
VERGILIA . G. F. VERA
PRO . . . IATIA . T. F
GA . . . . A. V. S. L. M

3 *In Museo Smithiano, nunc in Curia Neomagensi.* *Ex Actis Erud. Lipsiæ* 1749.

MATRONIS
AVFANIABVS
T . ALBINIVS
IANVARIVS
S L M

In Reines. 175. I. lin. ult. deest S. Ediderunt etiam Sponius *Miscell. Erud. Antiq.* Sect. III. Smetius in *Antiq. Neomag.* Cuperus in *Inscript.* & *Marmorib. Antiq. Expos. & Illustr. post Apotheosin Homeri* pag. 268. & Keislerus *Antiquit. Sept. & Celt. pag.* 429. *& seq.* Apud Gruterum XC. 12. est AVFANIS . MATRONIS . ET . MATRIBVS .

4 *Vinobii hodie Binchester in Episcopatu Dunelmensi.* *E Schedis D. Abb. Petri Gnocchi.*

DEAB
MATRIB . Q . LO . . . .
. . . . . CL . . . QVIN
TIANVS . . . . COS
V . S . L . M

Gruter. XC. 8. lin. 2. MATRIB. Q. IO.

5 *In Templo S. Christinæ agri Novariensis.* *Ex Donio Cl. I. n.* 156. *qui ex Paulo Gallerato.*

MATRONIS
T VICNIDIV[S]
CRESCINVS

Murat. XCIV. 3. e *schedis suis, & ex ipso Gallerato* ita affert:

MATRONIS
T . VINIDIVS
CRESCENS

6 *In vico Riblechester in provincia Lancastria.* *E schedis Petri Gnocchi V. C.*

DEIS . MATRIBVS
M . INGENVI . .
VS . ASIATICVS
DEC . AL . AST
SS . LL . M

SANCTVS, HEBO, BERGIMVS.

7 *Ex Maffejo Inscript. Var.* CCCCXLVI. 8.

DEO . SANCT . M
ARTI . VENVSTIN
VS . LVPVS . V . S . L . M

8 *Aretii.* *Misit V. Cl. Eques Laurentius Guazzesius mihi amicitia conjunctiss.*

INVICTO
DEO
SANCTO
SALVO
PRVNIC
IANO N̄
MIRON
SER

9 *Calatiæ, in marmore effosso an.* 1590. *Ex Donio Cl. I. num.* 141.

ΗΒΩΝΗ ΕΠΙΦΑ
ΝΕΣΤΑΤΩ . ΘΕΩ
ΤΑΓΜΑ ΚΑΙ ΛΑΩΣ
ΚΑΛΑΤΙΝΟΣ

Id est, *Hebone Præsentissimo Deo, Ordo & Populus Calatinus.* Vide quæ adnotat ad hanc Gorius. Murat. XCVII. ex *Matthæo Ægyptio* scribit: ΗΒΩΝΗΙ ΕΠΙΦΑΝΕΣΤΑΤΩΙ ΘΕΩΙ, vers. 3. ΑΛΟΣ

10 *Brixiæ.* *Ex schedis D. Petri Gnocchi.*

DEO . BERGIMO
L . ARTEMIDORVS

11 *In Museo Veronensi.* *Ex Maffejo* XC. 2.

SANCIO SANCTO
T . AELIS HELIS DD

12 *Reperta in agro Brixiano a Ripa Benacensi Oppido milliariis VIII. hodie in Mus. Veron.* *E schedis D. Petri Gnocchi.*

SEX . NIGIDIVS
FAB . PRIMVS . AE
DIL . BRIX . DECVR
HONORE . GRAT . DD
EX . POSTVLATION . PLEB
ARAM BERGIMO . RESTIT *sic*

Murat. XCVII. 4. lin. 2. TAB. lin. 5. POSTVLATIONE. contra fidem marmoris. *Bergimus* erat Cenomanorum Gallorum Deus. Maffejana LXXXIX. 6. cum nostra convenit.

CVSLANVS, NOCTVLIVS, BIVII.

1 *Aventici Helvetiorum,*
Marmor antiquum erutum An. 1744. indeque Bernam ad Nobiliss. Senatorem Lerberum delatum, in quo pleræque literæ rubro colore illitæ sunt. Misit V. Cl. Sam. Schmidtius.

BIVIS
TRIBVIS
QVADRVBIS

Hanc primus edidit Bochatus in Libro, cui titulus: *Mémoires sur l' Histoire Antienne de la Suisse* Tom. II. p. 429. deinde eam vulgarunt Clariss. Auctores *Excerpt. totius Italia & Helvet. Liter. T. III. An.* 1759. pag. 332. *Tribuis* est pro *Triviis*, ut *Quadrubis* pro *Quadriviis*, *Vialibus* Diis. *Biviis & Triviis* &c. alios titulos habes apud Gruterum LXXXIV. 5. MXV. 1. & apud Muratorium XCVIII. 5.

2 *Ex Museo Veronensi p.* LXXXIX. 4.

CVSLANO . SAC
L. OCTAVIVS
C . F . CRASSVS
L . C. OCTAVI. L. F
MARTIALIS. ET
MACER

Perperam apud Grut. XCVI.2. a *Saraina*, & *Panvinio*. Murat. XCVIII. 2. legit vers. 3. C. F. CASSIVS.

3 *Brixiæ.*
E schedis Petri Gnocchi p. 125. & ex Rubeo p. 112.

DEO NOCTVLIO
P. VIRLIVS. P. F. FAB. ASSIA
NVS. EQVO. PVBLICO
SACERDOS
IVVENVM. BRIXIANORVM. ET
COLLEGIVM

Eadem apud Sponium *Miscell. Erud. Antiq.* pag. 115. n. 99. Sect. III. Vid. *Art. Critic.* Lib. III. cap. IV. n. III.

4 *Ibidem*
ad Seminarium;
Ex iisdem schedis.

DEVM. NOCTVLIVM. CVI
OLIM. IN. CIVITATE. TEM
PLA. DICATA. HIC. COLLO
CANDVM. CVRAVIT. STV
DIOSA. IVVENTVS. MEN
SE. QVINTILI
MDCCXXV

Alii Dii exotici

ALANTEDOBA, PENINVS, VOLIANVS.

5 *In Monte Magno S. Bernardi*
Ex Sponio Miscell. Sect. III. n. 30. p. 85.

LVCIVS LVCILIVS
DEO PENINO
OPTIMO
MAXIMO
DONVM DEDIT

„ *Pennini*, ait Sponius, Dei, sive *Penni*, qui in Alpium vertice
„ colebantur, mentio est apud T. Livium Lib. I. *Neque her-*
„ *cule montibus his ab transitu Pænorum allo, Veragri incolæ*
„ *jugi ejus norunt nomen inditum: Sed ab eo, quem in sum-*
„ *mo sacratum vertice Penninum Montani appellant*. Ex hoc
„ lapide Peninum legerem. *Pen*, a quo *Penini* cognomen
„ Celtica lingua, rei cujusque summitas, & caput intellige-
„ batur, unde Alpibus nomen, ut innuere etiam videtur
„ Livius, quæ Germanica lingua *Alpen* vocantur, & A-
„ penninis, qui Italiæ longitudinem percurrunt ob eorum
„ Montium cacumina. Hinc pagus non longe a Massilia *Pe-*
„ *nes* colli impositus, ubi rudera quædam antiquitatis &c.
„ Inde nomen huic Deo, qui in hoc montis jugo cole-
„ batur.

6 *Bidicioli in agro Brixiano.*

ALANTEDOBAE
SEX . CORNELIVS
PRIMVS
V . S . L . M

Murat. C. 1. lin. 1. ALANTEDOBA.

7 *Vasione*
Ex Sponio Sect. III. in cit. Oper. pag. 96.

DVLLOVI
M . LICINIVS
GOAS
V . S . L . M

In latere sculptus est Deus *Dullovius* sedens, palmis circumdatus. Sed quis hic Deus alibi gentium ignotus?

8 *Ibidem*
Ex Eodem l. cit.

PROXVMIS
SENECA SECVNDI
FIL.

9 *Ibidem*
Ex Eodem l. cit.

PROXSVMIS
POTITA C. COD
ONI F. V. S. L. M.

Qui sint isti Dii, non facile reperies.
Censebat D. Nicol. Bon *Proximos* esse Penates, qui domestici, & proximi sunt. Quare Cic. Penates illos vocabat, qui penes nos sunt.

1 *Prope portam civitatis Rhinfiavæ in Suevia reperta ad officinam cujusdam pistoris.*
Ex Libro, cui titulus: Lettere al Marchese Filippo Ercolani sopra alcune particolarità della Baviera, ed altri Paesi della Germania. In Lucca 1763. Lett. X. p. 257.
In quadrata basi.

DEO VOLIANO
IVL. MARCIA
NVS. EX. VOTO
V. R. L. I. M.

Aliam votivam Inscriptionem Deo Voliano ponit Gruterus MLXXIV. 10. in *Civitate Nannetensi, in Armoricis*. „ Scaliger, „ Salmasius & Reinesius legant ibi VOLKANO, Tomasin. VOLVMNO. sed male contra lapidem. Vid. nummum Neronis & „ Octaviæ apud Tristanum. „ Ita ad hanc in Notis repet. Edit. Gruteri. Si hanc epigraphen inspexissent hi clarissimi Scriptores, non subripuissent Nannetensibus hoc numen. Cl. Author dictarum Epistolarum misit Marchioni Maffejo, qui eam pluri-mi fecit. Vid. *Letter.* VIII. p. 206.

AVGVSTVS, AVRELIANVS, TYBERINVS

Et alii Antiquorum Dii.

2 *Lapis antiquus in* Pierre Pertuis *apud Helvetios. Missus V. Cl. Samuel Schmidtius.*

NVMINI AVGVS
. . . . VM
VIA...CTA PERT
DVI..IVM PATER
IIVII..I COL HEELVE

Ad hanc lapidem hæc habet laudatus Schmidtius: „ Omnes „ fere, qui de Helvetiorum antiquitatibus scripsere, vul„ gaverunt. Extat quoque ap. *Gruterum* p. 151. 2. Sed ve„ ra ejus delineatio nondum exhibita fuit, & plurimæ va„ rietates in ejus descriptionibus occurrunt. Illa, quam „ heic proponimus, est certissima ex Differt. Cel. Buxtor„ fii desumpta, qui A. 1756. iter instituit ad hoc monu„ mentum delineandum, quod etiam eruditis commenta„ riis illustravit. Sic vero interpretatur „ *Numini Augustorum Via Facta Per Titum Dunnium Paternum Duumvirum Colonia Helvetica.* Duo Augusti, quorum heic fit mentio, sunt M. Aurelius, & L. Verus. HEELVET. cum duplici E. scribitur, ut in aliis lapidibus PAASTOR. SEEDES. &c.

4 *Olim in Pago* Vervò *ditionis Tridentinæ, hodie in Castro Bragbiero, Vallis Non. Missit V. Cl. Fr. Benedictus Bonelli. In stylobate coronis ornato.*

I. C... V.....
ET. DIS. CONSER
VATORIBVS. PR.
SALVT. LVEIEI. VI
...VC. N TSC. FIERI SPE
C. VESC. LIBERATVS
IVLII FI. V. N... P. P...
IVSTINVS.... RT-I..
DICAVIT

Mutilior in *Maffejo Infer. Var.* CCCLXXX. 4.

3 *Nemausi*
Ex Hist. de la Ville de Nimes *Leon. Menard* Tom. *VII. pag.* 282.

HONORI
Q. SOLONI. FABI. SEVERN. F. V
OB MERITA EIVS PRAETERITA ET
PRAESENTEM LIBERALITATEM
QVO MATVRIVS BALNEVM VSIBVS
PLEBIS EXHIBERETVR FABRI TIGN. NEM

Pone eand. tabulam sequens habetur inscriptio.

. . . . . PII . . . . .
. . . VINCIAE PONTI
. . . AEDILI. PLEB. PRAETO . . . .
. . . RES BENEFICIO . . . .
. . IS MATVRIVS QVA . . .
. . RMITTI SOLET GESSI . . .
D D

5 *Goritiæ ap. Com. Sigismundum d'Attemps. Ex Hist. Lit. Ital. Tom. X. p.* 295.

NOREIE
AVGVST. ET
HONORI
STAT. ATRA
BELLICVS. ET
EVTYCHES
Ɔ. SC. STAT
EIVSDEM
EX. VOT

6 *Baviani in agro Bergomate. Ex Donio Cl. I. n.* 73.

DOMNIO. L. F
VOT
MONTANO

1 *Goritiæ*
ap. Comitem Sigismundum d' Attemps.
Ex Histor. Litter. Ital. Tom. X. pag. 295.

ATRANTI
AVG. SAC
FORTVNATVS
C. ANTONI. RVFI
PROC. AVG. SER. VIL
V. S. L. M.

2 *Ex Maffeio Inscript. Var.* CCCCXXVII. 12.

AVGVSTO . DIVI . F
DECIVS . CELER
DEDICAVIT

3 *Ex Eodem* CCCCXLV. 9.

NVM . AVG . ET
GEN . COH . II
VARDVLORVM
C . R . EQ . M . SVB . AN
TISTIO . ADVEN
TO . LEG . AVG . PR . PR
.... TIANVS . TRIB.
....

4 *Ex Eodem* CCCCXLVII. 2.

....
ET. NVMINIBVS . AVG
COH . TVNGRO
CVI . PRAEST . Q. IVLIVS
....

5 *Ex Eodem* CCCCXLVI. 6.

IOVI AVG
M . CENSORIVS
M . FIL . VOLTINIA
CORNELIANVS 7 LEG
X . FRETENSIS PRAE
FECTVS COH I
HISP EX PROVINCIA
NARBONE DOMO
NEMA . V . SOL . L . M

Apud Medinbarbum numos reperies, in quibus DEO AVGVSTO.

6 *Neapoli*
Misit Reverendiss. P. Abbas
Petrus Galletti V. Cl.

P. MODIVS P. F. POMP. EVARISTVS
MIL. COHOR. VII. VOLVNT
HASTA PVRA ET CORONA AVREA
DONATVS AB IMP.
SEVERO ALEXANDRO AVG
NVMIN. AVG. ET DOM. AVG.
V. S. L. M.

7 *Tibure, in Ecclesia S. Georgii.*
Ex Hist. Tiburtina Franc. Martii
Lib. VI. pag. 186.

DIVAE DRVSILLAE
SACRVM
RVBELLIVS C . F .
BLANDVS DIVI
A V G .
TR . PL . PR . COS .
PONTIF .

Mutilam in lin. 1. dedit Murat. CCXXV. 3. & legit IVLIAE DRVSILLAE, atque aliter versus distribuit.

8 *Fere similis reperta fuit ibidem in Ecclesia S. Sylvestri, quæ hodie in Ædibus Capitolinis extat.*
Ex V. Cl. Ant. M. Lupio in Dissert. ad Severæ Martyris Epitaphium.

DIVAE DRVSILLAE
SACRVM
.... RVBELLIVS C . F . BLANDVS
LEG . DIVI . AVG . TR . PL . PR . COS .
.... PROCOS . PONTIF.

9 *Brixiæ.*
E schedis D. Petri Gnocchi.

ROMAE . ET . AVGVSTO
CAESARI . INVICTO
ET . PATRI . PATRIAE

Vid. Grut. CV. 8.

10 *In loco, qui dicitur* Sale di Marasino *agri Brix. in Horto D. Archipresbyteri.*
Ex Schedis D. Petri Gnocchi.

sic
CAVTO . PATI
C . MVNATIVS
QVIR . TIRO . II . VIR
I . D . ET . C . MVN
ATIVS . FRONTO
FILIVS . D . D

Gruter. LXXXIX. 5. lin. 1. CAVTO PAN . contra fidem Lapidis.

1 *Ad vicum vulgo* Delle Pile *in agro Briniano.*
Ex schedis D. Petri Gnocchi.

TYLLINO
ET
GERMANICO
FELICITATEM...
DIVINITATEM...
VLTRA......
TRIVMPLINI

2 *In Africa non longe ab Urbe Constantina.*
Ex Sponio Miscell. Erud. Antiq. Sect. III.

VINTIS
BONARVM TEMPES
TATIVM POTENTIBVS
LEG. III. AVG. DEDICANTE
Q. FABIO CALVITINO
LEG. AVG. PR. PR.

Vintis pro *Ventis* errore Quadratarii. Venti tempestatum Authores sunt, quibus felicis navigationis tesseram hac votiva tabula dicaverat Legio III., quæ alibi, ab ea, cujus præsidio commissa erat, regione, *Cyrenaica* nominatur.

3 *In oppido Roncadelle agri Briniani.*
Ex iisdem.

ALO
SEX. NIG
SOLLONIVS
V. S. L. M

4 *Ex Maffeio* CCCCXLVI. I.
Basis.

DIS DEABVSQ
P. POSTVMIVS
ACILIANVS
PRAEF
COH. Ī. DELM

In Grutero II. 3. vitiata, emendatior MV. 1. lin. 2. P. POSTHVMIVS. lin. 4. PRAE. Retro miles stans armatus clypeo, & lancea.

5 *Arimini.*
In muro cujusdam Domus.
Ex Ephem. Litt. Flor. T. XII. col. 568.

. . . .
BELENO
V. S. L. M.

7 *In pago S. Angeli prope Beneventum.*
Ex Thes. Antiq. Benevent.
V. Cl. Joh. De Vita. Class. I. pag. IV.

PIETATI
SACRVM

8 *Ex Eodem*
Class. I. p. V.

M. S. S.

In basi Tripos, patera, & ramusculus.

9 *Manerbii in agro Briniano.*
Ex Maffeio CCCLXXVIII. 7.

MAT
G. CAECILIVS
G. L. CALAMVS
V. S. L. M.

10 *Saonæ in Liguria.*
Misit D. Eques Philippus Adamius V. Cl. ac Poeta insignis.

N. 7 M.
S. A. C.
A. FAssi
DIVS
EX VOTO

11 *Lapis effossus Bergami una cum aliis veterum Inscriptionum ruderibus.*
Ex Ephem. Litt. Flor. X. 787.

PRIAPO
L. ILADCI
VS TERNVS
V. S. L. M.

12 *Apud Daverium Mediol. agri in D. Petri.*
Ex Cl. Zacharia Excurs. Litter. per Italiam pag. 97.

SILENVS

13 *Altini eruta*
Ex Maffeio Inscript. Var. CXLIX. I.

MANIBVS
ACVTIAE...
SEVERIL...
ANN...

Acutiæ Manibus (inquit Maff.) idem valet ac *Diis Manibus*. Non ergo Plutonem, nec alia inferna numina literæ D. M. in epitaphiis præmissæ connotant, sed vita functorum animas. Ita profecto locuti non essent, nisi *majores, eos, qui ex hac vita migrassent, in Deorum numero esse voluissent*. Cic. de Legg. l. 2.

6 *Romæ.*
Ex Sponio Miscell. E. A. Sect. III.

CAELO AETERNO
TERRAE MATRI
MERCVRIO
MENESTRATORI
SACRVM POSVIT
L. OCTAVIVS
VERVS ET
OCTAVIA EVHODIA
MATER

In Murat. CVII. 9. deest. lin. 4. Cælum Antiquissimum Deorum putabant, Saturni parentem, Deam Tellurem, Cæli uxorem, Deorumque Matrem.

14 *In Villa Salmat. in Hungaria.*
Ex Donio Class. VI. n. 55.

M. AVREL
REDITVS
BF. LEG. LEG.
II. PARTH. P. F.
SEVERANIAE
V. S. L. M.
SVSCEPTA. FIDE. EX. ORCO

Aliter descriptam dederunt Fabrettus cap. X. n. 317. & Murat. CIX. 8. lin. 2. lege *Beneficiarius Legati Legionis Secunda Parthica Pia Felicis &c.*

1 *In agro Theatino,*
in Villa DD. Marchionum de Toppis.
Ex Ephem. Litter. Flor.

AD DEOS
LAMBERTVS
BALBENS. IMP. OPT
MAG. VVI. DON. FIL
ANNO III. IMP
IN MARRVC
HOC MOVIT

2 *Ad Forum Saloduri in Helvetiis.*
E schedis D. Petri Gnocchi.

DEAE. EPONAE. MAX
OPILIVS. RESTIO. M.
LEG. XXII. ANTONI
NIANAE. P. P. F. IMMV
NIS. COS. CVRAT. SALENS
VICO. SOLOD
XIII. KAL. SEPTEMBR
D. N̄. ANTONINO
EIVS. SACERDOS
COS
V. S. L. M.

Varians apud Gruter. LXXXVII. 4. lin. 5. legerem *Curator Salensium*. Saloduri reperti fuerunt numi argentei cum hac Epig. B. A. quam interpretantur aliqui *Bertbrada Augusta*, quæ fuit uxor Pipini, & Mater Caroli M. & fundatrix (ut nonnulli putant) Cathedralis S. Ursi dictæ Civitatis.

Aquileiæ.
3 *Ex Cl. Bertolio Antiq. Aquil. pag. 108. n. 91. his verbis.*

DOMNAE B
SACRVM
SEX. BEBIVS
BAI. FIL. VET. EX CLASSE
VESTIARIVS
V. S. L. M.

„ Sacrum esse lapidem (inquit Cl. Joh. de Vita Antiq. Benevent. Diss. 1. p. 60.) „ verba ipsa indicant, sed de Numine non satis constat: D. Archiep. de Turre in Antiq. Antiat. ab eodem Bertolio relatus p. 311. nel *Lib. di Anzio*) postquam primæ lineæ verba de Dea Bellona intelligenda dixisset, ut sint *Domna Bellona*; verisimilius putavit ad nostram *Juliam Domnam* referri posse, quæ divinos sibi honores arripuisse constat: At quæ fides huic lapidi habenda sit, ex eodem Bertolio facile conjectabimus, qui eundem lapidem ad se missum testatur a Cl. Muratorio in hæc diversa verba, quæ refert p. 432. „ n. 642.

DOMNOB
SACRVM
SEX. BAEBIVS
...FVIT IN CLASSE
VESTIARIVS
V. S. L. M.

Neque aliter habet Donius Class. VIII. n. 74. ubi Gorius: *Domno B. sacrum*: h. e. *Domno Beleno sacrum*. *Apollo Belenus proprium Aquilejensium Numen tutelare, & Urbis Præses, de quo eruditissime disseruit V. C. Phil. a Turre Episcopus Hadriensis.*

4 *Ara Votiva Panthea reperta inter illustris Villæ vestigia forsitan gentis Tusidiæ XI. mill. pass. a Vico, qui dicitur Tavignano agri Cingulani. Ex Cl. V. P. Abb. D. Mauro Sarto in Cuprens. Epist.*

COLLEGIO DEO
SACRVM
..VSIDIVS NVM (*sic*)
L. D. D.

5 *Romæ*
effossa in villa Pilucchi.
Ex Hist. Lit. Ital. Vol. XIV. pag. 89.

L. LICINIVS
M. F. POL. NEPOS
CVIVS. DE. VITA. MERITO
POTE. NIMO. QVERI
QVI. NEGOTIANDO. LOCVPLETEM
SE. SPERAVIT. ESSE. FVTVRVM
SPE. DECEPTVS. ERAT. ET. A. MVLT
IS. BENEMERITVS. AMICIS
HANC. CASVLAM. IN. PARV
O FECIT. SVPREMI. TEMPORIS
SEDEM. MAIORI. CVRA
QVAM. IMPENSA. POTVIT
DIS. PARENTIBVS. SVIS
HVNC. LAPIDEM. POSVIT.
SVPREMVM. SEMOTO. LOCO
SVBTVS. QVEM. FACTVM. EST
VT. REMANERENT. OSSA
ET. CINERES. C. FRATRIS. ET
SVA. VBE (*sic*). REQVIESCERENT
ET. PER. QVEM. TESTARI. POSSET
QVAM. LABORIOSE. ET. NON
SECVRE. VIXSERIT. QVI. VIVOS
MVLTIS. IN. FVTVRVM. SVPREM
A. HOSPITIA. DONAVIT. AMICIS
CVIVS. IN. HOSPITIO. REQVIESC.
W. MVLTIS... GRATIS
ET. AMICIS... QVOS. ROGA
T. VT. QVOD. EIS. SVPERAT. SVIS
DONENT. GRATIS. N: VENDAN
T. VITENT. HOMINES. AVAROS. AVDA
CES. MONVMENTORVM
SACRILEGOS. PER. QVOS
DECESSIS. NVNQVAM
REQVIESCERE. LICET
DIIS. MANIBVS. SACRVM
HOMO. VIOLARE. NOLI. SI. TE
MORITVRVM. PVTAS
P. Q. XII.

Lin. 4. NIMO pro NEMO. DECESSIS. i. e. Mortuis. P. Q. XII. Pedes Quaquaversus XII.

6 *Puteolis reperta.*
Ex Hist. Liter. Ital. Vol. XIV. pag. 203.
Cippus.

DYSARI
SACRVM

1 *Romæ*
In villa Cæsarinia.
Ex Sponio Miscell. E. A. Sect. III. p. 99.
Festi Avieni filii Poetæ insignis memoria.

R. FESTVS V. C. DE SE AD DEAM NORTIAM
FESTVS MVSONI SVBOLES PROLESQVE AVIENI
VNDE TVI LATICES TRAXERVNT CAESIA NOMEN
NORTIA TE VENEROR LARE CRETVS VVLSINIENSI
ROMAM HABITANS GEMINO PROCONSVLIS AVCTVS HONORE
CARMINA MVLTA SERENS VITAM INSONS INTEGER AEVVM
CONIVGIO LAETVS PLACIDAE NVMEROQVE FREQVENTI
NATORVM EXVLTANS VIVAX ET SPIRITVS OLLIS
CAETERA COMPOSITA FATORVM LEGE TRAHVNTVR
SANCTO PATRI FILIVS PLACIDVS
IBIS IN OPTATAS SEDES NAM IVPPITER AETHRAM
PANDIT FESTE TIBI CANDIDVS VT VENIAS
IAMQVE VENIS TENDIT DEXTRAS CHORVS INDE DEORVM
ET TOTO TIBI IAM PLAVDITVR ECCE POLO

Lin. I. forsitan *Rufius*.
Quænam fuerit hæc Dea Nortia, dicere arduum est. Eam præsertim cultam in Sutrinorum agro docet Tertullianus in *Apologetico*.

2 *Florentiæ*
in Palatio Magni Ducis,
ex Africa allata.
Ex Sponio Miscell. E. A. Sect. III. p. 93.

CAELESTI AVG. S.
Q. MALLIVS PRIMVS
AD AMPLIATIONEM
TEMPLI ET GRADVS
DONAVIT * CXXV
VOT. SOL. LIB. ANI

Lin. 1. *Ab Gallae*. * Idest: 125. *Sestertia*.

3 *In Museo Veronensi.*
Ex Maffeio p. LXXXVII. 4.

DIS MANIB
C H C
LOCVS ADSIGNATVS
MONIMENTO IN QVO EST
AEDICLA PRIAPI
IN FRP LXX IN AG P LXX

4 *Ex Romanis Columbariis effossa*
Londinum advecta.
Ex Maffeio Inscr. CCCCXLVII. 12.

EGNATIA C. F. MAXIMA
Q. TEMPSONIVS Q. F. VOT

6 *Ex Marm. Salonitanis pag. X. n.* 15.

QVISQVINEOVICO STERCVS NON POSV
ERIT.AVT.NON CACAVERIT.AVT NONM
IAVERIT. HABEAT. ILLAS. PROPITIAS
SINEGLEXERIT. VIDERIT

Superimminent Furiæ, quas qui posuit, vindices sui vici esse voluit.

7 *Brixiæ,*
ad Ecclesiam S. Clementis.
E schedis D. Petri Gnocchi.

DIS. MANIBVS
VIVVS POSVIT
SIBI
HILARITER. CLA
THEVS. M. NONI. L

8 *Ex Marm. Salonitanis pag. X. n.* 13.
In aula domus q. Nicolai Papalis
Nobilis Spalatensis.

DIS. SYRIS
C. ALBVCIVS
CL. RESTITVTVS

9 *Ex Marm. Salonit. pag. X. n.* 14.

THOMAS VIBVRNVS
PRO VOTO DEDIT

5 *In Museo Veron.*
Ex Maffeio pag. LXXXVII. 3.

SACRIS
MANIBVS
DATVM

D. Aug. L. VII. de Civ. Dei cap. 26. *Commisso*, inquit, *quod Varro dicit, omnes ab eis mortuos existimari manes Deos*.

10 *In Villa D. Papenbrok V. Cl. ab Asteledamo leucis duabus.*
Ex Maffeio Inscr. Var. CCCCXLIX. 2.

DEAE
NEHALENI
AE. T. FLAVIVS
FORTVNA
LIS

11 *In Hispania prope Tagum.*
Ex Sponio Miscell. E. A. Sect. III. p. 249.

TOGOTI
L. VIBIVS
PRISCVS
EX VOTO

Togoti nomen Hispanicum, barbarumque Herois, vel Dei Indigenæ redolet, uti videtur Reines. *Epist. ad Rupertum* p. 141.

1 *In Museo Veronensi.*
Ex Maffejo pag. LXXXVIII. 3.

...... SACR ...
FRVGIBVS. E..
FEMINIS....

2 *E schedis Stoschianis.*
In simulacro.

VIRIBVS
SACRVM

Vid. Grut. LXXXIX. 9. & MXI. 1. & Gudium.

3 *In agro Hispellano*
E schedis Stoschianis.

DEVM
MAANIVM *sic*

4 *Ex Museo Veron.* XCI. 5.

DIS PARENTIBVS
AEMILIA ...
......

5 *Nemausi*
Ex Leone Menard Hist. de la Ville de Nimes T. VII. p. 224.

Q. IVLIV....
BVCCA A....
NEMAVSO V....

6 *Ibidem*
Ex Eadem pag. 225.

C. ANDOLATIVS
NEMAVSO. V. S. L. M

7 *Aventici in Helvetiis, in stabulo Castri reperta.*
Ex Sam. Schmidt V. C. Antiquit. d'Avenches pag. 16.

DEAE AVENT.
C. IVL. PRIMIT.
TRIVMVIR
CVR. COL. HE. F. A.
CVR. IIIIII VIR
D. D. SV.. IV
.... II ...
L. D. D.

Litterae HE. nexae in lapide. Lin. 4. forsan CVRator COLonia HElvet. Foederata Aventici.

8 *A' Villars le Moine.*
Ex Eodem l. cit. pag. 17. *& en Plantin. Helv. Ant. & N.* 265.

DEAE AVENTIAE
ET GENIO INCOLAR
T. IANVARIVS
FLORIANVS
ET P. DOMITIVS
DIDYMVS
CVRATORES COL.
EX STIPE ANNVA
ADIECTIS DE SVO
HS. N̄. Ī. D.

Grut. CX. 2. lin. 2. GEN. In Not. lin. 1. AVENTICAE. lin. 2. GENI. lin. 5. L. DOMITIVS. sched. Abb. Gnocchi lin. 4. FIORINVS. In hisce inscript. fit mentio de Dea Aventia, quam Aventicenses colebant, uti Romani Deam Romam.

9 *Ex Museo Veron.* XCI. 6.

DIS PARENTIBV
S. VINNIA MODESTA
V S L M

10 *Ex Marm. Taurinens. Par. II. pag.* 135.

DIIS OMNIBVS
HYGINVS
PRIAMI. FRATER
POSVIT

Grut. II. 1. lin. 1. DIS.

11 *Aventici eruta.*
Ex Samuel Schmidt: Antiq. d'Avenches p. 16.

DEAE AVENT
T. TERTIVS
SEVERVS
CVR. COLON
IDEMQVE * ALL
CVI INCOLAE
AVENTICENS
PRIM. OMNIVM
OB EIVS ERGA
SE MERITA
TABVLAM ARG
† P. L. POSVER
DONVM D. S. P
EX. HS VCC. L. D. D. D.

Eadem in *Memoires De Bochat* T. II. p. 407. In Grut. CX. 3. varians; at nostra, ad lapidem quia exscripsit Cl. Schmidtius. Sched. P. Gnocchi lin. 1. DEAE AVENTIAE * ALLectus. † *Ponde Quinquaginta.*

12 *Ex Museo Veron.* XCI. 2.

DIS. DEABVS
QVE. OMNIB
VS. SACRVM
L. C. QVARTVS
V. S. LIB. MER

13 *Ex Eodem l. cit. n.* 4.

DIIS
PARENTIBVS
AVGVSTIS
PORTICVM DEDIT
L IVNIVS M F PAVPER

14 *Ex Ampliss. Praesule Bened. Passioneo in cit. Oper. Cl. L.* 19.

DIS. F ... ECI
aGA *heic Anubis* THEME
ruS *stans cum palma & caduceo.*
..uS. HINC. RED. DVCITI. VE
... TVM

1 *Ex Maffejo Inscript. Var.* CCCCXLIX. 3.

DEAE
NEHALENIAE
AMMACIVS
HVCLIO. V. S. L. M

2 *Ex Museo Veron.* XCI. 7.

DIS
CONSERVATORIB
PRO . SALVTE
ARRIAE . SVAE
M . NONIVS
MACRIN . CONSECR

Rub. & Vinac. perperam ANIMAE . MS. Gnocchi uti in nostra.

3 *Reperta in Cumberlandia.*
Ex Libro : Saggio Critico della Letteratura Straniera &c. Tom. III. p. 794.

DEO
MAPONO.
ET N AVG
ETRAMIO
ET TRVPO
ET LVRIO
GERAM
NI. V. S. L. B.

Deo Mapono, & Numini (vel Numinibus) *Augusti Dario, & Ramio Et Trupo Et Lurio Germani Votum Solverunt Libentes Merito.*

4 *Gallagi, aut Gallati hodie* Whe allep Castle *oppidum in Provincia Westmorlandiæ.*
Ex Schedis D. Abb. Petri Gnocchi.

DEO.BELATVCAD
RO.LIB. VOTV
M. FECIT
IOLVS

5 *Ex Diario cui titulus :* Saggio Critico della corrente Letteratura Straniera *Tom. I. Part. I. pag.* 124.

CAMPES*tribus* . ET
EPONAE . ALA . I.
SING*ulariorum* THRAC*um* CVI PRAEEST
AELIVS . BASSIANVS
PRAEF*ectus*. *Votum Solvit Libens Laetus Merito.*

Hanc mendose dedit Gruterus LXXXVII. 6. & emendavit Reinesius, at non feliciter, ut Gudio, aliisque videtur. Nos sequuti sumus lectionem Hermanni Ulrici a Lingen, ut magis idoneam.

6 *Nemausi*
Ex Leone Menard Hist. de la Ville de Nimes Tom. VII. p. 183.

DEO
NEMAVSO
VALERIA
PROCILLA

In lamella ænea.

7 *Fragmentum votivæ basis e Scardona 1759. Venetias translata in Museum Nanium. Ex V. Cl. Joh. Bapt. Passerio* Osservazioni sopra alcuni Monumenti &c. del Museo Nani Sez. III. pag. XXX.

. . . .
MVIIIIA . P . . . .
NERTILLA . . . . .
V . S . L . M

8 *In* Renzano *Riperiæ agri Brixiani. E schedis Petri Gnocchi.*

DIS . PATERNIS
SVRGASTEO
P . MAGNO
PATRO
Q. M . TRYPION
V S L M

Mutila in Grutero CVII. 3.

9 *Aretii reperta in quibusdam ruderibus a D. Angelo Laur. Grazini Priore S. Nicolai. Misit Ampliss. Præsul Dominicus Poleri Episcopus Fani S. Miniati Teutonis.*

VICTo
DE·O
SANCTO
SAL·VO
PRVNIC
IANōN̄·
MYRON
SER

10 *Neapoli apud PP. Cruciferos.*
Ex Maffejo Inscript. Var. CCCCLXXIX. 3.

ΜΚΟΚΚΕΙΟΣ . . . . .
ΔΠΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΚΑΙ . . . . .
ΣΥΝ ΤΟΙΣ ΙΔΙΟΙΣ ΤΕΚ
ΤΙΤΙΩ ΑΚΙΛΕΙΝΩ
ΚΑΙ ΦΛΑΤΙΩ ΚΡΗΣΚΗΝΤΙ
ΤΟΝ ΣΚΥΦΟΝΕΚΔ . .
. . . .
ΘΕΟΙΣ ΦΡΗΤΟΡΣΙ ΚΥΝΑΙΩΝ

„ Scyphus Diis Tribulibus (ait Maffejus) Cynæorum a Cocceejo, & ab ejus natis Titio Aquilino, & Flavio Crescente oblatus, quo pondere, & cujus pretii fuerit, obscuræ, & detritæ lapidis notæ nos scire vetant.

1 *Syracusis reperta.*
Ex Eruditissimo Principe Turrismutiæ in cit. Opere pag. 159.

ΒΑΣΙΛΕΟΣ ΑΓΕ....
ΙΕΡΩΝΟΣ . ΙΕΡΟΚΛΕΟΣ
ΣΙΡΑΚΟΣΙΟΙ . ΘΕΟΙΣ . ΠΑΣΙ

Rege præeunte Hierone Hieroclis F. Syracusii Diis omnibus.

2 *Olim Justinopoli*
Ex Cl. V. Joh. Rainaldo Carli.

D.I...
AVGVS. A...
Q. APPVLE....
L. PACAT. H...
V. S. L. M....

3 *In antiquo oppido Resingham in Northumbria.*
E schedis D. Abb. Petri Gnocchi V. C.

DEO
MOGONTI . * CADEN
ET . N . DN . AVG
M . G . SECVNDINVS
** BF . COS . HABITA
NCI . PRIMAS . TA....
PRO . SE . ET . SVIS . POSVIT

* CADENorum. ** BeneFiciarius.

4 *Ibidem.*
Ex iisdem Schedis.

DEO
MOVNO . CADEN

Joseph de Bimard in Diatrib. de *Diis quibusdam Ignotis in Nov. Thes.* T. 1. col. 59. ex Vesselingio (*Not. ad Itiner. Antonin.* pag. 356.) hanc refert hoc modo:

DEO
MOVNO CAD
INVENTVS DO
V . S

Ibique adnotat: Duas alias Brittannicas Inscriptiones laudat idem Vesselingius, alteram ex Horsleri Britannia Romana, cujus est initium: DEVM. MOGONT. CAD .... *alteram ex Gordonii itinere Septentrionali sic,* DEVM. MOGONT. VIT. REST. *Satis quidem ex illis patet, eumdem Deum modo* MOVNVM, *modo* MOGOVNVM, *modo etiam* MOGONTIVM *dictum esse, atque diversum penitus fuisse ab Apolline, quum in his Britannis Marmoribus quasi Deus peculiaris colatur, nequaquam vero habeatur pro cognomine Apollinis, alteriusve Dei.*

5 *Cestriæ, hodie* Chester *in* Northumbria.
E Schedis Petri Gnocchi.

DEAE. SVRI
AE. SVB. CALP
VRNIO. AG....
ICOLA. LEG. AVG
PR. PR. A. LICINIVS
... LEMENS. PRAEF
... III. A. IOR....

Gruter. LXXXVI. 7. lin. 1. SYRIAE lin. 3. AGRICOLA. In cæteris nostra plenior est Gruterianâ.

6 *In Villa DD. Marchionum Toppii, in agro Teatino.*
Ex Ephem. Lit. Flor. Vol. XV. col. 140.

AD. DEOS
LAMBERTVS
BALBENS. IMP. OPT.
MAG. VVI. DON. FIL.
ANNO III. IMP.
IN MARRVC.
HOC MOVIT

7 *Parva basis e Narbona Dalm.*
Alt. pal. R — 9. Long. — 8. Venetias translata 1758. *in Museum Nanium.*
Ex Cl. Passerio in cit. Oper. pag. XXXVIII. *Sect. III.*

L PoMPoNI
VALENTINV
S . GEMELV
V . S . L . M
PRO . FI . RESTITV

Super dictam basim forsan posita fuit parva statua alicujus Numinis in quodam Fano dicata a L. Pomponio Valentino.

8 *Wormatiæ*
Ex CL. V. Joh. Strangio Nob. Anglo, qui e Lapide exscripsit.

PISTILLVS. ET. QVINTVS. ET. MAIANVS.
BELLICI . F . F .
V. SS. L. L. M.

Apud Gruter. CXXX. 9. Varians in siglis, & aliter distributi sunt versus.

TEMPLA, AEDES, ARAE ET DONA SACRA.

CLASSIS II.

1

Romæ,
in Horto S. Silvestri.
Ex Sponio Miscell. E. A. Sect. III. Art. I. p. 70.

..AVGVST. VICI IOVIS FAGVTAL
....IMP. NERVA DIVI NERVAE TRAIANO
......ICO PONT. MAX. TRIB. POT. XIII. IMP. VI
......POLLIONIS TRIB. PLEB. AED. REG. III. VETVSTAT
...GISTRI ANNI CXXI SVA IMPENSA RESTITV
...PHOEBVS A. NONIVS A. L. ONESIMVS
...CALLISTVS L. VALERIVS EVTICHVS

„ *Fagutalis* Jovis (inquit ad hanc Sponius) facellum a Fagu arbore ipsi facra, „ quæ intus fervabitur, a Festo, Varrone, Pliniique memoratur: Sed in a- „ liis marmoribus non occurrit. Statuitur autem a Pub. Victore in V. Urbis „ regione delubrum istud, non ut habet Rofinus in X.

2

Patavii
Ex Sponio in citat. Sect.

IVNONI. FERON
BARBIA. L. F. SECVNDA
AEDEM. SIGNVM. PORTI
CVS. D. P. S. P.

Feroniæ Deæ a Sabinis cultæ meminit Dionysius Halicar. Livius, & Strabo: *Sed eamdem esse ac Junonem, nemo est, quod sciam, qui dixerit* (inquit Sponius) *atque rara mihi visa est hæc denominatio.*

3

Ex Museo Veron. pag. XXXVII.

ΑΡΧΕΛΑΟΣΔΙΟΝΥΣΙΟΥΜΑΡΑΘΩΝΙΟΣΤΟΑΓΑΛΜΑ
ΑΝΕΘΗΚΕΝΥΠΕΡΤΕΕΑΥΤΟΥΚΑΙΤΗΣΓΥΝΑΙΚΟΣ
ΚΑΙΤΩΝΤΕΚΝΩΝΚΑΝ ΗΦΟΡΟΥΣΗΣΔΩΡΟΘΕΑΣ
ΤΗΣΕΑΥΤΟΥΘΥΓΑΤΡΟΣΙΣΙΔΙΕΠΙΙΕΡΕΩΣ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΥΤΟΥΔΗΜΗΤΡΙΟΥ,ΑΝΑΦΛΥΣΤΙΟΥΕΠΙ
ΜΕΛΗΤΟΥΔΕΤΗΣΝΗΣΟΥΔΙΟΝΥΣΙΟΥΤΟΥΔΗΜΗΤΡΙΟΥ
ΑΝΑΦΛΥΣΤΙΟΥ

sic

ΔΙΟΝΥΣΟΔΩΡΟΣΚΑΙΜΟΣΣΧΙΩΝ
ΚΑΙΑΔΑΜΑΣΟΙΑΔΑΜΑΝΤΟΣΑΘΗΝΑΙΟΙ
ΖΑΚΟΡΕΥΟΝΤΟΣΜΑΡΑΘΩΝΟΣΕΠΟΙΟΥΝ

Ἀρχέλαος Διονυσίου Μαραθώνιος τὸ ἄγαλμα ἀνέθηκεν ὑπέρ τε ἑαυτοῦ καὶ τῆς γυναικὸς καὶ τῶν τέκνων, κανηφορούσης Δωροθέας τῆς ἑαυτοῦ θυγατρὸς Ἴσιδι, ἐπὶ Ἱερέως Δημητρίου τοῦ Δημητρίου Ἀναφλυστίου, Ἐπιμελητοῦ δὲ τῆς νήσου Διονυσίου τοῦ Δημητρίου Ἀναφλυστίου.
Διονυσόδωρος καὶ Μοσχίων καὶ Ἀδάμας οἱ Ἀδάμαντος Ἀθηναῖοι, ζακορεύοντος Μαραθῶνος, ἐποίουν.

Archelaus Dionysii filius Marathonius simulacrum dedicavit pro se ipso, & uxore, & filiis canistrum Isidi gerente Dorothea ejus filia, sub Sacerdote Demetrio Demetrii filio Anaphlystio, Insula Curatore Dionysio Demetrii filio Anaphlystio.
Dionysodorus, & Moschion, & Adamas Adamantis filii Athenienses fecerunt, Marathone Ædituo.

Mirificum profecto (notat idem Maffejus) fuisse inter recentiores Antiquarios (Opusc. tom. 15.) qui inscriptionem hanc funeream putaret, & ἄγαλμα pro sepulcro acciperet. Memorat Tullius *Verr. 6.* duo signa, *virginali habitu, atque vestitu, quæ manibus sublatis sacra quadam more Atheniensium virginum* reposita in capitibus sustinebant: Canephoræ ipsæ vocabantur. Inscriptionem Cl. Muratorius item dedit, sed ΝΗΕΟΥ scribit pro ΝΗΣΟΥ, & ΕΠΟΛΟΥ, quod tamquam nomen explicat, pro ΕΠΟΙΟΥΝ. Artificum, qui Statuam elaboraverant, superesse vides nomina, quod petratum est.

4

In pavimento Ædis S. Agathæ,
in colle Quirinali,
Ex Donio Cl. II. n. 15. qui exscripsit.

:::::::::::: DI DEC..
M. AVRE::IVS. ANTONINVS
..IFEX. MAX. TRIBVNIC. POTE..
AEDEM..

5

Romæ.
Ex Eodem l. cit. n. 16.

AELIVS. AVXENTIVS
V. C. DEDICAVIT

6

Pisis
Prægrande marmoris Fragmentum in exteriori pariete Majoris Basilicæ ad meridiem exscripsi.

...ERERI SACRVM
....AVG. LIB ACTE

Hanc edidit Cl. Gorius *Inscript. Antiq. Etr.* Par. II. pag. 2. ubi inquit: *Pisis, antiquissima, ac nobilissima Etruriæ urbe, Cereris Templum sacrum fuisse, ex hoc marmore intelligimus, quod Epistylii ejusdem Ædis fragmentum esse videtur. Dicatum fuisse ab Acte Augusti Liberta, perspicue docet eadem inscriptio.* Non pauca alia fuisse Pisis Deorum Templa, testantur Decreta Funeralia in honorem Lucii & Caii Cæsarum facta ab ipsa Colonia Julia Pisana.

1 *Florentiam ex Africa adlata, in Palatium M. Ducis.*
Ex Sponio Miscell. Sect. II, A. XI. p. 62.

ANTONINI....
AVG. TOTIVSQ. DO
MVS EORVM C. VOLCIVS QVIE
TVS ARAMA SOLO EX HS D
N. S. P. F. IDEMQ. DEDICAVIT
ET OB DEDICATIONEM CON
GENTILIBVS ET SACERDOTI
BVS VISCERATIONEM ET EPV..
*EX HSD N. S. P. F.

* Lege: *Ex Sestr.* 500. *Nummum Sua Pecunia Fecit*. *Viscerationem* animalium scilicet, quæ sacrificabantur, ut advertit Sponius. De his funerum ritibus Vid. Guther. de *Jure Manium*, & Guichard. de *Funer. Roman.*

2 *Interamnæ, in ædibus Gherardiorum prope plateam.*
Ex MS. Ampliss. Præsulis Joh. Bapt. Passerii.

....FIIII. VIR. IVR. DIC. A. SER....
...LOCVM. AEDICVLAM. P. C....

3 *In pago* Vervò *ditionis Tridentinæ, hodie in Castro Braghiero Vallis Non. Misit V. Cl. Fr. Benedictus Bonelli,*

In stylobate coronis ornato.

CONCORDIAE
AVG. SACR
RAEDO. NII. VIC
TORINVS. TERTIVS
ET. INGENVVS
FRATRES. ARAN.
CVM. SIGNO. EX
VOTO. POSVERVN.
L. L. M

In Maffejo *Inscript. Var.* CCCLXXX. 6. lin. 3. RAEDONII lin. ult. L. L. M.

4 *Neptunii in Latio reperta.*
In Mus. Veron. LXXXII. 2.

CLAVDIA ATTICA
ATTICI. AVG. LIB. ARATIONIB
IN. SACRARIO. CERERIS. ANTIATINAE
DEOS. SVA. IMPENSA. POSVIT
SACERDOTE. IVLIA. PROCVLA
IMP. CAESAR DOMITIAN
AVG. GERMANIC. XI. COS

In Ephem. Litt. Flor. Tom. III. pag. 250. lin. 2. A. RATIONE.

5 *Reperta in Tyburis agro.*
Ex Diario Lapidario Reverendissimi P. Abb. Petri Aloysii Galletti Cassinensis V. C.

FORTVNAE PRIMIGENIAE
SACRVM
PRO SALVTE ITVS AC
REDITVS DD. NN. IMP
CAES. M. AVR. ANTONINI
P. F. AVG. ET M. AVR.
ALEXANDRI NOBILISSIMI
CAESARIS Q. RVFVS POL.
MAXIMINVS XV. VIR
SACR. FACIVNDIS PRAEF
COH. IIII. PRAETORIAE
VOTO SVSCEPTO TEMPLVM
VETVSTATE COLLAPSVM
PECVNIA SVA RESTITVIT

6 *Albacinæ Fabriani.*
Ex Donio Cl. II. n. 69.

C. CAESIVS. C. F. OVF.
SILVESTER. P. P.
AEDEM. VENERIS
S. P. P. S. F.

7 *Romæ in Villa Pinciana.*
Ex Maffejo CCLIV. 1.

PRO. SALVTEM. ET. VICTORIAS
D D N N
IMPP. SEVERI. ET. ANTONINI. AVGG
ET. IVLIAE. AVG. MATRI. AVG. TOTIVSQ
DOMVS. DIVINAE. EORVM
EX CONCESSV. IN. PRAEDIIS. SVIS. SACRARIVM
DEI. LIBERI. CVM. AEDICVLA. ET. COLVM
NIS. SVIS. INPENDIS. MARMORA NVNC
ET. AREAM. ET. ORTVLVM. SVPER. NYM
PHIS. QVI. LOCVS. APPELLATVR. MEMPHI
DONVM. DEDERVNT. SPIRAE

1 *Supra antiqui Templi excisi portam.*
Ex Maffejo Inscript. Var. CCCCLVII. 4.

. . . .

AVRELIVS RESTITVTVS ☐ C... IVLIVS TERTIVS ☐ CCCC
ET CALCIS AERE...P. XX. AVRELIVS SEVERIANVS ☐ CCCC ET
SPATIVM... ARELIVS QVINTIANVS ☐ CCCC. LVSIVS SATVR
NINVS ☐ CCCC. NVMISIVS FELIX.....
CALPVRNIVS ☐ CC. CORNELIVS GRATIANVS..MARTIVS VENVSTVS ☐ CC
VAL. FELIX VET... AVRELIVS EROTIANVS ☐ CC.....

Quod ad Templi (inquit Maffejus) *ædificationem quisque contulisset, perscriptum erat. Signaculum illud monetam quamdam Africanam indicabat.*

2 *Florentiæ.*
Ex agro Tunetano adlata.
Ex Sponio Miscell. E. A. Sect. II. A. VIII. pag. 39.

. . . . . STAE SACRVM
.....AureL. MAXIMI MEDICI ET L. AVRELII. VERI AVG. ARMENIACI PARTH.
temPLVM CVM ARCV ET PORTICIBVS ET OSTEIS ET OPERE
ALBARI A FVND.

Opus *Albarium* Vitruvio Lib. 2. & Plin. Lib. 36. c. 23. nil aliud est, quam calce obductum.

3 *In ruderibus cuiusdam Civitatis antiquæ, quæ adhuc* Tuca *vocatur, olim* Tucca, *IX. milliaribus ab Vrbe Tunetana ad occidentem in excelso monte.*
Prope Templum Antiquum.
Ex Sponio Miscell. Sect. V. pag. 194.

IMP. CAES. DIVI ANTONINI MAGNI F. M. AVRELIO SEVERO
ALEXANDRO AVG. PONTIFICI MAXIMO TRIBVNIC. POTEST. ET
IVLIAE MAMMAEAE MATRIS AVG. ET CASTRORVM ET SENATVS ET
PATRIAE . . . . IVM LIBERVM
THVGGA .... VS. PERP. AVG....... EIVS. PERP
S . P . F .

Hoc autem Templum videtur Jovi dicatum fuisse, eoquod in frontispicio elegantissima aquila sculpta sit. Columnæ Templi sunt structæ Ordinis Corinthiaci.

Exterius supra fores hoc fragmentum.

PAG. AVG. SACRVM
. . VERI. AVG. ARMENIAC
REGILLIANVS SVA . . .

Istud vero interius:

L. MARCIVS SIMPLEX ET MARCIVS SIMPLEX REGILLIANVS SIT..

Et ibidem theatrum est 70. circiter pedum diametri, & columnæ cum fragmentis Inscriptionum Antonino Pio & M. Aurelio dicatarum, ut & Faustinæ.

In alio Fragmento.

.....TONIVS ZENO PROC.

Non longe a Templo videntur ædiculæ cujusdam reliquiæ, ubi nunc 4. columnæ supersunt superimposito hoc lapide, ubi olim erant fores illius Ædis cum Inscriptione.

PIETATI AVG SACRVM
......ROGATVS TESTAMENTO. C. POMPEI NA....
FRATRIS SVI LXII. XXX MISO ... SVO ... DEDICAVIT
. . MATOR . . . .

4 *Ex Pausaniæ lib. I. pag. 12.*
Jovi Dodonæo.

ΑΙΔΕ ΠΟΤ' ΑΣΙΔΑ ΓΑΙΑΝ ΕΠΟΡΘΗΣΑΝ ΠΟΛΥΧΡΥΣΟΝ
ΑΙΔΕ ΚΑΙ ΕΛΛΑΔΙ ΤΑΝ ΔΟΥΛΟΣΥΝΑΝ ΕΠΟΡΟΝ
ΝΥΝ ΔΕ ΔΙΟΣ ΝΑΩΙ ΠΟΤΙ ΚΙΟΝΑΣ ΟΡΦΑΝΑ ΚΕΙΤΑΙ
ΤΑΣ ΜΕΓΑΛΑΥΧΗΤΟΥ ΣΚΥΛΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Ditibus hæc Asiæ terris opibusque potita
Jam premere audebant Hellada servitio,
Sacra Jovis Templo pendent quæ affixa columnis
Erecta Emathiis scuta cruenta viris.

Ita interpretatur Romulus Amasæus. Juppiter Dodonæus fuit celebratissimus in Epiro. Hanc refert Cl. Bonada Carmin. ex Antiq. Lapid. T. I. p. 65. Cl. I. n. I. edit. Romæ 1751.

1 *In Jeraado* IV. mill. pass. *a Faradeese*, & XII. *a Tubernoke in regno Tunetano.*
Ex Shawio l. c. Vol. 1. p. 234.
Supra diruti Templi portam.
Ad dexteram.

AVRELIVS RESTITVTVS ꟾꟾ CC
IVLIVS TERTIVS ꟾꟾ CCCC ET SPATIVM...
AVRELIVS SEVERIANVS ꟾꟾD ET CALCIS... P. XX. M
AVRELIVS QVINTINVS ꟾꟾCCCC

Ad lævam.

CALPVRNIVS ꟾꟾ CC
MARTIVS VENVSTVS ꟾꟾ CC
L. AELIVSLARGVS ꟾꟾ CC
AVRELIVS FROTIANVS ꟾꟾCC

Placuit iterum ex *Shawio* proferre epigraphen, quam magis autographo adhærere censeo, ut ex ipso exscriptam.

2 *Melitæ*
effossa ann. 1749.

...... IPI MEL. PRIMVS OMNI....
...... ITITEM AEDEM MARMO...
...... LLINIS CONSACRAVIT. ITEMP...
...... RONAO COLVMNAS. IIII. ET PARA....
...... ET PODIVM ET PAVIMENTV....
...... CAVIT IN QVOD OPVS VNIVE....
...... LITATE SVA HS $\overline{CX}$ ƉCCXCII SQ....
...... ELITENSIVM DESIDERIVM O
...... RIS CONLATIONE. D. D.

Hanc interpretati sunt D. Comes Joh. Ant. *Ciantar in Dissert. de Antiq. Inscript. nuper effossa in Melita Urbe notabili Ann. 1749. cum figuris aneis.* Vid. *Act. Erudit. Lipsiæ* 1754. pag. 520. & seqq. & *D. Stephanus Borgia : Dissert. sopra un antica Iscriz. rinvenuta nell' Isola di Malta* nel 1749. *inserita nel Giorn. de'* Letterati per l' anno 1752. Roma 1753. all' Art. IV. pag. 21.
Collatis igitur horum Clariss. VV. doctissimis interpretationibus legerem:

Municipii Melitensis Primus Omnium Aedificavit, vel *Dedit* seu *Posuit*.

Nam huic fragmento deest etiam 1. linea, in qua nomen Auctoris horum operum, & ædificii, quod *Primus Omnium*
Item Aedem Marmoream
Apollinis Consacravit. Item Posuit
Pronao Columnas IIII. Et Parastatas [vel fortasse *Parasrenium*]
Et Podium, Et Pavimentum
Ædificavit, In Quod Opus Universum Erogavit
Liberalitate Sua HS. $\overline{CX}$ Ɖ CCXCII. SQ....
Ob Melitensium Desiderium Omnium
Aeris Conlatione Dedit Dedicavit.

3 *Ad Balnea Pisana.*
Exscripsi.

...S. M. L. EROS. AQV....
...RVM AEDICLAm.....

Legerem:

... *Marci Libertus Eros Aquarius* (Nymphis salutiferis)
.... *Aediculam Aedificavit*, (vel *Consecravit*.)

Hanc edidit V. Cl. Ant. *Cocchius* in Libro, cui titulus *De i Bagni di Pisa*, Fir. 1750. p. 345. c. VI.

4 *Pisauri.*
In Mus. D. Equit. Annibalis de Abbat. Olivieri.
Ex Excurs. Litter. F. A. Zacharia V. Cl. pag. 15.

MAMILIA VRBANA TIFANIA AMOEN
BASIM AEDICVLAM VENERI ARAM
D S D

5 *Civitellæ.*
in Agro Perusino.
Ex Maffejo Inscr. Var. CCCLX. 2.

PHILEROS
QVI . PREFVIT . TEMPLO
ARNAE
STATIA . CHARITE
FORTVNAE . D . D

Apud Murat. CLXXVIII. 2. mendosa.

6 *Romæ in Palatio Altemps.*
Ex Sponio Miscell. E. A. Sect. I. Art. IV.

P . AMBIVIVS
P . FIL . QVI HERMES
ARAM POSVIT
P . AMBIVIO P . LIBERT .
HERMETI PATRI SVO VIXIT
ANNIS LXVII .
ET AMBIVIAE P . L . IVCVNDAE
SORORI SVAE VIX . ANN . XIX . M . VI

7 *Ara votiva Alt. pal. R. 2. 2.*
e Narbona Dalmatiæ Venetias transvecta
1759. in Museum Nanium.
Ex V. Cl. Joh. Bapt. Passerio in Libro, cui titulus : Osservaz. sopra alcuni Monumenti &c. del Museo Nani, Sez. III. *pag.* XXV. *cit. edit.*

P . ANNAEVS . Q .
EPICADVS
AEDEM . LEIBERI
PATRVS . FACIVND
COIR . LVB . MER

Id est : *P. Annaeus. Q.*
Epicadus Aedem Libero
Patri Faciundam Coiravit (hoc est, *Curavit*)
Lubens Merito.

Heic *Coiravit*, pro *Curavit*. *Coero* pro *Curo* est in *Edicto Ædilium Curulium* antiqua scribendi ratione apud *Gellium* Lib. IV. c. 2. pag. 273. Lugduni Batavorum 1666. ubi legitur : TITVLVS . SERVORVM . SINGVLORVM . VTEI . SCRIPTVS . SIT . COERATO . &c. & hic Scaliger legit *Coirato*. Idest : *Curato*. Sic *Coerator* pro *Curator* in Leg. XII. Tab. apud Cic. 3. *de leg.* 4.

1 *In Arce Knillemberg.*
Ex Maffejo Inscript. Var. CCCCLIV. 6.

IN H . D . D . SANC . DIANAE
ARAM CVM SIGNO AETETVS
AVGG . NN . LIB . PP . STAT . M . . . . IENS
XXXX . GALL . DEDIC . ID . AVG
PRAESENTE I . COS

Ad hunc lapidem hæc habet Maffejus : „ Quadragesimam „ Tacitus, Suetonius, Galbæ nummi memorant. Quintilianus *præter instrumenta itineris res omnes Quadragesimam publicano debuisse*, tradit. *Quadragesimæ portorium* appellat „ Symmachus. At de Quadragesima Galliarum nulla apud quemquam, quod quidem meminerim, mentio est. „ Quod auctores silent, loquuntur marmora . . .] De Rhætica „ nostra Epig. non deerunt, qui suspicentur ob insuetam omnino formulam I. COS. Neque enim Consulatui I. numerus apponebatur. Sed versus IV. solidi extra omnem aleam „ sunt, & puriorem redolent antiquitatem &c. At V. C. Joh. Strangius, qui Oeniponti ex Bibl. Imp. Veldiden. exscripsit, ita eam refert absque I. COS. & litem dirimit.

IN . H . D . D
SANCT . DIA
NAE . ARAM
CVM . SIGNO Æ
TETVS . AVGG .
NN . LIB . PPSTATMA
IENS . XXXX . GALLIE
DIC . ID . AVG . PRESENT

2 *Salonis*
Sponius Miscell. Erud. Antiq.
Ex Marulli MS. pag. 179. *Sect. V.*

MART . INVICT
DOMIT . POMPEIVS . SAL . CV
CENT . SIG . MIL . ET . ARAM
POSVER .

Eadem in *MS. Cod. Bibliothec. Vatican.* sub num. 5240. descripta fuit a Cl. P. Daniele Farlato. Vid. *Art. Crit. Lib.* III. Cap. IV. n. III. col. 432.

3 *Inter parietinas Hierapitæ in Creta.*
Ex Donio Cl. I. num. 56.

ΤΑΝ . ΔΑΜΑΤΡΑ
ΚΑΙ . ΤΑΝ . ΚΩΡΑΝ
ΑΡΧΕΔΙΚΑ ΖΗΝΟΦΟΙ
ΛΩ . ΜΕΤΑ ΤΑΝ ΠΕΡΙ
ΣΤΑΣΙΝ . ΥΠΕΡ ΤΑΣ
ΠΟΛΕΟΣ ΕΚΤΩΝ ΙΔΙΩΝ
ΙΔΡΥΣΑΤΟ

Gorius ita interpretatur : *Cererem, & Proserpinam Archedica Zenophili post calamitatem, pro civitate de sua pecunia statuit.* ΚΩΡΑΝ Dorice pro ΚΟΡΗΝ. In Creta loquebantur Dorice, ut patet tum ex aliis inscriptionibus, tum ex hac dedicatione statuarum *Cereris*, & *Proserpinæ*. περίστασις proprie *circumstantia*, sed pro *calamitate* accipitur.

4 *Ex Ampliss. Præsule B. Passionco.*
Inscriz. Antiche Cl. I. 15.

PRO SALVTE
ET . REDITV . ET . VICTORIA
IMP . CAES . M . AVRELII . SEVE
RI . ALEXANDRI . PII . FELIC . AVG
ARAM . FORTVNAE . CRASSIAN
FABRICIVS . IVSTVS . CVM
IVSTA . ET . IVSTO . FILIS . D . D

5 *Ex Eodem in cit. Oper. Cl. I. 6.*
Cippus

SOLI MITRAE
ARAM . D . D .
RALONIVS
DIADVMENVS

6 *Ex Eodem l. cit. num.* 7.

C . IVLIVS . SOSIGENES . EX . VOTO
APOLLINI . AEDICLAM
REFICIENDAM . CVRAVIT
V S L M

7 *Ex Eodem in cit. Cl. n.* 11.

ARA . XI
VOICANO

Id est : *Volcano*. Apud Grut. XXV. 11. legitur : FERONIAE . ARAS . QVINQVE

8 *Ex Eodem in cit. Cl. n.* 21.

FVLGVR
CONDITVM

Similis Inscriptio reperitur *Messanæ* in Sicilia ex *Grut.* CXXXIV. 9. & alia *Panormi* ex *Murat.* CXXIX. 4. *Nemausi* vero in Marmore legitur apud *Gruter. pag. cit. n.* 8.

F V L G V R
C O N D I T V M
D I V O M

Opitergii apud eumdem Murat. pag. cit. n. 3.

D E C A E L O
T A C T V M
E T
C O N D I T V M

Rerum a fulmine percussarum frusta sepeliebant Ethnicorum Sacerdotes. Lucan. Lib. 1. v. 606. Juven. Sat. VI. v. 585. Salmas. inquit : *Condere fulmina significat monumentum eo loco statui, aram nempe, vel puteal cum aliqua fortasse Inscriptione, qua testaretur fulgur sub illa ara conditum*. Vid. quæ supra adnotavi in *Arte Critic. Lapid.* Lib. III. cap. III. col. 229. & seq.

9 *Romæ,*
reperta in Esquiliis in vinea PP. Soc. Jesu,

FVLGVR DIVM
ARAM
ET LOCVM HVNC
RELIG
EX HARVSPIC . SENT
Q . PVBLICIVS FRONT
POS . ET
D D

Gruter. XXI. 4. vers. 1. scribit : DEO FVGERATORI . vers. 5. EX . HARPVSPIC.

10 *Prope sinum* Soliman
Ex Maffejo Inscript. Var. CCCCLXV. 3.

. . . AVG . SAC
. . . IVLIVS . . V C . TEMPLVM . . . .
. . DVOBVS . A FVNDAMENT . VOTO RES . . .
. . . SVB CVRA ALCIBIADIS ACTO . . . . .

1 *Ex Jacobo Gretsero Antiquit. Nemaus. in T. I. Antiq. Rom. Alberti Henrici Sallengre.*

D . D . FLAMINICA . VIENNAE . TE
GVLAS . AENEAS . AVRATAS . CVM
CARPVSCVLIS . ET . SIGNA . CASTORIS
ET . POLLVCIS . ET . MERCVRI .
D . S . D .

2 *Ex Ampliss. Præsule B. Passioneo V. C. in cit. Oper. Class. I. 18.*

Ara

SPEI . SACR
T . FLAVIVS
TROPHIMVS . ET
ABASCANTVS
VILICVS . DECYDAES
ET . FLAVIA . LVCISCA
ET ZOPO . D . D

Vilicus unica *l* legitur in antiquis Lapidibus, ut apud Grut. Fabret. & Manut. in *Orthogr.* Dansquejus etiam in Orthogr. V. *Vilicus*, unica *l* scribendum docet. Sed apud Var. de R. R. L. I. c. 2. 2. & Cic. *Tuscul.* reperitur cum duobus *ll*. Ponitur pro Præfecto Villæ, vel Gubernatore. Var. l. cit. aliquando pro rustico cultore agri. Hor. Lib. I. Ep. 14. *Vilicum autem*, ait Salmasius in *Lamprid.* (*apud Hist. Aug. Script.* T. I. p. 003. edit. Lugd. Batav. 1671.) *Veteres non de sola Villæ Præfecto usurparunt, sed quemvis Præpositum, aut Procuratorem, dispensatoremque ita vocarunt. Tibullus ærarii Præfectum Villicum dixit hoc epigrammate:*

Villicus ærarî quondam nunc cultor agelli.

Juvenalis Sat. IV. v. 77. *Villicum Urbis pro Præfecto non satyrice, sed vere & proprie dixit:*

Pegasus attonitæ positus modo Villicus orbi.

In antiquis lapidibus Villicus Alimentorum est, qui alibi dicitur Procurator alimentorum. VIL. AB. ALIM. *idest: Villicus ab Alimentis: nam sic Procurator ab alimentis dicebatur. In alio lapide Villicus* a Plumbo *pro* Procurator. *In alio item* Villicus Hortorum Majanorum *nominatur, quem* Procuratorem *eorumdem* Majanorum Hortorum vocat *aliud Saxum.* Et paulo ante *in Lamprid.* (pag. 902. cit. edit.) ubi corrupte legitur: *Malum Pupillum esse Imperatorem*. adnotat idem Salmasius: *Prius enim scriptum fuit:* Malum Pop. Villi. esse Imperatorem, *idest, Malum Populi Villicum esse Imperatorem.*

3 *E schedis D. Petri Gnocchi V. C.*

L. MVNATIVS. L. F. L. N. L. PRON
PLANCVS. COS. CENS. IMP. ITER. VII. VIR
EPVL. TRIVMPH. EX. RAETEIS. AEDEM. SA
TVRNI
FECIT. DE. MANVBIIS. AGROS. DIVISIT. IN
ITALIA
BENEVENTI. IN. GALLIA. COLONIAS. DEDV
XIT
LVGDVNVM. ET. RAVRICAM

Variat aliquantulum apud Grut. pag. CDXXXIX. 8. qui ponit *supra ostium Mausolei in altissimo Cajetani promontorii cacumine.*

De hac vide *Art. Critic. Lapid.* Lib. III. cap. IV. col. 339. ubi recensentur omnes, qui dictam inscriptionem retulerunt. Hanc nonnulli *Cajetæ* ponunt, alii *Lugduni in Gallia*, & D. Abbas Petrus Gnocchi in loco, ubi olim *Augusta Rauricorum*, urbs hodie diruta juxta Basileam.

4 *In Hispania, in loco, qui dicitur* S. Cruz junto a Truxillo. *Ex Donio Cl. I. n. 124.*

T . HELVIVS
CELER . LVC
DIVINAE
ARA . P
V . S . A . L

5 *Panormi, in Museo Salnitriano. Ex Excellentiss. Principe Turrismutiæ V. C. in libro, cui titulus:* Antiche Iscrizioni di Palermo pag. 8. n. 3.

ΚΛΕΑΓΟΡΑΣ ΜΑΣΣΑΛΙΩΤΙΣ ΑΦΡΟΔΙΤΗ
. . . ΝΕΘΗΚΕ ΤΡΑΠΕΖΑΝ

Id est: *Cleagoras Civis Massilia Veneri dedicat Mensam.*

Massiliam antiquitus, etiam *Massaliam* appellatam fuisse, testantur Carolus Stephanus ex Eustatio *Dict. Geograph. V. Massalia*, Spanhemius de *Præstantia, & Usu Numismat.* f. 65. edit. Romæ 1664. Begerus *Thesaur. Brandeburg.* Tom. I. f. 365. Arduinus *Nummi Populorum & Urbium.*

6 *In Museo Veronensi. Ex Maffejo pag.* LXXXIX. 3.

C OCTAVIVS M F CAPITO
MEMORIAE SVORVM
NOMINE L P OCTAVIORVM M F
CLEMENTIS N . . . LLA . . . T
STABERI OPTVMORVM FRATRVM
VDISNAM AVGVSTAM LOCO PRIVATO
ARVSNATIBVS DEDIT

Capito, ait ad hanc Maffejus, *nomine optumorum fratrum Lucii, & Publii Octaviorum, quorum alter Clemens cognomento, alter ex alio lapide Staberinus, Vdisnae Deae simulacrum dat Arusnatium Populo. Sic in Gruteriana quidam horologium* paganis læbactibus dederunt. *Capito autem* loco privato, *hoc est suo, Vdisnam erexit. Alia vidimus votiva marmora* loco publico *posita. At quid de Vdisna Augusta ex hoc tantum Epigrammate audita Arusnatium dea dicemus?*

7 *In Umbria in antiquo Templo Dei Clitumni. Ex Cl. V. D. Rudolphino Venuti.*

POST . VERIAS . FEL
H . D .   L . M

Et ita laudatus A. Interpretatur: *Post sortes fatidicas felices hoc, forsan Templum, vel donarium, dedicavit, vel donavit libens, Merito.*
Verare apud antiquos Grammaticos idem est, ac *auspicare*, & *Veratores*, & *Verias* fatidicarum sortium interpretes, ipsaque sortes erant.
Ennius apud Gell. Lib. XVIII. Cap. II. p. 1022.

Satin' vates verant ætate in agunda?

Confer Lauremberg. *Lexic. Antiq.* in verb. *Verare.*

8 *Assisi in Ecclesia Subterranea. E schedis Stoschianis.*

PANNICVS
PHOSPHORI
PRIMIGENIVS
PRIMI
ARAM
IANI . PATRI
SVA . PEC . F

1 *Anagnæ*
Ara cum anaglypho, in quo sculptus Hercules in Hortis Hesperidum poma accipiens e manu fœminæ sub arbore, quam draco complectitur.
Ex Donio Cl. I. n. 94.

ΘΕΑ. ΑΡΤΙΜΠΑΣΑ
ΤΙ. ΙΟΥΛ. ΠΑΜΦΙΑ
ΑΠΕΛΕΤΘΕΡ. ΣΕΒ.
ΑΝΕΘΗΚΕΝ

Cl. Gorius ad hanc erudite adnotat.

„ Idest; *Dea Artimpasa Tiberius Julius Pamphilus Libertus Augusti Dedicavit*. Venus *Cælestis* a Scythis, eorum lingua, „ *Artimpasa* appellatur, ut scribit Herodotus Lib. IV. n. „ 107. An hæc ara illa ipsa sit, quæ a Gruttero affertur „ pag. LX. 5. in agro Tusculano reperta, ac postmodum „ in calcem redacta, dubitare aliquis potest. Verum eam iterum producendum censui, propterea quod alius locus, „ in quo exstet, & alia in ea sculpta a Donio nostro indicentur.

2 *Super tectum ejusdem antiqui Templi, in duobus lapidibus.*
Eu Cl. V. Rudolphino Venuti.

T. SEPTIMIVS
PLEBEIVS

In altero.

BIDIA . L . F
POLLA

In vestibulo ejusdem Templi.

3 *Florentiæ.*
Marmorea ara superne fracta, inventa in Ædibus Leonardi Augustini Antiquarii Celeberrimi; ex ejus autographo in Codice Bibliothecæ Strozziæ.
Ex Gorio Inscript. Antiquar. Append. Par. III. pag. 134. n. 144.

. . . .
. . . BVS . AVG . . . .
REG . I
VICO . III . ARARVM
IVSSV
C. PONTI . FAVSTINI
GRANIANI . PR
MAG . FECERVNT
VALERIVS . ONESIMVS
L. POMPEIVS . EVPHROSINVS
TI. CLAVDIVS . HERMES
Q. GRANIVS . AVGVSTINVS

Varians & mutilior apud Murat. CXLVIII. 2. quamvis ibi ut integra referatur, quam ita supplet Cl. Gorius lin. 1. LARIBVS. AVG*ustis*.

4 *Romæ.*
in Ecclesia S. Salvatoris in Quirinali.
Ex Donio Inscript. Antiq. Cl. I. n. 1.

ARAM IOVI FVLGERATORI
EX PRAECEPTO
DEORVM MONTENSIVM
VAL. CRESCENTIVS
PATRI DEORVM OMNIVM
ET AVR . EXVPERANTIVS
SACERDOS SILVAM
CVM FRATRIBVS ET
SORORIBVS
DEDICAVERVNT

Vitiata apud Grut. XXI. 3.

5 *Florentiæ.*
Ex agro Tunetano Africæ adlatum.
Ex Sponio Misc. E. A. Sect. II. Art. VIII. pag. 39.

. . . .
PECVNIA PERFECIT ET
DEDICAVIT ET OB DEDICATIO
NEM PVGILVM CERTAMINA
EDIDIT ET DECVRIONIBVS
SPORTVLAS ET POPVLO GYMNA
SIVM EPVLVM DEDIT ET HOC
AMPLIVS PRO SVA LIBERALITA
TE CAMERAM SVPERPOSVIT ET
OPERE MVSEO EXORNAVIT
. . . CVM . . . AREIS . . . FELICE ET
RVFINO III . . . IS DED. OB QVAM
DEDICAT. EPVL. DEC. ET POP. FRVM. DED

Fuisse, ait Sponius, *videtur hac inscriptio posita in alicujus ædis dedicatione, quæ magna pompa celebrata fuerit, pugilum scilicet certaminibus, sportulis, hoc est, ut alibi dicemus, nummulis Decurionibus donatis, & populo epulis, & frumento datis sub Consulatu, ut videtur, Felicis, & Rufini, sed quia hoc Consulum par non legitur in Fastis, sed dumtaxat Felix cum Bruttio Præsente sub Antonino Pio, quem in annum incidat, non affirmabo.*

6 *Aquileiæ,*
in Domo cujusdam Canonici.
Ex Donio Cl. IV. n. 23. qui ex vet. MS.

BONAE . DEAE . PAGAIAE
RVFIA . CF. FESTA . CAESILIA
Q. L. SCYLACE . MAGISTRAE
D . S . P . DECIDIA . L . F
APVLEIA . ET . PVPIA . L. F
PEREGRINA . MINISTRAE
BONAE . DEAE . AEDEM
FECERVNT D . P . S .

„ Fabrettus ex unica inscriptione (ut recte observat Gorius in notis ad hanc) „ duas fecit Cap. X. num. 157. 158. *e* „ *schedis Vaticanis* quarum etiam non parum variat le- „ ctio, si cum hac Doniana conferatur. PAGAIAE. hoc „ est; PAGANAE. videlicet Pagi Aquilejensis.

1 *In Museo Veronensi.*
Ex Maffejo pag. XCVI. 5.

D . M . S . T . FLAVIO
AVG . LIB . TROPHIMO CONSTITV
TORI. COLLEGI. NVMINIS. DOMINORVM
QVOD . EST. SVP. TEMPLO. DIVI. CLAVDI
QVI . VIXIT . ANNIS . LXXXVII . V. V. V
ALIQVANDO . SECVRVS . SVM

Ad hunc lapidem hæc habet Maffejus : „ Templi Claudio Imperatori sacrati, & Collegii ad Imperatorum majestatem colendam constituti, huic nunquam agnitæ, quod sciam, inscriptioni notitiam debemus. De Claudio cæteroquin inter Divos relato optime Panvinius in librum II. Fastorum. Numini dominorum, ut *numine* Divûm Virgilius. Raro tot annos vitæ prisca, aut recentia monumenta consignant. V. V. V. singularia hactenus numquam visæ. Quomodo intelligi debeant, Servius me docet : *Dici mortuis solet, Vale Vale Vale.* ad Æn. III. 644.

2 *Ex Brixiani MS. Libro Inscriptionum Cl. F. A. Zacharia sequentes tres descripsit in Episcop. Cremon. Serie pag.* 25. *&* 26. *edit. Mediolani* 1749.

Ad Jovis Templum.

ARAM . IOVI . OPT . MAX .
CREMONEN.
ROMANORVM . COLONI.
D D.

3 *Ad Herculis Templum.*

DEO . HERCVLI . INVICTO
AC . ALCMENE . MATRI
FIDELES . CREMONENSES
D D.

4 *Ad Fidei Templum.*

HOC . TEMPLO . FIDEM . DICARVNT
POPVLVS . CREMONENSIS
SEMPER . FIDELIS

Hæ tres epigraphes quin sinceræ, & antiquæ sint, maxime dubito : nam phrasis & stylus puram non redolent antiquitatem.

5 *Perronellæ olim Cælagiæ.*
Ex V. Cl, Ant. Franc. Gorio : Xeniorum Epigraphicorum syntagma tertium, quo antiqua potissimum Transilvaniæ, & Hungariæ monimenta suppeditantur, in Vol. V. Act. Soc. Latinæ Jenensis edit. a Joh. Ern. Imman. Walchio Jenæ, ac Hildburghusæ 1756.

L . SEDATO
AVG . SAC.
P . PACONIVS
EDEM
ET ARAM
D . D.

6 *Ara effossa in oppido Monumethensis provinciæ, quod dicitur Caerleon, ubi olim urbs Isca-Legio II. quæ est Isca Silurum.*
Ex Schedis D. Abb. Petri Gnocchi V. C.

PRO . SALVTE
AVGG . NN
SEVERI . ET . ANTON . . .
NI . . . .
P . SALTIENVS . P . F . HADRI
PRAEF . LEG . II . AVG . C
VAMPEIANO . ET . LV
CILIAN

7 *Ibidem.*
Ex iisdem Schedis.

T . FL . POSTVMIVS . VARVS
V . C . LEG . TEMPL . DIANAE
RESTITVIT

8 *Romæ*
Viam Appiam inter & Latinam.
Ex Donio Cl. II. n. 63.

. . . .
. . . . MVNIC. ISIDIS. SACEL. MARMORAT
. . . . PLVM. FECER. ET. CVM. P. SCVTHIANO. FIL. ET.
. . . . NIVS. SCVTHIANVS. -SS-. N. ITEM. AB. IIS
. . . . ARM. DECVRIO. Q. I. F. V. APPIAE. REG. IN
. . . . OPERE. INCOHATO. VIA. . . . . AD PARIETE STER
. . . . INCRVSTATO. FINITOQVE. ITA. VTI. . . . . .
. . . ET MENSAM VT. . . . .
. . . ELIA PYRO. . . . .
. . . .

„ Ex hoc inscriptionis fragmento, (adnotat Gorius) quod non paucis confectum maculis edidit Reinesius Cl. II. 84. intelligimus „ fuisse in via Appia Isidis Sacellum marmoratum, & aliud Templum, quod heic, mutilato marmore, non indicatur, a P. Scuthiano ejusque filiis, ac Municipibus factum; atque ad illud exornandum expensa sestertium duo millia nummûm; item parietes incrustatos, finitosque fuisse, eorum opera. Additur præterea, & mensam donatam fuisse, fortassis ab Aelia Pyroclea, si „ ita ejus nomen restituendum sit. Mensæ, quod omnes sciunt, magni pretii, ex auro, argento, ære, citro, & marmore „ Diis dedicari solebant in templis, & apponi in domesticis Larariis, quæ, ut ait Cicero in Verrem Or. IX. Lib. IV. vasa sacrificiorum sustinerent. Paucula hæc ex eo subjungam : *iste* (Verres) *mensas Delphicas e marmore, crateras ex ære pulcherrimas, vim maximam vasorum Corinthiorum, ex omnibus ædibus sacris Syracusis abstulit. In Puteolana*, quam exhibet Gruterus XXIX. 7. „ Jovis Custodis facta æde, cum porticibus a solo mensa, & ara dono data memorantur. „

1 *In Museo Veronensi.*
Ex Maffejo pag. LXXXVIII. 2.

HISTRIAE.FÁNVM

AB.C.VIBIO.VÁRO.PATRE.INCHÓATVM
Q.CAESIVS.MACRINVS.PERFECIT.ET.DEDICAVIT

2 *Ex Ampliss. Honthemio*
Ex Donio Class. V. num. 3. pag. 187.

IN. H. D. D. DEO. SILVANO.
TEMP. SIGNO. VETVSTATE. CONLAPSVM.
SEXTVS . ANTONIVS . PRIVATVS.
CIVES . TREVER . IIIIII VIR.
AVGVSTALIS . PECVNIA.
SVA . RESTITVIT.

„ Apud Browerum p. 51. (scribit cit. A.) & alios: Primæ literæ indicant frequentem illam formulam: *In honorem Domus* „ *Divinae*: id est, Familiæ Imperatoriæ, pro cujus salute & honore subditi vota suscipiebant, reddebantque assentatione „ servili Principibus persuadentes, divini aliquid illis inesse. Silvanus apud Grut. p. 65. appellari videtur *Conservator*, „ *Sanctus*, *Sacer*, *Larum Caesaris Nostri*. Collegium sevirale Sacerdotum a Tiberio in honorem Augusti Romæ, ac deinde in Coloniis & Municipiis institutum est. Tacit. *Annal.* lib. 1. cap. 54. Corpus hoc Sacerdotum Magister Augusta- „ lis moderabatur.

3 *Ex Eodem*
in cit. Oper. Class. I. n. 4. pag. 186.

DEO . INTARABO
EX . IMPERIO . Q.
SOLIMABIVS.
BITVS . AEDEM
CVM . SVIS . ORNA
MIINTIS. CONSA
CRAVIT. L. M.

„ Lapis (ait Cl. A.) an. 1619. aratro excussus prope Niersbach, loco Toparchiæ Bruchianæ, sex circiter horis ab „ Urbe Treverica, ex ruina ædificii maximam partem „ terra obruti, asportatis inde grandibus subinde saxis in „ ædificiorum usum. Apud Alex. Wilthemium Luxemb. „ Rom. MS. Lib. I. cap. 8.
EX IMPERIO idem est, quod *monitus in somniis*; ubi non raro in hujusmodi monumentis legitur.

4 *In Museo Veron.*
Ex Maffejo pag. XCIII. 1.

SIGN.BASIM
C.COR.MAR
VALERIA FIRMINA
V S

Voto soluto simulacrum cum basi dederant. Cognomentum quoque heic decurtatum est.

5 *Arimini.*
Reperta in amne Aprusa, hodie Ausa, qui alluit muros ejusdem civitatis.
In Museo Cl. V. Joh. Blanchi
Ex Ephem. Lit. Flor. Tom. XII. 498.

PANTEVM SACRVM
L.VICRIVS CYPAERVS SEXVIR
ET SEXVIR AVGVSTALIS

6 *Ex Museo Veron. pag.* XXXVIII.

ΚΟΒΑΛΕΡΙΟΣ
ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ
ΣΜΥΡΑΣΚΛΗ
ΠΙΩΙΗΤΗΡΙ
ΔΙΟΣΣΩΤΗΡΟΣ
ΑΓΑΛΜΑΣΥΝ
ΒΑΣΕΙΑΡΓΥΡΕ
ΗΓΥΨΟΥ
ΜΕΣΤΗΑΝΕΘΗ
ΚΕΝΑΣΤΑΘΜΟΝ
ΩΣΕΙΗΚΑΙΑ
ΤΕΙΜΗΤΟΝΚΑΙ
ΑΧΡΑΝΤΟΝ

Κοΐντος Βαλέριος Ἰουλιανὸς Σμυρναῖος
Ἀσκληπιῷ ἰατρῷ Διὸς σωτῆρος
ἄγαλμα σὺν βάσει ἀργυρέῃ γύψῳ
μεστῇ ἀνέθηκεν ἄσταθμον, ὡς
εἶν καὶ ἀτίμητον, καὶ ἄχραντον.

Quintus Valerius Julianus Smyrnaeus
Aesculapio Medico Jovis Servatoris
Simulacrum cum basi argentea gypso
repleta dedicavit, imponderatum, ut esset
inaestimatum, & intactum.

„ Jonice inscriptio, ait Maffejus, loquitur utpote Smyrnæas, „ a summo ad imum in Stylobate perquam exiguo insculpta. Vestigium extat, in quo Jovia icuncula insita cum „ basi sua: ad utrumque latus Aquila efficta est *trisulcis* „ *Ignibus armata*, dolendum est ad hanc usque diem non „ innotuisse; singularem enim, & præclaram adfert notitiam: Argentea nempe, & aurea donaria, quæ Templis inferebantur, ad Sacerdotum, ministrorumque subreptiones arcendas, præcavendasque fraudes, receptum „ fuisse, ut penderentur, atque æstimarentur: pretium autem & pondus authenticis tabulis procul dubio consignabantur. Mire congruit, quod apud Prophetam Baruch VI. 9. legitur: *Subtrahunt Sacerdotes ab eis aurum, & argentum, & erogant illud in semetipsos*. Et inferius V. 32. *Vestimenta eorum auferunt Sacerdotes, & vestiunt uxores suas, & filios suos*. At Quintus Julianus „ noster vel superstitione tactus, vel donarium suum detrimenti quidquam passurum timens, si argentum ab alia „ materia segregaretur, ut pendi, & æstimari posset, argenteam, quam dicabat basim, minime solidam esse, „ sed gypso repletam declaravit, æstimationemque, atque „ ponderationem inhibuit, ut servaretur incontaminata, „ & intacta. Latinum verbum *imponderatum* ad Græci imitationem effinxi: *fabricemur, si opus erit, verba*, inquit „ Tullius. Ἄσταθμον videre non memini apud Scriptorem „ ullum: At habetur Εὔσταθμος *justi ponderis*.

1

In Museo Veronensi.
Ex Maffejo pag. LXXXXV. 4.

FORTVNAE . FANVM

AB . C. VIBIO . VARO . PATRE . INCHOATVM

Q . CAESIVS . MACRINVS . PERFECIT . ET . DEDICAVIT

2

Reperta in Insula Melo.
In columna ex Marmore Pario.

ΠΑΙ ΔΙΟΣ ΕΚΦΑΝΤΟΤ ΔΕΞΙΑΙ ΤΟΔ' ΑΜΕΜΦΕΣ ΑΓΑΛΜΑ
ΣΟΙ ΓΑΡ ΕΠΕΤΧΟΜΕΝΟΣ ΤΟΤΤ' ΕΤΕΛΕΣΣΕ ΤΡΟΦΟΣ

Παῖ Δῖος ἐκφάντου δέξαι τόδ' ἀμιμφὲς ἄγαλμα
σοὶ γὰρ ἐπευχόμενος τοῦτ' ἐτέλεσσε τροφός.

Nata Jovis accipe pulchrum hoc Ecphanti munus
Tibi quippe voto concepto illud perfecit nutricius (subintellige) ejusdem *Ecphanti.*

Sensus summa est: Ecphanti Nutricius offert Bacchho, vel Apollini vas, vel tripodem, seu quid simile, voti solvendi caussâ pro alumno.
Ex Orthographiæ, & literarum inspectione in lapides singularem, & antiquissimam esse hanc epigraphen, nemo ibit inficias.

3

Romæ,
Ex fundamentis Fabricæ prope Ecclesiam
S. Cæciliæ effossa
Ex Diariis Literatorum Florentiæ edit. 1714.

BONAE . DEAE
SACRVM
M . VETTIVS . BOLANVS
RESTITVI . IVSSIT

4

Ferrariæ.
Misit V. Cl. Joh. Bapt. Passerius.

ΤΩ . ΤΗΣ
ΙΠΠΟΔΑΜΕΙΑΣ
ΔΑΚΡΙ . ΔΑΙΜΟΝΙ . Θ..

PONTIFICES, SACERDOTES ALIIQVE SACRORVM MINISTRI.

CLASSIS III.

PONTIFICES.

1 *Ex Marm. Taurin. Par. I. p. 49.*

IMP . CAES
PONTIFEX MAX
CLAVDIVS IVLIANVS
SEMPER AVG

2 *Mediolani in Turri Crotorum. Ex Cl. Zacharia Excurf. Litter. per Italiam pag. 83.*

D . M
C . CALVISI
IANVARI
PONTIF
CALVISIA . C . F .
RVFINA . PATRI
INDVLGENT
ET LVCILIAE
RVFINAE MATRI

Grut. CCCV. 9. omittit lin. 1. D. M. lin. 8. LVCILLIAE.

3 *Aefernia, in Samnio. Ex Donio Cl. V. n. 28.*

SEX . APVLEIO . SEX . F .
IMP . COS . AVGVRI
PATRONO

5 *Parmæ Ex Maffeio Infcript. Var. CCCLXVIII. 6.*

L . PETRONIVS
L . F. POL
SABINVS
VIVIR . DEC . Q
IIVIR . PONTIF
SIBI . T . F . I
Q . Q . V . P . L

5 *Ex Marm. Salonitanis pag.* XIII. *n.* 13.

L.FL.PRAET.CLEMENT.IVLIAN.PONTIF.
QVINQVENNAS. DESIGNATO.FLAMINI
PATRON . COLONIAE . PRIMIPLI . LEG . $\overline{V}$
MACEDONICAE . PRAEFECT . CASTRORVM
LEG . EIVSDEM . VETERANO . QVI . MI
LITAVER.SVB.AVR.MEMTINO REGVLO
ANGRELI.ET. MISSI.SVNT. Q. EVTETIO
LVCIO.SATVNINO . M . SEIO . VERANO
COS.CVRAM.GERENTIBVS . TI . CLADIO
CELSO . TI . AVG . COMBIO . M . TAVRITIO
MARCELLINO . L . D . P .

Ad hanc ait Cl. Zacharia „ Quam dolendum, præclarum hoc marmor ab imperito de-
„ fcriptore fuiffe corruptum! Quid fit PRAET alii viderint. Sufpicor, fcriptum
„ fuiffe in marmore PF. AEL. aut AEM. *Publii Filio AElia*, (fi ufquam fuit) aut
„ AE*milia* (nempe *tribu*).
„ QVINQVENNAS a defcriptore prodiit. Marmor habuit fine dubio *Quinquennal.*
„ PRIMIPLI munufculum aliud eft excriptoris, pro quo lege *Primipilo*.
„ VETERANO en tertium fphalma ofcitantis Antiquarii: Refigo: *Veterani*.
„ ANGRELI ubi nam gentium eft? Andretium novi ego, quo in caftello
„ Tiberius *fugientem* Batonem obfedit, ut ait Dio Caffius L. 56. *quod erat*
„ *ad ipfas Salonas ædificatum in munita, & inacceffe rupe, profundis conval-*
„ *libus, quæ Torrentes fluvios habebant, cinctum*. Tiberii Augufti mentio, quæ
„ mox fit, quemadmodum probat, Lapidem vel imperante, vel certe a pau-
„ cis annis defuncto Tiberio pofitum fuiffe, ita fufpicionem auget, veteranos, qui
„ fub Aurelio Mentino Regulo militaverunt, Andretii pugnaffe contra Batonem.
„ Miffi autem fuerunt, fcilicet honefte dimiffi Q. *Eutetio Lucio Satunino* (*Satur-*
„ *nino* malim) M. *Sejo Verano* confulibus. Enim vero honeftis Miffionibus adfcri-
„ ptos fuiffe Confulatus, probat præclara illa honefta Miffio, quam in *Arte Critica*
„ *Diplom.* edidit Cl. Maffejus. At quinam hi Confules? Suffectos opinor, qui Fa-
„ ftis addendi erunt fub Tiberio.
„ Pergamus: TI. CLADIO CELSO TI. AVG. COMBIO. Ita peritus fcri-
„ ba; non ita marmor: forte TI. *Claudio Celfo* TI. Aug. L. *Combo*; quod
„ tamen non fatis adridet, vel potius *Liberto*. L. D. P. explico *Locus Datus Publice*.
„ Nunc de L. *Flavii Clementis Juliani* muneribus, atque dignitatibus pauca dicenda
„ funt.
„ *Pontifex*. Pontifices fuere etiam in Coloniis, & Municipiis,
„ *Quinquennal. Defignato.* Quod Romæ Cenfores, id in Coloniis, & Municipiis Quin-
„ quennales. Confule Oliverii not. in *Marm. Pifaur.* (pag. 68. & feqq.)
„ *Flamini*. Pontificia dignitate infigniti *Flamines* fimul fuere non raro. Exemplum
„ habes in Mufei Veron. Lapide (p. LXXXI. 8.
„ *Patron. Colonia*. Patroni Coloniarum in Lapidibus crebro occurrunt. Confule
„ *Marmor. Pifaur.* XXXIII. & LVIII.
„ *Primiplo. leg. $\overline{V}$. Macedonica*. Primus Pilanorum Centurio Primipilus erat, ifque,
„ ut Vegetii verbis utar (*Lib. II. Cap. VIII.*) *non folum Aquilae præerat,*
„ *verum etiam IV. Centurias, hoc eft*, CD. *milites in prima acie gubernabat*. Legio-
„ nem V. Macedonicam in Germania inferiore in caftris apud Vetera Auguftus
„ inftituerat. De ea Panvinius in *Imperio Rom.* (p. 823. p. 836. p. 852.)
„ *Præfect. Caftrorum Leg. Ejufdem* confule Vegetium Lib. II. c. 10.)

6 *Romæ in Vinea Cafalia ad Portam Capenam. Ex Ephem. Lit. Flor. T.* XIX. *col.* 169.

D . M . V . P .
SEX . SAMMIVS
SEX . F . VVLTIN .
APER . DOMO NEMAVSO
IIII VIR IVREDICVNDO
PONTIFEX PVBLICORVM
SACRIFICIORVM
PRAEFECT . VIGILVM
ET ARMORVM

1

In impluvio Vaticano.
Ex Maffejo Inscr. Var. num. CCLII. 3.

L . FVLVIO . L . FIL . OVF
GAVIO . NVMISIO . PETRONIO
AEMILIANO . PRAETORI
TVTELARIO . CANDIDATO
AVGG . QVAESTORI . CANDID
AVGG . PONTIFICI . PRO . MAGIS
TRO . SALIO . COLLINO . PRAEF
FERIAR . LATINAR . III . VIR
MONETALI . A . A . A . F . F . VI . VIR
TVRMAE . I . EQVIT . ROMANOR
ATTIA . CERVIDIA . VESTINA
MARITO

2

Romae
In Museo Capitolino.
Ex Cl. V. Franc. Maria Bonada
Anthologia Vol. I. Class. III. pag. 262. qui e Cippo exscripsit.

In fronte.

D M

VETTIVSAGORIVSPRAETEXTATVS
AVGVR.PONTIFEXVESTAE
PONTIFEXSOLIS.QVINDECEMVIR
CVRIALISHERCVLIS.SACRATVS
LIBEROETELEVSINIIS.HIEROPHANTA
NEOCORVS.TAVROBOLIATVS
PATERPATRVM.INREPVBLICAVERO
QVAESTORCANDIDATVS
PRETORVRBANVS
CORRECTORTVSCIAEETVMBRIAE
CONSVLARISLVSITANIAE
PROCONSVL(*sic*)EACHAIAE
PRAEFECTVS VRBI
LEGATVSASENATVMISSVS V
PRAEFECTVSPRAETORIOIIIITALIAE
ETILLYRICI.CONSVLORDINARIVS
DESIGNATVS
ETACONIAFABIAPAVLINA C F
SACRATACERERIETELEVSINIIS
SACRATAAPVDEGINAMHECATAE
TAVROBOLIATA.HIEROPHANTRIA
HICONIVNCTISIMVLVIXERVNTANNXL

Ad Levam

VETTIVSAGORIVS PRAETEXTATVS
PAVLINAECONIVGI
PAVLINANOSTRIPECTORISCONSORTIO
FOMESPVDORISCASTITATISVINCVLVM
AMORQVEPVRVSETFIDESCAELOSATA
ARCANAMENTISCVIRECLVSACREDIDI
MVNVSDEORVMQVIMARITALEMTORVM
NECTVNTAMICISETPVDICISNEXIBVS
PIETATEMATRISCONIVGALIGRATIA
NEXVSORORISFILIAEMODESTIA
ETQVANTAAMICISIVNGIMVRFIDVCIA
AETATISVSVCONSECRANDIFOEDERE
IVGIFIDELISIMPLICICONCORDIA

IVVANSMARITVMDILIGENSORNANS
COLENS

Ad dexteram

VETTIVSAGORIVS.PRAETEXTATVS
PAVLINAE.CONIVGI
PAVLINAVERIETCASTITATISCONSCIA
DICATATEMPLISATQ.AMICANVMINVM
SIBIMARITVMPRAEFERENSROMAMVIRO
PVDENSFIDELISPVRAMENTEETCORPORE
PENIGNACVNCTISVTILISPENATIBVS

Videntur deesse nonnulla effracto marmore.

In parte postica.

*sple*NDORPARENTVMNILMIHIMAIVSDEDIT
QVODMARITODIGNAIAMTVMVISASVM
SEDLVMENOMNEVELDECVSNOMENVIRI
AGORISVPERBOQVICREATVSGERMINE
PATRIAMSENATVMCONIVGEMQ.INLVMINAS
PROBITATEMENTISMORIBVSSTVDIISSIMVL
VIRTVTISAPICEMQVISVPREMVMNANCTVS(*sic*)ES
TVNAMQVEQVIDQVIDLINGVAVTRAQESTPRODITVM
CVRASOFORVMPORTAQVISCAELIPATET
VELQVAEPERITICONDIDERECARMINA
VELQVAESOLVTISVOCIBVSSVNTEDITA
MELIORAREDDISQVAMLEGENDOSVMPSERAS
SEDISTAPARVATVPIVSMOVESTESSACRIS
(*sic*)TELETISREPERTAMENTISARCANOPREMIS
DIVVMQVENVMENMVLTIPLEXDOCTVSCOLIS
SOCIAMBENIGNECONIVGEMNECTENSSACRIS
HOMINVMDEVMQVECONSCIAMACFIDAMTIBI
QVIDNVNCHONORESAVTPOTESTATESLOQVAR
HOMINVMQVEVOTISADPETITAGAVDIA
QVAETVCADVCAACPARVASEMPERAVTVMANS
DIVVMSACERDOSINFVLISCELSVSCLVES
TVMEMARITEDISCIPLINARVMBONO
PVRAMACPVDICAMSORTEMORTISEXIMENS
INTEMPLADVCISACFAMVLAMDIVISDICAS
TETESTECVNCTISIMBVORMYSTERIIS
TVDIADYMENESATTEOSQVIANTISTITEM
TELETISHONORASTAVREISCONSORSPIVS
HECATESMINISTRAMTRINA*SECRETAEDOCES
**CERERISQVEGRAIAETVSACRISDIGNAMPARAS
TEPROPTEROMNISMEBEATAMMEPIAM
CELEBRANTQVODIPSEMEBONAMDISSEMINAS
TOTVMPERORBEMIGNOTANOSCOROMNIBVS
NAMTEMARITOCVRPLACERENONQVEAM
EXEMPLADEMEROMVLEAEMATRESPETVNT
SVBOLEMQVEPVLCHRAMSITVAISIMILISPVTANT
OPTANTPROBANTQVENVNCVIRINVNCFEMINAE
QVAETVMAGISTERINDIDISTIINSIGNIA
HISNVNCADEMPTISMAESTACONIVNXMACEROR
FELIXMARITVMSISVPERSTITEMMIHI
DIVIDEDISSENTSEDTAMENFELIXTVA
QVISVMFVIQVEPOSTQVEMORTEMMOXERO

* SECRITA EDOCIS
* * CERERISQVE CRAIAE
ita in Lapide. At observandum est, quod heic in marmore literæ denuo incisæ fuerunt, quia antiquæ exesæ erant: Quam ob rem genuina lectio forsan erit nostra. Vid. Ephem. Lit. Flor. Tom. XIII. col. 690. T. II. col. 449. & *Symbol. Liter.* T. VIII.

In fronte

D M

Vettius Agorius Praetextatus
Augur, pontifex Vestae,
Pontifex Solis, quindecemvir,
Curialis Herculis, sacratus
Libero & Eleusiniis. Hierophanta
Neocorus, tauroboliatus,

Pater patrum. In Republica vero
Quaestor candidatus,
Praetor Vrbanus,
Corrector Tusciae & Vmbriae,
Consularis Lusitaniae,
Proconsul Achajae,

Praefectus urbi,
Legatus a senatu missus V.
Praefectus praetorio II. Italiae
Et Illirici, Consul ordinarius
Designatus,
Et Aconia Fabia Paulina C. F.
Sacrata Cereri & Eleusiniis,
Sacrata apud Aeginam Hecatae,
Tauroboliata, Hierophantria.
Hi coniuncti simul vixerunt ann. XL.

Ad lævam.

Vettius Agorius Praetextatus
Paulinae coniugi
Paulina nostri pectoris consortio
Fomes pudoris, castitatis vinculum,
Amorque purus, & fides caelo sata,
Arcana mentis cui reclusa credidi
Munus Deorum, qui maritalem torum
Nectunt amicis & pudicis nexibus,
Pietate matris, coniugali gratia,
Nexu sororis, filiae modestia,
Et quanta amicis iungimur fiducia,
Aetatis usu consecrandi foedere
Jugi, fideli, simplici concordia
Juvans maritum, diligens, ornans, colens.

Ad dexteram.

Vettius Agorius Praetextatus
Paulinae coniugi.
Paulina veri & castitatis conscia,
Dicata templis atque amica Numinum,
Sibi maritum praeferens, Romam viro,
Pudens, fidelis, pura mente & corpore,
Benigna cunctis, utilis Penatibus.
Deesse videntur nonnulla effracto marmore.

In parte postica.

Splendor parentum nil mihi maius dedit,
Quam quod marito digna iam tum visa sum,
Sed lumen omne, vel decus, nomen viri
Agorii, superbo qui creatus germine
Patriam, senatum, coniugem inluminans
Probitate mentis moribus, studiis simul,
Virtutis apicem, quo supremum nactus est.
Tu namque quicquid lingua utraque est proditum
Cura sophorum, porta queis caeli patet,
Vel quae periti condidere carmina,
Vel quae solutis vocibus sunt edita,
Meliora reddis, quam legendo sumseras.
Sed ista parva: tu pius mystes sacris
Teletis; reperta mentis arcano premis,
Divumque numen multiplex doctus colis,
Sociam benigne coniugem nectens sacris
Hominum, Deumque consciam ac fidam tibi.
Quid nunc honores, ac potestates loquar,
Hominumque votis adpetita gaudia?
Quae tu caduca, ac parva semper autumans,
Divum sacerdos infulis celsus clues.
Tu me, marite, disciplinarum bono
Puram, ac pudicam sorte mortis eximens
In templa ducis, ac famulam Divis dicas;
Te teste cunctis imbuor misteriis,
Tu, Dindymenes Atteos qui Antistitem
Teletis honoras taureis consors pius,
Hecates ministram trinam secreta edoces,
Cererisque Graiae tu sacris dignam paras.
Te propter omnis me beatam, me piam
Celebrant, quod ipse me bonam disseminas
Totum per orbem: ignota noscor omnibus.
Nam te marito cur placere non queam?
Exempla de me Romuleae matres petunt,
Subolemque pulcram, si tuai similis, putant,
Optant, probantque nunc viri, nunc feminae.
Quae tu magister indidisti insignia,
His nunc ademtis maesta coniux maceror:
Felix; maritum si superstitem mihi
Divi dedissent, sed tamen felix, tua
Qui sum, fuique, postque mortem mox ero.

Huius *Vettii Agorii* Prætextati confer alia marmora apud Gruter. CCCCLXXXVI. 3. & MCII. 2. Hic ille est *Agorius*, cujus exemplo Gatherus de *Jur. Pont.* I. 5. contra Lipsium asserit, Pontificem Vestæ a P. M. distinguendum esse. Gothofredus in *Prosopograph. Cod. Theod. ad litt.* P. Symmachi, Macrobii, & aliorum auctoritate, ac ex Gruteri lapidibus evincit, hunc Prætextatum Ethnicorum superstitioni fuisse addictum; sed in errore vixisse, ac obiisse, non ex aliis monumentis clarius constat, quam ex hac epigraphe diu neglecta, ac Cl. Marchionis Lucatelli cura in Museo Capitolino posita.
Præter plurimas dignitates, Vrbis etiam Præfecturam habuisse Prætextatum, evincunt Gruteri Marmora, & nostrum, (cujus non meminit Cl. Corsinus in *Praef. Vrbis*, ubi de Præfectura *Vettii Agorii &c.* pag. 243.) qui urbi præesse cœpit XV. Kal. Septem. An. V. C. 1120. Chr. 367. [*Cod. Th. lib.* VIII. *tit.* 14. *l. un.*] & insequenti anno 368. III. Kal. Febr. istiusmodi Præfectura adhuc fungebatur (*cit. Cod. Lib.* VI. *t.* 5. *l.* 9.) Prætorio autem Præfectus erat anno 384. (*Idem Cod. Lib.* XIII. *tit.* 3. *l.* 8. *& Cod. Justin. Lib.* 2. *t.* 54. *l.* 5.) Post hanc dignitatem non diu vixit; nam ejus mors memoratur a Symmacho in Epistola exarata an. 384. sive potius 385. (*Lib. X. ep.* 23. 24. 25. *Vid. Lib. I. ep.* 38. 40. *& Tillem. in Theod. art.* 23.) Hunc cippum exaratum fuisse an. 384. sive 385. ex dignitate Præfecti Prætorio, eo anno a Prætextato suscepta, haud dubie opinari possumus.

I

Romæ
In Hortis Carpensibus.
Ex Donio Class. III. n. 56.

. . . .

PONTIFICI . MAXIM
TRIBVNIC . POTEST
XVII . P . P
COS . VIII . DISIG . VIIII . CENSORI
CONSERVATORI . CERIMONIARVM
PVBLICARVM . ET
RESTITVTORI . AEDIVM . SACRARVM
SODALES TITI

1 *Tusculi in ara marmorea.*
Ex Donio Claff. IV. n. 66.

ΜΑΡ.ΟΥΛΠ.ΦΙΡΜΟΝ.ΔΟΜΕΣ
ΤΙΚΟΝ.ΑΡΧΙΕΡΕΑ.ΤΟΥ.ΣΥΝΠΑΝ
ΤΟΣ.ΞΥΣΤΟΥ.ΔΙΑ.ΒΙΟΥ.ΞΥΣΤΑΡ
ΧΗΝ.ΚΑΙ.ΕΠΙ.ΒΑΛΑΝΕΙΩΝ,ΣΕΒΑΣ
ΤΩΝ.ΤΙΟΝ.ΜΑΡ.ΟΥΛ.ΔΟΜΕΣΤΙΚΟΥ
ΕΦΕΣΙΟΥ.ΠΑΝΚΡΑΤΙΑΣΤΟΥ.ΠΕΡΙ
ΟΔΟΝΕΙΚΟΥ.ΠΑΡΑΔΟΞΟΥ.ΑΡΧΙΕ
ΡΕΩΣ.ΤΟΥ.ΣΥΝΠΑΝΤΟΣ.ΞΥΣΤΟΥ
ΔΙΑ.ΒΙΟΥ.ΞΥΣΤΑΡΧΟΥ.ΚΑΙ.ΕΠΙ
ΒΑΛΑΝΕΙΩΝ.ΣΕΒΑΣΤΩΝ.ΚΤ.Σ
ΤΟΥ.ΤΟΥ.ΤΕΜΕΝΟΥΣ.ΚΑΙ
ΤΩΝ.ΕΝ.ΑΥΤΩ.ΑΝΑΘΗ
ΜΑΤΩΝ.ΣΥΝ.ΚΑΙ.ΤΟΙΣ.ΘΕΟΙΣ

Id est: *M. Vlpium Firmum Domesticum Pontificem universi Xysti, Perpetuo Xystarcham, Balineis Augustorum Praefectum, Filium M. Vlpii Domestici, Ephesii, Pancratiastae, Periodonicae, Paradoxi, Pontificis universi Xysti, Perpetuo Xystarchae, & Balineis Augustorum Praefecti Conditoris Fani, & Donariorum, quae in eo sunt, & cum Diis.*

Ad hanc Epig. hæc habet Cl. Gorius: „ In ultimo versu ΣΥΝ. ΚΑΙ. ΤΟΙΣ. ΘΕΟΙΣ Forte ΣΥΝ. ΠΑΣΙ ΤΟΙΣ. ΘΕΟΙΣ. „ Indicat hæc basis, dedicatam fuisse statuam M. Vlpio Firmo Domestico ab universa Synodo Xystica Athletarum Herculaneorum, tum ob egregias ejus virtutes, & insignia in universos Athletas beneficia, & Donaria Diis dicata; tum etiam in memoriam patris sui M. Vlpii Domestici, qui legatione functus, ædem, quam Hadrianus promiserat, ab Imperatore Antonino Pio impetravit; in qua sacra Synodi, vestes scenicæ, & apparatus reliquus, etiam autographa Litterarum publicarum reconderentur. Sed vide Octavii Falconerii Notas in Inscriptiones Athleticas, Gruterum CCCXV. 9. 10. & Reinesium Cl. V. num. „ 43. quibus hoc monumentum incognitum fuit.

2 *Ad B. Mariæ de Monticellis.*
Ex Donio Claff. IV. n. 21. qui exscripsit.

SEXT.L.CLASENO.SEX.F.SEX
NEP.SEX.PRON.CLV.ALLIANO
PONTIFICI.FLAMINI.VICTORIAE
ET.FELIC.CAESAR
PERPETVO.PRAEF.CHO.
III. ASTVR.EQ.C.R.TRIB.LEG.
II.ITALIC.IIII. VIR.QQ.IIII.VIR
I.D.II.SACERD.V.F.C.CVR
LVSVS.IVVENVM.VI VIRI
AVGVSTALES.PATRONO
OB AMOREM.EIVS
ERGA SINGVLOS
VNIVERSOSQ

Apud Gruter. mendosa CCCLXXXVIII. num. 3. qui ponit *ad primum lapidem ab Æmilia in Templo D. Mariæ Monticulorum.*

3 *Ad collem Brebium juxta Besutium ad I. mil. ad ædem S. Agathes in agro Mediolanensi.*
Ex Cyriaci Nov. Fragm. p. 58. n. 151.

D. M.
L. COELI.L. F. OVF
BORONIS. VI. VIR
PONTIFICI IIII. VIR A. P
CVRATORIS. AED. FIRONAN
ITEM TEMPLI MINERVAE
ET ALBVCIAE VIRILLIONIS FIL
VXORI EIVS COELI IVVENIS
FL. SEVERVS PARENTIB. OPTIM.

Gruter. CCCXCIII. 7. ex *Merula*, & *Alciatinis* lin. 3. VIRI. l. 4. in fin. A. P. id est Ædilitia Potestate. l. 5. SALT. TIBRONAN. lin. 7. F. pro FIL. l. 8. IVVEN. l. ult. ET loco FL. A Grutero differt etiam paullulum Alciati Cod. Vid. *Exc. Liter.* Cl. Zachariæ pag. 85. n. CXXIV.

4 *Pisauri, in Foro.*
Ex Donio Cl. IV. num. 1.
Descripsit Joh. Petrus Stephanonius.

C. AVFIDIO. C. F. CAM
VERO. PONT. Q. II. VIR. QQ
PLEBS. VRBANA. OB. MERT. EIVS
EX. AERE. CONLATO. CVIVS DICATONE
DEDIT. DECVRIONIBVS. SINGVL. HS. N. XXXX
AVGVSTAL. HS. N. XX. PLEBEI. HS. N. XI. ADIECTO
PANE. ET. VINO. ITEM. OLEVM. IN. BALNEIS
L. D. D. D

Ad hunc lapidem hæc habet Gorius: „ Hoc est: *Cajo Aufidio, Caii Filio, Camilia* (Tribu) *Vero Pontifici Quaestori,* „ *Duumviro, Quinquennali*, in cujus honorem Plebs Urbana „ Pisaurensium statuam ex ære conlato dedicavit. Notam „ illam Q. quæ expressam dignitatem PONT. pontificatus consequitur, aliorum lapidum exemplo, interpretatus sum *Quaestori*, non *Quinquennali*, quæ dignitas „ post duumviratus honorem perspicue significatur in hoc „ lapide; ita diserte in Thesauro Gruteriano CCCVI. 2. „ L. PORCIO. QVIRIN. SATVRNINO PONTIF. „ QVAE. id est, *Quaestori* legitur, &c. Hanc mancam edidit Fabret. pag. 486. n. 165. lin. 4. habet: DICATIONE lin. 6. AVGVSTALIB. l. 8. BALINEIS.

REX SACRORVM, & SACERDOTES.

1 *Florentiæ.*
In Museo Antinoriano.
Exscripsit D. Abb. Joh. M. Lampredius V. C.

V. F
C. MVRRIO
AEDILI. IIIIVIRO
PONTIFICI
REGI. SACRVM
C. MVRRIVS
EVCHARISTVS
PATRONO. B. M

Deest in Nov. Thes. 1. & 2. linea pag. CLIII. 7.

2 *Romæ,*
Non procul a Theatro Marcelli.
Ex Smet. Ord. II. p. XXIII. 4.

ALCIDE. SACRI. GENERIS
DECVS. HOC. TIBI
PRAETOR
ET. IOVIS. ANTISTES
DEDICO. PERPETVVS

Spon. in 3. lin. PRECOR. in Miscell. E. A. Sect. II. Art. VI.

3 *E schedis Stoschianis.*

D M
L MANLIO L F PAL
SEVERO REGI SAC
RORVM FICTORI
PONTIPICVM VR III
VIRo BOVILLENSI
VM COLLACTANE
O DVLCISSIMO ET
INDVLGENTISSIMO
ERGA SE FECIT

4 *Beneventi.*
Ex Thes. Antiq. Benev. Joh. de Vita
Diss. II. p. 67.

SACERDOTI
IVNONI REG
LICINIAE
LICINIANAE
LICINIANI TRIB
FILIAE
....NIA MEIANAE *sic*
MATER

5 *Sarcophagus alt. ped. IV. Venet. e Salona Venetias translatum in Museum Nanium, in quo sequens Inscriptio. Ex Cl. V. Joh. Bapt. Paserio:* Osservazioni sopra alcuni Monumenti &c. del Museo Nani. Sez. IV. pag. XXXI.

T. TITISENI
CONVICTO
RIANI DEC. COL.
SALON. SACERD
T. TITISENVS
VALENTINVS
7 LEG FILIVS

Id est: *Titi Seni Convictoriani Dec. Col. Salon. Sacerd. Titus Titisenus Valentinus Centurio Leg. Filius.*

6 *Romæ, in Villa Fonseca.*
E schedis Stoschianis.

L. MARIO MAXIMO
PERPETVO
AVRELIANO C. V
PRAESIDI PROVINC
CERMANIÆ INFER
EX TESTAMENTO
A. POMPEI ALEXANDRI
... QVI SVB EO MILITAVER
A. POMPEIVS SACERDOS
FILIVS ET HERES
FACIENDVM CVRAVIT

7 *Ex Cl. Gasp. Aloys. Oderico S. J.*
In Annal. Lit. Tom. I. p. 334.

KAMENII
ALFENIO CEIONIO IVLIANO
KAMENIO V. C. Q. K. PRAETORI IRI
VMF VII VIRO EPVLONVM MAC
P SC SVMMI INVICTI MIIRAI IERO
FANTE AECATE ARC B DEI II B XV
VIRO SETAVROBOLIATO DM
PONTIFICI MAIORI CONSVLA
RI PROVINCIAE NVMIDIAE
IVSTITIAE EIVS PROVISIONI
BVSQ. CONEOTIS OMNIBVS
DIOCESEOS
GENTILIS PM. RESIVIVS CORNICV
ARIVS CVM CARIVLARIS OFFICIISIATVAM
IN DOMO SVBAE AE POSVERVNT

Kamenio Alfenio Ceionio Iuliano Viro Clarissimo, Quaestori Candidato, Praetori Triumphali, Septemviro Epulonum, Magistro Publico Sacerdotum, (aut etiam) *Sacrorum Summi Invicti Mithrae Ierophante Aecate, Archibuculo Dei Liberi, Quindecem Viro Sacris Faciundis, Taurobolsato Deum Matris Pontifici Majori, Consulari Provinciae Numidiae. Justitiae Ejus Provisionibusque Confotis Omnibus Dioecesios Gentilis P... M.... Rgivius Cornicularius Cum Cartularis Officiis Statuam In Domo Sub Aede Posuerunt.*
Ita interpretatur cit. Auctor.

1 *In fundo Fratrum Leliorum*
Via Romana.
Ex Donio Cl. V. num. 22. qui vidit, & exscripsit.

SICCIA . T . F .
SECVNDILLA . SIBI . ET
C . LVSIO . STRABONI
SACERDOTI . VICTORIAE
FELICITAT . ET
C . LVSIO . MODESTO
QVATTVOR VIRO . AEDIL
POTESTAT . IIII . II . V . IVR . DIC
PRAEF . ALAE . EQVITVM
FILIIS . SVIS
TESTAMENTO . FIERI
IVSSIT

E *schedis Barberinis* edidit Fabrettus cap. X. num. 219. sed cum mendis, neque expresso loco, ubi extet, aut inventi fuerit.

2 *Interamnae*
in Viridario de Mazancollis.
Ex MS. V. Cl. Joh. Bapt. Passerii

. . . .
...IS VIRVE...
...SACERD....
...PROSER....
. . . .

In hoc fragmento *Sacerdos Proserpinae* nominatur : At prima linea corrupta nil mihi sonat.

3 *Justinopoli.*
Ex Eruditissimo Joh. Rainaldo Carlio.

L . PVBLICIVS
SYNTROPVS
ARCHIGALLVS
V . F . SIBI . ET
. . . .
H . M . H . N . S

Vide Dissertationem Cl. Dominici Georgii pertinentem ad Archigallos, Antistites Magnae Deûm Matris apud Murat. in Nov. Thes. T. I. pag. 207. & seqq.

4 *Mediolani in Æde S. Simpliciani*
ad columnellas claustri marmoreas.
Ex Cyriaci Nov. Fragm. pag. 34. n. 70.

M . VALERIVS
MAXIMVS
SACERDOS .
D . S . L . M . STVD
ASTROLOGIA
SIBI . ET
SEVERINAE . APR
VXORI
H . M . H . N . S .

Gruter. CCCXIII. 4. lin. 4. D . S . I . M . id est . *Dei Solis Invicti Mithrae*, STV . Alciat. & Verder. Sched. Pigh. uti in nostra, lin. 5. Grut. ASTROLOGIAE . Verd. Sched. ASTROLOG . Grut. lin. 7. SEVERIAE . *Vereor tamen* (inquit Cl. Oliver. loc. cit.) *ne magnus aliquod mendum hic incubet*.

5 *In Museo Collegii Romani.*

. . . .
. . . ET . OPERIS . FACIVNDI . IBIQVE . VACCAM . HONORARIAM . ALBAM . AD . FOC . . .
IBIQVE . SACERDOTES . IN . TETRASTYLO . CONSEDERVNT . ET . EX . SACRIFICIO . EPVLATI . SVNT . SVM ... TIS..
. SPIGIS . VITIATIS . LVCVM . DEAE . DIAE . SVBMOTO . ASCENDERVNT . ET . PER . T . LIVIVM . EI . . .
IVLIVM . IVLIANVM . PROFLAMIN . AGNAM . OPIMAM . IMMOLARVNT . PERFECTOQVE . SACRIFICIO . . .
FECERVNT . DEINDE . CORONIS . INLATIS . SIGNISQVE . VNCTIS . C . CATELIVM . M . MODESTINVM . SAT . . .
. . . IVNDAS . MAG . ANNVM . FECERVNT . ET . CL . MODESTVM . FLAM . NOMINAVE . . .
. . . CVMBENTES . APVT . EGNATIVM . CAPITONEM . MAG . EPVLATI . SVNT . POST . EPVL . . . .
. . . ASVIRA . CARCARES . ASCENDIT . ET . SEGMVM . QVADRIGIS . BIGIS . DESVLTORIB . . .
. . . ODESTINI . VICTORES . MIMIS . ET . CORONIS . ARG . HONORAVIT . ADFVERVNT . LVCC . . .

Hujusmodi Fragmentum cum Gruteriano (CXXIV. 2.) conferendum a nobis heic relato.

. . . .
C VICTORIVS GETA ET . . . . [1] CAND . . . .
M . VALERIVS . IVNIANVS . VOLVSIVS . SATVRNINVS . P . CORNEL
HERACLEO . OPTIANVS . . . . . . ISDEM . COS
IN . LVCO . DEAE . DIAE . [2] TI . IVLIVS . IVLIANVS . ALEXANDER . [3] PER [4] PROMAG .
LVCI . COINQVIENDI . ET . OPERIS . FACIVNDI . IBIQVE . VACCAM . [5] HO . . . .
IBIQVE . SACERDOTES . IN . TETRASTYLO . CONSEDERVNT . ET . EX . [6] SACRIFI . . .
SPICIS . [7] VITIATIS . LVCVM . DEAE . DIAE . [8] SVMMOTO . [9] ASCENDERVN . . . . . .
TI . IVLIVM . IVLIANVM . PRO . FLAMINE . MAGNAS . OPIMAS . [10] IMMOL . . . . . .
FECERVNT . DEINDE . CORONIS . INLATIS . SIGNISQVE . VNCIIS . [11] C . V . . . . .
IN . [12] STATVRNALIA . SECVNDA . MAG . ANNVVM . [13] IN RVNT . IBIQVE . [14] I . . . . . .

1. PROMAG. ET CAND. Ligor. MS.
2. Iste est, quem Præf. Ægypti in initiis Vespasiani nominat Suet. c. 6. & Pigh. ad ann. 818.
3. Non est in MS. Ligor. PER.
4. PROMAG. IVERVNT CONVENERE. CAVS. Lig. MS.
5. HORNAM IMMOLARENT.
6. SACRIFICIO SOLLANI.
7. VITTATIS legit Guth. e Plinio.
8. Vid. Gut. ad Paulum I. 25.
9. ASCENDERVNT . IBIQVE .
10. IMMOLARE DEAE DIAE .
11. C. VICTORIVS . CVM . COLLEGIS .
12. Vid. Guth. de jure Pontif. III. 24
13. INTVLERVNT .
14. IMMOLARVNT . Sic hanc Inscriptionem ex conjectura supplevit Guther. de jure Manium . l. 4. excepto primo versu, qui ex Ligorio est suppletus . Vid. Guth. d. l.

1

Romæ.
In pectore Imagunculæ Ægyptiacæ, ex nigro lapide.
Ex Donio Cl. I. num. 81.

ΚΑΤΑ ΚΕΛΕΥCΙΝ ΘΕΟΥ
CΕΡΑΠΙΔΟC CΥΙΒΙΟC
ΙΕΡΕΥC . ΑΝΕΘ.

Descripsit Cl. Menetrejus. Videlicet: *Jussu Dei Serapidis Vibius Sacerdos Dedicavit.*

2

Romæ,
in Villa Montalti.
Ex Maffejo Inscript. Var. CCCXI. 3.

..IMO.NVMERIO.AV...
..R.EQ.R.ALLECTO.IN...
..CAND.LEG.PROV.BA...
..OANDI.SACERD.IVN...
..PERC.CVR.CIVITATE...
..IN.EOR.MIN.VSVI.ID...
..ODO.CALCHIDICVM...
..OLLAPSAM.RENOVA...
..AM.HYPOCAVSTAM.N...
..NSTANTE.EXTR VI.C...
..VETVSTATE.CONLA...
..FORMARI.ET.EXCOLI...
..OLEARIAM.PECVN...
..INSTITVERE.ENISVS.S...
..AETERNAM.INMVN...
..N/NON.VR.PR.ANT.ACVTI...
..QVO.ET.IPSO.PETENTE.S...
..T.QVOD.INMVNIT...
..CTO.AD.MVNERA.VO...
..VPPLICANDO.MA...
..RIT.ET.QVOD.DE...
..INVICTIS.PRIMO
..IVVET.ET.QVOD.O...
..M.ETIAM..K...
. . . .

SACERDOTES FEMINÆ.

3

Ex Sponio
Miscell. E. A. Sect. IV. pag. 150. *num.* 1.

LABERIA FELICLA
SACERDOS MAXIMA
MATRIS DEVM.M.I

Id est: *Magnae Ideae*, quæ alias Cybele.
Visitur in hoc marmore *Laberia Felicla*, velo capiti imposito, ut solebant sacrificantes, dextra pateram tenens super ara, quasi numini suo libare vellet, sinistra catenam, aut quid simile, cujus mysterium ignoratur etiam a Sponio, nisi sint tintinnabula, quorum usus in Matris Deum ceremoniis receptus erat. Pendet ex ejus humeris alia catena, appensum est collo Jovis caput, quem morem Dionis. Halicar. L. 2. *Antiq. Rom.* illustrat. Eadem apud Donium Cl. I. n. 28. (qui ponit *Romæ in basi, cui suppositus Gryphs*) apud Fabrettum p. 215. num. 553. & Reinesium 58. V. qui lin. 1. scribit FELICIA. Et figuræ & aræ non meminit, ut facit etiam Fabrettus.

4 *Effossa e ruderibus veteris ædificii procul M. P. ab urbe Magdalono.*

Ex Epistola Cl. Francisci M. Pratilli edita in Tomo XXVIII. pag. 143. Opuscoli &c. *Cl. V. P. Calogierà.*

T.POMPEIO FELICISSIMO MVNICIPI
DECVR. SVESSVL. ET SACERD. M. D
X. VIR. IN VICO NOVANENSI PATRI
L. POMPEI FELICISSIMI DECVR. II. VIR
I.D. ET Q.ALIMENT.OMNIB.HONORIB
AC MVNERIB. PERFVNCTO
CVLTORES IOVIS HORTENSIS PATRONO
B. M.OB SINGVLAREM ERGA SE LIBE
RALITATEM ET PRAESTANTIAM
D. D. D

1 *Romæ effossa in villa* Pilucchi.
Ex Hist. Liter. Ital. Vol. XIV. pag. 93.

DIS MANIB
CLAVDIA IANVA
RIA BENEDICTA
SACRORVM
HIC SITA EST

2 *Ex Sponio Miscell. E. A. Sect. IV. pag.* 150. *n.* 1.

LIVIA CLITE LIVIAE AMMI
IAE SACERD. M. D. M. I.

Id est: Matri Deûm Magnae Ideae.

3 *Cividati, in agro Brixiano.*
E schedis Petri Gnocchi.

NONIAE. MAC
RINAE. SACERD
BERGIMI
B . M
CAMVNI

4 *Romæ In Hortis Nigroniis.*
Ex Maffejo CCLXVI. 3.

. . . .
AGENNIAE
QVARTA
SACRORVM
CYPERVS L
PATRONAE
BENEMERENTI

5 *Romæ In Hortis Alteriis.*
Ex Maffejo CCLXXI. 14.

DIIS
MANIBVS
CALENE
SACERDOTI
MATRIS
DEVM
CALENVS
FILIVS

6 *In Villa Ducis Juvenacii in Apulia.*
Ex Piatill. Via App. Lib. IV. pag. 100.

D. M. S
PETILIAE Q. F. SECVNDINAE
SACERDOTI MINERVAE VIX
ANN. VIIII. M. VII. D. XVIII. OB INFA
TIGABILEM PIETAT. EIVS MESSIA
DORCAS M. INFELIX. FIL. D. M. F

Lege ult. lin. *Mater Infelicissima Filiae Dulcissimae Monumentum Fecit;* seu *Digne Merenti Fecit.* Perperam a Grutero CCCXVII. 6. & a Muratorio CLXV. 1. aliquantulum varians adfertur.

7 *Neapoli*
Ex Capacio l. I. Hist. Neap. c. 14. *pag.* 315.

ΚΟΜΙΝΙΑΙ. ΠΛΟΥΤΟΓΕΝΙΑΙ. ΙΕΡΕΙΑΙ. ΔΗΜΗΤΡΟΣ. ΘΕΣΜΟΦΟΡΟΥΣΑ
ΘΥΓΑΤΡΙ. ΓΥΝΑΙΚΙ. ΠΑΚΚΙΟΥΚΑ. ΑΗΔΟΥ. ΑΡΧΟΝΤΙΚΟΥ. ΚΑΙ. ΜΗΤΡΙ
ΠΑΚΚΙΟΥΚΑ. ΑΗΔΙΑΝΟΥ. ΑΓΟΡΑΝΟΜΙΚΟΥ. ΜΑΜΜΗ. ΚΑΣΤΡΙΚΙΟΥ
ΠΟΛΛΙΩΝΟΣ. ΑΡΧΟΝΤΙΚΟΥ. ΕΙ.. ΚΑΣΤΡΙΚΙΟΣ. ΚΑΛΗΔΙΑΝΟΣ. ΔΗ
ΜΑΡΧΗΣΑΣ. ΤΗ. ΠΡΟΜΑΜΜΗ. ΕΥΣΕΒΙΑΣ. ΕΝΕΚΑ
ΔΟΓΜΑΤΙ. ΣΥΓΚΛΙΤΟΥ

Cominiae Plutogeniae Sacerdoti Cereris Legislatricis Filiae
Optimae Paciucca Aediani Viri Archontici & Matri
Paciucca Aediani Aedilitii Aviae Castricii Polaeonis
Archontici, & Castricius Calaedianus Tribunus Plebis
Proaviae, Pietatis Ergo. Ex Senatus Consulto.

Hanc dedit Reinesius Cl. V. 9. non satis emendatam, quin etiam Capacii αὐτόγραφο non prorsus consonam, quam propterea ita restituit Martorellius de *Regia Theca Calamaria* p. 711. ac veritati proximius interpretamentum præbuit.

ΚΟΜΙΝΙΑΙ. ΠΛΟΥΤΟΓΕΝΕΙΑΙ. ΙΕΡΕΙΑΙ. ΔΗΜΗΤΡΟΣ. ΘΕΣΜΟΦΟΡΟΥΣΗΣ
ΘΥΓΑΤΡΙ. ΚΟΜΙΝΙΟΥ... ΓΥΝΑΙΚΙ. ΠΑΚΚΙΟΥ. ΚΑΛΗΔΟΥ. ΑΡΧΟΝΤΙΚΟΥ. ΚΑΙ. ΜΗΤΡΙ
ΠΑΚΚΙΟΥ. ΚΑΛΗΔΙΑΝΟΥ. ΑΓΟΡΑΝΟΜΙΚΟΥ. ΜΑΜΜΗΙ. ΚΑΣΤΡΙΚΙΟΥ
ΠΟΛΛΙΩΝΟΣ. ΑΡΧΟΝΤΙΚΟΥ. ΤΙ. ΚΑΣΤΡΙΚΙΟΣ. ΚΑΛΗΔΙΑΝΟΣ. ΔΗ
ΜΑΡΧΗΣΑΣ. ΤΗΙ. ΠΡΟΜΑΜΜΗΙ. ΕΥΣΕΒΕΙΑΣ. ΧΑΡΙΝ
ΔΟΓΜΑΤΙ. ΠΑΝΚΛΕΙΔΩΝ

Cominiae Plutogeniae Sacerdoti Cereris Legislatricis,
Filiae Cominii ... Uxorii Paccii Caledii Viri Consularis, & Matri
PacciiŚlediani Viri Aedilitii, Aviae Castricii
Pollionis Viri Consularis, Ti. Castricius Caledianus, Qui Fuit Demarcha Proaviae Pietatis Ergo.

Decreto Panclidarum.

FLAMINES, & FLAMINICÆ.

1 *Eruta in vico Montelu ad Padum,*
a Taurino milliaribus XVI.
In Museo Taurinensi: Ex Maffeio CCXXXI. 11.

C . AVILIO . L . F
POL . GAVIANO
FLAMINI . DIVI
CAESARIS
PERPETVO
PATRONO . MVNICIPI
TRIB . MILIT . LEG . III
GALLICAE
D . D
QVO . HONORE . CONTENTVS
IMPENSAM . REMISIT

2 *In Museo Veron.* XCII. 5.

SEXT CARIAVS
SEXT FIL
FIRMINVS
FLAMEN ET
POMPONISIA
PONTI FIL
SEVERA FLAM

Pomponisia (animadvertit Maffejus) *gens ad hanc diem inaudita, quia hae Flaminica apud Gruterum Pomponia est.*

3 *Hispali.*
Ex Maffejo Inscr. Var. CCCCXXII. 4.

L . ATTIVS . QVIR . VETTO . FLAMEN . II . VIR
M . FLAVI . CANAM . SVO . ET . L . ATTI
VINDICIS . F. ET . ATTIAE . AVTVMNINAE . F
ET . ANTONIAE . PROCVLAE . NEPTIS
NOMINE . PORTICVS . LAPIDEAS . MARMO
RATAS . SOLO . SVO . LVDIS . SCENICIS
IMPENSA . SVA . FACTIS . EPVLO . DATO
D . D

4 *In Museo Veronensi.*
Ex Maffejo pag. XCII. *6.*

C. AFRICANIVS
C. F. CAPITO
FLAMEN

Africania gens (inquit Maffejus) *de novo prodit. Contra prima editionis meâ fidem in Novo Thesauro* AFRICANVS, *ac si cognomen esset, ut est in Maria Africana.*

5 *Romæ,*
in arcu ex Tiburtino lapide
ad rudera aquæductus Claudii.
Ex Ficoronio: Le Vestigia di Roma Antica
Lib. I. pag. 88.

P . CORNELIVS . P . F . SILANVS . FLAMEN
MARTIALIS . COS

6 *Reperta* 11. *mill. pass. a Cæsena in prædio*
D. Caroli Antonii Serra P. C.
Hodie apud eumdem.
Ex Ephemer. Litter. Flor. Vol. VI. Col. 56.

D
M . C L . . . . .
S E V E R I . . . . .
D A G O R . I I . . . . .
F L A M I N I S D I X . . .
M V N I C I P I . C V R . . .
D
S E X C . . . .
. . .
Z I M . . . .
. . .

7 *Noviomagi*
ad Lacum Genevensem, in muro Cœmeterii,
sub effracta statua.
E schedis Petri Gnocchi.

C . LVCCONI . CO..
TETRICI . PRAEFEC
ARCEND . LATROC
PRAEFECT . PRO . II . VIR
II . VIR . BIS . FLAMINI . S *sic*
AVGVST

Mur. CLXVII. 4. lin. 3. LATRO. lin. 5. FLAMINI.

8 *Taurinis.*
Ex Sponio Miscell. E. A. Sect. 11. *Art.* VII.

... M . F . SECVNDANVS PRI...
FlamiNICA DIVAE DRVSILLAE
BalneuM ET PISCINAM SOLO SVO
MuniCIPIBVS SVIS DEDIT

Flaminii & Flaminia appellabantur qui *Flamini* Diali, ejusque uxori ministrabant, & Patrimi ac Matrimi esse debebant. Flaminica ista *D. Drusillæ Caii Cæs. Sororis* Templo addicta erat.

9 *In vico S. Mauritii in Valesia.*
E schedis Petri Gnocchi.

M . PANSIO . COR
AVL . FILIO . SEVERO
II . VIRO . FLAMINI
IVLIA . DECVMINA
MARITO

Grut. CDXLVII. 8. ponit *Agauni in Helvetia*, & lin. 1. scribit X. PANSIO. lin. 2. non habet AVL. & lin. 3. legit IIVIR.

1

In regno Tunetano in antiqua colonia Thigiba, *hodie* Tunga, *vel* Tannica.
Ex Shawio in cit. Oper. pag. 218. *Vol. I.*

C. MEMMIO FELICI
FLAMINI AVG. PERP
VTRIVSQVE PARTIS
CIVITATIS THIGNICEN
SIS C. MEMMIVS
FORTVNATVS FLAM.
AVG. PERP. VTRI
VSQVE PARTIS CIVI
TATIS THIGNICENSIS
PROPTER EXIMIAM
PIETATEM ET AFFCTI
ONEM FRATERNAM QVAM
.... LIBER EXHIBET
POSVIT............

In Maffeio *Infcr. Var.* CCCCLXIV. 4. deeft in penult. lin. LIBER.

2

Meſſanæ.
Miſit V. Cl. G. L. Caſtello Princeps Turriſmutiæ.

MESSIAE. PRISCI. F. CRISPINAE
FLAMINICAE. DIVAE. AVG
EX. TESTAMENTO. MESSI. MODIANI. PATRIS
MODIANVS. FRATER

3

Comi ad D. Abundii.
Ex Donio Cl. V. n. 5.
qui e Schedis Manutianis Bibliothecæ Vaticanæ.

L. CALPVRNIVS. L. OVF
FABATVS
$\overline{\text{VI}}$. VIR. $\overline{\text{IIII}}$. VIR. I. D. PR. M
PRAEF. PRAET. TRIB. M. LEG. $\overline{\text{XXI}}$
RAPAC. PRAEF. COHORTIS. $\overline{\text{VII}}$. LVSITAN
ET. NATION. GETVLIC. ARSEN
QVAE. SVNT. IN. NVMIDIA
FLAM. DIVI. AVG. PATRONO. MVNIC
T. F. I

Ad hanc Epig. hæc habet Eruditiſſimus Gorius: „ Dignitates, & officia, quæ geſſerit L. Cornelius Fabatus, patriâ Comenſis, ejuſdemque Coloniæ Patronus, declarantur in hoc lapide, qui poſitus fuiſſe videtur Comi ad indicandum aliquod opus, ſive ædificium, quod ipſe teſtamento fieri juſſerit. Conſtat enim ex Plinii Secundi epiſtola 12. V. Libri, Fabatum ejuſdem Plinii Proſocerum in patriam ſuam fuiſſe liberaliſſimum, & munificentiſſimum, quem magnopere commendat. Sed Plinii verba libet afferre: *Accepi literas tuas, ex quibus cognovi ſpecioſiſſimam te* PORTICVM *ſub tuo, tuique nomine dedicaſſe, ſequenti die in* PORTARVM *ornatum pecuniam promiſiſſe, ut initium novæ liberalitatis eſſet conſummatio prioris. Gaudeo primum tua gloria, cujus ad me pars aliqua pro neceſſitudine noſtra redundat. Deinde memoriam ſoceri mei pulcherrimis operibus video proferri. Poſtremo, quod patria noſtra floreſcit, quam mihi a quocumque excoli jucundum, a te vero lætiſſimum eſt........ Liquet mihi futurum, ut peracto, quod proxime promiſiſti, inchoes aliud.* Plures alias epiſtolas ſcribit Plinius L. Cornelio Fabato Proſocero ſuo, cujus nepotem, ſcilicet ejus filii filiam, Calpurniam Hiſpullam, lectiſſimam feminam, duxerat; quam item laudat Libro VI. Epiſt. 19. Octavus verſus hujus lapidis valde corruptus legitur apud Grut. CCCLXXXII. 6. nempe EX. PATRIMONIO. pro PATRONO. MVNIC. hoc eſt; *Patrono Municipii* Comenſis. „ Præterea Grut. lin. 1. C. CALPVRNIVS. At L. CALPVRNIVS, ut in Donianâ, legitur in *Schedis* Benedicti Zubii Comenſis extantibus in Bibliotheca Sereniſſimi Ducis Gothæ, ſummaque diligentia exſcriptis, & ad me perhumaniter miſſis ab Eruditiſſimo Viro Julio Carolo Schlaegero; ubi lin. 8. & ult. legitur: PATRIMONIO T. F. I. & in Grutero lin. ult. EX. PATRIMONIO. T. F. I. Vid. Gruteri Not. ad hanc.

AVGVRES, HARVSPICES, VESTALES, SALII.

4

Romæ
Ex Sponio Miſcell. Sect. VIII, pag. 272.

L. SEPTIMII GETAE
SAECVLARIA
SAECVLI FELICITAS
P. PETRONIVS FAVSTVS
AVGVR

Ad latus Marmoris.

IMP. CAESARIS L.
SEPTIMII SE
VERI PERTINACIS
AVGVST
LAETITIAE
TEMPORVM
P. PETRONIVS FAVSTVS
AVGVR

5

In Muſeo Veronenſi.
Ex Maffeio pag. CXV. 5.

C. VIRACIO
LONGINO
$\overline{\text{VI}}$. VIR. VERON
ET. SALIO. ET
QVINTIAE. P. F. QVINTAE
C. VIRACIVS QVINTINVS

Mutila apud Murat. CLXXIII. 6. qui ponit *Brixiæ in S. Maria Magdalena ex Rubeo.* Et ex eodem Rubeo in Libro, cui tit. *Memorie Breſciane.* Fabrettus pag. 116. num. 296. protulit mutilam & variantem, uti eſt Muratoriana. „ E longinquo (ait Maffejus) protracta petra eſt non exiguæ molis, quamvis *Inſcriptionis fragmentum* Fabrettus (pag. 116.) vocet, qui mancam accepit, & ob eam Salios Veronæ aſſeruit. *Salius* quidem poſſet & nomen eſſe, heic tamen pro Sacerdote malim accipere. Romæ Numa *Salios XII. Marti Gradivo legit* (Liv. Lib. I.), & in urbe *Palatini & Collini* permanebant, ut Halicarnaſſeus (Lib. II.) tradit, ſed fuere & *Albani*, qui Albæ commorabantur, etiam poſtquam Alba diruta fuit nam Templum remanſit. Strabo: [illegible] Poterant ergo & extra urbem Salii Martiales haberi. Præterea non omnes Salii Marti erant conſecrati: fuere & qui Imperatorum honori eo nomine dicarentur, niſi me Spartianus decipit, qui de Caracalla indignabundus: *inter Deos relatus eſt* · deinde, *habet Templum, habet Salios.*

1 *Romæ.*
In Villa Bosia,
Ex Maffeio Inscr. Var. CCCXI. 4.

LEONTIVS.ET.FLAVINVS
HARVSPEX.AVGG
PONTIFEX.DICTATOR
ALBAN.MAG.PVBLICVS
HARVSPICVM.ORDINI
HARVSPICVM.EX.D.D

2 *Montis Politiani.*
In Museo Cl. V. Petri Bucelli
Vrna ex Tiburtino Marmore.

C. PETRONIVS. C. F
HARISPEX (*sic*)
CRISPINIA.NATVS

3 *Romæ.*
Apud Marchionem Alexandrum Capponium.
Ex Maffeio Inscr. Var. CCLXIV. 4.

PONTIA Ↄ. L. HELENA
CN. PONTIVS Ↄ. L.
VESTALIS V. A. XXX
MATER CVM FILIO
HIC SITA EST

4 *Cremonæ.*
Ex eodem Maffeio Inscr. Var. CCCLXX. 3.

M. AEMILIO. M. F. PRIAMO
AEMILIAE. SP. F. SALVIAE
AEMILIAE. M. F. MAXSIMAE
PRIMVS. AVGVR. ET
SEVIR. AVGVSTALIS
. . . .

5 *Romæ.*
Effossa an. 1753. extra portam Portensem in vinea Monialium Camaldulensium alla Lungara.
Ex Cl. Zacharia Excurs. Litter. per Ital. p. 192.

DIIS MANIBVS SACRVM
VIVENIAE. L. F. HELIADI
VIXIT ANNIS XVI. MENSIBVS VII.
FECER. HELIVS AFINIANVS. PVBLICV
AVGVRVM. CVM. SEX. PSYCHE. CONIVGE
FILIAE PIENTISSIMAE

Grut. MLXXXVII. 7. refert existentem in *Hortis Julii III. P. M.* qui lin. 3. legit MENSIB VI. lin. 4. AFFINIANVS, & lin. 5. CONIVCI. Adjectivo PVBLICV pro *Publicus* (nam postremum S aliquando ab antiquis omittebatur ut in alia Gruteriana MXVIII. 5.) subintelligitur *Servus*. Id quoque invenies apud Fabrett. *Inscript.* c. IV. p. 336. & penes Murat. CLXX. 4. 6.

6 *Romæ eruta 1748.*
Apud Cl. Præsulem Joann. Bottarium Vaticanæ Bibliothecæ Præfectum
Ex Symbolis Litter. Florentiæ edit. 1748. Vol. V. in præfat. XII.
In ænea lamella.

FLAVIAE
PVBLICIAE
V̇ V̇
MAXIMAE
sic INMVNIS
IN IVG D.

Idest: *Flaviae Publiciae Virginis Vestalis, Maximae Immunis In Jugeribus Quingentis.*

7 *Tuscanellæ*
Apud S. Angelum extra portam.
Ex Joh. Tuscanella in Cyriaci Nov. Fragm. p. 67. n. 197.

D. M
L. AEMIL. L. F. FESTI
DECVRIALI II. ARVSPICI
VIRIA MAN..... MA
CONIVGI OPTIMO
PIENTISSIMO
B. M. V. A. XXXXIIII

8 *Romæ,*
in Horto Lælii Gratiani sub Colle Hortorum in sepulcro, in quo superius sculptus est juvenis, & puella dextras jungentes super aram, ubi tres panes impositi videntur, ille volumen sinistra tenere videtur: Vtrique lateri superne insculpti sunt duo Genii alati, inferne totidem sphinges tripodibus insistentes.
Ex Donio Class. IV. n. 39.

D . M
HELIO . AFIN
PVP. AVG
SEXTIA . PSYCHE
CONIVGI . B. M

„ Hoc est, inquit Gorius, *Aelio Afiniano Publico Augurum*. „ Officium hujus ministri Augurum legitur in Romano „ cippulo penes Gruterum MLXXXVII. 7. in quo idem „ Helius Afinianus (non AFFINIANVS, ut apud eumdem Gruterum) cum Sextia Psyche conjuge sua memoriam fecit *Viveniæ Heliadi filiæ*. De publicis servis „ adeundus Fabrettus Inscr. Antiquar. Cap. IV. pag. 336. „ n. 502. qui & hanc vulgavit sine descriptione anaglyphi „. Qua de caussa iterum dedi.

RELIQVI SACRORVM MINISTRI.

9 *Romæ*
Apud Dominicum de Angelis Scalptorem.
Ex Ephem. Liter. Flor. T. XVII. col. 123.
Cippus, in quo Camillus cum acerra super accensum Tripodem.

TI. CLAVDIVS AVG L
DOCILIS
AEDITVVS AEDIS
FORTVNAE TVLLIANAE

Camilli, & Camillæ erant pueri & puellæ ingenuæ Sacris ministrantes. Macrob. I. c. 8. III. c. 8

10 *In Museo Veronensi.*
Ex Maffeio pag. LXXXVIII. 1.

V F
OFILLIAE
QVINTAE
SACRORVM. RO
MANIENSI. C. IVLIVS
HYMENAEVS. CONTV
BERNALI

Extat in Murat. CLXXXVII. 5. absque prima linea.

1 *Romæ*
Ex Sponio Miscell. E. A. Sect. II. Art. VI. p. 30.
In tabula marmorea.

C. STIMINIVS
HERACLA
SORTILEGVS
AB VENERE
ERVCINA ET
IVLIA MELANTHIS
PARENTES
MERCVRIALI
F. PIENTISS
FECERVNT
VIX. ANN. XIIII
M. III. D. XX.

Sortilegi erant etiem Templorum ministri, qui fortibus ductis futura prædicebant, sive quæstus sui gratia se prædicere simulabant, a *forte legenda*. Cic. l. *de Divin.* c. 58.

2 *Tridensi.*
Lapis ex muro parvæ Turris existensis apud Monasterium ad SS. Trinitatem extractus, nunc in domo Familiæ Cresseriæ.
Ex MS. Fr. Joseph Hippolyti a Pergino V. C.

MA....
CASSIA MARCELLA
IVENTIA.MAXSVMA
FIRMIDIA.MODESTA
NVMONIA.SECVNDA
MIN
IVENTIA.SECVNDA
MANNEIA.PVPA
LOREIA.PRIMA
VETTIA.SECVNDA

In prima lin. post MA. Lapis est corrosus, & certo conspici nequit an I. vel G. succedat. Murat. CLXXIV. 2. legit MAG. lin. 3. IVVENTIA, & sic etiam lin. 7., & lin. ult. ETIA pro VETTIA. Vid. ejusdem Murat. Not.

3 *Fori Sempronii*
apud Nobb. DD. de Passioneis.
Ex Ampliss. Præf. B. Passioneo in Libro: Iscriz. Antiche Append. n. 3. *p.* 147.

D M
C. TROLLIO. HERMETI
PATRONO. ET. CLAVCO
PVBLICO. A. SACRIS
TROLLIA. EVCARPIA. SIBI..
LIBERTIS. LIBERTABV..
POSTERISQ. EORVM...
H. M. H....
IN. FR. P. X....

5 *Ibidem*
apud Eosdem loc. cit. n. 1.

PVBLIO ELIO
PETINO
SACERDOSEI
PVBLIO ELIO
fe BLOEENTIVS
SEBIBOS COMPA
EIO SV ER SIB.I

Lin. 3. SACERDOSEI pro *Sacerdotei* sumptâ literâ S pro T, notat Passioneus: quinque tres ult. lin. ita leg. *Bloentius se vivo Sepulcrum comparavit eo superstite, & sibi.*

4 *Fori Sempronii*
apud DD. de Passioneis.

CINERIBVS
PRIMI Ɑ AEDITVI
DE AEDE CASTORIS ET POLLVCIS

6 *Romæ in horto Barberino.*
Ex Sponio Miscell. E. A. Sect. I. Ar. II. p. 6.

....IDIBVS IANVARIS IN CAPITO
....ILIVS CORVINVS MAGISTER FRAT...
....CONSVLVM COLLEGAS CONVOCAV..
....CIPIENDA PRO SALVTE CAESARIS
....TAVRVS STATILIVS CORVINVS L. CANINI
....IVS PERSICVS CN. DOMITIVS
....A. D. V. K. FEBR. IN CAPITOLIO
....LIVS. CORVINVS MAGISTER FRATRVM
....CONSVLIS ET EX CONSENSV SENATVS
....VOCAVIT ET OB SECVRITATEM ET SALVT
....IS AVGVSTI BOVES MARES DVO IOVI O....
....IT
....TAVRVS STATILIVS CORVINVS FABIVS
....CANINIVS GALLVS CN. DOMITIVS
....AD. V. ID..

ALII ORDINES SACERDOTVM ET SODALIVM. MERCVRIALES, MINERVALES, CLAVDIALES, &c.

1 *Beneventi*
in Porticu Aedium de Aenea.
Ex Joh. De Vita Inscript. Benevent. p. x. 14.

D . M
AVIBBIO IANVARIO
CLAVDIALI AVGVSTALI
CVR . MVNERIS DIEI VV̄S
AVLIS VIBBIIS IVSTINVS
LVSTRIANVS IANVARIVS
sic PILIS PATRE BENEM. P.

Hanc refert Reinesius CCCLXIV. 18. Et Muratorius CXCI. 1. sed uterque mendose, & variantem. Etiam hoc Autographum Quadratarii oscitantiâ suis mendis non vacat. Lin. 3. DIEI VV̄S pro VNIVS legit laudatus Joh. De Vita, quod de Ludis Gladiatoriis intelligitur, quos per unum diem curavit A. Vibbius Januarius. Lin. ult. legerem FILIVS pro PILIS ac PATRI pro PATRE.

2 *Taurinum Statelliatibus Aquis deducta,*
nunc in Regiæ Academiæ Porticibus.
Ex P. Zacharia in Excurs. Lit. &c. pag. 50.

C . FVLVIVS . C . L . PHILOLOGVS
MAG . MINERVALIS
PVLFENNIA T . F . SABINA VXOR
C . FVLVIVS . C . F . *POL . SABINVS
FILIVS.

* POLlia Tribu. Murat. CXC. 6. lin. 3. PVLFEMIA. & ult. lin. non habet FILIVS. & aliter versus distribuit. *Magister Minervalis* idem est ac Præfectus Sacris Minervæ.

3 *Ante januam Templi Divi Stephani*
in Monte Celio.
Ex Donio Cl. VIII. num. 64.

O C T A V I O
V . P . E X . M E R C V
R I A L I B V S . I V L I
A F L O R A C O N
I V G I I N C O M P A
R A B I L I

4 *Fossanum inter & Centallum,*
in regione Pedemontana.
Ex Cl. Franc. Anton. Zaccharia
Excurs. Litter. per Ital. p. 56.

D . M
V . F
L . N E V I A N I V S
Q . V I R . S A T V R N A L
V E R I . F I L . T E R
H O . F V N C T V S

Lin. 5. & 6. forsan TERtium HOnore.

5 *Beneventi.*
In Ædibus DD. Terragnoli via recta,
Ex Joh. De Vita.
Inscript. Benevent. XXVII. 6.

CN. RVSTIVS CN. L.
FESTIVOS MERCVRIA
ET MERCATOR SIBI ET
RVSTIAE CN. L. MA. CONLIB
FECIT. H. M. H. N. S

Gruter. DCXLV. 7. lin. 1. RVSTICVS. at mendose: nam Gens *Rustia* Beneventi summo loco floruit, ut ex aliis monumentis satis apparet. *Festivos* pro *Festivus* Veterum more, qui eamdem vocalem in eadem dictione geminare non solebant. lin. 2. MERCVRIAlis. lin. 4. CNaei *Libertae* MAtri. Ita laud. A.

6 *Romæ.*
In area domus Card. Cæsii.
Ex Begero Spicileg. Antiq. XXIX. pag. 106.
In ara marm. grandi.

Q. CAECILIO
FEROCI
KALATORI . SACERDOTI
TITIALIVM . FLAVIALIVM
STVDIOSO
ELOQVENTIAE
VIXIT . ANNIS . XV
MENSE . I . DIEBVS . XIIII
FILIO . OPTVMO . AC
REVERENTISSIMO
M . GAVIVS . CHARINVS
Ad dext. in Epistilio.
SOMNO ORESTILIA FILIA
Ad finist. in Eodem.
FATIS CAECILIVS FEROX FILIVS

In dext. lat. puer nudus alatus, crinitus, obesus, dormiens dexterâ in humerum sinistrum, a quo velum retrorsum dependet, posita: sinistrâ mentum sustinente, crure sinistro in dextrum imposito faci inversæ innititur.

In sinistro fœmina stans crinibus retro in nodum colligatis, nudoque dextero humero, brachiis mutila, sinistro pede rotæ imposito.

Gruter. CCCIV. 9. v. 3. SACERDOTII v. 8. DIEBVS XXIV. Figuram dext. lat. alatam describit, cum in suo schemate absque alis referat: Begerus cum alis, & inquit ad Epig. cit. p. 107. „ Idem (Gruterus) figurarum alteram fortunam statuit, alteram Genium; cum tamen ex inscriptione pateat hanc *Somnum*, illam ex *Fatis* esse. *Calatores*, inquit Festus, *dicebantur Servi*, ἀπὸ τοῦ καλεῖν, *quod est* VOCARE: *quia semper vocari possent ob necessitatem Servitutis.* „ *Calata Comitia*, ait Gell. L. XV. c. XXVII. *esse, quæ pro Collegio pontificum habentur, aut Regis Sacrorum, aut Flaminum inaugurandorum causa, eorum autem alia esse curiata, alia centuriata. Curiata per lictorem curiatim calari, id est, convocari: centuriata per cornicinem.* Gloss. Isid. *Calator Minister Sacrorum*, voce generis ad speciem translata. Quo sensu & in Inscriptionibus, *Calator Fratrum Arvalium*, *Calator* VIIVIR. *Epulonum*, *Kalator Flaminum*, apud Gruterum: & in proposita *Kalator Sacerdotii Titialium Flavialium*. Maffejus *Art. Critic.* Lib. III. Cap. IV. num. I. inquit: Hic lapis *suspicionem olet*.

AVGVSTALES.

1 *Beneventi.*
In diruta Ecclesia S. Lupi.
Ex Joh. De Vita Antiq. Inscript. Benevent. pag. IX. 9.

C. CALPHVRNIO PANCARPO
AVGVSTALI
CALPHVRNIAE C.L.FAVSTAE
L. VISELLIO L.L.LYGDAMO ET
CALPHVRNIAE NOMADI F
ET SVIS

Grut. CCCLXXXIII. 3. lin. 1. C. CALPVRNIO. lin. 3. CALPVRNIAE. lin. 4. LYGDAMO F. CALPVRNIAE.

2 *Assisii.*

Q. VAIANO
LIMERO
VI. VIR. AVG.

3 *In vico S. Nazarii in agro Brixiano.*
E schedis Petri Gnocchi.

M. RVSTIVS
GAMVS
VI. VIR. AVG. SIBI
ET
QVINTIAE. SEBASTE
CONTVBERN

4 *Pisauri.*
In Museo Cl. V. Annibalis de Abbatibus Olivieriis.
Ex Hist. Litter. Ital. Vol. IX. pag. 494.

CINERIBVS
P. OPETREI
AVGVSTALIS
VIX. ANN. II. M. III.
OPETREIA
MVSA
VIX. AN. XIII.

5 *Manerbii in agro Brixiano.*
Ex schedis V. C. Petri Gnocchi.

P. ATILIO. P. FIL
FAB. SECVNDO
IIIIII. AVG
P. ATILII. SEVERIN
VS. ET. SEVERVS. ET
HERMIONE. FILII
KARISSIMI. PATRI
PIENTISSIMO

6 *Brixiae ad S. Juliae.*
Ex iisdem.

L. CAMVRIVS. L. L
PANDVRVS
IIIIII. VIR. AVG. SIBI. ET
ZENONI. LIBERTO

Grut. CCCLXXXIV. 8. lin. 2. PANDARVS.

7 *Nemausi*
Ex Sponio Miscell. E. A. S. 1. A. IV.

IIIIIIVIR. AVG
C. VETTI HERMETIS
IVLIA FVSCINA
VXOR

8 *Forojulii*
Ex Eodem in cit. Opere.

L. VAL. HERMEROT.
IIIIII VIR AVG
HERED. EX TEXT.
FECER.

9 *In Comitatu Montis Feretrani Ducatus Urbini in campo Ecclesiae de Petra Cavola.*
Ex Epist. Joh. Blanchii in Eph. Lit. Flor. Vol. X. col. 446.

D. M
C. CASSIVS. C. L
MODESTVS. VI VIR
AVG. SIBI. ET. SEIAE
L. L. FESTAE
CONIVGI. OPTIMAE
V. F

Id est: *Vivus Fecit.*

10 *Romae.*
E schedis Stoschianis.

HALICIO
MARCIO IAVSIO
LIBERTO
SEVIR. AVG
DENDROPHORO
ALBENSI. ET
TIOPHILMAE MATRI

1 *In Sentino Novo.*
Ex Epistola Joh. Blanchii V. Cl. in Ephem. Lit. Flor. Vol. X. col. 69.

Marmor, in quo corona Civica cum hoc titulo.

C. ITIO. C. L
PRISCO
VIVIR. AVG
D. D. HON. GR

Id est: *Cajo Itio Caii Liberto Prisco Seviro Augustali Decreto Decurionum Honoris Gratia.*
Ad hanc familiam *Itiam*, a qua nomen accepit iste *Libertus Cajus Itius Priscus*, attinet argenteum numisma *Lucii Itii*. Vailantio post Fulvium Ursinum videtur Familia *Itia* eadem esse, ac *Iccia*.

2 *Neptunii reperta inter rudera veteris Antii, hodie apud Card. Alexandrum Albani.*
E schedis Stoschianis.

. . . .
. . . .
PII. FELICIS. AVG. DVCENARIO
PRAEF. VEHICVL. ACOPIS. AVG
PER. VIAM. FLAMINIAM
CENTENARIO. CONSILIARIO
AVG. SACERDOTI. CONFARREATI
ONVM. ET. DIFFARREATIONVM
ADSVMPTO. IN. CONSILIVM. AD (sic) HS. LX. M. N
IVRISPERITO. ANTIATES. PVBL

Desunt in principio versus.

Confarreatio erat sacrificium, in quo farre litato, matrimonium contrahebatur; sicut *diffarreatio*, quo dissolvebatur. Plin. L. XVIII. c. 3. *Quin & in sacris nihil religiosius confarreationis vinculo erat*. Quod autem Boetius in Top. Cic. scribit, confarreationem solis Pontificibus convenisse, id sic interpretatur Raevardus, eam per solos Pontifices peractam fuisse, cui noster quidem titulus arridet. Hic erat antiquissimus, & dignissimus Matrimonii contrahendi modus. Tacitus L. 3. Annal. scribit, *Confarreandi consuetudinem aut omissam, aut inter paucos retentam fuisse.*

3 *Olim Materni, in agro Brixiano.*
E schedis Petri Gnocchi.

M. MARCELLVS. Q. F
AEMILIVS. P. F
SVLPICIVS. I. O. M. D. D
SERTORIVS. M. F. IIII. VIR. AVG
FL. DI. IVLI. S. ET. LIB. M. E

Mutila in Grut. XIII. num. 13.

4 *Calatiæ, vulgo Gajazzo.*
Ex Maffejo Insc. Ver. CCCLIV. 4.

P. SERVILIVS. P. L. SVCCESSVS
AVG. GRATIS. CALATIA. MAGNA
... SIBI. ET. CLVVIAE
M. CONTVB. H. M. N. S

5 *In Cippo.*
E schedis Stoschianis.

LIVIAE .... IGONE
CONLIBERTAE. ET. CONIVGI
BENE. MERENTI
A. LIVIVS. CALLISTVS
D. M
A. LIVI. CALLISTI. SEVI
RI. AVGVSTALI. IDEM. QVINQ
D. M
ACILIAE. DEVTERAE. FILIAE
EORVM. NATVRALI

Habet Murat. CCIII. a. ex Donio, ut existentem *viâ Praenestinâ*, qui prima linea scribit solum PIGNONI. & post lin. 4. habet SEVIR. AVGVSTALIS QVINQ. Nota quod sunt tres Epigraphes in eodem cippo.

6 *Pisis.*
In S. Stephani Protomart. vetustissima Ecclesia antiquitus appellata S. Stephani ultra Auxerem extra portam vulgo a Lucca.

V. F
L. LOLLIVS. L. L.
LIB. COMMODIVS
SIBI. ET
ASINIO. CHRYSIPPO
AVGVSTALI. AM
OLVSENO. ET VI
BVTIAE ....
ALBINAE. P....
EBIAE. AM....
IN AG. P......
EBIAE. AM....
IN AG. P......
IN F. P.......
. . . .

Hoc marmor absque 1. lin. & uti integrum, quamvis in plerisque vocibus exesum, produxit Muratorius CC. 7. e schedis Nicolai Pacediani, qui mendose transcripsit.

7 *Interamnæ, in Basilica S. Valentini.*
Ex MS. Ampliss. Viri Joh. Baptista Passerii.

L. TEVISITANVS
BIMIO VI. VIR
AVG. SIBI. ET
CORNELIAE. Ɔ. L.
PROTERVAE

8 *Neapoli prodiit ex noviter detecto Herculanei oppido.*
Ex Maffejo Inscr. Ver. CCCL. 1.

DIVO. IVLIO
AVGVSTALES

1 *Neapoli*
prodiit ex noviter detecto Herculanei oppido.
Ex Maffejo pag. CCCL. 1.

DIVO . AVGVSTO
AVGVSTALES

2 *Ibidem.*
Ex Eodem CCCLI. 2.

MAMMIO . MAXIMO
AVGVSTALI
MVNICIPES . ET . INCOLAE
AERE . CONLATO

3 *Ibidem.*
Ex Eodem pag. cit.

M . PAPIRIVS . M . F
TERTIVS
AVGVSTALIS

4 *Onfati in agro Brixiano,*
ad Deiparæ Ecclesiam.
E schedis V. Cl. Petri Gnocchi.

. . . . OPHVS
IIII . VIR . AVG
SIBI . ET
ARENIAE
AGATHEMIRIDI
VXORI . CARISSIMAE

5 *Taurini*
In Regiæ Academiæ Porticibus,
Olim Aquis Statellis.

C. VALERIVS Ɔ . L . SCEPTVS
VI VIR AVG . FLAVIALIS
SIBI . ET
VETTIAE L . F . ROMVLAE
VXORI
V . F

6 *Beneventi*
In S. Æde Majori.
Ex Jo: De Vita Antiq. Inscr. Benevent. p. IX. 7.

LISIDIA C . L . PRIMA
SIBI
C . LEPIDIO RVFIONI
AVGVSTALI . . . . . .
SOPHOMENE . . . . . .

Grut. CCCCXXVIII. 7. lin. 1. PRIMA . S . ET . ac ut integram refert, non fervato ordine verfuum ficuti in noftra. In Not. l. ult. SOZOMENE.

7 *E Schedis Stofchianis.*

D . M . S
ONINNIO
sic OISTRENVO
SEVIRO AVG
TI TECIA
IANVARIA
CONIVGI BMP

8 *In viridario Justorum Comitum.*
Ex Maffejo pag. CXCI. 8.

. . . .
VIATORI TRIBVNIC . .
ACCENSO A PATRON . .
IDEM ALLECTO
IIIIII VIR AVG
VETER . . FABRATERIA
ET
BAIBIAI
PROCVLAE
CONTVBERNALI

„ Epiftylium januæ in culina Palatii veteris S. Zenonis. „ Viatores Tribunicios ex hoc tantum marmore opinor „ innotefcere. *Accenso*, hoc eft accito a *Patrono* · accenfi „ fiquidem e libertis fumebantur. Hunc autem accivit „ patronus Tribunus factus, ut eidem miniftrans acciret; „ nam ex Varrone *Accensus acciebat, a quo Accensus* „ *quoque dictus*. Viator ifte Allectus *item* fuit, hoc eft „ adiectus *Seviris Augustalibus Fabrateria Veteris*. Hoc ut „ intelligamus, unice Plinius præftat, qui recenfet in „ Volfcis Fabraternos Veteres, & Fabraternos Novos. Ita Maffejus.

9 *Ex Ampliss. Præf. B. Passioneo:*
Infcr. Ant. Cl. II. 8.

. . . . SCONIA . SP . . .
. . . . . . AENESTIN
MONVMENTVM . FE
SIBI . ET
C . PEDVCAEO . C . . .
SCAP . AVGVSTALI . V . A . X . . . . .
ET . SVIS . POSTERISQVE . EORVM

Lin. 2. prAENESTIN.
SCAP. *Scaptia Tribu*. Vrfat. de Not. Romanor. pag. 405., de qua Feftus lib. 17. *Scaptia Tribus a nomine Vrbis Scaptia appellata, quam Pedani incolebant*. Liv. Lib. VIII. Sect. 17. & Plin. Lib. III. c. 5. *In Latio clara oppida Satrium, Pometia, Scaptia*.

10 *Augustæ Taurinorum,*
in Regiæ Academiæ porticibus.
Ex Maffejo CCXXII. 7.

. . . .
. . . . INTA
. . . . SIBI ET
T . GIMMIO
VIRO SVO
ET M . GIMMIO
CLEMENTI
VIVIR AVGVST
FILIO . . . .
IN FR . P . XX . . . .

11 *Brixiæ,*
olim in domo Octavii Rubei.
E schedis V. C. Petri Gnocchi.

C . PICATI . TROPHIM
PATERIVS . VI . VIR . AVG
MARITI . OPTIMI
. . . . . . ATIRTIOA
ATIVS . . . . . . R

1 *Augustæ Taurinorum, in Regiæ Academiæ porticibus. Ex Maffejo pag.* CCXVII. 7.

T. CORD. MENELAVS
VI VIR AVG
SIBI ET CORDIAE
CHARIDI
VXORI CARISSIM

2 *Ibidem. Ex Eodem loc. cit.*

A. TITIO. A. L. BELLICO
VI. VIR. AVGVSTALI
CHORAGIARIO

3 *Ibidem. Ex Eodem loc. cit.*

T. CVSIO. RVFI. F
STE. VI. VIR
AVGVSTALI
CVSIA. RVFI. F
POLLA. SOROR
P. S. F

Gruter. CCCC. 4. lin. 2. V. pro VI. lin. 5. POLLIA. lin. ult. D. P.

4 *Lugduni. Ad Portam Divi Irenæi. Ex Eodem l. cit.*

.... CN. DANIVS CO ...
.... MINVSO IIIIII VIR AVG.
... LVGDVNI NEGOTIATOR ARGENTAR.
... VASCVLARIVS SARCOPHAGVM
... ALVMNO POSVIT ET ARAM INFRASCRIPT.
VIVVS SIBI INSCRIPSIT VT ANIMAE
ABLATAE COR RECONDITI TVM VIT..
ANNIS CELEBE.......

Vascularii, qui vascula negotiabantur, unde hic erat negotiator Argentarius, & Vascularius.

5 *Brixiæ olim in S. Petri in Oliveto. E schedis V. C. Petri Gnocchi.*

CLAVDIAE
LITI. PRIMAE
L. CAPVRNVS
. . . .
MARCELLVS
VI. VIR. AVG
CONIVGI. ET
. . . .
. . . .

Grut. CCCLXXXIII. 2. lin. 2. L. FIL. FIRMAE. l. 3. L. CALPVRNIVS. L. F. lin. ult. CONIVG. B. M. ET. SIBI & ut integram refert.

6 *Lugduni ad S. Irenæum Ex V. C. Joh. F. Seguierio.*

In Sarcophago.

... VENDAE. LIB. SACER. IIIIII VIR. AVG. LV

D M	D M	D M
... NI. SACRI. LIB ... OLYTIMI ... VIR. AVGVST ... IBENDVM. C ... ARIS. ET QVIETVS ... LIB	ANTONIAE SACRI LIBERTAE. TYCHENIS M. ANTONIVS. SACER IIIIII VIR AVG CONIVGI ET ANIMAE OPTIMAE ET SIBI CARISSIMAE	M. ANTONI SACRI IIIIII VIRI AVG

HOC MONIMENTVM SVB ASCIA DE....

7 *Cinguli Effossa An. 1758. intra vetera Mœnia in Prædio Monialium Ord. S. B. vulgo di S. Sperandia ad vicum S. Laurentii. Ex Ephem. lit. Flor. Tom. XX. c. 118.*

M. CERNITIO
M. F. ƎEL. POLLION
II. ƎIR. BIS. AVGVS
ET CERNITIAE M. L
NYMPHIN. CONC
EIVS. PHIALE L
D. S. F.

Lin. 5. CONC*ubinae*. Digamma Æolic. Ǝ. pro V. lin. 2. & 3. ƎEL. i. e. *Velina Tribu*.

8 *Polæ Illiricæ. E schedis V. C. Petri Gnocchi.*

Q. SIRTIVS
CALISTVS
VI. VIR. AVG. V. F
SIBI. ET
LECANIAE. PRISCAE
CONIVGI. OPTIMAE
LIBERTIS. LIBERTABVSQVE
SVIS. OMNIBVS

Grut. CCCCLXX. lin. 2. CALLIXTVS & lin. 5. LAECANIAE.

1 *Wormatiæ*
eruta 1547.
Ex V. Cl. Joh. Strangio Nob. Anglo, qui exscripsit.

D

C . CANDIDIO . MARTINO . III . III . VIRO
AVGVST . C . SINIC . SEVERIA
SEVERA . CONIVX . ET . CANDIDIA
MARTINIA . DIGNILLA . FILIA
FAC . CVR

M

Gud. MCLXXIX. 14. lin. 2. AVGVSTALI. C. SENIO. in Not. Forte AVGVSTAL. EX. SENIO. lin. 4. SIVE. MARTINIA.

2 *Nemausi*
In Templo Dianæ.
Ex Hist. de la Ville de Nimes
Leonis Menard. Tom. VII. pag. 300.

T. IVLIO . T . F . VOL . DOLABELLAE
IIIIVIR . AB AERAR . PONTIF
PRAEF . VIGIL . ET . ARMOR
SACRA SYNHODOS NEAPOLI CERTAMINE QVINQVENNALI DEC.
ΨΗΦΙCΜΑΤΗCΙΕΡΑC . . . . ΗCΑΔΡΙΑΝΗCCΥΝΟΔΟΥΤΩΝ . . . . .
ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΑΚΑΙCΑΡΑ ΤΡΑΙΑΝΟΝΑΔΡΙΑΝΟΝCΕΒΑCΤΟΝΝΕΟΝΔΙΟΝ . . . . .
CΥΝΑΓΩΝΙCΤΩΝΕΠΕΙΔΟΛΑΒΕΛΑ . . . . ΙΗΡΟΥΜΟΝΟΝΕΝΤΗΛΑΜΠΡΟ . . . .
ΔΙΑΤΕΓΕΝΟΥCΔΟΞΑΝΚΑΙΒΙΟΤΕΠΙΕΙΚΕΙΑΝ . . . . ΟΥΩΚΑΙΨΥΧΗCΜΕΓΑΛΕΙ . . .
. . . . ΩCΟΤΙΔΙΑΤΟΥΤΟΙΟΥΤΟΥΠΑCΗΓΝ . . . . ΙΚΟΥΜΕΝΗΟΥΚΗΚΙΟ . . . .
. . . . ΥCΑΓΝΩΜΗΤΟΙΕ . . . . . ΝΗΜ . . . . ΑΝΘΩΝΚΑΙΠΡΟΤΟ . . . . .
. . ΟΥΑΝΔΡΟCΕΝ . . . . . . ΑΤΟΥΜΑΡΤΥΡ . . . . .
. . . . ΩΤΗCΝΕΜΑΥC . . . . . .
. . . . ΑΥΓΟΥCΤ . . . . . .
. . . . ΑΡ
. . . . ΔΡΙΑΝΗC
. . . . ΕΓΡΑΨΑΚΑΙΕCΦΡΑ
. . . . VIT M. GAVIO
. . . . RAE SYNHOD
. . . . NTONARIOR

3 *Vasione.*
Ex Sponio Miscell. Sect. V. p. 201.

Q . PASSERIO TER
TIO IIIIII VIR . AVG
Q . PASSERIVS VA
LENTINVS ET Q
PASSERIVS FORTV
NATVS LIBERTI
PATRONO OPTIMO
EX TESTAMENTO

4 *Arelate.*
Ex Cl. V. Joh. Franc. Seguierio.

C . FABIVS . C . LIB . HERMES
IIIIII . VIR . AVG . C . I . P . AREL
VIVOS . FECIT . SIBI . ET . SVIS . ET
C . FABIO . L . F . SECVNDO . PATRON
ET . L . FABIO . L . F . PRIMO . FRATRI
EIVS
H . M . H . M . N . S

5 *Brixiæ*
In Platea Canonicorum, in columna.
Ex Cyriaci Nov. Fragm. pag. 66. n. 184.

L. CORNELI GLYCONIS
VI . VIR . AVG . BRIX
CLAVDIA MARTIA.
MARITO
PIENTISSIMO

Rein. 31. VI. l. 5. MATIA. in not. leg. MARIA. & aliter distribuit versus.

6 *In Museo Nob. Petri Bucelli Montis Politiani.*
Misit V. Cl. Ludov. Colsellini J. V. D.

C . TITIO . C . L . CELERI
DOMO . CORTONA
VI . VIR . AVG
LIBERTI EIVS

Maffejus *Inscript. Var.* CCCLXV. 2. lin. 1. C. TILLIO. lin. 3. AVGVSTALI. sed non ad fidem marmoris : in *Nov. Thes.* inquinata MMXLIX. 6.

1 *Brixiæ.*
in cavedio DD. de Pavonis.
E schedis V. C. Petri Gnocchi.

BONVM . EVENTVM
VI . VIR . . . . ICORVM
SEX . NVMISIVS . FORTVNATVS
ET . L . LVCRETIVS . FIRMIANVS
VI . VIR . AVGG
CVRATORES . ORDIN . DATIS . IN . TVT
HS ∞ N . EX . QVORVM . VSVR . DIB
ID . MAI . SACR . EX . TES . CELEBRETVR

2 *Brixiæ*
in Platea publica.
E schedis V. C. Petri Gnocchi.

C . POSTVMIVS . Q . F
VARVS . IIIIII . VIR . AVGVST
AEDILIS . SIBI . ET
RATVMEDIAE . L . F . SEVERAE . VXORI
ET . Q . POSTVMIO . C . F . PATRI . ET
NAEVIAE . C . N . F . MOGETILLAE
MATRI . ET
Q . POSTVMIO . Q . F . PVSIONI . FRATRI
L . POSTVMIO . Q . F . FEROCI . FRATRI
T . F . I

Grut. p. MXCIX. 6. lin. 1. Q. POSTVMIVS, lin. 2. VARRVS lin. 6. G. N. F. Vid. not. in repetita edit. ejusdem Gruteri.

3 *Ibidem.*
In ædibus DD. de Pavonis.
Ex iisdem.

M . CAECILIVS
FVSCVS . VI . VIR . AVG
SIBI . ET
CAESIAE . AMIN . VXORI
P . POSTVM . ASELLIONI
PATRI

Grut. CCCLXXVII. 3. lin. 4. CAESIAE . FVSC . MATRI, lin. 5. MAESTRIAE . VX.

4 *Effossa in loco, qui dicitur* Colognola
in agro Veronensi,
in reficienda turri campanaria Ecclesiæ Parochialis.
Hodie in Museo DD. de Moscardi.

. . . .
PVB . NASONI
IIII VIR . VIAR . CVR
FLAM . AVG .
PRIMO . VERON
CREATO'
PLEBS . VNIVER .

5 *Brixiæ in platea.*
E schedis V. C. Petri Gnocchi.

PIETATI
HOSTILIAE
HOSTILIANAE
VI . VIR . AVG . SOCI
QVIB . EX . *sic* PREMISS . DIVI . PII
ARCAM . HABERE . PREMISS
PRIMAE . BENEMERENTI . T . V

Grut. CDXIX. 7. lin. 5. QVIBVS EX PERMISS. DIV. & forsan heic corrigitur lapis.

6 *Ibidem.*
Ex iisdem.

M . MESTRII . SEVERI
PATRIS . VI . VIR . AVG
BRIXIAE . ET . PRIMILIONIS
SECVNDI . AVI . M . MESTRIVS
PRIMVS . L . CAECILIAE
ALENTINAE . MATRI
SIBI . ET

Grut. CDXXVIII. 4. lin. 1. habet D. M. lin. 4. BRIX. ET PRIMILLIONIS.

7 *Ibidem*
in ædibus DD. de Averoldis.
Ex iisdem.

CLODIA . ƆLIB
MINEME . SIBI . ET
M . RVSTIO . SEVERO
CONTVBERN . ET
T . OCTAVIO . SEVERO . FIL
VI . VIR . AVG . ET
GRANTVLANMIONIDO
AMICO

Grut. CDXLV. 1. lin. 2. MINIEME, & ex *Rubeo* uti in nostra, lin. 7. C. RANTVL. AMNIONI. Reines. GRATVLAN. MIONID.

8 *Salodii in agro Brixiano.*
Ex iisdem.

REAE . FIRMIAE
SACERDOTI
CAESARIS
ET . ENNAE . TRESIAE
VXORI

Grut. CCCXX. 11. lin. 4. ENNE. Aliæ sched. d. Gnocchi lin. 1. TRVMIAE.

9 *Beneventi*
Prope dirutam Ecclesiam S. Mariæ Paternò.
Ex Joh. De Vita Inscr. Benevent. pag. X. 15.

. . . . VS T . L . ANTEROS
. . . . STALIS
. . . . VS Q . L . PHILIPP
. . . . Q . L . MATRI OCTIMAE *sic*

1 *Nemausi*
Ex Sponio Miscell. Sect. V.

IIII. VIR AB AER.
POMPEIA SERVATILLA
VIRO PIENTISSIMO
IIIIIIVIR. AVG.
Q. MARIVS PHILOLOGVS V. S. P.

Reines. 75. VI. lin. 2. legit POMPIA & non habet duos ultimos versus.

2 *Viennae Allobrogum*
in Pomerio ad S. Romani eruta.
Ex Joh. Fr. Seguierio V. C.

D . M
ET QVIETI PEP...
TVAE. C. RVSON
SECVD IIIIII VIR
CCC AVG LVC. ITI....
SAGARIO C. RVSON
MYRON IIIIII. VIRA...
LVG. HONORATVS
CENTONARIVS HO...
RATVS ET SAGARIVS...
PORATVS CO III BE...
...BONORVM EXEMI...
ERGA ME HERES EX
...SV EIVS SOLVS POS...
ET
SVB ASCIA DEDI
CAVI..

3 *Nemausi*
Ex Hist. de la Ville de Nimes
Leonis Menard. Tom. VII. p. 260.

IIIIIIVIR AVG. M....
MEROPS. LIB. ET P....

4 *Prope oppidum S. Euphemiae*
in agro Brixiano.
E schedis Petri Gnocchi V. C.

L. LVCRETI
EPHORI. VI. VIR
AVG. AMICO. CARISS
ET. STATIAE. VERAE
CONIVGE. HVIVS. DOMINE
MEAE. SANCTISSIMAE. IIIS*
ARAM. POSVIT
ET. ROSAM. AVRELIVS
TIMARCVS. AETERNVM

Mur. CCI. 1. lin. 5. DOMNAE, lin. 6. AMICAE CARISSIMAE IIS &c. lin. 8. ROSAS. * EIS. II. pro E. in Veterib. Lapidibus aliquando usurpatur.

5 *Beneventi*
In Claustro Monasterii S. Sophiae.
Ex Joh. de Vita Inscript. Benevent. p. IX. 11.

T. VEDIANVS T. L. AVGVST. FRVCTVS
HOC FECIT SIBI ET
MVNATIAE PRISCAE VXORI
BENEMERITAE DE ME
MONIMENTVM ANIMO
LIBENS ET ANNIAE C. L. TARENTINAE
PRIMIGENIAE
HAMINTAE SATVRNINO
EX DEXTRO
IN AGRO P. XIIII

Gud. CCLXXXVII. 11. lin. 1. omittit HOC FECIT quod transfert ad V. & l. 7. ET PRIMIGENIO.

6 *Ibidem*
Ex Eodem X. 17. & ex schedis Verusii.

C VALER.........
AVG.........
CONL.............
L. LOLLIO L. L. PRIMI
GENIO CAESIAE PRI
SCAE ACONTIO APRO

7 *In agro Brixiano,*
in loco, qui dicitur Bedizzole, *ad plebem veterem S. Mariae.*
E schedis Petri Gnocchi V. C.

C. IVLIO. PAVLINO
ANDRAGATHO
VI. VIR. AVGVST
GRATVIT
C. IVLIVS. AQVILINVS
PATRI

8 *Olim Gussagi in agro Brixiano,*
in aedibus DD. de Averoldis.
Ex iisdem.

......INIVS
IIIIII. VIR. AVG
..SE. L. FAVST
ET
..E. ANATOL..
ET. DIACO

9 *In Insula Urania, vulgo* Vragniz
Spalatensis ditionis ex ruinis Salonarum.
Ex Marm. Salonitanis pag. XII. n. 4.

L. VARIVS L. L. VER.
IIIIII VIR AVG.......
LIBERTIS LIBERTABVSQ.
EORVM. H. M. SIVE SEPVLCRV.
IN FR. P. XX. IN. A. P. XX.

1 *Ibidem ex ruinis Salonarum.*
Ex iisdem l. cit.

..MNA..........
IIIIII VIR A...........
VXORI.E IMI.......
SALLVSTIALI......
ASIATICO.IIBET......
SAEVE SVNT.......
H. M. SIVE

2 *Novati in agro Brixiano,*
apud DD. de Garbellis.
Ex schedis V. C. Petri Gnocchi.

M.ROMANIVS.M.L
SVAVIS
IIIIII.VIR.AVG.SIBI.ET
M.ROMANIO.PROBO
FILIO.ET
CINCIAE.MODESTAE
CONTVBERNALI
T. F. I

Grut. CCCCLXIII. 8. lin. 1. ROMANVS. l. 4. ROMANO, contra fidem lapidis.

3 *Cremonæ,*
in æde B. Mariæ.
Ex Donio Cl. V. n. 121.

L. IVNIO.L. F. M.N
L. PRON. GAL. RVFO
IIII. VIR. PONT. AVGVST
QVATTVORVIR.A
POTEST.CAVSA
EQVITES.ROMAN
AERE.CONLATO
P

Mendosa in *Nov. Thes.* CC. 3. ut agnovit ipse Muratorius.

4 *Beneventi*
In Æde DD. de Simone.
Ex Joh. de Vita Inscript. Benevent. x. 18.

D. M. S
M. SERVENI
ALEXANDRI
AVG. CLAVD
BENEVENTI
VIX. AN. XCVII
M.II.D.XII.IVNIA
CAPREOLA CON
IVGI BENEMER

Antiquos ætatis collegit Fabrettus cap. VIII. p. 560. & seqq. Non invidendam tamen nostro ævo Veterum longævitatem, animadvertit Malvasia *Marm. Felsin.* pag. 76. inter quos annumerandus est Bernard. de Fontanelle, qui vix. An. XCIX. Menses XI.

5 *Pernumiæ.*
In Castello Agri Patavini.
Ex Diario Veneto Tom. XII. p. 327.

L. DVCEN
ATIMET
PATAVI
AVG. CONC
PYRALLIDI
LIB. INF. P. XI.
R. P. XL.

Ita Legitur: *L. Ducennius Atimetus Patavij Augustalis, Concordialis Pyrallidi Libertae: In Fronte Pedes XI. Retro Pedes XL.*

6 *Beneventi*
Prope Turrim S. Panari elegantibus, magnisque litteris insculptus cum ornamentis hinc inde.
En Thes. Antiq. Benevent. Joh. De Vita Class. II. pag. IX.

Q. VIRGINIO.EROTI.AV.......
HELENVS.L.AVGVSTAL.FECI...
Q.VIRGINIO.ALBANO. FRA....

7 *In Museo Veronensi.*
En Maffeio pag. CLXXII. 2.

Q. OCTAVIO
Q.L. POB. PRIMO
VI VIRO AVG
SAC IVVEN
OCTAVIA TIGRIS PAT
CONIVGI B M ET SIBI
V F
QVAERERE CONSVEVI SEMPER NEQVE PERDERE.....
NVNC AB VTROQVE VACO DE CAVSA PAV......
VOLVIT HIC MEA COMPOSITO REQVIESCVNT OS......
IS LABOR A PVERO QVI MIHI SEMPER ERAT NVNC LABOR OMNIS.....
CVRAEQVE MOLESTE NEC SCIO QVID NVNC SIM NEC SCIO....
PARVA TAMEN NOSTRO REMANENT SOLACIA FACTO VIVENT QVI....,
VIVI QVIA DONA FRVVNTVR VIVITE FELICES QVIBVS EST FORTVNA....

Sex priores lineæ extant in *Gruteriano Thes.* CDXLIV. 6. quæ sequuntur apud Ligorium, non satis accurate exscriptæ. Iterum exhibuit Muratorius CCII. 1. at variantes a Maffejanis.

1 *Salodii,*
ad D. Mariae ad Benaci ripam.
E Schedis Petri Gnocchi V. C.

M. TERENTIVS
PYRAMVS
VI . VIR . AVG
L. APPIO . APHOBETO
VI. VIR . AVG. II
GRATVITO . AMICO
TERENTIAE . PIST
SORORI
MESSIAE . PHERECVSAE
POSTVMIO . PRIMIONI
POSTVMIAE . QVARTAE . A . B . M

Grut. CDLXXIII. 2. lin. 7. PISTAE, lin. 9. RECVSAE VXORI, lin. 10. P. POSTVMIO. Sarayn. VERINIVS PRIMVS. lin. 9. RESPVAE.

2 *In agro Interamnate,*
in prædio Giliorum extra Portam Romanam.
Ex MS. Ampliss. Viri Joh. Bapt. Passerii.

T . ATINATI
PHYLARCYRO
VI VIR. AVG.
IN MEMORIAM
ATINATIAE T. F.
PROBAE NVTRICIO
INFELICISSIMO

Sinistro latere lapidis urceolus.

3 *In Ecclesia PP. Chamaldulensium*
a Sentino Novo circiter mill. pass.
Marmor coronide undequaque ornatum.
Ex Epist. Joh. Blanchii in Ephem. Litt. Flor. Vol. X. col. 40.

C·VABERIVS·C·L·FAVSTVS
SEX·VIR·AVGVSTALIS
PRIMVS·VIVOS·SIBI.ET
AETRIAE·T·L·DYONYSIAE·VXORI

4 *In loco qui dicitur Serpente*
ad D. Mariam in agro Brixiano.
E Schedis Petri Gnocchi V. Cl.

SEX . HELVIVS
ANTHIMVS
VI . VIR . AVG . SIBI . ET
HELVIAE . ELPIDI
VXORI . CARISSIM . ET
SEX . HELVIO . CLASSICO
SEX . HELVIO . CLASSICANO
HELVIAE . RVFFINAE
FILIIS . PIISSIMIS

Grut. CCCCXVIII. 2. lin. 7. CLASSIANO, contra fidem lapidis.

5 *Ex Marm. Salonitanis pag. XI. n. 13.*

D . M
TVLLINAE IANVARIAE DEFVNCT.
ANNORVM XL . C . ALBVCIVS PVBLI
VS SEX VIR AVGVSTAE CONIVGI
RARISSIMAE ET SIBI POSVIT
LOCVS DATVS A . FL . SOZONTE

Murat. e schedis M. Angeli Accursii pag. MXXX. 8. omittit D. M. lin. 2. legit IVLLIAE. lin. 3. ALBVTIVS lin. 4. AVGVSTAE. legerem AVGVSTAL.

6 *Ex Vandalio Diss. IX. Antiquit. trib. &c. pag. 305.*

ΑΓΑΘΗ ΤΥΧΗ
ΑΝΤ. ΚΛ. ΑΛΦ. ΑΡΙΓΝΩΤΟΝ ΤΟΝ ΚΡΑΤΙΣΤΟΝ
ΕΠΙΤΡΟΠΟΝ ΤΟΥ ΣΕΒ. ΑΡΧΗΣ ΛΙΒΙΑΝΗΣ ΕΠΑΡΧΟΝ
ΕΙΛΗΣ ΔΕΥΤΕΡΑΣ ΦΛ. ΑΓΡΙΠΠΙΝΗΣ ΠΡΑΙΠΟΣΙΤΟΝ
ΕΙΛΗΣ.......ΤΑΓΑΡΙΩΝ ΧΙΛΙΑΡΧΟΝ
ΣΠΕΙΡΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΚΙΛΙΚΙΩΝ ΠΡΑΙΠΟΣΙΤΟΝ'
ΤΗΣ ΣΠΕΙΡΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΓΑΙΤΟΥΛΩΝ ΕΠΑΡΧΟΝ
ΣΠΕΙΡΗΣ ΔΕΥΤΕΡΑΣ ΦΛ. ΝΟΥΜΙΔΩΝ ΠΡΑΙ
ΠΟΣΙΤΟΝ ΣΠΕΙΡΗΣ ΔΕΥΤΕΡΑΣ ΦΛ. ΒΕΣΣΩΝ
ΣΠΕΙΡΗΣ ΑΝΝΟΝΗΣ ΘΕΟΥ ΑΝΤΩΝΕΙΝΟΥ
...ΙΜΕΝΩΝ ΣΕΛΕΥΚΙΑΣ ΣΠΕΙΡΗΣ...ΕΑΡΩ
ΑΝΩΝ ΤΡΙΒΟΥ ΚΥΡΕΙΝΑ ΥΠΑΤΙΚΟΝ ΣΥΓ
ΓΕΝΗ ΥΙΟΝ ΚΑΙ ΕΓΓΟΝΟΝ ΑΡΧΙΕΡΕΩΝ ΑΣΙΑΣ
ΑΔΕΛΦΙΔΟΥΝ ΑΛΦ. ΑΠΟΛΛΙΝΑΡΙΟΥ ΕΠΙ ΚΗΝ
ΣΟΝ ΤΟΥ ΣΕΒ. ΝΕΩΚΟΡΟΝ ΤΗΣ ΛΑΜΠΡΟ
ΤΑΤΗΣ ΚΥΖΙΚΗΝΩΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΛΟΓΙ
ΣΤΗΝ ΣΕΛΕΥΚΙΑΣ ΠΕΙΣΙΔΙΑΣ ΚΑΙ ΑΛΕΧΑΝ
ΔΡΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΙΩΝ. ΚΑΙ ΡΩΕΣΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ
......ΤΡΙΑΝΩΝ ΠΟΛΕΟΣ ΚΑΙ ΤΡΟΠΗΣΙΩΝ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΟΛΩΝΕΙΑΣ ΕΝ ΠΑΣΑΙΣ ΥΠΕΡΕ
ΣΙΑΙΣ ΤΡΑΣΙΩΝ ΚΑΙ ΣΕΜΝΟΤΑΤΟΝ ΙΕ
ΡΕΑ ΤΟΥ ΠΡΟΠΑΤΟΡΟΣ ΘΕΟΥ ΤΥΡΙΜΝΟΥ
ΟΙ ΒΑΦΕΙΣ

1 *Beneventi*
Prope Turrim S. Panari.
Ex Thes. Antiq. Benevent. Joh. De Vita Cl. II. p. IX.

P. MARCIO ALBANO
AVGVSTALI
ETRILIA SP. F. CLEMENS
VIRO ET SIBI ET
P. MARCIO PHILARI
SECVNDO ET MODESTO

Murat. CCI. 3. lin. 3. ETRITIA. l. 5. PILADI.

2 *Ara ex marmore inventa*
an. 1646. in agro Interamnate.
Ex MS. V. C. Joh. Bapt. Passeri p. 3.

DIIS MANIB
L. APPVLEIO
EPAPHRODITO SEVERO
AVGVSTALI. L. APPVLEIVS
EPAPHRODITVS FILIVS
PATRI PIISSIMO. ET SCAEFEIA
NEBRIS VXOR BENEMERENTI

Dextro latere ara vas, & sinistro patera.

3 *Interamnae,*
Apud Carolum Felicem Perellum.
Ex MS. Joh. Bapt. Passerii V. C. pag. 3.

D M
L. VALERIO MAGNO. L. VALERIVS PROCLVS
L. VALERIVS EVARISTVS
VI VIR AVGVSTALIS P. P. V. ANNOS

P. P. fortasse *Patri Posuerunt.*

Mutilior apud Murat. CCV. 1.

4 *Avellae*
Apud D. Joh. Bapt. Victorium.

N. PETTIO N. F
GAL. RVFO
IĪ. VIR. Q. ALIMENT
CVR. PEC. PVBLICÆ
CVRATORI FRVMENT
CVLTORES IOVIS
OB MERITA EIVS
L. D. D. D

5 *Astigii inter Hispalim & Cordubam.*
E schedis Petri Gnocchi V. C.

PIETATI . AVG
L. LVCRETIVS. FVLVIANVS. FLAMEN
COL. IMMVNIVM. PROVINCIAE. BAETICAE
PONIIF. PERPETVVS. DOMVS. AVG
T. P. I. EX. AVG. P
ET. HONOREM. PONTIFICATVS
LVCRETIA. L. F. CAMPANA. FLAM. PERP
DOMVS. AVG. EDITIS. AD. DEDICATIONEM
SCAENICIS. LVDIS. PER. QVATRIDVVM
ET. CIRCENSIBVS
ET. EPVLO. DIVISO
POSVIT
HVIC. DONO. LVCRETIA. CAMPANA
AMPLIVS. NOMINE. SVO
CORONAM. AVREAM. ADIVNXIT

Grut. CI. 5. lin. 2. L. LVCRET. lin. 3. PROVINC. lin. 5. & 6. S. ARG. P. C. OB. HONOREM. lin. 8. DOM. lin. 10. CIRCENSIB. lin. 13. LVCR. lin. 14. AMPLIVS. NOMI. SVO. QQ. Vid. quæ ad hanc adnotat Maffei in *Art. Critic. Lapid.* L. III. cap. IV. n. I. ubi earum Inscriptionum, quæ in *Gruteri Thesauro sunt, disquisitio peragitur.* Han refert etiam Rubeus, p. 246. n. 22. & ponit *Gambara in Brixiano pago*, & Aldus Manut. *Orthograph. Rat.* pag. 102. n. 4. edit. Venet. 1566.

6 *Brixiae.*
E schedis Petri Gnocchi V. C.

. . . .
EQVO. PVBLICO. DECVR. BRIXIAE
VERONAE. TRIDENTI. . . . OMEDIAE
CVI. ORDO. BRIXIANOR
STATVAM. AVRAT. EQ. ET. FVN. PVBLICO. DECRETO
ET. CLODIAE. Q. F. PROCILLAE
SACERDOTI. DIVAE. PLOTINAE
SEX. VALERIVS. POBLICOLA. PRISCILLIAN
FILIVS

Mutilior in Murat. pag. CLXIII. 2.

1 *Cirthæ, seu Constantinæ, in Regno Algerii. Ex Shawio loc. cit. pag. 158. Vol. I. Reperta ad rudera veteris Porticus.*

. . . .
AID III VIR PR
. . . .
RVSICADE BIS
PONTIFEX - - -
PERFECIT.

2 *Novariæ antiq. Insubrium Vrb. Apud Ædem B. Laurentii ad antiquam urnam. Ex Cyriaci Nov. Fragm. p. 40. n. 86.*

C. ARBVSSONI VICTORINI
EQ. R. IIIIVIR. AED. FLAM.
CVR. VIXIT. ANN. XXVIIII.

Gruter. ex *Apiano* CCCLXIV. 3. lin. 1. ARBVSIONI. lin. ult. ANN. XXVIII. *nisi fortasse* (ait Oliver.) *legendum sit* ARBVSTONI. ac aliter distinguit lineas.

3 *Ex Sponio in Miscell. p. 232.*

M. RVPILIVS SERAPIO HIC
AB ARA MARMOREA
OCVLOS REPOSVIT STATVIS
QVO AD VIXIT BENE

Fuerunt *Oculorum repositores* statuis, adeoque illarum *Medici Ocularii* quos, cum excidissent, reponebant in loca sua. *Vid. Plutar. Lib. de Pythia Oraculis.*

4 *Brixiæ apud DD. Comites de Capriolis. E schedis Petri Gnocchi V. C.*

Q. CAECILIO
TELESPHORO. VI.
VIR. FLAVIALI
CREMONE. MVNIRA
CALVENTIA
CORNELIANA
MARITO. OPTIMO. ET
SIBI

5 *Brixiæ in ædibus DD. de Averoldis. E schedis Petri Gnocchi.*

D . M
CAECILIAE. PROCVL
SACERDOT. XV. VIRALI
L. ACVTIVS
CAECILIANVS. ALVNNVS
ET P. ACILIO. SVRO. NVTRI

6 *Minervii Riperiæ in agro Brixiano. E schedis Petri Gnocchi V. C.*

C. LVCRETIVS
C. L. ERASMVS
SEX. VIR. AVG. BRIX
ET. TRIDENT. GRAT. SIBI
ET. COMMIN. ONESIME
VXORI. CARISSIMAE
C. LVCRETIO. HERMETI
ALVMNO. PIISSIM
LIBERTIS. LIBERTABVSQVE. ET
. . . .

Grut. CDXXXII. 3. e *Verderianis*, & *Metellianis schedis* lin. 5. ONESIMAE, lin. 6. COIVG. lin. 4. TRIDENTI. GRAT. id est GRATuitus, ut *legatus gratuitus* apud Eumdem 413. 7. *Gratuitam legationem susceperunt* 362. 1. *Honor Augustalitatis gratuitus.* 354. 7.

7 *Apud Volaterranam Silicis Portam vulgo* la Porta a Selci. *Ex Cyriaci Anconit. Nov. Fragmentis edit. a C. V. D. Hannibale de Abatibus Oliverio 1763. pag. 7.*

C. TRAVLVS. C. L.
PHOEBVS. SEVIR
AVG. V. A. XXXVII.
PERGONIA PRIMA.

Fabret. p. 638. n. 323. Gor. Tom. II. Inscr. Etr. p. 167. habent l. 1. TRAVIVS.

8 *In loco qui dicitur* Bedizzole, *ad SS. Viti, & Modesti, in agro Brixiano. E schedis Petri Gnocchi.*

. . . . A . . . .
VI. VIR . . . . . A . . . .
Q. VIBIO . . . .
VI. VIRO . . . .
Q. VIBIO. AC . . . . . .
VI. VIRO. AVG. . . . . .
VIBIAE. PRAEPI. . .
Q. VIBIO. VIBIANO. . .
VIBIAE. EPVLAE
VIBIAE. NEP. . . . . .

9 *Cividati, in domo Petri Trolletti. E schedis Petri Gnocchi.*

. . . AETVS. HOSI
SACERDOS
D P

AVGVSTI, CÆSARES, AC REGES.
CLASSIS IV.

1 *Asiæ.*
Ex Sponio Miscell. Erud. Antiq. Sect. VIII. p. 265.

C. IVL. CAES. DOMITORI GALLIARVM
DICTATORI PERPETVO
TRIVMPHATORI S. P. Q. AST.
LAETITIAE ERGO ET HONORIS P. P.
L . D . D . D

Ideſt: *Locus Datus Decreto Decurionum.*

2 *Ibidem.*
Ex Eodem loc. cit.

C. IVL. CAES. C. P. DE GALLIS ET
ALLOBROGIBVS TRIVMPHATORI
ASTENS. BENEFACTORI PIO INVICTO DIVO
LAETITIAE ET GRATI ANIMI ERGO
P . P . L . D . D . D

„ Benefactorem (ait Sponius) ſuum *Julium Caſ.* hic venera-
„ tur Civitas Aſtenſis, quæ ab eo in antiq. Nummo COLO-
„ nia Julia Aſta nominatur, ſive illuc Coloniam deduxe-
„ rit Julius, ſive Coloniae privilegia oppido huic dederit.
Mutila apud Grut. CCXXV. 5. Vid. *Art. Crit.* Lib. III.
cap. IV. n. III. col. 438.

3 *In Eccleſia vici, qui* Aufburg
in pago Tigurino.
E ſchedis D. Abb. Petri Gnocchi.

IMP. CAESAR . CAIVS.

4 *In Muſeo Veronenſi.*
Ex Maffejo pag. XCV. 4.

TI. CAESARI. DIVI
AVGVSTI. F. DIVI. IVLI
NEPOTI. AVG. PONTIFICI
MAXIMO . COS. V
IMP. VIII. TR. POT. XXXVIII
AVGVRI. XV. VIR. SACR
FACIEND. VII. VIR. EPVLON
L. SCRIBONIVS. L. F. VOT. CELER
AEDIL. EX. D. D
PRO LVDIS

Ad hunc lapidem hæc habet Maffejus: „ Tiberium Cæſa-
„ rem Augurem, Quindecemvirum, & Septemvirum fuiſſe,
„ nulla hactenus inſcriptio docuerat. Quænam Civitas
„ Voturiæ tribui adſignata Tiberio pro ludis aut conceſ-
„ ſis, aut propria impenſa exhibitis hoc monumento Ro-
„ mæ reperto, & Imperatoris titulis omnibus inſignito
„ gratias egerit, ignoramus.

5 *In loco, quem* Muſti *vocant*
In arcu eximio.
Ex Maffejo Inſcr. Var. Veron. CCCCLVIII. 3.

INVICTISSIMO FELICISSIMOQVE IMPERATORI
AVGVSTO CAESARI ORBIS PACATORI
. . . . MVSTICENSIVM DD

6 *Nemauſi.*
Ex Hiſt. Litter. Ital. Vol. X. pag. 290.

IMP. CAESARI. DIVI. F
AVGVSTO. COS. NONVM
DESIGNATO. DECIMVM
IMP. OCTAVOM

7 *In Muſeo Veronenſi.*
Ex Maffejo pag. XCV. 2.

IMP. CAESAR
DIVI. F
AVGVSTVS. COS. XI
TRIBVN. POTEST. XIII
IMP. XIII

8 *Prope antiquam Vrbem Galatiam jam dirutam.*
In via Appia.

IV
IMP. CAESAR
AVG. C. FIL
COS. XIII
P. P

9 *Auguſtæ Prætoriæ*
Ex P. Zacharia
Excurſ. Litter. per Ital. p. 52.

IMP. CAESARI
AVGVSTO
PONTIFICI MAX
COS. III. TRIB. POT
XXIII
PATR

Author laudatus legendum putat COS. XIII. ut apud Mu-
rat. CCXXI. 2. apud quem aliquantulum variat.
Pertinet autem ad An. V. C. 753. & Æræ Chr. I. aut
præcedentem, ut monet Muratorius.

10 *Ex Libro cui titulus:* Memorie
per ſervire alla Storia Letteraria di Sicilia.
Vol. II. Par. II. pag. 112.

AVG. PON. MAX. TR. POT. X.

11 *Prope Conſtantinopolim*
ad ingreſſum Ponti Euxini.
In baſi columnæ, quæ vulgo Pompeii dicitur.
Ex Sponio Miſcell. pag. 265.

CAESARI AVGVSTO
E. CL. ANNIDIVS
L. F. CLA. FRONTO

1 *In Urbe Sour.*
Ex Maffejo Inscript. Var. CCCCLVIII. 5.

IVLIAE
AVGVS
TAE MATRI
CAESA
RIS ET
CASTRO
RVM

2 *Neapoli.*
Prodiit ex destruсto Herculanei oppido.
Ex Maffejo Inscr. Var. CCCL. 5.

DIVAE . AVGVSTAE
L . MAMMIVS
MAXIMVS
P . S

3 *Jaderæ in Dalmatia.*
Ex Sponio Misc. Sect. VIII.

TI . CAESAR DIVI AVG . F
AVGVSTVS IMP. PONTIF. MAX
TRIB . POTEST . XX. COS. III
DESIG . IIII. LEG . XI
P. CORNELIO DOLABELLA
LEG . PR . PR

4 *Viennæ.*
Ex Eodem l. cit.

DRVSO CAESAR
TIB . AVG . F . DIVI AVG
NEPOTI DIVI IVL
PRONEPOTI TRIB
POTEST . II . COS . II

5 *Romæ.*
Ex Eodem l. cit.

PLEPS . VRBANA . QVINQVE . ET
TRIGINTA . TRIBVVM
DRVSO . CAESARI . TI . N
DIVI . AVGVSTI . N
DIVI . IVLII . PRONEPOTI
PONTIFICI . AVGVRI . SODAL . AVGVSTAL
COS. ITERVM . TRIBVNIC. POTEST. ITER
AERE . CONLATO

6 *Calatiæ*
extra portam Episcopatus.
Ex Maffejo Inscr. Var. CCCCLXXVIII. 6.

DRVSO . TI . CAESARIS . AVGVSTI
F . DIVI . AVGVSTI . N . DIVI
IVLII . PRON . CAESARI . COS
PONTIFICI

7 *Ibidem.*
Ex Eodem l. cit.

GERMANICO . TI . CAESARIS . AVG . F
DIVI . AVO . NEP . DIVI . IVLI
PRON . CAESARI . COS . II . AVGVST
D D

8 *In Museo Veronensi.*
Ex Maffejo pag. XCVI. 2.

DRVSO . IVLIO . TI . F
AVGVSTI . NEPOTI
CAESARI

9 *Ibidem.*
Ex Eodem l. cit.

. . . XENO . . .
ANTONIAE DRVSI A . . .
ALCHE ANTONI . . .

Antonia Triumviri M. Antonii filia, Neronis Claudii Drusi conjux.

10 *Ex Marm. Salonitanis pag. XL n.* 1.

CLAVDIO DRVST . CAESARI
AVG . CER . M . PONTIF . MAX
TRIB . OPE . XI . IMP . XIILII COS . V
DEFENSORI PATRI PATRIE P. P. ANTEIOLEO
PROPRIA

Huic sane miseræ Inscriptioni medicam manum adhibet Zacharias V. Cl.

CLAVDIO DRVSI F . CAESARI
AVG . GERM . PONTIF . MAX
TRIB . POT . XI . IMP . XXIII . COS . V.
CENSORI . PATRI . PATRIAE . PP

11 *In agro Neapolitano*
In Lucania
Ex Maff. Inscript. Var. CCCLIII. 2.

GERMANICO . CAESARI
TI . AVG . F . DIVI
AVG . N . DIVI . IVLII
PRON . AVG . COS
IMPERATORI . II

12 *Athenis.*
Ex Sponio in Miscell. Sect. VIII. pag. 266.

GERMANICO
CAESARI . TI. F. AVG. NEP
Q. AVGVRI . COS. DESIGNAT
D . D

13 *Romæ.*
Ex Eodem in cit. Oper.

PLEPS . VRBANA . QVINQVE . ET
TRIGINTA . TRIBVVM
GERMANICO . CAESARI
TI . AVGVSTI . N
AVGVRI . FLAMINI . AVGVSTALI
COS . ITERVM . IMP . ITERVM
AERE . CONLATO

1 *Neapoli,*
Ex Herculaneo effossa.
Ex Maffeo Inscr. Var. CCL. 6.

ANTONIAE. AVGVSTAE. MATRI. TI. CLAVDI
CAESARIS. AVGVSTI. GERMANICI. PONTIF. MAX
L. MAMMIVS. MAXIMVS. P. S

2 *Neapoli,*
prodiit ex recens detecto Herculanei oppido.
Ex Maffeo Inscrip. Var. CCCL. 3.

TI. CLAVDIO. DRVSI. F
CAESARI. AVGVSTO
GERMANICO
PONTIF. MAX. TR. POT. VIII.
IMP. XVI. COS. II
PATRI. PATRIAE. CENS
EX. TESTAMEN. MESSI. L. F. M. N. SENECAE
MILITIS. COH. XIII. VRBANAE. ET
DEDICATIONI. EIVS. LEGAVIT. MVNICIPIB
SINGVLIS. HS. IIII. N

3 *Mediolani,*
Effossa ante Portam Monasterii S. Ambrosii.
Ex Cl. Zacharia Excurs. Litter. per Italiam pag. 89.

TI. CLAVDIO
DRVSI. F. CAESARI. AVG. GERMANICO
PONT. MAXIMO
TRIB. POT. VIIII. IMP. XVI
COS. III. COS. DESIGN
P. P
VICVS VENERIVS

Murat. CCXXVI. 7. in 2. lin. non habet GERMANICO, & hanc Epigraphen spectare censet ad annum Christi L. *Camillus* autem *Sitonus* in MSS. ad annum XLVIII.

4 *Ex Mus. Veron. p.* XLI.

. . . .
ΣΕΒΑΣΤΗΝΤΙΒΕΡΙΟΥ
ΚΑΙΣΑΡΟΣΣΕΒΑΣΤΟΥ
. . . . ΜΗΤΕΡΑΝ . . . .
. . . .

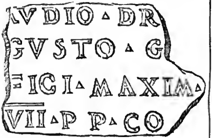
Augustam Tiberii Caesaris Augusti . . . . *Matrem* . . . .

„ Liviae Drusillae (ait Maffejus) honori dicata, Augusti uxoris, & Tiberii ex Ti. Claudio Nerone Matris. Eam in monumento alio nullo Tiberii matrem dictam videre memini.

5 *In confiniis Wels juxta antrum, quod dicitur* Ochie Hole, *in comitatu Sommerset.*
E schedis D. Petri Gnocchi V. C.

TI. CLAVDIVS. CAESAR
AVG. P. M
TRIB. P. VIII. IMP. XVI. DE
BRITAN

6 *Fori Sempronii,*
apud Nobiles Passioneos.
Ex Passioneo, Append. cit. 185. *n.* 18.

Ita supplendum censet Passioneus: *Tiberio Claudio Drusi Filio Augusto Germanico Pontifici Maximo Imp. VII. Patri Patriae Consul Tertium.*

Ex titulo IMP. VII. conjicitur hanc epigraphen positam fuisse an. Ch. 44.

Iuvat heic recudere MARMOR HISPANIAE antiquum Vexationis Christianorum Neroniana insigne Documentum, illustratum, & Viro Celeberrimo ANT. FRANC GORIO Basilic. Bapt. Praeposit. & Histor. Prof. Lycei Florentini Meritissimo consecratum a Clariss. & Eruditiss. Viro IO. ERNESTO IMMAN. VVALCHIO.
Editum Iena An. MDCCL.

VIRO CELEBERRIMO
ANTONIO FRANCISCO GORIO
S. P. D.
IO. ERNEST. IMMAN. WALCHIVS.

VIGINTI fere menses sunt, quum in itinere, quod per Italiam feci, Florentiæ quoque per aliquod tempus commorarer, cum potissimum ad finem, ut ad doctissimos, qui ibi florent, & de litterarum studiis insigniter meritos viros, magna nobilissimæ hujus civitatis lumina, aditum mihi patefacerem; inprimis vero Tibi, vir celeberrime, animum, existimationis Tuæ studiosissimum, testarer, tuamque benevolentiam mihi omni modo colligerem. Summas quoque habeo rationes, Tuum, quem fere singularem expertus sum, erga me favorem prædicandi, quum non solum comiter atque omni abs Te exceptus sum humanitate; sed etiam sermonibus Tuis gaudendi, atque ex illis haud leviorem percipiendi fructum, uberrimam habui occasionem. De quo Tuo benigno ac liberali erga me animo vel eo nomine mihi gratulor, quod satis experientia didici, quantum juvet, ab eo amari viro, qui elegantiorum disciplinarum alumnos fovet, atque amplectitur: litteras, quæ ab humanitate nomen ferunt, illustres ad veram gloriam duces, magnifice ornat, ac de earum salute, evehenda in altius, mirifico cogitat studio. Confirmant hoc egregii illi, quos exercitatissimum Tuum ingenium exclusit, fœtus, qui nec mei, nec aliorum indigent præconii, quum ipsi sua se præstantia tuentur: reconditam produnt eruditionem, & luculenter demonstrant, benigniorem fortunam tot splendida ac egregia vetustatis monimenta Tibi soli reservasse, ut in Te non fautorem solum ac patronum; sed &, quod majus est, pristinæ suæ gloriæ, ac splendoris, in ruinis adhuc sepulti, vindicem nanciscantur gravissimum. Præter Etruscas, etiam antiquæ Herculanenses musæ post tot tantaque, quæ subierunt, fata summum lætandi præ se vident argumentum. Quum enim iis illustrandis operam Tuam addixisti, factum est, ut quarum memoria penitus fere ex animis posterorum effluxisse, earumque splendor vetustate pariter, ac Vesuvii exhalationibus non contaminatus modo; sed penitus exstinctus esse, videbatur, nunc splendida ornatæ veste in conspectum prodeant publicum, & ab inferis ad pristinam quasi vitam reductæ, inter mortales reviviscant. Ac de hoc Tuo laudabili instituto, & ego & omnes, qui litteris favent, ac de iis in solidum judicare possunt, maxime lætantur: Tuos eruditissimos rerum Herculanensium commentarios, quos in doctissimis symbolis litterariis exhibuisti, summa cum voluptate legunt: Tuam eruditionem mirantur, atque reliqua opera egregia, de quibus edendis cogitas, ut optatissimo conficiantur successu, votivas pro Tua salute tabellas in nostris quoque terris suspendunt. De BERNARDI ORICELLARII libello, manu exarato, de *magistratibus veterum Romanorum*, quem fidei meæ commisisti, persuasus sis, me, ut primum paullulum otii nactus fuero, omnem curam ad id adhibiturum esse, ut illud elegans commentariolum, omni ex parte haud satis perfectum, industria mea expoliatur, & in lucem educatur publicam, quod negotium mihi eo gratius ac jucundius est, quum Tuis auspiciis, Tuaque auctoritate a me est susceptum, & ipsa hæc, ceteroquin brevis, commentatio multa jucunda, atque utilia complectitur.

Quo gratior vero mihi, vir celeberrime, Tuæ erga me benignæ voluntatis est recordatio; eo majori industria, quam maxime potero, enitar, & contendam, ut & alii, quanti Te faciam, luculentis signis intelligant, ne intra meam, aut paucorum tantum conscientiam ille, quo Te, Tuaque merita prosequor, cultus teneatur. Hanc ob caussam litteris his, tamquam publicis mei in Te animi testibus ac nuntiis, commentationem brevem, quam nomini Tuo sacram esse volo, adjungere, atque in illa pro exigua ingenii mei facultate, antiquæ inscriptioni lucem accendere constitui, qua nefandi, atque immanis illius furoris, quo paganus imperator Nero in cœtum sanctiorem sævit, mentio facta est. Summam mihi facio spem, fore, ut ea, quæ jam de hoc argumento commentaturus sum, quamquam non satis polita erunt, pro singulari Tua facilitate adprobes, quum his potissimum studiis Te delectari, satis cognitum est, atque exploratum. Leviores meos conatus acri Tuo judicio permitto, eosque Tibi tuendos, fovendosque trado, ac maximo opere abs Te peto, velis neque scriptionis hujus nobilitatem, qua caret; neque modum, qui virium prodit imbecillitatem; sed auctoris voluntatem sinceram, atque offerentis integrum animum respicere.

Ipsam inscriptionem IAN. GRVTERVS (*a*) ita exhibet:

NERONI. CL. CAIS
AVG. PONT. MAX
OB. PROVINC. LATRONIB
ET. HIS. QVI. NOVAM
GENERI. HVM. SVPER
STITION. INCVLCAB
PVRGATAM

Eadem apud ADOLPHVM OCCONEM (*b*) & IOS. IVST. SCALIGERVM (*c*) itemque PAVLL. BAVLDRIVM (*d*); sed leviter mutata ita deprehenditur:

NERO-

(a) Pag. CCXXXVIII. *Inscr.* 9.
(b) *Inscript. in Hispan. repert.* pag. XXVI. *Inscript.* 8.
(c) *De Emendat. tempor. Lib. V. pag.* 471.
(d) *Not. ad Lactant. de mortib. persecutor.* pag. 38.

NERONI . CLAVDIO
CAESARI . AVG
PONT. MAX. OB
PROVINCIAM . LA
TRONIBVS . ET . HIS
QVI . NOVAM . GE
NERI . HVMANO
SVPERSTITIONEM
INCVLCARANT
PVRGATAM

Servat nobis vetustum hoc monimentum memoriam tristium illorum temporum, quibus imperator Nero crudelissime in Christianos homines sæviit. Hoc atrocissimum ejus facinus tanquam ipsi maxime gloriosum, saxo huic inscriptum videmus. Existimabant enim gentes, verorum sacrorum expertes, nulla re magis se apud posteros commendare posse, quam ejusmodi monimentis, interpretibus, ac nuntiis rerum, contra religionem christianam tanquam funestam reipublicæ pestem, optime gestarum: exstincti Christianorum nominis & conservatæ patriæ religionis. His laudibus cœca illa, & superstitiosa gens sese efferebat, turpemque hanc gloriam publicis monimentis, tam lapidibus, quam nummis (*a*) sedulo commendandam & ad ultimam posteritatis memoriam transferendam esse, arbitrabatur. Testantur hoc duo alia monimenta, Diocletiano, Maximiano & Galerio consecrata, quæ, si Deus vitam & otium dederit, itidem singulari commentatione illustrare, constitui. Ista ita apud GAVTARVM (*b*) leguntur: alterum:

DIOCLETIANVS . IOVIVS . ET
MAXIMIANVS . HERCVLEVS
CAES . AVGG
AMPLIFICATO . PER . ORIEN
TEM . ET . OCCIDENTEM
IMP . ROM
ET
NOMINE . CHRISTIANORVM
DELETO . QVI . REMP . EVER
TEBANT

Et alterum:

DIOCLETIAN . CAES
AVG . GALERIO . IN . ORI
ENTE . ADOPT . SVPERS
TITIONE . CHRIST
VBIQ. DELETA . ET . CVL
TV DEORVM PROPAGATO

Multa ejusmodi marmora ac tropæa (*c*), eum in finem constituta, ut oppressionem Christianorum tanquam præclarum facinus posteris nuntiarent, vetustas delevit. Tria hæc a me adducta monimenta benignior fortuna nobis, velut exiguas ex naufragio tabellas, per tot secula conservavit. Reliqua ab ipsis Christianis post Constantini Magni potissimum tempora eversa, atque diruta sunt.

Hæc inscriptio, quam illustrandam suscepi, in Hispania reperta, atque effossa est. Ex hoc intelligimus, sermonem in illa sine dubio esse de durioribus illis fatis, cum quibus sanctiori cœtui in hac regione, ejusque finibus sub Neronis imperio confligandum fuit. De ipso hujus provinciæ loco, ubi inventus est lapis, nihil certi definiri potest. IOSEPHVS IVSTVS SCALIGER (*d*) eum *Pisuergæ* erutum esse, scribit: ipsi vero contradicit PETAVS HALLOIXIVS (*e*) qui cum IAN. GRVTERO (*f*) pagum Marquesiam, in Lusitania situm, nominat, quod nomen SCRIVERIVS (*g*) emendat, & *Maravesar* legendum esse, contendit. Dissensus hic nullius est momenti, & parum refert, utrum saxum istud in hoc; an in illo Hispaniæ loco effossum fit. ADOLPHVS OCCO (*h*), qui laudabili diligentia in Hispania repertas inscriptiones collegit, lapidem hunc *Pisuergæ* vindicat: *Pisoræ*, inquit, quæ nunc *Pisuerga*, inscriptio scilicet hæc inventa est; vel exstat. ANT. PAGIVS (*i*) testatur, eam adhuc in Hispania cerni; locum vero ipsum non designat. Verba ipsa in lapide distincte exhibentur, ita ut non necesse sit, de eorum vera lectione, ut in aliis usu venire solet lapidibus, fuse disputare, ac multo labore singulas litteras conquirere. Voces tamen paullo exesas in hoc lapide esse; ita tamen, ut commode legi potuerint, haud immerito suspicatur HALLOIXIVS. Ex eo variantem lectionem in voce INCVLCARANT ortam esse, credo, pro qua SCALIGERVS INCVLCARANT ponit. Litteræ enim B & R in ejusmodi antiquis saxis, litteras non admodum distinctas exhibentibus, quas, ut acute dixit HENR. NORISIVS (*k*), vetustas, perinde ac amanuensium scripta pro arbitrio, mutare solet, facile confundi possunt; utraque vero lectio sese defendit, quum sensus neutra corrumpitur. Præterea versus ultimi in hoc marmore penitus oblitterati sunt, id quod GAVTERVS haud obscure significat. Sine dubio in istis nomina expressa fuerunt eorum, qui monumentum hoc tyranno ponendum curarunt. Per ordinem enim in ejusmodi

(*a*) Vid. EZECH. SPANHEMIVM *de Usu, & Præstant. Numism.* vol. II. pag. 557. ANSELM. BANDVRVM *Numism. Imperat.* vol. II. p. 9. 14. 28.

(*b*) Pag. CCLXXX. *Inscript.* 3. & 4.

(*c*) Vid. PETR. HALLOIXIVM *Illustr. Eccles. Oriental. Scriptor.* tom. I. pag. 396. ubi ex FRANC. BIVARIO observat, plures columnas Neroni hanc ob caussam in Hispania dedicatas fuisse. Caussa, cur tam pauca monimenta, Neroni consecrata, ad posteritatem delata sint, ad ipsos Romanos, plurium numinum cultores, transferenda est. Quod enim de abrogatis ejus nummis ARRIANVS *Epictet.* lib. IV. cap. 5. pag. 390. edit. Cantabrig. testatur, id & de ejus inscriptionibus dicendum esse videtur, itaut sine dubio Senatus, ut LACTANTIVS *de Mort. Persecut. cap.* III. p. 53. de Domitiano confirmat, *nomen ejus ita persecutus sit, ut neque imaginum, neque titulorum ejus relinqueret ulla vestigia.* id quod etiam EVSEBIVS lib. III. Hist. Eccles. cap. 20. de eodem Imperatore præter SVETONIVM, AVRELIVM VICTOREM, & MACROBIVM tradit, ac testatur, *ubi que Imperatoris hujus titulos erasos, ejusque omnem memoriam abolitam fuisse.* Conferas quæ præter IVSTVM LIPSIVM ex XIPHILINO, DIONE CASSIO, aliisque, ad memoratum Lactantii locum doctissimi ejus interpretes, STEPH. BALVZIVS, GISB. CVPERVS, IOANNES COLVMBVS adferunt, & addas, quæ a MVRATORIO Tom. I. *Inscr.* p. CCXXVII. ad *Inscr.* 4. & 10. BAPT. CAPPONIO *Disquisit. de marmor. Augustal.* apud CAROL. CAES. MALVASIAM *Marmor. Felsin.* Sect. III. c. 4. p. 182. adnotata sunt. Ita quoque apud GAVTERVM aliosque Inscriptionum Collectores marmora, ubi nomen Imperatoris erasum est, occurrunt, quæ commode ad Neronem referuntur.

(*d*) De *emend. tempor.* lib. V. p. 471.

(*e*) *Illustr. Eccles. Oriental. Scriptor.* Tom. I. p. 259.

(*f*) Loco citato.

(*g*) Apud EDVARDVM BOLTHENVM in *corrigend. & animadvert.* ad GAVTERVM p. CCCXXVI.

(*h*) *Inscript. in Hispan. repert.* p. XXVI. *Inscr.* 8.

(*i*) *Critic. in Baron.* Tom. I. p. 49.

(*k*) *Epist. Consular.* p. 93.

modi lapidibus, quibus principi pro beneficiis, in cives collatis, gratiæ peractæ sunt, ii indicantur, qui illa statuenda curaverant. Ita sæpissime in hujus generis inscriptionibus verba leguntur: COLLEGIVM AVGVRVM (a): ASNSATOR. (b) ORDO. P. Q. NEAPOLIT. (c) RENACENSES (d): SVESSANI (e): COLONIA LIBISSOSANORVM (f): TRIBVS SVCCVSANA (g): CVLTORES DOM. AVGVST. (h): MAGISTRI VICORVM (i): MINTVRNENSES (k): COLONIA OSTIA (l), scilicet: PONENDVM CVRAVIT; vel CVRAVERVNT IMP. CAESARI cet. Quot marmora privatorum debemus pietati, quorum nomina adcurate in hujus generis monimentis exprimuntur? Imprimis civitates sæpe numero imperatoribus suis debitum hoc modo præstabant cultum, ut pro beneficiis, in ipsas collatis, publice gratias agerent, & in ejusmodi monimentis merita imperatorum summis efferrent laudibus, eorumque præclara facta posterorum commendarent memoriæ. Patet id ex quamplurimis exemplis, quæ huc adducere, supervacuum foret. Præ ceteris duo marmora memoratu digna sunt, Astæ inventa, & a IAC. SPONIO (m) exhibita. In eorum altero civitatis hujus mentio quidem haud facta est; memoratus tamen SPONIVS haud ex vano conjicit, Astenses monumentum hoc imperatori constituisse, idque ex eo ipsi haud improbabile videtur, quoniam id in dicta urbe effossum atque erutum sit. Quid? si idem de nostro monimento, Neroni consecrato, statuamus ac dicamus, id vel a civibus hujus loci; vel ab eorum magistratu positum esse.

Antequam ad alia progrediar, res ipsa postulare videtur, ut de fide, atque antiquitate hujus lapidis quædam commemorem. Multi, præclaræ eruditionis laude prædití, viri illius quidem fecerunt mentionem, inter quos præter IAN. GRVTERVM, IOS. IVST. SCALIGERVM & ADOLPH. OCCONEM, CAES. BARONIVS (n), ANTONIVS PAGIVS (o), PETRVS HALLOIRIVS (p), FRID. SPANHEMIVS (q), GVIL. CAVEVS (r), IOS. BINGHAMVS (s), IO. CLERICVS (t), IO. LEONH. RVCHTA (u), NICOL. GVRTLERVS (x), THEODORVS HASAEVS (y), THOM. ITTIGIVS (z), CHRIST. KORTOLTVS (a), CHRIST. CELLARIVS, (b) SAL. DEYLINGIVS (c), & venerandus pater (d) nominandi sunt; sed, ubi de marmoris hujus auctoritate quæritur, in duas potissimum abeunt sententias. Nonnulli, ut GRVTERVS, OCCO, BARONIVS, HALLOIRIVS, PAGIVS, CAVEVS, KORTHOLTVS de ejus fide & antiquitate minime dubitant, quam contra ea alii suspectam reddere, sibi sumunt. Ita SCALIGER (e), postquam saxi hujus mentionem fecerat, *siquidem vera est illa*, inquit, *inscriptio; nam dubito*: & SCRIVERIVS (f) ad lapidem hunc sequentia adnotat: *titulum sic emendat Scriverius: in ruinis pagi Maravesar, in Lusitania: suspectum mihi*. Ad Scaligeri sententiam PAGIVS ita respondet: *Dubitat Scaliger, an ea genuina sit; verum perperam, quum suæ suspicionis rationem nullam in medium adferat*. His recte addit ejusmodi inscriptiones non modo in Hispania; sed in aliis quoque provinciis positas; a Christianis vero postea, tanquam fœda monimenta, dirutas ac deletas esse (g), ita ut, si hoc perpendatur, nulla prorsus legitima, de fide lapidis hujus dubitandi, ratio adsit. Profitetur quoque PAGIVS, se, cur tamen sinistre de hoc monumento judicaverit SCALIGER, caussam nescire. Quod si divinare licet, easdem ob rationes vir doctus ita sensisse videtur, quæ alios quoque interpretes ad id adduxerunt, ut lapidis hujus auctoritatem & antiquitatem in dubium vocarent. Hi præcipuum sententiæ suæ argumentum ex falsa persuasione petunt, quod Neroniana vexatio imperii provincias haud invaserit; nec ultra urbis Romæ pomœria progressa sit (h). Opinionem hanc, quam HENR. DODWELLVS (i) præ ceteris defendendam ac stabiliendam in se suscepit, non omnes quidem amplectuntur, qui fidem marmoris hujus impugnant; nihilominus sibi persuadent, christianam religionem Neronis tempore in Hispania non ita insruisse, ut de ejus oppressione, atque interitu tropæum tyranno constitui potuerit, quemadmodum cel. SAL. DEYLINGIVS (k) aliique existimant. Ejusdem sententiæ patroni ac defensores quoque sunt GISB. CVPERVS & NICOLAVS GVRTLERVS (l), quorum hic ex illius epistola quadam, ad ipsum de hoc monimento perscripta, varia profert argumenta, quibus fidem hujus saxi labefactare, omni cura studet. Haud abs re me facturum esse, existimo, ubi ipsa GVRTLERI verba, quæ CVPERI argumenta complectuntur, hic transcripsero: *Scio*, inquit,

Buro-

(a) Vid. GRVTERVM p. CCLXIV. *Inscr.* 5.
(b) Ibid. *Inscr.* 1.
(c) Pag. CCXLIV. *Inscr.* 4.
(d) Pag. CCXLII. *Inscr.* 4.
(e) Ibid. *Inscr.* 7.
(f) Pag. CCLX. *Inscr.* 3.
(g) Pag. CCXXXIX. *Inscr.* 5.
(h) Pag. CCXLVI. *Inscr.* 9.
(i) Pag. CCLXIX. *Inscr.* 8.
(k) Pag. CCLII. *Inscr.* 9.
(l) Pag. CCXLIX. *Inscr.* 7. adde OCTAVIVM RVBEVM *Memor. Brescian.* pag. 254. 255. adde SCALIGERVM *Indice ad Gruter. cap. XV.* p. 67. & seq.
(m) *Miscellan. Erudit. Antiquit.* pag. 255.
(n) *Annal. ad an. Chr. LXIX. n.* 46. p. 739.
(o) *Critic. in Baron. annal. Tom. I.* p. 49.
(p) *Illustr. Eccles. Oriental. Scriptor.* p. 299.
(q) *Hist. Eccles. Tom. I. operum*, p. 565.
(r) *Christianism. primitiv.* p. 409.
(s) Vol. I. *Origin. Ecclesiast.* p. 21.
(t) *Hist. Eccles. sec. I. ad an. Chr. LXIV.* §. 10. p. 429.
(u) *Dissert. I. de Numer. cruent. verit. test.* §. 6.
(x) *Systemat. Theol. Proph.* p. 491.
(y) *Sterilimento ad Heumanni diss. de Theophilo*, quæ exstat *biblioth. Bremens. class. IV.* p. 529.
(z) *Select. hist. Eccles. capit. Secul. I.* p. 325.
(a) *Pagan. Christ. obtrectat.* cap. I §. 1. p. 2. & cap. XIV. §. 3. p. 140. & de *Persequut. Eccles. primæva* C. I. §. 24. p. 43.
(b) *Dissert. Academ.* p. 619.
(c) *Obs. sacr. part. II.* p. 545.
(d) *Hist. Eccles. nov. Testam. sec. I.* p. 540. Addita quod est hæc inscriptio editionibus SVETONII Oxoniensi & illis, quas GRAEVIVS & PITISCVS curarunt.
(e) *Loco memorato.*
(f) Apud EDVARDVM BOLTHERVM in *Varior. corrigend. & animadvertend. ad Gruter.* p. CCCXXVI.
(g) *Critic. in Baronii annal. Tom. I.* p. 49. Adde NICOLAVM NOVRRIVM *Apparat. ad biblioth. Max. patr. Tom. II.* p. 463. ubi ex DIONE pariter ac PLVTARCHO probat, ipsos paganos homines Neronis monumenta diruisse.
(h) Sententiæ hujus princeps fautor, ac patronus exstitit HENRICVS DODWELLVS *Dissertation. Cyprianic.* num. XI. *de Martyrum commemoratione, eaque occasione de Martyrum paucitate in primævis Christianorum persequutionibus* p. 65.
(i) *Loco jam memorato.*
(k) *Observat Sacr. part. II.* p. 545.
(l) *Systemat. Theolog. Prophet.* p. 491.

Baronium, Paginm, alios citare inscriptionem, sive in Hispania, sive in Lusitania inventam, qua celebretur Nero ob provinciam latronibus, & his, qui novam generi humano superstitionem inculcabant, purgatam. Sed genuinum esse, Scaliger dubitavit; neque fidem ei habet illustris Caperas, civilis & litterariæ reip. præsidium, cujus rationes, quia gravissimi momenti quæstio est, ex epistola de hoc & similibus argumentis ad me data, adponam : I. Sulpicius Severus scribit libr. II. cap. 32. histor. Sacr. sub Aurelio Antonini filio primum intra Gallias martyria visa, serius trans Alpes Dei religione suscepta, quod æquo jure de Hispanis, ultra Pyrenæos montes remotis, affirmari possit : II. si fuerint in Hispania Christiani Neronis tempore ; tamen non extitisse tantam eorum multitudinem, ut gentiles propter illorum stragem tale statuere tropæum voluissent : III. Tacitus, ac Suetonius non loquitur, nisi de Christianis Roma incensa per calumniam insimulatis : provinciam meminit neuter : IV. & Sulp. Severus grassationem Neronis in Christianos Roma urbe concludere videtur, l. 2. c. 29. V. suspectum, ultimas lapidis lineas plane deletas : VI. Gruterus monumentum vult inventum in ruinis pagi Marquesiæ in Lusitania : Scaliger Pisaergæ in Hispania : VII. verbum* inculcare *ab illorum temporum, eoque & inscriptionum dictione alienum.* Hæc sunt præcipua argumenta, quibus GVRTLERVS & CVPERVS fidem hujus marmoris infringere, sibi sumunt.

Libere; sed breviter, quæ mea hac de re sententia sit, exponam. Sane persuasus sum, neminem præter GISB. CVPERVM, vocem *inculcare* impugnantem, de qua infra dicturus sum, in ipsis hujus inscriptionis verbis, si stilus & tota lapidaria scribendi ratio reputatur, quid deprehendere posse, ex quo constaret, inscriptionem hanc fictam & ad suppositarum classem transferendam esse. Quicunque enim veritatis amicus, si modo hoc litterarum genus vel leviter & primoribus attigit labris, mecum fatebitur, eam ita esse comparatam, ut cum aliis hujus ævi monimentis optime conveniat; nec, quoad stilum lapidarium spectamus, ullum fraudis vestigium in illa adpareat. Nemo porro saxo huic de auctoritate ejus ea de caussa detrahere sibi sumet, quod in illo imperatori *ob provinciam, a Christianis purgatam*, gratiæ peractæ sint, quasi hoc liberationis genus eo ævo pro re nullius momenti putatum & indignum judicatum fuisset, cujus memoria ad posteritatem transferretur. Quis enim nescit, imperatores paganos acerbum hoc contra christianam religionem odium sibi maxime honorificum ac gloriosum duxisse, ita, ut haud erubescerent, de crudelissimis, quibus sanctiorem cœtum addixerunt, vexationibus maxime gloriari. Præterea id satis demonstrant nummi, eamdem ob caussam cusi (*a*) & ad hæc, ipsa marmora, Diocletiano, Maximiano, & Galerio posita, ubi dicitur : NOMINE CHRISTIANORVM DELETO, QVI REMPVBLICAM EVERTEBANT : SVPERSTITIONE CHRISTIANORVM VBIQVE DELETA. Ac de horum monimentorum fide tantum abest, ut quis dubitaverit; ut ea præstantissimi viri, ex quibus præter GRVTERVM (*b*) BARONIVM (*c*) ac fere omnes historiæ ecclesiasticæ scriptores, GVIL. CAVEVM (*d*) ANSELM. BANDVRVM (*e*), EZECH. SPANHEMIVM (*f*), ipsum GISB. CVPERVM (*g*), IOAN. DOMINIC. BERTOLIVM (*h*) nomino, commemoraverint, ac pro germanis agnoverint. Ex his igitur satis patet, nostram inscriptionem ea de caussa ad spurias non referendam esse, quod in publicis paganis monimentis, tropæis, lapidibus ac nummis persequutionum christianarum haud facta fuisset mentio.

Hæc quum ita sint, facili negotio ad ea argumenta responderi posse censeo, quibus lapidem nostrum suspectum reddere, sibi nonnulli sumserunt. Errat DODWELLVS & cum ipso omnes, qui ejus favent sententiæ, quando Neronianam persequutionem urbis Romæ limitibus solum circumscriptam fuisse, contendunt (*i*). Vti enim ex TACITO, SVETONIO, LACTANTIO, OROSIO aliisque maxima cum probabilitatis specie monstrari potest, persequutionem Neronis latius sese diffudisse (*k*) ac provincias quoque invasisse; ita dudum solidis argumentis alii doctissimi viri DODWELLI argumenta, quæ pro exiguo martyrum numero adtulit, & quorum caussa persequutioni Neronianæ tam angustos posuit fines, refutarunt, ex quibus præ ceteris ANTONIVS PAGIVS (*l*), NICOL. NOVRRIVS (*m*), LVDOV. ANTON. MVRATORIVS (*n*), THEODORICVS RVINARTVS (*o*), THOM. ITTIGIVS (*p*), IO. LAVRENT. MOSHEMIVS (*q*) sunt, quamvis non negandum sit, quod nonnulli, qui pro insigni martyrum multitudine pugnant, contra id, quod nimium est, hac in re nonnunquam peccare videantur. Quando autem probabiliter solum demonstrari potest, persequutionem Neronianam latius, quam DODWELLVS putavit, progressam fuisse, & ad provincias quoque penetrasse, satis patet, Neronis ævo in Hispania quoque ejusmodi monimenta ac tropæa, quæ imperatoris res, contra sanctiorem cœtum crudeliter gestas, ad posteritatis memoriam propagarent, statui potuisse. Hæc uti per

se

(*a*) Vide ANSELM. BANDVRVM *Numismat. Imperat. Rom. Tom. II.* p. 8. & EZECH. SPANHEMIVM *de Usu & Præstant. Numism. Vol. II.* p. 129.

(*b*) Pag. CCLXXX. *Inscript.* 3. & 4.

(*c*) *Annal. ad ann. Chr.* CCCIV. p. 330.

(*d*) *Primit. Christianism.* p. 409.

(*e*) *Numism. Imp. Rom.* Tom. II. p. 8.

(*f*) *Lib. excitato* p. 527.

(*g*) *Not. ad Lactantium part. II.* p. 126. ed. BAVLDRII.

(*h*) *In Antichità d' Aquileia Profane, e Sacre*, p. 287.

(*i*) Idem fere sentiunt : IO. CLERICVS *Hist. Eccl. sec. I.* pag. 418. IOACH. LANGIVS *Hist. Eccl. Nov. Test.* p. 360. NICOL. DVRTLERVS *System. Theol. Prophet.* p. 491.

(*k*) Conferas præter BASNAGIVM, SPANHEMIVM, PAGIVM aliosque infra excitandos : THEOD. RVINARTVM *Præf. ad acta primorum Martyrum* p. 31. THOM. ITTIGIVM *Select. Hist. Eccles. capit. sec. I.* cap. 6. §. 31. p. 323. SAL. DEYLINGIVM *Obs. sacr. part. II. obs.* 46. p. 415. aliosq. plures.

(*l*) *Critic. in Annal. Baron. ad ann. Chr. LXIV. num.* 3. Tom. I. pag. 48.

(*m*) *Apparat. ad Biblioth. Maxim. Patrum Tom. II.* p. 1704.

(*n*) *Analect. Latini Tom. II.* p. 200.

(*o*) *Præfat. præmiss. actis Martyr.* p. 31. seq.

(*p*) *Select. Hist. Ecclesiast. capit. sec. I.* p. 322. seq.

(*q*) *Observat. Sacr.* p. 155. Plures hac de re scriptores a Ven. Patre *Hist. Eccl. Nov. Test. sec.* 1. *cap.* 4. *sect.* 2. §. X. p. 545. recensentur. His adde : SAM. BASNAGIVM Annal. Tom. I. pag. 562. FRID. SPANHEMIVM *Hist. Christ. Tom. I. oper.* p. 562. SAL. DEYLINGIVM *Observ. Sacr. part. II.* p. 545. CHRIST. KORTHOLTVM *de Persequutionibus Eccles. primæv. sub Imperatorib. Ethnic.* cap. I. p. 11. & seq. CHRIST. CELLARIVM *Dissert. Academ.* p. 619.

se clara ac manifesta sunt; ita alii, nominatim *Gisb. Cuperus* (*a*) & *Sal. Deylingius* (*b*), ut fidem lapidis nostri in suspicionem adducant, obiiciunt, Neronis ætate religionem christianam in hac provincia non ita floruisse, ut de ea extincta tropæum poni debuerit tyranno. Sed, quam multa in ejusmodi monimentis, in principum honorem publice constitutis, per adulationem dicta cernimus, quæ ab ostentatione profecta sunt, ubi adsentatores verba non ex veritate; sed ex voluntate eorum, quibus blandiuntur, metiri solent (*c*)? Quot laudibus sæpe imperatorum res gestæ, etsi nonnunquam parvi momenti fuisse, videntur, in hujus generis monimentis efferuntur? Ita quoque liberatio provinciæ a Christianis in hoc saxo exaggerari & amplificari potuit. Lubens concedam, religionem christianam eo tempore quidem jam in hac provincia radices egisse; eam autem haud longe lateque dilatatam & propagatam fuisse; nihilominus in hoc saxo res supra modum extolli potuit, non aliter; ac si tota provincia a Christianis occupata, & ab iis purgata fuisset. Ponam, numerum Christianorum Neronis ævo in hac provincia perexiguum extitisse, unde quæso probari potest, paucos hos Christianos nullis vexationibus obnoxios fuisse, quum præterea notissimum sit, morbum capitis latius sese diffundere & ab aula civitates & provincias proximas; ab his vero remotiores exemplum petere. Quodsi Hispani viderunt, in eos, qui novæ huic religioni addictos se profiterentur, in aliis sæviri provinciis, non probabile est, persequutionem in hac regione fuisse intermissam, quamvis Christianorum cœtus admodum tenuis extiterit. Hispani, aliarum postmodum provinciarum, ubi plures fuere, Christo nomen dantes, exemplum sequuti, tropæum quoque Neroni decernere potuerunt, quamvis religio christiana nondum ita floruerit in hoc tractu, ac per consequens persequutio non tanta extiterit, ut jure, meritoque id fieri potuisset. Ad hæc accedit, imperatori simul gratias peractas esse *ob provinciam a latronibus purgatam*. His adduntur Christiani, non quod eo tempore illorum numerus tantus, quantus forsan latronum, fuerit; sed quoniam vulgus putabat, plurimam latronum horum partem, a quibus regio turbabatur, ex Christianis conflatam esse. Hæc sine dubio fuit opinio plebis paganæ, ad quam ab optimatibus suis, præcipuis civitatis christianæ hostibus, perducta erat, qui, ut eo acerbius odium contra illam in plebis animos infunderent, falsos hos rumores in vulgus spargebant, aliisque malitiose persuadebant, Christianos principem locum inter latrones, sicarios ac perditissimam populi fecem obtinere. Proinde evenit forsan, ut in hoc monimento vel ea de caussa Christianorum mentio facta sit, quoniam plurima captorum latronum pars pro Christianis falso putata est. Ex his ergo satis patet, tropæum poni potuisse tyranno ob exstinctam in Hispania religionem christianam, tametsi ista eo tempore se parum in hac provincia dilatavit. Isto quoque, in christianos Hispanos eo tempore non sævitum esse; nihilominus ex eo non certo probari posse, mihi persuadeo, inscriptionem hanc esse fictam & adulterinam. Haud inepte enim *Pagius* (*d*) & ex eo doctus *Lactantii* interpres (*e*) observant, *in illa sine dubio inscriptione, generalem, quam posuit, Neronis in omnes ubique Christianos crudelitatem idcirco tangi, quod ibi christiana religio superstitio appelletur & ex ea, atque deducendum, non tantum in Hispaniis ejusmodi de prostrata Christi religione tropæa fuisse erecta; sed & in aliis provinciis similiter factitatum esse. Sulpicii Severi* effatum, ad quod *Gisb. Cuperus* provocat, non ita est comparatum, ut ex eo pateat, adversus christianos Hispanos Neronis tempore non sævitum esse, quoniam solum de *martyriis* intra Gallias loquitur. Quando porro idem vir doctus existimat *Tacitum* ac *Suetonium* non loqui, *nisi de Christianis, Roma incensa per calumniam insimulatis*, expendere debuisset, quod non solius incendii; sed & aliorum criminum culpa in Christianos sit translata, & quod sola fama de Christianis tanquam funesti hujus incendii auctoribus, persuasio tantum ipsis odium apud provinciales contrahere potuerit, ut quisque existimaret, eos veluti perniciosos ac valde noxios, esse extirpandos (*f*). Nec video, quomodo ex eo, quod ultimæ lapidis lineæ penitus oblitteratæ sint, & *Gruteri* quoad locum Saxi hujus a *Scaligero* dissentiat, argumentum contra inscriptionis hujus fidem peti possit. Quot ad posteritatem transmissa sunt inscriptionum fragmenta, & quam multa marmora in adulterinorum classem essent referenda, de quorum loco, ubi inventa sunt, nihil certi dici, & definiri potest! Quando porro *Clericus* (*g*) statuit, eam ab homine callido fingi potuisse, ut probaretur, Iacobum Zebedæi filium Hispanis salutarem de Christo doctrinam nuntiasse, lubricum id esse videtur argumentum. Nam sine dubio homo fraudulentus, si qui extitisset, Jacobi diserte mentionem fecisset, quoniam non negatur, primis rei christianæ temporibus Hispanis aditum ad salutarem de Christo cognitionem patefactum esse; de eo vero disputatur, utrum inter hos cœlestis doctrinæ præcones Jacobus primas sibi vindicet partes. De vocis *inculcare* significatione, quæ *Ciceronis*, aliorumque probatissimorum scriptorum auctoritate satis tuetur, infra exponam.

Scripseram hæc de fide Saxi hujus, cum mihi litteræ humanissimæ celeberrimi ac de antiquitatum, omniumque elegantiorum disciplinarum studiis meritissimi *Jo. Casp. Hagenbuchii* adferuntur, viri reconditæ eruditionis, qui neminem peritia antiqua marmora restituendi, corrigendi atque explicandi parem facile habebit. Iste, de marmore hoc, ac duobus aliis supra memoratis a me, quid sentiat, ea, qua decet, observantia, roga-

(*a*) In *Epistola apud* Nicol. Gruterum *lib. memorat.* p. 491.
(*b*) *Loco excitato.*
(*c*) Illustre rei hujus documentum habes apud Muratorium p. CCXXVIII. *Inscr. 1.*
(*d*) *Crit. in Baron. ad ann. Chr. LXIV. n. 4. p. 49.*
(*e*) Pag. 38. ed. Bauldrii.
(*f*) Conf. Jo. Leonh. Buchta *Diss. I. de Numer. Cruent. Verit. sect. §. 6.*
(*g*) *Loco supra memorato.*

rogatus præter meam spem, idem de nostra hac Inscriptione, quod *Sealiger* ac *Scriverius*, sentire videtur : *Quod scribis*, inquit, *lucubrationibus tuis te destinavisse explicationem trium epigrammatum, in quibus vexationum, quas ab impp. ethnicis Christiani sunt perpessi, memoria restet testata apud Grut.* 238. 3. 280. 3. 4. *hoc te monendum duco, titulum Gruterianum* 238. 9. quæ duo sunt monimenta supra recitata, *suspectum visum esse Scriverio in addendis Holsteni, tom.* IV. p. CCCCXXVI. *Col.* a. *Neque mitius ego quidem sentiens de Grut.* 280. 3. & 4. *utrumque* ὀβελίζω. *Merci huic Hispanicæ quodnam pretium statuendum sit, tuum erit dispicere, qui commentationibus de arte veterum critica inclarescens non nescias, criticorum antiquorum fuisse judicare, quænam essent τὰ ποιητά, quænam παρεμβεβλημένα. Sed falcem in messem tuam non debeo inferre.* Sane confiteor me tanti viri judicium, a quo nihil, nisi solidum & limatum expectari potest, ab initio, quamvis rationes, cur ita statuat, in ipsis litteris haud indicaverit, incertum ac dubium de hac re reddidisse. Quum vero postea omnia de novo rite expendi ac consideravi, in ipso monimento, sive verba, sive res cogitare velimus, nihil esse, quod veræ ejus antiquitati adversetur, in priori sententia persistere constitui, donec melius ab ipso edoctus fuero, cujus judicium de iis expecto, quæ ad defendendam marmoris hujus antiquitatem breviter in medium adtuli.

Accedo ad rem ipsam. Nomen ac titulus imperatoris, cui monumentum hoc positum est, ita exprimitur :

NERONI . CL . CAIS
AVG . PONT . MAX

Varia hic monenda sunt, quæ pro instituti mei ratione adcurate persequar. Initium faciam non nullis observationibus orthographicis & grammaticis, quæ tam ad litteras majusculas I & T inæquali alias litterarum ductu; quam ad diphtongum Græcam AI in voce CAIS spectabunt.

Per ordinem apud veteres Romanos omnes quidem litteræ æquali scribebantur ductu; nihilominus nonnunquam factum esse, videmus, ut in lapidibus ac nummis nonnullæ reliquis majores, aut minores effingerentur. De his nolo hic fusius disputare, quum ex ad nostrum argumentum haud pertinent, & satis constat, has litterarum formas

aliasque usurpatas esse, ubi lapidis spatium singulas litteras, distincte expressas, haud capiebat: littera per artificis negligentiam omissa; & hoc, vel illud scribendi compendium jam ita in usu erat, ut commode tanquam usitata figura adhiberi posset, quemadmodum id, præter *Gruterum, ex Thom. Reinesio* (*a*), *Raphael. Fabretto* (*b*), *Octavio Boldonio* (*c*) *Gisp. Cupero* (*d*), *Marquard. Gudio* (*e*), *Humph. Prideaux* (*f*), *Jo. Dominico Bertolis* (*g*), *Scip. Maffejo* (*h*), *Christ. Cellario* (*i*), *Christ. Gottl. Schavvarzio* (*k*), *Francisco Oudendorpio* (*l*), aliisque demonstrari potest. De illis litteris, quæ inæquali literarum scriptura reliquas magnitudine superabant, observandum est, non casu fortuito; aut pro artificis arbitrio factum esse, ut in lapidibus nonnunquam litteræ certæ reliquis effingerentur longiores; sed veteres sine dubio suas habuisse rationes, cur modo huic, modo illi litteræ inter æquales majorem reliquis adsignarent figuram. Ad litteram I quod spectat, observo, sæpe quidem nos caussam divinare posse, cur illi nonnunquam grandiorem reliquis formam dederint antiqui; nihilominus in lapidibus multa deprehendi exempla, ubi ignorantiam hac in re quivis veritatis amicus libens profitebitur. Tribuerunt Romani huic litteræ ceteris majorem formam :

I. Quando littera geminanda; vel alia littera supplenda erat. Ita *in marmoribus Taurinensibus* (*m*) AETERNI pro AETERNII : *in Pisaurensibus* (*n*) ARGENTARI & BOARI pro ARGENTARII & BOARII legimus. Multa quoque apud *Gruterum* exempla hanc scribendi rationem comprobant, ubi ANTONI pro ANTONII (*o*), DEICITO & PROICITO pro DEICIITO & PROIICITO (*p*), DIS pro DIIS, COPIS pro COPIIS, FRVMENTARI & OLEARI pro FRVMENTARII & OLEARII, aliasque quam plurimas voces, ita expressas cernimus. Sic quoque apud *Carol. Cas. Malvasium* (*q*) PISSIMO pro PIISSIMO, & *Petr. Marcellin. Corradinum* (*r*) FILI pro FILII scriptum est. Idem de aliis litteris observandum est, quas itidem longiores fecerunt veteres, ubi littera vel geminanda, vel alia supplenda erat. Hanc in rem apud *Gisb. Cuperum* (*s*) MERCVRO pro MERCVRIO :

(*a*) Cl. II. *Inscr.* 14. p. 254.
(*b*) *Inscr. Antiq.* p. 255.
(*c*) *Lib. V. Epigraph.* p. 600.
(*d*) *Monument. Antiq.* p. 187.
(*e*) Pag. CCXXXIV *Inscript.* 7. adde Jac. Phil. d' Orvillii *Misc. Observat. Critic. Nov. in Auctor. vet. & recentior. Tom.* III. p. 106.
(*f*) *Marmor. Oxoniens.* p. 93.
(*g*) In *Antichità d' Aquileja profan. e sacr.* p. 358.
(*h*) *Sigl. Græcor. Lapidar.* p. 60.
(*i*) *Orthograph. Latin.* p. 17.
(*k*) *Miscellan. Polit. Human.* p. 24.
(*l*) *Brev. Monument. a Papenbrockio legator. descript.* p. 8. Adde quoque *Marmora Pisaurensia* p. 9. itemque *syllogen Epistolar.* Burmanni *Tom.* I. p. 554. & Inscriptionem Turicensem, a viro celeberrimo, & in hoc studiorum genere omnium doctissimo ac versatissimo, Jo. Casp. Hagenbuchio, illustratam singulari commentatione ita inscripta : ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΟΛΟΓΙΟΝ *Turicense*, Turici, MDCCXLVII. Multa quoque hujus Inscriptionis exempla suppeditantur ab Eduard. Holsteno *var. corrig. & animadvers.* ad *Grut.* pag. CCCXVIII. & seq. Vide etiam inscriptiones exhibitas a Jac. Tollio *fortuit.* pag. 318.
(*m*) Quæ a doctis viris Ricolvio & Rivautella *Augustæ Taurin.* MDCCXLIII. edita sunt, part. I. p. 13.
(*n*) Ab Oliverio Pisauri MDCCXXXVIII. cum erudito commentario editis, p. 44.
(*o*) Pag. XXX. *inscr.* I.
(*p*) Vide in primis, quæ de his vocibus ex *jacio* compositis, easque scribendi ratione præter alios commentatur Gottl. Cortius Diss. I. *De Usu Orthograph. Lat.* p. 21.
(*q*) *Marmor. Felsin.* p. 544.
(*r*) *Vet. Lat. profan. & sacr.* Tom. IV. p. 65.
(*s*) *Monument. Antiq.* p. 187.

CVBIO : apud *Gruterum* ENDOVELICO pro ENDOVELLICO (*a*) : ESE pro ESSE (*b*) legimus. Idem nonnunquam factum est, ubi ultima vocis littera cum prima sequentis vocabuli in unum contrahebatur. Ita apud *Gruterum* legitur : POMPEIVSTI (*c*) pro POMPEI IVSTI : FONTANVSIBI (*d*) pro FONTANVS SIBI : PRAEFECTIVLIENSIVM (*e*) pro PRAEFECTI IVLIENSIVM : CAELIVSENTINIANVS (*f*) pro CAELIVS SENTINIANVS. In Græcis inscriptionibus similem scribendi modum *Bernardus de Montfaucon* (*g*) observavit; in codicibus vero manu exaratis hoc notarunt *Henr. Norisius* (*h*) & ante ipsum *Io. Pierius Valerianus* (*i*), qui id speciatim de littera L, in longius ducta, memorat. Cum his ea comparanda sunt, quæ de antiquissima scribendi ratione, præter multos alios & nominatim *Jan. Mellerum Palmerium* (*k*), jam laudatus *Henr. Norisius* (*l*) ex columna Duillii rostrata perhibet, quando tradit, veteres haud geminasse litteras (*m*); per id vero sine dubio factum esse videtur, ut, quum fortiorem litteræ sonum exprimere vellent antiqui, eam haud duplicaverint; sed potius ceteris paullo eminentiorem effinxerint. Pluralem numerum his grandioribus litteris nonnunquam indicatum fuisse, voces AVG & COS ubivis obviæ, satis demonstrant.

II. Quando littera I longa erat quantitate (*n*): per Græcorum EI exprimebatur; aut ejus pronuntiatio ad similitudinem hujus diphtongi EI accedebat, quippe quam in antiquis monimentis (*o*) usurpatam; postea vero ob debilem litteræ E sonum abrogatam, ejusque defectionem per magnum I indicatam esse, deprehendimus (*p*). Placent nobis, quæ hac de re *Gerard. Joannes Vossius* (*q*), vir in hoc litterarum genere acutissimus, pronuntiavit : *Latini*, inquit, *figuras litterarum suarum accepere a Græcis. Quod satis apertum in vocalibus* A, E, I, O. Ex his I *duplex occurrit in monimentis antiquis : brevius, ut in* PIVS : *longius, ut in* FIsO *&* OcI. *Longiusculo usi, quum* I *sonaret ut* EI; *vel pro duobus* II *poneretur, velut :* FECIT DE MANIBIS, *id est,* MANIBIIS *&* DIs MANIBVS *pro* DIIS. *Brevius in brevibus syllabis locum habet, cujus exemplum vidimus in* FECIT MANIBIs *&* MANIBVS. *Interdum etiam invenitur in hujusmodi* I *longum, quod mirandum non est, quando in iisdem* EI *quoque reperitur, ut in vetustis agrariis & judiciariis tabulis apud Fulvium Ursinum :* SEINE : *&* QVASEI : *tum etiam in iis, quæ erant ancipitis intervalli, ut* SIBEI, VBEI. His deinde non solum sequentes *Ausonii* (*r*) versus addit :

> *Quid imperite,* P *putas ibi scriptum,*
> *Ubi locari* Iota *convenit longum;*

sed etiam ad *Plautum* (*s*) provocat, qui itidem his verbis longæ hujus litteræ facit mentionem:

> . . . . *neque quicquam melius est mihi,*
> *Ut opinor, quam ex me ut unam faciat longam;*

His adjungo aliud haud minus insigne *Quinctiliani* (*t*) testimonium : *atque, ut vocales jungantur : aut enim unam longam faciunt, ut veteres scripsere, qui geminatione earum velut apice utebantur; aut duas.* Terentius Scaurus (*u*) idem tradit, ac *super* I *litteram*, inquit, *apex non ponitur : melius enim* I *in longius producetur : cætera vocales, quia eodem ordine posita, diversa significant, apice distinguuntur*, cum quo effata *Velii Longi*, *Victorini*, *Prisciani*, aliorumque veterum grammaticorum comparanda sunt a *Claud. Dausquejo* (*x*) memorata. Quando igitur in voce voca-

(*a*) Pag. LXXXVII. *Inscr.* 9.
(*b*) Pag. CCXXI. *Inscr.* 8.
(*c*) Pag. CCCCLV. *Inscr.* 10.
(*d*) Pag. DCCXXXVII. *Inscr.* 6.
(*e*) Pag. MXC. *Inscr.* 21. Adde Almelovennii *adnotation. ad Gruter. Inscr.* 2. p. XCIX. datam ab Holtheno *var. corrigend. & animadvert. ad Grut.* pag. CCCXX. & Jo. Casp. Hagenbuchium *Tesserabostolog. Turic.* p. 554. & p. 557. ubi alia scriptionis hujus exempla in medium adducit.
(*f*) Vid. Fabretium *Inscr.* p. 126. *Inscr.* 13.
(*g*) *Palæogr. Græc.* p. 369.
(*h*) *Cenotaph. Pisan.* p. 473.
(*i*) Ad *Virgilii Lib. I. Æneid.* v. 69. adde Jos. Castalionem *Lib. II. Obs. cap.* 9. p. 15.
(*k*) *Spicileg. Tom. IV. Thes. Critici* Gruteri p. 614.
(*l*) *Tom. III. Oper.* p. 717.
(*m*) Ita dicebant ESE pro *esse* : OLE pro *illi* : OLIC pro *illic* MITTOO pro *mittito*, cet. conferantur : AVSON. POMPA *de Usu ant. Loquut. Libr.* I. c. 8. p. 19. & Jo. Nic. Funccius *de Pueritia Lat. linguæ cap.* III. §. 6. p. 227. *cap.* V. §. 10. p. 319. & 327. & *Comm. ad leg. XII. Tabular.* p. 19.
(*n*) Vide Justum Lipsium *de rect. Pronunciat. Linguæ Lat. c. VIII. Tom. I. operum* p. 21. & insigne scriptionis hujus exemplum apud Gruterum, pag. CCXXXI. & seq. Ita etiam veteres accusativum pluralem tertiæ declinationis eorum vocabulorum, quorum nominativus & genitivus singulari numero sunt similes, in IS longum, non in ES, qui suetus exitus est, fecisse, Priscianus, & ex hoc Cellarius *Orthograph.* pag. 6. docent. Vnde patet, cur in Inscriptione, apud Gruterum pag. CLXXXIX. *Inscript.* 6. legatur : FInIS TERMINOSQVA STATVI IVSSIT. Haud raro quoque utramque vocalem, ut discrimen τὸ longi & brevis pateret, conjungebant, & more Græcorum EI diphtongum adhibebant, ut in vocibus CAEDEIS, CIVEIS, FORTEIS, GALLEIS. Immo I longum per ordinem antiquo ævo per EI efferebant, ut multis exemplis CELLARIVS memorata loca probavit.
(*o*) Ita legimus vocabula EIVS, CAPTEIVEI, GALLEIS, TVRREIS. conf. Octav. Rubeum *Memor. Brescian.* p. 241. Claud. Dausquejum *Orthograph. vol.* I. p. 32. Justum Lipsium *libr. memorat.* pag. 21. ubi erudite de Græcorum diphtongo EI, a Romanis usurpata, disserit. Adlitæ viri Celeberrimi Jo. Bapt. Passerii *Comm. de Junonali sacra mensa Herculanensium*, quæ extat in Tuis, Vir Celeberrime, *Symbolis Litterariis*, *Vol.* I. p. 203.
(*p*) Lege Ger. Jo. Vossium *de art. Grammat. lib.* I. c. 20. *Tom. II. Operum*, p. 36. Henr. Norisium *Tom. III. Operum*, pag. 717. Octav. Boldonium *lib. V. Epigraphic.* p. 601.
(*q*) *Loco memorato.*
(*r*) *Epigram.* CXX.
(*s*) *Aulular. act. I. scen.* I. v. 38. p. 171. ad hunc locum Just. Lipsius *de Recta Pronuntiat. Linguæ Lat. c. VIII. Tom. I. Operum*, p. 21. recte observat Litteræ I sonum triplicem deprehendi. *Primum* esse longam, & vere longam, quia non ut ceteræ geminetur, aut apice insigniatur; sed productior fiat & longitudine velut dupla : exempli caussa, PIsO, VIVVS; AEDILIS, QVINQVENNALIS : ideo inter omnes litteras hanc proprie *longam* dictam esse, id quod Plautus senserit & jocum captaverit in persona Staphylæ : *deinde* sonum litteræ hujus esse tenuem; sed acutum, ut in vocibus *igitur*, *imbi*, *vita*, *iter* : *denique* sonum esse tenuem quidem; sed fuscum, subobscurum, & inter I & V quasi medium, ut in vocabulis *vir*, *optimus*. Hæc Vossius. Quæ Lud. Cael. Rhodiginus, Jos. Castalio, Jan. Gruterus, Jul. Caes. Scaliger, Frid. Taubmannus, aliique ad hunc locum adnotarunt, silentio transmitto. Adde quoque Probi *grammatici Institut. art. cap. de vocal. litter.* fol. LXII. Grammaticorum illustrium Jo. Theodor. Bellovaci.
(*t*) *Libr. I. Institut. Orator.* cap. 4.
(*u*) De *Orthogr.* p. 2264. *Collection. Grammaticorum veterum edit.* Eliæ Putschii.
(*x*) *Orthogr. vol.* I. p. 31.

vocalis longa erat quantitate (*a*) aut ejus pronuntiatio ad similitudinem græcæ diphtongi EI accedebat (*b*), ipsi reliquis litteris longiorem adsignabant figuram.

III. Existimant quoque nonnulli veterum grammaticorum, litteram I, majori præditam forma ad distinguendos casus adhibitam esse; *Jul. Cæs. Scaliger* autem (*c*) credit, nonnumquam litteram I in longius ductam esse decoris & ornatus gratia. Hæc observatio quodammodo probabilitatem habet, nimirum in iis vocibus, ubi tres litteræ I concurrebant. Ita *Priscianus* (*d*) observat, in vocibus, ubi gemino I tertium additum, & exempli caussa pro POMPEII, POMPEIII scriptum fuerit (*e*), mediam litteram nonnunquam reliquis grandiorem factam fuisse; hoc vero veteres ornatus solum caussa ita fecisse, non sine veritatis specie creditur. Idem statuendum est de inscriptione apud *Petrum Gratiolum* (*f*), ubi hæc verba leguntur: SPELAEVM VIIIGNIS ASSVMTVM, pro VI IGNIS ABSVMTVM. Præter ejusmodi exempla, ubi tres litteræ I concurrunt *Scaligeri* regulam haud adplicandam esse, censeo. Videmus enim in inscriptionibus, nullum litterarum longiuscularum ordinem servatum; nec litteris singulis pro earum situ majorem granditatem datam esse; quod tamen sine dubio Romani fecissent, ubi litteras ornatus solum caussa reliquis eminentiores formare voluissent.

Hæc licet ita sint; nihilominus totam rem iis, quæ observavi, confici haud posse, satis constat. Multa enim in priscis lapidibus sese offerunt exempla, ubi scriptionis hujus, qua inæquali litterarum ductu passim I reliquis majorem habet formam, nulla prorsus ostendi potest caussa; nisi ad imperitiam atque ignorantiam eorum, qui litteras lapidibus incidere solebant, confugere velimus. Multa enim servata nobis sunt marmora, ubi in nonnullis vocibus ac syllabis I majus usurpatum est; quum tamen id eodem jure & in aliis vocibus & syllabis ejusdem potestatis adhiberi debuisset. Videmus porro, vocalem I nonnunquam promiscue in syllabis tam longis; quam brevibus majorem habere figuram, (*g*) & veterum scribendi rationem hac ex parte sibi dissimilem fuisse, ita ut ista, quoad usum litterarum harum longiuscularum spectamur, ad certas regulas revocari haud possit. Inconstantiam veterum hac in re ipsa exempla satis superque comprobant. Ita non solum DIIS, & DIS; sed etiam DIIS, DIS & DIIS: (*h*) PIISSIMVS: PIISSIMVS (*i*): PIISSIMVS & PIISMVS (*k*) DISSVS & DISSVS eet. scripserunt, cujus rei quam plurima, ubi necessarium foret, suppeditare possem exempla (*l*). Nonnunquam quidem caussa divinari potest, cur voces easdem diversa ratione scripserint; sed id de omnibus in universum adfirmari haud potest (*m*). Placent nobis quodammodo, quæ de toto hoc, litteram I in longius producendi, modo judicavit *Octavius Boldonius*: (*n*) *quando*, inquit, *aut quamobrem hoc servetur, adhuc est incompertum. Siquidem illorum existit futilis opinio, quod I cadatur procerius, quum est longa vocalis quantitate: quando etsi in Pisanis illis facile id observetur in aliis nihilominus apud Gruterum, qui transmissa per amicos exempla plerumque certe integra fide, incorruptaque fancte retulit, quum aliter observemus, in contrarium superiori sententiam ire cogimur.* Recte judicat *Boldonius*, caussar hujus scriptionis, & quando litteram I in longius duxerint veteres, adhuc esse incognitas, quando id non in universum de omnibus, quæ occurrunt, exemplis intelligit; sed in eo errat, quod eorum sententiam futilem esse, censeat, qui existimant, veteres, quoad usum longiusculæ hujus litteræ spectamus, quantitatis rationem habuisse. Exempla enim, quæ in contrariam adferuntur sententiam, hic in re nihil probant, quum usus litterarum & scribendi modus cum tempore mutatur; & satis cognitum est, opifices, qui lapidibus litteras inciderunt, sæpe numero ab artis, elegantiæque regulis aberrasse. Semper monimenta, publica auctoritate posita, & summa cum diligentia & facta & scripta, a privatis distinguenda sunt. Hæc non tantam, quantam illa, fidem & auctoritatem sibi concilant.

Ut in nostro marmore in voce NSAONI littera I sic in sequenti vocabulo PONT. littera T majorem sibi præ reliquis vindicat figuram. Mirandum sane est, tot viros, qui in illustrandis priscis monimentis operam suam posuerunt, quæstionem hanc de longiori T inæquali litterarum ductu silentio præteriisse. Optassem, ut cel. *Hageba-*

(*a*) Præter alia illustre rei hujus exemplum habemus in inscriptione, quam Josephus Menatii commentationi suæ præmisit, qua Curtii Sabini historiam ex antiquo opere cælato marmoreo, quod ipse Romæ vidi, illustravit, Romæ MDCCXLIV. Eamdem Inscriptionem Laur. Begerus *Spicileg. Antiquit.* pag. 104. Gruterus pag. CCCCXLI. *Inscr.* I. Muratorius pag. MMXXIV. & Hagenbuchius de *dypticho Brixian.* p. CLXXIII. exhibent.

(*b*) Hanc in rem IOVA pro IOVS scripserunt, cujus scriptionis exempla, quum ubivis obvia sunt, hic adducere supervacuum foret.

(*c*) De *caussis Linguæ Lat. cap. XL.*

(*d*) *Lib. I. de octo partib. Orat.* p. 5. edit. Aldin.

(*e*) Nonnunquam in antiquis lapidibus I littera producenda non majorem accipit figuram; sed duplicatur. Conf. Inscript. apud Octav. Boldonium *Lib. V. Epigraphic.* p. 602. & Dausquejum *Orthograph. vol. I.* p. 31.

(*f*) De *Præclar. Mediolanens. ædificiis cap. VI.* p. 77. ubi inprimis verba Citelliani Cottæ, quæ auctor ex manuscripto ejus libro adfert, digna sunt, quæ legantur.

(*g*) Conf. Gruterum, p. CCXXX. ubi fragmentum Ancyræ, a Just. Lipsio notis illustratum exhibetur: Octav. Rubeum *Monum. Brix. Tom. I. Thes. Ital.* Grævii & in primis Octav. Boldonium *libr. V. Epigraph.* p. 601.

(*h*) Vid. Octav. Boldonium *Lib. V. Epigraph.* p. 601. & Gruterum, qui ubivis fere ejusmodi adfert exempla, ex quibus probari potest, veterum orthographiam hac ex parte inconstantem fuisse. Huic adde Marangonium *Act. Victorini*, pag. 166. Carol. Cæs. Malvasiam *Marmor. Felsin.* pag. 305. & 527. ac Franc. Oudendorpium *Descript. Monumentor. a Papenbrockio legator.* p. 28.

(*i*) Hæc scribendi ratio omnium est frequentissima. Inter alios lapides, quos ex Italia mecum tuli, legitur quoque in altero eorum: D. M. L. ABB. MOSCHO V. A. XIX. D. V. ATTALVS ET HELENA PARENTES FILIO PIISSIMO ET SIBI FECERVNT.

(*k*) Vid. Octav. Boldonium *loco excitato*.

(*l*) Conf. Franc. Oudendorpium *loc. memorat.* p. 28. 34. & 46. Jo. Marangonium in *Memorie dell' Anfiteatro Flavio volgarmente detto il Colosseo*, p. 76. Oct. Rubeum *Monum. Brixian. Tom. I. Thes. Italia* Grævii, p. 101. aliosque plures.

(*m*) Ita caussa, cur mox DIS: mox DIIS scripserint veteres, ostendi potest, ubi dicitur, eos in voce DIIS solum quantitatem ultimæ syllabæ expressisse; quum vero DIIS scripserint, indicare voluisse, litteram I non solum geminandam, sed etiam producendam esse.

(*n*) *Lib. V. Epigraphic.* p. 601.

genbuchius (*a*), quum de voce COMPITALARVM apud *Gruterum* (*b*) scribit : *Ti* T, *eminentioris licet formæ, nihil singulare ibi habet ; nisi formam ipsam*, sententiam suam de hoc lapidariæ scriptionis momento addidisset. Ad me quod adtinet, persuasus sum, antiquos, adcuratæ orthographiæ studiosos, sine omni dubio rationes præ se habuisse, cur isti nonnunquam majorem; quam reliquis litteris adsignarent formam, posteros vero eorum negligentiores hac in re exstitisse, quumque discrimen hoc, quod majores inter litteram T parvam & magnam esse, voluerunt, haud intelligerent, promiscue in inscriptionibus modo hanc, modo illam litteræ hujus formam adhibuisse. Illud ex eo patet, quod mox his, mox illis litteris in æquali scriptura major figura, ac forma minime data sit; sed præcipue litteris F inprimis, ubi pro PH adhibita est : I, L, P, Q, R, S, T & Y (*c*); hoc vero ex eo cognoscitur, quod una vox in diversis inscriptionibus, immo sæpe in eodem marmore, diverso modo scripta deprehendatur, ita ut ista promiscue, mox cum magno, mox cum parvo T compareat. Ad hæc accedit, nonnunquam litteram T in uno eodemque lapide, quoties in illo occurrat, sibi præ ceteris litteris majorem vindicare formam; aut eam ita adhibitam esse, ut in eodem haud immerito apud alias syllabas ac voces ejusdem potestatis ac conditionis fieri potuisset (*d*), id quod multis ex *Grutero* comprobari potest testimoniis. Sic in inscriptione apud *Carol. Cæs. Malvasiam* (*e*) hæc verba leguntur : PONTIFICIS MAXIMI TR. POT. Nonne vero eodem jure etiam littera T in voce PONT. in longius duci potuisset, quemadmodum id in nostro lapide factum est? In eadem Malvasiana inscriptionum collectione (*f*) duo sibi ex omni parte fere similia marmora, ab uno, ut *Malvasia* judicat, artifice fabricata, occurrunt, quæ, ubi inter se comparantur, luce clarius constabit, litteram T majusculam sæpe ad eorum arbitrium, qui in lapides litteras incidebant, usurpatam esse. Ita quoque in una inscriptione, quæ in *marmoribus Pisaurensibus* (*g*), ab *Oliverio* editis, exstat, nomen SEXTIVS tribus repetitis vicibus legitur, ita ut bis cum magno; semel cum parvo T scriptum sit. Simile exemplum in iisdem marmoribus (*h*) deprehenditur, ubi in altera inscriptione verba : ET CONSERVATORI occurrunt, quæ in altera, juxta illam posita, ita scripta sunt : AT CONSERVATORI. Videatur modo inscriptio Pisana satis longa & ab *Octav. Boldonio* (*i*) exhibita, in qua omnes litteræ I in singulis vocibus æqualem cum ceteris habent magnitudinem, si unicum vocabulum POST exceperis. At quis nobis dicat, cur non in aliis vocibus magnum T adhibitum sit, ubi id eodem jure fieri debuisset (*k*)? Haud abs re erit, quæ memoratus *Octav. Boldonius* (*l*) hac de re pronuntiavit, hic transcribere : *quæ quidem omnia bene perpensa, quidni ambiguam reddunt hujusce litteræ colossicæ rationem? Præsertim, quum etiam consonans* T *fustelli eodem modo cernatur alias, ubi syllaba truncata intelligitur esse quantitate longa, ut apud Gruterum, pag.* CCCCXXV. *num. 6. in voce* PRAEFECT, pro PRAEFECTO : *alias, ubi expresse corripitur, ut ibidem num.* 5. VIXIT ANNIS *cet. Quin etiam consonans* L *similiter ut pag.* CCCXLI. *num.* 7. *in* EPVLVM, & F *pag.* CCCLIII. *num.* 2. *in voce* PRAEFECTI *&* AFRICAE *& alibi*. Ex his ejus verbis luculenter patet, nihil certi hac in re definiri, totamque hanc, quoad litteras has majusculas in æquali alias litterarum ducta spectamus, scribendi rationem, ad certas regulas revocari haud posse (*m*). Longa vocalis I in voce NASONI sine dubio syllabæ quantitatem indicat; cur vero in voce PONT. majus T adhibitum; in vocibus contra LATRONIS. & SVPERSTITION. hoc neglectum sit, de eo malo ignorantiam profiteri; quam vanis conjecturis tempus absumere.

Satis jam dixisse mihi videor de literis longis I & T in vocibus NASONI & PONT. obviis. Accedo ad diphtongum AI, quam Græcorum more in voce CAIS usurpatam esse, cernimus. De hac observandum est, eam, ut alias Græcorum diphtongos, antiquis Romanorum temporibus in nummis pariter ac lapidibus frequenter adhibitam esse (*n*), etiam post introductum Romanæ diphtongi usum, ut multa testantur in inscriptionibus exempla. Acceperant eam Romani a Græcis, id quod uti per se manifestum est, ac satis constat, diphtongi AI usum apud Romanos floruisse, antea, quam ipsis AE diphtongus, quæ in

(*a*) *Tessarakostolog. Turic.* p. 553.
(*b*) Pag. CLXXIX. *Inscript.* 3.
(*c*) Ita quoque A litteram, in longius ductam, videbis in Monumento Musei Papenbrockiani, quod Lugduni Batavorum est, illustratum una cum aliis inscriptionibus Tom. I. *Miscellan. Observation. Criticar. Nov. in auct. vet. & recent.* pag. 101.
(*d*) Vid. Gruterum p. CCXXVII. *Inscript.* 4. & inprimis pag. CLXXVII. *Inscr.* 7. Idem etiam de littera L observandum est. Vide Smetium p. CLVI. *Inscr.* 18. & Eduard. Holtheum *Varior. corrigend. & animadvert. ad Gruter.* p. CCCXXI.
(*e*) *Marmorib. Felsin.* p. 136. Adde Joann. Dominic. Bertolium *Antichità d' Aquileja* pag. 166. Jan. Gruterum p. CCXXVIII. *Inscript.* 6. & Laur. Begerum *Spicil. Antiquit.* pag. 112. & 113.
(*f*) Pag. 160. & 262. & Thom. Temanzam in *Raccolta di antiche inscrizioni, che si ritrovano nella Città di Rimino*, additis ejus libro inscripto : *Delle Antichità di Rimino*, *Venet.* MDCCXLI.
(*g*) Pag. 47. *Inscr.* 104.
(*h*) Pag. X. *Inscr.* 23. & 24.
(*i*) *Epigraphic.* lib. II. p. 58.
(*k*) Vid. quoque Gruterum *Inscr.* p. CXCIX. *Inscr.* 1.
(*l*) *Libr. memorato*, p. 602.
(*m*) Sæpe quoque litteram T eam ob caussam in longius duxerunt veteres, ut linea transversa reliquis quasi imponeretur, ac per id spatii angustiæ consuleretur, quod ut in lapidibus haud raro; ita quoque in Brixiano diptycho Boethii Consulis observabis, quod auspiciis, jussu & sumptibus Eminentissimi Angeli Mariæ Cardinalis Quirini a Jo. Casp. Hagenbuchio Commentario illustratum, Turici hoc ipso anno editum est. Præterea sæpe in lapidibus altera littera alteram magnitudine superat, quoniam sculptor æqualem earum ductum vel ob artis imperitiam; vel ob festinationem haud observavit, id quod luce clarius ex nonnullis lapidibus, quos Romæ collegi, cognoscere potui.
(*n*) Lege Gellium *lib.* 13. *noct. Attic. cap.* 24. p. 498. Omnibus cognitum est, alium antiquissimo ævo litterarum tam consonantium, quam vocalium fuisse usum, & scribendi rationem, horum temporum propriam, ab ea, quæ primorum Romanorum tempore usitata fuit, multum distare. Quo cultior in dies reddebatur lingua latina, eo magis quoque a græcismis orthographicis purgabatur. Id luculenter quilibet videbit, quicunque columnam Duillii rostratam cum inscriptionibus de re agraria, de judiciis; aut finibus regundis, hasque cum monimentis, Imperatorum Romanorum tempore positis, conferre velit.

in illius locum postea succedebat, cognita erat; ita cognatio quoque litterarum E & I (*a*) haud parum ad id contribuebat, ut Romani etiam iis temporibus, quibus lingua eorum ad altissimum fere elegantiæ & nitoris fastigium adscenderat, & omnes græcismi orthographici proscripti erant, haud penitus a græcæ hujus diphtongi usu abstinerent. His deinde alii accedebant, qui antiquæ ortographiæ, spreta elegantiore, favebant; aut litterarum plane imperiti erant, ita ut imperatorum quoque Romanorum ævo Græca hæc diphtongus ex Romanorum lapidibus haud penitus exterminata fuerit, in iis præcipue saxis, quæ a privatis posita fuerant, & in quibus sermonis castitas & adcurata scribendi ratio non ita observari solebat (*b*); ac in monimentis publicis, quæ ut in omnibus, ita etiam hac in re majorem sibi vindicant fidem & auctoritatem. Anno post conditam urbem CCLXXI. diphtongum AE apud Romanos nondum cognitam; sed ejus loco Græcam AI adhuc usurpatam fuisse, *Henr. Norisius* (*c*) & ex eo *Jo. Dominic. Bertolius* (*d*) observant. Multa habemus apud veteres, grammaticos inprimis, de diphtongi hujus usu testimonia, ut *Quinctiliani* (*e*), *Terentiani Mauri* (*f*), *Velii Longi* (*g*), *Terentii Scauri* (*h*), *Marii Victorini* (*i*), *Festi* (*k*), aliorumque, quibus multa ex antiquis marmoribus exempla, a *Grutero*, *Reinesio*, *Fabretto*, *Sponio*, aliisque relata, ut AGRIPPINAI, AIDILIS, ANTONIAI, AVGVSTAI, BONAI DEAI, COLONIAI, DIANAI, PATRIAI, MEDICAI, QVAISTORES & præ ceteris ex *Scaligero* (*l*) magna exemplorum copia addi possent; nisi res esset omnibus notissima. Satis quoque constat, antiquo ævo pro E geminum II adhibitum ac SIIX, VALIIRIANA, SIIVIIRI, BIINIIMIIRIINTI pro *Sex*, *Valeriana*, *Severi*, *Benemerenti* scriptum esse (*m*). Proinde idem in diphtongo AE videmus, cujus loco nunquam AII exstat, ut in vocibus AVRELIAII, GALLAII PATRONAII cet.

Nostram inscriptionem, in qua græcam diphtongum AI cernimus, ad Neronis Imperatoris ætatem referendam esse, res ipsa declarat. Miratur *Christoph. Cellarius* (*n*), in monimentis, Claudii ævo positis, hanc scribendi rationem adhuc usu receptam fuisse, & raro ejusmodi ἀρχαιότητα in hujus ævi saxis occurrere, recte perhibet, ac per id inscriptionem quandam Claudii (*o*), ubi hæc diphtongus comparet, ad rariores referendam esse, putat; plures tamen hujus sortis lapides adferre potuisset vir doctissimus, a *Grutero* nobis suppeditatos. Sunt quoque, qui diphtongum hanc græcam in inscriptionibus Claudii frequentius; quam in aliis antiquioribus lapidibus adhibitam esse, sibi persuadent; & quoniam existimant, pertinere istam ad illas tres litteras, quas imperator Claudius in usum adduxisse fertur, simul ex eo caussam ostendi posse, arbitrantur, quare illa in inscriptionibus, Neroni dicatis, passim compareat. Dicunt nimirum, eos, qui literas lapidibus inscripserint, post Claudii mortem non statim a nova hac scribendi consuetudine, quibus assuefacti sub hoc imperatore fuissent, ad pristinam revocari potuisse. Sententia hæc ingenium quidem prodit; sed omni probabilitatis specie destituta est. Exploratum habemus, Claudium Romanorum litteris tres novas addidisse, id quod ex *Suetonio* (*p*) & *Tacito* (*q*) luculenter patet. Scimus porro, earum alteram digamma Aeolicum; (*r*) alteram vero PS hac figura: ↄc scriptum (*s*) fuisse; sed, quæ tertia littera, a Claudio in usum recepta, fuerit, de eo magna eruditorum est dissensio. Qui hac in re pro diphtongo AI pugnant, non majori probabilitatis specie sese commendant, quam illi, qui modo litteram R leniori sono præditam: modo alias litteras, ut L, X, PH.

Ψ,

(*a*) Litteræ cognatæ sæpissime inter se permutatæ sunt, ad quarumclassem non solum B & V, C & G, C & T, C & K, F & PH; sed etiam præ ceteris E & I ac eamdem ob caussam diphtongos AE & AI referre debemus: conf. Marc. Anton. Muretum *Lib. VI. Variar. Lect.* cap. IV. *Tom. II. Thes. Crit.* Gruteri p. 078. Just. Lipsium *Antiq. Lection. Tom. II. operum*. p. 329. Jos. Just. Scaligerum *Indic.* Gruter. *cap. XIX.* pag. 83. interpretes Quinctiliani p. 89. ed. Burmanni: Ger. Jo. Vossium *de art. Grammat. Tom. II. operum* p. 35. & seq. Claud. Dausqueium *Orthograph. vol. I. sect.* 3. p. 33. & seq. p. 40. & seq. Ald. Manutium *Orthograph.* p. 620. Thom. Reinesium *inscript. Class.* I. p. 100. Bernard. de Montfaucon *Palæograph. Græc.* p. 169. Henr. Norisium *Cenotaph. Pisan. diss. IV. cap.* 4. & seq. p. 735. Christ. Sigism. Liebium *Gotha Nummar.* p. 455. & 255. Ezech. Spanhemium *de Usu & Præstant. Numismat. vol.* I. p. 115. Gottl. Cortium *Diss. I. de Usu Orthograph. Latin.* p. 26. Jo. Nicol. Funccium *leg. XII. Tabular.* p. 21. ac de litteris B & V præ ceteris cel. Jo. Casp. Hagenbuchium *epist. Epigraphic. de diptycho Brixian.* pag. xx. xxi.

(*b*) Varia tamen publica auctoritate constituta & imperatorum Romanorum tempore facta marmora eximenda sunt, ut in quibus antiqua orthographia politiori antelata est. In privatis saxis hoc non mirari debemus, quum qui iis inscribebant, essent homines indocti, accuratæ orthographiæ plane ignari, qui præter hæc inconstantiæ ac negligentiæ ubivis fere manifesta edebant specimina. Patet id ex variis inscriptionibus apud Gruterum p. CCXXXVI. *inscr.* 9. Raph. Fabrettum *inscr.* p. 336. Octav. Boldonium *Lib. IV. Epigraph.* p. 459. Octav. Rubeum *monum. Brixian. tom.* 2. *Thes. Ital. Grævii*, p. 255. Phil. a Turre *monument. vet. Antii*, p. 395. Jo. Dominic. Bertolium in *Antichità d' Aquileja*, p. 196. ubi promiscue in uno, eodemque lapide diphtongus tam latina AE; quam græca AI adhibita est.

(*c*) *Cenotaph. Pisan. diss. II. cap.* 4. p. 384.

(*d*) *Antichità d' Aquileja* p. 196. Adde Jos. Mariam Bellinum in Epistola apud Carolum Cæs. Malvasiam *Marm. Felsin.* p. 440.

(*e*) *Lib. I. institut. Orat. cap.* VII. p. 89. ed. Burmanni: Adde Claud. Dausqueium *Orthogr. Vol. I. sect.* 5. p. 49.

(*f*) De *Syllab.* p. 2392. collectionis Putschianæ.

(*g*) De *Orthograph.* p. 2222. ejusd. collectionis.

(*h*) De *Orthograph.* ibid. p. 2254. adde ad hunc locum Ger. Jo. Vossium *de Art. Grammat. lib. II. cap.* 4. *Tom. II. operum* p. 59.

(*i*) De *Orthograph.* p. 2450. memoratæ edit. Putschii.

(*k*) De *Verbor. significat.* p. 246. *Auctor. latin. linguæ* Gothofredi: adde Claud. Dausqueium *Orthograph. Vol. I. sect.* 5. p. 49. & ex vetustioribus, præter recitatos, Priscianum *lib. I.* pag. 562. collectionis Putschianæ.

(*l*) *Indic. Gruter.* cap. XIX. p. 84.

(*m*) Vide Scaligerum *loco excitato*: Claud. Dausqueium *Orthogr. Vol.* I. p. 32. Justum Lipsium *de recta pronunciat. Linguæ Latin. cap. VIII. Tom. I. Oper.* p. 19. Jo. Dominic. Bertolium in *Antichità d' Aquileja Profane e Sacre*, p. 337. & Phil. a Turre *Monum. vet. Antii*, p. 396.

(*n*) *Orthograph. Lat.* p. 14.

(*o*) *Vid.* Gruterum p. CXCIV.

(*p*) *Vit. Claud cap. XLI.* §. 1. p. 527.

(*q*) *Libr. XI. Annal. cap.* 13. p. 159.

(*r*) Sive duplex Γ alterum alteri superpositum, ab Æolibus desumtum, & ut V pronuntiatum. Occurrit hæc littera in inscriptionibus, Claudii ævo factis, exempli caussa in vocibus AMPLIAℲIT, TERMINAℲIT, CLAℲIVS, DIℲVS VIℲVS DEℲI, OCTAℲIA VIRℲIN cet. Adde Quinctilianum *Lib.* I. *Instit. Orat. cap.* 4. *lib. XII. cap.* 10. ex recentioribus: Justum Lipsium *not. ad Taciti lib. XI. Annal. cap. XIV.* p. 140. Gerard. Jo. Vossium *Tom. II. Operum*, p. 33. Angel. Rocchium *Bibliotb. Vatican.* p. 141. qui columnam parasticam refert, qua Imperator laurea ornatus, & librum, quem videlicet de tribus his litteris conscripsit, manu tenens, tanquam trium harum literarum inventor exhibetur. Supra caput Imperatoris cernitur digamma Aeolicum.

(*s*) Vid. Priscianum *de octo partib. Orat. fol.* X. edit. Aldin.

Ψ, Θ, Ξ fuisse autumant, quas Claudius civitate donaverit (a). Veteres scriptores hac de re silent, ideoque nihil certi hac in re definiri (b); multo minus ex re dubia quid solide probari potest. Diphtongum AI in illis litteris fuisse, quas Claudius in usum adduxerit ipse, haud credo. *Suetonius* & *Tacitus* confirmant, litteras has Claudianas fuisse *novas*, formamque earum *novam* extitisse. Quomodo vero id de diphtongo AI adfirmari potest, quæ priorum Romanorum imperatorum temporibus satis usitata fuit? Libens concedo, in inscriptionibus Claudii & Neronis (c) diphtongum AI nonnunquam adhibitam esse, etiam in illis lapidibus, ubi Claudii digamma Aeolicum deprehenditur (d); sed quid quæso ex eo conficitur, quum illa quoque diphtongus in Augusti, Tiberii, aliorumque imperatorum marmoribus compareat? Præter hæc diphtongus AE in inscriptionibus Claudii & Neronis frequentior est græca diphtongo AI, ut ex *Grutero* luculenter constat, ubi, quoad ego quidem scio, tria modo marmora, Claudii nomine insignita, occurrunt, in quibus peregrina hæc diphtongus cernitur (e). Atque in his unicum tantum publici monimenti meretur nomen. Reliqua a privatis posita, ac per consequens plurimam partem ab indoctis & adcuratæ orthographiæ ignaris artificibus fabricata, non admodum multam fidem sibi conciliant.

Restant adhuc alia, quæ ad ipsum Imperatoris nomen pertinent, & paullo majoris momenti esse, videntur. Ea pari modo, quantum fieri poterit, explicabo & illustrabo. In nostro lapide Nero simpliciter, NERO CLAVDIVS CAESAR AVGVSTVS vocatur. Quemadmodum autem Imperatores in inscriptionibus splendida majorum suorum, a quibus originem ducebant, nomina suo nomini plurimam partem addere: de iis gloriari, atque in istis haud exiguam gloriæ, majestatisque suæ partem ponere solebant; id quod ex multis apud *Gruterum*, *Reinesium*, *Sponium*, *Fabrettum*, *Bertolium*, *Muratorium* cet. exemplis ac testimoniis luculenter constat; ita quoque ad posteros delata sunt marmora, in quibus, ut mos fuit Imperatoribus, majorum Neronis, in quorum familiam per adoptionem descenderat, facta est mentio (f). In nummis (g) pariter ac inscriptionibus (h) sæpe quoque GERMANICVS vocatur, quod nomen etiam aliis Imperatoribus haud insolens est, id quod, præter Neronem Claudium Drusum, de M. Aurelio Antonino *Dio Cassius* (i) & de Caracalla *Spartianus* (k) confirmant, ad quorum numerum Domitianus quoque & Trajanus referendi sunt (l): conferas præter alios, *Sertorium Ursatum* (m) & *Carol. Cæsarem Malvasiam* (n).

Quum in nostro pariter ac aliis saxis hic Imperator nomine gentis CLAVDIVS vocatur; qui tamen ex gente Domitia, cujus duo clarissimæ extiterunt familiæ, Calvinorum & Ahenobarborum (o), ortum suum habuit, satis ex eo patet, caussam mutati nominis gentilitii sine dubio in adoptione quærendam esse, quum adoptati non solum in adoptantis potestatem & sacra; sed etiam nomen transirent. Pater ejus Cn. Domitius Ahenobarbus (p), L. Domitii Ahenobarbi (q) ex Antonia majore filius; mater vero Agrippina, Germanici filia (r) extitit. Hac ratione nomen Imperatoris a familia, in qua natus erat, L. Domitius Ahenobarbus fuit, quemadmodum etiam ante adoptionem vocatus est, ut ex *Tacito* (s) liquet, qui eum Domitium diserte vocat. Deposuit vero hoc nomen, cujus rei caussam *Suetonius* (t) nobis his verbis aperit: *ejusdem futuræ infelicitatis signum evidens die lustrico*, qui nativitatis ejus nonus erat, & quo infantibus nomen dabatur, *extitit. Nam C. Cæsar, rogante Sorore*; sive Agrippina, infantis matre, *ut infanti, quod vellet nomen*, prænomen scilicet, *daret*, & in quibus dandis veteres sæpe admo-

(a) Vid. Ger. Jo. Vossium *de Art. Grammat. lib. I. c.* 24. p. 33. & imprimis Angel. Roccham *Biblioth. Vatican.* p. 143.

(b) Id libere confitentur Herm. Hugo *de prima scrib. origine* p. 34. Ed. Trotzii, & Ger. Jo. Vossius *loco excitato*.

(c) Vid. Fabrettum *column. Trajan. cap.* VII. p. 185.

(d) Conf. præter Goltzium *thes. rei Antiquariæ*: Pighium *Annal.* p. 581. Sam. Pitiscum *not. ad Sueton. vit. Claud. cap.* XLI. Angel. Roccham *Biblioth. Vatican.* p. 141. Thomam Reinesium *Class. III. inscript.* 80. pag. 332. & Jo. Marangonium *Appendice ad acta Victorini*, p. 159.

(e) Conf. Gruterum p. CLXXVI. *Inscr.* 1. p. CXCVI. & pag. CCXXXV. *Inscr.* 8. adde Pighium & Pitiscum *locis excitat.* ac Claud. Dausquejum *Orthograph. Vol. I.* p. 30. In nummo Claudii diphtongus hæc reperitur apud Claud. Gallandum *epist. ad Morell. de nummis consular.* p. 75. De diphtongo hac AI, num a Claudio in usum recepta sit; nec ne, disputant Just. Lipsius *not. ad Tacit.* p. 159. Lævin. Torrentius *not. ad Sueton.* p. 517. ed. Grævii: Gerard. Jo. Vossius *de art. grammat. lib. I. cap.* 4. *tom.* 2. *operum* p. 33. Herm. Hugo *de prima scrib. orig.* pag. 34. Claud. Salmasius *exercit. Plin.* p. 575. Angel. Roccha *Biblioth. apostol. Vatican.* p. 140. Jul. Cæs. Scaliger *de caussis lat. lingu. cap.* 7. Henric. Norisius *Cenotaph. Pisan. diss. IV. cap.* 4. p. 738. Sam. Pitiscus *not. ad Suetonium*, aliique.

(f) Vid. Gruterum p. CXVIII. p. CLIV. *Inscr.* 1. 2. p. CLXXXIX. *inscr.* 2. & Muratorium *tom. I.* p. CCCCXLV. *inscr.* 5. Eamdem hanc Inscriptionem exhibet *tom. IV.* pag. MVII. *inscr.* 3.

(g) Vid. Pitiscum *not. ad Sueton.* p. 725.

(h) Conf. Gruterum p. CLXXXIX. *inscr.* 1.

(i) *Libr. LXX.* p. 803.

(k) Ejus *vit. cap. V.*

(l) Vid. Quinctilianum *instit. Orator. Lib. X. cap.* I. p. 907. ed. Burmanni.

(m) *De not. Rom. tom. XI. thes. ant. Rom.* Grævii p. 731.

(n) *Marmor. Felsin.* p. 114.

(o) Vide, quæ ex Streinio, Agostino, & Ursato adfert Sam. Pitiscus *lex. ant. Rom. tom. I.* p. 65.

(p) Leg. Senecam *trag. octav.* v. 249. p. 750. ed. Schroederi, ubi pater ejus Domitius *Divus* adpellatur, quod etiam apud privatos ob filiorum erga parentes pietatem factum esse, ex nummis probat Ezech. Spanhemius *de usu & præstant. Numismat. tom. II.* p. 318. De ipsa Neronis adoptione conf Zachar. Huberum *dissertat. juridic. & philolog. part. II. diss.* 9. quæ *de adoptione Neronis* inscripta est.

(q) Conf. Plutarchum *Vit. Antonini*, p. 915. Suetonium *Vit. Neron.* c. V. §. 1. p. [illegible]

(r) Lege Suetonium *loc. excitato*, p. 733. Dionem Cassium *lib. LXI.* p. 696. Tacitum *lib. XI. Annal. cap.* 71. p. 2.

(s) *Lib. XII. Annal.* c. 26. §. 1.

(t) *Vit. Neronis* cap. VI. In hoc effato sermo est non de nomine gentilitio, id quod nunquam mutari, aut pro arbitrio infantibus dari solebat; sed de prænomine. Ita vocabulum *nomen*, jam de prænomine, quam cognomine promiscue usurpari solet, ut ex Tacito libr. XII. Annal. cap. 23. Cicerone pro Muræn. cap. XII. pro Cæcin. cap. I. Martiali libr. II. Epigr. 2. v. 1. aliisque patet. Hoc contra Robortellum de Cogn. & Adpell. Imper. Tom. I. *Miscell. erudit. Ital.* Gaud. Rocerti p. 654. & Panvinium de *Nomin. Rom. tom. II. Thes. Ant. Rom. Grævii*, p. 2035, monendum est, qui hoc loco de nomine gentilitio agi, existimant. Conf. Castrlionem *de Pueror. Pronomin. in Miscell. erud. Ital. Tom. I.* p. 89. Sigonium cap. XVIII. & XXV. *Emend.* & Torrentium *not. ad Suetonium*, p. 520. ed. Grævii. Veteres ceteroquin in adsignandis ejusmodi nominibus admodum superstitiosi erant: vide Scaligerum *not. ad Festum voc. Lucrinas*: Lipsium *not. ad Tacit. Libr. IV. hist.* p. 526. & Grotium *Proleg. ad Phœniss. Euripid.* p. 20.

modum ſuperſtitioſi erant, *intuens Claudium, patruum ſuum, a quo mox principe* NERO ADOPTATVS EST, *ejus*, ſcilicet Claudii, *ſe dixit dare; atque id ipſe ſerio; ſed per jocum, adſpernante Agrippina, quod tum Claudius inter ludibria aulæ erat*: quo loco auctor obſervat, Caii conſilium per jocum; nec ſerio datum, vaticinium, quod eventus fatis, ſuperque comprobaverit, fuiſſe, quoniam Domitius, per adoptionem poſtea in Claudiam gentem translatus, CLAVDIVS quoque vocatus fuerit. Confirmat hanc adoptionem idem ſcriptor (*a*) & *e generis*, inquit, *Neronem adoptavit*, itemque alio loco (*b*): *adſciturus in nomen familiæ Neronem, quaſi parum reprebenderetur*, quoniam Romani raro, & forſan in republica libera nunquam alios adoptabant, ubi ipſi liberos habebant, ideoque & Tiberius non, niſi coactus, Germanicum adoptavit, (*c*) *quod adulto jam filio privignum adoptaret*, *identidem*; ſed falſo, *divulgavit*, *neminem unquam per adoptionem familiæ Claudiæ inſertum*, quamvis id quoque *Tacitus* (*d*) adfirmare videatur. Nam Tiberius Germanicum adoptavit; niſi quod dicere vellemus, Tiberium eo tempore jam e Claudia in Juliam gentem migraſſe. His ex eodem ſcriptore ſequens effatum (*e*) adjungendum eſt: *undecimo*; ſive potius tertio & decimo anno, quum adoptio hæc anno urbis conditæ DCCCII. C. Antiſtio & M. Suillio conſulibus fieret; ipſe vero anno DCCLXXXIX. natus eſſet, *a Claudio adoptatus eſt*, id quod auctoribus Agrippina & Pallante fiebat, ut *Dio Caſſius* (*f*) & *Tacitus* (*g*) confirmant. Hinc quoque idem annalium conditor Imperatorem hunc *inſitum & adoptivum* adpellat, ac de ipſa adoptione, qua lex rogata fuit, *ut Domitius hic in familiam Claudiam & nomen Neronis tranſiret*, varia obſervat (*h*).

Hac adoptione imperator noſter, depoſito priori nomine, *Nero Claudius Cæſar* vocatus eſt. Solebant adoptati variis modis adoptantium nomina adſumere. Nonnulli omnibus adoptantium ſuorum nominibus utebantur; ita tamen, ut ſuum gentilitium nomen plerumque paullo immutatum ſimul retinerent & exempli cauſſa pro *Octavius* Octavianus: pro *Servilius* Servilianus: pro *Aemilius* Aemilianus ſcriberent. Alii non gentilitium ſuum priſtinum nomen; ſed vetus cognomen cum recepto adoptantis ſui nomine conjungebant, inprimis, ſi adoptans nullum geſſerat cognomen. Alii porro prænomen & nomen adoptantis uſurpabant, & gentilitium nomen, aut cognomen mutabant, id quod potiſſimum fiebat, quando integrum adoptantis nomen ipſis imponebatur. Poſt Auguſti tempora, ii, qui adoptabantur, ſæpe integrum quoque adoptantis nomen ferebant, eique ſuum vetus gentilitium nomen, immo nonnunquam & priſtinum cognomen, addere ſolebant (*i*).

Quæ quum ita ſint, facile nominis ratio, quod Nero tulit, conſtat, quum imperatoria, qui eum adoptabat, nomen TIBERIVS CLAVDIVS DRVSVS GERMANICVS eſſet. Gerebat proinde nomen NERONIS, quod antiquum Claudiorum cognomen exſtitit, poſtea, ut ſtatim monſtrabo, in prænomen muratum. Utebatur nomine gentilitio ejus, qui eum adoptaverat & CLAVDIVS vocabatur: addebat huic glorioſiſſimum CAESARIS cognomen, atque ad hoc non ſolum DRVSI; ſed etiam GERMANICI cognomen adjungebat. DRVSI nomen & a Claudio uſurpatum, antiquo ævo Liviorum proprium exſtitit; poſtea vero id, quum fratres Tiberius & Nero Claudii, Livii filii & Auguſti privigni, in Liviorum gentem recepti fuerant, cum Claudiis etiam, in quorum gente Nero adoptatus tum erat, communicatum, ac eamdem ob cauſſam Neronis quoque nomini additum eſt GERMANICI nomen, alias etiam imperatoribus haud inſolens, itidem a Claudio imperatore uſurpatum, ac per id ad Neronem quoque translatum fuit (*k*). Integrum igitur L. Domitii Ahenobarbi nomen per adoptionem erat: NERO CLAVDIVS CAESAR DRVSVS GERMANICVS. Hoc conſtat ex nummis ſatis luculenter apud *Franc. Mediobarbum* (*l*) alioſque.

Quamvis vero poſt Auguſti tempora adoptati per ordinem integra adoptantium nomina adſumerent; nunquam tamen, quoad ego quidem ſcio, Nero TIBERII nomen, tanquam Claudii cognomen, geſſit (*m*). Adfirmat id quidem *Zonaras* (*n*); ſed ipſi ſine numiſmatum & inſcriptionum conſenſu, nulla fidea eſt danda. Nec in inſcriptionibus DRVSI cognomen Neroni tributum

(*a*) *Vit. Claud. Cap. XXVII.* §. 6.

(*b*) *Vid.* Suetonium *vit. Claud.* cap. XXXIX. Dionem *lib. LV.* p. 557. & Tacitum *lib. I. Annal. cap.* 3. Adde Ciceronem *pro domo cap. XIII.* & ex recentioribus Perizonium *Animadverſ. Hiſt. cap. III.* & Sam. Pitiſcum *not. in Sueton.* p. 714.

(*c*) *Vit. Tiber. cap. XV.*

(*d*) *Annal. lib. XII. cap.* 25.

(*e*) *Vit. Neron. cap. VII.*

(*f*) *Lib. LX.* p. 686.

(*g*) *Lib. XII. Annal. cap.* 25.

(*h*) *Loco memorato*, p. 279.

(*i*) Plura de hoc argumento exhibent Carol. Cæſar Malvaſia *Marmor. Felſin. ſect. VII. c.* 2. p. 391. Ezech. Spanhemius *de Uſu & Præſtant. Numiſm. vol. II.* p. 77. Juſt. Lipſius *de Nom. Rom. Tom. III. oper.* p. 1415. Onuphr. Panvinius *de Nomin. Rom. Tom. II. Theſ. Ant. Rom.* Grævii, Henr. Noriſius *Cenotaph. Piſan. diſſ. II.* p. 84. Raphael Fabrettus *Inſcr. Antiq. c.* 2. p. 22. & ſeq. Henr. Dodwellus *Prælect. Cambden.* p. 551.

(*k*) Vide, præter inſcriptiones a Grutero exhibitas, illas, quæ extant apud Muratorium p. CCXXVII. inſcr. 2. 3. 4. In inſcriptione paginæ hujus ſecunda Nero bis vocatur GERMANICVS, id quod in hoc marmore non mirandum eſt, ubi omnia confuſa, & ſpeciatim nomina Imperatorum fœde perturbata & inter ſe permixta ſunt.

(*l*) Numiſm. Imperat. voce *Nero* pag. 88. vide, quæ ex Goltzio obſervat Tillemontius Hiſt. *des Empereurs* Tom. I. pag. 423. & adde Lud. Ant. Muratorium in *den Geſchichten von Italien* T. I. p. 152. Id tamen obſervari velim quod Nero ſolummodo Druſi nomen geſſiſſe videatur antea quam ſummam Imperii dignitatem obtinuit. Proinde in illis ſolum nummis, in quibus DRVSVS vocatur, CAESARIS, non autem AVGVSTI nomen additum eſſe, videmus, ut præter Mediobarbum, Patinum alioſque ex *Numiſm. Imperat. Rom.* Jac. de Bye, Hemelarii *Commentario illuſtratis* p. 24. & ſeq. conſtat. Probabile igitur eſt, eum, Cæſarem Auguſtum factum, Druſi nomen depoſuiſſe. Præterea Mediobarbus *loc. cit.* nonnullas Inſcriptiones ad Neronem refert, quæ potius ad Fratrem Tiberii, filium natum minorem Liviæ ſpectare videntur.

(*m*) Si unicam exceperis *Inſcriptionem* apud Murat. CDXLV. 4. In Inſcript. Græc. apud eumdem CCXXVIII. 2. Nero *Julius* vocatur Ο ΔΗΜΟΣ ΝΕΡΩΝΑ ΙΟΥΛΙΟΝ ΚΑΙΣΑΡΑ cet. Nunquam hoc in aliis invenitur Marmoribus, nec facile id fieri quoque poteſt, quum Nero non in Juliam; ſed in Claudiam gentem per adoptionem tranſiit. Igitur aut is, qui lapidi huic literas incidit, erravit; aut ſaxum forſan literas exeſas habet, ita ut non ΙΟΥΛΙΟΝ, ſed ΚΛΑΥΔΙΟΝ in illo ſcriptum; hoc vero in ΙΟΥΛΙΟΝ inepte mutatum ſit.

(*n*) Pag. 185. *Annal.* adde Tillemontium *libro memorato* p. 423. Jo. Vaſæus *Hiſp. Chronic. Tom. I. Hiſpan. Illuſtr.* p. 636. Neronem itidem *Tiberium* vocat; ſed unde id acceperit, plane neſcio.

butum esse memini; GERMANICI contra ea eo sæpius, ut supra observavi. Leguntur quidem in nummis & vetustis saxis nonnunquam verba: NERO CLAVDIVS DRVSVS GERMANICVS (a); Sed designant ista, nisi omnes rationes me fallunt, fratrem Tiberii, filium natu minorem Liviæ, Augusti privignum. Præter hæc adoptati quoque, ut modo memoravi, pristinum suum gentilitium nomen una cum antiquo suo cognomine novo per adoptionem ipsis dato, nomini addere solebant; id vero a Nerone factum esse, nullibi legimus; nec ullum hujus nominis, Neroni huic adtributi, vestigium in nummis adparet, quemadmodum etiam in marmore nostro solum NERO CL. CAESAR vocatur. Non usus est suo pristino & cognomine & gentilitio nomine, contra istius ævi morem & consuetudinem. Recusabat non solum AHENOBARBORVM cognomen, ita ut teste Suetonio (b), Britannicum fratrem, quod is ipsum post adoptionem AHENOBARBVM ex consuetudine salutasset, ut subdititium apud Patrem arguere conaretur, ac maxime doleret (c), se malum citharœdum ac pro Nerone AHENOBARBVM vocatum esse, sed etiam gentilitium suum nomen, id quod haud obscure ex his ejusdem Scriptoris verbis (d) colligi posse existimo: & *nomen quidem gentile, quod sibi per contumeliam exprobraretur, resumturam se*, ergo post adoptionem id non usurpavit, *professus est, deposito adoptivo*. Recte & erudite igitur Ezech. Spanhemius: (e) *adpellatur*, inquit NERONIS *nomine, quod ille a Claudio Imperatore, a quo fuerat adoptatus, acceperat, citra ullam, adoptatorum ceteroquin apud Romanos more, Domitia gentis, ex qua ortus erat, ac unde Domitius ante adoptionem, ut de eo Tacitus; aut vero Ahenobarbi, quod parens ejus naturalis tulerat, ac filius aversabatur, cognominis appellationem*. Proinde satis caussam videmus, quare etiam in nostro lapide & DOMITII & AHENOBARBI nomen omissum sit. Nihilominus *Plinius* eum DOMITIVM NERONEM vocat, quoniam consuetudo ita ferebat eo ævo, ut adoptati ad novum adoptantis nomen gentilitium suum nomen adjungerent: *in nostro ævo*, inquit, *circa veneficium, quo Claudius Cæsar imperium reliquit* DOMITIO NERONI (f); alio vero loco (g): *perfodere navigabili alveo angustias tentavere Demetrius Rex, dictator Cæsar, C. princeps*, DOMITIVS NERO; & paullo post (h): *universa Achaja libertatem* DOMITIVS NERO *dedit*. NERONIS nomen in his effatis, quamvis id prænomen Domitii fuerit, post gentilitium nomen ponitur, id quod in antiquis scriptoribus haud raro fieri solet, qui prænomina in cognominum; hæc vero in illorum locum transferre solent.

In antiquis igitur monimentis Imperatoris nomen aut ita exprimitur: NERO. CLAVDIVS. DIVI. CLAVDII. FILIVS. GERMANIC. CAES. NEPOS. TIBERII. CAESARIS. AVGVSTI. PRONEPOS. DIVI. AVG. ABNEPOS. CAESAR. AVGVSTVS. GERMANICVS; aut simpliciter: NERO CLAVDIVS CAESAR, mox addito: mox omisso cognomine GERMANICI, quemadmodum id quoque in nostro marmore observatur. Ac de his tribus nominibus, prænomine, nomine ac cognomine, quatenus illa Imperatori huic tribuuntur, speciatim quædam dicenda sunt.

Nomen NERONIS *hic prænominis locum obtinet; quod tamen in Claudia gente alias tanquam cognomen usurpatum fuit. Testatur id Suetonius*; (i) ac *inter cognomina*, inquit, *& Neronis adsumsit patricia gens Claudia, quo significatur lingua Sabina fortis ac strenuus*, quoniam Græci quorum lingua a Sabina parum diversa fuit, hominem bonis lacertis νεῦρα vocare solebant. Idem etiam comprobant exempla Drusi Neronis, Tiberii filii: Tiberii Claudii Neronis, patris Neronis Claudii Drusi in hac gente, aliorumque. Hoc ut recte intelligatur, observandum est, in diversis gentibus; immo quoque sæpe in eadem gente pro diverso temporis ratione unum nomen sæpe tam prænominis; quam cognominis vices sustinuisse. Testatur hoc nomen PAVLLI, quod Lepidorum, Fabiorum & Aemiliorum prænomen; horum vero quoque cognomen exstitit. Nomina VOLVSI & POTITI in gente Valeria itidem diverso modo mox ut prænomina, mox ut cognomina usurpata sunt. Apud Cornelios nomen COSSI tanquam cognomen usitatum fuit, quo prænomine Lentuli usi sunt. Eadem est ratio nominum POSTVMI & PROCVLI, quæ in gentibus Aebutia, Cominia, Servilia, Gegania ac Virginia prænominum; postea vero & cognominum locum obtinuerunt, quemadmodum id de gentibus Servilia & Plautia compertum habemus, quarum illa nomine POSTVMI; hæc vero nomine PROCVLI tanquam cognomine usa est. Item de prænominibus AGRIPPA, MAMERCVS, TVLLVS dicendum est, quorum hoc in Mæcilia & Volcatia: illud in Pinaria: istud in Luria, & Vipsania gente in cognomen mutatum fuit (k). Atque ad harum nominum censum jure, meritoque

(a) Vid. Gruterum p. CCXXXVI. inscr. 6. & Spanhemium *de Usu & Præstant. Numismat. Tom.* II. *operum* p. 35. Scio varios eruditos hac in re deceptos esse, quum ejusmodi marmora de Nerone Cæsare Augusto interpretarentur. Impegit quoque Muratorius *Tom. II.* p. MLXXXIX. inscr. 5.

(b) *Vit. Neron. cap. VII.* §. 4.

(c) *Ibid. cap. XLI.* §. 2.

(d) *Cap. eod.* §. 3.

(e) *Libro indicato*, p. 37.

(f) *Libr.* II. *Histor. Natur. cap.* 25. p. 38.

(g) *Libr.* IV. *cap.* 5. pag. 190.

(h) *Ib.* IV. *cap.* 6. pag. 197.

(i) *Vit. Tiberii cap.* I. §. 6. adde Gellium *Libr.* XIII. *Noct. Atticar. cap.* 22. & ex recentioribus Onuphr. Panvinium de *Nom. Rom. Tom.* II. *Thes. Ant. Rom.* Grævii, p. 1029.

(k) Conf. Ezech. Spanhemium *de usu & præstant. Numism. vol.* II. pag. 35. Jac. Perizonium *Animadvers. Hist.* p. 111. de cognomine Neronis in prænomen mutato, consulantur: Onuphr. Panvinius *de Nomin. Rom. Tom. II. Thes. Ant. Rom. Grævii*, p. 1029. Sertorius Ursatus *de Not. Rom. Tom. XI.* ejusd. *thesaur.* p. 872. & Raph. Fabrettus *Inscr. Antiq.* p. 26. Nec omittendum est, in antiquis scriptoribus haud raro nomina inter se confundi ac nomina gentilitia prænominibus; aut cognomina nominibus gentilitiis anteponi. Ita apud Dionysium *Halicarnassensem* Πείσων Λεύκιος & Γέλλιος Γναῖος pro L. Piso & Cn. Gellius occurrunt. Dio Cassius haud semel nomina ejusmodi contra usum transposuit, & *Claudium Appium, Domitium Lucium, Galbam Servium* pro: Appius Claudius, Lucius Domitius, Servius Galba dixit. De hoc argumento Spanhemio *laudato opere* nemo adcuratius ac diligentius disputavit, qui cognominum, nominum, & prænominum in antiquis scriptoribus transpositionem exemplis Pisonis Calpurnii, Tuberonis Aelii, Varronis, Terentii cet. demonstravit, in medium adlatis egregiis Latinorum scriptorum Velleii, Livii, Taciti, Nepotis testimoniis; ubi Catonis Porcii, Lepidi Aelii, Balbi Cornelii, Drusi Livii, Drusi Neronis, Collatini Tarquinii, Capitolini Quinctii, Prisci Helvidii cet. mentio facta est. Atque ad ejusmodi exem-

que NERONIS quoque nomen referri debet. Patet id quoque ex nostro marmore, cum quo alia omnia cunspirant. His igitur haud refragatur nummus apud PATINVM (*a*), in quo Neronis nomen more antiquo cognominis vices sustinet, & Imperator noster CLAVDIVS NERO AVGVSTVS vocatur. Nonnunquam enim nomina in ejusmodi monimentis, præsertim in autiquis scriptoribus, transposita & inter se confusa sunt.

CLAVDII nomen, in nostro marmore litteris CL. scriptum, fuit gentis proptium, in quam Nero per adoptionem transiir. Ipsa Claudia gens origine Sabina, duplex, altera patriciorum, altera plebejorum fuit. Patricii in quatuor stirpes, cognominibus Regillensium, Pulcrorum, Centhonum & NERONVM distinctas, divisi fuere. Uti in utraque gente omni tempore ornatissimi ac de republica optime meriti extiterunt viri; ita Actius Clausus, postea Appius Clausus dictus, genti originem & meritis suis in rempublicam egregiis splendorem ac dignitatem dedit. Omni tempore gens hæc amplissima fuit, ita ut ab Appio Clauso usque ad Neronem, si Tiberium, Germanicum adoptantem, exceperis, nemo per adoptionem in hanc gentem translatus sit. Vide de ista differentes, præter *Rich. Streinium*, *Fulv. Vrsinum*, *Anton. Augustinum*, *Carol. Patinum*, *Jo. Vaillantium* aliosque familiarum Romanarum scriptores: *Onuphr. Panvinium* (*b*), *Carol. Sigonium* (*c*), *Jo. Bapt. Ferretium* (*d*), auctores doctissimos *Marmorum Taurinensium*, *Ricolvium* & *Rivautellam* (*e*), *Ezech. Spanhemium* (*f*), *Sam. Pitiscum* (*g*), *Joann. Dominic. Bertolinm* (*h*) aliosque. Ne mireris quoque nomen hoc Neronis gentilitium binis modo litteris CL. scriptum esse. Veteres Romanos in nominibus exprimendis haud raro scribendi compendiis usus esse, omnes norunt. Factum id est non solum in prænominibus; sed gentilitiis quoque nominibus ac cognominibus; in his tamen rarius, quam in reliquis, ne, si plura virorum; aut feminarum nomina complecteretur marmor, ea inter se confunderentur, & cognomen unius pro prænomine alterius sequentis putaretur. At, quæreie quis posset, quam ob caussam in Neronis nomine non ejusmodi scribendi compendium, ut in sequenti CL. adhibitum sit? Id ex eo factum esse credo, quod Imperator NERONIS; non autem Claudii nomine vocatus fuerit, quapropter etiam in omnibus apud *Gruterum* marmoribus, quæ huic imperatori consecrata sunt; NERONIS nomen omnibus ac singulis expressum est litteris, quamvis id ad ea nomina seferri debeat, quæ pro scribentium voluntate, modo integra, modo nonnullis tantum litteris consignata adparent. Nonnulla enim nomina apud Veteres per ordinem (*i*) unica tantum littera designabantur, qualia sunt: A. Aulus: C. Cajus: D. Decimus: L. Lucius: M. Manius & Marcus: N. Numerius: P. Publius: Q. Quinctius: T. Titus. Alia binis scribebantur litteris, ut AP. Appius: CN. Cnæus: SP. Spurius: TI. Tiberius: OP. Opiter: ST. Statius. Alia porro tribus comparent litteris, ad quorum censum MAM. Mamercus: SEX. Sextus: SER. Servius: TVL. Tullius pertinent. Reliqua nomina modo integra, modo diminuta pro scribentium arbitrio exarabantur (*k*). Atque in horum numero utrumque imperatoris nomen, tam prænomen, quam gentilitium nomen fuit. Ita apud *Gruterum* in marmore quodam (*l*) hæc leguntur verba: SEXT. F. NER. CAPIDAS C. F. RVF. NER. AASBIVS, & in alio (*m*): NER. EGNATIVS T. F. In nomine CLAVDII idem observabis in inscriptionibus, quarum multa, ubi necessarium foret, adferre possem exempla; sed sufficit unicum, ex quo luculenter constat, nomen hoc pro scribentium arbitrio modo binis, modo pluribus, modo omnibus litteris expressum esse. En duas has ex *Jo. Dominic. Bertolio* (*n*) inscriptiones: alteram: Q. CL. HSACLIANO CLAVD. MYCALE CONIVGI KARISS. alteram: TI. CLAVDIO SALVIANO cet. Alia exempla, quæ *Gruterus* suse supeddit, libens silentio transmitto (*o*).

Claudii nomini additur splendidum CAESARIS AVGVSTI nomen in nostro marmore. Post Octavianum, quem in gentem Juliam aduptatum, CAESAREM & ob divinas suas virtutes, ut & divinum quid nomini inesset, ex senatus consulto AVGVSTVM adpellatum esse (*p*), scimus, omnes per ordinem imperatores CAESARES AVGVSTI vocati sunt. CAESARIS equidem nomen successionem stirpis (*q*); AVGVSTI vero adpellatio maximum dignitatis gradum indicabat; nihilominus ii, qui post Neronem summum obtinuerunt imperium, illud quoque una cum Augusti nomine gesserunt, quamvis ex Julia gente originem suam haud ducerent.

Hac ratione Octavianus, a magno suo avunculo adoptatus, in gentem Juliam ac nomen CAESARIS transiit (*r*). Postea id, deficiente prole mascula, ad nepotes ex filia Julia, adoptatos ejus filios, Cajum & Lucium: item ad privi-

gnum

exempla forsan etiam nummum quemdam Neronis apud Carolum Patinum *Numism. Imperat. Roman.* p. 110. referendum esse, duco, ubi Imperatoris nomen ita expressum legimus: ΑΥΤ ΚΑΣΑΡ ΚΛΑΥ ΝΕΡΩΝ ΣΕΒ. IMPERATOR CAESAR CLAVDIVS NERO AVGVSTVS. Vides hic Neronis nomen ad cognominum locum translatum; quod tamen alias in hoc Imperatore prænominis vices sustinuit.

(*a*) *Numism. Imp. Rom.* p. 119.
(*b*) *De Nom. Rom. Tom. II. Thes. ant. Rom.* Grævii, p. 2005.
(*c*) *De Nom. Rom. c. IV.*
(*d*) *Musis lapidar. Lib. I. memor. XXVII.* p. 51. & *Lib. IX. memor. XLVIII.* p. 140.
(*e*) *Marm. Taurin. part. I.* p. 193.
(*f*) *De Vsu & Præstant. numism. vol. II.* p. 13. & 37.
(*g*) *Lex Ant. Rom. Tom. II.* p. 224.
(*h*) In *Antichità d' Aquileia Profane e Sacre*, p. 215.
(*i*) Sermo est de iis, quæ per ordinem fieri solebant. In antiquis enim lapidibus etiam ejusmodi nomina nonnunquam integra exhibita sunt: conf. Carol. Cæs. Malvasiam *Ael. Lal. Crisp. mon. aut. resurg. cap. X.* p. 187.

(*k*) Conf. Onuphr. Panvinium *Libro modo memorato*, p. 2023. & Carol. Sigonium *de nom. Rom.* cap. III.
(*l*) Pag. CLXVII. *inscr.* 8.
(*m*) Pag. DXL. *inscr.* 4.
(*n*) In *Antichità d' Aquileia Profane e Sacre* p. 215. Adde Philippum a Turre *Monum. vet. Antii*, p. 395. qui eamdem inscriptionem, sed haud adcurate exhibet.
(*o*) Adde, si placet, inscriptionem Græcam apud Illustr. Scipion. Maffejum *Sigl. Lapidar. Græc.* p. 53. ubi nomen *Claudii* itidem uti in nostro marmore binis modo litteris scriptum est.
(*p*) Vid. Suetonium *vit. Aug.* cap. VII. adde *Marmora Taurinensia part.* I. p. 241.
(*q*) Ut Dio *Cassius lib.* LIII. p. 500. observat, de quo effato vide Ezech. Spanhemium *de usu & præstant. Numism.* vol. II. p. 345.
(*r*) Lege Suetonium *vit. Cæs. cap. LXXXIII.* §. 4. p. 146. Dionem *Libr. XLVI.* p. 322. & adde Lævin. Torrentium *ad hunc Sueton. loc.* & Cujacium *Lib. XVII. obs.* 7. unde Augustus quoque a Cicerone simpliciter C. *Cæsar.* vocatur *Orat. Philipp. V. cap.* 16.

gnum & quidem generum simul ac filium adoptatum Tiberium (*a*) ac denique ad filios tam naturales; quam adoptivos in familia Julia translatum est. Ita Drusum & Germanicum: ita præter Cajum Cæsarem Germanici filios, Neronem ac Drusum, & Claudii filios, tam naturalem, Britannicum; quam adoptivum NERONEM splendido hoc CAESARIS titulo ornatos videmus. De Claudio, in quo Principe Imperium Romanum a familia Julia, cujus nomen Cæsaris propriu exstitit, ad Claudiam pervenit (*b*), quidem compertum habemus, eum Germanici nomen antea, quam Augustus factus fuit, gessisse; satis tamen ex nummis constat, eum postea CAESAREM quoque vocari voluisse, inprimis ea de caussa, quoniam ceteri ante ipsum Imperatores ita adpellati fuerant, sibique ipse persuaserat, nescio quid de dignitate ejus, recusato hoc Juliæ familiæ proprio nomine, detrahi; aut triste portendi omen. Ad hæc, ut nonnulli observant, Liviæ, Augusti conjugis, in familiam, nomenque IULIAE adscitæ, nepos erat, ita ut etiam ob adfinitatem ac conjunctionem cum Augusto, quamvis ex familia Julia originem suam haud duceret, nomen hoc quodammodo postulare videretur. A Claudio per adoptionem NERO cognomen hoc accepit, qui præterea genus maternum ab Augusto ejusque filia Julia, cujus neptis mater Agrippina exstitit, ducebat. Quod priores Imperatores gesserunt dignitatis ac reverentiæ plenum CAESARIS nomen, tanquam Juliæ familiæ cognomen (*c*), id & sequentes, post exstinctum Augusti genus, retinuerunt, quamquam ex Julia familia originem haud habuerunt. Quid, quod ipsi istud suis quoque tam natura; quam adoptione filiis, imperii futuris heredibus, non aliter, ac PRINCIPIS IUVENTUTIS titulum adsignarent, non tamquam familiæ cognomen; sed quoniam id primi Imperatores gesserant, ipsique sibi persuaderent, esse istud honoris ac reverentiæ plenissimum, ac cum summo imperio Augusteo conjunctum, quod præter ipsos nemini; nisi futuris imperii candidatis, filiis quippe tam natura; quam adoptione, honoris & boni ominis caussa habere liceret. Hoc contra *Harduinum* inprimis observandum est, qui & sequentes post Caligulam Imperatores hoc nomine tamquam familiæ cognomine usos esse, contendit, hancque in rem probare; sed falsis innixus argumentis, sibi sumsit, & reliquos post memoratum Imperatorem Cæsares Augustos ex Augusti stirpe descendisse (*d*). Sed erroneam esse *Harduini* sententiam, luculenter ostendi potest. Sic Galba, simulac nuntium de occiso Nerone accepit, quamvis ex gente Sulpicia ortus esset, CAESAREM se vocavit (*e*) ac idem honorificum nomen Pisoni, tamquam adoptato suo filio & futuro successori, adsignavit (*f*). Idem dicendum est de Othone, qui, quamvis in familiam novam novum inferret imperium; (*g*) attamen Cæsaris nomen, quasi id ab Imperatoris nomine haud sejungi posset, ad nomen suum adjunxit. Vitellius quidem id recusavit (*h*); Vespasianus vero more majorum adsumsit, idque præter receptam consuetudinem nomini suo anteposuit, ut & nummi testantur. Ipso adhuc superstite, ejus filii, tamquam imperii candidati, itidem nomine hoc usi sunt, id quod præter nummos, non solum ex marmore apud *Gruterum* (*i*); sed etiam ex *Tacito* ac *Josepho* patet, quando Titum & Domitianum CAESARES vocant. (*k*) Similem morem in Domitiani filio observabis, qui tenera adhuc ætate, tamquam Augusti filius ac imperii successor, CAESAR salutatus est, ut ex nummis matris Domitiæ satis constat (*l*). Trajanum postea Nerva ut futurum post se Imperatorem sibi adscivit (*m*), eumque per id CAESARIS titulo ornavit (*n*). Usque ad Nervam nomen CAESARIS non tamquam familiæ cogno-

(*a*) Vid. Joann. Dominic. Bertoliam *Antichit. d' Aquileia*, p. 296.

(*b*) Conf. Tacitum *Lib. I. Hist. c.* 16. Tillemontius *Hist. des Empereurs*, *Tom. I.* p. 305. scribit *depuis, qu' il fut empereur, il prit aussi les noms de Cesar & d' Auguste, quoique il ne fut point de la maison d' Auguste & des Cesars, ni par adoption comme ses predecesseurs, ni par naissance, ne leur etant parent, que par les femmes*, Anton. Pagius contra ea in *Epistola ad Norisium* adfirmat, Claudium Augustum *gente*, non *ambitione* Cæsarem fuisse. Hoc quodam modo verum est, ubi Liviam spectemus, quamvis ipse mihi persuadeam, Claudium nomine hoc usum fuisse honoris & boni ominis caussa, quoniam in Juliam gentem haud ascitus erat In eo a veritate aberrat Pagius, quod ibidem Claudium Germanici filium fuisse, dicat. Claudius enim Germanici frater; filius autem Neronis Claudii Drusi fuit. Solus Germanicus in Juliam gentem per adoptionem transiit. Recte hæc & alia Henr. Norisius Pagio rescripsit: vid. *Tom. IV.* eius *operum* p. 756.

(*c*) Spanhemius *loc. citato*, Christ. Cellarius *Program*. p. 20. aliique statuunt, priores sex Imperatores hoc nomine tanquam familiæ Juliæ cognomine usos esse. Sed quoniam Claudius ex familia Julia haud fuit; nec in eam adoptatus est, haud ex vano judico solummodo quatuor priores Imperatores a Cæsare usque ad Claudium, Cæsaris nomen, tanquam cognomen familiæ adsumsisse. Reliqui postea Imperatores usque ad Trajanum eodem nomine honoris, ut ita dicam, & boni ominis caussa, una cum filiis suis usi sunt. Post Trajanum nomen hoc in nomen dignitatis initium est.

(*d*) Joann. Harduinum pro more suo, id est solide & erudite, confutavit Spanhemius *de Usu & Præstant. Numism. Diss. XIII. vol. II.* p. 343. & seq.

(*e*) Conf. Suetonium *vit. Galb. cap. XI.* §. 2. & Tacitum *lib. III. Histor. cap.* 58. §. 5. Pitiscus ad memoratum Suetonii locum credit, ab hoc tempore *Cæsaris* nomen dignitatis nomen fuisse. Vide quæ supra diximus.

(*f*) Testibus Floro *Lib. III. cap.* 4. & Tacito *Lib. I. Hist. cap.* 19. 30.

(*g*) Vid. Tacitum *Lib. II. Hist. cap.* 48.

(*h*) Lege Suetonium *vit. Vitell.* cap. VIII. Tacitum *Lib. I. Hist. cap.* 62. *Lib. II. cap.* 62. & Plutarchum *Galb.* p. 1063. Suetonius, nomen hoc Vitellium *in perpetuum* recusasse, perhibet; sed Tacitus *lib. III. Hist. cap.* 58. §. 6. *Vitellius Cæsarem*, inquit, *se dici voluit, adspernatus antea, sed tunc superstitione nominis, & quia in metu consilia prudentium & vulgi rumor juxta audiuntur*. Vitellium hac in re sequutus est Maximinus: *nuncupatio*, inquit Lactantius, *Licinio Imperatore Maximinus iratus, nec Cæsarem se, nec tertio loco nominari volebat*: & paullo post: *tollit*, scilicet Galerius, *Cæsarum nomen, & se, Licinianumque Augustos adpellat, de Morte Persecut. c. XXXII.* p. 217. Recusavit Cæsarem nomen Maximinus, quoniam Augustus vocari, suumque nomen ante Licinii nomen collocari volebat. Steph. Baluzius *not. ad hunc locum* p. 80. recte observat, Galerium non penitus abolere Cæsarum nomen; sed eius usum imperii candidatis amplius haud permittere voluisse, ut per id Maximinus a successione excluderetur. In alia omnia abiit Ant. Pagius *Diss. Hypat.* p. 138. & verba hæc ad Galerium Maximinum, cognomento Dizam, referenda esse, censet, cui Joannes Columbus *Observat. ad Lactant.* p. 304. ed. Bauldrii merito contradicit, ac auctoris verba de Galerio Maximiano accipit. His inprimis adduntur, quæ Gisb. Cuperus ad hæc Lactantii verba erudite commentatus est, p. 200. Observat enim, ex eo quod Maximinus secundum locum occupare, suumque nomen ante Licinii nomen collocare voluisset, ostendi posse caussam, quare in edicto apud Eusebium *Lib. VIII. Hist. Ecclesiast. cap.* 17. Maximini nomen omissum sit.

(*i*) *Inscript.* p. CCXLIV.

(*k*) Vid. Jo. Dan. Schoepflinum *Comment. Histor. & Crit.* pag. 38. ad le ex veteribus Dionem Cassium *Lib. LXVI.* p. 749.

(*l*) Adde Ezech. Spanhemium *loco jam memorato*.

(*m*) Conf. Spartianum *vit. Hadriani c.* 11.

(*n*) Vid. Plinium *Paneg. cap. VI. & VIII.*

cognomen; sed potius boni ominis caussa, atque in honorem quasi priorum quatuor ex Julia familia Imperatorum usurpatum est; postea vero nomen istud paullo alio sensu accipi cœpit, quum id destinatis imperii successoribus tribueretur. Mutabatur id in nomen dignitatis, & non promiscue Augustorum filiis, uti exempla filiorum Germanici & Vespasiani testantur; sed ei tantummodo adsignabatur, qui in partem imperii administrandi adsumptus, proximo dignitatis gradu ab Augusto distinctus & successor imperii destinatus ac constitutus erat (*a*). Tum Cæsaris nomen non amplius ob nascendi conditionem; sed ad Imperatorum arbitrium concedi solebat. Hoc modo, ut paucis me expediam, Trajanus (*b*), Adrianum (*c*), Adrianus L. Ael. Verum (*d*), M. Aurelius Commodum (*e*), Commodus Albinum (*f*), Severus Augustus filium natu majorem Bassianum (*g*), hocque imperii participe facto, Getam (*h*), Carus imperator filios Carinum & Numerianum (*i*), Diocletianus Galerium ac Constantium Chlorum CAESARIS honorifica ornarunt adpellatione, eosque per id futuros Augusteæ majestatis heredes constituerunt. Postea a Constantino & Licinio tres designati sunt Cæsares, Crispus, Constantinus, Constantini filius, & Licinianus, filius Licinii. Victo deinde, occisoque Licinio, & exstinctis quoque Crispo & Liciniano, Constantius & Constans, filii Constantini natu minores, Cæsares facti sunt (*k*).

Ex his igitur satis patet, quænam nominum AVGVSTI & CAESARIS exstiterit differentia (*l*). Augusti nomen solis imperatoribus tributum; Cæsaris vero cum iis quoque communicatum fuit, qui imperii heredes designati & in certam imperii spem ab Imperatoribus adsumti erant. Decipiunt vero sese, qui primam hujus consuetudinis originem ad Trajani, Adrianum adoptantis; aut L. Ælii Veri tempora referendum esse, arbitrantur. Sententiæ huic Pisonis & Vespasiani exempla aperte contradicunt. *Aurelius Victor* (*m*), *Spartianus* (*n*) *& Capitolinus* (*o*) adfirmant quidem, quod Cæsaris nomen Trajani, aut Adriani temporibus imperii candidatis primum datum sit; sed loquuntur de nomine Cæsaris, quatenus id Trajani tempore tamquam dignitatis nomen usurpatum, & eo sensu, quem supra monstravi, adhibitum est. Vide de his effatis differentes *Ezech. Spanhemium* (*p*) & præter alios, *Cl. Salmasium* (*q*). Nec ii omnis expertes erroris sunt, qui Cæsares antiquo ævo potestate, atque imperio instructos fuisse, autumant. Dignitas eorum satis quidem ampla fuit, ut ex Commodi Imperatoris ad Clodium Albinum epistola (*r*), & ex eo inprimis patet, quod Imperatoris insignibus, ut pallio coccineo & purpura; sed sine auro (*s*) & sine diademate, (*t*) itemque *nobilissimatus* titulo (*u*) usi sint, ac præterea, alia eximia privilegia & jura habuerint (*x*); nihilominus plerumque nullum ipsis concessum fuit imperium, inprimis antiquo ævo. Id ex *Dione Cassio* (*y*) patet, qui de Imperatorum titulis disputat, atque observat, *Cæsaris adpellationem nihil peculiaris potentiæ; sed tantum successionem stirpis designare*. Idem ex *Tacito* probatur, qui Domitianum *Cæsarem* post Vitellii necem salutatum esse (*z*) ac *nomen sedemque Cæsaris* accepisse (*a*) perhibet; postea vero addit: (*b*) *prætura Domitiano & consulare imperium decernuntur*; quoniam videlicet sola illa Cæsaris adpellatio ipsi nullum imperium conciliabat (*c*). Ita quoque Commodus, cæteroquin Cæsar, ante imperium proconsulare omni prorsus imperio destitutus erat, id quod & de reliquis Cæsaribus, Augustorum filiis & imperii candidatis observandum est. Quod si vero ipsis imperium tributum est, id non tanquam Cæsares; sed tanquam proconsules; aut expeditionibus bellicis præfecti habuerunt. (*d*) Abunde

(*a*) Hoc fuse & erudite comprobavit Georg. Laurentius Hausfrizius *Commentar. de Cæsare, designato successore imperii antiqui*, Norimbergæ MDCCXXXVII.

(*b*) Vid. Raph. Fabrettum *Column. Trajan.* p. 269. & seq.

(*c*) Vid. Spartianum ejus *vit. cap. IV.*

(*d*) Teste Spartiano *vit. Ael. Ver. cap. I. & II.*

(*e*) Lege Capitolinum *vit. Ant. Phil. c. VII.*

(*f*) Vid. Salmasium *ad Spartiani vit. Sever.* p. 599.

(*g*) Spartianus *vit. Sever. Imp. cap. X.*

(*h*) Vid. eumdem *vit. Geta cap. V.*

(*i*) Conf. Vopiscum *vit. ejus cap. VII.*

(*k*) Conf. Eutropium *Lib. X. cap.* 4. & de ipso *Cæsaris* nomine, ejusque usu doctos Lactantii interpretes *de Mort. Persequut. Part. I.* p. 156. *Part. II.* p. 52. 140. 181. ed. Bauldrii: Henr. Norisium *Tom. II. oper.* p. 1041. & *Tom. IV.* pag. 756. & 804. Ezech. Spanhemium *de Vsu & Praest. Numism. Diss. XII. vol. II.* p. 341. & seq. Christ. Cellarium *Programmat.* p. 20. Jo. Henr. Boeclerum *adnot. ad Herodian.* p. 408. Henr. Dodwellum *Prælect. Cambden.* p. 573. & seq. Jac. Gutherium *de Officiis Dom. Aug.* p. 278. 478. seq. & Alb. Mazzolenum *Numism. ær. selectior. maximi moduli e Museo Pisano animadvers. II.* doctos *Marmorum Taurinensium* interpretes Ricolvium & Rivautellam *Part. I.* p. 241. Sam. Pitiscum *Lex. Ant. Rom. Tom. I.* p. 314. & Jo. Dan. Schoepflinum *Commentation. Hist. & Critic.* p. 38.

(*l*) Vid. doctos Lactantii *interpretes* p. 157. ed. Bauldrii, & jam laudatum Hausfrizium p. 71. ubi monet, differentiam in inæquali potentia & dispari nomine, post Trajani videlicet tempora, quærendam esse. Si rem adcurate intuemur, Cæsares, ut nudi Cæsares, nullam potestatem; nisi ex Augustorum singulari mandato ac permissione, habuerunt.

(*m*) *De Cæsar. cap. XIII.* p. 255.

(*n*) *Vit. Ael. Veri* cap. I. p. 222. *script. Hist. Aug.*

(*o*) *Vit. L. Veri* c. I. p. 407.

(*p*) *De Vsu & Praest. Numism. vol. II.* p. 352.

(*q*) *Not. ad Spartiani locum memor.* p. 223. adde Casp. Barthium *not. ad Claud.* p. 596. & Jo. Henr. Boeclerum *adnot. ad Herod.* p. 40.

(*r*) Apud Capitolinum *vit. Clod. Albini*, p. 685.

(*s*) Vid. Salmasium *not. ad Spartian. vit. Sever.* p. 612.

(*t*) Conf. Zosimum *Lib. VI. cap.* 13. Post Constantinum Magnum quoddam diadematis genus Cæsaribus usitatum fuisse, nonnulli statuunt, adducti variis Crispi & Constantini filiorum Constantini Magni, nummis.

(*u*) Is datur Licinio Valeriano in marmore Vindobonensi: Carino ac Numeriano in aliis vetustis monumentis: item Severo & Maximino: *leg.* 1. *Cod. de fruis*. Crispo Constantini Magni filio, in nummis, & in *panegyrico Nazarii*. Sic frequens etiam de Gratiano Valentiniano nota NB. P. *Nobilis*; vel *nobilissimus puer* in codice Theodosiano occurrit: vide Jo. Dan. Schoepflinum *Comm. Hist. & Crit.* p. 30. & adde Bergierium *de Viis Militar. lib. III. cap.* 41. §. 9. *Marmora Taurinensia*, pag. 244. Georg. Laurent. Hausfrizium *Commentar. de Cæsare designato successor. imperii antiq.* pag. 33. & seq. & præ cæteris Ezech. Spanhemium *de Vsu & Praestant. Numism. vol. II.* p. 357.

(*x*) Vid. Hausfrizium *loc. excit.* p. 72. & seq.

(*y*) *Lib. LIII.* p. 509.

(*z*) *Lib. III. Hist.* cap. 86. §. 6.

(*a*) *Lib. IV. cap.* 2. §. 1.

(*b*) Ibid. cap. 3. §. 6.

(*c*) Vid. Norisium *Tom. II. operum* p. 1041. & Cuperum *Præfat. ad Lactant. de Mort. Persequutor.*

(*d*) Hæc sequiori tamen ævo mutata esse videntur, quum Cæsares ad id quoque eligerentur, ut adiumento essent Imperatoribus, id quod sine concessione potestatis fieri haud poterat. Hoc in Augustorum solummodo voluntate positum erat. Ita Carus Carino amplissimam dedit potestatem, ut in Occidente bellum gereret: vid. Vopiscum ejus *vit. cap. VI.* Digna sunt, quæ de hoc argumento legantur verba Henr. Norisii *epist. ad Cuperum Tom. IV. operum* p. 804. & *Epist. ad Anton. Pagium eod. tom.* p. 756. Adde supra laudatum Hausfrizium *Comm. de Cæsare designato successore imperii antiqui*, *c. IV.* p. 121.

unde quoque notum est, Cæsares in urbe haud raro muneribus consulum, prætorum, tribunorum plebis & pontificum perfunctos esse.

Ex his igitur satis patet, qua ratione Neroni in nostro marmore atque aliis monimentis CAESARIS nomen tribuatur. Simulac a Claudio adoptatus est, Cæsaris nomen sibi arrogavit, id quod ex lapidibus ac nummis luculenter demonstrari potest (*a*). Usurpavit id quoque, quum postea Imperator Augustus fieret, ut abunde ejus nummi ac inscriptiones docent, in quibus pariter ac in nostro marmore CAESAR AVGVSTVS dicitur. Hæc quum ita sunt, merito quæritur: quo jure illud amplissimum nomen sibi Nero vindicaverit? *Ezech. Spanhemius* (*b*), quando adfirmat, sex priores Imperatores hac adpellatione, tamquam familiæ, Juliæ cognomine, usos esse, existimat per id Neronem etiam ad Juliorum gentem referendum esse, nomenque hoc tamquam familiæ; non autem tamquam dignitatis nomen gessisse. Hoc ex eo probari posse, autumat, quod Claudii adoptione filius maternum genus ab Augusto, ejusque filia Julia, cujus neptis mater Agrippina fuit, duceret. Idem præter ceteros *Christ. Cellarius* (*c*) statuit, qui, *familia*, inquit, *olim* CAESARIS *cognomentum erant, postea, quum alii alios adoptassent, factum est, at exstincta in Nerone Cæsarum familia, retineretur idem nomen ominis & auspicii caussa*. Sed, quum Claudius, qui Neronem adoptavit, in familia Julia haud fuit; Nero vero per adoptionem in gentem, nomenque Claudiorum; non Juliorum transiit: quum præterea in nominibus generis materni nulla prorsus sine adoptione per ordinem ratio habita est; ex eo autem sequeretur, Neronem, ubi ob maternum genus CAESAREM se adpellare voluisset, etiam ante adoptionem ita vocari debuisse; quod tamen nunquam invenimus, nullo modo hac in re *Spanhemio*, aliisque assentiri possum. Nero sibi potius nomen hoc eadem ex caussa vindicavit, quæ adoptantem ante ipsum ad id assumendum induxerat. Fiebat id videlicet a Claudio usque ad Neronem boni ominis & auspicii caussa, quoniam priores quatuor imperatores nomen hoc gesserant. Trajani demum temporibus nomen hoc in dignitatis nomen mutatum est, ut jam supra observavi.

Nero non simpliciter CAESAR; sed CAESAR AVGVSTVS vocatur, de qua adpellatione pauca addo. Satis notum est, Octavianum post tot res, præclare gestas, sancto hoc & religioso nomine, quod antea adfectaverat, a senatu ornatum esse. *Augusti nomen*, inquit Suetonius (*d*), *adsumpsit, Munatii Planci sententia, quum quibusdam censentibus, Romulum adpellari oportere, quasi & ipsum conditorem urbis, prævaluisset, ut Augustus potius vocaretur, non tantum novo; sed etiam ampliore cognomine, quod loca quoque religiosa, & in quibus augurato quid consecratur, augusta dicantur ab auctu; vel ab avium gestu, gustuve* (*e*). Sane ex his patet, senatum Octaviano splendidum & venerandum hoc nomen eum ad finem dedisse, ut ipsi per id quoddam sanctitatis genus, quæ diis convenit, adsignaret, ac nomine hoc, eo adhuc superstite, ipsi divinos impertiretur honores, ob divinas & præclaras res gestas, ejusque virtutes, quibus Quiritium amorem ac cultum sibi conciliaverat. Vocabulum enim *Augustus* in nomine, Octaviano dato, eodem accipi sensu, quo alias de locis sacris adhibetur, luculenta probant veterum scriptorum testimonia. *Dio Cassius* (*f*) scribit: ἀλλ' Αὔγουστος, ὡς καὶ πλεῖόν τι ἢ κατὰ ἀνθρώπους ὢν ἐπεκλήθη· πάντα γὰρ τὰ ἐντιμότατα καὶ τὰ ἱερώτατα αὔγουστα προσαγορεύεται, *Augustus, quasi hominis natura amplior ipse, cognominatus est. Augusta enim ea, quæ honore dignissima & sanctissima sunt, dicuntur*. Florus (*g*): *tractatum etiam in senatu, an quia condidisset imperium, Romulus vocaretur; sed sanctius ac venerabilius visum est nomen Augusti, ut scilicet jam tum, dum colit terras, ipso nomine & titulo consecraretur. Appianus* (*h*) idem fere refert; *Ovidius* (*i*) vero canit:

Sancta vocant Augusta patres: augusta vocantur.
Templa Sacerdotum rite dicata manu.

Id confirmant quoque inscriptiones, in quibus sæpe AVGVSTI nomen diis tribuitur. Ita exempli caussa in illis apud *Gruterum* legimus: APOLLINI AVGVSTO (*k*). CERERI AVG (*l*). DIANAE AVG (*m*). HERCVLI AVG (*n*). ISIDI AVG (*o*). IVNONI AVG (*p*). MARTI AVG (*q*). MERCVRIO AVG (*r*). MINERVAE AVG (*s*). NEPTVNO AVG (*t*). VENERI AVG (*u*). VVLCANO AVG (*x*). IO-

VI

(*a*) Conf. Georg. Laur. Hausfritium *laudato Libro* Par. II. & Vid. inprimis nummum apud Carol. Patinum *Numism. Imperat. Rom.* p. 117.
(*b*) *De Usu & Præstant. Numism.* vol. II. p. 344.
(*c*) *Programm.* p. 20.
(*d*) *Vit. Aug.* cap. 7. Adde Joseph Roccum Vulpium *Vet. Lat. Profan. & Sacr.* Tom. IV. p. 110.
(*e*) Ex hoc etiam patet, Jos. Scaligerum, Christ. Becmannum Jo. Rein. Robbigium, Marth. Martinium aliosque errare, quando Augustum ab *augendo* dictum esse, autumant. Sententiæ hujus fautores ipsi inter se haud conveniunt. Alii eum ita vocatum esse statuunt, quod imperium *auxerit*: alii quod novis *auctus* sit honoribus; alii denique vocabulum *augere* in sacris pro *immolare*, *adolere*, *mactare*, usurpatum, ac hoc sensu Augusto tanquam sacrum nomen vindicatum fuisse, credunt. Sed certe triste hoc fuisset Augusto omen; ubi ab *immolando* dictus fuisset. Alii ergo rectius ab *augur* vocabulum hoc deducunt. Nam uti ex arbor *arbustum*, ex angor *angustus*: ex onus *onustus*, ex robur *robustus*: ex honor *honestus*, sic ex augur *augustus* factum, atque id eo sensu usurpatum est, quo alias id de locis sacris, cultui divino consecratis, dicitur: conf. Jos. Castalionem *explicat. ad inscription. August. Tom. IV. Ant. Rom. Grævii*, p. 1858. Laurent. Theodor. Gronovium *not. & observat. ad marmoream basin Colossi, Tiberio Cæsari erecti*, *Tom. VII. Thes. Ant. Græc.* Gronovii. p. 450. Ezech. Spanhemium *de Usu & Præstant. Numism. vol. II.* p. 371. Petr. Zornium *Biblioth. Antiquar. exeget. Tom. I.* p. 287. Phil. a Turre *Monum. vet. Antii*, pag. 253. & Wilh. Baxterum *Glossar. Antiquit. Roman.* voc. *Augustus*.
(*f*) *Libr. LIII.* p. 507.
(*g*) *Lib. IV. cap.* 12. §. 66. adde Velleium Paterculum *Lib. II. Hist.* cap. 91.
(*h*) *Lib. I. de Bell. Civil.* p. 352.
(*i*) *Lib. I. Fastor.* v. 609.
(*k*) Gruter. p. XXXVI. *Inscr.* 7. 8. & seq. & p. MLXVI. 5.
(*l*) Pag. XXVI. 9.
(*m*) Pag. XL. 13. & seq.
(*n*) Pag. XLV. 2.
(*o*) Pag. LXXXIII. 4. & seq.
(*p*) Pag. XXIV. 12. XXV. 2.
(*q*) Pag. LVII. 3. & seq. p. MLXVIII. 8. 9.
(*r*) Pag. LIII. 12. 13. & seq.
(*s*) Pag. LXXXI. 4. & seq.
(*t*) Pag. LXI. 6. LXII. 2. 3.
(*u*) Pag. MLXVIII. 10.
(*x*) Pag. CCCLVI. 3.

VI AVG (*a*), ubi AVGVSTVS idem est ac in aliis inscriptionibus SANCTVS, ut: DIIS SANCTIS: DIANAE SANCTAE: HERCVLI SANCTISSIMO (*b*). Ex his abunde patet, priscis Romanis nomen hoc fuisse sanctum ac religiosum, id quod & Græci confirmarunt, quum id per σεβαστὸν, *adorabile*, *venerabile* sermoni suo redderent, ut ex nummis, aliisque monimentis abunde liquet. Sine dubio id haud voce σεβαστὸς expressissent Græci, ubi AVGVSTI nomen ab *augeo* formatum fuisset; sed potius per αὐξητὸν, αὐξητικὸν, αὔξιμον cet. Hæc luculenter quoque confirmant, nomen hoc minime familiæ Juliæ cognomen fuisse, sed Augusti posteros propagatum, id quod nunquam deprehendimus; sed potius summi imperii insigne, iis tantum tributum, quibus post Augustum suprema Imperatoris potestas tradita & commissa erat. Exstitit id dignitatis nomen ita, ut solemnis quasi primi fastigii titulus esset, qui minime cum imperii candidatis (*c*) prout CAESARIS nomen, legitime communicari solebat, & quo imperatoribus summa potestas non conferebatur; sed confirmabatur. Atque ex hoc intelligimus, quare *Dio* (*d*) scribat, Augusti nomen nullam potestatem singularem dare; sed solummodo τὴν τοῦ ἀξιώματος λαμπρότητα *splendorem dignitatis* significare. Qui plura de hoc argumento desiderat, adeat *Joseph Castalionem* (*e*), *Laur. Theodor. Gronovium* (*f*), *Sam. Pitiscum* (*g*), *Henr. Norisium* (*h*), *Jo. Harduinum* (*i*), *Ezech. Spanhemium* (*k*), *Phil. a Turre* (*l*), editores *marmorum Taurinensium* (*m*), *Conr. Sam. Schurzfleischium* (*n*), *Jo. Christ. Becmannum* (*o*), *Matth. Berneggerum* (*p*), *Jo. Limnæum* (*q*), *Jo. Frid. Pfeffingerum* (*r*), *Christ. Cellarium* (*s*), *Alb. Mazzolenum* (*t*), *Petr. Zornium* (*u*) aliosque plures. Nomen hoc, dignitatis ac reverentiæ plenissimum, postea ad omnes imperatores, qui post Augustum summum obtinuerunt imperium, transiit (*x*), immo quum duo postea crearentur imperatores, uterque, licet auctoritate dispari, splendido hoc ornatus est titulo, qua de re multa, ubi id instituti ratio permitteret, dici atque explicari possent; taceo vero de iis; nec constitutos mihi limites transgredior.

Hæc quum ita sint, facile patet, cur Nero quoque post adoptionem CAESARIS & post Claudii mortem AVGVSTI nomen sibi vindicaverit. Proinde in nummis pariter, atque inscriptionibus CAESAR AVGVSTVS, uti in nostro lapide, vocatur. Plane nescio, quid *Jul. Cæsarem Bulengerum* (*y*), virum alias doctum, qui id præ aliis scire debuisset, induxerit, ut adfirmaret, AVGVSTI nomen a Tiberio, Cajo, Nerone, Galba, aliisque rejectum: a Pio & Pertinace adsumtum: postea iterum, *Antonii* nomine ab imperatoribus adhibito, omissum, ac deinde denuo receptum, & post Maximinum demum in usum solemnem adductum esse. Nolo hac de re fusius disputare, quum & nummi & inscriptiones, in quibus AVGVSTI nomen omnibus his memoratis imperatoribus diserte tribuitur, aperte doceant, *Bulengerum* errorem haud levem commisisse, quem sine dubio evitasset, ubi præter veteres scriptores, quos adiit, nummos quoque & marmora inspexisset. De Tiberio quidem ac Vitellio notum est, quod ille AVGVSTI nomen in litteris, nisi ad reges, aut ad dynastas scriptis, haud usurpaverit (*z*), hic vero primis imperii sui annis eo quoque uti noluerit (*a*); nihilominus in nummis pariter ac saxis literatis utrique imperatori hoc tributum esse cernimus. Ita quoque de Nerone omnibus notum est, eum & CAESAREM & AVGVSTVM adpellatum esse. Docet id noster lapis: docent apud *Gruterum* marmora: itemque nummi, ita ut nullæ adsint rationes, hac de re tam notissima, & in antiquis munimentis tam luculenter confirmata, amplius dubitandi.

Sed quærere quis posset, quam ob caussam CAESARIS splendidum nomen post Neronis nomen collocatum; nec illi, ut in aliis imperatorum monimentis, antepositum sit? Hoc ut distincte intelligamus, observandum est, tempore priorum Imperatorum Cæsaris nomen per ordinem nominibus Augustorum additum, non antepositum fuisse, & pro communi sententia (*b*) Vespasianum ac Titum primos exstitisse, qui Cæsaris nomen nomini suo præmitterent. Id docent nummi, ubi CAESAR VESPASIANVS, &, ut in Titi nummis a paternis discrimen fit, CAESARIS nomine, inter prænomen Titi & Vespasiani inserto: T. CAESAR VESPASIANVS; vel T. CAESAR IMP. VESPASIANVS scriptum esse, videmus. Ceteri deinde principes eumdem morem; sed, quod probe

(*a*) Pag. XVII. 10. adde Thom. Reinesium *Syntagm. Inscript.* p. 88. & *Epist.* 69. *ad Rupertum*, pag. 654. & Ezech. Spanhemium sæpius laudato egregio opere *de Usu & Præst. Numism.* vol. II. pag. 371. Jac. Sponium *Recherch. d' Antiquit. Diss.* XXIX. p. 481.
(*b*) Vid. Reinesium *Class.* I. *inscr.* 64. 65. 108. & 148.
(*c*) Gratianus patre superstite primus fuit, qui *Augusti* accepit titulum: conf. Anonymi *Exposit. Nummorum Gratiani in memor. Trivultin.* an. MDCCII. *mens. octobr.* p. 290.
(*d*) *Libr.* LIII. p. 509.
(*e*) *Explicat. ad inscript. Aug. Tom. IV. Thes. Ant. Rom.* Grævii p. 1858.
(*f*) *Not. & observat. ad Marmor. basin. Colossi Tiberio erecti*, cap. VII. *Tom. VII. Thes. Ant. Græc.* Gronovii p. 460.
(*g*) *Lex. ant. Rom. Tom.* I. p. 214.
(*h*) *Cenotaph. Pisan. Diss.* II. *cap.* 8. *Tom. III. oper.* p. 283.
(*i*) *Select. Oper.* p. 477.
(*k*) *De Usu & Præst. Numism.* vol. II. p. 371.
(*l*) *Monum. vet. Antii*, p. 263.
(*m*) *Part.* I. p. 241. & seq.
(*n*) Singulari *de titulo Augusti Diss.* Vitemb. MDCXCIX.
(*o*) *Diss.* II. *Syntagmat. Dignit. Illustr. cap.* I. §. 5. p. 102. & seq.
(*p*) *Not. ad Sueton. vit. Aug. cap.* VII. §. 4.
(*q*) *Lib.* II. *Jur. Publ. cap.* 2. §. 30. p. 4. & seq.
(*r*) *Vitriar. Illustrat.* p. 297.
(*s*) *Programmat. num.* IV. p. 20. & seq.
(*t*) *Numism. Aer. Selectior. maximi moduli e Museo Pisano, Tom.* I. *animadv.* 4.
(*u*) *Biblioth. Antiquar. exeget.* p. 284. adde Jo. Chr. Olearium *Epistol. de nummo M. Aurelii Antonii contorniato*, *Jenæ* MDCXCVI. pag. 5. 6.
(*x*) Vide Lampridium *vit. Alexandr. Severi*, *cap.* X.
(*y*) *De Imper. Rom. Lib.* I. *cap.* 12.
(*z*) Vide Suetonium vit. *Aug. cap.* XXVI.
(*a*) Lege eumdem *vit. Vitellii* cap. VIII. & compara cum ejus verbis ea quæ Tacitus Lib. III. *Histor. cap.* 58. §. 6. memorat.
(*b*) Vid. Spanhemius, quando *Diss.* XII. *de Usu & Præst. Numism.* vol. II. p. 351. contendit, Vespasiani demum ac Titi temporibus situm nominis hujus mutatum, ac tamquam prænomen Augustorum nominibus antepositum fuisse, simul adfirmare videtur, ante Vespasianum nunquam id factum fuisse. Sed obstant nummi aliquot, qui me in aliam transire sententiam, cogunt. Exhibet illos Patinus *Numism. Imperat. Rom.* p. 119. quumque ibi legitur: ATT. ΚΑΙΣΑΡ ΚΛΑΥ. ΝΕΡΩΝ. ΣΕΒ. *Αὐτοκράτωρ καῖσαρ* Κλαύδιος Νέρων Σεβαστός. facile patet, jam ante Vespasianum nonnunquam CAESARIS nomen ante reliqua Imperatorum nomina collocatum fuisse.

probe notandum est, non continuo imitati sunt; proinde vero situs horum nominum in nummis pariter ac inscriptionibus exstitit diversus. Sic quoque de Trajano, de Adriano (*a*) deque aliis Imperatoribus notum est, in eorum nummis CAESARIS nomen nominibus eorum antepositum esse, exempli caussa: NERVA CAESAR TRAIANVS: T. AEL. CAESAR ANTONINVS PIVS: IMP. CAES. M. AVRELIVS NVMERIANVS. NOB. CAESAR: IMP. CAES. M. AVRELIVS CARINVS; quum contra in aliis horum ac reliquorum imperatorum post Vespasianum nummis ac lapidibus, CAESARIS nomen more antiquo collocatum & ad principum nomen adjunctum est. Nonnulli existimarunt, in nummis antiquis CAESARIS nomen Augustis ac filiis simul ita tribui, ut id illis tanquam prænomen; his vero tanquam cognomen additum fuerit. Hoc modo exempli caussa Titum, vivente adhuc patre, TITVM VESPASIANVM CAESAREM; post traditum vero ipsi summum imperium IMPERATOREM CAESAREM TITVM VESPASIANVM AVGVSTVM adpellatum esse, crediderunt. Ipse *Spanhemius*, quod sane mirandum, est, in hac fuit sententia, in quam in veteri editione nunquam satis laudandi *de usu & præstantia numismatum* operis his verbis proposuit (*b*): *adhibitum nempe hoc discrimen in iisdem nummis videas, ut quæ Augusti successoribus ad Vespasiani tempora cognominis loco cedebat, postea mutata sede, prænominis vicem ut plurimum occuparit, ac pro cognomento Augustorum liberis, aut apparitoribus, ut eos vocat Ammianus, vulgo sit relicta.* (*c*); cum tamen postmodum, & merito quidem, deseruisse, videtur, quum in nova præstantissimi hujus libri editione, ab *Isaaco Verburgio* curata, (*d*) expresse adfirmatum sit (*e*), *situm nominis Cæsaris in nummis eorumdem, aliorumve Imperatorum fuisse promiscuum*. Multis hæc probari possent exemplis; sed brevitatis caussa tantum provoco ad Nervæ nummum apud *Harduinum* (*f*), cujus inscriptio est: IMPERATOR NERVA CAES. AVG. & ad Domitiani nummos (*g*), vivente adhuc patre, cusos & ita inscriptos: CAES. DOMITIANVS COS. DES. II. Ex his aperte liquet, situm hujus nominis post Vespasiani potissimum tempora exstitisse diversum. Nolo de eo jam fusius disputare, quam ob caussam in nostro marmore Nero nec IMPERATOR adpellatus; nec ejus tribunitia potestas designata sit. Eum, quemadmodum Tiberius fecit (*h*), imperatoris titulum recusasse, nullo loco invenimus. Gessit potius honorificum hoc nomen, non solum tamquam cognomen, iis, qui victis fugatisque hostibus gloriosam, omnibusque numeris absolutam victoriam reportarunt, adsignatum (*i*); sed etiam tamquam prænomen (*k*), Julio primum Cæsari, postea quoque Augusto, ejusque successoribus a Senatu delatum, ut imperii, auctoritatis, supremæque potestatis esset insigne (*l*), Augustorum ab initio proprium: deinde quoque a Titi temporibus cum Cæsaribus, imperii candidatis, communicatum. De Nerone id nummi pariter ac marmora confirmant. Illorum *Spanhemius* (*m*) mentionem facit; hæc vero *Gruterus* (*n*) exhibet, quæ ita quidem comparata sunt, ut IMPERATORIS titulus in his non ante Neronis nomen positus; sed ad id tamquam cognomen adjunctus sit, toties iteratum, quoties aliquid, tam glorioso dignum nomine, gestum ac susceptum fuerat (*o*); ex eo tamen minime colligendum est, Neronem, exemplo Tiberii, ab hoc titulo, supremi Augustorum fastigii signo, abstinuisse; nec eo sensu Imperatorem adpellatum esse, quo Julius Cæsar (*p*), quo Augustus, quo reliqui ejus successores eum a senatu acceperunt. Præterea enim, quod nummi, in quibus IMPERATOR & αὐτοκράτωρ dicitur, contrarium doceant, & *Dio Cassius* (*q*) disertis testetur verbis, omnibus sine discrimine nomen hoc adsignari, qui summum obtineant imperium, id est, Cæsaribus Augustis, patet id inprimis ex *Suetonio* (*r*), qui Neronem post Claudii mortem IMPERATOREM salutatum fuisse, hocque nomen eum haud recusasse, luculenter perhibet. Idem ex *Tacito* (*s*) ac

(*a*) Multis hoc probari posset exemplis, nisi id & iis quoque, qui vel leviter vetusta saxa inspexerunt, foret cognitum. In inscriptionibus Trajani id frequenter occurrit. Ad ea spectat quoque milliarium Adriani, a Jo. Bapt. Plantino in *Helv. Ant. & Nov.* p. 253. & *Abregé de l' histoire de Suisse* p. 120. Missonio *Hist. Crit. de la Republ. des lettres Tom. VI.* p. 72. exhibitum, de quo lectu dignissima sunt, quæ Cel. Jo. Casp. Hagenbuchius, in *τεσσαρακοντάλογον*. *Turicens.* p. 500. quo egregium Turicense monimentum illustratur, disputat.

(*b*) *Diss. VIII.* p. 661.

(*c*) Raph. Fabrettus *Column. Trajani* p. 90. jam quodammodo errorem hunc vidit; sed non ausus est, contrarium adfirmare. Proinde scribit: *In his trium nummorum inscriptionibus Spanhemii observatio locum sibi vindicat, modo ea certa sit, nondum scilicet Trajanum imperium adeptum fuisse, quia Cæsaris adpellatio prænominis vicem non occupat: non enim dicitur Cæsar Trajanus, ut aliae post imperium, sed Trajanus Cæsar cognomenti loco.*

(*d*) Quæ Amstelod. duob. voluminibus fol. MDCCXVII. prodiit.

(*e*) Pag. 355.

(*f*) *Oper. Select.* p. 745.

(*g*) Ibid. p. 733.

(*h*) Vid. Suetonium ejus *Vit. cap. XXVI.*

(*i*) Vid. Suetonium *vit. Neron.* cap. XIII.

(*k*) Ita hic Imperatoris titulus quatenus is Augustis, tanquam regis nomen, datus est, diserte a Suetonio vocatur *vit. Cæs. cap. LXXVI. vit. Tiber. cap. XXVI. vit. Claudii, cap. XII.* Etiam ex nummis apud Mediobarbum pag. 83. 89. satis patet, Neronem Imperatoris prænomen non prius gessisse; quam defuncto Claudio Cæsar Augustus salutatus fuerat.

(*l*) Per ordinem Imperatoris vocabulum triplicem habet significationem. Primum idem est ac Græcorum *ἡγεμών & στρατηγὸς*, *administrator belli gerendi*. Conf. Ciceronem *de Orator. lib. I. cap.* 48. Deinde significat victorem *νικητὴν* ita ut iis tamquam cognomen daretur, qui res magnas bello gesserant, & decem millia hostium occiderant: vid. Appianum *de Bell. Civil. lib. II. p.* 455. & Dionem Cassium. Lib. XLIII. p. 235. Denique nomen hoc principes Augusti adsumpserunt, tamquam supremæ potestatis insigne, idque nomini suo anteposuerunt: exempli caussa: IMP. CAESAR DIVI F. AVG. PONT. MAX. COS. XIII. IMP. XX. TRIBVNIC. POTEST. XXXVIII. Ita *imperatoris* nomen, tamquam prænomen & cognomen simul; sed diversa significatione gesserunt: Conf. Jul. Cæs. Bulengerum *de imper. Rom. lib. I. cap. I.* Carol. Sigonium *de Jur. Provinc. lib. II. cap. 7. p.* 225. Raph. Fabrettum, *Column. Trajani* pag. 89. Sam. Pitiscum *not.* ad *Suetonium* pag. 127. & *Lex. Ant. Rom. tom. II.* p. 314. auctores *Marmorum Taurinensium Part. I.* p. 234. aliosque plures.

(*m*) *Libro* sæpius *laudato Vol. II.* p. 403. Adde Carolum Patinum *imperat. Rom. numismat.* p. 112. ubi nummus cum hac inscriptione exhibetur: IMP. NER. CLAVD. CAES. AVG. & pag. 119. in nummo quodam hæc legimus verba: ΑΥΤ. ΚΑΙΣΑΡ ΚΛΑΥ. ΝΕΡΩΝ. ΣΕΒ *Imperator Cæsar Claudius Nero Augustus.*

(*n*) Pag. CXVIII. p. CLIV. & CLXXXIX.

(*o*) Ita quoque hoc apud Muratorium variis locis, nominatim *tom. I. pag.* 227. *Inscr.* 2. occurrit.

(*p*) Vid. Dionem Cassium *lib. XLIII.* p. 255. & *lib. LII.* p. 808.

(*q*) *Lib. LIII.* pag. 235.

(*r*) *Vit.* ejus *cap. VIII.*

(*s*) *Lib. XII. Annal. cap.* 69. §. 3.

ac *Plinio* constat, qui Imperatoribus non solum PRINCIPIS titulum quam sæpissime vindicat ac eodem sensu, quo aliis Imperatoribus, Neroni tribuit; sed etiam *cunctos Cæsares* IMPERATORES vocatos fuisse, haud obscure memorat (*a*); ex eo vero luculenter patet omnes promiscue Cæsares Augustos a Julio usque ad Vespasianum magnifico hoc titulo ornatos fuisse. Eadem ratione & *Dio Crysostomus* (*b*) Neronem τὸν τῶν βασιλέων ἐγκρατέστατον, *imperatorem vehementissimum* adpellat; βασιλέας autem non aliter ac αὐτοκράτορος vocabulum eodem sensu usurpat, quo apud alios Græcos profanos scriptores, Romanus *Imperatoris*; vel summum imperium tenentis, titulus designari solebat, ut ex *Diodoro Siculo* (*c*), *Appiano* (*d*), *Herodiano* (*e*), *Dione Cassio* (*f*), *Philostrato* (*g*), *Eusebio* (*h*) aliisque (*i*) abunde colligitur. Et quid multa? Unica hæc inscriptio quæ apud *Thomam Reinesium* (*k*) legitur & ita incipit: IMP. NERO. CL. CAES. AVGVST. GERMANICVS. PONT. MAX. TRIB. POT. V. IMP. IV. P. P. satis a me dicta comprobat. Tribuitur in ista Neroni titulus IMPSRATORIS tamquam *prænomen*, quatenus is, a senatu Jul. Cæsari datus, supremam potestatem ac summum imperium significabat. Ad nomen ipsum deinde, tamquam cognomen, adjungitur iterum IMPSRATORIS vocabulum; sed alio sensu, quo videlicet duci victori, re optime ac feliciter gesta, adsignari; ab iis vero, quibus id decernebatur, toties repeti solebat, quoties aliquid, tam glorioso dignum nomine, in bello gesserant, unde in inscriptionibus sæpe legimus: IMP. II. III. IV. V. cet. Quodsi quæritur: quam ob caussam in nostro marmore Neronis quoque nomini imperatoris titulus non additus sit? observandum est, in nummis pariter ac marmoribus nomina imperatorum una cum ipsorum titulis sæpe non integra exhiberi (*l*). Neminem fore credo, qui hoc negaturus sit, modo vel leviter antiqua inspexerit marmora. Nominatim imperatoris titulus haud raro omissus est, ut inprimis ex Adriani, Antonini Pii, M. Antonini, Commodi, Severi aliorumque nummis & inscriptionibus patet. Prætcrea nomen hoc, quatenus id, tamquam supremæ potestatis insigne, Cæsaribus Augustis, ut per ordinem prænominis vices sustineat, tributum a senatu est, a prioribus Augustis sæpe uti cognomen, usurpatum; nec ante nomen positum; sed ad id haud raro adjunctum fuit. Hoc & in Neronis nummis pariter ac inscriptionibus factum est, ita, ut in variis ejusmodi monimentis IMPRRATORIS nomen non victorem; sed regem & summa potestate præditum principem designet, quamvis id, non aliter ac cognomen, nomini proprio additum fuerit (*m*).

In nostro marmore post Neronis nomen sequitur: PONT. MAX. pro quo in aliis lapidibus P. M. PON. MAX. PONTIF. MAX. cet. etiam omnibus litteris: PONTIFICI MAXIMO scriptum esse, videmus. Significatur per id *pontificatus* hujus imperatoris *maximus*, quem tamquam Cæsar Augustus gessit. Munus hoc fuit omnium religiosissimum, quod in nummis pariter ac inscriptionibus Augustorum Cæsarum nominibus additum est. Simulac Jul. Cæsar supremam potestatem, quam alii jam ante ipsum; sed infeliciter, ambire sibi sumserant, adfectare ac liberæ reipublicæ eversionem inferre, tentavit, corruptissimorum eorum temporum occasione, quibus Roma, luxu, otio ac licentia sopita, jugum imponendum haud sentiebat, excitatus, ad id potissimum studia sua adhibuit, ut præstantiora reipublicæ munera, sine quibus nihil moliri se posse, recte arbitrabatur, populi præsertim favore ad se raperet, ac per id, ut Suetonius (*n*) ait, *unus omnia in republica ad arbitrium administraret*. Sed, quum probe videret, potentiam, ad quam adspirabat, sine securitate haud consistere posse, religione istam quasi firmandam sibique religiosissimo munere auctoritatem, ac venerationem conciliandam esse, ratus adhuc privatus tamquam regiæ potestatis præsidium pontificatum maximum petiit, eumque etiam per varias artes anno ab Vrbe condita DCXCI. M. Tull. Cicerone, & Antonio consulibus obtinuit. Nihil sane aptius, opportuniusque Julio contingere potuisset; quam sanctum illud munus, ipsi delatum, quod tanta petiit contentione ut quum mane ad comitia descenderet, matri prædiceret (*o*) se domum nun; nisi pontificem maximum, reversurum. Per id enim potestate, atque imperio in res sacras, ac simul facultate præditus erat, sub religionis specie magistratuum consilia dirimendi: quæ ipsi displicebant, irrita faciendi, ac cuncta ad arbitrium suum disponendi. Præterea ipse senatui, populoque rerum susceptarum rationem reddere, necesse haud habebat, & ab omni quoque pœna liber summa cum auctoritate omnia quæcumque volebat, machinari poterat. Ultimis vitæ annis, quum de imperii successore cogitaret, senatus sanciebat, ut ejus filius, si quem gigneret; aut adoptaret, pontificatum etiam maximum adipisceretur (*p*), cujus decreti ipse sine dubio suasor hortatorque exstitit. Sed Octavium, adoptatum Cæsaris filium, spes fefellit, quum in confusione rerum & tumultu, opera potissimum M. Antonii, M. Lepidus hanc provinciam interciperet

(*a*) *Lib. XV. Cap.* 30.
(*b*) *Orat. XXXI.* pag. 353.
(*c*) *Eclog. LXXXVI.*
(*d*) *De Bell. Civil. lib. I.* p. 414.
(*e*) *Lib. I. c.* 6. §. 14.
(*f*) *Lib. XLIII.* p. 507.
(*g*) *Vit. Soph. Lib. II.* p. 163.
(*h*) *Lib. II. Hist. Eccl. cap.* 1. cum quo locus Tertulliani *cap. V. Apologet.* comparandus est.
(*i*) Adde Jo. Dougtaeum *Analect. Nov. Test.* p. 63. Pari modo Latini Scriptores, Græcos imitantes, Imperatores Romanos *Reges* vocant, ut ex Claudiani aliorumque effatis probat Ez. Spanhemius de *Usu & Præst. Numism. vol. II.* p. 399. Scriptores judaici eadem ratione nomen מלך usurparunt, ut ex Jo. Seldeno de *Jur. Nat. & Gent.* p. 803. liquet. Adde Jo. Christ. Wolfium *Cur. Phil. & Crit. in IV. Evang.* p. 977.
(*k*) *Class. VII. inscr.* 31. p. 504. Adde aliud saxum apud Muratorium Tom. I. p. CCXXVII. *inscr.* 4.
(*l*) Quis nescit, Neronem in antiquis monimentis haud raro simpliciter NERONEM CAESAREM AVGVSTVM, vocari, omissis IMPERATORIS, CLAVDII PONT. MAXIMI, GERMANICI nominibus ac reliquis titulis. Conf. Franc. Mediobarbum *Imperat. Rom. Numism.* p. 89. & seq.
(*m*) Luculentum hac de re testimonium perhibet inscriptio apud Muratorium *Tom. I.* pag. CCCCXLV. *Inscr.* 4.
(*n*) *Vit. Cæs. cap. XX.*
(*o*) Vid. eumdem *loc. excit. cap. XIII.*
(*p*) Vid. Dionem Cassium *Lib. XXXVII.*

peret (*a*), ita ut, eo demum defuncto, Augustus summa rerum sacrarum potiretur, quarum administrationem vivo adhuc Lepido variis de caussis recusaverat. Post Octavium Augustum reliqui Cæsarea Augusti pontificatum maximum obtinuerunt, ita ut is principum quasi proprius & cum summo imperio conjunctus honos esset. Usque ad Alexandrum Severum imperatoribus religiosum hoc munus separatim; nec eo ipso tempore, quo Cæsares Augusti facti sunt, collatum fuit; postea vero una cum Augusti titulo, aliisque honoribus etiam ipsi uno eodemque die summus pontifitus delatus fuisse, videtur (*b*). Præterea, imperatores etiam pontificis maximi munera ac officia obierunt ac potestate, qua is per ordinem præditus esse solebat, usi sunt, id quod non de Nerone quidem diserte; sed de Augusto, Tiberio, Claudio, Vitellio, Domitiano, Trajano, Adriano, aliisque ex antiquis monimentis compertum habemus (*c*), quamvis isti hac in re per suum arbitrium agere, ac multa, quæ ceteroquin a summo pontifice observanda erant, intermittere potuerint. Primis temporibus Cæsares; sive designati imperii successores, solum pontifices exstiterunt (*d*), id quod etiam de Nerone scimus (*e*); nec ante Alexandrum Severum plures imperatores, simul titulum hunc gessisse, videntur. Conferas de hoc argumento *Jo. Andr. Bosium* (*f*) & ad hunc *Jac. Gutherium* (*g*), *Onuphr. Panvinium* (*h*), *Burc. Gotth. Struvium* (*i*), *Ant. Vandale* (*k*), *Ez. Spanhemium* (*l*), *Bouhierium* (*m*), *Jac. Elsnerum* (*n*) & auctores marmorum *Taurinensium* (*o*) eruditos, aliosque plures adjungas.

Observavi, quod Imperatores Augusti non solum nomen pontificis maximi gesserint; sed etiam iis perfuncti sint muneribus, quæ istius curæ per ordinem committi solebant. Ita de Augusto *Suetonius* (*p*) refert, eum fatidicos libros, quorum nulli, vel parum idonei exstiterint auctores, cremasse: annum ad pristinam formam redegisse: Sacerdotum numerum, dignitatemque auxisse & ex antiquis cerimoniis paullo abolita restituisse, id quod &, præter alia, a summo pontifice curanda, Claudium fecisse, memorat (*q*). Ad ea etiam spectant, quæ in flaminis dialis Servii Maluginensis caussa Tiberius respondit, auctore *Tacito* (*r*), qui & de Vitellio tradit (*s*), eum, maximum pontificatum adeptum, de cerimoniis publicis edixisse. Idem de Domitiano & Trajano compertum habemus, quorum ille, tamquam pontifex maximus, reliquos pontifices in Albanam villam convocavit, & Corneliam Maximillam, virginem vestalem, damnavit incesti (*t*); hic vero in variis caussis, ad sacra spectantibus, interrogatus, more pontificum maximorum sententiam suam dixit (*u*), id quod etiam de Adriano *Spartianus* (*x*): de M. Antonino *Capitolinus* (*y*): de Alexandro Severo & Aureliano *Lampridius* (*z*) confirmant. Sine dubio etiam Nero eodem modo sese gessit, ac officio, munerique pontificis maximi nonnunquam satisfecit. Ipsam Christianorum durissimam vexationem, quam tyrannus imperavit, & cujus in nostro marmore mentio fit, huc quodammodo referendam esse, arbitror, ita ut vel ea de caussa *Pontificis maximi* titulus ejus nomini in marmore nostro additus esse, videatur. Ad minimum superstitiosus populus, Neronem pontificis maximi partes per id implevisse, sibi persuasit, quippe quæ in eo quoque positæ fuerunt, ut patriam custodiret religionem, & peregrina sacra urbi inferri, haud pateretur, ubi ista ita comparata erant; ut Romanorum numinum cultui officerent, id quod jam variis exemplis monstrabo.

Pro Romanorum instituto nefas erat, deos, nisi publica auctoritate constitutos, colere. Patet hoc non solum ex iis, quæ de Paullo & Sila *Lucas* (*a*) Actorum apostolicorum conditor, nobis memoriæ prodidit; sed etiam ex *Tertulliano* (*b*), qui, *vetus erat decretum*, inquit, *ne quis deus ab imperatore consecraretur; nisi a senatu probatus*, quæ verba *Eusebius* (*c*) ita græce reddidit: Παλαιὸν ἦν δόγμα, μηδένα θεὸν ὑπὸ βασιλέως καθιεροῦσθαι, πρὶν ὑπὸ τῆς συγκλήτου δοκιμασθῆναι. *Cicero* (*d*) in actione contra Verrem judices ita adloquitur: *medemini religioni sociorum, judices, conservate vestram. Neque enim hæc externa vobis religio; neque aliena: quod si esset, si suscipere eam nolletis, tamen in eo, qui violasset, sancire vos velle oporteret*; alio vero loco ex (*e*) antiqua Romuli lege hæc tradit: *separatim nemo habessit deos; neve novos; sed ne advenas, nisi publice adscitos, privatim colunto*. Ad id etiam hæc Mæcenatis ad Augustum verba, quæ *Dio* (*f*) nobis memoriæ prodidit, spectant: τὸ μὲν θεῖον πάντῃ πάντως αὐτός τε σέβου, κατὰ τὰ πάτρια, καὶ τοὺς ἄλλους τιμᾶν ἀνάγκαζε, τοὺς δὲ ξενίζοντάς τι περὶ αὐτὸ καὶ μίσει καὶ κόλαζε, *divinum illud numen omni modo, omni tempore*

ipse

(*a*) Conf. Livium *Epit. CXVII.* & Vellejum *Libr. II. cap.* 63.
(*b*) Conf. præ ceteris Jo. Andr. Bosium *Exercit. de Pontificat. Max. Imper. cap. I. §. 8.* pag. 331.
(*c*) Vid. eumdem *cap. II. §. I.* & seq. p. 337.
(*d*) Vid. Raph. Fabrettum *Column. Trajani* p. 89. Proinde etiam in inscriptione apud Muratorium *Tom.* I. p. CCXXVII. *inscr.* 2. Nero solummodo *Pontifex* adpellatur, quum eo tempore, quo monumentum hoc est positum, tantum *Princeps juventutis*; sive designatus imperii successor esset.
(*e*) Conf. Spanhem. *de Usu & Præst. Numism. vol.* II. p. 432.
(*f*) *Exercit. de Pontificatu Maximo Imperator. Rom.* p. 321. ejus *Introduct. in Notit. Scriptor. Ecclesiastic.*
(*g*) *De vet. jure Pontif. lib.* 2. *cap.* 2. *Tom. V. Thes. Ant. Rom. Grævii*, p. 22.
(*h*) *Libr. V. Fast. Rom.* 94. & 330. sq.
(*i*) *Syntagm. Ant. Rom. cap.* XII. p. 567.
(*k*) *Diss.* IX. *Antiquit. & Marmor. illustrand. inservient.* p. 175.
(*l*) *De Usu & Præstant. Numism. vol.* II. p. 413. sq.
(*m*) In *Dissert. sur le Grand Pontificat. des Empereurs. Romains*, edit. Divion. MDCCXLII.
(*n*) *Schediasm. Crit. quo Auctores, aliaque antiquitatis monimenta emendantur*, cet. *cap. ult.*
(*o*) *Part. I.* p. 249.
(*p*) *Vit.* ejus, *cap. XXXI.*
(*q*) *Vit.* ejus *cap. XXII.*
(*r*) *Lib. III. Annal. cap.* 59. & *cap.* 71.
(*s*) *Lib. II. Annal. cap.* 91.
(*t*) Vid. Plinium *Lib. IV. Ep. II.* & Suetonium *vit. Domit.* cap. VIII.
(*u*) Conf. Plinium *Lib. X. Epist.* 58. 59. adde Spanhemium *loc. cit.* p. 422.
(*x*) *Vit.* ejus *cap. XII.*
(*y*) *Vit.* M. Anton. cap. XIII.
(*z*) *Vit. Alexand. Sever. cap. XII.* & *Aureliani cap. XXXV.*
(*a*) *Act. XVI.* 21.
(*b*) *Apologet. cap. V.*
(*c*) *Lib. II. Hist. Ecclesiast. cap.* 2. pag. 41.
(*d*) *Libr. V. in Verr. cap.* 57.
(*e*) *Lib. II. de Legib. cap.* 8. p. 1295. *oper.*
(*f*) *Lib. LII. Hist.* p. 490.

ipse cole juxta leges patrias, & ut alii colant, effice; qui vero peregrinos ritus introducunt, eos & aversator & punito. In *Livio* itidem luculenta moris hujus vestigia deprehendimus. Ita narrat ille (*a*): *quum pestis exorta esset Roma, datum esse negotium adilibus, ne qui nisi Romani dii, nec alio more; quam patrio colerentur.* Alio vero loco tradit (*b*): *quum tanta religio & ea magna ex parte externa, civitatem incessisset, ut aut homines, aut dii repente alii viderentur facti; nec jam in secreto modo atque intra parietes abolerentur Romani ritus; sed in publico etiam ac foro, Capitolioque mulierum turba esset, nec sacrificantium; nec precantium deos patrio more*, senatus consultum esse factum, ut illis religionibus populus liberaretur, quo edictum fuit, ne quis in publico sacrove loco novo, aut externo ritu sacrificaret. Apud eumdem auctorem (*c*) consules contra Bacchanalia ita loquuntur: *quoties hoc patrum, avorumque atate negotium magistratibus datum, ut sacra externa fieri vetarent, sacrificulos, vatesque foro, circo, urbe probiberent, vaticinos libros conquirerent, comburerentque: omnem disciplinam sacrificandi, praterquam more Romano, abolerent.* Sic quoque de magna Romæ anno urbis conditæ DLXVI. orta seditione, qua tam multi necati, & in vincula conjecti sunt, varia commentatur, & cum hac narratione mandatum, consulibus datum, conjungit. (*d*): *ne qua bacchanalia Roma; neve in Italia essent*, cujus senatusconsulti etiam *Augustinus* meminit his verbis (*e*): *bacchanalia summa celebrantur insania. Hac tamen postea displicaerant senatui saniori & ea jussit auferri*; alio autem loco (*f*): *& tamen*, inquit, *ejus dei nomine per immundos damones Bacchanalia sacra; vel potius sacrilegia instituta sunt, de quorum rabiosa turpitudine post tam multos annos senatus sic erubuit, ut in urbe Roma esse, probiberet.* Addo de hoc Romanorum erga peregrinos sacros ritus odio sequens *Taciti* effatum (*g*): *Pomponia Græcina, insignis femina; Plautio, qui ovans se de Britanniis retulit, nupta, ac superstitionis externa rea, mariti judicio permissa. Valerius Maximus* (*h*) varia de peregrina religione, a Romanis rejecta, nobis memoriæ prodit; *Suetonius* (*i*) vero Augustum laudat, quod uti veteres receptas religiones studiose coluerit; ita ceteras contemtui habuerit, adeo, ut nec in peragranda Ægypto paullum a via deflectere ad Apim visendum voluerit, id quod etiam de Tiberio (*k*) tamquam præclarum quid observat, eumque celebrat, quod externas contemserit cerimonias. Et, quis porro nescit, quam acerbum odium Romanos in Ægyptiorum & Judæorum sacra speciatim ceperit? Quam in rem luculenta apud *Ciceronem, Tacitum, Suetonium, Dionem Cassium, Lucanum, Juvenalem, Persium* cet. testimonia deprehendimus. Quod de Judæorum & Ægyptiorum; id & de Christianorum sacris dicendum est, quæ, tamquam peregrina, Romani omni conatu abolere, ac christianum nomen penitus exstirpare voluerunt. Hoc antiqua tam christiana; quam profana ingeniorum monimenta abunde confirmant. Sciunt id omnes, & ii etiam, qui vel leviter fata cœtus sanctioris, quæ is primis subiit temporibus, sibi cognita reddiderunt.

Quemadmodum autem Romanis peregrina sacra maxime invisa erant; ita inter varia pontificis maximi officia, quibus perfungebatur, etiam illud haud minimum fuit, quod eum oportuerit non solum omnia, quæ ad cultum divinum pertinent, rite peragendum, explicare, atque interpretari; sed etiam inprimis omni diligentia providere, ne patria sacra ejusmodi peregrinorum numinum cultu turbarentur, ac curare, ne quid religio detrimenti caperet. Numa enim Pontifici maximo sacra omnia exscripta, exsignataque adtribuerat: quibus hostiis: quibus diebus: ad quæ templa sacra fierent, atque unde in eos sumtus pecunia erogaretur. Cetera quoque omnia publica privataque sacra pontificis scitis subjecit, ut esset, quo consultum plebs veniret, ne quid divini juris, negligendo patrios ritus, peregrinosque adsciscendo, turbaretur (*l*). Id inprimis ex iis patet, quæ de officio pontificum generatim differit *Dionysius Halicarnassensis*, (*m*) ac deinde observat, eos ἱεροδιδασκάλους, ἱερονόμους, ἱεροφύλακας, ἱεροφάντας, *sacrorum doctores, administratores, custodes, interpretes* adpellandos esse, id quod satis ostendere arbitror etiam Pontificis maximi officium in eo positum fuisse, ut religionem patriam omni diligentia incorruptam servaret, & peregrinis sacris sese opponeret. Proinde etiam in antiquis ingeniorum monimentis deprehendimus, pontificem maximum ea, quæ contra sacrorum jus ac religionem a senatu, aut populo decreta fuerant, impedivisse (*n*) ac, ne patriæ religioni damnum inferretur, libros sacros inutiles, ac forsitan noxios sustulisse, uti hoc præter alios, de quibus jam supra dixi, inprimis de Augusto patet, qui, teste *Suetonio* (*o*), *postquam pontificatum maximum suscepit, quicquid fatidicorum librorum nullis; vel parum idoneis auctoribus ferebatur, supra duo millia contracta undique concremavit.* Ad ea itidem spectat vetus, quod *Jac. Gatherius* (*p*) exhibet, marmor:

PONTIFICI . MAXIM
TRIBVNI . POTESTAT
IMP. XVII. P. P
COS. VII. DESIGN. VIII. CENSORI
CONSERVATORI . CERIMONIARVM
PVBLICARVM

in

(*a*) *Libr. IV. cap.* 30.
(*b*) *Lib. XXV. cap.* 1.
(*c*) *Lib. XXXIX. cap.* 15.
(*d*) *Lib. XXXIX. cap.* 18.
(*e*) *Lib. VI. de Civ. Dei*, c. 9. Tom. VII. *oper.* pag. 221.
(*f*) Ibid. *Lib. XVIII. c.* 13. p. 377.
(*g*) *Lib. XII. Annal. cap.* 32.
(*h*) *Lib. I. cap.* 3. p. 30. & seq. Adde Dionysium *Halicarnassensem Ant. Rom. cap. II.* p. 91. Plura de odiosis apud Romanos novis peregrinisque sacris testimonia collegit Christ. Kortholtus *Pagan. Obtrectat. Lib. I. cap.* 5. p. 68. & seq.
(*i*) *Vit. Aug. cap. XCIII.*
(*k*) *Vit. Tiber. cap. XXXVI.*
(*l*) Vid. Livium *Libr. I. cap.* 20.
(*m*) *Lib. II. Ant. Rom.* p. 133.
(*n*) Vid. Plutarchum *Vit. Num.* p. 66. & Livium *lib. IX. cap.* 46. & *lib. XXXI. cap.* 9. Suetonium *vit. Vitellii cap. XI.* Tacitum *Lib. II. Hist. cap.* 91. Ciceronem *pro Dom. cap. LI.* aliosque plures.
(*o*) *Vit. ejus cap. XXXI.*
(*p*) *De Veter. Jur. Pontif. Lib. I. cap.* 12. *Tom. V. Thes. Ant. Rom.* Grævii p. 27.

in quo verba : CONSERVATORI CAERIMONIARVM ad pontificis maximi officia referenda esse, videntur.

Hæc, ceteroquin vulgaria, non sine ratione in medium adduxi, quoniam ista quodammodo ad lapidis nostri illustrationem pertinere videntur. Quamvis enim ex antiquis monimentis satis cognitum habeamus, Romanis imperatoribus adpellationem & dignitatem pontificis maximi post Augustum quasi hereditariam, & cum summo eorum imperio arcto vinculo semper conjunctam, omnesque imperatores antiquo ævo, etiam Christianos usque ad Gratianum, ita adpellatos fuisse, nulla sacrorum conservatorum, aut emendatorum, & patriæ religionis restitutæ habita ratione : quamvis item satis constet, nomina ac titulos imperatorum in inscriptionibus diversa ratione, modo plene, modo breviter & haud absolute exhiberi ; nihilominus observatu dignum est, quod in hoc marmore, in quo principis pagani in cœtum sanctiorem persequutio commemoratur, præter CAESARIS AVGVSTI nomen ejus pontificatus quoque maximi mentio facta sit. Sane perepportune hoc loco duo ista nomina conjunguntur, quatenus ad ea, quæ imperator hic contra christianam religionem suscepit, animum advertere velimus. Persequutus enim est eos, qui Christi sacris sese addictos profitebantur, non solum ut Cæsar Augustus ; sed etiam ut pontifex maximus. Ipsius enim, ut pagani pontificis maximi, officium fuit, ut omni modo patriam conservaret religionem, & peregrinis sacris, quæ Romanorum numinum cultui adversabantur, & ad quorum censum etiam christiana doctrina referebatur, sese opponeret, quamquam ipse ut *Seneca* (*a*) canit : *hostis deum, hominumque, templis expulit superos suis*. Ut Cæsar Augustus auctoritatem & tranquillitatem publicam tuebatur, quam novis religionibus dirimi ac perturbari, vetus fuit opinio, quum homines sæpe sub sacrorum caussa nova moliantur : ut Pontifex habebat jus, ministros sacrorum in officio continendi, eaque tollendi, quæ sacris patriis officere videbantur ; ut Cæsar contra ea Augustus, cui summa potestas, summumque imperium traditum ac commissum fuerat, poterat externam quoque vim adhibere, ac summa cum violentia in cœtum sanctiorem sævire.

Omnia, quæ jam enarravi, ad nomen Imperatoris, cui marmor hoc consecratum est, spectant. Quæ porro in lapide sequuntur, ea in se continent, quorum caussa tropæum tyranno constitutum fuit. Satis notum est, in ejusmodi monimentis, in principum & aliorum, de re publica optime meritorum, honorem positis, res præclare gestas breviter commemorari, ob quas illa a populo, collegiis, magistratibus, aut aliis ex privatorum sorte posita sunt. Hanc in rem multas hujus generis formulas, exempli caussa : OB CIVES SERVATOS (*b*) : OB AMPLIFICATAM TOTO ORBE REMPVBLICAM (*c*) : OB DETECTA NEFARIA CONSILIA. (*d*) OB IMPERIVM POPVLI ROMANI PROPAGATVM (*e*) : OB INSTAVRATOS VRBI AETERNAE MVROS (*f*) : SVBLATO HOSTE PERNICIOSISSIMO POP. ROMANI (*g*) : QVOD PRIVILEGIA AMPLIAVERIT (*h*) & alios stili hujus lapidarii proprios loquendi modos in antiquis marmoribus deprehendimus. Idem etiam in nostro observari potest. Caussa, cur id Neroni positum, duplex fuisse, dicitur : altera : OB PROVINCIAM LATRONIBVS PVRGATAM : altera : OB PROVINCIAM HIS, QVI NOVAM GENERI HVMANO SVPERSTITIONEM INCVLCABANT, PVRGATAM. Multa hic memoratu digna occurrunt, quæ omnia, rite ac pro virium ratione persequar.

Per ordinem provinciæ nomen ex loco, ubi saxum positum atque inventum fuit, intelligi atque investigari potest ; proinde vero sine dubio de Lusitania provincia in Lapide nostro sermo est, quum isti Hispaniæ regioni, ut jam supra indicavi, monimentum hoc omnium consensu vindicatur. Solebat plurimam partem nomen provinciæ haud adscribi, quando incolæ hujus ; vel illius tractus ejusmodi marmora ponebant in ea ipsa regione, quam inhabitabant, & de qua in ipso lapide sermo erat. Ostendunt id multa exempla, ubi, ut in nostra inscriptione, nomen provinciæ non additum est. Ita, ut ex multis pauca solum brevitatis caussa commemorem, in Hispania Tarraconensi boves quinque marmorei, singuli cum inscriptionibus inventi sunt, in quarum quarta hæc legimus verba : (*i*) L. PORCIO. OB. PROV. OPT. ADMINISTRATAM. & in alio lapide (*k*) : M. FABIO M. F. GAL. PAVLLINO ILERDENSES. CIVI. OPTIMO. LOCO. A. PROVINCIA. IMPETRATO. POSVERVNT, id quod & alia testimonia confirmant. Idem fiebat, quando monimentum in eo ipso loco collocabatur, cujus caussa illud positum fuerat. Ita Ferentini in muro arcis antiquissimæ hæc leguntur verba : (*l*) A. HIRTIVS. A. F. M. LOLLIVS. C. F. cet. FVNDAMENTA. MVROSQVE. A. SOLO. FACIVNDA. COERAVERE. & Capuæ in Campania in ponte Vulturni fluminis : (*m*) IMP. CAES. cet. VIAM. INVNDATIONE. AQVAE. INTERRVPTAM. RESTITVIT. itemque : (*n*) IMP. CAES. P. LICINIO. CORNEL. VALERIANO cet. VIA. ET. PONTES. VETVSTA. CONLAPSA. RESTITVTA. cum quo marmore aliud conjungendum est, ubi hæc legimus verba (*o*) : GALIENVS. IMP. CAES. AVG. VRBE AEDIFICIIS RESTAVRATA cet. HOC ITER VARIIS PER PROVINC. INTERRVPT. REFICI CVRAVIT. alii autem saxo hæc incisa sunt verba (*p*) : L. OCTAVIVS L. F. VITVLVS C. AVFIDIVS. C. F. FLAVOS IIII. VIR. D. S. S.

(*a*) *Octav. act. I. v.* 240. p. 760. ed. Schroederi.
(*b*) Vid. Gruterum, p. MLXVII. *inscr.* 8.
(*c*) Pag. C. *inscr.* 6.
(*d*) Pag. CXVII. *inscr.* 3.
(*e*) Pag. CCLXV. *inscr.* 1.
(*f*) Pag. CLXV. *inscr.* 1. Plura hujus generis exempla vide apud Reinesium *Cl. I. inscr.* 177. 188. *Cl. III. inscr.* 42. 87. *Cl. VI. inscr.* 3. 13. 32. 50. 67. 84. 122.
(*g*) Pag. CXIII. *inscr.* 2.
(*h*) Pag. CCLXVI. *n.* 7.

(*i*) Vid. Gruterum, p. CCXXV. *inscr.* 2.
(*k*) Conf. eumdem p. CCCCVII. *inscr.* 6. inscriptio hæc quoque legitur in *inscriptionibus Tarraconensibus ex Historia Hispanica Ludovici Ponti doctoris* additis : *Tom. I. Hispan. Illustrat.* p. 1158.
(*l*) Pag. CLXV. 3.
(*m*) Pag. CLI. *inscr.* 4.
(*n*) Vid. Gruterum p. CLVIII. 8.
(*o*) Ibid. *inscr.* 9.
(*p*) Apud Joseph. Rocc. Vulpium *vet. Lat. Profan. & Sacr. Tom. X. Part. I.* p. 222.

S. A. VIAM INTEGENDAM CVRAVER. quo significatur, L. Octavium Vitulum & C. Rustium Flavum, curatores viarum publicarum; vel speciatim viæ Valeriæ; aut Tiburtinæ de senatus, aut Tiburtini, aut Romani sententia viam Valeriam integendam curasse. Nec necesse fuit, nomen provinciæ, loci, viæ, urbis, cet. addere, quum omnes id ex situ lapidis dijudicare ac facile conjicere possent, de ea provincia in monumento esse sermonem, in qua istud constitutum fuerat. Pari modo Romani in priscis lapidibus simpliciter de republica loquebantur, quum omnes scirent, vocem hanc, absolute positam, Romanam inferre rempublicam, ac neminem de alia prorsus cogitaturum esse, si in ejusmodi publicis monumentis exempli caussa: *de egregiis: de plurimis in rempublicam meritis: de republica conservata: optimis legibus & sanctissimis institutis reformata: bello civili turbata* cet. legerit. Aliter res sese habebat in titulis præsidum ac proconsulum; sed plurimam tantum partem, & quando res, in inscriptionibus commemoratæ, ita comparatæ fuerunt, ut sine addito nomine ab aliis rebus hujus generis distingui haud possent. Proinde pro situ ac loco marmorum nomen loci, provinciæ, templi, aquarum, fluviorum, pontium cet. addi solebat, id quod ex sexcentis constat saxis litteratis. Hæc quum ita sint, facile patet, quam ob caussam provinciæ nomen in lapide nostro expressum haud fuerit, quoniam videlicet iste in Lusitania factus ac positus erat, eaque commemorabat, quæ ad ipsam, ubi lapis erat, provinciam spectabant.

Recte quoque in lapide nostro Lusitania *Provincia* adpellatur. Eam enim singularem in Hispania exstitisse provinciam, patet non solum ex his *Taciti* (*a*) verbis: *dejicitur familiaritate sueta, post congressu & comitatu Otho, & postremo, ne in urbe æmulatus ageret, Provinciæ Lusitaniæ præficitur*: itemque (*b*): *suspectum in eandem Poppæam in provinciam Lusitaniam specie legationis seposuit*: & ex hoc Suetonii effato: *diducto matrimonio sepositus est per caussam legationis in Lusitaniam*, & paullo post: *provinciam administravit quæstorius per decem annos*. Sed etiam ex lapide antiquo, quem *Gruterus* (*c*) nobis ita exhibet:

SOLI . ET . LVNAE
CEST. ACIDIVS
PERENNIS
LEG. AVG
PROPR. PROV
LVSITANIAE

ad quem duo alia apud eumdem marmora adjungenda sunt, alterum: (*d*)

LABERIAE . L . F
GALLAE . FLA
MINICIAE . MVNIC
EBORENSIS . FLA
MINICAE . PROVIN
CIAE . LVSITANIAE cet.

alterum vero: (*e*) C. OPPIO *cet.* LEG. PR. PR. PROVINC. LVSITANIAE. Idem etiam ex his *Plinii* (*f*) verbis haud obscure colligitur: *Tarraconensis a Bætica & Lusitania distinguitur*, ubi novam ab Augusto factam provinciarum dispositionem tangit, secundum quam Hispania citerior *Tarraconensis* accepit nomen; ulterior vero in provincias Bæticam & Lusitaniam, quam Anas amnis in meridie, Durius in septentrione terminabat, divisa est, ita, ut tres in Hispania constituerentur provinciæ (*g*) ac Hispania ulterior earum duas in se complecteretur Lusitaniam & Bæticam: hæc populi: illa, Cæsaris provincia esset, ut ex *Dione Cassio*, (*h*) *Pomponio Mela* (*i*) & *Solino* (*k*) discimus, qui diserte trium in Hispania provinciarum mentionem facit. Proinde Lusitania in nostro lapide jure, meritoque provinciæ obtinet nomen, id quod contra *Stephanum Byzantium* (*l*) observandum est, qui Lusitaniam non singularem provinciam; sed partem Bæticæ provinciæ fuisse, scribit, his verbis: Λυσιτανία μέρος τῆς Βαιτικῆς, Μαρκιανὸς ἐν περίπλῳ αὐτῆς, *Lusitania, pars Bætica, Marcianus in ejus periplo*. Stephanus aut Marciani verba haud rite intellexit; aut, quod *Luca Holstenio* (*m*) magis placet, mendum verbis ejus inest, ita ut non τῆς Βαιτικῆς, sed τῆς Ἰβηρίας scripserit. *Marcianus* enim in *Lusitaniæ periplo* non dicit, Lusitaniam partem Bæticæ fuisse; sed etiam terminari Bætica a meridie. En ejus verba: Ἡ Λυσιτανία τῶν Ἰσπανῶν περιορίζεται ἀπὸ μεσημβρίας τῇ προειρημένῃ Βαιτικῇ καὶ τῇ καθ' ἡμᾶς θαλάσσῃ, *Lusitania Hispaniarum terminatur a meridie prædicta Bætica & mari nostro*. Error hic geographicus optime ex antiquis inscriptionibus refelli potest. In fragmentis *Fastorum consularium*, quos utinam benignior fortuna posteritate integros reservasset, hæc legimus verba: L. CORNELIVS L. F. L. N. DOLABELL. A. DCLV. EX HISPANIA VLTERIOR. DE LVSITAN. V. K. cet. ex quibus luculenter patet, Lusitaniam non Bæticæ, sed Hispaniæ ulterioris partem fuisse. Clarius id ex hoc marmore constat (*n*) P. MAGONIO. Q. F. QVIR. RVFO. MAGONIANO. TRIB. MIL. III. PROC. AVG. XX. ET. TR. PER. HISP.

(*a*) *Lib. XIII. Annal. cap. 46. §. 5.*
(*b*) *Lib. I. Hist. c. 13. §. 5.*
(*c*) Pag. XXXI. *inscr.* 13.
(*d*) Pag. CCCXXIII. *inscr.* 7. adde Reinesium *Class. II. inscr.* 93. Eandem inscriptionem exhibet quoque præter Panvinium *Comm. in Libr. II. Fastor. sub ann.* V. C. 859. Gruterus, pag. CLXII. *inscr.* 3. & Adolph. Occo *Inscr. Hispan.* pag. XXIV. *inscr.* 6. sed paullo perfectiorem; mutato autem versuum ordine, ut sæpe fit, ubi plures unum descripserunt marmor; Joannes Vasaeus, *Chron. ad an. Chr. CVI. Tom. I. Hisp. Illustrat.* p. 640. qui observat inveniri monumentum hoc in oppidi Alcantara ponte, a Trajano super Tagum extructo, opere superbo & Imperatoria majestate digno. Eamdem inscriptionem suppeditant quoque Petrus Appianus & Barthol. Amantius *Inscriptionibus* p. 81. sed corrupte, quoad nomina municipiorum.
(*e*) Pag. CCCCXLVI. *inscr.* 4.
(*f*) *Lib. III. Hist. Nat.* cap. 1.
(*g*) Adde Cl. Salmasium *Exercit. Plinianis*, p. 191.
(*h*) *Libr. LIII.* pag. 103.
(*i*) *Lib. II. cap.* 6.
(*k*) *Polyhist. c. XXIII.*
(*l*) *De Vrbib.* pag. 427.
(*m*) *Not. & Castig. in Holsten.* p. 191. Adde, quæ Thom. de Pinedo ad memoratum Stephani locum de Lusitania, memorat, cum quo Christ. Cellarius conferendus est *Not. Orb. Antiqui, Libr. II. cap. I. p. 66.*
(*n*) Pag. CCCCXXXIV. *inscr.* 3.

HISP. BAET. AT. LVSITAN. ubi diserte Hispaniæ, nimirum ulteriori, duæ partes adsignantur, Bætica & Lusitania, quod non fieri potuisset, ubi Lusitania pars Bæticæ fuisset. Idem quoque ex supra jam adducto *Gruteri* Lapide (*a*) manifeste probari potest, in quo diserte provincia *Bætica*; sive ut ibi scribitur, *Bæthica* a provincia *Lusitania* distinguitur.

Hæc provincia Lusitania a latronibus purgata in nostro lapide dicitur, qua de re itidem varia monenda sunt. Antiquo ævo *latronis* vox de militibus conductis usurpata est, qui ita vel a Græco λατρεύω, *inservire*; vel a mercede, quæ græce λάτρον dicta est, vel a latere domini, tamquam satellites & corporis custodes, *latrones* adpellabantur (*b*). Ita *Plautus* (*c*) canit:

> *Videtur tempus esse, ut eamus ad forum,*
> *Ut in tabellis, quos consignavi, hic heri*
> Latrones, *ibus dinumerem stipendium.*
> *Nam rex Seleucus me opere oravit maxumo,*
> *Ut sibi* Latrones *cogerem & conscriberem.*

& alio loco (*d*) vocabulum *latrocinari* pro *militare* usurpat:

> *Sed hic* Latrocinantur, *quæ ego dixi, omnia.*

itemque: (*e*)

> *Ibit istæc aliquo in maximam malam tracem.*
> Latrocinatum, *aut in Asiam; aut in Ciliciam.*

id quod *Terentius* (*f*) optime ita explicat:

> *In Asiam ad regem* Militatum *abiit, Chreme.*

Taceo de *Varronis*, *Festi*, *P. Victoris*, *Servii*, aliorumque testimoniis a *Thom. Reinesio*, (*g*) *Frid. Taubmanno*, (*h*) *Jan. Douza*, (*i*) *Sam. Pitisco* (*k*) *Jo. Frid. Gronovio* (*l*) aliisque excitatis, ex quibus abunde ea, quæ dixi, comprobari possunt. Postea, quum non solum barbari reges ejusmodi conductos homines ad id adhiberent, ut aliorum bona diriperent, ac sibi opes colligerent; sed etiam milites ipsi, de bello reduces, ex cæde (*m*) ac rapinis viverent: civitates, agrosque vastarent, atque ex eorum, qui itineribus sese dabant, opibus prædas sæpe opulentissimas facerent, factum est, ut perinde ac vox hostis, quæ antiquo ævo nihil, nisi extraneum significabat, (*n*) *latrones* dicerentur, qui in aliorum bona per vim invadebant. Cicero: (*o*) *erat ei vivendum latronum ritu, ut tantum haberet, quantum rapere potuisset*. *Martialis* (*p*) canit:

> *Quid si me tonsor, tam stricta*
> *Novacula supra est,*
> *Tunc libertatem divitiasque roget?*
> *Promittam: nec enim rogat illo*
> *Tempore tonsor,*
> *Latro rogat.*

Isidorus, (*q*) *latro*, inquit, *insessor est viarum*, *a latendo dictus; melius autem latro est, quasi latero, qui* a latere insidiatur viæ. *Festus* (*r*) autem: *latrones eos antiqui dicebant, qui conducti militabant; at nunc viarum obsessores dicuntur, quod a latere adoriantur; vel quod latenter insidiantur*. Possem, præter hæc adducta testimonia, ad alia effata, nominatim *Symmachi*, *Juvenalis*, *Appiani*, *Cypriani*, *Salviani* (*s*), qui varia ad hanc rem spectantia commemorarunt, provocare; sed sufficiant hæc, ex quibus abunde patet, sermonem in nostro marmore esse de iis, qui provinciam Lusitaniam, ac forsitan ejus quoque fines vexarunt, ac populati sunt.

Sæpe ejusmodi latrones non solum privatorum bona diripiebant: peregrinantes obvios, spe prædæ, interficiebant, (*t*) atque in oppida & pagos impetum faciebant; sed etiam contra principes ac summum magistratum nova moliebantur. Immo multi eamdem ob caussam latrociniis sese dabant, ut, quum a republica deficerent, omnia turbando, occasionem nanciscerentur, prava sua consilia exsequendi. Ad fortis hujus latrones inprimis spectabant illi, qui per totum fere Neronianum imperium in Judæa erant; &, ut *Josephus* (*u*) testatur, populum ad defectionem a Romano imperio incitabant, ita ut fere nunquam penitus exstingui ac supprimi potuerint. Inprimis Lusitani, de quorum latrociniis in lapide nostro sermo est, principem sibi hic vindicant locum, uti luculenter hoc ex iis, quæ *Appianus* suo de bellis Hispanicis libro passim memorat, & præsertim ex bello Viriatino, a Viriato, latronum duce, per multos annos gesto, abunde constat. Proinde etiam *latronis* vox nonnumquam ita usurpatur, ut eos significet, qui seditiones excitant; ac, factionibus dediti, arma sumunt & ab imperio deficiunt. Testantur id hæc Alexandri apud *Curtium* (*x*) ad Hermolaum, ejusmodi factionis caput, verba: *confessum enim altimum facinus; tamen ut nos quoque, non solum ipse, audiretis, expressi non imprudens, quum permisissem huic* LATRONI *dicere, usurum eum rabie, qua compulsus est, ut me, quem parentis loco colere debet, vellet occidere*: & paullo post (*y*): *num tamen Callisthenem, cui uni vir videric, quia* LATRO *es, scio, cur produci velic*. Atque hoc modo

(*a*) Pag. CCCCXLVI. *inscr.* 4.
(*b*) Vid. Ger. Jo. Vossium *Etym.* voc. *Latro*, p. 317. & Tiraquellum *not. ad Alex. ab Alex.* p. 713.
(*c*) *Mil. Gloriof. act. I. scen. I.* v. 74.
(*d*) *Pseud. act. III. scen.* 3. v. 91.
(*e*) *Trin. act. II. scen.* 4. v. 198. vid. inprimis Nonium Marcellum apud Gothofredum *auctor. Lat. Ling.* p. 160.
(*f*) *Heaut. act. I.* scen. I. v. 65.
(*g*) *Lib. II. var. Lect. cap.* 7. p. 172.
(*h*) *Not. ad Plaut.* p. 789.
(*i*) *Lib. I. Cent. sive Plautin. Explanat. cap.* 24. p. 175. & *Libr. IV. cap.* 4. p. 434.
(*k*) *Lex. Ant. Rom. Tom. II.* p. 394.
(*l*) *Lectionib. Plautin.* p. 285.
(*m*) Vid. Lactantium *de Mortib. Persequut. cap. XXXVII.* & Salvianum Libr. VIII. *de Gubernat. Dei*, pag. 168.
(*n*) Vid. Ciceronem *de Offic. Lib. I. c.* 12.
(*o*) *Orat. Philipp. II. cap.* 25.
(*p*) *Lib. II. Epig.* 59.
(*q*) Apud Dion. Gothofredum *Auctor. Lat. Ling.* p. 1079.
(*r*) Apud eumdem, p. 304.
(*s*) *Lib. VII. de Gubernat.* p. 150. adde Jo. Weitzii notas p. 220.
(*t*) Vid. Gruterum p. CCCCXCV. *inscr.* 7.
(*u*) Lib. XV. *Ant. Jud. cap.* 22. & *Lib. XX. cap.* 6. 19. Lib. II. De Bell. Jud. c. 12. & Eusebium *Lib. II. Hist. Eccles. cap.* 21. adde Sam. Basnagium *Annal. Politico-Eccles. Tom. I.* pag. 671. 676. 719. 726. 748.
(*x*) *Lib. VIII. c.* 8. §. 2.
(*y*) *Ibid.* §. 19.

modo Lepidus quoque apud *Sallustium* (a) *latro* vocatur, & *Florus* (b) dicit : *magis latrocinia ; quam bella faciebant*.

Horum latronum sæpe magnus exstitit numerus ; ita ut is haud raro multa millia complecteretur, id quod ex iis, quæ *Curtius* (c) : quæ de Judæa *Josephus* (d) & de Lusitanis passim *Appianus* commemorat, abunde liquet. Habebant quoque ejusmodi perditissimi ac perniciosi homines suos duces, qui per eminentiam *famosi latrones* dicti sunt (e), quemadmodum Viriatus Lusitanus apud *Ciceronem*, (f) *Appianum* (g) & *Eutropium* (h) : Corocata Hispanus apud *Dionem Cassium* (i) Tacfarinas Afer apud *Tacitum* (k) fuerunt. Ita quoque *Orosius* (l) Æliani & Amandi, *Vopiscus* (m) Palfurii, *Gordianus* (n) Barsatoræ & scriptor sacer *Matthæus* (o) Barrabæ mentionem faciunt, ne dicam de aliis, uti de Apulejo proscripto, Sexto Pompejo, Spartaco, Claudio, Bula (p) ceterisque. Quid quod sæpe totæ gentes ex latrociniis vivebant : iis sese dabant, finitimasque regiones populabantur ? id quod de Germanis *Cæsar* : (q) Isauris *Strabo* : (r) de Lusitanis, quorum in nostra inscriptione mentio fit, *Dio Cassius* (s) & memoratus *Strabo* : (t) de Cattis *Tacitus* : (u) de Mardis *Curtius* (x) confirmant, ita ut nemo sine vitæ periculo per ejusmodi turbatas regiones iter facere posset, ac omnibus necessitas imposita esset, armis sese contra latronum impetus instruendi. (y) Uti vero per id omni fere tempore optime de salute publica mereri videbantur, qui *suavissimorum*, uti in marmore apud *Gruterum* (z) vocantur, latronum receptacula disturbare, eos compescere, ac cives ab eorum incursionibus tutos præstare studebant ; ita inprimis Romani laudem hanc sibi jure meritoque quoad urbem ac provincias vindicant. Tenebantur latrones judicio publico legis Corneliæ : undequaque conquirebantur ; (a) & maximis pœnis & suppliciis prehensi adficiebantur. (b) Multa id confirmant veterum scriptorum testimonia, quorum unicum ex *Livio* (c) brevitatis caussa hic adducere sufficiat : *ne prorsus imbellem agerent annum, parva expeditio in Umbria facta est, quod nuntiabatur, ex spelunca quadam excursiones armatorum in agros fieri. In eam speluncam penetratum cum signis est, & ex eo loco obscuro multa vulnera accepta, maximeque lapidum icta, donec altero speeus ejus ore, nam pervius erat, invento, utræque fauces congestis lignis accensæ : ita intus fumo ac vapore ad duo millia armatorum, ruentia novissime in ipsas flammas, dum evadere tendunt, absumta*. Quod institutum ut eo melius Romani perficerent, latronesque exstirparent, per singulas provincias cohortes contra latronum incursiones collocarunt. Tertullianus, (d) *latronibus*, inquit, *vestigandis per universas provincias militaris statio sortitur* : Ejusmodi stationes *agrariarum stationum* genus fuisse, videntur, quarum *Ammianus Marcellinus* (e) meminit, ac refert, eas in castellis ; aut aggeribus publicis constitutas fuisse, ut partim commeatus tuto adveherentur, nec diriperentur : partim ut excursiones repellerentur. (f) Militum stationariorum, qui latrones compescebant, & quos Apulejus (g) *militares* vocat *vexillationes*, in hac lege (h) mentio facta est : *si quis se injuriam ab aliquo passum putaverit, non ad stationarios decurrat ; sed præsidalem adeat potestatem*. Origo eorum ad Augustum merito refertur, qui teste *Strabone*, (i) προσθῆναι τῇ καταλύσει τῶν λῃστῶν τὴν κατασκευὴν τῶν ὁδῶν, *latronum exeidio viarum structuram adjecit* : & quod *Suetonius* (k) refert, *ut grassatores inhiberent, stationes per opportuna loca locavit*, quamvis jam ante ipsum, Sulla, teste *Appiano* (l), idem fere fecisse, ac, quum militares colonias deduceret, etiam militis opportunis

(a) *Lib. I. Histor. c.* 3. §. 4. p. 425.
(b) *Lib. II. c.* 3. §. 4.
(c) *Lib. VII. cap.* 6. §. 2. p. 593. ed. Snakenburgii.
(d) *Lib. XX. Ant. Judaic. cap.* 6. p. 947. ed. Havercampi.
(e) Vid. Jac. Gothofredum *D. T. de famosis Latronibus investigandis*; pag. 590. et *operum juridic. Minorum*, ed. Christ. Henr. Trotzii.
(f) *Lib. II.* de Offic. *cap. II.* p. 224. ed. Grævii.
(g) *De bello Hispan.* p. 406. ed. Tollii.
(h) *Lib. IV.* cap. 16. §. 8. p. 981. ed. Havercampi.
(i) *Lib. LVI.* p. 598.
(k) *Lib. II. Annal. cap.* 52. p. 57. ed. Paris. fol.
(l) *Lib. VII. c.* 25. p. 525. ed. Havercampi.
(m) *Vit. Probi, cap. XVI. Tom. II. Script. Hist. Aug.* p. 666.
(n) *Epistol. ad Anxium leg.* 13. *cod. de fidejussor.*
(o) *Cap. XXVII. v.* 16. Adde Everh. Ottonem *de Tutela Viar. Publ.* p. 563.
(p) Vid. Jac. Gothofredum *loc. memorato*.
(q) *De Bell. Gall. Lib. XVIII. cap.* 23.
(r) *Lib. XII. Geograph.* p. 853. ed. Almelovenii.
(s) *Lib. XXXVII. Hist.* p. 53.
(t) *Lib. III. Geogr. Tom. I.* p. 231.
(u) *Lib. XII. Annal. cap.* 27. §. 2.
(x) *Lib. VI. cap.* 5. §. 11. p. 417.
(y) Vide præter alios divinum scriptorem D. Lucam *c. XXII.* 36. ubi Servator legatis suis tristia futura fata ita prædicit, ut ea præcipere videatur ; quæ per ordinem alii faciunt, qui insidias latronum, & vexationes hostium timent : conf. *Jerem. IX.* 17. *X* : Amos V. 16.
(z) Pag. CIX. *inscr.* 3.
(a) Ad ea spectant, quæ leg. 13. cod. *de fidejussorib.* ubi de Lysania, Barsatoram latronem inventurum se, spondente, sermo est. Sæpe publice præmia iis promittebantur, qui latrones investigaturi, & magistratui tradituri essent. Conf. Gothofredus loc. memorat. p. 594.
(b) Vid. Ever. Ottonem *de Tutela Viar. Public. Part. III. cap.* 9. p. 544. & seq. & Just. Lipsium *de Cruce cap.* 13. *Tom. III. oper.* p. 1179. ubi Senecæ, Petronii, Apuleji & Callistrati effata memorat. Latrones crucis supplicio adfectos esse, docent etiam oracula divina, *Matth. XXVII.* 38. *Marc. XV.* 27. Objiciebantur quoque bestiis ; aut comburebantur. Vide Tertullianum *de Spe Lac. cap. XXI.* S. Augustinum *de Lib. Arbitr. cap. IX.* & Salvianum *de Gubernat. Dei Lib. VII.* p. 145. Adde Petr. Fabrum *Lib. II.* Semestr. p. 25.
(c) *Lib. X. cap. I.* p. 988. ed. Clerici ; adde Apulejum *Lib. VII. Metam.* p. 112. ed. Plantin.
(d) *Apologet. cap. V.* p. 26. ed. Havercampi.
(e) *Lib. XIV. cap.* 3. p. 15.
(f) Vid. Valesium *not. ad Ammian. Marcellin. loc. excit.* p. 25. Just. Lipsium *Tom. III. oper.* p. 393. Petr. Burmannum *de vectigal. Pop. Rom. cap. IX.* p. 145. & Jac. Gothofredum *ad leg. I. cod. de compensat.* Adde Jac. Cujacium *lib. XIX. obs. II.* Sam. Pitiscum *not. ad Sueton.* p. 230. & Jo. Casp. Hagenbuchium *Tessarakostolog. Turic.* p. 526.
(g) *Lib. VII. Metamorph.* pag. 112. Conf. Petr. Colvium *not. in Apulejum* p. 84. ed. Plantin.
(h) *Lib. IX. tit.* 2. *leg.* 8.
(i) *Lib. IV. Geograph.* p. 141.
(k) *Vit. Aug. cap. XXXII.* Adde Lævin. Torrentium & Isaac. Casaubonum *not. ad Sueton. vit. Aug. cap. XXXIII.* Grassatores, qui cum impetu nocturno tempore occurrentes invadunt, & prædas faciunt, *proximi cum latronibus habentur* apud Callistratum *leg. XXVIII.* §. 10. *digest.* de pæn. eorumque haud raro mentio fit, nominatim apud Ciceronem *de Fat. cap. XV.* Gellium *Lib. XX. Noct. Attic. cap. I.* Suetonium *vit. Cæs. cap. LXXII.* ubi cum sicariis conjunguntur : *vit. Neron. cap. XVI. vit. Othon. cap. II.* Tertullianum *Apologet. cap. XXXIII.* p. 336. Juvenalem *Sat. III. v.* 278. 305. Adde Petr. Burmannum *not. ad Petron.* p. 59. & 405. & Everh. Ottonem *de Tutel. viar. Publicar. Part. III.* cap. 9. p. 534.
(l) *Lib. I. de Bell. Civil.* p. 623. ed. Tollii.

tunis locis, qui Italiam tuerentur, & in potestate continerent, disposuisse videatur. Ad Augustum quod spectat, recte de eo observat *Petr. Burmannus* (*a*) præcipuam caussam, quæ Augustum moverit, duplicem fuisse: alteram, ut securitati suæ, de qua dubitabat, consuleret, ac nova contra suam dominationem consilia exploraret; alteram, ut crebras per Italiam cædes ac latrocinia averteret, ac tranquillitatem publicam tueretur. Tiberius stationes has, quæ per provincias latronum vim infringerent, numero auxit; ac, ut *Suetonius* (*b*) memorat, *solito frequentiores disposuit*. Ita quoque de Antonino pio compertum habemus, (*c*) eum irenarchis negotium dedisse, ut prehensos latrones *de sociis & receptatoribus interrogent, & interrogationes litteris inclusas ad cognitionem magistratuum mittant*. Inter Aeliam & Hierichum in loco ob latrocinia infami ejusmodi stationem positam fuisse, ex *Eusebio* docet *Jac. Cujacius* (*d*) ad quem *Sigeb. Havercampus* (*e*) adjungendus est, qui *Apuleji* locum adfert, & ex eo observat, totam quandam latronum factionem hac ratione militarium vexillationum indagatu confectam ac concisam fuisse. Quando in nonnullis Diocletiani nummis ejus PROVIDENTIA celebratur, *Anselmus Bandurus* (*f*) non sine probabilitatis specie ejus finguendem curam designari, censet, qua in ultimis imperii finibus castra & stationes ad latrones conquirendos & coercendos eorum impetus, apte disposuit. In inscriptionibus itidem harum stationum mentio facta est, uti in illa, quam *Jo. Bapt. Donius*; (*g*) ex *Donio* vero *Petr. Burmannus* (*h*) *Lud. Antonius Muratorius* (*i*) & *Io. Casp. Hagenbuchius* (*k*); pridem vero *Jac. Sponius* (*l*) exhibent:

LARIBVS . SACR
C . IVNIVS . IVSTVS
MIL . COH . VI . PRAET
STATION . TIBVR
L . D . D . D

Præfectos horum stationariorum militum *irenarchas* (*m*) dictos fuisse, *Jul. Caes. Bulengerus*, (*n*) *Jo. Massonas* (*o*) & ex hoc *Petr. Burmannus* (*p*) observant, qui & recte cum aliis doctis legum interpretibus verba in *digestis* (*q*) *qui ad compescendos malos homines mittuntur*, de latronibus (*r*) interpretantur. Nec solum in provinciis; sed etiam in ipsa urbe ejusmodi stationarii milites fuisse, videntur, quum ibi pariter ac in agris hujus urbis ac viis publicis latronum haud pauci sæpe commorarentur, id quod non solum ex *Appiano* (*s*) sed etiam ex *Juvenali* (*t*) satis discimus. Ac de his, in urbe ad latronum repellendam vim collocatis, militibus stationariis verba in fistula quadam, a *Philipp. a Turre* (*u*) exhibita: STATIO VERANA AVG. N. explicanda esse, cum Burmanno statuo, qui merito *Philippum a Turre* refellit, quod inscriptionem hanc de officina, ubi tubi illi conflati fuerint, interpretatus est, quamvis ipse concedat, ex his verbis, ita simpliciter positis, nihil certi effici posse. Luculentius hoc adfirmare videtur lapis, (*x*) Romæ apud arcum imperatoris L. Septimii Veri effossus, in quo hæc legimus verba: GENIO. EXERCITVS. QVI. EXTINGVENDIS. SAEVISSIMIS. LATRONIB. FIDE. AT. DEVOTIONE. BOM. EXPECTAT. ET. VOTIS. OMNIVM. SATISFECIT. Atque milites hi, conquirendis, latronibus destinati, sunt *latrunculatores*, (*y*) quos *Justinianus* (*z*) λῃστοδιώκτας & βιοκωλύτας adpellat, ut recte *Cl. Salmasius* (*a*) aliique monent (*b*).

Uti vero maxime probabile est, ejusmodi stationes militum etiam in Lusitania fuisse; ita pro latronibus conquisitis & exstinctis publice Imperatori gratias agunt Lusitani: beneficium hoc celebrant, idque dignum judicant, quod ad posteritatis transferatur memoriam. Sic quoque in aliis lapidibus latronum conquisitorum atque exstinctorum mentio facta est. Quem jam supra adduxi, lapis (*c*), Romæ effossus, id abunde testatur:

GE-

(*a*) *De vectigal. Pop. Rom. cap. IX.* p. 145.
(*b*) *Vit. Tiberii, cap. XXXVII.*
(*c*) Vid. Jac. Gutherium *Offic. Dom. Aug. Lib. I. c.* 33. p. 199.
(*d*) *Lib. XIX. Observat. cap.* 11.
(*e*) *Not. ad Tertulliani Apologet. cap. II.* p. 16.
(*f*) *Numism. Imperator. Tom. II.* p. 11.
(*g*) Pag. XLVIII. inscr. 136.
(*h*) *Lib. excit.* p. 146.
(*i*) *Inscript.* p. LXXXV.
(*k*) *Libro ante laudato* p. 531.
(*l*) *Miscellan. Erudit. Antiquit.* p. 134. *num.* 14. Stationum harum commemoratio quoque fit apud Plinium *Lib. X.* Epist. 16.
(*m*) Vid. *leg. unic. cod. de irenarch.* In hac inscriptione apud Muratorium p. CLXVII. *inscr.* 4. *præfecti arcendis latronibus vocantur.*

C. LVCCONI. CO.....
TETRICI. PRAEFECT
ARCEND. LATRO
PRAEFECT. PRO. IIVIR
II. VIR. BIS. FLAMINI
AVGVST

Quare Muratorius ad hoc marmor observaverit, officium hoc perquam rarum fuisse, non video. Hoc enim non tam de officio; quam de ejus adpellatione dicendum esse, videtur. De ipsis irenarchis vide Guid. Pancirollum *de Magistrat. Municipal. cap. XVIII.* Jac. Gothofredum *Diss. de famosis latronibus investigand.* pag. 593. ei *operum juridic. minorum*. ed. Trotzii: Sertorium Ursatum *de not. Rom. Tom. XI. Thes. Ant. Rom.* Grævii, p. 669. & præ ceteris virum cel. Christ. Gottl. Schwarzium *Diss. de Irenarchis*, Altorf. MDCCXLIV.
(*n*) *De Imper. Libr. VII. cap.* 22.
(*o*) *Vit. Aristid.* ad an. V. C. DCCCCXXII. §. 13.

(*p*) *Loc. memorat.* p. 146. Adde Ever. Ottonem *de Tutela viar. Publicar.* p. 540.
(*q*) *Leg. XXXV.* §. 7. *digestis ex quib. causs. major.*
(*r*) *Leg. III. digest. de offic. præsid.*
(*s*) *Lib. II. de Bell. Civil.* p. 717. ed. Tollii. Adde Isaac. Casaubonum *not. ad Sueton.* p. 170. ed. Grævii.
(*t*) *Sat. III.* v. 305.
(*u*) *Monum. vet. Antii, Part. I. de inscr. M. Aquilii, c. VIII.* p. 120.
(*x*) Vid. Gruterum p. CIX. *inscr.* 3.
(*y*) Conf. Jac. Durant. Casellium. *Libr. II. Varian. cap.* 19. *Tom. III. Thes. Crit.* Gruteri p. 157.
(*z*) *Novell.* VIII. XXVIII. & XXIX.
(*a*) *Not. ad scriptor. Hist. August. Tom. I.* p. 369. Adde eruditos Anglos *Miscellaneis Observationibus Criticis in auctores, vol.* V. Tom. I, p. 16.
(*b*) Provincia, horum militum stationariorum ope latrones investigandi, ut jam observavi, irenarchis commissa fuit. Præterea etiam præfectis urbi, defensoribus civitatum, decurionibus, præsidibus & proconsulibus hoc negotium datum esse, legimus. Conf. *leg. I. cod. de offic. praef. urb. leg. 6. cod. de defens. & leg.* 13. de *fidejuss.* Josephum *libr. XX. Ant. Jud. cap.* 7. & 8. Jac. Cujacium *Libr.* VIII. *Obs.* 11. Just. Lipsium *Libr.* III. *Epist. quæst.* 18. *Tom. I. operum*, p. 535. Sam. Petitum ad *leg. Attic.* p. 78. Petr. Burmannum *de Vectigal.* p. 147. & Ever. Ottonem de *Tutel. viar. Publican.* p. 540. Inprimis videndus est Jac. Gothofredus *Diss. de famosis Latronib. investigand.* p. 591. seq. ejus *operum Juridic. Minor.* ed. Trotzii, ubi de iis, quibus munus, latrones exstinguendi, mandatum fuit, loquitur; atque hanc in rem erudite de decurionibus, stationariis, irenarchis, latrunculatoribus, defensoribus civitatum, inquisitoribus, tribunis & protectoribus commentatur.
(*c*) Vid. Gruterum, p. CIX. *inscr.* 3.

GENIO . EXERCITVS
QVI . EXTINGVENDIS . SAEVISSIMIS . LATRONIB
FIDE . ET . DEVOTIONE . ROM . EXPECTAT . ET
VOTIS . OMNIVM . SATISFECIT

cum quo hæc fragmenti (*a*) verba conjungenda sunt : QVI. IMPER. MAGISTRATVS. scil. provincialis, cui munus latronum conquirendorum & exstinguendorum, traditum fuerat, SICCARIOS INSECVTVS, ubi sicarius, uti alibi, idem est ac *latro*, qui in rapinis & cæde versatur.

Hæc quamvis ita sint; merito tamen quæritur : utrum etiam, quemadmodum lapis noster diserte testatur, Neronis ævo, & eo inprimis tempore, quo in Christianos sævitum est in Lusitania, contra latrones pugnatum ac provincia ab iis purgata sit? Hac de re nemo prorsus dubitabit, quicunque considerare velit, gentem Lusitanam antiquis temporibus, etiam priorum imperatorum ævo, latrociniis maxime deditam & fere continuo in hac provincia a primis Scipionibus usque ad Augustum cruenta bella gesta fuisse, ex quibus, & per ordinem fieri solebat, latrocinia, velut ex fonte, emanare quoque solebant. Quod Lusitani ex cæde & rapinis vixerint, non solum *Dio Cassius* (*b*) disertis verbis, supra jam memoratis, confirmat, ac testatur, apud ipsos latrocinia semper in usu fuisse; sed etiam *Strabo*: (*c*) οἱ πλείους, inquit, αὐτῶν, τὸν ἀπὸ τῆς γῆς ἀφέντες βίον, ἐν λῃστηρίοις διετέλουν καὶ πολέμῳ συνεχεῖ, πρός τε ἀλλήλους, καὶ τοὺς ὁμόρους αὐτοῖς, διαβαίνοντες τὸν Τάγον, ἕως ἔπαυσαν αὐτοὺς Ῥωμαῖοι, ταπεινώσαντες, καὶ κώμας ποιήσαντες τὰς πόλεις αὐτῶν τὰς πλείστας, ἐνίας δὲ καὶ συνοικίζοντες βέλτιον, *plerique eorum*, loquitur de Lusitanis, *victus e terra petendi omisso studio, latrociniis, belloque continenter cum sese invicem, tum, Tago transmisso, finitimos infestarunt, donec Romani malo isti finem imposuerunt, repressis eis plerisque, eorum urbibus in pagos mutatis, nonnullis etiam melius conditis*. Idem etiam ex his *Justini* (*d*) verbis quodammodo elucet : *corpora hominum ad inediam, laboremque : animi ad mortem parati. Bellum, quam otium malunt : si extraneus deest, domi hostem quærunt*, adeo, ut, si inprimis *Strabonis* verba curatius expendimus, rationes haud longe petendæ esse, videantur, quare Neronis tempore in Lusitania ejusmodi latrones fuerint. Gens ipsa, latrociniis dedita, non exteros solum; sed ipsos provinciæ hujus agros populabatur, ac in civium suorum bona invadebat, & quamvis Romani eos, in potestatem redactos, moratiores ac cultiores redderent; satis tamen constat, ejusmodi morbum ac pestem non ita exstirpari atque exstingui posse, quin reliquiæ remaneant ac superfint, quæ cum tempore demum dissipari ac tolli possunt. Hoc inprimis de Lusitanorum latrociniis verissimum est, quum eorum regio sub Augusto demum Imperatore in provinciæ formam redacta fuit; ex eo vero facili negotio colligi potest, latrocinia, quibus gens antea adsuefacta erat, sequentium Imperatorum temporibus minime intermissa; aut a Romanis jam sub Augusto penitus disturbata fuisse. Quod de Lusitanorum latrociniis ex *Dione Cassio* & *Strabone* commemoravi, patet quoque ex iis, quæ historia Romana de hac gente, ejusque fatis suppeditavit. Satis notum est, quod jam P. Scipio Nasica Lusitanos, pervastata ulteriore provincia cum ingenti præda domum redeuntes, oppresserit, & quod isti, eo tempore adhuc liberi, perpetua fere bella cum iis gesserint, (*e*) qui ulteriorem Hispaniam inhabitarunt, quippe cujus agros & oppida misere vastabant, populabantur; ac nihil aliud, nisi cruentas cædes & latrocinia perpetrabant. Quot missi, ut *Florus* (*f*) testis est, illuc duces, qui ferocissimas gentes, (*g*) impatientes jugi, multo labore nec incruentis certaminibus servire docuerunt? Bella hæc Lusitanica per multos annos sub variis ducibus, inprimis M. Marcello, L. Lucullo & Ser. Galba, gesta sunt, id quod *Florus*, *Appianus*, *Eutropius* aliique confirmant, ac simul diserte testantur, maxime contra latrones, quibus tota regio obsessa & impleta erat, certatum fuisse. Tradit hoc *Appianus* (*h*) ac memorat, Lusitanorum bella & incursiones nihil fere, nisi latrocinia exstitisse. Idem dicendum est de Viriatino bello, cujus *Suetonius* (*i*) aliique mentionem faciunt, & quod itidem contra latrones Lusitanos gestum est. Horum dux Viriatus pastor exstitit, qui ex Ser. Galbæ, Lusitanos contra fidem datam opprimentis, (*k*) manibus incolumis evaserat. *Lusitanos*, inquit Florus, (*l*) *Viriatus erexit, qui ex venatore latro, ex latrone subito dux atque imperator, & si fortuna cessisset, Hispaniæ Romulus, non contentus, libertatem suam defendere, per quatuordecim annos omnia citra ultraque Iberum & Tagum igni, ferroque populatus*. Hunc Viriatum proinde *Eutropius* (*m*) recte *latronum ducem* vocat, cujus quoque *Cicero* (*n*) mentionem facit, ipsique principem inter divites ac potentes latrones adsignant locum : inprimis de hoc Viriato, ejusque contra Romanos rebus gestis legi meretur *Appianus*, (*o*) qui & de aliis latronum principibus, nominatim de Curio, Apulejo & Connoba, contra quos Romani in Hispania dimicarunt, varia memoriæ prodidit. Bellum hoc contra Lusitanos latrones, qui ex Viriati steterunt partibus, Q. Cæpio absolvit. Post Viriatum alii exstiterunt prædonum in Lusitania præfecti, quos cum suis cohortibus exstinguere ac compescere conatus est D. Brutus, & optato quoque successu, quum per id Celtiberia, Callæcia & Lusitania in Romanorum potestatem redigerentur, uti hoc *Vellejus* (*p*), *Eutropius* (*q*), *Florus* (*r*), *Sex-*

(*a*) Conf. Gruterum, p. CCCCXCVII. *inscr.* 2.
(*b*) *Libr.* XXXVII. p. 53.
(*c*) *Libr.* III. *Geogr. Tom.* I. p. 232. ed. Almelovenii.
(*d*) *Libr.* XLIV. Hist. *cap.* 2.
(*e*) Conf. Carol. Sigonium *de Antiquo Jur. Provinc. Lib.* I. *c.* 5. p. 34.
(*f*) *Lib.* II. *Histor. cap.* 17.
(*g*) Vid. Strabonem *Lib.* III. *Geograph. Tom.* I. p. 234. ed. Almelovenii.
(*h*) *De Bell. Hisp.* pag. 483.
(*i*) *Vit. Galb. cap.* III.
(*k*) Vid. Suetonius *loc. excit.*
(*l*) *Lib.* II. *cap.* 17.
(*m*) *Lib.* IV. *cap.* 16. p. 181. ed. Havercampi.
(*n*) *Lib.* II. *de Offic. cap.* 11.
(*o*) *Bell. Hispan.* p. 495. & seq.
(*p*) *Lib.* II. *cap.* 5.
(*q*) *Lib.* IV. *cap.* 19.
(*r*) *Lib.* II. *cap.* 17.

Sextus Rufus, (*a*) *Strabo* (*b*) aliique testantur. Post hoc tempus Lusitania latronibus haud vacavit, ut ex Appiano & C. Marii rebus, in Lusitania gestis, constat. (*c*) Quod turbas has excepit bellum Sertorianum, sine omni dubio cum latrociniis ex Lusitanorum parte conjunctum fuit. Ad minimum his temporibus latrones non omnes deleti ac penitus oppressi erant, id quod ex iis abunde liquet, quæ de Cæsare, Lusitanorum latronum impetus ac conatus cohibente, *Dio Cassius* (*d*) memoriæ prodidit. Addi possent varia, ad hoc argumentum spectantia, a *Jo. Vasao* (*e*) *Jo. Mariana*, (*f*) *L. Andr. Resendio* (*g*) aliisque rerum Hispaniæ & Lusitaniæ scriptoribus memorata; sed sufficiant hæc, quum ex iis abunde confirmantur, quæ de Lusitanorum latrociniis, atque hanc ad rem pertinentibus bellis, ac turbis commentatus sum.

Sane ex his patet, quod antiquo ævo Lusitania latronum domicilium ac sedes fuerit, & quod etiamnum Cæsaris temporibus in provincia hac haud pauci exstiterint, qui alios, ad cultiorem vitam perductos, fœde turbarent: eorum bona diriperent, agrosque ac vicos misere popularentur. Quis vero sibi persuadebit, a Cæsare omnes latronum turbas ita exstirpari potuisse, ut tota provincia ab iis purgata exstiterit; nec quoque Neronis ætate ex hac perditissimorum hominum fece quid superfuerit? Ad hæc accedit, quod, Lusitani etiam post Augustum, & sub Nerone quidem, ab imperio deficerent, ac arma contra Romanos sumerent; quis vero nescit, quod cum ejusmodi seditionibus latrocinia per ordinem conjungi soleant, inprimis apud gentem, quæ omni fere tempore ex cæde & rapinis vixit? Seditionem hanc, in Lusitania paullo ante vitæ Neronis finem factam, memorat *Suetonius* (*h*) & quamvis certissimum sit, de ea in nostro marmore sermonem haud esse; sed de turbis latronum, quæ antea, eo videlicet tempore, quo in Christianos sævitum est; nec ultimis imperii Neroniani annis, acciderunt; attamen ex eo luculenter constat, sub Nerone Lusitanorum statum non admodum tranquillum; sed satis turbulentum exstitisse. Saltem ex his, quæ de Lusitanis, eorumque latrociniis memoravi, ita sunt comparata, ut probabiliter ex iis intelligatur, adhuc Neronis tempore latrones non omnes in Lusitania exstinctos esse potuisse, quum Cæsaris adhuc ævo contra istos armis pugnatum fuit. Saltem nulla, & ne minima quidem, adferri potest caussa, cur id negare velimus, ne dicam, maximam adesse probabilitatis speciem, quod Neronis tempore in Lusitania latrocinia perpetrata fuerint. Hos prædones Neronem persequutum esse, itidem nemo in dubium vocabit, quicunque ex supra dictis considerare velit, Imperatores in eo omnem suam operam collocasse, ut latrones in provinciis exscinderentur, ac incolæ ab eorum incursionibus funestis tutæ essent. Hoc inprimis in Lusitania provincia necessarium erat, quam, ut jam expositum est, omni fere tempore latrones misere turbarunt.

Nec Lusitania solum a latronibus; sed etiam, quod caput rei est, ab iis purgata dicitur, QVI NOVAM GENERI HVMANO SVPERSTITIONEM INCVLCABANT, id quod tamquam ingens beneficium a profano numinum cultui addicta gente prædicatur. Quamvis in his verbis Christianorum nominis diserte mentio haud facta sit; res ipsa tamen abunde ostendit, non nisi Christianos per eos; qui *novam generi humano superstitionem inculcasse*, leguntur, intelligendos esse. Egregie hoc docent *Cæsar Baronius* (*i*) & *Guil. Caveus*, (*k*) atque, ut interpretationem hanc rite tueantur, observant, de nulla alia, nisi de Christianorum gente, in hoc marmore sermonem esse posse, quum, quæ verba *Baronii* (*l*) sunt, *nulla Neronis tempore; nec ante diu; vel postea alia nova in orbem invecta est religio, quam Christiana; nec certe Nero omnium superstitiosissimus aliam quamlibet superstitionem gentilitiam potuit persequutus esse, qui etiam magicis ritibus addictissimus erat*. Præterea hoc ostendit vox *superstitionis*, quum satis constet; ita a pagano cœtu sanctissimam nostram religionem adpellatam esse. Quid multa? satis notum est, veteres ab eorum nominibus, quorum mores & conditionem perhorrescebant, vel prorsus abstinuisse; vel iis non nisi cum execratione usos esse, quemadmodum hoc doctissimi *Lactantii* interpretes, (*m*) *Christ. Schoettgenius*, (*n*) *Jo. Christophorus Wolfius* (*o*) aliique luculenter comprobarunt. His *Christianus Kortholtus* (*p*) addendus est, qui variis exemplis monstravit, quam detestabile Christianorum nomen profanæ superstitioni addictis gentibus fuerit.

Atque ab his Christianis Neronem provinciam purgasse, lapis noster diserte perhibet. Pauca hæc in illo verba: OB PROVINCIAM HIS QVI NOVAM GENERI HVMANO SVPERSTITION. INCVLCAB. multa haud levioris momenti complectuntur. Conjungitur sanctior cœtus cum sceleratis, atque in unam classem cum latronibus conjicitur: adsignatur religioni nostræ sanctissimæ contumeliosum *superstitionis* nomen: superstitio hæc, uti salutarem nostram vocant doctrinam, *nova* adpellatur; de iis vero, qui huic addictos sese profitentur, dicitur, quod istam aliis *inculcent*; & quidem, quod probe notandum est, non his, vel illis gentibus; sed toti *generi humano*. Gloriantur porro plurium numinum cultores de interitu sanctioris civitatis in provincia, quod illa una cum latronum cohortibus extirpata sit. Quod caput rei est, inscriptio hæc diserte adfirmat, tempore Neronis civitatem christianam in Hispania, & nominatim in Lusitania tristia subiisse fata. Ac de his omnibus varia jam in medium

(*a*) *Breviar. cap. V.*
(*b*) *Lib. III. Geograph. Tom. I.* p. 227.
(*c*) Vid. Appianum *Bell. Hispan.* p. 131.
(*d*) *Lib. XXXVII. Hist. Rom.* p. 53.
(*e*) *Tom. I. Hispania Illustrata*, p. 172.
(*f*) *Tom. II. Hisp. Illustrat.* p. 203.
(*g*) Ibid. p. 892.
(*h*) *Vit. Neron. cap.* 42.
(*i*) *Annal. Ecclesiast. ad ann. Chr. LXIX. n.* 46. p. 740.
(*k*) *Primo Christianism.* p. 409.
(*l*) *Loco memorato.*
(*m*) *De Mort. Persequutor. cap. III.*
(*n*) *Notis ad Themistoclis Epistolas*, p. 7.
(*o*) *Cur. Phil. & Criticis in IV. Evangel.* p. 619.
(*p*) *Pagan. Obtrectator. sive de Calumniis Gentilium in veteres Christianos, cap. XVIII.* §. I. & seq. p. 712.

dium ut adferantur, necessitas postulare videtur. Conjunguntur Christiani cum latronibus & cum his in unam transferuntur classem, id quod luculenter ex marmore nostro patet, ubi dicitur: OB PROVINCIAM A LATRONIBVS ET HIS QVI cet. Christianos a plurium numinum cultoribus in latrocinii suspicionem vocatos fuisse, lapis noster non diserte adfirmat; quoniam vero cum ejusmodi sceleratorum hominum turba in hoc monimento consociantur; facile colligi potest, eos, si non ejusdem; attamen paris flagitii reos habitos fuisse. Nemo hoc mirabitur, quicunque recordari velit, gentes, verorum sacrorum expertes pro infenso suo christianæ religioni animo acerrimas contra sanctiorem cœtum calumnias effudisse: eosque horrendorum criminum ac vitæ omnium sceleratissimæ insimulasse, quemadmodum id luculenter ex *Maximi Madaurensis*, philosophi pagani, epistola ad *Augustinum* (*a*) & *Tertulliano* (*b*) constat, qui christianum *omnium scelerum reum*, *deorum*, *imperatorum*, *legum*, *morum*, *naturæ totius inimicum existimari*, disserte testatur. Calumniabantur, quod Christiani essent athei, creduli, stupidi: arguebant eos summæ impietatis, ac de iis dicere haud erubescebant, quod nefandos perpetrarent incestus: ab omni cultu divino exsisterent alieni: trucidarent infantes: carne hominum vescerentur: malefici, magi, impostores, obstinati & in imperatores injuriosi essent: majestatem illorum læderent, & omnia divina ac humana jura turpiter violarent, ita ut fere nullum fuerit facinus tam exsecrandum, tam flagitiosum, cujus culpam in sanctam Christianorum gentem haud transferrent, atque aliis persuaderent, esse christianam religionem colluvionem omnium scelerum, ejusque sectatores fecem perditissimorum hominum, ad reipublicæ perniciem conjuratorum (*c*). Proinde quivis, me haud monente, intelliget, quare ipsorum religio a Tacito (*d*) *superstitio exitiabilis*; a Suetonio (*e*) *malefica*: ab aliis hostibus apud Arnobium (*f*) *exsecrabilis religio*, *infausta*, *impietatis & sacrilegii plena*, ac per eminentiam *ἀσέβεια* dicta sit (*g*).

Quemadmodum religio Christiana per eminentiam *ἀσέβεια* sic, latino in græcum verso, ii, qui huic addictos se profitebantur, *impii* dicti fuisse, videntur. Testimonium rei hujus præbet insigne monimentum, hodie admodum detritum, quod Lugduni in horto Patrum Misericordiæ visitur, a *Dominico de Colonia* (*h*) ita suppeditatum:

D. M.
ET . MEMORIAE . AETERNAE
SVTIAE . ANTHIDIS
QVAE . VIXIT . ANNIS . XXV
MEN . IX . D . V . QVAE . DVM
NIMIA . PIA . FVIT . FACTA
EST . IMPIA . ET . ATTIO . PRO
BATIOLO . CERIALIVS . CALLISTIO
CONIVX . ET . PATER . ET . SIBI
VIVVS . PONENDVM . CVRAVIT
ET . SVB . ASCIA . DEDICAVIT

Jan. Gruterus (*i*) inscriptionem hanc a *Josepho Just. Scaligero* non adcurate descriptam, mendose exhibuit. Invenitur illa quoque apud *Jac. Sponium* (*k*) & *Gilb. Burnetum* (*l*), qui istam doctis illustravit observationibus, eamque seculo cuidam barbaro; *Burnetus* autem post Servatorem natum secundo tribuendam esse, statuit. Sine dubio maritus, verorum sacrorum expers, ut & memoratus *Dominicus de Colonia* judicat, monimentum hoc uxori suæ, christianam fidem amplexæ, posuit. Vocat illam hanc ob caussam *Impiam*, & quidem, quod memoratu maxime dignum est, talem, quæ ex *nimia pia*; sive, ut *Dominicus de Colonia* vult, *nimium pia*, id est, cultui plurium deorum summa cum reverentia antea dedita, IMPIA, id est, christiana facta sit.

Ex his satis patet, quam ob caussam Christiani etiam in nostro marmore ad eamdem cum latronibus classem relati fuerint. Nam inter ejusmodi fœdas calumnias, quibus religiosam Christianorum vitam dilacerare studebant, etiam illa haud infimum occupat locum, quod eos in conspirationis ac funestæ contra magistratum factionis crimen adducere, omni modo conarentur. In primis ex sacris eorum conventibus, metu insidiarum ante solis ortum habitis (*m*), occasionem rapiebant, iis factionis crimen inferendi, atque in vulgus disseminandi, quod Christi sectatores furum, latronum & conjuratorum more non plena luce; sed noctu eum ad finem conveniant, ut nova contra rempublicam molirentur, ac de perniciosis, quæ contra alios foveant, consiliis exsequendis cogitarent. Proinde apud *Minucium*

(*a*) *Tom. II. operum S. Augustini* p. 15. ed. Antwerp.
(*b*) *Apoleg. cap.* II. p. 32. ed. Havercampi.
(*c*) De ejusmodi calumniis agunt ii, qui primis rei christianæ seculis veritatem nostræ religionis adversus plurium numinum cultores defenderunt. Ex recentioribus argumentum hoc nemo adcuratius ac diligentius persequutus est Christ. Kortholt. qui primum edidit *tractatum de Calumniis Paganorum in veteres Christianos sparsis*, Kilon. MDCLXVIII. 4. deinde alium, *de Origine & natura Christianismi ex mente Gentilium* inscriptum, an. MDCLXXII. Hunc excipiebat tertius *de vita & moribus. Christianis primævis per gentilium malitiam adfictis*, an. MDCLXXXIII. Tres hæ commentationes junctim æditæ sunt hac inscriptione: *Paganus Obtrectator: sive de calumniis Gentilium in Christianos sparsis*, Kilon. MDCXCVIII. 4. Adde Jos. Binghamum *Origin. Ecclesiast. Lib. I. cap.* 2. vol. I. p. 15. & seq. Nicol. Nourrium *Adparat. ad Biblioth. Max. Patr. Tom. II.* p. 1471. Gottl. Frid. Gudium *Pagan. Christ. laudat. cap. I.* p. 4. & seq. & ea, quæ e litteris Christfr. Waechtleri occasione opusculi Bynckershoeckiani *de Jure Occidendi, Exponendi & Vendendi liberos apud veteres Romanos* exstant *Actis Erudit. Lips. Supplem.* Tom. VII. *sect.* 8. p. 369.
(*d*) *Annal. Lib. XV.* c. 44.
(*e*) *Vit. Neron.* c. XVI.
(*f*) *Advers. Gent.* p. 13.
(*g*) Vid. Petr. Halloixium *Illustr. Eccles. Oriental. Scriptor. Tom. I.* p. 402.
(*h*) In *Histoire Litterair. de la ville de Lyon*, p. 264.
(*i*) Pag. DCCCXXXI. *inscr.* 6.
(*k*) *Recherch. des Antiquit. de Lyon*, p. 86.
(*l*) *Itinerar. Epist.* 1.
(*m*) Hos Tertullianus *ad Vxor. cap. IV.* p. 189. ed. Rigaltii, *Nocturnas convocationes*; & *de Corona cap. III.* p. 121. *Cœtus antelucanos*: Minucius Felix *Octav.* p. 8. ed. Ouzelii *nocturnas congregationes* vocant. Adde Plinium *Lib. X. Epist.* 97. & ex recentioribus Jac. Ouzelium & Gever. Elmenhorstium *not.* ad excitatum Minucii Felicis locum: Sigeb. Havercampium *not. ad Tertullian. Apolog.* p. 23. Christ. Kortholtum *Comm. in Plinii & Trajani Epistolas*, p. 104. & *Tract. de Calumniis pagan. in christianos sparsis*, *cap. XVI.* p. 125. Tob. Pfannerum *Observat. Ecclesiasticis*, *Part. II. Observat.* 2. p. 97. Joseph. Binghamum *Origin. Ecclesiast. vol. V.* p. 320. Franc. Junium *not. ad Tertullian. Lib. II. ad Vxor. cap.* 4. Just. Henr. Boehmerum *Diss. de Antelucanis Christian. cœtibus*, quæ est secunda ejus *dissertationum Juris Ecclesiast.* p. 33. aliosque.

nucium Felicem (*a*) Christianorum cœtus a Cæcilio *deplorata, illicita ac desperata factio* : itemque *plebs profana conjurationis* ; apud *Prudentium* (*b*) vero *plebs rebellis* vocatur, ita ut innocentissimæ huic genti idem fere, quod Servatori nostro, calumniæ genus perferendum esset, *Luc.* XXIII. 5. Joann. XIX. 12. & quod Paullus quoque & Silas *Act.* XVII. 6. 7. XXIV. 5. experti sunt. Hæc quum ita sint, non mirandum est, quod in nostro marmore Christiani cum latronibus conjungantur, quippe qui apud veteres eodem loco, quo factiosi, quo conjurati, haberi, & summis pœnis adfici solebant. Non possum, quin heic insigne adferam effatum ex *Tertulliano* (*c*), quod a me dicta luculenter confirmat : *tot a vobis nocentes variis criminum elogiis recensentur, quis illic sicarius : quis manticularius : quis sacrilegus ; aut corruptor ; aut lavantium prædo, idem etiam christianus adscribitur? Aut, quam Christiani suo titulo offeruntur, quis ex illis etiam talis, quales tot nocentes? de vestris semper metalla suspirant : de vestris semper munerarii noxiorum greges pascunt. Nemo illic christianus ; nisi hoc tantum ; aut si & aliud, jam non christianus.* Ex hoc insigni testimonio luce clarius constat, non solum, quod Christiani non aliter ac sicarii, lavantium prædones, genus latronum (*d*), sacrilegi cet habiti : cum perditissima hac plebis fece, etsi in illa singularem constituerent classem, vinculis constricti : ad judices ducti & cum illis damnati ; sed etiam nonnunquam veneficis & sicariis, quorum sceleris ad fines putabantur latrones, adnumerati fuerint. Docent id expresse hæc verba : *nisi hoc tantum ; aut, si & aliud, jam non christianus*, ex quibus abunde patet, solam christiani nominis professionem, si non pro majori ; attamen pro eodem flagitio ac scelere, quale sicariorum & prædonum exstitit, habitam fuisse. Nonne vero ex his luculenter constat, quam ob caussam sanctior hic cœtus cum latronum turba conjunctus fuerit? Præterea sine dubio falsi a Nerone de urbis incendio, Christianis tributo, disseminati rumores (*e*) ad Lusitanos quoque pervenerunt, qui, ut probabile est, illis adsensum præbuerunt, ac, exemplum principis sequuti, innocentes Christianos in latrocinii, ut ille in incendii suspicionem, adduxerunt, præsertim quum eos a latronibus hoc ævo vexatos fuisse, non sine probabilitatis specie adfirmatur, ut jam supra observavi.

Ipsa christiana religio in lapide nostro SVPERSTITIO nuncupatur. Idem observabis in illa inscriptione (*f*), quæ vexationis Diocletianæ memoriam servat, ubi hæc leguntur verba : SVPERSTITIONA CHRIST. VBIQ. DELATA ET CVLTV DEORVM PROPAGATO. His respondent ea, quæ apud *Suetonium* (*g*) & *Tacitum* (*h*) hac de re memoriæ prodita sunt. Ille, *afflicti*, inquit, *suppliciis Christiani, genus hominum superstitionis novæ ac maleficæ* ; hic vero : *repressaque in præsens exitiabilis superstitio rursus erumpebat*. Ad ea spectare quoque videtur aliud *Taciti* (*i*) effatum, ubi de Pomponia Græcina, *superstitionis externæ rea & mariti judicio permissa*, sermo est (*k*) ; *Plinius* (*l*) vero de Christianis scribit se nihil aliud invenisse, quam *superstitionem pravam & immodicam*, & vicos atque agros *superstitionis* istius contagionem pervagatam esse. Sic quoque Julianus apostata apud *Ammianum Marcellinum* (*m*) religionem christianam *muliebrem, anilem atque impiam superstitionem* adpellat. Quod si vocem *superstitio* cogitamus, illa perinde ac Græcorum δεισιδαιμονία tam in bonam ; quam malam partem in antiquis ingeniorum monimentis usurpatur, ita ut pro illa significatione religionem qualemcunque ; pro hac vero vanum, ridiculum, atque ineptum numinum cultum denotet. In *actis apostolorum* divini *Lucæ* (*n*) vocabulum δεισιδαιμονεστέρους bono sensu adhibitum esse, videtur, quam interpretandi rationem etiam vox δεισιδαιμονία in alio sacri historici effato (*o*) postulat, ubi Festus Agrippæ narrat, Paulli adcusatores nihil contra eum adferre ; nisi quæstiones περὶ τῆς ἰδίας δεισιδαιμονίας *de propria eorum superstitione*. Nam vix probabile est, quod Festus, Agrippa præsente, qui Cæsaream, illum invisendi caussa, venerat, contumeliose de Judæorum religione loquuturus fuisset. Eamdem significationem vox hæc habet passim apud *Josephum*, ut *Nathan. Lardnerus* (*p*) observat, & in profanis scriptoribus haud raro, nominatim apud *Justinum* (*q*), *Senecam* (*r*) aliosque. In aliis contra effatis vocabulum hoc alteram significandi vim, qua religionem designat vanam, atque stolidam, obtinet (*s*), ut ex *Cicerone* (*t*) & in primis ex illis ejus effatis, quibus superstitionem a religione distinguit : *Tacito* (*u*), *Quinctiliano* (*x*), *Curtio* (*y*), *Seneca* (*z*), *Silio Italico* (*a*) aliisque luculenter

(*a*) *Octav. cap. VIII. §. 3.*
(*b*) *Peristeph. hymn. X. v. 62.*
(*c*) *Apologet. cap. XLIV.* p. 367. ed. Havercampi.
(*d*) Vide, quæ de hoc latronum & furum genere ex Plauto, Apuleio, Catullo, Laertio, Aristophane cet. adfert Sigeb. Havercampus *not.* ad memoratum *Tertulliani* locum, p. 358.
(*e*) Vid. Suetonium *vit. Neronis cap. XXXVIII.* Tacitum *Lib. XV. Annal. cap.* 44. Sulpitium Severum *Lib. II. Hist. Sacr. cap.* 29. p. 230. Quod si quæritur : unde christiani nominis hostes occasionem arripuerint, de sanctiori cœtu tot calumnias disseminandi? observandum est, eas nefanda mendacia fuisse, eum solum ad finem conficta, ut in plebis animos acerbum contra Christianos odium infunderetur. Amplissimam præterea criminandi occasionem dederunt gnostici, impia Simonis magi, Menandri, Marcionis, Basilidisque progenies, ut ex Eusebio *Hist. Eccles. Lib. IV. cap.* 7. p. 121. satis patet, ne dicam de Christianorum servis, metu tormentorum falsa de insimulatis criminibus testimonia perhibentibus, ut idem Eusebius testatur. Erudite de hoc argumento exponit Gottl. Frid. Gudius *Præfat. de Caussis odii paganorum in Christianos*, præmissa ejus *Pagan. Christ. laudat.*

(*f*) Vid. Gruterum pag. CCLXXX. *inscr.* 4.
(*g*) *Vit. Neron. cap. XVI.*
(*h*) *Lib. XV. Annal. cap.* 44. §. 5.
(*i*) *Lib. XIII. Annal. cap.* 32. §. 2.
(*k*) Conf. Theod. Hasaeum *Biblioth. Bremens.* Class. *IV.* p. 528.
(*l*) *Lib. X. Epist.* 97.
(*m*) *Lib. XXI. cap.* 13. & 16.
(*n*) *Act. XVII.* 26.
(*o*) *Act. XXV.* 19.
(*p*) *Fid. hist. Evangel.* p. 338.
(*q*) *Lib. XXXIX. c.* 3. §. 9. *lib. XLI. c.* 3. §. 2.
(*r*) *Epist. XCX.*
(*s*) Vid. Servium *ad lib. VIII. Æneid.* v. 187.
(*t*) *Lib. II. de Divinat. c.* 60. *lib. I. de Nat. Deor. c.* 42.
(*u*) *Lib. I. Hist. cap. II.* §. 1. *lib. V. c.* 8. §. 4. *c.* 13. §. 1. *lib. I. Annal. c.* 18. §. 4.
(*x*) *Lib. I. Instit. Orator. c.* 5. *lib. IV. c.* 4.
(*y*) *Lib. IV. c.* 10. §. 7.
(*z*) *Epist. XII.*
(*a*) *Libr. V.* v. 126. adde Freinshemium *not. ad Curtium lib. IV. c.* 10. §. 7.

ter adparet. Conf. *Gottfrid. Olearium* (*a*), *Cornel. Adami* (*b*), *Rudolph. Cudvvorthum* (*c*), *Jac. Gronovium* (*d*), *Nathan. Larduerum* (*e*), *Jo. Casp. Suicerum* (*f*), *Jo. Christ. Vvolfium* (*g*), *Adr. Turnebum* (*h*), *Frid. Taubmannum* (*i*), *Jo. Freinshemium* (*k*) aliosque plures. Quodsi quæritur, qualem significationem vox *superstitio* in nostro lapide habeat, omnes rationes ostendunt, eam in malam partem pro religione insana, futili ac stolida usurpatam esse. Hoc non solum ex supra memoratis veterum testimoniis, quibus religio Christiana *superstitio prava*, *immodica*, *malefica*, *exitiabilis* vocatur; sed etiam ex aliis documentis abunde constat. Ita a profano numinum cultui addictis gentibus, Christianæ fidei capita *præsumptiones* vocata sunt (*l*), id est, vanæ persuasiones, quæ nulli, & ne minimo quidem innituntur fundamento. In alio effato ea *vanitas* & *stupor* (*m*): apud Prudentium (*n*) *vanitas persuasionis*, & Minucium Felicem *inepta persuasio* nuncupatur, quibus ea respondent, quæ præter Maximini apud *Eusebium* & *Prudentium* testimonia, a *Christ. Kortholto* (*o*) memorata, *Lactantius* (*p*) de plurium numinum cultoribus adfert, quod doctrinam Christianam tamquam *stultitiam*, *vanitatemque* deriserint. Taceo de reliquis ad hanc rem spectantibus locis, a laudato *Christ. Kortholto* (*q*) & *Gover. Elmenhorstio* (*r*) suppeditatis, in quibus sanctissima nostra religio *insania*, *amentia*, *dementia*, *furiosa opinio*, *anilis*, *muliebrisque superstitio*, *anile dogma*, *mulierum vetularum fabula*, *ridicula*, *fatua*, *stulta*, *puerilis* adpellatur; iis vero, qui huic addictos se profitantur, *stultorum* (*s*), *nimis credulorum* (*t*), *ineptorum*, *irridendorum* nomen tribuitur. Hæc quum ita sint, facile constat, vocem *superstitionis* in marmore nostro ita esse usurpatam, ut per istam profana gens significaret, Christianos profiteri vanam, stolidam, atque ridiculam religionem (*u*).

At vero religio nostra non simpliciter *superstitio*; sed, quæ & antiquissima erat, *Nova* adpellatur in nostro saxo, quo nomine eam non solum a reliquis peregrinorum populorum, numen colendi, modis, nominatim Judæorum, & Ægyptiorum sacris, distinguere; sed etiam eo odiosiorem reddere conantur Lusitani, quum vulgo persuasum esset, nova ejusmodi sacra tranquillitatem turbare publicam, & sæpe sub caussa sacrorum mutandorum homines nova machinari. Supra jam probavi, quam invisus fuerit Romanis peregrinus ac novus numinum cultus, quoniam iste plurimam partem cum contemtu eorum sacrorum, quibus ipsi sese addictos profitebantur, conjunctus erat, ac sibi isti, teste *Symmacho* (*x*), persuadebant, ex eo cuncta fere incommoda, quæ ipsis perferenda fuissent, velut ex fonte emanasse. Vti vero hanc ob caussam nullo modo permittebant, ut in iis rebus, quæ ad religionem spectabant, quid mutaretur; sed, ut *Lactantius* (*y*) scribit, *traditas sibi a maioribus suas religiones pertinacissime tuebantur ac defendebant*; ita teste *Origene* (*z*), in præsens exitii periculum sese conjecerunt, quicumque vulgo *receptos sacrorum ritus innovare*, conabantur; id quod non solum Socratis (*a*); sed etiam legatorum Christi, nominatim Paulli & Silæ (*b*) exempla abunde docent. Quæ deprehendimus in antiquis scriptoribus, nominatim *Cicerone*, *Livio*, *Dione Cassio*, *Tertulliano*, aliisque testimonia, supra a me jam suppeditata, ex quibus luculenter constat, quam studiosi Romani patriorum sacrorum rituum fuerint, & quanto odio novas religiones sint prosequuti? Ποίας ἂν ἐνδίκως, dicunt plurium numinum cultores apud *Eusebium* (*c*), ὑποβληθεῖεν τιμωρίαις, οἱ τῶν μὲν πατρίων φυγάδες, τῶν δ' ὀθνείων καὶ παρὰ πᾶσι διαβεβλημένων Ἰουδαϊκῶν μυθολογημάτων γενόμενοι ζηλωταί; πῶς δ' οὐ μοχθηρίας εἶναι καὶ εὐχερείας ἐσχάτης, τὰ μεταθέσθαι μὲν εὐκόλως τὰ τῶν οἰκείων, ἀλόγῳ δὲ καὶ ἀνεξετάστῳ πίστει τὰ τῶν δυσσεβῶν καὶ πᾶσιν ἔθνεσι πολεμίων ἑλέσθαι, *quibus ii non subiiciantur pœnis, qui patriorum sacrorum desertores peregrinas, & omnium traductas vocibus Judæorum fabulas æmulentur. Quis item hoc summæ cujusdam improbitatis ac temeritatis esse non videat, amicorum, necessariorumque mores atque ritus inconsiderate ac leviter abjicere, ac sese futili quadam, nulloque examine probata fide ad hominum impiorum, populisque omnes hostili prosequentium odio sectam adjungere?* Cæcilius vero apud *Minucium Felicem* (*d*): *quanto venerabilius ac melius, antistitem veritatis maiorum excipere disciplinam: religiones traditas colere: deos, quos a parentibus ante imbutus es, timere; quam nosse familiarius, adorare; nec de numinibus ferre sententiam; sed prioribus credere, qui adhuc rudi seculo in ipsius mundi natalibus meruerunt deos; vel faciles habere; vel reges.* Solum igitur novitatis nomen satis superque christianæ religioni maximum odium conciliare potuit.

Sæpe numero a veritatis cœlestis hostibus hoc Christianis exprobratum, & contumeliæ loco positum

(*a*) *Diss. de Gestis Paulli in urb. Atheniens.* §. XVIII.
(*b*) *Observation. theologico-philolog.* p. 283.
(*c*) *Systemat. Intellectual.* p. 409. & 473.
(*d*) *In decretis Romanis & Asiatic. pro Judæis* p. 33.
(*e*) *Fid. hist. Evang.* p. 338.
(*f*) *Thesaur. Eccles. Tom.* I. p. 898.
(*g*) *Cur. Phil. & Crit. in acta Apostol.* p. 1260.
(*h*) *Lib. V. adversar.* c. 92.
(*i*) *Not. ad Plaut.* p. 339.
(*k*) *Not. in Curtium Lib. IV.* c. 10. §. 7.
(*l*) Vid. Tertullianum *Apolog. cap. XLIX.* p. 423.
(*m*) *Lib. de Testimon. animæ*, *cap. IV.*
(*n*) *Pass. S. Laurent.* v. 332.
(*o*) *Pagan. Christ. Obtrectat.* p. 124.
(*p*) *Lib. VII. Instit. divin.* c. 27.
(*q*) *Loco memorato.*
(*r*) *Not. ad Arnob.* p. 94.
(*s*) Id præter alios, a Kortholto exhibitos patet ex Theophilo *Lib. III.* ad *Autolyc.* §. 3. p. 281. ed. Wolfii.
(*t*) De hac calumnia, quod Christiani nimis creduli sint, fuse agit Kortholtus *Pagan. Christ. obtrect. lib. I.* c. 10. Adde Ouzelium *not. ad Minuc. Felic.* p. 94.
(*u*) Lectu digna sunt hac de re verba Christoph. Cellarii in *Programmat.* p. 515.
(*x*) *Lib. X. Epist.* 54.
(*y*) *Lib. II. divin. Institut.* c. 6.
(*z*) *Lib. I. advers. Celsum*, n. 31. *Tom. I. operum* p. 349. ed. De Larve.
(*a*) Vid. Corn. Adami *Observat. Theol-philolog.* p. 260. Jo. Schefferum *not. ad Ælian. lib. XI. var. hist. cap.* 13. Jo. Christ. Wolfium *Cur. Phil. & Crit. in act. Apostol.* p. 1253.
(*b*) *Act. XVI.* 20. 21.
(*c*) *Lib. I. Præparat. Evangel. cap.* 2. p. 5. adde *lib. IV. cap. I. libr. VIII.* c. 17.
(*d*) *Octav.* c. 27. §. I. p. 97. Adde alia hujus generis effata, quæ ex Origene, Arnobio, Eusebio, Symmacho, Prudentio, Chrysostomo exhibet Christ. Kortholtus *Pagan. Christ. obtrectat.* p. 78. & seq.

ſitum eſt, quod eorum religio nova eſſet; nec ſe, uti aliarum gentium ſacra, antiquitate tueri ac defendere poſſet, ubi ſecundum *Ovidium*, (a)

. . . pro magna teſte vetuſtas
Creditur . . . .

& ubi *antiquitas cerimoniis atque fanis tantum ſanctitatis tribuere conſuevit, quantum adſtruxit vetuſtatis* (b). Apud *Arnobium* (c) gentes, veterum ſacrorum expertes, interitum vetuſti ſui numinum cultus deplorant: & *jacent*, inquiunt, *antiquæ deſiſæ cerimoniæ, & ſacrorum quondam veterrimi ritus religionum novarum ſuperſtitionibus occiderunt*; de noſtra vero religione dicere haud erubeſcunt, quod ſit *execrabilis & infauſta, impietatis & ſacrilegii plena, cerimonias, antiquitus inſtitutas, novitatis ſuæ ſuperſtitione contaminans. Suetonius* (d) eodem fere modo loquitur, quum Chriſtianos *genus hominum ſuperſtitionis novæ* adpellat; & Aſclepiades, homo paganus, apud *Prudentium* (e) primo celebrat ſacra vetuſta & deinde ſanctiori cœtui *novellum dogma*, ſive, ut *Arnobius* ex mente paganorum hominum loquitur, *novellam religionem, & ante dies natam propemodum paucos*, exprobrat. Cum his conveniunt, quæ de Athenienſibus apud *Lucam*, divinum *Actorum Apoſtolicorum* conditorem (f), relata legimus. Quum enim his Paullus cœleſtem de Chriſto doctrinam nuntiaſſet, tantum abeſt, ut iſti ſtatim adſenſum præbuerint, ut divinum præconem *peregrinorum nuntiatorem divorum videri*, dixerint: eum prehenſum in vicum Martium traxerint, & ita adloquuti ſint: *poſſumus ſcire, quæ ſit* ἡ καινὴ αὕτη ἡ ὑπὸ σοῦ λαλουμένη διδαχὴ, *nova illa quam tu loqueris, doctrina?* Multa hanc in rem inſignia effata ac teſtimonia ex *Juſtino Martyre, Prudentio, Philaſtrio, Origene, Iſidoro Peluſiota, Euſebio, Auctore commentariorum in Paullinas epiſtolas*, qui *Ambroſii* circumferuntur nomine (g), aliiſque excitare poſſem, qui doctrinam chriſtianam λόγον καινὸν, *ſermonem novum*: καινήν τινα καὶ παρὰ τὴν ἀρχαίαν συνήθειαν πολιτείαν, *novam quamdam atque a veteri conſuetudine diſſidentem vitæ rationem*: λόγον πρόσφατον, *opinionem nuperam*: διδασκαλίαν καινὴν καὶ ξένην, *doctrinam novam, ac peregrinam*: νέαν καὶ ἐπιτετεχνημένην, χθὲς καὶ ὁ πρότερον φανεῖσαν, *recentem ac alienam, heri; nec audius tertius natam*: ξένην τινα καὶ καινὴν θρησκείαν, *peregrinam quamdam ac novam religionem*, ejuſque ſectatores καινὸν γένος, *novum genus, novellum nomen, genus hominum ſuperſtitionis novæ, novellos* cet. adpellarunt; ſed nolo in re, ſatis cognita, juſto diutius hærere, ac tempus conſumere.

Ita vero ſanctiſſima noſtra religio, quæ antiquiſſima & primis noſtris parentibus jam tradita, *Gen.* III. 15. a patribus recepta, credita, & ad poſteros propagata, *Gen.* XLIX. 18. Jo. VIII. 56. *Hebr.* XI. 13. ab omnibus vatibus divinis repetita & inculcata erat, *Act.* III. 24. X. 43. 1. Petr. I. 11. 12. a profanis gentibus pro NOVA putata fuit, quippe quibus *myſterium, æternis temporibus tacitum*, tunc demum patefactum erat, *Rom.* XVI. 25. 26. quæ, uſque adhuc *ab Iſraelitica republica alienæ, fœderibus promiſſionis caruerant*, ac per id ſalutaris de ipſo doctrinæ, *quæ a carne & ſanguine comprehendi non poteſt, Matth.* XVI. 17. *Rom.* VIII. 17. expertes fuerant. At quæri poteſt, unde factum ſit, ut ipſi Chriſtiani doctores, & præter alios (h), nominatim *Lactantius* (i), *Tertullianus* (k), *Euſebius* (l) & *Origenes* (m), religionem noſtram *novam* adpellaverint; quæ tamen eadem fuit cum religione revelata Patriarcharum & Moſaica in ſe ſpectata? Hæc ut rite intelligantur, obſervandum eſt, eos haud raro ex mente paganorum hominum loquutos eſſe, quo nomine & Paullus (n) ſalutarem de Chriſto doctrinam *ſtultitiam* adpellavit: rationem ipſos habuiſſe novæ illius formæ, quam fœdus gratiæ, cum hominibus initum, poſt præſtitam Servatoris Noſtri ſatisfactionem accepit, & novi eccleſiarum ipſarum ſtatus. Quamvis enim iſtæ eadem veritate niterentur, quæ ſanctiori cœtui tempore Patrum prioris fœderis, Moſis ac Vatum divinorum fundamentum præbebat; attamen illæ, ob corruptum judaicæ eccleſiæ ſtatum, renovabantur, & in rebus, ad ipſam naturam haud pertinentibus, novam plane atque illuſtriorem formam ac faciem induebant (o).

Novam hanc ſuperſtitionem a chriſtianis *generi humano inculcari*, ajunt Luſitani, verorum ſacrorum expertes, ac per id eorum ſingularem curam ac indefeſſum ſtudium, alios ad ſalutarem de cæleſti veritate cognitionem adducendi, luculenter ſignificant. CAES. BARONIVS (p): *ſed & illud*, inquit, *verborum obſerva*: SVPERSTITIONEM INCVLCAR. *quod Chriſtianorum propriam fuit*

(a) *Lib. IV. Faſtor.* v. 203.
(b) Vid. Minucium Felicem, *Octav. cap. VI.* §. 5.
(c) *Lib. I. adverſ. Gentes*, p. 13.
(d) *Vit. Neron. cap.* 16.
(e) *Hymn. X. Periſteph.* v. 380.
(f) *Cap. XVII.* v. 18. 20.
(g) Adde Theophilum *ad Autolycum lib. III.* §. 3. p. 281. & 327. edit. Wolfii. Ad hæc varia de Chriſtianæ religionis novitate teſtimonia nonnulli aliud ex Julio *Capitolino vit. M. Anton. Philoſophi, cap. VIII. Tom. I. ſcript. Hiſt. Aug.* p. 319. adjungunt, ſibique perſuadent, *per pueros & puellas novorum hominum*, ad frumentariam perceptionem ab Antonino admiſſas, Chriſtianos intelligendos eſſe; ſed interpretatio hæc ingenio, non probabilitate ſeſe commendat. Nam ubi Adrianus hoc beneficium in Chriſtianos contuliſſet, ſine dubio a Tertulliano id commemoratum fuiſſet, qui nihil reticuit, quod ad laudes boni hujus principis pertinere videbatur; ne dicam verba *novi homines*, pro *nova religionis homines*, in Latio eſſe inaudita; nec ſe auctoritate aliorum hujus ævi ſcriptorum tueri poſſe. Tutius ea cum Caſaubono *not. ad hunc loc.* de iis explicantur, *qui recens ex lege Dii civitatem nacti, cives quidem erant, ſed conditionis deterioris; quam alii cives Romani.* Vide de his a me excitatis, aliiſque veterum ſcriptorum ad hanc rem ſpectantibus teſtimoniis diſſerentes, Chriſt. Kortholtum *Pagan. Chriſt. obtrect.* p. 3. Jo. Andr. Munnichium *Schediaſm. Hiſtoric. de Nominib. quibuſd. contumelioſis, quæ Chriſtianis olim a gentilib. impoſita ſunt*. Lipſ. MDCXC. Corn. Adami *Obſervat. Theol. Philol.* p. 256. Joh. Chriſt. Wolfium *Cur. Phil. & Crit. in Act. Apoſtol.* p. 1258. Gev. Elmenhorſtium *ad Arnob.* p. 19. *Bibliothecam Bremenſem, Claſſ. IV.* p. 529. & Sam. Pitiſcum *not. ad Sueton.* p. 754.
(h) Conf. Chriſt. Kortholtum *loc. excit.*
(i) *De Mort. Perſequut. cap.* 21.
(k) *Apologet. cap. XXI. & XLVII.*
(l) *Vit. Conſtant. lib. IV. c.* 26.
(m) *Lib. I. contra Celſ. Tom. I. Operum*, p. 549.
(n) 1. *Cor.* I. 18. 23.
(o) Conf. venerand. patrem *Hiſtor. Eccleſ. ſec. I. c. 2. ſect. 1* §. 4. p. 557. & David. Martinum *not. in Lactant. de Mort. Perſequut. c. V. Vol. X. Miſcell. Obſervat. Critic. in Auctor. Vet. & recent. Tom. II.* p. 227.
(p) *Ann. Eccl. ad ann. Chr. LXIX. n.* 46.

fuit, *religionem omni studio, totis viribus, fastifque, cunctis denique nervis suscipiendam omnibus gentibus ingerere*. Quare *Gisb. Cuperus* (*a*) statuerit, significationem vocis *inculcare*, quæ in nostro marmore locum obtinet, hujus ævi scriptorum, id est probatorum, auctoritate defendi haud posse, plane non video. Latinitatis castæ princeps ac præsul *Cicero* (*b*) eam satis superque tuetur his verbis: *satis est, ceteris artificiis percipiendis tantummodo similem esse hominis & id, quod tradatur; vel etiam inculcetur, si quis forte sit tardior, posse percipere animo & memoria custodire*. Quam quæso vocabulo huic aliam in isto effato sententiam tribuere possumus; quam sedulam iterationem ac repetitionem eorum, quæ dicuntur ac docentur, ne alter ea oblivifcatur; sed memoria quam diligentissime custodiat, prout quoque in nostro lapide occurrit? Cum dandi casu itidem haud raro & nominatim ab eodem auctore conjungitur: *inculcatum est*, ait (*c*), *Metello & Valtejo, te aratores evertisse*. Ex ejus ætatis, qua marmor hoc factum est, poetis *Lucanum* (*d*) nomino, ita canentem:

> . . . . . . *sic voce Catonis*
> *Inculcata viris justi patientia Martis*,

ne dicam de aliis multis effatis, quæ a Lexicorum conditoribus plerumque in medium adduci solent.

Nec id quoque omitti debet, quod in nostro marmore superstitionem hanc inculcari *generi humano* dicant Lusitani. Verba hæc universalem, feliciffimam ac celerrimam religionis Christianæ per orbem terrarum propagationem luculenter declarant, & divini legati Paulli effatum confirmant, quo de primis, a Christo constitutis, doctoribus adfirmat, pervenisse τὸν φθόγγον αὐτῶν εἰς πᾶσαν τὴν γῆν, *sonum eorum in omnes terras* (*e*) & evangelium prædicatum esse πάσῃ τῇ κτίσει τῇ ὑπὸ τὸν οὐρανόν, *omni creaturæ sub cælum* (*f*), id est, divinam per Christum reparatam gratiam primis posterioris fœderis temporibus in universo terrarum orbe gentibus nuntiatam, omnibusque hominibus amplam datam fuisse occasionem, ad salutarem de Christo Servatore cognitionem perveniendi. Hæc comprobant, quæ de primis verbi divini interpretibus ac nuntiis, deque eorum constitutis civitatibus Christianis tam sacræ tabulæ; quam alia Christianorum doctorum monimenta docent, ex quibus abunde patet, in omnibus fere totius terrarum regionibus sacros cœtus exstitisse (*g*). Libens quidem confiteor, ea, quæ de originibus plurimarum ecclesiarum, hoc ævo conditarum, earumque conditione narrantur, tenebris aut involuta, aut plane incognita esse; nec nego, veris narrationibus fuisse admixta multa ficta & falsa; æquum tamen harum rerum judicem decet, non omnia rejicere; sed certa ab incertis, & fide digna a fabulosis sedulo secernere. De eo, quod Christi legatorum tempore omnibus gentibus aditus ad vera sacra patefactus sit: quod divini hi veritatis cælestis præcones in omnibus fere provinciis religionis nostræ posuerint fundamenta: itinera saltem sua ita instituerint, ut nulli occasio defuerit, salutarem Christianæ doctrinæ cognitionem sibi comparandi & Christo nomen dandi, ita ut inscriptio nostra vere dixerit, inculcari hunc numinis æterni cultum generi humano, de eo, inquam, nemo veritatis amicus dubitabit. Sed, quæ de sanctiorum horum cœtuum primis auctoribus, initiis, incrementis, Episcopis, conditione ac statu traduntur, plurimam partem ita sunt comparata, ut nullam fidem mereantur; aut si non fabulosa, attamen maxime incerta sint. Ad ista exempli caussa spectant, quando Hispanis Jacobus major; Britannis vero Josephus Arimathæus, tamquam verbi divini nuntii, adsignantur, & quæ de Mariæ Magdalenæ, Lazari, Maximini & Marthæ in Gallias adpulsu (*h*) commemorari solent.

Quando denique nostra inscriptio prodit, provinciam tempore Neronis *his*, *qui novam generi humano superstitionem inculcabant*, purgatam fuisse, facile adparet, esse fermonem de tristibus illis fatis, quæ sanctior Lusitaniæ cœtus in Neroniana vexatione subiit. Supra jam observavi, doctos viros, qui de hoc marmore sententiam suam tulerunt, in duas potissimum abire partes. Nonnulli, qui marmori plenam tribuunt fidem, colligi ex eo posse contendunt, vexationem Neronianam exstitisse gravissimam, seseque & per remotissimas imperii provincias longe lateque diffudisse: fuisse porro Neronis ævo ecclesiarum Hispanicarum statum florentissimum, & quæ alia sunt hujus generis. His sese omni conatu opponunt alii, ideoque in eo inprimis elaborant, ut fidem saxi hujus si non penitus negare; attamen quoquo modo suspectam reddere possint.

Sane persuasus sum, solam præposteram opinionem, quod Nero solummodo in Christianos Romanos; non autem provinciales sævierit, principem fuisse caussam, cur marmor nostrum a nonnullis non in spuriorum quidem; attamen in eorum classem translatum fuerit, de quorum auctoritate in utramque partem disputari possit. Reliqua argumenta, quæ non tanti momenti esse videntur, jam supra refutandi occasio mihi fuit. Restat igitur, ut monstretur, non solum religionem Christianam jam primo post natum Servatorem seculo in Hispania radices egisse; sed etiam vexationem Neronianam non urbis mœnibus inclusam; sed latius progressam; & ad provincias quoque, quæ Romanis parebant, propagatam

(*a*) *Epist.* apud Nicol. Gurtlerum *Systhem. Theol. Prophet.* p. 491.
(*b*) *Lib. I. de Orat. c.* 28. p. 90. *operum*, ed. Gronovii.
(*c*) *Orat. III. in Verr. c.* 68. p. 334.
(*d*) *Lib. IX. Pharsal.* v. 292. p. 693. ed. Oudendorpii.
(*e*) *Rom. X.* 18.
(*f*) *Coloss. I.* 23.
(*g*) De Originibus ejusmodi Ecclesiarum, primis rei Christianæ temporibus constitutarum, exponunt Philippus Jacob. Hartmannus *Comm. de Rebus gestis Christianorum sub Apostolis, cap. IV.* & seq. p. 73. Christ. Matth. Pfaffius *Originibus Juris Ecclesiastici*, p. 81. præ ceteris vero Jo. Alb. Fabricius *Salutari Luce Evangelii toti orbi per Divinam gratiam exoriente*. Ceteros excitavit noster pater *Hist. Ecclesiast. Nov. Testam. sec. I. c.* 2. *sect.* 3. §. 5. p. 352.
(*h*) Conf. Eduard. Stillingfleetum *Originib. Britannic. cap.* 1. Jacob. Usserium *Britannic. Ecclesiar. Antiquit. cap. II.* & Jo. Launoium *Diss. de Commentitio Lazari, Maximini, Magdalenæ, & Marthæ in Provinciam adpulsu*, Paris. MDCXLI.

gatam fuisse. Quæ duo momenta ubi comprobavero, satis superque auctoritatem lapidis hujus me defendisse, credo. Simulac enim monstratum fuerit, Christianos in provinciis, uti Romæ, vexatos fuisse, non video, quare hoc de Hispania negandum esset; nisi adferrentur luculenta testimonia, ex quibus constaret, civitatem in hac provincia Christianam optata pace ac tranquillitate usam fuisse; quod vero neminem unquam probaturum esse certo scio.

Accedamus ad primum momentum. Neminem sane novi, qui eam ob caussam de inscriptionis hujus fide dubitaverit, quod nulli plane Christiani Neronis ætate in Hispania exstiterint. Existimant solum, qui lapidi huic non favent, religionem christianam hoc tempore in Hispania non ita floruisse, ut tropæum tyranno de ea exstincta poni potuerit; per id vero diserte adfirmant, Christianos jam ibi exstitisse. Et recte quidem sentiunt, qui eorum sacra ab ipsis Servatoris Nostri legatis ad Hispaniam delata fuisse, contendunt, quippe quibus expressis Domini verbis illud negotium datum erat, ut irent *εἰς τὸν κόσμον ἅπαντα*, *in totum terrarum orbem*. *Marc. XVI.* 15. docerent *πάντα τὰ ἔθνη*, *omnes gentes*, *Matth. XXVIII.* 19. ac testes essent de Christo non solum Hierosolymis, & in tota Judæa ac Samaria; sed etiam *ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς*, *usque ad ultimas terras*, in quarum omnes etiam *sonus eorum exivit*, *Rom. X.* 18. Quis igitur sibi persuadebit, inter tot gentes Hispanos solos exstitisse, quibus occasio defuerit, ad Christianorum sacra, relicto superstitioso fictorum numinum cultu, accedendi. Probe scio, plurimam eorum partem, quæ de Hispanorum rei christianæ initiis narrantur, esse, ut antea observavi, aut aperte falsa; aut saltem ignota, obscura, atque incerta. Libentissime concedo, ad eorum classem referenda esse, quæ de Paulli itinere Hispanico (*a*), quod maxime dubium est, traduntur, & quæ de Jacobi majoris in hanc regionem adventu narrantur, pro quo *Jo. Mariana*, *Franc. Macedo*, *Franc. Bivarius*, *Casp. De Mendoza y Segoja*, *Joseph Saenz De Aguirre*, *Manuel Cajetanus de Sousa* (*b*) aliique ceteroquin inermes, pugnant (*c*), quum id commentum nullo, & ne minimo quidem fundamento fulciri potest. Addo porro, falsa esse, quæ de septem Episcopis, a Petro & Paullo ad docendos Hispanos missis (*d*): de Torquato, Ctesiphonte, Indaletio, Cæcilio, Hesychio, Euphrasio, Geruntio, S. Mancio: de mulieribus Xantippa & Polyxena in *martyrologio Romano* (*e*) deque aliis verbi divini præconibus apud *Joseph Saenz de Aguirre* (*f*): de martyribus ante Fructuosum, qui anno CCLIX. passus est (*g*), & quæ de paganis illis hominibus, qui Jo. XII. 20. Jesum videre voluerunt, quique Hispani fuisse dicuntur (*h*) & de facultate, Hispanice ante ipsam linguæ hujus originem loquendi, apostolis die Pentecostes concessa referuntur (*i*): libens, inquam, concedo, omnia hæc esse partim aperte falsa; partim ita comparata, ut nulli idonei de his rebus testes in medium possint adduci; nihilominus verissimum esse quilibet veritatis amicus mecum confitebitur, quod jam primis rei Christianæ temporibus sanctioris cœtus jacta sint in Hispania fundamenta. Præter ea, quæ supra ex sacris posterioris fœderis tabulis memoravi, egregie id quoque testatur *Irenæus* (*k*) his verbis: *οὔτε αἱ ἐν Γερμανίαις ἱδρυμέναι ἐκκλησίαι ἄλλως πεπιστεύκασιν, ἢ ἄλλως παραδιδόασιν, οὔτε ἐν ταῖς Ἰβηρίαις, οὔτε ἐν Κελτοῖς, οὔτε κατὰ τὰς ἀνατολὰς οὔτε ἐν Αἰγύπτῳ* cet. *neque hæ, quæ in Germania sunt fundatæ, ecclesiæ aliter credunt; aut aliter tradunt; neque hæ, quæ in Iberis sunt; neque hæ, quæ in Celtis; neque hæ, quæ in oriente; neque hæ, quæ in Ægypto*, ubi verbis *οὔτε ἐν ταῖς Ἰβηρίαις*, *neque in Iberis*, Hispanorum, non Iberorum in Asia terras intelligendas esse, recte monuit *Franc. Fevardentius* (*l*) & ex illo *Jo. Ernestus Grabius* (*m*). Ad hoc effatum aliud, haud minus insigne, adjungo ex *Tertulliano* (*n*):

Getu-

(*a*) Divinum legatum Paullum iter in Hispaniam instituere voluisse, ex *Rom. XV.* 24. discimus; minus autem compertum habemus, utrum id post priora Romana vincula confecerit; nec ne. Qui hoc adfirmant, nituntur testimoniis Epiphanii *Hæres. XXVII.* p. 107. *operum*: Chrysostomi *Homil. LXXXVI. in Matth. Tom. I. operum* p. 795. Hieronymi *Comm. in Esai. cap. XI. Tom. III. operum*, p. 103. ed. Martianæi, ne dicam de Athanasii, Cyrilli *Hierosolymitani*, Theodoreti, Sophronii, Episcopi Hierosolymitani, aliorumque effatis. Qui plura hac de re desiderat, adeat Cæs. Baronium *Annal. ad an. Chr. LXI. n.* 3. pag. 676. Natalem Alexandrum *Hist. Eccles. Nov. Test. sec. I. Diss.* 15. p. 157. Michaelem a Sancta Maria, Eremitam Augustinianum, singulari de hoc argumento dissertatione, in *Commentar. Academ. Reg. Ulyssiponensis*, anno MDCCXXII. d. 21. *Aug.* Casp. Sanctium *Disp. de S. Jacobi & Paulli in Hispaniam adventu*. Sam. Basnagium *Exercitat. Antibaronian.* p. 512. Henr. Wottonium *not. ad Clem. Rom. Epist. ad Corinth. cap. V.* p. 25. Jo. Pearsonium *Diss. I. de success. Episcop. Rom. cap. VIII.* §. 9. p. 61. Jo. Ernest. Grabium *not. ad S. Irenæum*, p. 40. Herm. Witsium *Meletem. Leidens.* p. 215. Jo. Alb. Fabricium *Salutar. Luc. Evang. cap. XVI.* p. 374. & Jo. Just. Spierium *Diss. qua testimonia Patrum quinque prior. Sæculor. de Paulli itinere in Hispan. confecto labefactantur*, *Vitemberg.* an. MDCCXL. Paulli hoc iter defendit quoque Emanuel Pereira de Sylva Legali *in Memoriis ad Histor. Ecclesiast. Episcopat. Guard. spectantibus*, Hispanice editis, *Part. I. Tom. I. cap.* 1.

(*b*) In *Diss. Historic. Critica de Expeditione Hispanica Apostoli S. Jacobi majoris*, quæ Ulyssippon. MDCCXXVII. fol. prodiit Hieron. Contador d'Argote, Joann. de Fereras, Augustini de la Roia, & Andr. Duranæ singulares de eodem argumento commentationes silentio transmitto.

(*c*) De memoratis his Scriptoribus agit Jo. Alb. Fabricius *Salutar. Luc. Evang.* cap. XVI. p. 375. Ipsi Ecclesiæ Romanæ addicti iter hoc ad res commentitias referunt, nominatim Cæs. Baronius *ad ann. Chr. DCCCXVI. n.* 51. Natal. Alexander, *Hist. Eccl. sec. I. Diss.* 15. p. 157. & Franc. Combefisius *Biblioth. Patr. Græco-Latin. auct. noviss.* p. 479. Addatur Manuel de Faria & Sousa *Histor. Regni Portugall. Part. II.* p. 90. Fabricius *Salut. Luc. Evang.* p. 382. & Jo. Richardsonius *Prælect. Ecclesiast. n. XXVIII.*

(*d*) Vid. Gregorium VII. *Epist.* 64. *ad Alphons. VI. & Sanctium Hisp. Reg. Tom. X.* Concilior. Labbei, p. 53. Lucius Dexter in *Chronico* varios Hispaniæ Episcopos, qui omnes commentitii sunt, percenset. De Hierotheo, qui in illorum est numero, & cujus in *Menologiis Græcor. d. IV. Octobr.* mentio fit, vid. Thom. Ittigium *Dissert. de Patrib. Apostol.* quam *Bibliotheca Patrum Apostolic.* præmisit, §. XXXVIII. p. 121. & *Select. Hist. Eccles. sec. I. cap. VII. sect.* S. §. 9. p. 484.

(*e*) Die XV. *Maii* die XXV. *Aug.* & die XXIII. *Sept.*

(*f*) *Tom. I. Concil. Hisp.* 163.

(*g*) Hujus itemque Augurii, & Eulogii acta exstant apud Theod. Ruinartum *Act. Primor. Martyr.* p. 219. Jo. Bollandum *Act. Sanctor.* die XXI. *Januar.* & Massuetum *not. ad Irenæum*, p. 49. De Martyribus Hispanicis scriptores recitat Jo. Alb. Fabricius *Libr. laudato*, cap. XVI. p. 379. Adde *Centuriat. Magdeburg. cent. II. cap.* 2. p. 6.

(*h*) Vid. Thom. Ittigium *Select. Hist. Eccles. sec. I. cap. VII. sect.* 5. p. 457.

(*i*) Ridiculæ hujus fabulæ auctor & defensor est Franc. Bivarius *not. ad Lucii Dextri Chronicon*, cœco nationis suæ amore captus. Conf. Steph. Le Moyne *not. ad var. Sacr.* p. 1035.

(*k*) *Adverss. hæres. Lib. I. cap.* 3. p. 45. ed. Grabii.

(*l*) *Not.* ad hunc *Irenæi locum*.

(*m*) *Not. ad eundem* p. 45.

(*n*) Adv. *Judæos*, *cap.* VII. p. 212. *operum.*

Getalorum, inquit, *varietates & Maurorum multi fines : Hispaniarum omnes termini, & Galliarum diversæ nationes, & Britannorum inaccessa Romanis loca ; Christo vero subdita*. Uterque scriptor, quod ipsa orationis connexio, omnesque rationes ostendunt, de doctrina Christiana, Apostolorum tempore in has provincias delata, loquitur ; hæc vero quum ita sint, luculenter constat, jam Neronis tempore sanctiores cœtus in Hispania extitisse. Nolo tamen cum *Baronio* (*a*) adfirmare, civitatis Christianæ statum Neronis tempore in ea florentissimum, multitudinemque eorum, qui Christo nomen dederunt, sane maximam fuisse. Hoc enim ex inscriptione nostra ; ad quam tamen hac in re Baronius provocat, neutiquam colligi potest. Nec video, quid obstet, si dicamus, numerum Christianorum his temporibus non tantum, quantum forsitan in aliis provinciis, fuisse. Num ergo pauci hi nullis vexationibus obnoxii fuere? At objiciunt nonnulli, quod tropæum tyranno positum haud fuisset, ubi Christianorum clades in hac provincia non ingens extitisset. Nonne Lusitani aliarum provinciarum, in quibus plures trucidati sunt Christiani, exemplum sequi & tyranno tropæum honoris caussa constituere potuerunt, quamquam non adeo multi, Christi sacris initiati, ibi fuerunt?

Ad alterum momentum quod spectat, quæritur : utrum vexatio Neroniana, extra urbem, ubi initium ejus fuit, egressa, ad provincias quoque pervenerit? id quod caput rei in tota hac de marmoris nostri fide disceptatione esse, videtur. Quodsi enim verum est, malum hoc, quod civitatem christianam afflixit, latius serpens, etiam alias invasisse regiones, quivis, me haud monente, intelliget, nullam adesse caussam, quare id de Hispania negari possit. Ii enim, qui fidem hujus lapidis infringere, sibi sumunt, hoc pro præcipuo posuerunt argumento, quod tristia illa, quæ cœtus sanctior expertus est, fata urbis mœnibus inclusa ; nec ad provincias progressa fuissent (*b*). Sed erroneam esse istam sententiam, ex his potissimum liquet argumentis : I. *Tacitus* (*c*) disertis adfirmat verbis, Christianos *haud perinde in crimine incendii ; quam odio humani generis convictos esse, repressamque in præsens exitiabilem superstitionem rursus erupisse*. Quodsi odium generis humani Christianis crimini datum est ; id vero hostes eorum tamquam legitimam furoris sui contra illos caussam, prætexuerunt, non video, quomodo sanctior cœtus extra Romam a pœnis & vexationibus liber esse potuerit, quum crimen hoc non solum Christianis Romanis, in quos solum incendii culpa transferebatur ; sed omnibus generatim tributum sit? Notissimum autem est, in provinciis facinorosos iisdem, quibus Romæ, suppliciis adfectos esse. Petunt civitates exemplum ab aula & metropoli ; præterea vero sine dubio *Tacitus* de Christianis in universum non loquutus fuisset, ubi Nero solum contra eos sæviisset, qui Romæ sunt commorati. Errat igitur *Dodwellus*, quando, ut Romæ solum a Christianis supplicia sumta esse, ostendat, scribit, ipsis incendii culpam tributam esse ; *in eos vero, qui Roma aberant, nullam vel speciosam verisimilem rationem fuisse, cur insimularetur urbis incendium*. Tacitus enim diserte non solum urbis incendium ; sed odium quoque generis humani, tamquam duo nefanda sceleta, quorum caussa ab innocentibus Christianis crudelissima sumta sint supplicia, memorat. Sed esto, II. sanctiorem cœtum solummodo incendii nomine adcusatum fuisse ; quilibet tamen videt, criminationem hanc ita fuisse comparatam, ut ista ipsis etiam extra Romam degentibus Christianis maximum odium contraxerit, omnesque in provinciis gentem illorum exsecrati sint, atque existimaverint, istam ob solum hoc scelestum facinus veluti perniciosam & noxiam esse extirpandam. Provinciales enim, quum sibi eadem pericula imminere arbitrarentur, orta Romæ contra puriorem cœtum tempestate ; ad eum misere vexandum eo procliviores fuerunt, quo magis detestandum videbatur scelus, cujus innocentissima Christianorum gens insimulata fuit. Magis id III. confirmari potest his *Taciti* (*d*) verbis : *abolendo rumori Nero subdidit reos, & quæsitissimis pœnis adfecit, quos, per flagitia invisos vulgus Christianos adpellabat* ; ex quibus abunde colligitur, eos jam ante incendium in reorum numerum relatos : per consequens ad judicia vocatos, & summis pœnis dignos habitos fuisse, ita ut non solum ob incendium ; sed ob alia quoque crimina, ipsis falso tributa, & Romæ, & in provinciis puniti esse videantur, quoniam *Tacitus* generatim de illorum gente dicit, quod per flagitia invisa fuerit. Idem & IV. ex *Suetonio* (*e*) constat, quando *adflicti*, inquit, *suppliciis Christiani, genus hominum superstitionis novæ & maleficæ*. Loquitur hoc estito itidem de universo Christianorum cœtu, & ne verbo quidem vexationem hanc Romæ solum fuisse, memorat ; sed potius verbis : *genus hominum superstitionis novæ & maleficæ*, haud obscure significat, contra eos & extra Romam sævitum fuisse, quum ejusmodi crimina in provinciis eadem severitate, uti Romæ, punirentur. Imprimis observandum est, V. quod *Suetonius* persequutionem hanc iis adnumeraverit, quæ a Nerone *animadversa severe & coercita ; nec minus instituta sunt*. Quum autem ejusmodi res per edicta & leges publice proponi solerent, nullum est dubium quin vexationis hujus initium publicis edictis ac legibus factum sit, ad quas sese quoque præsides in provinciis adcommodare debuerunt. Conjectura hæc præclare confirmatur,

(*a*) *Annal. ad ann. Christ.* LXIX. *num.* 46.

(*b*) Sententiæ hujus princeps patronus ac defensor extitit Henr. Dodwellus *Dissertationum Cyprianicarum. num.* XI. *de Martyrum commemoratione, eaque occasione de Martyrum paucitate in primævis Christianorum persequutionibus*, p. 61. Opinionem hanc Dodwelli alii defendendam, alii oppugnandam in se susceperunt : non negandum tamen est, utramque partem a vero aberrasse, & alteram per id, quod nimium ; alteram vero per id, quod parum est, peccasse. Dodwello imprimis sese opposuit Theodoric. Ruinartus *Præfat.* præmissa *Actis Martyrum sinceris, & selectis*, ne dicam de Nicol. Norrio, Lud. Anton. Muratorio, Ignatio de Laubrussel, Cist. Innoc. Antaldo, aliisque, a vener. patre *Hist. Ecclesiast. sec. I. c. 4. sect. 2. §. X.* p. 545. memoratis.

(*c*) *Lib. XV. Annal. c.* 44.

(*d*) *Loco memorato*.

(*e*) *Vit. Neronis cap. XVI.*

matur, quod VI. ætate Trajani leges adfuerint, contra Christianos latæ, quarum auctorem doctissimi viri non sine summa probabilitatis specie Neronem fuisse, existimarunt. *Plinius* (*a*) enim ad Trajanum scribit, se cognitionibus de Christianis nunquam interfuisse; quum autem ejusmodi cognitiones edictis ac legibus nituntur, facile colligitur, jam ante Trajanum extitisse ejusmodi leges, ad coercendam ac supprimendam religionem Christianam promulgatas. Decreta hæc ad Neronem refero, hancque in rem VII. ad insigne *Tertulliani* (*b*) effatum provoco, ubi de legibus, contra Christianos sancitis, loquitur, ac diserte memorat, Neronem solum & Domitianum contra sanctiorem cœtum sæviisse; reliquos vero imperatores, nominatim Adrianum, Vespasianum, Pium & Verum leges, contra illos latas, non observasse, easque per id irritas reddidisse. Hæc quum ita sint, & jam ante Vespasianum leges contra Christianos memorentur, ad quem quæso alium; quam ad Neronem istæ referri possunt? Nonne vero hæc ita comparata sunt, ut VIII. maximam fidem *Sulpitii Severi* (*c*) effato concilient, quo luce clarius adfirmat, in Christianos primo incendii caussa sævitum; tum vero adversus eos etiam leges sancitas esse, *quibus religio hæc vetitu fuerit, palamque edictis propositis Christianum esse non liceret*. At quis quæso de narrationis hujus fide dubitabit, quæ tam insigniter Tertulliani stabilitur testimonio? & quis porro, ubi & leviter rationem novit legum & edictorum Romanorum, negare sibi porro sumet, vexationem hanc Neronianam urbis Romæ mœnibus inclusam fuisse. His præclaris universalis vexationis Neronianæ documentis addo IX. *Lactantii* (*d*) testimonium, qui tradit Neronem, quum animadvertisset, non modo Romæ; sed etiam ubique quotidie magnam multitudinem deficere a cultu idolorum, & ad religionem novam, damnata vetustate, transire, *prosiluisse ad excindendum celeste templum*. Quæro autem: Quomodo sceleſtus ille tyrannus finem suum obtinere & patria sacra ab interitu vindicare potuisset, ubi Romæ solum Christianos opprimendos; nec eos quoque in provinciis extinguendos jussisset: Romæ religionem defendere: extra urbem interire voluisset? & cæleste templum, id est, Christianos (*e*) excindere sine vi, ferro, flamma in provinciis? quomodo quæso X. secundum *Sulpitium Severum* (*f*) Nero *Christianorum nomen tollere*, ac simul permittere potuit, ut in provinciis optata fruerentur tranquillitate? Ad hæc tuto XI. *Orosii* (*g*) testimonium adiungere possum, qui diserte memorat, Neronem primum Romæ Christianos suppliciis & morte adfecisse & *per omnes Provincias pari persequatione excruciari imperasse, ipsumque nomen extirpare conatum esse*. Scio equidem, testimonia hæc Severi ac Orosii esse recentiora; quam ut valeant ad rem quamdam, primis rei Christianæ temporibus factam, probandam, concedo hoc libenter; sed non video, qua ratione fides eorum suspecta reddi possit, ubi ea non tam ad probandam; quam confirmandam aliorum, quos memoravi, vetustiorum ac probatorum scriptorum narrationem adducuntur. In medium quoque adferre possem XII. duo effata ex Chronico *Lucii Flavii Dextri*; sive veri illius auctoris, *Hieronymi de Higuera*, *a Petro Halloixio* (*h*) excitata, atque ex illis Christianorum Hispanorum vexationem Neronianam probare; sed nolo infirmis pugnare armis, quum sententia de universali Neronis persequutione iis instructa est præsidiis, quæ satis firmamenti & virium habent. Chronico enim huic nemo, nisi Hispani fidem tribuunt: alii omnem abjudicant, His addo, ne unicum quidem testimonium ab iis, qui contrariam tuentur partem, adferri posse, in quo adfirmatum sit, persequutionem Neronianam ad provincias haud pervenisse. *Taciti* testimonium paullo ante memoratum sententiam nostram magis confirmat; quam refellit, uti jam monstratum est. Quando *Basnagius* (*i*) aliique ad hæc *Tertulliani* verba provocant (*k*): *consulite commentarios vestros: illic reperietis, primum Neronem in hanc sectam, tum maxime Romæ Orientem, Cæsariano gladio ferocisse*, sibique persuadent, ex istis suam de hac vexatione sententiam se probare posse, insigniter sese fallunt. Loquitur Tertullianus de religione Christiana, *Romæ tum oriente*: num ergo religio, in provinciis *jam orta*, nullis periculis & vexationibus exposita fuit? Hæc a me adducta argumenta ita comparata sunt, ut eorum nonnulli ipsi, qui de fide marmoris nostri dubitant, eorum vim haud negare potuerint; sed aperte confessi sint, calamitatem hanc Christianorum, urbe latius diffusam, ad provincias quoque migrasse, quemadmodum hoc viri celeberrimi *Thom. Ittigius*, *Sal. Deylingius* (*l*) aliique recte statuerunt. Libens quidem, ut veritatis amicus, concedo, ex his adductis testimoniis, si *Orosium*, scriptorem non admodum probatæ fidei, exceperis, haud confici posse bellum hoc funestum contra Christianos in omnibus per imperium Romanum provinciis exarsisse: concedo porro, non sine probabilitate a Basnagio monstratum esse, quod Corinthiorum ecclesia his procellis non agitata fuerit; num ergo colligi potest, Hispanorum ecclesiam eadem pace, eadem tranquillitate usam fuisse? Quodsi nonnulli præsides mitiores se erga Christianos præbuerunt; nec summa severitate in ea, quæ his crimini dabantur, inquisiverunt, ergo non alii exstiterunt, qui profuso eorum sanguine nullo modo satiari & expleri potuerunt? Saltem ex argumentis adductis ma-

(*a*) *Lib. X. Epist.* 97.
(*b*) *Apologet. cap. V.* p. 63. ed. Havercampi. Adde Joseph. Augustin. Orsi *della Istoria Ecclesiastica*, *Tom. I.* p. 242. & seq. imprimis Nic. Nourrium *Adparat. ad Biblioth. Maxim. Patr. Tom. II.* p. 1487. & seq.
(*c*) *Lib. II. Hist. Ecclesiast. c.* 28.
(*d*) *De mortib. Persequutor. cap. II. §. 6.* Integrum hunc Lactantii locum egregie illustravit Des Vignoles *Tom. VIII.* de *l' Histoire Critique de la Republ. des lettres*, *n.* 2. & *Tom. IX. n.* 6.
(*e*) Vid. Lactantium *libr. IV. Institut. Divinar. c.* 24.
(*f*) *Lib. II. Hist. Ecclef. c.* 28. p. 238. adde Nicephorum *lib. II. Histor. Ecclef. c.* 36.
(*g*) *Lib. VII. c.* 7. p. 473. ed. Havercampi.
(*h*) *Illustr. Ecclef. Orient. Scriptor. Tom. I.* p. 398. vid. Nicol. Antonii *Biblioth. Hispan. vet. part. II.* p. 274.
(*i*) *Annal. Politico-Ecclesiast. Tom. I.* p. 739.
(*k*) *Apologet. cap. V.*
(*l*) *Observat. Sacrar. Part. II.* p. 346.

manifeste patet, vexationem Neronianam & ad provincias, quamvis non omnes, pervenisse, marmorique nostro eam ob caussam fidem denegari non posse, quod in illo persequutionis Christianorum in Hispania mentio facta sit. Eo usque igitur lapidis nostri fides constabit, donec, uti de Corinthiorum; sic quoque de Hispanorum civitate sacra probatum fuerit, eam omni perturbatione tempore Neronis caruisse, ejusque statum florentem ac pacatum extitisse.

Quando denique adfirmatur, Lusitaniam a Christianis purgatam ea ætate fuisse, minime existimandum est, cladem hanc civitatis Christianæ tantam fuisse, ut plane nulli; aut certe pauci superfuerint ex iis, qui in hac provincia ad salutarem de Christo pervenerunt cognitionem. Dictum hoc est pro falsa superstitiosæ gentis persuasione; quæ teste Augustino (a), *persequendo tollere se posse Christi nomen*, falso putabat. Lactantius (b) *inquiritur*, ait, *peragendæ rei dies aptus & felix, ac potissimum terminalia deliguntur, quæ sunt ad septimum Kalendas martias, ut quasi terminus imponeretur huic religioni*: & alio loco (c): *Maximinus votum Jovi vovit, ut si victoriam cepisset, Christianorum nomen extingueret, funditusque deleret*. Ad ea commode quoque referuntur solemnes populi profano numinum cultui dediti, adclamationes: *Christiani tollantur: Christiani non sint: tolle atheos*, ut ex actis Sabini apud *Cæs. Baronium* (d) & ex *Eusebio* (e) satis constat. Sola hoc fuit adulatio, tyranno facta, ut Christianam Religionem extirpasse, ac funditus sustulisse, videretur. Ad eumdem censum spectant quoque illa marmora, in honorem Diocletiani, Maximiani & Galerii posita (f), in quorum altero hæc legimus verba: NOMINE CHRISTIANORVM DELATO QVI REMPVBLICAM EVERTEBANT; in altero vero: SVPERSTITIONE CHRIST. VBIQ. DELETA ET CVLTV DEORVM PROPAGATO.

(a) *Enarrat. in Psalm. XC. Serm. I. Tom. IV. operum* p. 726. adde, quæ doctor Christianus disserit *lib. XVIII. de Civit. Dei*, *c.* 13.
(b) *De Mort. Persequutor. cap. XII.* p. 202. ed. Bauldri.
(c) *Lib. Laudat. cap. XLVI.*
(d) *Annal. Eccl. ad ann. Chr. CCCI. n.* 18.
(e) *Lib. IV. Hist. Eccles. cap.* 15.
(f) Vide Gruterum pag. CCLXXX. *Inscr.* 3. & 4. Plura veterum Scriptorum hac de re testimonia suppeditat Christian. Kortholtus *de Persequutionibus Eccles. primæv. sub Imperat. Ethnicis*, *cap. I. §.* 25. p. 43. & *Pagan. Christian. Obtrectat. lib. I. cap.* 24. p. 438. & seq.

Præter memoratos Scriptores a Cl. Walchio, qui de istiusmodi *Neroniana* Epigraphe scribunt; Vide Doctiss. Barth. Peverelli S. J. in Libro qui inscribitur: *Istoria delle Persecuzioni fatte alla Chiesa dagl' Infedeli ne' primi IV. secoli Lib. II. n. V. pag.* 36. *Tom. II.* edict. Venet. 1763. & *Art. Crit. Lapid. col.* 309.

1 *Eruta prope Cæcinam in Agro Lunensi, hodie Florentiæ in Musæo Marchionum Nicoliniorum. Ex Gorio Inscript. Antiq. Etr. Part. III. pag. 173. n. 214.*

Tab. marmorea long. p. III. & unc. I. alta vero unc. XIV. circiter.

Dext. parte.

DIVAE . POPPEAE . AVGVSTAE
IMP. NERONIS . CAESARIS . AVGVST
L. TITINIVS . L. F. GAL. GLAVCVS . LVCRETIANVS . FLAM. ROMAE
ET . AVG. II. VIR. IV. P. C. SEVIR. EQ. R. CVRIO . PRAEF. FABR. COS. TR. MILIT
LEG. XXII. PRIMIG. PRAEF..........ATO . INSVLARVM . BALIARVM . TR. MIL
LEG. VI. VICTRICIS. EX. VOTO. SVSCEPTO . PRO . SALVTE . IMP. NERONIS
QVOD. BALIARIBVS. VOVERAT. ANNO. A . LICINIO. NERVA. COS. II. VIR
.............ET. Q. A ... VIRO. NEPOTE. * VBC. VELLET. PONEREI. VOTO. COMPOS
...................MINERVAE. PÈLICITATI. ROMAE. DIVO. AVG

Læva parte ejusdem Tabulæ.

IMP . NERONI . CLAVDIO . DIVI . CLAVDI F . GERM
CAESARIS. N. TI. CAESARIS . AVG . PRO . N. DIVI. AVG. AB . N
CAESARI . AVG . GERM . P . M . TR . POT. XIII . IMP . XI . COS . IIII
L. TITINIVS. L. F. GAL. OLAVCVS . LVCRETIANVS . FLAM . ROMAE . ET AVG . II . VIR
IIII. P. C. SEVIR . EQ. R . CVRIO PRAEP. FARR. COS. TR. MILL. LEG . XXII . PRIMIG . PRAEP . PRAELEGATO
INSVLAR . BALIARVM . TR . MIL . LEG . VI . VICTRICIS . EX . VOTO . SVSCEPTO . PRO SALVTE IMP
NERONIS . QVOD. BALIARIBVS. VOVERAT . ANNO . A . LICINIO. NERVA . COS . II . VIRIS . L . SAVFETO
VEGETO . ET . Q. ABVRIO . NEPOTE . VBE . VELLET . PONERET . VOTO . COMPOS . POSIT. IOVI . IVNO ...
MINERVAE. FELICITATI. ROMAE. DIVO. AVGVSTO

Apud Murat. CCXXVII. 4. mendosa ex Gorio, qui tum temporis nondum lapidem viderat, & ita inemendatum ediderat *Inscr. Antiq. Etr.* Par. II. pag. 46. dein ad fidem archetypi iterum protulit Par. III. cit. pag. Vid. ad hanc adnotationes CC. VV. Muratorii & Gorii locis cit. * Lin. 8. leg. VBE pro *Vbi*.

2 *Brixiæ. Ex schedis D. Petri Gnocchi V. C.*

NERONI
CAESARI
GERMANICI
ET . AVG
NEP. DIVI. AVGVSTI
PRONEP......

3 *Neapoli prodiit ex detecto Herculanei oppido. Ex Maffejo Inscript. Var.* CCCL. 7.

IMP. T. VESPAS......
. CAESARI. AVG....
TRIB. P. COS....

4 *Aventici reperta. Ex Cl. V. Sam. Schmidt*, Recueil d' Antiquites trouvées à Avenches &c. pag. 8.

IMP. CAESARI. VESPASIANO
AVG. PONTIF. MAX. TRIB. POT. III
IMP. VIII. COS. III. DESIG. III. P. P.

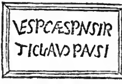
Vid. Grut. CLXXXIX. 8.

5 *Neapoli prodiit ex detecto Herculanei oppido. Ex Maffejo Inscr. Var.* CCCL. 8.

FLAVIAE . DOMITILLAE ...
VESPASIAN . CAESAR ...

Flavia Domitilla, seu *Domicilla*, Statilii Capellæ Romani Equitis filia, Vespasiani uxor: ex eo genuit Titum, Domitianum, & Domitillam. Vid. *Suet. in Vesp.* cap. 3.

6 *Ferrariæ. Misit Cl. Passerius.*

7 *Segusii Ex Donio Cl. III. n. 7. p. 115. qui ex Schedis Vaticanis.*

IMP. CAESAR
VESPASIANVS
AVGVSTVS PONTIFEX
MAX. TRIB. POTES
COS. III. COSDRI
GALAT. IIII. P. F

8 *In corona vulgo* Architrave *medianos parietes Basilicæ veteris D. Petri sustinente, Marmoris fragmentum.*

Ex Donio Cl. III. n. 6. p. 114. qui ex Jacobo Grimaldo.

DIVO TITO DIVI.....
.. SIANO AVGVSTO
.. IMP. CAESAR. DIVI. NERVAE. F. NERVA
.. NICVS. DAC. PONT. MAX. TRIB. PO.......
P. P. FECIT

1 *In summitate Montis, qui dicitur* Fernau *in Regno Algerii*
Ex Shawio Voyages &c. *Vol. I. c. VI. pag.* 96.

D . N . . . .
IMP . CAE . . . .
SI DOMITI . . . .
AVRELIA . LI . . . .
ANO INVIC . . . .
PIO FELICI AV
GVSTO C . . . .
VIIII . . . .

2 *Ex Transactionibus Anglicanis Vol. IX. Par. IV. Pl.* 1. *fig.* 7. *pag.* 240. *Edit. London.* 1747.

IMP. CAES. DOMITIANO. AVG. COS. VII.

3 *Neapoli, prodiit ex desecto Herculanei oppido.*
Ex Maffejo Inscr. Var. CCCL. 9.

DOMITIAE . CN . F
DOMITIANI . CAESARIS
D . D

Domitiam Longinam (ait Suet. in *Domit.* c. 1.) *Aelio Lamia nuptam in Matrimonium* (Domitianus) *abduxit*. Et cap. 3. pergit: *Deinde uxorem suam Domitiam, ex qua in secundo Consulatu filium tulerat, alteroque anno consalutaverat ut Augustam, eandem Paridis histrionis amore deperditam repudiavit: intraque breve tempus impatiens dissidii, quasi efflagitante Populo, reduxit*.

4 *Romæ.*
Ex Sponio Misc. Sect. VIII. p. 268.

SERGIAE LAENATISAE PLAVTILLAE
MATRI IMP . NERVAE CAES . AVG

Incognita est Historiæ Romanæ Scriptoribus Mulier ista Nervæ Imperatoris Mater, ut adnotat ad hanc Sponius loc. cit. Grut. CCXLI. 2. lin. 1. leg. LAENATIS. F &c. qui & versus aliter distinguit, & in Not. repet. edit. legit: AI. PLVTILLAE. Nerva Cocceius Narniæ in Umbria nobili genere ortus, a Domitiani interfectoribus Imperator salutatus fuit An. 96. Ær. Chr. Cum vero ob senectutem quasi despiceretur, Trajanum adoptavit. E vivis abiit æt. suæ an. 65. Imp. I. cum dimidio circiter. Vid. *Xiphil. in Nerva, & Sex. Aur. Vict.*

5 *Romæ. in vinea DD. de Bettinis prope Montem Testaceum.*
Ex Ephem. Liter. Flor. Tom. XIV. col. 52.

In plumbeo Aquæductu.

IMP. NERVAE . CAES. AV
STAT . PATRIMONI . AVG. N

6 *Lamina ænea infracta, & coronis ornata, reperta prid. Kal. Aug. a D. Franc. Thom. Sanzia in cavis Iberi Fluvii Vandalitiæ (qui hodie dicitur* Riotinto, *antiquitus* Urias) *prope antiquissimum Ædificium ad Castrum Solomonis. Misit V. C. Ludov. Coltellini.*

IMP. NERVAE . CAESARI. AVG.
.... PONTIFICI. MAXIMO. RR
..... OTEST . P . P . COS . III
.....G. IIII. PVDENS. AVG. LIB.
.... ROCVRATOR
.... IO POSVIT

Pertinet ad an. 97. Chr. quo III. Consul creatus Nerva, & IIII designatus fuit pro insequenti anno 98. ut ex IV. versu Epigraphis erui potest.

7 *In pavimento Templi S. Georgii in Velabro.*
Ex Donio Cl. III. n. 9. qui exscripsit.

IMP . CAESARE . NERVA . . . .
GERMANICO . . . .
LABERI . . . .

8 *In vico Canalium, prope Soriam.*
Ex Eodem Cl. III. n. 10. ex schedis Vaticanis.

IMP . CAESAR . NERVA
TRAIANVS . AVG . GER
PONTIF . MAX . TRIB
POT . P . P

9 *Vindobonæ, in atriis Bibliothecæ Cæsareæ.*
Ex Maffejo pag. CCXL. 2.

IMP DIVI NER F
NERVAE TRAIAN
CAESARI AVG
GER DACIC PONT
MAX TRIB POT PP
COS V
C RVFIVS MODERATVS
IVNIANVS IVNCINVS
PRAEF COH VI RAET TRIB
MIL LEG VII G F EX
CODICIL F I

In *Nov. Thes.* CCXXX. 8. lin. 6. GRVPIVS. MODERATVS. FAVNIANVS. LVCINVS &c.

10 *In impluvio Vaticano Statuarum.*
Ex Maffejo Inscr. Var. CCLI. 1.

DIVO. NERVAE. TRAIANO. PARTHICO. ET. DIVAE
PLOTINAE. DIVI. TRAIANI. PARTHICI. VXORI
IMP. CAES. TRAIANVS. HADRIANVS. AVGVSTVS
PONT. MAX. TR. P. COS. III. PARENTIBVS. SVIS

1 *Romæ in Villa Pinciana.*
Ex eodem loc. cit. CCLIV. 5.

...VS NERV TRAIAN AVG GER DACICI
...VRAPIL PROC PEDACIA SER FEC
IMP CAES M AVR ANT AVG N SVB CA
PITOLINI PROC OFFIC FELIX AVG LIB FE..
....DOMITIANI CAESARIS AVG GER
.......PROC....PRIMIGENIVS SER FEC

2 *In Africa CLXI. mill. pass. circiter a Tuneto, non longe a ruderibus antiqui Amphitheatri.*
Ex Ephem. Lit. Flor. Vol. XIV. col. 399.

IMP. CAESARI DIVI HADRIANI FILIO DIVI TRAIANI PAR
THICI NEPOTI DIVI NERVAE PRONEPOTI T. AELIO
HADRIANO ANTONINO PIO AVG. PONTIFICI MAXIMO TRI
BVNICIA POTESTATE XX. COS. IIII. P. P. D. D. P. P.

3 *In Vico Coronili Agri Vtariensis.*
Ex Donio Cl. III. n. 13.

IMP. CAES. DIVI TRAIANI
AVG. COS. VI. F. DIVI. NERVAE
COS. III. TRIB. P. II. NEPOTI. TRAIANO
HADRIANO. AVG. PONT. MAX
TRIBVNIC. POT. XII. P. P. COS
III. MARCVS. MESSIVS. RVSTICVS
AEMILIVS. PAPVS. ARIVS. PRO
CVLVS. IVLIVS. CELSVS. SODAL
AVGVSTAL. IIII. VIR. VIARVM
CVRANDARVM. TR. MIL. LEG. III
AVG. PR. PR. PROVINC. AFRI
CAE. TRIB. PLEB. PR. PEREGRIN
CVRATOR. VIAE. AVRELIAE
LEG. LEG. AVG. XX. V. V. OPTIMO
PRINCIPI

PR. PR. Id est, *Præfecti Provinciæ &c. Legati Legionis Vicesimæ Valentis Victricis.* „ Idem Messius Rusticus, qui in hac ara „ memoratur cum collegis, Sodalis Augustalis, & Quatuorvir viarum curandarum, fuit etiam Curator Alvei, „ & Riparum, Tiberis, & Cloacarum Vrbis; cujus fit mentio in duabus Gruterianis CXCVII. 5. & CXCVIII. 2. „ Sed in hac non *Marci*, sed *Lucii* prænomen habet. „ Ita ad hanc adnotat Gorius.

4 *Æsicæ hodie* Netherby
in Cumbria.
Ex schedis D. Abb. Petri Gnocchi V. C.

IMP. CAES. TRA
HADRIANO
AVG
LEG. II. AVG. F

5 *Ex Transactionibus Philosophicis Anglican. Tom. V. Part. II. Cap. II. pag.* 58.

IMP. CAESAR. T. AELIO
HADRIANO ANTONINO
AVG. PIO P. P. VEXILLATIO
LEG. VI. VIC. R. P. F
.PER. M. P. III. DCLXVI.

6 *In Propontide nuper inventa*
Ex Ephemer. Lit. Flor. vol. XVIII. col. 827.

ΑΔΡΙΑΝΟΝ
ϹΔϹ ΨΘ ΤΙΟΝ Μ. ΑΤΡΙΔΙΟΤ (*sic*)
ΑΝΤΩΝΕΙΝΟΤ
ΚΑΙΣΑΡΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΤ

Incorrecta Marmorarii, vel exscriptoris oscitantia.

Leg. *Hadrianum*
Filium M. Aurelii
Antonini
Cæsaris Augusti.

7 *Lambesæ, hodie* Tezzoute *in regno Algerii.*
Ex Shawio in cit. Opere Cap. VIII. p. 148.
super arcum Triumphalem.

IMP. CAES
AELIO HADRIANO
ANTONINO AVG
PONT. II. MAXIMO
TRIB. POTEST. X
IMP. II. COS. III. P. P
DEDICANTE
.INDVIO CR
LEG. AVG. PR. PR

8 *Olim in Provincia Sterliniæ Scotiæ in viciniis Muri Romani, hodie in* Glascovv, *quæ est Glasguum, urbi pariter Scotiæ, in antiqua Turri.*
Ex Schedis Petri Gnocchi V. C.

IMP. CAES. TITO. AELIO
HADRIANO. ANTON
AVG. PIO. P. P. LEG. II. AVG
PER. M. P. III. D. CIX. VI. S

9 *Ibidem*
Ex iisdem.

LEG
II
AVG
FEC

1 *Reperta in Peloponneso.*
Ex Libro : Saggio Critic. della corr. Letteratura Straniera
Tom. II. Par. III. p. 541.

IMP . CAESARI . DIVI . HAD . .
ANI . F . DIVI . TRAIANI . PARTHICI . NEPOTI . DIV. NE . .
VAE . PRONEPOTI . T. AELIO . HADRIANO . ANTONINO
AVG . PIO . PONTIF . MAX . TRIB . P. . . .
DESIG . II .
L . GELLIVS . MENANDER . II . . . . . .
IVSTVS . F

2 *Ex Cl. Zacharia Excurs. Litter. per Italiam pag.* 95.

. . . . . . M . . . . . .
ORDINI . M . AB .
. . . CAES . F . AELIO
ADRIAN . ANTONINO
AVGVSTO . PIO . PP.
D . D.

Eadem in MS. Sclaegeti, V. C. p. 65.

3 *Ex Schedis D. Abb. Petri Gnocchi.*

IMP . CAESARI . T . AELIO
HADRIANO . ANTONINO
AVG . PIO . P . VEXILLA
TION . LEG . VAL . VIC
F . PER . M . P . III

Gruter. CCLVI. 8. ponit *in Scotia in arce Comitis Marescalli, Dunnottyr dicta*, effossam e *Vallo Severi*, quæ aliquantulum variat a nostra, & secus versus distributi sunt.

4 *Apud Beggiam, qui pagus octoginta millibus passuum distat a Tuncitana urbe, in lapide, qui longitudine octo Romanos pedes, crassitie duos æquabat.*
Ex Gorio : Inscript. Antiquar. Append. Part. III. pag. 122. *n.* 113.

. . . .
. . . . PRONEP. T. AELIO . HADRIAN. . . . . . .
. . . . . RVM . GENTIQVE . MVNICIPIVM . AELIVM . AVITTA. . . .
. . . . . PROCOS. ET . Q. EGRILIO . PLARIANO . LEG. PR
. . . .

„ *In principio ita restituendum censet Gorius :* IMP. CAESARI . DIVI . HADRIANI . FILIO . DIVI . TRAIANI . PARTHI-
„ CI . NEP. DIVI . NERVAE . PRONEP. T. AELIO . HADRIANO . ANTONINO . AVGVSTO . PIO &c. Cuius in ho-
„ norem positus est a Municipio Aelio, forsitan post victoriam de Mauris susceptam, quos ad pacem postulandum coegit, teste
„ Capitolino.

5 *Ibidem, in fragmento ingenti.*
Ex Eodem pag. cit. n. 114.

. . . . MANICIS ARM. . . . . . .
. . TRIB. POTEST. XVI. . . . . . .
. . . ANI PARTE DIVI NE. . . . . .
SEPTIM. . . . . VACANO. . .

6 *Ibidem.*
Ex Eodem pag. cit. n. 115.

. . . . NTONINI PII GER. . .
. . . . NTIE MAXIMO. . . .
. . . ABNEP. DIVI TRAIA. . .
. . . . ASTRORVM COL. . . .

7 *Ex Cl. Alexandro Gordonio In Itinerar. Septemtrionali.*
Ex Maffejo Inscript. Var. CCCCXLVI. 12.

IMP . CAES . TITO . AELIO
HADRIANO . ANTONINO
AVG . PIO . P. P. LEG. II. AVG
PER . M . P. IIIDCLXVI

8 *Ibidem.*
Ex Maffejo pag. cit. num. 11.

IMP . C . AELIO
HADRIANO . ANTO
NINO . AVG . P . P
VEX . LEG . VI . VIG
PF . OPVS . VALLI
PP ⊗⊗⊗⊗ CXLI

9 *Ibidem.*
Ex Eodem pag. cit. n. 13.

IMP . C
T . AE . HADRIA
NO . ANTONINO . AVG . PIO . P . P
VEX .
LEG XX
VV FE
P . IIII . CDXI

1 *Ibidem.*
Ex Maffejo pag. cit. num. 14.

IMP. ANTON
AVG. PIO
P P
LEG
$\overline{\text{II}}$
AVG
F. P. $\overline{\text{II}}$CCLXXI

2 *Vindobonæ,*
in atriis Bibliothecæ Cæsareæ.
Ex Maffejo Inscr. Var. pag. CCXLI. 3.

PRO SALVT
DOMINI
NOSTRI SA
NCTISSIMI
ANTONINI
PII AVGVSTI

3 *Ex Cl. Zacharia Excurs. Litter. per Italiam pag.* 194.
In latere.

EX. PR. ARR. FADILL
CAEPIO CAS. DORID

Id est: *Ex prædiis Arriæ Fadillæ* &c. Antonini Pii Matris, cujus meminit celebre Rescriptum ipsius Imperatoris: III. *Nonas Novemb. Antio Polione, & Opimiano Kos. Ordinalis* sic: Quod in Collegio Romano Soc. J. nondum recte editum adservatur. Nomen CAEPIO officinam, in qua effectus est later, ostendit. In duobus aliis lateribus apud Fabrettum pag. 506. 124. & pag. 512. n. XV. hujusmodi officina nominatur.

4 *In S. Apollinaris prope Tridentum.*

FAVSTINAE
AVG
D D

Faustinam Annii Veri Filiam Ælii Cæsaris sororem duxit in uxorem Antoninus Pius. Fuit fœmina malæ famæ, obiit anno III. Imperii ejusdem Antonini. Vid. Jul. Capitol. *in Anton.* & Sex. Aur. Vict. *Epit.*

5 *Romæ.*
Ex Ferdinandi Mingarelli S. Th. L. Camaldulensis V. C. Epistola de Interocriensi Trajani & Romana Antonini Inscriptione.
Penes Monachos, quos Sylvestrinos vocant, Haud multis ab hinc annis eruta dum scrobem effoderent novæ domus fundamentis jaciendis.

ΓΟΚΡΑΤΟΡΑΚ
ΑΘΕΟΥΑΔΡΙΑΝ
ΡΓΕΤΟΥΥΙΟΝΘ
ΓΡΑΙΑΝΟΥΥΙΩΝΟ
ΟΥΝΕΡΒΑΕΚΓΟΝΟ
ΟΝΑΙΛΙΟΝΑΔΡΙΑ
ΝΑΝΤΩΝΕΙΝΟΝ
ΑΣΤΟΝΕ.... ΞΒΗ..
ΑΡΕΙΟΥΓ... ‾ΟΥ

Hanc epigraph. cippo (sustinendo fortasse *Antonini* simulacro accomodato) inscriptam fuisse haud ambigerem: Marmor enim crassum adeo fuisse conspicimus, ut sequiori ævo marmorarius ἐπιτυχὼν conficere inde potuerit, relicta in in suprema facie epigraphe, paulisper tamen, ut apparet, hinc inde disjecta. Hujus porro Epigrammatis defectus ita supplentur.

ΣΑΡΑΘΕΟΥ ΑΔΡΙΑΝΟΥ
ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ ΥΙΟΝ ΘΕ
ΟΥ ΤΡΑΙΑΝΟΥ ΥΙΩΝΟΝ
ΘΕΟΥ ΝΕΡΒΑ ΕΚΓΟΝΟΝ
ΤΙΤΟΝ ΑΙΛΙΟΝ ΑΔΡΙΑ
ΝΟΝ ΑΝΤΩΝΕΙΝΟΝ ΣΕ
ΒΑΣΤΟΝ ΕΥΣΕΒΗ Η
ΕΞ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ Β

Id est:

IMPERATOREM. CAE
SAREM. DIVI. ADRIANI
BENEFICI. FILIVM. DI
VI. TRAIANI. NEPOTEM
DIVI. NERVAE. PRONEPOTEM
TITVM. AELIVM. ADRIA
NVM. ANTONINVM. AV
GVSTVM. PIVM
AREOPAGI. SENATVS
(HONORAT)

6 *Pisis,*
In exteriori pariete Basilicæ grandibus, & elegantibus literis exarata.
Exscripsi ex Lapide.
Fragmentum.

.... RONEP*oti* ....
T. AELIO *hadriano*
ANTONINO. AVG. PIO. PONT
MAX. TRIB. POTEST. $\overline{\text{III}}$. COS. $\overline{\text{III}}$. P. P
INDVLGENTIS*simo* ....
....

Mutilior & mendosa apud Grut. CCLIII. 8. *ex Sculteti schedis*, qui vidit; integra vero CCLIV. n. 3. ex Panvinio, & Manutio, at non meminit positam fuisse in dicta Basilica, & refert aliquantulum variantem a sequenti ex MS. Fr. Joh. Jucundi Veronensis, olim apud Ant. Franc. Marmium V. Cl.

1

Pisis,
ad marmoreum parietem Majoris Ecclesiæ.

IMP. CAESARI . DIVI . HADRIANI
FIL. DIVI . TRAIANI . PARTH. NEP
DIVI . NERVAE . PRONEPOTI
T. AELIO . HADRIANO
ANTONINO . AVG. PIO . PONT
MAX. TRIB. POTEST. $\overline{III}$. COS. $\overline{III}$. P. P
INDVLGENTISSIMO
PRINCIPI

Hanc edidit Gorius *Inscr. Antiq. Etr.* Part. II. pag. 22. ex cit. MS. Fr. Jocundi, qui forsan eam a Cyriaco desumpsit. Vide ejusdem *Nova Fragm.* pag. 13. n. 24. edita a Cl. V. Hannib. de Abbatibus Oliverio. Mendosam retulit D. Canonicus Joseph Martini in *Theatro Basilicæ Pisanæ* pag. 25. edit. Pisis 1728.

2

Basis long. palm. Rom. 3. 20. *alt. palm.* 4. 7.
sub trunco statuæ e Peloponneso Venetias transvecta An. 1706. *in Museum Nanium*.
Ex Cl. Joh. Bapt. Passerio in cit. Opere Sect. III. pag. XLIV.

IMP . CAESARI . DIVI . HADR
IANI . F. DIVI . TRAIANI . PARTHICI . NEPOTI . DIVI . NER
VAE . PRONEPOTI . T. *sic* ALLIO . HADRIANO . ANTONINO
AVG . PIO . PONTIF . MAX . TRIB . P . . . .
DESIG . $\overline{II}$ . . . .
L . GELLIVS . MENANDER . II . . .
IVSTVS . F

3

Romæ
In S. Mariæ Transtiberim.
Ex Can. Joh. Marangonio in Libro,
qui inscribitur: Acta S. Victorini Episcopi Amiterni, & Martyris. *pag.* 153.
edit. Romæ 1740.

. . . RELIO . ANTONINO . .
. . AC SVPER . OMNES . F . .
. . . NAE . SVAE . ET . IVLIA . . .
. . . .

Optimis characteribus incisa.

4 *In loco* Tezzonte *dicto*.
Ex Maffeio CCCCLVIII. 6.

IMP . CAESARI
M . AVRELIO ANTONINO
ARMENIACO
PARTHICO
TRIB. POTEST. . . PONT. MAX
LAMBASENTIVM
DD . PP

5 *In Museo Veronensi*.
Ex Eodem pag. CI. 3.

PRO SALVTE ET INCOLVMITA
TE DOMINI NOSTRI MARCI
AVRELII SEVERI ANTONINI PII
ET IVLIAE AVG MATR AVG N ET
CASTRORVM
CER . . . .

6

Bononiæ,
apud Comitem Bosellium.
Ex Maffeio Inscr. Var. CCCLXVIII. 4.

M . AVRELIO
CAES
IMP . ANTONINI
AVG . PII . P . P . F
DIVI . HADRIANI
NEPOTI
DIVI . TRAIANI
PARTH . PRONEP
DIVI . NERVAE
ABNEP

7 *In loco* Hamamet.
Ex Eodem CCCCLVIII. 8.

IMP. CAES. DIVI SEPTIMI SEVERI
PARTH. ARABICI ADIABENICI
MAX. BRIT. MAX. FIL. DIVI
M. ANTONINI PII GERMANICI
SARMAT. NEPOT. DIVI ANTONINI
PRONEPOTI DIVI AELI HADRIANI
ABNEPOTI DIVI TRAIANI PART. ET
DIVI NERVAE ADNEPOTI
M. AVRELIO ANTONINO PIO FEL
PART. MAX. BRIT. MAX. GERM
MAX. IMP. III. COS. IIII. PP. . . . . .
. . . CIVITAS SIAGITANORVM DD. PP

1 *Prope Ephesiorum portum.*
Ex Edmundo Chishul. Antiq. Asiat. Part. II. p. 7.

ΤΟΥΤΟΝΟΝΕΙΣΟΡΑΑΣ
ΤΥΠΟΝΟΡΘΙΟΝΑΝΤΩΝΕΙΝΟΥ
ΔΩΡΟΘΕΟΣΠΤΕΛΕΗ
ΘΗΚΑΤΟΚΡΥΠΤΟΜΕΝΟΝ

Τοῦτον ὃν εἰσοράας τύπον ὄρθιον Ἀντωνίνου
Δωρόθεος πτελέῃ θήκατο κρυπτόμενον.

Ita Latine Chishul.

Stantem hanc effigiem, quam conspicis, Antonini,
Clam tibi Dorotheus condidit in Ptelea.

Ptelea antiquum Ephesi nomen, ubi distichon repertum cum *Antonini*, forsan *M. Aurelii* effigie, intra muros abdita.

2 *In urbe* Gafsa, *olim* Capsa,
in regno Tunetano.
Ex Shawio in cit. Opere Vol. I. pag. 271.
In columna.

IMPERATOR M . AVRELIVS ANTONINVS PIVS
AVGVSTVS PART. MAX. BRIT. MAX. TRIB. POT
COS . ... FEST . ...

3 *In agro Brixiano,*
in loco, qui dicitur Gaino in Riviera *ad*
Ecclesiam S. Michaelis sub fornice
Turris Campanariæ.
Ex schedis Petri Gnocchi V. C.

IMP . CAES . DIVI
ANTONINI . AVG
PII . FIL . DIVI
HADRIANI . NEP
DIVI . TRAIANI . PAR
THICI . PRONE . DIVI
NERVAE. ABNEP. M. AVRE
LIO. ANTONINO. AVG. AR
MENIACO . PONT. MAX
TRIB. POT. XVIIII. IMP. II
COS
BENACENSES

Gruter. CCLX. 2. lin. 1. IMP. CAESARI lin. 2. AVG. ANTONINI. lin. 6. PRONEP. lin. 11. COS. III. non servato ordine versuum uti in nostra contra fidem lapidis.

4 *Apud Beggiam, qui pagus octoginta millibus passuum distat a Tunetana urbe.*
Ex Gorio: Inscript. Antiq. Etr. Par. III. pag. 122. num. 116.

. . . .
....FILIO DIVI COMMODI FRATRI
.....IMP . XII . COS . III . PP . ET
....RVAE ADNEP . M . AVRELIO ANTO
....NIN . . ET AVSPICIS DIVINIS P.
. . . .

5 *Ibidem.*
Ex Eodem, pag. cit. num. 117.

.... PRONEP. DIVI. TRAIANI.......
....I. PERTINACIS. AVG. ARAB. ADIAB..
....I...COS III. ET. L . SEPTIMIO . SEVERO
....CIMVM . PROCOS. C. V. COLONIA . I....

6 *Roffæ in Anglia*
Ex Transact. Anglicanis.

IMP. CAES. M. AVRELIO
SEVERO. ANTONINO
PIO. FELICI. AVG. PARTHIC
MAX . BRIT . MAX . GERM
MAX . PONTIFICI . MAXIM
TRIB. POTEST. XVIIII. IMP. II
COS. IIII. PROCOS. PP. COH. I
FIDA. VARDVL. CREO⊗ANO
NNANA . FECIT . SVB . CVRAoTCO
LEG . XX . GR

τὸ PRAEFECTVS in ult. lin. temporis injuria excisus.

7 *Tubus plumbeus in villa Barberina repertus.*
Ex Maffejo Inscript. Var. CCCVII. 5.

IMP. CAES. M. AVREL. ANTONIN. ALBAN
SVB . CVRA . EVPORI . AVG. LIBERTI . PROC

8 *Olim in Dacia,*
hodie in Museo Vindobon.
Ex Maffejo p. CCXLIX. 8.

IMP . CAES
M . AVR . ANT . AVG . III . ET
IMP . CAES
L. AVR. VERO. AVG. II. COS
PER . LEG . XIII . G . SVB . CV
RA . P . FVRI . SATVRNINI . LEG
PR. PR. COS . DES

9 *Basis Alt. pal. R. 3. 11.*
Ex Arbe Venetias transvecta an. 1753. in Museum Nanium.
Ex Cl. V. Joh. Bapt. Passerio,
Osservaz. sopra i Monumenti del Museo Nani Sez. III. p. XLII.

IMP . CAESARI
DIVI ANTONINI PIL
DIVI HADRIANI NEP
DIVI TRAIANI PARTHI
CI ❦ PRO ❦ NEPOTI
DIVI NERVAE AB
NE ❦ POTI
M AVRELIO ANTO
NINO AVG ARME
NIACO TRIB POT
XVIIII COS III.
IMP ❦ III
D ❦ D

1 *Florentiæ*
in Museo Ricardio.
Ex Ephem. Lit. Flor. Tom. XIV. col. 82.

Lapis croceus, in quo tria capita affabre scalpta, quorum nomina postica parte intus lauream coronam incisa leguntur.

IMP.
M. AVREL
ANTONINVS
AVG.
FAV·STINA
AVGVSTA

CAES
COMM
ODVS AN
TONINVS
AVGVSTV

Faustina Junior Antonini Pii & Faustinæ Senioris filia M. Aurelio nupta, obiit podagra affecta in vico Hahale ad radices montis Tauri. Capitol. *in Anton. Phil.*

2 *Romæ*
reperta in vinea DD. de Bettinis prope
Montem Testaceum.
Ex Ephem. Lit. Flor. Tom. XIV. col. 52.

In plumbeo Aquæductu.

IMP. ANTONIN. AVG. P. SVB. CVR.
PROC. STAT. PATR.

Mediolani
via, quæ ducit ad Portam Ticinensem.
Ex Ephem. Lit. Flor. Vol. XXIV. col. 292.

IMP. CAESARI
L. AVRELIO VERO
AVG. ARMENIACO
MEDICO PARTHICO
MAX. TRIB. POT. VII
IMP. IIII. COS. III. PP
DIVI. ANTONINI. PII. F.....
DIVI. HADRIANI
NEPOTI. DIVI
TRAIANI. PAR
THICI. PRONE
POTI. DIVI. NERVAE
ABNEPOTI
DEC. DEC

Sponius in *Miscell. Erud. Antiq. Sect. VIII.* lin. 6. legit IMP. VIII. & aliter versus distribuit.

4 *Volaterris*
in Thermis Guarnaccianis effossæ elegantibus literis incisæ. Exscripsi.

IMP. . . . .
COI. . . . .
AVG. . . . .
FEL. . . . . .
. . . .
PER. . . . . .
XXC. . . . . .
. . . .

5 *Zainab in regno Algerii.*
Ex Shawio in cit. Opere Chap. VIII. p. 136.

IMP. CAES. M. SEVERO. PIO. FELICI AVG
PONT. MAX. TRI. PONT. PROVIDENTISSI
MO. ET. SANCTISSIMO. PRINCIPI. ET. AN
TONINO. NOBILISSIMO. CAESARI. PRIN
CIPI. IVVENTVTIS. DIANENSIVM. EX
DECRETO. D. D. P. P

Ad hanc Shawius l. cit. ait: A *Zainab* on trouve les restes d'un Arc de Triomphe, soutenu par deux colonnes de l'Ordre *Corinthien*: Sur la frize se lit l'Inscription, quam supra retuli. Mendosa apud Maffejum *Inscr. Var.* CCCCLVIII. 1. & non servato ordine versuum, ut in lapide.

6 *In Urbe Thraciæ vicina*
hodie fere deserta, quæ videtur Vlpia fuisse.
Ex Sponio in Miscell. Sect. V. pag. 204.

IMP. CAESARI
DIVI MARCI ANTONIN
PII GERMANICI SARMATICI
FILIO DIVI COMMODI
FRATRI DIVI ANTONINI
PII NEPOTI HADRIANI
PRONEPOTI DIVI TRAIANI
PARTHICI ABNEPOTI
DIVI NERVAE ADNEPOTI
SEPTIMIO SEVERO
PERTINAC. AVG. ARABICO
ADIABENICO PARTHICO
MAXIMO PONTIF. MAX. TRIB
POT. XI. COS. III
PROCOS. R. P. SVAE
VLP. CVRANTE
Q. ANICIO FAVSTO
*LEG. AVGVSTORVM
PR. PR.

* *Legato Propratore.*

Varians & vitiata apud Murat. CCXLIV. 2. ubi deest lin. 9. & lin. 10. scribitur L. SEPTIMIO &c. lin. 13. POTESTAT.... X.... lin. 14. PROCOS. R. P. SVA. lin. 16. P. ANTONIO FAVSTO.

7 *Ibidem.*
Ex Eodem pag. cit.

IVLIAE DOMNAE AVGVSTAE
MATRI CASTRORVM
R. P. SVA VLP
CVRANTE Q. ANICIO FAVSTO
LEG. AVGVSTORVM PR. PR

Murat. CCXLIX. 2. lin. 3. R. P. S. VA. VLP, & inquit: *Quænam sit hæc Respublica S. VA. VLPIA, nondum inveni.* At Sponius dirimit nodum. „ Respublica Vlpia (ait, quæ „ & Colonia Vlpia Trajana ab Antiquis Scriptoribus vo„ catur, fuit Urbs Daciæ a Cæsare Ulpio Trajano Colo„ niæ privilegiis donata, nunc Transylvaniæ pagus, qui „ germanice *Varhel*, sclavonice *Gradisch* vocitur &c. In„ sculptus est lapis biennio post Severi expeditionem in „ Orientem, a qua Parthicus Maximus dictus est. Procul„ dubio autem aliqua liberalitate, aut benevolentia in „ eos usus est, siquidem hanc Urbem Reipublicæ suæ Ul„ piæ titulo decorari voluit.

1 *In Regno Tunetano, in loco* Hydrah.
Ex Maffejo Inscr. Var. CCCCLVII. 7.
In arcu.

IMP . CAES . L . SEPTIMIO . SEVERO . PERTINACI . AVG
P. M. TRIB. POT. III. IMP. V. COS. II. PP. PARTHICO . ARABIC
ET PARTHICO ADIABENICO DD . PP

2 *Ebroduni in pago Bernensi.*
Ex schedis Petri Gnocchi V. Cl.

IMP . CAES
L . SEPT . SEVERO
peRT . AVG . ARAB
PARTH . P . MAX . P . P
IMP . CAES . M . AVR
AN . ONI . . . POT . .
COS . . . .
. . . .

3 *In loco* Seluquia *dicto.*
Ex Maffejo Inscr. Var. CCCCLVIII. 2.

IMP . CAES . DIVI M . . .
ANTONINI PII . . .
NEP . DIVI HADRIANI
PRONEP . DIVI
TRAIANI PART . AB
NEP . DIVI NERVAE . . .
SEPTIMIO SEVERO
PERTINACI AVG . ARAB . . .
P . P . PONT . MAX . TRIB
POTEST . IMP . VII . COS . II
HIDIBELENSES

4 *Pisauri*
Ex Cl. Joh. Bapt. Passerio
in cit. Opere Sez. III. pag. LVI.

IVLIAE . AVG . MATRI . CASTROR
ET . AVG . . . . D . D . PVBL

Eadem apud Donium Clas. III. n. 46. pag. 115.

5 *Romæ*
in fragmento Columnæ apud quemdam Marmorarium.
Ex Donio Cl. III. num. 41.
Descripsit ejusdem Amanuensis.

. . . . AVRELIO
. . . aNTONINO
. . . . CAESARI
. . . sEPTIMI
. . . seVERI . AVG . FIL
. . deCVRIONES . SCRIBAE
cVBICVLARI

Id est : *Decuriones Scribae Cubicularii.*

6 *Basis alt. pal. R. 4.*
ex Arbe Insula translata Venetias 1752.
in Museum Nanium.
Ex Cl. Joh. Bapt. Passerio in cit. Oper. Sez. III. p. LIV.

IVLIAE
DOMI
NAE AV
GVSTAE
MATRI CAS
TRORVM
D D

Juliæ Domnæ epigraphes positas vid. apud Fabret. pag. 679. n. 50. 52. *Juliæ Dominæ* aliam reperies apud Gruterum CCLXVI. 7. ubi DOMNAE legit Spanhemius de *Usu Numis.* Diss. VII. p. 627. ex Fabrett. *Emend.* p. 11. At in nostra absque dubio scriptum est *τὸ* DOMINAE, ut recte advertit Cl. Passerius, quæ confundi non potest cum *Fabrettiana* epigraphe pag. 679. n. 52. quæ exstat in *Hortis Ursinis ad arcus Neronianos*, ubi clare legitur *τὸ* DOMNAE. & MATRI. AVG... N.

Julia nata Emesæ, seu Emessæ, vel Emisæ in Syria; L. Septimii Severi Pertinacis secunda uxor. In aliis Lapidibus cognominata est *Pia*, *Felix*, *Aug.* & in Numis *Pia*, *Felix*, *Domna*. Filii ei fuerant Geta, & Caracalla, duæque filiæ. Caracallæ audita occisione, necem ipsa sibi intulit Antiochiæ. Vid. *Spart. in Sev.* Herod. Lib. IV.

Spanhemius in *Differt. II. de Præst. & Usu Numism.* ait : *Domna enim proprium cognomen Syra hujus Mulieris, sicut in Oriente, & Ægypto frequens occurrit apud Auctores Ecclesiasticos Domni, & Domna appellatio*. Sed Cl. Passerius l. cit. putat cognomen *Juliæ* fuisse Dominæ, & per syncopen *Domna* ex Syra pronuntiatione ortum.

7 *Romæ*
Ex Sponio in Miscell. Sect. VIII. p. 271.

SALVIS
DOMINIS
N. N. ANTO
NINO AVG
ET IVLIA
FELIX RVFINVS
LVPERCILIA

8 *In Castro de* Monfalcon *Sabaudiæ.*
Ex Sponio in Miscell. Sect. VIII. pag. 270.

. . . .
IVLIAE AVG . MA
TRIS CASTRORVM
SEPTIMIVS HO
NORATVS PROC
AVGG . ET CAES

Putat Sponius auctoritate alterius lapidis, hanc *Juliam* matrem fuisse Antonini cognomento *Caracalla*.

1 *Panormi*
Ex Sponio in Miscell. Sect. VIII. pag. 271.

IMP . CAESARI
M . AVRELIO ANTONINO
AVG . TRIB . POT . PROCOS
IMPERATORIS CAESARIS L
SEPTIMI SEVERI PII PERTINACIS
AVG . ARABICI ADIABENICI PARTHICI
MAXIMI FILII DIVI M . ANTONINI
PII GERMANICI SARMATICI NEPOTI
DIVI NADRIANI ABNEPOTI
DIVI TRAIANI PARTHICI ET DIVI
NERVAE ADNEPOTI INDVLGENTISSIMO
ET CLEMENTISSIMO PRINCIPI DOMINO N̄
MAESIA FABIA TITIANA
C . F . ET
MAESIVS FABIVS TITIANVS
C . F

2 *Fragmentum effossum in loco, ubi olim vetus civitas Luxa, nunc excisa.*
Ex Ephem. Lit. Flor. Tom. XIII.

. . . . A E . P L A V
. . . L A E . A V G . S P
. . . . S A E . I M P. C A E . ,
. . A V R E L I . A N T . . .

Eadem in *Hist. Liter. Ital.* vol. VI. pag. 69. Pertinet forsitan ad *Plautillam* Plautiani Consulis filiam, & uxorem M. Aur. Bassiani Antonini. *Caracalla* dicti a quodam genere vestis usque ad talos demissæ, quam militibus & Populo dedit.
Plautilla a Marito in Siciliam in exilium missa, ibique occisa. Vid. *Spartha in Sev. Xiphil. in Caracall. Herodian.* Lib. III.

3 *Thuggæ in Epistylio Porticus.*
Ex Maffeio Inscrips. Var. CCCCLIX. 1.

IMP. CAES. DIVI ANTONINI . . .
M. AVRELIO SEVERO ALEXANDRO. . . .
PONTIFICI MAX. TRIBVNITIA POT
. . . .
ET CASTRORVM ET SENATVS ET P . . .
. . . VM LIBERVM THVGGA . . .
. . . .

Aurelius Severus Alexander, Alexianus antea dictus, natione Syrus, filius Varii Martelli Nobilissimi Viri, & Juliæ Mamææ, occiso Heliogabalo, a quo nomen *Cæsaris* habuit, Imperator inauguratus est An. Chr. 222. Obiit, ann. ætatis suæ XXX. Imp. XIV. Vide Herod. Lib. V. & VI. & Lamprid. *in Alexandro*.

4 *Romæ.*
in Hortis Barberinis Quirinalibus.
Ex Maffeio Inscr. Var. CCCXI. 4.

MARCIAE . OTACILIAE . SEVERAE
SANCTISSIMAE . AVG
MATRI . CASTRORVM
SENATVS . AC PATRIAE

Marcia Otacilia Severa uxor fuit M. Jul. Philippi, & genuit Philippum Juniorem, & Filiam. De *religione utriusque Philippi Aug.* perquam erudite disseruit V. Cl. Pr. Th. Vincentius Monelia Pisanæ Academiæ Pub. Professor in duabus dissertationibus Romæ editis 1741.

5 *In Buda veteri.*
Ex Donio Cl. III. n. 48. p. 125. qui ex Inscript. Benedicti Ramberti.

IMP . CAESARI . M
ANTONINO . GOR
DIANO . PIO . FEL
INVICTO . AVG
PONTIFICI . MAX
TRIB . POTEST . I̅I̅I̅I̅
COS . PROCOS . P . P
LEG . I̅I̅ . ADIV . P . F
GORDIANA
NVMINI
MAIESTATIQVE
EIVS

Minus accurate expressam edidit Reinesius ex Donii munere Cl. III. n. 30.
LEG. II. ADIV. P. F. Idest: *Legio Secunda Adjutrix, Pia, Felix.*

6 *Florentiæ,*
in Palatio Magni Ducis
In columna.
Ex Sponio Miscell. Sect. VIII. p. 273.

IMP. CAES
M. IVLIVS PHILIP
PVS INVICTVS PIVS
FELIX AVG. PONT
MAX. TRIB. POT. COS
DESIG. P. P. PROCOS. ET
M. IVLIVS PHILIPPVS
NOBILISSIMVS CAES
PRINCEPS IVVENTVTIS
. . . ILIA . . . .

Sponius in ult. lin. supplet MILLIARIVM.

7 *Olim in Museo V. C. March. Locatellii, hodie in Museo Veronensi.*
Ex Maffeio pag. CII. 4.

HERENNIAE
CVPRESSENIAE
ETRVSCILLAE . AVG
CONIVGI . D̄ . N̄ . DECI
AVG. MATRI AVGG
N̄ N̄ ET CASTROR
S. P. Q. C

Emendanda in Murat. MXXXVI. 4. & in Bonada *Carmin. ex Antiq. Lapid.* Tom. I. p. 198. n. XVIII. In Vol. II. *Ant. Num. Bibl. Vat.* p. 40. initio legitur . . ERENNIAE . vers. 2. ut in nostra, in 3. DECI . „ Duodecim (ait Maffejus) „ Venetis aureis constitit mihi novum hoc *Etruscilla* no- „ men numismatis ignotum. Pretium tamen item au- „ get, quod unicum sit hujus Augustæ monumentum la- „ pideum, & quod titulos nondum visos ostentet con- „ jugis Decii, & Augustorum (Herennii Etrusci, & Ho- „ stiliani) atque Castrorum Matris. Haud procul a Car- „ seolis inventa est, unde discimus *Senatus Populusque Car-* „ *seolitanus* legendum esse. „ Vid. ad hanc Cl. Muratorii adnotationem.

1 *Ancyræ*
Ex Tournefortio Voyag. du Levant Tom. II. Lett. XXI. p. 181.
In Columna.

IMP. CÆS

. . . .

. . . .

ET IMPRO....

GALLIENO

2 *Prope Chalybon in Syria.*
Ex Hist. Litter. Ital. Vol. X. pag. 296.

IMP. CAESAR
PVBLIVS LICIN
NIVS VALERIANVS
PIVS FELIX AVG. ET IMP
CAESAR PVBLIVS LICINIVS
GALLIENVS PIVS FEL. AVG. ET LICIN
NIVS CORNELIVS SALONINVS
VALERIANVS NOBILISSIMVS CAESAR
AVRELIO MAREA ET ALIIS
REGVM ANTIQVA RENEFICIA CONSVETV
DIN ET ETIAM INSECVTI TEMPORIS ADPRO
BATA IS QVI PROVINCIAM REGIT REMOTA
VIOLENTIA PARTIS ADVERSAE INCOLVMIA
VOBIS MANERE CVRABIT

3 *Beneventi.*
Ex Ampliss. Præs. Joh. De Vita V. C. & Episcopo Reatino.
Inscript. Benevent. XIX. 9.

DIVO. VALERIANO. PARENTI. REIP
PIO. FELICI. VICTORI
SEMPER. AVG.
NERATIVS. SCOPI. V. C
CONS. CAMP
NVMINI. EIVS. MAIESTATIQ. DEVOT

Hanc ex Redii Codice Beneventi sub quodam arcu extantem testatur Gudius, qui VALERIO pro VALERIANO scripsit. lin. 4. legit SCOPIVS ex Inscr. CDXLI. 6. Apud Gruter. MLXXX. 4. habetur: NAERATIVS SCOPIVS. V. C. CONS. CAMP.

4 *Orbetelli*
In Platea Cathedralis.
Ex Ephem. Liter. Flor. T. XIX. *col. 86.*

IMP. CAES. L. DOMIT
AVRELIANO. AVGVSTO.

5 *Interamnæ in Foro.*
Ex Ms. V. Cl. D. Joh. Bapt. Passerii.

IMP. CAES. L. DOMITIO
AVRELIANO. PIO. FELICI
INVICTO. AVG. PONTIF
MAX. GER. MAX. TR. POT
CONS. ET. PROCONS. P. P

6 *In loco, quem Mauri* Seluquia *vocant.*
Ex Maffeio Inscr. Var. CCCCLIX. 4.

IMP. CAESAR
MARCO AVRELIO
PROBO
PIO
FELICI
AVG

Vid. Grut. MLXXXV. 13.

7 *In Regno Tunetano, primo a* Bazilbab *lapide.*
In columna.
Ex Maffeio Inscr. Var. CCCCLIX. 3.

FORTISSIMO IMP
ET PACATORI ORBIS
M. CLAVDIO
TACITO
PIO FELICI AVG

8 *In Bazilbab.*
Ex Maffeio Inscr. Var. CCCCLIX. 5.

IMP. CAES. C
VALERIVS
DIOCLETIANVS
PIVS FELIX
AVG

9 *Lambesæ, hodie* Tezzoute *in regno Algerii.*
Ex Shawio in cit. Opere Chap. VIII. p. 148.

MAXIMIANO
INVICTO AVG
LEG. III. AVG
P. F

10 *Columna lapidea eruta Aventici Helvetiorum.*
Misit V. Cl. Samuel Schmidt.

N·OBILISSI
MO CλES
C. GλLERIO
MλXIMIλ
..........F

Hoc Monumentum, ut subjungit laudatus Schmidt, primus exhibuit Bochatus Tom. I. 556. Linea quarta, & quinta sic legenda: *Maximiani Augusti Filio.* De *Galerio Gaza* agitur, quem Maximianus An. 305. adoptavit, & ad Cæsaris munus evexit. Lambda vice A in illorum temporum lapidibus frequens.

11 *In Museo Veronensi.*
Ex Maffeio pag. CII. 5.

VLPIAE. SEVERI
NAE. AVG. COIVGI
DN. IMP. AVRELIANI

Ulpia Severina Aureliani uxor unicam filiam genuit, ut docet Vopiscus in *Aurel.* Ejus nomen ex hac Epigraphe, & ex Nummis solum notum est.

1 *Rothomagi*
Ex Sponio in Miscell. Sect. VIII. pag. 274.
In basi.

C . PESVBIO
TETTRICO
NOBILISSIMO
CAES
P . F . AVG
L . I

C. *Pesuvius Tetricus* favore *Victorina Augusta* imperium arripuit in Galliis; & cum nollet insidiosis militibus imperare, se tradidit *Aureliano*.

2 *Ravennæ,*
in Templo D. Apollinaris Martyr. vulgo in Cœlo Aureo, *ubi nunc FF. S. Francisci de Observantia.*

Ex Ephem. lit. Flor. Vol. XI. col. 666.

PROPAGATORI ROMA
NI IMPERII FVNDATO
QVIETIS PVBLICAE D
FL . (sic) COSTANTINO
SEMPER AVG . DIVI
(sic) COSTANTI FILIO
SERTORIVS SILANVS
V . P . PRAEPOSITVS
(sic) FABRIAE DEVOTV
N . M . Q . E

Vide Gruter. CCLXXXIII. 4. in quo varians. Lin. 9. lege FABRICAE. uti apud Gruterum Marmorarii, vel Exscriptoris oscitantia scriptum fuit τὸ COSTANTINO, & τὸ COSTANTI pro *Constantino*, & *Constanti*.

3 *Primo a Tuneto lapide.*
Ex Maffejo Inscr. Var. CCCCLX. I.

DD . NN . IMP
CONSTANTINO MAXIMO FELICI PIO AVG
BONO . RP . NATO . . . .
. . . .

4 *Romæ*
ad S. Paulum.
Ex Symb. Litter. Vol. V. p. 25.

iNVICTISSIMO
etSVPER.OMN
es prINCIPES.VIC
toriosisSIMO.IMP
dOMITIO.AVG
vstO.PIO.FELICI
AVG.MVNICIPI
capeNATIVM.NVmi
NI.MAIESTATIQ
EIVS

5 *Apud insulam Maris Africi, quæ dicitur Gaudos, seu Gaulos*, vulgo il Gozo, *a Melita V. M. P. Siciliam versus.*
Misit V. Cl. Gabr. Lancell. Castello Princeps Turrismutiæ.

§ D. N. M. GALERIO §
VALERIO MAXIMIANO
AVG.
P. GAVL CVR LV: : : :
D: : : : OMIONI ET RVI
: : : : ANNII: : II VIRR: : :

6 *Prope Tlachim.*
Ex Gorio Inscrips. Antiq. Etr. Part. III. pag. 123. n. 120.

D . N . A V R . . . .
CONSTANTINO NOBI
LISSIMO CAESARI
MVNIC . AVREL . . . .
. . . . DEVOT . . . . .
. . . . . MAIEST . . . . E .
EIVS
D . D . P

Forsitan: *Municipes Aureliani*, sive *Aurelianenses Devoti Numini Majestatique ejus*.

7 *Alexandriæ*
Reperta An. 1746.
Ex Cl. Bonada Class. II. n. XVI. *in cit. Opere Tom. I. p. 198.*

DEFENSORI . QVIETIS . PVBLICAE
DN HVMANISSIMO
INVICTISSIMOQVE
CONSTANTINO
AETERNO . AVGVSTO
ARRIVS . DIOTIMVS . V . P
NAT . AEG . N . M . Q . EIVS
DICATISSIMVS

Lin. 7. *Numini Majestatique.*

8 *Ibidem*
Ex Eodem cit. pag. n. XVII.

PIISSIMO. ET. FELICISSIMO
D.N. FL.VAL.CONSTANTINO
P.F.INVICTO. AVGVSTO
VAL. EPIFANIVS . V. P. MAG
PRIVAT. AEG. ET. LIB
D. N. M. Q. PIVS

Dicatus *Numini Majestatique Constantini* Valerius Epif. Vir Patricius, Magister Privatarum Rationum Ægypti & Lybiæ. Lin. 6. forsan EIUS.

1 *Romae in Capitolii Museo veteri. Ex Maffejo Inscr. Var.* CCLI. 3.

DIVO.AC.VENERABIL
PRINCIPI.CONSTANTINO
PATRI.PRINCIPVM
MAXIMORVM
L. CREPERIVS. MADALIANVS. VC
PRAEF. ANN. CVM. IVRE. GLAD.

2 *Ibidem. In Hortis Farnesiis. Ex Eodem* CCLXXXVII. 9.

OMNIA.MAGNO
VIRTVTE.PRAECIPVO
D.N.CONSTANTINO.MAX
VICTORI.AC.TRIVMPHATORI
SEMPER.AVGVSTO
POSTVMIVS.ISIDORVS.V.C
PRAEF.VIGIL.D.N.M.Q
EIVS

3 *Ticini impluvio Can. Lateranensium. Ex Cl. Zacharia Excurs. Litter. per Italiam pag.* 206.

D.N.IMP.CAES
FL.CONSTANTINO.MAXIMO
VICTORI.AVG
PONT.MAX.TRIB.POT.XXIII.IMP.XXII
CONS.VII.P.P.PROCONSVLI

Edita est a Cl. Maffeio Inscr. Var. 370. I. Sed virum ceteroquin accuratissimum fugere Siglae P. P. Auctior, sed varians in Grut. CLIX. 6. & CCLXXXIII. 3.

4 *Ex Cl. V. Franc. M. Pratillo Via App. pag.* 47.

ORBEM TERRAE
ROMANO NOMINI
SVBIVGANTI
DOMINO NOSTRO
FL. CONSTANTINO IMP
PIO FEL
SEMPER AVG
ANNIVS ANTIO
CHVS V. P. CORR
AEMIL. ET FLAM. SENATVS

Gruter. CCLXXXI. 2. ponit *extra Mirabellam*, & evulgavit non sine mendis. Haec in epist. Cl. V. Joseph Vulpii edita ab Eruditiss. P. Calogierà, *ove si espongono cento Iscrizioni &c.* Tom. XIX. *Raccolta di Opuscoli &c.* pag. 120.

5 *In Cavaedio Palatii Senatus. Ex D. Gabr. Lancell. Castello* Ant. Iscriz. di Palermo *pag.* 15. *n.* XXVII.

....TITVTORI LIBER
TATIS AC FVNDATORI
PVBLICAE SECVRITATIS
D. N. L....NIANO LICINIO
PIO FELICI INVICTO AVG
DOMITIVS LATRONIANVS V. C
CORR. P. S. DEVOTVS N MQVE
EIVS

Mur. CCLIV. 1. lin. 4. D. N. L... RIANO. lin. 7. COR. Varians etiam apud Norisium in *Dissert. Liciniani Licinii* T. II. p. 1117. Pertinet itaque ad *Licinianum Licinium*, non vero ad *Valerianum Licinium*, ut perperam scripsit Gualterius. Vid. Mur. in not. loc. cit. & Eruditiss. Principem Turrismutiae p. 154. & seq. qui lin. 4. recte legunt D. N. LICINIANO LICINIO. lin. ult. legerem: *Corrector P. Sicilia Numini Majestatique Ejus*.

6 *Romae, in Hortis Alexandri Maffaei. Ex Donio Class. III. n. 67. pag.* 130.

D.N.CONSTANTIO.AVGVSTO.MEMMIVS.VITRASIVS
ORFITVS.V.C.PRAEF.VRB.
IVD.SAC.COGNI
ITER.D.N.M.EIVS
CVRANTE.PVBLILIO.CEIONIO.IVLIANO.P.V.
DEDICATA.IV.IDVS.MARTII.IMP
DOMINO.N.GORDIANO.AVG.ET.M.ACILIO
AVIOLA.CONS.PET.Q.VETVRIO.FELICISSIMO
ELECT.C.IVLIO.EVANGELO.ET.MARCIO
CHRYSOSTOMO.T.AVRELIO.EVTICHETE.IVN
L.TRAIANO.ARABO.C.ANNIO BASILIDE
C.IVLIO TERTVLLO

Murat. CCLXII. n. 2. ponit *Romae in Museo Eminentiss. Alex. Albani* at in eo desunt VII. postremi versus; lin. 5. scribit PVBLIO. Vid. Clariss. Corsinum de *Praef. Urbis* pag. 211. Ad hanc inquit Eruditiss. Gorius: „ Partim in uno, partim in altero fronte „ puto ita inscriptum fuisse hoc marmor diverso tempore. Imperator M. Antonius Gordianus, & Manius Acilius A- „ viola Consules fuere anno V. C. 991. Christi Domini 230. Memmius Vitrasius Orphitus eidem Apollinis Romae pro- „ vidit, ut in Gruteriano legitur XXXVIII. 5. Ex ejus elogio penes eumdem Gruterum CCCCXXXVIII. 1. intelli- „ gimus intra aetatis primordia omnibus honoribus perfunctum fuisse. Vide Felicem Contelorium de Praefecto Urbis. „ D. N. M. EIVS. id est: *Devotus numini, majestatique ejus*. Idem Orphitus V. C. Aram Romae in Caelio dedicavit „ in honorem Juliani Imperatoris, quam edidit Gruterus CCLXXXIV. 8.

1 *Tertio a Bausano lapide*
Æniponteum versus.
Ex Maffejo Inscript. Var. CCCCLIV. 2.

IMP. CAES
M. AVR....VAL
MAXENTIO
P. F. INVICTO
...AVG.....

Mutilior apud Mur. CDLXII. 6. qui eam ponit in *Vico Avio Dioecesios Tridentinae*.

2 *In Ecclesia Mart. Valesiae*
Ex schedis Petri Gnocchi V. C.

IMP. CAES. VAL
CONSTANTIO. PIO
FEL. INVICT. AVG
DIVI. CONSTANTII. PII. AVG
FILIO. FOR. CL. VAL. BONO
REIPVBLICAE. NATO

3 *In oppido* Taberfoc, *in arcu.*
Ex Maffejo Inscript. Var. CCCCLX. 2.

INVICTISSIMO. IMP. CONSTANTIO AVG
ET DD. NN. CAESARIBVS.......
. . . .

4 *Primo lapide a loco* Bazilbab.
Ex Sponio in Miscell. Sect. V.

D. N. IMP. VALERIO LICINIA
NO LICINIO AVG. MAX
SARMATICO MAX. GERMA
NICO MAX. TRIBVNITIA POTES
TATE. X. CONS. V. IMP.... PATRI PATRIAE PRO
CONS. COL. BISICA LVCANA DEVOTA
NVMINIBVS MAIESTATIQVE EIVS

5 *In Insula Gauli juxta Melitam.*
Ex Sponio in Miscell. Sect. V.

D. N. C. AVR. VALER
CONSTANTIO AVG
R. P. GAVL. CVRANTE
F. POLLIONE... RVFO
M. F... III VIR. R..

Murat. CCLXIII. 1. lin. 1. non habet VALER. lin. 3. legit CVRANT. lin. 4. P. POLLIONE. & lin. 5. fine M. F. *Gaulus* parva Insula juxta Melitam hodie *il Gozzo*, ut diximus, Straboni *Gaudos*, *Claudos* aliis & Κλαύδη *Act. Apost.* cap. 27. At hic, R. P. GAVL. h. e. *Republica Gaulitana*.

6 *In Palatio Conservatorum Urbis Veteris,*
Forsan in basi statuæ muro infixa.
Ex Ms. V. Cl. D. Joh. Bapt. Passerii.

IMP. CAES
FLAVIO. CONS
TANTIO. PIO
FEL. INVICTO

In loco Seluquia *dicto.*
Ex Maffejo Inscr. Var. CCCLIX. 3.

D. N. AVR.....
CONSTANTINO NOB
LISSIMO CAESARI
MVNIC. AVREL......
DEVOTI....
..I. MAIESTA
....VE EIVS
D. D. P

8 *Ticini*
in ædibus Peleariorum.
Ex Cl. Zacharia Excurs. Litter. per Ital. pag. 212.

DD NN
CONSTANTINVS
. . . .
. . . .
AVGG

9 *In Museo Veronensi.*
Ex Maffejo pag. CV. 2.
Columna ex Africano marmore.

LIBERATORI. ORBIS
ROMANI. RESTITVTORI
LIBERTATIS. ET. R. P. CON
SERVATORI. MILI
TVM. ET. PROVINCI
ALIVM. D. N
MAGNENTIO
INVICTO. PRIN
CIPI. VICTORI
.....TRIVM.....
. . . .

Apud Gruter. CCLXXXI. 10. in repet. edit. ex Fabret. *Emend.* pag. XI. deest decimus vers. ita & in Malvasia *Marmor. Felf.* Sect. V. cap. VII. pag. 160.
Fabret. l. cit. & Maffejus *Art. Critic. Lapid.* Lib. III. cap. IV. col. 315. docent esse Marmor *optimæ notæ*.

10 *Parmæ*
ad Columnam marmoream.
Ex Cyriaci Novis Fragmentis pag. 24. *n.* 42.

D. N. IMP. CAES. FLA
CONSTANTINO. P. F
VICTORI. AVG. PONTIFICI
MAXIMO. TRIBV. POTE
STAT. XXIII. IMP. XXII
CONS. V. P. P. PROCOS
RERVM. HVMANARVM
OPTIMO. PRINCIPI
DIVI. CONSTANTI. FILIO
B. R. P. NATO

Edidit Gruter. CLIX. 6. & CCLXXXIII. 3. (In Consulatu, atque Imperatoria appellatione error irrepsit, Prius posuit *Parmæ ad fores Basilicæ S. Mariæ* della Stecchata, *in columnæ fragmento*, & dein *Altini in marmore longe pulcherrimo versicolori maculoso: custoditur Patavii apud Cantarenos*.

1 *Inter Penrith & Brdughan oppida in Cumbria*
Ex schedis D. Abb. Petri Gnocchi.

I M P
C. V A L
C O N S T A
N T I N O
P I E N T
A V G

2 *Viennæ in ripa Rhodani eruta an.* 1752.
Ex Joh. Franc. Seguierio V. C.

I M P. C A E
F L . V A L
C O N S T A N T I N O
P F
A V G
D I V I V A L
C O N S T A N T I
A V G
P I I F I L I O

3 *Taurinum ab Aquis Statelliatibus translata.*
Hodie in Porticibus Regiæ Academiæ.
Ex P. Zacharia in Excurs. Litt. per Ital. pag. 50.

IIIIIIIIIR CAESAR
IIIIIII AXIMVS
IVLIANVS
AVGVSTVS

Quæ heic desunt verba (inquit Cl. Zacharia) IMPERATOR PONTIFEX M. *non injuria temporum deleta sunt, sed scalpro studiose erasa a Christianis, puto, impii Apostatæ osoribus.*

4 *Beneventi*
in Columna ante Ædes Horatii Leone.
Ex Ampliss. Præf. Joh. de Vita V. C.
Inscript. Benevent. XVIII. 7.

D. N. FL
CLAVDIO
IVLIANO AVG
PIO FELICI IN
VICTO BONO REIP
. . . .
. . . .

5 *In villa D. du Teillan Civis Monspeliensis.*
Ex Sponio Miscell. Sect. VIII.

I M P. C A E S
F L. C L A V D I O
I V L I A N O
V I C T. A C T R
P I O F E L I C
S E M P. A V G

6 *Augustæ Taurinorum.*
Columna in ipsa Urbe eruta.
Ex Maffejo Inscr. Var. CCCLXXX. 1.

IMPERATOR CAESAR
CLAVDIVS IVLIANVS
PONTIFEX MAXIMVS
SEMPER AVGVSTVS

Flavius Claudius Julianus, cognominatus *Apostata*, quia a Christi cultu ad idololatriam se convertit. Imperium obtinuit solus Anno 361. obiit vulneratus in expeditione adversus Persas An. æt. XXXI. Imperii II. Vid. *Sex. Aur. Vict. Eutrop.* Lib. X. *Ammian. Marcell.* Lib. XV. cap. 8. & lib. XXV. cap. 3. *Oros.* Lib. VII. cap. 30.

7 *Asulæ,*
in Claustro Canonicorum.
Ex Donio Cl. III. n. 69.
qui ex Libro MS. Bibl. Vatic. n. 1241.

DIV. FL. IOVIANO
TRIVMFATORI
SEMPER . AVG

Flavius Jovianus, ab aliis appellatus *Juvianus*, & ab aliis *Jovinianus Varroniani* viri præclari e Pannonia filius, creatus Imperator a militibus An. 363. Princeps pius, & Christianorum amator fuit. Obiit An. æt. XXXIII. Imper. Mens. VIII. Vid. Auctores supra citatos in not: ad Epigraphen *Maffejanam*.

8 *Primo lapide a loco* Bazilbab.
Ex Maffejo Inscr. Var. CCCCLX. 5.

DD. NN. FLAVIO
VALENTINIANO E T
VALENTI AVGG
MVNI. MIZADO
TEREN. . . . .

9 *Romæ.*
inter lapides advectos ædificationi Basilicæ D. Petri.
Ex Donio Cl. III. n. 72.
Exscripsit Donii. Amanuensis.

D. D. N. N. VALENTINIANVS
ET VALENS AVGVSTI
ORNATVI PVBLICO
CONSTITVI DICARIQVE IVSSERVNT
ADMINISTRANTE RVFIO
VOLVSIANO V C EX PR....
.:..ET PRAET. VRB. IVD.
ITER. SACRAR. COG.....

Mutiliorem & variantem reperies apud eumdem Donium Cl. II. n. 48. qui vers 4. LOCARIQVE pro DICARIQVE scribit, & penes Murat. CDLXIV. 5. ex cit. Class. II. &c. in quo deest *τὸ* IVSSERVNT, in utraque *Doniana* scriptum.

10 *Brixelli*
Ex Eph. Lit. Flor. Vol. XV. col. 622.

AETERNIS VENERANDISQVE
PRINCIPIBVS
DD NN VALENTINIANO ET
VALENTI VICTORIBVS
AC TRIVMPHATORIB.°. S
SEMPER AVGVSTIS
N.°.TIS

1 *Primo lapide a loco* Bazilbab, *Ex Maffeio Inscript. Var.* CCCCLX. *6.*

SALVIS . ET . PROPITIIS . DDD. NNN. GRATIA
NO . VALENTINIANO . THEODOSIO . INVICTISSIMIS . PRINCI
PIBVS DE PA.... EX MORE CONDIT DECRET.........

2 *In pago Moerent, 3. mill. a Gratianopoli. Ex Sponio Misc. Sect. VIII.*

DIVO GRATIANO
TYRANNIDE VINDICATA
THEODOSIVS ET VALENTINIANVS
AVGG. EX VOTO P. P.

3 *Panormi reperta prope veterem Portam vulgo* De' Patitelli. *Ex Celsiss. Principe Turrismutiæ* Ant. Inscr. di Palermo *pag.* 15. *num.* XXVIII.

EXTINTORI TYRANNICAE
.....DITATIS. D. ARCADIO
. . . .
. . . .

D. *Arcadio* M. Theodosii Fil. posita fuit hæc mutila Inscriptio *Extinctori Tyrannicæ Feditatis*, vel *crudelitatis*.

4 *In Regno Tunetano in* Tes-toure *olim Colonia Bisica Lucana. In lapide quadrato Ex Shawio pag.* 216. *Vol. I. cit. oper.*

POLLENTES IN FINE IMPERIO
DD. NN. HONORI. ET THEODOSI PPS. IMP. AVG.
ADMINISTRANTE FELICI INNODIO -----
PROC ---------------------------

5 *Romæ. In Ædibus Barberinis. En Maffeio Inscr. Var.* CCLIV. *6. In lamina ærea.*

SALVIS DD NN
LEONE ET LIBIO
SEVERO PP AVGG

In adversa parte.

CELIVS ACONIV
PROBIANVS PRAE
PRAET.FECIT

6 *Ex Bonada Tom. II. Carmin. ex Antiq. Lapid. Agamemnonis Hermae inscriptum.*

ΑΝΤ ΕΤΕΡΤΕΣΙΗΣ ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑ ΣΤΗΣΑΝ ΑΧΑΙΟΙ

Ita vertitur in *Antiqu. Asiat. Edmund. Chishul. pag.* 41.

Sic meritum posuit Agamemnona cœtus Achivum.

7 *Iustinopoli apud D. Nicolaum de Belli. Ex Cl. V. Joh. Rainaldo Carli-Rubbi* delle Antichità di Capodistria *apud Calogierà Opuscul. T. XXVIII. pag.* 173.

P. AELIO. RASPARASANO
REGI . ROXOLANORVM
V. V. F

8 *Interamnae, in Monasterio S. Petri ad januam Chori. Fragmentum Basis alicuius Statuæ Imperatori positæ. Ex Ms. C. V. D. Joannis Baptistæ Passerii.*

.....P. FELICI......
.....PRIMO.........
.....IMPER.........

9 *Ravennæ. in Templo D. Apollinaris Martyr. vulgo in* Cœlo Aureo, *ubi nunc extant FF. S. Francisci Assisiens. de Observantia. Ex Ephem. Lit. Flor. Vol. XI. col.* 667.

THEODORICVS REX GOTHORVM FVNDAVIT HANC
ECCLESIAM IN NOMINE DOMINI IESV XTI

10 *In Sarcophago, ubi condunnur cineres Theodorici Gothor. Reg. posit. in Via nova, vulgo* Strada del Corso, *prope Convent. FF. Min. de Observ.*

VAS HOC PORPHYRIACVM OLIM THEODORICI
GOTHORVM IMP. CINERES IN ROTVNDAE APICE RECONDENS
HVC PETRO DONATO CAESIO NARNIEN. PRAESVLE FAVEN.
TRANSLATVM
AD PERENNEM MEMORIAM SAPIENTES REIP. RAV. PP. C.
M. D. LXIIII.

1 *Romanellæ*
in æde D. Adriani.
Ex Sponio in Miscell. Sect. VIII. pag. 277.

SALVO D. N. THEODERICO
REGE GLORIOSISSIMO

Nemausi
Ex Hist. de la Ville de Nimes *Leonis Menard*
Tom. VII. pag. 238.

C . A N N I V S C . F . C O R
I N T E R R E X V O V I T
P O S V I T

Hodie desideratur, mendumque forsan latet.

2 *Ex Franisco Aliger. Dantis*
Nepote in Ant. Valentin. p. 60.
Ad effigiem Regis Mithridatis.

V	V		P	N
R	I		R	V
A	V		A	D
N	E		E	A
I	I		T	H
O	N	M	E	A
S	Q	A	R	E
M	V	N	I	C
A	A	E	T	E
N	M	T	I	F
I	N	I	S	F
L	A	N	H	I
I	M	T	O	G
	H	E	R	I
	A		I	E
	B		S	S
	C			

HAEC EST EFFIGIES REGIS
MAGNI MITHRADATIS DIVI
TIS ET SVMMI PAVPERIS ET
sic TENVI HIC POSITVM HORARVM
RATIONES REDDERE COGIT
POST OBITVM NVLLVM
TEMPVS HABERE DOCES

1 *Vranios et Manili ; vive inquam : nam hac manet in te*
2 *Prateritis horis nuda hac effigies.*
3 *Hac est effigies regis magni Mithradatis*
4 *Divitis & summi, pauperis & tenui.*
5 *Hic positum horarum rationes reddere cogit ;*
Post obitum nullum tempus habere doces.

Hæc apud Cl. Bonada *Carm. ex Antiq. Lapid.* Tom. I. n. XIII. pag. 193. ubi ad hanc hæc adnotat seq. pag.

„ Franciscus Aligerius V. C. e Saxo & quidem integro hoc epi- „ gramma exscripsit, sed vel poetæ, vel marmorarii imperitia „ pro epitaphio *monstrum* fecisse dolet; quod præter consuetu- „ dinem transversæ sunt priores litteræ, & versus haud mendis „ vacant enormibus. At litterarum ordo, bona cum venia di- „ xerim, non monstrum sapit: nam poetà de Ponti rege claris- „ simo agens Ponticam scribendi rationem est imitatus: multa „ quippe regum Ponti, & Syriæ numismata sic sunt inscripta, „ quod apparet etiam in antiquis urbis Basilicis.

„ 2. Sensus ut habeatur, Aligerius prudenter interpretatur hunc „ esse dialogum Mithridatis cum marmorario, quasi rex dicat, „ *tu es Vranius Manilii servus, aut libertus, qui me spirante e* „ *marmore duxisti*: cui respondet Marmorarius: *vive*, inquam, „ id est *volo te superstitem esse; nam praterito vita tempore hac* „ *sola in te manet vita*, nempe hæc effigies sine regia aucto- „ ritate, ac patrocinio nuda. Tum ad spectatores conversus „ dicit, quæ sequuntur. Primum hunc versum sic numera cum „ Aligerio: *Vrani, esmani, lovis, inquam, nam hac manet in* „ *te*: veteres enim Latini poetæ sequente vocali collidebant S, „ sicut H: nam Ennius in Annalibus:

„ *Campos, atra, qua se subducunt mænia Avella*

„ Item Catullus in fine sui operis:

„ *At fixus nostris tu dabis supplicium.*

„ *Vranios* pro Vranius, ut *Divos* pro Divus sæpe in nummis, „ & *volt*, *voltis*, *Davos* pro vult, vultis, Davus apud Plau- „ tum, & Terentium.

„ 2. Claudicat versus in *nuda hac*, nisi poeta dipthongum *ae* „ dividat: Dipthongum *ai* Virgilius dividit:

„ *Aulai in medio libabant pocula Bacchi.*

„ Sed dipthongus *ae* apud Latinos idoneos nusquam divisa „ occurrit.

3. *Mithradatis* pro Mithridatis ita apud Vaillantium in *Hist. Regum Ponti* duo nummi perhibent, in quibus hæc Epigraphe: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΜΙΘΡΑΔΑΤΟΥ ΕΥΠΑΤΟΡΟΣ &c.

In vase æneo Græci operis elegantissimi in portu Antii reperto, hodie in Museo Capitolino legitur: *Mithradates*. Istiusmodi Kimelium memoriam renovat Pompejani triumphi de Mithridate.

4. *Tenui* pro tenuis, ut in ultimo vers. *doces* pro docens.

„ 5. Simulacrum (pergit laud. Bonada) hic positum docens nos „ post obitum nullum tempus habere reliquum, cogit ratio- „ nem reddere horarum, quibus hanc vitam traduximus. „ Aligerius duas ibi sententias latere ait, M. Catonis Cen- „ sorii, & Sardanapali, quorum alter docebat, totius vitæ „ temporis reddendam nobis esse rationem; alter animum „ putans more pecudum interire, dicebat post obitum nul- „ lam homini esse reliquam voluptatem, aut ejus sensum. „ At poeta ex repugnantibus his sententiis alterutram habuit „ propositam: aut enim cum Catone dixit: post mortem „ nihil restat temporis ad comparandam gloriam; tecum igi- „ tur tempus computa, eoque, dum tibi est integrum, be- „ ne utere: aut cum Sardanapalo insaniens hac conclusione „ est usus: nullum demortuis est tempus reliquum: ergo te- „ cum ipse nunc horas cogita, ac voluptati, dum licet, & „ genio indulge, secundum illud, quod in sacris litteris de- „ ploratur: *Coronemus nos rosis, antequam marcescant.*

3 *Bononiæ.*
Ex Montfauconio Diar. Ital. XX. pag. 398.

FELSINA SARDINIAE REGEM SIBI VINCLA MINANTEM
VICTRIX CAPTIVVM CONSVLE OVANTE TRAHIT
NEC PATRIS IMPERIO CEDIT NEC CAPITVR AVRO
SIC CANE NON MAGNO SAEPE TENETVR APER

Hanc dedit Bonada Tom. I. citat. oper. n. XV. pag. 197. ubi scribit:

„ Hentius Sardiniæ Rex Bononiæ, quæ Clariss. civium sem- „ per fuit Augusta mater, infeliciter indicto bello argumen- „ tum picturæ dedit, quam Montfauconius laudat in Pala- „ tio Vicelegati Bononiensis.

CONSVLES CLASSIS V.

Pro hac Classe excerpsi laterculos Consulum ex *Fastis Muratorianis* iis annis dumtaxat, ad quos pertinent mei lapides; relictis aliis videndis in *Novo Thesauro*, quum mea sit Appendix.

Anno V. C. 395.
Ante Ær. Chr. 358.

C. FABIVS AMBVSTVS. } COSS.
C. PLAVTIVS PROCVLVS.

1 *Via Prænestina.*
Ex Donio Cl. VI. n. 40. p. 235.

DIS. MANIBVS
C. ALFIDIO. C. F. PAL. MANCINO
EQ. VIX. ANN. LXXXIX
C. ALFIDIVS. C. F. PALATINA. TAPPVS
D. D. II. NON. APRIL. CN. FABIO. AMBVSTO
C. PLAVTIO. PROCVLO. VERO. COS

Apud Diodorum *Fabii* prænomen, non *Cneus*, sed *Marcus* est. vid. Sigon. in *Fastos Comment*, De Cos. An. CCCXCV.
C. *Plautium Proculum* Cos. hujus anni fuisse ex Plautia gente plebeja, monet Pighius de *Famil. Rom.* Tom. III. p. 620.

Anno V. C. 559.
Ante Ær. Chr. 194.

P. CORNELIVS SCIPIO AFRICANVS II. } COSS.
TIB. SEMPRONIVS LONGVS.

2 *Romæ*
Ex Sponio in Miscell. Sect. IX. pag. 292.

DIS. MAN
L. APPONIVS L. F. PVBL
GLABRIO VIVVS FECIT
DISTIG. CVM LIBERIS
* COMM. DED
KAL. APRIL
P. CORNELIO SCIPIONE
AFRICANO ET
T. SEMPRONIO LONGO
COS

* *Commune.*

DISTIGum pro *Distegum* videtur scalptum, quod fuit ædificium duas habens contignationes.
P. *Cornelius Scipio Africanus* fuit Cos. I. An. V. C. 548. ante Ær. Chr. 205. cum P. *Licinio Crasso Divite*, ut in Tabulis Capitolinis legitur. De his Consulibus item Cassiodorius; & Cicero sic in *Bruto*: *Orator fuit P. Crassus, qui cum Africano Consul fuit.*
P. *Corn.* Scipio *Africanus* filius fuit P. Cornelii Scipionis Cos. V. C. 535. & ante Ær. Chr. 218. & *Tib. Sempronius Longus* Filius *Ti. Sempronii Longi* Cos. d. an. V. C. 535. teste Livio. Sub horum Consulatu secundum bellum Punicum initum est.

Anno V. C. 630.
Ante Ær. Chr. 123.

Q. CAECILIVS METELLVS, *dictus* BALEARICVS. } COSS.
T. QVINCTIVS FLAMININVS.

3 *Florentiæ*
In Museo Antinoriano.
Exscripsi.
Fragmentum Columnæ marmoreæ.

T. QVINCTIVS. T. F
FLAMININVS
COS
PISAS.
. . . .

Hæc mendosa in 2. vers. ubi FLAMINIVS apud Murat. DCCXXXIX. 5. & Gor. *Inscript. Antiq. Etr.* Part. II. pag. 460. num. 84. at emendata Par. III. p. 175. n. 215. & in C. V. Joh. Lamii Odœpor. Tom. I. Ad hanc Cl. Muratorius loc. cit. inter alia scribit: *Heic tantummodo adnotandum, A. V. C. 360. ante Ær. Chr. 123. Romæ Cos. processisse* T. Quinctium Flamininum . . . . . . *adeout suspicari quisquam non immerita possit, eumdem heic memorari, sed tanta antiquitatis mihi non creditur hæc Inscriptiuncula.*
T. Quinctius *Flamininus* (ut in nostro lapide & non *Flaminius*) scribitur in *Fastis Sicul.* in Cassiodoro, Eutropio, Orosio, Sigonio, Pighio, & aliis.
Q. *Metellus*, (ait laud. Sigonius ad An. V. C. DCXXX.) *maximus natu est e filiis quatuor Macedonici: quem a devictis in hoc honore Balearibus*, Q. *Metellum* Balearicum *vocat* Plutarchus *de fortuna Romanorum, itemque alii.*

Anno V. C. 670.
Ante Ær. Chr. 83.

L. CORNELIVS SCIPIO ASIATICVS. } COSS.
C. IVNIVS NORBANVS.

4 *Via Nomentana.*
Ex Donio Cl. VI. n. 41. pag. 235.

M. POMPILIO. M. F. QVIR. SABINO
EQVIT. ROM. VIX. ANN. LXVI.
M. POMPILIVS. M. P. QVIR. ASPER
PATRI. PIISSIM. POS. K. IVN
L. SCIPIONE. ASIATICO. C. NORBANO
COS

Grut. MXXXI. 9. lin. 2. AN. LXVII. lin. ult. NORBANO BVLBO absque COS.
In *Capitolinis fragmentis* est: *L. Cornelius L. F. N. Scipio Asiaticus.* Horum Consulum præter alios meminit Tacitus, cum ait Lib. XIX. *Pulsis Regibus, Horatius Pulvillus II. consul templum Jovis Capitolini dedicavit. Iisdem rursus vestigiis situm est, postquam interjecto CDXV. annorum spatio* L. *Scipione*, C. *Norbano Cos. flagraverat.* Petavius scribit: *Cn. Norbanus Flaccus*, perperam. Vid. Ind. Pigh. voc. *Junius Norbanus.*

Anno V. C. 701.
Ante Ær. Chr. 52.

CN. POMPEIVS MAGNVS III. *primus Consul sine Collega usque ad Kal. Sext.*
Q. CAECILIVS METELLVS PIVS SCIPIO *Kal. Sext.* } COSS.

1 *Auximi*
in publico Palatio.
Ex Cl. Zacharia Excurs. Litter. per Italiam
pag. 275.

....OMPEJO G. N.
MAGNO . IMP. CONS. TER
PATRONO . PVBLICE

CN. *Pompejus M. fuit Coss.* I. An. V. C. 683. ante Ær. Chr. 70. & iterum An. V. C. 698. ante Ær. Chr. 55. & tertium V. C. 701. ante Ær. Chr. 52. Solus per VII. menses. Nemo non vidit istiusmodi fragmentum ex nota TER. Consulatu Pompeji pertinere ad huoc annum.

Anno V. C. 710.
Ante Ær. Chr. 43.

C. VIBIVS PANSA, *cui occiso suffectus*
C. IVLIVS CAESAR OCTAVIVS,
cui abdicanti suffectus fuit
C. CARRINAS.
A. HIRTIVS, *cui occiso suffectus*,
Q. PEDIVS, *cui mortuo suffectus*
P. VENTIDIVS. } COSS.

2 *Pinnæ.*
Ex MS. historia ejusdem Civitatis,
& ex Ephem. Litt. Flor. Vol. XV. col. 393.

..TIO . ET . PANSAE . COSS

Lege: *Hirtio &c.*
Cassiodorus (ait Sigonius in cit. opere ad hunc annum) *& cum Siculis cæteri Consules edunt in hunc annum* C. Pansam, A. Hirtium, *quos Dio vocat* C. Vibium Pansam Caprominianum, A. Hirtium, A. F.... *Hirtius nams extitit ex filiis proscriptorum a Sulla, quos Cæsar ad honores evexit, auctore Dione. Idem A. Hirtius, A. F. dicitur in* Tabula Capitolina · C. *Pansa* C. F. in Colotiana.

Anno V. C. 719.
Ante Ær. Chr. 34.

L. SCRIBONIVS LIBO
M. ANTONIVS II.
cui abdicanti suffectus est
L. SEMPRONIVS ATRATINVS } COSS.

3 *Fragmentum Magistratuum, ex Apiano desumptum a Grutero pag.* CCIC. *quod cum variis in locis differat, & aliquos versus ab eodem Apiano, & Grutero omissos suppleat, ut conferentibus constabit, libenter heic subjicio ex MS. Fr. Joannis Jucundi Veronensis, olim exstante penes V. Cl. Ant. Franc. Marmium: Ex quo Donius Clas. V. num.* 4.

P. PECINIVS	P. PVBLILIVS AED
SEMPRONIVS	L. SCRIBONIVS
K. IVL.	PAVL. AEMILIVS
	C. MEMMIVS
K. NOVEM.	M. HERENNIVS

BELLVM ILLVRICVM.

EX . K . IVL . AD . K . IVL

Q. LARCIVS	C. RVMEIVS . $\overline{II}$ VIR
M. MEMMIVS	L. ANNAEVS AED
C. ANNIVS	SEX. VETTIVS. AED
EX . K . IVL.	AD . K . IVL
L. SCRVTARIVS	M. CALPVRNIVS Q
IMP. CAESAR $\overline{III}$	M. VALERIVS
K. MAI	T. TITIVS
K. OCT	CN. POMPEIVS

BELLVM ACTI.

EX . K . FEBR . AD K . IVL

SEX. TITIVS	L. GEMINIVS $\overline{II}$. VIR

HOC ANNO QVAESTORES CREATI

EX . K . IVL . AD K . IVL

G. SVLPICIVS	C. SALVIVS BVBVLCVS . Q
IMP. CAESAR $\overline{II}$.	L. VOLCATIVS
K . IANVAR	P . AVTRONIVS
K . MAI	L . FLAVIVS
	C . FONTEIVS
K . IVL.	M . ACILIVS
K . SEPTEMBR.	L . VINVCIVS

K.OCT.	L.LARONIVS
EX K. IVL.	AD K. IVL
C.AEMILIVS	C.PONTIENVS. II VIR
C.VALERIVS	C.TVRPILIVS AED
L.LIVIVS.LIGVS	L.CORNELIVS Q
C.DOMITIVS	C.SOSIVS
K.IVL.	L.CORNELIVS
K.NOV.	M.VALERIVS
EX K. IVL. AD KAL. SEPT. PRAEFECTI	
T.LICINIVS	L.CORNELIVS
EX K. IVL.	AD. K. FEBR
P.SEXTIVS	Q.LVCCEIVS AED
EX K. IVL.	AD K. IAN
L.SCVTARIVS	T.SEPVNIVS. II VIR
T.ANTONIVS	M.VALERIVS MESS.AED
L.ANNIVS	C. VALERIVS Q
IMP.CAESAR IIII	M.LICINIVS
K.IVL.	C.ANTISTIVS
BELLVM ALEXANDREAE	
EID.SEPT.	M.TVLLIVS
K.NOV.	L.SAENIVS
EX K.IAN.	AD K. IAN.
L.CORNELIVS	Q.VETTIVS II VIR
C.CASSIVS	C.GEMINIVS NIGER Q
IMP. CAESAR V.	SEX. APPVLEIVS
L.OPPIVS	L. LIVIVS II VIR Q
M. NARIVS	C. MESTRIVS AED
Q. PLESTINVS	SEX. FADIVS. Q
IMP. CAESAR VI	M. AGRIPPA II
IDEM CENSORIA POTEST. LVSTRVM FECER	
EX K. IAN.	AD K. IVL.
L.GAVIVS	C.GEMINIVS NIG. II VIR
Q.CENTRONIVS	C.CLODIVS AED

. . . .

Hæc apud Murat. CCXCIV. 1. ex *schedis antiquioribus Farnesianis*, sed varians, quamvis ab eodem afferantur sex variantes *ex schedis F. Jucundi*. Ex hoc colliges, discrepantes ad invicem esse schedas Fr. Jucundi, ex quibus Muratorius exscripsit hanc epigraphen, ab iis, quæ extabant penes laudatum Marmium. Refertur hoc fragmentum in *Nov. Thes.* in *Class. V. Consulum* ad an. V. C. 719. ante Ær. Chr. 34. quapropter & ego ad eundem annum retuli, in quo consules hujus anni, & sex subsequentium habentur.

Anno V. C. 739.
Ante Ær. Chr. 14.

M. LICINIVS CRASSVS.
CN. CORNELIVS LENTVLVS. } COSS.

1 *Reperta VI. M. P. Venusiam ultra ad Palatium via* Spinazzola.
Ex Cl. Pratillo de via Appia pag. 53.

M. AVRELIVS M. FIL
SILVIANVS
TRIB. MILIT. AIDIL
Q. PRAEF. VIGILVM
IN MACED. PROF
MERCVRIO PACIF
PERICVL. SVPERSTES
VOT. SOL
IV. KAL. IANVAR
CN. LENTVLO M. CRASSO COS
PRO CVIVS DEDICAT. STATVAE
. . . .
. . . .

„ Diversus hic *Lentulus* est ab eo, qui Consul fuit anno V.C.
„ 735. Ille est L. F. hic Cn. F. Ita monet Cl. D. Joseph M. Stampa in Adnotat. ad *Sigonii in Fastos Comment.* edit. Mediolani 1732. Tom. I. col. 380. lit. E.

Anno V. C. 745.
Ante Ær. Chr. 8.

C. MARCIVS CENSORINVS.
C. ASINIVS GALLVS. } COSS.

2 *Romæ.*
Ex Sponii Miscell.

APOLLINI
IMP. CAES. DIVI F. AVGVSTVS
PONTIFEX MAXIMVS
IMP. XIIII. COS. XI. TR. POT. XVI
EX STIPE QVAM POPVLVS ROMANVS
KALENDIS IANVARIIS C. MAR
CIO CENSORINO ET C. ASINIO GALLO COS

1 *Reperta in arce Brixiensi.*
Nunc in Museo Veronensi.
Ex Maffejo pag. CIX. 1.

L. VIBIVS. VISCI. L. NYMPHODOTVS
BERGIMO VOTVM
C. ASINIO. GALLO. C. MARCIO. CENSOR
COS
L. SALVIO. APRO. C. POSTVMIO. COSTA
II. VIRIS. QVINQVENNALIBVS

Hanc dederunt Vinacesius in *Additione ad Rubrum*, Fabrettus, & Turrius ex *Schedis Barberinis*, ac nuper Muratorius CCXCVII. 4. sed non sine vitiis.

Anno V. C. 769.
Æræ Chr. 17.

C. CAELIVS RVFVS
L. POMPONIVS FLACCVS GRAECINVS. } COSS.

In Vico S. Blasii Lucaniæ.
2 *Ex Maffejo Inscript. Var.* CCCLIII. 1.

I. O. M. ET. MERCVRIO. REDVCI
OB. REDITVM. M. CALEVII. PACATI
M. VEBIVS. M. L. GEMINVS
EX. VOTO
C. CAECILIO. RVFO
L. POMPONIO. FLACCO COS

Murat. CCCI. 1. l. 1. scribit: I. O. absque M. lin. 2. M. CLAERII. (*Valletta* M. CALERII.) lin. 3. M. VIBIVS. M. LIB. lin. 4. IIX. VOT. P.
Ex hoc lapide firmatur Panvinii sententia de nomine primi Consulis, qui eum appellavit *Caium Caecilium*, non vero *Cajum Caelium*, uti perperam in *Gruteriana* epigraphe CCXLVIII. 8. Et id eruitur etiam ex Dione Lib. LVII. p. 613. ubi ait: *Sequenti anno* (nempe post consulatum *Tauri*, *& Libonis*) *C. Cæcilius Rufus*, *L. Pomponius Flaccus Consulum nomen gesserunt. Ab hac sententia* ait Murat. in Not. ad d. Epig.) *discessere Pagius*, *Blanchinius*, *& alii*; *at litem dirimit hic lapis*. Vid. *Fastor. Triumphorumque Romanorum post Sigonium Continuat.* T. I. cit. edit. col. 604. lit. C.

Anno V. C. 781.
Æræ Chr. 29.

L. RVBELLIVS GEMINVS.
C. FVFIVS GEMINVS; *quibus suffecti Calendis Julii*,
A. PLAVTIVS.
L. NONIVS ASPRENAS. } COSS.

3 *Romæ, in Capitolio.*
Ex Ficoronio, Le Vestigia di Roma Antica
Lib. I. Cap. IX. p. 53. & ex Blanchinio in Not. ad Anastas. T. II. pag. 2.

XI. K. OCT
Q. TEDIVS. Ɔ. L. GERMVLLVS
XVI. K. NOV
OPPIA. M. F. PARIET. IIII. COL. II
Q. IVNIO. BLAESO. L. ANTISTIO. VET
X. K. IAN
SEX. CAMPATIVS. SEX. L. EVTACTVS
PARIETE. II. COL. I
C. FVFIO. GEMINO
L. RVBELLIO. GEMINO COS
IIII. IDVS. MAI. OSSA. INLATA
LVRIAE. P. L. APRILIS
PARIETE. II. COL. III

Murat. CCCI. 4. lin. 2. Q. TEOLVS. contra fidem marmoris. In altero hujus Epigraphis exemplo scribitur C. RVFIO. GEMINO. at male. Alia Inscriptio pertinens ad hos Coss. affertur ab Eminentiss. Norisio in *Epist. Consular.* pag. 9. & in *Apparat.* nov. edit. Baronii pag. 146. qui ponit *Mediolani ex Collectaneis Archiati*:

P. TVTILIVS. P. F. O...
VETERANVS. SIGINDVNO
AQVILIFER. LEG. V....
CVRATOR. VET......
ACCEPIT. AB. IMPE...
PRAEMIA. DVPL......
NATVS. EST. A. HIRTIO..
VIBIO. PANSA. COS. Diem obit
C. FVFIO. GEMINO. L. RVbellio
GEMINO. COS. SIBI....
PATECINGI. F....
DEMINCAE...
ANDOBLATONI. P. P
GNATAE P. P
T. P

Eadem apud Fabret. de *Col. Trajani* cap. VII. p. 197.

Ex his duobus titulis restituitur verum prænomen *Rubellio Gemino*, qui *Lucii* fuit, non *Caji*, ut præter alios vult Panvinius; & emendatur error, in quem lapsus est Baronius, Calvisius, Pagius, qui post Cassiodorium, ac Severum Sulpicium, priorem Consulem *Fusium* adpellant, cum sit *Fufius*. Horum Coss. in aliis lapidibus fit mentio, ut apud Gruter. DXXXV. 1. & Fabrett. *Inscr. Antiq.* p. 136. n. 17. & apud Donium Class. VI. n. 121.
Mortuus est (ait S. Aug. Lib. XVIII. de Civit. Dei cap. 54. *ergo CHRISTVS duobus Geminis Consulibus*. scilicet anno Ær. Vulg. XXIX. Fasti Vindobonenses *Gemino*, *& Gemino*: Hoc CONSVLE (*pro his Consulibus*) CHRISTVS PASSVS EST. Quibus suffecti fuere *A. Plautius*, *L. Nonius Asprenas*, ut docet laudatus Norisius in cit. *Epist.* pag. 10. & 11.
In *Fragmento Nolano Fastorum municipalium* apud Gruter. MLXXXVII. 1. legitur:

SVF. A. PLAVTIVS. L. NONIVS &c.

& in *tessera Gladiatoria* apud. d. Fabret. pag. 39. n. 193.

CELER
CLODI
SP. ID. IVL
L. ASP. A. PLAVT

quem ult. vers. interpretatur Norisius L. *Nonio Asprenate*, *A. Plautio Coss.*
De istiusmodi anno mortis CHRISTI vid. inter alios Cl. Bertium *Ecclesiast. Hist. Breviar.* Part. I. Cap. XIII. p. 68. edit. Pisis 1750.
De *Annis Christi* pereruditè scripsit Cl. Jacobus Bettazzi in Libro, qui Eruditorum damno adhuc ineditus est.

Anno V. C. 782.
Ær. Chr. 30.

L. CASSIVS LONGINVS.
M. VINICIVS QVARTINVS.
quibus suffecti fuere
C. CASSIVS LONGINVS.
L. NAEVIVS SVRDINVS. } COSS.

4 *Romæ.*
Ex Sponio Miscell. Sect. II. Art. VII. pag. 34.

GENIO
PONT
....SIM. COMITI VNIVERSIS FELIX
L. CASSIO LONGINO M. VENICIO COS
MAG. FONT. D. D
M. ANNIVS DAPHNVS
M. TATIVS STEPHANVS
M. MVCIVS PRIMVS
M. ARISTIVS CELER
SEP. ANICIVS DAMA
Q. FABIVS TERES
MINIST. FONT
QVARTIO PLOTI
EPAOATHVS MARSICI
STEPHANVS LIBONI
PRIMIGENIVS POMPONI
ANTHVS CLEMENTI
EROS BE...
D. D. K. AVG

Id est, *Dedic. Kal. Aug.* Horum Coss. fit mentio apud Gruter. MLXXXVII. 1. in *Nolano Lapide*.
Paterculus historiam suam *M. Vinicio* Consuli nuncupavit. Suet. in *Cajo* 24. meminit *Cassii Longini*, qui *Drusilla* nupsit, & *M. Vinicius Agrippina*. In antiquiss. *Romanorum Pontificum* catalogo, quem ex Trevirensi Biblioth. habuit Pighius in *Gestis S. Petri* legitur: Beatus Petrus sedisse a Consulatu *Vinucii*, *& Longini*, *usque Nerone*, *& Vetere*. C. *Cassius Longinus* Cos. suffectus hoc anno Celeb. J. C. fuit. Ita Tillemont. ex Lib. VI. cap. 49. *Taciti Annal.*

Anno V. C. 790.
Ær. Chr. 38.

M. AQVILLIVS IVLIANVS. }
P. NONIVS ASPRENAS. } COSS.

1 *Effossus inter Antii rudera,*
hodie in Ædibus Capitolinis.
Ex Annal. Eccl. Baronii edit. Lucæ
T. I. pag. 255. in Notis.

M. AQVIL

Y. NONIO ASPREN

De his Consulibus scribit Dio Lib. LIX. pag. 646. *Anno insequenti consules ex his, qui dudum designati fuerant, facti sunt M. Aquilius Julianus & P. Nonius Asprenas.* Frontinus Lib. I. Art. XIII. ait · *C. Cæsar, qui Tiberio successit cum parum & publicis usibus, & privatis voluptatibus septem ductus aquarum sufficere viderentur, altero imperii sui anno, M. Aquilio Juliano, P. Nonio Asprenate Cos.* An. V. C. DCCLXXXVIIII. *duos ductus inchoavit.* Item Lib. II. *Aquilio Juliano, & Nonio Asprenate Cos.* &c. Fasti Idatiani, Vindobonenses, & Prosperi Chronicon: *Juliano & Asprenate.* Almelovenius in Frontino mendose legit *Juvianus* pro *Julianus*. Cl. Polenus observat, in aliquibus vetustis codicibus ejusdem Frontini scriptum esse *Aquila*, & non *Aquillias*; at legendum monet *Aquillias*, ut ex citato loc. Dionis.
Consules hujus anni jam fuisse a Tiberio designatos praecedentis anni initio, scribit idem Dio.

Anno V. C. 809.
Ær. Chr. 57.

NERO CLAVDIVS IMP. AVG. II. }
L. CALPVRNIVS PISO; }
quibus suffecti fuere } COSS.
DECENNIVS GEMINVS. }
POMPEIVS PAVLLINVS. }

2 *Pompeiopoli in Hispania.*
Ex Sponio in Miscell. Sect. VIII. pag. 278.

NERONE CLAVDIO CAESARE
AVG. GER. II.
CAESIO MARTIALE COS
VIII.
IDVS DECEMBRIS CIVITAS POM
PEIONENSIS HOSPITIVM RENOVA
VIT CVM L. POMPEIO. L. F. ANI
PRIMIANO
IN FINE ANNI PRIMIANVM
LIBERIS POSTERISQ. SVIS
EGERVNT LEG. SEX
POMPEIVS NEPOS SERGIVS CRES
CENS

In ædibus Capitolinis
Ex Georgio in Not. ad Pagium in nov. edit. Baronii Tom. I. p. 555.

MINERVAE. AVG. SACRVM
NERONE. CLAVDIO. * I. L
CAESIO. MARTIALE. CO.....
DEDIC. K. DE....

* *forte* II.

Claudius Nero Consul fuit

I. cum *Antistio Veteri* Anno V. C. 807. Ær. Chr. 55.
II. cum *L. Calpurnio Pisone* Anno V. C. 809. Ær. Ch. 57.
III. cum *Valerio Messalla* An. V. C. 810. Ær. Chr. 58.
IV. cum *Cosso Cornelio Lentulo* An. V. C. 812. Ær. Ch. 60.

Et nunquam in vulgatis Fastis legitur habuisse Collegam *L. Casium Martialem*, ergo hoc anno Chr. 57. ex his duobus adlatis lapidibus d. *L. Casium* suffectum fuisse *Pisoni* credendum est, non vero *Decennium Geminum*, & *Pompejum Paullinum*, ut vult Onuphrius, Almelovenius, & Muratorius: nam *Pompejum Paullinum* esse Consulem non potuisse An. V. C. 809. docet Pighius, quia hoc anno *Paullinus* inferiorem Germaniam legatus gubernabat.

Anno V. C. 820.
Ær. Chr. 68.

C. SILIVS ITALICVS. }
M. GALERIVS TRACHALVS. }
quibus suffecti fuere }
M. PLAVTIVS SILVANVS. }
M. SALVIVS OTHO. } COSS.
quibus suffecti }
C. BELLICVS NATALIS. }
P. CORNELIVS SCIPIO ASIATICVS. }

3 *Romæ*
in ædibus Marchionis Alexandri
Gregorii Capponii.
Ex Annal. Eccl. Baronii Tom. I. pag. 655.
in Notis Ampliss. Præs. Dom. Georgii.

... VITORIO VINAR VI....
... ALPIAE. QVARTILLAE. VXORI
... S. SVI. V. A. LXX.
... IO. FACT. EST. NERONE V. ET TRACHA
... QVI. AD. HOC. OFFICIVM VENISTIS
... OSTIO NOLITE

Aliquantulum variat apud Murat. CCCVI. 2.

„ Quintus hic est, ait Cl. Georgius in cit Not. & novissimus Neronis consulatus, nusquam in veteribus monumentis memoratus, de quo plane tamen Suetonius, quem quintum consulatum Pagius in *Epist. Hypatica* Par. I. Cap. V. p. 37. suffectum appellat, quod ordinariis Consulibus subrogatus esset, quamquam revera Consules eos Nero abrogasset. Hinc Plinius in Paneg. Trajani c. 57. *Fuit etiam* (Nero) *qui in principatus sui fine, consulatum, quem dederat, ipse magna ex parte jam gestum extorqueret & raperet.* Forte Silium Italicum respicit: de quo idem Plinius Lib. III. Epist. VII. *Utque novissimus a Nerone factus est Consul, ita postremus ex omnibus, quos Nero Consules fecerat, decessit.* Dolendum est, adlatum modo lapidem contractum esse; nam aliquid lucis rei perobscuræ daret. Falluntur ergo qui Neronem V. *Consulem* suffectum fuisse anno superiori putarunt. Collega Neroni *Trachala* a marmorario in adlato lapide datus est, ignota nobis de causa; Nam alioquin lapis ejusmodi cum Suetonio pugnaret. Ceterum in vulgatis Fastis consules hujus anni (Ær. Ch. 68.) hoc modo efferuntur: Fasti Vindobonenses: *Trachala, & Italico*: Fasti Idatiani: *Italico, & Trachala*. Prosperi Chronicon: *Silio Italico, & Turpiliano*: Frontinus *Silio & Galerio Trachala*: Tacit. lib. I. Hist. c. 90. *Galerium Trachalam* nominat. Quidam volunt Silium Italicum ter Consulem fuisse, quod Plinius in Panegyrico Trajani c. 58. habeat hæc: *Erat in Senatu ter Consul, quum tu tertium Consulatum recusabas.* Quæ verba ad *Silium Italicum* detorquet Lypsius, sed de quovis alio esse intelligenda, docet Christoph. Cellarius in *Differt. de C. Silio Italico* Poeta Consulari n. XIII. & XIV. quum *Silius* post Consulatum, quem cum *Nerone* gessit, a republica secesserit, & honesto otio se mancipavit, ut patet ex Mart. Lib. VII. Epig. 63.
„ Die IX. Junii hujus anni *Nerone* interfecto; suffecti exinde leguntur C. *Bellicus* (non Bellicius, ut apud quosdam est) *Natalis* & *P. Cornelius Scipio Asiaticus*. Basis Romæ olim in *ædibus Maffejorum* apud Gruter. CCXXXVIII. 22.

DEDIC. IDIB. OCTOBR
C. BELLICO. NATALE
P. CORNELIO. SCIPIONE. ASIATICO COS

„ *Lapis nunc in ædibus Capitolinis.*

HORRIORVM
.... ER. GALBAE. IMP. AVGVSTI
..... BELLICO. NATALE
..... CORNELIO. SCIPIONE. ASIATICO
COS

„ Suffecti fuerunt hi Consules hoc anno *Kal. Septemb. Tabula* ænea Honestæ missionis, qua Galba Imp. Veteranis, qui militaverunt in *Legione I. Adjutrice* honestam missionem, & civitatem dedit, utrinque scripta, & edita inter *Inscript. Urb. Etc.* Par. 2. pag. 257. habet:

A. D. XI. K. IAN
C. BELLICO. NATALE
P. CORNELIO. SCIPIONE COS

„ De Servo C. BELLICI. NATALIS meminit vetus lapis apud Fabret. pag. 108. n. 262. In *Veter. Latii Tom.* II. pag. 196. ex *Schedis Ligorianis* profertur Inscriptio *dedicata* XVI. KAL. OCTOBRIS. C. VERO. NATALE. ET. P. CORNELIO. SCIPIONE. ASIATIC. COSS. Ligorius perperam VERO pro BELLICO exscripsit.

Anno V. C. 827.
Ær. Chr. 75.

T. FLAVIVS VESPASIAN. IMP. AVG. VI.
TITVS CAESAR IV.
quibus abdicantibus suffecti fuere } COSS.
T. FLAVIVS DOMITIANVS IV.
M. LICINIVS MVCIANVS III.

1 *Romæ.*
E schedis Barberinis
Spon. in Miscell. Sect. II. Art. VIII. pag. 43.

HERCVLI SANCTISSIMO
PLACIFERO SACRVM
IVLIA CASANTIA ET IVL
TVFFICIVS V. S. L. M
DEDIC. XIIII. KAL
IVL. IMP. VESPASIANO AVG. VI
TITO FLAVIO CAESARE IIII COS

Murat. CCCIK. 4. ex Ligorio lin. 2. PACIFERO. lin. 3. CASANTRA, lin. 4. FVFICIVS. De Consulibus Ordinariis hujus anni conveniunt fere omnes Chronologi. Heic non est, cur immoremur.

Anno V. C. 832.
Ær. Chr. 80.

TITVS IMP. AVG. VIII.
FL. DOMITIANVS CAESAR VII. } COSS.

2 *Capuæ in Foro nuper effossa*
Ex Annal. Litt. Ital. To. II. p. 300.

GENIO ET VICTORIAE
IMP. AVG. CAES. T. VESPASIAN
COS. VIII. PP.
L. NAERATIVS PRISCVS L. F
AEDIL. ITER. Q. ET CVR. AQV
PROCOS. CAMPANIAE
SIGNVM POS. ET POPVL
SPECTAC. ET EPVL. DEB. V. ID. OCT
VESPASIANO VIII. ET DOMITIANO VII
COS

Marmorarii, sive exscriptoris oscitantia deest initio vers. 9. T. idest *Tito*, qui imperator fuit hoc anno Consul VIII. cum *Domitiano* IV. ut e Fastis Siculis, Anonymo Norisiano, Idatio, & Numis antiquis apud Medinbarbum, & ex Panvinio, Petavio, Pagio, Tillemontio, Almelovenio, & Blanchinio. De Consulibus vero suffectis hoc anno Cl. Georgius in Not. ad Pagium cit. edit. *Baronii* ad an. Ch. 80. Tom. 1. p. 705. ait: „ In parte hujus anni postrema, „ ni mea conjectura fallit, Consules suffecti fuere *M. Tillius Frugi, & T. Vinicius Julianus*, quod eorum nomina „ in tabula *Fratrum Arvalium* edita a Phil. a Turre in „ *Monument. veteris Antii* pag. 387. prænotata sint, & quidem VII. *idus Decembris*, qua die vota nuncupata sunt „ a *Tito Imp.* ad restitutionem, & dedicationem Capitolii. Georgio contradicit Celeb. Muratorius ad an. Ær. Ch. 79. qui in laterculo Coss. scribit: *Mortuo Vespasiano VIII. Kal. Julii, & abdicante Consulatum Tito ejus Filio, qui in Imperio successit, suffectus fuisse opinor*

M. TITIVM FRVGEM
T. VINIVM IVLIANVM } COSS.

Philippus a Turre horum nomina Consulum, ita edidit: *M. Tillio Frugi, T. Vinicio Juliano*, quem sequutus est Georgius in adlata adnotatione contra fidem *Fragmenti duorum lapidum, spectantium ad Collegium Fratrum Arvalium* edit. in *Nov. Thes.* CCCXII. 2. vers. 12. Confer. Murat. notam.

Anno V. C. 837.
Ær. Chr. 85.

FL. DOMITIANVS IMP. AVG. XI.
T. AVRELIVS FVLVIVS. } COSS.

3 *Arimini*
In Museo Joh. Bianchi V. Cl.
Tessera spectatoria ex lapide Sardio.
Ex Ephem. Litt. Flor. Vol. IV. col. 732.

FELIX
ANTONI
SP. K. IVN
FVLVO. COS

Idest: *Felix Antonius Spectatus Kalendis Juniis Fulvo Consule*. Ita Cl. Bianchi: *Fulvus*, sive *Fulvius* Consul primum hujus anni, & secundum quadriennio post, scilicet anno Chr. 89. cum A. *Sempronio Atratino*, fuit *Imp. Antonini Pii* Avus, ut Capitolinus refert in *Anton. Pii* cap. 1. his verbis: *Avus* (Antonini Pii) *Titus Aurelius Fulvius, qui per honores diversos ad secundum Consulatum, & præfecturam Urbis pervenit*. De ejusdem Præfectura vid. Cl. Corsinum ad an. V. C. 843. Chr. 90.
Citata Tessera obtruncati coni figuram exhibet, altitudinis digit. Paris. I. cujus basis occupat spatium trium, vel quatuor linearum illius mensuræ.

Anno V. C. 844.
Ær. Chr. 92.

FL. DOMITIANVS IMP. AVG. XVI.
Q. VOLVSIVS SATVRNINVS. } COSS.

Panvinius, & Petavius *Auli*, & non *Quinti* prænomen tribuunt *Volusio Saturnino*: at in lapide Gruteriano CCC. 1. vers. 13. & 14. clare legitur:

IMP. CAES. . . . . . . AVG. GER. XVI. COS
Q. VOLVSIVS. SATVRNINVS &c.

Vid. Norisium in *Epist. Consul.* pag. 202. cit. Edit.

Tabula ænea alta unc. XII. lata IX. antiqui pedis Rom. formulam honestæ Missionis Militibus datæ a Roman. Imp. continens.
Ex Gorio Inscript. Antiq. Etr. Part. I. p. 69. n. 192. qui exscripsit ex Cod. MS. Fr. Jucundi Veron. olim apud Cl. V. Ant. Francisc. Marmium exstante.

IMP. CAESAR. DIVI. VESPASIANI. F. DOMITIA
NVS. AVGVSTVS. GERMANICVS. PONTIFEX MAXI
MVS. TRIBVNIC. POTESTAT. XII. IMP. XXII. COS. XVI.
CENSOR PERPETVVS P. P
PEDITIBVS. ET. EQVITIBVS. QVI. MILITANT. IN. COHOR
TE III. ALPINORVM. ET. IN. VIII. VOLVNTARIORVM
CIVIVM. ROMANORVM. QVI. PEREGRINAE. CONDICIO
NIS. PROBATI. ERANT. ET. SVNT. IN. DELMATIA. SVB. Q. POM
PONIO. RVFO. QVI. QVINA. ET. VICENA. STIPENDIA
AVT. PLVRA. MERVERVNT. ITEM. DIMISSO. HO
NESTA. MISSIONE. EMERITIS. STIPENDIIS
QVORVM. NOMINA. SVBSCRIPTA. SVNT. IPSIS
LIBERIS. POSTERISQVE. EORVM. CIVITATEM
DEDIT. ET. CONVBIVM. CVM. VXORIBVS
QVAS. TVNC. HABVISSENT. CVM. EST. CIVI
TAS. IIS. DATA. AVT. SIQVI. CAELIBES. ESSENT. CVM
IIS. QVAS. POSTEA. DVXISSENT. DVMTAXAT
SINGVLI. SINGVLAS. A. D. III. IDVS. IVLIAS
M. LOLLIO. PAVLLINO. VALERIO. ASIATICO. SATVRNINO
C. ANTIO. IVLIO. QVADRATO. COS
COHORT. III. ALPINORVM. CVI. PRAEST
C. VIBIVS. MAXIMVS
PEDITI
VENETO. DITI. EDAVERS
ET. MADENAE. PLARENTIS. FILIAE. VXORI. EIVS. DERAAVST
ET. GAIO. F. EIVS
DESCRIPTVM. ET. RECOGNITVM. EX. TABVLA
AENEA. QVAE. FIXA. EST. ROMAE
IN. MVRO. POST. TEMPLVM. DIVI. AVG. AD. MINERVAM

A. VOLVMNI EXPECTATI
Q. ORFI CVPITI
CN. EGNATI VITALIS
SEX. MANLI CINNAMI
L. PVLLI SPERATI
P. ATINI AMERIMNI
L. PVLLI VERECVNDI

Mendosam & variantem, ac aliter dispositis versibus dedit Gruter. DLXXIV. 5. 6. 7. a Gorio, qui hæc adnotat:

Vers. 8. *Gruter.* SVB. Q. PONPONIO. *Tabula sic habet:* SVB. Q. POMPONIO.
Vers. 11. EMERITIS. STIPENDIIS. LIBERIS. *Heic integrum versum omittit.*
Vers. 14. DEDIT. ET. CONNVBIVM. *Tab. h.* DEDIT. ET. CONVBIVM. *sic Virgilius Mediceus.*
Vers. 18. SINGVLI. SI∴GVLAS. *In antica, & postica hujus Tabulæ* SINGVLI. SINGVLAS.
Vers. 19. M. LOLLIO. PAVLINO. *Tab. h.* M. LOLLIO. PAVLLINO.
Vers. 21. CVI. PRAE. IST. ST. *Tab. h.* CVI. PRAEST.
Vers. 22. & 24. PEDITI. V. ENETO. *Tab.* PEDITI. VENETO.
Vers. 25. ET. MADENAE. PIARENTIS. *Tab.* ET. MADENAE. PLARENTIS.
Eidem vers. VXORI. EIVS. DERMVST. *Tab.* VXORI EIVS DERAAVST. *In postica, in qua tota Inscriptio repetitur, legitur* VXORI. EIVS. DERMIVST. Ms. Fr. Jucundi habet VXORI. EIVS. DECAMINIS.
Vers. 26. ET. Q. GAIO. F. EIVS. *Tab. sic* ET GAIO F. EIVS.
Vers. 30. A VOLVMNI EXPECTATI. *Horum Militum nomina in postica hujus Tabulæ incisa leguntur.*
Vers. 36. VERDECVNI. *Tab.* VERECVNDI.

M. *Lollius Paullinus* Consul suffectus fuit An. V. C. 845. & est prior ille *Paullinus*, ad quem *Plinii* Epistolæ Lib. V. 10. & IX. 37. Vid. Phil. a Turre *Monum. Antii de Colonia Forojul.* pag. 373.

Anno V. C. 848.
Ær. Ch. 96.

C. ANTISTIVS VETVS.
C. MANLIVS VALENS. } COSS.

1

Interamnæ,
in Foro Publico.
Ex MS. Ampliss. Præsulis Joh. Baptistæ Passerii.

T. FLAVIO. T. F. CLV. ISIDORO. EQ
ROM. PATRI. DVORVM. EQ. PVB
OMNIBVS. HONORIBVS. HONESTE
FVNCTO. QVINQ. II. AVGVRI
SACER. PONT. PRAEF. SACROR
PATRONO. MVNICIP. INTE
RAMNAT. NART. CASVENTI
NORVM. VENDEMNATIVM
V. B. ET. QVIDQVID. IN. EGRE
GIVM. HOMINEM. LAVDIS
DICI. POTEST. IN. HOC. SIT
BENEFICIO. NATVRAE
CONLATVM. POSSESSORES
INQVILINI. NEGOCIATORES
VIAE. STRATAE. CVLTORES
HERCVLIS. KARISSIMO
L. D. D. D

2

In latere sinistro.

DEDIC. VIII. ID. SEPT. SABINO
II. ET. VENVSTO. COS

Apud Grut. CDXI. 3. aliquantulum variat.
T. Fl. Sabinus primum Consulatum gessit cum *Domitiano Aug.* anno Ch. 82. Secundum vero suffectum anno 96. cum *T. Arrio Antonino ex Kal. Novembris.* Ex hoc lapide tamen constat *Sabinum jam* mense Septembris fuisse suffectum cum altero Collega *Venusto*, quo defuncto, *Antoninus* ei junctus fuit *Kal. Novembribus*. Onufrius etiam censet, Consules fuisse suffectos ex *Kal. Novemb. T. Flavium Sabinum* Domitiani propinquum, & *T. Arrium Antoninum* Antonini Pii Imperatoris avum maternum.

Anno V C. 852.
Ær. Chr. 100.

M. VLPIVS TRAIANVS IMP. AVG. III.
SEX. IVLIVS FRONTINVS III. } COSS.

3

Romæ
in ædibus Capitolinis.
Exscripsit V. Cl. Baro de Stosch.

LARIBVS. AVGVSTIS. ET. GENIS. CAESARVM
IMP. CAESARI. DIVI. NERVAE. FILIO. NERVAI; TRAIANO. AVG. GERM. PONTIFICI. MAXIMO. TRIB. PoT
IIII. COS. III. DESIG. IIII
PERMISSV. C. CASSI. INTERAMNANI. PISIBANI. PRISCI. PRAETORIS. AEDICVLAM. REG. XIIII. VICI. CENSORI
MAGISTRI. ANNI. (*sic*) GVLII
VETVSTATE. DILAPSAM. INPENSA. SVA. RESTITVERVNT. IDEM. PR. PROBAVIT
L. ROSCIO. AELIANO CoS
L. CERCENIVS. L. LIB. HEAMES. M. LIVIVS. Ɔ. LIB. DONAX. DEDIcATA
TI. CLAVDIO. SACERDoTAE
P. RVTILIVS. P. F. PRISCVS. L. CORANIVS. L. LIB. EVARISTVS. IIII K
IANVARIAS

Hæc aliquantulum mutila in fine versuum apud Fabrett. de *Col. Traj.* Cap. IX. p. 273. & Murat. CCCXV. 5.
De Trajani Collega hoc anno haud parva dissensio est: an fuerit *Sex. Julius Frontinus* III. an *M. Cornelius Fronto* III. Cl. P. Stampa in cit. *Fastor. Continuat.* col. 672. C. scribit: „ Ego tamen in re tam dubia solidorum documentorum defectu, ita utramque sententiam conciliaverim, ut duo hi Consules, quos tertium Consules secum designavit Trajanus, alter esset Consul III. Ordinarius, nempe *Sex. Julius Frontinus*, Consul vero III. suffectus Cal. Martii, esset „ *M. Cornelius Fronto* III.
De hac lite, & de Consulibus suffectis hujus anni videsis Norisium in cit. epist. Georgium in Notis ad Pagium ad hunc annum, & Muratorium ad adlatum lapidem; ex quo *Consulibus suffectis* adjicere poteris *L. Roscium Ælianum*. *Ti. Claudium Sacerdotem*.

Anno V. C. 863.
Ær. Chr. 111.

C. CALPVRNIVS PISO.
M. VETTIVS BOLANVS,
quibus suffecti fuerunt
C. IVLIVS VRSIVS SERVILIVS SERVIANVS II.
L. FABIVS IVSTVS. } COSS.

1 *Velleiæ,*
ubi effossa Tabula Trajana.
Ex Epist. Joh. Blanchii
edita in Ephem. Lit. Flor. Vol. X. col. 249.

....LPVRNIO
L.F.PISONI
....PONTIF.COS

In Fastis Idatianis: *Pisone & Juliano* pro *Bolano*. In Vindobonensibus: *Pisone*, & *Bolano*.
Emendatur Cuperus a Blanchinio *in Chronologia* ad hunc annum, qui in Fastis Almelovenii Consules hujus anni statuit *M. Calpurnium Pisonem, & L. Iunium Rusticum Iunianum Bolanum.*

Anno V. C. 872.
Ær. Chr. 119.

ÆLIVS HADRIANVS IMP. AVG. III.
Q. IVNIVS RVSTICVS. } COSS.

2 *Pompeiopoli.*
Ex Sponio in Miscell. Sect. VIII. p. 278.
Ænea Tabula.

CLAVDIVS QVARTINVS
IIVIRIS POMPEII SALVTEM
ET IVS MAGISTRATVS VESTRI
EXEQVI ADVERSVS CONTVMACES
POTESTIS ET NIHILOMINVS QVI
CAVTIONIBVS ACCIPIENDIS DE
SVNT SCIANT FVTVRVM VT NON
PER HOC TVTI SINT NAM ET NON
ACCEPTARVM CAVTIONVM PERI
CVLVM AD EOS RESPICIET ET QVID
QVID PRAESENTES QVOQVE EOERINT
ID COMMVNIS ONERIS ERIT BENE
VALETE DAT. NON. OCTVBRIS CA
LLAGORI IMP. CAES. TRAIANO
HADRIANO AVG. III. COS.

Notam III. *Consulatus Hadriani* habes etiam in aliis lapidibus apud Reinesium 8. II. pag. 251. & Donium Class. III. n. 21. pag. 115. & n. 13. 55. pag. 116. & seq. qui in II. Class. n. 83. pag. 91. scribit:

* * * * * * * * * * * * * *
HADRIANVS. TRAIANVS. AVG. &c.
TRIB. POT. III. IMP. III. COS. IIII.
* * * * * * * * * * * * * *

at mendose in notis IMP. III. COS. IIII. nam, ut optime advertit ad hunc Celeb. Muratorius CDLI. 2. *numquam Hadrianus IV.* Consulatum iniit. *Neque Imperator III. numquam proclamatus fuit, si Mediobarbum audimus.* Quamobrem scribendum videtur IMP. II. COS. III. Et ex Aelio Spartiano in *Adriano Hist. Aug.* script. Tom. I. pag. 70. & seq. cit. edit. discimus, hunc Imperatorem *ter* tantum fuisse *Consulem*, ubi ait: *Tertio consules, quum ipse ter fuisset, plurimos fecit. Infinitos autem secundi Consulatus honore cumulavit. Ipsum autem tertium Consulatum, & quatuor mensibus tantum egit, & in eo sæpe jus dixit.* Quibus consonant Fasti Vindobonenses: *Adriano III. & Rustico*, cui ab aliquibus *Quinti* prænomen, & *Junii* nomen tribuitur.
Quatuor dumtaxat menses *Hadrianus* in hoc Consulatu processit: Quem Consulem suffectum habuerit, monumenta silent.

Anno V. C. 875.
Ær. Ch. 123.

Q. ARIVS PAETINVS
C. VENTIDIVS APRONIANVS } COSS.

3 *Signum Figlinæ in ædibus Capitolii.*
Ex Annal. Eccl. Baronii edit. Lucæ Tom. II. pag. 190. in notis Cl. Georgii.

EX. FIGL. ANNI. VERI. SALAR. P. P. R
L. VENVLEIO. APRON. Q. ARTIC. PAET. COS

Ex hac disces, *Aproniani* prænomen *Lucium* esse, & non *Cajum*, aut *Titum*; nomen quoque *Venuleium*, non *Ventidium*. *Paetinum* demum *Articulejí* nomen habuisse, & non *Arrii*. Hinc emendatur inscriptio *Ligoriana* relata a Muratorio CCCXXI. 3. ubi lin. 3. legitur:
EX. FIG. L. ANNI. VERI
& scribendum erat EX. FIGL. &c.

4 *In Musæo Veronensi*
Ex Maffejo pag. CIX.
Sigillum in laterculo.

EX PRA VLPIAE ACCE
PTA PAE ET APR COS

5 *Romæ*
in Musæo Victorio
Sigilla figlina.

PAET ET APRO...
EX FIG C LIB S....

6

APRON ET PAET CoS
. P P B SALAR.
EX FIGL ANNI VERI

7

PAET ET APR COS
EX FI.....VT SAL

8

(COS)
PAETINO ET APRONIA
EX PRAED TITIAE QVART M

1 *In tegula reperta*
via Appia an. 1736. prope Cynthianum.
Ex iisdem Annal. Baronii loc. cit.

DOMITIAE DOMITIANI SVLPIC...
PETINO ET APRONIANO COS

In Fastis Idatianis legitur: APRONIANO ET PAETINO, in Vindobonensibus PAETINO ET APRONIANO; in Prosperi Chronic. PATERNO pro PAETINO & TORQVATO mendose, quia is ad an. insequentem pertinet.

2 *Volaterris*
in Museo Guarnacciano.
In laterculo.

C CALPETANI HERMET DEX FIG
CÆN PAETINO ET APRONIANO COS

3 *Laterculus effossus in villa*
Excellentissimi Principis Caroli Prosperi Columnæ de Sciarra, prope Portam Nomentanam Urbis, hodie Porta Pia.
Ex Ephem. Liter. Flor. T. XXIV. *col.* 742.

PAET. ET. APR. COS
EXPIVLIEVTSAL

Leg. *Paetino & Aproniano Consulibus. Ex Pradiis Julii &c.*

Anno V. C. 876.
Ær. Chr. 124.

M. ACILIVS GLABRIO
C. BELLICIVS TORQVATVS } COSS.

4 *Signum Figlinæ*
effossum e ruderibus Villæ Tiburtinæ
Hadriani Cæsaris an. 1735.
Ex Annal. Eccl. Baronii Tom. II. pag. 111.
in Notis Cl. Georgii ad Pagii Critic. ad hunc An.

EX PRAED. AR...
FAD. CAEP. CAS. DOR
GLAB. ET TORQ. COS

Hæc apud Murat. CCCXXII. 17. varians, & mutilior.

5 *In laterculo effosso an. 1736.*
in vinea Sorbina, via Appia prope villam Lanwinam Antonini Augusti.
Ex iisdem Annal. in cit. not.

GLABR. ET TORQVAT. COS
PROCILIA EX PR. MAMM....

Fasti Idatiani & Vindobonenses habent: *Glabrione & Torquato;* Prosperi Chronicon: *Glabrione & Aproniano*, Librarii oscitantia, qui superiori anno loco *Aproniani Torquatum* posuit.

Anno V. C. 881.
Ær. Chr. 129.

Q. IVLIVS BALBVS.
P. IVVENTIVS CELSVS II.
Quibus suffecti fuerunt
C. NERATIVS MARCELLVS.
CN. LOLLIVS GALLVS. } COSS.

6 *In agro Brixiano.*
E Schedis Petri Gnocchi V. C.

POSTVMIAE
P. FIL. PAVLLAE
IVVENTII. SECVND
COS
FEMINAE. RARISSIMAE
M. IVVENTIVS
CAESIANVS. COS

Gruter. CDLIX. 5. vers. 2. scribit F. pro FIL. & ultimum omittit.

7 *Brixiæ*
Ad S. Nazarii
Ex iisdem Schedis.

HONORI
POSTVMIAE
P. F. PAVLLAE
IVVENTII. SECVND
COS
VIBIA. L. F. SALVIA. VARIA
OB. ADFECTIONEM. ET
PIETATEM. EIVS. IN. SE
EXIMIAM

Apud Gruter. CDLIX. 4. varians: in 4. linea, & mendosa in 8.
Ex Vlpiano ff. V. tit. 3. *Pridie Idus Martias Q. Julius Balbus, & P. Juventius Celsus Coss. verba fecere &c.*
Quo anno Celsus fuerit primum Consul, me latet.

Anno V. C. 882.
Ær. Chr. 130.

Q. FABIVS CATVLLINVS.
M. FLAVIVS AFER. } COSS.

8 *Romæ,*
in Capitolinis lateribus.
Ex Ann. Eccl. Baronii in cit. edit. Tom. II. pag. 121.
ad hunc Annum in cit. Notis.

Figlina.

Q. FAB. CAT. M. FLA. APR
COS. Q. SER. PVD. CVR. ED

Hæc apud Murat. CCCXXIV. 2. varians in 2. vers. & apud Fabret. p. 513. n. 203. ita:

Q PAB CAT MEL APR COS DF
Q SER PVD CVR ED
Equus currens.

In Ligoriano lapide vulgato in veteris Latii Tom. VIII. pag. 106. legitur:

DED. IN. NON. IVN.
Q. FABIO. CATVLLINO
ET. M. FABIO. APRO. COSS

A Ligorio scriptum est: *τὸ Fabio* pro *Flavio Apro*. In lapide Gruteriano CVIII. 6. legitur M. FLAVIO APRO COS. Fasti Idatiani habent: *Catullino & Libone*. Vindobonenses: *Catullino & Apro:* Ita Prosperi Chronicon.
Consules superioris anni confusos cum his hujus anni habemus apud Petavium.

Anno V. C. 886.
Ær. Chr. 134.

C. IVLIVS SERVIANVS III. } COSS.
C. VIBIVS VARVS

1

Beneventi
In Platea S. Ædis Maioris.
Ex Joh. De Vita
Inſcript. Benevent. XXXI. 10.

C. LVCCIVS C. F
STEL. SABINVS
BENEVENT DECVRIO
VIVVS SIBI ET OFILLIAE
PARATAE VXORI ET LVCCIO
VERECVNDO FRATRI POSTERISQVE
SVIS FECIT
MILITAVIT. IN COHOR. VRB. ADIVT
TRIBVN. ORFIT. SECVTOR. OPTIO
VALETVDI. OPTIO. ARCARI. SINGV
LARIS. BENEFIC. TRIBVN. A. QVAESTI
ONIB. FACTVS. PER. ANNIVM. VERVM
PRAEF. VRBIS. ET. TESSERAR. OPTIO. SI
GNIF. FISCI. CVRAT. OPTIO. AB. ACT. COR
NICVL. TRIB. BENEF. VLTERI. ASIATIC
PRAEF. VRB. MISSVS. AB. IMP. HADRIANO
AVG. SERVIANO. III. ET VIBIO. VARO. COS
. . . . CIO CLARO COS
IN F. P. XX. IN AGRO P. XX

Gruter. CCCCXXXI. 9. lin. 4. GELLIAI. In not. repet. Edit. OFILLIAI. Cod. Redii. Grut. lin. 5. PARATAI. lin. 6. POSTERIS. lin. 10. ARCARIS. & BENEF. lin. 13. TESSERARIVS. lin. 14. CORNICVLVS. lin. 15. VVLTEI. ASIATIN.

(a) Hæc ita concepit Panvinius in Faſtis p. 222. & ſ. *Miſſus ab Imp. Hadriano Aug. Serviano III. & Vibio Vero Cos. Brava M. Erucio Claro II. Cos. in Fr. P. XX. &c.*

(b *Serviano* III. *Vibio Varo Cos.* B. R. VI. K. Maj. Scaliger *Emend.* & ita Fabr. ad *Column. Trajan.* C. VII. p. 197.

2

Romæ.
Ex Sponio Miſcell. Sect. VII. pag. 263.

PRO SALVTE
L. ANTONI VETER. SABIN
V. C. IVR. STVDI
VOT. SOLVIT
C. ANTONIVS L. F
CLEMENS VETER
DED. XIIII. KAL. MART
SER. SERVIANO. III. ET
IVVENTIO. * VERO. COS

* Leg. VARO.

3

Romæ.
In Cœmet. Priſcillæ reperta.
Ex Marang. Mem. Sacre e profane dell'Anfiteatro Flavio &c. p. 84.

EX. FIG. TVRSEI. ISAVR. O. D. AB. L. FADPAS
SERVIANO III ET. VARO
COS. Heic columba gradiens.

4

Romæ
Apud DD. de Palazzis
Ex Diario Lapid. Reverendiſ. P. Abb. Galletti.
Sigillum in antiquo latere, in cuius medio Jupiter ſtans dex. fulmen tenens.

OPVS DOL. EX PRAED. VALERIAE PROBAE
IN FIG. QVINTI AGATOBVLI
SERVIANO III. ET VARO COS

5

In agro Romano reperta.
apud Chiapinium Abb. General. Canonic. Lateranenſ.
Ex Marangonio.

SER... VARO EX FIG. CÆNSEPTIMI AN FL
RAVSIO PRIMO
COS

Sunt qui cenſent hanc pertinere ad conſulatum Rauſii primi. Marangonius vero referri vult ad Servianum, & Varum Coſſ. an. Ch. 136., ut opinatur Gothofredus in Chronolog. Leg. Roman., ubi pro VARO mendoſe legitur VERVS. Caſſiodorius habet SERGIVS II. ET VERVS.

Ad quem annum pertineat *FL. Rauſius* I. *Cos.* mihi hæret aqua, cum in Faſtis Conſularibus non legatur, neque in aliis lapidibus, quod ego ſciam. *Servianus III.* fuit Conſul An. Ær. Chr. 134. ex Muratorio pag. 324. Eminentiſs. Noriſius in *Epiſt. Conſul.* pag. 171. in cit. *Apparat.* ait: „ An. V. C. 887. Chr. Domini 134. in Faſtis Proſperi, ac „ Caſſiodorii ponuntur Coſſ. *Sergianus* II. & *Verus*; in tabulis „ anonymi apud Cuſpinianum: *Servianus & Varo*, in Ida„ cianis *Severus III.* & *Varus*. At Panvinius veros Con„ ſules ſe nactum putavit in veteri inſcriptione, quæ di„ citur:

DED. XIIII. KAL. MART
SER. SERVIANO III. ET
C. IVVENTIO VERO COS

„ Hæc inſcriptio die 16. Februarii dicata Conſules ordi„ narios prodit. Cum vero idem Panvinius in altero Epi„ grammate Beneventano, quod integrum recitatur Gru„ teri pag. 431. 9. (a nobis varians ſupra relatum legiſſet „ C. Lucejum Sabinum miſſum honeſta miſſione ab Impe„ ratore Adriano Auguſto.

SERVIANO III. ET VIBIO VARO COS

„ retento altero nomine ſecundi Conſulis, *Vari* cognomen „ in *Verum* mutavit, ita ut Conſules integre eo anno fue„ rint C. *Julius Servilius Servianus III.* & C. *Vibius Ju„ ventius Verus*. Leuclavius eoſdem a Panvinio mutuatus, „ ait: *Servilius Servianus*, & C. *Vibius Juventius Verus*, „ cui tu plane ſimiliter ſcribis; quo in laterculo ille ne„ gligenter exſcribens tabulas Panvinii, notam tertii con„ ſulatus Serviani omiſit. In vetuſto latere inter cimelia „ eruditiſſimi Fabretti legitur:

SERVIANO III. ET VARO COS

„ Hinc patet, in primi inſcriptione cognomen *Veri* perpe„ ram exſcriptum, cum *Varus* dicendus ſit, uti vetuſta „ monumenta, quæ noſtris oculis vidimus, id evincunt. „ Plures nummos cum epigraphe *Vibius Varus* producit cum „ Fulvio Urſino Eques Carolus Patinus eruditæ nummo„ rum doctrinæ conſultiſſimus, ac de ſtelographia ſupra „ ceteros benemeritus. Quare cum alter Conſul e Vibia „ gente fuerit, non *Veri*, ſed *Vari* cognomen tulit, uti „ reapſe in faſtis Idacianis nuncupatur. Anno 160. impe„ rante Antonino Pio, T. Vibius Varus Conſul in Faſtis „ legitur. Tertii vero conſulatus Serviani teſtis etiam ve„ nit Spartianus in Adriano cap. 8. *Serviano*, inquit, *ter„ tium conſulatum, nec ſecum tamen, cum ille bis ante Ha„ drianum fuiſſet, ne eſſet ſecunda ſententia, non petenti, ac „ ſine precatione conceſſit*. In Gruteri etiam pag. 108. 7. „ legitur: *Serviano III. Coſ.* ut ſupine hallucinatus ſit „ Leuclavius, qui Servianum ſine tertii conſulatus nota, „ ſuo indici infarſerit „

Monumentis adlatis ab immortali Noriſio adde inſcriptiones Muratorianas CCCXXIV. 5. 6. 7. 8. 11. 12. In quibus clare legitur:

SERVIANO III. ET VARO COS

1 *Romæ*
Apud Cardin. Berutium
Ex Maffejo Inscr. Var. CCLXXXIX. 2.

O. D. VALERII. PRISCI. EX. FIG. P. LI. NEP
SERVIANO. III. ET. VARO. COS

O. D. Opus Doliare.

2 *Ex Donio Class. II. n.* 142. *p.* 101.
qui ex Adversariis Achillis Statii.

L. AEL. SERVIANO. III. ET. VARO. COS
EX. FIG. DOMITI. PARATI. ET. VERI
DELIC. THE. D. N

3 *Romæ*
in Museo Collegii Romani
Ex Maffejo Inscr. Var. CCCXIX, 6.

. . . .
EADEM. FACERE. LICEAT. Q...
NON. ERIT. TVM. QVANTI...
EA. RES. IVSVE. EIVS. LOCI. Q...
IN. TER. ERIT. T. P. D. D. Q. M...
T. PINNI. HILARE. ET. A. TE. P. D...
HEREDIBVS QVE. VESTRIS. ET...
E. R. Q. D. A. P. P. HAEC. SIC. E...
STIPVLATVS. EST. C. ELEVR...
SPOPONDERVNT. T. PINN...
P. DECIMVS. EPAGATH...
ACT. VI. IDVS. M...
L. IVLIO. VRSO. SERVIANO
L. FABIO. IVSTO. COS

Hanc Epigraphen consignandam esse huic anno Ær. Chr. 134. non puto, cum in ea desit nota III. *Consulatus Serviani*, & ex Spartiani loco supra adlato ab immortali Norisio (quem nos integrum referemus) constet ante III. Consulatus dignitatem bis *Servianum* fuisse Consulem. Inquit enim *Spart.* in *Adrian.* (Tom. I. p. 72. seqq. cit. edit.) *Serviano sororis viro, cui tantum detulit, ut ei evenienti de cubiculo semper occurrerit, tertium Consulatum, nec secum tamen, quum ille bis ante Adrianum fuisset, ne esset secunda sententia, non petenti ac sine precatione concessit.*

Ad ea verba: *Quum ille bis ante Adrianum* [Consul fuisset] scribit Salmasius: „ Hæc verba significant, *Servianum* bis „ Consulem fuisse, antequam Hadrianus vel semel fuisset; „ quod an verum sit, videamus. *Servianus* primum Consul „ fuit cum *Licinio Sura* anno, quo Hadrianus prætor creatus „ est. Spartianus supra: *prætor factus est sub Surano bis, Serviano iterum Cos.* Si verum dicit illo loco Spartianus, mi„ nime dubium est, quin & verum dixerit hoc loco, nem„ pe *Servianum* bis ante Hadrianum Consulem fuisse: sed „ falsum *Servianum* iterum Consulem fuisse, quo anno præ„ turam adeptus est Hadrianus; eo enim anno primum con„ sulatum cepit. Secundum autem Consul fuit cum L. *Fabio* „ *Justo*, tertio post Hadriani primum Consulatum anno, ut „ ex vetustis lapidibus constat, in quibus ita scribitur non „ uno loco: C. VRSO SEARTIANO. II. ET. „ IVSTO. COSS. alibi autem in iisdem lapidibus no„ minatur, C. *Julius Servilius Ursus Servianus* · sic non bis „ ante Hadrianum Consul fuerit *Servianus*, sed semel tan„ tum. Tertium autem Consulatum, cujus heic apud Spart. „ mentio gessit cum *Vibio Varo*, quem *Verum* vocari, vult O„ nuphrius, perperam. Nam is, C. *Vibius Juventius Varus* „ dictus est . . . . & ita reponendum in vetusto lapide, quem „ produxit".

Servianum ante Consulatus ordinarii dignitatem bis fuisse Consulem suffectum, ex dictis facile erui potest: sed dubium est, ad quem annum pertineat *Maffejanus* lapis. Cl. D. Joseph Maria Stampa in *Adnotat. ad Caroli Sigonii in Fastos Consulares, ac Triumphos Romanos Commentarium* Tom. I. col. 674. C. (edit. Mediolani 1632) ad ann. Ær. Chr. 107. scribit:

Ex Calendis Julii suffecti sunt isti duo alii Consules, &

. . . . SVRANVS II.
C. SERVILIVS VRSVS SERVIANVS

Et id ex auctoritate Panvinii, quam sequutus est Cl. Georgius in *cit. Notis* ad an. 107.

Putant itidem laudati Scriptores ex Panvinio, & ex Almelovenio (qui ex Th. Lydiat. in *Serie Summ. Magistrat.*) suffectos fuisse

Anno V. C. 863. Ær. Chr. 111.

Ex Kal. Jul.
C. Julium Ursum Servianum II.
L. Fabium Justum.

At cum in adlata epigraphe scriptum sit:

ACT. VI. IDVS. M..... &c.

Et desit nostra nota II. Consulatus *Serviani*, ubi lapis certe exesus non est, opinari possumus, (quod Doctiss. Hominum judicio lubenter relinquo) eum Consulem primum suffectum fuisse ann. Ær. Chr. 102. vel 107. cum *L. Fabio Justo*, non vero cum *Sura*, vel *Surano*; & anno 111. forsan cum altero Collega.

Ex Doniana figlina, & *Maffejano* lapide *Serviano Lucii* prænomen tribuendum est, non *Caji*: & scribendum in laterculo hujus anni 134. mihi videtur: *L. Julius Ursus Servianus* &c.

Anno V. C. 887.
Ær. Chr. 135.

. . . . . . PONTIANVS
. . . . . . ATILIANVS } COSS.

4 *Albæ Juliæ*
in Transilvania.
Ex Sponio in Miscell.

I . O . M
IVNONI. REG. MINERVAE
VETERAN. LEG. XII. G. M. IMPER
IVL. BASSVS. LEG. AVR. TRI
PRI. IDIB. DECEMB. PONTIANO. ET
ATELANO. COS. MILITES. FACIVND
CVRAR.

Apud Murat. CCCXXV. 1. varians *e sedibus suis*, & *Alex. March. Capponii*.
Vers. 6. leg. ATILIANO, pro ATELANO.

5 *Figlina effossa ex ruderibus Villæ Tiburtinæ Hadriani Cæsaris An.* 1736.
Ex Annal. Eccl. Baronii T. II. pag. 134. *in not.*

OP DOL EX PR LVCIL FEL CALVET
PONT ET ATILIA COS

Ex hac emendatur Figlina *Doniana* relata a Murat. cccxxv. 2. ubi in prima linea mendose legitur: CAR. FE. cum in nostra scriptum sit: CALVET. idest: *Calvetani*.

Fasti Idatiani habent *Pontiano & Aquilino Rufo*: Vindobonenses *Luperco*, & *Attico*: Prosperi Chronicon *Pompejano*, & *Atiliano*: Mendose in omnibus. At vera cognomina Consulum hujus anni apparent ex Sigillo lateris *Fabrettiani*, edito a Norisio in cit. *Epist. Consul.* p. mihi 172. non ad fidem archetypi; at recte a Fabretto de *Col. Trajan.* cap. VII. p. 198. & *Inscr. Antiq.* p. 509. n. 139. ubi ita:

EX PR ANN VER EX OP ANAOS
PONTIANO ET ATILIANO
COS

Ex hac Epigraphe legendum est, in adlata *Sponiana* vers. 6. ATILIANO, & non ATELANO.

Anno V. C. 889.
Ær. Ch. 137.

L. ÆLIVS VERVS CÆSAR II.
L. CÆLIVS BALBINVS VIBVLLIVS } COSS.

1 *Ex Marm. Salonit. pag.* XLI.

L. AELIO. CAESARE. II. P. COELIO
BALBINO. VIBVLIO. PIO. COS
VII. IDVS. OCTOBRES
C. DOMITIVS. VALENS. * II. VIR. I. D
PRAEEVNTE. C. IVLIO. SEVERO. PONTIF
LEGEM. DIXIT. IN. EA. VERBA. QVAE
INFRA. SCRIPTA. SVNT
IVPITER. OPTIME. MAXIME. QVANDO
QVE. TIBI. HODIE. HANC. ARAM
DABO. DEDICABOQ. OLLIS. LEGIB
OLLISQVE. REGIONIBVS. DABO. DEDI
CABOQVE. QVAS. HIC. HODIE. PALAM
DIXERO. VTI. INFIMVM. SOLVM. HVIVS. ARAE
EST. SI. QVIS. HIC. HOSTIA. SACRVM. FAXIT. QVOD
MAGNEN. NEC. PRO. TOLLAT. IDCIRCO. TAMEN
PROBE. FACTVM. ESTO. CAETERAE. LEGES. HVIC. ARAE
EAEDEM. SVNTO. QVAE. ARAE. DIANAE. SVNT. IN. AVEN
TINO. MONTE. DICTAE. HISCE. LEGIBVS. HISCE. RE
GIONIBVS. SICVTI. DIXI. HANC. TIBI. ARAM. IV
PITER. OPTIME. MAXIME. DICO. DEDICOQVE. VTI
SIS. VOLENS. PROPITIVS. MIHI. COLLEGISQ. MEIS
DECVRIONIBVS. COLONIS. INCOLIS. COLONIAE. MAR
TIAE. IVLIAE. SALONAE. CONIVGIBVS. LIBERISQVE
NOSTRIS

* *Duumvir Iuri Dicundo.*

Variantem dedit Gruter. XXIII. 11. & mutilam, & vitiatam Murat. CCCXXV. 5. At integram heic ex primo Illyrici sacri volumine a Cl. Zacharia exscriptam exhibemus. Confer notas ad hanc in repet. edit. Gruteri.

Anno V. C. 895.
Ær. Chr. 143.

C. BELLICIVS TORQVATVS.
TIBERIVS CLAVDIVS ATTICVS HERODES. } COSS.

2 *Romæ*

ad Vlmos Trivii.
Ex Donio Cl. XVII. n. 13. p. 454.
qui ex veteri MS.

C. IVLIVS. SEX. F. COR. POSTVMVS
FVRIVS. BERECVNDVS
FVRIA. PIETAS. M. FVRIVS. TELESFORVS
TITVLVM. QVI. PERIVIT
ITAQVE. BENEMERENTIB. PATRONIS
sic NOVM. TITLVM. SVA. *sic* IMPESA. RESTITVIT
C. BELLICIO. TORQVATO. ET
TI. CLAVDIO. ATTICO. HEROOE COS.

Confer. Gruter. CLXXII. 10. & CMXLIII. 1. in quo varians.
Vers. 5. reponendum forsan ITEMQVE, ubi ITAQVE. Petavius perperam addit *Bellicio Torquato* notam II. quum nemo præter Cassiodorium, & Fastos Siculos id agat, neque illiusmodi nota reperitur in hac Doniana inscriptione.

Anno V. C. 898.
Ær. Chr. 146.

SEX. ERVCIVS CLARVS II.
CN. CLAVDIVS SEVERVS. } COSS.

3 *Romæ*
apud Cardinalem Alexandrum Albani reperta in quodam horto PP. Soc. Jesu prope S. Sabinam.
E schedis Stoschianis.

M. AVRELIO. CAESARI
COS. II.
IMP. CAESARIS
T. AELI. HADRIANI
ANTONINI. AVG. PII
PONTIFIC. MAXIMI
TRIBVNIC. POTEST. VIIII
IMP. II. COS. IIII. PP. FILIO
DECVRIALES. LVLLARI
ET. H. V
Postica Parte.
LOCVS. ADSIGNATVS
LOLLIANO. AVITO. ET. STATILIO. M. F
CVR. OPERVM. PVBLICORVM
DEDICAT. PR. NONAS. IVNIAS
SEX. ERVCIO. CLARO. II. CN
CLAVDIO. SEV : : : : : . :

1 *Florentiæ.*
In Museo suburbano Villæ D. Caroli Thomæ Strozii P. Flor. ad Montem Hugonis.
Ex Gorio Inscript. Antiq. Etrur. Par. I. pag. 418. *n.* 267.

. . . . M . NOMINE . CONCORDIAE . . . .
. . FICIAT . ✕. Ð. VNDE . IN LOCVM EIVS . . . .
. . . . RINT . EADEM . CONDICIONE . SEQVANTVR . . . .
. . . MAT. STIPVLATVS EST. T. FLAVIVS . AVG . . . . .
. . . VS. ET. POPVLVS POENA AVTEM . INFRAS . . . .
. . . . . SSVM FVERIT COLLEGIVM POENA TENEATVR VEL . . .
. . . . APR QVOD SI CVSTOS DISTRACTVS NON ESSET
. . . . CRILEGO . TENERETVR . AVT. HS. XXX. M. N. S . . . . .
adversVS . LEGEM . S. S. FECERIT. INFERRE. DEBE . . . . . .
. . . . ACTVM . SEX . ERVCIO . C. . . . .

Vers. 9. Legem S. S. idest Legem *Suprascriptam*. Vers. ult. SEX. ERVCIO. C. idest *Claro &c.* Mendosa, & mutilior apud Spon. in Miscell. p. 70. Horum Consulum meminit Græca Inscriptio apud Lipsium fol. 41. Inscr. 2. Baronium ad an. 148. n. I. & Gruterum CCCXIV. 2. quæ dicitur posita *Pridie Non. Maji, qua est secundum Alexandrinos* ΠΑΧΩΝΙΑ. (Sed ibi legendum ΠΑΧΩΝ. ΙΑ. Scal. *Descript. Olymp.* & Selden. in *Eutychii Origines* p. 31. & Pagius in *Critic. Baron. ad an.* 146. ex Epist. Norisii ad eum data) scilicet *Die XI.* quæ cum *die VI. Maii* concurrit, Consulibus

ΣΕΞΤ. ΚΛΑΡ.
Β. ΓΝΕ. . ΚΛΑΥΔΙ.
ΣΕΒΗΡ. &c.

Id est : *Sex. Erucio Claro*
II. Cn. Claudio
Severo &c.

Apud eumdem Gruter. CLXXXIII. 1. in *tubo Plumbeo* horum Consulum nomina, & prænomina immutata sunt; at non ita in adlato lapide *Stoschiano*, & in alio apud Cl. Fontaninum in *Antiquit. Hortæ* Lib. II. cap. I. p. 202. edito etiam a Fabretto *Inscript. Antiq.* p. 694. n. 146.

Erucius Clarus Præfectus Urbi, & bis Consul fuit (teste etiam Aul. Gellio *Noct. Attic.* Lib. XIII. c. XVII. p. 688. edit. *Lugduni Batavorum* 1666.), cum Consul Ordinarius processerit An. Chr. 146. postquam alium, Consulatum suffectum, ut fertur, gessisset An. 116.

Hujus viri Consularis mentio quoque est apud Plinium in *Epistolis*, Dionem in *Trajano*, & Æl. Spartianum in *Severo* pag. 589. T. I. cit. edit. Lugduni Batav. 1671. ubi ait: *Ipse* (Severus) *natus est Erucio Claro bis & Severo Coss. VI. Idus Apriles*. Fasti Idatiani & Vindobonenses habent tantum sine nota gemini consulatus, *Claro & Severo*.

Cl. Corsinus de Præf. Urbis pag. 65. Præfecturam Urbi Sex. Erucii Clari conscribendam esse circa an. V. C. 899. Chr. 146. opinatur ex honore secundi Consulatus, hoc anno recepto, cum ejusdem Urbanam Præfecturam non meminerint Consulares Fasti, leges, neque lapidea, sed solo Auli Gellii testimonio id nobis affulserit.

Ab hujus anni Consulibus Fastos Consulares exorditur Cl. Petrus Relandus, qui ceteros omnes veterum, & recentiorum Scriptorum Fastos accuratissime expendit.

Anno V. C. 899.
Ær. Ch. 147.

. . . . LARGVS. } COSS.
. . . . MESSALINVS.

2 *Beneventi*
Prope Ædes DD. De Nicastro.
Ex Ampliss. Præf. Joh. De Vita
Inscr. Benevent. xxx. 5.

. . . . . . F. CLASSETIVS
. . . . RATVS
. . C. V. NATVS IIII. IDVS . . . .
VALERIO LARGO ET MES
SALINO COS. VITA FVNC
IDIB. APRIL. IMP. ANTONI
NO III. COS
VIXIT ANNIS LXI. MEN
SIBVS VI. D. XXIII
IMP. SEPTIMIO SEVERO
COS. ADLECTVS Inter
PRAETORIOS A DIvo Com
modo . . . .

Hæc mendosa, & mutilior apud Murat. MCMXCVII. 1. & in *Notis* nov. edit. Baronii ad an. 208. juxta Pagium Tom. II. p. 428. Natus est *Classetius*, ut ex hoc lapide eruitur, An. V. C. 899. scilicet Ær. Chr. 147. *Valerio Largo, & Messallino Coss.* Obiit autem an. V. C. 960. Chr. 208. *Imp. Antonino Cos.* III.

Ex adlata Epigraphe addere possumus *Largo* Consuli *Valerii* nomen, non *Annii*, ut ex istiusmodi fragmento opinatur Muratorius.

Anno V. C. 901.
Ær. Chr. 149.

SERG. SCIPIO ORFITVS. } COSS.
Q. NONIVS PRISCVS.

1

Ex Ampliss. Præf. Bened. Passionco
Class. IV. n. 4. pag. 24.

D . M
P. AEL. AVG. LIB. IOBACCHVS. FECIT. ET
PEDATVRAM. DEDIT. ANTETITVL. P. XXX
ANTE. FRONTE. P. XXX. ET. IN AGRO QVOQ
.P. CENTENOS. YACINTHO VERNA SVO
ET SIBI LIBER. LIB. LIBERTABVS. SVIS. POS
TERISQVE EORVM. EXCIPIT ITVS ACTVS
ADITVS AMBITVS ITEM AQVAE AERAM
FVNEM PISTRINI FVRNI VIRGAR. LIGNI
SACRIFICIIS FACIVNDIS ET CETERA QVAE
IN LEGE PVBLICA CONTINENTVR. HOC MO
NVMENTVM HEREM NON. SEQVITVR
'H. M. D. M'. A, B, M, M, C'
ORFITO' ET' PRISCO' COS'

Sigli penult. lin. Scaliger in *Ind.* Cap. XX. ita legit: *Huic Monumento dolus malus abest Beannereati memoria causa*. Horum Coss. nomina, & prænomina sunt in aliis antiquis lapidibus apud Gruterum XXXII. 1. XLVIII. 1. & apud Gudium in tribus Inscriptionibus a Relando relatis: In *Sponiana* vero Miscell. p. 85. & in Fabretto pag. 483. XXIII. *Prisco* adtribuitur nomen *Sosii*. Ex quo idem Fabrettus censet, *Sosium* fuisse alterum cognomen *Nonii Prisci*; sed aliter animadvertit Relandus ex antiquis monumentis.

Anno V. C. 902.
Ær. Chr. 150.

..........GALLICANVS. } COSS.
L. ANTISTIVS VETVS.

2

Romæ
Tegula apud Leonardum Augustini,
Ex Sponio in Miscell. Sect. IX. p. 302.

EX. PAL. AELI. AVG. PII. F. OP. DOLIAR. ARISTIO
SVCCESS. GALLIC. ET. VETERE. COS

Apud Murat. CCCXXX. 4. qui ponit *in Museo Albano vers.* 1. habet: EX PR L AELI. *vers.* 1. VETER.
Sponius ita legit:
Ex Palatio Ælii Augusti Pii Filii Opus Doliare Aristio Successo, Gallicano & Vetere Consulibus.
A Cl. Blanchinio prænomen *Quinti*, & nomen *Romuli Gallicano* adtribuitur; qua vero monumentorum auctoritate, ignoratur; nam ex hac *Sponiana* epigraphe, & ex alia apud Fabrettum pag. 506. n. 121. (qui *veriori lectioni*, *tamquam a Smetio apud Gruterum* pag. CVIII. 7. *male exceptam*, restituit) ex Anonymo Norisiano, & Fastis Florentinis solum horum Consulum cognomina habentur.

Anno V. C. 906.
Ær. Chr. 154.

L. ÆLIVS AVR. COMMODVS. } COSS.
T. SEXTIVS LATERANVS.

3

Castriæ in Anglia
Ex schedis D. Abb. Petri Gnocchi.

I . O . M
T. ELVPIVS. GALER
PRAESENS. G. ANIA
PRI. LEG. XXV. V
COMMODO. ET
LATERANO
COSS
V . S . L . M

Varians in *Nov. Thes.* CCCXXXI. 6. quem videsis. *Commodum* eumdem esse ac *Verum*, qui cum *Antonino* frequenter in Pandectis jungitur, monuit in Fastis ad hunc annum Relandus.

Anno V. C. 908.
Ær. Chr. 156.

M. CEIONIVS SILVANVS. }
C. SERIVS AVGVRINVS. } COSS.

1 *Florentiæ*
in Museo DD. Marchionum Niccoliniorum.
Ex Gorio Inscript. Antiq. Etr. Par. III. pag. 119.
Sigillum ex ære perrarum formæ orbicularis.

C. IVLI ALEϾTHESES
SƎSƎHTƎϾƎLV ·ILVI ·Ͻ
SILVANO ET AVGVRINO. COS.

Extantes literæ, ait Gorius, *in extimo gyro, partim ordine recte, partim inverso sculpta sunt, quæ idem nomen repetunt.*

Horum Consulum prænomina, & nomina, quæ in hac epigraphe desunt, habes in *Gruteriana* CXXVIII. 5. & sunt eadem, quæ in superiori laterculo ex Fastis Muratorianis adposui.
Ex Gudii inscript. apud Relandum, & Cuperum in Epistola præfixa *Fastis Almeloveniii* n. 7. habetur:

D. D. KAL. AVG
IVLIO. SILVANO. ET
M. VIBVLLIO. AVGVRINO

Verum hanc parvifaciunt Joseph Maria Stampa, & Georgius ad dictum annum, cum non moneat Gudius, ubi reperiatur, & ex *Ligoriana* Collectione exceperit.

Anno V. C 909.
Ær. Chr. 157.

.... BARBARVS. }
.... REGVLVS. } COSS.

2 *Romæ.*
In Museo Hieronymi Victorii V. C.
Ex Maffejo Inscr. Var. CCLXVIII. 10.

LOCVS. ADSIGNATVS. AB. C. DISSINIO. C. F. QVI....
CVRATORE. REIPVBLICAE. BOVILLENSIVM. DE....
VIIII. K. IANVAR. SEX. SVLPICIO. TERTVLLO. C. NEI....
DOTE. COS. CVIVS. OB. DEDICATIONEM. DEDIT. ORDIN..
ONVM. SING. HS. VII.... ORDINI. AVGVSTALIVM. ST...
QVOD. PERMISERVNT. IN. CLVPEO. QVOD. EI. POSVERVNT...

& TEMPLVM. NOVM		PINGERE. EFFIGIEM. MA...
SEVERINAE. VIRGI		NIS. ALBANAE. MAXI......
RIS. SVAE. POST. EX	*Heic*	CESSVM. VITAE. EIV...
PRIMVS. COMITIA	*Urceolus.*	MAGISTRATVVM.....
... ANSA. INSTITV		IT. IN. CIVICA. BARBARO...
.. REGVLO. COS		ANNO. VRBIS. CONDITAE...
... SENTIENTE		.... FVSCO. CVR.........

Fasti Idatiani, Panvinius, & Petavius habent *Barbatum* pro *Barbaro* contra fidem lapidum, & ceteros Fastos, in quibus: BARBARO, & REGVLO: ut etiam in sequenti Sponii Epigraphe in *Recher. d' Antiq. Diss. VII. p.* 140.

DIS. DEABVS
C. IVLIVS. C. F. ARN
AFRICANVS. BRIXEL
LO. OPTIO. EQVIT
COH. VIII. PR. 7. IVLII
SIGNVM. AEREVM
PANTHEVM
D. D. V. L. L. M
DEDICATVS. X. K
AVG. BARBARO. ET
REGVLO. COSS

Lin. 2. ARN. *Arniensi Tribu.* Lin. 3. BRIXELLO *Urbe ad Padum sita.* Lin. 5. COH. VIII. PR*aetoriae Centur.* IVLII. lin 8. *Dono Dedit Voto Libenti Libero Munere.*

Hanc dederunt Reinesius 3. I. pag. 8. & Idem Sponius *Miscell. Sect. I. Art. V.* p. 20. Fabrettus pag. 139. n. 138. & Donius Cl. I. n. 67. p. 20. & in ult. vers. scribunt COS. hi postremi duo Collectores vers. 5. habent COH. VIIII.
Norisius in *Epochis Syro-Maced. Dissert.* V. c. V. p. 454. & in *Epist. Consul.* p. 576. censet *Barbari* nomen *Vetulenum* fuisse.

Anno V. C. 911.
Ær. Chr. 159.

M. PLAVTIVS QVINTILLVS. } COSS.
.... STATIVS PRISCVS.

1 *Romæ*
reperta sub monte Aventino.
Ex Diariis Liter. edit. Florentiæ 1744.
Tom. III. Par. IV. pag. 237.

NVMINI . DOMVS . AVG
SACRVM . HERCVLI . SALVTARI
QVOD . FACTVM . EST . SODALICI
HORR . GALBAN
A . CORNELIVS . APHRODISTVS
QVINQVENN . COHOR
AEDICVLAM . NOVAM . A . SOLO
SODALIBVS . SVIS . PECVNIA
SVA . DONVM . DEDIT
DEDICAVIT . K . IVNIS . QVINTILLO
ET . PRISCO COS

Numini Domus Aug. &c. aliam dicatam reperies apud Gruter. LXXV. 1. Vers. 4. leg. *Horreorum Galbianorum*.
Ex *Gruteriano* lapide LXVIII. 5. recte Panvinius Quintillo *Plautii*, Prisco *Statii* nomen dedit. In alio apud Thomas. *de Donar. Veter.* Cap. XX. priori Consuli *Marci* prænomen tribuitur hoc modo:

SVB . M . STATIO . PRISCO . CONSVLE
DESIGNATO

Anno V. C. 914.
Ær. Chr. 162.

Q. IVNIVS RVSTICVS.
C. VETTIVS AQVILINVS, } COSS.
cui suffectus fuit
T. FL. TERTVLLVS.

2 *In oppido Patrimonii S. Petri,*
qui dicitur Leprignano.
Ex Annal. Litter. Italiæ, Tom. I. pag. 260.

L. PACATIO . TYRANNO
HONORATO . COLLEGI
FABRVM . TIGNARIORVM
ROMANENSIVM . EX
DECRETO . ORDINIS . MVNICIPI
CAPENATIVM . FOEDERATORVM
CONLATIONE . FACTA . ORDINIS
EIVSDEM . MVNICIPI . ET
AVGVSTALIVM . ET . VICANORVM
ITEM . LIBERTORVM . IPSIVS
OB . MERITA . EIVS
L . D . D . D

In dextero latere basis.

DEDICATA XIIII. K . OCT
IVNIO . RVSTICO . . . .
. . . . . AQVILINO . . . . .
. . . . . LVDOS . . . .
. . . . DE . . . .
. . . . . . NTO . . . .

Perperam refertur à Muratorio, ac Nardinio; & in Reinesio 13. X. p. 603. & Fabretto desunt sex ultimæ lineæ quæ sunt in *dex. latere.*
Ex lapide apud Gruter. CXXXI. 3. habentur horum Consulum prænomina, & nomina, exesa in nostro præter nomen *Junii Rustico* datum. Relandus, & P. Joseph M. Stampa pertinere arbitrantur *Gruterianum* lapidem 186. 7. ad hos Consules: At tantorum virorum bona venia eos heic errasse crederem, quum in eo clare scripta sint *Theodosii*, & *Honorii Augg.* nomina, & *Cacina Decius Acinatius Albinus*, qui fuit Præfectus Urbis anno V. C. 1167. Chr. 414. ut docet Cl. Corsinus ad d. annum de *Præf. Urbis*. Idem ad An. V. C. 920. Chr. 167. distinguendum censet *Junium Rusticum* Urbis Præfectum a *Junio Rustico* Consule hujus An. Chr. 162. qui in Florentinis Fastis Minoribus *Secundo Consul* adpellatur. At tamen contra opinatur Cl. Norisius in cit. *Epist. Consular.* pag. mihi 177.

Anno V. C. 917.
Ær. Chr. 165.

L. ARRIVS PVDENS. } COSS.
M. GAVIVS ORFITVS.

3 *Florentiæ*
in horto Nobb. Gaddiorum.
Ex Gorio Inscript. Antiq. Etr. Par. I. pag. 199. *n.* 17.

M . GAVIO . ORFITO . L
ARRIO . PVDENTE . . . . . S
FONTI . SCAVRIANO . SAC
MAG
G . ANTONIVS . HYMNVS
G . VALERIVS . HILARVS
G . PVFEIVS . PHILEROS
P . CAECILIVS . AGATYRSVS
EPITYNCHAN.[MIN].VS . BASSI . EVTY
CHES . CORNELIAES . ACRIBES . DON
ATI . FACVNDVS . ZOTICI . KAL . SEPTE

Vers. 2. leg. COS. *Vers.* 4. MAG. idest: *Magistri Fontis Scauriani*. *Vers.* 9. EPITYNCHAN.[MIN]. VS leg. *Epitynchanus*, & MIN. hoc est *Ministri*, quorum nomina sequuntur.
Hæc mendosa apud Sponium in *Miscell. Sect. II. Art. VII.* pag. 33. & a Maffejo *Artis Critic. Lapid. Lib. III. Cap.* 3. col. 247. inter spurias reiicitur; an recte, eruditorum judicio relinquo. In duobus lamellis æreis apud Gruterum MXXXII. 6. (quas *Honestæ Missionis* fragmentum esse loc. cit. Maffejus monet) iidem Consules reperiuntur. Apud eumdem Grut. DCCLI. 3. horum sola cognomina habentur.

Anno V. C. 918.
Ær. Chr. 166.

Q. SERVILIVS PVDENS. } COSS.
L. FVFIDIVS POLLIO.

4 *Romæ*
Ex Sponio Miscell. E. A.
Sect. II. Art. VII. pag. 34.

GENIO FONTIS MARTIANI
MAG . VICORVM
Q . GENVCIVS IANVARIVS
P . CORNELIVS MANCINVS
T . TEDIVS GALATINVS
SEX . NOMENIVS GALVS
D . K . MAI
Q . SERVILIO PVDENTE
L . * FVFIDIO POLLIONE COS

Perperam a Baronio in *Annal. Eccl.* ad annum Chr. 168. adpellatur * *Sufidius* pro *Fufidio*. *Quinti* prænomen *Servilium Pudentem* habuisse, docet ejusmodi *Sponianus* lapis. Eosdem Consules habes apud Gruterum MIX. 12. ubi *vers. ult.* legitur: VLLIO. AVDENTE. L. FVFIDIO. POLLIONE. COS. pro SERVILIO. PVDENTE. & apud Donium Class. II. n. 166. p. 104. & Murat. 336. n. 2. qui scribunt SERBILIO. pro SERVILIO; & in Anonymo Norisiano *Pallione*, pro *Pollione*. At Lampridius in *Commodo* cap. XI. habet horum Coss. vera Cognomina, ut in *Sponiana* epigraphe.

Anno V. C. 919.
Ær. Chr. 167.

L. ÆLIVS AVRELIVS VERVS AVG. III. } COSS.
. . . . QVADRATVS. }

1 *Romæ*
in Museo Victorio.

(COS)
VERO III. ET AMB
Q. OPPIIVSTI FORTVNAT SER : : : : FC

De *L. Aurelio Vero Aug.* Coss. III. hoc anno retuli aliam epigraphen pag. 144. n. 3. Et de eo alius lapis apud Gorium *Inscr. Antiq. Etr.* Par. I. pag. 310. n. 51. relata a Muratorio DXX. 7. ubi *vers. 9. habeat :*

IMP. V̄. COS. ĪĪ. DESIGNAT. ĪĪĪ.

Sed forte legendum IMP. ĪĪĪ. Blanchinius pro *Quadrato* adiert laterem ex Fabretto pag. 502. n. 52. ubi legitur:

LVCIO QVADRATO COS.

& pertinere censet ad d. *Quadratum* Cos. hujus anni, quod sequitur P. Joseph M. Stampa in *Fastor. Continuat.* ad hunc an. cui contradicit Georgius in cit. *Not. Tom. II. Baron.* p. 241. ubi ait : *Figlina ex Fabretto pag.* 501. *n.* 52. . . . . *ad* L. Quadratum *Consulem anno Christi* 142. *spectare potest.*

Anno V. C. 924.
Ær. Chr. 171.

. . . . MAXIMVS. } COSS.
. . . . ORFITVS. }

2 *Lugduni*
apud Comitem de Savigny.
Basis,
Ex Sponio in Miscell. pag. 172.

DEDIC. XVIII. SEPT.
ORFITO ET MAXIMO
COS

Ex altera parte.

D. M.
ET MEMORIAE
DIOC . . N . . . . . .

Consules hujus anni absque eorum prænominibus, & nominibus sunt in aliis lapidibus apud Gruterum CXXVI. *col. 2. vers.* 21. CCCCXIX. 5. & MXIV. 1. Panvinius sequutus a Mediobarbo, & Almelovenio nomen *Claudii* Maximo adtribuit & *Cornelii Scipionis* Orfito, silentibus antiquis monumentis, ut ipso Lampridio in *Commodo* cap. XI. qui tantum habet : *Maximo & Orfito Coss.*

Anno V. C. 929.
Ær. Chr. 177.

L. AVRELIVS COMMODVS AVG. } COSS.
. . . . QVINTILLVS }

3 *Ex Hist. Litter. Ital. Vol.* XIV. *pag.* 95.

IMP. CAES. L. AVRELIO. COMMODO. M. PLAVTIO. QVINTILLO. COS.
INITIALES. COLLEGII. SILVANI. AVRELIANI.
CVRATORES. M. AVRELIVS. AVG. LIB. HILARVS. ET. COLLIVS. MAGNVS. CRYPTARIVS

DEC. I.	DEC. II.	DEC. III.
PORYSTENES THR. VET	VITVLVS MYR. VET.	BAROSVS 7. RET. TIR
CLONIVS. HOPI. VET	DEMOSTHENES. MANICAR.	AEMILIANVS. 7. RET. TIR. N̄.
CALLISTHES. THR. VET.	FELICIANVS. RET. TIR.	VLPIVS. EVPORAS
ZOSIMVS ESP. VET.	SERVANDVS. RET. TIR.	PROSHODVS 7. RET. TIR. N̄
PLVTION. ESP. VET.	IVVENIS. MYR. SP.	AVRELIVS FELICIANVS
PERTINAX. 7. RET. VET.	RIPANVS. 7. RET. TIR.	AVRELIVS FELIX
CARPOPHORVS. MYR. VET.	SILVANVS. 7. RET. TIR.	ZOILVS. PAGAN
CRISPINVS MYR. VET.	SECVNDINVS PROV. TIR	FLAVIVS. MARISCVS
PARDVS. PROV. VET.	ELEVTHER. THR. TIR.	FLAVIVS SANCTVS
NILFIVS MYR. VET.	PIRATA. VNCTOR.	DIODORVS PAGAN.
	DEC III.	
	APRILIS. PAECNIAR.	
	ZOSIMVS. THR. SP.	

Hunc lapidem misit Ampliss. Præsul Bardani Cl. P. Oderico Soc. Jesu. Ex hoc *Quintilli* prænomen, & nomen agnoscimus, usque adhuc ex aliis vetustis monumentis non agnitum; & Celeb. Panvinii opinio firmatur, qui ex conjectura tantum *Plautii* nomen *Quintillo* dedit, quod non admisit Norisius.
Imp. *Commodo* primo Consuli hujus anni alii dant prænomen *Lucii* (ut in nostro lapide) alii *Marci*; at ille hoc (priori deposito) una cum nomine Patris sui *Aurelii* assumpsit, a quo Augustus electus fuit.

Anno V. C. 933.
Ær. Chr. 181.

M. AVRELIVS COMMODVS ANTONIN. IMP. AVG. III.
L. ANTISTIVS BVRRVS. } COSS.

1 *Niciæ.*
Ex Cl. Zacharia in Excurs. Lit. p. 54.

FLAVIO. VERINI. FILIO QVINCTO
SABINO. DECVRIONI. II VIRO
SALIN. CIVITATIS. SVAE II VIRO
FORO IVLIENSI. FLAMINI. PROVINCIAE
ALPIVM. MARITIMARVM. OPTIMO
PATRONO. TABERNARII. SALINIENSES
POSVERVNT CVRANTIBVS MATVRO
MANSVETO ET ALBVC...
IMP. COMMODO ET ANTISTIO
BYRRO COSS.

Alii scribunt *Burro*, alii *Byrro*, ut in nostro marmore, & in *Gudiano*, quod produxit Relandus. *Burrus*, & non *Byrrus* habemus apud Fabret. pag. 340. n. 514. & in lapide apud Joseph Castalionem *Obser. Decad. V. cap. VIII.* in quo legitur:

DEDICATA. EST. KAL. MAI
IMP. COMMODO. III. ET
BVRRO. COS

Anno V. C. 934.
Ær. Chr. 182.

C. PETRONIVS MAMERTINVS
... CORNELIVS RVFVS. } COSS.

2 *Ex Collectione Antiq. Inscr. Trevir. inserta Prodromo Hist. Trevir. Diplom. & Pragmat. Ampliss. & Eruditiss. Præs. Joh. Nic. ab Honsheim Epis. Myriophitani Class. IV. num. 3. pag. 190.*

I. O. M
... GENIO. LO
... CL. SECVND
... SIMILIS. M
... LEG. XXX
... BE. COS. IV
..mAMERTINO. ET RV...

„ Hoc Saxum (ait laud. A.) *Dollendorffii* erutum, & ad arcem
„ Blanckenhemianam delatum, Gruterus edidit, sed cor-
„ ruptum, IX. 3. nos illud curatius damus post Alex.
„ Wilthem. *Luxemb. Rom.* Lib. VI. cap. 10. Integra ejus
„ verba hæc sunt: *Jovi Opt. Max. & Genio Loci. Clau-*
„ *dius Secundinus. Similis Miles. Legionis XXX. Beneficia-*
„ *rius Consulis IV. Dedicatum Consulatu Mamertini & Rufi.*
„ hoc est anno CLXXXII. *Beneficiarios* in militia dixere,
„ qui beneficio Consulis, aut Prætoris, vel, ut placet Ve-
„ getio, Tribuni ad altiorem gradum conscenderant, vel
„ muneris vacationem acceperant, ut visum Festo. Con-
„ tra *Munifices* dicti, qui munere fungebantur.
Clariss. Pagius in *Critic. Baronii* ad hunc an. adtribuit *Rufo* nomen *Trebellii* ex Panvinii conjectura; sed iis contradicit Gudianus lapis a Relando productus, in quo legitur:

KAL. MART. C. PETRONIO
MAMERTINO. ET. CORNELIO
RVFO. COS

Lapis *Trevirensis*, & ceteri alii habent horum Coss. sola cognomina, ut apud Fabret. 511. n. XV. & Gorium *Antiq. Insc. Etr. Par.* I. p. 301. n. 35. & And. Schottum *Observat. lib. V. cap.* XXXII. qui scribit:

DEDIC. KAL. MART
MAMERT. ET. RVFO. COS

Et ita in vulgatis Fastis.

Anno V. C. 936.
Ær. Chr. 184.

L. EGGIVS MARVLLVS.
CN. PAPIRIVS ÆLIANVS. } COSS.

3 *Romæ*
in Horris Justinianeis.
Ex Sponio Miscell. Sect. I. Art. I. pag. 4.

M. AVRELIVS
AVG. LIB. EVPREPES
SOLI. INVICTO. MI
THRAE. ARAM
EX VISO POSVIT
PROSIDENTIBVS BI
CTORINO PATRE
ET IANVARIO. DEDICATA
IIII. NON. IVNIAS. EGGI
O. MARYLLO. ET. GN. PAPI
RIO. ALLIANO. COS

Hæc varians, & mendosa apud Reinef. 45. I. pag. 19. & in *Epist.* ad *Rupertum* pag. 509. emendata vero apud Fabret. pag. 367. n. 127. qui vers. 9. 10. & ult. scribit:

* * * * * * L. EGGI
O. MARYLLO. ET. GN. PAPI
RIO. AILIANO. CoS

Ita emendatur alius *Gruterianus* lapis XLIX. 5. in repet. edit. & *Gudianus*, in quo:

M. MARVLLO. ET. IVNIO
AELIANO. COS

Et firmatur sententia illorum, qui *Eggio Marullo*, contra Norisium, & Pagium tribuunt prænomen *Lucii*, & non *Marci*, etiam ex aliis lapidibus apud Gruter. XXX. 2. Fabret. cit. pag. n. 128. & Reinef. loc. cit.

Anno V. C. 939.
Ær. Chr. 187.

. . . . CRISPINVS.
. . . . AELIANVS. } COSS.

1

Romæ,
In hortis Mathejanis.
Ex Maffejo Inscript. Var. CCLXVII. 1.

C. CLODIO . CRISPINO . COS
Q. RAMMIO . MARTIALE . PR . C. MAESIO . TERTIO . SPR
L. NVMERIO . ALBANO . TR
7. C. IVLI . C. F. SERG. RVFI . IADER. PRINCIPAES
INFRASCRIPTI . AEDICVLAM . ET . GENIVM . CENTVRIAE . DD

B. S. PR. Q. MARIVS . ARN. PROCVLVS . HIST
VEX. IN 7. SEX. IVLIVS . TROM . CLEMENS . VET
OPTIO . IN 7. C. LVCRETIVS . AN. VERECVND. FOR . I
TESS. IN 7. C. MESSIVS . ARN. APER. HIST
B. TRIB. L. POSTVMIVS . POM. MAXIM. DER
LIBVR. SER. C. ANTISTIVS . MAEFARIN. NEAP

LIB. CH. C. OCCIVS . ARN. SIMILIS . BLER
SEC. TR. TERENTIVS . PAP. CALLISTVS . ELC
BVC. IN 7. M. NONIVS . FAB. PROBVS . ROM
HOR. LEG. C. PETVRCIVS . CRV. PVDENS . INF A M
SEC. TR. TI. CLAVDIVS . MEN. LATINVS . SVRR
EX . OPT L. APONIVS . AN. MATERN. FORO . I
TRAN. IN . ST

Mendosa apud Murat. CCCLVI. 2. qui eam refert ad annum 224. Et hæc adnotat: „ Anno quoque Christi 187. alter *Crispinus* Consul in Fastis memoratur, prænomine pariter & nomine destitutus. Si heic revera Consulis alicuius est „ mentio, incertum arbitror, utrum hic lapis ad Annum illum, an ad istum sit referendus.
In aliis antiquis monumentis latet revera Prænomen, & Nomen Crispini; ut est apud Gruter. DLXXV. 3. apud Cuperum in Epist. Consul. n. 5. ex Gudianis, & demum in Fabret. pag. 695. n. 260.

Anno V. C. 942.
Ær. Chr. 190.

M. AVR. COMMOD. ANTONIN.
IMP. AVG. VI.
M. PETRONIVS SEPTIMIANVS. } COSS.

2 *Lanuvii in Latio in parietibus Ecclesiæ Maior. prope turrim Campanariam.*

M. AVR. AVG. LIB
(a) AGILIO SEPTENTRIO
NI. PANTOMIMO SVI
TEMPORIS. PRIMO SACERDO
TI. SYNHODI. APPOLLINIS. PA
RASITO. ALVMNO. FAVSTINAE
AVG. PRODVCTO. AB. IMP. M.
AVREL. (b) COMMODO. ANTONI
NO. PIO. FELICE. AVGVSTO
ORNAMENTIS. DECVRIONAT
DECRETO . ORDINIS . EXORNATO
ET. ALLECTO. INTER. * IVVENES
S. P. Q. LANIVINVS (sic)

In Dex. latere

. . . . iMP. COMMODO. VI.
. . . . septiMIANO. COS

(a) AGILLONE. idest *poculo* vel *lagena a potione*. Apud Grut. 7. CCCLXXX. etiam cognomen postponitur officio.
(b) *Erasum Commodi nomen, & postea majoribus literis restitutum.*
* *Augustales*, scilicet Pigh. Hanc mendosam dedit Gruter. CCCXXX. 3. quoad Consules, quapropter iterum protuli ex Cl. Georgii cit. Adnotationibus in Tom. II. Baronii pag. 347. ad d. Chr. an. qui e detritis hodie literis *dext. latere* lapidis (ut supra scripsimus) eruendum censet.
Horum Consulum prænomina, & nomina integra reperiuntur apud eumdem Gruterum CCC. 2. MCI. 1. & apud Fleetwod pag. 146.

IMP. CAES. M. AVRELIO
ANTONINO . AVG. PIO
FELICE. VI. M. PETRONIO
SEPTIMIANO. COS. X. KAL. APRIL

Ex his a Relando *Septimiano* prænomen Marci tribuitur. Fasti Idatiani, & Prosperi Chronicon : *Commodo* VI. *& Septimiano*.

Anno V. C. 940.
Ær. Chr. 188.

C. ALLIVS FVSCIANVS II.
. . . . DVILLIVS SILANVS II. } COSS.

3 *Ex Transactionibus Anglic. Vol. V. Par. II. Cap. II. pag. 57.*

I . O . M
AL. AVG. OB
vIRTVT. APPEL. CVI
PRAEEST. TIB. CL. TIB. F. P
LING.. N. IVSTINVS
PRAEF. FVSCIANO
II. SILANO. II. COS

Jovi O. M.
Ala Aug. Ob
Virtutem Appellata, Cui
Praeest Tiberius Claud. Tiberii F. Provincia
Lingonensi . . . Iustinus
Praefectus, Fusciano
II. Silano II. Consulibus.

Hæc

Hæc aliquantulum varians apud Gruterum MVI. 9. qui ponit apud *Ould Carlile* in Cumberlandia Angliæ ex Cambdeno, & Cortono.

ALA. AVG. OB VIRTVTEM
APPELLATA &c.

• in alia apud eumdem MVII. 3.

Fusciani meminit Lampridius in *Commod.* Cap. VII. *Vota pro eo facta sunt Nonis Piis, Fusciano iterum Cos.* Prosperi Chronic. Fasti Vindobonenses, & Idatiani: *Fusciano, & Silano* absque geminati Consulatus nota. Confer de horum Consulum nominibus Norisii *Epist. Consul.* qui notam numeralem II. *Silano* non addit; *quia suffectis forte* (ait Cl. P. Stampa ad hunc an. in cit. Fastor. Continuat.) *non additur ex usu Veterum nonnullorum.* Sed huic usui contradicit noster lapis.

Anno V. C. 949.
Ær. Chr. 197.

APP. CLAVDIVS LATERANVS }
. . . . RVFINVS } COSS.

1 *Veruli in latere Stylobatis,*
Ex Maffejo Inscripr. Var. CCCLXII. 1.

DEDICATA. KAL. IVN
LATERANO. ET
RVFINO. COS
OB. CVIVS. DEDICATI
ONEM. DEDIT. DECVR. ET
VIVIR. ET. AVGVST. ✻. III. ADIEC
TO. PANE. ET. VINO. POPV
LO. ✻. II. CVRANTE. VRCV
NIO. SECVNDO

Horum Coss. solum cognomina nota sunt ex hoc lapide, & aliis antiquis, si unum excipias apud Gruter. LI. 1. in quo vers. 4 nominatur APPIVS. CL. LATERANVS &c. Celeb. Petavius *Rufino* prænomen *Marci*, & nomen *Marii* adtribuit; at quibus documentis, nescio.

Anno V. C. 950.
Ær. Ch. 198.

TIBERIVS SATVRNINVS. }
C. GALLVS. } COSS.

2 *Eruta an. 1663. sub Cœnobio SS. Joh. & Pauli,*
hodie in Ædibus Capitolinis.
Ex MS. Cl. V. Phil. Baron. de Stosch, qui exscripsit.

IMPERATORI. CAESARI
M. AVRELIO. ANTONINO
AVG
L. SEPTIMI. SEVERI. PII
PERTINACIS. AVG. FILIO
DOMINO. INDVLGENTISSIMO
PAEDAGOGI. PVERORVM. A. CAPITE
AFRICAE. QVORVM. NOMINA. INFRA
SCRIPTA. SVNT

TRYFERVS. VER.	LIB	PETIZAGE	S. LIB
EVPERILEMPTV	S. LIB	ZOILV	S. LIB
EVTYFRO	N. LIB	FREQVEN	S. LIB
TROPHIMVS. VER.	LIB	MODESTV	S. LIB
POLLVX. VER.	LIB	PATROCLV	S. LIB
CHRYSOMALLV	S. LIB	HERME	S. LIB
PHILETERVS. VER.	LIB	NICOMACHVS. VER.	LIB
EVTYCHE	S. LIB	PAEDICV	S.. LIB
SPENDO	N. LIB	HERMOGENE	S. LIB
PERSEV	S. LIB	NEON VER.	S. LIB
HERME	S. LIB	ANEMVRIV	S. VER
FELIX	S. LIB	EVTYCHE	S. LIB

PROCVRANTIBVS. SATVRNINO. ET. EVMENIANO
DEDIC. IDIB. OCT. SATVRNINO. ET. GALLO
COS

Hæc apud Spon. *Miscell.* Sect. VI. pag. 227. sed non ad fidem lapidis; accurata vero apud Fabret. p. 205. n. 257. & solum varians a *Stoschiana* in fin. vers. 27. ubi scriptum est LIB. pro VER. Horum nuda Consulum cognomina non solum ex hoc lapide, sed etiam ex altero apud Gruter. XCIX. 1. apparent; nomina vero ex alia Gruteri CCC. 2. & *Gudiana* ex *Ligorii Collectione*, in qua legitur:

KAL. MAR
T. SATVRNINO. ET. C. GALLO. COS

Anno V. C. 951,
Ær. Chr. 199.

P. CORNELIVS ANVLINVS II. } COSS.
M. AVFIDIVS FRONTO.

Effossa ex ruderibus Cubulteriæ, seu Compulteriæ, excisæ Urbis in Regno Neapolitano. Ex Annal. Liter. Ital. T. II. p. 303.

1

SAC
ANNIVS LIBO
CONS. CAMP
V. S. L. M

Ad latus Marmoris:

2

DED. VII. KAL
MAIAS ANVLIN
II ET FRONTON.
COSS

Annius iste *Libo Conf. Campaniæ Votum Solvit* &c. hoc anno Ær. Chr. 199. & idem fuisse videtur, qui an. 204. Consul fuit cum *Fabio Septimio Cilone II.* Vid. Almeloveniu *Fast. Consul.* pag. 145. Prænomina & nomina horum Consulum, ut in Muratoriano laterculo, habes apud Gruter. CCCXIII. 5. & DCLXXIII. 12. non vero in alia apud eumdem (ut vult Cl. P. Stampa) CCLXIII. 1. in qua cognomina sola, ut in nostra. ANVLLINO duplici L. in cit. Epigraphis, & apud Reines. 42. I. pag. 85. ac in seq. ænea Tabula semper scribitur.

3

Romæ.
Ænea lamina apud Marchionem Macaranium,
Ex Maffejo Inscr. Var. CCCII.

IMP. SEVERO. ET. ANTONINO AVGG
BRITTANICIS. PP. ET. IVLIAE. AVG. MATRI. AVGG. ET. CASTROR
. . . . *versus integer deletus* . . . .
C. V. II......... II. COS. C. IVNIO. RVFINO. PR. C. IVNIO. BALBO. S. PR
M. VLPIO. CONSTANTINO. TR. C. ATTICIO. SPERATO. 7.
GENIO. 7. II. QVI. FRVMENT. PVBL. INCISI. SVNT. KAL. MARTIS
DE. SVO. POSVERVNT. QVORVM. NOMINA. INFRA. SCRIPTA. SVNT. MILITES. FACT
ANVLLINO. II. ET. FRONTONE. COS

T. SCVTRIV S. T. LIB. FAB. SABINIANVS. ROM. M. P. PR. K. IVN. MAGNO. PR. FPAD. X. T. CXL. IVKC
M. ANNIV S. M. FIL. FAB. PRIMITIV S. ROM. M. F. VIII. K. AVG. MAGNO. PR. FPAD. X. T. CXL. IVKC
T. FLAVIV S. T. FIL. MAEC. ALEXANDER. NEAP. M. P. VIII. K. AVG. MAGNO. PR. FPAD. X. T. CXL. IVKC
A. CERVIDIVS A. FIL. IVL. REPOSTV S. VTIN. M. P. VIII. K. AVG. MAGNO. PR. FPAD. X. T. CXL. IVKC
L. LALLIV S. L. LIB. THARS. IVLIANVS. CILIC. M. P. VIII. K. AVG. MAGNO. PR. FPAD. X. T. CXL. IVKC
Q. VALERIV S. Q. FIL. IVL. FELI X. KARTH. M. F. VIII. K. AVG. MAGNO. PR. FPAD. X. T. CXL. IVKC
C. SATRIV S. C. FIL. FAB. NEPTINALIS. ROMA. M. P. IIII. ID. AVG. MAGNO. PR. FPAD. X. T. CXL. IVKC
Q. MINVCIV S. Q. FIL. ARN. FLAVIANVS. KARTH. M. P. XVI. K. NOV. MAGNO. PR. FPAD. X. T. CXL. IVKC
M. GARGILIV S. M. FIL. FAB. IANVARIV S. ROMA. M. P. VI. K. NOV. MAGNO. PR. FPAD. X. T. CXL. IVKC
M. CALVISIV S. M. FIL. VLP. FORTVNATVS. HADR. M. F. ID. NOV. MAGNO. PR. FPAD. X. T. CXL. IVKC
T. MVCILIV S. T. FIL. ZOSIMV S. MACED. M. F. VIII. ID. DEC. MAGNO. PR. FPAD. X. T. CXL. IVKC
C. AVFIDIV S. C. FIL. ARN. RESTITVTVS. KARTH. M. F. VIII. ID. DEC. MAGNO. PR. FPAD. X. T. CXL. IVKC
M. ARRIV S. M. FIL. FAB. CASTO R. ROMA. M. F. VIII. ID. DEC. MAGNO. PR. FPAD. X. T. CXL. IVKC
ADIVT. L. CASSIVS. L. LIB. AGON. LEPIDVS. REGIO. M. P. IIII. K. IAN. MAGNO. PR. FPAD. X. T. CXL. IVKC

SEVERO. ET. VICTORINO. COS

Q. SOSIV S. Q. LIB. IVL. THEOMNESTVS. REGIO. M. F. K. FEB. MAGNO. PR. FPAD. X. T. CXL. IVKC
BD L. SEPTIMIVS. L. LIB. FAB. HYGINV S. ROMA. M. P. ID. FEB. MAGNO. PR. FPAD. X. T. CXL. IVKC
ITEM. PRINCIPALIBVS. QVIBVS. HONOREM. HABVERVNT
P. TVTICANO. HERMETI. B PR. P. AELIO. STEPHANO. LIBR. I. D
T. CORNELIO. HONORATO. VEX. 7. L. CORNELIO. HERCVLANO. OPT. 7
M. SENTIO. VITALI. TESS. 7. CVRA. AGENTE
P. CORNELIO. L. F. HONORATO. VEXIL. 7
ET. L. CORNELIO. L. F. HERCVLANO. OPT. 7

„ Eximia hæc, ait Maffejus, inscriptio in nullis ex magnis collectionibus reperitur: unice in Fabretti Columna Trajana p. 37. „ exhibetur, qui liber non omnibus præsto est. Illius etiam exemplar apud me est, celebris Francisci Blanchinii manu „ ab autographo diligenter desumptum, ex quo emendationem hausi magni momenti; ubi enim Fabrettus BRITTA- „ NICA PS. quæ explicari nequibant, Blanchinius BRITTANICIS PP. Brittanici tum *Severus*, tum *Caracalla* dicti „ sunt. Utriusque Προτομαί laureatæ in summa tabula, interque illas exiguo veluti numismate, *Geta* effictus: A- „ quilæ similiter cum fulminibus plures. Versus tertius erasus fuit integer, & in quarto *Geta* iterum Consulis nomen, „ cujus tamen dignoscuntur vestigia. Plura discimus ex hac lamina; itemque ob eam in quasdam difficultates incidi- „ mus, de quibus alibi.

Anno V. C. 952.
Ær. Chr. 200.

TIBERIVS CLAVD. SEVERVS.
C. AVFIDIVS VICTORINVS. } COSS.

1 *In oppido Cariaræ Etruriæ in Æde B. Sicardi.*
Ex Cyriaci Anconit. Nov. Fragment. edit. Pisauri 1763. p. 15. num. 27.

I . O . M
PRO SALVTE IMPP
L. SEPTIMI SEVERI
ET M. AVR. ANTONINI
AVGG. FR. CLARISS
ET. IVL. AVG. MAT. CAS
SVB CVRA FL. MVCIANI
S. FR
M. FIRMIDIVS SPECIA
TVS FR. LEG. II. ITAL. P. F
OPTIO CONSECRAVIT
ITEM DEDICAVIT
III. IDVS APR. SEVERO ET VICTOR
COSS.

Ad hanc scribit Cl. Oliverius: „ Ex Apiano vulgavit Grute- „ rus lineis aliter dispositis pag. XII. 1 . . . . . . & ad „ ea verba lin. 5. FR. CLARISS. notavit, sine dubio a- „ bundant. Manifestum tamen est non abundare, sed a- „ liarum vocum erasarum loco substituta fuisse. Porro in „ eo marmore inscriptum olim Getæ nomen proculdubio „ fuit, quod e publicis monumentis post ejus necem a „ Caracalla fratre perpetratam, erasum fuisse, contra „ quam Illustriss. Fontaninus Lib. I. cap. 3. de Antiq. „ Hort. senserat; accurate, &, nisi plus æquo mihi blan- „ dior, invictus meis argumentis firmavi in *Not. ad Marm.* „ *Pisaur.* XIX. Eamdem doctiss. Archiepiscopi sententiam, „ ut primum opus illius prodiit, statim improbavit Camillus „ de Silvestris datis literis ad Illustriss. D. a Turre Episc. „ Adriensem, quas vulgavit postea Vir de literaria re „ optime meritus. D. Angelus Abbas Calogiera *Tom. II.* „ *Opuscul.* illas non viderat, quum Marmora Pisaurensia „ edita sunt; neque tamen piget nunc, aut pudet rem „ pertractasse; illud tantum dolet, quod Viri Eruditissimi „ opus non laudavi. Olim igitur in Marmore legebatur: „ ET P. GETAE. CAES. quarum literarum loco erat, „ non FR. CLARISS. ut habent edita exempla, sed PR. „ CLARISS. idest *Principibus Clarissimis*, ut in arcu Clivi „ Capitolini *Optimis Fortissimisque Principibus*. Gruterus lin. „ 6. habet MAT. CAES. Rectius Cyriacus MAT. CAS. „ h. e. *Castrorum*; notus *Juliæ* Aug. titulus; neque enim „ *Mater Cæsaris* dumtaxat dici potuit Augusto jam filio, „ sed *Mat. Augg.* vel *Mat. Aug.* & *Cæs.* Gruterus item „ lin. 8. edidit SER. melius Lazius S. FR. emendate „ vero Cyriacus 7. FR. h. est, *Centurio Frumentariorum*. „ Notum est, in legionibus Frumentarios milites fuisse; eos „ separatim numerum suum constituisse, docet Inscriptio „ Gruteri p. 520. 8. in qua occurrit *Veteranus* ex numero „ *Frumentariorum*. His autem numeris *ad majorum corpo-* „ *rum instar Centuriones, vel Præfectus, Decuriones &c. præ-* „ *fuisse, consentaneum est*, ut ait acutissimus Reinesius Cl. „ I. 15. Sane *Præfecti* nomen exhibet Inscriptio Murato- „ riana p. 866. 2. in qua PRAEF. FRVM. LEG. XI. „ CLAV. P. FEL. occurrit. Sed cum ex Ligorii penu de- „ prompta illa sit, vereor, ne satis auctoritatis habeat. „ *Centuriones* autem Frumentariis præpositos fuisse, non est „ cur dubitemus; neque vero testem cito dumtaxat In- „ scriptionem a Reinesio ibidem editam, iterumque a Fa- „ bretto de *Col. Trajan. Cap. II.* p. 34. valde enim illa mihi „ *ob suas* suspecta est; sed duas alias incorruptas, atque „ integras Inscriptiones, quæ in Grutero occurrunt, nem- „ pe p. 347. I. ubi *Marcellus* CENT. FRVM. apparet, „ & p. 487. 6. in qua *Vibius Marianus* 7. FRVMENT. „ dicitur, quibus addatur Carrariensis hæc Inscr. ut lo- „ clupetissimum militaris hujusce gradus testimonium ha- „ beatur. *Firmidii* cognomen in Grutero est SPECLA- „ TVS. in Lazio IVSTVS. *Severi* & *Victorini* Consulatus „ annum Ær. Chr. 200. indicat.

Horum Consulum cognomina habes etiam in *Ara Votiva* inlustrata erudito commentario italice scripto ab Cl. V. Rodulphino Venuto Romæ edit. typis Hier. Mainardi 1735. Epigraphen tantum recusit iterum Murat. CCCXLVII. 2. Prænomina vero, & nomina *Severi* & *Victorini*, ut in Fastis leguntur, in duobus *Gruterianis* CCLXIX. 2. & CCC. 2. reperies.

Anno V. C. 953.
Ær. Chr. 201.

L. ANNIVS FABIANVS.
M. NONIVS MVCIANVS. } COSS.

2 *Genuæ.*
Effossa an. 1752. in fundamentis porticuum Ecclesiæ S. Petri.
Ex Maffeio in Opusculo Sopra un Dittico del Sig. Cardinale Quirini *edit. Veronæ 1754.*

DEO. INVICTO
GENIO. LOCI
FIRMIDIVS. SE
VERINVS. MIL
LEG. VIII. AVG. P. F
CC. STIP. XXVII. ARAM
EX. VOTO. PRO. SALVTE
SVA. V. S. L. M. POSVIT
MVCIANO. ET. FABIANo. COS

D. *De Vernet.* rei antiquariæ peritissimus ita legit:

Deo Invicto
Genio loci
Firmidius Se
verinus Miles
Legionis Octavae Augustae, Piae, Felicis
Constantis, Commodae, stipendiorum XXVII. *Aram*
Ex voto pro salute
Sua votum solvens libenter merito posuit.
Muciano & Fabiano Consulibus.

In 1. lin. DEO INVICTO (forsan) *Marti*, cum *Firmidius* fuerit miles, qui *Aram posuit*. Apud Grut. LVIII. 2.

DEO INVICTO
MARTI &c.

& apud Murat. XLIII. 7.

MARTI
INVICTO &c.

Lin. 5. & 6. legerem LEGio VIII. AVG. *Pia Felix Commoda Constans*.

Hæc recusa in Hist. *Liter. Ital. Vol. X. pag.* 295. *ex ipso* *Maffeio*: & iterum Vol. XI. ejusdem *Hist.* pag. 227. at in hoc cum mendis. In aliis lapidibus ex *Grutero* apud Relandum videsis relatos Consules hujus anni, & præsertim in veteri lapide in *ædibus Capitolinis* apud eumdem Grut. XXXII. 6. in quibus horum prænomina, & nomina habentur; in Nov. Thes. CCCXLVIII. 1. 2. 3. cognomina solum, ut in *Genuensi* lapide.

Antoninus Caracalla in annum insequentem Consul designatus est. Et id eruitur ex veteri Epigraphe reperta in Cœmeterio *Commodillæ* an. 1720. & a Boldetto evulgata in *Append.* pag. 808. & iterum a Georgio in *Not. ad Critic. Pagii in Baron.* ad hunc annum ita:

IMP. CAES. M. AVRELIO. ANTONINO. PIO. FELICI. AVG
TRIB. POT. IIII. COS. DESIGNATO. PROCOS. IMP. CAES
L. SEPTIMI. SEVERI. PII. PERTINACIS. AVG. ARAB. ADIAB
PARTH. MAX. FORTISSIMI. FELICISSIMI. FILIO
DIVI. ANTONINI. PII. GERM. SARM. NEP. DIVI. ANTONINI
PII. PRONEP. DIVI. HADRIANI. ABNEP. DIVI. TRAIANI
PARTHIC. ET. DIVI. NERVAE. ADNEPOTI

Anno V. C. 957.
Ær. Chr. 205.

M. AVRELIVS ANTONINVS CARACALLA IMP. AVG. II.
P. SEPTIMIVS GETA CÆSAR. } COSS.

1 *Beneventi*

prope ædes Excellentiss. Principis Morra.
Ex Ampliss. Præf. Joh. de Vita Episc. Rheatino Inscr. Benevent. XXX. 6.

M

.... F. VLP. FLORVS
......*ev*OCATVS MIL. FEC...
...... HIC IMP. SEVER......
...... O TRANSLATVS IN.....
...... ANTONINO II. COS.....
...*prin*CIPALIS IN COH. SS....
..*Antonin*O COS. PROMOT*us*.....
......COH. SS. ANTONIN......
......TVS OPTIO IN COH SS...
....*Antoni*NO COS FACTVM STI..
....*Lae*TO ET CERIALE COS...
.....ADIVTOR QVAESTO*ris*..
...*Extr*ICATO COS FACTVS..
.....ONTIA *Coniugi*
b. m. f.

In hoc fragmento plura militiæ munera referuntur, quibus variis temporibus *Florus* insignitus fuit. De hujus anni Consulibus vid. laud. P. Stampa in cit. *Fastor. Continuat.* ad hunc an. & Murat. *adnotat.* ad Epigraph. 2. p. CCCLI.

Anno V. C. 958.
Ær. Chr. 206.

NVMMIVS ALBINVS.
FVLVIVS ÆMILIANVS. } COSS.

2 *Romæ*

in cœmeterio Prætextati.
E schedis meis.

.. KAL. FEBR.

.. ALBINO. ET. FVLVIO. AEMILIANO. COS

.. LIVM [1] ARTEMIDOVM. C. V. CVRAT. ALVEI

* .. IR. ET. CLOACAR. VRBIS

Mutilior in *Nov. Thes.* MCMXCVII. 4. ex *Marangonio*.

1. *Artemidorum*.

* *Tiberis*.

Priori Consuli adde *Marci* prænomen ex Reinesii Epigraphe 132. VI. p. 465. recusa a Fabretto pag. 100. n. 228. & in *Nov. Thes.* CCCLII. 1. quam non observarunt CC. VV. Stampa, & Georgius; & ideo *Albini* prænomen ab iis in Saxis desideratur. Nomina, & cognomina horum Coss. habentur in aliis lapidibus, apud Don. Cl. III. n. 44. p. 124. iterum edita a Murat. CCCLII. 2. & apud Gruter. CLXXV. 8. & in nostra solum quoad posteriorem Consulem, cum marmor sit excesum.

Anno V. C. 961.
Ær. Chr. 209.

CIVICA POMPEIANVS.
LOLLIANVS AVITVS. } COSS.

3 *Aventici Helvetiorum.*
Pavimentum repertum an. 1679. opere musivo fabricatum, & variis animalium figuris exornatum, cum hic literis in medio.

POMPEIANO ET AVITO COSS.
KAL. IAN.

Ex Cl. Schmidt *Recueil d'Antiq. trouvées a Avenches &c.* p. 22. & ex MS. D. Abb. Petri Gnocchi. Eadem apud Spon. *Miscell.* p. 40.

4 *Romæ inventa in Exquiliis.*
Ex Donio Cl. VI. n. 155. *p.* 268.

D . M
AVREL. MVCIANO
MIL. COH. V. PR. 7
BARBATI. MILITA
RE. COEPIT. POMPE
IANO. ET. AVITO. COS
ANN. XV. VIXIT. ANN
XLV. NATVS TREM
ONTIAE. CL. PAVLINA
COIVGI. KARISSIMO
EX. TESTAMENTO
FECIT

Hæc apud Murat. CCCLII. n. 5. ex *Vignolio Inscript. Select.* p. 310. qui lineam 2. omittit, & in hac 3. non habet 7. In his Epigraphis exstant solummodo horum Consulum cognomina, nomina vero in Gudiana his verbis:

CIVICA. POMPEIANO. ET
LOLLIANO. AVITO. COS

Anno V. C. 963.
Ær. Chr. 211.

LOLLIANVS GENTIANVS.
POMPONIVS BASSVS. } COSS.

5 *In ruinis Carnunti, prope Viennam Austriæ, in pago* Pedernel *effossa.*
Ex Sponio Sect. III. in Miscell. pag. 84.

SILVANAE. ET. QVADRIBIS. AVG. SACRVM
C. ANTONIVS. VALENTINVS. VET. LEG. XIIII. G
MVRVM. A. FVNDAMENTIS. CVM. SVO. INTROITO
ET. PORTICVM. CVM. ACCVBITO. VETVSTATE
CONLABSVM. IMPENDIO. SVO. RESTITVIT
GENTIANO. ET. BASSO. COS.

Silvanæ (inquit Sponius) *Faunæque Sylvarum Præsides Deæ, quæ & Dryades & Hamadryades aliis dictæ, nescio quæ monstra hic habeant sociata: an feminumina* Quadriviis præsidentia, *quales in biviis, triviisque Hermi, seu Mercurii ab antiquis culti? Gentianus idem est ac Quintus Epidius Rufus Lollianus Gentianus: unde non mirum si aliquando Fasti, vel Authores ultimum cognomen brevitatis causa omittant.*

Horum Consulum cognomina, ut in hoc *Sponiano* lapide, reperies in aliis apud Gruter XXIV. 7. Aventinum in *Annal. Bojorum* p. 56. Thomasin. de *Donar. Veter.* cap. 3. Reinesium &c. Quod videsis apud Relandum.

Anno V. C. 968.
Ær. Chr. 216.

C. ATIVS SABINVS II.
... CORNELIVS ANVLINVS. } COSS.

Tusculi
in Villa Burghesia.
E Schedis meis.

IMP. CAES. M. AVRELIO. AN
TONINO. PIO. FELICI. AVG
PRINCIPI IVVENTVTIS. NV
MINI PRAESENTI RESTITV
TORI ET CONSERVATORI
SEMPER VITAE ADQVE
DIGNITATIS SVAE
DEVOTISSIMVS. NVMI
NI. EIVS
M. AVRELIVS. MACER. FAVSTINIA
V. C

Latere sinistro.

DEDC. XVIII. KAL
SEPTEM.
CATIO. SABINO. II. ET. CORNE
LIO. ANVLINO. COS

Hæc apud Spon. *Misell.* Sect. VIII p. 271, ubi vers. 10. scribit : A. AEMILIVS, & *sinistro latere* :

DEDIC. XVIII. KAL
SEPTEM. A
CATIO SABINO ET CORNE
LIO ANVLINO COS

„ Fabrettus (ait Georgius in cit. Notis ad hunc an.) Inscript. pag. 682. n. 70. veterem lapidem *in Villa Burghesia Tuscu-*
„ *lana prope magnas ades Montis Draconis sub topiariorum finem* ita vulgavit *latere sinistro* : „ (nam cetera apud eundem sunt ut in nostra)

DEDIC. XVIII. KAL
SEPTEM. A
C. ATIO. SABINO. ET. CORNE
LIO. ANVLINO. COS

„ Verum in hac inscriptione, quam sæpe, ac diligenter inspeximus, legitur DEDC. omissa litera I, deinde post SEPTEM.
„ non sequitur litera A, sed signum quoddam interpunctionis loco. Post hæc habetur CATIO SABINO II. Idcirco mihi visum
„ semper fuit, nullum post litteram C. spatium intercsse, quo interpunctio collocari debeat, proindeque legi oporteat C.
„ ATIO. Sed legi censeo ibidem CATIO sine prænomine. Norisius ergo, qui in *Epist. Consul.* p. 118. hanc Inscriptionem apud
„ Sponium P. I. *Itin.* p. 345. viderat, legendum pro (CATIO) C. ATIO putavit; si lapidem inspexisset, forte sententiam mutasset.

Anno V. C. 976.
Ær. Chr. 224.

. . . . IVLIANVS II.
. . . . CRISPINVS. } COSS.

Extra Urbem in S. Pauli.
Ex Epistola Cl. V. Reverendissimi P. Abb. Petri Aloysii Galletti
in Ephem. Liter. Flor. T. XVIII. *col.* 58.

ΦΑΒΙΑ ΑΙΛΙΑ ΦΑΒΙΑΝΗ ΦΑΒΙΩ. ΟΝΗΤΟΡΙ. ΤΩ. ΙΔΙΩ
ΧΑΙΡΕΙΝ
ΤΟΠΟΝ ΟΝ ΠΑΡΕΚΑΛΕCΕΝ ΕΝ ΤΟΙΣ ΚΗΠΟΙΣ ΜΟΥ
ΙΝΑ ΟΙΚΟΔΟΜΗCΗΣ ΜΝΗΜΑΦΙΟΝ ΕΚΕΙ CΥΝΚΕ
ΧΩΡΗΚΕΝΑΙ ΜΕ CΟΙ ΚΑΙ ΕΠΙΤΕΤΡΟΦΕΝΑΙ ΟΙΚΟ
ΔΟΜΗCΑΙ CΕ ΙΝΑ ΔΙΑΠΑΝΤΟC CΟΙ ΑΝΗΚΕΝ ΤΟΥ
ΤΟΙΣ ΤΟΙΣ ΤΟΙΣ ΓΡΑΜΜΑCΙ ΜΟΥ ΟΙC ΥΠΕΓΡΑΨΑ
ΤΗ ΠΡΟ Ι ΚΑΛΑΝΔΩΝ ΑΥΓΟΥCΤΩΝ. ΚΛ ΙΟΥΛΙΑ
ΝΩ ΤΟ Β ΚΑΙ ΒΡΥΤΤΙΩ ΚΡΙCΠΙΝΩ. ΥΠΑΤΟΙC
ΔΗΛΟΝ CΟΙ ΠΟΙΩ ΟΥ ΜΗΔΕΜΙΑΝ ΑΜΦΙCΒΗΤΗ
CΙΝ CΕ ΠΟΤΕ ΕΞΕΙΝ ΕΞ ΑΥΤΩΝ ΤΩΝ ΓΡΑΜ
ΜΑΤΩΝ ΜΟΥ ΔΗΛΟΝ ΕCΤΙΝ CΟΙ ΔΕ ΔΙΑΦΕΡΕΙΝ
ΤΟΝ ΤΟΠΟΝ ΤΟΥ ΜΕΤΡΟΥ ΤΟΥ ΟΙΚΟΔΟΜΗCΑC
ΕΡΡΩCΕ ΔΙ CΕ ΕΥΧΟΜΕ. ΕΡΡΩCΟ

Ita vertit Reverendissimus P. Abb. Galletti, qui exscripsit:

Fabia. Aelia. Fabiana. Fabio. Onetori suo. salutem.

Locum, quem postulasti in hortis meis, ut adifices monumentum parvum ibi, concessisse me tibi, & permisisse, ut adifices, ut in perpetuum ad te pertineat, his litteris meis, quibus subscripsi die X. ante Kalendas Augustas. (Cl. Juliano secundum, & Brutio Crispino, Consulibus) notum tibi facio. Cujus nullam controversiam te unquam habiturum ex ipsis litteris meis manifestum est, atque ad te spectare locum mensura, qua adificasti : valere autem te precor, vale.

Aliquod

Aliquod mendum irrepsisse in hunc lapidem animadvertit Cl. Gallettus, ubi in cit. Epistola ait: „ Certamente nella lin. 4. „ ove si legge MNHMADION, si dee leggere, MNHMATION, nella lin. 7. TOIΣ è pure superfluamente due volte „ replicato; nell' ult. linea si dee leggere ΕΡΡΩCΑΙΔΕ, ed ΕΥΧΟΜΑΙ, scorgendosi in questo marmo male adoperato „ il dittongo AI, che ne' tempi posteriori si incominciò a pronunciare per E. Pregiabilissimo però è senza dubbio, „ come quello che può assicurarci, appartenere il Consolo *Giuliano* alla famiglia *Claudia*, della qual cosa è controversia „ fra gli Eruditi; ed il *Noris* nella sua dottissima Epistola Consolare, apertamente il nega, quando si tratti del Con- „ solo *Giuliano* dell' anno CCXXIV. ed oltre a ciò ci scuopre cosa non più da altri saputa, che il Console *Crispino* sia „ stato dalla familia *Bruzia*. Circa *Giuliano*, concorda questo marmo con altro riferito dal *Fabretti pag.* 695. n. 260. e „ con un altro pure riportato esattamente dal *Noris* nella suddetta Epistola, e con varj Restritti Imperiali riferiti nel „ Codice di *Giustimano*, ove è segnato il Consolato II. di *Giuliano*, col primo di *Crispino*: perlochè sempre più si „ conferma, che ne' Fasti di Vienna, nel Cronico di *Prospero*, nel *Bucherio*, ed in qualche esemplare de' Fasti Greci „ di *Teone*, malamente è mentovato il Consolato di *Giuliano*, unito a quello di *Crispino*, senza esprimere nel primo „ di averlo quest' anno CCXXIV. esercitato per la seconda volta; difetto, che può molto oscurare ne' Fasti la giusta „ situazione de' Consoli. Nell' anno CCXXXVII. fù Console suffetto per certo un *Claudio Giuliano*, poichè *Capitolino* „ nella vita di *Massimo*, e di *Balbino*, *cap.* 17. recita l' Epistola, *Qua*, (dice egli) *scripta est a Consule sui temporis de* „ *Pupieno*, *&* *Balbino*, con la direzione · *Pupieno*, *&* *Balbino*, *Augustis*, *Claudius Julianus*, il quale si congratula con „ esso loro dell' Impero conferitoli, avendolo inteso dal Decreto del Senato, *quod vir Clarissimus Celsus Ælianus Collega* „ *transmiserat*. Perlochè non potendosi dubitare, che nell' anno CCXXXVII. in cui furono que' due Augusti assunti „ all' Imperio, non fosse Console *Claudio Giuliano*. E' manifesto, che se questi è il medesimo, ed il può essere, che „ esercitò il Consolato con *Crispino* l' anno CCXXIV. fu anche la terza volta Console. Se all' immortale Cardinal „ *Noris* fosse stata nota questa nostra Iscrizione, parlando egli de' Consoli *Crispino*, e *Giuliano*, non avrebbe detto, *neu-* „ *trius familias compertas habeo*, ed altrove, *prouinde perperam imperante Alexandro ordinarius Consul* (Claudio Giuliano) „ *obtruditur*. Venendo ora all' altro Console *Bruzio Crispino*, serve questa nostra Iscrizione a far vedere, che quel „ marmo appartenente a C. *Clodio Crispino* Console, che il *Muratori* riferisce nel suo nuovo Tesoro pag. CCCLVI. 1. e „ si protesta di non sapere, a cui spetti, se al *Crispino* Console nel CCXXIV. o al *Crispino* Console nel CLXXXVII. „ serve dico a far conoscere, che esso non può spettare all' anno CCXXIV. di cui il *Crispino* non era della gente „ *Clodia*, ma della *Bruzia*; perlochè fintanto che altri *Crispini* non si scuoprono essere stati Consoli, si potrà franca- „ mente dire, che il *Crispino* dell' anno CLXXXVII. sia stato della famiglia *Clodia*; e così per cagione del solo no- „ stro marmo verranno ad essere in qualche modo raffettati i tre laterculi degli anni CLXXXVII. CCXXIV. e „ CCXXXVII.

Horum Consulum prænomina amplius non latent.

Anno V. C. 977.
Ær. Chr. 225.

..... FVSCVS II. } COSS.
..... DEXTER.

1 *Ex Sponio in Miscell. Sect. IX. pag. 304.*
In mensura, seu in amphora.

META
RETVS
P. C. VIII
L. TVRPILIO
DEXT
ET * PRISCO
COS

* Forte pro FVSCO.

In aliis Inscriptionibus apud Gruter. IX. 2. & CXXI. 1. vers. 21. notam iterati consulatus *Fusci* habes; in Fastis vero Vindobonensibus, Theonis, & Idatii, Prosperi Chronico, ac Bucherii laterculo non ita. Vid. Norisii cit. *Epist.* pag. 189. & *Fast. Continuat.* Stampæ ad hunc an.

Anno V. C. 980.
Ær. Chr. 228.

TIB. MANILIVS MODESTVS. } COSS.
SERG. CALPVRNIVS PROBVS.

2 *Beneventi*
in antiquis ædibus PP. Carmelitarum.
Ex Thes. Antiq. Benevent.
Amplis. Præs. Joh. De Vita Diss. II. p. 87.

ATTINI SACRVM
ET MINERVAE BERECINT
CONCORDIA COLLIB. IANVARI
CIMBALIOCO SECVNDO OB
CRIOBOLIVM FACTVM M. D
M. I. TRADENTIB. SEPTIMIO
PRIMITIVO AVGVRE ET SAC
SERVILIA VARIA ET TERENTIA
FLAVIANA SACERD. XV. VIR
PRAEVNTE MAMIO SECVNDO
HAEC IVSSV MATRIS DEVM
IN ARA TAVROBOLICA DVO
DENA CVM VITVLA CREM
SVB DIE V. IDVS APRILIS
MODESTO II. ET PROBO COS

Hæc in *Nov. Thes.* MCMLXXX. 7. aliquantulum varians, & non ad fidem lapidis, & ita in *Not. nov. edit. Baronii* ad hunc annum.

In veteri fragmento apud Norisium in toties cit. Epist.

T. MANILIO......
SER. CALPVRNIO.....

Ex *Beneventano* lapide clare *geminatus Modesti Consulatus* eruitur, qui hactenus ignorabatur, præterquam in Fastis Florentinis majoribus apud Relandum, in quibus *Modesto II. & Probo*. Nam alii Fasti, & lapides solum habent *Modesto, & Probo* absque nota iterati Consulatus *Modesti*, ut apud Gruter. CLXIX. 7. & Murat. CCCLVI. 3.

Anno V. C. 982.
Ær. Chr. 230.

L. VIRIVS AGRICOLA. } COSS.
SEX. CATIVS CLEMENTINVS.

3 *In oppido Turuza.*
Ex Maffejo Inscr. Var. CCCCLXII. 5.

Q. CONSIDIO NAMPIAMOVIS FILIO ....
AEDILICIO II VIRALI OB EXIMIAM
ADMINISTRATIONEM ET SINGVLAREM ERGA CI
VES AMOREM VNIVERSAE CVRIAE

In latere

DEDICATA II IDVS AP......
AGRICOLA ET CLEMENTIANO COSS

Horum Consulum mentio fit in alio lapide ex Cupero, & Altingio in *Notit. Germaniæ Inferioris* pag. 39. a Muratorio relato CCCLVII.

CCCLVII. 2. in quo (ut in *Maffejano*) legitur AGRICOLA ET CLEMENTIANO COSS. perperam in *Nov. Thes.* CLEMENTIANVS.

Ex his titulis satis constat, scribendum esse *τὸ Clementiano*, & non *Clementino*, ut vult Eminentiss. Norisius in *Epist. Consul.* pag. 192. auctoritate *Gruteriana* Tabulæ pag. CCC. 1. *lin.* 46. in qua supplens exesum marmor legit *Clementino*; cum in eo forsan scriptum fuerit CLEMENTIANO; quam lectionem sequutus Pagius in *Critic. Baron.* ad hunc an. scribit: *Clementianus*.

Fasti Vindobonenses, & Bucherii Laterculus habent: *Agricola & Clementino*. Fasti Idatiani: *Agricola & Clemente*; sed lapidum fides prævalet Codicibus, ut recte animadvertit Muratorius in not. ad cit. Epig. quamvis ille in *laterculo Fastorum* habeat *Clementinus*: & nos ex dictis scribendum ducimus *Clementianus*.

Anno V. C, 984.
Ær. Chr, 232.

. . . . LVPVS,
. . . . MAXIMVS. } COSS.

1

Ex Ampliss. Præsule
Joh. Nic. ab Hontheim in cit. Opere
Class. II. n. 8. pag. 188.

I. O. M. CONSERVATORI
TERTINIVS. VITALIS. MIL
LEG. XXX. V. V. SALIB. PRAEF
PRO. SE. ET. SVIS. V. S. L. M
VI. KAL. MAIAS. LVPO. ET
MAXIMO. COS
MATRIBVS. TREVERIS
T. PATERNIVS. PERPETVS
CORNICVLAR. LEG. XXX
V. V. L. M

Desunt IV. postremi versus apud Fabret. p. 676. n. 27. & Murat. MMXXXVII. 5. & ita ex eodem Fabretto, Cupero, & Altingio eam dedit Relandus.

„ Ex Lapide (inquit laud. Præsul) Clivensi edidit Keyslerus *Diss. de Mulier. Fatidic.* §. 49. *Antiq. Septentrion.* p. 441. Uno lapide simul vota persolvebant, qui ad eandem pertinebant *Legionem* XXX. Victricem: Alter *Præfectus Salibus*, quos militibus dispensabat: alter *Cornicularius*, qui inter honorarios milites, Tribunorumque & Centurionum beneficiarios erat, ita nominatus ab insigni galea, qua a cæteris dignoscebatur. Keysler. l. cit. *Matres*, *Maira*, *Matres*, *Matra*: (quæ nomina promiscue usurpata sunt:) Celticæ Theologiæ partus fuisse videntur, quam Romani non segnius imbiberunt, quam Galli Romanam.

„ Accesserunt autem diversa nomina a locis, quibus colebantur: *Suebas*, *Brittas*, *Masanas*, *Aufanius*, *Gabias*, aliaque proferunt Keyslerus, & alii. Ille easdem *Matres* nonnisi *Druidas* mulieres, adeoque Sacerdotes esse contendit: Sed verosimilius alii non *Druidas*, sed *Deas* asserunt, quibus divini aliquid inesse Galli crediderint, quæque primum quidem *agrestia Numina* fuerint, post vero ditionem suam latius extendentes, etiam pro Cæsarum, aliorumque salute invocari promeritæ sint. Vid. Schoepflin *Alsat. Illustr.* T. 1. p. 481. seq. Eas in Arduenna singulariter cultas, & sub nomine *trium Virginum*, hodieque in Ducatus Luxemburgici locis, *Uluelinga* prope Asteleburnam vicum, nec non in Senles duabus a Bastonaco leucis designari, tradit Alex. Wilthemius *Luxemb. Rom.* MS. Lib. I. cap. 8. *Lupi & Maximi* Consulatus annectitur An. reparatæ Sal. 232. quo tempore nedum apud nos publice Christo Salvatori litabatur.

„ Præter hæc Deorum *Jovis*, *Mercurii*, *Dianæ*, *Intarabi*, *Æsculapii*, *Genii*, *& Silvani &c.* Treverica Epigrammata, fuere cum pauca Deorum, dearumque simulacra sine Inscriptionibus in Saxis repræsentata, quæ superiori Seculo exstabant *Arluni & Luxemburgi*; tum in *hortis Mansfeldicis*, tum in *Collegio S. J.* illuc partim ex Treverico solo, partim ex illa quondam Trevirorum portione, quæ modo Luxemburgensem provinciam constituit, delata, erutaque scilicet *Jovis*, *Appollinis*, *Herculis*, *Mercurii*, *Cybeles* Deorum Matris, *Veneris*, *Opis*, *Cereris*, *Minervæ*, *Palladis*, *Victoriæ*, *Fortunæ*, quæ Alex. Wilthemius *Luxemb. Rom. MS. Lib. V. cap.* 5. 6. & 7. *Lib. VI. cap.* 12. *Lib. VIII. cap.* 8. non recenset solum, sed & depicta ex lapidibus specie præsentat. Quo autem lapides ipsi devenerint, cum gemitu recogitamus. Ex quibus concludimus, Treviros sub Romanis in universam horum Mythologiam concessisse.

Horum Coss. prænomina adhuc latent. In Fastis (si excipias Florentinos, in quibus mendose *Lumpus* pro *Lupo*) & in quinque Legum subscriptione *Lupus & Maximus*, ut in nostro lapide, solum legitur. Panvinius ex conjectura priori Consuli *Julii* nomen adjungit, & Mediobarbus *Junii*. In marmore apud Murat. CCCLVII. 3. *vers.* 1. habes: BALBINO. MAXIMO. COS. ORD. &c. Sed ipse Celeber. Collector scribit: *Ego vero ad istum quidem annum Inscriptionem hanc retuli, sed nullo certo argumento*. Conf. Ejusdem doctiss. notam.

Anno V. C. 985.
Ær. Chr. 233.

. . . . MAXIMVS.
. . . . PATERNVS. } COSS.

2

Romæ
In Museo Collegii Romani.
Ex Maffejo Insc. Var. CCLVII. 15.

Tubus plumbeus.

MAXIMO ET PATERNO COS

Eadem apud Cl. Lupium in *Differt. ad Severa Martyr. Epitaph.* *pag.* 9. ubi de Paternis differit.

De his inter alios Vid. *Fastor. Continuat.* P. Stampæ, & Murat. ad an. Ær. Chr. 233. 267. 268. 260. & 279. & Corsinum in cit. Oper. De *Præfect. Urb.* ad An. V. C. 2034. Chr. 281. p. 253.

Anno V, C. 987.
Ær. Chr. 235.

. . . . SEVERVS.
. . . . QVINCTIANVS. } COSS.

3

Romæ
Effossa extra Portam Flaminiam
in vinea DD. de Casalibus.
Ex Diario Lapidario MS. Reverendissimi
P. Abbatis Gallesti.

SEVERO FILIO PIENTISSIMO QVI VIXIT IN CHRISTO
ANNIS XXIII. MENSES VIII. DIES VNVM (*sic*) AVFIDIVS
PATER SEPVLCRVM FECIT REQVIESCIT IN PACE D
SEV. ET QVIN. COSS

4

Olim Romæ.
Ex eodem Diario.

DIONYSIVS ANNORVM PLVS MINVS
XXV. DECESSIT IN PACE PRIDIE
NON. APRILIS DIE BENERIS SEV ☧
ET QVIN. COSS, *Hic linter.*

Hic Viri protome sin. palmam gerens.

Ex his duobus lapidibus horum Coss. solum cognomina patent, ut ex alio apud Boldettum p. 79. n. 5. relato etiam in *Nov. Thes.* CCCLVIII. 3. & ex marmore *Aquilejæ* cit. pag. n. 4. Mediobarbus, & Blanchinus *Severi* Collegam ex Gruteri Inscriptionibus XLV. 9. CDLXIII. 1. MXXIX. 1.) *L. Rangonium Urinatium Lartium Quintianum* nominant. An recte, eruditi videant. Confer Muratorii adnotat. ad cit. Epig. 4. In vulgaribus Fastis legitur tantum *Severo*, & *Quintiano*.

Anno V. C. 993.
Ær. Chr. 241.

M. ANTONIVS GORDIANVS IMP. AVG. CIVICA POMPEIANVS. } COSS.

1 *Apud Lactoratenses in ingressu Ædium Publicar. ubi extant aræ illæ, quas Grut. refert p. XXIX. & seq. haud tamen adamussim ad marmorum fidem exhibitæ.*
Hæc apud eum desiderabatur.
Ex V. C. Joh. Fr. Seguierio.

S. M. D
IVLIA CLEMENTIA
NA TAVROPOLI
VM ACCEPIT
HOSTIS SVIS
SACERD. TRAIA
NIO NVNDINI
O. D. N. GORDI
ANO. II. ET POM
PEIANO COS
VI. IDVS DEC

2 *Nursiæ.*
In S. Jacobi Equit. Hierosolym.
Ex Ephem. Litt. Flor. Vol. XXI. c. 251.

D. GORD. PIO. F. AVG. PONT
MAX. TRIB. POT. BIS. COS
PROCOS

Gordianus cum nota iterati consulatus habetur non solum in his epigraphis, sed etiam in aliis apud Gruterum XXIX. 13. 14. & seq. 1. 3. 5. & ex Cupero in *epist. Consul. n. XIX. ex Gudianis*, in qua legitur:

XI. KAL. IAN. IMP. CAES
GORDIANO. AVG. II
ET. CIVICA. POMPEIANO. COS

quibus consonant Capitolinus in *Gordian. Tert. Hist. Aug. Scriptor.* T. II. p. 124. cit. edit. ubi ait: *Gordiano jam iterum & Papiniano Coss. bellum Persicum natum est*. Sed scribendum *Pompejano* ex Fastis, ex membranis (quas versavit Cl. Puteanus) ex lapide in *ædibus Capitolinis n. 75. literis minusculis*.

D. N. GORDIANO AVGVSTO
ET POMPEIANO

atque ex alio apud Fabret p. 681. n. 65. (quem inlustravit Alex. Maffejus in *Epistola ad Joh. Dominic. Thompolum Patric. Venetum in Diar. Literator. Ital. T. XII. pag.* 103. *& seqq.*)
Quapropter in laterculo Cl. P. Stampa, & Muratoriano hujus anni *Gordiano* restituendam puto notam numeralem II. ut in vulgaribus Fastis, in Pagio, & Petavio.
Civica nomen *Pompejano* datum habes ex Græca epig. Reinesii 71. XI. p. 633. atque ex adlata Cuperi, & Seguierii.

Anno V. C. 994.
Ær. Chr. 242.

C. VETTIVS ATTICVS. C. ASINIVS PRÆTEXTATVS. } COSS.

3 *Voredæ, hodie* Ould Carlile *in Cumbria Angliæ.*
Ex MS. D. Abb. Petri Gnocchi.

I. O. M
PRO. SALVTE. IMPERATORIS
M. ANTONI. GORDIANI. P. F
INVICTI. AVG. ET. SABINIAE. FVR
IAE. TRANQVILE. CONIVGI. EIVS
TO
TAQVE. DOMV. DIVIN. EORVM. A
LA. AVG. GORDIA. OB. VIRTVTEM
APPELLATA. POSVIT. CVI. PRAE
EST
AEMILIVS. CRISPINVS. PRAEF
EQQ. NATVS. IN. PRO. AFRICA. DE
* TVIDRO. SVB. CVRA. NONNII. PH..
LIPPI. LEG. AVG. PROPRETO....
ATTICO. ET. PRETEXTATO....
COSS

* TVIDRO intelligit *urbem Tysdrum* Gud. Hæc accurate exscripta, & plenior *Gruteriana* MVI. 8. in qua λ pro A ac aliter distributi sunt versus.
M. Ant. Gordianus III. occisus fuit An. Chr. 244. artibus M. Jul. Philippi. Herod. Lib. VIII. Capitol. *in Gord.*
Horum Consulum prænomina, & nomina non expressa in adlato lapide reperies apud Gruter. CCCIX. 7. CDXLIII. 6. & in Gudiano apud Relandum, quæ exstat etiam in *Veter. Latii* tom. VI. pag. 53. In prima *Gruteriana* cit. *Attico* nomen *Aufidii*, & non *Vettii* tribuitur: sed ibi Marmorarii, vel exscriptoris oscitantia scriptum fuit τὸ AVFIDIO pro VETTIO; vel *Aufidius* est aliud nomen, vel cognomen primi Consulis hujus anni.

Anno V. C. 1004.
Ær. Chr. 252.

C. VIBIVS TREBONIANVS GALLVS IMP. AVG. II. C. VIBIVS VOLVSIANVS CAESAR. } COSS.

4 *Ex Sponii Hist. Genevensi T. II. p. 371. postremæ Edit.*

IMP. CAES
C. VIBIO TREBONIA
NO GALLO PIO FELICI
AVG. PONTIFICI MAX
TRIB. POTES. COS. II. P. P
C. VIBIO ANNIO GALLO
....IANO VOLVSIANO
....
....

Non solum ex hoc fragmento habemus *Gallum* iterum Cos. sed ex duobus *Gruterianis* CMXCV. 9. MLXXXI. 1. ex Idatio, Prospero, Anonymo Norisiano, & Bucherii fragmento.

Anno V. C. 1016.
Ær. Chr. 264.

IMP. L. LICINIVS GALLIENVS AVG. VI. } COSS.
. . . . SATVRNINVS.

1 *Beneventi*
In Ædibus olim Antonii Cardone.
Ex Ampliss. Præf. Johan. De Vita,
Inscr. Benevent. XVII. 4.

MAGNO ET INVICTO
GALLIENO
AVG. XI. COS. VI
DESIGNATO VII
PACIS R. . . . .
. . . .

Hæc apud Grut. CCLXXIV. 6. mendosa in ult. lin. ubi legit PAG. pro PACIS, & ut integram refert, cum sit mutila; & ibi *Pacis Restitutori* legendum putat Illustriss. Episcopus De Vita: quod elogium ironice delatum fuit *Gallieno*, ut observat Cl. Vaillantius in nummo Saloninæ & *Gallieni*, in quo legitur: AVG. IN PACE. & in altera ejusdem *Gallieni* postica facie: VBIQVE PAX. tum cum plures Tyranni Imperium discerpebant, ironiam agnoscit, & cusos hos nummos censet a quopiam ex ipsis Tyrannis, qui ita *Gallieno* illudebat.

Anno V. C. 1029.
Ær. Chr. 277.

M. AVR. PROBVS IMP. AVG. } COSS.
M. AVRELIVS PAVLLINVS.

2 *Romæ*
Ex Sponio Miscell. E. A. Sect. II. Art. x. pag. 51.

IOVI INVICTO
SILVANO ET HERCVLI
GENIO VRBIS
FORTVNAE FEL. ANSACE
NVS MIL. COH. VIII.
AVRELIAN. 7. VARI
NIAN. AR. ET SIGN.
D. D.

a latere. DED. III. NON
IVL. D. N.
M. AVR. PROBO
AVG. ET. M.
AVR. PAVLI
NO. COSS.

H. e. *aram et signum dono dedit.*

Hanc prius edidit Norisius in *Cenotaph. Pisan.* paullo aliter. In *Gudiana*, quam producit Relandus, *Paullino* adtribuitur nomen *Æmilii* pro *Aurelio*; at Exscriptoris mendum putat fuisse Cl. P. Stampa.
Ex *Sponiano* Lapide discimus, *Probum*, postquam Imperator inauguratus fuit, Consulatum I. gessisse, quod Baronii sententiæ opponitur; & Consulem Ordinarium fuisse, quod negavit Panvinius, & Goltzius, putantes hos Coss. suffectos fuisse, non Ordinarios. Vid. Pagium ad hunc An. n. I. & Norisium in *Epochis Syro-Maced. in Præfat. & pag. 96. seq. prim. edit.*

Anno V. C. 1031.
Ær. Chr. 279.

IMP. M. AVR. VALERIVS PROBVS AVG. III. } COSS.
. . . . PATERNVS

3 *Romæ*
olim in Museo Albano, hodie in Capitolio.
Ex Cl. Lupio Epitaph. Sever. Martyr. pag. 28.

CVM CVM VIXIT SEVERA SELEVCI
ANECVMAVRELIOSABVTIOANNIS
sic DECEET SEPTE IMP. PROBO AVG. III. ET NONIO
PATERNOBISCONSQVOTVIXITINSECVLO
ANNISTRIGINTAETDVOETMENSESDVOIMP.
CLAVDIOAVGETPATERNCOS*sic*NES

Heic instrumenta textoria, & sub iis areola excavata.

Hæc non ad fidem archetypi in *Nov. Thes.* CCCLXVII. 3. & in Not. ad cit. edit. Baronii Tom. III. p. 225. ad hunc An. neque areolam, neque textoria instrumenta meminerunt. Quæ quid significent, vid. in laud. Lupii adnotatione p. 29. Nam is pro tituli interpretatione ita scribit: „ Crederes, par est, Inscript. hanc loculo *Aurelii* ipsius *Sabutii* fuisse adpositam: Sed non sola „ hæc Inscriptio ibi apposita videtur: Neque enim hæc integrum sensum facit: neque hujus lapidis longitudo, infra pedes „ IV. protensi, sufficit claudendo loculo, ad humanum cadaver recipiendum excavato. Cum vero Tabulam aliam (quam ap„ positam loculo eidem fuisse oportet) deperditam, Fossorum incuria, examinare non liceat; solum conjectandi relinquitur „ locus, fuisse in ea fortasse fusius expressa prænomen, conditionem, ætatem, ac diem depositionis *Aurelii Sabutii* ibidem „ sepulti; ex quibus lux etiam daretur intelligendis iis, quæ confuse descripta in residuo hoc lapide videntur. Verum etiamsi „ in Tabula deperdita solum sepulti nomen sculptum fuisse fingamus; e. g. sic:

ARELIVS SABVTIVS	CVM CVM VIXIT SEVERA SELEVCI ANE CVM AVRELIO SABVTIO ANNIS DECE ET SEPTE IMP. PROBO AVG. III. ET NONIO PATERNO BIS CONS. QVOT VIXIT IN SECVLO ANNIS TRIGINTA ET DVO ET MENSES DVO IMP. CLAVDIO AVG. ET PATERNO CONES

„ reliqua deinde clariora sunt. Legere namque tunc licet: ARELIVS SABVTIVS *hic jacet.* CVM CVM vel CVM EVM „ plebejo idiotismo CVM EO (CVM CVM legitur etiam in *Epitaphio Tigridis* apud Bold. p. 459.) VIXIT SEVERA SE„ LEVCIANA, scilicet cum AVRELIO SABVTIO ANNIS DECEM, ET SEPTEM *Ipse Sabutius decessit*, PROBO AV„ GVSTO TER, ET NONIO PATERNO BIS CONSVLE (An. Chr. 279.) *Superstes Severa conjugi annos decem* · QVOD „ *Severa* VIXIT IN SÆCVLO ANNOS TRIGINTA, ET DVOS, ET MENSES DVOS: *Obierat enim* IMP. CLAVDIO „ AVGVSTO, ET PATERNO COS. An. Chr. 269. Ita legi, atque intelligi vel debere, vel posse, hanc Inscript. nemo „ (ut arbitror) unus inficiabitur. „
In explanatione obscuræ & implexæ istiusmodi Epigraphes hærebat Cl. Muratorius, qui scripsit: *Cum vero heic memoretur Consulatus Claudii Aug. & Paterni*, idest Annus Chr. 269. *quo plus inquiro, minus intelligo. Neque enim ad tempus initi conjugii referri potest, eoque minus ad tempus mortis.*

„ Nuptam

„ Nuptam fuisse (pergit Cl. Lupius in Notis) *Severam* potius quam Virginem, docere videtur Epitaphii *Severiani* silentium.
„ Neque enim virginitatis laudem commemorare omisisset Epitaphii Scriptor, quam Christiani æque atque Ethnici in titulis
„ sepulcralibus celebrabant, quemadmodum Fabrettus docet; de Christianis quidem Cap. VIII. ab Inscript. 43. de Ethnicis
„ vero Cap. III. ab Inscript. 19. & Cap. IX. 14. Adde Fabrettianis exemplis & hoc Ethnicum ex titulo inedito Musei
„ Kircheriani:

.... A V T V M E N N I A
G A L L A E. L. L A I S
V I X I T. A N N. X V I I I I
V I R G O

Ex adlata Epigraphe scribendum est in laterculo hujus anni τὸ *Nonius Paternus* II. qui primum Consulatum cum *Claudio Aug.* An. Chr. 169. gesserat. De aliis *Paternis* confer quæ supra diximus.

Anno V. C. 1042.
Ær. Chr. 290.

IMP. C. AVR. VALERIVS DIOCLETIANVS AVG. IV.
IMP. M. AVR. VAL. MAXIMIANVS AVG. III. } COSS.

1 *Romæ*
In S. Martini.
Ex Maffejo Inscr. Ver. CCXCIII. 4.

D E D I C A T A
X V. K A L. M A
I A S
D D. N N. D I O
C L E T I A N O
I I I I. E T. M A X
M I A N O. I I I
C O S S

Hæc apud Relandum ex *Gudia[illegible]*, & in *Notis ad cit. edit. Baronii* ad hunc An. (Tom. III. p. 255.) at non ad fidem lapidis.

Fasti Idatiani, Vindobonenses, & Bucherii laterculus habent eandem notam numeralem Consulatus *Diocletiani*, & *Maximiani*, ut *Maffejana* Inscriptio. *Gruteriana* vero MLXXXVI. 2. meminit tantum *Maximiani* Coss. III.

Anno V. C. 1079.
Ær. Chr. 327.

FL. VALERIVS CONSTANTINVS.
MAXIMVS. } COSS.

Nolæ.
2 *Ex Dissert. quæ inscribitur: F. Thomæ Mariæ Mamachii Ord. Prædic. adversus Auctorem Libelli Italice scripti de Cathedra Hortana Civitonicæ non præferenda*, ΑΝΤΙΡΡΗΣΙΣ.

† H I C R E Q V E S C I T S C E M R †
P R I S C V S. E P I S C. I N P A C E
D P S. V K L. M A R T. F L. M A X I M O V C. C O N

De *Prisco* Episcopo Nolano vid. Cl. Remondinium Lib. II. *Hist. Eccl. Nolan.* C. XXV. p. 515. edit. Neap. 1747. Ex hoc lapide addere possumus *Maximo* prænomen, vel nomen *Flavii*.

Anno V. C. 1083.
Ær. Chr. 331.

ANNIVS BASSVS.
ABLAVIVS. } COSS.

Effossa Auximi.
3 *Ex Annal. Litter. Ital. T. II. p.* 441.

teS T A M E N T O
V I. B A S S I C O S
P V B L I C A

Bassus non semel occurrit in Fastis. *Annius Bassus* fuit Cos. suffectus Anno Chr. 284. (Vid. Georg. in cit. Not. & Lenglet ad hunc An.) & Consul Ordinarius An. 289. cum *Quintiano*· dein 331. cum *Ablavio*, apud Petavium *Ablabio*. In nostro lapide & in *Boldettiano* relato a Muratorio 375. I. deest nota tertii Consulatus *Bassi*· Ex quo opinari fas est, diversum esse *Bassum* Cos. hujus anni ab *Annio Basso*, de quo supra diximus.

Horum Coss. prænomina adhuc latent.

Anno V. C. 1089.
Ær. Chr. 337.

...... FELICIANVS.
TI. FABIVS TITIANVS. } COSS.

4 *In Cœmeterio S. Hermetis.*
Ex Cl. Blanchino in Prolegom. ad Anastas. Tom. II. p. XXV.

conS T A N T I E. C O N S T A N T I V S
.... S. D E P. X V I. K A L. D E C. F E L I C I A N O. E T
.... X X. T I T I A N O. C O S

Apud Murat. MCMXCVIII. 2. aliquantisper varians, & mendosa.

In *Fabrettiano* lapide pag. 108. n. 516. legitur:

T. FL. POSTVMIO. VIVIANO. V. C. COS &c.

Ex hoc discimus adpellare Titianum *Titum Flavium Posthumium*, non *Tiberium Fabium*, ut in Muratorii laterculo, qui Fastorum Consularium seriem ab An. Ær. Chr. 284. usque ad An. 619. excerpsit a Cl. Petro Relando.

Anno V. C. 1090.
Ær. Chr. 338.

.... VRSVS.
.... POLEMIVS. } COSS.

5 *Interamnæ,*
in Ecclesia S. Pauli.
Ex Ms. Ampliss. Præsulis Joh. Bapt. Passerii.

L E V C A D I M E L
H E L V I D I A E B V R R E N A E
M O D E S T A E
N E P O T I E L V I D I B V R R E N I S E
V E R I. V. C. F I L I A E B V R R E N I A E S E
V E R A E. C. F. P V D I C I T I A. S A P I E N T I A
I N N O C E N T I A O M N I B V S R E T R O
M E M O R A B I L I. O B. M E R I T V M. A M O
R E M Q V E E I V S. C I V E S. I N T E R A M
N A T E C I V I T A T I S V T R I V S Q V E
S E X V S A E R E C O N L A T O P O S T
O B I T V M H V I V S
P A T R O N A E

Sinistro latere.

D E D I C. X V I I I. K A L
F E B R.
V R S O E T P O L E M I O
C O S S

Vid. Gruterum CDXVII. 4. in quo varians etiam in repet. Editione *Polemius* Consul Orientis, & *Ursus* Occidentis hoc anno. Horum Consulum prænomina desunt in antiquis lapidibus. Vid. Murat. CCCLXXVI. 2. 3. 4. 5.

Lenglet ad hunc annum in Fastis habet: *Polemius*, in Oriente. *Ursus Lupulus*, in Occidente. Qua auctoritate laud. A. adpellet *Ursum Lupulum*, me latet.

Ex nostro lapide, & ex aliis cit. corrigendus Petavius, qui scribit *Polemus*, pro τὸ *Polemius*, nisi mendum sit Typographi.

Anno V. C. 1092.
Ær. Chr. 340.

ACYNDINVS. } COSS.
L. ARADIVS VALERIVS PROCVLVS.

1 *Olim in Museo Tusculano Eminentiss. Passionei. Exscripsit Reverendiss. Abb. Michael Angel. Monsacrati V. C.*

..GI DVLCISSIME ET FIDELI
..NVIS XXVIII MII QVE
..ONAS. AVG AQVINDINO
...O CONSS

Hæc apud Amplis. Præsul. Bened. Passioneum: *Inscriz. Antiche* pag. 134. Cl. XIII. n. 52.
In alio lapide eruto e *Cæmeterio S. Hermetis* edito a Blanchino in *Proleg. ad Anast. Tom. III. pag. XXV.* habes:

SEMVESTINO ALOM. D. V. ID. IAN
ACYNDINO ET PROC. CONSS

Hanc interpretatur cit. A. *Semvestino Alomno* (pro Alumno) *deposito V. Idus Januarii. Acyndino, & Proculo Coss.*
Hujus postremi Consulis nomina refert *Gruterianus* lapis CCCLXI. 1. in quo:

L. ARADIO. VAL. PROCVLO. V. C. &c.

Anno V. C. 1099.
Ær. Chr. 347.

RVFINVS. } COSS.
EVSEBIVS.

2 *In Castro Novo Abbatis a Monte Alcino V. M. P. circiter. In Ecclesia S. Antimi. Ex Ephem. Litter. Flor. T. XXIII. col. 713.*

.....IN PACE ☧
.....VINO FILIO EIVS
.....ADVLESCENTI
......OB RVFINO ET EVSEB. CONSS

Ita in Vulgaribus Fastis: *Rufino & Eusebio*. Horum meminit etiam Socrates Lib. II. C. XX.

Anno V. C. 1100.
Ær. Chr. 348.

FL. PHILIPPVS. } COSS.
FL. SALIA.

3 *Extra Urbem, in Basilica D. Pauli. Ex Schedis meis.*

sic MIRI. BONITATIS. ATQ. SANCTITATI
L. SVBIAE. IANVARIAE. CONIVGI. QVB
VIXIT. MECVM. ANNOS. XVIII. M. V.
D. XXV. ARADIVS. MELISSVS. MARITVS
ET. SIBI. FECIT
DEPOSITA. IN. PACE. III. KAL. APRIL
FILIPPO. ET. SALLIA. COSS

Eadem in *Not.* in cit. edit. Baronii ad hunc An. T. IV. p. 459. Varians apud Murat. CCCLXXIX. 3. qui aliter versus distribuit, & in 1. habet MIRE. *vers.* 4. D. XX. V. ARADIVS. *vers.* 6. & in Mur. 4.

III. KAL. APR. FILIPPO ET SALIO COS.

Sched. Stosch. *vers.* 1. MIRE. *vers.* 2. EVSEBIAE. In Gruteri lapide MCLXII. 8. habemus prænomina, vel nomina horum Coss. ita:

FLAVIO. PHILIPPO. ET. FLAVIO
SALLEA. CONSVLIBVS

In *Reinesiano* 11. 145. 305. XX. tantum cognomina, vel nomina, sic:

FILIPPO. ET SALLIA CONSS. &c.

& in Epig. cit. num. 146. scribitur τὸ PHILIPPO. Prudentius *Præfat. in Cathemerinon. vers.* 24.

Oblitum veteris me Salia Consulis arguent.

Hinc Relandus unica lit. L. *Saliam* scribendum existimat. Lapides fere omnes habent τὸ SALLIA. Vulgati Fasti *Philippo & Salia*.

4 *Neapoli Intra Ædem M. Virgini, & Joanni Evangelistæ. Ex C. V. Jac. Martorellio de Regia Thec a Calamaria p. 324.*

ΤΟΝ. ΠΑΣΗΣ. ΑΡΕ
ΤΕΣ. ΕΙΔΗΜΟΝΑ. ΦΩΤΑ
ΦΙΛΙΠΠΟΝ. ΠΡΕΣΒΥΝ. Κ. ΑΟ
ΝΙΗΣ. ΕΜΠΕΡΑΜΟΝ. ΣΟΦΙΗΣ
ΑΥΣΟΝΙΩΝ. ΥΠΑΤΟΝ. ΠΑΤΕΡΑ. ΚΑΥ
ΤΟΝ. ΑΝΤΙΓΟΝΟΙΟ. ΤΡΕΨΕ. ΜΑΚΕ
ΔΟΝΙΗ. ΔΕΞΑΤΟ. Δ. ΕΙΤΑΛΙΗ

Ita vertit Martorellius:

Patrem conscriptum, incoltum ad genus omne Philippum
Virtutum, doctrina inclytum & Aonia,
Consulem & Ausonia, Antigoni illustremque parentem,
Nutrivit Macedo, nunc tenet Italia.

Hæc in *Nov. Thes.* CCCLXXIX. 5. at varians in re magni momenti: nam ibi legitur Υ.ΙΑΤΟΥ pro Υ ΙΑΤΟΝ. & ita contra fidem authographi epigraphem interpretatur:

Omnis Virtu-
tis Fulgidum Lumen,
Philippum Senem, Ao-
niae Peritum Sapientiae,
Latinorum Consulis
Antigoni Patrem Incly-
tum, Nutrivit Mace-
donia, Excepit Vero Italia.

Extat etiam apud Gruter. MXCVIII. 8. qui scripsit ΑΟΝΙΑΣ pro ΑΟΝΙΗΣ & in ea Consulem non advertit. At accuratius se gessit Tillemontius, qui hunc titulum honestat his verbis in *Constantio Aug.* Art. XI. Tom. IV. pag. 343. edit. Venet. *On voit a Naple l' Epitaphe d' un Philippe consul natif de Thessalonique, & mort en Italie, pere d' un Antigone: il n' y est point dit, qu' il eust estè Prefet.*
Pertinere hujusmodi lapidem ad *Philippum* Cos. hujus anni, inter alios censet Muratorius.

Anno V. C. 1107.
Ær. Chr. 355.

. . . . ARBETIO.
MAVORTIVS LOLLIANVS. } COSS.

1 *Romæ*
effossa in Cœmeterio Priscillæ via Salaria.
Ex Annalibus Eccl. Baronii Tom. III. pag. 507. cit. edit.

MIRAE. INNOCENTIAE. AC. SAPIENTIAE. PVERO. MARCIANO
QVI. VIXIT. ANN. IIII. ET. MENSES. IIII. DIES. II. QVIESCIT. IN
PACE. D. PRID. KAL. DEC. ARBETIONE. ET. LOLLIANO. † COSS
PARENTES FECERVNT ☧

Hic vir togatus, seu monachali veste indutus dext. baculum (supra quem Christi Monogramma) & sin. librum tenens.
Hæc apud Gruter. MLV. 6. qui ult. lin. scribit P. pro *monogrammate Chr.* & non meminit figuræ, quæ Inscriptioni subest. Eamdem retulit Paul. Aringhius *Rom. Subterr.* Lib. VI. cap. XXXVI. pag. 287.
In alia Inscript. Basilica S. Pauli via Ostiensi pag. 4. n. 97. ArbitIONI. ET. LOLLIANI. CONS. Ammianus Lib. XV. ait: *Hac die octavo Iduum Decembris gesta sunt, quum Arbetionem Consulem annus haberet, & Lollianum.* S. Athanasius in Epist. ad Solitarios: *Consulibus illis, qui post Consulatum Arbetionis, & Lolliani* designabantur.
Q. *F. Messius Egnatius Lollianus* visitur Præfectus Urbis in *Sponiano* Lapide a nobis relato ad Classem XVI. cujus inscriptionis non meminit Cl. Corsinus in *Præf. Urbis* ad annum Chr. CCLIV. De *Mavortio Lolliano* Consulari Campaniæ vid. Julium Firmic. *in Præfat. Astronom.*

Anno V. C. 1108.
Ær. Chr. 356.

IMP. FL. CONSTANTIVS AVG. VIII.
FL. CLAVDIVS IVLIANVS CAESAR. } COSS.

2 *Romæ*
effossa in Vinea D. Jacobi Bellotti prope Cryptas S. Sebastiani extra muros.
Ex Ephem. Lit. Flor. Vol. XIII. *col.* 787.

ERCVLIA QVI VIXIT ANN. VII. M. DVO
DEP. XV. KAL. NOB. DIVO IVLIANO CONSS [*sic*]

Anno V. C. 1113.
Ær. Chr. 361.

. . . . . MAMERTINVS.
. . . . . NEVITTA. } COSS.

3 *Romæ*
reperta in Cœmet. Calixti ann. 1744. Hodie in porticu S. Mariæ Trans Tib.
En Cl. Marangonio: Memorie Sacre, e Profane dell' Anfiteatro Flavio p. 77.
Sepulcro insculpta, ubi vas Sanguinis.

CL. MAMERTINO ET FL NEVITTA 7 CONSS
Α ☧ Ω DVLCISSIMO FILIO PETRIO QVI VIXIT 7 ANN. XII
M. I. D. XV DEP PRID KAL SEPTE IN PACE
EVTYCHES PATER FECIT

Fabrettus in alio lapide pag. 695. n. 170. . . . . . T NEBITTA CO. &c. Ricciolius in *Chronolog. Reform.* Lib. IV. habet: FL. MAMERTINVS ad eumdem annum. Apud Mur. CCCLXXXII. 5. MAMERTINO. ET. NEBITTA. CO. &c. & CCCLXXXIII. 1. MAMERTINO. ET. N.VITTA. CON SS. Ex nostro lapide *Claudii* prænomen Mamertino tribuitur, & Nivittæ *Flavii*, a Lenglet in *Fastis* ad hunc annum utrisque Consulibus *Flavii* tantum. Horum meminit Ammianus Lib. XVII. XXI. & XXXII.

Anno V. C. 1115.
Ær. Chr. 363.

IMP. FL. CLAVDIVS JVLIANVS AVG. IV.
SECVNDVS SALLVSTIVS. } COSS.

4 *Ex Ampliss. Præsule*
Benedicto Passioneo
in cit. Collect. Cl. XII. n. 80. p. 124.

REFRIGERIO BENEMERETI [*sic*]
PACE QVI VIXIT ANN. PLVS MIN
[*sic*] NX 5 DEPOSITVS III. IDVS MAIA
DN IVLIANO AVG. IIII. SYALLVSTIO [*sic*]

5 *Olim in Museo Tusculano*
Eminentiss. Passionei.
Exscripsit Reverendissimus Abbas
Mich. Ang. Monsacrati V. C.

. . . . E CORNIFICIAE BM. IN PAC . . .
MARITO ANN. XIIII. M. XI. DEP . . .
IVLIANO. AVG. IIII. ET SALLVSTIO COSS

Eadem apud Ampliss. Passioneum in cit. Oper. Cl. XII. n. 32. pag. 126.

1 *Romæ in S. Martini.*
Ex Maffeio Infcr. Var. CCXCIII. 8.

. . . E. BENE. MERENTI. IN. PACE
. . . VII. M. II. DEP. III. NON. FEB
. . . AVG. IV. ET. ET. SALLVSTIO. CONSS *fic*

2 *Ibidem.*
Olim apud Blanchinum V. Cl.
Ex Eodem CCCX. 5.

DOMNIONI. BENEMERENTI
QVI. VIXIT. ANN. XL. MEN. VIIII
D. V. IDVS. OCT. IVLIANO. IIII. ET. SALLVSTIQ
COSS

De his Coff. mentio fit in aliis lapidibus apud Gruter. MXXIII. 1. Fabret. p. 113. n. 282. in quo verf. 12.

D. M. CL. IVLIANI. AVG. IIII. ET. FL. SALLVSTI. CON. &c.

Et in *fragmento veteris lapidis pofito Romæ in pavimento SS. Silveftri, & Martini, tit. Equitis.*

. DEP. III. NON. FEBR

. . . . . . AVG. IIII. ET. FL. SALLVSTIO. CONSS

In his duobus titulis tribuitur *Salluftio* prænomen *Flavii* (in Faftis Relandianis *Secundi*) & nota IV. Confulatus *Juliano Aug.* ut in aliatis, atque in *Faftis Idatio* adtributus, & in *Laterculo Pafchali* in fine Gennadii. Quibus confonat Marcellinus init. Lib. XXIII. ubi fcribit: *Julianus vero jam ter Confule afcito in Collegio trabeæ Salluftio præfecto per Gallias, quater ipfe ampliffimum inierat magiftratum: & videbatur novum adjunctum effe Augufto privatum, quod poft Diocletianum & Ariftobulum nullus meminerat geftum.*

Anno V. C. 1116.
Ær. Chr. 364.

IMP. FL. IOVIANVS AVG. }
FL. VARRONIANVS NOB. PVER. } COSS.

3 *Fori Sempronii apud Nobiles Paffioneos.*
Ex Paffioneo: Append. p. 182. *n.* 17. *in cit. Oper.*

TVMVLO IACET INNOCEN
OMNIA DOMINO
... VMQVAM SVPERVIA
..VIO VEL AMICITIAE AB OMI..
VNOS XXIII. MENSES IIII DIE
S III. KAL. APRIL. IOVIANO...

Deeft in noftro fragmento nomen alterius Confulis, fcilicet *Fl. Varroniani* N. P. Filii Imperatoris *Joviani*, qui obiit hoc anno XIV. Kal. Martias, tefte Eutropio fcriptore fyncrono. Hinc *Divi* nomen illi datur in lapide in *ædibus Capitolinis* pofito, & a Boldetto evulgato in *Obfervat.* &c. p. 84. n. 24. & a Blanchino in *Proleg. ad Anaftaf.* Vol. II. p. LXVIII. & poftremo in *Nov. Thef.* CCCLXXXVI. 2. In *Gudiana* apud Reland. *Barroniano*, (*five Varroniano*) prænomen *Flavii* tribuitur:

. . . . C. IOVIANO. ET

FL. BARRONSANO. COS

Anno V. C. 1117.
Ær. Chr. 365.

IMP. FL. VALENTINIANVS AVG. }
IMP. FL. VALENS AVG. } COSS.

4 *Romæ*
In vinea prope S. Sebaftiani.
E Schedis Stofchianis.

D. D. N. N. VAL*ente & Valen*
TINIANO. COS. . . . .
NVS. QVI. V. . . . .
VI. DEPOSI. . . . .
BENE ME. . . . .

Pertinet hoc fragmentum ad hunc an. Chr. 365. quo *Valentinianus* fuit primum Conful in Occidente, & *Valens* in Oriente. In Ammiano legitur Lib. XXVI. Cap. X. *Confule Valentiniano primum cum Fratre* &c. In Socrate Lib. IV. Cap. 3. *Duobus Auguftis primum Confulibus* &c. In *Pafchali Laterculo* in fine Gennadii de Viris illuftribus: *Die XII. Kal. Auguftas Coff. Valentiniano primum cum Fratre horrendi tremores per omnem Orbis ambitum graffati funt.*

Anno V. C. 1123.
Ær. Chr. 371.

IMP. FL. GRATIANVS AVG. II. }
SEX. ANICIVS PETRONIVS PROBVS. } COSS.

5 *Olim in Mufeo Tufculano Eminentiff. Paffionei.*
Exfcripfit Reverendiff. Abbas Michael Angelus Monfacrati V. C.

ROMANO. NEOFITO
BENE. MERENTI QVI VI
XIT ANNOS VIIII. D XV
REQVIESCIT. IN PACE. DN
FL. GRATIANO. AVG. II. ET
PETRONIO PROBO CS *fic*

Eadem apud Ampliff. Præf. B. Paffioneum Cl. XII. n. 82. p. 134. Horum Confulum meminerunt alii lapides apud Gruter. CLXIV. 4. Fabrett. pag. 271. n. 145. Boldett. *in Append. Monument.* pag. 808. Murat. CCCLXXXV. 3. ubi lin. 3. mendofe: GRATIANO AVG. IIII. (legendum II.) ac in alia cit. pag. n. 4. & MCMXCVIII. 6. Vid. Reland. pag. 439. & Ferret. *Muf. Lapid.* pag. 213.

Anno V. C. 1130.
Ær. Chr. 378.

IMP. FL. VALENS AVG. VI.
IMP. FL. VALENTINIANVS AVG. II. } COSS.

1 *Ex Cl. Bonada Carmin. ex Antiq. Lapid. Cl. III. num. X. pag. 260. vol. I. qui exscripsit ex lapide Capitolino.*

NOBILITATISCVLMINI
LITTERARVMETELOQVENTIAELVMINI
AVCTORITATISEXEMPLO
PROVISIONVMACDISPOSITIONVMMAGISTRO
HVMANITATISAVCTORI
MODERATIONISPATRONO
DEVOTIONISANTISTITI
PETRONIO
PROBOVCPROCONSVLIAFRICAE
PRAEFECTOPRAETORIO
PERILLYRICVMITALIAMETAFRICAM
CONSVLIORDINARIO
OBINSIGNIAERGASEREMEDIORVMGENERA
VENETIADQVEHISTRI * PECVLIABESEIVS
PATRONOPRAESTANTISSIMO

Ad lævam.

DEDICATA
VI. IDVS AVG
D D N N
VALENTE VI ET
VALENTINIANO II
AVGG CONS

Hæc apud Cl. Corsinum *de Præf. Vrb.* p. 256. ubi desunt sex primi versus.

PETRONIVS *Probus* in Fastis adpellatus *Sex. Anicius Probus.* Præf. Præt. fuit An. Chr. 369. & Cos. 371. cum *Gratiano Aug. II.*

* PECVLIARES in antiq. Inscript. dicuntur *Servi*; in hac idem est ac *Devoti*, ut monet Cl. Hagenbuchius *Epist. Epig.* p. 223.

Positus fuit ahusmodi lapis hoc An. 378. *pridie illius diei, quam Imp. Valens diem obiit extremum.* Ita Bonada ex Hagenbuch. l. cit. pag. 225. Celeb. Petavius ad hunc Ann. scribit: *Valens ab Oriente CP. ingreditur III. Kal. Jun. & III. Id. Jun. ad fossatum venit, cum Gothis confixit milliario XII. ab Hadrianopoli V. Id. Aug. & ex eo die nusquam comparuit.*

Alios lapides positos *Petronio Probo* reperies apud Gruterum CDL. 1. Murat. CCCLXXXV. 4. apud Tournefortium Tom. I. p. 75. atque Hagenb. *Epist. Epig.* p. 221. quos iterum dedit laud. Corsinus in cit. Oper. ad An. V. C. 1125. Chr. 375. ubi de *Probi Præfectura Vrbi* perquam erudite disseruit.

Coss. hujus anni meminerunt alii lapides: In veteri eruto An. 1735. *Via Salaria in vinea Naria* legitur:

DECESSIT. X. KAL. IVNIAS
ET. DEPS..........
DD. NN. VALENTE. AVG. VI
ET. VALE*ntiniano* II. COSS

In alio reperto in *Cœmeterio Callixti* eodem anno habes:

......COMPARI SVAE
......ANN. P. M. XI
Valente VI. ET. VALENTINIANO. II

Nota numeralis Consulatus *Valentis*, & *Valentiniani* expressa in adlatis lapidibus, & in *Muratoriano* 1998. 7. convenit cum Fastis Idatii. Prosperi Chronico, & cum Socrate Lib. IV. c. 38. ubi ait: *Valens Consulatu suo sexies, & Valentiniano bis &c.*

Anno V. C. 1132.
Ær. Chr. 380.

IMP. FL. GRATIANVS AVG. V.
IMP. FL. THEODOSIVS AVG. } COSS.

2. *Romæ*

Prope Rignanum ab Vrbe Milliar. XXV. Ex Maffejo Inscr. Var. CCCLVIII. 6.

DEPOSITIO. SEDATI. XII. KAL. DECEMBRES. GRATIA
sic
NO. ET TODOSIO. CONS

3 *Romæ*

Apud March. Alex. Capponium Ex Eodem Inscr. Var. CCLXIV. 14.

INNOCENTISSIMO QVI BIXIT ANNIS
sic
..DVS AVGVSTAS GRATIANO ET TAEO
DOSIO CONSVLIBVS

Nota numeralis V. Consulatus *Gratiani* non solum deest in his duobus saxis, sed etiam in alio apud Murat. CCCLXXXVIII. 3. ex Boldetto pag. 83. num. 10. & in Paschali laterculo in fin. Gennadii, in quo solum scriptum est *τὸ Gratiano & Theodosio.*

Theodosius (ait Petavius ad hunc an.) *Thessalonica morbo correptus ab Acholio Catholico Antistite baptizatur. Postea sanxit, ut damnatis hæresibus omnibus, sola Catholica fides obtineret: quam scilicet a Petro acceptam Rom. Ecclesia, & Damasus teneret, & Petrus Alexandrinus. Data est sanctio Thessalonica III. Kal. Mart.* L. II. Cod. de *fid. Cath.* Vid. Socr. Lib. V. cap. 6. & Baron. ad hunc an.

Anno V. C. 1133.
Ær. Chr. 381.

FLAVIVS SYAGRIVS.
FLAVIVS EVCHERIVS. } COSS.

4 *Romæ*

In Cœmeterio Priscillæ. Ex Marangonio in Lib. cui titulus Delle Cose Gentilesche ad uso delle Chiese &c. *Cap.* LXXXII. *pag.* 453.

HIC QVIESCIT SEVERVS QVI
sic
VIXIT ANNVS. XVIII. M III.
D IIII. DEPOSITVS. KAL. SEPTE
SVAGRIO ET EVTERO
CONSS

In veteri fragmento ex Gudianis.

.....ORIO. ET. EVCHERIO. VV. C

Leg. Syagrio. In lapid. *Muratoriano* 380. I. scribitur *τὸ* SYAGRIO. Cum prænomine FL. quod neque ex alio apud eumdem Murat. p. cit. n. 2. & ex nostro; neque ex aliis antiquis monumentis apparet.

Anno V. C. 1134.
Ær. Chr. 382.

ANTONIVS.
AFRONIVS SYAGRIVS. } COSS.

1

Romæ
in Hortis Cœnobii S. Laurentii extra muros.
E Schedis Stofchianis.

*THEDORA QVE VIXIT ANNOS XXI M VII.
D XXIIII IN PACE EST BISOMV
AMPLIFICAM SEQVITVR VITAM DVM CASTA AFRODITE FECIT AD ASTR
AVIAM CHRISTI MODO GAVDET IN AVLA RESTITIT HAEC MVNDO
SEMPER CAELESTIA QVAERENS OPTIMA SERVATRIX LEGIS FIDEIQVE
MAGISTRA ⅁ DEDIT EGREGIAM SANCTIS PER SECVLA MENTEM INDE ☧ EXIMIOS PARADISI
REGNAT ODORES ⅁ TEMPORE CONTINVO VERNANT VBI GRAMINA RIVIS
EXPECTATQVE DEVM SVPERAS QVO SVRGAT AD AVRAS HOC POST ..... PVS TVMVLO
MORTALIA LINQVENS FVNDAVITQVE LOCVM CONIVNX EVAC..... IANS
DEP. DIR....
ANTONIO ET SYACRIO CON

Manca & varians apud Gruter. MLXXVII. 5. in quo desunt duæ primæ lin. & in fin. IV.
* *Theodora* &c. *deposita, vel posita est in Bisomo*, idest loculo duorum corporum capace: *nisi monumentum* (ait Reinef. ad Epig. 116. XX.) *potius in duas partes divisum intelligendum est.*
Bisomum, vel *Disomum* Græce ... *est sepulchrum duorum corporum*, ut *trisomum trium*, *tetrasomum quatuor*. Vid. Gruter. MLIII. 7. Aring. *Rom. Subter.* I. 26. §. 21. Reinef. 40. 43. 289. 344. 369. 347. in cit. Cl. XX. Du Fresne *Gloss.* & Robert. Steph. Thes. L. L. edit. Basileæ 1740.

2

Romæ
in S. Agnetis extra muros.
Fragmentum
Ex iisdem Schedis.

A N T O N I O . E T S Ÿ A C H R I O . C O N S

Relandus ex Iac. Gothofredo in *Prosopograph. Cod. Theod.* scribit in Fastis hujus an. *τὸ Afranius Syagrius*, quod sequitur Muratorius. Sed in vulgatis Fastis, in Prosperi Chronico, in Paschali laterculo in fin. Gennadii, in Pagio, & Petavio solum: *Antonio*, & *Syagrio*, ut in adlatis lapidibus.

Anno V. C. 1136.
Ær. Chr. 384.

FL. RICIMER.
FL. CLEARCHVS. } COSS.

3

Olim in Museo Tusculano
Eminentiss. Passionei.
Exscripsit Reverendiss. Abb. Mich. Ang. Monsacrati.

H O C T V M V L V M P A T R I S F I L I V S B E N E D I C T...
F I E R I V O L V I T C A V S A A M O R I S P A T E R N A E R E.....
N I S L V C I F E R O H O M I N I I N N O C E N T I S S
A M I C O R V M Q V I D V M I N R E B V S H V M A N I S ....
O M N I B V S P A R A T I S S I M V S E T D V L C I S A D Q....
F V I S S E V I D E B A T V R V I X E N I M S E M P E R S I N..
P O R I S S V I A N N I S L X V E T M V I D X I I D E C E S S
V I I I I K I V L R I C O M E R E E T C L E A R C H O C O N S S...

Ad dex. ramusculus, & Columba gradiens.

Eadem apud Passioneum Cl. XII. 45. p. 118.
In aliis lapidibus memorantur Coss. hujus an. apud Fabret. p. 170. n. 132. Boldet. p. 81. n. 17. Murat. 390. 1. 2. in quibus, ut in vulgatis Fastis legitur: *Ricimere*, *Ricomede*, & *Ricomere*, ut in nostro lapide.

Anno V. C. 1138.
Ær. Chr. 386.

FLAVIVS HONORIVS N. P. } COSS.
EVODIVS.

5 *Interamnæ in Cœnobio S. Valentini.*
Ex MS. Ampliss. Viri Jo. Bapt. Passerii.

POST. CONSVLATO *(sic)*. ARCADI. ET RAVFONI *(sic)*. V. C
CONSS. VI. NONAS. MART. DEPOSITA. EST. NER
VINIA. EVRESINA H. I. IN. PACE. QVE VIXIT. AN
NOS. P. M. XXVIIII CRISPINVS MARITVS SED
ET. VMBRICIAE ABVNDANTIÆ DVLCISSIME
FILIAE ET SIBI FECIT.

Hæc varians apud Donium Class. XX. n. 103. & Murat. CCCXC. 4. qui inter alia scribunt *vers.* 1. POST CONSVLATVM ARCADI ET BAVTONI &c. in Donio BAVTONIS. Pertinet ad hunc annum 386. ex nota *Post Consulatum Imp. FL. Arcadii, & Bautonis*, qui Coss. fuere superiori anno 385. Quorum mentionem faciunt alii lapides. In *Muratoriano* p. cit. n. 3. legitur: FL. ARCADIO. ET. BAVDONE. CONSS. &c. Et in libris de *antiquis Italiæ Metropolibus* Dominici Georgii Cap. X. p. 107. in quo memoratur depositio *Nestorii* Consularis Siciliæ: RECESSIT. III. ID. DEC. DEPOSITVS. IDIBVS DEC. D. N. ARCADIO. ET. BAVTONE. CONSS. Vulgati Fasti habent: *Arcadio Augusto, & Bautone*. Idem in pluribus legibus utriusque Codicis, & in nullo veteri monumento, quod sciam, RAVFONI, ut in *Passeriano*.

Anno V. C. 1141.
Ær. Chr. 389.

FLAVIVS TIMASIVS. } COSS.
FLAVIVS PROMOTVS.

2 *Fori Sempronii,*
apud Nobiles Passioneos.
Ex Passioneo Append. cit. p. 181. n. 12.

ARISTO PVER INNOX QVI
VIXIT MENSES OCTO NEQ
PITVS RECESIT PRIDIE NONAS
IVNIAS TIMASIO ET PROMOTOV
CC CONSS

Idest. *Timasio, & Promoto Viris Clarissimis Consulibus*. Gregorius Haloander *Flavii Timasii, & Flavii Promoti* Consulatum refert ad An. Ch. 391. at Petavius, & Muratorius, & alii Fasti ad hunc An. 389. De his Coss. vid. alium lapidem apud Gruter. CCLXII. 1.

Anno V. C. 1142.
Ær. Chr. 390.

IMP. FL. VALENTINIANVS AVG. IIII. } COSS.
NEOTERIVS.

3 *Romæ*
in villa Justinian.
Ex Sponio Miscell. E. A. Sect. I. Art. IV. pag. 20.

DIIS OMNIPOTENTIBVS
LVCIVS RAGONIVS
VENVSTVS V. C
AVGVR PVBLICVS
P. R. Q. PONTIFEX
VESTALIS MAIOR
PERCEPTO TAVROBOLIO
CRIOBOLIOQVE
X. KAL. IVN
DN. VALENTINIANO
AVG. IIII. ET
NEOTERIO CONS
ARAM CONSECRAVIT

Lin. 5. lege Populi Romani Quiritium. *Dies hæc*, ait Sponius, *scilicet X. Calendas Junias, festum erat in Calendario vetere Constantii ætate exscripto, sic nominatum, Macellus rosa sumat idest Macellus sive Macellum &c. rosis ornetur: ideoque fuerit tempus faciendo commodum tempus.*
Nemo non scit Taurobolium taurorum sacrificium fuisse, Criobolium arietum a κριός. Flavii prænomen Neoterio Lenglet adtribuit. De his Consulibus alii lapides mentionem faciunt. Vid. Grut. XXVIII. 5. & Murat. CCCXCII. 2.

Anno V. C. 1144.
Ær. Chr. 392.

IMP. FL. ARCADIVS AVG. II. } COSS.
FL. RVFINVS.

4 *Romæ*
effossa in vinea prope Cœmeterium Prætextati inter viam Appiam, & Ardeatinam, transvecta in Museum Tusculanum olim Cardinalis Passionei.
Exscripsit Reverendiss. D. Abbas
Mich. Ang. Monsacrati V. C.

VIII, IDVS, OCTOB, IGNO....
PRIDIE, NONAS MAIAS,....
PRIDIE, NONAS IVNIAS....
HIC POSITVS EST AM.....
HERCVLIS DEPOSITV...
sic AGVSTI. ARCADIO II, ET...
CONSS QVI BIXIT AN....

Heic Porta.

Hæc non ad fidem lapidis apud Marangonium: *Memorie Sacre, e Profane dell' Anfiteatro Flavio* pag. 79. Sed accurate apud Passioneum Cl. XII. 59. p. 120. qui non meminit tamen figuræ portæ, quæ inscriptioni subest.
Horum Coss. integra nomina apud Murat. CCCXCIII. 6.

Anno V. C. 1145.
Ær. Chr. 393.

IMP. FL. THEODOSIVS AVG. III. } COSS. *in Orien.*
ABVNDANTIVS.
IMP. EVGENIVS. } COS. *Tyrannus in Occid.*

5 *Olim in Musei Tusculani Eminentiss. Passionei.*
Exscripsit Idem.

CONSTANTIAE FILIAI
CARISSIMAE QVAI
VIXIT ANNIS* R. M *sic*
XL DEPOSITA IN
PACE XVIII KAL MA
IAS THEODOSIO
AVG. III ET EVGENIO
AVG. CONSS

Eadem apud Passioneum in cit. Opere Cl. XII. n. 30. p. 116.
* R. M. errore quadratarii R. pro P. leg. *Plus Minus*.

1 *Mediolani,*
in ædibus Gualterii Corbettæ J. C.
Ex Cl. Zacharia Excurs. Litter. per Ital. pag. 83.

Κ Α Π Ι Τ Ο Λ Ι Ν Ι Α
- Ζ Η Σ Α Ε Τ Η Κ Η
Ε Ν Κ Ι Τ Ε Σ Ι Σ Ι Λ Ο Υ
Α Ν Ο Υ Τ Π Α Θ Ε Ι Α Ε Υ Γ Ε
Ν Ι Ο Υ Τ Ο Υ Τ Ο Ε Χ Τ Ο

Murat. CCCXCIV. 1. legit ΖΗΣΑΣΑ pro ΖΗΣΑ.
Et ita vertit :

Capitolinia
Qua vixit Annos XXVIII.
In Ædibus Syl-
vani Consulatu Euge-
nii. Hoc . . . . .

Theodosius Aug. III. & *Abundantius* fuerunt Coss. hoc anno in Oriente : *Eugenius* vero in Occidente : Cujus Consulatum etsi ignorent Fasti, innuunt tamen adlati lapides, & alius apud Reines. *Append.* n. 16. p. 1021. Sirmondus ad *Sidonii Carm.* p. 1194. & L. IX. C. Th. *de infirmandis his, quæ sub tyrannis*, scripta ad Andromachum Præf. Urb. (An. Chr. 395.) *Olyb. & Prob. Coss. d. an.*

Anno V. C. 1147.
Ær. Chr. 395.

ANICIVS HERMOGENIANVS OLYBRIVS.
ANICIVS PROBINVS. } COSS.

2 *Olim in Museo Tusculano*
Eminentiss. Passionei.
Exscripsit V. C. Reverendiss. Abbas
D. Mich. Ang. Monsacrati.

DEPOSITVS ADEODATVS IN PACE VIIII KALENDAS
SEPTEMBRES QVI VIXIT *ANNVS XXϚI. MENSIS TRES
DIES NOBE CONSVLATVS ANICIIS OLYBRIO ET
PROBINO VVCC HIC REQVIESCET FELICITAS SE VIVA
FECIT

Hæc apud Bettorium in nov. edit. *Rom. Subter. Tom. III. p.* 317. *n.* 21. & Passioneum Cl. XII. 1. p. 110.
* Idest *Annos XXVII.* Notam Ϛ usurpatam fuisse pro numero VI. Vid. ad calcem hujus *Noviss. Thesaur.* ubi de *Notar. ac liter. singular.* interpretatione.
His Consulibus Petavius, & nonnulli alii *Sexti* prænomen tribuunt. Blanchinus notam geminati Consulatus *Probino* addidit, qua auctoritate, ignoro. *Olybrium, & Probinum* fuisse filios *Anicia Faltonia Proba, & Sex. Anicii Petronii Probi*, comprobant lapides, D. Hieronymus in *Epist. ad Demetriadem*, & late Fontaninus de *Antiq. Hort.* Lib. II. Cap. IV. p. 241.

Anno V. C. 1149.
Ær. Chr. 397.

CLODIVS HERMOGENIANVS CÆSARIVS.
ATTICVS. } COSS.

3 *Fori Sempronii,*
apud Nobiles Passioneos.
Ex eodem Passioneo : Append. cit. p. 181. n. 11.

F L C E S A R I O E T *N O N I
O A T T I O C O N S S D E P O
S I T A A L E X A N D R A I I I
I D V S N O V E M B R E S.
A N N. V. M E N S V M
V I I I D I E S V Q V I E N S
Q V I T I N P A C E

* Leg. *Nonio Attio.*
Celeb. Murat. inter alia hæc adnotat ad hunc Ann. „ Abstrahi se passus est ab auctoritate Reinesii Relandus, qui „ propterea laterculum Consularem præf. An. signavit, ut „ supra vidimus. Quod certum saltem est nobis, Consules „ hujus Anni fuere

F L A V I V S C A E S A R I V S &
N O N I V S A T T I C V S.

„ Vadem profero vetustum lapidem. „ (CCCXCVI. 2.) cui & addere poteris nostrum, qui solum variat in ATTIO, quum in cit. Murat. Epig. ac in cæteris aliis scriptum sit *ed* ATTICO. Vid. Nov. Thes. cit. pag. n. 3. 4. 5. *Inscript. Basilic. S. Paul.* num. 316. 471. & Bosium de *Cruc. Triumphan.* Lib. IV. Cap. XII. p. 697. cum quibus in nomine, vel cognomine *Nonii* conveniunt vulgares Fasti, Prosperi Chronicon edit. & MS. Paschalis laterculus MS. in fin. Gennad. & ipse Petavius cum Relando.

Anno V. C. 1152.
Ær. Chr. 400.

FLAVIVS STILICHO.
AVRELIANVS. } COSS.

4 *Olim in Museo Tusculano*
Eminentiss. Passionei.
Exscripsit Reverendiss. Abb. Monsacrati V. C.

FL. CRESCENTINA H. F. QVAE VIXIT. ANN . . . .
FL. STILICHONE V. C. CONSVLE. * A . . . .
. . TV. MIHI. AETERNVM. RENOBAS. T . . . .
CRESCENTINA. MEVM. SI. FAS. S . . . .

* Leg. *Aureliano.*
Eadem apud Passioneum Cl. XII. 50. p. 119.

5 *Romæ*
In Porticu S. Mariæ Transtiberinæ.
Ex Maffejo Inscr. Var. CCLXXXI. 10.

V I N C E N T I V S. Q V I V I
A N N. P. M. L X
D. P R I D. I D. I A N. F L
S T H I L I C O N I. V C. C O S
I N. P A C E. Q

Stilicho iterum Cos. fuit An. 405. De eo vid. alios lapides apud Gruter. MLIII. 4. MLV. 5. Fabrett. pag. 552. n. 20. 734. n. 458. & 730. num. 494. Murat. CCCXCVII. 3. CCCXCIX. 2. 3. atque Boldet. Lib. I. Cap. XIX. n. 51.
In Gudii Epig. legitur :

D E D I C. E. I I I. K L. D E C
F L. S T I L I C H O N E. V. C. C O S

Hujus Cos. nomen occurrit etiam in veteri gemma apud Barthium ad *Stat. Theb. IX.* 5. 894.

Anno V. C. 1155.
Ær. Chr. 403.

IMP. FL. THEODOSIVS AVG.
RVMORIDVS. } COSS.

1 *Prope Bignanum.*
Ex Maffejo Inscr. Var. CCCLVIII. 2.

DP. RORENTIE. IIII. KAL. OCTOBRES. VICSIT (*sic*). ANNOS. NOVE
MENSES. SEX. DIES. SEX. CONSVLE. TEVDOSIO. ET
ROMVDORO

Horum Consulum meminerunt alii lapides apud Grut. MLII. 10. in quo *Rumorido Flavii* prænomen datur, & apud Fabrett. p. 387. n. 231. & Murat. CCCXCVIII. 2.

Anno V. C. 1156.
Ær. Chr. 404.

IMP. FL. HONORIVS AVG. VI.
ARISTAENETVS. } COSS.

2 *Olim in Museo Tusculano. Eminentissimi Passionei.*
Exscripsit Reverendiss. D. Abb. Mich. Angel. Monsacrati V. C.

HIC IACET EREDAMQVE (*sic*)
VIXIT IN PACE FEDELIS (*sic*)
ANNIS P M XXI CONSV (*sic*)
LATVM DN HONORI VI
DEPOSVIT NONIS OCTOBRIS

Eadem apud Bottar. *Rom. Subterr.* T. III. p. 118. n. 27. & Passioneum Cl. XII. 41. p. 117. *Honorium Aug. VI.* memorant alii lapides apud Reines. 291. XX. p. 965. Fleetwod. p. 393. & Murat. CCCXCVIII. 5. CCCXCIX. 1.

Anno V. C. 1159.
Ær. Chr. 407.

IMP. FL. HONORIVS AVG. VII.
IMP. FL. THEODOSIVS JVNIOR AVG. II. } COSS.

3 *Tuscaniæ.*
In Etruria Suburbicaria in S. Petri Presbyterio.
Exscripsit V. Cl. Dominicus Georgius.
Ex cit. Not. in Baron. ad hunc Ann. Tom. VI. p. 521.

INNOCENTISSIMO FILIO THEODOSIO
CVIVS PRAECIPVA CARITAS SVADET D...
CVIVS EGO PATER PERENNI LVCTV PERCV....
TALEM FILIVM SVPERSTITEM HABEREN̄
MERVI QVI VIXIT ANNIS XVIII
QVIEVIT IN PACE XIII. KAL. OCTOB. DD. NN
HONORIO VII. ET THEODOSIO II. AVG

Varians apud Murat. 3. lin. CCCXCIX. 5. ubi scribit PERCIVS pro PERCV*lsus*, & in laterculo hujus anni *τὸ Honorius Aug. III.* errore typographi certe, nam ad an. 404. scribit idem Muratorius: *Imp. FL. Honorius Aug. VI.* quod convenit cum ceteris Fastis.

Anno V. C. 1164.
Ær. Chr. 412.

IMP. FLAVIVS HONORIVS AVG. IX.
IMP. FL. THEODOSIVS JVNIOR AVG. V. } COSS.

4 *In Palatio Castri Prodi ditionis Urbevetanæ.*
Ex MS. Ampliss. V. Joh. Bapt. Passerii.

AE. GAVDENTIAE: * BENE. MEVS (*sic*). XXX
II. MENSES XI. I. KAL. SEPT. D. N. THE
ODOSIO. ** DVLO. V. CONSVLIB.

* BENE. MEVS forsan *Benemerenti. Vixit Annos XXX.* &c. Passerius ita. ** Alterum Marmorarii, vel Exscriptoris mendum: fortasse legendum *Aug. V.* Nota V. Consulatus *Theodosii* in hoc monstroso marmore convenit cum ceteris Fastis.

Anno V. C. 1169.
Ær. Chr. 417.

IMP. FL. HONORIVS AVG. XI. } COSS.
FL. CONSTANTIVS II.

1 *Ex cit. opere Ampliss. Præs. Joh. Nic. ab Hontheim Class. III. num. 2. pag. 88.*

H. IACET. ELIVS. CSAÑCIVS
VIR. CVLARIS. COMES. 7..
MAGIST̄. VTRIVS:;:;::
MILICIE. ĀQ. PATRICIVS. 7..
SEDO. C̄SVL. ORDINARIVS

„ Stabat (ait Cl. Præsul) ad *S. Paulinum Treviris*, ante-
„ quam ex Basilica 1673. furore belli everteretur. Lucem
„ jam aliquoties vidit hic titulus, & ab Ortelio quidem, &
„ Viviano primum. Reddimus tamen hic literarum ductus
„ majori fide; at quia literæ nonnullæ implexæ, adscribo
„ verba explicate:

Hic IACET. ELIVS. CONSTANCIVS
VIR. CONSVLARIS. COMES. ET
MAGISTER. VTRIVS*que*
MILITIAE. ATQ*ue*. PATRICIVS. ET
SECVNDO. CONSVL. ORDINARIVS

Ex hoc marmore *Elii* prænomen, & non *Flavii* habet *Constancius*, sive *Constantius*.

Anno V. C. 1176.
Ær. Chr. 424.

CASTINVS. } COSS.
VICTOR.

2 *Reperta*
in Valsusina *Ducatus Mediolanensis in Villa* Cortabbio, *hodie in publica Bibliotheca Brixiensi*.
Ex Comite Franc. Roncalli Parolino:
Memoria sopra un antico Marmo Cristiano &c.

B M
HIC REQVIESCIT
IN PACE FLORA
QVE VIXIT IN SE
CVLO AN P̄M XXX
CESSIT SVB̄ D XV
KAL APRILIS POST
CON CASTINI
V̄ C̄

Castinus fuit Cos. in Occidente, *Victor* in Oriente: „ Osten-
„ dunt, ait Pagius in *Critic. Baronii* ad hunc An.) leges
„ Theodosii hoc anno datæ, & ejus solius Consulatu no-
„ tatæ; ut sæpe monuimus, in Oriente si Actis publicis
„ unius tantum Consulis mentio fieret, Orientalis memo-
„ rabatur, & vice versa; quod quum Baronius non ani-
„ madvertisset, existimavit, *Castinum* e Fastis fuisse expun-
„ ctum; quum tamen anno tantum sequenti e gratia Theo-
„ dotii Imp. exciderit.
In Paschali laterculo in fin. Gennad. *Castinus*, cum *Flavii* prænomine inscribitur: id vero neque ex adlato marmore (quod ad sequentem an. pertinet) neque ex *Muratoriano* CDII. 5. apparet.

Anno V. C. 1180.
Ær. Chr. 428.

FLAVIVS FELIX. } COSS.
TAVRVS.

3 *Romæ in pavimento Basilicæ S. Clementis. Ex Cl. Lupio in dissert. & ad Epitaph. Severæ §. XII. p. 101.*

...T IN PACE CRESCENTI
...AN P. M. LXXX. DEPVS D
...DIE VENERIS PCFLF

Forte sic supplenda: *Hic dormit in pace Crescentius, Qui vixit Annos, Plus Minus, LXXX. Depositus Decimo Kal. ... die Veneris post Consulatum Flavii Felicis*; Anno nimirum Chr. 419. Hæc apud Gud. CCCLXVII. 2. „ Discrepant
„ (ait cit. A.) sane in quibusdam edita Gudii a Schedis
„ MSS. quas habeo, ac profero: non tamen possum pro
„ sinceritate alterutrius editionis spondere, cum non ipse
„ exscripserim.

4 *Interamnæ, in Cœnobio S. Valentini. Ex MS. Ampliss. Viri Jo. Bapt. Passerii.*

sic *sic*
HIC REQVIESCI. GEMATVL. QVI VIXI ANN
XXVI ET MENS. VI. ET D. VII. DEPOSITVS IN PA
CE XV. KAL SEPT. FELICE V. C. CON

5 *Hæc ex Donio Cl. XX. n. 102. sed varians, qui ponit etiam Interamnæ effossam in Basilica S. Valentini.*

HIC REQVIESCIT GENIATVS
V. L. QVI VIXIT ANN. XXVI
ET. MENS. VI. ET. D. VII. DE
POSITVS IN PACE XV. KAL
SEPT. FELICE V. C. CONS

In Inscript. Basilicæ S. Pauli n. 103. legitur:

IN PACE SD. IIII. KAL. MAI. PS. CONS. FELICIS
ET TAVRI. VV. C

6 *In Diptyco Comodoliacensi hujus Consulis.*

FL. FELICIS. VC. COM. AC. MAG
VTRQ. MIL. PATR. ET. COS. ORD

Errarunt Bandurius (Tom. II. *Imp. Orient. Antiquit.* CP. *Lib. I.* n. 35. p. 492. edit. Parisien. . Negelein, & alii, qui *Flavii Felicis* consulatum anno Christi 512. addixerunt, quos nos perperam sequuti sumus in Lib. qui inscribitur: *De' Dittici degli Antichi &c.* pag. 86. Vid. Clariss. Ant. Franc. Gorii *Thes. Veter. Diptych.* editum a Celeber. Jo. Baptista Passerio Tom. I. pag. 129. edit. Florentiæ 1759.
Flavii prænomen huic Consuli datum vides non solum in hoc Diptycho, sed etiam in lapide apud Reines. 355. XX. Omnia vero ejus nomina habes in lapidibus apud Grut. MLXXVI. 6. & Murat. CDIII. 4. ubi lin. 2. legitur:

FLAVIVS CONSTANTIVS FELIX VICTOR &c.

Alia marmora hujus Consulis mentionem faciunt. Vid. Reines. cit. Cl. n. 436. Fabret. pag. 137. n. 312. & Murat. cit. pag. n. 5. & 6. Alter *Fl. Felix* Consulatum gessit cum *Secundino* Consule in Oriente anno æræ Chr. 511.

Anno V. C. 1182.
Ær. Chr. 430.

IMP. FL. THEODOSIVS JVNIOR AVG. XIII.
IMP. FL. PLACIDIVS VALENTINIANVS AVG. III. } COSS.

1 *Vetus fragmentum Sepulcralis lapidis in pavimento S. Laurentii. Extra muros Vrbis in nov. edit. Baron. Tom. VII. p. 316. ex cit. Notis Georgii.*

. . . .
...POSITVS ES NONA...
*Theodo*SIO XIII. ET VALENTI..
....N. SS. GEMINA SE VIV...

Notam XIII. Consulatus *Theodosii*, & III. Valentiniani, quæ excisa est in hoc lapide habes in Prosperi Chronico in Paschali laterculo, & in Fastis.

Anno V. C. 1183.
Ær. Chr. 431.

BASSVS.
FLAVIVS ANTIOCHVS. } COSS.

2 *Romæ In Vinea PP. Augustinianorum. Ex Maffeio Inscr. Var.* CCLXXXVII. 5.

HIC. POSITVS. EST
RVFINVS... QVI. VIXIT
ANNOS. P. M. XXXIIII. CONS. ANI
CI. BASSI. V. C. CONSVLIS
DEPOSITVS. PRIDIE. NONAS. AVG

Ex hac Epigraphe *Basso* adtribuere possumus prænomen *Anicii* quod in aliis vulgatis lapidibus deest: uti apud Fabrett. p. 736. n. 468. & Murat. CDIV. 1.

3 *Romæ ad S. Paulum. Ex Symb. Litter. Vol. V. p. 25. n. 27. edit. Flor.* 1748.

....ΠΟΚΩΜΗϹΑΑΤ
....ΟΡΩΝΑΠΑΜΕ
....ΑϹΔΕΕΤΩΝ
...,ΠΑΤϹΕΤΟΜΗΝ
....ϹΙΟΤΑΤΠΑΤΙΑ
.......ΑΝΤΙΟΧΟ

Ita suppletur p. 31. ex V. Cl. Eduardo Corsino in Notis Græcorum.

.......απο ΚΩΜΗϹ ΛΑΤ
......τωνΟΡΩΝ ΑΠΑΜΕ
απελθονταϹ ΔЄ ЄΤΩΝ
ανΠΑΤϹΕΤΟ ΜΗΝ
οϛ αρτεμιϹΙΟΥ Α ΤΠΑΤΑ
Βασσου, και ΑΝΤΙΟΧΟυ

Hoc est: .... *ex Vico Lat*......... *ex finibus Apameorum, defunctus X. annorum*...... *obiit mensis Artemisii I. die, Consulatu Bassi & Antiochi*.
Horum Consulatus pertinet ad hunc an. Chr. 431. ΥΠΑΤΑ pro ΥΠΑΤΕΙΑ scriptum est. Deest nomen Defuncti in principio. Vid. etiam d. Corsini. *Fast. Attic.*

4 *Romæ in Vinea Gregorii Ammiani, Ex Donio Cl. XX. n. 81.*

DEPOSITA IN PACE
HELPIS XIIII. KAL. IVNIAS
BASSO ET ANTIOCHO COSS
QVE VIXIT DEO ANNIS
XIIII

Anno V. C. 1184.
Ær. Chr. 432.

FLAVIVS AETIVS.
VALERIVS. } COSS.

5 *Reperta Granatæ. Ex Ferdinando de Mendoza Lib. I. de Confirmando Concilio Illiberitano.*

CORNELIAE
F. SEVERINAE
FLAMINICAE
AVG. MATRI
VALERI. VEGETI
CONSVLIS

Hæc pertinet fortasse ad *Valerium*, qui in Consulatu processit hoc anno cum *AEtio*, cujus meminit lapis apud Fleetwod pag. 443. in quo legitur:

sic
IV. IDVS. IVNIAS. AETIO. CONSS

Idem *Ætius* Consulatus honore insignitus fuit etiam annis 437. 446. *Ætius* etiam signatur Consul in Fastis an. 454. cum *Studio*, confusus a Baronio cum *Ætio* ter consule: ut censet Pagius ad hunc an. in cit. *Critic. Baron.* In Fastis tamen Idatii *Ætio IV. & Studio*; in aliis vero absque istiusmodi nota numerali.

Anno V. C. 1188.
Ær. Chr. 436.

FL. ANTHEMIVS ISIDORVS.
SENATOR. } COSS.

Verum in Occidente signatus quoque fuit hic annus:

POST CONSVLATVM
FL. THEODOSII (*Iunioris*) AVG. XV. &
FL. PLACIDII. VALENTINIANI AVG. IV.

6 *Interamnæ, in Cœnobio S. Valentini. Ex MS. Ampliss. Vir. Joh. Bapt. Passerii.*

IN PACE.... O.... POST CONSVL THEODOSII
* X. P. L. A. C. VALEN... IIII AVG......

* X. Errore Quadratarii, vel Exscriptoris: leg. XV. nam *Theodosius Junior* fuit Cos. XV. & *Valentinianus IV.* superiori ann. 435. & sic supplenda est Inscriptio:
In pace (forsan) obiit post Consulatum Theodosii XV. & Placidii Valentiniani IIII. Augusti.
Hæc aliquantisper varians apud Murat. CDIV. 5. ex Donio Cl. XX. 99. pag. 547. Ad Coss. Ordinarios hujus anni pertinet *Gudiana* apud Reland. in qua:

CC. SENATORE
ET. ISIDORO. VV. CC

& alia in *Nov. Thes.* cit. pag. n. 4.

Anno V. C. 1194.
Ær. Chr. 442.

EVDOXIVS.
FL. DIOSCORVS. } COSS.

7 *Romæ ad S. Agnetis. Ex Maffeio Inscr. Var.* CCLXXIX. 4.

... XVIII. KAL. SEPB
DIOSCOR. IV. CONS

Apud Fleetwood legitur:
sic
... SVB DIAE XVIII. KAL. SEPB
XV. CONS. DIOCORI. V. C

In his lapidibus, & in aliis apud Reines. 380. XX. pag. 985. Fabrett. p. 112. n. 277. & Murat. CDVI. 1. 2. scribitur *Dioscorus* sine prænomine *Flavii* (quod ei adtribuit Muratorius ex Relando), absque Collega. Hujus posterioris rei ratio adfertur a Pagio in *Critic. Baron.* ad hunc an. ubi ait: *In Occidente autem non Consuli Orientali, sed Occidentali monumenta publica consignabantur, & vice versa.*

Anno V. C. 1197.
Æl. Chr. 445.

IMP. FL. PLACIDIVS VALENTINIANVS AVG. VI.
NOMVS, *seu* NONIVS. } COSS.

I

Minerbia
in Occitania inventa marmori incisa, hodie Narbone in Palatio Archiepiscopali.
Ex Cl. Pagio in Critic. ad Annal. Eccl. Baronii ad an. Ch. 445. *n.* XXV. *T.* VII. *p.* 592. *nov. edit.*

✠ DO. ET XPO. MISERANTE. LIM. HOC. C. L. K. T. E. ANNO IIII. CS. VALENTINIANO. AVG. VI. IIIKL. D. XVIIII. ANNO. EPTVS. RVSTI........
RVSTICVS. EPS. EPI. BONOSI FILIVS   COEP. NEPON. PARIET. ECCL. DVD. EXVSTAE   BIENN. ADMINIST.   EPI. VENERI SOL. C...
EPI. ARATORIS. DE SORORE NEPVS   XXXVII. D. QVAD. INFVNDAM. PONI. COEPI.   SVAE PREBV. ARTIFI. E. EPI. DYNAMI L......
EPI VENERISOCI. IN MONASTERIO   ANNO. II. VII. ID. OCTB. ABSID. P. F. MONTANVS. SVBD. MERCED.   SOL. ↄ C ORESI   CC......
CONPRB. ECCLE. MASSILIENS.   ✠ MARCELLVS. GALL. PREF. DI. CVLTOR. PRECE   ADOPER. E CETER. SOL. T. ↄ AGROECI. I........
ANNO. XV. EPTVS. SVI. D. ANN. V. III. ID. OCTB.   EXEGIT. EPM. HOC. ONS. SVSCIP. INPENDIA   ET DECONIAE........
C. VRSoPRBo. HERMETE. DIACo. ET EOR. SEQ. TIB   NECESSAR. REPROMITENS. QVAE PER   HINC. OBLAT. SCI   SALVTI..........

Variat apud Gruterum MLIX. 1. qui eam non interpretatur. Hanc ediderunt & explicarunt Baluzius in *Notis ad Capitularia Reg. Franc. pag.* 1156. & Quesnelius in *Notis ad Epistolam II. scriptam a Sancto Leone ad Rusticum* Narbonensem Episcopum : *quamque hic magis* (ait Pagius) *declarare juvat.* Id est : *Deo & Christo miserante, limen hoc collocatum est anno quarto . Consule Valentiniano Aug. VI. III. Kalendas Decembris, XIX. anno Episcopatus Rustici . . . . Rusticus Episcopus Episcopi Bonosi filius, Episcopi Aratoris de sorore nepos Episcopi Veneris socius in Monasterio Compresbyter Ecclesiae Massiliensis anno XV. Episcopatus sui die anni V. III. Idus Octobris, cum Urso Presbytero, Hermete Diacono, & earum sequentibus, coepit deponere parietem Ecclesiae dudum exustae. Trigesima septima die quadratum in fundamento poni coepit. Anno II. VI. Idus Octobris absidem poni fecit Montanus Subdiaconus. Marcellus Galliarum Praefectus, Dei cultor, prece exegit Episcopum hoc onus suscipere, impendia necessaria repromittens, qua per biennium administrationis suae praebuit artificibus mercedem solidorum sexcentorum ad operas, &c. solidos mille quingentos . . . . . . Hinc oblationes sancti Episcopi Venerii solidos C. . . . Episcopi Dynami L. . . . Oresi . . . . CC. . . . Agroeci I. . . . & Deconia . . . salutis . . . .*
Varia ex hac Inscriptione eruuntur e tenebris, quae vide in d. *Critic. Pagii ad Baronium l. cit.*

Anno V. C. 1201.
Ær. Chr. 449.

PROTOGENES. } COSS.
ASTERIVS.

1 *In Diptyco Leodiensi.*

FL. ASTYRIVS. VC. ET. INL. COM. EX
MAG. VTRIVSQ. MIL. CONS. ORD

Idest: *Flavius Astyrius Vir Clarissimus, Et Inlustris Comes Ex Magistro utriusque Militiæ Consul Ordinarius.*

Secundus Cos. hujus anni in hoc Diptycho appellatur Fl. *Astyrius*, ab aliis *Asturius*, & ab aliquibus *Asterius*. Nemo enim non scit veteres V pro Y sæpe usurpasse, & viceversa; ut constat ex antiquis monumentis ætatis etiam aureæ. In *Obelisco Cæsaris Augusti e Campi Martis ruderibus* eruto 1748. aperte legitur AEGVPTO pro AEGYPTO, ut adnotavi in cit. *Lib. de' Dittici degli Antichi* &c. Lib. II. Cap. XIX. pag. 120. & seq. Videsis Gruter. CDXXII. 1. CDLIII. 4. DCCCLXIII. 2. & Reines. Cap. XIX. *eorum, quæ ad rem grammaticam pertinent*, *littera* V. & Y.

In Chronico Idatii vocatur *Asturius*, in Fastis Græcis Heraclii *Astyrius*, & in Marcellino *Asterius*. Antiqui enim usurparunt etiam E pro V conf. Reines. loc. cit. Lit. E. Attamen in laterculo Coss. hujus anni scribendum censeo *rò FL. Astyrius* ex cit. Diptycho; nam hoc percelebre monumentum tempore ipsius Consulis efformatum anteponi debet scriptoribus, aliquando librariorum oscitantia vitiatis.

Erravit Sirmondus in *notis ad Epist. XXIV. Lib. I. Ennodii* col. 819. edit. Venet. 1728. cum aliis viris Doctis, qui opinatus est, hunc *Astyrium* fuisse collegam *Præsidii* Cos. an. 494. ut animadvertit Norisius in *Cenotaph. Pisan.* Differt. IV. Cap. I. §. I. in qua ostendit quoque Wilthemium in *Append. ad Diptyc. Leod. Cap. I.* perperam confudisse *Astyrium* Cos. hujus anni cum *Turcio Rufio Aproniano Asterio* (sive *Astario*) qui in Consulatu processit, ut diximus, cum *Præsidio* Consule Occidentali dicto anno 494. Confer Pagium in *Critic. Baronii* ad d. annos, & Celeber. Gorium in *Thesaur. Veter. Diptych.* Tom. I. Cap. I. pag. 57. & seqq. qui dumtaxat in Wilthemii errorem, non vero Sirmondi lapsus est, quod & nobis, tanti Viri auctoritate fretis, accidit.

Anno V. C. 1210.
Ær. Chr. 458.

IMP. FLAVIVS LEO AVG. } COSS.
IMP. FLAVIVS JVLIVS MAJORIANVS AVG.

2 *Extra muros Vrbis in pavimento S. Laurentii.*
Ex cit. Notis ad Baron. Tom. VIII. pag. 213.

.... MIVIT. ET. REQ..
QVI. VIXIT. P. M. A....
...G. LEONE. AVG....

De *Leone Aug.* Cos. meminerunt alii lapides apud Murat. CDIX. 3. MMI. 7.
Nondum his Coss. *Flavii* prænomen, ut in Muratoriano laterculo, ex nummis, & lapidibus tributum vidimus.

Anno V. C. 1213.
Ær. Chr. 461.

SEVERINVS. } COSS.
DAGALAIPHVS.

3 *Olim in Museo Eminentiss. Passionei.*
Exscripsit Reverendiss. Abb. Monsacrati V. C.

LOCVS *sic* AVCVSTI
LECTORIS DE BEL[A]
BRV
DEP. SVRICA. XS KAL AVS
QVE VIXIT ANNOS
P M XII CONS
sic SEBERI NI

Locus Augusti Lectoris de Velabro. Deposita Surica XVI. Kal. Augusti, qua vixit annos plus minus duodecim consulatu Seberini.

Hæc non ad fidem lapidis in *Hist. Litter. Ital.* vol. 1. pag. 85. at recte apud Passioneum in cit. Oper. Cl. XII. 8. p. 112. & in *Nov. Thes.* divisa, nempe tres primæ lineæ MDCCCXXXIV. 3. & aliæ MMI. 8.

4 *Beneventi*
Retro Ædes olim de Moscarelli.
Basis inscripta facie muro immissa, & solo latere ad muri superficiem exposita, in cujus ima parte hæc leguntur.
Ex Ampliss. Praes. Joh. De Vita Inscr. Beneventi. XXIII. 29.

POSITAE PRAESENIE (*sic*) IIRIRINO COS. XVI. KAI. (*sic*) DEC

Idest: *Posita Præsente Iiririno Consule XVI. Kal. Decembr.*

Sed quis sit hic Consul IIRIRINO divinet qui potest. Ambigit Joh. De Vita *Severinorum* alterutrum fuisse. Quorum alter Consul An. Chr. 461. alter vero An. 482. creatus fuit.
Duplex II. non raro in marmoribus usurpatur pro E.

5 *Lapis effossus in Coll. Ecclesia ad aram Max. ubi erant duo lapidea sepulcra, in pago, qui dicebatur* Arcidiate, *hodie* Arcisate *agri Mediolanensis ab Arcisio III. M. P.*

✠

✠ HIC REQVIESCIT IN PACAE BONAEM· PAVLVS ✠
QVI VIXIT IN SAECVLO ANNIS P· M· LXX
ET DEPOSITVS EST SVB DIE VII· KL· MAIAS
SEVERINO V· C· CONSVLE

✠ HIC REQVIESCIT IN PACE SCAE M· CONSTANTIVS
QVI VIXIT IN SAECVLO ANNIS P· M· LXXV
ET DE SVA XV· KL· MAIAS

Alter *Severinus junior* Consulatus dignitatem obtinuit Ann. Chr. 481.

Anno V. C. 1223.
Ær. Chr. 471.

IMP. FLAVIVS LEO AVG. IV.
ANICIVS PROBIANVS. } COSS.

1

Ticini,
in S. Johannis in Burgo, *in fronte Basilicæ*.
Ex Cl. Zachariæ Excurs. Liter. per Italiam Vol. I. pag. 208.

ΕΝΘΑ ΑΝΑΠΑΥΟΝΤΑΙ ΟΙ ΚΑΛΟΚΥΜ
ΠΑΤΡΙΚΙΟ Κ ΠΑΥΛΟΣ ΓΝΗΣΙΟΙ ΑΔΕΛΦΟΙ
ΥΙΟΙ ΑΒΒШΣΑ Κ ШΜΜΑΡΑШΤΑ ΤШΝ ΟΡ
ШΝ ΑΠΑΜΕШΝ ΕΤΙ ΠΡΟΣΕΤΕΤΗ Ο
ΤΕΣ. ΜΑΚΑΡΙΑС ΜΝΗΜΗΣ ΠΕΤΡΟΣ
ΝΗΤΟΣ ΕΚΤШΝΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΕΓΡ
ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ ΥΙΟΣ ΘΕΟΔШΡΟΥ Κ ΕΥΦ
ΗΜΙΑΣ ΕΤΕ Α' ΝΗΝΙΣ ΓΟΡΠΙΕΟΥΣ ΕΝ
ΥΠΑΤ ΤΟΥ ΣΕΒΑΣ ΛΕШΝΟΣ Τ Δ Κ
ΠΡΟΒΙΑΝΟ ΤΤ.ΛΑΜΠ

Ειθα αναπαυονται οι Καλοι, κ̀ υμνηται (1) Πατρικιος, κ̀ Παυλος γνησιοι
Αδελφοι. Υιοι Αββωσα, κ̀ Ωμμαρωτα των ορων Απαμεων. Ετι προσετετν
Οτης μακαριας μνημης Πετρος νιτος (2) εκγονος τυ πρόγεγραμμενυ
Πατρικιυ, υιος Θεοδωρυ, κ̀ Ευφημιας Ετελευτησεν μηνος Γορπιαιου (3)
Εν υπατεια τυ (4) Σεβαςυ Λεωνος το τεταρτον, κ̀ Προβιανυ τυ λαμπροτατυ.

Idest, *Heic requiescunt honesti, ac celebres Patricius, & Paulus Germani Fratres Filii Abbosa & Ommaracta ex finibus Apamensium. Adjunctus etiam est felicis memoria Petrus postremus Nepos suprascripti Patricii Filius Theodori, & Euphemia. Decessit Gorpiaeo mense sub Consulatu Leonis Augusti IV. & Probiani Clarissimi*. Ita vertit Cl. Zacharia.
Hanc edidit Maffejus, in *Graecorum Siglis Lapidariis* p. 82. eamque *ignotam* adhuc, & *immemoratam* appellavit. Sed jam ediderat Muratorius CCCCXI. 1. non satis feliciter descriptam, & explicatam. *Maffejus Muratorio* feliciori Minerva eam reddidit, ac interpretatus est. Præterea Zacharia has adnotationes subjicit:

(1) Καλόκυμ legit, & *Calocym* interpretatur *Muratorius*, quasi id esset proprium defuncti nomen, *Patricius* vero dignitatis; sed hominis esse heic nomen *Patricius*, scite est a Maffejo animadversum. At huic doctissimo viro adsentiri non possum legenti Καλοκαγαθοι: nam in marmore hæ certe litteræ sunt * Καλοκυμ. Suspicor ergo heic quoque nexus habere locum, ac litterarum compendia, quæ plurima exhibet insignis isthæc Inscriptio; nexus quidem, ut crus litteræ K, litteræ jota, qua Καλοι constare debet, munus sustineat, compendia vero, ut non solum K sit pro και, sed etiam υμ initium sit nominis υμνηται.
(2) Νιτα habet Muratorius, Maffejus νεπος, νεος marmor.
(3) *Gorpiaeus* Macedonum sextus mensis est. Ibi addit Maffejus *ευτη sexta die*; at vocis hujus nullum ego in marmore vestigium deprehendi.
(4) Δεσπου legit Muratorius, quod nihil significat; Maffejus ΔΕΣΠ ΗΜ Δεσποτυ ημετερυ *Domini nostri*: hincque (p. 80.) Inscriptionem hanc ait magni esse faciendam *ob Domini nostri titulum Orientali Imperatori adpositum, quamvis in Italia Imperio potiretur Anthemius, quod tamen Syris loquentibus imputari potest*. At nisi me fefellere oculi Σεβαςυ Augusti exhibet lapis, quem utinam *Ticinenses* commodiore in loco statuant, ut ab antiquarum rerum studiosis possit facilius legi.
Consules hujus anni memorantur quoque in Carta ex papyro confecta donationis factæ Ecclesiæ *Cornutiana*, cujus apographum perantiquum conditum fuit Romæ, in Archivo Arcis Aeliæ confectum tempore *Leonis I. Aug. Imp. XV. Kal. Majas* anno Æt. Chr. 471. qui IV. Consul fuit cum *Anicio Probiano*: In qua sub fine legitur: *sub XV. K. Majarum Domno Leone PP. Augusto quat & pbiano V. C. cnslc*. Vide Donium *Inscript. Antiq.* Cl. XIX. pag. 506.

Anno V. C. 1233.
Ær. Chr. 481.

PLACIDVS *Consul solus*.

2

Cremonæ
olim ad S. Laurentii.
Ex Bresciani MS.

HOC IN LOCO REQVIESCIT BON MEM...ATVLA
.QVI VIXIT ANNOS P.* L. MLV. (sic) ET MIGRAVIT DE HAC
LVCE S. D. XV. KAL. OCTOBRIS PLACIDO V. C. CONSVL

* Interpunctio ibi ab imperito Quadratario est vitiata.
Lege igitur: *Vixit Annos Plus Minus LV. Et Migravit de Hac Luce sub die XV. Kal. Octobris &c.* Hæc edita fuit a Cl. Zacharia in *Episc. Cremon. Serie* pag. 3.
Placidus sine collega Consul in Occidente, ut censet Onuphrius: In Marcellino legitur: *Placido solo Cos.*

Anno V. C. 1240.
Ær. Chr. 488.

CLAVDIVS DYNAMIVS.
SIFIDIVS. } COSS.

1 *Panormi*
in Ecclesia S. Mariæ la Martora.
Ex Cl. Lupio in Epitaph. Severæ Mart. §. XIV. p. 147. qui hanc geminam inscriptionem ex lapide, utraque parte scripto, dedit.

✠ HIC REQVIESCET IN PACE MVNATIA FVI..
RELIGIOSA FEMINA QVAE VIXIT ANNO......
PL MLXX DEPOSITA SVB DIE PRIDIE NoNA....
FEBRVARIASDYDAMIOSIFIDIOVVCC........

Parte adversa:

. D . M .
Q ❦ MEDICVS ❦ AVG. LIB
ASOLOSIBI ❦ FECIT ❦
HOC *CEPOTAFIV QVI
NTAVITALISFILIAMEA
POSSIDEBETSINE CONTRO.
❦ VERSIA ❦

In antica facie lege:

Hic requiescit in pace Munatia: fuit
Religiosa femina: qua vixit Annos
a..t minus LXX. Deposita sub die Pridie Nonas
Februarius: Dydamio, & Sifidio Viris Clariss. Coss.

* CEPOTAFIV, id est, *Cepotafium*, seu *Cepotaphium* erat Sepulchrum hortense, scil. in horto extructum (a Κῆπος *hortus* & τάφος *Sepulchrum*.) quale est, in quo SALVATOR NOSTER tumulatus fuit. (Joh. XIX. 41. 42.) Hanc peregrinam vocem Latinis scriptoribus incognitam vid. etiam apud Fabret. pag. 80. n. IX.

Hæc non ad fidem lapidis apud Gualther. in edit. Panormi n. 6. Messanæ n. 236. Inveg. *Palermo Antico* p. 478. Vignol. *Collect. Inscript. Anecdot.* Phil. Bonannum *Mus. Kircher. Restit.* & Murat. CDXIII. 5. & *pars adversa* lapid. MIX. 4. MDCCCLIV. 4. MMXLVIII. 3. *Antica* vero accurate, & graphice descripta sine Epig. tamen Q. MEDICI apud Excellentiss. & Eruditiss. Principem Turrismutiæ: *Ant. Iscr. di Palermo* p. 55. n. CVII.

DYNAMIVS, (& non DYDAMIO ut in adlato lapide) legitur in Epig. apud Fabret. ubi

CLAVDIVS . IVLIVS . ECCLESIVS
DYNAMIVS . V. C. ET. INL

Relandus prænomen, seu nomen *Claudii Dynamio* attribuit: Pagius posteriorem Cos. adpellat *Fiftium* contra fidem hujus lapidis, Marcellini, Epistolæ Felicis Papæ III. *in Cod. Monast. S. Crucis*, & Petivii, in quibus *Dynamius*, & *Sifidius*.

Anno V. C. 1243.
Ær. Chr. 491.

OLYBRIVS JVNIOR, *Consul absque Collega.*
Signatus fuit etiam annus iste:
POST CONSVLATVM LONGINI BIS ET FAVSTI.

2 *Interamnæ,*
in Cœnobio S. Valentini
Ex MS. Ampliss. Viri Jo. Bapt. Passerii.

..... VV. CC. OLIBRIO CONSS. SEXT. AVFIDIVS
..... QVI. VIX. AN. II . ITEM HIC PO......
D H C. LE.......

Deest nomen alterius Consulis in hoc Fragmento, cui miror (inquit Eud. Passerius) duplicatum fuisse titulum *Clarissimatus*. Præterea Prænomen *Sexti* tempore *Olibrii* Consulis non modicam mihi ingerit difficultatem, ut pene dubitem id exemplar corruptissime exscriptum.

Hoc mendosum in 1. lin. apud Murat. CDXV. 5.

Olybrius Junior Consul processit in Oriente hoc anno absque collega, ut omnes fasti, & lapides habent. Vid. Murat. cit. pag. num. 5.

In lapide apud *Fleetwood p.* 48. signatur: POST CONSVLATO LONGINI BIS ET FAVSTI. Id quoque legitur in *Nov. Thes.* cit. p. n. 4.

Anno V. C. 1244.
Ær. Chr. 492.

FLAVIVS VIATOR.
ÆMILIANVS. } COSS.

3 *Ticini.*
Ex Cl. Zacharia Excurs. Litter. per Italiam pag. 207.

H IC IN PACE *QVIESCIT
SANCTE MEMORIAE PRE
SBITER VRSICINVS **QVI
VIXIT IN HOC SECVLO
ANNVS PLM. XC. DV
SVB DXIII. KAL FEBRV
ARIAS P. C. VIATORIS VC

* *Quiescit*

** *Qui*

Fl. Viator Consul processit hoc anno absque Collega, ut habent omnes Fasti, in Occidente, ut scribit Panvinius. *Fl. Viator & Æmilianus* exstant in leg. II. Cod. de *Bonor. poss. contra tabulas*. Ex hac Relandus, Lenglet, & Muratorius in Fastis ad hunc annum *Viatori* collegam *Æmilianum* adsignant: at, quantum mihi compertum est, in antiquis monumentis, præter citatam legem, reperitur *Viator* solus Cos. sine collega. In Marcellino legitur: *Viatore solo Cos.* In Actis Concilii Romani II. *Flavio Viatore* V. C. Cos. In Epitome temporum, & Indiculo Pasch. *Viatore V. C. Cons.* In Victore: *Victore* V. C. Cos. In Lapide *Muratoriano* CDXV. 4. & in nostro (qui ad insequentem annum pertinet) *Viator solus Cos.* inspicitur.

Anno V. C. 1246.
Ær. Chr. 494.

TVRCIVS RVFIVS APRONIANVS ASTERIVS. }
PRÆSIDIVS. } COSS.

1

In aureo Virgilii Codice Carpensi,
hodie Mediceo-Laurentiano, *in fine Bucolicorum minutis quidem*,
sed uncialibus tamen characteribus conspicitur.

TVRCIVS RVFIVS APRONIANVS ASTERIVS
V. C. ET INL. EX COMITE DOMEST. PROTECT
EX COM. PRIV. LARGIT. EX PRAEF. VRBI
PATRICIVS ET CONSVL ORDIN. LEGI ET
DISTICXI CODICEM FRATRIS MACHARII
V. C. NON MEI FIDVCIA SET EIVS CVI
SIET AD OMNIA SVM DEVOTVS ARBITRIO
XI. KAL. MAI ROMAE

Hanc Epigraphen præter alios ediderunt Pagius in *Critic. Baronii*, & Corsinus in *Præfect. Urbis* ad d. an. Chr. 494. & ego in *cit. Comment. de Diptychis &c.* Lib. II. Cap. XIX. pag. 122. Ipsemet *Asterius* adlatæ Inscriptioni subiicit elegans Epigramma de triplicibus ludis Circensibus, Scenicis, & Theatralibus datis ob dignitatem Consulatus sibi delatam. Cl. Corsinus hujus Consulis Præfecturam ponit circa annum Ær. Chr. 400. qui & Norisii (*Cenotaph. Pisan.* Diss. IV. C. I. p. 440.) auctoritate permotus *Asterium* in cit. Codice scriptum, non alium esse censet, quam qui Consulares fasces obtinuit hoc anno 494. Videsis quæ adnotavi in hac Class. ad ann. 449.
De *Asteris* gente, nomine, cognominibus, ac dignitatibus optime disserit laudatus Norisius cit. loc.
Hujus anni Consules meminerunt lapides apud Fabret. pag. 759. num. 649. Reinesium pag. 412. & Mur. CDXV. 2. MMII. 1.

Anno V. C. 1255.
Ær. Chr. 503.

DEXICRATES. }
VOLVSIANVS. } COSS.

2

Interamnæ.
Tabula marmorea eruta e Sepulcro in Ecclesia Cathedr.
Ex Cod. MS. Joh. Bapt. Jacobonii pag. 17.
Misit Cl. Passerius.

✠
HIC REQVIESCIT BONÆ
MEMORIÆ SPLENDIDA
QVÆ VIXIT ANNVS PLVS
MINVS XXXV
DEPOSITA IN PACE. III
KAL GIANVARIA
CONSVLATVS. BOLVSIANI

Fabret. p. 757. n. 62. & Donius Cl. XX. 104. lin. 1. & 2. BONE MEMORIE. SPLENDITA. lin. 3. QVE.
In alio lapide apud Reines. 403. XX. p. 991. & Fleetwod in *Syllog.* p. 500. quæ manca refertur a Donio cit. Cl. XX. 102. p. 547. legitur:
PRID. NON. DECEMB CONSVLATV VOLVSIANI VIC

Anno V. C. 1258.
Ær. Chr. 506.

AREOBINDVS. }
ENNODIVS MESSALA. } COSS.

3

In Diptycho Norimbergensi, & Turicensi
Areobindi Cos. An. Chr. 506.

FL. AREOB. DAGAL. AREOBINDVS. VI
EXC. SAC. STAET MM. POR. EXC. C. OR

Idest: FLAVIUS AREOBINDUS DAGALAIPHUS AREOBINDVS *Vir Illustris*: EXCOMES SACRI STABULI. ET *Magister Militum*. Per orientem EXConsul Consul ordinarius.

Eadem epigraphe parum varians in Diptycho Lucensi
Eiusdem Areobindi Cos. d. anni.

FL. AREOB. DAGAL. AREOBINDVS. VI
EXC. S. STAB. ET M. M. POR. EXC. CO. ORD

Idest: FLAVIUS AREOBINDUS DAGALAIPHUS AREOBINDVA *Vir Illustris*.
In Fastis Heraclii *Areobindus* dicitur *Junior*, quia nepos *Areobindi* Cos. an. 434. A Relando Consul Occidentalis hujus an. adpellatur

pellatur *Ennodius Messala*, forsan auctoritatn Epigrammatis Ennodii ad ipsum Messalam Consulem, *cui ejusmodi Inscriptio est affixa*, teste Baronio ad hunc An. n. 1.

EPIGRAMMA: QVOD MESSALA CONSVL,
ENNODIVS COGNOMINE DICTVS EST.

De hoc cognomine, sive prænomine *Messala* adtributo silent tamen omnia alia antiqua monumenta. In lapide *Basilica S. Pauli* apud Margarin. & Murat. CDXVI. 3. inscribitur: FL. MASSALA. Ex quo *Flavia* genti præsens Cos. consignandus esset. In Marcellino, in Epitome temporum, Paschæ indiculo, & in Petavio solum *Messala*. Ex cit. Diptycho Areobindo tribuendum est prænomen *Flavii*.

De *Areobindo* videtis quæ adnotavi in cit. Lib. *De' Dittici* &c. Lib. III. Cap. I. pag. 149. seqq. & Cl. Gorium *Thes. Veter. Diptych.* Tom. I. p. 208. seqq. & p. 219. seqq.

1 *Beneventi*
in novis Ædibus Excellentiss. Principis Morra.
Ex Ampliss. Præs. Joh. De Vita Inscr. Benevent. LXIV. 8.

. . . .
. . . . . . MEMORIAE VENERANDAE QVIESCIT
. . . . . . DEP· IN PACE NONAS OCTOBR
. . . . . . ELLA V. C. CONS

„ Mendum (adnotat idem Ampliss. Præsul) in detruncato licet Consulis nomine admissum puto: aut enim MESSALLA is „ fuit, cujus nomine Consul signatur tum an. 280. tum etiam an. 506., itaut superstitum literarum prima non E, sed A „ extiterit; vel potius *Helius* hic fuerit, qui solus Consul processit an. 478. sicque postremum A mendose pro O aut inci- „ sum, aut descriptum sit. *Veneranda Memoria* encomion, seu titulum non alibi legisse memini: Ætatem satis posteriorem „ redolet, viroque cuipiam Ecclesiastica Dignitate præstanti, (cujus nomen desideratur) tributus videtur; nam & *Bonæ* „ *Memoria* titulum tantummodo promeruisse legitur *Sanctulus Subdiaconus* apud Gudium p. 372. n. 1.

Anno V. C. 1265.
Ær. Chr. 513.

CLEMENTINVS. } COSS.
ANICIVS PROBVS. }

2 *In Diptycho Consulari & Ecclesiastico Norimbergensi Clementini Cos. an.* 513.

† FL. TAVRVS. CLEMENTINVS †
ARMONIVS. CLEMENTINVS
† VIL. COM. SACRLARGEXCONS
PATRIC. ET CONS ORDIN. †

Idest: FLAVIUS. ARMONIVS. CLEMENTINVS ARMONIVS. CLEMENTINVS. *Vir* ILLustris COMES SACRARUM LARGitionum EXCONSUL. PATRICIUS. & CONSUL ORDINarius.

Deceptum sese profecto fuisse Cl. Gustavum Phil. Negelein (in *Dissert. Inaugurali de vetusto quodam Diptycho Consul & Ecclesiast.* &c. edit. Altorfii 1742. ostendi olim in cit. *Comment. de Diptych.* (*Lib. II. Cap. XXIII. p. 132. seqq.*) qui hujus Diptychi auctoritate fretus ex uno duos Consules fecit. Repetitum enim *Clementini* nomen huic soli Consuli in Oriente convenit; qui hoc An. Chr. 513. processit cum *Anicio Probo Cos.* Occidentali. Patrem habuit *Armonium*, avum vero *Clementinum*, a quibus acceptis nominibus & ipse *Clementinus Armonius Clementinus* nominatus. Morem repetendi nomina, non semel observavi in lapidibus, & in Diptychis *Philoxeni*, *Fl. Anastasii*, *Flaviique Areobindi*, qui Diptycho Norimbergensi, & Turicensi, ac Lucensi præter proprium nomen inscribi jussit *Dagalaiphi* Patris, avique sui Senioris *Areobindi* nomen: Idcirco *Flavius Areobindus Dagalaiphus Areobindus* adpellatus est. Vid. cit. Lib. de Diptych. Lib. III. Cap. I. p. 149. & seqq. & Cl. Gorium in d. *Thes.* Vol. 2. p. 248.

Anno V. C. 1269.
Ær. Chr. 517.

IMP. FL. ANASTASIVS AVG. IV. } COSS.
FLAVIVS AGAPITVS. }

3 *In Diptycho Leodiensi Anastasii Cos. Ann. Chr.* 517.

† FL. ANASTASIVS. PAVL. PROVS †
SAVINIANVS. POMP. ANAST.
V. INL. COM. DOMEST. EQVIT.
† ET. CONS. ORDIN. †

Idest: FLavius ANASTASIVS. PAVLus PROVS
SABINIANVS POMPejus ANASTasius
Vir INLustris COMes DOMESTicorum EQVITum
ET CONSul ORDINarius.

Eadem Epigraphe parum varians in Diptycho Bituricensi.

† FL. ANASTASIVS. PAVLVS. PROBVS †
SABINIAN. POMPEIVS. ANASTASIVS
VIRINL. COM. DOMESTIC. EQVIT.
† ET CONS. ORDIN. †

Hujus monumenti titulum non ad fidem autographi protulit Reinesius 57. XX. Ex his duobus Diptychis emendantur Fasti Consulares Relandi, & Muratorii ad hunc annum Chr. 517. cæterique alii, in quibus *Imp. Anastasio* Consulatus dignitas IV. adtribuitur. Cum perspicuum sit, ejusmodi munus ter dumtaxat ei obtigisse. Primum An. Chr. 491. cum *Fl.*

Rufo,

Rufo, secundum an. 497. sine Collega, tertium cum *Venantio*, non vero quartum an. 517. cum *Agapito*, quia hoc anno non *Anastasius Aug.* Consul processit; sed Noster *Anastasius Paulus Probus Sabinianus Pompejus*, ut præter cit. monumenta eruitur etiam a Marcellino, qui ita scribit IND. IX. *Anastasio*, *& Agapito Coss.* & a Mario Aventicensi, qui habet *Anastasio*, *& Agapito*, ac ex Epist. quoque d. *Anastasii Imp. ad Hormisdam P. M.* edita a Cl. Binio ex probatissimo Vaticano Codice; a Baronio vitiose relata. Quapropter corrigenda est etiam subscriptio leg. VI. *de naturalib. liber.* & Christianus titulus apud Relandum e Fleetwood pag. 493. in quo pro AVG. IV. CONS. restituendum est AVG. III. Et censoria virga animadvertendæ quoque sunt notæ ad opus *Numismat. Impp. Rom.* Comit. Francisci Mediobarbæ Biragii pag. 557. noviss. edit. in quibus idem *Anastasius Aug.* Consul. IV. nominatur. Hæc, ut verum fatear, norunt prius CC. VV. Alex. Wiltbemius in *Comment. de Diptych. &c.* 1659. in fol. Du-Cangius in *Famil. Byzant.* Norisius in *Epist. Consul.* pag. 482. Pagius in *Critic. Baronii* ad d. an. Gorius in *Thes. Veter. Diptych.* Tom. I. pag. 9. & 273. & ipsemet immortalis Muratorius post edit. Novi Thes. in *Annal. Ital. ad d. an.* 517.

Veronense etiam dimidiatum Diptychon adsignandum esse Consuli *Anastasio*, mostrant tituli similitudo, Consulis protome, & cætera omnia, quæ parum differunt læva parte ab iis, quæ scalpta sunt in Diptychis *Leodiensi*, & *Bituricensi*, ut docuit Cl. Gorius Vol. II. cit. Thes. pag. 5. & seqq. ubi hujus Diptychi partem ære affabre incisam protulit: in qua legitur:

VINL. COM. DOMESTIC. EQVIT.
✠ ET CONS ORD ✠

Idest: *vir* ɪʟʟᴜ*stris* ᴄᴏᴍᴇs ᴅᴏᴍᴇsᴛɪᴄᴏʀᴜᴍ ᴇǫᴠɪᴛᴜᴍ ᴇᴛ ᴄᴏɴsᴜʟ ᴏʀ*dinarius*

Vide Museum Veronense pag. CXI. ubi hoc eburneum Diptychon prius evulgatum fuit a Cl. Maffejo. & a nobis relatum in cit. *Comment. de Diptychis* Lib. II. Cap. VII. pag. 85.

Anno V. C. 1270.
Ær. Chr. 518.

ᴍᴀɢɴᴠs, *Consul solus sine Collega in Oriente.*
At in Occidente modica ratio habita fuit Consulis istius Orientalis, ac proinde signatus fuit hic annus Romæ:

POST CONSVLATVM AGAPITI.

1 *In Diptycho Batavo-Saxiano*
Magni Consulis An. Chr. 518.

FL ANASTASIVS PAVL PROB
MOSCHIAN PROB MAGNVS

Pertinere ad *Magnum* Consulem Ordinarium anno Chr. 518. hujusmodi Diptycon non dubitat Cl. Gorius Vol. II. *Thes. Diptych.* ubi pag. 15. ait: „ Dum *Areobindi* Diptychon expenderem & inlustrarem, postremum Consulum nomen invaluisse, & in Fa„ stis scriptum, probe deprehendi; & re melius expensa ad *Magnum* Consulem mox pertinere scripsi.

Magnus Consul hoc anno reperitur in Fastis editis absque Collega, si excipias Victorem, qui habet *Agapito II. & Magno*, & Lenglet ita scribentem:

Fl. Magnus in Oriente. Fl. Florentius, aut Florentinus, in Occidente.

Apud Marcellinum ex editione Sirmondi scriptum est: *Magno solo Consule* licet ad marginem, alii *Florentium* alii *Agapitum* II. adjunxerint. Solitarium Cos. fuisse hoc anno *Magnum*, tuetur Celeber. Pagius in notis ad Tom. VI. Baronii.

Anno V. C. 1273.
Ær. Chr. 521.

ꜰʟ. ᴀɴɪᴄɪᴠs ᴊᴠsᴛɪɴɪᴀɴᴠs. } coss.
ᴠᴀʟᴇʀɪᴠs. }

2 *Ticini, in Baptisterio S. Michaelis.*
Ex Cl. Zacharia Excurs. Litter. per Italiam pag. 210.

ENNODIVS VATIS LVCIS REDITVRVS IN ORT
HOC POSVIT TVMVLO CORPORIS EXVBIAS
CLARVS PROLE QVIDEM GENEROSIOR IPSE PROPINQVIS
QVOS FVNCTVS LAVDVM IVSSIT HABERE DIEM
REDDIDIT HOS CAELO VIVACIBVS ILLE FIGVRIS
CVM FECIT FAMAE VIVERE CONLOQVIIS
QVID MIRVM SI MORTE CARET POST BVSTA SVPERSTIS
QVI CONSANGVINEOS RESTITVIT SVPERIS
QVANTOS ILLE FORET MVNDI CAELEBRATVR IN HORTV
NEC SILET OCCIDVI CARDINIS OCEANVS
SCISMATA CONIVNXIT DVDVM DISCORDIA LEGI
ADQVE FIDEM PETRI REDDEDIT ECCLESIIS
POLLENS ELOQVIO DVCTRINAE NOBILIS ARTE
INNVMEROS CRISTO RESTITVIT POPVLOS
LARGVS VEL SAPIENS DISPENSATVRQVE BENIGNV
DIVITIAS CREDENS QVAS DEDIT IPSE SVAS
TEMPLA DEO FACIENS YMNIS DECORAVIT ET AVRO
ET PARITER FVNCTI DOGMATA NVNC LOQVITVR
DEPOSITVS SVB D. XVI. KAL. AVGVSTAS
VALERIO V C CONSVL 7

Ennodii Ticinensis Episcopi Sanctissimi Epitaphium heic exhibui a laudato Zacharia ad marmoris fidem exscriptum, quod *Ughellius in Episc. Papiens. P. Romualdus a S. Maria in Papia Sacra P. I. p.* 29. *Antonius Gattus in Gymnasii Ticinensis* historia p. 30. Sirmondus, Fabrettus & Muratorius ᴍᴅᴄᴄᴄʟᴠɪɪ. 2. non satis fideliter reddiderunt. „ Famo-

„ Famosissimum (ait Petavius) hunc consulatum *Justinianus* (qui in nostra Epig. desideratur) magnificentia sua reddidit.
„ Nam CCLXXXVIII. solidorum millia in populum, inque spectaculorum apparatum insumpsit. Leones XX. par-
„ dis XXX. exceptis aliis feris, in Amphiteatro simul exhibuit. *Numerosos praeterea, phaleratosque in Circo Caballos jam donatis quoque impertivit aurigis : una dumtaxat ultimaque mappa insanienti populo denegata*. Ita Marcellinus.

Anno V. C. 1274.
Ær. Chr. 522.

Q. AVRELIVS ANICIVS SYMMACHVS. } COSS.
ANICIVS MANLIVS SEVERINVS BOETHIVS.

1 *In Diptycho Consulari Brixiano.*

N A R M A N L B O E T H I V S V C E T I N L
E X P P P V S E C C O N S O R D E T P A T R I C

Idest : ANI*ciae* MANL*ius* BOETHIVS. *Vir Clariss.* ETINL*ustris*.
EX *Praefectus Praetorio*. *Praefectus Urbi*. *Secundum* CONS*ul* OR*Dinarius*.

„ Perspicue (ait Cl. Corsinus in *Praef. Urb.* pag. 361. & seq. circa an. V. C. 1239. Chr. 486.) certoque apparet, in primo
„ versu legendum esse *Manlius Boethius Vir Clarissimus*, *& Inlustris*. An vero prioribus litteris NAR indicetur *Novo*
„ *Anno Rursus*, an vero potius NAR*ius*, NAR*enius*, NAR*icius*, velut alterum *Boethii* nomen, diu disputatum. At li-
„ tem omnem feliciter, ut opinor, diremit Cl. Gorius, qui priorem litteram N. ita efformatam esse observavit, ut illa
„ binos characteres A & N complectatur; quemadmodum duas sequentes A & R. ita inferne conjunctas esse, ut ex ip-
„ sarum unione tres litterae AVR. oriantur. Itaque Cl. Gorius Hagembuchii (*Epist. Epigraph.* p. 321. &c.) suspicione
„ permotus feliciter, optimeque arbitratur, quod compendiis illis AN. & AVR. *Anicia*, & *Aurelia* familia exprimatur,
„ ad quarum utramque *Manlius Boethius* spectavit; ut proinde *Anicius Aurelius Manlius Boethius* vocari potuerit. „ Cl. Passerio sequens explicatio prae ceteris arridet : (*Praefat. ad Tom. I. cit. Thes. Veter. Diptych.*) *Navius Manlius Boethius Vir Cl. & Inlustris. Ex praefecto Praetorio Praefectus (Urbi) & Comes Consul Ordinarius, & Patricius*.
De variis hujus epigraphis interpretationibus videsis cit. Lib. de *Diptychis* Lib. II. Cap. XXII. pag. 128. & seqq. in quo omnes summatim collegi. *Boethi* nomen in Fastis ter legitur, anno scilicet 487. 510. & 522. At *Flavium Boethium*, qui consul processit anno 487. absque Collega, diversum esse a *Boethio* egregio philosopho, & Consule primum anno 510., iterumque 522. & *Brixianum* Diptychon ad hunc postremum annum pertinere, plurimis argumentis evincit Cl. Gorius (Tom. I. *Thes. Veter. Diptych.* p. 141. & seqq.) quae non referam, ne aliorum gazas expilem, & cramben recoquam.

2 *Beneventi.*
Tabula e lapide Pario tripalmaris ante sex annos in novis Ædibus D. Principis Morra.
Ex Ampliss. Praes. Joh. De Vita Inscript. Benevent. LXIII. 2.

† H I C R E Q V I E S C I T M A
M E R C I V S M A R C E L L I N V S
V I^{S} C V R A T O R Q V I^{S} V I X I T A N N^{S}
P̄M X X X D E P O S I T V S S D^{S} J I I I
N O N A S N O V E M B R^{S} F L A V I I S
S Y M M A C H O E T B O E T I O V̄V̄
C O N̄ S S

Anno V. C. 1277.
Ær. Chr. 525.

FLAVIVS THEODORVS PHILOXENVS. } COSS.
FLAVIVS ANICIVS PROBVS JVNIOR.

3 *In Diptycho Compendiensi* Philoxeni Cos. an. Chr. 525.

FL. THEODORVS
fILOXENVS
SOTERICVS
fILOXENVS
VIR ILLVST*ris*

COM*es* DOMET*icus* (*vel Domesticorum*)
EX MAGISTRO M*ilitiae*
PER THRACIA
ET CONSVL ORDINA*rius*

Τ Ο Τ Τ Ι Τ Ο
Δ Ω Ρ Ο Ν
Τ Η Σ Ο Φ Η
Γ Ε Ρ Ο Τ Σ Ι Α

Τ Π Α Τ Ο Σ
Τ Π̄ Α Ρ Χ Ω Ν
Π Ρ Ο Σ Φ Ε Ρ Ω
Φ Ι Λ Ο Ξ Ε Ν Ο Σ

Docto catoque hoc Senatui Consul creatus offero Philoxenus.

Haec apud Murat. CDXIX. 5. qui non meminit figurarum, quae sunt in hoc Diptycho, quod heic ad fidem archetypi aere incisum adfertur. Videsis cit. Comment. *de Diptych.* &c. Lib. II. cap. III. pag. 57. & seq. & Cl. Gorium in d. *Thes. Veter. Diptych.* T. II. pag. 19. & seqq.

Aono V. C. 1282.
Ær. Chr. 530.

POSTVMVS LAMPADIVS. } COSS.
ORESTES.

1 *Mediolani.*
In duobus Dyptychis Orestis Cos. An. Chr. 530. in Museo Septaliano extantibus.

RVFCENNPROBORESTIS
VC ET INL CONSORO

Idest: RVFius GENNadius PROBus ORESTES vir clarissimus inlustris consul ordinarius.

In hoc Diptycho scribitur CENNadius pro *Gennadius*, *Orestis* pro *Orestes*, vel *Horestes*, quæ Scalptorum usitata sunt Sphalmata. Ex Duobus Murat. Lapidibus CDXXI. 2. & pag. seq. n. 2. *Flavii* prænomen *Lampadio* adtribuitur, non vero *Postumii*, ut in vulgatis Fastis, & in alio lapide apud Grut. CCLIX. relatum etiam a Sponio pag. 160. & Fabretto p. 398. Ex quo *Postumii* prænomen *Lampadio* dedit Relandus. Brixiæ in Quiriniana Bibliotheca adservatur *Lampadiorum* dimidiatum Diptychon, in quo dumtaxat legitur: LAMPADIORVM) inlustratum superioribus annis a CC. VV. Gasp. Hagenbuchio, Marcu. Mafejo in *Epistolis Eminentiss. Quirino datis* (Thes. veter. Diptych. Tom. II. p. 26. seqq.) & Gorio ibidem p. 45. & seqq. Quos confer. Ex hoc cimelio discimus, *Orestem* Cos. hujus anni adpellatum fuisse *Rufum Gennadium Probum*, quod usque ad ejusdem divulgationem cuique ignotum erat. Nam in editis Fastis, in lapidibus, & in ipso *Theodos. Codice* solum legitur: *rò Orestes*.

Anno V. C. 1283.
Ær. Chr. 531.

POST CONSVLATVM LAMPADII, ET ORESTIS.

2 *Pisis*
Reperta in restauranda ceræ officina DD. de Scortiis. Ex Ephem. Liter. Flor. Tom. XI. col. 377.

::IC REQVIESCIT
PALLADIVS V::
XIT. ANNVS::
EST. SVD. V. IDVS::::
ARIAS. IND. VIIII. POS::
COL. XX. LAMPADIETHO
RESTIVVCC. CONLB*ss*.

Non unum mendum subest in hoc lapide: legerem vers. 5. seqq. *Post Consulatum Lampadii & Orestis VV. CC.* &c. ut in aliis lapidibus apud Gruter. MLX. 7. & Murat. CDXLII. 4. & n. 3. quæ in *Indictione IX.* convenit cum nostra.

Anno V. C. 1287.
Ær. Chr. 535.

FL. BELISARIVS, *Consul in Oriente. Signatus in Occidente est etiam annus hic*

POST CONSVLATVM PAVLINI.

3 *Ravennæ in Museo Archiepiscopi. Ex Ephem. Lit. Flor. Vol. IX. col. 266.*

HIC REQVIESC:::
VIR IVV PRESBB D:::
ET VINDIMIVS QV:::
VS VIXIT ANN. P:::
DEPS EST SVB P::.
IT PC PAVLINI
CONSIN

Mutilior aliquantulum, & varians in Orthographia apud Murat. DCXXIII. 2. lin. 6. leg. ITerum *Post Consulatum* &c. In Actis Concilii Arvernensis habes: *Post Consulatum Paulini Junioris.*

Anno V. C. 1288.
Ær. Chr. 536.

POST CONSVLATVM BELISARII ANNO I.

4 *Cremonæ, olim in Cathedrali Ecclesia, Ex Bresciani MS. Libro Cl. Zacharia in Episc. Cremon. Serie p. 40.*

HIC REQVIESCIT IN PACE B. M.
STEPHANVS . . . . QVI
VIXIT IN HOC SECVL ANN PL M
. XXXV. DEPOSITVS SVB DIE
PRIDIE IDVS DECEMBRIS ET
ITERVM P. C. PAVLINI IVN
VC INOICT. PRIMA.

Non immerito suspicatur Cl. Zacharia, vitiatam fuisse ab exscriptore ultimam lineam, ubi scribit INDICT. PRIMA, nam anno 536. Indictio quartadecima decurrebat.
Annus præsens Consulibus vacat; iccirco in Oriente signabatur annus *Post Consulatum Fl. Belisarii*: in Occidente vero: *Post Consulatum Paulini II.* vel *Iterum*, ut in nostro lapide.

Anno V. C. 1293.
Ær. Chr. 541.

FL. BASILIVS JVNIOR *Consul sine Collega.*

5 *In Diptycho Basilii Consulis an. 541. in Florentino Museo Cajareo adservato.*

ANICFAVSTALBINBASILIVS VC.

Idest: ANICius FAVSTus ALBINus BASILIVS *Vir Clarissimus.*

Ad hoc Diptycon (inquit Gorius Tom. II. pag. 235. & seq.) „ Nominum Consulis nostri multitudo morem medio Imperii ævo usitatissimum sequitur, quum viris nobilibus Italis, vel aliorum Occidentis regionum plurima essent nomina, ut Sirmondus animadvertit: in *Not. ad Ennod. sub init.* & alibi, & in *Not. ad Sidon. in Præfat.* adnotatque eos ultimo nomine vocari, agnoscique consuevisse: quod quidem, ob eam rem iis ipsis temporibus, secundum vetustas cognominis ultimo loco ponendi regulas, non cognomen, sed nomen dicendum erat . . . . Quamobrem Consulem, cujus causa Diptycum hoc effictum est, *Basilium* appellatum fuisse videtur, & quum plures ejusdem nominis Consules fuerint, nec *Basilium Cæcinam* anno 463. Consulem, nec *Basilium Juniorem*, eadem eximia dignitate anno 480. potitum eum esse existimare juvat; sed qui an. 541. sub *Justiniano* ultimus ex privatis Consul fuit: nam præter alterius nominis primi Consulis, ab iis in hoc Diptycho descriptis discrepantiam, *Basilium* in hoc anaglypho pictum primis duobus recentiorem esse conjicio: quum enim tot illa horum virorum nomina partim ex paternis, partim maternis atavis deduci solere, compertum sit, & quum *Faustus Junior* anno 490. & *Albinus* 493. Consules consanguinei (*Ennodio* teste Epist. XXII. Lib. II.) fuerint, credendi occasio suboritur, *Basilium* nostrum *Fausti* ante, & *Albini* nominibus insignitum, ab iis paterno, materno ve genere descendisse; ideoque recentiori, quam duo illi Consules, ævo, qui post alios *Basilios*, eadem dignitate functi sunt, collocandum esse.
Si ejusmodi Diptychon pertinet ad *Basilium* Cos. hujus an. 541. ut opinatus est Cl. Bonarrotius (*Append.* ad opus: *Osservaz. sopra i Frammenti di Vasi Antichi di vetro* Flor. 1716. & ego iisdem laudat. Scriptoris momentis ductus in cit. Comment. *De' Dittici &c.* p. 89. & seq. quæ dein adlata fuerunt a Gorio) emendandus est laterculus Fastorum hoc an. ubi inscribitur apud Pagium, Relandum, & Muratorium:

FL. BASILIVS IVNIOR.

& in eo reponendus

ANICIVS FAVSTVS ALBINVS BASILIVS.

Ex hoc Cimelio colligitur etiam hunc Consulem ex *Anicia* gente fuisse, non vero *Deciana*, ut vult Pagius in cit. *Critic. Baron.* ad hunc an.

Anno V. C. 1319.
Ær. Chr. 567.

POST CONSVLATVM BASILII V. C. *Anno* XXVI.

1 *In loco, qui dicitur* Glafalba *agri Bergomensis.*
Ex Histor. Liter. Ital. Vol. III. p. 661.

HIC REQVIESCIT IN PACE
T . . . .
VIXIT ANN . . . .
DEPOSITVS SVB DIE QVARTO IDVS
NOVEMBRIS POST CONSVLATVM
BASILII IVNIORIS VIRI CLARISS
CONSVLIS ANNO XXVI. PRIMA
INDICTIONE

2 *Ex Diario Lapid. MS.*
Reverendiss. P. Abb. Galletti V. C. pag. 12.

OCTACILLA BIDVA BONE MEM
ORIAE NATA KAL. IANVARII . VIXSIT AN
NOS PLVS MINVS LXXI . DP IN PACE
V. NON . AVG . P. C. DNI N. IVSTINI PP AVG

3 *Lugduni ad D. Irenæum.*
Ex Sponio Miscell. Sect. IX. pag. 314.

IN HOC LOCO REQVIESCIT
sic FAMOLVS DI *sic* STEPANVS PRIMICIRIVS
SCOLAE LECTORVM * SERVIET IN SECL
LVGDVNINSI VIXIT ANNOS ** ΓXIV
OBIIT VIIII XL DECEMBRIS
DVODECIES P. C. IVSTINI
INDICTIONE XV

Stepanus, sive *Stephanus*, iste *Primicerius Scholæ Lectorum Lugdunensium* defunctus erat *post Consulatum* Justini, anno 2. nempe Chr. 567.
* SERVIET IN SECL. Idest *servit in sæculo*, *seu inter sæculares*.
** ΓXIV. videtur scalptum pro LXIV.

4 *In S. M. Magdalenæ vulgo* sopra li Plai *in agro Tergestino*.
Ex Ephem. Liter. Flor. Ann. 1765. col. 11.
Inscr. Sepulcralis in marmore Græco scalpta.

†

† HIC REQVIESCI
T IN PACE MAVRE
NTIVS VI QVI VIXI
T ANN . PM. XXXIIII
DEPOSITVS EST XV
KAL. NOVEMB
IND. V. PC. D. IVS
TINI. IMP. †

Anno V. C. 1321.
Ær. Chr. 569.

5 *Effossa apud veterem Capuam e fundamentis Cœnobii S. Marci, quod incolunt Franciscani Discalceati.*
Ex Clariss. V. Alexio Symmacho Mazochio in Comment. Veteris Marmorei S. N. E. Kalendarii ad diem X. Febr.

HIC REQVIESCIT IN
SOMNO PACIS IVS
TINA ABBATISSA
FVNDATRIX SANC
TI LOCI HVIVS QVAE
VIXIT PLVS MINVS
ANNOS LXXXV. DEPO
SITA SVB DIE KALRVM
NOVEMBRIVM IMP
DN N IVSTINO PP AVG
ANN IIII PC EIVSDEM
INDICTIONE TERTIA

Heic una vacemus, qui in Christianis titulis, & maxime Campanis frequens est.

Lin. 10. PP. legerem *Perpetuo*: lin. 11. PC. *Post Consulatum*. Varians apud Murat. CDXXIX. 3. qui aliter distribuit versus, & præter alia lin. ult. habet: ANNO III P.C. EIVSDEM & lapidem consignat ad an. 568. At ex nota Anni IIII. P. C. *Justini* in Nostra pertineret ad an. 570. si revera in marmore ita scriptum esset, ut puto ex auctoritate Cl. *Mazochii*, sed huic tamen contradiceret signata *Indictio* III. quæ in cœpta Kal. Septembris incideret in annum 569. non vero in 570. IV. Post Consulatum *Justini Junioris*, qui Consul primum processit non anno 567. ut vult Pagius, sed 566. ut ostendunt Norisius de *V. Synodo Cap. VIII.* §. 11. ac Phil. a Turre in cit. *Dissert.* & Vetus atque genuina Adnotatio, quam legisse se in Codice MS. Collegii Sorbonici testatur Baluzius *Miscell. Tom. V.* pag. 478. vet. edit. *In Dei nomine dies ordinationis meæ Gaudiosi Presbyteri, Indict. quintadecima, quartodecimo Kal. Januarii anno I. Dñi Justini eodem Consule.* Indictio hæc XV. signata in hoc monumento XIV. Kal. Januarii indicat annum 566. proxime exeuntem, cum adhuc Consul esset *Justinus*. Quam sententiam secuti sunt Ampliss. Præsules Georgius, & Mansius, in Not. ad *Critic.* Pagii in Baron. ad an. 565. & seq. De duplici Consulatu Justini præter alios vid. Episcopum Adrianensem, & Mansium in cit. Not. Tom. X. Baron. pag. 232. & seq.

Anno V. C. 1324.
Ær. Chr. 572.

6 *Ravennæ in Museo Archiepiscopi.*
Ex Ephem. Lit. Flor. Vol. XI. col. 265.

HIC REQVIESCIT
IN PACE FAVSTINVS
VC NVM. SCRN. AV. MI
QVI VIXIT ANN. PL. M
LIIII DEPOSIT. EST SVB D
PRID. KAL. MAI IND. . . .
IMP. DN IVSTINO PPA

Hanc mutilam lin. 3. refert Murat. CDXXX. 3. vers. 4. & 5. habet: VIXIT ANN. PL. M. LIII. & lin. 6. IND. V. quod in nostra exesum.

Is annus hac formula notatus (ait Pagius in cit. Critic.) *VII. post Consulatum Justini Jun. Aug. solius V.* a Mario Vero Aventicensi *Anno VI. Consul. Justini Jun. Aug. Indict. V.* In Fastis autem relatis in *Ind. Univers. Baronii* Lucæ nuper edito Tom. I. pag. 459. ad hunc annum legitur: *P. C. Justin. Aug. V. vel VI.*

Anno V. C. 1334.
Ær. Chr. 582.

1 *Ravenna*
in Museo Archiepiscopi.
Ex Ephem. Lit. Flor. Vol. XI. col. 265.

HIC REQVIESCIT IN PACE
GEORGIVS VC ARGENTA
RIVS FILIVS PETRI VC AR
GENTARII IVN. QVI VIXIT
ANN. P. L. M. XVII DEP. SVB. D
PRID. NONAR. AVG. IND. XIIII
IMP. D. N. N. TIBERIO CONSTAN
TINO PP AVG. ANNO VII ET PC
EIVSDEM ANNO III

Pagius in cit. Critic. ad hunc an. scribit: „ Is annus hac „ formula notatus : *IV. post Consulatum Tiberii novi Constantini Aug. Solius III. vel secundum alios Anno IV. Consulatus Tiberii Constantini Aug. Indict. XV.* At in nostro lapide Pagio ignoto perspicue solum legitur

* * * * * * * * INDI*ctione* XIIII
IMP. D. N. N. TIBERIO CONSTAN
TINO * * * * * * ET PC
EIVSDEM ANNO III.

Hæc apud Murat. CDXXX. 5. variant a nostra in orthographia, & in lin. 8. ubi scribit : AVG. ANNO VI. & hanc consignat ad annum 581. qui est secundus post Consulatum *Tib. Constantini*, non vero tertius, ut exstat in marmore, quod pertinet ad 582. Quia is Imperator Consul primum processit anno 579. ut fatetur ipsemet Muratorius in *Not. ad Epig.* 4. d. pag. ad quem annum adlata inscriptio perperam ponitur a Georgio in *Not. ad Critic. Pagii in Baronium*.

Anno V. C. 1337.
Ær. Chr. 585.

POST CONSVLATVM MAVRITII AVG. ANNO II.

2 *Neapoli*
In Ecclesia S. Andreæ ad Nidum dicta.
Ex Annal. Eccl. Baronii ad ann. 715. n. V. Tom. XII. pag. 260. edit. Lucæ.

† MORS QVAE PERPETVO CVNCTOS ABSORBET HIATV
PARCERE DVM NESCIT SAEPIVS IPSA FAVET
FOELIX QVI AFFECTVS POTVIT DEMITTERE TVTOS
MORTALEM MORIENS NON TIMET ILLE VIAM.
CANDIDA PRAESENTI TEGITVR MATRONA SEPVLCRO
MORIBVS INGENIO ET GRAVITATE NITENS.
CVI DVLCIS REMANENS CONIVX NATVSQVE SVPERSTES
EX FRVCTV MATER NOSCITVR IN SOBOLE
HOC PRECIBVS SEMPER LACRYMOSA HOC VOCE PETEBAT
CVIVS NVNC MERITVM VOTA SECVTA PROBANT.
QVAMVIS CVNCTA DOMVS NVNQVAM TE FLERE QVIESCAT
FELICEM FATEOR SIC ME RVISSE MORI
† HIC REQVIESCIT IN PACE CANDIDA C. F. QVAE VIXIT PL. M.
ANN. L.
DIE IIII. ID. SEPT. IMP. D. N. MAVRITIO PP. AVG. ANN. IIII. P. C.
EIVSD. AN. II. IND. QVARTA.

Hæc variana apud Reines. 267. XX. pag. 960. ex *Capacio Lib. I. Hist. Neap. cap. 12. & Summontio* Lib. 1. p. 380. & apud Murat. MDCCCXLVIII. 2. & ex eo Cl. Bonada *Carmin. ex Antiq. Lapid.* T. II. p. 499. Cl. X. n. XVIII. In utroque præter alias variantes exesum est in ult. lin. ?? ANN. II. Idest *Anno II. Post Consulatum Mauritii*. At vers. 14. legitur : D. P. DIE IIII. ID. &c. h. e. *Deposita &c.* Reinesius censet positum hoc Epitaphium an. Chr. 586. at male, si hæc Indictio IV. initium sumpsit *Kal. Septemb.* nam 586. IV. Id Septemb. decurrebat Indictio V. non vero IV. ut est in lapide, qui pertinet ad an. 585. secundum *post Consulatum Mauricii*.
In Chronico Alexandrino juxta modum loquendi a Marcellini Continuatore usurpatum is annus notatur hac formula :
III. *Post Consulatum Mauricii Tiberii Aug. solius*. Ideoque ad hunc annum in cit. Indice Baronii V. *Consules* habes :
II. *P. C. Mauricii Aug. vel an. III. vel an: II. Post secundum ejus Consulatum*.
Circa siglas PL. M. in marmoribus multifariam scriptis nonnullæ ortæ sunt quæstiones in explicando hilari titulo, quem Benedictus XIV. P. M. Bononiam misit. His siglis novam interpretationem dedit Cl. Mazochius, & suam etiam Doctissimi Georgius, & Bottarius. Laud. Pontifex epistolam cusit, in qua omnia, quæ ad rem facerent, per quam docte commentatus est.

Hac Classe excusa, nonnullos offendi lapides, quos heic pro mantissa adpono.

1 *Romæ*
in vinea Joh. Bancherii.
Ex Symbol. Liter. edit. Romæ 1754. *Vol. IX. p.* 232.

DIS MANIBVS
EVTYCHETI CAES. N
LIBERTO QVI RELIQVIT
COLLEGIO SVO DENDROPH
HS ∞ N. VT EX REDITV
OMNIBVS ANNIS EI
PARENTENT CVM REP
COLLEG. DENDROPH
AERE COLLATO BENE
MERENTI
SVRA ET SENEC. COS.

C. *Sosius Senecio* III. *L. Licinius Sura* II. *Coss. An. Ær. Chr.* 102. *Senecio* IV. & *Sura* III. Anno 107.

2 *Prope Bignanum*
Ex Maffejo Inscr. Var. CCCLVII. 4.

DP. MAXIMINI. IV. NON. DECEMBRES. IVLIANO. ET. SALLV
STIO. COSS

Pertinet ad An. Chr. 363.

3 *Romæ.*
effossa in Vinea D. Jacobi Bellotti
prope Cryptas S. Sebastiani extra muros.
Ex Ephem. Lit. Flor. Vol. XIII. col. 786.

BENEMERE......
QVE BIXIT ANN....
MENSES VII D· I· P....
AVGVSTAS DD· NN· VAL..
OPIO (*sic*) CONSSOBVS BONIFAT

Hoc Fragmentum pertinere videtur ad an. Ær. Chr. 389. quo fuerunt Consules *Valentinianus* III. & *Eutropius*: Et sic vers. 4. & 5. legerem:

D. N. VAL*entiniano*, & *Eutr*OPIO CONSVLIBVS &c.

4 *Prope Bignanum.*
Ex Maffejo Inscr. Var. CCCLVII. 1.

DP. LEONIS. VIII. AVG. THVDOSIO (*sic*). AVG. ET. ROMV (*sic*)
DORO. CONSS

5 *Ibidem*
Ex Eodem pag. cit. num. 2.

DP. RORENTIE. IIII. KAL. OCTOBRES. VICSIT. ANNOS. NOVE
MENSES. SEX. DIES. SEX. CONSVLE. THEVDOSIO. ET
ROMVDORO

In alio lapide apud Gruter. MLII. 10. RVMORIDO. & apud Fabret. p. 387. n. 231. ROMORIDO. Pertinet ad an. Ær. Chr. 403.

6 *Ibidem*
Ex Eodem pag. cit. num. 6.

ANIC. ONORIO. ET. PROVINO. COSS. DP. IVLIE. V. IDVS
DECEMBRES. QVE. VICSIT. ANNOS. ς. ET. DIES. XXII
BENEMERENTI. IN. PACE. PARENTES. FECERVNT

Visuntur in aliis monumentis *Anicius*, *Olybrius*, & *Probinus*.

1

Ibidem.
Ex Eodem CCCLVII. 7.

☧ ANICIIS. OCNID. ET. PROVINO. CONSS. DP. VERVICES
XII. KAL. OCTOBRES. QVE. VICSIT. ANNOS. XXV. VIRGO
BENEMERENTI. IN. PACE. PARENTES. FECERVNT

2 *In Sigillo cuiusdam Figlinæ.*
Ex Ephemerid. Liter. Flor. Vol. VII. col. 511.

SER .... VARO EX FIG. CAENSEPTIMIAN FLO
RAVSIO PRIMO
COS.

In hac epigraphe designari videtur Consul ante hac inauditus.

3 *Olim in Museo Eminentiss. Passionei.*
Exscripsit Reverendiss. P. Abbas
Mich. Ang. Monsacrati V. C.

. . . .
. . . . VSTO VC CONSS
. . . . AVRENTIA
. . . . XVI ☙ MENSES ☙ VIIII
. . . . E ☙

INDEX CLASSIVM
PRIMI VOLVMINIS.

INDEX TABVLARVM,
Quæ in hoc Primo Volumine continentur.

F I N I S.